This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

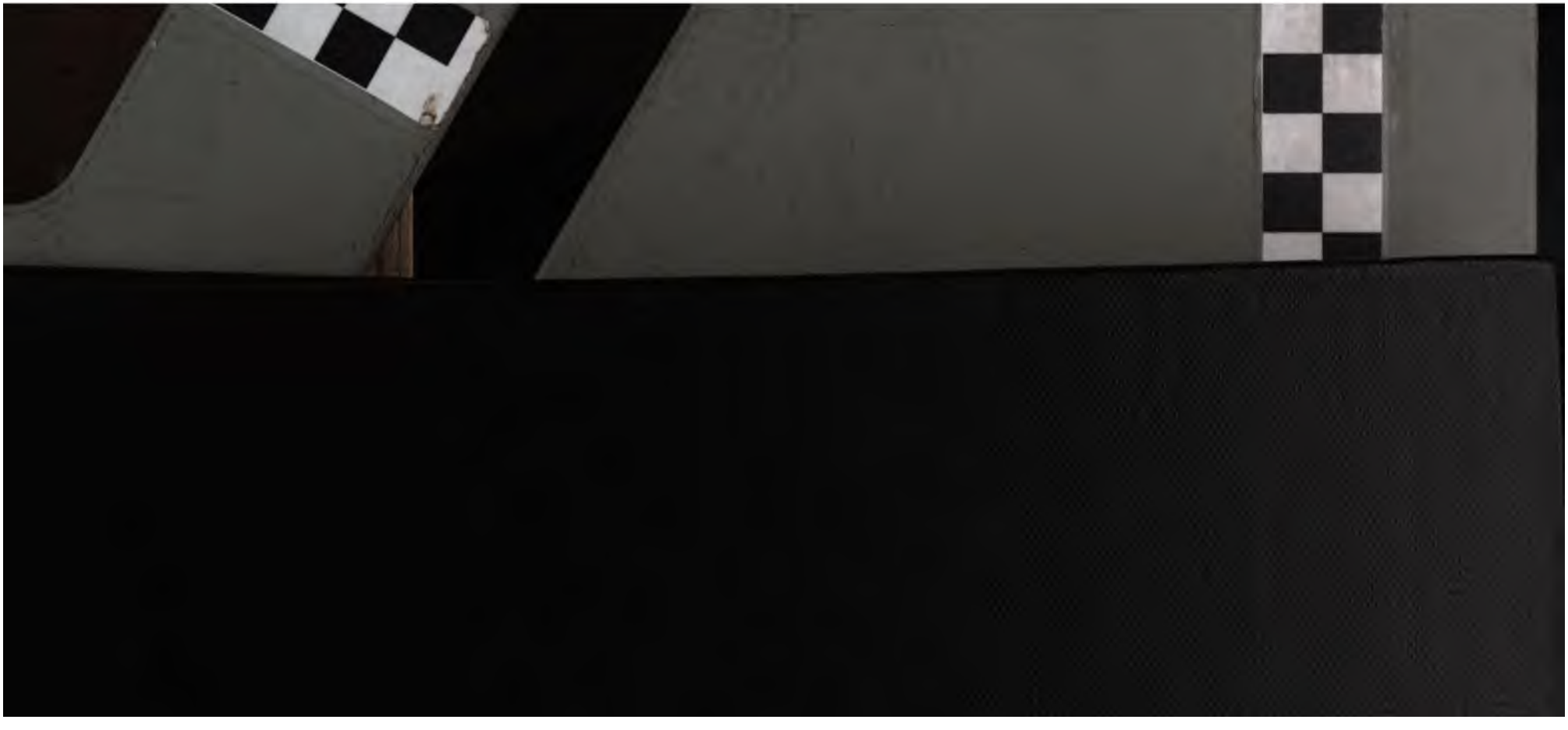

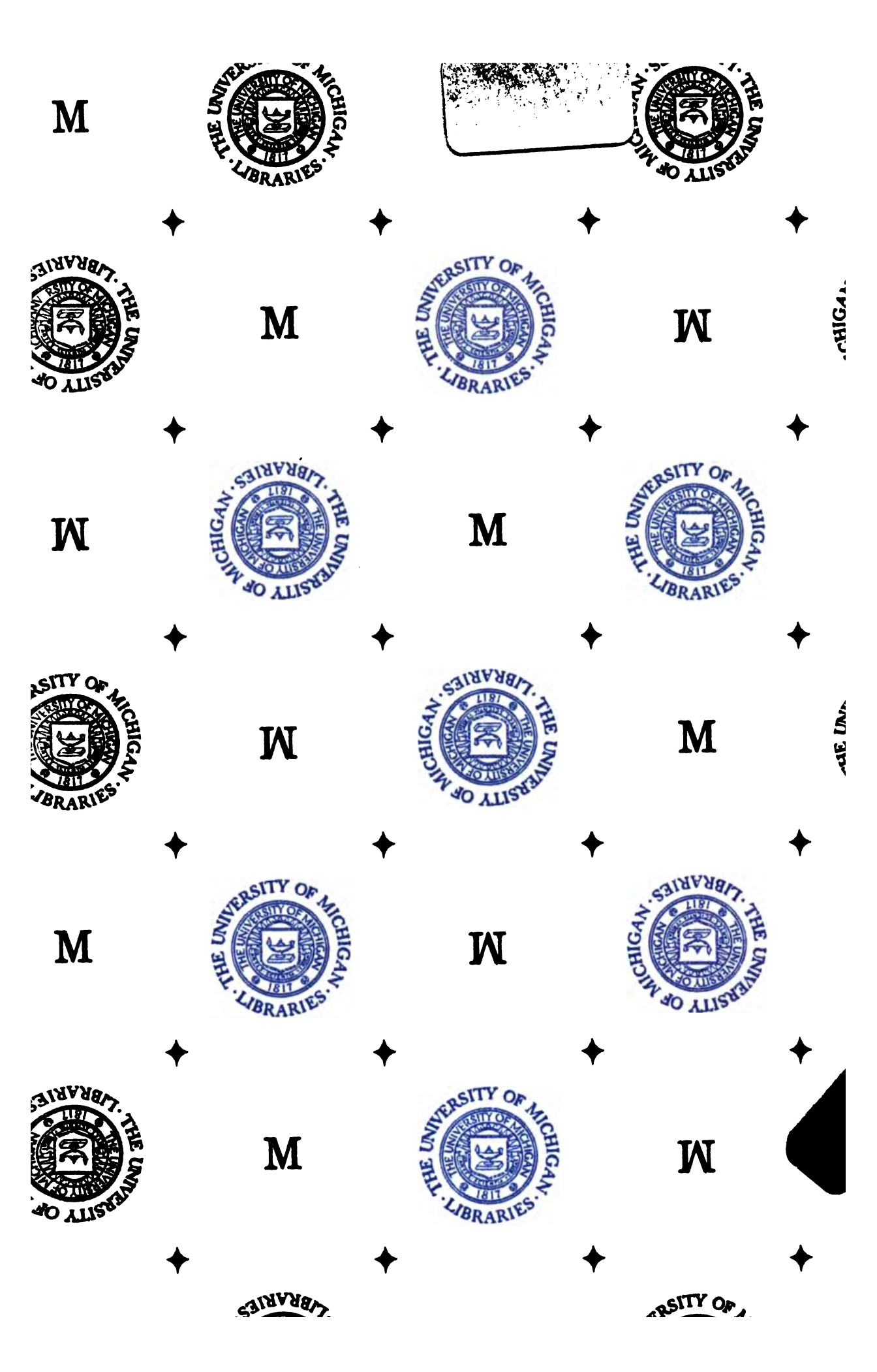
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
LIBRARIES
1817

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN · LIBRARIES · 1817

SBÍRKA PRAMENŮV

KU POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDÁVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA I. ŘADA 2.

ČÍSLO 1.

MARTINA KABÁTNÍKA CESTA Z ČECH DO JERUSALEMA A KAIRA
R. 1491–92.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1894.

[redacted]

SBÍRKA PRAMENŮV

KU POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDÁVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA I. ŘADA 2.

ČÍSLO 1.

MARTINA KABÁTNÍKA CESTA Z ČECH DO JERUSALEMA A KAIRA R. 1491—92.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1894.

Kabátník, Martin

MARTINA KABÁTNÍKA

CESTA Z ČECH DO JERUSALEMA

A KAIRA R. 1491–92.

VYDAL

DR. **JUSTIN V. PRÁŠEK,**

PROF. C. K. VYŠŠÍHO GYMNASIA V KOLÍNĚ N. L., DOPISUJÍCÍ ČLEN KRÁL. ČES. SPOLEČNOSTI NAUK.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1894.

891.866
C415
no.1

TISKEM J OTTY V PRAZE

G.L
Ref
Perlstein
6.28.55
93441

Odevzdávaje české veřejnosti Cestu Martina Kabátníka, vzdávám tímto uctivé díky nejdůst. a vždy věrné métropolitní kapitule jakož i vsd. panu ThDru *Klementu Borovému*, praelátu, za laskavé zapůjčení rukopisu, veleslavné České Akadémii Císaře Františka Josefa pro vědu, slovesnost a umění za laskavé obstarání rukopisu a za dovolení, abych v místnostech akadémijských jej přepisovati směl, jakož i slavnému purkmistrovskému úřadu v Litomyšli a velectěným pp. *Josefu Müllerovi*, archiváři v Ochranově, *Josefu Štěpánkovi*, professoru c. k. vyšších českých realných škol v Karlíně, a *Antonínu Truhlářovi*, professoru c. k. akad. gymnasia v Praze, za hojné kollegialní a přátelské služby, jimiž vydání vzácného spisu Kabátníkova všestranně bylo podporováno.

V Kolíně 24. ledna 1894.

J. V. Prášek.

Přepis prof. dra. Práška s originalem srovnali podepsaní jakožto kommisse zřízená třetí třídou České akademie pro vydávání této sbírky.

M. Hattala.
V. E. Mourek.
A. Patera.

GENERAL BOOK BINDING CO.
QUALITY CONTROL MARK

I.

O životě Martina Kabátníka a o jeho cestě.

Když ku konci XV stol. v lůně Jednoty bratří českých vážné spory vznikly o pravou povahu církve původní, odhodlali se bratří hledati poučení o názorech křesťanů v zemích východních osedlých vysláním některých mužů do oněch krajin. Za nedostatečných známostí zemí východních [1]) ustanoveno, aby vyslanci bratrští sjeli země ruské, řecké a předoasijské s Egyptem, ku kteréžto úloze, pokud se zemí asijských a Egypta týče, Martin Kabátník ustanoven.

Zprávy o životě Martina Kabátníka jsou velice řídké. J. Jireček (Rukověť I, 326) ze jména dovozuje, že živil se děláním kabátů. Ze spisu jeho jest toliko na bíle dni, že všímal si všude, kterak různé látky a tkaniny se upravují a že měl značné zkušenosti obchodní. Poněvadž rusky nad to znal, soudím, že zabýval se děláním kabátů kožešinou lemovaných, kterou z Ruska kupoval anebo sám si pro ni do Ruska dojížděl. Odtud vysvětlují se slova přítele jeho Adama bakaláře, písaře při právě města Litomyšle, který praví, že byl Kabátník »člověk v školním umění neučený, však jináče v opatrnosti dosti umělý«.

Dle téhož Adama bakaláře přistěhoval se Martin Kabátník do Litomyšle z Prahy »z příčiny té, že jest svědomí svého při náboženství kněžském upokojiti nemohl, i hledal zda by toho dojíti mohl při bratřích«. Byl tudíž Kabátník původně podobojím, v Litomyšli však, na panství velikého příznivce Jednoty bratrské pana Bohuše Kostky z Postupic, stal se bratrem českým.

O tom, kterak na cestu do východních zemí Kabátník přibrán, Adam bakalář šíře vypravuje. Úmysl ten vzešel z častých rozmluv starších Jednoty s panem Kostkou, »při čemž také i tento Martin Kabátník býval«. Rozmluvy ony zabíraly se úvahami, »byliby jaký lid ještě kde na světě, jejžto by se choval podle spůsobu a řádu první církve svaté ... I uložili, aby některé osoby z sebe do cizích a dalekých krajin vyslali, aby oni to očima svýma

[1]) Na jednom toliko místě dovolává se Kabátník vědomostí o zemích východních, které ve vlasti slýchal. »Také jakož sem slyšal v Čechách obecné rozprávky o potocích rajských«, praví str. 23 A ř. 10 sld.

Přepis prof. dra. Práška s originalem srovnali pod
misse zřízená třetí třídou České akademie pro vydávání

přespatřili a shlédli, nechtíc na samých zprávách dosti míti, kteréž jim dávány byly, i od osob z těch krajin do Čech přicházejících«. K úloze té podvolil se Kabátník sám čtvrtý s bratry Lukášem, rytířem Maršem Kokovcem a Kašparem z Marek. Na cestu vydali se pospolu z Litomyšle 1 března 1491, penězi jsouce zásobeni panem Kostkou, který jim zjednal i přímluvné listy krále Vladislava II. V Cařihradě rozjeli se, jediný Kašpar z Marek v Cařihradě je očekával, odkudž zase pospolu domů se chtěli navrátiti. Kabátník soudruhů svých sám nikde nejmenuje, toliko při popise Cařihradu těch vzpomíná, »kteříž Prahy svědomi byli« a maličko níže praví o velikosti Cařihradu: »ti, kteříž se mnú byli, pilně je ohledajíc a spatřijíc (pravili), že jest větší než tři Prahy« (str. 1 B ř. 14).

Po dvacíti měsících navrátili se všichni šťastně do vlasti, načež »co pak tam zjednali, to těm, kteříž je poslali a na to náklad učinili, vrátivše se, vypravovali. Čežhož u nás v Litomyšli ještě až do dnes svědkové živí a hodnověrní zůstávají, kteříž, když se to dálo, přítomní tomu bývali a ty věci přeslýchali«. Dle těchto slov Adama bakaláře poslové o cestě své panu Kostkovi a starším ústní zprávu podávali. Ježto pak Martin Kabátník »byl člověk velmi přívětivý a libých rozprávek«, vypravovával rád i jiným mnohým lidem, »jak tam na té cestě spatřil, i svých příhod, jak se mu na ní vedlo«, načež k žádosti jich paměti a zkušenosti své napsati kázal.

Po návratu svém žil Kabátník ještě po 11 let. R. 1501 koupil s chotí svou Alžbětou dům v Litomyšli na Novém městě, »kterýž přiléží jedúc do brány první na pravé ruce v tu stranu k fortně« od Jana Černého lékaře, kterýžto dům zaplatil penězi hotovými.[1]) Nemaje dítek, učinil téhož ještě roku pořízení o svém statku a volil sobě poručníky Jana Černého z Prostějova lékaře a Jana Vidurka Sixta z Prahy, načež volbu svou do knihy kšaftů města Litomyšle vepsati dal s podotčením, že »což úmysla již psaného Martina bylo, že jest týmž poručníkům oznámil a tak pověděl a za to řekl, že skrze to žádných nesnází nebude, že jest statek rozdělil, co komu býti má, přátelům neb manželce«. I poručil choti Alžbětě dům, přátelům pak ostatním 16 kop gr.[2])

Zemřel pak Martin Kabátník v únoru r. 1503 v Litomyšli.[3]) Vdova Alžběta jej přežila; jeho »přátelé a známí« připomínají se v Litomyšli Adamem bakalářem ještě před r. 1539.

II.
Příprava cestovní.

Bylo dotud domněním obvyklým, že Kabátník byl muž prostý, nehrubě vzdělaný a že tudíž nevalně hodil se k úloze, která naň byla vznesena.[4]) Příčinu k náhledu tomu podal prvý vydavatel Cesty Kabátníkovy Adam bakalář, jenž v předmluvě ku svému vydání takto Kabátníka posuzuje: »Člověk v škol-

[1]) Liber memorab. města Litomyšle ab anno 1360, l. 41.
[2]) Kniha kšaftů města Litomyšle z r. 1492, l. 62.
[3]) Jelínek, Historie města Litomyšle II, 68.
[4]) Tak usuzoval i Gindely, Geschichte der böhmischen Brüder I, 68.

ním umění neučený, však jináče, v opatrnosti dosti umělý .... leyk žádného jazyka neuměje krom svého přirozeného českého«. Názoru tomuto odporují však i úkol cesty jeho i osobnosti, s nimiž cestu podnikal, neboť nedá se mysliti, že by vedle veleučeného bratra Lukáše přikázána byla nejobtížnější část důležité i nákladné úlohy muži vzděláním nedostatečnému.

Kabátník sám o svých vědomostech zřídka podává možnost usuzovati. Pokud lze celkem souditi ze spisu jeho, z jeho směru, ze záliby u věcech řemeslnických i kupeckých jakož i ze jména Kabátník sama, byl Kabátník pražským živnostníkem, jenž se zbožím dílny své rozsáhlé kupectví provozoval. Této živnosti přidržel se i později v Litomyšli, i zdá se, že z ní slušného vytěžil majetku. Obecné jeho vzdělání nebylo ovšem značné. Proti spisům jiných cestovatelů pohřešují se zejména v Cestě Kabátníkově vzpomínky dějepisné, neboť kromě některých udajů starozákonných vyskytují se v něm toliko neurčité zprávy o činech Usunhassanových, tehdy v Evropě hojně rozhlášených, a o Titovu obléhání Jerusalema. Naproti tomu rostlinstvu věnoval péči dosti velikou a dovedl i určiti i pojmenovati některé druhy subtropické. Zeměpisné známosti jeho charakterisuje nejlépe přívlastek »řeky rajské« anebo řeky z ráje přicházející, jímž častěji Nil označuje. Stop ku zprávám a četbě k jiným cestopiscům se odnášejících ve spise jeho není.

Sluší tudíž pokládati Kabátníka za zkušeného kupce, duchem bystrým nadaného. Z jazyků vedle svého materského znal jediné jazyk ruský. Tak praví, že v Kairu najal si průvodce žida »a uměl jest rousky, takže sem se uměl s ním smluviti« (str. 24 B ř. 23 sld.); také s Mamelukem smlouval se, jenž rusky uměl (str. 29 B ř. 24). Ruštinou smlouval se i se židy, kteří byli na cestě tovaryši anebo tlumočníky jeho.

Kupeckou střízlivost a mysl praktickou častěji Kabátník dal na jevo, usnadňuje sobě takto své poslání. Zvláště pak v jednání s úřady cizokrajnými dovedl si vésti obratně, jakož ukázal před begem jerusalemským, nařčen jsa průvodčím nepoctivým (str. 12 B ř. 10 sld.), a při sultánském dvoře v Kairu, kdež přijat byl ve slyšení emírem Ezbekiem a obdržel průvodní list sultánův i jeho emíra (str. 13 B ř. 12 sld., 27 A ř. 7 sld.).

Cestou dbal především svého poslání a dotazoval se i pátral bedlivě po poměrech náboženskýeh, čehož výsledky částečně pojal do vypravování svého. V úsudcích svých o věcech náboženských vede si šetrně, nedotýkaje se soudem nepříznivým vyznání žádného. Z jeho spisu vidno, že přeptával se po věcech náboženských v Cařihradě, Halebu, Damasku, Jerusalemě i Kairu, cestou pak uslyšel zprávy o Drusích libánských, jichž však nemohl vyhledati, jakkoli slyšel, že řády svými přibližují se velice církvi apoštolské. V každém místě, kudy jel, pídil se po počtu křesťanů; kde místo mělo převahou ráz křesťanský, jako v Chazyi nebo v Betlemě, rád zaznamenává, nedůstojného poddanství křesťanů v Jerusalemě trpce vzpomíná, o městě Tell Fagús praví: »nevím bych slyšal o jednom křesťanu,« naproti tomu však s povděkem přiznává, že v Cařihradě i Kairu křesťanům moslimové větší volnosti dopřívají. Jsa horlivým členem Jednoty bratrské, neskoupí uznáním Františkánům, jichž guardián »měl k němu milost«, anobrž jim i zásluhu připisuje, že svatá místa

vůbec jsou zachována a přístupna. Také židův a moslimův o mnohých věcech se dotazoval a zajímavé zprávy zůstavil o poměru Samaritů k čerkeským Mamelukům.

V líčení svém hledí všemožně, aby podával o tom toliko zprávy, co sám zažil a spatřil. Při tom dotazoval se bedlivě o všem, co vidělo se mu býti paměti hodným, a poznamenává při zprávě každé, od koho ji uslyšel. Od Turků poučen byl, že jest Damask větší Cařihradu, dotazoval se křesťanů, židův i Arabů, smlouval se rusky s Mamelukem, vešel i mezi dvořany sultána egyptského a s nimi se seznámil.

Se zvláštní zálibou přirovnává jednotlivá pozorování cestovní s podobnými zjevy ve vlasti své. Tak viděl se mu býti Cařihrad tak velikým »jako tři Prahy, než já pravím jako půltřetí« (str. 1 B ř. 15), Angora »leží jako Zateč« (str. 6 A ř. 33 sld.), město Homs »na pohledění zdá se tak veliké býti jako Nové město pra(ž)ské, a také dlúze leží« (str. 9 A ř. 28), o Damasku praví: »nevím by nebylo tak veliké jako tři Prahy« (str. 9 B ř. 37) a »okolo sebe, prý, má zeď tak podobně jako okolo Prahy« (str. 10 B ř. 23). Klášter vedle jerusalemského chrámu božího hrobu »podobný jest k tomu, kterýž jest u sv. Jakuba (na Starém městě pražském), jedné žeť není tak vysoký a také tak veliký« (str. 16 A ř. 14 sld.). Když patřil na Jerusalem s hory Olivetské, »zdál (mu) se tak veliký, což... rozuměti mohl, jako Králóv Hradec, a něco jest k němu podobný, neb také leží dlúze a neširoce, a jest na hoře dosti vysoké, jako by mohl býti Tábor, než ještě... se zdá hora vyšší nežli Táborská« (str. 18 B ř. 24 sld.). Egyptské město Tell Fagús neví, »co by menší bylo Prahy« (str. 23 A ř. 44 sld.), hrad Kairský zdál se mu »vohradú.... mnoho větší než Chrudim« (str. 25 A ř. 29 sld.), zlatníci Kairští »mají své město tak podobně jako v Praze židé« (str. 28 A ř. 7 sld.), pecníky chleba v Kairu »nerovně jsú menší než pra(ž)ská žemle« (str. 28 B ř. 25). Na některých však místech trpce kárá některé zdánlivé vady svých krajanů. Tak v Kairu jistě se mu zdálo, že Mameluci neumějí utráceti peněz »jako Čechové neb jiní služební v těchto zemích« (str. 30 B ř. 41 sld), také »v Egyptě obyčeje nemají tak velmi pečovati o své životy, aby je rozkošně chovali, vaříce a připravujíce jim mnohé pokrmy, jako v jiných zemích a zvlášť v zemi České, kteříž jsú v tom převýšili všecky národy« (str. 34 A ř. 23 sld.); ale zase přiznává, že »mnohých věcí v Čechách kúpí více za bílý peníz než v Egyptě za majdynu« (str. 28 B ř. 28 sld.).

Sám nepsal pamětí z pouti své, nýbrž »napsati je kázal« (str. 29 A ř. 14). Adam bakalář praví sice, že Kabátník příhody své sám vypsal, ale slovům těmto nesluší výklad dávati, jakoby Kabátník sám byl Cesty své spisovatelem, čehož dosvědčují výslovná výpověď Kabátníkova, jakož i písmo rukopisu, zkratkami a způsobem svým důsledným význačné. Lituji, že nebylo mně možno srovnati písmo rukopisu Cesty Kabátníkovy s rukou zápisův Adama bakaláře v městských knihách Litomyšlských.

Kdy dal Kabátník zprávy své napsati, ani on ani Adam bakalář neudávají, stalo se však patrně nedlouho před smrtí cestovatelovou, kol r. 1500, načež Adam bakalář r. 1539 poprvé je tiskem vydal s nadpisem: »Cesta

z Čech do Jeruzalema a Egipta, Martina Kabátníka z Litomyšle. A na té cestě sepsání rozličných zemí, krajin, měst a zpuosobuov jich, i také obyčejuov lidí. V nově vytištěná léta Páně M⁰ D⁰ XXXIX«. Na titulním listě spatřuje se hrubý dřevoryt, zobrazující poutníka na prostém voze jedoucího. Místo, kde kniha vydána, není udáno, proti Praze však může svědčiti vedle jiných typografických zvláštností i nedostatečná úprava. Jestiť tudíž oprávněn náhled, poprvé tuším B. Dudíkem [1]) a dle něho i J. Jirečkem projevený, že vydána byla Kabátníkova Cesta Adamem bakalářem v Litomyšli. Kniha ta není ani stránkována, toliko vytištěny jsou archové značky od A do K. Listů všech jest 73 v malé osmerce. Spolu přitištěn jest překlad ze známého cestopisu kapitulního děkana mohuckého Bernarda z Breidenbachu s nadpisem: »Devět rozdíluov Křesťanuov v zemi zaslíbené z traktátu Petra z Brayndenbuchu, kdež vypisuje putování své po moři do Jeruzalema«. Také tiskař udán není, na konci traktátu čte se toliko jméno: Allexander. Jediný mně známý exemplář tohoto vydání uchovává se v městské knihovně Žitavské. Zařaděn jest bez signatury a přivázány jsou k němu některé současné spisy, obsahem k zemím východním se odnášející, z předu Ulrici HVtteni, Equitis romani, Arminius dialogus, potom P. Cornelii Taciti historici de situ et moribus et populis Germaniae libellus, připsaný hr. Jáchymu Šlikovi (Wittenbergae, Josef Klug 1538), pak Peregrinatio ad terram sanctam, ex Bernhardo Breitenbach etc. (Wittenbergae, Nicola[us] Schir[lentz] 1536) a konečně Paulus Jovius episcopus Nucerinus, De rebus Turcarum (Wittenbergae, Klug 1537).

Vydání Adama bakaláře shoduje se celkem věrně s rukopisem, vystříhajíc se ovšem zřejmých nedostatků jeho a na mnohých místech jej doplňujíc. Rukopis sám uchovává se v knihovně nejdůstojnější métropolitní kapituly Pražské, kamž dán byl s některými českými rukopisy z pozůstalosti kapitulního děkana Kašpara Arsenia z Radbuzy († 1629). Dosvědčuje toho přípis na prvé stránce kodexu: Ex libris Caspari Arsenii Decani Pragen. Přivázán jest rukopis tento ku Traktátu kněze Hilaria děkana kapituly kostela prazského atd. proti Janovi Rokycanovi, ku traktátům »Prophetia jakéhosi kněze Jana mnicha Bosáka« a »Solfernus«, potom jest vložena Cesta Kabátníkova a konečně český překlad knihy Tobiášovy, vše se signaturou O 35. Rukopis Kabátníkův počíná se na druhé straně prvého listu a končí na prvé straně listu 38, na kteréž straně rukou pozdější, nepochybně Arseniovou, připsána jsou »Decê precepta«. Na přední straně prvého listu připsán rukou rovněž pozdější rozbor slov sv. Augustina v kanoně v prvním rozdílu: »y die Bratrze y Sestrzi powiezte mi czo ſe wam widij atd.«

Druhé vydání Cesty Martina Kabátníka pořízeno v Praze r. 1577, jakož svědčí Index Bohemicorum librorum prohibitorum str. 226. Kým bylo připraveno, známo není, zdá se však, že podobojím knězem Sixtem Candidem. Také nazýváno vydání toto vydáním Dačického.[2]) Dle úsudku Josefa Dobrov-

---

[1]) Forschungen in Schweden für Mährens Geschichte, 129.

[2]) Na prvém listě musejního exempláře Cesty Kabátníkovy připsáno jest rukou Josefa Dobrovského: »NB. alia editio quam anni 1577 Dačickyana; derselbe Holzstich.«

ského lišilo se vydání toto podstatně od pozdějšího vydání, jehož exemplář uchovává se v knihovně Musea království Českého v Praze. Dle Indexu nadepsáno bylo »Putování do Jeruzalema atd.« Dle přípisku, jejž učinil Dobrovský ku str. 226 Indexu, vytištěno vydání toto na Starém městě pražském u Jiřího Dačického a obsahovalo $5^1/_2$ archu tisku. Třetí vydání vytištěno v Olomouci u Hradeckého r. 1639, čtvrté v Praze r. 1691 a častěji prý i bez roku.[1]) J. Jireček uvádí ještě vydání z r. 1708. Ze všech těchto různých vydání kromě vydání prvého podařilo se nám pilným pátráním ve dvorské knihovně vídeňské, v universitních knihovnách pražské a vídeňské, v musejní knihovně pražské, ve studijní knihovně olomoucké, dále v knihovnách různých šlechticův a duchovních ústavů shledati jediný exemplář Cesty Kabátníkovy, uložený v knihovně musejní se signaturou 29 G 5. Výtisk tento prost jest listu titulního jakož i konce; poslední dvě stránky připsány jsou rukou Dobrovského dle rukopisu métropolitní kapituly. Ráz tisku odnáší se ku konci XVII stol., jakkoli není kniha stránkována, text jest změněn na mnohých místech, aby byl čtenáři snazším, zvláště starší tvary novějšími nahrazeny. Patrně jest to vydání pražské z r. 1691. Úryvek z Cesty Kabátníkovy, jejž K. J. Erben pojal do Výboru literatury české II 1015—1040, dle tohoto exempláře musejního jest upraven.

Za základ vydání vzat tudíž rukopis sám a text přepsán z něho věrně, leda že spojky a předložky, kde s následujícími slovy spojeny byly v jedno, odděleny jsou, a přidána jest interpunkce. Stránky kodexu označeny jsou číslicemi v závorkách v textu samém a konce řádků rukopisných kolmými čárkami. Na některých místech, kde vinou pisatelovou slova jednotlivá opominuta anebo ve významu svém přepsána byla, doplněn obsah slovy pod čarou dle vydání Adama bakaláře.

III.

Itinerarium.

Zvláštní úkol Kabátníkovy cesty byl patrně příčinou, že uchýlil se směru od křižáckých válek obvyklého. Středověcí poutníci palaestinští obyčejně plavívali se z přístavův italských nebo jihofrancouzských, z Benátek, z Janova anebo z Marseilla, řídčeji z Amalf; čeští poutníci Jan z Lobkovic, Oldřich Prefát a Krištof Harant vybrali se na východ z Benátek. Tím ovšem velikou část putování svého plavbou ztrávili. Naproti tomu Martin Kabátník, nespravuje se prostou úlohou poutníka, odvážil se cesty na tu dobu neobyčejně nebezpečné po suchu. Snad neurovnané poměry uherské, kdež s počátku r. 1491 král Vladislav potkával se ještě s odporem mnohým, přiměly Kabátníka a tři soudruhy, že vydali se na cestu skrze zemi polskou, Krakovem a Lvovem. V Sučavě (u Kabátníka *Šočava*) pobyli na půdě moldovlašské nebo multanské,

[1]) Jungmann, Historie literatury české I vyd., str. 97. — O nejistotě bibliografických udání ve příčině různých dob, kdy Kabátníkova Cesta byla vydávána, srv. Dobrovský, Böhm. Litteratur I, 150 (dle upozornění prof. Truhláře).

kteréžto země kníže sice za lenníka koruny uherské byl jmín, ale od r. 1484, od vítězné výpravy Bajezida II, skutkem již Turkům byl poddán.

Hranice moldovlašské dostihl Kabátník u řeky Dunaje. Z Litomyšle až k Dunaji napočítal mil českých 206, a sice do Krakova 48, do Lvova 50, do Sučavy 50 a k Dunaji 58 (str. 1 B ř. 4—7). Kde Dunaj přešel, Kabátník výslovně neudává, ještо ale »od Dunaje přes zemi Tureckú jest jeti přes hory veliké a přes pouště dlúhé« (str. 1 B ř. 7—8), čímž patrně míní se poušť dobrudžská a nehostinný les Deli Orman, sluší vyrozumívati, že ubíral se Dobrudží k některému z průsmyků východobalkánských, a tu na snadě, že přepravil se přes Dunaj v Izakči nebo Kilii. Od Dunaje k Cařihradu tři neděle cestou byl; »někde města i vsi se nalézají na cestách, ale řídko a ve mnoha mílích jedno od druhého« (str. 1 B ř. 9—10), čímž zřejmě označen smutný ráz východní Thrákie.

Pobyt Kabátníkův v Cařihradě byl patrně delší, ještо se tu bratří rozcházeli, Kašpar pak z Marek v městě návratu Kabátníkova očekávati měl. Přes to jsou Kabátníkovy zprávy o Cařihradě velice chudičké, neboť nejvíce poptával se po poměrech náboženských a hlavně po řádech církve východní. Z městských staveb zpozoroval toliko nový seráj Mahommeda II a jeho hradby, pak lázeň sultánskou. Jinak povšiml si toliko zařízení jeničárského (str. 2 B ř. 7 sld.) a některých zákazů, jako přívozu vosku a soli (str. 3 B ř. 33 sld.).

Z Cařihradu ubíral se dále tureckým územím v Menší Asii, krajem, který válkami Mahommeda II a právě tehdy vládnoucího Bajezida II z valné části byl zpustošen. Přešed Bosporos na místě obvyklém »přes zátoku morskú, kdež se schází Bílé moře s Černým mořem, hned tu v Konstantinopoli« (str. 3 B ř. 4—5), tudíž mezi Stambulem a Kadikjöjí, cestou třídenní »přes hory velmi veliké« (str. 4 A ř. 8) dostihl Brusy (u Kabátníka *Bursa* dle výslovnosti turecké), »města císarského«, jejíž polohu na úpatí hory Olympa, hlučný a výsadami chráněný obchod, výbornou vodu pitnou, než však i nedostatek již vína, zvláště pak nákladný karavanseráj podrobněji vyličuje. Tu poprvé spatřil a slyšel šakaly,[1]) jakož i pověst o jezeře horském, kteréž prý jednou město zatopí. Mínil-li tím slavná sirná zřídla v okolí městském, s těží tvrditi.

V průvodu kupecké karavany a seznav blíže spoluputujícího žida jakéhos z Cařihradu, dospěl Kabátník dvanáctidenním pochodem z Brusy do Angory (*Angarye*), tehdáž pomezního města říše turecké (str. 6 A ř. 34), okolo něhož byly »púště veliké bez lesuov, a hor málo, než roveň čistá«. Také zpozoroval, že jest v městě mnoho řemeslníkův, kteří připravují »šamlaty«, t. j. látky ze srsti velbloudí, i u jiných cestovatelů českých častěji vzpomínané.

Opustiv Angoru, vstoupil Kabátník do země slavného někdy knížete Usunhassana z dynastie »bílého beránka«, jejž *Huzhassanem* neb i *Huzhas-*

---

[1]) Kabátník připomíná šakalů tureckým prý slovem »dafinové« (str. 4 B ř. 23). Šakal jest v Malé Asii velice hojný a podává o něm zprávu s Kabátníkem se shodující Petr Belon du Mans v létech 1546—1549, u H. E. G. Paulusa, Sammlung der merkwürdigsten Reisen in den Orient. Jena 1798 IV, 21.

sonem nazývá. Usunhassan a jeho Turkomani vedli nedlouho před tím těžké války s Mahommedem II Výbojcem, jichžto stopy byly ještě na všech stranách patrny. Tehdy již, ježto Usunhassan r. 1478 zemřel, panoval v oslabené říši »bílého beránka« mladší Usunhassanův syn Jakub chán; knížete tohoto Kabátník vzpomíná ale nejmenuje. Podivno však, že Usunhassana nazývá »knížetem žoldánovým« (str. 6 B ř. 16), míně tím sultána čerkeských Mameluků v Egyptě.

Zemi Jakuba chána nazývá Kabátník »*zemí Adzamskou*«, kteréž pojmenování patrně vzešlo z neporozumění nebo z přeslechu. Adam bakalář nazývá ji »zemí Adryánskou«, což J. Jireček (Ruk. I, 326) odvozovati chce ode jména Ardanšili. Sotva však podaří se vyložiti jméno toto, poněvadž v porušeném jeho stavu není lze je srovnati se známými jmény krajin na stepi anadolské. Z popisu Kabátníkova vidí se, že »zemí Adzamskou« srozumívá širý a dosti pustý kraj mezi Angorou a Kaisarií. Černými barvami líčí Kabátník »púště dlúhé«, bez chleba i dříví, až po jedenáctidenním pochodu v listopadu r. 1491 stanul v Kaisarii — Kabátník píše »*Baysar*«, Adam bakalář »*Kayffar*« — na úpatí mohutného a věčnosněžného Erdžásu, »pod horami velikými, a na těch horách bylo sněhu mnoho« (str. 7 B ř. 12 sld.). V Kaisarii spatřil Kabátník »zdi zbořené a město vypálené«, dle jeho slov od tureckých vojínů, když táhli proti Usunhassanu, hned však níže spojuje s událostmi zprávu o bohactví sultána egyptského, z čehož vidno, že stopy boje, které shledal, neodnášely se již k Usunhassanu, nýbrž k oběma válkám sultána Bajezida II se sultánem egyptským Melekem Ešrefem. Turci tehdy r. 1486 a 1488 utrpěli těžké porážky, načež ujednáno příměří, jehož vzpomíná i Kabátník. Vynášeje totiž moc i bohactví sultána egyptského, dodává k tomu: »jemu nemohl turecký císař odepříti, i vzal s ním smlúvu a drží ji až do dnes« (str. 6 B ř. 19 sld.).

Po třídenním pobytu v Kaisarii ubírala se karavana územím turkomanského knížete Alaeddevleta z dynastie Sulkadrův, »*zemí Turkmanskou*«, jak praví Kabátník (str. 7 A ř. 25), a dostihla po jedenácti dnech sídla jeho Maraše (*Marys* u Kabátníka), které »leží pod horú a skrze ně teče potok čistý« (str. 7 B ř. 39). Za dob Usunhassanových i knížata z rodu Sulkadrův uznávala svrchovanost turkomanského hrdiny, proto Kabátník přičítá zemi jejich k území Usunhassanovu, pravě že »v tom městě jest počátek mýt země Huzhassanovy« (str. 7 B ř. 2 sld.). Patrně místo mil počítal mýta, jakož činil na další cestě z Damasku až do Kaira, ale počet mýt v Cestě jeho obsažen není. Pojednávaje o tvrdosti celních zvyků marašských, dotýká i prastarého hradu, honosícího se za dnů našich oběma hittitskými lvy, kteří od tisíceletí s bašt jeho krajinu obzírají, pohříchu však podrobnější o něm zprávy nepodává.

V Maraši karavana pobyla po dobu, jíž Kabátník blíže neudává, pak dala se k jihu do Aintabu (Antiochia ad Taurum, *Anthyochye* u Kabátníka), jehož dostihla pochodem dvoudenním. Aintab tehdy již příslušel k říši egyptských Mameluků. Dle Kabátníka Aintab »leží na čisté veliké hoře, a hrad dole v rovni na bahně« (str. 7 B ř. 9). V Aintabu pobyli po dva dny, načež cestou třídenní brali se k Halebu, métropoli Syrie. Nevím, ze které příčiny nazývá Kabátník Haleb *Galaton* a odnáší k němu i část apoštolské činnosti sv. Pavla.

Haleb býval tehdy sídlem jednoho z pěti velikých begů mameluckých i byl již městem velice důležitým. »Město to jest pěkné a hrazené,« líčí náš poutník, »zeď okolo něho jest dobrá a příkop hluboký, a prostřed města jest hora vysoká, a na té hoře jest hrad. Okolo něho jest příkop vodný a hluboký velmi, a do hradu není brány než fortna, a jedné což tam vejde, vjeti na koni nikamž nemóž. V tom městě všech věcí našli smy dosti podle obyčeje jich, zvláště kupeckých věcí mnoho v něm jest, neb v tom městě jest sklad veliký od kupcóv z mnohých zemí« (str. 8 A 25 sld.). Popis tento shoduje se věrně s popisy jinými: vršek uprostřed města, úzký vchod ku hradu na vršku onom zbudovanému, pevný hrad, který dovedl vzdorovati i byzantským Basiliovcům i hordám Timurovým, hlučný obchod, jímž stal se Haleb stolicí vší Syrie.[1])

V Halebu pobyla karavana, k níž byl se Kabátník přidružil, po celé tři týdny, ježto očekávali kancléře egyptského sultána, navracejícího se z Cařihradu (str. 8 B ř. 32 sld.). Když kancléř se navrátil, ubírala se karavana v jeho průvodu dále k jihu, nejprve do Hamy (bibl. Hamath, u Kabátníka *Chám*, což prý jest česky *Cappadoci!*), kamž přijeli po čtyřech dnech (str. 9 A ř. 15). Také Hamu Kabátník správně popisuje. »To město leží pod stráni velikú, prostřed toho města vysypán jest vrch nebo kopec velmi vysoký, i praví, že někdy za křesťanóv na tom vrchu byl hrad, i zdá se, že byl velmi pěkný připravený, neb jest ještě toho mnoho znamení.« Velice kárá Kabátník obyvatelstvo, že majíc velikou řeku (Asi, starověký Orontés) v městě, zřizuje si špatné mlýny na vodách přiváděných. Jsou to pověstné mlýny, k nimž po trubách a žlabích ženou pověstná arabská kola vodu z Oronta na mnohý kilometr dálky.

Zdá se, že v Hamě karavana toliko přenocovala. Kabátník praví alespoň, že odtud jeli »do *Azi*, jazykem jich slove *Chai*« (str. 9 B ř. 26), kamž z Hamy přijeli druhého dne. Chai patrně jest nynější město Homs nad Orontem (starověká Emesa), níže pak bude ukázáno, kterak učinil Kabátník omylem jiné jméno města »Azi«. V Homsu upoutaly Kabátníka toliko poloha města a opevnění jeho. Město prý »také dlúze leží. Valy jsou okolo něho vysoké a obyčejem českým jsú dělány« (str. 9 B).

Na noc z Homsa dojeli »k Bethánii a tu ... leželi před městem. A Bethánie jest městečko malitké a jsou v něm všecko křesťané řečtí« (str. 9 B). Kde jest tato »*Bethánie*«, již sluší hledati jižně Homsa, ve vzdálenosti asi půldenního pochodu, na cestě k Damasku vedoucí? Na karavanní cestě z Homsa do Damasku jest třetí stanicí osada Chasyá, odkudž počítá se do Homsa 7—8 hodin cesty karavanní. Tato osada Chasyá jest obývána podnes po výtce křesťany, oba poznatky tudíž, i vzdálenost od Homsa i ráz náboženský, shodují se, i neváháme Bethánii Kabátníkovu za Chasyi prohlásiti. Tím však řeší se i záhada, proč slove Kabátníkovi Homs »Azi«. Slušíť hledati původ toho jména ve jménu Chasyá, které Kabátník omylem s Homsem

[1]) Sachau, Reise in Syrien und Mesopotamien 105—106.

stotožňoval. Podobným asi způsobem i jméno Bethánie se jménem Chasyá zaměněno.

Z Chasye třetího dne dojela karavana slavného a bohatého města Damaska (str. 9 B 36), kdež pobyl Kabátník po tři neděle, kol svátků vánočních a nového roku 1492 (str. 10 B ř. 30 sld.). Ježto Damask byl ode dávna sídlem melkitského (syrskokatolického) arcibiskupa a orthodoxního patriarchy, věnoval Kabátník městu i náboženským zvláštnostem jeho péči velikou. Damask dle něho »jest město veliké velmi«, dle výpovědí tureckých větší prý Cařihradu (str. 9 B ř. 38). Chtěje město po všem rozsahu jeho shlédnouti, pozoroval neb »ohledoval« je s různých stanovisk, nemohl však odnikud města »spatřiti«. Proto praví toliko, že Damask »jest v čisté rovni, na místě leží veselém, a s jedné strany Damašku jest hora a na té hoře jest kostel«, na památku prý vraždy nad Abelem spáchané (str. 10 A 41 sld.).

Dotknuv polohy, vypisuje Kabátník bohactví a obchod města. »Damašek,« praví on, »jest město bohaté na všecky věci i na vodu, neb do něho teče sedmdesát potokóv a dva. Pak na kupecké věci jest převelmi bohaté..., a na vší té cestě nebyl sem v bohatším, neb jest město skladné a v něm bývají kupci z rozličných zemí nám známých i neznámých. V Damašku chleba, vína, masa i jiných věcí k živnosti obyčejem jich hojně dosti... V Damašku tak jest ovoce mnoho, že to mohu praviti v pravdě, že jak sem živ v jednom místě neviděl sem ho více jako v Damašku na trhu prodávajíc, ... nebo (okolo) Damašku jest velmi mnoho sadóv přečistých i zahrad, k tomu rovniny čisté, ježto na tři strany krajiny očima přehlédnúti nemuož. Z Damašku na všecky krajiny dodávají ovoce, roznášejíc je na velbloudích po krajinách« (str. 10 A ř. 4 — 10 B ř. 21).

Při vstupu do města povšiml si Kabátník především hradeb, podobných městské zdi pražské, »než ne všudy, neb bylo někdy dobyto i jest zdi mnoho zbořeno i není zase až i do dnes opraveno«. Pohříchu chudičké jsou zprávy jeho o vnitřním městě, kdež kromě »šibenice prostřed rynku« toliko sanktuarií k obrácení sv. Pavla se odnášejících vzpomíná. S křesťany tamními vydal se jednou »k tomu místu, kdež zarazil blesk sv. Pavla.... to místo jest mezi zahradami, a od Damašku jest jako by mohlo býti čtvrt míle« (str. 10 B ř. 32 až 34). Kabátník shledával na tom místě zbytky chrámu, o němž zvěděl, že byl od muslimův obořen. »Také mi ukazovali ten duom«, praví dále, »v kterém(ž) křest přijal svatý Pavel, a ten duom jest v městské zdi nad potokem u té brány, kterúž chodí k svatému Pavlu« (str. 11 A ř. 38 sld.).

Z Damasku okolo Hromnic r. 1492 putoval Kabátník dále k Jeruzalemu, počítaje na cestě té 25 mýt (str. 36 B ř. 5), nejprve »k Jordánu potoku čtyři dny cesty«. Jordán zdál se mu býti v horním toku svém tak široký, »že by jej pacholek po třikrát přeskočiti muohl«. Od Jordánu jeli »do Galilee a jest puol míle jedno od druhého. Galilea jest městečko malé a na huoře vysoké a velmi příkré a tu mnoho prorokóv svatých leží«. Tu opět záhada, zaviněná nedostatečnou známostí jazyků. Slušť předpokládati, že nepochybně Cařihradský žid spolucestující upozornil Kabátníka na někdejší hranice země galilejské, jež za dob mameluckých součinila zvláštní správní okres, načež Kabátník

sídlo begovo Ṣafed za městečko jménem *Galilea* pokládal. Při určování tohoto místa jest rozhodujícím, že níže (str. 21 B ř. 18) Kabátník Galilei sídlem jednoho »z pánů po žoldánu největších«, t. j. begů, vedle Galaty, Haleba, Damaska, Jeruzalema a Gazy jmenuje. Ze čtyřiadvacíti begů mameluckých sídlilo jich v Syrii patero a sice vedle čtyř měst výše jmenovaných sídlil pátý v Ṣafedu, tudíž na půdě Galilejské (srv. Hammer II, 481). Překročil dle toho Kabátník Jordán u »mostu dcer Jakobových« (Džisr-berát-Jakúb) mezi jezery Chulem a Genezarethským, kudy podnes vede karavanní cesta z Damasku k Ṣafedu.

Odtud po Hromnicích (str. 11 B ř. 15) dal se Kabátník k jihu do Jerusalema, patrně až do Náblusa drže se cesty obvyklé; u Náblusa však, jehož nejmenuje, karavana jeho, do Egypta spějíc, uchýlila se k jihozápadu do Ramly, odkudž Kabátníku a soudruhu jeho z Cařihradu bylo se obvyklou poutnickou cestou z Jaffy k Jerusalemu vedoucí samotným ubírati. Ze Ṣafeda do Ramly, již opět nazývá Kabátník *Ramotgalat,* přibyli poutníci cestou třídenní (str. 12 A ř. 4). Že míní Kabátník Ramlu v mnišské legendě s Ramou-Arimatheií stotožňovanou, vidí se z další zprávy jeho, neboť »tu Bosáci mají svój klášter, a když pútníci po moři se plaví, od Benátek putujíce k buožímu hrobu, najprvé vysedú z korábóv do Ramotgalat a tu se Bosákóm zpovídají« (str. 11 B ř. 23 sld.). Souhlasným svědectvím všech cestovatelů středověkých, kteří po moři připlavili se do Palaestiny, mezi nimiž Čechů Jana z Lobkovic, Oldřicha Prefáta i Krištofa Haranta, potvrzena jest důležitost Ramly, odkudž Františkáni poutníkům zjednávali listů průvodních. Po té poutníci pobyli v hospitale vévodou Filippem Burgundským založeném a od Františkánů přijímali i svátosti i potřebná pro život mezi Moslimy poučení.[1])

V Ramle najali si Kabátník a soudruh jeho ošemetného průvodce po cestě k Jerusalemu, kdež nejprve ubytovali se v karavanseráji, později však odebral se Kabátník do kláštera františkánského na hoře Sioně, kdež pobyl několik dní. V Jerusalemě vůbec setrval Kabátník po tři neděle (str. 13 B ř. 15), mnohem déle než Lobkovic, Prefát nebo Harant, a dle vlastních svých slov »ohledal všecky věci, kterých mohl dojíti«. Nad to pobyl ještě 8—10 dnů v Jerusalemě při návratu svém.

Východištěm dvou jerusalemských vycházek, jež Kabátník popsal, byl starobylý klášter sionský. Dle mnišské legendy pokládána byla západní městská hora po celý středověk za dávný Sion a tudíž i za městiště královského někdy paláce Davidova. »A slove na huoře Syon, kdež Bosáci klášter mají, a tu král David měl svój dvór a tu jest bytem byl, a již nyní slove večeřadlo Páně« (str. 13 B ř. 19 sld.). Tím přechází Kabátník k coenaculu, na jehož místě tehdy ještě křesťané chrám měli. »A již jest na tom místě kostel,« dokládá Kabátník, »kdež jest pán Kristus večeřal s svými učedlníky«.

Prvá vycházka jerusalemská vedla Kabátníka za bránu svatoštěpánskou, kdež jej nejprve »vedli před kostel, ukazujíce .. to místo, na kterémž byl ukamenován svatý Štěpán« (str. 14 A ř. 23 sld.). Z toho lze usuzovati, že chrám

[1]) O. Ramle srv. Klement, Palestina 19—20.

ten, z něhož za našich dnů toliko základy jsou uchovány, tehdy ještě v dobrém stavu se spatřoval. Odtud ubíral se »na ta místa, kdež pán Kristus (s) zástupy obýval«, potom ku chrámu blíže františkánského kláštera, zbudovanému na místě úmrtního domu Matky Boží, a »na jiná mnohá místa« (str. 14 A ř. 20).

Druhou vycházku vykonal Kabátník za průvodu dvou Františkánův. Nejprve vedli jej k místu Spasitelova utrpení, »k tomu místu, kdež byl kříž, na kterémž byl pán Kristus ukřižuován, a na tom místě jest věže veliká a znáti, že byli na ní zvonové, ale již jich není«, čímž míní se vysoká věž při chrámu božího hrobu, ježto ihned Kabátník dokládá: »neb to místo, na kterémž byl ukřižován pán Kristus a hrob, jest obé v jednom klášteře blízko jedno od druhého« (str. 15 B ř. 40—3). Obšírně a plasticky popisuje Kabátník chrám božího hrobu i klášter s ním spojený, poznamenávaje, že »dílo všecko jest starodávné; jakž sú někdy dávno křesťané udělali, tak stojí, neb jim již pohané nic nedadí přidělati ani hotového opravovati, leč by jim peněz velmi přeplatili«. Důležitý pro dějiny chrámu božího hrobu jest další udaj o pobořeni jedné části chrámové. »A teď nedávno před tím,« vece Kabátník, »než sem já tam byl, ubořilo se kus zdi kostelní.... a nedadí jim toho zase opraviti.« Myslím, že týká se tato zpráva kaplí při levé straně hlavního vchodu, které na obraze ve spisu Harantově obořeny se spatřují.

Od chrámu božího hrobu ubíral se Kabátník cestou Spasitelova utrpení (Via dolorosa) »k té bráně, kterúž vedli pána Krista k smrti« (str. 17 A ř. 11), čímž patrně míněn jest oblouk Ecce homo. Pak sešli »do údolí, kteréž slove Josafat, ktež jest hrob panny Marie«. I tento hrob a kapli nad ním Kabátník zevrubně popisuje (str. 17 A ř. 16). V dalším popise vzpomíná zahrady Gethsemanské a míst slavných modlitbami Spasitelovými, jakož i místa, kde dle evangelia sv. Petr Malchovi ucho ufal, na kterémž místě viděl »vytesáno v skále, po kteréž chodí, obraz veliký svatého Petra s mečem a Malcha, kterémuž ucho ufal, také vytesaného« (str. 17 B ř. 39 sld.). Obraz tento za dob Harantových byl úplně zmizel. Odtud vystoupil na horu Olivetskou právě za doby květu oliv a cedrů a k místu Spasitelova Nanebevstoupení, kdež kochal se pohledem na okolní kraj. »Také s hory Olivetské,« praví ihned, »najlépe sem viděl Jeruzalem a shléd položení jeho« (str. 18 B ř. 23), načež výpisem polohy městské a některými poznámkami o hospodářství, zejména vinném, o obchodu a o poměrech náboženských pozorování jerusalemská ukončuje.

Z Jerusalema navštívil Kabátník v průvodu některých Františkánů Betlem, kterýž byl dle něho »městečko maličké jako ves a muož býti od Jeruzalema jakoby tři čtvrti míle« (str. 13 B ř. 35 sld.). I shlédl tam klášter Františkánský před městem s kaplí božského Narození, což obé podrobně popisuje. Odtud spatřil i sanktuaria Spasitelova obřezání, zjevení a pastýřům zvěstování. »Na tom místě,« kde se andělé pastýřům zjevili, praví Kabátník, »jest divná jeskyně z skály vyrostlá, neb jest neznati, by se jí kde železem dotýkalo. Také znáti, že na té skále byla jest věže veliká, a slyšal sem od křesťanóv, že by ji múře(ní)né zbořili« (str. 14 B ř. 13 sld.). »A odtud sme šli,« pokračuje dále, »na jeden vrch, i ukázali mi ta místa, kdež byla Sodoma a Gomora,« při čemž

rozpisuje se o jezerech slaných a o způsobu, kterak z nich lopatami sůl těží. Vrchem tím míněna jest »Franská hora« (Džebel Ferdís), s jejíhož vrcholku kochají se poutníci širou vyhlídkou na hornatinu judskou a proláklinu Solného nebo Mrtvého moře.

Za dob Kabátníkových žili v Betlemě »všecko křesťané řečtí«, kdežto za dnů našich jest v Betlemě nejčetnější římskokatolická osada po vší Palaestině.

Když vracel se Kabátník opět do Jerusalema, upozorňovali jej mniši na Nebi Samvíl vysoko k nebi trčící, t. j. »místo, kdež leží Samuel prorok«, na »školu Eliovu«, na traditionálný »dům Jakobův« a na památný Kubbet Rachíl neboli hrob Rachelin (str. 15 A ř. 28). Již před Jerusalemem spatřil dům Simeona kněze, »a jest blízko Jerusalema a ještě mnoho zdi stojí i věže veliká; rozuměti, kdyby bylo nezbořeno, že byl duom čistý, jako by v těchto zemích tvrz dobrá byla« (str. 15 A ř. 32 sld.).

Někdy ve druhé polovici února [1]) r. 1492 dal se Kabátník na další cestu do Egypta, tehdy bez žida cařihradského, jenž v Jerusalemě očekával jeho návratu. Druhého dne přišli do Hebrona, kteréž město Kabátník podivným způsobem splítá se Samarií, pokládaje Haram s hroby patriarchů za Hebron, město pak za Samarii. Patrně omyl ten přičítati jest nevědomým jeho soucestovatelům, kteří z cesty mezi Hebronem a Jerusalemem ukazovali jemu rovněž »Jericho město, ježto bylo okolo něho sedm zdí, a již nic jiného není, než mnoho zdí rozvalených« (str. 20 A ř. 5 sld.), jakkoli pravé Jericho položeno jest na severovýchodní straně jerusalemské a odnikud z okolí městského nemůže býti vidno. V Hebroně blíže popisuje studnice Jakobovy před městem a hroby patriarchů, tyto pouze dle vypravování mahommedánů, ježto k nim nebyl připuštěn. Horu nad městem se pnoucí, z níž potůček přicházeje, vodou naplňuje vodojemy městské, nazývá Kabátník Cedronem.

Z Hebrona za půl druhého dne dostihl města Gazy, kteréž »leží na hoře písečné, a okolo něho jest zahrad množství, a v nich ovoce, rozličného dříví, než najvíc dříví mandlového, ještoto jest jeho tak mnoho, že jej jedva očima přehlédne« (str. 21 A ř. 5 sld.). Obchodu a poloze města na silnici egyptské rovněž Kabátník vzpomínku věnuje a spolu poznamenává, že Gaza jako Haleb, Damask, Ṣafed a Jerusalem byla sídlem bega mameluckého.

Po týdenním pobytu v Gaze (str. 22 A ř. 1) vypravila se karavana na další pouť do Egypta. »Odtud sme jeli dva dny,« vypravuje Kabátník, »i přijeli sme

---

[1]) Praví sice Kabátník (str. 19 A ř. 3 sld.): »Pak zase jeda — bylo ty dny hned *po velice noci* — o velikých hrozních jakož sem slyšal, i chtěl sem zvěděti,« než zpráva tato může se odnášeti toliko k pobytu jeho jerusalemskému po návratu z Egypta. Dosvědčují toho jednak slova »pak *zase* jeda«, jednak udaje jeho časové, neboť »okolo Hromnic toho svátku« byl na cestě z Damaska do Ṣafeda (str. 11 B ř. 15), ze Ṣafeda do Ramly putoval 3 dny, z Ramly pak byl v Jerusalemě za den (str. 12 A ř. 5), přijel tudíž do Jerusalema na počátku února a odjel z něho asi 22—25 února. Ježto v Gaze zdržel se týden a do Gazy přijel z Jerusalema třetího dne, odcestoval z Gazy mezi 2—5 březnem a po cestě šestidenní 8—13 března dospěl Kaira, kdež pobyl 20 dní, t. j. asi do konce března. Nezdržel-li se nikde cestou zpáteční, navrátil se do Jerusalema kol 10 dubna a tam strávil svátky velikonoční, jichž hod boží r. 1192 připadl na 22 duben.

k jednomu městečku, a neviděli sme ho, až sme do něho vjeli, pro dříví daktylové... neb sú všecko lesové palmoví velicí okolo toho města;« na jiném pak místě podotýká: »Také v tom městečku zdá mi se, že největší živnost jich jest daktile, neb odtud dodávají doktilóv do všech zemí okolních kupci rozliční.« Také v tom městečku nic pěknějšího neviděl »než ploty z větvoví palmového, kteréž jsú okolo městečka...«, nad to ještě praví: »Městečko to jest velmi bídné. Nemají v něm ani vod dobrých, než sú slané a k tomu teplé. Tu nám pravili, *že již u nich dešt neprší*,« kolem pak městečka jest země »velmi zlá a písečná, i to ještě písku suchého, ježto když po něm jedeš, tehdy se velmi práší« (str. 22 A ř. 15—22 B ř. 35). Jméno městečka toho udáno není, avšak znaky výše uvedené a vzdálenost dvoudenní od Gazy činí nepochybným, že jím míní se hraničná osada při »řece egyptské« el-Ariš.

V el-Ariši přenocovavši, časně z rána karavana cestou pokračovala, až dle slov Kabátníkových »druhého dne přijeli... do jednoho městečka k prvnímu podobné(ho) palmovím i zemí. Jest také nuzná; vody mají zlé, slané a teplé« (str. 22 B ř. 36—23 A ř. 37). Ani toto městečko není jmenováno, poněvadž však karavana ubírala se obvyklou cestou k Nilu, kamž dorazila třetího dne, jest nepochybné, že jím míní Kabátník některou z chudičkých stanic mezi el-Arišem a el-Kantarou. Dle vzdálenosti od el-Ariše jest pravdě nejpodobnější osada Bír el-Abd opodál jižního břehu límanu Sirbonského, čímž vysvětluje se i množství mořských ptáků v trhu, o němž Kabátník zajímavou zprávu podává.

»Odtud sme jeli a třetího dne přijeli sme do jednoho města velikého, kterémužto jazykem arabským říkají Ages. Jest město veliké, nevím, co by menší bylo Prahy, a není hrazené. Kupectví rozličného v něm dosti, plátenníkóv a běličóv... V tom městě jsú všecko Arapi pohané; nevím, bych v něm slyšal o jednom křesťanu, by v něm bytem byl. Tu sme se měli dobře, neb sme se chleba najedli všichni, což nás bylo, a vody dobré napili z Nylusa z řeky veliké, kteráž teče z ráje, neb teče mimo to město... Nazajtří jeli sme pryč a toho dne přijeli sme do města slavného a velmi velikého Egipta a jich jazykem do Miseru« (str. 23 A ř. 42—14).

Těmi slovy popisuje Kabátník město Ages zvané. Jméno samo jest zkomoleno a tu třeba pravého jména spůsobem jiným vyšetřovati. Důležité znaky, které Kabátník městu Ages přikládá, jsou: Bylo položeno na karavanní cestě z el-Ariše do Kaira vedoucí při jednom z hrdel Nilských, bylo dle pojmu Kabátníkova městem rozsáhlým, provozovalo hlučný obchod a od Kaira bylo toliko jeden karavanní pochod vzdáleno. Poněvadž Kabátník při něm poprvé dotýká se Nilu a výborné pitné vody jeho, jest hledati město toto při nejvýchodnějším, t. j. při pélusijském hrdlu a tu i podobností jména i shodou znaků vytčených zamlouvá se město Tell Fakús nebo toliko Fakús, které za dřívějších dob bývalo mnohem důležitější než nyní.

Nejzajímavěji popsal Kabátník hlavní město egyptské Kairo neb Masr. Jméno Masr Kabátník stotožňuje s arabským jménem země a proto důsledně Kairo Egyptem zove. Po 20 dnů pobyl v hlavním městě egyptském ohledávaje

je za této doby velice důkladně, jak sám praví »ohledav, což ... mohl ohledati, než mnoho jest, ježto ... neohledal než toliko slyšal, a o mnohém viděném i slyšeném ... nepsal pro ukrácení řeči a nedostatku pamětí i jiných věcí« (str. 36 A ř. 28 sld.).

Kabátníkův popis Kaira, více než dvě pětiny celého spisu zabírající, rozpadá se ve dvě části, topografickou a společenskou. V obou částech jest zřejmě viděti, že český cestovatel zpravoval se s velikou snažností o světovém tehdy městě, sídle nádherného a uměnímilovného sultána Kaitbeje (1468—1495) jakož i středu tehdejšího obchodu s Indií. Jsa si vědom, že málokterý z krajanů jeho až na břehy nilské dospěje, věnoval Kabátník péči velikou i vnějšku města i řádům jeho, a tak podal obraz, jenž jest po stránce věcné nejcennějším oddílem Cesty jeho.

Příchod jeho do Kaira udál se se strany severní, skrze rozsáhlá předměstí, která podnes rozkládají se za branami eš-Šarije a el-Futúh. »I přijeli sme do Egipta« praví »jako do jiné vsi, neb do něho není žádné brány ani které zdi okolo něho jest, než najprve sem viděl před městem zahrady velmi čisté, zdmi vysokými ohrazené, kterýmžto okolo města slušelo býti. A jsú z rozličného kamení tesaného dělány, a na ty zdi chodí po stupních kamenných« (str. 22 A ř. 14—22 B ř. 18). Po té vjel do »nejprvnější ulice Egipské«, o níž soudil, »jako by bylo puol čtvrti míle zdálí, kterážto ulice jest všecka klenuta jako sklep, a po stranách jsú vokna do ní«, až ve kterémsi karavanseráji hospodou se utábořil.

»I myslil sem na to,« pokračuje Kabátník, »abych do tak slavného města nadarmo nejezdil, ale abych chodě ohledoval, co bych kde co mohl ohledati a vyptati se« (str. 23 B ř. 37—24 A ř. 39). Proto dotazoval se, patrně skrze žida, s nímž z Jerusalema do Kaira byl putoval, lidí mnohých a zvláště hospodáře v karavanseráji svém, kteří však zveličovali poměry města způsobem v pravdě orientalským. »I pravili mi« dokládá Kabátník »o velikosti města Egypta, kterak jest velmi dlúhé a veliké a široké .. na všecky strany, že ho člověk odnikud očima nemóž přehlednúti ani právě shlédnúti. Potom mi pravili ten hospodář a řekl jest: »V našem městě jest dvanáste ulic nadél města krom jiných příčných a stranných, a v té každé ulici jest dvanást tisíc domóv atd.« (str. 24 A ř. 40—3), jindy pak týž hospodář Kabátníkovi dovozoval: »Aby to věděl, že by musil dobrý kuoň míti, aby (za den město naše) přejel« (str. 24 B ř. 16 sld.).

Pátravý Kabátník chtěl tudíž věrohodnost slov hospodářových zkoumati a proto v průvodu tlumočníka žida jakéhosi konal veliké procházky městem. Ješto Kairo v XIX stol. všestranně bylo přestavěno a po způsobu evropských velkoměst upraveno, není dosti snadno procházky jeho shledávati. Prvá cesta jeho byla »jednú ulicí, chtě zvěděti, kterak jest dlúhá« (str. 24 A ř. 8), i přišel až k Nilu, kde vody na velbloudy nabírali. Druhého dne šel s průvodčím »k hradu žoldánovu, na kterémž jest žoldán dvorem«. Došedše po stupních kamenných brány prvé, obzírali s místa povýšeného město, »ano leží v čisté rovni písečné, a nikdež vrchóv ani lesóv očima (nebylo viděti), než čistá krajina písečná«. K severu a k východu konců města sice dohlédli, ne však

k jihu a k západu, a tak utvrdil se Kabátník v přesvědčení, že »Egypt jest město veliké příliš«.

Podrobně popisuje Kabátník tvrz kairskou, nyní Kala zvanou. »Hrad žoldánóv jest na čisté skále bílé a prostředně vysoké, a okolo hradu jest pět zdí a vysokých velmi. A skrze každú zeď jest brána« (str. 24 B ř. 37 sld.). Kabátník prošel toliko branou druhou, nebo obavy téže povahy, které o 100 let později přiměly k návratu i pana Haranta, nedovolily jemu ku třetí bráně pokročiti. Místo popisu nádherných budov Saladínových spokojovati se tudíž čtenáři jest úvahou o třech druzích úředníků sultánových.

»Sšedše s hradu,« vypravuje Kabátník dále, »šli sme na rynk, kterýž slove jazykem jich taktagal. Rynk ten, tak po rozumu hádaje, zdá mi se, že jest za puol míle vzdélí. Tu sem viděl hráče rozličných her« (str. 25 B ř. 20 sld.). Patrně tím míní Kabátník veliké prostranství na jihozápadním úpatí hradní skály, nyní Rumeile a v jižní části náměstím Mehmeda Ali zvané.

Zvláště zajímava jest zpráva o »domu, kterýž udělal Jozef, syn Jacobóv«, kterýžto dům »jest velmi divně dělán neobyčejně a netoliko v zemích našich, ale i jim v jich zemích divný jest. Sklepy v nich divně ztočené a nevím vkolikeronásob jsú jedny nad druhými, a mezi ty sklepy teče voda, kteráž jest přivedena z Nylusa, a teče pod sklepy i nad sklepy. A do těch sklepóv jsou šneky divně ztočené a velmi mistrně dělané, a všecko jest v nich kamení mramorové a alabastrové« (str. 26 A ř. 4—10); škoda toliko, že popis tento psán z doslechu, nebo Kabátník neopomíjí podotknouti, že toliko oknem z ulice dovnitř pohleděti mohl. Bližším přirovnáváním poznává se, že »domem Josefovým« srozumíval Kabátník mikjás neboli nilské měřítko na ostrově Rodě, v jižním sousedství města, r. 716 po Kr. zbudované a i za dnů našich začasté nepřístupné, jehož štukové stěny obloženy jsou nápisovými deskami mramorovými.

Odtud šel Kabátník k nákladně upravenému domu kteréhosi kancléře sultánova, neudává však ani jména kancléřova ani polohy domu jeho (str. 27 A ř. 1 sld.). K bližšímu určení jeho přispívá poněkud popis: »Ten duom,« vece Kabátník, »jest tak prostranný jako dobré městečko a v tom (domu) jest i obora, v kteréžto zvěř chova(jí) rozličnú... Také jest do toho domu přivedena voda z Nylusa po trubách, a kdež již z trub teče, tu jest koryto veliké kamenné, mřeží železnú ohražené, a do toho voda z trub teče.« Zakladatel domu tohoto byl dle Kabátníka r. 1492 ještě na živě, neboť praví Kabátník: »A ten duom ustavil jest od žoldána kancléř . . ., kteréhožto kancléře viděl sem i skrze tlumače mluvil sem s ním... O tom kancléři praví, kterak jest velmi bohatý pán na zlato i na drahé kamení i na jiné věci« (str. 27 A ř. 6—21). Míní tudíž jím Kabátník kancléře sultána Kaitbeje z r. 1492 emíra Ezbeki, známého z válek s Bajezidem II, a dům i sad, jejž podrobně popisuje, jest nynější střed města i městského života Ezbekije, dle požadavků doby ovšem všestranně změněný.

Po celý středověk přední chloubou panovníkův egyptských byl balsámový sad u Matarie, blíže starověké Héliopole, nejpřísněji z ohledů fiskálních střežený, čímž zvědavost cizinců byla velice podněcována. Nebylo cizince, který

by do Kaira zavítav, nenavštívil i balsamového sadu a nepokusil se podloudným způsobem vnitřku jeho ohledati. Tak učinili i Kabátník i Harant, oba s týmž nezdarem. Kabátník praví, že »na první zeď šli... po stupních kamenných, a chodili... po ní, a hleděli... vokny do zahrady první, i přes druhú zeď přehlédnúti... mohli. A viděli... zahradu druhú, v který(ch)žto zahradách mnoho jest dříví rozličného a ovocí i koření předivných, a vóně přečistá z těch zahrad voněla jest« (str. 27 B ř. 25—29). Za třetí zeď, obklíčující zahradu, v níž balsám byl pěstován, již však nepřišel a marným byl pokus stráže uplatiti.

Poslední vycházka rázu topografického dála se do jádra starého Kaira, do různých bazarů, v nichž i nyní všechno bohactví východu na odiv jest vystaveno. Především šel Kabátník do čtvrti zlatnické, nyní zvané Zûk es- Záig, s níž zahrnuje i Gôhardžíje, čtvrt klenotníkův. »A což by člověk snad pomysliti chtěl kúpiti sobě,« užásá český poutník, »od zlata neb od stříbra i od kamení drahého a to rozličného nebo cožkoli jiného, tu najde hojně dosti. A těch zlatníkóv jest velmi (mnoho), a hned jsou zvlášť, a mají své město tak podobně jako v Praze židé«. Nedaleko odtud jest pravý bazar, Chán Chalíl zvaný, střed kairského obchodu. »Odtud sme šli do jedné ulice,« vypravuje Kabátník, »kteráž slove basar, tak právě jakoby řekl tržná ulice. Každý den vždycky jest mnoho lidí, že se trú a tlačí převelmi a že málo muože postáti pro veliký dav... Ta ulice jest široká velmi. O dlúhosti její nevím co praviti; hned sem se nesměl pokusiti, abych ji přešel, neb pro mnoství lidí steskło by se jíti a zatím by noc byla. V té ulici udělána jest brána velmi vysoká nepodobně a široká, tak že by čtyři vuozové pořád do ní vjíti mohli. Také jest na ní udělána věže okrúhlá, podobná k stohu velikému, kterážto jest nad branú velmi široká a potom čím vyšší vždy užší, a jest všecka zděna i vrch té věže a jest velmi u vrchu špičatá, a dělána jest z kamene alabastrového velmi hladkého. O té bráně slyšal sem, že by ji dala jedna židovka ustavěti na svój náklad.... (a) jest mezi domy. A slove až do dnes židov(č)ina brána, a jest nedaleko města zlatnického a proti hradu žoldánovu« (str. 28 A ř. 10 až 29 A ř. 4). Kterou stavbu branou touto myslí, neumíme udati, ježto moderní zprávy o bazárech kairských jí nepřipomínají. Snad byla zbořena za opravných dob chedíva Mehmeda Ali.

Druhá, obecná část kairského popisu podává velice zajímavé zprávy o zřízení státním i náboženském, o obchodu, živnostech i způsobích obyvatelstva kairského za posledních dob mameluckého panství. Jí Kabátník prokázal se býti velice bedlivým pozorovatelem, jenž o všech stránkách veřejného i soukromého života snažil se za poměrně krátkého pobytu poučiti. Celkem zprávy a úsudky jeho shodují se se zprávami jinonárodními, anobrž na mnohých místech doplňují hojnou jinak evropskou literaturu o Nilských i čerkeských Mamelucích a o zvláštních řádech jejich. Po řadě vzpomíná Kabátník prodeje vody v Kairu (str. 25 B ř. 26 sld.), pěstování třtiny cukrové (»třtí«) a výroby cukru (str. 25 B ř. 34 sld.), líčí podrobně život v bazárech kairských (str. 28 A ř. 13 sld.) a způsob jídel tam prodávaných jakož i větší drahotu, vypisuje

moc sultánovu (str. 29 A ř. 19 sld.), povahu řeky Nila a zátop jeho (str. 33 B ř. 35 sld.), způsob stavby domů, nedostatek dříví, hojnost ovoce, veřejné kuchyně, povahu a vlastnosti Arabů, zejména žen jejich, pohřeb, lázně, mahommedánské svátky a konečně i žirafu (»dyavant«), již spatřil v ulicích kairských.

Návrat dál se touž cestou do Čech, Jerusalemem, Damaskem, Halebem a Brusou, a sice opustil Kabátník Kairo někdy ku konci března a po Velikonocích, tedy po 22 dubnu, odcestoval z Jerusalema (str. 19 A ř. 3 sld.), načež v listopadu, upadnuv cestou kdesi i do rukou loupežnických (str. 38 A ř. 17) do Litomyšle se navrátil.

PŘEDMLUVA

ADAMA BAKALÁŘE, MĚŠTĚNÍNA A PÍSAŘE MĚSTA LITOMYŠLE.[1])

Nikterak jsem se tomu obrániti nemohl, abych neměl o tomto Martinu Kabátníkovi oznámiti, kto jest byl a proč jest do Jeruzalema chodil, žádán jsa za to od impressora i od mnohých dobrých lidí, i sám to za věc slušnou usuzuje, poněvadž o tom již nemnohým vědomo jest:

Tento zajisté Martin Kabátník byl jest měštěnín města Litomyšle za panování urozeného pána pana Bohuše Kostky z Postupic, tehdáž mincmeystra království Českého slavné paměti. Člověk v školním umění neučený, však jináče v opatrnosti dosti umělý, jakož tato knižka o něm svědectví dává. Leyk žádného jazyka neuměje krom svého přirozeného českého, jehožto přátelé a známí ještě až do dnešního dne u nás živi jsou. Kterýžto byl přibral se do Litomyšle z Prahy, z příčiny té, že jest svědomí svého při náboženství kněžském upokojiti nemohl, i hledal zda by toho dojíti mohl při bratřích (kteříž na ten čas najlepší svobodu měli pod týmž svrchuřečeným pánem Jeho Milostí, s nimiž týž pán jako jedno srdce byl, i jich ochraňoval, aby se jim nátiskuov a bezpráví nedálo; neb pán otec jeho byl bratrem a paní matka sestrou), i došel toho, totiž. již řečený Martin, že jest také bratrem byl.

Když pak tu v Litomyšli bratří starší častá na ten čas spolu rozmlúvání mívali s mnohými znamenitými lidmi, jako zvlášť s Jeho Milostí pánem svrchuřečeným, při čemž také i tento Martin Kabátník býval, vždy se na to ptajíce, byllíby jaký lid ještě kde na světě, ježto by se choval podle spůsobu a řádu první církve svaté, tak jakž písma svatá o tom vypravují, žádajíce vždy s takovými lidmi jednotu svatú držeti a nechtíce žádní rotníci a sektáři býti. I uložili, aby některé osoby z sebe do cizích a dalekých krajin vyslali, aby oni to svýma očima přespatřili a shlédli, nechtíc na samých zprávách dosti míti, kteréž jim dávány byly, i od osob z těch krajin do Čech přicházejících, jakož o tom sami píší v spisích svých atd. I podvolili se v to z nich čtyři muži, bratr Lukáš dobré a svaté paměti, rodič a bakalář Pražský jeden, druhý Mareš Kokovec, člověk hodný řádu rytířského, třetí již řečený Martin Kabátník, a čtvrtý nějaký Kašpar z Marek. Jimžto bratří náklad dali s pomocí

[1]) Vyňata z vydání Cesty Kabátníkovy z r. 1539.

mnohých dobrých i urozených lidí, zvláště s Jeho Milosti pána svrchu často jmenovaného, kterýž jim i fedrovní listy od Jeho Milosti Královské krále Vladislava slavné paměti zjednal, neb bez toho nesnadně by mohli zvlášť těch časuov tam projíti. A ti potom spolu jeli až do Konstantinopolim, odkudž se potom s dobrovolným svolením rozjeli. Bratr Lukáš pustil se do řeckých zemí, aby je projížděl, Mareš Kokovec jel skrze země taterské do Mozkvy, Kašpara, davše mu něco zlatých, nechali ho tu, aby na ně očekával, Martin pak Kabátník dostav nějakého žida, k Egiptu a k Jeruzalemu se obrátil, jakož tuto o tom vypisuje. Co pak tam zjednali, to těm, kteříž je poslali a na to náklad učinili, vrátivše se, vypravovali. Čežhož u nás v Litomyšli ještě až do dnes svědkové živí a hodnověrní zuostávají, kteříž, když se to dálo, přítomní tomu bývali a ty věci přeslýchali.

Odkudž se znáti dává, jaká jest péče bratrská o to byla, aby jednotu svatou drželi s těmi, kteříž by příkladem Krista pána i církve apoštolské a podle písem svatých se řídili a zpravovali, když sou se v takové práce i nebezpečenství vydávali, nákladu i zdraví svého na to vynaložiti nelitujíce. Jakož pak to nejednou učinili, neb potom ještě podruhé bratra Lukáše s druhým bratrem Tuomou Písařem [1]) vyslali do Říma, aby prošel krajiny vlaské i frankreyské atd.

Tento pak Martin Kabátník, že jest byl člověk velmi přívětivý a libých rozprávek, žádán jsa od mnohých lidí, jak tam na té cestě spatřil, i svých příhod, jak se mu na ní vedlo (o čemž jim často vypravoval), vypsal. I učinil jest to k žádosti jich, a jim i nám nevědomých věcí žádostivých k vědění jistou vědomost pozuostavil.

Protož ty milý čtenáři, znaje tohoto muže hodného víry, tím jistěji zvěděti muožeš o spůsobu dalekých krajin, tyto knižky prohlédaje; nevažiž tehdy sobě jich koupiti, neb tak za to mám, že toho nebudeš pykati. Měj se dobře.

---

[1]) Slovo »Písařem« v exempláři městské knihovny žitavské rukou starožitnou přetrženo a nad ně »nemcě« připsáno.

Czieſta z Cziech k Jeruzalev.[1]) ktoz by chtiel giti neb geti bez | wody a bez morzie, kudyz ſem ya giel y ſſiel z zemie Czeſſke | z litomyſſle przieſ zemi Morawſku a Slezſku, az do Krakowa | czeſta gt ſnadna a w pocztu gt mil bez dwu padeſat. | Potom ſe brati z Krakowa do lwowa; Take gt mil padeſat. | kterezto[2]) mieſto lwow mieſto gt w zemi Rauſke. Potom | ſe brati z Rauſke zemie do zemie Walaſke az do mieſta | Sſoczawy a gt mil take padeſat. od Sſoczawy k Dunagi | poczitagi mil ſſeđeſat bez dwu. od Dunagie przes zemi | Tureczku gt geti przes hory welike a pržes pauſſtie | dluhe, a niekde mieſta y wſy ſe nalezagi na czeſtach, | ale rziedko a we mnoha milech gedno od drucheho a to | az do konſtantinapole. Do konſtantinapole od dunagie | geli ſme trzi Nediele; nez w pocztu mil newiê czo | geſt, neb ſe giz od Dunagie mile necztu.

kkdyz | gſme do kôſtantinapole przigeli, widiel ſem mieſto | welike, a czoz ſem rozumieti mohl[3]) y ſ gynymi, kterziz[4]) | Prahy ſwiedomi byli, ze ſe nâ tak welike zdalo | yako trzi Prahy; nez ya prawî yako[5]) puol trzetie, | neż ſpieſſ gt wietſſie; ne[6]) ti, kterziz ſemnu byli, pilnie | gie ohledagicz a ſpatrzigicz,[7]) ze gt gtie wietſſie nez | trzi prahy.

w konſtantinopoli w tô mieſtie nayde [2 A] lydi rozlicznych wier a yazikow, a kazda wiera nebo | gednota magi ſwe koſtely a zprawcze, Rziekowe a | Rzymene, Turczy a Zide; a kazde te gednotij geſt | welmi mnoho, wſſak Turkow gt Naywiecz a | Zidow. Turci koſtelow ſwych magi mnoho, nez | zadny Zid rziek anij krzieſtian do nieho nechoid, lecz | by chtiel gich wieru przigeti[8]) a obrziezati ſe dati. | Tehdy kazdeho takoweho Turczi przigmu a k niev | ſe przíwietiwie magi, laſku k nyev okazugicz, da|wagicz gev penieze y gine pomoczy gev cziniecz. | Jakzto k niev miloſt ma, tak ſe y dary k niev v|kazie.[9]) Jakoz ſe mnozy na Tureczku wieru dawagi | a czoz ſem rozumieti muohl, ze naywiecz proto, | aby peniez doſti mieli. Jakoz ſem gednoho widiel | y znal, kteryzto przi tô czaſu, kdyz ſem tam byl, | dal ſe obrzezati[10]) a przíyal wieru gich; proto ſê | nemuohl znati, by czo lepſſi byl nez yako prwe, | y zuoſtal[11]) v nych.

w konſtâtinopoli gt hrad nad | samŷ morziê, wzdielany doſti nakladnie a w ohra|die gt welike[12]) a na proſtrzednye welike horzie | lezi, a hned pod

---

[1]) do Jeruzalema. — [2]) To. — [3]) rozuměl. — [4]) jsou. — [5]) že. — [6]) než. — [7]) ohledujíce a spatřijíce pravili — [8]) přijíti. — [9]) ukazuje. — [10]) obřezovati. — [11]) jest. — [12]) veliký.

ſamu horu zſchazıe ſe bıele morže [2 B] s czernŷ [1]) morzıê, a zadny korab, kteryz plyne z [2]) Benatek, | nemuoz gynudy prziplynuti k konſtâtınopoli nez pod hrad czıeſarſky. | Take Czıeſarz Tureczſky na tô hradıe dworê geſt vſtawıcznıe.

Czıeſarz Tureczky geſt pan buohati [3]) welmi | na ſtrziebro, neb wdyczky v geho dworu z ſameho z|ſtrzebra penieze dielagi, kterzızto peniezy slowu aſpry; a swŷ zoldnerzuô a gich Jazykê Gencziarzô [4]) obyczieg | ma kazdy den Sluzbu platıti a to rozdielnye [5]) | jakoz nakom widij a jakzto zaſluhuge. Niektery ma | ſluzby zapſano Sto aſprow na den, Giny [6]) puol druhe | ſta, niektery pa- deſat, nıektery xxx^{ti}, chudſſy [7]) xx^{ti}. | to gt skoro obeczno v nieho platıti po xx^{ti} Nay|niſſym ſluzebnykô, ıakoby w cziechach nadworniku | nebo dielne^{v} pacholku,[8]) gto Takowy nicz ſ woynu | czinitı nema; a giz pak Nayſſpatniegſſe^{v} po czty|rziech aſprach Na den. aſpra plati cztyrzi penieze | biele/.[9])

W konstantinopoli gt laznie welika wel^{l} | a dielem cziſtŷ vdielana, w tiechto zemiech naſſie^{o} | Jazıka neslychana, mnohŷ owſſê [10]) newıdana. w te | lazny gt komorek welmi mnoho na rozno ſem [11]) [3 A] I tam na wſſieczky ſtrany, ze wnich zbludi czlowiek a | a nevhodi znych do obecznie laznie. do te kazde | komorky ktoz do ktere chče, muoz wgiti a zmytı ſe|moz ſam po woli; a w niekte ſe take trzie nebo | cztyrzie mygi. a do te kazde komuorky nebo lazniczky | teczie woda tepla y ſtudena. Swrchnicz w nich za|dnych Nenie nez gedne lawicze, na kteryz ſedagi, | a ty gſu z cziſteho mramoru dielany; a geſtli ze ſe | chczeſſ ſhrzieti, tehdy lechny Na podlazie, paklıt gt | horko, sedny Na lawiczy a deſſticzku [12]) pod | nohy podlozi, kterez ſu hned k to^{v} przip̄weny. proſtrzed | tiech komorek gt ıako Swietnicze welika; pro|ſtrzed te ſwietnicze gt ıako by byl welmi we|lıky ſtuol zwyſſi dwu piedi a gt na ctırzi ſtra^{y} | a gt cziſtŷ ſſtukwerkê dielano [13]) wſſiech barew | kamenŷ cziſtŷ, az ſe rozlicznyc ſtkwe. w tom ſtole | cztyrmezczetma [14]) Raur medienych, kdyz wytrhneſſ [15]) | z ktere ſſatek, tehdy ſtrzika az do ſtropu, w gedne | Tepla a w druhe ſtudena woda cziſta; a w te | lazni welike mnoho gt dwerzi na wſſeczky | [3 B] Strany, gto gimi chodie do tiech malych laznij. a ktoz | ſe chcze w te lazny [16]) myti, da aſpru ten pe^{z} a powolı | ſobie w nyc ıakz ſe lybiti [17]) bude. Ta laznye ſlowe | Cżeſarzſka a z te laznye kazdy den dawagı platt | Studentô do kolegie, neb gim to Czıeſarz dal. [18])

Do | Conſtantınopoli Neſmie zadny Neſtı a [19]) weſtı wolku | a ſoli; pakli by ktere z ſtoho dweho naſſli v koho | z hoſtınſkych lidy, poberu ge^{v} Turczy wſſieczko czuoz | ma, neb hned od toho zwaſſtie vrzedniczy gſau | vsazenij, gto kupcze prziehledawagi [20]) a strzehu toho | welmi pılnie.

Mohloby [21]) ſe [22]) wiecze Nieczo pſatı o | obyczegi mieſta [23]) a Czıeſarzi gich, ale pro vkra|czenije zanechâ; nez to wiê, ze tu gtie dobre | bydlo: za penieže

---

[1]) červeným. — [2]) od. — [3]) veliký a b. — [4]) Jenčařóm, tak jich jazykem jim říkají. — [5]) a platí jim rozdílně. — [6]) a některý. — [7]) některý. — [8]) služebníku jako nádennímu pacholku. — [9]) Tak odděleno v rukopise. — [10]) více. — [11]) Na dolejším kraji této stránky přípisek pozdní rukou: lazein w Konſtantijnopoly. — [12]) deštičky. — [13]) dělaný. — [14]) osm. — [15]) vytrhne. — [16]) v ní. — [17]) komu líbí. — [18]) In margine přípisek: Wolk Sul. — [19]) ani. — [20]) přehledují. — [21]) mělo by. — [22]) + ještě. — [23]) o tom městu.

ſobie vczi[ti] muoz, ktoz gie ma | a ſwobodnie ſobie czi[ti] w giedle a w piti; nez dale | newiê, by gie ſobie czlo[k] ſmiel vcziniti, zwlaſſtie | krzieſtiâ a czizozemecz. |

A kdyz ſmy geli z konſtantinopole magicze vmyſl | geti k Jeruzale[v], plawili ſmy ſe przes zatoku | morſku, kdez ſe zſchazie biele morže z s czernŷ | morzê hned tu v konſtantinopole. a to plawanie | [4 A] a to plawenye Naſſe mohlo byti [1]) za mily z ſſyrzij; [2]) | a odtiid ſmy nemieli zadneho wodneho wezenye [3]) wiecz przies nicz, bychô ſe plawiti mieli, az do Je|ruzalema. |

Przieplawiwſſe ſe przeſ tu zatoku geli ſme przies | hory welmi welike magicze przes nie [4]) trzi dnij | ceſty az do Burſy mieſta Czieſarſke[o]. a tu ſe mile | necztu, nez ſlowe den ceſty. Burſa to mieſto lezij | pod horami welmi welikymi, gto na tiech horach | ſnyech wzdyczky lezij, zrok do roka Neſtagie.[5]) |

Burſa gt mieſto bohate na wſſieczky wieczy kupe[6]) czke, bohatieiſſie nez konſtantinopole, neb gt mieſto | ſkladne, ze odkudzkoli a iaka kupecztwie po zemi | wezu,[7]) gynudy weſti anebo geti [8]) Neſmiegi nez | do Burſy. W Burſy wina malo gt, ale wody gt | dobre doſti, kteraz tecže z tiech hor ſnieznych. Pra|wili mi, ze magi proroczſtwie o tom mieſtie, ze | by bylo nieiake gežero Na tiech horach, kt'ezto | gt welike welmi, a ze by k to[v] gezeru zadny | z lidij nemohl pro przikroſt tiech hor, A to gezero | ze by ſe mielo niekdy protrhnuti a [9]) wytopiti | mieſto. Take Na tiech horach zwierzata gſau [10]) | [4 B] Jako pſy Nebo iako liſſky, kterazto [11]) w noczy, kdyz ſe lide [12]) | vpokogie, zbiehagi z hor a przibiehugi az k mieſtu a | beru czoz mohu dogiti a vneſti a zase Nahory vtiekagi. | za to mâ, ze su podobne k opiczê, nez newidiel ſem | gich, nez ſlyſſel ſem. Jazykê Tureczkŷ slowu [13]) daſſinowe, | czeskŷ [14]) newiê, kterak abych ge gmeno[ti] miel po gich | iazyku nez zlodiegi. a kdyz ta zwierzata krzicze, milo | gich poſluchati, gto diwnymi hlaſy kwielegi promie|nugicz hlaſy ſwe podobne k malŷ dietê. |

W burſy w tom mieſtie vdielal Czieſarz Na ſwoy groſſ [15]) | duom hoſtinſky, iazykê gich ſlowe karwaſar, w tiechto | zemiech newidany a ſnad z rziedka slychany. a ya | giz Newiê [16]) duom hoſtinſky muozli geſſtie Naklad|nieyſſi [17]) byti nez gt ten. A duom ten gt tak | welıky yako Niektere mieſteczko. |

Proſtrzed toho domu gt Rynk okruhly a podlazen | gt kamenê alabaſtrowŷ welmi hladkŷ, a proſtrzed | toho rynku vdielani ſu cztyrže ſlupowe z kamene | teſaneho welmi cziſtij. [18]) Na tiech cztirziech ſlupiech | vdielan gt piekny koſtelik Tureczky, kteremuzto | rziekagi ſwŷ yazikê Nezczyt, a gt welmi cziſſtie | przipraweny. pod tiem koſtelê gt vdielana raura | z cziſteho kamene mrameroweho a alabaſtroweho [5 A]. A proſtrzied te raury ſtogi ſlup mramorowy a w tô | ſlupie gt xii[te] trub welikych mozſaznych a z tiech w|ſſiech trub tecže woda do Raury; pak druhy ſlup | take mramorowy ſtogi, od prwnieho muoz byti Na | cztirzi kroky, a ten ſlup gt o oſmi trubach moſaznych | a z tiech

---

[1]) bylo. — [2]) Na hořejším kraji přípisek: tu gt Boſphorus Tratius. — [3]) žádné vody. — [4]) cestou. — [5]) do roka a nikdy nesejde. — [6]) Na kraji přípisek: Burſa. — [7]) vozí. — [8]) jeti neb jíti. — [9]) + to město. — [10]) Na dolejším kraji přípisek: Gezero. — [11]) kteřížto. — [12]) zesnou aneb. — [13]) říkají jim. — [14]) jakoby řekl. — [15]) Na kraji: Dum hoſtinſky. — [16]) nevěřím. — [17]) + nad ten. — [18]) čistého.

trub tecze woda doryt [1]) do koryt kamênych. | Pak w tiech korytech [2]) Napagegi konye, welbludy, oſly | y gina howada; ale w prwnie Raurzie k potrzebâ | wodu [3]) beru. |

A kdez konije ſtawiegi, gſu tak ſklepowe cziſtij a | welmi pieknye przi- prawenij, ktov wzdymchowanij, | gto wnaſſich zemiech malo gt tak [4]) pieknych, kdez | lide ſwe poklady [5]) chowagi. / A komory, w kterychz | hoſte bywagi a zbozie ſwa w nich chowagi, gſu tak | cziſtie przip̄wene, gto o nich w zemi czeſke neb w | gine [6]) gt neſnadne rozprawieti, neb gt k prawdie nepodobno. Nez ktoz by widiel, ten by [7]) ſnadnye | wierzil a wiec by o niê [8]) rozp̄wiel. w tom duomie | komory gſu dwoge a gedny dole, druhe Na | horzie,[9]) a gſu wſſeczky klenute, a w tiech pak | komorach wſſeczka ſwa zbuozie hoſte chowagi. | A ktoz do toho dov przigede,[10]) da aſpru tê peniez | Na den, giz ſwobodu ma podle obyczegie gich | [5 B] A mieg yaku chczeſſ. Do toho dov gt kazdev ſwoboda | geti neb giti, zidu krzieſtiav pohav, zlev y dobrev. | W tom domie gſu prewetowe welmi p̀prawny [11]) a | p'd nymi gt cziſtie mramorê a alabaſtrê welmi | hladkỹ ſſtukwerkê wydlazeno. A na to dlazenie | tecze woda trubami gedna zhora druha doluow. | A na tê prewet Nemoz nez bosyma Nohama giti | pro tu wodu, kteraz po tô dlazeny tecze, a v kazde | ſtolicze gt truba a tu trubu tecze woda cziſta do | kamene a tu ſobie vmywagi rucze, Nohy y gine potrzeby; Neb onij ten obyczeg magi. A takowych | prewetow gt Niekolik w tom dov. do toho domu | gſu wrata Nebo brana; welmi gſu cziſtie okra|ſſlene a dielana gt z kamenye z neobyczegneho | a welmi cziſteho rozlicznych barew, ze ſe ty we|rziege diwnye blyſkagi [12]), ze ya onich nevmiem | powiedieti. A nad brav gt kamê zawieſſeny, moz | byti Na trzi [13]) prſty zſtluſſti, a ten kamê gt od nie|ktereho ſylneho muze proſtrželeny ſtrzielu czieſa|rzſku, kterazto ſtrziela w tô kameny gt.[14]) Na pamiet | toho gt to zawieſſeno, ze gt Czieſarz kazial tê | dom vſtawieti. Jakoz znamenye diwna a rozli|czna wſſady, kdez gt czo Czieſarz ktery vſtawiel [15]) | [6 A] widiel ſem. gtie wiecze [16]) bylo by czo pſati o tom | dov, p̀poſpiech [17]) zanechâ pſati.

A odtud gſme gieli do gednoho mieſta, kterez ſlowe [18]) | Angarye, w kterezto gt mnoho tiech rziemeſlnykow, | gto ſſamlaty dielagi. A do toho mieſta z Burſy | gt xiite dnij czeſty. okolo toho mieſta giz gſu puſſtie | welike bez leſuow, a hor malo, nez rowen cziſta. | Angarie gt mieſto welike a lezy [19]) Jako Zatecz. a to | mieſto gt oſtattnye Czieſarzie Tureczkeo. A take | zemie tureczke dale Nenye. |

A odtud gſme gieli do zemie adzamſke przes | puſſtie dluhe. zemie tak gt biedna ta a nuzna, | gto w nye Nenye chleba anij drzewie,[20]) nez mieſto | drew krawie layna [21]) ſuſſie a v toho wohnie ſobie | warzie a chleby peku / Take chleba gineo malo | magi nez geczny, y ten gt czerny iako vhle. neb | ſem se ptal, procz tak czerny chleb magi? prawili | mi, ze ſe hned tak czerny Geczmê

---

[1]) Přetrženo. — [2]) + kamenných. — [3]) toliko. — [4]) takových. — [5]) svá zboží. — [6]) v našich zemích. — [7]) ještě by. — [8]) o tom. — [9]) nad druhými. — [10]) přijde. — [11]) připravení. — [12]) blýští. — [13]) čtyři. — [14]) + ještě — [15]) ustavěti kázal. — [16]) dosti. — [17]) ale pro zaneprázdnění. — [18]) řečeného. — [19]) + na hůře podobně. — [20]) mají. — [21]) kravince.

rodij w zemi | gich. Mlynow take w te zemi Nemagi, neb wody | malıczko v zemi gich ĝt / Protoz ten geczmen | w zernowiech meli. Take te mauky obycziegie | pytlewati Nemagı,[1]) nez tak z plewami rozdielagicz | wodu, z toho pekaczky teniczke dielagi; A ty | [6 B] wlozicz na Panwiczku[2]) a Pod tu Panwiczku Naklade | krawich layn[3]) a to ĝt gich pecz, a ginych ſem peczy | Newidiel v nich. a czoz ſe tiê ohniê Nedopecze, oſtatek | Na ſlûczy doſuſſy. chleb ten za to mâ, ze ĝt gim dobry | podle zwyku gich; Nez nâ ĝt byl velmi trpky gieſti; | a kdyz gineho Nebylo, y ten ſe Neobranil. Take kdyz | ſmy chtieli wodu piti, muſyli ſme gi v nich za penieze | kupiti. Gyne pſoty Na kratky czaſ bylo geſt doſti, zanechâ | prawiti.[4])

A odtud gſme przigeli w gedenadſti dnech do gednoho | mieſta, kterez ſlowe Bayſar.[5]) to mieſto lezy pod horami[6]) | welikymi a Na tiech horach bylo ſniechu mnoho, a czaſu | toho welmi zyma byla, ze ſe nâ ſtyſkalo, a to bylo | mieſecze liſtopadu. V toho mieſta gſu zdi zborziene | a mieſto wypalene od zoldnerzow Tureczkeº Czieſarzie, | kdyz gſu tahly proti Huzhaſſonu kniezeti zoldanowu. | Jakoz gſu nâ prawili, ze tehdaz ſ nŷ ſe bili a Na hlawu | od nieho Turczy porazenij byli; a to wiecz nez gednu | ſe ſtalo od nieho Turkô od toho kniezete. Neb zoldâ | ĝt pâ bohaty Na lidij y Na zlato przewelmi A | moczny ĝt take. geᵛ Nemohl Tureczky czieſarz | Odeprzieti, y wzal ſnŷ ſmluwu a drzi gi az do dnes.[7]) | [7 A] w tom mieſtie Nemohli ſme ſobie chleba kupiti, totiz ten | den, kteryz gſme przigeli do nieho, Nez tepruw druhy | den Naſſli ſme. k giedlu Nemohli ſme czo ſobie gineho[8]) | kupiti Nez kyſele zelee a czibuli mladu. A w tom mieſtie byli ſme do cztwrteho dne, Neb ſme welbludom od | pocziwali.

A odtud gſme geli do zemie, kteraz ſlowe Turkmâſka. | zemie ta ĝt hornata welmi. wod dobrych y drziewie | magi doſti. Chleb welmi cziſty magi biely, Nez welmi | malo ho magi, Neb ꝑ welike hory a leſy Nemagi | ſobie kde obile a ginych wieczy ſeti. Ta zemie geſt | horka. knyeže pana magi A knyeže to tentho obyczieg | ma: kdyz ſe leto poczina, Tehdy hned ſwych obydli[9]) | nebo zamkow ſe wſſemi ſwymi, kterez ma, do hor k | potokom tahne, kterzij mezy tiemi horami gſu. A | zanŷ wſſichni lidee z mieſt y ze wſy ſe wſſemi wieczmi | ſwymi mowitymi, kt'ez magi, Tak ze mieſta y wſy | puſte oſtawagi. a w tiech horach okolo tiech potokow | kopagi, kdez kto muoz a ſegi ſobie potrzieby k zywnoſti | ſwe a ſtada paſu; neb dobytka mnoho magi a tiem | Naywietſſy[10]) ſwu ziwnoſt wedu. a w tiech horach oby|wagij az do zymy. a Tak ſem ſlyſſial, ze to gich oby|wanye ĝt pro horko, Neb gſu lide kraſny a bielij, | ĝto ſem gî Newidial podobnych zadne zemij. |

[7 B] Potom ſme przigeli gedenacztº dne do mieſta, kteremu | rziekagi marys.[11]) to mieſto lezij pod horu a ſkrzie nije | tecže potok cziſty. w tom mieſtie giz bylo wino, nez | neſmieli ſmy ſe na nie ptati pro arapy totizto ꝑ murže|nyny, neb ho ſami nepigi a ginŷ za zlee magi, ktoby | gie pili, a zwlaſſtie hoſtê; neb

---

[1]) nepytlují. — [2]) Na hořejším kraji přípisek: krawſkeimi leyny chlib pekau. — [3]) kravincû. — [4]) psáti. — [5] Kayffar. — [6]) Přípisek na kraji: Baijfar. — [7]) podnes. — [8]) Ale málo co jiného najde. — [9]) obývání. — [10]) najvíce — [11]) Na konci přípisek: Maris.

ſe hoſt muſy we wſſiê | opatrnie mieti a ſwobodnie ſobie neczinitі, zwlaſſtie yako | domaczy anebo yako ti, kteryz jazik gich vmiegi. take | w tom mieſtie g̃t pocziatek mytt zemie huzhaſanowy. | w tô mieſtie nenie vrczeneho mytha zadneho, nez czo | komu rozkazi a neb na niê wydrzieti mohu, to dati | muſy; a g̃tli ze by nemiel czo dati, protot ſe neſli|tugi, nez wezmucze gey na hrad, tâ dielati muſy, czoz | ge^{v} kazi, dokudz onij chtie. |

A odtud gſme przigeli druheho dne do Anthyochye,[1]) | kterezto mieſto g̃t na hraniczy; kterezto mieſto dieli | zemi murzenîſku s zemij Trkmâſku[2]) a lezij na cziſte | welike horze, a hrad dale w rowny na bahnie a | g̃t podobny k Towaczuowu. Tu g̃t giz wina doſti; | nez take ſme ſe na nie neſmieli ptati protu przi|czinu, ze ſme lide neznami a iazika gich nevmie|gicze. Giz ſe tu murzeninowe poczinagi, nez geſſtie | wiecze lidij bielych a zda mi ſe ze g̃t. W tom mieſtie | byli ſme dwa dnij, chleba wody y rozliczneho | [8 A] wowotcže bylo czo doſti kupiti. Stala ſe nâ tu przihoda: | kdyz gſme giz z mieſta geli, pokluzl ſe welblud s wrſſku | y rozczieſl ſe, že hned dale odtud nemohl. fformâ ſie | welmi zaſtaral, kterehoz byl g̃t welblud, a lituge geho | plakal g̃t, neb byl welblud dobry a byl zan dal xx^{ti} | zlatych. Ja take bez ſtaroſti nebyl ſem, neb ſem byl ſobie | v toho fforma^{a} nayal toho welbluda, neb ſem na niê | wſſeczky ſwe wieczy miel y ſam ſem ſe druhdy naniê | neſl. Potom naſſy zsrziezali welbludowy hrdlo a | rozsekali ho[3]) na kuſy a dielili mezy ſebu tak, zie ho tu | kuſ nezuoſtal; neb naſ tehdaz gielo ſpolu wiecz nez | na puol druheho ſta kupczow ſ welbludy mnohymi. neb | tam magi welbludy mieſto wozuow a wſſeczky wiecy | nanich neſe[4]) ktoz czo ma. |

Pak odtud[5]) trzetieho dne przigeli ſme do Galaty,[6]) kdezto | take ſwaty pawel bywal vczie wierzie pana kryſta. | Mieſto to g̃t piekne a hrazene, zed okolo nieho geſt | dobra a prziekop hluboky; a prostrzed mieſta geſt hora | wyſoka a na te horze g̃t hrad. okolo nieho g̃t przekop | wodny a hluboky welmi, a do hradu nenye brany nez | fforttna, a gedne czoz tam wegde, wgeti na konij Nikaz | nemoz. w tom mieſtie wſſiech wieczy naſſli ſmy doſti | podle obyczegie gich, zwlaſſtie kupeczkych wieczy mnoho | w niem g̃t; Neb w tô mieſtie g̃t ziklad weliky od | [8 B] kupczow z mnohych zemi. w Galatie ſme byli trzy ne|diele a czakali ſme kanczlerze zoldanowa, kteryz byl v | Tureczkeho Czieſarže w poſelſtwi, neb ſme ſami neſmieli | dale geti. y przigel ten kanczlerz welmi ſlawnie a | bohatie mnie newidanie, magie ſebu trzi ſta konij | pieknie prziprawenych a ij ſta welbludow,[7]) g̃to wſſeczky | wieczi k potrzebâ ſwŷ na nich neſli.[8]) nebo kdez zde wuoz | tâ na to mieſto welblud, neb v nich w obyczegie nenie | wozi mieti a nemagi by chtieli gie mieti; ꝑ welike hory | z gedne zemie do druhe ſ nymi geti nemohu. Take tê | kanczlerz miel s ſebu xii^{te} dromedarzow[9]) a wſſech | xii^{te} byli przikryti zlatohlawê welmi cziſtŷ, a na nich | byla ſedla wſſeczko pozlatita a ſtrzmeny z cziſteho z|lata, vzdy neb ohlawi, kterez kto^{v} prziſſluſſegi, y gyne | wſſeczky wieczi od zlatta. O tom drome-

[1]) Na kraji přípisek: Antiochia. — [2]) turecku. — [3]) jei všeho. — [4]) nesou. — [5]) jeli jsme a. — [6]) Na kraji: Galatha. — [7]) Na kraji: welbludowe. — [8]) nesú. — [9]) Na kraji: Dromedarzj.

darzi tak ſem | ſlyſſal od nich, ze geden den padeſat a niektery LX | mil vbiehne. Take k gedne pilne potrzebie gich | chowagi. kdy by zoldanowj potrzebie bylo niekde | do niektereho mieſta nebo kraginy w padeſati milech | nebo w LX^{ti} gednoho dne tâ byti ſ poſelſtwim, | Tehdy na dromedarzi poſile; a ſediczemu na niem | oczi zawazij, aby newidiel a to [1]) prawie, ze by to ꝑto | [9 A] vczinili, aby prudkoſti wietru ſobie oczij neſkazil. A | ſedlo ĝt na dromedarzi hluboke, kdyz w niê ſedij, geſt | ge^{v} ſkoro do pazij,[2]) ze wypadnuti nemoz, a naweducz | dromedarze na czeſtu y puſtie gey, a dromedarz welmi | prudkỹ chodem gde, ze ĝt k podiwenij, neb ſem to ſam | widiel, a take prawie, ze ſe nezaſtawi dromedarz | nikdiez nez na tô mieſtie, kamz poſlâ ĝt; neb ſu | hned k to^{v} vczenij. O tiech ſem take ſlyſſial, kteryz na nich | gezdie, ze zadny ſtaroſti wieku ſweho doczakati nemuoz | pro malomocznoſt, kteraz na kazdeho przihaze, nebo gine | tiezke nemoczi, ĝto na nich [3]) z prudkoſti wietru, kterehoz | wſe zleho naberze; y muſegi mrzieti takowi drzewe czaſu. | Potom ſ tiem poſlem geli ſme az do mieſta, kterez ſlowe | Jazikem gich Cham a czeſkym Capadocij.[4]) cztirzi dnij | czeſty mieli ſmy do nieho z Galaty. To mieſto lezij pod | stranij weliku; proſtrzed toho mieſta wysypan ĝt | wrch neb kopecz welmi wyſoky, y prawie, ze niekdy | za krzieſtanow na tô wrchu byl hrad, y zda ſe, ze byl | welmi piekny przipraweny, neb ĝt ĝtie toho mnoho | znamenie. Zborzili gey pohane murzenine, kdyz ho dobyli. | O gich mlyniech, kterez magi v toho mieſta, bylo by | czo pſati, kterak gſu lidee chlupi magicze rzeku cziſtu | tekucy ſkrzie mieſto a mlyna ſobie v mieſta [5]) vdie|lati nevmiegi; nez aſa cztwrt mile od mieſta mlyn | [9 B] magi welmi ſſpatny a nan z mieſta wodu wedu ze|nucze gi kolem a [6]) a zlaby, a po tiech zlabiech teczie | az na mlyn. tak w nachloſti oſtatku ſem nemohl | zſlednuti.

A odtad ſmy geli do Azij; jazikê gich ſlowe Chay. | z Capadocij przigeli ſme do nieho druheho dne. To | mieſto na pohledienij zda [7]) ſe tak welike byti yako | nowe mieſto praſke a Take dluze lezij. waly gſau | okolo nieho wyſoke a obyczżegê Czeſkym gſu dielany, | ĝto [8]) ſem w tiech zemiech gim podobnych newidial, | a ze pro ty waly w mieſtie domuow newidieti. | O tom mieſtie newiê czo pſati, neb ſem ſobie w niê | gedno chleba kupil y geli ſmy przied ſe; nez mlyny [9]) | potworne ty widiel ſem. |

I przigeli ſmy na nocz k bethanij a tu ſme lezeli przed | mieſtê. A Bethanye ĝt mieſteczko malitke a gſau | w niê wſſeczko krzieſtane Rzieczti. tu ſme giz pili | wino, alle kradmo, neb ſme ſe arapow bali. | Rano wſtawſſe geli ſme k damaſſku a do nieho ſme | przigeli trzietieho dne z Bethanye. Damaſſek ĝt | mieſto welike welmi; newiê by nebylo tak we|like yako trzi prahy, neb gſu Turcy prawili, ze | ĝt wietſſie Conſtantinopole a o Conſtantinopoli | niekterzi prawili, ze ĝt wietſſie nez trzi Prahy. | [10 A] nez to ſem ohledowal, abych ſpatrzil welikoſt tiech dwu | mieſt, Conſtantinopole y Damaſſek niekterak ſem ne|mohl ſpatrziti; nez wiem, ze gſu welike welmi. Damaſſek | geſt w cziſte rownij, na mieſtie lezij weselem; a s gedne | ſtrany damaſſku ĝt Hora [10]) a na te

---

[1]) tak. — [2]) a k tomu sedlu ještě popruhy přiváží. — [3]) se namuož. — [4]) Na kraji: Capadocia. — [5]) v městě. — [6]) na. — [7]) zdálo mi. — [8]) jakž. — [9]) mají. — [10]) + velika velmi.

horze ĝt koſtel a | tak ſem ſlyſſal, ze by na te horze zabil Cayn abele | a ze ten koſtel na pamatku toho vſtawẽ geſt. A to | nam prawili krzieſtiane y arapi, ze by ſe tu nayprw|niegſſe wrazda ſtala. |

Damaſſek ĝt mieſto bohate na wſſeczky wieczi y na | wodu, neb do nieho teczie ſedmdeſat potokow a dwa. | Pak na kupeczke wieczy ĝt przewelmi bohate, geſſto | na wſſeczky wieczy, a na wſſie te czeſtie nebyl ſem w | bohatſſiem, neb ĝt mieſto ſkladne a w niẽ bywagi | kupczi z rozlicznych zemi nam znamych y neznamych. | w Damaſſku chleba, wina, maſſa y ginych wieczy k | ziwnoſti obyczegiem gich hoynie doſti, nez wina, acz | doſti ĝt, wſſak ſwoboda nenie puſſtiena kupiti geho, | neb Damaſſkẽ murženyne wladnu a onij wina ne|pigi, protoz ſe welmi hniewagi na ty, ktoz gie pigi, | na hoſti pak a na nezname lidij zwlaſſtie; neb nas | krzieſtiany onij, gſucze pohane ſami, za ty nas magi. | neb ĝtli ze ya nebo gynij chtieli ſme wino piti, | muſyli ſme giti krzieſtianô, a tẽ nâ kazal giti do ko|mory y zawrziel nas tâ [1]) a tak ſme wino piti ſmieli [2]) [10 B] Ginak nicz.

W Damaſſku tak ĝt owotcze mnoho, ze | to mohu prawiti w prawdie, ze jak ſem ziw, w gednom | mieſtie newidiel ſem ho wiecze jako w Damaſſku na | trhu ꝑdawagicz, a to owotcze rozliczneho, ĝto mnie ſe zda, | ktere by mohl pomyſliti, ze gie tu nagdie, nebo [3]) Dama|ſſku ĝt welmi mnoho ſadow przieczſtych y zahrad, | kto[v] rowniny cziſte, ĝto natrzi ſtrany kraginy oczima | przehlednuti nemuoz. Z Damaſſku na wſſeczky kraginy | dodawagi owotcze roznaſſegicz gie na welbludiech | po kraginach, az y do Egypta noſie gie, a na woziech ne|wozie, neb gich nemagi. / Damaſſek okolo ſebe ma | zed tak podobnie jako okolo prahy, nez ne wſſudy; neb | bylo niekdy dobyto y ĝt zdi mnoho zborzeno y nenie | zase az y dodnes oprawe°. w Damaſſku ĝt ſſybenicze | prostrzed rynku a to ĝtie welmi ſſpattna; a tu hned od|prawie podle prowinienie, neb na nye zloczincze roz|liczne wieſe, Gedny za hrdla, druhŷ haky zelezne pod | hrdla ſtrkagi, gyne za nohy, ginak ſ nymi rozlicznie na|kladagi.

W Damaſſku ſem byl czaſu zymnieho o boziem | krztieny a byl ſem wniẽ trzi nediele. y ſſiel ſẽ gedno° [4]) | na prochazku s krzieſtiany kto[v] mieſtu, kdez zarazil | bleſk s. Pawla, kdyz ſe gie bral s moczy kniezıat, | aby krzieſtiany hubil. to mieſto ĝt mezy zahradami | a od Damaſſku ĝt jako by mohlo byti cztwrt mile. | znati, ze ĝt niekdy na tô mieſtie byl koſtel; y prawili | mi krzieſtiane y zide, ze by gey zborzili pohane, a to | [11 A] prawie ze proto vczinili, ze paut bywala k to[v] koſtelu | welika od krzieſtianow; y nechtieli to[v] murzenine totiz | pohane, aby ſe ta czeſt dala swate[v] pawlu, kteraz | na ſameho buoha sluſſie. Take mi vkazuowali ten | duom, w kterem krzieſt prziyal ſwaty pawel, a tẽ duom | ĝt v mieſtke zdi nad potokem v te brany, kteruz chodie | k swate[v] pawlu. Take do toho dom [5]) domu pohane | branye choditi krzieſtianô a ĝt zazdiẽ a ſtogi puſty. | Potô mie przıwedli kto[v] mieſtu, kudy ĝt ſpuſſtien | byl s[ty] pawel przes damaſſku zed wkoſſy /

---

[1]) v komoře. — [2]) pili jináč nic. — [3]) okolo. — [4]) vložiti slušĺ »dne« (což ale v rukopise není). — [5]) dom přetrženo.

W Damaſſku gſu lide rozlicznych wier, gimž ſem ya nemohl | wyrozumieti; hned gſu zide dwogi, gedny ſamaritany | a druzy tito obeczny zide. Take gſu wiery rzieczke a | rzimſke, Tureczke, nez naywiecz arapſke totizto pohan|ſke; neb gſu onij panij zemie te, kteraz gt zidom | zaſlybena. / W Damaſſku mi prawili o yakys lidech, | ze ſu wiery rozdielne y obczowanye od ginych wſſiech | gednot, kterez ſu wzemi te y w ginych okolnich, a | prawie, ze by gtie w tô powodie a navczenij zuoſta|wali od aſſouow;[1]) a gt hned kragina pod horami | damaſſkymi a nad Jordanê y okolo Galilee. Take | mi prawili, ze ginych lidij mezy nimy malo gt nez | gich wiery; a ti lide ginych obchodow nemagi, nez | rzemeſlniczy rozlicznij, a winnicz mnoho magi a na tiech | dielagi a opatrugi ge. rad ſem chtiel zwiedieti, czo gſu | za lidij, y neſmiel ſem ſe waziti mezy nyc ſam, neb | [11 B] bylo daleko s čeſty a Take byli by mie kupczi vgeli; | neb ſme giz byli yako na čeſtie, kdyz mi o nich prawili. | A tiem lidem arapi swym jazikê rziekagi druhoue. | Potom ſme z damaſſku k jordanu potoku cztirzi dnij czeſty | mieli, a bylo czaſu toho okolo hromnicz toho ſwatku. Tu | ſme mieli konyom, oſlô y welbludô paſtwu cziſtu, neb | giz byla cziſta trawa zelena a welika mieſty do kolenu. | Take hned odtud ſe zemie tepla pocziala; neb gedne[2]) ſme | Jordan przegeli, hned ſe nam zdalo, Jako bychô do gine | zemie przigeli. Jordan gt tak weliky, ze by gey pacho[k] | po trzikrat przieſkocziti muohl; ale[3]) mnie ſe do nieho | vdalo[4]) vpadnuti ale neprzieſkocziti |

Od Jordanu ſſli ſme do Galilee, a gt puol mile ged° | od druheho. Galilea gt mieſteczko male, a na huorze | wyſoke[5]) a welmi przikre, a tu mnoho prokow ſwatych lezij. | A odtud ſme geli do Ramotgalat; znati ze bylo[6]) mieſto | welike, nez gt zborzeno. tu Boſacij magi ſwoy klaſſter | a kdyz putniczy po morzi ſe plawie od Benatek putu|gicze k buozie[v] hrobu, nayprwe wyſedu z korabow | do Ramotgalat a tu ſe Boſakô zpowiedagi a Boſacy, | gim ſluzie a zprawu dawagi,[7]) jak by ſe mieli mieti | mezi murženiny, a kterak ſe magi mieti mezi lidmi | ſobie odpornymi wierzie y obczowanij ſwe[v] krzieſtiâ|ſtwu,[8]) a ze giſtie potka gie mnoho protiwneho; nez | wezmucze ſobie ku przikladu pana kryſta aby trpieli, a | take aby mohli nabozenſtwj swe[v] doſti uciniti, na kterez | [12 A] ſu ſe wydali, a zdrawie zachowali a zaſe ſe do ſwych zemij | od nich mohli ſe nawratiti. a giſtie ze toho vczenie potržeba | gt. Take mi prawili, ze z Ramatgalat wyſſel gt Goliaſſ | s ſſiliſſtiny a bil ſe z dawidê w gednô vdolij mezi irlm[9]) | a Ramotgalat, kterezto vdole muoz byti jako puol druhe | mile od geruzale[a] |

W Ramotgalat ſtala mi ſe przihoda. ſſel ſem na trh, abych | ſobie chleba kaupil, a kdyz ſê chleba kaupil jakoby za naſſie | cztyrzi penieze biele (a wiecz ho nebylo na trhu) odtud ſem | ſſiel geczmene kupowat koniô; y przijſſiel ke mnie ged | arap totizto murzenij, neb v mne widiel chleb a rziekl | mi: pohane, proday chleb. a ya odpowiediel, ze nechczy, | ze mi ſame[v] potrzieba gt. potô mi poczial lati a trhal[10]) ſe ſe mnu dawage mi penieže za chleb; a ya wzieti ne | chtiel a wydrzieti ſobie nedal. kteryzto nechaw chleba | y poczial mne biti

[1]) apoštoluov! — [2]) + jakž. — [3]) než. — [4]) dostalo. — [5]) veliké. — [6]) + někdy. — [7]) činí. — [8]) krziesťanskému. — [9]) Jerusalem. — [10]) trhati.

a vderzil mne trzikrat kygiem, s | kterymz chodil yakoz tam obyczeg magi ſ kygi choditi. a | w tô ſe lide zbiechli a vzrziewſſie, ze mi krziwdu cziny | y poczieli lati to^{v} murzenynu a ten gim ode mne vtekl. | Proto ſem byl rad, ze mi chleb zuoſtal. kk Ramot|galat ĝt trzij dnij ceſty od Galilee. |

A odtad ſmy byli gednoho dne w Geruzalemie magice | sebu gednoho lotra, kteryzto naſs wuodcze byl na ceſtie, | neb ſwa Gedno ſama byla s zidem Towaryſſẽ mŷ, | s kterymzto ſem wyſſiel[1]) z konſtantynopole. a tẽ lotr | myſlil ĝt o nas wſſieczko zlee, y nemoha k niczemuz | na czeſtie przigiti, pokuſyl ſe o to w Geruzalemie hned | [12 B] Gedno ſme przigeli. Odſſed od nas z do^{v} hoſtinſkeho, kte|remuz ony rziekagi karwaſar, y ſſel lottr k vrziednyku mieſta. | a ya s Towaryſſẽ mŷ nicz ſme newiedieli, czo ſe diegie; | neb ſme ge^{v} zaplatili od prowodu anij ſmy na to myſliti | vmieli. y zalowal[2]) vrziedniku a oznamil nas, kterak | ſme czizozemczi, geden zid a druhy pohan. y kdyz ſ nymi | ſem byl na czeſtie, pro nebezpeczenſtwie dal ſem gî xxx^{ti} | zlatych ſchowati y zaprzeli mi gich. a to ꝑto vczinil wieda, | zie ſme my lide czizozemci a yaziku nevmieli ſme gich. | y prziſſel k nâ lottr s vrziednikẽ do hoſpody, vrziednik | nam diwne a mnohe pohrozky czinie, abychô ge^{v} na|wratili tiech xxx^{ti} zlatych, kterez na nas krzywie p̃wil gt. | Tak kratcze bogiecze ſe horſſieho, vmluwu ſme ſ nym | wzali, ze od nas prziyal xiiii zlatych, a to ſme vczi^{li}, abychom ho prazdnij byli, neb ſme zadne znamoſti | nemieli a giz nas y mucziti chtieli; y rozumiegicze to^{v}, | ze ſp̃wedlnoſt naſſie nâ nep̃ſpiewa, y odbyli ſme zle^{o} | yakz ſme mohli |

Potô ſe toho dowiediel ſam pan Geruzalimſky y obe|ſlal nas, abychô przied nŷ ſtali; neb ſe niekterŷ zidô | nas zſlitowalo, neb rozumieli, ze ſe nâ krziwda ſtala, | y ſſli ſ nami p̀d pana. Pan ſe nâ dal przed ſebu zpra|witi a kazal nâ o te wſſie wieczy powiedieti, y prawili | ſme g^{v} zkrzie tlumacze, kterak ĝt nâ ten zly czlo^{k} | vczinil neprawie. potom pan rozkazal y toho lottra przied ſe przimeſti | [13 A] aby gey wyſlyſſal. rzieczij od nieho y od naſ p̀d panẽ | w zalobie drahnie by bylo[3]) o tom pſati./ nez potom pan | ſaud wydal, aby nayprwe to^{v} lotru dali ran padeſat | zilami Buwolowymi, kterymiz to[4]) obyczieg[5]) myrſkati. y wy|drzial ĝt lottr ran padeſat a nepoznal ſe ĝt. opiet | pan rozkazal ge^{v} druhych padeſat ran dati; y ꝑsyl | lottr pa^{a}, aby ho wieče nedal byti a zie giz powiedieti | chce, kterak ĝt vczinil / y powiediel, ze nâ nicz nedal | ſchowati. Pak toto giſtee przed ſebu ſme mieli z uſudku | panie, kdy by ſe byl lottr po ſtu ranach nepoznal, | zie nâ take kazde^{v} mieli ſto ran dati, a to podle prawa. | Potô pan poznaw zſprawedlnoſt naſſy kazal nam | naſſie zlathe wratiti, kterez ſme z baznij a z ſtrachem | lottru dali / A to^{v} lottru kazal druhych ſto ran dati | Pro tu neprawoſt a zie Hambu pa^{v} vczinil geſt. Neb ſu ſobie to welmi wazili a prawili, ze nepomnie, by | ſe takowa neprawoſt kdy w Geruzalemie lidê ne|znamŷ od murzenyna ſtala. |

Potô bity lottr welmi domluwal pa^{v}, ze by neꝑwie | vczinil nad nŷ pan, a rziekl ge^{v} lottr: negſy prawy | arap, nebs mie kažal biti wieč nez prawo geſt, | ya ſem ſe poznal a prawdu przed tebu powiediel | a ꝑtos mne ĝtie kazal biti. |

[1]) kterýžto šel se mnú. — [2]) + na nás. — [3]) jest bylo mnoho. — [4]) tam. — [5]) + mají.

Pan ſe rozhniewal na lotra welmi y kazal gemu | tržetich ſto ran dati; y welmi welike rany ge^{v} na|poſledy dawali, že gey potô muſyli precz neſti. | Gtie pan gſa przemozê hniewê poſlal za nŷ do karwaſaru, | [13 B] aby lottra na dwe przietiali;[1]) neb ſlyſſal ſem, ze gt to | prawo w Geruzalemie[2]) a w zemi gich, kdyz kto welmi | zawinni, tehdy vmrſkagice gey[3]) przietieti kazij. |

Ja pak a towaryſſ muog gſucze ſtrachow naplnieny | tazali ſmy ſe pana, czo cziniti mame. y rozkazal nâ | s hradu giti. a zide ſe k nâ przıwietiwie okazali a | przigıali nas k ſobie, neb towaryſſ muoy byl zid. a | take ſem to^{v} ſrozumiel, zie gſu zide z tiech narodow | naywierniegſſy krzieſtianô a czinie prawie gſ. | Potô ta naſſie przihoda, ktera ſe nâ ſtala, rozneſla | ſe powieſt po wſſiê Geruza- lemie, az ſe to doneſlo y | k zolda^{v}[4]) do Egipta, ktera ſe neprawoſt ſtala nam | lidê neznamŷ w Geruzalemie. a kdyz ſê ſe tâ doſtal, | tehdy zoldan rozkazal mi ſwoy liſt dati, abychô po ge^{o} | zemiech chodili nebo giezdili ſwobodnie beze wſſie | przıckazky. |

W Geruzalemie ſem byl trzi nediele a ohledal ſem | wſſeczky wieczi, kterych ſem mohl dogiti. y ſſiel ſem | k Boſakô a byl ſem v nich niekolik dnij a prawil | ſem gim, kterak ſem z zemie z daleke przıſſel knŷ | z Czieſke. tu ſe ke mnie przıwietiwie mieli a laſku | ke mnię okazugicz wſſieczky potrzeby mi dawagicže. | A ſlowe na huorzie ſyon, kdez boſacy klaſſter magi. | a tu kral dawid miel ſwoy dwor a tu gt bytem | byl. a giz nynie ſlowe weczierziadlo Panye, a giz | gt na tô mieſtie koſtel, kdez gt pan kryſtus we|čzerzial z ſwymi vcziedlniky v weliky cztwrtek a | [14 A] kdez gim nochy vmywal y tu, kdez k nŷ wſſiel za|wrzenymi dwerzmi. Potom mie wedli przed koſtel v|kazugicze mi to mieſto, na kteremz byl vkamenowâ | ſwaty Sſtiepâ. A odtud mie wedli na ta mieſta, | kdez pan ẋ^{9} zaſtupy[5]) obywal vczie gie a gim zwie|ſtugie o kralowſtwj bozıê. A odtud ſe mû ſſli k to^{v} | mieſtu, kdez pâna maria vmržela. byli gſu na tô | mieſtie vdielali koſtel nowy, nez zoldan kazıal gey | zborziti; neb nicz noweho arapi nedadie krzieſtianô | anij zidô ſtawieti az do ſie chwile. a giz natô mieſtie—nenije nez kamê welıky. Take mi vkazowali to | mieſto, kdez apoſſtole wolili ſwate^{o} Matiegie na apo|ſſtolſtwie. Na gina mnoha mieſta, kdez ſie czo dobre^{o} | dalo, gto bylo by czo o tô mnoho pſati. |

A v toho kazdeho mieſta dawali hoynie odpuſtkow, | gimz ya pocztu newiê; nebo za kazde mieſto, na kte|remz koli zwlaſſtny odpuſtkowe gſu; a tak gſu roz|dielnij gednij od druhych, gedny menſſy a druzy | ſu welıczi. |

Na zaytrzc[6]) ſſli ſe m̃u do Betlema. a Bethlem geſt | mieſteczko malıczke yako wes, a muoz byti od Geru|zalema yakoby trzi cztwrti mile. Przied Bethlemê | gt klaſſter welıky welmi a w niê gſau Boſacij, a | tu ſe pan ẋ^{9} narodil w gednô vdoli; a to gt yakoby | piwnicze byla a gt zdiene obyczegiê ſklepowym; | [14 B] a tu ſu ſtawieli welbludy a ofly. neb tam wſſieczko byczieg | magi ſtawieti z kamene maſſtele, a to w zemi a tepru ſwrchu | nad tiê domy. Take gt oltarz na tô mieſtie, kdez pâna | Maria porodila pana kryſta. Bolacy na niê ſluzie, a | Rziecztij knieže v welikê klaſſterže ſwrchu na horzie ſluzie. | a kdez pan kryſtus narozeny polozıê byl, yakoz my | obyczegiê ẃŷ rziekamy

---

[1]) roztiali. — [2]) -ské zemi. — [3]) +na dvé. — [4]) zoldana. — [5]) Kristus s zástupy. — [6]) +pak.

gieſle, tam mieſto naſſych gieſli | drzıewenych gſu koryta wyteſana zkame alabaſtrowe | a mramoroweho, a korıta ıa tu mieſto zlebuow y gieſly. | Neb tak v nich ten obyczıeg ĝt. nez korıto, w kteremz [1]) | dietıe pan x̂pus polozen byl, ĝt alabaſtrowe, a zſſyrzi | muoz byti dwu lokett a zdelı czo by mohlı cztyrzıe oflowe | ſtatı v nyeho. |

Potô mı vkazuowalı to mieſto, kdez pana kryſta ob|rzıezowali. na tô mieſtie ĝt kamê welıky a nad nym | ĝt oltarz. |

Take mi vkazuovalı to mieſto, na kteremz trzıe kralowe | dietıeti pa kryſtu dary dawalı. Gyna mnoha mieſta, | ĝto ſem gıe opuſtıl pſati, vkazuowana gſu mi od Bo|ſakow, kterez gſu wſſieczky w tô klaſſterze, neb geſt | welıky welmı a kaplıcz w nıê mnoho ĝt. |

Potom ſſly ſe mnu na to mieſto, kdez andıele paſtyrzê | zwıeſtowali o narozenij kryſtowu. na tô mieſtie ĝt | diwna Geſkynie z skaly wyroſtla; neb ĝt neznatı, by | ſe gıe kde zelezem dotykalo. Take znati, zıe na te | Skale byla ĝt wıezıe welıka, a ſlyſſal ſem od krzie|ſtıanow, ze by gi murzene zborzılı. |

[15 A] A odtud ſme ſſlı na geden wrch y vkazalı [2]) mi ta mieſta, | kdez byla Sodoma gomora. Sodoma ĝt nižc s teto | ſtrany Jordana a Gomora wyſe s one ſtrany Jordana. | a na tıech mieſtech gſau geziera welıka a ſmrdıe jako | ſyra a ſu ſlana, a ſ nich zbıeragi ſuol lopatami chodıecze | podle krayow gezer a tu ſuol dawagi dobytkom; nez | k gynŷ potrzebâ jako k gedlu nepotrzebugi gıe. |

A odtud ſme zaſe ſe wratili do Betlema a ſſlı ſme k to | do, kdez bydlıl Jozıeff s pa̅u marigi magice ſebu dietıe | pana kryſta. |

W Betlemıe gſu wſſieczko krzıeſtıane rzıeczſſtı. Rano w|ſtawſſe ſſlı ſme zaſe do Geruzale, a kdyz ſme bylı od betlema yakoby mohlo byti cztwrt mile nebo malo wıecz, | vkazalı mi to mieſto, kdez lezy ſamuel ꝓrok. |

Opıet gine mieſto, kdez Eliaſſ miel ſwu ſſkolu, a kde | Jakob miel swoy duom, a kde lezij Rachel zıdowka; a | ta wſſieczka mieſta nedaleko gſu gedna od druhych mezy | Geruzalemê a betlemê. a ta wſſieczka mieſta negſau | v welıke ſlawnoſtı, yakoz znati y rozumieti, zıe nıekdy by|wala; ale giz to wſſe pohane przekazku czinie a zwlaſſtıe | kdez znagi, ze by od krzıeſtıanow z toho pozıtku nemieli.[3]) |

A kdyz ſmy gız przıſſlı nad Geruzalê na Geden wrch, | odtud mi vkazuowali duô Symeona knıeze; a geſt blızko | Geruzale a ĝtıe mnoho zdi ſtogi y wıeze welıka. Ro|zumieti, kdy by bylo nezborzeno, ze [4]) byl duom czyſty | yako by w tıechto zemiech twrz dobra byla. Take mi | vkazuowali, kde byl Emaus, gıne kaſſtelı a hradek, | [15 B] o nichzt nepotrzıebıe ĝt pſati.

A odtud ſme ſſlı na huoru | Syon, kteraz ſlowe ſwata, do Boſaczkeho klaſſtera. |

Pak opıet dne gineho rano wſtawſſe ſſlı ſe mnu dwa | Boſacij do Geruzalema. neb hora Syon ĝt od Geru|zalema yakoby mohlo byti dwogıe hony neb wıecz. | A nayprw mie przıwedli k to mieſtu, kdez byl krzız, na | kteremz byl pan kryſtus ukrzızuowâ. a Na tô mieſtie | ĝt wıeze welıka a znati, ze bylı na nie zwonowe, alle gız gıch nenie, neb gız nikdıez w tıech zemıech pohâ|ſkych zwonow nemagı, aniz ſem gıch kde ſſyſſal | anij wıdıel. |

---

[1]) němž. — [2]) ukazovali. — [3]) púžitky bráti. — [4]) + jest.

A odtud ſme ſſli k Hrobu Pana kryſta, neb to mieſto, | na kteremz byl vkrzizowâ pan kryſtus, a hrob ĝt obe | w gednô klaſſterzie blizko gedno od druheho. Hrob | Pana kryſta z ſkaly ſamoroſtle a mramorowe wyte|ſany ĝt a nezda ſe, by czo bylo v nieho oprawowa°, | nez yakz byl prwe vdielan. neb ĝt dielo proſte ſtaro|dawnie nekrztaltownie a ĝt Teſany nacztyrzi vhly | zewnitrz, a ĝt ho malo w zemi; nez nad zemi muoz | byti czlowieka zwyſſi proſtrzednieho. Take ĝt ſwrchu | czely, dwerze gſu do nieho male a okruhle, ze czlowiek | dobrze ſe ſehna tieſnie tam wegde. nez yaky ĝt wnitrz | newiê, neb mi tam Boſak giti nedal. a take mi Boſacy | prawili, ze tam zadne[v] nedadie,[1]) gedne ſam kardyal | Ten chodi[2]) a to neczaſto, nez kdyz putnikô lama zſkalu | a to ĝtie znameniteyſſŷ, kdyz tam przichazegi na paut. | Hrob pana kryſta ĝt ꝑſtrzed klaſſtera. Take v hrobu | [16 A] nicz nenie ozdobeneho, yako obyczeg w ginych zemiech | magi ozdobowati lecziyakes ſwatoſti, ale toho tam | nenie. Ten klaſſter podobny ĝt kto[v], kteryz ĝt v S° Jakuba, gedne zet nenie tak wyſoky; a take tak weliky | zda mi ſe ze nenie; nez zdi a okny k to[v] podobny ĝt | dielany; okna gſu take vzſſie. a nad Hrobê pa[a] kryſta | v wrchu koſtela ĝt okno welike a okruhle, a tiem | oknê naywietſſe ĝt ſwietlo do koſtela. Take nad | Hrobê pa[a] kryſta geſt wazba[3]) na cztirzech ſlupiech | wyſoka, a ĝt okruhla vdielana z rolicneho kamenie | a to pro to okno, aby neteklo na hrob; neb geſt to | wſſieczko klenute a bez krowow.[4]) a dielo wſſieczko geſt | ſtarodawnie, yakz ſu niekdy dawno krzieſta[c] vdie lali, tak ſtogi. neb gî giz pohane nicz nedadie | przidielati anij Hotoweho oprawowati, lecz by gim | peniezi welmi przieplatili. A tied nedawno p[d] tiem, | nez ſem ya tam byl, vborzilo ſe kus zdi koſtelnic; | a tak mi prawili, zie zabilo dwa czierne krzieſtia[y], a nedadie gî toho zaſe oprawiti. |

W tom klaſſterże ĝt ſedm oltarzuow a napſano ĝt | nade dwerzmi wnitrz koſtela ſedm wier krzieſtiâſkych: | Czernych krzieſtianow trogie wiera, gedny gſu, ĝto | drzie krzieſt, ſwietie ſobotu y nedieli, a ti magi trzi | ſtrychy na twarzi ꝑpalene hned pod okê, gedê podle | druheho. Druzi gſu krzieſtiane, gto drzie krzieſt, ſwietie | tolıko nedieli, ti magi gedno dwa czichy nebo | [16 B] znamenie na twarzi. Tržeti tolıko drzie krzeſt, a ti neswietie | ſoboty anij nediele, a ti magi gedine znamenie na twarzi. | Cztwrti krzeſtiane gſau rzieczſſtij Ryne,[5]) armenij, rzima[e] | &cet. A ta kazda gednota ma w tô koſtele ſwoy oltarz | a wſſiczknij na ſwietlo nakladagi, neb ĝt lamp horziczich | welmi mnoho po koſtele; a w tiech lampach wſſieczko | drzieweny olegiê pale totizto oliwowym. Take do | toho koſtela nenie obyczege choditi lidu obeczniemu | a to y domaczî, aniz tâ Sluzie yako w ginych koſtelech, | aby tâ ſſli kto chtie. pohane, totiz murzene, toho branie | a nikoli darmo nepuſtie, neb ĝt w moczi gich a | Hrobu pa[a] kryſta naylep pohane poziwagi. nez | putnikô w niê ſluzıti dopuſtie, nez giſtie peniezet mieti | muſy, ktoz chcze przi ſluzbie byti a hrob pa[a] kryſta | widieti; netoliko aby peniezy niekolika odbyl, nez | niekolika zlatymi,[6]) ginak nicz, to giſtie wiez bez po chybenie. Mnie ſe bylo dobrze zdarzilo, zie ſem ne | tak mnoho

[1]) + jſti. — [2]) + tam. — [3]) věžka. — [4]) + uděláno. — [5]) jiní. — [6]) peníze ale i zlaté.

dal yako ginij muſili dawati; neb ten, | kteryz penieže berzie od Hrobu, newiediel g̃t o mnye, | ale kardian magie ke mnie miloſt vwedl mne g̃t | ſebu, kdyz ge^{v} dal klicže ten pohan, kteremuz nay|wyſſe g̃t poruczê hrob y koſtel, aby ſwietla op̃wil.[1]) neb obyczieg magi ſwietla oprawowati we cztirziech | nedielech gednu. Nez w bazny ſwa oba byla, kdyz | ſme tam byli. wſſiak ꝓto nemalo ſem muſyl dati | y po miloſti; neb naychudſſy putnik, kteryzkoli nema | zlatych, giſtie Hrobu pa^{a} kryſta widieti nebude.| [17 A] koſtel ten geſt wnitrz biely, malowanie y ginych | okraſ w niê nenie zadnych; anij koruchwj nebo | poſtawnikow y ginych wieczy yako w tiechto zemiech | krzieſtianſkych magi, w tô koſtele y ginde newidiel | ſem. Ohledaw czoz ſem mohl ohledati, ſſli ſme z koſtela. | A odtud hned ſſli ſe mnu k te Branie, kteruz wedli | Pa^{a} kryſta k ſmrti. |

Potom mi vkazuowali,[2]) kde byl duom kayfaſſie. a | nade dwerzmi toho do^{v} g̃t Toczenicze zlatta a znati, | zie g̃t zkladana, g̃to niekdy byla zlamana. | Pak mi vkazowali[3]) ten duô, w kterem bydlil Jozieff | ſ pañu marigi, a ten g̃t proti do^{v} kayfaſſowu. |

A odtud ſme ſſli tu branu wen, kteruz wedê pan | kryſtus. y ſſli ſme do vdole, kterez ſlowe Jozaffatt, | kdez g̃t Hrob pañy marie. A na tô mieſtie geſt | kapla klenuta a okruhla, a k Hrobu g̃t giti yako | do pinwicze dobrze hluboko po niekoliko ſtupniech kamê^{ch}. | a v dwerzi te kaply ſedij ſtrazny arap nebo pohan; nebo | ho ſobie krzieſtiane nagimagi, aby tam nedal przie|kazieti. a take muſy penieže mieti, kto chce tam giti; k | Hrobu bez peniez puſſtiê nebude. |

I wſſiel ſem tam z boſaky a widiel ſem Hrob Pañy | Marigie a ohledal ſem gey, neb ſu mi ſe ho nebra|nyli dotykati.[4]) wyteſany g̃t z Bieleho alabaſtru a g̃t | nad zemi nyzky a od ſwrchu g̃t Teſany. | W te kapli ozdob zadnych newidiel ſem nez lampy | [17 B] vſtawicznie w nye horziecze.[5]) A odtud ſme ſſli do gedne | Geſkynie, w kterez ſe Nayprwe bohu otczi ſwe^{v} modlil | v weliky cztwrtek, kdyz miel yat byti. W te Geſkynij | ſem byl a g̃t welmi hrozna, neb ſe nad nij[6]) diwnie ſkale | Samoroſtle zawieſylo a zda se, yakoby hned na czlowieka | mielo vpadnuti. |

Potom mi vkazowali to mieſto, kdez ſe pan kryſtus | podruhe modlil take w zahradie, a g̃t v ſkaly. | Pak ſme ſſli na to mieſto, kdez ſe potrzetie modlil | a g̃t zſkala na dwie ſtranie rozdielena, ze mezy nij | muoz wgiti; a g̃t podobnie yako komorka mala bez | wrchu. Take mi prawili, ze by tu Gidaſſ k niemu | przigda polibenie ge^{v} dal. |

Potô mi vkazowali[7]) to mieſto, kdez S^{y} petr ſedie ſpal; | a g̃t zſkala, kdez g̃t ſediel nad tiê mieſtê, kdez ſe pan | kryſtus modlil; a prawie, ze by z te zſkaly Petr ſkoczil | a tu malchowj vcho vtial; neb ſem na tô mieſtie hned | widial wyteſano w zſkale, po kterez chodie, obraz weliky | S^{o} petra s meczem a malcha, kteremuz vcho vtial, | také wyteſaneho. |

A odtud ſme ſſli z te zahrady, kudy pana kryſta | wedli, kdyz gſu gey yali; a g̃t hora przikra a velmi | welika a hned ſe od te zahrady poczina;[8])

---

[1]) opravoval. — [2]) + to místo. — [3]) ukázali. — [4]) dotknouti. — [5]) hoří. — [6]) na ni. — [7]) ukázali. — [8]) + jiná.

zahrada | ta ĝt welika, wuorzi gi a ſegi w nie obile; drziewie | w nie gineho nenie nez olywie. |

Potô ſme ſſli na horu oliwetſku welmi wyſoku a | przikru; nebo hora oliwetſka wſſieczky gine hory | [18 A] Gine ſwu wyſofti przewyſila [1]) ĝt, kterez gſu okolo Gc|ruzalema. A kdyz ſme na nij weſſli, weſelo ĝt nam | welmi bylo, az tam milo bylo byti, neb ĝt tehdaz | oliwie kwetlo a drziewie czedrowe; a gineho drziewie | na nie nenie, nez dwoge to. y byla ĝt ozdobena | woniemi rozlicznymij take z bylin mnohych, kterez | na nie roſtu. |

Potô mie wedli k to^{v} mieſtu vkazugicze, odkud pâ | kryſtus na nebe wſtupil. Na tô mieſtie ĝt zſkala | alabaſtrowa welmi rowna a hladka, a na tee | ſkale ſſeſt ĝt ſſlepiegi czlowieczich a yakoby boſy|ma nohama wtlaczenych do te ſkaly dobrzie hlu|boko, a ĝt y prſty znati. Okolo tey ſkaly vdielana | ĝt kaplıczka malıczka. v dwerzi te kaplıczky geſt | ſtrazny murzenŷ, totiz pohâ, a neda tam bez pe^{x} | gıtı,[2]) nez ktoz penicz nelituge, tohot hned puſtij. | neb na ta wſſieczka mieſta, kteraz ſem gız gmeno[1] | a neb ĝtie prawiti gie budu, kazdy ſwobodu | ma gıtı, zly y dobry. penieże magie wſſiehoit duo|gde; nez toho ſem ſwiedô a tiê iê gıſt, że bez peniez | malo tam zwie a ohleda; neb czoz ſem rozumieti | mohl, ze ta wſſieczka mieſta ſwata a znamenie, | kteraz gſu od pohanow dopuſſtie^{a} krzieſtianô gie | w pocztiwoſtı mieti, pro ſwe welike vzitky, kterez gich | magı, dopuſtil gſu. wſſiak take y boſacy toho doſti | dobry vzitek magı, a zda mi ſe, kdy by toho nebylo, | [18 B] muſylo by zpuſtnuti to wſſieczko, yakoz mnoho gız zpuſtlo. |

Take ſ hory oliwetſke naylepe ſem widiel Geruzalem | a ſhled polozenie geho. zdal mi ſe tak welıky, czoz ſem | rozumieti mohl, yako kralow hradecz, a nieczo geſt k nie^{v} | podobny, neb take lezij dluże a neſſirocze a ĝt na horze | doſti wyſoke, yako by mohl byti Tabor; nez ĝtie mi | ſe zda hora wyſſie nezlı taborſka. |

Geruzalê okolo ſebe ſe trzij ſtrâ ma rokle welike | nebo vdole, a na cztwrtu ſtra^{v} rowen cziſta, a ſlyſſal | ſem, ze by ſ te ſtrany Tytus[3]) dobywal ge^{o}. |

Hrob pa^{a} kryſta gducze od tiechto zemij po prawe rucze | ĝt, a chrâ Sſalomunow byl po[4])lewe rucze nachylıw | ſe k huorze oliwetſke k wychodnie ſtranije Sluncze. | Okolo Geruzale^{a} malo rownij, nez hory welike a | vdole; nez ꝑto ſe gî cziſta obile rodie, ale malo ſeti | mohu, ꝑtoz ĝt chleb welmi drah. w Geruzalemie wina | dobreho magi doſti a laczino, owotcze rozlıczneho magı | doſtı, ale welmi drahe, y gine wſſieczky wieczi gſu drahy | k ziwnoſtı lidſke. |

Na Geruzalemſkych wiñiczech widiel ſem krziewie wiñe | diwnieyſſe nezli w tiechto zemiech ĝt. pnyowie, z ktere|hoz rewie rziezij, ktere muoz tluſſtie bytı,[5]) ĝt Tak | tluſte yako parzieze Borowe wyſpieleho Boru, a nie|ktere muoz tluſſczie[6]) bytı. winicz nekopagi, alc zaprza|ha dwa buwoly do pluhu y obworawagi gie na | wſſieczky ſtrany, totizto pnyowie, a trzie nebo cztyrzie | chodie przied pluhê, zdwihagi zhuoru krzowie, aby | [19 A] ho nelamalı, neb ĝt rewie welmi dluhe a zhrubij[7]) | ĝt nebo ztluſſti yako dobre holi. Take

---

[1]) převyšuje. — [2]) choditi. — [3]) a Vespesianus. — [4]) na. — [5]) Poslední čtyři slova přetržena. — [6]) hrubší. — [7]) z tlouští.

wiñicz netyczie; | krzowie ĝt pieknie rziady ſazene a rziedke, protoz | na wſſeczky ſtrany gie obworawati muoz. |

Pak zaſe gieda — bylo ty dnij hned po welice noczy — | o welikych hrozniech yakoz ſem Slyſſial y chtiel ſẽ | zwiedieti, tepruw ſe ĝt zrno zawazowalo[1]) a bylo ĝt | yako zrno ſemeneczne a Hrozen ĝt byl[2]) na weliku | pied. nez mandlow nowych czaſu toho doſti ĝt na | trhu bylo, neb ĝt to v nich nayranyeyſſe owotcze. |

W Geruzalemie krzieſtiane a zidee zadne zwuole | nemagi nez vzkoſt weliku; krzieſtianowt ĝt malo, | nez zidow mnoho, a ty diwnie a rozlicznie pohane | trapie, a kdyz ſe ktere[v] zidu duõ oborzi, gineho | ge[v] ſtawieti nedadie, lecz ſobie to mieſto v ſweho | pa[a] zaſe doſti draze kupi. Take ſwych domow w|laſtnich ſobie oprawowati neſmiegi, neb gi toho po|hane Branie a to ꝑto, aby gie trapili. Take kdyz | dluho deſſt neprſſy, tehdy pohane zberucze ſe mezi | zidy a krzieſtiany gdu a ztluku gi nadoby s winẽ | y gine potrzeby, kdez czo naydu, dawagicz gi winu, | ze ꝑ nie buoh deſſtie nedawa, ze gſau pohane | a ze wino pigi. |

W Geruzalemie krzieſtiane a zide podobnie w takowẽ[3]) | odiewu chodie, yako zde chodczy. Suknie dobre na | ſobie mieti neſmiegi anij koſſile tenke podle gich | obyczege; w do[v] k ſwe potrzebie a k liboſti nicz miedieneho | [19 B] anij czynoweho, nadto ſtrzebrneho neſmiegi mieti, nez | czbanky y gine nadoby wſſieczko hlymene a miſy drzewe[e], | kratcze ze nicz okraſſleneho nemagi, neb by hned na | ſobie pohany mieli a przi tõ by gi y gine wieczi pobrali. | a tak gie trapie yakz ſami chtie, nebo to pohane wiedie, | że zide drzie a prawie, ze to ĝt zemie ſwata a gim | zaſlibena, a kterziz koli w nie gſu, gyni zide gie za | Swate magi, a pro zadne krziwdy a trapanie, kterez | magi od pohanow, odtud nechtie. |

Take ſem ſlyſſial, ze arapi, totizto pohane, prawie, że za|dneho hrziechu przied buohẽ z toho nemagi, czoz zidõ | zleho czinie. |

Nez to prawi ya, ze ſiẽ horſſich zidow newidial ſpolkẽ | y w ginych ze, miech lidij, yakto w te zemi, kteraz ſlowe | ſwata; ĝtli ze gſu onyno zide ſwieti, tehdy gſu v naſ ĝtie ſwietieyſſi. |

W Geruzalemie ĝt naywiecz kupczow pohanſkych. zide | a krzieſtiane ſſpattne ziwnoſti mezy nymi magi, neb | ĝt malo rziemeſlnykow w Geruzalemie a to proto, | ze nenie na ſylniczi, protoz ſu ziwnoſti w niẽ tiezke | lidem. |

W Geruzalemie nemagi wody tekucze zadne anij | ſtudnicz a ĝt od wody mieſto welmi biedne; nez cziſtern | w niẽ mnoho magi, a kdyz deſſt prſſy, toho gſu we|lmi pilny, aby kazdy ſwe cziſterny naplnil yakzto[4]) | muoz podle ſwe pilnoſti, a[5]) na te wodie doſti mieti[6]) | az do gineho dſſtie. |

[20 A] W Geruzalemie byl ſem trzi nediele a ohledal ſem wniẽ | wſſeczko, czoz ſem mohl ohledati, ĝto ſem mnohych wieczy | nepſal pro vmẽſſenie rzeczij a niekterych ſẽ kratcze | dotekl. |

---

[1]) zavázalo. — [2]) delší než. — [3]) takového. — [4]) jakž to. — [5]) + již. — [6]) měj.

Potom ſem giel ſ kupczi z Geruzalema vmyſliw ſobie | gieti do Egipta; a towaryſſ muoy zid giz dale ſe mnu | nechtiel z Geruzalema a tu ĝt mne czakal, az ſẽ ſe zaſe k nyev wratil z Egipta. |

I przigeli ſme druheho dne z Geruzalema do mieſta, | kterez ſlowe yazikê gich Hewron a Czeſſky Samarzij. | na te czeſtie vkazowali mi Gericho mieſto, ĝto bylo okolo | nieho ſedm zdij, a giz nicz gineho nenie nez mnoho zdij | rozwalenych. Od Gericho take geſt nedaleko ta hora, | na kterez [1]) abraham obietowati miel yzaka Syna ſweo buohom.[2])

Potom ſme przigeli k ſtudniczy, kteruz ĝt vdielal Jacob, | kteraz ĝt przied mieſtê Samarzij. Take mi prawili, ze | w te Studniczi mluwil ĝt pan kryſtus s Samarytâku. | Studnicze ta ĝt proſta a okruhla; za to mâ, ze zhluby | dwu latru nenie, a to y ſ wodu. w te ſtudniczi ĝt woda | dobra, pili ſme gi radij. |

Take we wſſiem kragi Samarſkê wody lepſſie nemagi,[3]) | nez z yacobowy Studnicze az do nluſa rzeky, kteraz | tecze z ragie. w tom we wſſem kragi wody ſu zle, ſlane | a piti teple. |

Pobywſſie v te Jacobowy Studnicze a napogiwſſie | konie y welbludy y ſami ſie gie napiwſſe gieli ſme do | mieſta ſamarzij a nayali ſme ſobie komoru w dov | [20 B] Hoſtinſkê. a opatrziw ſwe wieczi ſſel ſem zidem pd mieſto | k zahradie, w kterez mnoho hrobow proroczkych geſt, | neb ſu tu pohrzieb mieli a tu ſe kladli. Tu lezij adam, | Ewa, Abrahâ, yazak, Jacob y ginych tiel mnoho ſwatych [4]) a dobrych lidij. v te zahrady kazdy den dawagi tiſicz | chlebow pro buoh, kazdev zlev y dobrev, ktoz gedno | chcze wzeti.

Pohane ty ſwate magi v welike pocztiwoſti ozdobu|gicze hroby gich lampami mnohymi horziczimi we | dne y w noczi, a prawie, zie gſu gich proroczi, A | hned gie zato drzie. zide ſie k nij take znagi, ſ we|liku gie ſlawnoſti cztie [5]) a k nŷ putugi z Geruzalema, | y z ginych kragî zide. |

Nez zahradu tu pohane w moczy ſwe magi,[6]) zidô | tam wladnuti nedopuſtie, nez do zahrady ĝt gŷ ſwo|boda giti; a netoliko zidom, ale kazdev, zlev y dobrev, domaczev y przihozievy, nenie tam Branieo. |

Ohledawſſe Ebrô totizto tu zahradu a hroby pro|roczke, gichzt pocztu newiê, o kterych mi prawili; | Take ti hrobowe gſu w Caplıczkach a kazdy zwla|ſſtnie ſwu Caplıczku ma, a tiech Caplıczek ĝt | welmi mnoho a gſu klenute wſſieczky az do ſamych | wrchow, a wyſoke wrchy druhe [7]) magi; a w kazde te | kaple lampy horže we dne y w noczy. |

Mieſto hewrô yazikê gich ſlowe, Czeſſkym Samarzij, | a mieſto to, na kteremz zahrada a hrobowe, Slowe | Ebron; ale zide a murzenyne wſſev rzekagi hewrô, | mieſtu y zahradie a hrobô, neb pro ſlawnoſt tiech [21 A] v nich w gich zemiech mieſto gmea nema. |

V toho mieſta ĝt Hora Cedrô a z te hory tecze potuo|czek a te wody wſſichny vziwagi, neb tu okolo mieſta | zadne gine nemagi wody tekucze. a kdyz leto ſuche, | tehdy gî przeſtane teczi ten potoczek y muſe ſie wſſi|chnij vteczy k Jacobowie ſtudniczi a wſſichnij z nije | beru, czoz komu potrzebie.

---

[1]) niž. — [2]) bohu. — [3]) není. — [4]) prorokûv. — [5]) je drží a. — [6]) vládnou. — [7]) některé.

tak ſem od nich Slyſſial, ze | gie nykdy neprzeberu, tak z nie netecze nikâ; nez | ĝt hoyna, protoz ĝt welmi wzaczna a mnoho gij | ſobie wazie a oprawugi[1]) gi yako welıky poklad. |

Z Ebron gelı ſme do Gazy magicze do nieho puol druheº | dne czeſty. to mieſto lezij na horzie pieſeczne a okolo | nieho ĝt zahrad mnoſtwie a w nich owotcze rozli|czneho drzewie, nez naywiecz drzewie mandloweº, | ĝto ĝt geho tak mnoho, ze gey gedwa oczima prze|hledne, a to na wſſieczky ſtrany; a odtud na wſſeczky | ſtrany krayow geho dodawagi, a ktoz gie kupugi, | malo ze gich darmo neberu. |

Gaza to mieſto ĝt na ſylniczi Egipſke; y z ginych | mnohych kragin tudy gedu, a ĝt newelike to | mieſto, wſſiak proto wſſiech potrzeb k giedlu, maſſa, | chleba, owotcże rozlicznecho ĝt ſ potrzebu, ale zie | wſſieczko welmi draho muſy kupiti. |

W zemi Egipſke nenie paª wietſſieho nez pan z Gazy, | neb ſem tak ſlyſſial, ze odtud bude nayſpieſſ zoldâ; | neb ĝt mieſto blizko ſtolicze zoldanowy, neb w tiech | wſſiech zemiech zoldanowych nenie nez piet panow po zoldaᵛ naywietſſich.[2]) |

[21 B] Geden ten pan geſt w Galatie, druhy w damaſſku, | trzeti w Galiley, Cztwrty w Geruzalemie, paty v Gazij. | a z tiech pieti panow, kdyz by zoldan vmrziel, kteryz by | nayſpieſſe mohl z nich przitahnuti a nayſylniegie, toho | ſobie mamalıczi zuoldnerzi Czeſarzuowj wezmu za paª | a Czieſarzê bude; neb w tiech zemiech nenie tak mnoho | panow nebo kniežat, yako w tiechto zemiech yaziku | naſſieho. |

Slyſſial ſem take, ze by wſſiech tiech panow piet prwe | byli newolniczy a kupenij lidee gſucz pobranij zgi|nych zemij. |

Take ſem ſlyſſial, ze by obyczieg tentho zachowali | w zemi Egipſke od Jozeffa Syna Jacobowa, kterehoz | gſu brattrzie geho ꝑdali; a ten ſe ĝt doſtal do toho | Egipta, kteryzto byl wladarz vſazeny od krale ffa|raona naywyſſym, za kterehozto hoynoſt byla welika: | a to az do dnes zachowawagi, aby zadny nebyl zol|danê nez z kupenych lydij. neb ſem ſe z vmyſla a pilnie | na tu wiecz ptal, a tak mi prawili, ze pro tu przicziᵛ to czinie; | neb ĝt hoynoſt byla ſkrzie nieho a zie moczny ĝt byl | y mudry welmi a ze ĝt bylo dobrze za nieho. |

Take mi prawili zidee, ze by bylo z toho mieſta Gazy | to ſtado we|przow, do kteryzto dopuſtil giti pan kryſtus | diablô, kterez wywrchl z czloᵏª, a ti ſe wſſicknij w morzi | ſtopili. neb kaza ĝt nedaleko morzie, yako by mohlo byti | puol mile. |

Take zadneho dobytka ſwinſkeho w tô mieſtie nenie; a | netoliko w tô, alle w tiech pohanſkych zemiech wſſiech | zadne ſwinie newidiel ſem. | [22 A] A zid geden hadage ſe ſe mnu, kdyz ſme do Gazy geli, | vkazaw mi morzie a daw przıklad, a rziekl, ze my kryſta | waſſieho poſluchamy wiec, nez wy krzieſtiane, neb na | ſwinie kryſtus nedbal a laſkaw nebyl a ted w tôto | morzi s diably ztopil gie; a my gich nepoziwame | anij gich w ſwych zemiech mamy, ale wy ſwinie giete | a nepoſluchate w tô kryſta waſſieho. |

---

[1]) opatrují. — [2]) najvyšších.

W Gaze byli ſme tyden. odtud ſme geli dwa dnij y przige|li ſme k gedno^{v} mieſteczku a newidieli ſme ho, az ſme | do nieho wgeli, pro drzewie daktylowe totizto palmowe, | na kteremz daktille roſtu; neb ſu wſſieczko leſowe pal|mowi weliczi okolo toho mieſta. drziewie palmowe gt | tluſte yako hruby ſmrk a gt wyſoke welmi; a kterak | geſt tluſte v dna tak y v wrchu gt a znati, czo ho do | roka przirofte; a gt nehladke, gto gt tak podobne | hrzbolowate yako by hrubſſi konecz k tluſſtie^{v} ſpuoyowal; | a tak ſtupnye ma az do wrchu, a proto ſ tiem gt drzewo | rowne a ſuku zadneho nema az do wrchu, a tepruw | w ſamê wrchu gſu ratoleſti palmowe okruhle. z daleka | zda ſe yako nieyake kolo newelike, a toho gt wietwo|wie malo na palmie, neb kdyz z daleka na nie hledij, | zda ſe yako wohanka. pak w tô wietwiewi ſu kola | wyroſtla yako melee a na tô melli bude daktylow | yako chmele, ze gich z toho koleczka natrha ſe dwa | wiertele a z druheho wiec; a na gednô drziewie | bude takowych kol cztirzi nebo piet. |

Take w tom mieſteczku zda mi ſe, ze naywietſſie | ziwnoſt gich gt dactille, neb odtud dodawagi dacti|llow do wſſiech zemi okolnich kupczij rozlicznij. | [22 B] Take dactilowie nebo palmowie, acz geho gſu leſowe | weliczy, wſſiak geho proto darmo rubati nedadie anij | dactilow trhati, nez pa^{v} z toho platt dawagi, a z kazde | palmy, kteraz giz owotcze neſe, dawagi cztirzi aſpry | kazdy rok.

Palma gt wzdyczky zelena; tak prawie, ze leta pade|ſateho tepruw owotcze neſe; a kdyz gt ſtara, take owo|tcze neneſe, tehdy gi podraubie a gi ſpale y gine potrze|by dielagi a palmowŷ totizto wietwowî ploty pletu; | neb okolo toho mieſteczka gneho ſem drzewie newidiel | nez palmy. |

Take w tom mieſteczku nicz pieknieyſſeho newidiel ſẽ, | nez ploty z wiet- wowie palmoweho, kterez gſu okolo | mieſteczka, neb gt palma hladka a biela, zwlaſſtie | kdyz vſchne, y blyſka ſe plott z nie vdielany a gt | zrzietedlny welmi. |

Mieſteczko to gt biedne welmi, nemagi w nijem | anij wod dobrych, nez ſu ſlane a k tomu teple. | Tu nâ prawili, ze giz w nich deſſt neprſſy. k Giedlu | ſme w niê naſſli naywiecz Syra, mleka a twarohow, | nez chleba welmi malo; neb czo naſ tâ przigelo, ne|wiê by ſe kto z nas chleba nagedl za penieze. a aczby | ſobie chtieli ſeti aneb nagiti ta mieſta, gto na nich | mohli worati, y gt zemie zla nevrodna, neb geſt | zemie okolo nich welmi zla a pieſeczna, y to geſſtie | pieſku ſucheho, gto kdyz po niê gedeſſ, tehdy ſe we|lmi praſſy. |

Przebyli ſme tu nocz. rano wſtawſſe geli ſme prycz. | druheho dne przigeli ſme do gednoho mieſteczka, | [23 A] k prwnie^{v} podobne palmowî y zemij; gt take nuzna, | wody magi zlee, ſlane a teple. take ſme tu mieli malo | kupiti k giedlu, nez ptaky morske a czibuli, chleba malo; | nez ſ tiem, s kterymz ſem giel, zdalo ſe gî, ze gt to | doſti. a ti ptaky pekli ſobie neſlane a gedli ſme gie | bez chleba; mniet ſu byli welmi nechutnij, aczt gſu | gie onij welmi chwalili. |

Otud ſme geli a trzietieho dne przigeli ſme do gednoho | mieſta welikeho, kteremuz to yazikê arabſkŷ rziekagi | ages. gt mieſto welike, newiê czo by

mêſſie bylo prahy, | a nenie hrazene. kupeczſtwie rozliczneho w niê doſti;[1] platennikow a bielyczow, gto platno cziſte dielagi a | bielij, gt welmi mnoho, kterezto plattno ſlowe kolcz. | W tô mieſtie gſu wſſieczko arapi pohane, newiê bych | w niê ſlyſſial o gednô krzieſtia[v], by w niê[2] bytê byl. | Tu ſmc ſie mieli dobrze, neb ſmc ſe chleba nagedli | wſſichnij, czoz nas bylo, a wody dobre napili[3] z Nyluſa | z rzieky welike, kteraz tecze z ragie, neb tecze mimo to | mieſto. |

O dobrotie te wody muſý powiedieti, ze gt tak dobra | piti, chutna a ſladka, gt woda neoprawowana, tak | proſta, newierzî by mohla lepſſie byti. | Take yakoz ſem ſlyſſial w Czechach obeczne rozprawky | o potoczech rayſkych, domniewal ſem ſe nieczo maleho | byti, ale tento potok gt rzieka welika a krom morze | wody wietſſie ſê newidiel. |

Na zaytrze geli ſme prycz a toho dne przigeli ſme do | mieſta ſlawneho a welmi welikeho Egipta a gich | yazikê do miſera. y przigeli ſme do Egipta[4] yako do | [23 B] gine wſy, neb do nieho nenie zadne Brany anij ktere | zdi okolo nieho gt; nez nayprwe ſem widiel przed mieſtê | zahrady welmi[5] cziſte, zdmi wyſokymi ohrazene, kterymzto | okolo mieſta ſluſſielo byti, a gſu z rozliczneho kamenie | teſaneho dielany; a na ty zdi chodie po ſtupniech kamênych,| ktoz chtie ꝑchazegice[6] ſe po zdech diwagice ſe zahradam | przeczſtý a drzewj a rozliczne[v] owotczy, yakoz ſem ſe take | diwal; a gt tohko z te zdi do zahrad okny hledieti. |

Pak kdy ſme do nayprwnieyſſie vlicze Egipſke gieli, kte|rziz ſme koli krzieſtiane a zide byli, ktoz naczê giel, bud | na konij nebo na oſlu, z tiech ſme ſeſti muſyli a pieſſky | giti az na hoſpodu a konije podle ſebe weſti; y ſſli ſme tau | nayprwnieyſſi vliczi, tak mi ſe zdalo, yako by bylo puol | cztwrti mile zdali;[7] kterazto vlicze gt wſſieczka klenuta yako | ſklep a po ſtranach gſu wokna do nye. |

Gest ten obyczżeg a prawo mieſta Egipta, kteryzto vſta[l] | niektery zoldan, aby zadny krzeſtiâ anij zid negiel do Egi|pta yakz koli, nez pieſſky ſſiel az na ſwu hoſpodu; a to | gt vlozeno pod pokutu a to pod tuto, at by wzali to, na czem | by giel, a kto[v] aby kygê bijt byl. |

I ſſiel ſem na hoſpodu pieſſky wzdy y ſ ginymi weda kuô | podle ſebe, na kteremz ſem k mieſtu przigel; tak mi ſe | zdalo, ze gt toho bylo za milij od toho mieſta, kdez ſmc | z kuonij ſedali, az na hoſpodu. |

Tak ſem byl welmi vſtal weda ten kuon, az ſem ſie | hniewal na toho Czieſarże, kteryz gt takowu praczij lidê | poczeſtný zamyſlil. |

Przwedſſie ſe na hoſpodu giz ſem ten den odpocziwal | y myſlil ſem, na to, abych do tak ſlawneho mieſta nadarmo | [24 A] negezdil, ale abych chodie ohledowal, czo bych kde czo | mohl ohledati[8] a wyptati ſe. |

I prawili mi o welikoſti mieſta Egipta, kterak gt welmi | dluhe a welike a Sſyroke, ze na wſſieczky ſtrany zie ho | czlo[k] od nikud oczima nemoz przehlednuti anij prawie | ſchlednuti. |

---

[1]) v tom městě. — [2]) mezi nimi. — [3]) sme se. — [4]) něho. — [5]) veliké a — [6]) a procházejí — [7]) zdelí. — [8]) ohledovati.

Potô mi prawili ten Hospodarz a rzekl gt: w naſſiem | mieſtie gt dwanaſte vlicz na del mieſta krô gnych | przecznych a ſtrânych, a w te kazde vliczi gt dwanaſt | tiſicz domow, a zie zoldan pan naſſ tak popſane ma, | neb ge^{v} wſſichnij dan dawagi, kdyz by miel na woy^{v} | poſlati. |

Potô ſem ſe ptal gnych mieſſtiâ y zoldnerzow zoldano^{ch}, | gtli tak, yakoz mnie gt hoſpodarz zprawowal &cet, neb | ſe ta wiec nezda podobna, a onij nâ tez prawili; neb | ſem byl zidê, kteryz yazik gich vmiel, kdyz ſme o to mluwili. |

Gineho dne wſtal ſem rano a hned ſem ſſiel gednu | vliczi chtie zwiedieti, kte^{k} gt dluha, y przſſiel ſê [1]) kdez | z Nyluſa wodu beru na welbludy, a tehdaz neſſpor | wolali, kdyz ſem tu byl; neb Nylus rzieka tecze ſkrzie | Egipt. |

A kdyz ſem zwiediel, ze tak pozdie gt, welmi poſpie|chage ſſiel ſem zaſie k hoſpodie, neb ſem ſe bal, abych ſe | nezpozdil; neb gtli ze by mne nocz zaſſla, vzko by mij | bylo; y przſſel ſem do hoſpody ano ſe gız ſettmiewa. Ho|ſpodarz ſe mne otazal, kde ſem byl. powiediel ſem ge^{v}, czo ſem chtiel zwiedieti, a dal ſem ge^{v} | znamenie, od|kud ſem ſe zaſie wratil. Hoſpodarz ſe to^{v} welmi zaſmal | a rzekl mij: |

[24 B] Pohane, czoſ chtiel naſſie mieſto pieſſky przegiti za den? | aby to wiediel, ze by muſyl dobry kuon mieti, aby ge | przegel, a odkudz ty ſe zaſe wratil, aby to wiediel, zie | gſy ledwa puol mieſta przieſſiel. |

I nezdalo mi ſe na tô doſti mieti. opiet nazaytrze wſtaw | rano chtiel ſem wzdy zwiedieti, kte^{k} [2]) mohl porozumieti | welikoſti Egipta. nayaw ſobie gednoho muže y ſſiel ſem | ſnijm, aby mi vkazal, | odkud bych mohl naylepe ſchle|dnuti mieſto a polozenie geho. a muz ten byl gt ſwiedô | Egiptu a vmiel gt rauſky, tak ze ſem ſe vmiel ſnijm | ſmluwiti, a byl zid. |

I ſſli ſme nayprw k Hradu zoldanowu, na kteremz geſt | zoldan dworê. a kdyz ſmy przſſli k Horze, ſſli ſme na | huoru po ſtupniech kamênych az k prwnie branie. od|tud ſem naylep ſchled Egipt a ſtogie v zdi diwal ſê | ſe ge^{v}, ano lezij w cziſte rownij pieſeczne, a nikdiez wr|chow anij leſow oczima newidiel [3]) ſem, nez cziſta kragi^{a} | pieſeczna. y przehled ſem Egipt na gednu ſtra^{v}, na tu, | kteruz ſme donieho przigeli, a gedwa ze ſem mohl zna|menati, kde gt pocziatek mieſta. |

Na druhu ſtra^{v} na ſſirz mieſta k wychodu ſluncze opiet | gedwa ſem gie przehled, ale druchych dwu ſtran | na del y na ſſirz nemohl ſem przehlednuti. a to diwanie | naſſie bylo przed ſamŷ polednê a yaſno przeciſte | bylo, wſſiak mi kto^{v} neſpomohlo, abych gey przehled. | Tepruw ſem ſrozumiel y widiel, ze Egipt gt mieſto | welike przieliſſ.

Hrad zoldanow gt na cziſte ſkale biele a proſtrzednie | wyſoke, a okolo hradu gt piet zdij a wyſokych welmi. |

[25 A] A ſkrzie kazdu zed gt Brana a v bran wratnij mnozy | a w ohradu mi ſe zdal mnoho wietſſy nez chrudŷ. y | ſſli ſme do prwnie brany, potom y do druhe, a k [4]) trzetie | ſtrachem [5]) neſmieli ſme giti, neb ſem ſe bal, abychô tazanij | nebyli, czeho hledamy aneb czo tam chczme, a ya yaziku | gich ne

---

[1]) až k tomu místu. — [2]) bych. — [3]) viděti. — [4]) Před tím krytry přetrženo. — [5]) než do ní.

vmiege newiedıel bych czo odpowıedıeti. nez ꝑto | ſme tu ſedıeli chwılku a tu ſme ſe dıwalı rozlıcznȳ sluze|bnykô zoldanowȳ a vrzednıkô mnohȳ, ĝto vſtawıcznie | chodili, gednij ſ hradu a druzy na hrad w mnohem | pocztu. vrzedniczi gſu gedny murženyne a gſu kleſſtıêci. | O tıech ſem ſlyſſıal, ze gſu nay-
5 wyſſi vrzedniczi, geſſto | mohu kazdeho Suditi y treſtati, a· netolıko obeczne lıdij | ale y pany; a ti vrzedniczi chodıe s zlatimi holkami a | za gedniê welıky huff ſluzebnikow gde a kdyz gede po | mieſtıe; a tıem vrzednikô zoldan naywıecz wierzi.[1]) |

Druzi gſu vrzedniczi menſſi, a tı noſe hole w ruku wıet|ſſie nez prwnij a ne
10 zlate, ale gſu malowa[e] a zezpod | newiê yake gſu. |

A trzeti vrzedniczi magi hole bıele. o tıech[2]) nam prawili | byti gich niekolik tıſicz. vrzedniczi ti chodie wſſudy po | Egiptıe rzedıecz, komu czo kde potrzebıe ĝt, a zadne[v] | neodpuſtıe[3]) krzywdy vczinitı aneb aby vſſkodil[4]) druhe[v]. | Gınych vrzednıkow zoldanowych, o kterychz ſê ılyſſıal, | w egiptıe
15 mnoho ĝt, gıchz ſê zanechal[5]) pſati. |

Neb zoldan zprawczow anij vrzednikow obyczegiem | mieſtkȳ w egiptıe nema,[6]) nez wſſieczko z lıdu ſluzebneho | od zoldana vſtawenij gſu. |

Tak pobywſſie tu chwili[7]) ſſlı ſme temi Branami zase. | [25 B] A w kazde Branie wıdıelı ſme zoldnerzow mnoſtwie a | Branij rozlıczne ſtogıecze a wıſece,
20 ĝto to[v] ya pocztu newiê. | Sſedſſie s hradu ſſlı ſme na rynk, | kteryz ſlowe yazıkê | gich[8]) taktagal. Rynk ten, tak po rozu[v] hadagıe, zda | mi ſe, ze ĝt za puol mıle wzdelı.

Tu ſem wıdıel hracze rozlicznych her Hragicze[9]) Sſermy | dıwne, kayklerſtwıe rozlıczna, kolby, honby, gıne hry | dıwne, nam w naſſich zemıech neoby-
25 czegne a o mnohych | neſlychane; o nich by bylo mnoho pſati. |

A odtud ſem ſſiel na hoſpodu. prawılı mı, ze ĝt w Egptıe | ſedmnaſt tıſicz welbludow tolıko tıech, na kterych wodu | beru z Nyluſa a roznaſſiegi po Egiptıe a prodawagi gij. | Opıet mi ſe ta wiecz nepodobna zdala, y ptal ſem ſe | negednoho o te wiecy a kazdy mi ĝt tak prawıl yako[10]) | prwnij, a ze z toho
30 kazde[o] welbludu na kazdy den[11]) platu | dawagi maydynu ten peniez, kteryzto peniez tak mnoho | plati yakoby woſm peniez bıelych. nez to wiê, ze tıech | welbludow na wſſieczky ſtrany mieſta, kamz ſe obratıſſ, | ano ſie ſnymi wſſiady zenu; nez pocztu ya gî newiê, | nez od lıdij ſlyſſıenie[12]) prawî. |

Pak ſem ſſiel k Nyluſu te rzecze na prochazku. a okolo | brzehow Nyluſo-
35 wych roſte trztıe welike a wyſoke welmi, | kterehoz mnoho ĝt na obıe ſtranye brzehow za nieko|lik mil zdelı, a to trztıe ſladke ĝt welmi. |

To ſytıe[13]) ſekagi koſami, kterez magi k to[v] przıprawe[e], | a na welbludıech do Egipta noſie a dıelagi z nieho | Czukr dwoy, Czukr Kandy a druhy tento obeczny; a | z toho trztie take plat zoldanowi dawagi.

---

[1]) Ž »věří najvíc, a těch jest najvíc při žoldánu«. — [2]) »a těch« Ž. — [3]) nedopustí Ž. — [4]) Ž »škody«. — [5]) »zanedbal« Ž. — [6]) Ž »Neb žádných správcův ani úředníků žoldánových obyčejem městským v Egyptě není«. — [7]) »mezi hradem a branami« Ž. — [8]) Před tím přetrženo »taka«. — [9]) Ž »hrajících«. — [10]) Ž + »o«. — [11]) Ž »žoldánovi«. — [12]) Ž »než co jsem od lidí slyšel, to«. — [13]) »a to třtí« Ž.

[26 A] Okolo Nyluſa ĝt drzewıe rozlıczne, Swateho Jana chleb, | dactılle, Gariafiſtule,[1]) yahodky welike czerne &cet. odtud | ſem ſſiel na hoſpodu. |

Pak gıneho[2]) dne wſtaw rano ſſiel ſem s zidê gıedniê k don...,[3]) | kteryz vdıelal Jozıeff Syn Jacobow za czaſu wladarſtwıe | ſweho; kteryzto ĝt welmi dıwnıe dielan neobyczegnie, | a netolıko w zemiech naſſich; alle y gim w gıch zemiech | dıwny ĝt. Sklepy w nich dıwnie ztoczene, a newıem | w kolike-o naſob gſu gednij nad druhymi;[4]) a mezy ty | ſklepy teczıe woda, kteraz ĝt przıwede[a] z Nyluſa, a | teczıe pod ſklepy y nad ſklepy. A do tiech ſklepow gſau | ſſneky dıwnie ztoczene a welmi miſternie dielane | a wſſeczko ĝt w nich kamenie mramorowe a alaba|ſtrowe; a to gedne napſati ſem kazal, czoz ſem przed | domê gſa wıdıel woknê, neb ſu wokna welika; ale | dwerze gſu zadıelane, neb tâ zadny nechodij. |

A tak ſem ſlyſſıal, ze by Jozıeff w tô do[v] poklady we|like mıel, kterez byl ſhromazdıl, ſtrzıebro a zlatto za | krale ffaraona. |

A nade[5]) dwêrzmi toho[6]) do[v] ĝt hruby text y prawıe, | ze ĝt pſano yazıkê gıch, ze tıemi poklady nebude | hnuto az do druheho czaſu. |

Na tê czaſ ptal ſem ſe zıduow, rozumiegıı, czo ĝt tıê | czaſê mienil, a ktery by to czaſ byl? prawıe, ze ſamij | newıedıe a o nyê prawıti nevmiegi. |

Protoz do toho do[v] nechodıe, anij ſmiegi; az gſu dwerze | zazdene. a tak prawili, ktoz ſe tam koli pokuſyl, kazde[o] | [26 B] mrtweho zaſe oknê wytahli. to gſu nam murzenyne gı|ſtıli, ze ſe tak ſtawa. | A odtud ſme ſſli k gedno[v] koſtelu Tureczke[v], kteryzto ĝt | welıky welmi, a ten ĝt przıpraweny a wzdielany wnitrz | y zewnıtrz nad obyczeg, z kamenie mramoroweho a a|labaſtroweho welmi czıſteho dielâ ĝt, a wnitrz w niem | ĝt kamenye wſſieczko pulerowane a to rozlicznych barew, | tak ze ſe ſwieti. Gınych przıpraw drahnije w niem y okolo | nieho, nez tak w nachloſti zpatrzıti ſem nemohl, abych ſmiel | w czeloſti o tô prawiti anebo rozumnye o tô wypſatı; neb | ſme do koſtela gıti neſmieli a p[d] koſtelê ſtrachê ſme | dıwalı a w koſtele czoz ſme gedno dwerzmi wıdıeli, kte[k] | ĝt. nebo do panſkych[7]) koſtelow zadny gıny nechodij a | gıti neſmie, lecz by gich wıeru przıyal a obrzıezatı ſe | dal; neb ſu od toho hned vſazenij, aby to pilnie opa|trowali. Take zadny czlo[k] arapow nehanieg v wıerzıe | gich, anij o gich wıerze mluw, zwlaſſtıe neznamy, | chczeli zıwot zachowatı. a take onij ginŷ nebranıe | wıerzıti yak kto chce, k ſwe wıerze nenutie lıdij bez|dieky, lecz kto dobrowolnie chce. |

Nez pohanô ĝt ſwoboda gıne wſſieczky lıdij hanıetı, | yakz onij chtie; a czinie toho doſtı dawagıcz krzieſtianô | pohany a gſuce ſami gimi; nez odporu gıneho proti | nym gineho nenie, nez trpıetı[8]) a prziczin czoz byl mohl | vwarowati ſe,[9]) bez kterych by mohl bytı. |

O tô koſtele prawili mı murzenyne, ze w niê ſpalugi | trzı tıſicze centnerzow olegıe olıwoweho kazdy rok; | nez ya newıê, takli ĝt, nez to wıê, ze ĝt welmi we|lıky a ſwietla mnoſtwıe[10]) w niê horzıalo ĝt.

---

[1]) Ž »Casiafistule«. — [2]) Ž »jednoho pak«. — [3]) extra marg. nedopsáno. Ž »domóm«. — [4]) na druhých. — [5]) w přetrženo. — [6]) + jednoho. — [7]) pohanských. — [8]) trpělivost mîti. — [9]) + zvláště. — [10]) mnoho.

[27 A] A odtud ſme ſſli k gedno^{v} do^{v}, kteryz ĝt weliky welmi a | przypraweny nakladnie przeliſſ, mage w ſobie pokoyow | rozlicznych mnoho, a ĝt dielan z kamenie alabaſtrowe^{o} | a mramoroweho, a wnitrz gſu pokogi pulerowanj, a | rozlicznych barew kamenie w niekterych pokogich ĝt, | az ſe welmi cziſtie ſwieti. |

A prawili nâ o tom do^{v}, że by na tê duô nalozeno bylo | Sto tiſicz zlatych. a ten duô vſtawil ĝt od zolda^{a} [1]) kan|czlerz na ſwoy naklad [2]) ke czti zoldanowj pa^{v} ſwe^{v} ſobie na | pamiet; kterehozto kanczlerzie widiel ſem, y ſkrzie tlumacže | mluwil ſem ſ nym a dobrze vczinil ĝt mnye, neb mi dal | zoldanow liſt ffedrownij, y take ſwoy aneb od ſebe lyſt | dal ĝt mnye. |

Ten duô ĝt tak ꝑſtrany yako dobre mieſteczko, a w tom [3]) | ĝt y obora, w kterezto zwierz chowa [4]) rozlicz^{v}. niekteru [5]) ſam ſem widial a diwal ſem ſe gie. |

Take ĝt do toho do^{v} przywedena woda z Nyluſa po | trubach, a kdez giz z trub tecze, tu ĝt koryto welike | kamêne, mrzezi zeleznu ohrazene, a do toho woda z | trub tecze; a v toho koryta ſedita dwa ſtarczi a ktoz koli | przigde k te mrzezi a chce piti, kazde^{v} dadie czeſſi wody, | a to ꝑ odplatu buozi. |

Neb ĝt woda w egiptie wzaczna a w ginê w zadnem [6]) | domie wody przywedene nenie [7]) we wſſem Egiptie, nez | ta, o kterez ſem napſal; neb ſem tak Slyſſial, ze zadne^{v} | nedopuſtie weſti do domow pro vmêſſienie platu zol|danowa. |

O tom kanczlerzi prawie, kte^{k} ĝt welmi bohaty pan | na zlatto y na drahe kamenie y na gine wieczi. |

[27 B] Pak gineho dne ſſli ſme k zahradie, w kterez Balſſiâ | roſte. ta zahrada muoz byti mily od Egipta. a kdyz ſmy | przyſſli k zahradie, vzrzeli ſme okolo nye trzi zdij wyſoke | ke yako okolo mieſta niektereho. |

Na prwnij zed ſſli ſme po ſtupniech kamênych a chodili | ſme po nie a hledieli ſmy wokny do zahrady prwny; y | przeſ druhu zed przehlednuti ſme mohli a widieli ſme | zahradu druhu; w kteryzto zahradach mnoho ĝt drze|wie rozliczneho a owotczij y korzenij przediwnych, a wonie | przeczifta z tiech zahrad wonyela [8]) ĝt. |

Trzeti zed take ſme widieli, kteraz ĝt okolo te zahrady, | w kterezto balſſiâ roſte. ta zed wyſoka ĝt welmi, zie | pro wyſoſt [9]) gegi nicz ſme zahrady newidieli, nez ſa^{v} zed. | Nadiwawſſie [10]) ſe doſti na te zdij tiê zahradâ y ſſli ſſme | dolow, y ſſli ſme k prwnie Branie zahradnie, a v bra^{y} | ſediel wratny nebo ſtrazny, kterehoz ſ weliku pilnoſti | proſyli ſme, aby naſ do zahrady puſtil, abychô ohle|dali, kterak balſſiâ roſte; a oznamili ſme ge^{v}, kterak | ſme z dalekych zemi przyſſli ohledawat zahrady tey, | a chtiel ſem rad y zaplatiti. |

Zſtrazny tlumaczi odpowiediel, ze by to vcziniti chtiel, | nez neſmiê, neb przikazanie od ſwe^{o} pana mâ, ktere|muz naywyſſe zahrada porucze^{a} ĝt, abych zadne^{o} | nepuſſtiel; a pan ten byl ĝt w Egiptie. |

I dopuſtil [11]) nâ do zahrady wokny hledieti. [12]) widieli ſme | wſſieczky trzi brany a ſkrzie kazdu zed ĝt ſ Brana a v kaz|de brany ĝt duô kamêny.

---

[1]) žoldánův. — [2]) groš. — [3]) + domu. — [4]) chovají. — [5]) neb tu zvěř. — [6]) nižádném. — [7]) nemají. — [8]) voní. — [9]) vysokost. — [10]) v Ms ſſie od Nadiwaw odděleno. — [11]) odpustil. — [12]) pohleděti.

a tê ſtrazny dal ſe nâ wody | napiti. pobywſſie tu chwili, ohledawſſie czoz nâ muozne | bylo, y ſſli ſme zaſe do Egipta. |

[28 A] Potô gineho dne ſſli ſme mezi zlattniky, kterzizto zlattniczi | gſu bohati welmi a duoloziti w ſwê rzemeſle przeliſſ; | a czoz by czlo^{k} ſnad pomiſliti chtiel[1]) kupiti ſobie od zlatta | neb o ſtrzebra y od kamenie draheho a to rozliczne^{o}, nebo | czoz koli gineho, tu nagde hoynie doſti. a tiech | [2]) zlattnikow ĝt welmi[3]) a hned gſau oblaſſt[4]) a magi ſwe | mieſto tak podobnie yako w Praze zide. aczez ſem mezi | nymi bywal czaſto, wſſak ꝑto mezi nymi zabludil ſê | gednu Take; y podle toho zda mi ſe, że gich mieſto | nenie male. |

Odtud ſme ſlij do gedne vlicze, kteraz ſlowe Balar, | tak prawie, yako by rziekl trzna vlice. kazdy den | wzdyczky ĝt[5]) mnoho lidij, ze ſe tru a tlacze przewelmi, | a zie malo muozie poſtati pro weliky daw. |

A ſlyſſial ſem o tee vliczi, kto by rano obleka na ſe | ſuknij nowu a chodil w nie po te vliczi az do weczera, | ze gi lide na nijê zderu, a ĝtli ze nezderu, ale otru | mu ſ nye barwu, ze bude jako ſtara. neb ĝt w te | vliczi lidij welmi mnoho przewelike mnoſtwie, ĝto | ĝt nepodobne k wierze o tom prawiti. |

W te vliczi wſſieczky wieczi ꝑdawagi k gedlu y gine | wieczi kramſke, ĝto mi ſe tak zdalo, czo by ſobie czlo^{k} | mohl pomyſliti, ze tu naygde[6]) | kupiti, wſſiak tak | obyczegê gich. Nez budeli kto ſlyſſeti obyčzegem | tiechto zemij, daleko chyba bude, zwlaſſtie czo ſe | gedla tkne. |

Nez toto wiê, acz toho przewelike mnoſtwie ĝt, czoz | ſe ꝑdawa, ĝto nenie podobne prawiti. o tom wſſak [28 B] y to, proto ty wſſeczky wieczi gſu przewelmi drahe, take ne|podobnie zwlaſſtie proti zemiem zdeyſſim a yaziku naſſie^{v} | a mieſtô. Nebo za maydynu ten peniez kupil ſem ſobie | chleba ſ ctirzi| peczniky; nerownie gſu menſſi nez praſka | ziemle, a maydyna gich peniez plati tak mnoho yako | by woſm peniez bielych; a tak kupie geho za maydy^{v} pacholek nema ſe ho czo nageſti.[7]) gine wſſieczky wieczi | gſu drahe. |

A Tak mi ſe giſtie zda, ze mnohych wieczij w Czechach kupi | wiecze za biely peniez, nez w Egiptie za[8]) maydy^{v}. a wiecze | za biely groſſ, nez tam za oſym maydŷ. a ꝛ tiech wſſiech | kupij, ktere ſe ꝑdawagi w te vliczi, nicz laczinieyſſieho ſê | newidiel nez dactille a Czukr. Neb ſem ho kupil yako | puol cztwrty lybry czeſke za cztirzi maydyny, a to przed|nieho a wybraneho Czukru kandy. |

Ta vlicze geſt ſſyroka welmi; o dluhoſti gegiê newiem | czo prawiti; hned ſem ſe neſmiel pokuſyti, abych gij | przieſſiel, neb pro mnoſtwie lidij ſteſklo by ſe giti. A | za tiê by nocz byla. |

W te vliczi vdielana ĝt Brana welmi wyſoka nepodo|bnije a ſſiroka tak, ze by cztirzie wuozowe porziad[9]) do nie | wgiti mohli. Take ĝt na nie vdielana wezie okruhla | podobna k ſtohu welike^{v}, kterazto ĝt nad Branu wel^{i} | Sſyroka, a potô czym wyſſie wzdy vzſſy, a ĝt wſſieczka | zdiena y wrch te wezie, a ĝt welmi v wrchu[10]) ſſpicziata | a dielana ĝt z kamene alabaſtroweho welmi hladke^{o}. | O te Branije ſlyſſial ſem, ze by gi dala gedna zidow|ka vſtawieti na

---

[1]) chtěje. — [2]) před tím »zalhny« přetrženo. — [3]) + mnoho. — [4]) zvlášť. — [5]) + velmi. — [6]) by tu našel. — [7]) nají se ho. — [8]) + svrchupsanú. — [9]) obozem. — [10]) + té věže jest.

ſwoy naklad [1]) a to gedne ꝑto, aby pamiet | gegie zuoſtala po nye. neb tu Brany na tô mieſtie | [29 A] Potrzebie nicz nebylo ĝt, Neb ĝt mezy domy a ſlowe az | do dnes zidowina brana, a ĝt Nedaleko mieſta zlattniczkeho | a ꝑti Hradu zoldanowu. |

W Egiptie trhu dne vrczeneho zadneho Nenie anij Jar|marku, nez kazdy den wzdyczky, yakz ſe [2]) den poczne,[3]) trh | a Jarmark az do noczy, a to na wſſieczky wiecij; ĝte ſem | ſe to[v] nadiwiti mohl,[4]) ano wzdyczky den ode dne lidij we|like mnoſtwie ſem y tam przielewa ſe yako wodu.[5]) |

Ĝto newiê, by bylo [6]) w Egiptie tak mnoho lidij yako w | niektere czele zemi, a nicz nebudau mieti za zlee, ĝtli ze ſe czo | ko[v] bude zdati nepodobneho ꝑti obyczeyom tiechto zemij, | wierziti že mij nebude. |

Neb y ia giz na czeſtie gſa ſlyſſie rozprawky mnohe, | a niektere tam gſa, wierziti ſem nemohl, a potô ſem ſam | wiecze widiel a ꝑtoz mnohe ĝtie wieci nize pſati kazal: | to [7]) ĝt wſſieczko w ſkutku ſhledano. a mnoho ĝt, czo ſem | widiel [8]) nepodobneho; hned ſem nechtiel, aby to pſano | bylo, a zwlaſſtie te w zidowczinie vlicij a w tô ſlawnê | mieſtie y ginde, kdez ſem byl, nez czoz znamenitey|ſſieho,[9]) toho niektereho ĝtie welmi kratcze ſê dotekl, | ĝto newiê, budeli moczi mnohe[v] srozumie[o] [10]) byti. |

Zoldan ĝt pan bohaty na zlato a na ſtrzebro przewelmi | y na rozliczne klenoty, a ĝt pan moczny przewelmi | y na lidij ĝt bohaty, neb gich mnozſtwie v ſweho dwora | chowa, a hoyny zold plati gî nebo dawa zoldnerzô | ſwŷ; a v geho dwora gſu dworzane nebo zoldnerzy | welmi bohati, neb magi zlattych doſti, yakoz ſem ſe | gî diwal. a byl ſê mezi nymi y ſeznamil ſem ſe | [29 B] S gedniê, kterzizto vmiel rauſky, a ten byl ĝt z zemie | wlaſke, y ptal ſem ſe ho, kterak ſe ĝt doſtal do Egi|pta? kteryzto powiediel mi: byl ſem malŷ pacholetê, | kdyz ſem byl wzatt do Turek, a potô ten, cziz ſem byl, | prodal mne do Egipta, y kupil mne geden mamalik, | yako by rziekl zoldnerz, kteremuzto chowal ſem kuon | geden, a kdyz ſem toho pilê byl, potô mi poruczil dwa | a tak dale, az mi y gine wieczi poruczel. pak kdyz ſê | ge[v] wieny byl a toho pilny, czoz mi poruczel geſt,[11]) | poruczel mi lidij, abych [12]) gî rozkazowal. potô ſkrzie | miloſt ginych a dobru powieſt doſtal ſê ſe k dworu | zoldanowu. | Potô mie wedli a vczili kuſom dworſkym, a obycze|yem gich Sſermowati, z luczifſtie ſtrzeleti, pieſſky y | na konij, z buoku, z przedu y zadu, yakz obyczieg v nich | ĝt, potô z drzewczê gezditi a gî ſe vcziti, czoz potrzieba | kaže, neb ginŷ kuſom mnohŷ, — gich ya vkratî, neb | onij gich tâ przeliſſ mnoho magi [13]) tiech zertow; | Jakoz [14]) od toho dwor ĝt zoldnerzſky a ĝt yako obora | welika a ohrazeny zdij wyſoku, neb tâ ginŷ ne dadie, | zwlaſſtie darmo, a tu ſe tiê wieczê vczie. |

Jakoz ſê ſe chtiel take podiwati a ſſiel ſem kto[v] dworu | y nebylo gich tam a tu ſem tepruw zwiediel, ze ſe | to[v] nevczie nez w patek; y newiê czo

---

[1]) groš. — [2]) + jedno. — [3]) + jest. — [4]) nemohl. — [5]) voda. — [6]) nebylo. — [7]) než to. — [8]) shledal a viděl. — [9]) + viděl. — [10]) věřeno. — [11]) potom. — [12]) že jsem. — [13]) + a umějí. — [14]) + hned.

prawiti, kdyz | ſem newidial. a take na ta diwadla nepuſtie [1]) nezna|meho, lecz da maydy^{v} tê peniez. |

Potô mi dale prawil: kdyz ſê ſe giz tiê kuſô naucz[1] | a ze giz gî rozumieli, ze ſe k to^{v} hodim, y wydawali | o mnie to ſwiedectwie przed zoldanê, ze ſê hodny,[2]) | Tehdy zoldan darowal mne, dal mi kuô, zbrogi | [30 A] a ſſaty nowe y wſſieczky[3]) nowe, czoz k to^{v} prziſluſſielo geſt. | Neb ten obyczżeg v nich g̃t, ze koho darugie a k dworu przi|gima, tehdy wſſieczky wieczy ge^{v} nowe dawa. |

A hned przi tô czaſu kazal ge^{v} zapſati zoldan dwanaſt zlatych | ſluzby na mieſecz a libru maſſa[4]) na dê a dwie lybrzie | chleba a geczme^{e}, kuonij mierzici ſlamy geczne, czuoz | potrzieba kazie. |

A w tiech darziech rozkazal ho po mieſtie woditi s piſſczij | a z bubennijky. Jakoz ſê ſe to^{v} ſam diwal, neb gednoho | tak za mne wodili s piſſczy a z bubênyky, a p̃d nym ſſiel | hauſſ lidij a za nỹ druhy, a ten darowany giel na konij | a kazde^{v} ſe hlawu klanije a diekugie zoldanowj pa^{v} | ſwe^{v}, ze gey darowal, a ſedie na konij wzdyczky hlawu | kywe na wſſieczky ſtrany. |

Potom prawil ten mamalik mnie, zie obyczżeg geſt | w zemi Egipſke, ze kazdy zoldan ma prawo chowati v ſwe^{o} dworu padeſat tiſicz zoldnerzow; alle ze gie | ne wzdyczky przi ſobie ma, nez roſeſſle[5]) na cztyrzi ſtrany | zemie, jakz kde ge^{v} potrzeba g̃t. nez vſtawicznie przi ſobie | trzitczeti tiſicz gich ma a giz pak nayme^{e} dwatczeti | tiſicz, a giz pak mene przi ſobie mieti neſmie, neb to^{v} | rozum kazie, ze przi takowê mieſtie a mnoſtwi lidu toho | potržeba welika geſt. |

Jakoz czoz ſem rozumieti mohl, ze tak konecznie geſt, | ze weliku moczi zoldan panuge a trwa opatrnoſtij | mnohu k to^{v}, nebo ge^{o} ſluzebniczi nebo zoldnerzij | weſſkê Egipt zprawugi a rzedie podle ſobie ſwierzenych | vrziadow. |

Mieſſtianô Egipſkỹ zoldan wladnuti nedopuſtij anij[6]) | w kterych vrziadech gſau, nez kazdy opatrug duô ſwoy, | [30 B] Aneb to czoz geho ſameho g̃t. Nebo Egipt nezprawuge | ſe anijz ſe[7]) rziedij obyczegiê ginych mieſt, owſſiem daleko | chyba obyczięgow tiechto zemij, neb y rychtarzie gſau | z Sluzebnykow zoldanowych. |

Take ſem ſlyſſial, ze by toto prawo bylo mamalikow, | ze kdyz magi na pole wytahnuti[8]) proti neprziatelom | z rozkazanije zoldanowa, ze ſe s mieſt ſwych hnuti ne|chtie, lecz gim zoldan zawda[9]) na cztyrzi mieſecze, A to | kazde^{v} trzi ſta zlattich na kuô. nez prawie, ze takowa | woyna niekdy w niekoliko letech gednu nebude, a | g̃tli ze by ſe woyna zruſſila kterỹzkoli obyczegiê | aneb bitwa wyhra^{a} by byla, a ze by ſe gî we cztirzech | a nebo w pieti nedielech doſtalo domow wratiti,[10]) ten | zold przi nich zuoſta^{e} a ſluzba prwnije, kteruz zapſa^{v} | magi, ta gî wzdy przed ſe gde. |

Protoz gſau mamalici bohati welmij a z mnohych pa^{e} | bywagi znameniti a zlattich magi mnoho a nev|miegi gich vtraczeti yako Czechowe neb ginij ſluze|bnij w tiechto zemiech. |

---

[1]) + žádného. — [2]) se hodím. — [3]) + věci. — [4]) másla. — [5]) + je. — [6]) + také. — [7]) ani. — [8]) vytrhnouti. — [9]) bude dán žold. — [10]) přijeti.

Take ſem widial, kdyz ĝt mamalik [1]) ſettnik neb trzi|tczetnik, ma [2]) wſſieczko pozlatita vdidla a ſtrzmeny z | ſameho zlatta, poſſwa na ſſiawli y gilcze wſſieczko | polozene zlattê, palcziatt, z kterymz giezdij, wſſieczek | zlatty geſt. |

Pakli ktery pâ po mieſtie gede, ktery ĝt wyſſy nez | ſetnijk, tehdy przied tiem piet neb ſſieſt pacholkow | gde ſekyramij zlattymi a z bulattnymi;[3]) a bulat ĝt | wocziel cziſta, ĝto ſe ſwieti przewelmi, ze ſe wnij w|zhlednuti muoz [4]) yako w zrczadlo,[5]) a ĝt twrda, k to[v] | [31 A] welmi woſtra, ze gi zelezo rubagi. ty Sekyry gſu welmi | wzaczne v nich, neb rzedcy gie magi; kterezto Sekyry nay|prw ſê widial w damaſſku, kdyz pan damaſſky giez|dil ꝑti kancz- lerzij zoldanowu, kdyz giel od Tureczkeho | Czeſarzie. |

Potô w Egiptie czaſto ſê gie widal. Mamalicij wſſieczko | odiew biely magi a neſu z plattna z cziſteho dielany, kterez ſlowe kolcz, a wyſſiwane gſu ſuknije gich po|dobne k Hazukam, nez gſu obyczegiê ginym dielane, | neb ſu w nich obuoykowe, ze wſſieczko hrdlo przikry|gie, a gſu dluhe, az ſe po zemi wleku, a po tiech ſie | ſukniech opaſugi tkaniczkami [6]) hedbawnymij welmi | cziſtymi; a nevmiegi ſe onij [7]) opaſowati a welmi nekrztaltownie ſe opaſugi. |

Take zadny mamalik nechodij w botkach [8]) anij w | ſtrzewiczech, nez boſ chodij a na trepkach yako Boſak, | a kdyz na kuon wſedne, tehdy boſ y bez trepek gede | a pacholek za nŷ trepky neſe; neb ſem na to czaſſto|kratt hlediel a diwal ſê ſe to[v]. |

Pak toto ſem ſlyſſial, ze kdyz na woynu gedu, tehdy | magi na nohach zamiſſiewe botky, nez do[a] z hola | boſy chodie a gezdie. |

Take ſem ſlyſſial, ze by mamalicij totiz ti zoldnerzi | takowe prawo k zoldanowj pa[v] ſwe[v] mieli: kdyz | by zoldanowa porodila Syna nebo dczeru, Tehdy | zoldan ſ welíku ſznaznoſti to opatruge, aby dietie | nebylo wyhlaſſeno az do roka, a hned po rocze zGe|weno bude. A zoldnerzi giz prava k zoldanowj | mieti nebudu [9]) a giz [10]) gî kolacze powinê [11]) nebude dati. | [31 B] Mamaliczi gſu toho take pilnij, aby to zwiedieli, yakz|koli mohu rozumieti, toho hledie, a kdyz by ſe dowie|dieli, radi tu nowi[v] ſlyſſie.[12]) Tehdy taynie ſe zberu | wſſiczknij, czoz gich tu przi zolda[v] do[a] bude, y przij|tahnu w noczi woyſkê pod hrad zoldanow a odtad | przicz nechtie, az gî kalacz dan bude od zoldana | za ſyna nebo za dczeru geho. A zberze ſe gich xx[ti] | nebo xxx[ti] tiſicz. |

Tehdy zoldan dowieda ſe toho kazie zwiedieti, czo | ſe to diegie a procz gſu przitahli, czo [13]) ſe gî nedoſtawa. | Tehdy zoldnerzi zwolagi: Chczme, aby zoldan pan | naſſ dal nam kolacz prawo naſſie za ſyna ſwe[o] &cet. | Tehdy zoldan rad y [14]) nerad muſy gî ten kolacz dati, | kazde[v] zwlaſſt trzi zlatte a berana k to[v]. |

A kdyz ſem to ſlyſſial, welmi ne podobne [15]) my ſe | to zdalo wierziti to[v], y ptal ſê ſe na to welmi pilnie, | takli ĝt to w prawdie, czili gſau yaky

---

[1]) + jel. — [2]) měl. — [3]) s bulaty. — [4]) vzhlédne. — [5]) v zrcadle. — [6]) tkanicemi. — [7]) ani. — [8]) botách. — [9]) nemají. — [10]) tehdy. — [11]) povinovat. — [12]) slyšeti budou. — [13]) a čeho. — [14]) neb. — [15]) přetrženo »any«.

zıertt ſlozıli. | y prawıli, ze ĝt tak w prawdıe, a dowodılı toho, zıe | by ſe za toho zolda[a] ſtalo, ktery nynie ĝt. |

Mamalıcy gſu lıde doſtı ſtaczny,[1]) czoz ſe̅ rozumıetı | mohl, na konich ſwych welmi hbıti a czerſtwj obyczegê | ſwŷ, kteryz onij magı; ya gî lıdij rownych newı|dıel ſe̅ w czıerſtwoſtı na konych. drzıewıe ſwe magi | dluhe; nıe- ktere ĝt na trzi ſahy, a gedno ſe̅ mierzil, | bylo ĝt na me cztırzi ſahy; a to ĝt drzıewıe z morſke[o] [2]) trztie, a zhrubı [3]) ĝt yako dobra [4]) chmelowa tycz | a hrott ĝt na kazdê konczi ſ obu ſtra[v], a kdyz gıe ſobıe | [32 A] na ramie wlozij w puoly, tehdy ſe ſchyba, a ſ tıê | drzıewî dluhŷ [5]) obyczegıê ſwŷ doſtı chbitie ſobıe czinije. |

Take o zlodıegıch a zloczinczech, kteryz gſu w Egıptie, | powıedıetı muſŷ, ze zoldan, acz ĝt pan moczny | welmi,[6]) wſſıak ſmrtij nad zlodıegi y nad gınymı zlo|czinczı nemſtij ſe, ale ſ welikŷ gıch trapenıj̃ milofrdê|ſtwıe czinij, zıe gıch zhubıtı nekazıe. a to ſem gedno w Egiptie wıdial; nez gınde, kdez ſem byl w tıech | zemıech pohanſkych a zwlaſſtıe arabſkych, wſſıady | gıe wıeſe. W Egıptıe od toho gſu [7]) zwlaſſtnij vrzedniczi, | kterzij toho welmi pılny ſu, kdyz takowe zle lıdij | kde naydu a ne̅we, ĝto ginŷ ſſkodıe [8]) Jakymizkoli | neprawoſtı cziniecz, hned zGımagı a do wezıe wſa|zıegi. Pak opıet gſu ginij vrzedniczi, ĝto ohledagicz | gıezdıe ty wezıe, w kteryzto takowe wıeznie chowagi, | a kdyz gıch gız mnoho nachowagi, Tehdy zwıeducz | wıny gıch na nich, kazde ſpuolu gednoſtaynych win | ſkugi gıe za hrdla, gedny k druhŷ, kolıkozkolı gich | geſt, a ruku gî ſwobodnych nechagi.

a takowych [9]) lıdij | ĝt po mieſtıe welmi mnoho. | A ſlyſſıal ſem o nich, ze by gıch bylo [10]) na trzi tıſıcze nebo wıec, neb prawıe, | ze gıe wſſıeczky w pocztu magı; a tij | chodıe po mieſtie zıebrzıcz a gineho nicz nemagi, nez | kto gî czo da, a w zadnych domiech ne obywagi | a leckdes po vlıczıech lezıe yako pſy, a prawî, zıe | huorzıe nez pſy, a ſuknye, kterez na ſobıe magı, tıech | ſebe nezwlaczegi, az gıe zdeı u. a tak gıch vzrzıſſ mnohê [32 B] pocztu chodıecz nıekde po tržech, po pıeti, po deſeti, po | xx[ti], nıekde gıch bude wıecz nez xx[ti] w chromadie. | a kdyz ſem ſe chtıel gî podıwati a gıch mnoho wıdıe|lti, gedno bylo giti do trzne vlicze, kte:az ſlowe Baſar, | zwlaſſtıe k zıdowczinie branye; w kratkem czaſe na|czetl by gich niektere ſto, ĝto chodıe ſem y tam | zebrzicz gednij za druhymi. tak gıe welmi tıemi okowy | trapıe, ze by radſſie zemrzieli aneb zwıeſſenij byli, | nez takowu pſotu a bıedu by mielı. a z toho wypro|ſſtıenije neczakagi lecz ſmrti. |

W Egiptıe ĝt rozlıcznych rzıemeſlnykow welmi mnoho | a kazde rzıemeſlo ſpuolu ſe drzij gednoho vmienije | a hned ſwe vlıcze zwlaſſtnye magi. |

Take ĝt welmi mnoho tıech rzıemeſlnykow, geſſto | dıelagi to plattno, kterez ſlowe kolcz, ĝto nad to | plattno czıſſczıe anij pıeknyeyſſie byti nemuoz. |

Okolo Egıptu winnicz nenije zadnych anij we wſſıê | w kragi Egıpſkê, protoz w Egıptıe vyn nemagi za|dnych. Take o wino arapi neſtogie, neb ho

---

[1]) dostateční. — [2]) přetrženo »z ſytıe«. — [3]) ztluštíí. — [4]) hrubá. — [5]) pto sobě s ním. — [6]) veliký a velmi mocný. — [7]) + hned. — [8]) škodu činí. — [9]) + nevolných — [10]) + více než.

ſamij | nepigi; nez krieſtiane ſobie wino z chroznikow dielagi wydawugicz gie y pigi; a ĝt piti welmi zlee, | ĝto ĝt horzke; a ꝑto y to ĝt drahe, neb y takoweho | malo geſt. |

W Egiptie ĝt kupczuow krzieſtiâſkych welmi mnoho | a hned magi ſweho rychtarzie, ĝto gie Saudi a | opatruge[1]) podle potrzeb gich; a ĝt wlach ten rychtarz | a ten ma przíſtup k wyſſym urzednikô mluwiti o nije, | kdyz by ſe ktere[v] krziwda dala aneb yakaz koli po|trżeba gich byla. |

[33 A] Take kupczow krzieſtianſkych naywiec ĝt wlachow. | Take mi prawili, ze by bylo mnoho zidow w Egiptie | a ze by nekolik tiſiczow domow zidowſkych bylo, yakoz | ſem ya gich mnoho widiel po Egiptie, a gſu kupczy | weliczy a welmi bohati. pohane gſau na nije laſkawieſſie | nez na krzieſtiany. a zidow ĝt mnoho piſarzuow v | zoldana, zwlaſſtie Samarytanow, neb pohane prawie | totizto arapi, ze gſu wiernieyſſy nez tito obecznij zide. | Take ta kazda gednota, czoz gich koli ĝt w Egiptie | y hoſtinſkych lidij, aby poznany byli, czo ſu kterzi, y | noſiti muſegi rozdielny odiew gednij od druhych, | a nebudeli ſuknij, ale klobaukê a zawitî, kteryz tâ | obyczeg magi noſiti. |

Samarytanij magi czierweny odiew aneb zawitie, | zide zlute, krzieſtiane magi modre; nez arapi nebo | pohane tij noſe yaky odiew chtie, neb gî ſwoboda | podle moczy ĝt, kteruz magi; wſſiak ꝑto z uobyczżegie | ſweho naywiecz rucha bieleho neſu; a ĝtli zie chtie | zmieniti, zadny gî nemoz braniti, alle onij giný | wſſiem branije. |

Pakli by kto z ginych bez znamenie widiê byl, tehdy | wina a pokuta vlozena ĝt; a kdyz czeſtu gede nebo | gde krzieſtiâ nebo giny &cet, kdezkoli[2]) po zemi gich | gede, w czem chce, ſwoboda ĝt; nez kdy by k mieſtu | przigel, wezmi[3]) znamenie[4]) a ginacz nicz. |

W Egiptie byl ſem xx[ti] dnij a w tiech dnech nikdiez | ĝt deſſt neprſſial. y ptal ſem ſe niekterych: bywali | deſſt v was, aneb prſſili kdy, a zima v was welikali | bywa? zymie, o kterez ſem ſe tazal, prawili czo ĝt to,[5]) [33 B] powiez nâ. a kdyz ſem gî prawil, kterak ſe zemie za|wrzie zymu a woda ſe ſtydne y rzieky welike tak wel[i], | zie po nich chodie y ſ wuozy gezdie, welmi ſe to[v] ſmali, | a kterziz z zemie ſwe nikdiez nebywali, wierziti ne|chtieli. O deſſti mi prawili, ze v nich nikdy nebywa | nebo neprſſij; y tazal ſem ſe gich, kdez pak wodu beru | po kraginach, aneb czim ſe zemie zſwlazuge, aby wzroſt | vroda dawati mohla? y zprawowali mie tak, ze kdyz | naywietſſie horko, ze tehdyz naywiecz wody magi, nebo | kdyz ĝt horko welike, tehdy Nyluſ rzieka rayſka roz|wodnij ſe a wyſtupi z brziehow ſwych a naymene | wyſtupuge nad Brziehy ſwe loktow xvi[te], a take | wiecze xx[ti] loktow newyſtupuge wyſſie, totizto nad brziehy | ſwe; y rozlee ſe po wſſiech vdolich y po rowninach y | naplnij wſſieczky cziſterny y ſtudnicze naſſie a ſwlazy | zemi a tak da wody doſti mnohý kraginâ a zwlaſſtie | wtiech kraginach,[6]) ktere gſu blizko morzie; neb morzie | zeprzie Nylus rzieku, zie ge wſſie teczi neda, a tak ſie | zpatkê zduti muſy a rozwodnij[7]) ſe. |

---

[1]) zpravuje. — [2]) kdož. — [3]) na hlavu. — [4]) + své. — [5]) + zima. — [6]) těm krajinám. — [7]) rozvodniti.

W Egiptie do^{v} drzeweneho zadneho ſem newidiel, a | netoliko do^{v} gednoho drzewene^{o}, ale anij ktereho krowu | na do^{v} z drziewa, a tak kratcze nicz od drziewa, nez domo|we gſu wſſieczko kamênij, a to z cziſteho kamenije gſu, | wſſieczko klenuti od zemie az do wrchu. |

Obyczegê gich gſu doſti pieknij, nizczi gſu, neb gich | mnoho w zemi gt, a niekterych gt tak mnoho w | zemi yako nad zemi; neb gſu tak dielanij pro welike | horko, kterez v nich gt, a take do tiech domow wrchê | naywietſſie ſwietlo gt. |

Protoz ꝑti domom tiechto zemi Naſſicho yazika gſau | welmi nekrztaltownij zwlaſſtie na pohledienij, ale proto | [34 A] ſu welmi [1]) nakladnij. a w dom gt giti po ſtupniech kamê|nych yako do piwnice a to dobrzie hluboko, a tepruw tâ | w żemi ſu pokogie piekne a rozlicznie dielane. niekterzij | gſu welmi pieknij a ozdobenij drahymi wieczmi, a kterzij | ſu chudſſich, ti ſu toliko wnitrz wydꝰchowanij a gſu wel^{i} | bieli, gto gich niczymz neoczadie, zwlaſſtie w ohnij, kte|rzizto [2]) w domiech ſwych nemiewagi, lecz niekterzi [3]) pro ſwa | rziemeſla.[4]) |

Take w Egiptie drew malo magi a gſu welmi drahy, | neb okolo Egipta nenie leſow w niekoliko milech. | ꝑtoz gſu drwa welmi draha, a kdyz do Egipta drew | na oſlu przineſe, ta drwa da, kteraz ten oſel przyneſl, | ꝑda gie za ſto aſprow a druhdy za puol druheho ſta | aſprow, a to vczini wiecz nez $1^{1}/_{2}$ zlatteho. |

Protoz nemnoho miewagi ohniew w domiech ſwych | anijz drew potrzebugi. w Egiptie obyczegie nemagi tak | welmi peczowati o ſwe ziwoty, aby gie rozkoſſnie cho|wali, warżece a przíprawugicze gym mnohe pokrmy, | yako w ginych zemiech a zwlaſſt w zemi Czelke, kterziz | gſu w tô przewyſſili wſſieczky [5]) narody. |

Protoz hned te pecze zbawenij gſuce doma ſobie ne|warzie, nez hotowe warziene ſobie kupugi. a kto ſobie | kupi krmi nebo dwie, hoynoſt ſobie czinij; pakli ſobie kupi | krmie trzi, gt to giz welmi bohaty a ztrawny. | w Egiptie gt kuchꝰ mnoſtwie wſſady po mieſtie, | na wſſieczky ſtrany w nich ſu kucharzi, gto warzie krmie | a prodawagi ziwnoſti z toho magice; a tiech gt welmi | mnoho po Egiptie yako kterych rziemeſlnikow; a rziad | mezy ſebu magi, ze ne to czo by chtiel warzi a peczie, nez [6]) w gedniech kuchyniech toliko ſamy Berany [7]) peku, | [34 B] A gineho nicz. a toho ſobie kupi, zacz kto chce; neb chczeli | za peniez, tehdy ho vkrogie. a toho berana peczeneho druh|dy gednoho bude trzi dnij prodawati. Take ſem ho ſob^{e} | gednu kupil za aſpru, tak gt byl nechutny, ze ſê ho | gieſti nemohl. |

Opiet ſu kuchynie gine, w kteryzto gedine beranije maſo | warzie a ryzi k polewcze, kteraz gt na tô maſſe, a trzeti | krmij hrach bobowy. |

Gine gto toliko w nich kuchynie ryby ſmazie a w | ginych pak ſamy kaſſie ryziowe a gine a wſſieczko ko|rzieniene. a tak gine kuchynie gſu mnohe. |

---

[1]) dosti. — [2]) ohněm, kteréhož hned. — [3]) toliko. — [4]) + kteráž ohni dělají atd. — [5]) + jiné. — [6]) Protož. — [7]) a to celé.

Pak kuchynky opiet magi gine, kteruzto wezma na hlawu | arap gde po mieſtie leč kudy a zwlaſſtie do hoſtinſkych | domuow, a wola hlaſem welikym, ze ma cziſte peczite | w nie, kto by chtiel kupiti, ze cziſte a dobre gt; a giny | gda wola neſa kuchynij na hlawie, ze ma dobre ſkopo|we ſſiſſky; a tak rozlicznych tieh kuchyniek a w nich krmi | rozlicznych a nâ neobyczegnych a k tov welmi proſtnych; | gt mnoho toho, gto by bylo dluho o tô rozprawieti. |

Owotcze pak tak podobnie prodawagi yako y krmie. | gde po mieſtie a kram neſe na hlawie; chceli kto pomo|rancze kupiti, ze ma cziſte. Giny gda wola, ze ma | dactille pdati; a tak s rozliczny owotczê chodiecze wo|lagi wſſiady po mieſtie. a wſſieczko muzie, zena zadna | nepdawa. yako obyczieg magi prodawati w ginych [1]) zemiech, a ſedieti bude zena nad kramê, tâ toho nenie. |

Arapi, totiz pohane murzene, gſu lide doſti twarnij w | mrawiech, zwlaſſtie kterziz gſu naboznij; a rozumuow | poziwagi, w giedle w piti ſu welmi [2]) ſkrownij. nez rozkoſſ | gich naywietſſie gt w pieknê chozenij a w drahê ruſſe | [35 A] Prziewlaczegicze ſe z gednoho do druheho [3]) a na to naywiecz | nakladagi, kazdy podle muoznoſti ſwych. |

Take gſu [4]) arapi welmi rozmazanij, diel obecnijch chru|bych a tiezkych nedielagi, nez rziemeſlniczi gſu cziſtij A | welmi miſternij na wiecy piekne a drahe. a nemagi oby|czege mnoho choditi na tulaczky aneb na prochazky, yako | ginij lide, ale czoz by miel choditi, radſſie ſedij aneb czoz | nabozniey-ſſich, przed ſwoy dom wygda y czte na knizkach | a ginij ho poſluchagi. pakli gt ktere yaka potržeba, [5]) tehdy | welmi znenachly ſe berze. zeny ſwe welmi vzcze murce | chowagi nedaduce gî po mieſtie choditi. yakoz ginde oby|czeg magi zeny chodiți v zemiech krzieſtiâſkych kupowat | nebo prodawat nebo do koſtela aneb [6]) po kterych koli | potrzebach, tam toho nenie obyczege, nez doa ſe zeny | buohu modlte. a doa take ſwe laznie magi, w nichz | ſe mygi. a gtli ze by gie, totiz zenije, yaka potrzeba | byla w dom czo kupiti na trhu, we wſſiem w tô muzie | gich zaſtupie gie a gî kaupie zyednagi. |

Take wſſieczky wiecij, kterez ſe koli na trh neſu k pdagi, | wſſieczko muzie prodawagi buyd w kramiech buyd w | ſklepiech neb kdez koli ginde. tu po mieſtie mnoho chodie arapky zeny nebo Turkynie neſnadnye uzriſſ. | Pakli by ktere yaka znamenita potrzeba byla, tehdy | na oſle giede a okolo nije gdu ſluzebniczi dwa nebo | trzie, a twarz giege gt wſſieczka zakryta cziſty taffar|tem [7]) czerny; [8]) kterazto zena ikrzie niey kazdeho widij, | ale czlok twarzi gegie widieti nemuoz. |

Take kdyz by kto z nich znamenity vmrziel, tuyt na ywiecz arapſkych zen vzrzie, gto gim k pohrzebô od|puſſtiegi, yakoz ſem ya gich we wſſiê tom czaſu, kteryz | ſem byl w Egiptie, newidiel wiecze, nez kdyz za gedniê | [35 B] mrtwym ſſli, za kterỳz gt mohlo byti pohlawie zenſke | lx nebo lxxte. a tehdaz ſem ſe diwal placzi gich, gto | wſſieczky ſkakaly tepuce ſe twarzi ſwe, wyczitagicz wſſie|czka dobrodienie toho vmrleho, kterak byl dobry, krafny, bohaty, ſſtiedry, miloſrdny &cet. A kdyz tak buoh chtiel | mieti, muſy tak

---

[1]) těchto. — [2]) dosti. — [3]) + a to velmi drahého. — [4]) + lidé. — [5]) + jíti. — [6]) + jinde. — [7]) taffatem. — [8]) červeným.

bytı. a tak rzıekſſie ſkoczily wſſieczky | pogednu nahoru a bıly ſe w twarzi ſwe! w ginych zemiech, | kdyz ſobıe tak lide czinie, gſu weſeli, a nıekterzi kdyz | ſe zpıgi; y bylo mi to welmi dıwne a pılnie ſẽ ſie | to^{v} dıwal, yak ſu ſobıe przı tô ſmutku czinili. |

W Egıptıe ſu laznie welmi czıſte, przıprawne a gſu wel^{i} | welike; podobne ſu k te laznij, ktera g̃t w konſtâtinopolı, | kteraz ſlowe Czıeſarſka laznie, o kterez g̃t nap^{d} pſano. | a w tıech lazniech wſſieczko konſkỹ hnogıê topie, a | w nıch wzdyczky horzı z rok do roka, we dne y w noczy, | a drwy zadnymi w nich nepale. a w tıech lazniech | wzdyczky ſe mygi kazdy den; nebo onij nemagi zadne | nedıele anij ktereho ſwatku we wſſiê rocze, krô toho | ſwatku, kteremuz rżekagi Bayram. a k to^{v} ſie ſwatku | cztırzi nedıele poſtıe a ty cztırzi nedıele nıkdıez we | dne negıedıe nez w noczi, a to az do toho ſwatku. | nez wymierzeno nemagı, czo by w ty poſty mielı gıeſti, | yako w naſſich zemiech, nez tez pokrmy gıedıe yako | tehdaz, kdyz ſe nepoſtıe. |

W Egıptie wıdiel ſem zwierze welmi dıwne, kterehoz | ſẽ prwe nikdy newıdiel anij o nijê flyſſial, ktere|muz zwierzeti rzıekagi dyawant. To zwierze geſt | przedku wyſokeho, czoz ſem ya mohl ruku nad ſe | wyſahnutı, gedwa ze ſem ge^{v} prſy [1]) doſahl. od prſy | k hlawıe, tak za to mâ, ze g̃t tak wyſoke yako od | [36 A] yako od zenıje k prſom, nebo ſem ſe dıwal, kdyz mu | z domuow wokny chleba podawali; by bylo dwu lattru | od zemie, wſſudyt g̃t doſahlo. zadku pak g̃t welmij | nızkeho a kratkeho; protoz k te welıkoſtı s tıem zıwotê | kratkỹ g̃t welmi nekrztaltowne. kozij ma na ſobıe wel^{i} | pıeknu perzıeſtu, nıeczo napodobnu k leopardu, g̃to ſu | gedna mieſta bıela, pozbadana, a druha czerna, a tak | ſu gedna podle druhych po wſſiê tıele y po nohach; | a frſt g̃t na nijê welmi hladka, a hlawa g̃t ge^{o} k zubru | podobna. nez o tô ſem nicz neflyſſial, by ſtateczne bylo | anebo czo dıweho czinilo, nez wodili ſe ſnỹ po mieſtıe | vkazugıcze gıe lidê. |

Pobyw w Egıptıe xx^{ti} dnij a ohledaw, czoz ſẽ mohl | ohledati, nez mnoho g̃t, g̃to ſem neohledal nez tolıko | flyſſial, a o mnohê wıdienê y flyſſienê ſẽ nepſal pro | vkraczenije rzıeczi a nedoſtatku pamieti y ginych wıecij, | I bral ſem ſe z Egıpta czaſu mieſecze brziezna s kupcij | zaſie k Geruzale^{v} prwnij czeſtu.

z Egıpta az do Geru|zalema myta ſu mala nez czaſta. W Egıptıe ſẽ dal | cztiry maydyny, od ſebe dwıe a od welbluda dwıe, a tıech | wſſiech myt malych y welıkych z Egıpta az do Geru|zalema g̃t gıch xxiii. |

Z Egıpta wygewſſie Na tey czeſtıe bylı ſme welıkem | ſtrachu, a netolıko ya alle wſſichnij kupcij. byla ſe | nâ dwa pacholky roznemohla, kterezto taynie mezy | ſebu chowali ſme, A nemoczne wzdy ſme gıe na wel|bludıech neflij, kterzizto nâ zemrzeli na czeſtıe. y ſchowalı sme gıe Taynie na polı a to w nocij. a proto | ſme to vczinili, g̃tli ze by ſe toho vrzıedniczy dowıedieli, | [36 B] zıe g̃t ktery z hoſti vmrzıel zwlaſſtıe z czizozemczuow, ze | by ſe ſnamij dıwnije nahanielı, a wıeczi by naſſie przemietali, y podle toho ſſkoda by ſe nam od nich ſtala, | y nebezpeczenſtwıe hrdla. neb to prawo g̃t w zemij | Egıpſke, kdyz by ktery kupecz nebo puttnık vmrzıel | aneb ktery czlowıek

[1]) rukou.

giny, Tehdy wſſieczek ge° ſtatek, | czoz gt miel, malo nebo mnoho, to wſſieczko zolda|nowj beru,[1]) a k to^{v} gtie tiem, s kterymiz gel a ſ nymij | na czeſtie byl, wierziti nechtie domniewagice ſe, ze | gt wiecze miel, nez gſu naſſli, a podle toho y ginỹ ſtatky pobieragi. |

Pak z Geruzalema az do damaſſku gt myt xxv, | a na tiech zadne miloſti nenije, nez czoz na kom | wydrzeti mohu, to wezmu a bez miloſti. hned ſu | na niekterê mytie piet zlatych, niekde vii, a niekde | deſet zlatych; nebo zadnych myt wyſazenych nenie. Potom z Damaſſku do Galaty tak welikych a vkruttnych mytt nenie, | nez po pieti aſprach neb po vi, | a to gtie yakz na kom widie, magi w tô vmienie, | nez wiecze ſſeſti aſprow neda. |

Take odtud az do Burſy ze ſbuozie, kterez neſe, za|dneho myta neda, nez od ſebe a ſ konye nebo ſ welbludow. | Potô w Tureczke zemij ſe zbuozie platiti[2]) muſy. przi|geda do Angarie daſſ piet aſprow. Potô w burſe, | gtli zie chczeſſ zbuozie pdati a po morzij ſe plawiti, | ze Sta zlatych muſyſſ piet zlatych dati, pakli | zemij pogiedeſſ,[3]) nicz[4]) nedaſſ az do konſtantinopole, | nebo to prawo v nich geſti. |

[37 A] Protoz ktoz by chtiel do Geruzale^{m} giti a neb do Egipta; | muſy ſe k pſotie a k·mnohe^{v} nebezpeczenſtwj przichyſtati, | kterehoz bez pochybenie bude potykati, a ceſtu neſnad^{v} bude mieti a hladu przimierati a dobreho ſe bydla ne|bati, az ſie zaſe wrati do zemije, s kterez gt wyſſiel, | kterazto nâ krzieſtianô gt zaſlibena, zwlaſſtie Czieſka nebo morawſka y gine okolnije zemije, alle onynott | ſu byly zemije zidom zaſlibene. |

Protoz nâ Cziechô zwlaſſtie welmi nenie po czê tuziti | anij ocz ſtati, nebo w tiech zemiech, gſa totizto hoſt, by | miel peniez doſti, chtie ſe vwarowati pſoty, wſſiak | proto[5]) krzieſtâ mezy nijmij gſa dobreho bydla anebo | gtie k ſwe potrzebie ſobie vcziniti neſmie; a niekde by | ſmiel, nemoz pro mnohe przicziny,[6]) o kterych gt naprzed | powiedie°. ktoz to czta[7]) muoz porozumieti nieczo to^{v}, | nebo w tiech zemiech by czlowiek nayſkrowniegie ſe | muohl mieti w giedle a w piti owſſiem y w mluwe^{y} | a choditi w odiewu chaternê[8]) a na peczij mieti zacho|wati obyczeġe, kterez onij magi, Swopod a wſſie- | tecznoſti pilnie ſe wyſtrzehati; Ginak czlowiek ne|myſl ſobie ktoz koli, aby zemie ty mohl progiti. w|ſſiak ty wſſieczky wiecij magie do ſebe, cznoſti y obyczege gich, kto^{v} mnohu opatrnoſt, kteryzto gt kratczie | dotczeno, gtie w mnohe vzkoſti a w nebezpeczenſtwj | muſy byti od nich. |

Poniewadz gt tiê zidom y krzieſtianô mezy tiemij | narody vzko, kterzizto gich yaziky vmiegicze a mezy | nimij obywagi, | wiezto kazdy: geſtit daleko vzie hoſtê | a przichozym mezy tiê wſſiê narodê, owſſiê[9]) pak tiê | [37 B] Jazikom gich nevmiegiczî. yat ſem toho zkuſyl a mnoho | ſem przihod a ſtaroſti miel. |

Wſſiak niekterzi lijde gſu, gto na dalekoſt te czeſty | ſe ptagi a rady o tom ſlyſſie, protoz ten pocziet napſati | ſem kazal; acz pak ne plne w giſtotie, nez podle rozumu | pamieti prawî gey byti, poczitage z zemie Czieſſke, od|kud

---

[1]) náleží. — [2]) + již. — [3]) puojdeš. — [4]) + tehdy. — [5]) + člověk. — [6]) + nedopustí. — [7]) ještо kto bude čísti. — [8]) prostém. — [9]) zvláště, kteříž.

ſem ya wygel, az do Egipta mieſta, o kteremz gt mnoho [1]) naprzed pſano, y zda mij ſe w pocztu dewiet | ſett mil; wſſiak proto pro mylku a chybu necht geſt | neplnie. a acz ſe doſti pilnije poczital dny a tehodny | y mile, czoz ſmy kdy vgiti nebo vgieti mohli, wſſiak | pro ſmienienie obyczege w plne celoſti powiedieti ne|vmiê. neb [2]) na mile w tiech zemiech pohanſkych necztu,[3]) | nez na dny, czoz by ktery vgeti neb vgiti mohl. A | Take wyprawenij na takowu czeſtu gednoſtaynie ne|doſtane ſe giti podle vlozenych vmyſlow gich. |

Take porozumiew to[v], ze kteraz koli wiecz neznama | a neobyczeyna wyprawuge ſe lidê, y geſt [4]) mnohý | k wierze nepodobne, zwlaſſtie ta, kteraz wiecz gt ne-|ſlychana,[5]) | Protoz ſem to napeczi miel, abych rzeczij nerezumowal [6]) | wiecij mnohe lidê [7]) w tiechto [8]) zemiech neſlychane; kte|rezto ſem [9]) widiel a o mnohych ſlyſſial, pſati ſe gich | zanechal a niekterych kratcze dotekl, a [10]) nieko[v] ſie | muoz zdati dluzie, az [11]) ſe toho bogî, ze mnohe[v] ꝑ vkra-|czenie [12]) rozumie[o] nebude. |

Jako o ſwych mnohych przihodach, kterez na mnie [13]) gsu | ſ welikų ſtaroſti a s nebezpeczenſtwî hrdla przihazely | ſe mnije, mnohych ſem nepſal, zwlaſſtie tiech, kterez | [38 A] miel ſem zaſe geda, gto ſem w ruku lottrowſkych byl. | a gtli ze by ſe ko[v] czo nepodobneho zdalo nebo klama|weho w tom ſpiſu,[14]) ya ge[v] za zlee mieti nicz nebudu; | nez kto by chtiel ohledati a pokuſyti, tent by zwiediel | a za tot mâ, zet by wiecze naſſiel, nez ya wypiſugi. |

Wygiezda ma Martina Kabattnyka [15]) na ceſtu do Geru|zalema a do Egipta z Cziech z litomyſſle |

Leta Syna Buozieho Tiſyczeho Cztirziſteho dewadeſate[o] | prwnieho, mieſecze Brziezna &cet |

A przigiezda ma zaſe do litomyſſle leta druheho, mie|ſecze liſtopadu &cet |

---

[1]) drahně. — [2]) nevím, zvláště proto že. — [3]) počtu není. — [4]) bývá. — [5]) o kteréž neslyšeli neb neslýchali. — [6]) nerozmnožoval. — [7]) + divné. — [8]) + našich. — [9]) + očima svýma. — [10]) + ježto. — [11]) A já. — [12]) krátkost. — [13]) nás. — [14]) psaní zdáti bude. — [15]) Martin Kabátník 1491.

REJSTŘÍK

jmen i věcí v textu obsažených.

Abel 10.
Abraham 19.
Adam 19.
Adryanská země v. Adzamská země.
Adzamská země 6.
Ages v. Tell Fagús.
Angarye 6, 36.
Anthyochye 8.
Arabové (Arap, Arapi) 9, 10, 12, 18, 22, 34.
Armeni 15.
Azij v. Homs.
Baysar v. Kaisarije.
Benátky 4, 11.
Betlem 13, 14.
Bethanye 9.
Bílé moře 4, 5.
Bosáci 11, 13, 14, 15, 30.
Bursa 5, 6, 36.
Capadocij v. Hama.
Cayn 10.
Cedron hora 19.
Constantinopol v. Konstantinopol.
Čechy, Čechové, Česká země 1, 3, 4, 13, 22, 27, 29, 33, 36, 37.
Černé moře 4, 5.
daffinové 5.
Damask 9, 10, 11, 20, 30, 36.
David 11, 13.
Druhoué (Drusové) 11.
Drusové v. Druhoué.
Dunaj 3.
dyawant 35.
Ebron v. Hebron.
Egipt (Kairo) 2, 13, 18, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37.
Egypt, země 20, 29.
Eliáš 14.
Emaus 14.
Eva 19.
Evron v. Hebron.
Filištini 11.
Frankreyské krajiny 2.
Galata v. Haleb.
Galilea v. Şafed.
Gaza 20, 21.
Genczaři v. Janičaři.
Gericho v. Jericho.
Gerusalem v. Jerusalem.
Gidaš v. Jidáš.
Goliáš 11.
Gomora 14.
Haleb 8, 9, 20, 36.
Hama 9.
Hebron (Hewron, Ebron, Evron, Samař) 19, 20.
Homs 9.
Huzhassan v. Usunhassan.
Huzhasson v. Usunhassan.
Cham v. Hama.
Chay v. Homs.
Chrudim (Chrudym) 23.
Izák (Yazak, Yzak) 19.
Jakob 14, 19, 20, 25.
Jakobova studnice 19.
Janičaři 4.
Jericho 19.
Jerusalem 1, 2, 3, 5, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 35, 36, 37.
Jidáš 16.
Jordán, 11, 14.
Josef, otec Spasitelův (Jozieff) 14, 16.
Josef, syn Jakobův 20, 25.
Kabátník Martin 1, 2, 37.
Kaisarije 7.
Kayffar v. Kaisarije.
Kayfáš 16.
Kaza v. Gaza.
Kokovec Mareš 1, 2.

Konstantinopol 2, 3, 4, 5, 9, 12, 35, 36.
Kostka z Postupic Bohuš 1.
Krakov 3.
Králové (Králóv) Hradec 17.
leopard 35.
Litomyšl 1, 2, 3, 37.
Lukáš bratr 1, 2.
Lvov 3.
Malchus 16.
Mameluci (mamalici) 20, 28, 29, 30, 31.
z Marek Kašpar 1, 2.
Maraš 7.
Maria panna 13, 14, 16.
Marys v. Maraš.
Matěj apoštol 13.
Miser v. Kairo.
Moravská země 3, 36.
Mozkva 2.
Nil (Nilus, Nylus) 19, 22, 23, 24, 25, 26, 32.
Olivetská hora 17.
Pavel apoštol 8, 10.
Petr apoštol 16.
Praha 1, 3, 9, 22, 27.
Praha, chrám sv. Jakuba 15.
Rachel 14.
Ramleh 11, 12.
Ramotgalat v. Ramleh.
Rauská země v. Rusko.
Rusko 3.
Řekové 3.
Řím 2.
Římené 3, 15.
Safed 11, 12, 20.
Samarytáni 11, 32.
Samaří v. Hebron.
Samuel 14.
Simeon 14.
Sion 13, 14.
Slezská země 3.
Sodoma 14.
Šalomounův chrám 17.
Šočava 3.
Štěpán Jáhen 13.
Tábor 17.
Tell Fagús 21.
Titus 17.
Tovačov 8.
Tůma Písař 2.
Turecká země (Turci, Turecké císařství) 3, 4, 6, 7, 28, 36.
Turkmanská země 7, 8.
Tytus v. Titus.
Usunhassan 7, 8.
Valaská (Vlaská) země 3, 28.
Vespesianus 17.
Vladislav II. 2.
Vlaské krajiny 2.
Vlaši 32.
Yazak, Yzak v. Izák.
Zateč 6.
Zubr 35.
Židé 3, 11, 13, 18, 32, 36.

891.866
C415
sv. 2.

SBÍRKA PRAMENŮV

K POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDÁVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA I. ŘADA 2.

ČÍSLO 2.

STAROČESKÁ GESTA ROMANORUM.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1895.

SBÍRKA PRAMENŮV

KU POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDÁVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA I. ŘADA 2.

ČÍSLO 2.

STAROČESKÁ GESTA ROMANORUM.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1895.

ální gymnasium v Praze XI

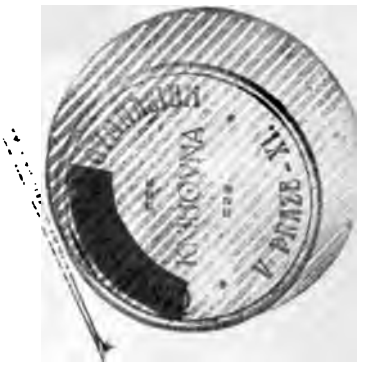

STAROČESKÁ

GESTA ROMANORUM.

DLE STAROČESKÝCH RUKOPISŮ PODÁVÁ

Dr. **JAN V. NOVÁK,**

C. K. GYMN. PROFESSOR.

C. k. gymnasium v Žižkově.

Professorská bibliotheka.

Sign. katal.: IIA 16

Sign. inv.: 137

Cena:

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1895.

891.866
C415
no.2

Tiskem J. Otty v Praze.

Za laskavé pokyny při sestavování úvodu k vydání tomuto díky vzdávám slavné kommissi pro vydávání památek staročeských při III. třídě České akademie, jejímž přispěním práce má nabyla této přítomné podoby.

Vydavatel.

Přepis prof. dra. J. V. Nováka s originálem srovnali podepsaní jakožto kommisse, zřízená třetí třídou České akademie pro vydávání této sbírky.

M. Hattala.
V. E. Mourek.
A. Patera.

ÚVOD.

Středověká sbírka příběhův a rozprávek s připojenými namnoze výklady duchovními, známá pode jménem *Gesta Romanorum,* náleží mezi knihy nejvíce rozšířené a ve středověku nejpopulárnější. Čerpali z ní nejen kazatelé a moralisté, ale i v literatuře světské a v poesii lidové potkáváme se s hojnými stopami jejími.

Také překlad český této sbírky záhy byl pořízen, jehož do nedávna známy byly rukopisy dva, universitní a musejní, v době nejnovější přibyl k nim ještě třetí, nejlepší a úplný rukopis z knihovny Březnické, nyní chovaný též v Museu království českého. Rukopisy dříve známé jsou necelé, ale doplňují se vespolek, tak že i z nich bylo lze sestaviti celý překlad.

Rukopis Březnický (v tomto vydání označ. **B**, sign. knih. mus. VIII. E. 1) jest papírový, kvartový, svázán v starých dskách kožených, původně asi barvy bílé, nyní nahnědlých. Spony jsou odstraněny. Na hřbetě nahoře starý nápis na přilepeném lístku: *Kniha Duch-ownj.* Dole na lístku číslice *40,* hrubě provedená, uprostřed červenou hlinkou na samé kůži *F 5.* Uvnitř napřed vložen list pergamenový s latinským rukopisem, pak teprve následuje vlastní rukopis český, v němž listy 1—150 (str. a) popsány jsou od téhož písaře, listy 150 (str. b) až 154 popsány mnohem později. V rukopise tomto na l. 1—138 a nahoře stojí Gesta Romanorum, odtud až po l. 150 a jest vypravování o soudě Astarothově, kdež na konci čteme tato slova: *Skonan geſt ſud Aſtarothow pekelnyeho rziecznyka proti lidſkemu pokoleny tu Strzedu przed ſwatu lucij leta M°cccc°xlij°.* Následuje jakési latinské kázaní nebo výklad na evangelium s nápisem: *Dominica letare,* psaný písmem pozdějším. Několik listů potom následujících nyní vytrženo, jak svědčí po nich proužky.

Slohy papíru v rukopise tomto jsou o šesti půlarších, dvanáctilistové; při vazbě knihař užil za podložky nití proužků téhož rukopisu latinského, jehož list vložil napřed.

Velikost rukopisu jest 21·4 × 13·5 *cm,* písmo jest 14·8 × 9·2 *cm.* Prázdný okraj vnější a dolejší jest mnohem větší než vnitřní a hořejší; nahoře asi 1·2 *cm,* dole 4·5 *cm.* Čáry písmo omezující jsou po stranách dvojité, nahoře a dole jednoduché, jednotlivé řádky linkování nemají. Na konci řádkův i dole písmo leckde sáhá přes čáru. Počet řádků 31—32.

891.866
C415
sv. 2.

SBÍRKA PRAMENŮV

K POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDÁVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA I. ŘADA 2.

ČÍSLO 2.

STAROČESKÁ GESTA ROMANORUM.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

1895

Zkratků rukopis tento má nemnoho, nejvíce jen za písm. *m*, *n*, velmi zřídka za písmena jiná.

1. *m* vynechává se častěji před *u* v koncovce *mu*, v kterémž případě pak *u* píše se nahoře (ᵛ): l. 1 a (vyd. str. 1, ř. 10) twe^{v}, l. 2 a (vyd. str. 2, ř. 16) bludne^{v}; l. 13 b (vyd. str. 16, ř. 16) lakome^{v} a j. často. Často také na konci: l. 7 a (vyd. str. 8, ř. 17) rzymſkê; l. 9 a (vyd. str. 11, ř. 6): tôto; l. 9 b (vyd. str. 11, ř. 15) krzizzê a j. Ale jen jednou v nápise ke konci řádku: l. 117 b (vyd. str. 136, před ř. 10) rozu^{ev} = rozumyey.

2. *n* před samohláskou zřídka se zkracuje, tak l. 2 a (vyd. str. 2, ř. 25) pochowa^{a}; l. 32 a (vyd. str. 37, ř. 28) pſa^{o}; l. 93 a (vyd. str. 105, ř. 28) zlorzieczze^{a}; l. 14 b (vyd. str. 17, ř. 9) Canoîce. Mnohem častěji před souhláskou: l. 7 b (vyd. str. 8, ř. 22) gêż (též l. 8 b, vyd. str. 10, ř. 1; 13 b, vyd. str. 16, ř. 13 a 14 a j.); l. 2 a (vyd. str. 2, ř. 27) a l. 10 a (vyd. str. 12, ř. 7) protywênſtwie; l. 16 a (vyd. str. 19, ř. 3) k ſlûczi; l. 20 b (vyd. str. 25 náp.) puſtênyczech a j. Často taková zkrácenina bývá ke konci řádku. — *Amen* píše se často buď *Am̃* neb *Amẽ*.

3. *r* zřídka označeno háčkem: l. 19 b (vyd. str. 23, ř. 14) Tibeius.

4. *us* v cizích slovech na konci často se značí po známém v latině způsobu (ᵒ): l. 15 a (vyd. str. 17, ř. 27) Pipin^{o}; l. 29 a (vyd. str. 34, ř. 9) Antigon^{o}; l. 52 b (vyd. str. 59, ř. 7) Theodosi^{o}; l. 12 a (vyd. str. 14, ř. 13), l. 29 b (vyd. str. 34, ř. 25), l. 115 a (vyd. str. 133, ř. 4) krift^{o}.

5. *v* vyjádřeno zkráceně toliko jednou: l. 49 a (vyd. str. 55, náp. č. XLIV.) Cziefarzo^{e}; a to opět v nápise.

Jazyk rukopisu shoduje se celkem s dobou, k níž i vročení poukazuje, kdy zanikala jotace a počínalo se zúžování, v jazyce pak spisovném trval asi ten stav, jaký shledáváme u Husa a Chelčického. V rukopise ovšem jotace znamenává se na mnohých místech, ale i tam, kde se v té době sotva vyslovovala, jak patrno z nedůslednosti písařovy v té příčině (l. 36 a, vyd. str. 42, ř. 8 nofieſſ*ie*, a hned za tím myegieſſe; l. 52 b, vyd. str. 59, ř. 12. wywuodyeſſ*ye* a j. často).

K textu rukopisu Březnického jakožto nejlepšího na prvním místě položenému připojujeme pod čarou důležitější různočtení druhého **rukopisu** knihovny **Musea** království českého (v tomto vyd. **M**, sign. 3. F. 25). Tento rukopis papírový, kvartový, svázán jest ve dskách z lepenky, obtažené starým pergamenovým listem latinského rukopisu; na hřbetě má nápis rukou Hankovou: *Przikłady z Kronik Rzimskych. Rps.* Kromě listu předního a zadního rukopis obsahuje nyní 143 listy popsané. Na 1. listě prázdném čte se nápis, rovněž od V. Hanky udělaný: *Przikładi ſwietſtij z kronik Rzimſkych etc. Rps. 1473.* Na 2. str. prázdného listu nyní 144. psáno: *Ego Paulus Katharin a Katharo dono dedi hunc librum D. fratri meo amantiſſimo S. Joanni parocho Zwirżeticzenſi. Concordiam sectare — poboznoſti naſledug.*

Poslední popsaná stránka rukopisu (str. 2. listu nyní 143) podává nám také zprávu o *písaři* rukopisu a *roku napsání*, že totiž slul *Johannes de Přeſtic* a napsal rukopis r. 1473.

pisc pro okrasu označena červenými čárkami. První písmě každé stránky ozdobeno různými čarami, po okraji dále provedenými; také jiná písmena prvního řádku bývají okrášlena. Zvláště na některých stránkách pozdějších písař úmyslně prodlužoval všecka první písmena slov prvního řádku. Nadpisy povídek i tuto psány barvou červenou.

V druhé pol. XVI. stol. rukopis náležel pražskému kazateli, jenž z něho bral příklady pro kázaní a poznamenával si na okraji, kterou neděli kterého roku toho neb onoho kusu užil. Některé ty přípisy jsou dosti nejasné, ale přece uvedli jsme je pod čarou, pokud se nám povedlo je rozluštiti.

V tomto století majitelem rukopisu byl *V. Hanka,* jak svědčí razítko v iniciále 1. stránky a na stránce poslední. Hanka dal asi rukopis také vázati, provedl nápis na hřbetě a na 1. prázdném listě, provedl číslování listů s mezerou vyznačenou 1 listu po č. 129, kam dal vlepiti dva prázdné listy, a zabýval se i čtením rukopisu, neboť podtrhoval si leckde karmínovým inkoustem neobyčejné tvary grammatické a činil si o nich po okraji grammatické poznámky.

Také tento rukopis jest *opisem* předlohy starší, jak patrno z několika vynechaných řádků, jakož i z omylův a chyb písařských. I při nich však namnoze shledáváme blízkou příbuznost rukopisů **B** a **M**.

Na několika místech *řádky* vynechány, jak pod čarou označeno. Při č. VII. pozn. 13 označuje mezeru asi řádkovou v **M**, při č. XII. pozn. 23 mezeru asi dvou řádkův, při č. XXXVIII. pozn. 61 poukazuje na přehlédnutí řádky následkem stejného slova *(powietrzi);* podobné opominutí se stalo při č. LX. dle pozn. 19, kde k omylu vedlo stejné slovo *ſtarziecz.* I jinak je rukopis tento ve výrazu stručnější než Březnický, jak dosti vysvítá z poznámek pod čarou.

Omyly v textě tohoto rukopisu se vyskytující též ukazují na mechanického opisovatele. Tak při č. XI. pozn. 11 przat*a*ly; při č. XXI. pozn. 20 h*u*ryczyho p*a*kla; při č. XXIX. pozn. 2 bydlel m. bdiel; pozn. 16 hrzmt; při č. XLI. pozn. 87 *przecz*tenem (m. prſtenem); při č. XLV. pozn. 52 oſlaw*me* duſſi krzepkoſt m. oſlawene; při č. XLVIII. pozn. 4 wybize m. wybieze; při č. XLIX. pozn. 25 toti*t*ozto m. totizto; při č. XCVIII. pozn. 3 w ſy*l*iczy m. w ſy*czyli* a j., jak vytčeny jsou namnoze v poznámkách.

Pravopis tohoto rukopisu nejeví mnoho neobyčejného, jestiť to obyčejný té doby pravopis spřežkový, jehož tuto jen některé zvláštnosti uvádíme:

1. Samohlásky dlouhé dosti často označují se zdvojením písmene: l. 6 a zl*ee*; 1 a ſynow*ee*; 61 b, 63 b ſw*ee* mil*ee*, k t*ee* giſt*ee*; 127 a pohan*ee* zid*ee*; 28 b g*yy*; 31 b Oczy*i*; 66 a p*ſyy*; 32 a P*oo*rus; 8 b bud*uu*; 12 a vmluw*uu*; 23 b ruk*uu*; 25 a prozb*uu* vſtawiczn*uu* a j.

2. Měkkost souhlásek častěji nežli znaménkem diakritickým označuje se hl. *i,* jejíž písmeno klade se za souhlásku změkčenou: l. 98 b po*czi*al; l. 125 a pta*czi*at; 55 a *zi*ena, *zi*aludek; 105 b *zi*adati a j.

3. *d'* označeno někdy znaménkem diakritickým: l. 17 a *d*eweczku; 133 b hle*d*al.

4. Při označování hl. *ě* (*ie* již zúženo v *í*) převahu má celkem *ie* nad *ye*, někdy však též *e* se znaménkem diakritickým se vyskytuje: l. 18 b wěky; 114 a dwě; 114 b nalezeně a j.

5. *í* na konci slov pravidelně se píše *íj*: l. 81 hlubíj; 82 a nynějj; 90 a przykazaníj a j.

6. *ň* leckde označuje se znaménkem diakritickým: l. 26 a žeňe; 26 b, 33 a, 88 b, 103 b mňe; 65 a mňegy a j.

7. Také *ř* mívá dosti často znaménko: l. 6 a přemitaſſe; l. 7 a hřychow 69 a proſtřed; 94 a czyſařowa; 107 b Řyma; 110 b Řeklo.

8. *š* pravidelně se označuje dvojím *ſſ* (na konci slov ſs), jen velmi zřídka znaménkem (š — ſ̌): l. 68 b diveſ̌e ſe, 118 b przyliš; *ſ* jediné pouze před *i*: l. 140 a hrzeſij, nade wſim, ſe wſim; *ſi* l. 63 b *ſi*eſterem.

9. *v* někde psáno *u*: l. 59 b zkuiczaw, 66 b vſtauenemu, 104 b Octauianus.

Zkratky jeví některé zvláštnosti, ač všecky jich druhy mimo *g̃t* (= geſt, pravidelné) jsou proti jiným rukopisům té doby poměrně nehojné (na př.: *ã, ẽ* = *am, em* a pod. je vzácnější).

1. na konci slova několikráte ę = *em*: l. 15 b lidę, ale též bez *e*: 87 b s Davidą, 100 a budą.

2. *m* a *n* s následující samohláskou značí se vlnitou čárkou nad řádkem: l. 22 a znaw̃a (= znamenává); 81 a Eleñty (= elementy); 102 a bratrõ (= bratroma); 118 a znamẽ (= znamená).

3. Také *ra* po *p* značí se někdy vlnitou čárkou nad řádkem: l. 120 a p̃ſſiweho, 132 a zp̃wowal.

4. Jinak *r* značí se háčkem nad předcházející samohláskou: l. 115 b niektčaky; 117 b ktčz; 124 a ktčak; 135 b deſatča; ale i 127 a ktčyz (= kteříž).

5. Slovo *člověk* psáno: l. 108 a czlo^{k}; 125 a czlo^{ka}; 127 b czlo^{czi}.

6. Slovo *milost* psáno: l. 115 a j. mi^{t}; 8 b mi^{tij}.

7. Slovo *chváliti* ps. l. 123 b chwa^{li}.

Jazyk rukopisu tohoto jeví všecky zvláštnosti nářečí českého a zdá se poukazovati ke krajům *západním;* tomu svědčí l. 97 b *hyn* v Plzensku obyčejné, l. 46 a *hyhned*. — Zúžení dialektické vyskytuje se l. 2 b w lykarzſtwij, 6 a kteryzto (ſyny, akkus. plur.). — Dialektický jest i gen. plur. l. 67 b podle dwerzych zalarznych. — Ve skupině *sk (st)* hl. *s* leckdy nahrazena hl. *c*: l. 44 a konczkemu; 95 a panenczstwij; 95 b Dczku. — Zvláštností jsou i gen. plur. l. 62 b prozb, 112 b fluzb. V době, kdy rukopis byl psán, provádělo se již analogické přehlasování dvojhlásky *ay* v *cy;* a že se tehdy leckde napsané *ay* čtlo *ey*, písař psal *ay* i tam, kde se nikdy nevyslovovalo. Na př. dle analogie slabiky *nay* (vysl. *ney*) psal také N*ay*mil*ay*ſſi (skoro pravidelně při každé moralisaci), l. 71 a ž*ay* (= žej, že je), 114 a naypiekni*ay*ſſi; 39 a n*ay*ſta; 46 b w*ayg*mie; 105 b, 106 b w*ay*meno; 55 b W*ayg*da; 98 b po ſw*ay*; 100 b na on*ay*; 107 a ſ*ay*de; 138 b w*ayg*diem; 142 b g*ay*. Jen zřídka písař přidržoval se již výslovnosti, píše l. 62 b, 72 b ned*cy*, 52 b n*ey*horſſimu, 64 a n*ey*milayſſij.

Třetí **rukopis** chová se v **universitní knihovně** pražské (v tomto vydání znam. **U**, sign. 17. F. 28) a jest papírový, kvartový, svázán ve starých dskách kožených. Na hřbetě má nápis: *Historiae de imperatoribus MS.* Na přídeští čteme mezi všelikými latinskými přípisky tato červ. psaná slova: Ach yſten nebyeſky quam zer megdolgontat engemet ze das ich iaceo zwazan myndedz agricola amen. (Dle Jos. Jirečka, Č. Č. M. 1862, str. 363 znamenají tato slova: Ach bože nebeský, jak velice znuzilo mě, že ležím svázán jako nějaký sedlák.) Původně rukopis obsahoval 171 list textu, z nichž nyní schází l. 1, 12 a 171 (poslední). Čtení následkem těchto ztrát kusé nahrazeno v naší době transskribovanými výpisy z rukopisu musejního (**M**) od bibliotekáře I. J. Hanuše, a to r. 1864,[12]) ovšem kromě listu prvého.

Slohy papíru tohoto rukopisu jsou dvanáctilistové, jak patrno z listu vytrženého (12) a z přípisů dole na poslední stránce každé složky; na př. na str. 43 (pův. 48): *Druhy bozij;* na str. 67 (pův. 72): *Trzetij bozij* a p.

Velikost rukopisu jest 21·6 × 14·2 *cm.* Okraje nejsou na všech stránkách stejně veliké, tak že prostor popsaný obsahuje asi 16·2 × 10·2 — 16·8 × 10·5 *cm.* Omezující čáry jsou pouze na okrajích pro rozlohu písma, jednotlivé řádky zvláštního čárkování nemají; toliko dva větším písmem vyznačené řádky na počátku každé povídky mají čárky inkoustem nebo červenou barvou provedené.

Dle *písma* i zkratek soudíc, rukopis pochází z polovice stol. XV.; vročení nemá, jsa kusý na počátku i na konci. Písmo jest dosti veliké (asi jako latinský text Žaltáře Wittenberského, jen že okrouhlejší) a snadno se čte. Počet řádků kolísá mezi 20—27. Od str. 184 písař i řádky i písmo více stlačoval než na počátku. Každá povídka počíná jednoduchou červenou iniciálou a při ní první dva řádky pravidelně psány jsou písmem mnohem větším než ostatní rukopis, jakož i v tisku vyznačeno. Také počátek mravného naučení po každé povídce následující má červenou iniciálu. Okrasy mají tato veliká písmena jen někde. Červené nápisy jsou toliko při některé povídce, jak vytištěno kursivou.

Stránky rukopisu mají staré *číslování,* počínající str. 2, kde je počátek druhé povídky; mezery po str. 19 při tom označování nedbáno, bylo tedy provedeno číslování již v době, kdy v rukopise byly mezery; pro lepší přehled však ponechali jsme v otisku staré toto označení stran. Rukopis je dobře zachován, toliko některé listy mají otvory (na př. 48) nebo útržky rohů, což však textu hrubě nevadí. Přípisků k textu nenáležitých jest několik: ke konci pov. XXXVIII. (str. 83) čteme: *a tak chiſtay penyeze;* na str. 250 čteme: *Solue michi q'd dēs;* při posledním čísle před duchovním výkladem připsáno cizí rukou: *auſserwelltes tochteleyn.*

Rukopis tento jest *dosti chybným opisem* předlohy starší, jak patrno z vynechaných řádků a hojných omylů písařských. Sestavujeme jich tuto několik na ukázku, ač počet jejich nejlépe se objeví při srovnání tohoto rukopisu

---

[12]) Na konci výpisu za list 171 připsáno: *Doplněno z rukopisu musejního 3 F 25 na veliký pátek r. 1864. I. J. Hs.*

s mnohem správnějším rukopisem Březnickým. Otisk ve vydání tomto vzadu petitem provedený ponechávaje úplné znění rukopisné ukazuje mnohé ty nedostatky, neboť má nad čarou opravy jen tu, kde písař je vykonal, jak poznámkou označeno.

Leckde vynechány celé řádky nebo jednotlivá slova, čímž čtení stalo se nesrozumitelným. Tak na str. 7 svrchu po sl. */czyt* vynechán řádek (ve vyd. str. 162, ř. 9; **B** vyd. str. 5, ř. 15 čteme: Mocz genzz geſt ſſtit otczow Mudroſt genz geſt ſſtyt ſynow); str. 33 ke konci po sl. *toliko mamy* vynechán řádek (ve vyd. str. 169, ř. 33; **B** vyd. str. 19, ř. 19 čteme: toliko mame proſiti aby neſtal mezi namy a mezi ſlunczem); str. 100 po sl. *z toho czoz myel* vynechán řádek (ve vyd. str. 186, ř. 28; **B** vyd. str. 48, ř. 21 čteme: czozz myel geho odbyll kromye wina neb toho nemyell); str. 136 ke konci po sl. *miloſti plna* vynechány dva řádky (ve vyd. str. 195, ř. 29; **B** vyd. str. 63, ř. 16 čteme: a nad to miloſti plna k nyzzto kral nad krali poſlal ſweho poſla Gabriele archangela genzz gye od nyeho pozdrawil a rzka Zdrawa miloſty plna); str. 276 poč. po sl. *bud pokoren proſtrzednye* (vyd. str. 231, ř. 35; v **B** vyd. str. 126, ř. 21 čteme: Buď pokoren proſtrzednye a przeliſſnoſti ſye waruy Neb ktoz przeliſs geſt pokoren ten za blazna gmyen bywa; str. 307 na počátku po sl. *przebohaty bude* vynecháno (vyd. str. 241, ř. 27; v **B** vyd. str. 144, ř. 1 čteme: a przebohaty bude A aczz kamen proda za menſſie penyeze nezzli stogi kamen ſye k nyemu nawrati). Také jednotlivá slova jsou leckde vynechána, jež byla v původní předloze, jak patrno z rukopisův ostatních.

Také *omyly* písařské poukazují na opis namnoze mechanický, protože opisovatel některým slovům své předlohy nerozuměl. Tak čteme na str. 25 svrchu (vyd. str. 167, ř. 20) Proty tyem trzem *pocztuom*, zajisté nesprávně proti **B** l. 13 a (vyd. str. 15, ř. 23) proti tyem trzem *pocztem* (lat. contra istos tres *honores*); str. 31 dole (vyd. str. 169, ř. 11) w *dokonanye* laſſce m. **B** *dokonale* laſcze (15 b, vyd. str. 18, ř. 27); str. 44 dole (vyd. str. 172, ř. 24) czo by bylo *n vypilnycyſſi* na ſwietye, om. m. **B** *nayſilnycyſſyeho* (20 b, vyd. str. 24, ř. 19; lat. *fortius*); str. 48 ke konci (vyd. str. 173, ř. 29) proſtrzelowati *ſrdcem* nalepnym m. **B** proſtrzelowati nalepnym *ſſypem* (22 a, vyd. str. 26, ř. 19, lat. intoxicato *jaculo*); str. 83 (vyd. str. 182, ř. 36 a 37) rozk*any* a rozk*ano* m. rozkaz*any* a rozkaz*ano*; str. 118 (vyd. str. 190, ř. 37) *ne*zdrawi m. **B** *we* zdrawi (49 b, vyd. str. 55, ř. 25); str. 122 svrchu (vyd. str. 191, ř. 37) prſt*em* listy zapeczetiti m. **B** prſt*enem* (51 a, vyd. str. 57, ř. 13); str. 196 (vyd. str. 209, ř. 26) po*wyez* m. **B** po*moz* (77 b, vyd. str. 87, ř. 16); str. 201 (vyd. str. 211, ř. 1) ch*ib*noſti m. **B** ch*lip*noſty (79 b, vyd. str. 89, ř. 29, l. delicias); str. 212 (vyd. str. 214, ř. 9) po*ka*nye m. po*kole*nye (l. *genera*); str. 243 (vyd. str. 222, ř. 37) *miſtru* rzymſkemu m. **B** *mieſtu* (96 a, vyd. str. 109, ř. 15); str. 244, (vyd. str. 223, ř. 2) ty *be nerad* m. **B** *byti nerod* (96 b, vyd. str. 109, ř. 29); str. 271 (vyd. str. 230, ř. 23) *had* m. **B** *hrad* (108 a, vyd. str. 124, ř. 1); str. 273 (vyd. str. 230, ř. 42) z *zeny* m. **B** z *zemye* (109 a, vyd. str. 124, ř. 26); str. 285 (vyd. str. 234, ř. 29) w *nyekterakych* m. **B** w *kronykach* (114 a, vyd. str. 131, ř. 27); str. 326 (vyd. str. 246, ř. 23) l*i*dy m. **B** l*o*dy (133 b, vyd. str. 154, ř. 30) a mn. j.

Na mnohých místech kromě toho písař buď slova nedopsal nebo z domyslu jiné slovo si vyvodil, než měl v předloze. Svědčí to, jakož i vynechávaná slova i celé řádky, o opisování zběžném a nedosti pečlivém.

Pravopis rukopisu tohoto jest obyčejný spřežkový pravopis XV. stol. se stopami opravy Husovy, ač znaménka diakritická celkem nejsou příliš hojná. Zvláštnosti při něm shledáváme tyto:

1. *c* píše se obyčejně *cz*, nezřídka též pouhé *c*: str. 21 (vyd. str. 116, ř. 13, 15, 16 a j. obyč.) *Czyeſarz*, str. 26 (vyd. str. 167, ř. 38) mo*cz*ny, (ř. 39) pra*cz*uge; str. 12 (vyd. str. 163, ř. 28) ſamy*c*e, str. 13 (vyd. str. 164, ř. 2 a j. často) ſrd*c*e; str. 22 (vyd. str. 166, ř. 26) ſud*c*e a j.

2. Také *č* píše se obyčejně *cz*, někdy *čz* (*cž*, zřídka *č*—*ć*): str. 2 (vyd. str. 161, ř. 1) Ot*cz*e, str. 4 (vyd. str. 161, ř. 26) oby*cz*egem; str. 3 (vyd. str. 161, ř. 13) *cz*lowye*cz*ſtwie; str. 48 (vyd. str. 173, ř. 23) zwlaſ*cz*e.[13])

3. *ě* a *ie* píše se bez rozdílu *ie* a *ye*, ač *ye* má celkem převahu; délka samohlásková zdá se býti někdy při tom označena: str. 25 (vyd. str. 167, ř. 18) ty*e*leſenſtwi*e*; str. 26 (vyd. str. 167, ř. 34) zem*ye*; str. 49 (vyd. str. 173, ř. 43) pen*yezye*; str. 36 (vyd. str. 170, ř. 19) ſy*ÿe*ny a j.

4. *f* nezřídka se zdvojuje: str. 81 (vyd. str. 182, ř. 11) zu*ff*ale°; str. 69 (vyd. str. 179, ř. 16) *ff*oku a j.

5. *i* a *y* píše se bez rozdílu buď *i* neb *y* (na obou leckdy znamenáme tečku, na *y* také dvě tečky nebo čárky): str. 4 (vyd. str. 161, ř. 27) przirozen*ÿe*, a tamtéž (ř. 28) gin*ÿ* dÿablowe; str. 5 (vyd. str. 161, ř. 40): rozdyelen*ÿ* bÿli, str. 73 (vyd. str. 180, ř. 14) zÿwí a j. Čárka na tomto písmeně délky neznačí, mimo to však dlouhé *í* často píše se analogicky *ie* nebo *ye*, kde se zajisté vyslovovalo *í*: str. 105 (vyd. str. 187, ř. 39) po wſſem hrabſtwi*e*; str. 138 (vyd. str. 196, ř. 5) k tey giſtey pan*ye*; str. 149 (vyd. str. 198, ř. 33) w nebeſkem kralowſtwi*e*. Zúžení bylo v té době již značně pokročilo, ač se psávalo leckdy *ie* (ye), a tak nalézáme leckde *ie*, kde vůbec dlouhého *ie* nebylo.

6. *l* dosti často vyskytuje se zdvojeno: str. 10 a j. (vyd. str. 163, ř. 6 a často) A*ll*exander; tamtéž (ř. 8) A*ll*e, též str. 26 (vyd. str. 167, ř. 40) a j.

7. Při měkkém *ň* znaménko diakritické dosti je vzácné: str. 88 (vyd. str. 184, ř. 3) kuo*ň*, rovněž str. 153 (vyd. str. 199, ř. 30) a j. u tohoto slova.

8. *ř* obyčejně se píše *rz*, řídčeji *ř*, kde pomocné písmě bylo vynecháno: str. 70 (vyd. str. 179, ř. 27) pot*rz*ebye; str. 71 (vyd. str. 179, ř. 34) mud*rz*e, tamtéž (ř. 36) p*rz*iliſſ, (ř. 37) Czyeſa*rz*y; str. 65 (vyd. str. 178, ř. 9) p*ř*yſſel; str. 118 (vyd. str. 190, ř. 39) ho*ř*ce; str. 150 (vyd. str. 198, ř. 39) ho*ř*cze a j.

9. *š* píše se obyčejně *ſſ*, a to i na konci slov (tuto i *ſs*), zřídka *š* (*ſ*), omylem též *ſ*: str. 38 (vyd. str. 170, ř. 41) bydli*ſſ*e; tamtéž (vyd. str. 171, ř. 1) do*ſſ*ed; str. 44 (vyd. str. 172, ř. 15) v*ſſſſ*y; str. 24 (vyd. str. 167, ř. 13) naš, str. 26 (vyd. str. 167, ř. 34) Še*ſ*ty; str. 147 (vyd. str. 198, ř. 9) aw*ſ*ak; str. 101 (vyd. str. 186, ř. 42) ge*ſ*to; str. 264 (vyd. str. 228, ř. 21) w*ſ*iczkny.

---

[13]) Některá tato znaménka diakritická, dle inkoustu a ruky soudíc, zdají se býti pozdějšími přípisky.

10. Místo *t* píše se někdy *d*, a to v zájm. který a odvoz.: k*d*erak (str. 99, vyd. str. 186, ř. 22) a j.

11. *š* má často znaménko diakritické: str. 28 (vyd. str. 168, ř. 8) *šena*, str. 29 (vyd. str. 168, ř. 31) *še* a *še* a j.

Zkratky jsou v rukopise zcela obyčejné v té době, jako â, ê, ô = am, em, om; ge^{v} = gemu a j., mimo to však některé zvláštní:

1. *p* = *pro* (dosti hojné): str. 4 (vyd. str. 161, ř. 27) *p*toz; str. 19 (vyd. str. 165, ř. 34) *p*ti; str. 86 (vyd. str. 183, ř. 21) *p*ſyte a j.

2. p̄ = *pra* (dosti časté): str. 23 (vyd. str. 166, ř. 35) p̄we; str. 49 (vyd. str. 173, ř. 34) p̄wy; str. 54 (vyd. str. 175, ř. 11) p̄wda a j.

3. p̆ (ṗ) = *při* (vzácné): str. 196 (vyd. str. 209, ř. 20) p̆, str. 297 (vyd. str. 238, ř. 36) p̆ložil.

4. to^{to} = *totižto* (pravidelně zkracováno).

5. lr@ = *litera* (str. 56 a 57, vyd. str. 175, ř. 38 a 42), dle latiny.

6. *Jesus Kristus* zkracuje se rozmanitě, nejobyčejněji *ihs̄ xp̄s*.

7. g̃t = *geſt* (dosti časté).

8. *czlo^{k}* = *člověk* (jen str. 282, vyd. str. 233, ř. 31).

Jazyk tohoto rukopisu jeví některé zvláštnosti v hláskosloví a v tvarosloví.

1. Hlavní zvláštnosti *hláskoslovné* jsou:

a) proti obyčejné sykavce stává zubnice, ale toliko ve slově *císař* a odvozeninách: zwolen *T*yſarzem (str. 19, vyd. str. 165, ř. 33, též str. 111, 116, 127, 149, 303, 308, 312, 313 a j.), *t*yſarzowa (str. 19, vyd. str. 165, ř. 28, též str. 110, 218), *t*yeſarzſka (str. 274, vyd. str. 231, ř. 16), z *t*yeſarzſtwie (str. 307, vyd. str. 241, ř. 33).

b) Jinde proti obyčejným zubnicím stojí sykavky (*c* a *č*): *cz*yzyce (quaerentes, str. 45, vyd. str. 172, ř. 33); tyeſſi*cz*y (těšiti, str. 197, vyd. str. 209, ř. 37), dogi*cz*ye (dojití, str. 293, vyd. str. 237, ř. 16), ob*cz*yzene (obtížené, str. 295, vyd. str. 238, ř. 11), rozſſyrzi*cz*y (rozšířiti, str. 296, vyd. str. 238, ř. 19), *cz*yelo, (tělo, str. 296, vyd. str. 238, ř. 20), drze*cz*y (držeti, str. 322, vyd. str. 245, ř. 26).

c) Zvláště ve skupině *šč* zůstala i druhá sykavka, kde v dialektech západočeských obyčejně se rušila: *ſčz*yta (str. 6, vyd. str. 161, ř. 45), *ſčz*ypati (str. 12, vyd. str. 163, ř. 30), lid*ſſcz*y (str. 22, vyd. str. 166, ř. 32), myc*ſſcz*ky (str. 23, vyd. str. 166, ř. 41), oczy*ſſcz*ene (str. 62, vyd. str. 177, ř. 20), ſ *cz*epy (= s ščepy, cum plantis, str. 125, vyd. str. 192, ř. 30), o*ſcz*yepem (str. 131, vyd. str. 194, ř. 12), *ſſcz*ekagi (str. 159, vyd. str. 201, ř. 3), *ſſcz*ebetu (str. 168, vyd. str. 203, ř. 5), neſty*ſſcz* (str. 197, vyd. str. 209, ř. 38), pi*ſſcz*alku (str. 296, vyd. str. 238, ř. 20), przi*ſſcz*y (str. 305, vyd. str. 241, ř. 3, str. 306, vyd. str. 241, ř. 15) a j.

2. Zvláštnosti *tvaroslovné:*

a) Někde zachována v gen. mužských *o*-kmenů neživotných koncovka *a*: od zaſtup*a* (str. 26, vyd. str. 167, ř. 36), prſten*a* (str. 85, vyd. str. 183, ř. 9), toho ſſpalk*a* (str. 192, vyd. str. 208, ř. 17), ſ woz*a* (str. 214, vyd. str. 214, ř. 35), vbruſ*a* (str. 240, vyd. str. 222, ř. 2).

b) Nom. *a*-kmenů měkkých nepřehlasovaný vyskytuje se u sl. ſwyecza (str. 17, vyd. str. 165, ř. 6).

c) Vok. *u*-kmene *syn* na *e*: ſyne (str. 24, vyd. str. 167, ř. 15 a str. 234, vyd. str. 220, ř. 13).

d) Dat. a lok. *o*-kmenů mužských i středních, jakož i a-kmenů, kdekoli předchází sykavka (*s* n. *z*), jest měkký (konc. *i*): k obraz*y* (str. 3, vyd. str. 161, ř. 11), na woz*y* (str. 23, vyd. str. 167, ř. 2), w leſ*y* (str 99, vyd. str. 186, ř. 21, též str. 119, 213, 297, 303, 305, 313 a j.), na prowaz*y* (str. 126, vyd. str. 193, ř. 1), w kratkem czaſ*y* (str. 303, vyd. str. 240, ř. 22), w oczaſ*y* (str. 310, vyd. str. 242, ř. 11), we wſſě zelez*y* (str. 158, vyd. str. 200, ř. 38), w takey kraſy a j.

e) Dat. plur. dyet*om* (str. 12, vyd. str. 163, ř. 24) slýchati jest na Moravě (han. děťom).

f) 1. os. plur. praes. u sloves má pravidelně koncovku *my:* obdrzy*my* (str. 15, vyd. str. 164, ř. 21), chop*my* (str. 27, vyd. str. 168, ř. 4), ma*my* (str. 73, vyd. str. 180, ř. 13); řídčeji bývá *me,* velmi zřídka *m.*

Zvláštnosti ty zdají se poukazovati na dialektickou skupinu moravskou.

Přirovnáme-li kteroukoli povídku rukopisu musejního ku povídce v rukopise Březnickém, ukáže se hned, že se oba ty rukopisy mnohem méně od sebe liší než od rukopisu knihovny universitní, přece však nelze musejní pokládati za pouhý opis rukopisu Březnického. Hlavním toho důvodem jest, že v ruk. **M** nevyskytují se některé opravy od písaře ruk. **B** provedené na opravu nesrozumitelného překladu prvotného, nýbrž že písař tohoto rukopisu mnohem méně všímal si smyslu psaných vět než spisovatel staršího rukopisu **B**. A že v podstatných věcech oba ty rukopisy se shodují, ve vydání tomto pod čáru klade se jen to, co v ruk. **M** opravdu různého od ruk. **B**. Rozdíly úžením samohlásek v době mezi psaním obou rukopisů vzniklé, pak i jiné změny jazykové té doby (na př. **B** inhed, **M** ihned) kladou se tuto jen jednou, protože pro vědecké studium jazyka toho rukopisu by nezbylo než sáhnouti k celému jeho textu; při různočteních se takové pravidelně vyskytující změny předpokládají.

Rukopis **U** jakožto značněji odchylný a dialekticky zajímavý položen jako čtení vedlejší menším písmem vzadu.

Všecky rukopisy liší se od sebe dosti značně, ale přece jsou původu společného, pocházejíce z téhož překladu, jehož pořizovatel nezřídka nerozuměl latinskému originálu nebo špatně jej četl. Tak povstaly dosti četné chyby všem rukopisům společné, jež opisovatel ruk. **B** vlastním domyslem někdy se snaží opraviti, a to hlavně při korrektuře svého opisu.

Uvádíme tu dle všech tří rukopisů řadu těchto chyb překladatelských, připojujíce slova originálu latinského: **B** 11b (**M** 13b, **U** 22), dary gſa *vtlaczzen* m. uplacen (muneribus *corruptus*); **B** 13a (**M** 14b, **U** 25) obleczzen w ſukny *owczzi* m. Jovovu (victor indutus tunica *Jovis,* překlad. četl *ovis*); **B** 13b (**M** 15b, **U** 27) Bohati tohoto ſwieta czzyńye ſobye poklad z zlata zemſkeho poklad Ale po ſmrti zaſie poklad *ale ne zlato* (post mortem e converso thesaurus in terra facit vermibus de corpore ipsius *aurum*); **B** 23a

(**M** 25a, **U** 50) *Skoczzil* ſem (*fallax*); **B** 24a (**M** 26b, **U** 53) k tomu (wzal) piekný *koňyk ſwuoy* maly, y yal ſye giti... prawu nohu na hrzbet pyekneho ſweho *koňyka* geda wlozzil (*suem*que pulcherrimam [sumpsit] pro equo; dextrum crus suum super dorsum pulcherrimi *suis* posuit velut equitans); **B** 24b (**M** 27a, **U** 54) naywyſſeho krale *mileho* (summam regis *gratiam*); **B** 25b (**M** 28b, **U** 57) po sl. Vſlyſſaw to *zak* společná mezera; vynechána slova, jež celé povídce dodávají teprve významu (*erubuit summens exemplum doctrinae de tribus litteris*); **B** 27b (**M** 30b, **U** 62) po sl. mame gemu *obietowati* společná mezera ve všech ruk. (nepřelož. lat. slowa: *Tertiam coronam amoris offerre debemus*); **B** 48b (**M** 53b, **U** 116) po sl. y gdu k uonomu *ſkrzieczzňykowi* společná mezera (v lat. následuje: *et ideo rogo vos, ut vestrum adjutorium contra ipsum mihi dignemini impertire*); **B** 74a (**M** 81b, **U** 188) po sl. Vſlyſſaw to *rytierz* vynechán překlad náležitých k tomu slov (v lat. *vocavit famulum suum et ait ei: Cito supra terram ponas te. Cum autem sic stratus jaceret, miles*); v **B** nahrazena ta slova připsanými na okraji »*zawolaw ſweho panoſſye*«, kterých písař ve své předloze neměl, ale tu přidal, aby pořídil souvislost větnou; originálu při tom neměl, neboť by byl zajisté jinak překládal; v **M** ani **U** tohoto přípisku není; **B** 90a (**M** 99a, **U** 229) dyabel *vtekl* geſt (*fugatus* est); **B** 96a (**U** 243) kolikozz geſt bylo *mudroſti* na ſwietie [**M** 104b *mudrczow*] nesprávně se překládá sl. *providencie* m. provincie; **B** 97a (**M** 105b, **U** 245) *puol ſtrany* nalezzene (l. *dimidiam partem* inventi, polovici nálezu); **B** 97b (**M** 106a, **U** 247) My w *rucze* wezmeme zaklad wiezze (l. *mane* sumemus, přelož *manu*); **B** 99b (**M** 108b, **U** 252) ſkrze zaſtup *mnohy*; v **M** a **U** zaſtup *muſky* (lat. turba *vitiorum*, přel. virorum); pisatel rukopisu **B** i tu nahradil dle svého domyslu, čemu ve své předloze nerozuměl; **B** 105b (**M** 114a, **U** 265) tye pannye toliko *odpoczzywachu* (lat. *concinnabant*, prozpěvovaly); **B** 106a (**M** 114b, **U** 266) noh gedna ſtrana *ſlozzena* (l. *fictilis*, hlíněná); **B** 106b (**M** 115, **U** 267) ſkrze *ſtrany* noh zzelcznych a *ſtranu ſlozzenych* (l. per pedes *partim* ferreos, *partim fictiles*); **M** 115a (**U** 267) kamen *przeſekany* (l. *abscisus;* pisatel **B** nerozuměje tomu nahradil 106 **B** *Rameno* bez ruky ſ hory *przieſekane*); **B** 108a (**M** 117a, **U** 271) na kterezzto dawa *duſſi* ſwu wieru (l. in quo *anima* dat fidem); v **M** a **U** dle původního znění předlohy: dawa *duſſi a wieru;* **B** 109a (**M** 118a, **U** 274) lid byl *obſazen* (l. *obsessus,* **B** přidává: *zawrzen* a *obſazen*); **B** 109b kopie a ſtrzela *daway oſtra ſlowa* (**M** 118a, **U** 274 kopi ſtrzela *dawa oſtra ſlowa*) nesprávný překlad lat. slov. criſtus lanceam signat *cum acutis verbis;* **B** 111a (**M** 119b, **U** 278) pes — ſye nawraczugye k *ztraczeny* (**U** **M** k *za*traczeny) ſwemu (lat. ad *vomitum* suum); **B** 112a (**M** 120b, **U** 279) w ſſkolnyem *polozzeny* (l in scholastica *historia*); **B** 112a (**M** 120b, **U** 280) *Dal ſem tye w ſlup* (l. *redite columnam* in sancta cruce); **B** 112a (**M** 120b, **U** 280) *wrch ſtrany* ſlupu (l. in *superiore parte* columnae); **M** 123b, **U** 286: aby nyzadni z nych *vrazen byl gedyne* tyelo krale kozdraſſe (l. *ne* aliquis *laederet corpus* regis Cosdrae); písař ruk. **B** nerozuměje těm slovům opravil je takto: aby yzzadny z nych *vrazzen nebyl gyny gedyne kral Cozdras;* **M** 126a, **U** 292 ſynowe mezy ſebu giſtili ſu (l. inter ſe *certaverunt*); písař **B** shledávaje v tom chybu nahradil

text své předlohy těmito slovy: a ty ſynowe *k ſobie podobny gſu byli,* což nemohl zajisté jinak psáti než z domyslu a nikterak dle latinské předlohy; **B** 117 b (**M** 126 a, **U** 292) kdyzz otecz *odſſel* (l. post *discessum* patris, po smrti otcově); **B** 117 b (**M** 126 a, **U** 293) protozz zgewnye poklada (v l. manifeste *patuit,* ale přelož. putavit); písař ruk. **B** připojil tu sl. *mistr,* aby věc poněkud objasnil; **B** 119 a (**M** 127 b, **U** 295) kazal ſye k *zle* lodi *przyprawiti* (**M** a **U** *przywazati,* lat. ad *malum* navis, k stěžni lodnímu); **B** 119 a (**M** 127 b, **U** 295) a vſſi geho *dobrzie* vtwrditi (**M** a **U** *owſſem,* lat. *cera* firmare, voskem zacpati, přel. certe), kde písař ruk. **B** nerozuměje nesprávné své předloze po svém rozumu ji opravil.

Tyto zvláště nápadné a ještě některé jiné menší všem rukopisům společné omyly poukazují na společný jich původ z jediného překladu. Tímto originálem nebyl pro rukopisy **M** a **U** rukopis **B**, protože v rukopise **U** jest o čísla XLVII. a LXIX. více, v rukop. **B** pak a **M** o číslo CIX. Mimo to v rukopisech **M** a **U**, jak na omylech překladatelských ukázáno, některá místa blíží se více originálu latinskému a tedy také překladu původnímu, než ruk. **B**, jehož písař větším důmyslem a značnou bedlivostí vynikající hleděl nesprávnosti své předlohy odstraniti, ale nemaje před sebou latinského originálu, jen ještě více od něho se vzdálil při opravách podniknutých. Vysvítá z toho patrný původ ze společné předlohy a to bezpochyby přímý, ač rukopisy dosti se od sebe celkem odchylují, což však při způsobu opisovačském, že každý písař dle svého způsobu a vůle měnil, dosti se vysvětluje. Předloha tato však byla zase jen opisem, nechceme-li společné mezery a místa nesrozumitelná, jichž ani latinský text dosti neosvětluje, přičítati na vrub latinské předloze překladatelově, nýbrž myslíme na opisovače, který z prvotného překladu nedosti bedlivě opisoval.

Dle toho představujeme si vývoj rukopisů českých Gest asi takto:

a) Překlad původní: rukopis **X**,

b) opis 1., neznámý: ruk. **Y**,

c) další opisy z opisu tohoto, rukop. **B**, **U**, **M**.

Rukopis **M** pokládáme za mladší než rukop. **U**, protože v rukop. **M** důsledněji provedeno úžení, je tu mladší příslovce *ihned,* i písmo samo zdá se mladší. Poměr věku rukop. **B** a **M** dosti určen jest vročením. O poměru věku rukop. **B** a **M** nesnadno tvrditi něco určitého, protože správnost není vždy důkazem většího stáří. Hojnější zkratky a jazykové zvláštnosti, mimo to však i pozdější vývoj pravopisu zdají se nasvědčovati pozdějšímu původu rukopisu **U**.

Překlad český pořízen zajisté především z originálu latinského, jak patrno z mnohých míst, doslovně dle latiny přeložených, jak ukazují také svrchu uvedené chyby překladatelské. Kromě toho v **B** 90 a (vyd. str. 102, 13; **M** 99 a, **U** 230) čteme slovo *burgensis,* též v **U** 322 ponecháno slovo *autem.*

Tento originál latinský našeho překladu vypátrati není snadno, protože opisů povídek těch v jazyku latinském bylo i v Čechách dosti. Dva latinské rukopisy Gest, bohužel kusé, jež chovají se v knihovně universitní (sign. IV.

D. 25 a VIII. C. 14) podobny jsou tomuto originálu. Oba pocházejí z XV. stol. a jsou asi opisy téže předlohy, vespolek na místech kusých se doplňujíce. Rukopis IV. D. 25 má sice i počátek i konec, ale po l. 30 následuje značná mezera (v překl. **U** str. 173—234), mimo to však rukopis tento ani nemá některých jiných kusů, jež se v českém překladě vyskytují (č. X., LXXIX., XCIII., XCVII.—XCIX., CII.—CV.). Také čísla XXI. a XXII., LXVIII. a LXIX. v tomto latinském textě jsou přemístěna. I v jednotlivostech shledáváme tu odchylky od českého překladu. — Rukopis VIII. C. 14 má čtení celkem překladu českému velmi podobné, ale necelý je na konci, sáhaje v českém rukopise **U** jen ke straně 225. Ani tento rukopis však nebyl předlohou českému překladateli, neboť není tu č. LX., č. LXVII. a LXVIII. pak vyskytuje se tu přemístěno.

Rukopisy české (vl. jen všecky dohromady) obsahují celkem povídek 112, a tímto počtem, jakož i rázem jejich náležejí ke skupině, jižto *Ptaszicki*[14]) uvádí na místě druhém a nazývá skupinou anglo-latinskou a středoevropskou, z nichž většina počíná povídkou: »De milite qui ad peregrinandum profectus est«, a končí: »De filia regis et quinque militibus et cane«. Jinak český text v pořádku povídek a ve znění svém nejpodobnější jest německým Gestům, jež vydal *Ad. Keller* r. 1841.[15]) Neboť nejen že postup povídek je skoro týž, ale i text je namnoze shodný, kromě čís CXI., které v překladě německém jest mnohem obšírnější. Také povídky z kroniky o sedmi mudrcích se tu vyskytují, jichž ve sbírkách latinských západních nenalézáme. Byl tedy rukopis, nám nyní nedosti určitě známý, z něhož text český pořízen, velmi podoben originálu překladatele německého. Ptaszicki[16]) míní, že překladatel český měl vedle originálu latinského před sebou i překlad německý, což však nelze určitě tvrditi, pokud text latinský, v jednotlivostech dosti odchylný, není určitě znám. Tak na př. od textu *Oesterleyova*[17]) překlad český leckde se liší. Tak č. XXXIX. je tu necelé, č. XLI. značně obšírnější, č. XLII v českém pouze kratičký počátek, č. XLIX. se odchyluje, č XCIII. má jiný počátek než povídka ve vydání Oesterleyově, č. CVII. rovněž jinak počíná, č. CXI. je značně zkráceno.

Od nového vydání *Wilh. Dicka*[18]) text český nejvíce se liší tím, že v tomto latinském vydání není moralisací, nýbrž toliko povídky. Jinak je text dosti podobný a liší se spíše v jednotlivostech než v rázu povídek. Dle svědectví Oesterleyova zajisté sotva by se našly dva rukopisy těchto povídek zcela stejné, protože každý opisovatel dle svého vkusu předlohu svou měnil,

---

[14]) Средневѣковыя западно-европейскія повѣсти въ русской и славянскихъ литературахъ. С. Л. Пташицкаго. (Истор. Обозрѣніе, 1893 г. томъ 6., str. 166 sl.)

[15]) Bibliothek der gesammten deutschen National-Literatur: 23. Bd. *Gesta Romanorum*, das ist der Roemer Tat. Herausg. v. A. Keller. Quedlinburg u. Leipzig.

[16]) l. c. str. 180 sl.

[17]) *Gesta Romanorum*, herausg. v. Herm. Oesterley, Berlin, 1872, Weidmannsche Buchhandlung.

[18]) Die Gesta Romanorum. Nach der Innsbrucker Handschrift vom J. 1342 und vier Münchener Handschriften herausg. von Wilh. Dick. Erlanger Beitr. zur engl. Philologie. VII. Heft. Erlangen und Leipzig, A. Deichter.-G. Bcehme, 1890.

přidával k němu nebo přikracoval. To vidíme i na českých rukopisech, ačkoli všem jim zajisté základem byl týž překlad.

Neznajíce nyní předlohy latinské tohoto překladu bezpečně a nemohouce tedy ku překladu českému připojiti předlohu překladatelovu, přirovnáváme tuto povídky z vydání Kellerova, Oesterleyova, Dickova a z polského vydání *Jana Bystroně*,[9]) které obsahuje ovšem toliko 39 čísel; při tom několika slovy označujeme i obsah povídky. Potřebám kritickým prozatím poslouží i to, protože u Oesterleye vzdělán obšírný ukazatel, odkud povídka původně čerpána.

Číslo	Obsah povídky	Keller	Oesterl.	Dick.	Bystron
		Cap.			
I.	Následovati otce či matky . . .	I.	14.	14.	—
II.	Otce syn uzdraví, matky neuzdraví	II.	112.	15.	—
III.	Turnaj	III.	113.	17.	—
IV.	Nejlínější syn králem	IV.	91.	22.	—
V.	Basilišek pohledem ničí vojsko Alexandrovo	V.	139.	23.	—
VI.	Cizoložná čápice (pod. č. XLVII.)	VI.	82.	26, 75.	—
VII.	Zlatý hrob s nápisy (pod. č. CIX., obs. jen v **B** a **M**)	*)	192.	33.	—
VIII.	Otrávené víno	VII.	88.	30.	—
IX.	Nejdrahocennější ze tří prstenů .	VIII.	89.	31.	—
X.	Svíce milosrdenství	IX.	93.	43.	—
XI.	Coriolanus	X.	137.	49.	—
XII.	Hůl a mošna poutníkova (pod. č. LVI.)	XI.	25.	50.	—
XIII.	Dcera císařova a maršálek, tři přátelé (pod. č. CXII.)	XII.	182.	53.	—
XIV.	Nespravedlivý soudce odřen . . .	XIII.	29.	64.	—
XV.	Starořímský triumf	XIV.	30.	65.	—
XVI.	Pohřeb Alexandrův	XV.	31.	66.	—
XVII.	Neblahý strom	XVI.	33.	69.	—
XVIII.	Syn vlastní a nevlastní	XVII.	116.	20.	—
XIX.	Alexander a Diogenes	XVIII.	183.	71.	—
XX.	Chlapec nechává si při oběti ruku páliti	XIX.	184.	72.	—
XXI.	Socha od Virgilia zhotovená s jablkem	XXI.	186.	82.	—
XXII.	Zázračná mast (dryák)	XX.	185.	73.	—
XXIII.	Curtius	XXIII.	43.	97.	—
XXIV.	Pružná sklenice	XXIV.	44.	98.	—
XXV.	Královská dcera v paláci	XXV.	187.	101.	—
XXVI.	Víno, žena, král	—	258.	—	—
XXVII.	Největší ctnost	XXVI.	197.	102.	—
XXVIII.	Synové střílejí na mrtvolu otcovu	XXVII.	45.	103.	XXVI.
XXIX.	Paprslek měsíčný a zloděj . . .	XXVIII.	136.	104.	XX.
XXX.	Rytíř polo jedoucí, polo jdoucí . .	XXIX.	124.	105.	XIII.
XXXI.	Tré písmen	XXX.	188.	106.	—
XXXII.	Čtvero bláznův	XXXI.	164.	108.	—
XXXIII.	Svatí tři králové	XXXII.	47.	116.	XXV.
XXXIV.	Zaleukos	XXXIII.	50.	122. 186.	—
XXXV.	Alexander krade u Pora nádoby .	XXXIV.	198.	123.	—
XXXVI.	Kovář Foka	XXXV.	57.	143.	VII.
XXXVII.	Tři pravdy osvobozují od smrti .	XXXVI.	58.	144.	XXIV.
XXXVIII.	Dědicové stromu	XXXVII.	196.	146.	—

[9]) *Historye Rzymskie.* Wydał Dr. Jan Bystron (Wydawnictwa Akademii Umiejętnośc w Krakowie Biblioteka Pisarzów Polskich). 1894.

*) následuje též u Kellera, ale do počtu kapitol se nečítá.

Číslo	Obsah povídky	Keller	Oester.	Dick	Bystron
XXXIX.	Jonathas (prsten, zápona a sukno, necelé)	Cap. XXXVIII.	120.	147.	XI.[20])
XL.	Jovinian	XXXIX.	20.	148.	VI.
XLI.	Navrať (nezvaný ženich)	XL.	20.[21])	149.	XXXIX.
XLII.	Hildegarda (jen počátek)	—	249.	150.	—
XLIII.	Zlatá udice (rybář a pištec)	XLI.	85.	152.	—
XLIV.	Sňatek Sokratův	42.[22])	61.	154.	—
XLV.	Florentina (ideál krásy)	XLIII.	62.	155.	—
XLVI.	Zvon spravedlnosti (had a žába)	XLIV.	105.	156.	—
XLVII.	Cizoložná lvice (jen v U, pod. č. VI.)	XLV.	181.	161.	—
XLVIII.	Kanec bez srdce	XLVI.	83.	163.	—
XLIX.	Košile na tři palce	XLVII.	64.	165.	—
L.	Sokol	XLVIII.	84.	166.	—
LI.	Chléb za sen	XLIX.	106.	172.	XXIII.
LII.	Dítě na vychování	L.	189.	173.	—
LIII.	Rozmluva v žaláři	LI.	86.	174.	—
LIV.	Kříž s nápisy	LII.	65.	175.	—
LV.	Černý kůň, černý pes, černý sokol, černá trouba	LIII.	190.	176.	—
LVI.	Zbraně zavěšené (pod. č. XII.)	LIV.	66.	177.	XXVIII.
LVII.	Nebezpečí pouště (pod. č. XCVII.)	LV.	199.	178.	—
LVIII.	Tři kohouti	LVI.	68.	182.	XXX.
LIX.	Košile cudnosti	LVII.	69.	188.	XXIX.
LX.	Radost bez konce	LVIII.	101.	189.	—
LXI.	Ptáčník a slavík (tři moudrosti)	LIX.	167.	190.	—
LXII.	Tři otázky	LX.	70.	193.	XXXI.
LXIII.	Poklad v pařeze	LXII.	109.	202.	—
LXIV.	Zkouška přátel	LXI.	129.	196.	—
LXV.	Trouba smrti	LXIII.	143.	203.	XXI.
LXVI.	Sto šilinků slepému	LXIV.[23])	73.	205.	XXXVI.
LXVII.	Jablko zlaté největšímu bláznu	LXV.	74.	206.	XIX.
LXVIII.	Drak vypuzen lvem	LXVII.	200.	217.	—
LXIX.	Kozí oko (jen v U)	LXVI.[24])	76.	211.	XXII.
LXX.	Useknutá noha	LXVIII.	127.	219.	XVIII.
LXXI.	Dioklecián (rámec povídek o sedmi mudrcích) a povídka o věrném ohaři	LXIX.	—	—	—
LXXII.	Pastýř a kanec	LXXII.	—	—	—
LXXIII.	Pinie (pouze počátek)	LXXI.	—	—	—
LXXIV.	Klíč od domu	LXXIII.	—	—	—
LXXV.	Poklad ve věži	LXXIV.	—	—	—
LXXVI.	Věrná straka	LXXV.	—	—	—
LXXVII.	Starý muž a mladá žena	LXXVI.	—	—	—
LXXVIII.	Virgiliova věž s obrazy	LXXVII.[25])	—	—	—
LXXIX.	Sedm mudrců zachrání město	LXXVIII.	—	—	—
LXXX.	Král mimo palác slepý	LXXIX.	—	—[26])	—
LXXXI.	Abibas	LXXX.	17.	přídavek	—
LXXXII.	Dračí ohon (chuďas, had a drak)	LXXXI.[27])	114.	18.	—
LXXXIII.	Jednorožec a panny	LXXXII.	115.	(19.) 187.	—
LXXXIV.	Socha s nohama hliněnýma	LXXXIII.	213.	21.	—
LXXXV.	Nevěra k osvoboditeli	LXXXIV.	117.	27. 184.	—
LXXXVI.	Rozdělení dědictví	LXXXV.	90.	28. (85.)	—
LXXXVII.	Popsané zbraně (pomoc obleženým)	LXXXVI.	152.	29.	—
LXXXVIII.	Nespalné srdce	LXXXVII.	23.	47.	—
LXXXIX.	Dvojí sukno	LXXXVIII.[28])	26.	52.	—

[20]) Provedeno zcela. — [21]) Stručnější. — [22]) Pouze titul. — [23]) Bez nápisu. — [24]) Bez čísla. — [25]) Bez čísla. — [26]) Povídky z kroniky o sedmi mudrcích nejsou ani u Oesterleye ani u Dicka; známé vydání je Simrockovo ve sbírce »Die deutschen Volksbücher«, (12, str. 115—248, ve Frankfurtě 1865). — [27]) Bez čísla. — [28]) Bez čísla.

Číslo	Obsah povídky	Keller	Oesterl.	Dick	Bystron
		Cap.			
XC.	Sproštěný had	LXXXIX.[29])	174.	57.	—
XCI.	Clo z tělesných vad	XC.	157.	58.	—
XCII.	Uzdravující obraz Kristův	XCI.	214.	67.	—
XCIII.	Co jest člověk?	XCII.	36.	77.[30])	—
XCIV.	Achat	XCIII.	37.	78.	—
XCV.	Svár mezi bratřími	XCIV.	39.	86.	—
XCVI.	Kodros	XCV.	41.	124.	—
XCVII.	Nebezpečný most (pod. č. LVII.) .	XCVI.	191.	93.	—
XCVIII.	Zázračné studnice	XLVII.	253.	94.	—
XCIX.	Havran hnízdící a popel skelný .	XCVIII.	46.a	110.	—
C.	Sedmero stromů	XCIX.	46.	111.	—
CI.	Skleněné kameny	C.	210.	113.	—
CII.	Kojila matku	CI.	215.	126.	—
CIII.	Mramorová brána	CII.	54.	132.	—
CIV.	Sireny	103.	237.	136.	—
CV.	Tré bláznů	CIV.	165.	109.	—
CVI.	Pohřbívání ve zbraních	CV.	134.	142.	—
CVII.	Nevděčník a Guido (přidán jiný počátek)	CVI.[31])	119.	145.	XII.
CVIII.	Prodej tří moudrostí	CVII.	103.	162.	X.
CIX.	Zlatý hrob s nápisy (jen v B a M, pod. VII.)	CVIII.	192.16.	33.	—
CX.	Voskový obraz	CIX.	102.	167.	IX.
CXI.	Eustachius (přikráceno)	CXI.[32])	110.	—	XXXVIII.
CXII.	Provazy pokání (král. dcera a její strážci, pod. XIII.)	CX.	212.	55.	—

Vydání přítomné podává na místě čelném otisk rukopisu Březnického jakožto nejlepšího s důležitějšími varianty rukopisu Musejního pod čarou, pak otisk rukopisu Universitního, jenž sice má dosti chyb a omylův opisovačských, ale jest důležit pro své zvláštnosti jazykové, společné s některými jinými rukopisy staročeskými. V tisku rozdělena jsou slova, kde psána byla v jedno, a to zvláště předložky se svými slovy, mimo to provedena interpunkce pokud možno hojná, aby smysl vět jasně vysvitl. Zkratky jsou vyjádřeny i tiskem, a pokud lze bylo, i typograficky napodobeny.

[29]) Bez čísla. — [30]) S jiným počátkem. — [31]) Bez čísla. — [32]) Obšírnější.

I.[1])

DOrotheus Czieſarzz vſtawil zakon,[2]) aby ſynowe otcze y materz w gich nuzi podeprzeli, anebo gym w gich nuzi pomahaly. Bieſſe tehdy toho czaſſu w Czieſarzſtwi geho nyekteraky rytierz, mage zzenu ſwu, z nyeżto[3]) ſyna porodil. I gel geſt ten giſty rytyerz w gezdu[4]) do daleke wlaſti, a[5]) yat byll y ſilnye okowan. A ynhed[6]) yakż ſyę to ſtalo, pſal ſwe zzeńye y ſynu ſwemu, aby gey wyprawili. Zzena to vſlyſſewſſy tak welmy plakala, azz y oſlnula, wſſeczka yako mrtwa byla. Tehdy ſyn rzekl ſwe materzi: Chczi gietí k otczi ſwemu, abych gey wyprawil z wiezenye. Odpowiedye gemu matye a rzkucz: Nepogedeſs, proto zże gſi gedyny ſyn muoy a radoſt duſſe me, a mohlot by ſye przihoďiti tezz tobie, yako otczi twe[v]. Chtiel by ty radiegi otcze otomneho,[7]) gehoż doma nenye, wyprawiti, nezzli materzz przitomnu domaczi krmiti? kterakzzkoly ty gſy ſyn muoy a[8]) otcze ſweho, wſſak gſy[9]) z brzicha meho wyſſel. ya ſem doma, ale twuoy otecz doma nenye.[10]) Protozz koneczńye prawym to tobye,[11]) zze ńykakezz ode mne nemaſs odgieti. Odpowiedyel gi[12]) ſyn a welmi mudrze: kkakżkoli ſyn twoy ſem, wſſak otecz muoy prwnyeyſſi geſt przyczzyna porodu meho nezzli ty. Otecz muoy gel geſt w gezdu do daleke wlaſty, ale ty [1 b] doma gſy; on geſt[13]) yat a ſilnye okowan, ale ty gſi proſta; on geſt[14]) mezi rukama neprzatelſkyma, ale ty mezi przately chodiſs proſtye[15]); on zawrzien geſt,[16]) ale[17]) ty proſtie chodiſs; Ty gſi ſlepa, a[18]) on newidi ſwietla a[19]) rzieticzi trpi. Protozz k nyemu chczi gieti a gey wyprawiti chczi.[20]) A tak ſye geſt[21]) ſtalo.

Duchowńye takto:[22])

NAymileyſſi![23]) Tento Czieſarz geſt nebeſky otecz, genż geſt[24]) vſtawil za zakon,[25]) aby ſínowe cztili a[26]) zpodpierali w nuzi ſwe rodicze, toczíſs[27]) otcze a[28]) materz, a we wſſem aby[29]) gich poſluchali. Ale kto geſt ten rytierz?

I. [1]) (V **M** nápis:) Poczinagy ſe przykladi Swietſſtij z kronik Rzſſkych. [2]) za Zakon. **M** [3]) ſ nizto. [4]) w gyzdu. [5]) y. [6]) Yhned (pravid.) A (vynech.). [7]) odtomneho. [8]) a (vynech.). [9]) Wſſaks. [10]) ale ne otecz twog. [11]) (vynech.). [12]) Odpowiedie; gi (vynech.). [13]) (vynech.). [14]) (vynech.). [15]) proſſtie chodiſs. [16]) (vynech.) [17]) (vynech.). [18]) a (vynech.). [19]) (vynech.). [20]) (vynech.). [21]) (vynech.). [22]) Z toho przykladu wayklad nebo rozum duchownij gt tento. [23]) NAymilayſſij. [24]) (vynech.) [25]) zakon. [26]) y. [27]) totiz (obyč.). [28]) y. [29]) (vynech.).

B kto[30]) otecz a kto matye? Zagiſte otecz kriſtus geſt, yako ſye piſſe v patych knyhach Moyzzieſſowych[a]): Zdali[31]) on nenye otecz twuoy, genzz wladl[32]) tebu a vczzinil y ſtworzil tye? Wiete-li, kdyzz dietye zawyňy, otecz gye twrdie ztreſkcze,[33]) ale matye lahodnye a ſladcze [4]) chowa. Protozz kriſtus, otecz naſs,[35]) przepuſti[36]) mrſkati nas y dopuſti ſuzziti nas[b])[37]) pro nedoſtatky naſſe. A ktożkoli[38]) geſt w ſmrtedlnem hrziechu, ten lezzi w zzalarzi ďyablowem. Ale otecz chcze, abychom praczowali a gemu z wiezeňye pomohli.[39]) Zagiſte ktozzkoli kazzie vzziteczznye ſlowo bozzie, ziſſtye bratra ſweho duſſi a wykupi w bratru kriſta, genż geſt otecz naſs. Ale matye, toczziſſto tento[40]) ſwiet, neda czzlowieku giti po kriſtowi w chudobye. Nebo ſlibuge mnoho a prawye, zze[41]) bez tebe zzyw byti nemohu. Aczz kdy zwoliſs ſobie ceſtu pokanye, [2]) aby ſſel po kriſtowy, [2 a] Tehdy matye twa ſlepa, toczziſto ſwiet, dye tobie: Oſtaň ſe mnu, zagiſte ya ſem tobye blizzňy; vzzywayme zbozzie, kteret geſt, y pozzywayme ſtworzenye za ſwe mladoſty, a to bez meſſkanye. Ale, naymyleyſſi, gſi-li ty ſyn bozzi dobry y wdieczzny otcze ſweho, odpowiez te materzi, toczziſſto bludne[v] y ſlepemu ſwietu: kakzzkoli ſ gedne ſtrany, to geſt tielem, ſem z zemye, wſſak po prwnyeyſſi y[43]) vſſlechtileyſſi ſtranye,[44]) to geſt po duſſi, ſem od gezukriſta, gemuzz ſem powynnyeyſſi wiecze[45]) nezzli ſwietu. Protoz neczzekayme ſtaroſti a ſlepoty, neb taka obyet nynye[46]) wzacznyeyſſi geſt bohu nezzli potomnye.[47]) A protozz ſnazzme ſye, abychom ſpieſſnye ſwoy zzywot oprawili, w nyemzz bychom mohli wieczneho zzywota dogiti.

II.

O lekarzi ſyna Cziefarzowa.[1])

GOrgonius Cziefarzz kralowal w rzymſkem mieſtie, genzz ſobie zzenu kraſnu poyall bieſſe, kterażzto gemu ſyna porodila. y[2]) roſtlo to[3]) dyetye a ode wſſech mylowano bylo. Ale kdyzz deſet let tomu giſtemu ſynu dokona ſye, vmrzela geſt Cziefarzowa, matye geho, a poczzeſtňye pochowa[a] geſt, yakozz na ten rzad zalezzi. Potom ſ obecznu radu Cziefarz gynu poyal zzenu, kterazzto ſyna drzewnye zzeny nemylowaſſe, ale mnoha protywēſtwie gemu czzynyeſſe. Cziefarz zwiedyew to, chtyew ſye zzenye zachowati, ſyna ſweho [4]) wen z ſwe rziſſe [2 b] na uczenye poſlal, kdezzto w lekarzſtwi[5]) ſye vczzil, A tak w nyem proſpyel, zze vczzyňyen geſt naywieczzi[6]) lekarzz. Potom Cziefarzz vſlyſſew to, zze ſin geho w uczzeňy welmi proſpyel, radowal[7]) ſye geſt welmi, awſſak vpadl w tyezzku nemocz. I poſlal listy po ſyna,[8]) aby, yakzz nayſpieſſe moczi

a) v — Moyzzieſſowych (červeně podtrženo). b) *s* (oprav. z) *ſ*.

M [30]) (vynech.)- [31]) Zda. [32]) wladne. [33]) treſkcze. [34]) ſladcze a lahodnie. [35]) otecz naſs krystus. [36]) przepuſſtij. [37]) mrſkati chcze nas ſuziti. [38]) kdyzkoly, a (vynech.). [39]) pomahali. [40]) (vynech.). [41]) (vynech.). [42]) ku pokanij. [43]) a. [44]) (vynech.). [45]) (vynech.). [46]) nenij. [47]) prawa.

II. [1]) (toliko naps.) Gyna. [2]) sch. [3]) sch. [4]) sch. [5]) lykarzſtwij. [6]) naylepſſij. [7]) zradowal. [8]) Lyſty poslal po Syna ſwe°.

bude, aby[9]) przigel a gey od nemoczi vleczzill. Tehdy ſyn, kdyzz wuoli otczowie B
porozumyel,[10]) k otczi gell a gey welmi dobrze vzdrawil. Protozz powieſt geho
po wſſem kralowſtwi byezzeſſie, zze by miſtrny lekarz byll, a mnohym od
gich nemoczi zze by[11]) pomahal. Potom take Cieſarzowa, maczecha[12]) geho,
azz na ſmrt nemoczna bieſſie, a mnozi lekarzi biechu przywedeny, genzz
o gegi zdrawi biechu zufali. Vſlyſſew[13]) to Cieſarż, ſweho ſyna[14]) profil, aby
gi vzdrawil; ale on k geho proſbie nechtiel przywoliti. Gemuzz Cieſarz rzekl:
kdyzz tak czzynyſs, wen z meho kralowſtwie tye wyzzenu. Odpowiedie gemu[15])
ſyn: Vczzinyſſ-li to, neſprawedlywie ſe mnu vczziniſs. Wſſak ty to[16]) wieſs,
zze gſi mye gegym nawodem wen z ſweho kralowſtwie byll wyſadyl.[17]) Protozz
ma otomnoſt[18]) nebo nebyloſt ma[19]) byla geſt przicczina nemoczi[20]) maczechy
me. A protozz nechczi gi lekarzſtwie dati. Nebo bych ruku ſwu na ny wlozzil
a nycz neproſpiell, mnye by porokowali. I wecze Otecz gemu:[21]) Tyzz neduh
ona[22]) ma, kteryzz ſem ya myel. Odpowiedie gemu[23]) ſyn: Otczze muoy,[24])
kakzzkoli geſt tazz nemocz, [3 a] ale ne tezz przirozeńye w tobie geſt[25]) a
w ny. Nebo czozzkoli ſem ya tobie vczzinill, za dobres[26]) to ode mne[27])
przyyal. A kdyzz ſem wſſel do twe ſieny, znameńytie polepſſil gſi[28]) ſye. Ale
kdyzz mye ma[29]) Maczecha vzrzi, pohorſſi ſye. Budu-li ya[30]) ſ ny mluwiti,
w boleſti ſye zayzze.[31]) Pakli ſye gye dotknu,[32]) bez nye bude. A protozz
nycz wiecze neproſpyewa nemocznym, nezz leczzenu byti od toho,[33]) gehozz
milugi a kohozz[34]) zzadagi. A tak takymy dowuody[35]) odbyll nechuti otczowi,
a tak[36]) vmrzela geſt maczecha geho.[37])

Tuto pak Duchowńye:[38])

NAymileyſſi! Tento Cieſarzz muozz rzieczzen byti Adam, prwny[39]) otecz
naſs,[40]) genzz rziſſi myegieſſe, toczziſſto ray. W nyemżto myel chwalu y czzeſt,
a pana wſſeho ſwieta vſtawil gey byll[41]) hoſpodin podle dawidowa piſma:[a])
Chwalu y czti korunowal gſi gey, hoſpodyne, na dyelu ruku twych. Ten
Cieſarzz poyal ſobye pyeknu zzenu, toczziſſto duſſi k uobrazu[42]) bozziemu
ſtworzenu, ſ[43]) nyzzto porodil ſyna, toczziſſto naſſeho pana gezukriſta, z ſweho
tyela wywedeneho, toczziſſto k[44]) czzlowieczzenſtwi k obrazu bozziemu ſtwo-
rzeneho. Ale zzena geho,[45]) toczziſs[46]) duſſe, vmrze ſproſtnye mluwiecze pro
hrziech, gehoż ſye gye[47]) dopuſtil. A[48]) ynhed gynu zzenu poyall,[49]) toczziſſto
zloſt, ſkrze kteruzz[50]) z rage wywrzzen geſt a na ſwietie tomto byednem
poſazen, kdezzto w potu a w[51]) praczi zzywot [3 b] geſt[52]) wedl. A ſyn buozzi,

---

[a]) (Tato dvě slova červ. podtrž.)

[9]) sch. [10]) vrozumiel. [11]) zze by (sch.). [12]) Czyſařowa maczocha. [13]) Vſlyſſaw. [14]) ſyna M
ſweho. [15]) sch. [16]) sch. [17]) ze wen z ſweho kralowſtwij s gegym nawodem byls mie wy-
ſadil. [18]) odtomnoſt ma. [19]) sch. [20]) boleſti. [21]) sch. [22]) sch. [23]) sch. [24]) sch. [25]) sch.
[26]) za wdieks. [27]) ode mne (sch.). [28]) polepſſils. [29]) sch. [30]) sch. [31]) zazie. [32]) dotknu-ly
ſe gy. [33]) od toho byti. [34]) geho ziadagy. [35]) duowody. [36]) sch. [37]) sch. [38]) (nápis sch.).
[39]) prwy. [40]) sch. [41]) gey vſtawil. [42]) k obrazu. [43]) z. [44]) z. [45]) sch. [46]) totizto. [47]) sch.
[48]) sch. [49]) (za tím) ſobie. [50]) keruz. [51]) sch. [52]) sch.

B genzz bieſſie ſin geho podle tyeleſenſtwie, z rziſſe nebeſke pro geho zloſt ſſtupil, ſ nebe,[53]) genzz vczzynyen geſt ſwrchny lekarzz naſs. Ten lekarzz wſſeczky nemoczi naſſe vzdrawil tak welmi, zze powieſt geho do nebe y do zemye, azz y do pekla byezzieſſe.[54]) Ale otecz Adam tyezzcze nemoczen byeſſye ſkrze hrziech dopuſſtieny, na tyele y na duſſi. Na tyele, nebo ztratil ray, w nyemż byl przebywal, a nykdy nycz zleho neczzynyll; na duſſy, nebo od boha byeſſye oddyelen. Ale kriſtus naylepe y take dokonale ſwym vmuczzeńim gey vzdrawil. Ale Maczecha, gyzz Adam vſnubil ſobye byeſſye, toczziſs dyabla s[55]) zzloſti, gemuzz poddan bieſſye,[56]) nykdy zdrawie nechtiell. Ale powiez mi, proczz? A poňyewadzz oba tuzz[57]) nemocz myela,[58]) neb gſta[59]) ſkrze hrziech nemoczna byla, geden vzdrawen a druhy nycz? k tomu ſye takto odpowieda: kakzzkoli oba ſhrzieſſila, awſſak gynym a gynym obyczzegem. Nebo dyabel ſhrzieſſil bez pokuſſenye a bez ponuczenye gyneho. A protozz nenye tezz w nych przirozenye. Nebo po hrziechu dyablowu wſſiczkny gyny dyablowe, genż ſu ſ nym vpadli, proti hoſpodynu zatwrzeny gſu, tak zze ſweho hrziecha oſtati[60]) nechtie. Ale czzlowiek nawodem dyabelſkym[61]) padl geſt,[62]) a z hlyny krziechky ſtworzen olege miloſrdenſtwie profil. Protozz pan naſs gezus[63]) kriſtus nas vzdrawil, ale ne ma [4 a] czechu, toczis dyabla. Maczecha tato,[64]) toczis dyabel, genzz z rziſſe lidſke[65]) wyhańye ſyna, toczziſſto ſyna gezukriſta — nebo przitomnoſt bozzie w ſrdczich naſſich geſt przicczyna znati zloſti[66]) dyablowy—Protozz vſiluge, yakzz naywiecz muozz, od nas wyhnati gey.[67]) Protozz ſnazzme ſye, acz by ſkrze ktery hrziech byll wyhnan od nas, aby ſkrze ſkutky myloſrdne odwolan byl k uzdraweny nas od kazzdeho hrziechu y nemoczi duſſe. Skrze nyehozz[68]) bychom obdrzzeli ſobye wieczzny zzywot. Amen.[69])

III.

Od Naamana.[1])

A **Doniaſs bohaty welmi kralowaſſe,**[2]) **genzz** turney[3]) y kolbu welmi milowaſſe. Protozz geden turney kazal prowolati, A ktozz by koli w tom turnegi[4]) ſtateczznye[5]) ſye vkazall, odplatu hodnu od Cziſarze obdrzzel by. Protozz mnozi k tomu turnegi[6]) przigely. Ale Cziſarzz zzriedil, aby rytierzi rozdyleny byli, Tak zze ſ gedne ſtrany ſtateczznyeyſſye zzriedil a s druhe ſtrany neſtateczznyeyſſye. A ty, genzz prwe zzriezeny byli, aby ſwe wſſeczky ſſtity[7]) na gednom mieſtu k tomu zgednanemu porzad polozzili.[8]) A kdyzz ſye to ſtalo, tehdy[9]) Cziſarzz przikazal, ktozz by koli[10]) ſ gedne ſtrany dotekl ſye ſſtitu czzehozzkoli ſtrany druhe, aby ynhed[11]) ten, gehozz bieſſe ſſtytu dotczzeno, w turnegi[12]) wſtupiti myel. A panna gedna[13]) k tomu wywolena

M [53]) z rziſſe nebeſke ſſtupil s nebe pro zloſt geho. [54]) bieſſe. [55]) sch. [56]) biſſe y ſpogen. [57]) tu. [58]) gmiela. [59]) ſta oba. [60]) vziwati. [61]) ſkrze diabla nawodem geho. [62]) sch. [63]) gezyzſs. [64]) sch. [65]) z lidſke rzyſſe. [66]) sch. [67]) gey wyhnati. [68]) nieyz. [69]) sch.

III. [1]) sch. [2]) kralowal. [3]) turnay. [4]) turney. [5]) ſtateczny. [6]) turnay. [7]) wſſiczkni ſwe ſſtity; aby vynech.). [8]) miſtie otdanem wſſeczky poſtawily porzad. [9]) sch. [10]) ze ktozby. [11]) ſſtitu czyhoz koly ſwym dotekl by se yhned. [12]) w turnay. [13]) gedna panna.

w uodyenye geho obleczi myela, a w tom [14]) aby hral ſ tyem, kte [4 b] ryzz [15]) B
ſye geho ſſtyta dotekl bieſſe. A przemohl-li by gey v tey hrzye, ten den kralowu [16]) korunu myel korunowan byti a wedle [17]) boku kralowa myel za ſtolem [18]) poſazen byti. Tehdy [19]) Rytierz nyekaky,[20]) vſlyſſaw to a ſnazznye [21]) wſſeczky ſſtity opatrzyw,[22]) gednoho ſſtytu, proti nyemuzz hnati chtiel,[23]) dotekl ſye geſt.[24]) To zwiedyew [25]) ten rytierz, gehozz ſſtytu dotczzeno byeſſye, ynhed ſye dyeweczzcze [26]) kazal prziprawiti, a sſtupyw [27]) proti ṅyemu yal ſye hrati. W kterezzto hrzie hlawu ſtal tomu,[28]) kteryzz ſye geho ſſtytu ſmyel [29]) dotknuti. Potom odplatu hodnu a wypowiedyenu od Cziesarzie [30]) obdrzzal.

Duchownye: [31])

NAymyleiſſi! Tento Cziesarzz geſt boh otecz, genzz turnegi [32]) miluge, kteryzz geſt [33]) proti dyablu boyowal. Nebo ſtal ſye geſt w nebi boy, toczziſs mezi bohem a mezi dyablem. A protozz Swaty Michal y angelowe boyowali gſu s drakem.[34]) A drak take boyowaſſye y angelowe [35]) geho a przemozzeṅy ſu. Ale boh trzi ſſtity nebo znamenye, toczziſſto [36]) Mocz,[a]) genzz geſt ſſtit otczow, Mudroſt, genzz geſt ſſtyt ſynow, Dobrotu, genzz geſt ſſtit ducha ſwateho, Tyto trzi ſſtyty nebo tato trzi znamenye polozzil buoh w gednom mieſtye k tomu oddanemu,[37]) toczziſs w czlowieczziem [38]) przirozeny, kdyzzto ſtwuorzil czzlowieka k uobrazu a ku podobêſtwi ſwemu. Prwṅy czzlowiek panowal wſſem howadom: Ay mocz, genzz geſt ſſtyt otczow; Opiet prwy czzlo [5 a] wiek [39]) ſtwuorzen [40]) geſt, genż geſt myel vmyeṅye o wſſech wiecech: Ay mudroſt, genzz geſt ſſtyt ſinow; Opiet prwny czzlowiek ſtworzen geſt w miloſti a [41]) w laſcze bozzi a blizznyeho: Ay ſſtyt dobroty ducha ſwateho. Ale zloſt ducha, toczziſſto we zlem zatwrzeneho, chtiel boyowati proti bohu; prziſtupil k czzlowieku, w nyemżto trzie ſſtiti trzi [42]) bozſkych [43]) oſob biechu powyſſeny, A gednoho z nych ſwym kopim, to geſt ſwu lſti, dotekl ſye geſt.[44]) Ne ſſtitu otczowa, toczziſſto moczi, rzka: Budete-li gieſti, budete yako bohowe [45]) dobrzi a miloſtṅy, Ale dotekl ſye ſſtytu ſinowa, rzka: Budete-li gieſti z tohoto owocze, budete yako bohowe, wieduċe dobre y zle.[46]) Protozz dotczzeno geſt ſſtytu ſina bozzieho. y [47]) ſluſſalo geſt,[48]) aby buoh otecz, buoh wſſeho pokoge, ſyna ſweho poſlal, genzz by zleho ducha za nas wyboyowal. Toho ſyna [49]) w uodienye oblekla gedna panenka wywolena od buoha, toczziſſto [50]) panna Maria, z nyezzto cżlowiecżenſtwie prziyal. S nyzzto raczz nas do wieczzneho zzywota przyweſti buoh otecz.[51]) Am̃.

---

[a]) (Velké) *M* (oprav. z) *m*.

[14]) gmiela a ſ tim. [15]) proti tomu genz. [16]) w kralowu. [17]) podle. [18]) kralowa boka za M
stolem. [19]) sch. [20]) niekteraky. [21]) ſnaznie a. [22]) opatrzyl. [23]) chtiel hrati. [24]) sch. [25]) Zwiediew to. [26]) ſkrze dieweczku. [27]) ſtupiw a. [28]) geho ſtial. [29]) genz ſſtitu geho ſmiel ſe. [30]) hodnu od Czyſarze a wypowiedienu. [31]) sch. [32]) Turnay. [33]) sch. [34]) diablem. [35]) angele. [36]) totiz. [37]) oddanem. [38]) czlowieczkem. [39]) (toto sl. dvakrát). [40]) ſtworzen. [41]) y. [42]) sch. [43]) (za tím sl.) Wieczy. [44]) kopim ſe dotekl, to geſt lſtij. [45]) Buohowee. [46]) zlee y dobre. [47]) sch. [48]) sch. [49]) ſyna Boziho. [50]) totiz. [51]) (tato dvě sl. sch.).

IV.

O ſynu lenyem.[1])

B POlmius[2]) **v mieſtie Babilonſkem kralowal,** genzz trzi ſyny myel, ktereżzto[3]) welmi milowal. Protozz czzaſtokrat na ſwe myſli przemyetaſſe, kteremu by ſwe kralowſtwie po ſwe ſmrti poruczzil. A tak mnoho myſlil, a zawolaw[4]) gich przed ſye y rzekl gim: ktery geſt z was naylenyeyſſi, ten kralowſtwie po me ſmrti oſyede. Teh [5 b] dy prwńy wece: Mńye kralowſtwie ma byti. A tento geſt dowuod[5]) toho, zze tak gſem welmi leńy, zze kdyzz v ohnye ſedím, ſnaze ſye w ſwu nohu dam ozzeczi, nezz bych gy od ohnye odtrhl. Druhy weće: ya ſem hodnyegi kralowſtwie, a toho dowodim takto: Aczz bych myel prowaz na ſwem hrdle, a ynhed myel odprawen byti, a oſtry y[6]) dobry nozz myel w ſwe[7]) rucze, pro weliku lenoſt k uodrziezańy toho prowazu ruky ſwe nezdwihl bych. Trzieti wece: Pane, ya kralowati mam, nebo w lenoſti gyne przewyſſugi; kdyzz bych na ſwem lozzi lezzal, a wuoda kapala ſkrze ſtrzyechu na obye oczzi mogye, pro przeliſſnu lenoſt nehnul bych ſye ſ lozze na prawo ańy na lewo. Vſlyſſaw to kral, kralowſtwye gemu odkazal, mage geho za naylenyeyſſyeho.[8])

Duchownye:[9])

NAymyleyſſy! kral tento geſt pan dyabel, genzz geſt kral nade wſſechny[10]) ſyny ſwe[11]) ſkrze pychu. Skrze[12]) prwnyeho ſyna znamenawagi[13]), ſye podobnye wſſichńy[14]) pyſſńy, genzz przebywagi we zlem towaryſtwu,[15]) ſkrze ktereżzto ſye wzzdy ke zlemu[a])[16]) zapalugi. Neb[17]) radiegi zwuole[18]) ſobie[19]) ohnyem pychy y[b]) hrziechu zapaleńy[20]) byti, nezz od takeho towaryſtwa zleho[21]) oddyeleny[22]) byti. Druhy ſyn znamenawa kazzdeho czzlowieka hrzieſſneho; aczz hrziechow ſwych[23]) pro [6 a] wazi widi ſye ſwazaneho, ſ ńymyżto[24]) ynhed ma odprawen byti na pekelne poprawie, wſſak nechce prowazow hrziechow ſwych obrziezaty, toczziſſto nozzem yazika ſkrze ſwatu zpowied. Skrze trzieticho ſina, na gehożto[25]) oczzi, na lewe y na prawe, woda kapaſſe, Znamena ſye podobńye ten, genzz nauczzeńye o radoſtech rayſkych y o mukach pekelńych rozum ma,[26]) Awſſak pro lenoſt hrzyechow ſwych neopuſty lozze,[27]) ańy miloſty a zzadoſty k buduczie odplatye ſye[28]) na prawo obraty ańy na lewo, aby hrziechow zzelell, lekna ſye muk pekelnych a wieczzne ſtraſty. Pane[29]) bozze, zbaw nas[30]) toho.[31])

---

[a]) (za tím ps.) ſye (přetrž.). [b]) (nadeps.).

M IV. [1]) O lenosti trzy ſynow. (Na okraji pozd. rukou): Dominica 10 Trin. [2]) KOlminus. [3]) kteryzto. [4]) zawolal; a (sch.). [5]) duowod. [6]) a. [7]) (om.) w ſe [8]) gey za naymilayſſiho. [9]) sch. [10]) wſſemi. [11]) sch. [12]) sch. [13]) znamenawa. [14]) sch. [15]) towarzyſſtwij; (za tím ps.) gymzto y ſkrze. [16]) wzdy ke zlemu ſe. [17]) wſſak. [18]) zwolij. [19]) sch. [20]) zapalen. [21]) sch. [22]) oddielen. [23]) sch. [24]) ſ nimzto. [25]) gehoz. [26]) w rozumu mage. [27]) loze neopuſſtij. [28]) sch. [29]) sch. [30]) sch. [31]) (na okraji pozdější rukou připsáno:) a takowitt ſau byli ſo-

V.

Od Baziliſſka a Zrczadlá.[1])

Allexander kralowal, genzz panſtwie[a]) **wſſeho ſwieta obdrzzall.** B
Stalo ſye gednu, zze weliky zaſtup druzzyny ſebral A ńyekte*rake*[b]) [2]) mieſto oblehl, genzz na tom mieſtie mnoho rytierzow y gynych mnohem wyecze ztratil beze wſſyeho rańyeńye a vrazu. Ale kdyzz tomu welmi ſye dywieſſe, miſtry y take mudrcze ſwolal y rzekl gim: Mili miſtrzi! kterak to muozz byti, zze tak w nahle rytierzſtwo me beze wſſeho vrazu mrzie? Tehdy oný weċechu gemu:[3]) Dyw nenye. Geſt geden Baſiliſcus nebo oſtrowid,[4]) Awſſak geſt naylepe[5]) rzieczi Morowid, zze zrakem morzi, na zdi tohoto mieſta, gehozz zrakem rytierzi nakazzeny mru.[6]) [6 b] Wece Allexander: kteraky lek proti tomu morowidowi geſt? Gemużto[7]) rzekli gſu: Przieczziſte a naylepſſye zrczadlo polozzeno buď mezi zaſtupem a mezi zdi, kdezz ten morowid przebywa. A kdyzz ten morowid w zrczadlo wezrzi, obrazu geho zrak k nyemu ſye obrati a ynhed vmrze. A tak, yakzz to vczziňill, mieſta dobyll.

Duchownye:[8])

NAymyleyſſi! Tymzz obyczzegem ſwrchowany lek zdwizzeńye nebo pychy geſt znamenye wlaſtnye krziechkoſti. Nebo kdyzz pychu[9]) czzlowiek zagiſte newazze, cztnoſti pohynuge. Ale kdyzz znamenawa[10]) ſwu krzyechkoſt a[11]) marnoſt, yako w zrczadle[12]) ſam k ſobie przigda, odkud prziſſel geſt,[13]) kam gde a kteraky potom bude; A tak znamenagye ſwuoy nedoſtatek zazzene pychu y vmrtwi.

VI.

O rytyerzi.[1])

Nyekteraky rytyerz byeſſye, genz myegieſſe hrad twrdy a piekny, na nyemzz dwa czzapy ſye hnyezdyeſſta, a pod hradem bieſſie ſtudnyċe czziſta, w ńyżto czzapy obyczzeyńye ſye kupaſſta. Przihodilo ſyc, zze ſamyczzka mlade wywedla, a ſamecz przes zemi letyel, aby pokrm[2]) ſamiczi y dyetem przineſl. Ale kdyzz geho doma nebylo, ſamycze bez nyeho dopuſtila ſye cizo-

---

[a]) (za tím ps.) ſweho (červ. přetrž. a podtečkováno). [b]) (ps.) ńyektere, (nadeps.) ra, (z posl.) e (oprav.) k, rake (na okr. červ. přips.).

domſſti Declara; (a níže:) ale w roſkoſſi hrzychuw ſwych chody takowj ſau byli onen M
chore taton abyron Numeri 16. (Pod tím:) Takowitt ſau byli oni Geruzalemſſti, zie ꝑ le-
noſt hrzychu lozie zleº nechtieli opusti a miloſtneho nawſſtiweni po 6E a napomenuti
ſº geho nechtieli przygiti nad nimiż p. Geziſſ ſlzawe plakal Vi in Ew.

V. [1]) sch. [2]) niektere. [3]) sch. [4]) oſtrowidwid. [5]) lepe geſt. [6]) mru nakazeny. [7]) Gemuz. gſu (sch.). [8]) sch. [9]) (z pův.) pych*u* (oprav.) *a*. [10]) znamena. [11]) y. [12]) zrczadlo. [13]) sch.

VI. [1]) O czyzolozſtwij. [2]) pokrmy.

B lozſtwa. A prwe nezz ſamecz przileteyel, k ſtudnyczi przileteyela geſt ſamycze,[3]) aby ſye zmyla, aby ſamecz[4]) na ny toho ſmradu neczzill. Rytyerzz kdyzz to vzrzel, dywil ſye tomu. Opiet druhe przihodylo ſye, [7 a] zze ſamicze cizolozzſtwie[5]) ſye dopuſtila. rytierz vzrzew to y[6]) zahradil ſtudnyczi, aby ſamycze nemohla ſye zmyti. Tehdy ona kdyzz zahrazenu ſtudnyczi vzrziela, do hnyezda ſye wratila. Ale ſamecz przyleteyew,[2]) vczzyw ſmrad na ny cizolozzny, letyel pryczz. A wratyw ſye ſ mnozſtwim czzapow, y[7]) yal ſye ſamycze ſſtypaty a klwaty[8]) azz do ſmrti, a rytyerzz na to hledy.

Duchownye pak takto:[9])

Naymileyſſy! Tato dwa Czzapy, ſamecz a ſamyczzka, gſu kriſtus a duſſe. Nebo duſſe geſt gezukriſtowa chot. A kolikratkoli dopuſty ſye cizolozzſtwa ſkrze hrziech, vtecz ſye k ſtudnyczi ſwate zpowiedi, a bude[10]) czziſta. Ale rytyerz, genzz ſtudnyczi zahradil, geſt dyabel, genzz ſye geſt ſnazzil czzlowieku przekazzeti, aby k ſtudnyczi ſwate zpowiedi nebyezzal. Protozz kriſtus, genzz geſt ſamecz, kdyzz w ſudny den nayde tye nezmyta, toczziſs bez ſwate zpowiedy, bez pochybeńye proti tobie ſud wyda s apoſſtoly y ſ gynymy ſwatymy, kterzizz ſuditi budu zzywe y mrtwe, a da gye k ſmrti na wieczzne zatraceńye.

VII.

O nyekterakem Czieſarzi.[1])

Czzte ſye o **nyekterakem Czieſarzi rzymſkê**, kdyzz ſobie dyelal ſyeń, kopagicze tehdy y[2]) nalezli gſu hrob w zakladye, zlatymy trzmy obruczzi oblozzeny. A take byeſſye na nyem[3]) piſmo ſwrchu pſane: Ztratyl ſem, zachowal ſem, dal ſem, myel ſem, wzal [7 b] ſem, czo gſem ztrawil.[4])

Duchowńye takto:[5])

Naymyleyſſi! tento Czieſarzz muozz rzieczzen byti kazzdy dobry krzieſtyan, gêż dluzzen geſt y ma vſtawiti ſyen, toczziſſto ſrdcze bohu przipraviti, aby geho wūoli[6]) we wſſem plńyl[7]) ſkrze ſkruſſenye. A tak bude moczi nalezti hrob zlaty, toczziſſto duſſi cztnoſtnu, plnu bozzie[8]) miloſti, ſe trzmy obruczzi zlatymy, toczziſſto wieru, nadiegi y miloſty obkliczzenu. Ale czo tu bude pſano, znamenay! Nayprwe: Ztratil ſem. Ale powiez mi, naymileyſſi, Czos[9]) ztratil? Odpowiez dobry krzieſtyan: Tyelo y weſſken czzas zzywota meho na

---

[a]) (za tím ps.) vzr. (červ. přetrž. a podtečk.).

M [3]) (tato poslední dvě sl. sch.). [4]) sch. [5]) czyzolożſtwij ſamicze [6]) sch. [7]) sch. [8]) kliwati. [9]) sch. [10]) budeſs.

VII. [1]) sch. [2]) tehdy y (sch.). [3]) na nyem (naps. za sl.) pſane. [4]) ztratil. [5]) sch. [6]) wuoly geho. [7]) czinil. [8]) cztnoſtij plnu z bozij. [9]) czozs.

bozzi ſłużbye. Czo druhe, geſſto bieſſe pſano: Ay, zachowal ſem. Powiez mi, B
Czos zachowal? Odpowiez dobry krzieſtyan: Miloſt bozſku [10]) ze wſſeho ſrdce,
ze wſſie duſſe a ze wſſye myſli, a miloſt blizznyeho podle przikazanye boz-
ſkeho. Czo Czztwrte byeſſe pſano: Myel ſem. Powiez my, Czos myel? Odpowiez
dobry krzieſtyan: Biedny zzywot. Nebo w hrzieſſe poczzat ſem przirozenem, 5
w hrzieſſie [11]) narozen ſem, z mrzke wieczi ſtworzen ſem. Czo pate pſano
bieſſe: [12]) Wzal ſem. Powiez mi, Czos wzal? Odpowiez dobry krzieſtyan:
Zagiſte krzieſt ſwaty, a vczzynyen ſem rytierz gezukriſtow. Czo ſſeſte bieſſe
pſano: Ztratil ſem: Powiez mi, Czos ztratil? Skrze bozzi miloſt wſſeczky me
hrzic [8 a] chy ſkrze ſwatu zpowied y ſwate pokanye. Czo ſedme bieſſe 10
pſano: opiet ztratyl ſem. Powiez mi, Czo gſi ztratil? Odpowiez dobry krzie-
ſtyan: [13]) powolenye y przywolenye y woli ſwu bohu. Jakozz ſwaty Rziehorz
prawi: [a]) Welika miloſt y dobrota bozſka, genzz zde treſkcze czzlowieka, aby
na wieky nezahynul. A zgedname-li ſrdce ſwe a [14]) duſſi ſwu podle tohoto
piſma, bez pochybenye zzywot ſobie obdrzzyme. day to, bozze! Amen. 15

VIII.

O Trawcźy. [1])

TAke ſye czzte o ńyekterakem kńyezzeti, genzz kdyzz wſſi moczi
ſwu nemohl odolati neprzatelom, any gich przemoczi mohl, Vczzyńyl chytroſt.
zamyslil vtok a hrady ſwe ſſpyzzowal [2]) pokrmy y opuſtil; W ńychżto take
mnoho kady vina plnych nakazzeneho ſkrze ſiemye [3]) gedne zelyny neprza-
telom oſtawil, Tak zze ktozzkoli by [4]) ſye z toho wyna [5]) napil, ynhed by 20
vſnul. Nebo widiel [6]) ſwe neprzately laczzny y zzezńywy,[7]) a zze by wyno
s radoſti brali y pili.[8]) yakzz [9]) ſye to [10]) y ſtalo, zze [11]) ynhed, yakzz gſu to
wino pili, yako napoly mrtwi [12]) zeſnuli. na nyezz drzewerzieczzene [13]) knyezze
nawratyw ſye, wſſeczky ſwe neprzately zahubil geſt.[14])

Duchowńye takto: [15])

Naymyleyſſy! Tuto chytroſti ďyabel mnohe przemaha, genż kdyzz widi, 25
zze gich nemozz przemoczi, zamyſli [8 b] tak, yako by nebyl, A to pod
dobru nadiegy prziezńy, dokudż ſye miloſti tieleſnu [16]) nebo hrziechem gynym [17])
neopigi.[18]) A kdyzz ſye zpigi, tehdy nawrati ſye s ſedmy horſſymy dyably,
zze zhubi gye,[19]) aczz brzo z bozzi pomoczy neproczitye.

---

[a]) Jakozz — prawi (červ. podtrž.).

[10]) bozij. [11]) w przyrozenem hrzyſſe. [12]) biſſe pſano. [13]) opiet — krzieſtyan (sch.) [14]) y. M
VIII. [1]) sch. [2]) ſſpihowaw. [3]) Semie. [4]) sch. [5]) z toho wina ſe. [6]) wiediel. [7]) ziznywy.
[8]) y pili (sch.). [9]) yakoz. [10]) ſe ge to. [11]) sch. [12]) sch. [13]) rzeczeny. [14]) sch. [15]) sch. [16]) tie-
leſnu miloſtij. [17]) sch. [18]) neopogy. [19]) sch.

IX.

Od Trzi ſynow etc.[1])

B **Kral nyekteraky byeſſe, gẽzz myel trzi ſyny. tehdy kdyzz myel vmrzieti,**[2]) Prworozenemu ſynu dal diediczſtwie, Druhemu ſynu dal poklad ſwuoy, Trzietyemu ſynu dal prſten ſwuoy naydrazſſi, genzz drazzſſy byl nezz wſſeczko to,[3]) czozz geſt dal dwiema. Dal dwa prſteny, kazzdemu geden, ale ne tak drahe, kakzzkoli wſſichny[4]) prſtenowe byli gſu tezz formy y tehoż zpoſobu, ale ne tezz moczi. I[5]) Stalo ſye geſt[6]) po ſmrti otczowie, Rzekl prwny ſyn: ya mam prſten otcze meho drahy. Druhy rzekl: a ya take. Trzieti bratr odpowiedyel: Ne, nebylo by to ſprawedlywe, byſſte wy kazzdy myeli[7]) lepſſi prſten; Nebo ſtarſſi ma diediczſtwo, A[8]) druhy poklady. Protozz na mye naylepſſi prſten ſluſſie.

Duchownye:[9])

Naymyleyſſy! kral tento geſt kriſtus, genzz trzi ſyny ma, toczziſſto zzidy, pohany a krzieſtyany. zzidom dal zemi ſlibenu, Pohanom poklady, neb gich nazbyt magi, Ale krzieſtyanom dal prſten naydrazſſy, geſſto[10]) przemaha wſſeczko zbozzie, toczziſſto wieru krzieſtyanſku. Nebo [9 a] ſkrze wieru yako ſkrze prſten krzieſtyany ſobye vſnubil geſt.[11])

X.

O ſwiczi a o pokogi etc.[1])

Czzte **ſye w knyhach rytyerzſkych,** zze obyczzey taky bieſſe v rzymanow,[2]) kdyzz ktery hrad nebo mieſto, gednu ſwieczi w giſtu myeru rozzzehli. A kdyzz dluho ta ſwiecze horzala, hotowi byli wſſem, ktozz by zzadali pokoge a ſmluvy, dati[3]) ſwu miloſt. Ale kdyzz ta giſta ſwiecze vhaſla a dohorzela,[4]) tehdy na wſſeczky vkrutnu a bez miloſti ſprawedlnoſt wydali a ſ nyzzadnŷ[5]) potom, aczz by y[6]) wſſeczko dal, czozz by myel, miloſty nechtieli[7]) vcziniti.

Duchowńye:[8])

Naymileyſſi! Takezz pan buoh przi[9]) kazzdem hrzieſſnem giſty czyl vſtawil,[10]) genzz mynuti nemuozz, to gye czzas. W ńyemzzto kdyby chtieli, pokoy wieczzny z miloſrdenſtwie bozzieho nalezli by. Nebo weſſken tento zzywot, genż ſye ſkrze tu ſwieczi znamenawa, na tomto[11]) ſwietye hrzieſſnym

---

M IX. [1]) O trzech ſynech. [2]) mel vmrzeti. [3]) sch. [4]) sch. [5]) sch. [6]) sch. [7]) miel. [8]) sch. [9]) sch. [10]) gto. [11]) sch.

X. [1]) sch.; (na okraji:) Rogationis nikda prawe. [2]) rzymanom. [3]) sch. [4]) (tato dvě sl. sch.). [5]) wydal a ſ nizadnymi. [6]) sch. [7]) nechtiel. [8]) sch. [9]) prz. [10]) Genz minuti nemoz vſtawil. [11]) tomtom.

dal geſt, aby miloſti proſili y miloſrdenſtwie bozſke ſobie obdrzzeli. Jako dye B
ſam pan gezus [12]) kriſtus ſkrze ſwateho Jana:[a]) Proſſte a wezmete, aby radoſt waſſe plna byla. A Swaty Pawel:[b]) Czzynme dobre, dokudzz [13]) czzas mame, nebo ay, nynye czzas liby,[14]) dnowe ſpaſitedlńy; przigdu dnowe, dnowe [15]) hńyewu, dnowe wſſeho hubenſtwie y pſoty, w ńychżto yzzadny nebude moczi ſobie miloſti vproſiti, to geſt po tôto [9 b] zzywotu y w ſudny den.

XI.

Od miloſrdẽſtwie Matce.[1])

Prawi miſtr Euſebius w ſwych knyhach o gednom Cieſarzi, genzz lid rzymſky v welike ſprawedlnoſty zprawowal, yzzadnemu neodpuſſtie,[2]) kdyzz zawyńyl, tak bohatemu, yako chudemu. Ale kmetowe rzimſſti proto gey rziſſe zbawili a yako chudeho geho[3]) zahnali. A on ynhed do Conſtâcie toho mieſta prziſſed, tak mudrze y tak ſtateczznye ſye w ſwych byeziech myel, zze ti myeſſtyene k nyemu prziſtupili a gey opyet Cieſarzem zwolili.[4]) Genzz ſebraw weliky lyd rzym oblehl. A kdyzz Rzymene ńykakezz[5]) vgiti nemohli, gedyne leczz by od ńyeho zgymańy byli, Wſſedſſe w radu, Nayprwe poſlali ſu k nyemu ſtarſſie mieſta, genzz ſwyma nohama przed nym krzizzẽ padli[6]) gſu a miloſti proſiecze, A wſſak neobdrzzeli. Potom mlazſſye gich poſlali;[7]) ańy ti przed nym proſpieli.[8]) Po trzietye poſlali zzeny, aby proſili; ty[9]) take nycz neproſpieli. Naypoſledy poſlali ſu[10]) przately[11]) geho, gezz ten giſty Cieſarz tu v myeſtye mezi nymy[12]) myegieſſe, mezi ńymyzz[13]) bieſſie matye Cieſarzowa; genzz ſwe prſi obnazzywſſi gemu vkazala,[14]) napomynagiczi gey. A[15]) kdyzz widiel nahe[16]) prſi, ſlitowaw[17]) ſye przirozenu miloſti k ſwe materzi, wſſeczku[18]) gim wynu odpuſtil. [10 a]

Duchowńye:[19])

Naymyleyſſi! Tento Cieſarzz geſt kriſtus, genzz pro hrziechy[20]) ſweho mieſta, toczziſſto ſrdce czlowieczzieho, wyhnan bywa[21]) take z tohoto ſwieta, Toczziſſto kdyzz gſu gey zzide vkrzyzzowali.[22]) On tak wyhnan gſa bral ſye k uotczi ſwemu, kdeżto wolen geſt[23]) Cieſarzem y take ſudczi w den ſudny,[24]) kdyzz[25]) przigde s ſwatim zborem angelſkỹ proti tyem, genzz gſu geho zde w ſwa ſrdcze neprzigeli, Ale ſkrze hrziech czzaſtokrat y koneczńye wyhnally. Protozz leknucze ſye toho przedeſſlem naprzied ſtarſſie ſwe z naſſeho pokoleńye ſwate, To geſt patriarchy, proroky, appoſſtoly, muczzedlńyky, att' nam ſpo-

---

[a]) ſkrze — Jana (červ. podtrž.). [b]) A — Pawel (červ. podtrž.).

[12]) yeziſs. [13]) dobrze dokud. [14]) liby a. [15]) sch. M

XI. [1]) O oblezenij Rzymſkem. [2]) neodpuſtiſſe. [3]) gey. [4]) wolily. [5]) nikakz. [6]) padaly. [7]) sch. [8]) proſpiely ſu. [9]) tie. [10]) sch. [11]) przataly. [12]) sch. [13]) mezi nimi take. [14]) vkazowala gemu. [15]) neb. [16]) nahy. [17]) ſlytowal. [18]) wſſiczku. [19]) sch. [20]) hrzych z. [21]) bywa y. [22]) vmuczili. [23]) zwolen; geſt (sch.). [24]) w ſudny den. [25]) sch.

B mohu.[26]) Pakli by tyech nechtiel ſlyſſeti, tehdy ſ welikym nabozzenſtwim poſſlem mlazſſye, toczziſſto appoſſtoly, muczzedlńyky, zpowiedlńyky, panny y wdowy wſſeczky kagiczie noweho zakona. Pakli by tyech opiet[27]) nechtiel ſlyſſeti, tehdy s welikym nabozzenſtwim proſme Panny Marie, matky geho, naſſeho pana gezu kriſta, a ta nam bez pochybenye obdrzzi miloſt v ſweho ſina naymileyſſyeho, gyezzto w nyczzemzz neoſlyſſy.

XII.

Od putńyka rzieczz.[1])

Nyektera[2]) vrozena zzena[3]) wdowa trpiela mnoho protywêſtwie od nyekterakeho putńyka,[4]) genzz hubieſſe gegie zbozzie. Ale ona na kazzdy den ſlz mnoho wypuſſtyela[5]) a w teſknoſti v[6]) welike byla. I[7]) Stalo ſye gednoho dne, zze geden puſtennyk prziſſel [10 b] do gegyeho domu, A vzrzew gegie opuſſtyeńye y zamutek, ſlitowaw ſye nad ńy, ſ tyem vkrutnykem za ńy w boy podſtupiti chtiel Takuto vmluwu: Aczz by v[8]) bogi ſſel, holi geho y moſſny aby zwlaſſtie ſukromye oſtrziehala,[9]) A tyem geho pamatku myela. A tak ſye ſtalo, zze ona ſlibila. Tehdy puſtennyk yal ſye ſ tyem vkrutnykem boyowati tak dluho, azz gey y zahubil. Ale on take byll tyezzcze ranyen, azz y od toho geſt[10]) vmrzel. kdyzz vſlyſſala ta giſta pańy, czzyńyla to, czozz ſlibila. Ale potom k te giſte pańy przigel geden hrabie, proſſye gye, aby gey poyala. Tehdy ona[11]) vſlyſſewſſi tu rzieczz, yala ſye ſama[12]) w ſobie myſliti: Snad tento hrabye do me komory wende,[13]) a hanba ma welika bude, uzrzi-li tam[a]) huol a moſſnu putńyczzi. A tak bogieczi ſye te hanby, zapomenuwſſi ſweho ſlibu, kazala tu giſtu moſſnu y ſ holi[14]) wen wyneſti

Duchowńye:[15])

NAymileyſſi! Pańy tato vrozena wdowa duſſe geſt kazzdeho czzlowieka azz do vmuczzeńye bozzieho.[b]) vkrutnyk geſt ďyabel, genzz gi zbawuge diediczſtwie kralowſtwie nebeſkeho ſkrze mnohe ſkuſy.[16]) Protozz welmi plakaſſe y zzaloſt weliku myegieſſe a bez dywu. Nebo w pekle poſazena bieſſie, dokudzz putńyk neprziſſel, To geſt pan naſs gezus[17]) kriſtus, genzz ſtupil ſ nebe na put tohoto ſwieta. Moſſna geho byla tyeleſenſtwie geho, a huol geho znameńye geſt[18]) ſwatcho krzizze. Ale hrabie, genzz gye[19]) proſill, aby gey poyala, geſt tento [11 a] ſwiet, Nebo ďyabel, toczziſſto pycha, lakomſtwie a ſmilſtwo gey oſidla.[20]) A tak zapomene, czozz geſt ſlibila na krzſſtu. Ale pan gezus[21])

---

[a]) (za tím ps.) ho (přetrž.). [b]) (za tím ps.) ſeſſla (přetrž.).

M [26]) pomohu. [27]) sch.

XII. [1]) O gednom puſteniku (na okraji:) Corporis Christi Muz byti. [2]) NIekteraka. [3]) sch. [4]) vkrutnika. [5]) wypuſtila. [6]) sch. [7]) sch. [8]) w. [9]) ſuokromie oſtryhala. [10]) sch. [11]) sch [12]) sch. [13]) wegde. [14]) huol y s moſſnu. [15]) Rozum toho. [16]) czaſy. [17]) geziſs. [18]) geſt znamenij. [19]) geſt. [20]) tato dvě sl. sch. [21]) ieziſs.

kriſtus, kdyzz buoy za nas myel[22]) proti dyablu, proſil y przykazal nam, B
abychom geho pamatku myeli w komorzie ſrdce ſweho, a o geho ſmrti
y o muczzeny abychom wzzdy myſlili, kterak[23]) geſt[24]) pro nas raczzil trpieti.
Protozz ſnazzme ſye, abychom ſweho zzywota polepſſili ſkrze czzaſte przzigi-
manye tyela bozzieho, netoliko poſwatnye, ale y duchownye, abychom ſkrze
to wyeczzneho zziwuota doſſli, ſlibu krzieſtnyemu[25]) doſti vczzyńyece.

XIII.

O trziech Przietelech.[1])

Prawi ſye o gednom Cieſarzi, zze myel przekraſnu dceru, ſobie[2]) podobnu, gyzzto poruczzil byll Marſſalkowi ſwemu, aby gye oſtrziehal a dobrze chowal. A ſam Cieſarzz przeſ[a]) pole gell A ſlibil Marſſalkowi za weliku czzeſt, aczz by gye tak chowal y oſtrziehal azz do przigczdy geho. Ale on zapomenuw przikazanye pana ſweho zle gye chowal tak dalecze, azz wſſeczku ſwu kraſu ztratila. Po malem czzaſu[3]) Cieſarz wratyw[4]) ſye poſlal przed ſebu poſly k Marſſalkowi o ſwe dczerzi, kterak by ſye myela. Ale Marſſalek vſlyſſaw to lekl ſye a zawolal[5]) ſwych trzi naymyleyſſych przatel, w ńyezz vſaſſe, tyezze na ńych, kterak by myel powiedieti, kdyzz ſtane przed obliczzegem pana ſweho.[6]) Rzekl gemu prwy:[7]) Przieteli, ya gdu ſ tebu azz do wychodu domu. Druhy rzekl: ya gdu azz do wrat ſ tebu. A trzieti rzekl y ſlibil, zze gey chce[8]) przy [11 b] weſti azz y przed Cieſarze A zań[9]) odpowiedati. A ynhed[b]) kazal dyeweczzku w lazńye[10]) kraſnye zmyti a maſtmy naylepſſymy zmazati y[11]) w drahe rucho gy[c]) obleczi, aby yzzadna poſſkwrna na ńy neoſtala ańy ſye vkazala. A tyem ten giſty Marſſalek przed Cieſarzem[12]) proſſell.

Duchowńye:[13])

Duchownye:[d])[14]) Naymyleyſſi! Cieſarzz tento geſt gezus[15]) kriſtus, ſyn zzyweho boha.[16]) Ale dczera geſt geho[17]) czziſta duſſe, k uobrazu a[18]) ku podobenſtwi bozziemu ſtworzena. Marſſalek geſt tyelo, ſkrze ńyeżto duſſe czzaſtokrat bywa byedna y hubena. Poſlowe przed Cieſarzem gſu rożliczzne nemoczi, genzz wolagi duſſy, kdyzz na ſmrt nemoczna geſt. Ale prwy przietel gſu ſtatkowe[19]) czzlowieczzi, genzz wedu gey do wychodu ſmrti. Druhy przetel gſu ſynowe y gyńy przietele, genzz wedu geho azz do wrat hrobu. Trzieti

[a]) ſ (nadeps.). [b]) (za tím ps.) kral (slabě přetrž. a podtečkov.). [c]) (ps. pův.) gey, *e* (vyškrab. a červeně zamazáno). [d]) (červ. a černě podtrž.).

[22]) za nas miel boyowati. [23]) abychom — kterak (sch.). [24]) genz. [25]) krzeſtianſkemu. M

XIII. [1]) O gedne dczerzy. (Na okraji přips.:) ZA v S° wegatha Na S° Girzij kazal ſem Leta 1580. Dominica 4 Pasce dobrze nalezj. Cantate. [2]) k ſobie. [3]) czaſe. [4]) wratil. [5]) zawolaw. [6]) przed czyſarzem [7]) prwnij przitel. [8]) chczy [9]) zan y. [10]) w lazni. [11]) a. [12]) przyſſed przżed cżyſarze. [13]) sch. [14]) sch. [15]) yhezyſs. [16]) boha ziweho. [17]) geho ḡt. [18]) sch. [19]) ḡt a gſu ſkutkowe.

B przetel [20]) gſu dobrzi a ſwieti ſkutkowe, toczziſſto Czziſtota, pokora, almuzzna, [21]) puoſt, genż gey wedu przyed naywyſſyeho Cieſarze a mazzy gey a mygi gey, odpowiedagi zań, azz gemu miloſt y vproſye. Protozz ſnazzme ſye, abychô ſye od hrziechow obmywali ſkrze pokańye a potom wieczzneho zzywota doſſli. Amen.[22])

XIV.

O kuozzi Rychtarzowie.[1])

Byeſſye nyekteraky Cieſarzz, genzz bieſſie vſtawil za zakon, aby pod tyezzku pokutu kazzdy ſudcze ſprawedlywie ſudil. Przihodylo ſye, zze nyekteraky ſudcze, dary gſa vtlaczzen, [12 a] krzywy ſud wydal. Cieſarz, kdyzz to vſlyſſal, przikazal ſluham ſwym, aby gey odrziely, aby wiecz krzyweho ſudu newydawal, a kozzi geho na tom mieſtye, kdezzto ſudcze myel ſedyeti,[2]) kazal przibiti, aby kazzdy ſudcze, lekna ſye toho, pomyſlil na to, aby wiecz krzyweho ſudu newydawall. A tak ſye geſt ſtalo.

Duchowniye: [3])

Naymyleyſſy! Tento Cieſarzz geſt pan naſs gezus [4]) kriſt°, genzz ten zakon ſprawedlywy wydal ſkrze Dauida a rzka: Sprawedlywie ſudte, ſynowe lidſſty. Sudcze, genzz zle ſudi,[5]) geſt kazzdy czzlowiek, genzz ma ſye ſam ſuditi, czo ge [6]) vczziňil, A kterak mnoho a kolikrat proti panu bohu vczzinill a [7]) zawyňyl. Protozz bude-li dary brati, toczziſſto pokuſſenym dyabelſkym vtlaczzen, ma z kozzie wywleczzen byti, to geſt ze wſſech hrziechow ſkrze prawe ſkruſſeńye [8]) a czziſtu zpowied. A kuozzie, toczziſſto pamyet hrziechow ſ horzkoſti, ma na tom myeſtye przibita byti, na nyemzzto ma ſedieti, to geſt w ſwem ſwyedomy, aby wzzdy prziemyetal na ſwe myſli a wiecze ſye toho nedopuſſtyel.[a]) [9])

XV.

O Czti Rytyerzſke.[1])

Nyekteraky Cieſarzz byeſſye, genzz vſtawil za zakon, aby kazzdemu wityezowi z boge neb [2]) z kolby a nebo z turnegye [3]) dana byla trogye czzeſt a troy zamutek. Prwnye czzeſt, zze lid myeſtſky wyſſel proti ňyemu ſ pieſnyemy, ſ weſelim [4]) y ſ weliku radoſti. Druha, zze wſſichňy wieznyowe,

---

[a]) (Na švu vnitřním napsáno:) Day ſpomocz nuznim, gezz milugeſs (rukou podobnou, inkoustem bledším).

M [20]) Przytel geho. [21]) alzmuzna pust. [22]) sch.

XIV. [1]) O Sudczy; (na okraji pozd. rukou:) Mategi Muz byti. [2]) ſedati. [3]) sch. [4]) Jeziſs. [5]) ſudite. [6]) sch. [7]) (tato dvě sl. sch.) [8]) pokanij. [9]) nedopuſtil. (Za tím přid.:) tak Buoh day. Am̃.

XV. [1]) O wytiezowi; (na okraji pozd. rukou:) Palmarum. [2]) nebo. [3]) z turnage. [4]) s piſniemi weſelymi.

genzz byli [12 b] ſwazaný, byli rozwazaný a geho naſledowali. Trzietie, zze B
wityez obleczzen gſa w nowu ſukný zlatohlawowu, ſedyel na woze, gehozz
tahli Czztyrzie koný przekraſny, I weden byl do ſyeny mieſtſke, toczziſs na
rathauz. Ale aby proto przeliſs[5]) nepychal w teto trogi czti, truoy zamutek
ten den muſil trpieti. Prwny zamutek byl, poſazen ſ nym na wuoze[6]) z lechkeho
rzadu otrhany, aby ſkrze nyey[7]) kazzdemu dali rozumyeti, zze kterakkoli
lechkeho by[8]) byl rzadu, zze by mohl k take czti przigiti, aczz by toho ſwu
ſſlechetnoſti mohl zaſluzziti. Druhy zamutek byll, zze ſluha geho gey po-
lyczzkowal, Aby ſkrze tu czzeſt przeliſs nepychal, a prawye ge[v]: Znay ſye
ſam a neroď pychati! Wzhledny a pomny, zze gſi ſmrtedlny czzlowyek. Trzieti
zamutek byl, zze kazdy ten den, zly y dobry, chudy y bohaty, mohl rzieczi
gemu, Czos chtiel, gemu ſye poſmyewage, poruhagye nebo hanyege gey.[9])

Duchownye:[10])

Naymileyſſi! Tento Czieſarz[11]) geſt otecz nebeſky, ale wityez z boge
prziſſly geſt pan naſs gezus[12]) kriſtus, genzz ſwitiezil nad dyablem. Take
w den kwietne nedyele troge czzeſt ſye geſt[13]) gemu ſtala: Nayprwe, zze lid
proti nyemu wyſſel geſt[14]) ſ wietwym palmowym y ſ ruchem, A dyetky
zpyewachu: Spas ny na wyſoſti, ſynu dawidow. Druha czzeſt, zze wſſechny[a])[15])
wieznyowe, toczziſſto zzide y gyny hrzieſſny, hrziechy ſyezzkymy ſwazaný,
geho naſledowa [13 a] chu, widucze dywy, kterezz mezi nymy czzynyeſſe.
Trzietie czzeſt geſt byla, zze obleczzen w ſukný owczzi. Ta ſuknye byla geſt
tyeleſeſtwie geho, ſpogene s[16]) bozſtwim, gehozz tyehnyechu czztyrzie koný
bieli, toczziſſto Czztyrzie Ewangeliſty, genzz o geho bozſtwi y czzlowieczzenſtwi
mluwili gſu y pſali. proti tyem trzem pocztem troge prziekorzizna[17]) zamutkem
ſtala ſye gemu, toczziſſto zze geden z lechkeho rzadu otrhany na wuoze
podle nyeho byl pocztyen. Take podle kriſta pana naſſeho, kdyzz gye na
krzizzi trpiel, byll powyſſen[18]) geden lotr przezly, genzz ſye gemu azz do
ſmrti poruczzil.[19]) Druha przieko rzizna nebo zamutek byla, zze ſluha geho
gey policzzkowal y zaſſygky gemu dawal. Takezz zzide kriſtowi vczzinili rzkuce
Prorokuy nam, kriſte, kto geſt, genzz tye tepe? Trzietie prziekorziżna nebo
zamutek, zze kazzdy wſſeczka hanyenye mohl gemu rzieczi. Takezz zzide
gezu kriſtowi hanyeńye poſmyewanym[20]) mluwili a rzkuce: Gſi-li[21]) ſin bozzi,
ſſtup ſ krzizze a vwierzime tobye.[22])

XVI.

O ſmrti Allexandra.[1])

O **Smrti Allexandrowie**, kdyzz hrob geho bieſſe zlaty, mnozi z mudrczow
k nyemu prziſſli a mluwili. Z nychżto geden rzekl: Allexander z zlata czzyny l

[a]) (ps.) wſſechno, (z) *o* (oprav.) *y*.

[5]) proto aby przyliſs. [6]) (tato dvě sl. sch.). [7]) geho. [8]) sch. [9]) sch. [10]) Z te rzeczi M
tento rozum geſt. [11]) czyſarz tento. [12]) gezyſs. [13]) sch. [14]) sch. [15]) wſſichni. [16]) z. [17]) przy-
korzyzny. [18]) powieſſen. [19]) poruhal. [20]) poſmiwanij. [21]) Geſtly. [22]) gemu.

XVI. [1]) (Bez nápisu, na okraji:) De Divite Muž byti.

B poklad, ale neobrtlywie z pokladu zlato vczzinyl. Gyny rzekl: Wczzera Allexandrowi neſtaczzil weſſken ſwiet, dnes doſti ma na dwu loktu nebo na trziech[2]) zemye. Trzicty [13 b] rzekl: Wczzera Allexander lidu panowaſſe, dnes lid panuge gemu. Cztwrty rzekl: Wczera Allexander od ſmrti mnohe mohl[3]) zproſtiti, dnes[4]) nemuozz ſam ſebe zproſtiti. Paty rzekl: Wczzera Allexander tlaczzil zemi, dnes gey zemie tlaczzi. Sſeſty rzekl: Wczzera Allexandra wſſichny ſye bogiechu, dnes geho v mrzkoſt magi. Sedmy rzekl: Wczzera Allexander mnoho myel przatel, dnes yzzadneho. Oſmy rzekl: Wczzera Allexander wedl po ſobie zaſtup, dnes od zaſtupu k hrobu prowuozen geſt.

Duchownye takto:[5])

NAymyleyſſy! Tento Allexander mozz rzieczzen byti kazzdy bohaty a moczny tohoto ſwieta, genzz praczuge weliku ſnazznoſti w ſwietſkych wieczech a mynulych wiecze, nezz o ſwe duſſy, genzz w hrzieſſiech tapa azz do uſſy. Ale miſtrzi, gēzz k tomu hrobu przywedeny gſu,[6]) gſu vczzedlnyczi a wykladaczzi ſwateho piſma, gēzz prawie: Bohati tohoto ſwieta czzyny ſobye poklad,[7]) z zlata zemſkeho poklad, Ale po ſmrti zaſie poklad, ale ne zlato. A take weſſken ſwiet nemuozz ſtaczziti lakome[v]. Nebo czzim[8]) wieče ma, tyem wieče zzada. Take bohaty na zemi lidem panuge, ale po ſmrti zemye,[9]) netoliko lide, ale z zemye czrwowe y zzaby gemu panugi, nebo[10]) wſſeczko geho tyelo ſhnygye.[11]) Take dokudzz zzyw geſt, mnoho ma przatel, ale po ſmrti wſſichny od nyeho gdu a ſameho tam [14 a] nechagi. Ale dokudzz[12]) zzyw geſt bohaty, mozz mnoho ſ ſebu lidu mieti aneb weſti, Ale po ſmrti muſſi od gynych[13]) weden byti. Jakozz to ſam pan gezus kriſtus rzekl ſwatemu Petru: Gyny tye powede, kamzz[14]) ty nechčeſs. Protozz zawrhuče tento obludny[15]) ſwiet ſ geho poklady, chopme ſye pokladu, gehož mol aňy rez neſhluoze, to geſt odplata buď naſſe w nebeſkem kralowſtwi. Toho kralowſtwie raczž nam dopomoczi etc.

XVII.

O drzyewie a O zzeňye.[1])

Prawi miſtr weliky[2]) Walerius, zze nyekteraky kmotr placzze rzekl Suſedu ſwemu:[3]) Mam neſſtiaſtne drziewuo[4]) w ſwe zahraďye, na nyemžto ma prwňye zzena obiefila ſye, potom druha a nyňye trzietie. A protozz zzaloſt ſ boleſti mam weliku, azz[5]) y przeliſs. I wece k nyemu Suſed, gemuzz gmye Arrius:[6]) Dywim ſie tobye, w tak dobrych a ſſlyaſtnych[7]) przihodach zze gſi toliko[8]) ſlz[a]) wypuſtill. Mily, proſim tebe, day mi take tiech[9]) rozek[10]) ſ toho drzewa,

[a]) za (tím ps.) *d* (podteček. a přetrž.).

M

[2]) na dwu nebo na trzech loktech. [3]) mohl mnohe [4]) tedt dnes. [5]) sch. [6]) sch. [7]) sch. [8]) neb czymz. [9]) sch. [10]) neb. [11]) zlato ge⁹ ſhnij. [12]) take dokud. [13]) nich. [14]) kam. [15]) bludny.

XVII. [1]) O zcziaſtnem drzewie. [2]) weliky miſtr. [3]) ſwuemu. [4]) nezczeſtne drzewo. [5]) sch. [6]) Arius biſſe. [7]) zcziaſtnych. [8]) toliku. [9]) sch. [10]) rozku.

nebo myſlim mezi gyne ſuſedy gye rozdati, aby kazzdy mohl take drzewo [11]) B
w ſwe zahradye myeti, aby ſye gemu zzena obieſila. Nebo [12]) obeczne prziſlowye geſt: komuzz zzeny mru a kony ſtogie, nelze gemu chudu byti. A tak ſye geſt ſtalo.[13])

Duchownye: [14])

NAymileyſſi! Toto drzewuo [15]) geſt krzizz ſwaty, na nyemzz powyſſen [16]) byll pan naſs gezus kriſtus. [14 b] To drzewo ma rozſazeno byti w ſrdcze czzlowieczzie, aby na ſrdczi myel vſtawiczznu myſl nebo pamyet vmuczzeńye bozzieho. Na tom drziewie trzi zzeny [17]) czzlowieczzie zawieſſeny bywagi, O nychż Swaty Jan dye w ſwe Canoîce,[b]) Toczziſſto pycha zzywota, zzadoſt tiela a zzadoſt oczzi. Nebo czzlowiek gſa na tomto ſwietie yako trzi zzeny ſobie przigima: Gedna dczera tiela, genzz ſlowe rozkoſs, Druha geſt dczera [18]) ſwieta, genzz ſlowe zzadoſt lakomſtwie, Trzetie geſt dczera [19]) dyablowa, genzz ſlowe pycha. Ale kdyzz hrzieſſny z bozzie miloſti ducha ſwateho nawſſtyewenim przidrzzi ſye pokańye, zpowiedi a doſti vczzynyeńye; Tyto trzi zzeny nemagiče [20]) ſwe wuole ſamy ſye zwieſſie: [21]) zzadoſt lakoma zawieſſuge ſye prowazem, ſſtyedrymy almuzznamy; Pycha zawieſſuge ſye prowazem pokory; Rozkoſs tyeleſna zawieſſuge ſye prowazem poſtu a czziſtoty.[22]) Ale tento Suſed, toczziſſto Arrius, genzz [23]) zzadal od ſweho Suſeda rozek,[24]) geſt kazzdy dobry krzieſtyan, genzz wſſi ſnazznoſti ma hledati y zzadati [25]) tyech ruozek netoliko ſobie, ale kazzdemu ſwemu blizzńyemu, aby ſye ty zzeny [26]) zawieſily, To geſt pycha, lakomſtwie a ſmilſtwuo.[27]) Ale kmotr, genzz plakal tyech [28]) zzen, geſt kazzdy hrzieſſny a hubeny a byedny czzlowiek, genzz wiecze tyelo a ty wieczi, kterezz gſu[c]) tieleſne, miluge, nezz ty wieczi, kterezz gſu k duſſi. Wſſak tak muoz geſſtie ſkrze [15 a] dobreho Suſeda naweden byti, to geſt ſkrze mudreho zpowiedlńyka nebo kazatele, zze tyech zzen nebude zzeleti, proto zze gye ztratil, ale wyecze, zze ſye [29]) ſ nymy kdy oddawal, bude zzeleti.[30])

XVIII.

O kralowiye. [1])

Czzte ſye take, zze Pipin[9] kralowal w rżimſkem mieſtie, genzz ſobie nyekteraku pyeknu dyeweczzku vſnubil a ſ ny przebywal. genzz poczzala [2]) od nyeho a porodila ſina, Ale na porodu vmrzela geſt, a dietie zzywo oſtalo.[3]) Poyal potom gynu a z te opiet myel druheho ſyna. A oba ſyny, toczziſſto

[b]) O — Canoîce (červ. podtrž.). [c]) (za tím ps.) kduſſi (přetrž.).

[11]) take drzewo mohl. [12]) sch. [13]) (po) byti (přidáno:) leczby nicz nemiel. [14]) z kte- M
rezto rzeczi toto nauczenij geſt. [15]) drzewo toto. [16]) powieſſen. [17]) zeny trzy. [18]) dczera geſt. [19]) dczera geſt. [20]) magycze. [21]) zawiefy. [22]) poſty a cziſtotu. [23]) gt. [24]) rozku Rozk. [25]) ziadati y hledati. [26]) żena. [27]) paycha lakomſtwo ſmilſtwo. [28]) tiechto. [29]) sch. [30]) (tato dvě sl. sch.).

XVIII. [1]) O dwu ſynu. [2]) poczela. [3]) zuoſtalo.

B prweho y druheho, dal ku pokrmu do dalekych wlaſti. A ta oba ſyny bieſſta k ſobie owſſem[4]) podobna. Ale kdyzz dluhy czzas tam byli, Matyc druheho ſina rzekla: Bych mohla ſweho ſyna wiedieti![5]) Tehdy[6]) kral gi toho powolil a poſlal poſla po oba ſyny. Ale kdyzz przigieli, tak bieſſta k ſobie owſſem[7]) podobna, zze matie nemohla rozeznati,[8]) ktery by gegi ſin byll. Czzaſtokrat pilńye wztazowaſſie na kralowi, ktery by gegi ſin byll. Ale kral gi vkazati nechtiel. Ona to vſlyſſewſſi y yala ſye horzcze plakati. A[9]) kdyż to kral vzrzel, Rzekl gi: Neroď plakati, tento geſt ſin twuoy. A vkazal gi ſyna, gehozz z prwńye zzeny porodil.[10]) Ona to vſlyſſewſſi wzradowala ſye a wſſiczku pilnoſt na toho ſyna nalozzila,[11]) aby dobrzie chowan byll, A na druheho yako[12]) nycz nedbala, genzz bieſſe wlaſtńy ſin gegie.[13]) Ale kral, kdyzz to vzrzel, rzekl k ńy: I czo czziniſs? Bez pochybeńye oklamal ſem tye; [15 b] Totot geſt ſin,[14]) gehozztos[15]) porodila. Ona kdyzz tomu ſrozumyela, ynhed toho ſye[16]) drzzela a druhim[17]) pohrzela. Opyet kral vzrzew to rzekl k ńy: Geſſtie[18]) ſem tye oklamal; Tento neńye[19]) ſin twuoy, ale geden z tiech. Wece[20]) ona: Proczz tak ſe mnu cziniſs? Vkazz mi a powiez mi prawdu, proſim tebe. A on wece: Nechczi. A[21]) proto bycht byll prawdu powyedyel, gednoho by chťyela mylowati a druheho nenawidyeti, genzz neńye podobne, neb gſta oba ma ſyny. A protozz chczy, aby oba mylowana byla rowńye, a[22]) o nych gednoſtayna[23]) ſtaroſt aby[24]) byla, A[25]) kdyzz[a]) [26]) k doroſtlym letom przigdu, tehdy[27]) tobye prawdu powyem, a bude ſye twe ſrdcze radowaty. A tak ſye ſtalo, zze ta giſta matye obu ſynu dobrzie chowala, dokudzz prawdy nezwyedyela.

Pak Duchownye:[28])

NAymyleyſſy! Ten[29]) kral geſt pan naſs gezus kriſtus. Ale dwa ſyny geho gſu zwoleńy a zawrzzeńy. Matyc geſt Czyerkew ſwata. Protozz kriſtus nechće, aby matye Czierkew ſwata wiedyela, ktery ſin geſt zwuoleny[30]) a ktery zawrzzeny, Ale aby oba chowana byla w dokonale laſcze. Nebo by wyedyela Czyerkew ſwata, tehdy gednoho wiecze by mylowala a druheho nenawidyela, A tak by nebyl pokoy ańy ſgednanye w Czierkwi ſwate. Ale w ſudny den tu zwieme, kterzi gſu zwoleńy a kterzi ſu zawrzzeńy. Protozz ſnazzme ſye, abychô [16 a] byli ſynowe zwoleńy a ne zawrzzeńy, boha milugicz nade wſſeczko[31]) a ſweho blyzzńyeho yako ſamí ſye.

---

[a]) (za tím ps.) *k* (na konci řádku, přetrž.).

M [4]) sch. [5]) aby ſyna ſweho mohla widieti. [6]) sch. [7]) owſſem k ſobie. [8]) **poznati.** [9]) **sch.** [10]) prvnij Ziena porodila. [11]) wzlozila. [12]) byl o gegym yako. [13]) gegy ſyn. [14]) **sch.** [15]) **gehozs to.** [16]) porozumiela yhned ſe toho. [17]) gynym. [18]) Geſſtiet. [19]) nynij. [20]) **Ale wecze.** [21]) sch. [22]) y. [23]) sch. [24]) sch. [25]) sch. [26]) kdyzt. [27]) Tehdyt. [28]) sch. [29]) tento. [30]) **gt gegy zwoleny.** [31]) wſſeczky.

XIX.

O naſſyem zzywotu takto.[1])

Prawi Saturnus, zze Dyogenes ten mudrziecz tak byl v welike chudobye, B
zze gedynku kad myel za ſwuoy duom, kterużto kad zrziedlem obraczowaſſe
wzzdy k ſlûczi. A kdyzz Diogenes gednoho dne k ſlunczi ſedyeſſe,[2]) kral
Allexander weliky[3]) s ſwymy rytierzi y s ſwu Czzeledy prziſtupyll k ńyemu;
nebo[4]) o ńyem mnoho ſlyſſal bieſſe,[5]) zze by dokonany byll we mnohych
ſkutczyech, A zwlaſſtye zze w chudobye dobrowolnye przebywaſſe. I rzekl
gemu kral Allexander, aby proſil od ńyeho, czozz by ſye gemu libilo, zze by
gemu chtiel dati. Wece gemu Dyogenes y tyem wſſem, ktozz ſtogyechu mezi
ńym a ſlunczem: Odſtupte a neſtoyte[6]) mezi mnu a mezi ſlunczem a na tom
doſti mam. A tak Allexander s ſwymy odſtupill, A genzz bieſſe wſſeczky
narody przemohl, od toho chudeho przemożen byl.

Duchownye:[7])

Naymileyſſi! Skrze tohoto chudeho mudrcze rozumye ſye kazzdy z nas,
yako dauid dye: Nebo chudi przeliſs[8]) vczzyńyeńy ſme. kad geſt zzywot
naſs[9]) nynyeyſſi. Nebo yakożto kad geſt obrtczzywa[10]) ſ myeſta na mieſto,
takezz zzywot naſs obrtczzywy[11]) geſt z gedńoho ſtawu do druheho. Gednak
czzlowiek wefel geſt,[12]) gednak ſmuten geſt, gednak zdraw, ged [16 b] nak
nemoczen. Protozz my w teto kadi ſediecze, toczziſſto w nynyeyſſyem zzywotie,
wzzdy k kriſtowi ſedieti mame a k ńyemu ſye obratiti, genzz geſt ſluncze
ſprawedlnoſty. Alle Allexander weliky, genzz nas tyezze, chżeme-li czo od
ńyeho wzieti nebo myeti, geſt dyabel, genzz nam vkazuge ſwietſku marnoſt,
yako kriſtowi vkazowal wſſe hory. Od ńyehozz wſſeho nechagycze toliko mame
proſiti, aby neſtal mezi namy a mezi ſlunczem, to geſt gezukryſtem, panem
naſſim. Ale czozz geſt na ńyem, toho neprzepuſti,[13]) toczziſſto[14]) aby ſluncze,
toczziſſto kriſtus, dal nam ſwietlo miloſti ſwe. Ale czzaſtokrat chce, abychô[15])
proſili nyeczo ſwietſkeho, gymzz[16]) bychom byli odluczzeńy od praweho
ſluncze. Protozz odeymem kazzdu przihodu mezi namy a mezi[17]) bohem,
abychme mohli ſwe oczzi ſwuobodńye a bezpeczzńye bez przieżkazi zdwihnuti
a[18]) gey widyeti ſe wſſemy ſbozznymy. Amê.[19])

XX.

O Obyeti.[1])

PRawi miſtr Walerius[a]) weliky w trzietych knyhach, zze ńyekterake
dyetye vrozene podle oltarze ſtogye, kdyzz Allexander weliky obietowaſſe,

---

[a]) (tato tři sl. slabě červ. podtrž.).

XIX. [1]) sch [2]) (za sl.) a kdyzz — k ſlunczy (pouze) gêz ſedieſſe. [3]) weliky Alexander. [4]) neb. M
[5]) (jen) ſlychal. [6]) neſtuyte. [7]) sch. [8]) przyliſs. [9]) naſs ziwot. [10]) obraczywa. [11]) obraczywy.
[12]) sch. [13]) neprzepuſtieti. [14]) sch. [15]) abychme. [16]) gyz. [17]) sch. [18]) sch. [19]) ſe wſſim zboznym na wěky wiekow Amen.

XX. [1]) O gednom dietieti. (Na okraji:) Letha 1580 u Sº petra kazal ſem Dnica 3 poſt

B popadl kadidlńyczi, chtie gemu podati. horuczi vhel gemu na ramye vpadl, a kakzzkoli zzzhlo gey tak welmi, azz ſmrad tyech, genzz okolo ſtogiechu, doſſel bieſſe, wſſak ten giſty mladenecz proto wzzdy ramenê ſwym nehnul, aby obieti neprzyekazyl. [17 a] Allexander wida to nechal geho horzieti, chtie geho tak pokuſiti.

Duchownye takto:[2])

Naymileyſſy! ſkrze tohoto Allexandra, genzz wſſeczky narody przemohl, rozumye ſye kriſtus, genzz proti dyablu y proti ſwietu ſwitiezil, yakoz ſam rzekll: Vfayte, nebot ſem[3]) ya przemohl ſwiet. Naylepſſi obiet vczziňil, kdyzz za nas vmrzieti chtyel. Ale mladenecz, genzz przi te obieti ſtal, kdyzz Allexander obietowal, geſt kazzdy czzlowiek, genzz obiet dobrych ſkutkow obietowati ma[4]) Allexandrowi, toczziſs panu gezukriſtu, genż ſye za nas obietowal. Jakozz[5]) dauid dye: Obietugte obiet a vfayte w hoſpodina. Ale vhel horuczi pada na nas, to geſt kdyzz dyabel ńyekterym[6]) pokuſſeńím ſnazzi[b]) ſye naſſim dobrim ſkutkom prziekazzieti. Nebo pokuſſeńye dyabelſke geſt oheń, Jakozz Dauid dye:[c]) Ohńyems mye pokuſil, a neńye we mńye nalezena zloſt. Ale przikladem toho mladencze ramenem ſwŷ nemame pohnuti. Skrze ramye znamenawa ſye ſila w duſſi,[7]) genzz ma w nas byti, abychom obieti dobrych ſkutkow nezmrhali, Jakozz Swaty Jan dye:[d]) Blahoſlaweny muzz, genzz ſtrpi pokuſſenye. Ale Allexander, toczziſſto kriſtus, prawy Pan ſwieta, horuczim ohńyem paliti nas tyem dele przepuſſtye,[8]) aby ſtaroſti naſſie[9]) pokuſil, A take aby nam korunu wieczzneho zzywuota dal. Nebo[10]) yzzadny nebude koruno- [17 b] wan, leczz by ſtateczzńye boyowal.

XXI.

O yablku zlatem.[1])

ROzprawie Allexander mudrziecz o przirozeńy rozliczznych wieci,[2]) Zze miſtr Virgilius w rzimſkem mieſtie[3]) vſſlechtilu ſyen vczziňil. Proſtrzied te ſyeńy ſtal obraz, gezzto bohynye rzimſka byla. Ta drzzieſſe zlate yablko w ſwe rucze. A okolo te ſieńy w uokrſſlek ſe wſſech ſtran ſtogyeſſe obraz[4]) kazzde kragyny, kterazz gim poddana bieſſye, a[5]) myedieny zwonecz w ſwe rucze drzzieſſie. Ale kdy[6]) ktera kragina z tiech kragin chtiela ſye rzymyenom[7]) protywiti, ynhed ſye te kragyny obraz pohnul, a zwuonecz ſye zazwońyl.[8]) A rytyerz ynhed[9]) wyſſel, na myedyenê kony ſedye, na ſamy wrch te giſte[10])

---

[b]) zzi (nejasné, přetrženo a opraveno na vnitřním okraji) zzi. [c]) (tato tři sl. červ. podtrž.). [d]) Jakoz — dye (červ. podtrž.).

M pascali genz ſlowe Jubilate. [2]) sch. [3]) nebt ſam. [4]) ma obietowati. [5]) Jakozt. [6]) niektera-kym. [7]) ſyla duſſe. [8]) przepuſtij. [9]) ſtaloſtij naſſij. [10]) Neb.

XXI. [1]) O Rzymſke Bohyni. [2]) wieczech. [3]) (přips. na okraji:) v S. Petra kazaº 1579. Dnĩca 2 Trin. w nĕž piet brā bylo. [4]) sch. [5]) sch. [6]) kdyz. [7]) Rzymanom. [8]) yhned te kragyny zwonecz ſe zwonil. [9]) a yhned Rytirz. [10]) sch.

ſieńy, trziela kopim. A na tu giſtu kragynu, kterazz ſye myeńyla[11]) protywiti, B
hledyeſſe, A ynhed rzymene przyprawiecze ſie proti te giſte kragynye wygeli
a gy wyboyugicz z korzen[12]) zkazili.

Duchowńye etc.:[13])

NAymyleyſſy! Toto myeſto geſt ſyelo czzlowieczzie, genzz piet bran ma
k wychodu myeſſtyanow, toczziſſto piet ſmitow.[14]) W tom mieſtie[15]) vſtawena
geſt vſſlechtila ſyen, toczziſſto duſſe rozumna, W ńyżto vproſtrzed[16]) ſtogi
ńyekteraky vſſlechtili[17]) obraz, zlate yablko drzzie w rucze. Tento obraz geſt
podobenſtwie, kterezz duſſe ma s bohem. Ale trogye kralowſtwie geſt, genżto[18])
toto mieſto wyboyuge a gemu ſye protywi, A na[19]) to ſnazzili ſu ſye, aby
ſyeń koneczz [18 a] nyc zkazili, To geſt aby duſſi y tielo do horuczieho pekla[20])
przitahli. Ta trzi kralowſtwie gſu dyabel, ſwiet a tielo. Obrazowe gich gſu
nayprwe: Obraz dyablow geſt pycha, Obraz ſwieta geſt lakomſtwie, Obraz
tiela rozkoſs a[21]) ſmilſtwo. Totť[22]) gſu ti trzie obrazowe tyech trzi kralowſtwi,
O ńychż dye Swaty Jan: Wſſeczko, czozz geſt w ſwietye, toczziſſto w ſwietſkych
lidech, A[23]) nebo geſt pycha zzywuota, a nebo zzadoſt oczzi, a neb zla zzadoſt
tiela. Ale kdyzz czzlowiek znamena, zze ti obrazowe chtie tielo y duſſi za-
hubiti, Tehdy rozum ma ſye ynhed[24]) przyprawiti a ſtateczzńye proti ńym boyo-
wati, dokudż gich pod ſye nepodrobi,[25]) tak aby gemu wiecz s bozzi pomoczi
nemohli panowati.

XXII.

Od drzewa otrawencho.[1])

YAkozz prawi miſtr Plynius,[a]) zze geſt ńyekterake drzewuo w zzidowſke
zemi podle hory ſynay, gehozz owuocze przeſladku wuony ma. A podle toho
giſteho drzewa bydleſſye nyekteraky had, genzz ſlowe yakulus, ten wuonye
toho drziewa nenawidyel welmi.[2]) A protozz aby kwyet y owuocze toho
drzyewa[3]) zkazil, doſſed korziene toho drzyewa gedu napuſtill, A tak gyc
nakazil. Vzrzew to ten zahradńyk, genzz toho drzyewa oſtrzychal, wzaw[4])
dryak y[5]) wlil gey w ſtrzzen powrchu gedyne wyetwy[6]) a nebo prutu toho
drzewa, genzz welmí ged wypudyll od korzene gedem nakazze [18 b] neho
a drzewo yalowe y to[7]) k plodu nawratil.

---

[a]) wi — Plynius (červ. podtrž.).

[11]) miela. [12]) (tato dvě sl. sch.). [13]) sch. [14]) ſmyſlow. [15]) sch. [16]) v proſtrzedcze. M
[17]) vſſlechtily [syen] (přetrž.) niekteraky. [18]) gēz. [19]) nad. [20]) (om.) huryczyho pakla. [21]) sch.
[22]) To. [23]) sch. [24]) sch. [25]) nepodrazy.

XXII. [1]) (bez náp. Na okraji:) Dnica 8 Trin. Nati. BM. wlaku ſem kazal Anno 79.
[2]) welmi nenawidiel. [3]) toho drzewa y owotcze. [4]) wzew. [5]) sch. [6]) gedine wietwowij
[7]) drzewo ſkrzye y to yalowe.

Duchownye etc.:[8])

B Naymileyſſy! ſkrze to[9]) giſte drziewuo rozumye ſye dobry czzlowyek kazzdy. Owuocze toho giſteho drzyewa gſu dobrzi ſkutkowe gich, Jako ſam Gezziſs rzekl ſkrze ſwateho Matyegye:[b]) Od owocze gich poznate gye. To drzewo, toczziſſto czzlowiek, ſladke owocze, dokudż neſhrzieſſil, neſl, toczziſſto czziñil. ty ſkutky[10]) ſtary had nemohl trpieti, ale ged puſtyll w korzen, kdyzz k hrziechu przyprawyl czzlowieka prweho. A tak to drzewo bylo tyem[11]) gedem nakazzeno, zze owuocze ſladkeho nemohlo neſty. Nebo ſkrze mnohe dobre ſkutky, kakzkoli zafluzzile, yzzadny czzlowiek nemohl do nebe giti. Ale mudry zahradnyk, toczziſſto[12]) pan buoh, otecz nebeſky, vzrzew to wlil dryak w ſamy wrch gednoho prutu toho drzewa. Ten prut geſt panna Maria, Jakozz yzaiaſs Prorok rzekl:[c]) Wynde prut z korzene yeſſe. W ten prut vpuſſtyen[13]) byl dryak, kdyzz ſyn bozzi poſlan byll od otcze w brzicho panny Marie. A kdyzz ſye raczzil z panny naroditi, ged hrziechu od lidſkeho pokoleñye ſwu moczi wyhnal. A tak to drzewuo tyem dryakem w ſwu mocz ſye nawratilo, A wſſem dobrym, gichżto ten dryak doſſel, wieczzny zzywuot przineſlo.

XXIII.

O gedne propaſty.[1])

TAke Czzte ſye, zze geden czzas proſtrzyed Rzyma otewrzela ſye zemye tak welmi, [19 a] azz hlubokoſti zemye zdachu ſye yako beze dna.[2]) Na to gſu tazañy bohowe, kterak by ta propaſt[3]) mohla zatworzena byti. Odpowiedieli gſu a rzkuce: Nebude zawrzena ta propaſt, gedyne aczz by ñyekto dobrowolñye ſye w ñy pohrzizil. Ale kdyzz yzzadny nemohl k tomu nalezen byti, Azz tak dluho, zze geden prziſſel, gmenem Akulius, I rzekl myeſſtyanom rzimſkym: Wy gſte[4]) czely rok mne w rzymye k me liboſti odpuſtili zzywu byti, a[5]) kdyzz by rok mynul, ſ weliku radoſti chczi tam wſkoczziti. Tehdy rzimene ſgednawſſe ſye k tomu prziſtupili a gemu wſſeho[6]) powolili. Tehdy on pozzywaw zzen y zbozzie ſwobodnye y[7]) k ſwe wuoli, kdyzz rok mynul, na kraſnem koñy prudkym ſkokem wſkoczzil w tu propaſt,[8]) A ynhed ſye zemie zawrziela.

Duchownye takto:[9])

Naymileyſſi! Skrze rzim tento ſwiet ſye znamenawa, proſtrzied ñyehożto geſt peklo, yakozz mnozi prawie, genzz bieſſie otewrzieno przed bozzim narozeñim, a bez czzifla do ñyeho padali. Protoż od buoha, toczziſſto od prorokow, odpowied ſme brali, zze ñykdy nebude zawrzyeno, gelizz panna porodi ſina,

---

b) (tato dvě sl. červ. podtrž.). c) Jakozz — rzekl (červ. podtrž.).

M 8) sch. 9) toto. 10) Tiech ſkutkow. 11) sch. 12) sch. 13) puſſtien.

XXIII. 1) O zemi. 2) beze dna yako byti. 3) propaſt ta 4) byſſte; Wy (sch.). 5) sch. 6) wſſeczko. 7) a. 8) w tu propaſt (sch.). 9) sch.

genzz by za lidſke pokolenye proti dyablu boyowall, A duſſye geho s boz- B
ſtwim do pekla wſtupila by. Protozz mate wiedieti, zze nykdy wyecz peklo nebude otewrzieno,[10]) gedyne leczz by kto dobrowolnye gye chtyell [19 b] otewrzieti[11]) ſkrze ſwe hrziechy.

XXIV.

Od toho, geſſto ſkleńyczi vczzynyl.[1])

Tyberius[a]) Czyeſarż kralowal[2]) w rzymye, genzz dokudż rzyſſe neprzyyal, byl[3]) mudreho wtypu, kraſne wymluwy a[4]) ſſtyaſten v bogi bieſſie, Ale potom, 5
kdyzz byl Cziefarzem wolen, ſlozzyw Rytierzſke odieńye, nechaw boyow, Rozpuſti ſye,[5]) lid rzimſky welmi ſuzzil,[6]) Wlaſtnye ſwe ſyny hubil, radu ſtarſſich zabil, ſkrownoſt zawrhl.[7]) Toho czzaſſu byl geden rzemeſlńyk, genzz vdyelaw ſkleńyczi dyelem tazzenym nebo kowanym y dal gemu. A[8]) wzaw tu giſtu ſtkleńyczku[9]) Tyberius, gy o ſtyenu vderzil, azz ſye wehnula. Tehdy[10]) 10
ten giſty rzemeſlńyk wzaw kladywuo, a tu giſtu ſtklenyczi yakożto myed kowańym oprawil. Ale otazaw geho Tiberius, aby geho zprawil, kterak to muozz byti, On odpowiediel: Toho rzemefla yzzadny nevmye na zemi, gedyny[11]) ya. Vflyſſaw to Tibeius ynhed kazal geho ſtieti a rzka:[12]) By ſye tomu[13]) gyńy nauczzili,[14]) a to w uobyczzey weſſlo, za nycz by neſtalo zlato 15
ańy ſtrziebro etc.

Duchowńye:[15])

Naymileyſſi! Tento Tiberius znamenawa ńyekterake lidi, genzz prwe nezz k duoſtogenſtwi przigdu, pokoyńy y[16]) pokorńy gſu, Ale kdyzz duoſtogenſtwie doſahnu, wſſyet[17]) opak obratye. Jakozz obeczne prziſlowie geſt, Zze czti mrawy myeńye,[18]) Ale rzyedko w lepſſie. Ale rzemeſlńyk, genzz dal czti 20
ſkleńyczy, [20 a] geſt chudy, genż bohatemu dawa dary. A kdyzz ſye gemu nelibie, vderzi gymy o zemi a nechće gich przigieti. Pak-li by chudy zafie przyyal gye, wiece proti ńyemu w hnyewu zayzze ſye,[19]) a gemu wſſeczko, czo ma, poberze, a naypoſledy[20]) hrdlo gemu odeyme.

XXV.

O dczerzi Cziefarzowie.[1])

Byeſſe ńyekteraky Cziefarz, genzz myel gedynku dczeru, welmi mylu, 25
gyżto vdyelal ſyen kraſnu, w ńyżto przebywaſſie ſ gednu dyeweczku namy-

---

[a]) (toto slovo červ. podtrž.).

[10]) wicz nebude odewrzeno peklo. [11]) chtiel ge odewrzeti. M

XXIV. [1]) O Sklenarzy. [2]) kralowaſſe. [3]) sch. [4]) sch. [5]) rozpuſtiſſe. [6]) welmie s vzil. [7]) sch. [8]) sch. [9]) ſkleniczy. [10]) Tedy. [11]) gedine. [12]) rzkl. [13]) toho. [14]) nenauczili. [15]) sch. [16]) a. [17]) doſyhnu wſſak. [18]) mienij mrawy. [19]) zażie ſe. [20]) naposledy.

XXV. [1]) (sch. Na okraji:) Dnica 2 Adventus.

B loſtňyczi[2]) a[3]) ňykam newychazieſſe. Wſſak myegieſſye ſwe poſły, genzz bychachu y[4]) ſem y tam. A czozzkoli ſye wňye ſtalo, wſſeczko[5]) gim rozprawieli, kakzzkoli y tayne wieci byli. Pro kteryzzto byeh tak ta[6]) dczera toho Cziefarze yako namyloſtnycze,[7]) obye[8]) netoliko Cziefarzowi, ale y gynym mnohym v mrzkoſt byli a gye[9]) mrziechu.

Duchowňye:[10])

NAymileyſſy! Czielarz tento geſt pan buoh wſſemohuczi. Dczera geho geſt duſſe; ſyeň vďyelana geſt ſyelo ze czztyrz elementow vdyelane.[11]) Namyloſtnycze te dczery geſt ſrdcze; bude-li namiloſtňycze dobra, bude y dczera dobra. Poſlowe gſu vſſy, yazik, oczzi, ſkrze ňyeżto ſrdcze ſye nadyma, A yazik mluwi, nemage wahy ańy rady Sſalomunowy[12]) poſluchage, kdezz dye: Czzas mluweňye a czzas mlczzeňye. Tyem giſtím, geſſto zdc neradi mlczzie, bude[13]) w ſudny den zapowyedyeno, aby gyzz nemluwili.[14]) Neb[15]) kazzdy hrzeſſny oňyemye, Neb proti ňyemu bude ſwiedomye mluwiti,[16]) wſſeczko ſtworzenye proti [20 b] ňyemu wolati bude, A kriſtus ſwe rany otewrze a vkazze. Ale nyňye gſu czzaſowe vſtaweny, yakozz Sſalomun dye: Netoliko czzas mlczzeňye, ale czzas mluweňye, a zwlaſſtie we dwem, To geſt w ſwate zpowiedy a nabozzne modlitbie.

XXVI.

O zzywotie trzi mudrczow.[1])

Czzte ſye take o trzyech mudrcziech, kdyzz byli w[2]) geden czzas otazany, Czo by bylo nayſilnyeyſſyeho w ſwietie, Geden odpowiedyel, zze wino, Druhy odpowiediel, zze zzena, Trzieti odpowiediel, zze kral, A wſſichny prawdu powiedieli. Wyno geſt duch ſwaty, genzz appoſſtoly opogil,[3]) zze weſſken ſwiet przemohli. Zzena geſt panna Maria, gêzz krale wſſemohuczieho k tomu przywedla, aby pro nas pro hrzieſſne trpyell. Nebo kdy[4]) by byl z zzeny tieleſenſtwie neprzyyal, nykdy by nebyl trpyel. Ale kral geſt modlitba nabozzna. Neb yakozzto kral[a]) w ſwem kralowſtwi ſtatecznye czzyny, czozz chce, Takezz nabozzna modlitba mocznye gde przed obliczzey bozzi a wſſeczko obdrzzi, czozzkoli[5]) ſye gi libi.

---

[a]) (za tím ps.) wſſem (přetrž.).

M [2]) naymiloſtnieyſſij. [3]) sch. [4]) sch. [5]) to wſſeczko. [6]) sch. [7]) nemiloſtnicze. [8]) sch. [9]) gey. [10]) sch. [11]) sch. [12]) ſſalomuna. [13]) bieda. [14]) zapowyedyeno — nemluwili (sch.). [15]) kdyz. [16]) mluwiti ſwiedomij.

XXVI. [1]) (sch.; na okraji:) nikda neni prawêa Rogationis Z Edraz 2 cap. 3. [2]) sch. [3]) opogyl byl. [4]) kdyz. [5]) czoz.

XXVII.

O trziech puſtênyczech.[1])

Czzte ſye take w zzywotech otczow ſwatych, zze byli Czztyrzie puſten- B
nyczy w gednom domu dobreho zzywuota. A tak gednu chwili geli ſye mezi
ſebu mluwiti tyezzcze,[2]) aby kazzdy powiedyel ſwu cztnoſt. Prwy rzekl, zze
by byll welmi pokorny, tak yakozz ſye gemu zda; Druhy rzekl, zze by byll
trpyedlywy; Trzieti rzekl, zze rad poſlucha [21 a] toho, ktoz mluwi o bohu;
Czztwrty rzekl, zze rad ſye[3]) poſti y modli. Czztyrzie ſpolu ſgednali ſye,
modlili ſu ſye, aby pan buoh gim zgewil, ktery by z nych byll[4]) nayhod-
nyeyſſy. A vſlyſſali gſu hlas rzkuczi: Prwny z was myc[5]) gíma, Druhy mye
drzzi, Trzieti mye wiezze, Czztwrty mye noſy. A tak kazzdy w ſwem rzadu
bude mye drzzieti, aczz mye ze wſſeho ſrdcze bude milowati.

XXVIII.

O gedne kralowc.[a])[1])

Byeſſe nyekteraky kral mudri y bohaty, genzz myegieſſe zzenu welmi[2])
mylu, kterazz zapomenuwſſy prawe laſky k ſwemu krali, trzi ſyny k kralow-
ſtwu porodila z cizolozzſtwa, genzz biechu wzdy kraly protywny, A w nyzzadne[3])
wieci k nyemu podobny nebyli. Napoſledy po tyech trzyech z kraloweho
ſemene czztwrteho ſyna poczzala, porodyla y odchowala. Ale przyhodylo ſye,
zze kral, ſkonaw ſwe dny, ſ tohoto ſwieta ſnyde, A w kralowem hrobye
pochowan byeſſie. Tehdy ynhed po geho ſmrti czztyrzie ſynowe naprzied
gmenowany yali ſye o kralowſtwie krykowati.[4]) W tu dobu rytierz nyekteraky
ſtary, nyekdy mrtweho krale tayny nebo tayna rada zwlaſſtye, knyezzatom
y rytierzom toho kralowſtwie takto wece: Poſluchayte rady me! hodne geſt
wam, aby tyelo pochowane kralowo z hrobu wen wynyato bylo. A[b]) z tiech
czztyrzz ſynow kazzdy luczziſſtie a ſtrzielu hotowo w ſwu ruku aby[c]) myeli.[5])
A kteryzzkoli z nych tielo [21 b] otcze ſweho mrtweho zaſtrzielil by, aby
byll[6]) kralem nad gynymy. Ta rada ſye wſſem ſlibila, A tak[7]) krale z hrobu
wynyali a k gednomu drzewu przywazali. Tehdy prwy ſyn ſtrzelu ſwu ſtrzielil
a[8]) w prawu ruku otcze welmi ranyl.[9]) Protozz yakozzto dyedicz gedyny
a pan kralowſtwie toho[d]) welebieſſe ſye. Ale druhy zatoczzyw ſtrzielu blyz
od uſt ſtrzielil. Protoż nad prweho kralowſtwie ſobie przipiſowaſſye. Ale trzieti
ſrdcze kralowuo ſwu ſtrzielu proſtrzielil, genż mnyeſſie, by proto przed ſwymy

---

[a]) lowe (červ. podtrž.). [b]) (za tím ps.) kdyzz (podtečk. a přetrž.). [c]) (podeps., červ. podtrž.). [d]) (ps.) tweho, w (podtečk.), to (nadeps.).

XXVII. [1]) (sch.; na okraji pozd. rukou:) O milowanij pana Buoha. [2]) tizycze. [3]) ſe M
rad. [4]) byl z nich. [5]) mne.

XXVIII. [1]) O cztirzech ſynech. [2]) sch. [3]) a y w zadne. [4]) (za tím sl.:) kteryby z nich miel kralowati. [5]) aby hotowu w ſwu rukuu mieli. [6]) ſweho mrtweho otcze hlube zaſtrzely bude. [7]) tak ze. [8]) sch. [9]) tiezcze ranil otcze.

bratry beze wſſieho kryku myel kralowſtwie giſte [10]) obdrzzieti. Ale Czztwrty, naymlazzſſi a prawy ſin, kdyzz prziſtupil k tielu otcze ſweho, tyezzcze wzdechl a hlaſem welikym a zzaloſtywym takto rzekl: Buoh toho neday, bych ya tyelo otcze ſweho zzywcho nebo mrtwcho rańyll. Y yal ſye czelowati geho. Vzrzewſſe to kńyczzata y weſſken lid toho kralowſtwie, mladencze toho [11]) zdwihſſe yakozzto praweho dyedicze a pana toho kralowſtwie na mieſto otczowo gey poſadili, A ony trzie wſſeho duoſtogenſtwie y wſſie czti zbawili ſye.[12])

Duchownye: [13])

NAymyleyſſi! Tento kral mudry y [14]) bohaty znamenawa krale nad krali, toczziſſto kryſta, pana naſſeho, genż czzlowieczſke przirozenye z zwlaſſtńye ſobie miloſti [15]) przitowarziſſyl; kterezzto przirozenye potom yalo ſye ſmilnyti, po lozziech cizich chodye, myloſt bozſku zawrhlo, Trzi [22 a] ſyny z czizołożſtwa porodylo,[16]) toczziſſto [17]) pohany, zzydy a kaczierzie. Z ńychzzto prwy rańyl krale w ruku, kdyzz mileho naſſeho pana gezukriſta nauczzeńye pohan zawrhl a ſwe [18]) ſluhy k ńyemu poſlaw rozliczznymy ranamy k ſmrti geho rańyl. Druhy ſin, toczziſſto zzid, krale nad krali poſtrzielil [19]) w uſta, kdyzz rzekli: Poďte, zbigme geho yazikem. Take kdyzz gſu gey napageli zluczzi a octem. Trzieti ſin naynewyerńygeyſſy, toczziſſto kaczierzz, ſwrchowaneho krale ſrdcze neprzieſtawa proſtrzelowati nalepnym [20]) ſſypem, kdyzz bez prieſtawańye ſnazzyc ſye kaczierzi ſſypy ſweho prokleteho vczzeńye wſſeczky wierne krzieſtyany, gymżto geſt gedine ſrdce a gedina duſſe w gezukriſtowi, panu naſſem, netoliko proſtrzieliti,[21]) Ale yakozzto hltawi wlczie rozdieliti y roztrhnuti vſilugi.[22]) O ńychżto Dauid dye:[e]) Zuoſtrzili [23]) gſu yaziky ſwe yakozzto hadowe. A tudyezz:[f]) Przipravili gſu ſtrziely ſwe, aby proſtrzielili we tmye praweho ſrdcze. Ale Czztwrty ſin, toczziſſto dobry krzieſtyan a ſwaty, w ńyzzadne wieci nechce obrańyti ſyela otcze ſweho, toczziſſto pana naſſeho gezukriſta, Ale liba y [24]) czti, poſlucha y oſtrzyeha wſſech bozſkych przikazań, geho myluge ze wſſeho ſrdcze,[25]) ze wſſie duſſe, ze wſſie myſli, a ſweho blizzńyeho yako ſam ſye. Take bude zdwyzzen od knyezzat, toczziſs od ſwatych angelow y [26]) ode wſſech ſwatych na ſtoliczi otcze ſweho, toczziſſto do nebeſkeho [22 b] kralowſtwye.

XXIX.

Od zlodyegye a zzeny.[1])

NYekteraky zlodyey do domu ńyekterakeho bohateho prziſſel, A wſſed na ſtrziechu yal ſye poſluchati, geſſtie-li by kto w domu bdyel.[2]) Vczzyw to

---

[e]) O — dye (červ. podtrž.). [f]) A tudyezz (červ. podtrž.).

M [10]) gyſtie. [11]) sch. [12]) ſe zbawili. [13]) sch. [14]) a. [15]) zwlaſſtie miloſtij ſobie. [16]) porodila. [17]) totizto z czyzołożſtwa. [18]) sch. [19]) proſtrzelil. [20]) naylepſſim. [21]) proſtrzelily. [22]) sch. [23]) zaoſtrzyli. [24]) a gey. [25]) ſrdcze ſweho. [26]) a.

XXIX. [1]) O zlodiegy; (na okraji:) Ad uigilādū. [2]) bydlel.

hoſpodarzz toho domu, poſſeptaw ſwe zzeńye y rzekl: Otyczz mne nahlas,[3]) B
kterak ſme tohoto[4]) zbozzie, gēzz mame, nabyli, a neodpadny rzieczzi, do-
kudzz nepowyem[5]) tobye. Tehdy zzena:[6]) O myly pane, powiez mi, poń-
yewadżs nebyll kupczem ańy take lichewńykem, kteraks tak welikeho peńyeze
doſahl, genzz maſs? Ale muzz, yako by nyekterak proſbu vſtawiczznu ſwe 5
zzeny byll przipuzen, Rzekl gi: Nepraw yzzadnemu, czotť tobie budu prawiti.
Byll ſem ńyekdy zlodiegem, a noczńym kradezzem to, czozz nyńye mam,[7])
ſhromazdil ſem. Zzena wece: Dywim ſye tomu, zzes nebyl popaden. Odpo-
wiedye muzz: Nebo miſtr muoy byl mye ńyekdy nauczzill gedno ſlowo,
ktereżto kdyzz ſem ſedmkrath[a]) rziekal,[8]) kdyż ſem chtiel do ktereho domu 10
dyeru nebo oknem, wſtupye na lunu myeſeczznu[9]) ynhed ſem tam byll beze
wſſeho hrzmetu[10]) y beze wſſeho vrazu; A pobera to, czozz my ſye libilo,
po tezz lunye myeſeczzne wen ſem wyſtupill, A tak ſem vſſel, zze mne ńykdy
yzzadny[11]) nepopadl. Tehdy zzena:[12]) Proſim tebe, mily pane,[13]) powyez
mi to ſlowuo, gehozzto moczi bez ſſkody y bez vrazu tolikrats[14]) kradl. 15
Tehdy on:[15]) hleday, powyemť, ale aby yzzadnemu gíne[v] [23 a] neprawila.
Ay, tatoť gſu ſlowa, kterazz ſem ſedmkrat rziekal: Skoczzil ſem, ſkoczzil ſem.
Po tey rzieczzi zzena vſnula, Ale muzz vczzynyw ſye ſpye, yal ſye chrapati.
Tehdy zlodyey ſ weliku radoſti rzekl ta ſlowa ſedmkrat, a na lunu myeſſeczznu
rozkrzidlyw rucze y noze wſieſti chtiel. A ynhed ſkrze okno do domu vpadl 20
a weliky hrzmet[16]) ſebu vczzińill, zlamaw ſobie ledwie y ramye yako mrtwy
lezzieſſie. Tehdy hoſpodarz yako procziťyw ze ſna tazaſſe, Czo by to bylo,
a kterak by vpadl. Tehdy ten giſty zlodyey odpowiedyel: Illſtywa ſlowa
a[17]) rzeczz mye oklamala a ma nemudroſt. Nebo kazzdy,[18]) ktozz lſtyweho
poſlucha, ten[19]) bude zklaman, Ale ktozz ſye geho wyſtrziezze,[20]) tomu 25
blaze etc.

Duchowńye:[21])

Naymyleyſſy! zlodyey tento geſt dyabel, genzz ſkrze zle myſſleńye w ſrdczi czzlowieczziem ſkrze powoleńye okna y dyery czzyńy.[22]) Ale muzz, genzz s ſwu zzenu[23]) odpoczzywal, geſt dobry paſtyrzz, genzz k koſtelu geſt oddan, genzz mezi ſebu magi ſye raditi, kterak by mohli podobńye zgednati, 30
aby ďyabel ſkrze paprſlek myeſeczzny, toczziſſto ſkrze miloſt bozſku y po-
mocz matky buozzie z gich ſrdecz wypadl do horuczye[24]) pekla. Nebo
dyabel geſt prawy zlodyeg, genzz w noczi, toczziſſto w hrzieſſie, rad by
kazzdeho duſſy wydrzziel. A protozz paſtyrzz ffararzz nebo gyny ma bdyeti,
aby owecz geho s ſebu nepoyal na wieczzne zatraczenye. 35

---

[a]) (ps.) ſedmdeſatkrath, deſat (přetrž.).

[3]) nad hlas. [4]) toho. [5]) neodpovim. [6]) zena wecze. [7]) nynij mame. [8]) rzekl. [9]) mie- M
ſycznu. [10]) hrzmotu. [11]) zadny. [12]) zena wecze. [13]) mily pane proſym tebe. [14]) kolikrats.
[15]) on wecze. [16]) hrzmt. [17]) y. [18]) sch. [19]) kazdy ten. [20]) wyſtrzyha. [21]) sch. [22]) czinij hrzmot.
[23]) panij. [24]) horuczyho.

XXX.

Od Rytierzie, ktoryzz byl Manem kralowỹ.[1]) [23 b]

B Nyekteraky rytierzz, gſa manem ńyekakeho[2]) krale, tyezzcze gemu zawyńyll. Poſlal k ńyemu rytierze a przately ſwe, aby ſye zań przymluwili, aby kral raczzil ge[v] ſwu miloſt dati. A tak zze gemu tyezzcze miloſt vprosili Pod takuto[3]) vmluwu, aby ke dworu kralowu pyeſs y gyezden ſpolu, napoly gda a napoly geda bez przietrzzi prziſſel,[4]) A k tomu aby s ſebu przywedl naywyernyeyſſeho przietele a kayklerzie a naywieczzeho neprzietele ſweho. Vflyſſaw to welmi ſye zamuti, y yal ſye myſliti, kterak by to mohl naplńyti. Ale gedne noczi, kdyzz ńyekterakeho putńyka byl przyyal do domu ſweho,[5]) tayńye rzekl zzeńye ſwe: Wieru, zze[6]) putnyk tento welike peńyeze neſe s ſebu. Protozz ya chczi, yakzz[7]) ty radiſs, toho putnyka zahubiti, a budem peńyeze mieti. Tehdy ona:[8]) Dobra geſt rada, mńye ſye dobrzie libi. Potô, kdyzz wſſichńy zeſnuli w domu, na vſwitie ten giſty rytierz wſtal, A zbuďyw toho putńyka giti gemu pryczz kazal; A gedno tele z ſwych telat zabil a w kuſi zrubal a wkladl v pytel, a zbuďyw ſwu zzenu, daw gy ten pytel, aby ńyekde w kutie ſchowala, y rzekl k ńy: hlawa ſ rukama y ſ nohama toho putńyka geſt, ktoruż[9]) wlozzil[10]) ſem w tento pytel, Ale[11]) wſſeczko tielo geho s droby ſem w chlewye pochowal. A rzek to zzeńye ſwe ńyeczo peńyez vkazal, yako by gye od putńyka pobral. Ale kdyzz den bieſſe prziſſel, aby ſye [24 a] krali ſwemu vkazal, Wzaw na prawo pſa a ſyna ſweho maleho w lono a zzenu ſwu na lewuo, k tomu piekńy końyk ſwuoy maly, y yal ſye giti. A kdyzz k hradu ſye przyblyzzowaſſe, prawu nohu na hrzbet pyekneho ſweho końyka geda wlozzil, a lewu po zemi ſſel. A tak pyeſs y gyezden na hrad y na kralow dwuor wſſel. Vzrzew to kral y ſ tyemy, ktozz[12]) przi tom ſtali, Welmi ſye dywieſſie; y wece gemu:[13]) kdezz geſt twuoy przetel[14]) nay-wyerńyeyſſi? Tehdy ten giſty rytyerz wyńyem nozz vrziezal pſu vcho, genzz krziczzieſſe pryczz byezzie. Po male chwili ten rytierz odwolal gey zaſie, an krwawie wratil ſye[15]) k ńyemu, a raduge ſye gemu. I wece rytierz, vkazaw na pſa: Ay, krali y pane muoy! Totť muoy przetel naywyerńeyſſy,[16]) gehozz ſem s ſebu przywedl. Tehd[a])[17]) kral:[18]) kdezz[19]) geſt twuoy kayklerz? A on vkazaw na ſweho maleho ſyna y wece: Ay, pane y krali! Neńyeť kayklerze na ſwietie, by mńye take vtieſſeńye vczinill, yako kdyzz widim ſina ſweho, an przede mnu hra. y wece gemu kral: kdezz geſt neprzietel twuoy? Tehdy ten giſty rytyerzz ńycz nemeſſkaw y dal ſwe zzeńye pohlawek[20]) a rzka: Proczz ty tak neſtydaſye wzhledaſs na meho pana krale? A ona ynhed wzkrziczze welikym hlaſſem: O zlorzieczzeny morderzi, proczz mye tepeſs? Zdas w ſwem domu geſſtye zzaloſtne[21]) wrazzdy neſkonal? Slyſſte wſſichńy y ty, mily krali,

a) nedops.

M XXX. [1]) O zienſke zlofti. [2]) ſa man niekterakeho. [3]) takowutu. [4]) bez przytrzi przygel. [5]) do ſweho domu. [6]) zeno ze. [7]) acz. [8]) ona rzekla. [9]) (tato dvě sch.). [10]) wkladl. [11]) a. [12]) ktoz ſu. [13]) gemu kral. [14]) przytel twoy. [15]) ſe zaſe. [16]) przytel moy neywiernieyſſij. [17]) Tedy. [18]) kral wecze. [19]) kde. [20]) policzek. [21]) zaloſtiwe.

Zze muoy muzz pro hubene peńyeze ńye [24 b] kakeho chudeho putńyka w ſwem domu zamordowal. Vſlyſſaw to ten giſty rytierz, opiet gi dal zahlawek a rzka: O zlorzieczzena zzeno, procż krzywie na mye wynu[22]) czpaſs, a zzc[23]) ſye neſtydiſs? Tehdy ona z toho rozhńyewawſſi ſye przede wſſemy krzikla a rzkucz: Podte do geho domu, a vkazzi wam mieſto, w ńyemzz toho zahubeneho putńyka hlawu, nohy y rucze pochowal geſt, A ten chlew, w ńyemżto wſſeczko tielo y ſ droby pochowal geſt. Vſlyſſewſſe to ti giſti, geſſto przi tom ſtali, chtiecz toho zkuſiti, geſt-li prawda, do domu toho giſteho rytierzie ſye brali.[24]) Alc ta giſta zzena przibyehſſy[25]) otewrzela pywńyczi, kdezzto pytel s teleczim maſem byeſſie pochowan. genzz[26]) brzo odkopawſſe wyńyeli ten giſty pytel. Vzrzewſſe, ano telecze maſſo, przieliſs ſye tomu dywiechu. A ſeznawſſe mudroſt toho rytierze, gemu hodnu chwalu wzdali, genzz[27]) potom k kralowie miloſti zwlaſſtye byl przikazan.[28])

Duchowńyc pak takto:[29])

NAymyleyſſy! Tento rytierz. genzz naywyſſeho krale mileho ztratil, geſt kazzdy hrzieſſny, genzz k uobdrzzeńy pana ſweho miloſti poſiela naprzied przymluwcze ſwate k bohu,[30]) yakożto przately ſwe przibuzne. Alc aby panu ſwemu doſti vczzinill, ma giti pieſs y na końy. Pyeſs yako[31]) zemſke wieci a mynule potlaczzuge, gyezden nebeſkych wieci ze wſſeho ſrdce zzadage a w ńych ſye kochage. Pſa take ſweho na prawici za przietele ſweho naywieczzieho ma s ſebu weſti,[32]) toczziſſto angela [25 a] ſweho nebo paſtyrze ſweho, buď kazatel nebo zpowiedlńyk, genzz duſſe geho ma ſtrzieczi, gehozz kakzzkoli[33]) negednu, ale mnohokrat[34]) nożem ſwych hrziechow vcho obrzezuge, awſſak k ńyemu wzzdy ſye nawrati, geho taynoſti yzzadnemu nezgewuge a w geho proſpiechu wzzdy ſye raduge. Take ma drzzieti kayklerze, toczziſſto dyetie[35]) w ſwem lońye, toczziſſto[36]) ſwiedomye, newynnoſt ſwrchowane pokory, kterezzto ſwiedomye bude-li dobrzie zprawowano, duſſiczka ſye kazzdeho welmi vtieſſi. Alc zzenu[37]) na lewiczi za neprzietele newyerneho s ſebu[38]) ma weſti, toczziſſto rozkoſs ſyela nebo[39]) leſt ďyabelſku a nebo ſwiet, genzz taynoſt kazzdeho czzlowieka przed czzeledi kralowu na ſmrt pronaſſie, toczziſſto przed rziſſy nebeſku. Tehdy hodńye taky czzlowiek bude w ſwe mudroſti chwalen, genzz takym lſtem vmyel s bozzi pomoczi odolati, tayńye ſwe tele zabyw,[40]) Toczziſſto ſwe tielo rozumnye morzie, toczziſſto[41]) poſty, modlitbamy a[42]) gyný vtrpeńym[43]) gye w kriſtowi pochowal, A napoſledy koneczznu miloſti[44]) kriſtowi k wyecznemu krali przikazan[45]) na wieky.

---

[22]) winnu na mie. [23]) sch. [24]) braly ſe. [25]) przedbiehſſi. [26]) gez. [27]) gez. [28]) kraly zwlaſſtie milosti byl przywazan. [29]) sch. [30]) k bohu ſwate. [31]) sch. [32]) s ſebu ma neſti. [33]) sch. [34]) mnohokrat kakzkoly. [35]) drzeti hercze to czilee dietie mile. [36]) totiz. [37]) A zena. [38]) ſſeſt s ſebu. [39]) a nebo. [40]) zabiw ſwe tele. [41]) sch. [42]) sch. [43]) vtrapenim. [44]) miloſt [45]) przywazan.

XXXI.

O zzaku a O layku ſye takto czzte: [1])

Bywſſa dwa bratry, geden zzak a druhy layk nebo neuczzeny. A ta oba prziwata gſſa w zakon do gednoho klaſſtera. Ale kdyzz zzak ſwuoy czzas ztrawil w zpiewanÿ, w czzteny, w piſmye y w rozliczznem ſkladanÿ, Vdalo ſye gednu, zze otazal ſweho bratra neuczeneho, [25 b] kterak by ſwuoy czzas ztrawil, kdyzz piſma nevmye. Tehdy on gemu odpowiedyel: Dawno ſem ſye trzi liter nauczzil, kterezz na kazzdy den w ſwem ſrdczi prziemyetam. Z nychżto prwa geſt czzerna, druha czzerwena a trzietie ſtkwuczie. Tehdy zzak tazal, ktera [2]) by gmena byla tyech liter. A on odpowiediel: [3]) Prwa littera geſt pamyet y wzpomynanye hrziechow mych, genzz yako czzerny gſu a tyezzczi littera geſt czzerwena, To geſt pamiet rozena krwe meho ſpaſitele y ſtwuorzitele, pana gezukriſta, genż na ſwatem krzizzi za mye hrzieſſneho hubeneho pieti potoky z ſweho ſwateho tiela raczzil hoynye proliti, ne naſſi zaſluhu, ale z ſweho welikeho miloſrdenſtwie. Trzietie littera geſt ſtkwuczie, toczziſſto zzadoſt nebeſke radoſti y te wſſye rziſſye nebeſke, genzz w bycłem ruſſye naſleduge [4]) beranka, naſſeho mileho pana gezukriſta, [5]) kamzz ſye koli obrati. Vſlyſſaw to zzak wzzdyczky bratra ſweho wſſeho vmyenye malo nebo yako nycz nepoczzitaſſe. [6]) Protozz yzzadny vczzeny zzywuota a [7]) nebo dobrych nrawow [8]) nezamyetay. Zagiſte yzzadny czzlowiek newie, geſt-li nenawiſti bozſke hoden czzily miloſti. Nebo czozzkoli lide czzynye, vmyſl gich wſſeczko [9]) ſudy.

XXXII.

O mluwenÿ Petrowie k gezzyſſowy. [1])

Czzte ſye w knyhach o mluwenÿ ſwateho Petra ku panu [26 a] Gezziſſowi, kdyzz [2]) dye: Widyel [3]) ſem kdys pyet muzzow, kterezto nyekterzi lide za blazny myeli: Prweho ſem widyel, an gye pyeſek morſky tak chtywie, azz mu ſuobu ſtranu vſt [4]) wen ſye ſypaſſe. Gyneho ſem widyel, an ſtaſſye nad yamu ſiry a ſmoly plnu, z nyczzto ſmrad netrpyelywy wychazieſſye. Trzieticho ſem widyel w horuczi peczi lezziecze, kteremużto tak welika horkoſt ſtaczziti nemohla, nebo chwataſſye giſkry, genzz z peczi letyechu. [5]) Cztwrteho ſem widyel, genzz na wyſoſti chramu ſedyeſſe, aby wyetr lapal, a wzzdy vſta otewrzel, [6]) aby kazzdy czzlowiek gey widyel ſ uotewrzenymy vſty. Pateho ſem widyell, genzz vdy [7]) ſwe, rucze y noze, a czozz mohl doſieczi, vſty ſwymy hltawye zzraſſye.

XXXI. [1]) (bez nápisu). [2]) kteraka. [3]) odpowiedie. [4]) naſledugy. [5]) Pana Jhezukryſta mileho. [6]) malo nebo yako nicz vmienij nepoczitaze. [7]) sch. [8]) mrawow. [9]) wſſeczky.

XXXII. [1]) (bez nápisu; na okr.) Dnica prie post S. Trin. [2]) kdez. [3]) wiediel. [4]) sch. [5]) letachu. [6]) otwieral. [7]) wzdy.

Duchownye:[8])

Naymyleyſſy! ſkrze prweho muzze, gêzz pyeſek morſky gedyeſſye, B
mozzem znamenati lakomeho, yako mudry Sſalomun prawi:[9]) Geden geſt
a druheho nema, a wſſak dyelati neprzieſtane aný pomyſli, By rzekl: dyelam
a[10]) newyem, komu ſye doſtane. Prziklad o onom bohatczi, kteryzzto rzekll:
Zborzim ſtodoly ſwe a wieczzye vczzyným, A tak wſſeczko, czozz mi ſye 5
obrodi, ſwezu a dyem duſſi ſwe: Duſſe ma, maſs mnoho dobreho polozzeno
na mnoha leta; odpoczzywagicz[11]) gez, py a hoduy.[12]) Ale rzekl gemu buoh:
Blazne! Teto[13]) noczi duſſi twu wezmu od tebe, ale czos prziprawil, czzye
bude? Tak geſt kazzdy,[14]) ktoz zbozzie hromazdi[a]) [15]) [26 b] a nenye w boze
bohat. O druhem, geſſto ſtal nad yamu, ten ſye przirownawa k ſmilnemu[16]) 10
a k lakotnemu,[17]) O nychzz Swaty Pawel dye:[b]) Ale nyńye y placzze dyem
z tiech, genż gſu neprzietele krzizze kriſtowa, gichżto konecz zahuba, a gichzzto
buoh brzicho[18]) geſt. Take oheń a ſyra czzaſto napuoy gich bude v wieczz-
nem zatraczeny. Trzieti, genzz w horuczi peczi lezzieſſe, znamena[19]) ty, genzz
po czti ſtogie a nad gyne zbozzim nebo vrozeńim ſye welebie, chude lupye. 15
O nychż piſmo dye:[c]) Zdas newzal[20]) zakladu bratra tweho bez wyny a nahe
lupil? Cztwrty, genzz ſediel na wyſoſti chramu, znamenawa wſſeczky ty, genzz
czzożkoli dobreho czzyńye, marne chluby w tom hledagi, yakozzto wſſichńy
pokrytczi, O nychzz Czzteńye dye:[d]) Wſſeczko to, czozz czzyńye, proto
czzyńye, aby od lidi byli widieny. Wieru, prawim wam, Wzalit gſu odplatu 20
ſwu. Paty, genzz hltawie ſwe vdy zzraſſe, znamenawa ty wſſeczky, genzz
dobrym kazatelô nebo gynym dobrym krzieſtyanom, genzz gſu vdowe kri-
ſtowi, vtrha a nykdy toho vtrhańye neprzeſtane.

XXXIII.

Od trzi kralow.[1])

Krall danſky trzi krale, genzz kriſtowi obiet vczziňyli, v welike poczti[2])
myegieſſe. A z toho gew na ryn do kolyna, tu kdezz gich tiela odpoczzywala, 25
trzi koruny zlate kralowe kralowym rzadem vdyelane obyetowal, A nad to
tudiezz w kolyńye mnoho chudym rozdal, naprzed[3]) pro buoh a potom ke
czti ſyem trzem ſwatý kralom. Ale ńyekterе w noczi, kdyzz ſye byll [27 a]
domow zaſye wratill a na ſwem lozzi ſpye odpoczzywal, Widyel we ſnach
drziewe rzieczzene trzi krale[4]) ſwate, trzi koruny, gyezz[5]) byl obietowal gim,[6]) 30
na hlawach ſwych neſucze, ſ welikym ſwietlem y yaſnoſti k ſobie gducze.
A vſlyſſal[7]) kazzdeho zwlaſſtie, an k ńyemu mluwy a[8]) rzka. Prwy, toczziſſto

---

[a]) z (poněkud nejasné). [b]) O — dye (červ. podtrž.) [c]) O — dye (červ. podtrž.). [d]) O — dye (červ. podtrž.).

[8]) sch. [9]) die. [10]) sch. [11]) Odpocziway. [12]) pij hoduoy. [13]) sch. [14]) Takt gt. [15]) ſhro- M
mazdij. [16]) ſmilniku. [17]) lakomemu. [18]) brzycho buoh. [19]) znamenawa. [20]) newzel.

XXXIII. [1]) (bez náp.). [2]) pocztiwoſti. [3]) chudym naprzed mnoho rozdal. [4]) krale trzy. [5]) gymz. [6]) sch. [7]) vſlyſſaw. [8]) sch.

B ſtarſſi, rzekl k ńyemu: O bratrzie muoy, ſſtiaſtnyes przigell, ale ſſtiaſtńyegye do ſweho domu ſye nawratiſs.[a]) Druhy rzekl: wieru gſi vkazal, Ale kdyzz dokonaſs trzimeczczietma let, na wieky ſ namy budeſs kralowati. Opiet prwi rzekl, daw gemu plnu puſſku[9]) zlata: Wezmi poklad mudroſti, gymyżto[10]) lid tobie poddany ſprawedlywie ſuditi budeſs. nebo czzeſt krale kazzdeho ſud miluge. Druhy take[11]) dal gemu puſſku ſ mirru a rzka: Wezmi mirru pokańye,[12]) gyzzto[13]) hnuſie ſyeleſna neſluſſna vmorziſs. Nebo ten kral dobrzye kraluge, kteryzz nayprwe[14]) ſam ſye dobrzye zprawuge.[15]) Trzieti dal gemu puſſku plnu kadidla a rzka: Wezmi kadidlo nabozzenſtwie a ſlitowańye, gimżto chude tieſſiti budeſs. Nebo yakożto ruoſa[b]) [16]) zelinu obwlazzuge, aby roſtla, tak almuzzna z nabozzenſtwie kazzdeho, netoliko krale, ale kazzdeho czzlowyeka zdwihne do nebeſkeho kralowſtwye.

Duchowńye:[17])

NAymileyſſi! kral tento Danſky muozz rzieczzen byti kazzdy dobry czzlowiek, genzz[18]) dluzzen geſt, aby obietowall trzi zlate koruny trzem kralom, to geſt bohu otczi y ſynu y ſwatemu duchu. Bohu [27 b] otczi ma obietowati korunu wiery, zze moczny geſt. Nebo neńye dobre mocznemu zruſſiti wieru,[19]) aby ſye gemu pronewierzill. Nebo moczny muozz tye poddawiti y zkaziti. tuto korunu, toczziſſto wieru, Na krzſſtu wyernyes[20]) ſlibil nawratiti ſyem, kdyzzs odrziekal ſye dyabla y wſſye pychy geho. Druhu korunu maſs obyetowati, toczziſſto ſilnu nadiegi k ſynu bozzemu, zze mudry geſt a za nas trpyel. Protozz nadiegi ſwu mame weń nad gyne polozziti pro mnohu prziczzynu: Nayprwe, zze nas tak welicze milowal, zze ſ nebes na zemi raczzil ſtupiti a dyabla okowati. Druhe, zze bratr y krew naſſe geſt a za nas raczzill horzku ſmrt wzieti.[21]) Protozz twrdu nadiegi na kazzdy den mame gemu obietowati, toczziſs[22]) ſwatemu duchu. Neb on laſka y miloſt otcze[23]) y ſyna geſt, a ſkrze geho miloſt k bohu y k lidem nalezti y myeti muozzem. A to tre budem-li z czziſteho ſrdcze obietowati, bez pochybeńye toto tre dale pſane od boha otcze y od ſyna y od ducha ſwateho[24]) obdrzzíme: Nayprwe od boha otče zlato, toczziſto poklad cztnoſti, gymżto[25]) mohli bychom tyelo y duſſi zprawowati, A proti dyablu y ſwietu y take tyelu ſwemu ſtateczzńye boyowati y gye koneczzńye przemoczi, a tyem ſye bohu ſlibiti, a ſkrze to wieczzny zzywuot myeti. Druhe od buoha ſina puſſku s mirru,[c]) toczziſſto ſrdcze czziſte[26]) a ſwiedomye oczziſſtyene[27]) ſkrze mirru pokańye. Neb on nam czziſte pokańye vkazal, kdyzz pro nas [28 a] pro hrzieſſne na ſwatem[28]) krizzi trpyel. Jako Swaty Petr:[d])[29]) Naymyleyſſy! kriſtus za nas trpyel geſt,

[a]) na (nadeps.). [b]) (ps. pův.) ruože, (z písm.) z (přeps.) ſ, e (vyškrabáno a nadeps.) a. [c]) (za tím ps.) pokanye (podtečkov. a přetrž. [d]) Jako — Petr (červ. podtrž.).

M [9]) puſſku plnu. [10]) gyzto. [11]) sch. [12]) pokanij hrzychow. [13]) gychzto. [14]) nayprw. [15]) (za tím sl. ještě jednou:) kraluge. [16]) ruoze. [17]) sch. [18]) gez. [19]) wiry. [20]) sch. [21]) trpieti. [22]) sch. [23]) boha Otcze. [24]) dale — ſwateho (sch.). [25]) gymizto. [26]) cziſte ſrdcze. [27]) ocziſtienij. [28]) ſwem. [29]) Petr dij.

nam przikład oſtawyw,[30]) abychom naſledowali ſſlepyege[31]) geho. Trzieti od B
ducha ſwateho puſſku kaďydla, toczziſſto miloſt geho, abychom byli nabozzńy,
plńy miloſti, aby nam ta miloſt naſſe hrziechy[32]) przikryla a potô do wieczzne
radoſti dowedla. Amê.[33])

XXXIV.

Od ſyna, geſſto prolehall dyewku.[1])

ROzprawie miſtr Valerius weliky,[2]) zze[3]) Zelongus[4]) ńyekteraky Cieſarz
vſtawil za zakon,[5]) aby ktozzkoli by[6]) pannye gegi czzeſt naſilim odyal,[7])
obu oczzi aby[8]) zbawen byll. Przihodilo ſye, zze ſyn geho dczerzi gedne wdowy
naſilim czzeſt odyal. Ale maťye te giſte dyeweczzky proti Cieſarzowi byezzala
a rzkucz: O mily pane y[9]) Cieſarzi zzadny! Zakon, kteryzzs vſtawil, raczz na-
plniti pro miloſt bozzi. Ay, ſin twoy dczerku mu[10]) wzchopyw naſilim gi poda-
wil. Vſlyſſaw to kral przikazal, aby obye oczzi ſyna geho byle wywrzzenye.
Tehda kńyezzata a pańy vſlyſſewſſe to ſebrali ſye k krali a rzekli gemu: O mily
Pane y Cieſarzi zzadny! toliko gedyneho ſyna maſs, genzz ma dyediti po
tobye. byla by ſſkoda wſſemu kralowſtwi, zze by Cieſarze ſlepeho myeli
po twe ſmrti; raczz toho neczziniti. Tehdy rzekl:[11]) Zda toho newiete, zze
ſem ya ten zakon vſtawil? byla by ma welika hanba, bych ya ten zakon pro
ſweho ſina zruſſil. Ale poňyewadzz muoy ſyn ze wſſech proti tomu zakonu
vczzinill, [28 b] kterak miloſt toho zakona[12]) obdrzzi? Tehdy mudrczi wecechu:
Pane mily, my gednyem hlaſem proſymy, aby ſye ťyem o ſweho ſina nepokuſſel.
Vſlyſſaw to kral, przemozzen gſa gich proſbu y rzekl: Naymileyſſi y mogi
wierny! Ponyewadzz ſe wam to zda zapodobne,[13]) abych oby[14]) oczzi ſwemu
ſinu kazal wywrczi, Sliſſtezz mye: Oczzi ſyna meho gſu oczzi moge. Protozz
oko prawe mńye wywrzte a lewe oko ſynu memu, atť ſye ten zakon naplńy.
A tak ſye ſtalo. A proto wſſeczka obecz ta[15]) yala ſye toho krale chwaliti
z geho przieliſſne ſprawedlnoſti.

Duchowńye:[16])

NAymileyſſi! Tento Cieſarzz geſt pan naſs gezus kriſtus, genzz tento
zakon vſtawil, Toczziſſto ktozzkoli podawi pannu, toczziſſto duſſi na ſwatem
krſſtu obmytu, dwie oczzi ma ztratiti, toczziſſto widyeńye bozſke y wſſech
ſwatych zwolenych. Ale ſin toho krale geſt kazzdy krzieſſtian,[17]) genż ſkrze
hrziech duſſi podawi. Protož potrziebie geſt, aby hodnu muku trpiel. Ale
kriſtus yako[18]) ſprawedlywy y myloſtywy otecz chce tomu zakonu doſti
vczziniti; Netoliko gedno oko, ale wſſeczko ťyelo y duſſi ſwu dal za hrzieſſ-
neho czzlowieka. A protozz muſſi ten[19]) kazzdy take gedno oko ſwe lewe

---

[31]) oſtawil. [31]) ſſlepiegy. [32]) hrzychy naſſe. [33]) (jen) A.

XXXIV. [1]) (bez náp.; na okr.) Dnica 3 Trinit. [2]) weliky Valerius. [3]) sch. [4]) (ps.) Ze M
longus. [5]) za Zakon Vſtawil. [6]) sch. [7]) czeſt gegi odial naſylym. [8]) aby obu oczij. [9]) o.
[10]) dczeru, mu (sch.) [11]) rzekl czeſarz. [12]) toho zakona miloſt. [13]) nepodobne. [14]) obie.
[15]) sch. [16]) Rozum te rzeczi. [17]) czlowiek krzeſtian. [18]) yakozto. [19]) sch.

B dati, toczziſſto wſſeczky ſwe zle zzadoſti y tiela ſweho rozkoſſi ſkrze ſkruſſeńye a[20]) ſwatu zpowied y ſkrze[21]) ſwate pokanye wywrczi. Nebo nepodobne geſt, ańyzz to muozz byti, by kto z[a])[22]) ſwietſke rozkoſſy vprziemye ſſel do wieczzne radoſti, [29 a] Pońyawadzz[23]) kriſtus muſill trpieti a tak wńyti do ſwe chwaly.

XXXV.

O welikem Allexandru rzyeczz.[1])

Czzte ſye, zze Allexander kral weliky w geden czzas k dworu krale Indſkeho nebo yndye[2]) rzzeczzeneho Porus w uoſobie rytierze ſproſtneho prziſſel,[3]) aby ſpatrżill mocz y[4]) welebnoſt geho. Tehdy kral Porus mńye, by byl Antigon[5], Rytierz welikeho Allexandra, poczzeſtńye gey przyyal y przikazal, aby gey czztili nad gyne. Ale Allexander po kazzde krmi przyneſene miſy ſtrziebrne pozlaczene tyem ſluzzebńykom,[5]) geſſto przedeń ſluzziechu, tayńye a kradmo ſobie zachowawaſſie a w ſwem lońye krygieſſie, yako by geho byli. Ale kdyzz byll obzzalowan przed kralem z toho, a[6]) przyweden gſa przed kral,[7]) takto odpowiedyell: O pane y[8]) krali! Ey, ya ſlyſſew przeliſſnu[9]) powieſt y welebnoſt o tobye nad powieſt y welebnoſt krale Allexandra, w rytyerzſtwu y w ztrawie, ya ſproſtny rytierzz k tobie ſem przigel, abych yako[10]) wieczziemu tobie ſluzzil, ale ne gemu. Protozz obyczzey geſt y prawo na dwuorzie Allexandrowie, zze kazzdy rytyerz v geho ſtolu gſa, wſſeczka orudye zlata y ſtrzebrna, kterazz k nyemu ſ krmyemy przineſu, yako[11]) ſwa wlaſtńye zachowawa. A ya wida tye nemenſſieho,[a]) ale wyetczzieho, tyzz obyczzey v tweho dworu chtiel ſem zachowaty. Vſlyſſewſſie to Rytierzi, toho giſteho krale Allexandra nafledowali, a welykymy dary gſucz od ńyeho darowańy ſ ńím [29 b] proti kralowi Porowi w boy weſſli a gey zahubili a wſſeczku yndy Allexandrowi podrobili.[12])

Duchowńye:[13])

Naymileyſſi! Tento kral Allexander geſt pan naſs gezus kriſt[9], genzz kdyzz w uoſobie ſproſtneho rytierze, toczziſsto w uoſobie czzlowieczſke na dwuor[14]) tohoto ſwieta wſſel, chtie pilńye[b]) ſpatrziti byeh tohoto dworu y mocz, kteruzz[15]) kral Porus, toczziſſto dyabel, na tomto ſwietie myel, kteryzzto[16]) kriſtus wſſeczka orudie[17]) zlata y ſtrziebrna, toczziſſto wyerne duſſe, gemu pobral a gyne wſſeczky ty ſilne rytierze y knyezzata, kterzizz geho chtieli poſluchati a dyabla opuſtywſſe[c]) Wen vwierzili,[18]) s ſebu poyal a gye weliče darowal, toczziſſto wieczznym zzywotem w nebeſkem kralowſtwy.

---

[a]) z (nadeps.).

[a]) ne (nadeps.). [b]) i (nadeps.). [c]) (za tím ps.) y (přetrh.).

M [20]) sch. [21]) (tato dvě sl. sch.). [22]) sch. [23]) poniewadz.

XXXV. [1]) (bez náp.; na okraji:) Reſurectionis. [2]) Indy [3]) przygel. [4]) a. [5]) podſtolym. [6]) y. [7]) gſa — kral (sch.). [8]) a. [9]) ſlychaw przyliſſnu. [10]) yakozto. [11]) przyneſena budu ſobie yako. [12]) poddali. [13]) sch. [14]) w oſobie czlowieka na dwor. [15]) kteruzto. [16]) kteryto. [17]) orodi. [18]) (tato dvě sl. sch.).

XXXVI.

Od virgilia a od Tyta.[1])

Czzte ſye take, zze kdyz Tytus w rzymye kralowaſſe,[2]) vſtawil byl za B
zakon, aby den prworozeneho[3]) ſyna geho ode wſſech byl ſlawńye ſwieczen.
A ktozz by koli ten den kterakezzkoli dyelo dyelal, ſmrti myel vmrzieti.
A kdyzz ten zakon kazal prowolati, zawolaw k ſobie miſtra wirgilia, y rzekl
gemu: Mily miſtrze, tak ſem zakon vſtawil, yako[4]) ſam dobrzie wieſs. Ale
zze mnozi hrziechowe mohu tayńye y ſkrytie dyelańy byti, k gichzz znamoſti
nemozzem przigiti, Proſim tebe, aby podle mudroſti ſwe ſlozzill y vczzyńyl
ńyekterake mńye vmyeńye, gymzz bych mohl wyedyeti ty, genzz proti tomu
zakonu ode mne wydanemu zawyńye. Tehdy on weće ge[v]:[5]) [30 a] Pane,
buď twa wuole. A ynhed s ſwymy czzary ńyekteraky ſlup nebo ſochu pro-
ſtrzied mieſta poſtawil, kteryzzto ſlup wſſeczky tayne hrziechy toho dne do-
puſſtyene Cieſarzowi prawieſſie. A tak ſkrze ńyey[6]) a geho zzalobu mnozi
na ſmrt byechu[7]) odſuzeńy. Bieſſye tehdy w rzymye ńyekteraky kowarz,
gmenê ffoka, genzz w ten den od Cieſarze vſtaweny dyelaſſe yako w gyny
den dyelny. Ale kdyzz gednu na[8]) ſwem lozzi odpoczzywaſſe ten giſty kowarz,
myſſleſſe o tom, kterak ſkrze zzalobu toho giſteho ſlupu gſu k ſlupu[9]) pod-
dany k ſmrti. Rano wſtaw ſſel k tomu ſlupu a rzekl gemu: O ſlupe nebo
ſocho, ſkrze zzalobu twu mnozi gſu na ſmrt dańy. Slibugi ſwemu bohu, bu-
deſſ-li na mye zzalowati, zze twu hlawu tiemto kladywem zmozzďym. A protozz
raďymť, aby o mńye ńycz nerzekall.[10]) a ſ tyem ſſel domow. A ynhed w prwńy
hoďynu, yakozz obyczzey myell,[a]) kral[11]) ſwe poſly k tomu ſlupu poſlal,
aby na ńyem wztazali, gſu-li kto, genzz proti zakonu vczzinili by nebo za-
winili[12]) by. Ale kdyzz k tomu giſte[v] ſlupu przifſli a vmyſl kralow zgewili,
Odpowiedyel gim ſlup: Zdwihńyete oczzi ſwogi a wyzte, czoť geſt pſano na
mem cżele. Tehdy ońy, kdyzz gſu zdwihli oczzi ſwe,[13]) na czzele[b]) toho
giſteho ſlupa widieli gſu pſano: Czaſowe ſye myeńye, a lide ſye horſſie. ktozz
bude chtieti prawdu prawiti, muſi ſwe hlawy pod kladywuo naſaditi. Gdietezz[14])
a ſwemu panu powiezte, czozz[15]) gſte widieli a[16]) czztli. Tehdy poſlowe
odeſſli a to wſſechno na Cieſarze [30 b] wznefli. kdyzz to Cieſarz vſlyſſal,
przikazal dwanaczti rytierzom, aby ſye w uodyeńye przi prawili a k tomu
giſtemu ſlupu ſſli. A vczzinil-li by kto czo naproti tomu ſlupu, ſwiezzicz gemu
rucze y noze przed Cieſarze gey przywedli. Tehdy Rytierzi od Cieſarze tam
ſſli a toho ſlupu[17]) pozdrawili rzkuće: Cieſarz toho na tobye[c]) zzada,[18]) aby
na ty zzalowal, ktoz gſu proti zakonu vczzinili, y[19]) na ty, genzz tobie[20])
hrozie, yzzadneho ſye w tom[21]) nebogye. I[22]) wece k ńím[23]) ten ſlup: Wez-

---

[a]) (za tím ps.) ſwe (přetrž.). [b]) (poslední) e (oprav. škrabáním z) o. [c]) (ps.) nadobye, d (přetrž.), t (nadeps.).

XXXVI. [1]) O gednom kowarzy. [2]) kralowal. [3]) prworozenij. [4]) yakoz. [5]) sch. [6]) ten. [7]) sch. M
[8]) w. [9]) mnozy. [10]) nerzykal. [11]) sch. [12]) by — by (sch.). [13]) ſwogy. [14]) Gdiete. [15]) czo.
[16]) y. [17]) Rytirzy tam ſſly od czyſarze toho ſlupu. [18]) ze Czyſarz toho zada. [19]) a. [20]) gemu.
[21]) w tom (sch.). [22]) sch. [23]) k niemu.

B mycte ſſoku, kowarze tohoto mieſta, ten[24]) geſt, genzz ńykdy zakona nedrzi a geſſtie mńye hrozi. Tehdy ońy ynhed toho giſteho kowarze yali a gey przied Cziefarze przywedli. Vzrzew gey Cziefarż y wece k nyemu: Czozz[25]) geſt, genzz o tobie flyſſim? Proczz ty ode mne wydaneho zakona nedrzziſs? Odpowiedie on gemu:[26]) Pane, zakona toho[27]) ya nemohu drzzieti, nebo na kazzdy den muſim oſm peńyez mieti, a tiech bez dyela newyem kde wzieti. Wece gemu Cziefarzz: y czzemut geſt tyech oſm peńyez? Wece gemu kowarzz: Na kazzdy den w rocze dwa peńyeze dluzzen ſem dati,[28]) dwu pogiczziti,[29]) dwa ztratim[d]) a dwa vtratim.[30]) Wece gemu Cziefarzz: Powiez my rozumnyegie[31]) o tyech penyezich. Wece kowarż:[32]) Pane muoy, racz flyſſeti. Dwa peńyeze dluzzen ſem dati memu otczi za to, genzz[33]) mye geſt chowal z me mladoſti a na mye dyelal, a gyzz geſt ochudl, tak zze nemuozz[34]) dyelati. A tak muoy rozum[35]) mye k tomu wede, abych gemu w geho chudobie pomahal. A protozz na kazzdy den [31 a] muſim dwa peńyeze myeti, abych gemu dall na geho potrziebye. Druhych dwu peńyczi pogiczzyem[36]) ſynu memu, genzz do ſſkoly chodi, aby kdyzz by doroſtl a w uczzeńy proſpyel, chowal mye w me nuzi, yako ya[37]) otcze ſweho, aczz by mi ſye vdalo ochudnuti. Trzietie dwa penyeze na kazzdy den ztratim, toczziſs zze na ſwu zzenu nakladam yako na zlu horu, ana my wzzdy protywna, ſwu wuoli magiczi; proto czozz na ńy nalozzim yako na zlu horu, to wſſye ztratim. Cztwrta dwa peńyeze na kazzdy den na ſwu potrziebu vtraczugi. A z[38]) tiech wſſech peńyez nemohu mieti bez welike pracze a vſtawiczzne. Protozz proſſm, raczzte ſud ſprawedlywy wydati a mne na ſmrt neodſuzowati. Wecze k ńyemu Cziefarzz: Mily, doſtis mudrzie odpowiedyel, gdi a dyelay wierńye. A tak ode wſſech rzymanow pochwalen geſt, A po ſmrti Cziefarzowie ten giſty kowarz ſſoka rzyeczzeńy pro ſwu mudroſt wuolen geſt Czyefarzem, genzz przeliſs dobrzie rziſſy zprawoval. A kdyzz vmrzell, rzimene obraz geho mezi gynymy Cziefarzi namalowali a nad hlawu geho oſm peńyez kazali namalowati.

Duchowniye:[39])

NAymileyſſi! Tento Cziefarz geſt buoh, otecz nebeſky, genzz za zakon vſtawil, zze ktozzkoli den vſtaweny prworozencho geho ſina przeruſſil by, aby ſmrti vmrzel. Ten den geſt Nedyele, a nebo gyńy hodowe, od Czierkwe ſwate vſtaweńy, yakozz[40]) buoh przikazall a[41]) rzka: Pomńy, [31 b] aby den ſwateczzńy ſwietill. Ale pohrziechu mnozi wiecze ſye y wietczzich ten den hrziechow dopuſſtiegi,[42]) nezzli wſſedńy den. Nebo wiecze do krczzem chodye a wiecze ſye zapigegi,[43]) nezzli w[44]) ginė dńy. Ale Virgilius, genzz ſlup vczzyńyl, znamenawa ducha ſwateho, genzz kazatele na to wede, aby zwieſtowali lidem

d) dwa ztratim (naps. na vnějším okraji).

M [24]) Tent. [25]) Czo. [26]) sch. [27]) tweho. [28]) dluzen ſem dwa penieze dati. [29]) poyczziti. [30]) dwa ztratiti a dwa zachowati. [31]) rozumnie. [32]) on. [33]) ze. [34]) gyz ochudl a nemoz. [35]) rozum moy. [36]) peniez poyczim. [37]) sch. [38]) sch. [39]) sch. [40]) yakozto. [41]) sch. [42]) hrzychow dopuſſtiegy ten den. [43]) zpigegy. [44]) sch.

hrzyechy, by[45]) ſye gich warowali, Cztnoſti, aby ſye gych[46]) drzzeli, muky B
pekelne,[47]) aby ſye gich[48]) lekali, radoſti nebeſke, aby po nych[49]) tuzzili.
Ale pohrzyechu kazatel gyzz muozz rzieczi, yako ten ſlup prawil: Czaſowe
ſye myenye, a[50]) lide ſye horſſie. To zgewnye widime. Nebo na poczzatku
wiery w kazzdem ſtawu byechu czzaſowe lepſſy, y lide pro modlitbu y zzy- 5
wuot dobry nezzli nyńye. lepe ſye rodilo obile y owuocze, ptaczi, zwierz
y ryb[51]) bylo wiecze nezzli nyńye. Ale gizz pro rozmnozzeńye hrziechow
lidſkych czzym dale y tyem[52]) horzie,[53]) Jakozz oczzitie widime, za ſtareho
wieku lide zze byechu nabozzńyeyſſy, nezzli nyńye. Nezz[54]) gyzz w dyetech
wyetczzie zloſt panuge z chytroſti nezzli drziewe w ſtarych. A proczz? Nebo 10
weſſken ſwiet w zloſti dyabelſke polozzen geſt. Take nyńye gyzz gſu naſtali
czzaſowe, ktozz by chtiel prawdu prawiti welikym lidem, aczz by gemu hlawy
nezbili, ale na gynem, kdezz by mohli, tu by gemu[55]) vſſkodili. A take malo
geſt tyech, geſſto by ſye ſmyeli o prawdu poſtawiti[56]) przed mocznu ruku,
Ale trzieſu ſye na kazańy, kdezz nynye[57]) mocznu ruku kazzem.[58]) Ale 15
[32 a] Foka kowarz geſt kazzdy dobry krzieſtyan, genzz ſye wyernye po ſwu
ruku obchodi. Nebo kazzdy wierny krzieſtyan na kazzdy den dluzzen gieſt
otczi ſwemu, toczziſſto bohu, otczi nebeſkemu, dati dwa peńyeze, toczziſſto
miloſt a poczzeſt. Miloſt, zze nas tak milowal, zze za nas ſyna ſweho gedin-
keho na zemi raczzil poſlati a hanebnu ſmrti ſńyti. Nebo czzeſt a wſſeczko[59]) 20
dobre od ńyeho pochazie, a bez ńyeho ńycz dobreho nemożem[60]) vczzińyti.
Take dwu peńyez mame ſwemu ſynu[61]) poyczziti. A kdezz geſt ten? O ńyemzz[62])
Izaiaſs prorok[63]) ďye:[e]) Dyetie ſye nam narodilo, a ſin bozzi geſt nam dan.
Ale kterakych peńyez gemu mame[64]) poyczziti? zagiſte dwu peńyez na kazzdy
den, toczziſſto dobru wuoli a[65]) dobry ſkutek, dokudzz ſme zzywi. A kdyzz 25
ochudnem, to geſt w ſudny den, kdyzz nazi ſye poſtawime, a ńycz s ſebu
neneſucze, gedno ſwe ſkutky a hrziechy, Tehdy on nam wrati[66]) ta dwa pe-
ńyeze v wieczznê zzywotie. Jakoż geſt pſa°: Stokrat wiecze wezmete a wiecz-
nym zzywotem wlaſti budete. Take dwa penyeze ztraczugem, kterezz na ſwu
zzenu nakladame, toczziſs na ſwe tielo, genzz ſye wzzdy protywi naſſi duſſi. 30
Ta dwa peńyeze gſta zła wuole a zly ſkutek, genzz tielu holduge.[67]) A za to
mnoho mame zde trpieti y na onom ſwietie. Take dwa penyeze na kazzdy
den na ſie nakladame a k ſwe potrziebie vtraczugem, toczziſſto aczz milugem
buoha nade wſſeczko ſtworzenye a ſweho blizznyeho yako ſami ſye.[68]) Protozz
budeme-li ty[69]) peńyeze tak obraczowati, bez pochybeńye przidem do ne- 35
beſkeho kralowſtwye. Amen.[70])

---

e) Izaiaſs — ďye (červ. podtrž.).

[45]) aby. [46]) sch. [47]) pekelnij. [48]) sch. [49]) po nij. [50]) sch. [51]) Ptakow zwierzy ryb. M
[52]) (tato dvě sl. sch.) [53]) hurze. [54]) Neb. [55]) sch. [56]) pokuſyti neb poſtawiti. [57]) nenij.
[58]) kazen. [59]) Czeſt nebo wſſeczko. [60]) nemoz. [61]) ſynu ſwemu. [62]) zagyſte o niemz. [63]) sch.
[64]) gemu mame peniez. [65]) y. [66]) wrati nam. [67]) tielo hoduge. [68]) ſam, [69]) tyto. [70]) sch.

XXXVII.

Czste ſye o Cieſarzi Genagoriaſſowi rzieczszencm.[1]) [32 b]

B GEnagarius[2]) tak rzieczzeny Cieſarzz[a]) toho czzaſſu, kdyzz kralowal, vſtawil za zakon, aby ktozzkoli ſ kteruzzkoli zawinu[3]) kdyzz by yat byll a przed ſudczi przyweden, a vmyel trzi prawdy powiedieti tak giſte, zze by yzzadny proti tomu nemohl odpowiedieti, by prawe nebyli, by naywieczzi zawinu[4]) myel, aby przi zzywotie oſtal ſe wſſim dyediczſtwim. Przihodilo ſye, zze ńyekteraky rytierz proti Cieſarzi wſtal a mnoho zleho w geho panſtwi vczzińil, Netoliko by zlodyeyſky a naſilim bral, ale y lidi rozliczzńye hubil. Tu pak poprawcze Cieſarzow gey yal a ſwazaneho przed ſudczi przywedl. Ale kdyzz den prziſſell, ſudcze rzekl k ńyemu: Mily, wieſſ-li vſtaweńye zakona? On[5]) wece gemu:[6]) Wyem, pane; trzi prawdy muſim powiedieti, aczz chci ſmrti vgiti. Wece k ńyemu ſudce: Brzo vſtaweńye zakona naplń, a nebo dnes budeſs odprawen na ſſybeńyczi. Tehdy on wece: Pane Sudcze, kazz wſſem mlczzeti! A kdyzz ſye to ſtalo, wece: Ay, pane, toť geſt prwa[7]) prawda, kteruzz przede wſſemy ohlaſſugi, zze wſſeczky ſwe dńy, yakoż ſem k rozumu prziſſel, byl ſem zly czzlowyek. Vſlyſſaw to ſudcze rzekl k tyem, genzz przi tom ſtali: Zda-li ſye wam prawda, czo[8]) tento prawi? Pane,[9]) by nebyll zly, tak hanebńye by ſem nebyll przyweden. I wece k nyev ſudce druhe: Powiez mi druhe prawdu. On wece: Druha prawda geſt tato: Welmi ſem zamuczen y przeliſs mi ſye nelibi, zze ſem tak hanebnye ſem przyweden. Wece ſudce: Giſtie [33 a] wierzimť toho dobrzie.[10]) Protozz powiez trzieti prawdu a wyſwuobod ſye od ſmrti, gyzztť plati. Tehdy on wece: Tatoť geſt trzietie prawda: Bych gednu z waſſie moczi wyſſel, nykdy bych w teto poſtawie hanebne w toto mieſto dobrowuolńye neprziſſel. Wece gev ſudce: Zagiſte doſtis[11]) mudrzie odpowiedyel, tak zzes ſye z ſmrti wymluwil. Gdi w pokogi a nerod wiece zle czzyńiti.

Duchowńye pak takto:[12])

NAymileyſſi! Tento Cieſarz geſt naſs pan[13]) mily gezus kriſtus, genzz taky zakon vſtawil, zze kteryzzkoli hrzieſſńyk przied rozumnym ſudczi, to geſt przed mudrym zpowedlnykem, powie trzi prawdy giſſtie, zze Czrtie proti tomu nebudu moczi ńycz odpowiedyeti, wieczzny zzywot bude mieti. Prwa prawda geſt, aby rzekl: ya ſem zly czzlowiek a mnohymy hrziechy z ſwe mladosti obtiezzen. Druha prawda geſt, aby myell na hrziechy zzaloſt a k tomu weliku teſknoſt, zze gye kdy[14]) pana boha rozhńyewal pro ſwu neſtateczznoſt.

---

[a]) (tato sl. červ. podtrž.).

M XXXVII. [1]) O zlodiegy; (na okraji pozd. rukou:) Ad penitenciam et confeſionem. Dnica 11 Trin. apud divū petrum A letare et. [2]) DEnagarius. [3]) winu. [4]) neywicz za winu. [5]) sch. [6]) sch. [7]) prawa. [8]) czoz. [9]) Tedy oni weczechu Pane. [10]) dobrze dobrze toho. [11]) Zagyſtes doſti. [12]) Wayklad toho tento gt. [13]) pan naſs. [14]) zes kdy.

A z toho ma mieti ſkruſſeńye ſrdeczzne a zzaloſt na hrziechy.[15]) Trzietie B
prawda geſt,[16]) aby ten vmyſl myel, kdyż by s bozzi pomoczi hrziechow
ſkrze ſkruſſene[b]) ſrdcze, ſkrze ſwatu zpowied y doſty vczzyńyeńye gednu od-
byl,[17]) aby ſye ńykdy w ńye zaſie nenawraczowal[18]) ſ uonu cizolozzńyczi,
gyzzto bylo rzieczzeno od pana gezukriſta: Gdi a wyecz nerod[19]) hrzieſſiti!
[33 b] a tak wyeczzneho zzywuota dogdeſs.

XXXVIII.

Od giſtoty dobrych a zlych etc.[1])

OThozias kral tak rzieczzeny myel trzi ſyny, kterezz welmi milowaſſe. Ten giſty kral vſtawiczznu walku wedl proti krali Egipſkemu a wſſeczko, czoż myel, na tu walku nalozzill, kromye gednoho[2]) ſtromu nebo drzewa. A to drzewo myegieſſe taku mocz, zze[3]) kazzdy nemoczny, kteryzz[4]) z toho drzewa gedl owocze, zdrawye przyyal, kromye malomoczneho. Ale kdyzz ten giſty kral azz na ſmrt nemoczen byll, zawolal ſweho prworozeneho ſina a rzka: Tak ſem welmi tye y twe bratry milowal, zze ſem wſſeczko to,[5]) czozz ſem myel, pro was vſtawiczńu walku vtratil, kromye toho drzewa, genzz wſſeczky nemoczi vzdrawuge, kromye malomoczenſtwie. A zze ty gſi muoy prworozeny ſin, tobie oddawam to drzewo, k nyemuzz wſſeczko to, czozz geſt pod zemi y nad zemi. I wece:[6]) zawolay druheho bratra ſweho! A kdyzz prziſſel, wece gemu krall:[7]) Mily, ty gſi[8]) ſin muoy mily[9]) druhy, tobie od-
kazugi toho drziewa dluhoſt a ſſyrokoſt. A rzek to wece k ńyemu: Zawolay trzietyeho bratra ſweho. A[10]) kdyzz prziſſel, wece k nyemu kral: Ty gſi muoy ſin naymilazſſi.[a]) [11]) To[12]) tobie odkazugi wſſechno[13]) ſuche y ſyrowe. Tehdy on yako gyna dwa bratry wece: kral nebeſky raczzt odplatiti. A tak ten kral ynhed potom ſwu duſſi puſtill a poczzeſtńye geſt pochowan, yakozz na krale ſluſſye. kdyzz ſye to wſſie ſkonalo,[14]) [34 a] Prworozeny ſin vwazal ſye w drzewo, yako by ſameho geho bylo. Vſlyſſaw to druhy bratr, wece k ńyemu: kteryms[15]) prawem w to drzewo vwazals ſye?[16]) Tehdy on wece gemu:[17]) Prawŷ diediczſtwem; nebo dal mi na tom drziewie otecz naſs,[18]) czozz geſt pod zemi y na zemi. Protozz wſſeczko drzewo drzzim y drzzieti myeńím. Tehdy druhy bratr wece: Ne, otecz muoy dall mi na tom drziewie dluhoſt, ſſyrokoſt y hlubokoſt, To geſt w korzeńy y[9]) w proſtrziedce y na wrchu; A protozz prawym prawem me geſt drzewo. Tehdy naymlazſſi, Vſlyſſaw to y tyto rzieczzi od dwu bratru, wece gima: Mily, kterym prawem wy dwa

---

[b]) (ps.) ſkruſſenye, y (podtečkov. a přetrháno).

[a]) (ps.) naymileyſſi; (z) e (oprav) a, (z) y (oprav.) z, (pak) az (nadeps.).

[15]) ſrdeczne ſwatu zpowied a doſti vczinienij. [16]) sch. [17]) aby ten — vczzyńyeńye (sch. M
v M. toliko:) by gych gednu odbyl. [18]) nenawraczowal zaſe. [19]) nerod wicze.

XXXVIII. [1]) (bez náp.). [2]) gedineho. [3]) genz. [4]) sch. [5]) sch. [6]) wecze kral. [7]) kral gemu. [8]) sch. [9]) sch. [10]) sch. [11]) naymlaſſij [12]) sch. [13]) sch. [14]) wſſeczko ſkona. [15]) kterym. [16]) ſe vwazal. [17]) sch. [18]) (tato dvě sl. sch.). [19]) sch.

B vwazugeta[20]) ſye w[21]) drzewo? Zda newiete,[22]) zze[23]) otecz muoy dal mi na tom drziewie to wſſeczko, czozz na ńyem[24]) geſt ſuche y ſirowe? Protoż me geſt tak dobrze,[25]) yako waſſie. Ale ſlyſſte mye, mili bratrzie, aby kryk mezi namy nebyll, Proto zze ſme bratrzie. Podme k krali, genzz k nam k ſuſedſtwi przilezzi, a kterak[26]) nas ten kral rozſudi, vſlyſſie naſſie przie, myeymezz na tô doſti. wecesſta oba k tomu:[27]) A na to[28]) na tom doſti, a dobra rada tato geſt.[29]) A kdyzz przifſli przed krale, kazzdy s[30]) ſwu przi powiedyel podle otczowa rozkazańye, tak yako geſt ſwrchu pſano Tehdy kral przeſlyſſaw gich przie rzekl ku[31]) prworozenemu: Mily, ty chceſs nay-lepſſye prawuo na tom drziewie mieti,[32]) Protozz muſiſs nayprwe krew puſſtieti. A zawuolaw puſſtyedlnyka kazal gemu z prawe [34 b] ruky krew puſſtieti. A vczzyńyw to otazal wſſech, kde by gich otecz pochowan byll. A vptaw ſye kazal tielo wykopati a gednu koſt z geho tyela wyńyeti, a opiet zaſie pochowati. A kdyzz ſye to ſtalo, Powolaw ſluh ſwych wece gim: Wezmiete koſt toho krale mrtweho a w krew tohoto prworozeneho ſyna[33]) omoczte, yakż naylep muozzete. Potô na ſlunce y na powietrzie wylozzte, aby krew[34]) przifchla k te giſte koſti. A kdyzz krew k te giſte koſti przifchne, Wezmuce koſt vmytezz wodu. A[35]) tak ſie ſtalo. A[36]) kdyzz tu koſt[37]) myli wuodu, wſſeczka ſye krew ſ koſti dolow ſmyla, a koſt w ſwe barwie oſtala yakżto[38]) drziewe. Tehdy kral wece k[39]) druhemu ſynu takezz yako y prwemu,[40]) aby krew puſſtyal, a w te giſte krwi przikazal ſwý, aby onu koſt omoczzili, a yako drzewe na ſlunczi ſuſſili a potô wodu myli. A[41]) kdyzz byla myta ta giſta koſt, yakozz y drziewe krew ſye ſ nye wſſeczka ſmyla, a koſt w ſwe barwie oſtala. Wida to kral y wece naymlazſſiemu: muſiſs y ty take krew puſtieti,[42]) yako y bratrze[43]) twogi. A kdyzz ſye to ſtalo, zze koſt geho[44]) w krwi omoczzena byla a na ſlunczi wyſchla byeſſie, mygiechu to[45]) koſt wuodu y ſtruhachu, Awſſak krew od ńye nemohla ſye odmyti yako drzewe. Widyew to kral wece gemu: Ty gſi prawy ſin geho, nebo[46]) krew twa z teto koſti poſſla, Ale bratry twa oba gſta z zzeńymczzicze,[47]) ne[48]) praweho lozzie, ale z tayncho cizolozzſtwa. Protozz tobie to drzewo przifuzugi y [35 a] twym buduczim. A kdyzz ſie to ſtalo, wſſichńí chwalechu toho krale mudroſt, zze tak mudrzie ty trzi bratry[49]) rozſudil.

Duchownye takto:[50])

NAymileyſſi! Tento Czieſarz geſt pan naſs gezus kriſtus, genzz boyowal proti krali Egipſkemu, to geſt proti dyablu, A wſſeczko ztratil y vtratil a nalozzill na tu walku, tak zze nemyel kde hlawy ſkryti; a ńycz wieče neoſtalo, gedno gedyne[51]) drzewo, toczziſſto[52]) s toho drzewa ktozzkoli w pamieti vmuczzeńye

---

M [20]) Vwazugete. [21]) w to drzewo. [22]) (tato dvě sl. vynech.). [23]) Wſſak. [24]) ſ nieho. [25]) (tato dvě sl. sch.). [26]) kterakz. [27]) sch. [28]) Ano. [29]) (tato dvě sl. vynech.). [30]) sch. [31]) k. [32]) prawo mieti na tom drzewie. [33]) ſyna prworozeneho. [34]) atby kew. [35]) Y. [36]) J. [37]) krew. [38]) zuoſtala yakozto. [39]) sch. [40]) yakoz y prwnimu. [41]) sch. [42]) krew puſſtieti takez. [43]) bratrzy. [44]) otcze geho. [45]) tu. [46]) neb. [47]) zeniczicze. [48]) ne z. [49]) ty bratrzy. [50]) sch. [51]) gedine gedno. [52]) totizto krzyz ſwaty.

kriſtowo mieti bude, kterak[53]) by koli nemoczen byll, To geſt kterymyzz by koli hrziechy obwazan byl, zdrawie nabude, toczziſſto wſſyech hrzyechow prazden[54]) bude, aczz k tomu prziſtupi ſkruſſeńye ſrdeczzne a[55]) zpowied ſwata,[56]) doſti vczzyńyeńye, aczz k tomu podobńye moczi bude[57]) przigiti kromye malomoczneho, toczziſſto kromye[58]) zufaleho, genzz zufa nad miloſrden- ſtwim bozſkym, yako Cayn, Eſau, Gidaſs, Saul a gynych mnoho. Ale ſkrze ty trzi ſyny znamenawagi ſye trzie ſtawowe lidſſti: Skrze prweho ſina moczny a bohaty, gymzzto dawano[59]) geſt w dole y ſwrchu, toczziſſto[60]) w zemi y w powietrzi. Ale takowe zachazie wuoda ſmilſtwa a powietrzie[61]) pychy, a wſſeczko ſ ńych[62]) pokanye ſmyge. Skrze druheho ſina znamenawagi ſye ſudcze duchowńy y swietſſti; A ty zachazie wuoda lakomſtwye, kdyzz pro dary krzywy ſud wydawagi. Ta dwa ſyny ńykakezz nemuozzeta owocze krzizzyc ſwateho okuſiti, Neb negſta prawa ſyny, [35 b] ale z cizolozſtwa. Skrze trzieſieho ſyna naymlazſſieho znamenawagi ſye ſproſtńy krzieſtianc, gichżto[63]) krew nemozz ſmyta byti. Nebo to, czozz nyńye[64]) dobreho, aczz gye geſitie[65]) y ńyeczo protywneho potka, wſſeczko trpye myle, pamatugicze vkrutnu ſmrt pana[66]) gezukriſta. Protozz ańy wuoda ſmilſtwa ańy lakomſtwa ańy pychy nemozz gich odraziti od miloſti bozſke. Protozz owuocze toho drziewa ma gim prziſuzeno byti, to geſt wieczzny zzywot. Aſm.

XXXIX.

O dariowi.[1])

Darius Cieſarz w rzymye kralowal, genzz myel trzi ſyny, kterezz welmi milowaſſe. Ale ſtalo ſye, kdyzz myel vmrzieti, odkazal ſynu prworozenemu wſſeczko dyediczſtwie ſwe, Druhemu wſſeczky nabytky, Trzietiemu trzi pyekne darky, toczziſſto prſten geden a[2]) gednu zaponu a gedno drahe ſukno. Ale prſten tuto myel mocz: ktozzkoly ten prſten na prſtu noſil, miloſt ode wſſiech lidi myegieſſe, a ſkrze tu miloſt, zaczzkoli proſil, we wſſem byl vſlyſſan. A zapona tuto mocz myela, zze ktozzkoli gi na ſwych prſiech noſil, czozzkoli geho ſrdcze podobneho zzadalo, wſſeczko obdrzzal. Sukno take tuto mocz myegieſſe,[3]) zze ktozzkoli na ńye wſedl a w ſobye pomyſlil, kdezz zzadal byti, na kterukoli ſtranu ſwieta, ynhed bez meſſkańye tam potazzen byll. Tyto trzi darky nebo rurky vczzyńyl byl miſtr virgilius ſwymy czzary. Ale kdyzz Cieſarz tyto trzi rurky naymlazſſiemu ſynu dawal, Rzekl gemu: Mily yonatho[4]) — neb [36 a] gemu tak rziekali — toto tre dawam tobie, gineho dyediczſtwie nebudeſs mieti. Nezz matye twa w ſwe moczi bude gie mieti. A kdyzz budeſs potrziebowati, gedno po druhem ma tobye wydati. Skonaw to rozkazańye ten giſty Cieſarz duſſi puſtil a poczzeſtńye geſt pochowan.

---

[53]) kterakz. [54]) prazen. [55]) sch. [56]) ſwata a. [57]) acz podobnie k tomu bude moczy. M
[58]) sch. [59]) dano. [60]) totiz. [61]) Ale — powietrzie (sch.). [62]) ſ nichz. [63]) gych to. [64]) czinij.
[65]) sch. [66]) ſweho mileho Otcze pana.

XXXIX. [1]) Tuto znamenay; (na okraji:) piekna. [2]) sch. [3]) mielo. [4]) Janato.

B Potô ſtarſſie dwa ſyny W to, czozz gim bylo rozkazano, ynhed ſye vwazali. Ale trzieti ſin naymlazſſi zlateho prſtene od ſwe materzie pozzadal, aby ſye bral na uczzeńye. I wece gemu maťye: Prſten tobie dam, aby ſye ſnazznye vczzill a zlych ſye zzen warowal. Tehdy ten giſty Jonatas, wzem od materze prſten, bral ſie geſt [5]) na uczzeńye, kdezzto doſti ſnazzńye ſye vczzieſſie. Potom gedna pyekna ďyeweczzka y liba ſtrzietſſi [6]) gey na vliczi, do ſweho domu gey poyala. A kdyzz ſ ńy przebywaſſe a przieliſs gi miluge yonathas drzeweрzeczzeny, ten prſten na ſwem prſtu noſieſſie a wſſech lidi miloſt myegieſſe, a czozzkoli od ńych zzadal, wſſe obdrzzal. Tehdy geho myla, kdyzz to widyela, rzekla gemu: O mily pańyczel mnoziť o tobie mluwie, ponyawadzz zlata ańy ſtrziebra nemaſs, czzim ſye obchodiſs, zze [7]) yzzadneho nedoſtatku [8]) nemaſs? Tehdy on wece gi: [9]) Pan buoh muozz wiece nezzli zlato ańy ſtrziebro mnye [10]) dati, neb czo [11]) ya zzadam. Awſſak ona nemyewſſi na tom doſti, yala ſye dotud lahodnu rzieczzi lifati a okolo ńyeho choditi, azz gy y powieďyel a rzka: Tento prſten taku mocz ma, zze ktozzkoli gey na prſtu noſiti [36 b] bude, [12]) bude wſſem lidem myl, A czozzkoli od ńych proſiti bude, we wſſem bude vſlyſſan. Tehdy ona ďye gemu: [13]) Mily, wzzdy bywaſs s lidmy na hodech v [14]) welikem weſeli; ſtrach geſt, by geho neztratil. Protozz day mi ten prſten, ať ya geho wierńye chowam. Tehdy k gegie lahodne rzieczzi ten gi [15]) prſten dal, A [16]) pak brzo [17]) potom miloſt lidſku ſobye ztratil. A [18]) wida, zze ſye ztrawy nedoſtawa, pozzada od ſwe mile prſtene toho, genzz gi dal k wyerne rucze chowati. Tehdy ona wece: hotowa [19]) ſem. Wſſedſſi do komory, truhlu ſwu otewrzewſſi, krzikla welikym hlaſem a rzkuci: Byeda mńye! totť zlodiegi wylomywſſie truhlu, twuoy prſteń wynyali. A tak ſkrze to wſſeczky trzi [20]) dary ztratill.

Duchownye: [21])

NAymileyſſi! Tento Cieſarzz geſt pan naſs gezus kriſtus. Zzena geho geſt Czierkew ſwata. Trzie ſynowe gſu trzie ſtawowe w ſwietie. Skrze prweho znamenawagi ſye bohati a moczńy, gymżto pan buoh dal tento ſwiet k gich wuoli. Skrze druheho ſina znamenawagi ſie mudrczi [a]) tohoto ſwieta, gêż ſkrze [22]) mudroſt ſwietſku dobywagi ſobye welikeho zbozzie y panſtwie a yakozz z ńyczzehuozz [23]) nahoru wſtawagi. O ńychż Dauid dye: Z [24]) layna zdwihaſs chudeho, aby gey poſaďill ſ knyezzaty lidu ſweho. Skrze trzietyeho znamenawa ſye kazzdy dobry krzieſſtyan, gemuzz pan buoh dal [37 a] trzi darky, toczziſſto prſten wiery, zaponu, nadyegi [25]) ſwe miloſti, ſukno, ſwu laſku. Protozz ktozzkoli prſten wiery noſiti bude, miloſt bozſku obdrzzi, a czozzkoli bude proſiti, we wſſem bude vſlyſſan. Jakoż ſam kriſtus prawi: Za wſſeczko, czozzkoli

---

[a]) c (nadeps).

M [5]) sch. [6]) potkawſſi. [7]) a. [8]) obchodu (přetrž.) nebo ſtatku. [9]) sch. [10]) **moz Buoh mńe.** [11]) neb (sch.) czoz. [12]) noſy. [13]) Tedy ona wecze; gemu (sch.). [14]) a v. [15]) **gyſty.** [16]) **sch.** [17]) Brzo pak. [18]) sch. [19]) hotowat. [20]) ty trzy. [21]) sch. [22]) ſkrze ſwu. [23]) **niczehehoz.** [24]) **y z.** [25]) nadiege.

modlecze ſye proſiti budete, wezmete[26]) a przigde[b]) wam w rucze. Take za- B
ponu, toczziſſto nadiegi, w ſwem ſrdczi noſiti bude;[c]) czozz pomyſli podobneho,
to wſſie[27]) bude mieti. Take ſukno laſky kto[28]) bude myeti, tu ynhed bude
pozdwizzen k nebeſke radoſti[29]) beze wſſie prziekazi.[30]) Neb[31]) ſama miloſt
zdwiha naſſi zzadoſt k nebeſke odplatye. Ale mnozi gſu, genzz ten prſten,
toczziſſto ſwu wieru, kteruzz by myeli myeti k bohu, dawagi ſwe mile, kdyzz
gſu wyernyeyſſye takym blaznycziem,[32]) nezzli mile[v] bohu, A podle toho
wietczzi nadiegi pokladagi nezzli w bohu, Proto neb gye wiecze milugi[33]) nezzli
ſameho boha. A tak netoliko prſten, toczziſſto wieru, ale y zaponu, toczziſſto
nadiegi, k tomu y ſukno, toczziſſto[34]) miloſt nebo laſku, wſſeczko ſſeredńye
zmrhagi, czo[35]) gim gich otecz nebeſky odkazal.

XL.

O welike ſmyeloſti Jenynyanowie.[1])

JOninianus[2]) Cieſarzz kdyzz mnoho let kralowal, gednu na lozzi[3]) od-
poczzywal, y myſleſſye z przieliſſneho nadutye ſweho[4]) ſrdcze: Geſt-li gyny
ktery buoh, nezzli ſem[5]) ya! A tak w tom myſſleny Wſtaw rano, ſwolal[6])
ſwe rytierze y gine panoſſie a rzka: Mily, gezme ſpieſſe [37 b] a na low po-
gedem. dokonawſſe gedlo geli na low. A kdyzz gel, tehdy horko netrpelywe[7])
napadlo Cieſarze, tak welmi zzehlo gey,[8]) zze ſye gemu zdalo, by chtiell
vmrzieti, gedyne lecz by wuody ſtudene doſſel a w ńy ſye zkupal. Zaťycm
wzhledl, zdaleka vzrzew wodu ſſyroku, I[9]) wece rytyerzſtwu ſwemu: Oſtańte
tuto, dokudzz ſye k wam newratim. A ynhed kwapńye k te wuodye gel a[10])
ſſed ſ końye rucho s ſebe ſlozzill a do wuody wſſel, A tak dluho tam byll,
azz ſye y zchlaďyll. Ale mezi tyem, kdyzz ſye geſſtie Cieſarzz chladyeſſe,[11])
przijſſel ńyekteraky k ńyemu owſſem podobny w twarzi, w poſtawye y w uoſo-
bye, y obleczze[12]) ſye w geho rucho,[13]) a na geho koń wſedl y gel k ry-
tyerzzſtwu k tomu, genzz czzyekachu Cieſarze. A ode wſſech yakozzto Cie-
ſarzz poczzeſtńye[14]) przyyat geſt, nebo wſſichńy mnyechu,[15]) by Cieſarzz
byll, Proto zze we wſſem k ńyemu podoben byeſſie. A ynhed nechawſſe
wſſeho geli domow. Potom Jowynyan Cieſarzz z wuody wyſſed ańy rucha
ańy końye nalezl.[16]) dywieſſie ſye y take zamutil ſye welmi, proto zze nah
byeſſye. A dluho myſlyw, czo ma vczzińiti, po dluhe chwili ſam k ſobie przi-
ſſed wece: Tuto blizko bydli geden rytyerz muoy; Poydu k ńyemu, zda mi
rucho a kuoń da, A tak do ſweho domu przigedu[17]) A vzrzim, kterak a

---

[b]) (ps.) przigdte, t (vyškrab.). [c]) (přips. svrchu) te (pozdější rukou a jiným inkoustem).

[26]) wierzte nebo wezmete. [27]) toto wſſe. [28]) ktoz. [29]) pozdwizzen — radoſti (sch.) M
[30]) wſſij przykazy kdez ziada. [31]) Nebo. [32]) blazniczem. [33]) miluge. [34]) totizto y. [35]) czoz.

XL. [1]) Tento przyklad ſt o przylyſſne payſſe a welmie piekny; (na okraji:) ſti peyſſe k pokanij o publikanowi. [2]) YOwinyanus [3]) w noczy w lozi. [4]) sch. [5]) ſam. [6]) ſwolaw. [7]) netrpedlywe. [8]) zziſſe, gey (sch.) [9]) sch. [10]) az. [11]) chladiſſe czeſarz. [12]) oblycze. [13]) w rucho geho. [14]) sch. [15]) neb wſſiczkni mniegychu. [16]) nenalezl. [17]) przygdu.

B ſkrze koho tak hanebńye ſem [18]) oſtawen. Po tom myſſleńy ten giſty Jowynyan Cieſarzz gſa nah, yakozz gey [38 a] matye vrodila, k hradu toho giſteho ryſierze prziſſel a na wrata potlukl. Otazal wratny, czo by chtiell. Wece Cieſarz nahy: otewrzi wrata, a [19]) gednak vzrziſs, kto gſem ya. A wratny vzrzew geho wece: [20]) kto gſi ty? A on: [21]) ya ſem Jowynyan Cieſarzz. Rczi panu ſwemu, atſ mi rucho poſſle a koń, nebo przihodu y koń [22]) ztratil ſem. Wece gemu wratny: Sſpyleſs, neſſtyaſtny chlape! Nebo pan muoy gizz s Cieſarzem a ſ gynymy rytierzi k dwuoru Cieſarzowu byl gel [23]) a prowodyw gey zaſie ſye wratil, a gyzz za ſtolem ſedi. A prziеſ to yat to panu ſwemu [24]) powyem. A ynhed ten giſty wratny Wſſed ku panu ſwemu, wſſeczko gemu porzad powyedyell Tehdy ten giſty rytierzz przikazal wratnemu, aby gey k ńyemu przywedl. A tak ſye ſtalo. kdyzz rytyerz gey vzrzel, w ńyczzemzz geho nepoznaw, Wece gemu: kto gſi, powyez mi! A on wece gemu: [25]) Yowynyan Cieſarzz ſem, a ſye ſem rytierze vczzyńyl w tento den a w tuto hodynu. Tehdy [26]) Rytierz: O neſſtyaſtny [27]) Chlape, s kteru ſmyeloſti ſmyeſs ſye Cieſarzem nazywati? Gyzz pan muoy Cieſarz s ſwym rytyerzſtwem k ſwemu dworu gel, a ya prowodyw gey, wratil ſem ſye od ńyeho zaſie; kakzzkoli prawda geſt, zze w ten den a w tu hodynu, yakozz ty prawiſs, vczzyńyen ſem rytyerzem od meho mileho Cieſarze. [28]) A proto zze ſye ſmyeſs gmenowati [29]) Cieſarzem, ſ tu wynu odſud [38 b] bez pomſty newyndeſs. [30]) A ynhed kazal gey [31]) dobrzie kygi biti [32]) a wylhnati. I [33]) yaw ſye plakati horzcze [34]) wece: O mily bozzie, ktera gye to prziſſlo, zze tento rytierzz, gehozz ya ſem [35]) rytierzê vczzińil, nezna mne? y [36]) yal ſye opiet myſliti: Tuto bliżko bydli wewuoda [37]) geden, rada ma zwlaſſtńye. [38]) Poydu k ńyemu, zda mye ten pozna a [39]) ruchem y [40]) końyem mye obmyſli. Ale kdyzz k wratom toho wewuody prziſſel, yal ſye tluczi. Tehdy wratny prziſſed, vzrzew gey naha, dywieſſe ſye welmi. I [41]) weće ge[v]: [42]) kto gſi ty, a kteraks tak weſſken obnazzen? Tehdy on wece k ńyemu: [43]) Powiez ſwemu panu wewuodye, zzetf [44]) ſem ya Cieſarzz yowynyan, a rucho ſem przihodu [45]) ztratil, a protoż ſem k ńyemu prziſſel, aby mi z teto nuze pomohl. Wratny prziſſed przed ſweho pana gye ſye prawiti, zze by ńyekteraky nahy byll przed wraty, genzz prawi o ſobie, by byll Cieſarz yowynyan, a proſi, abych gey ſem puſtill. Vflyſſaw to wewoda wece: Brzo gey przywed ſem, abychom gey widieli, kto geſt. Wratny ſſed [46]) przywedl gey przed wewodu. Ale wewuoda w ńyczzemzz geho nepoznal. [47]) I wece k nye[v] wewoda: [48]) kto gſi ty? Tehdy on odpowiedie: [49]) Ja ſem Cieſarzz Jowynyan, a tye ſem tiemto wewodu vczzinill a zwlaſſtńy ſwu [50]) radu. I dye [51]) wewoda: Blazńyſs, nebozzcze! A proto zze ſye ſmyeſs Cieſarzem nazywati, [52]) bez pomſty odſud newyndeſs. y [53]) kazal [39 a] gey w zzalarz wſaditi a ńyekoliko dńy gedno wuodu a

---

M [18]) zde ſem. [19]) sch. [20]) y wecze. [21]) on wecze. [22]) rucho y koń [23]) gew; byl (sch.). [24]) ſwemu panu. [25]) sch. [26]) Tedy wecze. [27]) nezczeſtny. [28]) pana czyſarze. [29]) nazewati. [30]) newygdeſs. [31]) gey kazal. [32]) kygmi zbiti. [33]) sch. [34]) horcze. [35]) ſem ia. [36]) sch. [37]) Waywoda. [38]) wzlaſſtnij. [39]) sch. [40]) a. [41]) sch. [42]) sch. [43]) (tato dvě sl. sch.) [44]) Ze. [45]) nahodu. [46]) s ſſed. [47]) nepoznaw. I (sch.). [48]) gemu; wewoda (sch.). [49]) Tedy on wecze. [50]) mu. [51]) Wecze; I (sch.). [52]) gmenowati. [53]) sch.

chleb k geho pokrmu dawati. Ale potom[a]) wypuſtyw geho z zzalarze kazal B
gey dobrzie biti kygi[54]) y zahnati. Tehdy on gſa tak hladem morzen a welmi
zbit yal ſie welmi plakati y wzdychati a w ſobie ſam myſliti a[55]) rzka: Byeda
mńye, czo gyzz vczzińim? w mrzkoſt budu wſſemu[56]) lidu, y zawrzzeńye
obcze vczzyńyen ſem. Poydu do ſweho domu, zda mye aſpoń[57]) ma czzeled
pozna, a zwlaſſtie pańy a zzena ma[58]) po trziech znamenych taynych pozna
mye. A tak vmyſlyw ſobie, prziſſed k ſwemu dworu, gſa geſſtie wzzdy[59])
nah, yal ſye tluczi. A[60]) vzrzew gey wratny, wece k ńyemu: kto gſi ty?
Tehdy on dye:[61]) Neznaſs mne? Wratny wece k ńyemu:[62]) Neznam. Opiet
Cieſarz ďye k ńyemu:[63]) Tomu ſye welmi dywím. Mage me rucho[64]) na
ſobie y neznaſs mne, genż ſem ya tobie gye[65]) dal. I dye[66]) wratny · klamaſs.
Nebo ya[67]) rucho ſweho pana[68]) Cieſarze noſim. Tehdy Cieſarz dye gemu:[69])
ya tebe proſim pro miloſt bozzi, aby ſſel ode mne k Cieſarzowe a powiedyel
gi,[70]) zze ſem ya Cieſarz. A nebude-lit chtieti wierziti, rczi gi taynye[71]) tato
trzi znameńye, geſſto[72]) gich do te chwile yzzadny newyedyel, gedine ya a
ona. Wece wratny: Nemam w tom pochybeńye, zze blazńyſs, A wſſak pańy
ſwe Cieſarzowe powyem ſlowuo toto, a giſt ſem, zze proto vtrpiſs. A ſ tyem
wratny prziſſed przied Cieſarzowu [39 b] Poklek[73]) wſſeczko porzad po-
wieďyel. Tehdy vſlyſſewſſi to zamutila ſie welmi. I wece k Cieſarzowi: O mily
pane, ſlyſs dworne wieci, zze ta trzi znameńye, geſſto ſme ſama dwa mezi
ſebu w taynoſti myela, Nyekaky[74]) zzebrak po wratnem mi geſt wzkazal a
prawie, by byl Cieſarzz. Tehdy on vſlyſſew to przikazal, aby gey przeden
przywedli. A kdyzz przyweden byl, wece Cieſarz wſſem, geſſto na geho ſyeńy
ſedyechu, a druzi ſtogiechu: Mili, ſlyſſte ſlowa, kterazz tento prawi. I wece
k ńyemu: Mily, powiez mi, kto gſi ty a poczzs ſem prziſſel. Tehdy on od-
powie:[75]) Pan a[76]) Cieſarz ſem teto rziſſe a prziſſel ſem, abych mluwil s ſwu
pańy Cieſarzowu. I powiedie[77]) Cieſarz ke[78]) wſſyem, ktoz biechu na ſieńy:
Pod prziſahu powiezte mi, kto geſt[79]) z nagi dwu Czyeſarzz? Tehdy ońy
wſſichńí odpowiediechu:[80]) O mily pane! Tato geſt przedywna otazka. Nikdy
ſme toho zloſina newidali,[81]) ale ſye ſme z mladoſti znali, a naſs pan y Cieſarz
gſi a[82]) byls. Tehdy[83]) y Cieſarzowe dye:[84]) Powicz mi, mila Pańy, znaſſ-li
tohoto czzlowieka, genzz prawi, by Cieſarz byl a pan twoy? Wece Cie-
ſarzowa k ńyemu:[85]) O mily pane! Proczz take wieci na mńye[86]) tyezzeſs?
Zda neńye[87]) tomu gizz trzidceti[88]) let, yakoz ſem ſ tebu byla a dyetie ſem[89])
ſ tebu[90]) myela? A[91]) obraťyw ſye Cieſarz wece k ńyemu: Proto zze gſi[92])
ſye ſmyel Cieſarzem nazywati, wydawam na ſye ſud, aby k oczaſu konſkemu

---

[a]) (za tím naps.) wyſtupyw (podtečkov.).

[54]) kygy biti. [55]) sch. [56]) sch. [57]) as. [58]) Panij ma zena. [59]) sch. [60]) sch. [61]) wecze. M
[62]) (tato dvě sl. sch.) [63]) Czeſarz wecze, k ńyemu (sch.). [64]) Rucho me. [65]) ge tobie.
[66]) Wecze. [67]) Sſpilyſs; Nebo ya (vynech.). [68]) Pana ſweho. [69]) wecze, gemu (sch.). [70]) sch.
[71]) sch. [72]) gez. [73]) poklekl. [74]) nieyaky. [75]) Tedy on wecze. [76]) a (sch.). [77]) Wecze.
[78]) sch. [79]) geſti. [80]) weczechu. [81]) newidieli. [82]) y. [83]) Take [84]) czeſarzowij wecze.
[85]) (tato dvě sl. sch.). [86]) mie. [87]) nynij. [88]) XXX; gizz (sch.). [89]) sch. [90]) ſkrze tie. [91]) sch.
[92]) zes.

B byl przywa [40 a] zan. A budeſſ-li potom[93]) kdy ſmieti ſye Cieſarzê gmenowati, na ſmrt ohawnu tye odſudim. A zawolaw ſluh ſwych przikazal gim, aby gey k oczaſu konſkemu przywiezzicz y wlaczzili, ale ne do ſmrti. A tak ſye ſtalo. Potom gſa wyhnan a yako zuſaw ſobie wece ſam w ſobie: Zahyń ten den, w ńyemżto ſem ſye narodil. A kdyzz to myſleſſie, bliz od hradu przebywaſſie puſtennyk, genż bieſſie zpowyedlnyk geho; y[94]) wece ſam k ſobie: Puoydu k zpowiedlńykowi ſwemu, zda mye ten pozna; neb czzaſtokrat ſem ſye gemu zpowiedal. A ſſed tam y prziſtupi k okenczi y[95]) potlukl. A[96]) otewrzew okencze puſtenńyk, vzrzew geho y zaklopi zaſie. y otaza[97]) geho, kto by byll. A on wece: Ya ſem yowynyan Cieſarzz, otewrzi mi a mluw ſe mnu. Wece k ńyemu puſtenńyk: Odſtup ode mne, zlorzieczzeny, neb[98]) newiem, czo prawiſs, a[99]) gſi dyabel w uoſobie czzlowieczzi. Vſlyſſaw to yowynyan Cieſarz padl k zemi a[100]) yal ſye za wrch rwati y ſwu bradu wen trhati weliku zzaloſti, a krzik weliky azz k nebi dawaſſe a rzka: Byeda mńye, czo vczzyńím? A ynhed w zapieti prziſſlo gemu na myſl, kterak gednu w noczi na[101]) ſwem lozzi odpoczzywage w ſwem ſrdci ſye byll wzdwihl a rzekl:[102]) Geſt-li gyny buoh, nezli[103]) ya ſem. A ynhed opyet yal ſye tluczi na puſtenńyka a rzka: Pro miloſt bozzi toho, genż geſt wiſel na krzizzi, ſlyſs zpowied mu, a nechćeſſ-li otewrzieti [40 b] okencze, ale nechay tak zawrziena, azz mye y przeſlyſſiſs. Wece puſtennyk: ano, dobrze. Tehdy yowynyan Cieſarz yal ſye zpowiedati wſſech ſwych byehow z ſwe mladoſti, A zwlaſſtie kterak ſye gye byl proti bohu zdwihl a rzka, zze by ſye gemu nezdalo, by gyny buoh byl nezzli on. Vſlyſſaw to puſtennyk otewrzel[104]) okno, A kdyzz gey rozhrzeſſil,[105]) ynhed gey poznal. I wece: pochwalen mily buoh, zze ſem tye gyzz[106]) poznal! W to rucho, kterczz ya mam, ruczze ſye oblecz a na ſwu ſeń gdi, a ynhed wſſichńy tye poznagi. Tehdy Yowynyan oblekl ſye w rucho, kterezz mu puſtennyk dal, y bral ſye k domu ſwemu a na wrata tlukl. Prziſſed Wratny, wrata gemu otewrzel a gey poczzeſtnye przyyal. I wece k wratnemu Cieſarz: Znaſſ-li mye. Odpowieďye wratny: Pane, welmi dobrze. Ale dywim ſye tomu, zzes[107]) wzzdy tuto ſtal, a newidiel ſem, kdys[108]) wen wyſſel. Odtud Cieſarz Jowynyan ynhed ſſel na ſwu ſyeń, a kazzdy proti ńyemu wſtal a hlawy poklońyl. A w tu chwili druhy Cieſarz bieſſie w pokogi s Cieſarzowu. A kdyzz wyńyde ńyekteraky rytierz z toho pokoge, wzezrzew[109]) nań vplńye poznal gey, a wſſed zaſie[110]) do pokoge wece: Pane mily, geſt nyekteraky czzlowiek na ſieńy, gemuzz wſſichny poczzeſt czzyńye yakożto Cieſarzowi, A tak geſt owſſem podoben k tobie, zze ktery by byl z was Cieſarzz, newieme. Tehdy on weče: [41 a] Inhed wyndu wen a prawdu zwiem. A kdizz na ſyen prziſſel, wzaw gey za ruku, I[111]) poſadil gey podle ſebe,[112]) A przywolaw wſſeczka knyeżata y pany, rytierze y panoſſie, tudiez y Cieſarzowu, rzekl k ńim: Poſluchayte! Tento czzlowiek geſt pan waſs,

---

M [93]) A potom budeſſly. [94]) sch. [95]) sch. [96]) sch. [97]) y (sch.); otazaw. [98]) sch. [99]) Ty. [100]) y. [101]) w. [102]) zdwihl a rzka. [103]) nez. [104]) otewrzew. [105]) rozhrzyſſil. [106]) sch. [107]) ze ſem. [108]) kdyzs. [109]) wezrzew. [110]) sch. [111]) sch. [112]) Podle ſebe gey poſadil.

Cziefarz [113]) wafs, ale zze fye nyekdy[b]) byl [114]) proti bohu zdwihl, proto zbawen B
byll[1 5]; rziffie, a znamoft od ńyeho odftupila, zze yzzadny nemohl geho poznati,[116]) dokudzz fye bohu nepokorzill a nezzelel f prawu wieru, zze kdy[c]) z [117]) fwe nemudrofti fmyel fye pokufiti o to.[118]) Ale yat fem angel geho ftrazze[d]) duffie [119]) geho, A kralowftwie geho oftrziehal fem, dokud [120]) za fwe
hrziechy pokańye neuczzińil, yakozz gfte widieli. Ale gyzz y wzzdy budte [121]) geho poffluffńy, a yaf wam gey poruczziem. A ynhed rzek [122]) to z uoczzi gim wyffel. A Cziefarz Jowynyan bohu podyekowal a [123]) fwuoy zzywuot w dobrem dokonal. Amen.[124])

Duchowńye takto: [125])

NAymileyffi! Tento Cziefarz muozz rzieczzen byti kazzdy czzlowiek, genzz owffem poddal fyc fwietu, mage fbozzie y czzeft, y wzdwíha [126]) fye proti bohu, przikazańye bozfkeho nepofluchage. wuola fwe rytyerzie, To geft pyet fmyflow, aby f ńym geli na low, toczziffto na fwietfke marnofti, A tu tak welike horko gyey napada, toczziffto pokuffenye dyabelfke, zze myefta fobie nema, dokudż by fye v wuodach, toczziffto w hrzieffiech nezchladil. A tak fmyfli fwe oftawuge. A kdyzz nayprwe f konye sfede, toczziffto wiery [41 b] poftupi, kteruzz na krzfftu twrdye flibil drzzeti, a wffech pych dyabelfkych odrzekl fye, Potô flozzi rucho, toczziffto gine cztnofti duffe, a tak nah a biedny w marnofti fwietfke wftupuge. Ale czo ma vczzińiti? zagifte do domu rytyerze fweho giti, toczziffto k rozumu fwemu fye nawratiti, gehozz rozum ztepe,[127]) kdyzz gemu prawi, aby fyc negmenowal Cziefarzem, toczziffto krzieftyanem. Nebo gmeno krzieftyâfke zlymy fkutky potratil. Czo ma wiece vczzinyti? ma k fwemu wewodie giti, to geft k fwemu fwiedomi, genzz proti ńyemu welmi repcze y w zzalarz fazie [128]) a wńytrzńím fuzenym,[129]) to geft [130]) frdczem fkruffenym tepe [131]) azz do krwe, to geft azz y hrzyech wynde. Take ma giti ku puftenńykowi, toczzifs [132]) k zpowiedi, a ma fie zpowyedati [133]) wierńye wffech fwych hrzyechow y byehow, czo fye gich [134]) geft dopuftil z umyfla nebo z krziechkofti, a pokańye ma [135]) na fie przigieti a to drzzieti azz do fkonczzeńye.[136]) A ynhed [137]) buoh a wffichńy [138]) fwieti znamoft geho f weliku radofti budu mieti a w fwe towaryftwo gey przigmu. Te radofti raczz nam [139]) dopomahati gezus kriftus, pan nafs, genzz zzyw geft na wieky wiekoma. Amê.

---

[b]) e (nadeps.). [c]) (ps.) kdyzz, zz (přetrž.). [d]) (za tím naps.) y (vyškrab.).

[113]) y Czyfarz. [114]) byl niekdy. [115]) byl zbawen. [116]) poznati geho. [117]) kdyz z. M
[118]) (tato dvě sl. sch.). [119]) y duffe. [120]) dokudz. [121]) budete. [122]) rzekl. [123]) podiekowaw; a (sch.). [124]) sch. [125]) Z teto rzeczi nauczenij toto. [126]) zdwihna, y (wynech.). [127]) tepe. [128]) wfazy. [129]) wnitrznimi fuzenimi. [130]) (tato dvě sl. sch.). [131]) y tepe frdecznym zkruffenim. [132]) totizto. [133]) a zpowiedati fe. [134]) gy. [135]) sch. [136]) koncze. [137]) hyhned. [138]) y wfficzkni. [139]) (za tím sl. jen) etc. (ostatek vynech.).

XLI.

Od ſina gednoho lowcze.[1])

B Hanybal tak rzieczzeny kral mnoho let kralowal, A k tomu myegieſſe gedynu dczerku, a tu przelifs mylowaſſe. Stalo ſye mezi tyem, zze w geden den vdalo ſye gemu s ſwymy rytierzi y s gynu weliku czzeledi gyety [42 a] na low. A kdyzz hoňyli, wſtala mlha huſta w temnem leſe, zze geden druheho nemozzieſſe dobrzie widieti, A tak zze Cziefarzz ſye tyem odrazil od rziſſe y ode wſſie ſwe czzeledi, byezzc po gednom gelenu. A kdyzz ſye zafie wratil, ańy rytierzow ańy gine czzeledi nenalezl. Nebo oňy geho hledachu ſ gedne ſtrany, a on gich s druhe. Ale kdyzz tak ſam gezdieſſe, nocz ſye przyblizzila, y yal ſye po leſye bluditi, a newieda ſye kam dyeti. A kdyzz[2]) tak w te noczi temne[a]) bludieſſie ſ weliku teſknoſti, vzrzew z daleka ſwietlo, yal ſye koňye boſty a nadiege ſye, by tu mohl lidi nalezti. A kdyzz tak dluho gel,[3]) nalezl duom w leſe, a przigew k ňyemu yal ſye tluczi a proſſye, aby geho pro buoh ſchowali. Tehdy lowczzi, hoſpodarz toho domu, nepoznal geho, y tazal, kto by byl a kam myeňy, a kterak ſye geſt w leſe opozdil. Tehdy kral odpowiedye: Ja ſem ſproſtny czzlowiek, a nahodu ſem zabludil na ceſtie, a zafyem mye nocz przipadla,[4]) zze ſem ſye gyzz newiediel kam dyeti, azz ſem y ſem przigel. Protozz proſim tebe, ſchoway mye teto noczi. Tehdy lowczzi dye gemu:[5]) wged ſem we gmye bozzie, a to, czozz mam, rad to[6]) vdyelim. A tak zze wgel do toho domu, a hoſpodarz wzaw od nyeho koň y poſtawil y naklidil gey. A[7]) ynhed ſtuol przyprawil doſti podobňye, a[8]) z toho, czozz myel, geho odbyll, kromye wina, neb toho nemyell. [42 b] A kdyzz tak ſedyechu za ſtolem, vdalo ſye Cziefarzowi toho giſteho lowczzieho otazati: Mily, kto geſt pan tohoto leſa, powiez mi. Odpowiedye lowczzi: Pan muoy Cziefarz geſt, geſt[9]) pan tohoto leſa,[10]) a ya ſem ſluha geho, a toho leſu[11]) hledam, a tato[12]) geſt zzena ma, a gyzz yako na poſazeňy. Ale kdyzz czzas byeſſie po weczzerzi, gyzz w gednom myeſtie w ſtodole Cziefarze toho[13]) polozzyll. A kdyzz poczzynal vſipati y vſnul, prziſſel k ňyemu hlas a rzka: Wezmi, wezmi, wezmi! Vſlyſſaw ten hlas protrhl ſye, I rzekl: Czo geſt to, genzz flyſſim: Wezmi, wezmi, wezmi, a ňycz ſem newzal? Opyet vſnull, a hlas druhe[14]) prziſſel a rzka: Nawraf, nawraf, nawraf. Ale on protrhl ſye ze ſna y[15]) wece: Czo geſt to? Drziewe ſem flyſſel po trzikrat:[16]) Wezmi, wezmi, wezmi, a nycz ſem newzal; Nyňye flyſſym: Nawraf, nawraf, nawraf; y czo mam nawratiti, kdyzz gſem nycz newzal? Opiet trzieſye yal ſye ſpati. A w tu chwili zzena toho giſteho hoſpodarze praczowaſſe ku porodu, y porodi kraſneho ſyna. Zafyem ynhed trzietie[17]) prziſſel k ňyemu hlas a rzka:[18]) Vtecz, vtecz, vtecz! Nebo nyňye teto noczi narodylo ſie dyetie, genzz po tobie bude kra-

[a]) (za tím ps.) bydleſſie (podčárkov. a červ. přetrž.).

M XLI. [1]) O gednom Synu. [2]) sch. [3]) gezdiſſe. [4]) zapadla. [5]) wecze, gemu (vynech.). [6]) toho. [7]) gey A (vynech.). [8]) (sch.). [9]) sch. [10]) tohoto ſwieta+leſa Pan. [11]) tohoto leſa [12]) toto. [13]) sch. [14]) druhy. [15]) sch. [16]) (tato dvě sl. sch.). [17]) A yhned trzetij za tim. [18]) (tato dvě sl. sch.).

lowati. Tehdy Czieſarz, kdyzz to vſlyſſal, hnula gſu[19]) ſye w ńyem wſſeczka B
trzewa geho, I wece ſam w ſobye: Czo gye, zze ſlyſſim: vtecz? kam mam
vteczi a proczz? A kdyzz tak[20]) myſleſſe, zaſly [43 a] ſſye, ano dyetie placzze
a ſilńye ſ welikym hlaſſem a krzikem, y pozna po tom krziku, zze by pacholik
byll. y yal ſye opiet w ſobie[21]) myſliti: Zda toto dyetie ma po mńye[22]) 5
kralowati? A kdyzz den byll, przíprawyw ſye wſedl na ſwoy koń, A zawolaw
k ſobie toho lowczzieho, y dye[23]) gemu: Mily, yaf[24]) tobie prawim, a to
wiez, zzet gſem ya Czieſarz a[25]) pan twuoy. On to vſlyſſaw padl k zemi a
proſſye, aby gemu raczzil odpuſtiti, aczz by w czzem geho rozhńyewal. Ale
on wece gemu:[26]) Nerod ſye bati, nebtf nemam za zle, ale dyekugitf welmi, 10
zzes mye przyyal w me nuzi do ſweho domu. Ale powiez mi, zda twa pańy
noczi porodyla ſyna? Ale on dye:[27]) Tak, pane! I wece Czieſarz: Vkazz
mi gey. A kdyzz gemu gyey[28]) vkazal, Tehdy[29]) Czieſarz pilnye na to dyetye
patrzieſſe, azz na czzele nyekterake znamenye vhledal a mlczze znamenal.
Potom wece to[v] lowczziemu: Toto dyetie chczi ya odchowati a za ſyna gye[30]) 15
zwoliti, A po pyetynadczete[31]) dnech chczi po ńye poſlati.[32]) Odpowyedye:
Pane, negſem[33]) hoden, aby me dyetie chowal, A prziet to Buohf[34]) odplat,
zze ſe mnu y ſ mŷ dyetetem raczziſs ſwu miloſt vczziniti. A zafyem Czzeled
toho Czieſarze[35]) przigela a gey s radoſti do geho domu prowodila. A kdyzz
patnaczte dńy mynulo, zawolal k ſobie ten Czieſarz ſluzzebńykow ſwych 20
taynye, gymzzto nad gyne vſal,[36]) I wece gim: Na tu przíſahu, kteruzz gſte
mi vczzi [43 b] ńyli, gedte k lowczziemu tohoto leſa — daw gim znamenye,
kdezzto gey byli nalezli — a dietye to, kterezz zzena geho te noczi porodila,[37])
kdyzz ſem ya zabludyw v ńyeho noczowal, wezmiete ge,[38]) A kdyzz przes
les pogedete, to dyetie zahubte pod miloſti y pod ſſigi, A ſrdce toho[b]) giſteho 25
dyetete, kdyzz gye zahubite, pro znamenye przineſte. Wecechu ońy gednyem
hlaſſem: Pane, bud twa wuole.[39]) A ynhed tam do toho do[v] geli a za to
dyetie k uodchowańy proſili. Ale ten lowczzi yakozz[40]) czzlowiek ſproſtny a
newtipny, nerozumyege gich lſti, dal gim to dyetie. A kdyzz przes les po-
gedu, geden druhemu dye:[41]) Toto geſt míeſto podobne, abychô dyetye za- 30
hubili podle przykazańye Czieſarzowa. tehdy ynhed dyetie na zemi polozzyw-
ſſye geli ſye pilnye na ńye[42]) patrziti. A mezi tiem geden z ńych wece:
O kak by byl weliky hrzyech, newynne y tak kraſne dietie zahubiti. k temuzz
dwa weceſſta: Wieru, prawdu dyeſs, y owſſem weliky by hrziech byll,[43])
abychom beze wſſie wyny take dietie zahubili. A protozz ſnazzme ſye ſami 35
mezi ſebu o to,[44]) abychô toto dyetie zachowali a panu ſwemu podobnu
odpowied o to[45]) dali. I wece geden z ńych: Mili, poſluchayte rady me:
Tuto w leſſe geſt mnoho praſatek mladych; vhońyece gedno ſrdce z ńyeho

---

b) (ps.) tohoto, to (nedops. a podtečkov., pak červ. přetrž.).

[19]) sch. [20]) tak kdyz. [21]) (tato dvě sl. sch.). [22]) po niem ma. [23]) wecze, y (vynech.). M
[24]) ia. [25]) sch. [26]) sch. [27]) wecze. [28]) sch. [29]) Tedy ge. [30]) sch. [31]) patznaczti. [32]) dnech
po nye ſlati a poſlati. [33]) lowczi neyſem pane. [34]) Buoh. [35]) toho gyſteho czeſarze. [36]) vſſaſſe.
[37]) porodila te noczy. [38]) sch. [39]) wule twa. [40]) yako. [41]) k druhemu wecze. [42]) na nie
pilnie. [43]) byl hrzych. [44]) o to mezy ſebu. [45]) odpowie (nedops); o to (vynech.).

B wyńmeme[46]) a ſwemu panu Cieſarzowi gye vkazzem, A dyeme, zze to ſrdcze geſt toho dyetiete,[47]) kterezz on kazall zahubiti, a tak ſye poczzeſtńye wymluwyme [44 a] a dyetie przy zzywotu zachowame. Tehdy wecceſſta druha dwa towaryſſie: Ano, to dobra rada. Nezz nad to vczzynme[48]) mezi ſebu przifahu, aby geden druheho ńykdy nezradil ańy nań pronaſſel.[49]) A tak ſye ſta. vczzyńywſſe przifahu wzemſſie dyetie w dupnate drziewo gye wlozzili, a zabywſſe prafie, wyńyemſſie z ńyeho ſrdce, Cieſarzowi[50]) przinefli. A w tu chwili bieſſie weliky oheń w komyńye na ſieńy. Wzem Cieſarz to ſrdce od ńych praſiece[51]) a mńyeſſye, by bylo dyetiecze,[52]) ynhed wrhl gye proſtrzied ohńye, y wece: Ay, tof ten geſt,[53]) geſſto po mńye ma kralowati! gyzz mozzete widieti,[54]) czof ſnowe komu proſpiegi. Ale ynhed potom druhy den hrabie gmenē llipolt w tom lese, kdezz to dyetie w drzewie w dupnatem lezzieſſie, hońyeſſie gelen tak dluho, azz ſye k tomu[55]) drzewu y ſe pſi przihnal. A pſi vflyſſewſſie dyetie, ofuwſſie to drzewo yali ſye welmi ſkoliti. Vflyſſaw to hrabye y s ſwymy, tam ſye przibodl a dyetie placzzicze v[56]) plenky obynute vzrzel. Wece ſluham ſwym: Ruczze wezmyete toto[57]) dyetie a mnye gye ſem w lono polozzte[58]) nebo podayte, atť ya gye domow ſwe pańy przinefu. A tak ſye ſtalo. wzem dyetie ynhed domow gel a ſwe pańy gye dal a rzka: Myla pańy, wieſs, zze ſpolu dyeti nemame; aſpoń[59]) wezmi toto dyetie a rczi przed lidmy, zzetť geſt twe y me, a budewa geho myeti welike vtieſſeńye. Tehdy ona wece gemu:[60]) Mńye ſye dobrzie libi. A tak [44 b] w male chwili, kdyzz ſye to ſtalo, rozneſlo ſye po wſſem geho hrabſtwi, zze hrabyenka ſyna kraſneho[61]) vrodila. A tak weliku radoſt myegyechu. Mezi tyem roſte to dyetie, a wſſichńy gye milowachu. Ale kdyzz genu ſedm let mynulo, dali gye w[62]) uczzeńye, kdezzto nad gyne dywńye w uczzeńy proſpyewaſſie, tak dluho azz do dwadcieti let ńykam ſye nehybage tam bydleſſie. Potom ten giſty Cieſarz kazal prowolati ſlawńye[63]) dwuor, aby kazzdy, chudy y bohaty, k tomu dworu gel, ktozz chce Cieſarzowu[64]) miloſt zachowati. Mezi gynymy ten giſty hrabye llipolt take tam k tomu dworu ſ tyem mladenczem gel. A kdyzz tam byli, tehdy ten giſty mladenecz ſtaſſie przed ſtolem, ſwemu hrabi ſluzzie. Ale Cieſarz vzrzew gey, welmi pilńye nań hledyeſſie. A vzrzew[65]) znameńye na czzele, kterezzto widyel bieſſie w domu lowczzieho, otcze geho, kdyzz ſye bieſſie narodil, A pilńye to znamenye poznaw wece k tomu hrabi: Mily, powiez mi, czzi geſt ſin tento mladenecz, gēz ſtaſſie przede mnu y przed tebu? Wece k nyemu[66]) hrabye: Pane, ſin muoy geſt, gehozz ma zzena mńye vrodila Opiet Cieſarzz wece k ńyemu: Pod[67]) tu przifahu, yakoż gſi[68]) mi gi vczzinill, powiez mi prawdu! Tehdy on:[69]) kdyzz geſt tak, Zagiſte newiem, czzi by ſin byll. Wece k ńyemu Cieſarz: Ale[70]) powiez mi, kteraks k ńyemu przifſel a kdes[71]) gey wzal.[72]) Powye gemu hrabie:[73]) Mynulo [45 a] tomu gyzz dwadcieti let, yakzz ſem gey nahodu hońye gelen w leſe a w drziewie

M [46]) wynmieme. [47]) tohoto ditite. [48]) uczinime. [49]) proneſl. [50]) Cieſarzowi ge. [51]) praſſeczy. [52]) ditieczy. [53]) gt ten. [54]) mozte wiedieti. [55]) k tomu ſe. [56]) placze w. [57]) to. [58]) wlozte w lono. [59]) As. [60]) sch. [61]) hrabinka kraſneho ſyna. [62]) na [63]) ſlawny. [64]) czyſarzowo [65]) hledie vzrzel. [66]) (tato dvě sl. sch.). [67]) Na. [68]) iakozs. [69]) Tedy on wecze. [70]) sch. [71]) kdezs. [72]) wzel. [73]) Wecze hrabie.

w dupnatem nalezl w plenkach obynuteho polozzena.[74]) Vflyſſaw to Cieſarz B
taynye oňyech trzi, kterezzto bieſſie poſlal, aby dyetie zahubili, k ſobye zawuolal y rzekl gim: Mili, pomňyte-li, zze tomu gyzz geſt minulo[75]) dwadceti let, yakozz ſem was byl poſlal do domu lowcze onoho po dyetie, abyſſte gye zahubili.[76]) Powiezte mi prawdu pod miloſti y[77]) na tu przifahu, kteruż gſte mi vczzinili, czo ſye tomu dyetieti ſtalo? Tehdy ony wecechu: Pane, ſlibugeſſ-li nam za zzywuot, powiemet prawdu. Wece Cieſarzz gim:[78]) Slibugi wam[79]) ſwu wieru, zze wam toho zlym nechczi zpominati, aczz mi prawdu powiete. Wecechu oňy gemu:[80]) Mily panel przikazaňye twe byli bychom vczzinili, by nas miloſrdenſtwie k tomu dyetieti newynnemu nebylo hnulo.[81]) Ale ſlitowawſſe ſye nad ňym ſrdcze praſiecze[82]) mieſto ſrdcze geho twe miloſti byli ſme przineſli y dali ſme tobie.[83]) Vflyſſaw to Cieſarz pilnye myſleſſe a rzka: Tehdy wzzdy tento ma po mňye[84]) kralowati. budu-li moczi, wzzdy gey k ſmrti przipravim, aby po mnye nepanowal. Vmyflyw ſobie Wece k tomu giſtemu hrabi: Proſim tebe y chczi tomu, aby tento mladenecz na mem dwuorze oſtal. Hrabye wece: Mily pane, kdyzz tak ſnazzňye on ſtogiſs, buď twa wuole. A ſ tiem hrabie domow gel, A ten mladenecz na Cieſarzowie dworzie [45 b] oſtal. Ale Cieſarz den ode dne myſleſſie o geho bezzzywuoti, kterak by gey k ſmrti przipravil. W tu dobu Cieſarzowa bieſſie w dalekych kragſnach w ginc zemi s ſwu gedynku dczeru. Tehdy Cieſarz zawolaw k ſobie toho mladencze wece gemu: Synu, muſiſs gieti k Cieſarzowe, k me zzeňye, a liſty gi ode mne doneſti, neb ſem dawno neflyſſel o ňy ańy o ſwe dczerzi, kterak ſye gim wede. Tehdy on wece: Hotow ſem, pane, k[85]) przikazaňy twemu. Buď wuole twa. A mezi ťyem Cieſarz zawolal k ſobie tayňye gednoho piſarze ſweho a rzka: Napiſs liſt Cieſarzowe takuto rzieczzi, aby yakzz brzo tento liſt przeczzte, ynhed bez meſſkanye tomuto mladenczi, genzz gi liſtu[86]) doda, kazala ohawnu ſmrt vczziňiti pod miloſti y pod hrdlem, A tak aby wzzdy do trzietieho dne geho ſmrtí nedlila, chce-li ſwuoy zzywuot zachowati a Cieſarzowu miloſt mſeti. Napſaw piſarz liſt po rozkazaňy geho prſtenem[87]) zapeczzetil a tomu mladenczi dal, aby na vſwitie wſtana gel bez meſſkaňye tam, kamzz gemu od Cieſarze bylo rozkazano. Ale mladenecz wzem liſt, gſa pilen rozkazaňye Cieſarzowa, Wſtaw na uſwitie y gel, a ňykdyezz ſye neſtawuge azz do trzietieho dne. A trzieti den o poledňy[88]) vſtal y ſtawil ſye v ňyekterakeho rytierze proſſie, aby gemu ſ konyem potrzebu dal. Tehdy ten rytierz, vzrzew mladencze poczzeſtneho a k tomu zwiedyew, zze od Cieſarze [46 a] poſlan, mile gey y ochotňye przywital do ſweho domu, a[89]) pogem gey[90]) obyed gemu dal podle ſweho ſtawu. yakzz naylepe[91]) mohl. Po obyedie kazal gemu ſpat giti, aby po trudu odpoczzinul. Tehdy ten giſty mladenecz, yakzz brzo poſtele dopadl, ynhed welmi twrdie ſ toho trudu vſnul.[92]) A kdyzz tak twrdie ſpaſſe, ten giſty rytierz, hoſpodarz toho domu,[93]) 40

[74]) dupnatem an w plenky obinut nalezl ſem powrzena. [75]) sch. [76]) do domu lowcziho M
po ditie abyſſte ge zahubily poslal. [77]) a. [78]) sch. [79]) sch. [80]) sch. [81]) nehnulo bylo. [82]) Praſeczy. [83]) (tato dvě sl. sch.). [84]) po mnie ma. [85]) Pane hotow ſem, k (sch.). [86]) lyſty. [87]) przecztenem. [88]) A trzieti den (vynech); (za tím:) w poledne. [89]) sch. [90]) sch. [91]) yakoz naylep. [92]) uſnul s toho trudu. [93]) domu toho.

B nahodu wſſel do toho pokogie, kdezz ten mladenecz odpoczzywaſſie. Vzrzew puſſku ſ liſty w geho hlawach, chtieſſe rad tu puſſku otewrzieti a chtie zwiedieti, czo by w tyech liſtech bylo pſano,[94]) y ſtrachowal ſye. A wſſak ohrozyw ſye y otewrzel puſſku y[95]) vzrzel liſty Cziefarzowy[96]) prſtenem zapeczczetieny, gezz k Cziefarzowe poſlal[97]) byeſſie. I[98]) myſleſſie w ſobie[99]) a rzka: Otewru tyto liſty, a czo na ńych ſtogi pſano,[100]) zwiem; neb gye take bez ſſkody mohu zaſie zawrzieti, Proto zze wuoſk[101]) w te peczzeti tluſt bieſſe. A ynhed, kdyzz[102]) otewrzel liſt[103]) a czzetl, zze pod hrdlem a pod miloſti ten mladenecz myel na ſmrt dan byti, Zamutyw ſye welmi, myſleſſie ſam w ſobie a rzka: O kak by to przietiezzky hrziech byll tak kraſneho mladencze na ſmrt dati! zagiſte nebude toho. A ynhed gyny liſt pſati kazal w tato ſlowa: O myla Cziefarzowa! tobie[104]) przikazugi pod miloſti y pod hrdlem, aby tohoto poſla ſ weliku ſlawnoſti y s radoſti do ſweho domu przyyala a dczerku gedynu naſſi do trzieſyeho dne gemu za zzenu dala, a na ſwatbu knyezzata y pany okol [46 b] ńye zwala. A[105]) neuczziniſſ-li toho, ohawnu ſmrti kazzi ſye odprawiti. A kdyzz ten liſt podle geho rozkazańye byll dokonan,[106]) wzem peczzet s kralowa liſtu bez poſſkwrny k ſwe[v] liſtu przilozzil a zaſie do puſſky na tezz myeſto polozzill. Po chwili zbudyw mladencze, ten den y tu nocz gey v ſebe oſtawil. A rano na vſwitie pozzehnaw geho k Cziefarzowe gey wyprawil. Ale kdyzz przed Cziefarzowu prziſſel, welmi poczzeſtńye gye[107]) od Cziefarze pozdrawil a liſtow gi podal. Tehdy ona, yakzz brzo liſty przieczztla a gim vrozumyela, poczelowala geho a rzkucz: Witay, muoy mily ſynu naymileyſſi! przikazańye meho pana Cziefarze welmi rada naplńỹ. A ynhed bez meſſkańye kazala wſſeczka kńyezzata y pany te kragyny ſezwati, aby trzieti den na ſwatbie[108]) gedynke dczery Cziefarzowy pod miloſti byli. Ońy vſlyſſewſſie to ynhed ſ weliku wyprawu k te ſlawnoſty przigeli, A trzieti den manzzelſtwo mezi tyem mladenczem a dczerku Cziefarzowu vplńye dokonali a weliku ſlawnoſt vczzinili. Po tyech hodech mnoha kńyezzata y pańy zzeńycha y s newieſtu darowali a k ſwym prziebytkom zaſie ſye brali. Ale ten mladenecz s Cziefarzowu a ſwu zzenu tu oſtall. Brzo potom Cziefarz do te kragyny przigell. A vſlyſſewſſi to Cziefarzowa, zze Cziefarzz gede, rzekla zeti ſwemu: Mily ſynu, poged ſe mnu proti panu memu Cziefarzowy. [47 a] A on wece: Hotow gſem. A kdyzz Cziefarze dogeli, Cziefarz ynhed poczelowal ſwu zzenu. Ale potom, kdyzz ſ ńy toho mladencze vzrzel, nemyle na ńy[109]) hledieſſe. I wece gi: Muſiſs ſmrt trpieti. Tehdy ona wece: Pane miloſtywy! Powiez mi, proczz ſem ſmrti zaſluzzila? wece Cziefarz: Pod miloſti y pod hrdlem pſal ſem tobie, aby tohoto mladencze zahubiti kazala, a tys mne w tom neupoſluchala.[110]) Tehda ona opiet gemu[111]) wece: O mily pane, liſt twuoy geſſtye mam, w ńyemżto pilnye[112]) pſano ſtogi, Pod miloſti y pod hrdlem abych we trziech dnech dczerku[113]) naſſi gedynu gemu za zzenu dala. I wece Cziefarzz: Zda

---

M [94]) pſano bylo. [95]) (m) y ſtrachowal — puſſku y (jen) A kdyz odewrzel. [96]) czyſarzowym. [97]) Gēz k Czyſarzowy poſlati. [98]) I (sch.). [99]) ſobie ſam. [100]) pſano ſtogy. [101]) proto nebo woſk. [102]) kdez. [103]) sch. [104]) tobiet. [105]) sch. [106]) dokonal. [107]) Gy. [108]) ſwatbu. [109]) nan. [110]) zahubila; a — poſluchala (sch.) [111]) sch. [112]) plnie. [113]) dczeru.

ſye to gyzz ſtalo? Ona weče: y owſſem. A [114]) pane, gyzz od te chwile na B
kazzdu nocz ſpolu przebywagi. Wece Cieſarzz: vkazz mi liſt. A ohledaw liſt
a przeczzet y wece: [115]) O kterak welike blaznowſtwie geſt naſſie [116]) gynak
poſobiti, nezz buoh zpoſobil! [117]) A ynhed toho giſteho mladencze poczelowal
a yako za ſyna gey przyyal, genzz po ſmrti geho mieſto ňyeho welmi mudrze
a ſ miloſti kralowſtwie zprawowaſſie.

Duchowňye: [118])

NAymileyſſi! Cieſarz tento muozz rzieczzen byti kazzdy czzlowiek, genzz owſſem kocha ſye w ſwietſkych wieccech; gyede na low, toczziſſto w [119]) ſwietſke marnoſti. Tehdy wſtane mhla temna, toczziſſto pokuſſienye dyabelſke, ſkrze kterezz hubeny a byedny czzlowiek ode wſſech cztnoſti odrazzen bude
A tula ſye, bludye y ſem y tam bez myloſtỳ [47 b] bozſke, azz do domu lowczzieho przigde. Duom ten znamenawa Czierkew ſwatu, do nyezz ma ſye kazzdy czzlowiek vteczi a tu odpoczzywati, W ňyemżto muozz ſlyſſieti hlas wieczzny wieczzňye: wezmi, wezmi, wezmi! Skrze prwe wezmi mozzem znamenati wzatu [120]) duſſi k obrazu bozziemu ſtworzenu ſ pieti ſmyſly. Skrze druhe wezmi muozzem znamenati czztirzi elemêti neb zzywly, z ňychžto ſme podle tiela ſtworzeňy, A take zze gſu nam dańy ſe wſſim, czoż geſt w ňych a z ňych k naſſemu vzzitku. Skrze trzietie wezmi ma rozumyeno byti welike miloſrdenſtwie bozzie, kterezz pan buoh hotow geſt dati kazzdemu y nayhorſſiemu, aczz ſye chče polepſſiti. Take ſkrze prwe nawrat rozumyey, zze ma bohu nawratiti czziſtu duſſi, gyzz geſt na krzſſtu przyyal. Skrze druhe nawrat rozumyey [121]) poczzet o wſſeczko, czo [122]) geſt pan buoh dal, y take z marneho ſlowa. Nebo yzzadne zle nebude bez pomſty a dobre bez odplaty. Skrze trzietie nawrat maſs rozumieti, aby ſye weſſken bohu poddal na geho miloſrdenſtwie. Take ſkrze prwe vtecz maſs rozumyeti dyabla, ſwiet a tyelo, przed ňymyzz [c]) mame vtiekati yako przed ſwymy tuhymy neprzately. Skrze druhe vtecz maſs rozumieti, aby netoliko od hrziechu vtekl, ale ode wſſech przicczin geho. Jakozz Swaty Pawel dye: [d]) Waruyte ſye netoliko hrziechu y przicczyny geho, ale y podobenſtwie geho zleho. Skrze trzietie vtecz maſs rozumieti, aby vtekl [48 a] wieczzne ſmrti. Anebo takto: Wezmi dar, Nawratſ dluh, Vtecz muky. Tehdy rytierzz, toczziſſto zpowiedlňyk twuoy miloſtywy, v ňyehozz [123]) vſneſs, toczziſſto przikazzet, aby ſye hrziechu warował, a puſſku ſrdče tweho otewrzel ſkrze dobre nauczzeňye, a ſtare piſmo, toczziſſto zly zzywuot, promyeňy w twe duſſy, aby gi mohl czziſtu zachowati a potom bohu oddati. A tehdy budu welike hody ſe wſſemy ſwatymy w nebeſkem kralowſtwi.

---

[c]) (ps) podňymyzz, (z) o (oprav.) e, rz (nadeps.). [d]) Jakozz — dye (červ. podtrž.).

[114]) sch. [115]) y przeczet wecze. [116]) naſſie geſt. [117]) zpoſobil geſt. [118]) sch. [119]) sch. M
[120]) sch. [121]) zze ma — rozumyey (sch.). [122]) a wſſeczko czozt. [123]) przy niemz.

XLII.

Od Czieſarze Ottauiana a zzeny.[1])

B OCtauianus krall tak rzieczzeny[2]) kdyzz kralowal, nad gine ſwu zzenu welmi milowaſſe,[3]) A to pro trogi wiecz: Nayprwe zze gemu byla welmy wierna, Druhe zze byla welmi kraſna, Trzetie zze byla welmi poſluſſna a vſtawiczzna

Duchownye:[4])

NAymileyſſi! Tento kral muozz znamenati naſſeho mileho pana gezukriſta, genzz ſwu chot kazzdu duſſi miluge nad gine, zze geſt wierna, gynych bohow nemagiczi, kraſna bez poſſkwrny hrziecha, poſluſſna a vſtawiczzna w bozſkem przikazany bez promyeny azz do ſkonczzenye.

XLIII.

O Tiberiowi Czieſarzi.[1])

TIberius Czieſarz w rzymye kralowaſſe, genzz przeliſs hlas ſladky milowaſſe. Protozz przihodilo ſye gednu, kdyzz byl na low gel, vſlyſſal ńyekteraky hlas welmi ſladky, A tak ſie ge[v] zdalo, zze ńykdy tak ſladkeho hlaſſu neſlychall; a po tom hlaſu ſam gedynky gel. A kdyzz k tomu mieſtu[2]) przigel, vzrzel nyekteraku [48 b] wuodu dluhu a ſſyroku, podle nyezzto ńyekteraky chodak[3]) ſedyeſſe, huda na ſwe hufliczzky, z ńychzzto ten ſladky hlas pochazieſſe. I wece gemu Czieſarz: Mily, powiez mi to, zze z tyech hufliczzek tak ſladky hlas wychazye? Tehdy on odpowiedye: Pane, tuto trzidczieti let ſem bydlil, a buoh mi dal taku miloſt, kdyzzkoli w ſtruny vderzim, ynhed ſladky hlas z ńych wynde, zze ryby tuto przigdu ke mńye, gymyzz ya y ma czzeled do ſye chwile zzywili ſme ſye. Ale pohrziechu s[4]) druhe ſtrany teto wody wychazie ńyekteraky ſkrzieczzńyk ſ hwizdaczzku, zze tak naczzitie[5]) ſladcze hwizzdye, zze ryby nechagiče mne y gdu k uonomu ſkrzieczzńykowi. Wece k ńyemu Czieſarz: Ay, teď w myeſſczi ſwem[6]) mam zlatu vdiczi, wezmi gi ſobye a przywiezz k dluhemu prutu, vderzizz w hufliczzky, A tak ten giſty ſkrzieczzńyk ſ hanbu oteyde. Tehdy ten giſty chudy rybarzz vczziňſll podle rozkazańye Czieſarzowa. przywazaw k dluhemu prutu vdiczi yal ſye huſti. ynhed ryby z te wuody yakzzto drziewe k nyemu byezzechu, A on gye wen vdiczi metaſſe. Vſlyſſaw to ſkrzieczzńyk y vzrzew s hanbu odſſel, A ten giſty chudy rybarzz azz do ſmrti bez przikazi w te wuodye ryby lowyeſſye.

M XLII. [1]) O gedne zienie. [2]) tak rzeczeny kral. [3]) welmi (sch.), miwaſſe. [4]) sch.

XLIII. [1]) (Nápis sch.); na okraji:) Dnĩca 6 poſt ſanctã Trin. [2]) sch. [3]) Chudak. [4]) pohrzychu przed ſym v malych dnech z. [5]) nadſſitie. [6]) sch.

Duchownye pak:[7])

NAymileyſſi! Tento Czieſarzz geſt pan naſs mily gezus kriſtus, genzz B
przeliſs ma[8]) ſladky hlas, to geſt[9]) nabozznu modlitbu miluge. Take ſwa
zwierzata hoñy, to geſt duſſe, kterezz dyabel ſwu [49 a] chytroſti k ďywoczſtwi
prziprawill. Ale woda, w ñyzzto ryby byechu, geſt tento ſwiet, pln hrzieſſnych
lidi. Ale chudy rybarzz, genzz ſedieſſie podle te wuody, geſt kazzdy kazatel,
genzz ma mieti huſle ſwateho piſma, gymyzzto ryby,[10]) toczziſſto hrzieſſne,
z wuody[11]) na zemi wytahuge, to geſt do nebeſkeho kralowſtwie. Ale po-
hrziechu kdyzz kazatel gme ſye w huſle ſwateho piſma biti, to geſt kazati,
ynhed ſkrzieczzñyk, to geſt dyabel, hwizzdye tak ſladcze, zze hrzyeſſñy lide
kazatele netbagi, chopiecze ſye rozliczznych liboſti dyabelſkych. Protozz kaza-
telowi potrziebie geſt, aby ſobie vdycze zlate, to geſt miloſti bozſke dobyll,
gyzzto by mohl hrzieſſne bez prziekazi dyabelſke przyweſti do wyeczzne[12])
radoſti.

XLIV.

O gedne dczerzi Czieſarzowe.[1])

Claudianus ten Czieſarzz kdyzz kralowaſſe, myegieſſe gedinku dczerku,
gyzzto przeliſs milowaſſe. A mezi tyem mnoho czzaſow myſleſſie ſam w ſobie,
kterak by gi mohl podobñye wdati, a rzka: Dam-li bohatemu gi[2]) za zzenu,
a bude blazen, totť[3]) mi zahyne dczerka. Ale dam-li gi chudemu a mudremu,
ſobie y me dczercze doſti dobude. Bieſſie w tu dobu v mieſtie ñyekteraky
mudrzecz, gmenê Socrates, gehozz zawolaw Czieſarzz przed ſye wece gemu.[4])
Mily, powiez mi, chceſſ-li mu dczerku[5]) ſobie za zzenu wzieti, Ale pod ta-
kuto[6]) vmluwu, vmrzela-li by v tebe prwe dczerka ma,[7]) nezzli ty, aby
ſwuoy[8]) zzywot ztratill. Protozz wuol ſobie, chczeſſ-li gi pogieti [49 b] czzili
ñycz? Tehdy on wece: y s twu vmluwu chci gi ſobye za zzenu wzieti. Vſlyſſaw
to Czieſarzz s weliku wyprawu a ſlawnoſti dal gi gemu. Potom po nyekoliko
czzaſiech we zdrawi ſpolu zzywi byli. Napoſledy ta giſta zzena roznemohla
tye welmi tyezzcze azz na ſmrt. Ale Socrates zamuſyw ſye welmi, wſſed do
gednoho leſa yal ſye horzcze plakati. A kdyzz tak plakaſſie, w tu chwili vda
ſye krali Allexandrowi w tom leſe hoñyti. Tehdy vzrzew gey rytierz Alle-
xandrow, Wece k ñyemu: kto gſi ty? Odpowiedye gemu: Czlowiek taky ya
ſem: pan twuoy geſt ſluha ſluhy meho. Tehdy ten Rytyerz wece: Izzeſs!
Nebo nenye wyetſſieho pana na ſwietie,[9]) nezz muoy pan Allexander. Ale
powedu tye ku panu ſwemu, a vzrzime, kto by byl ſluha twuoy, o ñyemzz
prawiſs, by byl pan pana meho. A kdyzz przed krale przyweden byll, kral
wece[10]) k ñyemu: Mily, powiez mi, kto gye[11]) ten ſluha twuoy, o ñyemż
prawiſs, bych ya byll ſluha geho. Tehdy on wece: Pane, pan muoy geſt

---

[7]) sch. [8]) sch. [9]) totizto. [10]) gymz. [11]) (tato dvě sl. sch.). [12]) nebeſke. M

XLIV. [1]) O gednom mudrczy. [2]) gy bohatemu. [3]) to. [4]) k niemu. [5]) Dczeru. [6]) taku. [7]) (tato dvě sl. sch.) [8]) sch. [9]) (tato dvě sl. sch.). [10]) Wecz kral. [11]) gt.

B rozum;[1]) ſluha muoy geſt geho wuole.[13]) Protozz zzes[a]) do ſye chwile podle ſwe wuole kralowſtwie ſwe zprawowal, ale ne podle rozumu, tyem gſi ſluha ſluhy meho, toczziſſto wuole, genzz tobie panuge. Vſlyſſaw to Allexander wece: Zagiſte mudrzies[14]) odpowiedyel. Gdi v pokogi. A od te chwile kral Allexander ſwe kralowſtwie zprawowal podle rozumu, ale ne podle wuole. A tak Socrates oſtal[15]) w leſſe [50 a] ne podle wuole w ſwem zamutku. A kdyzz tak ſmutńye chodieſſe, prziſſed k ńyemu ńyekteraky ſtarziecz wece gemu: O mily miſtrze, Powiez mi, proczzs tak welmi ſmuten? Tehdy on dye:[16]) Powiem tobie. Cziefarzowu dczeru poyal ſem ſobie za zzenu pod taku[17]) vmluwu, zze[18]) kdyzz by kolywiek za mnu gſucz vmrzela, ya bych take na ſmrt myel[19]) giti. A ona gyzz azz na ſmrt nemoczna geſt.[20]) Protozz vmrze-li ona, ya muſim ſwuoy zzywot ztratiti. Wece gemu ſtarziecz: Vczzin podle rady me, a dobrzie ſye tobie ſtane. Zzena twa geſt z ſemene kraloweho. Protozz kdyzz kral, otecz gegi, bude krew puſſtieti, wezma te krwe kazzizz ſwe zzeńye prſi gegie[21]) tu krwi zmazati. A k tomu wezmi trzi ty[22]) korzeny: s gednoho zwarzie trank[b])[23]) dayzz gy na Czztitrobu piti, A ſ druhu dwu vdielage flaſtr kazz gi polowiczi na[24]) ſwuoy zzaludek przilozziti.[25]) A vczzini-li to, ynhed zdrawa bude. Ale Socrates wzem to korzeńye a otczowy krwe, wratil ſye zaſye k ſwe zzeńye a nauczzil gi, kterak ma toho[26]) pozzywati, acz chće zdrawa byti. A vſlyſſaw[27]) to Cziefarz, zze Socrates tak pilen byl zdrawie ſwe zzeny,[28]) geho pyſſnye darowal a k welike czti geho wyzdwihl.

Duchownye:[29])

NAymileyſſi! Tento Cziefarz geſt pan naſs gezus kriſtus. Ale dczerka geho geſt kraſna[30]) duſſe kazzdeho czzlowieka, k obrazu y ku podobenſtwi bozziemu ſtwuorzena. Tu dczerku dal geſt chudemu Socrateſowi, toczziſſto [50 b] czzlowieku, genzz chud geſt, Jakozzto Swaty Job prawi:[c])[31]) Nah ſem wyſſel z brzicha materze me,[32]) a nah ſye zaſie wratim. Ale pod kratku[33]) vmluwu Pan buoh kazzdemu czzlowieku duſſi dal,[34]) vmrzela-li by w geho towaryſtwi ſkrze ſmrtedlny hrziech, on by proto wieczzny zzywot ztratill. Protozz bude-li kdy duſſe nemoczna libofti hrziecha, vczzin yako[35]) Socrates vczzińill. Wegda do leſſa, toczziſs[36]) do Czierkwe ſwate, a tu naydeſs ſtarcze, toczziſſto zpowiedlńyka mudreho, gehozzto radu zdrawie wezmeſs,[37]) vczziniſſ-li wedle geho rady,[38]) aby nayprwe prſi ſwe zmazal a znamenal krwi kralowu otcze ſweho, toczziſſto aby myel vſtawiczńu pamatku vmuczzenye[39]) naſſeho mileho otcze[40]) gezukriſta w ſwem ſrdczi. Potô wezmi korzeńye, to geſt ſrdeczzne

---

[a]) s (nadeps.) [b]) (naps. na okraji.) [c]) ſwaty (černě) Job prawi (červ. a černě podtrž.).

M [12]) rozum moy. [13]) Sluha geho geſt Wole. [14]) zagyſtes mudrze. [15]) woſtal. [16]) wecze. [17]) takuto. [18]) sch. [19]) miel na ſmrt. [20]) sch. [21]) sch. [22]) ty trzy. [23]) ſſtitrobu. [24]) poloziti. [25]) sch. [26]) tiech. [27]) zdrawa byti A yhned yakz to vczinila tak zdrawa byla A vſlyſſew. [28]) byl tak pilen ſwe zieny zdrawij. [29]) sch. [30]) kraſna geſt. [31]) dij. [32]) z — me (sch.). [33]) taku. [34]) czlowieku genz chud geſt duſſi dawa. [35]) yakozto. [36]) totizto. [37]) wezmeſs zdrawij. [38]) podle raddy geho. [39]) sch. [40]) pana Otcze.

ſkruſſeńye, ſwatu zpowied a doſti vczzyńyeńye. Z prweho vczzin trank nebo napuoy, aby wzzdy zzelel hrziechow, A z druhych dwu vczziń [41]) flaſtr, toczziſſto ſwatu zpowied, ztlucz s doſti vczzyńyeńím; neb gedno bez druheho malo nebo nycz proſpiege, kdyzz muozz obe vczziniti, to geſt naylepſſie dobre.[42]) B

XLV.

O pannye ffloretynye.[1])

GAyus[2]) welmi mudry kdyzz w rzymye panowaſſe,[3]) tehdy w geho kralowſtwi byeſſye ńyekteraka[4]) pany, gmenem ffloretina, dywne[5]) kraſi, zze tak naczzitie kraſna byla, azz trzie kralowe pro ńy buoy wzeli, A ſ kazzde ſtrany tyech trzi kralow yako bez czziſla lidi za [51 a] hubeno[6]) bylo, a den ode dne mnozi zahinuli. Ale pańy y kńyezzata te rziſſe, widuczc to, ſebrawſſe ſye geli przed Cieſarze rzkuće: Pane, pro tu ffloretinu, genzz geſt w twem panſtwi wzaczna, yako bez czziſla lidi ſeſſſlo y zahubeno a na kazzdy den geſſtie ſchazie.[7]) A gedno aczz k tomu brzo neuczziniſs,[8]) pro gegi miloſt wietczzie ſtrana tweho lidu ſeyde. Vſlyſſaw to Cieſarzz ynhed prſtenem ſwý liſty[9]) zapeczczetyw[10]) kazal pſati, aby ta giſta pany ffloretina beze wſſeho meſſkańye k ńyemu przigela. A kdyzz poſel liſty przyyall, drzewe nezz tam przigel, azz vmrzela ta giſta pańy[11]) ffloretina. Potom poſell ten giſty zaſye ſye nawratill k Cieſarzowi a powiedyell,[12]) zze by gyzz vmrzela Pańy[13]) ffloretina. Vſlyſſaw[14]) Cieſarz zamuťyl ſye Welmi, proto zze gye widieti nemohl. A ynhed kazal ſwolati wſſeczky malerze toho kralowſtwie. a kdyzz ſye malerzi przedeń ſebrali, wece gim Cieſarzz: Mogi wyerńy! tatoť geſt przicczzina, procz ſem po was poſlal: Byeſſye w Cieſarzſtwi mem ńyekteraka pańy, gmenê ffloretina, take kraſy, zze yako bez czziſla pro gegi miloſt lidu zhynulo geſt.[15]) Napoſledy ſama geſt gyzz vmrzela, a ya gye nemohl[16]) widieti. Protozz gedte a ſe wſſi ſnazznoſti[17]) obraz gegy nadczztye namaluyte[18]) mńye, tak yako by zzywa byla, Skrze kteryzzto obraz kraſu gegi wida[19]) mohl bych poznati gi.[20]) Odpowe [51 b] dyechu[21]) ońy: Pane, tyezzke wieci zzadaſs. Wſſichńy malerzi wſſeho ſwieta obrazu gegieho podobneho k te kraſye bez gednoho malerze, genzz ſye tagi na horach, nemohu vdyelati.[22]) vſlyſſaw to Cieſarz poſla[23]) po toho giſteho malerze. A kdyzz byll przigell, wece gemu Cieſarzz: Mily, ſe wſſy ſnazznoſti vczzín mi obraz, podobny kraſu ku pany ffloretyńye, a darugi tye dobrzie. Wece ten giſty malerzz: Pane, buď twa wuole. A nad to gedne wieczi proſim, aby wſſeczky kraſne panny y panye, genzz gſu w te rziſſy, byli przed tebu za czelu hodynu, M

---

[41]) a vczin z druhych dwu. [42]) to — dobre (sch.).

XLV. [1]) O gedne kraſne Panij, (na okraji:) Nativitats Reſurectionis lipegi. [2]) DAryus. [3]) kralowaſſe. [4]) niekteraka biſſe. [5]) diwna. [6]) feſſlo a zahubeno. [7]) ſchazegy. [8]) neuczziniſs pokoge. [9]) sch. [10]) zapeczieti. [11]) sch. [12]) powiediel gemu. [13]) sch. [14]) Vſlyſſew to. [15]) lidij zhynuly ſu. [16]) nemohl ſem. [17]) (tato tři sl. sch.). [18]) wymalugte. [19]) wida kraſu gegy. [20]) sch. [21]) Odpowiediechu. [22]) namalowati. [23]) poſlal.

B aby byli *geſſtie przede mnu.*[a])[24]) A tak ſye geſt[25]) ſtalo. Ale kdyzz kraſne panny a panye przed Cieſarze przywedeny byli, z tyech naykraſſye Czztyrzi wybrany gſu, a gine domow poſlany. Tehdy malerz yal ſye czzrwenu barwu obraza malowatỳ,[26]) A kterazz z tyech Czztyrzz myela oczzi yaſnyeyſſye[27]) y gyne vdy zpoſobileyſſie,[28]) podle gegyc[29]) zpoſobu obraz malowal;[30]) A tak tỳem byehem ten giſty obraz dokonal. A[31]) prziſſed Cieſarz, vzrzew ten giſty obraz wece: O fflorentino, florentino, ńykdy ſem twe kraſy newidyell w tomto zzywotie; dỳw nenye, zze gich tak mnoho pro twu miloſt zahynulo. O florentino, florentino, by zzywa byla, dnes nade wſſeczky by tohoto malerze milowala, genzz tye w take kraſye namalowal, zze wſſichny na twuoy obraz hledieti zzadagy.[32])

Duchownyc:[33])

NAymileyſſi! Cieſarz [52 a] tento geſt buoh, otecz nebeſky. Ale ſſlorentina tak[34]) kraſna[35]) znamenawa duſſi kazzdeho czzlowieka, k uobrazu bozziemu ſtwuorzenu,[36]) genzz geſt ſkrze trzi krale oblezzena,[37]) toczziſſto ſkrze dyabla, ſkrze ſwiet, ſkrze tielo pro hrziech prweho czzlowieka, A od kazzdeho geſt poruſſena, toczziſſto hrziechem zmazana.[38]) Protozz mnoho gich zahynulo, nebo wſſichńy przed bozzim wzkrzeſſeńím do pekla a do' przedpekle ſtupowali.[39]) Vzrzewſſe to ſtarſſi, pańy y kńyezzata, ſwate patriarchy y proroczi, yali ſye k bohu wolati rzkuce: O by nebe zborzill a ſſtupil, a mnoho gynych rzieczzi o narozeńy bozziem, zzadagicze, aby ſye raczzil naroditi a ſwuoy lid od ſmrti wykupiti.[40]) Ale pohrziechu, przed narozeńím bozzim vmrzela geſt ffloretina, toczziſſto duſſye. Protozz malerzi ſwolańy gſu, toczziſſto angele y wſſeczka rziſſe nebeſka, aby ten obraz obnowili. genzz ſye wymluwali,[41]) zze toho vczziniti nemohu, kromye gednoho malerze.[42]) Nebo yzzadny mezi angely y mezy lidmy neńye nalezen, genzz by to vmyell vczziniti,[43]) a[44]) ten giſty obraz aby[45]) obnowiti mohl, toczziſſto duſſi k newynnoſti nawratiti, gedno ten malerzz, genzz geſt[46]) ſ hory prziſſel,[47]) to geſt pan naſs gezus kriſtus, genzz geſt [48]) s nebe ſſtupil, aby ten giſty obraz obnowil, a to czzrwenu barwu, to geſt s[49]) ſwu ſmrti a ſwatu krwi. Ten malerz, to geſt pan naſs mily[50]) gezus kriſtus,[b]) wybral ſobie [52 b] Czztyrzi naykraſſie zzeny,[51]) toczziſſto Czztwero doſtogenſtwie oſlawene duſſi: krzyechkoſt,[52]) neſmrtedlnoſt, yaſnoſt, prorazywoſt nebo prochodnoſt[53]) nebo hbitoſt. Nebo zze dal byt duſſi ſ kameńím, roſty s ſſtiepy, byti ſ howady, rozumyeti s angely, A tak obraz, toczziſſto duſſie czzlowieczzie, geſt obraz obnoweny. Ale[54])

[a]) (za) byli (ps.) przedemnu; (to přetrž. a nadeps. červ.) geſſtie przedemnu. [b]) (za tím podeps. pozd. rukou a jiným inkoustem) genž geſt.

M [24]) aby — mnu (sch.). [25]) sch. [26]) barwu czierwenu malowati obrazu. [27]) yaſniey. [28]) zpoſobenieiſſij. [29]) gych. [30]) namalowal. [31]) sch. [32]) ziadagy hledieti. [33]) sch. [34]) ta. [35]) kraſna panij. [36]) ſtworzena. [37]) obleżena ſkrze trzy krale. [38]) zmamena. [39]) wſtupowaly. [40]) lid raczil wykupiti od ſmrti. [41]) wymluwily. [42]) zze - malerze (sch.). [43]) sch. [44]) anebo. [45]) sch. [46]) sch. [47]) sſtupil. [48]) sch. [49]) s (sch.). [50]) sch. [51]) zieny naykraſſij. [52]) oſlawme duſſi krzepkoſt. [53]) prochudnoſt. [54]) A tak.

Czieſarz, toczziſſto buoh otecz, takto wece: O florentino, toczziſſto duſſe kazz- B
deho czzlowieka, welmi maſs toho malerze milowati, toczziſſto pana gezu-
kriſta, nade wſſeczko, genzz s [55]) ſwu ſwatu krwi tye zmalowal a w newŷnoſt
tye nawratill. Protozz rczi [56]) za to geden Otczze naſs a gedno Zdrawa maria
ſ nabozzenſtwim, aby nas raczzil dnes [57]) ſwu ſwatu krwi zmalowati a potom
ſwu miloſt dati.[58])

XLVI.

O Czieſarzi Theodoſyowy.[1])

Theodosi[9] [2]) Czieſarzz w rzymye kralowal a [3]) mudry welmi, genzz zrak ztratil byeſſye. Vſtawil byl za [4]) zakon taky, powyeſyw zwuon na ſwe ſyeńy, zze ktozzkolywiek myel by czo czziniti, aby przigda w ten zwon pozwońyl. A ynhed aby ſudcze, yakzz ten zwon vſlyſſy, sſtupil dolow [5]) a prawdu kazz- 10
demu [6]) aby [7]) vczzyńyl. W tu chwili byeſſye ńyekteraky had, genzz pod ſyem zwonem hńyezdo myegieſſe a [5]) k tomu ſwuoy plod wywuodyeſſye. I [9]) ſtalo ſye, kdyzz gyzz mali hadyenczi [10]) po nyem plzieti [11]) mohli, ſtary had y ſ dyetmi gednoho czzaſſu na ſluncze na myeſto wylezl. A kdyzz tam na ſlunczi byeſſye, nyekteraka welika [53 a] zzaba w geho hńyezdo weſſla 15
a tu bydleti chtyela. Tehdy kdyzz ſye zaſye s ſwymy dyetmy wratil, Vzrzew tu giſtu zzabu, wſſed na ten giſty prowaz yal ſye zwońyti, yako by rzekll: Sudcze, ſtup dolow a vczzin mezi mnu a mezi [12]) tu [13]) zzabu prawy ſud, genzz naſilim w mem hnyezdyc przebywa. Alc Sudcze, kdyzz ten zwon vſlyſſal, sſtupil dolow, a yzzadneho newidẏew, y ſſel zaſie. Ale had yal ſye opiet 20
zwońyti. A [14]) vſlyſſaw to ſudcze opiet sſtupil dolow a hada vzrzel, an na prowaze wiſyeſſye zwonu. Ohledaw pilnye, czo by to bylo, nalezl [15]) zzabu, ano [16]) w [a]) geho hnyezdye ſedi. wſtupil k Czieſarzowi, a kterak ſye przihodylo, zwieſtowal. Vſlyſſaw [17]) Czieſarz wece k ńyemu: Ruczze ſendi [18]) dolow a zzabu s hńyezda wen wyzzeń y [19]) zabi, aby ſwe mieſto bez przieka zi myel. 25
A tak ſye ſtalo. kdyzz zzaba zabita byla, had y s ſwymy dyetmy do ſweho hnyezda zaſye ſye ſtyehowal.[20]) Ale potom, kdyzz Czieſarzz gednoho czzaſu w ſwe komorzie na ſwe poſteli [21]) odpoczzywaſſe, A ten giſty had [b]) do geho komory wſſel a neſa w ſwych vſtech maly kamenek. A [22]) vzrzewſſe geho [23]) komornyczi yali ſye Czieſarzowi prawiti a [24]) rzkuce, zze by had k ńyemu 30
ſſel. wece gim Czieſarzz: Neprzieka zzeyte ge[v]; Mńym, zze mi nycz zleho neuczzyńy. Tehdy ten giſty had, wſſed na Czieſarzowu poſteli, przitoczzil [25]) ſye k geho twarzi. A kdyzz k oczzyma przilezl, ten giſty kamenek, yako w uſtech

---

[a]) w (nadeps.). [b]) (za tím jakési písm. jako) do (a oprav.) g.

[55]) s (sch.). [56]) rczy kazdy. [57]) dnes raczil. [58]) dati Am̃. M

XLVI. [1]) O hadu a ziabie. [2]) TEodyzius. [3]) sch. [4]) sch. [5]) sch. [6]) kazdemu prawdu. [7]) bez meſſkanij. [8]) y. [9]) sch. [10]) hadienczy malij. [11]) plazyti. [12]) sch. [13]) tuto. [14]) sch. [15]) Nalez. [16]) ana. [17]) Vſlyſſew to. [18]) ſeydi. [19]) a. [20]) wſtiehowal ſe. [21]) na ſwem lozij. [22]) sch. [23]) gey. [24]) sch. [25]) przytocziw.

B [53 b] myegieſſe, puſtil gemu na oczzi, A ynhed zalezl pryczz.[26]) Ale Cziefarz, yakzz brzo ſyem giſtym kamenem oczzi ſwych ſye[27]) dotekl, ynhed yaſny zrak przyyal[28]) ne ſ malu radoſti. Potom ten giſty kamen azz do ſmrti ſ weliku ſtrazzi chowal, a bohu milemu s weliku radoſti dyekowall.

Duchownye:[29])

NAymileyſſi! Tento Czefarz geſt kazzdy czzlowiek, ſlep k bohu, kakzzkoli widom geſt k ſwietu. zwon powieſſeny yazik[30]) kazatelſky, genzz ma w giſte czzafy zwoňyti. Ale prowaz toho giſtcho zwonu geſt ſwate piſmo,[31]) gimzzto kazatel ma cztnoſti a[32]) hrziechy zwieſtowati, kterak by mohll człowiek[33]) ſkrze cztnoſti do nebe wſtupiti. A ſkrze hrziechy, ktozz ſye gich nechcze warowati, na wyeczzne zatraczenye do horuczicho pekla dan bude. Ale had, genzz hňyezdo byl vczziňyl pod ſyem prowazem, znamenawa zpowiedlnyka mudrcho, genzz ſye ma polozziti ſkrze ſwate piſmo w hnyezdo, toczziſto w ſrdcze hrzieſſneho. Ale ſrdcze[34]) to geſt ſwiedomye kazzdeho czzlowieka, ma ſſtupiti a wſſeczko z ſrdeczzneho[35]) ſkruſſeňye ſkrze ſwatu zpowyed rozſuditi.[36]) Ale[37]) aczz zzaba, toczziſto dyabel, hnyezdo, to geſt ſrdcze czzlowyeczzie, kdy naſilim oſadi; Tehdy had, to geſt mudry knyez, ma boyowati ſ dyablem, hrzieſſne[v 38]) dada nauczzenye, kterak by mohl dyabla oddaliti[39]) A tak gey wyhnati z ſrdcze czzlowieka. Take ten giſty had, to geſt mudry zpowiedlňyk, ma przineſti kamen, gymzzto [54 a] Cziefarz, to geſt kazzdy hrzieſſny czzlowiek, mohl by zrak, to geſt poznańye miloſrdenſtwye bozzicho, ochotnym nauczzenim,[40]) aby w ſwe ſlepotye, to geſt w hrzieſſiech neoſtal,[c]) wzieti,[41]) Ale aby [2]) myel czelu nadiegi s doufańím, w kteruzzkoli[43]) hodynu pozzele hrzyechow ſwych ſrdeczznym ſkruſſením, ſpaſen bude.

XLVIII.*)

O gednc zahradye.[1])

Troyanus Cziefarz w rzymye kdyzz panowal, myegieſſe gednu zahradu, rozliczznych ſſtyepow naſazenu, Nad ňyzzto ſtrazzi zwlaſſtňyeho byeſſe[2]) poſadil, aby pilnye te zahrady oſtrziehal. W tu chwili byeſſe nyekaky[3]) dywuoky weprz blyz odtud w gednom hagi, genzz proborzyw zed, wſſed do te giſte zahrady, mnoho ſſtyepow zkazil. Zafyem ten giſty ſtrazzny potkaw ſye[a]) ſ weprzem gemu vcho lewe vtal. A ynhed ten giſty weprz boleſti welmi zkwiczzew

[c]) (za tím ps.) Ale (přetrž).
*) Č. XLVII není v tomto rukp.
[a]) (pod tím sl. jiné vyškrabáno).

M [26]) przycz. [27]) sch. [28]) przyiel. [29]) sch. [30]) geſt yazyk. [31]) piſmo ſwate. [32]) y. [33]) sch. [34]) ſudcze. [35]) wſſeczko ſrdeczne. [36]) rozſuditi ſkrze ſwatu zpowied. [37]) sch. [38]) hrzyſſnym. [39]) diablu odolati. [40]) nauczenim mieti. [41]) sch. [42]) sch. [43]) keruzkoly.
XLVIII. [1]) O gednom weprzy, (na okraji:) O dni ſaudnÿ. [2]) byl. [3]) nieyaky.

y wybiehl [4]) z zahrady. Opyet druhe po malych [5]) dnech ten giſty weprz wſſel B
do te giſte zahrady a mnoho ſſkody vczziniłl. Vzrzew gey opiet ten giſty
zahradńyk, potkal ſye ſ ńym [6]) a vcho gemu prawe vtal. A zkwiczzew [7]) opiet
weprz wybyehl wen z zahrady yako y prwe Opyet w kratkem czzaſu wſſed
ten giſty weprz trzietie do zahrady, mnoho przeliſs ſſkody vczziñil. Vzrzew
gey opiet ten giſty zahradńyk, potkaw ſye ſ nim, oczas ge[v] vtal; opyet kwiczze
yakozzto drzewe [8]) wybyehl wen. Potom opiet w zapieti czztwrte wſſed do
zahrady mnohem wieće ſſkody [54 b] vczziñill, nezzli kdy [9]) prwe. vzrzew to [10])
ten giſty zahradńyk, ofſtyepem gey w ſame ſrdcze vhodyl, azz na tom mieſtie
ynhed padl a vmrzel.[11]) Ale kucha-zz, kdyzz gey byeſſe prziprawil, ſńyedl
ſrdcze toho giſteho weprze. A kdyzz tu giſtu krmi przed krale przineſli, otazal
tyech giſtych ſluh, kam by ſye ſrdcze od [12]) toho giſteho weprzie podýelo.
Ale ſluhy newieduce wratili ſye do kuchyńye a na to giſte ſrdcze yali ſye
ptati na kucharzowi. Odpowiedye gim kucharz: Powiezte krali, zze ten giſty
weprz yzzadneho [13]) ſrdće nemyel. A neraczzi-li tomu wierziti, ya chci toho
doweſti. Sſedſſe ſluhy krali to powiedyeli. Ale kral newyerze tomu wece:
Czo geſt, genzz prawite? Podobne-li geſt [14]) to? kto geſt widyel zwyerzie bez
ſrdcze? Zawolayte ſem kucharze, atſ toho dowede, yakozz prawi. Tehdy ońy
toho giſteho kucharze zawolali przed Czieſarze. A kdyzz przigide, y [15]) wece
k ńyemu Czyeſarzz: Zprawizz mye toho, kterak geſt to, zze tento weprz
ſrdcze nemyel. A nedowedeſſ-li toho, twuoy [16]) zzywot plati. Odpowiedye
kucharz: Mily pane, wye twa miloſt dobrzie, zze kazzde myſſleńye od ſrdcze
pochazie. Protozz kdezz nenye myſſleńye, yzzadneho tu ſrdcze nenye. Tento
weprz, kdyzz nayprwe byll do zahrady wſſel a weliku ſſkodu vczziñill, za-
hradńyk vzrzew to vcho gemu lewe vtal,[17]) an kwiczze wyſſel wen. by byl
ſrdcze myel a vcho ztraczene myew,[18]) [55 a] myſlil by byl a [19]) pamatowal
by, aby [20]) toho neuczzinil, aby [21]) opiet do zahrady newſſel [22]) a prawe vcho
aby [23]) neztratil.[24]) A potom nemyſſle na to opiet wſſel trzietie, azz y oczas
ztratil. A napoſledy nemage myſſlenye ańy pamyeti na to, ztratil zzywuot,
proto zze ſrdcze nemyel. Vſlyſſaw to kral nemohl proti tomu nycz rzieczi,
a kucharz ſkrze to ſmrti [25]) vſſell.

Duchowńye: [26])

NAymileyſſi! Tento Czieſarz geſt naſs mily pan gezus [27]) kriſtus, genzz
ďywńye ſſtyepńycze miluge, toczziſſto ſtawy lidſke, yakozzto gſu lide nalezeńy
a dobrzi krzyeſtiane, w gichzzto ſrdczi ſſtyepuge dobre ſſtyepy rozliczzneho
owuocze, toczziſs cztnoſti, Jakożto geſt deſatero bozzie przikazanye, Sſeſtero
milofrdenſtwie a gine rozliczzne cztnoſti, Wieru, nadiegi a miloſt. Ale [28]) nebo
geſt naſs mily gezus kriſtus, genzz geſt [29]) ſtrazze te zahrady, to geſt wſſech

---

[4]) wybize. [5]) malo. [6]) ſe opiet ſ tim weprzem. [7]) Zkuiczaw; A (vynech.). [8]) yako drzywe. M
[9]) sch. [10]) sch. [11]) vpadl a vmrzel yhned. [12]) sch. [13]) sch. [14]) ge. [15]) sch. [16]) twoyt. [17]) vtal
lewe. [18]) sch. [19]) byl (sch.) y. [20]) Ale. [21]) neb. [22]) wſſel. [23]) sch. [24]) ztratil. [25]) ſmrti ſkrze to.
[26]) sch. [27]) pan naſs mily yeziſſ. [28]) sch. [29]) (tato dvě sl. sch.).

B ſtawow lidſkych. ten vſyna nayprwe vcho lewe, to geſt berze nam przately, abychom ſweho zzywuota polepſſili. A kdyzz ſye na to neobratime, vſína nam prawe vcho, to geſt myleyſſye przately a blizſſye, yakozzto dyeti, ſyna nebo dczerku, otcze nebo materz. A kdyzz opyet byedny a hubeny człowiek ſyem ſweho zzywuota nepolepſſy, w kratke chwili ten ſtrazzny[30]) vtne gemu oczas, toczziſſto odeyme gemu zzenu geho naymileyſſy a zbozzie mynute.[31]) Pakli wzzdy geſſtie[32]) nechcze ſweho zzywota polepſſiti a na ty wieczi ſye nerozmyſſle [55 b] ſy[33]) a hrziechu nechce oſtati, Tehdy pan boh ſkrze Jonatu, to geſt ſkrze ſmrt, gey koneczzńye kazze[34]) zahubiti[35]) a kucharzowi gey dati,[36]) to geſt dyablowi, aby gey pekl na wieky w uohńy a vwarzil.[37]) Potom w ſudny den pan buoh bude ſye ptati na ſrdcze czzlowieczzie, to geſt na duſſi. Tehdy dyabel odpowye, zze duſſe nenye. Nebo by duſſi myel, tehdy by ńykdy przikazanye bozzieho neprzeſtupil. a ſ tyem dyabell na wieky duſſi pozrzel. A ten giſty weprzz geſt kazzdy czzlowiek, genzz w bozzi zahradye, to geſt w ſwem ſtawu, mnoho przeſſkodi a ſhrzeſſy po ſwem krſſtu.

XLIX.

Od Anthonye krale.[1])

ANthonius w rzymye kralowaſſe, gêz trzi moczi do ſebe myegieſſe: Nayprwe zze myel ſilu w tu chwili nade wſſechny lidi, Druhe zze myel ſbozzie a mudroſt nade wſſeczky, Trzietie kraſu a wzroſt. Ale zzeny dluho negmyegieſſie. Naypoſledy przietele[2]) geho y gyna kńyezzata y pańy radili gemu rzkuce: Pane, dobret geſt, aby ſobie zzenu poyall a ſ ńy dyetky myel. Tehdy on vſlyſſaw gich radu y wece k ńim: Mogi mili y mogi wierńy![3]) wiete dobrze, zzetſ ſem welmi bohaty y[4]) moczny; zbozzie welikeho[5]) nepotrzebugi. Protozz gedtezz po rozliczznych kralowſtwich y kragynach a mńye kraſnu a[6]) mudru y vrozenu dyewku naygdyete. A naygdete-li kteru taku[7]) ſ tyemyto trzmy dary, yako ſem rzekl, Toczziſſto aby byla kraſna, k tomu vrozena, trzetie aby byla [56 a] mudra, aczz by[8]) chuda byla, proti gi chczi[9]) ſobie za zzenu myeti. Vſlyſſewſſe to ońy, ynhed ſye rozgeli po rozliczznych wlaſtech, azz y nalezli w gednom myeſtie gednu pannu kraſnu a mudru y vrozenu, ale chudu. A yakzz brzo nalezli, tak[10]) ynhed Cieſarzowi dali wiedyeti.[11]) Ale Cieſarz, chtie gegie mudroſti zkuſiti, zawolaw k ſobie poſla y wece k nyemu:[12]) Ay, teď tobie dawam kus platna ńyencho, dluhy na trzi palcze a ſſyroky na tolikezz palczow; gedyzz k te giſte dyewcze. A kdyzz tam przigedeſs, pozdrawie gye ode mne, dayzz gi toto platno, att by mi z ſwe mudroſti vdyelala koſſili,[13]) hodnu na muoy zzywuot z toho[14]) giſteho platna. a vczzini-li to, chczi gi ſobye za zzenu pogieti. Poſel nycz nemeſſkage k te

M [30]) ſtraze. [31]) minuteho. [32]) sch. [33]) nerozmyſſlee. [34]) sch. [35]) zahubij. [36]) kaze dati. [37]) w ohni y warzyl.

XLIX. [1]) (bez náp.). [2]) Napoſledy prziatele. [3]) wiernie. [4]) a welmi. [5]) wicze. [6]) sch. [7]) takowu. [8]) by y. [9]) proto chczy gy. [10]) sch. [11]) widieti daly. [12]) pǫsla wecze. [13]) koſſily vdielala. [14]) z tohoto.

giſte pannye gel a gye od Cieſarze pozdrawyw wece:[15]) Dyelay, totť platno, B
genzz geſt wzdeli y na ſſyrzz na trzi palcze. vczzyńyſſ-li z ńyeho koſſili, hodnu
Cieſarzowu zzywotu, chczet tye ſobie za zzenu wzieti. Tehdy ona wece:
kterak to muozz byti? pońyawadzz neńye delſſi ańy ſſyrſſy, gedno trzi[16])
palcze, neńye to podobne, by z toho mohla koſſile hodna Cieſarzowi byti.
A przeſ to poſle-li bi mi ſye ſud taky, w ńyemzzto a ſkrze kteryzzto mohla
bych to vczzyńyti, za koſſili doſti dluhu y ſſyroku gemu ſlibugi. Poſel vſly-
ſſaw tu rzieczz wratil ſye k Cieſarzowi a gemu to odpowyedyel, czo geſt byl
te pannye giſte[17]) wzkazal. Tehdy Cieſarzz nepo [56 b] meſſkaw ſud k tomu
hodny gi[18]) poſlal, A[19]) ta giſta panna wzemſſi ten giſty ſud z tak maleho
platna w tom giſtem ſudye koſſili Cieſarzowi hodnu, dluhu y ſſyroku vďyelala.
A ynhed Cieſarz gi za zzenu ſobie ſ weliku zzadoſti[20]) poyal y korunowal.

Duchownye:[21])

NAymileyſſi! Tento Cieſarz geſt naſs pan gezus[22]) kriſtus, moczny
y bohaty y[23]) mudry y kraſny nade wſſeczko ſtworzeńye. Ale panna kraſna
z pokolenye kraloweho geſt panna maria, matka boha y czzlowieka, genzz
byla kraſna, mudra[24]) a nad to miloſti plna; k nyzzto[25]) kral nad krali po-
ſlal ſweho poſla,[26]) Gabriele archangela, genzz gye od nyeho pozdrawil a[27])
rzka: Zdrawa, miloſty plna! Platno poſlane geſt miloſt duchownye; ma dlu-
hoſt a ſſyrz[28]) na trzi palcze, trzy wlaſtnoſti ſwate trogicze:[29]) Mocz boha
otcze, Mudroſt boha ſyna, dobrota ducha ſwateho. Ale ſud ten, w nyemzzto
ta koſſile[30]) geſt dokonana, toczziſſto tyceleſenſtwie naſſeho mileho pana gezu-
kriſta zaſtyceńyeńye, w ńyemżto yako w ſudu geſt ta koſſile dokonana. Vzrzew
to otecz nebeſky, gi k ſobye wzem,[31]) w kralowſtwi nebeſkem gi korunowal,
kdezzto za nas ſweho mileho ſyna[32]) proſy, a on ſweho otcze mileho.[33])
Protozz kdezz geſt toliko proſeb,[a])[34]) neſnadnye bude oſlyſſan, ktozz za po-
dobnu wyecz proſiti bude.

L.

O gedne pany.[1])

KDyzz Pompeyus w rzymye kralowaſſe, w geho rziſſi byeſſye nyekteraka
[57 a] pańy przeliſs kraſna a wſſem welmi myla. A podle te giſte pańye
w ſuſedſtwi bieſſie ńyekteraky w ſuſedſtwi[2]) rytierz, take kraſny y wſſem mily,
genzz tu giſtu pańy czzaſto nawſſtyewowaſſe. I[3]) przihodilo ſye gednoho dne,

[a]) (ps.) pro — oſob, (střední) o (přetrž., z posl. učiněno) e.

[15]) y wecze. [16]) na trzy. [17]) czoz tey gyſte pannie. [18]) gy hodny. [19]) Ale. [20]) gy M
ſobie za Zienu Czyſarz s weliku Radoſti. [21]) sch. [22]) pan naſs Geziſſ. [23]) sch. [24]) a mudra.
[25]) k niz. [26]) poſla ſweho poſlal. [27]) sch. [28]) ſſirokoſt. [29]) Trogycze ſwate. [30]) ten (sch.);
w niemz ta gyſta koſſile. [31]) Wzem gy K ſobie. [32]) ſweho mileho ſyna za nas. [33]) mileho
Otcze. [34]) prozb.

L. [1]) O gedne panij a rytirzy; (na okraji:) D͡onica 1. poſt Trinit. [2]) (tato dvě sl. sch.).
[3]) sch.

B zze ta giſta pany ſokola na ſwe rucze neſyeſſie. Vzrzew to ten giſty rytyerz welmi dywnye y ſnazznye yal ſye proſiti, aby gemu toho Sokola puoyczzila. Tehdy ona dye[4]) gemu: Sokola tobie poyczzim, ale hleday, by ſye gemu neukoge[5]) mne nezapomenul. Odpowiedye rytierz: O mila pany, boh toho neday, bych to vczzinill, Ale wiece mam twu miloſt milowati nezzli drziewe, a czzaſtiegye v twe miloſti bywati. Po te rzieczzi Pany gemu Sokola[6]) dala, A[7]) on odgew tak welmi Sokola milowall[8]) a gemu ſye okogil, a[9]) czzaſto ſ nym honyeſſie, tak[10]) zze panye nykdy[11]) nenawſſtyewil, azz[12]) gye y[13]) zapomenul. Ale frozumyewſſi tomu pany,[14]) czzaſtokrat poń ſlaſſie, a on na to nycz ſye neobratil. Napoſledy poſlala gemu liſt, welmi geho proſiecz, aby k ny przigel bez meſſkanye. Vzrzew liſt a gemu frozumyew[15]) gel k te giſte pany, wſſeho nechaw, wzem ſokola[16]) na ruku. A kdyzz tam przigel, Wece ge[v] pany: Wratť mi meho Sokola![17]) A kdyzz gi on podal Sokola, Wece k nyemu pany: Wiece toho[18]) Sokola nebudeſs milowati. Weče rytierz: I proczz, mila pany? Odpowiedye ona: Proto zzes gey wiece milowal nezzli mye, A on przicziyna rozdyeleńye naſſeho, zze[19]) gſi mne dluho nenawſſtyewil. A ynhed przed nym [57 b] tomu Sokolu[20]) hlawu ſtrhla, mluwiecz takto: Mily, nemyey za zle, ale za dobre myey, Neboť[21]) ſem to proto[22]) vczziňila, aby v mne bywal yako[23]) prwe.

Duchownye:[24])

NAymileyſſi! Tento Czieſarz geſt otecz naſs nebeſky. Pany ta kraſna geſt bozſtwie, ſpogene s człowieczzenſtwim. Rytyerz geſt kazzdy czzlowiek nebo krzeſtyan, genzz dluzzen geſt pany, toczziſſto[25]) boha y czzlowieka,[a]) nade wſſeczko milowati, to geſt pana gezukriſta, genzz geſt prawy buoh y czzlowiek,[26]) A ma gey czzaſto nawſſtyewowati ſſeſterem miloſrdenſtwim. Jakozzto ſam kriſtus prawi:[27]) Czo gſte gednomu z tyech mych[28]) naymenſſich vczziňili, mňye gſte vczzinili. Ale Sokol znamenawa zbozzie minule, ktorezz pan buoh dawa, aby gey tyem wyecze milowali a czzaſtyegye chude ſſtyedrymy almuzznamy nawſſtyewowali. Ale byedny czzlowiek y nemudry, kdyzz bohat bude, przirownan bude howadom nemudrim a rowen gim bude, gda po ſwe zzadoſti a chlipnoſti, kam gey[b]) wede, zapomina bozſke dobroty y[29]) laſky, kteruzzto k nyemu ma y myel, Netoliko zze gey ſtwuorzil, zbozzie,[30]) kraſu, ſilu, mudroſt nad gyne dal, ale zze gey ſwu ſwatu krwi wykupil. nykdy ſye na to nerozpomene, by gey w geho chudych z toho[31]) zbozzie[32]) nenawſſtyewowal,[33]) ale ſ onyem bohatczem zatracenŷ nad yzzadnym ſye nechcze ſlito-

a) y czzlowieka (postaveno za) milowati (přemíst. naznač.). b) (ps.) ge, (z) e (oprav.) y, e (nadeps.).

M [4]) wecze, gemu (sch.). [5]) neukogil. [6]) ſokol. [7]) sch. [8]) zamilowal. [9]) sch. [10]) honie; tak (sch.). [11]) dluho. [12]) a. [13]) sch. [14]) panij tomu. [15]) vrozumiew. [16]) ſokol. [17]) moy ſokol. [18]) tohoto. [19]) Proto ze. [20]) yhned tomu ſokolu przed nim. [21]) proto ziet. [22]) sch. [23]) yako y. [24]) sch. [25]) totitozto. [26]) czlowiek pravy. [27]) dij. [28]) z mych tiech. [29]) a. [30]) a zbozij. [31]) (tato dvě sl. sch.). [32]) zbozim. [33]) nawſſtiewowal.

wati. Pan buoh to wida[34]) mnohokrat takym lidem odgima zbozzie, zdrawie, B
ſſtieſtie y ſilu, [58 a] aby aſpoň[35]) a tyem dotknuti gſuce gey milowali w[36]) nuzi, gehozz milowati w ſſtieſty nedbali. O nychzz dauid dye:[c]) kdyzz gye hubieſſe, hledachu geho a wraczowachu ſye na uſwitie a k nye[v] gdyechu. A ginde tyzz Dauid dye:[d]) Yali ſye k bohu wolati, kdyzz zarmuczeny byli, a wywedl gye hoſpodin z nuze gich.

LI.

O trziech towarziſſiech.[1])

Nyekdy[2]) byechu trzie towaryſſie a czeſtu gedyechu ſpolu. I[3]) przihodylo ſye bylo gim geden den, zze wiece pokrmu nemyeli kromye gednoho peczencze chleba, a byechu welmi laczzny. y geli ſye mezi ſebu mluwiti rzkuce: Rozdielime-li tento pecznecz na tre, yzzadny nas[4]) ſyt nebude; ale poradme ſye o to, czo mame z toho peczencze vczziniti. Tehdy geden z nych wece: Vſnyem tuto na ceſtie, a ktozz z nas bude mieti naylepſſi ſen, ten ſam pecznecz ſnye.[5]) Ynhed k te radye gina[6]) dwa przywolila rzkuce: Ano, dobre, ſpyeme. y[7]) yali ſye ſpaty. A w tu chwili ten towaryſs, kteryzz tu radu byeſſie[8]) wydal, Wſtaw, any ſpye, weſſken[9]) ten pecznecz ſnyedl a ſwym towaryſſom y kuſa neoſtawil. Vczzyňyw to zbudil[10]) ſwe towaryſſye a rzka: Wſtaňte ruczze. gyzzt geſt czzas, a kazzdy ſwuoy ſen rozprawyey.[11]) Tehdy prwny yal ſye ſweho ſna rozprawieti a[12]) rzka: O naymileyſſi, dywny ſem ſen mycl. Widyel ſem geden rzebrzik zlaty od zemye azz do nebe, po nyemzzto angele wſtupowachu y ſſtupowachu, a mu duſſi z meho tyela wzemſſye do nebe gi wedli. A tam gſem widyel boha [58 b] otcze y ſyna y ſwateho ducha,[13]) a myel ſem tam taku radoſt, gyezzto oko newidalo,[14]) any vcho ſlychalo, any[15]) w ſrdcze czzlowieczzie wſtupilo. A tot geſt ſen muoy. Wece druhy: A ya ſem widyel ſen welmi hrozny a protywny twemu ſnu, zze dyablowe zzelcznymy haky a ohnywymy duſſi mu z meho tyela wydrzzeli a do pekla gi neſli a na gednom mieſtie poſadili mezi oſtrymy brzitwamy. A rzekli mi: tak Dluho budeſs w tom mieſtie przebywati, dokudzz pan buoh w nebi[16]) bude kralowati. A to geſt ſen muoy, kteryzz gſem ya nynye widyel. Wece trzieti, kteryzz gim byl k tomu[17]) radu dal: Slyſſte take ſen muoy, kteryzz ſem ya nynye widyel. Prziſſel ke mňye angel bozzi, y wece: Mily, chczeſſ-li widyeti,[18]) kde gſu towaryſſie twuogi? Odpowiedyel ſem: Y owſſem, mily pane, protozze mame mezi ſebu geden pecznecz[a]) chleba rozdyeliti. bogim ſye, by nyekam daleko nezaſſli, azz by mi ſye nycz nedoſtalo. Wece angel: neňye tak, Ale

---

[c]) O — dye (červ. a černě podtrž.). [d]) A — dye (červ. a černě podtrž.).
[a]) (ps.) peczenec, (prostř.) e (přetrž.).

[34]) wieda. [35]) as; a (sch.). [36]) a w. M

LI. [1]) O trzy ſnow. [2]) Kdyz. [3]) gydechu ſpolu; I (sch.). [4]) z nas. [5]) zniez. [6]) druha. [7]) sch. [8]) tu biſſe raddu. [9]) wſſeczken. [10]) zbudiw. [11]) rozprawij. [12]) sch. [13]) ducha ſwateho. [14]) newidielo. [15]) flyſſalo Ne ani. [16]) (tato dvě sl. sch.). [17]) (tato dvě sl. sch.). [18]) wiedieti.

B ten pecznecz lezzi podle tebe. Protozz pod po mńye! y przywedl mye[b]) k wratom nebeſkym. I vkazal mi[19]) gednoho, toczziſs tye, genżs byl do nebe wtrzzen, an ſedy[20]) na zlate ſtoliczi, a mnoho a rozliczznych krmi[21]) przed tebu na gednom ſtole ſtogi.[22]) I wece mi Angel: Ay, toť twuoy towaryſs v welike radoſti y w ſitoſti geſt a na wieky ma tam byti.[23]) Protozz pod ſe mnu opyet, a vkazzitť druheho tweho towaryſſie. A kdyzz ſem po nyem ſſel, wedl mye ku pekelnym wratom, [59 a] a widyel ſem tye, druheho towaryſſe, yakozz gſi[24]) ſam prawil, w ńyekterakem mieſtie, w nyemzzto byeſſie mnozſtwie nyekterakych oſtrych brzitew, a ty lezziſs, a przed tebu wſſeho dobreho doſty, czo[25]) ku piti a k gedlu ſluſſi,[26]) anoť tu ſluzzie. tehdy ſem tebe otazal a[27]) rzka: O mily towaryſſi, kterak nerad wizi tebe w tomto mieſtie! Proſim,[28]) powiez mi, kterak dluho maſs w tomto mieſtie przyebywati? Odpowiedyels[c]) mi a rzekls:[d]) Dokud[29]) pan boh kralowati bude. Protozz wſtań brzo a ſnyez ten pecznecz, neb ańy mne ańy meho towaryſſie wiecze nevzrziſs.[e]) A ya vſlyſſaw to ynhed ſem wſtal y ſnyedl ſem weſſken ten pecznecz podle tweho przikazanye.

Duchownye pak Takto:[30])

NAymileyſſi! ſkrze tyto trzi towaryſſye mame rozumieti troge pokolenye lidſke: Skrze prweho zzidy a pohany, Skrze druheho bohate a moczne tohoto ſwieta, Skrze trzietyeho dobre krzieſtyany. Skrze pecznecz chleba, genzz okruhli geſt, znamenawa[31]) ſye wyeczzna radoſt. Ten chleb myel by ſye dyeliti na trzi ſtrany mezi tato trzi pokolenye lidſka podle gich zaſluhy, gednomu wiece, druhemu menye.[32]) Ale prwym, toczziſſto zzidom, zda ſye, by gyzz bili w nebeſkem kralowſtwi, yako we ſnach, ſkrze zle nauczzeńye Talmutowo, gehozz wieru drzzie. Pohane take mńyegi, by byli w nebi, ſkrze zle nauczzenye Machometowo, gehozz vczzenye drzzie, genzz gim ſlibil za nebeſke kralowſtwye, gehozz wyeru drzzye yako we ſnach. Dru [59 b] hym, to geſt bohatym podle tohoto ſwieta, gizzto[33]) z umyſla hrzieſſie, zda ſye gim, by gyzz byli w pekle, nebo tomu newierzie. Ale napoſledy, kdyzz bez ſkruſſeneho ſrdcze ſeydu a zemru, ſ onyem bohatczem pohrzebeńy budu w horucziem pekle. Trzietim, to geſt dobrim krzieſtyanom, nezda ſye we ſnach, ale na gewie a v[34]) prawdye, genzz[35]) ten chleb gedye radu angelſku, to geſt nadſſenim ducha ſwateho doydu wyeczzne radoſti zde w nadiegi a potō w ſkutcze, yakoż geſt, kdezzto vzrzie boha okem w oko,[36]) magicze radoſt newymluwnu na wieky. geżto[37]) radoſti[38]) raczz nam dopomoczi.

---

[b]) (za) przywedl (naps.) gey, (přetrž., na okraji vn.) mye. [c]) s (nadeps.). [d]) s (nadeps.). [e]) ne (nadeps.).

M [19]) I — mi (sch.). [20]) widiel ſem A ty ſediſs. [21]) krmi rozlicznych; a (sch.). [22]) sch. [23]) przebywati. [24]) yakozs y. [25]) czoz. [26]) k gidlu a ku piti, ſluſſi (sch.). [27]) sch. [28]) sch. [29]) Dokudz. [30]) sch. [31]) znamena. [32]) menij. [33]) gēzto. [34]) w. [35]) sch. [36]) Wokem w oko Boha. [37]) Gyzto. [38]) (za tím jen) etc.

LII.

O kraſnem ſinu.[1])

Lvcius kdyzz kralowal, za zakon vſtawil byl, aby ktozzkoli czzyezzkoli B
dyetie odchowane wzal by,[2]) a w geho poruczſtwi ſeſſlo to dyetie, A nebo
vraz ohawny wzalo by,[3]) aby podle nyeho ſwuoy zzywuot ztratil. Przihodilo
ſye, zze Cieſarzowa vrodila kraſneho ſina. Vſlyſſaw to nyekteraky rytierz,
welmi pilnye profil te Cieſarzowny, aby gemu ſweho ſina k uodchowaňy
dala. Wece gemu Cieſarzowa: Syna ſweho k uodchowany tobye[4]) dam, ale
waruy ſye, bude-lit ſin muoy gſa v tebe vrazzen, ztratiſs proto ſwuoy zzywuot.
I wece ten giſty rytyerz: O mila pany, mňye ſye to dobrze libi. A rzek to
wzal[5]) toho giſteho ſyna a gey ſebu wedl a ſwe zzenye k uodchowaňy dal.
Ona wzemſſi to giſte dyetie doſti dobrze y ſnazznye gye[6]) chowala, A dyetye
byeſſye wſſem milo. Mezi tyem przihodilo ſie gednoho [60 a] czaſſu o yar-
marcze, ten giſty rytierz gel s ſwu pańy na yarmark, a dyetie[7]) s czzeledi
doma w kolebcze nechali. Ale kdyzz pan y pańy z domu wyſſli, take wſſeczka
czzeled wyſſla na wes k tanczi, a dyetete ſameho doma nechali, otewrzewſſe
dwerze. W tu chwili byeſſye nyekteraky wlk podle te wſy, genzz mnoho
zleho byeſſye vczzyňyll na wſſe ſtrany. Wſſed do te giſte wſy, vzrzew, ano
dwerze v rytyerzowa domu otewrzyeny, wſkoczzyw tam dyetie z kolebky
wytyehl,[8]) a vchutnaw gye k leſu ſ ním[9]) prawŷ zawodem vtekl.[10]) W tu
chwili ňyekteraky paſtyrz tudyezz na poli paſieſſie. kdyzz vzrzel wlka, an
ſ dyetetem byezzieſſye, wſtupil na wiſoke drzyewo, y[11]) yal ſye w ſwu trubu tru-
biti. Vſlyſſewſſye to lide, gezdňy gedňy,[12]) druzi pieſſy[13]) po wlku byezzyechu.
Ale wlk vſlyſſaw duſanye y[14]) krzik po ſobye a pſye ſkolenye vpuſtil dyetie.
Alc ti giſti lide, kdyzz to dyetie zzywe nalezli, welmi ſye zradowali, a zwlaſſtie
ten giſty rytierz. Awſſak na czzele myegieſſie ranu,[15]) z nyezzto krew teczzieſſie.
tu ranu ſnazzywſſe ſye zaleczzili[16]) pod czzaſſem welmi dobrzie, kromye zze
welmi maly ſſramek oſtal byll,[17]) awſſak neohyzdny. Potom Cieſarz poſlal
po toho giſteho rytyerze, aby k nyemu y s ſynem przigel. Tehdy on wſſeho
nechaw k Cieſarzowi gel, ale ſ weliku bazny. A kdyzz Cieſarz na ſweho
ſyna wzhledl, vzrzew ſſramek na czzele wece k tomu rytyerzi: Mily, powiez
mí, czo gye to, geſſto widim na czzele ſweho ſyna, a powiez mi [60 b] prawdu.
Odpowiedyel rytyerzz: Przihodu vdalo mi ſye gieti na yarmark, A tak wſſeczko
prawil gemu, yakzz ſye[18]) ſtalo ſ poczzatku[19]) azz do ſkonanye.[20]) Wece
gemu Cieſarz: Mili, tobie-li ſem ſweho ſyna poruczzil? Protozz tys[21]) proti
vſtawenemu ode mne zakonu vczzinill. I wece Rytyerz: Pane, znam ſye, zze
gſem wynen, ale proſim miloſti. Wece k nyemu Cieſarzz: Proto zzes ſye
poznal a zzeles[22]) toho, odpuſtimt,[23]) alc waruy ſye potom, by ſye tehozz
nedopuſtil. A on ſlibil y naplnyl. A potom Cieſarz gey pyſſnye[24]) darowal
a k welike czti gey wyzdwihl.[25])

LII. [1]) O Zchowanczych. [2]) k odchowanij wzel; by (sch.). [3]) sch. [4]) tobie k odcho- M
wanij. [5]) rzekl to wzel. [6]) gey. [7]) ditiete. [8]) wytrhl. [9]) a k leſu ſ nim vchutnaw ge. [10]) biezel.
[11]) sch. [12]) gedni gyzdnie. [13]) pieſs. [14]) a. [15]) ranu miegyſſe. [16]) vleczily. [17]) byl oſtal.
[18]) yak ſe to. [19]) poczatka. [20]) koncze. [21]) Ty. [22]) zelels. [23]) Odpuſſtimt. [24]) pyſſne. [25]) wzdwihl.

Duchownye takto:[26])

B Naymyleyſſy! Tento Cieſarz geſt pan naſs gezus kriſtus, genzz takyto[27]) zakon vſtawyll, aby ktozzkoli wezme ſyna, toczziſſto duſſi, k odchowany, bude-li w geho poruczſtwi vrazzena ſkrze ſmrtedlny hrziech, muſi za ny vmrzieti. Ale rytyerz muozz byti kazzdy krzyeſtian, gemuzz duſſie po ſwatem krſſtu geſt poruczzena, aby gye dobrzie oſtrziehal.[28]) Ale kdyzz czzaſto byeha po yarmarczyech, toczziſſto po marnych wyeczech a marnoſtech, a ſ nim geho zzena, toczziſſto[29]) tyeleſna zzadoſt, ſkrze kteruzz czzaſtokrat[30]) czzlowyek ſweden bywa. A ynhed czzeled geho, toczziſſto[31]) wſſichny ſmyſlowe, po ňyem gdu, tak zze ſamo dyetie w kolebcze, toczziſſto duſſe ſama w tyeleſtne libosti bez ſtrazze oſtawa. A tehdy wlk, toczziſsto[32]) dyabel, genzz ſye okolo tula hledage, koho by pozrzel, Wida duom otewrzeny, [61 a] toczziſſto[33]) wſſeczky ſmyſly, oko k widieňy y ku pozzadaňy, vcho k marnemu ſlyſſeňy, vſta k neczziſtemu mluweňy, weyde w ſrdcze czzlowieczzie a k ſobie[34]) duſſi przitrhne ſkrze ſmrtedlne hrziechy.[35]) Ale paſtyrz, toczziſs[36]) dobry fararz, kdyzz to vzrzi, ma wſtupiti na drzewo ſwateho piſma a trubiti, toczziſſto vſty ſwymy[37]) ma kazati bozzie ſlowo netoliko trzikrat, ale kolikratzz[38]) potrziebie geſt.[39]) k gehozzto trubeňy[40]) czzeled, toczziſſto rozum a pamyet, magi wybiehnuti po wlku. a wlk, to geſt dyabel, vſlyſſe duſaňye, to geſt zzadoſt ſrdeczznu, a krzik, to geſt nabozznu modlitbu, vpuſti duſſi. Protozz wezmi[41]) ſwu duſſi a vleczz[42]) gi ſkrze ſwate pokanye, a Cieſarzť wynnu odpuſti a potom ſwu miloſt da netoliko zde, ale w nebeſkem kralowſtwi.

LIII.

O Czizolozzne zzenye.[1])

ADrianus kdyzz w rzymye kralowal, vſtawil za zakon, kterazz by koli zzena cizolozzſtwa ſye dopuſtila, aby v wieczznê zzalarzi vmrzela. Przihodilo ſye, zze ňyekteraky rytierz myegieſſe zzenu, gêzz z czizolozſtwa poczzala, kdyzz doma muzze[2]) nebylo dobrze za dwie letie. A proto do zzalarze wſazena, a tam gſucz kraſneho ſyna porodyla.[3]) To dietie pod czzaſy w zzalarzi[4]) roſtlo a ňykdy ſwietla newidyelo. Stalo ſye, zze ta giſta zzena, matye toho[5]) dyetiete, gednoho dne yala ſye horzcze plakati. a tak[6]) dyetie, kdyzz yzzadneho nepoczzilo, wece: O mila matko, proczs tak welmi zarmuczena? Odpowiedye gemu matye: O mily ſynu, my[7]) oba mame przicczinu k[8]) plakany; nebo nad namy gſu lide, a ſwietlo ſluneczz [61 b] ne[9]) widye, gimzzto gſu[10]) vtieſſeňy, ale[11]) my wzzdy ſme we tmye a v welike ſtraſti. Wece k ňy ſin: Na wſſeczko na to ňycz nedbam, proto zze ſem ſye zde w zzalarzi

---

M [26]) sch. [27]) taky. [28]) chowal a oſtrzyahal. [29]) sch. [30]) czaſto. [31]) totiz. [32]) totiz. [33]) totiz. [34]) Az; k ſobie (sch.). [35]) wytrhne K ſmrtedlnemu Hrzychu. [36]) totizto. [37]) ſwymi vſty. [38]) kolikrat. [39]) (sch.); k (sch.). [40]) trubenim. [41]) a protoz wezma. [42]) a (sch.); wlecz.

LIII. [1]) O gedne zienie a Synu gegym. [2]) muze doma. [3]) vrodila. [4]) (ta dvě sl. sch.). [5]) toho gyſteho. [6]) take. [7]) ſynu Muog. [8]) ku. [9]) Sluncze. [10]) lide ſu. [11]) a.

narodyl, a dokudzz zde budu mieti czo [12]) piti a gieſti, ńycz ſye na to ne- B
obratim. A w tu chwili, kdyż tak rozmluwaſſta, ſtaſſie Cieſarzowa podle dwerzi [13]) zzalarzzńych, genzz czzaſto tu giſtu zzenu nawſſtyewowaſſe, aby gi tieſſila. Vſlyſſewſſi taku zzaloſt mezi ſynem a materzi, ſlitowawſſi ſye nad nymy, ſſla przed Cieſarze, a klekſſy na ſwu kolenu proſieſſie Cieſarze, by gye kazal wypuſtiti. I vproſila, zze oba byla wypuſſtyena, a ona potom s ſwym muzzem ſmyerzena, gemu kraſny plod porodila, A tak w dobrem ſwuoy zzywuot [14]) dokonala.

Duchowńye takto: [15])

Naymileyſſi! Tento Cieſarz geſt otecz nebeſky, genzz taky zakon vſtawil, aby kterazz by koli [16]) zzena byla cizolozzna, aby byla kamenowana. Ale ten giſty rytyerzz geſt pan naſs gezus kriſtus; zzena geho geſt duſſie kazzdeho czzlowieka. Ale pohrziechu duſſie czzaſtokrat przeſtupuge lozzie, toczziſſto hrziech ſmrtedlny vczzyńy, bozzim ſudem ſprawedlywym ma w zzalarzz wſazena byti, toczziſſto w dyabelſku mocz podle rzieczzi ſwateho pawla: Czzyezz ſkutky kto czzyný, toho geſt ſluha. A ſwaty Jakub dye:[a]) Zzadoſt zla kdyzz poczzne, porodi hrziech, a hrziech dale kdyzz poczzne, porodi ſmrt. Nebo geden hrzyech z druheho wychazie, a z kazzdeho ſmrt. Ale kdyzz czzlowyek nyekdy [17]) k ſobie przigda [62 a] bude zzeleti y ſ placzzem, zze kdy ſwietlo ztratil, to geſt miloſt bozſku pro ſwe hrziechy. Ale ſin geho, kterehozz[b]) w zzalarzi porodyl, genzz ſwyetla nykdy newiďyel, to geſt zzadoſt zla, a[c]) [18]) nedba na to nycz, nezz zzada, aby tak wzzdy oſtala w ſwey liboſti. A nebo ſkrze toho ſyna znamenagi ſye bohati a rozkoſſńy tohoto ſwieta, genzz prawye, by ſye gim to bydlo nepromyeńylo k gich wuoli, nebeſkeho kralowſtwie na wieky by nezechtẏeli.[19]) O ńychzz Dauid dye:[d]) Za ńycz gſu newazzili zemie ſlibene, to geſt nebeſkeho kralowſtwie, toczziſs ſ ońyem bohatczem netahnu zemrzieti, budu v pekle pohrzebeńy.[20]) O ńychzz kriſtus dye: Byeda wam bohatym, genzz zde mate ſwe vtyeſſeńye,[e]) neb budete zamuczeńy.[21]) Ale Cieſarzowa, genzz tu zzaloſt vſlyſſala, geſt panna maria, genzz za ty boha proſi, kterzizz [22]) zzelegi, zzc ſu ſye kdy hrzechow [23]) dopuſtili, aby Cieſarzz, otecz nebeſky, raczzil gye z wieczzneho zzalarze [24]) zproſtiti, to geſt z dyabelſke moezi, a dati gim zde ſwu miloſt a potom nebeſke kralowſtwie.

---

[a]) ſwaty — dye (červ. podtrženo). [b]) (ps.) kterehozzs, s (přetrž. a podtečkováno). [c]) a (nadeps.). [d]) O — dye (červ. podtrž.). [e]) (na doplnění ř. za sl. dvě tečky).

[12]) czo budu mieti. [13]) dwerzych. [14]) (tato dvě sl. sch.). [15]) sch. [16]) kterazkolyby. M
[17]) niekdy czlowiek. [18]) sch. [19]) by na wieky nezachtiely. [20]) zemrzeti bude w pekle pohreben. [21]) za to muczeni. [22]) kterzy. [23]) hrzychu. [24]) zialarza.

LIV.

O krzizzi na ceſtÿe.[1])

B AGelius kdyzz w rzymye panowal,[2]) za tyech czzaſow byl ńyekteraky muzz, genzz ſye gemu vdalo gednu[3]) gyeti mymo geden krzizz, na ńyemzz byeſſie pſano ſe wſſech ſtran takto: O czzlowieczze, pogedeſſ-li kdy[4]) na tuto[5]) czeſtu, naydeſs hoſpodu, w nyzz koń twoy[6]) bude dobrze naklizen, ale ty budeſs zle czztyen. S druhe ſtrany byeſſe pſano: Pogedeſſ-li tuto ceſtu,[7]) ty budeſs czztyen, ale twuoy koń bude zle naklizen. S trzietie ſtrany byeſſye pſano: [62 b] Pogedeſſ-li[a]) tuto czeſtu, ty y koń twu[b]) budete[8]) doſtÿ podobnye czztieńy, Ale[9]) drzewe nezz z te hoſpody wygedeſs, budeſs welmi ranyen. S czztwrte ſtrany byeſſe pſano: Pogedeſſ-li tuto czeſtu, ty y twuoy koń doſti budeta[10]) mieti, ale w te hoſpodie muſiſs koń oſtawiti, a budeſs potom pyeſſkamy choditi. A ten giſty muzz, wida to piſmo, y czzetl, a dywie[11]) ſye tomu pilnye myſleſſye,[12]) kteru by czeſtu z tyech czztyrzz myel gieti. y przemluwaſſe ſam w ſobie a rzka: Vczzyńím gedno a druheho necham; pogedu ya tuto ceſtu, kdezz ya budu dobrze czztyen, aczz y koń muoy bude zle naklizen; gedna nocz mnoho nemuozz.[13]) A kdyzz tak ſobye[14]) vmyſlil, oſtal na tom y gel y przigel na geden hrad, na nyemzzto byeſſie rytierzz, genzz geho myle przywital a wſſeho dobreho doſti dal, ale koń geho malo nebo ńycz nemyel. Wſtaw rano ten giſty rytierzz gel domow, y yal ſye wſſem rozprawieti[15]) te przihody, kteruzz geſt myel y widyel na czeſtie a w hoſpodye myel.

Duchownye:[16])

Naymyleyſſi! Tento muzz muozz rzieczzen byti kazzdy krzieſtyan, genzz ma gieti, to geſt proſpyewati w dobrem den ode dne, hledage ſpaſenye ſwe duſſe.[17]) kuoń geſt tyelo, genzz neſſe kazzdeho czzlowieka k czily, to geſt na ſmrt. Ale krzizz, genzz ſtogi na rozhrany proſtrzied czeſty, geſt ſwiedomye kazzdeho czzlowieka, genzz geſt na czztwero rozdyeleno neb[18]) roztazzeno yako krzizz. Gedna ſtrana tahne k dobremu, Druha ſtrana aby ſye warowal zleho, kdezz gſy, a pogedeſſ-li tu czeſtu, tobie ſye [63 a] dobrzie ſtane, ale końy twemu zle, dobrze czżiniſs a mudrze. Ale[19]) czieſta, gyzzto mame giti, geſt ſwate pokańye. hoſpoda, to geſt nebeſke kralowſtwie, w ńyemżto[20]) ſye dobrzie tobie[21]) ſtane, Ale twoy koń, to geſt twe tÿelo, muſi zde trpieti mnoho nedoſtatkow y protywenſtwie w ſwatem pokańy. Protozz ktozz tu czeſtu gde,[22]) dobrze a mudrze gde.[23]) Druha czeſta geſt, w nyzzto koń doſti mieti bude,[24]) ale ſam we pſi lehne. Czeſta ta geſt wſſech zzraczzow y ſmylńykow,

[a]) (ps.) Pogedſſli, e (nadeps.). [b]) (nedops.).

M LIV. [1]) O gednom krzyzi (na okraji:) Omnium ſanctorū. A in specie. [2]) kralowal. [3]) sch. [4]) sch. [5]) tu. [6]) twoy kon. [7]) ſtranu. [8]) twoy bude. [9]) czten a. [10]) budete. [11]) a (sch.); diwėſe. [12]) a pilnie myſlyſſe. [13]) nemoz byti. [14]) ſobie tak. [15]) prawiti. [16]) sch. [17]) duſſi. [18]) nebo. [19]) A. [20]) w niemz. [21]) tobie dobrze. [22]) gede. [23]) gede. [24]) bude mieti.

genzz w rozkoſſy tyeleſne vſtawiczznye lezzie, gichzzto brzicho geſt buoh, B
wedle [25]) rzieczzi Swateho Pawla.[b]) W te hoſpodye duſſi vſtlano bude, neb muſſy napoſledy s oňyem bohatczem zzraczzem na wieczzne zatraczenye. Trzietie czeſta, geſſto[26]) oba doſti podobnye vczityena budeta,[27]) Ta czeſta geſt wſſech hrzieſſnych,[28]) yako gſu[29]) bohatczi tohoto ſwyeta, genzz zde magi dobre bydlo, a w tom dyabell gye rańy ſmrtedlnym hrziechem. Neb byti geſt czzlowieku, geſſto by zbozzie lakomye nedrzzall aneb nedobywal. Czztwrta czeſta geſt, ktozz gy poyde, on y kuoń oba budeta[30]) dobrzye myeti, ale w hoſpodye muſi koń oſtawiti. Czeſta tato geſt ſwrchowanych w duchownyê ſtawye, genzz pro gmeno buozzie wſſeczko opuſtili, y ſwe tyeleſenſtwie y tyeleſne zzadoſti, magicz pokrm tyeleſtny[31]) a odyew, na tom doſti magi,[32]) a w tom geſſtie weliku ſkrownoſt magicze[33]) podle czztenye: zde y na onom ſwietie wzeli a zzywuot wieczzny[34]) myeli, to geſt w nebeſkem kralowſtwy.

LV.

O rytyerzi llennucziowy.[1]) [63 b.]

Symachus kdyzz w rzymye panowaſſe,[2]) bieſſye za toho czzaſſu nyekteraky rytierzz, gmenem lenucius, genzz myegieſſe ſwu zemy,[3]) kterazzto k zemi Cieſarzowye przifedyeſſe; gezzto[4]) Cieſarzz welmi zzadaſſe. mnoho myſle, kterak by gye doſſel, Zawolal przieď ſye[5]) toho giſteho rytierze a[6]) rzekl gemu: Geď a dobuď my konye czzrneho,[7]) pſa czerneho[a]) a[8]) Sokola czzrneho[9]) a truby czzerne,[10]) tak abych to wſſye myel do tehodne.[11]) a nedobudeſſ-li toho wſſeho w uoſmi dnech, bez ſwe zemye[12]) budeſs. Vſlyſſaw to rytyerz zamutil ſie welmi, neb owſſem nerozumyel tomu, kde by tyech wieci a takych w tak nahle dobyll.[13]) Przifſed k ſwe zzeňye, kterazzto matcze bozzi ſnazznye ſluzzieſſe, y yal ſye toho wſſeho[14]) zzaloſtywie[b]) prawiti. Vſlyſſewſſi ona Wece gemu: Gdy nayprwe wſſeho nechage k ſwemu zpowiedlňyku a zpowieday ſye wiernye a prawye, czos[15]) kdy vczzyňyl. A kdyzz to vczzinifs ſ prawu wieru, buohť z nuze znamenytie[16]) pomozzye. A tak ſye ſtalo; ſſel ten giſty rytierz, zpowiedal ſye wiernye a prawye. Potom vdalo ſye gemu gyeti gednu czeſtu rownu, yako k ňyekterakemu leſſu progezdyeſſye ſye, nad nymzzto ſedyeſſe ſtary muzz, mage huol w ſwe rucze. I otaza toho giſteho rytierze: Mily, odkud gedeſs a kam gedeſs?[17]) Tehdy on wece: Pane, z koſtela gedu, ale kam gedu,[18]) ſam newyem. Wece k ňyemu ſtareczz: Wezmi tuto

b) wedle — Pawla (červ. podtrž.).

a) pſa czerneho (naps. na vnějším okraji). b) (za tím ps.) proſiſy (přetrž.).

[25]) podle. [26]) geſt. [27]) budeta cztiena. [28]) hrzyſſnikow. [29]) gdu. [30]) budeta oba. [31]) tie- M
leſny. [32]) magicze. [33]) magy. [34]) wieczny ziwot. [V mezeře připsáno pozdější rukou: Yakozto wſſiczkni ſwatj wolenij gimzto X[o] zaſlybil za tēto ziwoth kralowi wieczny etc.]

LV. [1]) O gednom Rytirzy. [2]) kralowaſſe. [3]) zemi ſwu. [4]) gizto. [5]) Zawolaw przedcze. [6]) sch [7]) czerneho. [8]) cziarneho; a (sch.). [9]) czarneho. [10]) cžarne. [11]) wſſeczko do toho dne miel. [12]) zieny. [13]) takowych mohl tak w nahle dobyti. [14]) sch. [15]) czozs. [16]) sch. [17]) a — gedeſs (sch.). [18]) gdu ale kam gdu.

B hol a ged tuto czeſtu, a nehybay ſye any na prawo ańy na lewuo, a vzriſs z daleka hrad geden czzrny. a kdyzz [64 a] tam przigedeſs[c]) k tomu hradu, przikazz gim takuto rzieczzi a rzka: Ten, genzz geſt pan teto holy, wam przikazuge, abyſſte mi czzerny koń, pſa czzrneho a Sokola czzrneho a trubu czzernu[19]) dali. A kdyzz to wſſeczko budeſs mieti, budu-li tebe pobiezeti a chtyecz, aby k ńím nahoru ſſel, Nechoď, ańy pſa puſſtyey, ańy Sokolowi day letati; ale wezma trubu na hrdlo a Sokola na lewu ruku, koń a pſa na prawu ruku, przigedeſs[20]) ſem ke mnye, a wrať mi huol, neb tebe tuto doczzekam. Tehdy ten giſty rytyerz, wzaw tu giſtu hol, gel azz do trzietyeho dne. A tak trzieti den vzrzel hrad z daleka[21]) czzerny. A kdyzz tam przigel, ay Czztyrzie muzzie[d]) dobrzc we wſſem zzeleze odyeńy wyſſli proti ńyemu a rzkuce: Witay, pane, raczz nahoru giti a raczz pokrm wzieti. Tehdy on wece: Nykakezz na hrad nepoydu.[22]) Ale pan teto holi przikazuge wam, abyſſte mi dali czzerny koń, czzerneho pſa, czzerneho Sokola a czzrnu[23]) trubu. Vſlyſſewſſe tu rzieczz wecechu: Muſime toho pana poſluſſńy byti. A ynhed bez meſſkanye dali gemu, czozz zzadal. I wecechu gemu: Mily, ſeď na tento kuoń a w trubu potrub. Odpowiedye rytyerz: ańy toho ańy onoho neuczzyný. A tak wzaw trubu na hrdlo a Sokola na lewu ruku a koń ſe pſem na prawu ruku, y wratil ſye k to[v] giſtemu ſtarczi a hol gemu wratil podyekowaw. A ynhed ten giſty rytyerz, yakzz odtud odgel, bral ſye k kralowu dworu. A prziſſed tam wſſeczko to, czozz gemu kral byll[e])[24]) rozkazal, aby gemu pod miloſti dobyll, s ſebu mage. A kdyzz kral zwiedye, zze ten giſty rytyerzz przi [64 b] gel, a wſſeczky ty[25]) wieczi s ſebu przineſl y przywedl, Wzradowal ſye welmi. A tak ſedye vſlyſſal, ano pſi ſſtyekagi. Otazal, czo by to bylo. Wecechu gemu ſluhy geho: Gelen biezzi a pſi po nyem. Wece ten giſty kral: Ruczze przywedte my ten giſty[26]) koń a toho pſa, ſokola y[27]) trubu. A kdyzz gemu przriwedli, wſedl[28]) nań, A vzrzew Gelena yal ſye trubiti, vbod[29]) w koń. a gelen zdwih hlawu vprkem byezzal do horuczyeho pekla. a kral na tom kony ſe[30]) pſem y s ſokolem y ſ ſtrubu byezzaw po nych wyecz ſye newratyl.

Duchownyc takto:[31])

Naymyleyſſi! Tento kral geſt dyabell, genzz chce nam dyediczſtwie odgyeti naſſe, to geſt kralowſtwie nebeſke. Rytyerzz tento geſt kazzdy dobry krzieſtyan, genzz ſye dyablu brańyti ma, A ma ſye s ſwu zzenu raditi, to geſt s ſwym ſwiedomim, aby byezzal bez[32]) zpowiedy a potom nalezl czieſtu rownu, to geſt pokanye ſwate, w nyemzzto ma proſpyewaty. Alc ſtarziecz, genzz nad yamu ſedi, geſt pan gezus kriſtus ſ holi ſwateho krzizzie, kteruzzto hol wzzdy mame na ſwe[f]) myſli drzzieti, toczziſſto vmuczzeńye bozzie, A tak naydeme

---

c) (ps.) przigdeſs, e (nadeps.). d) (ps. na vnějším okraji). e) (ps.) abyll, a (přetrž.). f) (ps.). na ſwem, m (obtečkováno a přetrž.).

M [19]) a trubu czernu a Sokola czerneho. [20]) przydeſs. [21]) zdaleka trzetij den vzrzel hrad. [22]) nahoru nepogedu. [23]) czerny Sokol a czarnu. [24]) byl kral. [25]) ty gyſte. [26]) gyſti czerny. [27]) a. [28]) Wſedl geſt. [29]) y bod. [30]) ſ ſe. [31]) (bez náp.) [32]) k.

hrad czzerny, toczziſſto ſwe ſrdcze plno zleho myſſleńye. Ale ſluhy, genzz B
wyſſli, gſu liboſtý k hrziechu, genzz z ſrdcze pochazegi, a ty czzlowieka ludye,
aby ſ nymy hodowal. alé vtrpenim ſwateho pokanye budu przemozzeny a
pamieti vmuczzenye bozzieho.

LVI.

O kraſne dczerzi Sewerowye.[1])

SEuerus kral kdyzz[2]) panowaſſe, kdyzz nayprwe myegieſſe gednu kraſnu
dczer [65 a] ku,[3]) gyzzto welmi milowaſſe, Nayprwe proto, zze[4]) byla nay-
kraſſie ze wſſech panen, Druhe zze[5]) byla naymudrzieyſſie, Trzietie[6]) zze byla
welmi dobrotywa. A kdyzz otecz vmrzel, tehdy ta giſta pâna we wſſeczko
dyediczſtwie ſye[7]) vwazala y kralowa.[8]) Vſlyſſaw to geden kral, weliky vkrut-
nyk, przigel k ńy a mnoho gi ſlibowal, aczz by gemu ſkutku tyeleſnemu po-
wolila. A ona tak dluho branywſſi ſye geho chytroſti newieduczi powolila
gemu, tak zze ſ ńy ſwu wuoli myel a czzeſt gegi odgel. A kdyzz ſye to ſtalo,
widyewſſi, zze geſt w ſwe czti zklamana, yala ſye plakati welmi[9]) horzcze,
ale to gyzz[10]) gi ńycz neproſpyelo, nebo[a]) y k tomu od toho giſteho krale
geſt z ſweho ďyediczſtwa wyhnana. A potom v gedne czeſty ſilne ſedaſſye[11])
a almuzzny od tyech, ktozz tudy ſſli nebo geli, proſieſſye. A kdyzz tak ged-
noho dne ſedyeſſe a welmi placzziczi, vda ſye gednomu rytierzi tudy gieti.
Vzrzew kraſu gegi zamilowal gi y wece k ńy: O mila pańy, powiez mi, kto
gſi a proczz tu ſediſs? Tehdy ona wece ge[v]:[12]) Dczerka gednoho Czieſarze
ſem, ale ſkrze gednoho krale vkrutneho zklamana ſem y czti zbawena, a nad
to y z kralowſtwie meho wyhnana. Wece k ńy ten giſty rytierz: Chceſſ-li
mye za muzze myeti? Tehdy ona odpowye:[13]) Rada, mily Pane! Wece k ńy
rytierz: Slib mi ſwu wieru, aby yzzadneho po mnye nepoyala,[14]) a ya pogedu
proti tomu krali vkrutnemu, a boy ſ ńim wezma twe zemye na ńyem dobudu.
A przihodilo-li by ſye, zze bych ſſel w tom bogi, [65 b] ńycz gyneho na
tom[15]) nezzadam, gedno aby odyeńye me krwawe w ſwe komnyatye,[16]) kdezz
budeſs bydliti, na znameńye miloſti powieſila, A przigel-li by kto kdy, a chtie
tye po me ſmrti ſobie za zzenu wzieti, wendy do te komnyaty, w ńyczzto
odyenye me powieſiſs,[17]) wzhlednucz na ńye na mye zpomeneſs. Odpowiezizz
gemu a rczi: Boh toho neday, bych gineho poyala mymo toho, genzz pro
mu miloſt zahynul. Vſlyſſewſſy ona tu rzieczz wece k ńyemu: Pane, ſlibugiſ
ſwu wieru, zze[18]) to chczi drzzieti, aczz by ſye czo tobye w tom[19]) bogi przihodilo,
gehozz buoh oſtrziez. A ynhed przipravyw ſye w ſwe odyenye a ſebraw ſye, bral
ſye tam w boy proti tomu krali giſtemu.[20]) Vſlyſſaw to ten giſty kral, zze ten

---

[a]) (za tím ps.) y ktov (přetrž.), (pak opět) y k tomu.

LVI. [1]) O gedne Pannie; (na okr.:) Reſurectionis. [2]) sch. [3]) dczeru. [4]) ziey. [5]) žay. M
[6]) Trzeti proto. [7]) ſe diediczſtwij. [8]) kralowala. [9]) sch. [10]) sch. [11]) ſediſſe. [12]) sch. [13]) Tedy
ona wecze. [14]) nepogymala. [15]) tobie. [16]) komnietie. [17]) powieſſeno. [18]) zet. [19]) sch. [20]) gy-
ſtemu kraly.

B gifty rytierz chcze ſ ńym boy myeti, wygel proti ńyemu. A kdyzz ſye ſeſſli, tehdy ten gifty rytyerz zahubil toho krale, a ſam take w tom bogi ſmrtedlńye ranyen byl, tak zze trzieti den vmrzel, ale to kralowſtwie te gifte panye obdrzzal. Tehdy ta gifta pany, vwazawſſy ſye w ſwe dyediczſtwie,[21]) geho ſmrti czzaſto zzelela y plakala, a odyeńye geho krwawe w ſwe komnyatye nade dwerzmy powieſila, a czzaſtokrat na ńye zzaloſtywye wzhledala a welmi plakala. Pod czzaſſem mnozi k ńy gezdili a gi ſnubili, ſlibugicze gy mnohe[22]) zbozzie y panſtwye. Ale ona, drzewe nezz k te rzieczzi odpowiedyela, wzzdy prwe do komnyaty weſſla a pilńye na odyenye wzhledala[23]) a k ſobye ſama rzekla: O mily pane, [66 a] Tys pro mu miloſt zahuben, a dyediczſtwyes my zaſie dobyl; buoh toho neday, abych za gyneho ſſla. A rzkucz to tepruw z komnyaty wyſſla a gim kazzdemu tuto rzieczzi odpowyedala:[24]) Mily, nemyeyzz mi za zle, totť bych rada vczzynyla, ale zze ſem bohu ſlibila wieče muzzie nepogymati, Protozz[25]) nelzzeť mi geſt toho vczziňiti. Ońy tu rzieczz vſlyſſyecze[26]) odgeli a w tom gy[27]) za zle nemyeli. A ona tyem byehem azz[28]) do ſmrti w ſwem wdowſtwi oſtala a gemu wieru zdrzzala a bohu milemu ſye[29]) doſtala.

Duchowenye pak:[30])

Naymyleyſſi! Tento Czieſarz geſt otecz nebeſky. dczera geho kraſna geſt duſſe kazzdeho czzlowieka, k obrazu bozziemu ſtwuorzena, w ńyzzto geſt mocz boha otcze, mudroſt buoha ſina, dobrota ducha ſwateho, na nyżto kralowſtwie bylo ſpadlo,[31]) to geſt panſtwie wſſeho ſwieta,[32]) aby panowala zwierzatom polſkym, rybam morſkym,[33]) ptakom nebeſkym. Ale zlu radu y nawodem dyabelſkym ztratila to panſtwie a k tomu od ńyeho hrzyechem zapuzena[34]) a ſmrti poddana, yakzz brzo yablka zapowiedyeneho okuſila; potom wyſazena na ceſtu obecznu, to geſt na tento ſwiet, aby almuzzny proſila. I[35]) przihodilo ſye, zze geden rytierz tudy gda, to geſt ſin czzlowieczzi,[36]) pan naſs gezus kriſtus, przigem czzlowieczzenſtwie na ſye, ſlitowal ſye nad namy, a gi od dyabla wykupil a[37]) w kralowſtwie netoliko zemſke,[38]) yako Adama, ale w nebeſke kralowſtwie nawratill, Ale pod takuto[39]) vmluwu, aby yzzad [66 b] neho wyecz kromye ńyeho[40]) nemylowala azz do ſkonczzeńye na ſwatem krzſiżu, kdyzz ſye odrzieczil[41]) wſſech pych y hrdoſti y take prziczzin dyabelſkych. Vczzyńyw tu vmluwu rytierz, to geſt kriſtus ten gifty, Wzal na ſie ſwe odyeńye a boyowal s dyablem a przemohl geho, A wſſak w tô bogi ranyen byl azz do ſmrti, y vmrzel podle czzlowieczzenſtwie a nam dyediczſtwie zaſye dobyll. Protozz kazzda wierna duſſe vczzin tak wiernye, yako tato pańy: Powieſs odyeńye w ſwem pokogi krwawe,[42]) To geſt pamatuy vmuczzenye ſweho mileho choti, pana gezukriſta, A zwlaſſtie kdyby[43]) tebe kto ſnubil, To geſt ſwiet, dyabel, twe tielo, zze by ſye o tye pokuſſeli,[44]) ruczze vtecz ſye

M [21]) kralowſtwij. [22]) mnoho. [23]) wzhledla. [24]) odpowiediela. [25]) sch. [26]) vſlyſſewſſe. [27]) ge. [28]) sch. [29]) bohu ſe geſt. [30]) (bez náp.) [31]) ſpadlo bylo. [32]) sch. [33]) morzſky. [34]) naprzniena. [35]) sch. [36]) czlowieka. [37]) sch. [38]) zemſkem. [39]) taku. [40]) nieho gyneho. [41]) odrziczij. [42]) krwawe w ſwem pokogy. [43]) kdyzby. [44]) pokuſyly.

k krwawemu odyeny,[45]) toczziſſto wzpomen na horzku ſmrt a vkrutnu a na hoyne prolitie geho ſwate krwe, A z bozzi pomoczi wſſech neprzatel prazna budeſs A naypoſledy[46]) ſetrwaſſ-li w tom azz do ſmrti, wieczzny zzywuot budeſs mieti.[47]) B

LVII.

Od zzeny a od draka. Ode lwa a od morzie rzieczzz.[1])

ANthonius Cziełarzz kdyzz kralowaſſe, za tyech czzaſſow[2]) Byeſſie w geho rziſſi ńyekteraky rytyerz, gemuzz ſye bieſſie[3]) vdalo gieti k gednomu mieſtu przes nyekteraku puſſt. A kdyzz tak gedieſſe, vzrzel, ano ſ gedne ſtrany czeſty welmi weliky drak[4]) lezzi[5]) A ſ druhe ſtrany lew. Vzrzew chtieſſe ſye zaſie nawratiti. Obratýw ſye vzrzi,[6]) ano morzie za ńím, A vzrzi k tomu angela, an ſtogi ſ wytrzzenym meczzem, mage w gedne rucze korunu a w druhe [67 a] meczz, A takto mluwie: Pohrzey, odolay, potrzi, wyenecz tobie[7]) dam.

Duchownye takto:[8])

Naymileyſſi! Tento rytierz, genzz do mieſta przeſ puſt gel, geſt kazzdy krzieſtyan, gêzz ma myſſliti, aby do mieſta gel, to geſt do nebeſkeho kralowſtwie, ale przes puſſt tohoto ſwyeta ſkrze mnohe zamutky; kdezzto drak v czeſty lezzi, to geſt ſyelo kazzdeho czzlowieka, genzz ma gye potrzieti, nedada gemu rozkoſſi k geho wuoli. Ale lew geſt dyabel, genzz rzewe[9]) hledage, koho by pozrzel; tomu ma kazzdy odolati wieru, Jako[10]) ſwaty Petr dye.[a]) Morze geſt tento ſwiet, gêzz radi, aby zbozzie dobywal; tým pohrzey, mage odýew a pokrm týeleſny na tom doſti myey. Wyklad drzewńye rzieczzi: Pohrzey ſwyetem, odolay dyablu, potrzi ſyelo, a[11]) odplatu za to wezmeſs, zzes ſtateczznye boyowal.

LVIII.

Od dyewczzky, kterazzto ptakom rozumyela.[1])

GOrdianus[2]) kdyzz kralowaſſe, za tyech cżaſow Byeſſye w geho kralowſtwi nyekteraky ryſierz, genzz myegieſſe kraſnu zzenu, ale zlu. Przihoďilo ſye, zze ten giſty rytierzz w gezdu gel. A kdyzz tam gel, tehdy geho zzena zawolala k ſobye ſweho milika, aby ſ nym ſwu krathochwil myela. A myegieſſe ta giſta pańy dyewku, genzz ptaczziemu zpiewańy y ſſtyebetu rozumyeſſye.[3])

---

[a]) Jako — dye (červ. podtrž.).

[45]) k odienij krwawemu. [46]) napoſledy. [47]) ziwot mieti budeſs. M

LVII. [1]) (bez náp.). [2]) toho czaſu. [3]) bylo. [4]) weliky drak welmi. [5]) leziſſe. [6]) vzrze. [7]) sch. [8]) (bez náp.). [9]) rziwe. [10]) yakoz. [11]) sch.

LVIII. [1]) O zle zenie a trzech kohutech; (na okraji:) Do: 4 Adwentus. [2]) KOrdyanus. [3]) rozumiela y ſſtiebetu.

B Ale kdyzz gifty ten [4]) milik wffel do pokoge k te gifte pani, tak fnad yako ku polnoczi yali fye trzie kokoti zpyewati. Prwy kdyzz zazpyewal, Otazala ta gifta pany, genzz s fwym mylikem na lozzi lezzieffye a fwu kra [67 b] thochwil plodyeczi, te gifte dyewky a rzkucz: Mila, powiez mi, czo ten kokot pyegye a czo tyem myeny? Ona odpowiedie: kokot ten [5]) prawi w fwem pieny, zze ty weliku krzywdu czzinifs fwemu panu. Vflyffewffi to ta gifta pany, wece k dyewcze: Gdi ruczze a zabi toho kokota. A tak fye ftalo, ten prwy pryczz. Potõ w zapieti yal fye druhy kokot pyety. Opiet ta gifta pany otazala fwe dyewky, czo by ten druhy kokot [6]) fwym zpyewanim myenyl? Odpowiedie [7]) dyewka: Druhy kokot prawi: Towaryfs muoy pro prawdu geft zahuben, a [8]) hotow fem wedle [9]) nyeho vmrzieti. Wece Pany: Gdi ynhed a zaby take [10]) y toho kokota. A tak fye ftalo. Potom opiet wlkorze yal fye trzieti [11]) zpyewati. Vflyffewffi [12]) opiet ta pany otazala dyewky, czo by trzieti kokot fwym pyenym myenyl. [13]) Wece dyewka: [14]) trzieti kokot takto pyege: [15]) Slyfs, wiz a mlczz, aczz chcefs pokoy myeti a dluho zzyw byti.

Duchownye: [16])

Naymyleyffi! Tento Cziefarz geft otecz nebefky. Ale rytyerz geft kriftus. zzena toho gifteho [17]) ryfierze geft kazzda duffie, genzz na fwatem krzfftu geft [18]) gemu oddana. Ale milik, genzz gi fwuodi s dobre czefty, ono pychu, ono lakomftwim, ono rozkoffi tyela, geft dyabel. Protozz kolikratzzkoly fmrtedlnye fhrzieffi, tolikrat s dyablem cizolozzi. Ale dyewka te gifte panye geft fwiedomye, genzz proti kazzdemu hrzyechu repcze a tefknoft czzlowieku czzyny a bodc gey [68 a] k dobremu. Ale prwy kokot geft kriftus, genzz nayprwe lidi z hrziechu trefktal. [19]) Vflyffewffe to zzide zahubili gey, aby prawdy nezpyewal. [20]) Takezz y my zahubugem prawdu w fobye, genzz geft kriftus, kolikratkoli [21]) a kak dluho w libofti hrziecha [22]) ftogime. Skrze druheho kokota znamenagi [23]) fye fwieti appofftolowe [24]) y gyny fwieti muczzedlnyczi y ty wffiechny, genzz pro prawdu fmrt wzeli. Skrze trzietieho kokota, genzz rzekl: Slyfs, wiz a mlczz, znamenagi [25]) fye kazatelowe, genzz bogiecze [26]) fye netoliko zzywuota ztratiti, ale zbozzye a przieziny [27]) welikych lidi, nefmyegi prawdy mluwiti, ale radyeyffie chtie f nymy fwiecfky pokoy mieti. Protozz fnazzme fye wffiechny, abychõ prawdu netolko mluwili, ale fkutkem wedli, chczeme-li [28]) krala, fwrchowane [29]) prawdy y wieczznofti dogiti. amen. [30])

M [illegible] [9]) podle. [10]) sch. [illegible] sch. [15]) kokot fwym [illegible] sch. [18]) sch. [19]) trefktal [illegible] [27]) Znamenawagy. [illegible] sch. [29]) fwrcho- [illegible]

LIX.

Od Teſarze a od zzeny wierne.[1])

Hawel kdyzz kralowaſſe mudry a welmi moczny, vmyſlil ſobye, aby B
ſyeń kraſnu vdyelal. Toho czzaſu w geho kralowſtwi byeſſe ńyekteraky Teſarz,
gmenê Tyrius, welmi miſtrny. Zwiedyew to ten giſty kral, kazal geho przed
ſye zawolati, aby gey ſgednal na to giſte dyelo.[2]) W tu chwili take[3]) byeſſye
nyekteraky rytierz w tom kralowſtwi. ſpatrzyw mudroſt y ſſlechetnoſt toho
giſteho teſarze, ſmluwil ſye ſ ním[4]) pro geho mudroſt a ſſlechetnoſt, a[5]) dal
gemu ſwu dczeru za zzenu a walnu ſwatbu vczzinyl. Potom, kdyzz ſye ta
ſwadba ſkonala, [68 b] zzena toho giſteho Rytierze,[a]) zawolawſſi zety[b])[6]) ſweho,
toho giſteho teſarze, k ſobie, wecc k nyemu: Pońyawadzs mu dczeru ſobie
za zzenu poyal, Ay tedt dawam tuto koſſili doſti dobru, kterazzto ma[7]) takuto
mocz: budeſſ-li gye pozzywati azz do ſmrti,[8]) ńykdy gye nebude trzieba[9])
prati, anyżt[10]) ſye kdy zderze ańy zetle, dokudzz ſpolu wiernye[11]) w ſwem
ſtawu w[12]) manzzelſkem ſ uobu ſtranu budeta[13]) przebywati. Pakli by kto
z was, gehozz buoh oſtrziez, ſwe lozzie przeſtupil, ynhed ſye ta koſſile ſſpyńy[14])
a bude potrzebowati pranye, yakozzto y gyne rucho. Vſlyſſaw to ten giſty
Teſarzz, wdyeczzńye tu koſſili przyyal a welmye ſnazznyc podyekowal a rzka:
Dyekugitt welmi, ma[15]) mila matko, zzes mi tu koſſila[16]) dala, napomynagiczi
nas, abychom wiernye w ſwem manzzelſtwi azz do ſmrti dali. Neb[17]) yzzadny
z nas pro tu koſſili nebude ſmyeti ſweho ſtawu przeſtupiti, by druhy ne-
zwiedyel. Po malych dnech ten giſty Teſarz zawolan byl przed krale, aby
gemu tu giſtu ſyeń vdyelal. A on wzem tu giſtu koſſili s ſebu, nechaw zzeny
doma, bral ſye na dyelo. A kdyzz tam dyelaſſie wierńye a wzzdy w te koſſili,
nykdy ſye nezaſpyńyla, aczz y czzaſtokrat welmi gy dyelage[18]) potieſſie.
Mnozi to widucze Welmi ſye tomu dywiechu. A mezi tyem prziſſel k nyemu
geden[19]) rytierz a otazal geho a[20]) rzka: Mily miſtrze, proſimt[21]) tebe, powiez
my, kterak geſt to, zze tak wzzdy Vſtawiczznye w te koſſili dyelaſs,[22]) a
czzaſto [69 a] krat ſye welmi potiſs, zze ńykdy ſye nezaſpyńy, ańy gye kdy
perzeſs? Odpowiedye ten giſty Teſarz: Netrzieba gye prati, neb ſye nemozz
zaſpyńyti. Tehdy ten giſty Rytierz otaza geho a rzka: Mily, Proczz geſt to?
Odpowiedyc Teſarz: Matye zzeny me dala mi gi, genzz ma taku mocz, aby
czziſta byla, dokudz bych ya nebo ma zzena ſweho lozzie[23]) neprzieſtupil.
Vſlyſſaw[24]) tu mocz ten giſty rytierz, wece k[25]) ſobie na myſli: Ya tye k tomu
przipravim, zze muſiſs tu giſtu koſſili prati. A ynhed gel do domu toho giſteho
Teſſarze bez geho wiedyeńye. A kdyzz tam przigel, tehdy zzena toho giſteho
Teſarze doſti ochotnye geho przyyala do ſweho domu a gey podle ſtatku

---

[a]) (pod tím jiné sl. vyškrab.). [b]) (rovněž).

LIX. [1]) O gednom teſarzy a o geho wierne zienie. [2]) dilo gyſte. [3]) sch. [4]) ſ ním (sch.). M
[5]) sch. [6]) Teſti. [7]) miela. [8]) gy az do ſmrti poziwati. [9]) netrzeba. [10]) anit. [11]) wiernie ſpolu.
[12]) sch. [13]) budete. [14]) zſſpinij. [15]) sch. [16]) koſſili (spr.). [17]) ſtaly Nebo. [18]) welmi dielage
ſe. [19]) niekteraky. [20]) sch. [21]) proſym. [22]) dielaſs w te koſſily. [23]) loze niektery z nas.
[24]) Vſlyſſewſſi. [25]) sch.

B ſweho, yakzz na rytierze ſluſſi, cztila. Vzrzew ten giſty rytyerz tu czzeſt y ochotenſtwie od nye[c]) k ſobye, yal ſye gi ynhed ſreyowati y o ſregy mluwiti, aby gi mohl o gegi czzeſt przyprawiti. Gemuzz ona wece: Pane, zdas proto[26]) przigel, aby v mne na ſregi byl? Wece rytierz Pańy: y owſſem proto ſem przigel, abych twu miloſt nalezl. A mezi gynu rzieczzi[27]) mnoho gi ſlibowaſſe, aczz by geho wuoli[28]) naplnyla. Tehdy ona vſlyſſewſſi geho rzyeczz y ten ſlib, wece k nyemu: Raczz ſe mnu giti, a czozz na mnye[29]) zzadaſs, to wſſeczko mieti budeſs. A on wſtaw ſ weliku radoſti, wſſel po ny do gedne prazdne komory. A kdyzz tam bieſſe, ona wyſſedſſy wen zawrzela po ſobie komoru[30]) y zamkem zamkla, rz[ek][d])ſſi[31]) gemu: [69 b] Tu mne czzakay, dokud[32]) ya ſweho czzaſſu nevzrzŷ. A tak zawrzewſſi geho chowala a[33]) ſkrze gedno okno gemu chleba a wuody[34]) podawagiczi. A[35]) kakzzkoli on proſieſſe gye, aby gey wypuſtila,[36]) ale ona gemu odpowiedieſſe a rzkucz: Newyndeſs,[37]) dokudzz ſye muoy muzz od Czieſarze newrati. Potô opiet brzo druhy rytierz tuzz otazku k tomu giſtemu Teſarzi vczziňil yako prwy o geho koſſili. A takezz[38]) vſlyſſaw od Teſarze o te giſte koſſili, yal ſye myſliti, kterak by geho zzenu mohl zklamati. Przyprawyw ſye yakozzto prwńy gel k ńy do domu, ochotnye y[39]) przywitan. Potom po nemudre rzieczzi do druhe komory weden a tu zawrzien y zamczzen od te giſte zzeny, yakozzto[40]) y prwny. Potom w zapieti przyſſel trzieti rytyerz k tomu giſtemu Teſarzi, A o te giſte koſſili takuzz vczziňil[41]) otazku, yako prwnye dwa, y takuzz odpowied ſlyſſal, yako ona dwa. nepomeſſkaw ynhed gel k te giſte pańy, A przigew tam tolikezz obdrzzal, yako y prwnye dwa; takezz w trzieti komorze zawrzien y zamczzen y chowan, yakozzto ona dwa. Zatýem o tyech trzyech rytierzich wyſſla welika rzieczz v Czieſarzowa dworu, kam by ſye dyeli, a kterak by ſye gim przihodylo, zze by tak dluho przed Czieſarzem nebyli. Potom po mnoho dnech ten giſty Teſarz przigel do domu k ſwe zzenye. A ona vzrzewſſi gey, s weliku radoſti poczzeſtńye gey przywitala, a wzhledſſi na k[oſſi][e])li[42]) Vzrzela, ano[43]) geſſtie czzifta, ya [70 a] kozzto y drziewe. I weče: buď pochwalen mily buoh, zze mezi nama geſt prawa miloſt y wiera, yakozzto koſſyle twa vkazuge. Tehdy on k ńy wece: Mila zzeno, powyemſ o tom nyeczo: kdyzz ſem byl v Czieſarzowa dworu, tehdy przyſſli ke mnye trzie rytierzi, geden po druhem, a tazaly mne, proczz by ſye nemohla vſſpynyti.[44]) A ońy po te rzieczzi gewſſye kams, a wyecz[45]) gich newidati. Tehdy ona wece: O tyech giſtych rytyerzich ya tobie chczi powiedieti nyeczo maliczzko. kdyzz kazzdy z ńych, geden po druhem, ke mnye bez tebe przigeli a hledali[46]) na mnye nepodobne wieczi kraſnu rzieczzi y ſlibi y dary rozlicznymy: tu ſem gich mudrze odbyla, yakzz ſem vmyela, A potom ſem zwlaſtye kazzdeho v prazdne komorze[47]) zawrzela

[c]) (ps.) odnyeho, ho (podteček. a přetrž.). [d]) ek (vytrženo poškozením rukopisu). [e]) oſſi (vytrženo z rukopisu).

M [26]) o to. [27]) gynymi rzeczmi. [28]) woly geho. [29]) mie. [30]) sch. [31]) rzekſſi. [32]) dokudz. [33]) sch. [34]) chleba a wody gemu. [35]) sch. [36]) puſtila. [37]) newyndeſs odtud. [38]) tez. [39]) sch. [40]) yakoz. [41]) sch. [42]) koſſily. [43]) ana. [44]) nezaſſpinila. [45]) ke mſſi wicz. [46]) przygel a hledage. [47]) zwlaſſtie kazdeho w prazdne komorze ſem.

y do dneſſnyeho dne gye drzzim a chowam, dawagiczi gym chleb a wodu, B
aby potom mudrzi byli a[48]) yzzadne cztne panye aby[49]) wyecz nepokuſſowaly, ale gich[50]) czzeſt ſe wſſech ſtran ohrazowali, yakozzto na dobre ſluſſye. Take y konye gich geſſtye chowam a gim plnu potrzebu dawam. Vſlyſſaw to Teſarz, wzradowal ſye welmi pro wieru a vſtawiczznoſt ſwe zzeny, A ty giſte rytierze propuſtil, przigem od nych ſlib pod wieru, aby wyecz yzzadne ſſlechetne panye nezatrhali. A tak ten giſty Teſarz s[f]) ſwu wiernu manzzelku w prawe wierze y w[51]) laſczc azz do ſmrti oſtal.

Duchownye pak Takto etc.[52])

Naymyleyſſy! Tento Cieſarz geſt otecz nebeſky, genzz ma ſyeň vſtawiti, to geſt [70 b] ſrdcze czlowieczzie dobrymy nrawy[53]) ozdobiti, w nyemżto[54]) pan buoh ſ chuti przebywa, Jakož piſmo prawi o wieczzne mudroſti: Rozkoſs ma geſt przebywati s ſyny czzlowieczzymy. Ale rytierz, to geſt kriſtus, genzz ma kraſnu dczeru, to geſt duſſi, kteruzz bieſſe dal za teſſarze pro geho mudroſt, to geſt za dobreho krzeſtyana, genzz gi poyal yako za manzzelku s koſſili czziſtu, to geſt s krzeſtyanſku wieru, bez nyezzto nelzc ſpaſenu byti. A dokudzzto cżlowiek dluho[55]) przebywa w dobrem zzywuotye, tak dluho wiery nepoſſkwrńy. Trzie rytyerzi, genzz przichazegi, aby te duſſe pokuſſeli, gſu pycha, lakomſtwie a ſmilſtwo. Ty trzi rytierzc wierna a mudra duſſe ma zawrzieti[56]) w komorze, to geſt w ſkruſſeńy, w ſwate zpowiedi a w doſti vczzyńyeńy, a za to odplatu wezme od otcze nebeſkeho v wyeczzne radoſty.

LX.

O tom, geſſto myel weſele bez ſmutka a gine wicci.[1])

Czzte ſyc take o nyekterakem[2]) czzlowyeku, gmenê Gantherus, genzz zzadaſſe, aby mohl nalezti myeſto, w nyemzz by myel radoſt bez ſmutku, hoynoſt bez nedoſtatku, ſwietlo bez temnoſti. Protozz vda ſye gemu gednoho dne ſamemu vgiti, yako by gyny vſſel za trzi dńy,[3]) azz y przigide do gednoho kralowſtwie, a[4]) tu malo przed tyem kral toho kralowſtwie vmrzel byeſſie. Vzrzewſſie geho knyezzata a[5]) pańy tak zpoſobeneho,[6]) ke wſſe[v] dobremu podobneho, za krale gey ſobie wolili. Ale on kdyzz bieſſie tak wolen, welmy [71 a] ſye radowaſſe. Zatyem nocz przigide, a geho pańy do gedne komory[7]) s weliku czti prowodili. A kdyzz tam wńyde, vzrzc gedno lozzc kraſne, alc w hlawach vzrze lwa vkrutneho, w nohach draka welikeho, na prawe ſtranye nedwyeda hnyewyweho a na lewe ſtrańye mnozſtwie ſſka-

---

[f]) s (nadeps.).

[48]) sch. [49]) sch. [50]) gynych. [51]) sch. [52]) Rozum te rzeczi. [53]) mrawy. [54]) w nizto. M
[55]) sch. [56]) zawierati.

LX. [1]) (bez náp.). [2]) gednom. [3]) za trzy dni vſſel. [4]) sch. [5]) y. [6]) zpoſobneho. [7]) do — komory (sch.).

B rziedych czzrwow.[8]) I wece ten giſty Gantherus: Czo geſt toto, zda tu mam ſye radowaty a ſ tyemy howady[9]) przebywati? Odpowyedyechu gemu pany y ſluhy: Pane, y owſſem; Nebo gſu gyńy kralowe[10]) na tomto lozzi lehali[a]) a od tyechto howad ſeſſli. Tehdy on wece: wſſeczko mi ſye gyne dobrze libi, nezz tohoto lozze a tyechto howad welmi ſye ſtrachugi, protozz waſs kral nechczi byti. A tak odſſed[b]) od ńych bral ſye tak daleko, azz y do gednoho kralowſtwie prziſſel, kdezzto take kral w nowie s ſtoho[11]) ſwieta ſſel byeſſie. Vzrzewſſe gey pańy a[12]) zemene toho kralowſtwie, kralem gey zwolichu.[13]) A yakozzto y drzewe wſſeczko ſye gemu dobrzie[14]) libilo, a we wſſem welike myegyeſſyc[15]) vtyeſſenyc kromye lozze, na ńyemżto myel odpoczzywati. vzrzew,[16]) ano plno oſtrych brzitew, A mezi brzitwamy hadowe kluzachu, I wece, otazaw tyech, ktozz gey byechu w noczi k tomu lozzi przywedli: Zdali[17]) ya mam na tôto lozzi odpoczzywati? Wecechu k ńyemu: y owſſem, pane, nebo gyny naſſi kralowe na tomto lozzi gſu lehali, azz gſu y zemrzeli. Tehdy on wece: wſſeczko gyne mi ſye dobrze libi kromyc tohoto lozze prokleteho, a proto kral waſs[18]) nechczy byti. Na zaytrzie rano wſtaw, y ſſel, czo by [71 b] mohl za trzi dńy giti. A gda tak przigide k gedne ſtudnyczi, nad ńyzzto ſedyeſſyc nyekteraky ſtarziecz, mage huol w ſwe rucze. Vzrzew gey ten giſty ſtarziecz,[19]) otaza geho a rzka: Myly, powiez mi, odkud gdeſs a nebo kam gdeſs? Odpowiedye Gantherus: Newyedye,[20]) kam gdu, Awſſak wyem, zze trogi wieczi hledam a nemohu nalezti: Nayprwe hoynoſty bez nedoſtatku, Druhe radoſti bez ſmutku, Trzietie ſwietla bez temnoſti. Wece k ńyemu ſtarzecz, Podaw gemu holi, kteruzz w rucze drzzieſſe: Wezmi tuto huol, a tuto czeſtu gdi, azz y hory wiſoke dogdeſs, a na poczzatku teto hory vzrziſs geden rzebrzik, an ma gedno ſſeſt wſtupnyow. przigda tam wſtupizz na ten rzebrzik a gdy po nyem azz do ſſeſteho wſtupnye.[21]) A kdyzz na ſſeſty wſtupen przigdeſs, naydeſs ſyeń welmi kraſnu. Przigda k dwerzom vderzizz trzikrat, a ynhed wratny przigde; vkazzizz gemu tuto huol a rczi: Ten, genzz geſt[22]) pan teto holi, przikazuge tobye, aby mye tam puſtil; a ynhed tye[23]) puſty. A kdyzz tam budeſs, naydeſs ty trzi wieci a mnohem wiecze. Vſlyſſaw tu rzieczz Gantherus, wzaw tu huol bral ſye tam, a tak wſſeczko nalezl, yakozz gemu ten ſtarziecz rzekl a prawil. y[24]) doſſel te radoſti a[25]) hoynoſti y ſwyetloſti[26]) bez nedoſtatku a mnohem wiecze, yakozz zzadal, a tam wſſeczky ſwe[27]) dńy ztrawil bez zmatku.[28])

Duchownye:[29])

NAymyleyſſy! Tento Gantherus mozz rze [72 a] czzen byti kazzdy krzyeſſtyan,[30]) genzz ma tento ſwiet zawrczi a tyechto trzi wieczi zzadati,

[a]) (naps. dvě) h, (první vyškrab.). [b]) (pod) ſſ (vyškrab.) g.

M [8]) ſſkaredych cziewow. [9]) howady ſe. [10]) kraly. [11]) vmrzel a s tohoto. [12]) y. [13]) wolychu. [14]) sch. [15]) sch. [16]) Vzrze. [17]) zda [18]) waſs kral. [19]) mage — ſtarziecz (sch.). [20]) Newidie. [21]) az y do ſſiſteho ſtupnie. [22]) sch. [23]) tie tam. [24]) A. [25]) sch. [26]) y (sch.); ſwietla. [27]) sch. [28]) ſtrawil bez zamutka. [29]) sch. [30]) kazdy dobry krzeſtian.

toczziſiło hoynoſti bez nedoſtatku, radoſti bez ſmutku a[31]) ſwietla bez temnoſty. Protozz vczzyṅyti ma yako Gantherus: Nayprwe aby czeſtu sſſel trzi dṅy, toczziſſto modlitbu, poſtem a almuzznu. A potom ma giti k ſtarczowi, toczziſſto k kriſtowi, genzzť[32]) da huol ſwateho krzizze, to geſt ſwate pokaṅye. ale potom ma wſtupiti na rzebrzik, w nyemżto[33]) geſt ſſeſt wſtupnyow, to geſt ſſeſtero miloſrdenſtwie. A po tom rzebrziku bez pochybenye wzeyde[34]) nahoru do kraſne ſyeṅy, to geſt do nebeſkeho kralowſtwye, w ṅyemżto geſt hoynoſt bez nedoſtatku, radoſt bez ſmutku a ſwietlo beze wſſye temnoſti wieky wyekoma. Amen.[35])

LXI.

Od Slawika a od Strzelče.[1])

STrzielecz geden nahodu yal ſlawika. A kdyzz gey chtyel zadawiti, Wecze k nyemu ſlawik: Mily, czo tobye proſpyegye, zze mye zahubiſs? wſſak ſiť mnu nebudeſs, aṅy ſweho brzicha naplnyſs. Ale puſtiſſ-ly mye, chcziť dati trogi radu, kteruzzto zachowaſſ-li pilnye, weliky vzzitek budeſs myety. Vſlyſſaw to ten giſty[2]) ſtrzielecz, lekl ſye welmi a ſlibil gemu, zze gey chcze puſtyti, aczz gemu chce tu trogi radu dati. Tehdy ſlawyk wece: Prwnye rada tato geſt, aby nykdy te wieci neſahal, genzz nemuozz rozumem czzlowieczzím vſtyzzena byti. Druha rada tato geſt, aby nykdy te wieczi nezzelel, kterazzto nykdy nemuozz nawraczena byti. Trzietíe rada, aby[3]) [72 b] ſlowu nepodobnemu, geſſto k wierzie nenye[4]) podobno, ṅykdy newierzil. Toť gſu ty trzi rady; zachowaſſ-li gye, to wiez, zzetť ſye dobrze ſtane. Inhed ten giſty[5]) ſtrzielecz, vſlyſſaw tu radu, puſtil geho, aby letyel, kamzz[6]) chce. A ſlawik leťye od nẏeho ſladcze wzpyewal.[7]) A dokonaw tu pyeſen rzekl[8]) tomu giſtemu ſtrzielczi: Byeda tobye, zze gſi tak zlu radu myel, zzes mye puſtyll, nebos weliky poklad ztratil. Wecze ſtrzielecz: Mily ſlawiku, powiez mi, kterak geſt to?[9]) Wece ſlawik:[10]) Nebo w ſwem brziſſe mam drahy kamen, wietczzi nezzli pſtroſowe[11]) waycze. Tehdy on zarmutyw[12]) ſye weče k Slawikowi: Mily ſlawiku, pod ke mnye, a budu tye dobrze chowati. a mezi ťyem hledaſſe, by gey mohl lapiti, mage za to, czozz ſlawyk k nyemu mluwil. Vrozumyew tomu ſlawik, y wece k ṅyemu: Gyzz gſem tye w blaznowſſtwy[a]) ſeznal, neb ztraczene wieczi a newratytedlne zzeleſs.[13]) Druhe, zze mne nemożeſs[14]) polapiti ſwymy ſyetmy. Trzietye, wierziſs y maſs za to, by kamen drahy byll v mem brziſſe yako pſtroſowe waycze, Ponyawadż ya weſſken[15]) negſem tak weliky[16]) yako pſtroſowe waycze. blazen gſi a w blaznowſtwi ſwem oſtaneſs. A rzek to[17]) y zaletye od nyeho.

---

[a]) (ps.) wblahoſlawenſtwi, (přetrž.) hoſlawenſtwi, (nadeps. pozdějším písmem a jinou rukou) znowſſtwy.

[31]) sch. [32]) genz. [3]) w niiezto. [34]) wayde. [35]) wiekow. Amen (sch.).

LXI. [1]) bez náp. [2]) (tato dvě sl. sch), ptacznik. [3]) aby nikdy. [4]) nynij k prawdie. [5]) sch. [6]) gey aby letal kam. [7]) zpiwal. [8]) ſlawik rzekl. [9]) to geſt. [10]) (tato dvě sl. dvakrát). [11]) Stroſowe. [12]) zamutiw [13]) nenawratitelne zelyſs. [14]) nemoz. [15]) ſam. [16]) (tato dvě sl. sch.). [17]) rzekl.

Duchownye: [18])

B NAymyleyſſy! Tento ſtrzelecz muozz rzieczzen byti kazzdy krzieſtyan, w ſwatem krzſſtu zmyt; w nyemzzto prziyal luczziſſtye a ſtrzely oſtre. luczziſſtye geſt wiera, ſtrzely oſtre gſu gyne cztnoſti, kterezzto wierny krzieſtyan ma myeti proti dyablu, [73 a] ſwietu y tyelu. Slawik geſt myly naſs pan [19]) gezus kriſtus, genzz geho polapi kazzdy, kdyzz ſye odrzieczzi dyabla y wſſech hrdoſti geho. Ale biedny czzlowiek [20]) tolikrat myeńy ſlawika zahubiti, kolikrat myſli ſ wuoli hrziech ſmrtedlny vczziňiti. Ale on, myly gezus kriſtus, proti tomu wydal trogi radu: Nayprwe, aby ńykdy te wieci, kterazz rozumem czzlowieczzim ſtyzzena nemuozz byti, neſahal, ańy po ńy ſtall. Ta wyecz geſt ſwata trogicze, w nyzzto ſu trzy oſoby, a wſſak geden buoh. Druha rada geſt, aby ztraczene wieci a nenawratitedlne [21]) ńykdy nezzelel, To geſt kdyzz tyeleſtne zdrawye a nebo [22]) zbozzie ztratime, kterezz nam buoh odgima na tomto ſwietie, aby nam potô lepſſye dal na onom. Jakozz [23]) dye Swaty Rziehorz:[b]) Welyka geſt k nam miloſt bozzie, kdyzz ,na nas zde przepuſſtye zamutky, zzaloſty y [24]) nedoſtatky, aby nas wieczńye nedal dyablom muczziti, ale s angely ſye radowati. Trzietie[c]) rada geſt, aby [25]) ſlowu nepodobnemu ńykdy newyerzill,[26]) to geſt dyablu, czozz ſlibuge. neb dyabel mnoho ſlibuge, ale malo plńy, czozz ſlibi. Nebo lezz ſlibuge, yakozz geſt toho dowuod [27]) na otci naſſem Adamowi y [28]) materzi naſſi Ewye, kdyzz gim rzekl: Wyet zagiſte buoh, kdyzzkolywyek ſ toho drzyewie [29]) budete gyeſty, budete yako bohowe, wieducze dobre y zle. A [30]) kdyzz gſu te rzieczzi geho lzzywe [31]) wierzili, ynhed gſu z rage hanebnye wyhnańy.[32]) yakozz y dnes mnozi wierzie netoliko dyablu, ale y ſwietu, k tomu ſwemu tyelu; genzz gim ſlibuge ſwiet [73 b] mnoho zbozzie, a tyelo gich dluhe zdrawye. Ale ſtrach geſt, kdyzz ſye naywyecz vbezpeczzye, aby gim nebylo rzieczzeno, yako onomu lakomczi, kteryzz ſwe ſtodoly ſſyrzil, ſſpizzuge ſye [33]) na mnoha leta: Blazne, teto [34]) noczi czzrtye twu duſſi z tebe wydru, a to, czozs [35]) nachowal, komu ſye doſtane? Protozz ſnazzme ſye, abychme te [36]) trogye rady poſluchali, warugicze ſye hrziechu, dobrzie czzynyecz wieczzne radoſty doſſli. Amen.[37])

LXII.

O dczerzi kralowyc, geſſto nechtiela muzze myeti.[1])

Byeſſye nyekteraky kral, genzz dczerku kraſnu myegieſſe, kterazz byeſſe ſlibila,[2]) zze nechce yzzadneho muzzie ſobye wzieti, leczz by tyto trzi wieci

---

[b]) Jakozz — Rziehorz (červ. podtrž.). [c]) radowati Trzietie (poškozeno, opraveno později ším inkoustem a jinou rukou).

M [18]) sch. [19]) pan naſs Geziſſkryſtus mily. [20]) hrzyſſny czlowiek a bidny. [21]) **nenawratitedlne.** [22]) nebo. [23]) Jako. [24]) zialoſti boleſti y. [25]) Abychom. [26]) newierzily. [27]) **dowod toho.** [28]) **a.** [29]) kdyzkoly z tohoto drzewa. [30]) sch. [31]) lziwe geho. [32]) wyhnani hanebńe **z rage.** [33]) **ge.** [34]) sch. [35]) czos. [36]) abychom; te (sch.). [37]) sch.

LXII. [1]) (bez náp.). [2]) ſlibila Bohu.

wyedyel y vmyel a[3]) mohl: Nayprwe, aby wyedyel, na koliko noh ſu czztyrzi B
elementi wz deli, w ſſyrzi[4]) y wz hlubi,[5]) Druhe, aby vmyel promyeňyty wyetr
geden w druhy, toczziſs puolnoczni[a]) v wychodňy, Trzetyc, aby mohl neſty
vhle rzerzywe w ſwem lonyc przy nahem tyele bez vrazu. kral, otecz gegi,
zwyedyew ten ſlib, kazal wolati po wſſem kralowſtwi, zze ktozz by koli, chudy
nebo bohaty, ty trzi wieczi wiedyel, vmyel y mohl,[6]) aby geho dczerku za
zzenu ſobyc poyal. A kdyzz ſye to proneſlo, mnozi k tomu dworu gedyechu,
pokuſſegicze ſye o to, ale yzzadny nemohl tomu ňycz[7]) vczziniti. I[8]) byeſſe
w tu chwili ňyekteraky rytierz w dalekych kragynach. kdyzz taku[9]) powieſt
vſlyſſe, ynhed ſye bra k tomu dworu, wzem s ſebu gednoho panoſſy a geden
koň welmy waſſnywy. a kdyzz tam przigede,[10]) ode wſſech myle a poczzeſtnyc
przywitan gſa, wece k krali: Ay, ya [74 a] ſem, abych twu dczeru za zzenu
ſobye wzal.[11]) Wece k nyemu[12]) kral: y owſſem, vczzynyſſ-li tu trogi wyecz,
kterazz geſt prowolana, ma dczi twa zzena bude. Wecze rytierz: hotow ſem.
Tehdy kral dỹe:[13]) Nayprwe powiez mi, Na koliko noh wz deli, w ſſirzi y[14])
wz hlubi gſu czztirzi elemta,[15]) To geſt zemyc, wuoda a powietrzic y[16]) oheň?
Vſlyſſaw to rytierz, zawolaw ſweho panoſſye a[b])[17]) wzem myeru yal ſye geho
myerziti[18]) od hlawy azz do pat przeſe wſſeczko tyelo. Vczziňyw to y wece
k[19]) krali: Ay, pane, gyzz maſs prwe dowedeno. wyerz mi,[20]) zze w dluhoſti
y w ſſirokoſti czztyrz[21]) elementow nenye wiecze nezzli ſedm noh, A w hlu-
bokoſti gedwa geſt puol druhe nohy. Wece kral: Czo ta myera przilezzi ke
czztyrzem elementom? Odpowiedye rytyerz gc[v]:[22]) kazzdy czzlowiek geſt
ſlozzen ze czztyrz elemẽtow.[23]) Protozz kdyzz ſem ſweho panoſſi zmyerzil
podle wſſech pomyer, y tak ſem toho dowedl.[24]) Wece kral: doſtys to po-
dobnye wywedl; gyzz dowed[25]) druhe, aby wywedl wyetr puolnoczzny
v wychodny. Wece gemu[26]) rytyerz· Rad. A ynhed zawolaw ſweho panoſſi
y[27]) wece k ňyemu: Przywed mi muoy koň waſſnywy a wztekly. A kdyzz
przyweden byl, tehdy ten giſty rytyerz tomu koňy dal nyekteraky napuoy,
a prachu gemu w chrziepye naſul, a[28]) ynhed ten giſty koň ſtal krotek yako
owcze a zdraw byl. A kdyzz ſye to ſtalo, rytierz toho giſteho konye hlawu
na wzchod[29]) ſluncze obratil, y wece k krali: Ay, pane, toť wietr puol-
noczzny obratil ſem[30]) na wſchod[31]) ſluncze. Wece kral gemu:[32]) [74 b]
Czo geſt to k wietru? Wece rytyerz gemu:[33]) Zda twa miloſt toho newye,
zze zzywot kazzdeho howada nycz gyncho nenye nezzli wyetr? a[34]) dokudzz
koň muoy[35]) wztekloſt ſ waznoſty[36]) myel, wyetrem puolnoczzny przebywal. M
Neb wſſeczko zle zgewuge ſye od puolnoczi; ale nynye ſkrze tento napuoy
y ſkrze prach vzdrawen geſt, a hlawu drzzi na wychod ſluncze, a tepruw ſye

---

[a]) (druhé) n (nadeps. nad) cz. [b]) zawolaw — panoſſye (naps. na vnějším okraji), a (nadeps.).

[3]) y. [4]) zſſirzij. [5]) whlubij. [6]) vmiel wiediel a mohl. [7]) czo. [8]) sch. [9]) takowu.
[10]) przygide. [11]) dczeru twu ſobie za Zienu wzel. [12]) gemu, k (sch.). [13]) wecze. [14]) wzſſirzy a.
[15]) Elementy. [16]) a. [17]) zawolaw — a (sch.). [18]) mierzyti toho panoſſe. [19]) sch. [20]) Wierzim.
[21]) sch. [22]) sch. [23]) ĝt ze cztirz Eleḿtuow ſlozen. [24]) y — dowedl (sch.). [25]) wywed. [26]) sch.
[27]) sch. [28]) naſypal; a (sch.). [29]) wychod. [30]) ſe. [31]) wzchod. [32]) sch. [33]) sch. [34]) sch. [35]) moy
kon. [36]) s waſſnioſtij.

B hody beze wſſye pracze. Wece kral gemu:[37]) Doſtys podobnye druhe zgednal, Nemeſſkay trzietyeho dokonati. Tehdy on przede wſſemy ynhed nabraw w ſwe rucze horuczyeho rzerzyweho vhle y wſipal w ſwe lono,[38]) a tak po ſyeńy ſem[39]) y tam chodyl, a geho tyelo ńycz netrpyeſſye. Wece kral k ńye[v]:[40]) Powiez mi, kudy to przichody, zze tebe oheń nepali? Odpowiedye gemu rytierz:[41]) Nenye to z me moczi,[42]) ale zze mam przi ſobye v myeſſku nyekteraky kamen. ktozzkoli gey czziſtye v ſebe noſy, ańy od ohnye ańy od wuody muozz vrazzen byti. I vkaza gey krali. A kral ynhed ſ weliku radoſty y ſlawnoſty ſwu dczeru gemu dal za zzenu,[43]) A on mage gy ſ ny poczzeſtnye w miloſti azz do ſmrti przebywal.

Duchowńye:[44])

NAymyleyſſy! Tento kral geſt pan naſs[45]) myly gezus kriſtus. Dczerka geho kraſna geſt duſſe, k uobrazu geho ſtwuorzena, genzz bohu na krzzſſtu ſlibila a vczzynyla,[46]) aby ńykdy yzzadneho gyneho za ſweho choty nemyela, gedyne ktozz by ty trzi wieczi ſwrchu pſane vczziňil: Nayprwe aby zmyerzil, na koliko noh gſu [75 a] czztyrzie elementowe,[c]) w ſwem panoſſy, to geſt aby ſwe tyelo vkrotil od hlawy azz do pat, genzz geſt ſtwuorzeno ze czztyrzz elementow. Druhe, aby wyetr puolnoczzny promyeńyl na wychod ſluncze,[47]) To geſt aby zly vmyſl promyeńyl w dobry. koń wztekly a waſſnywy znamenawa kazzdeho hrzieſſneho. Protozz muſy gemu daty napuoy ſkruſſenye[d]) w ſrdczi, ſwatu zpowied w uſtech, doſty vczzynyeńye w ſkutcze. A to geſt wyetr promyeńyty, zly zzywuot w dobry promyeńyty a[48]) obratiti, yako Swaty yob dye:[e]) Pomny, hoſpodyne, zze wyetr geſt zzywuot muoy. Trzietye, abychom vhle rzierzywe[49]) w ſwem lonye przy tyelu noſili, to geſt laſku k bohu a[50]) myloſt k ſwemu blyzznyemu beze wſſeho vrazu, to geſt beze wſſye nechuti ſrdeczzne. Anebo oheń geſt ſmilſtwuo, lakomſtwye[51]) a pycha, genzz czzaſtokrat pali duſſy y tyelo. Ale ktozz ma kamen drahy, to geſt pana gezukriſta, w ſwem ſrdczi, tomu nemuozz ten zly oheń vſſkodyty, aczz gey y w lonye[52]) przy nahem tyele drzzi. yako Swaty dauid ſam o ſobye dye:[f]) Ohnyems mne pokuſil, a nenye we mnye zloſt nalezena. Protozz kazzdy wierny krzieſtyan ſtuoy o ten kamen, aby mohl milemu bohu czziſtu duſſi zachowati a ſ nym ſye[53]) wyeczznye radowaty. Amę.

[c]) (za tím ps.) wſſe (slabě přetrž.). [d]) (ps. pův.) zkruſſenye, (ze) z (oprav.) ſ. [e]) yako — dye (červ. podtrž.). [f]) yako — dye (červ. podtrž.).

M [37]) sch. [38]) hořyczihо rzerzewie a w ſwe lono wſypal. [39]) y ſem. [40]) sch. [41]) (tato dvě sl. sch.). [42]) z moczy me. [43]) za zenu dal. [44]) sch. [45]) naſs pan. [46]) ſlib vczinila. [47]) na wychod ſluncze promienil. [48]) (tato dvě sl. sch.). [49]) ručie rzerziewij. [50]) sch. [51]) sch. [52]) y w lonię (sch.). [53]) ſe a w niem.

LXIII.

O pokladu.[1])

Byeſſye nyekteraky lakomecz ſedienſm podle morze, genzz myegieſſye B weliky poklad. A ten giſty [75 b] poklad ſchowal byeſſye w gednom ryli welikem a[2]) ſſpalku. A ten giſty ſſpalek polozzil v ſweho domu, a o tom yzzadny[3]) nycz newyedyel. I[4]) ſtalo ſye[5]) gedne noczi, kdyzz lakomecz vſnul, zze[6]) ſpadl weliky przewal, tak zze hrozny potoczi po wſſy wſy w kazz- 5 dem domu byezzyechu, azz ſſpalek waleſſye s ſebu, gednak za trzi mile odneſla wuoda do gyne wſy. Vzrzew kowarz te wſi weliky ſſpalek, walil gey do ſweho domu, a ſekyru zrubal y zſſtyepal na mnoho kuſow, a penyeze nalezl a ſ weliku radoſty ſchowal. Potom ten giſty lakomecz po mnohych wſech ptal toho giſteho ſſpalka, azz y napoſledy prziſſel do te wſy ptage, zdali by 10 kto ten ſſpalek przeyal. Vſlyſſaw to kowarz gel k tomu lakomczi a rzekl gemu: Aczz boh da, zaytra budeſs ſe mnu gyeſty, a mezi tyem poptame mezi ſuſedy, zdali by kto ten ſſpalek przyeyal. Tu rzyeczz przyyal lakomecz a czzakal azz do gitra. Ale kowarz w[7]) te noczi kazal napeczi trzi peczencze. V prwńy kazal naklaſty vmrlczych koſty, w druhy prſty a[8]) w trzieti 15 wlozzill wſſeczky penyeze, kterezz byeſſye wyrubal z ſſpalka. Na zaytrzie zawolaw k ſobye lakomcze y rzekl gemu: Ay, totť ſem kupil tyto trzi peczencze k naſſemu obyedu; wyberzizz ſobye z tyech trzi, kteryzz[9]) chceſs, a yat ſobye druhy[a]) ſchowam, a zzena ma s dyetmy trzieti. Tehdy lakomecz, wzem kazzdy pecznecz zwlaſſtye w ſwu ruku, yal ſye geho wazziti, 20 ktery by byl z ńych wazznyeyſſy, azz y ten wzal, kteryzz byeſſe pln prſti, [76 a] naywieczzi z ńych. tak yal ſye geho wazzyty, ktery by byl z nych wazznyeyſſi, azz y ten wzal, kteryzz byeſſye pln prſtý, naywieczzi z nych. take yal ſye geho wazziti[10]) yako prwńych dwu. A kdyzz ſye gemu zdal naywazznyeyſſi, zwolil gey ſobye. I[11]) wece k ńyemu[12]) kowarz: Mily, geſſtie 25 gednu y druhe wyberzz ſobye, aby nebyl zklaman. A take[13]) zze do trzieticze wybyeral a wzzdy ten ſobie oſtawil. Vzrzew to kowarz, zze nemudrze wybral, druhy pecznecz s penyezi[14]) ſobye y ſwe zzenye s[15]) dyetmy zachowal.

Duchownyc:[16])

NAymyleyſſi! Tento lakomecz geſt otecz naſs Adam, gemuzz nemohl 30 ſtaczziti weſſken ray, kromye gednoho drzewa mage wſſeczko pod ſebu. Jako dauid dye:[b]) Wſſeczko gſi podwrhl pod nohy geho. Ale nechtye na tom doſti micti, chtyel yako ńyekterakym bohem byti, ſwe zzenye k liboſti, kdyzz yablko gedl. Protozz weliky poklad myegyeſſye w ſſpalku, to geſt w ſwem tyele,

---

[a]) (ps.) druhym, m (přetrž. a podteček.). [b]) Jako — dye (červ. podtrž.).

LXIII. [1]) bez náp. [2]) nebo. [3]) nizadny. [4]) sch. [5]) ſe ze. [6]) sch. [7]) sch. [8]) sch. [9]) ktery. M
[10]) kteryby — wazziti (sch.). [11]) sch. [12]) gemu, k (sch.). [13]) tak. [14]) (tato dvě sl. sch.). [15]) y z.
[16]) sch.

B kdyzz [17]) mnoho cztnoſti myel w ſtawu newynnoſti. Ale kdyzz vſnul, to geſt kdyzz k hrziechu przywolil, przilla woda pychy y lakomſtwie a poyala s ſebu [18]) ten giſty ſſpalek y ſ penyezi, azz y ſem y tam w neuſtawiczznoſty plawal z gednoho hrziechu do druheho. Jako Jeremiaſs w ſwem placzzy dye:[c]) Hrziechu dopuſtil ſye Geruſalem, proto nevſtawiczzen ſem vczzyńyen. A netoliko z hrziechu do hrziechu, ale z neſmrtedlnoſti do ſmrtedlnoſti. Potom lakomecz proczytyw hledal ſſpalku, to geſt Adam w ſwem potu chleba dobywage, hledal newynnoſti, [76 b] gezz [19]) nemohl nalezti. Ale kowarz, genzz ten giſty ſſpalek y ſ penyezi nalezl, geſt naſs mily pan gezus kriſtus, O nyemzz dauid dye:[d]) Ty gſi ſkowal dennyczi a ſluncze.[20]) Ale poklad nalezl, kdyż nam s[21]) ſwu ſwatu krwi z ſweho ſwateho tyela nebeſke kralowſtwie otewrzel. Trzye peczenczi mohu[e]) znamenati trzi rozdiely lidſke: Prwńy, w nyemzzto byechu vmrlczzie koſty, gſu mocznỳ tohoto ſwyeta, to geſt pyſſńy a hrdi, genzz kakzzkoli ńyekdy dobre ſkutky czzyńye, a wſſak ti giſty ſkutkowe gſu ſuſſy, neb nemagi miloſti k bohu ańy k ſwemu blyzznyemu. Druhy pecznecz, w nyemżto prſt byeſſye, znamenawa mudrcze tohoto[f]) [22]) ſwieta, genzz gſu plńy zemye, to geſt zemſkych ſmyſlow, Jako Swaty Pawel prawi.[g]) [23]) Trzieti pecznecz, w nyemzzto penyezi byechu, gſu dobrzi krzieſtyane, ſproſtńy a pokorńy, genzz ſye boha bogye, w ńychzzto cztnoſti przebywagi, yakzz ſu ſwaty krzieſt przigeli, A nebo potom ſwate pokanye, aczz gſu po krzſtu ſhrzieſſili.[24]) O nychz ſwaty Matyey dye:[h]) Blahoſlaweńy gſu [25]) chudy duchem, nebo gich geſt nebeſke kralowſtwie.[26])

LXIV.

Od Trubaczow a o ſmrti.[a]) [1])

Byeſſye nyekteraky kral, genzz toliko gednoho ſyna myegyeſſe, gehozz welmi milowaſſe. Ten giſty ſin, vzrzew ſwuoy czzas, przilſtupyl k uotczi a[2]) yal ſye proſiti, aby gey w gezdu odpuſtyl, naywyecz proto, aby ſobye przatel dobyl. Vſlyſſaw to[3]) kral wecze gemu:[4]) Mnyeť ſye twuoy vmyſl welmi dobrze libi, ale hleday, by darmo nepraczowal. A on[5]) [77 a] wazzyw ſye toho gyede przed ſye,[6]) y gezdil po rozliczznych zemyech plnych ſedm let, domow ſye newratyw. A kdyzz ſye dokonalo ſedm let, wratil ſye k ſwemu otczi. Vzrzew gey otecz, wzradowal ſye welmi, y wece k ńyemu: Mily ſynu, powiez mi, mnoho-lis przieżny nabyl a[7]) mnoho-li przatel maſs? wece ſin k nyemu: trzi przetele mam: Prwnyeho wiecze nezz ſam ſye milugi,

[c]) Jako — dye (červ. podtrž.). [d]) O — dye (červ. podtrž.). [e]) (za tím počato písmeno, přetrž.). [f]) to (nadeps.). [g]) Jako — prawi (červ. podtrž.). [h]) O — dye (červ. podtrž.).

[a]) (nápis náleží vlastně číslu násled.).

M [17]) kdez. [18]) s ſebu (sch.). [19]) gyz. [20]) s Slunczem. [21]) sch. [22]) toho. [23]) dij. [24]) hrzeſſily. [25]) sch. [26]) kralowſtwij nebeſke Gehozto nebeſkeho etc.

LXIV. [1]) O gednom Genz ſobie trzy przytele vczinil; (na okraji:) Dn̂ica 2. poſt Trinith! apud D. Petrum 78. [2]) y. [3]) sch. [4]) k niemu. [5]) (tato dvě sl. sch.). [6]) przedcze. [7]) mnoholis — a (sch.).

druheho tolikezz yako ſam ſye, trzyetyeho menyc nezzli ſam ſye, A malo B
ſem proń vczzyńyl. Wece k nyemu kral: Mily ſynu, dobre[8]) geſt przately myeti, ale przed nuzi gich pokuſity. Protozz radim tobye, aby zabigye weprz wlozzyzz[9]) gey v pytel, a wezmi[10]) na ſye y gdy[11]) w noczi k tomu, geſſto gey wiecze nezzli ſye mylugeſs, a rczi gemu[12]) potluka: Przieteli mily! po- 5
hrzyechu przihodylo mi ſye, zze ſem czzlowieka zahubil. budu-li przi gyſtyńye popaden, platy muoy zzywuot. Protozz[13]) proſim, pomoż my z teto nuzc a zachoway mye przy zzywuotye, a ſchoway toto tyelo w ſwem domu, atť przy nyem lapen nebudu. A potom poznaſs, ktery z tyech trzi bude przietel twuoy. Odpowiedye ſin otczi: I owſſem, mily pane, ano, to dobra rada. A ynhed 10
taynye zabyw weprzie wlozzil w pytel, a wzem na ſwe plecze ten giſty pytel, bral ſye k domu w noczi prwńyeho przetele, gehozz wiecze nezzli ſye milowal. prziſſed tam yal ſye tluczi. Vſlyſſaw ten giſty przetel geho, wſtal a[14]) otazal geho, proczz by prziſſel a czo by chtiel. Tehdy on wecze: pohrziechu przihodylo mi ſyc, zze ſem zahubil [77 b] czzlowieka, a teď geho tyelo na 15
ſobye v[15]) pytli neſu. Proſim tebe, pomoz mi z teto nuze, a ſchoway toto tyelo w ſwem domu, atť przy zzywotyc oſtanu. Vſlyſſaw to przietel naymyleyſſi geho, Wece k ńyemu: Mily, czo na mnyc chceſs? ſam gſi geho bez meho otazu[16]) zahubil, a ſam budeſs trpyeti; nebo kdyby gey w mem domu nalezli, muſil bych ya ſam[17]) trpieti. Awſſak proto zzes mi przetel byl, a mye 20
gſi[18]) wiecé milowal nezzli ſye,[9]) na poprawu tye prowuodim a trzi nebo czztyrzi lokty platna tobie dam, aby tye obynuli, kdyzz tye budu chtieti odprawiti. Ale[20]) on vſlyſſaw tu rzieczz, bral ſyc od nyeho k druhemu przieteli, gehozz yako ſyc milowal, a takezz tlukl proſſyc, aby gemu w nuzi pomohl, a tyelo to giſte w ſwem domu ſchowal. Vſlyſſaw to druhy przietel wece 25
k ńyemu: Mily, zdali[21]) ty mye mnyſs takeho blazna, abych ya chtiel za tye zzywuot dati? Wſſak ty wyeſs, zze kdyby v mne to tyelo nalczeno bylo, muſil bych za to ſwuoy zzywuot dati. A wſſak proto, zzes muoy przetel byll, a mye gſi yako ſam ſye[22]) milowal,[23]) na poprawu tye prowuodim, a yakż budu moczi, tak tye tyeſſiti budu. A przeſ to neſtyſſtť ſobie, wſſak by y tak podle 30
przirozenye muſil vmrzieti, ponyawadzz wſſichny mame zemrzieti. Vſlyſſaw tu rzieczz, bral ſye opiet od nyeho k trzietyemu,[24]) gehozz menye milowaſſe nezzli ſye, a malo pro nyeho[25]) czzynyl. Prziſſed k geho domu[26]) tlukl. Tehdy on otaza geho, czo by chtyel a proczz by prziſſel. Odpowiedye gemu:[27]) Mily przeteli, ſty [78 a] dim ſye tebe, neſmyemť prawiti, nebť[28]) gſem pro 35
tye ńykdy nycz neuczzynyl Awſſakt muſim powiedyeti pohrzyechu. Przihodilo mi ſye, zze ſem czzlowyeka zahubil, a ted geho tyelo v pytli neſu.[29]) Protozz proſim tebe, ſchoway to tyelo w ſwem domu, a zachoway mye przy zzywuotye, nebo ginak, budu-li lapen ſ tyem tyelem, muoy zzywuot platy. Tehdy on dye gev:[30]) Day mi ſem to tyelo, ya gyc chczi mieſto tebe na ſwu pleczi 40

---

[8]) dobrze. [9]) wlozil. [10]) wezma. [11]) ſſel. [12]) rzekl k niemu. [13]) Protozt. [14]) wſtaw y. M
[15]) w. [16]) potazu. [17]) ſam ya. [18]) mńe; gſi (sch.). [19]) nezly ſe milowal. [20]) sch. [21]) zda.
[22]) A wſſak zes mne yako ſe; (oſtatek sch.). [23]) (za tím:) a moy przytel ſy byl. [24]) k trzetimu przytely. [25]) proń. [26]) dworu. [27]) sch. [28]) neb. [29]) w pytly na ſobie noſym. [30]) wecze, gemu (vyn.).

B noſiti, a bude-li potrzebye, ya[31]) za tye y na ſmrt chczi giti.[32]) A kdyzz ten giſty pytel wzal, odwazaw gey nalezl w nyem zabiteho weprze, A toho pozzyl yako[33]) przietel naymileyſſi.

Duchownye:[34])

NAymileyſſy! Tento Czieſarz geſt otecz nebeſky. Ale ſin geho geſt kazzdy dobry krzieſtyan, genzz ſedm let w gezdye dobywa[35]) ſobye przatel, To geſt wſſeczky ſwe dńy, neb ſedmi[36]) dńy weſſken czzas biezzi. Prwńy przetel geſt tento ſwiet, geyzz[37]) mnohy wiecze miluge, nezzli ſam ſye. Neb mnohokrat czzlowyek da ſye na ſmrt pro zbozzye, aby geho nabyl, yakozzto dowod geſt[38]) na kupczych y na gynych, kto chtye[39]) przieliſs bohati byti. Ale ten przietel y w naywieczzi nuzi czzlowieka opuſty, kdyzz gemu k geho ſmrti nycz wiecze neda, nezzli trzi neb czztyrzi lokty platna, aby geho tyelo obynuli a w zemi pochowali. Protozz kto[40]) vſa w toho przietele, blazen geſt. Druhy przietel geſt zzena a dyeti a gyny przietele, genzz w nuzi, to geſt na ſmrti, gynym nepomohu, nezz ſ placzzem k hrobu prowuodye. ale po ma [78 b] lych dnech zapomenu, a zzena ſnad gyneho poyme, a dyety ſye zzzenye a o ſbozzie budu ſye[41]) wadyti, na otczowu duſſi ńykdy nezpomenuce.[42]) Netrzieba piſmem dowuoditi,[43]) czozz oczzima wydime a vſſyma ſlyſſime, nebo toho wſſudy[44]) pohrziechu doſty. Trzieti przietel, pro nyehozzto malo[45]) nebo nycz czzynyme, geſt pan[46]) kriſtus; ten w naſſy nuzi, to geſt na ſmrti, vkazzie ſye yakożto wierny przietel, aczz budem zzeleti, czo gſme kdy proti nyemu zawyńyli, a wdyeczzny budem geho ohawne ſmrti, kteruzz geſt pro nas pro hrzieſſne trpyel, aby nas zbawil wieczzne ſmrti a dal nam wieczzny zzywot. Amẽ.

LXV.

Vſtawenye gednoho krale.[1])

NYekteraky kral byl vſtawil za zakon, zze kdyzz by koli kto[2]) myel zahuben byti nebo odprawen, aby dwa trubaczzc z ſameho gitra przed geho dwerzmy trubila, A ten, geſſto myel odprawen byti, myel[3]) obleczzen byti w czzerne ruchо. I[4]) Stalo ſye geſt,[5]) zze ten giſty kral vczzinyl welike hody, kazal, aby chudy y[6]) bohaty zwan byll na ty hody giſte.[7]) A kdyzz wſſichńy ſiti byechu,[8]) podle obyczzege prziſſli piſſtczi, hudczi[9]) y herczi ſ rozliczznymy ſtrogi, a tu ſwe miſtrowſtwo vkazugicze. To widucze y ſlyſſiecze wſſiczkny kwaſſene weliku radoſt myegiechu. A kdyzz ſye tak radowachu, kral ſedyeſſye ſwyeſyw hlawu, nycz negeda, A czzaſtokrat mezi krmyemy tak ſedye pla-

---

M [31]) y. [32]) na ſmrt gyti; y, chczi (sch.). [33]) yakozto. [34]) sch. [35]) gezdij dobywage. [36]) ſedm. [37]) gehoz. [38]) toho geſt. [39]) chcze. [40]) ktoz. [41]) ſe budu. [42]) nepomnicze. [43]) piſem dowoditi. [44]) nebo (sch.); Wſſudy toho. [45]) proňzto nieczo malo. [46]) sch.

LXV. [1]) O odprawenem; (na okraji:) Dnĩca 16 poſt Sancte Trinith. [2]) kdyzby ktoz koly. [3]) mielby. [4]) sch. [5]) sch. [6]) sch. [7]) gyſte hody. [8]) byli. [9]) hudczy Pyſtczy.

kaſſye Vzrzewſſe to knyczzata y gyny kwaſſene, zamutili ſyc[10]) welmi, A za- B
wolawſſe k ſobie bra [79 a] tra kralowa, genzz przed ſtoly chodyeſſye hoſtý
pobyczegye, rzekli k ńyemu: Mily, czo geſt to, zze naſs pan mily[11]) kral
welmi nas cztyl, ale ſam ſmuten geſt, a newieme, proczz geſt to? Proſime
tebe, zwiez na geho miloſti, proczz geſt ſmuten. Bylo-li by, zze by kto z nas
geho miloſti nyeczo nelibeho vczzinill, hotowi ſme wſſichńy y kazzdy z nas
geho miloſti odbyti podle geho wuole. Vſlyſſaw tu rzieczz bratr kralow, przíſſed
k krali y yal ſye geho tazati, proczz by tak welmi w takem kwaſu ſmuten
byll. Wece gemu kral: Mily bratrzie, Aczz[12]) buoh da, zaytra w prwu ho-
dynu damť tobie odpowied.[13]) Tehdy na zaytrzie kral, kdyzz dńyelo, poſlal
dwa trubaczze a rzekl gim: Przikazugi wam pod miloſti, abyſſte ynhed ſſli
przede dwerzi[14]) bratra meho a trubili. Ony odſſedſſe yali ſye trubiti, tak
yakzz gim kral przikazal. Vſlyſſewſſe dwuorzene kralowy trubaczze, ynhed
ſſedſſe tam bratra kralowa w czzerne[15]) rucho oblekli a przed krale przy-
wedli, poſtawywſſe okolo nyeho czztyrzi muzzie odyene ſ nahymy meczzi,[16]) 15
Gednoho na prawici, Druheho na lewiczi, Trzietyeho na przed a Czztwrteho
na zad. A kdyzz ſye to ſtalo, wece k ńyemu kral: Bratrze, buď weſel. Od-
powiedye bratr: O myly pane, kterak mohu weſel byti, mage tolyku hrozu
okolo ſebe ſe wſſech ſtran? wece k nyev kral: Ty ſye bogiſs czztyrz meczzow,
a nemożeſs weſel byti, A mnyes[17]) za zle myel, zze gſem ya ſmuten byll, 20
mage okolo ſebe netoliko czztyrzi, ale[18]) tyſicz a geſſtye wyecze.

Duchownye:[19]) [79 b]

NAymyleyſſy! Tento[a]) kral muozz rzieczzen byti kazzdy wierny[20])
krzieſtyan, genzz ma kralowati nad ſwymy ſmyſly. Trubaczzi gſu ſmrt tyeleſna
a ſudny den. Ty na kazzdy den magi trubiti nam przede dwerzmy[21]) ſrdcze
naſſeho, yako gſu trubili ſwatemu Jeronimowi, yako ſam prawi:[b]) Gem[22])-li, 25
pyem[23])-li, nebo czozzkoli[24]) gyneho czzynim, zda mi ſye, zze wzzdy w uſych
mych zny truba ta, to geſt hlas angelſky, kdyzz krziknu: Wſtante, mrtwi, a
podte na ſud.[25]) Take mame ſye obleczi w czzrne rucho, to geſt ſlozziecze
wſſeczky chlipnoſty tyeleſne y rozkoſſy tohoto ſwieta, myſliti mame vſta-
wiczznye[26]) na ſmrt, zze wzzdy vmrzieti mame, ale newieme kdy, rano-li, 30
weczzer-li, dnes-li czzili zaytra. nebo nycz nenye giſtſſyeho[27]) ſmrti, a nycz
negiſtczzieho nezzli hodyna ſmrti, A naywyecz proto, zze[28]) newieme, hodny-li
ſme miloſty[29]) czzili nenawiſti bozzie. Take maſs pomnyeti a myeti czztyrzi
katy na pamyeti, to geſt pekelnu horkoſt,[30]) ſtudenoſt a czzrw[31]) wieczzny,
A naywyecz ma[32]) ſye lekati ſtrachu dyabelſkeho a proſiti mileho buoha 35
ſ dawidem, aby tye raczzil geho zbawiti, rzka: Hoſpodyne, od ſtrachu ne-

---

[a]) to (slabounce nadeps.). [b]) Jeronimowi — prawi (červ. podtrž.).

[10]) ſu ſe. [11]) mily pan. [12]) az. [13]) odpowied tobie. [14]) przed dwerze. [15]) yhned w czierne. M
[16]) meczmi. [17]) mnie ſy. [18]) Ale y. [19]) sch. [20]) dobry. [21]) dwrzmi. [22]) Gym. [23]) pym. [24]) czo koly. [25]) k ſudu podte; a (sch.). [26]) sch. [27]) gyſtcziho. [28]) A (sch.); Naywicze proto neb. [29]) miloſti bozij. [30]) horżkoſt. [31]) czerw. [32]) maſs.

B przyetele wydrzi duſſi mu. Protozz bratr twuoy, to geſt tyeleſnoſt twa, bude-li tebe tazaty, Proczz gſi tak ſmuten na duſſi, wſſeczky tyto hrozi gemu przed oczzima poſtaw, A tak bezpeczznye na ſmrt y na ſud doydeſs.[33])

LXVI.

Od toho, geſſto ſwe towaryſſi oczzy wylupili[a]) *towaryſſye geho.*[1]) [80 a]

QVintillus kdyzz kralowaſſe, byll za zakon vſtawil, aby kazzdy ſlepy po wſſem geho kralowſtwi Sto ſſylynkow myel a na to ſye zzywil. Stalo ſye, zze trzye nebo Czztyrzie[2]) towaryſſye przijſſli do gednoho mieſta k gednomu hoſpodarzi, a tu welike penyeze vtratili, A nad to geſſtye welmi ſye zdluzzili. A kdyzz nemyeli czzim platyty, hoſpodarz ten giſty zgimaw gye, wſazel gye v wiezenye a przijſahl, zze odtud newyndu, gelizz naymenſſy dluh zaplatye. Tehdy geden z nych wece a dal gim radu, aby loſy metali, kteremuzz by z ńych oczzi wywrhli, aby ten ſſel k krali a profil geho,[3]) by[4]) gemu tyech Sto ſſylinkow bylo dano[5]) podle wyrczzenye kralowa. A kdyzz loſy metali, doſtalo ſye na toho, genzz radu byeſſye wydal. A ynhed towaryſſye geho ńycz nepomeſſkawſſe oczzi gemu wywrhli. Potom weden byll k kralowu dworu. A kdyzz tam przijſſel, yal ſye tluczi. Zatyem przijſſed wratny, pilnye nań wzhled y rzekl gemu:[6]) Mily, zle kralowu zakonu rozumyeſs. Zakon kralow vſtawen geſt pro ſlepe od przirozenye neb z nemoczi, a nebo take pro ſtaroſt, nebo z[7]) kterakehozzkoli przepuſſtyenye bozzieho. Ale ty nedawno myel gſy kraſne a[8]) czziſte oczzi, ale w krczzmyes gye propil. Protozz opatrz ſwu wyecz ginak, neb od krale ńycz nebudeſs myeti.

Duchownye Takto:[9])

NAymyleyſſi! Tento kral geſt pan naſs gezus kriſtus, genzz taky zakon [80 b] wydal, aby kazzdy ſlepy z kralowy komory na ſwu potrziebu Sto ſſylynkow myel, To geſt kazzdy czzlowyek, genzz porazzen geſt nemoczi, chudobu nebo protywenſtwim, a myle trpi. Sto ſſylynkow, to geſt wieczzny zzywuot ma od pana buoha, wieczzneho zzywota[10]) krale, myeti, Jakozz Swaty Jakub dye:[b]) Blazzeny muzz geſt, genzz trpi protywenſtwie y gyna pokuſſenye; nebo kdyzz pokuſſen bude a ſetrwa, przigme korunu zzywota wyeczzneho.[11]) Ale towaryſſye, genzz do krczzmy wedu, gſu zle towaryſtwo, gymzzto[12]) krczzmarz, to geſt dyabel, wyno, to geſt ſbozzie a rozkoſs tohoto ſwieta, ſſenkuge. Taczi pitelowe a ztrawńyczi dyablowi oſlepeńy bywagi hrziechem

---

[a]) (pod slovy) towaryſſi — wylu (napsáno bylo cosi jiného červeně, což vymazáno).
[b]) Jakozz — dye (červ. podtrž.).

M [33]) puogdeſs A potom wieczneho ziwota doygdeſs.

LXVI. [1]) O Slepem; (na okraji:) Ad penitenciam. [2]) dobrze cztirzy towarziſſij. [3]) sch. [4]) aby. [5]) dano bylo. [6]) wzhledl gemu wece. [7]) (sch.). [8]) sch. [9]) (bez náp.). [10]) sch. [11]) wieczneho ziwota. [12]) Gymz.

a ſwu [13]) libosty, zze boha nemohu widyeti ańy mrzkoſti hrzyecha, a proto B
w ſwe ſlepotye oſtanu prawym ſudem bozzim, leczz pan buoh z ſwe welike
dobroty dyablu z hrdla gye wytrhne, yako ſwatu marzi magdalenu na ho-
dech [14]) a lotra na krzizzi, ſwateho [15]) Matiegye na czle a mnoho gynych
ſwatych.[16])

LXVII.

Od zlateho yablka.[1])

AVrelianus[2]) kdyzz kralowal w rzymye moczny welmi, ten myegyeſle
gednoho ſyna, gehozz welmy mylowaſſe. Tehdy kdyzz vmrzieti myel, zawolal
ſweho ſyna a rzekl gemu: Mily ſinu,[3]) gedno yablko zlate mam, welmi drahe,
a tobye gye dawam pod takuto[4]) vmluwu, aby ynhed po me ſmrti gel
w gezdu po mnoho[5]) kralowſtwi, po hradech y po myeſtech, [81 a] a kdezz
naywieczzyeho blazna naydeſs, day gemu to zlate yablko. Vſlyſſaw tu rzieczz
kralowicz mlady, ſlibil otczi ſwu wieru y czzeſt, zze to chcze rad vczzyńyti.
Po male chwili kral duſſi ſwu[6]) puſtill,[a]) a ſin ſye w gezdu wyprawil. A[7]) wy-
prawyw ſye yal ſye gezditi po mnohych kraginach y[8]) myeſtech, a[9]) napo-
ſledy przigell do gednoho kralowſtwie, w nyemzzto w nowie krale wolili byechu
s weliku ſlawnoſti. On vzrzew to gye ſye tazati, ktery by obyczzey myeli
w tom wuoleny, dyedicze-li po ſmrti otczowye czzili gineho. Odpowiedyeli
gemu rzkuce: Obyczzey tohoto kralowſtwie geſt, zze na kazzde leto krale
zemene ſobye wuole, koho chtye, A ten ma mocz plnu przikazowati[10]) gim,
yakzz raczzi, A ony geho magi we wſſem, poſluchati yakzzto[11]) moczneho
krale. Ale[12]) kdyzz ſye tak rok ſkona, oblupye geho ze wſſeho zbozzie, y czti
geho zbawye, a naha czziſtowa nyti na puſſt poſſli, kdezzto zymu a hladem
ma hanebnye vmrzieti. Vſlyſſaw to kralowicz vzrzel krale w nowye wuoleneho,
an welmy weſel a ſmyege ſye. yal ſye w ſwem ſrdczi myſliti a rzka: Byl ſem
we[13]) mnohych kralowſtwich, nykdyezz[14]) ſem newidyel tak przirozeneho
blazna, yako tohoto krale, tomu dobrze bude[15]) moczi toto yablko dati. A przi-
ſtupyw k krali wece: Zzadny krali! otecz muoy, drzewe nezzli ſ tohoto ſwyeta
ſſel, przikazal mi, abych tobye[16]) toto zlate yablko tobye dal. y poda geho
krali. I wece kral: Mily, powiez mi toho przicczynu, zze mi kazal [81 b] toto
yablko dati, kdyzz ſem geho neznal, ańy on mne, ańy ſem gemu toho za-
ſluzzil. Wece kralowicz: Pane y krali, raczz wiedieti, zze tobye geho zwlaſſtye
y zegmene[17]) nedal, Ale przikazal mi, kde bych na wſſem ſwietie nalezl nay-
wieczzyeho blazna, tomu abych yablko dal. a gyzz geſt tomu drahna chwyle,
gakzz gezdim po rozliczznych kragynach, hradech y myeſtech, a mnoho ſem

---

[a]) (ps.) duſſi puſtill ſwu (naznač. přemíst.).

[13]) ſwu zlu. [14]) (tato dvě sl. sch.) [15]) sch. [16]) sch. M

LXVII. [1]) O gednom blaznu. [2]) BVrelyanus. [3]) ſynu moy. [4]) taku. [5]) w gyzdu po mnohych. [6]) ſwu duſſi. [7]) sch. [8]) kragynach hradich y. [9]) sch. [10]) rozkazowati. [11]) yakozto. [12]) A. [13]) W. [14]) Kragynach a kralowſtwich nikdez. [15]) budu. [16]) sch. [17]) zgewnie.

B blaznow widyel, Ale tak przirozeneho blazna nykdyezz ſem newidyel, yako ty gſi.[18]) A protozz z przikazanye otcze meho dal ſem tobye to yablko. I dye[19]) gemu[20]) kral: Mily, powyez mi, Proczz ty mye maſs tak za przirozeneho blazna?[21]) Odpowiedye gemu[22]) kralowicz: ktere muozz[23]) wietczzie blaznowſtwie byti, nezzli kdy[24]) ty wieſs, yakzz ſye rok dokona, zze maſs ze wſſeho wyweden[25]) byti a obnazzen, a k tomu na puſſt poſlan maſs byti a tam hanebnye vmrzieti. A przeſ to ty dobrzie wieda to przyyals toto kralowſtwie a[26]) radugeſs ſye, yako by wiecz myel kralem[27]) byti. A proto mam za to, zze gſi przirozeny blazen, y dalt ſem yablko wedle[28]) przikazanye otcze meho. Wece kral: pozzehnana hodyna ta,[29]) w ńyżto gſi ke mnye prziſſel a toto yablko mnye[30]) dal, nebo mi ſtane za wſſeczko[31]) kralowſtwye me. A ynhed y[32]) potom wyecz toho leta, dokudzz kralowal, na[33]) kazzdy den zlato y ſtrziebro, obile y wyno,[34]) oley y gynu ſſpizzi na tu puſſt ſlal, yako by mohl[35]) za trzi ſta let s ſwu ſe wſſi czzeledi potrziebu myeti. A kdyzz ſye rok [82 a] dokonal a[36]) ze wſſeho wyweden byll y obnazzen, Potom poſlan na puſſt, kdezzto plnu potrzebu nalezl azz do ſwe ſmrti.

Duchownye takto:[37])

NAymyleyſſi! Tento kral geſt otecz nebeſky. ale ſin geho gedyny geſt pan naſs gezus kriſtus, genzz dawa zlate yablko naywieczziemu blaznu. To giſte yablko[38]) znamenawa tento[39]) okruhli ſwiet, kteryzz[40]) dawa boh naywieczziemu blaznu, to geſt czzlowieku. Nebo mezi zwierzaty nenye wietczzieho blazna nezzli czzlowiek, Jakozz dauid dye:[b]) Czlowiek, kdyzz we czti byeſſye, nechtyel[c]) rozumieti, y[41]) przirownan geſt howadom nemudrim, a rowen gim vczzynyen geſt. Ale zze kralem[42]) bywa wolen, to geſt proto, aby zprawowal ſwe tyelo y ſwu duſſi. A wye to kazzdy, zze wiecze nema kralowati, gedno do roka, To geſt maly czzaſek a kratky proti wieczznoſty. A nad to newye, by mohl zzyw byti netoliko do roka, ale za gednu hodinu. Awſſak wyeda to kazzdy czzlowiek nykdyezz[43]) neprzieſtane praczowati we dne y w noczi o zemſkych wyeczech, a wzzdy priklada hrziech k hrziechu, a nepomńy na to, zze kdyzz vmrze, wſſeho toho bude zbawen, czozz nachowal, a nah ſye do zemye wraty.[44]) Protozz kazzdy z nas vczzin, yako tento kral vczzinill: aczz pan buoh komu z nas zlateho yablka poprziege, To geſt zbozzie tohoto ſwieta, poſielay przed ſebu zlato a ſtrziebro,[45]) dawage almuzzny podle rady gezukriſtowy, genzz dye:[d])[46]) Czzinte ſobye przately ze zle dobyteho[47]) zbozzie, [82 b] abyſſte, kdyzz by nemyeli, przigeli was do wyeczznych prze-

---

[b]) Jakozz — dye (červ. podtrž.) [c]) (pod) ye (jiné písm. vyškrab.). [d]) gezu — dye (červ. podtrž.).

M [18]) ſy ty. [19]) Wecze; I (sch.). [20]) sch. [21]) tak za przirozeneho blazna maſs. [22]) sch. [23]) kterak moz. [24]) kdyz. [25]) wyſazen. [26]) I. [27]) Kralem miel. [28]) podle. [29]) ta bud. [30]) (sch.). [31]) wſſeczkno. [32]) sch. [33]) a na. [34]) wino y. [35]) miel tam. [36]) a on. [37]) sch. [38]) naywieczziemu — yablko (sch.). [39]) sch. [40]) kterez. [41]) sch. [42]) kralem ze. [43]) nikdyz. [44]) wratiſs. [45]) (tato tři sl. sch.). [46]) (tato dvě sl. sch.). [47]) ze zleho.

bytkow. Nebo yakzto[48]) wuoda przihaſſuge oheń, takezz almuzzna ſtogi proti B
hrziechom. A blahoſlaweńy miloſrdńy, nebo ti miloſrdenſtwie doydu, to geſt w nebeſkem kralowſtwi, Gehozzto raczz nam.[49])

LXVIII.

Od Bozzieho vmuczzenye.[1])

Byeſſye nyekterake myeſto podle morze, genzz od howad gedowatych mnoho prziekazz[2]) myegieſſe. Mezi gynymy howady bieſſe drak welmi vkrutny, genzz na kazzdy den do mieſta prziſſel, a ty giſti myeſſtyene na kazzdy den gedno zwierze a neb dobytczze muſili gemu dati k geho ſnyedku. A mezi tyem radili ſye w te teſknoſti, kterak by mohli ſwe mieſto od gedowatych howad a zwlaſſtye od toho draka[a]) wyſwuobodyti, azz tak dluho, zze napoſledy przijſſel k ńym geden z dalekych wlaſty a dal gim taku radu, aby lapyecze lwa, na wiſokem drziewye gey powieſili. Protozz kdyzz gey vzrzela ta giſta howada gedowata a zwlaſſtye drak, *aby*[b]) ynhed[3]) ſye prycz odtud brali[4]) a wyecz *a*by[c])[5]) ſye zaſye newratili.[6]) Vſlyſſewſſe tu radu myeſſtyene nahodu lwa popadli, a mrtweho przibywſſe hrziebiky k wiſokemu drzewu, nahoru wiſoko zdwihli,[7]) tak zze po wſſem mieſtye mohli[8]) dobrzie widyeti. Tehdy[9]) drak, przijſſed do mieſta, vzrzew lwa powyeſſeneho, ynhed ſye bral z mieſta a wyecz ſye tam nepoſtal, a gyna howada gedowata za nym. A tak to myeſto bylo ſwobodne po toho giſteho dobreho czzlowyeka radye.[10])

Duchownye takto:[11]) [83 a]

NAymileyſſi! Toto mieſto geſt tento ſwiet, genzz mnoho let od dyablow mnoho zleho trpyel pro hrziech Adamow, otcze naſſeho.[12]) Drak, to geſt dyabel, netoliko gedno zwierze, to geſt gednu duſſi, Ale wſſeczky duſſe przied bozzim vmuczzenim do pekla s ſebu bral, dokudzz lew z pokolenye Juda, to geſt kriſtus, na krzizzi nebyl powieſſen. A yakzz brzo byl powieſſen a vmrzel, ynhed dyabel moczy nemyel nad dobrymy azz do dneſſnyeho dne etc.[13])

LXX.*)

Od rytyerzze, geſſto ſwemu pacholku nohu vtal.[1])

Byeſſye nyekteraky rytierz, weliky zbieh; a ten myegieſſe pacholka wierneho. I[2]) vdalo ſye geden[3]) den, kdyzz przes geden les gedyechu, zze ten

---

[a]) (ps) draha, k (pozdějš. inkoustem nadeps.). [b]) aby (červ. nadeps.). [c]) a (červ. nadeps.).
*) Č. LXIX. není v tomto rukop. ani v rukop. M.

[48]) yakozto. [49]) (tato tři sl. sch.). M

LXVIII. [1]) (bez náp.; na okraji:) Reſurectionis XI. [2]) przekazy. [3]) yhned by. [4]) braly odtud. [5]) wiczby. [6]) nenawratily. [7]) zwedly. [8]) mohl. [9]) Pa. [10]) po — radye (sch.). [11]) (bez náp.). [12]) naſſieho A. [13]) sch.

LXX. [1]) O gednom pacholku; na okraji:) Dnĉa 4. poſt s. Trinit. apud diuû Petrû Añ̃o 78. [2]) sch. [3]) w geden.

B giſty rytierz geda naprzied [4]) ztratil dwadcieti hrżywen penyéz. A kdyzz vczzil, zze penyez nema, yal ſye ſweho pacholka tazati, nalezl-li geſt po nyem ty penyeze. Tehdy [5]) pacholek yal ſye przifahati, zze ńycz o ńych newye. Ale ten giſty rytierz ńycz ſye na to neobratil, ale z domnyenye vtal [6]) gemu nohu prawu. A nechaw geho w leſe gel domow, a pacholek po nyem yal ſye wolati. A [7]) bliż odtud byeſſye nyekteraky [8]) puſtennyk podle te czeſty. Vſlyſſaw hlas czzlowieczzi ynhed tam przibychl a ſ nỹ mluwil a zpowiedal geho. A kdyzz vrozumyell, zze geſt newynen, neſl gey do ſweho pokoge. A wſſed do ſwe Caply yal ſye bohu z toho porokowati, zze geſt na toho pacholka przepuſtyl, zze gye [9]) bez wyny nohu ztratil. A kdyzz ſye tak tyem dele modleſſye, przifſel k ńyeᵛ Angel buozzi [10]) a rzka: Nahle nemluw proti [83 b] bohu, ańy gemu pro tohoto [11]) pacholka przymluway. Zagiſte wyez, zze tento cżlowiek ztratil prawu nohu pro ſtary hrziech, nebo gizz geſt tomu dawna chwile, yakz ten giſty czzlowiek tu giſtu nohu materz ſwu ſ wozu [12]) ſtrczzil zloſtnye a za to yzzadneho pokanye neuczzyńyl. Protozz mlczz a bohu neprzymluway, Nebo wiez to, zze [13]) geſt ſprawedlywy ſudcze, Jako [14]) o nyê Dauid dye:[a]) Hoſpodin geſt ſprawedlywy ſudcze, ſilny a trpyedlywy, dluho czzaka a wzzdy myloſrdny geſt.

Nuzz pak duchownye takto: [15])

NAymileyſſy! Rytyerz tento muozz rzeczzen byti Adam, prwny czzlowiek, gêz ztratil poklad,[16]) to geſt ray, z nyehozz wyhnan byll. Sluha geho muozz rzieczzeno[b]) byti wſſeczko pokolenye lidſke, genzz od nyeho poſſlo. Adam hledal pokladu a nenalezl, dokudzz kriſtus ſwu ſmrti nas s bohem otczem neſmyerzil. Adam ſwemu pacholku, to geſt wſſemu pokoleny lidſkemu,[17]) prawu nohu vtal, kdyzz pro geho hrziech wſſichńy z zzywota w hrzyech vpadli. Protozz prawa noha, to geſt neſmrtedlnoſt, od nas geſt odyata ſkrze geho hrzyech. Puſtennyk geſt Czierkew ſwata boyowna, kterazzto hrzieſſneho ſkrze ſwaty krzeſt przigima a dobrymy ſkutky krmi. Ale chudy nalezl ty penyeze a ten poklad ztraczeny, To geſt naſs pan gezus kriſtus, genzz ſye chudye narodyl, nalezl nam ray a [18]) otewrzyell ſwu ſwatu krwi a mezi nas dyeli, tak yakozz na kom widi, ne pro naſſy zaſluhu, ale podle ſweho miloſrdenſtwye.

LXXI.

O kralowu Synu.[1]) [84 a]

DOmicianus w rzymye kralowaſſe mudry welmi, genzz myegieſſye kraſnu zzenu, a welmi gi milowaſſe. I [2]) Stalo ſye, zze Cziſarzowa poczzala a kraſneho

[a]) Jako — dye (červ. podtrž.). [b]) o (nadeps).

M [4]) naprzed geda. [5]) Ten. [6]) ale (sch.); z domniwanij vtial. [7]) sch. [8]) **niekaky.** [9]) **aby;** gye (sch.). [10]) sch. [11]) toho. [12]) woza (nadeps., pův. ps.) ſwa. [13]) ziet. [14]) **yakoz.** [15]) **(bez** náp.). [16]) poklad ztratil. [17]) lidſkemu wſſemu pokolenij. [18]) sch.

LXXI. [1]) Welmie piekna o niekolyka oſobach etc. [2]) sch.

ſina porodila, gemuzz gmeno dachu Dioclecianus. A kdyzz to giſte dyetye B
bieſſye w ſedmi letech,[3]) matye toho giſteho dyetete roznemozze ſye azz na
ſmrt.[4]) Vzrzewſſi, zze gi nelze dluho zzywu byti, kazala k ſobie zawolati
Cieſarze,[5]) y wece gemu: Pane, z teto nemoczi, to[6]) wyez, yatt newſtanu.
Protozz za gednu proſbu tebe[7]) proſim, aby mye myloſtywye vſlyſſal, drzewe
nezz vmru. Wece Cieſarz k ny:[8]) Pros, zaczz chceſs, hotow ſem wſſe na-
plńyti. Wece ona gemu:[9]) Wyem to dobrze,[10]) zze po me ſmrti gynu zzenu
poymeſs. I proſim, kdyzz ſye to ſtane, aby ta giſta zzena nemyela moczi nad
mym ſynem,[11]) ale aby ńyekde ginde od nye daleko chowan byll. Odpowiedye
Cieſarz: Stań ſye wuole twa. A ynhed duſſi puſtila. Czyeſarz potom dluhy
czzas gegie ſmrti plakaſſe a zzeny pogieti nechtyeſſye. Azz tak dluho gednu
w noczi myſleſſe ſam w ſobye o ſwem ſynu, by gey na uczzenye dal. Wſtaw
rano kazal ſwe rady zawolaty a ſ nymy ſye pilnye radyty, kam by ſweho
ſyna naymyleyſſyeho dal na uczzenye.[12]) Tehdy ońy odpowiedye gemu:[13])
Pane, w rzymye geſt ſedm mudrczow,[14]) genzz ſwu mudroſti wſſeczky mudrcze
tohoto ſwyeta przedeſſli. buď geden z ńych zawolan a nebo wſſíchny,[15]) a
tomu nebo tyem day ſweho ſyna na uczzenye.[16]) Cieſarzz vſlyſſaw to[17])
ynhed po ty mudrcze poſlal, aby ynhed beze wſſeho meſſkanye k nyemu
przíſſli. A kdyzz byli przyed [84 b] Cieſarzem,[18]) Wece gim Cieſarz:[19])
Wiete-li, proczz ſem po was poſlal? Tehdy ońy odpowiedye:[20]) Pane, ne-
wyeme. Dye gim Cieſarz:[21]) Toliko gednoho[22]) ſyna mam, yakozz wam
geſt to dobrzie ſwiedomo,[23]) gehozz wam chczi dati na uczzenye,[24]) aby ſkrze
waſſi radu y wam *mohl*[a]) nauczzenye potô dati y hodnye rziſſy zprawowati
po me ſmrti.[25]) I dye prwny:[26]) Pane, day mi gey *w*[b]) nauczzenye,[27]) at ya
geho chowam y vczzim, a yatt gey chczy nauczziti tomu,[28]) czott ya ſam[29])
vmyem y wſſichny towaryſſye mogi, w ſedmy letech. A tomu rziekachu Tan-
tillus,[30]) yako naymenſſy z nych.[31]) Wece druhy,[32]) gemuzz rziekachu lwyk:[33])
Pane, od dawnat ſem ſluzzil, a nykdy ſem od tebe nycz nebral;[34]) Protozz
gyneho nycz[35]) za odplatu neproſim, gedno aby mi ſweho ſyna dal k cho-
wany a k nauczzeny;[36]) a yatt gey chci nauczziti tomu wſſemu, yako ſam
vmyem y wſſichńy mogi towarziſſye gyny, w ſſeſty letech.[37]) A tak wſſichny
towarziſſye y miſtrzi[38]) kazzdy z nych zwlaſſtie proſieſſie Cieſarze,[39]) aby
gemu ſweho ſyna dal k uodchowańy y k nauczzeńy.[40]) A kazzdy geden rok

---

[a]) (červ. nadeps.). [b]) (červ. nadeps.).

[3]) w ſedmi letech biſſe. [4]) ditiete az na ſmrt roznemoze ſe. [5]) Cieſarze k ſobie zawolati M
kazala. [6]) sch. [7]) sch. [8]) k ny (sch.). [9]) Ona wecze, gemu (sch.). [10]) dobrze to wim. [11]) nad
mym Synem moczy nemiela. [12]) na vcżenij dal. [13]) weczechu, gemu (sch.). [14]) ſedm Mudrczuow
gt. [15]) nebo wſſiczkni zawolan. [16]) ſyna ſweho na vczenij day. [17]) to vſlyſſew. [18]) przed
czyſarzem byli. [19]) Czyſarz gym wecze. [20]) oni wecechu. [21]) Czyſarz wecze. [22]) gedineho.
[23]) to dobrze ſwiedomo geſt. [24]) Na vczenij Dati chczy. [25]) y waſſe nauczenij mohl hodnie
rzyſſi po me ſmrti zprawowati; [26]) Prwy wece. [27]) na vczenij; w (sch.). [28]) tomu naucziti
chczy. [29]) czozt ſam. [30]) Tantillus rzykachu. [31]) z nich neymenſſij. [32]) Druhy wecze.
[33]) gmie Lwik byſſe. [34]) nicz od tebe nebral ſem. [35]) nicz gyneho. [36]) Syna ſweho k cho-
wanij a k vczenij dal. [37]) tomu wſſemu czozt ſam vmim y wſſiczkni towarzyſſij mogy
w ſſeſti letech naucziti chczy. [38]) miſtry. [39]) czyſarze proſyſſe. [40]) Syna ſweho k chowanij
y k nauczenij dal.

B ſrazil. Azz tak ſedmy miſtr rzekl, zze w gednom rocze chcze geho naucziti tomu wſſemu, czo ſam vmye y wſſiczkny towaryſſye geho. Vſlyſſaw to Cieſarz yal ſye welmi dyekowati *gim*[c]) z toho,[41]) zze kazzdy z nych zwlaſſtie zzadaſſe, aby geho ſyna chowal y vczźil.[42]) A ony wſſichny dyeky wzdawſſye Czyeſarzowi, wzemſſye[d]) ſyna geho s ſebu,[43]) k domu ſye obratily. A kdyzz domow przigeli, zwlaſſtny ge[v] [85 a] pokoy vczziniti kazali a po wſſech ſtyenach toho giſteho pokoge ſedmero vmyeńye, genzz ſlowe[e]) swobodne vmyenye,[44]) napſali gſu, aby to giſte dyetye w kazzdy czzas yako na knyhach mohlo ſye dobrzie z czzaſteho widyenye vczziti.[45]) y ty giſty miſtrzi I[46]) kazdy[f]) z nych welmi ſnazznye na kazzdy den geho vczzyechu vſtawiczznye plnych ſedm let.[47]) A kdyzz ſye byeſſye dokonalo ſedm let,[48]) miſtrzi mezi ſebu yali ſye mluwiti rzkuce: Dobre geſt, abychom gyzz vczzedlnyka naſſeho pokuſili, mnoho-li vmye. Wecze prwńy z ńych:[49]) kterak geho chczem pokuſiti?[50]) Wecze druhy:[51]) kdyzz bude ſpati, polozzme pod kazzdy roh lozzie geho geden liſt bukowy.[52]) A tak ſye ſtalo. Ale kdyzz byeſſye proczitil, oczzi ſwe w ſtrop toho giſteho pokoge,[53]) w nyemzz odpoczzywaſſe, vprzel byeſſye. Vzrzewſſye to miſtrzi rzekli k nyemu: Pane, proczz tak wzdychaſs? Odpowiedyel[54]) gim: Dywim ſye, zze nebo roh tohoto pokoge sklonyl ſye geſt, anebo[55]) zemye pode mnu wyzdwihla ſye.[56]) Vſlyſſewſſe to miſtrzi, rzekli mezi ſebu:[57]) Bude-li toto dyetye zzywuo, nyeczo welikeho bude. A mezi tyem rada y pańy te rziſſye rzekli gſu k[58]) Cieſarzowi: Pane, toliko gednoho ſyna maſs, a muozz to ſtati ſye,[59]) zze zhyne. hodne geſt, by twa miloſt ozzenyl ſye, aby rziſſye dyedicze neztratila. Wece Cieſarz k nim:[60]) Ponyewadzz geſt to tak, pohledayte my dyewky panny kraſne,[61]) att gi ſobye za zzenu wezmu. Tehdy ony ynhed yali ſye hledati, azz y nalezli gednoho krale dczerku.[62]) A kdyzz ſ ńy [85 b] przebywaſſe, wſſechna zzaloſt prwnye zzeny od nyeho odſtupila. tak[63]) v welike kratochwili ſpolu przebywachu, gedine zze Cieſarzowa nemohla plodu gmieti.[64]) z toho weliku zzaloſt na ſwem ſrdczi myegieſſye.[65]) A kdyzz bieſſye vſlyſſala, zze Cieſarz toliko gednoho ſyna w daleke wlaſty myegyeſſye, yala ſye myſliti, kterak by geho mohla[66]) zahubiti. I[67]) Stalo ſye gedne noczi, kdyzz ſpolu odpoczzywachu, wece Cieſarzowa: Pane, proſim tebe, vſlyſs myc w male proſbie. Tehdy on gi dye:[68]) W ktere?[69]) Tehdy ona wece: Wieſs dobrze, mily pane,[70]) zze geſſtie ſem

---

[c]) (červ., naps. na vnitřn. okraji). [d]) (m. druh.) ſ (ps. pův.) k. [e]) (za tím ps.) s (přetrž.). [f]) (ps. pův.) kazda, (z druh.) a (oprav.) y.

M [41]) tomu wſſemu czoz ſam vmij y wſſiczkni towarziſſij geho naucziti chcze Czeſarz to vſlyſſew z toho ſe welmie diekowati yal. [42]) aby Syna geho chowal a vczil zadaſſe. [43]) wſſiczkni Czeſary diky wzdawſſe Syna geho s ſebu wzewſſe. [44]) vmienij ſwobodne ſlowe. [45]) dobrze ſe z cziaſteho widienij mohlo vcziti. [46]) sch. [47]) vſtawicznie plnych ſedm let vczichu. [48]) vij. let dokonalo. [49]) Prwnij z nich wecze. [50]) pokuſyti chczem. [51]) Druhy wecze. [52]) ſpati bude pod kazdy roh loze geho geden Bukowy lyſt położme. [53]) pokoge gyſteho. [54]) Odpowiedie. [55]) nebo. [56]) wyzdwihla ſe pode mnu gt. [57]) mezy ſebu rzekly. [58]) sch. [59]) moz ſe to ſtati. [60]) k nim Czeſarz. [61]) to tak geſt Diewky panny kraſne mi pohledayte. [62]) gednoho krale Dczeru nalezly. [63]) A tak. [64]) plodu mieti nemohla. [65]) zialoloſt (om.) miegyſſe na ſwem ſrdczy. [66]) mohla geho. [67]) sch. [68]) wecze; gi (sch.). [69]) W (sch.); kteray. [70]) Pane mily dobrze wiſs.

nepoczzala, a proto ſem welmi[71]) zarmuczena. ale ſlyſſim, zze maſs gednoho B
ſyna w daleke wlaſti,[72]) A toho gſy poruczzil ſedmi miſtrom.[73]) Proſim tebe,
poſſli mi poń, atſ aſpoń ſe gemu budu tieſſiti, dokudzz buoh mne nenawſſtye-
wi.[74]) Wece gi Cieſarzz:[75]) Stań ſye wuole twa, neb ſem geho dawno ne-
widyel. A ynhed na zaytrzie pſal tyem giſtym miſtrom,[76]) aby, yakzz brzo 5
liſty vzrzye, ynhed ſyna geho k nyemu przywedli, aczz chtye geho[77]) za-
chowati a przy ſwych zzywotech[78]) oſtati. A kdyzz[79]) miſtrzi liſty przieczztli
byechu, yali ſye toho weczzera[80]) na hwiezdy patrziti, hodne-li by bylo podle
przikazanye Cieſarzowa w tu myeru gemu ſyna[81]) doweſti. A tak widyeli
zgewnye,[82]) zze neprzywedu-li geho, wſſichny miſtrzi bez hlaw[83]) budu; Pakli 10
przywedu, tehdy[84]) ten giſty mladenecz zahuben bude. Vzrzewſſe to zarmutili
ſu ſye welmi.[85]) A w tu myeru vda ſye tomu giſtemu mladenczi[86]) z pokoge
wyńyti. Vzrzew gye yal ſye gich tazati, [86 a] Procz by tak ſmutny byli.
Wecechu gemu: Pane, poſel przigel, abychom tye k[87]) twemu otczi dowedli;
a[88]) na to ſme hwiezdy opatrowali, na nychż ſme yaſnye widyeli, Dame-li 15
tye otczi twe[v] w ten czzas, Jakozz on chće, ku prwnyemu ſlowu, kterezz pro-
mluwiſs, vmrzeſs; Pakli toho neuczzyńyme, ſwe zzywuoty ztratyme. Wece
k nim ten giſty mladenecz: Druhu nocz ya chci hwiezdy opatrziti. A tak[89])
kdyzz opatrzil, widyel na hwyezdach, zze miſtrzi prawdu prawyechu. Ale
kdyzz ſye yal pilnye hledyeti, Widyel w gyne male hwyezdye,[90]) zze bude-li 20
za ſedm dńy mlczzeti vſtawiczzńye, kdyzz k ſwemu otczi przigde,[91]) a miſtrzi
geho budu ſye ſnazznye zań[92]) przymluwati, kakzzkoli na kazzdy den na
ſmrt[93]) weden bude, zzyw oſtane. Vzrzew to zawolal ſwych miſtrow, y[ε])[94])
yal ſye gỹ vkazowati a rzka: Ay, tato hwiezda mala zgewnye vkazuge, zze
budu-li mlczzeti, a waſſi ſnazznu przymluwu budu-li[95]) myeti, zzyw oſtanu. 25
Nebo was geſt ſedm, a kazzdy was[96]) geden den muozz mye od ſmrti wy-
ſwoboditi ſwu mudroſti[97]) A kdyzz miſtrzi na te hwiezdye tezz ſhledachu,
w geden hlas wecechu: Pochwalen buď buoh,[98]) zze mudroſt vczzedlnyka
naſſeho przemaha nas w naſſem vmyeny.[99]) I wece k nyemu prwy miſtr:[100])
Pane, ſnazet bych hrdlo ſwe ztratil, nezz bych prwy den tebe newyſwobodyl. 30
A tak wſſichńy gyńy prawyechu.[101]) A kdyzz tu rzieczz dokonachu, s welikym
zaſtupem brali ſie k Cieſarzowi.[102]) A kdyzz Cieſarz to zwyedye, wygel
proti nyemu.[103]) A kdyzz ſye ſgyedechu, Cieſarz ſyna przytulyw poczelowal
geho[104]) [86 b] a rzka: O kterak ſem tebe dawno newidyel! ale on toliko

---

ε) (nadeps.).

[71]) Protoz welmie ſem. [72]) ze gednoho Syna w daleke wlaſti maſs. [73]) ſedmi Mudrczom M
poruczil. [74]) aſy gemu dokudz Buoh mie nenawſſtiwij tieſſiti ſe budu. [75]) Czyſarz wecze;
gi (sch.). [76]) tiem gyſtym mudrczom pſal. [77]) geho myloſt. [78]) s ſwymi ziwoty. [79]) Kdy;
A (sch.). [80]) Toho weczera yaly ſe. [81]) ſyna gemu. [82]) zgewnie widiely. [83]) hlawy. [84]) sch.
[85]) welmi ſu ſe zarmutily. [86]) tomu gyſtemu mladenczy vda ſe. [87]) sch. [88]) sch. [89]) sch.
[90]) w gedne male hwiezdie widiel. [91]) kdyz k otczy przygede mlczeti vſtawicznie. [92]) zan
ſnaznie. [93]) (tato dvě sl. sch.). [94]) sch. [95]) buduli (sch.) [96]) zwas. [97]) ſwu mudroſtij geden
den od ſmrti moz mie wyſwoboditi. [98]) Bud Buoh pochwalen. [99]) nas w naſſem vmienij
przemaha. [100]) Y prwnij miſtr k niemu wecze. [101]) gynij Wſſiczkni prawichu. [102]) k czyſa-
rzowi ſe brachu. [103]) A kdy to czyſarz zwiediel proti niemu wygel. [104]) geho poczelowal.

B hlawy gemu poklonyl a nycz nemluwil. Tomu ſye Cieſarzz welmi dywieſſe. A kdyzz na ſyeń prziſſli byechu, Cieſarzowa w kraſne prziprawie s ſwymy pannamy gyey przywitala, A ynhed potom [105]) do ſweho pokoge wedla, a wſſem wen giti kazala. A toho mladencze wzemſſi, podle ſebe gey poſadila a rzkucz gemu: O mily Dyocleciane, wyez to, zzeſ ſem ya po tye poſlati twemu otczi [106]) kazala, abych ſye s tebu radowala, a nad to ſwe ſem panenſtwye tobye zachowala, aby ty geho pozzywal. Protozz mluw ſe mnu, abychwa ſpolu weſela byla. Ale mladenecz gednoho ſlowa neodpowiedye. Vzrzewſſi to ta giſta Cieſarzowa, wece opiet k nyemu: [107]) O mily Dyocleciane, wiez to, gedyne leczz tebe tyeleſnye nepoznam, zzywuot za to dati muſim. A rzekſſi to, przytulywſſi gey, chtyela gey poczelowati. Ale on ſwu twarz od nye obratil. Opiet ona wece gemu: [108]) O mily ſynu, proczz tak czzynyſs? Ay, wſſak nas yzzadny newidy, poznaywa ſye tyeleſnye. Ale on wzzdy od nye hlawu [109]) odtahowaſſe. Awſſak przieſ to ona ſwe prſi obnazzywſſi gemu vkazowaſſe rzkucz: Ay, kterak rozkoſſne tyelo mam, [110]) a tobye gſem gye zachowala. Ale [111]) on wzzdy od nye ſye trhaſſye, A yzzadnŷ znamenim gi ſwe miloſti k gegi liboſti neukaza. Vzrzewſſi ona to, dawſſi gemu dſku [112]) wece: Nechćeſſ-li ſe mnu mluwiti, ale piſs mi a zgew mi [113]) ſwu woli. Tehdy on yal ſye pſati a rzka: Buoh toho neday, pany myla, bych ſſtyepnyczi otcze [87 a] ſweho poruſſil a ſhrzieſſil, y vpadl bych w zlorzeczzenſtwie otczowo. Protozz ńykdy k takemu ſkutku mne nepopuzey. [114]) Wzemſſi ona to giſte piſmo, yala ſye geho czziſti a zuby kuſati. A rucho ſwe azz do paſu roztrhla, a twarz ſwu do krwe nehty [115]) zedrala, A wſſeczky ruchy y s ſczzepczem z [116]) ſwe hlawy ſmetala, a yala ſye krziczzeti a [117]) rzkucz: Pomozte mi pro buoh, dokudż [118]) mne tento dyabel nepodawi. Vflyſſaw to [119]) Cieſarz — nebo byeſſye na ſyeńy [120]) krzik, — k Cieſarzowe prudkym byehem wńyde do komory, a czzeled geho po nyem. I wece k ny Cieſarz: Myla, czotť geſt? Tehdy ona dye gemu: [121]) Mily pane, ſmiluy ſye nade mnu a zbaw mye tohoto dyabla; nebotť [122]) nenye twuoy ſin, ale geſt dyabel, [123]) kdyzz mye k hrziechu ze wſſie ſwe ſyly chtyel prziprawiti. A zze gſem gemu nechtyela przywoliti, chtiel mye naſilim podawiti. [124]) I [125]) ukazala gemu rucho y twarz. Vzrzew to Cieſarz, rozhnyewal ſye a [126]) kazal gey ſwym ſluzzebnykom odprawyty. [127]) Wecechu k ńyemu knyezzata: Pane, toliko gednoho [128]) ſyna maſs. nebylo by dobrze, [129]) by gyey tak [130]) ſnadnye odprawil, dokudzz prawye [131]) neodſudiſs, aby nerzekli: ay, kral bez ſudu w ſwe nahloſti gedynkeho ſyna ſweho kazal zahubiti. Vflyſſaw to kazal gey w zzalarz wſaditi, A na zaytrzie kazal przed ſebu ſud oſaditi. A tak ſye ſtalo, zze na zaytrzie ten giſty mladenecz ſuzen byl y odſuzen. A kdyzz na poprawu weden byeſſye ſ trubaczzi podle wlaſkeho

M [105]) potom yhned. [106]) twemu otczy poſlati. [107]) opiet k niemu wece. [108]) sch. [109]) hlawy. [110]) sch. [111]) A. [112]) To ona vzrzewſſi Dezku gemu dawſſi. [113]) sch. [114]) Protoz potom nikdy mne k takowemu ſkutku nepopuzuoy. [115]) nehty az do krwe. [116]) s Czepczem s. [117]) sch. [118]) dokadz. [119]) to (ps. přetrž.). [120]) na Syeni biſſe. [121]) wecze; gemu (sch.). [122]) Nebo. [123]) ale — dyabel (sch.). [124]) powoliti nechtiela Naſylim mie podawiti chtiel. [125]) A. [126]) sch. [127]) yhned odprawiti. [128]) gedineho. [129]) dobre. [130]) sch. [131]) prwe.

obyczzege,[132]) Ay, weliky krzik ſtal ſye od lidu:[133]) Buď toho bohu zzell, B
zze [87 b] gedynkeho ſyna Cieſarzowa na ſmrt wedu! A kdyzz gey tak
wedyechu, Ay, prwy miſtr proti ńym gdyeſſe. a[134]) vzrzew gey mladenecz,
hlawy gemu poklonyl, yako by rzekl: Pomńy na mye, kdyzz przigdeſs przed
otcze meho; ay[135]) totť mye na poprawu wedu. Vzrzew gey ten giſty miſtr,
wece k tomu,[h]) kteryzz[136]) gey na poprawu[137]) wedyeſſye: Nekwapte ſ nym;
Nadyegi ſye ſ bozzi pomoczi, zze gey dnes od ſmrti zproſtim. Wecechu
wſſichny: O mily miſtrzie, poſpieſs a zproſt od ſmrti vczzedlnyka ſweho! Prziſſed ten miſtr przed Cieſarze, poklek[138]) pozdrawyl geho. I wece k nyemu[139])
Cieſarz: Zda ſem ya tobye y twym towaryſſom dal ſweho ſyna,[140]) an
mluwy,[141]) a gyzz nyem geſt. A nad to geſſtie horzie ſye ſtalo, zze on mu
zzenu podawity chtyel. Protozz ma dnes vmrzieti, a wy wſſichny zlu ſmrti
mate ſńyty. I wece miſtr: ku prwemu odpowiedam: To buoh wye, zze w naſſem
towaryſtwi azz do teto chwile dobrzie geſt[142]) mluwil. Ale proczz by nynye
nemluwil, wye to buoh[143]) dobrze, gemuzz wſſeczko ſwyedomo geſt. O druhem,
toczziſs o Cieſarzowe, to buoh wye, zze tyech plnych ſedm let, czozz ſ namy
przebywal, nycz gſme takoweho nań newidyeli.[144]) Ale, myly pane, gedno
zagiſte chci powiedieti. Zahubiſſ-li ſweho ſyna gedyncho pro rzieczz ſwe zzeny,
horzyet ſye przihody, nezzli onomu rytierzi, genzz wyzzelcze ſweho nayleppſſyeho[145]) przeliſs mileho zahubil pro ſlowuo zzeny ſwe,[146]) gehozz potô welmi
zzelel ſ hroznym placzzem.[147]) Wece Czye [88 a] ſarz k ńyemu:[148]) Miſtrze,[149])
powiez mi, kterak[150]) ſye to ſtalo? Dye gemu miſtr:[151]) Pane,[152]) nebuduť
prawiti. Neb drzyewe, nezzli bych dokonal, mohl by mladenecz[153]) odprawen
byti, A ten przyklad za nycz by neſtal. Ale chczeſſ-li, atť budu p̃wity,[154]) kazz
nawratiti zaſie ſyna ſweho[155]) a do zzalarze wſaditi,[156]) zatyem budu prawiti.
Tehdy Czyeſarz kazal ynhed ſweho ſyna nawratiti a do zzalarze wſaditi azz
do zaytrzie.[157]) A ynhed[158]) ten giſty miſtr yal ſye[159]) prawiti a rzka: Byeſſye
nyekteraky rytierz vdatny, genzz gednoho ſyna myegieſſe, yako twa miloſt.
A tak gey welmi milowal, azz gemu trzi chowaczzky zgednal byeſſye: Prwa
aby geho krmila, Druha aby gey myla, Trzyetye aby gey powygiela. k tomu
take myegieſſie gednoho wyzzelcze a gednoho Sokola, genzz take gye welmi
milowaſſe. Ale ten giſty wyzzlecz takuto cztnoſt[160]) do ſebe myegieſſye, zze
kdyzz kteru[i]) zwierz vhonyl, drzzal gi bez ſſkody,[161]) azz y geho pan prziſſel.
Druhe, kdyzz pan geho myel kam na woynu gyeti a myel pobitye obdrzzeti,
tehdy ten giſty wyzzlecz przed ſwym panem, kdyzz chtiel na koń wſeſti,

---

h) (ps.) knyemu (červ. přetrž.), k tomu (nadeps.). i) (za tím ps.) z (přetrž.).

[132]) s Trubaczi podle wlaſkeho obyczege weden biſſe. [133]) od lidu ſtal ſe. [134]) proti M
nemu gdiſſe; a (sch.). [135]) przed otcze meho przygdeſs Ey. [136]) k niemu genz. [137]) (tato dvě sl. sch.). [138]) poklekl. [139]) Wecze gemu. [140]) towarzyſſom ſweho ſyna dal. [141]) mluwijl. [142]) sch. [143]) tot Buoh wij. [144]) newiediely. [145]) sch. [146]) pro ſlowo zeny ſwe zahubil. [147]) mnoho s hroznym placzem żelel. [148]) Cyſarz wece; k ńyemu (sch.). [149]) sch. [150]) mi to kerak. [151]) Myſtr wecze; gemu (sch.). [152]) sch. [153]) Mladenecz mohlby. [154]) prawiti budu. [155]) kaz ſyna ſweho zaſe nawratiti. [156]) az do zaytrzy wſaditi. [157]) zatyem — zaytrzie (sch.). [158]) A yhned kdyz ſe to ſtalo. [159]) sch. [160]) taku mocz. [161]) bez ſſkody gy drzial.

B vczziňil trzi nebo[162]) Czztyrzi ſkoky na znamenye, zze panu geho dobrzie ſye zwede. Pakli[163]) mycło ſye gemu zle[j]) wzweſti, tehdy ten giſty wyzzlecz, kdyzz pan geho chtiel[164]) na koň wſieſti, chopye ſye oczaſu konſkeho, yal ſye wyti. A tak ſkrze tye dwye znameńy ten giſty rytyerz[165]) wyedyel, kdy ma na woynu gyeti a kdy ňycz. I[166]) ſtalo ſye, zze ten giſty rytyerz gel k turnyegi, oſta [88 b] wyw toho wyzzelcze doma. Potom w geden czzas przihodylo ſye, zze ony trzi chowaczzky wyſſly z domu,[167]) a dyetyete ſameho na ſyeńy[168]) nechali, A toho giſteho wyzzelcze podle kolebky lezzyecze odeſſli; a Sokol na bidle ſſedyeſſe. W tu chwili wſſel[169]) had na ſyeň a vprzyemo chtyeſſye k kolebcze, aby dyetye zahubil. A[170]) vzrzew to Sokol, ynhed ſye vderzil[171]) na pſa, yako by rzekl: Wſtań, neſpi, pomoz dyetieti. a ynhed pes wztyczzyw ſye yal ſye s Sokolem ſpolu na hada biti. Ale had welmi toho giſteho pſa vkuſil, zze mnoho z nyeho krwe wyſſlo okolo wſſye kolebky po zemi. a[172]) dotud byli ſye, zze wzzdy wyzzlecz hada zahubil, a kolebku mezi tyem tepucze ſye przyewratye.[173]) Ale yakzz boh raczzil, dyetieti ſye ňycz ſſkodneho neſtalo. Vczzynyw to pes, ſſed k ſtyenye lehl a ſwe rany lyzal. Potom brzo prziſſli ty giſte chowaczzky. vzrzewſſye, ano kolebka przewraczena, a krew okolo kolebky, a pſa krwaweho widucz,[174]) mnyeli, by dyetye zahubeno bylo. Neopatrzywſſe, kterak by ſye ſtalo, dali ſye na byeh. A kdyzz wen byezzyechu,[175]) pany gye potkala,[176]) y dye[177]) gim: I[178]) czo czzynyte, kam chcete? Odpowyedyechu gi: O mila Pany, byeda nâ y tobye! ten pes, yakozz geho pan myluge, dyetye twe zahubil, a wſſeczka zemye we krwi geſt okolo kolebky.[179]) Vſlyſſewſſy to pany, lekſſi ſye padla k zemi,[180]) placzziczi a krziczzeczi: Byeda mnye, byeda mnye, czo ſobye vczzynim, zbawena ſem gedynkeho ſyna meho![181]) W tu chwili pan gegi rytyerzz do [89 a] mow przigel. A kdyzz pańy wzzdy vſtawiczznye krziczzieſſe, otazal gye pan,[182]) Proczz by tak welmi[183]) plakala? Tehdy ona dye gemu:[184]) O mily pane, byeda nam! Neb[185]) twuoy pes miloſtny naſſeho ſina mileho a gedynkeho zahubyll, a hyn v ſtyeny lezzi, naſlopaw ſye krwe ſyna naſſeho![186]) Vflyſſaw to ten giſty rytyerz od[187]) ſwe zzeny, vnahlil ſye, a wſſed na ſyeň, vzrew pſa ſweho miloſtneho, an nań ſkaczze, yako drzewe obyczzey mycl, wytrh[188]) ſwuoy meczz, gednu ranu gemu hlawu ſtal. Vczzyňyw to ſſel k kolebcze[189]) y s ſwu zzenu a[190]) chtye wiedyeti,[191]) kterak by ſye ſtalo. Pozdwih kolebky vzrzi,[192]) ano dyetieti ňycz nenye, Ale hada welikeho zabiteho podle kolebky naydu. A tak po tyech znamenych roztika, zze by pes branye dyetete toho hada zahubil. y[193]) gme ſye welikŷ krzikem[194])

---

j) (oprav.) zl (z jiného písmene).

M [162]) a nebo. [163]) Paklyby. [164]) miel. [165]) ten gyſty Rytirz ſkrze tie dwie znamenij. [166]) sch. [167]) z domu wyſſly. [168]) doma na ſyeni. [169]) wyſſed. [170]) sch. [171]) Trhl ſe y vderzyl. [172]) A az. [173]) przewratily. [174]) sch. [175]) wybizechu. [176]) strzetla. [177]) wece. [178]) sch. [179]) zemie okolo kolebky we krwi geſt. [180]) k zemi padla. [181]) ſweho ſyna gedinkeho. [182]) sch. [183]) vſtawicznie welmi. [184]) wecze; gemu (sch.). [185]) sch. [186]) krwe ſyna naſſeho ſe naleptaw. [187]) Ten gyſty rytirz to vflyſſew ot. [188]) Wytrhl. [189]) k kolebcze ſſel. [190]) sch. [191]) widieti. [192]) Vzrzew. [193]) sch. [194]) hlaſem.

krziczzeti, zedraw na ſobye rucho[195]) a rzka: Byeda mnye, zze pro rzieczz B
zzeny ſwe pſa miloſtneho ſwcho[196]) bez wyny ſem zahubil! A ynhed ſwe
kopye na tre przerazil, a potom k bozziemu hrobu boſu nohu ſſel, a tam
w dobrem ſwuoy zzywuot ſkonal.[197]) — Dokonaw tu rzieczz miſtr wece
k Cieſarzowi: Slyſſal-lis, Cieſarzi, kam ſye ta rzieczz chyli? Wece[198]) Cieſarz
gemu:[199]) Welmi dobrze. Dobrys mi przikład dal, pronzzs muoy ſyn dnes
nevmrze. A tak na kazzdy den kazzdy miſtr ſwu mudroſti od ſmrti gemu
pomohl, A oſmy den yal ſye ten giſty mladenecz mluwiti, a[200]) ſwe miſtry
wywadyl, a maczechu kazal vpality. Chwala bohu.[k])[201])

Duchownye pak takto:[202]) [89 b]

NAymileyſſi! Skrze tohoto Cieſarze mame znamenati kazzdeho krzie- 10
ſtyana, genż ma gednoho ſina, to geſt ſwu duſſi naymyleyſſi. Tu ma dati ſedmi
mudrczom, to geſt ſedmeru miloſrdenſtwi, laczzneho nakrmiti, zzeznyweho na-
pogiti, poczeſtneho do domu[203]) przigieti, nemoczneho nawſſtyewiti, zzalarz-
neho vtieſſiti, mrtweho k hrobu przipravviti.[204]) Ale Maczecha, to geſt[205]) tyelo,
proſi, aby dyetie domow ſye wratilo, Nebo tielo wzzdy proti duſſi zzada. Ale 15
duſſe ma mlczzenim, to geſt neprzyewalenim,[206]) przemoczi ſ pomoczi ſſeſtera[207])
miloſrdenſtwie, genzz k bohu ſye[208]) zań przymluwa, a to za ſedm dńy, to-
czziſs dokud[209]) przebywa w tomto zzywotie azz do ſmrti. A[210]) oſmy den,
to geſt w radoſtý,[211]) ma promluwiti a[212]) boha s angely na wyeky chwaliti.
Amen. 20

LXXII.

O paſtyrzi a o weprzy.[1])

Byeſſye nyekteraky Cieſarzz, genzz myegyeſſe geden hay, W nyemżto
byeſſe dywuoky weprz; a ten mnoho lidi zahubil[2]) byeſſye. Cieſarz toho
weliku teſknoſt[3]) myegieſſe. I kazal byeſſye wolati, ktozz by koli toho giſteho
weprze zahubil, ſwu dczeru ſe[4]) wſſim kralowſtwim po ſwe ſmrti chtiel by
gemu[5]) dati. I[6]) bieſſye w tu chwili nyekteraky[7]) paſtyrz; ten chtieſſye[8]) 25
weprzye zabiti. A kdyzz[9]) w hay wſſel geſt,[10]) weprz y[11]) poczzal drzewo
kuſati, zze zdaſſye ſye paſtyrzowi, zze[12]) by myel brzo vpadnuti. A[13]) na
drzyewie byeſſye dobre owocze, ktereczzto[14]) owocze tomu[15]) weprzi metaſſe.
Tehdy weprz gedl[16]) to owo [90 a] cze a naſiczen gſa[17]) poczzal ſpati.
Vzrzew to paſtyrz taynye nozz wynyal a geho zabil, a dczeru Czeſarzowu za 30
zzenu poyal.

---

k) (tato dvě sl. červ. podtrž.).

[195]) ruchu. [196]) sch. [197]) Dokonal. [198]) Y wece. [199]) sch. [200]) sch. [201]) (tato dvě sl. M
sch.). [202]) (bez náp.). [203]) w ſwoy duom. [204]) przeprawiti naheho odieti. [205]) geſti. [206]) ne-
przywolenim. [207]) ſedmero. [208]) sch. [209]) dokudz. [210]) sch. [211]) w radoſti nebeſke. [212]) sch.

LXXII. [1]) O gednom weprzy. (na okr.:) De paſtore R. t. [2]) zhubil. [3]) weliku teſknoſt toho. [4]) y ſe. [5]) po ſway ſmrti gemu chtielby. [6]) sch. [7]) niekaky. [8]) chtie. [9]) sch. [10]) wſſel w hay; geſt (sch.). [11]) sch. [12]) sch. [13]) sch. [14]) a toho. [15]) sch. [16]) Weprz gedl geſt. [17]) byl a.

Duchownye:[18])

B NAymilcyſſy! Tento Czieſarz[19]) geſt pan naſs gezus kriſtus. Hay geſt ſwiet, a[20]) weprz geſt dyabel. Weprzz tento mnohe zbil przed Narozenim bozzim a[21]) s ſebu do pekla vwedl. Paſtyrzz geſt ſin bozzi, genzz tyelo z blahoſlawene panny maryge[22]) przyyal geſt, kdyzz on rzekl geſt:[23]) Ja ſem paſtyrz dobry. I wzal geſt huol, kdyzz na drzewo ſwateho krzizze wſtupil, ſkrze kterezzto on dyabla zabil. Owocze drzewa toho giſteho[24]) zagiſte geſt krew pana naſſcho[25]) gezukriſta,[26]) ſkrze kteruzzto krew dyabel vtekl geſt. A on kriſtus dczeru krale, toczziſſto duſſi ſwatu, bohu przipravil geſt, a do wyeczneho przebytku wedl geſt.[27])

LXXIII.

Prawenye.[1])

Byeſſye nyekteraky wladarz rzyma,[2]) kteryzzto w zahradye ſwe myel pynu,[3]) toczziſs to drziewuo rozkoſſne, kterezzto owuocze gednak kazzdeho leta protý rozliczznym nemoczem roſtlo geſt.

Duchownye:[4])

NAymileyſſi! Tento burgêſis muozz nazwan[5]) byti wſſelikaky[6]) czzlowyek, kteryzz ma zahradu, toczziſſto ſrdcze ſkrze krzieſt vmyto, w kteremzzto buoh ma byti. Drzewo rozkoſſne plno owocze, owuocze[7]) laſky, wiery a nadyegye. Anebo gynak: Burgenſis tento muoz rzieczzen[8]) byti Adam, kteryzz ma zahradu [90 b] pyeknu, toczziſs ray, W kterezto zahradye bylo geſt drzewuo rozkoſſne, toczziſs drzyewuo vmyenye a owuocze rozkoſſne. Ale dyewka roſtuczi bylo geſt lakomſtwie prwnye,[9]) kterazz geſt zzadala, aby byla druhy boh. zahradnyk v podobenſtwi hadowem, toczziſſto w[10]) dyabelſkem, ſkrze kterezzto ztazowanye[11]) moczi, kterezzto prwny naſs otecz myel geſt y[a])[12]) ztratil y geho ſwobodu[13]) zruſſil.[14]) Ale dyewka prziſſla[b]) roſtucz pod[15]) drzewem geſt kazzdy, kteryzz myeny wieru krzieſtyanſku zkaziti. Czzaſto taczi myewagi przately[16]) y obrancze, a[17]) tytf ſu mnozi zlorzieczzeny Adamowe.

---

[a]) (nadeps.). [b]) (za tím naps.). geſt (podtečkov. a přetrž.).

M [18]) sch. [19]) Czyſarz tento. [20]) sch. [21]) (sch.). [22]) sch. [23]) sch. [24]) sch. [25]) (tato dvě sl. sch.) [26]) Gezukryſtowa. [27]) sch.

LXXIII. [1]) (bez náp.). [2]) z Rzyma. [3]) pynny. [4]) sch. [5]) rzeczen. [6]) wſſeliky. [7]) sch. [8]) moz nazwan. [9]) prwnij zeny. [10]) totiz; w (sch.). [11]) zarczowanij. [12]) sch. [13]) sch. [14]) zruſſil zwlaſſtie. [15]) roſtuczy geſt przed. [16]) przytely. [17]) sch.

LXXIV.

O rytierzi a o czizolozzne zzenye.[1])

Z[2]) Dawna byeſſye w gednom mieſtye Rytyerz ſtary, kteryzz myel gednu B
zzenu mladiczzku, yako ty, Cieſarzi, maſs,[3]) kteruzz geſt welmi milowal. A ten
na kazzdu nocz dwerze domu ſweho zawyeral ſam[4]) a kliczze pod hlawu
podkladal. W tom myeſtye byeſſye przikazanye, kdyzz w geden zwon bylo
zwuonyeno, a[5]) kdyzz kto po tom zwonyeny chodil w noczi, od ſtrazznych[a])
yat myel byti, a[6]) byl-li geſt[7]) gat, aby czelu nocz w zzalarzi ſedyel,[8]) a na
zaytrzie[9]) na pranerz myel[10]) wſazen byti.[11]) Rytyerz tento zzeny nemozzyeſſie
vtieſſiti, czozz ſye gi libilo k zzadoſty tyela, a protozz geſt gyneho milowala.
A na kazzdu nocz, kdyzz geſt muzz vſnul, klyczze[12]) wzala a dwerzie ote-
wrzela a k fregerzi ſſla, a taynyc ſye k muzzi wratila. A ona [91 a] kdyzz[13])
gednu nocz wſtala geſt a k mylownyku ſſla taynye a brzcze, A potom rytierz
ze ſna probudil ſye, a zzeny geſt nenalezl. y[14]) wſtal geſt a dwerze domowe
y komorne[15]) otewrzeny nalezl geſt. Tehdy[16]) dwerze zawrzyel geſt[17]) a na
zzelerz[18]) domu wſtupyw[19]) w uoknye ſedyel geſt.[20]) Potom od puolnoczi
prziſſla zzena a tlukla. I[21]) rzekl rytyerz: O zlorzieczzena zzeno, gyzz doſſel
ſem, zzes Czizolozſtwye vczzyńyla. Zagiſte prawi tobye, zze wnyc oſtaneſs,
azz na tye[22]) ſtrazzny przigdu a[23]) tye w zzalarz wſadye. I dye ona gemu:[24])
O pane, proczz to czzynyſs? ya prawdu prawim tobye: kdyzz gſem byla
ſ tebu na lozzi, prziſſla dyewka od materzie me, abych gi bez meſſkanye
nawſſtyewila, y[25]) nechtyela ſem tebe ze ſna probuditi, a protozz ſem taynye
od tebe[26]) wyſſla.[27])

Duchownye takto:[28])

NAymylcyſſi! Rytyerz tento geſt pan naſs gezus kriſtus, kteryzz duſſi
naſſi w chot ſobye wzal[29]) a gi tak welmi milowal, zze gi na ſwe lozzie po-
kladal. A protozz w Cantikach prawi:[b]) Rozkoſſi me gſu byti[30]) s ſyny czzlo-
wieczzymy. Rytierz dwerze zawiera a kliczze pod hlawu podklada.[31]) A tak
kriſtus dwerzie naſſie zawiera y otwiera, kdyzz nam pro laſku ſwu dwerze
nebeſkeho kralowſtwie[32]) otwyera. ale polhrzyechu czzaſſto hrzieſſny kliczze
vkrada, kdyzz proti bozzemu przikazany czzyny, y przikazanye bozſke[33])
ruſſi a z hrziechu do hrziechu chodi. Zakon geſt vſtawen, aby w zwon bylo
zwo [91 b] nyeno, po kteremzzto[34]) zwońyeny aczz by kto w noczi chodyl,
w zzalarz by byl wſazen. Zwon ńycz gíneho nenye, gedine chowati bozzicho

---

[a]) (za tím ps.) bylby (červ. přetrž.). [b]) Cantikach prawi (červ. podtrž.).

LXXIV. [1]) (bez náp.; na okr.:) MD. [2]) O. [3]) yako — maſs (sch.). [4]) ſam zawiral. [5]) a (sch.). M
[6]) yat — byti a (sch.). [7]) by; geſt (sch.). [8]) byl. [9]) a zaytra. [10]) sch. [11]) sch. [12]) klicže odde dwerzy.
[13]) sch. [14]) sch. [15]) domu y komory. [16]) sch. [17]) sch. [18]) zolerz. [19]) wſtupil a. [20]) sch. [21]) sch.
[22]) (tato dvě sl. sch.). [23]) at. [24]) sch. [25]) sch. [26]) (tato dvě sl. sch.). [27]) (za tím červeně:)
Ale to kurwa cziſtie ſelha. [28]) (bez náp.). [29]) przyial. [30]) ſu me byly. [31]) poklada. [32]) kra-
lowſtwij nebeſkeho. [33]) bozſka. [34]) po kteremz.

B przikazanye. A ktozz proti tomu czzyny ſlowĕ nebo ſkutkem, a zewnytrz dwerzi domowytych,[35]) toczziſſto z Czierkwe ſwate, nalezen bude ſkrze ſtrazze, toczziſſto dyably, ty[36]) duſſi geho popadnucz do zzalarze pekelneho vwedu.

LXXV.

O Rytierzi, kteremuzz v wiezzi ſin hlawu ſtal.[a]) [1])

ZDawna bieſſye v mieſtie rzimſkem nyekteraky rytierz, kteryzzto dwie dczerzi[2]) a gednoho ſyna myel geſt.[b])[3]) I[4]) bieſſye czaſſu toho Czieſarz Octauianus tak rzieczzeny, kteryzz na gedne wiezzi weliky poklad myegieſſye. a[5]) Rytierz drzewerzeczzeny k welike chudobie prziſſel geſt, tak zze[6]) wſſeczko diedicziſtwie ſwe prodal geſt. I rzekl k ſinu ſwemu: Ay, Czieſarz ma weliky poklad na one wiezzi. Vczzynme w noczi dyeru[7]) do wiezzie a wezmeme zlata,[8]) czozz budeme chtieti. Tehdy[9]) oba w noczy wſtala a[10]) dyeru ſſyroku vczzinila a do wiezze oba weſſla, A tak weliky poklad wzala, zze oba neſti nemohla. Ale ten[11]) Rytyerz yako prwe yal ſye nezrziezenye vtraczowati. Tehdy[12]) ſtrazzny wiezzie, kdyzz weliky poklad widyel[13]) odneſen, powiedyel Czieſarzowi. Tehdy Czieſarz rzekl: Zdali ſem tebe neuſtawil ſtrazzneho[14]) pokladu meho? ty[15]) mnye o zlatu powieſs.[16]) Tehdy ten ſtrazzny[17]) do wiezze wſſel a podle dyery kotel naplnyw[18]) [92 a] ſmoly poſtawil,[19]) geſtli zze by kto[20]) wiecze wſſel do dyery, aby w kotel vpadl a wſtati nemohl. Vczzynyw to wen wyſſel a wiezzi po ſobie zawrzel.[21]) Pak[22]) ſkoro potom rytierz opiet poczzal chud byti; a[23]) prziſſed k ſynu ſwemu[24]) rzekl: O Syne,[25]) vtratil ſem wſſeczko, a gyzz ſem chud. I rzekl gemu[26]) ſin: Poďme do wiezzie yako prwe, a zlata hoynoſt wezmeme.[27]) A tak[28]) w noczi wſtali gſu a do wiezzie weſſli. Otecz prwe wſſel, a azz do hrdla w kotel vpadl, a welikim hlaſem zwolal geſt: Syne mily, neroď ſye przibliziti, nebo vteczi nebudeſs moczi.[29]) A on odpowiedyel gemu:[30]) Zagiſtet tobye[31]) pomohu. I rzekl gemu[32]) otecz: Bozzie toho[33]) nedaj, aby[34]) kto zwiedyel, kteraky ſem ya. Ale[35]) ynhed wyńmi meczz ſwuoy a ſetny hlawu mu, a tak yzzadny znamoſti me nebude mieti, A tak ty y dczery me vgdu hanby ſwietſke. A ynhed hlawu otczi ſtal a w ńyekteraku[36]) yamu vwrhl[37]) a ſeſtram ſwym o ſmrti otcze ſweho zwieſtowal.[38]) A kdyzz gſu vſlyſſeli plakanye a wzdychanye bratrowo ſeſtry,

---

[a]) (naps. červ.) ſlomyl (přetrž. a černě nadeps.) ſtal. [b]) (za tím sl. psáno:) Rytierz tento wſſeczko ſwe vtratill (červ. přetrž.).

M [35]) domowych. [36]) sch.

LXXV. [1]) (bez náp.; na okr.) LRe. [2]) dczery. [3]) (Za tím sl.) Rytirz tento wſſeczko ſwe vtratil. [4]) sch. [5]) sch. [6]) Az. [7]) W noczy diru vczinime. [8]) zlata wezmeme. [9]) sch. [10]) sch. [11]) (tato dvě sl. sch.). [12]) sch. [13]) kdyz widiel ze weliky poklad gt otneſen. [14]) ſtrazneho neuſtawil. [15]) sch. [16]) otpowiſs. [17]) On geſt; Tehdy (sch.). [18]) naplnil. [19]) sch.). [20]) Aczby kto. [21]) wiezi zawrzel a wen wyſſel. [22]) sch. [23]) sch. [24]) sch. [25]) Synu. [26]) rzekl; gemu (sch.). [27]) w hoynoſti wezmem. [28]) (tato dvě sl. sch.). [29]) nemozeſs. [30]) gemu rzekl. [31]) Zagyſte tobiet. [32]) sch. [33]) sch. [34]) by. [35]) sch. [36]) niekaku. [37]) wrhl. [38]) zwieſtowal o ſmrti Otczowie.

tezz[39]) plakanye a wzdychanye wypuſtili gſu. A kdyzz potom ſtrazzny[40]) do B
wiezze wſſel, a tyelo czzlowieczye bez hlawy nalezl,[c]) dywil ſye geſt a Cieſarzowi to powiedyel. Tehdy[41]) Cieſarz ſluzzebnykom ſwym[42]) rzekl: Tyelo toto[43]) k uoczaſom konſkym przywiezzte[44]) a po vliczіech wleczzte[45]) azz k ſſybenyczi. A w kteremzz domu placzz a krzik vſlyſſite, tohof[46]) domu pan geſt tento; a ty wſſeczky wezmucz[47]) na ſſibenyci obieſſte.[48]) [92 b] Tehdy[49]) Strazzny to vczzinili. A[50]) kdyzz tak po vliczyech wlaczzen[51]) geſt a[52]) przed duom toho rytierzie[53]) przifſli gſu, tehdy[54]) dczery geho, kdyzz ſu[55]) to widieli, w domu krzik weliky gſu wypuſtili[56]) rzkuce: Byeda nam! Ale ſin porozumyew Cieſarzowu rozkazany a krzik ſeſtr,[57]) ſam ſye ſekyru w ledwie potal, azz[58]) krew welmi tekla geſt. Tehdy ſluzzebnyczi Cieſarzowi, kdyzz gſu wolanye vſlyſſeli, opuſtywſſe tyelo w duom gſu weſſli a przicczyny wolanye tazali ſu. Tehdy ſin dyc gim:[59]) Seſtry me wolagi, zze przihodu tyezzcze ſem ſye w ledwie potal. Podte a wizte ranu mu. A[60]) ſluzzebnyczi, kdyzz ſu ranu widyeli, rzieczzi ſu wierzili geho.[61]) a tak oklamany gſucz odtud[62]) wyſſli gſu, a tyelo rytyerzowo na ſſibenyczi obieſili gſu.

LXXVI.

O myeſtyenynu a o zzenye ġeho mlade etc.[1])

BOhatecz nyekteraky byeſſie w mieſtye rzimſkem, kteryzzto myegieſſie ſtraku, geſſto dobrze mluwieſſie to, czozz geſt ſlyſſala nebo[2]) widyela. Ten take[3]) myegieſſe zzenu mladu, yako[4]) ty, Cieſarzi, maſs, ale muzze ſweho nemylowala, nebo dluhu tyeleſneho gi nawratiti nemozzieſſe, kolikratzz[5]) geſt chtiela zzena. A tak[6]) ona geſt gyneho mylowala.[a]) A kdyzz muzzie doma nebyeſſye, neb po ſwe potrziebye gezdieſſe, ona na kazzdu nocz po mylownyka ſweho poſlaſſye, aby ſ ńy ſpal. Tehdy[7]) Straka, kdyzz geſt to vſlyſſala, wſſeczko panu ſwemu powiedyela, a[8]) muzz gi czzaſto treſktaſſe. A[9]) ona [93 a] wzzdy[10]) zaprzela a rzekla:[11]) Ty wierziſs ſtracze ſwe zlorzieczzene. I rzekl gi[12]) on: Straka ma ta[13]) nevmye lhati. I[14]) ſtalo ſye geſt, zze muzz do kragin dalekych gel geſt. A ona k mylowńyku ſwemu poſlala geſt. A on w noczi prziſſed y[15]) rzekl geſt ku pany: Straka ta zlorzieczze[a] obzzaluge nas. A kdyzz ſkrzc ſyeń gdyeſſie, tu kdezz ſtraka byeſſye, ſtraka geho ſlyſſala geſt mluwiecze tuto rzieczz: O mila pany, wiecze nezz wierziti mozzeſs, ſtraky

---

[c]) (ps.) nazezl, (z prvn.) z (oprav.) l.
[a]) (ps.) nemylowala, ne (slabě přetrž.).

[39]) plakanye — tezz (sch.). [40]) Strazny potom; a kdyzz (sch.). [41]) a — Tehdy (sch.). M
[42]) (tato dvě sl. sch.). [43]) Toto tielo. [44]) przywiez. [45]) wlacz. [46]) vſlyſſiſs toho. [47]) wezmi a. [48]) obieſs. [49]) sch. [50]) vczinil; A (sch.). [51]) wleczen. [52]) Az. [53]) dom geho. [54]) sch. [55]) sch. [56]) wypuſtily ſu. [57]) Syn kdyz vſlyſſal ot Seſtr krzyk. [58]) potil Ze. [59]) sch. [60]) sch. [61]) sch. [62]) (tato dvě sl. sch.).

LXXVI. [1]) O Stracze a newierne zienie. [2]) ſlyſſela a. [3]) sch. [4]) yakoz. [5]) kolykrat. [6]) (tato dvě sl. sch.). [7]) sch. [8]) sch. [9]) A (sch.). [10]) sch. [11]) rzekla geſt. [12]) sch. [13]) sch. [14]) sch. [15]) przyſſel a.

B ſyc one[16]) bogiſs. Odpowiedyela Straka: Aczz tebe newidým, ale[17]) hlas twuoy ſlyſſim. Wſſak wzzdy neſprawedlywie czzynyſs, zze s zzenu pana meho chceſs ſpati. Wiez to, zzetť wſſeczko panu memu[18]) powyem. A to[19]) pany ſlyſſewſſi[b])[20]) rzekla: Nerod ſyc bati. Nebo teto noczi[21]) budem pomſſtyeny nad ſtraku. A tak[22]) od puolnoczi pany wſtala geſt a dyewky zawolala a rzekla: Wezmyeme rzebrzik a na duom wſtupme.[23]) I wſtupili gſu na tu ſkryſſy, tu kdezz ſtraka byeſſye, dyeru ſobye vdyelawſſye,[24]) kamenyczzko male a[25]) pyeſek a wodu, to troge przes czelu nocz na ſtraku gſu metali, A[26]) tak zze gednak Straka[27]) vmrzyela geſt. Druhy den prziſſel geſt pan a rzekl geſt: O Straka,[28]) kterak geſt tobie? A ona dye: Pany twa opyet ſ gynym ſpala w gezdu twu, A nykdy ſem tak zle[29]) nemyela, yako tuto nocz, nebo gednak ſem vmrzela. Nebo krupy, ſnye[30]) a deſſt przeſs czelu nocz na mye padali gſu, A gednak odpolu ſem [93 b] vmrzela. Pany, kdyzz to vſlyſſe, rzekla: Przes czely rok nebylo noczi tak tyche, yako tato. Ale[31]) muzz od Suſedow ztazowaſſe,[32]) kterzyzz gſu tezz rzekli yako pany.[33]) Tehdy pany rzekla muzzi: Doſti zgewnye rozumyeti mozzeſs, zze Straka ſelhala geſt. Tehdy[34]) hoſpodarz ſſel k ſtracze y rzekl: Proczz gſy ty zzenu mu ſkrze lzzi[35]) pohanyela? Odpowie gemu[36]) Straka: Buoh to wye,[37]) zze ya lhati neumyem. I dye hoſpodarz k ny:[38]) A zdaliſ my nerzekla, zze tuto nocz byli krupy, ſnye a deſſt?[39]) ale Suſede wſſeczko mi gynak rzekli. A tak ſtraku zabil A[40]) kdyzz Straku zabyl geſt, wezrzew na wiſokoſt domu y vzrzel dyeru a rzebrzik. A ynhed po tom rzyebrziku[41]) nahoru geſt wſſel, a na ſtrzieſſe ſud plny wody a male kamenyczzko a pyeſſek nalezl geſt. A tu ynhed leſt ſwe zzeny poznal,[42]) a hlaſem welikym wolaſſe a rzka: Byeda mńye, zze ſkrze ſlowo zzeny ſwe[43]) mu mylu Straku zabil ſem,[44]) geſſto geſt bylo[45]) me vtieſſenye. A ynhed do gyne zemye gel, a wiecz ſye zaſie[46]) k ſwe zzenye newratill.

LXXVII.

O Rytierzi a o zzenye.[1])

Rytyerz nyekteraky ſtary, ale ſprawedlywy, pannu mladu a pyeknu ſobie za zzenu poyal. I[2]) Stalo ſye geſt, zze trzi leta ſpolu byli a yzzadneho[3]) plodu nemyeli. Tehdy geden den ſtalo ſyc geſt,[4]) kdyzz tato mlada pany do koſtela ſſla geſt, a[5]) matye gegye gi potkala a rzekla gi: O myla dczi, kterak geſt tobie? A ona odpowiedye: [94 a] Zle. Tolikezz by mi ſye libilo podle ſſpalku lezzeti,[6]) yako podle muzze meho; nebo yzzadneho weſele nemam

b) (pod) ſ (ps.) v.

M [16]) oneno. [17]) sch. [18]) ſwemu. [19]) Ale. [20]) sch. [21]) Nebo (sch.); Noczy teto. [22]) (tato dvě sl. sch.). [23]) wſtupime. [24]) vdielaly A. [25]) sch. [26]) Az. [27]) Straka gednak. [28]) Strako. [29]) zle ſe. [30]) ſnih. [31]) sch. [32]) wztazaw ſe. [33]) (tato dvè sl. sch.). [34]) sch. [35]) ſkrze lez zenu mu. [36]) Otpowiedie, gemu (sch.). [37]) Wij Boh. [38]) I — k ny (sch.). [39]) krupy Snieh a deſſt byli. [40]) sch. [41]) rzebrzy. [42]) poznal ſwe zeny leſt. [43]) sch. [44]) ſem zabil. [45]) byla. [46]) sch.

LXXVII. [1]) O gedne zienie gēz minila gyneᵒ milowati; (na okr.) MG. [2]) sch. [3]) nizadneho. [4]) sch. [5]) sch. [6]) ſpati nebo leżeti.

od[7]) nyeho; a protozz gineho chczi milowati. I dye gi matye: O mila dczi, B
ya y otecz twuoy dluhe ſme czzaſi[8]) ſpolu bydlili,[9]) a nykdy takeho blaznow-
ſtwie ſem ſye nedopuſtila. A dczi odpowiedie: Nebyl geſt dyw, neb gſta byla
oba mlada. Ale gyne geſt o muzzi mem, zze geſt ſtary, ſtudeny a nemoczny.
Odpowiedye matye: Powiez mi, koho chceſs milowati? Ona odpowie:[10]) Za- 5
giſte knyeze tohoto mieſta, neb ten[11]) tagemſtwie meho zgewiti neſmye. Ale
kdyzz bych gineho mylowala, ten[a]) by towaryſſom powiedyel, A tak by[12]) my
ſye poſmyewali. A protozz chci knyeze milowati. Odpowye[13]) gi matye: Po-
ſluchay rady me. Starzitſ gſu welmi vkrutny, kdyzz ſye hnyewati poczznu.
Pokus muzze ſweho nayprwe, a bude-litſ[14]) to moczi progiti, knyeze tehdy 10
teprw[15]) miluy. A ona odpowye:[16]) Pro tye to chczi vczzinyti. ale powiez[17])
mi, na czzem geho pokuſim? A ona odpowye:[18]) Drzewo, kterezz on w nowie
ſſtyepowal, podrub gye a w uoheń[19]) wlozz. A dczi dye: Yat to vczzynym.[20])
Potom rytyerz na low gel, a[21]) pany rzekla zahradlnykom:[22]) Ay, pan muoy,
kdyzz przigede, bude ſtuden. Poďme do zahrady, a nyektere[23]) drzewo ſetny 15
a oheń vczziń, aby ſye pan muoy mohl zhrzieti. Zahradnyk ſekeru wzal,
y zde y onde hledage w zahradye. a[24]) na kratcze ona ſekeru wzala a drzewuo
ſrubila a w oheń wlozzila.[25]) Druhy den opiet matye gi[26]) potkala, y dye
[94 b] k materzi: O mila matko, mylowatiſ chci, Nebſ gſem vczzynyla, yakzz
gſi[27]) kazala. I dye gi[28]) matye: O myla dczi![29]) Geſſtie pro laſku otcze 20
ſweho[30]) gednu geho pokuſs! A ona odpowiedye:[31]) Na czzem geho mam
pokuſiti? A ona odpowie:[32]) Maleho pſika ma, kterehozz welmi miluge; toho
gemu zaby, A budeſſ-li pak vgiti geho hnyewu[33]) moczi, tehdy knyeze myluy.
A[34]) kdyzz ſye nocz prziblizzi, a lozze zlatohlawem a hedwabim okraſſleno
byeſſye, Tehdy pſik do komory wgide a na lozze wſkoczzi, yakozz geſt byll 25
przywikl. a[35]) pany geho gey[36]) za nohy zadnye wzala a o ſtyenu gim vderzila,
azz geſt[37]) vmrzel. Rytierz to vzrzew rzekl geſt: O neſſlechetna zzeno, proczs
pſika przede mnu zabila? A ona odpowie gemu:[38]) Dobrze widiſs, zze lozze
naſſe geſt drahym ruchem[39]) okraſſleno, a[40]) pſik z blata prziſſed[41]) rucho
wſſeczko[42]) zblatil. a tak[43]) poczzala plakati. A[44]) Rytierz dye[45]) gi: Przieſtań 30
plakati,[46]) nebof tobie[47]) nynye odpuſtim.[48]) Trzietie prziſſla k materzi a[49])
rzkuczi: O mila[50]) matko, mnye geſt muka welika przes tak dluhy czzas
bez knyeze my byti; nebs mi rzekla a[51]) ſlibila, zze mne wiece nebudeſs
treſktati. Powiez mi, na czzem bich geho trzietie pokuſila?[52]) A ona gi[53])
dye: W nedyeli chcze myeti muzz twuoy[54]) hody, a mnoho wladyk ſzowe,[55]) 35

---

[a]) (za tím ps.) by my (přetrž. a podtečk.).

[7]) wedle. [8]) sch. [9]) byli. [10]) odpowiedie. [11]) sch. [12]) a tak zeby. [13]) Odpowiedie. M
[14]) Nebudelyt; a (sch.). [15]) (tato dvě sl. sch.). [16]) odpowiedie. [17]) rzczy. [18]) odpowiedie. [19]) wo-
hen. [20]) JA to chczy vcziniti. [21]) sch. [22]) zahradnikowi. [23]) niekake. [24]) sch. [25]) wrhla.
[26]) gy matie gegy. [27]) Milowati chczy knieze Vczinilat ſem yakozs mi. [28]) sch. [29]) dczy
mila. [30]) tweho. [31]) ona opiet otpowie. [32]) odpowiedie. [33]) (tato dvě sl. sch.). [34]) sch.
[35]) sch. [36]) sch. [37]) y. [38]) sch. [39]) z draheho Rucha. [40]) sch. [41]) przyſſel a. [42]) naſſe. [43]) ona.
[44]) sch. [45]) rzekl. [46]) Plakanij przeſtan. [47]) Tobiet; Nebot (sch.). [48]) odpuſſtim. [49]) sch.
[50]) sch. [51]) y. [52]) po trzetij wzkuſyla. [53]) sch. [54]) muz twoy mieti. [55]) zuowe.

B muzzow y zzen; a[56]) budem tu wſſichny. A kdyzz wſſichny tu budem zſazeny, a ſtuol pln bude[57]) krmi a pitye, Tehdy taynye kliczz ſwuoy na konczi vbruſa[58]) przywiezz a rczi tato[59]) ſlowa: Ay, [95 a] kterak zle pamyeti ya ſem; nozze ſweho w komorze ſem nechala. A tak[60]) z ſtolicze ſwe chutnye wſtań a vbrus ſe wſſemy krmyemy y ſ pitim dolow ſtrhny. A kdyzz pak tu[61]) bitye vgdeſs, tepruw knyeze nebo kterehozz kolywiek chceſs, myluy. Tehy[b]) [62]) kdyzz wſſichny za ſtolem poſazeny byechu, a krmye y wyna byla gſu na ſtuol poſtawena,[63]) ona brzo wſtala geſt[64]) a wſſeczko na zemi ſtrhla. kofliky zlate y ſtrzyebrne y gyne nadobye na zemi lezzalo geſt y krmye. Tehdy[65]) rytierz giſtie wiecze zamutil ſye geſt,[66]) nezz by rzieczi mohl, a hanbu weliku trpiel geſt. A ynhed nowy vbrus a[67]) gyne wſſeczko nowe kazal przineſti, a ſ[68]) weliku radoſti wſſeczky obwefelil geſt a proſſye,[69]) aby krmye ſſtyedrzie brali a pili. A tak wſſichny byli ſu wefeli a wſſichny naſiczeny gſu.[70]) A dokonawſſye ty hody tomu rytierzi wſſichny dyeky[71]) wzdaly gſu. A[72]) kdyzz bylo rano, pobyw v mſſe domow ſſel a zawolati kazal ſobie [3]) holiczze, y[c]) [74]) rzekl gemu: Poď po mńye![75]) a do komory wſſel a k lozzi, kdezz pany lezzieſſie,[76]) przi-ſtupil a rzekl geſt: Wſtań brzo! A ona dye k nyemu:[77]) Nenye hodyny trzietie, pane, k czzemu wſtati mam? A on odpowiedye gi: Chczi,[78]) aby krew puſtyela ſ uobu pazzdi. A ona odpowie gemu:[79]) Pane, nykdy ſem nepuſſtiela. A on dye: Prawda geſt. A protozz blazńyczze gſi. A zdali nepomnyſs, czos mi[80]) vczzynyla? Nayprwe drzewuo gſi[81]) mi ſrubila, Druhe gſi mi[82]) pſa zabila, a wczzerayſſyeho dne na hanbu gſi[83]) mi vbrus s ſtolu ſtrhla.[84]) A po-czatek to[85]) geſt po [95 b] ruſſenye krwe twe. A protozz to poruſſenye wy-puſtiti chczi, aby ańy[86]) mne ańy ſebe potom nepohanyela. Tehdy[87]) ona placzzicz wſtala geſt[88]) a rucze zdwihnucz rzekla: Pane, ſmyluy ſye nade mnu. A[89]) on odpowie gi:[90]) Neroď miloſrdenſtwie proſiti, gedno pazzdi ſpieſſie[91]) zdwihny, att[92]) krew ſrdcze tweho budu myeti. Ona kdyzz[d]) [93]) pazzdi zdwihla, a[94]) Rytierz dye lazebńykowi: Vderz doſti hluboko. A tak[95]) on weliku ranu gi dal, zze barwa twarnoſty[96]) promyenyla ſye gy geſt[97]) pro mnozſtwie krwe. A to vczzyńyw, rytyerz rzekl geſt:[98]) Vwiezz pazzdi. I dye opiet[99]) k ny: Wzdwihny druhu pazzdy. A ona opiet dye: O pane, ſmyluy ſye nade mnu, ay gyzz vmru. A on dye gi:[100]) To gſi pomnyeti myela, kdyzzs to zle vczzynyla. Ona druhu pazzdy zwedla,[101]) a on[102]) druhe vderzil, A krew wyſſla, zze gednak[103]) napoly mrtwa bieſſie.[104]) A on[105]) pazzdy gi[106]) vwazati kazal, A[107]) rzekl: do lozze ſweho gdi, a potom pomńy ſye

---

b) d (vynech.). c) (předěláno z) a. d) (nadepsáno).

M [56]) sch. [57]) bude pln. [58]) vbruſy. [59]) rzczy ta. [60]) (sch.). [61]) sch. [62]) Tedy ona. [63]) poſtawena byla ſu A. [64]) sch. [65]) sch. [66]) zagyſte zamutil ſe; geſt (sch.). [67]) y. [68]) sch.[69]) (tato dvě sl. sch.). [70]) sch. [71]) Dokonanij hoduow wſſiczkni dieku rytirzy tomu. [72]) sch. [73]) sch. [74]) A. [75]) Naſleduy mne. [76]) lezela. [77]) (tato dvě sl. sch.). [78]) (tato dvě sl. sch.). [79]) sch. [80]) Czo ſy mnie. [81]) Drzewos. [82]) (tato dvě sl. sch.). [83]) na hanbus. [84]) ſtrhla s ſtolu. [85]) sch. [86]) sch. [87]) sch. [88]) sch. [89]) sch. [90]) sch. [91]) Gedine ſpieſſnie Pazi. [92]) sch. [93]) (sch.); pazi. [94]) sch. [95]) (tato dvě sl. sch.). [96]) twarznoſti. [97]) geſt gi. [98]) sch. [99]) sch. [100]) sch. [101]) pazi zdwihla. [102]) sch. [103]) gednak I. [104]) byla. [105]) sch. [106]) sch. [107]) Y.

polepſſiti. A tak [108]) ona po materz ſwu poſlala. A kdyzz geſt [109]) vſlyſſala, B
radowala ſye geſt matye [110]) a prziſſla ke dczerzi. A [111]) dczera, kdyzz vzrzela
materz, rzekla geſt: [112]) O matko myla, gednak ſem vmrziela. Tehdy rzekla
gi [113]) matſe gegie: Rzekla ſem tobie, zze ſtarzi gſu vkrutny. Nykdy potom
nechtycy milowati knyeze. A ona odpowye gi: [114]) Potom yzzadneho [115]) ne- 5
budu milowati, gedno pana meho etc. [116])

LXXVIII.

O gedne wieszi ſ uobrazy. [1])

OCtauianus kralowal [2]) bohaty welmi, awſſak ſkupy, kteryzz zlata nade wſſeczky [3]) gyne zzadaſſe. W ten czzas byeſſye [96 a] w mieſtie Rzimſkem miſtr Virgilius, dokonany w umyeny czzarow. I profili gſu gyeho myeſſtyene, [4]) aby nyeczo ſlozzil, kterak by od neprzatel mohli wyſtrziezzeny byti. Tehdy 10
on ſwu chytroſti [5]) wiezzi vſtawil na wiſokoſty, [6]) a okolo nye tolik obrazow vczzynyl, kolikozz geſt bylo mudroſti [7]) na ſwietie. A w proſtrziedku vczzinill obraz, kteryzz yablko zlate w ruku [8]) drzzieſſye. a [9]) kazzdy obraz twarz ſwu k [10]) kragynye gemu dane obraczowaſſe. A kdyzzkolywiek ktera kragyna proti mieſtu Rzimſkev [11]) protywiti ſye chtiela, tehdy obraz kragynye te dany w zwon 15
zwonyla a wſſiczkny [12]) gyny rzymene to ſlyſſiecze [13]) wſſichny gſu ſye prziprawili a ſ welikym mnozſtwim [14]) k te kragynye geli. A tak yzzadna [15]) kragina nemohla tak [16]) ſkryta byti, by ſye nad rzymany mohla mſtiti, aby [17]) ſkrze obraz kragyny te nebyla zrazena. Potom miſtr Virgilius k utieſſeny chudym vczzynyl oheň weliky na nyekterakem mieſtye, aby chudi mohli ſye 20
ſhrzieti. A podle toho ohnye gednu wuodu z nyekterake ſtudnyce wychazegiczi, aby wſſichny chudi tu wodu [a]) [18]) zziczen vhaſili, a nebo aby ſye myli. podle toho ohnye A te [19]) wuody vczzynyl geſt [20]) obraz ſtoyaty geden, [21]) A na czzele geho bieſſie pſano: kto mye biti bude, [22]) pomſtu brzku nad nym wezmu. [23]) Ten obraz za mnoha leta tu geſt ſtal. Tehdy prziſſel geden, 25
a napis gye czzetl: ktozz mye biti bude, [24]) pomſtu brzku nad nym wezmu. Ten geſt myſlil: kterak ſye budeſs mſtyti ty? llepe by wierzeno bylo, bych ya tobye dall [96 b] policzzek, abych pod twyma nohama w zemi poklad nalezl. A protozz ty byti neroď ten, [25]) by tye kto vderzil. Zzak tehdy [26]) ten policzzek gemu dal, azz obraz na zemi padl a vhaſil oheň, a zahynula wuoda, 30
a yzzadneho pokladu nenalezl. A [27]) chudi pro pad obraza zamutili ſu ſye

---

[a]) nadeps.

[108]) (tato dvě sl. sch.). [109]) sch. [110]) sch. [111]) sch. [112]) sch. [113]) sch. [114]) sch. [115]) ni- M
zadneho. [116]) sch.

LXXVIII. [1]) Tuto znamenay o rozlicznych wieczech a o niekterych chytroſtech etc. [2]) w Rzymie kralowal. [3]) wſſeczko. [4]) Mieſſtiene ſu geho otazaly. [5]) byti mohly Ten miſtr chytroſtij ſwu. [6]) wyſoſti. [7]) mudrczow. [8]) w rucze. [9]) sch. [10]) sch. [11]) Rzymſkem. [12]) zwonil y wſſeczky. [13]) vſlyſſicze. [14]) lydem. [15]) nizadna. [16]) sch. [17]) By. [18]) sch. [19]) a podle te. [20]) geden. [21]) sch. [22]) bude biti. [23]) vczinim a wezmu. [24]) bude biti. [25]) sch. [26]) sch. [27]) sch.

B welmi rzkucze: Zahyń ten, ktozz geſt obraz pro ſwu ſkupoſt zkazil a nas welikeho vtyeſſenye zbawil. Potom ſeſſli gſu ſye[28]) trzie krali, kterymzz gſu rzymene mnoho newiery vczzinyli, a mezi ſebu rzekli: kterak bychom ſye mohli pomſtiti nad rzymany?[29]) I rzekli ſu: nadarmo praczugeme; dokudzz wiezzie ſ tyemy obrazi ſtogi, nycz proti nym nebudem moczi vczziniti. Tehdy wſtali gſu trzie rytyerzi a rzekli ſu: Czo nam bude dano, abychô wiezzi ſ uobrazi zruſſili? krali gſu rzekli: Czo a mnoholi zzadate? A ony gſu rzekli: Czztyrzi kadi plne zlata. A ony gſu rzekli gim:[30]) Buď wole waſſie. Tito trzie krali[31]) penyeze gſu vzeli, toczziſſto Czztyrzi kadi plne zlata, a k rzymu gſu geli. ku prwe branye zewnytrz hluboku gſu yamu vczzynyli[32]) a gednu kad plnu zlata tu zakopali A potom k druhe branye druhu kad. vczzynywſſe to doſty taynye do mieſta gſu weſſli. A ynhed Cieſarz ſye ſ nymy potkal a gye pozdrawil rzka: Odkud gſte? A ony gemu rzekli: Z daleke zemye gſme,[33]) a hadaczzi nazwany ſme,[34]) a nycz gyneho hadati nevmyeme, gedine kde[35]) zlato ſkryto geſt. A ſlyſſeli ſme o waſſi ſſlechetnoſti, A protozz gſme k wam przigeli, zdali naſſie ſluzzby zzadate. [97 a] A on dye: zkuſim was. A ony gſu rzekli: Nicz gineho neproſime za odplatu, gedyne puol ſtrany nalezzene. A on gim dye:[36]) Dobrze prawite. A ſſli gſu po Cieſarzowi azz do ſyeny. A[37]) po weczzerzi rzekli gſu k[38]) krali: Pane, aczzt ſye libi, my budeme ſpati, A nayſtarſſi z nas ktery ſen bude myeti tuto nocz, zaytra wam powyeme. A on geſt rzekl: Gdyete we gmeno[39]) bozzie, day wam buoh dobry ſen. A ony gſu ſſli a nocz tu ſ radoſti a ſmyechem[40]) gſu przieſpaly. A pak[41]) rano gſu k krali prziſſli, y dye nayſtarſſi: Pane, ſen gſem myel, zze przied prwny branu[42]) mieſta geſt yama pod zemi, w kterezzto geſt kad plna zlata ſkryta. I rzekl krall k nim:[43]) Podme w noczi a vzrzime, geſt-li prawda, czozz prawite. A[44]) kdyzz gſu k branye prziſſli, kad, kteruzz gſu byli[45]) wlozzili, wynyeli ſu. kral, kdyzz to vzrzel, radowal ſye welmi, a polowiczi gim zlata dal. I rzekl geſt druhy: Ya ſen tuto nocz[46]) budu myeti. A kdyzz[47]) rano bylo,[48]) dye: Snylo mi ſye v druhe brany o kadi plne zlata. Take trzieti Rytierz rzekl: Trzieti nocz bude mi ſye[49]) dyeti o trzieti branye. A Czztwrty o czztwrte. A v kazzde brany gednu kad zlata plnu nalezli ſu, neb gſu gye tu byli polozzili. A[50]) tehdy wſſichńy trzie byli[51]) rzekli: Pane, noczi teto bude ſye nam wſſem ſnyti, A nadyegeme ſye wiecze zlata naleznuti. I rzekl gim[52]) kral: Buoh day wam dobry ſen a vzziteczzny. A pak[53]) rano krali ſu[54]) rzekli: O pane, o dobrem ſme ſny myeli. I rzek[55]) kral gim:[56]) Powiezte mi! I rzekli ſu ge[v]: [97 b] Nam ſye geſt[57]) wſſem ſnylo, zze pod zakladem wyezzie, tu kdezz gſu obrazowe, tak mnoho lezzi zlata czziſteho, zze wſſichńy kony twuogi nevwezli by. I dye kral k ńím:[58]) Buoh toho[59]) neday,

---

M [28]) sch. [29]) nad Rzymany pomſtiti mohly. [30]) sch. [31]) trzy Rytirzy. [32]) vdielaly. [33]) sch. [34]) ſme nazwani. [35]) kdez. [36]) wecze; gim (sch.). [37]) ſyenie; A (sch.). [38]) sch. [39]) waygmeno. [40]) s ſmichem. [41]) (není těchto dvou sl.). [42]) branu prwnij. [43]) (tato dvě sl. sch.). [44]) sch. [45]) sch. [46]) nocz tuto. [47]) on. [48]) sch. [49]) ze mi ſe bude. [50]) ſu tu byly kadi polozily; A (sch.). [51]) ſu. [52]) sch. [53]) (tato dvě sl. sch.). [54]) ſu kraly. [55]) rzekl. [56]) sch. [57]) sch. [58]) (tato dvě sl. sch.). [59]) sch.

bych wiezzi zruſſil pro zlato ſ uobrazi, ſkrze ktere od neprzatel naſſich gſme B
wſſychny wyſtrzezzeny. A ony rzekli gſu gemu:[60]) My w rucze wezmeme
zaklad wiezze tak mudrze, zze kopagicze[61]) wiezzye mocznyegye[62]) ſtane, a
zlato wſſeczko budeme[63]) myeti. Ale muſi to w noczi byti, aby lide nam ne-
prziekazzeli. I rzekl gim[64]) kral: Gdyete we gmeno bozzie, a zaytra ſ wyecze
konmy k wam przigedu. A ony ſu ſſli, radugicze ſye. A w noczi poczzeli
gſu kopaty, dokudzz geſt nebyla hotowa padnuti, tak zze[65]) od myeſta gedwa
ſu[66]) byli v mili, azz wiezzye ſ uobrazi geſt[67]) padla. A tak gſu obrazowe
zruſſeny.[68]) A pak[69]) rano gſu prziſſli myeſſtyene rzimſſti, a wiezzi ſ uobrazi
zruſſenu vzrzeli ſu. wiecze nezz muozz wyerzeno byti, a[70]) zzeleli ſu a krali
rzekli gſu.[71]) A on weſſken vmyſl gim o onyech trzyech rytyerzich[72]) po-
wyedyel. A myeſtyene gſu rzekli: Skrze twu ſkupoſt zbaweny ſme wiezzie
y obrazow. A protozz twa ſkupoſt na tobye ſye ſweze. A ynhed ſu geho
wzeli, a vſta geho zlata gſu[73]) naplnili, a geho zzyweho gſu[74]) w zemi pokopali.

Duchownye:[75])

NAymyleyſſi! Czieſarz tento muozz nazwan byti kazzdy czzlowiek, ſkrze
krzeſt omyty, kteryzz ma nade wſſeczko zdrawye duſſie ſwe zzadati, A wiezzi,
toczziſſto ſrdcze ſkruſſene, k bohu pozdwihnuti, a obrazy, [98 a] toczziſſto
vzzytky ſmyſlow ſwych, k bozzi ſluzzbye przipravviti. Obraz proſtrzied wyezzye
geſt duſſie, kterazz ma drzzieti yablko zlate w rucze, toczziſſto laſku w pro-
tywnych wiecech.[76]) Take kazzdy obraz ma zwon myeti[77]) k zwuonyeny
proti neprzatelom, Toczziſſto kazzdy tiech pyet ſmyſlow ma pozdwihnuti ſkrze
przikazanye bozzie proti hrozam neprzatelſkym a dyabelſkym ſkrze zwon
zwonyenye. A tak budem wyſtrziezzeny proti neprzatelom, toczziſſto dyablom,
tyela y ſwieta. A[78]) virgilius miſtr vczzynyl obraz, na kteremzzto pſano bylo:
ktozz mye bude biti etc. Obraz tento muozz rzieczzen byti Adam, kteryzz
myel ſtudnyczi miloſrdenſtwie a oheň miloſti. Nebo tak ranyen bieſſye ſkrze
dyabla, zze ſtudnycze miloſrdenſtwie[79]) y miloſt neſmrtedlnoſti gemu odyata
byeſſie, kdyzz wſſeczko pokolenye lidſke poruſſil.[80]) Skrze trzi rytierze zna-
menawa ſye trogye wiecz, toczziſſto pycha, zzadoſt oczzi a zzadoſt tyela, ſkrze
kterezto czzlowiek czzaſto oklaman bywa. Prwny poklada kad w branye. kady
ſu ſrdcze bohatych neb mocznych w zemi ſkryta, kdyzz pycha gich zhyne
a ſeyde. A protozz hrali gſu, gedli gſu, pili gſu, a zemrzeli gſu, a do pekel
ſtupili gſu.[81]) Druha kad geſt lakomſtwye, kterezz ſkryto geſt w lakomych,
kterzizz pak mnoho zzadagi, zze tak ſami ſye zrazugi, Jakozz geſt vkazano na
Adamowi a na luciperowi. Trzietie kad geſt lakota. A protozz taczi czozz-

---

[60]) ſu rzekly; gemu (sch.). [61]) kopagycze ze. [62]) pewniegy. [63]) wſſeczkno budem. M
[64]) sch. [65]) (tato dvě sl. sch.). [66]) Gedwa ſu od miſta. [67]) sch. [68]) padli zruſſeni. [69]) (tato
dvě sl. sch. [70]) muz wierzyti; a (sch.). [71]) ſu rzekly. [72]) o oniech trzyech rytirzych gym.
[73]) sch. [74]) ſu ziweho. [75]) sch. [76]) protiwnych a w ſwatych; wiecech (sch.). [77]) zwon ten
mieti ma k zwonienij. [78]) sch. [79]) a — miloſrdenſtwie (sch.). [80]) zruſſil. [81]) ſu ſtupily.

B kolywiek dobudu, [98 b] wſſeczko v brzicho vpuſtye. A protozz Appoſſtol Swaty dye:[b] [82]) Gich buoh brzicho.[83]) Cztwrta kad geſt ſmilſtwo, ſkrze kterezto[c]) zahynugi ſilny, bohati y ſmilny. Skrze tyto Czztirzi kady mnozi zahynu y[84]) zahynuli gſu.

LXXIX.

O gednom ſluze a o zzenye gyeho.[1])

Kral nyekteraky byeſſye dywnym obyczzegem nadut, a ten myſleſſye tyela ſwatych Petra a Pawla z rzima moczi odneſti. A pohan bieſſye. kdyzz na cieſtye odpoczzywal w gednom mieſtie, I rzekl geſt ſluzzebnykowi ſwemu: Nalezny mi pyeknu zzev, atf ſe mnu ſpi tuto nocz, A czozz bude chtieti, dam gi. Sluzzebnyk to vſlyſſaw, vſkupil ſye geſt na penyeze, a zzenu ſwu proti wuoli geho w noczi na lozze kralowo wedl geſt.[2]) A rano geſt rzekl ſluzzebnykowi ſwemu: Otewrzi okno, att opatrzim kraſu twarzi[3]) zzeny teto, a teprw daſs gi Tiſicz zlatych. A[4]) kdyzz geſt kral vzrzel, zze zzena ſluzzebnykowa[5]) byla geſt, I rzekl geſt: O neſſlechetny, proczz pro taky penyez zzenu gſi ſwu pohanyel? nebs mi gi dal bez meho wyedyenye.[6]) Wygdi brzo z kralowſtwie meho, nebo budeſſ-li dele przebywati za mnu,[7]) ſmrti ohawnu zatratim tye. A[8]) on vſlyſſaw to z kralowſtwie geſt wyſſel. A[9]) kral, dokudz geſt byl zzyw,[10]) zzenu geho w czzeſt myel geſt[11]) a ſradoſti gi drzzal geſt.[12]) Potom drzeweрzyeczzeny kral weliky zaſtup ſebral a rzim oblehl tak dluho, zze rzimene chtieli gſu gev dati tyela ſwatych Petra a Pawla, aby odgel od mieſta. I[13]) bieſſe toho czzaſu v myeſtye Rzimſkem ſedm mudrczow. y[14]) prziſſli gſu [99 a] mieſſtyene k nim, I rzekli gſu: Czo vczzynyme? mieſto geſt w nebezpeczznem ztraczeny, ale muſime gim tyela wydati. I[15]) rzekl geſt gim[16]) prwny mudrziecz: Zachowam mieſto y tyela za geden den waſſic.[17]) Rzekl take[18]) druhy mudrziecz: take ya zachowam druhy den. A tak wſſichny rzekli gſu porzad. kral poczzina ſye mieſtu protywiti. Prwny miſtr poczzal o pokogi mluwiti, A tak mudrzie poczzal mluwiti o pokogi, tak[19]) zze kral[20]) ten den opuſtil boy. A tak kazzdy[21]) geden po druhem geden den zachowal gim,[22]) azz na poſlednycho prziſſlo. Tehdy prziſſli gſu mieſtyene k tomu giſtemu mudrczi rzkucze: O mily miſtrze, kral prziſahl, zze zaytra chcze mieſto mieti, nebo wſſiczkny zemrzeme. zproſt nas, yakozz gſu twogi towarziſſye vczzinili. A on geſt rzekl:[23]) Nerodte ſye bati. Zaytrzyeyſſi den vczzynim, zze kral ſ ſwym zaſtupem vteczze. Tehdy[24]) miſtr nyekteraku ſukny nalezl welmi dywnu, magye na ſukny perzye pawye[25]) a male zwoneczzky a gyne

---

b) Appoſſtol — dye (červ. podtrž.). c) (m.) z (ps.) l (oprav.).

M [82]) Swaty (sch); prawij. [83]) Brzycho geſt. [84]) zahynugy a.

LXXIX. [1]) (bez náp.). [2]) gt wedl. [3]) kraſu gegy twarznoſti. [4]) sch. [5]) ſluzebnika. [6]) wiedomij. [7]) (tato dvě sl. sch.). [8]) sch. [9]) sch. [10]) ziw byl. [11]) gt w czieſt miel. [12]) sch. [13]) sch. [14]) sch. [15]) wydati gym; I (sch.). [16]) sch. [17]) sch. [18]) sch. [19]) o pokogy mluwiti; tak (sch.). [20]) sch. [21]) kazdy den. [22]) geden — gim (sch.) [23]) rzekl geſt. [24]) sch. [25]) pawowe.

perzie ptakow gynych a oczaſi ſwynſke. A tak[26]) ſe dwiema meczzoma B
czziſtyma na naywyſſi wiezzi mieſta wſtupil, tu ḳdezz kral ſe wſſim ſwym[27])
zaſtupem geho widieti mohl. I[28]) poczzal y ſem y tam ſye[29]) hybati, a dywnym
obyczzegem ſtkwieſſye ſye perzie, a dwa meczze w uſtech drzzel. A[30]) nye-
kterzi to z zaſtupu[31]) kralowa vzrzewſſe[a]) rzekli gſu k kralowi:[32]) O krali,
zdali[33]) newidite na wiſokoſti wiczze gednu dywnu wiecz? A on odpowye
gim:[34]) Dobrzie wizi, ale czo by bylo, [99 b] zagiſte newyem. A ony gſu
rzekli k krali:[35]) Boh krzieſtyanſky geſt, kteryzz geſt ſ nebe ſſtupill, kteryzz
tyema dwiema meczzoma nas wſſeczky ztepe, budeme-li zde dele. A[36]) kral
vſlyſſew to,[37]) bal ſye geſt[38]) a rzekl geſt: Czo vczzynyme? A ony odpo-
wiedieli gemu:[39]) Nenyet naſſeho gednoho dne zde odpoczzynutie,[40]) gedno
wſſichny ſ tohoto mieſta odgedme, aby buoh gich nas wſſech nezabil tyemato
dwiema meczzoma. A tak[41]) kral ſe wſſim ſwym zaſtupem odgel geſt. A[42])
rzymene to vzrzewſſie a prziprawywſſe ſye geli gſu po nych a krale gſu za-
bili y mnohe gyne. A tak ſkrze chytroſt mudrczow kral ten[43]) przemozzen geſt.

Duchownye takto:[44])

NAymileyſſi! kral tento naduty geſt dyabel, kteryzz pro pychu ſ nebes
ſtrczzen geſt a[45]) bohu ſye nechtyel[46]) pokorziti, a welmi mnoho, zze da
zzenu, toczziſſto duſſy ku podobenſtwi bozſkemu ſtworzenu.[47]) a duſſe mnoho
nenawidi hroz. Ale dyabel ſkrze zaſtup mnohy,[48]) w kterych ſye czzlowiek
kocha, yakozzto geſt pycha, lakomſtwie, lakota, ſmilſtwuo. A ſ tyem zaſtupem
chcze odgieti tiela ſwatych petra a pawla, toczziſſto ſrdce dobrych lidi, aby
w lonu ſwem ſpali. Czo ma czzlowiek vczziniti? zawolati ſedm mudrczow,
toczziſſto ſedm ſkutkow miloſrdnych, ſkrze kterezzto czzlowiek muozz geho
przyemoczi. A proto geden[49]) mudrziecz, toczziſſto almuzzna, obleczze ſye
w rucho, toczziſſto[50]) ſ poſtem a ſ[51]) modlitbu, a wezme[52]) dwa meczze
ſtkwuczie. Skrze tyto meczze znamenay miloſt buozzi a [100 a] blizznyeho
ſweho, ſkrze ktere dyabel odehnan bywa.[53]) A mame take[54]) wiſoko wſtupiti,
toczziſſto ſkrze cztnoſt, A mamy ſye hybati y[55]) ſem y tam, toczziſſto z gedne
cztnoſti do druhe. A tak zzywuot wiecczny budem myeti.

LXXX.

O ſedmy mudrczych.[1])

NYekteraky Cieſarz Rzimſky kralowal geſt, kteryzzto[2]) s ſebu myel
ſedm mudrczow, ſkrze kterezzto wſſeczko Cieſarzſtwye zprawowano geſt.

---

[a]) (ps.) vzrzewſſe kralowa (naznač. přemístění).

[26]) take. [27]) sch. [28]) sch. [29]) poczial ſe y ſem y tam. [30]) sch. [31]) Niektery to z zaſtupa. M
[32]) kraly; k (sch.) [33]) y zdaly. [34]) odpowiedie; gim (sch.). [35]) (tato dvě sl. sch.). [36]) sch.
[37]) sch. [38]) sch. [39]) sch. [40]) Odpoczinucze. [41]) (tato dvě sl. sch.). [42]) sch. [43]) sch. [44]) sch.
[45]) a pro pychu. [46]) nechcze ſe Bohu. [47]) ſtworzenych. [48]) muzſky. [49]) protoz gt. [50]) totiz.
[51]) sch. [52]) (tato dvě sl. sch.). [53]) sch. [54]) sch. [55]) sch.

LXXX. [1]) O ſedmi mudrczych a o dietieti. [2]) kteryz.

B A tyech[3]) ſedm mudrczow ſkrze czzary zgednali gſu, zze Cieſarz w ſieńy yaſnyc a dobrze widieti mohl, A zewnytrzz ſieny aby nycz newidiel, neb[4]) ſlep byll geſt.[5]) A tyech[6]) ſedm mudrczow zgednali gſu vſtawenye pod pokutu,[7]) aby ktozzkolywiek ſen by widyel, aby k ńym ſ hrzywnu zlata prziſſel a wylozzenyc ſna od ńych abych obdrzzal.[8]) A tak na te czeſtye wieczzi hoynoſt myeli gſu nezzli Cieſarz. Tehdy geden den Cieſarz s Cieſarzowu za ſtolem ſedyel geſt a plakal geſt vkrutnyc. I dye Cieſarzowa gemu: O Cieſarzi, pro kteru wiecz zamutila ſye geſt duſſe twa? A on gi rzekl: O pany, a[9]) zdali mi nenye tyezzka potrzieba a[10]) przicczina, zze gedne[11]) w ſieny widyeti[12]) mohu a ginde nycz?[13]) A ona rzekla gemu:[14]) O Cieſarzi, ſedm mudrczow w ſwem kralowſtwi maſs, ſkrze kterezzto wſſeczko kralowſtwie ſye zprawuge. Protozz[15]) poſſli po nye a nemocz ſwu gim powiez, przikazze gim pod pokutu ſmrti,[16]) aby mudroſt ſwu przilozzili, aby zewnytrz ſyeny tak yaſnyc widyel yako wnytrz. A tak, yakozz mi ſye zda, zze zrak ſwuoy budeſs myeti. A on ynhed po ſedm mudrczow poſlal, A ony ſu [100 b] ynhed prziſſli. I[17]) rzekl gim Cieſarz: Swyedomo wam geſt, zze wnytrz w[18]) ſyeny dobrze wydim, ale zewnytrz ſlep ſem. A protozz gdyete pod vlozzenim ſmrti zzywota waſſeho, abych zrak ſwuoy zewnytrz ſyeny ya mohl myety, a nebo ſmrti ohawnu was potupim. A ony gſu rzekli: Pane, neſnadne wieczi zzadaſs, A wſſak za deſet dny day nam[19]) prodlenyc, a den deſaty tobie[20]) odpowiemc. A on rzekl k nym:[21]) Dobrze mi ſye to libi. A tak[22]) ony ſami w ſobie myſlili gſu, A nykterak gſu nemohli[23]) wymyſliti, aby kral mohl widyeti zewnytrz ſyeńy. Po czeſarzſtwi gſu poczzeli[24]) choditi zde y onde, zda by koho mohli naleznuti, kto by gim tomu poraditi mohl neb[25]) vmyel. I[26]) ſtalo ſye geſt, zze do[27]) niekterakeho mieſta prziſſli gſu, A dyeti na vliczi ſedyeczc[28]) a hragiczc widyeli[29]) ſu, zze czzlowiek nyekteraky ſ hrzywnu zlata k mudrczom prziſſel geſt a rzekl: O mili miſtrzi! Tuto nocz ſen gſem myél,[30]) a ten mi wylozzte, a wam zlata wedle[31]) vſtawenyc dam. A tak[32]) nyekterake dyetie, kdyzz geſt to vſlyſſalo, rzeklo gemu: Nerod gim zlata dati, Ale powiez mi ſen, a yaſ gey tobie wylozzim. A on geſt rzekl: Tuto nocz widyel ſem, zze vproſtrzed ſadu meho ſtudnyczc ſye vkazala, od kterezzto toliko potokow teklo geſt, zze weſſken ſad muoy byl geſt pln wuody. Rzeklo gemu dyetie: Gdi do domu ſweho a wezmi motyku, a na tom mieſtye giſtem[33]) kopay, a tak weliky poklad nalezneſs, zze ty y weſſken rod twuoy bohati budete. A tak[34]) on domow geſt ſſel, a poklad welmi weliky nalezl geſt,[a]) tak[35]) zze on y wſſichny [101 a] geho przietele byli gſu bohati. A on dyetieti

[a]) (za tím ps.) zz (přetrž.).

M [3]) ĝt zprawowano A tiechto. [4]) Ale. [5]) ĝt byl. [6]) Tiechto; A (sch.). [7]) pod pokutu vſtawenij. [8]) przyſſel s hrzywnu zlata a z wykladu ſnu od nich obdrzial. [9]) sch. [10]) (tato dvě sl. sch.). [11]) gedno. [12]) wiedieti. [13]) a – nycz (sch.). [14]) sch. [15]) ſe zprawuge kralowſtwij; Protozz (sch.). [16]) pod pokuty ſmrti gym przykaze. [17]) sch. [18]) sch. [19]) day nam Za deſet dnij. [20]) deſaty den; tobie (sch.). [21]) (tato dvě sl. sch.). [22]) sch. [23]) nemohly ſu. [24]) Poczicly ſu. [25]) (tato dvě sl. sch.). [26]) sch. [27]) v. [28]) ſtogicze. [29]) nalezly ſu a widiely. [30]) Sen tuto nocz miel ſem. [31]) podle. [32]) (tato dvě sl. sch.). [33]) gyſtem miſtie. [34]) (tato dvě sl. sch.). [35]) On geſt domow gel a tak welmi welyky poklad nalezl ze.

hrzywnu zlata dal geſt. A on rzekl geſt: Bozze neday toho,[36]) bych penyeze wzal. Gdi a proſs boha za mye. A[37]) mudrczi, kdyzz gſu to vſlyſſeli, rzekli gſu dyetieti: O mile dyetyatko, ktere gieſt gmeno twe? A on[38]) geſt rzeklo: Mertlin mi dyegi. A ony rzku gemu:[39]) Dobrze ſme widieli, zze welika mudroſt geſt w tobie, y radi bychô tobie gedno propowiedyeli,[40]) by nam mohlo prawdu powiedyeti. A ono gim dye:[41]) Propowiczte! Pan naſs Cziefarz, dokudzz[42]) w ſieńy bydli, dobrze widi, ale zewnytrz ſyeny ſlep geſt. By wiedyel prziczzynu teto ſlepoty powiedyeti a lekarzſtwie przilozziti, odplatu podobnu dali bychom[43]) tobie. A on rzekl gim:[44]) Oboge wiem dobrzie. A tak gſu geho k Cziefarzowi[45]) przywedli. I[46]) rzekl geſt[47]) Cziefarz dyetyeti: Vmyeſſ-li ty mnye lekarzſtwie me ſlepoty dati? A on rzekl: y owſſem, pane. I rzekl geſt[48]) k Cziefarzowi: Taynye do komory weydyeme, pane,[49]) ty a ya a Cziefarzowa, a wam powyem, czo mate vczziñiti. A tak[50]) w komoru ſu weſſli, a mudrczi zewnytrz ſyeny oſtachu. A[51]) kdyzz dyetie lozze Cziefarzowo vzrzelo geſt, zawolalo geſt ſluzzebnykow a rzeklo geſt k ním: Brzo wſſeczko lozze[52]) odneſte a dywne vzrzite. A[53]) kdyzz lozzie bylo geſt odneſeno, pod lozzem byla geſt nyekteraka ſtudnycze,[54]) magiczi ſedm pramenow wruczich. I dye k Cziefarzowi:[55]) Ay, kterak dluho tato ſtudnycze pod lozzem waſſim bude, dotud[56]) zraku ſweho zewnytrz ſyeny nykdy nebudeſs [101 b] myeti. Tehdy[57]) Cziefarz dywil ſye geſt dyetyeti a rzekl geſt k nyemu:[58]) Czzim tato ſtudnycze zatraczena muozz[59]) byti? A on rzekl k Cziefarzowi:[60]) Toliko ſkrze gednu wiecz, a gynak nycz. I[61]) rzekl geſt[62]) Cziefarz: Powiez mi, kterym obyczzegem? Rzeklo dyetie k nyemu:[b])[63]) Sedm pramenow wruczich ty[64]) nemohu ginak vhaſſeny byti, gedno gednyem[65]) obyczzegem a chytroſti tyechto ſedmi[66]) mudrczow, kterezz mate. kterzizzto[67]) zlym obyczzegem, chytroſti a czzary ſwymy[68]) was zewnytrz ſyenye gſu vczzinyli ſlepa, a lekarſtwie przilozziti nevmyegi. A chczete-li[69]) vhaſiti prameny, kazzte ſtyeti hlawu prwnyemu Miſtrowi a vzrzite, zze prwńy pramen bude vhaſſen. Potom druheho miſtra, A[c]) azz[70]) wſſeczky porżad hlawy gich[71]) budu ſtaty, tehdy vzrzite, zze wſſichny[72]) pramenowe ſye zkazie, a ſtudnycze zhyne. I rzeklo dyetie, kdyzz gſu to wſſye vczzynyli, k Cziefarzowi:[73]) Gyzz na koń wſedte a wen z ſyeny wygedemy. A[74]) kdyzz gſu wen wygyeli, czziſty geſt zrak Cziefarz[75]) myel, a[76]) radowal ſye geſt o[77]) dyetyeti, a[78]) dczeru ſwu gemu[79]) za zzenu dal za to.[80])

---

b) kny (slabě přetrž., nadeps.) y. c) (nadeps.).

[36]) sch. [37]) sch. [38]) ono. [39]) rzekly; gemu (sch.). [40]) Gedno bychom tobie radi powiediely. [41]) rzeklo; gim (sch.). [42]) dokadz. [43]) bychme. [44]) sch. [45]) A geho ſu k czyſarzy. [46]) sch. [47]) sch. [48]) sch. [49]) sch. [50]) (tato dvě sl. sch.). [51]) ſtachu; A (sch.). [52]) lozie wſſeczko. [53]) sch. [54]) ſtudnicze niekterakka. [55]) I Cziefarzowi (sch.). [56]) sch. [57]) sch. [58]) (tato dvě sl. sch.). [59]) moz zatraczena. [60]) (tato dvě sl sch.). [61]) sch. [62]) sch. [63]) (tato dvě sl. sch.). [64]) sch. [65]) gedne gedinym. [66]) ſedm. [67]) Tyto. [68]) a chytroſtij czary; ſwymi (sch.). [69]) Acz chczete. [70]) Az tak. [71]) Az wſſeczky gych hlawy. [72]) Kdyz to vczinite wſſiczkni. [73]) (Místo) I rzeklo — k Cziefarzowi: A kdyz ſe to ſtalo Rzeklo ditie. [74]) sch. [75]) sch. [76]) sch. [77]) A. [78]) sch. [79]) sch. [80]) (tato dvě sl. sch.).

M

Nuzz pak duchownye takto:[81])

B NAymileyſſi! Skrze tyto mudrcze mozzem[82]) znamenati[83]) ſedm hrzyechow ſmrtedlnych,[84]) kterzizz oſlepugi czzlowieka y[85]) pohanyegi kralowſtwie tak tyeleſtnyc, yakozz[86]) duchownyc. Czo pak[87]) ma vczzynyti czzlowiek? ma plakati, yakozz[d]) geſt vczzynyl Cieſarz, y take ma[88]) zzeleti. A yakozto Mertlin[89]) tak rzieczzeny gemu zrak nawra [102 a] til, Takezz rozumny zpowiedlnyk, kteryzz ma wńyti w komoru ſrdcze tweho, A lozzc zzywota zleho ſkrze pokanyc odelnati. Tak[89]) nalezne ſtudńyczi, toczziſſto dyabla, s ſedmi prameny[90]) wruczymy, toczziſſto ſmrtedlnymy[91]) hrziechy przebywagiczyeho. Czozz ma vczzynyeno byti? Zagiſte ſtyeti hlawu prwnyemu miſtrowi, toczziſſto hlawu pychy ſkrze meczz pokory, hlawu ſmilſtwie ſkrze meczz czziſtoty, Potom hlawu lakomſtwie ſkrze meczz almuzzny. A tak o gynych hrzieſſyech. A[92]) kdyzz to vczziniſs, bez pochybenyc ſtudnyczc s ſedmi prameny zahyne. A tak zrak[93]) budeſs myeti a wezmeſs zzywot wieczzny.

LXXXI.

O gednom Cziefarzi.[1])

Byl[2]) nyekteraky Cieſarz, kteryzz vſtawil za zakon, zze ktozz by kolywiek chtiel[3]) gemu ſluzziti, myel by trzi rany na ſyenne dwerze dati,[4]) a geho by Cieſarz w ſluzzbu przyyal. I[5]) przijſel nyekteraky Abibas tak rzieczzeny ke dwerzom ſyenńym, a trzi rany vczinil. a[6]) wratny geho puſtil,[7]) kteryzz geſt od Cieſarze ſluzzby profil. I dye gemu[8]) Cieſarzz: Czzim ty mi ſluzziti vmyeſs? A on rzekl geſt: Pane, pieti ſluzzbamy. Prwny, zze vmyem bdieti, kdyzz gyny ſpyc; Druhu,[9]) zzc vmyem poznati dobre pitie; Trzieti,[a]) zzeſt[10]) vmyem lidi pozwati na hody; Czztwrtu,[11]) zze vmyem oheń vczzyńyti bez dymu; Patu, zzeſt[12]) vmyem lidy nauczziti, zzc bez ſtrachu puoydu do ze [102 b] myc ſwate a zaſie[13]) ſyc wratye. I[14]) rzekl geſt[15]) Cieſarz: Titoſ[16]) gſu dobre ſluzzby, ty oſtaneſs ſc mnu. I[17]) vſtawil geho wladarzem ſweho wſſeho[18]) kralowſtwie. A on letye, kdyzz gſu gyny ſpali a odpoczzywali, on geſt wzzdy dyelal. A[19]) czozzkolywiek potrzebie[20]) bylo w zymye, kdyzz gſu gyny dyelali, a on odpoczzywal.[21]) Cieſarz to vzrzew zawolall gednoho

---

[d]) (na poč. začato jakési písmeno, přetrž.).

[a]) (ps.) Trzietie, e (přetrž.).

M [81]) (bez náp.). [82]) sch. [83]) znamenay. [84]) sch. [85]) a. [86]) tieleſnie yako. [87]) sch [88]) (tato dvě sl. sch.). [89]) Take. [90]) ſ prameny ſedmi. [91]) s ſedmi ſmrtedlnymi. [92]) sch. [93]) yaſny zrak.

LXXXI. [1]) O gednom Sluze; (na okraji:) Trinytatis v S° petra ſem kazal 78. [2]) Bll gt. [3]) ktoz kolywiek chtielby. [4]) vderziti. [5]) poyal neb przyial; I (sch.). [6]) sch. [7]) puſtil geho. [8]) Wecze; I gemu (sch.). [9]) Druhat gt. [10]) Trzetij gt Ze. [11]) A cztwte. [12]) Pate gt ze. [13]) sch. [14]) wratij ſe; I (sch.). [15]) sch. [16]) Tot. [17]) sch. [18]) sch. [19]) kdyzz — A (sch.). [20]) czozkoly potrzbij. [21]) gynij ſpaly a otpocziwaly wzdy dielal A czozkoly potrzebij bylo w zymie kdyz ſu gynij dielaly On odpocziwal.

z komornykow ſwych a rzekl: Wezmi koſlik muoy a wli weń oczta, wyna a B
mſtu, a day gemu piti, a vzrzime,[22]) czotť dye. A [23]) kdyzz geſt okuſil, rzekl:
bylo geſt dobre, geſt dobre a bude dobre, To geſt, dobry oczet czzaſu ſweho
byl geſt, Ale wino geſt welmi dobre, a [24]) meſt bude welmi [25]) dobry. Tehdy [26])
Cieſarz rzekl: Gdi, pozoweſs mnohe przately naſſie, atť nynye tuto Nedieli
budu ſ namy gieſti. A on geſt pak [27]) pozwal neprzatel Cieſarzowych, a na-
plnyena geſt gich [28]) ſeń; aczz [b]) [29]) gſu nebyli vhlawny neprzietele, ale wſſak
gſu wzzdyczky Czyeſarzowi [30]) vtrhali a nebyli ſu hotowi w ſłużbu gemu.
A kdyzz Cieſarz vzrzel, rozhnyewal ſye geſt a zawolal Abibam a rzekl gemu:
A zdalis ty mi nerzekl, zze by vmyel hoſti zwati na hody? A ted [31]) ſem
tobye rzekl,[32]) aby pozwal przatel, a ty pak pozwal gſi mych neprzatel.[33])
A on odpowie: [34]) Pane, na kazzdy den przietele waſſi k wam przigedu, ale
neprzietele ne tak.[35]) A protozz ſem gich [36]) pozwal pro dobre hody twe,
nebo [37]) [103 a] z neprzatel twych budu przietele twuogy. A tak ſye ſtalo,
zze [38]) kterzizz gſu tu byli, potom we wſſem krali hotowi byli.[39]) I rzekl Cie-
ſarz k nyemu: [40]) Naplń czztwrtu ſluzzbu. A on dye gemu: [41]) Hotow ſem.
I [42]) myegieſſe drwa ſlunczem ſuſſena, tak zze [43]) kterak brzo oheń nalozzil,
tak ynhed [44]) yaſny oheń byl [45]) a bez dymu, Tak zze Cieſarz ſye ſhrzyel [46])
ſ ſluzzebnyky ſwymy y ſ przately. Potom rzekl Abibas: kteryzzkolywiek chcze
giti [47]) do zemye ſwate, naſſleduyte mye k brziehu morzſkemu. a tak [48]) mnozi
gſu geho naſledowali. A kdyzz gſu k morzi przisſli, rzekl geſt k lidu: Nay-
myleyſſi! widite-li, czo ya widim? A ony rzku ge[v]: [49]) Newidime. A on gim
rzekl: Ay, dyera welika w uonom brzieze geſt, w kteremzzto ptak wzzdy [50])
odpoczzywa w hnyezdye ſwem. A [51]) przirozenye toho ptaka [52]) geſt, zze do-
kawadżz ſedi w hnyezdye, wſſeczko morze geſt v pokogy, tak zze [53]) kazzdy
mozz gyeti [54]) przeſ morze bezpeczznye. Ale kdyzz ptak onen wen [55]) wyleti,
wſſeczko morzie zamuti ſye.[56]) A ony ſu rzekli k nyemu: [57]) kkterak budem
moczi wyedyeti,[58]) kdyzz ptak geſt w hnyezdye, nebo wen z hnyezda? A on
geſt gim rzekl: Ptak, kteryzz geſt neprzetel geho,[59]) kteryzz czzaſto [60]) na-
neczziſti hńyezdo geho; A kdyzz tento ptak [61]) vzrzi hnyezdo neczziſte,[62])
z hnyezda wyleti. A ony gſu rzekli: kterak mozzem toho ptaka branyti? A on
dye gim: [63]) Neprzatelſky ptak ten [64]) waruget ſye berankowe krwe. A kdyzz
hnyezdo pokropeno bude krwi berankowu,[c]) [103 b] a [65]) kterak dluho geſt
w hnyezdye gedna kropye, neprzatelſky ptak neſmye nykdy prziſtupiti. A tak

---

[b]) (naps. pův.) Awſſak (přetrž.), aczz (nadeps.). [c]) (za tím ps) do (červ. přetrž.).

[22]) vzrzymet. [23]) sch. [24]) Ale. [25]) sch. [26]) sch. [27]) gedine. [28]) sch. [29]) A wſſak. [30]) Ale M
czyſarzowi ſu wzdyczky. [31]) sch. [32]) rzekl ſem; tobie (sch.). [33]) a ty — neprzatel (sch.).
[34]) rzekl. [35]) Ne tak o neprzyatelech waſſich. [36]) ge. [37]) sch. [38]) sch. [39]) kralowj byly
hotowi. [40]) (tato tři sl. sch.). [41]) gemu rzekl. [42]) sch. [43]) sch. [44]) nalozil byl; tak ynhed
(sch.). [45]) byl gt. [46]) dobrze Se zhrzel. [47]) chtij geti. [48]) (tato dvě sl. sch.). [49]) rzekly;
gemu (sch.). [50]) wzdyczky. [51]) sch. [52]) ptaka toho. [53]) Tedy. [54]) moz gyti. [55]) (tato dvě sl.
sch.). [56]) sch. [57]) (tato dvě sl. sch.). [58]) widieti. [59]) neprzytel tohoto. [60]) (tato dvě sl. sch.).
[61]) (tato dvě sl. sch.). [62]) necziste hnizdo vzrzy. [63]) sch. [64]) sch.; waruge. [65]) sch.

B ony [66]) gſu to [67]) vczziníli a [68]) bezpeczzny ſſli gſu do zemie ſwate [69]) y zaſie [70]) ſye wratili.[71]) A kdyzz Czieſarz [72]) geho [73]) vzrzel, vczżynyl geho rytyerzem [74]) na ſwem dworze.[75])

Duchownye: [76])

NAymileyſſi! Tento Czieſarz geſt otecz nebeſky, kteryzz geſt tento zakon vſtawil, zze ktozzkolywiek k wratom prziſſel a trzikrat vderzil, toczziſſto modlitwu [77]) a puoſt a almuzznu kto by czzynyl a vſtawiczznye tyem bohu zze by ſluzzil,[78]) mohl by w kralowſtwie bozzye wnyti.[79]) Ale tento chudy Abibas tak rzieczzeny geſt czzlowiek, nahy wyſſly [80]) na tento ſwiet, kteryzz na krzſſtu ſlibil bohu pyet ſluzzeb. Nayprwnye [81]) geſt bdyeti w dobrych ſkutcziech, kdyzz gyny ſpye w hrzieſſyech. Jakozz czztenye dye:[d]) Bdyete, nebo newiete, w kteru hodynu etc. Ale ſpati mame, toczziſſto od hrziechow przieſtati, kdyzz gyny bdye we zlych ſkutcziech, yakozzto zlodiegi, lotrzi, ſmylnyczi. Druha ſłużba geſt pokuſiti dobreho pitie, to [82]) geſt pokanye ſwate. Nebo dobrzie [83]) geſt tyem, kterzizz gſu zde czzyńyli pokanye za ktere hrziechy, gyzz w nebeſyech radugi ſye y kralugi. A dobre geſt,[84]) zze kterak dluho ſme w tomto zzywotie, mame czzyńyti pokanye, ſkrze kterezzto mohli bychô przigiti do kralowſtwie nebeſkeho. Nebo dobrze [85]) bude, kdyzz ſtielo w den ſudny bude oſlaweno y ſ duſſi. Trzietie ſłużba geſt [86]) zwati lidi, to geſt dati [87]) dobry przyklad a [88]) vczziti a karati a [89]) [104 a] nutiti k dobremu zzywotu. Cztwrta ſluzzba vczziniti oheń bez dymu, To geſt laſka, kteruzz kazzdy czzlowiek dluzzen geſt drzzeti bez dymu hnyewu, aby nerzekl w uſtech: Milugi ſweho blizznyeho, ale w ſrdczi lezzi hńyew.[90]) Pata ſluzzba geſt vkazowati czeſtu do zemye ſwate, toczziſs do przebytku nebeſkeho. Morzie geſt ſwiet.[91]) Nebo yakzzto [92]) morze wzzdyczky geſt w hnuti, takezz ſwiet tento gednak bohaty, gednak chudy, gednak zdrawy, gednak neduzzywy.[93]) Brzicho [94]) geſt tyelo czzlowieczzie. Ale hnyezdo geſt ſrdcze czzlowieczzie. Ptak na hnyezdye geſt duch ſwaty, kterehozzs na krzſſtu wzal. Nebo kterak dluho duch ſwaty ſ tebu przebywa, bezpeczznye mozzeſs do zzywota wyeczzneho dogiti.[95]) Ale ptak, kteryzz geſt neprzetel, geſt dyabel, kteryzz po wſſe czzaſy myſli naprznyti hńyezdo, to geſt [96]) ſrdcze, ſkrze zla myſſlenye myſli a vczzynku. Tehdy ptak, toczziſſto duch ſwaty, zewńytrż hnyezda ſrdcze tweho wyleti. Czzozz [97]) geſt pak vczzynyti? zagiſte pokropiti hnyezda ſrdcze tweho krwi berankowu, toczziſſto aby wzzdy vmuczzenye bozzie a [98]) ſwaty krzizz myel na pamyeti. A tak potô nykdy dyabel nebude moczi przigiti k tobie. A tak przideſs do zzywota wieczzneho, do kterehozz on nas dowede, genzz kraluge na wieky wiekow. Amê.[99])

[d]) kozz — dye (červ. podtrž.).

M [66]) (tato dvě sl. sch.). [67]) to ſu. [68]) A tak. [69]) do — ſwate (sch.). [70]) sch. [71]) wratily ſe. [72]) Czyſarz kdyz; A (sch.). [73]) sch. [74]) geho Rytirzem vczinil. [75]) (tato tři sl. sch.). [76]) sch. [77]) modlydby. [78]) kto by — ſluzzil (sch.). [79]) wniti vſtawicznie ſluziti. [80]) wyſſed. [81]) ſluzb Nayprwe. [82]) sch. [83]) Nebo (sch.); dobre. [84]) sch. [85]) Nebo (sch.); Dobret. [86]) (tato dvě sl. sch.). [87]) sch. [88]) sch. [89]) kazati y. [90]) hniew lezy. [91]) ſwiet tento. [92]) yakozto. [93]) nezdrawy. [94]) Brzeh. [95]) przygyti. [96]) (tato dvě sl. sch.). [97]) Czo [98]) y. [99]) genz — Amē (sch.).

LXXXII.

O gednom Chudem.[1])

Nyekteraky chudy byll w gedne wſi, kteryzz chodil rozliczzne dny po B
drzyewye do gednoho leſa we [104 b] likeho. A tak ſye ſtalo, zze wſſel
v weliku hufft toho leſu a vpadl w gednu hluboku yamu a ſſyroku, z kterezz
ńykoli nemohl wygiti. A w te yamye przi gedne ſtranye byl geſt hrozny had,
a ſ boku ſtrany druhe byli gſu mnozi hadowe. A na kazzdy den hadowe
w gednu yamu ſeſſli gſu ſye[2]) k gednomu kameny, kteryzz geſt byll v pro-
ſtrziedcze[3]) te yamy. A tak geden po druhem kamen lizali gſu, a potom wen
wyſſli gſu[4]) porzad. Potom ten[5]) had lizaſſe kamen, a tak przeſ czely den
odpoczzywal geſt. Tehdy[6]) chudy, kdyzz to widiel geſt,[7]) myſlil geſt a rzka:
Ya gieſti ańy piti nemam czo, a tak ſnad[8]) vmru. Poydu take liżat[9]) kamene
tohoto. y[10]) ſſel k[11]) kameny a poczzal lyzati a nalezl wſſeczku chut, kteruzz
geſt zzadal. A tak poſilil ſye, yako by wſſech krmi byl naſiczen. Trzieti pak[12])
den ſlyſſel geſt[13]) hrzymanye welike a hrozne, tak zze wſſichńy hadowe
z yamy wyſſli gſu. A drak po nych z yamy[a]) letyeſſye.[b])[14]) Chudy to wida
chytil ſye oczaſu drakowa. A tak tento drak geho z yamy wynefl a geho
z welike neſnaze wywrhl. I poczzal ten chudy[15]) wolati, k kteremuzzto wolany
lide prziſſli gſu a geho z leſu wywedli ſu.[16])

Duchownye:[17])

NAymyleyſſy! Tento chudy czzlowiek nah geſt[18]) wyſſel z brzicha
matezze ſwe a wſſel[19]) w les, toczziſſto na tento ſwiet, a vpadne [105 a] w dol hlu-
boky, kterak brzo vczzyńy hrzyech ſmrtedlny, kdezz lezzi v welike ſtraſti a nebo
w moczi dyabelſke. Ale hadowe, genzz ſ namy lezzye, toczziſſto wſſichńy
naſſi ſmyſlowe gedowe hrziechu. Ale drak geſt bozzie mocz, geſſto[20]) obra-
nuge hrzieſſneho czzlowieka, aby dyablowe geho nemuczzili. Jakozz prawi
Swaty Dauid: S ńym ſem w zamutcze. Ale lezzi kamen w proſtrziedcze, to
geſt kriſtus, na kteremzz wſſeczka wonye y ſladkoſt nalezena bywa, kdyzz
czzaſu zamuczeneho a ſmutneho vtoczziſſtye mame myeti k kameny tomuto,
toczziſs k kriſtowi, a toho lizati, toczziſſto[21]) nazywati ſ dobru a ſ nabozznu
modlitbu. Ale hrzymanye geſt zpowied czziſta a plna przed knyezem, kterе-
hozzto hrzymanye, toczziſſto[22]) zpowiedanye, wſſichńy hadowe trzaſu ſye, to-
czziſſto[23]) wſſichńy dyablowe ſye[24]) warugi, a naſſi wſſichny[25]) ſmyſlowe

---

[a]) (za tím ps.) wyſſel a (červ. přetrž.). [b]) (ps.) letyſeſſye, ſe (přetrž.) e (nadeps.)

LXXXII. [1]) (bez náp.) [2]) ſeſſly ſu ſe w gednu yamu. [3]) vproſtrzed. [4]) ſu tedy ſu wen M
wyſſly. [5]) sch. [6]) sch. [7]) sch. [8]) sch. [9]) lyzati. [10]) toho; y (sch.). [11]) sch. [12]) sch. [13]) sch.
[14]) letial geſt. [15]) (tato dvě sl. sch.). [16]) sch. [17]) sch. [18]) geſt czlowiek gēz nah. [19]) (tato
dvě sl. sch.). [20]) gto. [21]) totiz. [22]) (sch.). [23]) Totiz. [24]) sch. [25]) wſſichni naſſi; a (sch.).

B z proſtrziedka ſmrtedlneho hrziechu wywodye. A drak, toczziſſto mocznoſt bozzie, nas trha zewnytrz dolu, toczziſſto [26]) ſmrtedlneho hrziecha. A [27]) tehdy prelatowe koſtelńy wywedu tye z leſa, toczziſſto [28]) vwedu tye do wyeczzneho zzywota.

LXXXIII.

O gednom hagi.[1])

Byeſſye nyekteraky Cieſarz, genzz myegieſſe geden hay, W kteremzzto byeſſye gednorozzecz, k kteremuzzto zzadny [2]) neſmyel ſye priblizziti. Vſlyſſaw to Cieſarz, na przirozenye gednorozzczowuo ſye tazaſſyc.[3]) A ony gemu rzekli Zagiſte zze gednorozzecz nahe panny a czziſte welmi miluge a w zpyewany gich welmi ſye weſeli. [105 b] A tak [4]) Cieſarz kazal ynhed [5]) hledati dwu pannu pyeknu, kterezz by w Cieſarzſtwy nalezti mohli. Tehdy nalezenye gſta dwye naypyeknyeyſſye pannye, a obye w hay weſſle, dokoncze gſucz [6]) obnazzene, Gedna medenyczi, a druha mecz w ruku ſwych [7]) magicze.[8]) y poczzele [9]) ſladcze zpyewati po hagy. Vſlyſſaw to gednorozzecz przijſel k nyma a poczzal prſi gich ſati. Tehdy [10]) tye pannye toliko odpoczzywachu, azz y [11]) gednorozzecz odpoczzywal na lonye gedne pannye, kterazz medenyczi neſla. Ale panna druha, widuczi gednorozzcze ſpyecze, meczzem geho zabila. Ale druha dyeweczzka krew geho na medenyczi wzala, A te krwe kral puſtill na zlatohlawowe rucho ſwe.[12])

Duchownye: [13])

NAymileyſſi! Tento Cieſarz geſt otecz nebeſky, gednorozzecz geſt pan naſs gezus kriſtus, kteryzz byeſſe przed Narozenim bozzim [14]) welmi vkrutny. Dwie pannye Ewa a Panna [15]) Maria, kterezz obye byeſſta naze [16]) ode wſſeho hrziechu, Ewa na poczzatku, Maria w zzywotie byla geſt ſwata. Ewa meczz neſla, toczziſſto hrziech, ſkrze kteryzzto kriſtus vmrzel geſt. Ale Maria drzzala geſt medenyczi, toczziſſto [17]) zzywotek, W kteremzzto geſt poczzat kriſtus, a czzlowieczzie przirozenye przyyal geſt. Gednorozzecz, toczziſſto kriſtus, ſal geſt gych prſi. Skrze prſi mame znamenati zakon ſtary a nowy, kterezzto [18]) kriſtus ſal, toczziſſto naplnyl, kdyzz [19]) kriſtus prolil ſwu [20]) krew, [106 a] kteruzzto krwi [21]) duſſie naſſye vczzynyeny gſu czziſte yakozzto zlatohlaw [22]) k zzywotu wieczznev.

M [26]) totiz z. [27]) sch. [28]) totiz.

LXXXIII. [1]) O gednorozczy. [2]) Kteremuz yzadny; k (sch.). [3]) tazaſſe ſe. [4]) A tak (sch.). [5]) yhned kazal. [6]) sch. [7]) (tato tři sl. sch.). [8]) magycz. [9]) A pocziely. [10]) sch. [11]) sch. [12]) na purpuru take rucho. [13]) sch. [14]) ſwym. [15]) sch. [16]) biſſta obie nahe. [17]) totiz [18]) sch. [19]) sch. [20]) sch. [21]) z kterezto krwe. [22]) purpura.

LXXXIV.

O danyelowi, geſſto widiel ſlup. [1])

Daniel wydyel ſlup, kterehozzto hlawa zlata [2]) czziſteho, prſi a ramye B
z ſtrziebra,[3]) brzicho a ledwie myedyene, czzeſſky [4]) zzelezne, noh gedna [5])
ſtrana ſlozzena. Daniel tento ſlup widiel, y odyat geſt kamen bez ruku, a
zbil [6]) ſlup na nohach zzeleznych a ſlozzenych, a potrzel geſt gye a weſſken
ſlup zlamal.

Duchownye: [7])

NAymileyſſi! Tento ſlup znamenawa lidi zle a krzywe tohoto ſwieta,
w rozliczznych ſtawyech poſazene. Hlawa ſlupu byla geſt zlata dobreho, ſkrze
kterezzto znamenay pyſſna knyezzata a przately tohoto ſwieta. Skrze prſi a
ramye [8]) znamenay pokrytcze a pochlebńyky. Take ſkrze prſi mozzt [9]) ſye
znamenati czzlowieczzenſtwie nebo ſwiedomye czzlowieczzie. Skrze ramye
ſkutkowe pokrytſſti, nebo magi prſi a ramye z ſtrzebra. Neboť wolagi a kazzi
a chlubye ſye myeti ſkutky dobre a ſwate, ano w nych yzzadneho [10]) nenye.
Skrze brzicho a ledwye znamenay lidi poddane lakotye a ſmylſtwi, gichzz
brzicho buoh [11]) geſt. Taczit magi brzichy myedyene, kterzizz gedwa nyekda [12])
nebo nykdy gſu naſiczeny w ſwych neczziſtotach. Skrze czzeſky [13]) zzelezne
znamenay twrde, ſkupe a lakome, przemozzene w chudobye. Bohatczi [14]) na-
zwańy gſu czzeſſky,[15]) nebo yakozzto prawye ſlup nowy myel [106 b] by
chude zakladaţi. Ale ońytt gſu zzelezny a welmi twrdi ſkrze ſkupoſt a lakom-
ſtwie. Skrze ſtrany noh zzeleznych a ſtranu ſlozzenych znamenay zle prelaty
a zle kazatele. Nebo noha geſt poſledny vd czzlowieczzi, A protozz znamenawa
czzlowieczzêſtwye. Noha take znamenawa [16]) miloſt, A protozz noha ma geſt
miloſt,[17]) A protozz ſkrze nohy znamenawagi [18]) ſye Prelatowe a kazateli,[19])
kterzizz nad gyne lidi magi myeti znamenye miloſti a pokory gynym vkazu-
gicze. Rameno bez ruky ſ hory przieſekane geſt [20]) kriſtus, z blahoſlawene
panny narozeny bez ſemene muzſkeho. Neboť [21]) on take [22]) ztepe y zkazi
w den ſudny ſmrt [23]) wieczznu. A Protozz vczzme ſye ſ weliku ſnazznoſti ode
wſſeho ſkutku zleho hrziechu warowati ſye, aby kamen tento nas nezkazil a
neporazil ſmrti wyeczznu.

LXXXIV. [1]) (bez náp.) [2]) z zlata. [3]) ſtrzybrna. [4]) czeczyky. [5]) Noha gedne. [6]) az byl. M
[7]) sch. [8]) a ramye (sch.). [9]) moze. [10]) nizadneho. [11]) Buoh brzycho. [12]) a. [13]) czeczyky.
[14]) Bohatij. [15]) czeczky. [16]) czzlowieczzenſtwye — znamenawa (sch.). [17]) (sch.) A protozz —
miloſt. [18]) znamenawagyt. [19]) kazatele. [20]) kamen s hory bez ruky przeſekany gẽz gt.
[21]) Nebo. [22]) takowe. [23]) ſmrtij.

LXXXV.

O gednom krali, geſſto vſtawil za zakon.[1])

B JVſtinus[2]) w mieſtye rzimſkem kralowal[a]) *geſt*,[b])[3]) kteryzz vſtawil za zakon, ktozz by kolywiek kteru pannu polapyll, a kdyzz by kto gi z ruku naſilnyka toho[4]) zproſtil, aby gi ſobye[5]) za zzenu poyal, aczz by mu ſye libilo. I[6]) ſtalo ſye geſt, zze nyekteraky naſilnyk lapil gednu pannu, a wedl gi do gednoho hagye a gy poruſſil. A[7]) vczzynyw to chtyel gi zabiti. Ale ona wiſokim hlaſem zwolala. Ale[8]) rytyerz nahodu ſkrze drzewe rzieczzeny hay gedyeſſye, a hlas dyewky vſlyſſaw k ny ſye przyblyzzyw, [107 a] gy*e*,[c]) czo by bylo,[9]) tazal. A ona rzekla: O mily pane, pro miloſt[d]) bozzi pomoz mi. Tento mye polapyw, naſile mi vczzynyl[10]) a geſſtie horzie chce[11]) vczziñiti, neb[12]) mye vmyſlil zabiti. I[13]) rzekl ten draczzka: Pane, zzena ma geſt, a ode mne vtekla pro Czizolozzſtwuo,[14]) a protozz gi zabiti chci. A ynhed gſta w boy wſtupila, a welike rany ſobye dawala. Ale rytierz witiezſtwie obdrzzal, a wſſak ſam[15]) welmi ranyen. A[16]) obdrzzaw rytierz wityezſtwie rzekl[17]) zzenye: Ilibi-li ſye tobie,[18]) abych tye za zzenu pogel, yatt[19]) tye ſ welikym weſelim puoymu. A ona rzekla gemu:[20]) I toti, Pane. Na to ſwu wieru[21]) wam ſlibugi. *A*[e]) daw gi Rytierz take wieru ſwu rzekl k ńy:[22]) Na mem hradye[23]) nyekoliko dńy budeſs przebywati, Nebo ya k ſwym przatelô pogedu a wſſeczky potrzieby k ſwatbye[24]) opatrzim. kterazzto rzekla geſt k nyemu:[25]) Hotowat gſem k wuoli twe na wſſem poſluchati. A tak[26]) Rytyerz gỳ pozzehnal, a ona na hrad geho gycla. A[27]) kdyzz geſt Rytyerze nebylo, po przately geho poſlala geſt, aby hody prziprawila. Tehdy[28]) vkrutnyk k hradu Rytyerzowu prziſtupil, na kteremzz dyewka byla,[29]) a potlukl. A ona puſtiti geho nechtyela. Pak[30]) vkrutnyk poczzal gi mnoho ſlibowati, a gy za zzenu zze chcze[31]) poczzeſtnye pogieti. A ona rzieczzi geho[f]) vwierzila a na hrad geho puſtila, a tu nocz ſpolu oba[32]) ſpala. Ale[33]) Rytyerz po gednom mieſieczi nawratil ſye od przatel[34]) a na wrata hradu potlukl. Ale[35]) dyewka ge[v] ńycz[36]) neodpowyedie [107 b] la. Ale[37]) on vzrzew to podywil ſye tomu[38]) a rzekl: O myla dyewko, otewrzi a vkazz mi twarz ſwu. A ona geſt[39]) otewrzela gedno okno a rzekla: Ay, teď ya[40]) ſem. Protozz[41]) powiez mi, czoſ ſye libi. Ale[42]) rytierz rzekl k ńy:[43]) Dywim ſye tobye, zze nepomnyſs, czo a kterak ſem mnoho pro tye[44]) vczzinil, kdyzz[45]) ſem rany mnohe[46]) pro

---

a) (červ. podtrž.). b) (červ. na okraji naps.). c) e (červ. nadeps.). d) (pod) ſ (jiná písm. vyškrab.). e) A (červ. na okraji vnějším přips.). f) h (oprav. z jiného písmene).

M LXXXV. [1]) O gednom Rytirzy o newierne Pannie etc. [2]) BVſtynus. [3]) sch. [4]) sch. [5]) sch. [6]) sch. [7]) sch. [8]) sch. [9]) przbliżil a przyczinu wolanij od diewky. [10]) mi naſyle vczinil mne polapiw. [11]) chcze huorze. [12]) sch. [13]) zabiti zamyſlyl; I (sch.) [14]) czyzolozſtwij. [15]) sch. [16]) (sch.). [17]) wytiezſtwij rzekl rytirz. [18]) zdaly ſe tobie libij. [19]) poyal A. [20]) sch. [21]) wiru ſwu. [22]) Dawſſi ruku rzekl Rytirz. [23]) Na hradie mem za. [24]) ku przatelom ſwym pogedu A o wſſech potrzebach ſwatby. [25]) Kteraz; geſt k niemu (sch.). [26]) (tato dvě sl. sch.). [27]) sch. [28]) sch. [29]) biſſe. [30]) nechtie; Pak (sch.). [31]) zze chcze (sch.). [32]) A oba tu nocz ſpolu. [33]) sch. [34]) (tato dvě sl. sch.). [35]) sch. [36]) sch. [37]) sch. [38]) sch. [39]) sch. [40]) yat; teď (sch.). [41]) gyz. [42]) sch. [43]) k ńy (sch.). [44]) pro tie mnoho. [45]) ze kdyz. [46]) me.

tye przyyal. A rucho z ſebe[47]) ſlozzyw rzekl geſt:[48]) Ay, wyż,[49]) naymyleyſſye, B
ty[50]) rany rozliczzne, kterezzto[51]) za zzywot twuoy przyyal ſem. A protozz otewrzi mi wrata, abych tye ſobye wzal za zzenu. Ale[52]) ona geſt twarz ſwu od nyeho odchylila[53]) a wrat gemu[54]) neotewrzela. Ale[55]) Rytyerz, kdyzz to vznamenal,[56]) Rychtarzowi geſt zzalowal, a zakon vſtaweny wypowyedyel a[57]) rzka: Vchwaczznu zproſſtyenu[58]) poyal gſem ſobie tuto[59]) za zzenu, aczz chcze ona; neb[60]) gſem gi zproſtil z ruku draczzowu. A protozz[61]) proſim gi ſobie[62]) za zzenu. Richtarz to vſlyſſaw po *zzenu*[g])[63]) a po draczze poſlal. A kdyzz gſu prziſſli, rzekl Richtarz draczzowi:[64]) Mily, proczs tuto zzenu poyal, a tento Rytyerz z twu ruku[65]) gi zproſtil? A on odpowie:[66]) I owſſem,[67]) pane, podle[68]) zakona geho zzena geſt.[69]) I dye Richtarz k nyemu:[70]) Proczs ſye pak[71]) w zzenu cizi[72]) vwazal, kdyzzs w hrad w geho wſſel? A on geſt onyemyel. A obratyw ſye Richtarz k zzenye rzekl: O ty, dyewko, Prawem dwuogim gſi geho[73]) zzena byla, Prwe zze tye z ruku lapkowu[74]) zproſtil, druhe zzes gemu wieru ſlibila. A protozz proczs gemu wrat hradowych neotewrziela? [108 a] Ale[75]) ona k tomu[76]) nemohla odpowiedyeti. A tak[77]) Richtarz gim odſuzenye dal, aby oba, y draczz y zzena,[78]) odſuzena na ſſibenyczi byla, a na ny obyeſſena aby byla.[79]) A tak ſye ſtalo, zze[80]) wſſichny Richtarze chwalechu, kteryzz take odſuzenyc ſprawedlywe[81]) wydal.

Duchownye:[82])

NAymileyſſi! Tento Czieſarz geſt ſam buoh, kteryzz tento zakon vſtawill. Zzena yata geſt duſſiczzka, lapka geſt dyabel, kteryzzto netoliko gi ſkrze hrziech poruſſy, ale take wiecznye gi zabiti chcze. Ale ona wolaſſe, kdyzz olege miloſrdenſtwie geſt proſila, rzkuczi: Wypuſſt nam, pane, pana z zemye. kterezzto wolanye vſlyſſal nyekteraky rytierz vrozeny, toczziſſto ſin bozzi, kdyzz geſt gel na koňy czzlowieczzenſtwie. Tento ſin bozzi wſtupil w hay tohoto ſwieta, a boy proti dyablu za pokolenye lidſke przyyal. W kteremżto bogi rany rozliczzne przyyal, od kterych vmrzel geſt podle czzlowieczzenſtwie. A tak[83]) oba bieſſta ranyena, toczziſſto kriſtus na tyele, a[h]) w moczi dyabel,[84]) Jakozz dye yzaiaſs:[i]) Silny vderzil[85]) na ſilneho, a oba ſpadla. A tak[86]) kriſtus vſtawil ſwatbu[87]) ſkrze krzieſt a wieru, na kterezzto[88]) dawa duſſi ſwu[89]) wieru, kdyzz ſye dyabla odrzieczzi a pychy geho, a[90]) aby ſye boha przidrzzala[91]) ſkrze gyne cztnoſty, kterezz wzala na krzſſtu, z kterychżto cztnoſti[92]) bywa

---

g) (ps.) rytierze (červ. přetrž.), zzenu (červ. nadeps.). h) (za tím ps.) boh (podčárkov. a červ. přetrž.). i) Jakozz — yzaiaſs (červ. podtrž.).

[47]) z ſebe (sch.). [48]) sch. [49]) sch. [50]) sch. [51]) kterez. [52]) sch. [53]) odwratila. [54]) sch. M
[55]) sch. [56]) vſlyſſal. [57]) sch. [58]) zproſtiw tu. [59]) (tato tři sl. sch.). [60]) ona (sch.); yat. [61]) sch. [62]) sch. [63]) Rytirze. [64]) sch. [65]) z ruku twu. [66]) dij. [67]) Taket. [68]) A protoz wedle. [69]) Geſt zena geº. [70]) (Místo) I — k niemu (jen) A. [71]) sch. [72]) w czyzy zenu. [73]) Z prawa dwogyho geho ſy. [74]) z ruku lapkowu tie. [75]) A. [76]) k tomu (sch.). [77]) A tak (sch.). [78]) y draczz y zzena (sch.). [79]) na ſſybeniczy odſuzena byla a obieſſena. [80]) sch. [81]) (sch.); dal. [82]) sch. [83]) A tak (sch.). [84]) diabel w moczy. [85]) sch. [86]) A tak (sch.). [87]) czierkew ſwatu. [88]) na ktęychzto. [89]) a. [90]) odrzycze a geho pychy; a (sch.). [91]) drzyela. [92]) sch.

B hrad proti dyablu. A potom boh wſtupil na nebe ku przipraweny ſwatby nam, abychom w chwale wieczzne gemu ſpogili ſye,[93]) Podle one rzieczzi:[k]) Gdu przipra [108 b] wowat wam myeſta. Ale kdyzz ſme w hradu tyela zde, Tehdy lapka, toczziſſto dyabel, k zzenye, toczziſſto k duſſi, priſtupi, kdyzzto gi ſkrze marnoſt ſwieta przelſti a k ny ſye nawraty. Ale kriſtus wyſtupi,[94]) aczz ne tyeleſnye, ale duchownye, rzka:[95]) Ay, ya ſtogim[96]) v dwerzi a tluka. alc czzaſto duſſe geho nepoznawa. A protoż vkazuge tobie rany na krzizzi, aby ſye hnulo ſrdcze twe. ale kterzizz newdyeczzny gſu, titt negſu[97]) hodny ſyna bozzieho na duſſi przigieti. A protozz ſudcze nebeſky w den ſudny da proti tyem odſuzenye wieczzne.

LXXXVI.

O oddyelcny dwu bratrow.[1])

PRawi, zze zakon byl, aby bratr ſtarſſi dyelil a mlazſſi wolil.[2]) ktere-hozzto rozumu byeſſie, zze wietſſie mudroſti geſt[3]) dyeliti nezzli woliti, Neb[4]) ſtarſſi ma mudrzieyſſi byti. Gyny zakon byl, zze ſluſſy na ſyna z dyewky dyediczſtwye wzieti, yakozz ſinowe vrozeny. I[5]) przihodilo ſye dwiema bratroma, gednomu z vrozene a druhemu z zzenymy neb z dyewky, dyediczſtwie, Tak zze ſtarſſi[6]) dyelil, z gednoho diediczſtwie ſtranu wſſiczku dyediczſtwye polozzyw,[7]) A ſ druhe ſtrany[8]) materz bratra ſweho. A[9]) bratr mlazſſi[10]) wolil materz a[11]) dyediczſtwie opuſtil, doufage ſobie z ſſlechetnoſti bratra ſweho nyeczo myeti od nyeho, a[12]) nycz neobdrzzal. A priſtupyw[13]) k Richtarzowi na bratra zalowal, zze geho od dyediczſtwie odluczzil. Odpowiedyel bratr geho k tomu[14]) a rzekl, zze geſt geho neodluczzil, Ale zze on geſt[15]) tak ſobye zwuolyll. [109 a]

Duchownye:[16])

NAymyleyſſi! Tento otecz geſt buoh otecz, kteryzz ma dwa ſyny, gednoho z vrozene a druheho z dyewky. Z vrozene ma kriſta, kteryzz geſt z[17]) tezz podſtaty, gemu podobny a wieczzny. Ale z dyewky czzlowieka, nebo gelikozzto k tyelu z zemye geſt poſſel. A tento geſt mlazſſy, Nebo geſt[18]) poſſel od otcze.[19]) Ale kriſtus geſt ſtarſſi a dyediczſtwie dyelil. Y kterak? zagiſte materz, toczziſſto zemi a zemſke, polozzil ſ gedne ſtrany a ſ druhe ſtrany dyediczſtwie nebeſke, a zwolenye czzlowieku dall geſt, zze kdyzz by[20]) materz zwuolil, aby dyediczſtwie nemyel. Ale zagiſte ſhrzeſſyw ſmrtedlnye dyediczſtwim nebeſkym zhrzel, ahy na kryſta bude moczi zawolati.[21]) wiz,[22]) kterak

---

k) Podle — rzieczzi (červ. podtrž.).

M [93]) ſe ſpogyly. [94]) sch. [95]) rzyka. [96]) ſtogym ya. [97]) titt (sch.); Neyſut.

LXXXVI. [1]) (bez náp.) [2]) zwolyl. [3]) geſt mudroſti. [4]) zwolyti; Neb (sch.). [5]) sch. [6]) Starſſij tak; zze (sch.). [7]) polozil. [8]) sch. [9]) sch. [10]) sch.; zwolyl. [11]) sch. [12]) sch. [13]) A (sch.); Priſtupil. [14]) k tomu (sch.). [15]) sch. [16]) sch. [17]) sch. [18]) on gt. [19]) (tato dvě sl. sch.) [20]) sch. [21]) moczy bude zialowati. [22]) sch.

popiſuge, zze[23]) ne ten, geſſto dyeli, ale kteryzz wuoli.[24]) A protozz z toho[25]) B
zgewno geſt, zze w ſmrtedlnem hrziechu gſa, zzywot wieczzny aňy z prawa
aňy z miloſti bozzie ſobie[26]) muozz[27]) obdrzzieti. A protozz radim, abychô
materze nezwolili, toczziſſto ſwieta,[28]) Ale zzadayme, abychom z[29]) zzywotem
wyeczznym wladly. 5

LXXXVII.

O mieſtye oblczzenem.[1])

Nyekterake knyezze bylo,[2]) gmenem Deomius[3]) tak rzieczzeny, gehozz
lid w gednom mieſtye[4]) zawrzen byl a obſazen.[5]) Ten[6]) chtie taynye poraditi
lidu ſwemu, czo by gim bylo vzziteczznyegye, przikazal, aby geden z ry-
tierzow geho k tomu oblezzeňy priſtupil, ktery[7]) by obleczzenczom dal a
zgednall to,[8]) [109 b] zze na ſſypyech geho[9]) a na kopy geho[10]) bylo chy- 10
trze[11]) pſano: Poſilte[12]) ſye v boze a budte wierny w uoblezzeny, ſkoro k vam
przigedu[13]) a oblezzenye od was[14]) odeymu.

Duchownye:[15])

NAymyleyſſy! knyezze toto kryſta znamena, lid oblezzeny a[16]) mieſto
hrzieſſny lid na tomto ſwietie, kteryzz od dyabla obkliczzen geſt, kteremuzz[a])[17])
duchownye neodola-li[18]) duſſe naſſye, zabige gi.[19]) Rytyerz poſlany znamena 15
kazatele. A protozz Appoſſtol k Thymoteowi[b]) dye: Praczuy yakozzto[20])
dobry rytyerz kriſtow. kopye a ſtrziela, daway[21]) oſtra ſlowa[22]) gednak proti
ſmylſtwi, gednak proti lakomſtwi.

LXXXVIII.

O Otraweny Czieſarzowyc.[1])

PRawi Swaty Auguſtin,[a]) zze obyczzey byl za ſtarych lidi, zze ſrdcze
Czieſarzſka po ſmrti byla gſu ſpalena, a wlaſy w czziſtem myeſtye polozzili gſu. 20
I[2]) Stalo ſye geſt, zze nyekteraky Czieſarz vmrzel, a[3]) geho ſrdcze kdyzz
gſu na oheň wlozzili, nemohlo ſhorzieti, tak zze[4]) mnozi ſye tomu dywiechu.
A protozz wſſeczky mudrcze y miſtry[5]) ſezwali ſu te kragyny a gich ſu otazali.

---

[a]) (ps.) kterymzz, (nadeps.) e (a) u. [b]) A — Thy (červ. podtrž.).
[a]) (červ. podtrž.).

[23]) popiſuge zze (sch.). [24]) zwolij popiſuge. [25]) z toho (sch.). [26]) sch. [27]) bude moczy. M
[28]) ſwiet. [29]) sch.

LXXXVII. [1]) bez náp. [2]) NIekteraky Knieže byl. [3]) Deonyus. [4]) w mieſtie gednom. [5]) obſazeny; a (sch.). [6]) sch. [7]) kteryz. [8]) sch. [9]) sch. [10]) na kopich; geho (sch.). [11]) chytrze bylo. [12]) Poſylnte. [13]) przygdu. [14]) od was (sch.). [15]) sch. [16]) sch. [17]) kterymz. [18]) li (sch.). [19]) zabigiegy. [20]) yako. [21]) kopij ſtřala; daway (sch.). [22]) ſlowa oſtra; gednak proti lakotie (přidáno).

LXXXVIII. [1]) bez náp. [2]) sch. [3]) sch. [4]) tak zze (sch.). [5]) y miſtry (sch.).

B Tehdy ony ſu[6]) rzekli, zze Cieſarz byll gieſt trawen, a pro ged geho ſrdcze nemohlo[7]) ſhorzieti. Tehdy wynyemſſe ſrdcze z ohnye,[b]) dryakem odehnali gſu ged od ſrdcze. A opiet ſrdcze na oheń wlozzili, A ynhed ſrdcze w popel obratilo ſye geſt.

Duchownyc takto:[8])

NAymyleyſſy! Takezz duchownyc o lidech gedem[c])[9]) ſmrtedlneho hrziechu otra [110 a] wenych; nepodobno geſt ſrdcze gich oheń ducha ſwateho zapaliti, Gedyne ſkrze zpowied leczz prwe[10]) bude poſſkwrna hrzyechu ſhlazena.[11])

LXXXIX.

O zpraweowany tyela a duſſyc:[1])

Kralowa nyekteraka poczzela ſyna z ſluhy hlupeho w Czizolozzſtwi, kteryzzto ſin potom hlupyc ſye myel przed kralem. A[2]) kral zagiſte znamenaw hlupoſt geho myſlil, zze by nebyl ſin geho. A tak[3]) pilnyc od kralowe ztazowaſſe, zdali by ſin geho byll, a[4]) ſlibyl a prziſahal kralowe, zze by ſye na ny[5]) nechtyell hnyewati, a geſt-li wynna czzim,[6]) aby ſye potô[7]) warowala. A tak[8]) ona powiedyela,[9]) zze by nebyl ſin geho. A wſſak kral nechtye geho zbawiti kralowſtwie, po ſmrti gemu kralowſtwie dal, Ale tak zgednal,[10]) zze rucho geho,[11]) kterak dluho zzyw bude, aby gemu vczzynyeno bylo z rozliczzneho ſukna a z rozlicznych barew, to geſt polowiczi ſſkaredeho ſukna[12]) a polowiczi z draheho ſukna; Aby kdyzz by na ſſkarede ſukno wezrzel,[13]) aby tyem[14]) z pychy a z hrziechu kterehozzkolywiek wytrzzen byll, A kdyzz by na ſukno drahe wezrzel, aby ſye neprzeliſs pokoren czzynyl. kdeżto piſmo[15]) prawi: Buď pokoren proſtrzednyc a przeliſſnoſti[16]) ſye waruy. Neb ktozz przeliſs geſt pokoren, ten za blazna gmyen bywa.

Duchowniyc:[17])

NAymileyſſi! Takezz tielo naſſe ſkrze obyczzcy zzeny tyeleſne pyſſnye[18]) chcze nas zdrzzieti, abychom[19]) neprziſſli do zemye ſlibene. Ale[20]) rucho mame [110 b] myeti z mrzkeho ſukna, nebo ſynowe gſme hlupi, toczziſſto[21]) z zemye. Gedna ſtrana[a]) ſukna geſt tyelo naſſie mrzute, kdyzz znamename geho mrzkoſti. Druha ſtrana ſukna draheho to geſt duſſie, kdyzz[22]) myſliti

b) (za tím počato) di (přetrž.). c) em (podeps.).
a) (za tím ps.) geſt (přetrž. a podtečk.).

M [6]) Tedy ſu oni. [7]) nemohlo g̃t Srdcze geho. [8]) (bez náp.). [9]) ged o lidech. [10]) lecz prwe (sch.). [11]) ſhlazena bude.

LXXXIX. [1]) (bez náp.) [2]) sch. [3]) sch. [4]) sch. [5]) nie. [6]) a — czzim (sch.). [7]) A ona potom aby ſe. [8]) Potom. [9]) powiediela geſt. [10]) zporzydil. [11]) ſwe. [12]) a z — ſukna (sch.). [13]) wzezrzel. [14]) sch. [15]) sch. [16]) přzlyš. [17]) sch. [18]) pyſſne. [19]) abychme. [20]) sch. [21]) totiz. [22]) sch.

mame gegye ſſlechetnoſti a nebyti przeliſs pokornym, Toczziſſto abychom ſye B
nepoddali hrziechom. A protozz toto[23]) dwe podle przirozenye ſweho chtie-
li-li[24]) bychom zachowati, abychô przebytku nebeſkeho mohli dogiti.[25]) kte-
rehozz nas dowed otecz, ſin y duch.[26])

XC.

Czzte ſye o gedno muzzi.[1])

Czzte ſye o gednom muzzi, gducze w geden hay, zzc[2]) widyel gednoho
hada, vwazaneho za oczas k drziewu. kteryzzto ſlitowal ſye nad nym a geho
odwazall a w lono ſwe[3]) wlozzil. Tehdy kdyzz ſye ſhrzel w lonye, poczzal
muzze toho[4]) ſſtipati. A[5]) on dye k nyemu:[6]) Czo czzynyſs? Proczz zle za
dobre wraczugeſs? Y dye had: Czozz[7]) przirozenye dalo geſt, yzzadny odgieti
nemozze,[8]) toczziſſto odweſti,[9]) Protozz ya[10]) podle przirozenye czzynim.
A tak[11]) ynhed tento czzlowyek ſſel k gednomu mudremu czzlowiecku a ge-
weſſken[12]) vmyſl powiedyel. kteryzz rzekl gemu:[13]) O te przi ſkrze ſlyſſenye
nevmyem powiedyeti,[14]) ale chczi, aby had byl vwazan yako drzewe, A te-
pruw ſud dam. A tak geſt vczzynyeno. Tehdy dye mudrzecz: Had, mozze-li
vgiti, vgdi. A ty, mily Przeteli, nerod potom vſilowati,[15]) aby hada zproſtil,
neb wzzdyczky czzyny, czozz gemu[16]) przi [111 a] rozenye dalo.

Duchownyc pak takto czzti:[17])

NAymileyſſi! Tento czzlowiek muozz rzieczzen byti kazzdy krzieſtyan,
kteryzz nalezl dyabla ſwazaneho proti nyemu tak dluho,[18]) dokad[19]) przebywa
w czziſtotye zzywuota.[20]) Ale dyabla tehdy[21]) zproſtil, kterak brzko[22]) k hrzie-
chu powolil, a tak dluho[23]) w lono ſrdcze ſweho wlozzil, kterak dluho w hrzieſſe
ſmrtedlnem geſt. A ten tak lezze duſſi tyczzcze[24]) kuſa. Czo geſt pak[25])
vczzyńyti? Zagiſte giti k mudremu, toczziſſto k rozumnemu zpowiedlńyku,
kteryzz da tobie duchowńy radu, zzc ſkrze vczzynky miloſrdne dyabel opiet
ſwazan bude, any potom ſkrze hrziech rozwazan bude. Nebo[26]) geho pri-
rozenye zle czzyny duſſi. A[27]) kdyzz tak budeſs oddyelen, nerod ſye zaſye
nawratiti. Nebo yakozz ſye czzte, zzc[28]) hrzieſſny, kteryzz ſye nawraczuge na
czeſty ſwe zle, yakozzto pes geſt, kteryzz[29]) ſye nawraczugye[30]) k ztraczeńy
ſwemu.

---

[23]) to. [24]) li (sch.). [25]) a przybytku nebeſkeho nemohly bychom dogiti Do. [26]) Oteez M
y ſyn y duch ſwaty Amen.

XC. [1]) (bez náp.) [2]) sch. [3]) sch. [4]) sch. [5]) sch. [6]) (tato dvě sl. sch.). [7]) Czo. [8]) otgyti
nemoz. [9]) odwedeſs. [10]) A protoz; ya (sch.). [11]) A tak (sch.) [12]) wſſeczken. [13]) sch. [14]) ſuditi.
[15]) vſylowati potom. [16]) sch. [17]) (bez náp.). [18]) (sch.). [19]) kterak dluho. [20]) w ziwotie
cziſtoty. [21]) sch. [22]) brzo. [23]) a tak dluho (sch.). [24]) Tento lezie tak tak tiezcze duſſi. [25]) sch.
[26]) Nebo ot. [27]) duſſy czinij; A (sch.). [28]) sch. [29]) geſt kteryzz (sch.). [30]) nawraczuge ſe.

XCI.

O gednom wratnem a o bohatem muzzy.[1])

B Nyekteraky[2]) pan byl geſt,[3]) kteryzz myel gednoho wratneho, kteryzz pana ſweho profil, aby w mieſtye ſwem, kterezz ma, wratneho vczzynyl[4]) geden myeſiecz, tak zze od kazzdeho hrbowateho, gednookeho a[5]) praſſyweho a[6]) ruku a vſſi nemagicze[7]) aby geden halerz myel. Pan gemu toho[8]) po- wuolil a peczzet przilozzil. A tak[9]) kdyzz vrzad przyyal, ſtal v branye mieſtſke, aby widyell gducze a geducze, aby zifk vrzadu ſweho [111 b] mohl myeti. Tehdy vda ſye, zze geden hrbowaty dobrze okukleny w branu wſſel.[a]) A[10]) wratny prziſſed,[11]) przikazanim panye toho mieſta zzadal od nyeho zaplaty.[12]) Ale ten[13]) hrbowaty gemu dati[14]) nechtiel. A[15]) wratny geho ruku[16]) vderzil a kuklu gemu ſtrhnouti chtiel.[b]) nalezl geho y[17]) gednookeho. a[18]) ynhed ten[19]) wratny dwu halerzi pozzadal od nyeho. A on gemu[20]) dati nechtiel a[21]) vteczi ſ tyem[22]) chtiel Tehdy wratny gemu kuklu ſtrhl, A on praſſyw oſtal. A wratny ynhed na nyem trzi halerzow[23]) pozzadal. A[24]) praſſywy poczzal ſye gemu protywiti a ſ nahu hlawu ſtal, A take y[25]) vſſi nemyel. A[26]) wratny opiet[27]) czztyrz halerzow pozzadal. A[28]) kdyzz ſye dati gemu[29]) branyl, kuklu a plaſſt gemu wzal, A ten take[30]) gedne ruky nemyel. A on[31]) piet halerzow od nyeho mieti chtiel.[32]) A tak ſye ſtalo, kteryzz gednoho halerze nechtiel dati, pyet bezdyeky muſill potô[33]) daty.

Pak duchowny takto:[34])

NAymyleyſſi! Pan tento geſt pan naſs gezus kriſtus. Wratny geſt mudry zpowiedlnyk, genzz[35]) ma ſtati,[c]) toczziſſto kazati v wratech mieſta lidem,[36]) w kteremzzto[37]) geſt pyet oken, ſkrze kterazzto[38]) ſmrt wchody. Ale ſkrze tohoto hrbowateho, praſſyweho, bezokeho[39]) etc. mame rozumyeti czzlowieka plna hrziechow, kteryzz ſedmi ſmrtedlnymy hrziechy[40]) geſt obalen, genzz za kazzdy dluzzen geſt, aczz by[41]) chtiel nebo nechtiel, dati halerze, toczziſſto czzyňyti[42]) pokanye, Aczz zzada obdrzzeti [112 a] radoſt wieczznu, do kterezz nas dowede.[43])

XCII.

O ſlupye a obrazu etc.[1])

Czzte ſye w ſſkolnyê polozzeny, zze w geruſalemye byl geſt ňyekteraky ſlup myedyeny, na gehozzto wiſokoſti byeſſie obraz ſpaſitele, mage podolky

---

[a]) w (nadeps.). [b]) (za tím ps.) y ſtrh kuklu (přetrž.) [c]) (ps.) oſtati, o (vyškrabáno).

M XCI. [1]) O Wratnem. [2]) Nyekaky. [3]) sch. [4]) gey vczinil. [5]) sch. [6]) sch. [7]) nemagycze. [8]) sch. [9]) A tak (sch.). [10]) sch. [11]) prziſſel, A. [12]) kdyz ot nieho ziadal zaplaty Panie toho mieſta przykazanim. [13]) sch. [14]) dati gemu. [15]) sch. [16]) rukuu geho. [17]) sch. [18]) sch. [19]) sch. [20]) sch. [21]) Ale. [22]) ſ tyem (sch.). [23]) Wratny ot nieho trzy halerzuow. [24]) sch. [25]) sch. [26]) sch. [27]) sch. [28]) sch. [29]) dati gemu (sch.). [30]) sch. [31]) A on (sch.). [32]) chtiel od nieho mieti. [33]) sch. [34]) (bez náp.). [35]) gez. [36]) lidy. [37]) w ktêmz. [38]) ktêzto. [39]) sch. [40]) w ſedm ſmrtedlnych hrzychow. [41]) aby. [42]) vcziniti. [43]) doweď Otecz Syn y duch ſwaty Amen.

XCII. [1]) (bez náp.)

obyczzeyow zzidowſkych. A od nohy ſlupu nyekteraky korzen roſtyeſſe,[a]) B
kteryzz wiſoko[2]) ſye zdwihl tak welmi, zze obrazu ſye dotykaſſye. kterychżto
podolkow ktozz ſye dotekl,[3]) kazzde[b])[4]) nemoczi byl geſt prazden.[5])

Duchownye:[6])

NAymileyſſi! Skrze ten[7]) ſlup mame znamenati kazzdeho wierneho
cżlowieka Podle toho,[8]) yakozz dye piſmo:[c]) Dal ſem tye w ſlup. Obraz
toho[9]) ſlupu na wiſokoſti, mage podolky, geſt ſin buozzi wſieleny nebo na-
rozeny.[10]) Podolek geſt dolnye ſtrana rucha. ſkrze kteryzzto[11]) znamenawa
ſye czzlowieczzenſtwie na kriſtu, kterezz geſt nyzſſie bozſtwie. Nebo podle
czzlowieczzêſtwie vkrzizzowan byl na ſwatem krzizzi. Tento obraz poſtawen
byl wrch ſtrany ſlupu. A protozz kriſtowo vmuczzenye wzzdy na pamieti
mame myeti. Ale noha toho ſlupu geſt miloſt lidſka. Skrze korzen, kteryzz
geſt vkrutny, ma ſye[12]) znamenati ſkruſſenye czzlowieczzye nebo boleſt za
hrziechy.[13]) Tehdy korzen ſ nohy ſlupu wyſſel, kdyzz z horlywe laſky, kteruzz
ma czzlowiek myeti k bohu, wſtane boleſt ſrdcze hrzieſſneho,[14]) a tak ſye
rozmnozzi a zroſte, kterak[15]) dluho k miloſrdenſtwi naklonye ſye dotkne ſye
geho.[16]) A tak proti wſſem boleſtem hrziechu dye[17]) Swaty Rziehorz:[d]) Czztyrzi
wieczi gſu, kterezzto w[18]) czzlowieku ſkruſſenye czzynye: [112 b] Prwe, zle
ſwe[19]) zpomynage myſli, kde geſt byll. Druhe, ſud buozzi znamenage, kde
bude. Trzietie, s dobrim ſwrchnyeho zzywota[20]) zdychage placzze opatrzie,[21])
kdezz nenye. Czztwrte, ſ zlym buduczieho zzywuota ſlyſſe znamenage, kde
gyzz geſt. A[22]) kdyby czzlowiek ſrozumyel przirozeny, ſkruſſenye by nalezl.

XCIII.

Znamenay dobrze.[1])

Hvbeny czzlowiek gſi, hled poczzatku ſweho, proſtrziedka a ſkonanye.
A tak naleznes, zze pln gſi zloſti a biedy a pſoty, Jakozz dye Swaty[2]) Job:
Czzlowiek narodyw ſye z zzeny etc. Aczz hledis poczzatku, vzrzis ſye chuda
a nedoſtateczzna; kdyzz proſtrziednyeho, nalezneſs ſye byedneho a ſmutneho
neb truchleho. A kdyzz konecz, tehdy[3]) w zemi tye przyyateho. A protozz
ſye czzte, Zze nyekteraky kral hledal wſſech otazek. A gednomu miſtrowi
Pohadku toho dal. A toho[4]) prwa otazka byla: Czo geſt czzlowiek? Druha

[a]) (ps.) roztyeſſe, (ze) z (oprav.) ſ [b]) (ps.) kazzdy, (z) y (oprav.) e. [c]) yakozz — piſmo (červ. podtrž.). [d]) (tato dvě slova červ. podtrž.).

[2]) ze wyſok. [3]) kterychżto — dotekl (sch.). [4]) A kazdy. [5]) lek. [6]) sch. [7]) tento. [8]) to- M
hoto; yakozz — piſmo (sch.). [9]) tohoto. [10]) (tato dvě sl. sch.). [11]) kterezto. [12]) sch. [13]) za
hrziechy (sch.). [14]) ſrdecz hrzyſſnych. [15]) ze kterak. [16]) dotkne ſe geho miloſrdenſtwij
naklonie ſe. [17]) Dal dij. [18]) sch. [19]) Swe zlee. [20]) żiwota ſwrchniho s dobrym. [21]) a patrze
kde. [22]) sch.

XCIII. [1]) Wypis czlowieka. [2]) sch. [3]) sch. [4]) Pohadku — toho (sch.)

B otazka[a]) byla: komu podoben geſt czzlowiek? Trzietie, kde[b]) geſt czzlowiek, Czztwrta ſ kterymy[c]) towaryſſy geſt czzlowiek? Tehdy odpowie[5]) miſtr ku prwny otazcze, toczziſſto Czo geſt czzlowiek: Rukotrzznyc ſmrti, hoſpodarz mieſta, poczzeſtny gda. Rukotrzznyc[d]) ſmrti rzieczzeno geſt, Nebo ſmrti ruky[6]) vgiti nemuozz. Nebo ſmrt wſſeczko vſile geho y dńy popada. A podle toho, yakzz geſt zafluzzil, bude myeti odplatu nebo pokutu.[7]) Take czzlowyek geſt hoſpodarz[8]) mieſta, Nebo brzo k zapomenuti dan bude. Opyet poczzeſtny gda, nebo ſpye nebo bdye, nebo gyeda nebo czo gyne [113 a] ho czzynye[9]) wzzdyczky k ſmrti tahne A protozz mame ſobie[10]) opatrziti o krmi, vdyelane[11]) ſkrze czeſtu vczzynkow[12]) miloſrdnych. Druha otazka geſt:[13]) k komu podoben geſt czzlowiek? Odpowieda[14]) miſtr: ledu, kteryzz ſkrze horko brzo rozpuſti ſye. Takezz[15]) czzlowiek z zemie a z zzywlow ſpogeny[16]) ſkrze horkoſt nemoczi brzo ſye rozpuſti a poruſſen bude. Trzietie otazanye:[e]) kde geſt czzlowiek? Odpowieda[17]) miſtr: ſ[18]) sedmy towaryſſy, kterzizz geho vſtawiczznyc hledagi,[19]) Toczziſſto hlad, zzeznywoſt, horko, zyma, peczzlywuoſt, nemocz a[f]) ſmrtt. A protozz twa duſſe proti dyablu, proti ſwietu a proti tielu, kterazzto[20]) pokuſſenye gſu rozliczzna, k rozliczznym[21]) wieczem ma ſye przi-prawiti,[22]) aby gim mohla odolati.[23]) Tyelo nas pokuſſye ſkrze wuoli ſmil-ſtwa,[24]) Swiet ſkrze zbozzie marnoſti, dyabel ſkrze pychu mrzkoſti. A protozz kdyzz tebe tyelo pokuſſyc, tento przilozz lek: Mycy na pamyeti, zze tyelo, kterezz tyc zbuzuge k hrziechu, obrati ſye w popel dne y czzaſu newido-meho,[25]) a duſſyc twa pro geho opuſſtyenye w muku wyeczznu vwrzzena[26]) bude. A protozz ſyc piſſye w knyhach mudroſti: Vhaſſeno geſt ſpieſſie[27]) ſrdcze naſſic. a zagiſte yzzadny nebude[28]) myeti[29]) vczzynkow naſſich any ſkutkow. Druhc aczz ſwiet nas pokuſſyc[30]) ſkrze marnoſt, przilozz tento lek: Znamenay pilnyc newdyeczzenſtwie a faleſs naſs Tak newdyeczzen geſt ſwiet, aby wſſim[31]) zzywotem gemu ſluzzil, a nycz s ſebu zze[32]) neponeſeſs, gedno hrziech. Trzietye, kdyzz dyabel tebe pokuſſye, tento przilozz lek: myey na pamyeti geho vmuczzenye, ſkrze kterezzto hrdy [113 b] dyabel[33]) vpadl geſt, A budeſs myeti mocz nad ńym,[34]) Jakozz dyc Appoſſtol: Obleczte ſye w uodyenye bozzie. Take prawi Solinus o dywiech Swieta:[g]) kdyzz Allexander myel nyekteraky koń, kterehozz byeſſe taky obyczzcy, zze kdyzz byl odyen a przipraven k bogi, yakozz końy przipraveny bywagi k bogi, tehdy yzzad-nemu nedal na ſye wſieſti, gedno Allexandrowi. Pakli nań[35]) wſedl kto gyny, ynhed gey dolow ſwrhl. A[36]) tyzz koń, kdyzz nebyll odyen neb przikryt, tehdy Rynerzom odpuſtil na ſe wſeſti. Takezz czzlowiek odyeńim, bozzim

---

[a]) Czo — otazka (černě podtrž., pozd. inkoustem). [b]) Trzietie kde (černě podtrž.). [c]) Czztwrta ſ kterymy (černě podtrž.). [d]) (za tím ps.) mieſta (podtečkov. a přetrž.) [e]) (tato dvě slova černě podtrž.). [f]) a (nadeps.). [g]) Take — Swieta (červ. podtrž.).

M [5]) odpowiedie. [6]) sch. [7]) pokuty. [8]) hoſpodarz gt. [9]) czinie gyneho. [10]) sch. [11]) sch. [12]) z vczinkow. [13]) geo gt. [14]) Otpowie. [15]) Take. [16]) ſtworzeny. [17]) Odpowij. [18]) sch. [19]) hniewagy. [20]) kteraz. [21]) A protoz k rozlicznym. [22]) przyprawiti ſe ma duſſe. [23]) odolala. [24]) ſmilſtwo wole. [25]) newiedomeho. [26]) wrżena. [27]) ſpieſſnie. [28]) bude. [29]) mieti pamiet. [30]) pokuſſij nas. [31]) wſſem. [32]) sch. [33]) sch. [34]) nad ńym (sch.). [35]) nań kdy. [36]) sch.

vmuczzenÿ[h]) gſa odyen, yzzadneho[37]) newezme w ſrdcze ſwe, gedno[38]) Czie- B
ſarze, toczziſſto boha. A[39]) kdyzz ktere pokuſſenye dyabelſke na ſrdcze geho[40])
wſieſti chcze, ynhed ma mocz vmuczzenim[41]) bozzim ſwrczi gye. A kdyzz
czzlowiek nema[42]) tohoto odyenye, ynhed przihotowan geſt ke wſſemu zlemu
myſſleny a ku pokuſſeny wzieti.[43])

XCIV.

O Orliczi a o hadu rzieczz pyekna.[1])

Prawi miſtr[2]) Plynius, zze Orlicze na wiſokoſti ſye hnyezdi, gegymzz
dyetem hrozi had. kteryzz wida, zze ſye nemuozz k dyetem gegim przibliziti
pro wiſokoſt, tehdy v powietrze gedu napuſty, aby powietrzim[3]) gye zmorzil.
Ale Orlicze to widuczi przyneſe kamen, geſſto ſlowe Achates, y[4]) wlozzi gey[5])
w hnyezdo, A ten kamen ſwu moczi[6]) odzzene powietrzie a wyetr napuſſtyeny
gedu a[a]) toho hada,[7]) aby ſye k dyetem neprziblizzill. A tak vzdraweny gſu
dyeti, aby nebyli ztraweny.

Duchownyc:[8])

NAymyleyſſi! Skrze Orliczi, kteraz wiſoko lecze[9]) a geſt oſtreho zra
[114 a] ku, czzlowieka znamena,[10]) kterehozzto zzywot a zzadoſt ma od
zemſkych wieczi zdwihnuti. A protozz dye Appoſſtol:[b]) Naſſie obczowanye
w nebeſiech geſt. W tom obczowany te wiſoſti mame znamenati dyeti, to-
czziſſto ſkutky naſſie dobre polozziti. Ale had ſtary, toczziſſto dyabel, myſli
gye zbiti ſkrze dopuſſtienye nyektereho[11]) ſmrtedlneho hrziechu. Ale on ſnad
bezpeczznyc polozzenye ſweho nemuozz naplniti. Tehdy gde dyabel a po-
kuſſie[12]) ſye, chtie gye zbiti gedem pychy tehdy, kdyzz chwalu ſwietſku gim
omluwa, kterazz czzaſto przichazie dobrym muzzom,[13]) zze pro zzadoſt chwaly
czzynye dobre ſkutky,[14]) a tak[15]) vmyeragi yako[16]) dyeti k zaſluzzeny.
A protozz wezmyeme opuku, toczziſſto kryſta, a polozzme gi mezi ſkutky
naſſymy[17]) a gedem marne chwaly, toczziſſto abychom poſlali ſkutky dobre
k bohu, a bude nam odplata welyka.

XCV.

O dwu Bratru.[1])

Czzte ſye w kronykach rzymſkych, zze mezi dwyema bratroma byll
tak weliky ſwar, zze gednak geden wſſeczky zemye zkazil. Vſlyſſaw to Julius

---

[h]) (za tím ps. na vnitř. okr.) ne (podtečkov. a přetrž.).
[a]) (nadeps.). [b]) protozz — Appoſſtol (červ. podtrž.).

[37]) gſa odyen (sch.); nizadneho. [38]) gedine. [39]) sch. [40]) na ſrdcz (nedops.) geho dia- M
belſke. [41]) vmienim. [42]) nema czlowiek. [43]) a pokuſſenij k wzetij.

XCIV. [1]) (bez náp.) [2]) sch. [3]) sch. [4]) Achytes a. [5]) sch. [6]) moczy ſwu. [7]) a (sch.); hada toho. [8]) sch. [9]) sch. [10]) znamenawa. [11]) niekterakeho. [12]) pokuſy. [13]) muzom dobrym. [14]) dobre ſkutky czinj. [15]) sch. [16]) yakozto. [17]) naſſe.

XCV. [1]) (bez náp.).

B Czieſarz, tyezzcze boyowal proti bratru tomu [2]) a vtrhaczzi, tak zze byll Czieſarz w tom bogi vrazzen.[3]) A vſlyſſaw to ten bratr vtrhaczz, zze Czieſarz geſt vrazzen,[4]) przijſſel k bratru ſwemu, kteremuzzto mnoho zleho vczzinil geſt,[5]) a proſſye miloſrdenſtwie od nyeho, A [6]) nayprwe aby mezi nym a Czieſarzem [7]) aby pokoy vczzynyl. Ale [8]) okoloſtogyecze rzekli gſu: Nezaſluzzil geſt [9]) toho, ale vtrpenye za to mycl by myeti.[10]) kte [114 b] rymzz bratr odpowiedyel: Nema mylowano byti knyezzie, kterezz v bogi pokorne geſt yako [11]) beranek, Ale w nepokogi vkrutne yako lew. A [12]) aczz bratr muoy [13]) proti mnye nezaſluzzil toho,[14]) Awſſak ya [15]) geho ſmyerzim s Czieſarzem,[16]) budu-li moczi. Nebo protywêſtwye, kterezz mi geſt vczzinil, doſti geſt pomſſtyeno nad nim. A tak Czieſarze y ſam ſye a[a]) [17]) bratra ſmyerzil a pokoy gemu nawratil.

Duchownye: [18])

NAymyleyſſi! Tato dwa bratry gſta ſin bozzi a czzlowiek, mezi kterymy ſtawa ſye czzaſto welika neſnaz.[19]) Nebo kdyzz [20]) czzlowiek dopuſti ſye ſmrtedlneho hrziechu, tehdy protywi ſye ſynu bozziemu, bratru ſwemu, Nebo kdyzz [21]) czzlowiek czzyny to, proczz geſt kriſtus ſmrt przyyal, czozz w nyem geſt nebo na nyem, k ſmrti ſyna bozzieho dawa. A tehdy vrazzen bywa naywyſſy Czieſarz, otecz nebeſky. A protozz prziſtupme k bratru naſſemu, toczziſſto k kriſtowi, a proſſme miloſrdêſtwie od nyeho s [22]) ſkruſſenym ſrdczem, A on to s [23]) zzadoſti vczzynyenye przigme, a nam naſſi wynu odpuſti, a pokoy mezi namy vczzyny a s otczem nebeſkym myloſtywye ſmyerzi. A protozz bogiſſ-li ty ſye geho ſprawedlnoſti, Vtecz ſye k [24]) geho miloſrdêſtwy, kterezz wyetczzie geſt nezzli naſſy hrzieſſi.[25]) A protozz dauid dye: [b]) Smilowanye geho nade wſſechny ſkutky geho. A tyzz dye: [c]) [26]) Miloſrdenſtwie bozzie na wieky budu chwaliti.

XCVI.

O Czieſarzowy. [1])

COſdras Czieſarz boyowny proti neprzatelom ſwym [115 a] na boy prziſſel. I radyl [2]) ſye s Appolonem tak rzieczzenym; kteremuzz odpowiedyeno geſt, zze ginak neprzemuozze neprzatel [a]) [3]) ſwych, gedine [4]) leczz by on prwe od meczze neprzatelſkeho ſſel. Neprzietele to vſlyſſewſſe rzekli gſu, aby yzzadny z nych vrazzen nebyl gyny,[5]) gedyne kral Cozdras. A [6]) kdyzz tomu

[a]) (nadeps.). [b]) A — dye (červ. podtrž.). [c]) A — dye (červ. podtrž.).
[a]) (původně naps.) nepratel, z (přips. za) r.

M [2]) sch. [3]) tak — vrazzen (sch.). [4]) A on vrazenij czyſarzowo vſlyſſew. [5]) biſſe; a (sch.). [6]) sch. [7]) a mezy czyſarzem. [8]) sch. [9]) sch. [10]) za to — myeti (sch.). [11]) yakzto. [12]) sch. [13]) sch. [14]) sch. [15]) sch. [16]) s Czieſarzem (sch.). [17]) sch. [18]) sch. [19]) neſnaz welyka. [20]) kdy. [21]) kdy. [22]) s (sch.). [23]) sch. [24]) sch. [25]) hrzychowe. [26]) sch.

XCVI. [1]) (bez náp.; na okraji:) Reſurectionis Christi. [2]) Radij; I (sch.). [3]) neprzemoze neprzytel. [4]) gedno. [5]) sch. [6]) tielo krale kozdraſa; A (sch.).

Cozdras ſrozumyell, promyenyw kralowſky odyew wzal odyenye a zaſtup B
przemohl. Vzrzew to geden z Rytierzow, geho kopim poklal azz do ſrdcze. A tak ſkrze ſmrt ſwu[7]) lid ſwuoy z ruku neprzatelſku zproſtill.

Duchownye takto:[8])

NAymyleyſſi! Takezz naſs mily gezus[9]) kriſt[9],[10]) poradyw ſye ſ bohem otczem, prziſſel, chtie boyowati proti dyablu. A[11]) zwiedyew, zze by byl po- 5
znan,[12]) promyeńyl odyew ſwuoy, przirozenye czzlowieczzie przyyal. Nebo kdyby[13]) ho byli zzide poznali, nykdy by geho byli[14]) neukrzizzowali. A protozz kdyzz geſt den neſtawal k bogi, geden z rytierzow ſtoge podle krzizze, kopím gey azz do ſrdcze proklal. A[15]) tak ſkrze ſmrt ſwu wſſeczko pokolenye lidſke od ſmrti wieczzne wykupil. 10

XCVII.

O gednom czzlowieku.[1])

Byeſſye nyekteraky czzlowiek, kteryzz myel[2]) giti z gednoho kralowſtwie do druheho. I[3]) prziſſel k gednomu moſtu, przes kteryzzto giti myell. Ale przed ſebu vzrzel geſt ſ prawe ſtrany lwa vkrutneho, Vzrzel take[4]) s druhe ſtrany lewe draka a morze. A[5]) kdyzz gye[6]) tuto trogi wyecz widyel,[7]) neſmyel dale giti, y chtyel [115 b] ſye domow wratiti. A[8]) ay, angel bozzij 15
ſtaſſe proti nyemu na ceſtie, mage meczz a korunu w ruku ſwu, y rzekl k nyemu:[9]) Zhrzey, odolay, odplatu tobye dam bez pochybenye. Sſtyeſſtie morze, Hnyew zwierzi, leſt hadowa hubenye czzynye. A[10]) ynhed, yakzz[11]) geſt czzlowiek angela widyel a tyto wſſeczky wieczi vczzinil,[12]) nebezpeczznoſti vtekl geſt.[13]) Nebo geſt lwa a dyabla zabil a korunu od angela obdrzzall. 20

Nuzz pak duchownye:[14])

NAymileyſſi! Skrze tohoto czzlowieka mame znamenati kazzdeho z nas, kteryzz ma na kazzdy den giti k nebeſke kragynye przes moſt. Moſt geſt tento zzywot, kteryzz geſt welmi krziechky. Ale bez pochybenye lew geſt dyabel. Drak, toczziſſto tyelo, morzie, toczziſſto ſwiet, nam przieka zzegi, czozz mohu. Ale ſlyſſte, nechczete-li proti tiemto boyowati, Buoh drzzi meczz, 25
toczziſſto mocz ſwu, a[15]) tyetť zabige wiecznye. Ale budeſſ-li dobrze boyowati, tehdy[16]) korunu zzywota wieczzneho obdrzziſs. A[17]) wiedyeti maſs, kterak maſs boyowati. Zagiſte wiz, kterak geſt[18]) angel rzekl: Zhrzey, toczziſſto ſwiet, odolay dyablu, vkrot tielo, a[19]) odplatu, toczziſſto korunu, dat tobie pan boh, aczz to naplniſs, k kterezzto korunye dowed nas buoh[20]) otecz, ſin y duch 30
ſwaty. Amen.

---

[7]) ſwu ſmrt. [8]) (bez náp.) [9]) sch. [10]) kryſtus Gēz. [11]) sch. [12]) poznan byl. [13]) Nez kdyzby. M
[14]) sch. [15]) sch.

XCVII. [1]) (bez náp.). [2]) miegyſſe. [3]) sch. [4]) sch. [5]) sch. [6]) gt. [7]) wiecz trogy vzrzel. [8]) sch. [9]) k niemu (sch.). [10]) sch. [11]) kdyz. [12]) sch. [13]) sch. [14]) (bez náp.). [15]) sch. [16]) sch. [17]) sch. [18]) sch. [19]) sch. [20]) dopomahay nam Buoh (ostatek sch.).

XCVIII.

O dwu Studnyczi.[1])

B IAkozz Iſiodorus[2]) prawi w knyhach ethycorû tak rzieczzenych,[a]) zze w Siczilij[3]) gſta dwye ſtudnyczi, kterychzz [116 a] gedna yalowe plodi, Druha druhu yalowu czzyńy. Skrze prwu ma znamenati kriſta, kteryzz czzyny yaloweho, toczziſſto hrzieſſneho, plodneho ſkrze ſkutky dobre. Druha ſtudnycze geſt dyabel, kteryzz protywne wieczi czzyńy, Nebo czzaſto dobreho czzlowieka k zlemu konczi przywuody. W ytalij[b]) gieſt ſtudnycze, kterazz ſwietloſt nebo zrak oczzi vzdrawuge. We dne ſye ſtkwi a w noczi horzi. Takezz kriſtus hrzieſſnych rany vzdrawuge. We dne ſye ſtkwi, toczziſſto w zziwuotie tomto ſkutky dobre[4]) vkazuge a miloſrdne,[5]) Ale w noczi prawye, by horzela, toczziſſto w[6]) ſwiedomy proti hrziechu. W efiru[c]) geſt ſtudnycze, kterazz horuczie[7]) pochodnye vhaſſuge a vhaſſene zapaluge. Takezz kriſtus horuczie[8]) pochodnye, toczziſſto mudrcze ſwieta a pany, vhaſſye a vhaſſene, toczziſſto chude, kterzizz gſu vhaſſeńy na ſwietie, zapaluge. W Idumey[d])[9]) gieſt ſtudnycze, kterazz w rocze czztyrzi barwy myeny a[10]) za trzi mieſiecze czziſta. Tato ſtudnycze kriſta znamenawa, kteryzz netoliko gednu, ale czzaſto[11]) za pokolenye lidſke trpiel geſt, a podobenſtwie geho promyenylo ſye geſt. W narozeny ſwem narodil ſye geſt w ſtudenoſti, obrziezan oſmy den, plakal na krzizzi. V Boecij[e])[12]) gſta dwie ſtudnyczi: Gedna czzyny czzlowieka wtypneho a dobre pamyeti, Druha czzyny czzlowieka nepametlyweho. Prwnye ſtud [116 b] nycze znamenawa kryſta, kteryzz dawa czzlowieku cztnoſti, Druha geſt dyabel, kteryzz czzlowieka czzyńy nepametlywcho wſſech dobrych ſkutkow, kterezz[f]) geſt od boha wzal. W Campanij[13]) gſta dwie ſtudnyczi, gedna muzſke nezdrawie odgima, Druha yalowoſt zzenſku odgyma. Prwnye znamenawa kryſta, kterazz[14]) nezdrawye hrziechow odgima, Druha geſt nabozzna modlitba.

XCIX.

O hawranu rzieczz.[1])

25 PRawi mudrzyecz w knyhach o zwierzi: Budeſſ-li chtieti vczzyńyti, zze hawran, kdyzz ſye bude hnyezditi na drzyewie, aby nykdy z wagecz ſwych[2]) nemohl ptaczzat wyweſti a wyſedyeti, Polozz popel ſklenyczzny mezi drzewo a koru.[3]) A dokawadzz tu popel bude, ńykdy dyeti nebude moczi wyſedyeti.[4])

---

[a]) IAkozz — rzieczzenych (červ. podtrž.). [b]) W ytalij (červ. podtrž.). [c]) Wefiru (červ. podtrž.). [d]) W Idumey (červ. podtrž.). [e]) V Boecij (červ. podtrž.). [f]) (první) e (oprav. z) o.

M XCVIII. [1]) (bez náp.). [2]) prawij Isyodorus. [3]) w ſyliczy. [4]) sch. [5]) miloſrdne vkazuge. [6]) sch. [7]) hořyczy. [8]) horzyczy. [9]) In ydumea. [10]) cztirzkrat w Rocze barwu mienij; a (sch.). [11]) cziaſtokrat. [12]) In Boecia. [13]) W kampany. [14]) kteryz.

XCIX. [1]) (bez náp.). [2]) sch. [3]) drzewem a kuoru. [4]) wyweſti a wyſedieti.

Duchownye: [5])

NAymileyſſi! Hawran tento znamenawa dyabla, Hnyezdo geſt przeby- B
wanye w ſrdczi ſkrze pomyſſlenye hrziechu. Skrze ſtklenyczi, kterazz w roz-
liczznych barwach nalezena[6]) bywa, tyelo czzlowieczzie znamena ſye. Skrze
popel ſtklenny pamyet ſmrti, nebo ſtklo z popela bywa a w popel ſye na-
wraczuge. Takezz prawie czzlowiek popel geſt a w popel ſye obrati. A protozz
polozz[7]) pamyet ſmrty mezi drzewo a koru, a[8]) mezi duſſi a tyelo. Tyelo
geſt przikrytie duſſe. a tak dyabel nykdy newida vzzitku z ſebe, toczziſſto[9])
kniziete[10]) neczziſte pamyetí newyſedy.[11])

C.

O gedno hagi.[1]) [117 a]

Plynius nyekteraky míſtr prawy, zze wyſſel w myeſiecz Mayg, chtie giti
w geden hay. W kteremzzto ſtalo geſt ſedm drzyew, plnych liſtie a libeho
dywanye, a toliko ratoleſti ſebral geſt, zze neſti nemohl. I[2]) prziſſli ſu trzie
muzzie, a geho gſu z hage wywedli.[3]) Ale kdyzz gſu wychazeli z hage,[4]) vpadl
geſt ten giſty[5]) w yamu a pro tyezzkoſt brzemene vtopil ſye.[6])

Duchownye: [7])

NAymileyſſi! Tento hay geſt tento ſwiet, plny rozliczznŷ drzewim przi-
kryt. A protozz w tomto hagi, toczziſſto w tomto ſwietie, geſt ſedm drzew,
kterazz znamenagi ſedm ſmrtedlnych hrziechow, z kterychzzto[8]) czzlowiek
zbiera zle czzyny, brzyemye,[9]) zze ho[10]) neſty nemuozz any zdwihnuti, toczziſſto
zze[11]) k miloſti bozzi nemuozz[12]) przigiti, dokawadzz w hrziechu przebywa.
Ale ay, przigdu trzie muzzie ſtrazznŷ[13]) hagye, kterzizzto ſu trzie neprzietele,
toczziſſto ſwiet, tyelo a dyabel, a ty[14]) pomahagi czzlowieku rozlicznymy
hrziechy oſidlanim[15]) azz do wychodu duſſe z tyela. A tehdy vtopen bywa
w hlubokoſti pekelne pro mnozſtwie hrziechow ſwych.

CI.

Tuto ſye dye o trzyech ſynech.[1])

Nyekteraky kral myel trzi ſyny a geden kamen[2]) drahy. a[3]) ty ſynowe
k ſobie podobńy gſu byli.[4]) Ale kral[5]) gednoho ſyna wiecze[6]) milowal nad
gyna dwa.[7]) I vczzinyl geſt[8]) trzi prſteny rowne a dwa kameny ſtkelna, po-

[5]) sch. [6]) sch. [7]) sch. [8]) sch. [9]) z ſebe toczziſſto (sch.). [10]) nebo kurze. [11]) sch. M

C. [1]) (bez náp.). [2]) sch. [3]) z hage wywedli gſu. [4]) z hage wychazely. [5]) (tato tři sl. sch.). [6]) a vtopil ſe pro tiezkoſt brzemene. [7]) sch. [8]) V kazdeho. [9]) czinij a zbiera brzymie. [10]) sch. [11]) sch. [12]) sch. [13]) ſtrany. [14]) sch. [15]) oſydlami.

CI. [1]) (bez náp.). [2]) kamen geden. [3]) sch. [4]) mezy ſebu gyſtily ſu. [5]) sch. [6]) sch. [7]) nad gyne; dwa sch. [8]) A protoz vczinil; geſt (sch.).

B dobna[9]) k drahemu kameny k tomu.[10]) A rozlicznym gynym[11]) prſtenom rozliczne kamenye kazal polozziti, aby nebyll oklaman. I[12]) kazal zawolati ſynow ſwych przed ſye [117 b] a kazzdemu prſten dal. A tomu[13]) ſynu, kterehozz mylowal, dal gemu naylepſſi. Potom kdyzz otecz odſſel, kazzdemu ſye zdalo, by prſten naylepſſi z drahym kamenem myel.[14]) Vſlyſſaw to nyekteraky[15]) mudrziecz, rzekl: Muſime vgiſtiti,[16]) ktery prſten naydrazſſi geſt. A kteryzz prſten[17]) wyhnati mozz nemoczi,[18]) ten naydrazſſi geſt. I[19]) vczzinili tak, zze[20]) dwa prſteny nycz neuczzynyla, ale trzieti nemoczi vzdrawowal. A[21]) protozz zgewnye[22]) miſtr[23]) poklada, kterehozz otecz naywiecze milowall.

Duchownye pak takto rozyer.[24])

NAymyleyſſi! Tito trzie bratrzie Geſt troy lid, toczziſſto ſynowe bozzi ſkrze ſtwuorzenye, toczziſſto krzieſtyane, zzide a pohane. A protozz wſſak zgewno geſt, zze otecz buoh nebeſky[25]) naywiecze lid krzieſtyanſky[26]) myluge. A protozz gemu naylepſſi prſten[27]) oſtawil, kteryzz ſlepe oſwyeczuge, neduzzywe[28]) vzdrawuge, mrtwe zkrzeſſuge.[29]) Ale w newyerziczych nebywa znameny any moczi. A protozz Dauid dye:[a]) Znameny naſſich newidieli gſme.

CII.

O Czizolozznyczi.[1])

PRawi Walerius miſtr[2]) w knyhach patych, zze nyekteraky wolagiczi[3]) nebo byrzicz gednu wladyku[4]) popadl w Czizolozzſtwi, a[5]) vhlawnym ſudem odſudil gi a do zzalarze dal; a[6]) tu geſt hladem morzena. kterezzto zzeny zzalarzny[7]) ne ynhed zahubil, Ale mylofrdenſtwim gſa hnuf, dogitye a wchodu dczerzi[8]) gegye, zzenye ſwe[9]) ſnubene, dopuſtil[a]) geſt,[10]) Tak aby nycz pokrmu materzi ſwe nedala any neſla,[11]) nezz[12]) aby tu[13]) hladem vmrzela. Po mnohych pak[14]) dnech [118 a] byrzicz dywil ſye tomu,[15]) odkud by ta[16]) zzena w zzalarzi tak dluho[17]) zzywa byla. I[18]) frozumyel geſt, zze dczera materz ſwu[19]) mlekem ſwych prſi[20]) od ſmrti[21]) ſdrzzela geſt. kterehozzto[b]) [22]) potrziebye wiery neſlychane ſudcze w tom w hnyewie k myloſti naklonyen gſa, te zzenye[23]) miloſt obdrzzal.

---

[a]) A — dye (červ. podtrž.)

[a]) (za tím ps.) por (přetrž.). [b]) (ps.) kterezzto, hoz (nadeps.).

M [9]) ſtklena podobne. [10]) k tomu (sch.). [11]) sch. [12]) sch. [13]) sch. [14]) kazdy ſe mniel mieti naylepſſi prſten s kamenem drahym. [15]) niektery. [16]) Vgyſtiti chczeme. [17]) naydrazſſi — prſten (sch.). [18]) nemocz A. [19]) sch. [20]) sch. [21]) A (sch.). [22]) zgewniegy. [23]) sch. [24]) (bez náp.). [25]) otecz — nebeſky (sch.). [26]) lyd krzeſtianſky wicze. [27]) prſten gemu; naylepſſi (sch.). [28]) oſwyeczuge neduzzywe (sch.). [29]) wzkrzeſſuge neduziwe vzdrawuge.

CII. [1]) (sch.; na okraji:) Dnica 12 Trinith. apud diuū petrum 78. [2]) sch. [3]) wolagycz. [4]) Wladyku gednu. [5]) sch. [6]) sch. [7]) zialarznie. [8]) dczery. [9]) zeny; ſwe (sch.). [10]) poziczil a. [11]) neneſla ani dala. [12]) sch. [13]) tak. [14]) sch. [15]) sch. [16]) sch. [17]) tak dluho (sch.). [18]) sch. [19]) sch. [20]) ſwych prſy mlekem. [21]) sch. [22]) kterez [23]) potrzebie ſwrchniho wira neuſlyſſana w hniewé Sudcze k miloſrdenſtwij naklonien ſa A te zeny.

Duchownye:[24])

NAymyleyſſi! Tento wolagiczi geſt otecz nebeſky, kteryzz potupil lidſke B
pokolenye pro hrziech a zzalarzi pekelnemu odſudyl, aby tu zahynulo a
tyezzkymy mukamy treſktano bylo. Ale[c]) zzalarzny, toczziſſto pan naſs gezus
kriſtus, hnuť gſa miloſti przepuſtil dczeru, toczziſſto miloſrdenſtwie ſwe, k lid-
ſkemu pokoleny dogiti, a gemu mleko ſweho vmuczczenye dal, aby wyecznye
nevmrzelo. A tak otcze narozenim ſwym, a[25]) hnyew geho vkrotill a gemu
hrziechy odpuſtyll.

CIII.

O Cziefarzi ffrydrychowy.[1])

FRydraych[2]) Cziefarz druhy gednu branu mramorowu vſtawil, na kteruzz
ſtudnyczi wuody tekuczie[a]) wedl. Na kterezzto[3]) branye Cziefarz wyryt byll
w moczi ſwe ſe dwyema wlaſtnyma ſudczoma. A w[4]) proſtrzed okrſſlka hlawy
s[b])[5]) prawe ruky[c])[6]) ſudcze tu byll werſs napſan: Wchodte bezpeczznye, kterzizz
chtie zzywi byti prawye. A[7]) w proſtrziedcze okrſſlka hlawy ſ[8]) lewe ruky
ſudcze tu byl werſs napſan: Zawiſtywy boy ſye odwrzzen byti, a boy ſye
w zzalarzi[9]) drzzen byti. V proſtrzed okrſſlku[10]) hlawy Cziefarzowy werſs byll
napſan: kterak hubene czzyńym, kterezz promyenyty vmyem. A[11]) w pro-
ſtrzed okrſſlka nad branu napſan werſs byll: Cziefarzowym przikazanym kra-
lowſtwie ſtrazze potwrzzugi.

Duchownye:[12]) [118 b]

NAymyleyſſi! Tento Cziefarz geſt pan naſs gezus kriſtus. Ale brana
mramorowa geſt ſwata Czierkew, ſkrze kterużto branu my mame wńyti do
nebeſkeho kralowſtwie. A ten ſlup nad moſtem wuody tekuczie, kteryzzto
geſt wzzdyczky w hnuti, yakożto wuoda tekuczie. Nad kteruzzto branu wyryt
geſt obraz pana naſſeho gezukriſta ſe dwiema zwlaſſtnyma,[13]) toczziſſto ſe
pannu marygi a s ſwatym Janem; ſkrze kterezzto mame znamenati geho
miloſrdenſtwie a ſprawedlnoſt. Tehdy napſan geſt werſs:[d]) Wchodte bezpeczz-
nye, krzieſtyane, zzide, pohane,[14]) kterzizz proſye, toczziſſto[15]) kterzizz zzadagi
zzywy byti czziſtye, toczziſs czziſti od hrziechu yakozzto newynny. Druhy
werſs:[e]) Zawiſtywy boy ſye odwrzzen byti, toczziſſto hrzieſſnyk w hrzeſſie[16])
gſa, boy ſye odluczzen byti od koſtela wytyezugiczieho, a tak w zzalarz pe-
kelny vwrzzen[17]) byti boy ſye.[18]) Nad hlawu pſano bieſſie:[f]) kterak hubene

[c]) e (oprav. z) a.

[a]) (za tím ps.) vſtawill (červ. přetrž. a podtečk.). [b]) (nadeps.). [c]) y (oprav. z) u. [d]) (tato dvě sl. červ. podtrž.). [e]) (tato dvě sl. červ. podtrž.). [f]) (tato dvě sl. červ. podtrž.).

[24]) sch. [25]) sch. M

CIII. [1]) (bez náp.). [2]) FRydrych. [3]) na kteray. [4]) sch. [5]) sch. [6]) ruku. [7]) sch. [8]) sch. [9]) otyatu byti boy ſe neb zialarzem. [10]) proſtrzedku. [11]) sch. [12]) sch. [13]) wlaſtnima. [14]) pohanee zidee. [15]) totiz. [16]) hrzyſſny w hrzyſſe. [17]) vwrzena. [18]) boy ſye (sch.).

B czzynim, toczziſſto [19]) kterak hubeny gſu, kterzizz ſye odchylugi od czeſty [20]) ſprawedlnoſti Opiet gyny werſs: [g]) Cziefarzowym przikazanŷ, toczziſſto przikazanim naſſeho pana gezukriſta, bude przikazanye a duom naſs wieczzny, aczz dobrzie a ſwatye [21]) ſluzziti budem. [22])

CIV.

O trziech ochechulech. [1])

Czzte ſye, zze trzi ochechule na gednom oſtrowie byli gſu, a ſladke zpyewanye rozliczznymy obyczzegi zpyewali gſu. Gedna zpyewala hlaſſem czzlowieczzim, Druha na piſſtyalku, Trzyetye na ſtrzmen hudla geſt. Ty giſte myegyechu [119 a] twarzi zzenſke, krzidla a nehty ptaczzie, wſſechny lodye ztopili gſu a wſſechny obtyezzene ſnem wztrhali [2]) ſu. Tehdy wuodcze tak [3]) rzieczzeny vlixes potrziebie myel weſti ſye, y [4]) kazal ſye k zle lodi prziprawiti nebo [5]) przywazati, a vſſi geho dobrzie [6]) vtwrditi, a tak [7]) bez ſſkody ſe wſſemy ſwymy vſſel geſt, [8]) A ty giſte ochechule wlnamy ztopill.

Duchownye: [9])

NAymyleyſſi! Skrze ochechule morſke ſwiet tento znamena ſye, kteryzz vſtawiczznym zamuczenim wlnamy hyba ſye. [10]) Trzi ochechule, kterezz [11]) ſladkym zpyewanim plawiecze ſye a [12]) obmyekczugicze myſli lidſke [13]) w ſyeṅ [14]) czzlowieka vwuodye, gſu trzi rozkoſſi, kterezz w hrziech czzlowieka prziprawugi a ſrdcze lidſka w ſyen [15]) ſmrti vwuodye. Prwnye, [a]) [16]) kterazz zpyewala [17]) czzlowieczzim hlaſem, geſt lakomſtwie, kterezz ſwym poſluchaczzô tohoto ſwieta zpyewa zpyewanye mnohe, kterymzzto [18]) zlym zpyewanim ſrdcze lakomeho oklamano bywa, azz geho ſmrt zayde. Druha [b]) [19]) tyelo geho roztrha, kterazz zpyewa na piſſtyalku. Piſſtyalka geſt chluba, kterazzto [20]) ſwym wydawa toto zpyewanye: Mlady gſi a kraſny, maſs ſye kraſſie wſſem vkazati, yzzadnemu [21]) neodpuſſtiege, ale wſſeczky potlaczz, kterezz przemoczi mozzeſs. kdyzz zabigeſs nyekoho, dyegitť, zze gſi dobry rytierz, a [22]) tehdy budeſs poczztywy, a ode wſſech budeſs chwalen, a [23]) dobrym nazwan budeſs. [24]) Trzietie [c]) [25]) ochechule, kterazz [26]) zpyewa na ſtrzmen, geſt ſmilſtwuo, [27]) kterezz ſwym naſledugi [119 b] czim take wydawa zpyewanye: Mladecz gſi ſilny, ſ dyeweczz-

g) Opiet — werſs (červ. podtrž.).
a) Prw (červ. podtrž.). b) (červ. podtrž.). c) (červ. podtrž.).

M [19]) totiz. [20]) czeſt. [21]) a ſwaty Acz dobrze. [22]) ſluzily ſme.
CIV. [1]) (bez náp.). [2]) ztrhaly. [3]) (sch.). [4]) tudy wzeti; ſye y (sch.). [5]) prziprawiti nebo (sch.). [6]) owſſem [7]) sch. [8]) s ſwymi wſſel; wſſemy (sch.); geſt (sch.). [9]) sch. [10]) wlhnami ſe hyba. [11]) kteryz. [12]) sch. [13]) (tato dvě sl. sch.). [14]) w ſen. [15]) w ſen. [16]) (sch.). [17]) zpiwala gt. [18]) mnohe muſyſs ſebrati abychom mohly cztnoſt tweo gmena rozſſirzyti Takym. [19]) A tedy. [20]) kteraz. [21]) kraſen wſſem vkazati yziadneo. [22]) a (sch.). [23]) budeſs — a (sch.). [24]) dobry budeſs nazwan. [25]) sch. [26]) Kteraz ochechule. [27]) Strzmen ta hudba gt ſmilſtwo.

kamy hray, Potom w ſtaroſti budeſs treſktany zzeny.[28]) Nebo nycz wiecze B
vmyſl czzlowieczzi od boha newzdaluge,[29]) nezz miloſt zzenſka. A ty wſſeczky ochechule[30]) krzidla myeli gſu ptaczzie, nebo wzzdyczky gſu w neuſtawiczznoſti zzadoſti ſwyetſke. Nehty take myegyechu ptaczzye, kterezzto[31]) k hrziechu przitrhugi a ku[32]) pekelnim mukam popadugi. Vlixes geſt mudry czzlowiek, kteryzz geſt[33]) czziſty na tomto ſwietie a[34]) plawi ſye bazny bozſku k drzyewu koncze lodye przziprawuge ſye,[35]) toczziſs k krzizzi kryſtowu, a vſſy od hrziechow odwazuge,[36]) aby gedyne kralowſtwie[37]) nebeſkeho zzadal. Tehdy ochechule potopeny budu. Nebo zzadoſti zle[38]) ſkrze ducha ſwateho od nyeho odluczzeny gſu,[39]) A tak vchazegi nebezpeczzenſtwie, a po wityezſtwi dochazegi radoſti wieczzne, kterezz nas dowed[40]) buoh otecz, ſin y duch ſwaty.

CV.

O murzenynu.[1])

Czzte ſye w zzywotech ſwatych otczow, zze nyekteraky puſtennyk[2]) widyel geſt murzenyna w nyekterakem leſe drwa podtynagicze, a ſwazanych[3]) pokuſſel zdwihnuti. A[4]) kdyzz geſt widyel, zze gſu byla tyezzka, tehdy[5]) rozwazal gye[6]) a wiecze przilozzil. A kdyzz[7]) wiecze byla wazzna, geſſtye wiecze przilozzil, a vczzynyl geſt[8]) gye tak tyczzka, zze nykakezz gich pozdwihnuti nemohl. A tak ſye ſam brzemenê zabil. A ten puſtennyk[9]) dale ſſel, y[10]) widyel gednoho,[11]) zze w [120 a] nyekteraky[12]) ſud dyerawy[13]) wuodu z ſtudnycze lel, a wuoda wzzdy z nyeho wen tekla,[14]) nebo pln dyer byeſſye.[15]) A wſſak on toho[16]) nalewanye neprzieſtal geſt. Potom[17]) dale geſt ſſel, a[18]) ay, dwa muzzie k branye mieſta ſye przibliyzzowachu, kterazzto drzewo dluhe przed ſebu gſta neſla,[19]) a geden druhemu nechtiel poſtupiti, a tak zze gſta oba wnye oſtala.

Duchownye:[20])

NAymyleyſſi! Murzenyn, kteryzz rozmaha brziemyc drew, geſt kazzdy czzlowyek, kteryzz wzzdy rozmaha brziemyc hrzyechow, a koneczznye tyczzkoſti hrziechow ſtiſſtyen bywa k ſmrti wieczzne, a w zufalſtwye vpadna pokanye neplny. Ten take,[21]) kteryzz wodu w ſud dyerawy wlewa,[22]) geſt ten, kteryzz almuzznu nebo gine dobre ſkutky czzyńy pro chlubu ſwietſku, a ty ſkutky dobre[23]) tak ztrati. A protozz pſano geſt: Shromazdil penyeze

---

[28]) treſktati zieny. [29]) newzdaluge od Boha. [30]) A ty — ochechule (sch.). [31]) Neb M
kterez. [32]) przyprawugy nebo przytrhugy k. [33]) sch. [34]) sch. [35]) konczy lodij przywazuge. [36]) otwraczuge. [37]) sch. [38]) sch. [39]) sch. [40]) (za tím jen) etc.

CV. [1]) (bez náp ; na okr.:) Dnica 6 poſt S. Trinith. [2]) sch. [3]) ſwazaw. [4]) sch. [5]) sch. [6]) sch. [7]) sch. [8]) sch. [9]) on *gt*. [10]) sch. [11]) sch. [12]) w (sch.) niekaky. [13]) sch. [14]) a nalyt ze dna tekla. [15]) ſud *gt* byl pln dier. [16]) sch. [17]) sch. [18]) ſſel *gt*; a (sch.). [19]) neſla ſu. [20]) sch. [21]) sch. [22]) wleewa wodu; w ſud dyerawy (sch.). [23]) sch.

B a puſtil gye w pytel dyerawy. Ten ſhromazzdyuge,[24]) kteryzz dobre[a]) ſkutky czzyny, a potom zlymy ſkutky poſſkwrny. Ale ta dwa, geſſto gſu neſli drzewo przed ſebu, Ty gſu, kterzizz neſu tyczzke[25]) brziemye pychy, kterzizz geden druhemu vſtupiti nechcze, a tak[26]) w branu mieſta[27]) wnyti nemohu.

CVI.

O Pompeyowy Czyeſarzy.[1])

POmpeius vſtawil za zakon, zze kazzdy rytyerz po ſmrti ſwe aby w uodyeny ſwem ſchowan byl. A ktozzkolywiek by ſ mrtweho odnyeho[2]) ſwlekll, aby ſmrti vmrzel. 1[3]) ſtalo ſye geſt, zze nyekterake mieſto dobre od nyekterakeho krale vkrutneho bylo geſt oblezzeno. A okolo [120 b] mieſta lezziechu ſtrazze mnohe, kterezz polozzil geſt ſkrze mnohy lid,[4]) zze mieſto to bylo geſt w nebezpeczzenſtwi k ztraczeny. A[5]) myeſtyene gſu ſye welmi bali, zze oſtati nemohli, kdyzz tak w nebezpeczznoſti przebywachu. Tehdy[6]) nyekteraky[a]) rytierz ſtateczzny a ſmyely wſſel geſt do mieſta[7]) a mieſta y myeſſtyan welmi zzelel, proto zze geſt gye v welike nebezpeczznoſti widyel. A[8]) myeſſtyene kdyzz gſu geho ſtateczzneho vzrzeli, k nyemu gſu prziſtupili a rzekli: Pane, pomoz nam! Ay, widiſs, w kterakem nebezpeczzenſtwi gſme. A on gim dye: Naymyleyſſy! od te nebezpeczznoſti nemozzete zproſſtyeny byti, gedine ſkrze rucze mocžne. Obkliczzeny gſte neprzately ſwymy,[9]) a ya, yakozz widyte, odyenye nemam, a proti neprzatelom waſſim mnye geſt nepodobno bez odyenye boyowati.[10]) A protozz nemohut wam ſpomoczi. Tehdy[11]) geden mudrziecz to vſlyſſaw, rzekl gemu taynye:[12]) Pane, w malych dnech nyekteraky rytyerz vrozeny w hrobye gednom[13]) polozzen geſt a pochowan, a w dobrem odyeny. A[14]) kdyzz by odyenye geho wzal,[15]) ſ nymy by boyowati mohl, a nas by[16]) od ſmrti mohl[17]) zproſtiti. On to vſlyſſaw gel geſt k hrobu mrtweho,[18]) a odyenye geho wzal a oblekl ſye.[19]) A vczzynyw to[20]) ſam k bogi gel, a wityezſtwie obdrzzal, a neprzately odehnal, a myeſto ode wſſye nebezpeczznoſti zproſtil.[21]) A vczzynyw to nawratill odyenye mrtweho, odkudzz byll [121 a] wzal.[22]) Neprzietele w nenawiſt gſu hnutý, zze tak ſtateczznye boyowal geſt, a tak gſu geho[23]) k ſudczi obzzalowali, zze proti zakonu geſt ſhrzieſſil, kdyzz geſt mrtweho z uodyenye oblupil. Tehdy[24]) ſudcze geho zawolal a gemu geſt rzekl, zze gſi[25]) proti zakonu vczzinyl, nebs

[a]) (ps.) dobry, (z) y (oprav.) e.
[a]) (ps.) nyekteraby, (z) b (oprav.) k.

M [24]) Ten (vynech.); Shromazdij ge. [25]) tiezku. [26]) a tak (sch.). [27]) **mieſta nebeſkeho.**
CVI. [1]) O gednom Rytirzy; (na okr.) Hendrycy. [2]) odienij. [3]) sch. [4]) **mnohe ſtraze lezichu ſkrze mnohy lid polozil gt.** [5]) w nebezpeczienſtwij k zatraczenij bylo **gt**; A (sch.). [6]) w nebezpeczenſtwij przebywchu; Tehdy (sch.). [7]) do mieſta wſſel. [8]) sch. [9]) **Neprzyately** ſwymi obklyczeni ſte. [10]) boyowati bez odienij mñe nepodobno **gt.** [11]) sch. [12]) **vſlyſſew** taynie gemu rzekl. [13]) sch. [14]) sch. [15]) wzel A. [16]) sch. [17]) sch. [18]) vſlyſſew k **hrobu mrtweho** gel. [19]) wzel a ſe oblekl. [20]) To vcziniw; A (sch.). [21]) wyzproſtil. [22]) To vcziniw **odienij** mrtweho odkudz wzel nawratil. [23]) a tak (sch.); Geho ſu. [24]) sch. [25]) **gt.**

mrtwemu odyenye wzal.[26]) A on wece k ſudczi:[27]) Pane, mam odpowiedieti, B
ze dwogeho[28]) zleho ale[29]) menſſie zle ma zwoliti. Zle geſt bylo proti zakonu
vczziniti, A wſſak wietczzie zle bylo geſt mieſto ztratiti a ſkrze nyeho od meczze
zahynuti. Ja[30]) netak ſproſtnye mrtweho odyenye zbawil ſem, bych ſobie
wzal,[31]) ale abych mieſtu pomohl.[32]) A[33]) vczzynyw wityezſtwie na temzz
myeſtỳe odyenye ſem polozzil. A kdyzz bych mrtweho myenyl oblupiti,[34])
odyenye bych zaſye nepolozzil. A protozz totť geſt znamenyc widome,[35]) zze
ſem to pro obeczne dobre vczzinyl a ne pro ſſkodu mrtweho. I rzekl ſudċe:[36])
Odpowied tato myeſta nema. A tato[37]) geſt prziczzina: Zlodyey gda k kra-
dezzi a podkopa duom;[38]) ſnad gemu prziekazzeno bude, aby nycz neodneſl.
A zdali podkopanye nenye zle? Ale on rzekl: Y toti, podkopanye take geſt
czzaſto dobre. Nebo tehdy pan tomu muozz widyeti tu, kdezz ſkryta geſt
nebezpeczznoſt geho. A to vzrzie y oprawi. Opiet doſti zgewnye widame, zze
kdyzz geſt geden duom w mieſtie zapalen, lepe geſt a bezpeczznyegye, aby[b])
ten weſſken duom byl zkazzen, nezzli by gyńy domowe ſkrze [121 b] ten
oheń ſſkodu wzeli, a wſſeczko mieſto bylo by ſpaleno. A protozz tymzz oby-
czzegem menſſye zle geſt a[c]) dobre, abych ya odyenye mrtweho wzal a
mieſto abych obranyl, nezzli by mieſto ſ lidem bylo zkazzeno, a aby wſſichńy
hrobowe mrtwych oblupeńy byli. Sudcze to vſlyſſaw rzekl gim, kterzizz gſu
nań zzalowali: Ja yzzadne wynny nań nenalezam k ſmrti. Czo ſye wam zda?
A ońy rzekli gſu: Wynen geſt ſmrti, brzo z zemie ſhlazen buď. A ynhed
przikazal, aby vmrzel. Pro kteruzz ſmrt ſtal ſye geſt placzz weliky v myeſtye.

Duchownye:

NAymileyſſi! Tento Czieſarz geſt otecz nebeſky. myeſto oblezzene geſt
ſwiet, kteryzz dawnymy czzaſy obkliczzen geſt byl dyably. A okolo nyeho
byli gſu mnozi hrzieſſy, pro kterezz czzlowiek byl geſt w moczi dyabelſke.
Rytierz ſilny a pyekny, kteryzz wſſel do mieſta, zagiſte geſt pan naſs gezus
kriſtus, kteryzz welmi pokolenye lidſkeho zzelel geſt. byl geſt pyekny a prziе-
kraſne twarzi nad ſyny czzlowieczzye. Ten byl geſt ſilny, neb nenye gyneho,
kto by boyowal za nas, gedyne ty, pane naſs. Rytyerz tento, toczziſs gezus
kriſtus, vzrzew, zze myeſto, toczziſs ſwiet, nemozzieſſye zproſſtyen byti od
moczi dyabelſke, gedyne ſkrze boy, Sſel k hrobu, toczziſſto w zzywot blaho-
ſlawene panny marie, A tu odyenye rytyerze mrtweho, toczziſſto Adama na-
lezl, geho[d]) czzlowieczzêſtwie, w kterezz ſye oblekl, kdyzz pro nas byll geſt
[122 a] czzlowiekem, toczziſſto w tomto odyeny wſſeho czzaſu zdrawie ſweho
proti dyablu za nas boyowal, a wytyezſtwie obdrzzal, a wſſeczko pokolenye

[b]) (psáno pův.) nezzby, nezz (přetrž.) a (nadeps.). [c]) (nadeps.). [d]) (za tím ps.) zlorzie-
czzenſtwie (červ. a černě přetrž.).

[26]) Ze gt odienij mrtweho wzel. [27]) k ſudczi (sch.). [28]) dweho. [29]) sch. [30]) Ja pro ztra- M
czenij mieſta toho ſem vczinil abych netak. [31]) ſem – wzal (sch.). [32]) ſpomohl. [33]) A protoz.
[34]) oblupiti minil. [35]) znamenij wiedome gt. [36]) Sudcze rzekl; I (sch.). [37]) to. [38]) dom
podkopa. — Scházejí dva listy.

B lidſke od ſmrti wyeczzne zproſtÿll. Ale zzyde neſſlechetny zawiſti hnuti gſucz geho ſu na mnohych wieċech obzzalowali, a tak aby ſmrti vmrzel, kdyzz gſu rzekli: Vkrzizzuy, vkrzizzuy geho! Ale ſudcze pilat przyczzyny ſmrti na nyem nemohl nalezti, a wſſak ſmrti ohawnu geho odſudil. On geſt odyenye zaſye polozzill, kdyzz geſt tyelo ſwe za trzi dńy odpoczzywati w zemi nechal. A protozz vzziteczzno geſt bylo pokoleny lidſkeᵛ, aby on pokolenye naſſeho odyenye przyyal, nezzli by wſſeczko pokolenye lidſke wiecczznye zahynuti myelo. A protozz dye Cayphaſs: Potrziebye geſt wam, aby geden czzlowyek vmrzel za lid. A protozz vczzme ſye zzywoty ſwe oprawowati.

CVII.

O Newdyeczznem rzieczz.

L**Enucius kralowaſſe** moczny welmi. kdyzz geſt gednu po Cieſarzſtwi gezdil, geden chudy geho potkal, doſti zpoſobene kraſy, a wſſak almuzzny proſyeſſye. I Rzekl gemu Cieſarz: Powiez mi, odkud gſi, a ktere geſt gmeno twe? A on rzekl: Aczzkoli nehodny ſem, awſſak czzlowiek waſs ſem, a w zemi waſſi narozen y odchowan ſem, a gmeno me geſt newdyeczzny. I rzekl Cieſarz: Bych wyedyel, zze by dobrim czzlowiekem byl, tobyet bych pomohl. A on dye: Pane, tobie to pod ſwu przifahugi ſlibugi. A tak [122 b] Cieſarz hnul ſye k myloſrdenſtwi, a geho geſt s ſebu domow poyal, a przi ſobye geho drzzall. A protozz w kratkem czzaſye tak dobrzie a mudrzie ſye v dwuora Czyeſarzowa myegyeſſye, a bohateho geho vczzinil. A potô ſkoro geho Marſſalkem wſſeho Cieſarzſtwye vczzynyl. A kdyzz tak powyſſen byeſſye, powyſſeno geſt ſrdcze geho, zze wſſem chudŷ naſile czzynyeſſye, a yzzadneho k nim myloſrdenſtwye nemyegyeſſye. Pak podle dworu Cieſarzowa v polu mily byeſſye nyekteraky les, pln zwierzi. A Cieſarz zgednal byll, zze w tom leſe byechu mnohe yamy vdyelany a hluboke, a ty byechu korzenim przikryte. I ſtalo ſye geſt, zze Marſſalek gednu progezdyeſſe ſye, a ſam do leſa gell, a ſrdcze geho pozdwyzzeno geſt, tak zze on naywietczzi byl by po Cieſarzowi. A tak na kony ſem y tam byehagye, zze do gedne hluboke yamy vpadl, a z te nykakezz nemohl wygiti. I Stalo ſye, zze take ten den geden weliky had w tuzz yamu vpadl geſt, a z te nemohl take wen wygiti. Tehdy Marſſalek ten zwolal welykym[a]) hlaſem, ale nycz gemu to proſpyeſſno nebylo, neb ho yzzadny neflyſſal, neb od lidi daleko byeſſye. I Stalo ſye geſt, zze ten den take geden chudy, gmenem Gydo, do leſa ſſel s uoſlem, chtye drwa brati. a Marſſalek vflyſſaw geho y zawolal a rzka: O naymyleyſſy, kto ſy ty? Poď ſem a pomoz mi z teto nuze [123 a] a z teto yamy. A ya tobie k ſbozzi pomohu. Gido to vflyſſaw rzekl geſt: kto gſi ty, zze tak welmi wolaſs? A on rzekl: Ya ſem Marſſalek Cieſarzow, a przihodu ſem w yamu vpadl. A had weliky take po mnye w yamu vpadl, kterehozz ſye welmi bogim. A naymyleyſſi, ſlibugi tobye, zze kdyzz mi pomozzeſs z yamy, tehdy zaytra k ta-

[a]) (pod) yk (vyškrab. kaňka).

kemut ſbozzi pomohu, zze po wſſe czzaſy bohat budeſs. Chudy to vſlyſſaw, B
wzradowal ſye geſt welmye, Y dye: Ay, prowazek dluhy mam, ten tobye
ſpuſtim, ten tobie ſpuſtim a tyĉ ſye opaſs, aſ tye nahoru wytahnu. A tak
prowazek dolow ſpuſtil, a had, kdyzz prowazek vzrzel, geho ſye ſkoczzyw
przichyſill. Ale chudy mnyel, by marſſalka tahl, y wytahl hada z yamy.
a had gemu ſye poklonyw pryczz odlezl. Potom Marſſalek wolaſſe: O nay-
myleyſſi, gyzz gſem hada zproſſtyen, prowazek opiet dolow proſim ſpuſſt
mi. A kdyzz to vczzinil, marſſalek ſye opaſal, a Gido geho nahoru wytahl.
A potom po tu dwu tak wytazzenu, Marſſalek ynhed na koń wſedl a zaſye
do Cziesarzowy ſyeny gel, a toho, czo ſye bylo ſtalo, yzzadnemu nepowiedyel,
ale zatagill. A kdyzz rano bylo, Gydo wſtaw k Cziesarzowu dworu ſſel a
na wrata potlukl. Tehdy wratny przisſed otazal geho, czo by chtiel? A on
dye gemu: Pro buoh rczi panu Marſſalkowi, zze ten chudy v wrat [123 b]
ſtogi, kteryzz geſt wczzera ſ tebu mluwil, a twe miloſti czzaka. Tehdy
wratny ſſel a marſſalkowi powiedyel, zwieſtuge gemu o geho przisſti. A on
odpowie: Gdi a rczi gemu ode mne, aſt brzo pryczz gde. A wratny przi-
ſſed, wſſeczka gemu ſlowa Marſſalkowa powiedyel. A Gido to vſlyſſaw, za-
mutyl ſye welmi a pryczz domow ſſel. Ale zzena geho tyeſſila gey a rzekla
gemu: Pokoren buď, a ſnad pan nenye prazden. Ale zaytra opiet pokuſs a
gdi k nyemu. A gido rano wſtaw y ſſel ke dworu, a yako drzewe na wratneho
tlukl, aby potrziebye ſwe zgednal yako prwe. A wratny miloſrdenſtwŷ gſa
hnut, k Marſſalkowi prziſtupyw y dye gemu: Pane mily, ten chudy v wrat
ſtogi wolage, kteryzz geſt wczzera zde byl, a proſy, aby ſ nym mluwil. A on
dye k nyeᵛ: Gdi a rczi gemu, aſt brzo gde pryczz, a przigde-liſt po trzietie,
zzett geho tak ztepu, azz gedwa choditi bude. Wratny to vſlyſſaw wſſeczko
Gidowi powiedyel, A on ſmuten gſa domow ſſel. Ale zzena yakzz mohucz
tak geho poſilowaſſe a dye gemu: Geſſtie geho po trzietie pokuſs, zdaliſ gemu
buoh lepſſi miloſt k tobye da Ta ſye rzieczz Gidowi ſlibila. A tak opiet rano
wſtal, a yako drzyewe wratneho proſil, aby potriebye geho Marſſalkowy po-
wiedyel. A Marſſalek dye wratnemu: Mily, kteraka mi ſlowa noſiſs? wſſakt
ſem wczzera rzekl: Yakzz trzietie przigde, tak ho nenechâ. [124 a] A tak
ſa hnyewu naplnyen wyſſel wen a geho zbil, zze gednak geho mrtwa lezzeti
nechal. Zzena geho to vſlyſſewſſi, prziſſla s oſlem a geho domow wzala. A tak
nemoczen gſa gednak dwa myeſiecze lezzal. A [1]) potom gyzz zdraw gſa ſſel
s oſlem do leſa drzyewye ſbyerat yako drzyewe. A had ten, kterehozz byl
z yamy wytahl, w ceſtu gemu ſſel, w uſtech neſa kamenek maly, trogi barwu
okraſſleny: S gedne ſtrany bieſſye byely, a s druhe czzerny, a [2]) ſ trzietye
czzrweny,[3]) a przed Gidem gey polozzil. Tehdy [4]) Gido kamen wzal, a newyeda
geho moczi ſſel k gednomu mudrczi, kteryzz moczi kamenye znal, y [5]) otazal
geho, aby gemu mocz kamene [6]) powiedyel. A on kdyzz kamen vzrzel, rzekl
geſt: Ya [7]) tobie za kamen dam [8]) ſto zlatych. Ale [9]) on nechtiel kamene
prodati. I dye geᵛ mudrziecz: ktozzkolywiek kamen tento [10]) ma, trogi wyecz

---

CVII. [1]) Lezial tedy. [2]) biſſe czerny z druhe bily; a (sch.). [3]) cžerweny. [4]) sch. [5]) sch. M
[6]) kamene toho. [7]) sch. [8]) dam za kamen. [9]) A. [10]) tento kamen.

B obdrzzi a przebohaty bude, A[b])[11]) aczz kamen proda za menſſie penyeze, nezzli[12]) ſtogi, kamen ſye k nyemu nawrati, a rozmuozzie[13]) ſye w ſbozzy a we czti, a wzaczny bude bohu y lidem. Gido to vſlyſſaw radowal ſye, a na kratcze mocz kamene zemye, wladarzſtwie a mnoho dobreho dobude, A potom rytierzem vczzynyen[14]) byl, a bohatyeyſſyeho[15]) w tom[16]) kralowſtwi nebylo. Tehdy[17]) Cieſarz, kdyzz geſt tomu ſrozumyel, zze tak ſkrze mocz gednoho kamene obohatyel geſt, poſlal[18]) k nyemu, aby[19]) przigel. A kdyzz przigel, rzekl gemu Cieſarz: Moy mily, ſſlyſſal ſem, [124 b] zze draky[c]) kamen maſs, proſim tebe,[20]) aby mi gey prodal. A on dye gemu:[21]) Bozze toho[22]) neday, bych ya to vczzynyl, nebo ſkrze nyey[23]) bohat ſem. Tehdy[24]) Cieſarz wece gemu:[25]) Zwuol ſobye[26]) ze dwu gedno: nebo mi proday ten[27]) kamen, a nebo tye z Cieſarzſtwie wyzzenu. Gido to vſlyſſaw rzekl geſt:[28]) Pane, kdyzz tak geſt, yat[29]) tobie kamen[30]) prodam. Ale totť tobie[31]) powiem: nedaſſ-li mi toho, zaczz[32]) kamen ſtogy, kamen ſye ke mnye zaſye[33]) nawrati. Tehdy[34]) Cieſarz rzekl geſt:[35]) kdyzz tak geſt, Trzidceti Tiſiczow zlatych tobie dam.[36]) Tehdy[37]) gido penyeze wzal a Cieſarzowi kamen dall.[38]) Pak[39]) geden den Cieſarz Gidowi taynye rzekl geſt: Mily, powiez mi,[40]) kdes kamen tento wzal? A on gemu zaſye dye: A[41]) kde geſt kamen, kteryzz ſem tobie[42]) prodal? I[43]) rzekl Cieſarz gemu:[44]) ya[45]) ſem ten[46]) ſchowal a[47]) polozzyl ſem gey[48]) podle pokladu meho[49]) draheho w me ſkrziſſy w dobre zawrzienc.[50]) Gido gemu[51]) rzekl: Nenye tak. Ay, yat ſem tobye[d])[52]) powiedyel, zze[53]) ſye ke mnye zaſye[54]) nawrati, kdyzz bych geho dobrze[55]) zaplaczena nemyel; a tak ſye geſt ke mnye[56]) zaſye[57]) nawratil, a dnes ſem gey[58]) w ſwe[59]) truhle nalezl. A ay, ya gyey wam[60]) dawam, nycz wiecze zan[61]) nezzadagye, A tak kamen v was oſtane, a ginak nycz. I poczzal Cieſarzowi prawiti wſſeczko, kterak ſye geſt[62]) ſtalo, od poczzatku azz do koncze, kterak Marſſalek do yamy vpadl ſ hadem, A kterak geho welmi byti kazal, a zze od [125 a] hada za mzdu kamen wzal. Cieſarz kdyzz to vſlyſſal, zamutila ſye[63]) wſſeczka trzyewa geho proti Marſſalkowi, I rzekl k nyemu: Ay,[64]) flyſſiſſ-li, czo Gido o tobie prawi? A on przieti nemohl. I rzekl Cieſarz gemu:[65]) O neſſlechetny, dobrzie naſledugeſs ſwe gmeno[66]) newdyeczzny, kdyzzs[67]) byl newdyeczzen tohoto dobrodienye. Ay, kteraka geſt wdyeczznoſt[68]) tobie myela byti, kdyzz geſt[69]) tye take[70]) byedy a[71]) ſmrti zproſtil, a tys[72]) pak[73]) geho za to[74]) byl gednak azz do ſmrti. Hubenczze, ay[75])

---

[b]) A (nadeps.). [c]) (omyl.) [d]) (za tím ps.) polozzil (podtečkov. a červ. přetrž.)

M [11]) sch. [12]) nez. [13]) rozmaha. [14]) sch. [15]) bohatſſiho. [16]) sch. [17]) sch. [18]) sch. [19]) y. [20]) sch. [21]) gemu dij. [22]) sch. [23]) ten. [24]) A. [25]) sch. [26]) sch. [27]) sch. [28]) sch. [29]) sch. [30]) kamen tobie. [31]) wam. [32]) zaczt. [33]) ſe ke mńe. [34]) sch. [35]) sch. [36]) tobie dam zlatych. [37]) sch. [38]) polozil a dal. [39]) sch. [40]) geſt — mi (sch.). [41]) on gt rzekl; A (sch.). [42]) wam. [43]) sch. [44]) sch. [45]) sch. [46]) Ten ſem. [47]) y. [48]) ſem gey (sch.). [49]) meho pokladu. [50]) dobrze zawrzeneo w me ſkryſſi. [51]) sch.. [52]) wam. [53]) zet. [54]) (sch.); wrati. [55]) sch. [56]) ke mńe ſe; geſt (sch.). [57]) sch. [58]) A gey ſem dnes. [59]) sch. [60]) ya (sch.); wam gey. [61]) sch. [62]) sch. [63]) ſu ſe. [64]) k niemu Ay (sch.) [65]) sch. [66]) gmena tweo. [67]) A tys. [68]) tohoto dobrodienye (sch.); Wdiecznoſt gt. [69]) tobie byla Kdyzt. [70]) z. [71]) sch. [72]) ty. [73]) ſy. [74]) za to (sch.). [75]) A.

zwierze nerozumne, toczziſſto had, gemu hodnu za to[76]) odplatu dall, a ty B
pak[77]) gſa rozumny, za dobre gemu ſy zle nawratill.[78]) A protozz twe wſſeczko[79]) dobre, nabytky y[80]) vrzad twuoy, dnes dawam[81]) Gidowi, a Marſſalkem geho[82]) mieſto tebe czzynŷ,[83]) a tye dnes obyeſiti[84]) kazzi. A tak ſye geſt[85]) ſtalo, zze wſſichny lide Cieſarzſtwie toho, vrozeny y nevrozeny, vſlyſſewſſie ten ſud, welmi ſye gim dobrzie[86]) libilo. A ten[87]) Gido tehdy[88]) welmi mudrzie Cieſarzſtwie zprawowal, a ode wſſech mylowan byll, a tak[89]) zzywot ſwuoy v pokogy dokonall.

Duchowenye:[90])

NAymilcyſſy! Tento Cieſarz gieſt buoh, kteryzz wſſechno widi. Ale chudy tento newdyeczzny geſt czzlowyek, z zemye ſtworzeny, kteryzz[91]) nycz od ſebe ſam[92]) nema, Jakozz dye Job:[e]) Nah wyſſel ſem z zemye.[93]) Ale buoh tohoto chudeho zwolil, a geho pana ragye y ſwieta vſtawil geſt,[94]) aby wſſeczko geho poſluchalo. Jakozz da[d] die:[f]) [125 b] Wſſeczko podlozzil gſi pod nohy geho. les znamenawa[95]) tento ſwiet, kteryzz geſt pln yam, toczziſſto byed. Ale czzlowiek powyſſowal ſye geſt,[96]) a protozz w dol vpadl, kdyzz proti przikazany bozziemu yablka okuſil, A dobrze mozz rzieczzen byti newdieczzny. Had take, geſſto[97]) w yamu vpadl, znamenawa[98]) mudreho zpowiedlnyka pro dwogi wiecz. Nebo had neſe na yaziku drahu maſt proti gedu. Takezz[99]) zpowiedlnyk neſe w uſtech ſlowo bozzie, hrzieſſneho czzlowieka vczzye[100]) a k dobremu ſtawu dowuodye.[g]) W oczaſe had[101]) neſe ged pokanye. Takezz zpowiedlnyk ged pokanye ma[102]) dati hrzieſſnemu. Nebo pokanye ńyekterŷ lidem zda ſye ged, kterezz tyelu vtrpenye czziny, ale duſſi yaſnu vczzyny. Ale Gido, toczziſſto kriſtus, wytrhl marſſalka z yamy, kdyzz ſrdcze geho vmuczzenye pamatuge. ale hubeny czzlowiek newdyeczzen geſt panu naſſemu gezukriſtowi tehdy,[103]) kdyzz zakon bozzi zruſſuge. Gido byl byt, takezz kriſt[9] bit bywa, kdyzz czzlowiek ſmrtedlnye ſhrzeſſi, nebo tehdy opiet kriſta krzizzuge. Had dal kamen trogi barwu okraſſleny, toczziſſto dobry kazatel nebo zpowiedlnyk cztny[104]) ſkrze dobre nauczzenye ſwateho piſma dawa kamen, toczziſſto kriſta, czzlowieku.[105]) Nebo yakozzto kamen trogi barwu myegieſſie, takezz kriſtus nayprwe byl byeli a pyekny, Jakozz dauid dye:[h]) Przieſrafne twarzi nad ſyny czzlowieczzie; Opiet czzrny ſkrze vmu [126 a] czenye, Jakozzto ſye piſſe:[i]) Widieli ſme gyeho nemagiče twarnoſti.[106]) Opiet kriſtus byl czzrweny, a to pro krwe prolitye. A protozz ktozzkolywiek

---

e) Jakozz — Job (červ. podtrž.). f) Jakozz — die (červ. podtrž.). g) do (nadeps.). h) (ps.) Jakozz — dye (červ. podtrž.). i) Jakozzto — piſſe (červ. podtrž.).

76) hodnu za to (sch.). 77) sch. 78) gemu proti dobremu zle ſy zaplatil a nawratil. M
79) wſſeczko twe. 80) y nabytky a. 81) dam; dnes (sch.). 82) geo Marſſalkem. 83) vczinim. 84) na ſſibeniczy obieſyti. 85) sch. 86) sch. 87) (tato dvě sl. sch.). 88) sch. 89) sch. 90) sch. 91) sch. 92) sch. 93) z zemye (sch.). 94) vczinil; geſt (sch.) 95) znamena. 96) sch. 97) sch. 98) A znamena. 99) Take. 100) naucze. 101) sch. 102) koneczne ma 103) A to. 104) sch. 105) czlowieka. 106) twarznoſti.

B obdrzzi a przebohaty bude, A[b]) [11]) aczz k[illegible] bude wzaczen przed angely
nezzli [12]) ſtogi, kamen ſye k nyemu naw[illegible] [illegible]owan bude, a wieczzny zzywot
we czti, a wzaczny bude bohu y lid[illegible] kryſta, yzzadny [110]) nemuozz pro-
kratcze mocz kamene zemye, wlad[illegible] dobrem zzywotye. A protozz, ktozz
rytierzem vczzynyen [14]) byl, a [illegible] neſkonane dobre nalezne. Ale ne-
Tehdy [17]) Cziesarz, kdyzz [illegible] w pekle obyeſſen bude. Pane bozzie,
kamene obohatyel geſt,
rzekl gemu Cziesarz: [illegible]
proſim tebe,[20]) aby
bych ya to vczz[illegible]
gemu: [25]) Zw[illegible]
nebo tye z [illegible]
tak geſt.
mi toh[illegible]
Czie[illegible]
T[illegible]

CVIII.

O kupczy.[1])

[illegible] kralowal mudry welmi, we wſſem ſprawedlywy, yzzadnemu
[illegible] ſtalo ſye geſt,[3]) kdyzz v ſtolu ſedyeſſe,[4]) prziſſel geden
[illegible] a potlukl. Tehdy[6]) wratny prziſſel a otazal geho,[7]) kto
[illegible] ten giſty:[8]) kupecz ſem, a nyektere wieczy[9]) mam prodati
[illegible] potrziebye.[10]) Wratny to vſlyſſaw, geho puſtil ke dworu.
[illegible] gemu Cziesarz: Mily, czo maſs prodati k uzzitku memu? A on
[illegible] Pane, trzi mudroſti. y dye[13]) Cziesarz: kterak[14]) mi kazzdu mu-
[illegible] A on wece k nye[y]: kazzdu dam[15]) za trzi ſta zlatych. Tehdy
[illegible] dye gemu:[16]) A nebudu-li mi mudroſti pak[17]) proſſpieſſny, tehdy[18])
penyeze ztratim. I[19]) dye kupecz: Pane, v waſſem kralowſtwi wzzdy prze-
bywam; aczz ſye me mudroſti wam ne [126 b] budu hoditi,[20]) wratte mi
mudroſti me, a ya wam penyeze wratim waſſie.[21]) Cziesarz dye ge[y]:[22]) Dobrze
prawiſs.[a]) Protozz[23]) powiez mi, ktere gſu to mudroſti, kterezz mi prodati
chceſs? A on dye: Pane, prwnye mudroſt[b]) geſt[24]) tato: Czozz[25]) czzynyſs,
mudrzie czzin a hleday ſkonanye. Druha mudroſt geſt tato: Nikdy neſchod
ſprawe[c]) czeſty pro ſtezku, aczz milugeſs zzywot ſwuoy. Trzietie geſt[d]) tato:
Nikdy noczlehem[e]) nebyway w tom domu, kdezz geſt hoſpodarz ſtary a mlada
zzena. Tyto trzi[f]) wieczi myey na pamyeti, a dobrzie ſye tobie ſtane. A tak[26])
Cziesarz dal gemu za kazzdu mudroſt trzi ſta zlatych. A prwny mudroſt,[g])
toczziſſto:[27]) Czo czzynyſs, mudrze czzyn a hled[28]) ſkonanye, kazal[29]) wſſady
pſati, w ſyeny, w komorzie y po ſtyenach y na vbruſyech[30]) y na ruſſye,
latynye y obecznu rzieczzi. Potom pro geho ſprawedlnoſt[31]) mnozi ſu ſye

[a]) za tím ps.) A on wece přetrž.). [b]) Pane — mudroſt (pozdějším vyrudlým inkoustem podtrž.). [c]) Druha — ſpra (též černě podtrž.). [d]) Trzietie geſt (černě podtrž.). [e]) Nikdy noczlehem (černě podtrž.). [f]) (tato dvě sl. černě podtrž.). [g]) A — mudroſt (černě podtrž.).

M [107]) sch. [108]) przed Bohem y przed Angely. [109]) mieti bude. [110]) nizadny. [111]) Pane — zleho (sch.).

CVIII. [1]) O gednom kupczy. [2]) sch. [3]) sch. [4]) ſediel. [5]) sch. [6]) sch. [7]) czoby chtiel a. [8]) sch. [9]) sch. [10]) prodati kupeczſtwij ku potrzebie czyſarzowie. [11]) ke dvoru I (sch.). [12]) odpowiedie. [13]) Wecze. [14]) A kterak. [15]) k nyemu — dam (sch.). [16]) sch. [17]) sch. [18]) sch. [19]) sch. [20]) tobie nehodij. [21]) sch. [22]) wecze; gemu (sch.). [23]) A wece. [24]) gt mudroſt. [25]) Czo. [26]) A tak (sch.). [27]) (tato dvě sl. sch.). [28]) hleday. [29]) tu mudroſt kazal. [30]) po vbruſczych; y (sch.). [31]) ſprawedlywoſt.

ali, aby ho taynye zabili. Tehdy s gednyem holyczzem gſu vmluwili na B
ch, zze kdyzz by bradu geho holil, aby gemu hrdlo ſrzezal. A on[32])
nyeze to vczziniti[33]) ſlibil. I[34]) ſtalo ſye, kdyzz holiti ſye chtyel,[35])
liczz, vmyl bradu Cieſarzowi a[36]) poczzal holiti; y[37]) vzrzel na
apſano: Czozzkolywiek czzynyſs, mudrzye czzin a hleday ſkonczze-
a byll to holiczz[40]) litterat. y myſlil: Aczz geho zabigi, konecz muoy
e vkrutny, neb ſmrti ohawnu potupen budu. A protozz dobre [127 a] geſt,
abych toho koncze hledyel[41]) a od zleho vczzÿku przieſtal. A tak ſtal geſt
lek ſye,[42]) zze gemu brzitwa z ruku vpadla. Tehdy[43]) Cieſarz wece: Mily,
czo gye tobye? A on odpowiedye: O pane, ſmyluy ſye nade mnu! y[44])
poczzal gemu wſſeczko porzad prawiti. I rzekl gemu[45]) Cieſarz: Bud potom[46])
wyeren, yatt tobie toto[47]) odpuſſtyem. I[48]) zpomenul, zze prwnye mudroſt
gemu zzywuot zachowala.[49]) A potom ten Cieſarz[50]) mnohe zradcze na
ſſibenyczi obieſill. Opiet gyny Cieſarzowi[h]) neprzietele gemu zawidyeli a
myſlili gſu, kterak by[51]) geho zahubili. A weſpolek rzekli gſu: Tohoto[52])
dne pogede do takeho myeſta; ſchowaymezz ſye w leſe, przeſ kteryzz on
pogede ſtezku, a tu[53]) geho taynye zabieme. Ale[54]) Cieſarz ten den przi-
prawil ſye,[i]) aby gyel do toho mieſta. Tehdy[55]) kdyzz[56]) geſt gel przes geden
les[57]) obecznu a ſſyroku ceſtu, rzekli gſu nyekterzi ſluzzebnyczi ſ nym geducze
gemu:[58]) Pane, dobret geſt ſtezku gieti, nebo blizzſye[59]) geſt czeſta. tehdy[60])
Cieſarz ſam w ſobye myſlil: Druha mudroſt geſt, zze czeſty prawe pro ſtezku
nenecham, Ale czeſtu ſſyroku pogedu; a wy, kteryzz[61]) chcete, proto[62]) ſtezku
gedte a wſſeczko przipravte nam,[63]) nebť ya[64]) brzo przigedu. Tehdy ti,
geſſto[65]) gſu ſtezku geli, gſu od tyech zbiti, geſſto Cieſarzowi hrozili, neb ſu
mnyeli, by tu take Cieſarz[66]) byll mezi nymy. Cieſarz, kdyzz to vſlyſſe,[67])
myſlil geſt a rzekl: Ay, toť geſt mudroſt druha, kterazz geſt zzywuot muoy
zachowala.[68]) Ti giſti wydyewſſie[j]) ſye zklamany, ſmluwili ſu ſye, kterak by
[127 b] geho zahubili.[69]) Tehdy rzekl geden z nych: Tento den bude noczo-
wati[70]) w tom mieſtie w gedne hoſpodye, w kterezz wſſichny moczny noczugi.
Vmluwme s hoſpodarzem, atť s geho[k])[71]) zzenu za penyeze lehne. A kdyzz
Cieſarz ſpati bude, aby geho zabili a rytyerze, kterzi w komorze ſ nim[72])
ſpati budu, take[73]). Tehdy kdyzz Cieſarz do mieſta przigel a w hoſpodye te
ſye ſtawil, tehdy[74]) neprzietele geho ſmluwili gſu ſ hoſpodarzem y s zzenu
geho, kdyzz by Cieſarz ſpal, aby geho zahubili; a weliky gim penyez ſlibili
dati. Tehdy Cieſarz kazal k ſobie zawolati hoſpodarze toho domu. A kdyzz

---

h) Opiet — Cieſa (černě podtrž.). i) (za tím ps) A kdyzz (červ. přetrž.). j) Ti — wydyew (černě podtrž.). k) (nadeps.).

[32]) A on (sch.). [33]) to vczziniti (sch.). [34]) sch. [35]) ſe holiti miel. [36]) Cieſarzowi a M
(sch.). [37]) sch. [38]) vbruſczy. [39]) ſkonanij. [40]) to holiczz (sch.). [41]) hleďal. [42]) ſe tak. [43]) ze
brzytwa gev vpadla z rukuu; Tehdy (sch.). [44]) A. [45]) sch. [46]) Potom bud. [47]) tobiet to.
[48]) A. [49]) Ziwot moy ſpaſyla. [50]) (tato dvě sl. sch.). [51]) aby. [52]) Toho. [53]) sch. [54]) sch.
[55]) aby — Tehdy (sch.). [56]) A kdyz. [57]) przes geden les (sch.). [58]) geo ſ nim geducze;
gemu (sch.). [59]) blyże. [60]) sch. [61]) wy pro toto ktěyz. [62]) sch. [63]) sch. [64]) yat. [65]) ti
ktěyz; Tehdy (sch.). [66]) kral. [67]) vſlyſſel. [68]) ſpaſyla. [69]) zabily. [70]) noczowawati. [71]) z;
geho (sch.). [72]) ktěiz ſ nim w komorze. [73]) sch. [74]) sch.

B prziſſel,[75]) Rzekl gemu Cieſarz: Y[76]) zdali maſs zzenu? neb ſye gemu ſtar zdal.[77]) A on odpowye:[78]) Y owſſem, pane! y rzekl Cieſarz k nyemu:[79]) Vkazz mi gi! A kdyzz geſt gi[80]) Cieſarz opatrzil, y[81]) zdala ſye gemu mlada, magicz let ſedmnaczet. Tehdy[82]) Cieſarz po weczzerzi zawolal k ſobie[83]) komornyka ſweho a rzekl gemu: Gdi a[84]) brzo ginde przipraw mi taynye poſteli, nebo zde nykakezz nelehnu. A tak Cieſarz taynye[85]) do gyne hoſpody ſſel a tu ſpal. A ſedm rytyerzow w komorzie lezzalo geſt, a hoſpodarz y zzena newiedyeli gſu, by Cieſarz wen wyſſel, ale mnyeli ſu, by ſ rytierzi w komorze ſpal. A[86]) o puol noczi neprzietele gſu w komoru weſſli a ſedm rytyerzow ſu zabili. A kdyzz rano bylo, Cieſarz po rytyerze poſlal a do te hoſpody prziſſel, kdezz gſu rytierzi ſpali. Tehdy[87]) Starzecz rzekl: Pane, dawno[88]) ſu rytyerzi [128 a] wſtali a k wam[89]) gſu geli. A kdyzz geſt to hoſpodarz vzrzel, dywil ſye geſt,[90]) nebo geſt[91]) mnyel Cieſarze[92]) zabita. Tehdy[93]) ſye Cieſarz[94]) na Rytyerze tazal. A kdyzz geſt gye zbity nalezl, zamutil ſye welmi a ſam w ſobie myſlil: Gyzz trzietie mudroſt zachowala[95]) zzywot muoy. Y rzekl:[96]) Dobra hodyna byla ta, w kteruzz ſem dal penyeze me[97]) za tyto mudroſti. A ynhed ſtarcze toho s zzenu y ſe wſſi czzeledi na ſſybenyczy kazal obieſiti.[98]) A tak[99]) Cieſarz dluho zzyw byl, a tyto[100]) trzi mudroſti s ſebu chowal, a zzywot ſwuoy w dobrem ſkonal.[101])

Duchownye etc.:[102])

NAymileyſſi! Cieſarz tento muozz nazwan byti kazzdy krzieſtyan, kteryzz ma Cieſarzſtwie ſrdcze ſweho zprawowati y duſſe ſwe. Wratny v branye geſt dobrowolna wuole, kupecz, kteryzz prziſſel k wratom, geſt pan naſs gezus kriſtus, podle one rzieczzi: Ay, ya ſtogim v wrat[103]) ſrdcze twcho a tluku. kteryzzto[104]) prziſſel geſt,[105]) chtye trzi mudroſti prodati za trzi ſta zlatych, toczziſſto za duſſi twu. Nebo zlatiť[106]) ſu cztnoſti duſſe twe. Prwnye mudroſt geſt: Czozzkolywiek czzynyſs, mudrze czzin a hled[107]) koncze. To geſt, czozzkolywiek dobrze[108]) czziniſs, mudrze czzin a hleď koncze; To geſt, czozzkolywiek dobrcho czziniſs,[109]) to prwe a zwlaſſtye ma byti pro buoh a ke czti geho; a we wſſem ſkutku twem znamenay konecz podle one rzieczzi: Rozpomynay ſye na buduczye twe, a na wieky neſhrzieſſiſs. Druha mudroſt:[l]) [128 b] Nerod czeſty obeczne opuſtiti.[110]) Czeſta obeczna geſt Czeſta deſatera bozzicho przikazanye, kterezz maſs wzzdyczky chowati azz do ſmrti, a nykdy po[m]) ſtezcze zleho zzywota nechoditi, yakozz to czzynye kaczierzi; nebo tu bywagi lotrzi, toczziſs[111]) mnohe nebezpeczzenſtwye, kterazz gſu proti duſſi[112])

[l]) (Tato dvě sl. černě podtrž.). [m]) (ps.) poczeſtye, czeſtye (červ. přetrž. a podteček.).

M [75]) byl zawolan I zdal ſe gemu ſtar. [76]) sch. [77]) neb — zdal (sch.). [78]) wece. [79]) Czyſarz rzekl; y — kniemu (sch.). [80]) gy gt. [81]) y (sch.). [82]) sch. [83]) k ſobie (sch.). [84]) Gdi a (sch.). [85]) taynie czyſarz. [86]) sch. [87]) sch. [88]) dawnot. [89]) kams. [90]) sch. [91]) sch. [92]) geho. [93]) sch. [94]) Czyſarz ſe. [95]) ſpaſyla. [96]) (tato dvě sl. sch.). [97]) peniz moy dal ſem. [98]) obieſyl. [99]) A tak (sch.). [100]) ty. [101]) ſkonal etc. [102]) sch. [103]) k wratom. [104]) ktéyz. [105]) sch. [106]) zlatij. [107]) hleday. [108]) dobreho. [109]) a hleď — czziniſs (sch.). [110]) pro ſtezku opuſtiti. [111]) totizto. [112]) duſſe.

ſpaſeńy. Trzietie mudroſt[n]) geſt: Nemaſs odpoczzywati w domu ſtarcho. A[113]) B
ſtarecz geſt tento ſwiet, kteryzz ma mladu zzenu, toczziſſto[114]) marnoſt. Nebo
budeſſ-li w ſwietie odpoczzywati, maſs ſye bati ſmrti. Nebo yzzadny nemozz
bohu a ſwietu ſluzziti. Neprzetele, kterzizz ſye proti Cieſarzi ſmluwagi, to-
czziſſto[115]) kryſtu,[116]) gſu dyabli, kterzizz wzzdyczky czzlowieka myenye za- 5
biti, a nemohu-li ſami,[o]) ale[117]) naymu holiczze brady, toczziſſto tielo. Nebo
yakozzto holiczz holi wlaſy, takezz tyelo twe odgyma od tebe wſſeczky
cztnoſti, kterezzs[p]) na krzzſtu wzal. Ale kdyzz by myſlil o ſkonczzeny, to-
czziſs[118]) o ſmrti, Nebo newieme, kdy nebo kterak neb kteru ſmrti mame
ſńyti, A kdyzz by czzlowiek tak myſlil, odeſſli by od ńyeho wſſichńy zli 10
ſkutkowe. A protozz vczzme ſye tyechto trzi mudroſti chowati: Prwe, abychom
we wſſech ſkutcziech naſſich konecz wza'i, Druhe, abychme po czeſtye zgewnye
chodili, to geſt[119]) deſatera bozzicho ꝑzikazanye, Trzietie, abychô w ſwietie
marnoſti nepowolowali.[120]) A vczzynyme-li tak, zzywuot naſs w dobrê konczi
dokoname. [129 a] 15

CIX.

O Adryanowi.[1])

ADrianus w rzymye kralowaſſe[2]) bohaty welmi, kteryzz ſobie pokoy
vſtawil. A pod krumfeſſtê kopagicze nalezli gſu zlaty hrob, trzmy obruczzmy
zlatymy obkliczzen. A taketo na nyê bylo[3]) napſanye: Vtratil[4]) ſem, dal ſem,
ſchowal ſem, myel ſem, mam, ztratil ſem. Czozz ſem vtratil,[5]) myel ſem;
czozz[6]) ſem dal, to mam. A ten hrob ſ tyem napſanim Cieſarz geſt wzal.[7]) 20

Duchownye:[8])

NAymileyſſi! Tento Czeſarz muozz nazwan byti kazzdy dobry krzieſtyan,
kteryzz ma vſtawiti duom, toczziſſto ſrdcze bohu przipraviti,[9]) aby geho wuoli
wzzdyczky plnyl, A kopati ſkrze czeſtu skruſſenye; A tak nalezti budeſs
moczi hrob zlaty, toczziſſto ſrdcze plne cztnoſti ſkrze bozſku miloſt, ſe trzmy
okrſſlky[10]) zlatymy, toczziſs ſ wieru, nadiegi a laſku. A[11]) tu byeſſe pſano: 25
Vtratil[12]) ſem. Powiez mi, Czos ztratil[13]) nebo dal? Odpowiez dobry krzieſtyan:
Tyelo y duſſi w ſluzzbie bozzi. Druhe bylo geſt pſano: Zachowal ſem. Powiez
mi, czos zachowal? Odpowiez: duſſi ſwu w dobrych ſkutcziech. Potô piſſe ſye:
dal ſem. Czos dal? Odpowiez:[14]) miloſt bohu a blizznyemu ſwemu. Nebo
w tyechto wieczech zalezzi weſſken zakon y proroczi. Potô piſſe ſye: Myel 30
ſem. Powiez mi, Czos myel? Odpowyez:[15]) hubeny zzywot, nebo w hrziechu

---

[n]) (tato dvě sl. černě podtrž.). [o]) (naps.) taynye, ſami (nadeps.). [p]) s (nadeps.).

[113]) A (sch.). [114]) totiz. [115]) czyſarzowi ſmluwugy totiz. [116]) proti kryſtu. [117]) taynie; M
ale (sch.). [118]) totizto. [119]) to geſt (sch.). [120]) nepowolyly.

CIX. [1]) O gednom hrobu. [2]) kralowal. [3]) A takezto biſſe; na nyem (sch.). [4]) Wratil. [5]) Czo ſem wratil. [6]) czo. [7]) wzel etc. [8]) sch. [9]) przyprawene. [10]) obruczi. [11]) sch. [12]) Wratil. [13]) czozs wratil. [14]) sch. [15]) Odpowiediel.

B ſem poczzat. Potô piſſe ſye: Mam. Czo maſs? Zagiſte vczzynyen ſem [129 b] rytierz bozzi, a prwe ſem byl ſluha dyablow. Potom piſſe ſye: Ztratil ſem. Czos ztratil? Zagiſte ſkrze zpowied wſſeczky hrziechy ſwe. Potom ſye piſſe: trpim, toczziſſto vtrpenye mam ſkrze pokanye za ſwe hrziechy, a protywenſtwie rad trpim zde nebo w uoczifczy. Potom piſſe ſye: Czo ſem vtratil,[16]) to[a]) mam, toczzifs czo ſem vtratil [17]) w dobrych ſkutcziech, toho ſem ſam od ſebe nemyel, ale od boha meho, kteryzz mye wykupil, mam.[18]) Potom ſye piſſe:[b]) Czozz ſem dal, *to*[c]) mam,[19]) toczzifs czo[20]) ſem w tomto zzywotie dal ſkrze ſkutky milofrdne, gyzz w nebeſkem kralowſtwi mam radoſt wieczznu po tomto zzywuotie.[21]) A tak ſrdcze naſſe ſ tyemto piſmem bude-li moczi nalczeno byti, zzywuot wyeczzny wezme.

CX.

O gednom Rytyerzi.[1])

PTolomeus w rzymye kralowal bohaty welmi, w gehozzto kralowſtwi byl[2]) geden Rytierz nabozzny a welmi milofrdny,[3]) kteryzz myegieſſie pyeknu zzenu,[4]) ale cizolozzieſſye a nechtieſſie oſtati ona toho.[5]) Rytierz to vznamenaw zamutil ſye welmi,[6]) y zamyſlil do zemye ſwate giti,[7]) aby zzena geho ſwuoy zzywot[8]) w lepſſi promyeńyla. I rzekl k ny: Ma naymyleyſſie![a]) do zemie ſwate giti myenym; ſama[9]) ſye opatruy, a ſſlechetnoſt twu tobye poruczzyem. A kdyzz geſt na put ſſel, pany gyneho dobrzie vczzeneho mylowala a ſ nym cizolozzila. I rzekla ona k nyemu,[10]) to geſt k ſwemu mylownyku:[11]) kdyzz by gednu wiecz mohl [130 a] vczzynyti, mye by za zzenu myel ſe wſſim mym zbozzym.[12]) A on geſt[13]) rzekl k ny:[14]) Mila, czo geſt to, geſſto bych myel vczziniti? Ale ona rzekla ge[v]: Muzz muoy do zemye ſwate ſſel, kteryzz mne newelmi miluge. kdyzz by geho ſkrze kteru mudroſt zabiti mohl w gyne zemy, tye bych za muzze pogela. A on rzekl gi:[15]) To ya dobrze vczzinym, chczeſſ-li ma zzena byti.[16]) kterazz rzekla gemu:[17]) To ya[18]) vplnye ſlibugi tobye. Tehdy[b])[19]) on nyekteraky obraz rytyerzowym gmenê vczzynyl a yakozzto[20]) ſtyenu przed oczzyma ſwyma vſtawil, a za trzi dńy ſwu chytroſti a czzary[21]) obraz[22]) zaklel, kteryzzto tyelo rytyerzowuo wſſeczko zle zdrzzalo. Tehdy Rytyerz[c]) nyekaku[23]) vliczi ſſel. Y potkal gey miſtr virgilius,[24]) kteryzz nań pilnye patrzil a rzekl k nyemu:[25]) Mily pane,[26]) tagemſtwie myel bych[27])

---

[a]) (nadeps). [b]) (za tim ps.:) dal ſem czozz mam (červ. přetrž.) [c]) to (červ. nadeps.).
[a]) I — nay (černě podtrž.). [b]) Tehdy (černě podtrž.). [c]) Tehdy Rytyerz (černě podtrž.).

M [16]) wratil; to (sch.). [17]) wratil. [18]) sch. [19]) dal ſem czoz mam. [20]) czoz. [21]) mam po tom ziwotie radoſt wiecznu.

CX. [1]) O gedne arczybezecztne zienie etc. [2]) sch. [3]) milofrdny byl. [4]) ktêyz pieknu zenu miegyſſe. [5]) Ale czyzolozſtwij oſtati nechtiſſe. [6]) welmi ſe zamutil. [7]) do zemie ſwate gyti zamyſlyl. [8]) ziwot ſwoy. [9]) a ſama. [10]) Ona k niemu rzekla. [11]) to — mylownyku (sch.). [12]) ſe wſſim mym zbozim miel. [13]) sch. [14]) k ny (sch.). [15]) Mila – gi (sch.). [16]) tedy żena ma budefs. [17]) sch. [18]) Tot; ya (sch.). [19]) tobie ſlybugy A; [20]) yakzto. [21]) czarow; a (sch.). [22]) sch. [23]) niektâku. [24]) Myſtr Wirgilyus gey potkal. [25]) k niemu rzekl. [26]) sch. [27]) mam.

tobie powiedyeti. A on rzekl: Miſtrze, powiez mi,[28]) czo ſye tobye libi. A on B
dye gemu:[29]) Dnes hanebnu ſmrti vmrzeſs, nebudeſſ-li ode mne ſpomoczi[30])
myeti. Protozz wiez,[31]) zze twa zzena kurwa[d] geſt,[32]) a o ſmrti twe s czizzo-
lozznykem geſt o tobye[33]) vlozzila[34]) Rytyerz to vſlyſſew, zze o geho zze-
nye[35]) prawdu powiedyel, ynhed ſye geho przychopil[36]) a rzekl: O mily
miſtrzie, zachoway[37]) zzywuot muoy, a mzdu[38]) tobye vrczzenu dam. kte-
ryzzto[39]) dye gemu:[40]) Rad to vczzynim.[41]) Tehdy miſtr laznu z wuody[42])
horke v welike kadi gemu[43]) prziprawyty kazal. A kdyzz to prziprawili,[44])
kazal ſye gemu ſwleczi a w laznu[45]) wńyti, a zrczadlo gemu w rucze dal.
I rzekl gemu: Hled [130 b] Hled[e]) pilnye[f]) w zrczadlo a vzriſs dywne.[46])
A kdyzz rytierz[47]) w zrczadlo hledyel, tehdy[48]) miſtr virgilius w laznye[49])
w czzarziech czzetl. I rzekl k Rytierzowi:[50]) Mily, powiez mi, czo widiſs?
A on rzekl: Nyekterakeho muzze widim w domu mem,[51]) kteryzz polozzil
obraz z woſku na ſtyenye ke mnye podobny.[52]) Ale[53]) on dye: Czo pak
czzyny? Gyzz geſt wzal luczziſſtye, a wklada ſtrzelu oſtru,[54]) a chcze na obraz
ſtrzieliti.[55]) Tehdy dye Virgilius:[56]) Ty aczz ſwuoy zzywot[57]) milugeſs, kdyzz
vzriſs ſtrzelu letieti k obrazu,[58]) wſſeczko tyelo ſwe v wuodye ſchoway
dotud,[59]) dokudzz tobye nepowiem. Tehdy Rytyerz, kdyzz vzrzel geho, an
luczziſſtie napyna,[60]) wſſeczko tyelo ſwe ſchowal pod wuodu.[61]) I rzekl[62])
gemu miſtr: Zdwihny[g]) hlawu ſwu a wezrzi w zrczadlo. A[63]) kdyzz to vczzy-
ńyl, rzekl k nyemu miſtr:[64]) Czo gyzz w zrczadle widiſs? A on dye: Obrazu
geſt nezaſtrzelil, ale ſtrzela w ſtranu ſſla, a protozz toho welmi zzele. I dye
miſtr k nyemu:[65]) Gyzz wezrzi w zrczadlo,[66]) czo czzyńy. A on dye: Gyzz
blizze k obrazu[67]) gde a ſtrzelu na luczziſſtye naklada, a chtye vderziti
k obrazu.[68]) I dye miſtr gemu:[69]) Vczzin yako prwe, aczz ſwoy zzywot[70])
milugeſs. Tehdy[71]) rytyerz, kdyzz vzrzel cizolozznyka[72]) luczziſſtye tahnuti,
wſſeczko tyelo ſwe v wuodye[73]) potopil. I rzekl gemu miſtr:[74]) Hled, czo
nynye widiſs. A kdyzz[75]) vzrzel, zze ſye opiet obraza chybyl,[76]) rzekl miſtro-
wi:[77]) Welmi przeliſs zzele, zze ſye obraza chybil,[78]) A rzekl geſt zzenye:[79])
[131 a] kdyzz po trzietie obraza nevhodim, ſmrti vmru.[80]) A gyzz gde welmi

---

[d]) Protozz — kurwa (černě podtrž.). [e]) (dvakrát). [f]) e (nadeps.). [g]) I — zdwihny (černě podtrž.).

[28]) sch. [29]) wece; gemu (sch.). [30]) Dnes ſyn ſmrti ſy gedno acz ſpomocz ode mne budeſs M
mieti. [31]) (tato dvě sl. sch.). [32]) Żena twa gt kurwa; zze (sch.). [33]) o tobie (sch.). [34]) zpuo-
ſobila. [35]) o żenie geho. [36]) przydrziel. [37]) ſpas. [38]) mzdut. [39]) ktěyz. [40]) sch. [41]) tie vzdra-
wim; Tehdy (sch.). [42]) gev laznu z wody. [43]) sch. [44]) vczinil. [45]) w lazni. [46]) Pilnie
w zrczadlo hled a diwne wieczy vzrzyſs. [47]) Rytirz kdyz. [48]) sch. [49]) w lazni. [50]) a k Ry-
tirzy rzekl. [51]) w domu mem widim. [52]) ktěyz obraz z woſku ke mńe podobny na ſtienie
polozil. [53]) A. [54]) A on wecze Gyz luczziſſtie wzel a ſtrzelu Oſtru wklada. [55]) ſtrzelety.
[56]) Wirgylyus dij. [57]) Acz ty ziwot ſwoy. [58]) k obrazu letieti. [59]) sch. [60]) kdyz ge luczi-
ſtie tahnucze vzrzel. [61]) pod wodu ſchowal. [62]) Rzek; I (sch.). [63]) Swu hlawu zdwihni
a w zrczadlo wezrzy; A (sch.). [64]) Miſtr k niemu rzekl. [65]) k niemu (sch.). [66]) w zrcadlo
wezrzy. [67]) k obrazu bliże. [68]) k obrazu vderziti. [69]) sch. [70]) ziwot ſwoy. [71]) sch. [72]) czyzo-
loznika vzrzel. [73]) (tato dvě sl. sch.). [74]) Miſtr gemu rzekl. [75]) Kdy; A (sch.). [76]) zze —
chybyl (sch.). [77]) miſtrowi rzekl. [78]) Diwnym obyczegem żelye ze obraza neuhodil. [79]) A zenie
rzekl. [80]) ſyn ſmrti ſem.

B blizko k obrazu,[81]) tak my ſye zda, zze by ſye nemyel chybiti,[82]) kdyzzt vderzy na obraz.[83]) Ale[84]) miſtr dye: Skry ſye yako drzewe, dokudzz tobie nepowyem. I ſtalo ſye, kdyzz[85]) rytyerz w zrczadlo wezrzel, widyel, zze cizolozznyk w uobraz[86]) nevhodyl, ale ſtrzyela nawratywſſi ſye[87]) geho mezi plicze a zzaludek vhodyla,[88]) a ynhed geſt vmrzel. A zzena ma pod lozzem mym gemu yamu vczzynyla a tu geho pochowala. Tehdy dye miſtr gemu:[h])[89]) Wſtań brzo, a oblecz ſye w rucho ſwe, a pros za mye boha, a gyne[90]) odplaty od tebe nechczi, A potom waruy ſye zle zzeny.[91]) A on bohu dyeky wzdaw,[92]) do ſwe ſye wlaſty[93]) wratil. Tehdy kdyzz domow prziſſel, zzena geho ochotnye gey przywitala, A on gi[94]) to wſſeczko po nyekoliko dnech obnowil. Potom po otcze a po gyne przately poſlal, a mezi wſſemy dye: Naymileyſſi przetele,[95]) tatoť geſt przicczyna,[96]) procz ſem po was poſlal. Ay, zzena ma ſmilſtwie czzaſto plodila[97]) geſt, a geſſtye horze, zze geſt ſmrti me hledala. Ale[98]) ona pod przifahu przela geſt. Tehdy[99]) Rytyerz weſſken vczzinek ſmylſtwa prawil geſt gim a rzekl:[100]) Newierzite-li mi, podte a wiezte mieſto, kde[101]) geſt ten pochowan. A tak[102]) ony ſu do komory weſſli a pod lozzem pochowancho nalezli. A ynhed ſudcze geſt[103]) zawuolan, a odſuzenye na ny[104]) dal, aby[105]) vpalena byla. A tak ſye geſt[106]) ſtalo, a wſſeczky koſti [131 b] gegye ohnyem[107]) gſu na prach[108]) ſpaleny, A prach zlorzieczzeny v powietrzie geſt wſipan.[109]) A rytyerz poczzeſtnu pannu za zzenu ſobye[110]) poyal, a w dobrych ſkutcziech zzywot ſwuoy dokonal.

Duchownye:[111])

NAymyleyſſi! Czieſarz tento geſt pan naſs gezus kriſtus. Rytyerz geſt kazzdy czzlowiek, zzena geſt tielo twe zwlaſſtye,[112]) kterezz tolikrat hrzieſſy, kolikrat ſmrtedlny hrziech vczzyny. A[113]) czzlowiek to wida[114]) ma[i]) giti do ſwate zemye, toczziſſto do nebe, ſkrze ſkutky ſwate.[115]) A na czeſtye[j])[116]) tye potka miſtr Virgilius, toczziſſto ſſlechetny zpowiedlnyk, kteryzz hrzieſſne ma nauczziti. Ale cizolozznyk[k]) geſt dyabel. ten pozdwihuge obrazu, toczziſſto duſſe, ſkrze ſwietſku pychu a[l])[117]) berzie luczziſſtie, toczziſſto ſwiet.[m]) Strziela oſtra geſt lakomſtwie, pycha, ſkrze kteruzzto ſtrzielu mnozi zbiti bywagi, Yakozzto geſt vkazano na luciperowi, kdyzz to[118]) ſtrziela k nyemu ſye geſt[119]) obratila a geho zabila. Obraz duſſe mozz[n]) dobrze byti z woſku. Neb yakozzto wuoſk rozpuſſtie ſye od horkoſti ohnye, takezz hrzyeſſny od obliczzege bozzieho

---

h) Tehdy — gemu (černě podtrž.). i) A — ma (černě podtrž.). j) A — ceſtye (rovněž). k) Ale cizolozznyk (též). l) a (nadeps.). m) (ps.) ſwiet toczziſſto (naznač. přemístění (//). n) Obraz — mozz (černě podtrž.).

M [81]) A gyz welmi blizko k obrazu gde. [82]) oklamati. [83]) na obraz vderzy. [84]) sch. [85]) A kdyz ſe ſtalo. [86]) obrazu. [87]) ſe nawratiwſſi. [88]) Vderzyla. [89]) sch. [90]) gynet. [91]) zlee żeny ſe waruoy. [92]) wzdal a. [93]) zemie. [94]) sch. [95]) sch. [96]) przyczina ḡt. [97]) czinila. [98]) Tedy. [99]) A. [100]) gym ḡt prawil a rzka. [101]) miſto wizte kdez. [102]) sch. [103]) sch. [104]) na ny (sch.). [105]) aby ona [106]) sch. [107]) sch. [108]) na prach ſu. [109]) rozſypan. [110]) sch. [111]) sch. [112]) wlaſtnij. [113]) Ktez kolykrat hrzych ſmrtelny czinij tolykrat czyzolozij; A (sch.). [114]) wieda. [115]) ſkrze ſkutky dobre do nebe. [116]) czeſtiet. [117]) sch. [118]) sch. [119]) sch.

ſkrze hrziech. A protozz czozz geſt vczzynyeno,[o]) aby nas dyabel nezaſtrzelil? B
zagiſte wendem do lazny.[120]) Tato lazna[121]) geſt zpowied prawa, ſkrze kteruzz
ma oczziſſtyen byti ode wſſye[122]) mrzkoſti hrziechu. Ale dluzzny[p]) ſme drzzeti
zrczadlo w rucze, toczziſſto ſwate piſmo a ſlowa bozzie vſtawena,[123]) a tak
ſtrzely [132 a] dyablowy vgdem. tehdy kdyzz luczziſſtye[r]) dyablowuo nebo
ſwiet proti duſſi twe ſhybano bude, a[s])[124]) tehdy ſtrziela pychy nebo lakom-
ſtwie nebo ſmilſtwie myne tye.[125]) A tehdy wſſeczko ſwe tielo wlozz w lazny
zpowiedy, a wſſeczko zle[126]) zhyne, a nykdy neurazi obrazu duſſe twe.
A kdyzz tak budeſs[t]) oczziſtyen, tehdy cizolozznyk, toczziſſto dyabel, zahyne.
a oblecz ſye w rucho, toczziſſto w cztnoſti, kterezz gſi na krzſſtu przyyal,
A gdi do domu ſrdcze tweho, a wytahny tielo cizolozznyka pokopancho,
toczziſſto zle zzadoſti. Potô zzenu ſwu ſpal, toczziſſto tyelo, ohnyem pokanye,
aby koſti zpopeleli, toczziſſto zaſtarali hrzieſſy zahynuli. A tak ſkrze nahly
wietr z ſrdcze horkoſti wyzzen. Potô poymy pannu, toczziſs tielo od hrziechow
vczziſtyene, z kterezzto plodu,[127]) toczziſſto cztnoſty nowych[128]) dobudeſs.
A tak wieczzny zzywot budeſs myeti.

CXI.

O ſwatem Euſtachiaſſowi.[1])

Byeſſie geden Rytyerz, gmenê libezny, doſti porzadny, kteryzz zzenu
kraſnu myegieſſe a dwa ſyny. I[2]) przihodylo ſye gednu, zze na low gel. vzrzel
z daleka gelena welikeho, a mezi rohy geho krzizz zlaty.[3]) A gelen obratyw
ſye k nyemu rzekl: Czo mi ſye protywiſs? ya ſem kriſtus, na krzizzi pro tye
vkrzizzowany. A on to vflyſſaw ynhed ſ konye ſſedl, a na zemi kolenoma
klekl, miloſti proſil. I rzekl gelen:[4]) Wyberz ſobie gedno [132 b] ze dweho:[5])
nebo w mladoſti a nebo[6]) w ſtaroſti mnoha protywenſtwie muſis pro mye
trpieti a pro gmeno me.[7]) kkteryzzto[8]) dye: Pane, w mladoſti buď wuole
twa. A to rzek[9]) gelen zmiſal. A[10]) libezny domow gel. A ynhed s ſwu zzenu
a ſe dwiema ſynoma krzeſt geſt[11]) przyyal a Euſtachius nazwan[12]) geſt. To
vczzynyw wſſeczko geſt opuſtil,[13]) a zzebrat ſſli, a dyeti s ſebu wzeli.[14])
A k przyewuozu v nyekterake wuody prziſſli. A kdyzz przeſſli,[15]) przewoznyk
od nych zaplatye[16]) chtiel, a on, czzym by zaplatil, nemyel. Przyewoznyk
rzekl gemu:[17]) Zagiſte tobie prawim, zaplatyzz mi.[18]) A on poczzal geho

---

o) A — vczzy (černě podtrž.). p) Ale dluzz (černě podtrž.). r) kdyzz luczziſſtye (černě podtrž.). s) a (nadeps.). t) A — budeſs (černě podtrž.).

[120]) waydiem do laznie. [121]) laznie. [122]) wſſech. [123]) ſlowo bozij vſtawene. [124]) ſhybano M
bude proti duſſi twe; A (sch.) [125]) wlozena bude. [126]) sch. [127]) toczziſs — plodu (sch.).
[128]) tielo nowych cztnoſtij

CXI. [1]) O dwu wiernych w manzelſtwij. [2]) sch. [3]) A zdaleka welykeho Gelena a mezy rohy krzyz zlaty vzrzel. [4]) Gelen rzekl. [5]) Gedno ze dweho ſobie wyberz. [6]) nebo [7]) pro gmeno me muſyſs mnoha protiwenſtwij trpieti. [8]) Ktéyz. [9]) To rzekl; A (sch.). [10]) sch. [11]) sch. [12]) rzeczen. [13]) opuſtil gt. [14]) neſly. [15]) przyſſly. [16]) za przywoz zaplatye. [17]) sch. [18]) Zaplatiz mi zagyſtet dim.

B proſiti, aby gemu pro buoh odpuſtil. Ale przewoznyk gemu odpuſtiti nechtiel.[19]) Tehdy rzekl Euſtachius:[20]) Ay, dwie dyetatcze mogi,[21]) z tiech gedno wezmi ſobie.[22]) Przewoznyk rzekl: yzzadneho dyetete nechczi wzieti,[23]) Ale zzeny mi zde nechaſs, kterazz doſti pyekna geſt. Euſtachius, aczz nerad, zzeny geſt tu[24]) nechal a dyeti s ſebu wzal, gedno pod pazzdy a druhe na pleczzi,[25]) a tak ſmuten odſſel. A opiet k welike wuodye prziſſel, przes kteruzz myel giti,[26]) a pro hlubokoſt wuody gednoho dyetiete tu na brzyehu nechal, a druhe neſl przes wuodu na onu ſtranu.[27]) A kdyzz ſye nawratil, aby druhe przeneſl, A[28]) kdyzz na[29]) proſtrzied wuody byeſſye,[30]) llew prziſſed to dyetye wzal, drzewe nezzli geſt k nyemu przigiti mohl. Ale[31]) on welmi [133 a] ſmuten gſa k druhemu dyetieti ſſel. Ale drzewe nezzli k nyemu prziſſel, medwied[32]) gye polapyw do leſa byezzal. A[33]) rytyerz welmi plakal a rzekl: Byeda mnye! Nefftyaſtny ten den, w[34]) kteryzz ſem ſye narodil; ſwu zzenu mylu[35]) a dwa mladencze ztratil ſem. Wſtal placzze a welmi[36]) ſmuten gſa, a ſſel czeſtu trzi dńy, azz do nyekterakeho kralowſtwie prziſſel, kterehozzto kral vſtawiczznu walku myegieſſe proti ginemu krali. A[37]) vzrzew kral Euſtachia ſtateczzneho rytierze, ſ nym ſmluwil, aby ſ nymy[38]) oſtal. Tehdy[39]) on bogye ſtrogieſſe a ke wſſemu geſt hotow byl, tak zze ſtateczznoſt geho wſſudy ſye rozmahala. Tehdy kral vzrzew geho ſtateczznoſt,[40]) haytmanem neb miſtrem nade wſſim zaſtupê geho vczzinil,[41]) a on ſye we wſſech wiecêch welmi[42]) opatrnye myel. I[43]) przihodylo ſye, zze gednu do gednoho[44]) mieſta s ſwym zaſtupem gel,[45]) w kteremzzto odpoczzynutie myel. Ay, nyekteraka zzena z kragin dalekych w temzz[46]) mieſtie w gednom domu odpoczzywaſſe, A po ńy dwa mladencze nahodu prziſſla, a w temzz domye hoſpodu byla, a yzzadny geden druheho neznal geſt. A[47]) kdyzz ſu ſpolu v weſeli ſedyeli,[48]) tehdy tato dwa mladencze[49]) mezi ſebu o mnohych wieczech mluwila, tak zze geden druheho tazal, odkud by byll.[50]) A on odpowiedyel: z daleke zemye ſem, yakozz mi ſye zda, zze[51]) maly ſem byll, kdyzz ſem do teto [133 b] zemye prziſſel, Awſſak[52]) tobye gedno powyê, zze otecz muoy byl[53]) Rytierzem, kteryzz lodi nayal, na kterezz on y matye ma y ya[54]) ſ bratrem[55]) byli ſme. Ale tak geſt chudy byl, zze materz mu od przyewozu dal w zakladye, neb nemyel, czzym by zaplatil. Potô[56]) otecz muoy mye a bratra meho s ſebu wzal. A kdyzz k gedne wuodye prziſſel, mne na brzehu nechal, aby bratra meho mlazſſyeho przeneſl. A kdyzz geſt geho na one ſtranye poſadyl a nawratil ſye, aby mye take przeneſl przes wodu, A drzewe nezz geſt ke mnye prziſſel,[57]) lew mye geſt polapil a do leſa ſe mnu byezzal.[58]) Paſtyrzi to

---

M [19]) nemiel. [20]) Tedy Euſtachyus rzekl. [21]) moge. [22]) ſobie wezmi. [23]) wzeti nechczy. [24]) tu ḡt. [25]) s ſebu gedno pod pazi druhe na pleczy wzel. [26]) giti miel. [27]) przes wodu na druhu ſtranu neſl. [28]) Ale. [29]) v. [30]) wody byl. [31]) A. [32]) Nedwied. [33]) A (sch.). [34]) w neziaſtny den; ten w (sch.). [35]) sch. [36]) sch. [37]) proti gynemu Kraly miegyſſe; A (sch.). [38]) ſ nim. [39]) A. [40]) Tehdy (sch.); Kral geº ſtatecznoſt vzrzew. [41]) gey nade wſſim zaſtupem vczinil. [42]) doſti. [43]) sch. [44]) gedno. [45]) gel ſe wſſim zaſtupem. [46]) w tem. [47]) sch. [48]) tato dwa mladencze ſediela. [49]) tehdy — mladencze (sch.). [50]) odkudby byl tazal. [51]) yakoz mi se zda ſem; zze (sch.). [52]) wſſel A wſſakt. [53]) moy byl ḡt. [54]) y ya (sch.). [55]) s bratrem mym. [56]) Protoz. [57]) przeſſel. [58]) ſe mnu (sch.); biezew.

vzrzewſſe ſe pſi ſu lwa hoñyli, a on mye z uſt powrhl. A od toho czzaſu B
w tomto mieſtie chowan ſem. Wiecze[59]) tobie prawiti nevmyem o ſwem po-
koleny. Ale[60]) zzena ta neznama, geſſto take do toho myeſta byla prziffla,[61])
tu geſt hoſpodu byla, ale[62]) matye gich geſt byla a zzena Euſtachyowa;
kterazzto kdyzz geſt vflyſſala tuto rzieczz, ſ weliku ſnazznoſti geſt gi[63]) tagila,
dokawadzz by druheho mladencze nevflyſſela mluwiti.[64]) Potô druhy mlade-
necz poczzal mluwiti k towaryſſi ſwemu:[65]) Mily, taks mi powiedyel o przi-
hodye ſwe, A czo[66]) ſye geſt ſtalo o otczi a o materzi me[67]) a o bratru mem
gedynê. kdyzz geſt otecz muoy mye przes wuodu przeneſl, a k bratru memu
ſye geſt nawratil, geho geſt lew wzal. A kdyzz ſye geſt [134 a] ke mnye
wratil, drzewe nezz geſt prziffel, medwied mye geſt lapil, a paſtyrzi ſu za mnu[68])
byezzeli, a medwied mye geſt[69]) z uſt wypuſtil, a w teto vliczi a w tomto
domye[70]) ſem odchowan. Czo[71]) ſye geſt ſtalo o otczi a o materzi me, o tom
o wſſem nycz newyem. Tehdy[72]) matye, kdyzz geſt to vflyſſala, zawuolala
gich a rzekla: Mogi mili, ya ſem ta zzena, we mzdye plawczziemu[73]) oſta-
wena, a wy gſte ſynowe[74]) mogi. y padla geſt k hrdlom gich, a przytulywſſi
gye rzekla: O ſynowe mily, ay, ſmutnu mye zzenu buoh nawſſtyewil, zze was
widim; a kdyzz by pan buoh byl tak miloſtywy, abychom otcze waſſeho
mohli naleznuti. Protozz podte po mnye a nafleduyte mne, zdaliť mily pan
buoh ſ namy vczzyñy miloſt ſwu A tak welmi rano wſtali ſu, a matku ſwu
po mieſtie nafledowali ſu. Ay, Euſtachius knyezze rytyerzſke ſ welikym za-
ſtupem potka gye. A ona, kdyzz geſt geho vzrzela, na czzelo geho wezrzela.
Vzrzewſſi geho znamenye, to kterezz drzewe wzzdy noſil, Rzekla ſama k ſobie:
Wierzim bohu, zze toto geſt pan muoy Euſtachius. A ynhed geſt byezzela
k ñyeᵛ a rzekla: O pane, ſlyſs mye, raczzi-li ſſlechetnoſt twa. Proſim, powiez
mi, ktere geſt gmeno twe. A on rzekl gi: Euſtachius. k tę rzieczzi na zemi
padla geſt. Tehdy Rytierz gye pozdwihl a rzekl: Pany, pany, czo geſt tobye?
kterazz *dye gemu:*[a]) O pane, ya ſem zzena twa, zezrzi na mye. A kdyzz
geſt na ny zezrzel, przede wſſim gi lidem poczelowal a rzka: [134 b] O pany
myla, powiez mi, kterak gſi z ruku plawczowu wyſſla. Odpowiedyela geſt:
kdyzz gſi ode mne odſſel ſe dwiema mladenczoma, zdwihlo ſye powietrzie
welmi welike, zze lodi y plawczzi w nebezpeczznoſti byli ſu, a ya ſem ſama
vtekla. A od toho dne mi buoh dal hoynoſt w gedle a w uodyewu. A opiet
poczelowal gi geſt a rzka: O pane bozze, ty, genzz czzynyſs dywne wieczi,
bych take mohl ſwe ſyny widyeti a gye myeti. kterazzto rzekla gemu: Powiez
mi, kterak ſye geſt ſtalo ſynom naſſim. A on gi geſt poczzal prawiti a rzekl
geſt, zze lew gednoho wzal a medwied druheho. A ona rzekla gemu: Synowe
tytť gſu, tezz prawili, yako ty, pane, prawiſs. y vkazala gemu ſyny. Tehdy
on od krale od puſſtyenye wzal, a odplatu podobnu od nycho wzal, a do ſweho
kragye gel s ſwu zzenu y s ſyny ſwymy, a zzywot ſwoy v pokogi dokonall.

---

[a]) dye geᵛ (červeně na vnitřním okraji naps.).

[59]) Wiczet. [60]) sch. [61]) pryſſla ḡt. [62]) sch. [63]) gy ḡt. [64]) mluwiti neſlyſſela. [65]) k to- M
warzyſſi ſwemu mluwiti poczial rzka. [66]) tez. [67]) sch. [68]) nim. [69]) sch. [70]) w tomto mieſtiₑ
a domie. [71]) A czo. [72]) sch. [73]) Plawczy. [74]) 2 listy vytrženy.

Duchownye takto:

B NAymileyſſi! Tento rytyerz muozz nazwan byti kazdy czzlowiek ſwietſky. Ale kdyzz by wezrzel, mohl by widieti lwa, toczziſſto boha mezi rohy,[b]) toczziſſto mezi dwyema zakonoma, kteryzz obratyl ſye k nyemu a rzekl: Nawrat ſye, nawrat ſye, toczziſſto duſſe hrzieſſna nawrat ſye, a yatſ tye k ſobye przigmu. A protozz vczzin ty, yakozzſ geſt vczzynyl rytyerz: ſed ſ konye pychy, a buď hotow ku pokany. A tehdy przigde oheń duchowny, a wſſeczky hrziechy twe ſpali. Ale na ceſtye tohoto [135 a] zzywuota muſiſs przes morze giti, toczziſſto ſwieta. Ilodi tato geſt zzywuot dobry. Plawecz geſt prelat. Zzena geſt duſſe, ſpogena tielu. Dwa mladencze gſu miloſt buozzie a blizznyeho. Ale czzaſto miloſt bozzye odyata bywa od ſrdcze czzlowieczzieho, Skrze lwa, toczziſſto ſkrze dyabla, a miloſt blizznyeho ſkrze medwieda, toczziſſto ſkrze ſwiet, yakozz widime, zze ńyekterzi wiecze ſwiet milugi. zze geſt ſin ſmrti otczowy, znamena, zdali by wſſim dyediczſtwim wladl. A tak miloſt blyzznyeho wſſeczka odyata geſt. Potom Rytyerz, toczziſſto dobry krzieſtyan, ma boyowati muzſky, aby odplatu wyeczznu wzal. A tak ſkrze paſtyrze, toczziſs kazatele, mali dowedeny gſu k miloſti bozzi a k blyzznyeho. A w gednom mieſtye, toczziſſto w Czierkwi ſwate, obraczugi ſye. Ale kterak zzena, toczziſſto duſſe, muzze poznawa? zagiſte ſkrze znamenye na czzele, toczziſſto aby ſye czzlowiek k bohu obratyl, a za wſſeczky hrziechy miloſti profil. A tak do krage pogedu, toczziſſto do wyeczzneho zzywuota. Amen.

CXII.

O krali Waleryowi.

UAlerius kralowal w rzymye moczny welmi, kteryzz gedynku dczeru myel, kteruzz tak welmi mylowal, zze piet Rytyerzow zgednal, aby gye oſtrziehali. A nad tyemy pieti Rytyerzi ſtrazzneho gednoho vſtawil, Aczz by ktery z tyechto pieti Rytyerzow pochybil, [135 b] aby ſkrze ſtrazzneho nad tyem bylo pomſtieno. Potom w gedne ſyeny gednoho pſa myegieſſe przywazaneho we dne, a w noczi byl odwazan, aby dworu oſtrziehal. I ſtalo ſye geſt, kdyzz Cziefarz do zemye ſwate gel, zawolal k ſobie marſſalka a rzekl k nyemu: Do zemye ſwate myenym gieti, tobie dczeru ſwu poruczzyem, aby na wſſech wieczech ſſtyedrze opatrzil a wyernye, tyemto pieti rytyerzom we wſſech potrzebach, tak aby yzzadneho nedoſtatku nemyeli, abych w ſwem nawraczeny zzalob na tye neſlyſſal. Take pſa tohoto dobrze oſtrzyehay, a czozzkolywyck z tyechto ze wſſech vczzynyſs, zrady ſtrazzneho rytierzow buď pilen. A vczziniſſ-li dobrze, w nawraczeńy mem odplatu dobru wezmeſs. Rzek to wſſech pozzehnal a do zemye ſwate gel. Marſſalek wſſeczky tyto wieczi za maly czzas wiernye naplnyl. Potô ſkoro potrzeby wſſeczky, kterezz gſu byli k dyewcze y k rytyerzom, odyal Tehdy ſtrazzny od Rytierzow geſt czzaſto treſktan, ale nycz geſt nedbal. Ale pſa rozkoſſnye geſt chowal, tak zze rzietiezi ztrhal a

b) (ps.) mezi roky, (z) k (oprav.) h.

bychall, kudy chtyel, a mnoho zleho vczzynyll. A protozz dyewka pro weliky B
nedoſtatek od mnohych geſt poznana, kterzizz gſu gi chowali. Ale Rytierzi
pro nedoſtatek mnohe kupcze lupili a kradezze czzinili gſu. Ale pſa bez
vwazanye dobrze chowal [136 a] a oſtrziehal. I [1]) Stalo ſye geſt, zze rzieczzi
prziffli,[2]) zze Czieſarz ſye ma nawratiti. Marſſalek to vſlyſſaw, welmi ſye lekl, 5
a myſlyw y [3]) rzekl: Nemuozz byti, bych ya nebyll obzzalowan ku panu
memu od dczery geho [4]) a od [5]) rytyerzow o mnohem mem [6]) przeſtupeny,
kterezz ſem vczzynyl. llepe geſt mnye ſamemu przedſtupiti a na ſye zzalowati
a miloſti proſiti. ſwlek [7]) ſam ſebe [8]) wſſeczko rucho ſwe kromye koſſile a
ruſcze byeleho, a v prawu ruku trzi prowazky [9]) wzal, a Czieſarzowi w czeſtu 10
ſſel. Tehdy [10]) Czieſarz, kdyzz geho z daleka vzrzel, dywil ſye, proczz w ta-
kowem odyewu [11]) proti nyev wyſſel. Ale kdyzz ſye przyblizzil, klek [12]) na
kolenu Czieſarze przywital. I [13]) rzekl k nyev Czieſarz: Mily, proczz gſi w takem
odyewu [14]) proti mnye wyſſel? Powiez mi, czo geſt to? [15]) A on rzekl: Pane,
nemohuf wam prwe powiedieti, gedno prwe waſs vmyſl zwiem. A nade wſſeczko 15
gyne prwe miloſti proſim. Nebo pro miloſrdenſtwie gſem ſem przſſel [16]) a
praczowal pod tyemto podobenſtwim. A Czieſarz dye gemu: [17]) Proczz neſeſs
tyto prowazky? [18]) A on odpowiedyel: Prwny prowaz k ſwazany mych ruku
a noh, dokawadzz krew newynde.[19]) Druhy prowaz k tazzeny mne k uoczaſu
konſkemu, dokudzz maſſo od koſti neodſtupi. Trzieti prowaz k uobyeſſeny 20
mne na ſſibenyczi tak dluho, dokawadž ptaczſtwuo nebeſke neprzigde, a
mozkem [136 b] hlawy me dokud nebudu [20]) poſileny. I [21]) rzekl Czieſarz:
tak pokornye mluwiſs a tak ſye hubencho vkazugeſs, tobyet odpuſſtyem,
czozz gſi kolywiek proti mnye vczzinil. A protozz powiez bezpeczznye, czo [22])
maſs powiedyeti. Pane, dczeru waſſi gedynu, kteruzz k uoſtrziehany a k cho- 25
wany [23]) memu mnyeſs poruczzil, pro nedoſtatek muoy chleb geſt [24]) od
gynych zzebrala. Take rytyerzom, kterymzz z waſſeho ſbozzie myel ſem dati
potrziebu, gim ſem nedal, tak zze zlodyeyſtwye a kradezz ſu czzinili,[25])
chtyeczc potrzebu myeti. Ale pſa przedobrze ſem chowal, tak zze rzietiezi
czzaſto ztrhal a mnoho zleho vczzinil. Czieſarz, kdyzz geſt tyto rzieczzi vſlyſſal, 30
hnula gſu ſye w nyem wſſeczka trziewa [26]) geho. I [27]) rzekl: O neſſlechetny,
bych to byl prwe zwiedyel, ſmrti ohawnu byl bych tyc zatratil.[28]) Ale proto
zze ſem tobye odpuſtil, nevmrzeſs, ale poſpyeſſnye [29]) gdi, a dczeru mu ſ ry-
tyerzi przywed ke mnyc. Marſſalek brzo ſſel a dczeru w dobre rucho [30])
oblekl, a gi k Czieſarzowi przywedl, a pokoy s rytierzi vczzinil, A czozzkoly- 35
wiek ſſkody gyny [31]) myeli ſkrze nyeho, azz do naymenſſyeho wſſeczko gim
nawratil. Czyeſarz potom dczeru Marſſalkowi [32]) za zzenu dal, a Rytierze
k ſbozzi a ke czti przipravil. A tak Marſſalek po przeſtupeny s zzenu zzyw
dobrze [33]) byl, a oba gſta zzywot w dobrem dokonala.

CXII. [1]) sch. [2]) ze przyſſly ſu rzeczi. [3]) a (sch.); myſlyl a. [4]) sch. [5]) sch. [6]) a o mnohê M
gynem. [7]) A ſwlekl. [8]) s ſebe. [9]) oſydla. [10]) sch. [11]) w takem odiewie. [12]) klekl. [13]) sch.
[14]) ruſſe nebo odiewu. [15]) to gt. [16]) przyſſel ſem. [17]) sch. [18]) tyto trzy prowazy. [19]) do-
kawad newynde krew. [20]) dokud (sch.); budu. [21]) sch. [22]) czoz. [23]) k oſtrzyehanij a k od-
chowanij. [24]) sch. [25]) vczinily ſu. [26]) ſtrzewa. [27]) A. [28]) tie zabilbych. [29]) poſpieſſme. [30]) w rucho
dobre. [31]) gyne. [32]) Marſſalkowi dczeru. [33]) sch.

Duchownye etc.:[34])

B NAymyleyſſi! Cieſarz tento[35]) geſt pan naſs ge [137 a] zus kriſtus. Ale dczera tak[36]) pyekna geſt duſſyc, k[37]) podobenſtwi bozzemu ſtwuorzena, kterezz boh za ſtrazz dal[38]) pyet rytyerzow, toczziſs[39]) piet ſmyſlow. Strazze tyechto[40]) pyeti ſmyſlow geſt rozum, kteryzz ma gyc zprawowati. Ale pes geſt tyelo zwlaſſtyc.[41]) Marſſalek geſt czzlowiek, kteremuzz buoh wſſeczko dal k uoſtrziehaňy,[42]) kdyzz gieſt gel do zemyc ſwatc, toczziſs[43]) do nebeſkeho kralowſtwyc. Ale czzlowyek czzaſto przepuſſtyc dyewczc, toczziſſto duſſi, zzebrati, To geſt[44]) z gedneho hrziechu do druheho vpadnuti, tak zzc wſſech cztnoſti oblupena geſt, ktere gyc[45]) na krzſſtu wzala. Rytierzi take, toczziſſto pyet ſmyſlow, pro nedoſtatek ſtrazzi y ſſlechetnoſty[46]) vczzynyeny gſu lotrowe, toczziſſto widyenye widyc, czo gyc ſſkodlywc, Slyſſyc nefflechetne a ſlowa lzzywa, nepoczzeſtna a vtrhawa, A tak o gynych. Ale pſa, toczziſs[47]) tyelo, o kteremzz buoh menyc dba, to dobrzie krmi, kdezzto od[48]) ſmrti, toczziſſto w temnoſtech tohoto ſwieta, ode wſſech hrziechow myeli by zproſtyeny byti, aby mohli proti hrziechom czzaſto ſſtyekati we dnc, toczziſſto[a]) marnoſti[49]) tohoto ſwieta vkrotiti. Ale czzaſto ſwazanyc ſwc, toczziſſto bozzie przikazanye, zruſſyc, kolikratzz ſmrtedlny hrzyech vczzynyc. Ale nynyc tak to[50]) geſt: kdyzz Cieſarz przifſti geſt k ſudu, Ale aczz mudrzi budeme, mame vczziniti tak, yakozz[51]) geſt vczzynyl Marſſalek: ſlozziti wſſechno rucho, toczziſſto ſtary zzywot, kromyc koſſile, toczziſſto wiery, nadyegyc a laſky, [137 b] A trzi prowazi s ſebu[b]) wzieti[52]) a ſ ňym ſyc potkati.[53]) A neuczzynyme-li toho, zagiſte naſſi protywnyczi, toczziſſto hrziechowe a dyabel a tyelo,[54]) na nas zzalugi z wlaſſtim[55]) ſwiedomim. A protozz potkayme gey,[56]) kterak gſme dluho na tomto ſwietie, ſe trzmy prowazy. Prwny prowaz k nam przywazan geſt ſkruſſenyc, kterezz ma ſrdcze naſſe przywazati y progiti, zzc krew, toczziſſto hrziech, ſe wſſech ſtran wynde. A protozz ſkruſſenyc prawe ſ vmyſlem doſti vczzynyenyc weſſken hrzyech ſhlady. Druhy prowaz[57]) k wytrzzeny nas[58]) geſt zpowied, kterazz ma nas wytrhnuti od poczzatku zzywuota naſſeho azz do tyela tolik, zzc maſſo zzadoſti rozdyeli ſye od koſti, toczziſſto[59]) od nas. Trzieti prowaz k uobyeſſeny mnc[60]) na ſſibenyczi tak dluho, dokudzz ptaczzi nebeſſczzy neprzigdu a mozku hlawy nebudu naſyczeny, toczziſſto doſti vczzynyenyc. Jakozz dyc Appoſſtol:[c]) Obyeſſenyc zwolila duſſe ma, toczziſſto doſti vczzynyenyc za hrziechy,[61]) dokudzz ptaczi nebeſſti, toczziſſto[62]) angelc, budu namy naſiczeny. Swaty[63]) Mathuſs ſwiedczzi:[d]) Radoſt geſt angelom

---

a) (za tím ps.) proti (podtečkov. a podtrž.) b) (za tím ps.) wezmi (podtečkov. a přetrž.)
c) Jakozz — Appoſſtol (červ. podtrž.). d) Swaty — ſwiedczzi (červ. podtrž.).

M [34]) (bez náp.). [35]) Tento Czyſarz. [36]) ta. [37]) ku. [38]) Buh dal za ſtraz. [39]) totizto. [40]) sch. [41]) zwlaſſtnij. [42]) dal wſſeczko k oſtrzehanij. [43]) totizto. [44]) to geſt (sch.). [45]) ktěz gt. [46]) nefflechetnoſtij. [47]) totizto. [48]) o. [49]) proti marnoſtem. [50]) takto. [51]) yako. [52]) wezmi. [53]) potkay. [54]) a tyelo (sch.). [55]) wlaſſtnim. [56]) gay. [57]) Prowaz druhy. [58]) sch. [59]) totiz [60]) k obieſſenij nas. [61]) nebeſſczzy — za hrziechy (sch.). [62]) totiz. [63]) Yakoz ſwaty.

bozzim etc. To[64]) geſt nakrmiti, toczziſſto ſwrchowanye[65]) ſye radowati. A[66]) B
aczz tak vczzynyme, buoh nam hnyew ſwuoy odpuſti. A tehdy mozzem dczeru pogieti, toczziſſto[67]) duſſi k ſpaſeny, A obleczi ſye w naylepſſye rucho, toczziſſto[68]) w dobre cztnoſti, A Rytyerze, toczziſſto[69]) pyet ſmyſlow, ſkrze pokanye odwuolati. Ale pſa, toczziſſto[70]) tyelo, myeyme [138 a] wzzdyczky pod metlu. A kdyzz to vczzynyme, zzywuot wyeczzny obdrzzyme. k ktere-muzz nas dowed buoh otecz y ſyn y duch ſwaty, wſſye geden hoſpodin.[71]) Amen. *Bud bohu czzeſt y chwala na wieky wyekow. Amen.*[72])

---

[64]) Tot. [65]) totiz ſwrchowanij. [66]) sch. [67]) totiz. [68]) totiz. [69]) totiz. [70]) totiz. [71]) wſſye — M
hoſpodin (sch.). [72]) Bud — Amen (sch.).

I.[1])

U ..... hrzyſſye, ten lezy w zalarzy dyablowem. Ale otecz chce, bychom praczowali a gemu z wyezenie pomohli. zagiſte ktozkoli vzitecznye kaze ſlowo bozy, zyſſczye bratra ſweho a wykupiti w bratru Criſta, genž geſt otecz naſſ. Alle maty, totizto ſwyet, neda czlowyeku gity po kriſtowi w chudobye. neb ſlibuge mnoho a prawi: bez tebe nemohu ziw byti. acz kdy zwoliſs ſobye pokany czeſtu. aby ſlel po kriſtowi, tehdy maty twa ſlepa, Totizto ſwyet, dye: Oſtan ſe mnu. zagiſte ya gſem tobye blyzni; vzywaymy zbozy, kterak geſt, y pozíwaymy ſtworzeny za ſwe mladoſti, a to bez meſſkany. Ale, naymileyſſi, gſy-li ty ſyn dobry y wdyeczny otcze ſweho, odpowyez te materzi, totizto bludnemu a ſlepey ſwyetu: wſſak kazkzkoli ſ gedne ſtrany, to geſt tyelē, gſem z zemye, wſſak po prwnyeyſſi y vſſlechtileyſſi ſtranye, to geſt po duſſi, gſem od iheſu criſta, gemuz ſem powynnyeyſſi wiecze nezli ſwietu. Protoz neczekanye ſtaroſti a ſlepoſti, Nebo taka obyet neny wzacznyeyſſi geſt Bohu nezly prawa. A protoz ſnazmy ſe, abychom ſpyeſlnye ſwoy zywot oprawily, w nyemz bychom mohly wyeczneho zywota dogity.

II.

O gorgoniuſſe czyeſſarzy. [1]

GOrgoniús czyeſſarz kralowal w Rzymſkem myeſtye, genz ſobye zenu kraſnu poyal byeſſe, kderazto gemu ſyna porodila. roſtlo dyetie y ode wſſech milowano bylo. ale kdyz deſet let tomu giſtemu ſynu dokonalo ſye, vmrzela geſt czyeſſarzowna, mati geho, a poczeſtnye pochowana geſt, yakoz na ten rzad zalezy. Potom s obecznu radu czyeſarz gynu zenu poyal, kterazto ſyna drzewnye zeny nemilowaſſe, Ale mnoha protywenſtwi gemu czynyſſe. Czyeſſarz zwyedyew to, chtye ſye zenye ſlibity, ſyna wen z ſwe rzyſſe na vczeny poſlal, a kdezto w lekarzſtwi ſye vczyl a tak w nyem proſpyel, ze vczinyen geſt nayleplſſie lekarz. Potō Czyeſarz vſlyſſaw, ze ſyn geho w vczeny welmi pſpyel, zradowal ſe geſt welmi, a wſſak vpadl w tyezku nemocz. liſty poſlal po ſyna, aby, czymz nayſpyeſſe moczy bude, przygel a gey od nemoczy zleczyl. Tehdy ſyn, kdyz wuoli otczowye ſrozumyel, k uotczy przygel a gey welmi dobrze vzdrawil. Protoz powyeſt geho po wſſem kralowſtwye byeſſe, ze by miſterny lekarz [2] byl a mnohym od gich nemoczy pomahal. Potom take Czyeſarzowna, maczecha ge°, az na ſmrt nemoczna byeſſe, a mnozy lekarzy byechu przywedeny, genz o gegie zdrawie byechu zufali. Vſlyſſaw to Tiſarz, Syna ſweho proſyl, aby gy vzdrawil. alle on k geho pſbye nechtiel prziwoliti. gemuz Cziefarz rzekl: kdyz tak czýnyſſ, wen z meho kralowſtwye tye wyženu. Odpowiedye ſyn: vcziniſſ-li tak, neſprawedliwye ſe mnu vcziniſs. wſſak ty wyeſſ, ze wen z ſweho kralowſtwie ſ gegim nawodē byls mye wyſadil. Protoz otomnoſt ma nebo neliboſt byla geſt prziczyna boleſty twey. Tymz byehem przitomnoſt ma geſt prziczyna boleſty maczechy mey. a protoz nechczy gi lekarzſtwi dati. nebo bych ruku ſwu na ny wlozyl a nycz neproſpyel, mnye by porokowali.

I. [1]) (První list sch.)

y wecze otecz: Tyz neduh ma, yakoz ſem ya myel. Odpowyedye ſyn: Otcze, kakz koli U
geſt taz nemocz, ale ne tez przirozeny w tobye a w nye. nebo czoz koli ſem ya tobye
vczinil, za wdyeks to przyal. a kdyz ſem wſſel do twey ſynye, znamenitye polepſſils ſie.
alle kdyz mye maczecha vzrzy, pohorſſy ſe. Budu-ly ſ ny mluwiti, w bo [3] leſti ſe zazze.
dotknu-li ſe gy, bez ny bude. A protoz nycz lepe neproſpyewa nemocznym, nez leczenu
od toho byti, gehoz mylugi a geho zadagi. A tak takymi duowody odbyl nechuti otczowy,
a vmrzela gt maczecha geho.

Naymileyſſi! tento Czyeſarz muoz rzeczen byti adam, prwny otecz, genz rzyſſi
gmyegiſſe, totizto ray. w nyezto myel chwalu y czeſt, a pana wſſeho ſwyeta gyey vſtawil
hoſpodín wedle dawydowa pyſma: Chwalu y czty koronowal ſy gyeg, hoſpodyne, a vſtawil
ſy gey na dyela ruku twych. Ten Czyeſarz poyal ſobye pyeknu zenu, totizto duſſi k obrazy
boziemu ſtworzenu, ſ nyzto porodil ſyna, totizto pana naſſeho ihũ criſta, z ſweho tiela wy-
wedeneho, totizto k czlowyeczſtwie k uobrazu boziemu ſtworzenev. ale zena, totízto duſſe,
vmrze ſproſtnye mluwiecze pro hrzich, gehoz ſe dopuſtil. ynhed gynu za zenu ſobye pogal,
totizto zloſt, ſkrze kteruz z Rage wywrzen geſt a na ſwyetie tomto byednym poſazen,
kdezto w potu a w praczy zywot wedl. A ſyn buozy, genz byeſſe ſyn geho wedle tyeleſen
[4] ſtwye, z rzyſſe nebeſke pro geho zloſt ſtupil, ſ nebe, genz vczynyen geſt ſwrchny lekarz
naſs; ten lekarz wſleczkny nemoczy naſſe vzdrawil tak welmy, że powyeſt geho do nebe
y do zemye az y do pekla byezyſſye. Ale otecz adam tyezce nemoczen byeſſe ſkrze
hrzichu dopuſſczenye, na tyele y na duſſi. Na tyele, nebo ztratil ray, w nyemz by prze-
bywal a nykdy nicz zleho nečzyl; Na duſſi, nebo od boha byeſſe oddyelen. ale Criſtus
naylepe y take dokonale gey ſwym vmučenym vzdrawil. Ale maczecha, genz adam ſobye
vſnubil byeſſe, totiz dyabla s zloſti, gemuz poddan byeſſe y ſpogen, nykdy zdrawye ne-
chtyel. alle powyez mi, procz? a ponyewadz oba tuz nemocz myela, neb ſta oba ſkrze
hrzich nemoczna byla, geden vzdrawen a druhy nycz? k tomu ſe takto odpowieda: kakz
koli oba ſhrzeſſila, awſſak gyny a gyny obyczegem. nebo dyabel ſhrzeſſil bez pokuſſenye
y bez ponuczeni gineho. a ptoz neny tez w ních przirozenye. nebo po hrzyechu dyablowu
wſſyczkny giny dyablowe, genz gſu ſ nym vpadly, proti hoſpodynu zatwrzeny gſu, tak ze
ſweho hrzicha vzywati[1]) nechtye. Ale czlowyek ſkrze dyabla nawodem geho padl, a z hlyny
krzehky ſtworzen olegye [5] miloſrdenſtwie proſyl. Protoz pan naſs ieſus xpûs nas vzdrawil,
ale ne maczechu, totiz dyabla Maczecha tato, totiz dyabel, genž z rzyſſe lidſke wyhany ſyna,
totiz ieſu xpâ — nebo przitomnoſt bozi w ſrdczich naſſich geſt prziczyna zmaty dyablowy —
Protoz vſyluge, yakz naywiecze muoz, od nas gey wyhnaty. Protoz ſnazmy ſe, acz by
ſkrze ktery hrzich byl wyhnan od nas, aby ſkrze ſkutky miloſrdne odwolan k uzdraweníe
nas od kazdeho hrzichu y nemoci duſſe. ſkrze nyez bychom ſobye obdrzeli wyeczny
zywot etc.

III.

ZDomas bohaty welmy kralowal, genz turney y kolbu welmi milowaſſe. Protoz
geden turney kazal prowolati, A ktoz by koli w tom turnem ſtatecznye ſe vkazal, odplatu
hodnu od Czyeſarze obdrzal by. Protož k tov mnozy turnemu przygeli. alle Czyeſarz zrzye-
dyl, aby rytierzy rozdyelený byli, Tak ze ſ gedne ſtrany ſtatecznyeyſſi zrzidil a z druhe
ſtrany[1]) neſtatecznyeyſſi. a ty, genz prwe zrzyzeny byli, wſſeczky ſſczyty [6] ſwe na gedně
myeſtye oddanê porzad zwieſſeli. a kdyz ſe to ſtalo, Czyeſarz przikazal, ze kdoz koli ſ gedney
ſtrany ſſczitu ſ prwnye ſtrany czehoz koli ſwem dotekl by ſe, ynhed ten, gehoz byeſſe
ſſczitu duotczeno, w turney wſtupiti myel. a gedna pâna k tomu wywolena geho w odyenie
obleczy myela, a ſ tym aby hral proti tomu, genz ſe geho ſczyta dotekl byeſſe. a prze-
mohl-li by gey w tey ghrze, ten den w kralowu korunu myel korunowan byty, a vedle

II. [1]) (za) v (otvor v papíru).

III. [1]) (za) stra (otvor v papíru).

U boku kralowa za ſtolem poſazen byty. Rytyerz nyekderaky, vſlyſſaw to ſnaznye a wſſeczky ſſczyty opatrziw, gednoho ſczytu, proti nyemuzto chtyel hraty, dotekl ſe. Zwyedyew to ten Rityrz, gehoz ſſczitu dotczeno bieſſe, ynhed ſe ſkrze dyeweczku kazal prziꝑwity ſtupyw, a proty nyemu yal ſe hraty. w kterezto hrzye hlawu geho ſtal, genz ſczytu geho ſmyel ſe duotknuti. Potom odplatu hodnu a wypowyedyenu od Czyeſarze obdrzal geſt.

Naymileyſſi! tento Czyeſarz geſt buoh otecz, genz turney miluge, kderyz proty dyablu boyowal. nebo ſtal ſe geſt w neby boy, totiz mezy bohē a mezy dyablem. A protoz ſwaty michal y Angelowe boyowali gſu ſ dyablem. A drak [7] take boyowaſſe y angelowe geho a przemozeny gſu. ale buoh trzy ſczyty nebo znamenÿe, totizto mocz, genz geſt ſczyt ſynow, dobrota, genz geſt ſczyt ducha ſwateho, tyto trzi ſſczity nebo tato trzy znamenÿ polozy boh w gednom myeſtye k tomu oddanemu, totiz w czlowyeczſkem przirozeni, kdyzto ſtworzy czlowyeka k obrazu y ku podobenſtwi ſwemu. prwy czlowyek panowal wſſiem howaduom: ay mocz, genz geſt ſſczit otczuow; Opyet prwy czlowyek ſtworzen geſt, genz geſt myel vmyeni o wſſech wyeczech: ay mudroſt, genz geſt ſczyt ſynuow; Opyet prwy czlowyek ſtworzen geſt w miloſti a w laſcze bozieg a bliżnyho: Ay, ſczyt dobry ducha ſwateho. Ale zloſt ducha, totizto totizto we zlem zatwrzen, chtye boyowati proti bohu, przi-ſtupil [2]) k czlowieku, genzto trze ſſczity trzy bozſkych oſob byechu powieſſeny, a gednoho z nych ſwym kopym, to ꝗt ſwu zloſti, dotekl. ne ſſczytu otczowa, to geſt ſczytu moczy, rzka: Budete-li giſti, budete yako bohowe moczny, Ani ſe dotekl ſczytu ducha ſwateho, rzka: budete yako bohowe dobrzy a miloſtny, Ale dotekl ſe ſczytu ſynowa, [8] rzka: Budete-li gyeſti z toho owoce, budete yako Bohowe, wyeduce dobre a zle. Protoz dotczeno geſt ſczytu ſyna boziho. ſluſſalo, aby buoh otecz, buoh wſſeho pokoge, ſyna ſweho poſlal, genz by zleho ducha za nas wyboyowal. toho ſyna bozieho w odyeni oblekla gedna panenka wywolena od boha, Totizto Panna Maria, z nyehozto czlowieczenſtwi przygal. S nyzto nas do wyeczneho ziwota racz prziweſti.

IV.

Polymius w myeſtye babilonſkem kralowal, Genz trzy ſyny myel, kterezto welmi milowal. Protoz czaſtokrat na ſwey myſli przemitaſſe, kteremu by ſwe kralowſtwie po ſwey ſmrti poruczil. A tak mnoho myſlil, zawolal gich przed ſe y wece gim: ktery ge z was naylenyeyſſi, ten kralowſtwi po mey ſmrti oſede. Tehdy prwny wece: mnye kralowſtwi ma byti. a tento geſt dowod toho, ze tak gſem leny welmÿ, ze kdyz v wohnye ſedym, ſnaze ſe w ſwu nohu dam ozzeci, nez bych gi od ohnye odtrhl. Druhy wece: ya gſem hodnyeyſſi kralowſtwi, a toho dowodim takto: Acz bych myel prowaz na ſwem hrdle, [9] a ynhed myel odprawen byti, a bych oſtri a dobry nuoz myel w ſwey ruce, pro weliku lenoſt k uodrzezany toho prowaza ruky ſwey nezdwihl bych. Trzeti wece: pane, ya kralowati mam, nebo w lenoſti gyne przewyſſugi; kdyz bych na ſwem lozi lezal, a woda kapala ſkrze ſtrzechu na obye oczy mogi, pro przilinnu lenoſt nehnul bych ſe ſ loze na prawo ani na lewo. Vſlyſſaw to kral, kralowſtwi gemu odkazal, mage geho za nailepſſieho.

Naymileyſſi! kral tento geſt dyabel, gēz geſt kral nade wſſechny ſyny pychy. Skrze prwnyeho ſyna znamenawagi ſie podobnye pyſſny, genz przebywagi we zlem towarziſſtwi, gymzto y ſkrze kterezto wzdy ke zlemu ſe zapalugi. wſſak radyegi zwoli ohen pychy y hrzichu zaplalen byti, nez od takeho towarziſtwa oddyelen byti. Druhy ſyn znamenawa kazdeho czlowieka hrziſſneho; acz hrzichuow ſwich prowazy widÿ ſe ſwazaneho, ſ nymizto ynhed odprawen ma byti na pekelney poprawye, wſſak nechce prowazu hrziechuow [10] ſwych odrzezati nozem, totiz yażikem ſkrze ſwatu zpowied. Skrze trzetiho ſyna, na gehozto

[2]) (za tim ps.) p (přetrž.).

oczy, na lewe y na prawe, woda kapaſſe, znamenawa ſie podobnye ten, genz navczenie U o radoſtech rayſkych y o mukach pekelnych w rozumu mage, awſſak p lenoſt loże hrzychuow ſwych neopuſti, any miloſti a zadoſti k buduci odplatie na prawo obrati aný na lewo, aby hrzichuow želel, lekna ſe muk pekelnych a wieczney ſtraſti. buože, zbaw toho wſſech wiernych.

V.

Allexander kralowal, gêz panſtwíe wſſeho ſwyeta obdrzal. Stalo ſe gednu, ze weliky zaſtup druzyny ſebral a nyekterake myeſto oblehl, gêz na tom myeſtie mnoho rityerzuow y ginych mnohem wyecze ztratil beze wſſeho ranyenie a vrazu. Alle kdyz tomu welmi ſie diwiſſe, Miſtry y take mudrce ſwolal y rzekl gym: mili miſtrzi! kterak muož to byti, ze tak w nahle riſierzſtwo me beze wſſeho vrazu mrze? Tehdy ony: diw neny. geſt geden baſiliſcus nebo oſtrowid, wſſak geſt naylepe rzeczy morowid, ze zrakem morzi, na zdy tohoto Myeſta, [11] Gehoz zrakem ritierzy mru nakazeny. Wece allexander: kteraky lek pti tomu morowidowi geſt? gemuz rzekli: przeczíſte a naylepſſie zrczadlo położeno geſt a wzdwizeno mezy zaſtupem a mezy zdy, ktez ten morowid przebywa. A kdyz ten morowid w zrczadlo wezrzy, obrazu geho zraky k nyev ſe obratí, a ynhed vmrze. a tak, yakz to vczynyl, hned myeſta dobyl.

Naymileyſſi! tiemz obyczegem ſwrchowany lek zdwyzenye nebo pychy geſt znameníe wlaſtnÿe krzehkoſti. nebo kdyz pychu czlowiek zagiſte nawaze, pohynuge. Ale kdyz znamena ſwu krzehkoſt y marnoſt, yako w zrczadle ſam k ſobye przigda, odkud prziſſel, kam gde a kteraky potom bude, A tak znamenagye ſwoy nedoſtatek pychu zazene y vmrtwi.

VI.

NYekteraky rítyerz byeſſe, genz myegiſſe hrad twrdy y pyekny, na nyemz dwa čzapy hnyezdyſſta ſye, a pod hradem byeſſe ſtudnyce czyſta, w nyzto czapowe obyczeynye ſe kupaſſta. Przyhodylo ſe, že ſamiczka mlade wywedla, a ſamecz przeſ zemy letyel, aby pokrm ſamicy a [12] dyetom przyneſl. ale kdyz geho doma nebylo, ſamyce bez nyeho dopuſti ſe czyzolozſtwa. a ynhed, drzewe nez ſamecz przileteyel, k ſtudnyci letyela, aby ſe zmyla, aby ſamecz na ny toho ſmradu neučzil. Ritierz, kdyz to vzrzel, dywil ſe tomu. Opyet druhe przihodylo ſe, ze czyzolozſtwi ſamyce dopuſtila ſe. Rityrz vzrzew to zahrazdyl ſtudnici, aby ſamyce nemohla ſe zmyti. Tehdy ona, kdyz zahrazenu ſtudnici vzrzela, do hnyzda wratyla ſe. Ale ſamecz przileteyew, vcžyw ſmrad na ny czyzolozny, letyel prycz. A wratiw ſe ſ mnozſtwym czapow, y yal ſe ſamyce ſcžypati a klwati az do ſmrti, a rytierz na to zrzy.

NAymileyſſie! tato dwa cžapy, ſamecz a ſamyce, gſu xpûs a duſſe. nebo duſſe geſt yeſu Criſtowa chot. a kolikrat koli dopuſty ſe czyzolozſtwa ſkrze hrzich, k ſtudnyci ſwate vtecz ſe, a bude zmyta a czyſta. Ale rityerz, genz ſtudnyci zahrazdyl, geſt dyabel, genz wzdy ſnazil ſe czlowyeku przekazety, aby nebyezal k ſtudnyci ſwate zpowyedy. Protoz kdyz xpûs, genz geſt ſamecz, w ſudny den nagde tye nezmyta, totyz bez ſwate zpowyedy, bez pochibeny proti tobye [13] ſud wyda ſ Apoſſtoly y ſ gynymi ſwatymí, kterziz ſudity budu ziwe y mrtwe, a da gye k ſmrti na wyeczne zatracený, gehoz nas buoh vchoway.

VII.

Czte ſye o nyekterakem czyeſarzy rzymſkem, když ſobye dyelal ſyen, kopagicze nalezli gſu hrob w zakladye, zlatymy trzmy obruczy oblozeny. A take byeſſe na nyem pyſmo ſwrchu pſane: ztrawil ſem, zachowal ſê, dal ſem, myel[1]) ſem, wzal ſem, czoz ſem ztrawil etc.

VII. [1]) (To slovo červ. podtrženo).

U Naymileyſſi! tento tyeſarz muoz rzeczen byti kazdy dobry krzeſtan, gēz dluzen ĝt y ma ſtawiti ſyen, totyzto ſrdce bohu prziprawity, aby geho woly we wſſem czynyl ſkrze ſkruſſenye. a take bude moci nalezty hrob zlaty, totyzto duſſy cztnoſty plnu ſ bozy miloſty, ſe trzmy obruczmy zlatymy, totyzto wyeru, nadyegi a laſku obkliczenu. alle czo tu bude pſano, znamenay! nayprwe: ztratil ſem. ale powyez mý, naymileyſſi, czos ztratil? odpowyez dobry krzeſtan: Tyelo y weſſken ziwot na bozye ſluzbye. Czo druhe, geſſto byeſſe [14] pſano: ay, zachowal ſem. powyez my, czos zachowal? odpowyez dobry krzeſtan: ſrdcze ſkruſſene a pokorzene bohu, a we wſſem mile a hotowe. Czo trzetye byeſſe pſano: dal ſem. powyez mi, czos dal? odpowyez dobry krzeſtan: miloſt bozſku ze wſſeº ſrdce, ze wſſi myſly, a miloſt blyznyho wedle przikazany bozſkeho. Czoz cztwrteho byeſſe pſano: myel ſem. powiez mi, czos myel? odpowyez dobry krzeſtan: bidny ziwot, nebo w hrzieſſe počžat gſem, w przirozenem narozen gſem, z mrzkey wyecí ſtworzen gſem. Czoz pate byeſſe pſano: wzal ſem. powyez mi, czoz wzal? odpowyez dobry krzeſtan: zagiſte krzeſt ſwaty, a vczinyen gſem rityerz criſtuow. Czo ſeſſte byeſſe pſano: ztratyl ſem. powiez mi, czos ztratyl? odpowyez dobry krzeſtan: ſkrze bozy miloſt wſſeczky hrzichy me ſkrze ſwatu zpowied pokanye. Czo ſedme byeſſe pſano: Opyet ztrawil ſem. powyez mi, czos opyet ztrawil? odpowyez dobry krzeſtan: ztrawil ſem czas ſwuoy w dobrych ſkutczych. Oſme pſano bylo: dal ſem. powyez mi, czos dal? Odpowyez dobry krzeſtan: powoleni y przi-woleny y wuoli ſwu bohu, yakoz ſwaty Rze [15] horz prawi: welika miloſt y dobrota boz-ſka, genz zde treſkce czlowicka, aby na wyeky nezahynul. a ſgedname-li ſrdce ſwe a duſſi ſwu wedle tohoto pyſma, bez pochybenye zywot ſobye wyeczny obdrzymy. day to, boze, etc.

VIII.

AA take ſye cžte o nyekterakem knyezety, genž kdyz wſſy moczy ſwu nemohl odolati neprzateluom, any gich przemoci, vczynyl chitroſt: zamyſlil vtok, a hrady ſwe ſſpy-howal pokrmy y opuſtil, w nychzto take mnoho kady wyna plnych nakazeneho ſkrze ſymye gedne zeleny neprzateluom oſtawil, Tak ze ktoz koli by ſe toho wína napil, ynhed by vſnul. nebo wyedyel ſwe neprzately laczny y žyznywy, a ze by wíno ſ radoſtí braly y pili. yakz ſe to y ſtalo, ynhed yakz gſu to wíno pili, yako napoly mrtwí zeſnulí. na nyez drzewe rzeczene knyeze nawratiw ſe, wſſeczky ſwe neprzately zhubil etc.

Naymileyſſi! tuto chytroſti mnohe przemaha, genz kdyz widy, ze gich nemuoz przemoci, zamyſlil tak, yako by nebyl, a to pod dobru nadyegi [16] przyzny, dokadz ſe miloſti tyeleſnu nebo gynym hrzichem neopigi. a kdyz ſe zpygi, tehdy nawrati ſe a ſedmy horſſymi dyably, ze zhuby, acz brzo bozy pomoczÿ nepoczytye etc.

IX.

KRal nyekteraky byeſſe, genz myel trzy ſyny. tehdy kdyz myel vmrziti, prwo-rozenu ſynu dal dyedyczstwie, druhemu ſynu dal poklad ſwoy, Trzetýmu ſynu dal prſten ſwoy naydrazſſi, genz drazſſi byl, nez wſſiczko to, czoz geſt dal dwyema. [1]) dal dwa prſteny, kazdemu geden, ale ne tak drahe, kakz koli wſſiczkny prſtenowe byli ſu tyez formy y teyz zpoſoby, ale ne teyz moczy. Stalo ſe po ſmrti otczowie, rzekl prwny ſyn: ya mam prſten otcze naydrazſſi. druhy rzekl: a ya take. Trzeti bratr odpowiedyel: Nebylo by to ſprawe-dlywe, byſſte wy myeli kazdy lepſſi prſten; nebo ſtarſſi ma dyedicztwí, a druhy poklady. ptoz na mye naylepſſi prſten ſluſſie et cetera.

IX. [1]) e (nadeps.).

Naymileyſſi! kral tento geſt Criſtus, genz trzy ſyny ma, totizto zidy, pohany a krzeſtany. U zyduom dal zemí ſlibenu, pohanuom poklady, nebo gich nazbyt ma [17] gy, ale krzeſtanuom dal prſten naydrazſſi, geſlto przemaha wſſeczko zbozye, totizto wieru krzeſtanſku. nebo ſkrze wyeru yako ſkrze prſten krzeſtany ſobye zaſnubyl etc.

X.

Czte ſye w ſkutczyech rítyerzſkych, že obyczeyg taky byeſſe rzymanuom, kdyz ktery hrad nebo myeſto, gednu ſwyeczy w giſtu myeru rožehli. a kdyz dluho ta ſwÿecza horzala, hotowi byly wſſem, ktoz by zadali pokogy, a ſmluwili ſwu miloſt. Alle kdyz ta giſta ſwicze vhaſla a dohorzela, tehdy na wſliczky vkrutnu a bez miloſti ſprawedlnoſt wydali a ſ nyzadnym potom, acz by y wſſeczko dal, czoz by myel, miloſty nechtyeli vczinití.

Naymileyſſi! takez pan buoh przi kazdem hrziſſnem giſty czyl vſtawil, genz minuty nemuoz, to geſt czas. w nyemzto kdyz by chtyeli, pokoy wyeczny ſ miloſrdenſtwi bozyeho nalezli by. nebo weſſkeren tento ziwot, genz ſe ſkrze tu ſwyczy znamenawa, na tomto ſwyetye hrzyſſnym dal geſt, aby miloſty proſyli y miloſrdenſtwie bozſke ſobye obdrzali. yako dye ſam pan ihûs xpûs [18] ſkrze ſwateho yana: Proſte a wezmete, aby radoſt waſſe plna byla. A ſwaty pawel: Czynme dobrze, dokudz czas mamy, nebo ay nyni czas liby, dnowe ſpaſitedlny; przigdu dnowe, dnowe hnyewu, dnowe wſſe⁹ hubenſtwie y pſoty, w nychzto zadny nebude moczy ſobye miloſti vproſiti, To geſt po tomto zywotye w ſudny den et cete@.

XI.

PRawy míſtr Euzebius w ſwych kronykach o gednom Czyeſarzy, Genz lid rzymſky weliku ſprawedlnoſti zprawowal, zadne⁹ neodpuſſcze, kdyz zawinyl, tak bohatemu, yako chudemu. alle kmetow rzymſſczi pto gey rziſſie zbawili a yako chudeho gey zahnali. Ynhed do Conſtaczye toho Myeſta prziſſed, Tak mudrze a tak ſtatecznye ſe w ſwych byezych myel, ze ty myeſſczene k nyemu prziſtupily A gey opyet Czyeſarzem wolili. A kdyz rzymene vgyti nykakez nemohly, gedyne lecz by od nyeho zgemany byli, wſſedſſe w radu, nayprwe poſlali gſu k nye⁹ ſtarſſi myeſta, genz ſwyma nohama krzyzem przed nym padli a miloſti proſyce, awſſak neobdr [19] žali. Potom mladſſe gich poſlali; any ty przed nymi proſpyeli. Po trzeti poſlali ženy, aby proſyli; ty take nycz neproſpyely. Naypoſledye poſlali gſu przately geho, Genz ten gyſty Czyeſarz w myeſtye tu myegiſſe, Mezy nymi take byeſſe mati tyſarzowa. genz obnaziwſſi ſwe prſy vkazala gemu napominagíci gey. neb kdyz widyel nahe prſi, ſlitowaw ſe przyrozenu miloſtí k ſwey materzy, ſlitowaw ſe wſſeczku winu gym odpuſtyl etc.

Naymileyſſi! tento Czyeſarz geſt kriſtus, genz pro hrzichy ſweho Myeſta, totizto z ſrdce czlowyeczyeho wyhnan bywa y take z tohoto ſwyeta, totizto kdyz ſu gey zide vkrzizowali. on tak wyhnan gſa k uotczy ſwe⁹ bral ſe, ktežto zwolen Tyſarzem y take ſudcy. w ſudny den przigde s ſwatym zborem angelſkym pti tym, gež gſu geho zde w ſwa ſrdce neprzigali, ale ſkrze hrzych czaſtokrat y konecznye wyhnali. Protoz leknuce ſe toho przedeſſlem naprzed ſtarſſy ſwe, z naſſeho pokolenye ſwate, To geſt patriarchy, proroky, Apoſſtoly, muczedlniky, at nâ ſpomohu. Pakli by tyech nechtieli ſlyſſety, ale poſſlê [1])

---

[20] czoz geſt ſlibyla na krztu. ale pan ihûs criſtus, kdyz boy za nas myel proti dyablu, proſyl y przykazal nam, abychom geho pamatku myeli w komorze ſrdce ſweho, a o geho ſmrti

---

XI. [1]) (tu list vytržen).

U y o vmuczeny, genz ꝑ nas raczil trpyetí. Protoz ſnazme ſe, abychom ſweho zywota polepſſili ſkrze czaſte przigymany, netoliko poſwatny, ale y duchowny, abychom ſkrze to wyeczneho zywota doſſli, ſlibu krzeſtne^{v} doſtí vczinice.

XIII.

Prawí ſe o gednom Czyeſarzy, ze myel przekraſnu dczeru, k ſobye podobnu, Gyzto poruczil byl marſſalkowi ſwemu, aby gy oſtrzyhal a dobrze chowal. A ſam Czyeſarz przeſ pole gel. A ſlibil marſſalkowi za weliku czeſt, acz by gy tak chowal y oſtrzihal az do przigizdy geho. Alle on zapomanuw przikazany pana ſwe^{o}, zle gy chowal tak dalecze, az wſſeczku ſwu kraſu ztratyla. Po malem czaſu Czyeſarz wratyw ſe poſlal poſly przed ſebe k marſſalkowi o ſwey dczerzy, kterak by ſe myela. alle marſſalek vſlyſaw to zawolal ſwych trzi przateluow naymileyſſich, w nyez vfaſſe, [21] tyeze na nych, kterak by myel odpowyedyeti, kdyz ſtane przed obliczegem pana ſwe^{o}. Rzekl ge^{v} prwny przitel: ya gdu ſ tebu az do wychodu domu. Druhy rzekl: ya gdu ſ tebu az do wrat a trzeti rzekl y ſlibil, ze gey chce przyweſti az przed Czyeſarze a zan odpowidati. a ynhed kazal dyeweczku w laznye zmyti a maſtmy naylepſymi zmazaty y w drahe rucho gi obleci, aby nyzadna poſſkwrna na ny nebyla any ſe vkazala. a tyem ten giſty marſſalek przed Czyeſarzem ꝑſſel.

Naymileyſſi! Czyeſarz tento geſt Ihûs xpûs, ſyn zyweho boha. alle dczera geho geſt czyſta duſſe, ſtworzena k uobrazu a podobenſtwi geho. marſſalek geſt tyelo, ſkrze nyezto duſſe czaſtokrat bywa byedna a hubena. Poſlowe przed Czyeſarzem gſu rozliczne nemocí, genz wolagi duſſi, kdyz na ſmrt nemoczna geſt. alle prwny přitel gſu ſtatkowe czlowieczí, genz wedu gey do wychodu ſmrty. druhy przitel gſu ſynowe a gyni przitele, genz wedu geho az do wrat hrobu. Trzeti przitel gſu dobrzy a ſwaty ſkutkowe, Totizto czyſtota, pokora, almuzna, puoſt, genz gey wedu przed naywyſſyeho Czyeſarze a mazy gey, odpowie [22] dagi zan, az gemu y miloſt vproſſy. Protoz ſnazmy ſe, abychom ſe od hrziechuow omywali, ſkrze pokanye wyeczneho zywota doſahly.

XIV.

Pyeſſe nyekteraky Czyeſarz, genz byeſſe vſtawyl za zakon, aby pod tyezku pokutu kazdy ſudce ſprawedliwye ſudyl. Przyhodylo ſe, ze nyekteraky ſudce, dary gſa vtlaczen krzywy ſud wydal. Czyeſarz, kdyz to vſlyſſal, przikazal ſluham ſwym, aby gey odrzeli, aby wyece krzyweho ſudu newydawal, a kuozy geho na tom myeſtye, ktezto ſudce myel ſedyeti, kazal przibiti, aby kazdy ſudce, lekna ſe toho, pomyſlil na to, aby wyecz krziweho ſudu newydawal. a tak ſe ſtalo.

Naymileyſſi! tento Czyeſarz geſt pan naſs iheſus xpûs, genz ten zakon ſprawedliwy wydal Skrze dawida, rzka: Sprawedliwye ſudte, ſynowe lidſſczy. Sudce, genz zle ſudy, geſt kazdy czlowyek, genz ma ſe ſam ſudyti, czo vczinil. a kterak mnoho proti panu bohu zawinil. Protoz bude-ly dary braty, totizto Pokuſſenym dya [23] belſkym vtlaczen, ma z kuoze wywleczen byty, to geſt ze wſſech hrzychuow ſkrze p̄we ſkruſſeny a czyſtu zpowied. a kuoze, totizto pamyet hrzichuow ſ horzkoſti, ma na tôto ſwyetye przybita byti, na nyemzto ma ſedyeti, to geſt w ſwem ſwyedomy, aby wzdy przemytal na ſwe myſli a wyece ſe toho nedopuſſczel.

XV.

Nyekteraky Czyeſarz byeſſe, genz vſtawyl za zakon,[1]) aby kazdemu rytierzowi z boge neb z kolby a nebo z turnye dana byla troge czeſt a troy zamutek. Prwny czeſt, ze lid myeſſczky proti nye^{v} ſ pyeſnyemi weſelymí a ſ weliku radoſti. druha, ze wſſeczkny

XV. [1]) o (oprav. z) a.

wyeznowe, genz byli ſwazany, byli take rozwazany a geho naſledowali. Trzety, ze wytyez U
ob'eczen w nowu ſukny w zlatohlawu ſedyel na wozy, gehoz tahli cztyrý kony przekraſny,
y weden byl do ſynye myeſſczke,[2]) totyzto do radnye neb na rathuz. alle by proto prziliſſ
nepychal, w tyto troge czty troy zamutek tento den muſyl trpyety. Prwny [24] ſamutek
byl,[3]) poſazen byl ſ nym geden otrhany na wozy z lehkeho rzadu, aby ſkrze gey kazdemu
daly rozumyeti, ze kterak koli lehkeho[4]) byl rzadu, ze by mohl k takey czti przigiti, acz
by toho ſwu ſſlechetnoſti zaſluzil. Druhy zamutek byl, ze ſluha geho gey policzkowal, aby
ſkrze tu czeſt priliſſ nepychal, a prawi gemu: znay ſe ſam a nerod pychati! wzhledny
a pomny, ze gſy ſmrtedlny czlowyek. Trzety zamutek, ze kazdy ten den, zly y dobry,
chudy y bohaty, mohl rzeci gemu, czos chtyel, gemu ſe poſmywati, poruhage nebo ha-
nyegye gey etc.

Naymileyſſi! Czyeſarz tento geſt otecz nebeſky, alle wytyez z boge prziſſly geſt
pan naš geſus criſt9, genz ſwytyezil nad dyablem. Take w den kwyetney nedyele Troge
cžeſt ſe gemu ſtala: nayprwe ze lide proty nyemu wyſſli ſ wyetwim palmowym y ſ ruchy,
a dyetky zpyewachu: Spas ny na wyſoſti, ſyne dawiduow. Druha czeſt, ze wſſiczkny wyez-
nyowe, totizto zide y giny hrziſſny, hrzichy tyezkymi ſwazany, geho naſledowachu, widuce
dywy, kterez [25] mezy nymy czynyſſe. Trzeti czeſt geſt byla, ze byl obleczen w ſukny
owczy. a ta ſuknye byla geſt tyeleſenſtwíe geho, ſpogenye ſ bozſtwím, gehoz tyehnyechu
cztyrze kony byli, totiz Cztyrzi Evangeliſty, genz o geho bozſtwi y tyeleſenſtwi mluwili
gſu y pſali. Proty tyem trzem pocztuom Troge przikoryzna zamutkem ſtala ſe gemu,
totizto ze geden z lehkeho rzadu otrhany na woze podle nyeho ſedye byl pocztyen. Take
podle criſta pana naſſeho, kdyz geſt na krzizi trpyel, byl powyeſſen geden lotr przezli, genz
ſe gemu az do ſmrty poruhal. Druha przikoryzna byla, ze ſluha geho gey policzkowal
y zaſſigky gemu dawal. Takez zide xpôwi vczíníli rzkuce: prorokug nam, criſte, kto geſt,
genz tye tepe. Trzety zamutek, že kazdy wſſeczka hanyeny mohl rzeci gemu. Takez zide
criſtowi hanyeny ſ poſmywanym mluwili Rzkuce: Gſy-li ſyn bozy, ſtup doluow ſ krziže, a
vwierzíme gemu etc.

XVI.

K **Smrty allexandrowye, kdyz hrob geho byeſſe** [26] zlaty, Mnozy z mudrczuow
k nyemu prziſſli a mluwili. z nychzto geden rzekl: Allexander z zlata czynyl poklad, alle
ne obrtliwye z pokladu zlato vczyny. Gyny rzekl: wczera allexandrowi neſtatczyl weſſkeren
ſwyet, dnes doſti ma na dwu loktu neb na trzy zemye. Trzetye rzekl: wczera Allexâder
lydu panowal, dnes lid panuge gemu. Cztwrty rzekl: wczera Allexander od ſmrty mohl
mnohe zproſtiti, dnes nemuoz ſâ ſebe zproſtity. Paty rzekl: wczera Allexander tlaczyl
zemy, dnes gey zemye tlaczy. Šeſty rzekl: wczera Allexandera wſſiczkny ſe bogichu, dnes
geho w mrzkoſt magi. Sedmy rzekl: wczera Allexander mnoho myel przatel, dnes y zadneho
nema. Oſmy rzekl: wczera Allexander wedl po ſobye zaſtup, Dnes od zaſtupa k hrobu
zprowozen geſt.

Naymileyſſi![1]) tento Allexander muož rzeczen byty kazdy bohaty a moczny tohoto
ſwyeta, genz praczuge ſ weliku ſnaznoſty ſwyetſkych wyeczy a mynulych wyecze, nez
o ſwey duſſy, genz w hrzyſſich tapa az do vſſy. Alle miſtrzy, gêz k tomu hrobu przy-
wedeny gſu, gſu uczedl [27] nyczy a wykladaczy ſwateho pyſma, genz prawy: bohaty
tohoto ſwyeta czyny lobye z zlata zemſkeho poklad, alle po ſmrti zaſe poklad, alle ne zlato.
a take weſſkeren ſwiet nemuoz ſtatczyty lakomemu. nebo czymz wyecze ma, tyem wyecze
zada. Take bohaty na zemy lidem panuge, alle po ſmrti zemye, netoliko lide, alle zemye
czrwowe a zaby gemu Panugy, nebo wſſeczko geho tyelo ſhnye. a take dokudz zyw geſt,

---

[2]) (za tím ps.) d (přetrž.). [3]) (za tím ps.) poſſen (přetrž.). [4]) (pod) l (jiné písm. vyškr.).
XVI. [1]) (písmo poněkud řídčí).

U mnoho ma przatel, alle po ſmrty wſſiczkny od nyeho gdu a ſamoho tam nechagi. Take dokowadz zyw geſt bohaty, muoz mnoho s ſebu lidu wezty, alle po ſmrty muſy od nych weden byty, yakoz to ſam pan ihûs xpûs rzekl ſwatemu Petru: gyny tye powede, kamz ty nechceſſ. Protoz zawrhuce tento bludny ſwiet ſ geho poklady, chopmy ſe pokladu, gehoz mol any rez neſhloze, to geſt, odplata bud naſſe w nebeſkem kralowſtwye. Gehoz nâ racz dopomoczy buoh otecz y ſyn geho y duch obogieho ſwaty, wſſe geden hoſpodín.

XVII.

PRawí welyky myſtr [28] walerius, ze nyekteraki kmotr placze rzekl ſuſedu ſwemu: mam neſſczaſtne drzewo w ſwey zahradye, na nyemzto ma prwny žena obyeſyla ſe, potom druha a niny[1]) trzety. A protoz zaloſt ſ boleſty mâ weliku, az y przilíſſ. y wecze k nyeᵛ ſuſed, yemuz gmeno arus: dywim ſe tobye, w tak dobrych a ſſczaſtnych przyhodach žes toliko ſlzy wypuſtil. mily, proſym tebe, day mi take tyech ruozk ſ toho drzewa, nebo myſlim mezy gíne ſuſedy daty, aby kazdy mohl take drzewo w ſwey zahradye myety, aby mu ſe zena obyeſyla. obecznye przíſlowy geſt: komuz duom a kony ſtogy, nelze gemu chudu byty. *allegoria.*

Naymileyſſi! drzewo to geſt krzyz ſwaty, na nyemz powyeſſen byl pan ieſus criſtꝰ. to drzewo ma wſſeczko byty w ſrdci czlowyeczy, aby na duſſi myel vſtawicznu pamyet vmuczeny bozye.[2]) na tom drzewie trzy ženy czlowyeczy zawyeſſeny bywagí, O nychz ſwaty Jan dye w ſwey Canonyce, Totyzto pycha zywota, zadoſt tyela a zadoſt oczy. nebo czlowiek gſa na tomto ſwyetie, yako trzy zeny ſobye pogyma: gedna geſt [29] dczera tiela, genz ſlowe rozkoſſ, druha gt dczera ſwyeta, genz ſlowe lakomſtwye, Trzeti geſt dczera dyablowa, genz ſlowe pycha. ale kdyz hrzyſſny z bozy miloſty, ducha ſwateho nawſſczywenym przidrzy ſe pokany, zpowyedy[3]) a doſty vczynyeny; Tyto trzy zeny, nemagice ſwe wuole, ſamy ſe zwyeſſye: zadoſt lakoma zawyeſſuge ſe pwazem ſſczedrymi almuznamy, Pycha zawyeſſuge ſe prowazem pokory, Roſkoſl tyeleſtna zawyeſſuge ſe prowazem puoſtu a cžyſtoty. ale tento ſuſed, totizto arus, gêz zadal od ſweho ſuſeda ruozk, geſt kazdy dobry krzeſtan, genz wſſi zadoſti ma zadati y hledati tyech ruozk netoliko ſobye, ale kazdemu ſwemu bliznyemu, aby ſe ty zeny zwyeſyly, to geſt pycha, lakomſtwie a ſmylſtwo. ale kmotr, genz plakal tyech zen, geſt kazdy byedny a hubeny czlowiek, genz wyece tyelo a ty wyeci miluge, kterez gſu tyeleſne, nez ty wyeci, kterez gſu k duſſi; wſſak tak giſtye muoz ſkrze dobreho ſuſeda naweden byti, to geſt ſkrze mudreho zpowyedlnyka nebo kazatele, ze tyech zen nebude zelety, proto že geſt ge ztratil, alle wiecze, že ſe ſ nymí kdy oddawal etc. [30]

XVIII.

CZte ſe take, ze pypynus kralowal w rzymſkem myeſtye, Genz ſobye nyekteraku pyeknu dyeweczku vſnubil a ſny przebywal. genz poczala od nyeho y pordila ſyna, ale na porodu vmrzela geſt, a dyetye ziwo oſtalo. poyal potom gynu, a z te opyet myel druheho ſyna. a oba ſyna, totyzto prweho a druheº, dal k pokrmu do dalekych wlaſti. a ta oba ſyna byeſſta k ſobye podobna owſſem. Ale kdyz dluhy czas tam byly, Maty druheho ſyna rzekla, aby ſyna ſweho mohla widyeti. kral gy toho powolil a poſlal po oba ſyny poſla. alle kdyz przigeli, tak byeſta k ſobye oba podobna, ze mati nemohla poznatí, ktery by gegi ſyn byl. alle kral gye vkazati nechtiel. ona to vſlyſſewſſi y yala ſe horzce plakati. a kdyz to kral vzrzel, rzekl k ny: nerod plakaty, tento geſt ſyn twuoy. a vkazal gy ſyna. gehoz z prwny zeny porodyl. Ona to[1]) vſlyſſewſſi zradowala ſe a wſſiczku pilnoſt na toho ſyna nalozila, aby dobrze chowan byl, a o gynem yako nycz nedbala, genz byeſſe wlaſtny geygi ſyn. Alle kral, kdyz to vzrzel, rzekl k nye: Y czo czynyſſ? bez pochibeny oklamal ſem [31]

XVII. [1]) (pod) i (vyškrab.) a. [2]) (ps.) bobzye, b (vyškrabáno). [3]) (ps.) zpodwyedy, (první) d (přetrž.).

XVIII. [1]) (tato dvě sl. červ. podtrž).

tye; toto geſt ſyn twoy, gehozs porodíla. Ona kdyz tomu ſrozumyela, ynhed ſe toho drzala U a gynym pohrzela. Opyet kral vzrzew to rzekl k nye: geſſcze gſem tye oklamal; tento neny ſyn twoy ſyn, ale geden z tyech. Wece ona: procz tak cziniſſ? Vkaz my a powyez mi prawdu, proſym tebe. on wecze: nechczy. a pto, bycht byl prawdu powyedyel, gednoho by chtiela milowati a druheho nenawidyetí, genz neny podobne, neb ſta oba ma ſyny. Protoz chci, aby oba milowala rownye y o nich ſtaroſt byla; kdyz k doroſtlym letom przigdu, tehdy tobye p̃wdu powim, a bude ſe twe ſrdce radowatí. a tak ſe ſtalo, ze ta giſta mati obu ſynu dobrze chowala, dokudz p̃wdy nezwyedyela.

Naymileyſſi! tento kral geſt pan naſſ iheſus criſtus. Ale dwa ſyny geho gſu zwolení a zawrzeny. Mati gt Czyerkew ſwata Protoz xpûs nechce, aby maty Czyerkew ſwata zwyediela, ktery ſyn geſt zwoleny a ktery zawrzeny, alle aby oba chowala w dokonanye laſſce. Nebo by wyedyela Czyerkew ſwa[32]ta, Tehdy wyeczy by gednoho milowala a druheho nenawidyela, a tak by nebyl pokoy any ſgednany w Czyerkwi ſwate. alle w ſudny den tu zwymy, kterzy ſu zwoleny a kterzy zawrzeny. Protoz ſnazmy ſe, abychom byly ſynowe zwoleny a ne zawrzeny, boha milugicz nade wſſeczko gine a ſweho blyznyho yako ſamy ſe, a tak budem myeti wyeczne zywot.

XIX.

PRawy ſaturnus, ze dyogenes ten mudrzecz tak byl v welikey chudobye, ze gedinku kad myel za ſwoy duom, kteruzto kad zrzydlem obraczowaſſe wzdy k ſlunczy. A kdyz dyogenes gednoho dne k ſlunczy ſedyeſſe, kral Allexander [1]) weliky s ſwymy rityerzy k nyemu przyſtupil y ſwu czeledy; neb o nyem mnoho ſlyſſal, ze w chudobye dobrowolnye przebywaſſe, a ze by dokonany byl we mnohych ſkutczyech. y rzekl k nyemu kral Allexander, aby proſyl od nyeho, czo by chtiel, ze by ge^{v} chtiel daty. wece gemu dyogenes y wſſem tyem, ktoz ſtogyechu mezy nymí [33] a ſlunczem: Odſtupte a neſtuoyte mezy mnu a ſlunczem, a na tom doſti mam. A tak Allexander s ſwymy odſtupil, a genz byeſſe wſſeczky narody przemohl, Od tohoto chudeho przemozen byl, kral allexander.

Naymileyſſi! ſkrze tohoto chudeho mudrce rozumy ſe kazdy nas, yakoz dawid dye: Nebo chudy przyliſſ vtczynyeni gſme przyliſſ. kad geſt zywot nynyeyſſi. Nebo yakozto kad geſt obratywa ſ myeſta na myeſto, tak zywot nas obratiw geſt z gednoho ſtawu do druheho. neb gednak czlowiek veſel geſt z gednoho ſtawu do druheho, gednak ſmuten, gednak zdraw, gednak nemoczen. Protoz my w teyto kady ſedÿce, totyzto w nynyzſſym zywotye, wzdy k kriſtowi mame ſe obraczeti, genz geſt ſluncze ſprawedlnoſti. Ale allexander weliky, genz naſſ tyeze, chcem-li czo od nyeho zadaty, geſt dyabel, gêz nam vkazuge ſwyetſku marnoſt, yako kriſtowi vkazowal ſwe hory. od nyehoz wſſeho nechagice toliko mamy a mezy ſlunczê, to geſt yeſu criſtem, panem naſſý. Ale czo geſt na nyem, toho neprzepuſtí, [34] totyzto aby ſlunce, totyzto Criſtus, dal nâ ſwyetlo miloſti ſwe. alle czaſtokrat chce, abychom proſyli nyeczo ſwyetſkeho, gymz bychom byly odluczeny od praweho ſluncze. Protoz odeymem kazdu przyhodu mezy namy a mezy ſlunczem, totyzto [2]) bohem, abychom mohli ſwogi oczy ſwobodnye a bez przykazy gey widyety ſe wſſemí zboznymí.

XX.

PRawi valerius myſtr weliky w trzetych knyhach, Nyekterake dyetye vrozene wedle Oltarze ſtoge, kdyz Allexander weliky obyetowaſſe, popad kadydlnyci, chtye gemu podaty. horuci vhel na geho ramye vpadl, a kakž koly žhlo gey tak welmí, až ſmrad tyech

XIX. [1]) (za tím ps.) ſ (přetrž.). [2]) z (nadeps.).

U doſſel, genz okolo ſtogichu, byeſſe, wſſak ten gyſty mladenecz proto wzdy ramenem ſwym nehnul, aby obyety neprzekazyl. Allexander to wida nechal geho horzety, chtye geho tak pokuſyty etc. [35]

Naymileyſſi! ſkrze tohoto allexâdra, genz wſſeczky narody przemohl, znamenawa ſe xpûs, genz proty dyablu y proty ſwyetu ſwytyezil, yakoz ſam rzekl: Vſayte, nebot ſem ya przemohl ſwyet. naylepſſy obyet včzinyl, kdyz za nas vmrzyti chtyel. Ale mladenecz, genz przy obyeti ſtal. kdyz allexander obyetowal, to geſt kazdy čzlowyek, genz obyet dobrych ſkutkuow obyetowaty ma Allexandrowi, to geſt panu criſtowí, genz geſt za nas obyetowal, yakoz Dauid dye: Obyetugte obyet a vffayte w hoſpodyna. alle vhle horzici pada na nas, to geſt kdyz dyabel nyekterakym obyczegem pokuſſi nas. neb pokuſſenye dyabelſke dyabelſke gt ohen, yakoz david dye: Ohnyems mne pokuſyl, a neny we mnye nalezena zloſt. ale przikladê toho robence ramenem ſwym nemame pohnuty. Skrze ramye znamena ſe ſyla na duſſy, genz w nas ma byti, abychom obyetí dobrych ſkutkuow [36] nezmrhali, Yakoz ſwaty yan dye: Blahoſlaweny muž ſtrpy pokuſſenye. alle allexander, totyzto criſtus, prawy pan ſwyeta, horuczym ohnyem palaty nas tym dele przepuſtí, aby ſtaroſtí naſſi pokuſyl, ale take aby nam korunu wyeczneho zywota dal. nebo nyzadny nebude korunowan, lecz by ſtatecznye boyowal.

XXI.

ROzprawy allexander mudrzecz o przyrozeny rozlycznych wyecí, ze miſtr virgilius w rzymſkem myeſtye vſſlechtyelu ſyen vczynil. proſtrzed tey ſyÿeny ſtal obraz, geſto bohynye rzymſka byla. ta drzyſſe zlate yablko w ſwey ruce. a okolo nye tey ſyenye okrſſlek ſe wſſech ſtran ſtogieſſe kazdey kragyny, kteraz gym poddana byeſſe, myedyeny zwonecz ſwu ruku drzyſſe. ale kdy ktera kragyna chtyela ſe rzymenuom protywity, ynhed tey kragyny zwonecz zazwonÿl. a ynhed rytyerz wyſſel, na myedyenem kony ſedye, na ſa [37] my wrch tey giſtey ſyny trzaſa kopim. a na tu giſtu kragynu, kteraz ſe myela protywity,[1]) hledyeſſe, a ynhed rzymene prziprawice ſe proty tey giſtey kragynye wygeli a gi wyboyugicz zkazylí[2]) etc.

Naymileyſſi! Toto myeſto geſt tyelo czlowyeczy, genz pyet bran ma k wychodu myeſſczanuow, totiz pyet ſmyſluow. w tom vſtawena vſſlechtyela ſyen, toto duſſe rozumna, w nyczto v pſtrzedce ſtogi nyaky vſſlechtily obraz, zlate yablko drze w ruce. Ten obraz geſt podobenſtwi, kterez duſſe ma ſ bohem. ale troge kralowſtwi geſt, genz toto myeſto wyboyuge a gemu ſe protywí, a na to ſnazili ſu ſe, aby ſyen konecznye zkazili, to geſt aby tielo a duſſi do pekla przitahli. ta trzi kralowſtwíe gſu dyabel, ſwyet a tyelo. Obrazowe gſu gich: nayprw obraz dyabluow geſt pycha, obraz ſwyeta lakomſtwie, obraz tyela rozkoſſ a ſmilſtwo. tot gſu ty trzy obrazowe tyech trzy kralowſtwie, O nychz dye s. Jan: [38] Wſſeczko. czoz ge w ſwyetye, totyzto w ſwietſkych lidech, a nebo ge pycha zywota, a nebo geſt zadoſt oczy, anebo zla zadoſt tyela. ale kdyz czlowiek znamena, ze ty trzy obrazowe chty tyelo a duſſi zahubity, tehdy rozum ma ſe ynhed przipravity a ſtatecznye proty nym boyowati, dokadz gych pod ſe nepodrazy, tak aby gemu wiecze ſ bozy pomoczy nemohly panowaty. tak buoh day.

XXII.

YAkoz prawy myſtr pynyus, ze geſt nyekterake drzewo w zydowſkey zemy wedle hory Synay, geho owoce przeſladku wuony ma. a wedle toho giſteho drzewa bydliſſe nyekteraky had, genz ſlowe yakulus. ten wuonye toho drzewa welmí nenawidyel. a proto aby

---

XXI. [1]) (za tím ps.) vkazuge (podtečkováno). [2]) (prwní) z (nadeps.).

kwyet y owoce toho drzewa zkazil, doſſed korzeny toho drzewa gedu napuſtil, a tak ge U
nakazyl. vzrzew to ten zahradnyk, genz toho drzewa ſtrzihal, wzem dryak wlil gey w ſtržen
po ſwrchu gedyne wyetwye nebo prutu toho drzewa, genz welmi brzo ged wypu[30]pudyl
z korzene a drzewo ſkrze to yalowe k plodu nawratyl.

Naymileyſſy! ſkrze to giſte drzewo znamenawa ſe kazdy czlowiek. owoce toho gi-
ſteho drzewa gſu dobrzy ſkutkowe gich, yako ſam pan Jezyſſ rzekl: Ot owoce gich poznate
ge. To drzewo, to[to] czlowiek, ſladke owoce neſl, dokudz nehrzeſſil, to[to] czynyl. tyech
ſkutkuow had nemohl trpietí, Ale ged puſtil w korzen, kdyz k hrzychu przyprawil czlo-
wyeka prweho. a tak to drzewo gedem bylo nakazene, ze nemohlo owoce neſty ſladke[o].
nebo ſkrze dobre mnohe ſkutky, kakzkoli zaſluzile, czlowiek nyzadny nemohl do nebe gítí.
alle mudry zahradnik, to[to] pan buoh, otecz nebeſky, vzrzew to wlil dryak w ſamy wrch
gednoho prutu toho drzewa. ta wyetew nebo ten prut geſt panna Maria, yakoz yſayas
rzekl: Wynde prut z korzene yeſſe. w ten prut wpuſſczen byl dryak, kdyz ſyn bozy poſlan
byl od otcze w brzicho panny marie. a kdyz ſe raczil z panny narodítí, ged hrzichu od
lidſkeho pokolenye wyhnal. A tak to drzewo ſwym dryakem ſwu mocz [40] nawratylo a
wſſem dobrym, gychzto ten dryak doſſel, wyeczny zywot przyneſlo

XXIII.

Take czte ſe, ze geden čzas pſtrzed rzyma otewrzela ſe zemye tak welmi, az
hlubokoſti zemye zdachu ſe yako bez dna na to gſu tazany bohowe, kterak by mohla ta
propaſt zatworzena byty. odpowyedyeli gſu a rzkuce: nebude zawrzena ta propaſt, gedyne
acz by kto dobrowolnye w nye pohruzíl. Ale kdyz zadny nemohl k tomu nalezen byty, az
tak dluho, ze zeden prziſſel, gmenem akulius, rzekl myeſſczanuom rzymſkym: byſſte czely
rok mne w rzymye k mey liboſti odpuſtili zywu byti, kdyz by rok mynul, ſ weliku radoſti
chci tâ ſkoczyti. tehdy rzymene ſgednawſſe k tomu prziſtupili a ge[v] powolili wſſeczko.
Tehdy on poziwaw žen y zbozy ſwobodnye a k ſwey wuoli, a kdyz rok mynul, na kraſnem
kony prudkym ſkokem wſkoczy tâ, a ynhed ſe zemye zawrzela. [41]

Naymileyſſi! ſkrze rzym tento ſwyet ſe znamenawa, proſtrzed nyehozto geſt peklo,
yako mnozy prawi, genz byeſſe otewrzyeno przed bozym narozenym, a bez czyſla do nyeho
padali. protoz od bohuow, totyz od prorokuow, odpowiedy gſmy brali, ze nykdy nebude
zawrzyna, geliz panna porody ſyna, Genz by za lidſke pokolenye proty dyablu boyowal,
a duſſe geho z bozſtwim do pekla poſtupila by. ptoz mate wyedyeti, ze nykdy wiece peklo
nebude otewrzyno, gedyne lecz by kto dobrowolnye chtiel ge otewrziti ſkrze ſwe hrzichy etc.

XXIV.

LYberius Czyeſarz kralowal w rzymye, gez dokudz rzyſſe neprzyyal, mudreho wtipa[1])
byl, y kraſnymi wymluwamí, ſſczaſten w bogi byeſſe, Ale potom, kdyz byl Czyeſarzem volen,
ſlozyw rytyerzſke odyenie, nechaw boyuow, rozpuſtiwſſe lid rzymſky ſuzyl, wlaſtny ſwe ſyny
hubil, radu ſtarſſich zabyl, ſkrownoſt. toho cza [42] ſu byl geden rzemeſlnỳk, genz vdye-
law ſklenici dyelem tazenym, y dal gemu. wzem tu giſtu ſkleníci tyberius, gy o ſtienu
vdderzil, az ſe wehnnala. tehdy ten giſty rzemeſlnyk wzaw kladywo, a tu giſtu ſklenyci
yakoz myed kowanym oprawíl. Ale otazaw geho tyberius, aby gey zprawil, kterak to muoz
byti, A on odpowiedye: toho rzemeſla nyzadny nevmy na zemÿ, gedyne ya ſam. vſlyſſaw
to tyberius ynhed kazal ho ſtyeti a rzka: by ſe toho gyny nenavczyl, a to w obyczeg weſſlo,
za nycz by neſtalo ſtrzebro ani zlato.

XXIV. [1]) a (poněkud nejasné, rozmaz.).

U Naymileyſſi! tento Tiberius znamenawa nyektere lidy, genz prwe nez k duoſtogenſtwie przigdu, pokoyny y pokorny gſu, ale kdyz duoſtogenſtwie doſahnu, wſſe opak obraty. yakoz obecznye przilowie geſt, ze czty mynye mrawy, ale rzydko w lepſſi. Ale rzemeſlnik, genz dal czty ſklenyci, geſt chudy, geſſto dawa bohatemu dary. a kdyz ſe gemu nelibye, vderzy gymi o zemy [43] a nechce gich przigiti. Pakli by chudy zaſe prziyal gye, wyecze proti nyemu zazze ſe, a gemu wſſeczko, czoz ma, poberze, a naypoſledy gemu hrdlo oteyme.

XXV.[1])

BYeſſe nyekteraky Czyeſarz, genz myel nyekteraku dczeru welmi milu, Gyzto vdyelal ſyen kraſnu, w nyzto przebywaſſe ſ gednu kraſnu dyeweczku ſ myloſtnyczy, nykam newychazyeſſe. wſſak myegiſſe ſwe poſly, genz byehachu y ſem [2]) y tam. a czoz koly ſe wnye ſtalo, wſſeczko gym rozprawyeli, kakz koli y tayne wyeczy byly. Pro kteryzto byeh tak dceru toho Czyeſarze yakzto naymiloſtnyeyſſi netoliko Czyeſarzowym, ale y gynym mnohym w mrzkoſt byli a gey mrzeli.

Naymileyſſi! Czyeſarz tento geſt Pan buoh wſſemohucí; dczera geho geſt duſſe; Syen vdyelana geſt tye [44] lo, ze cztyrz Elementow neb žywluow vdyelane, a miloſtnyce tey dczery geſt ſrdce; bude-ly namyloſtnyczye dobra, bude y dczera dobra. Poſlowe gſu vſſſſy, yazik, oczy, ſkrze nyezto ſrdce ſe nadyma a zazik mluwi, nemage wahy any rady Sſalomuna poſluchage, kdyz dye: Czas mluwenye a czas mlczenye. tyem giſtym, geſſto zde neradi mlczye, bude w ſudny den, kdyz hrzyſſny vmlknu a onyemí, neb proty nyemu bude mluwiti ſwyedomy, wſſeczko ſtworzeny pty nyemu wolati bude, a xpûs ſwe rany otewrze a vkaze. Alle nyny gſu czaſu vſtawenye, yakoz ſſalomun dye: netoliko czas mlczenye, ale czas mluwenye, a zwlaſſcze we dwem, to geſt w ſwatey zpowiedy a w nabozne modlitbye etc.

XXVI.

Cžte ſye take o trzyech mudrczych, kdyz byly otazany geden czas, czo by bylo naypilnyeyſſi na ſwietye, geden odpowyedyel, že vino, druhy odpowiedyel, že zena, trzety odpowyediel, ze kral, a wſſiczkny prawdu powiedyeli.

Wyno geſt duch ſwaty, genz apoſſtoly ſwate opogil byl, ze wſſeczkeren [45] ſwyet przemohli. žena geſt panna maria; krale nebeſkeho k tomu przíwedla, aby p nas p hrzyſſne trpyel. nebo kdyz bi byl z ny tyeleſenſtwye neprzygal, nykdy by netrpíel. ale kral geſt modlitba nabozna. neb yakzto kral w ſwem kralowſtwi ſtatecznye czyny, czoz chce, takez nabozna modlitba mocznye gde przed obliczey bozy a wſſeczko obdrzy, czoz koli ſe gi libye etc. eſt etc.

XXVII.

Czte ſye take w zywotech otczuow ſwatych, ze byly cztyrze puſtennyci w gednom domye dobreho zywota. a tak gednu chwili yali ſe s ſebu mluwiti czyzyce, aby kazdy ſwu cznoſt powyedyel. prwny rzekl: ya ſem welmi pokorny, tak yakoz ſe gemu zda; druhy rzekl, ze by byl trpeli; Trzety rzekl, ze rad poſlucha toho, ktoz o bohu mluwy; Cztwrty rzekl, ze ſſe rad modli. Tehdy wſſiczkny cztyrzi ſpolu ſgednali ſe, modlili ſu ſe, aby pan buoh gim zgewil, ktery by byl z nych nayhodnyeyſſi. A vſlyſſali ſu hlas rzkuci: Prwny mye z was gima, druhy mye drży, a trzety mye wyeze, [46] a cztwrty mye noſy. a tak kazdy w ſwem rzadu bude mye drzety, acz mye ze wſſeho ſrdce bude milowatí.

XXV. [1]) (Dole na kraji stránky zbytek [hořejší] nápisu) Druhy b.... [2]) (ps.) ſam, (z) a (opravov.) e.

XXVIII.

PYeſſe nyekteraky kral mudry y bohaty, genz myegiſſe zenu welmi milu, kteraz U zapomnyewſſi prawe laſky k ſwemu [1]) kraly trzy ſyny z czyzolozſtwa porodyla, gêz byechu wzdy krali protywny a y w zadne wyeci k nyemu podobny nebyli. naypoſledy po tyech trzech kraloweho ſemene cztwrteho ſyna poczala y porodyla y odchowala. ale przyhodylo ſe, ze kral, ſkonaw ſwe dny, ſ tohoto ſwyeta ſnyde, a w kralowem hrobye pochowan byeſſe. Tehdy ÿnhed cztyrzy ſynowe naprzed gmenowanye yali ſe o kralowſtwi krigowaty, ktery by z nych myel kralowati. w tu dobu nyekteraky rytyerz ſtary, nyekdy mrtweho krale taynyk nebo tayna rada zwlaſſcze, knyzatom y rytyerzom toho kralowſtwí takto wece: poſluchayte rady mey! hodne g̃t wam, aby tyelo pochowane krale z hrobu wen wynyato bylo. a kdyz tyech cztyr ſy [47] nuow luczyſſcze s ſtrzyelu aby hotowo w ſwu ruku myel, a kderyz by koli z nych tyelo ſweho mrtweho otcze hlube zaſtrzelil, bud kralem nad gynymí. ta rada wſſem ſe ſlybila, tak ze krale z hrobu wynyali a k gednov drzewu przywazali. tehdy prwny ſyn ſtrzelu ſwu puſtil, prawu ruku tyezce ranyl. ptoz yakozto dyedyce gedyny a pan kralowſtwi toho welebyeſſe ſe. Ale druhy zatoczyw ſtrzelu blyz od vſt ſtrzelil. Protoz nayprweho kralowſtwy przypyſſowaſſe. ale trzety ſrdce kralowo proſtrzelil, genz mnyſſe, by proto przede wſſemy bratry beze wſſeho kryku myel kralowaty. a cztwrty, naymladſſy, prawy ſyn, kdyz przíſtupil k tyelu otcze ſweho, tyezce wzdechl a hlaſem welikym a zaloſtywym takto rzekl: buoh toho neday, bych ya tyelo otcze ſweho zyweho nebo mrtweho ranyl. yal ſe cželowaty geho. vzrzewſſe to knyezata y wſſiczkeren lid toho kralowſtwy, mladencze toho zdwihſſe yakozto praweho dyedyce a pana toho kralowſtwy na myeſto otczowo gey poſadyli, a ony trzy wſſeho duoſtogenſtwie y wſſi cztnoſti zbawili. [48]

Naymileyſſi! tento kral mudry y bohaty znamenawa ihû xpâ, pana naſſeº, genz czlowyeczſke przirozeny zwlaſſče ſobye miloſti przitowarziſſil; to przirozenỳ yalo ſe potom ſmilnyty, po lozech czyzych chodye, miloſt bozſku zawrhlo, trzy ſyny z czyzolozſtwa porodilo, totº pohany, zidy a kaczyerze. z nychzto prwny ranyl otcze w ruku, kdyz namuczeny naſſeº mileº ihû xpâ pohan zawrhl a ſwe ſyny k nyev poſlal, rozlicznymi ranamy k ſmrty geho ranyl. druhy ſyn, totº zyd, krale ranyl w uſta, kdyz rzekl: y podte, zbymy geho yazykem. take kdyz gſu gey napageli ocztem a zluczy. Trzeti ſyn naynewyernyeyſſi, totº kaczyrz, ſwrchowaneho krale ſrdce neprzeſtawa proſtrzelowati ſrdcem nalepnym, kdyz bez przeſtawanye ſnazyty ſe kaczyrzy ſſypy ſweho prokleteho vczenye wſſyczky wyerne krzeſtany nakazy, gymzto geſt gedyne ſrdce a gedna duſſe w yeſu kryſtowu, panu naſſemu, netoliko proſtrzyelili, ale yakzto hltawy wlczy rozdyelili y roztrhaly. O nychzto dawid dye: zoſtrzili ſu zaziky ſwe yakozto hadowe, a tudyz: przyprawili ſu ſtrzyeli ſwe, aby proſtrzelili we tmye [49] praweho ſrdce. Ale cztwrty ſyn, totº p̃wy krzeſtan a ſwaty, w nyzadne wyeci nechce obranyty tyela otcze ſweho, totº pana naſſeho ihû xpa, ale liba y czty, poſlucha y oſtrzeha wſſech bozſkych przikazany, geho miluge ze wſſeho ſrdce, ze wſſi duſſe, ze wſſi myſli, a ſweho blyznyeho yako ſam ſe. take bude zdwyzen od knyzat, totº od ſwatych angeluow y ode wſſech ſwatych na ſtolici otcze ſweº, totº do nebeſkeho kralowſtwie.

XXIX.

NYekteraky zlodyeg do domu nyekterakeho bohateho prziſſel, a wſſed na ſtrzechu yal ſe poſluchati, geſſcze-li by kdo w domu bdiel. Vczyw to hoſpodarz toho domu, poſſeptaw ſwey zenye rzekl: Otyez mne nahlas, kterak ſme tohoto zbozy, genz mame, nabyli, a neodpaduy rzeci, dokudz nepowim tobye. Tehdy zena: O mily pane, powyez mi, ponyewadzs nebyl kupczem any take lichewnikem, kteraks tak welikeho penyezye dobyl? Ale muz, yako by nyekterak weliku proſbu zeny byl przypuzen, rzekl: nepraw zadnemu, [50] czozt

[1]) XXVIII. (za tím ps.) ſynu (přetrž.).

U budu prawiti. Byl ſem nyekdy zlodyegem, a nocznym kradezem to, czoz nyny mamy, ſhromazdyl ſem. Tehdy wece k nyemu zena: dywim ſe tomu, zes nebyl popaden. Odpowyedye muz: nebo miſtr muog byl mye nyekdy navczil gednoho ſlowa, kterez ſem ſedmkrat rzekl, kdyz ſe chtiel do ktereho domu dyeru nebo oknem, wſtupye na lunu [1]) myeſeczn[u] [2]) ynhed ſem tam byl beze wſſeho hrzmetu y vrazu, a pobera to, czoz mi ſe libilo, po teyz lunye myeſeczne opyet ſem zaſe wyſtupil, a tak ſem vſſel, ze mne zadny nikdy nechopil. Tehdy zena: Proſym tebe, mily pane, powyez mi to ſlowo. Tehdy on: hleday, powímt, ale aby nyzadnev neprawila gynev. Ay tatot gſu ſlowa, kteraz ſem rzekl: Skoczyl ſem, ſkoczyl ſem etc. Po tey rzeczy zena vſnula. Ale muz vczynyw ſe ſpye,[3]) pocze chrapatí. Tehdy zlodyeg ſweliku radoſtí rzekl ta ſlowa ſedmkrat a na lunu myeſſecznu rozkrzydliw ſwe ruce y nohy wſſyeſti chtiel. a y ynhed ſkrze okno vpadl do dov a weliky hrzmet vczynil, zlamaw w ſobye ledwy y y ramye yako mrtwy leže. Tehdy hoſpodarz yako proczytiw tazaſſe ſe, czo by to bylo, A kterak by vpadl. Tehdy zlodyeg odpowíe[51]dye: lſtywa mye rzecz oklamala a ma nemudroſt. nebo kazdy, ktoz lſtywe[o] poſlucha, ten bude zklaman, ale ktoz ſe geho wyſtrzeze, tomu blaze.

Naymileyſſi! tento zlodyeg geſty dyabel, genz ſkrze zle myſſleny w ſrdczy czlowieczym ſkrze powolenie okna y dyery czyny. ale muz, genz ſwu pany odpoczywal, geſt dobry paſtyrz, genz koſtelu geſt oddan, Genz mezy ſebu magi ſe radytí, kderak by mohli podobnye zgednatí, aby dyabel ſkrze poprſlek myeſyczowy, to[to] ſkrze miloſt bozſku y pomocz matky bozy z gich ſrdecz wypadl do horuczyho pekla. nebo dyabel geſt prawy zlodyeg, genz w noci, to[to] w hrzyeſſe, rad by z kazdeho dulſi wydrzel. A protoz paſtyrz fararz nebo gyny ma bdyeti, aby owecz geho s ſebu nepoyal na wyeczne zatraczenye etc.

XXX.

NYekteraky Rytyerz, gſa man nyekterakeho krale, tyezce gemu zawynyl. poſlal k nyev rytierze a przately ſwe, aby ſe zan przymluwali, aby kral raczyl gemu ſwu miloſt [52] daty. a tak že tyezce gemu miloſt vproſili pod takuto vmluwu, aby dworu kralowu pyeſſ y gyezden ſpolu, napoly geda a napoly geda bez przetrzy przíſſel, a k tomu aby s ſebu przíwedl naywiernyeyſſího przitele a kayklerze nebo herce a naywietſſího neprzitele ſweho. vſlyſſaw to welmi ſe zamuty, yal ſe myſlity, kterak by to mohl plnyti. ale gedney noci, kdyz nyekterakeho putnyka byl przigal do ſwe[o] domu, taynye rzekl zenye ſwey: wyem, ze putnik tento welike penyeze neſe s ſebu, protoz ya chci, acz ty radyſſ, toho putnyka zahubytý, a budem penyeze myeti. tehdy ona: dobra geſt rada, mnye ſe dobrze liby. Potom, kdyz wſſiczkny zeſnuli w domu, na vſwitie ten giſty rityerz wſtal, a gedno tele z ſwych telat zabil a w kuſy zrubal, y [1]) wkladl w pytel, a zbudyw ſwu zenu, daw gi ten pytel, aby nyekde w kutye ſchowala, y rzekl gy: hlawa putnyka y ſ rukama y ſ nohama wkladl ſe w ten pytel. ale wſſeczko tyelo ſ droby w chlewie ſem pokopal. a rzek to nyeczo penyez zenye ſwe vkazal, yako by ge od puſtennyka wzal. Alle kdyz den byeſſe [53] przíſſel, aby ſe panu ſwemu vkazal, wzem na prawo pſa a lyna ſweho maliczkeho w luono a zenu ſwu na lewo, k tomu pyekny konyk ſwuoy maly, y yal ſe gyti. a kdyz k hradu ſe przyblizowaſſe, prawu nohu na chrzbet pyekneho ſweho konyka geda wlozil, a lewu po zemy ſſel, a tak pyeſs y gyezden na hrad ſſel. vzrzew to vzrziew to kral y ſ tyemi, kdoz ſu tu ſtali, welmi ſe dywiſſe, y wece gemu: kdez geſt przitel twoy naywyernyeyſſí? Tehdy ten giſty rityerz wynyaw nuož vrzezal pſu ucho, genz krzicže prycz byeziſſie.[2]) Po maley chwili ten rityerz odolal gey zaſe, an krwawye wratil ſe k nyemu, a raduge ſe gemu. y wece ritierz: Ay, kraly, tot moy przitel naywyernyeyſſí, Gehoz ſem s ſebu przíwedl. Tehdy kral: kdez geſt twoy kayklerz nebo hracz? A on vkazaw na ſweho maliczkeho ſyna y wece: Ay,

XXIX. [1]) v (nadeps.). [2]) (za) cz (počato) k (oprav. v) n. [3]) (za tím ps.) chce (podčárkov.).
XXX. [1]) (za tím ps.) wſtal (podtečk.). [2]) zi (nadeps.).

krali, nenyet kayklerze nebo herce na ſwyetie, by mi take vtyeſſenye vczinil, yako muoy U
ſyn, kdyz przede mnu hra. Y wece gev kral: kdez geſt neprzitel twoy? Tehdy ten giſty
rityerz nepomeſſkaw dal ſwey zenye pohlawek rzka: procz ty tak neſtydatye wzhledaſſ na
meho pana[3]) krale? A [54] ona ynhed zkrzyczeczy welikym hlaſem: O zlorzeczeny mor-
derzy, procz mye tepeſſ? zdas w ſwem dov geſſcze zaloſtney wrazdy neſkonal? Slyſſte
wſſichny y ty, mily krali, że muoy muz p hubene penyeze nyekterakeo chudeho putnika
w ſwem domu zamordowal. Vſlyſſaw to ten gyſty Rytyerz, opyet gy dal zahlawek rzka:
O zlorzeczena zeno, Procz krzywe wyny na mie[4]) czpaſſ a ſye ı eſtydyſſ? Tehdy ona ſ toho
rozhnyewawſſi ſe rzekla: Pogdte do geho domu, a vkazy wâ myeſto, w nyemz toho hube-
neho putnika nohi, ruce a hlawu pochowal, a ten chlew, w nyemzto wſſeczko tyelo y ſ droby
pochowal geſt. vſlyſſewſſe to ty giſty, geſſto przi tom ſtaly, chtyecz toho zkuſyty, geſtli p̄wda,
do domu toho Rityerze ſſli. Ale przedbyehſſi ta giſta zena piwnyci otewrzela, kdezto pytel
ſ teleczym maſem lezyſſe pochowan. gêz brzo odkopawſſi wynyala ten giſty pytel. vzrzewſſe,
ano teleci maſo, przilieſſ ſe tov dywili. a ſeznawſſe mudroſt toho Rityerze gev hodnu chwalu
wzdali, genz potom k krali zwlaſtný miloſti byeſſe prziwazan. *amen.*

Naymileyſſi! tento rytyerz, genz naywyſſyeho krale mileho ztratil, geſt kazdy [55]
hrzyſſny, genz k uobdrzeny pana ſweho miloſty proſye poſyla naprzed k bohu ſwate yakozto
przately ſwe. Ale aby panu ſwemu doſty vczinil, ma gity pyeſſ a na kony. pyeſſ zemſke
wyeci a mínule potlaczuge, gyzden nebeſkych wyeci ze wſſeho ſrdce zadage. pſa take ſweo
na prawici za przitele naywyernyeyſſiho s ſebu ma wezty, toto angela ſweo nebo paſtyrze
ſweo, bud kazatel nebo zpowyedlnyk, genz duſſe geho ma ſtrzyeci, gehoz kakzkoli negednu,
alle mnohokrat nozem ſwych hrzichuow obrazuge w vcho, a wſſak ſwu hotowoſti wzdy ſe
nawraty, geho taynoſti nyzadnev nezgewuge a w geho proſpyechu wzdy ſe raduge. Takez
ma drzeti[5]) herce. toto mile dyetye w ſwe lonye, toto ſwyedomy, newinnoſt ſwrchuwane po-
kory, kterezto gſu ſwyedomy bude-li dobrze zaprawowano, duſſiczka[6]) ſe kazdeho welmi
vtyeſſi. Ale zena na lewici za neprzytele newyerneho ſ ſebu ma wezty, toto rozkoſſ tyela
anebo leſt dyabelſku, genz taynoſt kazdeho czlowieka przed cželedy kralowu na ſmrt pro-
naſſy, toto przede wſſi rziſſi nebeſku. tehdy hodnye kazdy czlowiek bude w ſwey mudroſti
chwalen, [56] genz takym lſtem vmyel ſ bozy pomoczy odolaty, taynye ſwe tele zahubyw,
toto ſwe tyelo rozumnye wmorze puſty, modlitbamy, a gynym vtrpenym gye w kriſtowy
pochowal, a naypoſledy konecznu miloſti bude k wiecznev krali prziwazan.

XXXI.

Byeſſta dwa bratry, geden žak a druhy layk nebo neuczeny. A ta oba gſta przygata
w zakon do gednoho klaſſtera. Alle kdyz žak ſwoy czas ztrawil w zpywany, we cztenye,
w piſmye y w rozlicznem ſkladany, vdalo ſe gednu, ze otazal ſweho bratra nevczeneo,
kterak by ſwoy czas ztrawil, kdyz piſma nevmye. tehdy on gemu odpowiedyel: dawno ſem
ſe trzy liter navczyl, kterez na kazdy den w ſwem ſrdci przemitam. z nychzto prwa geſt
czrna, druha czrwena, trzety ſtkwuci. Tehdy zak tazal, kterak by gmena byla tyech lyter. a
on odpowiedyel: Prwa lr̂a geſt pamyet a rozpomynanye mych hrzichuow, genz yako czrny
gſu a tyezci a me ſrdce muty, a k tov zpomynanye tmy pekelney a hrozne. [57] Druha lytera
geſt czrwena, to geſt pamyet rozene krwe meho ſpaſitele y ſtworzitele pana ihû xpa, genz
na ſwatem krzizy za mye hrziſſneho z ſwateho tyela raczil hoynye plity, ne naſſi zaſluhu,
ale z ſweho welikeho miloſrdenſtwie Trzety lr̂a ſtkwuci geſt zadoſt nebeſke radoſtí y tey
wſſy rzyſſe nebeſke, genz w byelem ruſſe naſleduge beranka naſſeo mileo ihû xp̂a, kamz ſe
koli obraty. vſlyſſaw to zak wzdyczky bratra ſweho wſſeho vmyenye yako malo nycz ne-
poczitaſſe. Protoz nyzadny vcženy zywota a nebo dobrych mrawuow nezamytay. zagiſte
newí nyzadny czlowiek, geſtli[1]) nenawiſti bozſke hoden czyli miloſti. nebo czozkoli lidee
czyny, vmyſl gich wſſeczky ſudy.

---

[3]) (ps.) "krale" pana. [4]) i (nadeps.). [5]) r (nejasné). [6]) (za tím ps.) duſſi (přetrž.).

XXXI. [1]) (za tím ps.) w (přetrž.).

XXXII.

U Czte ſe w knyhach o mluwcny ſwateho Petra ku panu yeſu kriſtowi, kdez dye: wydyel ſem ze pyet muzuow, kterezto nyekterzy lide za blazny myeli: Prweho ſem widyel, an gy pyſek morzſky tak chtywye, az mu ſ obu ſtranu vſt ven ſe ſypaſſe. Gyneho ſem widyel, an ſtaſſe nad yanu ſyry a ſmo[58]ly plnu, z nyzto ſmrad netrpeliwy wychazyſſe. Trzetyho gſem wydyel w horuci peczy lezyce, kteremuz tak welika horkoſt ſtatczity nemohla, nebo chwataſſe giſkry. gêz z peci letyechu. Cztwrteho ſem widyel, genz na wyſoſti chramu ſedyſſe, aby wyetr lapal, a wzdy vſta otewrzel, aby kazdy czlowiek gey widyel ſ uotewrzenymi vſty. Pateho ſem widyel, genz vdy ſwe, ruce a nohy, a czoz mohl doſyczy, vſty hltawye žraſſe. *pyss.*

Naymileyſſi! ſkrze prwnyho muze, gêz pyſſek morzſki zobaſſe, muozem znamenati lakomeho czlowieka, yako mudri Salomon p̃wí: geden geſt a druheho nema, a wſſak dyelaty neprzeſtane, by rzekl: Dyelam a newím, komu ſe duoſtane. prziklad o onom bohatczy geſt, kteryzto rzekl: zborzym [1]) ſtodoly ſwe a wyetčzy vczynym, a tam wſſeczko, czoz my ſe obrody, ſwezu a dým duſſy ſwey: duſſe, maſs mnoho dobreho polozeno na mnoha leta; odpoczyway, gez a pyeg hoynye. Alle rzekl gey pan buoh: blazne! teyto noci duſſi twu wezmu od tebe, Ale czos prziprawil, czy bude? tak geſt, ktoz ſobye ſhromazdy a nenye v boze bohat. [59] O druhem, geſſto ſtal nad yanu, ten ſe przirownawa k ſmilnemu a k lakotnemu, O nychz ſwaty pawel dye: Ale nyny placže o nych dym, o tiech, genz gſu neprzatele krzyze kryſtowa, gichzto konecz zahuba, a gychzto buoh brzicho geſt. take ohen a ſira czaſto napoy gich bude wyecznê zatraceny. Trzety, genz w horuci peci lezyſſe, znamenawa ty, genz po czty ſtogy a nad gyne ſbozym nebo vrozenym ſe weleby a chude lubye o nychz piſmo dye: zdas newzal zakladu [2]) bratra twe° bez wíny a nahe lupyl? Cztwrty, genz ſedyel na wyſoſti chramu, znamenawa wſſeczky ty, genz czoz koli dobre° czyny, marne chluby w tom hledagi, yakzto wſſiczkny pokritczy, O nychz czteny dye: wſſeczko to, czoz czyny, pto czyny, aby widyeny byli od lidy. wyeru, p̃wim wâ,[3]) wzalit gſu odplatu ſwu. Paty, genz hltawye vdy ſwe žraſſe, znamenawa ty wſſeczky, genz dobrim kazateluô neboli dobrym krzeſtanuom, genz gſu vdowe kriſtowí, vtrhagi a nykdy toho vtrhany neprzeſtawagÿ.

XXXIII.

Kral danſky trzy krale,[1]) [60] genz kriſtowi obyet vczíníly, a welike poczty gmyegiſſe. a ſ toho gew na ryn do kolyna, tu kdez gich ſwata tyela odpoczywala, trzy koruny zlatte kralowe kralowí rzadem vdyelane obyetowal a nad to tudyz w kolynye mnoho chudym wzal, naprzed pro buoh a potom k tyem trzem ſwatym kraluom. ale nyekterey noci, kdyz ſe domuow zaſe wratyl, na ſwem lozy odpoczywal ſpye, wydyel we ſnach drzewe rzeczene trzy [2]) krale ſwate, trzy koruny, gÿz byl [3]) obyetowal, na ſwych hlawach noſyce, ſ welikym ſwyetlem y yaſnoſty k ſobye gduce. a vſlyſſal kazdeho zwlaſſcze, an k nyemu mluwye. Prwy, to° ſtarſſy, rzekl k nyemu: O bratrze muoy, ſſczaſtnyes przigel, ſſczaſtnyegi do ſweho domu odgedeſſ. Druhy rzekl: Mnohos zde dal, mno [4]) ſ ſebu wezmeſſ. Trzety rzekl: Wyerus vkazal, Ale kdyz dokonaſſ trzymezcitma let, na wieky w neby ſ namy budeſſ kralowati. Opyet prwny rzekl, daw gemu puſku plnu zlata: Wezmi poklad mudroſti, Gymzto lid tobye poddany ſprawedliwie ſudyti budeſſ. Neb czeſt krale kazdeho ſud miluge. [61] Druhy take puſſku ſ Mirru dal gemu a rzka: wezmi mírru pokanye, gyzto hnutye tyeleſtna neſluſſna vmorziſſ. neb ten kral dobrze kraluge, kteryz ſam nayprwe ſe dobrze zprawuge. Trzety dal gemu puſku plnu kadydla A rzka: Wezmi kadydlo nabozenſtwie a ſlitowanye,

---

XXXII. [1]) r (nadeps.). [2]) u (slabě přetrž.). [3]) (za tím ps.) z (přetrž.).

XXXIII. [1]) (slova oddělena červenými tečkami.) [2]) (ps.) krale ¦ trzy ¦. [3]) (za tím ps.) trzy (přetrž.). [4]) (na poč. řádku) ho (vynech.).

gymzto chude cyeſſity budeſſ. Nebo yakzto ruoſa zelynu oblazuge, aby ruoſtla, tak almuzna U
z nabozenſtwi kazdeho, netoliko krale, ale czlowieka zdwihne do nebeſke° kralowſtwie.
allegoi@.

NAymileyſſi! kral tento danſky muoz rzeczen byti kazdy dobry krzeſtan, genz dluzen geſt, aby obyetowal trzy zlate koruny trzem kraluom, to geſt buohu otczy y ſynu y ſwatev duchu. Buohu otczy ma obyetowati korunu wyery, ze moczny geſt. Nebo neny dobrev mocznemu zruſſiti wyeru, aby ſe gev pnewierzil. Nebo moczny muoz tye poddawiti y zkazyti tuto[5]) korunu, totyzto wyeru, na krztu wyernye ſlybyſſ nawratiti tyem, kdyz odrzykal ſie dyabla y wſſi pichi[6]) geho. Druhu korunu maſſ obyetowati, to^to ſylnu nadyegi k ſynu buozymu, ze mudry geſt a za nas trpiel. Protoz nadyegi ſwu mame wen nade w [62] ſſe polozyti Pro mnohu przyczynu: Nayprwe, ze nas tak welmi milowal, ze ſ nebes na zemy raczil ſſtupity a dyabla okowatí. Druhe, ze bratr y krew naſſe geſt a za nas raczil horzku ſmrt trpyeti. a protoz twrdu nadyegi na kazdy den mamy gemu obyetowati, ſwatev duchu. Nebo on laſka y miloſt boha otcze y ſyna geſt, A ſkrze geho miloſt k bohu y k lidem nalezty muozem. A to tre budem-li z czyſteho ſrdce obyetowati, bez pochibenye toto tre dale pſane od boha otcze y od ſyna y od ducha ſwateho obdrzyme: Nayprwe od boha otce zlato, to^to poklad cztnoſty, gymyzto mohli bychom tyelo y duſſi zp̃wowati, a pty dyablu y ſwyetu y take tyelu ſwev ſtatecznye boyowaty a ge konecznye przemoci, a tym ſe bohu ſlibyti, A ſkrze to wyeczny zywot myeti. druhe od boha ſyna puſku ſ myrru, to^to cziſte ſrdce a ſwiedomy oczyſſczene ſkrze mirru pokany. nebo on nam czyſte pokany vkazal, kdyz p̃ nas p̃ hrzyſſne na ſwatē krzyzy ſmrt trpyel. Yako ſwaty Petr dye: Naymileyſſi! criſtus za was trpyel, geſt wam przyklad oſtawil, Abyſſte naſſledowali ſſlepyege geho. Trze[7]) [63] od ducha ſwateho puſſku kadydla, to^to miloſt geho, abychom byli nabozny, plny miloſti, aby nam ta miloſt naſſe hrzichi przikrila a potom do wyeczne radoſti dowedla etc.

XXXIV.

ROzprawy miſtr walerius weliky, ze zelong? nyekteraky Czyeſarz vſtawil za zakon, aby ktoz koli pannye gegie czeſt odyal, aby obu oczy zbawen byl. Przyhodylo ſe, ze ſyn geho dczerzy gedne wdowy naſylim cžeſt odyal. Ale maty tey'giſtey dyeweczky p̃ty Czyeſarzowi byezala a rzkucz: O mily pane y zadny Czyeſarzy! zakon, kteryzs vſtawil, racz naplnyti p̃ miloſt bozy. Ay, ſyn twoy mu dceru chopyw naſylim gye podawil. vſlyſſaw to kral przikazal, aby obye oczy geho ſyna byly wỹwrzene.[1]) Tehdy knyzata a pany vſlyſſawſſe to ſebrali ſe k krrale a rzekli gemu: O[2]) mily pane y Czyeſarzy zadny! toliko gedyneho ſyna maſſ, genz ma dyedyti tobye. byla by ſſkoda wſſemu kralowſtwye, ze by Czyeſarze ſlepeho myeli po twey ſmrty; Racz toho nečzynyti. Tehdy Czyeſarz rzekl: [64] zda toho newyete, ze gſem ya ten zakon vſtawil? Byla by ma welika hanba, bych ya ten zakon p̃ ſweho ſyna zruſſil. Ale ponyewadz muoy ſyn prwny ze wſſech p̃ty tomu zakonu vczinil, kterak miloſt toho zakona obdrzy? Tehdy mudrci wecechu: Pane mily, my gednym hlaſem p̃ſyme, aby ſe tyem o ſweho ſyna nepokuſſel. vſlyſſaw to kral a przemozen gſa gych proſbu rzekl: Mogi naymileyſſi y mogy wierny! Ponyewadz ſe to wā zda nepodobne, abych obye oczy ſwemu ſynu kazal wywrczy, Slyſſtez mye: Oczy ſyna meho gſu oczy mogy. Protoz oko prawe mnye wywrzte a lewe oko ſynu mev, at ſe ten zakon naplny. a tak ſe ſtalo. A protoz wſſeczka obecz yala ſe toho krale chwality z geho przyliſſney ſprawedlnoſty.

Naymileyſſi! Tento Czyeſarz geſt pan naš ihûs xpûs, genzto tento zakon vſtawil, to^to ktoz koli poddawi pânu, to^to duſſi na krztu obmytu, dwye oczy ma ztratyti, to^to widyeny bozſke a wſſech ſwatich zwolenych. Ale ſyn toho krale geſt kazdy krzeſtan, genz

---

[5]) (za tím ps.) komoru (přetrž.). [6]) (ps.) moci, pichi (nadeps.). [7]) ti (vynech. na nové str.).
XXXIV. [1]) ỹ (oprav. z) ie. [2]) (za tím ps.) milel (přetrž.).

U ſkrze hrzich duſſi podawi. Ptoz potrzebye geſt, aby hodnu muku trpyel. Ale criſtus yakozto ſprawedliwy y mſloſtnÿ [65] otecz chce tomu zakonu doſty vcziniti; netoliko gedno oko, ale wſſeczko tyelo y duſſi ſwu dal za hrzyſſneho czlowyeka. a protoz muſy ten kazdy gedno take oko ſwe leue daty, toto wſſeczky zle zadoſty y tiela ſweo rozkoſſi ſkrze ſkruſſeny, ſwatu zpowied y ſwate pokanye wywrczy. nebo nepodobne gt, anyz to muoz byti, by kto wſſeczky rozkoſſi Vprzymye ſſel do wyeczne radoſti, ponyewadz criſtus moſyl trpyeti a tak do ſwe chwali gſti.

XXXV.

Czte ſe, że allexander kral weliky w geden czas k dworu krale yndſkeho nebo z yndige, tak rzeczeneho porius, w oſobye rytyerze ſproſtneho pſyſſel, aby ſpatrzil mocz y welebnoſt geho. Tehdy kral porius mnye, by byl antigonus, rytyerz welikeho allexandra, poczeſtnye gey przyyali y przikazal, aby gey cztyli nad gyne. alle allexander po kazdey krmy przyneſeny myſy ſtrzibrne pozlaczene tyem podſtolem, geſſto przeden ſluzychu, ſobye zachowawaſſe a w ſwē lonye krygiſſe, yako by geho byly. Ale kdyz byl obzalowan przed kralem z toho y przíweden, [66] takto odpowyedyel: O pane krali! Ey, ya ſlyſſaw przliſſnu powyeſt y welebnoſt krale allexandra w rytyerzſtwu y w ztrawye, ya ſproſtny rytyerz k tobye gſē przigel, aby yakozto wyetczymu tobye ſluzyl, ale ne gemu. Protoz obyczeg geſt y p̄wo na dworze allexandrowye, ze kazdy rytyerz v geho ſtolu gſa wſſeczka orudy zlata y ſtrzibrna, kteraz k nyev ſ krmyemi przineſu, ſobye yako ſwa wlaſtny zachowawa. A ya wida tye nemenſſeho, ale wyetcziho, tyz obyczeg v tweho dworu chtiel ſem zachowati. vſlyſſewſſe to rytyerzy, toho giſteho [1]) krale allexandra naſledowali a welikymi dary gey darowaly [2]) gſucz od nyeho ſ nym proty krali poryowi w boy weſſli a gey zahubili a wſſeczku yndÿy allexandrowi porazili.

Naymileyſſi! Tento kral allexander geſt pan naſſ ihûs xpûs, kdyz w oſobye ſproſtneho rytyerze, toto w oſobye czlowieczyeg na dwuor tohoto ſwyeta wſſel, chtye plnye ſpatrziti bych tohoto dworu y mocz, kteruz kral porrus, toto dyabel, na tomto ſwyetie myel, kteruzto xpûs wſſeczka orudye zlata y ſtrzyebrna, toto wyerne [67] duſſe, gemu pobral a gyne wſſeczky ty ſilne rytyerze y knyzata. kterziz geho chtieli poſluchati a dyabla opuſtywſſe vwyerzili, ſ sebu poyal a ge welice darowal, toto wyecznym zywotē w nebeſkem kralowſtwíe.

XXXVI. [3])

Czte ſe take, ze kdyz Tytus w rzymſkem myeſtye kralowal, vſtawil byl za zakon, aby den prworozeneho ſyna geho ode wſſech byl ſlawnye cztyen y ſwyeczen. A ktoz by koly tento den kterakez koli tento den dyelal dſelo, ſmrty myel vmrzyti. A kdyz ten zakon kazal prowolati, zawolal k ſoby miſtra virgilia y rzekl gemu: Mily miſtrze, taky gſem zakon vſtawil, yako ſam dobrze wyeſſ. alle ze mnozy hrzichowe mohu taynye y ſkrytye dyelany bytí, k gichzto znamoſty nemuozem [4]) przigity, Proſim tebe, aby wedle mudroſty ſwey ſlozyl y vczÿnÿl mnye nyekterake vmyenye, gimž bych mohl wyedyetí ty, genz proty tomu zakonu ode mne wydanemu zawyny. Tehdy on: Pane, bud twa wuole. A ynhed [68] ſwymí [5]) czary nyekteraky ſlup neb ſochu proſtrzed myeſta poſtawil, kteryzto ſlup wſſeczky tayne hrzichy toho dne dopuſſczene Czyeſarzowi prawieſſe. a tak ſkrze ten ſlup a geo zalobu mnozy byechu na ſmrt odſuzeny. byeſſe tehdy w rzymye nyekteraky kowarz, gmenem foca, genz w ten den od Czyeſarze vſtaweny dyelaſſe, yako gyny den dyelny. Ale kdyz gednu w ſwem lozy odpoczywaſſe ten giſty kowarz, myſliſſe o tom, kterak ſkrze zalobu too giſteo

XXXV. [1]) (za tím ps.) ry (přetrž.). [2]) (ps.) darowalý; l (přetrž.).

XXXVI. [3]) (Dole na kraji zbytek nápisu už nečitelný) Trzety... [4]) (za tím psáno) bytí (přetrž.). [5]) w (nadeps.).

ſlupu gſu poddany k ſmrty. Rano wſtaw ſſel k tov ſlupu a rzekl gemu: O ſlupe, ſlupe nebo ſocho, ſkrze zalobu twu mnozi gſu na ſmrt dany. Slibugi ſwemu bohu, budeſſ-li na mye zalowati, zet twu hlawu tyemto kladywem zmozdym. a ꝑtoz radymt, aby o mnye nicz nerzikal. a ſ tym ſſel domuow. a ynhed•Czyeſarz w prwny hodynu, yakoz obyczeg myel, ſwe poſly k tov ſlupu poſlal, aby na nyem wztazali, geſt-li kto, genz proty zakonu zawíníl. ale kdyz k tov giſtev ſlupu prziſſli a vmyſl kraluow zgewili, Odpowyedyel gim ſlup: zdwihnyete oczy ſwogi a wyzte, czot geſt pſano na mem čzele. Tehdy ony, kdyz gſu zdwihli očzy ſwe, [69] na čzele toho giſteho ſlnpa wydyeli gſu pſano: Czaſowe ſe myeny, a lide ſe horſſi. ktoz bude chtyeti prawdu powyedieti neb prawítí, ten muſy ſwe hlawy pod kladywo naſadity. Dyetez a ſwev panu powíezte, czos te wydyeli y čztly. Tehdy poſlowe odeſſli, tak to wſſeczko na pana wzneſly. kdyz to Czyeſarz vſlyſſal, Przikazal dwanazty rityerzom, aby ſe w odyenye oblekli a przíprawili a k tov giſtev ſlupu ſſli. A vczíníl-li by kto czo ꝑti tov ſlupu, ſwyezycz gev ruce a nohy przed Czyeſarze gey przywedli. Rytyerzi tam ſſli a od Czyeſarze toho ſl ıpu pozdrawili Rzkuce, ze Czyeſarz toho žada, aby na ty zalowal, ktoz gſu proty zakonu vczínilí, y na ty, genz gev hrozy, zadneo ſe w tō neboge. wece k nym ſlup: Wezmyete ffoku, kowarze tohoto myeſta, genz geſt ten, ꝗto nykdy zakona nedrzy a geſſcze mi hrozy. Tehdy oní ynhed toho giſteho kowaıze yali a gey przed Czyeſarze przywedli. Vzrzew gey Czyeſarz y wece k nyev: Czo geſt, gêz o tobye ſlyſſim? Ꝑcz ty ode mne wydaneho zakona nedržyſſ? Odpowyedye on: Pane, [70] zakona toho ya držetí nemohu, nebo na kazdy den muſym oſm penyez myeti, a tyech bez dyela nemam kde wzyetí. wece gemu Czyeſarz: y czemut geſt tyech oſm penyez? wece gev kowarz: na kazdy den w roce dwa penyeze dluzen gſem daty, dwu puoyzčeti a dwa ztratim. wece gemu Czyeſarz: Powyez mi rozumnyegi o tyech penyezech. wece on: Pane muoy, racz mye ſlyſſetí. Dwa penyeze gſem dluzen daty ſwev otczy za to, gêz mye geſt chowal z mey mladoſti a na mye dyelal, a gyz ochudl a nemuoz dyelati. A tak muoy rozum mye k tov wede, abych gev w geho chudobye pomahal. a protoz na kazdy den muſym dwa penyeze myeti, abych gev dal na geho potrzebye. Druhich dwu puozczim ſynu memu, genz do ſſkoly chody, aby kdyz by doroſtl a w vczeny proſpyel, chowal by mnye w mu nuzy, yako ya otce ſweo, acz by mi ſe vdalo ochudnuty. Trzety dwa penyeze na kazdy den ztratim, toto ze na ſwu zenu nakladam yako na zlu horu, ana mi wzdy ꝑtywna ſwu woli magiczy; pto czoz na ny nalozym, to wſſe ztratim. Cztwrta dwa penyeze na kazdy den na ſwu potrzebu vtraczugi. A tyech [71] wſſech penyez nemohu myeti bez welike prace a vſtawyczney. Protoz proſym, raczte ſud ſp̄wedliwy wydati a mne na ſmrt neodſuzowatí. wece k nyemu Czyeſarz: Mily, doſtys mudrze odpowiedyel, gdy a dyelay wyernye. a tak [1]) ode wſſech rzymanuow pochwalen geſt, a po ſmrtí Czyeſarzowie ten giſty kowarz rzeczeny ffoka pro ſwu mudroſt zwolen geſt Czyeſarzem, genz przíliſſ dobrze rzyſſi zprawowal. a kdyz vmrzel, rzymene geo obraz mezy gynymy Czyeſarzy namalowali a nad hlawu geho oſm penyez kazali namalowati et cetera. *allegoria.*

U

Naymileyſſi! Tento Czyeſarz geſt buoh otecz nebeſky, genz za zakon vſtawil, ze ktoz koly den prworozeneo geho ſyna przeruſſil by, aby ſmrty vmrzel. Ten den geſt nyedyele, a nebo giny hodowe, od czyrkwe ſwate vſtaweny, yakoz buoh vſtawil aneb przikazal a rzka: Pomny, aby den hodny ſwyetil. Ale pohrziechu mnozy wyece ſe y wietczych hrzichuow dopuſſczegi, neb wſſedny dny. nebo wyecze do krczem chodi a wyece ſe zopygegi, nezli gíne dny. [72] Ale vgilius, genz ſlup vczíníl, znamenawa ducha ſwateho, genz kazatele na to wede, aby zwyeſtowali lidem hrzichy, by ſe gich warowali, cztnoſti, aby ſe gich drzaly, muky pekelne, aby ſe gich lekali, radoſti nebeſke, aby po nych tuzili. ale pohrzichu kazatel gyz muoz rzecí, yako ten ſlup p̄wil: Czaſowe ſe myenſ, a lide ſe horſſi. To zgewnye wydímy. nebo na poczatku wyery w kazdem ſtawu byechu czaſowe lepſſi, y lide ꝑ modlitbu y zywot dobry nezli nyny. lepy ſe rodylo obyle y owoce, ptakuow, zwyerzi y rib bylo wyece

[1]) (Na okraji připsáno pozdní rukou) Cziň prawě Neboge ſe Cyſarze ani Krale.

U nez nyny. ale gyz pro rozmnozeny hrzichuow lidſkych czymz dale tym huorze, yakoz očzytye widymy. za ſtare⁹ wyeku lide byechu naboznyeyſſi nezly nyny. ne gyz w dyetech wyetczy zloſt panuge z chitroſty, nezly drzewe w ſtarych. a procz? nebo weſſkeren w zloſty dyabelſkey polozen geſt. take nyny gyz gſu naſtalé cžaſowe, ktoz by chtel p̄wdu p̄wity we-
5 likym lidem, acz by ge^v hlawy nezbily, ale gynym, ktez by mohli, tu by vſſkodyli. A take malo tyech geſt, geſto by ſe ſmyel o p̄wdu po [73] ſtawiti przed mocznu ruku, ale trzaſu ſe kazny, kdez neny mocznu ruku bazen. ale foka kowarz geſt kazdy dobry krzeſtan, genz ſe wyernye po ſwey praci obchodí. Nebo kazdy wyerny krzeſtan na kazdy den dluzen geſt otczy nebeſke^v dati dwa penyeze, to^to míloſt a poczeſt. miloſt, ze nas tak milowal, ze za nas
10 gedinke⁹ ſyna ſwe⁹ na zemi raczil poſlatí a hanebnu ſmrty ſnytí. czeſt, nebo wſſeczko od [5]) nyeho przichazy dobre, a bez nyeho nycz dobre⁹ nemozem ſobye vczyniti. Take dwu penyez mame ſwe^v ſynu pozczeti. A ktoz geſt ten? zagiſte, o nyemz Yſaias dye: Dyetye ſe nā narodylo, a ſyn bozi geſt nā dan. alle kterakych penyez mamy gemu poyzčeti? zagiſte dwu penyezy na kazdy den to^to dobru wuoli y dobry ſkutek, dokadz smy zýwí. a kdyz ochudnē,
15 to g̃t w ſudny den, kdyz nazy ſe poſtawyme, a nycz s ſebu neneſuce, yedno ſwe ſkutky, tehdy v wiecznem zywotie, yakoz geſt pſano: Stokrat wyece wezmete a wyecznem zywotye wlaſty budete. Take dwa penyeze ztraczugem, ktéz na ſwu zenu nakladamy, to^to na ſwe tyelo, genz ſe wzdy p̄tíwí [74] naſſi duſſi. Ta dwa penyeze gſta zla wuole a zly ſkutek, genz tielu holdugē. a za to mnoho mame trpyeti zde y na onom ſwyetie. Take dwa penyeze
20 na ſe na kazdy den nakladamy a k ſwey potrzebye vtraczugem, to^to acz milugē boha nade wſſeczko ſtworzeny a ſwe⁹ blyznyho yako ſamy ſe. Ptoz budemy-li tyto penyze tak obraczowaty, bez pochibeny przygdemy do nebeſke radoſti. to tak bud, etc.

XXXVII.

TEnagarius tak rzeczeny Tzyeſarz toho czaſu, kdyz kralowaſſe, vſtawil za zakon, aby kdoz koli ſ kteraku koli wynu kdyz by yat byl a przed ſudce przíweden, a vmyel trzy
25 prawdy powyedyetí taky, ze nyzadny by nemohl p̄ty tomu odpowiedyetí, by p̄we nebyly, by naywyetczy winu myel, przi zywotye aby oſtal ſe wſſý dyedyczctwím. Przihodylo, ze nyekteraky rytyerz p̄ty tyeſarzí wſtal a mnoho zle⁹ w ge⁹ panſtwie vczíníl, netoliko by zlodyegſky a naſylim bral, ale y lidy rozlícznye [75] hubyl. Tu pak poprawce gey Czyeſarzuow yal a ſwazane⁹ przed ſudce przíwedl. Ale kdyz den prziſſel ſudny, rzekl k nye^v ſudce:
30 mily, wieſl-li vſtawenye zakona? wece: vím, Pane; trzy p̄wdy muſym powyedieti, acz chci ſmrti vgiti. wece k nye^v ſudce: brzo vſtawenye zakona napln, a nebo dnes budeſſ odp̄wen [1]) na ſſibeníci. Tehdy on odpowyedye: Pane ſudce, przikaz wſſem mlczety! kdyz ſe to ſtalo, wece: Ay, pane, tot g̃t prwa prawda, kteruz przede wſſemi ohlaſugí, ze wſſeczky ſwe dny, yakz ſem k rozumu przilſel, byl ſem zly czlowyek. Vſlyſſaw to ſudce rzekl k nym,
35 genz tu przy tom ſtaly: zda-ly ſe wam prawda, czo tento prawi? tehdy ony: Pane, by nebyl zly, tak hanebnye nebyl by ſem przíweden. Y wece k nye^v druhe ſudce: powyezyz druhu prawdu. on wece: druha prawda geſt tato: welmi ſem zamucen y przíliſſ mi ſe neliby, ze ſem tak hanebnye przíweden ſem. Wece ſudce: giſtye, tohot wyerzim dobrze. Protoz powyez trzety prawdu a wyſwobod ſe od ſmrty, gyzt platy. Tehdy [2]) on: tatot geſt trzety
40 prawda: bych gednu z waſſi moczy vſſel, nykdy bych w teyto [76] poſtawie hanebney w toto myeſto dobrowolnye neprziſſel. Wece gemu ſudce: zagiſte doſtys mudrze odpowyedyel, tak zes ſe od ſmrty wymluwil. gdy w pokogi a nerod wyecz zle czýnýti. *allegoria.*

NAymileyſſi! tento Czyeſarz geſt pan naš ihûs xpûs, genz takyto zakon vſtawil, ze kteryz koly hrziſſnyk przed rozumnym ſudci, to geſt przed mudrym ſpowyedlnykem, powye
45 trzy prawdy giſte, ze czrty p̄ty to^v nicz nebudu moci odpowyedyeti, wyeczny zywot bude myetí. Prwa p̄wda geſt, aby rzekl: yat gſem zly czlowyek a mnohymí hrzychí z ſwe mla-

[5]) o (nadeps.).

XXXVII. [1]) (za tím ps.) a (přetrž.). [2]) (červ. podtrž.).

doſtí obtyzen. druha p̃wda g̃t, aby myel na hrzichi zaloſt a k to^{v} weliku·teſknoſt, ze kdy U
pana boha rozhnyewal p̃ ſwu neſtatecznoſt. a z to^{o} [3]) myeti ſkruſſenye ſrdeczne a zaloſt
na hrzichy. Trzeti p̃wda geſt, aby ten vmyſl myel, kdyz by z bozy pomoci hrzichuow
ſkrze ſkruſſeny ſrdce, ſwatu zpowyed a doſty vczynyeny gednu odbyl, aby ſe nykdy zaſe
w nye nenawraczowal ſ onu czyzoloznyci, gyzto bilo rzečzeno od pana ihû xpâ: Gdy a
nerod wicz hrzeſſiti! A tak wyeczne^{o} zywota dogdeſſ etc. [77]

XXXVIII.

EChezÿas kral tak rzeczeny[1]) mÿel trzÿ ſÿnÿ, kterez welmi milowaſſ. Ten giſty
kral vſtawicznu walku wedl proty krali Egyptſkemu a wſſeczko, czoz myel, na tu walku
nalozil, kromye gednoho ſtromu neb drzewa. a to drzewo gmyegiſſe takuto mocz, ze kazdy
nemoczny, genz z toho drzewa owoce gedl, zdrawie przigal, kromye malomoczne^{o}. alle
kdyz ten giſty kral az na ſmrt nemoczen byl, zawolal ſwe^{o} prworozene^{o} ſyna a rzka: tak
ſem welmí tye milowal y twe bratry, ze ſem wſſeczko to, czos ſem myel, p̃ waſſy vſta-
wicznu walku vtratil, kromye toho drzewa, genz wſſeczky nemoczne vzdrawuge. a ze ty
ſy muoy prworozeny ſyn, tobye oddawam to drzewo, k nyemuz wſſeczko to, czoz geſt pod
zemy. y wece: zawolay druhe^{o} bratra ſwe^{o}! a kdyz prziſſel, k nye^{v} wece kral: Myli, to
gſi ſyn muoy druhy, tobyet odkazugi toho drzewa dluhoſt y ſſyrokoſt. a rzek to wece
k nyemu: zawolay trzetyho bratra ſwe^{o}! a kdyz przí[78]ſſel, wece k nyemu kral: Ty gſi
ſy muoy naymladſſi. tobye toho drzewa odkazugi wſſeczko ſuche y ſyrowe. Tehdy on
yako y gyna dwa bratri wece: kral nebeſki raczt odplatyti. A tak ten kral ynhed potom
ſwu duſſi wypuſtil a poczeſtnye geſt pochowan, yakoz na krale ſluſſie. kdyz ſe to wſſe ſko-
nalo, prworozeny ſyn vwazal ſe w to drzewo, yako by ſameho ge^{o} bylo. vſlyſſaw to druhi
bratr, wece k nye^{v}: kterym p̃wems ſe w to drzewo vwazal? tehdy on wece: p̃wím dye-
dyczſtwî; nebo dal mi na tom drzewie, czoz geſt pod zemí y na zemy. p̃toz wſſeczko
drzewo[2]) drzÿ y držeti mynym. tehdy druhý bratr wece: Ne, otecz muoy dal mi na tom
drzewíe dluhoſt y ſſirokoſt y hluboſt, to geſt w korzeny y w proſtrzedce y na wrchu; a
p̃toz prawym p̃wem geſt me drzewo. Tehdy naymladſſi. vſlyſſaw to a ty rzečzy od dwu
bratru, wece gyma: wyly, kterym p̃wê wy dwa vwazugeta ſe w drzewo wyece nezli ya?
wſſak otecz muoy dal mí na tom drzewie to wſſeczko, czoz geſt ſuche y ſyrowe? Protoz
me geſt takez, yako y waſſe. Ale ſlyſſtez mye, milí bratrzy, aby krſg [79] mezy namy ne-
byl, proto ze gſme bratrzi. Podmy k krali, genz k nam k ſuſedſtwie prziſedy, A kterakz
nas ten kral rozſudy, Przgmyemez na tô doſty. wecesſta oba: ano, dobra rada. a kdyz
prziſſli przed krale, kazdy ſwu przy powyedyel wedle otczowa rozkazany, tak gako geſt
ſwrchu pſano. Tehdy kral przeſlyſſaw gich rzekl prworozene^{v}: Mily, ty chceſſ naylepſſi p̃wo
na tom drzewie myeti, Protoz muſyſſ nayprwe krew puſſczety. a zawolaw puſſczedlnika
kazal gemu z p̃wey ruky krew puſtytí. a vczynyw to otazal ſe wſſech, kde by gich otecz
pochowan byl. a vptawſſe ſe kazal tyelo wykopaty a gednu koſt z ge^{o} tyela wynytí, a
opyet zaſe pochowaty. a kdyz ſe to ſtalo, zawolaw ſluh ſwych wece gym: vezmyete koſt
toho krale mrtwe^{o} a krew toho ſyna prworozene^{o} omoczte, yakz naylepe muozete. po-
tom na ſlûce y na powietrzi wylozte, aby krew prziſchla k tey giſtey koſty. a kdyz
krew k tey giſtey koſty prziſchne, wezmuce wody zmygtez tu koſt A kdyz myli vodu
tu koſt, wſſeczka ſe krew doluow ſmyla, a koſt w ſwey barwie oſtala, yakozto y drzyewe.
Tehdy kral we[80]ce druhemu ſynu takez yako y prwnye^{v}, aby krew puſtil. w tey giſtey
krwi przikazal ſwym, aby onu koſt omoczili, yako drzyewe na ſlunci ſuſſili a potom vodu
myli. a kdyz byla myta ta giſta koſt, yakoz drzíwe krew ſe ſ ny wſſeczka ſmyla, a koſt
w ſwe barwie oſtala. Wida to kral wece naymladſſye^{v}: muſyſſ y ty take krew puſſczeti,
yako y bratrzy twogi. a kdyz ſe to ſtalo, ze koſt otce ge^{o} we krwi omoczena bylá a na
ſlunci wyſchla byeſſe, mygichu tu koſt wodu y ſtruhachu, a wſſak krew od ny nemohla ſe

[3]) (za tím ps.) h (přetrž).

XXXVIII. [1]) (mezi slovy červ. tečky). [2]) (za tím ps.) myi (přetrž.).

U odmytí yako drzyewe. Wýdyew to kral wece: ty gſy p̄wy ſyn geho, nebo krew twa z teyto koſty poſſla, ale bratry twa oba ſta zenymczyce, ne z p̄we[3] lože, ale z tayneho czyzolozſtwie. Protoz tobye to drzewo przíſugi y twym buduczym. a kdyz ſe to ſtalo, wſſichny chwalichu mudroſt toho krale, ze tak mudrze ty bratry rozſudyl. *allego.*

Naymileyſſi! tento Czyeſarz geſt pan naſſ ihûs xpûs, genz boyowal proty krali Egiptſkemu, to geſt pty dyablu, a wſſeczko ztratil y vtratil a nalozil na tu walku, tak ze nemyel kde hlawy ſkrity; a nycz wyece neoſtalo, gedyne gedno drze[81]wo, totyſſ ſ toho drzewa, to[o] kterezkoli vmuczeny criſtowo w pamyety myeti bude, kterakz by koli nemoczen byl, to geſt kterymyz koli hrzichy obwazan byl, zdraw bude, to[o] wſſech hrzychuow prazden bude, acz k to[v] przíſtupy[3]) ſkruſſeny ſrdeczne, zpowyed ſwata, doſty vczínyenye, acz podobnye k tomu moczy bude przíſtupití kromye malomoczneho, to[o] kromye zuffale[o], genz zufa nad miloſrdenſtwím bozſkym, yako kayn, ezau, gydaſſ, Saul a gynych mnoho. a'e ſkrze ty trzy ſyny znamenawagi ſe trze ſtawowe lidſſczy: Skrze prwnyho ſyna moczny a bohaty, gymzto dano geſt duole y ſwrchu, to[o] w zemy y w powietrzie. ale take zachazy woda ſmylſtwa a powietrzy pychi, a wſſeczko ſ nych pokanye ſmyge. Skrze druheho ſyna znamenawagi ſe ſrdcze duchownye y wſſeczka; a ty zachazy woda lakomſtwye, kdyz pro dar krzywy ſud wydawagi ta dwa ſyny nykakez nemuozeta owoce krzyze ſwateho okuſity, nebo negſta p̄wa ſyny, ale z czyzolozſtwa. Skrze trzetyho ſyna naymladſſiho znamenawagi ſe ſproſtny krzeſtane, gichzto krew [82] nemuoz ſmyta byty. nebo to, czoz czyny dobreho, acz ge geſſcze y nyetczo ptywneho potka, wſſeczko trpye mile, pamatuge vkrutnu ſmrt ſwe[o] mileho otcze, pana ihû xpâ. Protoz any woda ſmylſtwa any lakomſtwa any pychy nemuoz gich odrazytí od miloſty bozſkey. Protoz owoce toho drzewa ma gym przyneſeno byti, to geſt wyeczny zywot. a tak chiſtay penyeze.

XXXIX.

MAtyus Czyeſarz w rzymy kraloval,[1]) genz myel trzy ſyny, kterez welmy milowaſſe. ale ſtalo ſe, ze kdyz myel vmrzyti, odkazal ſynu prworozene[v] wſſeczko dyedicztwo ſwe, druhe[v] wſſiczky nabytky, trzetymu trzy pyekne darky, to[o] prſten geden a gednu zaponu a gedno drahe ſukno. ale prſten myel tuto mocz: ktoz koli ten prſten na prſtu noſyl, miloſt ode wſſech lidy gmyegiſſe, a ſkrze tu miloſt, zacz koli proſyl, we wſſē byl vſlyſſan. a zapona tuto mocz myela. [83] ze ktozkoli gich na ſwu prſy noſyl, czoz koli geho ſrdce podobne[o] pozadalo, wſſeczko obdržal. Sukno take tuto mocz gmyegieſſe, ze ktoz koli na nye wſedl a w ſobye pomyſlil, ktez zadal byti, na kteru ſtranu ſwyeta, yhned bez meſſ anye tam poſazen byl. Trze ty darky nebo rurky vczinil byl miſt vgilíus ſwymi czary. Ale kdyz Czyeſarz tyto trzi rurky naymladſſymu ſynu dawal, Rzekl ge[v]: míly yonatko — nebo ge[v] tak rziekali — toto dwe dawam tobye, gyne[o] dyediczſtwie nebudeſſ myetí. nez maty twa w ſwey moci bude ge myetí, a kdyz budeſſ potrzebowatí, gedno po drubem[2]) ma tobye wydatí. ſkonaw to rozkany ten giſty Czyeſarz duſſi puſtyl a poczeſtnye geſt pochowan. Potom ſtarſſi dwa ſyny w to, czoz gim bylo rozkano, ynhed ſe vwazali. ale trzety ſyn naymladſſi zlate[o] prſtene od ſwe materze pozadal, aby ſe bral na vczeny. y wece[3]) ge[v] maty: prſten tobye davam, aby ſe ſnaznye vczil a zlich ſe zen warowal, aby tebe o ten prſten nezklamali. Tehdy ten giſty yonathas, wzem[4]) od ma[84]terze prſten, bral ſe na vczenye, kdezto doſty ſnaznye ſe vczyeſſe. Potom gedna dyeweczka pyekna y liba ſtrzetſſi gey na vlici, do ſwe[o] gey domu poyala. a kdyz ſ ny przebywaſſe a przilíſſ gy milage yonatas drzewe rzeczeny, ten prſten na ſwē prſtye noſyſſe a wſſech lidy miloſt myegiſſe. a czoz koli od nych zadal, to wſſe obdrzal. Tehdy geho mila, kdyz to wyedyela, rzekla ge[v]: O mily panyce!

[3]) (za tím ps.) k (přetrž.).

XXXIX. [1]) (mezi slovy červ. tečky). [2]) (om.) b (m.) h. [3]) (první) e (oprav z) o. [4]) e (oprav. z) o.

mnozyt o tobye mluwye, ponyewadz zlata any ſtrzibra nemaſſ, czym ſie obchodyſſ, ze nyzadneº nedoſtatku nemaſſ? Tehdy on wece: Pan buoh muoz wiece nezli zlatto any ſtrziebro; muoz buoh mnye daty, czoz ya zadam. a wſſak ona nemyewſſi na tom doſty, yala ſe dotud lahodnu rzeczy liſaty a okolo nyeho chodyti, az gí y powyedyel a rzka: tento prſten takuto mocz ma, ze ktoz koli gey na prſtu noſy, bude wſſem lidem mil, a czoz koli od nych pozada, we wſſē bude vſlyſſan. Tehda ona: mily, wzdy bywaſſ na hodech ſ lidmi v welikem weſely; ſtrach, by geho neztratíl. Protoz day mi ten prſten, at ya gey wyernye [85] ſchowam. Tehdy on wedle lahodne rzeczi ten prſten gi dal, brzo potom miloſt lidſku ſobye ztratyl. Wida, ze ſe ztrawy nedoſtawa, pozada od ſwey miley prſtena toho, genz gi dal k wyerne rucze ſchowati. Tehdy ona wece: hotowa gſem. wſſedſſi do komory truchlu ſwu otewrzela, krziklí welikym hlaſem a rzkuci: Byeda mnye! tot zlodyegi wylamawſſe truhlu, prſten twoy wzali. a tak ſkrze to wſſiczky ty trzy dary ztratyl. *allegoria.*

Naymileyſſi! Tento Czyeſarz geſt pan naſſ ihûs xpûs. žena gich geſt czyrkew ſwata. Trzy ſynowe gſu trzy ſtawowe w ſwietu. ſkrze prwnyeho znamenawagi ſe bohaty a moczny, gymzto pan buoh dal tento ſwyet k gich wuoli. Skrze druheho ſyna znamenawagi ſe mudrci tohoto ſwyeta, genz ſkrze mudroſt ſwietſku dobywagi ſobye welikeº zbozye y panſtwie a yako z nyeczeho nahoru wſtawagi. o nychz dauid dye: y z layna zdwihaſſ chudeho, aby gey poſadil ſ knyzaty lidu ſweho. Skrze trzetyho ſyna znamenawa ſe kazdy dobry krzeſtan, gemuz pan [86] buoh dal trzy darky, totº prſten wyery, zaponu nadyege ſwey miloſty, Sukno, ſwu laſku. Protoz ktoz koli prſten wieri noſyti bude, miloſt bozſku obdrzy, a czoz koli proſyti bude, yakoz ſam ćſtº p̄wi: za wſſeczko, czoz koli modlece ſe pſyte, wierzte nebo wezmete a przigde wam w rucze. take zaponu, totº nadyegi, w ſwem ſrdci noſyti bude, czoz pomyſli podobneº, to wſſe bude myeti. take ſukno laſku ktoz bude noſytí, ktezkoli bude chtieti, tu ynhed bude beze wſſi przekazy. neb ſama miloſt zdwiha naſſi zadoſt k nebeſkey odplatye. Ale mnozy gſu, genz ten prſten, totº ſwu wieru, kteruz by myeli myeti k bohu, dawagi ſwey miley, kdyz ſu wiernyeyſſi takym blaznyczym, nezli milev bohu, a podle toho wyetčzy nadyegi pokladagi nezli k bohu, proto neb gi netoliko prſten, totº wieru, ale y zaponu, totº nadyegi, k tov y ſukno, totº miloſt nebo laſku, wſſeczko ſſerednye zmrhagi, czoz gym gich otecz nebeſky odkazal etc.

XL.

Yonywianº Czye[87]farz **kdyz mnoho leth** [1]) kralowal, gednu w lozy odpoczywal, y myſſleſſe z przililſſneº naduty ſweº ſrdce: geſtly ktery gyny buoh, nezli gſem ya! a tak w tom myſſleny vſnul. wſtaw rano, ſwolaw ſwe rytyerze, gyne panoſſe a rzka: míli, gezmy ſpyeſſe a na low pogedem. dokonawſſe gidlo geli na low. a kdyz gel, tehdy horko netrpeliwe napadlo czyeſarze, ze ſe gev zdalo, by chtiel vmrzieti, gedyne leczby wody ſtudeney doſſel a w ny ſe zkupal. zadtym wzhled zdaleka vzrzel wodu ſſiroku, wece rytierzſtwu ſwemu: Oſtante tuto, dokud ſe k wâ newratím. a ynhed kwapye k tey wodye gel a ſed ſ konye rucho ſ ſebe ſlozil a do wody wſſel, a tak dluho tam byl, az ſe y ſhladyl. ale mezy tiem, kdyz ſe geſlcze Czyeſarz chladil, przilſel nyekteraky k nyev owſſē podobny w twarzi, w poſtawie y w uoſobye, a oblecze ſe w geho rucho, a na geho kuoň wſedl y gel k rytyerzſtwu tomu, genz czakachu Czyeſarze. a ode wſſech yako Czyeſarz poczeſtnye [2]) prygyat geſt, nebo wſſichny mnychu, by Czyeſarz byl, pto ze [88] we wſſē k nyev podoben byeſſe. a ynhed nechawſſe wſſeho przigeli domuow. Potom yanywian Czyeſarz z wody wyſſed any rucha any konye nalezl. dywiſſe ſe y take zamutyl ſe, proto ze nah byeſſe. a dluho myſliw to, czo ma vczinity, po dluhey chwily ſam k ſobye przilſed wece· tuto blizko bydli geden muoy rityerz; Puoydu k nyev, zda my rucho da a kuon. A tak do ſweho domu przigedu a vzrzym, kterak a ſkrze koho tak hanebnye obnazen gſem. Potom w myſſleny ten giſty yonywian gſa nah, tak yakz gey maty vrodyla, k hradu toho rytyerze ſſel a na wrata potlukl. Otazal

XL. [1]) (Ke konci řádky v kruhu 7 teček ps.) ⁘ [2]) (ps.) poczaſtnye, z) a (oprav.) e.

U wratny, czoz by chtiel. wece Czyeſarz nahy: otewrzy wrata, a gednak vſlyſſiſſ, kto gſem ya. a wratny vzrzew geho wece: kdo ſy? on wece: ya ſem yanywian. rci panu ſwev, at my rucho poſſle a kuon, nebo przihodu rucho y kuoň ztratil ſem. wece gemu wratny: ſſpyleſſ. neſſczaſtny chlape! nebo pan moy giz ſ Czyeſarzem y ſ gynymi rytierzi k dworu gel Czyeſarzowu, prowodyw gey zaſe ſe wratyl, a gyz za ſtolem ſedye. a przeſ to ya to panu ſwemu powím. a ynhed ten giſty [89] wratny ſſed ku panu ſwev, wſſeczko gemu porzad powiedyel. Tehdy ten giſty ritierz Przikazal wratnev, aby gey k nyev przíwedl. A tak ſe ſtalo. kdyz rytyerz gey vzrzel, w nyczemz geo nepoznal. wece gev: powiez my, kdo gſy ty? A on wece: yonywian Czyeſarz gſem, a tye ſem rytyerzem vczínil w tento den a w tuto hodynu. Tehdy ritierz wece: O neſſczaſtny chlape, kteru ſmyeloſti ſmyſſ ſe Czyeſarzem nazywati? gyz pan muoy Czyeſarz ſ ſwym rytyerzſtwem [5]) k ſwev dworu gel, a ya prowodyw gey, wratil ſem ſe od nyeho zaſe; kakz koli prawda geſt, ze ten den a w tu hodynu vczynyen ſem rityerzem od meho mileho pana Czyeſarze. A pto že ty ſe ſmyeſſ menowaty Czyeſarzem, ſ tu wynu bez pomſty wen newyndeſſ a ynhed kazal gey dobrze kygi zbyti a wyhnaty. yaw ſe plakaty horzce wece O mily boze, kterak geſt to prziſſlo, ze tento rytyerz, gehoz ſem ya rytyerzem vczyinil, nezna mne? A yal ſe opyet myſlity: Tuto blizko bydli wewoda geden, [90] rada ma zwlaſſtnye. puoydu k nyemu, zda mye ten pozna a ruchem y konyem mye obmyſli. ale kdyz k wratom toho wewody przíſſel, yal ſe tluci. Tehdy wratny przíſſed, vzrzew geho naha, dywiſſe ſe welmy, wece: kdo gſy ty, a kteraks tak weſſken obnazen? Tehdy on wece: Powyez ſwev panu, zet gſem ya Czyeſarz Jonywyan?, a rucho ſem nahodu ztratyl, a pto ſem k nyemu przíſſel, aby mi z te nuze pomohl. wratny przíſſed przed ſwe[7] pana yal ſe prawiti, ze by nyekteraky nahy byl przed wrata, genz prawi ofobnye, by byl Czyeſarz Joniwian, a proſy, abych gey ſem puſtil. Vſlyſſaw to wewoda wece: brzo przywed gey ſem, abychom gey widyeli, kto geſt. wratny ſſed przywedl gey przed wewodu. ale wewoda w nyczemz geho nepoznal. y wece gemu: kto gſy ty? tehdy on: ya ſem czyeſarz yonywían, a tye gſem tymto wewodu vczinyl, zwlaſſtny ſwu radu. wece gev wewoda blaznyſſ, nebozčzo! a proto ze ſe ſmyſſ Czyeſarzem nazywatí, bez pomſty odſud [91] newyndeſſ.[4]) kazal gey w zalarz wſadyti a nyekoliko dny wodu gedno a chleb k geho pokrmu dawatí kazal. Potom wypuſtiw gey z žalarze kazal gey dobrze kygi zbyti y wyhnati. Tehdy on gſa tak hladem [5]) morzen a welmi zbyt, yal ſe welmí plakaty y wzdychaty ſam w ſobye y myſlity rzka: byeda mnye, czo gyz vczynym? w mrzkoſt budu lidu, y zawrzeny obce vczynyen gſem. Puoydu do ſweho domu, zda mye as ma czeled pozna, a zwlaſſcze pany, zena ma, po trzech znamenych taynych pozna mye. Yal ſe tluci. vzrzew gey wratny wece k nyemu: kto ſy ty? tehdy on: neznaſſ mne? wratny wece: neznam. Opyet Czyeſarz wece: tov welmi ſe dywim. mage me rucho na ſobye, y neznaſſ mne, genz gſe ya ge tobye dal. wece wratny: ſſpileſſ. rucho pana meho Czyeſarze noſym. Tehdy Czyeſarz wece: ya tebe proſym p miloſt bozy, aby ſſel ode mne k Czyeſarzowey a powyedyel gy, ze gſem ya Czyeſarz Jonywian. a nebude-lit chtiety wyerziti, rzci gy taynye [92] ode mne ta trzy znamenye, genz gych žadny do tey chwile newiedyel, gedyne ya a ona. wece wratny: nemam w tom pochibeny, ze blaznyſſ, a wſſak panyeg ſwey Czyeſarzowey to ſlowo powím, a giſt ſem, ze proto vtrpiſſ. S tym wratny przíſſed przed Czyeſarzowu poklekl a wſſeczko porzad powyedyel. Tehdy vſlyſſawſſi zamutila ſe welmi. y wece k Czyeſarzowi: O mily pane, ſlyſſ dworne wyeci, ze ta trzy znamenye, geſſto gſma ſama mezy ſebu myela w taynoſti, nyekteraky žebrak po wratnem mi ge wzkazal. A prawie, by byl Czyeſarz. Tehdy on vſlyſſaw to przikazal, aby gey przeden prziwedl. A kdyz przyweden byl, wece Czyeſarz wſſem, geſſto na geo ſyny ſedyechu, a druzy ſtogichu: Mili, ſlyſſte ſlowa, kteraz tento prawíe. y wece k nyemu: Mily, powiez mi, kdo gſy ty a proczs ſem przíſſel. Tehdy on: Pan Czyeſarz gſem teyto rziſſe, A przíſſel ſem, abych mluwil ſ ſwu pany Czyeſarzowu. wece Czyeſarz w[95]wſſem,[6]) kdoz byechu na ſyny: Pod przíſahu powyczte mi, kto ge z nagi dwu Czyeſarz? Tehdy ony wſſeczkny wecechu: O mily pane,

---

[3]) (za tím) k (přetrž.). [4]) (Dole na kraji nápis již nečitelný) Cztwrty... [5]) (za tím napa.) o (přetrž.). [6]) (w opakováno).

tato geſt przedywna otazka. nykdy ſmy tohoto zloſyna newidali, ale tye gſmy z mladoſti U
znali, a naſſ pan y Czyeſarz gſy y byls. take y Czyeſarzowey wece: Powiez mí, mila pany,
znaſſ-li tohoto czlowieka, genz prawi, by Czyeſarz byl a pan twoy. wece Czyeſarzowa:
O mily pane, procz take wieci na mye Tyezeſſ? zda neny to^{v} giz trzidceti let, yakoz gſem
ſ tebu byla a dyetye ſkrze tye myela? Obratyw ſe tyeſarz wece k nye^{v}: proto zes ſe
ſmyel Czyeſarzem nazywati, wydam na tye ſud, aby k oczaſu konſke^{v} byl prziwazan.
A potom budeſſ-li kdy ſmyeti ſe Czyeſarzem nazywati, na ſmrt ohawnu tye odſudym. a za-
wolaw ſluh ſwich przikazal gim, aby gey k oczaſu konſke^{v} prziwazicz y wlaczyli, ale ne
do ſmrti. a tak ſe ſtalo. Potom gſa wyhnan a yako zu[94]ſaw wece ſam ſobye: zahyn
ten den, w nyemzto ſem ſe narodyl. a kdyz to myſleſſe, blyz od hradu przebywaſſe puſten-
nyk, genz byeſſe zpowiedlnyk ge^{o}. wece ſam k ſobye: Puoydu k zpowiedlnykowi ſwemu,
zda mye ten pozna; nebo czaſtokrat ſem ſe gemu zpowiedal. a ſſed tam, prziſtupyw k okenci
potlukl. puſtennyk otewrzew okence vzrzew [7]) geho y zaklopy zaſe okence, otazaw ge^{o}, kdo
by byl. a on wece: ya gſem yonywian czyeſarz; otewrzi mi a mluw ſe mnu: wece k nye^{v}
puſtennyk: odſtup ote mne, zlorzeczeny, newim, czo prawiſſ, ty gſy dyabel w oſobye czlo-
wieczy. vſlyſſaw to yonywſan czyeſarz padl k zemí a yal ſe za wrch rwati y ſwu bradu wen
trhati weliku zaloſty, a krzik weliky az k nebi dawaſſe a rzka: byeda mye, czo vczynym?
a ynhed w zapyety prziſſlo gemu na myſl, kterak gednu w lozy w ſwê odpoczywage
w ſwem ſrdci byl ſe wzdwihl a rzekl: geſtli [8]) nezli ya gſem. a ynhed opy [9]) [95] tluci
na puſtenyka a rzka: pro miloſt toho, genz wiſal na krzizy, ſlyſſ zpowied mu, a ne-
chceſſ-li otewrziti okence, ale nech tak zawrzyna, az mye y przeſliſſiſſ. wece puſtênyk:
ano, dobre. Tehdy yonywian Czyeſarz yal ſe zpowiedaty wſſech ſwych [9]) hrzychuow a take
byehuow ſwey mladoſti, a zwlaſſcze kderak ſe ge proti bohu byl wzdwihl a rzka, ze by ſe
ge^{v} nezdalo, by gyny buoh byl nezli on. Vſlyſſaw to puſtennyk otewrzel okno, a kdyz gey
rozhrzieſſil, ynhed gey poznal, y wece: Pochwalen mily buoh, ze ſem tye giz poznal! w to
rucho, kterezt ya mam, rucze obleczyz ſe a na ſwu ſyen gdy, a ynhed tye wſſichny poznagi.
Tehdy yonywian oblekl ſe w rucho, kterez mu puſtennyk dal, y bral ſe k do^{v} ſwe^{v} a na
wrata tlukl. Prziſſel wratny, wrata otewrzel a gey poczeſtnye prziyal. y wece k wratne^{v}:
znaſſ-li mye? odpowiedye wratny: [10]) Imi dobrze, ale dywim ſe tomu, [11]) tuto ſtal, a ne-
widyel ſê, kdyz [96] wen wyſſel. odtud Czyeſarz yonywian ynhed ſſel na ſwu ſyen, a
kazdy pty nyemu wſtal a hlawy poklonyl. a w tu chwili druhy Czyeſarz byeſſe w pokogi
ſ czyeſarzowu. a kdyz wynyde rityerz nyekteraky z toho pokoge, zezrzew nan plnye
poznal gey, a wſed zaſe do pokoge wece: Pane mily, geſt nyekteraky czlowiek na ſynŷ,
gemuz wſſechny poczeſt czyny [12]) yako Czyeſarz, a tak geſt owſſem podoben k tobye,
ze ktery by byl z was Czyeſarz, newymy. Tehdy on: ynhed wyndu wen a prawdu zwim.
a kdyz na ſyen prziſſel, wzaw gey za ruku, a podle ſebe gey poſadyl, a prziwolaw wſſeczky
knyezata y pany, rityerze y panoſſe, tudyez y Czyeſarzowu, rzekl k nym: Poſluchayte! tento
czlowiek geſt pan waſſ, ale ze ſe nyekdy pty bohu byl zdwihl, pto zbawen byl rziſſe, a
znamoſt od nyeho odſtupila, ze nyzadny nemohl geho poznati, dokadz ſe bohu nepokorzil
a nezclel ſ prawu wieru, ze kdy [97] z ſwey nemudroſti ſmyel ſe pokuſyti. ale yat gſem
angel geho ſtraze y duſſe geho, a kralowſtwie oſtrzihal ſem, dokudz za ſwe hrzichi pokanye
nevczinil, yakoz ſte widyeli. ale gyz y wzdy budte geho poſluſſny. a yat gey wam poruczym.
a ynhed rzek to z oczy gim wyſſel. a Czyeſarz Jonywian bohu podyekowal a ſwoy ziwot
w dobrê ſkonal.

Naymileyſſi! Tento Czyeſarz muož rzeczen byti kazdy czlowiek, genz owſſem poddal
ſe ſwietu, mage zbozye y czeſt, wzdwiha ſe proty bohu, przikazany bozſke^{o} nepoſluchage.
wola ſwe rytyerze, to^{to} pyet ſmyſluow, aby ſ nŷ g[illegible]li na low, to^{to} na ſwietſke marnoſti,
a tu tak welike horko napada gey, to^{to} pokuſſenye dyabelſke, ze myeſta ſobye nema, do-
kudz by ſe wodach, to^{to} w hrziſſich nezchladil. a tak ſmyſly ſwe oſtawuge. a kdyz nay-

---

[7]) v (z jiného písm. oprav.). [8]) (jen vršky písmen patrné, roh listu utržen). [9]) (za tím ps.) z (přetrž.). [10]) (slovo utrženo). [11]) (roh utržen). [12]) (ps.) czynye), e (přetrž.).

U prwe ſ konye ſſede, to^o wieri poſtupi, kteruzto na krztu twrdye ſlibil drzeti, a wſſech pych dyabelſkych odrzekl ſe, Potom ſlozi rucho, [98] to^o gyne cztnoſti duſſie, a tak nah a byedny w marnoſti ſwietſke wſtupuge. ale czo ma vczíniti? zagiſte do domu rityerze geti, to^o k rozumu ſwemu ſe nawratiti, gehoz rozum tepe, kdyz gemu prawíe, aby ſe negmenowal czyeſarzē. to^o krzeſtanem. nebo gmeno krzeſtanſke zlymi ſkutky potratil. czoz ma wiece vczinity? ma k ſwe^v wewodye gity, To geſt k ſwe^v ſwiedomíe, genz pti nyemu welmi repce a w zalarz ſazy a wnytrznym ſuzenym vtepe ſrdeczny ſkruſſenym az do krwe, to^o az y hrzich winde. Take ma gity k puſtennykowi, to geſt k zpowiedlnykowi, a zpowiedati ſe wyernye ſwych wſſech hrzyechuow, czo ſe geſt gich dopuſtil z vmyſla nebo z krziehkoſti, a pokany na ſe przigiti a to drzeti az do ſkonczenye. a ynhed buoh y wſſeczkny ſwati znamoſt ge^o ſ weliku radoſti budu myeti a wſſe towarziſſtwo gey poczeſtnye przigmu etc.

XLI.

Hanybal tak rzeczeny [99] kral mnoho let kralowal, a k to^v myegiſſe gedynku deeru, a tu przilisſ milowaſſe. Stalo ſe mezy tyem, ze w geden den vdalo ſe gemu ſ ſwymi rityerzi y ſ gynymi gety na low. a kdyz honyli, wſtala mhla welmi huſta w temnem leſy, ze geden druheho nemozyſſe dobrze widyeti, a tak ze Czyeſarz ſe tym odrazil ode wſſie ſwe czeledy, byeze po gednom gelenu. a kdyz ſe zaſe wratil, any rityerzuow any gyne czeledy nenalezl. nebo ony geho hledachu ſ gedney ſtrany, a on gich ſ druhey. ale kdyz tak ſam gezdyeſſe, nocz ſe przyblizila, yal ſe po leſy bludyti, a newieda kam ſe dyeti. a kdyz tak w te noci temne bludyſſe ſ weliku teſknoſti, vzrzew zdaleka ſwietlo, yal ſe konye boſti a nadyege ſe, by tu mohl lidy nagiti. a kdyz tak dluho gel, nalezl duom w leſy, a przigew k nyemu yal ſe tluci a pſyti, aby geho p buoh ſchowal. Tehdy lowczy, hoſpodarz toho domu, nepoznal[1]) ge^o, y otazal, kdo by byl a kam myny, a kderak ſe tak w leſy [100] opozdyl. Tehdy kral odpowiedyel: ya ſem ſproſtny czlowiek, a nahodu ſem zabludyl na czeſtye, a zatyem mye nocz przipadla, ze ſem ſe giz newiedyel kam dyeti, az ſem y ſem przigel. Protoz pſym tebe, ſchoway mye teto nocí. tehdy lowczy wece: wged ſem we gmye bozy, a to, czoz mam, rad tobye toho vdyelím. a tak ze wgel do toho domu, a hoſpodarz wzē od nyeho kuon, poſtawil y naklidyl gemu. A ynhed ſtuol przi-prawil doſty podobnye z toho, czoz myel. a kdyz tak ſedyechu za ſtolem, vdalo ſe Czyeſarzowi toho giſteho lowczyho otazyti: Mily, powiez mi, kdo geſt pan tohoto giſteho leſu? odpowiedye lowczy: pan muoy Czyeſarz geſt pan toho leſu, a ya ſem ſluha geho, a tohoto leſu hledam, a tato geſt zena ma, a giz na poſazeny. Ale kdyz czas byeſſe gyz po weczerzy, w gednom myeſtie w ſtodole Czyeſarze toho polozyl. a kdyz poczynal vſypati y vſnul, przi|ſel k nyemu hlas a rzka: wezmí, wezmí, wezmí! vſlyſſaw ten hlas. potrhl ſe ze ſna, y rzekl: czo geſt to, genz ſlyſſim: wezmi, wezmi, wezmí, a nícz [101] ſem newzal? Opyet vſnul, a hlas druhe przi|ſel a rzka: nawrat, nawrat, nawrat! ale on potrh ſe ze ſna wece: czo geſt to? drzewe ſem ſlyſſal po trzikrat: wezmi, wezmi, wezmi, a nicz ſem newzal; nynye ſlyſſim nawrat, nawrat, nawrat; y czo mam nawratity, kdyz ſem nicz newzal? Opyet trzeti yal ſe ſpati. a w tu chwili zena toho giſteho hoſpodarze praczowaſſe ku porodu, y porody kraſneho ſyna. zatym ynhed trzetye przi|ſel k nye^v hlas a rzka: vtecz, vtecz, vtecz! nebo nynye teto noci narodylo ſe dyetye, genz po tobye bude kralowatí. tehdy czyeſarz, kdyz to vſlyſſal, hnula ſe w nyem wſſiczka ſtrzewa geho, y wece ſam ſobye: czo geſt, geſto ſlyſſim: vtecz? kam mam vteci a procz? a kdyz tak myſleſſe, zaſlyſſe, ano dyetye placze, a tak ſylnye ſ welikym krzikem, y pozna po tom krziku, ze by pacholik byl. a yal ſe opyet w ſobye myſlity: zda toto dyetye ma po mnye kralowati? budu li zyw, zgednâ to, ze nebude kralowati. a kdyz den byl, przi|prawiw ſe wſedl na ſwoy koň, a zawolaw k ſobye toho lowce, y wece gemu: Mily, ya tobye, a to wiez, zet gſem ya pan [102] twoy czyeſarz. on to vſlyſſaw padl k zemí a proſſe ge^o, aby gemu raczil odpuſtiti, acz ge^o by w czem rozhnyewal. ale on: nerod ſe baty, nebt nemâ za zle, ale dyekugit welmi, żes

XLI. [1]) (ps) netazal, tazal (přetrž, za tím ps) poznal.

mye prziyal w mey nuzy do ſweho domu. ale powiez mi, zda twa zena noczczy porodyla ſyna? U
ale on: tak, pane. y wece czyeſarz: vkaz mi gey. a kdyz gemu vkazal, tehdy czyeſarz
pilnye na to dyetie patrziſſe, az na czele nyekterake znamenye vhledal a mlcze znamenal.
potom wece tomu lowczyemu: toto dyetye chci ya odchowati a za ſyna ge woliti, a po
patnaſti dnech po nye poſlati chci. odpowiedye lowczy: Pane, negſem hoden, aby me dyetie
chowal, a przeſto buoh odplat tobye, ze ſe mnu y ſ mym dyetyetem raczyſſ miloſt ſwu
vczyniti. a zatyem czeled toho czyeſarze przſgela a gey ſ radoſtí domu prowedla. a kdyz
patnaſte dny minulo, zawolal k ſobye trzi ſluzebnykuow ſwich, gymzto taynye nad gyne
vſal, y wece gym: na tu przſahu, kderu ſte mi vczínili, gedte k lowczyemu do toho myeſta —
daw gim znameny, kdezto gey byli nalezli — a dyetie to, ktěz zena geho tey [103] noci
porodyla, kdyz ſem ya zabludyw v nyeho noczowal, wezmyete ge, a kdyz przeſ les pogedete,
to dyetie zahubite pod miloſti y pod ſſigi. a ſrdce toho giſteho dyetyete, kdyz ge zahubite,
p znameny mnye przyneſte. wecechu ony gednym hlaſem: pane, bud twa wuole. a ynhed
tam do toho domu geli a za to dyetye k odchowanye proſyli. ale ten lowczy yako czlowiek
ſproſtny a newtipny, nerozumyew gich lſti dal gym to dytye. a kdyz przeſ leſ pogedu,
vece geden druhemu: to geſt myeſto podobne, abychō dyetye zahubili ku przikazanye
czyeſarzowu. Tehdy ynhed dyetie na zemy polozy, yali ſe pilnye na nye patrziti. a mezy
tyem geden z nych wece: O kterak by bil weliky hrzich, newínne y tak kraſne dyetye za-
hubítí. k temuz dwa weceſſta: wieru, prawdu dyeſſ, y owſſě weliky by hrzich byl, bychom
beze wſſi winy take dyetye zahubili. a ptoz ſnazme ſe o to mezy ſebu, abychom to dyetie
zachowali a panu ſwe[v] podobnu odpowied dali to[v]. y wece geden z nych: mily, poſluchayte
rady me: tuto w leſye geſt mnoho praſecz mladych; Vhoníce gedno ſrdce z nyeho wygmem
[104] a ſwemu panu Czyeſarzowi ge vkazem, a dyemy, ze to ſrdce geſt toho dyetyete, kterez
on kazal zahubiti, a tak ſe poczeſtnye wymluwyme. Tehdy weceſſta druha dwa towarziſſe:
ano, to podobna rada. nez nad to vczynme mezy ſebu przſahu, aby geden na druhe[o] nykdy
nezradil any pneſl. A tak ſe ſtalo. vczynywſſe przſahu wzěſſe dyetye w dupnate ge drzewo
wlozili, a zabiwſſe praſe, wynyali z nyeho ſrdcze a czyeſarzowi przineſli. a w tu chwile byeſſe
weliky ohen w komynye na ſyeny. wzem czyeſarz od nych to ſrdce praſeczy a mnyeſſe, by bylo
dyetietye, ynhed wrhl ge pſtrzed ohnye, y wece: Ay, tot ten, geſto po mnye ma kralowati!
gyz muožete wiedyeti, czot ſnowe komu proſpyegi. Ale potom ynhed druhy den hrabye
menem lipolt w tom leſy, w kteremzto dyetye w dupnatě drzewie lezyeſſe, honyeſſe gelen
tak dluho, az y ſe pſy k to[v] ſe drzewu przihnali. a pſy vſliſſewſſe dyetie, oſuwſſe to drzewo
yali ſe welmi ſkolity. vſliſſaw to hrabye y ſwymi ſe tam przibodl a dyetie w plenky obynute
vzrzel Wece ſluham ſwym: rucže [105] wezmyete to dyetye a mnye ſem ge w lono dayte,
a yat ge domuow ſwey panye przyneſu. a tak ſe ſtalo. wzem dyetye ynhed domuow gel
a ſwey panye ge dal a rzka: Mila pany, wieſſ, ze ſpolu dyeti nemamy; ale wezmy to dyetie
a rzkci przed lidmy, zet geſt twe y me, a budewa ge[o] myeti welike vtyeſſeny. tehdy ona
wece: mnye ſe dobrze liby. a tak w maley chwili, kdyz ſe to ſtalo, rozneſlo ſe po wſſem
geho hrabſtwie, ze hrabynka kraſneho ſyna vrodyla. a toho weliku radoſt myegichu. mezy
tyem roſtlo to dyetie, a wſſichny ge milowachu. ale kdyz gemu ſedm let mynulo, dali ge
na vczenye, kdezto nad gyne dywnye w vmyenye proſpyewaſſe, tak dluho az do dwadceti
let nykam ſe nehybage tam bydleſſe. Potom ten giſty czyeſarz kazal pwolati ſlawny dwuor,
aby kazdy, chudy y bohaty, k to[v] dworu gel, ktoz chce Czyeſarzowu miloſt zachowati.
mezy gynymí ten giſty hrabye lipolt take tam k to[v] dworu ſ tyem giſtym robenczem gel,
a kdyz tam byli, tehdy ten giſty mladenecz ſtaſſe przed ſtolem, ſwe[v] hraby ſluze. ale czyeſarz
vzrzew gey, welmí pilnye nan hledye, vzrzel [106] znamenye na czele, kterezto widyel
byeſſe w do[v] lowczyeho, otcze geho, kdyz ſe byeſſe narodyl. a pylnye to znamenye poznaw
wece k to[v] hraby: mily, powiez mi, czy geſt ſyn tento nebo mladenecz, genz ſtaſſe przede
mnu y przed tebu? wece hrabye: pane, ſyn moy geſt, gehoz ma zena mnye vrodila. Opyet
czyeſarz wece k nyemu: na tu przſahu, yakz my gi vczinil, powiez mi p̄wdu! tehdy on
wece: kdyz geſt tak, zagiſte newim, czyt by ſyn byl. Wece k nyemu Czyeſarz: Powiez mi,
kteraks k nye[v] przſſel? wece hrabye: mínulo gyz to[v] dwatczeti let, yakz ſě gey nahodu
honye gelen w leſye w drzewie dupnatem, an w plenky obynut, nalezl powrzena. vſlyſſaw
to Czyeſarz taynye onyech trzí, kterezto byeſſe poſlal, aby dyetie zahubili, zawolal a rzekl

U gym: mili, pomnyte-li, ze tov geſt gyz dwadceti let, yakoz ſem was byl poſlal do domu lowczyeho po dyetie, abyſſte ge [2]) zahubili. powiezte mi prawdu pod miloſti a na tu przíſahu, kteru ſte my vczynili, czo ſe tov dyetyeti ſtalo? tehdy ony wecechu: ſlybugeſl-li nam za zywoty, powymet prawdu. Wece Czye [107] ſarz: ſlybugi ſwu wieru, ze wā toho zlym nechci zpomynati, acz mi powiete prawdu. wecechu ony: mily pane! przikazany twe byli bichom vczinili, by nas miloſrdenſtwie naſſe k tov dyetyetí newínnev nebylo hnulo. ale ſlytowawſſe ſe nad nym ſrdce praſeczy myeſto ſrdze geho twey miloſty byli ſme przineſli y dali. Vſlyſſaw to Czyeſarz pilnye myſleſſe a rzka: tehdy wzdy tento ma po mnye kralowati. budu-li moci, wzdy gey k ſmrti przíprawim, aby po mnye nepanowal. pomyſliw ſobye wece k tov giſtev hraby: proſym y chci tomu, aby tento robenecz na mem dworu oſtal. hrabie wece: mily pane, kdyz tak ſnaznye on ſtogieſſ, bud twa wuole a ſ tym hrabye domuow gel, a ten mladenecz na dworze czyeſarzowie oſtal. ale czyeſarz den ode dne myſleſſe o geo bezzywoti, kterak by gey k ſmrti przíþwil. w tu chwili Czyeſarzowa byeſſe w dalekych kragynach w gyney zemy s ſwu gedynku dczeru. Tehdy Czyeſarz zawolaw k ſobye toho mladence wece gemu: Synu, muſyſſ geti k Czyeſarzo [108] wey k mey z zemye a liſty gi ode mne doneſti, neb ſem dawno o nye neſlyſſal any o ſwey dczerzi, kterak ſe gym wede. tehdy on wece: pane, hotow ſem ku przikazany twev. bud twa wuole. a mezy tyem Czyeſarz zawolal k ſobye taynye gednoho piſarze ſweo a rzka: napiſſ liſt Czyeſarzowey takuto rzeczy, aby yakz brzo tento liſt przeczte, ynhed bez meſſkanye tomuto mladenczy, kdyz gy liſtu doda, aby gemu kazala ohawnu ſmrt vcziniti pod miloſti y pod hrdlem, a tak aby do trzetiho dne geho ſmrt nedlila, chce-li ſwoy zywot zachowati a Czyeſarzowu miloſt myeti. Napſaw piſarz liſt po rozkazanye geho prſtenyem zapeczetyw tomu mladenci dal, aby na vſwitye wſtana gel bez meſſkany tam, kamz gev od czyeſarze bylo rozkazano. Ale mladenecz wzem liſt, gſa pilen przikazany czyeſarzowa, wſtaw na vſwitye gel, a nykdyz ſe neſtawuge az do trzetyho dne. tepru trzety den w poledne vſtal y ſtawil ſe w gednô domu nyekterakeho rytyerze pſſe, aby gev ſ konyem po [109] trzebu dal. Tehdy rityerz ten, vzrzew mladence poczeſtneho a k tov zwyedyew, ze od czyeſarze poſlan, mile gey y ochotnye prziwital, do ſweo domu przigew obyed gemu dal wedle ſweo ſtawu, yakz naylepe mohl. Po obyedye kazal gev ſpat giti, aby po trudu poodpoczynul. Tehdy ten giſty mladenecz, yakz brzo poſtele dopadl, ynhed welmi twrdye po tom trudu vſnul. a kdyz tak twrdye ſpaſſe, tehdy ten giſty rytyerz, hoſpodarz toho domu, nahodu wſſel do toho pokoge, kdez ten mladenecz odpoczywaſſe. vzrzew puſſku ſ liſty w geo hlawach, chtyeſſe rad tu puſſku otewrziti a chtye zwiedieti, czo by w tyech liſtech bylo pſano. A kdyz otewrzel, vzrzel liſty czyeſarzowey prſtenem zapeczetíte. Myſleſſe k ſobye a rzka: otewru ty liſty, a czo na nich ſtogi pſano, zwím, neb ge takez bez ſkody zaſe mohu zawrzieti, proto ze woſk w tey peczeti tluſt byeſſe. a ynhed, kdyz ge otewrzel a czetl, ze pod hrdlem y pod miloſty ten mladenecz od czyeſarzowey myel na ſmrt dan byti, zamutyw ſe welmí, myſleſſe ſam w ſobye a rzka: O kterak by to przetyezky [110] hrzich byl, tak kraſneo robence na ſmrt dati! zagiſte nebude toho. a ynhed gyny liſt pſati kazal w tato ſlowa: O myla tyſarzowa! tobye przikazugi pod miloſty y pod hrdlem, aby tohoto poſla ſ weliku ſlawnoſti y ſ radoſti do ſweo domu prziyala, a dceru gedynku naſſi do trzetyho dne gemu za zenu dala, a na ſwatbu knyezata y pany okolny zwala. nevcziniſſ-li too, ohawnu ſmrty kazy tye odþwiti. a kdyz ten liſt wedle rozkazanye geho byl dokonan, wzem peczet ſ kralowa liſtu bez poſſkwrny k ſwev liſtu przilozil, a zaſe do puſſky na tez myeſto polozil. po chwili zbudiw mladence, ten den y tu nocz gey v ſebe oſtawil. a rano na vſwietye pozehnaw geho k czyeſarzowey gey wyprawil. ale kdyz przed czyeſarzowou ſ lyſti przíſſel, welmi poczeſtnye gyey od czyeſarze pozdrawil a liſtuow gi podal. tehdy ona, yakz brzo liſti przecztla a gym vrozumyela, poczelowala geho a rzkucz: witay, muoy ſynu naymileyſſi! przikazany pana meho czyeſarze rada naplnym. a ynhed bez meſſkanye kazala wſſeczky knyezata y pany tey kraginy [111] ſezwaty, aby trzetí den na ſwatbye gedynke dery [3]) czyeſarzowy pod miloſti byli. Ony vſlyſſewſſe to ynhed ſ weliku przíþwu k tey ſlawnoſti przigeli, a trzeti den manzelſtwo mezy tyem mladenczem a tu dceru vplnye dokonali a weliku ſlawnoſt vczinili. Po tyech hodech mnoha knyzata y pany zenycha

[2]) (ps.) gei, i (přetrž.). XLI. [3]) c (vynech.).

y ſ newieſtu darowali a k ſwŷ przibytkuom zaſe ſe wratili. ale ten mladenecz ſ czyeſarzowu U
a ſwu zenu tu oſtal. Brzo potom czyeſarz do tey kragyny przigel. ale vſlyſſawſſi czyeſarzowa,
ze czyeſarz gede, rzekla zety ſwemu: Mily ſynu, poged ſe mnu pty panu memu czyeſarzowi.
a on wece: hotow ſem. A kdyz tyeſarze dogeli, czyeſarz ynhed poczelowal ſwu zenu. Ale
potom, kdyz ſ ny toho mladence vzrzel, nemyle na ny hledyeſſe. y wece gy: muſyſſ ſmrt
trpyeti. Tehdy ona wece: Pane, miloſty proſym. A wſſak powiez mi, proczs gſem ſmrti
hodna? wece czyeſarz: pod miloſty y pod hrdlem pſal ſem tobye, aby toho mladence
nepoſluchala. Tehdy ona opyet wece: O mily pane, liſt twoy geſſcze mam, w nyemzto
plnye [112] ſtogi pod miloſtí y pode czty, abych we trzech dnech dcerku naſſi gedynku gemu
za zenu dala. y wece czyeſarz: zda ſe to gyz ſtalo? Ona wece: y owſſem, pane, gyz od
tey chwile na kazdu nocz przebywagi. wece czyeſarz: vkaz mi liſt. ohledaw y przeczetl
wece: O kterak welike blaznowſtwie naſſe gynak poſobity, nez buoh zpoſobil! a ynhed toho
mladence poczelowal a yako za ſyna gey przyyal, genz po ſmrti geº myeſto nyeho welmy
mudrze a ſ miloſti kralowſtwie zprawowaſſe.

Naymileyſſi! czyeſarz tento muoz rzeczen byti kazdy czlowiek, genz owſſê kocha ſe
w ſwyetſkych wieczyech; gyede na low, toto na ſwietſke marnoſti. tehdy wſtane mhla, toto
pokuſſeny dyabelſke, ſkrze kerez hubeny a byedny czlowiek ode wſſech cztnoſty odrazen
bude a tula ſe, bludye y ſê y tam bez miloſty bozſke, az do dov lowczyeº przigde. duom
ten znamenawa czyerkew ſwatu, do nyez ma ſe kazdy czlowiek vteci a tu odpoczywati,
w nyemzto muoz ſlyſſeti hlas: vezmy, wezmi, wezmi! Skrze prwe wezmi muozem zname-
nati wzatu duſſi k obrazu bozyev ſtworzenu ſ pyeti ſmyſly. [113] Skrze druhe wezmi
muozem znamenaty cztyrzy elementy neb zywly, z nychzto ſmy wedle tyela ſtworzeny,
a take genz gſu nam dany ſe wſſyem, czoz geſt w nych a z nych k naſſev vzytku. Skrze
trzety wezmi ma rozumyeno byti welike miloſrdêſtwie bozi, kterez pan buoh hotow geſt
daty kazdev y nayhorſſiemu, acz ſe chce polepſſiti. Skrze prwe nawrat rozumyeg, ze maſſ
bohu nawratiti cziſtu duſſi, gyzs na krztu wzal. Skrze druhe nawrat rozumyeg poczet
o wſſiczko, czo geſt pan buoh dal, y take z marneº ſlowa. nebo nyzadne zle nebude bez
pomſty a dobre bez odplaty. Skrze trzeti nawrat maſſ rozumyeti, aby ſe weſſken bohu pod-
dal na geho miloſrdenſtwie. Skrze prwe vtecz maſſ rozumyeti dyabla, ſwyet a tyelo, przed
nymiz mame vtiekaty yako przed ſwymi tuhymi neprzately. Skrze druhe vtecz maſſ roz-
umyeti, aby netoliko od hrziechu vtekl, ale ode wſlech prziczin geho. Swaty pawel dye:
Waruyte ſe netoliko hrzichuow y prziczyn geho, ale y podobêſtwi geº zleho. Skrze trzeti
vtecz maſſ rozumyeti, aby [114] vtekl wieczney ſmrty. Anebo takto: Wezmi dar, nawrat
dluh, vtecz muky. Tehdy rityerz, toto zpowiedlnik twoy miloſtywy, przy nyem vſneſſ, toto
przikazet, aby ſe hrzichuow warowal, a puſſku ſrdce tweho otewrze ſkrze dobre navczeny,
a ſtare piſmo, toto zly zywot, pmyeny w twey duſſi, aby gi mohl czyſtu zachowati a potom
bohu oddati. a tehdy budu weliky hody ſe wſſemi knyezaty, to geſt ſe wſſemi ſwatymi
w nebeſkem kralowſtwie et cetera.

XLII.

NEtauianus tak rzeczeny kral kdyz kralowal, nad gyne ſwu zenu milowaſſe, a pro
trogi wiecz: nayprwe ze gemu byla welmi wierna, druhe ze byla welmi kraſna, trzety ze
byla welmi poſluſſna a vſtawiczna.

Naymileyſſi! tento kral muoz znamenati naſſeº mileº pana ihû criſta, genz ſwu chot
kazdu duſſi miluge nad gyne, ze geſt wierna, gynych bohuow nemagici, kraſna bez po-
ſſkwrny hrzicha, poſluſſna a vſtawiczna w bozſkem przika[115]zanye bez promyeny az do
ſkonczenye etc.

U

XLIII.

TYberius czyeſarz w rzymye kralowaſſe, genz przyliſſ hlas ſladky milowaſſe. Tehdy ꝑhodylo ſe gednu, kdyz byl na low gel, vſlyſſal nyekteraky hlas welmi ſladky, a tak ſe gemu zdalo, ze nykdy tak ſladkeº hlaſu neſlyſſal;[1]) a po tom hlaſu ſam gedynky gel. a kdyz k tomu myeſtu przigel, vzrzel nyekteraku wodu dluhu a ſſiroku, wedle nyezto nyekteraky chudy ſedyeſſe, huda na ſwe huſliczky, z nychzto ſladky hlas pochazyſſe. y wece gemu Czyeſarz: Mily, powiez mi, kterak geſt to, ze z tyech huſliczek tak ſladky hlas wychazÿ? Tehdy on odpowiedye: Pane, trzidceti let tuto ſem bydlil, a buoh mi dal taku miloſt, kdyz koli w ſtruny vderzim, ynhed ſladky hlas z nych wynde, ze ryby tuto ke mnye przigdu, gymiz ya y ma czeled do ſye chwile zywili ſmy ſye. ale pohrziechu przed ſym w malych dnech ſ druhe ſtrany teyto wody wychazye [116] nyekteraky ſſkrzecznyk ſ hwyzdalku, ze tak welice ſladce hwyzdye, ze ryby nechagice mne y gdu k nyemu. wece k nyemu tyeſarz: ay, ted w myeſſczy ſwem mam zlattu vdyci, wezmi gi ſobye a przywſez gi k dluhemu prutu, vderzyz w huſliczky, a takt ten giſty ſſkrzecznyk ſ hanbu odeyde. Tehdy ten giſty chudy ríbarz vczinil podle rozkazany czyeſarzowa. Przywazaw k dluhemu prutu vdyczy, yal ſe huſty. a ynhed ryby z tey wody yakzto drzewe k nyeᵛ byezyechu, a on ge wen vdyczy metaſſe. vſlyſſaw to ſkrzecznyk y vzrzew ſ hanbu odſel, a ten giſty chudy ribarz az do ſmrti bez przickazu w tey wodye ryby lowieſſe et cetera.

Naymileyſſi! tento Czyeſarz geſt pan naſſ ihûs xpĉ, genz przyliſſ ſladky hlaſ, toᵗº naboznu modlitbu miluge. take ſwa ſwyerzata hony, toᵗº duſſe, kterez dyabel ſwu chitroſty k dywoczſtwi przyprawil. ale woda, w nyezto woda byechu, geſt tento ſwiet, pln hrziſſnych lidy. ale chudy rybarz, genz ſedyeſſe podle tey wody, ꝗt kazdy kazatel, genz ma myety [117] huſle ſwateho piſma, gymzto ryby, toᵗº hrziſſne, z wody na zemi wytahne, to geſt do nebeſkeº kralowſtwi. ale pohrzichu kdyz kazatel gme ſe w huſle ſwateº pyſma bity, to geſt kazati, ynhed ſſkrzecznyk, toᵗº dyabel, hwyzdye tak ſladce, ze hrziſſny lide kazatele nedbagi, chopice ſe rozlicznych liboſti dyabelſkich.[2]) Ptoz kazatelowi potrzebye ꝗt, aby ſobye vdyce zlatte, to ꝗt miloſty bozſke, dobyl, gyz by to mohl hrziſſne bez przikazy dyabelſke przywezti do wieczney radoſti etc.

XLIV.

Claudianus ten czyeſarz kdyz kralowaſſe, toho toho czaſu gmyegiſſe gedynku dcerku, gyzto przyliſſ milowaſſe. a mezy tyem mnoho czaſu myſleſſe ſam w ſobye, kterak by gi myel podobnye wydati, a rzka: Dam-li gi za zenu bohatemu, a bude blazen, kotnye zahyne ma dczerka. ale dam-li chudemu a mudreᵛ, ſobye y mey dcercze doſti dobude. Byeſſe w tu chwili w myeſtie nyekteraky mudrzecz, gmenem Socrates, gehoz zawolaw czyeſarz [118] przed ſye wece gemu: Mily, powiez mi, chceſſ-li mu dcerku ſobye za zenu wziety, ale pod takuto vmluwu, vmrzela-li by v tebe prwe nezli ty, aby ſwoy zywot ztratyl. Protoz wol ſobye, chceſſ-li gi pogity czyli nicz. tehdy on wece: y ſ tu vmluwu chci gi ſobye za zenu pogyeti. vſlyſſaw to czyeſarz s weliku wyprawu y s ſlawnoſti oddal gemu gi. Potom po nyekoliko czaſych nezdrawi ſpolu zywi byli. Napoſledy ta giſta zena roznemohla ſe welmi tyezce az na ſmrt. ale Socrates zamutyw ſe welmi, wſſed do gednoho leſu yal ſe hoſce plakati. a kdyz tak plakaſſe, w tu chwili vda ſe kraly Allexandrowi honyti. tehdy vzrzew gey rytierz allexandruow, wece k nyeᵛ: kdo gſi ty? Odpowiedye geᵛ Socrates: czlowiek taky ya gſem: Pane, twoy ſluha ſluhy meho. tehdy ten rytierz wece: lzeſſ! nebo neny wietſſieº pana na ſwietie, nez moy pan allexâder. Ale powedu tye ku panu ſwemu, a vzrzimy, kto by byl ſluha twoy, o nyemz prawiſſ, bych ya byl ſluha geho. A kdyz przed krale przyweden byl, wece k nyeᵛ kral: mily, powiez mi, kdo geſt ten [119] ſluha twoy, o nyemz prawiſſ, bych ya byl ſluha geho. Tehdy on wece: Pan moy geſt rozum muoy,

XLIII. [1]) (Dole na kraji uříznut nápis už nečitelný.) [2]) l (vynech.).

ſluha geſt wuole. ꝑtoz zes do ſye chwile wedle ſwe wuole kralowſtwie ſwe zprawowal, ale ne wedle rozumu, tyem gſy ſluha ſluhy meho, toᵗᵒ wuole, genz w tobye panuge. vſlyſſaw to allexander wece: zagiſte mudřes odpowiedyel. gdy w pokogi. a od tey chwile kral allʳ kralowſtwie zprawowal wedle rozumu, ale ne wedle wuole. A tak Socrates oſtal w leſy w ſwem zamutku, a tak ſmutnye chodyeſſe. Przilſed k nyeᵛ nyekteraky ſtarzecz wece geᵛ: O mily miſtrze, proczs tak welmi ſmuten? Tehdy on: powim tobye. Czyeſarzowu dczeru poyal ſem ſobye za zenu pod takuto vmluvu, ze kdyz by kolwiek za mnu gſuci vmrzela, ya bych take myel na ſmrt gyty. a ona gyz az na ſmrt nemoczna. Protoz vmrze-li ona, ya moſym ſwoy ziwot ztratiti. Wece geᵛ ſtarzecz: Vczyn wedle rady mey, a dobrze ſe tobye ſtane. zena twa geſt z ſemene kraloweho. Protoz kdyz kral, gegi otecz, bude krew puſſczeti, wezma tey krwe kazyz ſwey zenye [120] prſy tu krwí zmazati. a k toᵛ wezmi ty trzy korzeny: z gednoho zwarze [1]) day gi rano na cztytrobu piti, a z druhu dwu vdyelage flaſtr kazyz gi poloziti na ſwoy zaludek. a vczini-li to, ynhed zdrawa bude. Ale ſocrates wzem to korzenẏe a otczowy krwe, wratil ſe zaſe k ſwey zenye a gi navczil, kterak ma tyech wieci poziwati, acz chce zdrawa byti. a ynhed yakz to vczinila, tak zdrawa byla. A vſlyſſaw to czyeſarz, ze ſocrates tak pilen byl zdrawie ſwey zeny, geᵒ pyſſnye darowal a k welikey czti geᵒ wzdwihl.

Naymileyſſi! tento czyeſarz geſt pan naſſ ihĉ xp̃c. ale dcera geᵒ kraſna geſt duſſe kazdeᵓ czlowieka, k obrazu bozyeᵛ ſtworzena Tu dcerku dal geſt chudeᵛ Socratowi, totᵓ czlowieku, genz chud geſt, yakozto .s. Job p̃wi: nah ſem wyſſel, a nah ſe zaſe wwratim. ale pod kratku vmluwu pan boh duſſi kazdeᵛ czlowieku dal geſt, vmrzela-li by w geho towarziſſtwie ſkrze ſmrtedlny hrziech, on by ꝑto wieczny zywot ztratil. Ꝑtoz bude-li kdy duſſe nemoczna libolti hrzicha, vczyn, yako Socrates vczynil. Wenda do leſa, toᵗᵒ do czyerkwe ſwate, a tu naydeſſ ſtarce, toᵗᵒ zpowiedlnika mudreᵒ, gehoz radu zdrawie wezmeſſ, vcziniſſ-li wedle geho [121] rady, aby nayprwe prſy ſwe zmazal krwi kralowu otce ſweho, toᵗᵒ aby myel vſtawicznu pamatku vmuczeny naſſeᵒ mile [2]) otce ihû xpâ w ſwem ſrdci. Potô wezmi korzeny, to geſt ſrdeczne ſkruſſeny, pokany a doſti vczynyenye. z prweᵒ vczyn trunk nebo napoy, aby wzdy zelel hrziechuow, a z druhich dwu vczin flaſtr, totᵓ ſwatu zpowied, ztlucz ſ doſti vczynyenym; nebo nycz nepſpiege, kdyz muoz obe vczynyti. et ſic eſt illud.

XLV.

Maryus welmy mudry kdyz w rzymye panowaſſe,[1]) Tehdy w geho kralowſtwie byeſſe nyekteraka panye, gmenem ffloretina, dywne kraſy, ze tak naczitie kraſna byla, az trze kralowe ꝑ ny boy wzali, a ſ kazdey ſtrany tiech trzi kraluow mnoho yako bez czyſla lidy zhubeno bylo, a den ode dne mnozy zahynuli. Ale pany y knyezata tey rziſſe, widuce to, ſebrawſſe ſe geli przed czyeſarze rzkuce: Pane, ꝑ tu ffloretynu, genz geſt w twê panſtwie wzaczna, yako bez czyſla lidu ſeſſlo, y na kazdy den geſſcze ſchazye. A gedyne yakz k toᵛ brzo nevcziniſſ, [122] ꝑ gegi miloſt wietſſi ſtrana lidu tweᵒ ſeyde. Vſlyſſaw to Czyeſarz, ynhed prſtem ſwym liſty zapeczetiti kazal pſaty, aby ta giſta panye ffloretina beze wſſeho meſſkanye k nyemu przigela. a kdyz poſel liſty przigal, drzewe nez tam dogel, az vmrzela ta giſta Ffloretina. Potom ten poſel giſty zaſe nawratil ſe a czyeſarzowi powiediel, ze by gyz vmrzela ffloretina. vſliſſaw to czyeſarz zamutil ſe welmi, ze gi widyeti nemohl. A ynhed ſwolati wſſeczky malerze kazal. a kdyz ſe malerze przeden ſebrali, wece gỹ czyeſarz: mogi wíerny! tatot geſt prziczina, procz ſem po was poſlal: Byeſſe w czyeſarzſtwi mem nyekteraka pany, gmenem Florentina, tak kraſna, ze yako bez czyſla ꝑ gegi miloſt zhynuli gſu. a napoſledy ſama geſt gyz vmrzela, a ya gi nemohl widyeti. Protoz gdyete a ſe wſſi ſnaznoſtí obraz gegi namalugte na dſſcze mnye a tak, yako by zywa bila, ſkrze

XLIV. [1]) (za tím ps.) zge (přetrž.). [2]) (nedops.).
XLV. [1]) (mezi slovy červené tečky).

U kteryzto obraz kraſu gegi wida mohl bych poznati. Odpowiedyechu ony: Pane, tyezkey wieci zadaſſ, wſſichny malerzy wſſeº ſwieta obrazu gegieº podobneº kraſſie bez gedno° malerze, genz ſye tagi w horach. Vſlyſſaw to Czyeſarz [123] Poſſal po toho giſteº malerze. a kdyz byl przigel, wece gemu Czyeſarz Mily, ſe wſſi ſnaznoſti vczin mi obraz, podobny kraſu ku panye ffloretynye, a darugi tye dobrze. Wece ten giſty malerz: pane, bud twa wuole. a nad to gedney wieci pſym, aby wſſeczky kraſne pâny y panye, genz gſu w twey rziſſi, byli przed tebu za celu hodynu. A tak ſe ſtalo. Ale kdyz kraſne pâny y panye przed Czyeſarze przywedeny byly, z tyech naykraſſye cztyrzi wybrany gſu, a gyne domuow poſlany. Tehdy malerz yal ſe cžrwenu barwu obrazu malowati, a kteraz z tiech cztyrz myela oczy nayyaſnyeyſſye, wedle gich zpoſobu obraz malowal, a tak tyem byehem ten giſty obraz namalowal. Przijſſed czyeſarz wece, vzrzew obraz: O florentyno, florentyno, nikdy ſe twey kraſy newidyel w tomto zywotie; dyw nenye, ze gich tak mnoho p twu miloſt zahynulo. O florentyno, florentyno, by zywa dnes byla, nade wſſeczky by toº malerze milowala, genz tye w takey kraſy namalowal, ze wſſiczkny na twoy obraz zadagi hledieti.

Naymileyſſi! Czyeſarz tento geſt buoh, otecz nebeſky. Ale floêntina tak kraſna znamenawa duſſi kazdeho czlowie[124]ka, k obrazu bozyeᵛ ſtworzenu, genz geſt oblezena ſkrze trzi krale, totº ſkrze dyabla, ſkrze ſwiet a ſkrze tyelo, ſluze tielu pro hrziech prweº czlowieka, a od kazdeho ĝt poruſſena, totº hrziechem zmazana. ptoz mnoho gich zahynulo, nebo wſſichny przed bozym vzkrzyſſenym do pekla a do przedpekle ſſtupowali. vzrzewſſe to ſtarſſi, pany y knyezata, ſwate prîarchi y proroczy, yali ſe k bohu wolaty rzkuce: O by nebe zborzil a ſtupil, a mnoho gynych rzeczy o narozeny[2]) bozym, zadagice, by ſe raczyl narodity a ſwoy lid od ſmrti wykupity. ale p hrzich przed narozenym bozym vmrzela geſt florentína, totº duſſe. ptoz malerzy ſwolany gſu, totº angele y wſſiczka rziſſe nebeſka, aby ten obraz obnowili. genz ſe wymluwili, nebo nyzadny mezy angely y mezy lidmy nalezen. genz by vmyel nebo mohl ten obraz obnowiti, totº duſſi k newſnnoſti nawratiti, gedyne ten malerz, genz ſ hor przijſſel, to ĝt naſſ pan ihŝ xpĉ, genz ſ nebe ſſtupil, aby ten gyſty obraz obnowil, a to czrwenu barwu, to geſt ſwu ſwatu[3]) krwi. ten malerz wybral ſobye cztyrzy naykraſſie zeny, totº cztwero duoſtogenſtwie oſlaweney duſſi: [125] krzepkoſt, neſmrtedlnoſt, yaſnoſt, proraziwoſt nebo prochodnoſt nebo hbytoſt, nebo ze dal byt duſſi ſ kamenym, roſty ſ czepy, czyty ſ howady, rozumyeti ſ angeli, a tak obraz, to'º duſſe czlowieczy, geſt obraz obnoweny. ale Czyeſarz, totº Otecz nebeſky, takto wece: O florentyno, totº duſſe kazdeho czlowieka, welmi maſſ toho malerze milowaty, totº pana ihû xpâ, genz ſwu ſwatu krwi tye zmalowal a w newynnoſt tye nawratil. Protoz rzci kazdy za to geden otcze nas a gedno zdrawa maria ſ nabozenſtwim, aby dneſſny den nas ſwu ſwatu krwi zmalowal, A potom ſwu ſwatu miloſt dal etc.

XLVI.

Theodoſius w rzymye kralowaſſe mudri welmi, genz zrak ztratil byeſſe. vſtawil byl zakon taky, powyeſyw zwony na ſwey ſynye, ze ktozkolwiek myel by czo czyniti, aby przigda w ten zwon pozwonil. A ynhed by ſudce, yakz ten zwon vſlyſſi, ſtupil a kazdemu prawdu bez meſſkanye vczinil. w tu chwili byeſſe nyekteraky had, genz pod tym zwonem hnyezdo mye[126]giſſe y k totᵛ ſwoy plod wywodyeſſe. Stalo ſe, ze kdyz gyz mali hadyenci po nyem plzeti mohli, ſtary had y ſ dyetmy na ſlunce wylezli za myeſto. a kdyz tam na ſlûci byeſſe, nyekteraka welika žaba w geho hnyezdo weſſla a tu bydliti chtiela. Tehdy kdyz ſe zaſe ſ ſwymi dyetmi wratil, vzrzew tu giſtu žabu, wſſed na ten giſty pwaz yal ſe zwonyti, yako by rzekl: Sudce, ſſtup doluow a vczin mezy mnu a tuto žabu prawy ſud, genz kwaltem w mem hnyezdye przebywa. ale ſudce, kdyz zwon vſlyſſal, ſtupil doluow a nyzadneº newidyel, y ſſel zaſe. ale had yal ſe opyet zwonity. Sudce opyet ſſtupil doluow

[2]) z (nejasné, z jin. písm. oprav.). [3]) (za tím ps.) bo (přetrž.).

a hada vzrzel, an na prowazy wiſſe zwonil. ohledaw pilnye, czo by to bylo, nalezl zabu, U
ana w geho hnyezdye ſedye. wſtupil k czyeſarzowi a gev to powiedyel, kterak ſe przihodílo.
Vſlyſſaw to Czyeſarz wece gev: ručze ſendy doluow a zabu wen z hnyezda wyzen, aby
had ſwe myeſto bez przyekazy myel. A tak ſe ſtalo kdyz zzaba zabita byla, had y ſwymi
dyetmy do ſweho ſe hnyezda wratil. Ale potom gednu, kdyz Czyeſarz gednu w ſwey ko-
morze na ſwey poſteli odpoczy[127]waſſe, ten giſty had do geho komory ſſel a neſa w ſwych
vſtech mali kamenek. vzrzewſſe geho komorniczy yali ſe czyeſarzowi prawiti a rzkuce, ze
by had k nyemu ſſel. wece gym tyeſarz: neprzekazeyte gemu; mnymt, zet my nicz zleho
nevczyny. Tehdy ten giſty had, wſſed na czyeſarzowu poſtel, przitoczyl ſe k geho twarzi,
a kdyz k oczíma prziſſel, ten giſty kamenek, yako w uſtech myegieſſe, puſtil gev na oczy,
a ynhed zalezl prycz. Ale Czyeſarz, yakz brzo tyem giſtym kamenkem oczy ſwych dotekl
ſe, ynhed yaſny zrak przyyal ne ſ malu radoſti. Potom ten giſty kamen ne ſ malu ſtrazy
az do ſmrty chowal, a bohu milev welicze dyekowal etc.

Naymileyſſi! tento czyeſarz geſt kazdy czlowiek ſwietſky, ſlep, kakzkoli widom geſt
k ſwietu. zwon powieſſeny zazik [1]) kazatelſky, genz ma w giſte czaſy zwonyti. ale prowaz
toho giſteho zwonu geſt ſwate piſmo, gymzto kazatel ma cztnoſty a hrzich zwieſtowati,
kterak by mohl czlowiek ſkrze cztnoſti do nebe wſtupiti. a ſkrze hrzichi, ktoz ſe gich
ne[128]chcze warowati, na wyeczne zatraceny do horucziho pekla puogde. ale had, genz
hnyezdo byl vczinil pod tym prowazem, znamenawa zpowiedlnika mudreho, gêz ſe ma
poloziti ſkrze ſwate pyſmo w hnyzdo, to geſt w ſrdce czlowieczy. ale ſudce to geſt ſwidomy
kazdeho czlowieka, a ma ſſtupiti a wſſeczko z ſrdeczneho ſkruſſenye ſkrze ſwatu zpowied
rozſudyti. Ale acz žaba, toto dyabel, hnyezdo, toto ſrdce czlowieczy, kdy naſylim oſady;
tehdy had, toto mudry knyez, ma boyowati ſ dyablem, hrziſſnev dada navczenye, kterak
by mohl dyablu odolati a tak gey wyhnati z ſrdce czlowieczyeho. Take ten giſty had, to
geſt mudri zpowiedlnik, ma przineſti kamen, gymzto Czyeſarz, to geſt kazdy hrzyſſny czlowiek,
mohl by zrak, to geſt poznanye miloſrdenſtwie bożiho, ochotnym navczenỹ, Aby w ſwey
ſlepotye, to geſt w hrzieſſiech neoſtal, ale myel czelu nadyegi ſ dovffanym, w kterukoli
hodynu pozele hrzichuow ſwich ſrdecznym ſkruſſenym, a na ſkonczeny ſpaſen bude. tak
buoh day etc. [129]

XLVII.

Czte ſe, ze nyekteraky kral zchowal lwa a lwiczy a lewharta ſpolu, genz gye
welmi milowaſſe. Ale kdyz lew kam odſſel, tehdy lwicze ſ lewhartem w czyzolozſtwie po-
gymali ſe ſpolu. ale lwyce, kdyz to vczynyla, tehdy ſe wzdy zkupala, aby lew ſmradu
czyzolozneho na nye neczil, w gedney ſtudnici, genz byeſſe wedle hradu. a kdyz ten giſty
kral czaſtokrat to widaſſe, w geden czas, kdyz ta giſta lwice czyzolozſtwa byeſſe dopuſtyla,
kazal tu giſtu ſtudnici zahrazdity, aby ta giſta lwice po ſwem czyzolozſtwu nemohla ſe
zkupati. a ynhed prziſſed lew, vczyw czyzolozſtwo na nye, przede wſſemi gy zahubil.

Naymileyſſi! tento kral geſt naſſ otecz nebeſky, ale lew geſt naſſ pan ihûs xpûs
z pokoleny Juda; a lwice geſt duſſe kazdeo czlowieka, genz czaſtokrakt czyzolozy ſ lew-
hartem, to gt s ſſkaredym dyablem. Protoz rada geſt,[1]) kteraz duſſe a kolikratkoli hrziechu
ſe dopuſti, byez k ſtudnyczy miloſrdenſtwie bozyeho, [130] A zkup ſe w ſrdecznem ſkruſſenye
ſkrze ſwatu zpowied a doſty vczynyeny, dokudz ta giſta ſtudníce nebude zahrazena, to
geſt do ſmrti kazdeho czlowieka. nebo po ſmrti kazdy ma ſuzen byti podle ſp̃wedlnoſti
et cet.

XLVI. [1]) z (m.) y.
XLVII. [1]) (naps. na okraji).

XLVIII.

U TRoyanus czyeſarz w rzymye panowal, myegieſſe gednu zahradu rozlicznych ſſczepuow naſazenu, nad nyezto ſtrazy zwlaſtnyeho byeſſe poſadil, aby pilnye tey zahrady oſtrziehal. w tu chwili byeſſe nyekteraky weprz dywoky bliz odtud w gednom hagi, genz proborziw zed, wſſed do tey giſtey zahrady, mnoho ſſczepuow zkazil. zatyem prziſſel ten giſty ſtrazny, potkaw ſe ſ weprzem gev vcho lewe vtal. ynhed ten giſty weprz, boleſti welmi zkrziczaw, wybyehl z zahrady. Opyet druhe po malych dnech ten giſty weprz, wſſed do tey zahrady. mnoho ſſkody vczynil. vzrzew gey opyet ten giſty zahradnyk, potkal ſe opyet ſ nym a vcho gev prawe vtal. Zkrzy[131]czaw opyet weprz, wybyehl wen z zahrady yako prwe. Opyet w kratkem czaſu wazy ſe toho ten giſty weprz trzeti wſſed do zahrady, mnoho prziliſſ ſkody vczinil. vzrzew gey opyet ten giſty zahradnyk, potkaw ſe ſ nym, oczas gev vtal; opyet krzicze yakoz drzewe vtekl ven. Potom opyet w zapyeti cztwrte wſſed do zahrady mnohem wiece ſſkody vczyny, nezli prwe. vzrzew ten giſty zahradnyk, oſczyepem gey w ſame ſrdce vhodyl, az na tom myeſtie ynhed padl a vmrzel. Ale kucharz, kdyz gey byeſſe przip̃wil, ſnyedl ſrdce toho giſteo weprze. a kdyz tu giſtu krmy przed krale przyneſli, otazal kral tyech giſtych ſluh, kam by ſe ſrdce od toho weprze podyelo. ale ſluhy newieduce wratili ſe zaſe do kuchynye a na to giſte ſrdce yali kucharzowi ptati. Odpowiedye gym kucharz: powiezte krali, ze ten giſty weprz nyzadneo ſrdce nemyel. a neraczi-li tov wierziti, ya chci toho doweſti. Sſedſſe ſluhy krali to powiedyeli. Ale kral newierze tomu y wece: Czo geſt, genz prawite? podobne-li geſt to? kto geſt widyel zwierze bez ſrdce? zawolayte ſem kucharze, at toho dowede, ya[132]koz p̃wi. Tehdy ony ſſedſſe, toho giſteho kucharze zawolali przed czyeſarze. A kdyz p̃gide, wece k nyev Czyeſarz: zprawiz mye toho, kterak geſt to, ze tento weprz ſrdce nemyel. a nedowedeſſ-li toho, o twoy zywot plati. Odpowiedye kucharz: Mily pane, wi twa miloſt dobrze, ze kazde myſſlenye od ſrdce pochazye. ptoz kdez nenie myſſlenye, yzadneo tu ſrdce nenye. Tento weprz, kdyz nayprwe byl do zahrady wſſel a weliku ſſkodu vczinil, zahradnyk vzrzew to vcho gev lewe vtal, an kwicze wiſſel wen. by byl ſrdce myel, o vchu ztraczenem myſſil by y pamatowal by; ale toho neuczinil, nebo opyet do zahrady wſſel A p̃we vcho ztratil. a potom nemyſle na to opyet trzeti wſſel. az y oczas ztratil. Napoſledy nemage myſſlenye any pamyeti na to, ztratil zywot, proto ze ſrdce nemyel. vſlyſſaw to kral nemohl p̃ti tov nicz rzeci, a kucharz ſmrti ſkrze to vſſel et cet.

Naymileyſſi! Tento czyeſarz geſt naſſ mÿly pan ihûs xpûs, genz dywnye ſſczepnyce miluge. totyzto ſtawy [133] Lidſke, yakoz gſu lide nalezeny a dobrze krzeſtane yakoz gſu, w gychzto ſrdci ſſczepuge dobre ſſczepnice rozliczneho owoce, too cztnoſti, yakozto geſt deſatero bozy przikazanye, ſſeſteó miloſrdenſtwie a gyne rozliczne cztnoſti, wieru, nadyegi y miloſt. ale nebo geſt naſſ mily pan ihś xpûs, genz geſt ſtraz tey giſtey zahrady, to gt wſſech ſtawuow lidſkych. ten vtyna nayprwe vcho lewe, to geſt berze nam przately, abychom ſe polepſſili. A kdyz ſe na to neobratymy, vtyna nâ p̃we vcho, to geſt mileyſſi przately, yakozto dyeti, ſyna, dceru, otce, matku. A kdyz opyet byedny a hubeny czlowiek tym ſweo zywota nepolepſſi, w kratkey chwili vtne gemu oczas, toto odeyme gev zenu geho nay-mileyſſie a zbozy mynute. Pakli wzdy geſſcze nechcze ſweo zywota polepſſiti a na ty wieci ſye nerozmyſle a hrziechu nechce oſtati, tehdy pan buoh ſkrze Jonatu, to geſt ſkrze ſmrt, kaze [1]) gey konecznye zahubiti a kucharzowi gey dati, to geſt dyablowi, aby gey pekl na wieky w ohny y warzil. Potom w ſudny den pan buoh bude ſye [134] ptati na ſrdce czlowieczy, to geſt na duſſi. Tehdy dyabel odpowie, ze duſſe nemyel. nebo kdyby duſſi myel, tehdy by nykdy przikazanye bożieho neprzeſtupil a ſ tym dyabel na wieky duſſi pozzrze. A ten giſty weprz geſt kazdy czlowiek, genz w bozyem zahradye, to geſt w ſwem ſtawu, mnoho przeſſkody a ſhrzieſſi po ſwem krztu et cet.

XLVIII. [1]) (za tím ps.) de (přetrž.)

XLIX.

ANtholoníus w rzyemye kralowaſſe, gẽz trzy moczy do ſebe myegieſſe: nayprwe ze myel ſylu w tu chwili nade wſſiczky lidy, Druhe ze myel zbozy a mudroſt nade wſſeczky, Trzety kraſu a wzroſt. ale zeny dluho nemyegiſſe. Naypoſledi przitele ge° y knyezata a pany radili gemu rzkuce: Pane, dobret geſt, aby ſobye zenu poyal a ſ nye dyetky myel. Tehdy on vſlyſſaw gich radu y wece k nÿ: Mogi mili y mogi wierny! wyete dobrze, zet gſem welmi bohaty y moczny, Wyece zbozi nepotrzebuge. Ptoz dyete [135] po rozlicznych kralowſtwi y kragynach a mnye kraſnu, mudru y vrozenu dyewku naydyete. a naydete-li kteru taku ſ tyemito trzmy dary, yakoz ſem rzekl, to^to aby byla kraſna, k to^v vrozena, trzety aby byla mudra, aczt by chuda byla, pto chcit gi ſobye za zenu pogiti. vſlyſſewſſe to ony, ynhed rozgeli ſe po rozlicznych wlaſtech, az y nalezli w gednom myeſtie gednu pannu kraſnu, vroze^v y mudru, ale chudu. a yakz brzo nalezli, tak ynhed dali Czyeſarzowi wyedyeti. ale Czyeſarz chtie gegi mudoſti zkuſyti, zawolaw k ſobye poſla y wece ge^v: Ay, tot tobye dawam kus platna lnyeneho, dluhy na trzi palce a ſſiroky na tolikez palczuow; gedyz k tey giſtey dyewce. a kdyz tam przigedeſſ, pozdrawie gi odê ne, dayz gi to platno, at mnye z ſwey mudroſti vdyela koſili hodnu na moy zywot z toho giſteho platna. a vczini-li to, chci gy ſobye za zenu myeti. Poſel nic neomeſſkage k tey giſtey pannye przigel, A gi od czyeſarze pozdrawiw wece: dyelay, tot platno, genz geſt wzdeli y na ſſirz na trzi palcze; vczinif-li z nye° koſſili hodnu na czyeſarzow zywot, chcet tye ſobye za zenu wzyety.[1]) [136] Tehdy ona wece: kterak to muoz byti? Ponyewadz neny delſſi^any ſſirſſie gedno trzi palce, neny to podobne, by z toho koſſile hodna czyeſarzowi byla. A przeſ to poſſle-li mi ſud taky, w nyemzto a ſkrze kteryzto mohla bych to vcziniti, za koſſili doſty dluhu y ſſiroku gemu ſlibugi. Poſel vſlyſſaw tu giſtu rzecz wratil ſe k Czyeſarzowi a ge^v tu odpowied tey giſtey panny wzkazal. tehdy Czyeſarz nicz nepomeſſkaw, ſud k tomu hodny gi poſlal, ale ta giſta paña wzemſſi ten giſty ſud, z tak male° platna w tê giſtem ſudye koſſili czyeſarzowi hodnu, dluhu y ſſiroku vdyelala. A ynhed czyeſarz ſ weliku zadoſti poyal y korunowal.

Naymileyſſi! tento kral geſt pan naſſ ihûs xpûs moczny, bohaty y mudri a kraſny nade wſſeczko ſtworzenye. Ale panna kraſna z pokoleny kraloweho geſt panna Maria,[2]) matka boha y czlowieka, genz byla kraſna, mudra a nad to miloſti plna. Platno poſlane geſt miloſt duchownye, gedno na trze palce ſſiroke a dluhe, trzy wlaſtnoſti ſwate trogice, mocz boha [137] otcze, Mudroſt boha ſyna, Dobrota ducha ſwateho. Ale ſud ten, w nyemzto ta koſſile geſt dokonana, to^to tyeleſenſtwie naſſe° mileho ihû xpâ zaſtyenyene, w nyemzto yako w ſudu geſt ta koſſile dokonana. Vzrzew to otecz nebeſky, gy k ſobye wzem, w kralowſtwi nebeſkem korunowal, ktezto za nas pſy ſwe° mile° ſyna, a on otce myleho ſweho. Protoz kdez geſt toliko pſeb, neſnadnye bude oſlyſſan, ktoz za podobnu a za dobru wiecz proſyti bude.

L.

KKdyz pompeyus w rzymye kralowaſſe, w geho rziſſi byeſſe nyekteraka panye prziliſſ kraſna a wſſem welmi mila. a wedle tey giſtey pany w ſuſedſtwie bydleſſe nyekteraky rytyerz, take kraſny a wſſem mily, genz tu giſtu panye czaſtokrat nawſſczewowaſſe, a welmi od nye milowan byl, ale zrzyezenu miloſty. Potom po dluhem czaſu, kdyz tak ya[138]ko na kazdy den nawſſczyewowaſſe gi, Przihodylo ſe gednoho dne, ze ta giſta panye ſokola na ſwey rucze noſyeſſe. Vzrzew to ten giſty rityerz, dywnye y ſnaznye yal ſe proſyti, aby ge^v toho ſokola poyczela. Tehdy ona: Sokola tobie poyczym, ale hleday, aby ſe ge^v nevkoge mne nezapomnyel. Odpowiedye rityerz: O mila pany, buoh toho neday, bych to vczinil, ale wiece mam twu miloſt milowaty nezli drzewe, a czaſtiegi v twey miloſti bywati.

XLIX. [1]) (dole na kraji nápis úplný) ſſeſty bożye. [2]) (červ. podtrž.).

U Po tey rzeczi panye gemu ſokol dala. on odgew tak welmi ſokola milowal a ge^{v} ſe okogil, czaſto ſ nym honye, ze panye dluho nenawſſcziwil a gy zapomenul. ale ſrozumyewſſi tomu, czaſtokrat pon ſlaſſe, an na to nycz ſe neobratil. napoſledy pſala ge^{v} liſt, welmi geho pſycz, aby k nye przigel bez meſſkanye a s ſebu ſokola przyneſl. vzrzew liſt a ge^{v} ſrozumyew gel k tey giſtey panye, wſſeho nechaw, wzem ſokol na ruku. a kdyz tam przigel, wece ge^{v} panye: wrat mi muoy ſokol. A kdyz gy [139] on podal ſokola, Wece k nye^{v} panye: wiecz tohoto ſokola nebudeſſ milowati. Wece rityerz: y procz, mila panye? Odpowidye ona: Proto zes gey wiece milowal nez mye, a on byl prziczyna rozdyeleny naſſeho, zes mne dluho nenawſſczywil. a ynhed przed nym tomu ſokolu hlawu ſtrhla, mluwiecz takto: Mily, nemyeg za zle, ale za dobre przigmy, zet ſem to vczynila pto, aby v mne czaſto bywal, yako y prwe.

Naymileyſſi! Tento Czyeſarz geſt otecz naſſ nebeſky. Pany ta kraſna geſt bozſtwie. ſpogene ſ czlowieczenſtwím. Rityerz geſt kazdy krzeſtan, genz dluzen geſt panye, to^{to} boha a czlowieka, nade wſſeczko milowati, to geſt pana ihû xp@, genz geſt prawy buoh y prawy czlowiek, a ma gey czaſtokrat nawſſczewowati ſſeſterym miloſrdenſtwim. yakozto ſam p̄wi: Czo ste gednomu z tyechto mych naymenſſich vczynili, mnye ſte vczynili. Ale ſokol znamenawa zbozye mynule, kterez pan buoh dawa, aby gey tyem wiece milowali a czaſtyegi [140] chude ſczedrymi almuznami nawſczewowali. Ale byedny czlowiek y nemudry, kdyz bohat bude, przirownan bude howaduom nemudrym a rowen gym bude, gda po ſwey zadoſti a chlipnoſti, kam gey wede, zapomyna bozſkey dobroty y laſku, kteru k nye^{v} ma y myel, netoliko ze gey ſtworzil,[1]) zbozi, kraſu, ſylu y mudroſt nad gyne dal, ale ze gey ſwu ſwatu krwi wykupil. nykdy ſe na to nerozpomene, by gey w geho chudych nawſſczyewowal, Ale ſ onym bohatczê zzraczem nad zadnym ſe nechce ſmilowati. Pan buoh to wida mnohokrat takym lidem odgyma zbozy, zdrawi, ſſczeſti y[2]) ſylu, aby aſſa tyem dotknuti gſuce gey milowali w nuzy, gehoz w ſſczeſti netbali. O nychz dawid dye: hubyeſſe, hleda geho a wraczowachu ſe na vſwitie, k nye^{v} gdyechu. A gynde tyz dawid dye: Yali ſe k hoſpodynu wolati, kdyz zarmuczeny byli, a z nuze gich wywedl ge hoſpodyn. day to buoh. [141]

LI.

NYekdy byechu trzye towarzyſſy, czeſtu gedechu ſpolu. Przihodylo ſe bylo geden den gym, ze wiece pokrmu nemohli myeti kromye gedyne^{o} pecence chleba, a biechu welmy laczny. yali ſe mezy ſebu mluwiti rzkuce: rozdyelimy-li tento pecznecz na tre, zadny z nas ſyt nebude; Ale poradmy ſe o to, czo mame z toho pecence vcziniti. Tehdy geden z nych wece: vſnyê tuto na ceſtie, a kto z nas bude myeti naylepſſie ſen, ten ſam pecznecz ſnye. ynhed k tey radye druha dwa prziſtupila rzkuce: Ano, dobre, ſpyemy. y yali[1]) ſe ſpati. A w tu chwili ten towarziſſ, kteryz tu radu byeſſe wydal, wſtaw, any ſpye, wellkeren ten pecznecz ſnyedl. vczyniw to, zbudyw ſwe towarziſſe rzka: wſtante rucze, gyzt geſt czas, a kazdy ſwoy ſen rozpraw. Tehdy prwy yal ſe ſweho ſna rozprawieti rzka: O naymileyſſie, [142] Dywny ſem ſen myel. Widyel ſem geden rzebrzik zlatty od zemye az do nebe, po nyêzto angelowe ſtupowachu a wſtupowachu, a mu duſſi z meho tyela wzemſſie do nebe gi wedli. a tam ſem widyel boha otce y[2]) ſyna y ducha ſwateho, a myel ſem taku radoſt, gyzto oko newidalo, any vcho ſlyſſalo, ne any w ſrdce czlowieczy wſtupilo. a tot geſt ſen moy. Wece druhi: A ya gſem widyel ſen welmi hrozny, ptywny twe^{v} ſnu, ze dyablowe zeleznymi haky a ohnywymi duſſi mu z tyela meho wydrzeli a do pekla gi neſli, a na gednom gi myeſtie poſadyli mezy oſtrymi brzitwami. a rzekli mi: tak dluho budeſſ w tom myeſtie przebywati, dokudz pan buoh bude w nebi kralowatí. a tot ḡt ſen muoy, genz ya nynye widiel ſem. wece trzeti, geſlto gym byl k to^{v} radu dal: Slyſſte take

---

L. [1]) (za tím ps.) ale (čárkováno nahoře i dole). [2]) (za tím ps.) duſſi (přetrž.).
LI. [1]) (za tím ps.) wſſichny (podteček.). [2]) (za tím ps.) d (přetrž.).

ſen muoy, kteryz ſem ya nyny widyel. przíſſed ke mnye angel, y wece my: Mily, chceſſ-li U
widyeti, kde ſu towarziſſi twogi? ya odpowiedyel: y toti, mily pane, proto ze mamy mezy
ſebu ge[143]den pecznecz chleba rozdyeliti, bogym ſye, by nyekam daleko nezaſſli, az by
mi ſye nycz nedoſtalo. wece angel: nenye tak, ale pecznecz ten lezy podle tebe. Protoz
pod po mnye! y przywedl mye k wratom [3]) nebeſkym, a kdy ſem tam przíſſel, wydiel ſem
tam w nebeſych gednoho, to^o tye, gêz byl do nebes wtrzen, an ſedye na zlattey ſtoliczy.
y wece my angel: ay, tot towarziſs twoy v welikey ſitoſty y radoſty geſt a na wieky ma
tam przebywati. Protoz pod ſe mnu opyet, a vkazyt druheho towarziſſe. a kdyz ſem po
nyem ſſel, wedl mye k pekelnym wratom, a widyel ſẽ tye, druheho towarziſſe, yakozs ſam
p̄wil, w nyekterakem myeſtie, w nyemzto byeſſe mnozſtwie oſtrich brzitew, a ty lezyſſ, a
przed tebu wſſe^o [4]) dobre^o doſti, czoz k gyedlu a k pytye, anot tu ſluzie. Tehdi ſem tebe
otazal a rzka: O mily towarziſſi, kterak nerad widym tebe w tomto myeſtie! Powiez mi,
kterak dluho maſſ zde byti? A tys rzekl: dokudz pan buoh bude w nebi kralowati. Pro-
toz wſtan brzo y gez a ſnyez ten pecznecz chleba, nebo any mne, any towarziſſe meho
wiecz nevzrziſſ. [144] A ya vſliſſaw to ynhed ſem wſtal a ſnyedl weſſkeren ten pecznecz
wedle twe^o rozkazanye.

NAymileyſſi! ſkrze tyto trzy towarziſſe mamy rozumyeti troge pokoleny lidſke: Skrze
prweho zidy a pohany, Skrze druhe^o bohate a moczne tohoto ſwieta, Skrze trzetiho dobre
krzeſtany. Skrze pecznecz chleba, genz okruhli geſt, znamenawa ſe wieczna radoſt. ten chleb
myel by ſe dyeliti na trzi ſtrany mezy tato trzi pokoleny lidſka wedle gich zaſluhi, ged-
nomu wiece, druhemu menye. Ale prwnym, to^o židom, zda ſe gyz, by byli w nebeſkem
kralowſtwie, yako we ſnach, ſkrze zle navcženye talmutowo, gehoz wieru drzye. Pohane
take mnyegi, by byli w nebi, ſkrze zle navczenye machametovo, gehoz vczenye drzy, genz
gim ſlibil za nebeſke [5]) kralowſtwie, gehoz wieru drzy yako we ſnach. Druhim, to^o bohatym
wedle tohoto ſwieta, gêzto z vmyſla hrzieſſie, zda ſe gim gyz, by byli w pekle, nebo tomu
newierzi. ale napoſledy, kdyz bez ſkruſſeneho ſrdce zemru, ſ onym bohatczem [145] budu
pohrzebeny w horuczym pekle. Trzetim, to geſt dobrym krzeſtanuom, nezda ſe we ſnye,
ale na gewie a w prawdye ten chleb gedy, radoſt angelſku, to^o nadſſenym ducha ſwateho
doydu wieczne radoſti, zde w nadyegi a potom w ſkutcze, yakoz geſt, kdyzto vzrzi boha
okem w oko, magice radoſt newymluwnu na wieky. gyzto nâ dopomahay buoh otecz, ſyn
y duch ſwaty, wſſe geden hoſpodin.

LII.

TVcius kdyz kralowaſſe, za zakon vſtawíl byl, aby ktozkoli czyezkoli dytye k od-
chowanye wzal, a w geho porucztwie ſeſſlo to dyetie, anebo vraz ohawny wzalo, abi podle
nyeho ſwoy zywot ztratil. Przihodilo ſe, ze Czyeſarzowna vrodila kraſneho ſyna. vſlyſſaw
to nyekteraky rytyerz, welmi pilnye proſyl tey czyeſarzowny, aby gemu ſwe^o ſyna k od-
chowanye dala. wece gemu Czyeſarzowna: Synat ſweho tobye k odchowanye dam, [146] ale
warug ſe, bude-li ſyn moy, gſa v tebe, vrazen, ztratiſſ ſwoy zywot. y wece ten giſty rityerz:
O mila pany, mnye ſe to dobrze libi. A rzek to wzal toho giſteho ſyna a gey s ſebu do-
muow wzal a ſwey zenye k odchowanye dal. Ona wzemſſi to giſte dytie doſti ſnaznye a
dobrze ge chowala, a dyetie bieſſe wſſem milo. Mezy tyem przihodilo ſe gednoho czaſu
o yarmarcze, ten giſty ritierz s ſwu zenu gel na yarmark, a dyetiete ſ czeledy doma w ko-
lebce nechali Ale kdyz pan y panye z domu wyſſli, wſſeczka czeled wen wyſſla na wes
k tanczy, a dyetiete ſameho doma nachali, otewrzewſſe dwerzi. W tu chwili byeſſe nye-
kteraky wlk wedle tey wſſy, genz mnoho zleho na wſſe ſtrany byeſſe vczinil, a wſled do
tey giſtey wſy, vzrzew, ano dwerzi v rityerzowa dworu otewrzina, wſkoczyw tam dyetie
wytrhl z kolebky a k leſu ſ nym, vchutnaw ge, p̄wim zawodem byezal. Byeſſe w tu chwili

---

[3]) r (nadeps.). [4]) w (nadeps.). [5]) be (nadeps.).

U nyekteraky paſtyrz tudyz na poli. Ten giſty paſtyrz kdyz vzrzel wlka, an ſ dyetyetem byezy, wſtupil na wyſoke drzewo a yal ſe w ſwu trubu trubitj. Vſlyſſawſſe [147] to lide, gedny gyzdny a druzy pyeſſi po wlku byeziechu. ale wlk vſlyſſaw duſanye y krzik po ſobye a pſye ſſczekany. vpuſtil dyetie. ale ty lide, kdyz to dyetie zywe nalezli, welmi ſe wzradowali a zwlaſſcze ten giſty rityerz. a wſſak na cžele gmyegieſſe ranu, z nyezto krew teczyſſe; tu ranu ſnazywſſe ſe zacelili pod cžaſem welmi dobrze, kromye ze welmi maly ſſramek byl oſtal, a wſſak neohyzdny. Potom Czyeſarz poſlal po toho giſteho rytierze, aby k nyemu y s ſynem przygel. Tehdy on wſſeho nechaw ku przikazanye Czyeſarzowu gel y przigel, awſak ſ weliku bazny.[1]) a kdyz czyeſarz na ſweho ſyna wzhledl, vzrew ſſramek na czele wece tomu rityerzi: Mily, powiez mi, czo geſt toto na czele, geſſto ya widym, a powiez mi prawdu. Odpowiedye Rityerz: przihoda ſe ſtala. Vdalo mi ſe geti na yarmark, a tak wſſeczko prawil ge^{v} porzad, yakz ſe ſtalo, z poczatka az do ſkonanye. wece ge^{v} czyeſarz: Mily, tobye-li ſem ya ſweho ſyna poruczil, czy twey czeledy? wyez, zet gſem ya tobie geho poruczil. Protoz tys pti vſtaweny zakonu vczinil. y wece gemu rityerz: Pane, znâ ſe, ze ſe ya winen, ale proſym miloſti. [148] Wece k nye^{v} Czyeſarz: Proto zes ſe poznal a zeleſſ toho, odpuſtymt, ale warug ſe potom, by ſe tehoz nedopuſtil. a on ſlibil y naplnyl. a potom gey czyeſarz pyſſnye darowal a k welikey gey czty wzdwihl.

NAymileyſſi! Tento czyeſarz geſt pan naſſ ihûs xpûs, genz taky zakon vſtawil, aby ktozkoli wezme ſyna, to^{to} duſſi, k odchowanye, bude-li w geho poruczſtwie vrazena ſkrze hrzich ſmrtedlny, muſy za ny vmrzieti. ale rytyerz muoz byti kazdy krzeſtan, gemuz duſſe po ſwatem krztu geſt poruczena, aby gi dobrze oſtrziehal. ale kdyz czaſto byeha po yarmarczyech, to^{to} po ſwietſkich wieczech a marnoſtech, a ſ nym ge^{o} zena, to^{to} tyeleſtna zadoſt, ſkrze kteruz czaſtokrat czlowiek ſweden bywa: a ynhed geho czeled, to^{to} wſſihny ſmyſlowe, po nyem gdu, a tak ſamo dietye w kolebce, to^{to} ſama duſſe w tyeleſtney liboſti bez ſtraze oſtawa. A tehdy wlk, to^{to} dyabel, genz ſe okolo tula hledage, koho bi pozrzel, wida duom otewrzeny, to^{to} wſſeczky ſmyſli, oko k widyenye y k pozadanye, Vcho k marne^{v} ſlyſſenye, vſta k neczyſtemu [149] mluwenye, wende w ſrdcze czlowieczy, az ſebe duſſi wytrhne k ſmrtedlne^{v} hrziechu. Ale paſtyrz, to^{to} dobry fararz, kdyz to vzrzi, ma wſtupiti na drzewo ſwateho piſma a trubity, to^{to} vſty ſwymi ma kazati ſwate ſlowo tobye, netoliko trzikrat, kolikratz potrzebuge. k gehozto trubeny czeled, to^{to} rozum a pamyet, magi wybiehnuti po wlku. a wlk, to^{to} dyabel, vſlyſſi duſſany, to geſt zadoſt ſrdecznu, y puſti duſſi. Ptoz wezmi ſwu duſſi a lecž gi ſkrze ſwate pokanye, a tyeſarzt wynu odpuſti, a potô ſwu miloſt da Netoliko zde, ale w nebeſkem kralowſtwie. dayz to mily buoh.

LIII.

ADrian^{o} kdyz w rzimye kralowal, vſtawil za zakon, aby kteraz by koli zena czyzolozſtwa ſe dopuſtila, aby wiecznê zalarzi vmrzela. Przihodylo ſe, ze nyekteraky rityerz myegiſſe zenu, genz z czyzolozſtwa poczala, kdyz muze doma nebylo dobrze za dwie letye. A pto do zalarze wſazena, [150] a tam gſucz kraſneho ſyna vrodyla. to pod czaſy dyetie w zalarzi roſtlo a nykdy ſwietla newidyelo. Stalo ſe, ze ta giſta zena, maty toho dyetiete, gednoho dne yala ſe hofcze plakati. A tak dyetie, kdyz zadneho nepoczyla, wece: O mila matko, pczs tak velmi zarmucena? Odpowiedye gemu maty: O mily ſynu, wa oba mawa przicžynu k plakanye; nebo nad namy ſu lide a ſwietlo ſluneczne, gymzto lide ſu vtieſſeny, ale wa wzdiczky gſma we tmye a welikey ſtraſty. Wece k nyeg ſyn: Na wſſeczko na to nedbam nycz, neb o tom o wſſem nicz newim, pto ze ſem ſe zde w zalarzi narodyl, a dokudz zde budu myeti czo gieſti[1]) a pity, nicz ſe na to neobratim. a w tu chwili, kdyz tak rozmluwaſſta, ſſtaſſe czyeſarzowa wedle dwerzy zzalarznich, genz czaſto tu giſtu zenu

---

LII. [1]) (ps. pûv.) kazny (z) k (oprav.) b.

LIII. [1]) e (nadeps.).

nawſſczyewowaſſe, aby gi tyeſſila. vſlyſſewſſi taku zaloſt mezy ſynem a materzy, ſlitowawſſi U
ſſe nad nymi ſſla przed czyeſarze, a klekſſi na ſwu kolenu pſyſſe, aby ge wypuſtil. y byla
oba wypuſſczena, a ona potom s ſwym muzem ſmyerzena, a gemu kraſny [151] plod po-
rodila, a tak ſwoy zywot w dobrê ſkonala.

Naymileyſſi! tento czyeſarz geſt otecz nebeſky, genz taky zakon vſtawil, aby kterazkoli
zena czyzolozna kamenowana byla. ale ten giſty rityerz geſt naſſ pan ihûs xpûs; zena geho
geſt duſſe kazdeho czlowieka. ale pohrziechu duſſe czaſtokrat przeſtupuge, to^to kolikrat
hrzich ſmrtedlny vczini, bozym ſudem ſprawedliwym ma w zalarz wſazena byti, to^to w dya-
belſku mocz, wedle rzeczy ſwateho pawla: Czyz ſkutky kdo czynye, toho geſt ſluha. Swaty
Jacub: zadoſt zla kdyz poczne, porody hrziech, a hrzich dale kdyz poczne, porody ſmrt.
nebo geden z druheho hrzich wyſkakuge a z kazdeho ſmrt. ale kdyz czlowiek nyekdy
k ſobie przigda bude zeleti y ſ placzê, ze kdy ſwiatlo ztratil, to^to miloſt bozſku pro ſwe
hrzichy. Ale ſyn geho, kterehoz w zalarzi porodil, genz ſwietla nykdy newidyel, to geſt
zadoſt zla, netba na to nicz, nez wzdyſ zzada, aby tak oſtala w ſwey liboſti. a nebo ſkrze
toho ſyna [152] znamenawagi ſe bohati a rozkoſſny tohoto ſwieta, genz prawie, ze by ſe
gym to bydlo nepmyenylo k gich wuoli, nebeſkeho kralowſtwi na wieky by nechtieli.
O nychzto dauid dye: za nicz gſu newazili zemye ſlibeney, to geſt nebeſkeho kralowſtwie,
to^to ſ onyem bohatcem netahne vmrziti, bude w pekle pohrzeben. O nych kriſt⁹ ſam dye:
Bieda wam bohatym, genz zde mate ſwe vtieſſenye, neb bude zamuczenye. ale czyeſarzowa,
genz tu zaloſt vſliſſala, geſt panna maia, gêz za ty boha pſy, kterzyz zelegi, ze ſu ſe kdy
hrziechu dopuſtili, Aby czyeſarz, otecz nebeſky, raczil z wieczneho zalarze ppuſtity, to
geſt y dyabelſkey wyeci moci, a dati gym zde miloſt a potom nebeſke kralowſtwie etc.

LIV.

AGellius kdyz w rzímyc panowal, za tych czaſuow byl nyekteraky muz, gêz ſe
gemu vdalo gednu getí mymo geden krzyz, na nyemz byeſſe pſano ſe wſſech ſtran taketo
piſmo: O czlowiecze, pogedeſſ-li [153] na tuto czeſtu, naydeſſ hoſpodu, w nyez kuon twoy
bude dobrze nakrmen, ale ty budeſſ zle cztyen. Z druhe ſtrany byeſſe pſano: pogedeſſ-li
tuto czeſty, ty budeſſ cztyen, ale twoy kuon bude zle nakrmen. S trzety ſtrany byeſſe pſano:
pogedeſſ-li tuto czeſtu, ty y twoy kuon doſti podobnye budete cztyeny, ale drzewe nez
wen z tey hoſpody wygedeſſ, budeſſ welmy ranyen. S cztwrtey ſtrany byeſſe pſano: Po-
gedeſſ-li tuto czeſtu, ty y twoy koň doſti budeta myeti, ale w tey hoſpodie moſyſſ kuon
oſtawiti, a budeſſ potom pyeſſkamy chodyti. A kdyz ten giſty muz wida to piſmo y cztl,
dywieſſe ſe a pilnye myſleſſe, kteru by czeſtu gel z tyech trzy. y przemluwaſſe ſam w ſobye
a rzka: Vczinim gedno a druhe necham; pogedu ya tuto czeſtu, kdez ya budu dobrze
cztien, acz y kuoň moy bude zle nakrmen; gedna nocz mnoho nemuoz. a kdyz tak ſobye
vmyſliw oſtal na tô, y gel a przigel na geden hrad, na nyemzto byeſſe rityerz, genz geho
mile przíwital a wſe^ dobre^ doſti dal, ale kuoň ge^ [154] malo nebo nycz nemyel. wſtaw
rano ten giſty muz przigel domuow a yal ſe wſſem p̃witi tey przihody, kteruz geſt widyel
na ceſtye a w hoſpodie myel etc.

Naymileyſſi! [1]) tento muz muoz rzeczen byti kazdy krzeſtan, genz ma geti, to geſt
pſpiewati w dobrem den ode dne, hledati ſpaſeny ſwey duſſie. kuoň geſt tielo, genz neſe
kazdeho czlowieka k cili, totizto na ſmrt. ale krziz, genz ſtogi na rozhrany proſtrzed ceſty.
geſt ſwiedomy kazdeho czlowieka, genz geſt na cztwero roztazeno yako krziz, gedyna
ſtrana tyehne k dobremu, Druha ſtrana tyehne, aby ſe warowal zleho, kdez gſi, a pogedeſſ-li
tu ceſtu, tobie ſe dobrze ſtane, ale kony twemu zle, dobrze vcziniſſ a mudrze. Ale ceſta,

---

LIV. [1]) (červ. podtrž.).

U gyzto mamy geti, geſt ſwate pokanye. hoſpoda to geſt nebeſke kralowſtwie, w nyemzto tobie dobrze ſe ſtane, Ale twoy kuon, to geſt twe tielo, muſy zde trpieti mnoho nedoſtatkuow y ptywenſtwie na ſwatem pokanye. Ptoz ktoz tu ceſtu gde, dobrze a mudrze gde. Druha ceſta geſt, w nyezto kuon doſti bude myeti, Ale ſam we pſy lehne. Czeſta ta geſt [155] czeſta wſſech zraczuow y ſmilnykuow. gêz w rozkoſſi tyeleſtney vſtawicznye lezye, gehozto brzicho geſt buoh, wedle rzeczi ſwateho Pawla. w tey hoſpodye duſſi zle vſtlano bude, neb muſy napoſledy ſ onym bohatcem zraczem na wieczne zatracenye. Trzeti ceſta, geſto oba doſti podobnye budeta vcztyena, ta ceſta geſt wſſech hřiſſnych, yako gſu bohatſi tohoto ſwieta, gêz zde magi dobre bydlo, a w tom dyabel rany ge ſmrtedlnym hrzichem. nebo byti geſt czlowieku, aby zbozy lakomye nedrzal anebo nedobywal. Cztwrta ceſta geſt, kdyz gy pogede, on y kuon budeta doſty myeti, ale muſy w hoſpodye kuon oſtawiti. a ta ceſta geſt ſwrchowanych w duchownyem ſtawie, genz p gmeno bozye wſſeczko opuſtili y ſwe tyeleſtne zadoſti, magicz pokrm tyeleſtny a odyew a na tom doſty magi, a w tom geſſcze weliku ſkrownoſt magice w giedle cztyenye: zde y na onom ſwietie wzali a wyeczny zywot myeli, to geſt w nebeſkê kralowſtwie et cetera ûl etc. de alis etc. [156].

LV.

TYmachus kdyz w rzymye kralowaſſe, byeſſe za toho czaſu nyekteraky Rityerz, gmenem lenucius, genz myegiſſe ſwu zemi, kterazto k zemy tyeſarzowie przilezyſſe; gyezto Czyeſarz welmi zadaſſe. mnoho myſſle, kterak by gi doſſel, zawolal przed ſe toho giſteho rytyerze, y rzekl gev: Ged a dobud mi konye czrneho, pſa czrneho, Sokola czrneho a truby czrney, tak abych to wſſeczko myel do tehodne. A nedobudeſſ-li toho wſſeho w oſmi dnech, bez ſwey zemye budeſſ. vſliſſaw to Ritierz zamutil ſe welmí, neb owſſem nerozumyel tomu, kte by tyech wieci a takych tak w nahle dobyl. Przíſſed k ſwey zenye, kterazto matce bozyeg welmi rada ſluziſſe, yal ſe toho wſſeho welmi zaloſtnye [1]) prawiti. Vſliſſawſſi ona wece k nyemu: Gdy nayprwe wſſeho nechage k ſwemu zpowiedlnykowi a zpowieday ſe wiernye a prawie, czos kdy vczinil. a kdyz to vczinis [157] ſ prawu wieru, buoht muože znamenytie pomoczy. A tak ſe ſtalo; ſſel ten giſty Rityerz a zpowidal ſe wiernye a prawie. Potom vdalo ſe gemu gyeti gednu ceſtu rownu, yako k nyekterakemu leſu progyezdyege ſe. nad nymzto ſedyeſſe ſtary muz, mage huol w ſwey rucze. y otaza toho giſteho Rityerze: kam gedeſſ? tehdy on wece: Pane, z koſtela gedu, a kam gedu, ſam newim. Wece k nyemu ſtarzecz: wezmi tuto huol, a ged tuto ceſtu, a nehýbay ſe any na p̃wu, any na lewu ruku, A vzrziſſ zdaleka geden hrad czrny. a kdyz tam przigedeſſ k tomu hradu, Przikaz gim takuto rzeczy a rzka: Ten, genz geſt pan teyto holi, wam przikazuge, abyſſte mi czrny kuon, pſa czrneho, ſokola czrneho a trubu czrnu dali. A kdyz to wſſeczko budeſſ myeti, budu-li tebe pobyezeti a chtiecz, aby k nym nahoru gel, nechod, any pſa puſſczey, any ſokolowi day letati, ale wezmi Trubu na hrdlo, Sokola na lewu ruku, Kuon a Pſa na prawu ruku. przigdyz ſem ke mnye, a wrat mi mu huol, [158] nebt tebe tuto doczekam. Tehdy ten giſty rityerz, wzem tu huol, gel az do trzetyho dne. a tak trzeti den vzrzel hrad zdaleka czrny. a kdyz tam przigel vzrzel, ano cztyrzy muzye, dobrze we wſſê zelezy odyeny, wyſſli pty nyemu a rzkuce: Pane, witay, racz nahoru geti a pokrm wzyeti. Tehdy on: nykakez na hrad nepogedu, ale pan teyto holi przikazuge wam, abyſſte mi dali czrny kuon, czrneho pſa, czrneho ſokola a czrnu trubu. Vſliſſewſſe tu rzecz wecechu: muſyme toho pana poſluſſny byti. a ynhed bez meſſkany dali gemu, czoz zadal. y wecechu gemu: Mily, wſed na tento kuon a w trubu potrub. Odpowiedie rytierz: any toho. any onoho vczynym, a tak wzem trubu na hrdlo a ſokola na lewu ruku a kuon ſe pſem na prawu ruku, y wratil ſe k tov giſtemu ſtarci, a huol gemu wratyw podyekowal. a ynhed ten giſty ſtarzecz, yakz od nyeho hul wzal, ynhed zhynul gemu s oczy. a ten giſty rityerz odtud bral ſe k dworu kralowu. A przíſſed tã [159] wſſeczko to, czoz gemu kral byl rozkazal, aby gemu pod mi-

---

LV. [1]) (za tím ps.) trubiti (přetrž.).

loſti dobyl, ſ ſebu mage. A kdyz kral zwiedyel, ze ten giſty rityerz przigel, a wſſeczky ty U
wieci s ſebu przineſl y przineſl, wzradowal ſe welmy. A tak ſedye vſlyſſal ynhed w zapyeti,
ano pſy ſſczekagi. Otazal ſe, czo by to bylo. Wecechu gemu ſluhy geho: Gelen byezy,
a pſy po nyem. wece ten giſty kral: Przywedte mi ten giſty kuon czrny a ſokola y trubu
y pſa. a kdyz gemu przywedli, wſedl nan, a vzrzew gelena yal ſe trubity, vbod w koň.
a gelen wzdwih hlawu vprkê byezal do horuciho pekla. A kral na tom kony y ſe pſem
y ſ ſokolem y ſ trubu byezal po nych a wiecz ſe newratyl.

Naymileyſſi! tento kral geſt dyabel, genz nam chce odgiti dyedycztwie naſſe, toto nebeſke kralowſtwie. Rityerz tento geſt kazdy dobri krzeſtan, genz ſe dyablu branyti ma, a ma ſye ſ ſwu zenu raditi, toto s ſwym ſwiedomym, aby byezal k zpowiedy a potom nalezl ceſtu rownu, to gt pokanye ſwate,[2]) [160] w nyemzto ma pſpyewati. Ale ſtarzecz, genz nad yamu ſedy, geſt pan naſſ ihš criſtꝰ ſ holi ſwateho krzyze, kteruzto huol mame wzdy na ſwey myſli drzeti, totyzto vmuczenye geho, a tak naydemy hrad czrny, toto ſrdce ſwe, plne zleho myſſlenye. Ale ſluhy, genz wyſſli, gſu liboſti hrziechuow, genz z ſrdce pochazegi, a ty czlowieka ludy, aby ſ nymy hodowal. Ale vtrpenym ſwateho pokanye byedy przemozeny a pamyeti vmuczeni bozieho.

LVI.

SEuerus kral kdyz panowaſſe, nayprwe myegieſſe gednu kraſnu [1]) dceru, gyz welmi milowaſſe, nayprwe ze byla naykraſſye ze wſſech panen, druhe że byla naymudrzeyſſi, trzeti ze byla welmi dobrotywa. A kdyz ten giſty kral vmrzel, tehdy ta giſta panna wſſeczko dyedicztwi ſe vwazala y kralowala. vſlyſſaw to nyekteraky kral, weliky vkrutnyk, przigel k nye a mnoho [161] gye ſlibowal, acz by gemu ſkutku tyeleſtneho powolila. a ona tak dluho braniwſſy ſe geho chitroſti newieduci gemu powolila, tak ze ſ ny ſwu wuoli myel a czeſt gegi odyal. a kdyz ſe to ſtalo, widyewſſi, ze geſt w ſwey czty zklamana, yala ſe plakati welmi horzce, ale nycz gy neproſpyelo, nebo y k tov od toho giſteho krale geſt z dyedyczſtwie wyhnana. A potom v gedney ceſty ſylney ſedaſſe a almuzny od tyech, ktoz tudy ſſli nebo geli, proſyeſſe. A kdyz tak gednoho dne ſedyeſſe a welmi placzyci, vda ſe gednomu rytyerzi tudy geti. vzrzew kraſu gegi zamilowal gi, y wece k nye: O mila pany, powiez mi, kdo gſi a procz tu ſedyſſ? Tehdy ona: Dcerka gedynkeho krale gſem, ale ſkrze gednoho krale vkrutneho zklamana gſem y czty zbawena, a nad to y z kralowſtwie meho wyhnana. wece k nye rityerz: Chceſſ-li mye za muze myeti? tehdy ona: rada, mily pane. wece k nye rytierz: Slib mi ſwu wieru, aby nyzad [162] neho po mnẏe nepoyala, A yat pogedu ꝑty tomu krali vkrutnemu, a boy ſ nym wezmu, a kralowſtwie tweho na nyem dobudu. A przihodilo-li by ſe, ze bych ſſel w tom bogi, nycz gineho na tobye nezadą, gedyne aby odyeny me krwawe w ſwey komnatie, kdez budeſſ bydliti, na znameny miloſty powieſyla. A przigel-li by kdo kdy po mey ſmrti, a chtye tye ſobye za zenu wzyetie, wendi do tey komnati, w nyezto to odyenye me powieſyſſ, wzhlednucz na nye na mye zpomeneſſ, odpo [2]) Odpowiezyz gemu a rzci: Buoh toho neday, bych gyneho poyala mymo toho, genz ꝑ mu miloſt zahynul. vſlyſſawſſi ona tu rzecz wece gemu: Pane, ſlibugit ſwu wieru, zet to chci drzeti, acz by ſe czo tobye w tom bogi przihodylo, gehoz buoh oſtrzez. A ynhed przipravviw ſe a ſwe odyenie ſebraw, bral ſe tam w boy ꝑti tomu giſtemu krali. Vſlyſſaw to ten gyſty kral, ze ten rytierz chce ſ nym boy mieti, [163] wygel ꝑty nyemu. A kdyz ſe ſeſſli, tehdy ten giſty rytyerz zabil toho krale, a ſam take v tom bogy ſmrtedlnye ranyen byl, tak ze trzeti den vmrzel, ale to kralowſtwie tey giſtey panye obdrzel. Tehdy ta giſta pany, vwazawſſi ſe w ſwe dyedicztwie, geho ſmrti czaſto zelela a plakala, a odyenye geho krwawe w ſwey

[2]) (Dole na této stránce zcela na kraji psáno) Sedmy bozye (červeně podtrženo a zatrženo).

LVI. [1]) (za tím ps.) zpowied (přetrž.). [2]) (nedops.).

U komnatie nadde dwerzmi powieſſila, a czaſtokrat na nye zaloſtywie wzhledaſſe a welmi plakala. Pod czaſem mnozy k nye gezdili a gi ſnubili, ſlibugice mnohe zbozie y panſtwie. Ale ona, drzewe nez kteremu k tey rzecze odpowiedyela, wzdy prwe do komnaty weſſla a pilnye na odyenye wzhledla a k ſobie ſama rzekla: O mily pane, tys p̄ mu miloſt za- huben, a dyedyczſtwie mi zaſe dobyl; buoh toho neday, bych za gyneº ſila. a rzkucz to tepruw z komnaty wyſſla a gym kazdemu tuto rzecz odpowiedyela: mily, nemyeyz mi za zle, tot bych rada vczinila, [164] ale zet gſem bohu ſlibyla, abych wiecz muze nepogymala, nelzet mi geſt toho vcziniti. Ony vſliſſewſſe tu rzecz odgeli a gy w tom za zle nemyeli. a ona tye tyem byehem az do ſmrti w ſwe wdowſtwi oſtala a gev wieru zdrzala a bohu ſe doſtola.[3]) Sequitur.

Naymileyſſi! Tento czyeſarz geſt otecz nebeſky. dcera geho kraſna geſt duſſe kazdeho czlowieka, k obrazu bozymu ſtworzena, w nyezto g̃t mocz boha otce, mudroſt boha ſyna, dobrota ducha ſwateho, na nyzto kralowſtwie bylo ſpadlo, to geſt panſtwie wſſeho, aby panowala zwierzatom polſkym, ribam morzſkym, ptakuom nebeſky.[4]) ale zlu radu y nawodem dyabelſkym ztratila to panſtwie, a k tov od nyeho hrziechem naprznyena a ſmrty poddana, yakz brzo yablka zapowiedyeneº okuſyla; Potom wyſazena na ceſtu obecznu, to geſt na tento ſwiet, aby almuzny p̄ſila. Przihodylo ſye, ze geden rityerz tady geda, [165] to geſt pan naſſ ihûs xpûs, przyaw czlowioczenſtwie na ſe, ſlitowal ſe nad namy, a gy od dyabla wykupil, w kralowſtwie netoliko w zemſke, yako adama, ale w nebeſke nawratil, ale pod taku vmluwu, aby nyzadneho gyneho wiecz kromye nyeho nemilowala az do ſkonczenye, a to ſe dyege na ſwatem krztu, kdyz ſe odrzicze wſſech pych y hrdoſti y take przicżyn dyabelſkich. vczinyw to, wzaw na ſe ſwe odyenye y boyowal ſ dyablem a przemohl geho, awſak w tom bogi ranyen byl az do ſmrti, y vmrzel wedle tyeleſenſtwie a nam dyedyczſtwie zaſe dobyl. Protoz kazda wierna duſſe vczin tak wiernye, yako tato panye: Powieſ odyenye krwawe w ſwem pokogi, to geſt pamatug vmuczeny ſweº mileho chotye, pana ihu criſta. a zwlaſſcze kdyby tebe kdo ſnubil, totº ſwiet, dyabel, twe tielo, ze by ſe o tye pokuſylo, rucże vtecz ſe k krwawemu odyeny, totº zpomen na horzku ſmrt a vkrutnu a na hoyne [166] prolitye geho ſwatey krwe, A z bozye pomoczy wſſech neprzatel prazdna budeſſ. A napoſledy ſetrwaſſ-li w tom az do ſmrti, wieczny zywot myeti budeſs.

LVII.

ANtonius czyeſarz když kralowaſſe, za tyech czaſuow byeſſe w geho rziſſi nyekteraky [1]) rityerz, gemuz ſe byeſſe vdalo geti k gednomu myeſtu przeſ nyekteraku puſt. A kdyz tak gedyeſſe, Vzrzel, ano ſ gedney ſtrany ceſti geden drak weliky lezy a z druhey ſtrany lew. chtieſſe ſe zaſe wratiti. obratyw ſe vzrzi, ano morze za nyem, a vzrzi k tomu angela. an ſtogi ſ wytrzenym meczem, mage w gedney ruce korunu, w druhey a takto mluwie: Pohrzey, Odolay, Potrzy, wyeneczt dam.

Naymileyſſi! Tento rityerz, genz do myeſta przeſ puſſt gel, geſt [167] kazdy krzeſtan, genz ma myſliti, aby do myeſta gel, to geſt do nebeſkeho kralowſtwie, ale przeſ puſſt tohoto ſwieta ſkrze mnohe zamutky; kdezto drak v ceſty lezy, to geſt tyelo wlaſtnye kazdeho czlowieka, genz ma potrzieti, nedada gemu rozkoſſi k geho wuoli. ale lew geſt dyabel, genz rzewe hledage, koho by pozrzel; tomu ma kazdy odolaty wieru, yako ſwaty Petr dye. Morze geſt tento ſwiet, genz rady, aby zbozi dobywal; tyem pohrzey, mage odyew a pokrm tyeleſtny, na tom doſty myeg. Wyklad drzewnye rzeczy: Pohrzey ſwietem, odolay dyablu, potrzy tielo, odplaty za to wezmeſſ, zes ſtatecznye boyowal etc. Sequitur vlterius.

[3]) o (m.) a. [4]) (znaménko za) m (nad) y (pozdni).
LVII. [1]) (za tím ps.) czy (přetrž.).

LVIII.

GOrdianus když kralowaſſe, za tiech czaſuow byeſſe w geho kralowſtwie [168] U nyekteraky rityerz, genz myegieſſe nyekteraku zenu kraſnu, ale zlu. przyhodilo ſe, ze ten giſty rytyerz w gyezdu gel. a kdyz tam byl, tehdy geho zena zawolala k ſobye ſweho milika, aby ſ nŷ ſwu kratochwil myela. a myegieſſe ta giſta pany dywku, genz ptaczyemu zpyewanye y ſſczebetu rozumyegiſe. Ale kdyz ten giſty milik wſſel do pokoge k tey giſtey panye, tak ſnad yako o puolnoci yali ſe trzie kokoti zpyewati. Prwny kdyz zazpyewal, Otazala ta giſta panye ſwey dyewky a rzkucz: Mila, powiez mi, czo ten kokot pyege? Ona odpowiedye: kokot ten prawi, ze ty weliku krzywdu czynyſſ ſwemu panu. Vſlyſſewſſi to ta giſta panye wece k dyewce: gdy rucze a zabi toho kokota. A tak ſe ſtalo, ten prwny prycz. Potom w zapyeti yal ſe druhy kokot pyeti. Opyet ta giſta pany otaza ſwey dyewky, czo by ten kokot tyem pyenym minyl. Odpowiedye dyewka: Druhy kokot prawſe: [169] towarziſſ muoy pro prawdu geſt zahuben, a ya hotow ſem podle nyeho vmrzieti. wece pany: gdy yhned, gdi a zabi take y toho kokota. a tak ſe ſtalo. Potom opyet brzo yal ſe trzeti kokot pyeti Vſlyſſewſſi ta giſta pany Otazala dywky, czo by tym trzetim pyenŷ ten kokot mynil. Odpowiedye dyewka: Trzeti kokot takto mluwie: Slyſſ, wiz a mlcz, acz chceſſ pokoy myeti a dluho zyw bity.

Naymileyſſi! tento czyeſarz geſt otecz nebeſky ale rityrz geſt xpûs. zena toho giſteho rytierze geſt kazda duſſe, genz na ſwatem krztu geſt gemu oddana. Ale milik, genz gi ſwody ſ dobrey czeſty, ono pychu, ono lakomſtwím, ono rozkoſſi [1]) tyela, geſt dyabel. Protoz kolikrat koli ſmrtedlnye ſhrzieſſie, tolikrat ſ dyablem czyzolozi. Ale dyewka tey giſtey pany geſt ſwiedomye, genz ꝑti kazdemu hrziechu repce a teſknoſt czlowieku czynye A bode gey k dobremu. Ale prwny kokot ꝗt [170] criſtus, genz nayprwe lidy z hrziechu treſktal. Vſlyſſewſſe to zide zahubili gey, aby prawdy nezpyewal. takez y my zahubugem prawdu, genz geſt kriſtꝰ, w ſobye, kolikratkoli a kak dluho w liboſti hrziecha ſtogymy. Skrze druheho kokota znamenawagi ſe ſwaty Apoſſtole y gynyny ſwati muczedlnici y ty wſſichny, genz pro prawdu ſmrti wzali. Skrze trzetiho kokota, genz ꝗt rzekl. Slyſſ, wyz a mlcz, znamenawagi ſe kazatelowe, genz bogice ſe netoliko zywota ztratiti, ale zbozye a przyzny welikich lidy, neſmyegi prawdy mluwiti, ale radyeyſſi chtie ſ nymy ſwietſky pokoy myeti. Protoz ſnazme ſe wſſichny, abychom prawdu netoliko mluwili, ale ſkutkem wedli, chcemy-li kriſta, ſwrchowaney prawdy y wieczney, dogiti.

LIX.

PAwel [1]) kdyz kralowaſſe mudry a welmy [171] moczny, vmyſlil ſobie, aby ſyen kraſnu vdyelal. Toho czaſu w geho kralowſtwie byeſſe nyekteraky teſarz, gmenem Tirius, welmi miſterny. zwiediew to ten giſty kral, kazal geho przed ſe zawolati, aby gey zgednal na to giſte dyelo. w tu chwili take byeſſe nyekteraky rityerz w tom kralowſtwie. ſpatrziw mudroſt y ſſlechetnoſt toho giſteho teſarze, ſmluwil ſe ſwu zenu, ꝑ geho mudroſt a ſſlechetnoſt dal geᵛ ſwu dceru za zenu a welmi walnu ſwatbu vczinil. Potom, kdyz ſe ta ſwatba ſkonala, zena toho giſteho rityerze, zawolawſſi geho, toho giſteho teſarze, zetye ſweho, k ſobye, wece k nyemu: Ponyewads mi dceru ſobye za zenu poyal, Ay tedt dawam tuto koſſili doſti dobru, kterazto koſile ma takuto mocz: Budeſſ-li gy az do ſmrti pozywati, nykdy gy netrzeba prati, anyt ſe zderze, any zetle, dokudz ſpolu wiernye w ſwem ſtawu [172] manzelſkem budete przebywati. Pakli by kto z was, gehoz buoh oſtrzez, przeſtupil, ynhed ſe ta koſſile zſſpyny a bude potrzebowati pranye, yakoz y gyne rucho. Vſlyſſaw to ten giſty teſarz, wdyecznye tu koſſili przigal a welmi ſnaznye dyekowal a rzka: Diekugit welmi,

---

LVIII. [1]) (ps.) rozkoſſili, li (přetrž.).

LIX. [1]) (Iniciálka) P (provedena jen v obrysu, jinak nedokonána).

U mila matko, zes mi tu koſſili dala, napomynagici nas, abychom wiernye w ſwem ſtawu az do ſmrti ſtala. nebo nyzadny z nas pro tu koſſili nebude ſmyeti ſweho ſtawu przeſtupiti, by druhy nezwiediel.[2]) Po malych dnech ten giſty teſarz zawolan byl od krale, aby ge[v] tu giſtu ſyen dyelal. a on wzem tu giſtu koſſili, nechaw zeny doma, bral ſe na dielo. a kdyz tam dyelaſſe wiernye a wzdy w tey koſſili, nikdy ſe nezaſpinila, acz y czaſtokrat welmi ſe dyelage potyeſſe. Mnozy to widuce welmi ſe tomu dywichu. a mezy tyem przyſſel k nyemu geden rityerz, y otazal geho a rzka: Mily miſtrze, pſymt tebe, powiez mi, kte[173]rak geſt, ze tak vſtawicznye wzdy w te koſſili dyelaſſ, a czaſſtokrat ſe welmi potyſſ, ze ſe nezaſſpyny? Odpowiedie ten giſty teſarz: netrzeba gi praty, neb ſe nemuoz zaſſpinity. Tehdy ten giſty rytyerz otaza geho a rzka: Mily, procz geſt to? Odpowiedye teſarz: Maty zeny mey dala mi gy, genz ma takuto mocz, aby cziſta byla dokudz ya neb ma zena ſweho lože neprzeſtupyme. vſliſſaw tu rzecz ten giſty rityerz, wece ſobie na myſli: ya tie k tomu przi̅pwim, ze muſiſſ tu giſtu koſſili prati. A ynhed gel do domu toho giſteho teſarze bez geho wiedomi. A kdyz tam przigel, tehdy zena toho giſteho teſarze doſty ochotnye geho przyala do ſweho domu, A gey wedle ſweho ſtatku, yakoz na rityerze ſluſſie, cztila. Vzrzew ten giſty rityerz tu czeſt y to ochotenſtwie k ſobie, yal ſe gy ynhed fre[174]yowati y o frey mluwiti, Aby gi mohl o gegie czeſt przyp̅witi. gemuz ona wece Pane, zdas pto przigel, aby v mne na fregi byl? wece rytyerz: Panye, y owſſē ſem o to przi̅ſſel, abych twu miloſt nalezl. a mezy gynu rzeczy mnoho gi ſlibowaſſe, acz by geho wuole naplnyla. Tehdy ona vſliſſewſſi geho rzecz y ten ſlib, wece k nyemu: Racz ſe mnu gity, a czoz na mye zadaſſ, to wſſe budeſſ myeti. a on vſlyſſaw to ſ weliku radoſti. ſſel za ny do gedney komori. a kdyz tam byeſſe, ona wiſſedſſi wen zawrzela po ſobye y zamkem zamkla, rzekſſi gemu: tu mne czekay, dokudz ya ſweho czaſu nevzrzim. a tak zawrzewſſi geho chowaſſe geho, ſkrze okno gedno chleba a wodi gemu podawagici. kterakz koli on proſyeſſe, aby gey wypuſtila, Ale ona gemu odpowiedieſſe a rzkucz: Newyndeſſ, dokud ſe[3]) muoy muz od czyeſarze newraty. [175] Potom opyet druhy rityerz tu otazku k tomu giſtemu teſarzowi vczinil yako prwny o geho koſſili. A takez vſliſſaw od teſarze o tey giſtey koſili, yal ſe myſliti, kderak by mohl geho zenu zklamati. Przi̅prawil ſe yakozto prwnye, gel k nye do do[v] a ochotnye[4]) przi̅witan geſt. Potō po nemudrey rzeczy do druhey komory weden a tu zawrzien y zamczyn od tey giſtey zeny, yakozto prwny. Potom w zapyeti trzetie rityerz przi̅ſſel k tomu giſtemu teſarzy, a o tey giſtey koſſili takuz otazku vczinil, yakoz prwnye dwa, y takuz odpowied ſlyſſal, yako ona dwa. Nepomeſſkaw ynhed gel k tey giſtey zenye, a przigew tam tolikez obdrzal, yako y prwnye dwa; Takez w trzetie komorze zawrzen y zamczen byl y chowan, yako prwnye dwa. Zatyem o tyech trzech rytyerzech wyſſla welika rzecz v tyeſarzowa dworu, kam by ſe dyeli, A kte[176]rak ſe gym przihodilo, ze by tak dluho przed czyeſarzem nebyli. Potom po mnoho dnech ten giſty teſarz przi̅ſſel domuow k ſwey zenye. A ona vzrzewſſi gey, ſ weliku radoſty gey poczeſtnye przywitala, A wzhledſſi na koſſili vzrzela, ano geſſcze czyſta, yakozto drzyewe. y wece: Bud pochwalen mily buoh, ze mezy nama geſt prawa miloſt y wiera, yakozto koſyle twa vkazuge. Tehdy on k nye wece: Mila zeno, powi̅ tobie o tom nyeczo: kdyz ſem byl v dworu czyeſarzowa, Tehdy przi̅ſſli ke mnye trze rytyerzi, geden po druhem, a tazali mne, procz by ſe nemohla zaſſpyniti. A ony po tey rzeczy gewſſe ke mſſy wiecz gich newiedati. Tehdy ona wece: O tyech rytyerzich powim tobie nyeczo maliczko. kdyz kazdy z nych bez tebe, geden po druhem, ke mnye przigeli, A hledagicz na mye nepodobne wieci kraſnu [177] rzeczy, ſlyby y dary rozlicznymy: Tu ſem gich mudrze dobyla, yakz ſem vmyela, A potom kazdeho zwlaſſcze w prazdney komorze zawrziela, y do dneſſnyho dne ge drzym y chowam, dawagici gim chleb a wodu, aby potom byli mudrzi a nyzadney cztney pany pokuſſowati neſmyeli, ale gich czeſt ſe wſſech ſtran ohrazowali, yakozto na dobre ſluſſie. take y konye gich geſſcze chowam a gym plnu potrzebu dawā. Vſlyſſaw to teſarz, wzradowal ſe welmi p wieru y vſtawicznoſt ſwey zeny, a ty giſte[5]) rytyerze ppuſtil, przigew od nych ſlib pod wieru, aby wiecz nyzadne ſſlechetney zeny nezatrhali. A tak ten giſty teſarz ſwu wiernu zenku w prawe[6]) wierze y laſce do ſmrty oſtal.

---

[2]) z (nadeps.). [3]) (za tím ps.) ſyn (přetrž.). [4]) (prvé) o (nadeps.). [5]) (ps.) giſty, (z) y (oprav.) e. [6]) (ps.) prawie, i (přetrž.).

Naymileyſſi! tento czyeſarz geſt otecz nebeſky, genz ma ſyen vſtawíti, toto ſrdce U
czlowieczye [178] dobrymi mrawy ozdobity, w nyemzto pan buoh ſ chuti przebywa, yakozto
piſmo prawie o wieczney mudroſti: Rozkoſſ ma geſt przebywati s ſyny czlowieczymy. Ale
rytyerz, to geſt criſtus, genz ma kraſnu dceru, to geſt duſſi, kteruz byeſſe dal za teſarze
p geho mudroſt, to geſt za dobreho krzeſtana, gêz gy poyal yako za manzelku ſ koſſili
czyſtu, toto ſ krzeſtanſku wieru, bez nyzto nelze ſpaſenu byty. A yakz to dluho czlowiek
przebywa w dobrem zywotie, tak dluho wiery nepoſſkwrny. Trze rityrzy, genz przichazegi,
aby tey duſſe pokuſyli, geſt pycha, lakomſtwie a ſmilſtwo. ty trzy rityerze mudra a wierna
duſſe ma zawrziti w komorze, to geſt w ſkruſſenye, w ſwatey zpowyedý a w doſty vczy-
nyenye, a za to odplatu wezmeſſ od otce nebeſkeo w wieczney radoſti. [179]

LX.

Czte ſye take o nyekterakem czlowieku, gmenem gauterus, genz zadaſſe, aby
mohl nalezty myeſto, w nyemz by to radoſt myel bez ſmutka, hoynoſt bez nedoſtatku,
ſwyetlo bez temnoſty. Ptoz vda ſe gemu gednoho dne ſamemu vgyety,[1]) yako by gyny
vſſel za trzy dny, az y przigde do gednoho kralowſtwie, to malo przed tyem kral toho
kralowſtwi ſ toho ſwieta ſſel byeſſe. vzrzewſſe geho knyezata y pany toho kralowſtwi tak
zpoſobeneho, ke wſſemu dobremu podobneho, ſobye gey za krale wolili. Ale on kdyz byeſſe
tak wolen, welmi ſe radowaſſe. zatyem nocz przigide, A geho pany do gedney komory
ſ weliku czty zprowodyli. A kdyz tam wnyde, vzrze [180] gedno loze kraſne, ale w hla-
wach vzrzi lwa vkrutneho, w nohach draka welikeho, na prawey ſtranye nedwieda hnye-
wiweho, na lewey ſtranye mnozſtwi ſſkaredych czrwuow. Wece ten giſty gauterus: Czo geſt
toto, zda tu mâ ſe radowati a ſ tyemi howady przebywati? Odpowiedyechu gemu pany
y ſluhy: Pane, y owſſem; nebot ſu gyny krali na tomto lozy lehali a od tyechto howad
ſeſſli. Tehdy on wece: Wſſeczko gyne dobrze mí ſe liby, nez tohoto loze a tyech howad
welmi ſe ſtrachugi, Protoz waſſ kral dele nechczy byti. a tak odged od nych bral ſe tak
daleko, az do gyneho kralowſtwie przíſſel, kdezto take kral w nowie ſ tohoto ſwieta ſſſel
byeſſe. Vzrzewſſe gey pany y zemene toho kralowſtwie, kralem gey zwolichu. A yakzto
[181] y drzyewe wſſeczko ſe gemu dobrze libylo kromye loze, na nyemzto myel odpoczy-
wati. vzrzew, ano plno oſtrich brzitew, a mezy brzitwami hadowe kluzachu, Y wece, tyech
otazaw, ktoz gey byli zprowodili: Zda ya mam na tomto lozy odpoczywati? wecechu
k nyemu: Y owſſem, pane, nebo gyny naſſi kralowe na tom lozy lehali, az y zemrzeli.
Tehdi on wece: wſſeczko gyne mi ſe dobrze liby kromye toho loze prokleteho, a pto kral
waſs nechci byti. Na zaytrzi rano wſtaw, ſſel precz, czoz by mohl za trzy dny vgyti. A gda
tak przigide k gedney ſtudnyci, nad nyezto ſedyeſſe nyekteraky ſtarzecz, mage huol w ſwey
ruce. vzrzew gey[2]) ten giſty ſtarzecz, otazal geho a rzka: mily, powiez mi, odkud gdeſſ, a
nebo kam gdeſſ? Odpowiedye gauterus: newiedye, kam gdu, a wſſak wim, ze trogi wieci
hledą a nemohu na[182]lezty: Nayprwe hoynoſti bez nedoſtatku, druhe radoſti bez ſmutku,
Trzety ſwietla bez temnoſti. wece k nyemu ſtarzecz, podaw gemu holi, kteruz w ruce
drzieſſe: Wezmi tuto huol, a tuto ceſtu gdy, az y hory wyſokey doydeſſ, a na poczatku
teto hory vzrzieſſ geden rzekrzik, an ma toliko gedno ſſeſt ſtupnuow. Przigda tâ wſtupyſſ
na ten rzebrzik[3]) a gdy po nyê az do ſſeſteho ſtupnye A kdyz na ſſeſty ſtupen przigdeſſ,
naydeſſ ſyen welmy kraſnu. przigda ke dwerzom vdderziſſ trzikrat, a ynhed wratny przigde.
vkazyz gemu tuto huol a rzci gemu: genz geſt pan teyto holi, przikazuge tobye, aby mye
tam puſtil; a ynhed tye tâ puſty. a kdyz tam budeſſ, naydeſſ ty trzy wieci a mnohem wiece.
Vſlyſſaw tu rzecz gauter⁹, wzem tu huol bral ſe tam, a tak wſſeczko nalezl, yakoz gemu
ſtarzecz prawil. y doſſel tey radoſtí a [183] hoynoſti bez nedoſtatkuow a mnohem wiece,
yakoz zadal, a tam wſſeczky ſwe dny ztrawil bez zamutku Miſtice[4])

LX. [1]) (první) y (nadeps.). [2]) (první) z (nadeps.). [3]) (ps. jako svrchu) rzekrzik (z) k (oprav.) b. [4]) (Dole na kraji nápis složky) Oſmy bozye (červeně podtržen).

U Naymileyſſie! tento gauter⁹ muoz rzeczen byti kazdy krzeſtan, genz ma tēto ſwiet zawrci a tyechto trzy wieci zadati, to⁵ hoynoſt bez nedoſtatku, radoſti bez ſmutka a ſwietla bez temnoſti. Protoz vczyniti mamy yako gauterus: Nayprwe aby ſſel ceſtu trzy dny, to⁵ modlitbu, poſtem, almuznu. a potom ma gity k ſtarczowi, totyzto k kriſtowi, genz da huol ſwateho krzyze, to geſt ſwateho pokanye. Ale potom ma wſtupiti na rzebrzik, w nyemzto geſt ſſeſt wſtupnuow, to geſt ſſeſtero miloſrdenſtwie. a po tom rzebrzíku bez pochybený wende nahoru do kraſney ſynye, to geſt do nebeſkeho kralowſtwie, w nyemzto geſt hoynoſt bez nedoſtatku, radoſt bez ſmutka a ſwietlo beze wſſi temnoſti na wieky wiekuow etc. [181]

LXI.

STrzelecz nyekteraky nahodu ſlawika nalezl. [1]) A kdyz gey chtiel zadawiti, wece k nyemu ſlawik: Mily, czo tobye proſpyege, ze mye zahubyſſ? Wſſak mnu ſyt nebudeſſ, any ſweho brzicha naplnyſſ. Ale puſtiſſ-li mye, chcit daty trogi radu, kteruz zachowaſſ-li pilnye, weliký [2]) vzytek budeſſ myeti Vſliſſaw ten giſty ptacznik tu rzecz, lekl ſye welmi a ſlibyl gemu, ze gey chce puſtiti, acz gemu chce tu trogi radu daty Tehdy ſlawik wece: Prwny rada tato geſt, aby nykdy tey wieci neſahal, genz nemuoz rozumem lidſkym vſtyzena byti. Druha rada geſt tato, aby nykdy tey wieci nezelel, kderazto nykdy nemuoz nawracena byti. Trzety rada, aby nykdy ſlowu nepodobne⁹, geſto neny k wierzye podobno, newierzil. tot ſu ty trzi rady; zachowaſſ-li ge, to wiez, zet ſe dobrze ſtane. A ynhed ten giſty ſtrzelecz, vſlyſſaw ty trzy rady, puſtil toho ſlawika, aby letyel, kamz chce. A ſlawik letye od nyeho ſladce wzezpyewal. A dokonaw tu pyeſen rzekl to⁹ giſtemu ſtrzelczy: Byeda tobye, [185] žes tak zlu radu myel, zes mye puſtil, nebos weliky poklad ztratil. wece ſtrzelecz: mily ſlawiku, powiez mi, kterak geſt to? wece ſlawik: nebo ya w ſwem brziſſe mam drahy kamen, wietſſi nezli pſtroſowe wayce. Tehdy on zamutyw ſe wece k ſlawikowi: Mily ſlawiku, pod ke mnye, a budu tye dobrze chowati. a mezy tyem hledaſſe, by mohl gey lapiti, mage za to, czoz ſlawik k nyemu mluwil. Vrozumyew to⁹ ſlawik, wece k nye⁹: Gyz gſem tye w blaznowſtwie ſhledal, neb ztraceney wieci y nenawratedlney hledaſſ. Druhe, ze mne nemuozeſſ polapiti ſwymy zerty. Take wyerziſſ y maſſ za to, by kamen drahy byl w mem brzilſe yako pſtroſowe wayce, ponyewadz ya weſſkeren negſem tak weliky, yako pſtroſowe wayce. blazen gſy a w blaznowſtwie ſwem oſtaneſſ. a rzek to zaletyel od nyeho etc.

NAymileyſſi! tento ſtrzelecz muoz rzeczen byti kazdy dobry krzeſtan, w ſwatē krztu zmyt; w nyemzto przyval luczyſſcze a ſtrzely oſtre. luczyſſcze gt wiera, Strzely oſtre gſu gyne cztnoſti, kterezto wierny krzeſtan ma myeti proty diablu, ſwietu a tyelu. Slawik geſt naſſ mily [186] ihûs xpûs, genz geho polapi kazdy, kdyz ſe odrzyecze dyabla y wſſech hrdoſti geho. ale byedny czlowiek tolikrat myny ſlawika zahubiti, kolikrat myſli ſwoli hrziech ſmrtedlny veziniti. ale on, mily ihûs xpē, proty tomu wydal trogi radu: Nayprwe, aby nikdy tey wieci, kteraz nemuoz rozumē czlowieczym poſtyzena byti, neſahal, any o ny ſtal. ta wiecz geſt ſwata trogice, w nyzto gſu trzy oſoby, a wſſak geden buoh. Druha rada geſt, aby ztraceney wieci a nenawratedlney nikdy nezelel, to geſt kdyz tyeleſtne zdrawi a nebo zbozy ztratyme, kderez nam buoh odgyma na tomto ſwietye, aby nam lepſſi potom dal na onom yako dye ſwaty rzehorz: Welika geſt k nam miloſt bozy, kdyz na nas zde przepuſti zamutky, boleſty y nedoſtatky, aby nas wiecznye nedal dyablom muczyti, ale ſ Andyeli ſe radowati. Trzety rada geſt, aby ſlowu nepodobnemu nykdy newierzil, to geſt dyablu, genz mnoho ſlibuge, nebo dyabel mnoho ſlibuge, ale malo plny, czoz ſliby. nebo lez ſlibuge, yakoz geſt toho duowod na otczy naſſem adamowy y materzy naſſie Ewye, kdyz gym [187] rzekl: Wit zagiſte buoh, kdyz koli ſ tohoto drzewa budete giſti, budete yako bohowe, wieduce dobre y zle. kdyz ſu tey rzeczy geho lzywey vwierzili, ynhed ſu z rage hanebnye wyhnany. yakoz y dnes mnozy wierzi netoliko dyablu, ale y ſwietu, k to⁹ ſwemu tyelu; genz gim ſlibuge ſwiet mnoho zbozy, A tyelo gich dluhe zdrawie. ale ſtrach geſt, kdyz ſe naywiecz

LXI. [1]) (Od této str. počínajíc písmo i řádky hustší.) [2]) (ps. pův.) weliku (z) u (oprav.) ý.

vbezpeczy, by gym nebylo rzeczeno, yako onomu lakomczy, kteryz ſwe ſtodoly ſſirzil, U
ſſpihuge ge na mnoha leta: Blazne, noczczy czrti duſſi z tebe wydru, a to, czos nachowal, komu ſe doſtane? Protoz ſnazme ſe, abychom tey troge rady poſluchali, radi warugice ſe hrziechu, dobrze czynycz wieczney radoſti doſſli etc.

LXII.

Byeſſe nyekteraky kral, genz myegiſſe dcerku kraſnu, kteraz byeſſe ſlibyla, ze nechce za zadneho muze giti, lecz by tyto trzy wieci wiedyel, vmyel a mohl: nayprwe aby wiedyel, na koliko noh gſu cztyrzi Elementa wz deli, w ſſirzi a wz hlubi, Druhe aby vmyel [188] promyenyti geden wietr w druhy, to geſt puolnoczny w wychodny, Trzety aby mohl neſti rzerzywie w ſwem luonye przy nahem tyele bez vrazu. kral, otecz gegye, zwiedyew ten ſlib, kazal wolati po wſſem kralowſtwie, ze kdozkoli, chudy nebo bohaty, ty by trzi wieci vmyel, wiedyel a mohl, aby geho dcerku za zenu ſobye poyal. A kdyz ſe to proneſlo, mnozy k tomu dworu gezdyechu, pokuſſegice ſe o to, ale nyzadny nemohl tomu nycz vczyníti. Byeſſe w tu chwili nyekteraky rytyerz w dalekych kragynach. kdyz taku powyeſt vſlyſſe, ynhed bral ſe k tomu dworu, wzem s ſebu gednoho panoſlie a geden kuon welmi waſſnywy. a kdyz tam przigede, ode wſſech mile a poczeſtnye przywitan gſa, wece k krali: Ay, ya gſem przigel, abych twu dceru ſobye za zenu wzal. wece k nyemu kral: y owſſem, vczyniſ-ly tu trogi wiecz, ktera g̃t prowolana, ma dczy twa zena bude. Wece rytyerz: hotow gſem. Tehdy kral: Nayprwe powiez mí, na koliko noh wz deli y w ſſirzi gſu cztyrzy elemêta, to geſt zemye, woda, powyetrzi a ohen? Vſlyſſaw to rytierz, wzem myru, yal ſe myerziti geho od hlawy az do pat przeſe wſſiczko tielo. Vcziniw to wece krali: Ay, pane, gyz maſſ prwe dowe [189] deno. wyerz mi, ze w dluhoſti y w ſſirokoſti cztirz elementuow neny wiece nezli ſedm noh, a w hlubokoſti ledwa geſt puol druhey nohy. wece kral: Czo ta myra przilezy ke cztyrom elementuom? Odpowiedye rytyerz: zagiſte, pane, kazdy czlowiek geſt ſtworzen ze cztyrz elemêtow. Protoz kdyz ſem ſweho panoſſi zmyerzil wedle wſſech pomyer. Wece kral: doſtys podobnye wywedl; gyz wywed druhe. wece rytyerz: rad. a ynhed zawolaw ſweho panoſſi wece k nyemu: Przywed mi muoy kuon waſſnywy a wztekly. a kdyz byl przyweden, tehdy ten giſty rityerz tomu kony dal nyekteraky napoy, a prachu ge^{v} w chrzypie naſypal. ynhed ten giſty kuon krotek yako owce ſtal a zdraw byl. A kdyz ſe to ſtalo, rytyerz toho giſteho konye hlawu na wychod ſlunce obratil, y wece krali: Ay, tot wyetr puolnoci obratil ſe na wichod ſlunce. Wece kral: Czo g̃t to k wietru? wece rytyerz: zda twa miloſt toho newie, ze zywot kazdeho howada nycz gyneho neny nezli wietr? Dokudz muoy kuon wztekloſt ſ waſſnoſti myel, wietrem puolnocznym przebywal. nebo wſſeczko zle zgewuge ſe od puolnoci; ale nyny ſkrze tento napoy y ſkrze prach vzdrawen geſt a hlawu drzy na wychod ſlunce, a tepru ſe hody beze w [190] ſſi prace. Wece kral: doſtys podobnye druhe zgednal, Nemeſſkay trzetiho dokonati. Tehdy on przede wſſemy nabraw w ſwe ruce horuczyho rzyerzyewie a w ſwe luono ſýpal, A tak po ſyeny y ſem y tam chodil, A geho tyelo nycz netrpyeſſe. Wece kral: kudy to przichody, ze ohen tebe nepali? Odpowiedye: neny to z me moci, Ale ze m.ã przi ſobye w mÿſſku nyekteraky kamen. kdozkoli gey v ſebe czyſtie noſy, any od ohnye, any od wody muoz vrazen byti. y vkaza gey krali. a kral ynhed ſ weliku radoſti y ſlawnoſti ſwu dceru ge^{v} za zenu dal, a on mage gi ſ ny poczeſtnye w miloſti az do ſmrti przebywal.

NAymileyſſi! Tento kral geſt naſſ pan mily ihûs xpûs. dcerka ge^{o} kraſna geſt duſſe, k uobrazu geho ſtworzena, genz bohu na krzſtu ſlibila, aby nykdy gyneho zadneho za ſweho chotye gyneho nemyela, gedyne kdoz by ty trzy wieci ſwrchu pſane vczinil: Nayprwe aby zmyerzil, na koliko noh gſu cztyrzy elemêtowe, ſwe^{v} panoſſi, to geſt aby ſwe tyelo vkrotyl od hlawy az do pat, genz g̃t ſtworzeno ze cztyrz elementow. Druhe, aby wietr puolnoczny promyenil na wychod ſlunce, to geſt aby zly [191] vmyſl promyenyl w dobry. Kuon wztekly a waſſnywy znamenawa kazdeho hrziſlneho. Protoz muſy gemu dati napoy ſkruſſenye w ſrdczy,

U prawu zpowied w uſtech, doſty vczinyeny w ſkutcze. a to geſt wietr promyenity. zly zywot w dobry obratiti, Yako ſwati Job dye: Pomny, hoſpodyne, ze wietr geſt zywot muoy. Trzety. abychom ruczye rzerziewi w ſwem luonye przi tyele noſyli, to geſt laſku k bohu a miloſt k ſwev blyznymu beze wſleo vrazu, to geſt beze wſſie nechuti ſrdeczney. a nebo ohen geſt ſmylſtwo, lakomſtwie a picha, genz czaſtokrat pali duſſi y tielo. Ale kto ma kamen drahy, to geſt pana ihû xpâ. w ſwem ſrdci, tov nemuoz ten zli ohen vſkoditi, acz gey y w luonye przi tyele drzy. Yako ſwaty Dauid ſam o ſobye dye: Ohnyems mne pokuſyl. a nenỳ na mnye zloſt nalezena. Protoz kazdy wierny krzeſtan ſtuoy o ten kamen, by mohl milev bohu czyſtu duſſi zachowati a ſ nym ſe wiecznye w nyê radowatſ.

LXIII.

Byeſſe nyekteraky lakomecz ſedyenym podle [192] morze, Genz myegiſſe weliky poklad. A ten giſty poklad ſchowal byeſſe w gednom welikem rybli a nebo ſſpalku. A ten giſty ſſpalek polozyl ſwem domu, a o tom nyzadny nycz newiedyel. Stalo ſe gedney noczy, kdyz lakomecz vſnul, ze ſſel weliky przywal, tak ze hrozny potoci po wſſi wſy w kazdem domu byechu, az ſſpalek waliſſe s ſebu gednak za trzy mile do gyney wſy. Vzrzew kowarz tey wſy weliky ſſpalek, walil gey do ſweho domu, a ſekyru zrubal y zſſczipal na mnoho kuſuow, a penyeze nalezl a ſ weliku radoſti ſchowal. Potô ten giſty lakomecz po mnohich wſech ptal toho ſſpalka, az y napoſledy przijſſel do tey wſy ptage, zda by kdo ten ſſpalek przeyal. vſlyſſaw to ten giſty kowarz ſſel k tov lakomci a rzekl gev: acz boh da, zytra budeſſ ſe mnu gieſti, a mezy tym poptamy mezy ſuſedy, zdali by gey kto przeyal. Przyyal tu rzecz lakomecz a czakal az do gitra. Ale kowarz w tey noci kazal napeci trzy peczence. W prwny naklad vmrlich koſti, w druhy prſti a w trzety wlozil wſſeczky penyeze. Na zaytrzi zawolal k ſobye lakomce a rzekl k nyev: Ay, tot ſê kupil tyto trzy peczence; wyberziz ſobye, kteryz chceſſ, a yat ſobye druhy ſchowam, a zena ma [193] ſ dyetmi trzety. Tehdy lakomecz, wzem kazdy pecznecz zwlaſſcze w ſwu ruku, yal ſe geho waziti, ktery by byl z nych waznyeyſſi, az y ten wzal, kteryz byeſſe pln prſty, naywietſſi z nych. take yal ſe geho waziti yako prwnych dwu. a kdyz ſe gemu zdal naywaznyeyſſi, zwolil gey ſobye. Wece k nyemu kowarz: Mily, geſſce gednu y druhe[1] wyberz ſobye, aby nebyl zklaman. a tak ze do trzeticze wybral a wzdy ſobye ten oſtawil. Vzrzew to kowarz, ze nemudrze wybral, Druhy pecznecz ſ penyezy ſobye y ſwey zenye ſ dyetmi[2] oſtawil.

Naymileyſſi! tento lakomecz geſt otecz naſſ adam, gemuz nemohl ſtačzyti weſſkeren ſwiet kromye gedyneho drzewa, mage wſſeczko pod ſebu. Yako dauid dye: Wſſeczko gſy podwrhl pod nohy geo. ale nechtye na tom doſty myeti. chtiel yako nyekterakym bohê bity ſwey zenye k liboſti, kdyz yablko gedl. Ptoz weliky poklad myegieſſe w ſſpalku, toto w ſwem tyele, kdyz mnoho cztnoſti myel w ſtawu newinnoſti. ale kdyz vſnul, toto kdyz k hrzichu powolil, Przijſſla woda pychy y lakomſtwi a poyala s ſebu ten giſty ſſpalek y ſ penyezy, az y ſem y tam w neuſtawicznoſti plawaſſe z gednoho hrziechu do druheho. yako [194] Jeremias w ſwem placzy dye: hrziechu dopuſtil ſe geſt Jeruſalem, Proto nevſtawiczen geſt vczynyen. a netoliko z hrziechu do hrzyechu, ale z neſmrtedlnoſti do ſmrtedlnoſti. Potom lakomecz pczytyw hledal ſſpalku, to geſt adam w ſwem potu chleba dobywage, hledal newinnoſti, gyz nemohl nalezty. Ale kowarz, genz ten giſty ſſpalek y ſ penyezy nalezl, geſt naſſ mily pan ihûs xpûs, O nyemz dauid dye: Ty gſi ſkowal dennyci a ſlunce. ale poklad nalezl, kdyz nam ſwu krwi ſ ſweo ſwateo tyela nebeſke kralowſtwie otewrzel. Trze peczenci mohu znamenati trzy rozdyely lidſke: Prwny, w nyemzto byechu vmrlczy koſti, gſu moczny tohoto ſwieta, to geſt pyſſny a hrdy, genz kakz koli nyekdy dobre ſkutky czyny, a wſak ty giſty ſkutkowe gſu ſuſſi, Neb nemagi miloſty k bohu any k ſwemu blyznymu. Druhy pecznecz, w nyemzto prſt byeſſe,[3] znamenawa mudrce tohoto ſwieta, genz

LXIII. [1]) (ps. pûv.) druhy, y (oprav. v) e. [2]) d (oprav. z) p. [3]) (ps.) pyeſſe, (z) p (oprav.) b.

gſu plny zemye, to geſt zemſkich ſmyſluow, Yako ſwaty pawel dye. Trzeti pecznecz, U
w nyemzto penyezy byechu, gſu dobrzi krzeſtane, ſproſtny a pokorny, genz ſe boha bogi,
w nychzto cztnoſti przebywagi, yakz ſu ſwaty krzeſt prziyali, anebo potō ſwate pokanye,
[195] acz gſu po kriſtu ſhrzieſſili. O nychz ſwaty Matyeg dye: Blahoſlaweny gſu chudy
duchem, nebo gich geſt nebeſke kralowſtwie. toho nâ dopomoz buoh otecz y ſyn y duch
ſwaty, wſſe geden hoſpodín.

LXIV.

Byeſſe nyekteraky kral, genz toliko gednoho ſy [1]) myegiſſe, gehoz welmi milowaſſe. Ten giſty ſyn, vzrzew ſwoy czas, prziſtupil k uotci a yal ſe proſyti, aby gey w gyzdu odpuſtil, Naywicz proto, aby ſobye przatel dobyl. Vſlyſſaw kral wece k nyemu: mnyet ſe twoy vmyſl dobrze liby, ale hleday, aby darmo nepraczowal. wazyw ſe toho gel przed ſe, y gezdyl po rozlicznych zemyech plnych ſedm let, nykdyz ſe domuow newratiw. A kdyz ſe dokonalo ſedm let, wratyl ſe k ſwemu otczy. Vzrzew gey otecz zradowal ſe welmi, y wece k nyemu: mily ſynu, powiez mi, mnoho-lis przyezny nabil a mnoho-li przatel maſſ? Wece ſyn k nyev: Trzy przitele mam: Prwnyeho wiece nezli ſam ſe milugi, Druheho tolikez yako ſam ſebe, Trzetiho mene nezli ſam ſebe, a malo ſem pron vczinil. Wece k nyev kral: Mily ſynu, dobro geſt przately myeti, ale przed nuzy gich pokuſity. Protoz radym tobye, aby zabige weprze wlozil gey w [196] pytel, a wezma na ſe y ſſel w noci k tomu, geſſto gey wiecze nezli ſe milugeſſ, a rzekl gemu potluka: Prziteli mily! pohrziechu przihodilo mi ſe, ze ſem czlowieka zahubil. budu-li przi giſtynye popaden, plati muoy zywot. Ptoz pſy̑ tebe, pomoz mi z tey nuze a zachoway mye p̄ zywotie, a ſchoway toto tyelo w ſwem domu, at przy nem lapen nebudu. A potom poznaſſ, ktery bude przitel twoy. Odpowiedye ſyn otci: Y owſſem, mily pane, ano, to dobra rada. a ynhed taynye zabyw weprze wlozil w pytel, a wzem na ſwe pleci ten giſty pytel, y bral ſe k domu w noci toho giſteho przitele, gehoz wiece nezli ſe milowal. Prziſſed tam yal ſe tluci. vſlyſſaw ten giſty przitel geho, Wſtal a otazal geho, procz by prziſſel a czo by chtiel. Tehdy on wece: pohrziechu przihodilo mi ſe, ze ſem zahubil czlowieka, a ted geho tyelo na pleci neſu. Proſym tebe, powyez mi z teto nuze, a ſchoway toto tyelo w ſwem domye, at przy zywotie oſtanu. Vſliſſaw to przitel geho naymileyſſi, wece k nyemu: mily, czo na mye chceſſ? Sams geho bez meho otazu zahubil, a ſam budeſſ trpyeti; nebo kdyz by gey w mē domu nalezli, muſil bych ya ſam trpyeti. a wſſak p̄to zes moy przitel byl, a mnye wiece nezli ſe milowal, na poprawu tye prowodym, a trzi neb cztyrzi [197] lokty dam tobye platna, aby tye obynuli, kdyz tie budu chtieti odp̄witi. On vſlyſſaw tu rzecz, bral ſe od nyeho k druhemu prziteli, gehoz yakoz ſe milowal, a takez tlukl p̄ſſe, aby gemu w nuzy pomohl, a tyelo to giſte w ſwē domu ſchowal. vſlyſſaw to druhy przitel wece k nyemu: mily, zda ty mnye mnyſſ takeo blazna, at bych ya za tie chtiel zywot dati? wſſak to wieſſ, ze kdy by v mne to tyelo nalezeno bylo, muſyl bych za to ſwoy zywot dati. a wſſak p̄to zes muoy przitel byl a mnye yako ſe milowal, na poprawu tye p̄wodim, a yakz budu moczy, tak tye budu tyeſſiczy. a p̄to neſtyſſcz ſobye, wſſak by tak wedle przirozenye moſil vmrzieti, ponyewadz wſſichny mame zemrziti. Vſlyſſaw tu rzecz, bral ſe opyet od nyeho k trzetymu przieteli, gehoz mene milowal nezli ſe, a malo p̄n czynil. Prziſſed k geho domu tlukl. Tehdy on otaza geho, czo by cht el a pcz by prziſſel. odpowiedye: mily prziteli, ſtydim ſe tebe, neſmymt p̄witi, nebt ſem p tye nikdy nicz nevczinil. a wſſak muſymt powiedyety. Pohrziechu przihodylo mi ſe, ze ſem czlowieka zahubyl, a ted geho tyelo w pytli na ſobye noſym. Ptoz pſym tebe, ſchoway to tielo w ſwem domu, a zachoway mye przy ziwotye, Nebo gynak, budu-li lapen ſ tym tyelem, [198] muoy zywot plati. Tehdy on: Day mi ſem to tielo, a yat ge chci myeſto tebe na ſwu pleczy noſyti, a bude li potrzeby, y za tye na ſmrt puogdu. A kdyz ten giſty pytel wzal, odwazaw gey nalelz w nyem zabiteho weprze, a toho pozyl yakozto przitel naymileyſli etc.

LXIV. [1]) na (poč. řádku vynech.).

U Naymileyſſi! tento czyeſarz geſt otecz nebeſky. ale ſyn geho geſt kazdy dobry krzeſtan, genz ſedm let w gyezdye dobywa ſobye przatel, to geſt wſſeczky ſwe dny, Nebo ſedm dny weſſkeren czas byezy. Prwnye przitel geſt tento ſwiet, gehoz mnohy wiece miluge, nez ſam ſe. Nebo mnohokrat czlowiek da ſe na ſmrt pro zbozy, aby geho nabyl, yakoz to duowod w kupczyech geſt y na gynych, genz chtye przieliſſ bohati byti. ale ten przitel y w naywietſſi nuzy czlowieka opuſti, kdyz gemu k geho ſmrty nycz wiece neda, nezli trzi neb cztyrzi lokty platna, aby geho tyelo obỳnuly a w zemy pochowali. Protoz kdoz vſſa w toho przietele, blazen geſt. Druhy przitel geſt zena a dyeti a gyny przietele, genz w nuzy, to geſt na ſmrty. gynym nepomohu, nez ſ placzem k hrobu zprowody. ale po malich dnech zapomanu, a zena ſnad gyneho poyme, a dyety ſe ſżeny, a o zbozy ſe budu wadity, na otczowu [199] duſſi nykdy nezpomenuce. Netrzeba piſmem dowodyti, czoz oczyma widyme a vſſyma ſlyſſymy; wſſady toho pohrzichu doſty. Trzeti przitel, pronzto malo nebo nycz czynyme, geſt criſtus; ten w naſſi nuzy, to geſt na ſmrti, vkazuge ſe yakozto wierny przitel, acz budem zelety, czo ſmy kdy[2]) pty nyemu zawinyli, a wdeczny budem geho ohawney ſmrti, kteruz geſt p nas p hrziſſne trpiel, abỳ[1]) nas zbawil wieczney ſmrty a dal nâ wieczny zywot.

LXV.

Nyekteraky kral byl vſtawil za zakon, ze kdyz by koly myel kdo zahuben byti nebo odprawyti, aby dwa trubaczy przed geho dwerzmi z ſameho gitra trubyla, a ten, geſto miel odp̃wen byti, myel obleczen byti w czrne rucho. Stalo ſe, ze ten giſty kral vczinil welike hody a przykazal, aby chudy y bohaty zwan byl na ty hody. a kdyz wſſichny ſyty byli, wedle obyczege prziſſli pyſſczy, hudci y herci ſ rozlicznymi ſtrogi, a tu ſwe miſtrowſtwo vkazugice. to widuce y ſlyſſice wſſiczkny kwaſſene weliku radoſt myegichu. a kdyz ſe tak radowachu, kral ſedyeſſe ſwieſiw hlawu, nicz negeda, a czaſtokrat mezy krmye[200]mi ſedye plakaſſe. Vzrzewſſe to knyezata y gyny pany y take kwaſſene, zamutili ſu ſe welmy, a zawolawſſe k ſobye bratra kralowa, genz przed ſtoly chodyſſe hoſty pobyezege, rzekli k nyev: Mily, czo geſt to, ze naſſ mily pan kral welmi nas cztyl, ale ſam ſmuten geſt, a newymy, procz geſt to? Proſymy tebe, zwiez to na ge› miloſty, procz geſt ſmuten. bylo-li bo, ze by kdo z nas geho miloſti nyetczo nelibeho vczinil, hotowi gſme wſſiczkny y kazdy z nas geho miloſti odbyti wedle geho wuole. Vſliſſaw tu rzecz bratr kraluow, Prziſſed k krali yal ſe geho tazati, procz by tak welmi w takem kwaſu ſmuten byl. wece gemu kral: mily bratrze, acz buoh da, zaytra w prwu hodynu dât toho odpowied. Tehdy na zaytrzi kral, kdyz dnyelo, poſſal dwa trubacze a rzekl gym: Przykazugi wam pod miloſti, abyſſte ſſli przede dwerzi[1]) bratra meho a trubili. Oni odſſedſſe yali ſe trubiti tak, yakoz gym kral rozkazal. Vſliſſewſſe dworzene kralowi trubacze, ynhed ſſedſſe tam bratra kralowa w czrne rucho obynuli a przed krale prziwedli, poſtawiwſſe okolo nyeho cztyrzi muze odyene ſ nahymi meczy, gednoho na ꝓawiczy, druheho na lewici, trzetiho naprzed, czt.vrteho na zad. A kdyz ſe to ſtalo, wece kral: bra'rze, bud veſel. [201] Odpowiedye bratr: O mily pane, kterak mohu weſel byti, mage toliku hruozu okolo ſebe ſe wſſech ſtran? Wece k nyemu kral: Ty ſe bogiſſ cztyrz meczuow, a nemuozeſſ weſel byti, a mnyes za zle myel, ze ſem ya ſmuten byl, mage okolo ſebe netoliko cztyrzi, ale ſſeſt tyſſicz a geſſcze wiecze.

Naymileyſſi! tento kral muoz rzeczen byti kazdy wierny krzeſtan, gêz ma kralowati nad ſwymi ſmyſly. Trubaczy gſu ſmrt tyeleſtna a ſudny den. ty na kazdy den magi trubiti nam przed dwerzmi naſſeho ſrdce, Jakoz gſu trubili ſwatemu Jeronymowi, yako ſam p̃wi: Gym-li, pyem-li nebo czoz koli gyneho czynym, zda mi ſe, ze wzdy w uſſi mych zny ta truba, to geſt hlas andielſky, a kdyz krziknu: wſtante zhuoru, mrtwi, a podte na ſud. Take

[2]) k (nadeps.). [1]) ỳ (nejasné).

LXV. [1]) (ps.) dwewerzi, (druhé we ›přetrž.).

mamy ſe obleczy w czrne rucho, to geſt ſlozyce wſſeczkny chibnoſti tyeleſtne y rozkoſſi tohoto ſwieta, myſliti mamy vſtawicznye na ſmrt, ze wzdy vmrzieti mame, ale newymy, rano-li, weczer-li, dneſ-li, zaytra-li.[2]) nebo nycz negiſtyeyſſiho nezli hodyna ſmrti, a naywicze ꝑto, ze newymy, hodny-li ſmy miloſti, czyli nenawiſti bozye. Take cztyrzy katy maſſ na pamyeti myeti, to geſt pekelnu horkoſt, ſtudenoſt a czrw wieczny, a naywiecz maſſ ſe lekati ſtrachu dyabelſkeho a ꝑſiti mileº boha ſ dawidem, aby tie raczil zbawiti geho, rzka: hoſpo[202]dyne, od ſtrachu neprzitele wydrzi duſſi mu. Ptoz bratr twoy, to geſt tyeleſtnoſt twa, bude-li tebe tazati, proczs tak ſmuten na duſſi, wſſiczky tyto hruozy gemu[3]) przed oci poſtaw, a tak bezpecznye na ſmrt y na ſud puoydeſſ, a potom wieczneho zywota doydeſſ etc. U

XLVI.

QVíntillus kdyz kralowaſſe, za zakon vſtawil, aby kazdy ſlepy po wſſem kralowſtwi ſto ſſilinku myel a na to ſe zywil. Stalo ſe, ze trzi nebo dobrze cztyrze towarziſſi przilli do gednoho myeſta k gednomu hoſpodarzowi, a tu welike penyeze vtratyli, a nad to geſſcze ſe welmy wdluzili. a kdyz nemyeli czym platiti, hoſpodarz ten giſty zgymaw ge, wſazel ge v wyezeny a przilahl, ze odtud newyndu, gelyz naymenſſi dluh zaplati. Tehdy geden z nich wece a dal gym radu, aby loſy metali, kteremu by z nych oczy wywrhli, aby ten ſſel k krali a ꝑſyl, by gemu tyech ſto ſſilinkuow dali wedle vrczeny kralowa. a kdyz loſy metali, doſtalo ſe na toho, genz radu byeſſe wydal a ynhed towarziſſe geho, nicz nepomeſſkawſſe, oczy gemu wywrhli. Potom weden [203] byl kralowu dworu. A kdyz tam przilſſel, yal ſe tluci. zatym przilſſed wratny, pilnye nan wzhledl a rzekl gemu: Mily, zle kralowu zakonu rozumyſſ. zakon kraluow wydan geſt ꝑ ſlepe od przyrozeny, nebo z nemoczy a nebo take ꝑ ſtaroſt, nebo z kterakehoz koli przepuſſczeny bozieho. ale ty nedawno przed tym mẏel ſy kraſne a czyſte oczy, ale w krmyechs ge ꝑgedl. Protoz opatrz ſwu rzecz gynak, nebo od krale nycz nebudeſſ myeti.

NAymileyſſi! tento kral geſt pan naſſ ihûs xpĉ, genz taky zakon wydal, aby kazdy ſlepy z kralowy komory na ſwu potrzebu ſto ſſilinkuow myel, to geſt kazdy czlowiek, genz porazen geſt nemoczy, chudobu nebo ꝑtywenſtwiĉ a mile trpi, ſto ſſilinkuow, to geſt zywot wieczny bude myeti od pana boha, Jakoz ſwaty Jacub dye: Blazeny muz, genz trpy ꝑtywenſtwi a pokuſſeny; nebo kdyz pokuſſen bude a ſetrwa, przigme korunu zywota wieczneº. Ale towarziſſi, genz do krczmy wendu, gſu zle towarziſſtwo, gymzto krczmarz, to geſt dyabel, wyno, to geſt zbozy a rozkoſſ tohoto ſwieta ſſenkuge. taczy pitelowe a ztrawniczy dyablowi oſlepeny bywagi hrzichem a ſwu [204] liboſti, ze boha nemohu widyeti any mrzkoſti hrziecha, a proto w ſwey ſlepotye oſtanu prawym ſudem bozym, lecz pan buoh z ſwey welikey dobroty dyablu z hrdla ge wytrhne, yako ſwatu marzi magdalenu na hodech, lotra na krzyzy, matyege na czle a mnoho gynych.

LXVII.

AVrelian9 kdyz kralowaſſe w rzymye moczny welmy, ten myegiſſe gednoho ſyna, gehoz welmi milowaſſe. Tehdy kdyz vmrziety myel, zawolal ſweho ſyna a rzekl gemu: mily Synu, gedno yablko zlatte mą, welmi drahe, a tobye ge dawam pod taku vmluwu, aby ynhed po mey ſmrti gel w gyzdu po mnohich kralowſtwi, po hradech y po myeſtech, a kdez naywietſſiho blazna naydeſſ, day gemu to zlatte yablko. Vſliſſaw to ſyn kralowicz, ſlibil otczy ſwu wieru y czeſt, ze to chce rad vcziniti. Po maley chwili otecz duſſi puſtil, a ſyn ſe w gyzdu wyprawil. wyprawiw ſe yal ſe gezdyti po mnohich kragynach, hradech y myeſtech. napoſledy przigel do gednoho kralowſtwie, w nyemzto w nowie krale zwolili byechu ſ weliku

[2]) (ps.) "zaytrali "dneſli. [3]) (ps.) geho, ho (přetrž., naps.) mu.

U ſlawnoſti. On vzrzew to, ge ſe ta [205] zati. ktery by obyczeg myel w tom woleny, dyedyczy-li wuole po ſmrti otczowie, czyli gyneho. Odpowiedyeli gemu rzkuce: Obyczeg tohoto kralowſtwi geſt, ze na kazde leto krale zemene ſobye wuole, koho chty, a ten ma mocz plnu przykazowati gym, yakz raczy, a ony geho magi poſluchati yako moczneho krale. ale kdyz ſe tak rok ſkona, oblupi geho ze wſſeho zbozye, y geho czty zbawi, a naha czyſteho nyti na puſt puſti, kdezto zymu a hladě ma hanebnye vmrzieti. Vſliſſaw to kralowicz, Vzrze krale w nowie woleneho, an welmy wefel a ſmyege ſe, yal ſe w ſwem ſrdci myſliti a rzka: byl ſem w mnoho kralowſtwich, nykdyz ſem newidyel tak przirozeneho blazna, yako tohoto krale; tomu dobrze budu moczy to yablko dati. A przſtupiw kraly wece: Zadny krali! otecz muoy, drzewe nezli ſ tohoto ſwieta ſſel, przikazal mi, abych toto yablko zlatte tobye dal. y poda geho kraly. Y wece kral: Mily, powiez mi, ktera geſt toho przczyna, że mi kazal toto yablko dati, kdyz ſem geho neznal, any on mne, any ſem gev toho zafluzil. Wece kralowicz: Pane y krali, racz wiedyeti, ze geho tobye zwlaſſcze any zegmena nedal, ale przikazal mi, kde bych na wſſem ſwietye naywietſſieho blaz [206] na nalezl, tomu abych yablko dal. a gyz geſt tov drahna chwile, yakz gezdym po rozlicznych kraginach, hradech y myeſtech, a mnoho ſem blaznuow widyel, ale tak przirozeneho blazna nykdez ſem newidyel, yako ty gſy, a pto z przykazanye otce meho dal ſem tobye to yablko. Wece kral: Mily, powiez mi, procz ty mye maſſ za przirozeneho blazna? Odpowiedye kralowicz: ktere muoz wietſſi blaznowſtwie byti, nezli kdyz ty wieſſ, yakz ſe rok dokona, ze maſſ ze wſſeho wyweden byti a obnazen, a k tomu na puſcz maſſ poſlan byti a tam hanebnye vmrzyeti, a przeſ to ty dobrze wieda to, przyals to kralowſtwi a radugeſſ ſe, yako by wiecz kralem myel byti. a pto mam za to, ze gſy przyrozeny blazen, y dalt ſem yablko wedle przikazanye otcze ſwe°. Wece kral: Pozehnana bud hodyna ta, w nyezſto ke mnye przſſel a toto yablko mi dal, nebo mi ſtane za wſſeczko kralowſtwie me. a ynhed wiecz toho letha, Dokowadz kralowal, na kazdy den zlatto y ſtrziebro, obile y wino, oley y gynu ſſpyzy na tu puſſcz ſlal, yako by myel tam trzi ſta let s ſwu czeledy potrzebu myeti. A kdyz ſe rok dokonal a ze wſſeho wyweden byl y obnazen, Potom poſlan na puſcz, kdezto plnu potrzebu nalezl az do ſwey ſmrty etc. [207]

NAymileyſſi! tento kral geſt otecz nebeſky, ale ſyn geho gedyny geſt [1] naſſ pan ihûs xpûs, genz dawa zlate yablko naywietſſimu [2] blaznu. to giſte yablko znamenawa tento okruhli ſwiet, kteryz dawa buoh naywietſſymu blaznu, to geſt czlowieku. nebo mezy zwierzaty neny wietſieho blazna nezli czlowiek, yakoz dauid dye: Czlowiek, kdyz we czty byeſſe, nechtyel rozumyeti, przyrownan geſt howadom nemudrym, a roven gym vczynyen geſt. ale ze kralem bywa wolen, to geſt aby zprawowal ſwe tyelo y duſſy. a wye to kazdy, ze wiecze nema kralowaty gedno do roka, to geſt maly czas a kratky proty wiecznoſti. a nad to newie, by mohl zyw byti netoliko do roka, ale za gednu hodynu. a wſſak wieda to kazdy czlowiek nykdy neprzeſtane praczowati we dne y w noczy o zemſkych wieczech, a wzdy prziklada hrzich k hrzichu, a nepomny na to, ze kdyz vmrze, wſſeho toho bude zbawen, czoz nachowal, a nah ſe do zemye wrati. Protoz kazdy z nas vczin, yako tento kral vczinil: acz pan buoh zlatteho yablka komu z nas poprzege, to geſt zbozye tohoto ſwieta, poſylag przed ſebu, dawage almuzny wedle rady ihû xpowỹ: [3] [208] Czynte ſobye przately ze zleho zbozy, aby, kdyz byſſte nemyeli, przygali was do wiecznych przybytkuow. nebo yakozto woda przihaſſuge ohen takez almuzna ſwata ſtogi pty hrziechom. A blahoſlaweny miloſrdny, nebo ty miloſrdenſtwi dogdu, to geſt w nebeſkem kralowſtwi. gehoz nà dopomahay buoh otecz, ſyn, duch ſwaty, wſſe geden hoſpodyn.

LXVII. [1]) (za tím ps.) otec (přetrž.). [2]) (ps. za tím) dyablu (přetrž.). [3]) (Na dolejším kraji této stránky psáno a červeně zatrženo) dewaty.

LXVIII.

Byeſſe nyekterake myeſto wedle morze, genz od howad gedowatych mnoho prze- U
kazy myegiſſe. Mezy gynymí howady byeſſe drak welmy vkrutny, genz na kazdy den do myeſta prziſſel, a ty giſty myeſſczene na kazdy den gedno zwyerze nebo dobitcze muſyli gemu dati k geº ſnyedku. a mezy tyem radyli ſe w te teſknoſti, kterak by mohli ſwe myeſto od tyech gedowatych howad wyſwobodyti, az tak dluho, ze napoſledy prziſſel k nym geden z dalekych wlaſty a dal gym taku radu, aby lapice lwa, na wyſokem gey drzewie powieſyli. Pto kdyz by gey vzrzela ta howada gedowata a zwlaſſcze drak, ynhed by ſe precz odtad brali a wiecz by ſe zaſe newratili. vſlyſſewſſe myeſſczene tu radu, nahodu lwa popadli, a mrtweho przybywſſe hrzebyky k wyſokemu drzewu, nahoru wyſoko zdwihli, tak ze po wſſem myeſtie mohl dobrze [209] wydyen byti. Tehdy drak prziſſed do myeſta, vzrzew lwa powieſſeneho, ynhed ſe bral z myeſta a wyecz ſe nepoſtal, a gyna howada gedowata za nym. a tak myeſto bylo ſwobodne.

Naymileyſſi! toto myeſto geſt tento ſwiet, genz mnoho let od dyabluow mnoho zleho trpiel p hrzich adamuow. Drak, to geſt dyabel, netoliko gednu duſſi, ale wſſeczky duſſe przed bozym vmuczenym do pekla s ſebu bral, Dokowadz lew z pokoleny Juda, to geſt xpûs, na krzyzy nebyl powieſſen. A yakz brzo byl powieſſen a vmrzel, ynhed dyabel moczy nemyel nad dobrymi az do dneſſnyho dne et cet.

LXIX.

Byeſſe nyekteraky kral welmi moczny, genz w ſwem kralowſtwi zawiſtnykuow nechtiel trpyeti, yakz naydale mohl. W tu chwili byeſſta w geho kralowſtwie dwa lekarze wnytrznye y rannye welmi myſtrna, ze czoz geden vczynyl w tem miſtrowſtwu, tez y druhy. a z toho ſobye welmi ſ obu ſtranu zawidyeſſta; a wſſak pro dalſſi pokoy y pro krale rzekl geden k druhemu: Mily, od dawna ſmy towarziſſili. Nebud mezy namy krik any ktera zawiſt, ale [210] pokuſwa ſebe w gednom miſtrowſtwie, a kteryz z nas bude lepſſi w lekarzſtwi, tomu druhy ſluz a bud geho vczedlnik. wece druhy lekarz: mnye ſe dobrze liby. ale powyez mi, na czem mamy ſebe pokuſyti, kdery by z nas w lekarzſtwi byl miſtrnyeyſſi? Odpowiedye prwny: toto gt duowod: wylupym-li ya tobye twe oczy bez boleſti przed mnohymi, a tez oczy opyet bez boleſti zaſe wſadym, a potom vzrziſſ tak yaſnye yako prwe; a to wſſe bez boleſti vczínim, a ty mye tez w tom miſtrowſtwie ſhleday mye. a ynhed metali loſy, na kom by prwe mezy ſebu poczeli. y doſtalo ſe na toho, geſſto byeſſe tu radu wydal. a zatym ſwolali obecz k takemu ſkutku. a kdyz ſe ſebrali, ynhed poſazen prwny lekarz na ſtolici, nanž byeſſe los ſpadl, a druhy wzem ſwu puſſku ſ drahu maſti, nayprwe zmazal ſwemu towarziſſi oczy, welmi vſſlechtilim zelezcem wynyal obye oczy a na ſtuol polozyl; y wece k nyev: Mily, czigeſſ-li nyekteraku boleſt? On odpowiedye: Neczygi. a ynhed opyet tu giſtu maſti doliky, w nychzto prwe otczy bieſta, zmazal a kazde oko na ſwe myeſto poſadyl; a opyet rzekl gemu: Mily, naprzed dyekug milemu bohu a powyez, myel-lis yaku boleſt, a dobrze-li widiſſ. Odpowiedye gemu: muſym [211] prawdu powiedyeti, nyzadney boleſti ſem neczil, kdyzſ my oczy wynymal, any kdyz ſi ge zaſe wſazowal, a takez yaſnye widim, yako kdy prwe. y wece dale: gyz ya take mam na tobye pokuſyti. a ynhed opyet druhy ſedl na ſtolici, a tento beze wſſie boleſti pomazaw maſti, yakoz y prwny, wynyal ſwev towarziſſi oczy a przede wſſemi ge na ſtuol polozyl; y wece k ſwemu towrziſſi: mily, czigeſſ-li kteraku boleſt? Odpowiedye: nyzadney. A kdyz tak ſpolu mluwieſſta, z nedogipye przyletyew hawran y wzal gedno [1]) oko ſ ſtolu. vzrzew to lekarz, zamutyl ſe a rzekl ſam ſobye: gedno lecz gemu obu oczy zaſe newſadym, gynak wyecznye geho ſluha moſym byti. a w tey teſknoſti vda ſe gemu zezrzieti na ſtranu, y vzrzi gednu kozu, ana podle

---

LXIX.) (ps.) gedna (z) a (oprav.) o.

U nyeho ſtogi. an ynhed wylupil gy gedno oko a w to myeſto, z nyehozto hawran oko byeſſe wzal, wſadyl. A kdyz gey byeſſe obye oczy kazde na ſwe myeſto wſadyl, wece k nyemu: mily, dyekug bohu a powiez mi, kterak geſt tobye? odpowiedye: welmi dobrze, nyzadney ſem boleſti neczyl, kdyzs mi oczy wynyal, any kdyzs ge zaſe wſazowal. Ale dywim ſe welmi gedney wieczy, ze oko me gedno wzdy hledy nahoru po drziwie. [212] a druhe takez prawie yako prwe; ale na tom nycz nenye. Vzrzewſſe to wſſichny, ktoz przi tō byechu, dywichu ſe welmi, A ty giſte lekarze chwalichu. a wiecz od toho dne ta giſta dwa lekarze byla ſobye wyerna. a w gednom domu przebywala az do ſmrti beze wſſi zawiſti etc.

Naymileyſſi! tento kral geſt otecz nebeſky, dwa lekarzi vczena geſt dwoge pokanye lidſke na tomto ſwietie, to geſt moczny a mudrzi. moczny gſu vczeny, aby zbozy dobywali naſylim, a mudrzi tohoto ſwieta ſwu mudroſti dobywagi zbozy ſkrze mudroſt a dalſſi mudroſti. czaſtokrat mezy takymi bywagi krykowe a zawiſt, ze ſ obu ſtranu oczy gym budu wynyeti, pto ze ztrati k bohu y k ſwemu blyznymu miloſt a prawdy nemohu ſeznaty. ale czoz hawran nezli dyabel, genz oczy, to geſt rozum, otgyma bez boleſti maſti, to geſt libolti bez hrziecha. ale pan ihûs, yakozto dobry lekarz, pty tey maſti gym maſty maze, to geſt zelenym y ſkruſſenym ſrdecznym, a na tez myeſto kozy[2]) oko wſady, ne tiech koz, genz w ſudny den na lewiczy ſtanu, Ale tyech, genz ſu wyſſli z Galaad, wſſeczky byezye blyzenczym protodem, to geſt dwogi miloſti, k bohu a bliznymu. koza take oſtrzegi wydye, nezly gy[215]ne zwierze. A proto kazdy wyerny krzeſtan ma gedno oko myeti zemſke od przyrozenye, gymz by ſweho blyznyho milowal, yako ſam ſe, a druhe kozye, gymz by oſtrzegi nad przirozenye widyel, boha yakozto naywyſſi ſtrom milowal a wiece nezli ſe, a potom wiecznye ſ nym przebywal etc.

LXX.

Byeſſe nyekteraky rytyerz weliky zbyeh; a ten myegiſſe pacholka welmi wyerneho. Vdalo ſe gym w geden den, kdyz przeſ geden les gedechu, ze ten giſty rityerz geda naprzed, ztratil dwadczt hrzywen, a kdyz vczil, ze penyez nema, yal ſe ſweho pacholka tazati, nalez-ly ge po nyem ty penyeze. Tehdy pacholek yal ſe przifahati, ze nycz o nych newie. Ale ten giſty rityerz nicz ſe na to neobratil; z domnyeny vtal gemu nohu prawu, a nechaw geho tu w leſy gel domuow. a pacholek po nyem yal ſe wolati Blyz odtad byeſſe nyekteraky puſtennyk wedle tey ceſty. Vſlyſſaw hlas czlowieczy, ynhed tam przybyehl a ſ nym mluwil y zpowiedal geho. A kdyz vrozumyel, ze geſt newinen, neſl gey do ſweho pokoge. A wſſed do ſwey kaply, yal bohu [211] z toho porokowati, ze geſt na toho pacholka przepuſtil, aby bez wynny nohu ztratil. a kdyz ſe tak tyem dele modleſſe, Przifſel k nyev andyel bozy a rzka: Nahle nemluw pty bohu, any gemu z toho pacholka przymluway, zag'ſte wyez, ze tento czlowiek ztratil nohu p ſtary hrziech. nebo gyz geſt domu dawna chwile, yakz tento giſty czlowiek tu giſtu nohu materz ſwu ſ woza zloſtnye ſtrczyl, a za to zadneho pokanye nevczinil. Protoz mlcz a bohu neprzimluway, nebo wyez to, zet geſt ſprawedlywy ſudce, yakoz o nyem dauid dye: hoſpodyn geſt ſprawedliwy ſudce, ſylny a trpelywy, dluho czaka a wzdy miloſrdy. *Duchovnye.*

Naymileyſſi! rytyerz tento muoz rzeczen byty Adam, prwny czlowiek, genz ztratyl poklad, to geſt ray, z nyehoz wyhnan byl. Sluha geho muoz rzeczeno byti wſſechno pokolenye lidſke, genz od nyeho poſſlo. Adam hledal pokladu a nenalezl, dokudz xpĉ ſwu ſmrty nas ſ bohem otczem neſmyerzil. Adam ſwemu pacholku, to geſt ſwemu pokoleny lidſkemu, prawu nohu vtal, kdyz pro ſmrt vpadly. Protoz prawa noha, to geſt neſmrtedlnoſt, od nas geſt odyata ſkrze geho hrzich Puſtennyk geſt czyrkew ſwata bo[215]yowna, kterazto hrziſſneho ſkrze ſwaty krzeſt przygyma a dobrymſ ſkutky krmy. ale chudy nalezl ty penyeze

[2]) (ps.) koczy, c (přetrž.).

ten poklad ztraczeny, to geſt naſſ pan ihûs xpûs, genz ſe chudye narodyl, nalezl nam ray U
y otewrzel ſwu ſwatu krwy, a mezy nas tak dyeli, yakoz na kom widye, ne p naſſi zaſluhu,
ale wedle ſweho miloſrdenſtwi kazdemu dawa etc.

LXXI.

Domician9 w rzymy kralowaſſe mudry, genz myegiſſe kraſnu zenu, a gy welmi milowaſſe. Stalo ſe, ze czyeſarzowa poczala a kraſneho ſyna porodyla, gemuz gmeno dachu dyoclecian9. A kdyz to giſte dyetie byeſſe ſedmy let, maty geho toho giſteho dyetiete roznemohla ſe az na ſmrt. Vzrzewſſi, ze gy nelze dluho zywu byti, kazala k ſobie zawolati czyeſarze a wece gemu: Pane, z teyto nemoczy, to wiéz, yat newſtanu. Ptoz za gednu proſbu proſym, aby mye raczyl miloſtiwie vſliſſeti, drzewe nezt vmru. wece czyeſarz: Pros, zacz chceſſ, hotow gſem naplnyti. Ona wece: Wim to dobrze, ze po mey ſmrti gynu zenu poymeſſ. I proſym, kdyz [216] ſe to ſtane, Aby ta giſta zena nemyela moci nad mym ſynem, ale aby nyekde od ny daleko chowan byl. Odpowiedye czyeſarz: Stan ſe wuole twa! A ynhed duſſi puſtila. Czyeſarz potom dluhy czas gegi ſmrty plakaſſe a zeny pogyeti nechtyeſſe. az tak dluho gednu w noci ſam w ſobye myſleſſe o ſynu o ſwem, kam by gey na vczeny dal Wſtaw rano kazal ſwey rady zawolaty a ſ nymi ſe pilnye raditi, kam by ſweho ſyna naymileyſſieho dal na vczeny. Tehdy ony: Pane, w rzymi geſt ſedm mudrczuow, genz ſwu mudroſti wſſeczky mudrcze tohoto ſwieta przedeſſli. Bud geden z nych zawolan, a nebo wſſeczkny, a tomu nebo tyem day ſweho ſyna na vczeny. Czyeſarz vſlyſſaw to, ynhed po ty mudrce poſlal, aby ynhed beze wſſeho meſſkany k nyemu przijſſli. A kdyz byli przed[1] czyeſarzem, wece gym czyeſarz: wite li, procz ſem po was poſlal? Tehdy ony: Pane, owſſem newyemy. Wece czyeſarz: Toliko gednoho ſyna mam, yakoz geſt wam dobrze ſwiedomo, gehoz wam chci daty na vczeny, aby ſkrze waſſi radu y nam mohl daty na vczeny, hodnye rzyſſi zprawowati po mey ſmrti. Wece prwnye: Pane, day mnye gey na vczenye. at ya gey chowam y vczym, a yat gey chci nav [217] czyti tomu, czot ya ſam vmyem y wſſichny towarziſſe mogi, za ſedm let. a tomu rzekachu tantill9, yako naymenſſi z nych. Wece druhy, gemuz gmeno lwik: Pane, od dawnat ſem ſluzil, a nykdy ſem od tebe nicz nebral; Proto gyneho nycz za odplatu nepſim, gedyne aby mi ſweho ſyna dal k chowany y k navczeny; a yat gey chci navczyti tomu wſſe^{v}, czot ya ſam vmym y gyny mogi towarziſſe, w ſſeſti letech. a tak wſſichny miſtrzi kazdy z nych pſyſſe czyeſarze, aby ge^{v} ſweho ſyna dal k odchowany y k navczenye. a kazdy geden rok ſrazyl az tak, ze ſedmy miſtr rzekl, ze w gednom rocze chce geho navcziti wſſe^{v}, czo vmy y wſſiczkny geho towarziſſe Vſliſſaw to czyeſarz yal ſe welmi dyekowati z toho, ze kazdy gich zwlaſſcze zadaſſe, aby geho ſyna chowal y vczil. a ony wſſichny dyeky wzdawachu tyeſarzowi, wzemſſe ſyna geho s ſebu, k do^{v} ſe obratili. A kdyz domuow przigeli, zwlaſſczny gemu pokoy vcziniti kazali, a po wſſech ſtyenach toho giſteho pokoge ſedmero vmyeny, genz ſlowe ſwobodne, napſali gſu, aby to giſte dyetie w kazdy czas yako na knyhach mohlo ſe dobrze vcziti. A ty giſty miſtrzi y kazdy z nych na kazdy den welmi ge ſnaznye vczyechu Vſtawicznye plnych ſedm let A [218] kdyz ſe byeſſe dodokonalo[2] ſedm leth, Miſtrzi mezy ſebu yali ſe mluwiti rzkuce: dobre g ſt, abychom gyz vczedlnika naſſe^{o} pokuſili, mnoholi vmy. Wece prwny: kterak ho chcem pokuſiti? kdyzt bude ſpati, polozmy pod kazdy roh loze geho geden liſt bobkowy. A tak ſe ſtalo. Ale kdyz byeſſe pczytil, oczy ſwe w ſtrop toho giſte^{o} pokoge, w nyemzto odpoczywaſſe, vprzel byeſſe. Vzrewſſe to myeſtrzi rzekli k nyemu: Pane, procz tak wzdychas? Odpowiedye gim: Dywim ſe, ze nebo wrch tohoto pokoge ſklonyl ſe geſt, anebo zemye ſe mnu wzdwihla ſe geſt. vſlyſſawſſe to miſtrzi rzekli mezy ſebu: Bude-li toto dyetye zywo, bude nyetczo dywneho. A mezy tym rada y pany tey rziſſe rzekli gſu czyeſarzowi: Pane, toliko gednoho ſyna maſſ, a muoz ſe to ſtati, ze zhyne. hodno geſt, by twa miloſt ozenil ſe, aby rziſſe dyedyce neztratila. Wece k nym

LXXI. [1]) (za tím sl. ps. nejasné) cz (přetrž.). [2]) do (ps. dvakrát, poprvé nejasně na skvrně).

U czyeſarz: ponyewadz to tak geſt. Pohledayte mi dyewky panny kraſney, at gy ſobye za zenu poymu. Tehdy ony yali ſe ynhed hledati. az y nalezli gednoho krale dceru. a kdyz ſ ny przebywaſſe. wſſiczka zaloſt prwny zeny od nyeho odſtupila, a tak w welikey kratochwili ſpolu przebywachu. gedyne ze tyeſarzowa nemohla plodu myeti. z toho weliku zaloſt na ſwem ſrdci gmyegiſſe. A kdyz byeſſe vſlyſſala. ze czyeſarz [219] toliko gednoho ſyna w dalekey wlaſty myegiſſe. yala ſe myſliti. kterak by geho mohla zahubiti. Stalo ſe gedney noci. kdyz ſpolu odpoczywachu. wece czyeſarzowa: Pane. proſym tebe, vſlyſſ mye w maley proſbye. Tehdy on wece: w kterey? tehdy ona: wieſſ dobrze, mily pane, zet gſem geſſcze nepoczala. Protoz welmi gſem zarmuczena. Ale ſlyſſim. ze maſſ gednoho ſyna w dalekey wlaſti. a toho ſy poruczil ſedmy miſtruom. Proſym tebe, poſly pon. at aſſa gemu budu ſe tyeſſiti. dokudz mne buoh nenawſſczywi. Wece Czyeſarz: ſtan ſe proſba twa, neb gſem geho dawno newidyel. a ynhed na zaytrzi pſal tym giſtym miſtrom, aby, yakz brzo liſty vzrzy. ynhed ſyna geho k nyemu prziwedli. acz chtie geho miloſt zachowati a s ſwymi zywoty oſtaty. a kdyz miſtrzi liſty przecztli byechu. yali ſe toho weczera na hwiezdy patrzity, hodne-li by bylo. wedle przikazany czyeſarzowi tu myru ſyna doweſti. A tak widyeli zgewnye. ze neprzywedu-li geho, wſſichny miſtrzi bez hlaw budu; Pakli prziwedu, ten giſty mladenecz zahuben bude. Vzrzewſſe to zamutili ſe welmi. A w tu myru vda ſe tomu giſtemu mladenci z pokoge wigyti. Vzrzew ge yal ſe tazati. procz by tak ſmutny byli. Wecechu: Pane. poſel przigel. abychom tye twemu otci [220] dowedli; Na to gſmy hwyezdy opatrowali, na nichz gſme yaſnye widyeli. Damy-li tye otci ſwemu w ten czas, yakoz on chce, ku prwnymu ſlowu. kterez promluwiſſ. vmrzeſſ; Pakli toho nevczinymy, ſwe zywoty ztratymy. Wece k nym ten giſty mladenecz: Druhu nocz ya chci hwyezdy opatrziti. a tak kdyz opatrzil. widyel na hwyezdach. ze myſtrzi prawdu prawichu. ale kdyz ſe ge prawie patrziti, widyel w gedney maley hwiezdye. ze bude-li za ſedm dny, kdyz k ſwemu otci przigede. mlczeti vſtawicznye. a miſtrzi geho budu ſe ſnaznye zan przimluwati, kakz koli na kazdy den na poprawu weden bude. zyw oſtane. vzrzew to zawolal ſwich miſtruow. yal ſe gim vkazowati a rzka: Ay. tato hwyezda mala zgewnye p̄wi. ze budu li mlczyeti a wſſi ſnaznu przymluwu myeti, zyw oſtanu. Nebo was g̃t ſedm, a kazdy was geden den muoz mye od ſmrti wyſwoboditi. a kdyz miſtrzi na tey hwiezdye tez ſhledachu, w geden hlas wecechu: Pochwalen bud buoh. ze mudroſt vczedlnyka naſſeho przemaha nas w naſſem vmyeny. Y wece k nyemu prwny miſtr: Pane, ſnazyet bich hrdlo ſwe ztratil, nez bych prwe den tebe newyſwobodyl. A tak wſſichny gyny mluwichu. A kdyz tu rzecz dokonachu, ſ welikym zaſtupĕ brali ſe k czyeſarzowi. kdyz czyeſarz to zwiedyel, [221] wygel pty nyemu. a kdyz ſe ſgedechu, czyeſarz ſe ſyna przytulyw poczelowal a rzka: O kterak gſem tebe dawno newidyel! ale on gemu toliko hlawy poklonyl a nycz nemluwil. tomu ſe kral welmi dywieſſe, ze ſyn geho nemluwiſſe. A kdyz na ſyn prziſſli byeſſe, Czyeſarzowa w kraſney przyprawye ſ ſwymi pannamy proti nyemu wyſla a gey przywitala. A potom ynhed do ſweho pokoge wedla a wſſem wen gity kazala. a toho mladence wzemſli podle ſebe poſadyla, a rzkucz gey: O mily dyokleciane. wyez to. ze gſem po tye ya twemu otci poſlati kazala, abych ſe ſ tebu radowala, a nad to ſwet gſem panenſtwi tobye zachowala, aby ty geho pozywal. Protoz mluw ſe mnu, abychwa ſpolu weſela byla. Ale mladenecz gednoho ſlowa neodpowiedye. vſlyſſewſſi to ta giſta czyeſarzowa. Wece opyet k nyemu: O mily dyocleciane, Wiez to gedyne. lecz tebe tyeleſtnye nepoznam, zywot za to daty muſym. A rzekſi to, przituliwſſi gey. chtiela gey poczelowati. Ale on ſwu twarz od ny obratil. Opyet ona wece: O mily ſynu. procz tak czynyſſ? ay. wſſak nas zadny newidy, poznaywa ſe tyeleſtnye. ale on wzdi od ny hlawu odtahowaſſe. A wſſak ona przeſ to ſwe prſy obnazywſſi gemu vkazowaſſe a rzkucz: Ay, yak rozkoſſne tyelo, a tobye gſem gye [222] zchowala. A on wzdy ſe od ny trhaſſe, a zadnỹ znamenym gy ſwey miloſti k gegi liboſti nevkaza. Vzrzewſſi ona to, dawſſi gemu dezku wecze: Nechceſſ-li ſe mnu mluwiti. ale pyſſ mi a zgew mi ſwu wuoli. Tehdy on yal ſe pſaty a rzka: Buoh toho neday, pany mila, Bich ſſczepniczy otcze meho poruſſil a ſhrzeſſil, a vpadl bych w zlorzeczenſtwi otczowo. Protoz potom nykdy k takemu ſkutku mne nepopuzey. Wzemſſi ona to giſte piſmo. yala ſe geho cziſty a zuby kuſati, a rucho ſwe az do paſu roztrhla, a twarz ſwu do krwe nehty zedrala, a wſſeczky ruchy y ſſ czepczem s ſwey hlawy ſmetala, a yala ſe krziczeti a rzkucz: Pomozte mi p buoh, dokudz mne tento

dyabel nepodawi! Vſlyſſaw to czyeſarz, neb byeſſe na ſyny, k czyeſarzowey prudkym byehem U
wnyde do komnaty, a czeled geho po nyem. y wece k nye czyeſarz: mila, czo geſt tobye? Tehdy ona: mily pane, ſlitug ſe nade mnu a zbaw mye tohoto dyabla, nebot neny twoy ſyn, ale dyablem, kdyz mye chtiel ze wſſi ſwe ſyly k hrzichu przyp̃witi. a zé gſem gemu nechtíela powoliti, chtiel mnye naſilim poddawiti. y vkazala gev twarz a rucho. Vzrzew to czyeſarz, rozhnyewaw ſe kazal gey ſwym ſluzebnykuom ynhed odprawiti. wecechu k nyemu knyezata: Pane, toliko gednoho ſyna maſſ. Nebylo by dobrze, [223] by gey tak ſnadnye odp̃wil, Dokudz prawie neodſudyſſ, aby nerzekli: Ay, kral bez ſudu w ſwey nahloſti kazal zahubiti. Vſliſſaw to kazal gey do zalarze wſaditi,[3]) A naytrzi kazal przed ſebu ſud oſadyti. a tak ſe ſtalo, ze na zaytrzi ten robenecz ſuzen byl y odſuzen. A kdyz na poprawu weden byeſſe ſ trubaczy wedle wlaſkeho obyczege, Ay, weliky krzik ſtal ſe od lidy: Bud toho bohu zel, ze gedynkeho ſyna Czyeſarzowa na ſmrt wedu! A kdyz gey tak wedechu, Ay, prwny miſtr p̃ti nyemu gdyeſſe. Vzrzew gey mladenecz, hlawy gemu poklonyl, yako by rzekl: Pomny na mye, kdyz przigdeſſ przed otce meho; ay, tot mye na po p̃wu wedu. Vzrzew gey ten giſty miſtr, wece k nym, genz gey wedechu: nekwapte ſ nym; nadyegi ſe ſ bozy pomoci, ze dnes gey od ſmrty zproſtym. wecechu wſſiczkny: O mily miſtrze, poſpyeſſ a zproſt od ſmrti vczedlnyka ſweho! Przilſed ten miſtr przed tyſarze, poklekl a pozdrawil geho. Wece k nyev Czyeſarz: Zda ſem ya tobye y twym towarziſſim dal ſweo ſyna, an mluwil, a gyz nyem geſt. A nad to huorze ſtalo ſe geſſcze, ze on mu zenu poddawiti chtiel. Protoz ma dnes vmrziti, a wy wſſichny mate zlu ſmrti ſnyti. Y wece Miſtr: ku prwnymu odpowiedam: To buoh wi, [224] ze w naſſem towarziſſtwi az do ſy chwile mluwil Ale procz by nyny nemluwil, wi to buoh dobrze, gemuz wſſecho ſwiedomo geſt. O druhem, toto o tyeſarzowey, to buoh wy, ze tyech plnych ſedm let, czoz ſ namy przebywal, nic gſmy nan takeho newidyeli. Ale, mily pane, gedno zagiſte chci powiedyeti. zahubyſſ-li ſweho ſyna gedyneho p̃ rzecz ſwey zeny, horzet ſe przihody, nezli onomu rytyerzowi, geſſto wyzelce ſweho nayleplſſieho przilil mileho zabil pro rzecz ſwey zeny, gehoz potom welmi zelel ſ welikym placzem. wece czyeſarz: miſtrze, powiez mi to, kterak ſe ſtalo. Wece miſtr: pane, nebudut prawiti. nebo drzewe, nezli bych dokonal, mohli by mladence odp̃witi, a tento przikład za nicz by neſtal. Ale chceſſ-li, at budu prawiti, kaz nawratiti zaſe ſyna ſweo a do zalarze wſadyti, zatyem budu prawiti. Tehdy czyeſarz kazal ynhed ſweho ſyna nawratiti a do zalarze wſadyti az do zaytrzi. a ynhed ten giſty miſtr yal ſe p̃witi a rzka: Byeſſe nyekteraky rytyerz vdatny, genz gednoho ſyna gmyegieſſe, yako twa miloſt. A tak gey welmi milowal, az gev trzi chowaczky zgednal byeſſe: Prwa aby geho krmila, Druha aby gey myla, Trzeti aby gey powigela. k tomu take myegieſſe gednoho [225] wyzelce a gednoho ſokola, genz welmy take milowaſſe. Ale ten giſty wyzlecz takuto cztnoſt do ſebe gmyegiſſe, ze kdyz kteru zwierz vhonyl, drzal gy bez ſſkody, az y geho pan przyſſel. Druhe, kdyz pan geho myel kam na woynu geti a myel boy obdrzeti, Tehdy ten giſty wyzlecz przed ſwym panem, kdyz chtiel na kon wſeſty, vczinil trzi neb cztyrzy ſkoky na znamenye, ze panu geho dobrze ſe zwede Pakli myelo ſe gemu zle zweſti, tehdy ten giſty wyzlecz, kdyz pan geho myel na kuon wſeſti, chopye[4]) ſe oczaſu konſkeho, yal ſe wyti. A tak zkrze ta dwye znamenye wiedyel, kdyz ma na woynu geti a kdy nycz. Stalo ſe, ze ten giſty rytyerz gel k turnemu, oſtawiw toho wyzelce doma. W geden czas potom przihodylo ſye, ze ony trzy chowaczky wyſſly z domu, a dyetyete ſameho na ſyeny nechali, a toho giſteho wyzelce podle kolebky oſtawili; A ſokol na bidle ſedyeſſe. w tu chwili przilel had na ſy[5]) a vp̃rzimo chtyeſſe k kolebce, aby dyetye zahubyl. Vzrzew to ſokol, trhl ſe a vderzil na pſa, yako by rzekl Wſtan a neſpy a pomoz dyetiety. ynhed pes wztyczyw ſe yal ſe ſpolu na hada bity. ale had welmi toho giſteho pſa vkuſil, ze mnoho krve z nyeho wyſſlo okolo wſſye [226] kolebky po zemy. az dotud byli ſe, ze wzdy wyzlecz hada zahubil. a kolebku mezy tyem tepucze ſe przewratili, ale dyetyeti ſe na zbozym nicz ſſkodneo neſtalo. vczynyw to pes, ſled k ſtyenye lehl a ſwe rany lízal. Potom brzo przilſly ty giſte chowaczky. Vzrzewſſe, ano kolebka przewracena, a krew okolo kolebky, a pſa krwaweho, mnyeli, by dyetie zahubeno bylo. ne-

[3]) (ps.) zwſaditi, z (přetrž.). [4]) e (nadeps.). [5]) (nedops.).

U opatrzywſſe, kterak ſe ſtalo, daly ſe na byeh. A kdyz wen byezechu, Pany ge ſtrzetla a wece gym: y czo paſſete, kam chcete? Odpowiedyechu: O mila pany, byeda nam y tobye! ten pes, yakoz geho pan miluge, dyetye twe zahubil, a wſſeczka zemye we krwi geſt okolo kolebky. Vſlyſſewſſi to pany, lekſſi ſe padla k zemy, placzyczy a krzyczyeczy: Byeda mye, byeda mye, czo ſobye vczynym, zbawena gſem gedynkeho ſyna meho! W tu chwili pan gegi, drzewe rzeczeny rytyerz, domuow przyſſel. A kdyz pany wzdy vſtawicznye krzyczyeſſe, Otazal gy, procz by tak welmi plakala? tehdy ona: O mily pane, byeda mye y tobye! twoy pes miloſtny naſſeho ſyna mileho a gedynkeho zahubil, a hyn [6]) v ſtyeny lezy, naczlopaw ſe krwe ſyna naſſeho! Vſlyſſaw to ten [227] giſty rytyerz od ſwe zeny, Vnahliw ſe, a wſſed na ſyen, Vzrzew pſa ſweho miloſtneho, an nan ſkacze, yakozto drzyewe obyczey myel, wytrhl ſwoy mecz a gednu ranu gemu hlawu ſtal. Vczynyw to ſſel k kolebce y s ſwu zenu, chtye wiedyeti, kterak by ſe ſtalo. Pozdwih kolebky vzrzi, ano dyetiety nicz neny, ale hada welikeho zabiteho wedle kolebky nalezl. A tak po tyech znamenych pozna, ze by pes branye dyetyete toho hada zabil. y gme ſe ſ welikym krzykem krziczeti, zedraw na ſobie rucho, rzeka: Byeda mnye, ze pro rzecz zeny ſwey pſa miloſtneho bez wyny gſem zahubil! A ynhed ſwe kopy na tre przerazyl, A potom boſu nohu k bozymu hrobu ſſel, A tam w dobrē ſwoy zywot ſkonal. — Dokonaw tu rzecz miſtr wece czyeſarzowi: Slyſſal-lis, czyeſarzy, kam ſe tato rzecz chily? wece Czyeſarz: Welmy dobrze. dobris przyklad dal, Pronz muoy ſyn dnes nevmrze. A tak na kazdy den kazdy miſtr ſwu mudroſty od ſmrty gemu pomohl, a oſmy den yal ſe ten gyſty mladenecz mluwiti, ſwe miſtry wywadyl a macechu kazal vpaliti.

Naymileyſſi! ſkrze tohoto czyeſarze mozem znamenati kazdeho krzeſtana, genz ma gednoho ſyna, toto duſſi ſwu naymileyſſi. tu ma dati ſedmy mudr[228]czuom, tu geſt ſedmeru miloſrdenſtwie, laczneo nakrmyti, zyznyweho napogeti, nemoczneho nawſſczywiti, zalarzneho vtyeſſiti, mrtweho k hrobu zprowoditi. Ale maczecha, to geſt tyelo, pſy, aby ſe dyetie domuow wratilo, nebo tyelo wzdy pty duſſi zada. ale duſſe ma mlczenym, toto neprzywolenym, przemoci ſ pomoci ſedmera myloſrdenſtwie, genz k bohu ſye zan. przymluwagi, A to za ſedm dnye, toto dokudz przebywa w tomto ſwietie az do ſmrti. Oſmy den, toto w radoſti, ma pmluwiti, boha ſ angeli na wieky chwaliti etc

LXXII.

Byeſſe nyekteraky czyeſarz, genz myegyeſſe geden ſad, w nyemzto byeſſe dywoky weprz; A ten mnoho lidy zhubil byeſſe. Czyeſarz toho weliku teſknoſt myegieſſe. y kazal wolaty byeſſe, ktoz by koli toho giſteho weprze zahubyl, ſwu [1]) dceru ſe wſſim [2]) kralowſtwim po ſwey ſmrty chtyel by gemu daty. Byeſſe w tu chwili nyekteraky paſtyrz; chtyeſſe weprze zabiti, w hay wſſel geſt. weprz geho vzrzew na nyeho byezyſſe, a on na drzewo wſtupil. Weprz poczal drzewo kuſati, ze ſe zdalo paſtyrzowi, ze by gyz brzo myel vpadnuty. Na drze[229]wie byeſſe dobre owoce, a toho owoce weprzi metaſſe. Weprz owoce poczal hryſti, tak az ſe y nagedl, a poczal ſpaty. Vzrzew to paſtyrz taynye nuoz wynyal a geho zabil, a dceru czyeſarzowu ſobye za zenu poyal.

NAymileyſſi! czyeſarz tento geſt pan naſſ ihûs xpûs, hay geſt ſwyet, a weprz geſt dyabel. Weprz tento mnohe zbil przed narozenym bozym a ſebu do pekla vwedl. Paſtyrz geſt ſyn bozy, genz tyelo z blahoſlaweney panny Marie przyyal, kdyz on rzekl: ya gſem paſtyrz dobry. y wzal geſt huol, kdyz na drzewo ſwateho krzyze wſtupil, ſkrze kteryzto on dyabla zabil. Owoce drzewa toho zagiſte geſt krew ihû xpâ, ſkrze kteruzto krew dyabel vtekl geſt. A on xpûs dceru krale, totizto duſſi ſwatu, bohu przyprawil geſt, a do wieczneho przybytku vwedl.

[6]) h (později vepsáno před) y.

LXXII. [1]) (za tím ps.) ſ (přetrž.). [2]) (ps.) ſe wſſimi (poslední) i (přetrž.).

LXXIII.

Byeſſe nyekteraky wladarz rzyma, kteryzto w zahradye ſwey myegiſſe pynnu tak rzeczene drzewo a rozkoſſne, kterez owoce gednak kazdeho leta pty rozlicznym nemoczê neſlo geſt etc.

Naymileyſſi! tento burgenſis muoz nazwan byti wſſe[230]likaky czlowiek, kteryz ma zahradu, toᵗᵒ ſrdce ſkrze krzeſt vmyta, w kteremzto ma bity drzewo rozkoſſne, plno owoce, owoce laſky, wiery y nadyege. A nebo gynak: Burgensis tento muoz rzeczen byti Adam, ktery ma zahradu pyeknu, toᵗᵒ ray, w ktereyzto zahradye bylo drzewo rozkoſſne,[1]) toᵗᵒ drzewo vmyeny a owoce rozkoſſne. Ale dywka roſtuci bylat geſt lakomſtwie prwnye, kteraz geſt zadala, aby byla druhy buoh. Zahradnyk v poſobenſtwim hadowem, toᵗᵒ w dyabelſkem, ſkrze kterezto ztazowany moci, kterezto prwny otecz naſſ myel geſt, ztratil y geho wlaſtnye zruſſil. Ale dyewka prziſſla geſt roſtucz pod drzewem geſt kazdy, kteryz myny wieru krzeſtanſku zkazyty. czaſto taczy myewagi przately y obrâcze, tyt gſu mnozy zlorzeczeny Adamowe.

LXXIV.

Z **Dawna byeſſe w gednom myeſtye rytyerz** ſtary, kteryz myel gednu mladu zenu, yako ty, czyeſarzy, maſſ, kteruz geſt welmi milowal. a ten na kazdu nocz dwerzy domu ſweᵒ [231] ſam zawiral a klicze pod hlawu chowal. W myeſtye w tom byeſſe przikazany, kdyz w geden zwon bylo zwonyeno, kdyz kdo po tom zwonyeny chodyl w noci, od ſtraznych byl by yat, aby czelu nocz w zalarzy byl a na zaytrziſſi den na pranerz wſſazen. Rityerz tento nemozyſſe zeny vtyeſſiti, czoz ſe gy libilo k zadoſty tiela, a ptoz geſt gyneho milowala. A na kazdu nocz, kdyz geſt muz vſnul, klicze wzala a dwrerzy otewrzela a k fregyerze ſſla, A tayrſye ſe k muzy wratila. A ona gednu nocz wſtala geſt, k mylownyku ſſla taynye a brzce. Potom rytyerz ze ſna pbudyl ſe, a żeny geſt nenalezl. Wſtal geſt a dwerzy domu y komory otewrzyny nalezl. Dwerzy zawrzel a na zelerz domu wſtupil a w oknye ſedyel Potom od puol noci prziſſla zena a tlukla na dwerzy. Rzekl rytyerz: O zlorzeczeno zeno, gyz ſem doſſel, zes czyzolozſtwa[1]) vczinila. zagiſte prawy tobye, ze wnye oſtaneſſ, az ſtrazny przigdu a tye w zalarz wſadye. y dyę ona: O pane, procz to czynyſſ? ya prawdu p̄wim tobye: kdyz ſem byla ſ tebu na lozy, Prziſſla dyewka od materze mey, abych gy bez meſſkanẏ nawſſczywila,[2]) ne[232]chtiela ſem tebe ze ſna zbuditi, A protoz ſem taynye wyſſla etc.

Naymileyſſi! Rytyerz tento geſt pan naš ihûs xpĉ, kteryz duſſi naſſi w chot ſobye wzal a gi tak welmi milowal, ze gi na ſwe loze pokladal. a protoz[3]) w knyhach prawi: Rozkoſſi me gſu etc. Rityerz dwerzí zawira a klicze pod hlawu poklada. A tak xpĉ dwerzi naſſe zawira y otwira, kdyz nam pro laſku ſwu dwerzy nebeſkeho kralowſtwie otwira. Ale pohrzichu czaſto hřiſſny klicze vkrada, kdyz proti bozymu przykazany czyny y przikazanye bozſke ruſſi a z hrzichu do hrzichu chody. zakon geſt vſtawen, aby w zwon bylo zwonyeno, po kteremto zwonyeny acz by kto w noczy chodil, w zalarz bil by wſazen. zwon nicz gyneho neny, nezli chowati bozyeho przikazanye. a ktoz pti tov czyny ſlowem nebo ſkutkem, a zewnytrz dwerzy domowich, toᵗᵒ z czyrkwe ſwate, nalezen bude, ſkrze ſtraze, toᵗᵒ dyabli, duſſi geho popadnucz a do zalarze pekelneho vwedu. *Tuto naklon vcha ſweho A poſlechny ſlowa meho.*[4])

LXXIII. [1]) (za tím ps.) kterez (přetrž.).

LXXIV. [1]) (za tím počato písmeno, přetrž.). [2]) (Dole na kraji stránky stopuje se nápis) deſaty (ač je napolo oříznut). [3]) (ps.) przotoz (první) z (přetrž.). [4]) (poněkud jiným písmem).

LXXV.

U Za dawna byeſſe w mie[233]ſtye rzymſkem nyekteraky rityrz, kteryz dwie dczerzy a gednoho ſyna myel geſt. Rityerz tento wſſeczko ſwe dobre vtratil. Byeſſe czaſu toho czyeſarz ottawiano tak rzeczeny, kteryz na gedney wezy weliky poklad miegieſſe. Ritierz drzewerzeczeny k welikey chudobye prziſſel geſt, ze wſſeczko dyedicztwi ſwe prodal y rzekl k ſynu ſwe[v]: Ay, czyeſarz ma weliky poklad na oney wezi. W noci dyeru vczynymy a zlatta dobudemi, czoz budem chtieti. Oba w noci wſtala a dyeru do wezye ſſiroku vczinila a do weze oba weſſla, A tak weliky poklad wzala, ze oba neſti nemohla. Rityerz ten giſty yakozto prwe nezrzyzenye poczal vtraceti. Tehdy ſtrazny weze, kdyz weliky poklad widiel otneſen, powiedyel tyeſarzowi. Tehdy czyeſarz rzekl: zdali ſem tebe ſtrazneho nevſtawil pokladu meho? mye o zlatu odpowieſſ. On geſt do weze ſſel a podle dyery kotel naplnil ſmoly a kle, acz by kto wiece wſſel dyeru ſkrze dyeru, aby w kotel vpadl a wſtati nemohl; vcziniw to wezy zawrzel a wen wyſſel. Skoro potom rytierz opiet poczal chud byti. Przi[234]ſſel k ſynu ſwemu a rzekl gemu: O ſyne, vtratil ſem wſſeczko, a gyz ſem chud. y rzekl ſyn: Podmy do weze, yako prwe, a zlatta w hoynoſti naberzeme. W noci wſtali gſu a do weze weſſli. Otecz prwe ſſel, a w kotel az do hrdla vpadl. A welikym hlaſem zawolal geſt a rzka: Synu mily, nerod ſe priblizyti, nebo vteci nemuozeſſ A on gemu rzekl: zagiſte tobiet pomohu. y rzekl otecz: boze neday, by kdo zwiedyel, kteraky ſem ya. ynhed wygmy mecz ſwoy a ſetny mi hlawu mu, A tak zadney znamoſti mey nebude myeti. A tak ty y dcery me vgdu ſwietſkey hanby. Ynhed hlawu otci ſtal a w nyekteraku yamu wrhl, A ſeſtram ſwym o ſmrti otce ſweho zwieſtowal. A kdyz ſu vſliſſeli, plakanye a wzdichany wypuſtili gſu. Strazny potom do weze wſſel a tielo czlowieczy bez hlawy nalezl, dywil ſe geſt. A czyeſarz rzekl geſt: tyelo toto k oczaſuom konſkym prziwaz a po vliczych wlacz az k ſybenyci. a w kteremz domu placz a krzik vſliſſiſſ, toho domu pan geſt tento; a ty wſſiczkny wezmi a na ſſibenici obyeſ. Strazny vczinil to. a kdyz tak po vliczich wlaczen byl, a przed duom geho przi[235]ſſli ſu, a dcery geho kdyz ſu to widieli, w domu krzik weliky vczinily rzkuce: byeda nam! Ale ſyn, kdyz vſliſſal ot ſeſtr krzik, ſam ſe ſekyru w ledwi potal, ze krew welmi tekla geſt. Tehdy ſluzebnici czyeſarzowi, kdyz ſu wolany vſlilſali, opuſtiwſſe tielo w duom weſſli a przieczynu wolany yali ſe ptati. Tehdy ſyn dye: ſeſtry me wolagi, ze przihodu tyezce ſem ſe w ledwi ranil. podte a wyzte ranu mu. Sluzebnici, kdyz gſu ranu widyeli, rzeczy gſu vwierzili. a tak oklamany wyſſli gſu, a tyelo rytyerzowo na ſſibenyci obieſili ſu.

LXXVI.

Bohatecz nyekteraky byeſſe w mieſtie rzimſkem, kteryz gmyegieſſe ſtraku, geſſto dobrze mluwiſſe to, czoz geſt ſlyſſala nebo widyela. Ten myeſſczenyn myegieſſe mladu zenu, yako ty, czyeſarzi, maſſ, ale muze ſweho nemilowala, nebo dluhu tyeleſtneho gi nawratiti nemozieſſe, kolikrat geſt chtiela zena. Ona gineh› milowala. A kdyz muze doma nebylo, neb po ſwey potrzebye gezdyeſſe. Ona na kazdu nocz p› milownika ſwe[236]ho poſylaſſe, aby ſ ny ſpal Straka kdyz geſt vſlyſſala to, wſſeczko panu ſwe[v] powiedyela. Muz gi czaſto treſktaſſe. Ona zaprzela a rzekla: Ty wierziſſ ſtrace ſwey zlorzeczeney. y rzekl on: Straka ma nevmy lhatí. Stalo ſe gt, ze muz d› dalekich kragyn gel geſt. Ona k milowniku ſwe[v] poſlala. A on w noci prziſſel a rzekl geſt ku panye: Straka ta zlorzeczena obzaluge nas. A kdyz ſkrze ſyen gdyeſſe, tu kdez ſtraka ſedyeſſe, Straka geho ſlyſſala geſt mluwieczye tuto rzecz: O mila pany, wiece nez ty wierzity muozeſſ, ſtraky ſe tey bogim. Odpowiedyela: acz tebe newidim, hlas twoy dobrze ſlyſſim wſſak wzdy neſprawedliwie czynyſſ, ze s zenv pana naſſe[o] chceſſ ſpaty. Wyez to, zet wſſeczko panu ſwe[v] powym. a ta pany rzekla: nerod ſe bati. noci teyto budem ſpolu pomſtyeny nad ſtraku. Od puol noci pany wſtala geſt, a dyewky zawolala gt a rzekla: Wezmi rzebrzik a na duom Wſtupima. y wſtupili gſu na tu ſkryſſi. tu kdez ſtraka byeſſe, dyru gſu vczinili, A kameniczko male a pyſek a wodu, to troge przeſ celu nocz na ſtraku ſu metali, a tak ze gednak ſtraka vmrzela geſt. Druhy

den prziſſel geſt [237] pan a rzekl geſt: o ſtrako, kterak geſt tobie? A ona dye: Pany twa U
opyet geſt ſ gynym ſpala w gyezdu twu, a nykdy ſem tak zle nemiela yako tuto nocz,
nebo gednak ſem vmrzela Nebo krupy, ſnyh a deſſcz przeſ celu nocz na mye padalo geſt,
a odpolu gednak vmrzela ſem. Pany, kdyz to vſlyſſi, rzekla: Przeſ cely rok nebylo noci
tak tychey, yako tuto nocz. Muz od ſuſeduow ztazowaſſe, kterziſſ gſu tez rzekli. Tehdy
pany rzekla muzy: Doſti zgewnye rozumyeti muozeſſ, ze ſtraka ſelhala geſt. Myeſſczenyn
ten giſty ſiel k ſtrace y rzekl: Proczs zenu mu ſkrze lzy pohanyela? Odpowie ſtraka: Wi
buoh, ze ya lhati nevmym. a zdaliſ my nerzekla, ze tuto nocz bily krupy, ſnyh a deſſcz?
ale ſuſede wſſeczko mi ginak rzekli. a tak ſtraku zabil. kdyz ſtraku zabil geſt, zezrzew na
wyſokoſt dov, vzrzel dyeru w domu a rzebrzik, a ynhed po tom rzebrziku [1]) nahoru wſtupil
geſt, a nahorze ſtrzechy ſud wody plny a male kameniczko a piſſek morzſky nalezl. Tu
ynhed leſt zeny ſwey poznal geſt, a hlaſem welikym wolaſſe a rzka: Byeda mye, ze ſkrze
[238] ſlowo zeny mey zahubil ſem ſtraku mu miloſtnu, geſſto bylo geſt vtieſſeny me a ynhed
do gyney zemye gel, a nykdy wiecz k zenye ſwey zaſe ſe newratil, A tam ſwoy zywot
ſkonal.

LXXVII.

Rytierz nyekteraky ſtary, ale ſprawedlywy, panu mladu za zenu poyal geſt. Stalo ſe ĝt, ze trzi leta ſpolu byli a zadneho plodu nemyeli. Tehdy geden den ſtalo ſe geſt, kdyz tato mlada pany ſſla do koſtela, Maty gegy gy potkala a rzekla gy geſt: O mila dczy, kterak geſt tobye? a ona odpowi: zle, mila matko. tolikez libilo by mi ſe podle ſſpalka lezyeti, yako podle muze meho; nebo nyzadneho vtyeſſeny nemam ot nyeho; a protoz gineº chci milowati. Tehdy wece gy maty: O mila dci, ya a otec twoy dluhe czaſy bily ſmy ſpolu, a nykdy takoweho blaznowſtwi [1]) ſem ſe nedopuſtila. a ona odpowie: nebyl geſt dyw, neb sta byla oba mlada; ale gyne geſt o muzy mem, ze geſt ſtary a ſtudeny a nemoczny. Odpowiedye gieg mati: Powiez mi, koho chceſſ milowati? Ona odpowiedye: [239] zagiſte knyeze tohoto myeſta, nebo tagemſtwi meho zgewiti neſmy. ale kdyz bich gineho milowala, ten by towarziſſuom powiedyel, A tak ze by mi ſe poſmiwali. A protoz knyeze milowati chci. Odpowiedye gye mati: Poſluchay rady mey. ſtarzit gſu welmi vkrutny, kdyzt ſe hnyewati pocznu.[2]) Pokus muze ſweho nayprwe, a bude lit moci progiti, tepruw knyeze milug. A ona odpowie: pro tye chci to vcziniti. Ale powiez mi, na czem geho pokuſym? a ona odpowie Drzewo, kterez on ſczepowal w nowie, ſetny ge a [3]) na ohen wrz. a ona odpowie: ya to vczinim. Potom rytyerz na low gel. Pany rzekla zahradnykowi: Ay, pan muoy, kdyz przigede ſ lowu, bude ſtuden. Podmy do zahrady, a nyektere drzewo ſetny a ohen vczyn, at by pan ſe mohl ſhrzieti. zahradnyk ſekyru wzal, y zde y onde hledage w zahradye. na kratce ona ſekyru wzala a drzewo ſrubila a w ohen wrhla. Druhy den opyet maty gi potkala, y dye gie: O mila matko, milowatit chci knyeze; vczinilat ſem, yakozs mi kazala y dye mati: O dci mila, geſſcze gednu pro laſku otce ſweº, geſſcze geho gednu pokuſ! a ona odpowie: na czem ho mam pokuſiti? Ona odpowie maleho pſika ma, kterehoz welmi mi [240] luge; toho gemu zaby, a budeſſ-li moci toho vgiti, tepruw knyeze milug. kdyz ſe nocz przblizy, a loze zlatohlawem byeſſe przikrito, Tehdy pſik do komory wgide, na loze wſkoczy, yakoz geſt byl przywykl. Pany geho za nohy zadny wzala a o ſtyenu gim vderzila, az geſt ynhed vmrzel. Ritierz to vzrzew rzekl geſt k ny: O neſſlechetna zeno, proczs pſika przede mnu zabila? A ona odpowie: dobrze widiſſ, ze loze naſſe geſt drahym ruchem okraſſleno; pſik z blata przilled rucho naſſe vblatil. A ona poczala plakati. Rytierz rzekl k nyeg: plakany przeſtan, tobyet nyni odpuſtym. Trzeti przilla k materzi rzkuci: O matko mila, mnye ĝt muka welika przeſ tak weliky czas bez knyeze byti; nebs mi rzekla a ſlibila, ze mne wiece nebudeſſ treſktati. Powiez mi, na czem geho mâ po trzeti zkuſiti? A ona dye. W nedyeli chce myeti muz twoy hody, a mnoho wladyk

---

LXXVI. [1]) (ps.) rzekrziku (z) k (oprav.) b.

LXXVII. [1]) (ps.) blaznywſtwi, (z) y (oprav.) o. [2]) (Na okraji pozd. rukou) Starzi gſau hnewiwi a vkrutny. [3]) (za tím ps.) wnow (přetrž).

U ſzowe, muzuow y zen; a budem tu wſſichny. a kdyz budem wſſichny zſazeny. a ſtuol pu bude krmy a pity. tehdy taynye ſwoy klicz na konci vbruſa powieſſ a rczi ta ſlowa: Ay, kterak zley pamati ya gſem, noze ſweho w komorze ſem nechala. a s ſtolice ſwey ſnaz-[241]nye wſtan, a vbrus ſe wſſemy krmyemy doluow ſtrhny. a kdyz pak byti vzrziſſ, tepru milug knyeze, neb kohoz chceſſ. Tehdy ona, kdyz gyz wſſichny za ſtolem poſazeny byli ſu, a krmye y wina byli gſu poſtawena a ona s ſnaznoſti wſtala a wſſiczko na zemi ſtrhla. kofliky zlatte y ſtrzibrne y gyne nadobye rozliczne na zemi lezalo y krmye. Rityerz zagiſte wiece, nezli by rzeci mohl, zamutil ſe geſt, a ynhed nowy vbrus y gine wſſeczko nowe kazal przineſti, a ſ weliku radoſti wſſeczky obwefelil geſt, aby krmye ſſczedrze brali y pyli. a tak wſſichny byli ſu wefeli a wſſichny naſiczeny. dokonany hoduow wſſichny dyeky dawali ſu rytyrzi. kdyz bylo rano, pobyw v mſſe domuow ſſel, a holicze zawolati kazal a rzekl gemu: Naſledug mye. a do komori ſſel a k luozy, kdez pany lezyeſſe, prziſtupil a rzekl geſt: Wſtan, brzo wſtan! a ona dye: Pane, neny hodyny trzeti, k czemu ma wſtati? a on dy: aby krew puſſczela z uobu pazy. a ona dye: Pane, nikdy ſem nepuſſczela. a on dye: Prawda geſt, a protoz blaznice gſy. a zdali nepomnyſſ, czos mi vczynila? nayprwe drzewos mí ſrubila, Druhe pſa zabila, a wczerayſſieho dne na hanbu mi vbrus doluow ſtrhla ſy s ſtolu. [242] a poczatek geſt poruſſeny krwe twe. a protoz to poruſſeny wypuſtiti chcy, aby any mne any ſebe potom nepohanyela. Ona placzyci wſtala, rucze zdwihſſi rzekla: Pane, ſmilug ſe nade mnu. on odpowie: Nerod miloſrdenſtwie pſyti, gedno pazy ſpyeſſe zdwihny. krew ſrdce tweho budu myeti. Ona pazy zdwihla, rytyerz dye lazebnikowi: Vdderz doſti hluboko. On weliku ranu dal, ze barwa twarnoſti gegie promienila ſe geſt pro mnozſtwi krwe. A to vcziniw, rytyrz rzekl geſt: vwyez pazy. y dye k nye: zdwihny pazy druhu. ona opyet dye: O pane. ſmilug ſe nade mnu, ay gyz vmru. a on dye: to pomnyeti myela ſy, kdyz to ſy zle vczinila. Ona druhu pazy zwedla, a druhy vderzil, a krew wyſſla, ze gednak napoly mrtwa byeſſe. a pazy vwazati kazal, a rzekl: do loze ſweho gdy, a potom pomny ſe polepſſiti. a ona Po materz ſwu poſlala. a kdyz yeſt vſlyſſala, radowala ſe geſt a prziſſla k czery. A dcera, kdyz vzrzela materz ſwu, rzekla: O matko mila, gednak ſem vmrzela. tehdy rzekla mati k ny: rzekla ſem tobye, ze ſtarzy ſu vkrutny. nykdy potom nechtieg milowati knyeze. Ona odpowie: Potom nyzadneho milowati [4]) nechci, gedno pana meho milcho. a tak ſe geſt y ſtalo etc. [243]

LXXVIII.

LCtawianus kralowal bohaty welmi, a wſſak ſkupi, kteryz zlatta nade wſſeczko gyne zadaſſe. ten czas byeſſe w myeſtie rzimſkem miſtr virgilio, dokonaly w vmyeny czaruow. Mieſſczene gſu geho proſyli, aby nietczo ſlozil, kterak by od neprzatel mohli wyſtrzezeny byti. Ten miſtr chitroſti ſwu wyezy vſtawil na wyſoſti, A okolo tolik obrazuow, kolikoz bylo mudroſti na ſwietye. a w proſtrzedku geden obraz. kteryz yablko zlatte w ruce drzieſſe. kazdy obraz twarz ſwu kragyny gemu dane obraczowaſſe. a kdyzkolwiek ktera kragyna proty miſtru rzimſkemu protywiti ſe chtiela, tehdy obraz kragynye gemu dane w zwon zwonila y wſſiczky gine. Rzymene to vſliſſewſſe wſſiczkny ſe przipravili a ſ welikym [1]) zaſtupem k tey kragynye geli. A tak nyzadna kragyna mohla tak ſkrita byti, by ſe nad rzimany mohla [2]) miſtiti, by ſkrze obraz kragyny tey nebyla zrazena. Potom miſtr virgilius k utyeſſeny chudym vczinil ohen weliky na nyekterakem myeſtie, abi chudy mohli ſe ſhrzieti. A podle toho ohnye nyekteraku wodu z nye[244]kterake ſtudnice wychazegici, aby wſſiczkny chudy zyezen ſwu tu vhaſili, a nebo abi ſe myli. wedle toho ohnye a z wody tey vczinil geden obraz ſtoyaty, a na czele geho bieſſe pſano: kdo mye bude biti, pomſtu brzku na nyem wezmu. ten obraz tu mnoha leta ſtal. Tehdy prziſſel geden, a napis geſt czetl: ktoz mye bity bude, pomſtu brzku na nyem wezmu. Ten myſlil: kterak ſe budeſſ [3])

---

[4]) (ps.) miloſtwati, ſt (přetrž.).

LXXVIII. [1]) (ps.) ſ welikeym, e (přetrž.). [2]) (za tím ps.) ſkri (přetrž.). [3]) (ps. vl.) budaſs, (z) a (oprav.) e.

mſtyti? lepe-li by bylo, bych ya tobye policzek dal, abych pod twyma nohama poklad U
nalezl. a protoz ty be nerad, by tebe kdo vdderzil. a zak ten dal gemu policzek, az na
zemy padl a ohen vhaſil,) a zhynula woda, a nyzadneho pokladu nenalezl. Chudy padnu
obraza zamutili ſu ſe welmi rzkuce: zahin ten,[5]) ktoz geſt obraz pro ſwu ſkupoſt zkazil a
nas welikeho weſele zbawil. Potô ſeſſli ſu ſe trze krali, kterymz ſu rzymene mnohe ne-
wiery vczinili, a mezy ſebu rzekli: kterak bychom ſe mohli pomſtyti nad rzymany? rzekli
gſu: nadarmo praczugemy; dokudz wieze ſ tyemi obrazy ſtogi, nýcz proti nym vczinity
budem moczy. Tehdy wſtali ſu trze rityerze a rzekli ſu: [245] Czo nam bude dano, aby-
chom vezy ſ obrazy zruſſili? kralowe gſu rzekli: Czo a[6]) mnoho-li zadate? a ony gſu rzekli:
Cztyrzi kady plne zlata. A ony gſu rzekli: bud wuole waſſe Tito trze rytyerzi penyeze ſu
wzali, to[to] cztyrzi kady plne zlatta, a k rzymu ſu geli. a v prnye brany zewnytrz we-
liky gſu poklad zakopali, to[to] plnu kad zlata, a potom k druhe branye druhu[7]) kad. vczi-
niwſſe to doſti taynye do myeſta ſu weſſli. A ynhed czyeſarz ſe ſ nymi potkal a ge po-
zdrawil a rzka: odkud gſte? A ony gemu rzku: z zemye dalekey gſme, a hadaczy gſmy
nazwany, a nicz gineho hadaty nemuozem, gedyne kde zlatto geſt ſkryto. A ſlyſſeli ſmy
o waſſie ſſechetnoſti, a proto ſmy k wam przigeli, zdali naſſie ſluzby zadate. A on dye:
zkuſym was. A ony gſu rzekli: nicz gine[o] neproſymy za odplatu, gedyne puol ſtrany na-
lezeney. a on dye: dobrze prawite. a ſſli ſu[8]) po czyeſarzowi az do ſyenye. Po weczerzi
rzekli ſu krali: Pane, atzt ſe liby, budem ſpati, a nayſtarſſi z nas bude ſen myeti tuto nocz,
a zytra wam powímy. a on geſt gim rzekl: Gdyete we gme[246]no bozie, day wam buoh
dobry ſen. a ony gſu ſſli, a nocz tu ſ radoſti a s ſmyechem przeſpali. Rano gſu krali prziſſli,
y dye nayſtarſſi: Pane, ſen ſem myel, ze przed branu prwny myeſta geſt yama, w ktereyzto
geſt kad plna zlatta ſkryta. y rzekl kral Podmy w noci a vzrzimy, prawda-li geſt, czoz
prawite. kdyz ſu k branye prziſſli, kad, kteruz ſu wlozili, wynyali ſu. kral kdyz to vzrzel,
radowal ſe geſt welmi, A polowici gim zlatta dal. a rzekl geſt druhy: ya ſen tuto nocz
budu myeti. a on rano dye: ſnylo mí ſe o kady plne zlatta v druhe brany. Take trzeti
rytierz rzekl geſt trzety nocz, ze mi ſe bude ſnyti o trzetyey branye, A cztwrty o cztwrtey.
a v kazdey brany nalezli plnu kad zlata, neb ſu tu kady byli polozili. Tehdy wſſechny
rzekli ſu: Pane, tuto nocz bude ſe nam wſſem ſnyeti, a nadyegeme ſe wiece zlatta na-
leznuty. y rzekl kral: buoh day wam dobry ſen a vziteczny. Rano gſu krali rzekli: O pane,
o dobrem ſmy ſny myeli. y rzekl kral: powiezte mi! y rzekli ſu: Nam ſe wſſem ſnyelo, ze
pod zakladem weze, tu kdez gſu obrazy, Tak mnoho lezy zlatta ciſteho, ze wſſiczkny kony
twogi nevwezli by. [247] Tehdy kral dy: buoh neday, bych wezy zruſſil ſ obrazy pro zlatto,
ſkrze kterezto od neprzatel naſſich gſmy wſſichny wyſtrzezeny. a ony gſu rzekli: my w ruce
wezmemy zaklad a tak mudrze kopagice, ze weze pewnyegi ſtane, a zlato wſſichno budete
myeti. ale muſy to w noci byti, aby lide wam neprzekazeli. a rzekl kral: gdyete we gmeno
bozy, a zaytra ſ wiece konmy k wam przigedu. A ony gſu ſſli radugice ſe, a w noci po-
czali ſu kopati, dokowadz geſt nebyla hotowa padnuti. potom ſu wohen puſtili, a na ſpiech
ſu zz mieſta wen wigeli. ledwa ſu byli od myeſta w myl[i], az weze ſ obrazy padla. A tak
gſu obrazy zruſſeny. Rano gſu prziſſli myeſczene rzimſſczy, a wezy ſ obrazy zruſſenu nalezli.
wiece nez wierzity muoz, zeleli ſu, a krali gſu rzekli. A on weſſkeren vmyſl onych trzy
rityerzuow gym powiedyel a ony ſu myeſſczene rzekli: ſkrze twu ſkupoſt gſmy zbaweny
weze a obrazuow, nebo gſu zkazeny. A protoz twa ſkupoſt na tobye ſe ſweze. a ynhed ſu
geho wzeli, a vſta ge[o] zlata naplnyli, a ge[o] ſu zyweho w zemi pokopali. [248]

Naymileyſſi! Czyeſarz tento muoz nazwan byti kazdy czlowiek, ſkrze krzeſt obmyty,
kteryz ma nade wſſeczko zdrawi duſſe ſwe zadati, a wezy, to[to] ſrdce ſkruſſene, k bohu
zdwihnuti, a obrazy, to[to] vzitky ſmyſluw ſwych, k bozye ſluzbye przi̇̃witi. obraz proſtrzed
weze geſt duſſe, genz ma drzeti yablko zlatte w ruce, to[to] wieru, laſku y nadyegi. take
kazdy obraz ma zwon myeti k zwonyeni pty neprzateluom, to[to] kazdy tiechto pyet ſmy-

---

[4]) (ps.) vſaſil, (z) ſ (oprav.) h. [5]) (za tím ps.) den (přetrž.). [6]) (ps.) na, n (přetrž.). [7]) (za tím ps.) h (přetrž.). [8]) (za tím ps.) do (přetrž.).

U ſluow ma pozdwihnuti ſkrze przikazany bozy ꝑti hrozam neprzatelſkym y dyabelſkym ſkrze zwon zwonyeny. a tak budem wiſtrzezeny ꝑti neprzateluom, to[10] diabluow, tyela y ſwieta. Virgilio miſtr vczinil obraz. na ktẽmzto bylo ꝑſano: ktoz mye bude bity etc. Obraz tento...[9]) byti adam, kteryz miel ſtudnici ....[10])ſrdenſtwie a ohen miloſti. nebo tak ranyen bieſſe ſkrze dyabla, ze ſtudnice miloſrdenſtwie y miloſt neſmrtedlnoſti gemu odyata byeſſe, kdyz wſſiczko pokoleny lidſke ſruſſil. Skrze trzi rytyerze znamenawa ſe troge wiecz, to[10] Pycha, zadoſt oczy a zadoſt tyela. ſkrze kterezto czlowiek czaſtokrat oklaman bywa. Prwny poklada kad [249] w branye. kady gſu ſrdce bohatych neb mocznych w zemy ſkryta, kdyz pycha gich zahine y ſegde. a ꝑtoz hrali gſu, gedli ſu, a pily ſu, a zemrzeli ſu, a do pekla ſſli ſu. Druha kad geſt lakomſtwie, kterez ſkrito geſt w lakomich, kterzyz tak mnoho zadagi, ze tak ſamy ſe zrazugi, yakoz geſt vkazano na adamowi a na luczyperowi. Trzeti kad geſt lakota. a protoz taczy, czoz koli dobudu, wſſeczko w brzicho wpuſti. A protoz Apoſtol ꝑwie: Gich buoh brzicho geſt. Cztwrta kad geſt ſmilſtwo, ſkrze kterezto zahynugi ſilny, bohati y chudy. Skrze tyto cztyrzi[11]) kady mnozy zahinu y zahynuli ſu etc Sequit' ulti⁹. Solue michi q'd dẽs.

LXXIX.

Kral nyekteraky bieſſe dywnym obyčzegem naduth. A ten myſ..ſſe[1]) tiela ſwatich Petra a pawla z rzima noci odneſti. A pohan byeſſe. kdyz na czeſtie odpoczywal geſt w gednom myeſtie, y rzekl geſt ſluzebnykowi ſwemu: Nalezny mi pyeknu zenu, at ſe mnu ſpi tuto nocz, a czoz bude chtieti, dam gy. Sluzebnik to vſlyſſaw, vſkupil ſe geſt na penyze, a zenu ſwu ꝑti wuoli geho na loze w noczy wedl geſt. a rano kral rzekl ſluzebnikowi ſwe[v]: [250] Otewrzi okno, at opatrzim kraſu twarzi zeny teyto, A tepruw daſſ gie tyſicz zlatych. kdyz geſt kral vzrzel, ze zena ſluzebnikowa byla geſt, y rzekl: O neſſlechetny ſluho, proczs ꝑ taky penyez zenu ſwu pohanyel? nebs mi gi dal bez meho wiedyeny. Wygdy brzo z kralowſtwi meho, nebo budeſſ li dele przebiwati, ſmrty ohawnu zatratim tye. On vſliſſaw to z kralowſtwie geſt wyſſel, any wiecze widyen geſt. kral, dokowadz geſt zyw byl, zenu geho w czeſt myel a ſ radoſti gy drzal. Potom drzewe rzeczeny kral weliky zaſtup ſebral a rzim oblehl tak dluho, ze rzimene nechtieli[2]) ſu gev tiela daty ſwatych petra a pawla, aby otgel od myeſta. Byeſſe toho czaſu w myeſtie rzimſkem ſedm mudrczuow. prziſſli myeſſczene k nym y rzekli ſu: Czo vczinimy? neb myeſto geſt w nebezpecznem zatraczeny. Rzekl geſt prwny mudrzecz: zachowâ myeſta y tyela za geden den. Rzekl druhy mudrzecz: take ya zachowam druhy den. A tak wſſichny rzekli ſu porzad Kral poczinaſſe myeſtu protywiti ſe Prwny miſtr poczal mluwiti o pokogi, a tak mudrze poczal mluwiti, ze kral ten den opuſtyl boy. A tak kazdy geden den po druhem. az na poſled [251] nyeho prziſſlo. Tehdy prziſſli ſu myeſſczene k tov giſtemu mudrczy a rzkuce: O mily miſtrze, kral prziſahl, ze zaytra chce myeſto myeti, nebo wſſichny zemrzemy zproſt nas, yakoz gſu twogi towarziſſy vczinili. A on geſt rzekl: nerodte ſe bati. Na zaytrzeyſſi den vczinim, ze kral s ſwym zaſtupem vtecze. Miſtr nyekteraku ſukny nalezl welmi dywnu, mage na ſukny pawowe perzi a male zwoneczky a gyne perzi ptakuow ginich a oczaſy ſwinſke. A tak ſe dwiema meczoma czyſtyma na naywyſſy wezy wſtupil, tu kdez kral ſe wſſim ſwim zaſtupem geho widiety mohl. Poczal ſe y ſem y tam hibati, y diwnym obyczegem ſtkwieſſe ſye perzy, a dwa mecze w uſtech drzal. Nyekterzi to z zaſtupu kralowa vzrzewſſe rzekli ſu krali: O krali, zdali newidyete na wyſokoſti weze gednu dywnu wyecz? a on odpowie: dobrze wizy, ale czo by to bylo, zagiſte newim. a ony ſu rzekli: Buoh krzeſtanſky geſt, kteryz geſt ſ nebe ſſtupil, kteryz tyema dwiema meczoma nas wſſeczky ztepe, budemi-li zde dele. kral vſliſſaw to, bal ſe a rzekl: czo vczynymy? a ony odpowiedyeli: nenyt naſſe[o] zde gedno[o] odpoczynuty, gedno w [252] ſſiczkny ſ tohoto myeſta odgedmy, aby buoh gich nas

[9]) (otvor v papíře). [10]) (otvor v pap.). [11]) (před tím ps.) trz (přetrž.).

LXXIX. [1]) le (otvorem v papíře vytrž.). [2]) (ps.) nechtiela, (z) a (oprav.) i.

wſſech nezabil tyemato dwiema meczoma. kral ſe wſſim zaſtupem ſwym otgel geſt. rzymene U
to vzrzewſſe a przyprawiſſe ſe po nych geli, a krale ſu zabili y mnohe gyne. a tak ſkrze chitroſt mudrczuow kral przemozen geſt etc

Naymileyſſi! tento kral naduty geſt dyabel, kteryz p pychu ſ nebe ſtrczen geſt a bohu ſe nechtiel pokorziti, a welmi mnoho, ze da zenu, toto duſſi k podobenſtwi bozſkemu ſtworzenych. a duſſe mnohe nenawidy hruoz. Ale dyabel ſkrze zaſtup muſky, w kterych e czlowiek kocha, yakozto geſt pycha, lakomſtwie, ſmilſtwo. a ſ tym zaſtupem chce odgity tiela ſwatich petra a pawla, toto ſrdce dobrich lidy, aby w luonu ſwem ſpali. Czo ma czlowiek vcziniti? zawolaty ſedm mudrczuow, toto ſedm ſkutkuow miloſrdnych, ſkrze kterezto czlowiek muoz geho przemoci. A pto geden mudrzecz, toto almuzna, oblecze ſe w rucho, toto ſ poſtê a ſ modlitbu. Dwa mecze znamenawagi miloſt bozy a bliznyho ſweo, Skrze kterezto dyabel odehnan bude. a mamy wiſoko wſtupiti, toto ſkrze cztnoſt, a mamy ſe hibaty y ſem y tam, toto z gedney cztnoſti do druhe. a tak zywot wieczny budem myeti. [253]

LXXX.

NYekteraky czyeſarz ŕymſky kralowal geſt, kteryzto s ſebu myel geſt ſedm mudrczuow, ſkrze kterezto wſſeczko kralowſtwi zpwowano geſt. A tyechto ſedm mudrczuow ſkrze czary zgednali ſu, ze czyeſarz w ſſieny yaſnye a dobrze widyeti mohl, a zewnytrz ſyenye nycz aby newidyel, ale ſlep geſt bil. Tiechto ſedm mudrczuow zgednali ſu pod pokutu vſtawenye, aby ktoz kolwiek ſen by widiel, aby k nym prziſſel ſ hrzywnu zlata a z wykladu ſnu od nych obdrzal. A tak na tey czeſtye wietſſi hoynoſt ſu myeli, nezli czyeſarz. Tehdy geden den, kdyz czyeſarz ſ czyeſarzowu za ſtolem ſedyel geſt a plakal geſt vkrutnye, y dye czyeſarzowa gev: O tyeſarzy, p kteru wiecz zamutila ſe geſt duſſe twa? A on rzekl: O pany, a zdali my neny welika przliczyna, ze toliko w ſyny widyeti [1]) mohu? A ona rzekla: O czyeſarzi, ſedm mudrczuow w ſwê kralowſtwie maſſ, ſkrze kterezto wſſeczko kralowſtwi zprawuge ſe. Poſſli po nye a nemocz gym ſwu powiez, [254] pod pokutu gim ſmrti przikaze, aby mudroſt ſwu przilozili, aby zewnitrz ſyeny tak yaſnie widiel, yako wnytrz. A tak, yakoz mi ſe zda, zrak ſwoy budeſſ myeti. On ynhed po ſedm mudrczuow poſlal, a ony ſu ynhed prziſſli. rzekl gim czyeſarz: ſwiedomo wam geſt, ze wnytrz ſynye dobrze widim, ale zewnitrz ſlep ſem. A pto gdyete pod vlozenym zywota waſſeho, abich zrak ya ſwoy zewnitrz ſynye mohl myeti, a nebo ſmrti was ohawnu potupim. a ony ſu rzekli: Pane, neſnadney wiece zadate,[2]) wſſak dayte n@ za trzi dny pdleny, A deſaty den odpowimy wam. a on rzekl: dobrze mi ſe liby. a ony ſamy myſlili w ſobye ſu, a nykterak ſu nemohli wymyſliti, aby kral zewnytrz ſyenye widyel. Po czyeſarzſtwi poczali ſu choditi, zda by kde koho nalezli, kto by gym k tov poradyti vmyel. Stalo ſe geſt, ze do nyektêakeho myeſta prziſſli ſu, a dyeti na vliczy ſedyecze a hragice widyeli ſu, ze czlowiek nyekteraky ſ hrzywnu zlatta k mudrczuom prziſſel geſt a rzekl: O mily miſtrzi! Sen tuto nocz widyel ſem, A ten mi wylozte, a wam zlata podle vſtaweny dam. Nyekterake dyetye, kdyz geſt to vſliſſalo, rzeklo gemu: Nerod gim zlatta dati, ale powiez mi ſen, a yat [255] gey tobye wylozim. a on geſt rzekl: tuto nocz widyel ſem, ze w proſtrzed ſadu meho ſtudnice ſe vkazala, Od ktereyzto tolikuo potoku teklo, ze weſſken ſad muoy byl geſt pln wody. rzeklo mu dyetie: dy do domu ſweo a wezmi motiku, a na tom giſtem myeſtie kopay, A tak weliky poklad nalezneſſ, ze ty a weſſkeren rod twoy bohaty budete. On geſt domuow ſſel, a tak weliky poklad nalezl, ze on y wſſichny narodowe geho byli ſu bohati. a on dyetieti hrziwnu zlatta dal geſt. a on rzekl geſt: boze neday toho, bich penyeze wzal. dy a pros za mye boha. Mudrci, kdyz ſu to vſliſſeli, rzekli ſu dyetieti: O mile dyetiatko, ktere geſt gmeno twe? A ono geſt rzeklo: Mertlyn mi dyegi. a ony: dobrze ſmy wydyeli, ze welika mudroſt geſt w tobye. gednu wiecz radi bychom propowiedyeli. a ono dye: po-

LXXX. [1]) (ps.) wiedyeti, (první) e (přetrž.). [2]) (posl.) e (podobno) a.

U wiezte! Pan naſſ czyeſarz, dokowadz w ſyny bydli, dobrze widy, ale zewnytrz ſyenye ſlep geſt. by wiediel przyczynu teto ſlepoty powiedyeti a lekarzſtwie przilozyti, odplatu podobnu dali bychom tobye. a on rzekl: oboge wim dobrze. a geho ſu[3]) k czye[256] ſarzowi przywedli. Rzekl czyeſarz k dyedyeti: Vmiſ-ly ty lekarzſtwie mey ſlepotye przilozyti nebo daty? Y rzekl czyeſarzowi: taynye do komory wegdyemy, ty a aya a czyeſarzowa, a wam powim, czo mate vczinity. W komoru ſu weſſli, mudrczy zewnitrz ſyenye ſtachu. kdyz dyetye loze czyeſarzowo vzrzelo, zawolalo ſluzebnikuow a rzeklo k nym: Brzo wſſeczko loze odneſte. a dywne vzrziete. kdyz luoze bylo geſt odneſeno, pod lozem byla geſt nyekteraka ſtudnice, magici ſedm pramenuow wruczych: ay, kterak dluho tato ſtudnice pod lozem waſſim bude, zraku ſweº zewnitrz ſyenye nebudeſſ myeti. Czyeſarz dywil ſe dyetieti a rzekl geſt: czym tato ſtudnice zatraczena muoz byti? a ono rzeklo: toliko ſkrze gednu wiecz a gynak nicz. Czyeſarz: powiez mi, kterym obyczegem? rzeklo gemu dyetye: Sedm pramenuow wruczyech nemohu gynak vhaſſeny byti, gedyne gednym obyczegem: tyechto ſedm mudrczuow, kterez mate, tyt gſu zlym obyczegem a chitroſti czarzy was zewnytrz ſyenye ſu vczinili ſlepa, a lekarzſtwie przilozyti nevmyegie acz chcete vhaſyti pramene, kazte ſtyeti hlawu prwnymu miſtrowi a vzrzite, ze prwnye pramen [257] bude vhaſſen, Potom druheho miſtra. A tak wſſiczky porzad gich hlawy byli ſtyaty. kdyz to vczinil, wſſichny p̄meny zkazili ſe, a ſtudnice zhynula. rzeklo dyetye: gyz na kuon wſedte, a wen z ſynye wygedeme. kdyz ſu wen wygeli, czyſty zrak geſt myel. radowal ſe geſt welmi a dyetyeti ſwu dceru za zenu dal.

NAymileyſſi! ſkrze tyto mudrce muozem znamenati ſedm ſmrtedlnich hrzichuow, kterzyz oſlepugi czlowieka y pohanyegi kralowſtwi tak tyeleſtnye, yako duchownye. Czo ma vcziniti czlowiek? ma plakati y zeleti, yakoz geſt czynil czyeſarz. Merlynus tak rzeczeny, yakoz gemu zrak nawratil, takez rozumny zpowiedlnik, kteryz ma wnyti w komoru ſrdce tweho a loze zywota zleho ſkrze pokany odehnuty. tak nalezne ſtudnici, toto dyabla, ſ ſedmy p̄meny, toto ſ ſedmy ſmrdedlnymy hrziechi przebywagiciho. czoz ma vczynyeno byti? zagiſte ſtyeti hlawu prwnyemu miſtrowy, toto hlawu pychy ſkrze mecz pokory, Potom hlawu lakomſtwie ſkrze mecz almuzny, hlawu ſmylſtwa ſkrze mecz cziſtoty. A tak o gynich hrzieſſich. kdyz to vcziniſſ, bez pochibeny ſtudnice ſ ſedmy prameny zahyne. a tak yaſny zrak budeſſ myety a wezmeſſ zywot wieczny etc. [258]

LXXXI.

Byl geſt nyekteraky kral, kteryz vſtawil za zakon, aby kdoz koli chtiel by gemu ſluzity. myel by trzy rany na ſyenne dwerzi dati, A geho by czyeſarz w ſluzbu przygal. Prziſſel nyekteraky abibas tak rzeczeny k dwerzym ſyennym, a trzi rany vczinil. Wratny puſtil geho, kteryz od czyeſarze ſluzby proſyeſle. rzekl czyeſarz: Czo ty mi vmyeſſ ſluzyti? A on rzekl geſt: Pane, pyeti ſluzbamy. Prwny. ze vmym bdieti, kdyz gyny ſpy; Druhat geſt, ze vmym poznati dobre pyty; Trzety geſt, zet vmym lidy pozwati na hody; A cztwrta, ze vmym ohen vczynyti bez dymu; Pata, ze vmym lidy navczyti, ze puoydu bez ſtrachu do zemye ſwatey a wraty ſe zaſe. Rzekl czyeſarz k nyem: tytot gſu dobre ſluzby, ty oſtaneſſ ſe mnu! vſtawil geho wladarze wſſeho kralowſtwi. a on letye, kdyz ſu gyny ſpali a odpoczywali, wzdyczky dyelal. a czoz kolwiek potrzebi bylo w zymye, kdyz ſu gyny dyelali, on odpoczywal. czyeſarz to vzrzew, zawolal gednoho z ſluzebnykuow ſwich a rzekl gemu: wezmi kofflik muoy a wli wen oczta, wina a miſtu, a day gemu pyty, a vzrzimy, czot dye. [259] kdyz geſt okuſil, rzekl geſt: bylo dobre, geſt dobre a bude dobre, to geſt oczet dobry czaſu ſweho byl geſt, ale wino geſt welmi dobre, a meſt take bude dobry. Czyeſarz rzekl: dy, pozow mnohe przately naſſe, at w tuto nedyeli budu ſ namy gieſty. a on geſt ſſel a pozwal gedyne neprzatel Czyeſarzowych. Awſſak ſu nebyli vhlawny neprzietele, ale czyeſarzowi ſu wzdyczky vtrhali a nebyli ſu hotowi w ſluzbu gemu. y zawolal abybam tak rzeczeneho y rzekl gemu:

[3]) (Dole na kraji stránky) gedenaczty (z polovice odtrženo).

a zdaliſ ty mi nerzekl, ze by vmyel lidy pozwaty na hody? a rzeklt ſem, aby pozwal przatel, U ale neprzatel ſy pozwal. a on geſt rzekl: Pane, na kazdy czas przitele waſſi k wam przigedu, ne tak o neprzatelich waſſich, a proto ſem ge pozwal; p dobre hody twe z neprzatel twich budu przatele twogi. A tak ſe ſtalo; kteryz ſu tu byli, potom we wſſem ſu krali hotowi byli. rzekl czyeſarz: napln cztwrtu ſluzbu. a on gemu: hotow ſem. myegieſſe drwa ſluczem ſuſſena, tak ze kterak brzo ohen nalozil byl, yaſny ohen byl geſt a bez dymu, tak ze czyeſarz dobrze ſe ſhrzel ſ ſluzebnyky ſwymi y ſ przately. Potom rzekl abybas tak rzeczeny: ktoz kolwiek chce gity do zemye ſwatey, naſledugte mne k brzehu morzſkev. mnozy ſu geho naſledowali. [260] A kdyz ſu kk morzy prziſſli, rzekl geſt k lidu: Naymileyſſi! widyte-li, czoz ya widym? a ony ſu rzekli: newymy. kteryz rzekl: ay, dyra welika w onom brzehu geſt, w ktereyzto ptak wzdy odpoczywa w hnyezdye ſwem. Przyrozeny toho ptaka geſt, ze dokowadz ſedy w hnyzdye, wſſeczko morze w pokogi geſt. tehdy kazdy muoze gity przeſ morze bezpecznye. ale kdyz ptak wen wylety, wſſeczko morze zamuty. a ony ſu rzekli: kterak budem moci wiedyeti, kdyz ptak bude w hnyzdie, nebo wen z hnyzda? A on geſt gym rzekl: Ptak, ktery geſt neprzitel tohoto, kteryz czaſto naneczyſti hnyzdo geho; a kdyz vzrzi hnyzdo neczi∫te, z hnyzda wen wylety. A ony ſu rzekli: kterak muozem toho ptaka branyti? A on dye: Neprzatelſky ptak waruge ſe berankowy krwe. a kdyz hnyzdo pokropeno bude krwi berankowu, kterak dluho gedna kropyeg geſt w hnyzdye, Neprzatelſki ptak neſmy nykdy przi∫tupiti k hnyzdu. A to ſu vczinili, A tak bezpecznye ſſli ſu y wratili ſe zaſe. czyeſarz kdyz to vzrzel, geo rytierzem vczinil. Mi∫tice. *dm̃ est trā et pleni.*

Naymileyſſi! tento czyeſarz, kderyzto tento zakon vſtawil, ze ktozkolwiek [261] k wratom przi∫ſel a trzikrat na wrata vderzil, toto puoſtem, modlitbu a a'muznu, mohl by w kralowſtwi gity bozy, na tōto ſwietye vſtawicznye ſluziti. Ale tento chudy abibas tak rzeczeny geſt czlowiek, nahy wyſſed na tento ſwiet, kteryz na krztu ſlibil bohu pyet ſluzeb. Nayprwe geſt bdyety w dobrich ſkutſſich, kdyz gyny ſpy w hrzi∫ſich, geſto prawie: Bdyete, nebo newite, kteru hodinu etc. Druha ſluzba geſt pokuſity dobreho pitye. Pyty geſt pokany ſwate. dobrze geſt tym, kteryz ſu zde czynili pokany ſwate za kterez hrzichi,[1]) gyz w nebeſich radugi ſe y kralugi. A dobre bylo, ze kterak koli dluho gſmy w tomto zywotye czynice pokany, mohli bychom przigiti do kralowſtwie nebeſkeo. Dobrze[2]) bude, kdyz tielo w ſudny den bude oſlaweno y ſ duſſi. Trzety zwaty lidy, to geſt daty dobry przikład a vcziti y kazati a nutyty k dobremu zywotu. Cztwrta ſluzba vczinity ohen bez dymu, to geſt laſku, kteruz kazdy czlowiek dluzen geſt myeti bez dymu, toto hnyewu, aby nerzekl w uſtech: milugi ſweo bliznyho, ale w ſrdci lezye hnyew. Pata ceſta geſt vkazowati ceſtu [262] do zemye ſwatey, toto do przibytku nebeſkeho. morze geſt ſwiet. nebo yakozto morze wzdyczky geſt w hnuti, takez ſwiet tento gednak bohaty, gednak chudy, gednak zdrawy, gednak nemoczny. Brzeh geſt tielo czlowieczy. Ale hnyzdo geſt[3]) ſrdce czlowieczy. ptak na hnyzdye geſt duch ſwaty, kterehozs na krztu wzal. nebo kterak dluho duch ſwaty ſ tebu przebywa, bezpecznye mozeſſ do zywota wieczneho przigity. Ale ptak, kteryz geſt neprzitel geho, geſt dyabel, kteryz po wſſe czaſy myſli naneczyſtiti hnyezdo, to geſt ſrdce, ſkrze zla myſſleny miſli a vczinku. Tehdy ptak, toto duch ſwaty, zewnitrz hnyzda ſrdce tweho wyletye. Czoz geſt pak vczinity? zagi∫te pokropiti hnyzda ſrdce tweho krwi berankowu, toto aby wzdy myel na pamyeti vmuczenye bozy a ſwaty krziz. A tak potom dyabel nikdy nebude moci przigiti k tobye. A tak przigdeſſ do zywota wieczneho.

LXXXII.

Nyekteraky chudy byl w gedney wſy, kteryz chodyl rozliczne dny po drzewie [263] gednoho leſa welikeho. A tak ſe ſtalo, ze wſſel w weliky huſſcz leſa toho a vpadl

---

LXXXI. [1]) (za tím ps.) gez (přetrž.). [2]) (za tím ps.) byl (přetrž.). [3]) (za tím ps.) tielo (přetrž.).

U w gednu hluboku yamu a w ſſiroku,[1]) z ktereyz nikoli nemohl wygiti. A w tey yamye bil geſt przi gedney ſtranye hrozny had, a ſ boku ſtrany druhe byli ſu mnozy hadowe. a na kazdy den hadowe w tu yamu ſeſſli ſu ſe k gednomu kameny, kteryz gt byl w proſtrzedce tey yamy. a tak geden po druhem kamen lizali ſu. tehdy ſu wen wyſſli porzad. Potom had lyzaſſe kamen. A tak przeſ celi den odpoczywaſſe. Chudy, kdyz to widiel, myſlil geſt a rzka: ya giſty any pity nemam czo, A tak vmru. Puogdu take lyzat kamene toho. Sſel k kameny a poczal lyzati a nalezl wſſiczknu chut, ktereyz geſt zadal. A tak poſilil ſe, yako by wſſech krmy byl naſiczen. Po malich dnech ſlyſſal welike[2]) hrzmyeny a hrozne, tak ze wſſichny hadowe z yamy ſu wyſſli. a drak po nych z yamy letieſſe. chudy to widie chitil ſe oczaſu drakowa. a tak tento drak geho z yamy wyneſl a geho do welikey neſnaze vwrhl. A poczal wolati, kteremuzto wolany lide prziſſli ſu a geho z leſu[3]) wywedli gſu. [264]

Naymileyſſi! Chudy tento czlowiek, że nah wyſſel z brzicha materze ſwe, wyſſel y wſſel w les, to[to] na tento ſwiet, a vpadne w duol hluboky, kterak brzo vcziny ſmrtedlny hrzich, kdez lezy w welikey ſtraſti, anebo[4]) w moci dyabelſkey. ale hadowe ſ namy lezy, to[to] wſſichny naſſi ſmyſlowe. gedowe hrziechu. Ale drak geſt bozy mocz, geſſto obranuge hrziſſneho czlowieka, aby dyablowe geho nemuczili. Yakozto ꝑwi ſwaty Dawid: S nym ſem w zamuczeny etc. Ale lezy kamen w proſtrzedce, to[to] kriſtus, na kteremz wſſeczka wuonye nalezena bywa, kdyz czaſu zamuceneho a ſmutneho vteczisſcze mamy myeti k kameny tomuto, to[to] k ihû xp̃owi, A toho lizati, totizto nazywati ſ dobru a ſ naboznu modlitbu. ale hrzmyeny geſt zpowied cziſta a plna przed knyezê, kterehozto hrzmyeny, to[to] zpowidany, wſiczkny hadowe trzaſu ſe, to[to] wſſichny dyablowe warugi ſe, a wſſichny naſſi ſmyſlowe z proſtrzedka ſmrtedlneho hrzicha. tehdy prelatowe koſtelny wywedu tye z leſa, to wedu tye do wiecznee ziwota.

LXXXIII.

Byeſſe nyekteraky czyeſarz, genz myel geden [265] hay, w kteremzto byeſſe gednorozecz, kteremuzto neſmyel zadny ſe przibliziti. Vſlyſſaw to czyeſarz na przirozeny gednorozeczowo tazaſſe ſe. a ony ſu gemu zagiſte rzekli, ze gednorozecz nahe panny a czyſte welmi miluge a w zpywany gich ſe welmi weſeli. Czyeſarz ynhed kazal hledati dwu panen cziſtu, kterez by w czyeſarzſtwi naleznuti mohli. Tehdy nalezenye gſta dwie naypieknyeyſſi, a obye w hay weſſle dokonce obnazenye, gedna medenici wzala a druha mecz, a poczele ſladce zpyewati po hagi gduce. Vſlyſſaw to gednorozecz, przilſel k nyema a poczal prſy gich ſaty. Tye pannye toliko odpoczywachu, az gednorozecz odpoczywal na lonye gedney pânye, kteraz medenici neſla. Ale panna druha, kdyz gednorozece vzrzela ſpieczye[e], meczem geho zabila Ale druha dyewka krew geho na medenici wzala, a tey krwe kral puſtil na zlatohlaw take rucho.

Naymileyſſi! tento czyeſarz geſt otecz nebeſky. Gednorozecz geſt pan naſſ ihc̃ xpc̃, kteryz byeſſe przed narozenym bozym welmi vkrutny. Dwie pannye, Ewa a maria, kterez obye byeſſta naze ote wſſeho hrziechu. Ewa na poczat[266]ku, Maria w zywotie byla geſt ſwata. Ewa mecz neſla, to[to] hrzich. ſkrze kteryzto xpc̃ vmrzel geſt, a maria drzala geſt medenici, to[to] zywot, w kteremzto poczat geſt xpc̃, a czlowieczye przyrozeny przygal geſt. Gednorozecz, to[to] xpûs, ſſal geſt gich prſi ſkrze prſy mamy znamenati zakon ſtary a nowy. xpûs ſſal, to[to] naplnyl. xpûs prolil krew, kterezto krwe duſſe naſſe vczynyeny ſu cziſte, yakozto purpura, k zywotu wyecznemu etc.

LXXXII. [1]) ro (nadeps.). [2]) (ps.) welikev, v (přetrž.). [3]) (ps) zyamy, zleſu (nadeps.). [4]) (ps.) aneno, (z) n (oprav.) b.

LXXXIV.

DAnyel widycl ſlup, kterychto hlawa z zlata czyſteho byeſſe, Prſy a ramye z ſtrziebra, Brzicho a ledwie myedyene, czyeſſki zelezny, noh gedna ſtrana ſlozena. Danyel tento ſlup widyel, y otta geſt kamen bez ruku, a zbil ſlup na nohach zeleznych, a potrzel geſt gye y weſſken ſlup zlamal U

Naymileyſſi! tento ſlup znamenawa lidy zle a krzywe tohoto ſwieta, w rozlicznych ſtawich poſazene. hlawa ſlupu bylat geſt zlatta dobreho, ſkrze kterezto znamenaway pyſſna knyezata a przately tohoto ſwieta. Skrze prſy a ramie znamenay y pokritcze a pochlebniky. take [267] take ſkrze prſy muozet ſe znamenati czlowieczenſtwie nebo ſwiedomy czlowieczy. ſkrze ramye ſkutkowe y pokritczſtwy, nebot magi prſy a ramye z ſtrziebra. nebot wolagi a kazy a chlubi ſe myeti ſkutki dobre a ſwate, ano w nich nyzadneho neny. ſkrze brzicho a ledwie z uſt znamenawagi lidy, poddane lakotye a ſmilſtwu, gichz buoh brzicho geſt. taczyt magi brzichi medyene, kteryz ledwa nebo nykdy gſu naſyczeny w ſwich neczíſtotech. Skrze czeſſky zzelezne znamenay ſkupe a twrde a lakome, przemozene [1]) w chudobye. bohatczy nazwany ſu czeſſky, nebo yakozto p̄wy ſlup wony myeli by chude zakladaty. ale wonyt ſu zelezny a welmi twrdy ſkrze ſkupoſt a lakomſtwie. ſkrze ſtrany noh zeleznych a ſtranu ſlozenych znamenay zle prelaty a zle kazatele. nebo noha geſt poſledny vd czlowieczy, a protoz znamenawa czlowieczenſtwie. Noha take znamenawa miloſt, A ptoz ſkrze nohy znamenawagi ſe prelatowe a kazateli, kterziz nad gyne lidy magi myeti znameny miloſti a pokori, gynym vkazugice. kamen z hory bez ruku przeſekany geſt xpûs, z blahoſlaweney panny narozeny bez ſemene muſſkeho, nebot on take ztepe y zkazy w den ſudny ſmr [268] ty wiecznu. A protoz vczmy ſe ſnaznye ote wſſeho ſkutku zleho warowati, aby kamen tento nas nezkazil a neporazil ſmrty wiecznu et cetera etc.

LXXXV.

YVſtínus w myeſtye rzymſkem kralowal, kteryz byl vſtawil za zakon, ktoz by kolwiek kteru pannu polapil, a kdyz by gi pak kdo z ruku naſilnyka toho zproſtil, aby gi ſobye za zenu poyal, acz by mu ſe libilo. Stalo ſe geſt, ze nyekteraky rytyerz naſilnik lapil gednu pannu, a wedl gi do gednoho hage a gi poruſſil. vcziniw to chtiel gy zahubity. Ale ona wyſokym hlaſem zwolala. Rytyerz nahodu ſkrze drzewe rzeczeny hay gedyeſſe, a hlas dyewky vſliſſaw k nye ſe przyblyzil, a przyczynu wolany od dyewky ſe tazal. A ona rzekla: O mily pane, pro miloſt bozy ſpomoz mi tento mnye naſile vczinil a mye polapil, a geſſcze huorze mye zabity zamyſlil. Rzekl ten giſty lapta: zena ma geſt, pane, a ote me vtekla p czyzolozſtwi, a ptoz gi zabiti chci a ynhed ſta ſpolu w boy wſtupila, a welike rany ſobye dawala Ale rytierz rityerſtwi [269] obdrzal, awſſak welmi ranyen. Obdrzaw rityerzſtwi rzekl rytierz zenye: Zdali ſe tobye liby, abych tye za zenu poyal, a tye ſ welikym weſelim poymu. A ona rzekla: y toty, pane. na to wieru ſwu wam ſlibugi. Dawſſi wieru rzekl rytyrz: na hradye mem budeſſ przeſ nyekoliko dny przebywati, nebo k przatelom ſwym pogedu a o wſſech potrzebach ſwatby. kteraz rzekla: hotowat ſem k wuoli twey we wſſem poſluſſna byti. Rityerz gi pozehnal, a ona na hrad geho gela. kdyz geſt rytyerze nebylo, po przateli poſlala, aby hody przip̄wila. Lapka k hradu rytyrzowu przíſtupil, na kteremz dyewka byeſſe, a potlukl. a ona geho puſtiti nechtiela. Lapka poczal gi mnoho ſlibowati, a gy za zenu poczeſtnye pogiti. Ona rzeczy geho vwierzila, A geho na hrad puſtila, A oba tu nocz ſpala. Rityerz po gednom myeſyce nawratil ſe a na wrata hradu potlukl. dywka gemu nicz neodpowiedyela On vzrzew to podywil ſe a rzekl: O mila dywko, otewrzi a vkaz mi twarz ſwu. Ona otewrzela gedno okno a rzekla: Ay, yat gſem, gyz powiez mi, czot ſe liby. kteryz rzekl: Dywim ſe tobie, ze nepomnyſſ, czot a yak ſem mnoho [270] pro tye vczinil,

---

LXXXIV. [1]) (za tím) p (přetrž.).

U ze kdyz ſem rany pro tye mnohe przygal. A rucho ſwe ſlozyw y rzekl: Ay, naymileyſſi, rany rozliczne, kterez ſem ya p tye przygal. a ptoz otewrzi mi wrata, abich tye ſobie wzal za zenu. Ona gt twarz ſwu od nyeho obratila, A wrat neotewrzela. Rityrz, kdyz to vſliſſal, Sudczy geſt zalowal, A zakon wypowiedyel vſtaweny rzka: vchwaczenu zproſtyw poyal tu za zenu, acz chce. yat ſem gyz gi zproſtil, A protoz pſym gi za zenu. Sudce to vſliſſaw po rytyrze a po lapku poſlal. kdyz ſu prziſſli, rzekl ſudce nebo richtarz: Mily, proczs tuto zenu poyal, a rityrz gy z twu ruku zproſtil? a on dye: Takez, pane, a protoz podle zakonu geſt geho zena. A proczs ſe w czyzy zenu wwazal, kdyzs w hrad geho wſſel? a on geſt onyemyel. A obratyw ſe ſudce k zenye rzekl: O ty,[1]) dywko, z prawa dwogieho ſy byla zena. Prwe ze tye z ruku lapkowich zproſtil, druhe zes gemu wieru ſlibila. A protoz pczs ge^{v} wrat hradowich neotewrzela? A ona nemohla odpowiediety. Sudce gym odſuzeny dal, aby oba na ſſibenici obyeſſena byla. A tak ſe ſtalo. wſſichny ſudce chwalichu, ktery take odſuzenye dal. [271]

NAymileyſſi! tento czyeſarz geſt ſam buoh, kteryz tento zakon vſtawil. zena yata geſt dſſczka, lapka geſt dyabel, kteryz netoliko gi[2]) ſkrze hrzich poruſſi, alle take wiecznye gy zabiti myny. Ale ona wolaſſe, kdyz olege milofrdenſtwie geſt profila rzkuci: Wypuſt nā, pane, pana zemye etc kterezto wolany vſliſſal nyekteraky rytyerz vrozeny, to^{to} ſyn bozy, kdyz geſt gel na kony czlowieczenſtwie. tento ſin bozi wſtupil w hay tohoto ſwieta, a boy[3]) pti dyablu za pokoleny lidſke wzal, ot kterich vmrzel geſt podle czlowieczenſtwie. Oba byeſſta ranyena, to^{to} xpûs na tiele, a dyabel na moci, Jakoz dye yſaias: Silny vdderzil na ſilneho, a oba ſta padla. xpûs vſtawil ſwatbu ſkrze krzeſt, na kterychzto dawa duſſi a wieru, kdyz ſe dyabla odrzekuge y geho pychy, aby ſe boha przidrzal ſkrze gyne cztnoſti, kterez wzala na krzſtu, z kterichzto bywa had pty dyablu. A pot.m buoh wſtupil na nebe ku przipraweny ſwadby nā, abychom w chwale wieczney gemu ſpogili ſe, podle oney rzeczy: Gdu prziprawowat wam myeſta. Ale kdyz gſmy w hrad tyela zde, tehdy lapka, totyzto dyabel, k zenye, to^{to} k duſſi, prziſtupi, kdyz gi ſkrze [272] marnoſt ſwieta przelſti a k nyeg ſe nawrati. ale xpûs wſtupye, acz ne tyeleſtnye, ale duchownye, rzka: Ay, ya ſtogim v dwerzy tluka. ale czaſto duſſe nepoznawa. a ptoz vkazuge rany tobie na krzyzy, aby ſe hnulo ſrdce twe. Alle kterzyz newdyeczny gſu, negſut hodny ſyna bozyho na duſſi przigity. a protoz ſudce nebeſky w den ſudny da proty tyem odſuzeny wieczne.

LXXXVI.

PRawi, ze zakon byl, aby bratr ſtarſſi dielil a mladſſi zwolil. kterehozto rozumu byeſſe. ze wietſſi mudroſti geſt dyeliti nezli zwoliti. Starſſi ma mudrzeyſſi byti. Gyny zakon byl, ze ſluſſi na ſyna ſ dyewky dyedycztwie wzyeti, yakoz ſynowe vrozenye. Przihodilo ſe dwiema bratroma, gednomu z vrozene a druhe^{v} z zenymy nebo z dyewky, dyedicztwie dyeliti. Starſli tak dielil: z gednoho dyedicztwi polozil, a druhe matrz bratra ſweho. Bratr zwolil materz, dyedicztwie opuſtil, Dovffage ſobye z ſſlechetnoſti bratra ſweho nyeczo myeti, od nyeho nicz neobdrzal. Prziſtupil k richtarzowi, na bratra zalowal, ze geho od dyedicztwie otluczil. Odpowiedyel bratr ge^{o} a rzekl, ze [273] geſt on geho neotluczil, ale ze geſt ſobye tak zwolil.

Naymileyſſi! tento otecz, kteryz ma dwa ſyny, gednoho z vrozeney a druheho z dyewky, z urozene ma xpā, kteryz geſt z te podſtaty gemu podobnu a wieczny, ale z dyewky czlowieka, nebo gelikozto k tielu, z zeny geſt poſſel. A tento geſt mladſſi, neb on geſt poſſel, ale xpûs geſt ſtarſſi a dyedicztwi dyelil; y kterak? zagiſte materz, to^{to} zemy a zemſke, polozil ſ gedney ſtrany, A ſ druhe ſtrany dyedicztwi nebeſke, a zwolenye czlo-

LXXXV. [1]) y (nejasné, poněkud vyškrabáno). [2]) (ps.) gie, e (přetrž). [3]) o (nadeps.).

wieku dal geſt, ze kdyz by materz zwolil, dyedycztwi aby nemyel. ale zagiſte ſhrzieſſyw U ſmrtedlnye dyedicztwim nebeſkî zhrzel, any na kriſta bude moci zawolaty, kterak ne ten, geſto dyeli, ale kderyz woli, popiſuge. A ptoz zgewno geſt, ze w ſmrtedlnem hrzichu gſa, zywot wieczny any z prawa. any z miloſti bozy ſobye muoz obdrzeti. a ptoz radim, abychom materze nezwolili, toto ſwiet, ale zadaymy, abychom zywotem wiecznym wladli etc.

LXXXVII.

NYekterake knyze gmenem dyomyus tak rzeczeny, Gehoz lid w myeſtie gednom byl ob[274]ſazeny, Chtye taynye poradyti lidu ſwemu, czo by gim bylo vzitecznyegi, Przykazal, aby geden z rytyerzuow geho k tov oblezeny prziſtupil, ktery by oblezenczom zgednal, ze na ſſipich a na kopich geho chitrze bylo pſano: Poſilte ſe v boze a budte wierny w oblezeny, Skoro k wam przigedu a lezeny otegmu.[1])

Naymileyſſi! knyze toto xp@ znamenawa, lid oblezeny myeſto hrziſſny lid na tomto ſwietie, kteryz od dyabla[2]) obkliczen geſt, kterymz duchownye neodolo duſſe naſſe, zabige gi. Rytirz przipraweny kazatele znamenawa. A protoz Apoſtol k Tymoteowi dye: Praczug yakozto dobry rityrz criſtuow. kopi, ſtrzela dawa oſtra ſlowa gednak pty lakotye, gednak pty ſmilſtwu, gednak proty lakôſtwie. A tak o gynych.

LXXXVIII.

Prawi ſwaty Auguſtin, ze obyczey byl ſtarich lidy, ze ſrdce tyeſarzka po ſmrti byla ſu ſpalena, a wlaſy w czyſtem myeſtye polozili ſu. Stalo ſe geſt, ze nyekteraky tyeſarz vmrzel. geho ſrdce kdyz ſu [275] na ohen wlozili, nemohlo ſhorzeti. Mnoho ſe tomu dywichu. a protoz wſſiczky mudrce y miſtri ſwolali ſu tey kragyny a gich ſu tazali. Tehdy ony ſu rzekli. ze tyeſarz byl gt trawen, a pro ged nemohlo geſt ſhorzeti. Tehdy ony wynyemſſe ſrdce z ohnye, a driakem odehnali ſu ged. A opyet ſrdce na ohen wlozili, a ynhed ſrdce w popel obratilo ſe geſt.

Naymileyſſi! tak duchownye geſt o lidech ged ſmrtedlneo hrzichu otrawenych; Nepodobno geſt ſrdce gich ohen ducha ſwateho zpaliti, gedyne ſkrze zpowied poſſkwrna hrziechu prwe ſhlazena bude etc.

LXXXIX.

Kralowa nyekteraka poczala ſyna z ſluhy hlupeho w czyzolozſtwi, kteryzto ſyn potom hlupye ſe myel przed kralem. kral zagiſte znamenaw hlupoſt geho myſlil geſt, ze by nebyl ſyn geho. A pilnye od kralowey ztazowaſſe, a zdali by ſyn geho byl, ſlibil a przifahl kralowey, ze by ſe na ny nechtiel hnyewati, A ona potom aby ſe warowala. Potom ona powiedyela geſt gev, ze by nebyl ſyn geho. A wſſak kral nechtiel geho zbawiti kralowſtwie, Po ſmrti gemu [276] kralowſtwi dal, alle tak pozadal, ze rucho ſwe, kterak dluho bude zyw, aby gemu bylo vczinyeno z rozliczneho ſukna a z barew, ale polowici z ſſkaredeho ſukna, aby, kdyz na ſſkarede ſukno wzhledl, aby z pychi a z hrzichu kterehozkolwiek byl wytrzen bil, A kdyz by na ſukno pyekne wezrzel, aby ſe take neprziliſſ pokoren vczinil, kdezto prawi: bud pokoren proſtrzednye etcet.

Naymileyſſi! takez tielo naſſe ſkrze obyczeg zeny tyeleſtney pilnye chce nas ſdrzeti, abychom neprziſſli do zemye ſlibil. Rucho mamy myeti z mrzkeo ſukna, nebo ſynowe hlupi

---

LXXXVII. [1]) (ps. pův.) oteymy, (z) y (oprav.) u. [2]) (ps.) dyablam, m (přetrž).

U gſme. to^o z zemie. gedna ſtrana ſukna geſt z tiela, genz geſt mrzke, kdyz znamenamy geho geho mrzkoſti any pychi. Druha ſtrana ſukna draheho to geſt duſſe, myſliti mamy geho ſſlechetnoſti a nebyli [1]) przilisſ pokornym, totyzto abychom ſe nepoddali hrziechuom. A protoz to dwe podle przirozeny ſweho chtieli bychom zachowati, a przibytku nebeſkeho mohli bychom dogiti etc.

XC.

Czte ſe o gednom muzy, gduce w geden hay widiel gednoho hada vwazaneho za oczas k drzewu. kteryz ſlitowal ſe nad nym, geho ot [277] wazal a w lono ſwe wſadil. Tehdy kdyz ſe ſhrziel, poczal muze ſſczypati. On dye: czo czinisſ? procz zle za dobre nawraczugeſſ? y dy had: Czoz przirozeny dalo geſt, zadny otgiti nemuoz, to^o tyezcze odwedeſſ, nebo otneſeno bude, a ptoz wedle przyrozeny czynym. ynhed tento czlowiek ſſel k gednomu mudre^v czlowieku, a ge^v wſſechen vczinek powiediel. kteryz rzekl: O tey przi ſkrze ſliſſeny nevmym ſudyti, Ale chci, aby had vwazan yako drzewe, a tepruow ſud tam dam. A tak geſt vczinyeno.[1]) tehdy dy mudrzecz: had, muoz-li vgiti, wygdy. a ty, mily przıteli, nerod potom hada zproſtowati, nebo wzdyczky cziný, czoz gemu przirozeny dalo geſt etc.

Naymileyſſi! tento czlowiek muoz rzeczen byti kazdy krzeſtan, kteryz nalezl diabla ſwazane^o pti nyemu, kterak dluho przebywa cziſt w ziwotie. ale dyabla zproſtil, kterak brzo k hrziechu powolil, w luono ſrdce ſweho wlozil, kterak dluho w hrzieſſe ſmrtedlnem geſt. tento tak lezy duſſi tyezce kuſſa. Czo geſt vczinity? zagiſte gity k mudre^v, to^o k rozumne^v zpowiedlnyku, kteryz da tobye duchowny radu, ze [2]) ſkrze vczinky miloſrdne dyabel opyet ſwazan bude, any potom ſkrze hrzich rozwazan bude. nebo ot geho przirozeny zle czyny duſſi. kdyz [278] tak budeſſ oddyelen, nerod ſe zaſe nawratyti. nebo yakoz ſe czte, hrziſſnik, kteryz ſe nawraczuge na ceſty ſwe zle, yakozto pes wraczuge ſe k zatraczeny ſwemu.

XCI.

Nyekteraky pan byl geſt, kteryz myel gednoho wratneho, kteryz pana ſweho profil, Aby w myeſtie ſwem, kterez ma, wratneho vczinil myeſyecz, tak ze ot kazdeho hrbateho, gednokeho, praſſyweho a ruku a vſſy nemagice aby geden halerz myel. Pan gemu powolil a peczet prziczynil. kdyz vrzad przygal, w branye ſtal myeſlczkey, aby widyel gduce a geduce, aby zyſk vrzadu ſweho mohl myeti. Tehdy nyektery den hrbowaty dobrze okukleny w branu wſſel. wratny prziſſel, A kdyz od nyeho zadal zaplaty panye myeſta przikazanye, Alle hrbowaty gemu nicz dati nechtiel. Wratny ruku geho vdderzil a kuklu geho vchwatnuti chtiel, nalezl geho gednookeho. ynhed wratny dwu halerzi od nyeho pozadal, a on dati nechtiel. Tehdy wratny gemu kuklu ſtrhl, a on praſſiw oſtal. wratny od nyeho trzi halerzuow zadal. Praſſywy poczal ſe ge^v [279] protywiti a ſ nahu hlawu ſtal, a take vſſy nemyel. wratny cztyrz halerzuow od nyeho chtiel. kdyz ſe branyl, kuklu a plaſcz gemu wzal, a gedney ruky nemyel. Pyet halerzuow ot nyeho chtiel myeti. A tak ſe ſtalo, kteryz gednoho halerze nechtiel dati, pyet bezdyeky moſil dati etc.

Naymileyſſi! pan tento geſt naſſ pan ihûs xpûs; wratny geſt mudry zpowiedlnik, genz ma ſtati, to^o kazaty v wratech myeſta lidy, w kteremz geſt pyet oken, ſkrze kterezto ſmrt wchody. alle ſkrze tohoto hrbowate^o, praſſiwe^o, bezoke^o a bez vſſy a bezruke^o mamy rozumyeti czlowieka plna hrzichuow, kteryz w ſedm ſmrtedlnych hrzichuow obalen geſt, genz za kazdy, acz by chtiel neb nechtiel, dluzen gt dati halerz, to^o czynyty pokany, acz żada obdrzeti radoſt wiecznu etc.

LXXXIX. [1]) (ps.) anybyli e (z) y (oprav.).

XC. [1]) (ps.) vczinyeny; (z posl.) y (oprav.) o. [2]) (nadeps.).

XCII.

Czte ſe w ſſkolnym polozeny,[1]) ze w geruſalemye geſt nyekteraky ſlup myedyeny byl, na gehozto wyſokoſti byeſſe obraz naſſeho ſpaſitele, mage podolky obyczeyuow zidowſkich. a ot nohy ſlupu nyekteraky korzen roſtiſſe, [280] ze na wyſoſt ſe zdwihl tak welmi, ze obrazu ſe dotykaſſe. kderychz podolkuow kdoz ſe dotekl, kazdey nemoci byl geſt lek. U

NAymileyſſi! ſkrze tento ſlup muozem znamenati kazdeho wierneº czlowieka Podle toho: dal ſem tye w ſlup. Obraz tohoto ſlupu na wyſokoſti, mage podolky, geſt ſyn bozy wtieleny. nebo narozeny. Podolek geſt dolny ſtrana rucha. ſkrze kteryzto znamenawa ſe czlowieczenſtwi na kriſtowi, kterezt geſt nyze bozſtwie. nebo podle czlowieczenſtwi vkrzyzowan[2]) byl na ſwatem krzyzy. tento obraz poſtawen byl wrch ſtrany ſlupu. A ptoz xpôwo vmuczeny mamy wzdy myeti na pamyeti. ale noha toho ſlupu geſt miloſt lidſka. ſkrze korzen. kteryzto geſt vkrutny. ma znamenati ſkruſſeny czlowieczy nebo boleſt. Tehdy korzen ſ nohy ſlupu wyſſel, kdy z wrucze laſky, kteruz ma czlowiek myeti k bohu, wſtane boleſt ſrdecz hrziſſnych a tak ſe rozmuoze a zroſte. ze kterak dluho dotkne ſe geho. k miloſrdenſtwi naklon ſe. A tak pty wſſem boleſtem hrzichu dal Swaty rzehorz: Cztyrzi ſu, kterez w czlowieku ſkruſſeny czyny: Prwe, zle ſwe zpomynage myſli. kde geſt byl. Druhe, kdyz ſud bozy znamenagye, kde bude. Trzety, ſ dobrym ſ[281] wrchnyeho zywota wzdychage placze a patrze, kdez nynye. Cztwrteho, ſ zlym buducziho zywota ſlyſſe znamenage, kde gyz geſt. kdyz by czlowiek ſrozumyel, przyrozeny ſkruſſene nalezl by etc.

XCIII.

Hvbeny czlowiek gſy. hled poczatku ſweho, proſtrzedka a ſkonczenye. A tak nalezneſſ, ze pln gſy byedy a pſoty. Job: Czlowiek narodyw ſe z zeny etc. Acz hledyſſ poczatku, vzrziſſ ſe chuda nebo nedoſtateczna; kdyz pſtrzednyeho, nalezneſſ ſe cziſteho, ale truchleho: a kdyz konecz. w zemy tye przigateho. A protoz ſe czte, ze nyekteraky kral hledal cztyrz otazek na gednom miſtrowi. Prwa otazka byla: Czo geſt czlowiek? Druha: k komu geſt podoben czlowiek? Trzeti: kde geſt czlowiek? Cztwrta: ſ kterymi towarziſſi gt czlowiek? Tehdy odpowi miſtr ku prwnye otazce, totyzto czo geſt czlowiek: rukotrznye ſmrti. hoſpodarz myeſta, poczeſtny gda. rukotrznye ſmrti rzeczeno geſt. nebo ſmrty ruky vgity nemuoz. nebo ſmrt wſſeczko vſyle geho y dny popada. a podle toho, yakz geſt zaſluzil. bude myeti odplatu nebo proſbu. Take czlowiek geſt hoſpodarz myeſta, nebo brzo k zapomanuti dan bude. Opye po[1]) [282] poczeſtnye gda. nebo ſpye. nebo bdye, nebo geda, nebo czozkoli gyneho czynye wzdyczky k ſmrti tahne. A protoz mamy ſobye opatrziti okrmy ſkrze ceſtu z vczinkuow miloſrdnich. Druha otazka geſt: k kov podoben geſt czlok? Odpowiedye miſtr: kydu, kteryz ſkrze horkoſt brzo ſe rozpuſti. takez czlowiek z zemye a z zywluow ſpogen ſkrze horko brzo ſe rozpuſti, toº ſkrze nemocz, a poruſſen bude. Trzety otazany: kde geſt czlowiek? Odpowie miſtr: s ſedmy towarziſſi. kterzyz geho vſtawicznye hnyewagi, toº had, zyznywoſt. horko, zyma, peczliwoſt, nemocz a ſmrt. A ptoz twa duſſe pty dyablu, pty ſwietu a pty tielu, kterez pokuſſeny gſu rozliczne; a ptoz k rozlicznym wieczem przipraviti ſe ma duſſe. aby gim odolala. tyelo nas pokuſſi ſkrze ſmilſtwo wuole, Swiet ſkrze zbozy marnoſti. dyabel ſkrze pychu mrzkoſti. A ptoz kdyz tielo tebe pokuſſi, myeg[2]) tento lek: myeg na pamieti. ze tyelo, kterez tye zbuzuge k hrzichu, obrati ſe w popel dne y czaſu newiedomeho, a duſſe twa p geho opuſſczeny w muku wiecznu wrzena bude. A protoz ſe pyſſe w mudroſti: Vhaſſeneho geſt ſpyeſſe ſrdce naſſe. a zagiſte nyzadny nebude moczy pamyet vczynkuow naſich any ſkutkuow. Druhe acz ſwiet nas pokuſſi ſkrze

XCII. [1]) (první) o (nadeps.). [2]) (ps.) vkrzyzowal; (z) l (oprav.) n.
XCIII. [1]) t (vynech.); po (opak.). [2]) (ps. pûv.) myeh, (z) h (oprav.) g.

U marnoſt, przyloz tento lek: znamenay pylnye newdyeczenſtwi [283] a faleſſ naſſ. tak newdyeczen geſt ſwiet, aby wſſem zywotem ſwym gemu ſluzil, a nycz s ſebu neponeſeſſ. gedno hrziech. Trzeti kdyz dyabel tebe pokuſſi, tento przyloz lek: myeg na pamyeti xp̃owo vmuczeny, ſkrze kterezto hrdy vpadl geſt, a budeſſ myeti mocz, oſtanu Apoſtol: Obleczte ſe w odye[4]) bozy. Take p̃wi ſolius o dyewich ſwieta, kdyz allexander myel nyekteraky kuon, kteryz byeſſe taky obyczeg, ze kdyz byl odyen a przyprawen k bogi, Tehdy zadnemu wſyeſti na ſe nedal, gedno allexandrowi. alle kdyz kdo gyny nan wſedl, ynhed geho ſwrhl. kdyz tyz kuon nebyl przykrit nebo odyen, tehdy rynerzem na ſe wſeſti dal. Takez czlowiek odyenym, bozym vmuczenym nyzadne wezme w ſrdce ſwe, gedno Czyeſarze, to[to] boha. a kdyz ktere pokuſſeny dyabelſke na ſrdce geho wſeſti chce, ynhed ma moczy vmuczyenym[5]) bozym ſwrczy ge. a kdyz nema czlowiek toho odyeny, ynhed przihotowan geſt neb hotow geſt ke wſſemu zlemu myſſleny a pokuſſeny k wzyety etc.

XCIV.

Prawi plýnius, ze orlice na wyſokoſti ſe hnyzdy, gegymz dyetem hrozy had kteryz wida, ze nemuoz k dyetem gegi przigity pro [284] wyſokoſt, tehdy w powietrzi gedu napuſti, aby po wietru k dyetem przyſſel a ge zmorzil. Ale orlice to widuci przineſe kamen. geſto ſlowe achittes tak rzeczeny. a wlozy w hnyzdo, a tento kamen moci ſwu otzene powietrzi a wietr napuſſczeny gedu hada, aby ſe k dyetem przyblyzil. a tak vzdraweny ſu dyeti. aby nebyli ztraweny.

Naymilyſſi! ſkrze orlici, kteraz wyſoko lece a geſt oſtreho zraku, czlowieka znamena. kterehozto zywot a zadoſt ma od zemſkich wieci wyzdwihnuti. A protoz dy Apoſtol: naſſe obraczeny w nebeſich geſt. w tom obraceny tey wyſokoſti mamy znamenati dyeti. to[to] ſkutky naſſe dobre polozyti. ale had ſtary, to[to] dyabel, myſli ge zbyti ſkrze dopuſſczeny nyektereho ſmrtedlneho hrzichu. Ale on ſnad bezpecznye polozeny ſweho nemuoz naplnity. tehdy gde dyabel a pokuſſi ge zbyty gedem pichi. Tehdy chwalu gim wſſeczku omluwa, kterez czaſto przichazegi muzuow dobrich. ze p̃ zadoſt chwały dobrey ſkutky dobre czyny a vmyragi dyeti yakozto k zaſluzeny. A ptoz wezmyemy opuku, to[to] xp̃a, a polozyme geho mezy ſkutky naſſe a ged marney ſlawy. to[to] abichom poſlali ſkutky dobre k bohu, a bude n̄a odplata welika. [285]

XCV.

Czte ſe w nyekterakych rzymſkych, ze mezy dwiema bratroma byl tak weliky ſwar, ze gednak geden wſſichny zemye a dobre zkazil. Vſliſſaw Julius czyeſarz, tyezce boyowal pty bratru a vtrhaczy. przyſſel k bratru ſwemu, kteremuz tolik zleho vczinil byeſſe. proſſie miloſrdenſtwie od nyeho, Proſſe nayprwe, mezy nŷ a mezy czyeſarzem aby pokoy vczinil. Okolo ſtogice rzekli ſu: Nezaſluzil toho, ale vtrpeny. kterymz bratr odpowiedyel:[1]) Nema milowano byti knyeze, kterez w bogi pokorne geſt yako beranek, ale v pokogi vkrutny yako lew. Acz bratr muoy pti mnye toho nezaſluzil, Awſſak geho ſmyerzim, budu-li moci. Nebo ptywenſtwi, kterez mi geſt vczinil. doſty geſt pomſtieno nad nŷ. A tak czyeſarze y ſam ſe bratra ſmyerzil a pokoy nawratil geſt. et cetera.

Naymileyſſi! Tato dwa bratri gſta ſyn bozy a czlowiek, mezy kterymiz ſtawa ſe czaſto welika neſnaz. nebo kdyz czlowiek dopuſti ſe hrzichu ſmrtedlneho, tehdy ptiwi ſe ſynu bozymu, bratru ſwemu, nebo kdyz czlowiek czyny to. Procz geſt xp̃ ſmrt przyyal. czoz

---

[4]) (nedops.). [5]) (za tím ps.) ho (přetrž.).

XCV. [1]) ale — odpowiedyel (naps. na okraji shora dolů).

w nyem geſt neb na [286] nyem, k ſmrti ſyna boziho dawa. A tehdy vrazen bywa nay- U
wyſſi czyeſarz, Otecz nebeſky. A ꝑtoz prziſtupymy k bratru naſſemu, toto k kriſtowi, a
proſmy ot nyeho miloſrdenſtwi ſkruſſenym ſrdcem. a on to zadoſti vczynyenye od nas
przigme, a nam naſſi wynu odpuſti, A pokoy mezy namy vcziny, a ſ uotczem nebeſkym
miloſtywie ſmyerzi. A ꝑtoz bogiſ-li ty ſe geho ſprawedliwoſti, vteczmy ſe k geho miloſrdenſtwi,
kterez wietſſi geſt nezli naſſi hrziſſi. A ꝑto žalm dye: ſmilowany geho nade wſſeczky
ſkutky geho. A tyz: miloſrdenſtwi bozy na wieky budu chwaliti etc.

XCVI.

Kozdras tyeſarz bogigici ꝑti neprzateluom ſ nym prziſſli. radil ſe ſe ſ apolonê tak
rzeczenym; kteremuz odpowiedyeno geſt, ze ginak neprzemuoz neprzatel ſwych, gedyne
on prwe od mecze neprzatelſkeho sſſel by. Neprzitele to vſlyſſewſſe rzekli ſu, aby nyzadni
z nych vrazen byl, gedyne tyelo krale kozdraſſe. kdyz tomu kozdras ſrozumyel, promyenyw
odyew kralowſky odyeny wzal a zaſtup przemohl. [287] vzrzew to geden z rytyerzuow
geho kopym proklal az do ſrdce. A tak ſkrze ſmrt ſwu lid ſwoy z ruku neprzatelſkich zpſtil.

Tak, naymileyſſi, pan naſſ ihûs xpûs, poradyw ſe ſ bohem otczem, prziſſel. chtie boyo-
wati ꝑti dyablu. zwiedyew, ze by byl poznan. ꝑmyenyw ſe przirozeny czlowieczy przigal.
nebo by zide geho poznali, nikdy by geho nevkrzizowali. A ꝑtoz kdyz geſt den naſtawal
k bogi, geden z rytyerzuow ſtoge podle krzize, bok geho kopim az do ſrdce ꝑklal. A tak
ſkrze ſmrt ſwu wſſeczko pokolenye lidſke od ſmrty lidſke wykupil geſt.

XCVII.

Byeſſe nyekteraky czlowiek, kteryz gednu myegiſſe gity ſ gednoho kralowſtwi do
druheho. Prziſſel k gednoᵛ moſtu, geſto myel przeſen gity. Ale przed nym vzrzel geſt
ſ gedney ſtrany p̄we lwa vkrutneho, vzrzel draka ſ ſtrany lewe a morze. kdyz geſt tuto
trogi wiecz vzrzel, neſmiel dale gity, A chtieſſe ſe domuow wratyti. Ay, angel bozy ſtaſſe
ꝑti nyemu na ceſtie, mage mecz a korunu w ruku ſwu, y rzekl: zhrzey, [288] odolay, od-
platy tobie dam bez pochibenye. Sſtyeſſtye morze, hnyew zwierzi, leſt hadowa hubenye
czyny. y hod kdyz geſt czlowiek angela vzrzel a tyto wſſeczky wieci vſliſſel, nebezpecznoſti
vtekl, nebo geſt dyabla a lwa przebil a korunu ot angela obdrzal, et cetera et ſic fêm eſt.

Naymileyſſi! ſkrze tohoto czlowieka maſſ znamenati kazdeᵒ naſſynce, kteryz ma giti
na kazdy den k kraginye nebeſkey przeſ moſt. Moſt geſt tento zywot, kteryz geſt welmi
krzehky. Ale bez pochibeny lew geſt dyabel. drak, toto tielo, Morze, toto ſwiet, nam prze-
kazegi, czoz mohu. Alle ſlyſſte, nechcete-ly ꝑty tyemto boyowati, buoh drzy mecz, toto
mocz ſwu, tyet zabige wiecznye. Alle budeſſ-li dobrze boyowati, korunu zywota wieczneho
obdrzyſſ. wiedyeti maſſ, kterak maſſ boyowati. zagiſte wiez, kterak geſt angel rzekl: zhrzey,
toto ſwiet, odolay dyablu, vkrot tyelo, odplatu, toto korunu, dat tobye pan buoh, acz toto
naplniſſ.

XCVIII.

Yakoz yſyodorꝰ prawi w knyhach [1]) **Eticorum tak rzeczenych, ze** w lyczyli gſa
dwie ſtudnyci, [289] kterichz gedna yalowie plody, Druha druhu yalowu czynye. Skrze
prwu mame znamenati xp̄a, kteryz czyny yaloweho ſkrze ſkutky dobre. Druha ſtudnyce
ꝗt dyabel, kteryz ꝑtywne wieczy czyny, nebo czaſto dobreho czlowieka k zlemu konczy

XCVIII. [1]) (ps. pûv.) kyyhach, (z) y (oprav.) n.

U przywody. W Italij geſt ſtudnyce, kteraz ſwietloſt nebo zrak oczy vzdrawuge. We dne ſe ſtkwi a w noczy horzie.[2]) Takez xpûs hrziſſnych rany vzdrawuge. we dne ſe ſtkwi, to[to] w tomto zywotie ſkutky miloſrdne vkazuge. Ale w noci prawi, by horzela, to[to] w ſwiedomy pty hrziechu. W effiru geſt ſtudnice, kteraz horzegici pochodnye vhaſſuge A haſſene zapaluge. Takez xpûs horzigici pochodnye, to[to] mudrce tohoto ſwieta a pany, vhaſy a vhaſſene, to[to] chude. kteryz gſu vhaſſeny na ſwietie, zapaluge. In ydumea geſt ſtudnice, kteraz cztyrzikrat w roce barwu myeny, za trzi myeſice cziſta. tato ſtudnice xpâ znamenawa, kteryz netoliko gednu, ale czaſtokrat za pokoleny lidſke trpyel geſt, A podobenſtwi geho pmyenilo ſe gt. w narozeny ſwem narodil ſe w ſtudenoſti, obrzezan oſſmy den. plakal na krzyzy. In boecia gſta dwie ſtudnici, gedna czyny czlowieka wtypneho a dobre pamyety. Druha czyny czlowieka nepamatliweho. Prw[ny] [290] ſtudnice znamenawa xpâ, kteryz dawa czlowieku cztnoſti, Druha geſt dyabel, kteraz czyny czlowieka nepamatliweho wſſech dobrich ſkutkuow, kterez geſt od boha wzal. W kampany gſta dwie ſtudnici, gedna muzſke nezdrawi otgima, druha yalowoſt zenſku otgyma. Prwny znamenawa xpâ, kteraz nezdrawie hrziechuow otgyma. Druhat geſt nabozna modlitba etc.

XCIX.

Prawi mudrzecz w knyhach o zwierzy: budeſ-li budeſſ-li chtieti vcziniti, aby hawran, kdyz ſe bude hnyzditi na drzewie, aby nikdy z wagecz ſwych nemohl ptaczat wyſedyeti, Poloz popel ſklenyczny mezy drzewo a kuoru. a dokowadz tu popel bude, nykdy diety nebude moci wyſedyeti.

Naymileyſſi! hawran tento znamenawa dyabla, hnyzdo geho geſt przebywany w ſrdci ſkrze pomyſſleny hrzichu. Skrze ſklenyci, kteraz w rozlicznych barwach nalezena bywa, tielo czlowieczy znamena ſe. Skrze popel ſklenny pamyet ſmrti, nebo ſtklo z popela bywa a w popel ſe nawraczuge. takez ꝑwie czlowiek popel gt a w popel ſe nawraczuge. A pto: poloz pamyet ſmrti mezy drzewo a kuoru. mezy tielo a duſſi. tyelo geſt przikryti duſſe. A tak dyabel newida vzitku nebo kurze neczyſtey pamyeti. [291]

C.

OLynyus nyekteraky miſtr prawi, ze wyſſel w myeſicz mage, chtie gity w geden hay. w kteremz ſtalo geſt ſedm drzew, plnych liſty a libeho dywany. A toliko ratoleſti ſebral geſt, ze neſti nemohl. prziſſli ſu trze muzy, A geho ſu z hage wywedli. Ale kdyz ſu wychazeli z haye. vpadl w yamu a vtopil ſe p tyezkoſt brzemene etc.

Naymileyſſi! tento hay geſt tento ſwiet. plny rozlicznym drzywím przikrit, to[to] ſmrtedlnymi hrziechy. A ptoz w tomto hagi. to[to] w ſwietie, geſt ſedm drzew, kteraz znamenagi ſedm ſmrtedlnych hrzichuow. z kazde[o] czlowiek czyny a zbiera brzemye, ze neſti nemuoz any zdwihnuti, to[to] k miloſti bozy przigiti, dokowadz w hrzichu przebywa. Ale ay, przigdu trze muzy ſtrany hage, kterziz gſu trze neprzitele, to[to] ſwiet, tielo a dyabel, A pomahagi czlowieku rozlicznymi hrzichy, oſydlamy az do wichodu duſſe od tiela. A tehdy vtopen bywa w hlubokoſti [1]) pekelney p mnozſtwi hrziechuow ſwich etc.

CI.

Nyekteraky kral myel trzy ſyny a geden drahy kamen. Ti giſti mezy ſebu [292] giſtili ſu. Ale gednoho ſyna milowal geſt nad gyne. A ptoz vczinil trzi prſteny rowny a

[2]) i (nadeps.).

C. [1]) za tím ps.) b (přetrž.).

dwa kameny ſklenna, podobne k drahemu kameny. A rozlicznym prſtenuom kazal przyloziti U rozliczne kameny, Aby nebyl oklaman. kazal zawolati ſynuow ſwich przed ſe, A kazdemu prſten dal. A ſynu, kterehoz milowal, dal gemu naylepſſi. Potô, kdyz otecz odſſel, kazdy ſe mnyel myeti naylepſſi prſten ſ kamenem drahym. vſliſſew to nyekteraky mudrzecz, y rzekl: vgiſtiti chcemy, ktery prſten wihnaty muoz nemoci, A ten naydrazſſi geſt. vczinili tak; dwa prſteny nicz nevczinila, ale trzeti nemoczi vzdrawowal. A ptoz poklada zgewnyegye. kterehoz otecz naywiecze milowal.

Naymileyſſi! tyto trze bratrzi geſt troy lid, toto ſynowe bozy ſkrze ſtworzeny, toto krzeſtane, zide a pohane. a protoz wſſak zgewno geſt, ze lid krzeſtanſki wiece miluge. A ptoz prſten gemu oſtawil, kteriz ſlepe oſwieczuge, neduzywe vzdrawuge, mrtwe zkrziſſuge. ale w newierziczich nebywa znameny any moci. A ptoz dauid dye: znamenich naſſi newiedieli ſmy etc.

CII.

Prawi miſtr valerius w knyhach patich, ze nyekteraky wolagici nebo byrzicz [293] gednu wladyku poyal w czyzolozſtwi, a vhlawnym gi ſudem odſudil a do zalarze dal; tu geſt hladem morzena. kterez zeny ſtrazny zalarze ne ynhed zahubil, Ale miloſty hnut gſa dogiczye a wchodu dcerzy gegi, zeny ſnubene, puoyczil a zachowal, wſſak aby nicz k pokrmu materzi nedala, Aby tak hladem vmrzela. Po mnohich dnech byrzicz dywil ſe, odkud by zena byla w zalarzi zywa. Srozumyel geſt, ze dcera materz mlekem ſwich prſy drzala geſt, kterez potrzebye ſwrchnyho wyera nellyſſana w hnyewie Sudce k miloſti naklonyen gſa. ze tey zenye miloſt obdrzal geſt etc.

Naymileyſſi! tento wolagici geſt otecz naſſ nebeſky, kteryz potupil lidſke pokoleny p hrzich a zalarzi pekelnemu odſudyl, aby tu zahynulo a tyezkymi mukamy treſktano bylo. Ale ſtrazny zalarze, toto pan naſſ ihûs xpûs, hnut ſa miloſti, przepuſtil dceru, toto miloſrdenſtwi ſwe, k lidſkemu pokoleny dogiti, a gey mleko ſweho vmuczeny dal, aby wiecznye nevmrzelo. A tak otce vrazeny otczuow vkrotil, a gemu hrzichi odpuſtil a nam miloſt dal etc.

CIII.

Fridrich tyeſarz druhi gednu branu mramorowu vſtawil, na kteruz ſtudnici wody tekuci wedl. na kterey branye czyeſarz [294] wyrit byl w moci ſwey ſe dwiema zwlaſſczyma ſudciema. w proſtrzedce okrſſlka hlawy prawe ruky ſudce tu byl werſſ napſan: Wchodte ſem bezpecznye, kterziz chci zywi byti. prawie w proſtrzedku okrſſka hlawy ſlewe ruky ſudcé tu bil werſſ napſan: [1] zawiſtiwy odyatu bity bog ſe, neb zalarzem drżÿn [2] byti. W proſtrzed okrſſlku hlawy czyeſarzowy werš byl napsan: kterak hubenye czynym. kterez promÿeniti [3] vmym. Proſtrzed okrſſlka na branu napſan byl werſſ: Czyeſarzowym przikazanym kralowſtwie ſtraze potwrzugi.

Naymileyſſi! tento tyeſarz geſt pan naſſ ihûs xpûs. Ale brana mramorowa geſt ſwata czyrkew, ſkrze kteruzto [4] branu mamy wnyti [5] do nebeſkeo kralowſtwi. A geſt ſlup nad moſtem wody tekuczy, kteryzto geſt wzdiczky w hnuti yako woda tekuczye. Nad kteruzto branu wirit geſt obraz pana naſſeho ihû xpä ſe dwiema zwlaſſczyma, toto pânu marij a ſwatym Janem, ſkrze kterez mamy znamenati geho miloſrdenſtwie a ſprawedlnoſt. Tehdy

CIII. [1]) (za tím ps.) kterak hubenye czynym kterez pmy (přetrž.). [2]) (ps.) drżim, (z) im (oprav.) ÿn. [3]) (ps.) pnyÿeniti, (z prvn.) ny (oprav.) m. [4]) k (oprav. z) ſ. [5]) (ps.) wynyti, (první) y (přetrž.).

U napſan geſt werſſ: Wchodte bezpecznye, krzeſtane, zide y pohane, kterziz pſy. to^{to} kterziz zadagi zywi byty czyſtye, to^{to} czyſty od hrziechuow yakozto newinny. Druhy werſſ: zawiſtywy boy ſe odluczen byti od koſtela wityeziczyeho, a tak w zalarz pekelny vwrzen bity. Nad 295 hlawu pſano byeſſe: kterak hubenye czynym, to^{to} kterak hubeny ſu, kterziz odchilugi ſe od ceſty ſprawedlnoſti. Opyet gyny werſſ: Czyeſarzſkym przikazanym. to^{to} przikazanym pana naſſe^{o} ihû xpä. bude naſſe przikazanye a duom wieczny, acz dobrze a ſwatye ſluzili ſmy. etc. Seq'.

CIV.

Czte ſe, ze trzy ochochule na gednom oſtrowie byli ſu. A ſladke ſpyewany rozlicznymy obyczegi zpyewali ſu. gedna zpyewala hlaſem czlowieczym, Druha na piſſczalku. trzety na ſtrzmeni bila geſt. ty giſte myegieſſe twarzi zenſke, krzidla a zpary [1]) ptaczy. wſſechny lody gduce ztopili ſu, a wſſechny obczyzene ſnem ztrhali ſu. Tehdy wewoda tak rzeczeny vlixes potrzebye miel tudy weſti ſe. kazal ſe k zley lody przywazati, A vſſy geho owſſem wtrdy. a bez ſkody y bez bez vrazu s ſwymi vſſel. a ty giſte ochochule wlnamy ztopil.

Naymileyſſi! ſkrze morze znamenawa ſe, kteryz vſtawicznym zamuczenỹ wlnami ſe hybà. Trzi ochochule, kterez ſladkym zpyewanym plawiece ſye, obmyekczegice w ſen czlowieka Vwodye. trzi gſu rozkoſſi, kterez ſrdce lidſke w hrzich przipravugi a w ſen ſmrti vwody. 296 kteraz zpyewala czlowieczym hlaſem, gt lakomſtwi, kterez ſwim poſluchagiczym tohoto ſwieta zpyewa zpyewany mnoha: muſyſſ ſebrati, abichom mohli cztnoſt tweho gmena rozſſyrziczy. takymz zlym zpyewanym ſrdce lakomeho oklamano bywa, az geho ſmrt zagde. A tehdy czyelo geho roztrha, kteraz zpyewa w piſſczalku. Piſſczalka geſt chluba. kteraz ſwim wydawa toto zpyewany: mlady gſy a kraſny, maſſ ſe kraſen wſſem vkazati, nyzadnemu neotpuſczege. Ale wſſeczky potlacz, kterez przemoczy muozeſſ. kdyz zabigeſſ nyekoho, dyegit, ze gſy dobry rityerz; tehdy budeſſ potcztiwy, a ode wſſech budeſſ nazwan dobry. kterak ochochule zpyewa na ſtrzmen, ſtrzmen gt hudba ta ſmilſtvo, kterez ſwym nalledugiczym take wydawa zpyewany: mladecz ſi ſylny, s dyeweczkamy hray, potom w ſtaroſti budeſſ treſktati zeny. nebo nicz vmyſli [2]) czlo czlowieczy od boha newzdaluge, nez [3]) miloſt zenſka. krzidla myeli ſu ptaczy, nebo wzdyczky ſu w neuſtawicznoſti zadoſti ſwietſke. Zpary take myegichu ptaczy, nebo kterez k hrzichu przitrhugi, k pekelnym mukam podawagi. Vlixes geſt mudry czlowiek. kteryz cziſty na tôto ſwietie plawi ſe, ſ bazny bozſku k drzewu konecz lody przywazuge ſe. to^{to} krzizi kriſtowu, a vſſy od hrzichu otwazuge, Aby gedyne nebeſke^{o} przibytku zadal. teh 297 dy ochochule potopeny. neb zadoſti ſkrze ducha ſwateho ot nyeho odluczeny gſu, a tak vchazegi nebezpeczenſtwie a p wityezſtwi dochazegi radoſti wieczney etc.

CV.

Czte ſe w zywotiech otczuow ſwatych, ze [1]) nyekteraky wydiel geſt murzenyna w nyekterakem leſy drwa podtynagiczieho, a ſwazana pokuſſel zwihnuti. kdyz gt widiel, ze gſu tyezka. rozwazal a wiecze plozil, a wiece byla wazna; geſſcze wiecze przilozil, a vczinil ge tak tyezka. ze nykakez gich pozdwihnuty nemohl. a tak ſe ſam brzemenem zabil. A on geſt dale ſſel a vzrzel, ze geden w nyekteraky ſud wodu lell, A nalita ze dna tekla, nebo ſud geſt byl pln dyer. a wſſak on nalewany neprzeſtal geſt. Dale ſſel geſt: ay dwa muze k branye myeſta gdyeſſta, kteraz [2]) drzewo dluho przed ſebu neſeſſta, a geden druhe^{v} nechtiel puſtiti, a tak ze oba gſta wnye oſtala.

CIV. [1]) (za tím ps.) zemſke (podteček.). [2]) (ps.) nevmyſlil, nev, l (přetrž.). [3]) ne (nadeps.); (za) nez (ps.) vmyſl (přetrž.).

CV. [1]) (za tím 3 body pro vyplnění místa). [2]) (za tím ps.) w (přetrž.).

Naymileyſſi! murzenyn, kteryz rozmaha brzemye drew, geſt kazdy czlowiek, kteriſſ U
wzdy rozmaha brzemie hrzichu, a konecznye tyezkoſti hrzichuow ſtiſſczen bywa k ſmrti
wieczney a w zufalſtwi vpadna pokany neplni. ten, kteryz wodu wlewa, ten geſt, kteryz
almuznu nebo gyne dobre ſkutky cziny p chlubu ſwietſku, a ty ſkutky [298] tak ztrati.
a ptoz pſano geſt: Shromazdil penyz a puſtil gey w pytel dyerawy. ſhromazdy, kteryz
dobre ſkutky czyny, a potom zlymi ſkutky poſſkwrny. Ale neſli ſu drzewo przed ſebu, Tyt
gſu, geſto neſu tyezke brzemye pychy, kteryz geden druhemu wierziti nechce, w branu
myeſta nebeſkeho kralowſtwie wnyti nemohu.

CVI.

POmpeius vſtawil za zakon, ze kazdy ritirz po ſmrti ſwey w odyeny ſwem aby
pochowan bil. ktoz kolwiek by ſ mrtweº odyeny ſwlekl, aby ſmrti vmrzel. Stalo ſe gt, ze
nyekterake myeſto dobre od nyekterakeº krale ukrutneº bilo geſt oblezeno. a okolo myeſta le-
ziechu ſtraze mnohe ſkrze mnohy lid, ze myeſto to bylo geſt w nebezpecznoſti k zatraczeny.
myeſſczene ſu ſe welmy bali, ze oſtati nemohli. kdyz tak w nepezpecznoſti przebywachu,
Nyekteraky rityerz ſtateczny a ſmyely wſſel do myeſta, a myeſta y myeſſczanuow welmi
zelel. Myeſſczene kdyz ſu geº ſtateczneº vzrzeli, k nyeᵛ ſu przijſtupili y rzekli: Pane moy,
ay widiſſ, w kterakey nebezpecznoſti gſmy. on gim dy: Naymileyſſi! Od tey nebezpecznoſti
nemuozete zproſſczeny byti gedine ſkrze rucze moczne. obkliczeni ſte neprzateli ſwymi,
a ya, yakoz widyte, odyeny nemam, a pti neprzate[299]luom waſſym boyowati nemohu
bez odyeny. A ptoz nemohut wam ſpomoci. Geden mudrzecz to vſliſſaw, rzekl gemu taynye:
Pane, w malich dnech nyekteraky rityerz vrozeny w hrobie gednom geſt pochowan w do-
brem odyeny. kdyz by odyeny geho wzal, A ſ nymy by boyowati mohl, a nas od ſmrti
zpſtiti. On to vſliſſaw gel k hrobu mrtweho, A odyeny geho wzal a ſe oblekl. Vcziniw to
ſam k bogi gel a wityezſtwie obdrzal, a neprzately otehnal, a myeſto ote wſſi nebezpecznoſti
ſpſtil. Vcziniw to nawratil odyeny mrtweho, otkudz wzal. Neprzitele w nenawiſt ſu hnuti,
k ſudci obzalowali, ze pti zakonu ſhrzieſſil, kdiz geſt mrtweº z odyeny oblupil. Sudce geᵛ
zawolal a rzekl geᵛ, ze geſt pti nyemu vczinyl. ze geſt mrtweᵛ odyeny wzal. A on dye:
Pane, mam odpowiedyeti, ze dweho zleho menſſi zle ma zwoliti; zle geſt bylo pti zakonu
vcziniti, a wſſak wietſſi zle bylo geſt myeſto ztratiti. A ſkrze nyeho ot mecze zahynuti. ya
p ztraczeny toho mieſta odyeny ſem mrtweho zbawil, ne tak abich ſproſtnye mrtweho
odyeny zbawil, ale abich myeſtu pomohl. A protoz vcziniw vityezſtwi na tem myeſtye
odyeny ſem polozil. A kdyz bych mrtweho oblupiti mynyl, odyeny bich zaſye [300] ne-
polozil. A ptoz tot geſt znameny wiedome, zet ſem to p obeczne dobre vczinſl, a ne p
ſſkodu mrtweho. Rzekl ſudce: Odpowyed tato myeſta nema, a tato geſt prziczyna: zlodyeg
gda k kradezi, a podkopa duom;[1] a ſnad gemu nyekto przekazy, aby nicz neotnell, a zdali
podkopany neny zle? A on rzekl: y toty, podkopany geſt take czaſto dobre. nebo tehdy
pan duomu muoz wiedieti tu, kdez ſkrita gt nebezpecznoſt geho, a to vzrze oprawi. Opiet
doſti zgewnye widamy, ze kdyz geſt geden duom w myeſtie zapalen, lepe geſt a bezpecz-
nyegi, aby ten duom weſſken byl zkazen, nezli by gyny domowe ſkrze ten ohen ſſkody
wzaly, A wſſeczko myeſto bylo by ſpaleno. A ptoz tym obyczegem menſſi zle geſt, ale
dobre, abich ya odyeny mrtweho wzal a myeſto bych obranyl, nezli by myeſto ſ lidem
bylo zkazeno, A wſſichny hrobowe mrtwich oblupeny. Sudce to vſliſſaw rzekl gim, kterzyz
ſu nan zalowali: nyzadney wyny k ſmrti na nyem nenalezam. czo ſe wam zda? A ony:
wynen geſt ſmrti, brzo z proſtrzedka ſhlazen bud. ynhed przikazal, aby vmrzel. pro kteruz
ſmrt ſtal ſe geſt placz weliky w myeſtie etc.

Naymileyſſi! czyeſarz tento geſt otecz [301] nebeſky. Myeſto oblezene geſt ſwiet,
kteryz dawnymy[2] czaſy obkliczen geſt byl dyably, A okolo nyeho byli ſu mnozi hrzieſſi,[3]

CVI. [1]) (tato tři sl. na okraji naps.). [2]) (ps.) dywnymy, y (podteč.), a (nadeps.) [3]) i (nadeps.).

U p kterez czlowiek w moci dyabelſkey byl geſt. Ritierz ſilny a piekny, kteriz wſſel do myeſta zagiſte geſt pan naſſ ihûs xpûs, kteriz welmi pokoleny lidſke[o] zelel geſt. Byl geſt pyekny a v rzekraſney twarzi nad ſyny czlowieczye, bil gt ſilny, neb neny gineho, genz by boyowal za nas, gedyne ty, boze naš. Rityerz tento, to[to] xpûs, vzrzew, ze myeſto, totyzto ſwiet nemuozyeſſe zproſtien byti od moci dyabelſkey, gedyne ſkrze boy, ſſel k hrobu, totyzto w zywot blahoſlaweney panny marie, A tu odyeny mrtweho, to[to] Adama, nalezl, to[to] geho czlowieczenſtwie, w kterez ſe oblekl, kdyz p nas byl geſt czlowiekem, to[to] w tomto odyeny wſſeho czaſu zdrawi ſweho pti dyablu za nas boyowal a wityezſtwie obdrzal, A wſſeczko pokoleny lidſke od ſmrti wieczney wzpſtil. Ale zyde neſſlechetny zawiſti hnuti geho ſu na mnohich wieczech obzalowali, aby ſmrti vmrzel, kdyz ſu rzekli: Vkrzizug, vkrzyzug ho! Sudce pilat prziczyny [302] ſmrti na nyem nemohl nalezti, A wſſak ſmrty ohawnu geho odſudil. On geſt odyeny zaſe polozil, kdyz geſt tielo ſwe za trzi dny odpoczywati ſpechal w zemy. A ptoz vziteczno geſt bylo pokoleny lidſkemu, aby on [a] odyeny naſſeho pokoleny przyval, nezli by wſſeczko pokoleny lidſke wiecznye zahynuti myelo. A ptoz dye kayſaſſ: Potrzebi geſt wam, aby geden czlowiek vmrzel, aby wſſeczek lid nezahynul.

CVII.

GEnucius kralowaſſe moczny. kdyz geſt gednu po czyeſarzſtwi gezdil, Geden chudy geho potkal Doſti zpoſobne kraſy. A wſſak almuzny v czyeſarze proſyl. rzekl czyeſarz: Powiez mi, odkud gſy, a ktere geſt gmeno twe? [1] A on dye: Acz nehodny, a wſſak czlowiek waſſ gſem, a w zemi waſſieg zchowany y narozeny, a gmeno me geſt newdyeczny. rzekl czyeſarz: bych wiedyel, by dobrym czlowiekem byl, tobyet bych pomohl. A on: pane, to vplny pod prziſahu ſlibugi. Czyeſarz hnul ſe k miloſrdenſtwi, [303] gehot geſt domuow poyal, a przi ſobie drzal. A potom tak w kratkem czaſy tak dobrze a tak mudrze ſe v dwora czyeſarzowa myegiſſe. A geho bohateho vezinil. A potô w ſſkuorze geho marſſalkem vezinil wſſe[o] kralowitwi. A on kdyz tak powyſſen bieſſe, Powyſſeno geſt ſrdce geho, ze wſſim chudym natiſky czynyſſe, a nyzadneho gi miloſrdenſtwi neczinilſe. Podle ſyeny czyeſarzowy w polu mily byeſſe nyekteraky leſ, zwierzat plu Czyeſarz geſt zgednal, ze w tom leſy yamy mnohe ta byly, w welikem poczstu a hluboke. A take bvechu korzenem A trawu zaroſtle Stalo ſe geden den, ze marſſalek gednu pgyzdvege ſe ſam geſt do leſa gel, a pozdwizeno geſt k myſſleny ſrdce geho, ze on gelt naywyſſi w kralowſtwi po tyeſarzowi. A tak po leſy y ſem y tam [2] na kony gezdye [3] do yamy vpadl hlubokey, a nykterakz nemohl wynyti. Stalo ſe geſt, ze ten den geden had weliky w tuz yamu vpadl geſt Marſſalek zwolal, ale nicz gemu plpyeſſno nebylo. Nebo nyzadny geho neſlyſſal, nebo daleko od lidy byeſſe. Stalo ſe geſt, ze ten den geden [304], chudy, gmenem gido, do leſa ſſel ſ oſſem, chtie drwa braty. Marſſalek chod geho vſlyſſal y zwolal: O naymileyſſi, kdo gſy ty? Pod, pomoz mi z teyto yamy. A ya tobye k zbozy pomohu. Gydo to vſlyſſaw rzekl: kdo gſi ty, ze tak welmi wolaſſ? a on rzekl: ya gſem Marſſalek czyeſarzuow. A tak od przihody ſem w yamu vpadl. A weliky had take po mnye vpadl, kterehoz ſe welmi bogim, a ſlyſſ, naymileyſſi, ſkrze wieru bozy a panu memu ſlibugit, zet bohat budelſ po wſſe czaſy zywota ſweho. Chudy to uſliſſaw, radowal ſe geſt welmi, y dy: Ay, ſtrunu dluhu mam, a tut tobye ſpuſtim, tot ſlibugi; A tu ſe opaſſ a nahnoru tye wytahnu. A tak ſtruna doluow puſtil, had kdyz vzrzel ſtrunu, k nyey ſkoczyl, ale chudy mnyel, by tahl marſſalka, a hada wytahl z yamy, vezinyw to, had ſe gemu poklonil, nebo ſe przed nym potoczyw pryez odlſel. Potom marſſalek wolaſſe: O naymileyſſi, gyz hada zproſſczen gſem, ſtrunu opyet puſt doluow Vzrzew to marſſalek Opaſal ſe. A gido geho nahuoru wytahl. Potom tu dwu wytrzenu Marſſalek ynhed na kuon wſedl a zaſe do ſyenye gel, a wiecz vezinyenu za[305] tagil, a zadnev nerzekl. Kdyz bylo rano, Gido wſtal a k ſyeny ſſel a na wrata potlukl. Tehdy wratny przilſel a na wrata potlukl, a otazal geho,

[a]) (za tim ps.) pokole přetrž.).

CVII. [1]) (za tim ps.) Acz (přetrž.). [2]) (za tim ps.) l (přetrž.). [3]) z (nadeps.). [4]) (Dole na kraji z označení složky jen hořejší zbytek) D (jest viděti).

czo by chtiel A on dy: Pro buoh, rczy marſſalkowi, zet geſt ten chudy, kteryz wczyerayſſi U
den ſ nym mluwil, a ge⁹ miloſti czakam. Tehdy wratny pokornye marſſalkowi powiedyel,
zwieſtuge gemu o ge⁹ przijſſczy. A on otpowie: Gdy a rzekny [5]) gemu ote mne, at brzo
pricz gde, nyzadneº ſem w leſy newidiel. Wratny gemu wſſeczka ſlowa Marſſalkowa po-
wiedyel. Gydo to vſlyſſaw zamutil ſe welmi a otſſel. Żena geho tyeſſila a rzkuci: Pokoren
bud, ſnad geſt pan byl potrzeben, Ale den zaytrzieyſſi opyet pokuſiti maſſ. Gido rano wſtal
a k ſyeny ſſel, na wratneho tlukl, aby potrzeby ſwe yako prwe zgednal. Wratny zagiſte
miloſti hnut gſa, k marſſalkowi prziſtupil, y dye gev: Pane mily, chudy ten v wrat ſtogi
wolage, kteryz wczera zde byl, aby ſ nym mluwil. A on dy: gdy a rzcy [6]) gemu, at gde
precz, A przede-lit po trzeti, ze geho tak ztepu, ze gedwa chodity bude moci. Wratny to
vſliſſaw w[306]ſſeczko gidowi powiediel, A on zagiſte ſmuten domuow ſſel. Zena geho,
kterakz mohla, poſilowaſſe y dye: Naymileyſſi! geſſcze geho po trzety pokuſiti maſſ, tak
ſnad buoh duch gemu lepſſi da. libilo ſe Gidowi. Rano opyet wſtal a yako drzewe wratneº
profil, aby potrzeby geho Marſſalkowi doneſl. A on dy: mily, kteraka ſlowa mnye noſiſſ?
wcera rzekl ſem tobye a powiediel. Bogî ſe, ze acz gev gyz o przijſſczy twê dym, ze zle
tobye vczyný, yakoz geſt rzekl. a dye: toliko geſſce gednu geho pokuſſi. Wratny do ſyenye
ſſel a marſſalkowi o przijſſczi chudeho zw'eſtowal. A on hnyewu naplnyen gſa wen wyſſel
a geho zbil, ze gednak mrtwa geho na vlici lezati nechal. zena geho to vſliſſewſſi, przijſſla
ſ oſlem a geho domuow wzala, neb nemohl giti. A tak yakzto przeſe dwa myeſice nemo-
czen lezal. Tehdy gyz kdyz vzdrawen byeſſe, Do leſa ſ oſlem ſſel yako prwe drew zbye-
rath. ay had, kterehoz z yamy wytahl byeſſe, w ceſtu ſſel geſt, neſa w vſtech kamenek
maly, trogi barwu okraſſleny: S gedney ſtrany byeſſe byely, A ſ druhey czrny, A ſ trzety
czrweny, a przed gidem gey polozil. Gido kamen wzal, newieda geho moci, [307] ſſel
k gednomu mudrci, kteryz moci kameny znal. Otazal geho, aby mocz kamene geho gev
powiediel. a on kdyz kamen vzrzel, rzekl geſt: Tobye dam za kamen ſto zlatych. a on
nechtiel kamene prodati. y dy gemu mudrzecz: ktoz kamen tento ma, trogi wiecz obdrzy
a przebohaty bude, a rozmaha ſe w zbozy y w moci, a wzaczny bude bohu y lidem. Gydo
to vſlyſſaw radowal ſe, a na kratce ſkrze mocz kamene zemye wladarzſtwi dobude a ry-
tyrzem byl, a bohatſſieho nebylo w kralowſtwi. Czyeſarz kdyz geſt tomu ſrozumyel, ze tak
ſkrze mocz gednoho kamene obohatiel, Poſlal po nyeho, aby k nymu przigel. A kdyz przigel
geſt, rzekl gemu czyeſarz: Naymileyſſi! ſlyſſal ſem, ze kamen drahy maſſ. Proſym tebe, aby
mi gey prodal. A on dy: boze neday, bych ya to vczinil, nebo ſkrze ten bohat gſem.
A on: zwol ze dwu gednu: Nebo mi ꝑday kamen, nebo tye z tyeſarzſtwie wyzenu. Gydo
to vſliſſaw rzekl: Pane, kdyz tak geſt, kamen wam prodam. Ale gednot wam powim: Ne-
daſſ-li mi toho, zacz kamen ſtogi, kamen ſe ke mnye wrati. [308] kteryz rzekl: kdyz tak
geſt, Trzidceti tobye tyſiczuow zlatych dam. Gydo penyeze wzal A tyeſarzowi kamen dal
Geden den taynye rzekl tyeſarz gidowi: Mily, kdes kamen tento wzal? a on dye: kde geſt
kamen, kteryz ſem wam ꝑdal? rzekl czyeſarz: ten ſem polozil pilnye ſchowaw podle meho
pokladu draheho, dobrze zawrzeneho w mey ſkrzyſſe. ktery rzekl: Nenyt tak. ay, yat ſem
wam rzekl, ze ſe ke mnye wrati, kdyz bich zaplaceny geho newzal, a tak ke mnye ſe
wratil, a gey ſem dnes w truhle ſwey nalezl. Ay, wam gey dawam, nicz wiecze nezadage;
A tak kamen v was oſtane, gynak nicz. A poczal czyeſarzowi prawiti wſſeczko, kterak ſe
ſtalo, od poczatku az do ſkonczeny, kterak marſſalek do yamy vpadl ſ hadem. A kterak
geho welmi bity kazal, Ale od hada kamen za mzdu wzal. Czyeſarz kdyz to vſliſſal, za-
mutyla ſe w nyem wſſiczka ſtrzewa geho ꝑty marſſalkowi; Y dy: Ay, ſlyſſiſſ-li, czo gido
o tobye Prawi? A on prziti nemohl. y dye czyeſarz: O neſſlechetny, dobrze naſledugeſſ
gmeno twe newdyeczny. Ay, kterak welika wdyecznoſt, kteryz tie z byedy ſmrti [309] zproſtil,
A ty geho gednak az do ſmrti bil. hubencze! Ay, zwierze nerozumne, toto had, gemu od-
platu nawratil, A ty gſa rozumny, gev ꝑti dobrev zle nawratil ſy. A ꝑtoz wſſeczko twe
dobre, nabytky y nenabytky, a vrzad twoy dam gidowi, a geho marſſalkê myeſto tebe
vczynym, A tye kazy dnes na ſſibenici obyeſiti. A tak ſe ſtalo, ze wſſiczkny, vrozeny y ne-

---

[5]) e (nadeps.; za tím ps.) ged (přetrž.). [6]) (ps.) rzkczy, k (přetrž.).

U vrozeny, czyeſarzuow vſliſſewſle ſud gim ſe welmi libil. Gido welmi mudrze czyeſarzſtwi zprawowal, A ote wſſech milowan byl, a zywot ſwoy w pokogi ſkonal. etc.

Naymileyſſi! Tento czyeſarz geſt boh, kteryz wſſechno widy. ale chudy tento newdieczny geſt czlowiek z zemye ſtworzeny, nicz od ſebe nema. Job: Nah wyſſel gſem. Ale buoh tohoto chude⁹ zwolil, A geho pana roge y ſwieta vſtawil, aby wſſiczko geho poſluchalo. Dauid: wſſeczko podlozil ſy pod nohy geho Les znamenawa tento ſwiet, kteryz geſt pln yam, to⁹ pſot a byedy. Ale czlowiek powyſſowal ſe, A ptoz w duol vpadl, kdyz pty przikazany lidſkemu vczinil, ze yablka okuſil, a dobrze muoz rzeczen byti ne 310 wdieczny, had take w Jamu vpadl, a znamenawa mudreho zpowiedlnika pro dwogi wiecz; nebo had neſe na yaziku drahu maſt pti gedu. Takez zpowiedlnik w uſtech neſe ſlowa bozy, hrziſſneho czlowieka naveczy a k dobremu ſtawu dowody. W oczaſy neſe ged, takez zpowiedlnik ged pokany konecznye ma dati hrziſſnemu, neb pokany nyekterym lidem zda ſe⁷⁾ ged, kterak tycla vtrpeny zdrzy, ale duſſi yaſnu czyny. Ale gido, to⁹ xpûs, witrhl marſſalka zdola. Ale hubeny⁸⁾ czlowiek neſtatecznye wdyeczen bywa panu naſſemu ihû xpôwi, A to kdyz zakon bozy zruſſi. Gido byeſſe byt, takez xpûs bit byl, kdyz czlowiek ſmrtedlnye ſhrzeſſi, neb⁹ tehdy opyet xpa krzizuge. Had dal kamen trogi barwu okraſſleny, To⁹ dobry kazatel nebo zpowiedlnik czny ſkrze dobre naveczeny ſwateho piſma, dawa kamen, to⁹ xpâ, czlowieku. Nebo yakzto kamen trogi barwu myegieſſe, Takez xpûs nayprw byl bily, to⁹ pyekny. Dauid: przekraſney twarzy nad ſyny lidſke; Opiet czrny ſkrze vmuczeny, yakzto ſe piſſe: widyeli ſſme geho nemagicé twarnoſti any pyeknoſti. Opyet [311] xpûs byl czrweny, a to p krwe plity A ptoz ktoz kolwiek ten kamen w ſwem ſrdci cziſtem noſiti bude, bude wzaczny przed bohem y przed angely, a ſlawu a cztnoſti korunowan bude, a wieczny zywot myeti bude. Ale tohoto kamene, to⁹ xpâ, nemuoz zadny pdati ſam od ſebe, dokowadz przebywa w dobrem zywotie. A ptoz, ktoz bude chtieti Giduow zywot naſledowati, neſkonane dobre nalezne Ale newdieczny a neſſlechetny na ſſibenici i w pekle obyeſſen bude etc.

CVIII.

Domicianus kralowal mudry welmi, we wſſem ſprawedliwy, zadnemu neodpuſſczege, gedno podle celty ſprawedlywe ſſel. Stalo ſe geſt, kdyz v ſtolu ſedyel, przijſſel geden k branye a potlukl. Wratny przijſſed otazal, kdo by byl rzekl ten: kupecz gſem, a nyektere mam pdaty ku potrzeby czyeſarzowu. Wratny to vſlyſſaw, geho puſtil. Rzekl gemu czyeſarz: Mily, czo maſſ pdati k uzitku memu? a on dye: Pane, trzi mudroſti. A kterak mi kazdu mudroſt daſſ? kteryz dye: kaz[312]du za trzi ſta zlatich, kteryz dye: A nebudu-li mi mudroſti pſpyeſſny, penyeze ztratím, dye kupecz: Pane, w waſſem kralowſtwi wzdyczky przebywam; acz mudroſti me wam ſe nehody, wratte mi mudroſti me, A ya wam wratim penyeze. dye tyeſarz: dobrze ſwiſſ. Powiez mi, kterak mudroſti, ktere pdati chceſſ? A on dye: prwny mudroſt geſt, ze czoz czynyſſ, mudrze czyn a hled ſkonczeny. Druha mudroſt geſt tato: nikdy ſ celty neſchod ſ prawe p ſtezku kteru, acz ty milugeſſ zywot twoy. Trzeti mudroſt geſt tato: Nykdy w noci hoſpody neprzigymay w domye, ktez geſt pan domu ſtary a żena mlada, tyto trzi myey na pamyeti, a dobrze ſe tobye ſtane. Czyeſarz dal ge⁹ za kazdu mudroſt trzi ſta zlatich, a prwny mudroſt: czoz czynyſſ, mudrze czyn a hled ſkonczeny, kazal pſati w ſwé pokogi po wſſech myeſtech latyene, czeſki, na ruſſe y na ſuknich, na vbruſych y na wſſem na ſwem ruſſe. Potom p geho ſprawedlnoſt mnozy ſu o tyeſarzi ſmluwali, aby geho zahubili taynye. Tehdy ſ gednym holiczem vmluvili ſu na penyezich, ze kdyz by gemu bradu holil, aby [313] gemu hrdlo ſrzezal. Wzal penyeze a ſlibil. Stalo ſe, kdyz holiti chtiel, Przijſſel holicz, vmyl bradu a poczal holiti; Vzrzel na vbruſczy pſano: czoz kolwiek cziniſſ, mudrze czin a hled ſkonczeny; a byl litterat. myſlil: zabym-li gey, koncez muoy vkrutny bude, nebo ſmrti ohawnu potupen budu. A ptoz dobre geſt, abich

⁷) (za tím ps.) zd (přetrž.). ⁸) (ps.) hubyny, (z) y (oprav.) e.

tohoto konce hledyel a ote zleho vczinku przeſtal. A tak ſtal geſt lek ſe, ze gemu brzitwa U
z ruku vpadla. Czyeſarz dye: Mily, czot geſt tobie? a on odpowie: O pane, ſmilug ſe nade
mnu! A gemu wſſeczky poczatky poczal prawiti. A rzekl Czyeſarz: Bud wieren potom,
tot tobie odpuſſczym. a zpomanul: Prwny mudroſt zywot moy ſpaſila. A mnohe zradce na
ſſibenici zwieſyl. Opyet gyny tieſarzowi neprzietele gemu zawidyeli ſu, kterak by geho za-
hubili. A wſpolek rzekli ſu: Tohoto dne pogede do toho myeſta; ſchowaymyz ſe w leſy,
przeſ kteryz on pogede ſtezku, a geho tu yakzto taynye zabigemy. Czyeſarz ten den prži-
prawil ſe. A kdyz geſt gel obecznu a ſſiroku ceſtu, rzekli ſu nyekterzi ſluzebnici geho,
geducz ſ nym: Pane, dobret geſt ſtezku geti, nebo blize geſt a cziſtſſi ceſta. Czyeſarz ſam
w ſobie my[314]ſlil: Druha mudroſt geſt, ze ceſty p̃wey pro ſtezku nenecham, Ale ceſtu
ſſiroku pogedu. wy pto, kterzi chcete, ſtezku gedte a wſſeczko przipravte, a yat brzo po-
gedu. ty, kterzyz ſu ſtezku geli, od tiech, geſto czyeſarzowi hrozili, gſu zbiti, nebo mnyeli
ſu, by czyeſarz mezy nymi byl. Czyeſarz kdyz to vſliſſal, myſlil a rzekl: ay, tot druha
mudroſt zywot muoy ſpaſila. Ty giſty widyewſſe ſe zklamany, ſmluwili ſu ſe, kterak by geg
zabili. y rzekl geden: Tento den bude noczowati w gedney hoſpodie, w ktereyz wſſichny
moczny noczugi. Vmluwmy ſ hoſpodarzem, at ſ zenu za penyeze lehne. A kdyz czyeſarz
ſpati bude, aby geho zabili a rytyrze, kterziz ſ nym w komorze ſpati budu. Tehdy kdyz
czyeſarz do myeſta przigel a w hoſpodye tey ſe ſtawil, neprzietele geho ſmluwili ſu ſ hoſpo-
darzem y ſ zenu geho, kdyz by czyeſarz ſpal, aby geho zabili; a ſlibili ſu gim weliky
penyez dati. Tehdy czyeſarz kazal k ſobie zawolati hoſpodarze toho domu. kdyz geſt byl
hoſpodarz toho domu vkazan czyeſarzowi, zdal ſe gemu welmi ſtary. Rzekl gemu czyeſarz:
a zdali maſſ zenu? A on dy: y [315] toty, pane! kteryz rzekl: vkaz mi gi! kdyz geſt
gi opatrzil, zdala ſe gemu mlada, magicz let [1]) ſedmnaſte. czyeſarz po weczerzi zawolal
ſluzebnika ſweho a rzekl gemu: Brzo ginde prziꝑw mi poſteli taynye, nebo zde nykakez
nelehnu. A tak czyeſarz do gyney hoſpody taynye ſel a tu ſpal, a [2]) ſedm rityerzuow w ko-
morze lezalo geſt; a hoſpodarz any zena newiedieli ſu, by czyeſarz wyſſel, A geho ſu mnyeli,
by ſ rityrzi w komorze ſpal. O puol noci ſu weſſli a ſedm rityerzuow geden po druhem
zabili ſu. kdyz geſt bylo rano, czyeſarz po rytyerze poſlal A do tey [3]) hoſpody prziſſel, kdez
ſu rityerzi ſpali. Starzecz rzekl. Pane, dawno geſt, yakz ſu rityrzi wſtali, a k wam ſu geli.
a kdyz geſt czyeſarze widyel, dywil ſe geſt, nebo mnyel geho zabita. Czyeſarz ſe toliko
o rityerzich tazal, a kdyz geſt ge zbity nalezl, zamutil ſe welmi a ſam w ſobye myſlil
a rzka: Gyz trzeti mudroſt ſpaſila zywot muoy. Dobra hodina byla, kteruz penyez muoy
dal ſem za tyto mudroſti. a ynhed ſtarce toho y ſ zenu y ſe wſſi czeledy kazal na ſſibenici
obyeſity. [316] czyeſarz dluho zyw bil, a tyto trzi mudroſti s ſebu chowal, a w dobrê zywot
ſwoy ſkonal geſt etc.

Naymileyſſi! Tento czyeſarz muoz nazwan byti kazdy czlowiek, kteriz ma czyeſarzſtwi
ſrdce ſweho zprawowati y duſſe ſwey. Wratny w branye geſt dobrowolna wuole, a ptoz any
dobre any zle muoz wnyti bez dobrowolney wole. kupecz, ktery prziſſel k wratuom, geſt
pan naſſ ihûs xpûs, wedle oney rzeczy: Ay, yat ſtogim v wrat ſrdce tweho a tluku. kteryz
prziſſel, chtie trzy mudroſti ꝑdati za trzi ſta zlatich, toto za duſſi twu. Nebo zlattit gſu
cztnoſti duſſe twey. Prwny mudroſt geſt: czoz kolwiek czynyſſ, mudrze czyn a hled ſkon-
czeny, toto czoz kolwiek dobreho czynyſſ, to prwe a zwlaſſcze ma byti ꝑ buoh a ke tczty
geho; a we wſſem ſkutku twem znamenay konecz podle oney rzeczy: Rozpomynay ſe na
buduci twe, a na wieky neſhrzeſſiſſ. Druha mudroſt geſt: Nerod ceſty obeczney opuſtiti.
Czeſta obeczna geſt deſatero bozy przikazany, kterez maſſ wzdiczky chowati az do ſkon-
czeny, a nykdy po ſtezce zleho zywota nechodity, ya[317]kozto czyny kaczyerzi; nebo tu
ſkrywagi ſe lotrzi. toto mnohe nebezpecznoſti, kterez ſu ꝑdy duſſi ſpaſenye. Trzeti mudroſt
ĝt: Nemaſſ odpoczywati w domu ſtareho. a ſtarzecz geſt tento ſwiet, kteryz ma mladu zenu,
toto marnoſt. Nebo budeſſ-li w ſwietie odpoczywati, maſſ ſe baty ſmrti, Nebo nyzadny ne-

CVIII. [1]) (za tím ps.) ſedmſt (přetrž.). [2]) (za tím ps.) czty (přetrž.). [3]) (za tím ps.) rity (přetrž.).

U muoz bohu a ſwietu ſlvzyti. Neprzitele, kterziz pti krali, to^{o} pti xpū ſmluwagi ſe ſu dyabli. kterzyz wzdiczky myſlle czlowieka zabiti, a nemohu, y taynye naymu holicze brady, to^{to} tielo. nebo yakozto holicz holi wlaſy, takez tielo twe odgyma od tebe wſſiczkny cztnoſti, kterez na krztu wzal. Ale kdyz by myſlil o ſkonczeny, to^{to} o ſmrti, nebo newymy, kdy nebo kterak, nebo kteru ſmrti mamy ſnyti. a kdyz by tak czlowiek myſlil, odeſſli by od nyeho wſſichny zli ſkutkowe. A ptoz vczmy ſe tychto trzi mudroſti chowati: Prwe, abichom abichō we wſſech ſwich ſkutczych konec wzali, Druhe abichom po czeſtye zgewnye chodily Deſatera bozyeho przikazany, Trzeti mudroſt, abichom w ſwietie, to^{to} abichō geho marnoſti powolili. a vczynymy-li tak, zywot naſſ w dobrem konczy dokonamy etc. [318]

CX.

TOlomeus w rzymy kralowal bohaty welmi. w kteremzto kralowſtwi byl geden rityerz nabozny a welmi miloſrdny, kteryz myegiſſe pyeknu zenu, ale czyzolozyſſe a nechtieſſe oſtati. Rityrz to vznamenaw zamutil ſe welmi, Zamyſlil: do zemie ſwatey chci giti. aby zena ma zywot ſwoy w lepſſy pmyenyla. y rzekl k nye: Naymileyſſi! do zemye ſwatey gety mynym; ſama ſe opatruy, a ſſlechetnoſt twu tobye ſamey poruczym. a kdyz geſt na put ſſel, Pany gineho dobrze vmyeleho miłowala a ſ nym czyzolozila. a rzekla ona k nyemu: kdyz by gednu wiecz mohl vczinity, mye by za zenu myel ſe wſſim zbozim mym. a on geſt rzekl: mila, czoz to geſt, geſtot bich myel vcziniti? kteraz rzekla: muz muoy do ſwatey zemye ſſel, kteryz mne newelmi miluge. kdyz by geho ſkrze nyekteru mudroſt zabyti mohl w zemy giney, a tye bich za muze myela. A on rzekl: ya to dobrze vczinim, tehdy ma zena budeſl. kteraz rzekla: To vplnye ſlibugi tobie. On nyekteraky obraz drzewe rzeczenym gmenem rityrzowym vczinil. a yakozto ſtyenu przed oczyma ſwyma [319] vſtawil, a za trzi dny chitroſti czaruow obraz [1]) zaklel, kterakzto tielo rityerzowo wſſeczko zle drzalo. Tehdy rit'erz nyekteraku vliczy ſſel. potkal gey miſtr v̊gilius, kteriz nan pilnye patrzil a rzekl k nyemu: Mily, tagemſtwi mam tobye powiedieti. a on rzekl Miſtrze, powiez, czoz ſe tobie libi. a on dy: dnes ſyn ſmrti gſy, gedno ſpomocz ode mne budeſſ myeti. zena twa geſt kurwa, a o ſmrti twey ſ czyzoloznikem geſt zpoſobila. Ritirz to vſliſſaw, ze o zenye geho p̄wdu powiediel, ynhed ſe geho przidrzal a rzekl: O mily miſtrze, ſpas zywot muoy, a mzdu tobie vrczenu dam. kteryz dy: ay, rad tye vzdrawim. Miſtr laznu z wody horkey ge^{v} przip̄witi kazal v welikey kady. kdyz to vczinil, kazal ſe gemu z rucha ſwleci a w laznu wnyti. a gemu zrczadlo w ruce polozene dal, a rzekl ge^{v}: Patrz pilnye w zrczadlo, a vzrziſſ dywne. Rityerz kdyz w zrcadlo hledyel, Miſtr v̊gilius w czarzich czetl a rzekl k rityrzi: Mily, co widiſſ? powiez mi. a on: Nyekterakeho muze widim w domu mem, kteriz polozil obraz z woſku na ſtyenye ke mnye podobny a on dy: czoz pak czynye? a on dy: giz wzal luczilſcze, a wklada ſtrzelu oſtru, a chce na obraz ſtrzeliti. Tehdy v̊gilius: Acz ty milugeſſ zywot twoy, kdyz vzrziſſ ſtrzelu letycze k uobrazu, wſſecz [320] ko tyelo twe pod odu ſchoway, dokowadz tobye nepowim. Rityerz zagiſte, kdyz vzrzel geho luczilſce tahnuce. wſſeczko tielo ſwe ſchowal pod wodu. vcziniw to rzekl gemu miſtr: zdwihny hlawu ſwu a wzezrzi w zrczadlo. kdyz to vczinil, rzekl k nyemu miſtr: czo gyz w zrczadle widiſſ? a on dy: obrazu nezaſtrzelil, ale ſtrzela w ſtranu ſſla, a ptoz toho welmi zele. Rzekl ge^{v} miſtr: wezrzi w zrczadlo, czo by gyz czinil. A on dy: gyz blize k uobrazu gde. a ſtrzelu na luczilſcze naklada k uderzeny obrazu. y dy miſtr: vczin, yako ſy prwe vczinil Ritirz zagiſte, kdyz ge^{o} vzrzel luczilſcze tahnuti, wſſeczko tielo ſwe potopil. Vcziniv to, y rzekl gemu miſtr: hled, czo nyny [2]) widiſſ. kdyz wezrzel, rzekl miſtrowi: dywnym obyczegem zele, ze obraza nevhodil, a zenye rzekl: kdyz potrzety w obraz nevhodym, ſyn ſmrti gſem. A gyz gde welmi blizko k uobrazu, tak ze mi ſe zda, by ſe nemohl [3]) zklamati. Miſtr dy: vczin, yako drzewe. Dokowadz tobye nedim. kdyz rityrz w zrczadlo wezrzel, a kdyz ge^{o} widyel luczilſce tahnuti, ſkril ſe yako drzyewe. y dye miſtr gemu: Wſtan a wzerzy

---

CX. [1]) (ps.) obrazl, l (přetrž.). [2]) (za tím ps.) czyniſſ (přetrž.). [3]) (za tím ps.) ſchowati (obtečkov.).

w zrczadlo. A widyel, ze czyzoloznik w obraz nevhodil, a nawratila ſe ſtrzela, a geho mezi U
plice a zaludek vderzila, a vmrzel geſt. a zena ma pod lozem mym duol ge᷑ vczinila [321] a
geho tu ſchowala. Tehdy dy miſtr: Wſtan brzo, a oblecz ſe w rucho twe, a pros za mye
boha, a gyney odplati od tebe nechci, A potom warug ſe zley zeny. a on bohu dyeky
dawal a do wlaſti ſe nawratil. Tehdy kdyz domuow przijſel, zena geho ochotnye przjwitala
gey. A on to wſſeczko po nyekoliko dnech obnowil. Potom po otcze y po gyne przately
poſlal, a mezy wſſemy dy: Naymileyſſi! tatot geſt przjczyna, procz ſem po was poſlal. Ay,
zena ma ſmilſtwi czaſtokrat vczinila geſt, a geſſcze huorze, ze ſmrti mey hledala geſt. Tehdy
ona pod przjſahu przjſahla geſt. Ritierz autem wſſeczek[4]) vczinek ſmilſtwa p̃wyll gym a
rzekl: Newierzite-li my, Podte a wyzte myeſto, kdez geſt ten pochowan. a ony ſu do ko-
morí weſſli, a pod lozem zeny pochowaneho naſſli. ynhed ſudce zawolal odſuzenye, aby
ona vpalena byla. A tak ſe ſtalo, a wſſeczky koſti gegi ohnyem ſu na prach ſpaleny,
A prach zlorzeczeny w powiedrzi geſt wpuſſczen. a rityrz poczeſtnu pannu za zenu poyal,
a w dobrey powieſti zywot ſwoy ſkonal geſt. etc. Miſtice, to᷒ duchownye.

Naymileyſſi! czyeſarz tento geſt pan naſſ ihûs xpûs. Rityerz zagiſte geſt kazdy czlo-
wiek, zena geſt tielo twe wlaſtny, kterez tolikrat hrzeſſi, [322] kolikrat ſmrtedlny hrzich
vczyny. Czlowiek to wida ma giti do ſwatey zemye, to᷒ do nebye ſkrze ſkutky dobre.
A na ceſtye potka geho miſtr vgilius, to᷒ ſſlechetny zpowiedlnyk, kteryz hrziſſne ma na-
ucziti. Ale czizoloznik, to᷒ dyabel, pozdwihuge obrazu, to᷒ duſſe, ſkrze ſwietſku pychu,
berze luczijſſczy, to᷒ ſwiet. Strzela oſtra geſt lakomſtwie, pycha, ſkrze kteruz ſtrzelu mnozy
zbiti bywagi, yakoz vkazano geſt na luciperowi, kdyz ſtrzela ſe geſt k nyemu obratila a
ge᷑ zabila. obraz duſſe muoz dobrze byti z woſku. nebo yakozto woſk roſpuſſczi ſe od
horkoſti ohnye, tak hrziſſny ot obliczege bozieho ſkrze hrziech. A ptoz czoz geſt vczy-
nyeno, aby nas dyabel nezaſtrzelil? zagiſte wendem do laznye; tato lazen geſt zpowied
p̃wa, ſkrze kteruz mame oczijſſczeny byti ode wſſeho hrzichu, ale dluzny gſmy podlozene
zrczadlo drzeczy, to᷒ ſwate piſmo w ruce, to᷒ rady ſlowo bozy ſliſſeti Slowa vſtawena, a
tak ſtrzel dyablowych vgdem. Tehdy kdyz luczijſſcze dyablowo nebo ſwiet pti duſſi twey
ſhybano bude, tehdy ſtrzela pichy, nebo lakomſtwi, nebo ſmilſtwi; tehdy wlozyz tielo ſwe
wſſeczko, to᷒ wſſiczko, czozs vczinyl, w lazny zpowiedy, wſſiczko zhyne a nykdy obrazu
nevrazy, to᷒ duſſe twey. [323] A kdyz budeſſ tak myt, to᷒ oczyſczen,[5]) czyzoloznyk, to᷒
dyabel, zahuben bude. a oblecz ſe w rucho, to᷒ w dobre cztnoſti, kterez gſy na krztu
przigal, a gdy do domu ſrdce tweho, A wytahny tielo czyzoloznika pokopaneho, to᷒ zle
zadoſti. Potom zenu ſwu, to᷒ tielo ſwe, ſpal ohnyem pokany, aby koſti, totyzto hrziſſi, za-
ſtaraly a zpopeleli, to᷒ zahynuli. A tak ſkrze wietr nahly, to᷒ ſkrze ſrdcze horkoſti wyzen.
Potom poymi pânu, to᷒ tielo od hrzichuow vczijſczene, z kterez podlu, to᷒ nowey cztnoſti
dobudeſſ. A tak muozeſſ wieczny zywot obdrzeti etc.

CXI.

Byeſſe geden rytierz, libezny gmenem, doſti porzadny, kteryz zenu pyeknu myegiſſe
A dwa ſyny. Przihodilo ſe gednu, ze na low gel, vzrzew zdaleka gelena welikeho, A vzrzel
mezy rohy krziz zlatty. A gelen obratyw ſe k nyemu a rzekl: Czo mi chceſſ ſe ptiwity?
yat ſem xpûs, na krzyzi p tye vkrzyzowany. Tento to vſliſſaw ynhed ſ konye ſedl, A na
zemy kolenma klekl a miloſti pſil. Rzekl gelen: Wyberz ſobye ze dwu: Neb mnoho [324]
w mladoſti, neb w ſtaroſti moſiſſ trpiety ptywenſtwie p gmeno me. kterez dy: Pane, w mla-
doſti bud wuole twa. to rzek gelen zhynul. lybezny domuow gel, a ynhed ſwu zenu ſe
dwiema ſynoma ſkrze mnohe dobre navczeny krzeſt geſt przigal, a Euſtachius nazwan.
Wſſeczko opuſtiw zebrat ſu ſſli, a dyeti ſ ſebu neſli. a k nyekterakey wodye k przywozu
przijſſli. A kdyz ge przewezl Przywoznich, od nich zaplaty chtiel. A on zagiſte, czym by

[4]) (druhé) e (nadeps.). [5]) (ps.) obczyſczen, b (přetrž.).

U zaplatil, nemiel.[1]) przywoznik rzekl: Zagiſte prawim tobye, ze mi zaplatiſſ a on poczal geho proſyti, aby mu pro buoh odpuſtil. Ale przywoznik gemu odpuſtiti nechtiel. Tehdy rzekl Euſtachius: Ay, dwe dyetek mych, z tiechto gedno wezmi. Przywoznik rzekl: zadneho nechce, ale zeny mi zde nechay, kteraz doſti pyekna geſt. Euſtachius nerad tu zeny nechal, a dyety s ſebu wzal, gedno pod pazy a druhe na pleci, A tak ſmuten odſſel. A opyet k welikey wodye prziſſel, przeſ kteruz miel gity, a p hlubokoſt wody gednoho dyetiete na zemy nechal, dokowadz by druheho nedoneſl. kdyz ſe geſt nawratyl, aby druhe wzal. A kdyz [325] geſt byl proſtrzed wody, lew prziſſed to dytye wzal drzewe, nezli k nye prziſſel. Ale on welmi ſmuten gſa, k druhemu dyetieti ſſel. Ale drzewe nez k nyemu prziſſel, nedwied ge wzal A do leſa byezal. Rityrz welmi plakal a rzekl: Byeda mnye, w neſſczaſtny den, w kteryz ſem ſe narodyl; Zenu ſwu a dwa mladence ztratil ſem. Wſtal placze a ſmuten gſa, A ſſel ceſtu trzi dny, az do nyekterakeho kralowſtwie prziſſel, z kterehozto kralowſtwi kral pti druhemu krali vſtawicznu walku wedl. Vzrzew kral Euſtachiaſſe ſtatecznoho, ſ nym mluwil, aby ſ nym oſtal. A on boge ſtrogieſſe, A ke wſſemu geſt hotow byl tak welmi, ze ſtatecznoſt geho wſudy ſe rozmahala. kral vzrzew geho ſtatecznoſt, geho miſtrem nebo haytmanē vczinil nade wſſim zaſtupem, kteryz we wſſech wieczech doſti ſe opatrnye miel. Przihodilo ſe gednu, ze do gednoho myeſta ſ ſwym zaſtupem przygel, w kteremz odpoczynuti vczinil. Ay, nyekteraka zena z kragin Dalekich w temz mieſtie w gednom domu odpoczywaſſe, a po nyeg dwa mladenci [326] prziſſla, w temz domu hoſpodu byla, a nyzadny geden druheho neznal. kdyz ſu ſpolu v weſely ſedyeli, tato dwa mladenci mezy ſebu o mnohych wieczech mluwila, tak ze geden druheho tazal, odkud by byl. A on odpowiedyel: z zemye dalekey gſem, yakoz mi ſe zda. maly ſem byl, kdyz ſem w zemy wſſel. A wſſak gedno pomnym, ze otecz muoy byl geſt rytyrzem, kteryz lidy nagel, na kterez on y maty ma byli ſmy y ſ bratrem, alle tak chudy bieſſe, ze materz mu od przywozu z̄pwczy lody dal w zakladye, neb gineho nemyel, czym by zaplatil. Potom otecz muoy mnye a bratra meho s ſebu wzal, a kdyz k gedney wodye prziſſel, mne na ceſtye nechal, aby bratra meho mladſſiho przeneſl. A kdyz ge geſt na zemy poſadil a nawratil ſe, aby mye take przeſ wodu przeneſl, drzewe nezli ke mnye prziſſel, lew mye geſt polapil a do leſa byezal. Paſtyrzi to vzrzewſſe ſe pſy nas honyli, a mnye ſu z uſt lwowich zproſtili. A w tom myeſtie od toho czaſu chowan gſem, wiecet tobie prawity nevmym o ſwem rodu. Zena byla [327] geſt prziſſla, a tu geſt hoſpodu byla, a byla geſt maty gich, zena Euſtachiaſſowa tak rzeczeneho; kteraz kdyz geſt vſlyſſala tu rzecz, ſ weliku ſnaznoſti tagila, Dokowadz by druheho mladence nevſlyſſala mluwity. Potom poczal geſt druhy mladenecz mluwiti towarziſſi ſwey: Mily, takſ my powiedyel o przatelech ſwych, A czo ge ſe ſtalo otczy memu a materzy mey, a o bratru mem gedynem, kdyz geſt otecz muoy mye przeſ wodu przeneſl a k bratru memu ſe geſt nawratil, gehot geſt lew wzal, a kdyz ſe geſt ke mnye nawratil, nedwied mye geſt wzal, A paſtyrzi za mnu ſu ſe pſi biezali a mye z vſt ge zproſtili. A w tey vlici neb w tom myeſtie a w tom domu wzchowan gſem. Czo ſe geſt ſtalo o otczy a o materzy mey, owſſem newim. Mati, kdyz geſt to vſliſſala, zawolala gich a rzekla: Naymileyſſi! yat ſem ta zena, we mzdie plawczy oſtawena,[4]) A wy gſte ſynowe mogi! ynhed padla geſt k hrdlom gich, A przitulila ge a rzekla: O ſynowe mily! Ay, ſmutnu mye zenu buoh nawſſczywil, ze was widim; kdyz by buoh byl tak[5]) mi [328] loſtywy, abychom otce naſſeho mohli naleznuti. Podte a naſledugte mye, zdalit buoh vcziny ſ namy miloſt ſwu. Welmi rano wſtali ſu, A matku ſwu po myeſtie naſledowali ſu. ay, Euſtachius, knyeze rityerſke, ſ welikym zaſtupem potka ge. A ona gdyz geſt geho vzrzela, na czelo geho zezrzela. Vzrzela geho znameny, to, kterez drzewe wzdiczky noſyl, rzekla ſama k ſobye: Wierzim, ze tento geſt pan muoy, Euſtachius tak rzeczeny, ynhed geſt byezala k nyemu a rzekla: O pane, ſlyſſ mye, aczt ſe liby twey ſſlechetnoſti, ktere geſt gmeno twe? A on rzekl: Euſtachius tak rzeczene, k tey rzeczy radoſti na zemy padla geſt. Ritirz gy pozdwihl a rzekl: Pany, czo geſt tobye? kteraz odpowiedyela: O pane, ya gſem zena twa, zezrzi na mye, kdyz geſt na ny zezrzel, przede wſſim lidem gi geſt poczelowal a rzekl: O pany mila,

---

CXI. [1]) (ps) nemohl, nemiel nadeps.). [2]) (ps.) oſtaweny, (z) y (oprav.) a. [3]) (Z nápisu složky dole na kraji jen zbytek začáteční písmenky červeně znamenané znáti.)

powiez mi, kterak ſy z ruku plawczyeⁿ vſſla? a ona odpowiediela: kdyz gſy ode mne otſſel U
ſe dwiema robenczoma, zdwihlo ſe powietrzi welmi we[.2.]like, ze lide y plawczy w nebezpecznoſti byli ſu. A ya ſem ſama vtekla. Od toho dne buoh dal mi hoynoſt w gedle a w pyti[4]) y w odieny. A opyet poczelowal gi a rzka: O pane boze, ty, genz cziniſſ dywne wiece, Bich mohl ſyny ſwe myeti. kteraz geſt rzekla: Powiez mi, pane, czo ge ſe ſtalo ſynom naſſim. A on poczal prawiti, ze nedwied gedno wzal a lew druheho. A ona rzekla: Synowe ſu p̄wi. a vkazala gemu ſyny. Tehdy kral odpuſſczenye a odplatu gim rownu dal, a do krage ſweho gel ſ zenu ſwu y ſ ſyny ſwymy, A zywot ſwoy w pokogi ſkonal etc.

Naymileyſſi! tento rytyrz muoz nazwan bity kazdy czlowiek ſwietſki, kteryz rozkoſſ ma tohoto ſwieta. ale kdyz by zezrzel, mohl by widieti gelena, to geſt boha, mezy rohy, toᵗᵒ mezy dwiema zakonoma, kteryz by obratil ſe a rzekl k nyemu: Nawrat ſe, nawrat ſe, toᵗᵒ duſſe hrziſſna, a yat tie przygmu. A p̄toz vczínte, yakozt geſt vczinil rytyrz: Sed ſ konye pychi, a bud hotow ku pokany! a tehdy przigden ohen duchowny, a wſſeczky hrzichi twe ſpali. ale na ceſtie tohoto zywota muſiſſ [330] gity przeſ morze, toᵗᵒ ſwieta lody. lody tato geſt dobry zywot. Plawecz geſt p̄lat, zena geſt duſſe, ſpogena tielu. Dwa mladence geſt miloſt bozy a bliznyho. Ale czaſto miloſt bozy odyata bywa od ſrdce czlowieczyeho ſkrze lwa, toᵗᵒ ſkrze dyabla, a miloſt bliznyho ſkrze nedwieda, toᵗᵒ ſkrze ſwiet, yakoz widymy, ze nyekterzy wice ſwiet milugi.[5]) ze geſt ſyn ſmrty otczowy, znamena, zdali by wſſiem dyedicztwim wladl. A tak miloſt blyznyho wſſeczka odyata geſt. Potom rityrz, toᵗᵒ krzeſtan, ma boyowati muzſky, aby odplatu wiecznu wzal. A tak ſkrze paſtyrze a kazatele mali dowedeny gſu bozyg miloſti a bliznyho a w gednom myeſtie, toᵗᵒ w czyrkwi ſwatey, obraczugi ſe. Ale kterak zena, toᵗᵒ duſſe, muze poznawa? zagiſte ſkrze znameny na czele, toᵗᵒ aby ſe czlowiek k bohu obratil a za wſſeczky hrzichy miloſti profil. A tak do kragyny pogedu, toᵗᵒ do zywota wieczneho etc. ſequl.

CXII.

Valerius kralowal moczny welmi w rzymy, kteriz gednu dceru myel, kteruz tak welmi milowal, ze pyet rityerzuow zge[331]dnal, aby gi oſtrziehali. a nad tiemy piety rityrzy ſtrazneho vſtawil, acz by ktery z tiech pyeti rityrzuow pochibil, aby ſkrze ſtrazneᵒ nad nym bylo pomſſczeno. Potom w gedney ſyny gednoho pſa myegieſſe, genz przywazan byl we dne, a w noci odwazan, aby dworu oſtrziehal. Stalo ſe geſt, kdyz tyeſarz do zemye ſwatey chtiel geti, zawolal k ſobie marſſalka a rzekl k nyemu: Do zemye ſwatey chci geti, tobie dceru ſwu poruczym, aby na wſſech wiecech ſſczedrze a wiernye opatrzil, tak aby nyzadneᵒ nemyel nedoſtatku, abich w nawraczeny ſwem zalob na tye neſlyſſal. Take pſa tohoto dobrze oſtrziehay, a czoz kolwiek ze wſſech tiechto vcziniſſ, zrady ſtrazneho rytierzuow bud pilen. a vcziniſſ-li dobrze, w wraczeny mem zaplatu dobru wezmeſſ. rzek to wſſech pozehnal a do zemye ſwatey yel. Marſſalek wſſeczky tyto wieczy za maly czaſſ naplnyl potom ſkuoru potrzeby wſſeczky, kderez gſu byli, k dyewce y ritirzom odyal. Tehdy od ſtrazneᵒ rityrzow czaſto g̃t treſktan, nic g̃t netbal. ale pſa g̃t rozkoſſnye chowal, tak ze oprat ztrhal a byehal [332] ſem y tam, a mnoho zleho vczinil. A p̄toz dyewka p̄ weliky nedoſtatek ot mnohich geſt poznana, kterzyz ſu gy chowali. ale rytyrzi p̄ nedoſtatek mnohe lupeze czinili ſu. Ale pſa bez vwazany dobrze chowal. Stalo ſe geſt, ze rzeczi ſu przifſli, ze kral zaſe gede. Marſſalek to vſliſſaw, welmi ſe lekl. Myſlil a rzka: nemuoz byti, bych nebil obzalowan ku panu memu od dcery a od rityrzuow, a o mnohem gynem przeſtupeny, kterez ſem vczinil. lepe geſt gyne przedſtupiti a ſamemu na ſe zalowati a miloſty proſyty. Swlekl ſam s ſebe wſſeczko rucho ſwe bez ſamey gedyney koſſile a ruſſcze bieleᵒ. W ruku prawu trzi oſidla wzal a czyeſarzowi w ceſtu ſſel. Czieſarz kdyz geᵒ z daleka vzrzel, dywil ſe welmi, procz w takem odyeny p̄ty nyemu wyſſel. Ale kdyz ſe przibliyzil, klekl na kolenu,

---

[4]) (ps.) wpyeti, e (přetrž.). [5]) (za tím ps.) nez (přetrž.).

U czyeſarze przywital. Rzekl k nyemu kral: Mily, pczs w takem odyeny pty mnye wyſſel? y dye: Powiez mi, czo geſt to? a on rzekl: Pane, nemohut wam powiedyeti, gedynet prwe zwim waſſ vmyſl. a nade wſſeczko gyne prwe miloſti proſym. nebo po miloſrdenſtwie ſem ſyem prziſſel a p̄czowal pod tymto podobenſtwim. A [333] czyeſarz dy: procz neſeſſ ty trzi prowazi? kteryz odpowiedyel: Prwny prowaz k uwazany mych ruk a noh, dokowadz krew newynde. Druhy prowaz k tazeny mne k oczaſu konſkemu. dokudz maſo od koze neodſtupi, Trzeti pwaz k obyeſſeny mne tak dluho, dokowadz ptaczſtwo nebeſke neprzileti, a mozku hlawy mey nebude naſityeno. Rzekl czyeſarz: tak pokornye mluwiſſ a tak ſe hubeneho cziniſſ a vkazugeſſ; tobye odpuſſczim, czos kolwiek pty mnye vczinil. A ptoz powiez, bez-pecznye powiez, czo maſſ powiedyeti. Pane, dceru waſſy gedynu, kteruz k oſtrzyehany a k chowany mev mnyeſ poruczil, p nedoſtatek moy chleb od gynich zebrala. Take rityrzô, kterym z waſſeho zbozy myel ſem daty, nedal ſem, tak ze zlodyeyſtwi a kradez czinili ſu, chtiecze potrzebu myeti. Ale pſa dobrze ſem chowal, tak ze vwazek czaſto ztrhal a mnoho zleho vczinil. Czyeſarz kdyz geſt to vſliſſal, hnula ſe w nyem wſſeczka ſtrzewa geho, a rzekl: O neſſlechetny, bych to byl prwe zwiedyel, ſmrty ohawnu tye bych zatratil. ale pto ze ſem tobie odpuſtil, nevmrzeſſ. Ale poſpieſſnye gdy a dceru mu ſ rityrzi ke m[331]nye przywed. Marſſalek brzo ſſel a dceru w dobre rucho oblekl, A gi k tyeſarzowi przywedl, A pokoy ſ rityrzi vczinil, a czoz kolwiek ſſkody gyny ſu myeli ſkrze nyeho, az do nay-menſſieho wſſeczko gim nawratil. Czyeſarz potom dceru marſſalkowi za zenu dal, Ritierze k zbozy a ke czty przyprawil. A tak marſſalek po przeſtupeny zyw bil, a oba zywot dobri dokonala gſta etc. *Auſderweltes tochteleyn.*

NAymileyſſi! czyeſarz tento geſt pan naſſ ihûs xpûs. Ale dcera tak pyekna geſt duſſe k podobenſtwi bozymu ſtworzena, kterehoz buoh za ſtraz dal pyeti rytyrzuô, to^to piety ſmiſluom. Straze tiechto piet ſmyſluow geſt rozum, kteryz ma ge zp̄wowati. Ale pes geſt tyelo zwlaſſcznye. Marſſalek geſt czlowiek, kteremuz buoh wſſeczko dal k oſtrzyehany, kdyz geſt gel do zemie ſwatey, [1]) to^to do nebeſke^o kralowſtwi. Ale czlowiek czaſto przepuſti dyewce, to^to duſſi, zebrati, to^to z gednoho hrzichu do druhe^o vpadnuti, tak ze wſſech cztnoſti oblupena geſt, kterez geſt na krztu wzala. Rityrzi take, to^to pyet ſmyſluow, p nedoſtatek ſtrazye y ſſlechetnoſti vczinyeny ſu [335] lotrowe, totyz wiedieny widuce geſt ſſkodliwe, ſlyſſe neſſlechetne a ſlowa lzywa a nepoczeſtna a vtrhaczna, a tak o gynich. Ale pſa, totyz tielo, o kteremz buoh mene dba, to dobrze krmy, kdezto o ſmrty, to^to w temnoſtech tohoto ſwieta, ode wſſech hrzychuow myeli by zproſtyeny bity, Aby mohli pty hrzichu czaſto ſcžekati we dne, to^to pti marnoſti tohoto ſwieta vkrotiti. Ale czaſto ſwazany ſwe, to^to bozy przikazany zruſſi, kolikrats ſmrtedlny hrzich vczyny. Ale nyny takto geſt, kdyz czyeſarz prziſſczi geſt k ſudu. Ale acz mudrzy budemy, mamy vczinity tak, yakzto vczinil marſſalek: ſloz wſſeczko rucho, to^to ſtary zywot, kromye koſſile, to^to wiery, nadyege a laſky, a trzi pwazy s ſebu wezmi a ſ nym ſe potkay. a nevczynymy-li toho, zagiſte naſſi ptywnycy, to^to hrzichowe a dyabel, na nas zaluge z wlaſtnym ſwiedomym. A ptoz potkaymy gey, kterak gſme dluho na tomto ſwietie, ſe trzmy pwazy. Prwny pwaz k nam przywazan geſt ſkruſſeny, kterez ma ſrdce naſſe przywati y pgity, ze krew, totyzto hrzich, ſe wſſech ſtran wynde. A ptoz ſkruſſeny prawe ſ vmyſlem doſty . . .[2])

CXII. [1]) (za tím ps.) do t (přetrž.). [2]) (konec rukop. U).

(Ukázka rukopisu M.)

XXX.

O zienſke zlofti.

Niekteraky rytirz, ſa man niekterake° krale, tiezcze gemu zawinil. poſlal [26 a] K niemu M
Rytirze a Przately ſwe, aby ſe zan przymluwili, aby kral raczil [1]) gemu ſwu mi[t] dati. A tak
ze gemu tiezcze mi[t] vproſyli pod takowutu vmluwu, aby k dworu kralowu pieſs y gyzden
ſpolu, na poly gda a na poly geda bez przytrzi przygel, a k tomu aby s ſebu przywedl
naywiernieyſſiho przytele a kayklerze a naywietſſiho neprzytele ſweho. Vſlyſſaw to velmie
ſe zamuti, y yal ſe myſliti, kterak by to mohl naplniti. Ale yedne noczy, kdyz niekterake°
putnika byl przyal do ſweho domu, Taynie rzekl żeňe ſwe: Wieru, zeno, ze putnik tento
welike penize neſe s ſebu. protoz ya chczy, acz ty radiſs, toho putnika zahubiti, a budem
penize mieti. Tehdy ona rzekla: Dobra ĝt radda, mňe ſe dobrze libij. Potom, kdyz wſſiczkni
zeſnuly w domu, na uſwitie ten gyſty Rytirz wſtal, a zbudiw toho putnika giti gemu prycz
kazal; a gedno t̃ele [2]) z ſwych telat zabil a w kuſy zraubal a wkladl w pytel, a zbudiw ſwu
zenu, daw gy ten pytel, aby niekde w kutie ſchowala, y rzekl k nij: hlawa s rukama
y s nohama toho putnika wkladl ſem w tento pytel, a wſſeczko tielo geho s droby ſem
w chlewie pochowal. a rzekl to zenie ſwe, Nieczo peniez vkazal, yakoby ge od putnika po-
bral. Ale kdyz den bieſſe przyſſel, aby ſe [26 b] Kraly ſwemu vkazal, Wzaw na prawo pſa
a ſyna ſweho maleho w lono a zenu ſwu na lewo, k tomu piekny konik ſwoy maly, y ial
ſe giti. a kdyz k hradu ſe przyblizowaſſe, prawu nohu na chrzbet piekne° ſwe° konika geda
wlozil, a lewu po zemi ſſel. a tak pieſs y gyzden na hrad y na kralow dwor wſſel. Wzrzew
to kral y ſ tiemi, ktoz ſu przy tom ſtali, welmie ſe diwiſſe. y wecze gemu kral: kdez ĝt
przytel twoy naywiernieiſſij? Tehdy ten gyſty rytirz wyniew noz vrzezal pſu vcho, gêz
krzyczi ſſe prycz bieze. po male chwily ten Rytirz odwolal gey zaſe, an krwawie wratil ſe
zaſe k niemu, a raduge ſe ge[v]. Y wecze rytirz, vkazaw na pſa: Ay, kraly y pane moy! Tot
przytel moy neywier*n*ieyſſij,[3]) Gehoz ſem s ſebu przywedl. Tedy kral wecze: kde ĝt twoy
kayklerz? A on vkazaw na ſwe° maleho ſyna y wecze: Ay, pane y kraly, nenit kayklerze
na ſwietie, by mňe take vtieſſenij vczinil, yako kdyz widim ſyna ſwe°, an przede mnu hra.
y wecze gemu kral: kde ĝt neprzytel twoy? Tedy ten gyſty rytirz nicz nemeſſkaw dal ſwe
żenie policzek a rzka: Procz ty tak neſtydatie zhledaſs [4]) na meho pana krale? A ona
yhned zkrzycze [5]) welikym hlaſem: O zlorzeczeny morderzy, [27 a] Procz mie tepeſs? Zdas
w ſwem domie geſſtie zaloſtiwe wrazdy neſkonal? ſlyſſte wſſiczkni y ty, mily kraly, Ze
moy muz pro hubene penize niekake° chude° putnika w ſwem domu zamordowal. Vſlyſſaw
to ten giſty Rytirz, opiet gy dal zahlawek a rzka: O zlorzeczena zeno, procz krzywie winnu
na mie czpaſs a ſe neſtydiſs? Tedy ona z toho rozhniewawſſi ſe przede wſſemi krzykla a
rzkucz: podte do geho domu, a vkazi wam miſto, w niemz toho zahubeneho putnika hlawu,
nohy y rucze pochowal ĝt, a ten chlew,[6]) w niemzto wſſeczko tielo y z droby pochowal

---

[1]) (za tím sl. ps.) knien (přetrž.). [2]) (naps.) tale, a (červ. oprav. v) e. [3]) (ps.) naymieyſſi, wier (nadeps.), m (oprav. červ. v) n. [4]) (ps. bylo) zledaſs, (z) le (oprav.) h. [5]) (za tím sl. ps.) na (přetrž.). [6]) (ps.) ch-lew (na poč. řádky rozmazán inkoust, dopsána proto ta slova opět na konci ř. jiným inkoustem a pozdní rukou).

M gt. Vſlyſſawſſe to ti gyſtij, geſſto przy tom ſtaly, chticz toho wzkuſyti, gtly prawda, do domu toho gyſteho rytirze braly ſe. Ale ta gyſta żena przedbiehſſi otewrzela piwniczy, kdezto pytel s teleczym maſem biſſe pochowan. gez brzo odkopawſſe, wyniely ten gyſty pytel. vzrzewſſe, ano teleczy maſo, przyliſs ſe tomu diwichu. A ſeznawſſe mudroſt toho Rytirze, gemu hodnu chwalu wzdaly, gez potom kraly zwlaſſtie miloſti byl przywazan.

NAymilayſſij! Tento Rytyrz, gêz naywyſſiho krale mileho ztratil, gt kazdy hrzyſſny, gêz k obdrzenij pana ſweho mi[ti] poſyla naprzed przymluwcze k bohu ſwate, yakozto przſately ſwe przybuzne. Ale aby [27b] Panu ſwemu doſti vczinil, ma gyti pieſs y na koni. Pieſs zemſke wieczy a minule potlaczuge, Gyzden nebeſkych wieczy ze wſſe° ſrdcze zadage a w nich ſe kochage. Pſa take ſweho na prawiczy za przytele ſweho naywietſſiho s ſebu ma neſti, totizto angela ſweho nebo paſtyrze ſweho, bud kazatel nebo zpowiedlnik, gêz duſſe geho ma ſtrzyczy, gehoz negednu, ale mnohokrat kakzkoly nozem ſwych hrzychow vcho obrzezuge, a wſſak k niemu wzdy ſe nawrati, geho taynoſti y zadnemu nezgewuge a w ge° proſpiechu wzdy ſe raduge. Take ma drzeti hercze, to czile[e] [7]) dietie mile, w ſwem lonie, totiz ſwiedomij, newinnoſt ſwrchowane pokory, kterezto ſwiedomij bude-ly dobrze zprawowano, duſſiczka ſe kazdeho welmie vtieſſij. A zena na lewiczy za neprzytele newierneho ſſeſt s ſebu ma weſti, totizto rozkoſs tiela a nebo leſt diabelſku a nebo ſwiet, gêz taynoſt kazdeho czlowieka przed cżeledij kralowu na ſmrt pronaſſie, totizto przed rzyſſij nebeſku. Tehdy hodnie taky czlowiek bude [8]) w ſwe mudroſti chwalen, gêz takym lſtem vmiel z bozij pomoczy odolati, taynie zabiw ſwe tele, totizto ſ*we* [9]) tielo rozumnie morze poſty, modlytbami, gynŷ vtrapenim ge w kryſtowj [10]) pochowal, A napoſledy koneczny miloſt [28a] Kryſtowi [11]) K wiecznemu Kraly przywazan na wieky.

[7]) (druhé) e (červ. přips.) [8]) (za tím sl. naps.) mo (přetrž.). [9]) (naps.) ſe, we (červ. nadeps.). [10]) (červ. podtrž.). [11]) (podtrž. červ.).

Ukazatel jmen a věcí.[1])

Abibas 116, 16.
Adam 3, 23. 25. 4, 4. 4, 8. 74, 28. 82, 19. 85, 30. 86, 7. 94, 19. 102, 16. 111, 25. 141. 32.
Adamové zlořečení 102, 24.
Adoniáš král (U Zdomas 161, 37) 4, 26.
Adrianus, král římský 68, 22. 149, 16.
Agellius, král římský 70, 1.
Achates kámen (U Achittes 234, 16) 131, 9.
Akulius 22, 21.
Alexander mudřec 20, 23.
Alexander Veliký 7, 1. 16, 2. 19, 4. 19, 30. 34, 6. 55, 33.
Alexandrova smrt a hrob 15, 33.
anděl s mečem a korunou 75, 9. 133, 15.
Antigonus, rytíř Alexandra Vel. 34, 9.
Antonius, král římský (U Antholonius 195, 1). 62, 16. 75, 5.
Apollon (ps. Appolon) 132, 26.
62, 16. Arrius 16, 30.
Aurelianus (M BVrelyanus) král 91, 6.
Augustin sv. 125, 19.

bazilišek (ostrovid) zrakem moří 7, 8.
blázen jedl písek mořský 30, 24.
blázen ležel v hořící peci 30, 27.
blázen stál nad jamou síry plnou, 30, 26.
blázen stál na výši chrámové 30, 29.
blázen žral své údy 30, 31.
Boiotia (Boecia) 134, 18.
boj pro krásnou paní 57, 7.
bohatým Bůh dal svět 42, 28.
bohatým dáno dole i svrchu 41, 8.
bohyně římská se zlatým jablkem 20, 25.
bratří na dotvrzení práva pouštějí krev 40, 10.
Bukefalos, kůň Alexandrův 130, 31.

Campania 134, 22.
Canonika sv. Jana 17, 9.
Cantiky 103, 24.
církev sv. matka 18, 25.
císař dává sobě m. synovi oko vyloupnouti 33, 23.
císaři vlito zlato v ústa 111, 14.
císař káže malovati ideál krásy 57, 24.
císař mimo palác slepý 114, 2.
císař odsuzuje syna na smrt 98, 37.
císařová prosí za cizoložnici 69, 5.
císařová svádí syna nevlastního 98, 5.
císař římský staví síň 8, 17. 149, 16.
císař římský (Coriolanus) císařem v Constancii 11, 12.
císařův syn lékařem 2, 30.
cizoložná žena v žaláři 68, 25.
cizoložnice muži strojí smrt 150, 2².
cizoložník pod ložem zakopán 152, 5.
cizoložník střílí k voskovému obrazu 151, 15.
Claudianus císař 55, 14.
Constancie 11, 10.
Cosdras (Kodros) a jeho smrt 132, 25.

čápice cizoložná 7, 24.
člověk co jest 103, 3.
člověk čemu podoben 130, 11.
člověk z čeho složen 83, 22.

ďábel-havran 135, 1.
ďábel pravý zloděj 27, 33.
Daniel 121, 1.
Dánský král ctitelem sv. tří králů 31, 24.
Darius, císař římský (U Matyus 182, 24) 41, 20.
David 14, 14. 19, 13. 20, 12. 15. 26, 23. 42, 31. 69, 24. 84, 28. 85, 32. 86, 10. 89, 26. 119, 24. 132, 22. 136, 15. 145, 13. 30.
Davidovo písmo 3, 25.
Davidův syn Kristus 15, 17.
dcera císařova v paláci 23, 26.
dcera kojila matku 136, 23.
dcera královská věrna osvoboditeli 74, 16.
dcera Severova kralovala 73, 9.
dělení dědictví 124, 15.
den syna prvorozeného má se slaviti 35, 2.
Deomius kníže (U Diomius 231, 6.) 125, 6.
děvečka rozumí ptačímu zpěvu 75, 26.
Diogenes mudřec 19, 1.
Dioklecianus, syn Domicianův 95, 1.
dítě vykládá sen 114, 33.
Domicianus, císař římský 94, 32. 146, 8.
Dorotheus císař 1, 1.
drak vynesl chudého z jámy 119, 15.

[1]) První číslo značí stránku, druhé řádek. Z tisku petitového vzaty jen věci odchylné.

dřevo nešťastné 16, 28.
dryák 21, 26. 126, 2.
Duch sv. víno 21, 21.
duše choť Kristova 8, 10.
duši dáno království světa 74, 20.

Efirus 134, 10.
Egyptský král 39, 8.
Esau 41, 6.
Eusebius mistr 11, 7.
Eustachius 153, 26.
evangelisté čtyři 15, 22.
Eva 82, 19. 120, 21.

Florentina — duše člověka 58, 13.
Florentina, krásná paní 57, 6.
Foka kovář 35, 14.
Fridrich II., císař 137, 8.

Gabriel archangel 63, 17.
Gajus, král římský 57, 5.
Galaad 214, 17.
Gantherus (U Gautherus 205, 11) 79, 21.
Genagarius císař (U Tenagarius 180, 23) 38, 1.
Gido a maršálek 143, 8.
Gordianus král 75, 22.
Gorgonius, císař římský 2, 22.

hadači zlata 110, 14.
had kamenem vrátil zrak císaři 60, 3.
had nakazil jedem strom 21, 21.
had odvázaný uštkne dobrodince 127, 7.
had vděčen osvoboditeli 143, 36.
had zvoní zvonem spravedlnosti 59, 17.
haléř pokání 128, 24.
Hanibal král 48, 1.
Havel král (U Pavel 203, 31) 77, 1.
havran a popel sklenný 134, 26.
holič má císaři hlavu uřezati 147, 2.
hospody s rozličným pohostěním 70, 4.
hrabě našel dítě ve stromě 51, 15.
hrbatý platí v bráně haléř 128, 3.
hrob se zlatými obruči v základech 8, 18, 149, 17.
hůl svatý kříž 12, 27.

chléb za sen 65, 12.
chudý upadl v jámu mezi hady 119, 3.

Idumea 134, 13.
Indie 34, 7.
Isaiáš prorok 22, 10. 37, 23. 123, 29.
Isiodorus 134, 1.
Italie 134, 6.

jablko zlaté největšímu bláznu 91, 11.
Jakub sv. 69, 15. 90, 26.
Jakulus had 21, 22.
Jan sv. 11, 2. 17, 9. 20, 18 21, 14. 137, 23.
jednorožec a panny 120, 8.
jelen s křížem zlatým 153, 19.
Jeremiáš 86, 4.
Jeronym sv. 89, 25.
Jerusalem 86, 5. 128, 27.
Jesse kořen 22, 11.
Jidáš 41, 6.

Job sv. 56, 25. 84, 22. 129, 23. 145, 11.
Jonathas 41, 32. 62, 8.
Jovinianus (ps. Joninianus, U Jonyvianus 183, 30) 43, 12.
Julius císař 131, 18.
Justinus (M Bustinus), král římský 122, 1.

kacíř prostřeluje srdce Kristovo 26, 19.
káď otráveného vína 9, 19.
Kaiáš 142, 8.
Kain 41, 6.
kazatel — chudý rybář 55, 5.
Kodrus v. Cosdras.
kohouti pějí pravdu 76, 5.
kolba 4, 26.
Kolín n. Rýnem 31, 25.
koruna milosti Ducha sv. 32, 25.
koruna naděje Bohu synu 32, 20.
koruna víry Bohu otci 32, 15.
kost z těla otcova omočena v krvi synově 40, 15.
košile cudnosti 77, 10.
kovář chytil špalek s pokladem 85, 7.
kovář zvolen císařem 36, 26.
kozí oko místo lidského 214, 1.
král dává mistrovi otázky o člověku 129, 27.
král jediný rok 91, 18.
král kol sebe má tisíc mečův 89, 21.
král nejsilnější v světě 24, 20.
králová porodila cizoložně tři syny 25, 12.
královský syn hledá si přátel 86, 25.
král pláče při hostině 88, 31.
krčmář namluven proti císaři 147, 31.
křesťan dobývá si přátel 88, 5.
Kristus bojoval proti králi egyptskému 182, 5.
Kristus čáp 8, 9.
Kristus kníže 125, 13.
Kristus král (císař) 10, 12. 11, 23. 13, 22. 14, 13. 18, 24. 26, 9. 33, 26. 34, 25. 38, 26. 40, 33. 42, 26. 54, 5. 55, 1. 56, 22. 61, 32. 63, 13. 68, 1. 69, 9. 84, 11. 90, 21. 102, 1. 137, 18. 152, 22. 158, 1.
Kristus lékařem neduhů lidských 4, 2.
Kristus lev z pokolení Juda 193, 38.
Kristus malíř s hory 58, 27.
Kristus miluje štěpnice 61, 32.
Kristus otec náš 2, 1.
Kristus poutník 12, 26.
Kristus přepouští nás páliti 20, 20.
Kristus rytíř 74, 32. 108, 22.
Kristus slavík 82, 4.
Kristus stařec 72, 35.
Kristus studnice 134, 3.
Kristus, syn Adamův 3, 28.
Kristus vítěz v boji 15, 14.
kříž dřevem uzdravujícím 41, 1.
kříž s nápisy na cestě 70, 2.
kříž — svědomí člověka 70, 24.
kuchař snědl srdce vepře 61, 10.
kůže soudce nespravedlivého přibita na místě soudním 14, 10.
květná neděle 15, 15.

lakomec boří stodoly 31, 5.
lakomství dcera světa 17, 12.
lakomství obraz světa 21, 12.
lakomství ochechule 138, 18.

lékaři dva mistrní 213, 19.
lékař vyjímá soudruhovi oči 213, 32.
Lenucius král 142, 10.
Lenucius rytíř 71, 15.
lev ďábel 133, 23.
lev proti drakovi 93, 11.
Líbezný, rytíř 153, 17.
lidé se horší 37, 4.
líný dá se páliti v nohu 6, 7.
líný nechává si kapati vodu na oči 6, 13.
líný neuřízne si provazu na hrdle 6, 9.
Lipolt hrabě 50, 12.
litery tři laikovy 30, 8.
loupežník i žena nevěrná oběšeni 123, 17.
lože s břitvami a hady 80, 11.
lože s dravou zvěří 79, 30.
Luciper 111, 35. 152, 30.
Lucius král (U Tucius 197, 32) 67, 1.
lvice cizoloží s levhartem 193, 30.
Lvík, druhý ze sedmi mudrců 95, 27.

Mahomet (Machomet) 66, 25.
malíř červenou barvou maluje ideál krásy 58, 4.
Maria panna 5, 31. 12, 4. 22, 10. 24, 22 63, 15. 69, 28. 120, 21. 137, 23.
Maří Magdalena sv. 91, 3.
Marius, král římský 191, 30.
maršálkovi poručena dcera císařova 13, 8. 156, 28.
matce povoleno z lásky osvobození města Říma 11, 21.
Matěj sv. 22, 3. 86, 21. 91, 4.
matka nezví, který její syn 18, 12
Matúš sv. 158, 34.
město obležené 140, 7.
město trápeno jedovatou zvěří 93, 4.
Mertlin 115, 4.
mhla — pokušení ďábelské 73, 9.
Michal sv. 5, 12.
mládenec dává si páliti ruku 20, 1.
mládenec svěřuje milence prsten 42, 19.
Mojžíšovy knihy páté 2, 2.
moře svět 133, 24.
most nebezpečný 133, 12.
mošna tělesenství Kristovo 12, 27.
Moudrosti kn. 130, 23.
moudrosti prodávati 146, 14.
moudrosti zachrání od smrti 147, 12.
mouřenín přibírá si dřev 139, 14.
mudrci moudrostí dobývají zboží 42, 29.
mudrci názorem učí syna císařova 96, 7.
mudrci pozorují hvězdy 97, 8.
mudrcové vykládají sny za peníze 114, 4.
mudrc zachrání Řím 112, 23.
mudrců sedm v Římě 95, 15.

Naaman 4, 25a.
nápis na sloupě Virgiliově 35, 25.
nápisy na šípech a kopích 125, 10.
nejlínější králem 6, 4.
Nevděčný 142, 14.
nevěsta císařovi šije košili v sudě 63, 10.

obraz voskový zaklet 150, 26.
Octavianus král (U Netanianus 189, 39) 54, 1. 104, 5. 109, 7 (U LCtawianus 222, 31.
odměna za vítězství v turnaji 5, 3.
Odysseus v. Ulixes.
oheň bez dýmu 117, 17.
orlice a had 131, 6.
oslepení pro dluh 90, 14.
otec přednější než matka 1, 16.
Othozias král (U Echeziáš 181, 7) 39, 7.

panna obléká rytíře k souboji 5, 1.
panna osvobozena od násilníka 122, 13.
panna zabíjí jednorožce 120, 16.
paní rytířova hází na straku 106, 7.
paní strhla hlavu sokolovi 64, 17.
pannu zkazivší má pozbýti očí 33, 6.
pastýř zabíjí divokého vepře 101, 30.
Pavel sv. 11, 3. 31, 11. 53, 28. 69, 14. 71, 2. 86, 17.
Pavla sv. tělo 112, 6.
pecen chleba třem soudruhům 65, 8.
pecen chleba — věčná radost 66, 19.
pecen s kostmi a prstí 85, 15.
peněz osm nad hlavou císařovou 36, 28.
peníze dva nakládati na ženu 36, 18.
peníze dva otci spláceti 36, 11.
peníze dva půjčovati synovi 36, 15.
peníze dva utráceti na potřebu 36, 21.
pes nejvěrnějším přítelem 28, 25.
pes předpovídá pánovi příhody 99, 34.
pes zabíjí hada 100, 14.
Petra sv. tělo 112, 6.
Petr sv. 16, 23. 30, 22. 32, 35. 75, 17.
Pilat 142, 3.
pinie 102, 11.
Pipinus, král římský 17, 27.
pití poznávati 117, 1.
plátno milost duchovní 63, 18.
Plinius 21, 20, 135, 9. 136, 6.
pohan ranil Krista v ruku 26, 14.
pohanům dostalo se pokladů 10, 12.
pohřbení v odění 140, 6.
poklad lakomcův v pařeze 85, 2.
Polmius (M Kolminus, U Polymius 162, 26), král babylonský 6, 1.
pomáhati otci a matce v nouzi 1, 2.
Pompeius 140, 5.
Pompejus, král římský 63, 27.
Porus, král indský 34, 7.
poustevníci vykládají si vespolek své ctnosti 25, 3.
poustevník odnesl raněného pacholka 94, 8.
poustevník osvobozuje vdovu od ukrutníka 12, 15.
pouť s drakem a lvem 75, 8.
pozvati na hody 117, 5.
prameny zvláštní moci 134, 2.
přátelé tři maršálkovi 13, 14.
pravdy tři osvobozují od smrti 38, 3.
prelátové — nohy církve 121, 19.
příchozí zvolen králem 79, 27.
přísloví 17, 3. 23, 19.
propast v Římě 22, 17.
prsten lásku zjednávající 41, 24.
prsten nejdražší nejmladšímu synovi 10, 3.
prsten nejdražší víra křesťanská 10, 13.
prsten s uzdravujícím kamenem 136, 5.
prsten víry 42, 35.
Ptolomeus, král římský (U Tolomeus 244, 10) 150, 12.

puška kadidla -- náboženství 32, 9.
puška s myrrhou -- pokání 32, 6.
puška zlata — poklad moudrosti 32, 4.
pýcha dcera ďáblova 17, 12.
pýcha obraz ďáblův 21, 12.
pýcha ochechule s píšťalkou 138, 20.

Quintillus král 90, 4.

radost v nebi 65, 22.
Řehoř svatý 9, 12. 82, 13.
Římané 22, 24.
Řím obležen 112, 18.
římský vladař 102, 10.
roucho černé odsouzenci 88, 26.
rozkoš, dcera těla 17, 11.
rozmluva v žaláři 68, 29.
rybář a pištec 54, 20.
rytíř bojuje za dceru královskou 73, 33.
rytíř dává tesaři dceru za choť 77, 6.
rytíř dobývá černých věcí 71, 18.
rytíři ostřihají dcery císařovy 156, 22.
rytíři pokoušejí ženy tesařovy 78, 2.
rytíř jde se synem krást 101, 10.
rytíř jede přes poušť 75, 6.
rytíř káže ženě krev pouštěti 108, 28.
rytíř má přijíti pěš a jízden zároveň 28, 4.
rytířovi syn stíná hlavu 101, 27.
rytířova paní podťala strom 107, 17.
rytířova paní strhuje ubrus 108, 8.
rytířova paní zabíjí psíka 107, 26.
rytíř pro peníze utal pacholkovi nohu 94, 4.
rytíř upadá do smoly 104, 22.
rytíř v cizině jat a okován 1, 4.
rytíř vezme mrtvému odění a vítězí 140, 24.
rytíř vyměňuje list císařský 52, 11.
rytíř zabíjí tele místo poutníka 28, 13.
rytíř zabíjí vyželce 100, 32.
rytíř zahrazuje čápici studni 8, 4.
rytíř zavírá před ženou dvéře 103, 13.

Saturnus 19, 1.
Saul 41, 6.
Severus král 73, 5.
Sicilie 134, 2.
Sinai hora 21, 21.
síň duše rozumná 21, 6.
sklenice pružná 23, 9.
skutky dobré nejlepší přítel 14, 1.
slavík a střelec 81, 10.
slavík Kristus 82, 4.
slepému sto šilinkův 90, 5.
sloup žaluje na hrozícího 35, 34.
služby císaři konané 116, 19.
služebníci přinášejí králi srdce prasečí místo dětského 50, 7.
služebník dává králi ženu 112, 9.
smilstvo obraz těla 21, 12.
smilstvo ochechule se třmenem 138, 26.
smír s císařem 132, 11.
smrad cizoložný 8, 6. 193, 22.
socha Danielova 121, 1.
socha zvěstuje tajné hříchy 35, 11.
sokol se psem zabíjejí hada 100, 12.
sokol zboží pomíjející 64, 26.
Sokrates zetěm císařovým 55, 24.
Sokrates dostal lék své ženě 56, 15.
Solinus (U Solius 234, 5) 130, 31.
soudce (rychtář) nespravedlivý odřen 14, 9.
soudcové duchovní i světští jsou lakomí 41, 11.
srdce císařova pálena 125, 20.
stařec s holí u lesa 71, 28.
stařec s holí u studnice 80, 17.
starší naši patriarchové a proroci 11, 29.
straka vypovídá na ženu rytířovu 105, 23.
strom odkázán synům 39, 16.
strom uzdravující 39, 10.
stromy v háji 135, 10.
studnice pod ložem 115, 16.
studnice s nápisy 137, 8.
sukně ovčí tělesenství Kristovo 15, 20.
sukno dvojí nepravému synovi 126, 16.
sukno lásky 43, 3.
sukno přenášející 41, 27.
svědomí repce proti hříchu 76, 21.
svět máti slepá 2, 12.
svět Řím 22, 28.
svět slibuje zboží 82, 23.
svět zlaté jablko 92, 19.
svíce hořící u Římanů znamením milosti 10, 18.
Symmachus (U Tymachus 200, 16) císař římský 71, 14.
syn císařův pozoruje hvězdy 97, 17.
syn královský na vychování 67, 6.
syn malý nejmilejším kejklířem 28, 31.
synové střílejí na mrtvolu otcovu 25, 23.
synové válčí o království otcovo 25, 18.
synovi druhému odkázány nábytky 41, 22.
synovi nejmladšímu dárky 41, 23.
synovi prvorozenému dědictví 41, 22.
syny lev a medvěd odnesli 154, 9.

Šalomoun 24, 10. 15. 31, 2.
štítu dotknutí, vyzvání k souboji 4, 35.

Talmud 66, 24.
Tantillus, nejmenší ze sedmi mudrců 95, 26.
tělo slibuje zdraví 82, 24.
tesař a věrná žena 77, 2.
Theodosius, císař římský 59, 7.
Tiberius (U Lyberius 171, 32.), císař římský 23, 4. 54, 9.
Timotheus 125, 16.
Titus, král římský 35, 1.
trápení v pekle 65, 25.
Trojanus, císař římský 60, 24.
trubači dva při popravě 88, 21.
turnaj 4, 26.
Tyrius tesař 77, 3.

uhlí nositi v klíně 83, 4.
úklady císařovi v hospodě 147, 33.
ukrutník oklamal dceru královu 73, 10.
Ulixes a Sireny 138, 10.

Valerius, král římský 156, 21.
Valerius, veliký mistr 16, 27. 19, 29. 33, 5. 136, 16.
vdova káže vynésti věci osvoboditelovy 12, 21.
vepř bez srdce 60, 27.
vésti do země svaté 117, 19.
věž s obrazy od Virgilia 109, 11.
vínem otráveným omráčení nepřátelé 9, 23.

víno nejsilnější v světě 24, 19.
Virgilius, mistr čarodějník 20, 24. 35, 4. 41, 30. 109, 9. 150, 29.
vítězi trojí čest a trojí zármutek 14, 24.
vítr proměniti 83, 3.
vlaský obyčej 98, 38.
vlasy císařovy na čistém místě 125, 20.
vlk-ďábel 68, 10.
vlk unesl dítě 67, 17.
vodu v sud děravý líti 139, 18.
vrátný vybírá haléře od neduživých 128, 5.

zápona naděje 43, 2.
zápona vše zjednávající 41, 26.
Zelongus císař 33, 5.
zeť králův bezděčný přijat 53, 5.
zkoušení přátel 87, 3.
zkouška vědění syna císařova 96, 14.
zloděj poslouchá, bdí-li kdo 26, 33.
zloděj vstupuje na měsíc 27, 20.
zloději ukradli divotvorný prsten 42, 24.
zpovědník stařec moudrý 56, 30.
zpovědník — Virgilius 152, 26.
zrcadlo vlastní slabosti 7, 17.
zvon spravedlnosti 59, 8.

žába osazuje hnízdo hadovo 59, 15.
žák a laik v klášteře 30, 1.
žák soše dává poliček 109, 29.
žena jde v noci s frejíři 103, 10.
žena nejsilnější v světě 24, 19.
žena největším nepřítelem 28, 33.
žena rytířova chce kněze milovati 107, 5.
žena tesařova zavírá rytíře do komory 78, 9.
žena věrná, krásná a poslušná 54, 2.
žena volá milovníka 75, 24.
žena v zástavu přívozníkovi 154, 4.
ženy věsí se na nešťastném dřevě 16, 29.
žid postřelil Krista v ústa 26, 16.
židům dostalo se země slíbené 10, 12.
živlův rozměry 83, 1.
život náš káď 19, 13.
život svíce hořící 10, 26.
život zvířete vítr 83, 34.

Ukazatel slov staročeských.

as — aspoň 50, 19 (pozn. 59).
asa (aſſa) — aspoň 196, 24.

běží (pověst) — šíří se 3, 3.
biřic — hlasatel 136, 17.
bláznice — bláznivá žena 43, 7.
blíženčí — jako blíženci 214, 17.
burgensis — vladař 102, 13.

cesta silná — silnice 73, 15.

čečík — čeče1 121, 2 (p. 4).
češka — čeče1 121, 2.
čist niti — nahý 91, 22.
čtítroba — lačný žaludek 56, 16.

dáti se na běh — dáti se na útěk 100, 19.
dci — dcera 206, 31.
dělný (den) — pracovní 35, 15.
dietěcí — dětský 50, 9.
divoctví — divokost 55, 3.
dlíti smrtí — odkládati smrt 51, 28.
dníti — svítati 89, 10.
dojitie — přístup, aditus 136, 19.
dokonaný — dokonalý 19, 5.
dorostlá léta — dospělost 18, 20.
dráč — loupežník 123, 7.
dračka — loupežník 122, 10.
dřevní — dřívější 2, 27.
dryák (θηριακόν), jed proti uštknutí zvířat 21, 26.
dúpnatý — dutý 50, 6.
dusání — dupot 67, 22.

flastr — náplast 56, 17.
frej — námluvy 78, 2.
frejéř — milovník 103, 10.
frejovati — namlouvati si 78, 2.

haděnec — mladý had 59, 13.
hodný — sváteční 179, 42.
horúcí — hořící 134, 11.
hospodář — hospodský 90, 7.
hráti — bojovati v turnaji 5, 1.
hrbovatý — hrbatý 128, 3.
hřmet — hřmot 27, 12.
hubenec — bídník 141, 31.
hubenstvie — bída 11, 5.
hubený — nepatrný 29, 1.
hvízdačka (U hvízdalka 190, 10) — píšťalka 54, 20.
hyn — tamto 100, 29.

chovačka — chůva 99, 29.
chudák — chuďas 54, 14 (pozn. 3).
chutně — chutě 108, 4.
chýliti se — směřovati 101, 5.

jalovost — neplodnost 134, 23.
jalový — neplodný 21, 28.
jarmark — výroční trh 67, 11.
jelikožto — pokud 124, 26.
jeti v jiezdu — konati cestu jízdní 1, 4.
jhra — hra 161, 46.
jiezden — jeda na koni 28, 4.
jistina — skutek jistý 87, 6.
jistiti (mezi sebou) — certare 135, 24 (p. 4).

kadidlnice — kadidelnice 20, 1.
kameníčko — malé kamení 106, 7.
klé — klí 219, 11.
klvati — klobati 8, 8.
kokot — kohout 76, 2.
komňata — pokoj 73, 28.
komorný — od komory (klíč) 108, 13.
koření — kořání 142, 24.
kropě — krůpěj 117, 34.
krumfešt — základ, Grundfeste 149, 17.
kryk — válka 26, 1.
krykovati (U krigowaty 173, 6) — válčiti 25, 18.
kvašenín (kvašené) — host 88, 30.

lapka — loupežník 123, 14. 229, 31.
lázna — lázeň 13, 19.
ledvie — vnitřnosti 27, 21.
lékařstvie — lék 3, 12.
lichevník — lichvář 27, 4.
lísati se — lichotiti se 42, 14.
literat — liter znalý 147, 6.
luna měsečná — měsíc 27, 11.

máj — květen 135, 9.
man — poddaný rytíř 28, 1.
měděnice — nádoba měděná 120, 12.

mest — mstu — víno nově vytlačené 117, 2.
milík — milovník 75, 25.
milostný — oblíbený 101, 2.
minulý — pomíjející 16, 12.
misterný — výborný 160, 25.
mistrovstvo — umění, umělost 88, 29.
morovid — videm, zrakem mořící 7, 8.
múřenín — černoch 139, 13.
mužsky — mužně 156, 15.

nábytek — movitý statek 145, 3.
načítě — neobyčejně 54, 20.
načlopati se — nachlemtati se 218, 8.
nadutie — nadutost 43, 13.
nachovati — nastřádati 92, 29.
najspieše — nejdříve 2, 32.
nakliditi — opatřiti (o koni) 48, 20.
nálepný — intoxicatus, otrávený 26, 19.
namilostnice — oblíbenka 24, 1.
naprzniti — nanečistiti 118, 29.
naslopati se — nasytiti se hltavě 100, 29.
našinec 235, 27.
nebožec — neblahý člověk 44, 37.
nebylost — nepřítomnost 3, 11.
z nedojípie — z nenadání 213, 41.
nedvěd — medvěd 79, 31.
nechut — nelibost 3, 21.
nenabytek — nemovitá věc 241, 50.
neskonaný — neskonalý 146, 5.
neustavičnost — nestálost 86, 3.
neustavičný — nestálý 86, 5.
nevděčenství — nevděčnost 130, 26.
nevědomý — neznámý 233, 40.
nevratitelný 81, 30.
nikakéž — nikterak 148, 6.
nrav — mrav 79, 10.

obec — shromáždění 213, 30.
obinutý — ovinutý 50, 16.
obleženec — člověk v obleženém městě 125, 9.
obludný — mámivý 16, 24.
obohatěti — bohatým se státi 144, 7.
obracivý — co lze obraceti 19, 14. (p. 10).
obraniti — poraniti 26, 26.
obrátivý — co lze obrátiti 169, 28.
obrtčivý — otáčivý 19, 14.
obroditi — uroditi 31, 6.
obrtlivě — naopak 16, 1.
odchýliti — odvrátiti 123, 4.
odpadovati — ustávati 27, 2.
odraziti se — odtrhnouti se 48, 5.
odřečiti — odříkati 74, 31.
odřekovati se — odříkati se 230, 22.
ochechule — sirena (U ochochule 238, 8) 238, 5.
ohrazovati — chrániti 79, 3.
okojiti se někomu — oddati se 64, 7.
okován — uvržen v okovy 1, 5.
okršlek — circulus 149, 25.
okuklený — zakuklený 128, 7.
opatřiti — shlédnouti 100, 19.
orudie — náčiní 34, 19.
osiesti (království) — obdržeti 6, 5.
oslnúti — oslepnúti 1, 7.
ostati něčeho — nechati 150, 14.
ostřieci — ochrániti 73, 33.
osúti — obklopiti 50, 14.
otomnost (M odtomnost) — nepřítomnost 3, 11.
otomný (M odtomný) — nepřítomný 1, 11.
ovšem — zcela 18, 2.
ožžéci — spáliti 6, 7.

paždě — páže 108, 26.
pecnec — malý pecen 65, 8.
pinna — pinie 102, 11.
pitel — piják 90, 30.
pivnice — sklep 29, 9.
ploditi — plodným činiti 134, 2.
ploditi (kratochvil) — činiti 76, 3.
plzěti — plaziti se 59, 13.
podepřieti v núzi — pomáhati 1, 2.
podraziti pod se — podrobiti 170, 38.
podrúbiti — podtíti 107, 13.
podstolé — služebník u stolu 178, 12.
pohoršiti se — zhoršiti se 3, 18.
pohrzeti — pohrdati 18, 14.
pojíčeti — půjčovati 36, 15.
pokláti — prokláti 133, 2.
pokopati — zakopati 174, 35.
pokusiti — zkusiti 107, 10.
polský — polní 74, 22.
poměra — rozměr 83, 24.
pomeškati — zdržeti se 78, 22.
ponúcenie — ponoukání 4, 13.
popadovati — táhnouti 139, 5.
popúzeti — svážděti 98, 21.
pořád — řadem 4, 32.
porokovati — výčitky činiti 3, 13.
poručstvie — poručnictví 67, 2.
posazení (na posazení) — blízka porodu 48, 25.
pospěšně — rychle 157, 33.
postati — stání míti 93, 17.
potlúci — zatlouci 122, 26.
potočiti se — zatočiti se 240, 42.
potomnie — pozdější 2, 20.
potřieti — zničiti 75, 15.
potrúbiti — zatroubiti 72, 17.
povíjeti — zavíjeti 99, 30.
prasce — prasátko 187, 22.
prasěcí — vepří 50, 7.
prázden — nezaměstknán 143, 19.
preč — pryč 205, 32.
přepuštění — dopuštění 90, 18.
přeslyšeti — vyslechnouti 46, 20.
přestúpiti svůj stav — proviniti se 77, 19.
přeškoditi — uškoditi 62, 15.
převal — příval 85, 5.
přibósti — na koni přihnati 50, 15.
přiekaza — překážka 19, 27.
přiekořizna — příkoří 15, 23.
přietrž — meškání 28, 5.
přihašovati — hasiti 93, 1.
přihotován — hotov 131, 4.
přichoditi — pocházeti 84, 5.
přichopiti — přidržeti se 151, 5.
přichytiti se — zachytiti se 143, 5.
přijiezda — příjezd 13, 10.
příprava — úprava, oděv 98, 2.
připuditi — přinutiti 27, 6.
přirozenie — povaha 3, 15.
příští — adventurus 158, 18.
přitrhovati — vléci 139, 5.
procítiti — procitnouti 96, 15.
próchodnost — schopnost průchodu 58, 32.

proléhati — zkaziti (o dívce) 33, 4.
pronášeti — vyzrazovati 50, 5.
prorazivost — schopnost prorážení 58, 32.
protiviti se — nepřátelsky si vésti 112, 25.
pštrosový — pštrosí 81, 26.
puška — pouzdro 52, 2.
púštědlník — chirurgus 40, 11.
pútničí — poutníkův 12, 20.

řád — stav 2, 26.
ranný — rány hojící 213, 20.
rathauz — radnice 15, 4.
řeřevie — žhavé uhlí 84, 3 (p. 38).
řeřivý — žhoucí 83, 4.
robenec — mladík 170, 12.
rozka — větévka, letorost 16, 32.
rozkřídliti — roztáhnouti 27, 20.
rozpustiti se — státi se rozpustilým 23, 7.
růžený — růžový 30, 11.
rukotržnie — mancipium 130, 3.
rúrka — dárek 41, 30.
rúšce — malé roucho 157, 10.
ryl — špalek 85, 2.
rynéř — sluha u koní 130, 36.

sdržeti — chrániti 136, 24.
shladiti s země — zničiti 141, 21.
shlodati (shlozi) — ohlodati 16, 25.
schovati — pohřbíti 140, 6.
schovati — přijmouti pod střechu 48, 13.
sienný — k síni náležející 116, 15.
skleníčný — ze sklenice 134, 27.
skolení — štěkot 67, 22.
skoliti — zvuk vydávati (o psu) 50, 14.
skoro — brzo 142, 19.
skřěčník — pištec 54, 20.
slíbiti se — zalíbiti se 143, 28.
slibovati za život 51, 6.
složený — fictilis 121, 3.
snědek — snědení 93, 7.
snie — sníh 106, 12.
spomoc — pomoc 151, 2.
střezati — ufezati 147, 2.
srúbiti — setnouti 107, 18.
ssaditi — dohromady posaditi 108, 1.
stkelný — sklenný 135, 25.
stklenný — ze skla 135, 4.
stojatý obraz — statua 109, 23.
střeň — dřeň stromu 21, 26.
střětnúti — potkati 42, 6.
střmen — nástroj hudební, lyra 138, 7.
stroj — přístroj 88, 29.
svědom — znám 95, 22.
světlost — schopnost viděti světlo 134, 6.
svoditi — sváděti 76, 18.

šenkovati — nalévati 90, 30.
škařědý — škaredý 80, 1.
špihovati — zásobovati 207, 2.
špíleti — žertovati 44, 7.
špižovati — zásobovati 9, 18.
šrámek — malá jizva 67, 26.
štěbet — zvuk ptačí 75, 26.
štědře — hojně 108, 12.

tajník — tajný rada 25, 19.
tepruov — teprve 232, 12.
tesknost — zármutek 101, 23.
trank — nápoj 56, 16.
trud — namahání 51, 38.
tuhý nepřítel — krutý, neúprosný 53, 26.
turnej -ého -ému 217, 41.
tvrdý — pevný 32, 24.

ubezpečiti se — spolehnouti se 82, 25.
ubósti — pobodnouti 72, 27.
ubrusec — malý ubrus 146, 28 (p. 30).
učíti — ucítiti, spozorovati 26, 38.
učistiti — očistiti 153, 15.
udeřiti v struny 54, 17.
úfati — důvěřovati 49, 21.
úhlavní — (capitalis) hrdelní soud 136, 17.
uchutnati — okusiti 67, 18.
uchvatnúti — uchvátiti 232, 29.
ukojiti se někomu — oddati se 64, 4.
ukrádati — krásti 103, 27.
ukusiti — ukousnouti 100, 13.
umrlý — z umrlce 208, 21.
unáhliti se — přenáhliti se 100, 30.
upřiemo — přímo 100, 10.
uptati se — vyptati se 40, 12.
uroditi — poroditi 50, 23.
usípati — usínati 48, 27.
uskoupiti se — ulakomiti se 112, 9.
usnúbiti — zasnoubiti 10, 15.
ustati — býti unaven 51, 38.
ustavičnost — stálost 79, 5.
ustavičný — stálý 54, 4.
ustihnúti rozumem — pochopiti 81, 16.
utracovati — utráceti 104, 12.

vášnost — vášnivost 83, 35 (pozn. 36).
vázati — poutati 7, 16.
vážný — těžký 85, 21.
vdlužiti se — dluh učiniti 211, 14.
vehnúti — dovnitř ohnouti 23, 10.
větví — větvoví 15, 16.
vchoditi — vcházeti 128, 21.
vidomý — patrný 141, 7.
vítězovati — vítězně bojovati 137, 28.
vsiesti (vsadu) — vsednouti 100, 8.
vskoře — v rychlosti 76, 12.
vstupeň — stupeň 80, 25.
všickeren — veškeren 173, 19.
vtrhnouti do nebe — zanésti 66, 8.
vydříti — vytrhnouti 27, 34.
výmluva — výmluvnost 23, 5.
vypověděná odplata — určená 5, 9.
výprava — družina 52, 26.
vypraviti — vybaviti, vysvoboditi 1, 6.
vyrúbati — vysekati 85, 16.
vysaditi — vyhnati, 2, 10.
vysokost — výše 109, 11.
vyvrci — vyloupnouti 38, 11.
vyžlec, druh psí 99, 19.
vzezpievati — zazpívati 206, 19.
vzchod — východ (slunce) 88, 31.
vzložiti — vynaložiti 18, 10 p. 11.
vztázati — otázati 35, 22.
zahrazditi — zakrýti 163, 27.
zahubovati — hubiti 76, 24.
zajíti — přepadnouti 138, 20.
zajžieci se — zapáliti se 3, 19.
základ — zástava 154, 31.

zamordovati — zabiti 29, 2.
zamúcení — zakalení 138, 14.
zámutek — zármutek 14, 24.
zamútiti — zakaliti 117, 27.
zapečetitý — zapečetěný 188, 33.
záplata — zaplacení 153, 29.
zaslúžilý — zasloužený 22. 8.
zaslyšeti — zaslechnouti 49, 3.
zášijek — pohlavek 15, 28.
zatrhati — pokoušeti 79, 7.
zatvořiti — zavříti 22, 18.
závina — provinění 38, 2.
zběh — tyrannus 93, 26.
zblátiti — blátem pokáleti 107, 30.
zdlužiti se — zadlužiti se 90, 7.
zdviženie — hrdost 7, 14.
zedrati — roztrhati 77, 12.
zesnúti — usnouti 9, 23.
zetleti — shníti 77, 12.
zezřieti — pohlédnouti 213, 44.
zhřieti — ohřáti 107, 16.
zhrzeti — pohrdati 124, 31.
zhynúti — zmizeti 200, 46.
zchovanec 67 (náp.) pozn. 1.
zkoupati — vykoupati 193, 36.
zkřešovati — křísiti 136, 14.
zkvičeti — dáti se do kvikotu 60, 29.
zléčiti — vyléčiti 160, 23.
zmazati — namazati 13, 19.
zmýti — umýti 13, 19.
zobati — jísti 176, 10.
zopíjeti se — opíjeti se 179, 43.
zpáry — nehty 238, 10.
zpodpierati — podporovati 1, 23.
zpopeleti — popelem se státi 153, 13.
zpořídíti — zjednati 126, 15 (p. 10).
způsobilý — útvarný, pěkný 58, 5.
způsobný — vhodný 79, 26.
zpraviti — zprávu dáti 61, 20.
zprovoditi — doprovoditi 205, 18.
zřiedlo — otevřená strana sudu 19, 2.
zrúbati — rozsekati 28, 14.
zrušovati — rušiti 145, 25.
zštiepati — rozštípati 85, 8.
ztazovati — dotazovati se 106, 15.
ztopiti — utopiti 138, 12.
ztrávník — člověk jídlu oddaný 90, 30.
ztrhati — roztrhati 156, 37.
zvésti se — zdařiti se 100, 2.
zvěšeti se — pověsiti se 17, 15.
zženiti se — oženiti se 88, 15.

želéř (žolér **U M**) — pavlač u domu, Soller 103, 14.
železce — nástroj železný 213, 32.
ženima — nezákonná žena 124, 15.
ženimčic — syn nevěstčin 40, 29.
žeznivost — žíznivost 130, 15.
žráč 70, 33.

Opravy.

Str.	8	ř.	1	m. panſtwie	čti panſtwie.
»	13	»	11	m. fweho	» fweho.
»	32	»	25	m. fyna	» fyna.
»	39	»	13	m. fem	» ſem.
»	42	»	14	m. liſati	» liſati.
»	49	»	14	m. ſ mŷ	» ſ mŷ.
»	58	»	4	m. yaſnyeyſſye	» yaſnyeyſſye.
»	58	»	18	m. fwate	» ſwate.
»	69	»	31	m. moezi	» moczi.
»	82	»	7	m. ſ wuoli	» ſwuoli.
»	104	»	13	m. odnefen	» odneſen.

SBÍRKA PRAMENŮV

KU POZNANÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDAVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA PRVNÍ.

PAMÁTKY ŘEČI A LITERATURY ČESKÉ.

ŘADA II. ČÍSLO 3.

EZOPOVY FABULE.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1903.

Opravy.

Str.	5	f.	1	m. panſtwie	čti panſtwie.
	13		11	m. fweho	ſweho.
	32		25	m. ſyna	ſyna.
	39		13	m. ſem	ſem.
	42		14	m. liſati	liſati.
	49		11	m. ſ mŷ	ſ mŷ.
	58		1	m. yaſnyeyſſye	yaſnyeyſſye.
	58		18	m. ſwate	ſwate.
	69		31	m. moezi	moezi.
	82		7	m. ſ wuoli	ſwuoli.
	101		13	m. odneſen	odneſen.

SBÍRKA PRAMENŮV

KU POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDÁVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA PRVNÍ.

PAMÁTKY ŘEČI A LITERATURY ČESKÉ.

ŘADA II. ČÍSLO 3.

EZOPOVY FABULE.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1901.

SBÍRKA PRAMENŮV

KU POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDÁVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA PRVNÍ.

PAMÁTKY ŘEČI A LITERATURY ČESKÉ.

ŘADA II. ČÍSLO 3.

EZOPOVY FABULE.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1901.

Aesopus

JANA ALBÍNA

EZOPOVY FABULE

A

BRANTOVY ROZPRÁVKY.

DLE SBORNÍKU PROSTĚJOVSKÉHO Z R. 1557.
VYDAL, ÚVODEM A POZNÁMKAMI OPATŘIL I PŘÍLOHAMI DOPLNIL

ANTONÍN TRUHLÁŘ,
PROFESSOR C. K. AKADEM. GYMNASIA.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1901.

891.866
C415
no.3

Předloženo a k vydání přijato dne 15. března 1900.
Kommisse pro vydávání »Památek řeči a literatury české«

V. E. Mourek.
Adolf Patera.

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

PŘEDMLUVA.

Vydati »*Fabule Ezopovy*« zamýšlel jsem již před deseti lety, avšak upustil jsem od provedení hlavně z dvou příčin. Jedna z nich byla, že měl jsem po ruce toliko trosky celku, dosti sice značné, ale různorodé, a tudíž ne takové, jež by poskytovaly s dostatek záruky k rozřešení otázky o vzniku památky a k přesnému zařadění v určité období; druhá, pro mne aspoň neméně podstatná, vzcházela z obsahu některých částí, jež, ačkoli jsou dílem mužů literárně proslulých, zabočují za meze slušnosti. Práce odložená spočívala přes osm let v ústraní, až ji odtud vyvětila zvláštní náhoda; vyskytl se totiž mimo vše nadání na trhu knižním úplný exemplář Ezopa, před tím po léta marně hledaný doma i v cizině, a připadl právě mně do rukou. Použil jsem netušené příležitosti k obnově někdejšího záměru, a to tím spíše, poněvadž netoliko dosavadní nejistota zmizela, ale i z jiných stran příslušný materiál výhodně se rozmnožil, a mimo to i rozpaky nahoře vzpomenuté pozbývaly své váhy proti zásadám v publikacích vědeckého rázu všeobecně přijímaným.

Kniha sama, tiskem nyní obnovená, není pouze číselně, nýbrž i obsahově důležitou a zajímavou výplní v dlouhé řadě ostatních Ezopů cizojazyčných. Český její původce přejal svědomitě veškeru látku ze svého pramene, známého sborníku Steinhöwlova a Brantova, avšak připojil ku staré snůšce o svém umě další nový oddíl, překlad z řečtiny původních bajek Aisopovských. Tím své vzory předstihnuv získal si jméno na širším závodišti literárním a spolu opatřil písemnictví domácímu dílo pozoru hodné. O zvýšení zájmu povšechného i zvláštního přičinil se velkou měrou též prvotní vydavatel na Moravě, postarav se o nákladné a četné dřevořezby; čin pro srovnavací studium zajisté záslužný.

Slavná třetí třída České Akademie přivolila obětovně nejen k otištění textu, nýbrž i ku věrné reprodukci všech dřevořezeb a vůbec příloh k celku slušících. Zbytečně bych připomínal, že tím právě vydání získalo doplněk jinou cestou nenahraditelný. Budiž za to dík na místě nejpřednějším!

Průběhem práce dostávalo se mi z mnohých stran účinné podpory, za kterouž veřejně poděkovati jsem povinen. Při vyhledávání a zkoumání

materiálu prokázal mí neocenitelných služeb p. Adolf Patera, bibliothekář Musea král. Českého; v téže věci s trvalou vděčností vzpomínám přispění a vždy laskavé ochoty pp. Th. Dr. Isidora Zahradníka, bibliothekáře na Strahově, a Max. Dvořáka, kníž. archiváře a knihovníka v Roudnici. Řadu pomůcek nejedním vzhledem drahocenných poskytla mi zdejší c. k. universitní knihovna; též z bibliotheky Král. České Společnosti Nauk mohl jsem výhodně těžiti. Vzácný exemplář latinských rozprávek Brantových (1501) do Musea zapůjčila král. universitní bibliotheka v Göttingách; i z knihovny evang. lycea v Prešpurce, mad'. Národního musea v Pešti, kláštera v Rajhradě a Zemského archivu v Brně došly jednak zprávy, jednak vítané doplňky.

Při zpracování látky v úvodě a v poznámkách k textu živým účastenstvím provázel můj postup prof. Dr. V. E. Mourek a v četných případech, zejména tam, kde německý originál působil nesnáze, radou i skutkem mi byl pomocen. Neméně laskavě po celou dobu tisku podporoval mne v rozličných otázkách vzácnou zkušeností svou prof. Frant. Kott, předseda III. třídy České Akademie; na jednotlivosti upozornil mne též prof. Dr. Bohdan Jedlička.

K zjištění záhadných dat bibliografických přispěli mi z badatelů cizích pp. prof. Joh. Bolte v Berlíně a prof. Dr. Kar. Dziatzko, ředitel kr. universitní bibliotheky v Göttingách; z domácích hlavně p. František Snopek, kn. arcib. archivář v Kroměříži.

Uctivé, srdečné díky všem!

V Praze dne 23. března 1901.

Ant. Truhlář.

ÚVOD.

Ezopových Fabulí máme v starším písemnictví českém čtvero vzdělání, zcela od sebe rozdílných: první ze XIV. století, obsahující v rýmovaných verších volnou parafrasi tří knih (60 bajek) Anonymových, zachované přepisem ve sborníku hrab. Vikt. Baworowského ve Lvově, druhé z konce XV. stol., známé ze zbytku inkunabule v knihovně Strahovské, třetí, částečné, z první polovice XVI. stol., vepsané mezi řádky latinského tisku z r. 1517 v bibliothece Klementinské, a čtvrté, nejrozsáhlejší, pojící se k jménu Jana Albína, vytištěné v Prostějově r. 1557. Vzdělání první, teprve nedávno v povědomost uvedené zásluhou A. Brücknera,[1]) zaujímá nejen starobylostí, ale i významem vůbec místo vynikající a stane se v nejbližší době předmětem zvláštní publikace; z ostatních v popředí stojí sborník Prostějovský, jednak jako znamenitá ukázka literatury překladové, jednak jako vlastní kmen, z něhož veškera další produkce bajková svou zásobu opatřovala.

I. Zlomek Strahovský.

Vzácný tento pozůstatek z prvotního přeložení Steinhöwlova Aesopa obsahuje dva souvislé listy malé formy čtvercové, právě z prostředka druhého archu, jak zřetelně svědčí připojená dole značka Biiij. Veškeren jeho zachovaný text[2]) i tiskový vzhled podává se věrně v příloze na str. 365 až 368; potřebí tudíž uvésti hlavně podrobnější data knihopisná, rozřešiti otázku, kdy a kde překlad byl vytištěn, dotknouti se předlohy a naznačiti aspoň přibližně původní obsah.[3])

---

[1]) Jagić, Archiv für slav. Philologie XI, 81—104, 189 atd.

[2]) Obsahem jest částka Života Ezopova, a to ta, jež po latinsku čte se u Steinhöwla ve vydání Oesterleyově (1873) od str. 17. řád. 19. sh. do str. 19. řád. 11. zd. a po česku ve sborníku Prostějovském našeho vydání od str. 22. ř. 8. až do 25. ř. 8.

[3]) O věcech těchto částečně jsem jednal před lety v rozpravě: »O překladech bájek Aesopových ve střední době literatury české« (Krok 1888 str. 289—296).

Prvotisk Fabulí Ezopových byl již v XVI. století velikou vzácností a povědomost o něm přecházela čím dále tím více jen pouhou tradicí ze spisu do spisu. Nejstarší, zajímavou zmínku o něm čteme v listě pana Zdeňka Lva z Rožmitála, psaném na Blatné r. 1523 2. dubna p. Oplovi z Fictum: »Což se dotýče pánuov Šlikuov a neb jiných, i mám za to, že skutkom i troštom rozumějí; a protož se na tom neurážím. Neb jestliže jsou čítali Ezopovy knížky, mohou sobě vzíti příklad na onom *řezníku a beraních,* že je po jednom bral; než kdyby byli se zepřeli společně, majíce rohy, snad by jeho mohli byli od sebe odtrkati: a poněvadž člověk jest i tudy vyvýšenější nežli hovada, i poněvadž vlk nerad jde k té jámě, do které upadl, a vosel na most, kterýž se pod ním probořil, nad to člověk předešlými příhodami má se spraviti a v paměti je k vajstraze míti.« [1]) Podle toho, co víme o p. Lvovi z Rožmitála, není žádné pochyby, že měl v rukou knihu českou. Jakousi známost dlužno předpokládati též u pozdějšího překladatele Fabulí, Jana Albína, a ještě více u vydavatelů sborníku Prostějovského (1557); u Albína některé shody činí věc pravděpodobnou, a u Prostějovských zřejmě naráží se na to jednak v hlavním titule na konci (»nyní v nově vytištěný«), jednak v nadpise za předmluvou (str. 7), kdež určitě se prohlašuje, že bajky a rozprávky podávají se »nyní teprvá rozšířené a znovu vopravené i přeložené.«

Vydáním sborníku Prostějovského a otisky jednotlivých částí odtud vybíranými zanikl starý překlad nadobro a již jen jako zvláštnost typografická držel se v paměti. Způsobu toho jest zpráva, již podává Tomáš Mitis ve své připomínce k dodatku básní pana Bohuslava Hasišteinského z Lobkovic r. 1570: »Eius (t. j. typographiae) si non autores, saltem autorum adiutores fuisse Bohemos veteres saepius audivi asserentem Martinum Cuthaenum, poetam et chronographum nostratem (qui natus erat in urbe metallica Bohemiae Gutteberga, quae prima isto seculo inventae chalcographiae Bohemicas Aesopi Fabulas, sacra deinceps Biblia nostro sermone typis procuderat), eo quod antiquitus Bohemi florentissimis ingeniis et artificiis praestantes Moguntiam partim studiorum, partim sacrorum, ut appellant, ordinum assequendorum causa frequentassent.« [2]) O sto let později vysvědčují totéž jesuité Jiří Crugerius [3]) a zvláště spisovatel »Starých Pamětí Kutnohorských« (1675) Jan Kořínek: »Horníci Kuttenští dřív než kdo jiný v Čechách impressí vyzdvihli, knihy tlačili, písařům práce ujali, drahotu knihám odňali, bibliotéky a knihárny tlačenými knihami první ozdobili.

[1]) Dopisy pana Zdeňka Lva z Rožmitála z let 1508—1535. Vyd. Frant. Dvorský. Archiv Český VIII, str. 217—218. Bajku »O řezníku a beraních« viz v Knihách Ezopových IV. 6 na str. 115—116.

[2]) Boh. Hasisteynii a Lobkovitz Farrago Poematum. Appendix p. 319. Pragae 1570.

[3]) Crugerius, Sacri Pulveres (1667) I. p. 36: »Ita quandoque Petrus Codicillus et Thomas Mitis, Academiae Carolinae magistri et apud nos rerum patriae scientissimi viri senserunt. Et favet opinioni huiusmodi, quod Gutembergae eodem plane tempore aut paulo post, quo typographia Moguntiae emersit, *Aesopi fabulae*, sacri deinde Veteris et Novi Testamenti codices fuerint typis Bohemicis primo excusi.«

Nevěřte mně žádný, ale však těm uvěřte, jenžto Ezopové Básně a Fabule nejprvé na Horách Kuttnách okolo léta Páně 1480 jako na prubu, pro školskau však mládež užitečné, tlačené někdy viděli, a že viděli, vysvědčili, kterážto knížka, když se horníkům podařila a všem Čechům zalíbila, ihned do tištění české Biblie se dali a po čase některým šťastně ji dokonali.« [1])

Ohlas těchto mínění slyšeti opět r. 1705 ve spisku »Učení dobrých mravů od mudrce Katona«,[2]) potom v publikaci J. G. Fiebigra »Das dritte Jubilaeum einer löblichen Buchdruckerkunst« (v Praze 1740), kdež do kombinace, jako by se věc sama sebou rozuměla, pojat spolu Martin z Tišnova, tiskař biblí Kutnohorské,[3]) a posléze u Adaukta Voigta [4]) v článku »Beiträge zur Geschichte der Buchdruckerkunst in Böhmen«, kdež praví se prostě bez konjektury Fiebigrovy: »Koržínek bezeuget, man habe bereits um d. J. 1480 die Fabeln Aesops zum Gebrauche der Schuljugend in Kuttenberg gedruckt. Uns ist noch kein Exemplar davon zu Gesichte gekommen.«

Záhadu osvětlil konečně Jos. Dobrovský, uviděv r. 1779 v knihovně kláštera Strahovského dva listy staré inkunabule české (nalezl je tamní bibliothekář Adolf Šrámek) a poznav podle obsahu, že má v rukou zbytek zaniklého Ezopa Kutnohorského. Návěstí o tom s příslušným úvodem bibliografickým podal ve sborníku »Böhmische Litteratur auf das Jahr 1779«[5]) a shrnul úsudek svůj v tato slova: »Es gereicht dem Hrn. P. Bibliothekar gewisz zur Ehre, dasz er alte Fragmente zu schätzen weis. Die Züge der Buchstaben, und die groben Holzstiche, die denen in der Kuttenberger Bibel vom Jahre 1489 ganz ähnlich sind, setzen es auszer Zweifel, dasz das Buch alt, dasz es um das Jahr 1480 bis 1489, und zwar zu Kuttenberg, dasz es endlich in der Officin des Martin von Tissnow gedruckt sey.« Zároveň připojil výňatek, věrně otisknuv závěrek strany třetí a čtvrtou celou, od slov: »Druheho dne wzem penieze« až po »dal gest giesti.«

Jak viděti, přisvědčil Dobrovský zprávě kombinované, ale uchýlil se v letopočtu, vyvozuje ze slov Kořínkových zcela důsledně, že, byly-li Fabule tištěny na zkoušku, nestalo se tak as příliš dlouho před tiskem biblí samé; rok 1488 aneb 1489 zdál se mu tudíž nejvíce pravdě podoben.[6]) Ustálené takto mínění potom několikrát ještě opakoval, zejména r. 1782 v rozpravě

---

[1]) Kořínek, Staré Paměti Kuttno-Horské. V Praze 1675. Přípis $a_4 - a_5$.

[2]) Na str. 78: »Idem (t. j. že Guttenberg, vynálezce knihotisku, z hor Kuten pocházel) probant Fabulae Aesopi Kuttenbergae ann. 1480. impressae.«

[3]) »Indem nicht allein schon in dem J. 1480. von Martin von Tissnowa zu Kuttenberg die Fabeln Aesopi, sondern auch in allhiesiger Hauptstadt Prag im Jahre 1484 die heilige Schrift (myslí se Biblí Pražská z r. 1488) zum erstenmale gedruckt worden.«

[4]) Neue Litteratur 1772 na str. 132.

[5]) Svaz I. str. 54—57 v článku: »Bibliothekarische Schätze.«

[6]) Ibid. na str. 54. v poznámce: »Ich vermuthe 1488 oder 1489. Früher wird es schwerlich sein.«

»Über die Einführung und Verbreitung der Buchdruckerkunst in Böhmen«,[1]) a jiní drželi se ovšem téhož úsudku, na př. Kramerius v Předmluvě k Ezopovým Básním (1791), Denis v Supplem. k Maittairovým Annalům p. 483, a Panzer, Annales typographici I., 469.

Avšak bedlivější srovnávání zbytku s prvotisky soudobými zavdalo příčinu k opravě, kteráž prohlášena byla formou zřejmě kompromissní r. 1795 v pojednání Karla Raf. Ungara »Neue Beiträge zur alten Geschichte der Buchdruckerkunst in Böhmen«[2]): »H. Dobrowsky und ich haben itzt, wo die k. k. Bibliothek viel reicher an alten typographischen Produkten ist, das Strahöwer Fragment mit der Prager Bibel von 1488 und der Kuttenberger von 1489 sehr genau verglichen, und gefunden: dasz die Aesopischen Fabeln und die Prager Bibel mit einerley Schrift gedruckt seyn, von welcher sich die Kuttenberger Typen sowohl, als jene des Prager Psalters merklich unterscheiden. Wenn also die Fabeln mit ganz neuen Lettern als Probestück, wie es wahrscheinlich ist, vor der mit eben diesen Lettern gedruckten Prager Bibel gedruckt worden sind, so wäre Prag für den Druckort, und 1487 (die Bibel ward im August 1488 fertig) als das Jahr des Drucks anzunehmen. Die Holzschnitte mögen von Martin von Tissnow herrühren, der, wie ich vermuthe, um diese Zeit in der Offizin zu Prag war, und hernach, um das Erz für seine neu anzulegende Buchdruckerey wohlfeiler zu bekommen, nach Kuttenberg übersiedelt ist.«

Vyjádření Ungarovo opakoval Jan Bohumír Dlabač v rozpravě »Abhandlung von den Schicksalen der Künste in Böhmen« (1797),[3]) a za své je přijal i Dobrovský, avšak přesně rozlišil v něm skutečnost od domněnky, jak svědčí jeho slova v »Geschischte der Böhm. Sprache und ältern Literatur« (1818, str. 296): »Aesops Fabeln, wovon ich keine Handschrift kenne, wohl aber 2 Blatt in 4. mit rohen Holzschnitten in der Strahöwer Bibliothek. Nach dem Zeugnisse des Thomas Mitis, der sich wieder auf den Cuthen beruft, sollen sie noch vor der Bibel zu Kuttenberg gedruckt worden seyn. Allein nach genauer Vergleichung der Lettern, mit welchen die Kuttenberger Bibel und die aesopischen Fabeln und die Prager Bibel vom Jahre 1488 gedruckt sind, musz man die Fabeln für einen Prager Druck erklären.«

Dobrovského rozhodnutí od té doby téměř všude se zaznamenává, tu více, tu méně určitě. Jungmann v Historii lit. české r. 1825 na str. 91

[1]) Abhandl. einer Privatgesellschaft in Böhmen, V. Band (Prag 1782) na str. 248: »Um dieselbe Zeit (1488) druckte Martin von Tissnow die aesopischen Fabeln in böhmischer Sprache zu Kuttenberg. Zwei Blätter davon habe ich in der Böhm. Litt. I. B. S. 54–57 angezeiget. Man kennet noch zur Stunde kein ganzes Exemplar.«

[2]) Neuere Abhandlungen der k. Böhm. Gesellschaft der Wissensch. II. (B) str. 195 a násl.

[3]) Neuere Abhandl. d. k. Böhm. Ges. d. Wiss. III. (B) str. 119; vyšlo též ve zvláštním otisku a mimo to i jako úvod ke Künstler-Lex. (1815).

míní, že »Aesopovy básně (bajky) s jeho životem vydány byly brzo po vynalezení tisku, jakž domněno v Kutné Hoře, a jakž podle liter soudí Dobrovský, v Praze okolo r. 1480 v 4.« Totéž praví r. 1849 na str. 67, ale místo r. 1480 klade »okolo r. 1487 neb 1488«, a připojuje poznámku, jejíž obsah bohužel jest záhadný, že totiž »v katalogu knihovny hrab. Mitrovského zaznamenáno jest vydání od r. 1487 a 1557. Zdali celý exemplář, nevědomo.«[1])

Hanka v rozpravě »Prvotisk český a prvotisk polský« v Čas. Česk. Musea 1840 str. 91 klade v řadě českých prvotisků »Esopovy básně. 8° dle liter v Praze« na sedmé místo, t. j. mezi léta 1479—1480; v pozdějším zevrubném článku »Bibliografická správa o vydáních Ezopových Bajek« (ČČM. 1848 I. str. 337—352), kdež otiskuje také text obou Strahovských listů, registruje pouze pronesená do té doby cizí mínění a soudí (na str. 344), že »všecky tyto domněnky by se najednou odstranily, kdyby, jak p. Jungmann v druhém vydání uvádí, v knihovně hraběte Mitrovského úplný aneb aspoň závírkou opatřený exemplář z patnáctého věku se nalezl, což doufáme že se potvrdí a v jistotu uvede, aneb zvrátí a nejistotě na delší dobu ponechá.« Naproti tomu v popise »Českých prvotisků« (ČČM. 1852, sv. 4., str. 64, č. 34) nejen určitě tvrdí, že »Ezopovy bajky, jež před Kutnohorskou biblí tištěny v Kutnéhoře starší spisovatelé udávali, a jichž jen dva listy na Strahově se uchovaly, jsou, jakž Dobrovský dobře poznal, tisk pražský«, ale také zcela správně řadí památku mezi l. 1487—1488.

Poslední výpověď Hankova zejména proto váhy nabývá, že zakládá se na přímém ohledání zachovaného zlomku a na skutečném srovnání s jinými pozůstatky soudobé typografie. Kdož po Hankovi o věci psali, z těch již nikdo neměl před sebou dvojlistí Strahovského, neboť toto založením a přestavením v knihovně na jiné místo na dobro zmizelo; není tudíž divu, že úsudky všelijak se viklaly a nové domněnky vznikaly.[2]) Věc

[1]) Opis tohoto katalogu, chovaný v Mor. zemském archivě, byl za příčinou kontrolly do Prahy zapůjčen; po nějakém českém vydání Aesopa v něm není žádné stopy.

[2]) Zmínky sem příslušné učinili hlavně: Christ. *d'Elvert*, Geschichte des Bücher- und Steindruckes in Mähren (1854) str. 21 (»1487 die Psaltern und Aesops Fabeln zu Pilsen«), Frant. *Doucha* v Knihopisném Slovníku (1865) s. v. Kramerius (»ponejprvé v Kutné Hoře«), A. *Zeidler* v článku »Böhmen und die Palaeotypie« (1866) str. 28 (»Prager Inkunabel, muthmaszlich 1487«), Kar. Jar. *Erben* ve Výboru z lit. české II, 947 (»v Kutné Hoře čili dle domyslu Dobrovského v Praze roku 1487 nebo 1488«), Al. Vojt. *Šembera* v Dějinách řeči a lit. československé, Věk novější (1868) str. 29 (»ok. r. 1487 tiskem vydány«) a str. 45 (»tištěny ok. r. 1480, pak r. 1510«), Jiljí Vrat. *Jahn* v Kněhtlačitelství (1868) str. 61 (»v Kutné Hoře r. 1488«), I. J. *Hanuš* v Dodavcích a doplňcích k Jungmannově Hist. lit. české, II. (1871) str. 17. č 106 (»z času inkunabulí — tisk Pražský«), J. *Gebauer* v Úvahách o Nové Radě pana Smila Flašky z Pardubic (1873) str. 9 (»v Kutné Hoře 1480 nebo 1487 nebo 1488«) a v Listech filol. 1882, str. 163 (obecně: »tištěno snad ok. r. 1480«), Jos. *Jireček* v Rukověti (1875) I str. 43 (»vydání 1487—88 v Praze způsobené«), Jul. *Kořán* ve spisku »Vývoj knihtiskařství a české prvotisky« (1880) str. 53 (»v Praze r. 1487 nebo 1488«), Frant. *Lepař* v Bajkách

napravila se teprve na sklonku r. 1899, když nynější bibliothekář Th. Dr. Isidor Zahradník při zevrubné prohlídce jednotlivých oddílů nalezl opět pohřešované listy, any byly vlepeny do Konáčova Hořekování. Tím konečně naskytla se možnost nejen kontrolly, na čemž zakládá se Ungarovo i Dobrovského tvrzení, nýbrž i přímého provedení důkazu.

Ke zkoušce za tou příčinou podniknuté vyžádal jsem si pomoci pana bibliothekáře Musea kr. Českého Adolfa Patery, a s ním společně srovnával jsem zlomek Strahovský s prvotisky Biblí Kutnohorské (1489), Kroniky Trojanské (1488), Biblí Pražské (1488), Martimiani (1488), Passionálu (1495), Nového Zákona (1498) a Petrarky (1501). Zřejmá neshoda i v celkovém vzhledu i v jednotlivostech jevila se hned na první ráz u Kroniky Trojanské; větší podoba zdála se býti s Biblí Kutnohorskou, ale jakmile zrak počal stopovati podrobněji, ukazovaly se rychle značné rozdíly. Shledáno, že v Biblí téměř všechny litery jsou přímočárné, prosté zavilin, čímž od Ezopa až nápadně se liší, zvláště při *b, h, ch, k, l;* také versálky jsou odchylné a dřevořezby zhola nepodobné. Naproti tomu zcela opačný dojem vzbuzovalo srovnávání zlomku s Biblí Pražskou a s kronikou Martimiani; tu zračila se všude shoda překvapující, a domněnka, že všechny tři památky vzešly z jedné a téže dílny typografické, přecházela v jistotu.

Mimo četné pokusy na místech různých otevřena byla k souvislé zkoušce šestá kapitola Knihy Přísloví společně v Biblí Kutnohorské (K) a Pražské (P), z Martimiani (M) rub signat. d_6 a z Ezopa (E) druhá strana.[1]) Výsledek byl u velikých písmen:

A	zcela	stejné	v	E	P	M, odlišné	v K.
T	„	„		„	„	—, zcela různé	„
Y	„	„		„	„	„, odlišné	„
C	„	„		„	„	„, odlišné	„
O	„	„		„	„	„, zcela různé	„
B	„	„			—	„, zcela různé	„
Z	„	„		„	„	„, nápadně různé	„
S	„	„		„	„	„, stejné	„

Týž poměr jest při ostatních versálkách, pokud ve zlomku se vyskytují, totiž při *E, K, L, N, P, R, W, X*; z těch Biblí Kutnohorská toliko *N* má stejného tvaru. Zejména pak bije v oči shoda ve slově »Ruheho« na třetí straně Ezopa, 4. řád. zdola,[2]) a v Martimiani nadpis

Aisopovských (1881) str. 56 (dle Krameria: »v Kutné Hoře ok. r. 1480«) a v Encyklopaedii Paedagogické I (1886) str. 481 (»ok. roku 1480«), A. *Brückner* v Jagičově Archivu XI (1888) str. 81 (»erschien Prag? Kuttenberg? 1480? 1488?«), Ant. *Truhlář* v Kroku (1888) str. 293 (»Kutná Hora«), též v Ottově Slov. Nauč. I. 554 (1888) a v ČČM. 1890 str. 45., Jarosl. *Vlček* v Dějinách lit. české I (1897) str. 340 (»kolem roku 1480 Kutnohorský prvotisk«) a j.

[1]) Viz přílohu na str. 366.

[2]) Příloha na str. 367., řád. 16.

kapitoly »Ruha« na listu A_2; tu souhlasí nejen forma liter, ale i typografická mezera, jež pro iniciálu *D* byla ponechána.

Co se týče liter malých, svědčí vše o jich souvislosti s pražskými typy, i způsob i rozměr; tolikéž úprava řádků, spatia a značky (signatury). Ligatury mimo obvyklé spřežky cz, rz, ta, te, ti, to, tu, tw, st a pod. vyskytují se řídčeji než na př. v kronice Martimiani, ale zastoupeny jsou dostatečně; často bývá *we*, po různu *do*, ojediněle *be* (str. 367, 14: »bez žádné«), *bo* (365, 33: »neboli«) a *de* (366, 5: »geden«). Také zkráceniny úplně se shodují; z nich nejvýznačnější p̃ čte se v Ezopu na str. 368, řád. 7.: »wp̃wdie« a řád. 12.: »p̃wim«; zcela tak v M na rubu předposledního listu: »p̃wil« (první sloupec, 8. ř. zdola a druhý sloup. 1. ř. shora).

Rozdíl patrný konstatován toliko v úpravě sazby, kteráž v Ezopu jest stránková a v obou druhých prvotiscích sloupcová. Příčinou odchylky samozřejmou byl formát, onde malý čtvercový, a nad to dřevotisky prokládaný, zde foliový a pouze textem vyplňovaný.

Posléze pozorovány ostatní prvotisky pražské, svrchu jmenované, avšak zjevů závažnějších nevypátráno žádných; vedle shod naráží se tam již také na mnoho neshod, tak že o přímé souvislosti s Ezopem mluviti nelze

Rozbor tento potvrzuje plnou měrou někdejší výpověď Ungarovu a Dobrovského, že zlomek Strahovský jest nám počítati mezi tisky pražské, t. j. provedené týmiž literami, které mají Biblí Pražská a Martimiani. Vytištění samo spadá nepochybně v r. 1488 a souvisí, jak se zdá, s Mart. z Tišnova,[1]) jenž potom obstaral, pořídiv zvláštní nové typy a četné dřevořezby, vydání Biblí Kutnohorské (1489).

Otázka stran předlohy, kterou český překladatel se řídil, až do nejnovější doby vázla na sporech. Dobrovský, pokud mi jest vědomo, veřejně ani slovem o to nezavadil[2]); podobně Ungar, Kramerius, Jungmann a Hanka. Věc hlavně tím se pomátla a velice ztížila, že překlad prvotisku vždy byl za jeden a týž pokládán s překladem sborníku Prostějovského[3]); odtud vzcházely úsudky nezřídka přímo proti sobě čelící. Steinhöwlova originálu německého domýšlel se Bedř. Vil. Spiess v Otavanu r. 1863[4]); naproti

---

[1]) Pokud Mart. z Tišnova měl účastenství při Ezopovi, rozhodne snad ještě příští badání. Dřevořezby v Ezopu a hned potom i v Biblí Kutnohorské byly sotva myšlénkou osob od sebe rozdílných. Překlad Ezopa vyžadoval literáta učeného, což hodí se na bakaláře Martina z Tišnova; i volba předmětu zřejmě k tomu poukazuje. Také to váží nemálo, že úprava a tisk veliké Biblí Kutnohorské přirozeně předpokládá důkladný výcvik dřívější.

[2]) V pozůstalosti jeho rukopisné v knihovně Česk. Musea obsaženo jest sice dosti hojně výpisů a poznámek, týkajících se Ezopových Fabulí, ale o prvotisku nikde nečiní se zmínka.

[3]) První učinil tak Kramerius ve svém vydání Ezopa (1791), po něm věc dotvrdil Dobrovský (1818) a od té doby kolísání nebylo konce.

[4]) Čís. 9. str. 67.: »Literatura lidu. Život Ezopův.« — Praví se tam: »Německý text, z něhož překlad náš vzešel, jest nepochybně týž, jejž Dr. Steinhewel z latiny vzdělav spolu s bajkami Ezopa, jakož i Rimicia a Aviena vydal.«

tomu Dr. Gebauer v »Úvahách o Nové Radě pana Smila Flašky z Pardubic« (1873) rozhodně předpokládal latinu: »Srovnání [bajek] s latinskými Aesopy středověkými ukazuje, že jsou přeloženy z latiny; i rozdělení i pořádek, jak jednotlivé kusy za sebou jdou, i znění tomu nasvědčují.« [1]) Převrat způsobilo latinsko-německé vydání Steinhöwlova Aesopa H. Osterleyem (1873), neboť srovnáváním vycházela na jevo předloha německá; že však týká se to jen překladu pozdějšího a nikoli také prvotisku, zůstávalo nezjištěno.[2]) Teprve r. 1887 pisatelem těchto řádků pravý stav věci byl konstatován[3]) a za nedlouho potom proveden i zevrubný důkaz, že zlomek Strahovský nezvratně pochází z předlohy latinské a musí býti pokládán za překlad úplně rozdílný ode všech ostatních nám odjinud známých.[4])

Nehodlaje znova slov svých opakovati, připomínám tuto krátce, že překladatel řídil se výhradně latinským textem Steinhöwlovým, a to nejspíše dle některého vydání Ant. Sorga, jež po r. 1480 tiskla se v Augšpurce[5]); němčinou nevypomáhal si nikde, ani tam, kde by mu byla odstranila zřejmé nesnáze.[6]) O věrnost překladu zasazoval se pilně a na mnoze

---

[1]) L. c. str. 9.

[2]) Patrno to nejlépe z výpovědi prof. Gebauera v rozpravě »Walter a Griselda« (Listy filol. 1877 str. 62): »Český překlad učiněn jest záhy a zakládá se, jak na jisto dokázati lze, na Steinhöwlově překladě německém. Dokazuje se to nejen celkovým obsahem a srovnáním látky, ale zvláště mnohými věcmi jednotlivými a vedlejšími: kdekoli se totiž Steinhöwel odchyluje od parallelního textu latinského, tam i český překlad tutéž odchylku mívá, ano český překladatel následuje Steinhöwla doslovně i tam, kde tento mluví jménem svým, omlouvaje se na příklad, že ten neb jiný kus do svého svodu přijal nebo nepřijal.« — Srv. též Listy fil. 1882 str. 162.

[3]) Ant. Truhlář, O českých překladech z antických básníkův latinských a řeckých za doby střední (XV—XVIII. st.), v Progr. c. k. akad. gymn. v Praze 1887 str. 6.

[4]) Krok 1888 na str. 290—291., v rozpravě nahoře jmenované (str. VII pozn. 3.).

[5]) Popis hlavních podává Leop. Hervieux, Les Fabulistes Latins Depuis le siècle d'Auguste jusqu' à la fin du moyen âge, Paříž 1884, I. p. 322 (v druhém vyd. z r. 1893. p. 361); viz též: Georg. C. Keidel, A Manual of Aesopic Fable Literature (až po r. 1500), Baltimore 1896. str. 13 č. 38. 39. a str. 36 č. 38. 39. V universitní knihovně Klementinské k nim patří exemplář sig. 5 H 5 s několika českými přípisky.

[6]) Za příklad uvádím: *Veni lupa astrix*, kdež německý text má: »Kom her, du frăszigs wölfflin,« ale v češtině vyloženo zcela jinak (str. 365, 7): »Poď sem, zmileno« (srv. lupa, lupatria. — Albín 22, 14: »Poď sem, ty vlčku«). — *Cedo furcifer*, něm.: »Galgenträger«, česky (366, 23): »Nepotvorny vidlaku« (Alb. 23, 32: »Od šibenice vyprošený«). — *Fugitive*, něm.: »Du flüchtiger schalck«, v češtině (366, 18) vynecháno (Alb. 23, 34: »Zlotrovaný lotře«). — Canis *repens* venit ac blanditur, něm.: »Kryset vff der erden wider zuo dir vnd liebet sich«, česky (366, 33): »Rychle přibieha ku panu a plesanim skoky lahodi« (Alb. 23, 39: »Obskakuje okolo tebe po zemi a umílí se k tobě«). — *Clanculum* egressa, něm.: »Gieng haimlich usz dem hus«; v češtině (367, 7) jen: »Z domu ussla gest« (Alb. 24, 6: »Śla ven z domu«). — *Atra bili percita*, něm.: »Ward sie von bitterkait der gallen erzürnet«; v češt. (368, 6): »Velmi rychle schopivssi se« (Alb. 24, 22: »Tak se v ní všecka žluč s hořkostí její zbaufila a ji velice hněvem rozlítila«). — Esopus ... secum fabulabatur: Nunc ostendero me haud esse *insulsum* in apparando prandium; něm.: »Esopus ... gedacht in im selber: Nuon will

zdařile, hledě originál vystihovati i po stránce formální, zejména hojným užíváním vazby přechodníkové.[1]) Kde mu nedostačovala slovní zásoba anebo kde se čeština vzpírala proti latině, pátral po smyslu ze spojitosti a dle toho zařizoval úpravu. Ovšem nepovedlo se to pokaždé, jak z poznámek právě připojených patrno, ale větším dílem nelze způsobu jeho upříti jadrnosti.[2]) Parafrase jeho neurážejí zbytečným rozvodňováním; vsutými přídavky skoro bez výminky k vlastnímu pochopení navádí.[3]) Ani ve větní úpravě neshledáváme nějaké nejapnosti.[4]) Celkový dojem každou měrou jest příznivý.

---

ich erzögen, dasz ich nicht so ruch vnd vnwissend bin ein guot mal zuo bereiten«; v češt. (368, 14): »Ezop . . . sam v sobie przemyssloval, czo by nakupiti miel, aby z przypraveni obiedu žadneho tresktanie na se nedopustil« (srv. Alb. 25, 5) atd.

[1]) Na př.: »Domum igitur ingressus consedit heramque nomine appellans« = »y przyssed domuov posadil se gest a panij gmenem gmenovav« (365, 1). — »Maerens gemensque« = »lkagicz a placžycz« (365, 15). — »Ingenio promptus« = »dovtipnosti gsa hotov« (365, 19). — »Quo dicto scolares surridentes inquiunt« = »to když uslyssevse služebniczy usmievagicze se rzekli su« (365, 21). — »Facile se trahi tacita permittit putans« = »dopusti se vesti a gde mlczecy, domnivage se« (365, 28). — »Surrexeruntque deinde ex mutuo valefacientes« = »vstavsse a spolecžnie se rozžehnavsse« (366, 4). — »Thalamum ingressus uxori maerenti perblandiri coepit« = »do pokoge vstupiv vida ženu placžiczy lahoditi gi počžal« (366, 6). — »Captato tempore« = »uhledavssy cžas przistupny« (367, 7). — »Graviter ferens« = »sobie počav styskati« (367, 11). — Acceptis nummis« = »vzem penieze« (367, 16) atd.

[2]) Na př.: Sportulam cum epulis = misu s krmiemi (365, 2). — Benivolenti suae = libezne sve (365, 5). — Malesanus existes = blaznem budess (365, 4). — Mimine ingenio bardus = nenie v timie uražen (365, 23). — Problemata vicissim varia ultro citroque proposita sunt = rozliczne pohadky vespolek geden po druhem vydavachu (365, 17). — Secus est in porco = przi svini toho nenie (365, 32). — Id nescire simulans = yako by o tom neviediel (367, 19). — Dico ac iterum dico = gesstie a gesstie pravim (366, 21) atd.

[3]) Scolares = služebniczy a spolu stoliczij (366, 2). — Pecus: krava nebo ovcze (365, 28). — Non formidat ferrum: nestrachuge se palice ani železne przipravy gine (365, 31). — Tantopere stridet: tak velmi chrochcze a krzicži (366, 2). — Abi atque abstine manus: odegdi ode mne a nech mne na pokogi (366, 8). — Esto hilari animo: buď vesel a nechtieg se rmutiti (367, 14). — Quod tibi sperasti: czo sy umienil sobie a v cžems nadiegi svu položyl (368, 9). — Num illa dedisti: dal-li sy to, czož sem rozkazal (365, 11). — Statim conviciatur, furit, insanit ac domo abit: yhned hnieva se, lage, z domu pryč odchazy, mysli ve dne y v nocy, aby se toho s dostatečnosti pomstila (366, 29). — In diem staret magis obstinata: mnohem viecze zatvrdila se v zlosti sve (367, 12). — Die crastina ducit uxorem: zytra bohda ženu pogimati bude (368, 4) atd.

[4]) Na př.: Quando mortui sui quisque corpora in resurrectione requirent: když lidee z mrtvych vstavati budu a geden každy tiela sveho hledati bude (365, 20). — Eia, mea amoenitas, non decet te esse tristem viro tuo: ey me utiessenie, neslussna gest viecz, aby ty se zpiečovala muži svemu (366, 9). — Tu vides clare culpam geruli et haud meam fuisse: giž znamenati muožeš, že tu mnu nesesslo, ale tiem, genž nosyčem byl (367, 2). — Habe animum quietum, quaeso: prosym tebe, nechtieg se popuzeti, ale miey dobru vuoli (367, 3) atd.

Co mimo Život Ezopův bylo ještě podáno v prvotním překladě, nemožno spolehlivě určiti. Bezpečno jest tolik, že za Životem následovaly »Knihy Ezopovy«, t. j. Romulova sbírka fabulí o čtyřech knihách po 20 bajkách [1]); naproti tomu zůstává pouhou domněnkou, zdaž připojeny byly též ostatní částky, jak jdou za sebou v původním svodu Steinhöwlově a i ve sborníku Prostějovském. V případě kladném zaniklý prvotisk by byl obsahoval ještě Staré fabule (Extravagantes Esopi Antiquae, 17 čísel), Nové fabule překladu Rimiciova (Fabulae Novae, 17 čís.), Bajky Avianovy (Aviani Fabulae, 27 čís.) a Fabule snesené (Collectae, 23 čís.) z Adelfonsa, Poggia a záhadného Doligama.[2])

Již Dobrovský a Ungar pilně starali se, by vypátrali někde úplný exemplář prvního tisku Ezopových Fabulí. Dobrovský činil i veřejné poptávky ve svých literárních sbornících (Böhm. Litterat. 1779 I. str. 77 a Litter. Magazin 1786 I. na obálce), a Ungar zvláště venkovské čtenáře měl na zřeteli[3]); ale všecka snaha byla marna, právě tak jako v době pozdější přičinění Hankovo a posléze i mé vlastní.

Znamenitou vzácností zlomku Strahovského jsou dvě dřevořezby, nejstarší toho druhu výrobky při českém knihovém tisku. Zhotoveny byly podle vzorů v Steinhöwlově Ezopu vydání Sorgova, jak patrno z otisků v přílohách na str. 369—372,[4]) způsobem sice začátečnickým, ale bez odporu snaživým. Přirozená v pokuse ještě neobratnost zavinila nepochybně také chybu typografickou, že totiž nesprávným položením desky první dřevoryt byl vytištěn obráceně; dosti možná, že právě tato věc zavdala příčinu k starožitné domněnce, jakoby Fabule Ezopovy byly tištěny bývaly »na průbu« před Biblí Kutnohorskou.

Zbylé dvoulistí, ať již tím neb oním způsobem uniklo záhubě, přeloženo bylo kdysi opačně a to tak, že zadní list, na němž jsou dřevořezby, přišel do předu a přední do zadu; stalo se to patrně před dobou velmi dávnou, neboť okraj při švu druhého listu, jenž přeložením ocitil se nahoře

---

[1]) Dokazuje to zmínka v dopise pana Lva Rožmitálského z r. 1523. Viz str. VIII.

[2]) Doligamus (též Doliganus) sluje u Steinhöwla v předmluvě, a v pozdějších tiscích také v titule prvního oddělení skladatel bajek odjinud naprosto neznámý. Věc jest tím zatmělejší, ježto s jedné strany nelze připustiti, že by Steinhöwel takové jméno sám si vymyslil, a naproti tomu původ jednotlivých bajek a rozprávek snůšky Steinhöwlovy srovnavacím způsobem již na tolik jest zjištěn, že nezbývá částky, kteráž by mohla přičítati se na vrub Doligamovi. Možná, že vězí ve slově znetvořené tiskem jméno italského humanisty Angela Politiana.

[3]) »Aller angewandten Mühe ungeachtet habe ich noch kein Exemplar von diesen Fabeln auftreiben können, obschon die böhmischen Bauern, bei denen man unsere alten Bücher suchen musz, mir schon einigemal dazu Hoffnung gaben«, dí Ungar v Neue Beiträge zur Gesch. d. Buchdruckerkunst in B. 1795, str. 217.

[4]) Příloha s textem latinským jest pořízena dle exempláře v c. k. univ. knih. Klementinské, sign. 5 H 5 (viz Úvodu str. XIV. a poznámku 5.). Příloha druhá jest z inkunabule na Strahově, bibliograficky dosud nezaznamenané. Patří k vydáním Sorgovým nedatovaným (kol. roku 1480) a srovnává se nejvíce s výtiskem, jejž popisuje Hervieux, Les fabulistes latins I² na str. 393. čís. C. Má 114 listů fol., poslední prázdný.

jest vyplněn starým latinským přípiskem obsahu theologického.[1]) Na témž listě (str. 367 a 368, řád. 15.) učiněn byl nožem příčný řez, buď na opravu připomenuté chyby typografické aneb za jiným úmyslem; reprodukce rozříznutých slov[2]) tím ovšem utrpěla. Ostatně jest celé okrají dřevořezeb směrem ke švu proděravělé a mezerovité; z textu sousedního vydrobeno jest na str. 368 (vždy na konci) v řádku 16. »mi« (spolu stoliczymi), v ř. 17. »do« (do kramuow) a v ř. 18. »zdo« (ozdobnie).

II. Překlad bajek mezířádkový.

Steinhöwlova snůška fabulí a rozprávek již dávno před tím, nežli byla Šebestianem Brantem téměř o polovinu rozšířena, získala si všude, kamkoli v živém jazyku pronikla, nelíčenou přízeň a stala se pravou knihou lidovou. Do škol nehodila se svým obsahem, tam služby konal asi od r. 1473 tištěný »Esopus moralisatus cum bono commento«, obsahující veršované bajky Anonymovy (Gualtera Anglického) s mezířádkovým výkladem a namnoze též s rozvodněnou parafrasí prosaickou,[3]) a udržel se trvale na svém místě až přes první desítiletí XVI. věku. Proud humanistický odstranil potom jako jiné zastaralé učebnice i tuto knihu a poskytl za ni náhradu dvojím způsobem, jednak novou sbírkou bajek latinských,[4]) jež kolem r. 1514 poprvé byla vydána redakcí Mart. Dorpia v Lovani a v několika letech obecně se rozšířila, jednak řeckolatinským textem vlastního Aesopa, rozšiřovaným hlavně tiskárnou Jana Frobenia v Basileji.

V Čechách obě sbírky byly povědomy a poskytovaly školám vítanou příležitost ku četbě i látku ke cvičení. Názorným té věci dokladem jest výtisk sbírky Dorpiovy z r. 1517 v c. k. universitní bibliothece Klemen-

---

Fol. 1^b: Obraz Ezopa s obvyklým okolím; nahoře nápis »Esopus«. Fol. 2^a: »Hie hept sich an das bū̄ch vnd leben des fabel | dichters Esopi vsz kriechischer zungen in latin | gemacht. Auch etlich ander fabel als Auiani Do | ligani. Adelfonsi. vnd ettlicher schīpfredē Pogii.« — Fol. 3^a: »Nun hebet sich an das leben esopi.« — Fol. 24^a: »HIE. ENDET. SICH. DAS. LEBEN. ESOPI.« — Závírka (fol. 113^b): »Hie hat ein ende das Register der gemeinen puncten vnd materi disses bū̄chlins.« — Počet řádků na straně plné 42—40.

[1]) Při reprodukci přípisek byl vynechán, ježto s věcí nijak nesouvisí.

[2]) Na str. 367 v řádku 15: »dne prozsby sama do domu przigde,« a na str 368 též v ř. 15: »aby z przypraweni obiedu żadneho treskta.«

[3]) Exempláře v bibl. Klementinské jsou na př. 44 G 71; 44 G 79; 43 G 65; 6 H 139.

[4]) Stálý titul této sbírky jest: »Fabularum, que hoc libro continentur, interpretes atque authores sunt hi. Guilielmus Goudanus. Hadrianus Barlandus. Erasmus Roterodamus. Aulus Gellius. Angelus Politianus. Petrus Crinitus. Ioannes Antonius Campanus. Plinius Secundus Novocomensis. Nicolaus Gerbellius Phorcensis. Aesopi Vita ex Max. Planude excerpta et aucta« — Ve 4°. — O vzniku jejím zevrubně pojednal Vil. Braune: Die Fabeln des Erasmus Alberus, Halle a S., 1892 (Neudrucke deutsch. Litteraturwerke des XVI. und XVII. Jahrh. č. 104., v úvodě str. XXIX a násl.).

tinské v Praze,[1]) do něhož as kol r. 1530—1540 nějaký žák vpisoval si na l. 5—9 mezi řádky latinského textu český překlad, patrně jako přípravu školní anebo úlohu domácí. Přeložil celkem 15 bajek úplně a chystal se v práci pokračovati, což dosvědčují české nápisy v záhlaví celé řady dalších čísel; avšak úmyslu pojatého nevykonal. Překlad, jak jest podán, má ovšem ráz pouhého pokusu, nehotového a nahodilého, i svědčí více o dobré vůli začátečníkově než o vynikajících schopnostech. Pokud bylo lze, dotud slovo za slovem z latiny v češtinu jest převáděno; kde však ukazovaly se větší nesnáze, tam překládány pouze jednotlivé výrazy anebo místo vůbec pomíjeno. Péro nevycvičené prozrazuje se též v odchylkách od přesné mluvy spisovné a i ve zvláštnostech piseckých; ale náhodou právě tyto známky dodávají celku zajímavosti a poměrné důležitosti, ježto spolehlivě rozmnožují příslušný materiál ze starší doby. Uvádíme z nich:

1. Za *y* vyskytuje se dialekticky *u* při slovese »býti« v těchto dokladech: »Buog bul ukrutneg« (bajka 3.). — »Rzidka bula vdiczky uprzimnost« (5.) — Gest a bula vdiczky rzediczka« (5.). — »Aby v nesstiesty przitomny buli« (15.). — Naproti tomu: »Nebidou« (12.), ač-li není to mýlka písecká.

2. Za *y* bývá dialekticky *e*:

a) v nom. (akk.) sing.: »Tomu, kterez gemu zivot dal« (7.). — »Negsem hoden, kterez bych tebe trestal« (8.). — »Segr, kterezto uchitivssy lisska« (11.) — »Lev, kterez uczinil« (12.). — »Blazen sem byl, kterez sem mnoho sobie nadielal neprzatel« (12). — Ossel, kterez se domnival« (13.).

b) v instr. sing.: »Krkem dlauhegm, do hrdla strczenem« (6.). — »Svem ukrutenstvim« (12.). — »Kterez se przivietivem byty domnival« (13.).

c) v gen. plur.: »Radu, kteruz vod ginech vezmess« (10.).

d) v dat. plur.: »Svarlivem messtanum« (3.). — »Sskodi tobie, kteremz ty dobrze czinil« (7.). — »Kteremz sem niekdy prospiel« (12.). — »Pomstit se, kteremz si sskodil« (12.). — Znamenitem a velikem kraluom« (14.). — »Dobrem pomahagi« (15.).

3. Za *ý* jednou *ay* (aj): »Aby psa byl, snadno se muz nagiti kay« (2). — Přehlasování v ey, eg obecné, na př.: »Rozkossneg« (1.) atd.

4. Za *é* namnoze zúžené *ý* (i, y), na př.: »Nesmislniho a rozkossniho« (1.) atd.

5. Za *o* několikrát rozšířené *uo*: »Buog (boj), buogovala, buogovniky« (3.); »buog vedly, buoge« (18.); »buohu, vod buohu, buoha« (15.).

6. Klesání jotace a tvrdnutí souhlásek, na př.: »Messtanum« (3.); »ssilneyssi« (3.); »neghodneyssy« (5.); »uzitecznegy« (5.); »ss moczneyssim« (5.); »hanegicz« (11.); »sslussne« (merito, 12.), »blazniveyssy« (12.) atd.

[1]) Sign. 37. H. 65. čís. 6. — Jest to vydání Lipské, jak udáno na konci: »Lipsiae in aedibus Valentini Schumann, Anno Domini Millesimo quingentesimo decimo septimo«; má 36 l. ve 4°. — Srv. Braune l. c. p. XXXII. pozn. G.

7. Zvláštní a odchylné tvary (hlavně vulgarismy), na př.: »Rzetedlnau bitvau« (3.); »uprzimnost rzediczka« (5.); »kripiel zubi« (8.); »poviest ziva« (lživá, 11.); »rzevucziho zalestivie« (14.); »muzme« (13.); »gseme« (18.); »nebidau« (12.); »przilit (3.); »nepuczite-li« (5.); »zastidal se« (11.); »przibiech« (= přiběhl, 2.); »mocht« (= mohlť, 6.); »snich« (11.); »neyprvy« (12.); »smula« (11.); »dyz« (= když, 6.); »rzedczky« (13.). Sykavky splývají: »myss (s) zabau« (3); »(s) sobie rovnem« (5); »(s) svau hanbau« (11); »(z) zahaleni« (13) »nale(z)ssi« (10; 11); sr. »hrdle« (6).

8. Ze zvláštností piseckých nejvíce bije v oči zkrácenina ꝑ, kteréž užívá se nejen za slabiku *pro*, ale také za *pra*, *přa*, *pře* a *při* beze všeho rozdílu. Způsobem tím zcela zřetelně vidíme psáno na př.: pravé, právo, pravil, práce, nespravedlivě, přátelství, nepřátel — nepřemoženey, přemáháš, převyšuješ, překusovala — přísloví, příčinu, nepřítele, přihází se, při lapání — proti tomu, protivíš, provinil atd. Možná, že odchylku od obecné normy palaeografické zavinila neznalost, ale ještě více podobá se pravdě, že pisatel složité pravidlo si zjednodušil, ať již vlastním přemýšlením anebo cizím návodem; při čtení souvislého textu Čech jistě dobře rozeznal, co zkratka značí. Písmo jest velmi drobné, sražené a oku namáhavé.

Text překladu, na nějž mne při prohlídce starých vydání Aesopa náhoda byla přivedla, otiskl jsem již r. 1889 v časopise Kroku, zároveň s některými poznámkami[1]); v nynějším sborníku podává se celek nově v Přílohách na str. 373 a násl.

III. Sborník Prostějovský.

1. Bibliografický přehled.

A. Vydání celkové.

Nový překlad Ezopa, provedením ode všech předešlých zcela rozdílný a obsahem téměř o polovici rozšířený, vydán byl v Prostějově u Kašpara Aorga, nákladem Jana Günthera, impressora olomúckého. Jest tištěn v malé čtvercové formě a má celkem 53 archy (sig. * + A—Z + AA—ZZ + a—f) neboli 212 listů se 127 dřevoryty; od archu A listy se číslují: I—CCVII; poslední je prázdný. Na konci každého archu (od A—e) položen kustos. Hořejšek stran má živé záhlaví dle oddílů. První list [* I^a] opatřen titulem:

»EZopa Mudrce ži|wot, s Fabulemi a nebo s | Báſněmi geho. Také přidány gſau k | tomu Fabule Anyana a Adelſſenſa, s | některeymi žertowneymi řečmi Pogia | Poethy. Y také ňekteré welmi vtěſſené Fabule, wybrané | z Kněh

[1]) V článku: »Některé bajky Aesopské v českém překladě ze XVI. století,« str. 140—148.

Doktora Sſebeſtyana Prantha, s pěkneymi Fi|gurami. Nynij w nowě wýtiſſtěný.«[1])

Kromě černé inicialky *E* všechny litery jsou červené. Pod titulem jest obvyklý dřevořez, představující Ezopa uprostřed, a v pravo i v levo rozličné výjevy z jeho života i bajek. Pod dřevořezem letopočet MDLVI. opět červený. Rub titulního listu je prázdný.

Na listě druhém až čtvrtém [*I[a]—IV[a]] čte se nejprv *Předmluva* překladatele Jana Albína, a po ní (na rubu listu čtvrtého) význačnými literami (první řádek červeně) jest vytištěn obsahový přehled první hlavní skupiny: »Prwnij ſtrana této Knihy geſt Ziwot Ezopů, s některými geho rozpráwkami, z Rżeckého yazyku, a woſtatek z Německého, do naſſeho Czeſkého přeloženey, s gineych rozpráwkami: Yakožto Aniana, Doligana, Adelfonſa, a některee také žertowné řeči Pogia. Nynij teprwá rozſſířené, a znowu woprawenee, y přeložené.«

Jednotlivé oddíly této skupiny následují v tomto pořádku:

a) »*Ziwot Ezopa Mudrce znamenitého. Co geſt žiw gſa puoſobil, y také yaký konec wzal.*« — List I—XXX. V textu 29 dřevorytin.

b) »*Předmluwa Romula Mudrce Na Knijhy Ezopowy.*« — List XXXI[a].

α) »*Prwnij Knijha Ezopowa.*« — List XXXI[a]—XLI[a]. Text má 20 bajek a 20 dřevorytin.

β) »*Druhá Kniha chwalitebného Ezopa, tuto ſe počijná.*« — List XLI[a]—LI[a]. V textu 20 bajek a 20 dřevorytin. Závěrek: »Konec Druhé Knijhy Ezopowy.«

γ) »*Třetij Knijha Báſnij Ezopowých.*« — List LI[a]—LXII[b]. V textu 20 bajek a 20 dřevorytů. Závěrek: »Konec třetijch Kněh Ezopowých.«

δ) »*Cžtwrtá Knijha Ezopowa ſe počijná.*« — List LXII[b]—LXXII[a]. V textu 20 bajek s 20 dřevorytinami. Závěrek: »Konec Báſnij Ezopowých.«

c) »*Počijnagij ſe ſtaré Fabule, kteréž také Ezopowi připiſugj.*« — List LXXII[a]—XCI[a]. Celkem 17 čísel. V textu 17 dřevorytin. Závěrek: »Dokonáwagij ſe ſtaré Fabule.«

d) »*Počijnagij ſe nowé Fabule, ſmyſſlené od Remicya, také Ezopowi připſané. Kteréž ſe pořádně kladau, yakž w Rżeckém yazyku pſány ſtogij. Kromě prwnijch Dwau Fabulij, kteréžto prwé giž napřed položeny gſau.*« — List XCI[a]—CXVIII[a]. Celkem 145 čísel (III—CXLVII.). Bez obrázků. Závěrek: »Dokonáwagij ſe Nowe Fabule.«

e) »*Tuto ſe počijnagij Fabule Anyanowy, tak yakž w Němčině ſtogij.*« — List CXVIII[b]—CXXVII[b]. Čísel 27. Dřevorytů není. Závěrkem připojuje se oddíl další:

[1]) Viz reprodukci v našem vydání na str. 1. (titulní list).

f) »*Skonáwagij ſe Báſně Anyanowy. A počijnagij ſe Fabule ſneſené, a po mnohých mijſtech ſebrané.*« — List CXXVII^{b}—CL^{b}. Celkem 27 čísel. Bez rytin.

Ostatek knihy (od l. CLI^{a}—CCVII^{a}) zaujímá druhá hlavní skupina, uvedená tímto titulem:

»*Tuto ſe počijná Druhá ſtrana pěkných mílých Báſnij, přijkladůw, a těch wěcý geſſto ſe w prawdě ſtaly. Ty od Doktora Sebeſtiana Branta, k wyvčenij dobreych Mrawuow, ſebrany a ſneſeny gſau.*« Celkem 124 čísla, neznačená. Závěrek: »Konec Knijhy této.«

Poslední strana obsahuje tiskařovo vročení:

»Wytiſſtěno w Proſtěgowě v Kaſſpara Aorga, Nákladem Jana Gúnthera, Impreſſora Holomúckého: A dokonáno we Cztwrtek po Narozenij Syna Božijho. Létha Tiſýcýho, Pěti Stého, Padeſátého Sedmého.« (CCVIII^{b}.)

Sborník Prostějovský patří k nejvzácnějším raritám starší české pozůstalosti knihové. Jediný, pokud známo, úplný exemplář teprve za doby nejnovější mimo vše nadání na trhu knižním se objevil a dostav se do rukou pisatelových, získán byl pro knihovnu Musea království Českého.[1]) Náležel původně piaristské kolleji v Mikulově, odkudž r. 1772 obdržel jej Mikol. Adaukt Voigt; co se později s ním dělo, nevíme, bylať kniha zapadla beze stopy, až ji šťastná náhoda opětně vynesla. Výtisky jinde připomínané byly již na konci XVIII. st. takořka záhadny. O jednom činí se zmínka u Hanslika (Geschichte und Beschreibung der Prager Universitätsbibliothek, 1851, str. 99, pozn. 2.), že r. 1782 výměnou ho nabyla bibliotheka Klementinská, avšak již Dobrovský věděl o něm toliko ze zápisu, jistoty nějaké se nedobrav.[2])

Lépe udržel se v patrnosti jiný exemplář, kteréhož r. 1812 používal Jan Frant. Tomsa, pojav z něho deset bajek do svého spisu »Grössere čechische Orthographie« (str. 32—40); byl' přešel po Tomsovi v majetek Norb. Vaňka a po smrti tohoto dostal se v knihovnu Václ. Štulce, pozdějšího probošta Vyšehradského, odkudž vyměněn byl Hankou pro České Museum.[3]) Bohužel jest právě tento výtisk (sign. 27. C. 20, dříve 56. H. 16) žalostně

[1]) Koupil jsem jej ve Vídni dne 1. října r. 1898.

[2]) Svědčí o tom jeho korrespondence s Rybayem, v níž po delší dobu (v l. 1790 až 1792) jednalo se o určení defektního výtisku jakýchsi bajek s dřevoryty (Paprockého Obory, jak vidno z popisu Rybayova) ve 4°. Dobrovský, nemoha rozřešiti záhady, soudil konečně, že to jest asi Aesop Prostějovský, a vyjádřil se o ceně památky takto: »Ihre Fabeln sind desto schätzbarer, je weniger ich ein Exemplar auftreiben kann.« (15. dub. 1792.) Jagić, Новыя пи ма Добровскаго, Petrohrad 1897, str. 583 a 587. — Totéž patrno ze slov Krameriovy předmluvy k vydání Ezopa (1791), upravené dle instrukcí Dobrovského: »Z tohoto vydání (t. j. Prostějovského) nedostal se mi do rukou ani jediný list, a po tu chvíli není povědomo, také-li by kde který exemplář k nalezení byl.« Srv. Jagić, l. c. str. 583.

[3]) Hanka, Bibliografická správa o vydáních Ezopových Bajek v ČČM. 1848. I. str. 345.

zkomolen a všecek potrhán; schází v něm 56 listů na počátku a 11 na konci.

Nepříznivý tento stav zavinil, že všecky dřívější zprávy bibliografické, pokud se týkají sborníku Prostějovského, jsou buď neúplny aneb zhola nesprávny. Data v Jungmannově Historii liter. r. 1825 (str. 91, čís. 63) zakládají se na výpovědi Dobrovského; vydání z r. 1849 (str. 67, čís. 106) má důležitý doplněk z neznámého pramene[1]); avšak co nad to pověděno o zápise v katalogu hr. Mitrovského (sr. str. XI), nemá vůbec opory. Hanka v ČČM. 1848 I., str. 344 otiskuje toliko cizí záznamy a sám, probíraje defektní exemplář kdysi Tomsův, netroufá si knihu zařaditi k určitému roku, nýbrž nazývá ji prostě starším vydáním; k tomu podotýká, že výtisku nějakého z r. 1556—1557 hledal v Pražských knihovnách nadarmo. Christian d'Elvert (Geschichte des Bücher- und Steindruckes in Mähren, 1854, str. 27) znova popletl, co Jungmann rozlišil. Dudík (Geschichtliche Entwicklung des Buchdrucks in Mähren, 1879), neměv knihy v rukou, věc vůbec ignoroval, a kdokolivěk potom ještě předmětem se obíral, více méně tápal v nejistotě,[2]) až konečně objevením a prozkoumáním úplného exempláře skutečnost mohla býti konstatována.[3])

Snad se časem vyskytne ještě nějaký exemplář původního vydání, ale proto kniha nepřestane býti typografickou vzácností prvního řádu. Příčinou řídkosti tak neobyčejné byl as hned na počátku poměrně malý počet výtisků, jež v rukou čtenářů, jak aspoň u knih lidového rázu přiházívalo se pravidelně, stálým potřebováním v pravém slova smyslu se rozpadly; kromě toho tu i tam ku zmaru přispívaly snad ohledy k obsahu, jenž na některých částech urážel hrubou rozpustilostí.

B. Vydání částečná.

Sborník Prostějovský nebyl nikdy více obnoven ve své prvotní celosti, avšak částečné otisky z něho, upravené podle potřeby, objevovaly se nepřetržitě až do XIX. stol. Z částečných oněch vydání možno bezpečně zjistiti tato:

1. »Život Ezopa.« V Olomúci u Fridricha Milichtalera r. 1567 v 8°. — Výtisk dosud nezvěstný,[4]) avšak vydání jest utvrzeno zápisem

---

[1]) Totiž titul: »Život Aesopa s některými jeho rozprávkami z řeckého jazyka a ostatek z německého do našeho českého přeložený. V Prostějově u Kašp. Aorga, nákladem J. Günthera, impressora v Holom. 1557, ve 4°.« Srv. s tím ve vydání našem záhlaví na str. 7 a závěrek na str. 362.

[2]) Srv. na př. pilné pojednání Frant. Koželuhy »Knihtiskařství v Prostějově v době XVI. a XVII. století« v Progr. zemské vyšší real. školy v Prostějově r. 1900.

[3]) Učinil jsem tak v rozpravě o Janu Albínovi v Českém Museu filologickém, roč. VI., str. 173 a násl.

[4]) Titul Jungmannův jest přejat z vydání z r. 1696.

v kopiáři P kníž. arcibiskupského archivu v Kroměříži, v seznamě knih, kteréž r. 1567 biskup Olomúcký Vilém Prusinovský dovolil prodávati Fridr. Milichtalerovi, tiskaři v Olomouci, jakož i Fridr. Schrympfovi, Václ. Pilatovi a Janovi knihařům v Brně; na str. 83 uvádí se tam zřetelně mezi knihami v 8° skladu Milichtalerova »Zywot Ezopa LXVII°«, a na str. 106 v seznamu Pilatově rovněž »Ziwot Ezopu«.[1]) O rozsahu a způsobu tohoto vydání zcela spolehlivě poučuje patisk z r. 1613.

2. »Ezopa Kniha s fabulemi a básněmi, též staré fabule, které také Ezopovi připisují, též nové fabule, smyšlené od Remicya, také Ezopovi připsané, též fabule Amyanovy z němčiny přeloženy. V Holomaucy skrze Frydrycha Milichtalera 1579.« Ve 4°. — Exemplář defektní.

Vydání záhadné. Zpráva o něm pochází ze starého katalogu knihovny Klementinské, odkudž pro Rybaye r. 1791 ji vypsal Dobrovský.[2]) Titul nesrovnává se ani s tiskem Prostějovským ani se žádným odjinud známým. Vše ukazuje k tomu, že kniha neměla počátku ani konce, a že na místo titule byl do katalogu vepsán obsah, sestavený dle jiného vydání, snad z r. 1639. O existenci exempláře nelze pochybovati, neboť Dobrovský výslovně udává, že dlouhý čas jej byl měl u sebe.[3]) Domnívám se, že to byl kusý výtisk vydání Prostějovského (1557), a sice týž, kterého používal později Tomsa, nynější exemplář Musejní. Na hnědém koženém hřbetě jeho desk byl napsán, jak se pamatuji zcela živě, letopočet 1579, což asi zavdalo příčinu k určitému vročení.[4])

---

[1]) Přesná udání se všemi podrobnostmi poskytl mi laskavě p. Fr. Snopek, kníž. arc. archivář v Kroměříži. — Zajímavých seznamů oněch použil již Jungmann v Hist. lit. 1849 i d'Elvert (Geschichte des Bücher- u. Steindruckes 1859); nedávno vydal je proti všemu řádu bibliografickému po německu, neúplně a s chybami, beze všech vysvětlivek dr. K. Lechner v časopise Centralblatt für Bibliothekswesen XIII. (1896) str. 158—170. — Charakteristická jsou slova biskupovy výpovědi: »My Vilím ..... nacházíme, že některé dobré, křesťanské a pobožné knihy jsou, a některé bychom raději, aby tisknuté a prodávány nebyly, a místo jich jiné, které by se k pobožnosti a dobrým mravům lépe hodily a raději tištěny byly. Ale poněvadž v artykulích víry svaté křesťanské podezřelé a sektařské nejsou, šetříce toho, aby tady dotčený knihař k tak veliké škodě nepřišel, k tomu jsme povolili a tímto listem dovolujem, aby se takovy knihy prodávati, pokud by jich stávalo, svobodně mohly.« — (Z přepisu p. biblioth. Ad. Patery.)

[2]) Jagić Новыя письма, str. 583.

[3]) Jagić, l. c. str. 575: »Die Ausgabe in 4° vom Jahre 1579 oder 1570 konnte ich neulich in der Bibliothek nicht finden. Sie steht im Katalog, aber nicht im Schranke.« (¹⁰/₆ 1791.) — Ibid. na str. 583: »Ich hatte sie lange Zeit bei mir, diese Auflage, und nun ist sie nicht mehr zu finden.« (⁹/₆ 1791.)

[4]) Že kniha sama tištěného letopočtu neměla, vysvítá dosti zřetelně z nejistoty ve zprávě Dobrovského.

3. Další vydání, jehož titulní list v přirozené velikosti a podobě reprodukován se podává, jest vlastně pokračováním čísla 1. a zároveň jádrem i dokončením výboru nově pořízeného z předlohy Prostějovské. Vyšlo r. 1584 v Olomúci u Fridricha Milichtalera v malé osmerce a zabírá celkem 20 archů (sign. A—V) neboli 160 listů nečíslovaných se 113 dřevoryty.

Prwnij Knijha
Ezopowa/s Fabulemi a
nebo s Básněmi geho

Předmluwa Ro-
mula Moudrce/ Na Knij-
by Ezopowy.

Na konci každého archu kustos; poslední stránka prázdná. Hořejšek stran má všude živé záhlaví.

Celek obsahuje čtyři části:

a) *[Knihy Ezopovy].* — List 1ª—68ᵇ.

α) »*Prwnij Knijha Ezopowa, s Fabulemi a nebo s Básněmi geho.*« — List 1ª—18ª. — Předmluva Romulova na rubu titule. — V textu 20 bajek a 20 dřevorytin. — Závěrek: »Konec Prwnij Knijhy Ezopowy.«

β) »*Druhá Knijha chwalitebného Ezopa, tuto ſe počijná.*« — List 18ᵇ—34ᵇ. — V textu 20 bajek a 20 dřevorytin. — Závěrek: »Konec Druhé Knijhy Ezypowy.« (sic.)

γ) *Třetij Knijha Báſnij Ezopowých.*« — List 35ᵃ—53ᵇ. — V textu 20 bajek a 20 dřevorytin. — Závěrek: »Konec Třetijch Kněh Ezopowých.«

δ) »*Čtwrtá Knijha Ezopowa ſe počijná.*« — List 53ᵇ—68ᵇ. — V textu 20 bajek a 20 dřevorytin. — Závěrek: »Konec Báſnij Ezopowých.«

Rytinami, až na titulní list, jenž byl nově přibrán, celý tento oddíl úplně se shoduje s předlohou Prostějovskou; v textu jsou jen nepatrné odchylky, větším dílem pravopisné a tvarové.

b) »*Počijnagij ſe ſtaré Fabule, kteréž také Ezopowi připiſugij.*« — List 68ᵇ—111ᵃ. — Celkem 32 čísla a 32 dřevoryty. — Závěrek: »Dokonáwagij ſe ſtaré Fabule.«

Ve skupení tomto na prvý ráz jeví se značný rozdíl, neboť jest v něm o 15 čísel fabulí a o 15 dřevorytin více nežli v prototypu. Co se týče obsahu, vysvětluje se neshoda tím, že v novém výboru k dřívějším Starým fabulím (17 čís.) připojeno bylo z jiných oddělení sborníku Prostějovského 15 dalších čísel, a sice takto:

Fab. 1.—17. = Star. Fab. č. 1—17 sborníku Prostějovského.
» 18. (Ptáčník a pták) = Fab. snes. č. 6 (vyd. našeho str. 247).
» 19. (Rybář) = Nové fab. č. 128 (str. 207).
» 20. (Člověk rozrážející obraz) = Nov. fab. č. 126 (str. 206).
» 21. (Dva psi) = Nov. fab. č. 90 (str. 193).
» 22. (Hajný a Merkur) = Nov. fab. č. 42 (str. 176).
» 23. (Labut a hus) = Nov. fab. č. 72 (str. 187).
» 24. (Kočka a myši) = Nov. fab. č. 26 (str. 170).
» 25. (Kohouti a kuroptva) = Nov. fab. č. 8 (str. 163).
» 26. (Lékař a nemocný) = Nov. fab. č. 41 (str. 175).
» 27. (Vlk a kozlátko) = Nov. fab. č. 92 (str. 195).
» 28. (Osel a lví kůže) = Fab. Anyan. č. 4 (str. 219).
» 29. (O synu a mateři) = Nov. fab. č. 46 (str. 178).
» 30. (Sedlák a synové) = Nov. fab. č. 20 (str. 168).
» 31. (Sedlák a mladý býk) = Fab. Anyan. č. 21 (str. 229).
» 32. (Páv a řeřáb) = Fab. Anyan. č. 12 (str. 224).

Hlavní příčinou tohoto rozmnožení anebo lépe řečeno přestavení byly dřevořezby, kterých nakladateli zbylo něco z dřívější doby ještě neupotřebených; k těm nyní byl vyhledán příslušný text z bajek rytinami dosud neopatřených. Jsou tedy skutečnou novotou toliko dřevořezby; 12 vyskytuje se jich tu poprvé, a 3 (čís. 28, 31 a 32) opakují se z Knih Ezopových

jsouce u bajek kn. IV. 10 (str. 120), III. 11 (str. 101) a II. 15 (str. 85). V textu není žádné podstatnější úchylky.

c) »*Počijnagij ſe nowé Fabule, ſmyſſlené od Remicya, také Ezopowi připſané. Kteréž ſe kladau, yakž w Rzeckém yazyku pſány ſtogij.*« — List 111ª—149ª. — Celkem 127 čís. bez dřevorytin. — Závěrek: »Dokonáwagij ſe Nowé Fabule.«

Proti originálu jest o 18 bajek méně, avšak z toho počtu odpadá 11 čísel, jež byla odtud přeřaděna ve Staré fabule, t. j. Nových fab. č. 8, 20, 26, 41, 42, 46, 72, 90, 92, 126 a 128; schází tedy skutečně toliko 7 bajek, t. j. Nových fab. č. 55 (Zajíci a žáby, str. 181), 111 (Osel a liška, str. 201), 132 (Mravenci a kobylka, str. 209), 135 (Lev a liška, str. 210), 142 (Vlk a řeřáb, str. 212), 145 (Člověk starý a smrt, str. 213) a 146 (Žáby, str. 213). — Text se shoduje.

d) »*Tuto ſe počijnagij Fabule Anyanowy tak, yakž w Němčině ſtogij.*« — List 149ᵇ—160ª. — Celkem 17 čísel, bez rytin.

Proti originálu o 10 čísel méně; 3 čísla byla přejata ve Staré fabule, t. j. č. 4, 12 a 21, schází tedy pouze 7 bajek, a to č. 1, 5, 11, 16, 22, 24 a 27. V textu jest úplná shoda.

Závěrek celé knihy: »Wytiſſtěno w Holomúcy, ſkrze Frydrycha Milichtalera. 1584.«

Jediný známý exemplář jest v bibliothece Musea král. Českého (sign. 27. F. 27, dříve 56. H. 17). Získán byl Václ. Hankou před r. 1848.[1])

Výboru Olomúckého bylo používáno k dalším vydáním či vlastně k otiskům, od základní úpravy nepatrně se lišícím. V té příčině jsou zjištěny:

4. Otisk Olomúcký kol r. 1600 v 8⁰, známý ze zbytku o 6 arších (sign. N—S, celkem 47 listů), jenž býval kdysi majetkem Dobrovského a nyní chová se v bibliothece Mus. kr. Českého (sign. 27. F. 32). Obsahuje druhou polovici Starých fabulí (od č. 16 do 32; začátek č. 16, konec č. 22 a celé č. 23 scházejí) a z Nových fabulí čís. 1—112; text i tisk z r. 1584 stránka za stránkou, slovo za slovem téměř k nepoznání všude opakován, i ve zřejmých omylech, jako na př. »policý« místo »palicý« (N 1ª); vyskytne-li se přece nějaká odchylka, bývá nepatrna (ku př.: »lotůw« proti »lotuow«; »napjſkal« proti »napijſkal«; »nenaučijce« proti »nenaučjce«; tu i tam kvantita a pod.). Dřevoryty předešlé.

5. Otisk Olomúcký z r. 1609 v 8⁰. Zachován zlomek o 10½ arších (sign. Kiij—V, celkem 84 listy), označený závěrkem: »Wytiſſtěno w Holomúcy, ſkrze Jana Milchtalera 1609.« Obsahuje Staré fabule od č. 5 (začátek schází) do konce, Nové fabule a Fabule Anyanovy, s textem a dřevoryty z výboru r. 1584. Odchylky od předlohy celkem nepatrné

[1]) Viz ČČM. 1848 I., str. 348.

(v úpravě řádků, omylech, zkratkách, pravopise), ale mnohem častější než v otisku předešlém.[1]) Patříval kdysi, podle podpisu soudě, Frant. Lad. Čelakovskému; nyní jest majetkem Mus. kr. Českého (sig. 27. F. 3).

6. »Žiwot Ezopa, mudrce znamenitého. Co on žiw gſa půſobil, y také yaký konec wzal: tuto ſe pokládá. [Dřevoryt, představující Ezopa v témž způsobu, jako na titulním listě vydání Prostějovského, ale ve zmenšených rozměrech.] Wytiſſtěný w Olomaucy v Giřijka Handle. Léta 1613.«

Celkem 6 archů (sign. A—F) neboli 48 listů v malé 8°. — V textu 29 dřevorytin. — Závěrek: »Wytiſſtěno w Holomúcy v Giřijka Handle.«

Jest nepochybně obnovený výtisk vydání z r. 1567. Rytiny téhož původu jako Prostějovské; do nejmenších podrobností jim se rovnají. Také text až na drobné rozmanité úchylky ve formách shoduje se docela s úpravou Prostějovskou; větší změna předsevzata na konci, že totiž na l. 45^{b} a 46^{a} vynechány dvě závadné rozprávky originálu.[2])

Jediný exemplář dosud známý má knížecí bibliotheka v Roudnici. Zprávu o něm s rozborem podal jsem v ČČM. 1890 str. 42—53.

7. »Prwnj Knjha Ezopowa s Fabulemi a nebo s Básněmi geho.« — V Holomaucy 1639 v 8°. — Tiskem Mikuláše Hradeckého.[3])

Celkem 20 archů (sign. A—V) neboli 160 listů nečíslovaných, s dřevorytinami předešlými. Listy i také stránky mají větším dílem kustody. Nahoře živé záhlaví.

Exemplář defektní, bez počátku i bez konce, chová se v knihovně evangelického lycea v Prešpurce, dostav se tam r. 1803 z pozůstalosti Mich. Institorisa. Na první ráz patrno, že kniha nic jiného není, než otisk výboru Olomúckého z r. 1584. Počet listů i dřevorytin srovnává se úplně; výjimka učiněna pouze v Knih. Ezop. III., 9, kdež položen místo původního vyobrazení dřevoryt z č. 29 Starých fabulí (O synu a mateři = Sbor. Prostěj. Nov. Fab. č. 46; viz str. 178), takže se dvakrát opakuje. V tisku pozorovati novotu zavedením hrubého ł. Stilistické změny týkají se jednotlivých slov a jsou z velké části buď omyly aneb chyby; na př. Kn. Ezop. II., 12: »seděla na čelo« místo správného »sedala na čelo« (83, 10); II., 16: »hněvivého trestala« místo »hněvivě ho trestala« (86, 17); III., 3: »jednau cestau jda, druhé obtížen jsa« místo »jedno — druhé« (94, 1); III., 10: »pochlebujícímu« za »pochlebujíci mu« (100, 18); IV., 10: »bláznivé« místo »bázlivé« (119, 18); IV. 19: »nebohatá vrána« za »nebojatá« (125, 14);

---

[1]) Z význačných omylů klademe tuto: »přižrijti« (přezříti) M$_{8}^{a}$; »wrcho wyſſt« (vrchovišť) N$_{4}^{b}$; »nedádij« (nedadí) O$_{1}^{b}$; »churowý — bby — hoſpugář« (churavý — aby — hospodář) P$_{7}^{b}$.

[2]) Srv. našeho vydání str. 49 a 50.

[3]) Index Bohemicorum librorum prohibitorum et corrigendorum (1770) uvádí titul dosti věrně, jen s přestavením orientačního hesla: »Ezopa Prwnj Kniha s Fabulemi a nebo s Basněmi geho. W Holomaucy 1639. 8°«; zároveň se cituje zevrubně několik míst, odkudž patrno, že censor knihu měl po ruce.

ibid.: »hněvu hanby jeho« místo »hauby« (= huby; 125, 16). — Nov. Fab. č. 1: »krahulec«; č. 5: »nad zápisy« místo »nad zápasy« (163, 3); č. 17: »radče« místo »rauče« (168, 13); č. 33: »neuhlédl« za »neuhodl« (174, 22); č. 34: »uštípil« za »uštípl« (175, 5) a j.[1]) Dobrá oprava jest v Kn. Ezop. III., 1: »bolavau« místo »hlavau« (91, 13).

Jiný exemplář, též bez titulního listu, míval Kramerius a dle něho pořizoval své vydání r. 1791.[2]) Výtisk Prešpurský připomíná Rybay v dopise Dobrovskému dne 12. pros. 1794. Sám měl také fragment (Ezop. Kn. třetí, kus čtvrté a začátek Starých Fabulí), jenž jest nyní v Pešťském Národním Museu.

8. Žiwot a Skutkowé Ezopa, Mudrce znamenitého, co on žiw gſa kratochwjlného půſobil, y také gaký konec Žiwota ſwého wzal, tuto ſe pořádně wyprawuge. Nynj opět w nowě wůbec na Swětlo wytiſſtěno a wydáno. [Dřevoryt s Ezopem jako v č. 6, ale způsob provedení jest dokonalejší.] Wytiſſtěno w Praze, v Petra Antonjna Benka, Léta 1696.«

Celkem 5 archů (sign. A—E) neboli 40 listů v malé 8°. Kustos na každé stránce. Mimo titulní list není v textu žádných dřevorytin. — Závěrek: »Wytiſſtěno w Praze, 1696.«

Toto vydání, první, pokud víme, pořízené mimo Olomúc, opírá se o text z r. 1613 (čís. 6), ale jest rozličně pozměňováno a doplňováno. Viděti to již na titule, a právě tak i další text má všelijaké odchylky. Za příklad uvádíme některé z nich, jež vyskytují se hned na začátku:

Strana a řádek našeho vydání	1556	1613	1696
7, 1.	Ezop byl hojný	též	Ezop byl hojný a dostatečný
„ 3.	ustaveno	též	vystaveno
„ 8.	chytrostí	též	zchytralostí
„ 17.	přihodilo se	též	treffilo se
8, 3.	pána svého	též	pána
„ 4.	tedy dí	též	dí
„ 26.	půjčilo	též	propůjčilo
„ 27.	u ohně	též	v kuchyni u ohně
9, 7.	vyvrhl	vyvrhli	vyvrhli
„ 22.	přijat byl	též	přijat a od něho nakrmen i napojen byl

[1]) Srv. ještě: Kn. Ezop. II., 6: »právem nalezeno bylo« (str. 78, 14 Sbor. Prost.); II., 7: »nyníčko« (79, 16); II., 9: »škudlinau« (81, 4); III., 1. »uvázše« (91, 6); IV., 7: »lepem« (116, 10); St. Fab. 9.: »na střevní dna« (141, 25); Nov. Fab čís. 8: »teskliti« (164, 16); čís. 19: »od psa ukušený« (169, 8) atd. — Číslování Nových Fabulí několikrát jest hrubě spleteno.

[2]) Index libr. prohib. (1770), Musejní exemplář (63, E, 48) p. 83: »Ex hac editione, in qua fol. primum desideratur, adornat suam d. Kramerius Pragae.« Přípisek Dobrovského. Někdejší onen výtisk Krameriův nalézá se nejspíše v Petrohradě.

Strana a řádek našeho vydání	1556	1613	1696
10, 8.	jako prve	též	jako kdy prve
„ 9.	kratce, pluh	též	kratce, pole, pluh
„ 26.	neobžaloval	též	neobtěžoval
„ 27.	a tak ihned vseda na kuoň	též	a tak ihned šaffář vsedna
11, 2.	nemáhají	nemohau	nemohau
„ 7.	což chceš	též	jak se tobě kolivěk líbí
„ 25.	hodného, mně žádostivého	též	hodného a žádostivého
„ 31.	velmi velice nepřístupný	též	velmi nepřístupný
	atd.	atd.	atd.

Závadné rozprávky na konci jsou vypuštěny, tak jako ve vydání z r. 1613. Exemplář v knihovně Strahovské.

9. »Ezopowy Báſně ſpolu s geho Žiwotem. Znowa wydané od M. W. Kraméryuſa. [Rytinka: Hrbatý Ezop před Xanthem a jeho manželkou.] W Praze, 1791. w Čeſké Expedýcý v zlatého půlkola.«

Str. IV. a 260 v 8°. — V textu 4 přílohy (každá o dvou rytinách) na str. 68, 109, 130 a 145. — Obsah:

a) »*Zpráva o předešlém šesterém vydání*«, t. j. r. 1480, 1510—1520 v Plzni (omyl, jsou bajky Cyrillovy neboli Čtverohranáč, jak již Dobrovský poznamenal), 1556, 1579, 1600, 1639.

b) *Život Ezopa.* Str. 1—66.

Hned počátek ukazuje, že základem bylo vydání Pražské z r. 1696; čtemeť tam na str. 1—3 nejen: »Ezop — byl hojný a dostatečný k učení jiných«, ale i všecky další odchylky při č. 8. uvedené, tedy: »vystaveno, zchytralostí, trefilo se, pána, dí, propůjčilo, v kuchyni u ohně«; na str. 26 ř. 10 sh.: »laje, vztéká se a pryč běží« (1556, 1613: »laje, plundruje, vztéká se, třeští se a pryč běží«); ibid. ř. 12 sh.: »pes — ocasem vrtí a obskakuje okolo tebe po zemi« (1556, 1613: »vrtí ocasem a obskakuje okolo tebe po zemi a umílí se k tobě«) atd. Proměn ve formách je poměrně málo, ježto z předlohy samé zbytky starožitnější větším dílem již byly vymizely; tu i tam volen výraz mluvy obecné, ku př.: »také-li si se mne neoslejchal« (str. 2 ř. 3 zd.; předloha: »vostejchal«), »vrž ji do ohně« (32, ř. 6 zd.; též 1696); »tříšek« (32, ř. 6 zd.; předloha: »tříštěk«); »ohlídal se, uhlídal« (30, ř. 5—6 zd.; ale »ohlédnou se« na str. 34 dvakrát) a j. Opravy bývají zdařilé, na př.: »okusil« (2, ř. 5—6 sh.) za »koštoval« (ale na str. 21, ř. 4 zd.: k koštování; 23, 5 zd.: koštuješ a j.); »naválela« (32, 13 sh.) za »neválela« (1613, 1696) a j. Neobvyklý výraz »uškrnul se« ponechán jednou bez proměny (8, 9 zd.), ale podruhé nevhodně přetvořen v »ustrnuv se« (33, 4 zd.); »komňata« staršího textu dlouží se: »krom komňáty« (13, 1 zd.), »do komňáty« (25, 11 sh.) atd. Obsah jest přiměřeně censurován.

c) »*Ezopovy Básně.*« Str. 67.—137.

Úprava dle vydání z r. 1639 (1584). Kniha I., II., IV. mají po 20 bajkách, III. jen 19, poněvadž vynecháno č. 8, kdež předloha má pouze

obrázek a vysvětlení, proč »báseň« opominuta. Pronikavějších změn obsahových není; toliko mravní poučky, jež tu slovou »vyznamenání«, sestavují se volněji a kladou se všude na konec bajky; na př. str. 72 (I., 7): »Což v člověku od přirození leží, toho se on velmi těžce zbaví. Zlé větším dílem sobě podobné plodí« (promythion a epimythion sloučeno a valně zkráceno; viz naš. vyd. str. 60); str. 124 (IV., 3): »Kdož dvojího jazyka jsou, žádné odměny nemají k očekávání« (1584: »Ta fabule trestce lidi dvojího jazyka«) atd. Naproti tomu neobvyklejší výrazy a vazby často se nahrazují známějšími; ku př. I., 4 (str. 69): »jemu jest povoleno« (1584: »puštěno«); tamže: »třími svědky« (1584: »třmi«); I., 8 (72): »jaká to nevděčnost!« (1584: »o větší nevděčnosti«); I., 12 (75): »přiběhl spěšně klíčník a u dveří se chrastil« (1584: »během — a rumploval se«); tamže, str. 76, 3 sh.: »pasti nastrahují a lečí« (1584: »nastrahovati a léceti budou«); II., 17 (99, 3 sh.): »vytahuješ a suješ« (1584: »sseš«); tamže: »z zlatých a stříbrných nádob« (1584: »z zlatnic a stříbrnic«); III., 3 (105): »výborný kůň« (1584: »frýz«); III., 6 (108, 4 zd.): »nevěrou zapácháš« (1584: »prosmrdáš«); III., 8 (110): »dobré kázně a čistá žena jest« (1584, III., 9: »kázaná a čistá jest«); IV., 16 (135): »nyní ssednu dolů« (1584: »zsednu ale dolů«); II., 3 (87): »pes znamenaje úmysl jeho, takto k zlodějovi promluvil« (1584: »I slyšeti, že by ten pes měl k tomu zlodějovi promluviti«); III., 10 (113): »třeba by i toho odleželo« (1584, III., 11: »že toho má odležeti«). Někdy se řčení ponechává beze změny, jako na př. IV., 9 (130): »jakž koně (1584: kuoň) vybosti mohl«; IV., 15 (134): »poď se mnou na plano« a j.; zřídka se vykládá, na př. IV., 12, str. 132, 7 zd.: »bílil (stavěl) se, jakoby nemocen byl«.[1]) Něco též polepšováno, na př.: I., 9 (72): »mající se oštěniti« (1584: »položiti«); II., 1, (85, 10 zd.); »vřeštěly a kuknaly« (starší vydání všecka: »kukaly«); II., 6 (90, 11 sh.): »právem nalezeno« (1584: »narozeno«). Chybné konjektury z vyd. 1639 jsou na př.: II., 16 (98): »hněvivého trestala« (1584: »hněvivě ho . . .«); III., 10 (112): »pochlebujícímu« (1584: »pochlebujíci mu«); IV., 10 (131): »mdlé, sprostné a bláznivé« (1584: »bázlivé«); IV., 19 (136): »chlipná a nebohatá vrána« (1584: »nebojatá«) a j.

d) »*Staré Básně, kteréž také Ezopovi připisují.*« Str. 137—185.

Počet fabulí jest jako ve vydání z r. 1584, celkem 32, ale z nich 5 nesrovnává se s předlohou. Vynechána byla totiž čísla 14 (O vlku a lišce), 15 (O psu, vlku a skopci), 29 (O synu a mateři), všechna tři nejspíše z příčin censurních, 30 (O sedláku a jeho synech), 31 (O sedláku a mladém býku), a náhrada za ně poskytnuta výborem z Aviana, čímž vzájemný poměr změnil se takto:

č. 1—13 = St. Fab. č. 1—13 vyd. z r. 1584 (1639)
č. 14—26 = „ „ č. 16—28 „ „ 1584 (1639)
č. 27 (Žába jakožto lékař a liška) = Fab. Anyan. 1556 č. 5

[1]) Ve všech těchto případech změny pocházejí od Krameria; text z r. 1639 má totéž čtení jako vyd. z r. 1584.

č. 28 (Sedlka a vlk)	= Fab. Anyan.	1556	č. 1
č. 29 (Opice a její dítě)	= „ „	1556	č. 11
č. 30 (Opice a dvě opičátka	= „ „	1556	č. 25 = 1584 č. 17
č. 31 (Vlk a kozlátko)	= „ „	1556	č. 27

č. 32 (Páv a řeřáb) = St. Fab. č. 32 vyd. z r. 1584 (1639).

Přehled ukazuje, že č. 27, 28, 29 a 31 ve výboru z r. 1584 (1639) vůbec není, a že tedy pocházejí odjinud. Pramenem jich asi najisto byl Tomsův kusý výtisk, pokládaný za vydání z r. 1579.

Změny v textu předsevzaté bývají podobné jako v oddíle předcházejícím; někdy úprava dosti se liší.[1])

e) »*Nové Básně od Remicia smyšlené, také Ezopovi připsané. Kteréž se kladau, jakž v Řeckém jazyku psané stojí.*« — Str. 186—244. — Bajek 127, jako ve vyd. z r. 1584; vynecháno jest pouze č. 66 (Hlemýžď) a nahrazeno číslem 30 (Sedlák a synové jeho) ze Starých Fabulí. Přehled:

č. 1—42 = č. 1—42 vyd. z r. 1584 (1639)
č. 43 (Sedlák a synové jeho) = č. 30 Starých Fabulí
č. 44—66 = č. 43—65 vyd. z r. 1584
č. 67—127 = č. 67—127 vyd. z r. 1584.

Odchylky formální vyskytují se hlavně v poučeních, kde předloha mívá infinitivné vazby, ku př. č. 30, str. 200: »Nikdy se nelekej, prvé než vidíš, čeho se bojíš« — proti staršímu textu: »Báseň znamená nikdá se nelekati prve než . . .« (naš. vyd. str. 173, 26); 32, 201: »Mnozí pracují a jiní práce jejich často užívají a z ní zisk mají« : »Báseň znamená jedny pracovati a jiné práce jejich často užívati a z ní zisk míti (174, 15)«; podobně 52, 210 (183, 14); 54, 210 (184, 5); 68, 217 (189, 14); 73, 219 (191, 7); 83, 225 (196, 15); 102, 233 (203, 4); 107, 235 (204, 18) a j. Tvary přechodníku minulého kmenů zavřených v mužském rodě čís. jedn. (na př.: »člověk jeden táhši« a pod.) obyčejně se normalisují: »táhv« 189, 4 zd.), »stáhv« (213, 4 sh.), »roztáhv« (235, 7 zd.), »zdvihv« (204, 2 sh.), »podvihv« (224, 12 sh.), »upadv« (209, 6 zd.; 230, 1 sh.; 236, 10 sh.); »vzdechv« (210, 2 sh.; »dostřáhv« (213, 2 sh.); »nalezv«« (213, 9 sh.); »vylezv« (223, 2 zd.); »vlezv« (239, 2 zd.); »poklesv« (231, 1 zd.); »přemohv« (244, 11 sh.) a j. Z podlých tvarů vloudily se na př. do č. 82, str. 224 (na konci): »za nic nestojejí« a do č. 85, str. 225 (na konci): »dobře činějí« atd. — Text 1639 = 1584. Změny jsou od Krameria.

---

[1]) Příkladem budiž počátek č. 10: »Vlk nadutý. — Jednoho dne ráno, když se rozednívalo, vlk leže na svém loži, byl velmi veselé mysli; i dí sám k sobě: Dnes zajisté svadebními pokrmy nasycen budu, neboť toho dobré mám znamení. A vstana vyšel, aby sobě pohledal pokrmu. I maní nalezl pecen sádla atd.« S tím srv. vydání našeho str. 143.

f) »*Básně Anyanovy, tak jakž v němčině stojí.*« — Str. 244—259.

Celkem 15 čísel, dle vyd. z r. 1584 (1639). Vypuštěny dvě bajky, 7 (Lev, býk a kozel) a 17 (Opice a dvě opičátka), ona snad proto, že Index v ní poučku naznačoval jako závadnou, a tato tím, že jí bylo jinde místo vykázáno, totiž na str. 183 mezi Starými Fabulemi v č. 30.

10. Život a skutkové Ezopa, mudrce znamenitého, co on živ jsa, kratochvílného působil, a také jaký konec života svého vzal, tuto se pořádně vypravuje. Nyní opět v nově pro obveselení mysle vůbec na světlo vydané. — Vytištěné v Litomyšli.« — Bez roku. Str. 78 v 8°.

Chatrný otisk (mezi 1830—1840) předlohy buď téže, kterou měl Kramerius, aneb jí velmi blízké. Kramerius nebyl přímým pramenem, jak dokazují některé shody se starším vydáním právě tam, kde text Krameriův pozměněn; na př.: »koštoval« (Kr.: okusil); »nalezši pivnici otevřenou« (Kr.: nalezv); »saky, plachty i koše« (Kr.: pytle, plachty...); naproti tomu opět nejen při vulgárním »oslejchal« (str. 4), ale i při »uškrnul« (10) a »ustrnul« (38) jest shoda s Krameriem a neshoda s dřívějškem. Avšak celkem otisk valně znešvařen je tvary podlými, chybami z neporozumění a jinými nemotorami, jako na př.: »ode mně, mít důmění, byjste, na lůže klad« (str. 20); »žaludek vytrhl« (str. 5, za »vyvrhl«); »zlostný« (7, za »zlotrovaný«); »po straně mluviti« (7—8, za »prostranně«); »když ho potkati mám« (9, za »když se potkávati [= potýkati] mají«); »z neřesti cesty« (9, za »neřest z cesty«); »ten jistý Nuspot on obcoval« (59, za »ten jistý Enus potom obcoval«); »nedosahovala nebe na země« (60, za »nedosahovala nebe ani země«) atd.

S vydáním vlastního textu Života Ezopova toliko částečně souvisí parafrase, určená pro čtenářstvo nejširších vrstev:

11. »Život, skutky a řeči netvorného Ezopa, jenž byl mudřec znamenitý a básníř rozhlášený, co vše kratochvílného vyvozoval. Znovu vzdělal Vác. R. Kramerius. S mnohými vyobrazeními. V Skalici. Písmem Frant. Škarnicla Synův.« — Str. 112 v 8°.

Obsah a postup děje ve vypravování sice ponechán, ale forma slovní, až na jednotlivé výrazy a kratší věty, změněna.[1]) Spojitost drží se pouze dřevoryty, a to z původních deskových špalíčků Prostějovských, zachovaných dědictvím v tiskárně Škarniclově v Uh. Skalici a k reprodukci potřebovaných až do nedávna.[2]) Jest jich obsaženo v knížce 35, Ezopovských 28 a cizích 7.

---

[1]) Snaha popularisační nezřídka zabíhá v zámezí; Ezop na př., přinášeje výslužku z hostiny, volá na psíka: »Pojď sem, Cikáne!«

[2]) Poslední vydání, o němž máme vědomost, pochází z r. 1879. Některé ze starožitných oněch štočků tiskařských získalo ve svůj majetek České Museum.

C. Výňatky a ukázky.

Příkladů na poučenou, založených na obsahu bajek Ezopových, roztroušeno jest nemálo v památkách starší produkce literární,[1]) avšak výňatků, kteréž by i slovně hlásily se k svému původu, nalézá se jen pořídku. Dvě ukázky toho způsobu podává pilný kompilátor Václ. Dobřenský ve Vrtkavém Štěstí (1583), a to v druhém oddělení č. VIII.: »Příběh o jistém saudci, kterýžto mezi bohatým a chudým člowěkem spravedlivý nález učinil« a č. IX.: »Příběh o nespravedlivém saudci, jaké se neupřímnosti dopustil«[2]); první rozprávka jest Adelfonsova (č. IV., v našem vydání na str. 244—245) a druhá Brantova (č. 4, str. 275), obě s textem jen poněkud proměněným. Jiný příklad, jehož obsahem jest č. 5 Nových fabulí (o lišce bez ocasu), čteme ve spisku Adama Rosacia »Rathauz nový v městě Sušici« (1619), i přesvědčujeme se z něho, jak obratný řečník jádro osladiti dovedl.[3])

V době nové uveřejnili sbírku ukázek:

1. Frant. Tomsa ve spise »Grössere čechische Orthographie, gemeiniglich böhmische Orthographie genannt« (1812) na str. 32—40 celkem deset bajek dle vydání Prostějovského (1556) v tomto pořádku: Z Knih Ezopových IV., 1; IV., 2; III., 17; III., 18; IV., 6; IV., 9; IV., 12; IV., 11; ze Starých fabulí č. 6 (O vlku a o kozlu) a 3 (O lišce a kohautu). Textu nepodává přesného, neboť mění netoliko pořádek slov, ale i formy; zejména infinitivné *i* všude vymítá (na př.: dojít, jíst, ukázat, mít a j.).

2. Kar. Jarom. Erben ve Výboru z literatury české, díle druhém (1868) na str. 947—972 za titulem: »Bajky Ezopovy« celkem 29 čísel, přepsaných někdy Jos. Jungmannem ze všech oddělení sborníku Prostějovského (exempl. Tomsova). Jsou to:

I. Z Knih Ezopových III., 12; III., 13; III., 14; III., 18; IV., 1; IV., 3; IV., 4; IV., 9; IV., 13; IV., 15.

II. Z Nových fabulí č. 3, 9, 30, 33, 39, 44, 50, 59, 70.

---

[1]) Ze života pospolitého čteme doklad u Wintra v Životě Církevním, str. 891: »Velimští žalovali r. 1597 na svého faráře Vlka, že místo slova božího v ledajaké rozprávky, básně a šprýmy, fabule Ezopovy se vydává, smíchy v kostele strojí.«

[2]) Ve vyd. Václ. Radim. Štěpána 1824, str. 88—92 a 93—94.

[3]) Zajímavý celek zní takto (list C_3, str. 19): »I na rathauzích bývá taková radda, jako někdy liška dala jiným liškám; upadši jednau do osidla aneb do nějaké nástrahy, přišla o vocas, a jda odtud, velmi se za to styděla, že ocasu nemá, tak že se jí zdálo, že by raději na tom světě živa nebyla, an chodila, co by jí z nosu kapalo: a mezi tím starostlivě myslila, kdyby mohla nějak jiné lišky k tomu namluvit, aby se vocasův zbavily, a tak aby ona tau obecní hanbau všech jiných hanbu také svau přikryla. I svolavši všecky, radila jim, aby sobě vocasy zutínati daly, mluvě tak, že by to netoliko neslušný aud byl, ale zbyteční a nepotřebné břímě jim přidané. Porozuměvši tomu jedna z nich, a hledě na ni jaks kozmicí [kosmicí] po straně, bude jí říci: Ba hle, hle, ač by se tobě, chudino, ta radda hodila, však proto nás na to nenavedeš, abychom se ocasů zbaviti měly. Treffil pištěc na bubeníka.«

III. Z Fabulí Avianových č. 15, 18, 26, 27.
IV. Z Fabulí snesených (Adelfonsových a Pogiových) č. 2, 9, 24.
V. Z Brantových rozprávek č. 4, 56, 73.

Ani tyto ukázky nejsou zcela přesné, majíce odchylky zejména ve tvarech, na př. III., 12 (str. 948): »znamenav a vida« (1556: »vidúce«); IV., 4 (952): »lahodnými a pochlebnými slovy« (1556: »lahodnejmi a pochlebnejmi«); tamže i titul nesprávný: »O pávu, bohyni řečené Juno, a o slavíčkovi« místo: »O pávu bohyně řečené Júno a o slavíčkovi«, a j.

Drobné výňatky jsou též v Anthologii (díl II.) Jos. Jirečka, v Čítance (díl III.) téhož a ve Výboru Bedř. Vil. Spiessa.

3. Jungmannův Slovník Českoněmecký podává takové množství slov a vůbec dokladů z Ezopa, jako z málokterého díla staršího. Pozornější prohlídka ukazuje, že příspěvky pocházejí s několika stran; jedna cizí snůška, označovaná »Aes.« neb »Aesop« bez udání místa, obsahovala materiál z výtisku Prostějovského (1557), v němž byly zejména rozprávky Brantovy zachovány úplně [1]); druhá, zevrubně citující, opírá se o kusý exemplář Musejní z r. 1557, a třetí spočívá na vydání Krameriově (1791). »Život Ezopův« byl vyčerpán toliko z textu Krameriova,[2]) a větším dílem i »Knihy Ezopovy«[3]); ba také v ostatních částech bývají doplňky z Krameria, lišíce se málo kdy označováním, čímž při hledání nejistota vzniká.[4]) Tu i tam vloudily se nesprávnosti, na př. u sl. »secpám«: »Vinu naň sstrčil a secpal« místo »na ženu« (str. 263, 21); při »spojímám« udán význam »spojiti, připustiti, zusammenlassen (zur Begattung)« s citátem: »spojímati osly. Aesop«; avšak text mluví »o najímání« (str. 298, 8); při »zletěti« v dokladu z Aesopa: »Nechal ho (ptáka sedlák) preč se bráti« vynecháno hlavní slovo »zletě« (247, 22); při sl. »žvanice« udán Aes. list 134 místo 184 (str. 324, 11) a j. mn.

4. Kottův Česko-německý Slovník vyčerpává dopodrobna látku lexikální jednak v díle hlavním, jednak v Příspěvcích k němu.

2. Překladatel Jan Akron Albín.

Dávnou záhadu, kdo byl as překladatel Ezopových fabulí, teprve nalezením úplného sborníku Prostějovského podařilo se rozřešiti uspokojivě. Vystupuje tam překladatel plným jménem již v nadpise předmluvy, čině tak způsobem u humanistův obvyklým: »*Jan Akron Albín* každému, kdož čísti bude, vzkazuje pozdravení« — a v dalším rozhovoru naráží mimo-

[1]) Srv. na př. slova: »ženčenec« (díl V., str. 839) a »poraz« (díl III, str. 310.) ma l. CCIV[a] a CCIV[b], v exempl. Musejním scházejících (naš. vyd. str. 356, 24 a 357, 6).

[2]) Srv. na př. »šperkovný«, »žváč« (tu chybně cituje se »zlosynce« místo »zlolejce«) a j.

[3]) Sr. na př.: »talov«, »téci se«, »ulákati«, »varovati« a j.

[4]) Srv. na př. doklady při slovech »telec«, »trlenec«, »vykléceti.«

chodem sice, ale dosti zřetelně i na své osobní poměry. Když byl totiž vyložil vlastní účel a didaktickou užitečnost rozprávek neboli básní, žádá za dobrotivé shovění a přátelskou opravu, nebude-li vše, co knihou podává, zdáti se stejně zdařilé; nechť prý nedostatky neváží se těžce »mládenci, jakožto v těch věcech ve všech nebývalému, a jakožto tomu, kterýž ještě mnohého nezkusil a neví, co praviti«. Byl tedy ještě mlád, a jak dílo jeho svědčí, po humanisticku vzdělán, několika řečí (latiny, řečtiny, němčiny) znalý, literárně snaživý a o pokrok usilující; to vše pak ukazuje k povolání učitelskému, zejména pozorujeme-li též obor, z něhož právě zůstavil po sobě památku.

Tolik možno zcela spolehlivě předpokládati o spisovateli až dosud neznámém; co dále k tomu přistupuje, zakládá se na kombinacích již méně bezpečných, ale jistě oprávněných.

Jméno Albinus v současných zprávách a zápisech vyskytuje se častokrát, avšak, pokud víme, žádné se nehodí na překladatele bajek Ezopových případněji než jméno »*Jana Albína z Bělé*«, bakaláře a správce školy u sv. Štěpána na Novém Městě v Praze, jenž koncem listopadu r. 1551 na smrtelném lůžku byl učinil poslední pořízení.[1]) Bakalář onen patřil bez odporu k nejspořádanějším a nejpokročilejším svého stavu; soupis jeho pozůstalosti svědčí zřejmě o poměrném blahobytu a zároveň, což jest okolnost nad jiné důležitá, o neobyčejné zásobě prostředků vzdělavacích. Vedle objemných a nákladných děl zvláště theologických (na př. spisů Kalvinových) měl ku své potřebě několik velkých slovníků (Ambros. Calepina Lexicon, Mik. Perotta Cornu copiae, Lexicon graecum) a knih drobnějších plnou polici (»repositoř«); většinu z nich odkázal svým žákům na památku, což jest opět znakem nejen lásky ke škole, ale i ku knihám samým, aby do pravých rukou se dostaly. Důvěrným jeho přítelem byl radní písař novoměstský Vít Trajan z Chotěřiny († 1559), vynikající člen básnické družiny Jana Hodějovského z Hodějova; sotva tedy asi pochybíme, vřadíme-li též Albína do soudobé čety literární. Z jiných osob, s kterýmiž byl ve styku, jmenovitě dlužno uvésti Řehoře z Chocemic, odchovance vysokých škol italských, a Jana Samsona († 1551), učitele u sv. Václava na Zderaze, podobného milovníka knih jako byl Albín sám. Matka slula Magdalena; bratr Martin dvakrát označen »ze Soběslavě«, patrně dle obydlí.

S tímto výsledkem souhlasí dobře záznam děkanské knihy universitní, že totiž »Joannes Albinus« dosáhl hodnosti bakalářské v Praze dne 13. června 1548 [2]); naznačuje se tím počátek učitelské dráhy Albínovy, i spolu po-

---

[1]) Zápis v archivě král. hl. města Prahy č. 2207, fol. K. 34—35. — Celý testament otištěn v Českém Mus. fil. VI., str. 185—186.

[2]) V pořadí byl na třetím místě, maje před sebou Víta Theofila Bydžovského a Jakoba Kodicilla Sedlčanského; rektorem byl tehdy Řehoř z Chocemic a promotorem Jan Hortensius. Monumenta Universit. Prag. I., 2 p. 346).

tvrzuje se mladičký jeho věk, pomníme-li, že bakaláři pravidelně kolem 20. roku svého bývali promovováni.[1])

Zdánlivé obtíže působí složité příjmení »Akron Albín«; avšak víme-li, že »Albinus« čili Bělský odvozeno jest od rodiště, a že město Bělá v Boleslavště má ve svém obvodu vésku Vrchbělou,[2]) vysvětlíme si podivný název přirozeně jako překlad, zpola řecký, zpola latinský českého »Vrchbělský«.[3])

Oprávněné pochyby vznikají z úvahy, že bakalář tak mladičký v obšírnou a těžkou práci literární netoliko se zabral, ale též as ve dvou letech ji vykonal, a to způsobem skutečně záslužným. Případ takový jest bez odporu řídký, leč není nemožný ani nevysvětlitelný. Prostředky vzdělavací u Albína, jeho zájem o školu a styky důvěrné činí věc pravdě podobnou a rozbor předmětu samého námitkám odnímá přesvědčivosti. Aesop ode dávna býval vítanou pomůckou ve školách,[4]) a odtud žákům dobře utkvíval na paměti; látka z něho sloužívala často k veršům latinským, text byl vykládán a někdy též, jak viděli jsme nahoře, do živé řeči převáděn. Z té stránky tedy podnik byl usnadněn a při schopnostech náležitých, předpokládaje ovšem i zběhlost v mateřštině, mohl dosti brzo státi se skutkem.

Ostatně Albín sám obral si původně, jak ze všeho vysvítá, jen menší část za úlohu, ale ovšem takovou, že pokroková snaha jeho výborně odtud se poznává. Jal se totiž překládati z řečtiny skupinu Nových fabulí neboli vlastních bajek Ezopových, kteréž kolovaly dříve po latinsku pode jménem Rimiciovým, a později teprv, hlavně z tiskáren Basilejských (od r. 1518) také v řeckém znění obecně se rozšířily; když pak tento úkol šťastně dokonal a v práci patrně si zachutnal, přistoupil ku pokračování na základě německého svodu Steinhöwlova-Brantova, jejž měl po ruce v úpravě Adelfově v některém vydání Freiburském.

Zaměstnávaje se další touto sbírkou přirozeně počal od Života Ezopova, avšak neopomíjel, buď současně neb dodatečně, nahlédati též do textu řeckého a připojovati odtud rozličné opravy a doplňky.[5]) Nejlépe se zračí tento jeho postup na konci, kde v řeckém originále čte se bajka o orlu a hovniváli (*Ἀετὸς καὶ Κάνθαρος*), Steinhöwlem vypuštěná, poněvadž opakuje se téměř doslovně i v druhém čísle Nových fabulí. Albín srovnáváním připadnuv na mezeru, neváhal jí vyplniti svým překladem již hotovým, a tím se vysvětluje divná jinak okolnost, že uprostřed českého textu, zřejmě závislého na předloze německé, najednou shledáváme vsuvku z řečtiny (str. 50—51). Jiný případ téhož druhu vyskytá se v oddělení následujícím, v Knihách Ezopových neboli bajkách Romulových při č. I, 13 (O orlu

[1]) Winter, O životě na vys. školách Pražských (1899), str. 473.

[2]) Viz Jos. Kalouska Listiny a zápisy Bělské (1889), str. VI., VII.

[3]) Zmínka v poslední vůli o listu »zachovacím a vejhostním« dokazuje, že Albín pocházel z osady poddané.

[4]) Winter, Život a učení na partikulárních školách v Čechách (1901), str. 616 a násl.

[5]) Příslušná místa citují se v nynějším vydání pod čarou. Srv. též ČČM. 1890, str. 48—51.

a lišce, Ἀετὸς καὶ Ἀλώπηξ); tam sice není u Steinhöwla mezera, ale poněvadž jest obsah zcela shodný s prvním číslem Nových fabulí, pominul Albín text německý, vyňav z něho pouze úvod a naučení, a vřadil tam svůj překlad z řečtiny (str. 65). Přibráním poučného rámce Steinhöwlova bajka obdržela promythion a dvě epimythia, jedno z řečtiny a druhé z němčiny.[1])

Kam až dospěl Albín v překládání německého sborníku, dokonal-li svou práci, či nebylo-li mu dopřáno zůstaviti celek hotový, nemožno nám určitě rozhodnouti. Hlavní oporou v té otázce jest prvá polovice předmluvy, kde autor důtklivě obrací pozornost ku poučnému jádru bajek a slova neprodleně stvrzuje příklady, jež vybírá, jak slušně souditi smíme, ze svého vlastního díla. Hned první výpověď, že »málo mi to platno, vím-li o chudém člověku fabuli nebo báseň, a o hadu, kterak ho ten chudý člověk sekerau urazil, jestli že na to nepomyslím a toho sobě přivésti nebudu uměti, abych se uměl před tím vystříhati, kterýž by mi škodu učinil« (str. 3), zřejmě souvisí s 8. číslem Starých fabulí[2]) (str. 139—140), a podobně jest při celé řadě dalších odkazů. Na číslo 7 Starých fabulí dopadá narážka, jak vlk s oslem bláhově zacházel (str. 138), a na čís. 15 jiná, kterak skopec nerozumně byl se přioděl psí kožích (str. 153). Z Knih Ezopových vyňaty jsou zmínky o starém lvu a chytré lišce (IV., 12); o lvu své důstojnosti vědomém (I., 11), krutou zvůli provozujícím (III., 20) a bezohledně násilném (I., 6); o mravenčí pilnosti (IV., 17); o vlku a beránku (I., 2); o vlku a řeřábu (I., 8); o vlku a zrádném pastýři (IV., 3); o lichocení oslově (I., 17); o zajících a žabách (II., 8); o lišce a hroznech (IV., 1); o koni a myslivci (IV., 9); konečně z Nových fabulí č. 59 (o hlemýždi, toužícím vyletnouti do výše), č. 122 (jistota lepší nežli naděje, o rybáři) a z Aniana č. 3 (o racích). Z ukázek vychází na jevo, že prvý díl sborníku zastoupen téměř úplně, až na Fabule snesené; poněvadž pak díl ten jest opatřen nejen úvodem, nýbrž i zvláštní předmluvou, podobá se, že právě část v něm obsaženou Albín již připravoval k vydání.

Co se týče druhé skupiny, rozprávek Brantových, nelze tam účastenství Albínova ani popírati, ani s jistotou obhajovati. K autorství ukazuje hlavní titul, jméno v předmluvě a pospolitost v téže knize; proti němu svědčí zase nápadná místy povrchnost, hrubé chyby věcné a mnoho nemotorností ve slohu. V práci Albínově nedostatky takové jen tím by se vysvětlovaly, že k nějaké konečné její úpravě vůbec nikdy nedošlo; po autorovi zbyl pouze hrubý náčrt překladu, jejž pozdější vydavatelé opraviti podle potřeby a zdokonaliti buď nemohli aneb opominuli.

Albín sám byl překladatel nadaný, jenž svůj úkol řádně pochopil a obtížností jeho lehce nevážil. »Žádný neví, leč kdo pokusí, jak jest nesnadná věc z řeči do řeči dobře a vlastně i ke všemu příležitě překládati,« těmi

[1]) Viz České Mus. fil. VI., str. 181, pozn. 17.

[2]) Srv. též Kn. Ezop. II., 10, a Nov. Fab. č. 139.

slovy v předmluvě označuje jistou měrou své programní stanovisko, a názor v theorii projevený hledí také uváděti ve skutek. Nedovedl ovšem vyhnouti se omylům, nezřídka velmi podstatným, nevybředl také náležitě z obecné vady svých vrstevníků, kteří v překladech si pomáhali opisem, někdy jen povrchním a namnoze vodnatým, ale přes to neklesá pod obyčejnou úroveň, nýbrž naopak povznáší se nad ni živou jadrností, úhlednou správností a hojnou rozmanitostí. Výmluvný důkaz horlivého snažení podal zejména svým překladem z jazyka řeckého, prvním opět po dlouhé přestávce, jež od smrti Václ. Píseckého († 1511) byla nastala, toho druhu pokusem; snad věc souvisela s působením některého z čelných humanistů tehdejších, na př. Kollinovým: avšak Albín studium řečtiny spojil s češtinou, a to nade vši pochybnost jest výhradní a vlastní jeho zásluha.

K vyšetření záhady, kterak asi překlad Ezopa dostal se z Prahy na Moravu do tiskárny Prostějovské, jenom slabý zákmit označuje možnou cestičku. V poslední vůli Albínově připomíná se několikrát mistr Vít Trajan z Chotěřiny, jednak jako dědic, jednak jako vykonavatel závěti, hlavně pokud šlo o knihy a písemnosti. »Z strany pak kněh,« čteme tam doslovně, »odkazuji předkem Vítovi Trajanovi, písaři radnímu, Testamentum Novum, Pandecta a Locos communes Lossii in Evangelia . . . Item, což se jiných knih dotýče, tu moc dávám plnou Vítovi, písaři radnímu, aby Kalepin, Cornu Copiae a Lexicon graecum, a kterýchž repositoř plnej jest, aby podlé spravedlnosti a svého zdání . . . mezi žáky podlé velikosti a malosti rozdělil. — Item repositoř obojí p. Vítovi Trajanovi . . . a ty věci, kteréž sú na ty repositoři poznamenány, buď knížky a neb jiné věci, ty k vyupomínání jemu dávám, jako Prudentius a jiné věci. — Item zhola všecky tajné listy a věci p. Vítovi poručím, aby s nimi učinil podlé vuole své.«[1]) Nalézal-li se tedy v pozůstalosti rukopis Ezopa, připadl v majetek Trajanův a odtud asi za nedlouho dopraven byl na Moravu, ježto vyskytla se příležitost k vydání se strany podnikavých knihtiskařů tamních, Kašpara Aorga v Prostějově a Jana Günthera v Olomouci.[2]) Prostředníkem při tom, jak se zdá, byl Pavel Vorličný, jinak Aquilinas, jenž od r. 1548 v Prostějově působil a několik děl Güntherovým nákladem uveřejnil; náleželtě do sboru přátel Trajanových, a mohl tudíž velice snadno míti povědomost o překladu Albínově.[3])

---

[1]) Viz České Mus. fil. VI. 184 – 186.

[2]) Důležitou snůšku dat o těchto mužích podává prof. Koželuha v připomenutém již článku programmu Prostějovského na str. 8—19.

[3]) Domněnka tím více podobala by se pravdě, byl-li Aquilinas, jakž o něm souhlasně se tvrdí (Jireček, Rukověť, I., 36; Koželuha l. c. str. 8), korrektorem Güntherovské tiskárny.

3. Jak se má český překlad k originálu.

A. Rozsah vnější.

R. 1501 objevil se v Basileji starý sborník Steinhöwlův rozšířen téměř o polovici původní látky, a to připojením nových 140 rozprávek, které z rozličných pramenů, zvláště pak z Poggiových Facetií byl nashromáždil Šebest. Brant. Rozmnožené toto foliové vydání mělo text jediné latinský a dělilo se ve dvě skupiny, dřevní Steinhöwlovu a novou Brantovu; každá fabule opatřena byla dřevorytem o něco menším nežli v prvotisku, ale značně dokonalejším (zejména v oddíle Brantově). Německý text, v prvé části Steinhöwlův a v druhé přeložený z originálu latinského od Jana Adelpha, vyšel poněkud později ve Štrasburce r. 1508.[1]) Podnik dlouho neprospíval patrněji; text latinský časem vůbec vymizel, a podobný osud byl by také postihl vzdělání německé, kdyby knihtiskaři ve Freiburce Brisgavském, Jean Faber a jeho nástupce Graff, v l. 1531—1534 nebyli se chopili vhodných prostředků k jeho vzkříšení. Stalo se tak změnou formátu, zřetelným drobným tiskem, obšírnými rejstříky a množstvím dřevorytin, provedených sice podle dřívějšího typu, ale v měřítku silně zmenšeném; zlevněním výroby mohla i kupní cena býti snížena, a čilým obchodem šířila se odtud kniha mnohem více než kdy před tím až do vrstev lidu obecného.

Četná tato vydání Freiburská mají vůbec titul tento: »Esopus leben vnd Fabeln : mit sampt den fabeln Aniani : Adelfonsi, vnd etlichen schimpffreden Pogii. Darzů vszzüge schöner fabeln vnnd exempeln Doctoris Sebastiani Brant, alles klärlich mit schönen figuren vnd registeren vszgestrichen.« Formát čtvercový. Pod titulem jest dřevoryt, na něm uprostřed Ezop a kolem výjevy ze života jeho, právě tak jako v inkunabulích. V rohu dole na pravo letopočet 1531 a chiffra B + K. K nejstarším, z l. 1531 až 1534, náleží výtisk c. k. universitní bibliotheky v Praze (sign. 22 G 284), bohužel kusý, neboť celá polovice s rozprávkami Adelfonsovými, Poggiovými a Brantovými bláhovým jakýmsi ztřeštěncem již dávno byla zničena. Zbytek obsahuje předmluvu s rejstříky (12 listů neznačených) a z textu Život Ezopův až do 27. bajky Anianovy (95 listů číslovaných). Podrobný rejstřík ukazuje, že vlastní text míval 185 listů, čímž jeví se značný rozdíl proti otiskům pozdějším, v nichž připadá na text pouze 175 listů.[2])

---

[1]) Bibliograficky zevrubný popis obou vydání sestavil Hervieux I.[2] p. 380 a 397. Srv. Schmidt Charl., Histoire littéraire de l'Alsace a la fin du XVe et au commencement du XVIe siècle (Paříž 1879) díl II. str. 363—364. Skupiny vydání latinského vyskytují se namnoze každá o sobě; skvostný výtisk oddílu Brantova jest v král. universitní bibliothece v Göttingách (Fab. Rom. 175), odkudž loni do Mus. kr Českého byl zapůjčen; v Praze nalézá se výtisk oddílu Steinhöwlova v kníž. bibliothece Lobkovické (sign. fol. 11386), jak jsem před desíti lety ochotou prof. Dr. Gindelyho měl příležitost se přesvědčiti. Viz též Gödeke, I.[2] p. 390 č. 24 a 441 č. 3.

[2]) Úplného exempláře téhož druhu, jako jest v knihově Klementinské, dosud nemohl jsem zjistiti. Vydání odchylná mají: Král. bibl. v Berlíně sign. Yf 9711 bez roku;

Z těchto vydání, jež, pokud víme, v textu téměř nic se neliší, bylo některé Albínovi předlohou při jeho práci. Srovnáváním obsahu vycházejí na jevo tyto shody a rozdíly, částečně již naznačené v předcházejícím výkladě:

1. Titul hlavní i vedlejší[1]) mají úpravu dle němčiny, ovšem s příslušnou proměnou.

2. Předmluva Steinhöwlova na počátku knihy nahrazena jest novou, Albínem pěkně sestavenou (vyd. naš. str. 3—4).

3. Stať úvodní: »Co básní nazývají,« drží se originálu: »Was ein fabel genant seye« (str. 5—6).

4. Rejstříky německého textu, jak věcné, podle abecedních hesel srovnané, tak obsahové překladatel vypustil.[2])

5. »Život Ezopa« (str. 7—52). Titul samostatný. Text srovnává se největším dílem s předlohou, avšak přibírají se doplňky z řečtiny.

6. »Knihy Ezopovy« (str. 53—127) shodují se ve všem, až na číslo I., 13 (Orel a liška), kdež řečtina jest základem.

7. »Staré Fabule« (str. 129—158) nemají žádné podstatnější odchylky.

8. »Nové Fabule« (str. 159—214) obsahují část úplně rozdílnou, Albínův překlad z řečtiny 145 bajek snůšky Planudovy, pořízený co do látky, postupu a počtu dle vydání Basilejských. Příslušný oddíl Steinhöwlův: »Hie ... fahent an die new getichtet fabeln von Rimitio, Esopo auch zůgeschriben«, jest naproti tomu mnohem skrovnější a zakládá se na latině,[3]) drže v sobě těchto 17 čísel:

I. »Von dem adler, Lamb vnd rappen«
II. »Von dem adler vnd hurnüsel.« Srv. Život Ezopa, str. 50—51.
III. »Von dem fuchs vnd dem bock.«
IV. »Von der katzen vnd dem han.«
V. »Von dem fuchs vnd brumberstuden.« Srv. Nov. Fab. č. 6.
VI. »Von einem man vnd einem bild.« Srv. Nov. Fab. č. 126.

---

sign. Vk 4536 z r. 1535; sign. Vk 4514 z r. 1555; král. universitní bibl. v Göttingách z r. 1535 a 1545; c. k. dvorní knihovna ve Vídni z r. 1535 a 1594; v Praze bibl. na Strahově (sign. A. T. VIII. 12) z r. 1569. — O exemplářích v Berlíně podali mi laskavě zprávu pp. prof. Joh. Bolte a kand. prof. Arn. Novák; v Göttingách řed. biblioth. Dr. K. Dziatzko; exemplář vídeňské prohlédl p. Ferd. Menčík; výtisk na Strahově k použití mi propůjčil knihovník Dr. Isid. Zahradník. — Hervieux I. 362, má data nedostatečná.

[1]) Vyd. naš. str. 7. V němčině: »Das erst teil dis bouchs: als das leben Esopi, mit desselben etlichen Fabeln, usz kriechischer zungen insz latin, vnd ausz dem latin in vnser teutsch zung gestellet, mit andern Fabeln Aniani, Doligani, Adelfonsi vnd etlichen schimpffreden Pogii, ietzt gemeret vnd gebessert.«

[2]) *a*) »Ein register der schönen leren, so ausz disen fabeln genommen werden, nach ordnung des alphabets zesammen gesetzt.« Počíná od »Armůt« a končí slovem »Zeyt«. — *b*) »Ein ander register: anzeigent, an welchem blad man yede fabel finde.«

[3]) Závírka na l. LXXXIV^{v} (LXXX^{v}): »End der Fabeln Esopi von Rimitio vsz dem kriechischen ins latein gebracht, vnd werden von Romulo in seinen vier biechern nit begriffen.«

VII. »Von einem fischer.« [1]) Srv. Nov. Fab. č. 128.
VIII. »Von den meüsen vnd der katzen.« Srv. Nov. Fab. č. 26.
IX. »Von dem bawren vnd dem trappen.«
X. »Von dem knaben, der die schaff weidet.«
XI. »Von der ameis vnd der tauben.« Srv. Nov. Fab. č. 39.
XII. »Von der binen vnd dem got Jupiter.«
XIII. »Von eynem holtzhacker.« Srv. Nov. Fab. č. 42.
XIV. »Von dem stelenden kind vnd seiner můter.« Srv. Nov. Fab. č. 46.
XV. »Von einem mann vnd einer floch.«
XVI. »Von einem mann vnd tzweyen weibern.«
XVII. »Von einem bawman.« Srv. Nov. Fab. č. 20.

Každá z těchto bajek opatřena jest dřevorytinou; český oddíl obrázků nemá. O změně pozdější v té příčině v. str. XXV—XXVI.

9. »Fabule Anyanovy« (str. 215—232) uchylují se od Steinhöwla podstatněji jen tím, že tři z nich, totiž XVI. (»Von dem fischer vnd dem fischlin«), XXII. (»Von dem Bilgerlin vnd Satiro«) a XXIV. (»Von der gansz vnd güldin ey«) uvádějí se sice číslem v pořadí, avšak textu nemají, poněvadž, jak pokaždé připomenuto, jsou již »mezi fabulemi z řeckého jazyka přeloženými«. Odkaz táhne se k Novým fabulím, kdež vynechané ony bajky čteme v č. 122 (»Rybář a mladý sum«), 124 (»Člověk a divý muž«) a 134 (»Slepice zlatá vajce nesúcí«), co do obsahu stejné s Avianovými, ale co do formy odlišné.[2]) Němčina má dřevoryty, čeština nikoli.

10. Skupina »Fabulí snesených« (str. 233—270) zakládá se veskrz na textu německém. Některé nesrovnalosti padají hlavně na vrub překladu, tu i tam nedosti vytříbeného. Dřevoryty jsou jen v originále.

11. »Rozprávky Šeb. Branta«, vyplňující »druhou stranu knihy« (str. 271—361), jeví se proti originálu (140 fab.) ztenčeny o 17 čísel, většinou takových, jež byla z předcházejících částí čtenářům známa. Jsou to:

I. »Von vngleicher Geselschafft« (č. 25, list CXXIII[a]) = Nov. Fab. č. 10: »Uhlíř a knap.«
II. »Das Gott nichts verborgen sey« (č. 27, l. CXXIII[b]) = Nov. fab. č. 14: »Chytrák aneb šibal«, a č. 24: »Dva mládenci a řezník.« Obě bajky v němčině pospolu podány.
III. »Von einem, der ein Walfart thet, vnd gab Got die schalen« (č. 53, l. CXXXIV[b]) = Nov. fab. č. 45: »Vandrovník.«
IV. »Von eim Vogler, den ein Schlang verletzt« (č. 54, l. CXXXV[a]) = Nov. fab. č. 30: »Ptáčník, kterýž na lep lapá, a ještěrka.«
V. »Von eim Warsager, dem auch sein gut gestolen ward« (č. 55, l. CXXXV[a]) = Nov. fab. č. 38: »Hadač.«

---

[1]) Promythia odtud: »Alles das zů rechter zeit beschicht, das beschicht lõblich«, Albín použil v Předmluvě str. 4, řád. 14.

[2]) Překroucené jméno »Anianus« vyskytá se ode dávna také v textech latinských a německých.

VI. »Von einem Pferd, das nit wolt behilfflich sein einem Esel im tragen der Bürde« (č. 61, l. CXXXVIII[a]) = Nov. fab. č. 123: »Kůň a osel.«

VII. »Von einem Fuchs vnd Löwen« (č. 66, l. CXLI[a]) = Nov. fab. č. 4: »Liška a lev.«

VIII. »Von eim Feldtrummeter, der gefangen ward im krieg« (č. 70, l. CXLIII[b]) = Nov. fab. č. 140: »Trubač.«

IX. »Von eim Fuchs, der nit wolt ein Löwen heimsuchen« (č. 77, l. CXLVIII[a]) = Nov. fab. 135: »Lev a liška.«

X. »Von einem kleinen Fisch, der von einem grossen getriben vnd verfolgt wardt« (č. 89, l. CLIII) = Nov. fab. č. 28: »Thymus ryba a mořská svině.«

XI. »Von einem Fuchs vnd Marmelsteinenbilde« (č. 91, l. CLIV[a]) = Nov. fab. č. 9: »Liška.«

XII. »Von Corallen« (č. 120, l. CLXVII[a]) vůbec opominuto.

XIII. »Von dem äderigen Tritamno« (č. 121, l. CLXVII[b]) vůbec opominuto.

XIV. »Von den Rephüneren in Boetia« (č. 122, l. CLXVII[b]) vůbec opominuto.

XV. »Von der Hanen natur vnd Rephüner« (č. 123, l. CLXVIII[a] = Nov. fab. č. 8: »Kohauti a kuroptva.«

XVI. »Von einem Vogler vnd Vögeln« (č. 127, l. CLXIX[a]) = Nov. fab. č. 44: »Ptáčník a skřivánek.«

XVII. »Von des Bibers verstandt« (č. 128, l. CLXIX[b]) = Nov. fab. č. 31: »Bobr.«

Důsledně nedělo se toto vylučování, neboť jiné bajky, před tím též vypravované, opakují se nově v plném rozsahu; tak č. 12 na l. CXVII[a]: »Die schmeichler letzen vil Menschen« = č. 12 na str. 281 naš. vyd.; č. 64 na l. CXL[a]: »Von einer gemesten Hennen vnd einer Gans, die alle tag ein gulden Ey legten« = č. 60 na str. 315—316; č. 75 na l. CXLV[b]: »Von eim metzger vnd eim hertzen von eim hund genommen« = č. 66 na str. 321; č. 84 na l. CL[b]: »Von einem Fuchs vnd Leopart, vnd einem ackermann, der sein eigen ochsen tödtet« = č. 75 na str. 328; č. 86 na l. CLI[b]: »Von einem Fuchs, der sich in die sprücheren verbarg, do er von den Hunden geiagt was« = č. 77 na str. 329.

Z jiných odchylek připomínáme: V č. 61 na str. 317 překladatel shrnul vypravování německé (»Von einem Kaufmann etc.« na l. CXL[b] = Nov. fab. č. 47) v titulní záhlaví a připojil hned mravoučný výklad. — V č. 24 na str. 289 za rozprávkou o vlku, kterýž se postil, vynechán snad nedopatřením závěrek se známou anekdotou o knězi, jak proměňoval koroptve v postní jídlo. — Brantova povídka 87. na l. CLII. (»Das man die heiligen Ding nit sol zu bösen sachen brauchen«) rozdělena dosti dobře ve dvě[1]) samostatná čísla 78 a 79 na str. 330—331; věc na první pohled

[1]) Odtud vysvětluje se neshoda v součtu rozprávek proti originálu: 124 + 17 = 141.

prozrazuje se nevhodným titulem. — Od původního pořadí odbočeno v č. 56 a 57, neboť obsažené tam rozprávky Brant klade o 7 čísel později na l. CXLII[b]—CXLIII[b].

Drobných nesrovnalostí v oddíle tomto zůstalo poměrně mnohem více nežli dříve, jak z poznámek při vydání jde na jevo. Zmínky obšírnější vymáhá toliko letopočet „1534«, vsutý do českého textu v č. 10 na str. 279, ř. 25: »To se stalo létha čtyřstého pátého od toho času, když Řím stavěti počali. A létha tohoto Páně 1534. od stavení Říma jest 2285 leth.« Německé texty vydavateli dostupné (1535, 1545, 1555, 1569, 1594), zavírají na l. CXVI[b] povídku jen slovy: »Das ist geschehen in dem vierhundertsten vnd fünfften jar, nach dem die statt Rom gebawen ward.« Mýlky nějaké ve výpočtu není; vzchází tudíž otázka, na čem udání se zakládá? V minulých letech [1]) chybně spojoval jsem vročení se vznikem českého překladu; avšak to jest nemožno, poněvadž té doby ani originál ještě nebyl znám. Nezbývá tuším jiného východiště než domněnka, že letopočet onen pochází buď ze soudobého výtisku toho druhu, jako jest kusý exemplář Klementinský,[2]) anebo z nějaké glossy,[3]) k německému textu připsané, kterou překladatel nalezl a do svého vypracování pojal.

B. Podrobnosti v provedení.

Již nahoře bylo pověděno, že Albín o to pilně se snažil, by »dobře, vlastně i ke všemu příležitě« z řeči do řeči překládal. Jak se mu v tom směru dařilo, hodláme tuto vyšetřiti zevrubněji.

Humanističtí překladatelé naši hledívali mnohem více »k rozumu« své předlohy, nežli k formě její a přesnému znění; kde jim bylo něco nejasného aneb vůbec neznámého, vypomáhali si dohadem, často vykládáním a opisem, tu i tam mlčky pomíjeli závadu, a někteří konečně, obzvláště svědomití, vyznávali upřímně, že nevědí, jak by věc pořádně vyslovili po česku. Podati text obecně srozumitelný bylo jich zásadním pravidlem a k pravidlu tomu i Albín věrně se hlásil; ale ovšem populární měřítko dostalo se u něho v ruku nad jiné způsobilou, jež užívala ho nejen obratně, nýbrž i přesně a znalecky, rozvážně se střehouc ubližovati v něčem jádru své předlohy. V té příčině byl Albín mnohem blíže moderního stanoviska nežli z předchůdců jeho na př. Konáč aneb z vrstevníků Vorličný; scházelo mu jen na hlubších základech filologického vzdělání, aby zůstavil po sobě práci poměrně dokonalou.

Snahu pokrokovou v práci Albínově čtenář postřehne již na prvních větách úvodu »Co básní nazývají« (str. 5): »I věděti se má, že veršuov

[1]) Krok 1888, str. 295—296.

[2]) Místo záhadné připadá tam podle rejstříku na l. CXXII., ve vydáních ostatních všude, jak podotčeno, za l. CXVI[b].

[3]) Na tuto věc upozornil mne p. Arn. Novák, kand. prof.

skladatelové latinští *báseň* od slova latinského *fando* jmenují, kteréž slovo znamenává *báti* a rozprávěti nětco pod přikrytím k pravdě podobného.« Steinhöwlův německý originál: »Darumb wisze, daz die poeten den namen fabel von dem latinischen wort fando haben genommen, das ist ze tütsch reden« — suše uvádí etymologii latinskou, avšak Albín zdařile ji také napodobí; škoda jen, že vedle slova »báseň« nepoložil zároveň latinské »fabula«. Soudně připojen i výklad, ač proti německému textu má ráz pleonastický; byltˇ význam slova »báti« již v XVI. věku poněkud méně zřetelný, a vlastní definice bajky skutečně vyžadovala doplňku.

V díle samém, t. j. hlavně v první skupině celku neboli snůšce Steinhöwlově, rozmysl překladatelův příznivě zračí se nejen doplňky z řečtiny (viz o sobě), ale zejména i množstvím jadrných, zdařilých výrazů, obratů a úsloví. Ze zásoby sem příslušné uvádíme na př.:

Str., řád.

7, 6: To nejhorší do sebe měl, že se zajíkal a breptal — das bösest an ihm was, er hett ein vberträg zungen, darumb er sehr statzget.

10, 20: Tak-liž si se proti nám velmi zatvrdil, čili co jiného v tom jest? Však aby věděl, že se chci o to přičiniti, aby pán náš o tom zvěděl a tomu vyrozuměl — das ist dein hertigkeit vber uns; doch will ich darzu thon, das dis mein herr innen vnd wissend werden sol.

11, 23: Tak má veliká durmatá líce — also grosse backen hat er.

13, 2: Přejme mu té dobré vůle — wir wöllen im es günnen.

14, 13: Co je viděl, že se tak až do pláče rozsmál — was mag er gesehen haben, das er so innigklichen lachet.

15, 36: Toť škodí, že jsi z Nepodobovic — du bist zu vil vngestalt.

17, 7: Utěšeného sem pacholíka kaupil, že naň bude mílo pohleděti — ich hab so einen schönen knaben erkauffet, das du lustigers nie hast gesehen.

17, 20: Ale ty-lis ten militký páv — o bist du ein bavian.

22, 11: Ty vždycky bláznís a si pravá netrefa — du bist alweg vnsinnig vnd übel gesund.

25, 27: Všecko kratochvílení smyšlené — alles höfflichs tichten.

27, 29: Vida, že ten sedlák dobře papá — als er ersach, das der bawer so geitiglichen asz.

35, 8: Drž jazyk za zuby — zäm dein zungen.

40, 12: Všecko město pod májem sedělo — daruber was die gantz statt mit laub gezieret.

43, 15: Žena jest blekotná a pliskavá — alweg bereit zu rumoren.

59, 4: S mocnějším sebe netovaryš a své věci v dobré míře postavíš — nicht gesell dich zu gewalt, so behalt dein wesen auch ein gut gestalt (Kn. Ez. I., 6).

64, 2: Pro strach a starosti schnauti a vadnauti — durch forcht vnd sorgfeltigkeit verschmorren (I., 12).

Str., řád.

64, 14: Již po svém životu byla pustila — het sich ires lebens verwegen (I., 12).

74, 3: Zvuku a plesknutí jeho lekše se — von dem hal des fallens erschrocken sie (II., 1).

83, 1: Jdi a učeš sobě na vrbě, a chceš-li obilé míti, voř pole — far hin vnd scharr den anger (II., 11).

84, 10: Odpusť mi, neb' jest odplata v zájem — solt du mir verzyhn, wann der lohn ist der arbeit geleich (II., 13).

84, 17: O přeutěšený obrázku, škoda že nemáš v hlavě mozku — o wie gar ein schön gestalt von einem bild vnd hat doch kein hirn (II., 14).

87, 11: Jáť piji z zlatnic a stříbrnic — ich trinck ausz gold vnd ausz silber (II., 17).

96, 22: Vím, že nevěrau prosmrdáš, protož vandruoj cestau svau — ich waysz, das du vntreüw pflygest, darumb gee deyn strasz (III., 6).

102, 10: Nedrápaj se s kočkau — kratze dich nit mit keiner katzen (III., 12).

103, 16: Najžilovatější dřevo — zehest (III., 14).

104, 7: Medle bratře, kudy to přichází, že ty tak tlust a hladek z míry jsi? Odpověděl mu pes: To proto jest etc. — mein brůder, wie kompts, das du so feist vnd so glat bist vber deinen balg? Antwort ihm der hund: Das kompt darvon . . . (III., 15).

105, 9: Od čeho si na krku tak voholený a omykaný — warvon bist du also vmb deinen hals beschaben vnd gefrettet (III., 15).

105, 26: Břichu žádné potravy jednati nechtěly . . pro to, že by samo nechtělo dělati, než každý čas plné býti a prazdníc seděti — wolten im kein speis meer reichen, vmb das er selber nit wolt arbeiten vnd doch alzeit vol sein vnd müssig sitzen (III., 16).

105, 31: Jídla přijímati nechtělo, neb cesty zarostly, žíly zavadly, střeva se skrčila — die weg warend verschmorret vnd kundent sich vor öde nit vffgethon (III., 16).

109, 17: Potom se vopice také tázal, zda by mu z aust smrdělo? Ta odpověděla: Raději se vzeptaj, voní-li; nebo jako nějaká skořice, taková z nich vůně vychází — darnach fraget er den affen, ob im sein maul stüncke. Der antwort: Es schmecket als ein zimmetrinden (III., 20).

109, 22: Bílil se, jakoby nemocen byl — glisznet ein kranckheit (III., 20).

111, 3: S rozbížkau i s doskokem — mit klimmen vnd springen (IV., 1).

112, 23: A já viděl, tam hyn běžel — ja, er ist daher geloffen (IV., 3).

113, 16: Wocas tvůj jest províjený — dein schwantz ist gesteinet (IV., 4).

119, 4: Jakž kuoň vybosti mohl — so bald das pferd gelauffen mocht mit nöten (IV., 9).

121, 3: Často někdo domnívá se, že by ke dvoru jel aneb na posvícení — offt vermeint einer zu einem hoff geritten sein (IV., 11).

Str., řád.

132, 15: Předníma nohama v hromadu jako tleskajíc — schlug sein hend vor freuden zusammen (St. Fab. 1).

134, 6: Co ti chlapi sedláci praví — was die groben bawren sagen (St. Fab. 3).

136, 4: Zdař Bůh, sestra, zdař Bůh — ich grüsz dich, schwester, ich grüsz dich (St. Fab. 5).

137, 18: Zakradl se za něho — was heimlich hinder ihn geschlichen (St. Fab. 6).

141, 7: Pane Bože, neračiž toho dopustiti — Gott wölle nimmer kein solch vrteil geben (St. Fab. 9).

144, 17: Napoly umrlého a zabitého ho odešli, a kamž mínili, tam se předse brali — liessen ihn ligen halb todt vnd giengend ihre strasz (St. Fab. 10).

151, 2: Liška řekla k vlku: Pane kmotře — o mein herr (St. Fab. 14).

219, 23: Oblec se v svého otce kuklu — zeuch an deines vaters gewandt (An. 4).

220, 14: Vlastní chvála z hrdla smrdí — eigner lob faulet in des redenden mund (An. 5).

251, 10: Kdež to míníte, kde? — wohin stat ewer meinung? (Fab. snes. 9). atd. atd.

Ale nebylo vždy přáno Albínovi, aby na své pouti pokračoval pohodlně, bez omylu a úrazu, tu hrubšího, tu nepatrnějšího. Němčina mu nezřídka působila veliké nesnáze lexikální, a nedorozumění odtud povstalá mívala v zápětí rozličné poklesky, ba zavinila i leckterou nejapnost a zmatek v obsahu.

Rozpaky překladatelské jeví se na př. pokusem o vystižení pojmu »natürlicher meister« (filosof): »Mistr učený v umění, kteréž přísluší k lidskému přirození« (13, 30) aneb: »Jest mistrem v umění příležícím a příslušejícím ku poznání přirození« (18, 5). Slovo »taubsucht« (furor) vykládá se jednou jako »veliké nemoci morní« (52, 2) a podruhé jako »hluchá aneb padaucí nemoc« (259, 35; 40); »borste« pojato chybně jako »uher« (151, 14 a 152, 21) a dle toho překlad upraven, zajímavě, ale nesprávně; »federspil« (accipiter) mylně vyloženo slovem »kratochvíle« (266, 18); podivné jest »zubr« několikrát za »tigerthier« (225 č. XIII.; 350 č. 107).

Za chyby zrna zvláště závažného dlužno počítati:

Str., řád.

94, 8: Škaredá místa na sobě měl — het fürbasz böse *pfleg* (Kn. Ez. III., 3).

114, 8: Pautníkom a přes pole pracujícím máme dobrotiví a lítostiví býti — man sol allen bilgern vnd *landfarern* gütig vnd barmhertzig sein (IV., 5).

148, 20: Včerá sukno vneseno do pána mého sklepu — gestern ist ein *wand* gefallen an meines herren speiszkeller (lat.: excidit una paries); překladatel mínil »gewand« (St. Fab. 12).

Str., řád.

218, 7: (Žába pravila,) ač by koli tam sama ráda šla anebo se plavila, však její chuoze bylo by velmi lénivé lezení, a plavení by měla s celý den — wie wol er stete gieng, so were doch sein gang treg vnd sytlich vnnd *schieffe* wenig den gantzen tag (An. 2).

248, č. VII.: O celném a o dvořenínu — von einem zolner vnd dem *hoffroten*. — Osudným přeložením slova »hoffrot« českým »dvořenín« místo »hrbáč, hrbatý« všecek smysl zatemněn (Fab. snes. č. VII.).

Srv. ještě na str. 10, 12: Rozpomínám se na tu přívětivost, kterauž sem vždycky k hostem měl, a zvláště pak ty abych přijímal, kteříž Boží sau = ich gedenck die gütigkeit, die ich alle zeit hab gehabt zu den gesten, den Götten empfengklich sein gewesen. — 45, 26: ze všeho města řečeného Slunce = usz der stat der sonnen. — 52, 3: Tu teprv porozuměli a utichli = do wurden sie leidig (podob. 73, 12). — 58, 2—3: »luňák« nepřesně položeno dvakrát za sebou, jednou jako »weyer« (milvus) a podruhé jako »gier« (Kn. Ez. I., 4). — 78, 13: jest slušné, a od přirození to dopuštěno, aby dítě v bezpečném místě poručené, právem narozeno bylo = es ist doch zimlich vnnd von der natur erlaubt, das ein kind in einen sichern stat befolhen wird von der recht gebererin (II., 6). — 89, 11: aby ty sama jísti mohla, když by ony zlapány byly = das du gar essen möchtest, das sie benagen wurden (II., 19). — 116, 1: mohli sme tě hlavami našimi až do smrti utrkati, a třebas ještě roztrkati, a tak bychom se byli o tvau vsteklost s tebau snesli = do möchten wir dich wol gestossen haben mit vnsern köpffen vnd zerknütschet vnd getödtet, so weren wir jetzt deines wütens mit vns vertragen (IV., 6). — 151, 11; 15; 21: dobře před svítáním — na svítání — po třetí = zu früer mettenzeit — zu prime zeit — zu terz zeit (St. Fab. XIV.). — 220, 19: pes vrčel a řičel, avšak proto na žádného zubuo nevošklebil, ale vstrče vocas pod se, mlče lidi trhal = der hund grüwet, grannet, noch blecket die zäne wider niemant, sonder schlug er vngebollen seinen schwantz zwischen die bein, vnd bis die menschen frevenlichen (An. 6). — 222, 22: když z jednoho nebezpečného vandru vyklécím, abych se zlenka zase veň nepauštěl a nedával = wo ich ein fart vntrüw empfunden hab, das ich mich fürbas nicht mer darein bringen lasz (An. 8) — atd.

S nejhrubšími vadami potkáváme se ve druhé skupině celku neboli v rozprávkách Brantových, jak již nahoře o tom zmínka učiněna. Mnoho tu padá na vrub německé předlohy, která sama jsouc překladem z latiny nijak nemůže býti zvána vzorem správnosti[1]); avšak hlavní vina vězí v nedostatečné redakci českého textu. Sem počítáme především zkomoleniny ve vlastních jmenech, na př.: »Netapacia« (263, 25) = orig. Neri Paccii;

[1]) O mělkosti překladatele německého výmluvně svědčí kuriosní jméno spisovatele: »Europetotius« (list CLXIII[a], naš. vyd. str. 346, 27), utvořené z Brantova »Europae totius«; podobně: »Apuleius von Magia« (l. CLXIV[a] = 348, 8); »in Gallias« z Brantova: »ad gallinas« (l. CXV[b] = 278, 7) a j.

»v Chotomii« (276, 22) = Chaonii; »Surius« (279, 1) = Furius; »země Pienská« (290, 1) = Picenum; »Halvikar« (309, 1) = Hamilkar; »Tricemius« (311, 27) = Trinummus; »Terentianus« (317, 12; též orig.) = Terentius; »Apulegius« (321, 30), »Apulcius« (348, 8) = Apuleius; »Higmius« (326, tit.; orig. »Higinius«) = Hyginus; »Offrogenes« (334, 25) = Ofiogenes; »v zemi Lenkotrata« (336, 13; orig.: »in den landen Leucotrota«) = leucocrota, jméno zvířete; »Parandrovi, Pariandrovi, Pariandovi« (342, 11; 14; 20) = Periandrovi; »v Olruthu« (347, 3) = v Olympii atd.

Záměny neporozuměním vzniklé čteme na př.: »v Paříži« (276, 6) = zu Perus; »knížete z Leyteruov« (302, 3) = von der leitern, t. j. »della Scala«; »z Rudolffu města komorník« (309, 21) = von Rudolff Camerin begeret etc.; »při hře k chvále bohyně Circes« (338, 19; 26) = in den spilen Circenses genant a j. Též citáty, vůbec primitivní, někdy matou se; na př.: »Cicero praví: Snové atd.« (308, 33) na místě; »Tibullus«; omyl vznikl vinou originálu, kdež čteme: »als Tullius sagt« (l. CXXXVI[a]); »jako u Homera Dares a Entellus« (299, 7) místo u Vergilia a j.[1])

Nesprávné pochopení ruší nejednou logickou spojitost, na př. v č. 8 na str. 278, 5: »Livia tu slepici preč *pustila*, tu pak ratolest vsaditi dala. I rozmáhalo se to obé náramně, tak že množství kuřátek *do Franské země dovezli*« = liesz die henn *ziehen* (alere) vnd den ast pflantzen. Alle beid namen so vast zu, das die menge der jungen hünlin in Gallias gefürt wurden (v lat. textu Brantově: ut pullorum copia ad gallinas duceret, t. j. dle smyslu: že množství kuřátek s kvočnami chodilo); vadu předlohy český překladatel novým nedorozuměním stupňoval. — Tamže, ř. 14: »Potom ... udatnému tomu pokolení a chvalitebnému i statečnému konec učiněn jest« = nach dem volgte ... des *bresthafften* geschlechts ein vndergang; tedy pravý opak. — 291, 17: »když již *po kolena* do vody vpuštěna byla« = do sy jetz im wasser *bisz an das kinn* stund. — 323, 32: »zapověděl Gonellovi, ačkoli naň laskav byl, pro jeho *mstivé obyčeje* zemi svú« = der fürst verbot Gonella sein land, wie wol er im fast lieb vnd genem was *vmb seiner ebentheur willen*. — 335, 20: »Obyčeje jejich hlasem vyhlašují a *volání jim říkají*« = der sitten lautet stimlich oder heist vocamen (co jest míněno, vysvětluje teprve latinský text: Anthropophagi, quorum morem vocamen sonat. — 351, 6: »Toliko jest trupel k vymenu podobný« = es ist allein ein grober wust vnd *eter* (lat. text: tantum rudis sanies) atd. Jak velice tento nedostatek bývá na škodu zajímavosti anebo vtipu v obsahu, viděti na př. z č. 15 na str. 283; z č. 73 na str. 327; z č. 80 na str. 331 a j. Několikrát prozrazuje se nedokončený překlad i větami nesouvislými, zejména na str. 319, 20; 333, 19; 339, 17.

---

[1]) Na str. 333, 23 překladatel slovy: »K tomu přidává sv. Augustin« náhodou vyhnul se chybě orig., kdež praví se: »S. Augustin in dem fünfften buch von der statt Gottes«; výrok jest v knize XVIII.

C. Nové Fabule.

Řecký text vlastních bajek Aisopovských koloval z počátku ve vydáních Bona Accursia z Pisy (po r. 1480) a později hlavně Alda Manutia (v Benátkách 1505); v onom byl částečný a v tomto úplný latinský překlad připojen.[1]) Z Aldovy recense vzešlo a za krátký čas na všech stranách vrchu dosáhlo vydání Jana Frobenia v Basileji r. 1518; bylo také dvojjazyčné, přinášejíc vedle řečtiny i překlad latinský, a opakovalo se v této formě mnohokrát.[2]) Text pouze řecký, pospolu s Babriem, Hesiodem, Theognidem a jinými drobnými přídavky Frobenius otiskl r. 1521 za titulem: »Scriptores aliquot gnomici iis, qui Graecarum literarum candidati sunt, utilissimi . . .«[3]), a toto právě vydání dlužno pokládati za Albínovu předlohu při Nových Fabulích.

V rozsahu a postupu originál s překladem všude se srovnávají, až na počet fabulí, kterých má původní text 149 a překlad jen 145. O dvou (č. 1. 2.) stala se již zmínka, že se nalézají v knize na jiném místě (v Živ. Ezop. str. 50—51 a v Kn. Ezop. I, 13 str. 65); další dvě, t. j. *Ἀλώπηξ καὶ τράγος* (č. 4.) a *Αἴλουρος καὶ ἀλεκτρύων* (č. 6.), vynechány jsou vůbec z příčiny neznámé.[4]) V pořádku jest nepatrná odchylka na konci, že totiž bajka »*Ἀρνὸς καὶ λύκος*« v originále jest předposlední a v překladě o dvě čísla dříve (144.).

Hledíme-li ku podrobnostem, jeví se nám tytéž stránky chvalné i nedokonalé, jak jsme je vyznačili nahoře. Vidíme přede vším, že stručnost originálu a jeho výrazná úsečnost působí náramné obtíže, příčíc se obvyklé širokosti a hovořivosti; překladatel stojí tu jaksi na středokratech, neboť přičiňuje se dle možnosti, by trval při původní osnově, na př. v četných

---

[1]) Bibliografické zprávy podává Furia, Fabulae Aesopicae (1810) p. LXXXVI-XCIV. Viz též: Keidel, Aesopic Fable Liter. str. 13 č. 37. — Vzácným výtiskem Accursiova vydání z pozůstalosti Bohuslava Hasišteinského z Lobkovic honosí se knížecí bibliotheka Lobkovická v Roudnici (sign. II. B. d. 4). Celek (167 listů ve 4°) obsahuje tři části: I. Přípis Accursiův »Johanni Francisco Turriano«, »*Αἰσώπου βίος τοῦ μυθοποιοῦ Μαξίμῳ τῷ Πλανούδῃ συγγραφείς*« a »*Αἰσώπου μῦθοι*« (147, poslední: *Λύκος καὶ γέρανος*), dohromady 70 listů. — II. »Vita Aesopi«, »Fabulae« (100, poslední: De viro et uxoribus) a »Totius operis anacephaleosis«, dohrom. 59 l. — III. Přípis Accursiův »Turriano« a 61 bajek, v levo text řecký a v pravo latinský; dohrom. 38 l. Na konci: »Bonus Accursius Pisanus impressit: qui non doctorum hominum, sed rudium ac puerorum gratia hunc laborem suscepit.« Tištěno v Miláně po r. 1480. — Na knihu mne upozornil r. 1888 p. Max. Dvořák, kníž. archivář a biblioth. v Roudnici.

[2]) »Aesopi Phrygis vita et fabellae cum latina interpretatione . . . Basileae apud Jo. Frobenium, Mense Januario An. 1518.« — Str. 262 ve 4°. V levo řečtina, v pravo latina. Exemplář v knih. Klementinské (sign. 5. G. 12). Viz Furia l. c. p. CI—CII.

[3]) Str. 343 ve 4°. Na konci: »*Ἐτυπώθη ἐν διασημοτάτῃ τῶν Ῥαυρακῶν Βασιλείᾳ παρὰ Ἰοάννῃ τῷ Φρωβενίῳ, μηνὶ Θαργηλιῶνι, ἔτει ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ εἰκοστῷ πρώτῳ.*« V knih. Klement. sign. 5. J. 10.

[4]) Snad rukopis byl poškozen, že nemohlo se ho upotřebiti; jinak byla by mezera sotva zůstala bez označení aneb odkazu.

vazbách participijních, avšak ohled na čtenáře a ustálený zvyk přečasto nutí k odbočkám. Někdy bývá uvolnění takové skutečně zdařilé, jsouc nejen duchem mateřštiny, ale i podstatou věci téměř veleno; jindy není sice nutné, avšak usmiřuje nás svou výrazností aneb aspoň názorem; nezřídka ovšem jest i závadou, jež působí toliko stín a ujmu zásluze. Věc doložíme několika ukázkami.

Oslovení ve vzájemném hovoru »*ὦ οὗτος, ὦ αὕτη*« (o ty tu) Albín vystihuje opisem, jenž k okolnostem vždy výborně připadá, na př. »milá brachu« 162, 10, »milá bratr« 162, 18 a 171, 8 (zde = *ὦ πίθηκε*); »o můj bratře« 176, 1; »příteli« 166, 2; 170, 15; »o příteli« 169, 8; »medle, příteli« 165, 7; 182, 18; »mnedle, příteli« 190, 3; »tovaryši« 172, 18; 196, 22; »tovaryško« 167, 3; »medle, prosím tebe« 204, 7; »kozlíčku« 211, 3.[1]) Podobné obraty jsou: »Nešťastný já čižebník« = *δύστηνος ἐγώ* 172, 5; »mé dítě« = *ὦ τέκνον* 180, 1; »mé děťátko« 210, 22; »o zlořečené ovce« = *ὦ κάκιστα ζῶα* 204, 23 a j.

S tím souvisí některé výrazy a obraty, jež vyplývají takořka ze živého účastenství s dějem vypravovaným, na př.: 163, 11: »Velice sobě stýskala«; 166, 7: »velmi sobě stejskali« = *σφόδρα ἠθύμει, ἠθύμουν*. — 164, 3: »O přeutěšená hlavo, škoda, že mozku nemáš« = *ὦ οἵα κεφαλή, καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει*. — 165, 14: »Kde by je pak vzal, když by k zdraví přišel?« = *καὶ ποῦ σοι ταῦτα, ἢν ὑγιαίνῃς*; — 166, 9: »Ryba, vystřelivši se z vody, do lodí jim vskočila« = *θύννος εἰς τὸ πλοῖον αὐτῶν εἰσήλατο*. — 170, 2: »Tázal se marynáře, který konec prve potone? A když on řekl, že přední, ten, jako by mu odlehlo, řekl: Polovice mi tak těžko nebude« = *τὸν κυβερνήτην ἤρετο, πότερον τῶν μερῶν τοῦ πλοίου πρότερον μέλλει καταβαπτίζεσθαι*; *τοῦ δὲ τὴν πρώραν εἰπόντος· ἀλλ' ἔμοιγε οὐκ ἔστι λυπηρόν* (vsuvkou »jako by mu odlehlo« překladatel znázorňuje větní význam částice »*ἀλλά*«). — 175, 2: »Počal se zmítati a tonauti« = *ἀπεπνίγετο*. — 179, 20: »Tovaryšky milé, ale přestaneme-li se někdy vaditi?« = *παυσώμεθα, ὦ φίλαι, ποτὲ μαχόμεναι*. — 180, 22: »Odpověděl tetřev, že i to má svůj rozum« = *ἔφη· οὐκ ἀλόγως τοῦτο ποιῶ*. — 198, 11: »Když ještě toho nadělaného lékařství mnoho bylo zuostalo, vzav i s moždířem jemu je vlil« = *ἐπεὶ δὲ πολὺ κατελέλειπτο φάρμακον, ὅλην λαβὼν τὴν θυείαν ἐνέχεεν αὐτῷ*. — 209, 18: »Kterakž jiné uzdravuješ, a sám kulhavý jsa ledva lezeš?« = *πῶς ἄλλους ἰώμενος σαυτὸν χωλὸν ὄντα οὐκ ἰάσω*; — 212, 20: »A což ještě dosti záplaty nemáš?« = *ἀρκεῖ σοι μισθὸς τοῦτο καὶ μόνον*. — Srv. také: 166, 6 »mordujíce se nic nepolapili« (*ταλαιπωρήσαντες*); 167, 8 »umordovav se« (*ἀπειρηκώς*); 174, 11 »umordovaní« (*ἀπαυδήσαντες*); 203, 17 »voziti se po někom« (*ἐπιβαίνειν*); 211, 5 »dobře hlavatější« (*ἀμείνων*); 211, 6 »skákal a heršoval sobě« (*ἀνεσκίρτησε*) atd.

---

[1]) V té příčině i nejnovější překladatel bajek Aisopovských, Frant. Lepař, vedl si podobně; viz úvodu jeho str. 72.

Přirozený výklad pozorujeme na př. ve větách:

161, 4: »Že musí, chce-li břicho své nasytiti, větší ptáky sobě honiti« = *δεῖν αὐτὸν τροφῆς προσδεόμενον ἐπὶ τὰ μείζονα τῶν ὄρνεων τραπέσθαι.* — 162, 17: »Tys mne mnohem více i hůře urazil« = *σὺ χεῖρόν με διέθηκας.* — 164, 5: »Majíce zrost a krásu na těle« = *μεγαλοπρεπεῖς τῷ σώματι.* — 165, 14: »A což ty mníš, kdybych já se zhojil a zas povstal, že toho Buoh ode mne žádati bude?« = *οἴει γὰρ ἀναστῆναί με ἐντεῦθεν, ἵν' οἱ θεοὶ ταῦτά με ἀπαιτήσωσιν.* — 166, 6: »Rybáři vyšedše, aby ryby lovili« = *ἁλιεῖς ἐξελθόντες εἰς ἄγραν.* — 166, 15: »Na oltáři je na prach zcela spálil« = *ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁλοκαύτωσεν.* — 167, 10: »Smrt pojednau hned se tu kdes vzavši« = *τοῦ θανάτου εὐθὺς ἐπιστάντος.* — 174, 19: »Kterak by v jeho domu okna vybita byla« = *ὡς αἱ τῆς οἰκίας αὐτοῦ θυρίδες ἀναπεπταμέναι εἶεν.* — 175, 13: »Sotvá živi a zdrávi země došli« = *αὐτοὶ ἐπὶ τὴν γῆν διεσώθησαν.* — 176, 5: »Upustil nechtě sekeru do vody« = *τὸν οἰκεῖον ἀπέβαλε πέλεκυν.* — 183, 19: »Slepau ji na to oko hádajíce, střelili k ní. Laní neštěstí svého velice želela« = *τούτου στοχασάμενοί τινες αὐτῆς κατετόξευσαν· ἡ δ' ἑαυτὴν ὠλοφύρατο.* — 193, 4: »Zasmáv se tomu, tázal se, co by chtěl za obraz bohyně Junonis? A on mu jej ještě více procenil« = *γελάσας πόσου τὸ τῆς Ἥρας ἔφη· εἰπόντος δὲ πλείονος* etc. — 194, 8: »Také-li by k otcově čeládce takovau nechuť měla« = *εἰ καὶ πρὸς πατρῴους οἰκέτας οὕτω διάκειται.* — 213, 3: »Hlasem, což mohl, kokrhaje stál« = *στὰς μεγαλοφώνως ἐβόησε* atd.

Sem náleží také rozličné doplňky a přímětky, jimiž věc blíže se charakterisuje, na př.: 165, 1: »Táhši přes pole do cizí krajiny« = *ἀποδημήσας.* — 165, 11: »Odtušen jsa již zle od lékařův« = *πρὸς τῶν ἰατρῶν ἀπεγνώσθη.* — 169, 3: »Vychovavši se a utlustši« = *πιμελὴς γενομένη*; sr. 173, 4: »když se vychová a trochu opraví« = *πολλὰ φαγὼν πιμελέστερος ἔσομαι.* — 172, 17: »Srdce volové« = *καρδίαν.* — 174, 6: »Nebohého osla muka a trápení« = *ἡ τοῦ ὄνου συμφορά.* — 174, 11: »Zbité a zranilé ležeti vidauci« = *πεπτωκότας ἰδοῦσα.* — 175, 8: »Spříznili se spolu a z té přízně umínili, že chtějí obchod kupecký provozovati« = *ἑταιρείαν ποιησάμενοι ἐμπορικὸν διέγνωσαν βίον ζῆν.* — 175, 10: »Netopýř vypůjčil sobě peněz a mezi tovaryše je dal« = *ἡ νυκτερὶς ἀργύριον δανεισαμένη καθῆκεν εἰς τὸ μέσον.* — 183, 21: »Zrazena a o hrdlo připravena« = *προδεδομένη* a j. mn.

Nezřídka vsuvky také přecházejí v široké výklady a poznámky, na př. 163. č. VII. (tit.): *κροκόδειλος* = zvíře krokodil, kožím podobné k rysu, ale mnohem větší. — 177. č. XLIV.: *κορυδαλός* = škřivánek, někteří vykládají: kos. — 163, 2: *ὡς γεγυμνασιαρχηκότων* = že by byli páni a úředníci ustanoveni nad zápasy a nad rozličnými jinými kratochvílemi. — 165, 19: *εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς ἦκεν Ἀπόλλωνα πειρᾶσαι τοῦτον βουλόμενος* = přišel do města Delfu, chtěje boha Apollina pokaušeti; k tomu bohu lidé o tajné věci se utíkali a jako za hadače ho měli. — 166, 20: *χίλια χρυσίου τάλαντα* —. *ἀπεμπωλήθη χιλίων δραχμῶν* = tisíc centnéřů zlata,

to jest, šest set tisícův zlatých uherských — prodali ho za čtyři sta orthův, to jest, za padesát kop grošuov českých. — 186, 20: *ἡ δ' ἀπολογίας καιρὸν αἰτήσασα* = však proto ona průtahu žádala, aby se z toho vyvésti a slušně vyměřiti mohla. — 188, 17: *ἀκούσας δὲ αὐτῶν τρυζόντων ἔφη* = když pak škvaříce a škřvíce se od prudkého uhlé, jako by křičeli, jemu se zdáli, řekl. — 191, 27: *τῶν πόλεων οἱ δημαγωγοί* = služebníci panští v městech, škaryanti a biřicové. — 210, 15: *ἐκ τεκμηρίων προορώμενοι* = po jiných hádajíce a jejich neštěstím se kajíce. — Zvláště naučení bývají obyčejně rozváděna, na př. str. 162, 21; 165, 17; 167, 28; 201, 7 a j.

V obor přísloví hlásí se průpovědi: 164, 19: »Po veselí často zármutek se trefuje« = *τῇ ἡδονῇ ἀδελφή ἐστιν ἡ λύπη*. — 166, 10: »Čehož umění dáti nemůž, štěstí k tomu dopomůž« = *ἃ μὴ τέχνη παρέσχε, ταῦτα τύχη ἐδωρήσατο*. — 179, 17: »Škoda otvírá lidem rozum« = *παθήματα τοῖς ἀνθρώποις μαθήματα*. — 186, 28: »Kdož jinému léčky klade, sám sobě jámu kopá« = *ὁ καθ' ἑτέρου μηχανώμενος, καθ' ἑαυτοῦ τὴν πάγην περιτρέπει* a j.

Rozmanité vazby participijné zpravidla se vystihují přesně i co do jakosti dějové; na př.: *κακῶς διακείμενος* = zle se maje (165, 11); *ἀλλήλοις ἐχθραίνοντες* = majíce k sobě nevoli (169, 22); *ἐπιπτάς* = přiletěv (161, 2); *ἑταιρείαν ποιησάμενοι* = v přátelství spolu všedše (173, 11); *παρατηρήσας* = dostřáhši se (186, 1); *λευκάνας ἑαυτόν* = přetvořivši se (197, 13); *δηχθεὶς καὶ κακῶς πάσχων* = jsa uhryzen, trápě se bolestí a zle se maje (199, 8) a pod. Naproti tomu: *στὰς κάτωθεν* = stoje dole na zemi (173, 6); *μαθὼν τὴν αἰτίαν* = rozuměje i znaje příčinu (176, 6); *ἀνύσας ὁδόν* = cestau vandruje (178, 6); *δρόμον ἀνύουσα* = daleko běževši (206, 4); *τοὺς ὀδόντας θήξας* = zubův sobě pobrušuje (212, 20) a j.

Přechodníku budoucího větším dílem správně užívá se; na př. 166, 1: »Pakli dí, živé, hned udávě chce mu mrtvého ukázati« = *βουλόμενος ἀποπνίξας προσενεγκεῖν*. — 167, 11: »Aby zdvihnauci břemeno toto na mne je vložila« = *ἵνα τὸν φόρτον τοῦτον ἄρας ἐπιθῇς μοι*. — 205, 7: »To bych nesmyslný byl, kdybych z rukú upustě očekávati měl« = *εἰ τὸ ἐν χερσὶ παρεὶς κέρδος — ἐλπίζοιμι*. — 212, 17: »Kdyby hlavu vstrče v hrdlo jeho, kosti jemu dobyl« = *εἰ ἐπιβαλοῦσα — ἐκβάλοι*. — Srv. také 187, 4; 194, 12; 203, 3; 205, 5. Ale: »Nebezpečenství ujdauce dobrodincuom se tím zpuosobem odplacují« = *διασωθέντες τοιαύτας ἀπονέμουσι χάριτας* (212, 22).

Velmi dobře Albín obstál v nesnadném překladě slovesa *λανθάνω* s participiem doplňkovým; na př. 171, 13: *ἔλαθεν ἐκπεσὼν εἴς τινα νῆσον* = nevěda na jeden ostrov daleko se vystřelil. — 204, 21: *ἔλαθον καὶ τὰ ἱμάτια συγκαταφαγόντα* = nevědauce i sukni jemu snědly. — 198, 6: *ἔλαθον ἐμαυτὸν τῆς ζωῆς στερήσας* = z nevědomí sama sebe sem života zbavila. — 202, 22: *λανθάνουσι αὑτοὺς προσαπολοῦντες* = nevědí, kterak k svému bezhrdlí přicházejí. Srv. též 191, 19; 167, 28 a j.

Ostatně řecká participia rozvádějí se přečasto větami a naopak zase věty těsněji se pojí přeměnou ve vazby přechodníkové; v té příčině vede

si Albín obratně a zabíhá v lehký anakoluth pouze výjimkou, na př. 162, 4: »Hanbau přinucena jsúci, zdálo se jí, že by bylo lépe, aby živa nebyla« = *ἀβίωτον ὑπ' αἰσχύνης ἡγεῖτο τὸν βίον*; též 167, 2; 169, 14 a j.

Z poklesků nedorozuměním nejčastěji opakuje se nesprávný překlad dialogických výrazů *ὑπολαβών*, *ὑπολαβοῦσα*, *ὑποτυχών*, *ὑποτυχοῦσα* ustálenými obraty: »vyrozuměv« (161, 6); »porozuměvši« (162, 10); »přijav to k sobě a rozumem rozváživ« (164, 9); »vyrozuměvši tomu a to k sobě připustivši« (185, 19); »shryzši to veselau myslí« (207, 17) a j. Jednou (179, 15) bylo nutno za příčinou chybné této frase celé místo co do smyslu proměniti: *παριόντος τινὸς καὶ τῆς θαλάττης ἠρεμίαν θαυμάζοντος ὑπολαβὼν οὗτος εἶπε* — t. j. »Když přišel kdosi tam a poklidu moře se divil, onen přejav slovo pravil« (Lepař); avšak u Albína: »Po několika pak dnech málo přišel nějaký jiný k moři. Vida je upokojené a beze všeho vlnobití, podiviv se upokojení jeho a prve již vyrozuměv, co se bylo přihodilo, řekl.« — Po druhé (193, 14) v témže smyslu vzato »*παραλαβών*« a pochybeno rovněž: *Τειρεσίας παραλαβὼν τὸν Ἑρμῆν ἐξῆλθεν* »Teiresias porozuměv, že by byl Merkurius, i vyšel ven.«

Z jiných omylů významových uvádíme na př.: 162, 14 *ὀλισθήσασα* — zabodši se; 164, 1 *ὑποκριτής* — obrazník; 169, 14 *μάγειρος* — řezník 176, 5 *ξυλευόμενος* — hajný (viz str. 177 č. XLII. pozn. 2.); 194, 12 *ἀπεχθάνομαι* — hněvám se. Někdy pochybení takové smysl hrubě porušuje, zejména: 161, 10: *ἐπειδὴ κατά τινα τύχην αὐτῷ συνήντησε* — »jednau pak, vidauci jej skrze zeď, potom se s ním potkala« (sr. str. 162 č. IV. poz. 2). — 162, 18: *ἐσφάλης ἐμοῦ βουληθεῖσα ἐπιλαβέσθαι, ἤ τις πάντων ἐπιλαμβάνεσθαι εἴωθα* — »chybilas, ale chtělas mne chytiti a mnau se poživiti, jakožs jiné přivykla chytati.« — 167, 1: *θέρους δὲ ξηρανθείσης τῆς λίμνης* — »když pak vyschla lauže horkem.« — 167, 18: *καθ' ἡμέραν δὲ φοιτῶν ὡς τὴν πρεσβύτιν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῇ χρίων* — »Každý den často přicházel, jako by starú léčil, a jí oči namazoval.« — 169, 22: *δύο τινὲς ἐπὶ τῆς αὐτῆς νεὼς ἔπλεον* — »dva do jednoho chrámu se spolu plavili.« — 173, 12: *κύων πρὸς τῇ ῥίζῃ τοῦ δένδρου κοίλωμα ἔχοντος ἐκάθευδεν* — »pes dole pod dřevem, jámu sobě vykopav, zuostal.« — 180, 14: *αἱρουμένων δὲ τοῦτον πάντων* (eum omnes cum eligerent) — »když pak i jiní za to prosili.« — 181, 7: *πάτερ, σὺ καὶ μείζων καὶ ταχύτερος κυνῶν πέφυκας* — »otče, ty jsa větší a rychlejší, však proto před psy utíkáš« (*πέφυκα* spojováno s *φεύγω*!) — 185, 12: *σύ μέντοι κακῶς ὄζεις καὶ ζῶσα καὶ τεθνηκυῖα* — »ale ty hanebně smrdíš, ještos i živé i mrchy žířeš.« — 188, 19: *τῶν οἰκιῶν ὑμῶν ἐμπιπραμένων αὐτοὶ ᾄδετε* — »Kdyby mi tuším dům hořal, teda byšte vy zpívali.« — 198, 3: *ὡς πρὸς ὀλίγον ἀδείας ἔτυχε* (jak trochu bezpečnosti došla, Lep.) — »protože by malú svobodu měla.« — 206, 3: *κυνηγοὺς φεύγουσα* — »před psy utíkajíc« — atd.

Zvláštním a to nešťastným pokusem stilistickým jsou v Nových Fabulích vazby akkusativu s infinitivem, kterých dle způsobu latinského

několikrát užito po slovesech »znamenati, znamenávati, vyznamenávati.« Jak Albín asi dospěl této konstrukce, ukazují příklady:

I. 1.: »Báseň znamená, že mnozí snadno slibují« 165, 17 a j. vůbec.

2^a.: »Báseň vyznamenává maudré lidi, že se z lehka oklamati nedadí« 170, 17 a j.

2^b.: »Báseň vyznamenává opatrné lidi, když nepřátelé k nim jdau, k silnějším sebe že je odsílají« — 173, 20.

II.: »Báseň znamená: Nikdá se nelekati, prve než vidíš, čeho se bojíš.« — 173, 26.

Sloučením obou vazeb:

III.: »Báseň znamená opatrné snadno a lehce snášeti od cizích lecjakés potupy.« — 163, 17.

Podobně: »Báseň znamená jedny pracovati a jiné práce jejich často užívati a z ní zisk míti« (174, 15). — »mnohé lidi z malých nebezpečenství ujíti a v větší upadati« (184, 5). — »mnohé lidi skrze nerozum přátel sobě neuměti zachovati, ale je zaháněti« (191, 7). — »hrdlo mnohým lidem mnoho zlého přinášeti« (192, 21). Srv. ještě: 197, 5; 203, 4; 204, 17; 205, 1; 220, 28.

Věty řeči přímé bývají dosti často pronášeny nepřímo; 170, 9: *μηκέτι κάτω κατέλθωμεν* — »aby zhola více ven nevycházely a dolů také nesstupovaly.« — 173, 2: *νῦν μὲν γὰρ λεπτός εἰμι καὶ ἰσχνός* — »že by hubený a churavý byl« a j. Případ opačný mnohem řídčeji se vyskytá. Několikrát čteme i slova řeči přímé v závislosti neboli řeč nepřímou bez náležité záměny osoby grammatické, na př. 194, 11: »Ona jemu pověděla, že i skotáci i ovčáci mnau pohrdali« = *ὡς οἱ βουκόλοι καὶ οἱ ποιμένες με ὑπεβλέποντο.* — 196, 13: »Oni řekli, že proto ještě více tě zabíme« = *οἱ δὲ ἔφασαν· ἀλλὰ διὰ τοῦτό σε μᾶλλον θύομεν* atd. Vedle řečtiny rozhodoval tu nepochybně i návyk z mluvy biblické.

4. Tiskový způsob. Pravopis. Dřevořezby.

Sborník Prostějovský rozmnožil u nás nečetnou ještě řadu knih čtenářům z lidu svědčících o znamenitý příspěvek, pozoruhodný především obsahem a na místě neposledním i svou vnější úpravou.

Při reprodukci textu rozhodovala, jak záhy se přesvědčujeme, mnohem více libovůle sazečova a nahodilá jeho vědomost i řemeslná zručnost, nežli důsledná ruka korrektorova aneb stálý ohled na prvotní rukopis. V té věci dlužno hledati vlastní pramen a východiště nesrovnalostí, jimiž tištěné řádky oplývají, nejen co do pravopisu, ale i co do tvarů grammatických.

Velmi často znamená se na jednotlivostech vliv lidové výslovnosti, avšak jinde, třeba již v nejbližším sousedství a u týchž případů, hlásí se opět mluvnice ku právu. Čteme na př. mnohokrát za sebou tvar: pani 17, 6; 28; 18, 7; 16; 18; 22, 10; 11; 27, 8; 11 a j., avšak neméně často

i: panij 17, 5; 9; 12; 18, 22; 22, 6; 9; 27, 13 a j. — Podobně i: v zýmě 88, 1; 209, 13; v zeymě 188, 7; 209, 9; zyma 168, 11; pro zymu 168, 10; v zymě 87, 23. — pasteyř 307, 26; 325, 12; pastýř 186, 7; 12; 325, 14; 17 a j.; pasteyře 308, 1; pastýře 308, 8. — vlcý 6, 6; 9; 39, 1; 6; 307, 25; vlcy 38, 26. — pseyk 22, 15; pseyček 4, 5; 23, 25; 24, 8; psýčky 192, 1. — mnijch 304, 32; mnich 304, 31. — do komňaty 22, 22; 23, 16; krom komňaty 15, 23. — lodijčka 250, 19; lodičku 250, 16. — hauby 125, 16; 323, 29; v haubu 134, 10; huby 323, 25. — koš 141, 10; 13; 17; kuoš 141, 8; 12. — prozby 73, 22; prozbu 92, 23; 240, 19; prosbu 177, 15 a j. — vayce 169, 1; 203, 1; 210, 1; 315, 32; veyce 306, 3; 5; 7; 9; 13; vaycete 169, 4. — gizdný 100, 3; gizdnému 100, 2; gijzdný 99, 10; gijzdney 99, 8. — bijdney a nerozumney 184, 20; lysýho 100, 6; prudkeym letem 204, 1; lehkeym sypěnijm 211, 18; maleym větřijkem 319, 16; tveym pokrmem 195, 2; s keym válijte 199, 16; takoveym lékařem 209, 17; sameym zazřenijm 341, 1; z válečneych 184, 20; živeym starost a mrtveym muku 100, 11; po mnoheych kragijch 165, 3; potupneymi a žertovneymi řečmi 33, 14. — V nadpisech Kn. Ezop.: devatá (II., 9; III., 9; IV., 9), desatá .. dvacatá; naproti tomu v Star. Fab.: devátá atd. — dobrotijvě 42, 19; křijvě 42, 6; lstijvě 13, 22; lžijvě 118, 15; milostijvě 70, 1; nepijlně 20, 1; poctijvě 27, 14; laskávě 62, 10; 280, 31 a j. — náše 4, 25; náši 115, 18; 136, 15; 257, 20; váše 8, 8; 12, 16; 37, 11; váši 60, 6; 74, 17 a j. — pohrdali gim 36, 12; gijm (jazykem) 25, 25; s nim 11, 7; 13, 3; 33, 15; 42, 17; s nijm 12, 13; 23, 21; 22; 31, 6; za nim 11, 27; za nijm 13, 9; před nijm 22, 19; 39, 11; od nijch 8, 2; z nijch 13, 21; z nich 9, 7; 22, 2; v gegich stráž 39, 5; smlúvě gegijch 39, 6; gijm (kázal gijm pán gegijch) 13, 10; 11; 22, 2; 29, 14; 39, 23; 40, 14 (dal gijm listy, pravě gim); 41, 16; 43, 12; 20; gim 14, 11; 16, 11; 22, 23; 26, 18; k nijm 9, 10; 12, 20; 27; 36, 17; k nim 9, 8; 36, 12; s nijmi 13, 29; 34; mezi nijmi 13, 36. — ledvá 69, 11; 209, 19; sotvá 235, 13; 354, 9; teprvá 11, 6; 13, 14; 15, 38; zdá 355, 19; 359, 1; zdá-li 358, 21 a j.

Jakousi ustálenost pozorujeme na listech 1—28 neboli na arších A—G (vyd. naš. str. 1—48) při označování měkkosti v slabikách *bě, mě, pě, vě, ně, dě, tě*; užívá se tu důsledně háčku (ˇ), kladeného tak, že leží nahoře uprostřed mezi oběma literami. Avšak od l. 29 (49) počínajíc nahrazuje se tento způsob jiným, složitějším, že totiž háček přestupuje přímo na samohlásku, a ve dvou případech, t. j. při *n* a *d* často též na souhlásku; při *n* zůstává nezměněn: *ňe*, a při *d* přechází v oblouček: *ď*. Odtud vzniká stálé kolísání, neboť nešetří se nijakého pravidla. Čteme na př.: hňevem 50, 34; hňeval 60, 9 : rozhněval 59, 17; bijdňe 51, 22; hanebňe 50, 28; pevňe 58, 9; silňe 70, 6 : pilně 52, 6; hanebně 55, 10; obecně 64, 26; silně 67, 12; od ňeho 60, 17 : od něho 62, 6; k ňemu 60, 10 : k němu 63, 8; 68, 2; 23; za ňeg 70, 22; před něg 84, 2; po ňem 74, 9 : po něm 74, 16; v ňem

69, 10 : v něm 52, 5; mňe 51, 19; 61, 8; 23; 83, 17 : mně 56, 3; 83, 15; 18 atd. Podobně: ďeláš 49, 16; ďelal 49, 25; uďelal 50, 34; 51, 5; uďelav 51, 8 : dělal 56, 15; udělati 56, 20 a j. pověďel 51, 13; odpověďel 56, 14; 156, 16 : pověděl 157, 21; 25; odpověděl 157, 20; 30; raďegij 50, 24; 65, 2; raději 43, 6; 50, 26 atd. Co do množství, převládá značka s obloučkem; při ňe a ně jest obapolný poměr číselný skoro stejný.

Stálé kolísání v oči bije při záporce *ne*, jež bývá s tvary slovesnými obyčejně spojována, velmi často však také od nich odlučována; na př.: ne ďelal 3, 18; ne vezmu 3, 21; ne zkusil 4, 30; ne vměgijce 5, 11 proti: nepomyslím 3, 15; nebýval 3, 24 atd. Doklady čtou se téměř na každé stránce.

V jednotlivostech není závažnějších odchylek od způsobu obvyklého.

Při dlouhých samohláskách vyjádřeno *á* několikrát zdvojením: škodlivaa 71, 16; postaati 77, 2; od staradaavna 117, 14 a j.

Mnohem častěji děje se tak při *é*: měšťanee 49, 4; 50, 25; lidee 60, 13; 63, 7; 67, 4; zubovee 79, 13; synovee 321, 3 (synové 321, 2); zlee 102, 1; o dveem zlém 102, 1; druheemu 102, 2 a j.

Za *í* píše se větším dílem spřežka ij, řídčeji pouhé j; na př.: fijky 7, 12; 15; 8, 2 : fjky 7, 16; přijvětivost 10, 12 : s přjvětivostij 10, 5; vměnij 25, 11; 22; 24 : vměnj 18, 5; 24, 20; k poznánij přirozenj 24, 20; volagjcy a křičijcy 24, 24; vijce 28, 39 : vjce 26, 29 atd.

Za *ó* bývá vedle uo, ů též ú a o: psuov 6, 9; psuo 6, 6; psúv 38 27; časuov 73, 19; časúv 108, 24; skutkúv 43, 24; domuov 11, 14; domuo 11, 10; domúv 7, 17; domů 84, 4; muog 34, 4; 10; můg 26, 38; múg 32, 23; 33, 30; zpúsobem 27, 6; zpúsobijm 24, 14; muožeš 38, 16; muože 42, 24; může 45, 4; nemúžeš 38, 14; nemúže 45, 20. — bohuom 232, 15 (též: buhuom 232, 22 a buhům 224, 28); lovúm 79, 14; vorlúm 44, 37; zhusta -om: přátelom 20, 27; 21, 19; 43, 2; nepřátelom 43, 1; 183, 13; řemeslnijkom 198, 9; saudcom 309, 17; sausedom 199, 21 atd. — V imperativě sloves VI. třídy vedle obecného uo, ů též ú: přispořúg 43, 16; svěřúg 43, 25; ukazúg 43, 28 a j.

Za *ú* vedle au bývá *u* též ve slovostředí, ku př.: vidúcy 206, 8; vidaucy 203, 19 : nevěducy 204, 1; řkucy 66, 13; 16; 71, 2; gsucy 305, 11; 13; 14 a j.

Rozdíl mezi *ł* a *l* nikde se neznačí; všude jest jednotné l. Srv. Gebauer, Histor. Mluv. I., 356.

Souhláska *j* vyskytá se druhdy na počátku v slabice *ja* a v slovech cizího původu, na př.: jabloňovým 247, 7; jacynkt 248, 3; jahla 20, 29; jahlu 20, 9; 32; 37; jahly 20, 32; 37; jahelné 20, 11; jámu 114, 11; 142, 39; 186, 28; 242, 18; jámy 114, 17; 242, 21; jarmark 107, 14; jazyk 25, 14; 23; jazyky 25, 7; 10; 12 a j.; já (na mnoze versální) 131, 7; 8; 10; 11; 260, 2 — avšak i: yá 17, 16; 18; 260 1; 132, 4; 6; yazyk 26, 2; yazyky 26, 6; 17 a j.; srv.: yacýsy 65, 17; yako 300, 13; yakeym 132, 6; yat 212, 1 atd. Jinde vůbec ji nahrazují *y* a *g*, střídajíce se bez určitého pravidla, na př.: obyčey

305, 5 : obyčeg 303, 6; pokoy 80, 15 : pokog 103, 7; vayce 316, 19 : vagce 315, 32; veyce 306, 9 : vegce 306, 3; ňeyaký 67, 10 : ňegakého 75, 11; gey 28, 5 : geg 84, 9; gednosteynú 231, 5 : gednostegnau 231, 12; bezpečněyšij 108, 6 (výminkou) : bezpečněgšij 65, 2 (pravidlem); neyvyššij auřad 37, 13; nayvyššij sudij 37, 13 a mn. j.

Pro *š* jsou značky obecné: ſſ, ſs, š, šſſ; na př.: ſſkodu 3, 16; potěſſenij 3, 6; prodáſs 16, 14; budeš 4, 10; koſs 141, 10; koš 141, 13; vyšſſijm 51, 4; kašſſi 84, 3. Též: milugeſſliž 18, 3; nevidijſſliž 18, 1; potřebugeſſli 17, 21. Srv. Gebauer, Příspěvky k historii česk. pravopisu str. 214 až 215.

Označení hlásky *ž* bývá někdy spřežkové, zejména při liteře versální; na př.: ziena 49, 10; 257, 12; zěna 264, 15; zialáře 48, 6; ziaba 48, 22; 57, 7; 10; ziadnau 264, 17 a j.

Velkých písmen užívá se nahodile, beze všeho základu podstatnějšího. Iniciálky mají vedle sebe vždy literu velkou.

Zkratky jen pořídku se vyskytují a jsou tyto: ꝑ = pro (ꝑ milost 99, 4); p̌ = při (p̌hodilo se 99, 3); p̃ = pře (p̃meysslel 118, 17); p̄ = pra (nep̄wie 242, 42); tē (ten 287, 5); potō (potom 306, 19); gt (gest 99, 11); Solinꝰ (Solinus (337, 2); toº (toho 330, 11); toᵛ (tomu 311, 31). V otisku všude jsou rozvedeny.

Z chyb tiskových, smysl porušujících, tyto zvláště vadí: »Odtud« místo »stud« (43, 13); »hlavau« místo »bolavau« (91, 13; opraveno ve vyd. z r. 1639); »okroky« místo »obroky« (219, 16); »prsy« místo »prsty« (291, 21); »mijry« místo »vijry« (304, 33). Nejvíce takových poklesků čte se v Brantových Rozprávkách; hlavně jména bývají zpotvořována. Originál v té příčině není o mnoho lepší.

Dřevořezeb má sborník Prostějovský 127; na Život Ezopův připadá jich 30 (s titul. listem), na bajky 97. Ve výboru Olomúckém (1584), v kterém není Života Ezopova, počítá se celkem 113 rytin, tedy o 16 více, nežli je v příslušné části základní; jsou to, mimo titulní list, č. 18—32 Starých Fabulí[1]); na jedné (St. Fab. č. 25 = str. 163 č. VIII.) vyryt letopočet 1555, odkudž patrno, že vyrobeny byly původně pro sborník Prostějovský, ale při tisku nedošlo na ně, až teprve později. Příčina, proč se tak stalo, vychází na jevo ze srovnání s německou předlohou. Günther totiž, čině přípravy k vydání českého Ezopa, dával řezati v l. 1555—1556 příslušné k textu obrázky dle vzorů v knize německé; rytec, řídě se originálem, vyhotovil titulní list a 29 drobných obrazců pro Život Ezopa, potom 80 pro Knihy Ezopovy, 17 pro Staré Fabule a 17 pro Nové Fabule (Rimiciovy), tedy právě tolik, kolik bylo v němčině. Další dřevořezby sborníku německého zůstaly opominuty, nepochybně pro přílišné výlohy. Avšak při tisku shledalo se, že obrázků zhotovených pro skupinu Nových Fabulí nelze užiti, poněvadž jich způsob úplně se lišil od českého textu, na němčině nezávislého; byly

[1]) Srv. úvodu str. XXV.

tedy zatím odloženy a upotřebeny teprve v novém vydání r. 1584, a to při takových bajkách, jichž obsah aspoň poněkud s vyobrazením se srovnával. Za tou také příčinou byl rozmnožen oddíl Starých Fabulí přibráním bajek odjinud, aby dřevořezby šly nepřetržitě za sebou.[1]) Sdružování ono dělo se někde případně, jinde nepřípadně; ba několikrát vlastní spojitost chápeme toliko na základě textu německého. Z připojeného přehledu věc ozřejmí.

Rimicius něm.	Vyd. 1584.	Sborn. Prost.
1., 2., 3.	—	—
4.	St. Fab. 25.	Nov. Fab. 8. str. 163.
5.	„ „ 21.	„ „ 90. „ 194.
6.	„ „ 20.	„ „ 126. „ 206.
7.	„ „ 19.	„ „ 128. „ 208.
8.	„ „ 24.	„ „ 26. „ 170.
9.	„ „ 23.	„ „ 72. „ 187.
10.	„ „ 27.	„ „ 92. „ 195.
11.	„ „ 18.	Fab. snes. 6. „ 247.
12.	Titulní list	— —
13.	St. Fab. 22.	Nov. Fab. 42. „ 176.
14.	„ „ 29.	„ „ 46. „ 178.
15.	„ „ 26.	„ „ 41. „ 176.
16.	—	— —
17.	„ „ 30.	„ „ 20. „ 168.

Zcela dobře použito čísel: 6. »Von einem Mann vnd einem bild«; 7. »Von einem Fischer«[2]); 8. »Von den Meusen vnd der Katzen«; 13. »Von einem Holtzhacker«; 14. »Vom stelenden Kind vnd seiner Mutter«; 17. »Von einem Bawman«. — V čís. 9. »Von den Bawren vnd dem Trappen« a 11. »Von der Ameis vnd der Tauben« dřevoryt náhodou se se hodí, ač obsah se různí. — Žádné souvislosti s českým textem není v č. 4. »Von der Katzen vnd dem Han«; 5. »Von dem Fuchs vnd Brumberstuden« (srv. Nov. Fab. 6, str. 162); 10. »Von dem Knaben, der die Schaff weidet«; 15. »Von einem Man vnd einer Floch«. — Dřevorytu z č. 12. »Von der Binen vnd dem Gott Jupiter« upotřebeno za titulní list (viz Úvodu str. XXIV). Čís. 1., 2., 3. a 16. vůbec nepoužito.[3]) — Vybývající potom ještě tři čísla Starých Fabulí, t. j. 28., 31., 32. mají dřevoryty opako-

[1]) Nově přibrané tyto obrazce přejaty jsou všecky v naše vydání a vsuty tam, kde bajky, zařazené r. 1584 ve Staré Fabule, původně se nalézaly.

[2]) Zde český rytec velmi volně si vedl.

[3]) »Von dem Adler, Lamb vnd Rappen«. — 2. »Von dem Adler vnd Hurnüssel«. — 3. »Von dem Fuchs vnd dem Bock«. — 16. »Von einem Man vnd zweien Weiberen.« Desky byly jistě i k těmto číslům zhotoveny; soudím tak z pozdější reprodukce v Škarniclově Životu Ezopa (viz Úvod str. XXXII), kdež na konci obrázek k bajce o orlu a hovnivalovi původní rytinou zdařile proveden.

vané z Knih Ezopových IV., 10; III., 11 a II., 15; rytina poslední, v bajce »Páv a řeřáb«, k obsahu se nehodí.

Obrázky vydání Freiburského, kterýmiž rytec při díle se spravoval, mají rozměry menší [1]) nežli české a opakují se bez proměny ve všech vy-

dáních Graffových. Vyznačují se provedením úhledným a výrazným. V české imitaci způsob jest sice poněkud drsnější, ale dokazuje ovšem i nevšední obratnost a vynalézavost; otrockým napodobitelem rytec nebyl nikterak.

Doba rytby případně jest naznačena dvakrát na desce, zavěšené na větvi: »1555« na str. 116 a 163, a dvakrát dole v rohu: »1556«, poprvé na víku skříně v pravo na str. 122 a podruhé na zemi v levo na str. 124.

O tom, že starých špalíčků tiskařských užívalo se ještě nedávno v bývalé tiskárně Škarniclově v Uherské Skalici, učiněna byla již zmínka na str. XXXII.

5. Způsob nynějšího vydání.

Chystaje k vydání Albínův překlad Fabulí, měl jsem na mysli hlavně dva úkoly: podati základní text ve znění co možná věrném a spolu jej opatřiti zásobou poznámek, nutných i pro srovnavací dozor i pro výklad a porozumění vůbec.

Základní text obsažen jest ve sborníku Prostějovském; odtud tedy pořízen otisk a varianty vydání pozdějších připojeny potud, pokud měly nějaký význam. Na textě samém ničeho neměněno, vyjma interpunkci a rušivé omyly tiskové [2]); ostatní vše, ať oprava či vysvětlivka aneb dodatek, pojato v poznámky pod textem.

---

[1]) Připojené ukázky podány v přirozené velikosti dle výtisku c. k. univ. knihovny Klementinské v Praze (sign. 22. G. 284) na l. XI[b] a XII[a].

[2]) Na př.: způspbem (282, 13); zésluhy (283, 11); velml (285, 7); spavedlivé (294, 21); na kyňku (297, 7) a pod., hlavně v Rozprávkách Brantových.

Poznámky přede vším jiným k tomu směřují, by náležitě zjistily a vystihly, jak se má český překlad k originálu co do spolehlivosti, výraznosti a síly; mají tedy převahou skutečný ráz dozorčí a podržují ho po celou knihu, v míře ovšem nestejné. Kde pramen původní byl na snadě, tam hledí se toliko k patrnějším úchylkám; v případě opačném velela potřeba všímati si do podrobna vzájemného poměru. Příkladem jsou Nové Fabule, kdež nutno přihlížeti k textu Frobenovu (1521), značně rozdílnému od vydání novějších,[1]) a ještě více Rozprávky Brantovy, kdež ku překladu německému dlužno přibrati též originál latinský, má-li smysl býti pochopen. Srovnavací obsah poznámek bývá namnoze také již výkladem.

Další druh poznámek vztahuje se k věcem literárně historickým, zejména k původu jednotlivých fabulí, parallelám, dokladům a citátům. I tu šetřeno zásad podobných. Kde cizí zpracování poskytovalo záruky dostatečné, tam všecek výklad zcela stručně upraven a pouze výsledkům domácím věnována pozornost[2]); nebylo-li rukověti takové, pak nezbývalo nic jiného nežli raziti si cestu samostatně. Dle tohoto pravidla při sbírce Steinhöwlově, kde téměř každé číslo má své dějiny a svou literaturu, nezřídka rozsáhlou (byť se přihlíželo třeba jen k odkazům Oesterleyovým při vydání Aesopa, Pauliho a Kirchhofa[3]), upuštěno zcela od cizích dokladů; naproti tomu při Rozprávkách Brantových, jež celkového rozboru, pokud vím, ještě nedošly, dopřáno dosti mnoho místa k zjištění provenience a k vysvětlivkám věcným i slohovým. O nějakou úplnost v té věci ovšem

---

[1]) Řecké citáty v poznámkách brány jsou vůbec z vyd. Frobenova Basilejského. Kde jde pouze o obsah, cituje se vydání Halmovo, Fabulae Aesopicae collectae (Teubner) jakožto nejpřístupnější.

[2]) Pravidelně cituji v této příčině spis Frant. Lepaře: »Bajky Aisópovské z řečtiny přeložené a novým pořádkem upravené. Větší vydání s předmluvou a poznámkami. V Jičíně 1881.« Str. 74 a 282 v 8°. — Připojené číslice vztahují se hlavním dílem ku poznámkám, jež obsahují srovnavací materiál.

[3]) V publikacích literární jednoty (Litterarischer Verein) v Stuttgartě, a sice:

Steinhöwels Äsop Herausgegeben von Hermann Oesterley 1873. Biblioth. d. Litter. Vereins in Stuttgart č. CXVII.

Schimpf und Ernst von Johannes Pauli. — Vyd. týž r. 1866. Bibliothek d. Litt. Ver. č. LXXXV.

Wendunmuth von Hans Wilhelm Kirchhof. — Vyd. týž r. 1869. Bibliothek d. Litt. Ver. č. XCV.—IC. (5 dílů).

Srv. mimo to:

Valentin Schumanns Nachtbüchlein (1559). Herausgegeben von Johannes Bolte. 1893. Bibl. d. litt. Ver. č. CXCVII.

Jakob Freys Gartengesellschaft (1556). Vyd. týž r. 1896 Bibl. d. Litt. Ver. CCIX.

Gesta Romanorum. Von Hermann Oesterley. Berlin 1872.

Romulus, die Paraphrasen des Phaedrus und die Aesopische Fabel im Mittelalter. Von Hermann Oesterley. Berlin 1870

Les Fabulistes Latins. Depuis le siècle d'Auguste jusqu' à la fin du moyen âge Par Léopold Hervieux. I.[1] II.[2] III. IV. V. — Paříž 1893 a násl.

jíti nemohlo,[1]) neboť kommentář byl by vzrostl do nekonečna a k ocenění vlastní práce Albínovy, kteráž tu jest pouhou kopií kopie, přece nijak nebylo by se přispělo. Ostatně, kdo aspoň z části poznal kompilační způsob díla Brantova, se spoustou výňatků a citátů na sebe kupených buď beze všeho naznačení aneb pouze s neurčitým odkazem, mnohdy zcela chybným, dovede posouditi, kolik práce vyžadoval již jen pouhý pokus, k němuž vydavatel byl se odhodlal.[2])

Vzhled originálu českého znázorňují mimo titulní list nejlépe rytiny do textu vsuté, reprodukované závodem p. Vilímovým ze sborníku Prostějovského a částečně též z vydání Olomúckého (1584). V písmě ovšem nebylo lze dosáhnouti úplné shody napodobením zevnějším, ale jinak podržován i zde původní ráz, vyjma velká písmena uprostřed vět a za iniciálkami.[3])

Prameny a pomůcky literární uvádějí se namnoze plným titulem; kde se opakují často za sebou, značí se zkráceně, a sice takto:

Br. = Esopi appologi sive mythologie cum quibusdam carminum et fabularum additionibus Sebastiani Brant. — Basilee 1501. — Oddělení II. Exempl. král. univ. biblioth. v Göttingách.

Ol. = Ezopovy Fabule vydání Olomúckého r. 1584. — Exemplář v bibliothéce Musea kr. Českého.

Pog. = Poggii Florentini, oratoris clarissimi, Confabulationum seu Facetiarum liber. — Inkunabule c. k. universitní bibl. Klementinské (sig. 44. G. 6.).

Pr. = Život Ezopa, vydání Pražské z r. 1696. — Exemplář v knihovně kláštera Strahovského.

R. = Život Ezopa z r. 1613. — Exemplář kníž. bibliothéky Roudnické.

St. = Steinhöwel, Esopus Leben vnd Fabeln. Fryburg in Briszgaw. 1569. — Exemplář na Strahově.

Citáty a doklady ze spisovatelů latinských, na př. z Aviana, Phaedra, Gellia, Plinia Staršího, Juvenala, Persia, Martiala, Lucana, Claudiana, Plauta, Terentia, Lucretia, Tibulla, Ovidia, Vergilia, Cicerona, Sallustia a j. mn.

[1]) Připomínám na př., že k zjištění provenience některých částí přírodopisných, ethnografických a pod. bude potřebí prozkoumati také spisy Alberta Velikého a snad i Roberta de Valle Rouenského »Compendium memorandorum ex triginta septem voluminibus Naturalis Historiae Plinii« (1500). Dosti četné shody bývají s *Fysiologem* (sr. Gebauer, Fysiologus List. Fil. 1877 str. 69, a Lauchert, Geschichte des Physiologus, Štrasburk 1889) a *Lucidářem*. Vůbec dlužno míti na zřeteli, že Brant po způsobu tehdáž obvyklém přejímá zprávy a výsledky namnoze odjinud, a že tudíž práce jeho nesouvisí všude bezprostředně s původním pramenem. Platí to značnou měrou i o citátech z klassiků, jmenovitě básnických, k nimž ode dávna poskytovaly pomoc snůšky rukopisné i tištěné, Loci, Florilegia, Poetarum flores a pod.

[2]) Citáty z německého překladu Rozprávek Brantových, pokud se v poznámkách uvozují, brány jsou veskrze z vyd. Freyburského r. 1569 (Steffan Graff). Exemplář v knihovně kláštera Strahovského.

[3]) Velké *S*, kdekoli se naskytá mimo začátek věty, nahrazeno všude malým *s*.

odnášejí se většinou k textům lipské sbírky Teubnerovy. Solinova Collectanea byla po ruce ve vyd. Th. Mommsena; Isidorus ve vyd. pařížském z r. 1580.

Slovníček na konci připojený jest poněkud obšírnější, neboť zahrnuje vedle seznamu vlastních jmen a odborných názvů také četná slova, jednak méně obyčejná, jednak vazbou aneb i tvarem pozoru hodná. Stalo se tak hlavně z té příčiny, že odkazy ve Slovníku Jungmannově, nejsouce jednotné a často na textu obnoveném spočívajíce (srv. Úv. str. XXXIV), způsobují nejen nejistotu, nýbrž i velikou nesnázi při hledání.

Ant. Truhlář.

Oprava.

Na str. X řád. 11. zdola má býti »*Geschichte*« místo »Geschischte«.

OBSAH.

Strana.

Předmluva V
Úvod VII
I. Zlomek Strahovský VII
II. Překlad bajek mezířádkový XVII
III. Sborník Prostějovský XIX
1. Bibliografický přehled XIX
A. Vydání celkové XIX
B. Vydání částečná XXII
C. Výňatky a ukázky XXXIII
2. Překladatel Jan Akron Albín XXXIV
3. Jak se má český překlad k originálu XXXIX
A. Rozsah vnější XXXIX
B. Podrobnosti v provedení XLIII
C. Nové Fabule XLIX
4. Tiskový způsob. Pravopis. Dřevořezby LIV
5. Způsob nynějšího vydání LIX

Ezopa Mudrce žiwot / s Fabulemi a nebo s Básněmi geho. Také přidány gsau k tomu Fabule Anyana a Adolffensa / s některeymi žertowneymi řečmi Pogia Poethy. A také ňekteré welmi vtěssené Fabule / wybrané z Kněh Doktora Ssebestyana Prantha / s pěkneymi Figurami. Nynij w nowě wýtisstěný

M. D. LVI.

TISKL ALOIS WIESNER V PRAZE.

[II[a]] PŘEDMLUWA.

Jan Akron Albijn každému, kdož čijſti bude, wzkazuge pozdrawenij.

Fabule a nebo báſně tyto podlé mnoheych zdánij netoliko kratochwilné, ale y vžitečné y potřebné lidem k mnohému měſtſkému naučenij gſau. Nebo w Žiwotě Ezopowě mnoho kratochwilných ržečij geſt, a ty ſau z přirozeného vměnij wyprýſſtěny a wybrány, geſſto netoliko potěſſenj, kdož ty řeči čijſti bude, ale y vměnij y opatrnoſti nabude. Též y ginde po wſſij knijze wonde y wonde rozpráwky vtěſſené nagde, z kterýchž mnoho naučenij (kdož ge zdráwě rozwážij), wezme. Nebo netoliko toho máme w těchto fabulijch hleďeti, aby vſſi náſſe lektaly a nám ſe lijbily, ale na naučenij, kterážto mnohá w nich zawřijna ſau pozor mijti máme a k počátkom w přirozenij ge přiwozowati a potom tak gich vžijwati.

Yako: Co geſt mi to platno, že yá wijm o chudém člowěku fabuli nebo báſeň, a o hadu, kterak ho ten chudý člowěk sekerau vrazyl, geſtli že na to nepomyſlijm a toho ſobě přiwéſti ne budu vměti, abych ſe vniěl před tijm wyſtřijhati, kterýž by mi ſſkodu včinil. Též rowně nic mi to platno nenij, kterak wlk s oſlem zachází, a co s nijm rozmlauwá, geſtli že yá na to pamatowati nebudu, abych tak ne ďelal, kterak mi ten radij, kterýž mi ſſkoditi mijnij.

O ſtarém lwu čijſti a o chytré liſſce, že gi ſſlepěge ďesý, malá a krátká kratochwijl, geſtli tohoto naučenij odtud ne wezmu, že ten ſſtiaſtný geſt, kdož ſe cyzým neſſtěſtijm kage. O raku čta, kterýž raka mladého treſtce, že zpátkem leze, mám ſe rozpomenúti, chcy-li ňekoho treſtati, abych ſám hodný treſtánij nebýwal. Mrawenčij pijlnoſt při shromažďowánij to vkazuge, že lenoſt a [II[b]] chauloſtiwoſt mnohých nedoſtatkuow přijčina geſt.

Lew s oſlem když ſe waditi nechce: že člowěku bláznowému poſtaupiti pro geho bláznowſtvij chce. Swémyſlné bláznowſtwij a nerozum kterak welmi čaſto přemoženo y také potlačeno beywá: včij nerozum skopce, kterýž ſe w pſý kuoži připrawil. Při tyrannijch a vkrutnijcých bydleti znamená báſeň lſtiwé a podwodné obeywánij lwa s gineymi zwijřaty, y také

ſpolky geho s nijmi. Newinný že mocý přemožen a vtlučen [1]) beywá, včij wlk zacházege s owcý. Hlemeyžď, když chce weyſſe létati než mu přirozenij půgčilo a dalo, čijm wýſſe nahoru wyletěl, tijm tijže doluo vpadl: nic giného než něyaká wyſokomyſlnoſt tudy ſe oznamuge

Nepřijležitá na ňekoho služba tupij ſe na oſlu, kterýžto pſeyčku ſe rownati chtěge, fluſſně geſt wymlácen a ſotwá s duſſij puſſtěn. Newděčnoſt ſe vkazuge na wlku, když rżeřábu nechtěl ſmlauwě za wydobytú ſobě koſt z hrdla doſti činiti. Newěra ſamému tomu čaſto ſſkodij, od kterého pochází; to včij kůň, poddawſſi ſe myſliwcy, aby gelena přemohl. Pohleďe na gineych lidij neſſtěſtij, ſwé tijm snáze néſti budeš mocy, přečta ſobě o zagijcých a o žabách.

Muž maudrý žádati nemá, čehož mijti nemůž; tomu včij liſſka, nemohaucý ſobě hroznu vtrhnauti. Skutek ſe má s řečij ſrownáwati: wlk to prawij, když paſteyři geho zradou oči wyſtrká. Což ſe w čas ſtane, dobře ſe ſtáwá: to včij rybář geden rybu polapiw. A tak giné wſſecky fabule a neb báſně k takowým počátkuom přiweſti ſe magij, geſtli že chce człowěk yaké z nijch naučenij bráti.

A z toho giž porozuměti můžeme, že tyto rozpráwky a neb báſně welmi vžitečné ſau, a k tomu y potřebné. Neb y přijpowijdky welmi wtipné a důmyſlné w nijch ſe nalézagij, geſſto maudřij lidé s ňegakým potěſſenijm welmi rádi ge ſlyſſij y ſami gich vžijwagij. Protož potře[III^a]bij geſt, aby w nich, kdož by při wěcech swětſkých pracowati chtěl, čaſto ſobě čijtal. A w brzkémť čaſu pozná, yakey z nich vžitek wezme.

Protož také gednoho každého proſým, geſtliže ſe komu doſti neſtane (neb vſſi náſſe welmi ſau žádoſtiwé k ſlyſſenij a nikdy doſti ſlyſſeti nemohú, že mnohým ſe může nětco nelijbiti, když każdey podlé rozumu ſwého ſaudij, a poněwadž kolik hlaw, tolik geſt rozumůw), aby to, což by mu ſe nebijbilo [2]), mijle ſneſl a oprawil, mně mládency w tom nic za zlé nemage, yakožto w těch wěcech we wſſech nebýwalému, a yakožto tomu, kterýž geſſtě mnohého ne zkuſyl a newij, co prawiti. Geſtli že to poznati ſe bude mocy, tehdy přidáte mnohým chtiwoſti k včenij, a mně w takowých wěcech bude mijlo pracowati.

Protož ať ſau čteny giž ty fabule neb báſně k naučenj, k vžitku y ku proſpěchu w ſwětſkých wěcech naſſemu; a těm, kteřijž w takoweych neſnadných wěcech pracugij, geſtli že co přehlédnau (yakož ſe ſnadno přihoditi může), to miloſtijwě wažte. Nebť žádney newij, leč kdož pokuſý, yak geſt neſnadná wěc z řeči do rżeči dobře a wlaſtně y ke wſſemu přijležitě překládati. A giſtě že welikého včenij a cwičenij ta wěc potřebuge. Giž to znagijce, těm, kteřijž nám takowé wěcy wyſwětlugij, geſtli že w čem pochybij, toho ſobě do nijch ne ztěžůgme. A tak přidáme gim chtiwoſti, když toho, což nám k pomocy a k naučenij odginud přeložij, wděčni budeme a něčemu ſe také přehlédnauti na nijch naučijme.

---

[1]) Patrně místo: »vtlačen«. — [2]) Chyba tisková místo: »nelijbilo«.

Co báſnij nazýwagij.

Když pak o báſnijch Ezopowých powědjti mám, neyprw pamatowati budeme, co báſnij gmenugeme. Y wěděti ſe má, že werſſuow ſkladatelowé latinſſtij báſeň od ſlowa latiňſkého fando gmenugij, kteréž ſlowo znamenáwá báti a rozpráwěti nětco pod přikrytijm k prawdě podobného. Báſně pak negſú wě[III^{b}]cy dálé, než nětco pod zpuoſobem powěděného. A proto ſau wymyſſlowány, aby ſkrze ſmyſſlená ſlowa nerozumných zwijřat lidé mrawům přiwykli a ge poznali. A prwnij, kterýž báſeň wymyſlil, byl miſtr Alemo Kratonyenſký. [1])

Gſauť pak rozličné báſně. Některým od Ezopa řijkagij Ezopowy, neb ten miſtr Ezop w Frigij byl ſkrze ně v weliké wážnoſti a prawil, yakož ſe čte, kterak nerozumná zwijřata mluwiti ne vměgijce ſpolu rozmlúwagij, a giné wěcy, kteréž duſſe čigijcý nemagij, než toliko gich poſylugijcý magij; yako stromy, dřijwij, hory, kamenij, wody, wſy, a těm podobné wěcy. Druhé báſně ſlowau libiſtice; to ſau wymyſſlené báſně, geſſto lidé w nich s zwijřaty mluwij, a neb zaſe zwijřata s lidmi.

Werſſůw ſkladatelé také ňekteré báſně wymyſlili, ktereež welmi kratochwilné a milé ku poſlauchánij ſau, a ty mrawy lidſké a obyčege gich wypiſugj, a to wſſe gijm k naučenij a naprawenij, yako Terentius a Plautus ſkládali. Některé, kteréž s přirozenijm ſrownali. Yako, když wymyſlili, že buoh Wulkanus geſt kulhawý: chtěli tudy znamenati, kterak oheň křiwý a kulhawý geſt, a od přirozenij ſwého že nikdy rowný nenij. A též podobňe trogij poſtawy zwijře chymera, že by napřed lew bylo, w proſtředku koza a nazad drak: to znamenagijce, že tři wěky ſau člowěka. Prwnij ſkrze lwa, že geſt mladý a wſſetečný, a ſkrz tu wſſetečnoſt zdá ſe ſobě ſylný. To geſt prwnij wěk, mladoſt. Druhý koza, ta má woſtrý zrak a znamenáwá proſtředek žiwota každého člowěka, neb toho čaſu lidé ſau opatrnij a ſwé ſkutky s pilnoſtij rozwažugijce. Poſlední ſtrana geſt drak, a znamená wěk ſtarý y tělo. Yakož ſe čerw wine a w rozličné vzly ſkládá, tak také ſtarým rozličné neřeſti a zapletené těžkoſti naſtáwagij.

Též rowňe poetowé a neb werſſůw ſkladatelowé latinſſtj wymyſlili koňebodce, [2]) kteřijž půl člowěka a půl koně byli: znamenagijce krátkoſt žiwota tohoto, kte[IV^{a}]rak w rychloſti běžij a yako kůň a ſtřela vtijká. A yakož Job prawij, [3]) že dnowé člowěka ſau welmi krátcý. Některé pak, aby mrawy a wobyčege lidſké vkázali. Yako w báſni Horacyowě mluwij gedna myſs s druhau, a kolčawa s liſſkou. [4]) A wſſecky ty báſně wymyſſleny ſau ne yakoby ſe tak ſtalo, ale aby lidſké obyčege wyznamenaly. Takž také ſau báſně Ezopowy k mrawům lidſkých naprawenij ſloženy. Též podobnú wěc nalézáme w Knihách Saudcuow, když dřijwij a stromowé krále ſobě žádali, mluwijce s oliwami, s fijky, s rýwijm, s hložijm. [5])

---

[1]) T. j. Alkmaeon Krotonský. — [2]) Stainhöwel: Hippocentauros. — [3]) Job, VIII. 9.: Dnové naši jsou stín na zemi. — [4]) Horat. Satir. II, 6, 80; Epist. I, 7, 29. — [5]) Kn. Soudců IX. 8—15.

A to wſſecko ſe ſtáwá, aby tudy wyznamenáni byli mrawowé lidſſtij, a aby ſkrze wymyſſlené wěcy ku poznánij prawdy (kteréž wſſickni žádoſtiwi gſme) přigijti ſe mohlo. Takť včinil naywýmluwněgſſij Demoſcenes[1]) w Athenách proti králi Filippowi, když žádal na měſſtianech, aby mu deſet neyvěněgſſijch z Athen wydáno bylo, že hned chce od měſta odtrhnúti, neb ge byl oblehl. Y wymyſlil tu báſeň, kterak wlcý od owcý pſuo, aby gim wydáni byli, žádali. A tudy oznámil, co ta báſeň neſe, yakož w Žiwotě Ezopowě ſſijře o tom ſtogij; neb rowně též (powěděl Demoſchenes), yakož wlcý od owcý pſuow žádali proto, aby tijm potom ſnáze owce hubiti mohli, též žádá Filippus, lidee rozumnij aby gemu wydáni byli, aby potom tijm lehčegj a ſnáze giné podmaniti ſobě mohl.

Dále rozuměg rozdijlu mezy hyſtorij, to geſt tau wěcý, geſſto ſe w prawdě ſtala; báſnij, geſſto toliko geſt ſmyſſlená. Duowod pak a nebo argumentum ſlowe[2]) nětco ſmyſſleného, geſſto ſe w prawdě tak ſtáwá.

[1]) Viz: Lepař, Bajky Aisópovské (1881) č. 62., str. 197. — [2]) V textě chyba tisková: »ſlowé«.

[IV^b] Prwnij ſtrana této knihy geſt Žiwot Ezopů, s některými geho rozpráwkami z řeckého yazyku, a woſtatek z německého, do naſſeho cžeſkého přeloženey, s gineych rozpráwkami: yakožto Aniana, Doligana, Adelfonſa, a některee také žertowné řeči Pogia. Nynij teprwá rozſſířené a znowu woprawenee y přeložené.

[1^a] Žiwot Ezopa, mudrce znamenitého. Co geſt, žiw gſa, puoſobil, y také yaký konec wzal. [1])

Ezop po wſſecky dni žiwota ſwého wždycky byl hogný k včenij gineych. Sſtěſtij ho služebnijkem vdělalo. Rodem byl z Frygij, kdež Troge měſto vſtaweno bylo, z Ammoru, [2]) měſtečka ohraženého. Nad giné pak lidi měl dlauhau, nepodobnau twář, hlawu welikau, oči wyſoké, a černý byl, lijce dlauhého, k tomu hrdla krátkého, leytky měl weliké, nohy ſſiroké vſta weliká a hubatá, hrbowatý, břicha welikého byl, a to neyhorſſij do ſebe měl, že ſe zagijkal a brebtal tak, že neoddal tomu Terſytowi, kteréhož Homerus w druhých knihách ſwých wypiſuge. Ale zaſe lſtij, chytroſtij a rozličnými žerty byl obdařen tak, že wſſecko ſſtěſtij naproſto k tomu ho připrawilo, aby služebnijkem byl a giné obweſelowal [3]).

Když pak pán geho porozuměl, že by k měſtſkým prácem nevžitečney byl, do wſy ho odeſlal, aby woral. Gednoho pak dne, když pán do wſy wygel, ſſaffář toho dworu wočeſal zralé fijky a dal ge pánu ſwému, řka: »Pane, wezmi toto prwnij owotce roku tohoto z pole ſwého.« Pán z toho vesſel byl, řka: »Giſtotně to ſau přewelmi čiſté fijky.« A hned rozkázal ſlužebnijku ſwému Agapotowi, [4]) aby ty ſjky wzal a ge ſchowal, až by on z lázně přiſſel. Y přihodi[1^b]lo ſe, že Ezop té chwijle s pole domůw přiſſel,

---

[1]) *R.* přidává: »tuto se pokládá.« — [2]) *St.*: von Ammonio dem weiler. Řečt.: ἐξ Ἀμορίου. — [3]) *St.* podává text mnohem stručnější: »Er het ein vbertrâg zungen, darumb er sehr statzget. Aber mit listen, geschidigkeit vnd mancherley schimpfkallen was er vber die masz begabet.« K slovům: »takže neoddal . . .« sr. řečt.: τάχα καὶ τὸν Ὁμηρικὸν Θερσίτην τῇ αἰσχρότητι τοῦ εἴδους ὑπερβαλλόμενος — ἃ πάντα καὶ δοκεῖ τὴν δουλείαν Αἰσώπῳ παρασκευάσαι. — [4]) *St.*: Agatopo; *R.* Agapetovi; též *Pr.* V řečt.: Ἀγαθόποδι (Ἀγαθόπους).

yakož každého dne ten wobyčey měl, aby ſobě chleba wzal. Agapotus [1]) pak, kterémuž ty fijky poručeny byli, když gich koſſtuge dwa od nijch ſnědl, řekl towaryſſi ſwému: »Kdybych ſe pána ſwého ne bál, wſſecky bych ty fijky pogedl tak, že bych žádného ne zuoſtawil.« Tedy dij k němu towaryſs geho: »Odpuſtijſſli mi s ſebau gijſti, yá wijm ceſtu, že tě pro ně nic zlého nepotká.« Tehdy Agapotus [1]) zeptal ſe, yak by to mohlo byti? [2]) A on odpověděl: »Když pán z lázně přigde, tehdy řcy k němu takto: ‚O pane, yakž Ezop s pole přiſſel, hned wſſecky wáſſe fijky ſnědl;‘ a když ſe Ezop pro zagijkánij tak na rychloſt nebude mocy wymluwiti, bude bit, a my ſobě těmi fijky dobře powolijme a pochutnáme.« A když ſe giž na tom vſtanowili a ſwolili, gedúce ty fijky, geden po druhém řijkali: »O nebohý Ezope, běda twým plecuom!« A tak wſſeckny ty fijky ſnědli.

Když pak pán z lázně wrátiw ſe, kázal ſobě ty fijky přineſti, řekl mu Agapotus: [1]) »Pane milý, když dnes Ezop s pole pro chléb ſobě přiſſel, a nalezſſi piwnicy [3]) odewřenau, wſſed do nij, beze wſſeho rozumu ty fijky ſnědl.«

Vſlyſſaw to pán a hněwem ſe welice pohnuw, hned rozkázal Ezopa zawolati. A když přiſſel, řekl pán k němu: »Neſſlechetný [4]) ſlužebnijče, takliž ſy ſe mne woſteychal, žes ſměl fijky, kteréž mi byli do sklepu a neb do piwnice ſchowali, pogeſti?« Y lekl ſe Ezop těch ſlow, až ſe zatřáſl. A když ſe pro nezpuoſobnoſt yazyka ſwého wymluwiti nemohl, pomyſlil ſám při ſobě, yak by ta wěc ſama w ſobě ſe ſtala; y obrátil ſe k těm, kteřijž ho před pánem z těch fijkuow winnili. Když pak pán rozkázal ſſaty s něho ſwlécy a metlami ho mrſkati, vpadl pánu před nohy, a yakž mnoho promluwiti mohl, žádal pána, aby malijčko prodlil, dokawádž by on ſwé newiny ne vkázal.

A y hned, yakž mu ſe toho puogčilo, přineſl wody [2ª] teplé, kteráž pro potřebu [5]) v ohně ſtála, a naliw gij do medennice, welmi ſe gij napil. A po malé chwijli, wſtrčiw prſty w vſta, wrátil gi zaſe z žaludka ſwého, a to nic giného než pauhau wodu, kterauž wypil, neb byl geſſlě nic ten

[1]) *R.*: Agapetus — [2]) Omyl tisk. za: »býti«. — [3]) Keller. — [4]) Schalckhafftiger. — [5]) Von geschicht.

den negedl, kromě té wody, kterauž pil. A tu proſyl pána, aby těm žálobnijkuom [1]) též tu wodu pijti rozkázal. Pán wida rozumnau žádoſt geho, rozkázal gim také tu teplau wodu pijti, po kteréž když ſe gim nechutnilo, rukama auſt přidržowali a prſty do hrdla wſtrčiti gſauce přinuceni, ſem y tam w vſtech ge ſkrýwali, bogijce ſe, aby gegich ſmluwenij proneſſeno a prozrazeno nebylo. [2]) Ale wſſak proto, když žaludek nechutenſtwijm pro teploſt wody nezpuoſoben byl, wywrhl fijky y s wodau z nich wen. Když pak pán vhlédal tu leſt, obrátil ſe k nim a řekl: »Pročež ſte klamali na toho, kterýž mluwiti ne vmj? Y rozkázal s nich ſſaty ſwlécy a zgewně přede wſſemi mrſkati, řka k nijm: »Kdož na druhého lſtiwě co ſkládá, chtě ho w nětco zlého vweſti, ſám ſobě zle vdělá, prwé než ſe naděge; [3]) a těch takowých tak má kuože okráſſlena býti, yako těchto geſt.«

Druhý den potom gel pán zaſe do měſta. A w ten čas, když Ezop na poli kopal, přiſſel k němu kněz bohyně, nazwané Iſis, kterýžto byl

zblúdil z ceſty k měſtu běžijcý, táže ſe ho a proſe, aby ho zaſe na ceſtu k měſtu nawedl, a kudy by gijti měl, vkázal. Ezop přijwětiwě ſe k němu měl, a pogaw ho za ru[2b]ku, pod geden ſtrom fijkowý přiwedl, tu pak ho poſadiw, předložil před něho chléb, oleg a bukwice, [4]) pobijzege ho, aby gedl; a doſſed k ſtudnici, wody wywážil, aby mu pijti dal. Potom pogaw ho za ruku, na ceſtu dowedl. Když ſe pak to ſtalo, kněz ten pozdwihl k nebi rukau ſwých, proſe za Ezopa, yakožto za toho, od kteréhož ſſtědře y také přijwětiwě přigat byl.

[1]) Omyl tisk. za: »žalobnijkuom«. — [2]) *St* odchylně: Da bat er den Herren, das er seine dargeber auch also hiesz wasser trincken. Das beschach, vnd als sie das wasser getruncken hetten, wurden sie vn willen vnd hůben die hend für ire münder, das sie nit vndöweten; aber als der mag etc. — Řečt.: *ὁ δὲ δεσπότης τὸ νοῆμον αὐτοῦ θαυμάσας, οὕτω ποιεῖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπέταξεν· οἱ δ' ἐβρυλεύσαντο πιεῖν μὲν τοῦ ὕδατος, μὴ μέντοι καθεῖναι κατὰ τοῦ λαιμοῦ τοὺς δακτύλους, ἀλλ' ἐπὶ τὰ πλάγια τῶν γνάθων αὐτοὺς παραφέρειν.* — [3]) *St.*: welcher vnder euch allen den anderen listigklichen vnderstat zuueruntrewen, desselbigen haut sol mit solchem lohn gezieret vnnd begabet werden. — Řečt.: *ὅστις καθ' ἑτέρου δόλια μηχανεύεται, αὐτῷ λέληθε τὸ κακὸν ἀρχιτεκτονῶν.* — [4]) Brodt, ölber, feigen vnd datelkerner.

Ezop pak ſſel zaſe na pole, a když weliké horko bylo, lehl do chládku pod geden strom, yakž obyčeg měl, a tu vſnul. Tu ſe gemu za to pohodlé [1]) vkázala bohyně Iſis a wyſoce ho maudroſtij y oſtroſtij yazyka obdařila, k tomu také wtipem rozličných, neſlýchaných rozpráwek [2]) k wymeyſſlenij, yakožto toho, kterýž gi dobrotiwě s pokorú a s pŕjwětiwoſtij do hoſpody přigal. [3]) Ezop procýtiw, ſám s ſebau mluwil, řka: »Nepoſpal-li ſem yá tu přeſladce, a k tomu mi ſe přewelmi milý a weſelý ſen zdál, a přes to geſſtě beze wſſij překážky mluwijm a ne zagijkám ſe, yako prwé.« Y gmenowal ſobě: »Kopáč, motyka, noſatec, wuol, woſel, wúz, kratce, pluh;[4]) pod přijſahau gmenugi každau wěc, [5]) yak která má gmenowána býti. Ale od kohož gſem yá w tak krátkém čaſu takowé miloſti doſſel? Rozpomijnám ſe na tu přijwětiwoſt, kterauž ſem wždycky k hoſtem měl, a zwláſſtě pak ty abych přigijmal, kteřijž Božij ſau. [6]) Neb giſtě, kdož giným dobře činij, ten také dobrého w ſwé myſli ſe naděge.« A tak Ezop wzal zaſe motyku do [3a] ruky a před ſe kopal, yakž y prwé, a pracowal.

Když ſe pak zaſe ſſaffář na pole wrátil, tu gednoho pacholka welice vpral; pro kteréžto bitij když ſe Ezop rozhněwal, že mu toho lijto bylo, řekl k ſſaffáři: »Proč tepeſs tak přijliſſně tohoto pacholka beze wſſij winy a gednom nás wždycky každý den ſwým bitijm na ſmrt odſuzugeſs [7]) a ſám nic neděláſs? Takliž ſy ſe proti nám welmi zatwrdil, čili co giného w tom geſt? [8]) Wſſak aby wěděl, že ſe chcy o to přičiniti, aby pán náſs o tom zwěděl a tomu wyrozuměl.«

Když pak to ten ſſaffář, gménem Zenas, vſlyſſel, welmi ſe řeči Ezopowě podiwil, že by gemu ſlowa odporná a nepoſluſſná mluwil, a takto pomyſlil ſám v ſebe: »Yá to muſým předgijti a ſe wyſtřijhati, aby mne ten zloſyn [9]) ku pánu ne omluwil a ne obžalowal, [10]) tak že bych yá s toho vřadu zſazen a ztiſknut byl.« A tak y hned wſeda [11]) na kuoň, gel ku pána [12]) do měſta a takto ho pozdrawil: »Zdráw buď pane!« Kteréhož ſe pán hned zaſe optal, odkud by tak ſpěſſně přigel?« Odpowěděl Zenas pánu: »Pane, nowey a neſleychaney diw ſtal ſe ne dáwno na twém poli.« Řekl pán: »Yaký pak? Zdali která konſká mátě a neb herka [13]) zmetala? Čili který ſtrom owce [14]) před čaſem wyneſl? A neb yaký ſe pak diw ſtal?« Odpowěděl Zenas: »Nic toho, pane, nenij, ale zlobiwý a zlotrowaný [15]) náſs Ezop počal proſtranně mluwiti.« K tomu řekl pán: »Toť geſt dobré a ſſtiaſtné znamenij, tuť nenij žádný diw.« Odpowěděl ſſaffář: »Zdá mi ſe nowá wěc a diwná.«

---

[1]) *Pr.* dodává: »jak tomu knězi učinil.« — *St.* jen: Da erscheyn ym die göttin der würtschafft Isis. — [2]) Geschickligkeit zufünden mancherley vnd frembde fabeln. — [3]) Hette beherberget. — [4]) Karst, hawen, bickel, esel vnd rinder, wagen vnd pflůg. — [5]) Bey den Götten ich beken ein jeglich ding. — [6]) Ich gedenck die gütigkeit, die ich alle zeit hab gehabt zu den gesten, den Götten empfengklich sein gewesen. — [7]) Richtest du vns mit deinen schlegen on vrsach in den tod. — [8]) Orig. jen.: Das ist dein hertigkeit vber vns. — [9]) das mich der schalck nit versag noch verklag gegen meinem Herren. — [10]) *Pr.*: »neobtěžoval« — [11]) *R.*: »vsedna«; též *Pr.* — [12]) Chybně místo: »pánu«. — [13]) Hat ein pferd vnnatürlich verworffen? — [14]) Chybně za: »owotce«. — [15]) Vnser schalckhafftiger knecht

Rżekl k němu pán: »Nenij neſlýchaná, neb čaſto wijdáme, že mnoho lidij, když ſe rozhněwagij, pro hněw mluwiti nemáhagij,[1]) a když ge hněw pomine, že dobře a proſtranně wſſecky wěcy mluwijwagij.« K tomu přičinil Zenas: »Pane, mluwij welmi dobře, y mně lage y tebe potupnými ſlowy haněge,[2]) k tomu ani bohuow ani bohynij ne ctij ani ne ſſanuge, a což naywětſſij zlé geſt, welmi hanebně lage.«[3]) Tu teprwá [3b] pán hněwem gſa pohnut, řekl k němu: »Zena, geď domů a včiň s nim, což chceſs, zbij ho, proday ho, darmo day ho, yá ho mocně tobě dáwám, a toho giſtotu teď tobě pſanij dáwám.«

Když pak Zenas zaſe domuo přigel, řekl k Ezopowi: »Nuž, giž ſy w mocy mé, pán mi tebe mocně dal, a proto, že gſy zlotrowaný pliſkač[4]) a žwáč, chcy yá tě prodati.« A y hned[5]) přiſſel kupec do dwora, kterýž giž několik služebnijkuow byl ſobě ſkaupil, a tu chtěl také koně ſobě zpuoſobiti pro ty služebnijky, aby domuow do Effezu gel. Když pak Zenaſa vhlédal, s kterýmžto známoſt měl, pozdrawiw ho, proſyl, aby gemu koně pronagal. Tu mu Zenas odpowěděl, že tu žádných konij ani za penijze ani k nagmu,[6]) nenagde, ale že by pacholka gednoho na prodagi měl, a ten že by nebyl nezpuoſobný, k tomu y wěku doſpělého, toho že by gemu prodati chtěl. Kupec ten žádal, aby gemu gey vkázal. Tu zawolal Zenas Ezopa a okázal gey kupcy tomu. On pohleděw na nepodobu geho, řekl k Zenowi: »Odkudž geſt ten hrnec, an k hlawni podobný?[7]) Zdá mi ſe, že geſt trubačem mezy potworami mořſkými, když ſe potkáwati[8]) magij, tak má weliká, durmatá lijce;[9]) prawijm, kdyby nemluwil, zdál by mi ſe kožený ſud. Pro tu-lis mne neřeſt s ceſty ſwedl? Yá ſem ſe nadál, že mi chceſs nětco hodného, mně žádoſtiwého a pěkného, prodati.«

A to powěděw, bral ſe zaſe na ceſtu, odtud odcházege. Ale Ezop ſſel za nim, a řekl: »Pohowěg[10]) chwijlku.« Kupec odpowěděl: »Slyſſijſſ-li, nemeſlkaj mě, ať předſe gdu, neb mi žádného wžitku nemůžeſs přinéſti, bych tě pak y kaupil. Wſſak by mne lidé nazwali ſpalkuow aneb kláptuow kupcem.«[11]) Tehdy řekl Ezop: »Pročs pak ſem přiſſel?« Odpowěděl mu kupec: »Myſlil ſem nětco wžitečného kaupiti, ale ty ſy mně welmi welice nepřijſtupný[12]) a nepodobný, a takowé kaupě yá nepotřebugi.« Tehdy Ezop řekl: »Geſtli že mne kaupijſs, nemáť na ſíkodu býti« [4a]. Zaſe řekl kupec k Ezopowi: »K čemu by mi pak mohl wžitečný a potřebný býti?« Ezop řekl: »Kdyby w obydlij twém a neb w domu něgaké plačtiwé a ſwéwolné děti měl, teda mě kup a vdělay mě nad nimi miſtrem,[13]) neb bezpochyby báti ſe mne budau, co maſopuſtnij larwy.« Kupec ten, ſlowy geho gſa pohnut žádoſt měl kaupiti ho, a obrátiw ſe zaſe k Zenowi, řekl: »Co ſſacugeſs

---

[1]) *R.*: »nemohau«; též *Pr.* — [2]) *R.*: »haní«; též *Pr.* — [3]) Auch alle Gött vnd göttin das doch ein grosz vbel ist, schiltet er schnödigklichen. — [4]) Schalckhafftiger Klaffer. — [5]) Von geschicht. — [6]) Weder vmb lohne noch in ander wege. *R.* a *Pr.*: »k nájmu«. — [7]) Von wannen kompt der hafen, er sicht als ein rorwurtz. — [8]) Streiten. — [9]) Also grosse backen hat er. — [10]) *R.*: »pozhověj«. *Pr.*: »poshověj«. — [11]) Grempler oder docken kauffer. — [12]) Du bist mir vill zu vnsauber. — [13]) Zuchtmeister.

tu wonucy?« Zenas odpowijdage, řekl: »Nechceſſli mi za něg třij kop mijſſeníkých [1]) dáti, day mi za něg ale tři haléře, neb yá to wijm, že ho ſyc nebudu mocy prodati.« A kupec daw tři haléře, gel s Ezopem do měſta.

Když pak chtěl do prodagného domu gijti, tu dwé pacholátek, vhlédawſſe Ezopa, welmi ſe ho lekli a křičijce, vtijkali na lůno mateřem ſwým a twáře zkreywali, aby naň nehleděli. [2]) Tehdy řekl Ezop k kupcy: »Giž widijſs, že muog duomyſl [3]) prawý geſt, neb hned, yakž mě ti děti [4]) vhlédali, za maſopuſtnij larwu mě drželi « Kupec ſe k tomu vſlkrnul [5]) a řekl k Ezopowi: »Wegdi tam a pozdraw ſwých ſpolu towaryſſuow.« Ezop pak wſſed, nalezl tam ſedijcý čiſté [6]), poctiwé a doſti oſobné [7]) mládence, y řekl k nim: »Spolu ſlužebnijcy mogi, zdař wám Buoh!« Oni pak, když naň pohleděli, řekli ſami mezy ſebau: »Přiſaháme ſluncy, žeť geſt toto welmi nepodobný člowěk! Co chce náſs pán s nijm dělati? Nu, geſſtě až doſawád nikdá tak nečiſtotného těla, což muožem pomněti, ne kaupil.«

Potom wſſed kupec k té mládeži, řekl k nij: »Muſýte ſmutnij býti, želeti a rmútiti ſe pro wáſſi nezbednoſt y také neſſtěſtij, [8]) neb nemohu ani mezkuo ani koňuo k kaupenij ani k nagetij nalezti, protož muſýte zytra ſami mezy ſebau rozděliti, co ſe od ſſpijže néſti má y od giných wěcý, neb chcy do Effezu táhnauti.« Když pak mládency břemena mezy ſebau rozdělowali, aby dwa geden ſwazek a neb vzel neſli, řekl k nijm Ezop: »Mnedle ſpolu ſlužebnijcy, proſým wás, poněwadž widijte, že yá malý a [4b] mdlý ſem, dayte mi tijm lehčegſſij břemeno.« Tehdy oni řekli: »Poněwadž nemuožeſs, y nenes nic.« A Ezop k tomu řekl: »Nebylo by ſluſſné, poněwadž wy wſſickni pracugete, abych yá ſám pánu ſwému nevžitečný býti měl.« Tehdy oni řekli: »Wezmiž, co chceſs.« A [9]) Ezop, ohledaw wſſecko, což ſe néſti mělo, ſaky, plachty y koſſe, a vhlédaw koſs chlebem narownaney, kterýž dwa néſti měli, řekl k nijm: »Tohoto koſſe mně nechte.« A oni

---

[1]) Dreissig pfundt. — [2]) Slov: »aby naň nehl.« *St.* nemá. — [3]) **Anschlag**. — [4]) *R.* a *Pr.*: »mne ty děti«. — [5]) Schmollet. — [6]) *R.* a *Pr.*: »čistě poctivé«. — [7]) **Wolgestalt**. — [8]) Ir söllent trauren vmb euwer vngefel. — [9]) Slova: »**Tehdy . . . chceš.** A« vypuštěna v *R.* a *Pr.*

řekli: »Y wětſſijho blázna, proſyl za lehčegſſij břemeno, a ſám ſobě naytěžſſij zwoluge. Přegme mu té dobré wúle.« [1])

Ezop pak wzaw ten koſs, předcházel s nim giné daleko. Tomu oni diwijce ſe, mezy ſebau prawili: »Tenť ſwé záplaty zaſluhuge, geſſtě by k tomu břemenu oſla vneſl.« Takowými ſlowy poſmijwali ſe mu, že ginij dwa tolik neſli, yako on ſám. Když pak Ezop napřed před nimi k gedné hoře přiſſel, ſložil koſs ſwuog s ramen ſwých, a wzaw gey před ſe w obgetij ſwé, a ſwrchu zuby vgaw gey, yako by zápaſyl, [2]) na ten wrch ſſel a daleko prwé, nežli ginij, do hoſpody přiſſel. Když pak wſſickni za nijm přiſſli, rozkázal gijm pán gegijch, aby ſobě chwjli odpočinuli a gijdlem ſe poſylnili. Y řekl k Ezopowi, kterýž chléb neſl: »Day gijm gijſti!« Ezop rozdělil tak mnoho chleba mezy ně, že puol koſſe prázdného bylo. A když zaſe wſtali a ceſtau, kterauž před ſebau měli, brali ſe, bylo břemeno Ezopowo mnohem lehčegſſij, že giž teprwá mnohem prwé přiſſel na hoſpodu nežli ginij [5ª]. A k wečeři opět rozdělil chléb mezy ſpolu ſlužebnijky, tak že ten koſs ſkuoro wyprázdnil. Na zeytřij pak, když ráno gedli, hned koſs byl wyprázdněný. A on ge tak daleko předcházel s tijm prázným koſſem, že ho poznáwati nemohli, a že, když ho widěli towaryſſij geho tak daleko před ſebau gijti, a neznagijce ho, gedni druhých ſe tázali: »Kdo geſt onenno, yako tamto daleko před námi gde? Přijſluſſij-li k nám čili geſt kdo neznámý?« Tehdy geden z nijch řekl: »Pohleďte, kterak nás tento náſs [3]) lſtijwě podwedl, nechal nás břemen néſti, kterýchž nevbýwá, ale čijm dále, tijm wijce ſe obtěžugij. A ſám ſwau chytroſtij chléb wzal, kteréhož ſme wždycky vgijdali, nynij pak giž gde prázen, bez wſſeho obtijženij, a neneſe žádného břemena [4]).

Když pak do měſta Effezu přiſſli, poſtawil ge pán na wywolaném a ſwobodném ryňku, aby ge prodal; a prodal ge s dobrým zyſkem. Y zuoſtali mu třij, kterýchž doprodati nemohl, totižto pijſař, harffennijk a Ezop. Tu řekl geden k kupcy: »Geď s nijmi do Sámu, tam gich podlé wuole ſwé odbudeſs, neb tam nagdeſs miſtra včeného w vměnij, kteréž přiſluſſij k lidſkému přirozenij, [5]) kterémuž řijkagij Xanthus, k kterémuž mnoho mládeži z giných zemij na včenij dáwagij, z Řek y odginud, odkudž ſe komu zdá a lijbij.

Toho giſtého raddau pohnut gſa kupec, plawil ſe s nijmi do Sámu. A když tam byli wyprawil pijſaře a harffennijka w nowé ſlužebnické ſſaty, Ezopa pak pro nepodobu geho poſtawil mezy nijmi w tluſtém pytli, k hauni podobném. [6]) Ti pak prwnij dwa byli doſti podobnij, ale na Ezopa yakž kdo pohleděl, hned ſe ho zſtraſſil pro nepodobnoſt geho, a mnozý řijkali: »Odkud geſt ta poſměſſná potwora mořſká? Oprawdu ſwau nepodobau giné ohyžďuge.« Když pak Ezop porozuměl, že ſe mu lehkými ſlowy po-

---

[1]) Wir wöllen im es günnen. — [2]) Gieng rincklich hinauff. — [3]) Der iufer (lat: pomilio). — [4]) Nun gat er leer on alle burden. — [5]) Da ist ein natürlicher meister. — [6]) In einer groben juppen.

ſmijwagij, vdatněgi mnohem ſtal [1]) a na každého obecně neproměnnau twářij [2]) pohlezowal [5b].

Když pak Xanthus z domu ſwého wyſſel, procházege ſe ſem y tam po ryňku, na kterémž lidi prodáwali, y vhlédal tyto dwa podobná mládence a mezy nimi ſtogijcýho Ezopa, a podiwil ſe bláznowſtwij kupcowu, že by toho nepodobného mezy tyto oſobné [3]) poſtawil. Z kterýchž když přiſſel k gednomu, řekl: »Z které ſy země?« On odpowěděw, řekl: »Gſem z Kapadocý.« Tehdy řekl Xanthus: »Co pak vmijſs dělati?« On odpowěděl: »Wſſeckno, co chceſs.« Slyſſe to Ezop, welice ſe zaſmál, ziácy pak, kteřijž s Xanthem tu byli přiſſli, když widěli, že ſe tak welmi ſměge a w ſmijchu zuby wyſſklebuge, zdálo ſe gim, že geſt potwora mořſká a ne člowěk; ſami mezy ſebau řekli: »Yakéť má tento zuby w tlamě!« Druhey řekl: »Co ge widěl, že ſe tak až do pláče [4]) rozſmál?« Giný pak řekl: »Wſſak ſe ne ſměge, než zymau tak zuby wyſſklebuge, wotažme ſe ho, chcete-li.« A tak ſſed geden k Ezopowi, řekl k němu: »Ach, muog pěkný pacholijku, powěz

mi, pročs ſe tak ſrdečně zaſmál?« Dij k němu Ezop: »Gdi tam, praſſiwá owce!« [5]) A on řekl k němu: »Yaká ſem praſſiwá owce?« A Ezop zaſe: »Třebas tě krátce vwázali, diwoká swině.« [6]) A tak ten ziák s hanbau, zapeyřiw ſe, odlaudil ſe pěkně od něho.

Dále řekl Xanthus k kupcy: »Zač dáſs toho harffenijka?« Odpowěděl kupec: »Za tiſýc poláčkuow«. [7]) Y zdálo ſe Xanthowi draho, a přiſtaupiw k druhému, řekl: »Odkud gſy ty pak?« On odpowěděl: »Z Lidye.« Xanthus [6a] řekl: »Co pak vmijſs dělati?« On odpowěděl: »Wſſecko, což mijnijſs.« Když to opět Ezop vſlyſſel, welice ſe rozſmál. A widauce to ziácy, řekli: »Kudy to přicházý? Ke wſſemu ſe vſmijwá.« Tehdy řekli geden k druhému: »Chceſſ-li ſmrdutým kozlem nazwán býti, tehdy optay ſe ho, proč ſe ſměge.« Xanthus zeptal ſe toho prodawače, zač by toho pijſaře dal? Odpowěděl

---

[1]) Tisková chyba za »stál«, jak čte se v *R.* a *Pr.* (u *St.*: stund er kecklich). — [2]) Mit vnweiser gestalt (lat.: torve). — [3]) *R.* a *Pr.*: »osoby«. — [4]) So innigklichen. — [5]) Sprach Esopus: du hüler. — [6]) Gehe an den galgen, du wüste saw. — [7]) Pfening. *Pr.*: »dukátův«.

prodawač: »Za tři tiſýce poláčkuo.« A tak vmlkl Xanthus a odſtaupil zpátkem preč.

Tehdáž řekli ziácy k Xanthowi: »Pane miſtře, cožť ſe ne lijbij tito pacholcy?« Odpowěděl Xanthus: »Ba lijbijť mi ſe dobře, ale geſt za práwo w měſtě naſſem, aby žádný tak drahých lidij ne kupowal; a kdyby ſe na koho dowěděli, byl by welice treſtán.« Tu řekl k němu geden ziák: »Pane včiteli, když pro weyſady těch pěkneych kúpiti ne muožeſs, tehda kup tohoto, kterémuž w nepodobnoſti člowěka, tuſſijm, na ſwětě nepodobněgſſijho ani rowného nenij, [1]) tenť rowně tolikéž tobě ſlaužiti bude, yako y tyto, [2]) a my ſami gey chceme zaplatiti.« — »Toť by bylo nelleychané,« řekl Xanthus; »přes to pak žena má geſt zpanilegſſij, než aby gij mohla od něho ſlužba přijgemná býti.« Tehdy řekli ziácy: »Miſtře, ty máſs mnoho prácý, pro kteréž žena twá nebude ſe hněwati, když on ge dělati bude.«

Y řekl Xanthus: »Zeptayme ſe, čemu ſe včil, a co vmij, abychom peněs [3]) darmo nedáwali.« A obrátiw ſe k Ezopowi, řekl: »Zdař Buoh, pacholijku!« A Ezop řekl: »Proſým tebe, nech mne s pokogem.« Xanthus opět řekl: »Yá pozdrawugi tebe.« — »A yá tebe,« řekl Ezop. Xanthus pak wece: »Nenij-liť těžko, odpověz mi k otázce mé; powěz, odkud ſy a neb z čeho gſy?« Odpowěděl Ezop: »Z maſa.« Xanthus řekl: »Yá tak ne mijnijm, powěz, kde ſy ſe narodil?« Ezop řekl: »W žiwotě matky mé.« Xanthus řekl: »Na to yá ſe také ne ptám, ale w kterém kragi a na kterém mijſtě ſy ſe rodil?« Ezop odpowěděl: Mátě má mi nepowěděla [6b], w které komoře mě porodila, w komoře-li bylo, čili krom komňaty, a neb kde na mazhauze.« Xanthus řekl: »Powěz, čemus ſe včil, a neb co vmijſs?« Ezop odpowěděl, že nic. Xanthus zaſe: »Kudy to přicházý?« Odpowěděl Ezop: »Když tyto [4]) mogi towaryſſij wſſeckny wěcy vměgij, tehdyť ſau mně nic nepoſuſtawili.« [5]) Té odpowědi podiwili ſe ziácy a řekli: »Pod maudroſtij Božij, že geſt z mijry dobrau odpowěd dal, neb žádný ſe ne nalézá, aby wſſeckny wěcy vměti měl; protožť ſe tak ſrdečně ſmál.« Xanthus řekl: »Chceſs-li, ať tě kaupijm?« Odpowěděl Ezop: »Máſs toho wuoli, žádný tě ne nutij, vſſak máſs-li tu myſl, tedy wytahni [6]) wopaſek a čti penijze, pakli nechceſs, nebudeſs darmo trhati měſſce.« [7]) Tu ziácy řekli mezy ſebau: »Wěru geſt včeněgſſij nežli náſs miſtr.« Xanthus řekl: »Proſým tebe, powěz mi, kdybych tě kaupil, nevtečeſs-li ode mne?« Ezop odpowěděl: »Budulič to chtijti včiniti, s těžkem ſe s tebú o tom budu raditi.« Xanthus řekl: »Dobře mluwijſs, než toť ſſkody [8]), že gſy z Nepodobowic.« [9]) Odpowěděl Ezop: »Nemá ſe hleděti na nepodobnoſt těla, ale myſl a wtip člowěka ty ſe poznati magij, a tomu ſe rozuměti má.« Tu teprwá Xanthus řekl k prodawači: »Zač ho dáſs?« A prodawač odpowěděl: »Ty ſy w tom

---

[1]) Deszglichen in vngestalt niendert ist. — [2]) *R.* a *Pr.* správně: »tito«. — [3]) Chyba tisku místo: »peněz«. — [4]) *R.* a *Pr.* správně: »tito«. — [5]) *R.* a *Pr.* správně: »nepozůstawili«. — [6]) Chyba tisku za: »wytáhni«. — [7]) Wilt du aber nit, so zerreisz den bütel. — [8]) Omylem za: »ſſkodij«. — [9]) *Pr.*: »z Nepodobic«. *St.* Du bist zu vil vngestalt.

kupectwij takovém, tuſſijn, mnoho nebýwal?«[1]. Řekl Xanthus: »Čžijm to
Řekl prodawač: »Proto, že těch pěkných necháſs a tohoto ſobě mrzké
oblibudeſs[2]). Některého z těchto dwau kup, a toho yá tobě přidám
Odpowěděl Xanthus: »Proſým tebe, zač ho dáſs?« Řekl prodawač: »
ſſedſát poláčkuow.« A žácy hned za něg ty penijze odečtli, a tak Ez
byl Xanthuow. Celnijcy pak, když o tom prodagi vſlyſſeli, opatrně
ptali, kdo kaupil, a kdo by prodal. Když pak prodawač a Xanthus hled
kterak by za menſſij summu prodaného býti řekli, proto aby také mé
cla dali, tehdáž řekl Ezop: »Tento geſt prodawač, a [7a] tento g
kupec, ač pak oni obadwa ſnad ſe za to ſtydij, wſſak yá ſwobodný gſem.
Tomu ſe celnijcy zasmáwſſe, odpuſtili gim clo.

Když ſe pak giž domúw[5]) rozcházeli, a Ezop také ſſel za Xanthe
přihodilo ſe, že Xanthus gda močil. Ezop wida to, chopil Xantha za plá
řka: »Pane múg,[6]) leč mne hned prodáſs, ginak ſyce od tebe vteku.«
»Proč to?« řekl Xanthus. — Ezop: »Proto, že yá žádnému takowé

pánu ſlaužiti nemohu.« — Xanthus: »Proč to pak?« — Ezop wece: »
ty, gſa pánem, nedáſs přirozenij odpočinauti, ale gda močijſs. Yá t
rozumijm, kdyby ty mne po ſwé potřebě poſlal, a potřeba by káza
abych břichu ſwému polehčil, ſnad bych to dijlo muſyl, gda neb bě
dělati.« Xanthus řekl: »O tu wěc nenijť ſe potřebij ſtarati, ale to
ſlyſs, co yá tobě powijm. Proto ſem to včinil, abych ſe trogijho zlé
wywarowal: prwnij, aby horkoſt ſlunečná polednij hlawě mé ſſkody ne včinil
druhé, aby prach země[7]) noh mcych nepálil; třetij, aby mi moč, kdy
pára z něho ſſla s praſſnau horkoſtij, neſmrděl[8]). Toho trogijho zlé

[1]) Höre mich, du bist dieser Kauffmannschafft gar vnwissend. — [2]) Omyl
»oblibugeſs«. — [3]) Dle řečtiny: *τοῦτον δὲ πρόσδομα λαβέ* (hunc autem auctuarium accip
St.: vnd lasz diesen sein (hunc valere sinas). — [4]) Ob sie aber beid des leügneten,
sag ich mich selber frey sein. — [5]) *R.*: »domův«. — [6]) *R.*: »můj«. — [7]) Dle řeckéh
τὸ τῆς γῆς ἔδαφος (terrae solum torridum). *St.*: Der harn. — [8]) Das mir der
schmack des harnes nicht vnder die nasen rüch. Řečt.: *ἡ τοῦ οὔρου δριμύτης*
ὄσφρησιν ἂν ἐλυμήνατο.

gſem ſe wywaroval, když ſem gda močil.« Tehdy řekl Ezop: »Yá mám doſti na odpowědi twé.«

Dále, když k domu přiſſli, řekl Xanthus: »Ezope, pobuď tu chwijlku před domem, ažť yá tam s ženau ſwau o tebe rozmluwijm.« Ezop: »Gdi tam, yá tebe nedržijm.« Xanthus hned wſſed do panij pokoge, řekl k ženě ſwé: »Pani[1]), nebudeſs ſe ſe mnau wijce [7b] hadrowati ani waditi, že twých ſlužebnijkuo vžijwám a potřebugi; oprawdu vtěſſeného ſem ſobě pacholijka kaupil, že naň bude mijlo pohleděti.«[2]) Když pak to ſlužebnice panij vſlyſſeli, mněli, ſe[3]) to tak geſt, yakž pán prawij. Y wadily ſe ſpolu, prawijce: »Pán mně muže kaupil w prawdě, proto že mi ſe dnes zdálo.« Giná prawila, že »ſau mne zaſnaubili«[4]). Když pak ty děwky tak ſpolu gedna s druhau ſſwáſtaly, řekla panij: »Kde geſt pak ten, kterého tak welmi chwálijſs? Necheyž ho, ať k nám přigde.« Xanthus řekl: »Geſt před dweřmi; kažte ſem tomu nynij kaupenému pacholijku.«

Když pak ty giné děwky tak ſpolu ſe hadrowaly, gedna mlčijc doluow běžela a myſlila: »Kdybych yá mohla toho mládence za tijm ſobě mijti, když ſe ony o něho wadij!« A přiſſedſſi před dwýře[5]), řekla: »Kde geſt ten kaupený ſlužebnijk, kteréhož yá ſe naděgi?« Ezop řekl: »Kohož ty hledáſs, yá gſem.« Když pak ta děwka Ezopa vhlijdala, zbledſſi z leknuti[6]), řekla: »Ale ty-lis ten milijtký páw[7]), kdež pak máſs wocas?« Ezop řekl: »Potřebugeſſli wocaſu, nemáſs ſe ho chybiti, ani žádného nedoſtatku při něm mijti.« A do domu chtijc gijti, řekla k němu: »Ne přigdeſs do tohoto domu, neb wuobec vtijkati budau, když tě vhlédagij.« A přiſſedſſi zas do domu, řekla k giným děwkám: »Auwe, wětſſijho zlého, gděte, pohleďte na něg.« A widěwſſi ho giná děwka tak nepodobného, řekla mu: »O byť za to w vſta nadělali a w nos napijſkali![8]) Táhni předſe a hleď, aby ſe mne nedotýkal.«

Wſſed pak Ezop do domu okázal ſe pani. A ona, yakž ho brzo vhlijdala, hned ſe od něho obrátila a řekla: »Tolis mi potworu mořſkú za ſlužebnijka kaupil? Zažeň ho preč ode mne!« Xanthus řekl: »Gednom[9]), má hoſpodyně, buď wesſela, doſti budeſs mijti s kým žertowati s tijmto ſlužebnijkem.« A ona řekla: »Xanthe, gižť teprwá wijm, že mne nenáwidijſs a giné manželky žádáſs. Že [8a] pak toho zgewně řijcy neſmijſs, y přiwedls tohoto truple s pſý hlawú,[10]) domněnij mage, že ſnáze z domu vgdu, než bych na něg hleděla. Wrať mi zaſe mé wěno, a chcyť hned z domu gijti.« Tu řekl Xanthus k Ezopowi: »Když ſme na ceſtě byli, mnohos vměl tlampati,[11]) a nynij, když toho potřeba geſt, nic nevmijſs mluwiti.« K tomu odpowěděl Ezop: »Pane, když twá žena takowých obyčeguow geſt, wezma

[1]) *R.*: »Paní« — [2]) Das du lustigers nie hast gesehen. — [3]) Omylem za: »že«. — [4]) *St.* spojitěji: Die ander sprach, fürwar mir hat heint getreümet, man hab mich vermehlet. — [5]) *R.*: »dvéře«. — [6]) Omyl za: »z leknutí«. — [7]) O bist du ein bauian. — [8]) Das dir in dein scheütlichs maul gethon werd. — [9]) *R.*: »jediné«. — [10]) Den hundsgroppen (caninum capitonem). Řečt.: *κυνοκέφαλον τοῦτον*. — [11]) Reden.

gi, hoď gij[1]) do ſſachty.«[2]) Xanthus řekl: »Mlč; tus bitij hoden! Newidijſſliž, že gi tak welmi milugi, yako ſám ſebe?« K tomu Ezop wece: »Y medle, milugeſſliž ty ſwau ženu?« Xanthus řekl: »A proč nic?« A hned Ezop zdwihſſe gednu nohu k podlaze, welmi welice křičel, řka: »Y poſlechněte diwu, Xanthus geſt miſtrem w vměnj přijležijcým a přijſluſſegijcým ku poznánij přirozenij[3]) a dal ſe ženě přemocy.« A obrátiw ſe ku pani, řekl: »Pani, proſým wás, že mi neráčijte za zlé mijti, ale k dobrému to obrátit, co wám chcy powědijti. Wy byſſte chtěli, aby wám byl kaupen mládenec doſpělý, pěkný a podobný, vmělý, ſſperkowný, a ne ſedlſký ten hlaupý, kterýž by wás w lázni drbal,[4]) na luože kladl, s wámi pohráwal,[5]) nožiček podrbáwal, to byſſte wy chtěli, což by pánu mému k hanbě a k lehkoſti bylo. O zlatá vſta Euripidis, kterýž kuſa[6]) nezklamal, řka: ‚Rozličné ſſturmy a bauřky ſau w moři wlnobitedlných wod wſſech, chudoba také geſt přetěžké břijmě, a ſyc mnoho tiſýcúv giných obtijženij; ale nic těžſſijho a horſſijho ſe ne nalé[8b]zá, yako zlá žena.‘[7]) Protož wás proſým, má

pani, nikdá wijce nežádayte pěkného pacholijka, kterýž by wám ſlaužiti měl, aby některý čas muži waſſemu hanby a potupy s ſebú ne přineſl a ne včinil.« Když tomu pani porozuměla, co gij mluwil, řekla: »Tento ſſibeničnijk netoliko mrzký a nepodobný geſt, ale geſt y žwawý. Yakť mi ſe poſmijwá rozličnými ſlowy! Ale yá ſe ſama w té wěcy opatřijm a poodſtaupijm zatim.« Tu pak řekl Xanthus: »Pohleď Ezope, yak giž dobrotiwá geſt twá panij k tobě.« Ezop pak řekl: »O giſtě weliká geſt wěc ženu vkrotiti, aby ſe ne hněwala.« Xanthus wece: »Mlčiž giž a nemluw wijce, neb ſem tě k ſlužbě kaupil a ne k hadrowánij.«

Na zaytřij pak kázal mu wzýti koſs[8]) a za ſebú gijti, aby zelé nakaupili. Přiſſed pak Xanthus k zahradnijku, řekl k němu: »Proday nám zelé.«

---

[1]) *R.*: »ji«. — [2]) In die finsternus (in tenebras). Řečt.: *εἰς τὸν βάραθρον*. — [3]) Xantus ist ein natürlicher meister. — [4]) In dem bad auszwartet. — [5]) *St.*: nemá; v řečt.: *προσπαίζειν σοι* (qui tecum luderet). — [6]) Nichts. — [7]) Eurip. frag. (ed. Nauck) 1045. p. 540. — [8]) Die řečtiny: *τῇ δ' ὑστεραίᾳ κελεύσας*. *St.* bez úvodu: nim die kretzen vnd gehe . . .

Zahradnijk wzaw ſrp, nařezal gim hláwek y giného zelé, a dal ge Ezopowi. Když ge pak Xanthus platil,[1]) řekl k němu zahradnijk: »Miſtře, proſým tebe, odpuſt mi, mám s tebau nětco mluwiti.« Xanthus: »Mluw, co chceſs.« Zahradnijk řekl: »Proč medle, miſtře, ty byliny, kteréž ſe ſegij aneb ſadij, pozděgij roſtau nežli ty, kterýchž žádný ne ſadij ani ſege?« Wyrozuměw[2]) pak on této přirozené otázce, a nevměge odpowědi dáti, řekl: »Zwláſſtnijm Božijm zřijzenijm ſe to děge.« A k té odpowědi Ezop hned ſe zaſmál. Y řekl k němu Xanthus: »Smegeſſli ſe[3]) toliko, čili ſe mně poſmijwáſs?« Odpowěděl Ezop: »Yá ſe poſmijwám ne tobě, [9a] než tomu, kdo tě té maudroſti naučil. Yakáť geſt to odpowěd od miſtra, že to Božſké zgednánij a neb zřijzenij geſt, že ty zeliny tak roſtau. Takowú odpowěd kuchtijk dáti by wměl.« Tu řekl Xanthus: »Day ty lepſſij.« Ezop odpowěděl: »Geſtli že chceſs, ſnadněť yá to včinijm.« Xanthus řekl k zahradnijku: »Nenij ſluſſné, aby takowý miſtr, kterýž zgewně wčij w ſſkole, zde w zahradě na takové pohádky odpowěd měl dáwati; než tento pacholijk muog,

doſti včený, takowau pohádku tobě vhodne, protož otaž ſe ho o tom, cožs na mne wydal.«[4]) Odpowěděl zahradnijk: »A co tato nepodoba také zná litery a pijſma? Yak ſem yá tak neſſtiaſtný, že ſem ſe také nevčil.« A obrátiw se k Ezopowi, řekl: »Nuže pacholijku,[5]) vmijſſliž ty mi přijčinu tu powěděti?« Ezop wece: »Mně ſe tak zdá, že vmijm, protož poſlechni pilně. Ty ſe ptáſs, kudy to přicházý, že zeliny a neb byliny, kteréž ſe ſegij a ſázené ſſtěpugij y s pilnoſtij wyhledánijm obmeſſkány nebýwagij, poſléze roſtau nežli byliny, kteréž ſamy z země ſe wypryſſťugij, a neb wylkakugij, a těch žádný neopatruge.[6]) Poſiechniž: Nápodobně yako wdowa, kteráž po prwnijm muži děti má, giného muže pogewſſi,[7]) kterýž také prwnij ženy děti má, geſt ſwých dětij wlaſtnij mátě, druhých pak dětij, od muže přiwedených, macecha — geſtiť pak weliký rozdijl mezy wlaſtnijmi dětmi a mezy cyzými, neb wlaſtnij děti s pilnoſtij a s žádoſtij welikého dobrého chowány býwagij, ale paſtor-

[1]) *St.* přidává: vnd hinweggieng. — [2]) Vernam. — [3]) *Pr.*: »směješ-li se«. — [4]) Das du mir für hast gelegt. — [5]) Losa knab. — [6]) *St.*: stručněji. — [7]) *R.* a *Pr.*: »pojavši«.

čata netoliko nepijlně chowána[1]) bywagij, ale čaſem y w nenáwiſti ſe mjwagij — téžť podobné země geſt prawá matka těch bylin, kteréž ſamy od ſebe roſtau, tém pak geſt macechau, kteréž do nij ſazeny neb wſáty bywagij.« Slyſſe to zahradnijk, řekl k Ezopovi: »Mnohých ſy mne pečliwoſtij zbawil, že gſy mi toto tak odewřeně powěděl.[2]) Protož pobeřiž ſobě to zelé darmo, a geſtli že wijce čeho žádáſs, wezmi ſobě, cožť ſe lijbij a co chceſs.« —

Po některém [9b] opět čaſu, když Xanthus s některými přátely w lázni byl, řekl k Ezopowi: »Gdi domuow a přiſtaw jahlu,[3]) a wař ge[4]), což nayſpijſſe muožeſs.« Ezop, yak brzo domuo přiſſel, wzal gediné jahelné zrno, a wrhſſi ge do hrnce, wařil. Po lázni pak řekl Xanthus k přáteluom ſwým: »Dnes máte ſe mnú jahlu gijſti, neb mezy přátely nemá ſe na nákladné gijdlo hleděti ani myſliti, ale na dobromyſlnoſt a na dobrau wuoli, kterauž přátelé k ſobě magij.« Když pak giž z lázně přiſſli, řekl Xanthus: »Ezope, přines nám, když ſme přiſſli z toho ſmeywánij, pijti.«[5]) A on nabraw pod žlabem w kádi wody, přineſl ſmeywánij a dal pánu. Když pak Xanthus ſmrad včil, řekl: »Y cos to vdělal, Ezope,[6]) zbláznil-lis ſe?« A on odpowijdage, řekl: »Y z ſmeywánj ſem přineſl, yakožs rozkázal.«[7]) — Xanthus: »Neſyž tu nečiſtotu preč a přines ſem medenicy.« Ezop přineſl prázdnau medenicy a y hned poſtawil gi přede pána. Xanthus prwé nedaw na ſobě hněwu znáti, teprw ſe na něg obořil,[8]) řka:» Y co gſy pak dijtě?« Ezop řekl: »A což nepomnijſs, že ſy mi přikázal, abych nic nedělal, než co ty mně rozkážeſs, a teď ſe hněwáſs,[9]) nerozkázaw mi wody do medennice naliti, abych wám nohy po lázni myl. Anižs mi rozkázal pantoflij položiti, ani co giného, což ſe mělo zprawiti; tolikos řekl: ‚Přines medennicy', a to gſem yá včinil.« Tu obrátiw ſe Xanthus k ſwým přátelom, řekl: »Yá ſem ſobě ne kúpil služebnijka, ale pána a včitele, yakož ſami widijte.«

Když pak k stolu ſedli, řekl Xantus: »Geſt-li giž jahla dobře, tehdy přines gi.« Ezop wzaw to gedinké zrnko, kteréž byl do hrnce k waření wrhl, na lžijcy ge pánu přineſl. Xanthus domnijwal ſe, že mu přineſl tu jahlu k koſſtowánij, zdali by ty jahly giž dobře byly, roztlačiw to zrnko mezy prſty, řekl: »Přines ſem, dobřeť ſau.« Ezop hned přineſl tu zwařenau wodu, a na mijſu wyliw,[10]) na stuol mijſto krmě poſtawil. Xanthus řekl »Kdež ſau [10a] jahly?« Ezop odpověděl: »Wſſakť ſem gi nynij na lžijcy přineſl.« Xanthus řekl: »Ale wěru gedno zrnko.« — »Toť ſem yá tobě přineſl, řekl Ezop, nebs wijce nerozkázal nežli jahlu wařiti, a ne jahly.«

[1]) *R.*: »chowány«. — [2]) Slov »že . . pověděl« *St.*: nemá. — [3]) Ein linsen. — [4]) *R.* a *Pr.*: »ji«. — [5]) Bring vns von dem bad. Řečt.: δὸς ἡμῖν ἀπὸ λουτροῦ πιεῖν. — [6]) Du süntlicher kopf, was ist das. Řečt.: φεῦ, τί τοῦτο. — [7]) Věty: »A on . . rozkázal« *St.* nemá; řečt.: καὶ ὅς· ἀπὸ λουτροῦ, ὡς ἐκέλευσας. — [8]) Xantus ward zornig vnd sprach. Řečt.: τοῦ δὲ Ξάνθου τῇ παρουσίᾳ τῶν φίλων τὴν ὀργὴν ἐπισχόντος. — [9]) *St.*: slov »a teď se hněváš« nemá. — [10]) »A na mísu vyliv« *St.* nemá.

Tu Xanthus s pochybnoſtij w ſwé myſli, co by měl činiti, řekl k hoſtem: »Oprawdu, že on mne zbláznij.« A obrátiw ſe k Ezopowi, řekl: »Aby neřekli, že z ſweych přátel poſměchy dělám, gdi a kup čtyři swinſké paznechty, a rychle ge vwaře, na stuol přines.« Ezop chutně těch paznechtů kaupiw, přiſtawiw s hrncem k ohni, y wařil ge. Ale Xantus hledal přijčiny kterak by Ezopa s poctiwoſtij mohl vbiti.[1])

Když pak Ezop gineych prácý pjlen byl a gimi zaneprazdněn, wzal mu geden paznecht a překryl[2]) mu gey. Po chwijli pohleděw Ezop do hrnce a nenalezſſi než tři nohy, hned ſe domýſſlel, mage pána ſwého w domněnij, že to tak geſt. A sſſed do ſwinſkého chléwa, vřeza[3]) gedné swini nohu, a opařiw,[4]) přiložil k těm třem, aby ſpolu wřely.[5]) Po dobré pak chwijli, rozmyſliw ſe Xanthus, že, kdyby Ezop nad hrnec přiſſel a ne nalezl než toliko tři nohy, mohl by, boge ſe bitij, preč běžeti, y wložil mu tu nohu zaſe do hrnce. Když pak ty nohy giž vwřely, wykydl ge Ezop na geden wokřin, a nalezl pět noh. Porozuměw tomu Xanthus, řekl:

»Což to, Ezope? A což gedna swině mijwá pět noh?« Ezop řekl: »Dwě swině kolik noh magij?« Xanthus řekl: »Oſm, ale tuto gich nenij než pět.« Ezop řekl: »Ale ten krmney [10b] wepř[6]) w naſſem chléwě nemá wijce než tři.« Opět řekl Xanthus k přátelom: »Neřekli[7]) ſem giž prwé, že tento člowěk mne zbláznij?« Zaſe řekl Ezop: »Pane, což newijte, když po vgmu něčeho a po přidánij toho zaſe y také giného přiloženij ta summa ſe nalézá, že to zlé nebýwá?«[8]) Xanthus pak žádné winy nemoha nalezti, pro kterauž by ho ſluſſně s poctiwoſtij mohl vbiti, nechal toho hněwu.

[1]) Hart schlahen. — [2]) *R.* a *Pr.*: »přikryl«. — [3]) Omyl za: »vřezal«. — [4]) *St.* nemá; řečt.: *τῶν τριχῶν ψιλώσας* (pilis nudans). *R*: »opatřiv«. — [5]) *St.* nemá; řečt.: *καὶ συνέψει τοῖς ἄλλοις*. — [6]) *St.*: die suw. Řečt.: *σιτευόμενος χοῖρος* (saginatus porcus). — [7]) Za: »neřekl-li«. — [8]) *St.*: odchylně: herre, weist du nit, das alle ding, die beschehen oder gesprochen werden andersz, dan die recht vernunſſt auszweiszet, die sind nicht mittelmessig. Řečt.: *δέσποτα, οὐκ οἶσθα, ὅτι τὸ ἐκ προσθέσεώς τε καὶ ἀφαιρέσεως εἰς τὸ κατὰ λόγον ποσὸν συγκεφαλαιούμενον, οὐκ ἔστιν ἁμάρτημα*; lat.: Here nosti id, quod exjadditione et subductione in quantitatem secundum rationalem summam colligitur, non esse errorem.

Po několika pak dnech, když s Xanthem ziácy w ſkole ſeděli, geden z nich kolacý gijm vdělal. A když gedli, wybraw Xanthus pěkněgſſij[1]) kauſky, dal Ezopowi, řka: »Gdi domuow a day to tomu, kdož mi dobrého žádá y přege.

Ezop gda, rozgijmal ſám v ſebe: »Tutoť giž mám přijčinu, abych ſe nad ſwú panij pomſtil za to lánij a potupu, kterauž mi nowotnému služebnijku přiſtupugijcýmu včinila,[2]) neb tuto muože ſe zgewně poznati, kdo pánu dobrého žádá a přege.« Přiſſed pak domuow ſedl a poſtawil koſſijček s tau veyſluhau[3]) podlé ſebe, a pogmenowaw panij gménem, zawolal gij k ſobě, řka: »Pani, této weyſluhy ty gijſti nebudeſs, aniž gij koſſtugeſs.« Pani řekla: »Ty wždycky bláznijſs a ſy prawá netreffa.«[4]) Ezop řekl: »Xanthus ne kázal tobě tohoto gijdla dáti, ale tomu, kdož mu dobrého přege.« Y zawolaw pſa, kterýž wždycky pilně domu oſtřijhal, řekl: »Poď ſem, ty wlčku,[5]) tijmto pokrmem toliko pochutney břichu twému, neb ho ne naſytijſs.«[6]) Pſeyk wrtě wocaſem, ſſel wždy [11a] po ſledu, kterýž

wůně z pokrmu dělala. Ezop wždy po kuſu dáwage, řijkal: »Toběť rozkázal pán dáti a žádnému ginému.« Když pak Ezop k Xanthowi ſe zaſe nawrátil, wzeptal ſe ho, dal-li by to tomu, kdož by mu dobrého přál? A on odpowěděl, že dal, a že před nijm wſſecko ſnědl. Xanthus řekl: »Což pak prawil, když gedl?« Ezop řekl: »Nic, než zdá mi ſe, že ſobě ſteyſſtě po tobě, a že ſe gemu welmi dlauhá chwijle zdá bez tebe.« Žena pak geho zdychagijcy a gſúcy ſmutná z toho, ſſla do komňaty.

Když pak giž po gijdle bylo, napiwſſe ſe, což ſe gim lijbilo, rozličné otázky na ſe činili a yako něgaké pohádky na ſe wydáwali a gedni na druhých ſe wytazowali.« [7]) Geden ſe pak otázal, kdy neywětſſij ruoznice

[1]) *R.* a *Pr.*: »nejlepší«. — *St.*: nam Xantus ein theil. — Řečt.: μερίδας ἀνελόμενος ετιλέατους. — [2]) *St.*: die sie mir gethon hat. — Řečt.: ἀνθ' ὧν με, ἡνίκα νεώνητος ἦλθον, ἔσκωπτεν (quod me, cum novitius veni, cavillata est). — [3]) *St.*: mit der speisz. — [4]) Du bist alweg vnsinnig vnd übel gesund. — [5]) Řečt.: ελθὲ λύκαινα. *St.*: frässigs wölflin. — [6]) Mit diser speis zertene deinen bauch, nun fülle dich. — [7]) Da wurden mancherley fragen hin vnd her vffgebotten.

a ſwár bude mezy lidmi? Ezop ſtoge z zadu, yakož byl rychlý k odpowědi y wtipu dûmyſlného, řekl: »Když mrtwj z mrtwých wſtanau, a geden každý bude chtijti mijti ſwé zbožij,[1]) a k tomu když geden každý ſwého těla hledati bude.« Tu ſhlukſſe ſe[2]) ziácy, řekli mezy ſebau: »Tento pacholijk doſti oſtrého wtipu a duomyſlného geſt, a doſti ſe od Xantha naučil.« Druhý ſe otázal: »Proč owce, když gi k zabitij wedau, ne bečij ani křičij, než mlčijc gde předſe, kam gi wede: swině pak gducy, křičij, až w vſſijch zahřmijwá,[3]) a kwičij, až hrozno potlúchati?« Ezop řekl: »Protože owce čaſto ſtřižena neb dogena bývá, protož dá ſe wéſti, gſucy naučena tomu a přiwykſſi, domniwagijcy ſe, že gi wedau k ſtřiženij aneb k dogenij; protož ſe také železa méně bogij. Ale ginſſij věc geſt swini, neb gegij wlna ani mléko lidem k vžitku nenij, toliko ſamo masſo a krew; protož, když gi na smrt wedau, welmi ſe bogij a tak hrozně křičij.« Tu pochválili ziácy Ezopa ſûbec wſſickni, a wſtawſſe, požehnali geden druhého, a ſſel každý do obydlé ſwého.

Přiſſed pak Xanthus domúw, hned ſſel do komňaty a počal ſwé ſmutné ženy těſſiti a gij lahodných a pochlebných řečij mluwiti. Ale ona [11b] odwrátiwſſi ſe od něho, řekla: »Choweg ſobě ſwé ruce, a gdi ode mne.« Xanthus řekl: »O mé vtěſſenij, nenij to ſluſſné, aby ty ſe ſmutná vkázala k muži ſwému.« A ona řekla: »Gednom[4]) nech mne s pokogem, neb yá zde déle nezůſtanu. Zawolay ſobě ſem ſwého pſa, pohráway s nijm a pochlebûg mu, a choway ſe s nijm,[5]) kterémužs weyſluhu od kolacý poſlal.« Xanthus, newěda nic o té wěcy, řekl: »Y což ſem ſe tehdy wožral? Zdaliž ſem yá tobě, což na tě ſluſſalo,[6]) po Ezopowi ne poſlal?« — »Mně?« řekla ona. A on zaſe: »Ano, tobě prawijm.« Dij ona: »Ba ne mně, ale pſeyčku ſwému, yakož Ezop prawil.« K tomu řekl Xanthus: »Zawolay mi někdo Ezopa.« Když pak přiſſel, dij gemu Xanthus: »Powěz, komu ſy to gijdlo dal?« Ezop odpověděl: »Tomu, kdožť dobrého přege, neb ſy tak rozkázal.« Tu Xanthus řekl ženě ſwé: »Y tlyſſijſſ-liž to?« A ona řekla: »Yá ſlyſſijm dobře, ale yá ſem powěděla a prawijm geſſtě, že mi nic dáno nenij. Rozumijſſ-li ale tomu?« Xanthus, obrátiw ſe k Ezopowi, řekl: »Y powězyž ale, komus[7]) dal, od ſſibenice wyproſſený?«[8]) Ezop: »Komus rozkázal.« — Xanthus: »Tomu ſem rozkázal, kdož mi dobrého přege.« Ezop řekl: »Y to ſem yá také vdělal.« Xanthus řekl: »Y kdož geſt pak ten, powězyž mi ale, zlotrowaný lotře!«[9]) Tu zawolaw Ezop pſa, řekl: »Toť geſt, kterýž dobrého přege. Nebo když kto[10]) ženu miluge a ona ho nemiluge, když naymenſſijho co gij vdělá,[11]) tehda lage, plundruge, wſtěká ſe, třeſſtij ſe a pryč běžij: ale pes, když ho tepeſs a ženeſs, tehda běžij pryč, ale yak brzo zaſe na něho zawoláſs, tu hned wrtij wocaſem a obſkakuge okolo tebe po zemi, a vmijlij ſe k tobě. Protož měls ty řijcy: Dones to mé hoſpodyni a neb ženě, a ne tomu, kdož mi

[1]) *St.* nemá; řečt.: *ἡνίκα ἂν οἱ νεκροὶ ἀνιστάμενοι τὰ ἑαυτῶν ἀπαιτήσωσι κτήματα.* — [2]) Schmolleten die schüler. — [3]) Schreiet allweg. — [4]) *R*: »jedno«. — [5]) Rûff' deim hûndlein vnd schmeich dem selben. — [6]) *R.*: »slušelo«. — [7]) *R.*: »komu jsi«. — [8]) Galgentreger. — [9]) Flüchtiger schalck. — [10]) *R.*: »kdo«. — [11]) *R.*: »udělal«.

dobrého přege.« Tu řekl Xanthus k ſwé ženě: »Giž teď zřetedlně widijſs, že poſſlowa wina geſt a ne má; protož tebe proſým, aby měla dobrú a pokognau myſl, a ne hněwala ſe, neb yá budu hleděti přijčiny, abych ho [12a] mohl ſluſſně wycýditi.« [1]) A ona řekla: »Dělay ty s nijm, co chceſs, neb' ſe mnau nemá on bohdá nic wijce mijti činiti.« A dočkawſſi přijſtupného čaſu, [2]) ſſla wen z domu k otcy ſwému. Yakž pak Xanthus o gegijm odgitij zwěděl, zarmautil ſe z toho welice. K němužto řekl Ezop: »Nu giž na oko [3]) widijſs, žeť tebe twá žena nemiluge, ale že ten pſeyček wijce tě miluge.«

Když pak za několik dnij žena domuow nepřiſſla, Xanthus pro gegij nepřijtomnoſt welmi ſmuten byl, a poſlal, kteřijž by gij ſnážně proſyli, aby ſe zaſe domů nawrátila. Ale ona tijm wijce ſe zatwrdila a mnohem odporněgſſij a w ſwé myſli zpurněgſſij proti němu byla.

Wida pak to Ezop, řekl k Xanthowi: »Pane, buď dobré myſli, yá to zpúſobijm, že ona ſama od ſebe, beze wſſij proſby, domuow ſe wrátij.« Druhého dne, nabraw peněz, ſſel na trh a nakaupil ſlepic, huſý, holaubat.

Potom ſſel ſkrze vlicy, w kteréž geho pána žena bydlela, a přiſſed do toho domu, yako by newěděl, aby ona tu bydleti měla, y zeptal ſe služebnijka z toho domu, měli-li by co treffného k swatbě prodati? Y tázal ſe ten ſlužebnijk, kdo by tu swatbu mijti měl? Odpowěděl Ezop: »Xanthus, kterýž miſtrem geſt w vměnj přijſluſſegijcým k poznánij přirozenj, ten má swatbu zytra mijti.« Yakž pak to ſlužebnijk vſlyſſel, rychle ſſel a powěděl ženě Xanthowě to, což od Ezopa ſlyſſel. A hned té hodiny tak ſe w nij wſſecka žluč s hořkoſtij gegij zbauřila a gi weli[12b]ce hněwem rozlijtila, [4]) tak že wolagjcy a křičijcy [5]) do domu Xantha, muže ſwého, běžela a řekla: »To geſt ta wěc, pro kterauž ſy toho ſwého zlotrowaného ſſibala [6]) na mne naſtrogil, aby ſe mnau podlé ſwé wuole zacházel a mně ſe, kdy by chtěl, napoſmijwal? Ale nemáť tě to potkati, čehos ty ſe nadál, neb dokudžť ſem yá žiwa,

[1]) Schlahen. — [2]) Füglichen zeit — [3]) Gewislichen. — [4]) Ward sie von bitterkeit der gallen erzürnet. — [5]) *R.:* »volajíce a křičíce«. — [6]) Du hast deinen schalckhafften knecht mich lassen vmbtreiben vnnd verspotten.

nemá mi žádná cyzý žena do tohoto domu přes práh kročiti. Ano tak, Xanthe, Xanthe, to prawijm tobě, Xanthe!«

Po několika pak dnech málo, když Xanthus studenty ſwé k stolu zwal, rozkázal Ezopowi, aby nakaupil, což by naylepſſijho bylo. Ezop pak gda na trh, ſám v ſebe myſlil: »Nu, gižť dokáži toho, že negſem tak hlaupý ani newycwičený, abych neměl dobrého obědu přiſtrogiti.« A přiſſed mezy rżeznijky, nic giného nekupowal než wocaſy a jazyky, a ty přiſtrogil a potom hned ſtrogil na ſtuol.

Když pak Xantus s hoſtmi ſweymi k ſtolu ſedl, řekl k Ezopowi: »Pones ſem to gijdlo.« Ezop gjm předſtawil jazyky s woctem. Tu řekli ziácy: »Miſtře, tento pokrm geſt právě přirozeného vměnij.« Po chwijli opět rozkázal Ezopowi giné gijdlo přinéſti, a on přineſl jazyky s woſſlachem[1]) a s pepřem ſtrogené. Tu řekli ziacy: »Miſtře, kterak ſau nám ti jazykowé tak ſmyſlně a wtipně[2]) předloženij, neb geden jazyk od druhého zwoſtřij ſe.« Hned potom kázal Xanthus giné gijdlo přinéſti, a Ezop opět yazyky

přineſl. Tu ſe hoſté poněkud pohnuli, [13a] řkauce; »Ale dlúho-liž, Ezope, ti yazykowé budau?« Xanthus pohnuw ſe w myſli ſwé, dij k Ezopowi: »Yakž to, nemáme-liž nic giného?« Ezop řekl: »Oprawdu nic, hned naproſto nic.«[3]) Xanthus řekl: »Y neſſlechetný zloſyne,[4]) powěz ſám, nerozkázal-liť ſem, co by naylepſſijho a naytreffněgſſijho bylo, kaupiti?« Ezop řekl: »Takť geſt, pane, řekl ſy. Ale yá děkugi Bohu, že v nás včenij lidé w přirozeném vměnij gſau, neb yá chcy rád wěděti a wyrozuměti, co lepſſijho neb treffněgſſijho geſt, neb y dražſſijho, než jazyk. Neb wſſecka vměnij, wſſecka včenij, wſſecky přirozené maudroſti jazykem ſau wyznamenány a vſtaweny. Item, gijm ſe wſſecko dáwá y wſſecko béře, lidé ſe přijwětiwě pozdrawugij, obchody wedau, kupectwij prowozugij, we wſſij poctiwoſti a ſláwě ſau, wſſecko kratochwijlenij ſmyſſlené[5]) wynáſſegij, wſſecka manżelſtwij, také wſſecka měſta ſkrze něg ſtawena bývagij, pro yazyk lidé

[1]) *R.*: »s ošlejchem« (mit knobloch *St.*). — [2]) So wolbetrachtet. — [3]) Wir haben anders nichts. [4]) O du bösz haupt. — [5]) Alles höfflichs tichten.

powýſſeni bywagij, na yazyku téměř wſſecken lidſký žiwot záležij. A tak nic nenij lepſſijho nad yazyk, aniž co vžitečněgſſijho muože nalezeno býti, a od neſmrtedlného Boha ſmrtedlným lidem nic lepſſijho nemuož dáno býti.« Tu wſſickni hoſté při Ezopowi wesſele ſtáli a gemu za prawé dali. Tu řekl Ezop: »Pane, hle, že gſy kříw, kdyžs ſe domnijwal, že bych zle včiniti měl s těmi yazyky.« A tak potom wſtawſſe, rozeſſli ſe.

Druhý potom den myſlil Xanthus kterak by to ziákom ſwým nahradil, což ſkrze služebnijka ſwého zameſſkal, y řekl k ziakom: »Onehdá ſe mnú ſte wečeřeli, ale nebyla ta wečeře po mé wuoli, než po wuoli mého nevžitečného ſlužebnijka. Dnes pak chceme ty pokrmy proměniti, a Ezopowi chcy rozkázati při přijtomnoſti waſſij, co nám přiſtrogiti má.« A zawolaw ho, řekl: »Gdi a kup nám nětco, což nayhorſſijho a což naylacyněgſſijho nagijti budeſs mocy k wečeři, neb wſſickni tito, kteréž widijſs, magij ſe mnau wečeřeti. Ezop beze wſſeho ſtrachu ſſel opět [13b] miezy rżeznijky a nakaupil yazykow yako y prwé. a tak ge také přiſtrogil yako y prwé, a nic ginákče. Když pak wečer ziacy opět přiſſli k wečeři a za ſtuol ſe poſadili, řekl Xanthus Ezopowi: »Přines nám gijdlo!« A on přineſl yazyky s woctem, yakož y prwnij byl přineſl, a poſtawil gim ge na stuol. Tu řekli zácy: »A my opět přiſſli na yazyky!« Potom předložil Ezop giné yazyky, tak že to hoſté s welikau netrpěliwoſtij a těžkoſtij ſneſli.[1]) Y řekl Xanthus Ezopowi: »Yá ſem nerozkázal, aby naylepſſijch wěcý a naytreffněgſſijch kaupil, ale což zlého geſt a nečiſtého.« Ezop řekl: »Pane, což prawijſs, geſt prawda, ale nenagdeſs w ſwětě horſſij a mrzutěgſſij[2]) wěcy nad yazyk. Skrze yazyk zkaženi bywagij lidé a w chudobu vpadagij; skrze yazyk měſta rozbořena bywagij, a naproſto wſſecko zlé ſkrze něg přicházý.« Tu řekl geden z hoſtij: »Giſtě, chceſſ-li mu to rozhodnauti,[3]) zbláznij tebe; yakžkoli tento na těle nepodobný geſt, tak také takowým rowně rozumem obdařen geſt.« Dij k němu Ezop: »Přijliſs ſy netreffný,[4]) ponaukage pána proti služebnijku geho, a chceſs mudřegſſij a wjce mezy lidmi bywage[5]) widijn býti nežli ginij.«

Xanthus potom hledal wždy přijčiny, kterak by mohl Ezopa s poctiwoſtij zbjti, a řekl: »Poněwadž mudrce přijliſs pečliwým a ſtaroſtliwým nazýwáſs, poběhlý lotře, gdiž a hleday nám hlaupého a nepečliwého, kterýž by beze wſſij ſtaroſti a práce nemrawný a neſtydatý byl.[6])

Ezop y hned ſſel hledati, kde by neſtaroſtliwého, nemrawného a neſtydatého nagijti mohl A když onde y onde na té ceſtě hledal, a ſem y tam ſe wohlédal, napoſledy vhlédal hlúpého sedláka a welmi nemrawného, neſtydatého y nedbánliwého ſeděti.[7]) Y dij k němu: »Můg pán zuowe tě

---

[1]) *Pr.* nesprávně: »snědli«. *St* = vertrugen. — [2]) Stinckender. — [3]) Wiltu dem vfflosen (si huic intenderis). — [4]) Ein zuvil böser angel (aculeus nimium improbus). — [5]) Hoflicher dan die anderen. — [6]) So seer du einen philosophum höflichen heissest, du flüchtiger schalck, so gehe du hin vnnd such einen, der nit höflich sey. — [7]) Als er manchen an dem weg sahe, zulest sicht er einen groben bauren dort sitzen.

k ſwému stolu.« Sedlák ten málo ſe o to ſtaral, proč by ho geho pán zwal, a wſtaw hned s Ezopem ſſel s nečiſtými, pleſniwými ſſkorněmi, a mlče hned [14a] ſe za stuol poſadil. Tu Xanthus dij k Ezopowi: »Yaký to geſt člowěk?« Odpowěděl on: »Geſt nemrawný a neſtydatý muž.« Tu poſſeptal Xanthus ženě ſwé, řka: »Neměg mi za zlé, co yá s tebau a yakýmžkoli zpúſobem mluwiti budu, neb hledám a rád bych nalezl přijčinu, abych ſe mohl ſluſſně nad Ezopem pomſtiti, a přijkladem geho abych giné ſlužebnjky poſluſſněgſſj a rychlegſſij zdělal.« A toto hlaſytě powěděl, řka: »Pani, na eg wody do medenice a vmýg tomu pautnijku nohy —« domnijwage ſe, že, než by toho ten sedlák dopuſtil, raděgi by wen z domu ſſel, a tak že by s poctiwoſtij Ezopa vbiti mohl. Pani poſtawila medennicy s wodau tomu sedláku před nohy, yakož pán na tom ſe s nij byl ſmluwil. Sedlák tomu dobře rozuměl, že to panij toho domu geſt, y myſlil ſám v ſebe: »Wěru toto dobře bude, tutoť mne chtěgij poctijwě chowati, gako něgakého pána, [1]) neb pán nerozkázuge služebnijkom ani děwkám, ale chce, aby mi

geho wlaſtnij žena nohy vmyla.« Y ztáhw nohu, nechal ſe gij meyti; když pak vmyt byl, ſeděl mlče, a odpočijwal po té lázni. Tu Xanthus řekl k ženě ſwé. »Day mu pijti!« Sedlák pomyſliw, že by počeſtněgij bylo, kdyby ona ſe prwé napila; »ale poněwadž on tak mijti chce, zachowám yá ſe podlé rozkázanij geho!« Y wzaw koflijk, napil ſe ſluſſně. Když pak gedli, Xanthus poſtawiw před něho ryby, a pobijzege ho, řekl: »Gez!« Sedlák ten gedl beze wſſeho ſtudu vdatně, o nic ſe neſtarage. Potom [14b] rozkázal Xanthus kuchaře zawolati, k němuž řekl: »Pročs ty ryby zkazyl?« [2]) A kázal ho ſwlécy a welmi vbiti. Sedlák ſám v ſebe rozgijmal: »Mně ſe zdá, že ty ryby doſti dobře připraweny ſau, a že tohoto newinně tepau; ale co mi do toho, že kuchaře bigij, protoť yá ſwé břicho nakladu.« A když ten sedlák ty ryby ſnědl, tu Xanthus pozanechal ſwého ſſwáſtanij dobrau chwijli. A brzo potom, když přineſli koláč na stuol, sedlák ten hned ſobě parték vkrogil, prwé než o tom Xanthus zwěděl. A wida, že ten sedlák dobře

[1]) *St.* jen stručně: der man wil dich erlich halten. — [2]) Der fisch ist übel bereit.

papá,[1]) rozkázal zawolati pekaře, k němuž řekl: »Neſkrocená potworo,[2]) tento koláč nenij maſtný ani ſlaný;[3]) pročs medu a pepře do něho nedal?« Pekař řekl: »Geſtli že geſt zlý od mého pečenij, tehdy mě třebas do ſmrti vbij; pakliť nenij nedopečený, ale vpečený, tehdať nenij má wina, ale ženy twé, kteráž gey nevprawně nawálela.«[4]) Xanthus řekl: »A což to tehdy mau ženau ſchází? Zaplatijmť gij to, ſlibugi,[5]) a živau gi ſpálijm.« A hned rozkázaw ženy zawolati, znamenij daw gij, aby mu neodmlauwala, že ſe gij nemá nic ſtáti, toliko aby to ſneſla pro tu ſamu příčinu, aby mohl s poctiwoſtij Ezopa zbiti, y řekl k gednomu z ſlužebnijkuow: »Přines ſem třijſſtěk a dřijwij nahoru a ſklada ge[6]) na hromadu, vdělay oheň, a ty, Ezope, wezmi mau ženu a wrz gi do toho ohně.« To pak wſſecko Xanthus dělal pokrytě toliko proto, aby ten sedlák wſtana, nedal ſe zlému ſtáti při přijtomnoſti ſwé. Ale sedlák mluwil mlče ſám w ſobě: »Tento chce ženu ſwau beze wſſij winij[7]) vpáliti, a to wſſecko z náhloſti dělá.«[8]) Y promluwiw řekl k Xanthowi: »Pane, proſým, poněwadž chceſs tuto ženu ſwau vpáliti, počekay maličko, ať yá také ſwau s pole ſem přiwedu, a tak ge ſpolu obě ſpálijme.« Slyſſe to Xanthus, podiwil ſe ſtáloſti sedláka toho, řka: »Oprawdu, že tento sedlák geſt nevžitečný a beze wſſij pečliwoſti.« Y řekl k Ezopowi: »Přemohls mě a doſtis giž [15a] až poſawád ſe mnau žertowal; geſtli že mi budeſs geſſtě déle wěrně ſlaužiti, wyſlaužijſs ſobě, že tě chcy oſwoboditi.« K tomu odpověděl Ezop: »Yá potom we wſſech wěcech k tobě ſe chcy tak zachowati, že ty s prawém[9]) nebudeſs ſe mocy na mne hněwati.«

Po několika dnech Xanthus řekl k Ezopowi: »Gdi a pohleď, mnoho-li geſt lidij w lázni, neb nebude-li gich mnoho, puogdu a zmygi ſe.« Gda pak Ezop, potkal ſe na ceſtě s haytmanem měſta, kterýž ho dobře znal, že služebnijk Xanthuo geſt, y řekl k němu: »Kde[10]) gdeſs, muog vtěſſený pacholijčku?« Ezop řekl: »Oprawdu yá ſám newijm.« Pán ſe domnijwal, že ſe mu poſmijwá, rozkázal ho wzýti a do wězenij vwrcy. Když giž pak Ezopa do žaláře wedli, řekl: »Pane, wſſak ſem pak prawdu pověděl, že ſem neměděl, kam ſem ſſel, neb ſem nemyſlil, abych měl do wazby gijti.« K té řeči vſſkrnuw ſe pán, rozkázal ho puſtiti; a tak ſſel Ezop do lázně. A když mnoho lidij tam bylo, widěl ge, že gedni tam gdau a druzy wen a w nohy ſe o kámen vrážegij; naypoſléze pak geden do lázně gda, ten vhodiw ſe na kámen, kterýž před dweřmi ležel, ſehnul ſe, a wzaw gey, odwrhl ho. Ezop hned ſſel domuow a pověděl k Xanthowi, že nenij wijc než gediný cžlowěk w lázni. A on řekl: »Wezmiž tehda, co potřebugeme, a gděme tam.« Když pak Xanthus do lázně přiſſel a tak mnoho lidij w lázni widěl, pohnuw ſe, řekl k Ezopowi: »A tys prawil, že nenij než gediný člowěk w lázni?« Ezop řekl: »A yá prawil, pane, a nenij gich zde wijce, to ty

---

[1]) Das der baur so geitiglichen asz. — [2]) Wüster schelm. — [3]) *St.* nemá. — [4]) *R.* a *Pr.*: »neválela«; *St.* vše stručněji: ist er aber nit von meinen küchen, so hab ich kein schuldt daran, sonder dein weib. — [5]) Slov »zaplatímť . . .« *St.* vynechává. — [6]) *R.* a *Pr.*: »skládej«. — [7]) Chybně místo: »viny«. — [8]) »A to všeckno . .« *St.* nemá. — [9]) Omyl za »s právem« — [10]) *Pr.*: »kam«.

ſám poznáſs, gediné chceſſ-li ſlyſſeti mne. Kámen, kterýž hyn w kautě ležij, prwé ležel tuto před dweřmi, kudy do lázně wcházegij, a wſſickni, kteřijž tu chwijli ſem ſſli, vráželi ſe na něg, a nižádný ho neodložil, toliko gediný, vdeřiw ſe naň, tam ho odwrhl, kdež gey nynij ležeti widijſs. Toho yá toliko za člowěka mám a giného žádného.« Xanthus řekl: »Přijliſs ſy wtipný k nalézanij přijčin,[1]) kterýmiž by ſe wymluwil.

[15b] Xanthus pak, když ſe zmyl, domuo přiſſed, počiſſťowal břicha, a neb na potřebu ſſel; a Ezop ſtál v něho s ſſkopkem wody, čekage na něho. Y řekl Xanthus k Ezopowi: »Powěz mi, Ezope, proč geſt to, že, když ſe lidé wypráznij, wždycky ſe zaſe ohlédnú, prwé než pryč odtud gdau?« K tomu odpowěděl Ezop: »Před čaſy něgaký muž múdrý ſeděl na prewétě[2]) pro kratochwjl welmi dlúhau chwijli, tak že y rozum ſwuog s tijm klizenijm wyklidil; od toho čaſu až do té chwijle ſtaragij ſe lidé, aby ſe gijm též nepřihodilo. Protož, když ſtolici magij, hned ſe wohlédnau,

bogijce ſe takowé přijhody. Ale tobě nenij potřebij o to ſe ſtarati, neb čehož nemáſs, toho nemuožeſs ztratiti.«

Potom hned na zaytřij, když Xanthus v přátel ſwých obědwal a pitij w ruce ſwé držel, a když rozličneymi otázkami obtijžen byl, kteréž mu předmijtali, řekl k němu Ezop: »Pane, geſt pſáno w Dyonyzyowi, že třij koflijkowé wijna trogij moc magij:[3]) prwnij geſt pro těleſnau rozkoſs, druhý pro radoſt a dobrau myſl, třetij pak pomáhá k bláznowſtwij a k wožralſtwij; protož proſým wás, pijte weſele, zanechagijce giných wěcý, buďto otázek neb čeho giného.« Ale Xanthus, když ſe giž byl zmáčel v wijně, a gako rauſs mage, řekl Ezopowi: »Mlč, ty pekelnijkuow a temnoſtij[4]) rádce!« Tu řekl Ezop: »Hlediž ſebe pilně, když do pekla přigdeſs, abych ſe nad tebau nepomſtil.« Porozuměw pak tomu geden z [16a] ziakúw, že Xanthus wijnem poněkud obtijžen geſt, řekl k němu: »Powěz mi, miſtře, geſt-li také možné, aby mohl cžlowěk moře wypiti?« Xanthus řekl: »Proč nic? A yá

[1]) Wie träg bistu ein antwort zu finden (quam tardus fuisti). — [2]) Vff dem pryuet. — [3]) das ein geſellen becher dreyerley krafft hat. — [4]) *R*: »pekelníku a temnosti«. *St*: hellischer ratgeber der ſinsternus.

bych ge chtěl ſám wypiti.« Ziak řekl k němu: »Oč ſe chceme založiti?« »O muog duom,« řekl Xanthus. Y wetowali a zapečetili to, a położiwſſe prſteny mijſto základu, rozeſſli ſe domuow.

Na zaytřij pak ráno, když wſtal Xanthus a twář ſwau vmýwal, newida prſtenu, s pilnoſtij ho hledal, až ſe y Ezopa tázal, řka: »Newijſſliž ty, kde geſt muog prſten?«[1]) Ezop řekl: »Yá newijm, než to wijm zagiſto, že tudijſs w tomto domě hoſtě mijti budem.« — »Yak by to bylo?« řekl Xanthus. »Tak,« wece Ezop, »že ſy ſe wčerá založil, chtě wſſeckno moře wypiti, a w tom ſy prſten w základu położil.« Slyſſe to Xanthus a lekſſi ſe, řekl: »Kterak bych yá mohl wſſecko moře wypiti? Nemuoże to býti. Protož proſým yá tebe, Ezope, když wětſſijho wtipu gſy, pomoz mi radú ſwau, abych ge přemohl, a nebo aby ſe náſs základ rozwedl.« Ezop řekl: »Ty nemuożeſs přemocy, než základ muożeſs rozwéſti«. Xanthus: »Powězyž mi tu ceſtu, kterak bych yá toho dowéſti mohl?« Ezop řekl: »Když ti, kteřijž s tebau ſau w rozepři, na tobě žádati budau, aby tomu

doſli včinil, cožs přiřekl, teda ty rozkaž ſobě stuol v moře připrawiti,[2]) a mnoho služebnijkuow k stolu k ſobě nagmi, ať by naléwali. A když vhlédáſs lid shromážděný, tehda rozkaž ſobě w moři koflijk vmyti a plný wody nabrati, a řekni: že ty ten zaklad[3]) wſſem lidem oznamugeſs, a ſtřiſzliwý wyznáwáſs přede wſſemi, o kterýž ſy ſe při pitij založil. A potom řcy: ‚Wy lidé z Sámu,[4]) wy ſlyſſijte, že ſem řekl, že chcy wſſecko moře wypiti, ale yakož wijte, že mnoho wod wcházý do moře a mnoho potokuo y potuočkuo:[5]) nechažť ti, kteřijž ſe mnau ſau w rozepři, neyprw ty wſſecky wody, kteréž do moře tekau, odwrátij aneb zaſtawij, a tak yá chcy toho dowéſti, což ſem přiřekl.‘ A tak tú [16b] ceſtau ten základ rozwedete«.

Xanthus, když tu naylepſſij ceſtu k zkaženij a k rozwedenij toho základu[6]) vznal, byl z toho welice potěſſen. A hned brzo potom přiſſel ten, kterýž ſe s Xanthem založil, s přijtomnoſtij některých, kteřijž w měſtě

[1]) *Pr.*: »zlatý prsten«. — [2]) Schön vnd woll zubereiten. — [3]) Omyl místo: »základ«. — [4]) Von Samia. — [5]) Vill flüszgüsz wasser. — [6]) Slov.: »k zkažení ... základu« nemá *St.*

welikomocnij byli, a žádal, aby ty wěcy wykonány byly, kteréž ſau přiřčeny. Xanthus hned rozkázal stuol na břehu mořſkém ſtrogiti. A když ſe lid sſſel, aby ſe dijwali, Xanthus poſadil ſe na mijſto ſobě připrawené, y rozkázal ſobě koflijk wymyti a plný z moře wody nabrati a dáti; též y giné nádoby služebnijkom kázal z moře wodú naplniti. A wzaw ten koflijk do ruky, řekl k těm, kteřijž s nijm w rozepři byli: »Wyložte přede všemi základ, y to, oč ſme ſe založili, aby to wſſem wuobec bylo oznámeno. Když pak giž wſſem známo bylo a vkázáno, řekl Xanthus k lidu: »Wy muži z Sámu, yakož wám wſſem wědomo geſt, že mnoho wod teče do moře, mnoho potokuo y potuočkuo do moře wpadá, protož odpornijcy mogy nechť nayprwé wſſecky tekuté wody ſwedau, kteréž do moře wpádagij, potom yá také chcy wypiti, což jsem přiřekl.« A hned yakž to řekl, radowalo ſe wſſeckno množſtwij, a chválili Xantha. Tu ten žák padl Xantowi před nohy, řka: »O wyſoce včený včiteli,[1]) teď yá wyznáwám, že od tebe přemožen ſem. Protož proſým, aby ti na tu ſmlauwu zdělánij

liſtowé[2]) podlé wuole twé zkaženi byli.« K tomu přiwolil Xanthus na žádoſt lidij.

[17a] Když pak zaſe domuow ſe nawrátili, proſyl Ezop Xantha, pro zaſlauženij geho, aby ho ſwobodného včinil a propuſtil. Ale on potupowal ho a lál mu, řka: »Gdiž tam preč ode mne, ty přewelmi weliký čžaroděgnjče, neb dnes na mně nic ne wyproſýſs, a wygdi[3]) před dwéře, geſtli že vhlijdáſs dwě wrány, tehda mi powěz, nebť geſt dobré znamenij dwě wrány widěti, gednu pak geſt welmi zlé.« Ezop wyſſed, vhlédal dwě wráně na gednom stromu ſeděti, a hned to oznámil pánu ſwému. Xanthus, wyſſed z domu a nevhlédaw než gedinú, neb druhá byla giž pryč vletěla, řekl k Ezopowi: »Powězyž mi, od ſſibenice wyproſſený, kde gſau ty dwě wrány, kteréž prawijſs, že ſy widěl?« Ezop: »Když ſem yá tobě domuow prawiti chodil, za tijm od nij druhá pryč odletěla.« Xanthus řekl k němu: »Ty podwodný lotřijku,[4]) hned geſt tobě to od přirozenij, aby ty mě

[1]) O grosser gebieter (magne praeceptor). — [2]) Die wetbrieff. — [3]) *R.* a *Pr.*: »vyjda«. — [4]) Trügenhafftiger schwetzer.

wdycky twým plikánijm a ſſwachtánijm ſſálil; ale napoſledy za ſwé liſti, ſlibugiť, že odplatu, yakožs giž dáwno zaſlaužil, wezmeſs.« A hned to powěděw, rozkázal ho ſwlécy a welmi vkrutně mrſkati a bijti. Té pak chwijle, když Ezopa mrſkali, přiſſel geden ķ Xanthovi, zůwě ho k obědu; a Ezop, yakožto z boleſti, wzkřikl: »Běda mně, běda mým plecuom,[1]) běda mně bijdnému a nuznému nade wſſecky nuzné, geſſto yá, wida dwě wráně, bit gſem, Xanthus pak, newiděw než gedinau, geſt pozwám[2]) na hody.«[3]) Xan[17b]thus podiwiw ſe rychloſti a woſtroſti wtipu geho, řekl k těm, kteřijž ho mrſkali: »Poſlechněte gedné, nechte ho, nechť ho neſſtěſtij ginde potká.«

Po několika pak dnech řekl Xanthus k Ezopowi: »Připraw nám ſtrogný a hogný ſtuol, neb ziacy mogi ſe mnau gijſti budau.« A on nakaupil wſſeho hognoſt, čehož potřebij bylo, a ſſed domuow nalezl pani na mazhauze[4]) ležijcý. Y řekl k nij: »Pani, proſým wás, malijčko tuto pohlédayte, aby pes té ſſpijže nepogedl, kterauž yá teď na ſtuol ſtawijm.«

Pani řekla: »Gednom[5]) gdi, kde chceſs, a neſtaray ſe, neb yá mám w zadku oči.« Připrawiw pak Ezop wſſecko, což potřebij bylo, wrátil ſe zaſe na mazhauz a nalezl pani, ana ſpij, hřbetem ſe k stolu obrátiwſſi. Y rozpomenuw ſe na ta ſlowa, kterak mu odpověděla, a přilúdiw ſe mlče, pozdwihl gij ſſatuow nahoru,[6]) a odkryw gij zadek, nechal gij ſpáti. Přiſſed pak Xanthus domúw s hoſtmi ſwými a nalezw panij, ana s odkrytým zadkem ſpij, zarděw ſe, obrátil ſe od nij, a zawolaw Ezopa, řekl: »Což to, neſtydatý lotře?« Ezop řekl: »Pane múg, když ſem dole ſtrogil, co ſem ſtrogiti a zřijditi měl, řekl ſem k nij, aby maličko pohlédala pro pſa, aby té potrawy na stole ne pogedl, a ona řekla, abych ſe neſtaral, že zadkém[7])

---

[1]) *St.* jen: wee wir armisten vber alle armen vnd elenden. — [2]) Omyl za: »pozván«. — [3]) *St.* přidává: es ist niemant, dem die guten vögel meer sind widerwertig. — [4]) In dem sal. — [5]) *R.*: »jedno«. — [6]) Hub ir stilliglich ire kleider vff. — [7]) Omyl místo: zadkem.

hledij a w něm oči má. Potom nalezw gi, ana ſpij, yakož teď widijſs, y odkryl ſem gij tu ſtranu, w kteréž oči má, aby tijm lépe mohla [18a] na stůl hleděti a té potrawy na stole hlédati.« K tomu Xanthus řekl: »Zlotrowaný služebnijče, mnohos mi lžij ſprawil, ale nikdá hanebněgij a wijce lotrowsky yako nynij, když ſy y ženu mau y mne tak neſtydatě w lehkoſt a w poſměch[1]) vwedl. Protož ne chcyť tebe nynij před hoſtmi treſtati, ale yakž ſe čeho nayméně dopuſtijſs, a chwijli k tomu mjti budu, káži tě až do ſmrti bijti a vmrſkati.«

Po kolikas pak dnech ne mnoho, když Xanthus ſamy w přirozenj miſtry a orátory k wečeři zwáti rozkázal, řekl k Ezopowi: »Stůg v dweřij a žádného nevčeného ſem ne pauſſtěg, toliko ſamy mudrce a orátory, to geſt ty, kteřijž včenij ſau w vměnij o přirozenij, a kteřijž pěkně a ozdobně mluwiti vměgij.« Ezop ſeděl v dweřij, a když pozwaný přiſſel, chtě wpuſſtěn do domu býti, tehdy on potupneymi a žertowneymi řečmi, yakž na kom widěl a rozuměl,[2]) s nim mluwil; on pak takowé řeči od něho ſlyſſe, ſſel s nechutij pryč. Tak vdělal druhému y třetijmu y giným wjce. Napoſledy přiſſel geden wtipu woſtřegſſijho a žertéř welmi weliký,[3]) k kterémužto též mluwil Ezop, yako y k prwnijm, ale ten gſa wtipněgſſij, odpowijdal mu na řeči geho, yakž mu ſe ſluſſné zdálo. Toho wpuſtil Ezop, a přiſſed ku pánu, řekl: »Kromě tohoto geſſtě dnes žádný w vměnij o přirozenij včený, ani miſtr, nepřiſſel.« Skrze to domnijwal ſe Xanthus, že ginij, kteřijž zwáni byli, proto nepřiſſli, domnijwagijce ſe, že by ge na poſměch zwal,[4]) y welice z toho byl zarmaucen. Ale na zaytřij potom ti giſtij, kterýchž Ezop wpuſtiti nechtěl, potkali ſe s nijm na ceſtě, řkúce: »Pane miſtře, tys ſe nám wčerá doſti napoſmijwal, neb wrátný, kteréhož ſy v dweřij poſtawil, potupně nás haněge, pſuow nám nadal.« Z těch ſlow Xanthus nayprwé zarmaucen byl a myſli[5]) ſám w ſobě: »Zdá-li ſe těmto co, yako we ſnách, čili oprawdowú wěc mluwj? Oni-li mě ſſkrabij, čili yá ge ſſkrabal ſem, a nebť oni tak ſwéwolně nětco [18b] wymýſſlegij?«[6]) Y zawolaw Ezopa, řekl k němu: »Slyſs, dobrý múg pacholijku, ty ſy tyto lidi potupnými ſlowy haněl, kteréžs měl s poctiwoſtij přigijti a mijle přiwijtati?« K tomu odpověděl Ezop: »Wſſaks ſe mnú na tom zůſtal a rozkázals mi, abych žádného ne wpauſſtěl, než který by byl včený a maudrý.« Y dij Xanthus: »A což tito negſau včenij, má milá maſopuſtnij larwo?« — »Ne, zhola nic,« odpověděl Ezop, »neb když ſem yá s nimi mluwil, oni mi ne rozuměli; kterakž ſem ge tehdy za včené a maudré měl mijti a držeti? Ale kterýž mi rozuměl, toho za maudrého ſem měl, a hned ſem ho wpuſtil.« Ta odpověd ode wſſech ſchwálena byla.

Po několika dnech potom, když Xanthus mezy hroby[7]) s Ezopem ſe procházel a ſwrchu nápiſy nad hroby četl, nalezl Ezop nějaké litery

[1]) In spot vnd laster. — [2]) Sprach er im zu mit smach worten, als er vernam. — [3]) Genung schimpffiger. — [4]) Vermeinet, die andern gest hetten sein gespottet. — [5]) Omyl za: »myslil«. — [6]) *St.*: weder gond die in die aberwitz oder ich (num ego an isti delirant?). Řečt.: ὄναρ τοῦτ' ἐστὶν ἢ ὕπαρ. — [7]) Ob den grebern der altvordern.

[illegible]

[illegible] Graecus [illegible] Tezaurum [illegible] to gest: ,Wegdi na čtyři [illegible] [illegible] zatz.« K tomu řekl Xantus: »Yakž ty [illegible] Ezop řekl: »Tak že ty litery, kteréž potom [illegible] [illegible] T. R. D. Q. I. T. A. to gest latjně: ,Tradito Regi Dio[illegible] Quem Inuenistis Thesaurum Auri. Těch sedm latinských [illegible] také sedm [illegible] ,Day králi Dyonyzyowi, kterýžs nalezl [illegible] pak Xanthus porozuměl, že ten poklad Dyonyzyowi [illegible] Ezopowi: »Wezmi ty toho polowicy a nepraw žádnému.« [illegible] Ezop [illegible] nedáwáš, ale ten, kdož gey tu položil a zakopal.« Xanthus se zeptal, jak by on to wěděl. Ezop odpowěděl: »Tyto litery to [illegible] E. D. Q. I. I. A. Latjně takto zněgi: ,Euntes Diuidite Quem Inuenistis Thesaurum Auri.' Takto čzeltky: ,Gdauce, rozdělte

[1]) In einer arch[illegible] — [2]) Omylem za[illegible] obrazu[illegible]. — [3]) Slov »v řeči řecké« St. nemá.
[4]) Hat ihn mit siben caracteren bezeichnet.

mezy ſebú, kterýž ſte nalezli poklad zlata'.« Xanthus wece: »Gděmež domuow a rozdělme to zlatto.«

Když pak domuow přiſſli, boge ſe Xanthus Ezopowa ſſwachtánij, kázal ho wſaditi. Y řekl Ezop: »Slyſſte, toť ſau ti ſlibowé včeného miſtra w přirozeném vměnij, kterýž proti přirozenij mijſto ſwobody, kterauž mi zaſlijbil, geſſtě mne teď do wězenij dal.« Těmi ſlowy pohnut gſa Xanthus, kázal ho zasſe wypuſtiti, a řekl mu: »Chceſſ-li ſwobodným býti, tehda drž yazyk za zuby,[1]) [19b] a ne tup a nehaněg mě tak zřetedlně mezy wſſemi.« K tomu takto odpowěděl Ezop: »Včiň, yakž chceſs, wſſak chtěg neb nechtěg muſýš mě propuſtiti.«

Toho čaſu welmi welicý diwowé dáli ſe w měſtě Sámu. Neb když obecnij wesſelé[2]) měli, přiletěl worel rychlým letem mezy wſſecken lid, kterýž na tom wesſelé byl, a wzal prſten, kterýmž pečetij, a neb sekrét naywyžſſijho vřadu, tomu, kterýž duochody měſtſké wſſecky bral,[3]) a ten prſten a nebo sekrét vpuſtil na lůno gednomu muži, kterýž žádného vřadu

na ſobě neměl.[4]) Z toho diwu wſſickni lidé, yakžto zmámenj, počali ſpolu howořeti[5]) a w těžkém pochybenſtwij býti, co by to znamenáwalo. A hned raddu obeſlali, a Xantha také powolali, yakožto miſtra w vměnij o přirozenij a yakožto naywyžſſijho zpráwce obecného dobrého, a tázali ſe ho, yaké by to známenij[6]) býti mohlo? Xanthowi ty wſſecky wěcy neznámé byly, a gſa w pochybnoſti, žádal ſobě gednoho dne k prodlenij, aby na to mohl pomyſliti. Když mu ten dán byl, ſſel domuow a welice zarmaucen byl, neb newěděl, co by lidu raditi měl. Tu wſſel Ezop k Xanthowi a takto k němu řekl: »Proč gſy tak obtijžen na ſwé myſli? Zanech toho ſmutku a wlož to břemeno, že máſs lidu raditi, na mne, a gdi zaytra ráno do raddy a na tento zpuoſob mluw s lidem: ‚Milij páni z Sámu, yá negſem žádný wěſſtij ani wykladač znamenij ptačijho, neboližto něgaký, kterýž by

[1]) Zâm dein zungen. — [2]) Offne gemeine freuden spil. — [3]) Eins öbersten gewalt, die questores hiessen. — [4]) Eins eigenen mans. — [5]) Vsz dem wunderzeichen wart das volck rumoren. — »hovořeti« omylem za: »hovořiti«. — [6]) Omylem za: »znamení«.

měl takowé wěcy ſmeyſſleti o wěcech ſkrytých,[1]) [20a] yakož wy to ſami dobře znáti;[2]) ale yá mám gednoho ſlužebnijka w domu ſwém, kterýž prawij a wynzáwá,[3]) že takowých wěcý dobře powědom geſt. Geſtli že ſe wám lijbij, tehdy yá rozkáži ho ſem přiwéſti, tenť wám powij, co ten diw toho worla znamená.' Budu-li yá pak co raditi, čijmž bych lidu doſti nevčinil, ty budeſs potupných řečij od lidij prázden, a oni wſſecku winu s tebe na mne přeložij.«

Xanthus wěřil ſlowom Ezopowým a nazaytřij ráno poſpijchal k lidu, kteřijž při tom weſelij byli. A kázaw ge ſwolati, ſſel na radnau ſtolicy a mluwil to, což byl od Ezopa ſlyſſel. Z Sámu lid a neb Sámſſtij přinutili Xantha k tomu, aby Ezop tam přiweden a zawolán byl. Když pak on k nim přiſſel, a lid na poſtawu a podobu geho hleděl, pohrdali gim a potupowali ho, a dělagijce z něho poſměch, prawili: »Má-liť toto wěſſtčj oblijčeg býti, a neb nějakého prawdomluwného člověka? Yak my tomu můžeme wěřiti, abychom co dobrého od tak nepodobného člověka ſlyſſeti mohli?« A když ſe mu oni tak poſmijwali, wyſtaupil Ezop na naywyšſſij mijſto, a kynuw rukau, aby mlčeli, řekl k nijm: »Wy mužij z Sámu, proč ſe poſmijwáte nepodobě mé? Nemáte na nepodobu člověka hleděti, ale na myſl a na wtip geho, neb ſe čaſto přihází, že pod welikau nepodobau mnoho maudroſti ſe ſkrýwá. Rowně yako ne hledijme na wijnné ſudy, ale toho, což w sudijch geſt, koſſtugeme, takť nemá ſe hleděti na nepodobu člověka, ale wtipu a myſli geho wyrozuměti ſe má.« Když pak to lidé z Sámu vſlyſſeli, řekli k Ezopowi: »Muožeſſ-li radau ſwú obcy co pomocy, proſýme tebe, že to včinijſs.« Tu řekl Ezop s welikau dowěrnoſtij: »Přirozenij, z kteréhož wſſecky wěcy[4]) pocházegij, dneſſnijho dne mezy služebnijkem a pánem neprawý a welmi těžký bog včinilo a začalo, nebo kterýžkoli wyhrá, rowné odplaty mijti nebude. Geſtli že pán ſwijtězý w té různicy, teda od wás pocti[20b]woſt a děkowánij mijti bude; geſtli že yá pak služebnijk ſwým předſewzetijm toho dowedu,[5]) tehda yá ſwobodú žiwota obdařen nebudu, ale lánijm, bitijm y wazbau geſſtě k tomu trápen budu. Protož, chcete-li wy ten bog ſrownati a o to ſe přičiniti, abyſſte mne oſwobodili, abych ſměle mluwiti mohl, tehda yá s odpuſſtěnijm waſſijm beze wſſij pochybnoſti chcy, co to toho orla přiletěnij[6]) wyznamenáwá, wyložiti.« Tu wſſecken lid wůbec zkřikl, žádage té sprawedlnoſti,[7]) aby Xanthus Ezopa propuſtil. Když ſe pak Xanthus poněkud toho zbraňowal, řekl neywyšſſij sudij k němu: »Leč k tomu přiwolijſs pro obecnij dobré, bez twé wuole yá ſwau ſſtědroſtij a mocý w chrámě Junonis chcy ho oſwoboditi, a vdělám ho tobě ſpolu zpráwcým a towaryſſem nad obecnijmi duochody, abyſſte ge ſpolu opatrowali.«

---

[1]) Ein vogeltichter oder vszleger verborgener ding. — [2]) Omyl za: »znáte«. — [3]) Za: »vyznává«. — [4]) Alle gůte ding. — [5]) Würde aber ich knecht mich den furnemsten beweisen. — [6]) Die seltzem geschicht des adlers. — [7]) Do schrey das volck: er begeret der billicheit

A tak namluwili Xantha geho dobřj přátelé a přijbuznij, aby Ezopa oſwobodil y propuſtil, a obcy k wuoli to dobrodinj aby včinil. Y řekl Xanthus zgewně a hlaſytě přede wſſijm lidem: »Ač nerád,[1]) wſſak, Ezope, máſs ſwobodný býti.« To oznámil obecnij služebnijk, wywoláwage welikým hlaſem: »Xanthus mudřec propauſſtij Ezopa.« A tak ſe to naplnilo, což ſwrchu Ezop Xanthowi byl řekl: »Ty chtěg neb nechtěg, muſýſs mne propuſtiti.« Gſa pak giž Ezop ſwobodný, ſſel mezy lid, a kynul rukau, znamenij dáwage, aby mlčeli, řka takto: »Mužij z Sámu, že orel králem geſt mezy ptá[21a]ky, yako králowé mezy lidmi ſau, prſten pak že wzal, to znamená bez pochyby, že některý král o to myſliti bude, aby wám ſwobody wáſſe odgal a práwa wáſſe zruſſil a neb wám ge odgal.«[2]) Slyſſijce to Sámſſtij, welice ſe lekli. A hned potom přiſſel obecnij pijſař s liſty královſkými, žádage před neywyšſſij auřad, kterýž měl na ſobě naywyšſſij sudij,[3]) puſſtěn býti, a tomu dal liſty, kteřijž toto w ſobě zawijrali: »Král Kréſus z Lidye wzkazuge raddě a obcy měſta Sámu zdrawij a mnoho dobrého.

Chcy, abyſſte mi daň a berni[4]) dali; nechcete-li pak tomu rozkázanij mému poſluſſni býti, yakož včiniti to ſte powinni, chcy wám takowau wěc k waſſij ſſkodě a zkáze včiniti, že gij wěčně nebudete mocy naprawiti, aniž také gij ſneſete«. Když pak ten liſt w raddě přečten byl, wſſickni wuobec ſe vlekli a k tomu nakloněni byli, aby ſe králi poddali a gemu powolnij byli. Wſſak proto wſſickni na tom zuoſtali a ſneſli ſe, aby zwěděli, co Ezop k tomu raditi bude.

Když pak giž proſſen byl Ezop, aby radu ſwau dal, wſtúpil na wyhlaſſugijcy wěcý obecných stolicy,[5]) a řekl: »Páni z Sámu, abyſſte králi berně ani dani ne dáwali, k tomu bych yá tak radil, ačkoli widijm, že ſte wſſickni k tomu náchylnij, a této mé rady chcy wám přijčinu krátce powědijti, proto, abyſſte mohli tijm lépe raditi, což by vžitečného obecnému dobrému bylo. Sſtěſtij lidem w tomto swětě[6]) dwě ceſty, kterýmiž by žiwi

[1]) Do sprach X. offenlich vor allem volck, doch vnwillig. — [2]) Wie er euwere freiheit vnd gesatz minder oder gantz abthue. — [3]) Begert für den öbersten gewalt der burger. — [4]) Gůlt vnd rent. — [5]) Gieng er auff den verkůndstůl. — [6]) Dem tödlichen menschen.

byli, vkázalo. Gednu ſwobody, a té k dogitij počátek geſt welmi twrdý, drſtnatý,[1]) a naproſto že yako po břitwách ſe ho dogijti muſý, geſſto to s welikú těžkoſtij přigde, konec pak té geſt vpřijmný, rowný a wſſemi obyčegi w okrauhloſt wykonaný.[2]) Druhá pak ceſta geſt služby a manſtwij. Té ceſty počátek geſt lehký a welmi ſnadný beze wſſech pahrbkuo,[3]) konec pak geſt přewelmi welice drſtnatý,[1]) nižádné ceſty k wygitij nemage, leč s welikú prácý a neſnázý y s vzkoſtmi [21b]. Toť geſt, což wám powědijti ſem chtěl.« Slyſſijce to lidé z Sámu, poznali, co by gegich obcy dobrého a vžitečného bylo, a wſſem wuobec ta radda Ezopowa ſe lijbila, že řekli: »Poněwadž my ſwobodnij gſme, nechceme ſe w žádnau službu dobrowolně dáti.« S tau odpowědij poſlali toho králowſkého poſla domuow.

Slyſſe to Kréſus, zarmautil ſe w myſli ſwé, a to naywijce proto, že giná měſta zſtraſſil. Y myſlil, aby mnoho lidu proti měſſtianom z Sámu poſlal, ale poſel ten odwedl ho od toho, řka: »Králi, nikoli gich nemúžeſs přemocy, leč Ezopa, kteréhož rady wſſecko měſto poſlúchá, doſáhneſs.

A muožeſs ſkrze poſelſtwij od Sámſkých žádati, kdyť by Ezopa poſlali, že gim wſſem chceſs miloſt vkázati a daně y berně odpuſtiti; když pak oni to včinij, tehdy máſs Sámſké w mocy a w ruce ſwé.«

Tak poſlal král gednoho wladyku z rady ſwé[4]) do Sámu. Ten přigew tam, w plné raddě a obcy rozkaz králowſký oznamowal, y také žádoſt geho wyprawowal a obecnému lidu radil, aby Ezopa králi poſlali. Ezop k tomu přiwolán byl, kterémuž wucle králowſká oznámena byla. K tomu on wece: »Mužij z Sámu, yáť nedbám, abych k nohám králowſkým wydán byl,[5]) ale chcy wám prwé gednu[6]) rozpráwku powědijti:[7])

»Cžaſu gednoho, když nerozumná zwijřata obecnj ſněm měla, tehdáž ſe zprotiwili wlcy owcým. Před kterýmižto owce když ſe nemohly obrániti, žádaly pſúw [22a] za pomoc. Ti wždycky zaſtáwali a ochraňowali owce,

---

[1]) *R.:* »drsnatý«. — [2]) *St.* stručněji: Der anfang desſelben w‹gs ist hert, ruch vnd schwer, aber das end ist gar eben, gerecht vnd vber ring. — [3]) Leicht vnd eben vnd nicht buchlot. — [4]) Einen seiner edlen rät. — [5]) Ich beger mich zu den füssen des königs zuantworten. — [6]) *Pr.:* »jednu pěknou«. — [7]) Viz Kn. Ezop. III, 13.

a za ně bogowali a wlky zahánĕli. Vznawſſe to wlcý, že oni čaſto w tom bogi muſegij prohráti, a toho že gſú pſy přijčina, poſlali k owcým poſly ſwé, žádagijc na nijch wĕčného pokoge, toliko s tijmto nagednánijm,[1]) aby owce pſy pro wywarowánij wſſeho zlého domnĕnij wlkuom za towaryſſe[2]) dali a w gegich ſtráž ge poddali. Bláznowé owce weſſly s wlky w pokog a ſmlúwĕ gegijch vwĕřili; wlcý pſy preč odwedli, a ge zbiwſſe, roztrhali. Potom, když koli chtĕli, mohli owce beze wſſij překážky přemocy a ſežrati.« Tu rozpráwku když Ezop powĕdĕl, lidé z Sámu, kteřijž gi ſlyſſeli, byli na tom, aby Ezopa žádnau měrau králi nepoſýlali.

Ezop pak nechtĕl tomu, což oni mezy ſebau zawřeli, powoliti, ale plawil ſe přes moře k králi a oſobně ſe před nijm poſtawil. Vhlédaw ho pak král Kréſus, welice ſe podiwil a řekl: »Tentoliž geſt přijčinau, že Sámſſtij nechtĕgij mému rozkazu poſluſſnij býti?« K tomu řekl Ezop, ohláſyw ſe, takto: »Neymocnĕgſſij králi, yá nižádnau mocý ani nuzý, ale dobrowolně beze wſſeho přinucenij k wám ſem přiſſel a před wámi ſe poſtawil,

té naděge gſa k wám y také dowĕrnoſti, že mne dobrowolně ſlyſſeti ráčijte.« Když pak mu giž mluwiti ſe dopuſtilo, a toho mu přáli, wece:[3]) »Geddnoho čaſu když geden chudý člowĕk ptáky lapal, chytil také cžwrčka. Ten porozumĕw tomu, že by [22b] gey chtĕl zabiti, řekl k ptáčnijku: ‚Proſým tebe, ne zabijgey mne bez přijčiny, nebť žádné ſſkody ne činijm ani na wobilij, ani také chmele obžijrám, ale toliko s radoſtj a s weſelijm ſkákage s pomocý křijdel mých, zpijwánijm ſwým lidi, kteřijž tudy pomijgegij, obweſelugi a w dobrau myſl ge vwodijm, a ceſty y práce gijm vkracugi. Také nic we mně nenagdeſs, než toliko ſamey ten hlas.‘ Slyſſe to ptáčnijk, puſtil cžwrčka z ruky. Tak yá také proſým, králi, aby ty mne bjdného a nevžitečného ne ráčil bez winny zabijgeti, neb yá nechcy, anižť také mohu pro mdlobu žiwota mého, žádnému nepráwĕ včiniti; toliko mluwijm, což vžitečného a proſpĕſſného by býti lidem ſmrtedlným mohlo.« Y podiwil ſe král té geho řeči, a miloſrdenſtwijm hnut gſa, řekl k Ezopowi:

[1]) Mit eim einigen geding. — [2]) Zu gisel. — [3]) Halm. č. 172. — Lepař č. 297.

»Yáť tobě žiwota twého ne dáwám, ale ſamo ſſtěſtij. Protož, žádáſſ-li čeho, powěz, a máť dáno býti.« K tomu řekl Ezop: »Gedinké wěcy žádám, aby cynži a berni Sámſkým odpuſtil.« Wece Kréſus král: »Nu, nechť geſt odpuſſtěna.« Tu hned Ezop padl před králem a děkowal mu z toho, že ho woſlyſſeti ne ráčil.

Potom ſkládal tyto rozpráwky, kteréž geſſtě podnes ſe nalézagij, tomu giſtému [1]) králi ke cti. A hned potom wzaw liſty od krále k měſſtianom, že ſau ſwobodnij a nemagij platiti žádných cynžij a poplatkuow ani bernij, do Sámu ſe zaſe plawil, znaminitě [2]) a bohatě od krále mnohými dary gſa obdarowán. Měſſtiané přiwijtali Ezopa a s naywětſſij ctij ho přigali, a wſſecka radda y obec proti němu wyſſli; a přes to wſſecko měſto pod mágem ſedělo, trawau ſe poſypalo a giným weſelijm y tancy ozdowáno [3]) bylo. Tu geſt vweden Ezop na mijſto, kdež wěcy obecné ſe oznamugij, a dal gijm králowſké liſty, [4]) prawě gim, kterak král berně, poplatky y cynže gim odpauſſtij a ge při gegich ſwobodě zuoſtawuge.

Po některém pak čaſu táhl [23a] Ezop z Sámu preč ſkrze mnohé země a kraginy, dáwage lidu rozličná naučenij w rozpráwkách a w podobenſtwijch, a včil lidi po wſſech těch zemijch, ſkrze kteréž táhl. Přiſſed pak do Babilonu a tu ſwau maudroſt oznámiw, od krále Licera [5]) byl welice ctěn. Neb toho čaſu byl ten obyčeg mezy králi, když magijce pokog [6]) ſkryté otázky a zatmělé na ſe wydáwali, yakožto pohádky něgaké, a ty ſobě pſané poſýlali, tak pro kratochwijl a žert, a když ti, kterýmž poſlány byly, wyložiti gich nemohli, tehda tomu, od kohož k němu ty pohádky poſlány byly, zaſe s těmi dary, o kteréž ſe založili, [7]) poſýlali. Ezop pak vměl ty hádanky a otázky maudře a rozumně wykládati y na ně odpowěd dáwati, geſſto tudy ſkrze ſwé wýklady znamenitého a welice mocného pána ſwého dělal. K tomu wymeyſſlel králi zwláſſtnj a neſleychané pohádky a otázky, kteréž by měl gineym králuom k hádanij a k wykládanij poſýlati, a když který na ně nevměl odpowědi dáti a gich wyložiti, ten hned muſyl tomu králi daň dáti. A tak králowſtwij Babilonſké rozſſijřeno, rozhláſſeno a wyſoce w poctiwoſti roznesſeno bylo.

Dále potom, když Ezop žádného syna neměl, ſám ſobě zwolil gednoho doſti podobného mládence za ſyna, gménem Enum, kteréhož před krále čaſto wodil, gemu gey porúčege a zchwaluge, yako by geho wlaſtnij ſyn byl. Ten giſtý Enus potom obcowal s geho kuběnau, a obáwage ſe, kdyby ſe někdy Ezop toho dowěděl, [8]) že by ſe na něg těžce rozhněwal, a tak newinně oſočil ho k králi, [9]) vdělaw ſſaleſſné liſty pod gménem Ezopowým k těm, kteřijž proti králi byli, a zapečetiw ge sekrétem Ezopowým, poſlal ge k králi. Ti pak liſtowé toto w ſobě zawijrali, že přiřijká a připowijdá králi

---

[1]) Dem selbigen. — [2]) Omyl za: »znamenitě«. — [3]) Omyl za »ozdobováno«. — Daruber was die gantz statt mit laub, grasz vnd ander freůden, mit tantzen gezieret. — [4]) Liesz vorlesen. — [5]) Dle řečt.: *Λύκηρος St.* Licurus. — [6]) *St.* nemá. Řečt.: *αἰρήνην ἔχοντες.* — [7]) Sendet er dem anderen bestimpt gaben. — [8]) *St.* nemá věty »kdyby ... dověděl.« — [9]) *R.*: »před králem«.

tomu, že pilnoſt chce přičiniti, aby mohl wſſecky pohádky vhodnauti a na ně odpowědi fluſſné dáwati [23b]. Wida ty liſty král Lycerus zapečetěné sekrétem Ezopowým, vwěřil toho Enowi, a welice ſe zarmútiw, rozhněwal ſe na Ezopa, a rozkázal Hermipowi, aby hned bez meſſkánij kázal ho zabiti. Ale Hermippus přál mnoho dobrého Ezopowi a chowal ho dlauhý čas w gednom tayném hrobě. Wſſak proto ſtatek geho byl Enowi dán.

Po některém pak čaſu, když ſe ta powěſt rozneſla, yak by Ezop zahynúti měl, hned potom král Egiptſký, Nektenabus,[1]) poſlal něgaké otázky a pohádky w liſtech králi Lycerowi, kteréž takto a k tomuto rozumu pſány byly: »Nektenabus, král Egiptſký, králi Babilonſkému Lycerowi wzkazuge pozdrawenij. Chtěl ſem wěži ſtawěti, kteráž by nedoſahowala nebe ani země. Proſým tebe, že mi ty zednijky a dělnijky poſſleſs, kteřijž by mi gi vſtawěli. Na to když mi odpowěd dáſs, za deſet léth beř daň a duochody z zemij mých.« Slyſſew Lycerus toto wzkázanij, náramně ſmuten byl, a z weliké auzkoſti a zámutku poſlaw pro maudré ſwé, aby na tu otázku odpowěd

dali, gijm rozkázal. Když pak wſſickni ti geho mudrcy w pochybnoſti byli a té otázce odpowědjti nemohli, padl Lycerus na zemi, a řekl těžce wzdychage: »Běda mně, že gſem kdy ſlaup a podporu králowſtwij mého ztratil! Yaká gedné přijčina mne k tomu přiwedla, že ſem dopuſtil Ezopa zabiti!« Znage pak Hermippus welmi zarmauceného pána ſwého,[2]) wſſed k ně[24a]mu, řekl: »Nemáſs ſe tak přijliſs welmi rmauti[3]) ani ſtarati, nebť ſem ho nedal zabiti, ale wždycky ſem to přemyſſlowal, že když tehdyž tobě toho lijto bude. Protož wězyž to, že ten, kteréhožs rozkázal zabiti, geſſtě žiw geſt; a pro ſtrach boge ſe tebe, w gednom hrobě až do dneſſnijho dne ſem gey žiwého dochowal.« Slyſſe to král, hned wſtal nahoru s welikú radoſtij, a obgaw Hermippa rukama ſwýma, řekl: »Geſt-li to prawda, yakož prawijſs, a Ezop žiw geſt, tehda gſy mi tento dneſſnij den k wěčné radoſti a k weſſelij, dokudž ſem žiw, přiwedl; neb geſtliže gey při žiwotě zachowal, mé

[1]) Dle řečt.: *Νεκτεναβώ. St.*: Nectanabus. — [2]) Den vnmůt des künigs. — [3]) Omyl za »rmautiti«.

králowſtwij ſy vpewnil.« Y přikázal, aby gey hned k němu přiwedli. Ezop giž byl hubený, bijdný, ſíkaredý. A když před krále přiſſel, obrátiw ſe král od něho a těžce wzdechnuw, řekl: »Hned zmeg a woblec gey.«

Když pak Ezop zmyt byl a w ſſaty giné oblečen, ſſel na ſýň králowſkau, a pozdrawiw krále poctiwoſtij, kteráž na něho ſluſſela, wyprawowal wěc ſwau králi, kterak geſt od zwoleného ſwého syna, newinný gſa, křiwě omluwen a oſočen. Tu král hned rozkázal, aby toho Enum hned tau ſmrtj, kterauž měl Ezop ſgijti, z ſwěta ſprowodili. Ale Ezop proſyl krále, aby mu gey w moc geho dal. Potom wzaw král ten liſt od Nektenába, dal gey Ezopowi čijſti; a Ezop přeběhw gey, nedal na něg žádné odpowědi, než wece k králi: »Králi miloſtiwý, piſs zaſe w tato ſlowa a tento rozum, že, yakž zyma pomine,[1]) hned mu chceſs dělnijky poſlati, kteřijž by gemu tu wěži ſtawěli, a chceſs mu také toho čaſu odpověd dáti na geho wſſecky otázky.« Král poſlal hned zaſe toho poſla z Egipta domuow, s takowými liſty, yakž mu Ezop radil.

Potom rozkázal, aby Ezopowi wſſecken statek geho zaſe dali, a w prwnij hodnoſti aby ho poſtawili. A dal Enum Ezopowi, aby s nim dělal, co by chtěl, a pomſtil ſe nad nim podlé ſwé wuole. Ale Ezop dobrotijwě [24b] s nijm nakládal, treſtal ho a wedl s pilnoſtij takowými ſlowy: »Synu, na včenij má pamatuog a ge w pokogném srdcy ſlož, neb w cyzých wěcech my maudřij ſme, giným radu dáwáme, ale ſamy[2]) ſobě raditi ne vmijme; gſy-li ty pak člowěk, tehda myſl, aby lidſké wuoli poddán byl. Boha máſs nade wſſecko ctijti, a takť ſe wſſecky wěcy ſſtiaſtně powedau. Králi hleď ſe zachowati, tenť tobě muože čaſem mnohého trápenij vgijti. Člowěče, máſs lidſky žiw býti, nad zlými Buoh bude mſtijti. Weliký geſt hřijch člowěka newinného obtijžiti a těžkoſt na něho vwéſti. Protiwenſtwij s dobrau a vdatnau myſlij ſnáſſeg, proti nepřátelom ſwým zuořiwě a ſměle ſe vkaž, aby tebe nepotupowali; ale přátelom ſwým dobrotiwý, powolný, y ſlužebný buď, proto aby oni tobě den ode dne dobrého přáli.

[1]) So bald der winter hinkom (cum hiemps transiret). — [2]) *R.* správně: »sami«.

Nepřátelom ſwým žalоſti y wſſeho neſſtěſtij žáday, ať by ne mohli ſſkoditi tobě, ale přátelom ſwým ſſtěſtij a wſſeckno dobré winſſuog. S manželkau ſwau mluw oprawdowé wěcy, a yakož ſluſſij, tak s nij obcuog; nebť ženy gſau wrtké myſli a wiklawé, a když ſe gijm pochlebuge, ke zlému nakloněny bywagij. Newěrného a zlého towaryšſtwa ſe waruog, neb nechť ſe lotru yak chce dobře wede, protoť ſwé chytroſti nenechá. Raděgi vžijway vſſij nežli yazyku, neb yazyk muſýſs miſtrowati a pro něg ſe mnoho včiti y také mnoho pokuſyti.[1]) Mezy ožralcy málo mluw, neb tu ſe za mau- [25a] drého ne počteſs, než poſmijwatiť ſe budau. Těm ne záwiď, kterýmž ſſtěſtij přege, ale raděgi s nimi ſe raduog; neb záwiſt žádnému wijce neſſkodij yako tomu, kdož záwidij. Čeládku ſwau w přijznij choway, aby ſe toliko tebe ne báli yako pána, ale yako toho, kterýž gijm wſſeho dobrého přegeſs, oſteychali. Odtud[2]) zachoway, ať by ſe řeč před rozumem ne vtijkala. Nikdá ſe neſtyď, když ſe máſs čemu dobrému včiti. Ženě ſe tayných wěcý ne ſwěřuog, neb geſt ona blekotná a plitkawá.[3]) Což každý den prácý

ſwau zýtkáſs, toho k budaucýmu čaſu přiſpořúg, neb lépe geſt, aby nepřáteluom po ſmrti zuoſtalo, než by, dokudž by žiw byl, od přátel opuſſtěn gſa, z potřeby žebrati měl. Pozdrawuog rád, neb y pſy, wrtijce wocaſy, chleba ſobě zatluhugij. Welmi mrzká a nepřijgemná wěc geſt žerty z chudijch mijti a gijm ſe poſmijwati. Což vžitečného geſt, tomu ſe včiti ne přeſtáway a po múdroſti vſtawičně ſe ptay. Což od koho wypuogčijſs, to zaſe nawrať, což nayſpijſs muožeſs, ať by potom tijm wochotněgij puogčili. Muožeſſ-li komu co proſpěti, toho ſobě včiniti ne obtěžuog. Lehké žwáče a zlolagce z domu wyháněg. Swých ſlow y ſkutkúw přátelom ſwým mlčeliwým ſe ſwěřúg, wſſak tak dělay, aby toho potom nepykal. Geſtliže ť na tě neſſtěſtij přigede,[4]) toho těžce nenos, ale lehkomyſlně ſobě to obrať. Zlým a zlobiwým[5]) rady ne dáway, we zlých mrawijch a obyčegijch žádného ne náſleduog. K hoſtem a k přeſpolnijm[6]) wesſele ſe vkazúg, aby tebe též tijm wděčněgij,

[1]) *St.* jen: Die zungen soltu meistern. — [2]) Omyl místo: »*stud*« (behalt die schame. verecundiam serva). — [3]) Sie ist alweg bereit zu rumoren. — [4]) *R.* správněji: »přijde« (wan dir widerwertigkeit erstond). — [5]) Vnfrummen vnd schalckhafftigen. — [6]) Bilgeren.

když by wandrowal, přigali. Dobré včenij geſt naylepſſij lékařſtwij proti myſli neřeſtem. Tenť práwě ſſtiaſtney ſlauti muože, ktož wěrného přijtele má. Nic tak teyného nenij, aby toho čas na gewo ne wynell.« Tau takowau zpráwau a včenijm giž napraweného[1]) nechal Ezop Ena odgijti. A Enus z toho včenij ſám k ſobě přiſſed, welice toho želel, že Ezopa tak těžce obža[25b]lowal a ſkuoro o hrdlo připrawil. Y zaſtekſſi ſobě, wſſed na gednu přewelmi wyſokú wěži, a s nij doluo ſkočil, a tak hanebně žiwot ſwuog ſkonal, neb také zle žiw byl.

Když ſe pak giž ty wěcy wykonaly, kázal Ezop ptáčnijky ſwolati, a rozkázal gijm, aby mu čtyři mladé orly zgednali, a ti aby byli z pokolenij welikých orluow. A když mu ge přineſli, včil ge, wábě ſe s nimi, nahoru a doluow za masſem létati, a k nohám gim přiwázal korbičky k tomu připrawené, a do nich malá pacholátka s masſem wſadil, a yakž oni koli tijm masſem hnuli, nahoru a neb doluow za ſebau ge wábijce, tak ſe y hned ti orlowé obrátili a za tijm masſem letěli. Když pak giž ti ptácy hotowj byli, a dnowé delſſij byli, Ezop táhl přes moře s dopuſſtěnijm[2]) krále Lycera do Egiptu, s dowěrnoſtij a s welikau naděgij, že těm z Egiptu weliký diw včinij a vkáže. Widauce pak Egiptſſtij welikau nepodobu při Ezopowi, měli z něho poſměch a za lehkého keykléře gey pokládali. A tomu nerozuměli, aby čaſem ſſkaredé nádoby[3]) balſam w ſobě držely, a to geſt naydražſſij wěc ze wſſech tekuteych wěcý, a welmi čaſto nayčiſtſſij wijno z hliněnných nádob[4]) ſe pige. W tom ſſel Ezop na palác králowſký a vpadl před králem na kolena. Král ho přijwětiwě přiwijtal, ſedě w ſwém mageſtátu, a řekl k němu: »Komu mne přirownáwáſs?« Ezop řekl: »Přirownáwám tebe k sluncy, neb ſe ſwijtiiſs [26a] yakožto kolo ſlunečné, a twogi bliſſtij ſe okolo tebe yakožto bleſk, kterýž slunce z ſebe wydáwá.« K tomu řekl Nektenábus: »Kterak ſſacugeſs královſtwij Lycera proti mému?« Ezop vſſkrnuw ſe, řekl: »Nenij pod twým, ale mnohem wijce nad twým; neb takowým zpuoſobem, yakž slunce zaſtěňuge měſýc, takť zaſtěňuge královſtwij Lycera ſwým bleſkem králoſtwij twé.«

Nektenabus podiwil ſe tak rychlé odpowědi a proſtrannému wypowijdanj geho a řekl: »Přiwed-lis[5]) mi ty dělnijky, kteřijž tu wěži ſtawěti magij?« Ezop řekl: »A pročež bych ne přiwedl, gednom[6]) mi vkaž mijſto, kde gi ſtawěti chceſs.« Král hned wyſſel z měſta na pole a vkázal mu mijſto, kde by gi ſtawěti chtěl. Ezop poſadil na čtyři vhly toho mijſta ty čtyři worly s těmi korbičkami a neb pytlijky k tomu připrawenými, a ta pacholata w těch pytlijcých přiwázal worlúm k nohám, kterýmž maſo na rožnijch[7]) do rukau dal, a kázal gijm, aby to maſo wyſoko nahoru wyzdwihli. A když worlowé za tijm masſem wdy nahoru letěli, pacholata křičijce wéleli[8]) ſobě kamenij a wápna podáwati y giných potřeb k ſtawenij,

[1]) *St.* nemá. — [2]) *R.*: »s odpuštěním«. — [3]) Schnöde fasz. — [4]) Vsz irden krausen. — [5]) *Pr.*: »již-lis mi přivedl«. — [6]) *R.*: »jedné«. — [7]) *St.* jen: das fleisch in den henden. — [8]) Místo: »veleli«; *R.*: »velili«.

řkauce: »Podayte nám wápna, podayte kamenj, podayte dřijwij, podayte giných potřeb k ſtawenij!« Wida to Nektenabus, řekl k Ezopowi: »To geſt diwná wěc, že lidé w waſſij zemi létati mohau!« Ezop řekl: Gináčť yá newijm, než že drahně gich může létati. [26b] Ale powěz mi, poněwadž člowěk ſy, proč ſe ſmijſs proti Bohu napoly wywyſſowati?«[1]) K tomu řekl Nektenabus: »Ezope, wyznáwám, že gſem přemožen; ale proſým tebe, že mi na mau otázku dáſs odpowěd. Rozkázal ſem herky z země Řzecké ſem přiwéſti, a ony bywagj mi březý od řechtánij těch koňuow, kteřij ſau w Babiloně.« Ezop řekl: »Zytra ráno chcy tobě na to odpowěd dáti.« Když pak domuow do hoſpody ſwé přiſſed, poručil služebnijkuom ſwým, aby mu kočku polapili, a nebo někde zgednali. Oni hned gemu kočku welikau zgednali, a on gi rozkázal zgewně metlami mrſkati. Vznawſſe to Egiptſſtij, chtěli mu tu kočku wzýti, a nemohauce toho včiniti, běželi k králi, wyprawugijce mu, co by ſe dálo. Král rozkázal Ezopa zawolati a řekl k němu: »Proč to děláſs, Ezope? Zda-li newijſs, že my pod způſobem kočky

ctijme Boha?« Neb ten obyčeg geſt w Egiptě, že obraz kočičij nad giné obrazy ctij. Ezop řekl: »Tato kočka této předeſſlé nocy králi Lycerowi ſſkodu znamenitú včinila, tak že mu dobrého ſtipáka,[2]) kterýž mu wſſecky hodiny w nocy oznamowal, vdáwila.« K tomu řekl Nektenabus: »Ezope, yá gſem ſe ne nadál, aby na tebe lhati[3]) ſluſſelo, nebť to býti nemúže, aby kočka za gednu noc do Babilona doběhla a zaſe ſem.« Ezop vſſkrnuw ſe, welice ſe rozchochtal,[4]) řka: »Takowauž měrau tato kočka do Babilonu doběhla, a zaſe ſem přiběhla, yako herky řechtánijm koňuow z Babilona březý bywagij.« Nektenabus chwálil maudroſt Ezopowu nad giné.

Druhého dne rozkázal Nektenabus ſwé mudrce ſwolati ze wſſeho měſta řečeného Slunce,[5]) a powědijti gim o Ezopowi. A zwal[6]) ge k wečeři, a Ezopa také s nijmi. Když pak k ſtolu ſedli, dij geden z nijch k Ezopowi:

[1]) Wider ein halben Got setzen (contendere cum semideo). — [2]) Ein adlichen kampfhanen. — [3]) Omyl za: »lháti.« — [4]) Omyl za: »rozchechtal.« *St.*: Schmollet vnd lacht — [5]) Vsz der stat der sonnen. — [6]) *R.*: »vzal«; *St.*: lud.

»Yá to prawijm s odpuſſtěnijm twým, že gſem od Boha ſem poſlán, abych s tebau mluwil. Co ty k tomu řijkáſs?« Ezop řekl: »Buoh toho ne žádá, aby ſe lidé [27a] včili lháti, protož twá řeč vkazuge, že negſy Boha bogijcý.« Druhý řekl: »Geſt geden weliký chrám, a w tom weliký slaup, na tom ſtogij dwanácte měſt, a každé měſto geſt přikryto třidcýti trámy, na kterýchž dwě wěcy[1]) vſtawičně běžij.« Ezop wece: »Tu pohádku děti w Babiloně mohli by vhodnauti. Chrám geſt okrſſlek ſwěta, slaup geſt rok, dwanáct měſt geſt dwanácte měſýcuow w roce, třidceti trámuow geſt třidceti dnj každého měſýce; dwě wěcy ſau, kteréž vſtawičně na njch běžij, den a noc, kteréž, vſtawičně běžijce, gedna druhau žene.« Tu řekl Nektenábus k ſwým ſtarſſijm:[2]) »Děge ſe ſprawedliwě, že yá muſým králi Lycerowi daň dáwati.« K tomu geden z rady geho řekl: »My mu chceme geſſtě giné pohádky nežli tu wydati. Co geſt to, čehož gſme nikdá neſlyſſeli ani ne widěli?« Ezop řekl: »Ráno wám chcy na to odpowědjti.« A ſſed domů, ſložil ffaleſſný liſt, w kterémž král Nektenábus wyznáwá, že geſt dlužen

králi Lycerowi ſſeſt ſet tiſýc zlatých,[3]) a že mu gich Lycerus puogčil, kteréž mu dáti připowěděl w tom čaſu, kterýž pominul; a toho liſtu podal Nektenabowi, když byl na ſwém palácu. Když pak liſt ten čten byl, podiwiw ſe tomu král, řekl k radám ſwým: »Wijte-li, a neb widěli-li ſte, neb ſlyſſeli, že bych yá od krále Lycera té summy wypuogčiti měl?« A oni odpowěděli: »My ſme toho nikdá ne widěli ani ne ſlyſſeli.« K tomu ſe hned, tu ſtoge, Ezop přimluwil: »Geſt-li prawda, yakož prawijte, tehda ſem yá wáſſij pohádku vhodl.« A hned Nektenábus zkřikl: »Blahoſlawený ſy, Lycéře, pro toho gediného člowijčka!« A hned poſlal zaſe Ezop[4]) domů, y také ty daně králi Lycerowi, kteréž mu propadl, s nijm.

Wrátiw ſe pak Ezop zaſe do Babilonu, wyprawowal králi Lycerowi, co w Egiptě dělal, a tu daň a nebo cynži od Nektenaba gemu dal. Protož rozkázal Lycerus, aby Ezopowi ke cti a ſláwě slúp zlatý poſta[27b]wili, k odplacenij geho dobrých ſkutkuow a činuow.

[1]) Wiber (mulieres). — [2]) Zu seinen obersten dienern — [3]) Tausent pfund silber (mille talenta). — [4]) Za: »Ezopa«.

Po několika málo dnech potom táhl Ezop preč, žádage zemi Rżeckau ohledati; wſſak s odpuſſtěnijm Lycera krále, neb mu přiřekl, že chce zaſe do Babilona přigeti a oſtatek žiwota ſwého tu dokonati. Táhna pak ſkrze měſta a země Rżecké, wſſudy po wſſech mijſtech maudroſt ſwau rozpráwkami a báſněmi oznamowal.[1]) Napoſledy přiſſel do měſta Delffos, welmi weſelého[2]) a plného duchowenſtwij a náboženſtwij rozličného.[3]) Tu za nijm mnoho ſſlo lidu, aby ho ſlyſſeti mohli, ale žádné poctiwoſti w tom měſtě mu neokázali. Tu řekl Ezop:[4]) »Wy mužij z měſta Delffu podobnij ſte dřewu, kteréž z moře na břeh wywrženo bývá, poněwadž, když ż daleka geſt,[5]) zdá ſe weliké býti, a když ſe přiblijžij, na oko ſe widj, že malé geſt: tak yá, když ſem daleko od waſſeho měſta byl, domnjwal ſem ſe, že byſſte wy nayrozumněgſſij a naymudřegſſij byli, ale blijže přigew,[6]) poznáwám, že ſte ze wſſech naynezpuoſobněgſſij a naynetreffněgſſij«. Slyſſijce pak to mužij z měſta Delffu, řekli ſami mezy ſebau: »Tento w giných měſtech mnoho lidu po ſobě potáhl,[7]) a ſwým pomlauwánijm mohl by naſſij ſláwy a cti

vmenſſiti a neb zhola nám wſſecknu odgijti, leč my gij brániti budem.« A tak weſſli w raddu, kterak by ho z ſwěta ſwéſti mohli, yakožto nevžitečného buřiče a koſteluow wylamowatele.[8]) A neſměgijce ho zřegmě pro lid zahladiti, [28a] nawedli na služebnijka[9]) Ezopowa, když by páně wěcy ſwazowal a preč táhnauti ſe ſtrogil, aby oni, wezmauce koflijk zlatý w chrámě Apollinowě, tayně gey zawázali do tlumoku geho; že Ezop nic newěděl o té lſti, kterauž oni ſložili byli o něm. A když do Focydy přiſſel, poſpijchali za nijm z Delffu, honijce ho, a gali ho s welikým křikem. A když se Ezop ptal, proč by ho gijmali, oni křičeli: »Neſſlechetný zločinče, pročs chrám Apollinuo tak hanebně wzebral?«

[1]) *St.* přidává: Erwarb er grossen namen der weyszheit. — [2]) Die löbliche stat. — [3]) Ein haupt der geistlichkeit. — [4]) Srv. Nové fab. č. 108 — [5]) Dieweil das ferr ist (cum procul videtur). Řečt.: ἐκ πολλοῦ διαστήματος (ex multa distantia). *R.*: »daleko«. — [6]) Nu erkenne ich. Řečt.: νυνὶ δὲ ἐλθὼν ὡς ὑμᾶς. — [7]) Hat grosz volck vnd anhang des volcks. — [8]) Als ein vngütigen kirchenbrecher. — [9]) Liessen sie vff den knecht Ezopi warten (observantes servum). *R.*: »navedli služebníka«.

Když pak zgewně tomu Ezop přede wſſemi odpijral, y také ſwěd
těch, kteřijž proti němu ge wydáwali, haněl,[1]) ti, kteřjž poſſláni byli, n
rozwazowali tlumok geho a nalezli w něm ten zlatý koflijk, a každ
gey vkazowali, gednomu po druhém prawijce a takowau powěſt o n
rozhlaſſugijce. Potom Ezopa yakožto giného koſtelnijho zloděge s wel
hlukem a křikem do zialáře wedli. Ezop pak o wſſij té neweře a lſti ſ
žené nic newěda, proſyl, aby ho puſtili, ale oni mnohem tijže ho wſá
Wida pak Ezop, že žádné ceſty gijti[2]) nemuože, aby ſe mohl odtud w
proſtiti, y to také poznaw, že wſſecka radda proti němu geſt, těžce t
křiwdy a toho neſſtěſtij želel. A giž k w žaláři ſedijcýmu přiſſel ged
k němu, s nijmž prwé známoſt měl, gméno gemu bylo Demas. Ten w
ho zarmauceného, řekl k němu: »Proč ſe tak welmi rmautijſs? Buď dob
myſli [28b] a měg dobrau naděgi, ſám ſe těſſe.«[3])

Potom měſſtiané z Delffu w odewřeném ſaudu odſaudili Ezopa yakožto
giného koſtelnijho zloděge, a wywedſſe ho z žaláře, na skálu wyſokau ho
přiwedſſe,[4]) doluo ho ſtrčiti chtěli. Porozuměw tomu Ezop, řekl k nijm[5]:
»Toho čaſu, když nerozumná zwijřata pokog měla, stowaryſſila ſe myſ
s ziabau. Potom gi zwala k wečeři; a wſſedſſe ſpolu do gednoho bohatého
człowěka ſpižérny, w kteréž nalezly chléb, med a fijky, a ſyce geſſtě ro
ličné giné dobré pokrmy. Tu řekla myſs k žábě: ‚Giž gez a wybijray ſobě
z kterýchž pokrmuow chceſs, a to z těch, kteřijž ſe tobě naylépe lijbij
Když pak ſe giž s radoſtij rozličnými pokrmy naſytili, řekla ziába k myſſi:
‚Giž yá také chcy, aby ty mého pokrmu koſſtowala, protož podiž ſe mnau
Wſſak geſtli že k plynutij leniwá ſy, aby ſe tobě žádná ſſkoda a nic zlého
ne ſtalo, chcy yá twau nohu k ſwé přiwázati'. A ſwázawſſi gegij a ſwú
nohy[6]) w hromadu, do wody s nij wſkočila, a tak plynaucy, myſs za ſebau
táhla. Porozuměwſſi pak myſs, že giž vmřijti muſý a od žáby ſgijti, těžce
toho želela a nařijkala, řkúcy: ‚Yá lſtj zahynu, nic vinna negſauc; ale
z těch myſſij, kteréž žiwy zuoſtanau, přigdauť,[7]) kteřijž ſmrti mé pomſtij!'
A w tom přiletěw luňák ſwrchu nad gezero a pochytiw tu myſs y s žabau,
obě ge ſnědl. Tézť yá newinney od wás z ſwěta ſweden budu, a wy potom
ginau ſprawedlnoſtij treſtáni budete; nebť Babilon a země Ržecká mne
pomſtij y ſmrti mé, kterauž wy mně činijte.« A ačkoli ti z Delffu to ſly-
ſſeli, wſſak proto ne chtěli ho puſtiti, ale náſylně z měſta ho wedli a gemu
ſmrt včiniti chtěli.

Ale wſſak geſſtě tu wyklauzl gim a vtekl do chrámu Apollinowa na
oltář geho. Proto mu nic ne ſpomohlo, ani ten autěk, ani ten oltář, neb ti

[1]) *St.* odchylně: Do Esopus des offentlich leugnet vnnd den zig mit schwerem gemüt trug, bunden die Delphici seine bellin auff. — Lat. text: Quod cum Esopus aperte negaret ac iniquo animo ferret, Delphii etc. — [2]) Za »nagijti«, jak má *R.* — [3]) Řecké texty připojují zde bajku o ženě a rolníkovi (*Γυνὴ καὶ Γεωργός*, ve vydání Halmově č. 109., u Lepaře č. 353). V Steinhöwlových textech, ni latinském ni německém, bajky té není. Srv. Kn. Ezop. III. 9. — [4]) *R.*: »přivedli a«. — [5]) Viz Kn. Ezop. I. 3. — [6]) *R.*: »nohu«. — [7]) Würt einer kommen.

z Delffu wytáhli gey mocy z toho chrámu, a z hurtem welikým s oltáře ho ſſadili, a k mijſtu ho přiwedli, kdež ho měli [29a] doluo ſſtrčiti. Když pak Ezop widěl, že ho tak wohawnie wedau, řekl k nijm: »Wy neřádnij měſſťanee z Delffu, ani Boha ctijti chcete, ani geho chrámu, do ktereehož gſem wám neyprwé vtekl.« Wſſak oni nic na geho ſlowa nedbali, ale předſe ho k mijſtu popráwnijmu wedli.

Wida pak Ezop smrt giž ſobě naſtáwati, řekl: »Wy zlobiwij a vkrutnij lidé,[1]) poněwadž waſſeho předſewzetij změniti radau ſwau nemohu, geſſtě wás proſým, abyſſte mau tuto báſeň oprawdu ſlyſſeli a k ſrdcy gi připuſtili. Ziena[2]) gedna měla dceru pannu, a tu bláznowau. Ta s welikým nábožen-ſtwijm[3]) Boha proſyla, aby gegij dceři rozum wliti ráčil. Když pak to čaſto a zřetedlně činila a na Bohu toho žádala, porozuměwſſi ta blázniwá panna těm ſlowům od mateře, ſpamatowala ge. Po několika pak dnech ſſla s mateřij do dwora a ſtogecy za dworem v zadnijch dweřij, vhlédawſſi gedno sedlſké pachole,[4]) že chce na woſlicy wſednauti,[5]) řekla gemu: ‚Pacholijčku, což

tu ďeláſs?‘ A on řekl: ‚Chcy do té woſlice rozum wliti.‘ A y hned ta blázniwá panna, wzpomenuwſſi na ſlowa mateřina, řekla: ‚Mnedle, pacholijčku, wleg gey we mne také, a toho darmo ne včinijſs, nebo mátě má welice tobě bude ďekowati a přes to geſſtěť to dobře zaplatij.‘ Ten sedlák nechaw woſlice, nuž ſe on na pannu, aby w ni rozum wlil. A gſucy giž poruſſena, s radoſtij k mateři běžela, řkucy k nij: ‚Mat[29b]ko radůg ſe, neb ſkrze twú modlitbu rozum ſem přigala.‘ Mátě řekla: ‚O má milá dcero, což Buoh mau modlitbu vſlyſſal?‘ — ‚A yakž ginák,‘ řekla blázniwá dcera. ‚Mládenec geden měl obdélnij raubijček ſe dwěma přiwěſſenýma žalúdky, těmi mi do žiwota gey wždy pichowal, a tak chwijli dobrú ďelal, a mně doſti chutno y libo

[1]) Ir ungütigen freisamen leut. — [2]) Závadná tato rozprávka jest u Steinhöwla v textě latinském i německém; z recensí textu řeckého jen některé ji podávají; viz na př. vydání J. G. Schneidra (Vratisl. 1812) aneb A. Westermanna (Vita Aesopi, Brunšv. 1845). Ve vydáních Basilejských (Frobenových) není obsažena. — *R.* a *P.* ji vynechávají. — [3]) Emsiglich. — [4]) Jungen bawren. — [5]) Der wolte ein eszlin angon. — Lat. text: Videt rusticum adolescentem asellam quandam e regione subigere velle.

bylo, tak že ſem znamenitě včila w tu chwijli rozum a smyſl do mne býti wlitý'. Tu řekla mátě k nij: ‚Ach, bědaž mně, dcero, mělalis kdy prwé který smyſl nebo rozum, giž gey nynij naproſto potratila'. Takť y wám ſe přihodij, měſſtiané z Delffu, že, měli-li ſte prwé kdy yakau maudroſt, když ſe domnijwáte, že ſkrze mne newinného nětco ſobě vžitečného způſobijte, wſſak potratijte chwálu wáſſi a zeyſkáte ſobě wěčné nepřátely a hněw[1]). K tomu ſlyſſte geſſtě ginú báſeň«:[2])

»Dědinnijk geden zſtaral ſe w ſwobodném dwoře,[3]) tak že nikdá do žádného měſta nechodil, a žádage, aby mohl město wohledati, proſyl přátel ſweych, aby gey do něho dowezli. Oni zapřáhſſe wolly do wozu a dwořáka toho na wůz wſadiwſſe, takto k němu řekli: ‚Mrſkay gednom a žeň ty wolly, teda oni ſami tebe do měſta dowezau.' A když ſe ten starey dwořák tak wezl, ſtrhſſi ſe wijtr wſſecken prach zbauřil, a ſehnaw mračna, tmu včinil,[4]) tak že ti woſlowé z prawé ceſty zblaudili a přiſſli s njm na welmi woſokú[5]) skálu a na nerownú ceſtu[6]). Poznaw sedlák ſtaroſt ſmrtedlnau, takto hlaſem zawolal: ‚O Bože, w čem ſem yá tebe rozhněwal a neb vrazyl,[7]) že tak hanebně a bijdně muſým vmřijti? A geſſtě ne od konij plachých ani rytijřſkých,[8]) ale od naymrzčegſlijch woſluo z swěta ſweden budu.' Tak také yá welikú žaloſt mám, že ſem od vrozených a znamenitých lidij nezahynul, ale od ničemných, nevžitečných lotruo muſým zabit býti.«

A gſa weden branau k mijſtu popráwnému, opět báſeň rozpráwěl:

»Cžlowěk[9]) geden zapálil ſe miloſtij k[30a] dceři ſwé, a odeſlaw ženu ſwú z měſta do wſy, dcery s ſebau nechal. A když gi poruſſowal, řekla dcera k němu: ‚Otče, přehanebnú wěc činijš; raďegi bych s stem cyzých činiti měla nežli s tebau'. Tak y yá prawijm, wy mrzcý a hanebnij měſſtianee, že bych raděgij wandrowati chtěl ſkrze wſſecku Sycylij a ſkrze mijſta nayne-bezpečněgſſij w moři, ſkrze ſkalij, když by nayprauže lodij hnala, a ſkrze nayhlubſſij wijry w moři,[10]) než tak hanebňe od wás ſgijti. A wſſak[11]) wám geſſtě gednu báſeň powijm, zdali by ale tau ſrdce wáſſe kamenné mohlo obměkčeno býti«.

»Zagijc[12]) hnán gſa od worla, ſkryl ſe w lůži howniwálowu,[13]) žádage ſkrze něho při životě zůſtati a zachowán býti. Howniwál proſyl worla, aby giž poddáwagijcým ſe ſobě nepohrdal, a aby ho nezabijgel, a to aby pro Jupitera, krále giných wſſech bohůw, vďelal[14]). Ale worel hňewem křijdly

---

[1]) Erwerben euch vnüberwüntliche feindschafft. — [2]) Viz Halm. č. 3. (*Ἀγροικὸς καὶ Ὀνάρια*). — Lepař č. 251. — [3]) Meierhoff. — [4]) So vfferstat ein windsbraut vnd betrübt den lufft mit staub, das er gar finster ward — [5]) Omyl za: »wyſoků«. — [6]) Orig. jen: kamen vff ein vber hohen gehen felsen. — [7]) O Jupiter, war in hab ich deine Götter geletzt. [8]) Nit von den adelichen pferden. — [9]) *R.* a *P.* rozprávky této nemají. — [10]) *St.* jen krátce: ich wolt lieber durchwandern die gantz Siciliam vnd Scyllam vnd Charybdim durchfaren. — [11]) Úvodu tohoto ani bajky za ním následující *St.* nemá. — [12]) Překlad bajky jest z originálu řeckého. — Viz Halm č. 7. (*Λεπὸς καὶ Κάνθαρος*). — Lepař č. 159. — [13]) *R.*: »v lauži hovniválově«. — Orig.: *πρὸς κοίτην κανθάρου κατέφυγε.* — [14]) *Μὴ ἀνελεῖν τὸν ἱκέτην, ὁρκίζων αὐτὸν κατὰ τοῦ μεγίστου Διός, ἢ μὴν μὴ καταφρονῆσαι τῆς μικρότητος αὐτοῦ.*

zatřepaw a howniwále od ſebe odrazyw, zagijce roztrhſſi[1]) ſnědl. Howniwál potom za worlem letěl, aby o hnijzdu geho zwěďel, a wletěw tam, wagce geho wymetal[2]) a potlaukl. Worel, těžce to neſa, kdo by to tak ſměley byl, že by mu překážeti[3]) ſměl, myſlil. Y hned po druhé na wyššſſijm mijſtě hnijzdo ſobě vďělal. Tu též mu howniwál včinil[4]). Worel pak giž žádné rady newěda[5]), wletěw k Jupiterowi, neb geho pták geſt, do lůna geho po třetij wagce položil, s pilnoſtij mu ge poraučege a žádage, aby oſtřijhána byla[6]). Howniwál vďelaw a nebo nawálew ſobě kauli z layn, a také ſe tam wprawiw,[7]) bohu gi do klijna vwrhl. Jupiter wſtaw, aby leyno wywrhl, y wayce také z klina wykulil,[8]) kteráž vpadſſe ztlaukla e. Wyrozuměw pak howniwálowi, že by to proto včinil, aby ſe nad worlem pomſtil, nebo ne toliko mu[9]) křiwdu včinil, ale y ſamému bohu Jupiterowi křiw byl a geho nectil[10]), poweďel worlowi, že by howniwál toho geho zámutku přijčinau byl, a ſprawedliwě že by to činil a gey zarmucowal. Nechtě pak, aby worlowé řijd[30b]cý byli, radil howniwálowi, aby ſe s nim ſmijřil; a když ho k tomu

přiweſti nemohl, na giný čas aby ſe worlowé hnijzdili, včiniti muſyl[11]), totižto když by howniwálowé nebyli.[12]) Tak wy také tohoto boha nepotupůgte, k kterémuž ſem yá ſe vtekl,[13]) totižto Apollina, aby ſe též na wás pro wáſſi neſprawedliwoſt a vkrutnoſt proti mňe vkázanau nerozhněwal.« [14])

Ale oni ſe na to nic ne obrátili. On pak zlořečil gegijch zemi a proſyl Boha neywyššſſijho, aby ho pomſtiti ráčil.[15]) A y hned potom s gedné skály wyſoké doluo ho ſtrčili, a tak Ezop bijdňe ſkonal žiwot ſwůg.

---

[1]) *R.*: »odrazil a zajíce roztrhnuv«. Orig.: *ῥαπίσας τὸν κάνθαρον τὸν λαγωὸν ἁρπάσας κατέφαγεν.* — [2]) *R.*: »vyválel«. — [3]) *R*: »překaziti« — [4]) Orig. spojitě: *τοῦ δὲ δεινὸν ποιησαμένου, εἴ τις τοῦτο τολμήσειε κἀπὶ μετεωροτέρου τόπου τὸ δεύτερον νεοττοποιησαμένου, κἀκεῖ πάλιν ὁ κάνθαρος τὰ ἴσα τοῦτον διέθηκεν.* — [5]) *Ἀμηχανήσας τοῖς ὅλοις.* — [6]) *Ἱκετεύσας φυλάττειν.* — [7]) Omyl za: »vypraviv«. Orig.: *ἀναβάς.* — [8]) Orig.: *τὰ ὠὰ διέρριψεν ἐκλαθόμενος.* — [9]) *R.*: »jemu« — [10]) *Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Δία αὐτὸν ἠσέβησεν.* — [11]) *Τοῦ δὲ μὴ πειθομένου ἐκεῖνος εἰς καιρὸν ἕτερον τὸν τῶν ἀετῶν μετέθηκε τοκετόν.* — [12]) *Ἡνίκα ἂν μὴ φαίνωνται κάνθαροι.* — [13]) V orig. ještě: *εἰ καὶ μικροῦ τετύχηκεν ἱεροῦ.* — [14]) Orig.: *Οὐδὲ γὰρ ἀσεβηθεὶς περιύψεται.* — [15]) *St.*: Ich verfluch euch vnd ewer land vnd bit Gott vnd alle Göttin, das sie mich sterbenden erhören vnd euch straffen wellen nach ewerm miszthun.

Po geho smrti přiſſla na ty měſſtiany náramná drahota, mor, y weliké nemocy mornij.[1]) O kterúžto wěc ptali ſe boha Apollina, a on gim odpověd dal, že duſſi Ezopowu vkrotiti magij a s ſebau ſmijřiti. Tu teprw porozuměli a vtichli;[2]) že Ezopa newinňe zabili, nowý chrám mu vſtawěli a k geho wěčné památce obraz geho[3]) w něm poſtawili. Ale rzecká knijžata vſlyſſawſſe o ſmrti Ezopowě, s wogſky welikými proti těm měſſtianom táhli a pilně ſe wyptali, kteřij by winnij a přijčinau ſmrti Ezopowy byli. Těm wſſem, yakož hodné bylo, tauž smrt včinili, kterauž on z tohoto ſwěta ſprowozen geſt.

---

[1]) *St.*: Vber grosse theure, sterben vnd taubsucht (vehemens quidam mentis furor). — [2]) Do wurden sie leidig, das sie Esopum vnschuldiglichen hetten getödt. — [3]) *R.*: »jemu«. *St.*: liessen im ein Saul darein setzen.

II.

KNIJHY EZOPOWY.

[31a]. Předmluwa Romula mudrce na Knijhy Ezopowy.

Romulus z Athén včil syna ſwého takto. Ezop Ržek byl ſmyſlný muž, kterýž báſněmi ſwými lidi včil, yak ſe w činech ſwých zachowáwati magij co ďelati a čeho nechati. A proto, aby žiwot lidſký a mrawy gijch okázati mohl, k tomu geſt báſnij ſwých wžijwal. [1]) Ptáky, stromy, diwoká y pitomá zwijřata, kozly, [2]) wlky, liſſky, lwy, woly, owce, kozy a ginee wěcy mluwijcý wwozuge, podlé přijležitoſti a ſluſſnoſti gedné každé rozpráwky a báſně.

[1]) Hat er in seinen fabeln redend ingezogen. Dle toho má býti interpunkce: »užíval, ptáky . . . uvozuje«. — [2]) Hirsch.

Prwnij Knijha Ezopowa.

(I. 1.)

Prwnij rozpráwka a neb báſeň, o kohautu a o perle. [1])

[31b] Kohút hraba ſe a hledage ſobě w hnogi potrawy, nalezl perlu, [2]) kterážto na neſluſſném mijſtě ležela. K nijž řekl takto: »O předrahá wěcy, [3])

yakž tak hanebně w hnogi a w laynijch ležijš? Kdyby tebe některý lakomec nalezl, yak s přewelikau radoſtij tebe by pochytil, a ku prwnij okraſe a

wážnoſti twé tebe by přiwedl. Ale yá nalezſſi tebe tak na mrzkém mijſtě ležijcý, raďegij bych byl nětco giného nalezl, čijmž bych ſe požiwiti mohl, neb ani yá tobě, ani ty mně ſe nehodijſs«.

Rozpráwky wyznamenánij.

Tuto rozpráwku Ezop těm rozpráwij, kteřijž, když gey čtau, nerozuměgij mocy a wžitku perly této,[4]) a medu s kwijtij yako wčeličky[5]) zbijrati ne wměgij, neb těm takowým Ezop k čijtánij wžitečný nenij.

[1]) Phaedrus III, 12 (Pullus ad margaritam). — [2]) Kostliches perlin. — [3]) O du gutes ding. — [4]) Des edlen perlins. — [5]) *St.* jen: honig ausz den blumen.

(I. 2.)

Druhá báſeň, o wlku a o beranu.[1])

Ezop o newinném a proti tomu o zlobiwém a zgewném křiwdáři[2]) tuto rozpráwku pokládá.

Wlk a beran, obadwa žijzniwj gſauce, přiſſli k potoku, aby pili. Wlk pil z potoku daleko nahoře, a beran dole. Vhlédaw pak wlk berana, řekl k němu: »Wždycky mi, [32a] když pigi, kalijš wodu«. Trpěliwý beránek řekl: »Kterak bych yá tobě kalil wodu, poněwadž od tebe ke mně teče?« Wlk yakoby ſe zarďel,[3]) že mu beran prawdu powěďel, y řekl: »A co mi lageš?«[4]) Odpowěďel beran: »Já tobě nic nelagi«. Tu opět řekl wlk: »Před půl létem též mi otec twůg dělal«. Beran řekl: »Já ſem geſſtě toho čaſu na ſwětě nebyl, aniž ſem geſſtě ſe byl narodil«. Opět wlk řekl: »Pole ſy mi mé tak pokazyl a pohubil ſwým paſenijm a přiſſtikowánijm, že zpuſtlo«. Beránek aneb gehně řeklo: »Yakž to může býti, wſſak geſſtě nemám žádných zubuow«. Y rozhněwaw ſe wlk, řekl: »Ačkoli yá tweych duowodůw a weymluw zruſſiti nemohu, wſſak proto chcy ſobě z tebe čiſtau kolacý[5]) vdělati«. A pochytiw tichého beránka, roztrhaw gey, ſnědl ho.

Wyznamenánij.

Tauto rozpráwkau Ezop vkazuge a wyſwědčuge, že v neprawých a křiwdomluwných žalobnijkuo rozum a prawda žádného mijſta nemagij. Takowých wlkuo mnoho ſe nalézá. [6])

[1]) Phaed.I, 1. (Lupus et agnus). — Halm č. 274[b]. — Lepař č. 65. — [3]) Von dem böszlistigen trieger. — [3]) Errötet nicht. — [4]) Hehe, du fluchest mir. — [5]) Richlich nachtmal. — [6]) *St.* přidává: in allen stetten.

(I. 3.)

Třetij rozpráwka, o myſſi, ziábě a luňáku a neb supu. [1])

Kdož myſlij druhému zámutek a protiwenſtwij včiniti, ten ſám zlého s těžka vgde. O tom geſt tako[32[b]]wá báſeň:

Gednoho čaſu myš ráda ſe přes wodu chtěla přeprawiti, y žádala rady a pomocy od žáby. Ziába wzala ſſnůru a přiwázala myſſj nohu k noze ſwé a počala gi přes wodu přeplawowati, a wplynuwſſi vproſtřed wody,

potopowala ſe s nij a za ſebú gi táhla, chtijc gi vtopiti. Porozuměwſſi tomu bijdná myſs, odpijrala ziábě wſſij ſwau mocý. A w tom přiletěl sup, y wzaw myš pazúry ſwými a k nij ziábu přiwázanú, obědwě ſnědl.

Takť ſe také přiházý těm, kteřijž gineym lidem newěrně ďelagij, přiřijkagijce pomoc, w tom hledij ſſkoditi: žeť také y ti rownú odměnu nalézagij.

Tu báſeň plněgij nagdeſs na koncy Žiwota Ezopowa.

[1]) Sr. Život Ezop. str. 48. — Halm č. 298. — Lepař č. 149.

(I. 4.)

Cžtwrtá rozpráwka, o pſu a o owcy. [1])

Pes před saudem winnil z půgčeného chleba owcy. Owce gemu odpijrala, řkucy, že nikdá žádného chleba od něho ne přigijmala. Pes odwoláwal ſe, že chce ſwědomijm to prokázati. To aby poſtawil, gemu geſt

puſſtěno.[2]) Y přiwedl wlka, kterýžto wyznáwal, prawě ſe wěděti, že by chleba půgčil pes owcy. Při tom také luňák[3]) přijtomen býti ſe prawil; a wcházege luňák,[4]) řekl k owcy: »Kterak ty ſmijš toho zapijrati, prawěcy, že gſy ne přigijmala?« A tak owce geſt těmi křiweymi [33a] třmi swědky pře-

možena. A hned ortel geſt wyřčen, aby ona chléb pſu nawrátila. Y přinucena geſt, že wlnu ſwú ne w čas woſtřicy dáti muſyla, aby tomu, ktereemuž powinna nebyla, zaplatila.

Takť mnozý činij, na newinné lſti wymeyſſlegijce, a ſwá před ſe wzetij ffaleſſneymi ſwědky a pewňe vtaraſowaneymi lžmi[5]) vpewňugijce.

[1]) Phaed. I, 17. (Ovis, canis et lupus). Srv. Kn. Ezop. II, 11. — [2]) Der hund rümet sich zeugnis, die ward im zu hören erkennet. — [3]) Ein weyer oder ein aar (milvus). — [4]) Der gier (accipiter). — [5]) Mit gestifften lügen.

(I. 5.)

Pátá báſeň, o pſu a o kuſu maſsa.[1])

Kdož lakomě cyzýho a přijliſſně žádá, potracuge ſwé. A čebož nalakomij, toho nepožijwá.[2]) O tom Ezop mluwij takto:

Pes neſa kus maſa w tlamě, běžel ſkrze tekutau wodu. A w tom podobný kus maſa w woďe zdáw ſe ſobě že widij, chtěl také y ten po-

chytiti. A tak odewřew vſta,[3]) vpuſtil ten, kterýž měl, a [33b] woda gey hned zaneſla, tak[4]) že on giſtey kus za negiſtey ztratil.

Protož lakomey, ktereyž mnoho žádá, ten wždycky málo mijwá.

[1]) Phaedr. I, 4. (Canis per fluvium carnem ferens). — Halm č. 233. — Lepař č. 51. — [2]) *St.* nemá. — [3]) V orig. ještě: dasselb auch zu erwüschen. — [4]) Also stund er vnd.

(I. 6)

Sſeſtá báſeň, o lwu, wlku, kozy a owcy.[1])

Geſt obecné to přijſlowij: S mocňegſſijm ſebe ne towaryſs a ſwee wěcy w dobré mijře poſtawijſs.[2]) O tom geſt takowá rozpráwka.

Wlk,[3]) koza a owce stowaryſſili ſe ſe lwem, aby ſpolu na low do gedné ſtráni[4]) táhli. A vhoniwſſe gelena, na čtwero gey rozdělili. Potom řekl lew: »Prwnij dijl proto béru, že gſem lew a nad wſſemi zwijřaty král.

Druhý dijl proto geſt můg, že ſylňegſſij ſem nežli wy. A třetij proto chcy mijti, že ſem taužegij[5]) běžel nežli z wás kdo. A čtwrtého kdo ſe dotkne, hned ſem mu nepřijtelem«. A tak ten newěrný a lichý lew tyto tři odhádal[6]) od dijluow gegich a ſám wſſecky pobral.

Tato rozpráwka wſſecky lidi napomijná, aby ſe towaryšſtwa ſebe mocňegſſijho warowali.

Tu báſeň Crinitus[7]) w nowém latinſkém překládanij z řeči řecké pokládá o lwu, woſlu a liſſce. A když woſel z rozkázanij lwowa, což vlowili, na tré roz[34a]dělil, proto ſe welmi lew na woſla rozhněwal, a ſſkřipě zuby, rozkázal liſſce dělity. A liſſka hned wſſecko w gednu hromadu ſložila a lwu přiwlaſtnila. Y lijbilo ſe to lwu, tak že ſe wzeptal, kdo by gi tijm obyčegem dělity včil? A ona odpowědela, že »nebezpečenſtwij, w kterémž woſel ſtál, to mne naučilo«. A tak ta báſeň oznamuge, že ten ſſtiaſtný geſt, kdož ſe cyzým nebezpečenſtwijm kage.[8])

[1]) Phaed. I, 5. (Vacca, capella, ovis et leo). — Halm č. 258. a 260. — Lepař č. 9. 10. — [2]) Rýmové zakončení dle orig.: Nicht gesell dich zu gewalt, so behalt dein

wesen auch ein gut gestalt. - [3]) *St.* odchylně: ein rind; též v nadpise. — [4]) *Ol.*: »strány«. Orig.: in ein forst. — [5]) Fester. — [6]) Schied von iren teilen. — [7]) Rimicius; viz Nové fabule č. 36. — [8]) Den frembde sorg fürsichtig machet.

(I. 7.)

Sedmá rozpráwka, o zloděgi a o sluncy. [1])

Což w člowěku od přirozenj ležij,[2]) toho ſe on welmi těžce zbawij. To tato rozpráwka znamená.

Cžaſu gednoho sauſedé měli welikú radoſt a potěſſenij s zloďegem na geho swatbě, naďegijce ſe, že ſe giž obrátij a zloďegſtwij přeſtane. [3]) K nijmžto přiſſed geden muž maudrý a wida ge w takowé radoſti, řekl gijm: »Poſlechňete, yá wám chcy radoſt wáſſi wyložiti. Gednoho čaſu slunce chtělo ſe woženiti. To ſe zdálo wſſem zemijm odporné, a wſſecken swět toho trpěti nemohl, tak že y naywyšſſijmu bohu, Jupiterowi, láli a zlořečili. Proto

ſe Jupiter welmi hňewal, a tázal ſe na přijčinu toho lánij a zlořečenij. A geden řekl k ňemu: ‚Nemáme nynij než gediné slunce, to wſſecken swět zarmucuge přiliſſnau horkoſtj,[4]) tak že wſſeckno přirozenij od nij nemoc[34b]no bywá: co pak budúcýho geſt, když slunce giných naplodij?'«

Báſeň tato vkazuge, že ſe lidee pro množenij zlých radowati nemagj, neb oni ſňatij a oddanij ſobě podobné plodij. Zlij rádi zlee plodij. Po zlém plemenu rády zlee rodiny beywagij. Geden zloďeg mnoho giných naplodij, a geden lotr mnoho lotrůw naďelá.[5])

[1]) Phaed. I, 6. (Ranae ad solem). — Halm č. 77. — [2]) Anhanget. — [3]) In hoffnung, er wurde sich verkeren. — [4]) Betrübt alle ding mit irer hitz. — [5]) *St.* stručně: Die fabel zeigt, das man sich nit mit den bösen freuwen sol umb seins geleichen zumeren. wann grysz schlecht gern nach gramen, ein dieb bringet den anderen.

(I. 8.)

Oſmá rozpráwka, o wlku a o ržeřábu. [1])

Kdož zlému dobře činij, řijdko odplaty dobré od ňeho docházý. — Wlk požřew koſt, welikú muku měl, neb mu w chřtánu na přijč wě-

zela. Wyſoce ſe zakazowal, že zaplatij[2]) a za to včinij, kdož by mu koli od toho zlého pomohl. Y powolán geſt k tomu rżeřáb s dlúhým krkem, aby wlku pomoc včinil. Ten wſtrčiw krk ſwůg[3]) w chřtán wlčij, wytáhl gemu koſt wen a zdrawého gey včinil: a giž od zdrawého wlka, aby mu připowěďenú mzdu dal, žádal. A wlk takto powěďel: »O větſſij

newďečnoſti od toho rżeřába,[4]) geſſto tak hluboko w mém chřtánu yako ta koſt byl, a geſſtě žádá ode mne záplaty. Co ſem mu mohl lepſſijho vďelati, než abych ho při žiwotě zachowal?[5]) Geſſto to mňe k weliké potupě a lehkoſti geſt«.

Tato báſeň napomijná ty, kteřijž zlým službu a pohodlé činij a nebo ňegaké dobrodijnij vkazugij.

[2]) Phaed. I, 8 (Lupus et grus). — Halm č. 276. — Lepař č. 69 — [3]) Erbot sich grosses lones. — [2]) Sties seinen kragen. — [4]) Do sagt man, wie der wolff sprach: O wie vndankbar ist der kranich. — [5]) V orig.: So er tieff ist in meinem schlund gewesen vnd hab ich in vngeletzt von meinen zenen lassen genesen.

(I. 9.)

[35ª] Dewátá rozpráwka, o dwau pſech.[1])

Pokorná a pochlebná slowa, a nebo pěkné mluwenj,[2]) čaſto lidi přiwozuge k weliké ſſkoďe. Protož, abychom pochlebnijkůw a lahodných řečij podáwagijcých ne přigijmali,[3]) ale gich ſe warowali, Ezop tuto báſeň ſložil.

Gednoho čaſu tijſta, gſucy březý a magijcy ſe położiti,[4]) pokorně lahodneymi ſlowy pſa proſyla, aby gij popřál w peleſſi ſwé mijſta. Pes, daw ſe namluwiti,[5]) přál gij toho a hned gij z peleſſe poſtaupil a gi tam wpuſtil. Ona pak když tam dlúhý čas ležala,[6]) a giž mladij že welicý byli, proſyl pes, aby ſe zaſe wyſtěhowala a peleſs gemu wyprázdnila. Ale ona toho včiniti nechtěla. Ne welmi mnoho potom žádal pes opět, proſſe, aby mu to podlé té wijry[7]) včinila, kterúž od ňeho poznala, a gemu z peleſſe warowala. K tomu tiſta nadutě a hrdě[8]) odpowěďela: »Proč mne nepráwě a neſprawedliwě ňekolikrát trápijſs? Což pak chceſs proti mňe a proti wſſem

mým býti? Pak-li gſy ſylňegſſij nežli my wſſickni, teda yá tobě chcy z peleſſe warowati«.

Takť čaſto dobřij a přijwětiwij ſkrze lahodné a pochlebné mluwenij ſtatky ſwé ztracugij a o ně přicházegij.

[1]) Phaedr. I, 19 (Canis parturiens). — [2]) V orig jen: senffmütige schmeichwort. — [3]) Das wir den schmeichern vnd liebkallern nicht aufflosen. — [4]) Ein dragende hündtin. — [5]) »dav se naml.« přidáno. — [6]) Orig.: do das geschach das sie gewelffet het. — [7]) Erfordert der hund sein hausz mit etwas trŏw worten bittend. — [8]) Antwurd vngestůmmigklich.

(I. 10.)

Deſatá rozpráwka, [35b] o muži a o hadu. [1])

Zlému kdo pomoc činij, wěďetiť má, že doſti zle činij. Nebo za ſwé dobré činy zlau odplatu od něho mijti bude.

Pro welikú zymu a mrázy cžlowěk geden, lijtoſtij [2]) hnut ſa, hada w domu ſwém chowal a přes celú zymu gemu gijſti dáwal. Když pak zyma pominula a had giž zaſe yako obžil a powokřál,[3]) wſſeckny wěcy gedem ſwým nakwaſſowal.[4]) A aby wždy miloſti po ſobě nepozůſtawowal, a laſkáwě aby ſe ne rozďelil, čemuž kde mohl, tomu wſſkodil.

Tuto rozpráwku magij pamatowati, kteřijž dobrowolňe newďečným lidem nápomocni bywagij, kteřijž by radſli [5]) při rozďelowánij a rozwedenij přátelstwij [6]) vſſkodili, než by za to, což dobrého přigali, něčijm dobrým zaſe ſe odplatili.

[1]) Phaedr. IV, 19 (Serpens. Misericordia nociva). — Halm č. 97. — Lepař č. 259. — [2]) In Gůtigkeit. — [3]) Do ward der schlang můlich. — [4]) Entreinigen. — [5]) Tisk. omyl za: »radſſi«, jak má *Ol.* — [6]) Orig. stručně: in dem abscheiden.

(I. 11.)

Gedenactá rozpráwka, o woſlu a lwu. [1])

O swémyſlném,[2]) bláznowém, poſměſſném cžlowěku mudřec tuto báſeň ſložil.

Někteřij lidee potupugij ſebe wyšſſij,[3]) geſſto z toho weliké zlé gim naſtáwá. Yako tento woſel, potkaw ſe ſe lwem, řekl k němu: »Pozdrawugi tebe, bratře.« Lew pak to ſneſl[4]) a nedal mu žádné odpowědi, ale potupil

ſlowa geho a hlawau na ňe kynul, pomyſliw ſám při ſobě: [36a] »A yá bych nechtěl tijm marným a ničemným howadem ſweych zubůw poſſkwrniti, aniž bych chtěl auſt odewřijti, abych ſe měl s nijm waditi.[5]) Neb kdybych ſe s nijm oč zaſadil,[6]) muſyl bych ho nebo mne plundrugijcýho, a neb po kuſých roztrhaného, nechati a odgijti: protož lépeť geſt bláznowému howadu to přeſlechnauti.« [7])

Tato báſeň včij, aby lidé rozumňegſſij ňetco na bláznowých ſnáſleti vměli, a blázny aby ochraňowali,[8]) kteřijž ňekdy múdřegſſijm ňetco bláznowě přemluwij.

[1]) Phaedr. I, 29. (Asinus inridens aprum.) — *St.* (původní vydání) bajku nadpisuje: »Von dem esel vnd wilden schwyn« (de asino et apro). — [2]) Von den vbermůtigen. — [3]) Verschmåhen die andern. — [4]) Wardt vnwůrsch. — [5]) Orig jen: du wilt dein zen mit dem ůppigen blőden thier nit vermelgen. — [6]) Wo du dich mit im inlegtest. — [7]) Dem thoren vber hören. — [8]) Die narren beschirmen, die den weisen thőrlich zureden. V textu lat.: stultos defendere, qui insultare volunt melioribus.

(I. 12.)

Dwanactá rozpráwka, o dwau myſſijch. [1])

Mnohem geſt lépe w chudobě bezpečňe žiwu býti, nežli w bohatſtwj pro ſtrach a ſtaroſti ſchnauti a wadnauti. [2]) Yakož báſeň tato oznamuge [36b].

Myſs domácý přes pole wandrowala; a žádána gsucy od polnij myſſi, aby v nij hoſpodau byla, od nij geſt přigata a znamenitě w gegij malé dupce [3]) ctěna, tak že žaludy a gečmenem nakrmena byla. Když pak zaſe ſe wracela, ſwú ceſtu dokonawſſi, k polnij myſſi ſe nawrátila a gij proſyla, aby s nij ſſla a také, co by měli, gedla.[4]) Tak ſe ſtalo. Y weſſly ſpolu do gednoho pěkného domu, w kterémž byla ſſpižérna a neb sklep, plný rozličných pokrmůw. Ty vkázawſſi domácý myš, řekla: »Mnedle, gez tyto dobré pokrmy, pokudžť ſe libij,[5]) neb yá gich mám na každý den na zbyt doſti«. A když giž rozličneych pokrmůw požijwaly, tehdy přiběhl během klijčnijk a v dweřij ſe rumplowal. Myſſi, lekſſe ſe, vtijkaly, domácý do djry ſobě

známé, ale přespolnij nebyla tu dijr ſwědoma,[6]) tak ne wěďela, kam běžeti, než po stěnách ſem y tam ſe drala, a giž po ſwém žiwotu byla puſtila.[7]) Když pak ten ſſaſſář ze sklepu wyſſel a dwéře po ſobě zamekl, řekla domácý myſs k přespolnij: »Proč ſe ſama ďeſýſs twým běhánijm a vtijkánijm? Mnedle gezme a měgme dobrú wůli a přebijrayme ſe w těch pokrmijch,[8]) nebo nebog ſe, zde ſe nemáme oč ſtarati, než toliko buďme weſely«. Odpowěďela polnij myſs: »Schoway ſobě ſwé pokrmy a buď s nimi weſela,[9]) neb ty nemáš žádné ſtaroſti ani péče, ani také vzkoſti, aniž tebe také co trápij tito každého dne zámutkowé; yá také dobře a ſtřijdmě na poli mijti ſe budu, a wždycky weſela budu, žádné péče o nic mijti nebudu, žádného zámutku báti ſe nebudu.[10]) Ale ty wždycky pečliwá budeſs, a nikdá ſebau bezpečna nebudeſs, wždycky na tebe paſti naſtrahowati a léceti budau, aby tě polapili. Kočky tě vſtawičně prohánětí budau, a pro gich pokrmy bez přeſtánij obecně wſſichni tebe nenáwiděti budau«.[11])

Tato báſeň treſtce ty lidi, kteřijž ſe s wyšſſijmi stowaryſſugij, aby od nijch nětco doſýcy mohli, čehož gijm [37a] ſſtěſtij nikdá nepuogčilo, aniž ſe

gim kdy to podařilo. Protož magij lidé takowij pokogný žiwot wywoliti a raďegij bezpečňegſſij ſebau w ſwém malém obydlij býti, nežli toho žádati, což by gegijch přirozenij nepřijſluſſelo, a neb což by gim obyčegného nebylo.

[1]) Halm č. 297. — Lepař č. 148. — Horat. Sat. II, 6, 79. — [2]) Durch forcht vnd sorgſeltigkeit verschmorren. — [3]) Heuszlin. — [4]) Das mal auch mit ir zu nemen. — [5]) Nach deinem willen. — [6]) Warent die löcher vnerkant. — [7]) Het sich ires lebens verwegen. — [8]) Las vns essen vnd wolleben mit der gůten speis. — [9]) Brauch sie nach deinem willen — [10]) Kein sorg bekrencket mich, kein trubsal des leibs. — [11]) Orig.: bist ir [der Katzen] speis on widerstand vnd von meniglichen gehasset.

(I. 13.)

Třinactá rozpráwka, o worlu a liſſce.[1])

Welicý a mocnij nemagij nižſſijch potupowati. Yakož tato rozpráwka oznamuge.[2])

Worel a liſſka, přátelſtwij s ſebau a známoſt včiniwſſe, aby od ſebe daleko nebeywali, na tom ſe ſneſli. A toho přátelſtwij potwrdili tjm, že ſobě přiwykli.[3]) Worel pak na wyſokém stromě hnijzdo ſobě ſložil, a liſſka hned tu od ňeho nedaleko na zemi mladé wywedla.[4]) Když pak čaſu některého wyſſla, aby ſe popáſla, worel nemage, co by gedl, ſletěw do chraſtiny doluo a mladé liſſky pobraw, ſpolu s rodinau ſwau ge pogedl. Wrátiwſſi ſe pak liſſka a tomu porozuměwſſi, co by ſe přihodilo, ne tak welmi pro rodiny ſwé smrt ſe rmautila, yako pro to, že ſe pomſtiti nemohla. Neb létati nemohúcy létagijcýho worla vhoniti nemohla.[5]) Wſſak proto z daleka ſtogecy (což geſt obyčey těm, kteřijž ſe pomſtiti nemohau) nepřijteli ſwému zlořečila a gey klela.[6]) Ne mnoho pak potom, když yacýſy [37b] kozu obětowali na poli, ſletěw worel doluo, kus té oběti s vhlijm řeřawým[7]) pochytiw, do hnijzda wneſl. Když ſe pak wijtr ſtrhl a oheň ſe roznijtil,[8]) worlijčata, nemagijce geſſtě žádného peřij, opečená na zemi ſpadala. A liſſka přiběhſſi, před nim, když na to worel hleďel, wſſecka ge pogedla.

Báſeň znamená, že ti, kteřijž přátelſtwij ruſſij, ačkoli pomſty nemijwagij od nedoſtatečněgſſijch ſebe pro gegich mdlobu, wſſak proto od Boha pomſty nevcházegj.

Tato rozpráwka včij, že wyššſij nemagij nižſſijch potupowati, aby treſtáni nebyli ohňem pomſty a ſprawedlnoſti Božij. Yakož také ſtará báſeň [9]) o tom geſt, ginými ſlowy, ale k témuž rozumu. A třetij také o worlu a o howniwáli.[10])

[1]) Phaed. I, 28 (Vulpes et aquila). — Halm č. 5. — Lepař č 158. — [2]) Toto promythion, jakož i druhé epimythion jest podle němčiny; ostatek přeložen jest dle řečtiny. — [3]) *βεβαίωσιν φιλίας ποιούμενοι τὴν συνήθειαν.* — [4]) *ἐν τοῖς ἔγγιστα θάμνοις ἐτεκνοποιήσατο.* — [5]) *χερσαία γὰρ οὖσα πτηνὸν διώκειν οὐχ οἵα τε ἦν.* — [6]) *τοῦθ' ὃ καὶ τοῖς ἀδυνάτοις ἐστὶν εὔπορον, τῷ ἐχθρῷ κατηρᾶτο.* — [7]) *σὺν ἐμπύροις ἄνθρακι.* — [8]) *ἀνέμου δὲ σφοδροῦ πνεύσαντος καὶ φλογὸς ἀναδοθείσης οἱ ἀετιδεῖς ἀπτῆνες ἔτι τυγχάνοντες ὀπτηθέντες εἰς γῆν κατέπεσον.* — [9]) Albín míní bajku Romulovu (I. 13), kterou má *St.* na tomto místě; naproti tomu dí zase *St.*: die in den newen Fabeln die erst ist, míně první bajku Rimiciovu, kterou Albín zde zařadil. — [10]) Život Ezopův str. 50.

(I. 14.)

Čtrnactá rozpráwka, o worlu, hlemeyždi a wráně. [1])

Kdož opatřen geſt a ſebau bezpečen, ten ſe wyſtřijhey, aby mu ſkrze zlú radu vſſkozeno nebylo. O tom Ezop mluwij takto:

Worel pochytil hlemýžďe welikého, a nohau ho ſobě drže, wyletěl s nijm wyſoko do powětřij. Wſſak hlemeyžď tak ſe do ſwé ſſkořepiny wtáhl, že mu

worel nemohl nic vſſkoditi, ani ho z nj wytahnauti. Tu potkawſſi gey wrána, pochlebowala mu, řkucy: »Y cos welmi dobrú wěc vhonil,[2]) ale, leč gi roz[38a]bigeſs, gijſti gij nebudeš,[3]) a daremnij twá práce bude.« Y hned worel připowěďel wráně kus toho lowu, aby mu k tomu radila. Wrána gemu takowú radu dala, řkucy: »Leť nahoru až k nebi, a puſt gey na welikey kámen, a ſſkořepina a neb ten ziabinec geho ſe rozrazý, a tak před ſebau pokrm ležeti vhlédáme a s weſelijm ſe požiwijme.«

Skrze tu lſtiwú raddu této wrány zkažen geſt hlemeyžď a orlowi s wranau pokrmem včiňen, ačkoli od přirozenj domkem a přepewnau ſlkořepinau opatřen geſt.

[1]) Phaedr. II, 6 (Aquila et cornix). — Lepař str. 58. — [2]) Du fürest da ein vber guten raub. — [3]) Wird dir nit zunutz kommen.

(I. 15)

Pátnactá rozpráwka, o hawranu, syru a liſſce.[1])

Lidee, kteřijž pochlebnjkuo a řečij lahodných podáwagijcých ſlowa přigijmagij, oklamáni beywagij.[2]) Yakož tato rozpráwka vkazuge.

Hawran, wzaw seyr na wokně, letěl s nijm na geden wyſoký strom. Vhlédawſſi gey liſſka, zachtělo ſe gij toho seyra. Y promluwila k ňemu lahodnými ſlowy,[3]) řkucy: »O hawrane, kdo geſt tobě podobný? Neb žádný pták nemá takowého peřij,[4]) yako ty. A newijm, aby pěkňegſſij pták mohl nalezen býti, kdyby toliko k té kráſe ňeyaký hlas měl; než tak mám za

to, že máš hlas přiobhrúbný.«[5]) Hawran ſe radowal z té marné chwály, a chtě ſe wijce zalijbiti a hlas ſwuog okázati,[6]) wztáhſſi krk, ſylně [38b] zkřikl. A yakž vſta odewřel, hned mu seyr wypadl. Ten pochytiwſſi chytrá a lſtiwá liſſka, rychle gey pohltila. Teprwá hawran přeſtal,[7]) porozuměw tomu, že ſlowa té liſſky lijbezná s lſtij a newěrau byla ſmijſſená.

Protož napomijná tato báſeň obecňe, pochlebnijkůw aby ſe ſtřáhli a gich ſe warowali.

[1]) Phaedr. I, 13 (Vulpes et corvus). — Halm č. 204. — Lepař č. 164. — [2]) Die werden betrogen vnd traurig darumb sein. Co se výrazu týče, srv. I, 9. — [3]) Mit lobworten. — [4]) Solchen schein der federn. — [5]) Aber dein stim ist zugrob. — [6]) Sein stim grösser erzeigen. — [7]) Do ward der rap traurig.

(I 16.)

Sſeſtnactá rozpráwka, o lwu, kanci, beyku a woſlu.[1])

Moc kdož potratj, tenť také má wyſokomyſlnoſt ſwú s ſebe ſložiti, aby ode wſſech treſtán nebyl. Yakož tato fabule a neb rozpráwka oznamuge.

Lew, pro mnohá ſwá létha giž ſa neſtatečný, že y na ſwé ſýle welmi zemdlen byl,[2]) tu přiſſel k němu kanec, ſliňe ſe a zuby klapage,[3]) a těmi ſſkodu ſobě včiňenú gemu odplacuge. Beyk trkal ho a ranil woběma rohy. Woſel pak, wida ho giž zemdleného, a an k ničemémuž nenij než ležeti,[4]) wěda, že prwé nepřijtelem geho byl, vdeřil ho welmi tuze nohau w čelo. Lew, wzdechſſi, řekl: »Když ſem yá při ſwé ſýle a mocy byl, tu ſem žiw byl v weliké cti, wſſem hrozný ſem byl, a wſſecka zwijřata ſe mne bála,

a kdož gedné na mne zpomenul, každý ſe mne zhrozyl. Zaſe ſem mnohým dobrotiwý byl, kterýchž ſem ničijmž nevrazyl, ale pomoc gim včinil: ti giž wſſickni proti mně ſe zakyſelili.[5]) A yakž mé ſýly a mocy zbawen gſem, tak wſſeckna [39a] má cžeſt s nij pominula.

Tato báſeň napomijná a včij mocňegſſij, aby při ſwé mocy dobrotiwij a přijwětiwij byli, aby nižádná pomſta po wykonánij mocy[6]) na ně nepřiſſla.

[1]) Phaedr. I, 21 (Leo senex, aper, taurus et asinus). — [2]) *St.* přidává: so vil, als ob im die seel vszgon wölt. — [3]) Schümet mit seinen scharpffschnidenden zenen. — [4]) Do aber der esel den also kranck sahe ligen. — [5]) Sind erbittert. — [6]) Nach vszgang des gewalts.

(I. 17.)

Sedmnactá rozpráwka o woſlu a o ſſtěněti.[1])

Kdo k ſluſſné ſlužbě nenj vſtanowen a k nij ſe ne hodij, ten nemá ſe třijti wyšſſijmu a lepſſijmu ſlaužiti, neb ſlužba geho přijgemná nebude. O tom ſlyſs tuto báſeň

Woſel, wida ſſtěňátko, kterak pěkně od pána ſwého nawedeno geſt,[2]) že každý den s pánem ſe milkugij a s ſebau pěkně nakládagij, tak že pán ſe s nijm pohlazuge, gijſti mu z ſwého ſtolu dáwá, a wſſecka čeled domácý mu ffolkuge, myſlil ſám v ſebe: »Kdyžť toto tak malé nemilé zwijřátko[3]) tak pán můg miluge y wſſeckna čeled pro to ſſpatné lijſánij a vmijlenij,[4]) yak mnohem wjce budau mne milowati, když yá ſe k němu budu vliſně mijti a vmijleti. Mnohem lépe to ſe mu lijbiti bude, že yá weliký gſem

a lepſſijho rodu nežli pes, a k mnohým wěcem gſem vžitečněgſſij než to ſſtěně, protož mnohem hodňegij ctěn budu. A rozwážiw ty wěcy woſel v ſebe, vhlédal pána, an domů gde; hned běžel proti němu a vkázal radoſt ſwú řwánijm ſwým, a zpaw ſe, wložil ſe ſweymi přednijmi nohami pánu na ramena, a počal gemu oko[39b]lo auſt čenichati a wokolo tváři ſem y tam ſe vmijleti,[5]) tak že na něm y ſſaty zmazal. A když nepodobně těžce na pánu ležel, pán zawolal na služebnijky, aby ho té kratochwijle zbawili,[6])

a aby toho woſla prázden býti mohl. Tu wſſecka čeled na woſla s ſochory, s kygmi y s kamenijm běžela, a vtlúkli ho po hřbetě y po bocých, že w ňem několik žeber zlámali, a vbitého zaſe gey k ržebřijku neb k geſlem přiwázali, tak že ho ledwá s duſſij puſtili.[7])

Tato báſeň vkazuge, že žádný nemá ſe wyſokomyſlňe pozdwihowati, aby ſe měl v wětſſij ſlužbu třijti, nežli by gemu náležité bylo.

[1]) Halm č. 331. — Lepař č. 86. — [2]) Wie ein kleins hünd von einem herren erzogen. — [3]) Klein vnsauber thier. — [4]) Vmb so klein schmeichendienst. — [5]) Beschlecklet im seinen mund vnd das angesicht. — [6]) Slov: »aby ho té krat. zbav« není v orig. — [7]) Das er kaum bey dem leben mocht bleiben.

(I. 18.)

Oſmnactá rozpráwka, o lwu a o myſſi.[1])

Acžkoli člowiek neważný a nebo proſtý ſtawu nižſſijho wyšſſijmu ňeco potupného nebo neprawého včinj, zwláſſtě nechtě, a když proſý, aby mu to prowiněnij z nechtěnj včiněné odpuſſtěno bylo, má ſe ſtáti, neb přicházý čas odplaty, a že y nuznij mohau čaſem mocným neb bohatým proſpěti. O tom ſlyſs takowau báſeň:

Lew ſpal w leſe toho čaſu, když ſe polnij myſſi tekly[2]) a ſpolu pohráwaly. Z nechtěnj gedna z nich na lwa wſkočila. Lew procýtiw, rychle gi pochytil. Myš žaloſtiwě[3]) ho proſyla, aby gij tu winu odpuſtil, prawěcy, že toho ſwéwolně ne včinil,[4]) a také oznamowala ge[40a]mu, kterak by gich množſtwij ſpolu pohráwalo, ona pak ſama, nechtijc, a žádná giná na ňeho

že wſkočila, wſſak za miloſt proſý, aby ta přijhoda gij miloſtijwě wážena byla.[5]) Lew, rozwážiw to v ſebe, že by pomſta welmi chaterná byla proti gedné myſſi, a wětſſij lehkoſt z toho nežli čeſt že by mu byla, tomu rozuměge, odpuſtil myſſi winu a dopuſtil gij odgijti. Myſs s wďečnoſtij a s ďekowánijm od ňeho odeſlla. Po ňekolika pak dnech málo lew wpadl do tenat. A porozuměw tomu, že by yat byl, počal welmi ſylňe a žaloſtiwě řwáti a křičeti, a s welikú těžkoſtij na ſwé neſſtěſtij nařijkati. Vſlyſſawſſi to myš, hned k němu běžela, aby zwědčla, co by to bylo, a neb yaké neſſtěſtij by ho potkalo. Poznawſſi pak to myš, že by yat byl, řekla k němu, těſſijc gey, aby ſe nic nebál, že mu ſe chce zas za dobrodijnij geho, kteréž gij byl včinil, odplatiti, a toho dobrodijnij že geſt wďečna, dokázati. Y wſſeckny chytroſti a lſti k tomu wězenij přiložené wyhledawſſi[6]) a ge poznawſſi, wzala před ſe prácy zubuow ſwých[7]) a počala překuſowati a rozwazowati wſſeckny vzly té wazby, a wſſecky gegij chytroſti w nic obrátiwſſi, tudy lwa wyſwobodila a wesſele do leſa odeſlala.

Tato báſeň včij, že malých a nižſſijch nemáme potupowati, nebť přichází hodina, že, což ſme koli komu včinili, wſſeckno ſe nám nahradij.

[1]) Halm č. 256. — Lepař č. 7. — [2]) Als sich die feltmeusz geilten. — [3]) Gütlich. — [4]) Omyl tiskový za »neučinila«. — [5]) Bat in seiner gnaden. — [6]) Ward alle list der strick seiner gefengnis beschauwen. — [7]) Nam sie die arbeit irer zene an sich (sumpsit laborem oris sui).

(I. 19.)

Dewatenactá rozpráwka, o dwau supijch.[1])

Kdož ſe rád s každým wadij a hadruge, ten ſe w potřebě ſwé a nauzy pomocy ode wſſech opowažuge.[2]) O tom máme tuto báſeň ſlyſſeti.

Cžaſu gednoho roznemohl ſe sup. A když ležel mnoho měſýcůw, tak že žádné naďege neměl, aby měl žiw zůſtati, proſyl s pláčem mateře ſwé, aby chodila po mij[40b]ſtech ſwatých a za ňeg ſlibowala, což by koli chtěli, že obětowati chce,[3]) gediné aby mohl k zdrawj nawrácen a té nemocy

prázden býti. Mátě odpowěďela, že to ráda chce včiniti,[4]) ale že ſe obáwá, že z toho nic nebude, řkucy: »Ty ſy wždycky prwe bez bázně Božij na ſwětě žiw byl, koſtely ſy zlaupil, wſſeckny oltáře poſſkwrnil, aniž gſy které swátoſti ſobě co wážil; kterakž tedy mám za tebe proſyti?«

Tuto báſeň ſobě wážiti magij ti, kteřijž w hřijſſijch gſau, a odpuſſtěnij gich bez ſrdce ſkrauſſeného a bez zpowědi dogijti chtěgj. Má geden každý člowěk neyprwe čiſtým býti,[5]) chce li od Boha w tom, zač ho proſý, vſlyſſán

býti. Y také ti lidé, kteřijž ſe obecně giž nynj rozdwogugij a s každým newoli mijti chtěgij, wdycky lſtijwě s protiwnoſtij žiwi gſúce, když na ně yaká potřeba přigde, tehdáž obyčegně beze wſſij pomocy opuſſtěni býwagij.

[1]) Halm č. 208. — Lepař č. 166. — Nové fabule č. 130. — [2]) Der verweg sich hilff vnd beystands in seinen nöten. — [3]) Das sie vmbgieng die heiligen stet vnd grosz gelübten für in thet. — [4]) Ich will es gern thun, lieber sonn, sprach die mutter. — [5]) Es soll ein jeglich mensch vor lauter werden on alle masen.

(I. 20.)

Gedenmecýtmá [1]) báſeň, o wlaſtowicy a o giných ptácých. [2])

Kteřijž dobré raddy ne poſlauchagij, čaſto k weliké ſſkoďe přicházegij. To tato báſeň znamená.

Když gednoho čaſu wſſickni ptácy pole widěli ſtrogiti,[3]) konopě a len na ně ſýti, nic ſobě toho ne wážili. Ale wlaſtowice, dobře tomu rozuměge, co to rozſýwánij přineſe, wſſem ptákuom to oznámila, yak by to [41a] welmi ſſkodliwaa wěc gijm byla. Ale oni toho nedbali. Potom wopět, když giž len a konopě poodroſtly, wlaſtowice k nijm řekla: »Pomňete, žeť toto nám k zleemu přigde. Protož poďme a wytrheyme to, nebo hned yakž dozrá, budau z toho tenátka wijzti a woſýdla nám naſtrahowati,[4]) a tak my ſkrz lidſkú leſt a ſtrogenij lapáni budem«. Wſſichni ptácy potupili radu gegij a gij ſe poſmijwali. Porozuměwſſi tomu wlaſtowice, od nich ſe oddělila

a k lidem do domuow ſe wſtěhowala, aby obydlé gegij pod ſtřechami bezpečňegſſij bylo. A kteřijž radau gegij zprawiti ſe ne chtěli, wždycky w ſtaroſti ſau, aby pod pomče zlapáni nebyli.[5])

Tuto báſeň ſwéwolnij pamatowati magij, kterýmž ſe zdá, že gegich předſewzetij geſt naylepſſij, a gineych raddy poſlauchati nechtěgij.

[1]) Omylem místo: »Dvacátá«, jak jest i v *Ol.* — [2]) Halm č. 417. — Lepař č. 177. 178. — [3]) Acker bawen. — [4]) Wirt man netz darvsz stricken. — [5]) Das sie nit in den netzen gefangen würden.

Druhá kniha chwalitebného[1]) Ezopa tuto ſe počijná.

Wjeďeti ſe má, že báſně wymyſſleny ſau proto, aby lidem gegijch dobré y zlé ſkutky oznámily. Neb žádný dobrý ani zlý ne ſlowe, než toliko ſám člowěk. A protož chcy yá žiwot lidſký y gegijch obyčege tuto zawřijti a k to[41b]mu rozumu některé báſně wypſati o zachowáwanij[2]) dobrých y zlých lidij. Neb ten člowěk bezpečně žiw geſt, kterýž ſe žádného ne bogij,[3]) yako oni athenyenſſtij měſſtiané toho čaſu, když ſe gim naylépe wedlo, a když we wſſj ſwoboďe žiwi byli, žádného ſe ne bogijce, weſpolek ſami ſobě ſe wſſij pilnoſtij ſlaužijce. Potom z té bezpečnoſti a ſwobodného bydla nevžitečné a marné, ničemné raddy vpoſlechſſe, vřadu žádali, kterýž by zločince zkrocowal a pro gegijch neprawoſti treſtal. Tudy přiſſli lidé k welikému ſtrachu. Někteřij pak, kteřijž treſtáni býti měli, byli od treſtánij zproſſtěni pro giné, od kterýchž prwé doſti bijdně a hanebně vráženi byli.[4]) A kteřijž nowými vſtanowenijmi a zákony obtijženi byli, ti ſe báli ſſkody a hanby, ne proto, že vřednijcy gegich oſtřij a zůřiwij byli, ale proto, že oni takowé zuořiwoſti[5]) nepřiwykli. A tak pod těmi vſtanowenijmi a cyzý wůlij muſyli yako ſlužebnijcy poſluſſni a poddani býti. To geſt gim přewelmi těžké bylo. A potom to těžce trpijce, welice ſe rmautili a ſobě ſteyſkali. Proti těm Ezop takowú báſeň ſložil.

[1]) Des hochberümpten. — [2]) Auff das wesen der menschen (bonorum sive nocentum gesta). — [3]) Der niemant hat, den er förcht. — [4]) Odchylně orig.: etliche ander, die gestrafft waren, wurden leidig (dolebant) vmb die straff, die inen beschehen von den andern, die gnug ellentklich geletzt warent. — [5]) Hert — hertigkeit.

(II. 1.)

Prwnij báſeň, o ziabách.[1])

Prwnjch čaſuow, když žáby byly beze wſſj ſtaroſti, žádného ſe ne bály, w lužijch a gezeřijch přebýwagijce, od žádného ſužowány ne byly, ſamy me[42a]zy ſebau nevžitečně ſe pohnuwſſe, aby s křikem a s žádoſtij před Jupitera předſtaupily, na tom ſe ſneſly, aby od něho krále žádaly, kterýž by winné treſtati vměl. Té žádoſti gegich zaſmál ſe Jupiter a prozby gijch ne přigal. A ony potom opět k němu wolaly, když gijm žádné znamenij dáno nebylo, že by žádoſt gegijch vſlyſſána byla, a geſſtě wijce nežli prwé

křičely, wřeſſtěly a kukaly.[2]) Dobrotiwý Jupiter ſproſtným a newinným ziabám na žádoſt gegich ſwrhl klápet[3]) a do močidla gim gey puſtil. Zwuku a pleſknutij[4]) geho wſſecky lekſſe ſe, kamž která wěďela, prchaly. Potom gedna wyſtrčiwſſi hlawu z wody, aby nowého krále vhlijdati mohla a gey poznati, porozuměwſſi tomu, že by klápet byl, ſwolala wſſeckny ginee žáby, aby na toho krále pohleďely. Některé s welikým ſtrachem a s třeſenijm plynuly a nowého krále pozdrawowaly, wſſak s bázliwým[5]) ſrdcem to činily. Porozuměwſſe pak tomu, že w něm duſſe[6]) nenij, wſkákawſſe na ňey, poznaly, že dřewo bylo: tu teprwá nohami po ňem ſſlapaly. A zaſe s welikým křikem na boha Jupitera žádoſt wzložily, aby ge králem obdařil. Tu teprwá Jupiter dal gim cžápa, ten ge gednu po druhé mordowal, a ony plačijce a toho želegijce až k nebi hlaſy ſwé wztahowaly, wolagijce: »O bože Jupiter, ſpomoz nám, a neboť wſſecky zahyneme«.[7]) On odpověďel gim: »Když gſte krále žádaly, yá ſem wám ho dáti nechtěl. Po druhé gſte žádoſt na mne wzložily, tu gſem wám dal miloſtiwého a dobromyſlného, toho gſte

potupily, gim ſte pohrzely a nohami ſte po něm ſſlapaly. Potom ſem wám dal na wáſſi přiliſſnú a neſluſſnú žádoſt tohoto krále, kteréhož nynij máte, toho mijti muſýte, neb gſte dobrotiwého ſobě wážiti ne vměly, aniž ſte ho také ſnéſti mohly, a neb ſobě zachowati vměly.«

[1]) Phaed. I, 2. (Ranae regem petierunt). — Halm č. 76. — Lepař č. 216. — [2]) *St.* jen: schrihen sie noch basz. — [3]) Ein grossen alten block. — [4]) Hal des fallens — [5]) *Ol.*: »s blazniwým«, nesprávně; orig.: mit erschrocknem hertzen. — [6]) Kein. leben. — [7]) O Gott Jupiter, kum vns zu hilff oder wir sterben.

(II. 2.)

Druhá báſeň, o holubu, supu a krahůgcy.[1])

[42b] Kdož ſe poručij pod obranu zlého a poddá, a neb pomocy od ňeho hledá, ſwau wſſecknu naďegi potracuge.

Cžaſu gednoho, když welmi holubi před supy neb luňáky létali a v weliké ſtaroſti byli, že ſe po nijch ſháňeli, wzali ſobě krahuogce za

obráncy, domnijwagijce ſe, že potom ſebau bezpečněgſſij budau. Ale krahugec wokázal ſe k nijm yakožto treſtce winny gich,[2]) a gedl holuby geden po druhém. Y řekl geden z nijch: »O yak mnohem ſneſytedlňegſſij wěc byla, aby ſe luňácy po nás ſháněli, než aby nás tento wochránce tak hubiti

měl.[3]) Neb ſkrze kteréhož gſme ſe domnjwali, že bychom měli ochráňeni býti, od něho ſgijti muſýme. Ale ſprawedliwěť ſe nám ďege, poňewadž ſme tak neſmyſlňe welikého nepřijtele naſſeho ſobě za ochránce proti nepřijteli menſſijmu wzali«.

[1]) Phaedr. I, 31 (Milvus et columbae). — [2]) Als ein straffer vmb ir miszthun. — [3]) Die kůmmernusz des weyhen were vns leichter gewesen zu tragen dann diser beschirmer.

(II. 3)

Třetij báſeň, o zloďegi a o pſu.[1])

Tuto rozpráwku máme ſlyſſeti o podwodnijcých a giné oklamáwagijcých.

Nočnij zloďeg, wſſed gednoho čaſu do ňegakého domu, aby w ňem kradl, y treffil na pſa. Kterémuž, když ho vhlédal, chleba podáwal, aby na ňeg ne ſſtěkal, ale aby vtichl a lehl. Y ſlyſſeti, že by ten pes měl k tomu zloďegowi promluwiti:[2]) »Dáwáſſ-li mi tento chléb pro miloſti, čili že mne podweſti chceš, aby to odneſl, čijmž pán [43a] můg, yá y wſſeckna čeled w domu žiwi ſme, tehda mi to powěz? Poňewadž mi nynijčko chléb dáwáš, mijnijſſ-li mi potom také dáwati,[3]) kdyby wyneſl, což by w domu bylo? A nebo chceſſ-li nade mnau lijtoſt mijti, když bych hlad trpěl? Yá nechcy, aby mi tento chléb hrdlo mé zacpati měl, aby yazyk můg mlčeti měl a mně wſſecku miloſt potratiti; ale chcyť yá proti tobě ſſtěkati, pána y wſſecku čeleď ze ſna probuditi a oznámiti, že w domě zloďeg geſt. Nebť yá tijmto twým přijtomným chlebem pohrdám a budaucý dobré raďegij přemeyſſlijm; protož preč hned odegdi, a nebť yá ſſtěkati budu

a tebe oznámijm.« O yak přeoſtražitý[4]) tento pes geſt, **kterýž nechce pro** chléb oklamán býti, ani ſwého pána miloſti ztratiti.

Na tuto báſeň magij žrautové pamatowati, **kteřijž prohodugij** a prožerau wſſecko, kdež co magij.[5])

[1]) Phaedr. I, 23 (Canis fidelis). — [2]) Sagt man der hund sprech zu dem dieb — [3]) V orig. správněji seřazeno: Sag mir, so du mir jetzt das brot beutest, meinst du mir hinfür aber zu geben etc. — [4]) O wie ein guter hund. — [5]) Die fressigen, die von der guten schleckmal willen vil ires guts verzeren.

(II. 4.)

Cžtwrtá báſeň, o swini ſaupraſnij a o wlku.[1])

Cžlowěk myſl ſwú tak má vſtanowiti, aby zlému wěřiti nemijnil. K tomu geſt tato báſeň ſložena.

Swině weliká březý, když ſe gij čas wopraſſenij **blijžil,**[2]) **a když** s wzdychánijm w boleſtech při praſſenj ležela, přiſſel k nij wlk, **řka: »Seſtra**

nynij naſtáwá tobě praſenj; to aby bylo bezpečné a ſſťaſtné, chcyť pomoc [43b] včiniti a při tobě poſtaati a mijſto chůwino zaſtati«. Poznawſſi pak a porozuměwſſi newěrné a lſtiwé radě swiňe březý, odwrhla od ſebe ta [3]) ffaleſſná a křiwá ſlowa, a potupiwſſi službu geho, řekla: »Bratře, mé praſſenij bezpečňegſlij bude, když ty preč odegdeſs. Protož yá tebe proſým, aby mňe té cti ponechal, abych yá ſwá praſátka ſama na ſwětlo wyneſla, pro poctiwoſt mateře rodičky twé. Neb yakž mnoho we mňe ležij, wſſeckno ſe twé ſlužby ďeſý.« A yakž wlk odſſel, zproſſtěna geſt od břemena ſwého. Kdyby pak byla ſlowům neſſlechetnijka toho vwěřila, tehdy by byla muſyla y s praſaty ſwými beze wſſij lijtoſti z swěta ſwedena býti. [4])

[1]) Phaedr. Append. 17. (Scrofa parturiens et lupus). — [3]) Ein schweinsmutter was seer grosz vnd nötiget sie die geburt jungen zu haben. — [3]) *Ol.*: »všecka ta«. — [4]) So wer sie mit iren jungen vnseglich vergangen.

(II. 5.)

Pátá báſeň: O hoře ku porodu pracugijcý. [1])

Cziaſto ſe ſtáwá, že péče weliká a ſtaroſt konec dobrey béře, [2]) a weliká boleſt a vzkoſt w ſmijch ſe obracuge. Yakož y tato báſeň o tom swědectwj wydáwá.

[44a] Hora gedna, těhotná gſucy, když poroditi měla, welice křičela, ſobě ſteyſkala a těžce dychtěla, hrozně řičecy a nařijkagijcy [3]) tak welmi,

že wſſecka ta kragina zwuk gegij ſlyſſela a z toho welice zarmúcena byla, a wſſickni ſe obecňe báli a na myſli zmámeni byli pro welikey hřmot gegij a hluk. Po tom pak přewelikém ſtonánij a nařijkánij porodila myš. A hned to porozenij rozeſtřijno a rozhláſſeno bylo po wſſij té zemi, a kteřijž ſe byli lekli, zaſe ſe poſylnili, a z toho nic nebylo, čehož očekáwali, a ta gegijch bázeň obrácena geſt w žerth.

[1]) Phaedr. IV, 23 (Mons parturiens). — Srv. Horat. Epist. ad Pis. v. 139. — [2]) Grosser sorg wird güter rat. — [3]) Als er geberen solt, schrie er vber sser vnd liesz kleglich süfftzen vnd hůlet erschrocklich.

(II. 6.)

Sſeſtá fabule, o wlku a neb pſu a o gehněti.[1])

Dobrotiwoſt, ta práwie otce y matku činij y přátelſkú dowěrnoſt dětem,[2]) a ne ſamo porozenij a neb zplozenj. To z této báſně poznati budeme mocy.

Gehňátko přijdrželo ſe koz. Y přiſſed k němu pes, řekl: »Což ty tu ďeláſs? Wſſak twé mateře zde nenij«. A okázal mu daleko na poli, že by tam mátě geho s gineymi owcemi byla. K tomu řeklo gehňátko: »Yá té mateře ne hledám, kteráž mne počala a nebo dewět měſýcuo w žiwotě ſwém

noſyla a mne na ſwětlo wyneſla, ale to prawijm, že tato koza práwě geſt mátě má, kterážto krmij mne a ſwé wýmě k požijwánij dáwagijcy chowá, ſwým [44b] wlaſtnijm dětem vtrhugijc, abych yá tijm wijce mléka mělo.« Pes opět řekl k gehněti: »Wſſak geſt to twá prawá mátě, kteráž tebe porodila.« Odpowěďelo gehňátko: »Prawda geſt, což prawijſs, ale wſſak geſt ſluſſné, a od přirozenij to dopuſſtěno, aby dijtě, w bezpečném mijſtě poručené, práwem narozeno bylo.[3]) Wſſak tomu rozuměgijc mátě má, že dijtě gegij toliko owčáku k ſtřiženij a k dogenij a rženijku k zabitij wžitečné by bylo, protož mě ona ſem d.la, kdež bych w rozkoſſi ſe chowalo bez ſtřiženij, abych bezpečňegſſij ſebau mezy kozly a kozami bylo, nežli tam v owcý a v mateře, kteráž mne noſyla a porodila. Protož od=gdi, nebť tebe ne vpoſlechnu.«

[1]) Phaedr III, 15 (Canis ad agnum). — [2]) Gutigkeit macht rechte vetterlich trew und frůntschafft der kind gegen vater vnd muter. — [3]) Orig.: Das ein kind in einen sichern stat befolhen wird von der recht gebererin.

(II. 7.)

Sedmá fabule, o ſtarém pſu a o pánu geho. [1])

Nižádney nemá wěku ſtarého potupowati ani také wyháněti wen, ale má rozwážiti ſkutky wěku geho mladého. Nebo žádáſſ-li ſe we cti ſſtarati, vměgž ſtaré lidi w poctiwoſti mijti. A také, když ſe ſſtaráſs, zaſe též wážen budeſs. A ačkoli ſtarey wěk nic ſtatečného nemůž puoſobiti, wſſak proto pomyſli na vdatnoſt [2]) mladoſti geho. O tom ſlyſs tuto báſeň.

Starý pes vſtawičně od mladoſti pánu ſlaužil, po lowijch y na ſſťwanij. A gſa giž při letech a wěkem obtijžen, a pro ſſtaránij léniwý y chauloſtiwý,

zuby geho [45a] přednij ztupěly a některé wyprſſely, tak že zagijce chwátiti nemohl ani, kteréhož chytil, dodržeti, ale každý mu ſe wydřel, beze wſſeho vſſkozenij. A onde y onde po leſe toho pſa na ſe podſſtijwali, nebogijce ſe ho.[3]) Y rozhněwal ſe pán welice na toho pſa, a treſtal ho, yako by nic nevměl a při myſliwoſti cwičený nebyl. Pes myſliwcy a neb pánu takowau odpowěd dal: »O pane, létha má čijm déle gſau beze wſſij ſýly a mnohem mdlegſſij než léta mladá, zubowee mogi ztupěli a někteřij wypadali. Někdyť ſem pak ſtatečný byl a ke wſſem lowúm požitečný, tak že ſy vdatenſtwij mé [4]) mnohdykrát chválil, giž pak hanijſs w zſtaraloſti činy mé. Proſým tebe, rozpomeň ſe na předeſſlé činy mee, a přijgemňegſſij nyničké vdatenſtwij mé v tebe, ſeč koliwěk mohu býti, bude«.

Tato báſeň včij nás, že w ſſtaraloſti nemáme těch potupowati a ſobě neważiti, kteřijžto nám w mladoſti wěrně ſlaužili.

[1]) Phaedr. V, 10 (Canis et sus et venator). — [2]) Die guten gethaten. — [3]) V orig. jen: reitzet den hund hin vnd her in dem wald. — [4]) Alle meine werck.

(II. 8.)

Oſmá báſeň, o zagicých a žábách. [1])

Každú přjhodu [2]) máme trpěliwě ſnáſſeti a čaſu mijſto dáti. Protož člowěk ſwé zlé trpěti má a z nedoſtatkůw giných lidij [3]) trpěliwoſti včiti ſe má. Yakož tato báſeň včij.

Když gednoho čaſu zagijcy welmi ſſťwáni a honěni byli,[4]) tak že, pochybugijce giž o zdrawij ſwém,[5]) zauffawſſe ſobě, myſlili ſe ſami pomordowati, než[45b]li by w takowé ſtaroſti a w tom nebezpečenſtwij býti měli. A giž tu raddu o zmordowánij ſebe zawřewſſe, gednomyſlně w hauſſě běželi k rybnijku, aby ſe ztopili, v kteréhož množſtwij žab na břehu ſeďelo. Když pak zagijce běžijcý wiďely, wſſeckny do wody wſkákaly a tam ſe ſchowaly. Porozuměwſſe pak tomu zagijcowé, geden z nich řekl: »Yá widijm, že ginij geſſtě ſau, geſſto ſe bogij a ſtrachugij ſnad wijce nežli my; protož

mi ſe ſluſſné zdá, abychom my w naſſem ſtawu ſtáli a trpěliwij byli yako y ginij, a abychom gho neb břemeno přirozenij trpěliwě ſnáſſeli, kteréž nám to dalo, abychom s pracý a s ſtaroſtij žiwi byli. Nebť ten čas přigde, že náſſe práce a ſtaroſt w pokoy ſe nám obrátij«.

[1]) Halm č. 237. — Lepař č. 152. — Nov. fab. č. 55. — [2]) Alles wesen der zeit. — [3]) Bey dem vngefel anderer leut. — [4]) So ser durchächtet. — [5]) Orig. jen: in verzweifflung.

(II. 9.)

Dewatá báſeň, o wlku a kozlátku. [1])

Chwalitebná wěc geſt [2]) při dětech, když rodičuo přikázanij zachowáwagij. Yakož báſeň tato oznamuge.

Koza, vmijniwſſi, že by na paſtwu wygijti wen chtěla,[3]) napomijnala kozlátko, aby žádnému neotwijralo ani k ſobě koho pauſſtělo, neb mnoho ſwobodné zwěři chodij a okolo owčincuo obcházý, zda by co ſobě mohla vhoniti.[4]) A včiniwſſi to napomenutij, ſſla na paſtwu, kde by ſe požiwiti

mohla, a nechala kozlátka w chléwě zawřeného. Potom hned, yakž odeſſla, přiſſel wlk; [46a] ten ſtoge před dweřmi, přetwářel ſe a hlas ſwůg přeměňowal, yako by kozka mečela, a žádal kozlátka, aby mu dwéře odewřelo. Ale kozlátko tomu, hledijc ſkulinau, porozumělo, že by mátě geho nebyla,

a řeklo: »Yá dobře ſlyſſijm hlas matky mé, ale ty gſy nepřijtel můg a hledáš mne podweſti a oklamati, a pod tijm wymyſſleným hlaſem mateře mé žádáſs krwe mé. Protož kluſſiž,[5]) neb tebe ſem nepuſtijm«.

Takť, kdož poſlauchá naučenij ſtarſſijch ſwých,[6]) nemůž než bezpečen ſebau býti.

[1]) Viz: Kirchhof-Oesterley VII. 40. — [2]) Es ist hoch vnd grosz zu loben. — [3]) Orig. šířeji: Do ein geisz gekitzet het vnd vsz wolte gon an die weyde vmb ire speis. — [4]) Vil der freisamen thier vmb die schaffstel giengend vff iren todt. — [5]) Gehin. — [6]) Irer eltern (parentum).

(II 10)

Deſatá fabule, o chudém cžlowěku a o geſſtěrce. [1])

Kdož giným vſſkodil, toho wždycky we zlém domněnij magij mijti a před nim ſe wyſtřijhati a nikdá ſe mu wſſeho dowěřiti nemagj. Yakož tato fabule to wyſwětluge.

Geſſtěrka [2]) přiwykla k gednoho chudého člowěka ſtolu choditi, a tu drobty od něho krmena byla, kteřijž z stolu toho chudého padali. Když pak ten chudey tu geſſtěrku tak chowal, wſſickni geho činowé [3]) ſſtiaſtně ſe gemu wedli, a ſkrze ni přiſſel k welikému bohatſtwij. Ne mnoho pak potom rozhněwal ſe ten cžlowěk na tu geſſtěrku a welmi gi ſekerau ranil, a hned po malém čaſu vpadl zaſe w chudobu. Z toho porozuměl, že wſſeckno ſſtěſtij, kteréž prwé měl, pro tu dobrotiwoſt, kterúž ſſtěd[46b]ře k geſſtěrce zachowáwal, tak ſſtiaſtně ſe mu wedlo, a potom že zaſe2, w chudobu vpadl gediné pro to, že ranil geſſtěrku. Y želel toho welice a proſyl té geſſtěrky, aby mu tu winu [4]) odpuſtila, a že geſt gemu toho s prawau wěrau žel, což gij nepráwě včinil. Gemužto geſſtěrka odpowěďela,

řkucy: »Protože toho pyčeſs, chcy yá tobě tu winu odpuſtiti, ale když rána zahogena bude. Wſſak proto pro ſſrám nechť yá tobě docela newěřijm. A ačť yá s tebau ſe ſmjřijm, wſſak proto nezapomenu na newěru ſekery«.

Takť wdycky má we zlém domněnij býti ten, kdož druhého w čem ſwéwolně vrazý.

[1]) Srv. Nové fab. č. 139. — Staré fab č. 8. — [2]) Ein nater. — [3]) Alles sein thun vnd lassen. — [4]) Sein miszhandel.

(II 11)

Gedenactá rozpráwka, o gelenu, o wlku a o owcy. [1])

Čaſtokrát křiwdáři a liſſij [2]) ſkrze leſt a křiwý yazyk newěrně lidem činij. O tom ſlyš tuto rozpráwku

Gelen winnil owcy z korce obilé, že by mu dlužna byla a na gmenowitý den dáti přiřekla. A to včinil před wlkem, že on toho powědom

byl. Owce, bogecy ſe wlka, pro weliký ſtrach dlužnicý ſe býti přiznala, wſſak dalſſijho roku žádala. A když ten pominul, opět od owce, aby mu tomu doſti včinila, mijti chtěl. Owce odpowěďela: »Gdi a včeš ſobě na wrbě,

a chceſſ-li obilé mijti, woř pole a wlka nech, ať po leſých běhá,[3]) wſſak yá to[47a]bě nic powinowata negſem. Že ſem yá ſe pak tehdy k dluhu znala, k tomu geſt mne ſtrach wlka přiwedl. Obadwa gſte plnij lichoty[4]) a newěry. Nedámť wám nic, neb wám nic dlužna negſem«.

Tato báſeň včij lidi ſwého hleďeti, a oznamuge, že přinucená přijſaha nic neważij.

[1]) Srv. I, 4. — Phaedr. I, 17 — [2]. Die leicher (fraudatores). [3]) Far hin vnd scharr den anger, vnd las den wolff im land vmblauffen -- [4]) Vol leicherey.

(II. 12)

Dwanactá fabule, o cžlowěku lyſém a o muſſe.[1])

Tomu ſe poſmijwati nemáme, kdož ſobě ſám malau ſíkodu činij, aby ſe s welikau ſíkodau nad nepřijtelem ſweym pomſtiti mohl. Yakož tato fabule včij.

Muſſka ſedala na čelo lyſého člowěka, a kolikrátž koli po nij vdeřil,[2]) hned vletěla a po malé chwijli zas přiletěla a zaſe ho ſſtijpala. A yakž on opět po nij rukau vdeřil, hned odletěla, a wzhlédagijcy,[3]) poſmijwala ſe mu, a nic méně ho než yako prwé neſſtijpala,[4]) tak dlauho, že ten lyſý cžlowěk, rozhňewaw ſe, řekl: »Ty zlotrowaná maucho, proč ſe ſměgeſs a mně ſe poſmijwáſs, že yá ſe ſám tepu pro twé ſſtijpánij? Kdyby ty poważila, že yá ſe ſám s ſebau lehučce ſneſu, ale gedno každé vdeřenij, kdybych tě treffil, bylo by twá ſmrt. Mňe ſe ne poſmijway, neb deſatero vdeřenij, kterýmž ſe ſám tepu, mně nikoli vſſkoditi nemůž, ale kdybych gediným tebe trefil, beze wſſij lijtoſti zabita by byla«.

[47b] Tato báſeň napomijná žwawé lidi, kteřijž ſe s každým waditi a hreyzti chtěgij a žádného ne ſſanugij.

[1]) Phaedr. V, 3 (Calvus et musca). — Lepař str. 58. [2]) V orig. ještě: Mit seiner hand — [3]) Lachend spottet sie sein. — [4]) *Ol*: »ſſtijpala«.

·II 13.

Třinactá ſabule, o liſíce a o čžápu. [1])

Čżeho ſobě ne chceſs, ne čiň toho ginému. O tom prawij tato báſeň.

Liſſka zwala čžápa k wečeři, a když přiſſel, předſtawila před žeg [2] na welikém taléři židkau kašſſi. A tu liſſka po ſwé wuoli lijzala, ale čžáp nemohl gij ničijmž vžiti, než muſyl zaſe domů lačney gijti. Po ńekolika pak dnech málo zwal čžáp zaſe liſſku k ſobě k wečeři a poſtawil před ni welmi ſtrogné gijdlo w ſklenné, wyſoké a vzké nádobě. [3]) Y počal ſám nayprwé gijſti ſwými dlúhými pyſky, [4]) potom pobijzei liſſky, aby gedla. Ale liſſka hned porozuměla lſti čžápowě. K njžto čžáp řekl: »Yakoż ty mně ſwého pokrmu vděliła, tak wezmi geg ſobě zaſe. Geſtli žeť ſe pak to nelijbij, odpuſt mi, nebť geſt odplata w zágem. [5]) A také hanba a pohaněni zaſe pohańenijm má zaplacena býti«.

Tato báſeň včij, že ſe žádney ſſtwáti [6]) nemá, a že każdey to trpěliwě ſám ſnéſti má, což druhému včinił.

[1]) Phaedr. I, 26 (Vulpes et ciconia). — Halm č 34. — Lepař č 38. — [2]) Setzt er nit ander speis für in. — [3]) In einer glessern legeln. — [4]) Mit seinem langen hals vnd schnabel. — [5]) Der lohn ist der arbeit gleich. — [6]) Das man niemand gefaren sol.

(II. 14.)

Čztrnactá báſeň, o obrazu a o wlku. [1])

[48a] O nemnoho múdrém člověku báſeň takowau Ezop pokládá.

Wlk, nalezſſi na poli pěknie wyřezaney a vtěſſený obraz, čaſto ſem y tam gey obracege, poznal na ňem, že žádného ſmyſlu ani rozumu nemá, y řekl: »O převtěſſený obrázku, ſſkoda, że nemáſs w hlawě mozku.« [2])

Tato báſeň geſt na ty lidi ſložena, kteřijž v weliké cti a ſláwě poſazeni gſúce, ani vměnj ani yakého rozumu magj. A také na pěkné, neplodné ženy, o kterýchž geſt přijſlowij, že gſau obrazowé bez miloſti.[3])

[1]) Phaedr. I, 7. (Vulpes ad personam tragicam.) — Nové fab. č. 9. — Halm č. 47. — Lepař č. 33. — [3]) O wee. ein schön gestalt von einem bild vnd hat doch kein hirn. — [4]) Von den m n spricht: Das ist ein bild on gnad.

(II. 15.)

Patnactá fabule, o hawranu nebo wráně a o páwu. [1])

Ziádný ſe cyzým nemá chlubiti ani wynáſſeti, ale raďegij každý má, což ſwého má, a což mu přirozenij dalo, při tom zuoſtati.[2]) O tom geſt tato báſeň.

[48b] Hawran, pozdwihſſi ſe w ſwé myſli, tak ſmělý byl, že, kteréž peřij páwům wyprſſelo, to zbijrage, gim ſe ozdobowal, a tak pyſſný býti

počal, že giž k hawranům ſe znáti nechtěl, ale ge potupowal a páwuo ſe přijdržel. Widúce pak páwi ničemného a neznámého hawrana, a tomu porozuměwſſe, že by w gegjch ſſatech v wětſſij poctiwoſti držán býti chtěl,

rozhňewali ſe na něg a zwytrhowali mu wſſecko cyzý peřij; tak ho kauſali a rwali, že ho za mrtwého odeſſli,[3]) welmi ho zraniwſſe. Okřáw pak zaſe nebohý hawran, ſtyděl ſe zasſe k ſwému pokolenij nawrátiti, neb ge přiliſs potupowal a pyſſnau myſlij gimi pohrdal, toho čaſu, když byl w páwowé peřij přiſtrogený. Wſſak pro to, když s ſtrachem k nim přiſſel, z hawranuo geden řekl k němu: »Powěz mi, neſtydijſſ-li ſe za ſwau hrdau myſl, žes ſe weyſſe wypijnati chtěl nežli na pokolenij twé ſluſſij? Kdyby ty byl w ſwých ſſatech zuoſtal, kteréž tobě přirozenij dalo, nebyl by od nás mezy cyzý towaryšſtwo hnán. Také by od páwůw oberwán a otrhán nebyl, aniž by byli ſměli s tebau tak vkrutňe nakládati a tebe tak až téměř do smrti zraniti«.

Protož geſt naylepſſij wěc, aby každý na ſwém stawu doſti měl.

[1]) Phaedr I, 3 (Graculus superbus et pavo). — Halm č. 201. — Lepař č. 169., 170. — Nové fab. č. 99 — [2]) Sich ziren. Orig. dodává: Darumb das er nit zu spot werde, so im die frembd ziert würd abgezogen. — [3]) Das er vor ihn todt ligend ward.

(II. 16.)

Sſeſtnactá fabule, o mauſſe a o mezku. [1])

Czias a mijſto čaſtokrát ſtraſſliwého a mdlého[2]) ſměléhо proti wětſſijmu a ſylňegſſijmu činij, a puoſobij, že nayſtraſſliwěgſſij, kteřijž žádnému ſſkoditi nemohau, k wětſſijmu dauffánij nežli giné přiwozuge. O tom Ezop takowau báfeň ſložil.

Maucha gedna, wſedſſi na mezka podlé woge, hňewiwě ho treſtala, řkucy: »Yaks tak léniwý, gdi rychlegj, nebť yá tebe w čelo zabudnu,[3]) aby

ſpěſſněgij ſſel«. Mezek k tomu řekl: »Já ſe tweych ſlow kuſa ne bogijm, než toho, [49a] kterýž na sedle ſedij, a vſta má vzdau zprawuge a vdidly mnau, kamž chce, heybe, mage mne po ſwé wůli, a k tomu bičem praſkage, před ſe mne žéne. Tohoť ſe yá bogijm a ne tebe, nebť ſobě tebe nic ne-

wážijm, ačkoli ſe zdáſs zpurná a ſtraſſliwá w ſlowijch ſwých, wſſak žádnému ſylnému nic včiniti nemůžeſs. Protož nedrž mnoho o ſobě, neb s nic býti nemuožeſs«.[4])

[1]) Phaedr. III, 6 (Musca et mula). — [2]) Zaghafften vnd krancken. — [3]) *Ol.*: »Zabodnu«. — [4]) Lasz dein tröwen, dan es ist on sorg.

(II. 17.)

Sedmnactá fabule, o mauſſe a o mrawency.[1])

Kdož ſám ſe chwálij, čaſto ho ginij haňegij a poſmijwagij ſe mu.

Yakož ſe gedné mauſſe přihodilo, kteráž ſe s mravencem o wětſſij čeſt a chwálu, kdo by z nijch mijti měl, zaſadila.[2]) A předkem maucha počala ſe wyſoce chwáliti a chlubiti ſwau welikau mocý, [49b] kterú by měla, řkucy k mrawency: »Což mnijſs, že chwála twá geſt naſſij podobná?

Twé obydlij geſt w ďerách a w skalnijch rozſedlinách, mé geſt na palácých králowſkých. Já pokrmuow králowſkých požijwám, ty ſe gečmenem a obilijm žiwijſs, nápog ſwůg z země wytahugeſs a sſeſs, ale yáť pigi z zlatnic a střijbrnic.[3]) A když ſe swaté oběti puoſobij,[4]) yá nayprwněgſſij gſem, kteráž střew wokuſſugi. Králi na hlawu ſedám, wſſech naypěkněgſſijch panen a panij ſe doteykám,[5]) gegich lijce mijle lijbám, čehož ty ničehéhož dogijti nemůžeš. Protož ty a pokolenij twé hodno geſt[6]) potupy a pohaněnij«. Mrawenec zasſe řekl k muſſe: »Yak hanebný a mrzký pták[7]) gſy ty, ſwůg nepokoy a ſwú neřeſt wychwalugeſs. Powěz mi, kdo geſt wďečen twé přijtomnoſti? Yak gſy wzácna v králůw a v pěkných panj, panen, o kterýchž ſy ſe zmijnila, kterýmž ty wſſetečňe a ſměle proti gegijch wſſij wuoli po hlawách y po lijcých létáš?[8]) A geſſtě prawijſs, že to máſs w ſwé mocy, a toho ne prawijſs, yak za newzácného hoſtě tebe magij. Kamž koli přigdeſs, odewſſud tě ženau, a s welikým hlukem tě po wſſech mijſtech honij, yako něgakého[9]) nepřijtele. A toliko w létě ňečijm ſy, w zymě žádný newij,

kam ſe ďegeš.[10]) Ale yá wdycky w dobré myſli trwám, w zýmě ſem bezpečen ſebau w obydlij ſwém, wždycky giem zdráw, wesſele žiw gſem. Ale ty, když žiwa ſy, oháňkami[11]) tě zaháňegij, kteréž pro tebe obzwláſſtně ďelagij a gednagij«.

Tato báſeň geſt proti nepokogným, kteřijž by ſe toliko wždycky rádi hryzli a wadili, a gednom proto, beze wſſeho vžitku, aby ſe těmi wěcmi, kteréž hanebné a mrzké ſau, chlubili.[12])

[1]) Phaedr. IV, 24 (Formica et musca). — [2]) Stritten mit einander, welche die besser vnd höher zu loben were. — [3]) Ich trinck ausz gold vnd ausz silber. — [4]) Wo man die heiligen opffer metzget. — [5]) Ich berüre allen reinen weiblin (wie schön vnd zart sie seind) ire wenglin mit sussem küssen. — [6]) V orig. ještě: Gegen dem vnsern. — [7]) Schnöder schandtvögel. — [8]) Die du trutzlich wider iren willen anflügest. — [9]) Als einen reitzenden feind. — [0]) Zu winterzeit vergast on krafft. — [11]) Mit geysseln vnd wedeln. — [12]) V orig.: Dise fabel ist wider die vngestümmen zanner, haderer vnd vnnützen güder von den dingen, die schentlich sind.

(II. 18.)

Oſmnactá rozpráwka nebo fabule, o wlku a o liſſce.[1])

[50a] Kdož gedinau w newěře ſhledán geſt, wždycky ten w domňenij zlém beywá, a ačkoli ňekdy prawdu prawij, wſſak tijm méňe ſe mu wěřij, yakož tato báſeň prawij.

Wlk z hňewu winnil liſſku z zloďegſtwj. Liſſka tomu odpijrala, prawěcy ſe tijm, w čemž gi obžalowal, winna nebyti.[2]) Při tom ſeďela na ſaudu,

yakžto saudce ſprawedliwý, wopice, zdá by mohla rozeznati, která by z nich ſtrana práwa a nebo křijwa býti[3]) měla. Y wyhláſyla gedna každá ſtrana před saudcý, což ſe domnijwala, že by gij nayvžitečňegſſijho a naypotřebňegſſijho bylo, oznamugijc gedna dſuhé oklamánij, lſti a ſſibalſtwij. Slyſſe pak to ſprawedliwý a prawý saudce, wyřekl ortel a na liſtu gey četl[4]) takto: »Wlče, yakož ſem ſlyſſel odpowěd na žalobu twau, držijm, že

ſy nic neztratil. A ty, liſſko, bez krádeže ſy ſem ne přiſſla, kteráž nynij při tomto práwě na tebe ſe nepronáſſij: ale poňewadž obadwa prwé w newěře nalezeni gſte, buďtež přátelee yako y prwé, nebť ſe wám málo věřiti má.«

[1]) Phaedr. I, 10 (Lupus et vulpes iudice simio). — [2]) Leugnet vnd sagt, er were vnschuldig. — [3]) Welcher die warheit fürtrüge. — [4]) Lasz die ab einem libel.

(II. 19.)

Dewatenactá báſeň, o kolčawě a o hoſpodáři. [1])

Cziaſto ſe ſtáwá, že vžitečná ſlužba ſe ne odplacuge, předkem, když dobrým vmyſlem, aby ſlauženo bylo, ſe ne děge. Tak tato báſeň prawij.

[50[b]] W domu gednom [2]) myſſij mnoho pochytala kolčawa, potom ſama od hoſpodáře domu byla polapena. Y porozuměwſſi tomu, že by gi pán zabiti chtěl, řekla k ňemu: »Pane, máſs mi miloſtiw býti, neb ſem duom twůg čiſtila [3]) a německé myſſi z něho wyprazdňowala.« [4]) K tomu hoſpodář

řekl: »Toho ſy ty k mému dobrému ne činila, ale ſobě k vžitku a ku pokrmu, a také, aby, což ony gedly, ty ſama gijſti mohla, když by ony zlapány byly,[5]) a ſnad geſſtě aby y ginam noſyla. Protož nenijť potřebij, abych yá tobě z té ſlužby ďekowal. Kdyby ty mi byla takowú ſlužbu pro mé a ne pro ſwé dobré činila, teda by bylo ſluſſné, ať bych miloſtiw byl a tobě ſe za to odplatil. Ale takto muſýſs vmřijti.«

[1]) Phaedr. I, 22 (Mustela et homo . — Halm č. 89. — Lepař č. 144. — [2]) *Ol.*: »gednoho«, chybným rozvedením zkratku: »gednō.« — [3]) *Ol.*: »wyčiſtila.« —[4]) Gereiniget von den mülichen meusen. — [5]) V orig. odchylně: Das sie benagen wurden.

(II. 20.)

Dwatcatá rozpráwka, o ziábě a o wolu. [1])

Nuznij, když ſe w ſwé myſli pozdwihnau, domnijwagijce ſe, že by mocným podobnij býti mohli, takowij padagij a pro ſwau wyſokau myſl zkaženi bywagij, yakož tato rozpráwka oznamuge.

Ziába, widucy wola na paſtwě, ſama v ſebe myſlila: »Kdyby ty také ſwú ſwraſkalú kuoži rozdula a roztáhla, mohla by dobře tak weliká býti, yako geſt ten wuol·. A počawſſi ſe nadýmati,[2]) wzeptala ſe žáběte,[3]) řkucy: »Zdá-[51ª]liť ſe, že tak weliká gſem jako ten wuol?« Ziábě odpowědělo: »Nikoli«. A ona opět geſſtě wijce ſe nadula, řkaucy: »Giž-li?« Ziábě odpowě-

dielo, že žádného podobenſtwij nenij.[4]) A po třetij ſe naduwſſi, rozpukla ſe a vmřela.

Z tohoť ono obecné přijſlowij poſlo: ‚Nepřijliſs ſe nadeymay, aby ſe nerozpukl', to geſt: ‚Nemáſs býti pyſſneym a wyſokomyſlneym, nebť ſobě tebe nic wážiti nebudau.'[5])

[1]) Phaedr. I. 24 (Rana rupta et bos). — Halm č. 84. — Lepař č. 108. — [2]) Fieng sich an zu blöhen, so krefftiglich er mocht. — [3]) Fraget seine jungen. — [4]) Nichts des geleichen. — [5]) V orig.: Oder du würdest vernichtet

Konec druhé knijhy Ezopowy.

Třetij knijha báſnij Ezopowých.

(III. 1.)

Prwnij báſeň, o lwu a o paſtýři. [1])

Mohautnij magij wdečni býti a pamatowati na dobrodinij, kteráž ſe gijm čaſem od chudých ďegij, a když nětco dobrého od nijch přigali. Neb ačkoli dlauho ſe ne[51ᵇ]wodplatij, wſſak proto nemagij w zapomenutj přicházeti. O tom tato báſeň nám oznamuge.

Cžaſu gednoho, když ſe po leſe lew túlal, hledage ſobě pokrmu, y wſtaupil tuze na ňegaký oſten, kterýž mu vwázſſi w noze zuoſtal. Ta mu tak byla otekla a opuchla, že na ni doſtaupiti nemohl. Y ſſed k ged-

nomu paſtýři přes pole, kulhal a wijce toliko na třech nohách ſkákal, a proti paſtýři wocaſem wrtě, k ňemu ſe dobrotiwě vkazowal. Wſſak proto ſe nic méňe nebál paſtýř, ale zarmaucen byl w myſli ſwé, wida ho gdaucýho k ſobě; y metal gemu beránky a owce, aby ho vkrotil, a ſám ſebú aby bezpečen byl. Ale lew neſtál o žádné gijdlo a nic giného od ňeho nežádal, než aby mu pomohl, a kladl ſwau hlawau [2]) nohu na klijn paſtýřowi. Pohleďew pak paſtýř lwu na nohu, vhlédal ránu a okolo nij weliký otok; y hned porozuměl žádoſti lwa, a wzaw oſtré ſſijdlo, welmi

tijſſe [3]) mu tu ránu otewřel. A yakž talow wypuſſtěn byl, wyſſel y ten trn a neb oſten s tijm talowem, a y hned lew poznal, že mu lépe bylo. Chtě ſe pak mu za to dobrodinij odplatiti, lijzal gemu ruce a po boku ſe mu poſadil, a přigav poňekud ſwú prwnij ſýlu, ſſel čerſtwě a yako zdrawý od toho paſtýře. W krátkém čaſu potom lapili toho lwa, a aby s nijm kratochwijl při ňegakých ſňatcých mijwali,[4]) gey chowali, při kterýchžto kratochwijlech vdatnij mužij s vdatnými diwokými zwijřaty zacházeli, ſſermo wa[52a]li a potěſſenij mijwali. [5]) Y ſtalo ſe, že ten paſtýř také toho čaſu yat byl pro ſwuog ňegaký zlý včinek, geſſto pro ňey hrdlo byl propadl. Y nalezli takowý ortel, aby ſwobodným diwokým zwijřatuom k ſnědenij byl předwržen. Paſtýř ten weden a puſſtěn byl mezy ta zwijřata, a hned lew přibral ſe k ňemu vkrutňe, a poznaw ho, mrawňe a s poctiwoſtij k ňemu přiſtaupil, a pozdwihſſi očij ſweych y obličege, zařwal proti lidu, a ſkákage ſem y tam k lidu, radowal ſe z toho. A poſadiw ſe k paſtýři, tak ſe mu wokázal, yako by mu oznamowal, aby domuo ſſel, a nigakž od ňeho gijti nechtěl, ale wždy při ňem byl, yako bráňe ho. Y porozuměw paſtýř tomu, že ten lew s nijm býti chce, hned ſe domnijwal, že by to ten byl, kteréhož ňekdy w lese widěl a gemu otok wypuſtil y gey v drawil. Y chtěli, aby lew od něho odſſel; ale on nikterakž nechtěl, než při ňem byl k obraňe geho.

Wida to lid, welice ſe tomu diwil a tázal ſe paſtýře, kudy to přichází, že ten lew tak ho welmi miluge? A když lidu přijčinu powěděl, wzložil prozbu na neywyšſſij moc, [6]) proſe, aby mu miloſt včiněna byla. A tak ten paſtýř wyproſſtěn byl a oba wen wypuſſtěna, lew do leſa a paſtýř do domu ſwého.

Z toho wſſichni lidé včiti ſe magij, aby wďečni toho byli, což dobrého od koho wezmau.

[1]) Gellius, Noct. Att. V, 14. — Kirchhof-Oesterley I, 203. — [2]) Nejspíše omyl tiskový za: »bolawau«; v orig.: Seinen krancken füsz. — [3]) Gar sittigklich. — [4]) Zu brauchen in einem freudenspyll. — [5]) Orig. jen: Darin die freidigen man mit den freisamen wilden thieren fechten. — [6]) Legten sie gros gebet an den öbern gewalt.

(III. 2.)

Druhá báſeň, o lwu a o koni. [1])

Ziádný ne chlub ſe vměnijm, kteréhož ne vmijſ[illegible]b ſyce hanbu mijti budeſs. Yakož tato báſeň a nebo fab[illegible]muge

Přeſylný lew, wida, an ſe kuoň [illegible]kterak by ſe maudře k ňemu přilauditi [2]) mohl, aby, [illegible]l ſe k ňemu mlče, přijtelem ſe prawě [3]) a že by byl [illegible]ale kuoň, porozu[52b]měw zlé lſti geho, nechal ho tal[illegible]k proto myſlil, yakau by ceſtu té lſti w[illegible]hledal, aby [illegible]mohl.[4])

Y zkrčil gednu nohu zadnij, gako by ho welmi welice bolela, řka: »Bratře lwe, naſtaupl gſem na trn, poněwadž pak ty lékařem gſy, radugi ſe z přijchodu twého a proſým tebe, aby mi ſpomohl«. Lew dobrotiwě ſſel z zadu k koni, yako by na tu boleſt pohleděti chtěl. (A to wſſecko pokrytě, nic ginák než yako přijtel, zkreywage a přikreywage pokrytſtwijm leſt ſwú.)[5] A když ohledowati chtěl, vdeřil kůň lwa w čelo nohau, až ſe přewrhl,[6] a hned, yakž neyrychlegij mohl, odtud vtekl. Lew tu dlauho ležel, hnauti

ſe nemoha, a yako řijkage vmrlý. Po dobré chwijli, přiſſed ſám k ſobě, ne vhlijdal wijce koně, ale nalezſſi, že mu wſſeckno čelo y wſſeckna hlawa zbita byla, řekl: »O yakú ſem yá dobrú záplatu za nemúdroſt ſwú wzal, geſſto ſem ſe k ňemu byl mlče[7] přilaudil a dobrotijwě ſe k němu okázal; y chtěl ſem ſe potom lékařem[8] dělati, geſſto ſem ſe lékařſtwij ne včil. Práwěť mi ſe ſtalo, nebo kdybych byl přiſſel yako nepřijtel, bylo by mi ſe zdařilo, a tato ſſkoda ani hanba byla by mi ſe ne ſtala«.

Protož geden každey zuoſtaň při tom, čijmž geſt, a wyſtřijhay ſe lžij.

[1]) Halm č. 334. — Lepař č. 91. — Srv. Staré fab. č. 1. — [2]) Sich klügklich zu im nahen. — [3]) In fründtlicher gestalt. — [4]) Orig. přidává pleonasticky: Vnnd erdacht solche list wider den löwen. — [5]) Orig. stručněji: Der löw gieng gütigklich hinden zu dem pferdt vnd gleisznet freuntschafft vnd verbarg sein bösz list. — [6]) Das er für tod hinfiel — [7]) Senfftmütiglich. — [8]) Orig.: Einen trigenden artzt.

(III. 3)

Třetij fabule, o woſſlu a o frýzu.[1])

[53a] O změňenj cžaſu a ſſtěſtj ſyſs tuto báſeň, že ſſtiaſtnj a mocnij nemagij nuzných a bijdn[illegible] potupowati ani gim křiwdy činiti, ale magij ſe rozpomenauti, yak g[illegible]ſtij welmi wrtlawé, a w té wrtlawoſti že ſe welmi brzo změnij.

Wýborný frýz, s[illegible] sedlem y s vzdau zlatau, k tomu w pře-drahém deku a welmi[illegible]wném,[2]) potkal ſe s obtijženým a vmordo-

waným woſlem na gedné ceſtě.[3]) Woſel pak vſtaw, gedno ceſtau gda, druhé obtijžen gſa břemenem, nemohl pro vſtánij tak brzo fryzowi s ceſty vſtaupiti. K kterémužto frýz řekl: »Byť mi tak nebylo, a ſotwá ſe držijm,[4]) dalť bych nohau w to twé břicho, proto že mi, pánu ſwému, s ceſty ne- warugeſs a ne poſtogijſs, až bych yá tě pominul.« Woſel přewelice ſe lekl pohruožky geho a weliké nadutoſti myſli. Y wzdechſſi, wolal k Bohu a ſſel předſe ceſtau ſwau. Ne po mnohém čaſu potom vtijžili tomu koňowi, gezdijce na ňem a přijliſs honijce, tak že ſſkaredá mijſta na ſobě měl[5]) a náramňe hubený byl. Y rozkázal ho pán geho do wſy dáti, aby tam na pole hnûg wozyl. A tak, zapřáhſſe ho, welikú prácy naň wzkládali, tak že přiliš nuzným byl. Gednoho pak čaſu páſl ſe woſel na gedné lauce, y vhlédaw toho frýza bijdného, an newymluvně těžce táhne, poznaw gey, takto k němu řekl: »O bijdný, k čemu geſt giž tobě ſtrogná připrawa? Kdež máš ſwé dra[53b]hé sedlo a drahú vzdu? Kde podoba těla twého? Kde twá přiliſſná ſměloſt proti mňe woſlu?[6]) Giž, zdá mi ſe, muſýſs

zuoſtati w naſſem sedlſkém ſtawu. Anoť poň twá zpurná myſl přeſtala,; gižť ſe menſſij, nežli ſy ſám, poſmijwá.«

Tato báſeň napomijná mohowité,[7]) aby chudých nepotupowali, zwláſſtě w ten čas, když by ſe gim dobře wedlo, a když na ſſtiaſtném mijſtě poſtaweni ſau, aby ſe gim nepoſmijwali, když by ſe gim kolo ſſtěſtij obrátilo, a yakož geſt wěc wrtká, ginam ſſinulo.

[1]) Srv.: Halm č. 328. — Lepař č. 78. — Nové fab. č. 56. — frýz = hengst. — [2]) Auch mit köstlicher roszdecken vber wol gezieret. — [3]) An einer engen strasse — [4]) O wie kom enthalt ich mich. — [5]) Orig : Het fürbasz böse pfleg; překladatel patrně četl: »fleck«. — [6]) Gegen mir müden esel. — [7]) Die mechtigen.

(III. 4)

Cztwrtá fabule, o zwijřatech a o ptácých.[1])

O neſtálé myſli a o dwogitém jazyku Ezop tuto báſeň pokládá. Odkudž rozumij ſe, že, kdož ſe dwaum pánuom chce zachowati, ten takowý od žádného chwály ne dogde a wdycky we zlém domňeni žiw bude.

Cžtwernohá zwijřata měla s ptáky válku a newoli tak welikú, že gedna ſtrana druhé w ničemž vſtúpiti nechtěla. Bogowali pak vdatně a ſylňe dlauhey čas ſpolu. Potom ňekterey čas odpočijwali a pokoy s ſebau měli, a zaſe opět bog a válku ſwedli. Porozuměw pak netopýř, že by zwijřat weliká ſýla byla, a wijtěz že by ſe při nich okazowal, boge ſe rozličného, welikého neſſtěſtij, [54a] odſtaupil od ptákůw a přiſtaupil k zwijřatům, yakžto k těm, kteráž by woynu wyhrála.[2]) W náhle potom přiletěl worel s wybogowatedlnau rukau,[3]) w mocy bogowného boha, gemužto řijkagij Márs, a zatřepaw ſweymi křijdly, wmijſyl ſe mezy ptáky a rytijřsky bogowal, tak že wſſeckna zwijřata w vtijkánij ſe dala. A tak ptácy ſwijtězyli. Potom zaſe ſe zprawiwſſe a ſmijřiwſſe, dobrý pokoy mezy ſebau včinili. Tu pak netopýře ptácy welmi těžce natáhli,[4]) proto že byl od njch k zwijřatom odſtaupil. A obecnijm wyřknutijm a ortelem ode wſſech ptákůw wypowědijno geſt, aby ſe wždycky ſwětla warowal, a aby wſſeckno geho peřij s ňeho oberwáno bylo, a holý aby w nocy létal.

Aby to oznámili, že wſſickni, kteřijž ſwé přátely opauſſtěgij a v cyzých pomocy hledagij, treſtáni býti magij.

[1]) Srv : Nové fab. č. 107. — [2]) Die den syg hetten erfochten. — [3]) Mit streitbarer hand. — [4]) Ward hoch vnd schwer angezogen

(III. 5.)

Pátá fabule, o slawijčkovi a o krahůgcy.

Kteřijž newoli k giným magij a gich s nenáwiſtij ſtřehú, tiť potřebugij, aby ſe také ſami o ſebe ſtarali, aby gegijch zloſt na hlawu gich ne přiſſla.[1]) Yako ſe teď tuto tak ſtalo.

Krahugec, ſeďe w hnijzďe slawijčkowě a powětřj ſe dijwage, nalezl w něm mladá slawijčátka. A y hned [54b] přiletěl ſtarý slawijk a proſyl krahůgce, aby těch mladých oſtřijhal a bezpečné ge ſebau včinil. Odpowěďel krahugec: »Já včinijm, co ty chceš, neb mi welmi lahodňe zpijwáſs.«[2])

Ačkoli slawijčkowo ſrdce pro ſtaroſt a vzkoſt o ďeti welmi teſkliwo a obtijženo bylo, wſſak proto láſka dietij geho k zpijwanij ho přinutila. Potom řekl krahugec: »Wſſaks mi to ne zpijwal dobře.« A wzaw gedno mladé slawijčátko, [3]) počal ho gijſti. A w tom přes ceſtu přiſſel myſliwec a wábil

pijſkage, a nabijzel, pyſky nadymuge, [4]) a wſtrčil wěgice. Y ſedl na ňe krahugec, a obaliw ſe gijmi, vpadl na zemi. A ačkoli gineym ſſkodil, wſſak nebyl tak rychlý ani maudrý, aby ſám polapen nebyl. Nebo kdož gineych aukladňe ſtřeže a láká, domnijwage ſe, že dobře láká, čaſto ten a takowý ſám polapen a vlákán beywá. [5])

[1]) Das ire böszheit nicht furkommen werd. — [2]) Wann du mir fast wol singest (si mihi bene cantaveris). — [3]) Eins von den jungen. — [4]) Locket mit dem pfyflin vnd reitzet mit der wicken. — [5]) Dan welcher hüt vnd meinet, er hab wol gehütet, so wird der hüter offt gefangen.

(III. 6.)

Sſeſtá fabule, o liſſce a o wlku.

Štěſtj pomáhá dobrým y také zlým, a ktерýmž nynj nápomocno geſt, těmi potom pohrdá a nenáwidij gich. A čaſto ſe to ſtáwá, že záwiſtiwij a zlobiwij wlaſtnij ſwau zloſtij treſtáni bywagij, a že kuoň ſwého wlaſtnijho pána, čaſem ſe naň woboře, vdeřij. Proti tomu Ezop takowú báſeň ſložil.

[55a] Geden wlk shromázdil [1]) ſobě kořiſt do pokoge ſwého [2]) a mnoho pokrmuo do ňeho nanoſyl, aby potom ňekolik měſýcuo w rozkoſſi žiw býti mohl. Poznawſſi to liſſka, záwiďela mu toho, že ſobě také ne nahromázdila, [3]) a myſlila ſtiwě, aby gey o to připrawila. Y přiſſedſſi před peleſs geho, o ty pokrmy myſlijc, řekla k wlku: »O bratře, geſſto ſem tě dáwno newiďela, a že ſme giž ſpolu dáwno přes pole ne wandrowali, welmi ſem ſe o tebe ſtarala a ſmutná byla, kde by byl.« [4]) Wlk poznal leſt a záwiſt liſſky pro pokrm a ſſpijži, y řekl tato ſlowa k nij: »Ne proto ſy přiſſla ke mňe, že by taužila a o mne ſe ſtarala, nebť wijm, že newěrau pro-

ſmrdáſs;[5]) protož wandruog ceſtau ſwau, neb zde, čehož hledáſs, ne nagdeſs«. Pro ta ſlowa rozhněwala ſe liſka a ſſla k paſtýři, wymyſliwſſi leſt, aby wlka o tu ſſpijži připrawila, a takto s nijm mluwila: »Chceſſ-li mi za to co včiniti,[6]) teda yá tobě powijm o nepřijteli stáda twého, že potom ne bude ſe tobě potřebij ſtarati, a toho yá tobě chcy w twé ruce dáti«. Paſtýř odpowěďel, že ſe gij toho chce odſlaužiti.[7]) Tu ona mu okázala wlka w geſkyni, kteréhož paſtýř zabil.[8]) A tudy liſſka opanowala ſſpijži wlkowu

a té ſe až do ſytoſti nacpala. Ale ſſkodliwý žiwot nenij hodný, aby měl žiw býti,[9]) neb hned potom také liſſka vkázána byla, a přiſſed myſliwec ſe pſy, poſſťwaw na ni, vhonil gi.[10]) Tu řekla liſſka: »O, co ſem yá zle vďelala, že ſem toho wlka prozradila! Božijť geſt to wůle, aby mi ſe tak ſtalo. yakož ſem yá giným ďelala«.

Protož magijť ſe lidee warowati, aby žádného ničijmž ne vráželi, geſtli že ſami vraženi býti nechtěgij.

[1]) *Ol.*: »shromáždil«. — [2]) In seinen baw. — [3]) *Ol.*: »nenahromáždila«. — [4]) Orig. jen: So bin ich billich in sorgen vnd traurig vmb dich gewesen. — [5]) Ich weysz, das du vntrüw pflegest. — [6]) Sagst du mir danck. — [7]) Orig. přidává: Vnd gib dir, was du begerest. — [8]) Erstach mit seiner lantzen. — [9]) Orig. odchylně: Aber die freud seiner verreterischen vbelthat war vast kurtz. [10]) Kam ein jäger mit seinen hunden an in, die zerrissen in gar.

(III. 7.)

Sedmá báſeň, o gelenu a o lowcy.[1])

Cziaſto to beywá, že chwálena bywá wěc, gſucy mnohem hodňegſſij, aby haňena a hyzděna byla. Zaſe wěc haňenij hodná chwálena beywá.[2])

[55b] Gednoho čaſu přiſſel nad studnicy zpanilý gelen, w ktereež woda čiſtá byla yakožto křiſſtál,[3]) aby pil. A ſkloniwſſi ſe, vhlédal geſt na ſobě welmi čiſté a rozkladité rohy, tak že ge ſobě náramňe oblibowal. Ale pohleďew ſobě na nohy, že by tenké byly,[4]) neljbily mu ſe, tak že ge ſám haněl. A když on ty wěcy, nad tau studnicý ſtoge, přemyſſlowal, vſlyſſel

myſliwčij hlas a pſuow ſſtěkánij, běhánij y hledánij: a hned počal vtijkati. Nohy geho rychlé neſly ho přes ſtráňe a hágowij přede pſy až do leſa. Ten byl dřijwijm zaroſtlý a zahuſſtěný,[5]) tak že s těmi ſweymi rozkladi-

teymi rohami nemohl proběhnauti, a tu geſt od pſuow vhoňen y vdáwen. Wida pak giž smrt před ſebau, řekl: »Co ſem při ſobě hyzdil a haňel, to mne před nepřátely meymi ohágilo, a což ſem chválil, to mne o hrdlo nynij připrawilo«.[6])

Protož pomyſliti máme, což nám vžitečného a dobrého geſt, to abychom chválili, a což marného, to abychom hyzdili.

[1]) Phaedr. I. 12 (Cervus ad fontem. — Halm č. 128. — Lepař č. 119. — [2]) *Ol.* omyl opravuje: »zaſe wěc chwály hodná haněna beywá« (gescholten, das zu loben were). — [3]) Kam ein stoltzer hirsz vber ein sylberin klaren lauteren brunnen. — [4]) Aber seine kleine bein miszfielent im grö:zlich. — [5]) Was eng von gehültz. — [6]) Ich hab gelobet, das mich in den tod gegeben hat.

(III. 8.)

Wolmá fabule.

[56a] Této báſně mnozý včenij miſtři nechtěli ſú do ſweych kněh pſáti, pro tu přijčinu, že gi každý maudrý ſám wěďeti může, zwláſſtě pak,

kteřijž latijnſké werſſe ſkládali. Protož yá také ne chtěl ſem gij czeſky vdělati ani položiti.[1])

[1]) Zcela tak, jako v němčině; starší vydání německá připojují titul: »Von den frowen vnd den hennen«. Text latinský podává bajku úplnou: »De Junone et Venere et aliis feminis«. Viz: Steinhöwels Aesop, herausgegeben von Herm. Österley, str. 151. Obsah týž jako má Phaedrus, Appendix 9. (Juno, Venus et gallina.)

(III. 9.)

Dewatá fabule, o zieně a o muži gegijm vmrlém. [1])

Kázaná a čiſtá geſt, kteréž žádný neproſyl a o to ſe nikdá ne zaſadil. O tom miſtr této knijhy báſeň neb ſabuli takowú ſložil.

Muž a žena horlijwě ſe milowali. Y přihodilo ſe, že muž vmřel, a žena geho pro ňeg v welikém zámutku byla a nechtěla nikterakž pro miloſt muže ſwého od hrobu preč gijti, ale s teſknoſtij, s boleſtij a s nařijkánijm tu oſtatek žiwota ſwého dokonati [56b] a při geho hrobu vmřijti. W krátkém čaſu potom ſtalo ſe, že geden zloďeg práwem na ſſibenicy [2]) odſauzen byl. Když pak giž oběſſen byl, wyſlán geſt gijzdney, [3]) aby ho hlédal, a ten byl

od krále k tomu vſtanowen, aby ſnad přátelé, oběſſeného toho s ſſibenice ſegmauce, ne pochowali. A když giž ten rytijř a neb gijzdný těla toho oſtřijhal, welmi geſt žijznil a myſlil, kam by geti měl. Vſlyſſaw pak tu panij, aua nařijká nad hrobem pána ſwého, a oheň také tu vhlijdal, y pohnul ſe, aby tam gel, a ſwau žijzeň aby vhaſyl. Y přigew tam, proſyl té panij za truňk wody, [4]) kteráž gemu hned vďelila. A on napiw ſe, těſſil tu ſmutnú pani pokornými, tichými y pochlebnými ſlowy a potom ſe zaſe na ſtráž ſwú nawrátil. Ale pohleďew, ne byl tam dlauho, než hned ſe zaſe nawrátil, neb ſrdce geho miloſtj zapáleno bylo. Y mluwil s nij, aby mu přála, že gij rád ſlaužiti chce; [5]) a potom opět zaſe gel, aby toho oběſſeného ſtřáhl. To pak čaſto ďelagijcýmu vkraden geſt ten zloďeg s ſſibenice. Pro kteréhož welice zarmaucen gſa (a to ſluſſně, neb mu pod ztracenijm hrdla od krále přikázáno bylo, aby toho zloďege oſtřijhal) taužil toho té panij, za wěrnú raddu gij proſſe. Pani mu odpowěďela, aby ſe neſtaral, že tomu ceſtu obmyſlila, kudy by on žaloſti zbawen býti mohl, řkucy: »Chceme muže mého

na mijſto geho powěſyti«. A hned hrob odkopala, a muže z hrobu doby
prowaz na hrdlo wſtrčila a tomu rytijři neb gizdnému k powěſſenij
dala. Y řekl gizdný: »Pani, náſs nález nenij dobrý, neb zloďeg ten
lyſý; když pak tohoto s wlaſy vhlédagij, lſti naſſij wyrozuměgij«. K tomu p
odpověďela: »Tomu dobře zhodijme«. [6]) A hned wyrwala mu wlaſy g
zuby y rukami, a lyſýho gey včinila, yako y ten zloďeg byl. Y wzaw
rytijř, powěſyl gey na ſſibenicy. A tau ſłužbau zawázawſſe ſe ſobě, w p
telſtwij a w ſtaw manželſký wſtaupiti ſobě přiřkli [7]), a to nowé přátelſ
mijſto ſtarého wy[57a]woleno geſt, ktereež naproſto giž vduſſeno bylo.

Z toho rozuměy malau wijru a vſtawičnoſt ženſkú. Když maličko t
proſſeny ſau, žiweym ſtaroſt a trápenij ďelagij a mrtweym muku vkláda

[1]) Phaedr. Append. 13. (Mulier vidua et miles). — Halm č. 109. — Lepař č. 353
Táž rozprávka do slova obsažena v řeckém textě Života Ezopova; viz: Fabulae Ro
nenses, ed. Alfr. Eberhard. I. p. 299 (kap. 33). Rozličné verse její uvádějí se vů
titulem »Paní Efezská« (Matrone von Ephesus). — [2]) An das Creutz zu hencken.
[3]) Ein ritter. — [4]) Vmb wenig wassers. — [5]) Sprach ir zu vmb iren gunst zu erwerben.
[6]) Dem kan ich wol thun. — [7]) *Ol.*: »přiřekli«.

(III. 10.)

Deſatá fabule, o fregijřce a o mládency. [1])

O nečiſtee fregjřce a o mládency od Ezopa báſeň tato položena g
Neb neſtydaté ženy lſtmi ſwými a chytroſtmi muže k ſobě přitrhugij.

Gedna fregijřka, [2]) mnohé k ſwé wuoli připrawiwſſi, [3]) nalezla mláde
gednoho, kteréhož čaſtěgij k ſobě wábila a nabijzela nežli giné, pro ge

dary. On také lehkomyſlňe ſe k nj měl, po ſwé wůli gi (pro dary, kte
od ňeho brala) mage.

Gednoho pak čaſu řekla k ňemu, pochlebugijcy mu: [4]) »Můg nayr
legſſij, ty znáſs wijru mau, také wijſs, [5]) že gich welmi mnoho o mne ſto
a podwolugij ſe, chtěgijce mi weliké dary dáti, ale ty gſy srdcy mé
nade wſſecky naywzácňegſſij, neb yá ſem twá gediné pro to, aby ty mu

byl«. Mládenec pamatowal, yak geſt mnohdykrát liſſe a nevpřijmňe s nijm byla, odpowěďew gij krátkau myſlij, řekl: »Mňe ſrdečně milá a mé vtěſſenij,[6]) yá ſem také na tebe laſkaw, ne pro to, že bych pomňel, aby ty mi wijru zachowati měla, ale pro to, že ſe ke [57b] mňe přijwětiwě máſs a mne obwesſelugeſs. Y žádám za dary ſwé twůg býti, aby ty má, pokudž dary béřeš, byla«.[7])

Tak ſobě s obú ſtrán zaplatili miloſt, kterážto na ſlowijch záležela a těmi toliko twrzena byla. Wſſak takoweymi ſlowy ſproſtnij čaſto podwedeni bywagij.

[1]) Phaedr. Append. 27. (Meretrix et iuvenis). – [2]) Ein böszlistige bůlerin. — [3]) Als sy manigem het gewilfagt. — [4]) *Ol.* nesprávně: »pochlebugijcýmu«. — [5]) Orig.: Aller liebster, das du meine trewe erkennen mügest, so wisz, das.. — [6]) Mein hertzliebe, mein morgenschein. — [7]) Orig. odchylně: Begere dein zu sein, das du mein seyest.

(III. 11.)

Gedenactá fabule, o otcy a nepodařilém synu.[1])

Mladj wéſti ſe magij, staři těžce wedeni bywagij.

Hoſpodář geden ſwéwolného mage syna, kterýž wždycky toliko po lehkých ženách ſe taulal a řijdko doma beywal, y rozhňewaw[2]) ſe ten hoſpodář, kázal ſlužebnijky ſwé pro ňeho bijti, prawě gim tuto báſeň:[3])

Byl geden sedlák, ten ſwázal k gednomu ghu a nebo ſpřeženij wola a tele. Tele pak wdycky[4]) házelo a ſkákalo, trkalo a bilo tak dlauho, až s ſebe gho doluo ſwrhlo. Když pak náramňe tuze wola bilo, řekl sedlák: »Já ſem wás ne proto w hromadu ſpřáhl, abyſſte ďelali, ale že ſem chtěl toto mladé tele podlé tebe okrotiti, neb yakž koho rohy nebo nohama vdeřij, má kamenijm a kygmi vházeno a vbito býti, že toho má odležeti«.[5])

Tijm včil služebnijky, kterak syna wéſti magj, protože by byl gim od ňeho poručen, oni pak že by toho zanedbáwali.

[1]) Phaedr. Append. 10 (Pater familias et Aesopus). — [2]) *Ol.:* »rozhněwal«. — [3]) Orig. přidává: Dadurch sie mercken möchten, was sein wil were des sons halb vnd der knecht. — [4]) *Ol.:* »wždycky«. — [5]) Das er kranck wird.

(III. 12.)

[58a] Dwanactá fabule, o zlém a geſſtě o horſſijm. [1])

O dweem zlém miſtr takowú báſeň ſložil, že gedno zlee druhému ne rádo ſſkodij, aniž gedno neprawé druheemu vſſkoditi myſlij. Gedna liſſka druhé ne gij, [2]) a twrdé k twrdému ne přiljpá.

Geſſtěrka, gſaucy lačná, přiſſla do werſſtatu zamečnijkowa, [3]) pokrmu ſobě hledagijcy. Y nalezſſi pilnijk, počala gey hreyzi a kauſati. Pilnijk, znamenaw a widúce [4]) nerozum gegij, řekl k geſſtěrce: »O blázniwá, co ďeláſs? Wſſak nic ne zpuoſobijſs, než že ſobě zuby zkazýſs. Což newijš, že ſem ten, kterýž železo hryzu a pilugi? [5]) Ty pak chceš mne zkazyti? A cožkoli drſnatého geſt a nerowného, to ſrownáwám a ſhlazugi, a což ſukowatého, [6]) to zřezugi. Protož nedrápay ſe s kočkau.«

[1]) Phaedr IV, 8. (Serpens ad fabrum ferrarium). — Halm č. 146. — Lepař č. 213. — Srv. Nové fabule č. 79. — [2]) Beisset. — [3]) In ein schmitte. — [4]) *Ol.:* »wida«. — [5]) Die alles eisen abnagt. — [6]) Ecket.

(III. 13.)

Třinactá fabule, o wlcých, o owcých a o pſých. [1])

Welmi ſſkodné geſt, když kdo ſwého ochránce a opatřitele preč wydá. O tom nám Ezop w této ſabuli wyprawuge.

Wlcy a owce ſpolu wáleli, a žádná ſtrana ſwého vſtúpiti nechtěla. Wſſak owec bylo mnoho a pſy mě[58b]ly na pomoc. Y poſlali wlcy poſly ſwé k owcým, žádagijce mijru a pokoge. Pokoge gſau doſſli a s obau ſtrán přjſahú wyſoce ſe zawázali, wſſak pod weymijnkau, aby naylepſſij přátelé,

strážnij,[3]) byli w rukogemſtwij toho přátelſtwij zaſtaweni. A tak ſproſtné owce zaſtawily pſy ſwé w rukogemſtwij, od kterýchžto měly ochraňowány býti. A wlcý zaſtawili owcým ſwá wlčata, a tak ten pokoy přijſahau a rukogměmi geſt ztwrzen. Potom pak brzo, když ſe ten pokoy ſtal a krátký čas držán byl, počala ta wlčata ſkučeti a teſkniti.[3]) Slyſſijce to ſtařij wlcy,

domnijwali ſe, že by ſe gim od owcý křiwda dála, ſhromázdiwſſe ſe,[4]) s mocý přiſſli a owce vinnili,[5]) že by pokog na gegijch dětech zruſſili. Y roztrhawſſe owce, beze wſſij překážky ge ſežrali, neb ſau owce pomocnijky ſwé a ochránce od ſebe preč wydali.

Protož hleď każdey přátel ſobě zachowati.

[1]) Halm č. 268. — Lepař č. 63. — Jinou versi viz v Životě Ezop. str. 38. — [2]) Orig. nemá nevhodného přídavku tohoto. — [3]) Ginnen vnd heülen. — [4]) *Ol.*: »shromáždiwſſe ſe.« — [5]) *Ol.*: »winili.«

(III. 14.)

Čztrnactá fabule, o muži a o sekeře.[1])

Kdož nepřijteli ſwému pomoc vkazuge, ten giného nic ne puoſobij, než aby ſám k ſwé wlaſtnij smrti přijčinau byl.[2]) Yakož tato báſeň wyſwědčuge.

Čzlowěk geden kázal ſobě sekeru dělati, a přinesſſi gi do leſa, žádal dřijwij, aby mu k nij mocné topo[59a]řiſſtě dalo. Ono, poradiwſſe ſe o to obecně, zawřelo tak, aby mu olijwa topořiſſtě dala, neb to nayžilowatěgſſij[3]) dřewo geſt. Čzlowěk ten, wzaw topořiſſtě a naſadiw sekeru, počal wſſemu dřijwij ratoleſti oſekáwati, a potom y ſtromowij, kterakžkoli weliké bylo, až do zpodku podtiňowal. Y řekl dub k wětwowij: »Práwě, ſprawedliwě a dobře ſe nám dege, a geſt hodná wěc, že takowé neſſtěſtij trpijme, proto že ſme my naſſemu nepřijteli radu a pomoc k naſſij ſmrti ſlepě vkázali a včinili, dawſſe mu sekeře[4]) topořiſſtě.«

Protož geden každey cžlowěk má prwé pomyſliti, když ho nepřijtel geho za yakú pomoc proſý.

[1]) Halm č. 122. 123. — Lepař č. 243. 243 x. — [2]) Das er nach seinem eignen todt stellet. — [3]) Zehest. — [4]) *Ol.:* »k sekeře«.

(III. 15.)

Patnactá fabule, o wlku a o pſu. [1])

Tato báſeň wyprawuge, yak milá wěc geſt a weſelá w ſwobodě a w wlaſtnij wuoli žiwu býti, zwláſſtě beze wſſeho záwazku. Yakož ſe tomu může ſkrze tohoto pſa a wlka rozuměti.

Ti ſe ſeſſli ſpolu w gednom leſe. Y řekl wlk pſu:[2]) »Medle bratře, kudy to přicházý, že ty tak tluſt a hladek z mijry[3]) gſy?« Odpowěděl mu pes: »To proto geſt, že yá gſem oſtrážce[4]) domu, aby zloďegowé a mor-

děřij do ňeho ne weſſli. Neſmij žádný z nijch pro mne ani gednau nohau[5]) k domu přiſtaupiti, a [59[b]] yakž yá o yakém zloďegi oznámijm, teda mi nazbyt chleba doſti dáwagj. Pán mi dáwá od masſa koſti, též také y ginij, k tomu wſſeckna čeled geſt na mne laſkawa, a před wſſemi ginými

neywijce přede mne mecý, a což ſe kde komu nelijbij, to wſſeckno mně dáwagij. A tak tudy břich můg naſycen bývá, a mé žebry ſe ſchowáwagij.[6]) Léhám pod ſtřechau, wody doſti mám, a žiw gſem wždycky odpočijwage.« [7]) Zasſe wlk řekl: »O bratře, yak ſy ty ſſtiaſtný w ſwém žiwotě! O, co bych yá rád, aby mi ſe žiwnoſt takowá nahodila, abych při zahálenij do ſyta nakrmen dobrými pokrmy byl, a abych pod ſtřechau weſele žiw byl.« Y řekl k němu pes: »Chceſſ-li, ať ſe dobře wede, tehdy poď ſe mnú a nebuďeť ſe potřebij o nic ſtarati.« Y ſſli ſpolu, a na ceſtě vhlédal wlk toho pſa, kterak měl krk oſmeykaný,[8]) y dij k němu: »Od čeho ſy na krku tak woholený a omykaný?« Pes odpověděl: »To geſt pro to, že gſem wſſetečný, a že we dne na lidi běhám a ſſtěkám,[9]) y přiwazugij mne k ržetězu; w nocy pak ſem ſwobodný a běhám po domě, kdež mi ſe koli lijbij, a ležijm na mijſtě, kteréž ſobě neylepſſij wyberu.« Proti tomu řekl wlk: »Mňe potřebij nenij, abych toho bydla dogijti měl, kteréžs ty mi zchwálil. Já při ſwobodném žiwotě zůſtanu, proti wſſemu tomu, což mne potká, chcy přes pole wandrowati podlé mé wůle, žádný ržetěz nemá mne ſwazowati ani mi co překážeti. Polnij ceſta má mňe ſwobodná a odewřená býti [60a] y po horách ginee puſtee ceſty. Nechcy w žádné ſtaroſti býti, gſem ten, kterýž ſtáda muſým nayprwe wokuſyti. Také vmijm pſy lſtiwě podwéſti a s nimi chytře zacházeti. Protož zuoſtaniž ty w žiwotě ſwém kterémuž ſy přiwykl, neb yá chcy při ſwé zwykloſti[10]) trwati.«

[1]) Phaedr. III. 7 (Lupus ad canem). — Halm. č. 278. — Lepař č. 59. — [2]) *Ol.*: »k pſu«. — [3]) So feist vnd so glat bist vber deinen balg. — [4]) *Ol.*: »strážce«. — [5]) Einen tryt. — [6]) Wird der balg geschliffen. — [7]) Leb alzeit in rüwiger arbeit. — [8]) Wie der hund vmb den hals mit dem hundsband geseret war. — [9]) Orig jen: Das ist darvmb, das ich freydig bin. — [10]) Ich wil in meinem leben bleiben.

(III. 16.)

Sſeſtnactá fabule, o rukau, nohách a o břichu.[1])

Kdož ſwého přijtele prozradij,[2]) ten ſám ſobě ſſkodij. Neb žádný bez přátel za nic ne ſtogij, a nic ho ſobě neważij; tau měrau yakžto audowé, kteřijž w těle gſau, o kterýchž ſe takto rozpráwij:

Že by ruce a nohy na břicho ſe rozhněwaly, a gemu že by žádné potrawy gednati nechtěly, ruce pak podáwati ne chtěly pro to, že by ſamo nechtělo ďelati, než každý čas plné býti, a prazdnijc, ſeďeti. Z té záwiſti nechtěly také nic ďelati a za ňekoliko dnij břichu nic gijſti nedaly. Když pak břicho poſtiti ſe muſylo, počaly nohy y ruce s gineymi audy mdlijti. Porozuměwſſe toho,[3]) chtěly zasſe břichu gijdlo gednati, kteréhož břicho přigijmati nechtělo, neb ceſty zaroſtly, žjly zawadly, střewa ſe ſkrčila a nemohla ſe pro zaroſtloſt odewřijti.[4]) Nemohli audowé žádné mocy od břicha

přigijti, neb ho bez pokrmůw nechali, a tak y ſpolu zahynuli, neb ſau ſpolečné přátelſtwij na různo roztrhli.

[60b] Protož včij tato báſeň wijru přátelſkau zachowáwati, také w gednom každém ſtawu služebnijkuow ſſanovati, y pánuow y w měſtech. [5]) A tudyť wſſeckny wěcy zuoſtanau w gednotě.

[1]) Halm. č. 197. — Lepař č. 373. — Srv. Livius II, 32. — [3]) Tõrlich übergibt (stulte deserit). — [3]) Místo »tomu«; v textu vytištěno »to°«, což jest patrně omyl za »to᷑«. — [4]) Wan die weg warend verschmorret vnd kundent sich vor õde nit vffgethon. — [5]) Auch in einer jeden gemeinsamy der eehalten vnd der herschafft vnd in andern stetten.

(III 17.)

Sedmnáctá fabule, o wopicy a o liſſce. [1])

O cžlowěku chudém a bohatém Ezop ſabuli takowú ſložil: Wopice proſyla liſſky, aby gij liſſka malijčko ſwého wocaſu vďelila, kterým

by mohla zadek ſwůg [2]) přikryti, řkucy k nij: »Twůg daremnij, těžký ocas a tak dlúhý nenij k ničemému tobě potřebný, toliko gey muſýſs po zemi za

ſebú wlécy; to pak, což zbeywá ocaſu twého,[3]) mně by ſe dobře hodilo a doſti vžitečné by bylo, abych yá ſwú zachuli[4]) přikrvla.« Odpowěďela gij liſſka: »O těžkoſti a welikoſti wocaſu mého rozpráwijš, ale wſſak geſt welmi lehký.[5]) A přes to, než bych ho tobě kus dala, aby ty gijm ozdobňegſſij býti měla, raďegij bych tak dlauhey a welikey měla, abych gey po polijch a po skalij za ſebau wláčela, ſkrze trnij y ſkrze bláto protahowala.«

Bohatý a lakomý[6]) člowěče, máš na tuto báſeň pamatowati, aby chudým ſſtědře vďelowal, což zbeywá, a aby yako tato liſſka záwiſtiwý a ſkaupý nebýwal.

[1]) Phaedr. Append. 1. (Simius et vulpes). — [2]) Sein schantliche blösse des hindern theils. — [3]) Orig připojuje: Das dich beschweret. — [4]) Scham. — [5]) Er ist leicht vnd klein. — [6]) Gitiger.

(III. 18.)

[61ª] Oſmnactá fabule, o kramáři a o wcſſlu.[1])

Mnozý po ſmrti treſtáni beywagij. Protož žádný ſobě ſmrti ne má žádati, domnijwage ſe, že by po smrti ſebau bezpečen býti měl. Yako tato báſeň nás včij.

Kramář geden bral ſe přes pole, weda s ſebú welmi obtijženého woſla kteréhož náramně welmi bil,[2]) poſpijchage na jarmark, a naďege ſe, že by

mnoho měl zeyſkati a welike penijze vtržiti. Pro tu tak welikau prácy žádal woſel ſmrti. A málo po tom vmřel woſel od welikého bitij a práce. Domnijwage ſe pak, že by měl giž odpočijwati a žádné práce nemijti, y když ho z kůže wytáhli,[3]) vďelali z nij buben, a mnohem wijce bili než prwé.

Fabule tato znamená, že každý člowěk břemeno ſwé má trpěliwě néſti, aby naň těžſſij wzloženo nebylo.

[1]) Phaedr. IV. 1. (Asinus et Galli). — Srv. Nové fab. č. 44. — [2]) Er schlůg in hart mit geisseln vnd stecken — [3]) V orig.: Als der vermeint nun fürbas ruw sollen haben, do ward im sein hůt abgezogen.

III. 19.)

Dewatenactá fabule, o gelenu a o wolu. [1])

Straſſliwij [2]) ſami ſebe mocnij negſau, ale wždycky w ſtaroſti ſau, a ſamo ſſtěſtij muſý ge zachowati. Yakož tato báſeň vkazuge.

Gelen, náramňe hnán gſa od pſuo a od myſliwcuo, tak že muſyl do wſy vtécy do gednoho chléwa, w ňemž [61b] wolowé ſtáli, a těm powěděl, proč by vtekl k nijm. Y řekl geden wuol k ňemu: »O bijdney, pročež ſy ſem k ſwee smrti vtekl? Daleko by byl ſebú bezpečněyſſij na poli a nebo w leſe, nežli kdyžs ſem vtekl.« Gelen zaſe řekl, proſſe, aby ho obránili toliko malú chwijli v ſebe, a yakž by málo pozďegij bylo, že by chtěl dobře bezpečně od nijch ſe odebrati. A s těmi ſlovy ſkryl ſe pod seno. Chtěgijce pak pacholcy wolům ſlámu, ſeno, lijſtij a giné obroky dáwati, žádney z nich gelena newiďel, aniž kdo ho wiďel geſſtě z gineych služebnijkůw. Y zradowal ſe z toho gelen a ďekowal wolům, že by ho tak dobře schowali. W tom

pak přiſſel pán a ohledowal wſſecko wſſudy [3]) po dwoře. Y řekl wůl k gelenu: »Geſtli žeť tebe ten ne vhlijdá, kterýž sto očij má, teda my tebe dobře ſchowáme; pakliť tě vhlijdá, tehdyť hned pogednau žiwot odegme.« A y hned ſſel pán k geſlijm a ohledowal ge, neb prwnijch dnuow [4]) nepilnoſt služebnijkůw wiďel, tak že dobytek byl zchurawěl. Wida pak prázné geſle, a obrok tu nedaleko leżeti, hňewage ſe na služebnijky a pacholky, bral ſám ten obrok, a počal gim zakládati. A vhlijdaw rohy gelenij před ſebe wztažené, řekl: »Co ge to?« A zawolaw pacholkůw, tázal ſe gich, odkud by ten gelen byl? Oni odpowěďeli, že newědij. Řekl pán: »Kterak ſe pak ſem doſtal?« Oni odpowěďeli, že pod přijſahau newědij. Pán byl weſel z toho gelena, a diwil ſe, že by ho nižádný hledati nepřiſſel. [62a] Y wzaw gelena a zabiw ho, byl weſel ňekoliko čaſúw, s přátely y s služebnijky ſwými hoduge.

Tato báſeň vkazuge, že geden každý człowěk, wyhnán gſa, mezy neznámeymi bezpečen ſebú nenij, a že ſamo ſſtěſtij muſý ho zachowati. A přes

to, že geden každý hoſpodář muſý k ſwému ſám přihlédati, nechce-li, aby gemu geho hynulo.

[1]) Phaedr. II. 8 (Cervus ad boves). — [2]) Die fliehenden. — [3]) Alles wesen des hoffes. - [4]) Die vordern tag.

(III. 20.)

Dwatcatá fabule. [O lwu a o wopicy.] [1])

S tyranny a s vkrutnjky bydleti nenij dobře. Mluwiti s nimi geſt nebezpečné [2]) a mlčeti mučedlnictwj, yakož tato fabule prawij.

Cžaſu toho, když ſe ſylný lew ſám králem nad zwijřaty vďelal (chtě ſám ſobě chwálu dobrú a powěſt vďelati, yakož králowé obyčeyňe to ďelagij při počátku zprawowánij ſwého), že ſwé obyčege chce změniti, a že ſe odřijká wſſij wſſetečnoſti y zlých činuow, kteréž prwé činijwal, přiřijkal. A při

tom ſe zawázal wyſokau přijſahau, že žádného zwijřete ne chce ničijmž nikdá vrazyti, a ſwých pokrmuo že chce požijwati bez wſſeho krwe proléwánij, y wſſecku neporuſſitedlnú wěrnoſt [3]) že chce zachowati. Po ňekterém pak čaſu litowal toho ſlibu a záwazku lew, a nemoha přirozenij ſwého změniti, ňekterých zwijřat tayňe k ſobě powolal, gedno každé zwlaſſtě weda, a tázal ſe o wymyſſlenú ſobě wěc, [4]) totižto, ſmrďelo-li by mu z auſt. A kteráž powěďela, [5]) [62b] že by mu ſmrďelo, [6]) tu hned beze wſſij lijtoſti roztrhal, kteráž pak prawila, že by neſmrdělo, a neb zhola mlčela, tu také roztrhal. Potom ſe wopice také tázal, zda by mu z auſt ſmrďelo? Ta odpověďela. »Raďegij ſe wzeptay, wonij-li; nebo yako ňegaká skořice, takowá z nijch wůňe wycházý, a yako wuoňe od pečitého, kteréž ſe na oltářijch bohům obětuge.« [7]) Pro laſkawú a ſobě libú odpověd nic gj na ten čas ne včinil, ale myſlil, aby gj, čijmž by mohl, vſſkodil. A yak by gi mohl oklamati a to wykonati, bijlil ſe, yako by nemocen byl [8]) a lékaře potřebowal. Ohledawſſe pak lékaři puls a wodu geho, a nalezſſe přirozený puls, yakž má býti, y řekli: »Nic giného nepotřebuge, než aby lehučké k zažijwánij pokrmy gedl, a

zatijm zaſe chut k gijdlu mijti bude.« K tomu řekl lew (yakož králům možné geſt včiniti, což chtěgij): »Wopičijho maſa geſſtě ſem nikdá ne koſſtowal, toho bych rád zakuſyl.« [9]) A hned mu wopice přineſſena byla, aby gedl. Ač pak koli prwé gey chwálila a pochlebňe mu [10]) mluwila, wſſak nynj muſyla mlče vmřijti.

Z toho rozuměti ſe můž, kterak tyrannowé a vkrutnijcy po ſwé wůli mnohé lidi bez přijčiny mordugj, nechť oni pak mlčij neb mluwij.

[1]) Nadpis z *Ol.:* V orig.: »Von dem trüglichen beywonen des löwen« — Phaedr. IV. 13. (De leone regnante). — [2]) Peinlich. — [3]) Gantze heilige vnuermalgete trüw. — [4]) Fraget es in auffsatz. — [5]) *Ol.:* »odpowěděla«; orig.: sprachen — [6]) Es were faul vnd stünck. — [7]) Orig. stručně: Es schmecket als ein zimmetrinden, vnd als der rauch von den altaren der Götter. — [8]) Glisznet er ein kranckheit. — [9]) V orig.: Ich wolt gern das ein fart essen. — [10]) *Ol.:* »gemu«.

Konec třetijch kněh Ezopowých.

Cztwrtá knijha Ezopowa ſe počijná.

(IV. 1.)

[63a] Prwnij fabule, o liſſce a o hroznijch. [1])

Liſſka běžela mimo winný wyſoký keř, a widaucy, že na něm hrozny zralé wiſý, zachtělo ſe gij gich. Y hledala rozličných ceſt, yak by těch hroznuow dogijti mohla, s rozbijžkau y s doſkokem. [2]) Ale tak ſau wyſoko byli, že gich nikterakž dogijti nemohla. A porozuměwſſi tomu, že nic nezpůſobij, odtud preč běžela, a obrátila ſwee pokauſſenij a k těm hroznům

chtiwoſt [3]) w radoſt, řkucy: »Wſſak ſau ti hroznowé geſſtě kyſelij, protož yá gich gijſti nechcy, ač bych gich pro to dogijti mohla.«

Tato báſeň znamená, že muž maudrý má ſe tak vkázati, yako by toho nechtěl ani žádoſtiw toho byl, čehož mijti nemůže.

[1]) Phaedr. IV. 3. (De vulpe et uva). – Halm č. 33. — Lepař č. 23. — [2]) Mit klimmen vnd springen. — [3]) Anfechtung vnd lust zu den trauben.

(IV. 2.)

Druhá fabule, o kolčawě a o myſſijch. [1])

Geden každý cžlowěk tak ſe má řediti [2]) w skutcých ſwých, aby rozumem toho dowedl, čehož žiwotem a rukau [3]) dowéſti nemůž. Yakož nám tato fabule a nebo báſeň vkazuge.

Kolčawa tak ſe welmi zſtarala, že myſſij honiti ne[63b]mohla, ani za nimi běhati. Y wymyſlila lſtiwau ceſtu, aby ne potřebowala za nijmi běhati, a ſkryla ſe pod mauku, kdež obyčegně myſſi pokrmů ſwých hledaly a po tmě ſe tlúkly, [4]) aby tu bez práce mohla myſſi lapati. Y přiſſly bijdné myſſi, o té lſti nic ne wědúce, a tak lapány byly gedna po druhé od kolčawy.

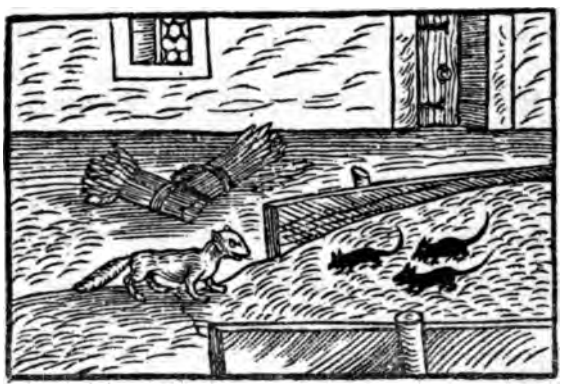

Napoſledy přiſſla ſtará myſs, kteráž rozličné lſti a chytroſti giž wěďela a yak žiwa byla poznala [5]) paſti, dráty, woſýdla a giné lſti k lapánij myſſij wymyſſlené. Y porozuměwſli zleemu a lſtiwému nálezu kolčawy, řekla k nij: »Ty wábijſs k ſobě newinné myſſi a žijřeſs ge, ale mne ſwým ſſibalſtwijm a chytroſtij nepolapijſs, nebť ſem wſſecky lſti poznala, kteréž by koli proti nám mohly wymyſſleny býti.«

[1]) Phaedr. IV. 2. (Poeta). — [2]) *Ol.:* »řijditi.« — [3]) Mit dem leib. — [4]) Ir speis suchten an der vinstery. — [5]) Ire tag gesehen vnd erkennet hette.

(IV. 3.)

Třetij fabule, o wlku, o paſtýři a o myſliwcy. [1])

Lidé, kteřijž pěkných a lahodných řečij podáwagj a při tom newěrnij ſau, takowij těžce hřeſſij w srdcých ſwých, a tauto ſabulij ſe oznamugij

Wlk, gſa hnán od myſliwce, vtekl do gedné geſkyňe. A porozuměw tomu, že by od paſtýře widijn byl, proſyl ho, [2]) aby autok [3]) geho zamlčel a neprawil, kde by ſe ſkryl. K tomu ho napomijnal o naďegi, kterauž by k dobrému ſſtěſtij mijti mohl, že mu powědijti chce, toliko aby přijči[64a]nau nebyl geho bezhrdlij. [4]) A přes to, že nikdá toho myſliwce ničjnž nevrazyl ani mu čijm vſſkodil, a za to že by přiſáhnauti ſměl. Y řekl paſtýř k wlku, že mu nenij potřebij ſe báti, a aby ſebau bezpečen byl, že mu chce ginau ceſtu vkázati. Přiſſed pak myſliwec, proſyl paſtýře, aby gemu vkázal, kam by ſe ten wlk poďel, a řekl: »Proſým tebe, newiďel-lis tu wlka? Mnedle, [5]) vkaž mi, kde geſt.« Řekl paſteyř: »A yá wiďel, tam hyn běžel [6]) — okazuge mu na lewú ruku — tam muſýſs za nijm gijti.« A očima mrkal, vkazuge

mu k geſkyni, w kteréž ſe byl wlk ſchowal. Y neporozuměw tomu geho [7]) mrkánij myſliwec, ſſel, hledage wlka, na lewau ruku, yakž mu paſtýř rukau vkazowal, a welmi za nijm poſpijchal. Když pak giž myſliwec odſſel, řekl paſtýř k wlkowi: »Yakť ſe to lijbij? Včinil-liť ſem ſlužbu, [8]) že ſem tě ne

okázal?« Řekl zaſe wlk k paſtýři: »Jazyku twému yá welmi ďekugi, ale twým ſſaleſſným očijm to winſſugi, aby pro ſwau zradu oſleply«.

Ta fabule treſtce lidi dwogijho yazyku.

[1]) Phaedr Append. 26 (Lepus et bubulcus). — Srv. Nové fab. č. 125. — Halm č. 35. — Lepař č. 32. — [2]) Orig.: Floch in eyl für einen hirten zu einem hol vnd bat. — [3]) Sein flucht. — [4]) Orig. jen: Ermanet in aller hoffnung, die er zu gutem glück haben möcht. — [5]) *Ol.*: »medle«. — [6]) Ja, er ist daher geloffen. — [7]) *Ol.*: »toho«. — [8]) Hab ich etwas dancks vmb dich erholet.

(IV. 4.)

Čztwrtá fabule, o páwu bohyňe řečené Júno a o slawijčkowi. [1])

Což komu od Boha dáno geſt, toho má vžijwati. [2])

Páw přiſſel k bohyni řečené Júno, gijžto geſt k ſlužbě dán, y taužil gj toho, že slawijček tak ſlad[64ᵇ]ce zpijwá [3]) a zpjwánjm ſwým lidem budúcý wěcy oznamuge, a on že wěcý těch nic nezná a gim nerozumj, ale že pro geho zlý a wřeſklawey a ne trefný hlas [4]) wſſichni ſe mu poſmijwagij. Júno lahodneymi a pochlebneymi ſlowy gey těſſila, řkucy k němu: »Oblijčeg twůg a twá podoba geſt wzáčňegſſij nežli hlas a zpijwánij slawijčkowo. Ty máſs barwu a kráſu smaragdowú, [5]) žádný pták ſe tobě nemůž wrownati při kráſe a pěknoſti peřij twého. Wocas twůg geſt prowijgený, [6]) hrdlo twé z daleka ſe ſwijtj. A co bych mnoho mluwila, ſama kráſa gſy«. [7]) Proti tomu řekl zaſe páw: »Ale sláwijček přewyſſuge mne hlaſem«. Y řekla k ňemu Júno: »To geſt zřijzenijm božijm tak způſobeno, aby rozličnij darowé mezy wámi rozeſtřjni [8]) byli. Tobě geſt dána kráſa rozličneych barew y proſtřednij welikoſti, worlowi pak moc, slawijček oznamuge hlaſem ſweym wěcy bu-

daucý, krkawec ſweym krkánijm, holubi [9]) ſtonánijm, rżeřáb křikem wdycky čas oznamugij a pozdě ſe w oliwowých stromijch kladau[10]). Kos geſt peřijm cžerným obdařen, wlaſtowice ráno ſe wesſelij, netopýř odřený [11]) s wečerá

létá, kohaut w nocy hodiny ohlaſſuge, a každey má doſtatek w ſtawu a w obdařenij ſwém«.

Fabule a nebo báſeň tato lakomcuom ſe prawij, kteřijžto nikdá na tom doſti nemagj, čijmž ge Buoh obdařiti ráčil.

[1]) Phaedr. III. 18. (Pavo ad Junonem de voce sua). — [2]) V orig. dodatek: Als dise fabel des meisters beweist. — [3]) So wol sünge. — [4]) Orig. jen: Vmb sein böse stim. — [5]) Farb vnd schein als ein schmaragd. — [6]) Dein schwantz ist gesteinet (cauda gemmis refulges). — [7]) Orig. jen: Vnd bist gar gezieret. — [8]) Auszgeteilet. — [9]) *Ol.:* »holobi.« — [10]) Geberen spat in den ölbaumen. — [11]) Nacket.

(IV. 5.)

[65ª] Pátá fabule, o ryſu a ſedláku. [1])

Pautnijkom a přes pole pracugijcým [2]) máme dobrotiwij a lijtoſtiwij býti a nuzneym odpuſtiti, neboť přigde ten čas, že geden každý ſkutek podlé zaſlúženij odplatu wezme. Yakož tato báſeň ſwědčij.

Newinný rys vpadl w jámu. Zwěďewſſe to sedlácy, gedni ho palicemi bili, druzý ſe dijwagijce, ſmáli ſe. Někteřij proti těm byli, a gim za zlé měli, že by to newinné zwijře bili, řkauce: »Máte newinnému odpuſtiti, kterýž žádného ničijmž ne vrazyl«. A těmi ſlowy wyſwobodili to zwijře od ſmrti. [3]) Když ſe pak wečer přiblijžil, ſſel geden každý do domu ſwého, domnijwagijce ſe, že by ten rys od welikého bitij w nocy vmřijti měl. Ale on okřáw, wyſkočil [4]) wen z jámy a ſám ſe wyſwobodil, a poſpijchal s ſtrachem k obydlij ſwému. Po newelikém čaſu rozpomenul ſe rys na křiwdu a na potupu, kteráž ſe mu byla od sedlákůw ſtala. Y ſſel, zapálen gſa hňewem do toho krage, kdež mu ſe ta křiwda byla ſtala, a hubil gim owce, rozháňel paſteyře a wſtěkal ſe na ty sedláky, kteřijž ho bili, a wſſeckno hanebňe

kazyl, čehož gediné mohl dogijti. Sedlácy w ſtaroſti byli a rádi by byli tu ſſkodu ſneſli, kdyby toliko ſebau bezpečni býti mohli. Y řekl k nijm rys krátkau a pokornau myſlij:[5]) »Yá dobře pamatugi, kteřij mne palicemi bili, kteřij na mne kamenijm há[65b]zeli, kteřij ſe mnau zle nakládali, kteřij ſe

na mne vtijkali[6]) a kteřij mi chleba podáwali. Já ſem pak přiſſel, abych ſe giž nad těmi pomſtil, kteřijž o mé bezhrdlé ſtáli«.

Tuto báſeň magij zlij, newěrnij a změtenij lidee ſlyſſeti, aby gineych lidij ne trápili a ne ſſužowali.[7])

[1]) Phaedr. III. 2. (Panthera et pastores). — [2]) Landfarern. — [3]) V orig. ještě: Etlich gaben im die speis, etlich wurden trurig vmb sein vnschuldt, nach dem als mancherley neigung der menschen sind. — [4]) Sprang eins starcken sprungs. — [5]) Senfftmütigklich. — [6]) Welcher seer vff mich geeylet hat. — [7]) Orig. dodává: Das die rach nit über sie kommen werde.

(IV. 6.)

Sſeſtá fabule, o rżeznijku a o skopcých.

Kdež přijbuznij nebo přátelé ſpolu w gednotě negſau, tiť muſegij zahynúti. Yakož to tato fabule ſwědčij.

Skopcowé a kozlowee, když ſhromážděni ſpolu byli, widěli, an rżeznijk k nijm gde. Ten, choďe mezy nijmi, lapal a wybijral ſobě, kteřijž mu ſe lijbili. Tomu oni powolili a proti tomu ſe ne zaſadili. Widauce pak, že gednoho z nich, ſwobodňe wytáhſſe, zabijgij,[1]) nic ſe pro to ne báli, než geſſtě bláznowě weſpolek mluwili: »Co geſt nám do toho, že on toho pochytil, 1b kteréhožť[2]) táhne, nechžť ho ſobě táhne«. A tak wſſeckny ge zwytahowal až do poſlednijho, a přiſſed k tomu, také gey wzal. Y wece skopec k ňemu: »Sprawedliwě ſe nám ďege pro náſſi[3]) vinnu, že wſſickni geden po druhém od gediného zbiti budeme, geſſto bychom byli mohli dobře bez toho býti, po ſpolu když ſme byli, a ty ſám gediný mezy námi byl ſy, mohli ſme tě

hlawami naſſijmi až do ſmrti vtrkati, a třebas [66ᵃ] geſſtě roztrkati,[4]) a tak bychom ſe byli o twau wſtekloſt s tebau ſnetli«.[5])

Tato ſabule včij gednotu y wſſeckno přátelſtwij zachowati, ktož ſe zlého chtěgij vwarowati.

[1]) Tödtet vnd metzget. — [2]) *Ol.:* »kteréhož«. — [3]) *Ol.:* »naſſij«. — [4]) Gestossen vnd gar zerknütschet vnd getödtet. — [5]) So weren wir jetzt deines wütens mit vns vertragen.

(IV. 7.)

Sedmá fabule, o ptáčnijku a o ptácých.[1])

Muže múdrého rada ne má ſe nikterakž potupowati. Tomu tato fabule včij.

Cžaſu podletnijho,[2]) když mnozý ptáčkowé ſe wesſelij a hnijzda ſwá přikreywagij,[3]) pokrmuow ržeřabin a lijſtijčka požijwagij, vhlijdali ptáčnijka,

poſpolu gſúce, an mu oči plačij,[4]) a pijſſťalku ſwú an ſobě ſtrogij a wěgice lpem powlačuge a po ſtromijch a dřijwij ge rozſtrkuge. Y řekli ſproſtňe weſpolek podlé bláznowſtwij ſwého: »O yak dobrotiwého cžlowěka widijme

tuto při nás, pro welikau dobrotu geho k nám oči mu pláčij,[5]) a ſlzy mu dolů od nich padagij, když na nás hledij«. Wſſak geden mezy nimi byl chytřegſſij nežli ginj, kterémuž ptáčnijkůw lſti výborně dobře známy byly, wlaſyny, ſſklony, pletky, pomče, lpy a giné náſtrahy;[6]) ten řekl k nijm: »O wy ſproſtnij, newinnij ptácy, leťte a vtijkayte daleko od lſti tohoto newěrného ptáčnijka, a warůgte ſe ho, yáť napomijnám wás, abyſſte ſwých křijdel peřij w bezpečné powětřij odneſli a vletěli. Chcete-li pak prawdu poznati, pozoruogtež pilňe [66b] ſkutkuow geho a vhlédáte, yakž gen gednoho ſwau lſtij pochytj, y hned mu hlawu ztrhne a nebo ho vdáwj a do moſſny ſwé gey ſchowá«.[7])

Tato báſeň včij, abychom raddy maudrých ne potupowali, neb ſe čaſto ſtáwá, že ſkrze gednoho člowěka radu weliké množſtwij wyſwobozeno beywá.

[1]) Srv.: Nové fab. č. 44. — [2]) In der zeit des glentzes. — [3]) Orig.: Vnd in iren nestlin bedecket die speis.. niessen sind. — [4]) Ein zwintzelden vogler mit trieffenden augen. — [5]) *Ol* : »plačij.« — [6]) Hären, sprincheüser, netz, kloben vnd auch kleby. — [7]) So beist er im sein hals ab oder ersticht in vnd behelt in in die scattelen.

(IV. 8.)

Woſmá fabule, o cžlowěku prawdomluwném, o lháři a o wopicy.

Od ſtaradaawna[1]) pochlebnijcy a ti, kteřij lahodneych řečij podáwati vměgij, počeſtňegj a lépe y v wětſſij wážnoſti držáni beywagij nežli dobřij a prawdomluwnij, kteřijžto obyčeyně potupowáni beywagij. Yakož tato fabule ſwědčij.

Dwa towaryſſij, geden prawdomluwný a druhý lživý pochlebnijk, táhli ſpolu, aby cyzý země prohlédli. Y ſſli tak dlúho a tak daleko, až do

wopičij země přiſſli. A když giž tam byli, vhlédawſſi ge wopice, kteráž ſe nad nimi ſama králem vďelala, rozkázala giným, aby ty towaryſſe dwa yaly a gim wyrozuměly, co by mijnili. A přikázala giným wſſem wopicým, kteréž

gij podobné byly, aby přigdauce,[2]) po prawé y po lewé ruce před nij ſtály. A na naywyšſſijm mijſtě králowſkau stolicy připrawiti rozkázala, yakož někdy widěla cýſařſkú stolicy ſtrogi[67a]ti. A když wſſeckny wěcy tak zpraweny a zřijzeny byly, rozkázal pan[3]) wopic ty towaryſſe před ſebe přiwéſti a gich ſe zgewňe přede wſſemi tázati, kdo by on byl?[4]) A tu hned odpowěděl pochlebnijk, a vměge k lijboſti mluwiti: »Ty gſy cýſař«. A on ſám ſe ho otázal: »A kdo ſau tito, kteřijž okolo mne ſtogij?« Opět odpowěděl pochlebnijk: »To ſau rytijřowé twogi, twé naywyšſſij raddy, haythmané, wůdcowé wogtky, hoffmiſtr, marſſalek, ſſeňk, komornijk, a ginij komornijcy, ktereež máſs«. A y hned rozkázal pan[5]) wopic pro to pochlebenſtwij a ſwú chwálu y služebnijkůw geho neprawú, aby byl ſſtědře obdarowán za ſwé pochlebenſtwij a řeč, gemu k lijboſti propowěděnú. A tak ge wſſecky tau lichotau podwedl.

Wida pak to prawdomluwný, ſám v ſebe myſlil takto: »Poňewadž tento lhář, kterýž gim lžijwě mluwij, pro leż tak gim přijgemný geſt, o yak yá mnohem wijce wážen budu, když gim prawdu prawiti budu«. A když to přemeyſſlel, zawolal ho král k ſobě a řekl k ňemu: »Powěz mi, kdo gſem yá a ti, kteřijž okolo mne ſtogij?« Y řekl ten, kterýž prawdu milowal a lháti ne vměl:[6]) »Ty gſy wopice, a wſſickni, kteřijž okolo tebe ſtogij, ſau tobě podobnij«. A hned král wopic rozkázal ho giným wopicým roztrhati[7]) a pazaury rozdrápati. To ſe pro to ſtalo, že prawdu powěděl.

Ten obyčeg ſe nynij při dwořijch zachowáwá v bláznowých[8]) panůw, zie zlé, pochlebnijky, k lijboſti mluwijcý, powolugijcý a wſſecko zchwalugijcý[9]) nad maudré, dobré a prawdomluwné wijce milugij.

[1]) *Ol.*: »od starodávna«. — [2]) Orig. přidává: In langer ordnung. — [3]) *Ol*: »pán« (Affenherr). — [4]) Orig. přímo: Wer bin ich. — [5]) V. pozn [3]) — [6]) Gewonet het alzeit war zu sagen. — [7]) Mit den zenen zerreissen. — [8]) *Ol.*: »bláznivých«. — [9]) Die bösen, die schmeichler, die liebkaller, zutütler vnd federkluber.

(IV. 9.)

Dewatá fabule, o koni, o gelenu a o myſliwcy.[1])

Lépe ſe newaditi, nežli by potom měl toho litowati, když by, chtě ſe pomſtiti, nemohl. Yakož tato fabule ſwědčij.

[67b] Kůň a gelen ſwadili ſe a welikau newoli ſpolu měli. Porozuměw pak kůň tomu, yak by gelen způſobňegſſij byl ke wſſem wěcem y k běhu rychlegſſij, žiwota zpanilého, rohy rozkladité mage a pěkně ozdobené,[2]) záwiſtij přinucen gſa, ſſel k myſliwcy a řekl mu: »W tomto kragi geſt zpanilý gelen, že diw na ňey pohleďeti; kdyby gey zaſtřeliti a neb některak zabiti mohl, měl by za dlúhý čas doſti zwěřiny a kůži, rohy y nohy za mnoho by mohl prodati«. Myſliwec, zapáliw ſe žádoſtij k gelenu, řekl: »Yakž pak muožem toho gelena dogijti a neb ho vhoniti?« Odpowěděl kuoň: »Jáť chcy ſwau prácý toho gelena nagijti, gedno ty po tom, wſedna na mne,

když yá ſe ho dohonijm, zaſtřelijſs neb zabigeſs ho, a tak wesſeli budem«. Kuoň nalezſſi gelena w loži geho, nawrátil ſe [3]) zaſe k myſliwcy. A když ſe to ſtalo, wſedl myſliwec na kuoň a ſehnal gelena s lože geho. Potom tuze na koni za nijm ſe hnal, yakž kuoň wyboſti mohl. [4]) Ale gelen dobře pamatowal na ſwé přirozené nakloněnij, aby ſe hágil před lſtij myſliwce rychlýma nohama; těch vžijwage, ſkákal, přes pole poſpijchage bez vrazu až do leſa, w kterémž ſebau bezpečen byl. Když pak giž vſſel a kůň pro welikú prácy wſſecken ſe vpotil a vſtaw ſtál a odpočijwal ſobě, y řekl [5]) k myſliwcy: »Widijſs, že nemohu toho dowéſti, což ſem ſe domnijwal, že

bych mohl včiniti; protož ſſedni doluo a gdi ceſtau ſwau a buď žiw yako y pr[68a]wé«. K tomu odpowěděl myſliwec: »Giž nemáſs ſwobody na potomnij čaſy, aby mohl ſám, kamž by chtěl, běhati, [6]) neb máš vdidla w vſtech, a yá vzdu w ruce mé. Já vkládám tobě ſkoky a heybánij a vſtawičnoſt ſtánij woſtruhami a žilau, [7]) a pod metlau a zpráwau mau máſs býti«.

Tato báſeň treſtce ty lidi, kteřijž o to vſylugij, aby giným ſſkodili, a proto ſami ſebe w neſnáz a powinnoſt giným lidem podrobugij.

[1]) Halm č. 175. — Lepař č. 96. — [2]) Mit zinckotem gehürn wol gezieret. — [3]) Orig.: Es brach im ab vnd kam wider.. — [4]) So bald das pferd gelauffen mocht mit nöten. — [5]) *Ol.* jen: »řekl«. [6]) Du hast fürbas den gewalt nit zu lauffen mit deinem willen. — [7]) Sprüng vnd geile vnd stettigkeit mit den sporen vnd der geisseln

(IV. 10.)

Deſatá fabule, o woſſu a o lwu. [1])

Mnoho geſt těch, kteřijžto domnijwagij ſe, že maudré a opatrné [2]) lidi křikem a žwánjm vſtraſſij, yako vſtraſſugij mdlee, ſproſtné a bázliwé. Kterúžto wěc tato fabube [3]) a nebo báſeň wyznamenáwá.

Woſel geden běžel přes pole ke lwu a řekl k ňemu: »Poďme ſpolu až na wrch této hory, tu yá tobě vkáži, kterak geſt mnoho zwijřat, geſſto ſe mne bogij«. Zaſmáw ſe lew geho ſlowům, řekl: »Nu gďemež«. A když

přiſſli na wrch, ſtoge woſel podlé lwa, počal hrubým, netreffným hlaſem křičeti, yakož obyčeg woſlowé magij. Slyſſijce pak to liſſky a zagijcowee wſſickni prchali a vtijkali. K tomu řekl woſel: »Pohlediž, yak mnoho gich geſt, geſſto ſe mne bogij«.[4]) Y řekl lew: »Tomuť yá ſe ne diwijm, nebo [68ᵇ]

twûg křik mohl by mne ſamého přeſtraſſiti, kdybych newědĕl, že by woſel byl«.

Tato fabule napomijná, že těm ſluſſně ſe poſmijwati máme, kteřijž, s nic býti nemohauce, nevžitečneymi ſlowy každého vſtraſſiti chtĕgij.

[1]) Phaedr. I. 11. (Asinus et leo venantes). — Halm č. 259. — Lepař č. 16. — [2]) Starck. — [3]) Omyl tiskowý za: »fabule«. — [4]) Schauw, wie mich die fõrchten.

(IV. 11.)

Gedenactá fabule, o supu a o giných ptácých.

Sup vkázal ſe, yako by chtěl ſwětiti den narozenij ſwého. Y zwal

k ſobě množſtwij ptactwa[1]) k wečeři, a když přiſſlo, wſſel mezy ňe, a dwéře zawřew po ſobě, gedl ge gedno po druhém.

Tato báſeň napomijná ty, kteřijž domnjwagij ſe, že by na radoſt ſſli, a že by w takowém wogſſtě ležeti měli, kdež by wſſeho bez nedoſtatku bylo. A čaſto ňekdo domnjwá ſe, že by ke dworu gel, a neb na poſwijcenij:[2]) přigda pak zasſe domuow, vhlédá, že od dworu byl odgel, z domu ſwého když byl wygel.

[1]) Vil der kleinen vögel. — [2]) Orig. jen: Zu einem hoff geritten sein.

(IV. 12.)

Dwanactá fabule, o starém lwu a o liſſce.[1])

Lew, gſa giž ſtár, a ſýly prwnj ani mocy nemage, že ſobě giž honiti nemohl,[2]) y wymyſlil leſt a bijlil ſe, [69a] yako by nemocen byl. Přicházela pak k ňemu zwijřata ginaa, aby ho yako krále w nemocy nawſſtjwila. Y pogedl lew ta wſſeckna. Přiſſedſſi pak liſſka,[3]) aby také na ňeg pohle-

dĕla w nemocy geho, ſtála před geſkynij, pozdrawugijcy ho, a nechtěla proto k němu přiſtaupiti. Y optal ſe gij[4]) lew, proč by nechtěla k ňemu wgijti? Odpowĕďela liſſka: »Proto, že mnoho ſſlepĕgij widijm, kteréž k tobě obráceny gſau, a žádných, kteréž by od tebe odcházely«.

Tak muž maudrý, hleďe na gineych neſſtĕſtij, má ſe ſſkody warowati. Nebo k mocným lidem může ſe nižſſij a ſproſtný ſnadno přimijſyti,[5]) ale ſſkody a newěry geſt přetěžká wĕc mocy ſe wywarowati.

[1]) Halm č. 246. — Lepař č. 12. — Srv. Nové fab. č. 135. — [2]) Das er seiner speis nicht wol bekommen mocht. — [3]) Die füchs kamen. — [4]) Einen fuchs. — [5]) Sich in geschefft vermischen.

(IV. 13.)

Třináctá fabule, o nemocném oſſlu a o wlku.

Zleym lidem nikdá wěřeno býti nemá. O tom ſlyſs tuto fabuli. — Wlk nawſſtijwil woſla w nemocy, a dotýkage ſe těla geho, tázal [69b]

ſe, kde by ho bolelo? Odpowěděl mu woſel: »Kdežkoli ſe mne dotkneš, tu mne naywijce bolij«.

Z toho ſe rozuměti má, že zleym ſe wěřiti nemá, ačkóli přijwětiwě ſe vkážij a pěkné řeči podadij, wſſak proto ged pod ſrdcem magij a ſſkoditi žádagij.

(IV. 14.)

Čtrnactá fabule, o gednom welikém kozlu a o třech malých.

Pržiházý ſe čaſto, že menſſj nižſſij wětſſij a wyšſſij pomlauwagij. Yakož tato ſabule prawij.

Tré kozlat widělo ſtarého kozla vtijkati a baati ſe. Y poſmijwali ſe gemu, že by ſtraſſliwý a bázliwý byl. K nijmž ſtarý kozel řekl: »O wy ni-

čemnij [1]) a nerozumnj, kdybyſſte wěděli, proč yá vtijkám a proč ſe bogijm, ne poſmijwali byſſte ſe mně«.

Takť ſe čaſto přihází, že obecný, bláznowý člowěk múdřegſſijho w ňekteré wěcy pomlúwá a gemu ſe poſmijwá, geſſto, kdyby gij wyrozuměl, řekl by, že dobře vděłal, a geho by múdroſt zchwálil. [2])

[1]) O ihr verzweifelten. — [2]) Wiste er die sach, es bedücht in wolgethon.

(IV. 15.)

Patnactá fabule, o cžlowěku a o lwu. [1])

Slowa ſe magij skutkem dokázati. O tom wyprawuge tato fabule.

[70a] Cžlowěk a lew hádali ſe ſpolu, kto by z nich ſylňegſſj byl, a pro takowé hádanij hledali dokázanij. [2]) Y wedl člowěk lwa nad geden hrob, na ktereymž na tabuli namalowáno bylo, kterak cžlowěk lwa přemáhá a zabjgij, a tu mu okázal, yaký by geho vmyſl byl. [3]) K tomu lew odpowěďel: »To geſt od člowěka namalowáno, ale kdybych yá vměl malowati, namalowal bych, kterak lew člowěka zamordowal. A přes to poď ſe mnau

na plano, kdež obyčeg geſt ſe potkáwati, [4]) tu yá tobě práwě toho dokáži«. [5]) A když tam přiſſli, vkázal mu lew ſkutečně, že mnohem ſylněgſſij geſt než cžlowěk. A tak zamordowal ho a řekl: »Malowané wyſwědčenij nenij doſtatečné k dokázanj prawdy; teď znáſs po ſkutku, že ſylňegſſij ſem nežli ty«.

Tato fabule oznamuge, že premowané lži [6]) ſnadno od prawdy přemoženy beywagij.

[1]) Halm č. 63. — Lepař č. 294. — [2]) Vmb solche zweyung suchten sie kuntschafft vnd wysung. — [3]) Das zeigt er im sein meinung zu wissen. — [4]) Auff den freuden plan, da man des fechtens pfleget. — [5]) So wil ich dir war vrkund zeigen. — [6]) Ge blümbte lügy.

(IV. 16.)

Sſeſtnactá fabule, o bleſſe a o welblaudu. [1])

Niekteřij neváżnij a ničemnij, geſſto za nic neſtogj, a [2]) ſami ſe welebij. Yakož w této ſabuli Ezop o tom wyprawuge.

Blecha wandrovala přes pole, wlezſſi do gednoho tlumoka, kterýž welblaud na ſobě neſl, aby s nijm ſſla, a kdež mijnila, dowandrowala. Y domnijwala ſe, že by [70b] tijm lepſſij býti měla, že by na takowém zwijřeti gela. Když pak giž byl wečer, a na hoſpodu přigeli, ſkočila blecha doluo

s welblauda před nohy geho a řekla: »Zſednu ale doluo,[3]) abych tě wijce ne obtěžowala«. Y řekl welblaud k bleſſe: »Já ďekugi Bohu, že tebau kuſa obtijžen negſem, ani také tijm, žes odeſſla, nic mi lehčegij nenij«.

Tu báſeň ti pamatowati magij, kteřijž wětſſijm a mocňegſſijm ani k vžitku ani ke ſſkoďe negſau, a wſſak proto mnoho o ſobě držij.

[1]) Halm č. 235. — Lepař č. 229. — [2]) *Ol.* nemá. — [3]) Ich wil absteigen.

(IV. 17.)

Sedmnactá fabule, o mrawency a o kobylce.[1])

W zeymie mrawenec obilee, kteréhož ſobě w létě naſtrogil a nahromázdil,[2]) na ſluncy proſuſſowal.[3]) Y přiſſla kobylka lačná k niemu, proſecy ho, aby gij pokrmu vďelil a gi při žiwotě zachowal. Y [71a] řekl k niſ

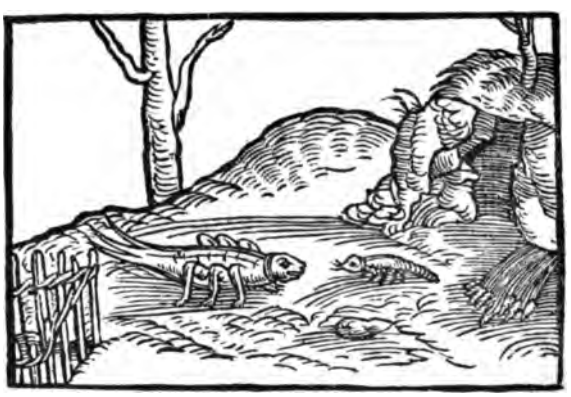

mrawenec: »Cos pak w létě ďelala?« Odpowěďela kobylka: »Nebyla ſem prázdna, ale ſem y tam po polijch[4]) ſkáčijcy[5]) zpijwala ſem«. Y zaſmáw ſe mrawenec tomu, ſchowal obilé ſwé, řka: »Když ſy w létě zpijwala, teda w zýmě tancuog«.

Tato báſeň včij léniwee w čas ďelati, když by ſnad někdy při neďoſtatku byli, a když by žádného nebylo, kdo by gijm ſpomohl, aby ſe měli k čemu vtécy.[6])

[1]) Halm č. 401. — Lepař č. 234. — Srv. Nové fab. č. 132. — [2]) *Ol.*: »nahromáždil«. — [3]) Orig.: Zoch ausz dem holl an dem lufft zu trucknen. — [4]) Orig.: Durch die zeun gesprungen; dle toho zdá se, že jest v českém textě čísti: »po plotijch«. — [5]) *Ol.*: »skáčijc«. — [6]) Závěrečné věty orig. nemá.

(IV. 18.)

Oſmnactá fabule, o meči a o pautnijku.

Zley cžlowěk, ačkoliwěk zkažen bude, wſſak mnoho lidij prwé zkazý. O tom geſt takowaa báſeň.

Pautnijk geden meč naſſel na ceſtě. Y wzeptal ſe ho: »Kdo tě ztratil?« Odpowěďel meč: »Mne gediný ztratil, ale yá ſem gich mnoho potratil«. Yako

by řekl: »Mnoho lidij geſt mnau zmordováno, geſtliže yá pak ztracen gſem, tedať ſem toho zaſlaužil«.

Wyznamenáwá, že zlij mohau zahlazeni býti, ale prwé mnoho gineych muſegij zahladiti.[1])

[1]) Orig.: Sie verderbent vor vil andern.

(IV. 19.)

Dewatenactá fabule, o wráně a o owçy.[1])

[71b] O neprawoſti a o zleem, ktereež ſe ďege newinným, Ezop báſeň takowú ſložil.

Chlipná a nebogatá wrána[2]) wſedla owcy na hřbet a nenechala gij. A když to dlauho prowozowala, dij k nj owce: »Kdyby tak pſa ne nechala, yako mne, nemohla by geho ſſtěkánij wytrpěti ani hřewu hauby geho ſnéſti«.

Y řekla wrána k nj: »Já ſedám na naywyšſſijch skalách a na twrdých pahrbcých,[3]) protož wijm, koho mám nenechati, a koho nechati, neb gſem giž wěku ſtarého. Proti těm, kteřijž ſe nemſtij, gſem vdatná a ſmělá,[4]) vdatným pak ſem přijwětiwá. Tak mne Bůh ſtwořil«.[5])

To proti těm, kteřijž nuzneym twrdij gſau, a newinné, kteřijž ſe brániti nemohau, treſtcý.

[3]) Srv. Nové fabule č. 113. — [3]) Ein geilende krā. — [3]) Gipffeln der berg — [4]) Bin den vnschuldigen fraisam vnd hert. — [5]) Also haben mich die Gött geschaffen.

(IV. 20.)

Dwatcátá fabule, o gedli a o třtiňe.[1])

Kteřijž wyſoké myſli gſau a nechtěgij ſe ſweym wyšſſijm poddati,[2]) takowým ſe ſtáwá yako této gedli, kteráž ſe nechtěla k welikému powětřij

ſehnúti. [72a] Podlé kteréž ſtála třtina a ſhýbala ſe, kolikrátž koli málo wětſſij wětr[3]) byl.[4]) Y řekla gedle k třtiňe: »Proč neſtogijſs vſtawičně

a ſtále, yako yá ſtogijm?« Odpowěďela třtina: »Proto, že yá tak ſylná a mocná negſem yako gíy ty«. Y řekla gedle: »To nyničky wyznáwáš,[5]) že yá ſylňeyſſij ſem nežli ty«. Potom ſtrhl ſe wětſſij a ſylňeyſſij wětr,[6]) y wywrátil gedli a z kořene wytrhl gi. A třtina w ſwé wáze, wždy klátě ſe, zuoſtala.[7])

Takť ſe ſtáwá wyſokomyſlným, aby ſwrženi gſauce a ponijženi při rowném zuoſtali.[8])

[1]) Srv. Nové fabule č. 141. — [2]) Neigen vnd demütigen. — [3]) *Ol.:* »wijtr«. — [4]) So offt der windt wäet, wa er her kam. — [5]) Also bekennest du, das . . — [6]) = [3]) — [7]) Orig. jen: (der wind) liesz das ror beleiben ston. — [8]) Orig: Also beschicht den vbermütigen, das sie nider werden geworffen vnd die demütigen vffrecht belybent.

Konec Báſnij Ezopowých.

III.

STARÉ FABULE.

Počijnagij ſe Staré Fabule, kteréž také Ezopowi připiſugj.

Fabule prwnij, o liſſce, o mezku a o wlku.

Swémyſlných lidij geſt mnoho, kteřijž chlubnij gſau a welmi wyſoce o ſobě ſmýſſlegij; a w té peyſſe porozumijwagj, že mnohého, což ſe gim zdá, že by vměli, ne vměgij,[1]) chtěgijce prwé miſtři býti, nežli včedlnijcy byli. Protož čaſto ſe gim odpowěd dáwá, kteráž gegijch otázkám ne welmi přijgemná beywá.[2]) Yakož z této fabule ſe muože wyrozuměti.

[72b] Mezek, když ſe na lauce páſl při gednom leſe, přiſſla k ňemu liſſka, tažijcy ſe ho[3]): »Kdo gſy ty?« Odpowěděl mezek: »Já gſem nuzné,

nerozumné zwijře.« Řekla wyſoké myſli liſſka: »Já ſe na to ne ptám, powěž[4]) mi, kdo geſt[5]) twůg otec?« Odpowěděl mezek: »Kůň geſt můg praděd.« Řekla liſſka: »Já ſe také na to ne ptám, powěž[4]) mi, kterakť řijkagij?« Mezek řekl: »Já ſwého gména newijm, nebo ſem byl malým hřijbátkem, když otec můg vmřel. Ale proto, aby na gméno mé ne zapomňeli, dal mi otec gméno mé napſati na mé zadnij[6]) noze, tu ſobě muožeſs přečijſti, geſtli že ſy žádoſtiwa gméno mé wěděti.« Ale liſſka porozuměla lſti mezkowě, y nechtěla ſe o to pokuſyti, toliko ſſla do leſa k wlku, na kteréhož hned obzwláſſtně ſe hněwala, a nalezſſi ho lačného pod stromem ležeti, takto gey treſtala: »O blázne, o trlenče,[7]) o neſmyſlný, pročež tu tak s lačným žiwotem ležijſs? Wſtana,

gdi tam na onu lauku teď nedaleko od nás, a nagdeš wychowanú, wyſokomyſlnú potworu a beſtij,[8]) tu zabij a nagijš ſe gj do ſytoſti.« Wlk, přiſſed na lauku k mezkowi, řekl k ňemu: »Kdo ſy ty?« Odpowěďel mezek: »Gſem nerozumné, hlaupé zwijře.« Y řekl wlk: »Na to yá ſe ne ptám, powěz mi, kdo geſt[9]) twůg otec?« Odpowěďel mezek: »Kuoň geſt můg praďed.« Řekl wlk: »Na to yá ſe také ne ptám, ale powěz mi, yakeym tě gménem gmenugij?« Odpowěděl mezek: »Já ne wijm, neb ſem maleym hřijbátkem byl, když otec [73a] můg vmřel, wſſak proto, aby gméno mé w zapomenutij ne přiſſlo, kázal mi ge napſati na mé lewé zadnij noze, teď ſobě můžeſs přečijſti, geſtli že ſy gméno mé wěďeti žádoſtiw«. Neſmyſlney wlk ne porozuměl lſti mezkowě, y ſſed k geho zadnij noze, počal gi s pilnoſtij wyčiſſtiowati a gména, kde by napſáno bylo, hledati. Y vdeřil mezek wlka vproſtřed čela, až mu oči wylezly, a mozk mu widěti bylo.[10]) Liſſka, zkrywſſi ſe za gednijm křem[11]) ſtála a wlku ſe poſmijwala, poſkakugijc a přednijma nohama w hromadu yako tleſkagijc,[12]) a řijkala: »O blázne, o neſmyſlný, o nemaudrý, wěru to prawý ortel a ſprawedliwý vſudek na tebe přiſſel, že gſy zbit, nebs chtěl čijſti a literáms ſe ne včil.«

Takť obyčegně bláznowij lidé treſtáni bywagij, kteřijž včeňegſſij chtěgij býti nežli ſau.

[1]) Orig.: In stoltzem sinn erfaren wöllen, das in zu wissen nicht not ist. — [2]) Die irer fragen nicht genung thut. — [3]) Vnd fraget es hochmütiglich. — [4]) *Ol*: »powěz«. — [5]) Wer was. — [6]) In meinen hinderen lincken füsz. — [7]) O du thor. — [8]) Ein grosz fäist vbermütige bestien. — [9]) Ist gewesen. — [10]) Das ihm die augen vnd das hirn auff die erden fielen. — [11]) Stund verborgen hinder einem pfrymmen stock (lat. genista). — [12]) Schlug sein hend vor freuden zusammen.

Fabule druhá, o kancy, o beránku a o wlku.

Geſt mnoho těch lidj, kteřijž na proſtřednij poctiwoſti doſti mijti nechtěgij, ale žádoſtiwij ſau té, kteráž ſe wyššſſjm ďege, a aby ſobě rowným rozkazowali. O tom ſlyſs takowú báſeň a nebo fabuli.

Mladey kanec přebeywal mezy welikým stádem swinij. Ten ſe přiliſſně hrdoſtij ſwau nadeymal a hněwal ſe, že by knijžetem a pánem nad gineymi swiněmi [73b] nebyl. Y zapáliw ſe ſám w ſobě, chrochtal a ſekal wſſudy okolo ſebe, čehož mohl dogijti,[1]) a wždy ſobě zuby brauſyl, domnjwage ſe, že by tudy na swině ſtrach vwedl, aby ſe ho bály. Wida pak, že ſe ho báti nechtěgij, hněwage ſe, řekl: »Nenij vžitečné, abych yá zde bydleti měl, žádney rozkázanij mého činiti ne chce, žádney ſe hňewu mého ne waruge, žádný ſobě meych pohrůžek nic neważij, protož nechcy yá déle zde bydleti.« Y wſtaw, ſſel odtud a přiſſel do stáda beránkuow, mezy kterýmiž zaſtawiw ſe, gimi ſem y tam okolo ſebe házel a wdy ge kauſal, ſlině ſe a zuby w hromadu brauſe, gimi ſylňe klapal.[2]) Widauce to beránkowé, welmi ſe ho báli a ſtrachem před nijm vtijkali a ſem y tam prchali. Tu

kanec wyſokomyſlně ſtoge, řekl: »Tuto býti mňe geſt wěc ſluſſná, nebo y poctiwoſt mi ſe dege y ſluſſná bázeň, před hňewem mým wſſickni vtijkagij, pohruožek mých obecňe ſe bogij, zdeť mne budau ginácze milowati a ginácze ſobě wážiti.« Když pak ňekoliko dnij tak ſobě počijnal, gednoho čaſu přiſſel welmi lačney wlk, aby ſobě ňekterého z těch beránkůw pochytil a ſňedl. Oni, widauce ho z daleka, kam wěďeli, tam vtijkali, a ňekteřij ſe do rozſedlin ſkalnijch ſchowáwali.[3]) Kanec, domnijwage ſe, že mu beránkowee pomohau, nechtěl vtijkati, ale zaſtawiw ſe, proti ňemu ſtál. Kteréhož když wlk wzal, neſl gey do leſa, aby ho ſežral. Neſa gey pak,

přiſſel s nijm nechtě[4]) mezy ty swině, mezy kterýmiž prwé kanec byl, a od kterýchž ſwémyſlňe byl odběhl. Poznaw pak ge kanec, zkřikl ſylným hlaſem, žádage pomocy od nich. Y hned swiňe, yakž ho poznaly, pogednau ſe gednomyſlňe zdwihly a wlku ho odgaly. Ačkoli těžce zbitého a welmi zraňeného,[5]) wſſak ho proto od wlka wyſwobodily. Potom kanec, ſtoge mezy nijmi, s welikau boleſtij y hanbau řekl: »Obecné přijſlowij geſt: W neſtálém, nebezpečném a pomijgegijcým žiwotě wždycky ſe máſs při ſweych držeti. Kdybych yá ſe byl od ſweych ne trhal, [74a] bylo by mne toto nepotkalo.«

Takť ſe ſtáwá mnohým lidem, kteřijž ſe hrďe a pyſſně nad ſwůg ſtaw wynáſſegij, že ge mnoho zlého čaſtokrát potkáwá.

[1]) Orig. jen: Ward vmb sich hauwen. — [2]) Warff sie vngestümmigklich ausz mit vmb sich hawen, schaumen vnd die zene zu wetzen. — [3]) Flohen alle hinder die schroffen der berg. — [4]) Kam er vngeuerlich. — [5]) Erlösten ihren hart geschlagnen vnd auff den todt verwundten bruder.

Fabule třetij, o liſſce a o kohautu.

Geſt mnoho lidj, geſſto ſe řečij ſwých ne obáwagij a čaſto propowědij, geſſto gim potom toho lijto bywá, když toho ſſkodu magij. O tom geſt tato báſeň.

Liſſka, gſucy lačná, ſſla do wſy, a když nalezla kohúta, řekla k ňemu: »Pane kohúte, můg pán, otec twůg, welmi čiſtý hlas měl. Já ſem pak proto

přiſſla, abych také twůg hlas ſlyſſela. Protož proſým tebe, zazpijway mi hlaſytě, gediné abych poſlechla, ty-li pěkněgſſij a liběgſſij hlas máš čili otec twůg měl.« K té řeči kohaut, zatřepetaw křijdly a zawřew oči, počal hlaſytě kokrhati. Pochytiwſſi ho liſſka,[1]) do leſa ho neſla. Zwěděwſſe to ſedlácy, běželi za nijm a křičeli: »Liſſka nám preč neſe kohúta.« Slyſſe to kohaut, řekl k liſſce: »Slyſſijſſ-li, panij liſſko, co ti chlapi sedlácy[2]) prawij? Rcy k nijm, že kohauta ſwého neſeš a ne gegijch.« Y puſtila liſſka kohauta

z tlamy a řekla k sedlákům: »Já neſu ſwého kohauta a ne waſſeho.« W tom vletěl kohauth na dřewo a řekl: »Lžeš ty to, pani liſſko, lžeš, yá ſem sedlſký a ne twůg.« [74b] Y vdeřila ſe ſama liſſka w haubu,[3]) řkucy: »Zrádná vſta,[4]) co ráda mnoho žwete a nevžitečňe mluwijte, kdybyſſte nynij byla nemluwila, byla byſſte vhoňenau kořiſt zachowala.«

Takť ſe mnoheym lidem ſtáwá, kteřijžto ſwým žwánijm a pliſkánijm[5]) mnohokrát k hanbě y k ſſkoďe přicházegij.

[1]) In dem sprang der fuchs vff vnd fieng in. — [2]) Was die groben bawren sagen. — [3]) *Ol:* »w húbu« — Der fuchs schlug sich selber mit seinen henden vmb das maul. — [4]) O du bösz maul. — [5]) Durch ir geschwetz.

Fabule cztwrtá, o draku a o sedláku.[1])

Giž geſt obyčeg na ſwětě, že ſe lidé zlým za dobré odplacugij a těm ſſkodij, kteřijž[2]) gijm dobře včinili. O tom geſt tato báſeň.

Drak geden přebeywal w tekuté woďe. Gednoho pak čaſu, když woda náramně ſe rozlila a zroſtla, daleko s ſebau draka wen wyneſla. Potom, když wody zaſe vbeywalo,[3]) zůſtawila draka na ſuchém ſſkřemenij, tak že nikám[4]) gijti nemohl. Když pak on tu ležel, gda tudy sedlák s woſlem, řekl k ňemu: »O draku, kterakž ty tu ležijſs?« Odpowěděl drak: »Když wody přibýwalo, wždycky ſem za nij ſſel, a potom pogednau gij vbylo, y zuoſtawila mne na ſuſſe, tak že ſem zaſe k woďe přigijti nemohl; chceſſ-li ty mne pak na ſwého woſla wzýti[5]) a domuow mne doneſti, budeſs ode

mne množſtwijm zlatta a ſtřijbra obdařen.« Sedlák ten, ſlitowaw ſe nad nijm, ſwázal draka, a wložiw gey na woſla, doneſl ho domuo. A když ho giž doluo ſložil a zaſe gey roz[75a]wázal, chtěl, aby mu mzdu geho, zlatto a ſtřijbro dal a giné dary, kteréž mu přiřekl. Y řekl k ňemu drak: »Ziádáſs ode mne záplaty za to, že ſy mne ſwázal?« Sedlák řekl: »Y wſſaks mne za to proſyl.« Drak zaſe řekl: »Chceſſ-li, mijſto záplaty yáť tebe ſnijm, nebť mi ſe chce welmi gijſti.« Odpowěďel sedlák: »Tehda mi ſe chceſs zleym za dobré odplatiti?« A y hned ſe tu kdes liſſka wzala, a ſlyſſecy gich obau ruoznicy, řekla k nijm: »Bratřij, woč ſe ſpolu wadijte?« Hned odpowěďel zaſe drak: »Sedlák tento tuze mne ſwázaw, ſem mne přiwezl.« K tomu sedlák odpowěďel: »Poſlechniž mne, milá panij liſſko![6]) Drak tento s tekutau wodau, když gij přibeywalo, zaplynul[7]) a potom na ſuchém ſlkřemenij zůſtal. Když ſem pak yá mimo něg gel, proſyl mne, abych, ſwáže gey, na woſla wložil a domuo doneſl. Za to mi přiřekl zlatta a ſtřijbra doſti dáti y ginými dary mne obdarowati, nynij pak chce mne ſnijſti.«

Y řekla liſſka: »Bláznowěs vďelal, že ſy ho ſwázal. Protož okažiž mi, yaks gey byl ſwázal, potom yá wás o to rozeznám.«[8]) Sedlák počal draka wázati; y wzeptala ſe liſſka draka, řkucy: »Tak-li tebe tuze ten sedlák ſwázal?« Odpowěděl drak: »Ne toliko tak tuze, ale ſtokrát tauže.« Sedlák ten byl ſylný, y ſwázal draka ze wſſij ſýly ſwé. Y řekla liſſka k draku: »Tak-li giž tuze tebe ſwázal?« Odpowěďel drak: »Tak, pani liſſko, neb ſnad geſſtě tauže.«[9]) Y řekla liſſka k sedláku: »Zatáhniž ty vzly[10]) dobře, nebo kdož ſylně ſwazuge, mnohem ſylňegij rozwáže,[11]) a wlože ho na woſla, doneſyž gey zaſe na to mijſto, kdes ho wzal, a nech ho tak ſwázaného, yakž nynij geſt.«[12]) Y zachowal ſe sedlák podlé weyřku[13]) liſſtijho[14]) a tam gey zaſe doneſl.

Takť ſe ſtáwá lidem, kteřijž zle platij těm, gijmž[15]) dobře činili. Nebo obyčegňe žádný gim (podlé ſprawedliwého weyřku a ortele) ſe ne odplatij ani ne včinij než tak, yakž ſobě zaſlaužij.

[1]) Srv. Staročeská Gesta Romanorum, vyd. J. V. Novák, str. 127. č. XC. — [2]) *Ol.* přidává: »gſau«. — [3]) Füret es den drachen mit ilm so lang, bis das wasser ab nam,

vnd do es ser het abgenomen vnd verloffen was. — [4]) *Ol.*: »nikam«. — [5]) Orig.: Wil tu mich aber binden vnd. — [6]) Hör mich, lieber fuchs. — [7]) Ist in einem wachsenden waſſer verflossen. — [8]) So wil ich fürbas vrteilen zwüschen euch beiden. — [9]) Orig. jen: Er hat mich wol so hart gebunden. — [10]) Verknüpff die band. — [12]) Der muss dester stercker wider auffbinden. — [13]) Orig. dodává: So mag er dich nit fressen. — [13]) Wie der fuchs het geurteilt. — [14]) *Ol.*: »liſſtčijho«. — [15]) Die inen.

[75b] Fabule pátá, o liſſce a o kočce.

Lidé mnozý ſe chlubj wtipem a welikú múdroſtj [1]) a ginym ſe poſmijwagj y žerty z nijch magij. O tom ſlyſs tuto báſeň.

Liſſka, potkawſſi ſe s kočkau na ceſtě, počala s nij mluwiti a gij pozdrawowati, řkucy: »Zdař Bůh, ſeſtra, zdař Bůh.« [2]) Odpowědela kočka: »By zdráwa byla«. [3]) Liſſka ſe gij optala: »Co vmijſs?« Odpowědela kočka: »Vměnj žádného ne vmijm, toliko maličko vmijm ſkákati.« Y řekla liſſka: »Pod mau duſſij [4]) prawijm tobě, že dlauho žijwa ne budeſs; yak rozumijm,

negſy ke wſſem wěcem maudrá a opatrná. [5])« Odpowědela kočka: »Podlé řeči twé muſý tak býti, pani liſſko. [6]) Ale medle, pani, proſým tebe, powěz mi, kolikero vměnij vmijſs?« Odpowěděla liſſka a řekla: »Já vmijm k ſamému ſtu vměnij, ne proſtřednijch, ale wýborných, že gedno každé z nich můž mne zachowati [7]) a z nebezpečenſtwij wyſwoboditi. K tomu řekla kočka: »Teda [8]) muſýſs mnohem déle žiwa býti, [9]) poňewadž tak maudrá gſy.« A když tak ſpolu rozmlauwaly, řekla kočka k liſſce: »Seſtra, yá widijm hýn gednoho ſem geti, a s nijm běžij dwa rychlij chrté, kteřijž wdycky náſſi nepřátelé ſau.« Y řekla liſſka: »Ne wijſs, co prawijſs, yakž ſy žiwa, wždyckys blázniwá a ſtraſſliwá; protož, což nynij prawijš, by pak y prawda [76a] byla, nemáme ſe proto čeho ſtrachowati.« A když ſe přiblijžili gijzdnij a tu kočku y ſ liſſkau vhlédali, počali náhle a vkrutně na ně ſſťwáti. [10]) Wida pak liſſka pſy, řekla k kočce: »Vtijkayme.« Odpowěděla kočka: »Nenij potřebij.« Liſſka řekla: »Giſtě bude potřebij, yakž yá rozumijm«. Kočka řekla: »Muožeť býti, že bude potřebij, protož geden každý hleď ſám ſebe.« Y počaly wobě vtijkati. Kočka pak vhlédawſſi geden wyſoký ſtrom, na ňeg wſkočila a tak

wſſij ſtaroſti zbawena byla. Pſy pak bez přeſtánij po liſſce ſe hnali. Liſſka vtijkala, yakž neyrychlegij mohla. Kočka na ſtromě ſeďecy,[11]) což mohla naywijce křičela: »O ſeſtra liſſko, gednoho vměnij ňekterého vžijway[12]) z těch sta vměnij, neb les od tebe geſt daleko.« Pſy pak vhonili liſſku a vdáwili gi.[13])

Tato báſeň napomjná maudré, pilné a wtipné lidi, také zlobiwé a lſtiwé, aby ſproſtných a méňe vměgijcých nepotupowali ani haňeli.

[1]) Die von grosser wiszheit geüdent von ihren hohen sinnen vnd irer klugheit. — [2]) Ich grüsz dich schwester, ich grüsz dich. — [3]) Heil sey mit dir. — [4]) Bei meinem haubt. — [5]) Als ich hör, so bistu vnweisz zu allen dingen. — [6]) Ja, herr fuchs, dem ist also wie du sagest. — [7]) Erneren. — [8]) *Ol.:* »tehdy«. — [9]) So gebürt dir billich lengers leben vnd ewigs heil. — [10]) Fiengen sie an schnelliglich wider sie zu lauffen. — [11]) Auff der höhe des baums. — [12]) Such herfur. — [13]) Tödten in.

Fabule ſſeſtá, o wlku a o kozlu.

Obyčegně ſe ſtáwá, že nuznij a nižſſijho ſtawu proti ſylňegſſijm a mocňegſſijm repcý rádi a myſlij, kterak by koliwěk mohli, aby ſe gim protiwili.

Wlk geden hnal ſe za kozlem, aby gey ſobě chytil. [76b] Kozel pak vtekl mu na gednu wyſokú skálu, na kteréžto bezpečen ſebau byl. Y čekal na ňeg wlk[1]) dwa nebo tři dni, potom muſyl hladem odtud gijti. Kozel také muſyl pro žijzeň s té skály doluo ſkočiti. A tak obadwa odtud muſyli, geden pro ſſpijži, a druhý pro nápoy. Kozel pak, napiw ſe, hleďel ſobě na

nohy a na ſtijn ſwůg v woďe a řekl: »O yak máſs zpanilé,[2]) kozlijčku, nohy, yak vtěſſenú brádku, yak weliké rohy! Aby mne měl wlk zahnati, ne zdá mi ſe, poſtawjm ſe po druhé proti ňemu a chcy ſe brániti, a nechcy gemu žádné mocy nad ſebú dáti.« Wlk pak mlče zakradl ſe za něho a ſlyſſel tato ſlowa wſſecka. Y pochytiw ho za zadnij ſtehno, zdwihl gey vdatňe zuby wzhůru a řekl: »Bratře kozle, yaká geſt to řeč, kteraužs poweďel?« Porozuměw tomu kozel, že by yat byl, řekl: »O pane wlče, žádám

miloſrdenſtwij; poznáwámť ſe, že gſem winen, nebo když ſem ſe wijce napil nežli ſem pijti měl, přiliſs chlipný ſem byl a nepotřebňe ſem ſe chlubil.« Pro to mu wlk ne odpuſtil, ale ho ſežral.

Tato báſeň napomjná wſſecky záwiſtiwé a chudé [2]), aby ſe wijce, nežli ſeč býti mohau, nepozdwihowali ani o ſobě wýſſe ne drželi, zwláſſtě proti ſylňegſſijm a mocňegſſijm, neb když by kdo z nich padl, málo miloſti nagde v těch, kteřijž ſylněgſſij gſau nežli on.

[1]) Verwartet in vnden an dem felsen. — [2]) Empfengliche schinbein. — [3]) Nideren.

Fabule ſedmá, o wlku a o oſlu.

Kdož ginému ſſkoditi chce, ten nemá poſlauchati rady toho, gemuž vſſkoditi žádá. O tom ſlyſſeti máme tuto báſeň.

Wlk, potkaw ſe s woſlem, řekl k ňemu: »Bratře, yá gſem welmi hladowit, [1]) protož tebe chcy ſnijſti.« K tomu řekl oſel: »Cožť ſe lijbij, to

včiň, neb máſs moc ſe mnau včiniti, yakž chceſs, [2]) a yá tobě také chcy poſluſſen býti, neb [77a] když mě ſnijš, od prácý mnohých mne wyſwobodjš. Nynij muſým wijno noſyti z liſuo, zijto z humen, dřijwij z leſa, kamenij z hor, aby domy ſtawěli, wſſecky muſeym wěci ſnáſſeti, obilé muſým do mleyna noſyti, mauku zaſe domuo, a abych krátce zawřel, wſſeckna těžká břemena mnohých pracý mnau zaważij. [3]) Protož proſým tebe, ne woſlyſſuog proſby mé a ne gez mne na ceſtě, neb by mi byla weliká hanba, a kdyby ſauſedé nebo pán můg vhlédali, řekli by: ‚O yak hanebně náſs oſel dal ſe beze wſſeho opřenij wlku ſežrati!‘ Protož proſým tebe, poſlechni rady mé: Poďme ſpolu do leſa, a tam z mladiſtwého prautij naďeláme haužwij, [4]) a tijm ty mě ſwážeſs okolo prſý mých, yakožto ſlužebnijka ſwého, a yá tebe vwáži okolo hrdla, yakožto pána ſwého, kterýž by ſlužebnijka ſwého yatého wedl. Potom hned mne po wůli a s chutij ſnijſs«. Wlku ta leſt wědomá nebyla, y řekl: »Dobře mi ſe lijbij twé předſewzetij, poďmež ſpijſſe.« Y ſſli a natočili welmi ſylných haužwij, wlk točil a oſel kladl a wázal.

Potom wlk oſla tuze obwázal okolo prſúw, a oſel zaſe wlka okolo hrdla. Y řekl oſel: »Giž poďme, když chceš.« Wlk řekl: »Táhniž ty napřed a okazůg ceſtu.« Oſel odpověďel: »To yá rád včinijm.« Y počal oſel gijti k ſwého pána domu. Poznaw tu ceſtu wlk, řekl: »My ne gdeme prawau ceſtau.« Oſel wece: »Pane, nemáſs tak mluwiti, nebo geſtli žeť ſe tobě lijbij, máme dobře gijti.« [77b] Porozuměw pak wlk lſti, táhl ſe nazpátek, ale oſel mocý táhl ho předſe až před dům pána ſwého. Y wyběhl pán před dům ſe wſſij čeledij, a tu vbili wlka téměř do smrti. Potom přiſſel geden pacholek s ſekerau, ten mu chtěl hlawu rozwrátiti,[5]) a tudy ſkrze neopatrnoſt odtial haužwe, kterýmiž wlk vwázán byl, a tak wlk, zproſſtěn ſa, vtekl na geden wrch. Oſel pak ſſel do ſwého pána domu, welmi ſmúcený pro nebezpečenſtwj, kteréž měl od wlka, a zaſe potěſſený a radoſtný, že od wlka wyſwobozen a prázden ho byl, radoſtij křičel a řwal, poſkakuge ſobě.[6]) Slyſſe pak to wlk na wrchu, na kterýž byl vtekl, řekl: »Nemůžeſs tak mnoho řwáti, ani zpijwati, aby mne mohl zaſe w ty haužwe wwéſti.«

Tato báſeň včij, abychom z lehka newěřili těm, kterýmž ſſkoditi mijnijme; a když gednoho nebezpečenſtwj ſe vwarugeſs, potom opatrněgſſij při druhém budeſs.

[1]) Ich leid grossen hunger. — [2]) Du hast mir zu gebieten. — [3]) Orig.: Alle bürdy, alle arbeit ligt auff mir. — [4]) Ausz grünen gerten starck widen klencken. — [5]) Das hirn vffhawen. — [6]) Orig.: Ward vberlut schreien mit grosser stim.

Fabule oſmá, o hadu a o sedláku.

Nenij dobré ani vžitečné, aby ſe těm z lehka[1]) wěřiti mělo, ktereymž ſe od nás ňetco zlého a nebo ňegaká ſſkoda ſtala. O tom ſlyſs tuto báſeň.

Sedlák geden a neb dwořák ſſel na pole, aby rozſýwal. A kdyžſſel, vſſlapil hada welmi tuze. Y řekl k ně[78a]mu had: »Přijteli, welmis mne vſſlapil, a yá ſem tobě nic zlého, yakž ſem žiw, ne včinil. Já pak prawijm tobě, aby tomu newěřil, kterémužs zle včinil.« Y ſſel sedlák ceſtau ſwau a potupil ta ſlowa, yako nic gijch ſobě ne wáže.[2]) Druhého létha pak, když

opět sedlák tau ceſtau ſſel, řekl k němu had: »Přijteli, kam gdeſs?« Odpowěďel sedlák: »Rozſýwati na pole.« Y řekl had: »Warůg ſe, aby na žádné wodnaté rolij neſýl, a neb kteráž by byla přiliſs mokrá, neb tohoto roku budau weliká mokra od prſſek, a cožkoli ſe do wodnaté rolij a wlhké wſiege, to wyhyne; wſſak proto ne wěř tomu, kteréhožs vrazyl a gemu zle včinil.« Sedlák ſſel předſe, domnijwage ſe, že ho ten had ſſálij a liſſe odmlauwá, a rozſýwal na wlhkú rolij. Y přiſſli toho roku welicý deſſťowé a pokazyli wſſeckno semeno w té wlhké rolij, tak že ten sedlák neměl potom žádného obilé. Potom opět třetijho léta, gda sedlák tau ceſtau yako y prwé, chtě pole oſýti, řekl had k ňemu: »Přijteli, kde gdeš?« [8]) Odpowěďel on: »Abych pole oſýl.« Dij k ňemu had: »Pomni, aby žádného ſuchého pole ne oſýwal, nebť toto létho bude ſuché a horké, a cožkoli na ſuchém poli ſáto bude, to zhyne. Wſſak proto nemáſs wěřiti tomu, kteréhožs těžce, až ſotwá žiw zůſtal, vſſlapil.« Sedlák pak boge ſe, aby ho had ne oklamal, rozſýwal na ſuchém poli. Y bylo toho létha weliké horko, tak že wſſeckna obilé w ſuchých rolijch wyhořala. A tak ten sedlák neměl opět žádného obilé Po tom létě pak, když ſe ten sedlák tauž ceſtau bral, aby rozſýwal, dij had k ňemu: »Přijteli, kde ſe béřeš?« Sedlák odpowěďel: »Abych ſobě pole oſýl.« Had řekl: »Proſtřednij pole [4]) máſs oſýti, totiž, aby nebylo ani welmi mokré, ani také welmi ſuché, neb bude letos práwě dobrého powětřij léto. Wſſak newěř tomu, kterémuž zle činijš.« Sedlák ſſel ceſtau ſwau a včinil, yakž mu had rozkázal. Y bylo to léto welmi požitečné a dobré, tak že ſe tomu sedláku množſtwj nahra[78ᵇ]dilo. Když pak ten sedlák některého čaſu s pole domů ſſel, řekl k ňemu had: »Pokuſyl-lis toho, přijteli? Nedálo-liť ſe tak, yakož ſem yá tobě předpowijdal?« Řekl sedlák: »Ano ſe tak ſtalo, protož yá tobě z toho ďekugi.« Y řekl had: »Já chcy záplaty [5]) od tebe.« Odpowěďel dwořák: »Čžehož pak žádáš?« Dij k němu had: »Nic giného, než aby mi zeytra po ſwém ſynu poſlal plney hrnec mléka,« a okázaw mu dijru, řekl: »Do této teď dijry ať mi ge poſtawij.« A dále mu poweďel: »Wyſtřijhey ſe, yakož ſem po wſſeckny ty čaſy tebe napomijnal, aby tomu ne wěřil, komužs zle včinil.« Sedlák odſſed ráno poſlal ſyna ſwého, [6]) yakož hadu přiřekl, aby poſtawil plný hrnec mléka před dijru. Tu vſſtnul [7]) had dijtě a gedu do ňeho napuſtil, že vmřelo. Y přiſſel otec k hadu, řka: »Oklamals mne a ne včinils mi wěrňe, nebo ſy syna mého zamordowal.« Proti tomu mluvil had s gedné weliké skály: »Já ſem tobě ne včinil newěrně, ale ty ſy mne beze wſſij hodné přijčiny vſſlapil a mňe ſy ſe nikterakž ne omluwil, anižs mi co za to včinil. Takéť ſem čaſto prawil, že tomu wěřiti nemáſs, kterémužs zle včinil; protož mne ne máſs z čeho winiti.«

Tato báſeň včij, aby tomu mnoho newěřil, komuž ſy ſſkodu včinil.

[1]) *Ol.*: »lehce«. — [2]) Orig.: Vnd verachtet dise wort. — [3]) Wohin geest du. — [4]) In gemeinen acker. — [5]) *Ol.*: »záplatu«. — [6]) Sein einigen son. — [7]) *Ol.*: »vſſtknul«.

Fabule dewátá, o liſíce, o wlku a o lwu.

Když geden od druhého ſſkodu wezme, ne má před ſebe wzýti treſtánij yazykem. Také nemá zlořečiti ani pomlauwati,[1]) yakož tato fabule wyſwědčuge.

Liſſka když gedla ryby při gedné wodě, wlk lačný, ne daleko gſa od nij, proſyl gij, aby mu kus dala. Y řekla liſſka: »O pane můg, nemluwiž tak, bylo by to welmi neſluſſné, aby ty gijſti měl, což by po mém ſtole zuoſtalo; Pane Bože neračiž toho dopuſtiti.[2]) Ale raďegij yá to[79a]bě chcy raddu dáti. Gda, přines ſobě ňegaký kuoſs weliký, a tu tebe yá navčjm, yak by měl ryby lowiti. Kdyžkoli lačen budeſs, nalapáš ſobě ryb, a hned budeſs gijſti.« Wlk, ſſed do wſy, vkradl chlebowý koſs a liſſce gey přineſl. Liſſka ten koſs wlkowi k wocaſu dobře tuze přiwázala a řekla k němu: »Giž gdi wodau a táhni ten kuoš za ſebú; y yá chcy za tebú gijti a tobě ryb naháňeti.« Y táhl wlk ten koš ſkrze tu wodu, a liſſka, gdaucy za nijm, metala

tayňe do koſſe kamenij. A když giž koſs plný byl, řekl wlk: »Jáť ho nemohu vtahnauti, aniž také giž mohu dále gijti.« Y řekla liſſka: »To chwala[3]) Bohu, yá dobře widijm, že gſy hned práwě toho lowenij miſtr, půgdu yá a pohledám pomocy, abychom ten koš s rybami wen z wody wytáhli.« Y ſſedſſi do wſy, poweďela sedlákom, řkucy: »Co ſtogijte a co ďeláte? Newidijte-liž wlka, kterýž wáſſe gehňata y owce béře y giný dobytek hubij,[4]) ten giž wám chce y ryby z wody wylowiti.« Y wyſſli wſſickni s palicemi, s woſſtijpy, s meči, s ſochory proti tomu wlku a náramňe ho bili, pijchali, až ſkoro do ſmrti. Wlk byl by rád vtekl a ze wſſij ſwé ſýly táhl, a nechaw wocaſu v koſſe, ſotwá bez něho vſſel.[5])

Toho čaſu byl wſſech zwijřat králem lew w zemi a welmi nemocen byl na ſtřewnij dnu.[6]) Tu ho wſſeckna zwijřata nawſſtěwowala a w nemocy geho gey těſſila. Mezy nimiž také přiſſel wlk a řekl: »Pane králi, ſkoro ſem wſſecku zemi [79b] protáhl, lékařſtwij hledage, a nenalezl ſem tak dobrého, yako gedna liſſka w této kragiňe ge má,[7]) a doſti pyſſná y hrdá geſt, tuſſijm pro to lékařſtwij, že ge s ſebau noſý. Kdyby ſe treffilo, aby

k wám přiſſla, a nebo přiwolayte gi k ſobě na radu, y ztáhňetež gij kuoži s masſa, wſſak tak, aby žiwá [8]) zuoſtala, a potom tu kuoži geſſtě teplú obwažte okolo ſebe, a tak hned zdráwi budete.«

Liſſka, magijcy geſkyni w tom skalij ne daleko od lwa, wſſeckno, což tam mluweno bylo, wyſlechla. A když wlk preč odſſel, přiſſla liſſka, vwálewſſi ſe ſſkareďe a vkálewſſi ſe, co neywijce mohla, w neyſmrdutěgſſijm bahňe.[9]) A předſtaupiwſſi před lwa, řekla: »Pane králi, pozdrawugi tebe.« Odpowěďel lew: »Y ty také zdráwa buď, ale pod ſem ke mňe, ať tě polijbijm a ňetco ſe s tebau poradijm.« Odpowěďela liſſka: »Pane můg, widijte, yak ſem běžijc vſtala a ſſkareďe ſe vplijhala,[10]) tak že wſſecka nečiſtá gſem a bahnem ſmrdijm; y bogijm ſe, aby raucho twé ode mne ſe ne zmazalo, a nebo aby ſmradu ne naſſlo, protož blijže přiſtúpiti ne ſmijm. Ale yakž ſe vmygi a zasſe přigdu, tu yá ſwobodňe k wám přiſtaupijm, můg pane králi, a tehdy mi oznámijte, cožkoli ſe vám lijbiti bude. Wſſak prw než odegdu, chcy přijčinu powědijti, proč ſem přiſſla. K waſſemu pohodlij chtěgijcy wám ráda poſlaužiti, ſkůro ſem wſſecken swět zchodila, ať bych lékařſtwj nalezla. Lepſſijho pak nagijti nemohu, než yako toto geſt:[11]) W naſſem kragi geſt geden wlk weliký a krátký, kterýž pro lékařſké vměnij ocas ztratil; o tom wſſudy rozpráwěgij, yak předobrá lékařſtwij má. Kdyžť k tobě přigde, zawolayž ho k ſobě na radu, a potom, wztáhna ſwé zpanilé nohy na ňeho, ztrhniž s ňeho kůži doluo, gedné mu gij nechay na hlawě a na nohách, wſſak tak, aby proto žiwey mohl běhati. Potom tau geho teplau kožij obwaž ſe w puoly a hnedkyť ta ſtřewnij dna přeſtane.«

To powěďewſſi liſſka, y hned přeč běžela. A potom hned wlk přiſſel před [80a] krále. Král ho k ſobě na radu powolal, a yakž přiſtúpil, hned obě přednij nohy na ňeg wzložil a kuoži wſſecku s ňeho ztáhl, kromě s hlawy a s noh neztáhl, a tak tau kožij teplau okolo břicha ſe obwázal. Wlka pak mauchy, woſowé a frſſňowé tak ſſtijpali a kauſali, že žádného mijſta ne měl, ale wždycky běhati a vtijkati muſyl. Liſſka, ſtogecy na gedné wyſoké hoře, hlaſytě wolala, poſmijwagijcy ſe gemu: »Oho, kdo ſy, yako tamto přes lauku běžijſs, pod klobaučkem a w rukawičkách, geſſto teplo geſt? Poſlechni malijčko, coť powijm: Když do čijho domu wegdeš, mluwiž pěkňe a dobře pánu domu. Gſy-li pak při dwoře, teda mluw dobře o každém, žádného newomlauway.[12]) Nechceſſ-li tak činiti, teda nech tak, a neb praw, yakž ſama wěc w ſobě geſt, a tak zachowáſs kůži celú.«

Tato báſeň včij, když ňekdo nětčijm od druhého vražen geſt, aby ſe ſlowy mſtijti měl, o to ſe nepokauſſeg, yako tento wlk, ani také yakeym pomlauwánijm a neb lánijm, tayně ani zgewně. Také oznamuge, že čaſto geden druhému jámu kopá a potom ſám w ni vpadá. Yakož ſe to wlku přihodilo.

[1]) Or. přidává: Dan solche rache seind vneerlich. — [2]) Got wölle nimmer kein solch vrteil geben. — [3]) *Ol.*: »chvála«. — [4]) Vnd alles schmal viech gefressen hat. — [5]) Entrann also kurtzer on den schwantz. — [6]) Kranck vom grimmen des leibs. —

[7]) Artznay zu suchen vnd finde nicht, das dir also gut sey als ein fuchs. — [8]) *Ol.*: »živa«. — [9]) Walgete sich vberal in einer vnsauberen stinckenden lachen. — [10]) Orig. jen: Du sichst, wie ich so bald gelauffen bin. — [11]) Or. přidává: Die mich ein Kriechischer meister hat gelernet. — [12]) *Ol*: »nepomlauway«.

Fabule deſátá, o wlku, kterýž prdl.

Mnozý lidee ſau [1]), kteřijž wyšſſijch wěcý hledagij nežli na ně ſluſſij; také wětſſij ſkutky prowozowati chtěgij, kdež tomu mijſta nenij, w rozkoſſech žiwi ſau wijce než potřebij. Obyčegňe takowij tak ſe zaſe ſnijžij, yakž wyſoko nahoru wyſtaupili. O tom nám tato fabule ſwětle oznamuge.

Gednoho dne ráno, když ſe rozednijwalo, wlk z lože ſwého wſtaw, wyſſel. A když ſe protahowal a audy ſobě zprawowal, welmi náramňe prdl a řekl: »Děkugi Bohu, že yá dnes ſwatebnijmi pokrmy naſycen budu, yakož [80b] mi to můg zadek předpowijdá«. A giž pokrmu ſobě hledage, ſſel. Manij pak nalezl pecen sádla, yako gim wozy mažij,[2]) geſſto některeemu

formanu wypadl z wozu; tijm ſem y tam wálege, řekl: »Nechcy tě gijſti, neb ſy mi můg žiwot mnohdykrát nezpuoſobný včinil a nanečiſtil. [3]) A proč bych tě pak gedl? Poňewadž wijm, že dnes swatebnijmi pokrmy mám naſycen býti, yakož mi to má řith dnes ráno oznamowala.« A ſſed málo dále, nalezl celý, naſolený polet.[4]) Obrátiw gey kolikráts, řekl: »Tebe yá také ne chcy gijſti, neb ſy mi prwé welikú žijzeň včinil. A přeſto, proč bych tě gedl, když wijm, že dnes mám znameniteymi a ſtrogneymi pokrmy naſycen býti, yakož mi dneſſnij raněgſſij náwěſſtij známo činij.« A poſſed málo dále, nalezl kliſnu s hřijbětem na paſtwě, a řekl: »Buď Bohu chwála, neb ſem dobře wěděl, že yá dnes poſwijcenſkými pokrmy naſycen budu.« I řekl k herce: »Oprawdu, ſeſtra, yá tobě to hřijbě ſnijm.« Klisna řekla: »Cožť ſe ljbij, to včiň; ale wčerá, taulagijcy ſe, na trn ſem wſtaupila; proſým tebe, že mi gey prwé z nohy wytáhneſs, neb tě wſſickni za lékaře magj.[5]) Potom ale ſněžyž to hřijbátko.« I ſſel wlk k nohám gegijm, chtě gij ten trn z nohy wytahnúti; ale ona vdeřila ſylně toho wlka w čelo, tak že ſe přewrátil, a za tijm, nežli wlk okřál, herka y s hřijbětem do leſa vſſla.

Přiſſed pak wlk ſám k ſobě, řekl: »Nenij mi o tu hanbu nic, neb wijm, že geſſtě dnes naſycen budu, tak [81a] yakž porozumijwám.« A odſſed odtud, přiſſel na gednu přezelenau lauku. Na té nalezl dwa skopce, an ſpolu kolij a zápaſý. I řekl: »Chwala[6]) Bohu, chcy geſſtě mnohými pokrmy naſycen býti« Y řekl k nijm: »Oprawdu, yá gednoho z wás muſým ſnijſti.« Odpowěďel z nich geden: »Yakžť ſe lijbij, tak včiň, wſſak proſýme tebe, prwé vďelay ortel mezy námi a wyřkni. Tato lauka otce naſſeho byla, y nemůžme ſe laſkawě o ni rozďeliti, protož ſme teď o hrdlo s ſebau činiti měli.« Řekl wlk: »Já to včinijm,[7]) když gedné wáſs vmyſl wijm.« Y řekl geden skopec: »O pane, rozuměg, nynij my prawijme takto: Stůg ty, geſtli žeť ſe lijbij, vproſtřed lauky této, a yá půgdu na geden konec, a druhý na druhý konec lauky, a kterýž prwé k tobě přiběhne, toho má tato lauka býti, druhého pak ſnijſs.« Y řekl wlk: »To mňe ſe lijbij a chcy rád včiniti.« A tak ſſli ti skopcowé na oba konce té lauky a počali zaſe běžeti, yakž naywijce mohli, a to s welikeym hurtem[8]) k wlku, a tak ho s obau ſtrán rohama vtrkli, že ſe vnečiſtil, a k tomu ňekolik žeber w ňem zlámali, napoly vmrlého a zabitého ho odeſſli,[9]) a kamž mjnili, tam ſe předſe brali.

Po dobré chwijli, přiſſed wlk ſám k ſobě, řekl: »Také ſobě té potupy a hanby wážiti ne chcy, neb ſe dnes naſytijm podlé oznámenij a předpowěďenij zadku mého.« Y gda odtud, nalezl swini ſúpraſý,[10]) ana ſe na lauce paſe,[11]) a řekl: »Pane, chwálijm tě a ďekugiť, nebo ſem dobře wěďel, že yá dnes ſtrognú wečeři[12]) mijti budu.« Y řekl k praſecý mateři: »Seſtra, tak ſe domnjwám, že yá dnes muſým plodu twého pogijſti.« Odpowěďela ſaupraſnice: »Včiň, yakž chceſs, wſſak tebe proſým, aby ge prwé w čiſté woďe zmyl, neb gſau geſſtě nečiſtá, yakž rozumijſs podlé běhu a obyčege toho: potom ge pak gez. yakž twá wůle bude.« Y řekl wlk: »Vkažiž mi studnicy, w kteréž ge zmeyti mám.« Swiňe wedla ſe s nijm k stawidlům, kudy wodu na mleyny pauſſtěgij, a řekla: »Totoť geſt swatá woda.« [81b] Wlk wſtaupil na stawidlo, yako by kněžem byl, a wzal gedno praſe, aby ge womyl. A když ge giž omyl,[13]) rozhňewawſſi ſe swiňe, zachrochtala, a zuby klapagijcy wlka hňewem hned po hlawě hurtem do wody wſtrčila. Yakož pak ſylná woda pod ſtawidla běžij a náramňe ſylňe žene, pogednau gim pod kolo mrſſtila,[14]) tak že lopatky wſſecky vdy geho bijdně polámaly a potlaukly.

Ale když wždy geſſtě odſſel, že o hrdlo nepřiſſel, řekl: »Nic mi geſſtě to tak těžko nenij, y to že mi ſe newěrně ſtalo, nebo wijm, že geſſtě dnes welmi nákladné a ſtrogené gijdlo gijſti budu.« Y ſſel opět okolo gedné wſy, a vhlédaw ňekoliko koz na pecy ſtáti, řekl: »Děkuge Bohu, widijm opět chutnau potrawu.« Y ſſel k nijm. Widauce pak kozy, že ſe wlk béře k nim, ſchowaly ſe do té pecy. Ale wlk, přiſſed před pec, řekl: »Zdař wám Buoh, ſeſtry, oprawdu že yá ſe tuto wámi až do ſytoſti požiwijm.« Kozy řekly: »Pane, poſlechniž ſlow naſſijch, my zde pro žádnau ginau přijčinu negſme, než abychom swaté ſkutky konaly. Když pak ty wykonáme, wygdeme k tobě wen, a ty podlé ſwé wůle hodowati budeſs. Wſſak přes to geſſtě

tebe proſýme, aby nám ale ſwým zpijwánijm těch swatých ſkutkůw wykonati pomohl.« Wlk wzal na ſe vřad kněžſký a počal weyti hlaſytě. Slyſſijce pak ſedlácy wlka, an wyge, wyběhli s ſochory a s palicemi, wzawſſe s ſebú y pſy, a wlka welmi vbili, tak že ho za mrtwého odeſſli.[15]) Pſy ho pak vkauſali, tak že žádný neřekl, aby on měl žiw zůſtati.

Giž pak tak vbitey a vmdleney wlezl pod gedno weliké dřewo[16]) a pod tijm lehl, aby ſobě odpočinul. Tu připomijnage ſobě ſſtěſtij y neſſtěſtij toho dne, welmi truchlil a nařijkal, že ſſtěſtij ſobě podaného[17]) vžijwati ne chtěl, ſám ſe proto treſtal, řka: »Pane Bože, yak mnohé zlé yá tento dneſſnij den ſneſl a ſtrpěl ſem, ale bogijm ſe, že to wſſecko winau mau přiſſlo, neb ſem přiliſs naduté a pozdwižené myſli w proroctwij ſwém byl. Nayprwé ſem pecnem ſádla pohr[82a]dal, potom ſem poltu slanin přigijti nechtěl. Můg pak otec, newijm, aby yak žiw lékařem byl, a yá také tomu lékařſkému vměnij ſem ſe ne naučil; to do ſebe wěda, proto ſem wdy chtěl tu kliſnu na nohu hogiti a gij trn z nohy wytahnauti. K tomu také můg otec nikdá rychtářem nebyl, a yá ſem práw ſwětſkých nečijtal ani ſe gim nevčil; odkud mi pak to přiſſlo, že ſem ſauditi ty skopce a neb berany rozeznáwati chtěl? Otec můg nikdá knězem nebyl, k tomu yá pijſem ne znám, a odkawád yá mám tu moc, abych ty praſata byl měl očiſſťowati a neb ge meyti? Otec muog že na kněžſtwij ſwěcen nebyl, o tom dobře wijm. Yakž ſem yá pak na ſe bludně to wzal, že ſem chtěl kozám gegich náboženſtwij pomocy konati?«[18]) Y wolal k Bohu takowými ſlowy: »O Jupiter, chtěl bych, aby twá wůle byla, aby weliký meč z twých slonowých wěžij a hradů ſpadl a mne treſtal.« Té chwijle byl geden sedlák na dřewě, pod kterýmž wlk ležel, wyſekáwage ge ſekerau. Slyſſe tato ſlowa a nařijkánij, hodil vdatně sekerau na toho wlka, že ſe yako kolo zatočil a přewrhl. Wſſak zchytiw ſe, hleděl do nebe, a potom na strom a nebo na dřewo, a řekl: »O Bože, co geſt toto něgaké swaté mijſto, yak pogednau proſýcý vſlyſſáni bywagij?« A hned potom rychlým během vbitý a zraněný do leſa wběhl a tak zkrocený zaſe ſe nawrátil, kterýž prwé s nadutau myſlij a pyſſný z něho wyſſel.

Tato báſeň včij, že žádný nemá mluwiti, čehož nenij. Také žádný nemá wětſſijch a znamenitěgſſijch wěcý žádati nežli ſám geſt, ale geden každý na ſwém ſtawu doſti mijti má, a w marnoſt žádný nemá wěřiti. Rowňe yako tento wlk w prdnutij wěřil, že by gemu mělo znamenitého ňetco wyznamenáwati.

[1]) *Ol* vynechává. — [2]) Orig. prostě: Fand er einen gantzen schmerleib auff der strasz. — [3]) Dan du hast mir meinen leib entrichtet. — [4]) Einen gantzen trucknen gesalzten bachenspeck. — [5]) Du bist für einen artzet gerümet. — [6]) *Ol.*: »chwála.« — [7]) *Ol.*: »rád včinijm«. Orig.: Ich thu es. — [8]) Vngestümmigklich. — [9]) Liessen ihn ligen halb todt. — [10]) *Ol.*: »ſauprafnij«. [11]) Fand ein losen mit fecklin auff der weid. — [12]) Ein schleckhafft essen. — [13]) Do er das in das wasser duncket. — [14]) Orig. stručně: Zucket in der starck flusz des wassers vberab durch das rad. — [15]) Schlugen ihn hart bis auff den todt. — [16]) Vnder einen grossen baum. — [17]) *Ol.*: »poddaného«. — [18]) Ihre geistligkeit volbringen.

Fabule gedenáctá, o záwiſtiwém pſu.

[82b] Mnoho lidij geſt na ſwětě, geſſto giným toho nepřegij, čehož ſami mijti ne mohau. A ſnad by gim vžitečné nebylo, by pak y to měli; wſſak proto, yakž mohau, geſſtě wždy gineym w tom překážegij. O tom ſlyſs takowau báſeň.

Pes geden netreffný [1]) ležel w geſlech plných sena. Ten nedal žádnému wolu, kterýž přiſſel, toho ſena gijſti, než wždy na ně wrčel a zuby wofſklebowal, bráňe gijm k geſlem přiſtaupiti. Y řekli wolowee k němu: »Činijſs nám křiwdu, naſſemu přirozenij záwidě, protože přirozenij twé tobě ne dalo, aby měl seno giſti a nám brániti, abychom my ho také gijſti neměli.«

Též rownĕ: Měl koſt w vſtech ſweych, kteréž ſám hledati [2]) nemoha, wſſak proto giným gij hledati [2]) nedal, aniž gij komu přál.

Tato báſeň oznamuge, že záwiſti z lehka ſe wywarowati nemuožeme, a ačkoli s pracý ſe gij vwarugeme, wſſak geſſtě proto pokoge mijti nemůžeme.

[1]) Ein vngütiger hund. — [2]) *Ol.* správněji: »hlodati.« Orig.: Nagen.

Fabule dwanáctá, o wlku a o lačném pſu.

Když čeled doſtatečně od hoſpodářůw krmena nenij, obyčegně wětſſij ſe gim ſſkoda dĕge od ſamé čeledi pro zatwrzenij gegijch. A když člowĕk wýſſe přes přirozenij chce ſe wypijnati, a na tom nechce přeſta[83a]ti, což mu přirozenij dalo, ten welmi čaſto padá v welikú ſſkodu. Tomu se z této báſně porozumj.

Geden bohatý člowĕk měl weliké ſtádo owcý; k tomu také měl gediného pſa, kterýžto vſtawičňe mu těch owcý oſtřijhal. Potom pro ſwé lakomſtwij dal pſu tomu náramňe weliký hlad trpĕti. Gednoho pak čaſu přiſſel wlk k tomu pſu a řekl k ňemu: »Proč ſy tak vſechl, že tebe ſotwá koſti a kůže? [1]) Yakož mi ſe zdá, zkrocuge tě tuſſijm hlad, že tak ſkaupého pána máſs; ale chceſſli, dámť dobrú radu.« Pes řekl: »Jáť dobré raddy

nynij potřebugi.« Wlk řekl: »Já tobě wſkočijm mezy ty owce, a gednu z nich wezmu a s nij vteku, ty pak hoň mne, což můżeſs naywijce, a prwé než mne doběhneſs, přewrž ſe a neb padni, yako by dále pro hlad běžeti nemohl a pro náramnú mdlobu těla ſwého. Když pak to paſtýřowé a wſſecka čeled vhlédá, řekne: ‚Oprawdu, kdyby náš pes ſyt byl[2]) a dobře krmen, ten wlk newzal by byl nám toho beránka, a wlkowi kůže také celá nikoli by nezuoſtala!' Tehdy, yakož yá ſe nadřegi, hned tebe lépe chowati budau.« Pes řekl: »Y včiniż tak, yakož ſy teď nynij prawil.« A y hned běžel wlk mezy ty beránky, a wzaw gednoho, hned s nim preč táhl. Pes y hned ſe za nijm hnal, yakž nayrychlegij mohl, ale prwé než k ňemu doběhl, vpadl na zemi, yako by giž dále běžeti nemohl welikeym hladem. Y řekli paſtýřowee a wſſeckna čeled: »W prawdě, kdyby pán náš toho pſa, yakž ſluſſij, [83b] chowal,[3]) nebyl by nám wlk toho beránka wzal, aniž by ho nám byl celého odneſl.« Slyſſe to pán, vkázal ſe yako hňewage ſe, a ſtyděl ſe za ſwau ſkaupoſt. Y řekl: »Zlořečený buď ten, kdož tomu pſu mage

gijſti dáwati, toho nečinil.« Y dáwal winu čeledi, wſſak proto přikázal pſu přioprawowati.[4]) Y počali mu poléwku s maſsa dáwati s chlebem, z wotrubuow vděłaneym. A tak oprawowal ſe pes a mocy gemu wždy přibýwalo.

W krátkém pak čaſu přiſſel opět wlk k tomu pſu a řekl k ňemu: »Bratře, coť ſe zdá, nedal-liť ſem dobré rady?« Odpowěděl pes: »Já ſem té rady welmi potřebowal.« Y wece wlk: »Geſtli že chceſs, geſſtěť dám lepſſij radu.« Pes odpowěděl: »Té yá rád poſlechnu.« Wlk wece: »Já opět mezy ty owce wſkočijm, a gednu wezma, preč gi poneſu, a ty poſpěſs za mnú. A když ſe mne dohonijš,[5]) vděť mne prſoma ſwýma, wſſak ne tuze, a potom padni na zemi, yako by nemohl pro mdlobu žiwota ſwého zaſe wſtáti. A když to paſtýřowee vhlédagij, řeknauť: ‚To w prawdě prawijme, kdyby náš pes byl doſtatečňegij chován, nikterakž by nám naſſeho beránka wlk ne odneſl a odtud by nikterakž s celeymi hnáty neodſſel, a ſtrach, aby y hrdla tu nenechal.'« Y řekl pes: »Já ſe bogijm pána ſwého welmi welice, kterýž mi pokrm dáwá, ačkoli pak toho s doſtatkem nečinj. Wſſak ty pro to včiň tak, yakožs powěděl.« Wlk, wzaw naytučňegſſijho beránka mezy

wſſemi, preč s nijm vtekl. Pes rychle běžel za nijm až k ſamému a ſylňe ho vdeřil prſoma, a potom na zemi padl, yako by pro hlad a pro hubenoſt nad nijm ſwijtězyti nemohl. Y křičeli paſtýřowé a wſſecka čeled: »Giſtě, kdyby ten pes byl doſtatečňe krmen podlé wůle ſwé až do ſyta, neodneſl by nám tak wlk naytučňegſſijho beránka, aniž by také odſud žiw odſſel.« Hospodář, ſlyſſe to, y hňewem ſe pohnuw y také litoſtij, řekl: »Chcy, abyſſte ho potomňe doſtatečňe krmili.« Potom mu dáwali masſo a poléwku s čiſtým chlebem, y přiſſel pes [84a] w krátkých dnech k prwňegſſij ſýle. Kdyby ſe to bylo prwé ſtalo, byl by pán k takowé ſſkoďe ne přiſſel.

Potom přiſſel zaſe wlk k pſu a řekl k němu: »Bratře, já ſem tobě dobrú radu dal, gſy tluſtſſij o mnoho, a widěti, že lepſſij bydlo máſs«.[6]) Pes wece: »Ba hned weybornau, mně potřebnau a ſobě hodnau ſy radu dal, kteráž práwě na tebe ſluſſela.« Dij wlk: »Protož půgdu yá mezy beránky a gednoho ſobě za ſwú mzdu a zaſlúženj wezmu.« Pes wece: »Prwé ſy ſobě giž záplatu wzal, nebs dwa beránky pánu mému ſnědl.« Wlk opět: »Mnedle,[7]) powol mi, ať gednoho wezmu.« Pes wece: »Slyſſijſſ-li, žeť nedám žádného wzýti, neb geſtliže kterého wezmeſs, přiſahám pod žiwotem, že odtud žiwey ne odegdeſs.« Wlk, ſlyſſe to, řekl: »Ale day mi ňegakú radu, co bych měl ďelati, yako y yá tobě ſem poradil, neb ſyce vmru hladem.« Pes wece: »Wčerá ſukno wneſeno do pána mého sklepu,[8]) w tom geſt mnoho přečiſtých chlebůw, mnoho ſoleného w láku maſa, mnoho wijnných sudůw a w nich dobrého wijna; tam této nocy wegda, naſytijſs ſe až do krku.«[9]) Dij wlk: »Oklamal by mne, neb yakž bych tam wſſel, oznámil by mne pánu ſwému y wſſij čeledi, a oni by mne zabili.« Dij pes: »Pod wěrou,[10]) že tebe neoznámijm, neb z ſtatku pána mého nic mi poručeno nenij než owce, protož yá tebe nikoli neprozradijm.« A když giž noc byla, wſſel wlk do ſſpižérny a nagedl ſe toho chleba až do ſytoſti, k tomu také y tučného maſa. Potom natočil ſobě wijna, a tak pil, až ſe wožral. Yakž pak wijno ſe ho zmocnilo,[11]) ſám v ſebe pomyſlil: »Sedlácy, když ſe zežerau, hned ſwé weſnij pijſničky zpijwagij; proč bych yá také ſobě ſwé pijſničky nezazpijwal, zwláſſtě wožraley gſa?« Y počal ſobě zpijwati; a yakž poneyprwé zaweyl, hned to pſy vſlyſſeli a na geho hlas ſſtěkali. Po druhee pak když wyl, vſlyſſeli lidee a řekli: »Nedaleko od nás geſt wlk.« A když po třetij zawyl, řekli: »Wſſak wyge w sklepě.« Y nalezſſe, zabili ho.

[84b] Tato báſeň treſtce bohaté a mocné, aby cželádku ſwú doſtatečňe potrawú opatrowali; wſſak ne ſkwoſtňe.[12]) Nebo když ona ſytá nenij, muſegij ſe hoſpodářowé čaſto ſſkody obáwati. Neb pro neopatřenij pſa ztratil hoſpodář dwa beránky. Dále také napomijná, aby ſe žádney o to nepokauſſel, ſeč nemůže býti,[13]) nechce-li ke ſſkoďe přigijti. Yako tento wlk ſměl proti ſwému přirozenij wijno pijti, protož muſyl vmřijti.

[1]) Warumb bistu so dürr worden von mägery. — [2]) Wer vnser hund genugsamlich gesettet. — [3]) Hette vnser herr den hund wol gefütert. — [4]) Doch gebot er den hund fürbas zu speisen. — [5]) Wann du mich erlauffen hast. — [6]) Orig. jen: Du bist fäist. —

[7]) Ach lieber. — [8]) Ist ein wand gefallen an meines herren speiszkeller (lat.: excidit una paries). — [9]) Fülle dich gar wol. — [10]) Bey meiner treüwe. — [11]) Als er des weins in seinem kopff empfinden ward. — [12]) Zartlich. — [13]) Das wider sein natur sey.

Fabule třináctá, o otcy a o třech synech.

Geſt mnoho těch lidij, geſſto ſe o marné wěcy ſaudj [1]) a bez potřeby saudce zanepráždňugij. Protož také o ſwé pře koncuow neberau a od saudu s lehkoſtij y také s hanbau odſtrčeni beywagij. O tom poſlechni této fabule.

Otec geden měl tři ſyny. Vmijrage pak, kſſafftem gim pozůſtawil dědictwij, totižto gedné hruſſky, kozla a mleyna. Synowé při dělenij [2]) toho ſwadili ſe ſpolu, a přiſſedſſe před saudce, řekli: »Pane saudce, wyſlyſſte nás! Otec nám vmřel a po ſobě pozůſtawil statku ſwého s tauto wýmijnkau, abychom ſe o to právě zaroweň rozdělili.« Saudce ſe otázal, yaké by to dědictwij pozůſtalo? Oni odpověděli, že hruſſkowý ſtrom, kozel [85ª] a mlýn. Saudce řekl: »Yak pak rozkázal a poručil ten ſtrom rozděliti?« Oni řekli: »Tak, aby žádný geden přes druhého nic wijce neměl.« Y řekl saudce:

»Powěztež mi vmyſl [3]) ſwůg.« K tomu nayſtarſſij bratr řekl: »Já wezmu od toho stromu wſſecko, což zkřiweného a což rowného [4]) geſt.« Druhý řekl: »A yá wezmu wſſecko, což ſuchého a zeleného geſt.« Třetij řekl: »A yá wezmu kořen a wſſeckno dřewo y s ratoleſtmi.« Y wece saudce: »Kdo z wás třij právě rozezná a poweděti můž, že gedna ſtrana geſt lepſſij než druhá, ten má wſſecken strom mijti. Ale při rozdělenij kozla, která wůle poſlednij otce waſſeho byla?« Oni řekli: »Wuole geho byla, aby toho byl, kterýž by ſobě naywětſſij wěcy w ſwětě žádati [5]) mohl.« Y řekl prwnij bratr: »Kdyby to Bůh dal, aby ten kozel tak weliký byl, aby ze wſſech mořij pod nebem wodu wypil, a polowicy aby ſe nenapil.« Druhý řekl: »Mně ſe zdá, že by muog měl býti, neb mu wětſſij wěc chcy winſſowati. Chtěl bych, aby tak welikey by!, aby ho ze wſſech konopij a lnuow na swětě napředená nit nemohla doſtati, [6]) a geſſtě ze wſſeho toho, což ſe přede, a nebo přijſti muož, aby ho neobſtala.« Třetj řekl: »Tak mám za

to, že ten kozel bude můg, neb bych chtěl, aby tak welikey byl, kdyby orel nahoru wletěl až k nebi a wſſecky čtyři vhly swěta widěl, wſſak proto aby toho kozla dlauhoſti, tluſtoſti a ſſirokoſti přezřijti [7]) nemohl.« Y řekl saudce: »Já ne vmijm powědijti, kdo z wás wětſſij welikoſti mu žádal; může-li pak to kdo z wáș rozhodnauti, ten kozel má geho býti. Powěztež také, která geho wuole při mleynu byla?« Odpowěděli oni a řekli: »Geho wůle byla, aby gey ten měl, kterýž by od přátel a ſſwagrůw nayléniwěgſſij a naywoſpalegſſij [8]) vznán byl.« Y wece prwnij bratr: »Já ſem tak woſpalý, že ſem ňekolik leth w gednom domě ležel, a tak mi gedna krůpě do vcha kapla, že mi wſſecky žijly od nij wyhnily, y koſti w hlawě y mozk, tak že mi giž prohnogiw[85b]ſſi druhým vchem wen teče [9]), a tak ſem ležel, léniwý gſa, že ſem ſe ſám obrátiti nemohl pro leženij, ani hlawau k tomu hnauti.« Druhý řekl: »Já myſlijm, že ten mleyn můg má býti, nebo ſem čtrnácte dnij ſe poſtil a nic negedl, a když ſem k stolu přiſſel, za kterýmž wſſeho doſti ſtálo od neyzpráwňegſſijch pokrmuow, wſſak yá pro lenoſt a zbytečné leženij ani drobte ſem neſňedl, leč mi kdy dwa nožem vſta rozwážili a třetij mne krmil.« Třetij bratr wece: »Mám tu naděgi, že ten mleyn muog bude, neb mi ſe tak welmi chtělo pijti, že ſem mohl žijznij vmřijti, a ſtál ſem v woďe až do pyſkuo, proto ſem tak ležel a léniw byl, že bych dřijwe vmřel, než bych ſe naklonil, abych ſe napiti měl, leč by ňekdo, mocý mi vſta rozwáže, wody do mne nalil.« Y řekl saudce: »Marné wěcy prowozugete, protož ne rozumijm, čeho potřebugete. Yakž ſte přiſſli, tak odegďete, yá wás nechcy ſauditi.«

Báſeň tato wyznamenáwá, o wěcy daremnij a nevžitečné aby ſe vřednijcy ne ſtarali, a zhola aby ſe gimi hned nigakž ne zaneprázdňowali. [10])

[1]) Man findet vil der haderman. — [2]) *Ol.*: »při rozdělenij«. — [3]) Meinung. — [4]) Orig.: Alles das krump oder schlecht ist. — [5]) Orig.: Das er des solte sein, der in grosser winschet. — [6]) Vmbgürten. — [7]) Vbersehen. — [8]) Der grösste leugert. — [9]) Also das der trouff jetz zu dem andern or auszgat. — [10]) *Ol.*: »nezaneprázdňovali.« — Orig. krátce: Dise fabel weiset vmb vppigkeit die öberen nit zu bekümmeren.

Fabule čtrnáctá, o wlku a o liſſce.

Mnoho těch geſt, kteřijž prwé miſtři býti než včedlnijcy chtěgij, a prwé giné včiti, než ſe ſami naučili. Ti, když ſe o gednánj maudrých lidij pokuſý, aby ge konati měli, obyčegňe v welikú hanbu y ſſkodu vpadagij. O tom tato ſabule oznamuge.

Liſſka ſſla k wlku, proſecy ho, aby gegijho syna w swaté woďe zmyl, a ſkrze to aby geho duchownijm otcem a neb kmotrem byl. Wlk řekl, že to rád chce včiniti. Yakž ſe pak to ſtalo, dali tomu dijtěti gméno Benedyktulus. Po ňekolika měſýcých přiſſel wlk k liſſce a dij k nij: »Medle, kmotra, proſým tebe, day mi toho mého ſy[86a]na na ňekterý čas, ať ho naučijm ſwému vměnij, kterak by ſe snadně žiwiti y také lehce mohl, a to mu okáži, což by mu naypotřebňegſſijho a nayvžitečněgſſijho býti mohlo.

A přes to ty máš doſti giných ďetij, kteréž s welikau pracý muſýſs žiwiti.« Liſſka řekla k wlku: »Pane kmotře,[1]) muožeſs včiniti, yakžť ſe lijbij, a z toho yá tobě welice ďekugi, že ty ſe o mé dobré y ďetij mých ſtaráš.«

Y wzal wlk syna duchownijho ſwého[2]) s ſebau, a w nocy ſſel do chléwůw, hledage, zdá by co vlowiti mohl. Ale když mijti nic nemohl, bral ſe ráno na wyſoký wrch, kterýž byl nad wſý, s kteréhož wſſecko do wſy widěti mohl, y řekl k Benedyktulowi, synu ſwému: »Já ſem dnes při owčincých byl, a nic ne zpuoſobiw, welmi ſem vſtal; nynij yá chwilku poležijm, a ty hleď a neſpi, pozor mage, když ſe dobytek na pole požene, tehdáž mne zbudijſs, zdá bychom pochytiti co mohli.« A když wlk ſpal, zawolal na ňeg Benedyktulus dobře před ſwitánijm,[3]) řka: »Pane, pane!« Wlk wece: »Co chceſs, ſynáčku Benedyktule?« Dij Benedyktulus: »Oprawdu,[4]) giž swině gdau na paſtwu.« Vlk wece: »Já neſtogijm kuſa o swiňe, neb ſau plné vhruo,[5]) a když ge koli gijm, teda mi wdycky trhánij w břiſſe ďelagij a ſtřewnij dnu bauřij, a ňekdy mi w hrdle přeſedagij.«[6]) Na ſwi-

tánij[7]) opět wolal Benedyktulus: »Pane, pane!« Wlk wece: »Co mi chceſs?« Benedyktulus: »Giž wolowé a kráwy gdau na paſtwu.« Wlk řekl: »Nedbám také na ty, neb [86b] welmi ſylné a vdatné pſy magij; když koli mě vhlédagij, wdycky mne chtěgij zamordowati. K tomu sedlácy magij paſtýře, kteřijž mogi nepřátelé ſau, a yakž mne rychle vhlédagij, y hned náhle po mňe křičij.« Po třetij[8]) opět wolal Benedyktulus: »Pane, pane!« Wlk wece: »Co chceſs, muog ſynu?« Benedyktulus: »Giž koně wedau na paſtwu.« Dij k ňemu wlk: »Hlediž pilně, kam ge poženau!« Benedyktulus wece: »Widijm, že ge na lauku ženau nedaleko od leſa, na kteréž mnoho stromowij a dřijwij ſtogij.« Y wſtaw wlk, ſſel do toho leſa teyňe a mlče, aby od žádného widijn nebyl, až práwě do křowij mezi herky přiſſel. Y chytiw gednoho dobře tučného koňe za chřijpě, hned gey porazyl a vmořil. Toho ſe wlk až do ſytoſti nagedl y s ſynem ſwým Benedyktulem.

Potom hned Benedyktulus ſſel k wlku a dij k ňemu: »Pane, chceſſ-liž mi co geſſtě rozkázati? Neb giž chcy zaſe domuo k mateři ſwé, a giž tak mnoho toho znám a vmijm, že mi ſe nenij potřebij wijce včiti. Také giž

dále ne potřebugi žádného miſtra.« Wlk řekl: »Jáť bych tobě geſſtě, yakż bych mohl, gijti preč nedal.« [9]) Benedyktulus wece: »Já nakrátce nezůſtanu.« Wlk řekl: »Zdá mi ſe, že potom toho budeſs litowati; poňewadż pak zuoſtati nechceſs, gdiż v pokogi a mateře ſwé ode mne pozdraw.« A tak Benedyktulus wywſtaw, bral ſe zaſe k mateři ſwé.

Widúcy gey pak mátě geho, řekla k ňemu: »Pročeżs ſe tak brzo zaſe wrátil?« Odpowěďel Benedyktulus: »Protože ſem ſe giż naučil doſti dobře, a nenij mi potřebij wijce ſe včiti, neb giż mohu a vmijm, nercy-li tebe, ale y wſſecky twé děti beze wſſij práce vżiwiti.« Mátě řekla: »Kteraks ſe tak brzo tomu vměnij naučil?« On řekl: »Neſtaray ſe o to, kterak ſem ſe naučil, ale raďegij wſtana, poď ſe mnau.« A ona hned s nijm ſſla. On pak rowně též, yakż od wlka widěl, an k owčincům ſſel, aby ňetco vlowil, také w nocy ſſel, ale nic ne nalezl, aby kde čeho požiti mohl. Potom ſſel přede dnem [87ª] na weliký wrch, kterýż nad wſý byl, a tu řekl k mateři: »Této nocy ſem okolo owčinců obcházel a nic ſem nenalezl, čijm bychom ſe požiwiti mohli. Giż ſem pak choďe vſtal, a chce mi ſe poſpati. Protož ty neſpi, ale hleď, kdyż dobytek ze wſy poženau, a yakż brzo to vhlédáš, zbudiż mne, a yá tobě okáži vměnij ſwé a tu zkuſýſs maudroſti mé.« Potom dobře před ſwitanijm wolala mátě, řkucy: »Benedyktule, můg ſynu!« — »Co chceſs, mátě?« on řekl. Mátě wece: »Giż ſwiňe gdau na paſtwu.« Benedyktulus řekl: »Na swině yá neważijm, [10]) ſau plné vhrůw, a kdož ge gij, tomu ſe ſtřewnij dna bauřij, a ſtáwá ſe, že gednomu w hrdle wáznau přeſedagijce, a čaſem pro woſſkliwoſt.« [11]) W ſwitánij opět řekla: »Synu Benedyktule!« On řekl: »Proč mi nedáſs odpočinauti, mátě má?« Ona řekla: »Giż kráwy a woly na paſtwu ženau.« Benedyktulus dij: »Neważijm také na ty dobytky, neb welmi pilné paſtýře magj, k tomu woſtražité pſy, a welmi weliké y ſylné; yakż mne oni gediné vhlédagij, hned za mnú s welikým ſſtěkánijm běžij, aby mne chytijce, o hrdlo připrawili.« Po třetij pak opět mátě zawolala: »Benedyktule, mé dijtě, můg ſynu!« Benedyktulus zaſe: »Má mátě, co chceſs?« Mátě dij: »Kliſny giž gdau na paſtwu.« Syn odpowěděl: »Hleď pilně, kam gdau.« Y porozuměla tomu mátě, že na lauku gdau nedaleko ode wſy, a powěďela to ſynu. A on wſtaw, řekl k mateři: »Zůſtaniž ty zde na tomto wrchu, mlčijc, a dijway ſe, co yá budu ďelati, a tak můżeſs mého vměnij a maudroſti zkuſyti.« A hned wſtaw, ſſel teyně a mlče do leſa, aby ho žádney newiďel, až k herkám přiſſel, a naywychowaňegſſij [12]) za chřijpě vchytil, domnijwage ſe, že by mu bez práce ſama padnauti měla. Ale herka, wrhſſi hubau nahoru, noſyla ho na chřijpijch beze wſſij těżkoſti, kdež ſe zakauſl a zawěſyl, a přineſla ho až k paſtýřům. Widaucy to mátě na wrchu ſtogecy, počala hlaſytě wolati: »O Benedyktule, mé dijtě, nech té kořiſti a poď předſe, necha[87ᵇ]ge toho koně.« Ale nemohl zubůw wen dobyti, kteréż byl hluboce do chřijpij wkauſl. Widaucy to mátě, že paſtýřowé k ňemu běžij, a rozuměgijcy, kudy to wyniknauti má, [13]) yako by rukama lomila a plačijcy naříjkala: »Běda mňe, můg ſynu, żes tak brzo ze ſſkoly wyſſel a welikým vměnijm y maudroſtij ſy ſe chlubil! Giż muſýſs

vmřijti, a mne, mateře ſwé, necháſs w pſotě, w bijdě a w chudobě. Měls toho vměnij ſwému kmotru wlku přijti!« [14]) A tak chlubný a wyſokomyſlný Benedyktulus od paſtýřuow lapen a zabit geſt a z kuože wywlečen. Potom z nij kožich vďelán.

Tato báſeň napomijná, aby ſe žádney miſtrem nečinil prwé, než ſe wyvčij. A aby žádný mdlý nepodwolowal ſe ani pokauſſel o ſylňegſſij, yako liſſťátko toto vďelalo, a tak vmřijti muſylo.

[1]) Orig.: O mein herr. — [2]) Orig. jen: Seinen son. — [3]) Zu frŭer mettenzeit (lat.: circa matutinum). — [4]) Nim war (ecce). — [5]) Orig.: Voller borst (setosi sunt). — [6]) Orig. jinak: Etwan beschicht, das eim die bürst in der kellen bestecken (setae pungunt fauces meas saepeque manent infixae). — [7]) Zu prime zeit. — [8]) Zu tertzzeit. — [9]) Orig.: Ich lasz dich nit weg, wo ich mag. — [10]) Auff die schwein hab ich nit acht. — [11]) Srv. pozn. [6]). — [12]) Ergriff gar ein fäistes. — [13]) Wo es hinausz wolt. — [14]) Orig.: Du soltest billich deinem geistlichen vatter dem wolff haben gelaubt (debuisti credere).

Fabule patnáctá, o pſu, o wlku a o skopci.

Cziaſto ſtáwá ſe to, že bláznowij a mdlj [1]) pokúſſegij ſe múdré, mocné a ſylné lichotau přemocy; wſſak takowij treſtáni těžce bywagij, yakož tato báſeň oznamuge.

Hoſpodář geden měl weliké stádo owcý. Těch bránil geden weliký, vdatný pes, kteréhožto ſſtěkánij wlcy ſe báli, a ſám geho oblijčeg wlky preč zaháněl, [88a] tak že, pokudž on žiw byl, žádný wlk k tomu stádu přiſtaupiti ne ſměl. Potom ten pes, giž gſa ſtár, vmřel, pro gehožto ſmrt paſtýřowee

welmi zarmauceni byli a řekli k ſobě welpolek: »Kterakž vďeláme, poněwadž pes náſs vmřel? Přigdau wlcy a w stádijch nám ſſkody ďelati budau.« [2]) Slyſſe to wyſoké myſli a mnoho o ſobě drže skopec, řekl k paſtýřom: »Já wám z mijry dobrú radu dám; oſtřihegte ſe mne wlnu a vřežte mi rohy, potom oblecte mne w toho pſa kůži, a wſſickni wlcy mé poſtawy báti a ſtraſſiti ſe budau.« Paſtýřowé tak včinili, yakž gijm skopec radil. Když pak giž ten beran w pſý kuoži oblečen byl, yakž ho který wlk z daleka vzřel, y hned

s ſtrachem welikým před nim vtijkal. Gednoho pak čaſu přiſſel geden welmi hladowitý wlk, a wzaw beránka, běžel s nijm preč. Beran za nijm běžel, co naywijce mohl. Ohlédſſi ſe pak wlk, tak ſe hrubě lekl, že ſe vnečiſtil, a hned puſtiw beránka, ſám vtijkal. Beran geſſtě praužegij [3]) za nijm běžel. Wida to wlk, po druhé ſe ſtrachem vnečiſtil. Napoſledy tak blijzko k němu přiběhl, že ſe wlk po třetij vnečiſtil, domnijwage ſe, že ho hned pochytij a roztrhá. Tu teprwá ſwau wſſij ſylau prchl, aby žiwot ſobě zachował. A když wždy předſe beran za nim poſpijchal, ſtál yakýs hloh [4]) podlé ceſty, na kterémž když vwázl beran, wſſecknu kuoži s ſebe ſtrhl, tak že nahey tu zůſtal, a hned ſe vkázalo rauno geho. Když ſe pak wlk ſtrachem wohlédne, vzřel berana, a hned lſti porozuměl. A wſkočiw naň, tázal ſe ho: »Kdo ſy ty?« Beran, zapřijti nemoha, dij: »Já gſem beran.« Wlk wece: »Pročežs mne pak ſſkrabal?« [5]) Dij beran: »Jáť ſem to žertem včinil.« Y wece wlk: »Nu nu, podiž za mnau, vkáži yá tobě ten žert.« Y přiwedl ho k prwnijmu mijſtu, kdež ſe byl vnečiſtil, a řka k ňemu: »Coť ſe zdá, že geſt toto žert?« Potom gey přiwedl k druhému mijſtu, kdežto ſe geſſtě wijce byl vnečiſtil, a wece k němu. »Zdá-liť ſe, že toto také žert geſt?« A potom gey přiwedl k [88b] třetijmu mijſtu, řka: »Geſtliž to žert, aby ſe wlk před beranem třikrát ſtrachem vſſákati měl?« Protož wlk treſtal ho pro ten žert a zabil gey.

Tato báſeň včij nedoſtatečné a mdlé, aby ſmělij nebýwali múdrých a ſylných oklamáwati, ani aby ſe o to nepokauſſeli.

[1]) Orig.: Die bōszlistigen, die torechten vnnd die krancken. — [2]) Die wolff werden vnſere herd zerstrewen. — [3]) Schneller. — [4]) Ein dornheck. — [5]) Warumb hastu mich dan gespeūwet.

Fabule ſſeſtnáctá, o gednom mužijčkowi a o lwu.

Tato báſeň ſložena geſt pro ty, genž nechtěgij rodičů poſlúchati, ale gegich přikázanij a káranij potupugij; protož padagij w ſmrtedlné vſſkozenij.

Pacholijk geden žiwil ſe w puſſtinách pracý rukau ſwých, dřijwij ſekage a meytě, pole ſobě wyprawowal. W té puſſtině bydlil lew, ten mu kazyl, hubil a poſſlapowal oſenij, pro kterúžto wěc mužijček rozličné lſti wymýſſlel, kterak by toho lwa chytil. Porozuměw pak tomu lew, že by geho lſti nemohl ſe vwarowati, wzaw ſyna ſwého, kterýž geſſtě malý byl, vtekl odtud do giné kraginy. Když pak doroſtl mladý lew, dij k otci ſwému: »Otče, proſým tebe, powěz mi, w této-li gſme kragině zchowáni, [1]) čili gſme zde hoſté, přiſſedſſe z giné země?« Otec odpowědel: »Negſmeť w tomto králowſtwij zrozeni, ale z giné kraginy ſme ſem přiſſli, před lſtmi a auklady gednoho mužijčka vtijkagijce.« Lwijčeti tomu diwijcýmu ſe, [89a] yaký by to mužijček byl, otec řekl: »Ziádným obyčegem nenij on tak ſylný, yako geſt lſtiwý.« Lwijče odpowěďelo: »Jáť k němu půgdu a pomſtijm ſe té potupy a hanby, kterúž nám včinil.« Otec řekl: »Nečiň toho, nebť geſt tak

chytrý a cwičný, že tě pogednau chytij a zabige.« Lwijče řeklo: »Pod mau hlawau,[2]) otče, yáť tebe ne poſlechnu, než chcy ſe pomſtiti naſſij hanby.« Otec wece: »Toť prawjm, že toho pykneſs.«

Lwijče ne wážilo ſobě té raddy a napomenutj, ale ſſlo k tomu mužijčkowi. A na ceſtě přiſſlo k koni, kterýž ſe páſl na lauce; ten byl na hřbetě zdáwený a po žebrách odpařený.[3]) Y řekl k ňemu: »Powěz mi, kdo tebe tak zdáwil?« Odpowěďel kuoň: »Mužijček geden wáže mne rozličnými wazbami, železneymi y řemenneymi, y konopnými popruhy, a wſeda na mne, ſem y tam mne honij a tak mne dáwij a wſſudy po žebrách mne woſmykuge.« Lwijče dij k ňemu: »A gſy-liž ty pod lwem, králem twým?« Odpowěďel kůň: »Netoliko gſem otce twého, ale y twuog.« Lwijče řeklo: »Pod ztracenijm[4]) hlawy, že ſe pomſtijm nad hanbau a neſſlechetnoſtij mužijčka toho.«

A gda dále, nalezl wola na poli, ten byl welice vbitý a vmordowaný, k tomu oſtny až málo ne do smrti vbodený. Y řekl k ňemu: »Powěz mi,

kdo tě tak welmi vmordowal a zvrážel?« Odpowěďel wuol: »Mužijček geden to včinil, a ten mne každý den ſwazuge pewným řemenijm a nutij mne mocý a žene, abych mu zemi woral, kamenij wywožowal, oſtny mne boda a welice tepa, až mnohokrát málo ne do ſmrti.« Lew wece: »Negſy-liž ty také gedno zwijře z poddaných otce mého?« Odpowěďel wůl: »Netoliko otce twého, ale y twuog.« Řeklo lwijče: »Y přijliſs mnoho zlého ten mužijček činij, yáť nad nijm toho zlého pomſtijm, kterýžto netoliko nám hanbu včinil, ale geſſtě y naſſijm činij.« A obrátiw ſe odtud málo, vhlédal ſſlepěge toho mužijčka,[5]) y řekl: »Kdo tuto ſſlapal?« Odpowěďel wuol, že ten mužijček. Lew wztáhl pijď [89b] ſwú, přeměřil tu ſſlepěgi a řekl: »O yak má ten mužijček maličkú nohu, a tak mnoho zlého prowozuge! Proſým tebe, vkaž mi ho!« Wůl wece: »O to neſtarey, wſſak teď geſt.« Lew pak ohlédſſi ſe, vhlédal toho mužijčka, an na wyſoké hoře ſtogij, a an železnau lopatu w ruce má, a pole wyprawuge, chtě na ňem žijto rozſýwati. Y dij, lew k němu: »O mužijčku, mužijčku, co ſy ty mnoho zlého mně, otci mému y geho poddaným včinil, zaplatijš mi to perně a počet z oſtatku mi

včinijſs.« Mužijček ten byl vdatné myſli, a okázaw mu palicy, sekeru a nůž, řekl: »A yá přiſahám bohuom, pod duſſij otce mého y mau, přigdeſſ li ſem ke mně, že tebe tauto palicý zabigi a tijmto nožem tě z kuože wylaupijm[6]) a tauto sekerau twé maſo rozſekám.«

Lwijče to leklo ſe geho ſměloſti a dij: »Poď ſe mnú před otce mého, ať on nás rozezná, neb on geſt neywyſſij saudce wſſech zwijřat.« Wece mužijček: »A přiſáhni mi, že mi nechceſs ſſkoditi, až před otce twého přigdeme; a yá tobě zaſe ſe zawázati chcy.« Y hned tu přiſáhſſe ſobě, ſſli ſpolu před ſtarého lwa. Ale mužijček, nechaw přijmé ceſty, ſſel po odceſtij, kdež ſwá tenata a prowazce byl rozwlékl. Y dij k němu lwijče: »Já za tebú půgdu, kamž ty koli gdeš.« Mužijček řekl: »Včiň, yakž chceſs.« Y ſſlo za nijm lwijče, a hned potom počalo do tenata padati, tak že geho přednij dwě nohy wáznauti a zapletati ſe počaly. Když pak giž dále gijti nemohlo, křičelo welikým křikem: »Mužijčku, pomoz mi!« Mužijček wece: »Coť ſe ne doſtáwá?« Lwijče dij: »Newijm, co mi mé přednij nohy ſwázalo, že gijti nemohu; proſým tebe, pomoz mi.« Mužijček k tomu odpowěděl: »Já ſem přiſáhl, že ſe tebe ne chcy dotknauti, až k otcy twému přigdeme, protož yá tobě ne ſmijm pomocy.« Y ſſlo lwijče, yakž mohlo, zadnijma nohama. Potom hned brzo vwázlo zadnijma nohama w giném tenatě, tak že dále gijti nemohlo. Y křičalo: »Mužijčku, pomoz mi!« Mužijček wece: »Co geſt tobě?« Lew od[90a]powěděl: »Newijm, co mi mé zadnij nohy ſpletlo, tak že giž dále gijti nemohu, a giž ſe ani hnauti nemohu.« A y hned mužijček, vťaw w tom leſe kýg, ſylně to lwijče bil. Wida lwijče, že giž yato a polapeno geſt, řeklo: »O mužijčku, ſmilůg ſe nade mnau a propuſt mne, a nebij mne w hlawu, we hřbet, ani w břicho mé, ale bij vſſi mé, kteréž ne poſlechly treſtánij a napomijnánij otce mého, kterýž mi zapowijdal, abych k tobě nechodil, a mně prawil, yak by ty lſtiwý byl, před kterýmž bych ſe nikterakž wyſtřjcy nemohl. Také bij mne w ſrdce mé, kteréž na naučenij otce mého ne pamatowalo, geſſto mi řekl: ‚Wěděti máſs, když k tomu mužijčkowi půgdeš, že toho litowati budeš.'« Mužijček ne vpoſlechl[7]) proſby lwijčete, ale bil gey mezy vſſi a w srdce, až lew vmřel.

Báſeň tato včij, abychom otcuow a wyššíjch y rozumněgſſijch poſlauchali a gegijch dobreym včenijm nepohrdali.

[1]) Geboren. — [2]) Bey meinem kopff vnd selen. — [3]) Het einen zerbrochen rucken gefrette vnd sere rippen. — [4]) *Ol.:* »zatracenijm.« — [5]) Orig ještě: In die erden gedruckt. — [6]) Mit disem messer dein haut abscheiden. — [7]) Orig. opačně: Erhöret.

Fabule sedmnáctá, o rytijři, o geho pacholku a o liſſce.

Mnoho lidij takowých geſt na swětě, geſſto bez ſmijry[1]) náramně welmi lhau, tak že gegjch lži lidé rozumnij w poſměch obracugij a za neſluſſné ge magij, a oni ſami potom, když ſwé lži poznagij, za ňe ſe ſtydij a zaſe ge odwoláwagij. O tom geſt tato fabule.

[90b] Geden rytijř gel s ſweym pacholkem. Y ſtalo ſe, že pán, vhlédaw liſſku, ana běžij, řekl: »O Bože, co přewelikú liſſku widijm!« A vhlédaw gi také pacholek, wece ku pánu: »Diwijſs ſe, že to weliká liſſka geſt? Já prawijm to na ſwú wijru, kterúž tobě powinen gſem zachowati, a k tomu ſem ne dáwno w té zemi byl, w kteréž tak weliké ſau liſſky, yako zde wolowé.« Rytijř k tomu dj: »Tuť by bylo dobře kožichy ďelati a podſſijwati, kdyby tam dobrý kožiſſnijk byl, kterýž by kuože dobře wyděláwati vměl.« A když giž té řeči přeſtali, [2]) po malé chwijli potom, když o giných wěcech rozmlúwali, w náhle počal ſe ten rytijř modliti, řka: »Wſſemohúcý Bože, račiž ty s námi býti a nás dneſſnij den od lži zachowati, abychom bezpečňe bez ſſkody přes onu wodu tam přegeli, a přiweď nás s radoſtij a s weſelijm na dobrú hoſpodu.« Slyſſe ta ſlowa pacholek, tázal ſe pána a řekl: »Powěz mi, pane, yaká geſt to woda, před kterúž ſe žehnáſs?« Odpowěděl pán: »Geſt welmi weliká woda před námi, ſkrze kterauž geti muſýme, a takowau moc má, když ſkrze ni kdo gede, geſſto ten den nětco ſelhal, ten z nij nikoli žiwey newygede, ale hned ho woda požře.«

Pacholek ten lekl ſe náramně welmi těch ſlow, až ſtrachem newěděl, co by měl činiti. [3]) W tom, když malijčko dále poodgeli, přigeli k gednomu malému potůčku. Y dij pacholek: »Pane, toto-li geſt ten potůček, o kterémž ſte mi prawili?« Odpowěděl pán: »Geſſtě ſme powzdál od toho potoku.« Pacholek dij: »Pane, proto ſe táži, abych vpřijmně w prawdě powěděl, [4]) liſſka ta, kterúž ſem widěl, nebyla yako woſel.« Pán řekl: »Já nedbám o liſſku, yak ona weliká byla, nic mi do toho nenj.« Když pak předſe geli, přigeli opět k gedné tekuté wodě. Y dij pacholek: »Toto-li geſt ta woda, o kteréžs prawil?« Pán powěděl, že nenij. Služebnijk řekl: »Já ſe proto táži, neb w prawdě ta liſſka, kterúž ſem widěl, nikoli nebyla tak weliká yako tele.« Rytijř řekl: »Já ſe o to nic ne ſta[91a]rám, yak weliká ta liſſka byla, nechť geſt malá neb weliká, co mi po nij?« Napoſledy, když k gedné malé wodě přigeli, otázal ſe opět služebnijk, řka: »Pane, toto-li geſt ten potok, o kterémžs dnes prawil?« Pán odpowěděl: »Nenj.« Pacholek dij: »Tijži ſe pro tu dneſſnij liſſku, o ktereež ſem prawil, že ſem widěl, neb

[illegible]

[illegible] Tako [illegible]

35 [illegible]

[illegible] Traktát [illegible]

Dokonáwagj fe Staré Fabule.

IV.

NOWÉ FABULE.

Počijnagij ſe Nowé Fabule, ſmyſſlené od Remicya, také Ezopowi připſané, kteréž ſe pořádně kladau, yakž w rzeckém yazyku pſány ſtogij, kromě prwnijch dwau fabulij, kteréžto prwé giž napřed położeny gſau.*)

[91b] Fabule III. Slawijček a krahugec. [1])

Slawijček, ſeďe na dřewě, [2]) zpijwal podlé obyčege ſwého. Vhlédaw gey krahugec a gſa lačen, přiletěw k němu, hned gey chytil. On wida, že má vmřijti a zabit býti, [3]) proſyl krahuogce, aby ho ne zabijgel, že nenij weliký, a tak že nemůže břicha ſwého gim naſytiti, a že muſý, chce-li břicho ſwé naſytiti, [4]) wětſſij ptáky ſobě honiti. [5]) Krahugec, tomu wy- 5
rozuměw, [6]) řekl: »Blázen bych byl, kdybych z rukau připrawený pokrm wypuſtil, a zwláſſtě nic giného ne wida, kde bych honil.« [7])

Báſeň tato znamenáwá, že mnozý lidé tak bláznowij gſau, že negiſté wěcy za giſté, kteréž w rukau mijwagij, ty z rukau vpauſſtěgijce, oblibugij. [8])

III. [1]) *Ἀηδὼν καὶ Ἱέραξ.* — *Ol.* č. 1. — Halm č. 9. — Lepař č. 185. — [2]) *ἐπὶ δένδρου.* — [3]) *ἡ δ' ἀναιρεῖσθαι μέλλουσα.* — [4]) *τροφῆς προσδεόμενον.* — [5]) *ἐπὶ τὰ μείζω τῶν ὄρνεων τραπέσθαι.* — [6]) *ὁ ἱέραξ ὑπολαβὼν εἶπεν.* Slovy »vyrozuměv, porozuměv (-vši)« Albin překládá nejčastěji rčení *ὑπολαβών* (*-οῦσα*) a *ὑποτυχών* (*-οῦσα*). Nezřídka klade též: »přijav, připustiv to k sobě«. — [7]) *ἄφρων ἂν εἴην, εἰ τὴν ἐν χερσὶν ἑτοίμην τροφὴν ἀφεὶς τὰ μὴ φαινόμενά πω διώκοιμι.* — [8]) Orig. stručněji: *ὁ μῦθος δηλοῖ, ὅτι καὶ τῶν ἀνθρώπων οὕτως ἀλόγιστοί εἰσιν οἱ δὶ ἐλπίδα πλειόνων ἀδήλων τὰ ἐν χερσὶ προιέμενοι.*

Fabule IV. Liſſka a lew. [1])

Liſſka, geſſto nikdá prwé byla lwa newiďela, gednau pak, widaucy gey 10
ſkrze zed, potom ſe s nijm potkala [2]): nayprwé tak ſe ho bála, že ſtrachem ſkuoro vmřela; po druhé, když gey vhlédala, bála ſe ho, ale ne tak welmi yako prwé. Vhlédawſſi ho pak po třetij, tak ſe zmužila, že přiſtaupiwſſi k ňemu, rozmluwiti s nijm ſměla.

*) Fabule ony jsou: I. *Orel a liška* (*Ἀετὸς καὶ Ἀλώπηξ*) v Bás. Ezop. kn. I. č. 13. (str. 65) a II. *Orel a kovnivál* (*Ἀετὸς καὶ Κάνθαρος*) v Životě Ezop. str. 50—51.

Báſeň wyznamenáwá, že obecenſtwij y hrozné wěcy ſnadné k přijſtupu činij. [3])

IV. [1]) *Ἀλώπηξ καὶ Λέων.* — *Ol.* č. 2. — Halm č. 39. — Lepař č. 34. — [2]) Orig.: *ἐπειδὴ κατά τινα τύχην αὐτῷ συνήντησε.* Omyl v překladě vznikl asi tím, že spojka *ἐπειδή* vzata za sloveso *ἐπεῖδε* a *κατὰ τύχην* za *κατὰ τεῖχος.* — [3]) *εὐπρόσιτα ποιεῖ.*

Fabule V. Liſſka. [1])

[92a] Vpadſſi liſſka do oſydla a neb do ňegaké náſtrahy, [2]) přiſſla o wocas. A odtud běžecy, hanbau přinucena gſucy, zdálo ſe gj, že by bylo lépe, aby žiwa nebyla, [3]) a nebo aby, yakž by mohla, ginee k témuž namluwila, [4]) aby ſe wocaſů zbawily, [5]) a tak aby obecnij hanbau wſſech giných hanbu ſwú také přikryla. [6]) Y ſhromázdiwſſi wſſecky, namlúwala ge, aby ſobě wocaſy zvtijnati daly, přidáwagijcy, že by to netoliko neſluſſney aud byl, ale zbytečnij a nepotřebné břijmě gim přidané. [7]) Porozuměwſſi tomu gedna z nich, řekla: »Milá brachu, [8]) ač by ſe tobě ta radda hodila, wſſak proto nikoli nás na to ne namluwijſs.« [9])

Báſeň wyznamenáwá, že zlij lidé ne pro žádoſt dobrého [10]) bližnijm ſwým radij, ale proto, že ſe gim ta radda hodij.

V. [1]) *Ἀλώπηξ.* — *Ol.* č. 3. — Halm č. 46. — Lepař č. 31. — [2]) *ἐν παγίδι ληφθεῖσα.* — [3]) *ἀβίωτον ὑπ' αἰσχύνης ἡγεῖτο τὸν βίον.* — [4]) *νουθετῆσαι.* — [5]) Věty té nemá orig. — [6]) *ὡς ἂν .. συγκαλύψειν.* — [7]) *βάρος προσηρτημένον.* — [8]) *ὦ αὖτη.* — [9]) Orig.: *εἰ μή σοι τοῦτο προσέφερεν, οὐκ ἂν ἡμῖν αὐτὸ συνεβουλεύου.* — [10]) *δι' εὔνοιαν.*

Liſſka a ſſijpek. VI. [1])

Liſſka, když na plot wſkočila, [2]) zabodſſi ſe, [3]) vpadnauti měla. Y chytila ſe ſſijpku, chtěgijcy ſobě pomocy, [4]) tu wijce nohy až do krwe ſobě zbodla. Potom z boleſti k ſſijpku řekla: »Běda mně, já ſem ſe k tobě yakožto ku pomocnijku vtekla, a tys mne mnohem wijce y hůře vrazyl.« [5]) Sſijpek gij odpowěděl: »Milá bratr, [6]) chybilas, ale chtělas mne chytiti a mnau ſe požiwiti, yakožs giné přiwykla chytati.« [7])

Báſeň znamenáwá, že mnozý lidé takowij ſau marnij a nerozumnij, že k těm na pomoc ſe vtijkagij, kterýmž to přirozenij dalo, aby wždycky raďegij, kdež by mohli, vſſkodili, nežli by pomocy měli. [8])

VI. [1]) *Ἀλώπηξ καὶ Βάτος.* — *Ol.* č. 4. — Halm č. 32. — Lepař č. 40. — [2]) *ἀναβαίνουσα.* — [3]) *ὀλισθήσασα.* — [4]) *ἐπελάβετο πρὸς βοήθειαν βάτου.* — [5]) *σὺ χεῖρόν με διέθηκας.* — [6]) *ὦ αὖτη.* Výraz »*milá bratr*« též v čís. XXVII. — [7]) Orig. jinak: *ἐσφάλης ἐμοῦ βουληθεῖσα ἐπιλαβέσθαι, ἢ τις πάντων ἐπιλαμβάνεσθαι εἴωθα.* Zdá se, že Albin přidržel se tu Steinhöwla, u něhož také bajka tato se nalézá (Fabeln Rimitii, čís. 5.: Von dem Fuchs und Brumberstuden, vyd. Oesterleyova str. 247—248): »O fuchs, du hast geirret, so du meinest mich ergreiffen wöllen mit solchen böszlisten, wie du die andern zu fahen hast gewonet«. — [8]) Orig. stručně: *οἷς τὸ ἀδικεῖν μᾶλλον ἔμφυτον.*

Fabule VII. Liſſka a zwijře krokodýl, kožij podobné k ryſu, ale mnohem wětſſij. [1])

[92b] Liſſka a krokodýl hádali ſe o vrozenij. A když přijliſs mnoho krokodýl ſe chlubil wzácnoſtij předkůw ſwých, w kteréž držáni byli, že by byli páni a vřednijcy vſtanoweni nad zápaſy a nad rozličnými ginými kratochwijlemi, [2]) wyrozuměwſſi tomu liſſka, řekla: »Milý brachu, [3]) by pak neprawil, ale twá kuože ſama tebe známa činij, [4]) že od mnohých let cwičen gſy.« [5])

Báſeň wyznamenáwá, že mnozý lidé, kteřijž rádi lhau, ſami ſebe, co za lidi ſau, prozrazugij. [6])

VII. [1]) *Ἀλώπηξ καὶ Κροκόδειλος.* — *Ol.* č. 5. — Halm č. 37. — Lepař č. 27. — [2]) *πολλὰ ὑπερήφανα περὶ τῆς τῶν προγόνων διεξιόντος λαμπρότητος, ὡς γεγυμνασιαρχηκότων.* — [3]) *ὦ τᾶν.* — [4]) *ἀπὸ τοῦ δέρματός γε φαίνῃ* — [5]) *ὡς ἐκ παλαιῶν ἐτῶν εἰ γεγυμνασμένος.* — [6]) *τῶν ψευδομένων ἀνδρῶν ἔλεγχος τὰ πράγματα γίνεται.*

Kohauti a kuroptwa. VIII. [1])

Člowěk geden nakaupiw kohautůw, doma ge ſobě chowal a kuroptwu také k nijm puſtil, aby ſe s nimi chowala. [2]) Ta čaſto gſucy od nich bita a odhánijna, welice ſobě ſtýſkala, [3]) domnijwagijcy ſe proto ge s ſebú tak

nakládati, že by z giného pokolenj byla, a tak že od těch kohautůw muſý mnoho zlého trpěti. [4]) Potom po malé chwijli, když ge ſamy mezy ſebau bijti ſe widěla, gedny bijti, druhé vbité vtijkati, [5]) přeſtawſſi wſſij žaloſti, řekla: »Já wijce teſkliti a hořekati ſobě nechcy, [6]) widaucy, že oni ſami weſpolek ſe tepau, bigij a ſſtijpagij.« [7])

Báſeň znamená opatrné ſnadno a lehce ſnáſſeti od cyzých lecyakés potupy, [8]) a zwláſſtě když widij, že oni ani ſwým wlaſtnijm neodpauſſtěgij.

VIII. [1]) *Ἀλεκτρύονες καὶ Πέρδιξ.* — Halm č. 22. — Lepař č. 190. — *Ol.* má tuto bajku na str. 210—211 mezi Starými fabulemi s nadpisem: »*Fabule pětmezcýtmá,*

o kohautijch a kuropiwě.« Při tom obrázek s letopočtem: 1555. — [2]) Orig.: *ἀλεκτρύονάς τις ἔχων ἐπὶ τῆς οἰκίας πριάμενος καὶ πέρδικα σὺν ἐκείνοις ἀφῆκε νέμεσθαι.* — [3]) *ἠθύμει σφύδρα.* — [4]) *νομίζων ὡς ἀλλόφυλος ταῦτα πάσχειν.* — [5]) Orig. jen: *μαχομένους καὶ ἀλλήλους κόπτοντας.* — [6]) *ἔγωγε ἀπὸ τοῦ νῦν οὐ λυπήσομαι.* — [7]) Orig. jen: *ὁρῶν καὶ αὐτοὺς μαχομένους ἀλλήλοις.* — [8]) Dle latiny: Fabula significat prudentes facile ferre ab alienis iniurias; v řečt. *ὅτι* s indik.

Liſſka. IX. [1])

Wſſedſſi liſſka do domu gednoho obraznijka [2]) a wſſeckno nádobij geho y obrazy přemijtagijcy, ohledowala. [3]) Y nalezla hlawu obrazowú welmi ſtrogně připrawenau. [4]) Kterúž wzawſſi w ruce, řekla: »O převtěſſená hlawo, ſſkoda, že mozku nemáſs.« [5])

[93a] Báſeň oznamuge ty, kteřijž magijce zroſt a kráſu na těle, [6]) žádného rozumu nemagij.

IX. [1]) *Ἀλώπηξ.* — *Ol.* č. 6. — Halm č. 47. — Lepař č. 33. — Srv. Ezop. Bás. II. 14. (str. 84.) — [2]) *ὑποκριτοῦ* (in domum mimi). — [3]) *ἕκαστα τῶν αὐτοῦ σκευῶν διερευνωμένη.* — [4]) *κεφαλὴν μορμολυκείου εὐφυῶς κατεσκευασμένην.* — [5]) *ὦ οἵα κεφαλή, καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει.* — [6]) *μεγαλοπρεπεῖς τῷ σώματι.*

Vhlijř a knap. X. [1])

Vhlijř podlé gednoho knapa a neb ſaukenijka přebýwage, proſyl, aby ginam ſe ſtěhugijce, ſpolu bydleli. [2]) Přigaw to saukenijk k ſobě a rozumem rozwážiw, [3]) řekl: »Já toho včiniti nemohu, boge ſe, což bych yá zbijlil, aby ty toho ne zčernil.«

Báſeň znamená, že wěcy ſobě odporné a protiwné nemohau ſpolu bydleti. [4])

X. [1]) *Ἀνθρακεὺς καὶ Κναφεύς.* — *Ol.* č. 7. — Halm č. 59. — Lepař č. 309. — [2]) Orig.: *ἐπί τινος οἰκῶν οἰκίας ἠξίου καὶ κναφέα παραγενόμενον αὐτῷ συνοικῆσαι.* — [3]) *ὑπολαβών.* — [4]) *πᾶν τὸ ἀνόμοιον ἀκοινώνητον.*

Rybářij. XI. [1])

Rybářij, když sijtij lowili, a těžce gi táhnauce, radoſtij pléſali a poſkakowali, domnijwagijce ſe, že by weliké množſtwij ryb táhli. [2]) Když pak tu sýť na břeh wytáhli a málo w nij ryb nalezli, kámen pak welmi weliký nalezſſe, rmautili ſe a teſkniti počali, ne tak welmi proto, že málo ryb wytáhli, yako proto, že ge nadĕge zklamala k wzetij toho, čehož ſe nadáli. [3]) Geden pak, nayſtarſſij z nich řekl: »Medle towaryſſij, nelitůgme toho, neb po weſelij čaſto zármutek ſe treffuge. [4]) Tak y my, když ſme prwé weſeli byli, muſýme také tento zámutek ſnéſti.«

Báſeň znamená, že ſe nemáme pro každé neſſtěſtij rmútiti.

XI. [1]) *Ἁλιεῖς.* — *Ol.* č. 8. — Halm č. 23. — Lepař č. 288. — [2]) Orig.: *πολλὴν εἶναι τὴν ἄγραν.* — [3]) *ὅσον ὅτι καὶ τἀναντία προυπειλήφασιν.* — [4]) *τῇ γὰρ ἡδονῇ, ὡς ἔοικεν, ἀδελφή ἐστιν ἡ λύπη.*

Chlubijcý ſe. XII. [1])

Cžlowěk geden, táhſſi přes pole do cyzý kraginy, [2]) potom zaſe do kraginy ſwé ſe nawrátiw, w mnohých nebezpečenſtwijch yak by ſobě ſtatečně a vdatně po mnoheych kragijch počijnal, chlubil ſe. Potom také na oſtrowě Rodyſu yak ſkákal, že mu tu rowně nebylo, kte[93b]rýž by ho vſkákati mohl; [3]) k tomu, kdyby potřebij bylo, že by těmi, kteřijž při tom byli, toho dokázati mohl. Y řekl k ňemu geden tu z přijſtogjcých: »Medle, přijteli, [4]) poněwadž to prawda geſt, [5]) nenij potřebij žádných swědkuow; ey, teď Rodys, protož ſkočme!« [6])

Báſeň znamená, že, když před rukama doſtatečného dokázanj ſkutkem nenij, řeč a ſlowa za nic neſtogij.

XII. [1]) *Κομπαστής.* — *Ol.* č. 9. — Halm č. 203. — Lepař č. 325. — [2]) *ἀποδημήσας.* — [3]) *πεπηδηκέναι πήδημα, οἷον οὐδεὶς τῶν ἐπ αὐτοῦ δυνατὸς ἂν εἴη πηδῆσαι.* — [4]) *ὦ οὗτος.* — [5]) *εἰ ἀληθὲς τοῦτ' ἔστιν.* — [6]) *ἰδοὺ Ῥόδος, ἰδοὺ καὶ τὸ πήδημα.*

Fabule třináctá. O slibugijcým a přiřijkagijcým nemožné wěcy. [1])

Geden cžlowěk [2]) gſa nemocný a zle ſe mage, odtuſſen gſa giž zle [3]) od lékařůw, k Bohu ſe obrátil, [4]) kdyby ho zaſe k zdrawij nawrátil, že mu ſlibuge, že chce sto woluo obětowati. Když to vſlyſſela žena geho, řekla: »Kde by ge pak wzal, když by k zdrawij přiſſel?« A on řekl: »A což ty mnijſs, kdybych yá ſe zhogil a zas powſtal, že toho Buoh ode mne žádati bude?« [5])

Báſeň znamená, že mnozý ſnadno ſlibugij, ale když ſliby ſkutkem naplniti magij, to gim welmi těžko přicházý. [6])

XIII. [1]) *Ἀδύνατα ἐπαγγελλόμενος.* — *Ol.* č. 10. — Halm č. 49. — Lepař č. 326. — [2]) Orig.: *ἀνὴρ πένης.* — [3]) *ἐπειδὴ ἀπεγνώσθη.* — [4]) *τῶν θεῶν ἐδεῖτο.* — [5]) Orig.: *οἴει γὰρ ἀναστῆναί με ἐντεῦθεν, ἵν' οἱ θεοὶ ταῦτά με ἀπαιτήσωσιν;* — [6]) *ἅπερ τελέσαι ἔργῳ οὐ προσδοκῶσιν.*

Chytrák a neb ſlibal. XIV. [1])

Chytrák geden přiſſel do měſta Delffu, chtěge boha Apollina pokauſſeti — k tomu bohu lidee o tayné wěcy ſe vtijkali a yako za hadače ho měli [2]) — y polapiw wrabce, w ruce gey pod suknij držel, [3]) a ne daleko od třijnohého stolu geho ſtoge, [4]) wotázal ſe boha, řka: »Apollo, což w ruce držijm, powěz mi, žiwé-li geſt čili mrtwé?« A tak giž ſobě myſlil, dij-li, že mrtwé, teda že gemu hned chce žiwého wrabce okázati; pak-li dij, žiwé,

hned vdáwě chce mu mrtwého vkázati. Poznaw bůh opatrnoſtij ſwau chytroſt geho,[5]) řekl: »Yakž koli chceſs, přijteli, [94a] tak včiň, na tobě to záležij, neb, což máš, aby žiwé zachowal, a neb, geſtli žeť ſe lijbij, mrtwé vkázal.«

Báſeň wyznamenáwá, že Boha oklamati ani před nim ſe vkryti nemůžeme.[6])

XIV. [1]) *Κακοπράγμων.* — *Ol.* č. 11. — Halm č. 55. — Lepař č. 328. — [2]) Vložka překladatelova. — [3]) *λαβὼν στρουθίον ἐν τῇ χειρὶ καὶ τοῦτο τῇ ἑσθῆτι σκεπάσας.* — [4]) *ἔστη τοῦ τρίποδος ἔγγιστα.* — [5]) *τὴν κακότεχνον αὐτοῦ γνοὺς ἐπίνοιαν.* — [6]) *ὅτι τὸ θεῖον ἀπαραλόγιστον καὶ ἀλάθητον.*

Rybářij. XV. [1])

Rybářij wyſſedſſe, aby ryby lowili, když dlúhý čas mordugijce ſe,[2]) nic ne polapili, welmi ſobě ſteyſkali, a giž aby preč ſſli, ſe ſtrogili. Mezy tijm ryba, řečená thymus,[3]) doſti od welikých ryb hnána gſucy,[4]) wyſtřeliwſſi ſe z wody, do lodij gim wſkočila.[5]) A tu wzawſſe, s radoſtij odtud odeſſli.

Báſeň znamená, že čaſto, čehož vměnij dáti nemůž, ſſtěſtij k tomu dopomůž.

XV. [1]) *Ἁλιεῖς.* — *Ol.* č. 12. — Halm č. 24. — Lepař č. 287. — [2]) *ταλαιπωρήσαντες.* — [3]) *θύννος.* — [4]) *ὑπὸ τῶν μεγίστων διωκόμενος ἰχθύων.* — [5]) Orig. jen: *εἰς τὸ πλοῖον αὐτῶν εἰσήλατο.*

Oklamawatel neb podwozugijcý. XVI. [1])

Njegaký cžlowěk chudý, gſa nemocen, žádal bohuow, aby ho pozdrawiti ráčili,[2]) a za to že gim chce sto woluo obětowati. Bohowé, chtěgijce ho pokoſſtowati,[3]) boleſtij mu povlewili.[4]) On, powſtaw z nemocy, když wolůw neměl, logowých yakýchſy sto woluo natwořiw, na oltáři ge na prach zcela ſpálil.[5]) Bohowee, chtěgijce ſe nad nijm pomſtiti, sen gemu poſlawſſe, takto powěděli: »Gdi na břeh mořſký na gedno mijſto, a tam nagdeſs athenyenſké tiſýce.«[6]) Cžlowěk ten, ze ſna probudiw ſe, s radoſtij a s chwátanijm na mijſto vkázané odſſel, hledage zlata, a tu treffiw na mořſké zloďege, od nich yat geſt. A giž gſa yat, ſlibowal, že gijm chce dáti tiſýc centnéřů[7]) zlata, to geſt, ſſeſt ſet tiſýcůw zlatých vherſkých.[8]) Oni, gemu toho newěřijce, prodali ho za čtyři ſta orthůw, to geſt, za padeſát kop groſſuow cžeſkých.[9])

Báſeň tato wyznamenáwá, že na lžiwé lidi welice ſe Buoh hněwá.

XVI. [1]) *Φέναξ.* — *Ol.* č. 13. — Halm č. 58. — Lepař č. 327. — [2]) *ηὔξατο τοῖς θεοῖς, εἰ διασωθείη, βοῦς ἑκατὸν εἰς θυσίαν προσοίσειν.* — [3]) *πειρᾶσαι.* — [4]) *τοῦ πάθους ἀπήλλαξαν.* — [5]) *ὁλοκαύτωσεν.* — [6]) *ἀττικὰς χιλίας.* — [7]) *τάλαντα.* — [8]) Přídavek překladatelův. — [9]) Orig.: *ἀπεμπολήθη χιλίων δραχμῶν.*

[94b] Ziáby. XVII. [1])

Dwě ziábě w gedné lauži [2]) přebýwaly. Když pak wyſchla lauže horkem, opuſtiwſſe gi, hledaly ſobě ginégo obydlij. A přiſſedſſe k gedné hluboké studnicy, gedna, widaucy to, řekla k druhé: »Towaryſſko, ſkočme [3]) do té studnice!« Kterážto, řeči wyrozuměwſſi, řekla: »A kdyby pak y tu woda přeſchla, kterak bychom zaſe wylezly?« 5

Báſeň wyznamenáwá, že nemáme před ſebe nic neopatrně bráti. [3])

XVII. [1]) *Βάτραχοι.* — *Ol.* č. 14. — Halm č. 74. — Lepař. č. 214. — Táž bajka jinými slovy opakuje se v č. CXLVI. — [2]) *ἐν λίμνῃ.* — [3]) *συγκατέλθωμεν, ὡ οὗτος.* — [4]) *ἀπερισκέπτως προσιέναι τοῖς πράγμασιν.*

Člověk ſtarý a smrt. XVIII. [1])

Starý člověk, naſekaw ſobě dřijwij w horách, na ramena ho nabral. Gda pak dlauho ceſtau a welmi ſobě ſteyſkage, [2]) vmordowaw ſe, [3]) ſložil s ſebe ta drwa a smrti, aby k němu přiſſla, wolal. Smrt pogednau hned ſe tu kdes wzawſſi, [4]) tázala ſe na přijčinu, proč by gij wolati měl? Starý řekl: »Aby, zdwihnaucy břemeno toto, na mne ge wložila.« 10

Báſeň tato znamená, že každý člověk rád žiw geſt, ačkoli mnohými pſotami a nebezpečenſtwijmi obklijčen geſt, že by ſmrti žádati měl, wſſak, aby žiw byl, nad smrt to oblibuge. [5])

XVIII. [1]) *Γέρων καὶ Θάνατος.* — *Ol.* č. 15. — Halm č. 90b. — Lepař č. 359. — Srv. č. CXLV. — [2]) *πολλὴν ὁδὸν ἐπηχθισμένος ἐβάδισεν.* — [3]) *ἀπειρηκώς.* — [4]) *τοῦ θανάτου εὐθὺς ἐπιστάντος.* — [5]) *τὸ ζῆν πρὸ τοῦ θανάτου αἱρεῖται.*

Baba a lékař. XIX. [1])

Když gednu ſtarú ženu welmi oči bolely, přiwolala k ſobě [2]) gednoho z lékařůw a ſmlauwu s nim včinila; když by gi zhogil, že gemu chce ſmlauwě doſti činiti, [3]) pakli gij ne zhogij, že mu nechce nic dáti. Y přiſtaupil k tomu lékař [4]) a lékařſtwij gij ďelage, každý den čaſto přicházel, yako by ſtarú léčil, a gij oči namazowal. W tu chwijli pak, když gij oči namazal, pro maſt nemohla zhola nic widěti, a on tehdy, což mohl, [5]) z domácýho nádobij gegij[95a]ho každý den wdycky při odchodu odnáſſel. [6]) Žena ſtará widúcy, že gij ſtatku vbýwá, a to tak welmi, že, prwé než by gi on na ty oči zhogil, w domě by nic nezuoſtalo. Když pak lékař ſmluwenú mzdu mijti chtěl, ſwědky přiwedl, aby na ni pohleďeli, [7]) yak by dobře [8]) widěla. Ona pak řekla: »Nynij mnohem méňe nežli prwé widijm; [9]) pokudž mne oči bolely, mnoho ſem ſwého w domu widěla, nynij, když prawijſs, že dobře widijm, z těch wěcý prwnijch zhola žádné newidijm.«

Báſeň wyznamenáwá, že zlij lidé geſſtě, z čehož pracugij, z newědomij o to přicházegij, a ſami ſe o to, chtěgijce chytroſtij ſobě doweſti, čehož nemohli vměnijm, připrawugij. [10])

XIX. [1]) *Γραῦς καὶ ἰατρός.* — *Ol.* č. 16. — Halm č. 107. — Lepař č. 333 — [2]) *εἰσκαλεῖται.* — [3]) *τὸν ὁμολογηθέντα μισθὸν αὐτῷ δώσειν.* — [4]) *ἐνεχείρησε μὲν οὖν ὁ ἰατρὸς τῇ θεραπείᾳ.* — [5]) Orig.: *ἕν τι.* — [6]) *ὑφαιρούμενος ἀπῆει.* — [7]) Věta přidaná. — [8]) *καθαρῶς.* — [9]) *μᾶλλον μὲν οὖν τὰ νῦν οὐδ' ὁτιοῦν βλέπω.* — [10]) Orig. odchylně: *οἱ πονηροί, ἐξ ὧν πράττουσι, λανθάνουσι καθ' ἑαυτῶν ἔλεγχον ἐπισπώμενοι.*

Sedlák a synowé geho. XX. [1])

Sedlák geden, mage dokonati žiwot ſwůg, chtěl zkuſyti synuo ſwých, yak by ſe k woránij a k dijlu mijti chtěli. [2]) Y powolaw gich k ſobě, řekl: »Dijtky mé, yáť ſe giž z tohoto swěta poberu, wy pak na winnicy kopayte, a ďelagijce gi, mnoho na nij naleznete.« [3]) Oni pak domnjwali ſe, že by

někde ſkrytý poklad nagijti měli. Po ſmrti otce ſwého wſſecku winnicy zkopali, pokladu pak nenalezli, kromě že winnice, gſucy dobře zďelána, mnohem wijce wžitku přineſia.

Báſeň znamenáwá, že pracowánij lidem mijſto pokladu má wáženo býti, a že ſama práce geſt poklad chudým lidem. [4])

XX [1]) *Γεωργὸς καὶ Παῖδες αὐτοῦ.* — Halm č. 98. — Lepař č. 248. — *Ol.* má tuto bajku na str. 217. mezi Starými fabulemi s nadpisem: »*Třitcátá fabule, o sedláku a o geho synech.*« Při tom obrázek. — [2]) Orig.: *βουλόμενος τοὺς παῖδας πεῖραν λαβεῖν τῆς γεωργίας.* — [3]) Orig: *ὑμεῖς δ' ἅπερ ἐν τῇ ἀμπέλῳ μοι κέκρυπται ζητήσαντες, εὑρήσετε πάντα.* — [4]) Epimythion rozšířené; orig. jen: *ὁ πάντος θησαυρός ἐστι τοῖς ἀνθρώποις.*

Hoſpodář a pſy. XXI. [1])

Geden člowěk pro zymu w ſwém dwoře na předměſtij zuoſtal, [2]) a tu nayprwé owce gedl, potom kozy. Když ſe pak zyma wijce rozmáhala, y robotugijcým woluom, kterýmiž woráwal, neodpuſtil, ale též ge pogedl. [3]) Widauce to pſy, řekli weſpolek: »Vtečme my rauče odſud; kdyžť hoſpodář robotugijcých wolůw [95b] giž ne ſſanuge, kterakž pak má nám odpuſtiti?«

Báſeň wyznamenáwá, že těch naywijce ſe warowati máme a gich ſe wſſemi obyčegi ſtřijcy, kteřijž ani ſwým wlaſtnijm ne odpauſſtěgij.

XXI. [1]) *Δεσπότης καὶ Κύνες* — *Ol.* č. 17. – Halm č. 95 — Lepař č. 252. — [2]) *ἐν τῷ αὐτοῦ προαστείῳ ἀπολειφθείς.* — [3]) *καὶ τοὺς ἐργάτας βοῦς σφάξας ἐθοινήσατο.*

Žena wdowa a slepice. XXII. [1])

Ziena gedna wdowa měla slepicy, kteráž gij každey den wayce ſnáſſela. Y domnijwala ſe, že, kdyžby gij wijce gečmene dáwala, že by dwakrát za den měla néſti. Y činila [2]) tak; ſlepice pak wychowawſſi ſe a vtluſtſſi [3]) ani gednoho waycete za den ſnáſſeti nemohla.

Báſeň znamenáwá, že mnozý pro lakomſtwij wijce mijti žádagijce, y to, což mijwagij, ztracugij.

XXII. [1]) *Γυνὴ καὶ Ὄρνις.* — *Ol.* č 18. — Halm č. 111. — Lepař č. 346. — [2]) *Ol.*: »včinila«; orig : *πεποίηκεν.* — [3]) Orig jen: *ὄρνις πιμελὴς γενομένη.*

Od pſa vkauſſený. XXIII. [1])

Geden, gſa vkauſſen od pſa, obcházege, hledal ſobě lékaře. Y trefil yakýs na něho, a porozuměw, co by hledal, řekl: »O přijteli, geſtli že chceš zdráw býti, wezmi chleba a ſetři gijm s rány krew a day gey ſnijſti tomu pſu, kterýž tebe vkauſl.« A on, zaſmáw ſe tomu, dij: »Geſtli že to včinijm, muſým od mnohých [2]) pſuow w měſtě hryzen a kauſán býti.«

Báſeň wyznamenáwá, že zlij a přewrácenij lidé, když gim kdo dobře ďelá, ſkrz to dobrodinij geſſtě wijce gich na ſebe podſſtijwá. [3])

XXIII. [1]) *Κυνόδηκτος.* — *Ol.* č. 19. — Halm č. 221. — Lepař č. 343. — [2]) *ὑπὸ πάντων.* — [3]) Orig: *οἱ πονηροὶ εὐεργετούμενοι μᾶλλον ἀδικεῖν παροξύνονται.*

Dwa mládency a rżeznijk. XXIV. [1])

Dwa mládency přiſtaupiwſſi [2]) k rżeznijku, když byl zaneprázdněn domácými wěcmi, y wzal z nijch geden kus masſa a druhému towaryſſi do kljna gey wložil. Y obrátiw ſe rżeznijk, hledal masſa; ten pak, kterýž wzal, přiſahal, že ho nemá, a kterýž měl, přiſahal, že ho newzal. Porozuměw lſti a ſſibalſtwij gegich [3]) rżeznijk, řekl: »Ačkoli přede mnau ſe vkrygete, wſſak tomu ſe [96a] neſchowáte, ſkrze kteréhož přiſaháte.« [4])

Báſeň znamenáwá, že, yakžkoli přijſahau ſwau před lidmi ſe vkrygeme, wſſak proto Boha nikoli to tayno nebude,

XXIV. [1]) *Νεανίσκοι καὶ Μάγειρος* (cocus). — *Ol.* č. 20. — Halm č. 301. — Lepař č. 329. — [2]) *παρεκάθηντο.* — [3]) *Ol.* vypouští. — [4]) *κἂν ἐμὲ λάθητε, τόν γ' ἐπιορκούμενον θεὸν οὔκουν λήσεσθε.*

Nepřátelee. XXV. [1])

Dwa, magijce k ſobě newoli, do gednoho chrámu ſe ſpolu plawili. [2]) Geden z nich ſeďel na zadnijm koncy lodij, a druhey na přednijm. Když

ſe pak moře welmi zbaurilo,[3]) a lodij že ſe pohřijzyti měla, kterýž ſedel na zadnijm koncy, tázal ſe marynáře,[4]) který konec prwé potone?[5]) A když on řekl, že přednij, ten, yako by mu odlehlo,[6]) řekl: »Polowice mi tak těžko nebude,[7]) když toliko ſwého nepřijtele prwé tonauti vhlédám.«

Báſeň znamenáwá, že mnozý ſwé ſſkody ſobě nic neważij, když toliko nepřátely ſwé prwé zle ſe mijti widij.

XXV. [1]) *Ἐχθροί.* — *Ol* č. 21. — Halm č. 144. — Lepař č. 319. — [2]) Orig: *ἐπὶ τῆς αὐτῆς νεὼς ἔπλεον* (in eadem navi navigabant). — [3]) *χειμῶνος ἐπιγενομένου.* — [4]) *τὸν κυβερνήτην.* — [5]) *καταβαπτίζεσθαι.* — [6]) Věta překladatelem vsutá. — [7]) Orig.: *ἔμοιγε οὐκ ἔστι λυπηρὸν ὁ θάνατος.*

Kočka a myſſi. XXVI.[1])

W gednom domu když weliké množſtwij myſſij bylo, porozuměwſſi tomu něgaká kočka, y hned tam ſſla, a po gedné lapagijcy, gedla ge. Myſſi, widaucy, že po gedné ſe lapagij,[2]) rozmlauwaly ſpolu, aby zhola wijce

wen ne wycházely a dolů také ne ſtupowaly, aby na proſto wſſecky nezahynuly. »A když k nám kočka přigijti nebude mocy, zachowány při żiwotijch budeme.« Kočka pak, když widěla, że by myſſi giż dolů ſe neſpauſſtěly, vmijnila, aby chytroſtij ſwau ge wywolala.[3]) Y wylezla na geden kůl a s něho ſe dolů powěſyla, činěcy ſe, yako by vmrlá byla. Pohleděwſſi[4]) gedna z myſſij a widaucy gi, řekla: »Přijteli, ačkoli ſe pytlijkem zawěſſeným ďeláſs, wſſak proto nikoli k tobě nepřiſtaupijm.«[5])

Báſeň wyznamenáwá maudré lidi, że, když gednau některých podwodů a vſſkozenij pokuſý, potom ſe gim z lehka oklamati nedadij.[6])

XXVI. [1]) *Αἴλουρος καὶ Μῦες.* — Halm č. 15. — Lepař č. 142. — *Ol.* má tuto bajku na str. 209 mezi Starými fabulemi s nadpisem: »*Fabule čtyřmezcýtmá, o kočce a o myſſijch*«. Při tom obrázek. — Srv. Kn. Ezop. IV. 2. — [2]) *ἑαυτοὺς ἀναλισκομένους ὁρῶντες.* — [3]) *ἔγνω δι' ἐπινοίας αὐτοὺς σοφιζόμενος ἐκκαλέσασθαι.* — [4]) *παρακύψας.* — [5]) *κἂν θύλαξ γένῃ, οὐ προσελεύσομαί σοι.* — [6]) *οὐκέτι αὐτῶν ἐξαπατῶνται ταῖς ὑποκρίσεσιν.*

Liſſka a wopice. XXVII. [1])

[96b] Mezy nerozumnými zwijřaty na sněmě tancowala wopice, a když ſe gim zalijbila, [2]) byla od nich za krále zwolena. Záwidijcy pak gij toho liſſka, vhlédawſſi w gedné náſtraze a w polečenij kus masſa, vgawſſi wopicy, tam gi přiwedla, prawěcy, že by tu měla poklad nagijti, [3]) gj že by vžitečný nebyl, králi pak že, vſtanowenij a zřjzenj gey dáwá a přiwlaſtňuge. [4]) Y napomijnala krále, aby poklad přigal. Wopice, k oſydlu neopatrňe přiſtaupiwſli, polapena geſt, a yakožto lſtiwú podwodnicy liſſku winila. K nijžto liſſka řekla: »Milá bratr, takowá gſucy bláznice, chceſs nad nerozumnými zwijřaty kralowati?« [5])

Báſeň znamená, že, kteřijž ňetco neopatrňe před ſebe berau, takowij w neſſtěſtij vpadagij.

XXVII. [1]) *Ἀλώπηξ καὶ Πίθηκος.* — *Ol.* č. 22. — Halm č. 44. — Lepař č. 25. — [2]) *εὐδοκιμήσας.* — [3]) *ὡς εὗροι μὲν αὐτὴ θησαυρόν.* — [4]) Orig.: *τῷ βασιλεῖ γὰρ τοῦτον ὁ νόμος δίδωσιν.* — [5]) *ὦ πίθηκε, τοιαύτην συ μωρίαν ἔχων τῶν ἀλόγων βασιλεύσεις;*

Thymus ryba a mořſká swině. XXVIII. [1])

Thymus ryba, hnán gſa od weliké mořſké swině, a welikau prudkoſtij vtijkage, nebo hned měl polapen a ſežrán býti, newěda, ſylným wyſtřelenijm na geden oſtrow daleko na ſucho ſe wyſtřelil. [2]) Tauž prudkoſtij mořſká swině za nim ſe wyſtřelila. [3]) Y obrátiw ſe thymus a wida, že mořſká swině giž vmdlená duſſe zbeywá, [4]) dij: »Nikoli mi nenij tak těžká ſmrt, když toliko widijm ſtogijcýho o bezhrdlé mé, [5]) že ſpolu ſe mnau vmijrá.«

Báſeň wyznamenáwá, že welmi ſnadno lidé pſotu a neſſtěſtij neſau a trpij, když toliko widij, že w témž neſſtěſtij gſau ti, kteřijž prwnij přijčinau k ſſkozenij byli. [6])

XXVIII. [1]) *Θύννος καὶ Δελφίν.* — *Ol.* č. 23. — Halm č. 167. — Lepař č 218. — [2]) *ἔλαθεν ὑπὸ σφοδρᾶς ῥύμης ἐκπεσὼν εἰς τινα νῆσον.* — [3]) *αὐτῷ συνεξώκειλεν.* — [4]) *λειποψυχοῦντα τὸν δελφῖνα ἑωρακώς.* — [5]) *τὸν αἴτιον γεγονότα μοι τούτου* — [6]) *τοὺς τούτων αἰτίους δυστυχοῦντας ὁρῶντες.*

Lékař a nemocný. XXIX. [1])

Lékař geden léčil nemocného. Ten když vmřel, dij lékař k těm, kteřijž gey neſli: »Cžlowěk tento, kdyby ſe byl od wijna zdržel a kliſterowánij vžijwati chtěl, nebyl by vmřel«. Y ſlyſſe to geden z přijſtogijcých, [97a] řekl: [2]) »Mnedle, [3]) měls to prwé prawiti, ne teprwá, když giž nic nemuož proſpěſſno býti. Ale tehdys měl napomijnati, když toho mohl vžiti.«

Báſeň znamená, že přátelé magij o potřebných wěcech ku pomocy a ku proſpěchu gineym w čas raditi. [4])

XXIX [1]) *Ἰατρὸς καὶ Νοσῶν.* — *Ol.* č. 24. — Halm č. 169. — Lepař č. 300. — [2]) *τῶν δὲ παρόντων ὑπολαβών τις ἔφη.* — [3]) *ὦ βέλτιστε.* — [4]) *ἐν καιρῷ ἀνάγκης τὰς βοηθείας παρέχειν.*

Ptáčnijk, kterýž na lep lapá, a geſſtěrka. XXX. [1])

Ptáčnijk, wzaw lep a wěgice, [2]) ſſel na cžižbu. [3]) Wida pak gijkawce, [4]) an na wyſokém dřewě ſedij, y zprawowal ſobě wěgice nahoru, chtě gey lapiti. Pijlně toho hleděl, [5]) a newida geſſtěrky v noh blijzko, ana ſpij, naſſlapil na ni Kterážto rozhněwawſſi ſe, vſſtijpla ho. Giž pak omdléwage, řekl: »Neſſtiaſtný yá cžižebnijk, giného chtě polapiti, ſám až do ſmrti polapen ſem.« [6])

Báſeň znamená, že, kteřijž bližnijm léčky nalekugij, [7]) z newědomij čaſto od giných téhož docházegij.

XXX. [1]) *Ἰξευτὴς καὶ Ἔχις.* — *Ol.* č. 25. — Halm č. 171. — Lepař č 298. — [2]) *καλάμους.* — [3]) *πρὸς ἄγραν ἐξῆλθεν.* — [4]) *κίχλαν* (turdum). — [5]) Orig.: *καὶ τοὺς καλάμους ἀλλήλοις ἐπὶ μῆκος συνάψας ἄνω πρὸς αὐτὴν συλλαβεῖν βουλόμενος ἐφεώρα.* — [6]) *ἠγρεύθην εἰς θάνατον.* — [7]) *οἱ τοῖς πέλας ἐπιβουλεύοντες.*

Bobr. XXXI. [1])

Bobr geſt zwijře, [2]) naywijce při gezerách ſe držij. Gehožto struog a nebo nároky [3]) vžitečné lékařuom býti prawij. Ten, když lidee gey honij, chtěgijce ho polapiti, yakž tomu porozumij, proč ho naywijce honij, hned ſám vtna ſobě nároky, těm, kteřijž gey honij, wrže a tak ſám při zdrawij zůſtáwá. [4])

Báſeň znamenáwá, že múdřij lidé pro zdrawij ſwé žádným obyčegem peněz nelitugij. [5])

XXXI. [1]) *Κάστωρ.* — *Ol.* č. 26. — Halm č. 189. — Lepař č. 154. — [2]) *ζῷον τετράπουν.* — [3]) *τὰ αἰδοῖα.* — [4]) *σωτηρίας τυγχάνει.* — [5]) *οὐδένα λόγον τῶν χρημάτων ποιοῦνται.*

Pes a rżeznijk. XXXII. [1])

Wſkočiw do ſlachtaty [2]) pes w tu chwijli, když zaneprázdněn byl rżeznijk, pochytiw mu srdce wolowé, [3]) vtekl preč. Rżeznijk pak obrátiw ſe, když ho widěl, an vtijká, řekl: »Towaryſſi, [4]) wěz, žeť ſe před tebú gi[97b]náče [5]) ſtřijcy budu, nebs mně srdce ne wzal, ale srdces mi přidal«.

Báſeň wyznamenáwá, že čaſtokrát malé ſſkody lidem potomnijch welikých ſſkod k wywarowánij naučenij dáwagij. [6])

XXXII. [1]) *Κύων καὶ Μάγειρος* (cocus). — *Ol.* č. 27. — Halm č. 232. — Lepař č 52. — [2]) *εἰς μαγειρεῖον* (in culinam). — [3]) Orig jen: *καρδίαν.* — [4]) *ὦ οὗτος.* — [5]) Orig.: *ὅπουπερ ἂν ἦς.* — [6]) Orig : *πολλάκις τὰ παθήματα τοῖς ἀνθρώποις μαθήματα γίνονται.*

Pes a wlk. XXXIII. [1])

Pes když ležel a ſpal před chléwem, wlk k ňemu přiſſel, chtě ho ſnijſti. [2]) Pes proſyl ho, aby ho na ten čas ne gedl, že by hubený a churawý byl, ale aby maličko počekal, že hoſpodář geho chce swadbu ďelati, a w tom čaſu, když ſe wychowá a trochu oprawij, [3]) že mu chutňegſſijm pokrmem bude. Y přiwolil k tomu wlk a odſſel. Po několika pak dnech nawrátiw ſe zaſe, nalezl pſa, ſwrchu na domě an ležij, a ſtoge dole na zemi, zawolal na ňeho, geſſtě-li na ſmlauwu pamatuge. [4]) Pes gemu odpowěďel: »Wlče když mne před chléwem vhlédáš wijce ležeti, ne čekay swatby«.

Báſeň wyznamenáwá opatrné lidi, kteřijžto, když gednau nebezpečenſtwj vgdau, [5]) dokudž gſau žiwi, toho ſe wyſtřijhagij.

XXXIII. [1]) *Κύων καὶ Λύκος.* — *Ol.* č. 28. — Halm č. 231. — Lepař č. 47. — [2]) *βρῶμα θύσειν.* — [3]) *πολλὰ φαγὼν πιμελέστερος ἔσομαι.* — [4]) *ἐκάλει ὑπομιμνήσκων αὐτὸν τῶν συνθηκῶν.* — [5]) *ὅταν περί τι κινδυνεύσαντες σωθῶσιν.*

Pes a kohauth. XXXIV. [1])

Kohauth a pes, w přátelſtwij ſpolu wſſedſſe, ſpolu wandrowali. [2]) A když byl wečer, [3]) kohauth wletěw na dřewo, tam ſeďel. Pes dole pod dřewem, yámu ſobě wykopaw, zuoſtal. [4]) Kohauth pak když podlé obyčege a nawykloſti [5]) w nocy kokrhal, liſſka, vſlyſſawſſi gey, k němu přiběhla, a dole ſtogecy, aby k nij ſeſſel, proſyla, že geſt žádoſtiwa na takowé zwijře, kteréž tak dobrý hlas má, laſkawa býti. [6]) On gij odpowěďel, aby nayprwé wrátného zbudila, kterýž v kořena ležij, ten že mu odewřijti muſý, aby doluo sgijti mohl. [7]) Liſſka, když ho zawolati chtěla, on obořiw ſe na ni, [8]) roztrhal gi.

Báſeň wyznamenáwá opatrné lidi, když nepřátelé k njm gdau, k ſyľňegſſijm ſebe že ge podwodně odſýlagij. [9])

XXXIV. [1]) *Κύων καὶ Ἀλεκτρυών.* — *Ol.* č. 29. — Halm č. 225. — Lepař č. 44. — [2]) *ὦδευον.* — [3]) *ἑσπέρας καταλαβούσης.* — [4]) *ὁ δὲ κύων πρὸς τῇ ῥίζῃ τοῦ δένδρου κοίλωμα ἔχοντος ἐκάθευδεν.* — [5]) *κατὰ τὸ εἰωθός.* — [6]) *ἀσπάσασθαι.* — [7]) *ὡς ἐκείνου ἀνοίξαντος κατελθεῖν.* — [8]) *ὁ κύων αἴφνης πηδήσας.* — [9]) *πέμπουσι παραλογιζόμενοι.*

[98a] Lew a ziába. XXXV. [1])

Lew, ſlyſſe někdy ziábu welmi křičeti, zaſtawil ſe proti gegijmu křiku, [2]) domnijwage ſe, že by něgaké welmi weliké zwijře bylo. Y maličko tu počekaw, když widěl, ana ſe k němu z gezera béře, přiſtaupiw, nohama gi rozſſlapal.

Báſeň znamená: Nikdá ſe ne lekati, prwé než widijſs, čeho ſe bogijſs. [3])

XXXV. [1]) *Λέων καὶ Βάτραχος.* — *Ol.* č. 30. — Halm č 248. — Lepař č. 2. — [2]) *ἐπεστράφη πρὸς τὴν φωνήν.* — [3]) *μὴ δεῖν πρὸ τῆς ὄψεως δι' ἀκοῆς μόνης ταράττεσθαι.*

Lew, wofel, liſſka. XXXVI. [1])

Lew, ofel a liſſka, ſpřijzniwſſe ſe, [2]) ſpolu wyſſli na low. A když drahně vlowili, rozkázal lew oſlu, aby ge ďelil. Wofel tu kořiſt na tré rozďeliw, kázal, aby ſobě lew, co chce, wybral. [3]) Y rozhněwal ſe z toho lew a wofla ſnědl. Potom liſſce ďeliti rozkázal. Ona wſſeckno na hromadu ſkladſſi, maličko nětco ſobě pozuoſtawila. K nijžto lew řekl: »Medle, kdo tě tak dobře včil ďeliti?« Ona řekla: »Nebohého ofla muka a trápenij.« [4])

Báſeň wyznamenáwá, že ſe maudřij treſtcý neſſtěſtijm, kteréž ſe gegijch bližnijm přiházýwá. [5])

XXXVI. [1]) *Λέων καὶ Ὄνος καὶ Ἀλώπηξ.* — *Ol.* č. 31. — Halm č. 260. — Lepař č. 10. — Srv. Ezop Bás. I. 6 str. 59. — [2]) *κοινωνίαν ποιησάμενοι.* — [3]) Orig.: *τρεῖς μερίδας ποιησάμενος ἐκ τῶν ἴσων, ἐκλέξασθαι τούτους προὐτρέπετο.* — [4]) Orig.: *ἡ τοῦ ὄνου συμφορά.* — [5]) *σωφρονισμοὶ γίνονται τοῖς ἀνθρώποις τὰ τῶν πέλας δυστυχήματα.*

Lew a nedwěd. XXXVII. [1])

Lew a nedwěd vhonili ſobě ſpolu telce [2]) a potom o něg činiti měli. [3]) S obau pak ſtrán gſúce welice raněnij, welikau bitwau a záwratem hlawy vmordowanij, na zemi leželi. [4]) Liſſka wuokol obcházegijcy a ge zbité a zranilé [5]) ležeti widaucy, telce, w proſtředku ležijcýho mezy nimi běžewſſi pochytila a preč nefla. Oni gi widauce a hnauti ſe [6]) nemohauce, ſami k ſobě řekli: »Bijdnij my, že ſme liſſce pracowali«.

Báſeň znamená gedny pracowati, a giné práce gegijch čaſto vžijwati a z nij zyſk mijti. [7])

XXXVII. [1]) *Λέων καὶ Ἄρκτος.* — *Ol.* č. 32. — Halm. č. 247. — Lepař č. 20. — [2]) *περιτυχόντες βουνεύρῳ* (nacti hinnulum). — [3]) *περὶ τούτου ἐμάχοντο.* — [4]) *δεινῶς οὖν ὑπ' ἀλλήλων διατεθέντες ἐκ τῆς πολλῆς μάχης καὶ σκοτοδινιᾶσαι ἀπαυδήσαντες ἔκειντο.* — [5]) Orig. jen: *πεπτωκότας.* · [6]) *ἀναστῆναι.* — [7]) Dle latiny: Aliis laborantibus alios lucrari.

[98b] Hadač. XXXVIII. [1])

Hadač geden, ſedě na ryňku, mnoho o rozličných wěcech rozpráwěl a hádal. [2]) Y přiſtaupil k němu w náhle něgaký člowěk, zwěſtuge mu, kterak by v geho domu wokna wybita byla, a wſſeckno že by z něho pobráno bylo. On zchytiw ſe, [3]) welmi wzdechl a během běžel. Vhlédaw ho pak geden běžijcýho, řekl mu: »O přijteli, giným vmijſs, co by ſe gijm dijti mělo, přezwěďe předpowijdati [4]), ale ſwých wěcý prwé ſy ne vhodl.«

Báſeň wyznamenáwá ty, geſſto giné zprawowati chtěgij a ty wěci řediti, [5]) kteréž k nijm nepřináležegij, ſami ſwých zanedbáwagijce a ge zle zprawugijce.

XXXVIII. [1]) *Μάντις.* — *Ol.* č. 33. — Halm. č. 286. — Lepař č. 323. — [2]) Orig. jen: *διελέγετο.* — [3]) *ἀνεπήδησε.* — [4]) Orig. *τἀλλότρια πράγματα προειδέναι ἐπαγγελλόμενος.* — [5]) *προνοεῖσθαι* (zpravovati a říditi).

Mrawenec a holubice. XXXIX. [1])

Mrawenec, gſa žijzniw, ſtaupil do studnice, a pramenem gſa zachwácen, počal ſe zmijtati a tonauti. [2]) Widúcy to holubice, z dřewa ratoleſt vlomila a do studnice gi vwrhla. Na kterúž wyſſed mrawenec při žiwotě zachowán geſt. Ptáčnijk pak rozlecowal wěgice, [3]) aby tu holubicy polapil. Wida to mrawenec, ptáčnijka w nohu vſſtijpl, a on, rozhněwaw ſe, [4]) vdeřil wěgicemi o zemi, a k tomu holubicy zplaſſil a preč gi zahnal. [5])

Báſeň znamená, že dobrodincom máme ſe dobrým odplaceti.

XXXIX. [1]) *Μύρμηξ καὶ Περιστερά.* — *Ol.* č. 34. — Halm. č. 296[b]. — Lepař č. 225. — [2]) *παρασυρεὶς ὑπὸ τοῦ ῥεύματος ἀπεπνίγετο.* — [3]) *τοὺς καλάμους συνθείς.* — [4]) *ἀλγήσας.* — [5]) *τὴν περιστερὰν αὐτίκα φυγεῖν ἐποίησεν.*

Netopýř, hloh a mořſká wlaſtowice. XL. [1])

Netopýř, hloh a mořſká wlaſtowice spřijznili ſe ſpolu a z té přijzně vmijnili, že chtěgij obchod kupecký prowozowati. [2]) Netopýř wypůgčil ſobě peňez a mezy towaryſſe ge dal. [3]) Hloh a nebo ſſijpek drahého raucha s ſebau nabral, mořſká pak wlaſtowice mědi. A tak ſe ſpolu plawili. Když pak na ně bauřka[99[a]]a nechwijle vdeřila, a lodij ſe gim zwrátila a ztroſkotala, wſſeckno ztratiwſſe, ſotwá žiwij a zdrawij země doſſli. [4]) Od té chwijle wdycky mořſká wlaſtowice po březých mořſkých lijtá y ſedá, [5]) zdá-li by kde moře gegij měď wywrhlo. Netopýř, boge ſe wěřitelům, we dne ſe ne vkáže, než w nocy na paſtwu chodij. Sſijpek pomijgegijcý lidi za ſukně trhá, zdá-li by ſwé wlaſtnij rúcho v koho poznal.

Báſeň wyznamenáwá, že o mnohé wěcy ſe zaſazugeme, potom gich, wdy po málu vlewugijce, zanecháwáme a od nich odpadáme. [6])

XL. *Νυκτερὶς καὶ Βάτος καὶ Ἄϊθυια.* — *Ol.* č. 35. — Halm. č. 306[b]. — Lepař č. 140. — [2]) Orig. jen: *ἑταιρείαν ποιησάμενοι ἐμπορικὸν διέγνωσαν βίον ζῆν.* — [3]) *καθῆκεν εἰς τὸ μέσον.* — [4]) *αὐτοὶ ἐπὶ τὴν γῆν διεσώθησαν.* — [5]) *παρεδρεύει.* — [6]) Orig. jinak: *περὶ ἃ σπουδάζομεν, τούτοις ἐς ὕστερον περιπίπτομεν.*

Lékař a nemocný. XLI. [1])

Taazal ſe lékař ſwého nemocného, kterak by ſe měl? [2]) On odpowěděl, že ſe wijce potij, nežli by potřebij bylo. Lékař řekl, že geſt to wěc wýborná. Po druhé pak otázal ſe ho, lepſſij-li by byl? On powěděl, že by na ňeg něgaké třeſenij a trnutij přiſſlo, a že by tijm náramně welmi zemdlen byl. [3]) Lékař opět prawil, že y to nic ſſkodného nenij. Po třetij opět ſe ho tázal, měl-li by ſe co lépe? [4]) Nemocný odpowěděl, že by w wodnotelnoſt [5]) vpadl. Lékař opět prawil, že to dobře geſt. Potom gſa tázán od gednoho

z domácých, dobře-li by ſe měl, odpověděl: »O muog bratře[6]), od toho dobrého, yakož rozumijm,[7]) vmřijti muſým«.

Báſeň wyznamenáwá, že naywijce ty máme w nenáwiſti mijti,[8]) kteřijž nám co k naſſemu zlému[9]) a k lijboſti mluwij.

XLI. [1]) *Νοσῶν καὶ ἰατρός.* — Halm. č. 305. — Lepař č. 301. — *Ol.* má tuto bajku na str. 211—212. mezi Starými fabulemi s nadpisem: »*Fabule ſ/eſtmezcýtmá, o lékaři a nemocném*«. Při tom obrázek. — [2]) *ὅπως διετέθη.* — [3]) *φρίκῃ συσχεθεὶς εἶπε σφοδρῶς διατετινάχθαι.* — [4]) *ὅπως διεγένετο.* — [5]) *Ol.*: »wodnotedlnoſt«. — [6]) *ὦ οὗτος.* — [7]) Vsuto překladatelem. — [8]) Orig. jen: *δυσχεραίνομεν.* — [9]) »K našemu zlému« vsuvka.

Hayný a bůh Merkuryus. XLII.[1])

Hayný geden vpuſtil, ne chtě, ſekeru do wody.[2]) Nemoha ſobě žádné rady dáti,[3]) ſeděl na břehu a plakal. Merkuryus, rozuměge y znage přijčinu, a ſlitowaw ſe nad nijm, pohřijzyw ſe do potoka zlatú ſekeru

wyneſl a tázal ſe ho, ta-li by byla? Sedlák ten odpověděl, že ta nenij. A on hned po druhé pohřijzyw ſe, wy[99b]neſl ſtřijbrnú. Ani ta že by geho nebyla, prawil. Po třetij ſchowaw ſe,[4]) geho wlaſtnij ſekeru

wyneſl. K té ſe přiznal, že by to geho wlaſtnij byla a ta, kterauž vpuſtil. Merkuryus, zchwáliw ſprawedlnoſt geho, wſſecky tři mu dal. On odſſed, wſſecko, yak ſe zběhlo, towaryſſom ſwým powěďel. Geden pak z nich, chtě tolikéž dowéſti, přiſſel k potoku a wlaſtnj ſwú sekeru do té wody chtě vwrhl. Potom tu ſeďe, plakal. Y vkázal ſe gemu Merkuryus a wytazowal ſe ho, pro kterú by přijčinu nařijkal? [5]) A když mu powěďel, teda on hned ſpuſtiw ſe pod wodu, zlatú ſekeru wyneſl a ptal ſe ho, ta-li by byla, kterúž vpuſtil? On s radoſtij ſe gij chytil, w prawďe, prawě, že by geho byla. Bůh, zwoſſkliwiw ſobě neſtydatoſt geho, netoliko tu při ſobě zachowal, ale ani geho wlaſtnij gemu nedal.

Báſeň wyznamenáwá, yak mnoho Buoh ſprawedliwým lidem přege, tak zaſe welmi neſprawedliwým ſe protiwij.

XLII. [1]) *Ξυλευόμενος καὶ Ἑρμῆς.* — Halm č. 308. — Lepař č. 307. — *Ol.* má tuto bajku na str. 206—207. mezi Star. ſab. s nadpisem. »*Fabule dwamezcýtmá, o hayným a o bohu Merkuryowi.*« Připojen obrázek. — [2]) Orig.: *ξυλευόμενός τις παρὰ τῷ ποταμῷ* »nechtě« přidáno; »hayný« (*ξυλευόμενος*) překladatel spojuje s významem slova *ξύλον*„; »dřevo« t. j. strom. — [3]) *ἀμηχανῶν.* — [4]) *καταβάς.* — [5]) Orig. jen: *καὶ τὴν αἰτίαν μαθὼν τοῦ θρήνου.*

Woſel a zahradnijk. XLIII. [1])

Woſel, ſlauže zahradnijku, když málo gijdal a mnoho ďelal, proſyl naywyššijho, boha, [2]) aby mohl od toho zahradnjka wyſwobozen a ginému hoſpodáři poddán býti. [3]) Bůh, vſſlyſſaw proſbu geho, kázal ho hrnčijři prodati. Tu teprw těžſſij prácy a wětſſij břemena muſyl noſyti, totižto krokwe, laty a hlijnu. [4]) Potom opět, když mu ſe tu ſteſklo, od toho ſe hoſpodáře wyproſyl [5]) a koželuhowi geſt prodán. Giž pak ze wſſech w naywětſſij neſſtěſtij vpadſſe, a wida, co ſe mu od giných hoſpodářůw ďege, [6]) wzdechſſi dj: »Běda mně bjdnému! Lépe bylo, abych byl při prwněgſſijch hoſpodářijch zuoſtal; tento, yakž ſe domeyſſlijm, y kuoži mau wyďelá.«

Báſeň wyznamenáwá, že tehdy služebnijcy ſtarých panůw nayžádoſtiwěgſſij gſau, když v giných ſlužby pokuſý.

XLIII. [1]) *Ὄνος καὶ Κηπωρός.* — *Ol.* č. 36. — Halm č. 329. — Lepař č. 79. — Srv. Kn. Ezop. III. 18. — [2]) *ηὔξατο τῷ Διί.* — [3]) *ἀπεμπωληθῆναι.* — [4]) Orig.: *τόν τε πηλὸν καὶ τὰς κεράμους κομίζων.* — [5]) Orig.: *πάλιν οὖν ἀμεῖψαι τὸν δεσπότην ἱκέτευε.* — [6]) Orig. odchylně: *εἰς χείρονα τοίνυν τῶν προτέρων δεσπότην ἐμπεσὼν καὶ ὁρῶν τὰ παρ' αὐτοῦ πραττόμενα.*

[100a] Ptáčnijk a ſtkřiwánek. XLIV. [1])

(Někteřij wykládagij: kos.)

Ptáčnijka, lijcegjcýho [2]) na ptáky, widěl ſtkřiwánek z daleka. Y wzeptal ſe ho, co by ďelal? On řekl, že by měſto ſtawěl. [3]) Potom odſſel málo dále a ſchowal ſe. Stkřiwánek, wěře řeči geho, přiſſel k tomu mijſtu a do oſýdla

polapen geſt. Y přiběhl k němu ptáčnijk. K kterémužto řekl ſſkřiwánek: »Geſtliže takowé měſto ſtawijſs, málo w něm obywateluo nágdeſs.« [4])

Báſeň wyznamenáwá, že tehdy naywijce domowé a měſta puſtnau, když haytmané a zpráwcowé netreffnij k zprawowánij gich vſtawenij býwagij. [5])

XLIV. [1]) *Ὀρνιθοθήρας καὶ Κορυδαλός.* — *Ol.* č. 37. — Halm č. 340. — Lepař č. 295. — [2]) *παγίδας ἱστάναι.* — [3]) *πόλιν κτίζειν.* — [4]) *Ol* : »nagdeſs«. — [5]) Orig.: *ὅταν οἱ προεστῶτες χαλεπαίνωσιν* (v lat. překladě: cum praefecti molesti fuerint).

Wandrownijk. XLV. [1])

Wandrownijk geden, ceſtau daleko wandruge, [2]) včinil ſlib, kdyby co na ceſtě nalezl, že toho polowicy bohu Merkuriowi obětowati chce. Y nalezl plnú moſſnu mandlůw a daktyluow. Y zdwihſſi gi, pogedl ge, pecky pak z daktyluo a ſſupiny z mandluo na gednom oltáři obětowal, řka: »Přigmiž, bože Merkuryáſſi, ſlib, nebo což wnitř a zewnitř bylo, o to ſe s tebau zďelugi.«

Báſeň wyznamenáwá člověka ſkaupého a pro lakomſtwij ſwé a lakotu Boha zklamáwagijcýho.

XLV. [1]) *Ὁδοιπόρος.* — *Ol.* č. 38. — Halm. č. 315. — Lepař č. 280. — [2]) *πολλὴν ἀνύσας ὁδόν.*

O ſynu a mateři. XLVI. [1])

Djtě, vkradſſi w ſſkole ſpolu včedlnijka ſwého gednoho knijhu, [2]) přineſlo gi mateři. Ona ho netreſtala, ale geſſtě chválila a gemu ffolkowala.

Ono potom, gſa málo wětſſij, [3]) počalo y wětſſijch wěcý kráſti. Mládenec pak giž, w zloďegſtwij gſa poſtižen, na ſmrt weden byl. [100b] Mátě geho, gdaucy za nijm, plakala a welmi nařijkala. On proſyl kata, aby maličko ſe pozaſtawil, že by geſſtě nětco chtěl s mateřij rozmluwiti a gij ňetco po-

ſſeptati.[4]) Mátě chutně[5]) naklonila ſe k ſynowým vſtům, a on, vchytiw gi zuby za vcho, hned gj ge vkauſl. Mátě toho těžce y ginij lidé želeli, že netoliko kradl, ale že y mateři ſwé geſſtě zle včinil. Ale on řekl: »Wſſak ona geſt přijčina této smrti mé: kdyby ona mne byla treſtala, když ſem knijhu vkradl, nebyl bych yá k tomuto přiſſel, aby mne nynij wyweſti měli.«

Báſeň wyznamenáwá, že těch, kteřijž ſe při počátku ze zlého netreſtcý, čijm dále wždycky wijce ſe w nich to zlé rozmáhá.

XLVI. [1]) *Παῖς καὶ Μήτηρ.* — Halm č. 351. — Lepař č. 332. — *Ol.* má tuto bajku na str. 215—216 mezi Starými fabulemi s nadpisem: »*Fabule dewětmezcýtmá, o synu a mateři*«. Při tom obrázek. — [2]) *δέλτον* (tabulku). — [3]) Orig. jen: *τῆς δὲ μὴ ἐπιπλήξάσης, μᾶλλον μὲν οὖν ἀποδεξαμένης, προιὼν τοῖς χρόνοις.* — [4]) Orig.: *τῶν δημίων εδεῖτο βραχέα τινὰ τῇ μητρὶ διαλεχθῆναι πρὸς τὸ οὖς.* — [5]) *ταχέως.*

Owčák a moře. XLVII.[1])

Owčák geden, při moři ſtádo owcý paſa, widěl moře vpokogené, a z toho zachtělo ſe mu na kupectwj.[2]) Y rozprodal ty owce a na to mijſto nakúpil ſobě daktylůw,[3]) y puſtil ſe na moře. A když ſe náramně moře zbauřilo, tak že lodij v welikém nebezpečenſtwj byla, magijc ſe potopiti, wyházel wſſecken náklad do moře, tak že ſotwá ſama prázdná lodij zachována geſt.[4]) Po ňekolika pak dnech málo[5]) přiſſel něgaký giný k moři. Wida ge vpokogené a beze wſſeho wlnobitj, podiwiw ſe vpokogenij geho, a prwé giž wyrozuměw, co ſe bylo přihodilo,[6]) y řekl: »Tak mi ſe zdá, že by opět chtělo daktyluom a proto ſe tak vtiſſilo.«

Báſeň wyznamenáwá, že ſſkoda odwijrá lidem rozum.[7])

XLVII. [1]) *Ποιμὴν καὶ Θάλασσα.* — *Ol.* č. 39. — Halm č 370. — Lepař č. 271. — [2]) *ἐπεθύμησε πλεῦσαι πρὸς ἐμπορίαν.* — [3]) *φοινίκων βαλάνους.* — [4]) Orig.: *μόλις κενῇ τῇ νηὶ διεσώθη.* — [5]) Orig.: *μετὰ δ' ἡμέρας οὐκ ὀλίγας.* — [6]) »Prwé . . přihodilo« vsuvka; orig. jen: *ὑπολαβὼν εἶπε.* — [7]) Orig.: *παθήματα τοῖς ἀνθρώποις μαθήματα γίνεται.*

Pomorančij a jablka. XLVIII.[1])

Pomorančij wadila ſe o kráſu s jablky. A když hádanij mnoho mezy ſebú měli, ſſijpek, nedaleko odtud v plotu ſtoge, řekl: »Towaryſſky milé, ale přeſtaneme-li ſe někdy waditi?«[2])

[101a] Báſeň wyznamenáwá, když ſe někdy lepſſij wadij, že, kteřijž za nic neſtogij, ňečijm widijni býti chtěgij.

XLVIII. [1]) *Ῥοιὰ καὶ Μηλέα.* — *Ol.* č. 40. — Halm č. 385. — Lepař č. 241. — [2]) *παυσώμεθα, ὦ φίλαι, ποτὲ μαχόμεναι.*

Krtice. XLIX.[1])

Krtice geſt zwijřátko ſlepé. Y řekla ňekdy k mateři ſwé: »Mátě, moruſſí widjm.« Potom řekla: »Kadidlowau wuoni čigi.«[2]) A po třetij řekla: »Slyſſijm zwuk od tlučenij kamenem na mědi.« Mátě to k ſobě přigawſſi,[3])

řekla: »Mé dijtě, yakž yá rozumijm, že netoliko zraku nemáſs, ale ani čichu ani ſlychu.«

Báſeň wyznamenáwá některé chlubné lidi, kteřijžto, ſeč beyti nemohau, tijm ſe chlubij, geſſto při naymenſſijm ſami ſe prozradij a winnee včinij [4])

XLIX. [1]) *Ἀσπάλαξ.* — *Ol.* č. 41. — Halm. č. 71. — Lepař č. 141. — [2]) *λιβάνου ὀσμῆς πεπλήρωμαι.* — [3]) *ὑπολαβοῦσα.* — [4]) *ἐν τοῖς ἐλαχίστοις ἐλέγχονται.*

Woſowé a koroptwy. L. [1])

Woſowé a koroptwy, magijce welmi welikú žijzeň, [2]) přiſſli k sedláku, aby gim pijti dal, ſlibugijce, že ſe mu toho odplatiti chtěgij: koroptwy kopagijce winnicy, woſowé, wůkol obletugijce, ſwými žáhadly že zloďege odháňeti chtěgij. Sedlák řekl: »Já mám woly dwa, kteřijžto nic neſlibugijce, wſſeckno mi ďelagij. Protož lépe geſt, abych gijm dal nežli wám.«

Báſeň znamená zlee lidi, kteřijž, když ſlibugij pomocy, wijce, aby vſſkodili, hledij. [3])

L. [1]) *Σφῆκες καὶ Πέρδικες.* — *Ol.* č. 42. — Halm č. 392. — Lepař č. 221. — [2]) *δίψῃ συνεχόμενοι.* — [3]) Orig.: *ὁ μῦθος πρὸς ἄνδρας ἐξώλεις ὠφελεῖν μὲν ἐπαγγελλομένους, βλάπτοντας δὲ μᾶλλον.*

Páw a kawka. LI. [1])

Ptácy chtěli ſobě zwoliti krále. Y žádal toho páw, aby wolen byl, předkládage kráſu ſwú. Když pak y ginij za to proſyli, [2]) wyrozuměwſſi tomu kawka, řekla: »Kdyby pak za kralowánij twého orel proti nám powſtal, [3]) kterak by nás hágil?«

Báſeň znamená, že vřednijků a zpráwců pro ſamu kráſu woliti nemáme, ale pro hoſpodářſtwij, pro zprávu a maudroſt [4]) že ſe wybijrati a wywolowati magij.

LI [1]) *Ταὼς καὶ Κολοιός.* — *Ol.* č. 43. — Halm č. 398. — Lepař č. 194. — [2]) *αἱρουμένων δὲ τοῦτον πάντων* (eligentibus eum omnibus). — [3]) *ἡμᾶς καταδιώκειν ἐπιχειρήσει.* — [4]) Orig.: *ἀλλὰ καὶ διὰ ῥώμην καὶ φρόνησιν.*

[101b] Hluchý tetřew a liſſka. LII. [1])

Tetřew hluchý, ſeďe na ňegakém dřewě, tokowal a yako by zuby brauſyl. [2]) Liſſka ſe tázala na přijčinu, že beze wſſij potřeby tokuge a zuby brauſý, proč by to ďelal? Odpowěďel tetřew, že y to má ſwůg rozum. [3]) »Kdyby někdy na mne nebezpečenſtwij přiſſlo, muſyl bych ſe teprwá [4]) zanepraždňowati [5]) při brauſſenij zubuow, ale w potřebě giž hotowých nabrúſſených mohu vžijwati.«

Báſeň wyznamenáwá, že k nebezpečenſtwij muſýme hotowi býti.

LII. [1]) *Μονιὸς καὶ Ἀλώπηξ.* — *Ol.* č. 44. — Halm č. 407. — Lepař č. 128. — [2]) Orig. jen: *ἐπί τινος ἑστὼς δένδρου τοὺς ὀδόντας ἔθηγεν.* — Taktéž ve větě následující. — [3]) *οὐκ ἀλόγως τοῦτο ποιῶ.* — [4]) *Ol.*: »teprwa«. — [5]) *οὔκουν με ἀσχολεῖσθαι δεήσει.*

Sſkřiwánek. LIII. [1])

Sſkřiwánek, gſa polapen do oſýdla, nařijkage řekl: »Běda mně bijdnému a přeneſſtiaſtnému ptáku, žádnému ſem zlata ani střijbra ne pobral [2]) ani co giného dražſſijho, kromě toho malého zrnka, kteréžto mi ſmrt přineſe.« [3])

Báſeň wyznamenáwá, že mnozý pro ſſpatný zyſk weliká nebezpečen- ſtwij podſtupugij.

LIII. [1]) *Κορυδαλός.* — *Ol.* č. 45. — Halm. č. 209. — Lepař č. 182. — [2]) *ἐνοσφισάμην.* — [3]) Orig.: *προὐξένησεν.*

Telec. LIV. [1])

Telec ňekdy k gelenu řekl: »Otče, ty gſa wětſſij a rychlegſſij, wſſak pro to před pſy vtijkáſs. [2]) A přes to weliké rohy máſs, kterýmiž by mohl ſe dobře brániti. Proč ſe gich pak tak přijliſſně bogijſs?« A on zaſmáw ſe tomu, řekl: »Práwě prawdu ty to mluwjš, ſynu; ale yakž pſy zaſſtěkagij, [3]) hned ſe bogijm a tak hned, ſám newijm proč, preč vtijkám a běžijm.«

Báſeň znamená ty, kteřijž ſau od přirozenij ſtraſſliwij a bázliwij, že ti žádným napomenutijm k zmuženij nepřigdau.

LIV. *Νεβρός.* — *Ol.* č. 46. — Halm. č. 303. — Lepař č. 117. — [2]) Orig.: *πάτερ, σὺ καὶ μείζων καὶ ταχύτερος κυνῶν πέφυκας.* — [3]) *ἐπειδὰν κυνὸς ὑλακὴν ἀκούσω.*

Zagijcy a ziáby. LV. [1])

[102a] Zagijcowé někdy w hromadu ſe ſſedſſe, ſwého wlaſtnijho žiwota litowali, že by ſtrachu a nebezpečenſtwj plný byl; od lidij y od pſů y od ptákůw y od giných mnohých že by chytáni a hubeni byli; [2]) lépe že by gim bylo pogednú zemřijti, nežli tak po wſſecky dni [3]) žiwota ſwého w ſtrachu býti. To ſpolu zawřewſſe, vtwrdili, aby wſſickni hurtem pogednau do gezera wſkočili [4]) a tam ſe ztopili. Y ſeďely ziáby wuokol při gezeru, vſlyſſewſſe pak hřmot od zagijcůw, hned do něho wſkočily. Geden pak z zagijců, gſa geſſtě ſám při ſobě, [5]) a mudřegſſij nežli ginij, dij: »Stuogte, towaryſſij, a nic zlého ſami proti ſobě nepočijnayme, neb yakož widijte, že zwijřata giná ſau, geſſto ſe geſſtě nás bogij.« [6])

Báſeň wyznamenáwá, že bijdnij a neſſtiaſtnij z giných ſtrachu a neſſtěſtij potěſſenij berau.

LV. [1]) *Λαγωοὶ καὶ Βάτραχοι.* — *Ol.* nemá. — Halm č. 237. — Lepař č. 152. — Srv. Kn. Ezop. II. 8. — [2]) Orig. jen: *ἀναλίσκονται.* — [3]) *διὰ βίον.* — [4]) Orig.: *τοῦτο κυρωσαντες ὥρμησαν κατὰ ταὐτὸν εἰς τὴν λίμνην, ὡς εἰς ταύτην ἐμπεσούμενοι.* — [5]) *ἀγχινούστερος.* — [6]) *ἡμῶν ἕτερα ζῷα δειλότερα.*

Wofel a kuoň. LVI. [1])

Wofel domnijwal ſe, že by kuoň blahoſlawený a ſſtiaſtný byl, [2]) on pak že by ani plewami naſycen býti nemohl a těch do ſytoſti mjti neměl. [3]) Když pak válka byla, tedy ziold**n**éř [4]) we wſſij zbrogi wſedl na kůň, ſem y tam gim hybage [5]) a do proſtřed nepřátel na něm wſkakuge. Tu kuoň, raněn gſa, lehl. Wida to oſel, změniw vmyſl ſwuog, zkřikl, že kuoň mnohem neſſtiaſtněgſſij geſt, nežli on byl. [6])

Báſeň znamená, že nemuſýme knijžatom a bohatým záwiděti a gich chtijti náſledowati, ale widauce, kterak gijm ſe toho záwidij a k tomu, yaká oni nebezpečenſtwij magij, raďegij máme chudobu obňjbiti a gij ſe přijdržeti.

LVI. [1]) *Ὄνος καὶ Ἵππος.* — *Ol.* č. 47. — Halm č. 328. — Lepař č. 78. — [2]) *ἵππον ἐμακάρισεν.* V orig. ještě: *ὡς ἀφθόνως τρεφόμενον καὶ ἐπιμελῶς.* — [3]) *αὐτὸς δὲ μηδ' ἀχύρων ἅλις ἔχων καὶ ταῦτα πλεῖστα ταλαιπωρῶν.* — [4]) *ὁ στρατιώτης.* — [5]) *πανταχόσε ἐλάνων.* — [6]) Orig. jen: *τὸν ἵππον ἐταλάνιζεν.*

Lakomec. LVII. [1])

Lakomec něgaký rozprodal wſſeckno gměnij ſwé, a ſhromázdiw [2]) ſobě zlata kauli, [3]) na gednom mijſtě gi [102b] zakopal, kdež také y myſl ſwú y duſſi zakopal. Na kteréžto mijſto každý den přicházege, wdy ohledowal. Geden pak z ďelnijkůw doſtřáhl ſe ho, [4]) a wyrozuměw, co by toho bylo, wykopaw tu kauli zlata, preč gi odneſl. Potom přiſſed onenno, prázdné mijſto nalezl; y počal nařijkati a s ſebe wlaſy trhati. Vhlédaw ho geden tak welmi nařijkagijcýho, a wyptaw ſe na přijčinu, dij k němu: »Medle, přijteli, nenařijkay tak přiliſſně a nermuť ſe bez potřeby, nebo mage, neměl ſy toho zlatta. Giž nynij wezma kámen, mijſto zlatta polož, a potom myſli tak, yako by zlato leželo, rowně ho takowý vžitek mijti budeš. [5]) Neb yakož widijm, když ſy zlato měl, nikoli ſy ho ſobě k vžitku yako giné zbožij přiwéſti nemohl.« [6])

Báſeň wyznamenáwá, že to ničemné geſt bohatſtwij, kteréhož ſe ne vžijwá.

LVII. [1]) *Φιλάργυρος.* — *Ol.* č. 48. — Halm č. 412. — Lepař č. 344. — [2]) *Ol.*: »ſhromaždiw«. — [3]) *χρυσοῦν βῶλον ποιήσας.* — [4]) *αὐτὸν παρατηρήσας.* — [5]) *τὴν αὐτήν σοι πληρώσει χρείαν.* — [6]) *οὐδ' ἐν χρήσει ἦσθα τοῦ κτήματος.*

Huſy a rżeřábi. LVIII. [1])

Huſy a rżeřábi na gedné lauce ſpolu ſe páſli. Vhlédawſſe pak myſliwce, [2]) rżeřábi, lehcý gſúce, rychle preč odletěli; huſy pak, pro obtijženij ſwých těl když ſe tu obmeſſkaly, zlapány gſau.

Báſeň wyznamenáwá, že při wybogowánij měſt chudij ſnadno vcházegij, bohatij pak, zgijmáni gſauce, w ſlužbu podrobeni beywagij. [3])

LVIII. [1]) *Χῆνες καὶ Γέρανοι.* — *Ol.* č. 49. — Halm č. 421. — Lepař č. 196. — [2]) *τῶν δὲ θηρευτῶν ἐπιφανέντων.* — [3]) *δουλεύουσιν ἁλισκόμενοι.*

Hlemeyžď a worel. LIX. [1])

Hlemeyžď proſyl worla, aby ho včil létati. Worel ho napomjnal, že by to daleko bylo od přirozenj geho. Hlemeyžď geſtě mnohem wijce ho proſyl. Y wzal gey orel mezy pazaury, a nahoru s nijm wyletěw, doluo ho puſtil. Kterýžto na skálu vpadſſi, rozrazyl ſe.

Báſeň znamená mnohé, když ſe o nětco nemožného pokúſſegij [2]) a mudřegſſijch raddy w tom vpoſlechnúti nechtěgij, čaſto k ſſkodě přicházegij.

LIX. [1]) *Χελώνη καὶ Ἀετός.* — *Ol.* č. 50. — Halm č. 419. — Lepař č. 205. — [2]) Orig. odchylné: *ὅτι πολλοὶ ἐκ φιλονεικίας τῶν φρονιμωτέρων παρακούσαντες* etc.

Blecha. LX. [1])

[103a] Blecha, na nohu gednoho muže wſkočiwſſi, gij ſe držela. Člověk ten boha [2]) na pomoc proti bleſſe wolal, a potom, když preč odſkočila, wzdechſſi řekl: »O bože Herkules, poňewadž ſy proti bleſſe nepomohl ale by mi proti wětſſijm nepřátelom pomohl.« [3])

Báſeň znamená: ne hned při ničemných wěcech [4]) k Bohu na pomoc wolati, ale při potřebneych ſluſſij ho wzýwati.

LX. [1]) *Ψύλλα.* — *Ol.* č. 51. — Halm č. 424. — Lepař č. 230. — [2]) *τὸν Ἡρακλῆν.* — [3]) Orig. jinak: *εἰ ἐπὶ ψύλλῃ οὐ συνεμάχησας, πῶς ἐπὶ μείζοσιν ἀνταγωνισταῖς συνεργήσεις.* — [4]) *ἐπὶ τῶν ἐλαχίστων.*

Lanij. LXI. [1])

Gsúcy ſlepá na gedno oko lanij, na břehu mořſkém ſe páſla, zdrawé oko k čirému poli obrátiwſſi, [2]) pro myſliwce, druhým pak, ſlepým, k moři ſe obrátila, odkawádž ſe nic zlého nenadála ani domnijwala. [3]) Plawijce ſe pak někteřij a ſlepau gi na to oko hádagjce, ſtřelili k nj. Lanij neſſtěſtij ſwého welice želela, [4]) že, odkawádž ſe bála, odtud ſe gij nic zlého ne ſtalo, a odkudž ſe nenadála, odtud geſt zrazena a o hrdlo připrawena.

Báſeň wyznamenáwá, že mnohdykrát wěcy ſſkodliwé zdágij ſe nám vžitečné, a zaſe vžitečné ſſkodliwé.

LXI. [1]) *Ἔλαφος.* — *Ol.* č. 52. — Halm č. 126. — Lepař č. 121. — [2]) *πρὸς τὴν ξηρὰν ἔχουσα.* — [3]) *ὅθεν οὐδὲν ὑπώπτευε.* — [4]) *ἑαυτὴν ὠλοφύρετο.*

Lanij a lew. LXII. [1])

Vtijkagijc před myſliwcem lanij, do gedné geſkyně wběhla a w té vpadla na lwa, od něhož polapena geſt. Vmijragijcy pak giž, řekla: »Běda mně, geſſto ſem lidem vſſla a na nayvkrutněgſſijho ze wſſech zwijřat ſem přiſſla.«

Báſeň wyznamenáwá mnohee lidi z malých nebezpečenſtwij vgijti a w wětſſij vpadati. [2])

LXII. [1]) Ἔλαφος καὶ Λέων. — *Ol.* č. 53. — Halm č. 129. — Lepař č. 120. — [2]) Dle latiny: multos homines, dum parva fugiunt pericula, in magna incurrere.

Lanij a rýwij. LXIII. [1])

Myſliwcom lanij vtekſſi, pod rýwjm ſe ſchowala. A když oni maličko gj pominuli, [2]) ona počala lijſtij gijſti. A když ſe lijſtij heybalo, myſliwcy hned zaſe obrátili ſe, a oprawdu [3]) domyſliwſſi ſe, že by zwěř pod liſtem byla, ſſijpem gi zaſtřelili. A ona, vmijragijcy, řekla: [103b] »Sprawedliwě yá toto bezpráwij trpijm, nebť ſem neměla toho, genž mne zachowal, w ničemž hněwati ani ho čijm vrazyti.«

Báſeň znamená, že Bůh mſtij nad těmi, kteřijž dobrodijncom ſwým křiwdu ďelagij.

LXIII. [1]) Ἔλαφος καὶ Ἄμπελος. — *Ol.* č. 54. — Halm č. 127. — Lepař č. 123. — [2]) Orig. ještě: ἡ ἔλαφος τελέως ἤδη λαθεῖν δόξασα. — [3]) καὶ ὅπερ ἦν ἀληθὲς νομίσαντες.

Wołel a lew. LXIV. [1])

Wołel když ſe gednoho čaſu páſl, a kohaut tu nedaleko od něho byl, [2]) přiſſel lew k woſlu. Kohaut wida to, zakokrhal, lew pak, yakož prawj, že ſe kohautijho hlaſu bogij, vtekl. Oſel, domnijwage ſe, že před nim vtijká, honil lwa. [3]) A když tak daleko ſe za nijm hnal, že giž kohautijho hlaſu ſlyſſeti nebylo, obrátiw ſe lew, woſla ſežral. Kterýžto vmijrage, křičel, řka: »Bijdney a nerozumney yá, negſa z wálečneych zplozený, proč ſem ſe na wálku dal?« [4])

Báſeň znamená, že mnozý lidee, když nepřátelé gegich chtijce ſe ſnijžij, tomu nerozuměgijce proti nijm ſe zaſazugij [5]) a tak od nijch k zahynutij přicházegij.

LXIV. [1]) Ὄνος καὶ Λέων. — *Ol.* č. 60. — Halm č. 323. — Lepař č. 82. — [2]) Orig.: ὅτῳ ποτὲ ἀλεκτρυὼν συνεβόσκετο. — [3]) ἐπέδραμεν εὐθὺς τῷ λέοντι. — [4]) εἰς πόλεμον ἐξωρμήθην. — [5]) ἐπιτίθενται (τοῖς ἐχθροῖς).

Zahradnijk a pes. LXV. [1])

Pes zahradnijkuo do studnice vpadl. Zahradnjk, chtě mu odtud pomocy, [2]) dolů za nijm ſlezl. Pes, domnijwage ſe, že proto doluo ſlezl, aby

ho tam hlaubě ſtrčil, obořiw ſe [3]) na ňeg, vkauſl ho. Zahradnijk, zaſe leza, z boleſti řekl: »Sprawedliwěť mi ſe to ſtalo, neb ſem chtěl mordéři ſwému pomocy.« [4])

Báſeň proti neſprawedliwým a proti těm, kteřijž ſe za dobrodijnij, kteréž ſe gim činij, odplatiti nechtěgij a neb zlým odplacegj. [5])

LXV. [1]) *Κηπωρὸς καὶ Κύων.* — *Ol.* č. 55. — Halm č. 192. — Lepař č. 303. — [2]) *βουλόμενος αὐτὸν ἐκεῖθεν ἀνενεγκεῖν.* — [3]) *στραφείς.* — [4]) Orig.: *τὸν αὐτόχειρα σῶσαι ἐσπουδασάμην* (sui interfectorem. Lepař: samovraha). — [5]) Orig. jen: *ὁ μῦθος πρὸς ἀδίκους καὶ ἀχαρίστους.*

Swině a pes. LXVI. [1])

Swiňe a pes ſpolu ſe haněli. Swiňe přiſahala ſkrze bohyni Wenuſſi, že pſa zuby roztrhá; pes s poſměchem toho odbeywal, [2]) řka: »Proto dobře přiſaháſs ſkrze Wenuſſi, znamenage to, že by tě ona welmi milowala, kteráž twého nečiſtého masſa ani okuſyti nechce, ani také blijz [104a] ko k chrámu s nim přiſtaupiti nedá.« [3]) Swiňe k tomu odpowěďela: »A tudyž známo geſt, že bohyně mne welice miluge, neb toho, kdož mne zabige neb yaké protiwenſtwij mně činij, wſſemi obyčegi ho prázdna geſt. [4]) Ale ty hanebně ſmrdijſs, geſſto y žiwé y mrchy žijřeſs.« [5])

Báſeň znamenáwá, že dobřij orátorowé a ržečnijcy maudřij, když yaká haněnij a podſtrkowé od nepřátel [6]) gijm ſe ďegij, ke cti a k chwále vměnijm ſweym obrátiti ge ſobě vměgij.

LXVI. [1]) *Σῦς καὶ Κύων.* — *Ol.* č. 56. — Halm č. 408. — Lepař č. 129. — [2]) *πρὸς ταῦτα εἰρωνικῶς εἶπε.* — [3]) *ἢ τὸν τῶν σῶν ἀκαθάρτων σαρκῶν γευόμενον οὐδ' ὅλως εἰς ἱερὸν προσίεται.* — [4]) *παντάπασιν ἀποστρέφεται.* — [5]) Orig. jinak: *σὺ μέντοι κακῶς ὄζεις καὶ ζῶσα καὶ τεθνηκυῖα.* — [6]) *τὰ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ὀνείδη.*

Swině a pſý mátě. LXVII. [1])

Swině a pſý mátě wadily ſe, která by z nijch plodněgſſij byla. [2]) Pſý mátě a neb tijſta prawila, že geſt nayplodňegſſij ze wſſech čtwernoheych zwijřat. Wyrozuměwſſi tomu swině a to k ſobě připuſtiwſſi, [3]) řekla k tomu: »Ačkoli ty to prawijſs, wſſak proto wždy ſlepá ſtěňata rodijš.«

Báſeň znamená, že na mnohu [4]) ani na ſpěſſnoſti ne záležij, ale že dokonaloſt ſauzena a ſchwálena bývá.

LXVII. [1]) *Ὗς καὶ Κύων.* — *Ol.* č. 57. — Halm č. 409. — Lepař č. 130. — [2]) *περὶ εὐτοκίας ἤριζον.* — [3]) *ὑποτυχοῦσα ἡ ὗς.* — [4]) Orig. nemá.

Rak a had. LXVIII. [1])

Had s rakem bydlel, w přátelſtwij ſpolu wſſedſſe. Rak pak, gſa ſproſtný w obyčegijch ſwých, [2]) napomijnal hada, aby také proměnil chytroſti a lſti

ſwé. Ale on nikoli nechtěl vpoſlechnauti.[3]) Doſtřáhſſi ſe[4]) ho potom rak, když ſpal, hada, yakž naywjc mohl, stiſkl a zadáwil. Po ſmrti pak giž had, ztáhſſi ſe, ležel. K kterémuž rak řekl: »Taks měl prwé rowný a ſproſtný býti, a nebyla by tato pomſta na tebe přiſſla.«

Báſeň znamená, že, kteřijž k přátelům lſtijwě přiſtupugij, k ſſkodě a k vrazu ſami přicházegij.

LXVIII. [1]) *Ὄφις καὶ Καρκῖνος.* — *Ol.* č. 58. — Halm č. 346. — Lepař č. 209. — [2]) *ἁπλοῦς ὢν τὸν τρόπον.* — [3]) *οὐδοτιοῦν ἑαυτὸν παρεῖχε πειθόμενον.* — [4]) *ἐπιτηρήσας.*

Paſtýř a wlk. LXIX.[1])

Paſtýř, nalezſſi mladé wlče, wzal ge a ſe pſy ge chowal. Odchowawſſi ſe[2]) pak to wlče, když wlk owcy wzal, ſe pſy gey honilo. Pſy, když ho vhoniti[3]) ne[104b]mohli, zaſe ſe wrátili; wlče to předſe běželo, až ſe wždy wlka dohonilo. A když s wlkem té owce požilo, teprw ſe zaſe wrátil. Pakli kdy wňe wlk žádné owce ne vchwátil, on ſám tayně gi vdáwil[4]) a ſe pſy ſnědl, až ſe toho paſtýř domakal,[5]) a wyrozuměw té wěcy, na dřewě ho oběſyl.[6])

Báſeň znamená, že zlé přirozenij mrawů dobrých nemiluge.[7])

LXIX. [1]) *Ποιμὴν καὶ Λύκος.* — *Ol.* č. 59. — Halm č. 374. — Lepař č. 266. — [2]) *ἐπεὶ δὲ ἠὐξήθη.* — [3]) *καταλαβεῖν.* — [4]) *λάθρᾳ θύων.* — [5]) *στοχασάμενος.* — [6]) *εἰς δένδρον ἀναρτήσας ἀπέκτεινεν.* — [7]) *χρηστὸν ἦθος οὐ τρέφει.*

Lew a wlk. LXX.[1])

Lew, zſtaraw ſe, nemocen byl a ležel w geſkyni. Přicházela pak zwijřata, nawſſtěwugijce krále w nemocy geho, kromě ſamé liſſky. Wlk pak, vhlédaw toho čas,[2]) žalowal před lwem na liſſku, yako by ſobě nic newážila toho, kterýž by nade wſſemi panowal, a že by nikdá, aby ho nawſſtijwila, nepřiſſla. A w tom hned liſſka přiſſla a poſlednij ſlowa wlka vſlyſſela. Lew na ni zuby ſſkřipěl,[3]) wſſak proto ona průtahu žádala, aby ſe z toho wywéſti a ſluſſně wyměřiti mohla.[4]) Y řekla: »A kto geſt z těch ze wſſech[5]) tak mnoho proſpěl yako yá, geſſto wſſudy ſem obcházela, lékařſtwij y lékaře hledagijcy; y nalezla ſem, a naučila ſem ſe.« Tehdy rozkázal lew, aby gemu lékařſtwij powěďela. Ona řekla: »Wlka aby žiwého wodra, kožij ſe geho geſſtě teplau wůkol obwázal.« A když giž wlk wodřený tu ležel, liſſka ſměgijcy ſe, řekla: »Nemáſs pána k zlému ponaukati,[6]) ale k dobrotiwoſti máſs ho nabijzeti.«

Baſeň znamená, kdož ginému léčky klade, ſám ſobě jámu kopá.[7])

LXX. [1]) *Λέων καὶ Λύκος* — *Ol.* č. 61. — Halm č. 255. — Lepař č. 6. — Srv. Staré fabule č. 9. — [2]) *λαβόμενος εὐκαιρίας.* — [3]) Orig.: *κατ' αὐτῆς ἐβρυχᾶτο.* — [4]) Orig. jen: *ἡ δ' ἀπολογίας καιρὸν αἰτήσασα.* — [5]) Orig.: *τῶν συνελθόντων.* — [6]) *πρὸς δυσμένειαν κινεῖν.* — [7]) *ὁ καθ' ἑκάστην μηχανώμενος καθ' ἑαυτοῦ τὴν πάγην περιτρέπει.*

Ziena. LXXI. [1])

Ziena gedna, magijc muže wožralého, chtěla ho ráda toho neduhu zbawiti. Y wymyſlila ſobě takto, že by ňekolikrát ho opilſtwjm welmi obtiženého widěla, a kterýž by nic yako vmrlý nečil, když by ſe toho opět dopuſtil, wezmaucy gey na ramena, že ho chce do hrobu donéſti a tam položiti. Včiniwſſi tak, odeſſla ho.[2]) Háda[105a]gijcy pak, že by giž wyſtřijzwěl,[3]) přiſtaupiwſſi, na dwéře v hrobu potlaukla. On ſe otázal, kdo tluče na ty dwéře? Ona odpowěděla, že mrtweym pokrmy neſe. Muž gegij odpowěděl, proſſe gij, aby[4]) mu gijſti nenoſyla, ale raděgij pijti přineſla, a že by gey tijm rmautila, když mu zmijnku o gijdle a ne radſſi o pitij děla. Ěna, vdeřiwſſi ſe w prſy, wece: »Běda mně, neſſtiaſtné, ani chytroſt mi giž ne pomáhá![5]) Ty, muži muog, netoliko ſy mi ſe ne oprawil,[6]) ale mnohem huoře tobě ſe děge, neb ten neduh w přirozenij ſe tobě obrátil.«

Báſeň wyznamenáwá, že nemáme při zlých činech dlauho ſtáti, neb ſe přiházý člověku, že, by y nechtěl, w obyčeg ge ſobě wezme.

LXXI. [1]) *Γυνή.* — *Ol* č. 62. — Halm č. 108. — Lepař č. 352. — [2]) Orig. spojitě: *κεκαρωμένον γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τῆς μέθης παρατηρήσασα . . . ἐπὶ τὸ πολυάνδριον* (sepulcretum, hřbitov) *ἀπενεγκοῦσα κατέθετο καὶ ἀπῆλθεν.* — [3]) *Ol.:* »wyſtřijzliwěl«; orig.: *ἡνίκα δ' αὐτὸν ἤδη ἀνανήφειν ἐστοχάσατο.* — [4]) Orig. přímou otázkou. — [5]) *οὐδὲν γὰρ οὐδὲ σοφισαμένη ὤνησα.* — [6]) *οὐκ ἐπαιδεύθης.*

Labuth. LXXII. [1])

Člověk geden bohatý hus a labuth ſpolu chowal, a wſſak ne k gednomu koncy;[2]) labuth pro zpijwanij, ale hus pro ſnědenij.[3]) Když pak giž hus měla trpěti, neb pro to chowána byla, w nocy bylo, a čas ten nočnij

gedné od druhé rozeznati nedopuſtil, y wzata geſt labuth mijſto huſy. A gſaucy odwedena, počala welmi ſladce před ſmrtij zpijwati[4]) a tijm zpijwánijm oznámila přirozenij ſwé a pijſničkau od smrti ſe wyplatila.[5])

Báſeň znamenáwá, že mnohdykrát zpijwánij[6]) ſmrti prodlenij vděla.

LXXII. [1]) *Κύκνος* — Halm č. 215. — Lepař č. 198. — *Ol.* má tuto bajku na str. 207—208 mezi Starými fabulemi s nadpisem: »*Fabule třimezcýtmá, o labuti a kuſy*«. S obrázkem. — [2]) *οὐκ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς.* — [3]) *τραπέζης ἕνεκεν.* — [4]) *ᾄδει τι μέλος θανάτου προοίμιον.* — [5]) *τελευτὴν διαφεύγει τῷ μέλει.* — [6]) *μουσική.*

Maurenijn. LXXIII. [1])

Maurenijna geden [2]člowěk ſobě kaupil, domnijwage ſe, že by tělo geho nedbanliwoſtj [2]) černé bylo. Tehdy wzaw ho ſobě domuo, wſſech zpuoſobuow k ſmytij černoſti geho pokuſyl; [3]) wſſak proto nikoli těla geho [4]) změniti nemohl, ale boleſt od mytij nemocného gey včinila.

Báſeň znamená, že přirozenij zůſtane, yakž na počátku geſt zrozeno.

LXXIII [1]) *Αἰθίοψ.* — *Ol.* č. 63. — Halm č. 13. — Lepař č. 366. — [2]) Orig. dodává: *ἀμελείᾳ τοῦ πρότερον ἔχοντος.* — [3]) Orig.: *πάντα μὲν αὐτῷ προσῆγε τὰ ῥύματα, πᾶσι δὲ λουτροῖς ἐπειρᾶτο καθαίρειν.* — [4]) Orig.: *τὸ χρῶμα.*

Wlaſtowice a wrána. LXXIV. [1])

[105b] Wlaſtowice a wrána o kráſu ſe wadily. Přigawſſi to k ſobě [2]) wrána, řekla: »Twá kráſa toliko yarnijm čaſem ktwe, [3]) ale mé tělo y w zeymě trwá.«

Báſeň wyznamenáwá, že trwanliwoſt [4]) těla nad kráſu lepſſij geſt.

LXXIV. [1]) *Χελιδὼν καὶ Κορώνη.* — *Ol.* č. 64. — Halm č [1]415. — Lepař č. 179. — [2]) *ὑποτιχοῦσα.* — [3]) *Ol.*: »kwete«. — [4]) *παράτασις.*

Kalaus. LXXV. [1])

Kalaus když v wokna wiſel, přiſtaupiw k němu netopýř, tázal ſe na přijčinu, pro kterú by we dne mlčel a w nocy křičel? Kalaus mu odpowěďel, že toho bez přijčiny [2]) neďelá, poněwadž prwé, když we dne zpijwal, polapen geſt, a od toho čaſu že by zmudřel. [3]) Dij k ňemu netopýř: »Nynj teprwá [4]) toho ſe wyſtřijhati nemáš, poněwadž giž bez vžitku to činijſs, ale měls ſe wyſtřjhati prwé, nežli tě polapili.«

Báſeň znamená, přinucené ſkrze neſſtěſtij že nebýwá vžitečné pokánij. [5])

LXXV. [1]) *Βούταλις.* — *Ol.* č. 65. — Halm č. 85. — Lepař č. 163. — [2]) *μάτην.* — [3]) *Ol.*: »zmúdřel.« — [4]) *Ol.*: »teprwa.« — [5]) *ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασιν ἀνόνητος ἡ μετάνοια.*

Hlemeyžď. LXXVI. [1])

Pachole sedlſké peklo ſobě hlemeyžďe. Když pak ſſkwařijce a ſſkřwijce ſe od prudkého vhlé, yako by křičeli, gemu ſe zdáli, řekl: [2]) »O nayhorſſij zwijřata, kdyby mi tuſſijm dům hořal, teda byſſte wy zpijwali.« [3])

Báſeň wyznamenáwá, že každé nečaſné dijlo haňenij geſt hodné.

LXXVI. [1]) *Κοχλίαι.* — *Ol.* č. 66 — Halm č. 214. — Lepař č. 239. — [2]) Orig. jen *ἀκούσας δὲ αὐτῶν τρυζόντων, ἔφη.* — [3]) Orig. jinak: *ὦ κάκιστα ζῶα, τῶν οἰκιῶν ὑμῶν ἐμπιπραμένων αὐτοὶ ᾄδετε.*

Hoſpodyně a děwky. LXXVII. [1])

Ziena gedna wdowa, pracowitá gſucy, děwky měla. Ty obyčeg měla wdycky w nocy ku prácem ſwým buditi, a při tom ſe kohauty zprawowala. [2]) Děwky, vſtawičnými prácemi trápeny gſúce, vmjnily, aby domácýho kohauta zabily, proto že wdycky w nocy zbuzuge hoſpodyň. Y přihodilo ſe, když to včinily, že v wětſſij zlé vpadly; hoſpodyň, newěducy hodiny, neb giž kohautijho zpijwanij neſlyſſela, geſſtě raněgij než prwé ge zbuřowala. [3])

Báſeň znamená, že mnohým lidem rady gegich wlaſtnij w zlé ſe obracugij. [4])

LXXVII. [1]) *Γυνὴ καὶ Θεράπαιναι.* — *Ol.* č. 67. — Halm. č. 110. — Lepař č. 347. — [2]) *ἐγείρειν πρὸς τὰς ἀλεκτρυόνων ᾠδάς.* — [3]) *ἐννυχώτερον ταύτας ἀνίστη.* — [4]) *κακῶν αἴτια γίνεται.*

[106a] Čžaroďegnice. LXXVIII. [1])

Cziaroďegnice hněv Božij odehnati a odwrátiti ſlibowala, a mnoho toho ďelala, y vplatky od lidij za to brala. [2]) Někteřij pak žalowali na ni, yakožto na Boha práznú, [3]) y přemohli gi. A když giž, odſauzena gſucy, wedena byla, [4]) vhlédaw geden, an gi wedau, řekl: »Tato hněw Božij odwracowati ſlibowala; kterakž pak lidſkého změniti nemuože?« [5])

Báſeň znamená mnohé mnoho ſlibowati, ale málo mocy ſkutkem dokázati. [6])

LXXVIII. [1]) *Γυνὴ μάγος.* — *Ol.* č. 68. — Halm č. 112. — Lepař č. 324. — [2]) *θείων μηνιμάτων ἀποτροπιασμοὺς ἐπαγγελλομένη πολλὰ διετέλει ποιοῦσα καὶ κέρδος ἐντεῦθεν ἔχουσα.* — [3]) *γραψάμενοι αὐτὴν ἀσεβείας.* — [4]) *ἀπῆγον εἰς θάνατον.* — [5]) *πῶς οὐδὲ ἀνθρώπων βουλὴν μεταπεῖσαι ἠδυνήθης.* — [6]) Dle lat.: multos magna promittentes ne parva quidem facere posse.

Kolčawa. LXXIX. [1])

Kolčawa, wſſedſſi do zámečnického werſſtatu, [2]) nalezla pilnijk, y počala gey hlodati. [3]) Když pak ſobě na té raſſpli yazyk prohlodala, tak že krwawila, [4]) domnijwala ſe, že z železa krew teče, [5]) až ſobě téměř wſſecek yazyk shlodala.

Báſeň znamenáwá, že ſwárliwij mnozý ſami ſobě ſſkodij.

LXXIX. [1]) *Γαλῆ.* — *Ol.* č. 69. — Halm č. 86. — Lepař č. 145. — Srv. Kn. Ezop. III. 12. — [2]) *εἰς ἐργαστήριον χαλκέως.* — [3]) *περιέλειχε ῥίνην* (lambebat limam). — [4]) *ξυομένης δὲ τῆς γλώττης αἷμα πολὺ ἐφέρετο.* — [5]) *τοῦ σιδήρου τι ἀφαιρεῖν.*

Sedlák. LXXX. [1])

Sedlák geden, zemi kopage, zlatto nalezl. Potom každý den té zemi, yakožto kteráž mu dobře včinila,[2]) wěnce dáwal a gijmi gi korunowal. Sſtěſtij, přijſtogijc gemu, řeklo: »Mnedle, přijteli, co ty ſe zemi odplacugeš, a což mně činiti máſs, to gij ďeláſs?[3]) Wſſak yá ſem tebe tijm obdařilo, chtijc tebe obohatiti; geſtli že to pak čas změnij a w ňečij giné ruce to zlatto přigde, tehdy mne, sſtěſtij, z toho winiti budeſs.«

Báſeň znamená, že dobrodijnce znáti máme a gijm ſe toho dobrým odſluhowati.

LXXX. [1]) *Γεωργός.* — *Ol.* č. 70. — Halm č. 101. — Lepař č. 262. — [2]) *ὡς ὑπ' αὐτῆς εὐεργετηθείς.* — [3]) *τί τῇ γῇ τὰ ἐμὰ δῶρα προσανατίθης.*

Wandrownijcy. LXXXI. [1])

Dwa ſpolu wandrowali ceſtau. Geden nalezl sekeru, druhý [2]) pak napomijnal ho, aby neřijkal, »nalezl ſem«, ale »nalezli ſme.« Po malé pak chwijli, když ge honili ti, kteřijž sekeru ztratili, ten, kterýž gi měl,[3]) řekl k to[106b]mu, kterýž gij nenalezl: »Zahynuli ſme!« On gemu zaſe dij: »‚Zahynul ſem', řijkay, a ne ‚zahynuli ſme'; neb kdyžs nalezl sekeru, ‚nalezl ſem', řekls, a ne ‚nalezli ſme.'«

Báſeň wyznamenáwá, že ti, kteřijž s námi sſtěſtj nepožijwali, w nebezpečenſtwij také negſau ſtálij přátelé.

LXXXI. [1]) *Ὁδοιπόροι.* — *Ol.* č. 71. — Halm č. 309. — Lepař č. 276. — [2]) Orig.: *ἄτερος, ὁ μὴ εὑρών.* — [3]) Orig. ještě: *διωκόμενος.*

Ziáby. LXXXII. [1])

Dwě ziáby ſaufedy s ſebau [2]) byly. Obeywala pak gedna podál od ceſty w hlubokém gezeře, a druhá na ceſtě, maličkú lužku [3]) mage. Y napomijnala gezernij žába ziábu nu ceſtě bydlijcý, aby ſe k nij do gezera přiſtěhowala a ſebau bezpečněgſſij byla, y také pokrm giſtſſij měla.[4]) Ona gij poſlechnauti nechtěla, prawěcy, že doſti dobře opatřena geſt zwykloſtij mijſta.[5]) To pak opatřenij tak dlauho trwalo, dokudž tudy wozowee ne geli a gij kolem nerozdáwili.[6])

Báſeň znamená, že lidé kteřijž přiwyknauce w zlém přebýwati, w tom trwagij a raďegij zemrau, nežli by weč lepſſijho přetkli a ginam ſe obrátili.[7])

LXXXII. [1]) *Βάτραχοι.* — *Ol.* č. 72. — Halm č. 75. — Lepař č. 215. — [2]) *Ol.*: »ſebau« (bez předl.) — [3]) *μικρὸν ὕδωρ.* — [4]) Orig. jen: *μεταβῆναι, ὡς ἂν ἀσφαλεστέρας διαίτης μεταλάβῃ.* — [5]) Orig. jinak: *δυσαποσπάστως ἔχειν τῆς τοῦ τόπου συνηθείας.* — [6]) *συνέβη ἅμαξαν παρελθοῦσαν αὐτὸν συνθλάσαι.* — [7]) Orig.: *οἱ τοῖς φαύλοις ἐπιχειροῦντες φθάνουσιν ἀπολλύμενοι, πρὶν ἐπὶ τὸ βέλτιον τραπέσθαι.*

Kterýž od wčel wybijrá. LXXXIII. [1])

Geden, wſſed [2]) do wčelnijka, když pána tam nebylo, wčelám w pláſtech med pobral. Nawrátiw ſe hoſpodář a wida aule prázdné, ſtál při nijch, ohleduge ſe s nimi. [3]) Wčely pak, nawrátiwſſe ſe s paſtwy a poſtihſſe tu hoſpodáře, welmi ho vſſtijpaly a zle s nim nakládaly. K kterýmžto on řekl: »Neyneſſlechetněgſſij zwjřátka, toho, kterýž wám pokradl med, bez vrazu ſte puſtili, mne pak, kterýž ſe o wás ſtarám a pečugi, ſſtijpáte.«

Báſeň wyznamenáwá, tijm zpuoſobem mnohé lidi ſkrze nerozum přátel ſobě nevměti zachowati, ale ge, yakožto aukladnijky něgaké a podwodné zaháněti. Od nepřátel pak kterak by ſe měli ſtřijcy, zhola nic newědij. [4])

LXXXIII. [1]) *Μελιττουργός.* — *Ol.* č. 73. — Halm č. 289 — Lepař č. 304. — [2]) *Ol.*: »wſſel«. — [3]) *εἰστήκει διερευνώμενος.* — [4]) Orig. stručně: *οὕτω τῶν ἀνθρώπων τινὲς δι' ἄγνοιαν τοὺς ἐχθροὺς μὴ φυλαττόμενοι τοὺς φίλους ὡς ἐπιβούλους ἀπωθοῦνται*; úprava dle latiny.

Aleyon pták. LXXXIV. [1])

[107a] Aleyon pták ſamotný, [2]) wdycky ſe při moři chowage, ten, yakož prawij, pijlně ſe ſtřeže, aby od myſliwcuo polapen nebyl, [3]) w skalách w moři [4]) tam ſe hnijzdij. Gednoho pak čaſu, mage mladé, odletěl někam na paſtwu; y přihodilo ſe, když moře wětrem zbaurěno bylo, že hnijzdo geho přewyſſowalo, [5]) a ge potopiwſſi, mladé ztopilo. Ale on, wrátiw ſe zaſe a poznaw, co by ſe ſtalo, řekl: »Bijdný yá pták, geſſto ſem ſe země, yakožto aukladnice a podwodnice, wyſtřijhal, [6]) a moři ſe duowěřil y k němu ſem ſe vtekl; ono pak mnohem newěrňegi mi vďelalo!«

Báſeň znamená, že někteřij z lidij, chtijce ſe nepřátel wywarowati, newědij, kterak na mnohem vkrutňegſſij přátely, nežli nepřátelee gegijch byli, vhodij. [7])

LXXXIV. [1]) *Ἀλκυών.* — *Ol.* č. 74. — Halm č 29. — Lepař č. 202. — »Aleyon« jest omyl tiskový místo: »Alcyon«. — [2]) *φιλέρημος* (avis solitaria). — [3]) *τὰς τῶν ἀνθρώπων θήρας φυλαττομένη.* — [4]) *ἐν σκοπέλοις παραθαλαττίοις.* — [5]) *συνέβη τὴν θάλασσαν.. ὑπεραρθῆναι τῆς καλιᾶς.* — [6]) *ὡς ἐπίβουλον φυλαττομένη.* — [7]) *λανθάνουσι... ἐμπίπτοντες.*

Rybář. LXXXV. [1])

Rybář geden lowil ryby w potoku. Roztáhſſi pak sýť, wodu obſáhl od obau ſtrán, [2]) k prowazu nawázaw kamenij, potom bil na wodu, [3]) aby ryby, leknúce ſe, [4]) do sýti mu prchaly. Wida pak to geden obywatel mijſta toho, lál gemu, že by mu wodu kalil, a pro to [5]) že by on gij pijti nemohl. Rybář mu odpowěďel: »Gediné leč mně ſe woda zkalij, [6]) ſyc bych yá muſyl hladem vmřijti.«

Báſeň znamená, že ſlužebnijcy panſſtij w měſtech, ſſkaryanti a biřicowé, [7]) toliko tehdáž naywijce muſegij ďelati, [8]) když by ſe měſto gegjch ſwařilo, [9]) chtěgij-li ſobě co vhoniti. [10])

LXXXV. [1]) *Ἁλιεύς.* — *Ol.* č. 75. — Halm č. 25. — Lepař č. 283. — [2]) *τὸ ῥεῦμα περιλαβών.* — [3]) *τὸ ὕδωρ ἔτυπτεν.* — [4]) Orig.: *ἀπαραφυλάκτως.* — [5]) Orig.: *καὶ διειδὲς ὕδωρ μὴ συγχωροῦντα πίνειν* (claram aquam). — [6]) *ἀλλ' εἰ μὴ ὁ ποταμὸς ταράττεται.* — [7]) V orig. pouze: *τῶν πόλεων οἱ δημαγωγοί.* — [8]) Orig. jen: *τότε μάλιστα ἐργάζονται.* — [9]) Orig.: *ὅταν τὰς πατρίδας εἰς στάσιν περιάγωσιν.* — [10]) Vsuvka překladatelova.

Wopice a mořſká swině. LXXXVI. [1])

Obyčeg magij ti, kteřijž ſe plawij, melitanſké pſýčky [2]) a wopice ku potěſſenij ſobě a pro kratochwijl s ſebau plawiti. Y plawě ſe geden, měl s ſebau wopicy. Když ſe pak připlawili od Smijram [3]) (tak mijſtu gednomu řijkali nedaleko od Athen), [4]) začala ſe welmi weli[107b]ká baurka na moři, a náramně ſe moře zbaurilo, a tu ſe gijm lodij zwrátila. A když wſſickni tapali [5]) a někteřij z nich plowali, mezy nimi také wopice plaula. Vhlédawſſi gi pak gedna mořſká ſwině, a domnijwagijcy ſe, že by člowěk byl, připlynuw k nij, zlehčowala gi a k břehu pomohla. [6]) Když pak k Piréu, přijwozu [7]) atheenyenſkému, s nij připlaula, ptala ſe té wopice, také-li by byla rodem z Athén? Ona odpowěďela, že by z znamenitých lidij poſſla. Mořſká swině ſe gj opět zeptala, wěďela-li by, kde by byl přijwoz, kterýž ſlowe Pireum? [8]) Wopice, domnijwagijcy ſe, že o cžlowěku mluwij, řekla, že dobře wij a zná, a že by gegij přijtel a domácý [9]) byl. Mořſká swině rozhněwawſſi ſe pro gegij leż, vkaupawſſi gi [10]) vtopila a o hrdlo připrawila.

Báſeň wyznamenáwá ty lidi, kteřijž, ňečemu dokonále nedorozuměgijce, co by prawého bylo, [11]) domnijwagij ſe, že oklamánijm ſwú newědomoſt přikrygj. [12])

LXXXVI. [1]) *Πίθηκος καὶ Δελφίς.* — *Ol.* č. 76. — Halm č. 363. — Lepař č. 136. — [2]) *μελιταῖα κυνίδια* (Melitenses catulos, »psičky mazlíčky«, Lep.). — [3]) Patrně omyl tiskový za »Sunyum«. — [4]) Orig.: *τὸ τῆς Ἀττικῆς ἀκρωτήριον.* — [5]) *πάντων διακολυμβώντων.* — [6]) *ἀνεῖχε διακομίζων ἐπὶ τὴν χέρσον.* — [7]) *ἐπίνειον.* — [8]) Orig. lépe: *εἰ καὶ τὸν Πειραιὰ ἐπίσταται.* — [9]) *συνήθης.* — [10]) *βαπτίζων.* — [11]) *τὴν ἀλήθειαν οὐκ εἰδότες.* — [12]) Orig. krátce: *ἀπατᾶν νομίζουσιν.*

Mauchy. LXXXVII. [1])

W ňegakém sklepě když ſe med rozlil, muchy tam letěly a gey gedly. Když gijm pak w ňem nohy zwázly, [2]) že preč letěti nemohly, vmijragijce, [3]) takto řekly: »Bijdné my, že pro malijčko pokrmu [4]) zahyneme.«

Báſeň znamená hrdlo mnohým lidem mnoho zlého přináſſeti. [5])

LXXXVII. [1]) *Μυῖαι.* — *Ol.* č. 77. — Halm č. 293. — Lepař č. 227. — [2]) *ἐμπαγέντων δὲ τῶν ποδῶν αὐτῶν.* — [3]) *ἀποπνιγόμεναι.* — [4]) *διὰ βραχεῖαν βρῶσιν.* — [5]) Dle latiny: multis gulam (orig. *ἡ λιχνεία*) multorum malorum esse causam.

Merkuryus a obraznijk. LXXXVIII. [1])

Buoh Merkuryus, chtě zwěděti, w yaké by byl wážnoſti v lidij, přiſſel k obraznijku w oſobě člowěčij. [2]) A vhlédaw obraz Jupiterůw, otázal ſe, zač by gey mohl kaupiti? Obraznijk odpowěďel: »Za půl ortu, to geſt, za tři bijlé.« [3]) Zaſmáw ſe tomu, tázal ſe, co by chtěl za obraz bohyně Junonis? A on mu gey geſſtě wijce procenil. [4]) Y vhlédaw ſwůg obraz a domnijwage ſe, protože geſt poſel giných bohůw a welmi požitečný, že by mnohem wij[108a]ce v lidij měl wážen býti, otázal ſe, zač by gey dal? [5]) Obraznijk mu odpowěďel, geſtli že prwňegſſij dwa kaupij, ten že mu chce přidati. [6])

Báſeň znamená člowěka marné chwály žádoſtiwého, [7]) kterýž w žádné wážnoſti nenij v lidij.

LXXXVIII. [1]) *Ἑρμῆς καὶ Ἀγαλματοποιός.* — *Ol.* č. 78. — Halm č. 137. — Lepař č. 385. — [2]) *ἑαυτὸν εἰκάσας ἀνθρώπῳ.* — [3]) Orig. jen: *δραχμῆς.* — [4]) Orig.: *εἰπόντος δὲ πλείονος.* — [5]) *ἤρετο περὶ αὐτοῦ.* — [6]) *τοῦτον προσθήκην σοι δίδωμι.* — [7]) *πρὸς ἄνδρα κενόδοξον.*

Mercurius a Tireſias hadač. LXXXIX. [1])

Merkuryus, chtě zkuſyti hádanij [2]) Tyreſyowa, prawé-li by bylo, vkradſſí gemu woly s pole, [3]) přiſſel k němu, yako by byl něgakey měſſtěnijn, [4]) a v něho hoſpodau zuoſtal. [5]) Oznámiw mu pak ztrátu [6]) geho, a on porozuměw, že by byl Mercurius, [7]) y wyſſel wen, aby zwěďel, yaké by mu znamenij o tom zloďegſtwij ptácy dali. Y kázal Merkuryowi, když by které ptáky widěl, aby mu (nebo ſám byl ſlepý) [8]) powěďel. Mercurius, vhlédaw nayprwé worla od lewé ſtrany na prawo letěti, powěďel mu. Tyreſyas zaſe řekl, že to nic nenij, [9]) giného aby hleďel. [10]) Po druhé vhlédal wránu na dřewě ſedijcý, a gednák [11]) wzhůru hledjcý, gednák [11]) doluo na zemį ſe ſkloňugijcý, y powěďel to hadači. Poznaw pak on, co by to neſlo, [12]) řekl: »Ta wrána přiſahá ſkrze nebe y zemi, geſtli že ty budeſs chtijti, yá ſwé woly zaſe budu mijti.«

Této řeči vžijwati můžeme [13]) proti cžlowěku zloďegi.

LXXXIX. [1]) *Ἑρμῆς καὶ Τειρεσίας.* — *Ol.* č. 79. — Halm č. 140. — Lepař č. 383. — [2]) *μαντικὴν γνῶναι.* — [3]) *ἐξ ἀγροικίας.* — [4]) *ἦκεν ὡς αὐτὸν εἰς ἄστυ ὁμοιωθεὶς ἀνθρώπῳ.* — [5]) *παρ' αὐτῷ κατήχθη.* — [6]) *τῆς ἀπωλείας ἀγγελθείσης.* — [7]) Orig.: *παραλαβὼν τὸν Ἑρμῆν* (assumpto Mercurio). — [8]) Vsuto překladatelem. — [9]) *μὴ πρὸς αὐτοὺς εἶναι τοῦτον.* — [10]) Věta vsutá. — [11]) *Ol.:* »jednak«. — [12]) Orig.: *καὶ ὃς ὑποτυχὼν εἶπεν.* — [13]) *χρήσαιτο ἄν τις.*

Pſy. XC. [1])

Cžlowěk geden, mage dwa pſy, gednoho včil myſliwoſti, [2]) druhého, aby mu domu oſtřijhal, nechal. A kdyžkoli myſliwčij pes co vhonil, domácý wečeře geho také vžijwal. [3]) Rozhněwaw ſe pak lowčij pes, lál do-

mácýmu, zie on každey den pracowati [4]) muſý, domácý toliko geho prácý geſt žiw. Přigaw to k ſobě domácý pes, řekl: »Hoſpodáře z toho wiň a ne mne, kterýž mne ďelati ne včil, ale giného práce vžijwati chtěl.«

Báſeň wyznamenáwá, že lidee mladij, nic ſe ďelati [108b] nenaučijce, pro to treſtáni býti ne magij, ale rodičowé gegich, že gich k tomu ne wedli a w včenij gich nedali. [5])

XC. [1]) *Κύνες.* — Halm č. 217. — Lepař č. 41. — *Ol.* má tuto bajku na str. 205 a 206 mezi Starými fabulemi s nadpisem: »*Fabule gedenmezcýtmd, o diwau pſeck.*« S obrázkem. — [2]) *θηρεύειν.* — [3]) *συμμετεῖχεν αὐτῷ τῆς θοίνης.* — [4]) *μοχθεῖ.* — [5]) Orig.: *οὐ μεμπτοί εἰσιν, ὅταν αὐτοὺς οἱ γονεῖς οὕτως ἀγάγωσιν.*

Muž a ziena. XCI. [1])

Njegaký muž mage zienu, kterážto na wſſecky domácý welmi zlá byla, [2]) y chtě zwěděti, také-li by k otcowě čeládce takowau nechut měla, [3]) ſluſſnú přijčinu k nij nalezſſi, [4]) domů gi k otcy poſlal. Po několika pak dnech málo, když ſe zaſe domuo wrátila, tázal ſe gij, kterak by ſe tam měla? [5]) Ona gemu powěděla, že »y skotácy y owčácy mnau pohrdali.« [6]) Y řekl k nij muž: »Poněwadž na ty ſe hněwáſs, [7]) kteřijž, ráno ſtádo wyženauce, w ſamý wečer zaſe přiženau, čeho mám očekáwati [8]) o těch, s ktereymiž celý den trwáſs?«

Báſeň znamená, že čaſto z malých wěcý weliké a z zřetedlných nezřetedlné poznány býwagij.

XCI. [1]) *Ἀνὴρ καὶ Γυνή.* — *Ol.* č. 80. — Halm č. 52. — Lepař č. 354. — [2]) *πρὸς τοὺς κατ' οἶκον ἅπαντας ἀπεχθῶς ἔχουσα.* — [3]) *εἰ καὶ πρὸς πατρῴους οἰκέτας οὕτω διάκειται.* — [4]) *μετ' εὐλόγου προφάσεως.* — [5]) *ὡς πρὸς τοὺς ἐκεῖ διεγένετο.* — [6]) *μὲ ὑπεβλέποντο.* — [7]) Orig.: *εἰ τούτοις ἀπεχθάνῃ* (Lepař: »znelíbila jsi se«). — [8]) *τί χρὴ προσδοκᾶν.*

Kozlátko a wlk. XCII. [1])

Kozlátko, pozuoſtawſſi za ſtádem, od wlka honěno bylo. Y obrátiwſſi ſe k němu, řeklo: »Wlčku, yá widijm,[2]) že dnes tweym pokrmem budu; wſſak ať lehčegij a wesſelegij vmru,[3]) zapijſkay mi prwé, ať ſobě geſſtě poſkáči.« A když wlk pijſkal a kozlátko ſkákalo, pſy, ſlyſſijce wlka, za nijm ſe hnali. Wlk, obrátiw ſe, řekl k kozleti: »Sprawedliwě mi ſe ďege,

neb ſem, gſa kuchařem a rżeznjkem, neměl ſe piſſťcem ďelati ani bubenijkem.« [4])

Báſeň znamená, že ti, kteřijž to ďelagij, k čemuž negſau zpuoſobnij, a o to ſe pokauſſegij, k čemu ſe pak hodij, toho zanedbáwagij, takowij čaſto k welikému neſſtěſtij přicházýwagij. [5])

XCII [1]) *Ἔριφος καὶ Λύκος.* — *Ol.* má tuto bajku na str. 212—213 mezi Starými fabulemi s nadpisem: »*Fabule sedmmezcýtmá, o wlku a o kozldtku*«. S obrázkem. — Halm č. 134 — Lepař č. 113. — [2]) *ὦ λύκε, ἐπεὶ πέπεισμαι, ὅτι σὸν βρῶμα γενήσομαι.* — [3]) *ἵνα μὴ ἀηδῶς ἀποθάνω* — [4]) Orig.: *ἔδει γάρ με μάγειρον ὄντα αὐλήτην μὴ μιμεῖσθαι.* — [5]) Orig. vše stručněji.

Rak a liſſka. XCIII. [1])

[109a] Rak, wylezſſi z moře, na gednom mijſtě ſe páſl. Liſſka, gſucy lačná, vhlédawſſi ho, k ňemu ſe přibrala a gey polapila. A když ho giž ſnijſti měla,[2]) řekl rak: »Jáť hodně toto bezpráwj trpijm, poněwadž gſa wodný,[3]) chtěl ſem zemſkým býti.«

Báſeň znamená, že lidé wlaſtnij ſwé přijſluſſenſtwij opuſtijce, a což k nijm nenáležij, o to ſe pokauſſegijce, hodně k neſſtěſtij přicházegij. [4])

XCIII. [1]) *Καρκῖνος καὶ Ἀλώπηξ.* — *Ol.* č. 81. — Halm č. 186. — Lepař č 237. — [2]) *ὁ δὲ μέλλων καταβιβρώσκεσθαι.* — [3]) *θαλάττιος ὤν.* — [4]) *εἰκότως δυστυχοῦσιν.*

Harfennijk. XCIV. [1])

Harffennijk geden welmi hlaupey a nevmělý, [2]) wſſed do domu wápnem wypraweného, [3]) počal podlé obyčege ſwého hauſti. [4]) A tu z wobráženij hlaſu zdál ſe ſobě welmi dobře a pozorně zpijwati a hráti. [5]) Y pozdwihſſi ſe w myſli ſwé, vmijnil, že chce diwadlo vďelati a tu, co by vměl, vkázati. [6]) Y wſſed w to, počal hauſti a zpijwati; [7]) a když zle zpijwal, napoſmijwawſſe ſe gemu, kamenijm ho wen wyházeli. [8])

Báſeň znamená, že mnozý z orátoruow a z ržečnijkůw, [9]) když we ſſkolách ſau, zdagij ſe ſobě nětco býti, [10]) a když k zprawowánj obecného dobrého [11]) přiſtaupij, za nic ne ſtogij.

XCIV. [1]) *Κιθαρῳδός.* — *Ol.* č. 82. — Halm č. 193. — Lepař č. 306. — [2]) Orig. jen: *ἀφυής.* — [3]) *ἐν οἴκῳ κεκονιαμένῳ.* — [4]) *ᾄδειν.* — [5]) *ᾠήθη σφόδρα εὔφωνος εἶναι.* — [6]) Orig.: *ἔγνω δεῖν καὶ θεάτρῳ ἐπιδοῦναι ἑαυτόν.* — [7]) Orig.: *ἀφικόμενος δ' ἐπιδείξασθαι.* — [8]) Orig.: *λίθοις αὐτὸν ἐξώσαντες ἀπήλασαν.* — [9]) Orig. jen: *τῶν ῥητόρων ἔνιοι.* — [10]) *δοκοῦντες εἶναί τινες.* — [11]) *ἐπὶ τὰς πολιτείας.*

Zloděgij. XCV [1])

Zlodĕgowé, do gednoho domu wſſedſſe, nic w něm nenalezli kromě kohauta, a toho wzawſſe, ſſli preč. Když pak giž měl kohút zabit býti, proſyl, aby gey puſtili, prawě, že by vžitečný lidem w nocy byl, a ge že by ku prácem gegijch zbuzowal. Oni řekli, že »proto geſſtě wijce tě zabijme,[2]) neb když ge budijſs, nám kráſti nedáš.«

Báſeň znamená, neſſlechetným to odporné býti, [3]) což dobrým proſpijwá.

XCV. [1]) *Κλέπται.* — *Ol.* č. 83.: »*Zlodĕgowé*«. — Halm č. 195. — Lepař č. 334. — [2]) *ἀλλὰ διὰ τοῦτό σε μᾶλλον θύομεν.* — [3]) *μάλιστα ἐναντιοῦται.*

Wrána a krkawec. XCVI. [1])

[109b] Wrána záwiďela krkawcy prorokowánij a znamenij lidem hlaſem geho dáwanj, [2]) a protože by ho za to drželi, že on budúcý wĕcy předpowijdá. [3]) Vhlédawſſi pak wrána nĕgakee přes pole wandrugijcý, [4]) wſedſſij na dřewo, welmi kwákala. Oni, zaſtawiwſſe ſe proti tomu hlaſu, [5]) vlekli ſe gij. Přigaw pak geden z nich to k ſobě, [6]) řekl: »Poďme předſe, towaryſſij, [7]) wrána geſt; geſtli že co kwáče, žádného nám znamenij nedáwá.« [8])

Báſeň znamená, že tak rowně ti lidé, kteřijž ſe s lepſſijmi a s mocnĕgſſijmi wadij, [9]) kromě toho, že rowného nedocházegij, geſſtě z ſebe poſměch vďelagij. [10])

XCVI. [1]) *Κορώνη καὶ Κόραξ.* — *Ol.* č. 84. — Halm č 212. — Lepař č. 175. — [2]) *φθονήσασα ἐπὶ τῷ δι' οἰωνῶν τοῖς ἀνθρώποις μαντεύεσθαι.* — [3]) *μαρτυρουμένου* [illegible]

προλέγοντι τὸ μέλλον. — [4]) τινὰς ὁδοιπόρους παριόντας. — [6]) τῶν δὲ πρὸς τὴν φωνὴν ἐπιστραφέντων. — [6]) ὑποτυχών. — [7]) ἀπίωμεν, ὦ οὗτοι. — [8]) οἰωνισμὸν οὐκ ἔχει. — [9]) τοῖς κρείττοσιν ἀμιλλώμενοι. — [10]) γέλωτα ὀφλισκάνουσιν.

Wrána a pes. XCVII. [1])

Wrána, magjc bohyni Minerwě oběti činiti, [2]) pſa na hody zwala. Kterýžto k nij řekl: »Co darmo ty oběti mařijſs? [3]) Bohyně ta tak welmi tebe nenáwidij, že z towaryšſtwa twého, znamenij hlaſem dáwagjcy, wijru a giſtotu odgala.« [4]) Wrána zaſe k němu: »A protož mnohem wijce gij chcy obětowati, aby ſe ſe mnú ſmijřila.«

Báſeň znamená mnohé pro ſwûg zyſk nepřátelom ſwým dobře činiti. [5]).

XCVII. [1]) Κορώνη καὶ Κύων. — *Ol.* č. 85. — Halm č. 213. — Lepař č. 176. — [2]) Orig.: Θύουσα. — [3]) ἀναλίσκεις. — [4]) ὡς κἀκ τῶν συντρόφων σοι οἰωνῶν τὴν πίστιν περιελεῖν (Lepař: »že i z příbuzných tobě ptákův odňala víru«; v lat. překl.: »ut ex peculiaribus quoque tibi auguriis fidem sustulerit«; Furia: »ut tibi uni ex tui generis avibus augurii fidem detraxerit«). — [5]) εὐεργετεῖν οὐκ ὀκνοῦσιν.

Krkawec a had. XCVIII. [1])

Krkawec ne mage, co by gedl, [2]) vhlédal hada, an ſpij na sluncy. Sletěw k němu, polapil ho. Had, když ſe mu ſem y tam winul, [3]) vſtijpl ho. Krkawec, mage vmřijti, řekl: »Bijdný yá, geſſto ſem takowý zyſk nalezl a pokrm zeyſkal, [4]) že pro ňeg muſým vmřijti.«

Báſeň o cžlowěku, kterýž pro hledánij pokladûw [5]) zdrawijm ſwým nenij bezpečen.

XCVIII. [1]) Κόραξ καὶ Ὄφις. — *Ol.* č. 86. — Halm. č. 207. — Lepař č. 165. — [2]) τροφῆς ἀπορῶν. — [3]) τοῦ δὲ ἐπιστραφέντος. — [4]) Orig. jen: τοιοῦτον εὗρον ἕρμαιον. — [5]) διὰ θησαυρῶν εὕρεσιν κινδυνεύσαντα.

Kawka a holub. XCIX. [1])

Kawka, widúcy holuby pěkně chowati w gedné holubij budce, [2]) přetwořiwſſi ſe, [3]) mezy ně přiſſla, aby s [110'] nimi pokrmûw gegijch vžijwala. Holubi, domnijwagijce ſe, že by z towaryšſtwa gegich byla, mlčeli a tomu nic neřijkali. [4]) Kawka pak, pozapomenuwſſi ſe, hlas ſwûy wypuſtila. Holubi, poznawſſe přirozenij gegj, s bitijm preč gi zahnali. A když giž y tu potrawy zbawena byla, zaſe mezy kawky ſe nawrátila. Kawky ginee, pro barwu gij neznagijce, od pokrmuo ſwých gi odháněli, yakožto dwogijho ſtawu žádagijcý, a žádného vžiti nemohla. [5])

Báſeň znamená, že y my máme na naſſem doſti mijti, rozwažugijce ſobě to, že lakomſtwij k ničemému vžitečné nenij, a geſſtě čaſto y to, což **máme,** ſkrze ňe ztracugeme a o to přicházýme.

XCIX. [1]) *Κολοιὸς καὶ Περιστεραί.* — *Ol.* č. 87. — Halm č. 201[b]. — Lepař č. 170. — Srv. Kn. Ezop. II. 15. — [2]) *ἔν τινι περιστερεῶνι καλῶς τρεφομένας.* — [3]) *λευκάνας ἑαυτόν.* — [4]) *αἱ δὲ μέχρι μὲν ἡσύχαζεν* (t. j. kavka) *οἰόμεναι περιστερὰν αὐτὸν εἶναι προσίεντο.* — [5]) Orig.: *ὥστε δυοῖν ἐπιθυμήσαντα μηδετέρας τυχεῖν.*

Kawka. C. [1])

Člowěk geden, chytiw kawku a přiwázaw gij prowázek k noze, dijtěti, aby s nij hrálo, [2]) gi dal. Kawka, nemohucy s lidmi obýwati, [3]) protože by malú ſwobodu měla, [4]) vletěwſſi, k ſwému hnijzdu přiletěla. Když ſe pak wotočil prowázek okolo ratoleſtij, že preč letěti nemohla, magijc vmřijti, řekla: »Bijdná a mizerná yá, [5]) nemohúc v lidij služby néſti a trpěti, z newědomj [6]) ſama ſem ſebe žiwota zbawila«.

Báſeň znamená ňekteré žádoſtiwé, aby se z menſſijch [7]) nebezpečenſtwij wyproſtili, a ſkrze to w wětſſij vpadagij.

C. [1]) *Κολοιός.* — *Ol.* č. 88. — Halm č. 202. — Lepař č. 173. — [2]) Věta vsutá. — [3]) *μὴ ὑπομείνας τὴν μετ' ἀνθρώπων δίαιταν.* — [4]) Orig.: *ὡς πρὸς ὀλίγον ἀδείας ἔτυχε* (Lepař: »jak trošku bezpečnosti došla«). — [5]) Orig. jen: *δείλαιος ἔγωγε.* — [6]) *ἔλαθον ἐμαυτὸν τῆς ζωῆς στερήσας.* — [7]) *μετρίων.*

Merkuryus bůh. CI. [1])

Jvpiter rozkázal Merkuryowi wſſem rżemeſlnijkom lékařſtwij plného lži namijſyti. [2]) Merkuryus natřew ho a měrau namijſyw, [3]) gednomu každému zaroweň ho nalil. Sám gediney pozuoſtal ſwec, a když geſſtě toho nadělaného [4]) lékařſtwij mnoho bylo zuoſtalo, wzaw y s moždijřem gemu ge wlil. [5]) A od toho čaſu rżemeſlnijcy wſſickni rádi lhau, naywijce pak ze wſſech ſewcy.

[110[b]] Wyznamenánij na křiwé rżemeſlnijky ſe treffuge. [6])

CI. [1]) *Ἑρμῆς.* — *Ol.* č. 89. — Halm č. 136. — Lepař č. 384. — [2]) *ψεύδους φάρμακον ἐγχεῖν.* — [3]) *μέτρον ποιήσας.* — [4]) Není v orig. — [5]) *ὅλην λαβὼν τὴν θυείαν ἐνέχεεν αὐτῷ.* — [6]) Orig. krátce: *ὁ μῦθος πρὸς ψευδολόγους τεχνίτας.*

Jupiter. CII. [1])

Jvpiter, když ſtwořil lidi, giná wſſecka myſli hnutij [2]) gim dal, ſamého studu wliti do nich zapomenul. Potom ne wěda, kterak by gey w ňe vwéſti měl, hřmotem a hurtem w lidi gey wehnati chtěl. [3]) Stud tomu poprwé odpijral, že by nehodné a neſluſſné wěcy trpěti muſyl, a když předſe gey k tomu měl a yako nutil, řekl: »Yá s tauto ſmluwau to včinijm, dokawadž miloſt [4]) nepřigde, a když ta přigde, teda yá hned chcy wygijti.« A od té chwijle wſſickni kurwijcý ſe neſtydatij ſau.

Báſeň znamená, že miloſtij yatij ſau náramně [5]) neſtydatij.

CII. [1]) *Ζεύς.* — *Ol.* č. 90. — Halm č. 148. — Lepař nemá. — [2]) *διαθέσεις.* — [3]) Orig.: *διὰ τοῦ ὄχλου αὐτὴν εἰσελθεῖν ἐκέλευσεν.* — [4]) *ἔρως.* — [5]) Orig. jen: *ἀναισχύντους.*

Jupiter. CIII. [1])

Jvpiter, swadbu ďelage, wſſeckna zwijřata k ſobě zwal. [2]) Sám hlemeyžď [3]) když přigijti obmeſſkáwal, diwil ſe tomu Jupiter, proč by meſſkal. [4]) A potom ſe ho tázal, proč by k němu k wečeři byl nepřiſſel? Hlemeyžď mu odpowěďel: »Dům ſwůg, dům miley a naylepſſij.« [5]) Rozhněwaw ſe z toho Jupiter, odſaudil hlemeyžďe, aby wždycky s ſebau dům ſwůg noſyl.

Báſeň znamená, že mnozý lidee raďegij doma ſkrowně žiwi ſau, než v giných dobře ſkwoſtňe. [6])

CIII. [1]) *Ζεύς.* — *Ol.* č 91. — Halm č. 154. — Lepař č. 381. — [2]) *εἰστία.* — [3]) *χελώνη.* — [4]) *διαπορῶν τὴν αἰτίαν τῆς ὑστερήσεως.* — [5]) Orig.: *οἶκος φίλος οἶκος ἄριστος.* — [6]) *πολυτελῶς.*

Wlk a owce. CIV. [1])

Wlk, gſa vhryzen od pſuow, trápě ſe boleſtj a zle ſe mage, [2]) wálel ſe. A lačen gſa, vhlédal owcy a proſyl gij, aby mu z potoka [3]) pijti přineſla, a přidal k tomu, řka: »Když mi toliko pijti podáš, yá dobře, co bych měl gijſti, nagdu.« [4]) Owce, porozuměwſſi tomu, [5]) řekla: »Kdybych yá tobě pijti podala, mne by mijſto pokrmu vžijwal.«

Báſeň na cžlowěka zlobiwého, [6]) kterýž aukladem a pokrytſtwijm ſwým chce giné podwéſti. [7])

CIV. [1]) *Λύκος καὶ Πρόβατον.* — *Ol* č 92 — Halm č. 284. — Lepař č. 66. — [2]) Orig jen: *διψῶντες καὶ κακῶς πάσχων.* — [3]) Orig.: *ἐκ τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ.* — [4]) *ἐγὼ τροφὴν ἐμαυτῷ εὑρήσω* — [5]) *ὑποτυχόν.* — [6]) *κακοῦργον.* — [7]) *δι' ὑποκρίσεως ἐνεδρεύοντα*

[111a] Zagijcy. CV. [1])

Zagijcy, někdy wálegijce s worly, liſſky na pomoc ſobě přiwolali. Ony gijm odpowěděly: »Pomohly bychme wám, kdybychme, yacý gſte a s keym wálijte, [2]) newěďely.«

Báſeň znamená: Kdož s lepſſijmi, než ſau ſami, wálegij, ſami ſwým zdrawjm [3]) pohrdagj.

CV. [1]) *Λαγωοί.* — *Ol.* č. 93. — Halm č. 236. — Lepař č. 151. — [2]) *τίνες ἐστὲ καὶ τίσι πολεμεῖτε.* — [3]) *σωτηρίας καταφρονοῦσι.*

Mrawenec. CVI. [1])

Mrawenec [2]) někdy za prwnijch čaſuow [3]) byl cžlowěkem, sedlſkých wěcý náramně pijlen gſa. [4]) Netoliko ſwých wěcý pijlen byl, ale y sauſedom wžitky zbijral. [5]) Rozhněwaw ſe Jupiter pro geho lakomſtwj, obrátil ho w to zwijřátko, kteréž nyni[illegible]azýwáme mrawenec. Ten, ač poſtawu změnil,

wſſak proto obyčegůw [6]) ne změnil, ale y nyničky, po polijch a po zahradách choďe, [7]) giných pracý vžijwá a ſobě ge ſhromažďuge. [8])

Báſeň znamená, že zlij od přirozenij, ačkoli, což mohau naywijce, zpuoſob ſwůg a poſtawu změnij, wſſak pro to obyčegůw ne změnij.

CVI. [1]) *Μύρμηξ.* — *Ol.* č. 94. — Halm č. 294. — Lepař č. 223. — [2]) Orig.: *μύρμηξ ὁ νῦν.* — [3]) *τὸ παλαιόν.* — [4]) *τῇ γεωργίᾳ διηνεκῶς προσέχων.* — [5]) *καρποὺς ὑφηρεῖτο.* — [6]) *τὴν διάθεσιν οὐ μετέβαλεν.* — [7]) Orig jen: *τὰς ἀρούρας περιιών.* — [8]) *τοὺς πόνους τῶν ἄλλων συλλέγει καὶ ἑαυτῷ ἀποθησαυρίζει.*

Netopeyř a kolčawa. CVII. [1])

Netopeyř, vpadſſi na zemi, od kolčawy polapen geſt, a mage zabit býti, za zdrawij žádal. [2]) Kolčawa mu odpowěďela, že ho nemůže puſtiti, protože od přirozenij ſe wſſijm ptactwem boguge. On zaſe řekl, že nénij pták, ale že geſt myſs, a tak wypuſſtěn geſt. Potom, když opět na zemi vpadl, od giné polapen ſa kolčawy, žádal, aby zabit nebyl. [3]) Ona odpowěďela, že wſſem myſſijm geſt nepřijtelkyňe. Netopeyř k tomu wece: »Já negſem myſs, ale netopeyř.« A opět wypuſſtěn geſt. A tak dwakrát ſe mu přitreffilo, pro změňenij gména, že smrti vſſel a při zdrawij zachowán byl. [4])

Báſeň wyznamenáwá, že ani my nemáme při ged[111b]nom ſtáti, rozwažugijce to, že, když ſe na čas přeměnijme, [5]) mnohých nebezpečenſtwij vgijti mocy budeme.

CVII. [1]) *Νυκτερὶς καὶ Γαλῆ.* — *Ol.* č. 95 — Halm č. 307. — Lepař č. 139. — Srv. Kn. Ezop. III. 4. — [2]) *περὶ σωτηρίας ἐδεῖτο.* — [3]) *μὴ βρωθῆναι.* — [4]) *ἀλλαξαμένην τὸ ὄνομα σωτηρίας τυχεῖν.* — [5]) *τοῖς καιροῖς συμμετασχηματιζόμενοι.*

Wandrownijcy. CVIII. [1])

Wandrownijcy, po něgakém břehu wandrugijce, přiſſli na mijſto welmi patrné, [2]) a odtud widauce z daleka ňegaké rákoſý [3]) plynauti, domnijwali ſe, že by welmi weliká lodij ſſla. Y očekáwali gij, yako by měla přiſtati. Když pak wětrem rákoſý to blijže přihnáno bylo, [4]) widauce ge, řekli wespolek: »Co ſme my darmo ničehéhož [5]) ne čekali!«

Báſeň znamená, že někteřij lidee pohleďenijm [6]) welmi ſe hroznij zdadij, a když ſe gich pokuſyti má, teda za nic neſtogij.

CVIII. [1]) *Ὁδοιπόροι.* — *Ol.* č. 96. — Halm č. 310. — Lepař č. 275. — Srv. Život Ezopa str. 47. — [2]) *ἦλθον ἐπί τινα σκοπίαν.* — [3]) *φρύγανα.* — [4]) V orig. ještě následuje: *οὐκέτι ναῦν, ἀλλὰ πλοῖον ἐδόκουν βλέπειν· ἐξενεχθέντα δ' αὐτὰ φρύγανα ὄντα ἰδόντες . . .* — [5]) *τὸ μηδὲν ὄν.* — [6]) *ἐξ ἀπροόπτου* (Lepař: »z nedohledna«).

Wołeł polnij. CIX. [1])

Polnij wołeł, wida wołła domácýho, an na sluncy ležij, [2]) přiſtaupiw k němu, welmi ho chwálil a welebil pro zpuoſob a pro wychowánij těla geho, prawě, že geſt ſſtiaſtný, že takowého obroku vžijwá. [3]) Potom wida ho, an těžká břemena noſý, a an za nijm geden [4]) gde, žena ho, a knytli ho tepe, řekl: »Jáť giž ne prawijm, aby ſſtiaſtný byl, neb widijm, že s welikým zlým takowé ſſtěſtij s tebau trwá.« [5])

Báſeň znamená, že nemáme ſobě ſſtěſtij winſſowati, ani o ně ſtáti, když máme s welikým nebezpečenſtwijm a s bijdau z ňeho vžitek bráti. [6])

CIX. [1]) *Ὄνος ἄγριος.* — *Ol* č. 97. — Halm č. 321. — Lepař č. 95. — [2]) *ἔν τινι εὐηλίῳ τόπῳ.* — [3]) Orig.: *αὐτὸν ἐμακάριζεν ἐπί τε τῇ εὐεξίᾳ τοῦ σώματος καὶ τῇ τῆς τροφῆς ἀπολαύσει.* — [4]) *ὁ ὀνηλάτης.* — [5]) *ὁρῶ, ὡς οὐκ ἄνευ κακῶν μεγάλων τὴν εὐδαιμονίαν ἔχεις.* — [6]) Orig. krátce: *οὐκ ἔστι ζηλωτὰ τὰ μετὰ κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν κέρδη*

Wołłowee. CX. [1])

Wołłowee někdy, vſtawičným břemen noſſenijm vſtáwagijce, k Jupiterowi legáty poſlali, [2]) žádagijce od ňeho, aby ge těch prácý zbawil. Jupiter, chtě gim vkázati, že by to možné býti nemohlo, řekl, zie magij gich prázdni býti, [3]) když močijce potok vďelagij. Wołłowé, domnijwagijce ſe, že by on to vpřijmně mijnil, [4]) od toho čaſu až po dnes gineych wołłůw moče hledij, a tu, [5]) zaſta[112a]wijce ſe, močij.

Báſeň znamená, že, každému což geſt Božijm zřijzenijm nařijzeno a vpewněno, toho ſe žádný wywarowati nemůž. [6])

CX. [1]) *Ὄνοι.* — *Ol.* č. 98. — Halm č. 319. — Lepař nemá. — [2]) Orig.: *ἐπὶ τῷ συνεχῶς ἀχθοφορεῖν καὶ ταλαιπωρεῖν πρέσβεις ἔπεμψαν.* — [3]) *τῆς κακοπαθείας ἀπαλλαγήσεσθαι.* — [4]) *αὐτὸν ἀληθεύειν ὑπολαβόντες.* — [5]) Orig.: *ἔνθα οὖρον ἑτέρων ἴδωσιν, ἐνταῦθα.* — [6]) Orig. jen: *τὸ πεπρωμένον ἀθεραπευτόν ἐστιν.*

Wołeł a liſſka. CXI. [1])

Wołeł, oblékſſi ſe w lwowú kuoži, ſem y tam choďe, giná zwijřata [2]) ſtraſſil, a vhlédaw liſſku, zkauſſel gij, také-li by ſe ona bála. [3]) Ona pak náhodau ſlyſſewſſi gey řwáti a křičeti, [4]) y řekla k němu: »Wěďeti máſs žeť bych ſe tebe bála, kdybych tě řwaucýho neſlyſſela.«

Báſeň znamená: Někteřij z nevmělých, zewnitř ňečijm ſe býti zdagijce, wlaſtnijm ſwým yazykem ſe prozradij. [5])

CXI. [1]) *Ὄνος καὶ Ἀλώπηξ.* — *Ol.* nemá. — Halm č. 336. — Lepař č. 84. — Srv. Kn. Ezop. IV. 10 — [2]) *τἆλλα τῶν ζώων* (Halm: *ἄλογα*). — [3]) Orig.: *ἐπειρᾶτο καὶ ταύτην δεδίττεσθαι.* — [4]) *ἐτύγχανε γὰρ αὐτοῦ φθεγξαμένου προακηκουῖα.* — [5]) *ὑπὸ τῆς ἰδίας γλωσσαλγίας ἐλέγχονται.*

Wofel a ziáby. CXII. [1])

Wofel, nefa dřijwij, ffel fkrze gedno močidlo. Poklesffi fe, [2]) vpadl, a wftáti nemoha, nařijkal a těžce zdeychal. Ziáby w tom močidle, flyffijce takowé zdeychánij, [3]) řekly k ňemu: »Přijteli, co by pak fobě počijnal, kdyby tak dlúhý čas, yako my, zde ftráwil, poňewadž toliko padffi, giž tak těžce zdeycháfs a toho želijš?«

Této řeči vžijwati můžeme proti cžlowěku léniwému, [4]) při malých pracech fobě fteyfkagijcýmu, [5]) geffto by mnohem wětffijm mohl odepřijti.

CXII. [1]) *Ὄνος καὶ Βάτραχοι.* — *Ol.* č. 99. — Halm č. 327. — Lepař č. 77. — [2]) *ὀλισθήσας.* — [3]) *τῶν στεναγμῶν ἀκούσαντες.* — [4]) *ῥᾳθυμον.* — [5]) *ἐπ' ἐλαχίστοις πόνοις δυσφοροῦντα.*

Wofel a hawran. CXIII. [1])

Wofel, gfa zhňetený a wředowitý na hřbetě, [2]) na gedné lauce páfl fe, hawran pak, wletěw naň, hřbeth geho klibal. [3]) Wofel fkákal, řwal a křičel. Woflák, [4]) z daleka ftoge, fmál mu fe. Wlk, přijtomného gey wida, [5]) řekl: »Bijdney yá, geffto, kdybych fe gemu toliko vkázal, hned by fe po mňe hnal, a tomuto fe pak geffstě fmège.«

Báfeň znamenáwá, že zloftnij a zlobiwij lidé, [6]) yakž fe gedné widij, hned fe znagij. [7])

CXIII. [1]) *Ὄνος καὶ Κόραξ.* — *Ol* č. 100. — Halm č. 330. — Lepař č. 90. — Srv. Kn. Ezop. IV. 19. — [2]) *ἡλκωμένος τὸν νῶτον.* — [3]) Orig.: *κόρακος δὲ ἐπικαθίσαντος αὐτῷ καὶ τὸ ἕλκος ξαίνοντος.* — [4]) *ὀνηλάτης.* — [5]) Orig: *παριὼν αὐτὸν ἰδών.* — [6]) *οἱ κακοῦργοι.* — [7]) *καὶ μόνον φανέντες δῆλοί εἰσιν.*

Wofel a liffka. CXIV. [1])

[112b] Liffka a wofel, wffedffe fpolu w towaryšftwij, [2]) wyffli na low, y trefil na ňe lew. Liffka, widaucy weliké nebezpečenftwij fobě naftáwati, [3]) přiftúpiwffi ke lwu, flijbila, že mu chce wofla zraditi, geftli že gij zafe ffijbij, že febau má bezpečna býti. [4]) Lew přiřekl, že gij chce odpuftiti. [5]) Ona, zrazugijc wofla, do ofýdla a do leči ho přiwedla. [6]) Lew wida, že mu giž wofel vgijti nemůž, neyprwé liffku lapil a potom teprwá fe k woflu obrátil.

Báfeň znamená, že ti, kteřijž towaryffuom zrádňe činij, fami newědij, kterak k fwému bezhrdlij přicházegij. [7])

CXIV. [1]) *Ὄνος καὶ Ἀλώπηξ.* — *Ol.* č. 101. — Halm č. 326. — Lepař č. 89. — [2]) *κοινωνίαν συνθέμενοι πρὸς ἀλλήλους.* — [3]) *τὸν ἐπηρτημένον ὁρῶσα κίνδυνον.* — [4]) *ἐὰν αὐτῇ τὸ ἀκίνδυνον ἐπαγγέλληται.* — [5]) *ἀπολύσειν.* — [6]) Orig.: *παραγαγοῦσα τὸν ὄνον εἴς τινα πάγιν ἐμπεσεῖν παρεσκεύασε.* — [7]) *λανθάνουσι πολλάκις καὶ αὐτοὺς προσαπολοῦντες.*

Slepice a wlaſtowice. CXV. [1])

Slepice, nalezſſi hadij wayce, pijlně wyhřijwagijc ge, na nich ſeďela. [2]) Wlaſtowice, vhlédawſſi gi, řekla: »O blaznice, na čem ty to ſedijſs? [3]) Geſſto, když ge wyſedijſs, nayprw tobě nepráwě včinij, na tobě zle činiti počnauce.« [4])

Báſeň znamená, neſkrocenú wěc býti neſſlechetnoſt, kdyby třebas w swětě neywětſſijm dobrodijnijm přemáhána byla. [5])

CXV. [1]) *Ὄρνις καὶ Χελιδών.* — *Ol.* č. 102. — Halm č. 342. — Lepař č. 191. — [2]) Orig.: *ἐκθερμάνασα ἐξεκύλαψε.* — [3]) *ὦ ματαία, τί ταῦτα τρέφεις.* — [4]) Orig.: *ἅπερ αὐξηθέντα ἀπὸ σοῦ πρώτης τοῦ ἀδικεῖν ἄρξεται.* — [5]) *κἂν τὰ μέγιστα εὐεργέτηται.*

Welblaud. CXVI. [1])

Když prwé nikdá welblauda newijdali lidé, widauce gey, [2]) báli ſe, a welikoſti geho diwijce ſe, [3]) před nim vtijkali. Když pak některý čas [4]) gemu přiwykli, [5]) poznali ho zwijřetem krotkým, tak že zmužiwſſe ſe, o ňeg ſe pokuſyli. [6]) Poznawſſe pak po maličku, že to howado žluči nemá, a že ſe hňewati ne vmij, [7]) k takowé potupě přiwedli: [8]) vzdu na ně wložiwſſe, dětem ge k wozenij a k noſſenij oddali. [9])

Báſeň znamená, hrozné wěcy k přijſtupu a ſtraſſliwé zdagijcý ſe, že obecenſtwijm w obyčeg ſe berau. [10])

CXVI [1]) *Κάμηλος.* — *Ol.* č. 103. — Halm č. 180. — Lepař č. 124. — [2]) Orig. jen: *ὅτε πρῶτον κάμηλος ὤφθη.* — [3]) *τὸ μέγεθος καταπλαγέντες.* — [4]) *χρόνου προιόντος.* — [5]) Orig. spojuje: *συνεῖδον αὐτῆς τὸ πρᾶον.* — [6]) *ἐθάρρησαν μέχρι τοῦ προσελθεῖν.* — [7]) Přidáno překladatelem — [8]) *εἰς τοσοῦτον καταφρονήσεως ἦλθον, ὥστε.* — [9]) *παισὶν ἐλαύνειν δεδώκασιν.* — [10]) Orig.: *τὰ φοβερὰ τῶν πραγμάτων ἡ συνήθεια εὐκαταφρόνητα ποιεῖ.*

Had. CXVII. [1])

[113a] Had, od mnoheych lidij gſa nohama ſſlapán, Bohu toho taužil. [2]) Jupiter mu poweďel: »Kdyby ty byl prwnijho po tobě ſſlapagijcýho vſſťnul, druhý by ſe o to pokuſyti nefměl.«

Báſeň znamená, že ti, kteřijž nayprwé po nijch ſe wozyti chtěgijcým ſe oprau, hned od giných wijce váženi bywagij. [3])

CXVII. [1]) *Ὄφις.* — *Ol.* č. 104. — Halm č 347. — Lepař č. 208. — [2]) Orig.: *τῷ Διὶ ἐνετύγχανεν.* — [3]) *οἱ τοῖς πρότερον ἐπιβαίνουσιν ἀνθιστάμενοι τοῖς ἄλλοις φοβεροὶ γίνονται.*

Holubice. CXVIII. [1])

Holubice gedna, magijcy na ſobě welikau žijzeň, [2]) widaucy na gednom mijſtě namalowaný koflijk s wodau, [3]) domnijwala ſe, že by oprawdowý byl.

Y hned přewelmi prudkeym letem k němu ſe neſla, newěducy na tabuli prudce ſe vhodila, [4]) až ſe brkowé přerazyli a peřij z nj prchlo, [5]) a vpadla na zemi. A y hned, nahodiwſſi ſe tu geden, polapiti gij neobmeſſkal. [6])

Báſeň wyznamenáwá, že mnozý lidé, pro welikú chtiwoſt neopatrně k mnohým wěcem přiſtupugijce, ſami k zahubenij přicházegij.

CXVIII. [1]) *Περιστερά.* — *Ol.* č. 105. — Halm č 357. — Lepař č. 187. — [2]) *δίψῃ συνεχομένη.* — [3]) *κρατῆρα ὕδατος.* — [4]) *ἔλαθεν τῶ πίνακι ἐμπεσοῦσα* — [5]) Orig. jen: *καὶ τῶν πτερῶν αὐτῆς περικλασθέντων.* — [6]) Orig. jen: (*ὡς*) *ἁλῶναι.*

Holubice a wrána. CXIX. [1])

Holubice, chowaná w gedné holubij budce, plodnoſtij ſe pochlúbala. Wrána od nij to ſlyſſecy, řekla: »Medle, proſým tebe, [2]) přeſtaň ſe ſama chwáliti a chlubiti, [3]) nebo čijm wijce plodijſs, tijm wijce ſtaroſti ſobě přidáwáſs.«

Báſeň znamená, že ti nayneſſtiaſtněgſſij služebnijcy bywagij, kteřijž mnoho dětij při ſlužebnoſti [4]) magij.

CXIX. [1]) *Περιστερὰ καὶ Κορώνη.* — *Ol.* č. 106. — Halm č. 358. — Lepař č. 188 — [2]) *ἀλλ', ὦ αὖτη.* — [3]) *πέπαυσο ἐπὶ τούτῳ σεμνυομένη.* — [4]) *ἐν τῇ δουλείᾳ.*

Bohatý. CXX. [1])

Bohatý geden měl dwě dcery. A když mu gedna vmřela, nagal, aby gij plakali. [2]) Druhá pak dcera k tomu řekla: »Běda nám, že my, geſſto nám to náležij, [3]) plakati ne vmijme, tyto pak, geſſto gim toho žádná potřeba nenij, [4]) pláčij«. [5]) Mátě k tomu řekla: »Ne diwiž ſe tomu, dcero, že ony tak welmi plačij, neb to z peněz [6]) dělagj.«

[113b] Báſeň wyznamenáwá, některé pro lakomſtwij a miloſt střijbra [7]) nikterakž ſe newoſteychati z giných bijd a pſot duochody bráti a z nich zyſk mijti. [8])

CXX. [1]) *Πλούσιος.* — *Ol.* č. 107. — Halm č. 369. — Lepař č. 338 — [2]) *θρηνούσας ἐμισθώσατο.* — [3]) *ὧν ἐστι τὸ πένθος.* — [4]) *αἱ δὲ μὴ προσήκουσαι.* — [5]) *οὕτω σφοδρῶς κόπτονται.* — [6]) *ἐπὶ ἀργυρίῳ.* — [7]) *διὰ φιλαργυρίαν.* — [8]) *ἀλλοτρίας συμφορὰς ἐργολαβεῖν.* V lat.: Fabula significat nonnullos homines non vereri alienis calamitatibus quaestum facere.

Paſtýř owcý. CXXI. [1])

Owčák geden hnal owce mezy daubij, y rozeſtřew ſukni pod dubem, wlezl na něg a žaludy s ňeho klátil. [2]) Owce, gedauce zialudy, newědauce y sukni gemu ſnědly. [3]) Owčák, zaſe doluo ſlezſſi a wida, co by ſe ſtalo, řekl: »O zlořečenee owce, [4]) gineym rauno a wlnu na ſſaty dáwáte, mňe pak, geſſto wás krmijm, y sukni gſte ſnědly.« [5])

Báſeň znamená, mnohé ſkrze ſwé bláznowſtwij těm, kteřijž hodni negſau, [6]) dobře činiti, domácým pak, kdež mohau, [7]) hledij vſſkoditi.

CXXI. [1]) *Ποιμήν.* — *Ol.* č. 108. — Halm č. 378. — Lepař č. 270. — [2]) *τὸν καρπὸν κατέσειε.* — [3]) *ἔλαθον καὶ τὰ ἱμάτια συ καταφαγόντα.* — [4]) *ὦ κάκιστα ζῶα.* — [5]) *ἀφείλεσθε.* — [6]) *τοὺς μηδὲν προσήκοντας.* — [7]) Vsuvka.

Rybář a mladý sum. CXXII. [1])

Rybář, roztáhſſi sýti w moři, wytáhl geſſtě maličkého suma. Y proſyl rybáře, aby ho geſſtě nebral, [2]) že by maley byl, než když by wětſſij zroſtl, [3]) teprwá aby s nim nakládal, polapě ho, yakž by chtěl, a že mu také potom k wětſſijmu požitku bude. Rybář k tomu takto řekl: »To bych yá práwě neſmyſlný byl, kdybych, z rukú vpuſtě toto, což přijtomného geſt, ačkoli málo geſt, očekáwati, až by weliké bylo, z naďege žiw gſa, měl. [4])

Báſeň znamená, že welmi nerozumný býti muſý, kterýž. naďege ſe ňetco wětſſijho, to, což geſt menſſijho, z lehka z rukau vpauſſtij.

CXXII. [1]) *Ἁλιεὺς καὶ Σμαρίς.* — *Ol.* č. 109. — Halm. č. 28. — Lepař č. 285. — Srv. Nov. Fab. č. 3. — [2]) *μὴ λαβεῖν αὐτὴν, ἀλλ' ἐᾶσαι.* — [3]) *ὅταν αὐξυνθῶ καὶ μεγάλη γένωμαι.* — [4]) *εἰ τὸ ἐν χερσὶ παρεὶς κέρδος . . . τὸ προσδοκώμενον, κἂν μέγα ὑπάρχῃ, ἐλπίζοιμι.*

Kuoň a woſel. CXXIII. [1])

Cžlowěk geden měl koně a woſla. Když pak ſpolu ſſli ceſtau, řekl woſel k koni: »Wezmi ſe mne toto břemeno, geſtli že chceſs, abych geſſtě zdráw pobyl.« A když kuoň k tomu ne přiwolil, [2]) woſel, vpadſſi od prá[114a]ce, wmřel. Hoſpodář wſſecko na kuoň přeložil, y kuoži s woſla. Želege toho [3]) kůň, zkřikl: »Běda mně, bijdnému, [4]) což mi ſe přihodilo; [5]) nechtěl ſem malého břemena néſti, a giž nyničko [6]) wſſeckno, y kuoži neſu.«

Báſeň znamená, že, s malými když ſe welicý ſnáſſegj, obogij při zdrawij zachowáni bywagij. [7])

CXXIII. [1]) *Ἵππος καὶ Ὄνος.* — *Ol.* č. 110. — Halm č. 177. — Lepař č. 100. — [2]) *οὐκ ἐπείσθη.* — [3]) *θρηνῶν.* — [4]) *παναθλίῳ.* — [5]) Orig.: *τί μοι συνέβη τῷ ταλαιπόρῳ.* — [6]) *ἰδού.* — [7]) *ἀμφότεροι σωθήσονται ἐν βίῳ.*

Cžlowěk a diwij muž. CXXIV. [1])

Cžlowěk geden s diwijm mužem w přátelſtwij wſſedſſe, ſpolu gijdali. A když cžlowěku zyma bylo, [2]) ruce přičině k wſtom, deychal ſobě na ňe. [3]) Diwij muž ſe ho otázal, pro kterú by přijčinu to ďelal? Odpowěďel člowěk: »Ruce ſobě pro zymu ohřijwám.« Po malé chwijli potom, když gemu teplé gijdlo přineſli, cžlowěk, přičiniw ge ſobě k wſtom, chladil, daymage na ně. [4]) Y otázal ſe ho opět diwij muž, pro kterau by přijčinu to ďelal? On řekl: »Gijdlo ſobě chladjm.« Přigaw to k ſobě diwij muž, řekl: »A yá od této chwijle zbawugi ſe twého přátelſtwj, [5]) poněwadž z gedněch auſt ſtudenoſt y horkoſt wywodijš.«

Báſeň znamená, že ſe máme warowati přátelſtwj, v kohož geſt wrtkawé myſli hnutij. [6])

CXXIV. *Ἄνθρωπος καὶ Σάτυρος.* — *Ol.* č. 111. — Halm č. 64. — Lepař č. 371. — [1]) *χειμῶνος δὲ καὶ ψύχους γενομένου.* — [2]) *ἀπέπνει.* — [3]) *ἐφύσα αὐτό (τὸ ἔδεσμα).* — [4]) *ἀποτάσσομαί σου τῆς φιλίας.* — [5]) *ὧν ἀμφίβολός ἐστιν ἡ διάθεσις.*

Liſſka, a kterýž dřijwij maytij. CXXV. [1])

Liſſka, před pſy vtijkagijc, a po mijſtech puſtých giž welmi daleko běžewſſi, [2]) člověka, an w leſe dřijwij maytij, nalezſſi, proſyla ho, aby gi ňekde zkryl. On hned gij ſwau budku [3]) vkázal, do kteréžto když weſſla, po kautijch ſe ſchowáwala. A když myſliwcy přiſſli, tážijce ſe, rżečij zapijral, že by nic newiďel, rukau pak wždy na to mijſto okazowal. Oni toho ne ſſetřijce, [4]) hned odeſſli. Widúcy pak liſſka, že giž vſſli, wyſſla wen, gemu nic ne řekſſi. A když, vhlédaw gi, treſtal gi, že by mu za to, že gi při zdrawij zachowal, ani ne poďekowala, liſſka obrátiwſſi ſe, řekla: »Přijteli, yáť bych tobě poďekowala, kdyby ſe s [114b] twau řečij ſkutek ſrownáwal, a což mluwijſs, aby, ty obyčege do ſebe mage, to zachowati vměl.« [5])

Báſeň znamená ty, kteřijž mnoho dobrého přiřijkagj ſlowy, ale na odpor tomu, což mohau, činij, nedokazugijce toho ſkutky. [6])

CXXV. [1]) *Ἀλώπηξ καὶ Δρυοτόμος.* — *Ol.* č. 112. — Halm č. 35. — Lepař č. 32. — Srv. Kn. Ezop. IV. 3. — [2]) *ἐν ἐρημίᾳ πολὺν δρόμον ἀνύουσα.* — [3]) *τὴν ἑαυτοῦ καλύβην.* — [4]) *μὴ προσσχόντες.* — [5]) *εἰ τοῖς λόγοις ὅμοια καὶ τὰ ἔργα τῆς χειρὸς καὶ τοὺς τρόπους εἶχες.* — [6]) Orig. jen: *ἐναντία δὲ ποιοῦντας τοῖς ἔργοις.*

Člowěk rozrážegijcý obraz. CXXVI. [1])

Člowěk geden, mage dřewěnného boha, proſyl ho, aby mu dobře včinil. A když to čaſto činil a nic méňe proto w chudobě bydlil, rozhňe-

waw ſe na ňeg, vgal ho za nohy a vdeřil gim o zemi. Rozrazyw mu pak hlawu, [2]) množſtwij zlatta z nij wzal. [3]) A to zbijrage, řekl člověk ten

k obrazu: »Neſſlechetný přijliš gſy, yakož ſe domnijwám, a naproſto netreffný.[4]) Když ſem tě ctil, nic ſy mi neproſpijwal, ale když ſem tě rozrazyl, teprwá ſy mne množſtwijm dobrého obdařil.«

Báſeň znamená, žeť neproſpěge, když zlého člowěka w poctiwoſti máſs, když ho pak ztepeſs, mnohem wětſſij vžitek mijti ho budeſs.

CXXVI. [1]) *Ἄνθρωπος καταθραύσας ἄγαλμα.* — Halm č. 66. — Lepař č. 348. — V *Ol.* jest tato bajka na str. 203—204 mezi Starými fabulemi s nadpisem: »*Fabule dwatcátá, o člowěku rozrážegijcý obraz*«. S obrázkem. — [2]) *προσκρουσάσης οὖν τῆς κεφαλῆς καὶ αὐτίκα κλασθείσης.* — [3]) *χρυσὸς ἔρρευσεν ὅτι πλεῖστος.* — [4]) *στρεβλὸς ὑπάρχεις καὶ ἀγνώμων.*

Člowěk a pes. CXXVII. [1])

Geden člowěk znamenité hody činil[2]) a ſezwal na ně přátely ſwé a domácý.[3]) Pes pak geho zwal také giného pſa, řka: »Poď a hodůg dnes na wečeři ſe mnau«.[4]) A on ſſel, a wida množſtwij weliké ſtrogiti, weſel z toho byl.[5]) Sám w ſobě yako mluwě, diwil ſe, řka:[6]) »Yakau radoſt a wesſelé yá dnes práwě z nenadála mijti budu![7]) Zdá mi ſe, že ſe do ſytoſti nagijm, abych ani zytra hladu na ſobě nečil.« A to když ſám v ſebe přemeyſſlel a wdy wrtěl wocaſem, yakožto w přijtele dauffánij mage, kuchmiſtr,[8]) wida ho ſem y tam ocaſem wrtijcýho, w tu chwijli pochytil ho za nohy a z wokna gey wen wyhodil. Pes ten hoſtinſký, doluo vpadſſi,[9]) welice ſkučel, a křiče preč s hodůw běžel. Geden pak pes na ceſtě s nim ſe potkaw, tázal ſe ho, [115a] řka: »Přijteli, dobře-lis powečeřel?« A on ſhryzſſi to weſelau myſlij,[10]) řekl: »Mnohým pitijm ožrawſſi ſe, pro plnoſt[11]) ani tau ceſtau, kterau ſem tam ſſel, zaſe ſem vhoditi ne wměl.«[12])

Báſeň znamená, že w ty nemáme vffati, kteřijž z cyzýho nám dobře včiniti ſlibugij.

CXXVII. [1]) *Ἄνθρωπος καὶ Κύων.* — *Ol.* č. 113. — Halm č. 62. — Lepař č. 342. — [2]) *ἡτοίμαζε δεῖπνον.* — [3]) *ἑστιάσων τινὰ τῶν φίλων αὐτῷ καὶ οἰκείων.* — [4]) *ὦ φίλε, δεῦρο συνδείπνησόν μοι.* — [5]) *χαίρων ἵστατο βλέπων τὸν μέγαν δεῖπνον.* — [6]) Orig. jen: *βοῶν ἐν τῇ καρδίᾳ.* — [7]) *βαβαί, πόση μοι χαρὰ ἄρτι ἐξαπιναίως ἐφάνη.* — [8]) *ὁ μάγειρος.* — [9]) Orig. jen: *ὁ δὲ κατιών.* — [10]) Orig.: *ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ὑπολαβὼν ἔφη.* — [11]) Orig.: *μεθυσθεὶς ὑπὲρ κόρον.* — [12]) *οὐδὲ τὴν ὁδὸν οἶδα, ὅθεν ἐξῆλθον.*

Rybář. CXXVIII. [1])

Rybář geden, nevměge[2]) ryb lowiti,[3]) wzaw pijſſtialky a sýti, ſſel k moři, a ſtoge na gedné skále nayprwé pijſkal, domnijwage ſe, že pro ſladkoſt pijſkanij ryby ſkákati a tancowati mu budau.[4]) A když ſe giž do ſytoſti napijſkal[5]) a nic nedowedl, poodložiw těch pijſſtialek, wzal sýť, a rozeſtřew gi v woďe, množſtwj ryb wytáhl. A když ge wynijmal z sýti,

wida, an mu ſkáčij a tancugij,[6]) řekl: »O neſſlechetné ryby,[7]) když ſem pijſkal, ne tancowaly ſte, ale když ſem přeſtal, teprwá pléſáte.«

Báſeň wyznamenáwá ty, kteřijž bez rozumu, nehledijce, kdy geſt čeho čas, ledacos před ſebe berau a to předſe konagij.[8])

CXXVIII. [1]) *Ἁλιεύς.* — Halm č. 27. — Lepař č. 286. — Srv. Herod. I. 141. — *Ol* má tuto bajku na str. 202–203 mezi Starými fabulemi s nadpisem: »*Fabule dewatenáctá, o rybáři*«. S obrázkem. — [2]) *Ol.*: »nevměl«. — [3]) *ἁλιευτικῆς ἄπειρος.* — [4]) *νομίζων πρὸς τὴν ἡδυφωνίαν τοὺς ἰχθύας ἐφάλλεσθαι.* — [5]) *ἐπὶ πολὺ διατεινόμενος (ἤνυεν οὐδέν).* — [6]) *ὡς εἶδε πηδῶντας.* — [7]) *ὦ κάκιστα ζῷα.* — [8]) *ὁ μῦθος πρὸς τοὺς παρὰ λόγον καὶ παρὰ καιρόν τι πράττοντας.*

Skoták. CXXIX. [1])

Skoták, paſa ſtádo skotu, ztratil téle. Y obcházel wſſudy po puſſtinách a welmi dlauho ſe meſſkal.[2]) Když pak nic nagijti nemohl, žádal Jupitera, geſtli že mu vkáže zloďege, který by mu to tele vkradl, že mu chce kozlátko obětowati. A když přiſſel mezy něgaké dubij, nalezl lwa, žeraucýho to tele. Y lekſſi ſe ho, až ſe třáſl, a welmi ſe boge,[3]) zdwihl obě ruce k nebi a řekl: »O bože Jupiter, ſlijbiľ ſem kozlátko dáti, geſtli že zloďege nagdu, nynijť wola obětowati ſlibugi a přiřikám, geſtli že zdráw odtudto odegdu.«[4])

Báſeň znamená člowěka neſſtiaſtného, kterýž ztrátu žádá nagijti, a nagda, hledá, kterak by mohl vtécy.

CXXIX. [1]) *Βουκόλος.* — *Ol.* č. 114. — Halm č. 83 — Lepař č. 273. — [2]) *διέτριβεν ἐρευνῶν.* — [3]) *ἔμφοβος οὖν γενόμενος καὶ μέγα δειλιάσας.* — [4]) *ἐὰν τούτου τὰς χεῖρας ἐκφύγω.*

[115b] Krkawec. CXXX. [1])

Krkawec, gſa nemocen, řekl k mateři: »Mátě, modli ſe za mne Bohu a ne plač.« Ona, přigawſſi k ſobě tu řeč,[2]) řekla: »Kdo ſe, synu, nad tebú ſmiluge? Nebo to mi powěz, kterému ſy bohu s woltáře obětij nebral?«[3])

Báſeň znamená, že, kteřijž mnohé nepřátely, dokudž ſau žiwi, magij, žádného přijtele, když potřeba geſt, nenagdau.

CXXX. [1]) *Κόραξ.* — *Ol.* č. 115. — Halm č. 208. — Lepař č. 166. — Srv. Kn. Ezop. I. 19. — [2]) *ὑπολαβοῦσα.* — [3]) *τίνος γὰρ κρέας ὑπὸ σοῦ γε οὐκ ἐκλάπη.*

Worel. CXXXI. [1])

Worel ſedĕl na gedné skále, chtě zagijce polapiti. K tomu někdo ſſijpem ſtřelil, že ſſijp do něho wběhl, ſſipiſſtě [2]) pak s peřijm před očima geho bylo. Wida to orel, řekl: »Toto geſt mi giná ſtaroſt a nowý zámutek, [3]) že od wlaſtnijho peřij zahynu.«

Báſeň znamená, že welmi těžké geſt, když kdo od ſweych wlaſtnijch k nebezpečenſtwij přigde.

CXXXI. [1]) *Ἀετός.* — *Ol.* č. 116. — Halm č. 4. — Lepař č. 157. — [2]) *ἡ γλυφή.* — [3]) Orig : *τοῦτό μοι ἑτέρα λύπη.*

Mrawency a kobylka. CXXXII. [1])

Mrawency w zeymě [2]) proſuſſowali ſobě pſſenicy a gij ſe poſylňowali. [3]) Kobylka, gſaucy lačná, žádala gich za pokrm. Mrawency řekli k nij: »Proč ſy w létě pokrmuow a ſſpijže ſobě ne ſhromázdila?« Ona řekla, že neměla kdy pro weſelé a zpijwanij. [4]) Mrawency, zaſmáwſſe ſe, řekli: »Poněwadž ſy w létě pijſkala, w zýmě tancůg.«

Báſeň znamená, že ne máme býti nedbánliwij, abychom w žádné wěcy nebyli zarmúceni a nebezpečenſtwij neměli.

CXXXII. [1]) *Τέττιξ καὶ Μύρμηκες.* — *Ol.* nemá. — Halm č. 401. — Lepař č. 234. — Srv. Kn. Ezop. IV. 17. — [2]) Vynecháno: *τῶν σίτων βραχέντων* (když obilí zvlhlo). — [3]) Přid[4]no v překladě. — [4]) *οὐκ ἐσχόλαζον, ἀλλ' ᾖδον μουσικῶς.*

Čžerwijk a liſſka. CXXXIII. [1])

Czierwijk, kryge ſe pod blátem w bahně, do země wlezſſi, [2]) prawil giným zwijřatuom býti ſe lékařem, kterýž by byliny znal, [3]) a to takoweym, yaký geſt lékař buoh, řečený Apollo. [4]) Y řekla k ňemu liſſka: »Kterakž [116[a]] giné wzdrawugeſs, a ſám kulhawý gſa ledwá lezeš?« [5])

Báſeň znamená, kdež nenij ſkutkem dokázanij, že tu geſt daremnj mluwenij. [6])

CXXXIII. [1]) *Σκώληξ καὶ Ἀλώπηξ.* — *Ol.* č. 117. — Halm č. 78[b]. — Lepař č. 238. — Srv. Fabule Anyanovy č. 5. — [2]) Orig.: *εἰς γῆν ἐξελθών.* — [3]) *φαρμάκων ἐπισχήμων.* — [4]) *ὁ τῶν θεῶν ἰατρὸς Παιών.* — [5]) Orig.: *πῶς ἄλλους ἰώμενος σαυτὸν χωλὸν ὄντα οὐκ ἰάσω* — [6]) *ἐὰν μὴ πρόχειρος ᾖ πεῖρα, πᾶς λόγος ἀργὸς ὑπάρχει.*

Slepice zlatá wayce neſúcý. CXXXIV. [1])

Geden člowěk měl slepicy, kteráž mu zlatá wayce neſla, a domnijwage ſe, že by w nij množſtwij zlatta [2]) bylo, zabiw gi, podobnú giným ſlepicým gi nalezl. A tak ten, nadĕege ſe, že by množſtwij [3]) nagijti mohl, y toho, což málo měl, zbawen geſt.

Báſeň znamená, že, což máme, na tom ſluſſij přeſtáwati a neſytoſti wſſemi obyčegi y lakomſtwij ſe warowati. [4])

CXXXVI. [1]) *Ὄρνις χρυσοτόκος.* — *Ol.* č. 118. — Halm č. 343. — Lepař č. 192. — [2]) *ὄγκος χρυσίου.* — [3]) *ἀθρόον πλοῦτον.* — [4]) Orig jen: *(δεῖ) τὴν ἀπληστίαν φεύγειν.*

Lew a liſſka. CXXXV. [1])

Zſtaraw ſe lew, nemohl ſobě honiti. [2]) Y wymyſlil chytroſtij ſwau, co by měl činiti, a lehſſi w gedné geſkyni a rozmetaw ſe, bijlil ſe, yako by nemocen byl. [3]) Když pak přiſſla k ňemu giná zwijřata, aby ho nawſſtijwila, zchytaw ge ſežral. A když giž mnohá pohubena byla, liſſka chytroſtij ſwau tomu porozuměwſſi, [4]) přiſſla k ňemu, a ſtogecy wně před geſkynij, tázala ſe ho, kterak by ſe měl? On gij odpowědĕel, že zle. Potom tázal ſe na přijčinu, proč by k ňemu neſſla? Liſſka řekla: »Widijm ſſlepěge mnohých tam wcházegijcých, málo pak zasſe wycházegijcých.«

Báſeň znamená, že opatrnij lidé, po ginijch hádagijce a gegjch neſſtěſtijm ſe kagijce, [5]) z mnohých nebezpečenſtwij vcházegij.

CXXXV. [1]) *Λέων καὶ Ἀλώπηξ.* — *Ol.* nemá. — Halm č. 246. — Lepař č. 12. — Srv. Kn. Ezop. IV. 12. — [2]) Orig.: *μὴ δυνάμενος διαρκέσαι αὐτῷ εἰς τροφήν.* — [3]) *παραγενόμενος ἐν σπηλαίῳ τινὶ καὶ κατακλιθεὶς προσεποιεῖτο νοσεῖν.* — [4]) *τὸ τέχνασμα τοῦτο γνοῦσα.* — [5]) Orig.: *ἐκ τεκμηρίων προορώμενοι.*

Wlk a baba. CXXXVI. [1])

Gſa lačen wlk, obcházel, hledage pokrmu. A když byl na gednom mijſtě, ſlyſſel, ano dijtě pláče, [2]) a baba mu prawj, geſtli že nebude mlčeti, w tu hodinu že ge chce wlku dáti. Domnijwage ſe pak wlk, že baba [116b] prawdu prawj, ſtál welmi dlauho, čekage. Když pak wečer byl, vſlyſſel opět babu, ana dijtěti lahodij a pochlebuge, [3]) prawěcy mu: »Přigde-li wlček' zabigeme ho, mé ďeťátko.« [4]) Slyſſe to wlk, bral ſe preč, řka: »W této chalupě [5]) takto mluwij a gináče činij.«

Báſeň na lidi, kteřijž ginak mluwij a ginak činij. [6])

CXXXVI. [1]) *Λύκος καὶ Γραῦς.* — *Ol.* č. 119. — Halm č. 275. — Lepař č. 73. — Srv. Fab. Anyan č. 1. — [2]) *ἤκουσε παιδίου κλαίοντος.* — [3]) *ἀκούει πάλιν τῆς γραὸς κολακευούσης τὸ παιδίον.* — [4]) *ὦ τέκνον.* — [5]) *ἐν ταύτῃ τῇ ἐπαύλει.* — [6]) *οἵτινες τὰ ἔργα τοῖς λόγοις οὐκ ἔχουσιν ὅμοια.*

Kozlátko a wlček. CXXXVII. [1])

Kozlátko, ſtoge na něgaké ſtřeſſe, [2]) když widělo wlka, an ſe k němu přibližuge, zlořečilo a hanělo gey, vtrhagijc gemu. [3]) Dij k němu wlk: »Kozlijčku, [4]) ne ty mi lageſs, ale mijſto, na kterémž ſtogijſs.«

Báſeň znamená, že čaſtokrát čas a mijſto mdleym přidá vdatnoſti proti ſylňegſſijm y dobře hlawatěgſſijm. [5])

CXXXVII [1]) *Ἔριφος καὶ Λύκος.* — *Ol.* č. 120. — Halm č. 135. — Lepař č. 114. — Srv. Nové fab. č. 144. — [2]) *ἐπί τινος δώματος.* — [3]) *ἐλοιδόρει καὶ ἔσκωπτεν αὐτόν.* — [4]) *ὦ οὗτος.* — [5]) Orig. jen: *κατὰ τῶν ἀμεινόνων.*

Mezek. CXXXVIII. [1])

Mezek, wychowán gſa gečmenem, ſkákal a herſſowal ſobě, [2]) křiče a prawě: »Otec můg geſt kuoň, welmi rychle běhagijcý, [3]) a yá k němu wſſecken podoben ſem.« A když pak potřeba přiſſla, aby běžel, vſtaw během, poznal ſám ſebe, že by woſlem byl. [4])

Báſeň znamená, geſtli že čas ňekoho k poctiwoſti neſe, wſſak ten na ſwůg ſtaw [5]) ne zapomijnay, nebť geſt nevſtawičney [6]) žiwot tento.

CXXXVIII. [1]) *Ἡμίονος.* — *Ol.* č. 121. — Halm č. 157. — Lepař č. 102. — [2]) *ἐκ κριθῆς παχυνθεὶς ἀνεσκίρτησε.* — [3]) *ἵππος ὁ ταχυδρόμος.* — [4]) *ἐπειδὴ τοῦ δρόμου επαύσατο τοῦ πατρὸς ὄνου εὐθὺς ὑπεμνήσθη.* — [5]) *τύχης.* — [6]) *ἀβέβαιος.*

Had a sedlák. CXXXIX. [1])

W předdomij gednoho sedláka had kryge ſe, [2]) vſſťnuw mu syna, vmořil ho. [3]) Rodičowee z toho měli weliký zámutek. Otec pro ten zámutek wzaw sekeru, chtěl toho hada, yakž by wyſſel, zabiti. A když ſe had maličko powycheylil, [4]) tehdáž, poſpijchage sedlák a vdeřiw na něg, chybil ſe ho, toliko w okolek dijry vhodil. Potom, když mu giž ten had vſſel, domnijwal ſe ſedlák, že by wijce na ten hněw geho nepamatowal, [5]) wzaw chléb a ſuol, polo[117ᵃ]žil mu w dijře. Had pak lehkeym ſypěnijm [6]) řekl: »Nechť této chwijle žádná wijra ani přátelſtwij mezy námi nebýwá, aniž co ſpolu činiti měgme, dokawadž yá ſkály ſobě ne wobéru, a ty hrobu, aby ſyna pochowal, newykopáš.« [7])

Báſeň znamená, že žádney na hněw a na pomſtu nezapomene, dokawadž před ſebau widij to, [8]) proč zarmúcen geſt.

CXXXIX. [1]) *Ὄφις καὶ Γεωργός.* — *Ol.* č. 122. — Halm č. 96ᵇ. — Lepař č. 258. — Srv. Staré fab. č. 8. — [2]) *ἐν προθύροις φωλεύων.* — [3]) *ἀνεῖλεν αὐτοῦ τὸ νήπιον παιδίον.* — [4]) *ὡς δὲ ἔκυψε μικρόν.* — [5]) *μηκέτι μνησικακεῖν.* — [6]) *λεπτὸν συρίξας.* — [7]) Orig. jinak: *οὐκ ἔσται ἡμῖν ἀπάρτι πίστις ἢ φιλία, ἕως ἂν ἐγὼ τὴν πέτραν ὁρῶ, σὺ δὲ τὸν τύμβον τοῦ τέκνου.* — [8]) *βλέπει μνημόσυνον, δι' οὗ ελυπήθη.*

Trubač. CXL. [1])

Trubač, traubenijm wogſka poſyluge, [2]) když yat byl od nepřátel, wolal: »Medle towaryſſij, ne zabigegte mne wſſetečně a darmo, neb ſem žádného z waſſich nezabil. Také kromě této měďenné trauby nic giného nemám.« Oni pak řekli k němu: »Protož my tim raďegj tebe zabigeme, geſſto, nemoha ſám bogowati, wſſech giných k bogi ponaukáſs.«

Báſeň znamená, že ti welice hřeſſij, [3]) kteřijž zlé a vkrutné pány, aby zle činili, bauřij a podněcugij.

CXL. [1]) *Σαλπιγκτής.* — *Ol.* č. 123. — Halm č. 386. — Lepař č. 316. — [2]) Orig.: *στρατὸν ἐπισυνάγων.* — [3]) *πλέον πταίουσι.*

Treſt a olijwa. CXLI. [1])

Treſt a olijwa wadily ſe o ſneſytedlnoſt, o ſýlu a o pokognoſt. [2]) Treſt hanijna byla od olijwy, že by mdlá a neſtatečná gſucy, ſnadno větrem ſklo-ňowána a ſlomowána byla. [3]) Třtina mlčela a k tomu nic neřekla. Potom, maličko počekawſſi, až tijm wětſſij wijtr wál, třtina, wdy poſhybugijc ſe [4]) větru, ſnadnijčce zachowána geſt a nenij ſlomena; olijwa pak, odporná větru gſucy, vchylowati ſe nechtěla [5]) a tak mocý ſlomena byla.

Báſeň znamená, že, kteřijž čaſu a lepſſijm ſebe čaſem povſtupugij, lepſſij beywagij a s mocněgſſijmi činiti mijwagij. [6])

CXLI. [1]) *Κάλαμος καὶ Ἐλαία.* — *Ol.* č. 124. — Halm č. 179[b]. — Lepař č. 245. — Srv. Kn. Ezop. IV. 20. — [2]) *διὰ καρτερίαν καὶ ἰσχὺν καὶ ἡσυχίαν ἤριζον.* — [3]) *ὡς ἀδυνάτου καὶ ῥᾳδίως ὑπονλινομένου πᾶσι τοῖς ἀνέμοις.* — [4]) *ὑποσεισθεὶς καὶ ὑποκλινθείς.* — [5]) Orig.: *ἡ δὲ ἐλαία, ἐπειδὴ ἀντέτεινε τοῖς ἀνέμοις.* — [6]) Orig.: *κρείττους εἰσὶ τῶν πρὸς μείζονας φιλονεικούντων.*

Wlk a ržeřáb. CXLII. [1])

Když gednoho čaſu wlku w hrdle koſt vwázla, přiřekl ržeřábu, že chce vplatek včiniti, kdyby, hlawu[117[b]]wſtrče w hrdlo geho, té koſti wen mu dobyl. [2]) Ržeřáb, wſtrčiw ſwůg dlauhý krk w hrdlo geho, koſti gemu dobyl, potom záplaty od něho chtěl. [3]) Wlk, tomu ſe ſměge a zubůw ſobě pobruſſuge, řekl: »A což geſſtě doſti záplaty nemáſs, [4]) že ſy z wlčijho hrdla a z zubůw hlawu ſwú zdrawú a beze wſſeho vrazu zachowal?«

Báſeň k těm lidem, kteřijž, nebezpečenſtwij vgdauce, dobrodijncuom ſe tim zpuoſobem odplacugij.

CXLII. [1]) *Λύκος καὶ Γέρανος.* — *Ol.* nemá. — Halm č. 276[b]. — Lepař č 69. — Srv. Kn. Ezop. I. 8. — [2]) *μισθὸν παρέξειν εἶπεν, εἰ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἐπιβαλοῦσα τὸ ὀστοῦν ἐκ τοῦ λαιμοῦ αὐτοῦ ἐκβάλοι.* — [3]) *τὸν μισθὸν ἐπεζήτει.* — [4]) Orig. kladně: *ἀρκεῖ σοι μισθὸς τοῦτο καὶ μόνον.*

Kohauti. CXLIII. [1])

Dwa kohauti ſpolu ſe o ſlepice bili. Když pak geden druhého zahnal, ten, ktereyž bitwu prohrál, do kauta wlezſſi, tam ſe ſkryl, [2]) kterýž pak wyhrál, na horu ſe wyzdwihſſi, na obweyſſné zdi, hlaſem, což mohl, kokrhage, [3]) ſtál. A když worel tudy letěl, [4]) chytil gey; ten pak, kterýž ſe byl we tmách ſkryl, beze wſſeho ſtrachu s slepicemi přebýwal. [5])

Báſeň znamená, že Pán pyſſným ſe protiwij, pokořijcým ſe [6]) pak dáwá miloſt.

CXLIII. [1]) *Ἀλέκτορες.* — *Ol.* č. 125. — Halm č. 21. — Lepař č. 189. — [2]) *ὁ μὲν ἡττηθεὶς εἰς τόπον κατάσκιον ἀπιὼν ἐκρύβη.* — [3]) *μεγαλοφώνως ἐβόησε.* — [4]) *παρευθὺς καταπτάς.* — [5]) *ταῖς θηλείαις ἐπέβαινε.* — [6]) *ταπεινοῖς.*

Beran a wlk. CXLIV. [1])

Beran, ſtoge na wyſokém mijſtě, vtral [2]) wlka, dole mimo ſe gdaucýho, zwijřetem zlým, kteréž ſyrowú mrchu gij, nazýwage ho. [3]) Wlk, obrátiw ſe, řekl k němu: »Ne ty mně toto vtrháſs, ale ta wěže, na kteréž ſtogijſs.« Báſeň pro ty, kteřijž ſnáſſegijce křiwdy a haněnij od nehodných lidij, geſſto, na wyšſſijm mijſtě poſtaweni ſauce, nic ſe nebogij, než geſſtě ſe wijce nadeymagij. [4])

CXLIV. [1]) *Ἀρνὸς καὶ Λύκος.* — *Ol.* č. 126. — Halm č. 135. — Lepař č. 114. — Nové ſab. č. 137. — [2]) *Ol.*: »vtrhal«. — Orig.: *ἔσκωπτε.* — [3]) *θηρίον κακὸν ἀπεκάλει καὶ ὠμοβόρον.* — [4]) Orig. krátce: *ὁ μῦθος πρὸς τοὺς ὑπομένοντας ὕβριν ἀπ' ἀναξίων ἀνθρώπων, διὰ φόβον ὑψηλοτέρων.*

Člowěk ſtarý a smrt. CXLV. [1])

Člowěk ſtarý, naſekaw dřijwij, domuo ge na ramenau neſl. [2]) A když giž daleko ceſtau byl ſſel, vſtaw od práce, ſložil to břijmě s ſebe [3]) na zem a na ſmrt wolal. Smrt, přiſſedſſi, tázala ſe na přijčinu, proč by gij wolati měl? Lekſſi ſe gj ſtařec, řekl: »Aby na mne toho bře[118a]mena pomohla.«

Báſeň znamená, že každý člowěk, buď w neſſtěſtij nebo w chudobě, rád na swětě žiw pobude. [4])

CXLV. [1]) *Γέρων καὶ Θάνατος.* — *Ol.* nemá. — Halm č. 90. — Lepař č. 359. — Srv. Nové ſab. č. 18. — [2]) Orig. jen: *καὶ ταῦτα φέρων.* — [3]) *διὰ τὸν πολὺν κόπον ἀποθέμενος ἐν τόπῳ τινὶ τὸν φόρτον.* — [4]) *πᾶς ἄνθρωπος φιλόζωος.*

Ziáby. CXLVI. [1])

Dwě ziáby, když gim wyſchlo močidlo, w kterémž přebýwaly, obcházely hledagijce, kde by bydleti měly. Y přiſſly k gedné hluboké ſtudnicy. Nakloniwſſi ſe do nj, widěly tam w nij wodu. Tu gedna řekla, radijc k tomu,

aby hned doluo ſkákaly. Druhá řekla: »A kdyby pak y zde woda přeſchla, kterak bychom zaſe wygijti mohly?«

Báſeň znamená, abychom nic, neporadijce ſe o to, nečinili.

CXLVI. [1]) *Βάτραχοι.* — *Ol.* nemá. — Halm č. 74. — Lepař č. 214. — Nové fab. č. 17.

Komár a lew. CXLVII. [1])

Komár, přiletěw před lwa, řekl: »Já ſe tebe nebogijm, neb nic ſylněgſſij mne negſy. Poněwadž pak negſy, yakauž máſs moc, že trháſs pazaury a kauſſeſs zuby? Wſſak to ženy, když ſe s mužmi wadij, vměgij.[2]) Já gſem mnohem ſylněgſſij nežli ty, a geſtli že toho chceſs zkuſyti, bijme ſe ſpolu.«[3]) A hned zatraubiw komár, wpeřil mu ſe,[4]) kdež neměl žádných chlupuow mezy noſem. Lew pak ſwými wlaſtnijmi pazúry ſám ſe zdrápal a zedral[5]) až do hněwu. Komár pak, přemohſſi lwa a zatraubiw, pijſeň wijtěznau zpijwage,[6]) preč letěl, a tijm letem zapletl ſe do paučin. A když ho giž pauk gedl, nařijkal, řka: »S wětſſijmi gſem činiti měl, a teď od ſſpatného pawauka zahynu«.[7])

Báſeň znamená ty, kteřijž weliké a znamenité přemáhagj, potom ſami od ſſpatných přemoženi býwagj.

CXLVII. [1]) *Κώνωψ καὶ Λέων.* — *Ol.* č. 127. — Halm č. 234. — Lepař č. 228. — [2]) *τοῦτο καὶ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ μαχομένη ποιεῖ.* — [3]) *ἔλθωμεν καὶ εἰς πόλεμον.* — [4]) *ἐνεπήγετο ὄάκνων.* — [5]) *κατέλυεν ἑαυτόν.* — [6]) *ἐπινίκιον ᾄσας.* — [7]) *ἀπωδύρετο, ὅτι μεγίστοις πολεμῶν ὑπὸ εὐτελοῦς ζώου, τῆς ἀράχνης, ἀπώλετο.*

Dokonáwagij ſe Nowé Fabule.

V.

FABULE ANYANOWY.

[118b] Tuto ſe počijnagij Fabule Anyanowy, tak yakž w němčině ſtogij. *)

Prwnj: O sedlce a o wlku. [1])

Slowom ženſkým kteřijž wěřij, [2]) čaſto zklamáni beywagij. [3])

Wlk gednoho čaſu, hladem gſa přinucen, z leſa wyſſel, y pro wlčicy y pro wlčata aby ňetco k gijdlu nalezti mohl. [4]) Y obcházel okolo domůw, naďegi mage, že by nětco vhoniti mohl. [5]) A w tom vſlyſſel máteř, ana s plačijcým dijtětem mluwj, chtěgjcy ge těmi ſlowy vkogiti: »Mlč, a neb tě dám wlčkowi, [6]) ať tě ſnij!« Těm ſlowom wěře, čekal celau noc, tu naďegi mage, [7]) že mu to dijtě wen wywrže. Když pak giž to dijtě plakati přeſtalo, vpokogiwſſi ſe vſnulo, [8]) čžijmž wlkowi wſſeckna naďege odgata byla. Y přinutil ho lačný žiwot [9]) odtud preč gijti a zaſe do leſa k wlčicy a k wlčatom ſe nawrátiti. Widúcy pak wlčice wlka zaſe lačného gjti, řekla k němu: »Kterakž geſt to, že, yakž obyčey máš, žádné kořiſti s ſebau ne neſeš, ale s odwěſſeným krkem ſe ſmutňe wracýš a welmi ſy yaks nepodoben?« [10]) Odpowěďel gij wlk a řekl: »Ne máſs ſe tomu diwiti, že ſe prázný [11]) zaſe wracým, neb ſem ſkrze gednu ženu celú noc w dobré naďegi ſtráwil, [12]) až mě den zaſtihl, tak že ſem ſotwá pſom a sedlákom wyklécel. [13]) Neb když ſem wyſſel, hledage, zdá bych kde co vlowiti mohl, [14]) gedna mátě dijtě mi dáti ſlibowala, ale ne dala, a tak ſem w dobré naděgi a očeká[119a]wanij s ſtaroſtij až do této hodiny čekal. [15]) Z toho ſem porozuměl, že ženſkeym lehkomyſlnoſtem a wrtkoſtem [16]) žádný wěřiti nemá, chce-li oklamán nebyti.«

[1]) *St.*: »Die erst Fabel von der Bürin vnd dem Wolff.« — Avian Fab. 1.: »De nutrice et infante.« — Srv. Nové Fab. č. 136. — Halm č. 275. — Lepař č. 73. — *Ol.*: této bajky nemá. — [2]) Glauben wöllent. — [3]) Die werden gar offt betrogen. Daruon hör ein fabel. — [4]) Im vnd seinem weib vnd kinden vmb die speis. — [5]) In hoffnung eines raubes. — [6]) Dem wolff. — [7]) In seiner steter hoffnung. — [8]) Do aber das kind müd ward zu weinen, ergab es seine gelid an die ruw vnnd schlieff. — [9]) Der hunger. — [10]) Mit hangendem drüssel kompst du trauriger vnd vbel vngestalt. — [11]) Ler on allen raub. — [12]) Ich bin von einem weib so lang in guter hoffnung die gantz nacht vffge-

*) *St.*: Hie fahent an die Fabeln Aniani.

zogen. – [14]) Bin hartigklich den hunden vnd bawren entrunnen. — [15]) Orig. jen.: Do ich vszgieng vmb die speis — [16]) Hab doch in guter hoffnung sorgklich bis vfi dise stund gebeitet. — [17]) Wanckelmut.

II. O ziábě, o žabincy a o ptácých. [1])

Bez weliké práce nemuože žádný k wyſokým wěcem přigijti, a kdož ſe přiliſs wyſoko táhne, [2]) ten mnohem tijže doluo ſpadá. [3])

Cžaſu gednoho přilezla ziába w žabincy k ptákuom [4]) a řekla k nijm: »Kdyby kdo z wás chtěl mne nahoru wyſoko wynéſti, tomu bych vkázala ziabincůw množſtwij, že by z nijch nabral naydražſſijch perel; [5]) a těch žádney ſám od ſebe z ptákuow dogijti že by nemohl, a ač by koli ſama tam ráda ſſla, a nebo ſe plawila, wſſak gegij chuoze bylo by welmi léniwé lezenj, a plawenij by měla s celý den. [6]) Skrze to gegj neſſlechetné ſliboWánij [7]) wzal gi worel mezy ſwé zpary a wyſoko gi do powětřij wyneſl, žádage, aby mu tomu, což ſlijbila, doſti činila. Když pak ta ziabničná žába [8]) toho gemu držeti nemohla, počal gi wcſtrými zpáry trápiti a těžce gijmati. [9]) Ziába, wzdychagijc, počala ſobě ſtýſkati: [10]) »Bych yá byla této wyſokoſti ne žádala, tohoto bych neměla a této mocy bych byla vſſla.« Y puſtil worel ziábu doluo, až rozrazywſſi ſe vmřela.

Ta naučenij dala, aby geden každý w ſwém ſtawu weſel byl, neb zpaura a wyſokomyſlnoſt málo co dobrého zřijdij a řijdko co dobře vďelá. [11]) A kteřijž přiliſs wyſoko ſe pnau, obyčegňe tijže doluo padagij, neb bez záwiſti býti ani zůſtati ne mohau, ſkrze kterúž ten pád mnohem těžſſij bývá. [12])

[1]) *St.:* »Die II Fabel von der Schiltkrotten vnd den Vögeln.« — *Ol.:* Fab. An. č. I. — Avian. 2.: »De testudine et aquila.« — Srv. Nové Fab. č. 59. — Halm. 419. — Lepař č. 205. — [2]) Welcher zu hoch vff wil steigen. — [3]) Orig. přidává: Daruon hör ein fabel. — [4]) Auff ein zeit kam ein schiltkrot zu den vögeln. — [5]) Dem wolt ich zeigen muschlen zu bringen, darin man die köstliche wasserberlin fünde. — [6]) Orig. jinak: Dann wiewol er stete gieng, so were doch sein gang treg vnd sytlich, vnnd schieffe wenig den gantzen tag. — [7]) Durch das schalckhafft verheissen. — [8]) Die schiltkrot. — [9]) Ward er sie peinigen mit seinen scharpffen klawen bis in den tod. — [10]) Do sprach sie seufftzen. — [11]) Das jeglicher in seinem wesen löblich lebe, dann vbermut hut selten gut. — [12]) Durch den der fal geboren wirt.

III. O racých. [1])

[119b] Weliké bláznowſtwij, když giného chceš treſtati a ſám w též wěcy hoden ſy treſtánj. [2])

Rak, wida syna ſwého w ſtogaté woďe mezy kamenijm zpátkem gijti, [3]) y nelijbil ſe mu ten chod na dijtěti geho, ale radſſe by byl wiďel, aby po předku ſſel. Y řekl k ňemu: »Proſým tebe, milé dijtě, nechey toho bludného chozenij a gdi raďegij před ſe, yako otec twůg, a zpátkem nechoď, neb chwály nedogdeſs.« [4]) Dijtě odpowěďelo: »Otče, yá wijm, že každé dijtě chwály dochází,

kteréž po ſwého dobrého otce ſſlepěgjch kráčij; protož yá tebe proſým, aby napřed ſſel, a yá, za tebau gda, budu ſe od tebe včiti.« [5]) A otec, chtě gijti, počal ſe rowňe tak zpátkem bráti yako dijtě geho, a ſſel mnohem rychlegij než by po předku ſſel, po kterémž welmi léniwě chodij. [6]) Y řekl k ňemu ſyn: »Otče, twé treſtánj geſt při mňe nevžitečné, poněwadž ty wěrně toho treſtánij potřebugeš a tauž winau yako y yá hřijſſen gſy a w nij hned pohřizen gſy. [7]) Protož prwé ſe ſám nauč, čemuž mne chceš včiti, a yá tim ſpijſſe tebe poſlechnu. Nebo kdož giné treſtce, ne má ſám treſtánij hodný býti, chce-li, aby wyvčowánij geho přigemné bylo.« [8])

[1]) *St.*: »Die III Fabel von den Krepsen.« — *Ol.*: Fab. An. č. II. — Avian. 3. »De cancro.« — Srv. Halm č. 187. — Lepař č. 236. — [2]) Selber derselben schuld straffbar bist. — [3]) In einem ruhen steinigen wasser. — [4]) Du wöllest deinen irgang verlassen vnnd schlecht für sich gehen — vnd nit neben noch hinder sich, dardurch würstu bas gelobt. — [5]) Du wöllest mir vorgeen, so folge ich dir vnd lerne deinen gang. — [6]) Nam er den weg hinder sich gl ich als der son, vnnd lang ihm gar wol, dann für sich was er gar treg. — [7]) So du selber straffbar bist in meiner schuld. — [8]) Wil er, das seiner straff vnd lere werd gevolgt.

IV. O oſlu a o lwowé kůži. [1])

Geden každý má při ſwém chwálen býti a cyzýho ſobě nic ne oſobowati ani přiwlaſtňowati. Kdož ſe zachowá gináče, poſměch z ſebe včinij, [2]) když mu to odgato bude, což ſobě nehodně oſobil. [3])

Oſel, nalezſſi lwowú kůži, připrawil ſe w ni [4]) a wſſecky audy ſwé přikryl, což naylépe mohl. Když pak ſwau nepodobnau hlawu s welikýma vſſima také přewlékl, [5]) zdál ſe vkrutný a welmi hrozný, poſſlapáwage owcým a beránkom gegijch okroky. [6]) A po leſých ſtraſſil bázliwá zwijřátka, yako zagijce, srny, geleny a gijm podobná. [120a] Sedlák, nalezſſi oſla, kteréhož byl ztratil, an připrawen w vdatného zwijřete kůži, [7]) ſám audy léniwé mage: y pochytil ho za vſſi, kterýchž přikryti byl nemohl, a přiwázaw vkrutně ho bil, a ſwlékſſi s něho lwowau kuoži, řekl: »Nuzneym zwijřátkuom a nerozumným ſnadno ſy mohl hrozným býti, [8]) ale kdož tě zná, tenť ſe tebe ne bogij. Protož budiž oſlem, yakož gſy až poſawád, a oblec ſe w ſwého otce kuklu, [9]) ne žádage cyzý chwály, aby ku poſměchu nebýwal, když z nij wywlečen budeſs.«

[1]) *St.*: »Die IIII Fabel von dem Esel vnd der Löwenhaut.« — *Ol.*: má tuto bajku mezi *Starými fabulemi* na str. 213—214 s nadpisem: »Oſmmezcýtmá fabule o woſlu a o lwowé kuoži.« Připojen obrázek týž, který jest v Kn. Ezop. IV. 10. — Avian. 5.: »De asino.« — Srv. Halm č. 333. — Lepař č. 83. — [2]) Ein jeglich mensch sol sich sins eigen lobs behelfen vnd frembdes gut im selber nit zueignen, das er nicht verspottet werd. — [3]) In vbermut hat angenommen vnrechtiglich. — [4]) Bekleidet sich damit. — [5]) Hat zusamengezogen. — [6]) Omyl místo »*obroky*«; orig.: zertreblet den schaffen . . ihre speis. — [7]) Der bawr fandt seinen verlornen esel in freidiger haut. — [8]) Orig. odchylně: Vnd sprach zu dem elenden thier: ‚Du möchtest die vnbekanten leicht in forcht bringen.‘ — [9]) Zeuch an deines vatters gewandt.

V. O žábě lékařce a liſíce. [1])

Nižádný ſe tijm nemá chlubiti, čehož nevmij a čehož dowéſti nemuože, a neboť hanbu toho mijti bude. [2])

Ziába, gſucy w hluboké woďe zplozena a wſſecken ſwůg čas w močidlách [3]) ztráwiwſſi, přiſſla na zem k giným žiwočichům na přewelmi zelenau a weſelau lauku, [4]) chlubijcy ſe lékařſkým vměnijm, a yak by w něm zkuſſeným miſtrem byla a wſſecky nemocy zaháněti vměla, životem prodliti mohla lépe, než weliký lékař a wzneſſený Apollo, [5]) kterýž bohy neſmrtedlné zďelal. Obecná a ſproſtná zwijřata wěřila ziábě a tomu, čijmž ſe wynáſſela a chlubila. [6]) Za tijm přiſſla chytrá liſſka a treſtala ge, řkucy: »O wy bláznowij žiwočichowé, kterak o tom muožete ſmyſliti, aby wám ona gedinú nemoc zahnati mohla, ſama gſucy bledá a žlautenicy magijcy. [7]) Kdyby to vměnij měla, ktereymž ſe chlubij, prwé by ſobě ſama pomohla, a potom by gj lépe wěřeno bylo. Poněwadž pak gegij poſtawa chlaubě odpowijdá, [8]) odwraťtež ſe od nij, nebť gij gegij wlaſtnij chwála z hrdla ſmrdij.« [9]) A tak muſyla ziába hanbau [10]) odtud preč gijti a poſměch z ſebe pro chlaubu ſwú včinila.

[1]) *St.*: »Die V. Fabel von dem Froschartzet vnd dem Fuchs.« — Avian. 6.: »De rana.« — Srv. Nov. fab. č 133. — Halm č. 78. — Lepař č. 217. — *Ol.* nemá — [2]) Oder er wirt zu schanden, als dise fabel vszweist. — [3]) In den lachen. — [4]) Kam . . auff einen lüstigen anger. - [5]) Vnd das leben fristen, bas dan der grosz artzet Pean. — [6]) Nach seinem güden vnd rümen. — [7]) Er ist doch selber bleich vnd voller gelsucht. — [8]) Orig.: Nit geleich ist. — [9]) Eigner lob faulet in des redenden mund. — [10]) Schamrot.

VI. O dwau pſých. [1])

[120b] Welmi těžká geſt wěc zlú myſl poznati, když ſe nic chwály neb potupy hodného nepřihodij. [2])

Hoſpodář geden měl chytrého [3]) pſa, ten wrčel a řičel, a wſſak proto na žádného zubuo ne woſſklebil, [4]) ale wſtrče wocas pod ſe, mlče lidi trhal. [5]) Wida to pán geho, kázal mu zwonček přiwázati proto, aby ſe lidé zloſti geho, kterúž pod krotkým způſobem [6]) neſl, wyſtřijhati mohli a po zwoňenij zwonečku toho gey ſlyſſeli. [7]) Y domnijwal ſe ten pes, že geſt mu ten zwonček ke cti a chwále přiwěſſen, a přes to geſſtě k zwláſſtnij okraſe; y počal pro to giných pſuow potupowati a za nic gich neměti. Wida pak geden ſtarý pes, že by tak nepokogný a hrdý byl, poſtawil ſe proti němu a wyprawowal gemu takowými ſlowy wſlecky wěcy: »O neſſtiaſtný trlenče, [8]) yak ſy tak bláznowý, že ſe domnijwáſs ten zwonec ſobě ke cti přiwázaný býti, a že by ſobě tu čeſt na pánu wyſlaužil? [9]) Geſtli že pro to w peyſſe a w wyſokomyſlnoſti ſe wywyſſugeš, [10]) welmi welice blaudijš, neb tento zwonček geſt oznamowánij twé předſewzaté zloſti, [11]) že lidi nebezpečně a chytře ſwau wſſetečnoſtij [12]) kauſſeſs. Protoť geſt na hrdlo přiwázán, aby

lidé, když by mlče přiſkoče zazwonil, před tebú opatrněgſſij byli a tebe ſe ſtráhli.[13]) Kdyby ty to znal, twá myſl nikoli by ſe tak newypijnala.« A tak s hanbau a s poſměchem odtud odſſel.

[1]) *St.*: »Die VI Fabel von zweien Hunden.« — *Ol.*: Fab. An. č. III. — Avian. 7.: »De cane.« — Srv. Halm č. 224. — Lepař č. 55. — [2]) Orig. jinak: Es ist schwer einem bösen gemüt zu erkennen, wan im ichtz beschicht, ob im das zu eere oder zu schmach beschehe. — [3]) Tückischen. — [4]) Nesprávně; orig.: Der grüwet, grannet noch blecket die zene wider niemant. — [5]) Vnd bis die menschen frevenlichen. — [6]) Vnder guter gestalt. — [7]) Orig. jen: By der schellen klingelen. — [8]) O du vnseliger thor. — [9]) Man hab diese schellen dir zu eren vnd vmb dein verdienen angehenckt. — [10]) Wilt du darumb . . wider vns streben. — [11]) Deiner angenommen boszheit. — [12]) Mit deinen frevelen zenen. — [13]) Orig. stručněji: Das sich die leuth vor deiner boszheit wissen zu hüten.

VII. O welblaudu a o bohu Jupiterowi.[1])

Muž maudrý má na tom doſti mijti, čijmž ho ſſtěſtij obdařilo, a cyzýho žádati nemá proto, aby kolo ſſtěſtij s nijm ſe nezatočilo, a nechut k ňemu wezma, aby[2]) mu geſſtě ani toho ne wzalo, což mu na čas půgčilo.

Czaſu některého páſl ſe welblaud podlé gednoho rohatého wola[3]) a počal reptati, doſti na tom ne mage, což [121a] mu ſſtěſtij dalo. A přiſſed před naywyſſijho boha Jupitera, tak mu toho taužil: Že by welmi hanebné a poſměſſné bylo,[4]) aby takowé weliké zwijře žádnau branij nemělo obdařeno býti;[5]) wolowé že by opatřeni byli rohy, swině zuby, gežkowé ſſtětinami, též y giná zwijřata, gedno každé podlé ſwého ſtawu, kromě ſám welblaud, ten geſt ode wſſech zwijřat potupen, a hanebně ho chowagj. »Protož proſým tebe, neywyſſij bože Jupiter, aby mi také ráčil takowé rohy dáti, abych ſe mohl nepřáteluom mým brániti, yakéž ſy y wolu[6]) dal, aby mne ale ta ſſpatněgſſij zwijřata, nežli gſem ſám, nepotupowala.«[7]) Jupiter) poznaw newďečnoſt geho, rozhněwaw ſe na ně, geſſtě mu y vſſi odgal,[8]) i řka: »Poňewadž na tom nemáš doſti, cožť ſſtěſtij dalo, yá béru tobě y vſſ k tomu, proto, aby na wěky na to treſtánij pamatowal, a aby bledey, ſſkaredey,[9]) záwiſtiwey ſa ſwůg wěk ſkonal.«

Protož žádný nemá cyzýho žádati, aby mu y geho wlaſtnij vmenſſeno a odgato nebylo.[10])

[1]) *St.*: »Die VII Fabel vom Kemelthier vnd dem Gott Jupiter. — *Ol.*: Fab. An. č. IV. — Avian. 8.: »De camelo.« — Srv. Halm č. 184. — Lepař č. 127. — [2]) Das sich das glückrad nit verkere in vnwillen vnd. — [3]) Bey wolgehürneten grossen ochsen. — [4]) Were zu sehen. — [5]) Vngewapnet gon on alle were. — [6]) Den ochsen. — [7]) Das ich nit also von andern thieren werde verachtet. — [8]) Do Jup. seine vndanckbarkeit seines empfangen guts merckt, nam er im seine schöne oren gantz ab. — [9]) Vngefarbet. — [10]) Das im das sein darumb nicht werde geminderet.

VIII. O dwú towaryſſijch.[1])

Ziádný nemá wſſetečňe towaryſſuow ſe přidržeti,[2]) při kterýchž by ne wěru poznal. O tom prawij tato fabule.

Dwa towaryſſij ſpolu přes hory wandrowali y přes audolij, na tom zůſtawſſe,[3]) kdyby ſe gednomu kterému co přihodilo, že ſe magij wěrně podlé možnoſti zaſtati, a geden druhého že nemá w nižádné potřebě opauſſtěti. Když pak tak ſpolu rozmlauwali, w rychloſti přiſſel nedwěd a proti nijm w ceſtu ſe bral.[4]) A hned w tu chwijli odſkočil geden towaryš na dřewo[5]) a wylezl na ně, což mohl.[6]) nayweyſſe. Druhey, wida,[7]) že nedwědu vgjti nemůž, lehl na zemi a nehnul nohau ani rukau, a také nedeychal, rowně yako by vmrlý byl. Nedwěd, gſa lačen,[8]) poſpijchal k němu, a ſem y tam gijm wrtě [121b] kaulel, zdá by ſebau hnul, a přičiniw ſwá vſta k geho, činichal,[9]) zdá by duch geho počiti mohl. A když žádné teploſti přirozené při něm ne čil (neb geho audowé ſtrachem a vzkoſtij byli zſtydli a horkoſti přirozené koſti geho pozbyli), domnijwal ſe, že by byla něgaká ſmrdutá mrcha.[10]) Kdež pak nedwěd od přirozenij ne rád[11]) mrchy gij, y odſſel, nechaw toho towaryſſe zdrawého, beze wſſeho vrazu, a zas ſe do brlohu ſwého nawrátil. Když pak giž odſſel a ti towaryſſkowé giž ſebau bezpečněgſſij byli, y ſlezl ten, kterýž byl na dřewě, zaſe doluo,[12]) a přiſſed k towaryſſi ſwému, řekl k němu: »Proſým tebe, powěž mi, coť ten nedwěd w vcho poſſeptal, kdyžs tak dlúho pod nijm v welikém ſtrachu ležel?« Odpowěděl ten towaryſs a řekl: »Mnohému rozličnému vměnij mne naučil[13]) a toto mi zwláſſtnij naučenij dal, na kteréž yá nebohý towaryſs s pijlnoſtij mám pamatowati.[14]) To geſt toto: Wdycky ſe mám newěrného towaryšſtwa warowati, a když z gednoho nebezpečného wandru wyklécým, abych ſe z lehka zaſe weň[15]) nepauſſtěl ani nedáwal.«[16]) A tak ſe rozeſſli a s tijm geden od druhého rozděli.

[1]) *St.*: »Die VIII Fabel von zweien Gesellen.« — *Ol.*: Fab. An. č. V. — Avian. 9.: »De duobus viatoribus.« — Srv. Halm č. 311. — Lepař č. 277. — [2]) Sich liederlich in die geselschaft bringen lassen. — [3]) In solcher einigkeit, das. — [4]) Kompt ein ber eilent gegen inen an dem weg. — [5]) Zuhand sprang der ein gesell von dem andern. — [6]) Orig. jen: Stig hoch auff einen baum. — [7]) Trüwet nit zu entrinnen. — [8]) Begert der speis vnd — [9]) Přidáno překladatelem. — [10]) Es were ein stinckender schelm. — [11]) Nit isset. — [12]) Stig der flüchtig wider ab dem baum. — [13]) Er hat mir .. leren geben. — [14]) Die mir armen gesellen allermeist not ist zu behalten. — [15]) *Ol.*: »wen«. — [16]) Orig.: Wo ich ein fart vntrüw empfunden hab, das ich mich fürbas nicht mer darein bringen lasz.

IX. O dwau hrncých.[1])

Chudij a ponijžeňegſſij magij ſe warowati towaryšſtwa a obecenſtwij bohatſſijch a mocňegſſijch.

Dwa hrncý leželi při gednom přijwozu[2]) tekuté řeky. Geden byl moſazný a druhý z hlijny vďelaný. Když pak gednoho čaſu rozwodnila ſe řeka, pobrawſſi ty hrnce, neſla ge s ſebau preč do giné wody.[3]) Wſſak gegijch plynutij nebylo gednoſtegné, neb moſazný pro těžkoſt ſwú nemohl s hliňeným ſtatčiti. Y žádal moſazný obecenſtwij mijti s hliněným, proſſe, aby ho počkal, přijſahau ſe zawázaw, že mu nic ſſkoditi nechce. Ale hli-

ňenný obáwal ſe, aby onen těžkoſtij ſwú [122a] něco mu ne vſſkodil,[4] a také že mocných wijra řijdko trwáliwá[5] geſt k chudſſijm, řekl k ňemu takto: »Ačkoli dobrau wěrau ſy mi připowěďel, že mi niyakž ſſkoditi ne chceſs, wſſak proto ſtaroſt z ſrdce mého nikoli wykořeňena býti[6] nemůž, neb když by koli neb tebe woda na mne, a neb zaſe mne na tebe nella, ta wſſeckna byla by má ſſkoda.«[7]

Protož gednomu každému chudſſijmu geſt to neyvžitečňegſſij věc, aby obecenſtwij s mocněgſſijmi nemijwal, nechce-li žiwotem ſwým býti nebezpečen.[8]

[1]) *St.*: »Die IX. Fabel von zweien Häfen.« — *Ol.*: Fab. An. č. VI: — Avian. 10.: »De ollis.« — Srv. Halm č. 422. — Lepař č. 311. — [2]) An einem gestad. — [3]) Furt es die häfen in starckem flusz beid hinweg. — [4]) Der irdin besorget, das die schwery des erin seiner ringe etwas schaden brecht. — [5]) Langwirig. — [6]) Gerüttet werden. — [7]) So gieng aller schad vber mich. — [8]) Wo er nit in täglichen sorgen ston wil.

X. O lwu, býku a kozlu.[1])

Když někdo od někoho ſſkodu a neb něgaké pohaněnij má, ne má ſe toho čaſu mſtijti, když ſe wětſſijho zlého obáwá, ale má čaſu čekati, kterýmž by ſe beze wſſij ſſkody ſwé a aurazu mohl pomſtiti.[2])

Lew wyſſel, hledage ſobě pokrmu. Y nalezl na gedné lauce[3]) welikého býka, an ſe paſe. Ale ten, yakž brzo vhlédal lwa, vtijkal ſkrze pařezý a chraſtiny, kamž widěl, do puſtin,[4]) hledage mijſta, aby ſe ſkrýti mohl. Y nalezl gednu rozſedlinu, w nijž byl kozel; do kteréžto když beyk chtěl vtécy, běžel proti němu kozel s nakloňenau hlawau, aby ho vtrkl rohami. Beyk, lekſſi ſe, vtijkal před ſe, nepomſtiw té potupy ſobě včiněné, a zawolaw na kozla, dij k ňemu: »Zěť ſe nynij ne mſtijm pro tu potupu, kterúžs mi včinil, wyháňege mne,[5]) nenij pro to, že bych ſe tebe bál; ginýť geſt, kterýž za mnau poſpijchá, tohoť yá ſe bogijm. Kdyť bych té ſtaroſti neměl a lwa tu nebylo, pročeſalť bych tu nečiſtú, ſmrdutú bradu,[6]) a vkázalť bych, yaký geſt rozdijl mezy vdatnoſtij[7]) býkowau a mezy ſmrdutým[8]) kozlem; ale když ſe wětſſij ſſkody báti a ſtrachowati muſým, té pomſty do giného čaſu zanechám, když to ſe bude mocy bez mé ſſkody ſtáti.

[1]) *St.* »Die X. Fabel vom Löwen, Stier vnd Bock.« — *Ol.*: Fab. An. č. VII. — Avian. 13.: »De tauro et hirco.« — Srv. Halm č. 396. — Lepař č. 104. — [2]) Darinn er sich on widerletzen mag rechen. — [3]) Auff einem acker. — [4]) Floch er durch stöck vnd stauden in die wüste. — [5]) Mit deinem ausztreiben. — [6]) Ich wolte dir den stinckenden vnsaubern bart zerzusen. — [7]) Zwischen den krefften. — [8]) Vbelschmeckenden.

XI. O wopicy a gegijm dijtěti.[1])

[122b] Mrzká wěc geſt, když wlaſtnij chwála komu z hrdla ſmrdij,[2]) geſſto každému dobře ſe geho lijbij, nechť pak yakž koli mrzčegſſij geſt, nežli giného.

Cžaſu gednoho žádal neywyšſſij bůh Jupiter wſſecky děti ze wſſeho pokolenij zwijřat widěti, z ptákuo, z ryb y z zwijřat,[3]) chtě porozuměti, kteřij by neypěkněgſſij ze wſſech byli. Y přiſſly[4]) wſſecky mateře s dietmi ſwými, lidé y howada, ryby y ptácy. Přiſſla také y wopice, neſucy s ſebú dijtě ſwé, nad giné wſſecky děti z mijry ne podobné.[5]) Y počala přede wſſemi wůbec mluwiti, řkucy: »Naywyšſſij bože, ty wijſs, že tento wijtěz muog geſt, a yá ſem přede wſſemi wyhrála.[6]) Kdyby pak někdo nadegi k ſwému dijtěti měl, wſſak můg ortel a má weypověd buď:[7]) Mé dieti nad giné wſſecky ďeti naypěkněgſſij ſaudijm.« Y zaſmál ſe tomu král ſrdečně a s nijm wſſechny ginee matery. Y řekl k nij: »Nemáſs ſama žádné ſwé wěcy chwáliti, leč prwé od gineych welebena a chwálena bude. Wlaſtnij chwála ſe hánij a tupij, protož ſe tobě nynij wſſickni wůbec poſmijwagij a tebe za nic neważij.«

[1]) *St.*: »Die XI. Fabel von dem Affen vnd seinem Kind.« — Avian. 14.: »De Jove et natis animalibus.« — Srv. Halm č. 364. — Lepař č. 137. — *Ol.* bajky této nemá. — [2]) Eigen lob erstincket im mund. — [3]) Von allem gewild. — [4]) Kamen geränt. — [5]) Für alle andere kind vngestalt. — [6]) Orig. jen: Du kennest, das der sig mein ist. — [7]) So st doch mein vrteil.

XII. O páwu a rżeřábu.[1])

Byl-li by něgakým gednijm darem obdařen, proto nemáſs haněti ani potupowati, když giný toho daru nemá. Wſſak ſnad má ňegaký, geſſto lepſſij geſt nežli twůg, a neb tak dobrý.[2])

Cžaſu gednoho měl v ſebe páw hoſtě rżeřába, a mezy ginými řečmi zdwihla ſe mezy nimi newole a hádka[3]) pro gegijch dary, kterýmiž ge přirozenj obdařilo. Y chlubil ſe páw a wypijnal ſe welmi ſwým ſtkwůcým peřijm, kteréž rozličnými barwami ſe bliſſtij, tak že by ſe w ně wzhlédnauti mohl.[4]) Y zdwihſſi wocas, rozeſtřel gey nad obadwa, a řekl k rżeřábowi: »Po tom muožeſs mau kráſu poznati, yak mnohými dary yá tebe přewyſſu[123a]gi; ale twůg hřbet geſt wſſecken ſſediwý, yako myſſij barwy, geſſto geſt welmi nepodobná.«[5]) Odpowijdage gemu rżeřáb, řekl: »Já o kráſu peřij twého hádati ſe nechcy; ale, ačkoli tobě přirozenij nezčiſlné množſtwij měnijcýho ſe peřij dalo, wſſak proto wždycky léháſs na zemi, a twé kráſné peřij zhuoru tebe wznéſti nemuože. Mé pak nepodobné peřij neſe mne wzhuoru k znamenijm nebeſkým[6]) a wýſſe nežli tebe k buhům, že diwy swěta tohoto s hůry doluo wždycky s radoſtij a s něgakú rozkoſſij widijm. Ty pak s chlaubau ſwau po zemi ſe toliko wozýſs.«[7])

Protož žádného pro ſwú kráſu, kterúžť Bůh dal, nepotupůg, neb ne wijſs, nenij-li giney darem lepſſijm, nežli twůg geſt, obdařen.

[1]) *St.*: »Die XII. Fabel von dem Pfawen vud dem Kranch.« — *Ol.* má tato bajku mezi *Starými fabulemi* na str. 219—221. s nadpisem: »Fabule třidcátá druhá o páwu a rżeřábu.« Připojen obrázek týž, který jest v Kn. Ezop. II. 15. — Avian. 15.: »De grue et pavone.« — Srv. Halm č. 397.[b] — Lepař 193. — [2]) Slova »a neb . .« překlada-

telem přidána. — [3]) Erhub sich vneinigkeit. — [4]) Der pfaw ward sich rümen vnd vberheben der schönen, gleissenden, mancherley scheinenden vnd gespiegelten Federen. — [5]) Dein ruck grawe vnd mauszfarb ist vnd vngestalt. — [6]) Gegen dem gestirne. — [7]) So du in hoffart auff erden verschmorrest.

XIII. O ſtřelcy a o zubru. [1])

Teyné a pokautnij od zleych auſt vtrhánij wijce ſſkodij nežli žádná ſtřelba. [2])

Myſliwec geden byl střelec náramně dobrý, tak že ſe řijdko chybowal; [3]) protož ſe ho wſſeckna zwijřata bála. Když pak to vdatnému zubru oznámeno bylo, myſlil o to, aby zwijřatom giným, kteráž w takowém ſtrachu a nebezpečenſtwij byla, pomohl. Y řekl k nijm: »Máte wſſeho ſtrachu zanechati, yá ſwú pomoc chcy wám včiniti, [4]) neb tuto žádného nenij, koho byſſte ſe báti měli; yá wás chcy wyſwoboditi ze wſſeho.« A když on tak mluwil, za tijm ſe střelec ſtrogil, kterýž ſe byl ſkryl; napaw kuſſi, wſtřelil ſſijp do zubra, řka: »Tohoto poſla poſýlám k tobě, aby mne, kdo gſem, znal.« Y treffil zubra a ranil ho welmi w zadnj ſtehno. A když ſobě chtěl ſſijp wen wytáhnauti, přiſſla k němu [5]) liſſka a řekla: »Medle, zubře, [6]) proſým tebe, poněz mi, kdo tě tau střelau [7]) poſtřelil, a neb kde ſe byla ta střela ſkryla, kteráž tebe vrazyla?« Zubr wzdechſſi a [123b] mumle, ſotwa tato ſlowa poněděl, neb boleſt a hňew překážela mu, aby pořádně nemluwil: [8]) »W této kragině žádného oblijčege ani žádné poſtawy ſem ne widěl, kteráž by mne měla přeſtraſſiti, ale krew a ta oſtrá střela, kteráž mne tak vkrutně [9]) ranila, vkazuge, že ňekde ten, kterýž mě vrazyl, w ſkrytě ležij.«

Z toho porozuměti můžme, kterak ſkrytá střela náramňe vkrutnú boleſt činij, to geſt pomlauwánij, kteréhož ſe žádný vwarowati nemůž.

[1]) *St.*: »Die XIII. Fabel von dem Jeger vnd Tigerthier.« — *Ol.*: Fab. An. č. VIII. — Avian. 17.: »De venatore et tigri« — Srv. Halm č. 403. — Lepař č. 293. — [2]) Heimlich nachreden der bösen zungen verwundet mer dan alle geschosz. — [3]) Was so ein guter birser, das sein schüsz selten ler giengen. — [4]) Bistand thun nach meiner sterke. [5]) Orig. omylem tiskovým opakuje: »přiſſla k ně.« — [6]) Lieber tiger. — [7]) Mit disem stral. — [8]) Das wee vnd der zorn hinderten seine ordenliche sprach. — [9]) Hart.

XIV. O čtyřech wolijch a o lwu. [1])

Lahodná a podwodná ſlowa ne magij ſnadno [2]) k vſſima připauſſtěna býti. Také přátelſtwij ſtaré nemá z lehka opauſſtěno býti.

Čtyřij welicý, ſylnij, rohatij wolowé chodili ſpolu na paſtwu. Těch wijra a přátelſtwij bylo tak weliké, když ſpolu na paſtwu wyhnáni byli, že beze wſſij ſtaroſti ode wſſij zwěři, gſúce w gednotě, bez aurazu a ſſkody domuo přicházeli. A když koli gednomyſlně wſſickni čtyřij ſwé rohy proti neyſylňegſſijmu [3]) lwu zaſadili, tehda ſe gijch bál, ačkoli lačen byl. Wida pak ſylný lew, že na nich nic wyhráti nemuože, když ſpolu w takowé ged-

notě ſtogj, gednoho pak každého obzwláſſtně že by ſnadně přemohl, hledal ceſty, yak by ge lžiwými a podwodneymi ſlowy rozdwogil a z té gednoty wywedl. Y ſſed k gednomu každému obzwláſſť, prawil, kterak by ho ginij nenáwiďeli. a s nijm že by newěrně byli, a geſtli že toho pozorowati bude, že to ſnadňe pozná a tomu porozumij.[4]) Ti čtyřij wolowé wſſickni hořkoſt a zakyſelenij k ſobě wzali[5]) a geden každey ſám v ſebe myſlil, kterak by ſe ginij k ňemu měli, toho ſſetře, a yak by ſe k němu vkazowali, zdáli by kde ktereym hnutijm něgaké znamenij nenáwiſti vkázali.[6]) A poněwadž obyčeyně každé zlé domňenij wždycky ſe množij od vſtawičného myſſlenij, [124a] wždycky wijce a wijce geden každý z nich lwowým podwodným ſlowům wěřil. Když ſe pak wijry a gednoty wždy vmenſſowalo, tak dlauho, že z nich geden každý o druhého přátelſtwj neſtál, porozuměw tomu lew, že by giž gedno nebyli, a geden každý že by ſamotný ſe poludowal,[7]) a gednomu každému z nich že by doſti ſylen byl, pogedl ge wſſecky gednoho po druhém, kterýchž ſe, dokudž w gednotě byli, dotknauti ne ſměl. Když giž pak k neypoſledňegſſijmu wolu přiſſel, ten řekl k naučenij giným wſſem zwjřatom: »Kdo rád chce pokoyný žiwot wéſti, ten může naſſij ſmrtij ſe kárati,[8]) aby podwodneym a oſſemetným ſlowům mijſta ne dáwal,[9]) a přátelſtwij ſtarodáwnijho aby ſnadně k roztrženij nedopauſſtěl.[10]) Nebo my, kdybychom byli w gednotě zůſtali, od lwa tak ſnadňe přemoženi bychom nebyli«.

[1]) *St.:* »Die XIIII. Fabel von vier Ochsen vnd dem Lŏwen.« — *Ol.:* Fab. An. č. IX. — Avian 18.: »De quatuor iuvencis et leone.« — Srv. Halm č. 394. — Lepař č. 105. — [2]) Leichtfertiglich. — [3]) Wider den starcken. — [4]) So were das licht zu finden. — [5]) Die ochsen wurden al vier gereitzt. — [6]) Wie sy sich gegen im stalten vnd geberten. — [7]) Jeder allein gieng. — [8]) Der mag lernen bey vnserm sterben. — [9]) Das er trugenhafften worten seine oren nit leicht dar sol bieten. — [10]) Nit ringfeltiglichen vergehen lassen.

XV. O gedli a ſſijpku.[1])

Nižádný ſe nemá kráſau chlubiti a giných lidij pro to potupowati, nebť ſe to čaſto ſtáwá, že kráſnij pomigegj, nepodobnij a mrzutij trwagij.[2])

Gedna vſſlechtilá a zpanilá gedle,[3]) ſtogecy při gednom ſſijpku, potupugjc gey, poſmijwala ſe mu, řkucy: »Ty gſy drſnatý a welmi nepodobný, kterýžto negſy hoden, aby podlé mne ſtál a neb yaké towaryšſtwij ſe mnau měl, neb žiwot můg geſt ſylný a weliký, k tomu vroſtlý až do oblaků, a wrch můg doſahuge znamenij nebeſkých. Také proſtřednij ſtolicy mám na lodij[4]) a na mňe marynaři[5]) zawěſſugj plátno, aby wětrem hnáni gſúce, přes moře ſe plawili.[6]) A přes to mnoho k nezčiſlným potřebám mne potřebugij, geſſto tebe gim žádná potřeba nenij.[7]) K tomu ſy ſſeredný přijliſs a nepodobný, také ſe tebe každý ſtřeže a za nic tě nemá, kdož gediné mimo [124b] tebe gde.« Sſijpek odpowěďel gij poctijwě[8]) a řekl: »Na tento čas ſy dobré myſli a chlubijš ſe požitečnoſtij ſwú a ginee wſſecky potu-

pugeſs, přes to geſſtě nás vrážijš vtrhánijm ſwým na cti y na podobě;[9]) ale kdyžť ſylný, kterýž meytij,[10]) s woſtrau ſekerau na tě přigde a woſeká twé ratoleſti a napoſledy z kořen tě wywrátij,[11]) tehdy by raďegij měla mé ſſijpky a woſtny, nežli ſwé kráſné ratoleſti.«

Protož ne chlub ſe ſwau kráſau, neb kráſa čaſto k ſtaroſti přiwozuge, ale nepodoba, ſwobodná a bezpečná ſebau gſucy, zuoſtáwá.[12])

[1]) *St.*: »Die XV. Fabel von der Tannen vnd dem Dorn.« — *Ol.*: Fab. An. č. X. — Avian. 19: »De abiete ac dumis.« — Srv. Halm č. 125 — Lepař č. 246. — [2]) Das die schönen fallen vnd die vngestalten bleiben. — [3]) Ein vber schöne hohe tanne. [4]) Auch behalt ich den mitteln stul in den grossen schiffen. — [5]) Orig. jen obecně: henckt man. — [6]) Den lufft zu fahen, durch den das schiff vber meer geet. — [7]) Vnd hab vil vnzalbar tugent vnd gutheit an mir, der du keine hast. — [8]) Mit züchten. — [9]) Letzest vns auch vmb vnser vngefel der gestalt. — [10]) Der freisam waldman. — [11]) Deinen stam gantz niederwürfft. — [12]) Vnd die vngestalt bleibt gefreiet.

XVI. Geſt mezy z rzeckého yazyku přeloženými.

Poznamenání.

U Steinhöwla text úplně podán s nadpisem: »Die XVI. Fabel von dem Fischer vnd dem Fischlin.« — Avian. 20.: »De piscatore et pisce.« — Odkaz českého překladatele vztahuje se k č. 122. *Nových ſabulí*, kdež obsažena bajka: »*Rybář a mladý sum.*« Viz str. 205.

XVII. O bohu Apollinowi a o lakomém a záwiſtiwém.[1])

Mnohého cžlowěka záwiſt tak geſt weliká, že rád ňegakú ſſkodu trpij, gediné aby druhého v wětſſij ſſkoďe widěl.

Naywyšſſij bůh Jupiter poſlal dolů z neywyšſſijho trůnu boha Apollina, aby pochybné myſli lidij poznati mohl. Y přiſſli dwa, negſúc gedno-myſlnij, a před bohem ſtáli. Geden byl lakomý a druhý záwiſtiwý. Y řekl bůh k nijm: »Powězte, čeho žádáte, a toho dogdete, a cožkoli prwnij žádati bude, toho dwognáſob má druhý doſtati.« Y chtěl lakomec, aby záwiſtiwý napřed žádal.[2]) Porozuměw tomu záwiſtiwý, že by lakomý proto gemu předkem žádanij dopřál, aby ſe gemu, což by koliwěk bylo, dwognáſob doſtalo, okázal záwiſt ſwú a žádal, aby mu gedno oko wywrženo bylo, pro to, aby druhému obě wywrženy byly. Poznaw to buoh Apollo zaſe do nebe k neywyšſſijmu bohu Jupiterowi wſtaupil, prawě mu, že by lidſké myſli byly záwiſtiwé tak welmi, že by mnoho lidij ſſkodu trpěti mohlo gediné [125a] pro to, aby ginij lidé wětſſij ſſkody brali, a ſyc že by málo wijry na swětě bylo.

[1]) *St.*: »Die XVII. Fabel von dem Gott Phebo vnd dem Geitigen vnd Neidigen.« — *Ol.*: Fab. An. č. XI. — Avian. 22.: »De Jove et cupido et invido.« — Srv. Lepař, Úvod str. 66. — [2]) Der geitig wolt seinem gesellen den vorwunsch lassen.

XVIII. O plačijcým dijtěti a o lakomém zloďegi. [1])

Pro lakomſtwij žádney nemá cyzýho žádati, aby ani ſwého ne požil. [2])

Gednoho čaſu ſeďelo gedno pachole v hluboké studnice a bijlilo ſe, [3]) yako by plakalo, wytlačugijc ſlzy z očij ſwých, s žaloſtiwau a ſmutnau poſtawau. [4]) K němuž přiſſel geden lakomý a lſtiwý zloďeg. [5]) Wida ho plačijcýho a očima ſlzýcýho, tázal ſe na přijčinu pláče geho. Pachole. wymyſliwſſi ſobě leż, řeklo: »Chtěl ſem zlatým wokůwkem [6]) wody nawážiti, y vtrhl mi ſe prowaz, a ten wokůwek do ſtudnice mi vpadl.« [7]) Lakomey zloďeg rychle ſwrhl pláſſť ſwůg s ſebe, y položiw gey na zemi, do studnice dolůw ſlezl, aby wokůwka hledal, a zatijm pachole, wzawſſi pláſſť geho, vteklo s nijm preč a w leſe mu ſe ſkrylo. Porozuměw pak zloďeg, že geho hledánij bezpotřebné a daremnij geſt, zaſe z studnice wylezl a pláſſtě ſwého hledal. Toho když ne nalezl, [8]) poſadil ſe na zemi [9]) a řekl ſmutně s wzdycháním a s žaloſtij: »O bohowé, yak ſte dobře zřijdili, a geſtiť hodné, aby wſſichni ſwé pláſſtě potratili, kteřijž lakomſtwij ſe důwěřij a náſledugij ho, a aby tomu wěřili, [10]) že zlattý wokow na wodě zpleywá, a gijm wodu·wážij, [11]) yako ſem yá blázen vwěřil; protož ſem y ſwé podlé cyzýho ztratil.

[1]) *St.*: »Die XVIII Fabel von dem weinenden Kind vnd dem Dieb.« — *Ol.*: Fabule Anyanovy č. XII. — Avian. 25.: »De puero et fure.« — [2]) Das er seines nit verlier zum frembden. — [3]) Stellete sich. — [4]) Zwang die thränen vsz seinen augen in trauriger gestalt. — [5]) Orig. jen: Ein listiger dieb. — [6]) Eimerlin. — [7]) Orig. dodává: Darumb seie er leidig. — [8]) Der (mantel) was hinweg. — [9]) Orig. ještě: Als man sagt — [10]) Orig. jen: Welche in geitigkeit glauben, das. — [11]) Slova »a gijm . .« přidána překladatelem.

XIX. O lwu a o koze. [1])

Slowuom lſtiwým, podwodným a pochlebným newěř, a ačkoli k wijře podobná ſe zdadij, wſſak proto pomyſl, co w ſobě neſau. [2])

[125b] Lačný lew, wida [3]) wyſoko na ſkále kozu, ana ſe paſe, žádal gi ſnijſti, ale nemohl k nij přigijti. Y myſlil ſlowy lahodnými dolů gi ſprawiti, takto k nij mluwě: »Proſým tebe, ſeſtra, powěz mi, proč gſy mezy tijm drſnatým nerownym kamenjm, [4]) a ſwé paſtwy hledáš na takowém poli, kteréž žádného vžitku neneſe? [5]) Nech té drſnaté pauſſtě a poď ſem raděgij doluo na tuto zelenau lauku. Zde nagdeſs rozličné pokrmy od kwijtij y od dobrých bylin, kteréž beze wſſech neſnázý mijti můžeſs a s radoſtij gijch pogijſti.« Koza wzdechla k té geho radě a myſlila, yak by gij ty wſſecky powěďené wěcy vžitečné byly, ale přirozené protiwenſtwij lwa proti nij že by gij zlé domněnj činilo, y řekla ke lwu: »Proſým tebe, zanech té rady, neb geſt podwodná a lſtiwá, chceſs mě lahodnými ſlowy podwéſti. Ač pak koli, což před ſebau máſs, [6]) prawda geſt, wſſak proto yá rozumijm, kdy mám raďe twé wěřiti, aby mi ſtaroſt ſmrtedlná nena-

ſtala. [7]) Protož nech tak, neb yá bezpečného obydlé ſwého pro twé lahodné a podwodné řeči opuſtiti nemijnijm.«

[1]) *St.*: »Die XIX. Fabel von dem Lõwen vnd der Geisz.« — *Ol*: Fab. An. č. XIII. — Avian. 26.: »De capella et leone.« — Srv. Halm č. 270. — Lepař č. 67. — [2]) Betracht vor, was sie wõllent. — [3]) Sahe von geschicht. — [4]) In den ruhen steinbrüchen. — [5]) Suchest dein weid in so hertem vnfruchtbarn feld. — [6]) Alles dein fürheben. — [7]) Wa ich deinem radt gelauben gebe, das mir tödliche sorg darausz würd erwachsen.

XX. O žijzniwé wráně. [1])

Opatrnoſt čaſto nahražuge auduow nedoſtatek. [2])

Žijzniwá wrána přiſſla k wokowu. [3]) W tom nebylo tak mnoho wody, aby gij doſáhnúti mohla. Ráda by byla wokow přewrhla, ale té ſýly, aby to včiniti mohla, neměla. Pohnuwſſi ſe pak myſlij, [4]) hledala wſſemi obyčegi, kterak by mohla ceſtu nagijti, aby ſe mohla z ňeho napiti. Napoſledy pak, nabrawſſi kamenij drobného, tak ho mnoho do wokowa nametala, že woda wyſtaupila nahoru, [5]) a tak žijžeň ſwú vhaſyla. A wodu zhůru opatrnoſtij ſwau wywedla, kteréž ſylau wyliti nemohla.

[1]) *St.*: »Die XX. Fabel von der dürstigen Krãen.« — *Ol.*: Fab An. č. XIV. — Avian. 27.: »De cornice et urna.« — [2]) Gebrechen der krefften — [3]) Ein vberdürstige krã kam zu einem grossen eimer. — [4]) Sie ward in vnwillen bewegt. — [5]) Orig. ještě dodává: Vnd die steinlin zu boden fielen.

XXI. O sedláku a mladém býku. [1])

[126a] Kteřijž od přirozenij zlij gſau, ti těžce k dobrému nawedeni budau, ani ſlowem ani bitijm, rowňe yako ten beyk, [2]) nikterakž ſe nepoddadij.

Mladey, diwokey beyk wſſemi obyčegi ſe protiwil, rohy trkage, gha na ſe wložiti nedal, [3]) tak že mu sedlák pilau rohy vtřijti [4]) muſyl, domnijwage ſe, že by tudy krotſſij byl a ſwé diwokoſti zanechal. Potom pogaw ho, do gha zapřáhl, aby na poli woral. [5]) Když ſe pak giž rohami brániti nemohl, bil nohami. Nemoha pak pluhaře z zadu nohami doſáhnauti, že daleko napřed byl, [6]) kopal a zemi s prachem nohami ſedláku mezy oči házel. Sedlák, wotřáſſi ſobě zaſe prach s hlawy, řekl z prawého ſrdce: [7]) »Nenijť diw, že od toho beyka gſem přemožen, neb přirozenij geho zlé wſſij dobroty prázdno geſt. Protož nemůže on ani ſlowy ani bitijm k dobrému přitažen býti, toliko od ſamého rženijka muſý zkrocen býti.«

[1]) *St.*: »Dle XXI. Fabel von dem Bawren vnd jungen Stier.« — *Ol* má tuto bajku mezi *Starými fabulemi* na str. 218—219. s nadpisem: »Fabule třitcátá prwnij o sedláku a mladém býku.« Připojen obrázek týž, který jest v Kn. Ezop. III. 11. — Avian. 28.: »De iuvenco et aratore.« — [2]) Als die wilden stier diser Fabel. Slova

následující přidává překladatel — [3]) Widert sich des jochs mit seinen hörneren so krefftiglich. — [4]) Abschneiden. — [5]) Den pflug durch den acker zu ziehen. — [6]) Als er den ackerman vor der langen laytwig nicht treffen mocht. — [7]) Ausz tieffem gemüte.

XXII. Geſt také mezy těmi, které gſau z rżeckého přeloženy.

Poznamenání.

U Steinhöwla text položen s nadpisem: »Die XXII. Fabel von dem Bilgerlin vnd Satiro.« — Avian 29. »De viatore et Satyro.« — Odkaz Albínův táhne se k č. 124 *Nových fabulí*, kdež čte se bajka: »*Cżłowěk a diwij muż.*« Viz str. 205.

XXIII. O beyku a o myſſi.[1])

Bohatých a mocných moc a ſýla nikdá wětſſij nenij, než když ſe čaſem k wuoli a k přijzni nižſſijch a ſwých poddaných ſnižij.[2])

Welikey, ſylney beyk, leže w chléwě, odpočijwal. Myš gedna přijliš ſkočná[3]) čaſto k němu přicházela a maleymi ſweymi zaubky gey kauſala, a když ſe hnul, aby gi zahnal, tehda ona do ſwé ſkauly vtekla. Přigdúcy zaſe, opět mu tolikéž činila, a tak čaſto dělala, až ſe proto beyk rozhněwal,[4]) a ačkoli welikey byl, wſſak ſe proto nemohl na malém zwijřátku myſſi pomſtiti, neb gij nemohl widěti. Myſs také chytře ho toho hňewu zbąwila, neb brániti ſe vměla,[5]) řkucy k ňemu: »Ačkoli tobě weliké a ſylné tělo od twých předkůw dáno geſt, wſſak proto nemáſs ta[126b]kowé mocy, aby ſwau ſylau twee wuole mohl dokázati, neb yá malá ſem, kteráž podſſtijwám tebe,[6]) a ty nemůżeš ſe nade mnau pomſtiti. Protož včiž ſe ode mne krátkeymi ſlowy, aby, ſwú moc poznage, přijdržel ſe maleych rot a od nich přijzně hledal, žádným nepohrdage ani ho potupuge.[7]) A tak mocným budeſs.

[1]) *St.*: »Die XXIII. Fabel von dem Stier vnd der Maus.« — *Ol.*: Fab. An. č. XV. — Avian. 31.: »De mure et bove.« — Srv. Halm č. 299. — Lepař č. 150. — [2]) Dann so vil, als sie sich halten in willen etc. — [3]) Ein geilende maus. — [4]) In vber grossen zorn ward bewegt. — [5]) Die maus vertrug ihm auch sein zorn geschydigklich, dann sie wüst sich zu hüten. — [6]) Reitz dich. — [7]) Halt dich in willen der minderen rot vnd verachte niemand; v orig. lat.: »Et facias, quicquid parvola turba cupit.«

XXIV. O huſy, kteráż zlatá wayce neſla. Rowňe takowá, yako ſwrchu o slepicy.

Poznamenání.

U Steinhöwla podán text s tímto nadpisem: »Die XXIIII. Fabel von der Gans vnd gülden Ey.« — Avian. 33.: »De ansere.« — Poznámka překladatelova vztahuje se k č. 134. *Nových fabulí*, obsahujícímu bajku: »*Slepice, zlatá wayce neſúcý.*« — Viz str. 210.

XXV. O opicy a dwú opijčatech. [1])

Cziaſto ſe přihází, že opowržené a nemilé wěcy milé bywagj, a zaſe milé, w nic ſe obrátijce a ztraceny gſauce, miloſt potracugij a k zapomenutij přicházegij. [2]) O tom geſt tato rozpráwka.

Prawij, že některého čaſu wopice po dwém mijwaly, wſſak ty ſwé ďeti ne gednoſteynú myſlij a wuolij chowaly. Chtěgij tomu, že by wopice to měla do ſebe mijti od přirozenj, [3]) aby gedno dijtě z mijry po wſſecky čaſy milowala, na druhé aby ſe hňewala [4]) a gemu záwiďela, také aby mu nic wijce nečinila, co na máteř ſluſſij, než což láſkau rodičſkau gemu powinna geſt, aby mu, což muož, žiwotem prodlila a geho nezahubowala. [5]) Y trefilo ſe, že wopice s ſwými dětmi wen z leſa wyběhla, hřmot a ſſtěkánij od pſuow a křik od myſliwcuo vſlyſſela. Y myſlila s welikau péčij a ſtaroſtij, kterak by ty děti odtud odneſla, wſſak ne gednoſtegnau pilnoſtij, neb ſwé naymilegſſij dijtě wzawſſi ſobě na lokty, tiſkla ge k prſom ſwým. Druhého nechala, aby ſe gj na hřbetě drželo, a když by běžela, aby, odſkakugijc, někde s nj ſpadlo, geſtliže by ſe pewňe nedrželo; [6]) a tak podlé ſwé možnoſti s nimi preč vtijkala. Pſy pak náramňe za nij poſpijchali, tak že mátě muſyla to milé dijtě z rukau vpuſtiti, a to, kteréhož nenáwi[127a] ďela, chtěla také ráda s ſebe ſwrcy, ale že ſe gij pewňe wokolo hrdla drželo, y nemohla ho nikterakž s ſebe zbýti. A tak žiwé těm pſuom y s mateřij vſſlo. Hned pak mátě, yakž to milé dijtě ztratila, druhé w ſwú ochranu wzala, a tak ge rowně milowala, yako ono prwnij. To obſáhlo wſſeckno ďedictwij předkůw ſwých, a tak prwé zawržené a nemilé, včiněno geſt naymilegſſij. [7])

[1]) *St.:* »Die XXV. Fabel von dem Affen vnd zweien seinen Kinden.« — *Ol.*: Fab. An. č. XVII. — Avian. 35.: »De simiae gemellis.« — Srv. Halm č 366. — Lepař č. 138. — [2]) Offt beschicht, das verachte ding die liebsten werden, vnd widerumb die liebsten vernichtet oder gantz verloren. — [3]) Von influsz irer heimligkeit der natur. — [4]) Was sie gehessig. — [5]) Nit mer, dann was sie von mütterlicher liebe bezwungen was zu thun, sein leben zu fristen. — [6]) Das ander lies er auff seinen rucken springen, das es sich selber heben solte. — [7]) Ward also das lang verachtet das liebste.

XXVI. O větru a dčbánu. [1])

Neſſtiaſtný geſt člověk ten, a čaſto vpadá w ſwětſkú hanbu a ſſkodu, kterýž ſwau wyſokomyſlnoſtj wyšſſij a vrozeňegſſij nežli ſluſſij a mijſto toho geſt, yakož ſe to na oko widij, býti chce. [2])

Čžaſu gednoho hrnčijř. vdělal hliněnný hrnec a poſtawil gey na wijtr, aby ſechl, a tak aby ſnadněgſſij k vypálenij byl. Y přiſſla něgaká bauřka, a wijtr weliký s deſſtěm ſe ſtrhl; [3]) y tázala ſe hliněnného hrnce, [4]) co by byl a kterak mu řijkagj? Y zapomněl geſt a nemyſlil giž, aby hliněnný a z měké země byl, y řekl: »Já ſem dčbán, neb miſtra mého ruka [5]) rozličneym točenijm mne wytočila a wyfformowala, abych dčbánem byl.« Y řekl bauřliwý wijtr k němu: »Až do této chwijle dčbánems byl, ale giž

ſe muſýſs rozplynauti, rozpuſſtěným a rozmoklým blátem býti,[6]) aby poznal, že twé vďelánij geſt z wody a z hlijny.« A y hned rozplynul ſe dčbán a byl blátem yako prwé.

Ten přijklad včij lidi w gegijch ſtawu zuoſtáwati, nebo to gméno, gſy-li vrozený, ſnadno ſe dochází, ale zle ſe držij, aby mělo mocney býti.[7]) Protož geden každey pomyſl ſám na ſebe, neb mnoho o tom pſáti geſt wěc nenáwiſti plná, protož lépe mlčeti.[8])

[1]) *St.*: »Die XXVI. Fabel von dem Wind vnd dem Krůg.« — *Ol.*: Fab. An č. XVI. — Avian. 41.: »De imbre et ſictilibus vasis.« — Srv. Halm č. 381. — Lepař č. 395. — [2]) Höher vnd edler vfftreit, dan sein geburt vnd stadt begeret, als man täglich sicht. — [3]) Do kam ein vngestimmes wetter von wind vnd regen. — [4]) Das weich leimen geschir. — [5]) Gelehrte hand. — [6]) Fürbas soltu von disem wasser verschlissen sein vnd verflösset werden. — [7]) Orig. jen: Ist leicht zu erlangen, aber hart zu behaupten. — [8]) Darumb schweig, heintz.

XXVII. O wlku a o kozlátku.[1])

[127b] Když kto přinucen bude, aby gedno zlé ze dwogijho wywolil, tehda má menſſij[2]) zlé wywoliti.

Kozlátko wyſſlo na gednu lauku nedaleko od domu. Y přiſſel wlk, nadegi mage,[3]) že ge ſnij, ale kozlátko vteklo mu z toho mijſta mezy owce. Wida pak wlk, že ho wſſetečňe[4]) po ſwé wuoli mijti nemuož, myſlil lſtij a lahodnými ſlowy k ſobě ge přitáhnúti. Y dij k němu: »O blázniwé zwijře, co zde na tomto mijſtě hledáſs? Newijſs-liž, že w chrámě tomto[5]) země nečiſtá a krwawá geſt od těch howad, kteráž ſe každý den bohuom obětugij a zabita bywagij. Nedáway ſe w tu ſtaroſt, aby po wſſecky časy na každú hodinu ſmrti na ſe očekáwati mělo, ale wygdi na zelenau lauku, kdež ſwobodně živo býti muožeſs.« Kozlátko odpowěďelo a řeklo: »Pane wlče, zanechey té proſby a rady,[6]) proſým tebe, nebo negſy tak wijry hodney y s ffaleſſnau radau ſwau. A abych wyſſlo, netrap ſe darmo, na to mne nikterakž ne nawedeſs.[7]) A ačkoli o ſwůg život a krwe prolitij ſtarati ſe muſým, wſſak mi to milegſſij geſt, že ſe to ſtane buhuom ke cti, než aby ty mnau wſſetečnoſtij ſwau naſycen býti měl.

Skonáwagij ſe Báſně Anyanowy.[8])

[1]) *St.*: »Die XXVII. Fabel von dem Wolff vnd dem Kitzy.« — Avian. 42.: »De lupo et hoedo.« — Srv. Fab. An. č. XIX. — Halm č. 273. — Lepař č. 64. — *Ol.* bajky této nemá. — [2]) Das minder schmächlich. — [3]) In meinung. — [4]) In frevel. — [5]) Orig. povšechně: In dem tempel. — [6]) Leg hin dein sorg. — [7]) Weder mit träw, noch mit falschem radt bringest du mich hinausz zu dir. — [8]) Hie enden sich die Fabeln Aniani vnd fahent an die Gesammelten Fabeln.

VI.

ADELFONSUS. POGIUS.

FABULE SNESENÉ.

Počijnagij ſe Fabule ſneſené a po mnohých mijſtech ſebrané.

I.

[128a] Prwnij fabule Adelphonſa napomijná lidi k maudroſti a k prawému přátelſtwj. [1])

Maudrý miſtr Lucianus z Arabij řekl k synu ſwému: »Toho ſe, synu, do púſſtěti nemáſs, aby mrawenec mudřegſſij byl nežli ty; on hromázdij a ſnáſſij w létě, aby w zýmě čijm žiw býti měl. Kohaut také nemá bedliwégſſij býti nežli ty; [2]) on zprawuge dewět žen, ty nemuožeſs gedné zprawiti. Také toho trpěti ne máſs, aby pes wďečněgſſij [3]) byl w ſrdcy ſwém nežli ty, neb on nezapomijná na dobrotiwoſt, kterúž od někoho pozná, ale ty ne zpomeneš na ni. Nepřijtele ſwého potupowati ne máš, ani ho ſobě málo wážiti. Také myſliti ne máſs, sto přátel, že by gich to mnoho bylo.« [4])

Když pak ten giſtý miſtr vmřijti měl, zawolal syna ſwého a řekl k němu: »Powěz mi, medle, synu, kolik ſy za přátely ſobě, yak gſy žiw, zeyſkal?« Odpowěďel gemu ſyn: »Yakž yá wijm a w tom ſe pamatugi, geſt gich k ſamému stu.« [5]) Y řekl k němu otec: »Nemáſs žádného za přijtele mijti, leč ho prwé zkuſýš, neb yá gſem ſtarſſij nežli ty a ſotwá s těžkoſtj gednoho puol přijtele ſem doſſel; yakž ſy ty pak tak brzo sto gich doſſel? Protož gich prwé zkus, aby práwě wěďel, kteřij twogi přátelé gſau.« Y řekl ſyn: »Otče, kterak gich mám zkuſyti?« Otec wece: »Zabij tele a rozſekay ge a wlož ge do pytle, ten po ſwrchu vwáley, [6]) a potom wezma gey na ramena, nes gey k gednomu, kteréhož přijtelem ſobě býti prawijš, a zpraw gemu, že ſy w ſwaďe cžlowěka zabil; [7]) potom, že ho proſýſs, aťby w té twé nauzy pomohl a radu dal, kterak byſſte to vmrlé tělo tayňe pochowali, neb on to můž beze wſſeho [128b] zlého domněnij dobře včiniti a toho ſnadno dowéſti, [8]) kudyť by z twé nauze pomohl a žiwotať by přidal.« Syn poſlechl raddy otce ſwého, a ſſed k prwnijmu, mluwil s nijm tauž měrau, yakž mu otec geho poručil. Ten přijtel řekl k ňemu: »Hned předſe wezma vmrlého ſwého ſobě na hrdlo, táhni a preč ho nes. [9]) Zawinil-lis, vměgž trpěti [10]) a do domu mi ne wcházey!« On wzaw zaſe ſwůg pytel na ramena, teymž způſobem wſſech přátel ſwých yako y tohoto

prwnijho zkuſyl, a také, yakž prwnj odpowěďel, takowau mu odpowěd y ginij dáwali.

Y nawrátil ſe syn zaſe k otcy ſwému a powěďel, yak by mu ſe přihodilo. Y řekl otec k němu takto: »Giž-lis ſhledal to, že ta řeč přirozeného miſtra geſt prawá? Mnohoť geſt těch, kteřijž ſe přátely nazýwagij, ale když gich zkuſýſs, málo gich, geſſto toho ſkutkem dokazugj.[11]) Protož gdiž k mému půl přijteli a předlož gemu nauzy ſwau, zkauſſege ho, coť on k tomu dij.«

Y přiſſel před geho dům, a yakž s ginými mluwil, takowúž řeč k ňemu včinil. A y hned řekl k ňemu půl přijtele otce geho: »Poď chutně do domu,[12]) nebo takowé tayné wěcy nemáme zgewně řijditi ani gednati.«[13]) A y hned rozkázal wſſij čeledi ſwé, žeňe, ďetem y ďewkám,[14]) aby z domu wyſſli. Y počal kopati na naytayněgſſijm mijſtě w domě. A když giž wſſecky wěcy přiſtrogili a to mrtwé tělo do hrobu, kterýž wykopali, gednom wwrcy měli, syn ten poznal přátelſtwj na polau přijteli otce ſwého a řekl k němu: »Puol přijtele otcy mému, počekay, a powijmť wſſeckno. Nic ſem zlého ne včinil, ale přátelſtwij twého k otcy mému ſem zkuſyl, kteréž ſem yá wětſſij od tebe poznal, nežli od meych sta přátel, o kterýchž ſem ſe toho domnijwal.«[15]) Y wyprawowal mu wſſecku tu wěc od počátku až do konce, a ďekowal gemu z toho přátelſtwij, yakž naywijce mohl.

Potom zaſe ſſel k otcy domuo a wſſeckno mu powěďel, yak geho puol přijtele miloſtijwě s nijm naložil.[16]) Y řekl otec: »O takowém přijteli mluwj [129a] miſtr přirozenj: Tenť geſt prawý přijtel, kterýžť pomoc včinij, když tě swět opuſtij, že od lidij w něm pomocy ne budeſs mocy mijti.«[17]) Y řekl ſyn: »Můg pane otče, proſým tebe, powěz mi, widěl-li ſy kdy koho, aby ſám od ſebe prawého a vpřijmného přijtele doſſel?« Odpowěďel otec: »Já ſem žádného ne widěl, ale o tom ſem ſlyſſel.« Y řekl syn: »Proſým tebe, powěz mi, zdáli bych y yá ňekterého tijm zpuoſobem dogijti mohl?«

Y dij otec: »Někdy gſem ſlyſſel rozpráwku[18]) o dwau kupcých, geden byl z Egiptu, a druhý z hlawnijho měſta, řečeného Baldach. Ti ſebe nikdá ne widěli, než toliko w neywětſſij přátelſtwij ſkrze pſánij a ſkrze poſły tak welmi weſſli, že gich obau wuole nerozdijlná wuole byla. Y přihodilo ſe, že kupec ten z Baldachu do Egiptu přes moře ſe plawil, obchod ſwůg prowozuge: y přiſſel k ſwému přijteli. Přijtel ten z přijchodu a z přijtomnoſti přijtele ſwého welmi potěſſen byl[19]) a přigal ho žádoſtiwě do domu ſwého, s wesſelijm a s dobrau wůlij, yakož mezy dobrými přátely obyčey geſt. A tak ſedm dnij pořádně s welikau pilnoſtij gemu ſlaužil, w kterémžto čaſu wſſeckno přátelſtwij gemu y dobrau wuoli vkázal, k tomu klénoty ſwé wohledati y statek ſwuog wſſecken dopuſtil, wſſeckny panny, děwky, ženu y děti widěti dal[20]) a nic před nim neſkryl. Po těch pak ſedmi dnech byl ten hoſt welmi nemocen, že za to měl, geſtliže mu w rychloſti ſpomoženo nebude, že muſý vmřijti. Přijtel geho z toho welmi ſmuten a zarmúcen byl, a po té zemi, kdež kterého naylepſſijho lékaře wěďel, pro ňeho poſlal,[21])

proſe ho wyſoce a znamenitě, aby přijteli geho pomohl. Lékařij nemocného puls widauce, a znamenij wſſeckna, po kterýchž ſe neduhu wyrozuměti muože, wyprobowawſſe,[22]) žádné nemocy při těle geho rozuměti nemohli, toliko weliké obtijženij a trápenij myſli geho, že byla miloſtij zapálena.[23]) Zwěďew to hoſpodář, ſſel hned k němu a takto mu mluwil: [129b] ‚Y proczež přede mnau ſwé těžkoſti krygeš a tagijſs?[24]) Zdaliž newijſs, že nás obau wuole gedna wůle geſt? Protož, geſtli že ty miloſtij podgat gſy, powěz mi, co tě potěſſiti muože, tohoť chcy dopomocy.‘[25]) A y hned rozkázal wſſem služebným pannám před ſebe přigijti, a gemu aby ſpijwaly, pijſkaly a na rozličných hudbách na ſtrunách haudly (neb toho doſti znaly), kázal. Potom ſe ho otázal,[26]) zdá by mezy těmi která byla, geſſto by myſli geho potěſſiti mohla? Ale mezy těmi žádná ſe gemu nelijbila. Y powolal wſſech ſwých dcer; z těch mu ſe také žádná nelijbila. A giž žádné oſoby ženſké[27]) w domu ſwém neměl, kromě gediné panenky, kterúž ſobě ſám k ſtawu manželſkému oblibowal a mnoho leth po ſwé wuoli ſobě gi cwičil a chowal. Tu také před ňey přiwedl a tázal ſe ho, zdá by ſe mu ale ta lijbila? On pak pohleďew na tu, řekl: ‚Toť geſt ta, od kteréž ſrdce mé welmi raněno geſt, na kteréž má smrt y můg žiwot záležij.‘[28]) Slyſſe pak to hoſpodář, dal gemu tu giſtú pannu za manželku s welikým bohatſtwijm, kteréž gemu po nij nařijzeno bylo.[29]) A přes to přes wſſeckno dal gij geſſtě y wěno, y přijdawky a nebo ſwrſſky ňegaké,[30]) což by gij byl dal, když by gi ſám pogijmal.

Když ſe pak wſſecky ty wěcy wykonaly, plawil ſe zaſe s ſwau mladau panij do Baldachu, a welmi dobře s ſebú nakládali a ſpolu wesſeli byli.[31]) Po krátkém pak čaſu přihodilo ſe, že ten kupec w Egiptě počal na ſtatku ſwém vgmy bráti,[32]) a tak byl ochudl, že ho wſſickni wůbec potupowali a gim pohrdali. Když pak on ſwú ſſkodu a ſwú chudobu tak rozwažowal, vmijnil w myſli ſwé, že chce přijtele toho za pomoc žádati, poněwadž on gemu dobře včinil.[33]) Y plawil ſe do Baldachu, aby toho přjtele hledal, ten aby mu zaſe pomoc včinil a miloſrdenſtwij nad nim vkázal. Y přiſſel tam pozďe, welmi otrhaný a nuzný, tak že ne ſměl wečer do domu přijtele ſwého gijti. Y wſſel pod gednu budku před koſtelem,[34]) aby tu [130a] nocowal, a ráno teprwá aby k přijteli ſſel. Y ſtalo ſe geſt, že dwa ſwadiwſſe ſe, geden druhého honil, a tu rowňe,[35]) kdež ten Egiptſký ležel, geden zabil druhého. Pro kterúžto wěc wſſechno měſto ſe zbauřilo.[36]) A když nalezli toho zabitého, hledali, kto by to včinil, a žádného nenalezli kromě toho chudého kupce z Egipta; geho ſe zeptali, zdali by on člowěka toho zabil? Chudý ten, pomyſliw na ſwú pſotu a bijdu,[37]) myſlil, že by ſwé neſſtěſtij a chudobu ohawnau ſmrtij lépe vkryl,[38]) než aby, dokudž by žiw byl, wſſecky dni žiwota ſwého w zámutku a w trápenij ſtráwiti měl; y řekl, že by on ho zabil. A když s nijm o to mnoho mluwili, yawſſe gey, do ſſatlawy ho wedli.[39]) W té geſt až do gijtra nocowal, a ráno byl před ſaud přiweden a obecnijm ortelem na ſmrt odſauzen.[40]) Když pak ho giž na poprawu wedli, mnoho lidij za nijm ſſlo; mezy těmi vhlijdal ho přijtel

geho, kterémuž w Egiptě mnoho dobrého včinil, a lépe naň pohleděw,[41]) poznal, že by geho přijtel z Egipta byl. Y rozpomenul ſe ſrdečně na dobrodinij, kteréž od něho w Egiptě přigal, a že žádné dobrodinj nemá bez odplaty býti, a po ſmrti že by ſe odplatiti nemohlo, y vmijnil w myſli, že chce za přijtele na smrt gijti. A hned zawolal welikým hlaſem:[42]) ‚O wy nemiloſrdnij, proč gſte tohoto ſprawedliwého na ſmrt bez winy odſaudili? Wſſak ſem yá to včinil,[43]) protož wezměte mne a gey propuſtte.' A y hned byl wzat podlé práwa a ortelowán.[44])

Poznaw pak ten,[45]) od kteréhož ſe ten mord ſtal, takowú ſpolečnú wijru těchto dwau towaryſſuow, že dobrowolně geden za druhého vmřijti chce, a věda, že oba dwa newinnij ſau, rozwážiw to, vmijnil w myſli ſwé, že lépe geſt na miloſrdenſtwij Božij vmřijti, než potom winný z ſwěta ſe bráti a hrozného saudu Božijho čekati,[46]) když by w ſauženém a teſkliwém žiwotě žiw byl a newinné na ſmrt wéſti dopuſtil. Y zawolal welikeym hlaſem, řka: ‚Slyſſte, páni saudcowé, Buoh[47]) nic zlého ne nechá bez pom[130b]ſty, také neodpauſſtij nic, což pomſſtěno nenj, zwláſſť což ſe newěrně ďege tomu, kterýž ſe dobrého důwěřij.[48]) A protož, aby Buoh, ſprawedliwý saudce, té winny na budaucý čaſy mnohem hůře na mně nemſtil, wyznáwám, že ſem yá ten mord včinil,[49]) a prawijm pod Božſkau prawdau, že tito obadwa gijm nic winni negſú. Protož nechte gich a ten wypověďený ortel na mně winném wykonayte.' Saudce ſe těmto nowým wěcem welice diwil, wſſak pro to toho giſtého yawſſe ſwázali, pochybugijce, co by ſe wſſemi ďelati měli. Napoſledy na tom zawřeli, aby ge wſſecky tři před krále wedli. A když to včinili, wyprawowali wſſeckno králi od počátku té pře až do ortele. y také, yak ſe ta wěc zběhla.[50]) A když ſe giž, tomu diwijce ſe, doſti nadiwili, doſtatečně to rozwážiwſſe a poznawſſe to weliké přátelſtwj,[51]) že geden za druhého vmřijti chce, a také toho winného dobrowolné poznánij, geſſto ho k tomu žádney ne nutil a bez treſtánij ſwú winnu zamlčeti mohl: y rozkázal saudce gednomyſlně ſe wſſijm množſtwijm,[52]) aby wſſickni třij puſſtěni byli. A tak ſe na různo rozeſſli.

Y vwedl ten z Baldachu chudého přijtele do domu ſwého s welikau radoſtij a okázal mu wſſecko přátelſtwj y wijru towaryšſkau, a proſyl ho, aby s nijm zuoſtal, a že chce ſwuog statek wſſecken s nijm ſpolečný včiniti, přiřekl; měl-li by pak wětſſij chtiwoſt k domu ſwému,[53]) že ſe chce s nijm wſſijm ſwým statkem rozďeliti, aby ale tudy za dobrodinij, kteréž od ňeho před čaſy wzal, odſlaužiti a odplatiti ſe mohl. To on s ďekowánijm od něho, yakož ſluſſné bylo, přigal a zaſe do Egiptu s bohatſtwjm ſe nawrátil.«

A když otec to odmluwil,[54]) řekl k ňemu syn: »Otče, yá ſem toho welmi rád poſlechl; ale takowého přijtele, yakož yá ſe naďegi, za naſſich dnuow ne dogdu.«

[1]) *St.*: Die erst Fabel Adelfonsi manet die menschen zu weiszheit vnd rechter frůndtschafft.« — Alphonsus, Disciplina clericalis (vyd. Val. Schmidt) 2, 7; 2, 8. — Srv. Gesta Romanorum (vyd. Oesterley) č. 129 a 171 s doklady na str. 733 a 740. —

Staročeská Gesta Rom. (vyd. Novák č. LXIV.). — [3]) V orig. ještě: Der wacht zu metten zeit, so du schlaffest; er sol auch nit stercker sein dan du, der regieret etc. — [3]) Edler. — [4]) Das hundert freund zu vil sein. — [5]) Wol hundert, als ich meine. — [6]) Denselben mach vszwendig schweissig. — [7]) Du habest in zwitracht einen man erstochen. — [8]) On allen argwon zuwegen bringen. — [9]) Bald nim hin deinen todten vff deinen hals, trag in hinweg. — [10]) Hast du verschuldet, so leid dein straff. — [11]) Vil sind fründ mit dem namen, aber wenig werden in den nöten bewert. — [12]) Gee bald herein. — [13]) Solche heimligkeit sol man nit offentlich vszrichten. — [14]) Huszgesind. — [15]) Die ich wenet zu haben. — [16]) Sagt im alles, das im mit seinem halben freund was begegnet. — [17]) Orig. jen: So dich die welt verlasset. — [18]) Ich hab etwan hören sagen. — [19]) Der wardt von seines freundes zukunfft über alle ding seer erfreuwet. — [20]) In denen er im erzeigt alle freundschafft vnd freud seiner kleinot, vnd alles seines guts, aller junckfrawen, mägt, weib vnd kinden. — [21]) Sendet nach den besten ärtzten des lands. — [22]) Vnd den harn mit fleisz besahen; v lat. textu: Urinaque iterum et iterum conspecta. — [23]) Grosz beschwerd vnd anfechtung des gemüts, das was entzündung der liebe. — [24]) Warumb verhelstu dein anligend sachen vor mir. — [25]) Des soltu teilhafftig werden. — [26]) Die singen, hoffieren oder einicherley seytenspil kundten, vnd fragt in. — [27]) Frawenbild. — [28]) An der alles mein sterben vnd genesen steht. — [29]) Mit grossem gut, das im zu ir was geordnet; v lat. textu: Cum omni dote, quam ipse fuisset ab ea suscepturus. — [30]) Zugelt. — [31]) Fur er ... gen Baldach vnd lebten mit freüden. — [32]) Anfieng abzunemen an seinem gut. — [33]) Dem er wol gethon het. — [34]) Vnder einen vorschopff eines tempels. — [35]) Bey den enden. — [36]) Daruon sich ein grosser aufflauff erhub der burger in der stat. — [37]) Betrachtet sein ellend. — [38]) Gedacht, besser sein, das er sein vngefel, kümmernus vnd armut mit dem tod schnelliglich endet. — [39]) Ward er gefangen vnd dieselbe nacht in den kercker gefüret. — [40]) An das creütz verdammet. — [41]) Nach scharpffem ansehen. — [42]) Mit lauter stimme. — [43]) Orig. obšírněji: Warumb füret ihr den gerechten zu verdamnen in den todt? Er ist des todschlags vnschuldig, darumb ihr ihn verdampnet, das hab ich gethon. — [44]) Zuhand ward er auch angenomen nach der richter ordnung zu kreutzigen. — [45]) Der rechtschuldig. — [46]) Besser sein auff die Göttliche barmhertzigkeit den schuldigen sterben vnd der schweren vrteil Gottes nit erwarten. — [47]) Gott der gerecht. — [48]) Er vergibt auch nicht vngerochen grosse vntrew. — [49]) Bekenne ich den todschlag. — [50]) Erzelten dem könig alle geschicht von anfang bis an das end. — [51]) Nach langem verwundern vnnd völligem bedencken, auch gnugsam erkunden der vrsach der grossen freundschafft. — [52]) Orig.: Schuff er (t. j. král) mit einhelligem willen der richter vnd alles volcks. — [53]) Zu seinem vatterland. — [54]) Auszgesaget.

II.

Druhá fabule [131ª] o penězých, ktereež byly dány k wěrné ruce ſchowati. Ten, komuž dány byly, ſkrze leſt nechtěl gijch zas nawrátiti, a kterak ſkrze maudroſt lidſkau k tomu, že ge zaſe nawrátil, byl přiweden. [1])

Když geden kupec z Hyſpaný do měſta řečeného Mecha chtěl geti, y přigel do Egiptu. A mage ſkrze puſſtiny táhnauti, bál ſe zloďegůw a ſám v ſebe myſlil, že by lépe bylo ten ſtatek a ty penijze ňegakému dobrému muži ſchowati dáti, nežli tak pogednau, poněwadž ſſtěſtij geſt welmi neſtálé, yako w ſſanc wſaditi. [2]) Y wyſſed, hledal muže, kterému by statek ſwuog 5

k ſchowánij dáti a poručiti mohl. Y nalezl měſſtěnijna gednoho, kterýž ode wſſech w dobrotě a w wěrnoſti beze wſſij zlé lſti chwálen byl. [3]) Tomu poručil kupec ten penijze ſwee, zlatto y ſtřijbro wſſecko, kteréž měl, [4]) a táhl do měſta Méchu po welikeych puſſtinách.

Potom wykonaw a zgednaw ſobě to, yakáž mu tam geti potřeba byla, [5]) zaſe ſe nawrátiw, y chtěl ſwému [6]) od toho měſſtěnijna, kterémuž byl ſchowati dal a k wěrné ruce poručil. [7]) Měſſtěnijn ten byl welmi lſtiwý, lotr přeléwaný a ſſibalem podſſitý; [8]) y zapřel gemu toho wſſeho, což mu k wěrné ruce ſchowati dáno bylo, prawě, že toho, yakž geſt žiw, [9]) newiděl, a wen ho z domu wyhnal. Kupec ten welice zarmaucen z toho byl, a odſſed od ňeho, hledal towaryſſuow ſwých, s kterýmiž ſe plawil, a když ge nalezl, taužil gijm ſwé přijhody, kteráž ſe gemu od toho měſſtěnijna při ſchowánij zlata a ſtřijbra geho newěrně a nepráwě ſtala, [10]) že by mu toho wſſeho zapřel, což gemu byl ſchowati dal. Y proſyl gijch w tom za radu, yak by ſe při tom zachowati měl. Slyſſijce to towaryſſij geho, k tomu také ňekteřij ſauſedé geho, nikterakž tomu wěřiti nechtěli, aby człowěk ten yakú newěru proti komu vkázati měl, neb prý wſſich[131b]ni ho za dobrého magij a nikdá nic zlého o ňem ſlýcháno nenij [11]) Wſſak proto kupec ten nepřeſtal, ale prozbau od měſſtěnijna toho dožádati ſe chtěl ſwého, gednák lahodnými řečmi a žerty, gednák také přijkřegj k němu přiſtupuge tak dlauho, až porozuměl, že on nežertuge, ale že ho mocý z domu od ſebe wyhánij. [12])

Y wida kupec ten, že ho obměkčiti nemuože, ale že on vſtawičně na ſwém vmyſlu ſtogij a trwá, welmi teſkliwě a s žaloſtij welikau od něho preč ſe bral. [13]) Na ceſtě pak, když od ňeho ſſel, potkala ho gedna ſtařijčká žena w duchownijm oďewu, ſluſſného a poctiwého oblijčege, kteráž gducy na huolku ſe podpijrala, aby, ſobě pomáhagijc, tak ſnadně ſe nepokleſla a nepadla. [14]) Widucy pak kupce toho w myſli zarmauceného a těžce wzdychagijcýho, pohnula ſe, a ſlitowawſſi ſe nad nijm, wzeptala ſe, yaká by přijčina byla, [15]) že by tak přijliſſně teſklil a ſmuten byl? Kupec ten wſſeckny wěcy pořádně gij wyprawowal. Y řekla žena ta k němu: »Dobřes mi to powěděl, budiž dobré myſli a nermuť ſe, neb k tomu zaſe chcy dopomocy.« [16]) Y otázal ſe kupec, kterak by to mohlo býti? Ziena ta ſtará řekla: »Přiweď mi gednoho přijtele, k kterémuž ty wſſecko ſwé zřenij a dowěrnoſt máſs.« [17]) A když přiſſel, řekla k němu: »Gdi a zgednay čtyři dobře okowané truhly [18]) a naplň ge kamenijm, ať ſau přiobtijžné, [19]) a zgednage k nijm čtyři muže, kaž ge néſti do toho domu, w kterémžs penijze dal ſchowati, a yá s přijtelem twým chcy tam gijti. A když ty porozumijſs, že gſme my tam, wegdiž také tam a chtěg ſwému, yakožs prwé činil, toliko ať my ſlyſſijme.« Y vďelal [20]) to wſſeckno, což gemu ta ſtará panij poradila, Potom weſſla ta panj s tijm přijtelem k tomu ſſeydéři [21]) a řekla k němu: »Pane, proſýme, maličko nás wyſlyſſte! Něgacý kupcy zde gſau z Hyſpanij s draheymi klénoty od zlatta a drahého kamenij, chtěgijce to do měſta Méchu wézti, y magij raddu, aby ſe přes tak nebezpečná a puſtá

mijſta s takowým [132a] zbožijm nepauſſtěli,[22]) ale aby ho raďegij až do nawrácenij ſwého zde nechali a potom také zde rozprodali, poněwadž mohau newymluwné množſtwij peněz[23]) zde za to ſebrati a mijti. Protož w té wěcy wěrnoſti twé žádagij, a my také podlé nich,[24]) že tyto poklady k opatrowánij a k zachowánj do gegjch nawrácenij k ſobě přigmeſs,[25]) neb ſme my tebe mezy wſſemi naywěrněgſſijho a nayſprawedliwěgſſijho vznali, v kteréhož tyto wěcy dobře a wěrně zachowány a dochowány budau. Také tebe proſýme, aby žádný wijce o tom, nežli ty ſám, newěďěl.« A w tom přiſſel geden s prwnij truhlicý, potom hned druhý, a za tijm hned ten ochuzený kupec,[26]) kterémuž zbožij geho byl zapřel, žádage, aby mu geho zaſe nawrátil. A hned když ho ten newěrný měſſtěnijn vhlédal, proti němu promluwil, obáwage ſe, kdyby mu toho předſe zapijral, že by ti čtyřij v něho neſložili a gemu ſchowati nedali, řka: »O witay, přijteli,[27]) kdes tak dlauho byl? Giž mi teſkno bylo,[28]) že ſem twé zbožij v ſebe tak dlauho chowal.« A tudy rozkázal mu geho na poſpěch hned přinéſti, a ſám mu ge nawrátil, naďege ſe, že nětco lepſſijho od těch čtyř mijti bude. A tak zaſe chudý kupec pozdwižen geſt, a yako na nohy powſtal[29]) ſkrze pomoc této ſtaré ženy. A když ſe to ſtalo, nechali tomu lichému a lſtiwému měſſtěnijnu těch truhel s tijm kamenijm, a s radoſtij ſe od ňeho preč brali do ſwé hoſpody gdauce, a ženu tu chwáléce gij ďekowali.[30])

[1]) *St.*: »Die II. Fabel von Gelt in trewe hand gelegt böszlistig mit klugheit fürzukommen.« — Alphonsus, Disc. cler. 16, 1—10. — Srv. Gesta Roman. č. 118. s doklady na str. 730—731. — [2]) Eim fromen man sein gut zu behalten geben, dann vff das glückrad setzen. — [3]) In alter frombkeit vnd trewen on böszlist ward hoch geschetzt. — [4]) Sein gelt von gold vnd silber. — [5]) Als er sein geschefft hette vollbracht. — [6]) Begert er seines gutes. — [7]) Dem er das in trewen hette befolhen. — [8]) Was böszlistig vnd voller schalckheit. — [9]) Er hette in nimmer gesehen. — [10]) Orig. stručně: Klaget inen sein leid, wie der burger verleugnet etc. — [11]) Dann er von meniglichen über frum gehalten ward. — [12]) Aber der kauffman lies nit ab, er begerte des seinen von dem bürger jetz mit bitten, schmeichworten, dann vngestümigklich so lang, bisz das er mit träuworten von im ward vszgetriben. — [13]) Schied er trurig von im. — [14]) Die ire füsztrit mit einem krücklin leitet vnd die glid damit vffenthielte vor dem fal. — [15]) Was im leids were zugestanden. — [16]) Hastu mir gleich zugesagt, so hab guten můt, ich wil dir hilff beweisen; v lat. textě: Si vera sunt, quae narras, bono sis animo etc. — [17]) Zu dem du vertrawen hast. — [18]) Wolbeschlagen zierlich truchen. — [19]) Das sie wol beschwert werden. — [20]) Sie vollbrachten. — [21]) Zu den trügner in sein haus. — [22]) So wird inen geraten das nicht durch so sorglich wüsten zu wagen. — [23]) Vnseglich grosz gůt. — [24]) Mit inen. — [25]) Du wöllest dise schätz in dein versorgnus nemen. — [26]) Der arm kauffman. — [27]) Orig. jen: O freündt. — [28]) Ich hab verdriessen gehabt. — [29]) Also ward der arm kauffman wider gericht. — [30]) Mit lob vnd danck der frawen.

III.

Gednoho muže maudrého nález o tayném a ſkrytém orteli o olegi.[1])

Otec geden, vmijrage, nic wijce po ſobě synu nepozůſtawil než duom, w kterémž žádného ďedictwij nebylo,[2]) aby ſe gijm mohl žiwiti; protož on

[illegible]

dobrého muže gmijn byl, a chudij ho za záſtupcy a ochráncy měli; tomu od počátku až do konce wſſecku wěc wyprawowal, žádage ho pokorně w takowé wěcy za radu a za naučenij, ſwé newinny potwrzuge a wyſoce přijſahau ſe zawazuge, že by o té ztrátě nic neweďel.[22]) To poznaw ten muž maudrý, wyrozuměl toho mládence newinoſti y ſproſtnoſti, a ſlitowaw ſe nad nim, řekl: »Můg ſynu, buď dobré myſli, yá chcy při tobě ſtáti a okázati, že ta prawda geho za newěru a za leſt počtena bude.«[23]) Y přiſſel a poſtawil ſe před auřadem na ten den, kterýž mu k ſtánij byl položen.[24]) Y rozkázal naywyšſſij saudce,[25]) aby ten muž maudrý, kteréhož s ſebau ten mládenec ſproſtný byl přiwedl, k ſaudu ſedl. A když giž puowod y odporowánij powědijno bylo, a doſtatečně wyſlyſſáno, a giž [133b] ku práwu přiſtaupili,[26]) y wypověďel naywyšſſij saudce k těm wěcem takto: »Miſtře, poraučijmeť tu při k rozhodnutij a k ſprawedliwému rozeznánij.«[27]) Ten muž maudrý saudcy w tom powolil a řekl: »Tento bohatý a ſtálý člověk[28]) geſt weliké chwály hoden,[29]) a nemá žádný myſliti, aby on čeho měl žádati, chtě, aby mu nawráceno bylo, čehož by neztratil; a také wěřiti žádney nemá, aby mládenec tento takowú wěc včiniti měl, neb geſt až poſawád dobře ſe zachowáwal a ničehéhož, což by bylo potupy hodného, o něm neflyſſeti, aby ſe kdy dopuſtil.[30]) Že pak tohoto olege bez wědomij geho vmenſſeno a neb vgato geſt,[31]) o tom yá takto wyřijkám a w té při to za prawé vznáwám býti,[32]) aby z těch pěti plných suduo oleg[33]) ztočen byl s kwaſnic a s kalu, a ty kwaſnice potom ať gſau přeměřeny; potom těch pět polau ſudij také ať geſt ſpuſſtěno, a kwaſnice ty rowňe též ať gſau změřeny: a tak porozumijme, geſt-li kwaſnic z pěti suduo plných wijce, čili gednoſteyňe gich bude yako z pěti do polu nalitých suduo. Geſtli že ſe gich zároweň nagde, teda ſe rozuměti bude mocy, že ten mládenec olege toho vgal; pakli ſe nenagde nic wijce w těch dopolu nalitých sudijch než polowice toho, co kalu w plných sudijch bude, teda mládenec tento té křiwdy zproſſtěn má býti, a podlé newiny geho muſýme wypowědijti.«[34]) Z takowého ortele poďekowal ten mládenec saudcy a s radoſtij domuo zaſe ſe nawrátil.

[1]) *St.*: »Die III Fabel. Ein klugs finden verborgner vrteil von dem öl.« — Alphonsus, Disc. cler. 17, 1—12. — Srv. Gesta Roman. č. 246. s doklady na str. 746. — [2]) Verlies seinem son nüt dan ein hausz vnd sunst kein ander erb. — [3]) Darumb er mit teglicher arbeit seiner hend den hunger must vertreiben, vnd wie wol er offt not vnd hunger leid, dannoch... — [4]) Lieber mangel haben, dan das hingeben vnd gesettige werden — [5]) Ein reicher burger zunechst an im. — [6]) Es were mit recht oder listiglich; další slova jsou přídavek překladatelův. — [7]) Alzeit. — [8]) Ward darumb in vnmut beweget. — [9]) Dir in dein hůt zu befelhen. — [10]) Ein gruben auffwerffen. — [11]) Billichen danck. — [12]) Der schlecht einfeltig jüngling. — [13]) Vnd nam das öl in sein hůt on allen argwon vnd einicherley böszlistes. — [14]) Kam ein tewre des öles. — [15]) Orig. jen: Antwort mir dasselbig, wie ich dir das befolhen hab. — [16]) Do sie aber wertschafft begerten. — [17]) Der jüngling leugnet aller vntrew. — [18]) Orig. jen: Wie er... hette verwarloset. — [19]) Damit er vntrew vnd böszlist möchte vertreiben. — [20]) Der zug ward im gegeben. — »*Hajenſtwij*« = hojemství, dilatio. — [21]) Zu einem weisen natürlichen meister, der from von menigklichen gehalten was. — [22]) Vnd bestettiget sein vnschuld mit dem eid. — [23]) Das

die warheit für vntrew vnd böszlist sol gesetzet werden. — [24]) An dem nächsten rechtstag darnach. — [25]) Orig.: Der könig. — [26]) Do aber alle red vnd widerred gnungsamlich gehört vnd zu recht gesetzet waren. — [27]) Das befilch ich dir zu entscheiden mit einer gleichen vrteil. — [28]) Stathafft man. — [29]) Ist gros vnd gutes lobes. — [30]) Dan er bis auff dise zeit mit keinerley massen vnlobes vermalget worden ist. — [31]) Das er das öl, so hinder in gelegt ist, gemindert hab. — V orig. tato věta jest výkladem slov předcházejících: »aby ... takowú wěc včiniti měl«. — [32]) Darumb so sprich ich zu recht. — [33]) Lauter öl. — [34]) So sol man den jüngling seiner anklag vnschuldig sagen.

IV.

Ortel gednoho maudrého o nalezeneych penězých. [1])

Mjeſſtěnijn geden bohatý, gda po měſtě na procházku, ztratil tiſýc zlatých. [2]) Y nalezl ge geden chudý člowěk a neſl ge domuo a ženě ſwé ge ſchowati dal. Zěna geho přigala ge s radoſtij a wďečna gich byla, řkucy: »Cožť [134a] ſe mně doſtane, toho yá wen ne wywrhu; poněwadž nám Pán Buoh ráčil dáti, vměgmež ſchowati.« [3]) Druhý den hned potom nazegtřij dali po měſtě zgewně wolati, že by pytlijček s tiſýcem zlatých ztracen byl; kto by gey nalezl, aby zaſe wrátil, že má za to sto zlatých mijti beze wſſeho odporowánij. A yakž to ten chudý vſlyſſel, ſſel k ženě ſwé a řekl k nij: »Wrátijme zaſe ty nalezené penijze, a dadij nám za to sto zlattých, ktereež bez hřijchu mijti a vžijwati gijch budeme mocy, a lepſſij nám budau nežli ten tiſýc, kdybychom gey ſe zlým ſwědomjm při ſobě zadržeti měli.« [4]) A ačkoli žena geho wſſemi ceſtami, kteréž obmyſliti mohla, proti tomu byla, aby těch peněz zaſe newracowal, wſſak proto wzaw ten chudý dobrý člowěk [5]) ten tiſýc zlatých, zaſe gey tomu nawrátil, kdož gey byl ztratil, raďegij chtě mijti [6]) těch sto zlatých, kterýchž gemu za ten nález přirčeno bylo. Ale měſſtěnijn ten byl lſtiwý a přijliſs chytrý, chtěl toho chudého y o těch sto zlatých připrawiti, aby mu gich newydáwal, [7]) řka: »Přijteli, wſſaks mi těch wſſech peňez nepřineſl, kteréžs nalezl, neb mi ſe geſſtě nedoſtáwá čtyř set zlatých při nijch; ty mi také přines, a yá hned tobě také tweych sto zlateych odečtu, yakož wyhláſſeno geſt.« Chudey ten mluwil, což nayw jce mohl, že wſſeckno to, což nalezl, wrátil. A když ſe o to dlúho ſnéſti nemohli, [8]) podána byla takowá wěc na krále; penijze také tu položeny byly, až do té pře ſkonánij. Král, powolaw gednoho starého maudrého, kterémuž řijkali chudých pomocnijk, [9]) tomu tu při k ſprawedliwému rozeznánij poručil. [10]) A když giž ta pře přeſlyſſena byla, žaloba y odpor tomu včiňen, ten muž maudrý, pohnut gſa miloſrdenſtwijm, zawolal toho chudého k ſobě a řekl k ňemu: »Powěz mi wěrnú prawdu, wrátil-lis gemu ty wſſecky penijze zaſe, kteréžs nalezl?« Chudey ten wyſokau přijſahau [11]) toho potwrdil, že wſſecky nawrátil. Y dij ten maudrý k králi: »Pane, ráčijſſli, abych yá ſpra[134b]wedliwý ortel a nález w té při wypowěďel a wyneſl?« Y dij král: »Anobrž yá proſým tebe [12]) a takéť rozkazugi.« Wece ten maudrý miſtr: »Miloſtiwý králi, tento člowěk bohatey

a znamenitý geſt, a mnoho ſe gemu wěřij; k tomu potwrzuge a wyſwědčuge ſwau wěc [13]) ſwědomijm mnohých dobrých lidij, kteřijž činij, aby geho ſlowům wěřijno bylo, [14]) a přes to žádný wěřiti ne má, aby on co žádati měl, aby mu zaſe nawráceno mělo býti, čehož ne ztřatil, ani čehož by mu žádný dlužen nebyl. Z druhé ſtrany tento chudý člowěk také dobré powěſti wždycky byl, a geho wijře a dobrotě muože ſe wěřiti, že wſſecko, což nalezl, zaſe wrátil.« Y řekl král: »Tedy wypowězyž ortel.« K tomu mudřec odpowěděl: »Miloſtiwý [15]) králi, wezměteż wy ten tiſýc zlatých ſobě k ruce a z něho tomuto chudému sto zlatých dayte; což pak koli zuoſtane, to wy ſobě ſchowayte do toho čaſu, až by ten přiſſel, kterýž ten tiſýc zlatých ztratil, nebo tento bohatý člowěk ztratil čtrnácte ſet zlateych, yakož toho ſwau wěrau potwrdil, a když někdo přigde, kterýž ty penijze a tak mnoho nalezl, ty tomuto bohatému přiſaudijte a přiwlaſtnijte.« [16]) Ortel ten lijbil ſe králi y lidem přijſtogijcým. [17]) Y řekl bohatý: »Dobrotiwý a miloſtiwý králi, yá proſým waſſij králowſké miloſti, [18]) abyſſte mi ráčili miloſtiwi býti, neb w prawé prawdě, pod wěrau, to geſt ten tiſýc zlatých, kteréž ſem yá ztratil, ale wyznávám winnu ſwú, že ſem tomuto chudému těch přirčených sto zlatých dáti nechtěl, ale woſſáliti ſem gey o ňe chtěl. Protož, miloſtiwý králi, proſým, račteż mi miloſt včiniti a miloſrdenſtwij waſſe mi vkázati, [19]) poňewadž ſem ſwé winy ne zatagil.« Tehdy král ſlitowal ſe nad nim a dal tomu chudému těch sto zlatých a woſtatek měſſtěnijmu tomu. A tak ten chudey člowěk ſkrze tohoto maudrého miſtra od toho lſtiwého a zchytralého kupce byl wyſwobozen. Z kteréhožto ortele poďekowaw gemu a z ſprawedliwého rozezná[135a]ní pochwáliw ho, ſſel odtud, neſa sto zlatých s potěſſenijm a s radoſtij, a žiwil ſe s ženau ſwau. [20])

[1]) *St.*: »Die IIII. Fabel. Ein vrteil eines wisen von gefundnem Gelt.« — Alphonsus, Disc. cler. 18. — Srv. Pauli, Schimpf und Ernst (vyd. Oesterley) č. 115. s doklady na str. 485—486. — Český text, poněkud změněný, obsahuje též Václ. Dobřenského »Vrtkavé štěstí« (1583), ve vydání Václ. Radimíra Štěpána (1824) na str. 88—92. — [2]) Einen seckel mit . . . — [3]) So sollen wir es behalten. — [4]) Mit bösem gewissen ingehabt. — [5]) Der arm biderman. — [6]) Vnnd fordert. — [7]) Orig. jen: Gedacht den armen zu leichen vmb die hundert gülden. — [8]) Do sie in langer zweiung wider einander hetten gestritten. — [9]) Hilff der armen genant. — [10]) Dem befalhe er die sach zu erkünden. — [11]) Mit seinem eyd. — [12]) Ja, ich bitt dich. — [13]) Sein fürbringen. — [14]) Die seinen worten glauben gebent. — [15]) Guter. — [16]) Die solt du dem reichen geben. — [17]) Vnd allem volck. — [18]) O guter könig, ich bitte dich. — [19]) Darumb, Herr der könig, wollest mir genedig vnd barmhertzig sein. — [20]) Závěrek v orig.: Also ward der arme man durch den weisen meister von dem böszlistigen kauffman erlediget, des er im dancket vnd schied von dannen mit den hundert gulden.

V.

O třech towaryſſijch, o gednom sedláku a dwau měſſtianech. [1])

Cziaſto ſe přihází, že někdo ſám do jámy vpadá, kterauž ginému wykopal Toho takowey geſt duowod. [2])

Třij towaryſſij, dwa měſſtiané a geden sedlák, ſſli ſpolu na paut s welikým nábožeńſtwijm do měſta Méchu. Na ceſtě pak nedoſtáwalo ſe gim ſſpijže, tak že giž ne měli wijce čijm žiwi býti,[3]) toliko geſſtě maličko mauky měli, z kteréž ſobě neweliký bochnijček chleba vpécy mohli. Měſſtiané ti dwa byli chytřegſſij a lſtiwěgſſij, yakož ſe gijm zdálo, y rozmlúwali ſpolu takto řkúce:[4]) »Giž máme málo ſſpijže, toliko že geſſtě můžeme malý bochnijk chleba ſobě napécy, a tento sedlák tak welmi geſt žerný, že ſ malý čas budem ho mijti.[5]) Protož muſýme ńegakú ceſtu obmyſliti, abychom ſobě toho chleba mohli přizachowati.«[6]) Když pak kwas vdělali a těſto wyhňetli, bochnijk ten ſwálewſſe, do pecy wſadili,[7]) o to tito dwa myſlili, kterak by toho třetijho o ńeg oſſálili. Y řekli weſpolek: »Máme giž málo chleba, takže na ńem wſſickni třij nikterakž doſti mijti nebudem mocy; protož lehňeme wſſickni,[8]) a kdo z nás třij naydiwňegſſij a naymiſterňegſſi ſen[9]) mijti bude, ten má ten chléb ſobě ſchowati a ſám gey gijſti.« Y lijbilo ſe to wſſem. Když pak tito dwa, domniwagijce ſe, že by tento twrdě vſnul, ſmlauwali ſe ſpolu, aby geden řekl, že mu ſe zdálo, an ho dwa anděle nahoru vwedli ſkrze otewřené brány nebeſké před thrůn naywyšſſijho Boha, druhý řekl: »A yá chcy řijcy, že tímž zpuoſobem mne dwa wedli ſkrze ſkulinu rozſedlú w zemi, až do propaſti pekelnij.«[10]) Sedlák [135b] ten nemohl žádného ſnu wymyſliti, ale ſlyſſe, co dwa tito mluwij, wſtal tayňe a dobyl toho chleba z pecy,[11]) prwé než ſe dopekl, a ſnědſſi gey wſſecken, zaſe lehl. Po neweliké chwijli potom wolali tito dwa towaryſſij třetijho. Ten ſe k tomu tak poſtawil, yako by ze ſna twrdého gſa probuzen zděſyl ſe,[12]) a řekl: »Kdo mne wolá?« Oni řekli: »My, towaryſſij twogi.« Sedlák řekl: »O milij towaryſſij, kterak ſte ſe zaſe wrátili?« Oni odpowěděli: »Wſſak geſſtě ſme nikam z měſta ne wycházeli; pročež ſe pak ptáſs, kterak ſme zaſe přiſſli?« Y řekl sedlák: »Mně ſe zdálo, kterak dwa anděle gednoho před trůn Boha naywyšſſijho wedli do nebe, a druzý dwa anděle druhého ſkrze gednu rozſedlinu do propaſti pekelné, a yá ſem, yak ſem žiw, ne ſlyſſel,[13]) aby kdo z nebe a nebo z pekla zaſe na zemi ſe nawrátil, a tak wſtaw a chléb ten z pecy wyňaw, ſám ſem gey ſnědl.« Tak tim zpuoſobem tito ſami ſwau newěrau, což měli, geſſtě y o to ſe připrawili.[14])

[1]) *St.*: »Die V. Fabel von dreyen Gesellen, einem Bawren vnd zweyen Burgern.« — Alphonsus, Disc. cler. 20, 1—8. — Srv. Gesta Roman. č. 106. s doklady na str. 728—729. — Staročeská Gesta Roman. č. LI. — [2]) Darvon hör ein argument. — [3]) Orig. jen: Vnderwegen ward inen speis gebrechen. — [4]) Die zween burger warend böszlistig vnnd sprachent zusamen. — [5]) Orig.: Wir haben nicht speis, dann nur zu einem kleinen brot, so ist diser baur gefressig. — [6]) Das brot allein behalten. — [7]) Do der teig geknetten ward vnd das brot geformet in den offen geleget. — [8]) Wir wöllen also, das wir alle drey schlaffen ligen. — [9]) Den wunderlichsten traum. [10]) Durch das gespalten erdtreich ab in die helle. — [11]) Nam das brot ausz dem offen. — [12]) Als ob er ausz dem schlaff seer erschrocken wer. — [13]) So ich aber nit gehört hab. — [14]) Závěrek v orig.: Also schlug vntrewe iren eignen herren.

VI.

O ptáčnijku a o ptáku. [1])

Troge naučenij pamatowati máme, kterému nás tento ptáček [2]) včij. Sedlák geden měl wesſeley hágijček, při kterémž byl palaužek ſtijpijm y kwijtijm welmi ozdobený; ſkrze kterýž z wrchowiſſť rozličných čiſtých wod mnozý onde y onde potůčkowee tekli, [3]) protož ptáčkowé raďegij tu ſe drželi a tijm weſelegij zpijwali. Gednoho pak dne, když ten sedlák welmi od práce vſtal, y ſſel do toho hagku, aby, gſa zarmaucen, ſebe tam potěſſil. Y lehl, aby odpočinul, pod gednijm jabloňowým ſtromem, na kterémž welmi maličký ptáček ſeďel, zwučně a weſele yaſným hlaſem zpijwage. Slyſſe ten sedlák tak libé zpijwanij, tak mnoho lečij nalécel na toho ptáčka, až ho wdy chytil. [4]) A když ho ho giž la[136a]peného w rukau držel, dij k němu ptáček: »Pročs o to tak welmi vſylowal, aby mě polapil? Yaký toho vžitek máſs, mne, tak maličkého ptáčka?« [5]) Odpověďel sedlák:

»Takowý, že mi zpijwati budeſs.« Y řekl ptáček: »Toho ty ne dowedeſs ani kterau proſbau, ani žádným darem, abych yá tobě zpijwal.« Y řekl sedlák: »Ale ſnijm tě.« Ptáček dij: »Powěz mi, yak mne ſnijſti chceſs? Budeſſ-li mne wařiti, tak ſewru ſe a malý budu, [6]) že mne w hrdle ne počigeš; pak-li mne vpečeſs, tehda geſſtě menſſij a vſuſſeňegſſij [7]) budu. Pak-li mne puſtijſs a necháſs mne létati, mnohem wětſſij vžitek toho mijti budeš, a yá chcy na odplatu toho tobě troge naučenij [8]) dáti, kteráž tobě vžitečňegſſij budau, nežli kdyby měl maſsa, co by mohlo býti ze třij telat.« [9]) A když ten ptáček tomu sedláku tak ſlibowal, y puſtil ho sedlák ten a nechal ho zletě preč ſe bráti. [10]) Y řekl k ňemu ptáček: »Prwnij naučenij geſt toto, že ne wſſemu máſs wěřiti, cožť lidé prawij, [11]) a zwláſſtě což nenij k prawďe podobné. Druhé naučenij: Což twého geſt, to choway. Třetij: Což ztratijš a toho zas doſycy nemůžeš, zapomeň a o to ſe welmi neſtarey.« A po těch ſlowijch hned ten ptáček odletěl na gedno dřewo a počal yaſným hlaſem tuto modlitbu zpijwati: »Budiž Bůh pochwálen, že tomuto

ptáčnijku wtip zaſtijnil)[12] a rozum od ňeho odgal, že oči geho newiďely ani ruce nemakaly, ani rozum geho toho nedoſáhl, že drahey a znamenitey kámen jacynkt w mém žiwotě geſt, kterýž wijce než dwa loty wážij, ſkrze kterýž byl by ten ptáčnijk, kdyby ho byl doſáhl, welice obohacen, ale yá pro to muſyl bych byl wmřijti.« Slyſſe to ten sedlák, byl z toho welice zarmúcen w myſli ſwé, tak že, pláče a nařijkage, řekl: »Běda mně neboſſtijčkowi chudému,[13] že ſem kdy tomu lſtiwému a zlotrowanému ptáku wwěřil,[14] a že ſem ho nechowal, když ſem gey chytil.« Y řekl pták k ňemu: »O blázne, proč trápijſs ſwú myſl pro to? Cos giž na to naučenij zapomenul, kterézť ſem dal, že nemáſs wěřiti, [136b] což wijře podobného nenij? Kterak to můž možné býti, abych yá kámen dwau lotuo těžký w žiwotě ſwém noſyti mohl, geſſto ſám ſotwá kwentijk wážijm? A kdyby pak y to prawda byla, wſſaks proto druhé naučenij zachowati měl k tomu: Kdyby co ztratil a zaſe toho dogijti ne mohl, teda toho máſs w zapomenutij nechati a s myſli to ſložiti a ſpuſtiti,[15] čehož zaſe nemůžeš doſýcy.« A s tijm letěl do leſa, nechaw tu sedláka a napoſmijwaw ſe gemu do wůle.[16]

[1]) *St.*: »Die VI. Fabel von dem Vogler und Vögelin.« — Alphonsus, Disc. cler. 23, 1—6. — *Ol.* má tuto rozprávku mezi *Starými fabulemi* na str. 199 - 200. s nadpisem: »Fabule oſmnáctá, o ptáčnijku a o ptáku.« Připojen hořejší obrázek, jehož nemá Prostějovské vydání. — Srv. Gesta Roman. č. 167. s doklady na str. 739. — Staročeská Gesta Rom. č. LXI. — [2]) Ein vögelin — [3]) Dardurch von springendem brunnenwasser mänig lauter vnd klares flüszlin rann. — [4]) Richtet er dem vögelin so vil strick, das es gefangen ward. — [5]) Was nutzes hastu von mir so kleinen vöglin? — [6]) Ob du mich südest, so würd ich so klein. — [7]) Rüher. — [8]) Lere der weyszheit — [9]) Nützer dann dreyer kelber fleisch. — [10]) Lies er in fliegen. — [11]) Das man sagt — [12]) Der disem vogler seine sinne also gedunckelt hat. — [13]) Wee mir armen. — [14]) Das ich den trugenhafften worten dises schalckhafften vogels hab gelaubt. — [15]) Vsz deinem gemüt schlagen. — [16]) Damit fur er dahin in den wald vnd lies den bawren mit gespöt hinder im

VII.

O celném a o dwořenijnu gednoho krále.[1])

Když ſe ňekdo[2]) w čas ne chce od ňegakého obtijženij málem wyſwoboditi, muſý potom v wětſſij ſſkodu vpadnauti.

Něgaký wtipný člowěk wymyſlil ke cti králi ňegaké chwálenij.[3]) Přeſlyſſew pak to král, ptal ſe miſtra toho,[4]) co by ſluſſného žádati chtěl, že tijm pro wtip a maudré chwálenij[5]) obdařen býti má. Odpowěďel rzečnijk ten: »Naymocňegſſij králi, yá nic wijce nežádám, než abyſſte mi za geden měſýc dopuſtili cla od moſtu a od forthny bráti, wſſak toliko od těch, kteřijž by s ňegakeymi nedoſtatky žiwota přes moſt do brány ſſli, aby mi od gednoho každého nedoſtatku po penijzy[6]) dáwali, nechť geſt pak dwořenijn[7]) gednowoký, zlámaný, ňegaké fleky ať na ſobě má, a neb k těm nedoſtatkuom ňetco podobného.« Toho mu král dopřál a liſt gemu na to a neb giſtotu

ſwým sekrétem zapečetil.[8]) Cžaſu pak gednoho, když celný ten na cle ſobě dopřátém ſeďel, y ſſel geden dwořenijn[9]) přes moſt k bráně, mage hůl w ruce a gſa w dlauhú kápi oblečen, kterauž ſwé ruce y twář byl přikryl. K ňemuž řekl celný: »Přijteli, day mi clo, to geſt penijz dwořſký.«[10]) Ale on penijze toho dáti ſe zbraňowal. A když gemu kápi s hlawy ztrhl, [137] nalezl ho, an nemá než gedno oko. Y řekl k ňemu: »Giž day dwa penijze, neb geſſtě k tomu ne máſs oka.«[11]) A když mu ani těch dwau dáti nechtěl, ztrhl mu birét s hlawy, y vhlédal, an má hlawu praſſiwú, y dij k ňemu: »Dayž tři penijze, poňewadžs prwé dwau dáti nechtěl, neb máſs hlawu praſſiwú.« Ale on ani těch dáti nechtěl, a když celný mocý od ňeho mijti ge chtěl, poſtawil ſe, yako by ſe chtěl brániti, ruce ſobě woſukuge[12]) a mocy geho chtě ſwau mocý odepřijti. Y vhlédal celný, an má fleky na ruce, y řekl k ňemu: »Dayž mi giž čtyři penijze, poňewadžs prwé třij dáti ne chtěl, neb máſs na ſobě fleky.« A když ſe také těch dáti zbraňowal,[13]) y chtěl mu ge celný mocý wzijti. On ſe bránil, tak že ſpolu, chytiwſſe ſe, za paſy ſſli.[14]) A když celný dwořenijna toho[15]) na zemi porazyl, widěl, yak by nádobij geho zmožené a pokažené bylo,[16]) y dij k němu: »Giž mi day pět peněz.« A k tomu geſt přinucen byl, že mu ge dáti muſyl, a tak prwé mála dáti ne chtě, potom muſyl wijce dáti. Protož wyſwobod' ſe w čas z gednoho každého obtijženij, aby ſkrze delſſij dlenij nebylo mnohem wětſſij.

[1]) *St.*: »Die VII Fabel von einem Zolner vnd dem Hoffroten« (Hoffrot = lat. gibbosus, hrbatý). Alphonsus, Disc. cler. 8, 2. – Srv. Gesta Roman. č. 157. s doklady na str. 738. — Staročeská Gesta Roman. č. XCI. — [2]) Offt beschicht, wa sich ein man. — [3]) Ein klůger dichter hett gemachet ein lobgedicht zu eere vnd wirdigkeit des königs. — [4]) Den dichter. — [5]) Vmb sein sinnriche klugheit. — [6]) Ein pfenning. — [7]) Orig.: Er sie hoffred; lat.: gippus (gibbus, hrbatý); srv. nadpis. — [8]) Das ward im von dem könig vergöndet vnd mit seinem secret bestetiget. — [9]) Ein hoffreter man. — [10]) Das ist ein pfenning von dem hoffert. — [11]) Nun zwen pfenning, dann dir gebricht ein aug. — [12]) Streiffet sein ermel hinder sich. — [13]) Do er sich derselben auch widert zu geben. — [14]) Er weret sich vnd kament mit einander zu ringen. — [15]) Den hoffer. — [16]) Wie im sein gemecht zerblassen vnd zerbrochen waren; v lat. textě: gipposus herniosum se ostendit.

VIII.

O rozpráwce a o owcých.[1])

Mládenec geden welmi rád báſnij poſlauchal,[2]) y proſyl miſtra ſwého, aby mu dlauhú rozpráwěl. Y dij k ňemu miſtr geho: »Hleď, aby ſe mezy námi nepřihodilo, yako gednoho čaſu mezy gednijm králem a služebnijkem, báſně gemu rozpráwěgijcým.«[3]) Mládenec ten proſyl miſtra, aby mu to poswěďel. Y řekl miſtr:

»Král geden měl miſtra, kterýž mnoho báſnij y giných rozpráwek, geſſto ſe w prawďe ſtaly, z mijry dobře a pořádně rozpráwěti vměl.[4])

A když koli král k odpočinutij lehnauti měl, tehda gemu to za práwo vkázal,[5]) aby mu wždycky pět rozpráwek powěděl, aby tak ſwú myſl vmdlenú a ſýlu zaſe yako wzkřijſyl a přigal. Cžaſu pak [137b] gednoho, když král na ſwé lože ſſel a giž ten den rozličneymi prácemi až do vſtánij byl ſtráwil,[6]) a když tak brzo vſnauti nemohl, žádal, aby mu wijce ňekterú báſeň rozpráwěl, než by práwo a obyčeg geho byl.[7]) Miſtr ten powěděl mu giné geſſtě tři, ale welmi krátké. Y řekl král: ‚Welmis krátce powěděl, yá bych rád nègaké dlauhé poſlechl, potom bych tebe nechal ſpáti.‘ Ypočal ten giſtey miſtr[8]) dlauhé takto rozpráwěti: ‚Geden bohatý sedlák wzal s ſebau tiſýc liber peňez to geſt, tiſýc kop miſſenſkeych,[9]) y ſſel s nimi na jarmark a kaupil za ně dwa tiſýce owcý, kupuge owcy a neb skopce po půl libře, to geſt, po patnácti groſſijch bijlých.[9]) A když ty owce giž s jarmarku domuo hnal, potok ten, přes kterýž hnáti měl, náramňe welmi ſe byl rozwodnil od giných tekutých wod,[10]) tak že gich nemohl ani brodem ani přes moſt hnáti. Y myſlil na rozličné ceſty, yak by ſobě ty owce přeprawiti mohl. Napoſledy pak nalezl maličkú lodičku, na kteréž nemohl než po dwú[11]) přewážeti. Y počal ſe s nijmi, bera dwě a dwě, přewážeti.‘ A s tijm vſnul miſtr v krále. Král zbudil gey, proſe ho, aby tu báſeň dokonal. Y řekl miſtr: ‚Paňe, woda geſt weliká, lodijčka malá, owcý pak mnoho;[12]) protož nechť ten sedlák neyprw ſobě ty owce zpřewážij, a yá potom powijm, yak ſe mu s těmi owcemi přihodilo.‘ A tak tim žertem vkrotil krále, že doſti na tom měl a tomu rżečnijku ſpáti popřál.

Protož, milý ſynu, řekl včitel k mládency, chceſſ-li mne, ať bych wijce rozpráwěl obtěžowati, takowým přijkladem chcy yá ſe tobě hágiti.« [13])

[1]) *St.*: »Die VIII. Fabel von den Fabeln vnd den Schaffen.« — Alphonsus, Disc. cler. 13, 3. — Srv. Němcové Babička (1870) str. 165 (O pastýři, kterak měl tři sta ovec). — [2]) Het besonder lust mancherley fabeln zu hören. — [3]) Zwischen einem könig vnd seinem fabelsager. — [4]) Der gar vil vnd mancherley historien sagen kund. — [5]) So war sein ordnung. — [6]) Vnd den vergangnen tag mit mancherley geschefftes vberladen nun müd was. — [7]) Begeret er mehr fabeln zu hören, dann sein gewonheit was. — [8]) Des verfolgt im der meister vnd. — [9]) Výklad přidává překladatel. — [10]) Von zuflissendem guszwasser. — [11]) Nit mehr dan eins oder zwey zumal. — [12]) One zal. — [13]) Würd ich dir dises beyspil fürheben.

IX.

O ſedláku, wlku, liſſce a o seyru. [1])

Giſté wěcy ne vpauſſtěg pro naďegi negiſtú, yako tento wlk. K tomu: Pocta a dar saudce přijzniwého vďelá, yako tuto liſſku.

[138a] Woráč geden gel s nezwyklými woly na pole. Když pak koli divoce a nepokogňe ſe k ňemu vkázali, nechtijce zaroweň táhnauti, lál gim, řka: »O by wás wlcy ſnědli, yak nerowňe táhnete.« Slyſſe to geden wlk, čekal celey den na ty woly, domnijwage ſe, že gemu dány budau. A když giž k wečerau ſe cheylilo,[2]) wlk wida, že nadarmo čekal, neb sedlák ten wy-

přáhal woly z gha a hned gel domuo,[3]) y řekl k sedláku: »Ty ſy mi čaſto přiřijkal, že mi chceſs ſwé woly dáti; protož yá tebe proſým, což ſy mi ſám přiřekl, tomu mi doſti včiň.«[4]) Sedlák ten, odpowijdage, řekl: »Já ſem tobě nic ne přiřekl, toliko přiſlowij obecnijho ſem vžijwal,[5]) kteréž žádného k doſti činěnij tomu ne zawazuge; protoť ſem yá tobě ani neſlijbil ani ne připowěďel.«[6]) Wlk řekl: »Já chcy, aby tomu, cožs mi přiřekl, doſti činil.« A když ſe tak dlauho ſpolu, w rozdwogenij gſúce, wadili, odwolali ſe na giné lidi, aby ge w tom ſprawedliwě rozeznali.[7]) A když giž ſlli, hledagijce lidij, kteřijž by ge o to rozeznati měli, potkala ſe s nimi liſſka, řkaucy: »Kdež to minijte, kde?«[8]) A oni hned liſſce wyprawowali tu wěc od počátku až do konce, yak by ſe mezy nimi zběhla. Y řekla liſſka: »Nenij potřebij, abyſſte giného ſaudce hledali, nebo yá to wáſſe rozdwogenij chcy ſama rozeznati.[9]) Wſſak proto chcy yá z wás gednoho každého obzwláſſtňe ſlyſſeti: nagdu-li k tomu yakú ceſtu a proſtředek, k kterémuž byſſte wy obadwa přiſtaupiti mohli, tehdy ſe o to ſmluwijte, a na čem ſe ſneſete, to ſobě držeti budete, geſtli že ſe pak to neſtane, má každý ceſtu a práwo před ſebau.«[10]) Y lijbilo ſe gim to oběma. Y odwedla ſe liſſka s sedlákem na gedno mijſto, a dij k němu: »Dáſſ-li mi gednu ſlepicy a mé žeňe druhú, yá tobě zgednám, že ty ſwé woly bez ſſkody a vrazu zachowáſs.« A když sedlák k tomu přiwolil, hned liſſka ſſla k wlku, řkucy: »Přijteli, poſlyſs mne! Pro twau ſlužbu ke mně za tebe ſem ſe přimlauwala, a chcy, aby tobě sedlák za twau při dobrey, [138b] welikey, čiſtey seyr dal, a ty aby ho s geho woly před ſe gijti nechal.« Ten rozſudek lijbil ſe wlku také dobře. Y kázala liſſka sedláku, aby preč gel s woly ſwými, a ſama řekla k wlku: »Ty poď ſe mnau, yá tebe dowedu, že ten seyr nagdeſs, a to dobrey, by gey pak ſobě winſſowati mohl.«[11]) Y wodila wlka po rozličných mijſtech tak dlauho, až giž noc byla a měſýc giž byl wyſoko wyſſel. Y přiſſli k gedné hluboké studnicy, a ſtogijce nad nij, widěli měſýc, an ſe w studnicy bliſſtij.[12]) Y řekla liſſka k wlku: »Pohlediž na ten seyr, yak weliký a pěkný geſt! Sſtupiž doluo a wezmi gey ſobě.« Y řekl wlk: »Seſtra, ty mňe máſs ten sayr w mau moc dáti, protož sſtupiž doluo, a bude-li potřebij, yáť tobě pomohu.« Y lijbilo ſe to liſſce. Byli pak dwa wokowy w té studnicy na gednom prowaze; když geden ſſel nahoru, druhý dolů. Liſſka wlezſſi na geden, hned ſe doluo ſpuſtila a dlúho w té studnicy byla, neb z nij wygijti nemohla. Y myſlil ſobě wlk, že ona ten seyr gij, protož řekl k nij: »Pročež gſy tak dlauho tam? Co tě zdržuge a meſſká, že s tijm seyrem nahoru negdeš?« Liſſka, odpowijdagijcy, řekla: »Tak weliký geſt, že ho vnéſti nemohu; protož ty, wſedna na druhý wokow, sſtup ke mňe doluo a pomoz mi.« Wlk wſedl do druhého wokowu, a těžſſij gſa nežli liſſka, hned pogednú hřmotem do ſtudnice ſgel[13]) a liſſku nahoru wytáhl. Liſſka ſe z toho welmi radowala, a yakž nahoru wygela, hned z wokowa wyſkočila a preč běžela, wlka v seyra w studnicy nechawſſi, kdežto on nařijkal na nerozum a na bláznowſtwij ſwé, že geſt kdy přijtomné woly opuſtil a pro negiſtú

nadegi weyra, a k tomu geſſtě wijce, že ſwú při zlému a newěrnému saudcy poručil, kterýžto ſkrze pocty a dary ſnadno na gednu ſtranu ſe nachýlil.[14]

[1] St.: »Die IX. Fabel von einem Bawren, Wolff, Fuchs vnd von dem Käs« — Alphonsus Disc. cleric. 24. — [2] Do es aber spat wart. — [3] Lediget die ochsen von dem joch vnd treib sie gegen der herberg. — [4] Gib mir, das du versprochen hast. — [5] Ich hab dir nichts versprochen, dann allein mit gemeinen worten. — [6] Weder gelobt noch geschworen. — [7] Wurden sie eins deren ding vff die leuth zu kommen. — [8]) Wohin stat ewer meinung? — [9] Ich will euch deren spenn selb gar wol entscheiden. — [10] Orig. strůčněji: Finde ich dan ein mittel, darinn ihr beid verwilligen mügen, so lassen das fürgehen; ist aber das nit, so sey ewer jedem sein recht behalten. — [11]) Gut vnd gerecht nach allem wunsch. — [12] Sahen sie den mon in den brunnen scheinen. — [13] Fur er bald hinab. — [14] Der durch miet vnd gab leicht ist auff einen teil zu bewegen.

X.

O kupcy a o geho ſregowné zieňe a swekruſſi.[1]

[139a] Geden kupec gel na jarmark a swekruſſi poručil ženu ſwú, aby gij dobře hlédala, a w poctiwoſti chowala. Ale žena ta zapálila ſe miloſtij k gednomu mládency,[2]) kteréhož náramňe žádoſtiwa byla. Hned pak, yakž muž gegij preč odgel, s wědomoſtij a s powolenijm mateře ſwé pro něho poſlala, a tak weſeli v weliké rozkoſſi byli. Toho gij mátě gegij dopomáhala y k tomu radila.

Gednoho pak čaſu, když wſſickni ſpolu v ſtolu ſedľeli, přigel kupec a potlaukl na dwéře.[3]) Wſſickni ſe ho welmi lekli, neb newědľeli, kam by mládence toho na poſpěch[4]) ſchowati měli. A když tak w pochybnoſti a w ſtrachu byli, pochytila ſtará nahey meč w ruku a dala gey mládency,[5]) řkucy: »Gdi chutně a ſtůg tamto za domownijmi dweřmi, zdwihna ten meč nahoru, yako by bijti chtěl, a cožkoli ſe tebe ptáti bude, mlč a ne dáway žádné odpowědi.« Mládenec ten vpoſlechl, yakž mu ta ſtaroſta[6]) rozkázala; w tom běžela mladá pani, a potáhſſi za prowázek, záwory odtáhla,[7]) a hned ſe wrata odewřela. Když pak muž do domu wſſel a mládence toho s nahým mečem a wyzdwiženým,[8]) yako by bijti chtěl, widěl, lekſſi ſe, zaſtawil ſe a tázal ho, kdo by byl? A když on mu žádné odpowědi nedal, yako ztrnuw,[9]) geſſtě ſe ho wijce bál. Slyſſecy to staroſta, dij k ňemu: »Mlč, můg ſynu a mé dcery muži,[10]) mlč, aby ňekto ne vſlyſſel.« Muž ſe tomu geſſtě wijce podiwil a řekl: »Co geſt to nowého?«[11]) Y řekla ſtará žena: »Můg milý ſynu, třij mužij tohoto mládence ſem hnali, chtěgijce ho zabiti, a tuſſijm, že ſſtěſtijm[12]) dům byl otewřijn, y dopuſtily ſme mu s naheym mečem ſem vtécy, až ti dům pominuli, kteřijž gey honili. Nynij pak, kdyžs ty přigel, boge ſe, že ſy geden z těch, kteřijž gey honili, z welikého leknutj[13]) ne mohlť odpowěďeti.« Y dij muž: »O, co ſte to dobře vdělali, že gſte ſwau pomocý toho mládence od ſmrti wyſwobodili!« A s tijm weſſel domuo

a pozdrawil ſwého ſpolu[139b]woráče,[14]) a poſadil ſe podlé ňeho, a ten celý den lahodneymi ſlowy těſſil ho w zámutku, w vzkoſti y w ſtaroſti geho, a w nocy nechal ho, aby s pokogem odſſel.

[1]) *St :* »Die X. Fabel von einem Kauffman, seinem Weib, Bulen vnd Schwiger.« — Alphonsus, Disc. cler. 12. — [2]) Eins stoltzen jünglings. — [3]) Klopffet an das hausz. — [4]) Přídavek překladatelův. — [5]) Erwischet sie ein blosses schwert vnd gab das dem jüngling in die hand. — [6]) Das alt weib. — [7]) Zog mit eim seil den rigel von der thür. — [8]) Mit auffgerichten armen. — [9]) Do erstocket er. — [10]) Schweig mein lieber tochterman. — [11]) Sag mir, liebe schwiger, was das sey. — [12]) Orig. jen: Vnd von geschicht ist das hausz etc. — [13]) Vnd ist erschrocken, das er dir etc. — [14]) Seinen mitgraber.

XI.

O ſtaré ženě a o plačijcým pſu. [1])

Dobrý geden člověk rytijřſkého ſtawu [2]) měl welmi pěknú a poctiwú ženu, kteráž ho welmi milowala nade wſſecky čaſné wěcy. Y přihodilo ſe, když pro náboženſtwij a pro odpuſtky [3]) do Ržijma chtěl geti, opatřil ženu ſwú, aby poctiwě a w dobrých činech y také mrawijch trwala, wſſecku wijru k nij, že tak včinij, mage. [4]) Také gij žádneych gineych ſtrážcuo dáti nechtěl, než gi ſamu ſobě, při odgezdu ſwém. Když pak giž preč odgel ta panij byla wſſemi obyčegi [5]) poctijwě žiwa, w čiſté myſli a w ſtawu ctnoſtném, wždycky doma gſucy a nikam newycházegijcy. [6])

Y ſtalo ſe gednoho čaſu, že po ſwé potřebě wygijti muſyla, a když zaſe domuo poſpijchala, vhlédaw gi mládenec geden, miloſtij k nij zapálen geſt, tak že čijm déle, wždycky wijce ſe rozpalowal a hořal, že giž nic giná nedomnijwal ſe, než že muſý vmřijti, [7]) geſtli že s nij nebude mocy mluwiti. [8]) A ačkoli k nij rozličné, kteřijž by ge ſwedli, [9]) poſýlal s znamenitými poctami a dary, ſkrze kteréžto naytwrdſſij myſli ženſké pohnuty beywagij, tomu wſſemu pokuſſenij ona mocňe odepřela a nikoli ſebau pohnauti nedala, žádoſti nezřijzené odpijragijcy. [10]) Wida pak mládenec ten, že od té pani naproſto zawržen geſt, a že ſebau nikterakž pohnauti ne dá, a že ani proſba, ani pocta, ani darowé neproſpijwagij, welikau těžkoſtij myſli obtijžen byl, tak že v welikú nemoc vpadl. Wſſak proto, yakž mohl, [11]) každý den wſtal z lože ſwého a ſſel před dům, zdá by kde mohl ſwau milau widěti, pro kterúž ſrdce geho tak welmi raňeno bylo; wſſak proto neweſelý a náramňe ſmut[140a]ný, až gi y widěl, byl. [12])

Gednoho pak čaſu, když tak okolo gegijho domu ſmutný obcházel, potkala ſe s nim gedna stará žena, poctiwé poſtawy, nábožňe a duchowňe gſucy odijna. [13]) Ta ſe ho zeptala, proč by tak ſmuten byl? Ale mládenec ten ſtyděl ſe powědijti, že by myſl geho neřádnau miloſtij hořala, a pro tu že by yata gſucy, welmi přiliſs trápena a zſužowána byla, [14]) toho gij poněděti nechtěl. Y dij babka k ňemu: »Kterýž nemocný ſwému lékaři nemocy zgewiti nechce, tomu nenij diw, že geſt nemocen.« A tak počal

gij ten mládenec wyprawowati wſſecky wěcy, yak by ſe zběhly, a při tom pomocy a raddy žádal. Y řekla k ňemu ta baba: »Miły mládenče, buď dobré myſli, yá tobě tudijž toho chcy dopomocy,[15]) že ſwú wůli budeš mocy wykonati.« A w tom rozeſſla ſe s nim a do domu ſwého ſſla.

Y měla maličkého pſeyčka, tomu ne dala až do třetijho dne nic gijſti. A když giž pſýk ten welmi hladowit byl, dala mu chleba s horčicý nawáleného gijſti, od kteréhož pſýk wdycky ſlzel, yako by plakal, pro oſtroſt a hořkoſt horčice. Potom ſſla do domu té poctiwé pani a pſýka toho s ſebau k nij wedla. Od kteréžto ta ſtará žena poctiwě[16]) přigata byla, neb byla poctiwým pokrytſtwijm přiodijná,[17]) protož domnijwala ſe, že gegij přijchod mnoho wážen beze wſſij lſti a zlého wſſeho domňenij býti má.[18]) Když pak giž o rozličných wěcech ſpolu rozmlauwali, y vhlédala ta poctiwá pani, an ten pſeyk té baby welice ſlzý,[19]) a hned ſe zeptala na přijčinu pláče geho? Baba, přiliſs woſtrá a wybitá w ſwé lſti gſucy, y dij[20]) k nij: »O má gediná, vtěſſená panij,[21]) proſým tebe, ne obnowuogž mi mé weliké boleſti otázkau ſwau, proč by tento muog naymilegſſij pſeyček wždycky plakal, nebo když yá na to zpomenu, teda mé ſrdce diw ſe žaloſtij a zámutkem we mně ne rozskočij,[22]) tak že ſe obáwám, než bych to powěďela, že by mi welikým zámutkem žiwota ſe vkrátilo.« Když pak ta poctiwá pani toho nikterakž přeſta[140b]ti nechtěla, ale vſtawičně proſyla,[23]) y počala ta baba takto mluwiti: »O milá pani, tento pſýček, kteréhož ty widijš, geſtiť má milá dcera — ach, lijtoť geſt mi toho, geſſto welmi pokorná a nábožná byla —[24]) w gegijžto miloſti náramňe welmi zapálil ſe byl mládenec geden, kterémuž ne pomohla žádná proſba, pocta, ani darowé, ale zhola že ho potupila a gim pohrdala. Porozuměw on tomu, že ona ho za nic nemá,[25]) welikú žaloſtij a boleſtij vpadl w ſmrtedlnú nemoc. Bohowé, ſlitowawſſe ſe nad mládencem, wobrátili mau naymilegſſij dcerku w tohoto vſtawičně plačijcýho pſeyčka, aby pomſtili té winy gegij,[26]) že toho mládence s pláčem proſýcýho proſbu woſlyſſela.«

Tu leſt prawila ta baba té poctiwé pani s žaloſtiwým oblijčegem a s přinucowánijm ſlzý, yako by gij welmi těžko bylo o tom rozpráwěti. Y wece ta poctiwá a zachowalá pani: »O má naymilegſſij, což ſem ſe této twé rozpráwky welmi lekla,[27]) a newijm, co k tomu powědijti mám, neb wijm, že ſem rowňe takowau winau winna. Neb mládenec geden tak mne welmi žádoſtiw byl, a w miloſti mé tak welmi hořel, za to mage, geſtliže mne nedogde, že pogednau vmřijti muſý; ale pro zachowánij čiſtoty a ſtáloſti mému naymilegſſijmu muži potupila ſem ho a pohrdala ſem gim. A ty teď ſwau řečij v weliký ſtrach mne ſy vwedla.« Dij k tomu ta ſtará žwačka:[28]) »Protožť yá tobě radijm, yakžto ſwému dobrému přijteli,[29]) aby ty proſbě toho mládence ne odpijrala, než aby gey, což naydřijwe muožeſs, vflyſſela, a takowého přetwořenij vgijti budeš mocy, a bohowé ſe na tebe nerozhňewagij.«[30]) Pani wece: »Chcy ſe toho warowati a tak ſe zachowati, abych bohom odporná nebyla. Bude-li mne proſyti, nechcy geho miloſti[31]) odepřijti; pakli on mne proſyti nebude, teda yá chcy wy-

gijti, kde bych ho mohla nagijti.« Baba gij to zchwálila [32]) a tak ſe s nj rozeſſla, to weſelé poſelſtwj mládency neſucy. A potom ge ſwedſſi, od obau záplatu a ďekowánij geſt měla.

[1]) *St.*: »Die XI. Fabel von dem alten weib vnd dem weinenden hündlin.« — Alphonsus, Disc. cler. 14, 1–8. — Srv. Hradecký Rukopis (vyd. Ad. Patera), str. 295 verš 395 a násl., jakož i str. 453 a XV. Úvodu. — Gesta Roman. č. 28, s doklady na str. 716—717. — [2]) Ein edelman. — [3]) In andacht vmb ablasz. — [4]) Orig.: Als er sein weib in keuschem wandel vnnd guten sitten wol het beweret, setzet er alles treüwen auff sie. — [5]) In allen dingen. — [6]) Selten gesehen. — [7]) Das er meinet zu sterben. — [8]) Wo sie ihm nicht werden möcht; v lat. textu: Nisi sui haberet usum. — [9]) Mancherley vndertreger vnd kupler. — [10]) Dannocht widerstund sie krefftiglich allen anfechtigen reitzungen. — [11]) Nicht dester minder also krancker. — [12]) Gieng vor das hausz seiner liebgehabten frauwen vnmutig vnnd trawrendt mit zeherenden augen, ob er sie doch nur sehen möchte. — [13]) Erbarer gestalt, mit geistlichen kleidern. — [14]) Das sein gemüt von vnordentlicher liebe wegen so hart sol gekestiget vnd gefangen sein. [15]) Dir sol bald geholffen werden. — [16]) Wol vnd schön. — [17]) Dann sie füret einen erbaren geistlichen schein. — [18]) Orig. zřetelněji: Darumb achtet sie irer zukunfft nit klein etc. — [19]) Ersicht die keusch fraw das zehernd hündlin. — [20]) Do wardt sie gescherpfft in irer böszlistigkeit vnd sprach. — [21]) O liebste freundin. — [22]) So würt mein hertz so vol leidiges schmertzen, das ich besorg. — [23]) Nicht ab wolt lassen zu fragen vnd zu bitten das zu sagen, — [24]) Ist mein liebste tochter gewesen, leider vil zu fromb vnd andechtig. — [25]) Das er so gar von ir verspützet was. — [26]) Zu straff der miszthat. — [27]) Orig. jen: O allerliebste, ich bin erschrocken. — [28]) Die alt koplerin. — [29]) Darumb rhate ich dir, aller liebste freundin. — [30]) Orig.: Das du dich vor solcher verwandlung mügest bewaren vnd nit ein weinender hund werdest. — [31]) Die werck der lieby. — [32]) Du thust recht daran, sprach die vettel.

XII.

[141a] O ſlepém muži a o geho ženě. [1])

Zienſká leſt neſkrocená a nezčiſlná geſt. [2])

Slepý geden měl welmi pěknau ženu, na kterúž náramňe laikaw byl, a welmi ſe za ni bál, tak že bez přeſtánij nic giného ne myſlil, než kterak by gi w ſtáloſti a wěrnoſti zachowati mohl a před ginými mužmi gj oſtřijcy. Ale gegij myſl daleko od toho byla. Czaſu gednoho přihodilo ſe, že ſpolu w zahradě byli, w kteréž geden welmi weliký a pěkný hruſſkowý ſtrom byl; ten byl ratoleſtmi a lijſtijm welmi zahuſſtěný. [3]) Y dij ta pani k muži ſwému: »Kdyby mi odpuſtil, welmi ſe mi těch hruſſek zachtělo.« [4]) Slepý ten dopřál gij, aby na ten strom wlezucy, ſobě, což chce, včeſala: wſſak pro to, aby žádný giný muž za nij ne wlezl, obgal strom ten rukama ſwýma a od něho nikterakž odgijti ne chtěl, dokawadž ziena na ňem byla. Mládenec pak geden ſkrze radu ženy té a ſkrze žádoſt gegij prwé ſe na tom stromě byl ſkryl, než ta žena nahoru wlezla. Tam obgaw gi, s radoſtij ſe milowali a ty hruſſky čeſali, [5]) černau rolij wořijce a kopagijce. Ona myſlila, kterak by ſe bránila, a což on přikopal, aby odkopala. Tak pak toho mnoho prowozowala, že ten slepý tomu, co by ſe dálo, porozuměl, a newěru gegj poznaw, [6]) zkřikl hlaſem welikým: »O neſſlechetná ženo nade

wſſemi ženami, ačkoli yá ſwého zraku zbawen ſem, wſſak proto ilyſſijm a rozumem ſwým toho doſahugi,[7]) že cyzoložnijk s tebú geſt. Politůgž toho naymocněgſſi bože,[8]) Jupiter, kterýž zármúcená a obtijžená ſrdce zaſe k radoſti přiwéſti můžeſs a ſlepým zrak nawrátiti: za to, poňewadž tobě to možné geſt,[9]) pokorně proſým.« A hned té hodiny zrak geho od boha[10]) gemu nawrácen byl. Y pozdwih očij ſwých, widěl ženu ſwú, ana obgawſſi ſe s mládencem ſe miluge. Y zk[141b]řikl wyſokým hlaſem: »O neyhorſſij a mezy wſſemi ženami lichá a neyoſſemetňegſſij ženo, pročs mne liſtij a newěrau ſwau podwedla a oklamala, geſſto ſem yá tebe wdycky za dobrú, ctnú a ſſlechetnú měl a v ſebe pokládal? Běda mňe, že giž žádného weſelého dne s tebau býti ne budu mocy.« Slyſſecy to žena geho, ačkoli, yakož ſluſſné bylo, toho náhlého treffuňku ſe lekla, wſſak proto rychlau leſt tomu nalezla[11]) a s weſelau myſlij muži ſwému odpowěďela, wyſokým hlaſem řkaucy: »Děkugi[12]) bohuom y wſſem bohynijm, že ſau mau ſnážnau a nábožnau modlitbu vſlyſſeli a mému naymilegſſijmu manželu zrak geho nawrátili. Nebo, můg naymilegſſij muži, wěďeti máſs, že ſkrze pomoc, mau a ſnážnau k bohům modlitbu, když ſem ſe vſtawičně modlila, twuog zrak zaſe tobě nawrácen geſt. Kdež ſem giž mnoho statku naſſeho na lékaře wynaložila, a to bez vžitku a darmo ſem dáwala, potom ſem naďegi ſwú wſſecku w bohu ſložila, a k ňemu když ſem wolala,[13]) vkázal mi ſe Mercurius, poſlán gſa ke mně od naywyššijho boha Jupitera, a řekl ke mňe: ‚Chceſſ-li, ať neymilegſſijmu muži twému zaſe zrak nawrátijm, teda wylez na gednu hruſſku a tam ſe s gednijm mládencem poobgijmay a pomilůg,[14]) a hned mu oči geho odewřijny budau, a zrak gemu nawrácen bude.‘ To ſe giž wſſeckno ſtalo a wykonalo podlee proſby a žádoſti mé. Protož, můg naymilegſſij hoſpodáři, máſs z toho bohům welice ďekowati a mne obwláſſtně za ſlužbu mau obdařiti, neb ſy ſkrze modlitbu mau k zraku přiſſel.« Slepý vwěřil liſtiwým ſlowům té ženy a odpuſtil gij wſſecko prowiňenij, a pro to gij nepotupowal a nikdá gij toho nezpomijnal.[15])

[1]) *St.*: »Die XII. Fabel von dem Blindenman vnd seinem Weib.« — [2]) Frawenlist vnentlich ist. — Rým v překladě napodoben. — [3]) Der was dick von laub vnd von esten. — [4]) Ich het grossen lust zu den byren. — [5]) Wurden beide mit fleisz die dienst Veneris volbringen. — [6]) Das der blinde durch das schuttelen des baumes der frawen vntrew mercken ward. — [7]) Erkenne durch meine vernunfft. — [8]) Das klag ich dem öbersten Got. — [9]) Věta: »poněvadž atd.« vsuta překladatelem. — [10]) Von den Götten. — [11]) Fand sie schnellen list der antwort. — [12]) Lob, ehr vnnd danck sag ich den Götten etc. — [13]) Orig. jen: Vnd mein hoffnung zu den Götten gesetzt hab. — [14]) Steig auff einen birbaum zu einem jüngling vnd pflege mit im die werck der göttin Veneris. — [15]) Vergab ir alle miszthat vnnd verschmehet sie nit.

XIII.

O chytré a liſtiwé zieně gednoho zahradnijka.[1])

[142a] Nižádné zwěři horſſij na swětě nenij, yako žena chytrého a liſtiwého pokolenij.[2])

Zahradnijk geden wyſſel na winnicy ſwú, aby gi opatrowal a na nij ďelal.[3]) Hned pak, yakž to žena geho zwěďela, domnjwala ſe, že by w diwy dlauho[4]) tam býti měl, yakož prwé obyčeg mijwal. Y poſlala pro ſwého ffregijře, aby s nijm weſela byla; když pak přiſſel, pěkně a ochotně gey přiwijtala, dáwagijc mu dobré gijdlo a ſladký nápoy, a yakeyž naylepſſij mohla, aby gi potom tijm lépe obgijmati mohl.[5]) Y přihodilo ſe, že ſe ňekterak z nechtěnij ten zahradnijk w oko vbodl,[6]) tak že gim nic wiďeti nemohl; protož ſe hned zaſe domuo nawrátil a na dwéře potlaukl. Vſlyſſewſſi to žena geho náramňe welmi ſe lekla a ffregijře ſwého y hned do komory ſchowala, potom muži ſwému odewřela. A když do domu wſſel, žaloſtiwě oka ſwého želel a kázal ſobě komoru odmeknauti, lůže oprawiti a vſtlati, aby lehl a odpočinul. Ziena ta welmi ſe ſtarala, kdyby on tak[7]) do komory wſſel, že by toho ffregijře vhlédal. Y dij k ňemu: »Pročež tak welmi poſpijcháš na lože? Powěz mi prwé o nedoſtatku ſwém, a proč tak welmi zarmúcen ſy?« A když gij ten dobrý muž wſſecko powěďe,[8]) řekla k ňemu: »O naymilegſſij manžele můg, poněwadž tak welikau boleſt při tom gednom oku čigeſs,[9]) potřebijť geſt, abychom druhé opatřili, aby ſe od tohoto ne nakazylo, a tak by ſnad, čehož Pán Bůh nedopauſſtěg, o obě přiſſel.[10]) To pak ſluſſné geſt, abychom opatřili, zwláſſtě když gednoho každého z nás nedoſtatkowé ſpolečně náſſi gſau.«[11]) Muž ten vwěřil zieňe ſwé, a ona tak poſuňkowala a k tomu ſe vkazowala, yako by ňetco nad tijm zdrawým okem řijkala a ge žehnala. A tak vſty ſweymi a žwánijm muži ſwému druhé oko zaſlepila a tak dlauho wždy nad nijm klewetala,[12]) až ten ffregijř gegij powlowňe bez wſſeligaké překážky preč vſſel. Y dij ta chytrá žena: »Nu, milý mu[142b]ži, giž ſy ſebau bezpečen, žeť ſe žádná ſſkoda tomuto zdrawému oku od nemocného neſtane, giž můžeſs bezpečně beze wſſeho ſtrachu na lože gijti a ſobě odpočinauti.« A tak ſkrze rychlú leſt této ženy ten dobrý muž[13]) woklamán byl.

To geſt ſe před čaty w německých a rżeckých zemijch dálo; chwala Pánu Bohu, že ſe to v nás neſtáwá.[14])

[1]) *St.*: »Die XIII. Fabel von eim listigen Weib eines Weingartners.« — Alphonsus Disc. cler. 10, 6—10.— Gesta Roman. č. 122 s doklady na str. 731—732 — [3]) Kein böser thier auff erden ist, dann ein weib von argem list. — Rým překladatelem napodoben. — [3]) Gieng vsz in seinen weingarten, den zu bawen. — [4]) Orig. jen: so lang. — [5]) Darumb das er der göttin Veneri dester bas gedienen möchte. — [6]) Das ein reb den man in ein aug schluge. — [7]) So gehe (gähe). — [8]) Za: »powěďel«. — [9]) Wee hast. — [10]) Orig.: Las vns das gesund aug bewaren, das es von dem geletzten nit auch kranck werde, als doch gewonlich beschicht. — [11]) Orig. odchylně: Aber mit meiner kunst kan ich dir wol darvor sein, das mir meine augen, noch dir dein gesunds aug nit mügen geletzt werden von dem bösen, als vns beiden not ist, dann vnsers jeglichs leid oder schad ist vns beiden gemein; v lat. textě: Permitte, ut oculum tuum sanum confirmem arte mea, quam scio, ne a laeso inficiatur, ut frequenter solet accidere, neve contagione mei etiam laedantur oculi, quod damnum, non dubito, tam graviter ferres, ut proprium, cum nobis communia sunt omnia. -- [12]) Mit irem mund bedecket sie

ihrem man das gut vnd gesund aug vnnd huchtzet ihm darin. — [13]) Der biderman. — [14]) Orig.: Als auch vor zeiten in Kriechenlande beschehen ist; gelobt sey Gott, das solchs bey vns nit wirt erfunden.

XIV.

O ſtaré ženě a o proſtěradlu. [1])

Staree zieny gſau welmi rychlee při wymyſſlowánij lſtij. [2])

Když geden kupec wygel po obchodu ſwém, poručil zienu k oſtřijhánij ſwekruſſi ſwé. Mladá pani ta měla gednoho mládence, na kteréhož z mijry welmi laſkawá byla a miloſtj k němu náramnú hořela; [3]) toho před mateřij ſwau netagila. Mátě, když to zwěďela, ſama mládence toho ke dceři ſwé zawolala, a tu wſſech tré ſpolu w gijdle a w pitij, s weſelijm a w rozkoſſi, ſwau reyru prowozowali. [4])

Cžaſu gednoho, když wſſickni za ſtolem ſeďeli, přigel muž a na dwéře potlaukl. Mladá pani ta, lekſſi ſe, ſchowala ffregijře toho a potom dům odewřela. Když pak muž gegij giž do domu wpuſſtěn gſa wgel, y hned ſobě kázal lože ſtrogiti, že by s ceſty welmi vſtal, aby ſobě odpočinul. [5]) Ziena geho welmi ſe ſtarala a newěďela, yak by ſe w tom zachowati měla, neb ſregijř gegij welmi blijzko v lože ſchován byl. Widucy ſtará dceru ſwú tak zarmaucenau, řekla k dceři: »Nepoſpijchay tak s tijm ſtlanijm, prwé okážeme proſtěradlo muži twému, kteréž ſy bez přitomnoſti geho vďelala.« [6]) A to řekſſi, zdwihla za geden roh proſtěradlo a wytáhla ge, což neywýſs mohla, a dceři rozkázala, aby druhý konec rowně též zdwihla. A tak zakryly a zaſtijnily muži oči tijm proſtěradlem, až ten mládenec wen z komory wyſſel. Y řekla mátě: [143a] »Nu, proſtřiž to proſtěradlo, kteréž ſme my obě ſpolu ſwýma wlaſtnijma rukama vďelaly y vſſily.« Y dij k nijm muž: »Bopomozy w tom, že ſte ſe tak dobře ďelati naučily.« [7]) Ony řekly: »Geſſtě mnohem čiſtſſij wěcy, nežli ty ſau, ďelati vmijme, gediné budeſſ-li chtijti, a dopuſtijſſ-li, abychom ge dokonati mohli.« [8]) A tak ten dobrý člowěk oklamán gſa, lehl na lože a odpočijwal.

[1]) *St.*: »Die XIIII. Fabel von dem alten Weib mit dem Linlachen.« — Alphonsus, Disc. cler. 11, 1–4. — Srv. Gesta Roman. č. 123. s doklady na str. 732. — [2]) Die alten weib seind schneler böszlist. — [3]) Die jung fraw het einen jüngling inbrünstigklich sehr lieb. — [4]) Vnd wurden alle drey mit essen vnnd mit trincken auch anderem in freuden vnd wollust leben. — [5]) Dann er were müd vnd müst ruwen. — [6]) Lasz dir nicht so not sein zu betten, dein man musz vor die linlach sehen, die wir ihm in sonderheit gemacht haben. — [7]) Ir sollen gesegnet sein, das ir so kunstreich seind. — [8]) Wann du wilt, so wöllen wir dieselben auch zurichten.

XV.

O králowſkém kreyčijm a o towaryſſi geho. [1])

Newěra a zlá leſt, nynij obecná geſt. A čehož ſobě nechceſs, toho ginému nečiň.

Geden král měl kraycijho, ktereyž na mijſto [2]) vměl ſſaty dobře ďelati a gednomu každému whod trefiti. [3]) Ten také mnoho towaryſſuo měl, kteřijž dobře ſſijti vměli. Mezy těmi byl geden gménem Nedius, kterýžto mezy wſſemi naylepſſij byl. Gednoho pak čaſu, když te čas a dnowee nĕgakého wesſelé blijžili, [4]) powolal král toho giſtého kraycijho, a dij k němu: »Naďelay mi y ſłużebnijkuom mým k tomuto wesſelé ſſatuo, [5]) a to včiň bez meſſkánij.« Při tom pak, aby nicijmž obmeſſkáni nebyli, dal gijm gednoho, [6]) ktereyž by ge ztrawau doſtatečně opatrowal, a tomu řijkali Eunicus, [7]) aby ſnážně beze wſſij překážky ďelali. Gednoho pak čaſu, když Nedius přijtomen nebyl, dal Eunicus kraycijm wſſem k giným pokrmům teplého chleba s medem a řekl k nijm: »Schowayte Nedyowi geho dijl.« Y řekl miſtr, že Nedius žádného medu negij, kdyby y tu byl. A když Nedius přiſſel, řekl: »Gedli ſte, mně ſte pak mého dijlu neſchowali?« Dij k tomu Eunicus: »Miſtr twůg prawij, kdyby ty y zde byl, že by medu negedl.« Nedius mlčel a k tomu nic neřekl, ale ſnážně myſlil, kterak by ſe ſwému miſtru odplatiti mohl.

Potom gednoho čaſu, když miſtr tu přijtomen nebyl, y trefi[143b]lo ſe mezy ginými řečmi, že Eunicus k Nediowi dij: »Powěz mi, Nedye, widěl-lis ty kdy lepſſijho miſtra, nežli tento twůg miſtr geſt?« Odpowěďel Nedius: »Takť geſt, pane, dobrýť geſt miſtr, kdyby mu gediný neduh neſſkodil.« [8]) Y zeptal ſe Eunicus, yaký by mu neduh ſſkodil? Dij Nedius k němu: »Pane, tak yá wám prawijm, že někdy wſteče ſe tak welmi, až tijm neduhem wohlechne y oſlepne, [9]) a kdyby w rychloſti ho neſwázali a metlami ne mrſkali, žádný by ſnad před nijm oſtáti nemohl, aniž by ſebau bezpečen byl.« Y wece Eunicus: »A což nemáte žádného znamenij po kterémž ſe muož poznati, kdyby ho ta nemoc napadnúti chtěla?« Nedius odpowěďel: »Máme, pane, když koli ſem y tam ſe ohlédá a pěſtij na stůl tluče, a nebo když nohama dupá a ſtolicy ſwú, na kteréž ſedá, zdwijhá; tehdáž rowně ta hluchá a neb padúcý nemoc na ňeg přicházý.« [10]) Y dij Eunicus: »Tedy yá chcy toho tijm lépe ſſetřiti, aby žádney od něho vražen nebyl.« Řekl Nedius, že to dobře vďelá.

Ne mnoho potom, když Eunicus a ſłużebnijcy geho při kreyčijch byli, y překryl [11]) Nedius miſtru nůže geho. A když miſtr, krágeti mage, nůžij nenaſſel, počal ſem y tam hleďeti a těch nožij okolo ſebe hledati [12]) a na ſtuol pěſtij bijti, zdá by kde nůže zazněly; [13]) opět y ſtolicy zdwijhal. Y domnijwal ſe Eunicus, že gey chce ta hluchá a neb padaucý nemoc napadnauti, y hned rozkázal, aby ho ſwázali. A když ſe bránil a křičel, oni ho tak dlauho bili, až nad nijm vſtali, a on až vmdlen [14]) na mijſto byl. A když ſám k ſobě přiſſel, wece: »Pane, y proč ſte mne tak welmi bijti dopuſtili?« Odpowěďel gemu Eunicus: »Miſtře, yá ſem to k twému dobrému vďelal, neb Nedius mi powěďel, kterak by čaſem hluchá a nebo padúcý nemoc na tebe přicházela, a že by žádney před tebau bezpečen ſebau býti nemohl, a že nikterakž prwé ani lépe žádný tobě pomocy nemuože, než když by tě ſwázali a vprawili.« [15]) Y rozhněwaw ſe miſtr, dij k Nediowi: »Neſſlechetný [144a] lotře, kterakž ty to wijſs, [16]) a neb od koho a kdy

to máš, že yá tau hluchau nemocý trápen bywám?« Nedius odpowěďel řka: »Rowně toho čaſu, yako ſy ty zwěďel, že já medu s měkým chlebem negijdám, tu geſt mi také twá padaucý nemoc oznámena.« Té odpowědi ſmál ſe Eunicus y wſlickni služebnjcy geho, a tomu porozuměli, že dluh ſwûg dobrau a lepſſij geſſtě mincij [17], zaplatiti chtěl. Yakož také k tomu rozumu obecné přijſlowij geſt: »Gedno kmotrſtwij přes plot, a druhé hned zas po hotowě.« [18]) Kdož o druhém zle myſlij, přigde ta hodina, že ſe mu hůře odplatij. [19]) Protož, čeho ſobě nechceſs, toho druhému též, aby nečinil, warůg ſe.

[1]) *St.*: »Die XV. Fabel von des Königs Schneider vnd seinem Knecht« — Alphonsus, Disc. cleric. 21, 1—8. — Srv. Kirchhof-Oesterley, 1, 233. — [2]) Jeder zeit. — [3]) Auch jedem menschen nach seinem wesen. — [4]) Als der hochzeitlich tag nächenen was. — [5]) Kestliche kleider. — [6]) Einen obmeister. — [7]) Orig.: Eumicus. — [8]) Er were fast gut, wann die kranckheit ihn nit so sehr beschweret. — [9]) Ja, herr, er würdt auch etwan so wütend taubsüchtig vnnd so gehling. — [10]) So kompt die taubsucht an in. — [11]) Verbarg. — [12]) Ward er vber sich sehen. — [13]) Auff die büny klopffen mit den henden, ob er die schär nicht hörte. — [14]) Blöd — [15]) Dann durch binden vnnd schlahen. — [16]) Sag an, du schalck, wa hastu das erfaren. — [17]) Mit gleicher müntz. — [18]) Ein gevatterschafft vber den zaun, die ander herwider. — [19]) Věta: »Kdož – odplatí« přidána překladatelem.

XVI.

O ženě a o gegijm muži, ležijcým na podlaze, kdež holubi bywagij. [1])

Vmijněnj ženſká a lſti zlehčugj a ſtraſſij welmi ſylné muže. [2])

Towaryſs geden [3]) obýwal s gednú ženú, kteráž měla muže sedláka. Ten neměl ſtatku zbytečného a pro dluhy ne ſměl ani w měſtě ani doma léhati, ale w nocy léhał na poli. Gednoho pak čaſu, když fregijř gegij do domu k nij přiſſel, přiſſel také y muž gegij v wečer domuo. Ona hned ſregijře ſwého pod peřinu na lože [4]) ſchowala, a wyſſedſſi proti muži, wyſtřijhala gey y za zlé gemu měla, že ſe zale wrátil, a že by ſe prey rád w ſſatlawě ocetl; [5]) »neb rychtářowi pacholcy nynij zde byli a wſſecken dům přehledáwali, aby tě nagdauce wſadili. A yá ſotwá gſem ge odwedla, že preč ſſli, [6]) neb ſem prawila, že wdycky na poli léháš; wſſak oni proto, yakož ſem porozuměla, geſſtě ie ſtrogij [7]) zaſe přigijti.« Ten dobrý muž toho ſe welmi zſtraſſil a ſſetřil ceſty, yak by toho vgijti mohl, neb brána w měſtě byla zawřijna, že nemohli zaſe do měſta gijti. [8]) Když pak [144b] ten dobrý muž, boge ſe a třeſa ſe, ženy ſwé, aby mu w tom pomohla a radu dala, proſyl, [9]) ona takto k ňemu dij: »Rychle wlez mezy holuby na dům, [10]) a tam přes tuto noc přečekáſs, a yá zamknu dwéře napřed a řebřijk odtud odſtawijm, aby ſe žádný nedomnijwal, že by ty tam býti měl.« Cžlowěk ten vpoſlechl raddy ženy ſwé a wlezl na podlahu, kdež holubi bywagj; [11]) žena zamkla ten holubnijk welmi pewňe, tak že ſe muž nikterakž odtud dobyti nemohl, a wzala rżebřijk odtud preč. A na tom ſe s ſwým fregjřem

ſneſla a ſmluwila, aby ſe nepokogně a s hurtem w domě okázal,[12]) yako by rychtářowi pacholcy tu přijtomnij byli a s ženau o gegijho muže mluwili. A tudy giž ſkrytému a ſtraſſliwému muži welmi welikú bázeň včinili a gemu ſtrachu přidali. Když pak giž to ſmluwenij wykonáno bylo,[13]) lehli ſpolu na luože a tam ſobě w obgijmánij ſwém powolili; muže pak w ſmrdlawém holubijm domu mezy truſem ležeti nechali, bogijce ſe za ňeho, aby yat a wſazen nebyl.[14])

[1]) *St.*: »Die XVI. Fabel von der Frawen vnd irem Man in dem Tubhusz.« — Poggius, Facetiae 10. (De muliere, quae virum defraudavit.) — Doklady a parallely viz: Kirchhof-Oesterley III, 246. — [2]) Der frawen auffsatz vnd bōszlist krencken die starcken gemüt der man. Darvon höre ein schimpffred Pogii. — [3]) Petrus, ein geselle. Poggius: Petrus, contribulus meus. — [4]) Vnder das bet. — [5]) Sie meinet, er wölte gern in dem kercker ligen. — [6]) Mit worten, sprach sie, hab ich sie gemacht hinweggehen. — [7]) Doch dreweten sie; věta »jakož jsem poroz.« přidána v překladě. — [8]) Věta: »že nemohli atd.« přidána — [9]) Bat vmb hilff vnd radt. — [10]) Steig auff in das taubhaus. Poggius: Ascende ad hoc columbarium. — [11]) Orig. jen: In das taubhaus. — [12]) Orig.: Die fraw...nam die leittern hinweg vnd lies do vsz iren verborgnen bulen, der erzeigete sich vngestümmiglich ...« — [13]) St. jinak: Do aber das geprecht was gestillet; v lat. textě: sedato tumultu. — [14]) Liessen den man in dem katigen tubhausz verborgen ligen, das er nit gefangen wurde.

XVII.

O ženě, kterúž Bůh ďetiátkem obdařil, když muž doma nebyl.[1])

Przijliſſná pilnoſt wyſſijch a mocněgſſijch, y Boha ſamého,[2]) při mladeych ženách mužom welmi nepřigemná geſt. O tom ſlyš tuto žertownij rozpráwku[3]) Pogiowu.

Sagetáni[4]) byli obecnij měſſtiané[5]) w Benátkách, kteřijž ſobě žiwnoſti plawenijm a woženijm lodij[6]) dobýwali. Mezy těmi byl naywyšſſij zpráwce lodij[7]) welmi chudý; ten měl mladú, welmi pěknú ženu. Cžaſu pak gednoho, když pro zyſk na mnohá mijſta po moři ſe wozyl a plawil, a ſwé ženy v welikém nedoſtatku[8]) doma nechal, pátého léta teprwá ſe nawrátil. A hned ſſel domů, aby ženu ſwú widěl, kterážto w nepřijtomnoſti ge[145a]ho s giným přebýwala, když giž o nawrácenij muže ſwého pochybowala. Když pak on do domu přiſſel a widěl gey wyſtawený a pěkně přiſtrogený, podiwiw ſe tomu, ptal ſe ženy, kudy by to přiſſlo, že ten nepodobný dům tak pěkňe ozdobený[9]) geſt? Pani geho hned gemu odpowěďela: »Bůh, kterýž obyčegně rád chudým lidem pomáhá, ſwau miloſtij při mně byl.« Wece muž gegj: »Budiž Bůh pochwálen z weliké ſwé dobroty, kterúž geſt tobě okázal.« Potom widěl komoru, lože a giné domownij nádobj ozdobněgſſij a pěknēgſſij nežli na ženy w tom měſtě ſluſſij,[10]) a než mužij tomu chtēgij, a když ſe opět zeptal, odkud by ty wſſecky wěcy tak nad mijru okráſſlené a ozdobené byly, ona opět odpowěďela: »Božij nezčiſlná ſſtědrota[11]) tjm mne obdařila.« On opět chwálil Boha a ďekowal miloſti

geho z neſmirné dobrotiwoſti geho.[12]) Též také chválil Boha z některých nowých wěcý, kterýmž nikdá prwé w domu ſwém nebyl přiwykl, aniž gijch newijdal. Y řekl, že to dobře widij, že miloſt Božij tu byla.

Když pak ſe tak welmi té Božij miloſti muž diwil, rowně w té mijře přiſſlo vtěſſené pacholátko[13]) třij let zſtářij, a wdy ſe k mateři lijſalo, yakož děti obyčeg magj. Wida ge muž gegij, ptal ſe, čij by to dijtě bylo? Ona odpowěďela, že geſt gegij. Y lekſſi ſe muž, zeptal ſe gij, kde by ge wzala?[14]) Ona odpowěďela, že Božij miloſrdenſtwij pomoc gij včinilo a při nij ſtálo. Muž pak gegij, hněwem ſa podgat,[15]) wece: »Gižť ta miloſt přiliſſná geſt, yá bych tomu radſſi byl, aby ſe ne ſtaral a mně maleych ne twořil, zwláſſtě když mne doma nenij. Z toho yá gemu ne welmi ďekugi, že tu prácy podſtúpil a w meych wěcý opatrowánij ſe wydal.« Domnijwal ſe ten dobrý muž, že by Buoh přijliſs mnoho při dworu beywal, a přijliſs že by dwořſkey byl,[16]) když ſe o takowú wěc pokuſyl. Protož geden každý warůg ſe toho a pomyſl práwě, komu ženu ſwau poručiti má, když preč gede.

[1]) *St.*: »Die XVII. Fabel von der Frawen, die Gott eines Kinds beriet in abwesens ires ehelichen Mannes.« — Poggius, Facet. 1. (Fabula cuiusdam Caietani pauperis naucleri). Doklady a parallely podává Bolte, Jak. Freys Gartengesellschaft (Stuttgart. Lit. Verein CCIX) str. 257 č. 112. — [2]) Auch der Gött. — [3]) Schimpffred. — [4]) Orig.: Saietani, omylem tiskovým za »Gaietani«. — [5]) Burger von der gemeind. — [6]) Mit der schiffung vnd merfarten. — [7]) Ein patron oder öberster regierer des schiffs. — [8]) Mit kleinem hauszrad in mangel. — [9]) So wol vszgestrichen. — [10]) Dann der frawen stad vnd wesen zugehöret; »a než -- chtějí« přidává překladatel — [11]) Die gōtlich miltickeit. — [12]) Lob, eer vnnd danck sagt er aber Got dem herren vmb sein gutickeit gegen inen, — [13]) Wolgestaltes kneblin. — [14]) Orig. ještě: So er doch nit zu land gewesen wer. -- [15]) In zorn vnd vnmut bewegt. — [16]) Gott were vil zu höfflich vnd zu milt gewesen.

XVIII.

[145b] O gednom nábožném pokrytcy a o gedné ženě tuto ſem položil s odpuſſtěnijm Pogiowým.[1])

Gednoho čaſu,[2]) když ſem yá při tom byl, počala ſe takowá řeč o nijch: Těch duchownjch pokrytcuo wſſeckno množſtwij náſleduge a za nijmi bezďeky leze,[3]) a ačkoli oni cti, wyſoké poctiwoſti a weliké hodnoſti, až mrau,[4]) ſrdečně žádoſtiwi ſau, wſſak proto ſwým pokrytſtwjm, pěkneym mluwenijm a pochlebowánijm tak mnoho zřijdij, že ſe lidem zdá, že nerádi k tomu přicházegij, ale aby ſe toho každý domnijwal, že z přinucenij wyšſſijch to činij a z rozkázanij gegijch, k yakeymžkoli wěcem přiſtupugij.[5]) Y řekl geden tu z přiſtogijcých: »Rowně tak ďelagij, yako něgakey ſwatý Pawel, kterýž w měſtě Piſu přebeywal. Ten byl geden z těch, kteréž poſly Božij nazýwáme. Těch obyčeg byl, aby, před domy ſedijce, proſyli,[6]) aby gijm dáwáno bylo. A když gſme ho proſyli, aby powěďel, kdo by byl, on

řekl, že geſt Pawel, kterýž pro ſwůg ſwatý žiwot od obecnijho lidu swatým [7]) byl nazýwán. Gednoho pak čaſu ſeďel před domem gedné wdowy, kteráž mu dáwala pokrm pro Pána Boha. A když gedl, pohleďela naň ta pani okem zewnitřnijm, [8]) že by pěkney byl, y zapálila ſe žádoſtij k ňemu. A když tu pogedl, proſyla ho, aby po 3 dnech zaſe přiſſel, že to zpuoſobij, aby lépe nakrmen byl. Když on pak čaſto k nij přicházel, gednoho dne proſyla ho, aby do domu ſſel, a raďegij aby tam gedl. [9]) On gij vpoſlechl, a když giž břicho ſwé do ſytoſti gijdlem a pitijm nakladl, žena ta w těleſném pokuſſenij gſucy netrpěliwá, chytiwſſi ſe mu hrdla, lijbala a řekla k ňemu, že od nij nikterakž nepůgde, leč gi těleſně pozná. On ſe poſſmauřil, s pláčem ſe k tomu mage, yako by tomu ne rád byl, předſewzetij gegij zlořečil [10]) a gi z toho treſtal, přimlauwage gij [146a] pro gegij wſſetečnú žádoſt. Ona pak když ho tauže k tomu měla a wždy ho wijce podněcowala, welmi zuořiwě nayprw gij odpowěďel, [11]) řka: »Poněwadž pak to zlé před ſe konati chceſs, teď yá to oſwědčugi Bohem, že to twá, ne má winna bude, neb yá nechcy ſkrze to w zlořečenſtwij vpadnauti. [12]) Protož wezmiž ty ſobě to zlořečené tělo, kteréž ſe toho čaſu zbauřilo, a vžijway ho po ſwé wůli, neb yá dnes ſebau nikterakž heybati nechcy.« A tak ten dobrý Pawel přinucen geſt od te ženy, že gegij wůli muſyl naplniti, ačkoli pro ſwú vſtawičnú čiſtotu ſwým wlaſtnijm tělem k ničemuž heybati nechtěl ani powolowati, než wſſecku winu na ženu ſſtrčil a ſecpal.«

[1]) *St.*: »Die XVIII. Fabel von einem nolhart vnnd einer frawen hab ich mit vrlob Pogii gesetzet ausz des buch, das ich hab.« — Poggius, Facet. 6. (De vidua accensa libidine cum paupere). — [2]) Vynechán úvod: Nolhart, beghart, geistgleiszner vnd ander ires gleichen ist das böst geschlecht aller menschen, die lebend seind. Von denen schreibet Pogius. — [3]) Orig.: Dem geistgleiszner volgent alle ding; v lat. textu: Omnia redundant. — [4]) Inbrünstigklich begeren. — [5]) Sie kommen vngern durch die gebot der öbern zu solcher würdigkeit. — [6]) Sitzen vnd bitten nit ihnen zu geben; lat.: nihil petentes. — [7]) Selig. — [8]) Beschawet in die fraw innerlichen. — [9]) Bat sie in, das er hinein gieng die speis zu niessen. — [10]) Er gleisznet im das leid sein vnnd ir zumutung schelten. — [11]) Orig.: Do gab er irer vngestümme empfor vnd sprach — [12]) Orig.: Ich wil vnvermalget bleiben.

XIX.

Ziena gedna žaluge na muže ſwého, že zbroge nemá. Pogius. [1])

Sproſtná gedna mladá panij domnijwala ſe, že geden každý muž má lepſſij zbrogi mijti [2]) nežli giná zwijřata. O tom pijſſe Pogius takowý žert:

Geden vrozený a pěkný mládenec pogal ſobě ženu, dceru gednoho rytijře, Netapacya [3]) řečeného, w Florencij. Po ňekolika pak dnech, yakož obyčey geſt, přiſſla ta mladá panij do otce ſwého domu, ne přijliſs welmi gſucy weſela, a také mnoho ne žertowala, yakož obyčeg mladé newěſty magij, ale newesſelé myſli, s zaſmuſſilau twářij, a wdy pod ſe na zem hleďecy. [4]) Mátě gij tayně do komňaty powolala a tázala ſe na přijčinu zámutku

gegijho, zdali by gi co zlého potkáwalo?[5]) Y odpowěďela ta mladá pani, plačijcy: »Dalas mne tomu, kterýž nenij mužem, ale zhola ani mužſké zbroge, což wijce geſt, nemá, neb z té ſtrany, což ſe manželſkého ſtawu dotýče, ſſpatně zbrogij opatřen geſt.[6]) Mátě ſe také zarmútila z neſſtěſtij dcery ſwé, a ty wſſecky wěcy muži ſwému powěďela. Muž gegij hned wſſecky přátely kázal na hody ſezwati, [146b] a tu gijm wyprawowal, co by ſe geho dceři nelijbilo.[7]) Pro kterúžto wěc wſſickni přátelé y wſſeckna čeled[8]) w zámutku byla, že takowá pěkná, mladá pani netoliko zlým manželem opatřena geſt, ale že newěducy, co geſt kolba a hoňenij, tak z swěta má ſgijti a od toho k turnagi nepřiſtrogeného rytijře vdáwena býti.[9]) W tom pak přiſſel mládenec ten také k nijm, a wida, že wſſickni neweſelé myſli a zarmauceni ſau, diwil ſe, co by to nowého bylo, a neb co by ſe přihodilo,[10]) že ſe tak zarmautili. Ale mezy nimi nebylo žádného, ktereyž by mu ſměl přijčinu zármutku gegijch powědijti. Napoſledy pak geden, ſwobodné a weſelé myſli, dij k ňemu: »Zěna twá na tebe žaluge, že ne máš žádné zbroge, a že ſy welmi nezprávný rytijř k turnagi.« Y byl z toho mládenec ten weſel a řekl: »Ziádnau měrau ta wěc nás zarmucowati ne má ani naſſi kolacý ruſſiti; ta žaloba ſnadno ſe wywéſti a wymluwiti může.«[11]) A když oni wſſickni za ſtolem ſeďeli, mužij y ženy, nagedſſe ſe, wſtal mládenec a řekl: »Milij přátelé, yá rozumijm, že w gedné wěcy obžalowán ſem. Geſtli že yá gj winen ſem, w tom ſe na ſaud a na rozeznánij k wám ſpauſſtijm.«[12]) A to powěďew, dobyl doſtatečné zbroge a doſti k honbě přiſtrogené a okowané krondle,[13]) neb krátké ſſaty na ſobě měl, a wyložil gi na stůl, aby gi mužij y zieny wiďěli a o doſtatečném gegijm opatřenij mluwili. Y zeptal ſe mládenec ten, měla-li by ho z čeho winiti a neb opomijtati? Wětſſij ſtrana žen žádala, aby gegich mužij tak zprawenij při zbrogi byli; mužij také mnozý poznali, že by w té wěcy od něho přemoženi byli.[14]) Obrátiwſſe ſe k ženě, těžce gij přimlauwali a gegij bláznowſtwij treſtali. Ale ona ſměle odpowěďela: »Proč mne treſtcete? Náš woſlijček, kteréhož ſem na poli wiďela, geſt nerozumné howado, a wſſak mnohem při té wěcy zpráwněgſſij (a to okázala, ztáhſſi ruku); tento pak muž můg geſt rozumný cžlowěk, a ſotwá takto toho zaſtal.«[15]) A po tom poznali [147a] bláznowſtwij gegij, že ſe domnijwala, lidé pro to, že by rozumnij byli, wětſſijmi potřebami že by opatřeni býti měli.

[1]) *St.*: »Ein Fraw verklagt iren man, er hab keinen. Pogius.« — Poggius, Facet. 43. (De adulescentula, quae virum de parvo priapo accusavit.) —. [2]) Bas gewapnet sein. — [3]) Zkomoleno; orig.: Nery Pacii; lat.: Nerii de Paciis. — [4]) Mit traurendem angesicht gegen der erden gekeret. - [5]) Ob es nit wol vmb sie stunde. — [6]) Hat er nichts oder gar wenig. — [7]) Erzelete in das vngefel seiner tochter. — [8]) Das gantz haus. — [9]) Nit allein vbel vermahelt, sonder von eim vnmügenden ersteckt sein solt. — [10]) Was newe sachen inen weren zugestanden. — [11]) Der klag wird leicht entschuldigung. — [12]) Ob die war sey, darüber wil ich euch lassen erkennen. — [13]) Ein grosz wer vnd wol erzügten streitkolben. — [14]) Bekanten, das sie von solchem hauszradt überwunden werend. — [15]) Hat hart halb so vil.

XX.

Weymluwa skladatele z lehkeych žertuow. [1])

Když ſem tyto ſabule a žertowné řeči poněkud wypſal a přeložil, ne pro náchylnoſt a mdlobu ženſkú, poctiwoſti gegich a cti k aurazu, kterýmž powinen ſem wſſemi obyčegi ſlaužiti a gich wůle ſlužebnijkem býti, protož gich nechtěl ſem ničijmž dotýkati, ale z přinucenj wyſokého wtipu muže Pogia y gineych také, kteřijž takowých žertownych řečij k treſtánij měké myſli ženám přijliſs mnoho pſali a ge od gegijch lehkomyſlnoſti takowými přijklady odweſti chtěli. [2]) Poněwadž pak yá na to ſem myſlil při počátku této knijhy, přátel ſobě mijně naďelati a přijzně dogijti ſkrze wypiſowánj rozličných lidij způſobůw a mrawůw, protož těch řečij, kteréž ſau o lſtech a chytroſtech ženſkých giž zanechati chcy, neb pro ně mnohých ctných a poctiwých panij myſl proti mně pohnauti mohla by ſe, čehož yá ſe wſſemi obyčegi warowati welmi rád chcy. A hned chcy péro giž položiti a o tom wijce nepſati, abych od ňekterých, kteréž by prawďe mijſto dáti vměly a tomu rozuměly, něgakým rozpuſtilým cžlowěkem ſauzen nebyl. [3]) Protož chcy giž y gineych žertownych řečij od Pogia ſepſaných zanechati a gich newypiſowati, ani o mladé ženě, kteráž na muže žaluge, že by nedoſtatečný byl, [4]) ani o ſedláku, kterýž ſe s farářem ďeliti chtěl, [5]) ani o knězy, kterýž od ženy deſátku žádal, [6]) ani o boſáku, kterýž kázal, že by radſſi deſet panen o poctiwoſt připrawil, než gednu manželku, [7]) že by tak weliký hřijch byl cyzyložſtwo. Také, kterak ſkutek manželſký nade wſſecka lékařſtwij nayzdrawěgſſij geſt, a kterak giž od lékařů [147b] opuſſtěné ženy ſkrze to zdrávy bywagij. [8]) Také, kterak nezčitlnij nolhartowé pokrytcy [9]) takowé ſwé činy a ſkutky prowozugj, kromě když ſwá těla, ponaukagijcy ke zlému, treſtcý a káragij pro gich ponaukánij a nabádanj, ani o teyném, hřijſſném těla z potřeby vžijwánij proto, aby newinnij byli. Také ani o tom kazateli, ktereyž ſe diwil, že, yakkoli mnoho mužuow gemu ſe zpowijdalo, že každey prawil, s gineymi ženami že by cyzoložſtwo páchal, a žádná manželka že by nepřiſſla, kteráž by manželſtwij zruſſila; kteréž manželky byly, s nimiž tito muži gich manželſtwij poſſkwrnili. [10]) Také ani o lehkém práznomluwenj [11]) duchownijch, kterýmž gegich lehkomyſlná ſlowa čaſto wlaſtnijmi gich ſlowy odplacena bywagij. [12])

Yakož ſe to gednomu biſkupu přihodilo, kterýž gednau, když w létě horko bylo, [13]) s mnohými služebnijky ſwými přes pole gel. Y nalezl ňegakau mladau ženu w chládku pod gednijm ſtromem ſedijcý, kteráž doſti pěkná a červená byla; ta, ſložiwſſi s woſlice dwee dijtek, ktereežto gij w dwú koſſijch přes hřbet byla přewěſyla, [14]) tu té woſlicy odpočijwala. [15]) Když gi ten biſkup vhlédal, řekl k nij neważňe a lehkými ſlowy, kterýmž ſe byl dáwno naučil a gim přiwykl, chtěla-li by, že by gi toho vſtánij zbawil? [16]) Ziena ta žádala také odpočinutij a řekla: »Waſſe miloſt pane, [17]) yá toho welice žádám, ale račtež powědijti, yak by to mohlo býti?« [18]) Odpowěďel

biſkup: »Tak, abychom ſe poobgijmali.« Y hned k tomu wece ta pani: »Pane, poněwadž ten ſkutek vſtánj odgijmá, yá waſſij miloſti proſým, abyſſte mé woſlicy pomohli, neb ona mnohem wijce vſtala, nežli yá, toliko pro ty dijtky, kteréž mi neſe.« A tak to lehké pliſkánij toho biſkupa dwořſkau odpowědij této ženy odplaceno geſt, a služebnijcy geho s ſmijchem odtud odgeli.[19])

Toto, což ſe ſtalo, oznamuge, že lehká, neſtydatá ſlowa od powýſſeneych lidij, a zwláſſtě duchownijho ſtawu, neſluſſněgſſij ſau nežli ſtawu swětſkého a člověka obecného. Protož [148a] ſe gich warowati magij. Já pak mnohem wijce řečij takowých zanecháwám, proſe, aby mi odpuſſtěno bylo, geſtli ſem co lehkomyſlně poweďel a s ceſty poodſſel, kudyž bych nepřijzně dogijti mohl, zwláſſtě když má wůle a žádoſt geſt, abych přátelſtwj a přijzně dogijti mohl. O kteréžto wěcy yá chcy na koncy knjhy této ňetco krátce poweďeti;[20]) nynij pak chcy ſe nawrátiti k ňekterým žertům a řečem Pogiowým.

[1]) *St.*: »Entschüldigung schreibens leichtfertiger Schimpffred.« — [2]) V originále jest úvod tento značně kratší; také v následujících větách úprava slohová jest volnější. — [3]) Orig.: Ich . . lies zuhand die federn fallen, vnd darumb, das ich von den lieben frawen vmb die beschriben genad erwerben möcht, wolt ich die andern schimpffred von Pogio gesetzt nicht beschreiben. — [4]) Poggius, Facet. 43. — [5]) Poggius, Facet. 5. — [6]) Poggius, Facet. 155. — [7]) Er wölte lieber zehen jungfrawen haben, dann ein ehefrawen. — Poggius, Facet. 44. — [8]) Poggius, Facet. 112. — [9]) Die unvermalgeten nolhart. — [10]) Poggius, Facet. 123. — [11]) Von der lichtfertigkeit. — [12]) Deren weichmütigen wort offt mit ihrem wert vergolten werden. — [13]) Zu heisser sommer zeit. — [14]) Het seinen esel entladen von zweien kinden, die er in zweien körben vber ruck het getragen. — [15]) Vnd suchet růw. — [16]) Sprach er ausz lichtfertigkeit, deren er gewonet het: O, der dem frewlin die müde vszzüge! — [17]) O lieber herr. — [18]) Slova »račtež povědíti« přidána. — [19]) K rozprávce srv.: Frey-Bolte, čís. 74. s doklady na str. 242. — [20]) Výkladu takového v knize již není.

.XXI.

O nerozumu krahulečnjkůw.[1])

Mezy gineymi rozpráwkami ſau některé řeči[2]) zbytečnij, nevžitečné ſtaroſti a pijlnoſti, nechcy řijcy bláznowſtwij, těch, kteřijžto pſy a giné kratochwijle[3]) k honěnij a k hledánij chowagij a ſtrogij. K tomu poweďel geden, gménem Petr z Florencij, že geden blázen z Medyolánu ſmál ſe takowým lidem. A když ho proſyli, aby poweďel, čemu ſe ſměge, on takto řekl:

Byl měſſtěnijn geden w Medyolánu, kterýž bláznowé lidi a neſmyſlné hogil, a wſſem neſmyſlným, když k ňemu přiwedeni byli, w vrčitý čas přiřijkal, že ge chce zhogiti a gim ſpomocy. Y dáwal takowé lékařſtwij:[4]) Měl w domu ſwém weliký dwůr, na tom byla nečiſtá, ſmrdutá lauže a neb močidlo. W tom rozkázal wázati k kolij wſſeckny, kteřijž neſmyſlnij byli, některé do kolenau, ňekteré do třijſl, giné pak hlaubě, yakž který z nich ne-

yſlný byl, a tam ge káral a treſtal, y naprawowal ge, gedno láznij, druhé hladem, třetij žijznij,[5]) až ſobě vſmyſlili.[6]) Mezy gineymi pak byl přiweden geden k ňemu, kteréhož až do třijſl wſadil, a ten ſe po patnácti dnech naprawil. Y proſyl wládaře,[7]) aby ho od toho kolu wyſwobodil a wyproſtil a z wody ho wypuſtil. Y wypuſtil ho s tauto wymijnkau, aby ſe dworu nechodil. Když mu pak něko[148b]lik dnůw poſluſſen byl, dopuſtil mu lékař, aby po domě wſſudy chodil, než před duom aby newycházel. Gineych pak towaryſſuo geho w tom močidle nechal. Tento[8]) pak pijlen byl zachowati wſſecko, což mu lékař rozkázal.

Y přihodilo ſe geden čas, když we dweřijch ſtál, neb pro ſtrach toho močidla[9]) wen wygijti neſměl, tu chwijli přigel geden mládenec se dwěma ptačijmi pſy a s gednjm krahuogcem, drže gey na ruce. Toho k ſobě pro diw[10]) zawolal, neb ſkrze pominutij ſmyſla ſwého mnohých[11]) wěcý gmenowati byl zapomenul, kteréž prwé gmenowati dobře vměl. A když k němu přigel, řekl mu: »Slyſs, proſým tebe, powěz mi, chceſſ-li, co geſt to, yako[12]) tě neſe? A k čemu to chowáſs?« Mládenec wece: »Geſt kuoň, a chowám ho k gijzďe.«[13]) Y zeptal ſe dále: »Co geſt pak to, yako neſeſs na ruce, a k čemu toho požijwáſs?« A on dij: »Geſt krahugec, kterýmž koroptwy a křepelky y giné ptáky honijm.« Y zeptal ſe opět: »Kdo ſau pak to, geſſto s tebau běžij, a k čemuť ſau?« On odpowěděl: »Sau pſy, a potřebnij gſau, aby ptákůw hledali a ge wyháněli, a yá abych honil.«[14]) Y dij ten neſmyſlný: »Ach, medle proſým tebe, powěz mi, zač ti ptácy, co gich za celý rok nahonijſs, ſtogij, pro ktereež ty tak welikú ſtaroſt a prácy máſs, a takowého ſtrogenj potřebugeſs?« Mládenec odpowijdage, dij k němu: »Málo, za čtyři neb za pět kop miſſenſkých.«[15]) A on ſe zeptal dále, řka: »Co tě pak ſtogij kuoň, krahugec a pſy?« Wece myſliwec: »Skoro k padeſáti zlatým.« A a on odpowijdage k tomu geho bláznowſtwij, dij: »Proſým tebe, ged' chutné[16]) chutně na rychloſt preč odſud, prwé než ſe náš lékař domů nawrátij, neb kdyby on zde tebe zaſtihl, wſadil by tě yakožto naywětſſijho blázna nade wſſemi blázny,[17]) do močidla až přes vſſi pro takowú neſmyſlnoſt, až by tě trochu pominula.«

Tato žertowná řeč Pogiowa včij, že zbytečnij pilnoſt a náklad při myſliwoſti weliké bláznowſtwij geſt, leč by ſe dálo od mohowitých a [149] pro ňegaké potěſſenij a kratochwilenij, wſſak ne čaſto. Protož geden kánon prawj:[18]) ‚Ezau byl hřijſſnijk, neb geſt byl myſliwec.' A my ſme geſſtě nikdá žádného swatého myſliwce ne nalezli, leč by nynij byl; ale welmi geſt to těžké.[19])

[1]) *St.*: »Von Thorheit der Beisser.« — Poggius, Facet. 2. (De medico, qui dementes et insanos curabat.) — Srv. Mikul. Konáče Pravidlo lidského života, (1528) list 3 a. — [2]) Orig.: Vnder anderm sagen wurden etlich zu rede etc.; lat. text: Plures colloquebantur de supervacua cura etc. — [3]) Federspil; lat.: accipitres. — [4]) Vnd was sein ärtzney also gestalt. — [5]) Slova »třetí žízní« přidána. — [6]) Bis das sie gesund wurden. — [7]) Den pfleger. — [8]) Der siech. — [9]) Von forcht wegen der lachen. — [10]) Von wunders wegen. — [11]) Aller. — [12]) Das. — [13]) Zu dem beissen; lat.: Aucupii gratia. — [14]) Die ich mit dem habich fahen sol. — [15]) Eines kleines schatzes, sechs

oder villeicht vier gulden. — [16]) Omylem vsuto. — [17]) Über allen thoren der welt. — [18]) Darumb spricht der Canon. — [19]) Závěrek v orig.: Wir haben auch nie kein heilligen weydman funden. Schweig, heintz, es mühet den kůntzen.

XXII.

O diwných proti přirozenij porodech a telenijch, a o mořſkých potworách. [1])

Diwné ſe wěcy rodily léťha od porodu panenſkého [2]) MCCCCXXXVII. Hugo, w měſtě Senis, [3]) prawij o gedné kočce ſe dwěma hlawami.

W Padwě vrodilo ſe téle s dwěma hlawami, a to ſem y tam po té zemi wozyli a s nijm ſe okazowali.

Jan Huoc, [4]) apatékář w měſtě Vlmu, měl hřijbě o ſſeſti nohách, ale proſřednij dwě ne doſahowaly země, wſſak proto také ge dal vkowati. Také gemu kočka tré koťat położila, kteráž nazad yako gedno kotě byla ſpogená, kromě noh a giných audů zadnijch, předek pak byl, yako by tré koťat bylo, a nic déle żiwa nebyla než za tři dni. [5]) Také měl gedno zwijře, předku bylo kozýho, zadku pak chlupatého yako beran. To żiwo bylo geden den a rok.

W měſtě Piſu [6]) porodila kráwa welmi přijliſs nepodobného czerwa a neb hada, gehożto hlawa byla wětſſij než telecý, hrdlo měl na loket zdélij, břicho pſý měl, wocas náramňe dlúhý a oblý. Když gey kráwa położila a na něy ſe wohlédla, lekſſi ſe ho, ſylně zařwala a preč od něho vtécy chtěla, ale ten czerw rychle ſe nahoru wyzdwihl a wocaſem ſweym kráwě zadnij nohy zapletl a k wymenu ſe gij přiwinul; [7]) potom ſſal, pokudž co mléka měla, a hned opuſtiw tu kráwu, do leſa běżel. Té kráwě wymeno bylo wſſecko zčernalo, a kdež gij byl nohy [149[b]] wocaſem zapletl, také zčernaly, rowně yako by wypálené byly, a tak dlauho trwaly. O tom prawili paſtewcy, kteřijž to widěli, neb ſe to na poli mezy dobytkem bylo ſtalo. Potom teprwá po čaſu měła ta kráwa tele.

Také téhož létha polapili mořſkú potworu a wozyli ſe s nij po zemi, [8]) okazugijce gi lidem. Swrchnij ſtrana až do pupku měla poſtawu człowěčij, dole pak byla yako rybij wocaſy, [9]) a ta ſtrana dolegſſij byla na dýl rozdělená. K tomu měla dlauhau bradu a nad vſſima dwě wyroſtliny, yako by růżky byly, dwa weliká cecky, vſta ſſiroká, od rukau až do ramen, a dále až doluo do břicha měla pleytwy způſobné k plawenij. Ta takto geſt polapena: Na břehu mořſkém byly něgaké żeny, kteréż plátna bijlily a praly. [10]) K gedné z nich přiſſla ta potwora, [11]) aby gi ſobě za pokrm vlowiti mohla; chytiwſſi gi za ruku, táhla gi k ſobě, ale żena ta bránila ſe vdatně, a yakż naywijce mohla. Bylo pak tu mělko, kdež ta plátna praly a bijlily. Y zkřikla hrozným hlaſem na giné żeny, kteréż také tu praly, aby gi retowaly; [12]) y běżelo k nij pět gineych żen, a chytiwſſe tu potworu, holemi a ſochory gi zabily a kamenijm vházely, [13]) a potom na břeh wytáhly. Y byla tak hrozná ku pohleďenij, że ſe gij wſſichni, kteřijž gi widěli, zſtraſſili.

Dlauhoſt gegij a welikoſt wětſſij byla než žádného cžlowěka.[14]) Zie pak ta potwora pro pokrm tu přiſſla byla, z tohoto ſe porozuměti může, zie několikero ďetij prwé na to mijſto při břehu wyſſlo bylo, aby ſe tu kaupali, a newěďel žádný, kam ſe poďeli, tak že gich nikdá potud žádný wijce newiďel. Z toho ſe rozuměti muože, že od té potwory ſtraweny gſau.[15])

[1]) *St.*: »Von etlichen vnnatürlichen geburden vnd merwundern.« — Poggius Facet. 31—34. (De prodigio. — De monstro.) — [2]) Auff das Jahr der geburt Christi. — [3]) Hugo von Senis; míní se proslulý lékař Hugo Senensis, jinak Hugo Bencius. — [4]) *St.*: Johannes Hutz. — [5]) Zwen tag. — [6]) In Pise gegend; v lat. textě: In Piceno agro. — [7]) Fiel mit dem maul an das euter der ků. — [8]) Sein bild ward in dem land vmbgefüret. — [9]) Vnnd fürbas hinab ein fisch — [10]) Die linwat zu waschen — [11]) Dasselb grausam thier. — [12]) Rüffet an die andern frawen mit kleglicher stim vmb hilff. — [13]) Ergriffen vnd erschlugen es mit stangen vnd steinen. — [14]) Was merer dann eines menschen. — [15]) Das sie von dem thier verzucket seind

XXIII.

O kněžy, pſu a biſkupu.[1])

Welikomocný penijz můž poſſkwrněná a proklatá mjſta bez woſkowých ſwěc a ſwěcené wody zaſe poſwětiti. O tom geſt takowý žert Pogiůw. [150a] W měſtě Tiſkánu[2]) byl doſti ne včený kněz, ale bohatý. Ten měl pſa, na kteréhož welmi laſkaw byl,[3]) tak že, když vmřel, kázal gey na kerchowě pochowati. Y zwěďel o tom biſkup, kterýž, wždycky na něho wáže, k geho peňezom myſl byl přiložil.[4]) Y kázal toho kněze k ſobě zawolati, chtěge takowau winu na ňem treſtati. Kněz ten znal myſl biſkupowu wýborně dobře, a wzaw s ſebú ſto zlatých, přiſſel před biſkupa; kterýžto proti ňemu zůřiwě ſe poſtawil,[5]) proto že by swatá mijſta pſými pohřeby poſſkwrňowal a zprzňowal,[6]) a tak rozkázal ho do žaláře vwrcy. Ten maudrý kněz řekl: »O pane otče , kdyby ty wěďel, kterak to maudrý a rozumný pes byl, ne diwil by ſe tomu, že ſem yá gey hodného domnjwal, aby mezy lidmi pochowán byl, neb geſt lépe než lidſky, dokudž byl žiw, ſe zachowáwal, y také giž při té hodiňe ſmrti trwal «[7]) Yakž pak .to kněz řekl, biſkup otázal ſe, řka: »Včinil-li geſt kſſafft při ſwé poſlednj hodině?« Odpowěďel kněz: »Ba vďelal, w kterémžto twé miloſti potřebu opatřil a sto zlatých tobě poručil; ty ſem yá teď s ſebau přineſl.«[8]) Poznaw to ten biſkup, potwrdil toho kſſafftu y toho pohřbu; wzaw penijze, rozhřeſſil toho kňeze a nechal ho s pokogem.

Tauto řečij potwrzuge ſe to obecné přijtlowj: »Penijze wſſe vďelagij, penijze wſſe zaplatij, penjze předek magij, chudij z zadu ſtogij.«[9])

[1]) *St.*: »Die XXIII. Fabel von dem Pfaffen, seinem Hund vnd von dem Bischoff.« — Poggius, Facet. 36. (De sacerdote, qui caniculum sepelivit.) — Srv. Pauli-Oesterley, č. 72 s doklady na str. 481. — [2]) In Tuscano. — [3]) Der hette gar ein lieben hundt. — [4]) Orig.: Des war der bischoff gewar, den sinn zu seinem geldt setzend. — [5]) Der schwerlich vber in was. — [6]) Das er die geweichte stet het enteeret mit dem hund. — [7]) Er ist mer dan menschlich in seinem leben vnd vorusz im sterben gewesen. — [8]) V orig. úprava pozměněna: Wie ist das? sprach der bischoff. — Er hat ein te-

ſtament gesetzt an seinem letzten end, sprach der priester, darin er dein not, darin du jetzund bist, hat betrachtet vnd hat dir hundert gulden geschaffen, die bring ich mit mir. — [9]) Gelt kan thun, gelt kan lon, gelt mag hinfür gehen, so armut musz hinden stehen.

XXIV.

O liſſce, o kohautu a o ſlepicy. [1])

Leſt lſtij přemožena beywá.

Hladowitá liſſka, chtěgijc chytroſtij slepicy podwéſti, kterauž kohauth na dřewo vwedl, a liſſka toho doweſti nemohla, aby z dřewa slepice doluo ſeſſla, [2]) y přiſſla s pochlebnými ſlowy k kohautu, a když ho pozdrawila, řekla towa[150b]ryšſky k ňemu: »Proč ſy tak wyſoko na ſtromě? Cožs geſſtě nowých, dobrých wěcý [3]) ne ſlyſſel, kteréž wſſem zwijřatom welmi vžitečné ſau?« [4]) Y odpowěďel kohaut, že by o tom zhola nic newěďel ani neſlyſſel. Y wece liſſka: »Já ſem wyſlána, abych ty wěcy zwěſtowala, y přiſſla ſem k tobě, abych tebe té radoſti včaſtného včinila. Sňem obecnij držán geſt, na kterémžto vſtanowený pokoy wſſem žiwým zwijřatuom ſpolečně zawřijn geſt, tak aby nižádné zwijře gedno druhému nikdá o bezhrdlé nevſylowalo, ani neſſkodilo, ale ſpolečňe wěčného pokoge vžijwalo. Giž gedno každé může w pokogi ſamo, kde chce, gijti a žádného ſe ne báti. [5]) Proto podiž doluo, a měgme ſpolu dneſſnij den kolacý, těſſijce ſe tomu dobrému a wesſeli z toho gſúce.« [6]) Kohaut, poznaw leſt liſſky té, dij k nij: »Zwěſtugeš nám dobré a doſti wzácné nowiny.« A w tom wytáhl krk wyſoko nahoru, yako by co z daleka widěl, že by bylo čemu ſe podiwiti, [7]) y zpial ſe na nohy. A když ſe ho liſſka zeptala, nač by tak pilně hleďel, on wece: »Widijm dwa pſy s odewřenými vſty, což nayrychlegij mohau, ſem běžeti; tak mám za to, že nám chtěgij také ten pokoy zwěſtowati.« A lekſſi ſe toho liſſka, y dij: »Já požehnáwám wás, [8]) autěk mňe potřebný a vžitečný bude, prwé než oni přigdau.« A tak počala preč běžeti. Y řekl k nij kohaut: »Kamž vtijkáſs, a nebo woč ſe ſtaráſs, když takowý pokog ztwrzen geſt, kohož ſe tedy bogjš?« Y řekla liſſka: »Tuſſijm, že to geſſtě pſom oznámeno nenij, a že o tom pokogi stěžka wědij.« [9]) A tak leſt gedna druhé odepřela. [10])

[1]) *St.*: »Die XXIV. Fabel von dem Fuchs, Han vnd Hennen.« — Poggius, Facet. 79 (De gallo et vulpe.). — [2]) Die ein han vff einen hohen baum gefürt het, darauff der Fuchs nit kommen mocht. — [3]) Die frischen newen mer. — [4]) Die menigklich so heilsam sind. — [5]) Ein jegkliches mag wol einig in sicherheit vnd frid wandeln, wohin es wil. — [6]) Lasz vns disen tag hochzeitlich begon vnd in freuden leben. — [7]) Darab er wunder neme. — [8]) Ich gesegen euch. — [9]) Ich besorg aber, das den hunden villicht der frid noch nit sey verkündet. — [10]) Also ward list durch list vertriben.

VII.

FABULE ŠEBESTYANA BRANTA.

[151a] Tuto ſe počijná druhá ſtrana pěkných, milých báſnij, přijkladůw a těch wěcý, geſſto ſe w prawďe ſtaly. Ty od doktora Sebeſtiana Branta k wyvčenij dobreych mrawuow ſebrany a ſneſeny gſau.*)

Tuto druhú stranu této knihy w hromadu geſt ſneſl wyſoce včený doktor Sebeſtyan Brant, ſynu ſwému Onoffryowi k vžitku, aby ſe dobrým mrawuom včil a zdráwě včenij otce ſwého porozuměl. Y ſebral ge z mnohých čiſtých báſnij, z přijkladuow, y z těch wěcý, ktereež ſe dály, a z včenij maudrých mužůw. Protož tyto fabule gſau milegſſij y také přijgemněgſſij ke čtenij nežli ginee.

1. Z werſſuow ſkladatele Heſyoda proti žwáčom a pliſkáčom tato řeč geſt wzata.[1])

Heſyodus, maudrý werſſuow ſkladatel, yakož Aulus Gellius pijſſe, tak prawij, zie yazyk nemá přiliſs prudký býti,[2]) ale má ſe tagiti, yako **něgaký** poklad, a že welmi wďečney geſt, kdož ho vžijwati vmij,[3]) když ho kdo ſtřijdmě požijwá, a když geſt hebkey a wolney bez wſſeligaké překážky.[4]) Neb co geſt nerozumňegſſijho, než když kdo dobrými ſlowy ne ozdobně[5]) darmo mluwij, kdež žádného ſmyſlu, rozumu, ani vměnij nenij; protožť prawij Marcius[6]) Kátho: »Ten nikdá nemlčij, kteréhož neduh[7]) mluwenij po-[151b]degme, rowně yako ſtarého když podegme neduh, že pijti a ſpáti muſý.« Nebo wdycky, čijm wijce pige, tjm wijce ſe gemu pijti chce, a čijm wijce ſpij, wdycky ſe mu wijce ſpáti chce. Protož ne bez přijčiny Homerus ňegakého Terſýta nazwal bez ſmijry mluwijcým a bez rozumu, a množſtwij geho ſlow neozdobných a daremnijch že geſt podobné čžeykám[8]), ktereż vſtawičně křičij a ſſtěbecý. Protož o žwawém člověku prawij Saluſtius, že geſt wijce žwáſtawý každý takowý, nežli weymluwný.[9])

*) Orig.: »Hie nach volget der ander teil schöner vnd lieblicher Fabeln, Beispilen vnd Historien, von Doctore Sebastiano Brand zu vnderweisung guter sitten zusamen geordnet.« —

[1]) »Ausz dem Poeten Hesiodo wider die Klapperer, Schwetzer vnd Lafferer ein schöne lere.« — Brant: »Ex Hesiodo contra blacterones et linguaces.« — Viz: Gellius, Noctes Atticae, I. 15, 14; 7—11; 18. — [2]) Das die zung nit ist gemein zu machen. — [3]) Das sie vil genad hat im gebrauche. — [4]) Ist das sie messig, hebig vnd wollautend ist. — U Branta-Gellia: Si modesta et *parca* et modulata sit. — Hesiod, *Ἔργα καὶ Ἡμέραι* 719—720. — [5]) Jest nejspíše omyl za: »a neb ozdobně.« — Orig.: Was ist vnsinnigers, dan guter vnd zierlicher wort ein vergebener thon; Br.-Gell.: Verborum vel optimorum atque ornatissimorum sonitus inanis. — [6]) Omyl za »Marcus«. — Citát z řeči proti Caeliovi u Gellia. — [7]) Die sucht. Br.-Gell.: morbus. — [8]) Ist geleich den heheren; Br.-Gell.: verba graculorum similia. — Viz Homer. Il. II, 212; 246. — [9]) Mehr ein redsamer, dann ein wolredner. — Srv. Sallust. Hist. fragm. (Dietsch) IV, 25.

2. Kdy ſluſſij giných lidij bláznowſtwij treſtati. [1])

Pomlauwagijcý a žwáčij, kteřijž ſe maudřij býti zdadij, [2]) ti naywyššijho přikázanij maudroſti ne držij, ale ge potupugij, což w práwijch včený Popinianus [3]) o nich prawij a o tom pijſſe, řka: »Kteřijž maudroſt milugij, ti o penijze ne ſtogij, ale gimi pohrdagij a gich ne chowagij. Když pak gich negſú žádoiſtwij, tijm pronáſſegij gegijch ſmyſſlené peněz odepřenij.« [4]) Kteřijž pak práwě potupiti ge chtěgij, ti magij náſledowati Krátha thebanſkého, [5]) bohatého člowěka. Ten, když na včenij do Athén táhl, powrhl weliký kus zlata na ceſtě, že ſe mu zdálo, že by bohatſtwij a ctnoſt ſpolu nemohlo trwati a s nijm přebýwati. Ale yá prawijm, že tito žwáčij a pomluwačij při naymenſſijm náſledowati magij Carneada, včijcýho w Athenách v wyſoké ſſkole. [6]) Kterýžto, yakož Gellius pijſſe, [7]) když proti včenij Zenona mudrce pſáti chtěl, yako oni proti nám pijſſij, nayprwé wyčiſtil ſwrchnij ſtranu žiwota ſwého omanem a keychawkau, [8]) proto, aby mu zlá wlhkoſt z žaludku, když by ſe s nijm hádal, do hlawy a k ſrdcy newſtaupila, a tak by mu moc myſli geho zacpala. Takowau welikau pilnoſtij muž ten ſe opatrowal, aby [152a] cyzý včenij porazyti mohl. Yá pak ſe bogijm, že naſſijch pomluwačůw a žwáčůw zacpanému mozku žádná keychawka ani woman nepomůže, kdyby pak přiliš třebas mnoho z ſuku gegijho pili, proto gijm prſý ne wyčiſtij. A kdyby ſama keychawka třebas w nich roſtla, geſſtě trogijmi kaychawkami a womany zdráwi by býti nemohli; aby nežwali a giných pomlauwati neměli a o nijch pokautně nemluwili, toho nikterakž ne vdělagij. [9])

[1]) »Wenn es sich zimpt ander leuth thorheit zu straffen.« — Br.: »Quando liceat aliorum errores reprehendere.« — [2]) Die hinderreder vnd nachsprecher, die sich weisz dunckend sein. — [3]) T. j. Papinianus. — [4]) Originál jinak: Dasselb zu behalten entblöst ir erdacht bekennung. — [5]) Viz: Diogenes Laert. VI, 5, 4. — [6]) Lerer in der schůl Academio. — Br.: Achademice secte magistrum. — [7]) Gellius, Noct. Att. XVII, 15, 1 sq. — [8]) Mit weisser nieszwurz; Brant: helleboro candido. — [9]) V orig. zakončení zní takto: Ich besorg aber, das vnsern nachredern eins verstopfften hirns kein nieszwurz gehelffen möcht, wann sie schon des saffts vil trincken, das die brust reiniget, vnd schon ihn alles, das Anticira wachst, darumb das ir haupt nicht mit dreyen Anticiris möcht gesund werden. — Sr. Horat. Sat. II, 3, 81 a Epist. II, 3, 300 (»tribus Anticyris caput insanabile«).

3. Kdo na druhém nĕgakau wadu treſtati muože. [1])

Dobře ſe nám ſamým náſſe wady lijbij, [2]) y odpúſſtijme ge ſobě, na giných pak gich trpěti nemuožeme, neb když ſobě powolugeme, ſme w naſſich činech ſlepij, w gineych pak gſme woſtřegſſijho zraku nežli žádný had ani než orel. [3]) Protož prawij swatý Ambrož: »Ten má na giném wadu treſtati, kterýž ſám na ſobě nic treſtánij hodného nemá; ten má ortelowati, kterýž těmi wěcmi winen nenij, o kterýchž chce giným wypowijdati, [4]) aby ſám na ſebe ortele newypověděl, když na giného wypowijdá, a tak by ſe k němu tato ſlowa Páně řijcy mohla: [5]) ‚Wywrž prwé břewno z oka twého, nežli z oka bratra twého mrwy wydobudeſs.‘« A pro tu přijčinu, když pokolenj Benyaminowo w neřádech a nekázanoſtech žiwo bylo, nemohl wſſecken lid izrahelſký gegich hřijchuo pomſtiti, než až prwé obecně s obau ſtran ſe o to ſetřeli, [6]) neb obogij teymiž hřijchy winni byli; potom teprwá odděliili a přemohli hřijſſné pokolenij, [7]) yakož swatý Ržehoř wypiſuge ni Moralibus.

[1]) »Wer eins andern laster straffen mög.« — Brant má citát z Horat. Sat. I, 3, 25 a násl. — [2]) Gar torecht ist vnser eigenleib, so wir vns etc. — [3]) In andern sehen wir gar wol, wie ein schlang oder adler. — Srv. Horat l. c. — [4]) Die er an andern menschen wil bereden. — [5]) Mat. 7, 5. — [6]) Bis das sie vor mengen streit mit einander hetten. — [7]) Darnach erst hant sy abgetilgt das süntlich geschlecht, — Viz Kn. Soudců kap. XX.

4. Saudce, kterýž pocty béře, ten neſprawedliwě ſaudij. [1])

[152b] Nenij diwu, že křiwey saudce těžce sprawedlnoſt prawú nagde. [2]) Yakož o gednom čteme, kterýž proſtřednijkem mezy dwěma [3]) včiněn byl, od gednoho wzal dčbán s olegem. Ten mu gey proto dal, že ſe nadál, že mu přiſaudij při geho, [4]) a že na geho ſtranu bude, poněwadž on saudce geſt. Y porozuměl tomu odpornijk geho a hned dal tomu saudcy dobrého wepře, [5]) žádage, aby geho miloſtiwým saudcý byl. Y wypowědijn geſt ortel podlé wepře. Vznawſſi pak to druhá ſtrana, želela toho welmi, že by saudce ſwému přiřčenij doſti ne včinil, a tak že by gemu ten oleg darmo dal. [6]) Y wymlauwal ſe saudce, řka: »Přiſſla do domu mého swině, a treffiwſſi na ten oleg, dčbán rozbila a oleg rozlila, a tak ſem na tě neměl wijce při čem zpomenauti.« [7]) Y byla to maudrá odpowěd, ale Bohu nelibá, od něhožto tak ſauzeni budau, yakož ſami ſaudili, a tak gim bude odměřeno, yakž oni giným měřili, nebť Buoh nedá ſe zaſlepiti, ale žeť pomſtau prodlij, potom to doſtatečně nahradij, [8]) yakož o Dyonyzyowi, syrakuzanſkém tyrannu, to čteme.

[1]) »Ein bestochner richter vrteilt böszlich.« — Brant: »Quod corruptus iudex male pronunciat.« — Srv. Poggius, Facet. 256. (De arbitro, in cuius domo porcus oleum effudit.) — Dobřenský-Štěpán, Vrtkavé štěstí č. IX. str. 93. — Pauli-Oesterley č. 128 s doklady na str. 488. — [2]) Mit gleicher wag die warheit ersuchet. — [3]) Zwischen

zweien kriegern. — [4]) Das er das vrteil für ihn geb. -- [5]) Ein fette saw — [6]) Beklagt sich seins zusagen vnd das verloren öle, das der richter het empfangen. — [7]) Also das ich dein nit mer gedacht. — [8]) Das verziehen seiner straff widergilt er mit schwere der pein.

5. Yak ſprawedliwoſt prodáwáme.[1])

Prodanij ortelowé za penijze od křiwých a ffaleſſných saudcůw, od dobrých lidij zawrženi gſau. O kterýchž prawij Izydorus: »Geſtli že chudey nemá, co by při ſaudu dal, netoliko gey potupij a ſlyſſeti nebudau, ale proti prawďe geſſtě ho odſaudij, neb welmi brzo ſprawedliwost od zlata přemožena beywá, a winnijcý ſe hřijchu nebogij, když ſe naďege, že ſe odtud wyplatij penězy.« [2]) Protož, yakož w Pařijži[3]) geden sedlák w raďe miloſti žádal, y odmlúwal tomu geden z konſſelůw, yakožto tomu, kterýž by nepoctiwé věci žádal. Druhého pak dne, wnuknutij mage ten sedlák, [4]) přineſl tomu kon[153a]ſſelu na třech wotlijch obilé. Hned potom obrátil ſe ten ortel ginák, tak že mnohými řečmi gednal ten konſſel o věc toho sedláka. Y řekl ſauſed k towaryſſi ſwému: »A co neſlyſſijš, kterak wotlowé křičij?« A tak poſmijwal ſe od sedláka přigatému obilij.

[1]) »Wie die gerechtigkeit verkaufft wird.« — Brant: »Quam venalis sit iusticia.« — Poggius, Facet. 152 (De rustico, qui asinos onustos deduxit frumento.) — [2]) Isidorus Hispalensis, Sententiarum l. III, 54, 4: »Pauper, dum non habet, quod offerat, non solum audiri contemnitur, sed etiam contra veritatem opprimitur. Cito violatur auro iustitia nullamque reus pertimescit culpam, quam redimere nummis existimat.« — [3]) Orig.: Zu Perus. Br.-Pogg.: In consilio Perusino. — [4]) Ward der bawr ermant.

6. Lidſký poruſſený, přewrácený rozum žádnému nemuož odpuſtiti.[1])

Worel geſt nazwán wſſech ptákůw králem, protože zpanilegſſij geſt nežli ginij ptácy, a weyſſe létá než wſſickni ginij; protož gey nazýwagij boha Jupitera pacholetem, kteréž mu zbrog noſý,[2]) neb mu podáwá a poſluhuge, když hromem tepe a bleyſká, a když s obry boguge.[3]) To ſau proto wymyſlili, že Jupiter worla malowaného na ſwé korúhwi noſyl,[4]) kterýžto obyčey geſſtě v Krétenſkých ſe zachowáwá, od ktereychž to Teucer přigal a Troganſkým dochowal, a potom Eneas do Wlach přineſl. Protož Ržijmané podnes na ſwých korauhwijch worla magij, pro dobré znamenij a ſtěſtij, kteréž ſkrze worla přigali, yakož Wirgilius pijſſe: »Náſſe myſſlénky tak mnoho v válkách pomáhagij, yak mnoho holubůw w Chotomij[5]) geſt, když worel s nimi trwá.« [6]) A yako Plinius prawij, [7]) že na toho gediného ptáka hrom ne tepe, kteřijž hromowé, yakož werſſuow ſkladatelé prawij, od Jupitera poſýláni bywagij, a že žádný pták ſkrze wyſokoſt ſwého létanij blijže k nebi ſe newznáſſij, to proto, že ſe geſſtě nad powětřijm wznáſſij, kdež ſe hromobitij ďelá.[8]) Protož ne bez přičiny ržimſké králowſtwij ſkrz powýſſenij ſwé worla na ſtijtě neſe.[9])

[1]) »Menschlich vernunfft, die do zerstöret ist, die kan niemandts schonen.« — Brant: »Quod corruptum humanum iudicium neque altissimis rebus parcere novit« — Srv. Isid. Hisp., Orig. XVII, 3. — [2]) Jupiters wapenträger. — Srv.: Verg. Aen. IX, 564: »Jovis armiger.« — [3]) Dann er handtreichet im die plyxen, als er mit den rysen streit. — [4]) Das Jup. denselben adler in seinem streitbaner gefürt hat. — [5]) Orig. správně: Chaonia. — [6]) Verg. Buc. 9, 11—13.: »Carmina tantum Nostra valent, Lycida, tela inter Martia, quantum Chaonias dicunt aquila veniente columbas.« — [7]) Plinius, Hist. Nat. 2, 146; 10, 15. — [8]) Orig. dodává: So wird er sicher oder frey vor dem plyxen gesagt. — [9]) Das Römisch reich vnd sein höhe wird durch den adler bezeichnet.

7. Yak krkawcy worla chtěli zahnati. [1])

Acžkoli ržimſké králowſtwij od Boha stwořitele zřijzeno, vſtaweno y vtwrzeno geſt, aby král a cýſař ržijmſký wſſeho swěta vzdu a běh w ſwé [153b] mocy měl a gey zprawowal, a aby mu poddáni byli wſſickni národowé: wſſak proto někdy zlá wůle neſſlechetných lidij ſmijtá vzdu poſluſſnoſti, a ztrhagijcy gho rozumu, netoliko lage a zlořečij králowſtwij ržimſkému, ale také wyzdwihuge rohy ſměloſti přiliſſné proti pomazanému Božijmu, [2]) a toho ſe nic ne leká ani ne ſtrachuge. Wſſak proto wdycky ge moc Božij dáwij a duſý a gich nikterakž ne ochraňuge, [3]) a hořké muky trpij pro ſwú nezřijzenú wſſetečnoſt. Yakož geſt to známé z přijkladu.

Když třij páni gednoho čaſu, Auguſtus a towaryš gemu přidaný Lepidus a M. Antonius, ſe wſſijm množſtwijm lidu do Bononij ſe ſgeli, zřetedlné znamenij ſe vkázalo a wode wſſeho lidu widijno bylo, že ſe worel na stan Auguſta cýſaře poſadil. Y počali gemu dwa krkawcy toho brániti a nikterakž mu tu ſeďeti ne dali, ale worel gijm odepřel, a přemohſſi ge, zbil ge. Přediwná geſt wěc, tak že ſe to muože powědijti, kterak mnoho tiſýc lidij tomu diwadlu ſe dijwagijcých gednomyſlňe to ſaudili, a tak tomu rozuměli, že mezy těmi třmi pány, kteřijž toho čaſu gedno byli, různice ſe zdwihne, a ſmrt gich obau dwau že ſe s pomocý Auguſta [4]) ſtane, že ſau ſe proti králowſtwij zaſadili. Nebo Auguſtus poſlal byl Lepida s wogſkem, on tam zahynul; Antonya pak zabiti rozkázal.

[1]) »Wie die rappen den adler vnderstanden haben zu vertreiben.« — Brant: »Quomodo corvi conati sunt aquilam expugnare.« — Viz: Sueton. Augustus 96 — [2]) Sonder richten auch ire hörner vff wider den gesalbten des herren. — [3]) Doch so seind sie allzeit vnderdruckt von Göttlicher beschirmung. — [4]) Der tod der beyden mithelffer Augusti als klerlich vermercket ward.

8. Yak worel vpuſtil ſlepicy do klijna panij Liuie, manželce Auguſtowě. [1])

Kterak worel cýſařům wždycky dobré znamenij dáwal, to geſt zřetedlné z této hiſtorie, kteráž ſe w prawďe ſtala. Neb když Liuia, manželka Auguſtowa, giž s nijm w ſtawu manželſkém byla, gednoho dne, když

na procházku ſſla, vpadla gij bijlá slepice, magijcý bobkowého stromu ratoleſt w vſtech, do klijna, a to diwným oby[154a]čegem, neſena gſucy, z powětřij; tak vpuſtil worel kořiſt, kterúž ſobě byl vhonil, a gij dobrowolně do klina gi wpuſtil. Ale pani ta pohnula ſe, nemohúcy ſe doſti tomu diwu nadiwiti, a tak tu slepicy preč puſtila, tu pak ratoleſt wſaditi dala.[2]) To ſe w prawdě tak ſtalo. Y rozmáhalo ſe to obé náramně, tak že množſtwj kuřátek do Franſké země [3]) dowezli, a z toho wſazeného ſtromu bobkowého, z tak malijčké ratoleſti zroſtlého, wſſem cýſařům po gegich wijtězých, když do měſta s welikú proceſý vwozowáni byli,[4]) wěnce dělali, slib včiniwſſe, [5]) že każdey cýſař na to mijſto giný bobkowý strom wſaditi má. A z toho potom přiſſlo, že każdý ten strom čaſu ſmrti toho, kterýž gey ſadil, kazyl ſe a ſechl. Napoſledy pak při panowánij Neronowu wſſickni vſchli a zkazyli ſe hned naproſto z kořen. Též také wſſecky slepice toho kmene, až do gedné, zahynuly. Potom hned vmřel Nero, a na něm vdatnému tomu pokolenij a chwalitebnému y ſtatečnému konec včiněn geſt. [6])

[1]) »Wie vsz des adlers klawen ein henn gefallen ist in die schosz Liuiae, der gemahel Augusti.« — Brant: »De aquila, ex cuius unguibus gallina cecidit in gremium Livie Auguste.« — Viz: Plinius, Hist. Nat. XV, 136. — [2]) Lies die henn ziehen vnd den ast pflantzen; v textu Brantově: Ali volucrem et ramusculum inseri; v textu Plin.: Conservari alitem ramumque seri. — [3]) Das die menge der jungen hünlin in Gallias gefürt wurden; v textě Brantově: Ut pullorum copia ad gallinas duceret. — [4]) Wann sie nach ihrem sieg erlich einritten vnd triumphierten. — [5]) Mit gebot. — [6]) Nach dem volgte als bald der tod Neronis vnd in im des bresthafften geschlechts ein vndergang.

9. Služebnoſt a poddanoſt dobrowolně přigatú máme mijle trpěti. [1])

Cžlowěk obecnij protiwiti ſe nemá wyšſſijch mocy a přikázanij, poněwadž neyprwé pokolenij izrahelſké pro potupu a zkaženij blijzkeych gegijch sauſedůw ſamo ſobě od Boha proti přirozené ſwobodě hlawy a krále žádalo. Ten ge we wſſem ochraňowati má, yakož pſáno ſtogij w prwnijch Knihách Králowſkých, w VIII. kap. Protož żádný nemá prwněgſſij ſwobody żádati, kteréž geſt dobrowolně pozbyl, a z ſwobody do neſwobody ſe dal. A kdež z králowſkého vſtanowenj lid někomu pod moc k zprawowánij poddán geſt, z té ſe wynijmati ne má, neb daleko mrzčegſſij a hanebněgſſij bude wěc, kdež by zpráwce wywržen a wyhnán býti měl [154b], než aby připauſſtijn nebyl. [2]) Yakož to zgewné geſt z té báſně o koni a o gelenu. Když kuoň chtěl protiwnijka ſwého přemocy, přigal a dal na ſe wſednauti cžlowěku, aby gemu pomohl, w vzdu ſe také pogijti dal a k zpráwě ſe dobrowolně poddal, a tijmž také kůň wyhrál. Ač pak koli ſwijtězyl, wſſak proto wdycky w ſłużbu podroben geſt, neb nikterakž nemůž gezdcůw s ſebe zbýti, ani vzdy s hlawy ſobě, aby w ni pogijmán nebyl, ſnijti. [3])

[1]) »Dienstbarkeit oder vnderwirflicheit willigklichen angenommen sol man leiden.« — Brant: »Toleranda est servitus sponte suscepta.« — Viz: Kn. Ezop. IV, 9.

str. 118. — Kirchhof-Oesterley VII, 128. — [3]) Dann vil schentlicher ist, so der gast wirt vszgeworffen oder vertriben, den so er nit wirt eingelassen. — [4]) Noch den zaum ausz seinem maul lassen.

10. Kterak gedno ržimſké knijže přemohlo nepřijtele ſkrze pomoc krkawce. [1])

Když Lucius Surius [2]) a Appius Claudius konſſelé w Ržijmě byli, to geſt, [3]) že ti dwa wſſecken Ržijm y s panſtwijm geho pod zpráwau ſwau drželi, Valerius Maximus toho čaſu platil a ziold gijzdnému lidu wydáwal, [4]) a welmi mlad gſa, k tomu vřadu zwolen byl. Za těch pak čaſuo oblehli byli Francowé měſto we Wlaſſijch, řečené Aurum Pontinum, [5]) tak že giž k bitwě ſgijti ſe měli, a giž ti dwa neywyšſſij zpráwcowé a konſſelé k tomu ſe měli, aby ſe ſſikowali. W tom pak wywſtal geden z Francozůw, wyſoký a welikỳ cžlowěk; ten wyſſel wen z ſſikůw s pozlatcenú zbrogij, a znamenitě ſobě, proſkakuge ſe, počijnal, překládage ſobě zbrog z gedné ruky do druhé, a giné wſſecky peychau ſwau potupuge, wdy ſe okolo ſebe ohlédal, žádage gednoho některého z Ržijmanů, který by ſe s nijm potkati ſměl, aby wyſtaupil. Y wydařil ſe [6]) ſwrchu gmenowaný Valerius, když ginij wſſichni ſtrachem yako pozmrtwěli a w ſtrachu y pochybnoſti byli; ten žádal panuo konſſeluo, aby mu dopuſtili a přáli s tijm pyſſným Francauſem ſe potkati. A tak ſſel yako lew proti němu, [7]) a proti ſobě ſe poſtawili. A když ſe giž potýkati počali, y přiſſla moc Božij, kterážto wždycky Ržijmſkého králowſtwij chránila a hágila, a krkawce [155a] poſlala, kterýžto wſedl na helmelijn toho gijzdným platijcýho pána, [8]) a počal welmi ſylně proti Francozowi bogowati, a gey mezy oči drápati a ſſtijpati, a pazaury ſe ho gijmage, twář mu, aby newiděl, zakrýwal, a když doſti ſe ho nadrážnil, [9]) odletěl zaſe na tohoto giſtého gijzdným platijcýho pána helmelijn. A tak tento, ſebraw wſſecku moc a ſýlu ſwú, když obogij wogſko tomu ſe dijwalo, pomocý toho ptáka ochráněn byl, a přemohl toho vkrutného nepřijtele a zabil ho. Od kteréžto přijhody přigal přigmij Coruinus. To ſe ſtalo létha cžtyřſtého pátého od toho čaſu, když Ržijm ſtawěti počali. A létha tohoto Páně 1534. od ſtawenij Ržijma geſt MMCCLXXXV leth. [10])

[1]) »Wie der Römisch Fürst ein vberwinder ward seins Feundts durch hilff eines rappen.« — Brant: »Quomodo Romanus princeps adiutus corvi beneficio in bello contra Gallum victor evasit.« — Viz: Gellius, Noct. Att. IX, 11. — Liv. VII, 26. — Kirchhof-Oesterley I, 21. — [2]) Omyl za: »Furius«. — [3]) Výklad překladatelův. — [4]) Ward der reisigen tribun oder lonherr gesetzt; v textě lat.: Fit tribunus militaris. — [5]) Besassen etlich vil Frantzosen Aruum Pontinum; u Branta: Aurum P.; v textě Gell.: Agrum Pomptinum insederant. — [6]) Do erhub sich. — [7]) Gieng in also vnverzagt an. — [8]) Der flog vff des lonherren helm. — [9]) Do er nun gnug gewätet. — [10]) V něm. textech, vydavateli dostupných, dodatku toho není. V lat. textu Brantově čte se pouze: »Id factum est anno quadringentesimo quinto post Romam conditam.«

11. Rozdwogenj geſt zemj zkaženj. [1])

Sedlák geden, wida ſyny ſwé, ani ſe každý den hadrugij, ſkrotiti gich nemoha, kázal gim po ſwazku metel přineſti, a když domuo přiſſli, wſſecky ty metly w hromadu ſwázal. Potom každému ſynu obwláſſtňe wzýti a ten ſwazek přelomiti kázal. Ale když toho včiniti nemohli, zaſe gey rozwázał a každému metlu dal, aby gi zlámal, a když každý ſwú pogednú přelomil, dij k njm: »Rowně takowá wěc wáſſe geſt, [2]) ſynowé; geſtli že gednomyſlnij budete, teda yá wám prawijm, že nepřátelé wás nikoli nepřemohau; pakli toho nebude, teda wáſſe wlaſtnij nenáwiſt a rûznice ſluſſnú kořiſt waſſijm nepřátelûm z wás včinij.«

Tato báſeň znamená, aby lidé pilňegſſij byli gednoty a ſwornoſti nežli rûznic a rozdwogenij. [3]) Protož ſe čte o králi Micyptu, [4]) o čemž Saluſtius pijſſe, [5]) ten že synûm ſwým takto mluwil: »Ziádné ochráňenij ani ohraženij, ale přátelé vžitečnij ſau, neb těch nemûž žádný ničijmž přinutiti ani penězy gich dogijti, ale [155b] láſkau, ſlužbau a přijwětiwoſtij ge k ſobě přiwinúti. [6]) Neb kto geſt geden druhému přijwětiwěgſſij, yako bratr bratru geſt? A neb kterého neznámého přijtele ſobě wěrného nagdeſs, geſtli že wlaſtnij přijtel nepřijtelem tobě bude? [7]) Já wám dáwám měſto pewné a wohražené, gestliže dobřij a ſneſytedlnij budete; geſtliže pak toho nebude, teda beze wſſij ohrady, mdlé a k dobytij ſnadné bude. Nebo z ſwornoſti a z gednoty weliké wěcy wždy ſe rozmáhagij, ſkrze rozdwogenij a neſwornoſt malé k zkáze a k záhubě přicházegij.« Kterýžto vmyſl M. Agrippa, wyſokého wtipu muž, genž ſám mezy wſſemi měſſťany we wſſij obcy dobrý a ſſtiaſtný byl, když domácý rozbrogowé mezy měſſtiany powſtáwali, ten powěďel, že ta řeč Saluſtyowa gemu welmi vžitečná byla a dobře poſlaužila, a ſkrze to že by mu powinnoſtij zawázán byl, aby ſe mu bratrem nazýwal a za přijtele ho měl, [8]) yakož Seneka prawj w ſwých liſtech. Protož pijſſe Lucanus, že zřegmé a lehké přijčiny k wálkám opomijtati ſe magij, neb wálky ze wſſech neymohútňegſſij lidi zkazyly a země gegich zhubily. [9]) Múdrý Sſaloműn také prawij, že tři wěcy neylépe ſe gemu lijbij, kteréž gſau zchwáleny od Boha y od lidij: Swornoſt a gednota bratrſká, láſka přátelſká a muž s ženau, když ſpolu gednomyſlně a láſkawě nakládagij. [10])

[1]) »Das zwitracht sey ein vrsach der vmkerung aller land.« — Brant: »Discordiam causam esse eversionis omnium regnorum«. — Viz: Halm, Fab. Aes. č. 103. — Lepař č. 249. — [2]) Also ist auch mit euch. — [3]) Das der menschen hendel von einigkeit zunemung empfangen vnd von zwitracht scheiden. — [4]) V orig. správně: »Micipsa«. — [5]) Sallust. Jug. 10. — [6]) Sonder mit lieb . . . schöpfft man die. — [7]) So du dein eigen freunden selb feind bist. — [8]) Deszhalb er im alleweg verpfligt were, dann vsz derselben leer, sprach er, bin ich im ein bruder vnnd freund worden. — [9]) Lucanus, Pharsal. I, 159: ». . . belli Semina, quae populos semper mersere potentes.« — [10]) Ekklesiastikus 25, 1—2.

12. Pochlebnijcy mnohým lidem ſſkodj. [1])

Lékař geden tázal ſe nemocného, yak by ſe měl? On mu odpowědel, yak by z mijry welmi welice ſe potil. Y řekl lékař, že to welmi dobré geſt. Na zeytřij ſe ho opět zeptal lékař: »Yak ſe máſs, a yakť ſe wede?« Nemocný řekl: »Welikú zymu ſem na ſobě čil.« Lékař odpowědel, že geſt to také dobře. Po třetij, když ſe ho lékař opět zeptal, on řekl: »Náramně mdel ſem po auplawicy.« Lékař wece: »Y to dobře.« Protož zeptal ſe ho geden z ſlu[156a]žebnijkůw geho, yak by bylo, má-li ſe co lépe? On odpowědel: »A yá ſe mám wdycky dobře, yakož lékař prawij, a tak ſkrze to dobré vmijrám.«

Báſeň znamená, že máme pochlebnijky treſtati, a zwláſſtě lékaře, yakožto ty, geſſto ſe zdagij, že nemocným dobře radij, a za to ſe ne ſtydij, že s zkázau ſwých wlaſtnijch duſſij proti zdrawij, žiwotu y duſſi radij. [2]) Odtud přiſſlo toto přijſlowij: »Mnoho nerozumneych lékařůw nemocnému hotová smrt.« A: »Nedoſpělý lékař, doſpělý záhubce.« [3])

[1]) »Die schmeichler letzen vil Menschen.« - Brant: »Assentatores multos ledunt.« — Viz: Halm č. 305. — Lepař č. 301. — Nové fab. č. 41. (Lékař a nemocný). — [2]) Schemen sie sich nit auch mit der seelen verderbnus wider das heil, leib vnd seel zu raten. — [3]) Darvon kompt es, das der ärtzet räth gar dick der siechen gifft vnd todt seiend. — Brant: »Unde ſit, ut persuasus medicorum plerumque sunt venena egrotorum.

13. O zlém o gineych mluwenij. [1])

Geden pán w Hyſpanij měl welikého syna. Ten o každém zle mluwil a haňel, tak že pro to každý ho nenáwiďel. Y přikázal mu otec geho, aby wždycky vſtawičně mlčel a nic ne mluwil. A on gemu w tom poſluſſen byl. Y přihodilo ſe, že oba dwa pozwáni byli k králi a k králowňe na swadbu. Když pak ten mládenec ke wſſem wěcem způſobný a doſti cwičný byl, ſlaužil otcy k ſtolu, yako by niemý byl. Králowna ta poňekud byla nekázaná a neſtydatá, y domnijwala ſe, že by zagiſto ňemý byl, a ſkrze to že by ſe gij k gegijm potřebám dobře hodil. Y proſyla otce, aby ſyna ſwého při nj nechal. A když ſe toho dožádala, vžijwala ho při teyných potřebách ſwých, tak že on gegij nekázanoſti dobře ſwědom byl. Po dwú pak letech potom opět byl otec na swatbě. W tom čaſu král mládence toho čaſto wijdal, kteréhožto wſſickni za niemého měli. Když pak on králowně tak ſlaužil, zeptal ſe král otce geho, zdá by ſyn geho z přijhody neb od přirozenij, a neb že by ſe gemu ňetco ſtalo, ne mluwił? Řekl otec, že toho nic nenij, ale že »přikázanij mé držij pro ſwůg zley yazyk a ſlowa.« Y proſyl ho král, aby mu dopuſtil mluwiti. Otec tomu dlúho odpijral, obáwage [156b] ſe, aby z toho ňetco zlého nepoſſlo. Napoſledy pak z rozkázanij králowſkého kázal ſynowi mluwiti, chtěl-li by. On obrátiw ſe k králi, řekl: »Ty máš takowú pani, kteréž žádná běžná přirownati ſe

nemůž, tak gest welmi nedobrá.« A tak král od něho pohaněn geſt, a potom mu na čaſy budúcý mluwiti zapowěďel. —

Geſt zwykloſt ňektereych lidij, kteřijžto, ačkoli ne čaſto mluwij, wſſak yakž gen vſta odewrau. tak hned zle mluwij. [2])

[1]) »Von vbel Reden.« — Brant: »Male loqui« — Poggius, Facet. 193. (De filio principis muto iussu patris propter linguam maledicam.) — Pauly-Oesterley č. 219 s doklady na str. 498. — [2]) Závěrek v orig.: Ein gewonheit ist etlicher menschen, wiewol die selten reden, jedoch so reden sie alweg bösz vnd vbel. Brant: »Mos est quorundam, ut licet raro, tamen semper loquantur male.«

14. O nevmělém lékaři. [1])

Cziaſu gednoho, když ňegaký nevmělý lékař nemocné s mladým ſlužebnijkem ſwým nawſſtěwowal, a kterak by ſe měli, ohledowal (wſſak ten giſtey lékař welmi chytrý a lſtiwý byl), když pak gijm puls, yakž obyčeg geſt, ohledowal, zdá by gim tijže a neb mdlegij nežli prwé hrál, [2]) teda wſſecknu winu na nemocné ſecpal, [3]) prawě, že gim zapowěďel, čeho by neměli gijſti, yako ſijkůw, jablek a giného. . Když pak nemocnij čaſto a welmi ſe k tomu přiznáwali, y chwálili a wážili ſobě tak toho lékaře, yako by ſám Bůh byl, že nemocných boleſti dobře porozuměti vměl. Tomu ſe mladý čaſto diwil; y zeptal ſe pána, yakým by způſobem on tak dobře pulſu rozuměl, od dotýkanij-li, čili od zwláſſtnijho ňegakého vměnij? Y ſlijbil mu pán geho, že gey chce taynému kuſu naučiti pro geho wěrnů ſlužbu, řka: »Kdyžkoli přigdu do nemocného komory a neb do pokoge, w kterémž ležij, teda neyprwé wſſudy wůkol pilňe ſſetřijm, zdá by kde yaké zbytky a neb ſſupiny od owocý pozůſtaly, a neb yakýchkoli wěcý giných okolo tu kde na zemi ležely, yako z kaſſtanuow, ſijkůw, salátu, [4]) wořechůw a s jablek ſſupiny: teda hned potom tak přemeyſſlijm a v ſebe to rozgijmám, že nemocný ten ty wěcy gedl. A tijm hned treſtcy nezřijzenoſt [157a] nemocných w welikých gegich nemocech, a mňe aby winy potom nedávali, kdyby ſe gim co těžſſijho přihodilo.«

Ne mnoho potom počal ten mladý také ſám lékařſké vměnij prowozowati a nemocné hogiti, též také nemocným takowými ſlowy winu dáwage a prawě, že by rozkázanij geho ne zachowáwali, a při pokrmijch zprámu, kterúž gim dal, že by přeſtupowali a ňetco nezdrawého gedli, že po zbytcých a ſſupinách to poznáwá. Y wſſel gednau k ňegakému chudému ſedláku, tomu přiřekl, že mu chce brzo ſpomocy a ku prwnijmu zdrawij gey přiwéſti, geſtli že chce geho raddy vpoſlechnúti. Y dal mu ňegakey nápog, yá ſám newijm, co bylo, [5]) a tak odſſel od něho, mage ſe k ňemu nazegtřij nawrátiti. A když přiſſel, byl ten nemocný mnohem těžſſij y wětſſij nemocý obtijžen než kdy prwé. Ten bláznowý mladý člowěk newěďel tomu nižádné přijčiny, co by geho zdrawij ſſkoditi mělo. Když pak ſem y tam ſe wrtěl a ohlédal, a nikdij žádných vtruſků ani ſſupin newiďel, y ne-

wěděl, z čeho a nebo proč by měl nemocného toho kárati a treſtati, a tudy ſe wymluwiti; protož welmi ſe w myſli ſwé nedobře měl.[6]) Napoſledy pak vhlédal pod lůžem s woſla sedlo, a y hned welice [křičeti počal, že teprwá porozuměl, proč by tak welmi nemocen byl, a že by mdlegſſij než prwé byl, neb welice přeſtúpil přikázanij geho, a tomu že by ſe nikterakž nediwil, kdyby y vmřel, prawě, že by ten nemocney woſla ſnědl. Neb ſe domnijwal, že o sedlu, když pozůſtalo, též ſe domnijwati má, yako by zbytky pozůſtaly od giných pokrmůw, a yako by koſti od giného maſa zůſtaly.[7]) A tak ten ztřeſſtěný člowěk poznán geſt w bláznowſtwj ſwém, a mnoho giných k ſmijchu tijm přiwedl. K tomu také poſměch hodný ſwé záſluhy, bláznowſtwj a nevměloſti, odtud odneſl a s ſebú domuo doneſl.

[1]) »Von einem vngelehrten Artzet.« — Brant: »De medico indocto.« — Poggius, Facet. 109. (De medico, qui in visitatione infirmorum tamquam indoctus ipsos interfecit.). — [2]) Ob derselb villicht schwerer schlüge dann vor. — [3]) Warff er die schuldt alle auff die krancken. — [4]) Feigen schelat. Br.-Pogg.: Ficus corticem. — [5]) Gab im ein dranck, ich weis nit was. Lat: Data nescio qua potione. — [6]) Do ward im heis vnd übel zu mut. Lat.: Aestuans animo. — [7]) Dann er meinet der sattel des gekochten esels wer zu schetzen eben wie bein vnd oleibten des andern fleisch. Lat.: Existimans sellam decocti asini velut os carnis reliquias videri.

15. Geden każdý geſt králem w ſwém domu.[1])

[157b] Sedlák geden poctijwě krále Rykharta z Englické země do domu ſwého geſt přigal, když w gakéſy stráni ležel a služebnijka ſwého na lowu byl ztratil,[2]) o tom newěda, aby to král býti měl. Když gemu pak ten sedlák wody[3]) podal, král tomu odpijral, a yakož ginij prawij, proti tomu sedláku, nechtě pijti, ſe zaſadil.[4]) Y dal mu sedlák polijček, řka: »Ale což newijſs, že geden każdý geſt pánem w domu ſwém?« Král to mijle ſneſl a ſtrpěl A když ſe zaſe domů wrátil, sedláka toho powolati k ſobě rozkázal, a též rowně wodau ho ctil a gemu ſlaužil. Y domyſlil ſe sedlák ten, aby zdráhanij nechal, nechce-li pohlawku mijti. Když pak král ſwého předſewzetij a vmyſlu wykonati nemohl, a ſluſſně gemu toho polijčku odplatiti, neb mu we wſſem poſluſſen byl, napoſledy powěděl sedlák tu hyſtorii, a neb co ſe bylo ſtalo, aby ho ſkrze to král darowal a obohatil.[5])

Protož lépeť geſt hoſpodáře vpoſlechnauti,[6]) nežli poličku a hanby ňegaké pro nepoſluſſenſtwij dogijti.

[1]) »Ein jetlicher ist könig in seinem haus.« — Brant: »Quilibet rex in domo sua.« — [2]) Orig.: In sein hausz, das im forst lag, do er sein knecht auff dem Gejägts verloren het. — [3]) Handwasser. — Brant: Rusticus lotionem manuum exhibebat. — [4]) Vnd der könig das abschluge oder (als etlich wöllen) sich dem bawren fürsetzte. — Brant.: Rex illi parere recusabat, vel (ut quidam volunt) se preponebat. — [5]) Orig.: Zuletst sagt doch die history, das er durch den könig begabt vnd reich gemacht were. — Brant: Demum tamen refert historia etc. — [6]) Das man dem würd gehorsam sey.

16. O přátelſké newěrnoſti. [1])

Maličkey ptáček ſkřiwánek [2]) hnijzdij ſe rád a držij mezy obilém, aby potrawu mijti we žni mohl, když ſe ptáčátka geho peřij. Ten ptáček shnijzdil ſe [3]) gednau mezy obilijm, kteréž brzo dozráwá, tak že, když giž počalo běleti, geho mladij geſſtě bez peřij byli. Když pak odletěti měl, aby mladým potrawy pohledal, napomenul ge, aby pozorowali, když by ſe co nowého přihodilo, půſobilo, nebo mluwilo, to aby gemu powěďeli, když by ſe nawrátil. W tom hoſpodář pole toho zawolal ſwého ſyna mladého, a dij k němu: »Widijſſ-li, že toto obilé zralé geſt a giž rukau potřebuge, aby ſe ſhromázdilo? Protož zytra bohdá, yakž ſe rozednijwati bude, gdi k přáteluom a pros, ať [158a] přigdau, y přiložijme ſpolu pijlnoſt, [4]) abychom to obilee ſklidili.« Když ſe pak zaſe ten ſkřiwánek wrátil, počali mladij křičeti ſtrachem, bogijce ſe a proſýce, aby mátě rychle poſpijſſila a ge ginam přeneſla a přeſtěhowala, že hoſpodář toho pole wyſlal k přátelům, proſe gich, aby zytra, co by dnijti počalo, ſeſſli ſe a ſžijti pomohli. Y wece k nijm mátě, aby wſſij bázně a ſtrachu zanechali; »kdyžť pán na ſwé přátely žně odkládá, nebudeť ſe geſſtě zeytra žijti, protož nenijť potřebij, abych wás dnes ſtěhowala.« Druhého dne mátě opět letěla na paſtwu, a pán ten čekal wdy na ty, kterýchž proſyl. Slunce yaſné bylo, čas čiſtý, wſſak proto nic ſe neſtalo, přijtel žádný nepřiſſel. Y dij opět k ſynu: »Přátelee tito wijce nás meſſkagij a nám překážegj, než aby nám pomocy měli Muſýme gijti a přijbuzných naſſijch powolati a krewnijch přátel proſyti, aby zytra zde byli a nám žijti pomohli.« Přeſtraſſenij ptácy to též powěďeli mateři ſwé. Mátě ge napomenula, aby bez ſtrachu a bez bázně byli, prawěcy, že žádnij přijbuznij ani krewnij přátelé negſú tak poſluſſnij, aby k cyzý prácy bez překážky ſe přičinili a prwnijho tlowa vpoſlechli. Než giž aby pamatowali, co mluwiti bude. Když pak giž druhý den přiſſel, letěl pták zaſe na pole. A opět přátelé zanechali a pomocy, za kterúž proſeni byli, ne včinili. Potom giž napoſledy dij hoſpodář k ſynu ſwému: »Bůh wás žehney, přátelé y přijbuznij; [5]) wezmiž ty zýtra dwa ſrpy, mňe geden a ſobě druhý, ſami ſe k tomu přičinijme a žijti budeme.« Když to mátě od dětij ſwých vſlyſſela, že by hoſpodář tak řekl, dij k nijm: »Gižť geſt čas a hodina, abychom odſud povſtaupili, gižť ſe oprawdu ſtane, což mluwil, neb ſe to od toho dijti bude, čijž geſt, a ne od giného, kdož geſt proſſen.« A tak ſkřiwánek hnijzdo ſwé ſtaré opuſtiw, giné mijſto ſobě obmyſlil, kde by ſwé mladé přeneſl. Tu teprwá ta žeň od ſamého pána geſt wykonána.

To geſt báſeň Ezopowa o přátelích a přjbuzných, [158b] kterak žádný nemá na ňe zpoléhati. [6]) Nic giného také nenapomijnagij nás knijhy přirozeneych miſtrůw, [7]) neb toliko na ſebe ſami ſpuſtiti ſe a zpoléhati máme, a wſſech giných wěcý, kteréž wzdáleny od nás gſau y od ſrdcý naſſijch, málo ſobě nebo nic wážiti. Tuto báſeň přeložil Quintus Ennius w Kázanijch [8]) ſwých, a gi znamenitými, přijgemnými a způſobnými řečmi a werſſi [9]) wypſal.

[1]) »Von der Freund vertrewen.« — Brant: »De amicorum fiducia.« — Viz: Gellius, Noct. Att. II, 29. — [2]) Ein kleiner vogel, genant cassita. — [3]) Was einmal kommen. — [4]) Bit sie, das sie kommen vnd fleisz vnder einander ankeren. — [5]) Gott gesegne die freund mit den verwandten; lat.: Valeant amici cum propinquis. — [6]) Von der freund vnd nechstverwandten leichtem vnd wanem vertrawen. — [7]) Bücher der natürlichen meister; u Br.-Gellia: Libri philosophorum. — [8]) In Satiris. — [9]) Gar hofflichen vnd herlichen mit wolgeschickten Versen. Brant: Scite admodum et venuste versibus quadratis.

17. Bláznowſtwj nemůž vkryto býti. [1])

Doktor geden w Medyolánu, hlaupý a nevčený, proſyl gednoho, kterýž wdycky s kalauſem na ptáky obyčeg choditi měl, aby mu dopuſtil s ſebú k ptačijm náſtrahám, [2]) že by náramňe rád ſe podijwal. Ptáčnijk gemu k tomu přiwolil a w baudě ho čiſtě ratoleſtmi, aby ſe dijwal, přikryl a v kalauſa ho poſadil, wſſak s tau wýminkau, geſtli že chce žádného ſlowa nemluwiti, aby ſe ptácy nebáli a neplaſſili. Když pak giž mnoho ptáků w hromadu ſe ſletělo, blázen ten welmi křičel, že by množſtwj ptákůw bylo, aby pomči přitrhl. [3]) Ptácy, vſlyſſawſſe člowěčij hlas, hned hřmotem preč letěli. Y lál gemu ten ptáčnijk welice, a on mu zaſe ſlijbil, že giž po druhé chce mlčeti. Opět pak, yakž brzo ptácy připadli, hned blázen latinſkými ſlowy mluwiti počal, že by mnoho ptákůw bylo, domnijwage ſe, že by ptácy latijně rozuměti nemohli a neměli. Když pak ptácy opět wywſtawſſe preč vletěli, a ptáčnijk giž, aby měl co chytiti, žádné čáky ne měl, vſedl na člowěka toho a počal mu láti, [4]) že by mluwil. Odpowěďel mu blázen, táže ſe ho, zdá by také ptácy latijňe vměli? A tak domnijwal ſe ten doktor, že ptácy ne od hlaſu a křiku, ale pro ſrozuměnij ſlowům, rozuměgijce, co ſe mluwij, preč by letěli.

[1]) »Die Narrheit mag nit verborgen werden.« — Brant: »Stulticiam non posse occultari.« — Poggius, Facet. 179 (De doctore, qui litterali sermone loquebatur in avibus capiendis.) — [2]) Zu dem vogel gestel. Lat.: Ad capturam avium. — [3]) Er solt das garn ziehen. Lat.: Ut rete contraheret. — [4]) Fůre er den menschen hefftiglichen an zu schelten.

[159a] 18. O knihách Sybilliných. [1])

Ziena gedna ſtará a neznámá ſſla k pyſſnému králi Tarquiniowi, neſucy gemu dewatery knijhy. Y prawila mu, že by w nich byla božſká ſlowa a swaté řeči, [2]) geſtli že by ge chtěl kaupiti, že ge chce prodati. Y zeptal ſe Tarquinius, drahé-li by byly? Ona odpowěďela, že ge za tři sta zlatých krále Filipowých [3]) chce dáti, kteřijž toho čaſu naylepſſij a naydražſſij byli. Y ſmál ſe tomu Tarquinius, a yako by ta žena nemaudrá byla, tak ſobě myſlil. Ona hned tu před nijm oheň vďelala a troge knijhy od těch dewaterých ſpálila a krále ſe zeptala, chtěl-li by ty ſſeſtery za též

penijze wzijti? Y ſmál ſe a poſmijwal ſe gj král geſſtě wijce, řka, že ta ſtará žena zhola nenij při wſſech rozumijch. A y hned tu táž žena opět troge knijhy ſpálila. A geſſtě gednau ho pobijdla, aby ty troge giž poſlednij kaupil, a též penijze aby za ně dal. Y vſmyſlil ſobě Tarquinius a tu wěc oprawdu v ſebe rozwážil a porozuměl, že by takowá vſtawičnoſt a dowěrnoſt k takoweym lehkým wěcem nikoli přiložena býti neměla, kdyby pod tijm nětco nebylo; y kaupil ty troge knijhy za též penijze, kteréž chtěla za dewatery mijti. Ta pak žena, yakž od Tarquinia odeſſla, nikdijž na žádném mijſtě nalezena nenij. A hned ty troge knijhy do kaply, kdež giné swaté a duchownij knijhy byly, wloženy gſau [4]) a Sybillinými nazwány, k kterýmž chodilo XV rádneych panuo, yakožto k ňegaké božſké odpowědi, [5]) když obyčeyňe bohů ſe nětco ptáwali a gich za pomoc a radu žádali.

[1]) Von den büchern Sybille.« — Brant: »De libris Sibyllinis.« — Viz: Gellius, Noct. Att. I, 19. — Pauli-Oesterley č. 588 s doklady na str. 540 [2]) V lat. textě: Divina oracula. — [3]) Philips gulden, t. j. zlaté statery makedonské. — Brant: Ter centum Philippeos. — [4]) Do wurden die drey bücher in die sacristy geleit. — [5]) Wie zu eim orackel.

19. O ſwázaném bláznu. [1])

Geden vrozený a statečný rytijř byl w poſelſtwij poſlán z Medyolánu do Florencij. Ten každey [159b] den pro vkázanij chodil w zlatých rže-tězých, a což mohl neyčiſtſſij holſpanty noſyl. [2]) Kterúžtu peychu a wyzdwižené nad mijru bláznowſtwj wida něgaký Mikuláš, přijgmijm Nicolus, wyſoce vrozený člověk [3]) a k žertům narozený, y řekl: »Ginij blázni doſti magij, když ge gednijm ržetězem ſwážij, ale tohoto bláznowſtwij tak geſt weliké, že na gednom řetězu doſti nemá.« A tijm oznamuge, že to geſt zřetedlné znamenij bláznowſtwj, aby člověk, gſa ſwobodný a zproſſtěný, takowými rozličnými ržetězy a holſpanty měl ſe bezpotřebně obtěžowati a gimi ſe wázati.

[1]) »Von gebunden Narren« — Brant: »De fatuis cathenatis.« — Poggius, Facet. 254. (Cathenis variis collum cingens stultior aestimatur.) — [2]) Der trug teglich zum schawen mancherley ketten vnd halszband. — [3]) Ein hochgelerter man.

20. Ti, kteřijž ſpij, na mnohé wěcy nedbagij a o nijch ne přemeyſſlegij. [1])

Kupec geden chwálil zienu ſwú před pánem, kterémuž poddán byl, nade wſſecky ginee ženy, že by nikdá ne ſmradila, ani že by gij neſpauſſtěla. [2]) Tomu ſe ten pán podiwil, odpijrage mu toho, že to nigakž možné nenij. Y založili ſe ſpolu o dobrey woběd: [3]) prwé než tři měſýce pominau, že gi řihati y dmeychati a neb ſmraditi vſlyſſij y včige. [4]) Po třech pak dnech proſyl pán kupce toho, aby mu pěti set zlatých půgčil, že mu ge

w témdni zaſe dá. To gemu bylo welmi k obtijženij, že takowé ſummy peněz preč půgčiti muſý, wſſak pro to welmi mdle k tomu přiwolil a těch peněz gemu půgčil. A když s ſtaroſtij welikau toho dne dočekal, na kterýž mu ge měl zas nawrátiti, ſſel ku pánu pro ty půgčené penijze. Ale pán ten, yakoby těžſſijmi ſtaroſtmi obtijžen a k nějakému muſſenij přinucen byl, proſyl kupce toho welice, aby mu pro takowú těžkú wěc geſſtě druhých pěti set zlatých připůgčil, a tu gemu připowijdage, dřijwe puol měſýce [5]) že chce zaſe dáti. Když pak tomu kupec odpijral, chudobu ſwú pánu předkládage, aby mu wdy potom nic ne ſeſſlo ani na prwnijm zaplacenij, [6]) přineſl gemu s welikým wzdychánijm také y těch druhých pět set zlatých, a do[160a]můw ſe nawrátil ſmuten a yakoby nemocen byl, mnoho ſobě přemýſſlege a yako pochybuge, aby gemu ty penijze wráceny býti mohli. Tudy mnoho nocý ne ſpal, a neſpě teprwá vſlyſſel, yak geho panij, když on ſpij, čiſtě a čaſto zadkem traubij. A když měſýc wyſſel, powolal pán kupce a zeptal ſe ho, giž-li by kdy ženu ſwú zadkem traubiti neb ſmraditi a neb řihati ſlyſſel? Tu on blud ſwůg a omyl wyznal, řka, že hned welmi čaſto, a netoliko woběd, ale že by wſſeckno dědictwij mohla profrceti. [7]) A hned po těch ſlowijch penijze zaſe mu nawráceny ſau, a oběd zaplacen. A tak mnohých wěcý vgdau a vwarugij ſe ti, kteřijž ſpij, o kteréžto ne welmi dbagij. Protož řijkáme: »Kdož ſpij, žádnému ne ſſkodij.« [8])

[1]) »Das die schlaffenden vil dings nit achten noch trachten.« — Brant: »Quod dormientes multa non considerant.« — Poggius. Facet. 184. (De mercatore, qui laudando uxorem suam asserebat eam nunquam ventris crepitum edidisse) — [2]) Sagt, das sie nie kein hinder blast gelassen het. — [3]) Vmb ein herrlich nachtmal. Br.-Pog.: Opiparae coenae pignore. — [4]) Ehe drey monat vergiengen würt sein fraw etlich blast lassen. — [5]) Innerthalb eim monat. Br.-Pog.: Intra mensem. — [6]) Doch vff das ihm nit abgieng an der andern bezalung. Br.-Pog.: Ne et reliquorum solutio deficeret. — [7]) Ja so dick, das nit allein ein nachtmal, sonder das gantz erbteil zu verzeren were. Br.-Pog.: Totiens, inquit, ut nedum coena, sed totum patrimonium consumendum fuisset. — [8]) Der do schlaffet, beisst niemand. Brant: Qui dormit, neminem mordet.

21. Těžkú wěc na někoho wzložiti čaſem geſt potřebné. [1])

Tyran a vkrutnijk geden, chtě poddaného ſwého o statek připrawiti, kterýž wdycky ſe zakazowal a mnoho ſe chlubil, že mu chce k wůli, což rozkáže včiniti, [2]) y přikázal mu pod welikau pokutau, aby gemu woſla čijſti naučil. On odpowěďel, že geſt to wěc nemožná, leč mu mnoho čaſu k tomu dáti chce, aby gey naučiti mohl. Y rozkázal gemu, aby ſobě wzal, dokudž chce, rok. [3]) A tak on deſet let wolil. Y poſmijwali mu ſe wſſickni, že by nemožnau wěc na ſe wzal. On těſſil přátely ſwé, řka: »Já ſe nic nebogijm, neb zatijm yá, a neb woſel, a neb pán vmře.« Kterýmiž ſlowy vkázal, že dobrá a vžitečná geſt wěc čaſem těžkau wěc a při protáhnauti a gij prodliti.

[1]) »Ein schwere sach vffschlagen ist dick nützlich.« — Brant: »Differre rem difficilem salubre sepe est.« — Poggius, Facet. 250 (Facetum dictum hominis asinum erudire promittentis). — [2]) Der sich alweg riemte vnd erbot vil dings zu thun. — [3]) Do wart er geheissen zu fordern so vil zeit er wolt.

22. Těžko geſt přirozenij změniti. [1])

Mládenec geden doſti pěkný mijwal ſwé potěſſenij a kratochwijl s kočkau, a hrage s nij, laſkaw byl na ni. [2]) Potom proſyl bohyně Wenuſſe, aby gi ob[160b]rátila w pannu. Y ſlitowala ſe Wenus nad žádoſtij toho mládence a obrátila tu kočku w vtěſſenú děwečku. Pro gegijžto kráſu mládenec miloſtij welmi zapálen byl k nij, tak že gi s ſebú domů wedl. A když giž w komoře byli, Wenus chtěla pokuſyti, zdá by také s žiwotem obyčege a powahy ſwé změnila, y puſtila k nij myš. Ta pak mladá pani, nepamatugijcy ſe, w yakém by giž ſtawu byla, [3]) ani na komoru, w kteréž byla, wſtawſſi, za myſſij běžela a ſnijſti gi chtěla. Bohyně, rozhněwawſſi ſe, w prwnij způſobu kočičij zaſe gi obrátila a gegij přirozenij gj nawrátila.

Báſeň znamená, že zlij lidé, ačkoli mijſto a ſtaw změnij, wſſak proto obyčegů ſwých ne zginačij, neb zwykloſt má welikú ſýlu a moc, yakož Cycero a Wirgilius [4]) prawij, že weliká geſt wěc ňečemu od mladoſti přiwyknauti, a což komu přirozenj dalo, toho žádney odgijti nemuož.

[1]) »Schwer ist die Natur zu verkeren.« — Brant: »Difficile est naturam mutari.« — Halm č. 88. (Γαλῆ καὶ Ἀφροδίτη.) — Babrios-Crusius č. 32. — V lat. překladech starších: De fele in feminam mutata. — [2]) Začátek v orig.: Ein katz was ein wollust eins schönen jungen, der bat etc. — [3]) Nit eingedenck deren, die zugegen waren. — [4]) Cicero, Lael. 19, 68: »Maxima est vis vetustatis et consuetudinis«; a jinde často. — Verg. Georg. 2, 272: »Adeo in teneris consuescere multum est.«

23. O lijſtku proti moru ku powěſſenij na hrdlo. [1])

Byl w měſtě Tyburtýnu člowěk geden z miſtrných lidij bratřij, [2]) kteřijž po blijzkých měſtečkách a weſnicých sedlákům kážij. Ten ſlibowal, yakož oni prawj, že gim chce dáti ňegakey giſtey lijſtek, ktož by gey koli na hrdle noſyl, že ten nikoli mornijmi boleſtmi nevmře, neb ſe tu w tom podkragij welmi moru báli. [3]) Blázniwij a nerozumnj lidé dali ſebau hnauti, té naďege gſúce, že ſe tak ſtane, yakž on prawij, a tak yakýmiž koli peňezy mohli, ty lijſtky wykupowali a tenkými, hedwabnými nitmi [4]) na hrdlo ge ſobě vwazowali. Bratr pak ten (mnijch byl) přikázal, aby žádný toho lijſtku před patnáctým dnem ne odwijral, a kdyby to kdo včinil, teda že by ten lijſtek ſwú moc potratil. A když ten bratr mnoho peňez natržil, táhl odtud preč. Potom čteni gſau ti [161a] lijſtkowé, yakož obyčegňe žádoſt lidſká geſt, že wždycky nowé wěcy rádi ſlyſſij, y bylo wlaſkými ſlowy napſáno w ňem: »Zieno, gſy k tomu, aby předla, a tobě wřeteno a kužel vpadá,

když ſe pak ſehneſs, zawřiž dijru, ať by tam ne wběhlo.« [5]) Tak mnoho prawij, že wſſech lékařůw přikázanij a lékařſtwij přewyſſuge.

Tato báſeň, kteráž ſe w prawdě ſtala, [6]) tomu nás včij, abychom ne wſſemu wěřili, což nám ti ludaři a keykléři, kteřiž na lidech penijze ſſálij, prawij. [7]) Ani také každému gegich ſlowu wěřiti ſe má, neb čaſto gedowatý had rád w zelij bývá.

[1]) »Von einem briflin wider die pestilentz an den halsz zu hencken.« — Brant = Poggius. — Poggius, Facet. 233. (De brevi contra pestem ad collum suspendendo.) — Pauli-Oesterley č. 153 s doklady na str. 491. — [2]) Ein bruder vsz den obentüreren. Br.-Poggius: Ex circulatoribus. — [3]) Dann es was ein grosse forcht der pestilentz. — [4]) Mit einem junckfrawen faden. Br.-Pog.: Filo virgineo. — [5]) Orig.: Fraw, ists das du spinnest vnnd dir die spindel oder rocken fallet, wenn du dich dann bückest, so halt das loch zu beschlossen, das dir nichts empfar. Br.-Pog.: Mulier, si filas et cadit tibi fusus, quando te flectis, tene culum clausum — [6]) Dise history. — [7]) Das von sollichen gauckelbrüderen vnd landbescheissern gesagt würdt. — Br.: Que ab huiusce modi circulatoribus fratercellis proclamantur.

24. O wlku, kterýž ſwini gedl mjſto ryby. [1])

Prawij, že by ňegakey wlk byl, kterýž za ſwé winy miloſti a odpuſſtěnij hledal. Y přiſſel k něgakému zpowědnijku, podwoluge ſe, že chce dobře činiti, a prawě ſe prwnijho želeti. Y přigal od zpowědnijka ſpaſytedlné vſtanowené pokánj, aby wijce masſa negijdal a od něho ſe wſſemi obyčegi zdržel. A tak rozhřijſſenij muk y winy přigal, a toho wſſeho gſa zproſſtěn, odſſel. Když ſe pak wlk na pokánij a vſtanowenij cýrkwe rozpomenul, přičinil ſe o to, aby tomu doſti činil. Napoſledy pak, že ſe giž ſkůro hladem vſuſſil, [2]) proto že nemohl ſluſſně k žádným rybám přijſtupu mijti, kterýmiž by ſwůj hlad naſytil a nětco pogedl; y přihodilo ſe, že ſtál gednoho čaſu na břehu v gednoho potoku a vhlédal swini wykrmenú, že ſe po woďe mygijcy plawij a pige: pomňel dobře wlk, že mu zapowědijna byla zwijřata, kteráž na zemi chodij, a od těch, kteráž po polijch ſe paſau, že ſe zdržeti má, y vmijnil ſobě, že chce ryby lowiti. Y wſſed do wody řekl: »Zdař Bůh, pani rybo, yak tě mám gmenowati? Sſtikau-li čili wyzynou?« [3]) Když pak swině ne rybau, ale ſwinij ſe býti prawila a toho přijſahau ſwau potwrzowala, dij k nij wlk: »Milá brachu, buď nynij rybau, ač[161b]koli gij negſy. Když yá zaſe na zpowěd a na pokánij zpomenu, chcy ſe masſa vwarowati.« [4])

[1]) »Von eim Wolff, der ein Schwein asz für ein Fisch.« — Brant: »De lupo comedente porcum pro pisce.« — Srv. Tkadleček, vyd. Hanka (1824). II. 72—73. — Gebauer, Listy fil. IX, 286. — [2]) Als er gar by erlegen was vor grossem hunger. — [3]) Gott grüsz dich, herr fisch, wie ich dich nennen sol, eintzwar ein hecht oder ein silur. — [4]) Brant připojuje ještě anekdotu o knězi, jak uměl přetvořovati koroptve v postní jídlo, t. j. v ryby. Srv.: Poggius 216. — Frey-Bolte č. 85. s doklady na str. 247.

25. O tyranſké vkrutnoſti. [1])

Byl geden cžlowěk welmi bohatý w zemi Pienſké, w měſtě Cyngula. [2]) Y ſlyſſe to o něm tyrann a vkrutnijk měſta toho, myſlil, [3]) kterak by mu geho penijze odgijti mohl. Y powolal cžlowěka toho k ſobě, prawě, že by ſe geho miloſti zprotiwil, [4]) a tak že by hlawu y ſtatek ztratil, yakož wij, yaká geſt pokuta na ty, kteřijž ſe neywyššſſij mocy protiwij. Když pak on tomu odpijral, že by nic proti měſtu ani proti geho miloſti nevčinil, ſtál na tom vkrutnijk předſe a trwal, že muſý o hlawu přigijti. Y ptal ſe ten newinný člowěk, co by ſmrti hodného včinil? Tyran wece: »Nepřátely a mně ſe protiwijcý, kteřijž ſe proti mně ſpřiſáhli, v ſebe w domě ſy chowal.« Y porozuměl newinný ten, že by ſe to pro geho penijze dálo, a wijce ſobě žiwota a zdrawij ſwého než těch peněz wáže, y dij takto: »Prawá prawda geſt, pane, yakž prawiti ráčijš. Nu, poſſliž ſe mnau reythary ſwé a služebnijky, yá tobě chcy nepřátely twé a ty, kteřijž ſe twé miloſti protiwij, hned zgijmané wydati.« A tak ty poſlané služebnijky vwedl do domu ſwého a přiwedl ge k truhle, w nijž penijze byly. Když pak gi odewřel, řekl: »Wezměteż ge tam, neb netoliko pána mého nepřátelé gſau, ale také y mogi.« Když pak ty penijze k tyrannowi přineſſeny byly, y wyſwobozen geſt cžlowěk ten ode wſſech muk a trápenij wſſeho zbawen.

Protož nic vkrutněgſſijho a ſſkodliwěgſſijho nenj než neobyčegná peycha, lakomſtwij a vkrutnoſt tyrannſká, kterýmžto Buoh napoſledy wijtězytele, a kterýž by ge přemohl, na hlawu wſadij. [5])

[1]) »Von der Tyran oder wieterich Grausamkeit.« — Brant: »De tyrannorum crudelitate.« — Poggius, Fac. 37. (De tyranno, qui homini pecunioso causas iniustas iniecit.) — [2]) In dem land Piceno, in dem stetlin Cingulo. — [3]) Betrachtet vnd sucht vrsach eins lasters. — [4]) Er were schuldig an dem laster der geletzten maiesteth oder oberkeit. — Brant-Poggius: Dixit illum crimine laesae maiestatis reum teneri. — [5]) Welchen doch zuletst Got ein syger vnd überwinder vff ruck nachvolget. Brant: Quos tamen tandem victor a tergo sequitur Deus.

[162a] 26. Muž zieně wijce wěřiti má nežli gineym. [1])

W Florencij byl něgaký gménem Dantes, o gehožto ženě prawili, že by nekázaná [2]) byla. Když pak čaſto gey w tom towaryſſij geho napomjnali, aby zapowěděl a zaſtawil tu hanbu domu ſwého, on ženu treſtal a gij tuze přimlúwal. Pani ta wěděla, že žádná křiwá přijſaha nenij tak těžká yako cyzoložſtwo, y hágila ſwé poctiwoſti pláčem mnohým a ſlzami, [3]) prawěcy, že to na ni od zlých lidij geſt wymyſſleno, kteřjž gj pokoge nepřegj. Těmi ſlowy muže vkrotila. A když přátelee gegij wždy w tom trwali a gij domlúwali y gey treſtali, [4]) dij k nijm on: »Nehluſſte mne giž déle ſwými řečmi, [5]) powězte mi, wy-li gegij zlee činy lépe wijte, čili ona ſama?« Oni odpověděli, že ona neylépe wij. A on wece: »Prawij, že wy wſſichni lžete, gijž yá w té wěcy wijce wěřijm než wám wſſem.«

W prawdě, že to maudře včinil; nebo nemáme ſnadně wěřiti těm wěcem, kteréž dlauhý zámutek přináſſegij, a neb ſkrze kteréž zarmauceni býti muožeme.

[1]) »Das man der Frawen Glauben nachvolgen sol.« — Brant: »Uxoris fidem esse sequendam.« — Poggius, Facet. 139. (Fabula Dantis, qui saepius uxorem suam increpabat.) — [2]) Gar wenig keusch. — [3]) Mit vil thrähern vnd schweren — [4]) Die freund beharten in dem schelten der frawen sie zu straffen.— Br.-Poggius: Cum adhuc amici in increpanda uxore perstarent. — [5]) Ohe, nit wöllen mich weiter mit den worten teuben.

27. O trwánliwoſti gedné zieny w tom, což ſobě vpřela.[1])

Takowé ſau některé ženy, že což ſobě vprau, s toho žádneym obyčegem ſwedeny býti nemohau, tak w ſwé zatwrzené myſli a wuoli ſtogij, že radſſe hrdla ztratij, než toho, což ſobě vpřely,[2]) vſtaupij.

Y byla gedna ziena muži ſwému welmi protiwná, geho ſlowům odpijragijcy, a čaſto gemu lagijc s nijm ſe wadila a w tom wždy ſtála, což začala, a yakž zapřáhla, tak táhla, chtijcy wládnúti.[3]) Když pak čaſu gednoho welmi ſe s mužem ſwým wadila, nazýwagijc ho wſſiwcem, [162b] že by ſe mohl wſſmi rozlezti,[4]) muž chtě, aby žena ta ſlowa odwolala, bitijm gi od toho odwéſti chtěl, bil gi pěſtij a ſſlapal nohama. Ona, čijm wijce bita byla, tijm ho wijce wſſiwcem nazýwala. Napoſledy, když giž muž tepa ſe s nij, vſtal, pro to, aby gegij zarputiloſt přemohl, po prowaze gi do studnice ſpuſtil, prawě, že gi chce vtopiti, leč toho mluwenij nechá. Ale ziena ta geſſtě zatwrzeněgſſij w ſwém vmyſlu byla. A když giž po kolena[5]) do wody wpuſſtěna byla, předſe mu tak řijkala. Y wpuſtil gi wſſecku do studnice, že giž wijce mluwiti nemohla, pokauſſege gij, zdá by ſtrachem a nauzý od takowého mluwenij gi odwéſti mohl. Ale ziena ta, když giž wijce mluwiti nemohla a do wody wpuſſtěna gſaucy wodau ſe zaléwala, y tlačila rukau prſy[6]) ſobě w hromadu a přes hlawu wen z wody ge wyſtrčila, k tomu woba nehty v palcuo w hromadu ſložila, aby ale[7]) poſuňky a vkázanijm té zatwrdiloſti ſwé dokázati mohla, tak muži ſwému wdy to připomijnala, že zieny, když wſſi gijſkagij, nehty tepau.[8])

Druhý byl, geſſto mu ſe žena w řece vtopila, a když gij hledal, ſſel nahoru podlé wody. Giný, podiwiw ſe tomu, napomjnal ho, aby gij raďegij po woďe než proti woďe hledal. A on wece k tomu: »Ziádnau měrau gij po woďe nenagde, neb ona tak neſnadná a ſwémyſlná k namluwenij a k přewedenij od toho, což ſobě vpřela, byla, že nikterakž po woďe ne poplyne, než proti nayprudſſijmu praudu bude ſe chtijti geſſtě po ſmrti mocý wydřijti.«[9])

[1]) »Von der beharrung vnd fürnemen der weyber in irem sinn.« — Brant: »De pertinacia mulierum.« — Srv.: Poggius, Facet. 59. (De muliere obstinata, quae virum pediculosum vocavit.) — Ibid. 60. (De eo, qui uxorem in flumine peremptam quaerebat.) — Pauli-Oesterley č. 595 a 142 s doklady na str. 540 a 490. — Kirchhof IV,

186. — [3]) Von irer meinung vnd fürsatz weichen — Br.-Pog.: Cedere ex sententia. — [3]) Blib also ston vff dem, das sy angefangen hette, also das sie der öber sein wolte. — [4]) Schalt sie den man ein luser, vnd er gieng vol leusz. — [5]) Bisz an das *kinn*. — Br.-Pog.: Mentum usque. — [6]) Omyl za: »prsty.« Orig.: Truckt sie mit den henden die finger zamen. — [7]) Zum minsten. — [8]) Dann mit den negel derselben finger pflegen die weyber die leusz zu tödten. Br.-Pog.: Unguibus digitorum pediculi a feminis occidi consueverunt — [9]) Das sie nimmer, dann wider oder gegen dem bach auff nach dem todt gon mag. — V orig. připojeny ještě dvě věty povšechné.

28. O lſti zienſkých rad. [1])

Ziena gedna w Florencij byla manželkau hoſpodáře gednoho w hoſpoďe wſſem obecné,[2]) a byla přijliš ſwobodná tělem ſwým. Y ſpala s gednijm, s kterýmž mnoho čaſuo obecenſtwij měla. Trefil ſe pak k tomu geſſtě druhý cyzoložnijk, ten také též prowozowati chtěl, ya[163a]ko y prwnij, Zaſtihſſi ho ziena ta, an k woknu po řebřijku leze, wyſſla proti ňemu, welmi mu lagijcy, a odháňeti ho od toho řebřijku počala. Když giž pak dlauhú chwijli to wazenij a hadrowánij trwalo, y trefil ſe k tomu muž gegij, ptage ſe, co by ta wada vměla,[3]) a proč by ſe dála? Ziena mu odpowěďela, kteráž k oklamánij hotová byla, a řekla: »Tento s hňewiwau myſlij chce ſem nahoru, aby gednoho ranil a nebo zabil, kterýž ſem do tohoto domu vtekl, kterémuž yá až do této chwijle wdy ſem bránila a gey zdržowala, aby ſe toho zlého neſtalo.« Prwnij, kterýž ſe byl ſkryl, ſlyſſe ta ſlowa, okřál a dobré naďege ſkrze ňe byl, prawě, že ſe chce té křiwdy nad druhým mſtijti. Druhý také ſylňegij o to ſe na prwnijho zmužil, mage giž lepſſij zřenij, že z toho nic zlého nepřigde a wdy ſe ſápal, yako by mu moc činiti chtěl.[4]) 'Bláznowey člowěk tento hoſpodář, wyhledaw a wyptaw ſe na přijčinu hadrowánij takowého a negednoty, wzal tu prácy na ſe, aby ge ſrownal, mluwě s nijmi s oběma, vďelal pokoy mezy nimi, a kázal ſám ſwého wijna přinéſti, aby geſſtě pluhařuom ſwým k cyzoložſtwu zieny ſwé nápogem, k ſwé wlaſtnij ſſkodě, připlacowal.

Giſtě lſtiwé a chytré ſau ženſké rady, když při neřeſtech a nekázanoſtech přiſtiženy bywagij. Protož ne zle prawij Seneka w iiij tragedij: »Zěny ſau wůdce zlého, miſtryňe a wýborné rzemeſlnice neřeſtij. Od kterýchžto cyzoložſtwa a nekázanoſtij množſtwij měſt ſhořij, a množſtwij lidij wálky wedau, a králowſtwij z kořen wywrácena bywagij, množſtwij lidij zmordowáno, neb wſſecky lſti a chytroſti od zien nalezeny a wymyſſleny bywagij.« [5])

[1]) »Von der listigkeit weiblichs Raths.« — Brant: »De calliditate consilii muliebris.« — Poggius, Facet. 267. (Callida consilia Florentinae feminae in facinore deprehensae.) — Srv. Boccaccio, Decamerone VII, 6. — [2]) Was eins offen würts gemahel. Br.-Pog.: Publici hospitis uxor. — [3]) Was solcher zanck bedeut. Br.-Pog.: Quid sibi ea vellet concertatio. — [4]) Der ander nam sich auch an den ersten zu trawen vnd gewalt zu thun. Br.-Pog.: Alter iterum priori vim et minas intentare se simulabat. — [5]) Seneca, Hippolytus v. 559—562.

29. O pláči zenſkém při ſmrti mužuow gegijch. [1])

Zahradnijk geden, když ſám [2]) bez přijtomnoſti ſwé zieny mladé byl, kteráž byla prat vſſla, přiſſel s pole [163b] a neb z zahrady domuo, že náramňe horko bylo, y z mijry žádoſtiw byl wěďeti a ſlyſſeti, co by geho ziena řekla, kdyby on vmřel, a yak ſe k tomu mijti bude. Y lehl znak na hřbetě na sýni a nebo na mazhauze,[3]) yako by vmřel. A když žena geho s ſſaty domů přiſſla a nalezla muže vmrlého, yakož ſe domnijwala, y myſlila, hned li želeti a plakati ſmrti muže ſwého má, čili prwé pogijſti, neb ſe poſtila až do poledne. Gſucy pak lačná, vmijnila, že chce prwé pogeſti. Y wložiwſſi kus slanin na vhlé a vpekſſi, hned ge ſnědla, a poſpijchagijcy napiti ſe zapomněla. A když giž welmi žijznila po tom ſlaném masſu, y wzala dčbán k woďe přiſtrogený a po ſchodijch do ſklepu ſſla, aby ſobě wijna natočila. A w té mijře přiſſla ſauſeda pro vhlé.[4]) A když nahoru po ſchoďe s wijnem běžela, vzřewſſi tu ſauſedu, hned ten dčbán poſtawila, yako by teprwá muž gegij tu w náhle ſkonal. Y počala křičeti a na ſwú bijdu a nauzy mnohými ſlowy nařijkati. Y ſeſſlo ſe k tomu tauženij a nařijkanij množſtwij ſauſedſtwa, mužůw y žen, pro takowú náhlú ſmrt muže gegijho, neb tu tak ležel s zawřenýma wočima, a duch w ſobě tagil a zdržowal, tak že wſſichni za to měli, že oprawdu vmřel. Napoſledy pak, když mu ſe zdálo, že giž doſti toho žertu a té hry bylo, a žena geho wdy vſtawičně řijkala: »Ach muog muži, yakž mám ďelati, yakž mám ſmutná, ſyrá ďelati?«[5]) odewřel oči a řekl: »Zle, má ženo, leč hned půgdeſs a napigeſs ſe.« Y obrátili ſe wſſichni od pláče k ſmijchu, zwláſſtě kteřijž tu rozpráwku a položenij té wěcy[6]) ſlyſſeli. Protož nenijť bez přijčiny o ženách powědijno, že oči tomu včij, aby, když chtěgij, plakaly.

[1]) »Von weinen der Weiber im todt irer Man«. — Brant: »De fletu uxorum in morte viri.« — Poggius, Facet. 116. (De viro, qui suae uxori mortuum se ostendit.) — Pauli-Oesterley č. 144. s doklady na str. 490. — [2]) Als er einist (semel) ... aus dem garten vnd feld komen was. — [3]) In den saal auff die erden. Br.-Pog.: Se in aula ad terram prostravit. — [4]) Vnd wolt ein feur holen. Br.-Pog.: Ignis petendi gratia. — [5]) Ach mein man, wie wil ich nun thun. — [6]) Gelegenheit der sach. Br.-Pog.: Audita fabula et causa litis.

30. O gedné ženě, kteráž zadek odkryla, aby hlawu přikryla. [1])

[164a] Ziena gedna s hlawy wlaſy ſobě woſtřihala pro praſſiwiny. Ta byla zawolána od gedné ſauſedy, aby wen pro pilnú potřebu wyſſla. A když ona na to zapomenula, poſpijchagijcy hlawy přikryti zapomněla, a tak z domu wen wyſſla, widucy gi giná žena, přimlauwala gj, že by s holau hlawau wen wycházela. Ona pak, zdwihſſi podolek zadnij, hlawu ſobě přikryla a zadek odkryla. Y počaly ſe ſmáti giné ženy, kteréž tu přijtomné byly, zie, chtěcy malé hanby vgijti a gij ſe vwarowati, vpadla w wětſſij neſluſſnoſt.

To ſe na ty treffuge, kteřijž malé neřeſti welikými přikryti hledij. Yako marynáři na moři, chtěgijce ſe hlubině wyhnauti, z kteréž proto mohli wygeti, y vpadagij na ſkály,[2]) s kterýchž nikterakž zdráwi newycházegij.

[1]) »Von einer Frawen, die den hindern entdeckt, das sie den Kopff bedeckte.« — Brant: »De muliere, que, ut tegeret caput, posteriora detexit.« — Poggius, Facet. 137. (De muliere, quae cum cooperire caput vellet, culum detexit.) — Frey-Bolte č. 79 s doklady na str. 245. — [2]) Gleicher masz thut der, so do wil fliehen in dem meer die geuerlicheit der wirbel, daraus er mag kommen, vnnd felt in die verborgen holen felsen. Brant: Quemadmodum et is fecit, qui incidit in Scyllam, dum vult vitare Charybdim. Srv. Gualther, Alex. V, 301.

31. O gednom kniezy, kterýžto neſprawedliwé deſátky wybijral. [1])

W Nydrlanthu w Brabancii [2]) geſt měſto znamenité a wzneſſené, gménem Bruk. W tom zpowijdala ſe gedna mladá pani ne přijliſs maudrá kněžy ſwých hřijchůw. Ten giſtey kněz mezy ginými řečmi zeptal ſe gij, také-li wſſecky deſátky kněžijm dáwá, kteréž gim z powinnoſti dáti má? Y namluwil gij, aby také z ſwého manželſtwij a z ſwého žiwota gemu deſátek dala, a to že geſt dlužna y powinna včiniti. Ty wſſecky deſátky zaplatila gemu ta mladá panij a tijm pozděgij domuo přiſſla. Muž gegj, když ſe tomu dlenij a dlúhému zpowijdánij diwil, y powěděla mu wſſeckno, co by ſe gij přihodilo, a to bez ſtrachu. Muž ſobě toho yako nic ne ztěžowal, ale mlčel a k tomu nic neřijkal.[3]) Po čtyřech pak dnech zwal ſaráře k ſobě k obědu, a měl ňegaké znamenité giné lidi také v ſebe, aby ta wěc o něm tijm známěgſſij byla. A když za stolem [164b] ſeďeli, powěděl gim hoſpodář prwé tu báſeň, a obrátiw ſe k ſaráři, dij k ňemu: »Podlé toho, yakož tobě mé hoſpodyňe deſátkowé ze wſſech wěcý náležegij, také y tyto wzýti máš.« Y přinutil ho pijti plney kachel moče s leyny ſmijſſeného, lege mu gey mezy vſta a wdy gey předeň předſtawuge.

Giſtěť prawé a ſprawedliwé geſt, deſátkowé takowij aby byli wſſem zaplaceni, kdož gijch, nemage k nijm práwa, žádagij; totiž aby gim dáni byli y z neyhorſſijch a neywoſſkliwěgſſijch wěcý.

[1]) »Von einem Pfaffen, der vnbillichen Zehenden erfordert.« Brant: »De sacerdote, qui decimam indebitam exegit.« — Poggius, Facet. 155. (De presbytero, qui adolescentulae decimas dare praecepit.) — Kirchhoff-Oesterley II. 86. a Beilagen str. 79. — [2]) Orig. jen: Gegen nidergang der sonnen. — Bruck = Bruggy. — [3]) Nam sich der sach nit an vnd schwig stil.

32. O swátoſti malé koſſile gednoho mnijcha. [1])

Pržihodilo ſe w měſtě Aurelij,[2]) že gedna pani zpowijdala ſe ſwých hřijchuow mnichu, neb ponuknuta byla, yakož býti může, aby dobře činila, a gegij wlaſtnij ſwědomij k tomu gi nutilo. Ten pak giſtý mnich, když ſe

mu ona tak zpowijdala, zapálil ſe w gegj kráſe tělesnau žádoſtij, tak že napoſledy, mnohými ſlowy přiwedſſi k tomu tu panij, měl s nij ſwú wůli. Potom hleďeli, k tomu wdy ſměřugice, chwijle a přijſtupného čaſu, aby ſwé wěcy wykonáwati a prowozowati mohli. Y widělo ſe gim, aby ſe pani nemocnau vďelala, a toho bratra aby k ſobě přiwolala, yakož obyčeg geſt, že takowého cžlowěka ſamého při nij nechagij, aby, když tu žádného nenij, to, což k ſpaſenij duſſe přijſluſſij, ſwobodňe a odewřeňe mluweno a gednáno bylo. Ta pani, když ſe nemocná včinila, lehla do lože, a yakoby welmi nemocná byla, tak ſtonala. A tak zpowědnijka k ſobě powolati kázala. A když k nj on přiſſel a ginij preč odeſſli, čaſto ſe ſpolu obgijmali. A když ſe ta zpověd dluho prodléwala, ſſli ginij také k tomu. Mnich ten y hned preč ſſel, yako by ſe geſſtě ne odzpowijdala, [3]) nazeytřij zaſe k nij wrátiti ſe mage A když zaſe [165a] přiſſel, wložil malú koſſili [4]) na té pani lůže, a rowně gi yako prwé zpowijdal a hřijchy gij odpúſſtěl. Manželu gegijnu nelijbila ſe ta zpověd, že by přiliſs dlúhá byla; nemoha přečekati, ſſel do komory. Mnijch ten, gſa připaden a přiſtižen náhlým přijchodem geho, zapomněl tu malé koſſile a odtud preč běžel. Muž, wida tu geho koſſili, zkřikl hlaſem, řka: »Nenij toto žádný zpowědnijk, ale geſt cyzoložnijk.« Y přiſſli ginij y wſſecka čeled geho, aby tu koſſili ohledali, prawijce, že to geſt weliká neřeſt a treſtánij hodný neřád. A tak ſſel muž gegij k ney-wyšſſijmu bratru w kláſſteře, žaluge mu toho, co by ſe přihodilo, tu dowěrnoſt mage, že toho zle činijcýho hned zahubij a z swěta ſprowodij. Ale neyſtarſſij otec krotil hňew geho. prawě, že ſwau hanbu a lehkoſt wyhlaſſuge, a y ſwé domácý čeledi neřeſti a neřády, že by bylo potřebij zamlčeti a to ſkreyti, aby ta wěc ſkrytá byla a vtichla. Odpowěďel cžlowěk ten, že ta nekázanoſt wſſem tak zgewná geſt, když tu koſſili nalezli, že nemůže nikterakž ſkrytá býti. Y řekl k němu přewor, že on wij, yak to má wywéſti, že chce řijcy, že geſt to koſſile sw. Frantiſſka, kterúž ten bratr, aby twé pani pomohl a gi vzdrawil, s ſebú byl wzal. Y připowěďel mu, že chce přigijti s proceſý pro ni a s přijprawami, aby tu koſſili zgewňe přede wſſemi domuo neſli. Y zalijbila ſe mu ta radda. Tu přewor, ſwolaw giné bratřij wſſecky, s křijžem w rauſſe swatém pro ni ſſel, a wzal tu koſſili s welikeym náboženſtwijm, yako by oprawdu ſwátoſt byla. Y neſl gi, wyzdwihſſi ruce nahoru, na čiſté, hedwábné rauſſe, a dal gi prwé muži, mateři y giným, kteřijž ſe s nijm potkáwali, lijbati, s welikú poctiwoſtij a zpijwanijm domuo do konwentu gi neſa. Potom gi do připraweného mijſta k giným swátoſtem mezy giné wložil. Potom pak, když to wykonal a ten podwod proneſen byl, přiſſli orátorowé a rżečnijcy, gſúce poſláni od měſta, k ſtolicy pa[165b]pežſké do Rżijma, aby žalowali a taužili takowé neprawoſti a křiwdy, kteráž ſe gim dála.

Sſtiaſtný geſt ten, kterýž pod pokrytým a ffaleſſným duchowenſtwijm woklamán nenij. Ačkoli geſt wyſoký rozum, kterýž k duchowenſtwij a náboženſtwij pomáhá a ſlaužij, wſſak proto S°. Auguſtýna řeč geſt, že těžce dobřij lidee ſe nagdau kromě těch, kteřijž ſe nětco w kláſſteřijch přivčili,

tak také zaſe prawij, že žádneych horſſijch a hanebněgſſijch newiďel nad ty, kteřijž w kláſſteřijch dobrému ſe odvčili. Protož nenijť bez přijčiny ono ſtaré přijſlowij, a geſſtě w obyčegi geſt, že wſſecka neřeſt do černého mnijcha ſložena geſt a w něg ſe obrátila. Wſſak proto wady a nedoſtatky duchownijch lidij, pro wětſſij hanbu, přikryti ſe magij, yakož Canon a neb duchownij práwo prawj.

[1]) »Von dem Heilthumb einer Bruch eines Münichs.« — Brant: »De reliquiis bracharum cuiusdam monachi.« — Poggius, Facet. 232. (De reliquiis bracharum cuiusdam Minoris.) — Frey-Bolte č. 87. s doklady a literaturou této frašky na str. 248—251. — [2]) In der stat Amelie. — [3]) Als wer die beicht noch nit volbracht. — [4]) Bruch, v lat. textu »brachae« (femoralia).

33. Kterak fregijřij oněměgij, když fregijřku widij. [1])

Mládenec geden w Florencij milowal gednu vrozenú a vſſlechtilú panij, k tomu také y poctiwú, kterýžto za nij buď do koſtela, nebo kamž ſe koli obrátila, wždycky chodil. Ten giſtý před towaryſſi ſwými žádal čaſu a chwijle, aby s nij málo některé ſlowo promluwiti mohl, a to gij powěděti chtěl, což ſobě od několika čaſuo vmyſlil. Když pak gednau ta panij do koſtela sw. Lucye na geden welikey hod a slawnoſt ſſla, y dij geden z towaryſſuow geho, že by nynij měl čas a přijſtup k nij, rozmluwiti s nij, geſtli že by ſe gemu zdálo. A když gi wiďel, ana ſáma gde k swěcené woďe w kamenné pánwi, [2]) y ſſel podlé nij welmi ſe boge, yako by hned měl ſtrachem duſſi puſtiti, ačkoli ho geho towaryſs nutil a napomijnal. Ale on y ſlow, kteréž ſobě byl ſmyſlil, zapomenul, a gij nic řijcy neſměl. Towaryſs pak geho wdy na tom předſe ſtál, [166a] aby k nij ale gedno ſlowo promluwil. Napoſledy giž ſotwá toto promluwil: »Pani, yá gſem wáſs služebnijk.« [3]) Kterýmžto ſlowům zaſmáwſſi ſe panij, řekla: »Já mám doſti a wijce než doſti ſlužebnijkůw.« [4]) Y ſmáli ſe towaryſſi ſtraſſliwoſti člověka tohoto, y také té panij maudré odpowědi gegij.

Toto bláznowſtwij fregijřůw wěďel dobře ſkladatel werſſuow, když řekl: »Fregijř, počna mluwiti, w proſtřed řeči zatna ſe, gakoby ho palicý zarazyl, mlčij a nic wijce mluwiti nemůže aniž vmij.« [5])

[1]) »Das die buler stummen sind, so sie die bulschafft sehen.« — Brant: »Amatores mutos esse conspecta Venere.« — Poggius, Facet. 247. (Bellum mulieris responsum ad iuvenem suo amore flagrantem.) — [2]) Do er sie nun allein sahe gon zu dem weichstein. Pog.: Ad fontem adire aquae benedictae. — [3]) Fraw, ich bin ewer dienst. Br.-Pog.: Domina, ego sum vester servitialis. — [4]) V orig. ještě: Doheim im haus, die es fegen vnd mir schüssel vnd deller weschen. Br.-Pog.: Qui eam verrant et scutellas ac incisoria lavent. — [5]) Ein buler fahet an zu reden vnd in mitten der wort last er darvon vnd kan nit weiter. Brant: Novit hanc amantium stoliditatem poeta, cui it: »Incipit effari mediaque in voce resistit.« — [Verg. Aen. IV, 76].

34. O gedné pani, kteráżto wośla żiwého odřijti rozkázala.[1])

Byla gedna vrozená, ale nemrawná panij na nĕyakém zámku, nedaleko od gednoho měſtečka, položeném na wyſokém wrchu. Služebnijcy, když s ryňku přiſſli, tak wdycky prawili, że by żádné giné nowiny na trhu nebylo ani w měſtečku, toliko o zloſti, powahách, obyčegijch a poſuňcých: totiż, yak by ſobĕ ta pani na zámku diwnými trety počijnala. Pani tomu neráda byla, a welmi gij to těżko bylo, że wſſickni dnowee toliko haněnijm gij na ryňku ſtráweni bywagij. Y rozkázala wośla[2]) żiwého teyně wodřijti a kůži geho wlaſtnij gemu přes hřbet přewĕſyla, a potom toho wośla tak zedraného a krwawého z zámku doluo do měſtečka ſamého gijti nechala. A když ſłużebnijcy zaſe s trhu přiſſli, tázala ſe pani, mluwil-li by kdo co o nij tak, yako prwé? Oni odpowĕdĕli: »Giſtĕ dnes żádné řeči o tobĕ ne včinili, pro to, neb geden wodřený, vkrwawený woſel ſám wlaſtnij kůži na ſobĕ neſl a s nij přes ryňk ſſel. Y ptali ſe wſſichni lidé, čij by to woſel byl? A kdo by takowú hanebnú wĕc včiniti ſmĕl a woſla wodřijti? A odkud by to howado přiſſło, neb geſt ſamo přiſſło, a żádný s nijm ani za nijm neſſel.« Dij k tomu panij: »Buď Bohu chwála, kterýż to ge[166b]dná, aby[3]) wdycky nowá powĕſt a nowina ſtarú zahánij, a że nowé złé ſtaré k zapomenutij přiwozuge, nebo powĕſt wdycky obyčey má a tomu přiwykla, aby nowé powĕſti dočekagijc, gij vſtaupila a mijſta, dokudż by giná nepřiſſła, puogčila.«[4])

[1]) »Von einer Frawen, die ein esel schund.« — Brant: »De muliere excoriante asinum.« — [2]) Orig.: Den esel, den sie in dem schlosz hette holtz zu tragen. — [3]) Chybně místo: »że«. — [4]) Dann das geschrey pflegt gewonlich zu weichen von einem newen nachkommer.

35. O gednom léniwém mládency.[1])

Mládenec geden přiwykl byl welmi dlúho léhati a dlúho z lożе newſtáwati. Když ho pak towaryſſij geho treſtali z prodléwánij a dlúhého léhánij, tážijce ſe, co by tak dlúho na loži dĕlal, on ſmĕge ſe tomu, wece: »Poſlúchám dwú oſob,[2]) kteréż ſe vſtawičňe wadij a hadrugij. Neb każdé gijtro, hned yakż proceytijm, v mne gſú a přede mnú ſe ſtijragij, gedna ſtaroſt, druhá lenoſt. Gedna z nijch napomijná mne, abych wſtal a ňetco dĕlage pracowal, a celého dne abych na loži ne ſtrawowal. Druhá domlúwá prwnij, prawĕcy: »Proč by ſobĕ ne odpočinul? Wdycky-liż pak máme dĕlati?«[3]) Prwnij ſwého tuhými důwody dowozuge. A když giż dlúho ſe hádagjce do ſe nahádagij, yá zatijm činijm, což ſprawedliwému ſaudcy náležij żádnú ſtranu ſe nevchyluge, ale poſlúchám, yak ony ſweych přij d j, aż by ſe na nĕčem ſneſly a ſrownaly. To dĕlá, że yá tijm pozd áwám a délegij léhám, čekage té wadĕ a tomu hadruňku konce

O tom hádanij připomijná Perſius,[4]) řka: »Lenochu, ráno ſpijſs, lakomſtwij tě pobijzý, wſtaň rychle nahoru. Nuže, wſtaniž, což toho nechceſs včiniti? Wſtaň nahoru, prawijmť. Nemohuť, což mám ďelati?« — Protož prawdať geſt, což geden mudřec prawij: »Ne ſpi a radůg ſe, čas žiwota neſpanijm tobě ſe prodlij, ale ſpánijmť ſe ho vkrátij. Spánij nic giného nenij než ſmrt brzká. A smrt geſt dlauhé ſpánij.«

[1]) »Von einem faulen Jungen.« — Brant: »De pigritante iuvene.« — Poggius, Facet. 3. (Bonacii Guasconi, qui tam tarde e lecto surgebat.). — [2]) Zwey weibszbild. — [3]) Vnd sagt, man sol ruwen vnd vmb der kelten willen im bett bleiben vnd dem leib sein růw lassen. — [4]) Persius Sat. V, 132—134.

[167a] 36. O gednom člowěku, kterýž wolla, seďe na ňem, hledal.[1])

Sedlák Mancius gménem, w měſtě Florencij, chtě obilé néſti na zámek, kterémuž řijkali Signium,[2]) ſpogijmal wolly, aby ge tam doneſl. Sám pak gediný[3]) z trhu přiſſed a welmi vſtaw,[4]) wſedl na neywětſſijho wosla. Na ceſtě potom ty wosly, kteřijž před nijm ſſli, čta, toho, na kterémž ſeďel, ne četl, a když domů přigel, zdálo mu ſe, že geſſtě gednoho nemá. Zarmútiw ſe z toho, poručil giné wosly ženě ſwé a na tom, na kterémž ſeďel, zaſe na zpátek ſedm mijl až do měſtečka gel, ptage ſe wſſech, kteřijž ho potkáwali, zdá by kde ztraceného geho wosla wiďeli? A neb zdá by ſlyſſeli, že by gey kdo nalezl? Oni když wſſichni odpijrali, že nic ne wiďeli, přigel zaſe wečer domů, gſa ſmuten, a těžkoſt nad tijm mage, že toho wosla ztratil. Napoſledy pak, napomenut gſa od ſwé ženy, když doluo ſedl, teprw poznal, že by to ten woſel byl, kteréhož s welikú pilnoſtij a ſtaroſtij hledal.

Protož mnoho lidij ginde hledá mnoheych wěcý, geſſto toho doma doſti magij.

[1]) »Von eim, der einen esel sucht vnd reit vff im.« — Brant: »De eo, qui querebat asinum, quem equitabat.« — Poggius, Facet. 55. (Fabula Mancini). — Valent. Schumanns Nachtbüchlein, herausgegeben von Joh. Bolte 1893) čís. 24. s doklady na str. 402—403. — [2]) V něm. textu: Figignum (Brant-Poggius). — [3]) Einist (= jednou). — [4]) Orig.: Do er vom merckt kam vnd müd vom weg was, steig er auff. — Br.-Poggius: Cum ille semel a mercatu rediens fessus e via ascendisset asinum.

37. O dwau ſſerměřijch.[1])

Byl geden ſſerměř w ſwém vměnij doſti cwičney, s kterýmž ſe geden z mládencuo ſmluwil, co by mu dáti měl od včenij, wſſak s takowau wymijnkau, aby před nim nic, což by k takowému včenij náleželo, ne tagil, ale wſſeckny kuſy gemu, yakž by neypořádněgij a neyzpráwněgj mohl, aby vkázal. A když ſe ten mládenec domnijwal, že by giž we wſſech kuſých dobře wyvčen byl, počal miſtra ſwého potupowati a zgewně ſe ne-

ſtyďel mluwiti, že by to lépe vměl než geho wlaſtnij miſtr. A tak toho mnoho prowozowal, že wlaſtnijho miſtra ſwého s ſe[167b]bau k ſſermu pobijditi [2]) ſe ne ſtyďel. Miſtr, za to ſe ſtyďe, yakož to na miſtra ſsérméře ſluſſij, ſſermu gemu, poněwadž ho pobijdl, ſluſſně odpowěděti nemohl. Y vložiwſſe ſobě den, w hromadu ſe ſeſſli. Tu geden každý, aby ſwé poctiwoſti hágil, což neylépe vměl, aby okázal, o to ſe ſtaral. Y ſſermowali a zkoſſtowali vměnij ſwému, [3]) rowňe yako v Homera [4]) Dares a Entellus, prawij dwa rekowee. Ale miſtr tento ſtaral ſe, protože byl ſtár a nebyl tak těla ſylného ani takowé mocnoſti, yako včedlnijk geho, a tak že by od mladého rychloſtij geho přemožen byti mohl. Y dij takto: »Yaká geſt to wěc? Já ſem ſe domnijwal, že s tebú ſamým ſſermowati budu, ano pak widijm, že ſe tobě ſamému třetijmu brániti muſým.« Y obrátil ſe mladý ten, chtě pohleďeti, kdo by to ti dwa byli, kteřijž by při něm ſtáti chtěli, a w tom ranil gey miſſr ſmrtedlnau ranau w hlawu, řka: »A yá ſobě poň geſſtě nětco vměnij zachowal, kterýmž ſem twú wſſetečnoſt zkrotil.« [5])

Protož magijť ſe mladij včiti, kterak by ſwé miſtry ctili a gich ſe báli a gich nepotupowali, ale gijm ſluſſnú poctiwoſt zachowati magij. Neb ačkoli gſú, yakož Cycero prawij, mnozý mládency a včedlnijcy, geſſto daleko ſwee miſtry přewyſſugij, wſſak proto mnohem wijce bláznowě nerozumných w ſſkole Sokrateſowě a Pláthonowě bylo, geſſto nikterakž ani žádným obyčegem tak včenij, yako gegijch miſtři, nebyli.

[1]) »Von zweyen Fechtern.« — Brant: »De duobus gladiatoribus.« — Srv.: Pauli-Oesterley č. 311. s doklady na str. 508. — [2]) Reitzen vnd bewegen. — [3]) Theten irer kunst erfarnusz. — [4]) Omyl místo: Vergilia (Aen. V, 362 a násl.). — V orig. praví se jen: Als Dares vnd Entellus. — [5]) Ich hab mir noch etwas kunst behalten, mit deren ich dein frevelkeit schweigte.

38. O gednom mládency, geſſto ſe na ſtuol vpikal. [1])

Mládenec geden vrozený w Vhřijch byl od gednoho pána ſobě přijbuzného k stolu pozwán. Y přigel s služebnijky ſwými, neb měl podál. A když s koně ſsedl, wyſſli proti němu pán a pani z domu, wijtagijce ho, a potom hned na ſýň a neb na mazhauz [168a] vwedli gey, kdež na stuol přiſtrogeno bylo, neb bylo pozďe. A hned, vmyw ruce, byl za stůl mezy dwěma pěknými pannami, toho pána dcerami, poſazen. Mládenec ten žádoſtiw byl welmi, aby ſe mohl někde opikati. Ač mu bylo welmi těžko, wſſak pro hanbu powěďeti neſměl, a přijſtupu k odgitij mijti nemohl, poněwadž gedli. Y zapomněl welikau těžkoſtij y gijdla, neb by byl raďegij pikal, než gedl. A když ho wſſichni newesſelého wiďeli, a ne přiliſs welmi o gijdlo dbáti, pobijzeli ho, aby gedl. Ale on welikú těžkoſtij a holeſtij wſtrčil prawú ruku pod ſtůl, y počal, drže ſe, pikati. [2]) Panna ta, kteráž mu ſeďela po prawé ruce, řekla: »Nuže, gezte ochotňe a buďte wesſeli.« [3]) Y pochytiwſſi ho za ruku, wyzdwihla mu gi ſe wſſijm nad ſtůl nahoru,

tak že on nebožátko [4]) y stuol y gijdlo vpikal. Tomu, což ſe ſtalo, wſſickni ſe ſmáli, a mládenec ten, zarděw ſe, welikú hanbu toho měl. [5])

Protož dobréť geſt, když chceſs k stolu gijti, aby ſobě prwé polehčil, a weykyſky nebo zbytky gijdla a pitij aby w čas wypráznil.

[1]) »Von einem Jungen, der vff den tisch harnet.« — Brant: »De iuvene mingente supra mensam.« — Viz: Poggius, Facet. 266. (Adolescentis confusio super mensam mingentis in convivio.) — Podobné verse: Frey-Bolte č. 127. str. 262. — [2]) V němč. ještě: In einen seiner stipffeln. Br.-Pog.: In alteram ocrearum. — [3]) Hoscha, isz redlich vnd sey frölich. Br.-Pog.: Heus, ede alacriter. — [4]) Přidáno překladatelem. — [5]) Das der jung gantz schamrot stunde.

39. O něgakém bláznu, kterýž prawil, že má biſkup čtyři nohy. [1])

Biſkup geden chowal ſobě ku potěſſenij blázna, ten wždycky při geho loži léhal. Když pak gednoho čaſu gebtiſſka na témž loži ležela, že wijce noh, než geſt obyčey, bylo, blázen, vgaw gednu nohu, ptal ſe, čij by byla? Odpowěďel biſkup, že geſt geho. Když pak on druhé, třetij, čtwrté ſe dotekl, prawil biſkup, že wſſecky gſú geho. Blázen, hbitě zchytiw ſe, běžel k woknu, welikým hlaſem křiče: »O poďte a pohleďte na nowý, neſlýchaný diw, neb náſs biſkup ſe přetwořil a má čtyři nohy.«

A giſtě, že ten nemudřegſſij geſt než blázen, kterýž ſe s blázny wesſelij; neb žádný blázen, yakož Solon prawj, mlčeti ne vmij. A zaſe, yakož Cycero pra[168b]wij, ten pak geſt menſſij blázen, komuž nic na myſl nepřigde, než ten, ktož ňetco podá a tijm pohne, což ginému trženému [2]) také na myſl přigijti můž. A bez pochyby že blázni rozmáhagij ſe bez konce, a někdy blázni powýſſeni bywagij od mocných a znamenitých, yakožto cédrowý nebo gedlowý ſtrom na hoře Libánſké; za kancléře a raďdy ge ſobě berau. Geſſto bláznu maudroſt přijliſs geſt wěc wyſoká a drahá, a yako ſnijh w létě a déſſť we žni, tak takowá powýſſenoſti čeſt a ſláwa na ňe neſluſſij.

[1]) »Von eim Narren, der sagt der Bischopff het vier fiesz.« — Brant: »De fatuo, qui dixit episcopum quadrupedem.« — Poggius, Facet. 217. (De fatuo dormiente cum archiepiscopo Coloniensi, qui dixit eum quadrupedem.) — Frey-Bolte č. 86. s doklady na str. 247—248. — [2]) Eim andern torechten.

40. O poručnijku, kterýž měl počet vďelati z poručenſtwij ſwého. [1])

Mieſſtěnijn geden w Florencij vďelán byl dijtěte gednoho poručnijkem, a když dlauhý čas statek geho opatrowal, wſſecken gemu vtratil. Potom od ňeho chtěli počtu. Y rozkázal mu purgmiſtr, aby knihy přigmu a wydánij [2]) přineſl a před práwem vkázal. Y vkázal gim vſta a zadek, řka: »Nemám žádneych kněh, než tudy tam, tudy wen. Gedna geſt přigmu, druhá pak wydánij a ztráty.« [3])

A takť ſe čaſto přihází, že syrotčij ſtatek ſkrze poručnijky vtracen bývá, kterýmž k opatrowánj a ne k vtrácenij a mrhánj poručen bývá. A ačkoli oni ſe podwolugj, že dětem na ſlkodu býti nemagij a giſtoty gijm na to ďelagij, wſſak proto práwo to přikazuge, aby takowij z poručenſtwij zſazowáni byli. Nebo ſliby a obtijženij, kteráž poručnijcy činij, poručnijkůw zlé wuole nikoli ne změnij, ale moc, aby déle nad cyzými wěcmi ſwú wůli prowozowali, ďelagij, a ge aby ſobě k vžitku, což mohau, přiwedli, taraſugij. [4])

[1]) »Von eim Vogt, der geheissen ward Rechnung zu geben seiner Vogty.« — Brant: »De tutore, qui rationem tutelae reddere iussus erat.« — Poggius, Facet. 194. (Cuiusdam tutoris factum.) — Pauly Oesterley č. 356. s doklady na str. 513. — [2]) Die biecher des eingangs vnd vszgangs oder innemens vnd vszgebens. — [3]) Er het kein biecher dann die, eins des ingangs, das ander des vszgangs. — [4]) Sonder gibt gewalt lenger zu wieten in solchen dingen, die er im zu nutz bringt.

41. O gednom knězy, kterýž mijſto kápě biſkupowi kapauna přineſl. [1])

[169a] Biſkup Aretinſký ſwolal někdy kněžij ſwee k sněmu, přikazuge gim, aby, kteřijž by koli w yakém ſtawu a hodnoſti byli, ti že magij s ceypy neb s kápěmi [2]) ſe ſgijti, neb takowé ſſaty kněžijm gſú ku poctiwoſti. [3]) Y byl geden kněz, kterýž neměl takowých ſſatuow. Gſa pak doma, welmi proto ſmuten byl a zhola newěďel, kde by ge ſobě zgednati měl. Y vhlédala ho kuchařka geho ſmutného a wždy vſtawičně myſlijcýho, an ſem y tam, ſwěſyw hlawu, chodij, y ptala ſe na přijčinu ſmutku geho. On gij odpowěděl, že »mám na sněm z rozkázanij biſkupa s kápij přigeti, a yá gij nemám.« Ona proti tomu hned řekla: »Ach, milý pane s wámi, wſſak ſte wy giſtě geho ſlowům nedorozuměli, [4]) neb biſkup neſtogij o kápi, ale wařené kapauny [5]) máte s ſebú néſti.« Kněz ten porozuměw raďe, kterúž mu kuchařka dala, y neſl s ſebú na sněm, kdež ſe ginij byli ſeſſli, vwařeného kapauna. Kteréhož biſkup welmi láſkawě přiwjtal, a ſám ten biſkup ſměge ſe řekl, že by ten gediný kněz rozkázanj a wůli geho lépe wyrozuměl než ginij wſſickni.

Tak někdy pro dworſký běh a přijpowijdky něgaké oprawdowé wěcy a doſti těžké přepuſſtěny bywagj. Neb když hory ku porodu pracugij, obyčegně rády myš porodij. [6])

[1]) »Von einem Priester, der anstat der kappen dem Bischoff kapponen bracht.« — Brant: »De sacerdote, qui loco capparum episcopo capones portat.« — Poggius, Facet. 22. (De sacerdote, qui loco ornatus capones episcopo portat.). — [2]) Mit zipffeln vnd kutten. — Br.-Pog.: Cum cappis et cottis. — [3]) Das sind der priester eerkleider. — [4]) Ach lieber her, ir habent nit recht die inhaltung vnd sach des gebots verstanden. — [5]) Nit kappen vnd kutten, sonder gekocht kappen. Br.-Pog.: Non cappas et cottas, sed cappos coctos. — [6]) Horat. Epist. II, 3, 139.

42. Dwořſká odpowěd Danta Florentynſkeho. [1])

Dantes Alligerius byl werſſúw ſkladatel w Florencij, a také w Weroně měſtě dlúho ſe chowal. Ten z mladoſti byl wychowán od gednoho ſtarého knijžete z Leyteruow, a yak žiw wdycky byl ſwobodný. [2]) Byl pak druhý z měſta Florencij v téhož knijžete, ten byl nevčeney, nemaudrey a k žádné wěcy než k žertom a ku poſmijwánj giných a ſſkrabánij, k tomu byl weyborný; gehožto blaz[169b]nowánij a dwořſkého běhu prowozowánij přinutilo pána geho, aby ho obohatil a gemu doſti dal. Y dal mu tak, rowně yako by něgakému nerozumnému howadu dal. Dantes pak, když včený, maudrý a mrawný muž byl, tohoto blázna potupowal. [3]) Y dij ten blázen nevčený k tomuto múdrému: »Co geſt to, že tě za múdrého a za včeného magij, a wſſak předſe chud a potřeben gſy, ale yá nevčený a blázen přewyſſugi tě bohatſtwijm.« Odpowěďel Dantes: »Kdyžť yá ſobě nagdu pána, ktereyž by mně rowný byl, tenť s meymi obyčegi a mrawy ſrownáwati ſe bude, yako ſy ty ſobě rowného nalezl, tenť mne také doſtatečně obohatij.«

Rozumná a maudrá odpowěd, neb wždycky mnozý páni rádi magij zwyklé lidi s ſebú, ti aby s nimi po domácku w obyčegijch bydleli a gim rownij byli, tomu chtěgij [4])

[1]) »Ein hoffliche antwort Dantis Florentini.« — Brant: »Dantis Florentini faceta responsio.« — Poggius, Facet. 57. (Responsio elegans Dantis poetae Florentini.) — [2]) Orig.: Ward etwan lang vffgehalten zu Veron vnd erzogen von dem gut Canis, des alten fürsten von der leitern, der faſt frey was. Br.-Pog: Aliquamdiu sustentatus est Veronae opibus Canis, veteris principis dela Scala, admodum liberalis. — [3]) Trieben den herren in reich zu machen, so doch denselben, als ein vngelert viech, Dantes, der gelert, weisz vnd sittig man, verschmecht vnd verachtet. — [4]) V orig.: Alweg erfrewen sich die herren der menschen gewonheit, beiwonung vnd geheimsamkeit, die in gleich seind. Br.-Pog.: Semper enim domini eorum consuetudine, qui sibi sunt similes, delectantur.

43. O reytharu lyſém, kterémuž wlaſy doluow ſpadly. [1])

Člowěk geden noſyl na hlawě wždycky ſtrogené wlaſy, tak že mu ſe na čele držely. Když pak gednau ztrhl ſe weliký wětr, ſwrhl gemu ge s hlawy doluo. Y ſmáli ſe mu wſſickni, kteřijž to widěli. On pak, zaſtawiw ſe, dij k nim: »Tak-liž geſt to weliký diw, že mi wlaſy ſpadly, kteréž wlaſtnij mé nebyly, poněwadž mi mé wlaſtnij, ktereež ſe ſe mnú narodily, s hlawy doluo ſlezly.« [2])

Tato báſeň nás včij, abychom ſe neſtarali, když bychom statek ztratili, neb když ſme ho při porodu od narozenij neměli, takéť s námi nemohl wěčně zuoſtati. Kdož bohatſtwij ztratij, ten ne wdycky milú pomoc tohoto žiwota ztratij, ale ňekdy tudy welikého pádu a ſſkody vgde, kteréž by ſe wywarowati nikterakž nemohl, kdyby byl o zbožij nepřiſſel; nebo mnohem wijce gich pro zbožij nežli pro chudobu zahy[170a]nulo. A ktožkoli bo-

hatſtwj pozbude, ten množſtwij prácý zbude a wěčné ſſkody vgde, a k tomu, což wyďelá, hledij toho oſtřijhati a zachowati, a bogij ſe, aby toho neztratil.[3]) A tak dogde bezpečenſtwj a dobrý pokoy mijti bude.

[1]) »Von eim kalen Ritter, dem sein haar empfallen was.« — Brant: »De equite calvo, cui crines deciderunt.« — Srv.: Halm č. 410 (*Φαλακρὸς ἱππεύς*) — Lepař č. 313. — Kirchhof-Oesterley VII, 63. — [2]) Orig. výrazně: Ist das ein wunder, das die hore, die nit mein warend, von mir gefallen sind, so doch die hore hingewichen sind, die mit mir geboren sind — [3]) V orig. opak: Welcher reichtumb verleurt, der verlast auch... darzu arbeit die zu verwaren vnd zu behalten, vnd forcht zu verlieren.

44. **Kterak geden kupec ginee lidi a ſauſedy ſwé pomlauwá.**[1])

Karel něgaký, kupec w Florencij, byl geden z těch, yako penijze měnij a ržimſkého dworu náſledownijcy gſú,[2]) ſſel do měſta Awionu, yakož obyčeg geſt kupcůw do rozličných zemij kupectwij ſwá prowozowati. Potom přiſſel do Ržima. Tu při gijdle tázali ſe ho někteřij z obywatelůw domu toho mezy ginými řečmi, kterak by ſe měli, a mrawňe-li by ſe zachowáwali ňekteřij z Florencij, kteřijž w Auionu, přiſtěhowawſſe ſe, bydleli? On odpowěďel, že by wſſichni zdráwi a weſeli byli, ale dřijwe než tam rok pobudau, že ſe wſſichni pobláznij. Y ſeďel tu s nimi geden za ſtolem, gménem Aldigerius, náramňe žertowný člowěk, ten ſe tázal Karla, dáwno-li by tam bytem byl? A když Karel odpowěďel, že toliko ſſeſt měſýcůw, on hned zaſe řekl: »O, co ſy ty dobrého rozumu a wtipu, geſſto, čehož ginij rok ſe včij, toho ſy ty w půl létě doſſel.«

Giſtě že geſt to práwě dworſká odpowěd proti takowému člowěku, kterýž nepřijtomné lidi vrážij a o nijch mluwij. Obecnij geſt giž to neřeſt, že wždycky geden druhého čeſſe, drbe, a což múže před ginými gemu připijſſtě,[3]) yakož Flaccus prawij: »Toho bláznem nazýwagij, ktož mne čaſto ſlyſſij, ale naučijť ſe poznati ſwých neřeſtj, kteréž gim na hřbetech bez wědomij gegich wiſý.«[4]) Ačkoli ty giné w ſlowijch lapáſs, přigdeť také někdo, wydaře ſe, a ſluſſně tebe, kdež by nechtěl, vhodij.[5])

[1]) »Wider ein kauffman, der andere verklaget.« — Brant: »Con a mercatorem alios accusantem«. — Poggius, Facet. 246. (Salsum hominis dictum contra mercatorem alios accusantem). — [2]) Vsz den wechszeleren, die dem Röm. hoff nachvolgen. — [3]) Das je einer des andern acht nimpt vnnd im ein laster anhengt. — [4]) Horat, Sat. II, 3, 299.: »Dixerit insanum qui me, totidem audiet atque Respicere ignoto discet pendentia tergo.« — [5]) Horat. Sat. I, 3, 27—28.

[170b] 45. **O něgakém cžlowěku, kterýž vmrlého žida tělo ſnědl.**[1])

Gednoho čaſu, když dwa židee z Benátek do Ržijma ſe plawili,[2]) y přihodilo ſe, že geden na ceſtě ſe roznemohl a vmřel. Druhý pak, kterýž žiw zůſtal, žádoſtiw byl, aby tělo toho žida vmrlého zaſe do Benátek doprawiti mohl. Ale aby to zgewňe a zřetedlňe měl včiniti, bylo to zapo-

wědijno. Y zkrágew tělo toho vmrlého žida na kuſy, wkladl ge do saudku, a to mnohými wonnými wěcmi obkladl, potom ge poručil ginému židu, kterýž do Benátek gel. Ten když gel na lodij, ſkrze Cannalij [3]) do Ferrarij ſe plawil. Y trefilo ſe, neb mnoho giných na té lodij ſe plawilo, že geden z Florencij v toho ſaudku ſeďel. A když wečer byl, pohnut geſt wůnij z toho ſaudku, domnijwage ſe, že by tam ňetco k gijdlu připraweného nakladeno bylo. Y odſſpuntowaw teyně ten ſaudek, počal koſſtowati, co by w ňem bylo. A když mu ſe doſti wonná krmě zdála, ſnědl po málu téměř wſſecko, což w tom saudku nalezl, a wždy za to mage, že geſt ňetco welmi dobrého naſtrogeno. [4]) Když pak ten žid w Ferrarij chtěl z lodij wygijti, wzal ten ſaudek s ſebú, a porozuměw z lehkoſti geho, že geſt prázný, hlaſytě zkřikl, kam by mu ſe to tělo poďelo, a že by ho o ňe woſſálili. Napoſledy pak poznal ſe ten z Florencij, že by toho giſtého vmrlého žida kerchowem byl. [5])

Toto nás napomijná, že ne we wſſem máme ſwú žádoſt a wůli naplňowati, a že, yakož Cicero prawij, [6]) rozkoſs a žádoſt rozumu má poddána býti, a před rozumem lijboſt že ſe vtijkati nemá, a rozum pro ſwú lenoſt a pro newědomij opauſſtěti gij nemá. Neb wſſecky žádoſti a lijbeſti tělesné gedny horſſij magij ſe potlačowati, druhé lepſſij pilnoſtij wtipu a myſli wzbuzowati, abychom nic wſſetečného a nezpůſobného bez rozwáženij a nebo ſkrze [171a] ňegaké obmeſſkánij ne počijnali ani nedokonáwali.

[1]) »Von eim, der eins Iuden fleisch asz.« — Brant: »De eo, qui comedit carnes cuiusdam Iudei.« — Poggius, Facet. 132. (De Iudaeo mortuo assumpto ignoranter in cibum per Florentinum.) — [2]) Orig.: Gen Bonony giengen. Br.-Pog.: Se Bononiam contulissent. — [3]) Durch das canal gen Ferrer. Br.-Pog.: Per canale Ferrariam. — [4]) Es were vast ein guter schleck (lat.: Cibus sapidissimus). — [5]) Das er des todten juden kirchhoff wer. Br.-Pog.: Se Iudaei sepulchrum esse. — [6]) Cicero, De officiis I, 29, 102—103.

46. O gednom kněze z S. Antonijna rženoly a leyku a wlku. [1])

Geden duchownij z těch, kteřijž žebrotau gſú žiwi, [2]) pro S°. Antonjna almužny žádagijce, namluwil sedláka, aby mu obilé dal, toto mu přiřijkage, že wſſecko gměnij geho, a zwláſſtě owce, přes wſſecek rok čerſtwé a zdrawé mu budau. Takowému geho ſlibowánij wěřil sedlák, a když owce ſwobodňe na pole wypuſtil, pogedl mu gich wlk množſtwj. Sedlák ten proto ſe welmi hněwal. A když po druhé žebrák ten přiſſel, aby opět nětco od něho odneſl, odepřel gemu sedlák, že mu nic dáti nechce, a k tomu geſſtě ſobě toho tauhu měl, [3]) že by geho ſlibowánij a připowijdánij daremné bylo. Mnich ten zeptal ſe na přijčinu. Odpověděl ſedlák, že mu ſkoro wſſecky owce wlk pobral. Mnijch k tomu zaſe řekl: »Wlk geſt náramně zlé zwijře, a hned na proſto žádné mijry [4]) nemage. Já tebe

napomijnám, aby ſe ho ſtráhl, neb netoliko S°. Antonijna, ale y ſamého Pána Kryſta, kdyby mohl, teda by gey oklamal.«

Bláznowá geſt wěc těm wěcem ſe dowěřiti, ktereež ſkrze wycwičená oklamánij a podwody wywedeny beywagij.

[1]) »Von eim Antonierbruder, eim Lŏwen vnd Wolff.« — Brant = Poggius. — Poggius, Facet. 263. (De Antonii fratre et laico et lupo.) — Kirchhof-Oesterley I, 2, 79. — [2]) Vsz den bittern vnd questionirern. — Br.-Pog.: Religiosus ex quaestuariis. — [3]) Darzu beklagt er. — [4]) Omyl místo: »wijry«; v orig.: O es ist ein bŏsz thier vnd on glauben. — Br.-Pog.: Oho, mala ea bestia est et absque fide.

47. O gednom kazateli, geſſto wdycky hlaſytě křičel, kterak pohanijn byl. [1])

Duchownij geden když lidu kázal a welmi, yakož bláznůw obyčey geſt, křičel, proti tomu geho křiku plakala gedna žena mezy těmi, kteřijž okolo ňeho ſtáli a geho poſlauchali. Kazatel ten, když to poznal, domnijwal ſe, že by ta pro láſku Božij k pláči geho ſlowy přinucena byla, a že by gegij wlaſtnij ſwědomij gij k to[171b]mu ponúkalo. Y zawolal gij k ſobě a tázal ſe, yaká by byla přijčina pláče gegijho, a zdá by ona ſkrze ſlowa geho duchem puzena gſucy pro ſpaſenij duſſe ſwé to činila a tak proto ſſtědře ſlzy wyléwala? Ona gemu odpowěděla, že geho hlaſem a křikem k tomu přinucena byla, a welmi w myſli ſwé žaloſtij gſucy rozdrážděna, že by plakati muſyla, neb nynij gſucy wdowa, a před čaſy že by gj po muži woſel zůſtal, ſkrze kteréhož s gedné ſtrany žiwnoſt ſwú měla; »kterýž woſel tak rowně welmi křičel yako ty, kazateli, neypoſléze pak, gſa od wlkůw roztrhán, w pſotě a w nauzy mne nechal. Protož, když koli tebe kázati ſlyſſijm, a tak ſylným, welikým hlaſem křičeti, zdá mi ſe, žes hlaſem k tomu mému woſlu podoben. Na to ſe rozpomijnagijcy pohnuta bywám, ač ne ráda, že muſým plakati.«

Ten bláznowý kazatel křičel wijce, než na kazatele ſluſſelo. [2]) Od této ženy gſa pohanijn, preč od nij odſſel, a domnijwage ſe, že by z mijry dobrým kazatelem byl, ſwým neobyčeyným křikem [3]) zaſlúžil toho, že by woſlu podobný býti měl. Neb ſamého ſebe wážiti a domnijwati ſe, že by maudrey byl, to geſt nayprwněgſſij ſtupeň k bláznowſtwij. Druhý, tomu blijzký, wyznáwati a zřegmě to wyhlaſſowati, ſwé bláznowſtwj zpijwánijm a notami na ſe pronáſſeti.

[1]) »Von eim prediger, der alzeit lut schrie, wie der geschent ward.« — Brant = Poggius, Facet. 230. (Praedicator multum clamans quomodo confundebatur.) — Pauli-Oesterley č. 576. s doklady na str. 538. — [2]) Der narrecht schreier mehr dann ein prediger ward also in seiner narheit geschent. — Pog.: Latrator potius quam praedicator. — [3]) Mit seinem eselischen geschrey.

48. O towaryſſi zámečnickém a o gednom waycy. [1])

Byl geden zámečnijk, mého neybliżſſijho ſauſeda towaryſs, wſſak gineym towaryſſuom w vměnij y w letech nepodobney. Y měl geho miſtr obyčeg wždycky mu gedno wegce předkládati, a giným towaryſſom po dwau dáwal. Y wſtal gednau pěkně s poctiwoſtij pacholijk ten od ſtolu, [2]) a położiw wegce před ſebú na zemi, daleko ge w domě hnal, řijkage: »Gdi a hleday ſobě towaryſſe.« Neb ſe hněwal, że ginij towaryſſij po dwú ge[172a]dli, ale geho wegce towaryſſe ſwého ztratilo.

Též rowňe giný naſſemu ſauſedu druhému vďelal, když gemu wdycky od miſtra geho gediné weyce předkládáno bylo. Wzaw ge gednau, ſſel s nim wijce než na mijli, welikého kamene hledage, aby ge o něg rozrazyl. A když zaſe domuo přiſſel, zeptal ſe miſtr geho, proč by ſwé práce zanechal, a toho, což mu na den vloženo bylo, ne vďelal? On gemu odpowěďel: »Miſtře, kamene ſem hledal, o kterýž bych wegce rozrazyl; kdyby mi byl dwě dal, byl bych gedno o druhé rozrazyl.«

Protož má ſe cželádka ſluſſně při ſtrawě chowati, ne ſkwoſtňe, aby ſe ſnad nebaurila, [3]) a také ne přiliš ſkaupě, aby dijlo ſwé ďelati mohla. Neb ſe takowá potrawa, yakož Cicero prawj, [4]) dáti má, aby żiwot mohl ſe poſylowati a ne přecpáwati a obtěżowati. Yakož maudrý muż prawij: »Kdo z ďetinſtwj służebnijka ſwého ſkwoſtňe chowá, tomu ſe on potom zehrá a odporen gemu bude.« [5])

[1]) »Von einem Knecht vnd einem Ey.« — Brant: »De servo et ovo« — [2]) V orig. ještě: Nam ein rût. — [3]) Das es nit zu geil werde. — [4]) Cicero, Cato Maior 11, 36.: Tantum cibi et potionis adhibendum, ut reficiantur vires, non opprimantur. — [5]) Wer von kindtheit auff seinen knecht zartlich erzeuhet, der findet ihn darnach widerspennig vnd versümlich. — Kn. Přísloví 29, 21.

49. O kardynálu, kterémuż geden zadnijm deychánijm wijtr ďelal. [1])

Geden kardynál z ſſlechetného hrabatſkého pokolenij [2]) byl weliký a tluſtý člowěk. Gednoho pak čaſu, když gel na low, zechtělo ſe mu o polednách gjſti. Y ſſedl s koně, potě ſe, a za ſtuol ſe poſadil, neb bylo welmi weliké horko, a on żádal, aby mu někdo wětřijček wohářkau ďelal, a gey chladil. Służebnijcy pak když tu přijtomnij nebyli, ale ginými wěcmi zaneprázdněni byli, rozkázal gednomu ſwému pijſaři, gménem Erhardowi, [3]) wětřijček ſobě ďelati. A on k tomu řekl, że toho podle gegijch obyčege ďelati ze vmij. Kardynál odpowěďel, aby ďelal podlé obyčege ſwého, yakż vmij. A on wece: »Wěru, pane, rád.« Y zdwihſſi gednu nohu nahoru, doſti dobře, yako by ſtřelil, zawál, řka, że tak vmij wětřijček ďelati. [172b] Skrze kterúżto wěc wſſichni, což gich tu bylo, k ſmijchu zbuzeni gſúce, welmi ſe ſmáli.

Hoden byl toho z břicha wětru ten, kterýž kázal wijtr ďelati, poněwadż Eolus, wětrůw gſa král, ne rád gich ďelá. [4])

[1]) »Von einem, der dem Cardinal den lufft mit fürtzen macht.« — Brant: »De eo, qui per crepitum ventris cardinali ventulum fecit.« — Poggius, Facet. 135. (Facetum Everardi, scriptoris apostolici, qui ad cardinalis conspectum ventris crepitum dedit.) — Frey-Bolte č 78. s d›klady na str. 245 — [2]) Ein cardinal graven geschlecht. — Pog.-Br.: Cardinalis de Comitibus. — [3]) Mit namen Eberhardum Lupi. — [4]) Orig.: So Eolus, der windtkunig, die zu machen vnwilligt ist. — Následují ještě slova: Ohe, wie vil leiden wir vmb der kirchen willen. — Brant: O he, quanta patimur pro ecclesia Dei.

50. O gednom mnijchu, kterýž křijwě přiſahal. [1])

Arnoldus w měſtě Lufftu, obogijho práwa doktor, welmi wtipný člowěk, když ňetco kratochwijlného rozpráwěti ſlyſſel, teda ſe k tomu welmi ochotně a přijwětijwě měl. Když pak gednoho čaſu o některých mnichůw wſſetečnoſti a neſluſſneych gegijch wěcech rozpráwěli, obyčegně ſme to od něho ſleychali, že někdy s mnohými towaryſſi z Ržijma, když tam mor byl, ſſel a ſkrze Ligurij k Germanij vpřijmo táhl. Y oſadili byli Ligurſſtij v brán měſt y měſteček, [2]) aby do nijch niżádného ne pauſſtěli, leč by prwé přijſahu včinil, že z Ržijma nebyl. Když pak k měſtu Krymo [3]) řečenému přiſſli, nechtěl toho Arnolda bránný tam puſtiti, když přiſahati nechtěl, že by z Ržijma neſſel. Neb geſt prawil: »Ačkoli yá z Ržijma negdu, wſſak my pro to w naſſij zemi ne tak ſobě toho lehce wážijme, abychom přiſahati měli.« A tak předſe ſſel, neb mijnil té nocy we wſy ňekde zuoſtati. Wida to od něho geden duchownij bratr, wece: »Pane doktoře, proč to ďeláte, [4]) proč negdeme vpřijmau ceſtau do měſta?« A když on gim tu wěc předkládal, kterak by ge k přijſaze nutili a hnali, y wece ten mnich: »Já za wás za wſſeckny chcy přiſahati, neb ne mám zanechánijm přijſahy toho dowéſti, abych yá, boge ſe gij, této nocy měl na slámě ſpáti. Já mám ruku, nenij gij potřebij wypůgčowati.«

Nepomyſlil mnijch ten, že potupa a potlačenij přijſahy Boha mſtitele má, a že předkowé a [173a] ſtařij žádného wětſſijho záwazku k vtiſkowánij wijry naſſij mijti nechtěli než přijſahu. Nebo cožs s přirozenijm, Boha k tomu za ſwědka bera, ſlijbil, toho aby neměl držeti, geſt křiwá přijſaha a gména Božijho nadarmo wzetij, yakož Cycero prawij. [5])

[1]) »Von eim Münch, der schwůr ein falschen eyd.« — Brant: »De monacho peierante.« — [2]) Do verhuten die Ligurier vmb forcht der Pestilentz ir Passaia flecken vnd stet. Brant: Pestilentiae metu ita passus suos oppidaque et civitates observabant. — [3]) Gen Cuma. — [4]) Was ist das für ein geschefft. — Br.: Quid negotii est? — [5]) Cicero, De offic. III. 29, 104.

51. Proč wlcy owcým ſe protiwj, kněžij w ženy ſe vwazugij a na ňekteré hned přiliſſně wážij. [1])

Otázka byla včiněna na gednoho kněze, duchownij lidee proč by tak na ženy wážili a wlcý na owce? Kněz ten odpowěďel, řka: »Ležel gednau paſteyř geden těžce nemocen, [2]) tak že kázal kněžy s poſwátným olegem

k ſobě přigijti. A když přiſſel, tázal ſe paſteyře, chtěl-li by kſſafft a pořijzenij vdělati?[3]) Odpowěďel on, že giž paſtušſký a sedlſký kſſafft k dobrému pořijzenij přiwedl, w kterémž wſſecky ſwé owce připſal, protože wdycky před nimi bezpečen byl, a nikdá žádné ſſkody od nijch ne wzal. Zienu ſwú že by kněžy přiwlaſtnil, na kterúž laſkaw byl, protože ſe v něho může lépe mijti y lepſſijm bydlem opatřena býti. Hložij pak a křowij že oddal sukni,[4]) protože čaſto pod nim welmi libý chládek mijwal. Když pak po ſmrti toho paſtýře ďedicowé takowému kſſafftu odepřeli, prawijce, že mu nikterakž mijſta nedáwagij, a když těm, na něž ſe wztahowal, puſſtěn nebyl,[5]) hned wlcy s owcemi zle nakládati počali, kněžij na ženy zawřeli, hložij ſſatům ſe protiwij,[6]) a to až do dneſſnijho dne trwá.

»Ale yá prawijm tobě,« dij S. Jeronym, »tobě geſt z daru Božijho žiwu býti, ale ne kurwiti dopuſſtěno. Nikdá nemáš o ženſké kráſe mluwiti, a ženy nemagij o gménu twém wěďeti, do obydlé twého žádná žena choditi nemá. Nemáſs ſe domnijwati, že ſe budeſs mocy něgakeymi marneymi báſněmi wymluwiti. To gſy wy[173b]wolen Bohu, ne máſs řijkati: Kurwa geſt má pani, ale: cžáſtka má geſt Kryſtus Pán.«

[1]) »Warumb die Wolff die Schaff verfolgen vnd die Pfaffen den Weibern vffsetzig sein.« — Brant: »Quare lupi sectantur oves et sacerdotes insidias faciant mulieribus.« — [2]) Es lag einist ein hirt siech. — [3]) V orig. ještě: Oder etwas zu Göttlichen sachen setzen vnnd Gottsdienst fürdern. — Br.: Ad pias causas quippiam legare. — [4]) Seinen mantel. — [5]) V orig jen: Do nun nach des hirten tod die erben sollich gesetzt gut abschlugen vnnd verneinten das vszzurichten oder zu halten. — [6]) Hand als bald die wölffe den schaffen, die pfaffen den weibern . . . wiederseit.

52. O gednom cžlowěku, kterýž we ſpanij zlatto nalezl. [1])

Geden z přátel naſſijch chlubil ſe, že nalezl zlatto we ſpanij. Y dij k němu geden: »Hlediž, ať by ſe tolikéž nepřihodilo, yako gednomu saueſedu naſſemu, kterémuž ſe zlatto w layno obrátilo. Neb mu ſe zdálo, že ho ďábel wedl, aby zlatto na gednom mijſtě wykopal. Když pak ho mnoho nalezl, dij k ňemu ďábel: »Nynij ho nemůžeſs wzýti a odnéſti, ale znamenay ſobě mijſto, aby potom mohl k němu vhoditi.« [2]) A on ſe zeptal, yak by ge měl znamenati? Diábel mu poweďel, aby tu potřebu ſobě zdijl, a tak že žádný ſe ne naďege, aby tu zlatto býti mělo; »ſamému tobě ta wěc známa bude.« K tomu člowěk ten přiwolil a hned potom procýtil. Y nalezl mijſto, na kterémž ſe vklidil.[3]) Wſtaw pak z těch leyn a z toho ſmradu, chtěl z domu wygijti, neypoſléze klobúk na hlawu wſtawil, do kteréhož mu ſe také kočka vklidila. Y zmazaw ſe, muſyl neyprw z toho ſmradu klobúk y hlawu wymyti. A tak ſe mu ten zlattý sen w leyno obrátil.«

Obyčeyná geſt wěc, že snářům mnohá oklamánij ſe přitreffugij, yakož Cicero[4]) prawj: »Wſſetečně snowé hragij s lidmi při oklamawatedlné nocy a nutij ſtraſſliwé, aby ſe ledačehos oklamawatedlného báli.« A Klaudyanus[5]) prawij: »Snowé rozličnými figúrami a proměnami čaſto neſſtiaſtnee

wěcy zwěſtugij.« Neb Halwikar,[6]) karthaginenſkey wywoda, když byl měſto řečené Syrakuſas oblehl, domniwal ſe, že by hlas we ſnách ſlyſſel, ktereyž mu zwěſtowal, že neyprwněgſſij potom den v wečer w tom měſtě wečeřeti bude. Y byl z toho weſel, yako by mu to od ſamého Boha powědijno bylo, a hned ſwé hauffy k bogi ſſiko[174a]wal, w kterémž ſe ſwár ſtal mezy Siculienſkými a mezy Karthaginenſkými. A tehdáž wpadſſe z měſta Syrakuzu do wogſky gegich,[7]) odwedli Halwikara do měſta ſwázaného. A tudy wijce ſkrze naďegi než ſkrze ſen zklamán geſt, y wečeřel w Syrakuzách, ale ne yakož ſobě vmijnil, že by měl býti witězytelem, než čehož ſe nenadál, gſa yatým wězněm. Alcybiades také widěl ſwú bijdnú ſmrt před ſebau w gednom nočnijm oklamawatedlném snu, neb mu ſe zdálo, an pod pláſſtěm přijtele ſwého ſpij.[8]) Y byl gim zabitý a nepochowaný přikryt. Ale prawdať geſt, což Klaudyanus prawij: »Wſſecky žádoſti kteréž ſe přes celý den přemyſſlugij, ty zaſe milé nočnij odpočijwánij na oči neſe. Myſliwec, když ſwé zemdlené audy a vmordowané na lože położj, myſl geho předſe po leſých ſe ſſaulá[9]) po myſliwoſti ſwé. Rychtářům a saudcom ſlyſſenij přij wždy na oči leze. Zplaſſenij a plaſſij koni neprorażené a nevtřené ceſty ſe bogij.[10]) Marynař přebijhá mezy ſwým kupectwijm, kteréž na lodij má. A řijdko ſpijcý lichewnijk feſſlých ſobě peněz[11]) hledá w nocy we ſpanj.[12])

[1]) »Von eim, der im schlaff gold fand.« — Brant = Poggius. Facet. 130. (De homine, qui in somnis aurum reperiebat.) — Frey-Bolte č. 77. s doklady na str. 243 - 245 — Kirchhof-Oesterley III, 189. — [2]) Zeichne die stat, das sie allein von dir mög erkant werden. — [3]) Erwacht als bald vnd empfand, das er den bauch am bet gelert hat. Br.-Pog.: Sensit se in lecto ventrem admodum laxasse. — [4]) Orig.: Als Tullius sagt. — Brant správně: Ut *Tibullus* ait [III, 4, 7.]: »Somnia fallaci ludunt temeraria nocte Et pavidas mentes falsa timere iubent.« — [5]) Claud. De raptu Proserp. III, 124. — [6]) T. j.: Hamilkar. Srv. Cic. De divinatione I, 24, 50. — [7]) In sein wagenburg. — Brant: Castris oppressis. — [8]) Cic. De divin. II, 69, 143. — [9]) So gehet doch sein gemüt im wald vnd auff sein spur. — [10]) Orig.: Der richtern sind die gezenck für träum, des furmans die wegen, vnd der läre vngebante weg wirt geſörcht von den nachtscheinenden pferden. Der buler frewet sich des verschlagens. Der schiffman verwandert sein kauffmanschatz etc. — [11]) Suchet die entgangen reichtumb. — [12]) Claudianus, De VI. consul. Honorii v. 1—8.

53. Nemáme ohledowati zubuo koni, kteréhož nám darem dali.[1])

Z Rudolffu měſta komornijk[2]) žádal gednoho vrozeného wládyky, aby ho koněm darowal, množſtwij zpuoſobuow wyčijtage, po kterýchž by ſe dobrý kůň poznati mohl, tak že nikterakž mezy geho koňmi žádný takowý nalezen býti nemohl. Ale aby wždy geho žádoſt naplnil, y wybral mezy ſwými herku[3]) a tu gemu poſlal, řka: »Teď yá tobě poſýlám werſſtat a náſtrog,[4]) na kterémž ſobě kuoň vděláſs, yakýž mijti chceſs, nebo yá takowého žádného, yakéhož ty žádáſs, nemám, aniž mezy meymi muože nalezen býti.«

Tato ſlowa napomijnagj nás, že nemáme wýborných wěcý z mijry w dar ſo[174b]bě žádati, aby těžké nebyly, a tak ſnadně by nám gich odpowěďeli. [5]) Protož řijkáme toto přijſlowij: »Koni, kterýžť geſt darem dán, na zuby nehleď aniž mu gich ohleduog.« Nebo doſti chwalitebné gſú ty wěcy, y wzácné býti magij, kteréž ſe darmo doſtáwagij. A poctiwě mohau ſe weliké wěcy odpowědijti, když menſſijch s dobrau wůlij nepřigijmáme.

[1]) »Nit sol man ansehen die zene eins geschenckten pferdts.« — Brant: »Donati equi non esse respiciendos dentes« — Poggius, Facet. 235. (Equum exquisitum praestavit!) Redolfus se petenti.) — [2]) Orig.: Von Rudolff Camerin begeret ein edelman von Picen etc. — [3]) Erwellet er vsz den seinen ein merrhe vnd scallon, als man es gemeinlich heischet. — Pog.-Br.: Equam et stallonem (hřebce), ut vulgo aiunt, ex suis elegit. — [4]) Instrument vnd werckzüg. — Pog.-Br.: Inquiens se ei instrumenta mittere, quibus equum conficeret. — [5]) Das sie nit... ehrlich abgeschlagen werden.

54. O gednom židu, kterýž při polehčowánij ſobě kamenij drahé nalezl. [1])

Když mnoho lidij napomijnalo gednoho žida, aby na křeſtianſkú wijru přeſtúpil, ne rád ſwého ſtatku opuſtil. A mnoho gemu gijch radilo, aby to, což měl, chudým lidem rozdal, neb podlé včenij S.° Euangelium (to geſt miloſti a hřijchůw odpuſſtěnij) ſtokrát wijce za to wezme. Neypoſléze pak giž wdy ho namluwili, že ſe obrátil, a wſſeckno ſwé mezy chudé a nuzné rozdělil. Potom as za měſýc poctiwě přigijmán byl od křeſtianůw, tak že ho k gijdlu s ſebú zwali. Když pak wſſickni o něm dobře mluwili a ten ſkutek geho zchwalowali, on potom žebrotau žiw býti muſyl, na každý den čekage, aby mu to sté zaſlijbenij ale gednú nahraženo bylo. Potom pak když ſe gijm ſteſklo[2]) člowěku tomu ſtrawy dáwati a ne tak čaſto ho k ſobě zwali, počal člowěk ten weliké nauze trpěti, tak že muſyl do ſpitále gijti. W tom ſkuoro až do bezhrdlé ſwého nemocen byl, [3]) tak že téměř k koncy žiwota ſwého přiſſel, že naň ſkrze to přiſſel krwotok a přiliſſná vplawice. Protož on giž o pomocy pochybowal a nigakž newěřil, aby mu ſtokrát wijce mělo nahraženo býti. Y žádal giž, welikú teſknoſtij gſa přinucen, aby ſe mohl na wijtr progijti. Y wyſſel z lože, aby ſobě potřebu zdijl, tu kdež mohl na neybližſſij palauček, a tu ſtoge, hledal tráwy, kterauž by ſe vtřel; y nalezl pytlijček, plney [175a] drahého kamenij. Skrze to kamenij welmi obohacen byl, lékařů ſobě nagednal a brzo zdráw byl. Kaupil ſobě dům a dwůr, a potom žiw byl v welikém bohatſtwij a ſláwě. Když pak wſſickni k němu prawili: »Hle, podijweyž ſe, nepowěďeli-liž ſme prawdy, žeť to Bůh ſtokrát wijce nahradij?« K tomu on wece: »Takť geſt, dalť mi, ale prwé mi dal, abych krwij klidil, až málo ne do ſmrti.«

To geſt proti těm powědijno, kteřijž ſe domnijwagj, že Bůh wždycky ſtokrát wijce čaſného dobrého zaſlijbil odplatiti těm, kteřijž pro něho ſwúg statek wynaložili, geſſto o wěčném a nebeſkém bohatſtwij to rozuměti ſe

má, a ne o zemſkém, aby mělo stokrát wijce nahraženo býti, to ſe rozuměti má. Protož to proti těm powědijno geſt, kteřijž welmi rádi ďekowánijm prodléwagij, a nebo tim, aby ſe odplatiti měli, geſſto podlé vmyſlu Heſyoda ſluſſij, aby yako požitečná pole byli, kteráž, přigmúce rozličná obilé, s lichwau a s aurokem to zaſe odplatij. Neb ſe čte w Plautowi, že ten žádný nenij dobrý člowěk, kterýž dobrodinij přigijmá a zaſe ſe odplatiti ne vmij. [4])

[1]) »Von einem Juden, der im scheissen gelt fand.« — Brant: »De Iudeo, qui cacando invenit pecuniam.« — Viz: Poggius, Facet. 4. (De Iudeo nonnullorum suasu Christiano facto.) — Frey-Bolte č. 11. s doklady na str. 219. — [2]) Do sie . . . verdrüssig wurden. — [3]) In ein spittal zu gon, in dem er todt siech ward. — [4]) Plautus, Persa V, 1, 10.

55. O gednom, kterýž toho dowedl, že nemocnij ze ſpitále vtijkati muſeli. [1])

Barenſký kardynál, rodem z Neapolij, měl ſpitál s oné ſtrany králowſtwij Franſkého, [2]) z kteréhož welmi málo požitků bral pro náklady, kteřijž ſſli na ſtrawu chudým. Y poſlal gednoho z služebnijků ſwých, gménem Petrilla, aby tam penijze a důchody ſebral a ſhromázdil. Petrillus ten, když widěl, že ten ſpitál plný geſt nemocných y také nemocnými ďelagijcých ſe lidij, [3]) kteřijž wſſecky důchody toho ſpitále protrawugij, wzaw na ſe lékařſké oďenij, ohledowal wſſelikteraké nemocy. A když giž byl wſſecky zpořádal a o nemocech gegijch zwěděl, y[175b]dij ke vſſem: »Ziadná pomoc wám ſe včiniti nemuože, ani lékařſtwij vžitečňegſſij dáti, aby wáſſe boleſti mohly vzdraweny býti, leč naďeláte maſti z tuku a z sádla [4]) člowěka gednoho. Protož dnes muſýte o to loſowati, kdo z wás za žiwa do wody w kotel vwržen bude a vwařen, aby ginij ſkrze to zdráwi býti mohli.« Y lekli ſe wſſickni náramně těch ſlow a preč zvtijkali, aby les ſmrti na ňe nepadl. A tak tijm způſobem wypráznil ten ſpitál od nákladůw a zgedi [5]) ſmrdlawých a nečiſtých lidij. Neb čaſto ſe to přihází, že, kteřijž ſylnij a doſti ſtatečnij gſú, kteréž obecnij lid we Wlaſſijch Spanyele a Francúſe [6]) gmenuge, ti chudſſijm a nebožátkom nemocným, kteřijž práwě mdlij a neſtatečnij gſú, chléb předgijmagij. [7]) A takowé lidi práwo cýſařſké z měſt preč hnáti welij. O kterýchž ſe také čte w rozpráwce kratochwijlné Plautowě, kteréž Tricemius [8]) gméno dal: »Ten zle chudému poſluhuge, kdož mu dáwá toliko nětco k gijdlu a ku pitij, neb což mu dá, to on ztratij, a tak žiwot geho k wětſſij pſotě ſe prodlij.« Protož prawij gloza na S.° Mathúſſe: »Lépe včinijſs, když treſtati toho budeš, kterýž neſprawedliwě proſý, než aby mu dal.« Auguſtinus pak prawij: »Vžitečněgſſij geſt wěc, aby tomu lačnému potrawa odgata byla, ktereyž ſtrawau vſtawičně bezpečen geſt a ſprawedlnoſt tudy obmeſſkáwá, než aby mu chléb dáti a lámati měl, aby ty ſám potom toho litowal, a on by od neprawoſti ſweden ſa, bližnijm ſweym křiwdu činil.«

[1]) »Von einem, der den Spittal erlediget von den stinckenden Betlern.« — Brant: »De eo, qui liberavit hospitale a sordidis mendicantibus.« — Poggius, Facet. 190 (Facetum cuiusdam Petrilli, ut liberaret hospitale a sordidis.) — [2]) Hielt den Spittal zu Vercel gensit Franckreich. — Pog.-Br.: Tenebat hospitale Vercellis in Gallia citeriori. — [3]) Sahe den spittal voller krancken vnd bresthafftigen menschen. — [4]) Ausz dem schmaltz vnd feysztigkeit. — [5]) Erlöszte er den spital von dem kosten der stinckenden wüsten menschen. — Pog.-Br.: Hospitale impensa sordidorum hominum liberavit. — [6]) Welche das gemein volck in Italia spanaldos oder galiotas heisset. — [7]) Das brot hinnemen. — [8]) Von welchen list man in Trinummo Plauti. — Viz: Plaut. Trinum. II, 2, 58—59.

56. Lichewnijk, kterýž nepráwě pokánij činij, w horſſij vpadá. [1])

Pržiſſel člowěk geden k lichewnijku, kterýž giž byl řekl, že chce lichwy přeſtati, aby od něho na lichwu penijze wzal. Y přineſl mu základ zlatý křijž, [2]) w kterémž bylo kus dřewa z křijže Kryſtowa. A když to[176a]ho ſtarého žádal, aby mu peněz půgčil, dij on: »Já ſem giž toho hřijchu lichewnictwij nechal, ale chceſſ-li, gdi k ſynu mému (toho mu gménem gmenowal), kterýž ſe duſſe ſwé opowážil, [3]) tenť tobě, což budeſs chtijti, půgčij.« Y poſlal s nim ſlužebnijka, aby mu ſyna geho duom vkázal. A když giž daleko odeſſli byli, dij ſtarý k pacholku ſwému: »Ržcy k ſynu, ať pomnij na peněžých těžkoſt toho dřewa, a neb co to dřewo wážij, ſrazyti.« Nechtěl ten, kterýž ſe prawil, že giž chce pokánij činiti, aby mu [4]) mělo to dřewo z křijže za střijbro počteno býti, domnijwage ſe, že by zawrženegſſij než střijbro bylo.

Protož, ačkoli to geſt, že my miloſti ſkrze ſrdce naſſeho ſkrúſſenoſt a pokánij docházýme, wſſak proto nemáme zuffati, že Pán prodléwá, neb ſlibuge, že chce pokánij činijcým hřijchůw odpuſſtěnij dáti, a nad neprawoſtmi gegich ſe zapomenúti, těch, kteřijž potom zaſe ſprawedliwě a dobře činij. Wſſak ſe křiwému a ffaleſſnému pokánij nikterakž zklamati nedá. Nebo pokánij činiti a káti ſe, nic giného nenij než wyznati a přiřijcy, že ſe na potomnij čaſy wſſij možnoſtij ſwau hřijchuo chceſs wyſtřijhati. Protož těm hřijchowé odpuſſtěni bywagij, kteřijž z křehkoſti a z newědomij w ně vpadli. Nebť ten miloſti nemá, kdož ſwémyſlňe hřeſſij, a geho křiwé pokánij a želenij nikterakž k miloſti ho nepřiwede, aniž mu gij ne ſlibuge.

[1]) »Ein Wucherer, der felschlich reuwet, der felt in bösers.« — Brant = Poggius, Facet. 252 (Fenerator ficte poenitens in peius recidivat.) — [2]) Bracht im zu pfand ein silberen creutz. — [3]) Der sein sele vertriben vnd verloren hat. — [4]) Das der son das holtz des creutzes schätzt für silber.

57. O gednom mnijchu, kterýžto vmřijti chtěl yako dobrý žid. [1])

Ti, kteřijž na Reyňe Kolijně bydlegij, tak prawij, zie byl geden včený žid, kteréhož rabbi, to geſt miſtrem oni gmenugij, na wijru křeſtianſkú ſe obrátil. A když giž ſtár byl, y přigal řeholu S°. Frantiſſka, a mezy Boſáky

ſe dal a při gegich duchowenſtwij ſtál. Neypoſléze [176b] pak, když giž tak ſlowa Božijho a včenij geho pilen byl, vdělali ho theologem, to geſt Pijſma S°. doktorem, a potom zgewným kazatelem. Y kázal mnoho čaſuow lidem, a byl dobrého, zachowalého žiwota. Když pak giž w ſwé zſtaraloſti ſmrtedlnú nemocý poſtižen a poražen byl,[2]) tázali ſe ho bratřij y ginij, kteřijž žaloſt a zármutek z nemocy geho měli, zdá-li by yakožto dobrý křeſtian duſſi ſwú giž k ſmrti zprawil? Y kázal ten žid dijtěti před ſebe přigijti, kteréž giž byl tomu naučil, aby w prawé ruce myſs drželo a na ramenú nebo na loktijch kočku, a w lewé ruce zagijce a na loktu chrta. Když pak giž ten bratr ſwuog žiwot od počátku až do konce wyprawil, y ſwé činy, yak z židowſkého pokolenj ſe narodil, a teprwá w ſtaroſti že by křeſtianſké wijře a obyčegůw ſe včil, a že nikdá neřekl, aby ſwého přirozenij vſtaupiti měl, y rozkázal pacholijku tomu, aby těch zwijřat, ktereež měl, nechal běžeti. A tak hned kočka polapila myš, a chrt zagijce. Y dij ten žid: »Widijte-li, že přirozenij nemůž zklamáno ani přewedeno býti? Též rowně y yá, ačkoli gſem křeſtianem, wſſak ſem nikoli nemohl přirozenij, wuole, myſli židowſké od ſebe odwrcy, a giž také nynij, yakž gſem narozen, chcy žid a ne křeſtian vmřijti.« A tak, když geſt ſwůg žiwot zde na ſwětě dokonal, čžertu duſſi dal. Nebo welmi lehce takowá wěc k přirozenj ſwému ſe nawrátij, a poſlednij litera obrátij ſe w prwnij, když z zadnij litery ſlowo někdy bude prwnij.[3]) Pro kterúžto wěc na sněmě Agathenſkém vſtanoweno geſt, aby židee, k kterýmž zlá wijra gegich yako pes po hlawě klopotá,[4]) kteřijž chtěgij k křeſtianſkému řádu přiſtúpiti, magij dlúhé čaſy prwé mezy křeſtiany bydleti, nežli pokřtěni budau. A na sněmě w Tolethánu tak zawřijno: Židee, kteřijž k wijře přiſtaupili, proto že ſau k odſtaupenij náchylnij, nemagj při giných židech, kteřijž w ſwé ſtaré nákwaſe[5]) ſtogij, bydleti, ani žádného obecenſtwij s nimi mijti. Neb welmi ča[177a]ſto zlee towaryšſtwo dobree kazý; yak mnohem wijce ty, kteřijž od přirozenij ke zlému nakloňeni gſú. Mlád ſem byl, a giž ſem ſtár, a málo ſem židuo widěl, aby dokonalij křeſtiané byli. »Nebo wdycky, což z země geſt, do země ſe táhne,« prawij Lucrecius; »ale což s hůry narozeno geſt, toť ſe zaſe nahoru až k doteykánij ſwijtijcých ſe hwězd nebeſkých, wdy vſtawičňe přiſtupuge a přeſtati nemůže.«[6])

[1]) »Von einem Münch, der sterben wolt als ein guter frommer Jude.« — Brant: »De monacho, qui mori voluit ut Iudeus.« — [2]) Do er aber an seinem letsten alter anfienge an einer tödtlichen kranckheit zu ligen. - [3]) Der letst buchstab kompt auch etwan zu dem ersten, so das end vnd vsserst teil zu dem anfang gezogen würt. — Brant: Omega quoque ad alpha revolat, cum extremitas retrahitur ad principium. - [4]) Deren miszglaub gar dick zu ihr kotzet laufft als ein hund. — Brant: Quorum perfidia frequenter ad vomitum redit. — [5]) Noch im alten wesen. — Brant: Qui adhuc in veteri ritu consistunt. - [6]) Lucret, De rer. nat. II, 999.

58. O gednom otcy, kterýž měl syna, a o tom ſe gemu zdálo, že od lwa zahynul. [1])

Starý člowěk geden měl gediného syna, ten byl myſli wyſoké y víſlechtilé, a vſtawičňe ſe s myſliwoſtij obijral. Toho že by lew roztrhal, we ſnách ſe zdálo otcy. Y lekl ſe otec welmi a přemegſſlel, aby ſe pak ňekdy to, což mu ſe zdálo, oprawdu nepřihodilo. Y vſtawěl gemu čiſtý duom wesſelý, s welikými wokny a sklepy nákladneymi, a tam vwedl syna ſwého a pilně ho oſtřijhal. Namalowal pak w tom domě ku potěſſenj ſynu ſwému rozličná zwijřata, mezy kterýmiž také byl lew. Hleďe na ňey [2]) mládenec ten, mnohdykrát geſſtě wijce ſe rmautil. Gednau pak, ſtoge welmi blijzko v toho malowaného lwa, wece: »O ty vkrutné zwijře, pro tebe a pro otce mého omylný ſen w tomto domě yako w žaláři wězým! Coť mám včiniti?« A to řekſſi, vhodil rukau na ſtěnu, chtě tomu lwu oko wydrápnúti, y vrazyl ſe na hřebijk, ktereyž tu wězel, od kteréhožto vrazu ta ruka wždy po málu gemu ſchla a ſcházela, a k tomu záwrat hlawy [3]) na ňey přiſſel, tak že w krátkém čaſu potom vmřel. A tak ten lew zabil mládence toho, a nic mu nepomohlo vměnij otcowo.

Ta báſeň znamená, že těch wěcý, kteréž budúcý gſú a ſtáti ſe magij, nemůž ſe žádný vwarowati ani gjch vgijti. Nebo, yakož Virgilius prawij, [4]) kamžkoli nás ſſtě[177b]ſtij táhne, máme za nijm gijti, a kamž nás zawolá, muſýme na tu ceſtu ſe obrátiti. A na giném mijſtě pſáno ſtogij: [5]) »Sſtěſtij geſt wěčné, kterémuž žádný odepřijti nemůž, ani z geho běhu a obdařenij wytočiti ſe.« Juvenalis také prawij, [6]) že ſſtěſtij lidi zprawuge, a ſám to wyznáwá, že proti němu nenij žádné pomocy, toliko ſama maudroſt a opatrnoſt člowěka, řka: »Ale my z tebe, ſſtěſtij, ďeláme Boha a w nebi tě poſazugeme.« Zie by pak to ſſtěſtij a neſſtěſtij na lidſké ſwobodné wuoli záleželo, takto Virgilius [7]) prawij: »Sſtiaſtney geſt ten, kdož wſſech wěcý přijčiny poznal, y také gich ſtrach a hrůzu, a kterýž ſſtěſtij a neb to obdařenj neſnadné k wyproſſtěnij pod ſebe podmanil a dus [8]) lakomého pekla přemohl.« A giný prawij: »Maudrý panuge nad znamenijmi nebeſkými.« A Lucanus prawij: »Kamžkoli ſſtěſtij gde, tam hned také bezpečná ctnoſt a poctiwoſt náſleduge ho« [9])

[1]) »Von einem Vatter, dem treumet, wie sein Son von einem Löwen getödtet ward.« — Brant: »De patre, qui somniavit filium suum a leone occidi.« — Srv: Halm č. 349b. — Lepař č. 357. — Kirchhof-Oesterley VII, 186. — [2]) Do aber der jung das ansahe. — [3]) Die schwindsucht. — [4]) Vergil. Aen. 5, 709 a 5, 23. — [5]) Verg. Aen. 8, 334: Fortuna omnipotens et ineluctabile fatum. — [6]) Iuvenal., Sat. IX, 32.; XIV, 315.; X, 365. — [7]) Vergil., Georg. II, 490. — [8]) Das gebössel (strepitus Acherontis avari). — [9]) Lucan., Pharsal. II, 287; sr. též V, 26.

59. O gednom mrtwém, kterýžto swátoſt po ſmrti zaſe wrátil. [1])

Mnijch geden, duchownj S°. Auguſtina rżeholy w Rżijmě, když lidu kázal, a gey napomijnal, aby ſe hřijchuo zpowijdal, prawil, že by mu ſe

potom diw vkázal,[2]) když gedné nocy w Ržijmě w S.° Jána koſtele Lateranenſkém ráno s ginými bratřijmi wſtali, tak po půl nocy, aby gitřni zpijwali, yak by hlas z hrobu, w kterémž před oſmnácti dny geden mě ſſtěnijn ržimſký pochowán byl, wyſſel, kterýž čaſto napomijnal a wdy to vſtawičňe prawil, aby k němu někdo ſſel. A když po neyprwněgſſijm zawolánij wſſichni welmi ſe lekli, po malé pak chwjli, yako poſylniwſſe ſe a ſmělegſſij gſúce, ſſli na to mijſto, kdež gich ten hlas wolal. Y prawij, kterak potom ten vmrlý řekl, aby ſe nic ne báli, ale ſſli a kalich gemu přine[178ª]ſli a kámen s ňeho ſložili. A když ſe to wſſe ſtalo, wſtal ten vmrlý nahoru a tu swátoſt Páně, kterúž před ſmrtij byl přigal, do kalichu wywrátil, prawě, že geſt zatracen, a že welikými mukami trápij ſe, proto že by vſtawičně lichwil a nikdy ſe ſwětle ne zpowijdal. A když to powěďel, hned zaſe lehl ten vmrlý do hrobu.

To ſme my pak ne pro báſně tyto, ale k vleknutij naſſemu[3]) powěďeli, protože ſe wěc diwná ſtala a za diw počtena býti může. A z toho porozuměti můžme, yak prawá wěc geſt, což duchownij práwa prawij, kdož nehodně swatoſti přigijmá, že ſe wijce od nich poſſkwrnij, než ſe poſwětij. Ačkoli to prawda geſt, že swátoſt ſama w ſobě neylepſſij wěc geſt, wſſak proto pro dobrotu nětčij[4]) lepſſij nebude a pro zloſt ſe gij nic nepohorſſij, ale we zlé ſe obrátij tomu, kdož nehodně přigijmá. Protož wědomé geſt, že ſe má s čiſtým ſwědomijm požijwati a s čiſtau, vpokogenau w miloſti Božij myſlij přigijmati, neb takowý poſlednij prowod geſt wſſij cti hoden, bez kteréžto[5]) ceſta k žiwotu wedaucý zmatečná na překážku bude, a k tomu wina hřijchu ſňata nebude. W prawďe žeť to weliký diw byl, když Bůh otcuom naſſijm mannu a neb chléb nebeſký dáwal, kteřijžto, což gim naprſſelo, tim ſe chowali. O kterémž powědijno geſt:[6]) »Chléb anďelſký gedl člowěk. Wſſickni pak ti, kteřijž ten chléb gedli, na pauſſti zemřeli. Kdož pak tento chléb počeſtný těla a krwe Páně při poſlednij hodině gijſti bude hodně, ne vmře na wěky, a nad to geſſtě wijce, když vmře, teda teprwá žiw bude. Neboť geſt chléb žiwý, kterýž s nebe ſtaupil, dáwage a vďeluge bytu žiwota wěčného.«

[1]) »Von eim Todten, der von im brach das Sacrament.« — Brant: »De mortuo vomente eucharistiam.« — Poggius, Facet. 229. (Terribile factum in Lateranensi ecclesia.) — [2]) Sprach, das nachfolgende wunderzeichen wer im geschehen. — [3]) Orig: Vns zu erschrecken von den lasteren. — [4]) Von dem verdienst der vszgespreiten güter. — [5]) Omyl za: »bez kteréhož.« — [6]) Evang. Sv. Jana VI, 49—52.

60. O chowané slepicy a huſy, kteráž každey den zlatté wagce neſla.[1])

[178ᵇ] Wdowa gedna měla slepicy, kteráž gj každý den gedno wagce ſnáſſela. Y byla té naďege, že gij každý den dwě ſnáſſeti bude, protož dáwala gij tim wijce gijſti. Slepice ta, čijm wjce tluſtla, tijm méně ſnáſſela, až potom zhola tak nechala.[2])

W této fabuli ſe vkazuge, že lidé ſkrze zbytečnoſt a ſkrze nepořádek, když gim ſcházegij některé wěcy,[3]) ſami ſobě ſwau vloženau a předſewzatau maudroſtij wijce ſſkodij. Protož Ipokras takto w ſwých ſebraných ſpamatowánijch[4]) včij, že plná a ſytá těla, to geſt tluſtij lidé, leč že pauſſtěnijm krwe ta těla s ſebe ſložij, w těžké nemocy, yakožto w padúcý a w ſſlak vpadagij,[5]) a geſſtě wjce w giné. Protož welmi potřebné geſt gim krwe pauſſtěnij, aby měli, co by gim zaſe naroſtati mělo. Galenus pak, welmi včeney miſtr, když napomijná, aby lékařſtwij pijlni byli, takto prawij: »Ktereychž žiwot a vměnij toliko k tomu geſt, aby ſe pásli, ti dlauho žiwi ani zdráwi býti nemohau.« Takť také ani duſſe gegich, když mnohau krwij a tluſtoſtij, yako kdyby byly blátem zakydané, obtižený ſau, nic vtěſſeného ani nebeſkého myſliti nemohau, toliko wdycky o tělo a o břicho, kterak by ge naſytili, myſlij, yakož prawij S. Jeronym. Ale Horatius poſmijwá ſe rozkoſſi a žádoſti pokrmuow, nebo, když ſe ti ſtráwij, potom gednomu zámutku nechagij, kdež takto prawij: »Kupowaná rozkoſs s welikú boleſtij ſſkodij. Pohleď na mne na tluſtého, s tučnau a s bliſſtijcý ſe kožij, geſtliže ſe chceſs ſmáti kterému pickowi z Epikureowy roty.«[6])

Byl také něgaký hoſpodář, y měl krmnú hus, kteráž gemu každý den zlaté wayce ſnáſſela. Skrze kterúžto wěc člowěk ten z chudoby wyſſel a k ſtatečku doſti dobrému přiſſel. Ale, yakož obyčey geſt lakomých lidij, domnijwal ſe, že by ta hus wnitř plná zlatta byla, y chtě hned pogednú bohat býti, zabil tu hus a nalezl plnau hniſu a leyn; a tak hodnú odplatu za včinek ſwůg wzal. [179a] Ale yakož ti, kterýmž ſkrze neſmyſlnoſt rozum odgat beywá, nikdá newidij, co by prawého bylo, než toliko bleſk a ňegaké zdánij těch wěcý: tak také geſt myſi lakomcůw; když gednau ſwázána geſt wazbau žádoſti, yakož Ambroſius prawij, wdycky toliko zlatta a střijbra hledá, wždycky důchody počijtá a raďegij na zlatto hledij než na slunce; modlitba a žádoſt geho peněz od Boha proſý. A yako Juvenális prawij: »Kdož chce bohatý býti a bohatſtwij brzo nabyti, yakž bohatſtwij přibeywá, takť také wſteklé žádoſti s bohatſtwijm roſtau, a čijm wijce obſahugij, geſſtě wijce mijti hledagij a žádagij.«[7])

[1]) »Von einer gemesten Hennen vnd einer Gans, die alle tag ein gulden Ey legten.« — Brant: »De gallina saginata et auca ponente singulis diebus ovum aureum.« — Srv.: Nové fabule č. 22. (str. 169.) a Fab. Anyan. č. XXIV (str. 230.). — [2]) Die henn ward dester feister vnd mocht nit ein ey mer legen. [3]) Orig.: In diser fabel wirt angezeigt, das die menschen durch vberflusz vnnd vnordentlicheit der ding abnemen — [4]) Hippocras in Aphorismis. — [5]) Kommen sie vnd fallen in Paralisim, das ist der schlag. — [6]) So du lachen wilt eins schweins aus der schar Epicuri. — Viz: Horat. Epist. I, 2, 55; I, 4, 15. — [7]) Iuvenal. Sat. XIV, 176 a Ovid. Fast. I, 211. Text německý i překlad český oba citáty slučují v jeden, Iuvenalův.

61. O kupcy, kterýž, když gemu Pán Bůh wyplynauti pomohl po rozraženj lodij na moři, paſtýřem byl, yakož y prwé gim byl, potom nakaupiw dobytku, plawil ſe s nim přes moře, a kterak gey wſſecken do moře wmetal, když ſe byla baurka na moři ſtrhla. Yakož ſe nahoře o tom ſſijře prawij mezy fabulemi z rżeckého yazyku wyloženými. [1])

Ta báſeň včij, že lidé mnohem včenĕgſſij od ſſkody bywagij. Neb kdož moře vžijwá a na něm ſe čaſto plawij, ten ſwé ſſkody a nauze počijtá. A když toliko o tom ſlyſſijme, ſotwá ſe tomu podiwijme. [2]) Seneka prawij. [3]) že ten přiliš ſmělý byl, kdož ſe neyprwé na moře na tak tenké wĕcy, lodij, puſtil a zemi za ſebau toliko daleko wĕďel, ſwého žiwota welikým wětrům ſe ſwěřil a pochybneym během tak wod rozďelowati počal, zie geſt kdy mohl tak tenkému dřewu ſwého žiwota ſwěřiti, s ceſty žiwota na ceſtu ſmrti ſe dáwage. Nebo když Anatharſis [4]) mudřec otázán byl, která by lodij neybezpečněgſſij byla, řekl: »Ta, kteráž na břehu na ſuſſe ſtogij.« Nebo když lodij toliko čtyř prſtůw z tlauſſtij gſú, tak daleko ti, kteřijž ſe na těch lodech plawij, od ſmrti gſú. Ten žádný ne wij, w yakém [179b] zlém byl, kdož na moři nebyl, to prawij Terentianus. [5]) Nebo když ſe moře gedinau pokoyně vkáže, tehdy ta geho nenáwiditedlná pokognoſt a tichoſt geſt znamenij, že brzo některá lodij ſe rozrazý. A kdyby moře vſtawičně tiché bylo, žádný by ſe neplawil, boge ſe zahynutij. Ale přiwykloť ono wcházegijcýmu člověku hladké a mijrné býti, ale plawijcýmu ſe přes ňe welmi hornaté a pahrbkowaté vkazuge ſe. Protož, kdož po rozraženj lodij žiw zůſtal a wen wyplynul, hleď, aby zaſe žiwotu ſwému ňegaké rozražené dcky a neb prkna dlužen nebyl. [6]) Vč ſe, gſa zwijřetem zemſkým, zemi přiwykati a gi trpěti y na nij bydleti, a wijce po nebi než po moři, pijlen gſa spaſenij ſwého, ſe procházeti.

[1]) »Von einem Kauffman, der von einem Schiffbruch kam vnd ward darnach ein Hirt«. Následuje celá bajka, z níž překladatel jen obsah podává. — Brant: »De mercatore naufrago, postea facto pastore.« — Viz: Nové fabule č. 47 (str. 179.). — [2]) Der erzelt sein schaden vnd not, vnd so wir das mit vnsern oren hören, verwundern wir vns. — [3]) Seneca, Medea 301 a sl. — [4]) T. j. Anacharsis. Srv.: Diog. Laert. I, 8, 5. — [5]) T. j. Terentius, Hecyra III, 4, 4. — [6]) Orig.: Lug, das du nicht wider das leben schuldig werdest einem gebrochen riemen oder einer zerbrochen taffeln etc.

62. Cžlowěk nemůž ſe wſſem zachowati. [1])

Cžlowěk geden ſtarey s synem ſweym ſſel do měſta, a woſla wedli s ſebú prázného, chtĕgijce gey prodati. Když pak přes pole ſſli, a někteřij lidé na poli ďelali, domlúwali ſtarému tomu, proto že by na toho woſla žádný, ani otec ani syn, ne wſedl, ale že by ho tak prázného gijti nechali, geſſto geden pro ſtaroſt a druhý pro ſwú mladú zpaniloſt [2]) s práwem by na něm geti měl. Y wſadil ſtarý mladého na toho woſla a ſám ſſel pěſſky.

Widauce to ginij, ſmáli ſe bláznowſtwij ſtarého, že mladého, kterýž ſylněgſſij byl než on, na woſla wſadil, a ſám, gſa wěkem obtijžen, že pěſſky za woſlem gde. Y změnil ſtařec opět myſl ſwú, a ſſadiw syna dolů, ſám na woſla wſedl. A když opět dále poodgel, ſlyſſel giné, an gemu přimlúwagij, že mladého toho yakožto služebnijka neb pacholka za ſebú přetahuge,[3]) nic k geho mladoſti, že mu těžko, neprohlédage, toliko ſám na tom woſlu ſeďe pro ſtaroſt ſotwá ſe heybe.[4]) Takowými ſlowy pohnut gſa sta[180a]řec, wzal ſyna za ſebe na woſla, a tak na něm ſám druhý gel. Potom otázal ſe ho geden, zdá by to geho woſel byl? Když pak on powěďel, že geſt, hned gemu opět přimlúwal, proč by ſe o něy neſtaral, yako by čij cyzý byl, a že nenij doſtatečen k takowému břemenu, a s gednijm že by doſti činiti měl. A tak člověk ten zarmúcen byl ſkrze ty rozličné řeči a lidſké vmyſly. Když pak giž s prázným woſlem, ani ſám gediný, ani ſám druhý na ňem ſeďe, dogeti nemohl, aby treſtánij a domlúwánij ſe vwarowal, naposledy ſwázaw tomu woſlu nohy w hromadu a proſtrčiw gemu ſochor mezy nohy, s synem gey na ramena wzal a tak gey počal na trh néſti. A když wſſichni tomu ſe ſmáli, yakožto nowému, newijdanému včiňku,[5]) a obaudwau gegich bláznowſtwij treſtali, wijce pak otcowo, rozhněwal ſe pro tu wěc otec, a ſtoge na břehu v wody, hodil tijm ſwázaným woſlem do rżeky, a ztratiw toho woſla, zaſe domuo ſe nawrátil.

Protož ten dobrý, ſproſtný člověk, chtěge každému poſluſſen býti, žádnému doſti nevčiniw, geſſtě k tomu woſla ztratil. Neb wědomé geſt, kdož každému k wůli žiw býti chce, že ten bijdnau, nuznau, těžkau ſlužbau ſſužowán bude, poněwadž nenij možné, když rozličné duomyſly magij a ne wſſickni gedné wůle gſú, aby gedenkaždý wſſem a každému obzwláſſtně zachowati ſe mohl, když tak mnoho lidij mnohee wěcy ginák a ginák zchwalugij. Toť werſſúw ſkladatel dobře wěďel, kdež prawj: »Negiſtý lid, na cwičenij rozličného včenij táhne ſe a ďelij.«[6]) A Perſius prawij:[7]) »Tiſýc dúmyſluow lidſkých, a nerowné y negednoſtegné vžijwánij wſſech wěcý, geden každey má ſwú zwláſſtnij wuoli, žádný po druhého wůli žiw nenij.« Neb mnoho a rozličneych twárnoſtij v lidij táhne ſe po rozličné wůli myſli. Kolik hlaw, tolik rozumuo, a yak mnoho hlaw, tak mnoho rozličného včenij y cwičenij.[8])

[1]) »Das man nit jederman recht kan thun.« — Brant zvláštního titule nemá. — Srv.: Poggius, Facet. 100. (Facetissimum de sene quodam, qui asinum portavit super se.) — Pauli-Oesterley č. 577. s doklady na str. 539. — [3]) Von zarter jugent. — [4]) Das er den jungen sun als ein knecht nach im züge. — [4]) Das er als ein altvatter vff dem esel sesse. — [5]) Vmb der neuwen that vnd gesicht willen. — Br.-Pog.: Propter novitatem spectaculi. — [6]) Verg. Aen. II, 39.: Scinditur incertum studia in contraria volgus. —

[7]) Persius Sat. V, 52.:
»Mille hominum species, et rerum discolor usus,
Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.«

[8]) Srv.: Terentius, Phormio II, 4, 14.:
»Quot homines tot sententiae, suus cuique mos.« —
Horat., Sat. II, 1, 27:
»— Quot capitum vivunt, totidem studiorum
Milia.«

[180b] 63. O gednom, kterýž třtinám kázal.[1])

Rżijmanijn geden wyſtaupil čaſu gednoho na skálu,[2]) kterážto mezy třtijm ſtála, a tak ſobě rowňe počijnal, yako by lidu kázal. Y počal k tomu třtij mluwiti a mnoho o rżijmſkých obyčegijch rozpráwěti.[3]) A mezy tjm počaly ſe hlawičky v třtij od ňegakého malého wětřijčku ſkloňowati. Y dij bláznowý člowěk ten, kterýž to třtij za lidi držel, domnjwage ſe, že mu ono ďekuge: »Nenij potřebij takowé poctiwoſti ani reverencij mně činiti, milij páni Rżijmanee, neb ſem yá mezi wámi neymenſſij.« Y weſſlo to potom w prijſlowj, že mnoho ſe dopauſſtij na puſtých mijſtech, což mezy lidem a obcý mluwiti ſe nemůž. Yakož o králi Midowi, ſynu Gordyowu ſe čte, když pro treſtánj bláznowſtwij ſwého od Apollijna woſlowými vſſima obdařen a zahanben byl, a ta nezpuoſobnoſt giným wſſem lidem tayná byla, kromě ſamému barwijři[4]) oznámená a wědomá byla. Y zdálo ſe tomu barwijři, že on toho nikterakž zamlčeti nebude mocy, a také gſa zawázán, žádnému toho powědijti neſměl. Y wyſſel na pole, a wykopaw důlek, wſtrčil tam hlawu ſwú a lehaučky powěděl: »Já ſem ſám widěl, že Midas woſlowé vſſi má.« Ne welmi mnoho potom, když tam třtij zroſtlo a maleym wětřijkem kláceno bylo, rowňe těmi ſlowy prawilo, kteráž ten králowſký barwijř do toho důlku mluwil. Yakož Herodotus a Trogus o tom ſſijře pijſſij.[5])

[1]) »Von einem, der den Roren prediget.« — Brant: »De eo, qui harundinibus praedicavit.« — Poggius, Facet. 147. (Ridiculosi hominis dictum.) — [2]) Vff ein mure. Br.-Pog.: Ascendit maceriem. — [3]) Vnd sagt vil von der statt wesen. — Br.-Pog.: Disserens multa de urbis statu. — [4]) Dem scherer. — [5]) Odkaz (též u Branta: Veluti autores sunt Herodotus Trogusque) býti má Ovid. Metam. XI, 146—193.

64. O gednom zbrogném zemanu, kterýžto o mnoho ſe pokúſſel, podwolowal a chlubil, ale málo ſkutkem dowedl.[1])

Toho čaſu, když cýſař Frydrych, kterýž w měſtě Bonconwentu Senénſkém[2]) pochowán geſt, od Flo[181a]rencij dwě mijli — když byli nepřátelé stany ſwé rozbili,[3]) mnoho vrozeneych a ſtatečných lidij wlaſti ſwé hágili a zbrog na ſe wzali, proti ſtanom nepřátelſkým zbijhagijce, na ně bili. Y byl tu ňegaký dobrý člowěk, welmi rád ſe mnoho chlubě, ſám ſe chwálijwal. Ten wſedſſi na kůň, wygel we zbrogi před bránu, chtě vpřiimo k wogſku běžeti, a giným pro gegijch prodléwánij a odtahowánij přimúwage, a pro gegich neſpěſſnoſt ge tupě a haněge, že tak ſtraſſliwij a bázliwij, před nepřátely na ſpátek vtijkagijce gſú,[4]) y řekl, že ſám chce s nepřátely bogowati, a proti nijm wygeda, na ně vdeřiti. Když pak giž během mijli vběhl, widěl některé[5]) od nepřátel zas domuo ſe wraceti, y počal kluſati a k nepřátelům lehčegij geti. Když pak nepřátelůw s měſſtiany hluk a křik bitewnij ſlyſſel, a wida z daleka bogugijcých ſpolečné zacházenij

a bitwu, zaſtawil ſe a hnauti ſe ne ſměl. Kteřijž pak toho giſtého chlubná ſlowa ſlyſſeli, ptali ſe, proč by dále do bitwy negel? On dlúhú chwijli pomlčew, řekl: »Giž ſem tomu porozuměl, že tak ſylný negſem w té zbrogi a v tom kyrýſu, yako ſem ſe domnijwal.«

Protož máme zkuſyti a poważiti ſýly a mocy myſli naſſij a žiwota naſſeho, a nic wijce ne máſs ſlibowati, než čehož můżeſs dowéſti. Mnoho gich tepe nepřátely, když přijtomnij negſú, kterýmž, když gedné nepřijtele widij, ſpaſytedlné a zdrawé geſt, když od něho w ſwých pleſſijch a pancýřijch[6]) na mijli ſau. Ale ſtáwá ſe, yakož Quintus Curcius prawij, że lakomſtwij a neſytá żádoſt poctiwoſti a chwály nic těżkého domnijwati ſe býti nedopuſtij.[7]) Tomu kuſu nic podobného tento rytijř ne včinil,[8]) kterýž giným k bitwě vkázal, a ſám ſe před nij ſchowal. Rowňe yako y Purhus[9]) dělal, nerozważuge, że wſſecky wěcy prwé raddau nežli zbrogij od člowěka maudrého rozwáżeny býti magij. A když ſy w čas a dobře o to ſe vradil, potom teprwá máš ſkutkem k tomu přikročiti.[10])

[1]) »Von einem gewapneten Edeln, der sich vil ding vnderstund vnd berümet, aber wenig thet.« — Brant: »De armato nobili, qui multa praesumebat, sed parum faciebat.« — Poggius, Facet. 248. (De nobili quodam tempore Frederici imperatoris in armis praesumenti, sed nihil facienti.) — [2]) Zu Bonconvent in der Senenser stetlin. — [3]) Chybně pojato; v orig.: Do Keiser Friderich ... als ein feindt sein zelt vffgeschlagen het. — Pog.-Br.: Ut hostis castra posuit — [4]) Das sie also forchtsam vnd träg vmbgiengen mit den feinden. — [5]) Etlich verwundt. — [6]) Mit kreps vnd bantzer. — Brant: Thorace et lorica. — [7]) Nichts zu vil, nichts zu schwere achten last. — Curt. IX, 2, 9. — [8]) Orig.: Dem stück hat nit vngeleich gethon. — [9]) Omyl místo: »Pyrrhus«. — [10]) Sallust. Catil. 1. 6: Ubi consulueris, mature facto opus est.

[181b] 65. O neprawém pijſaři.[1])

Pijſař geden w Florencij málo zyſku a požitku měl z ſwého vměnij. Y wymyſlil leſt nowú, aby ſobě nětco vlowiti mohl. A odſſed k gednomu mládency, tázal ſe ho, doſti-li by mu ſe ſtalo z nějakých pěti set zlatých, kteréż geho otcy dlużni byli za gednoho, kterýž giż vmřel, tomu że by ty penijze půgčeny byly. Mládenec ten o tom newěda, prawil, że ten dluh nenij otce geho. Pijſař ten poweďel, że to známo geſt liſtem, kterýž on ſám pſal. Y přinutil mládence toho, aby od něho ten liſt kaupil a před saudem z toho gey winil.[2]) Mrtwého toho ſyn obeſlán geſt pro ten dluh. Ale on tomu odpijral, aby geho otec kdy od koho co wypuogčiti měl, poněwadż nic o té wěcy, yakož kupcy znamenati ſobě obyčeg magij, poznamenáno nenij, ani co o tom w kněhách pſáno ſtogij. A hned k pijſaři ſſel, aby mu domlúwal a geho ffaleš treſtal, że by to pſáti ſměl, což ſe nikdá ne ſtalo. Y wece pijſař: »Milý ſynu, ty newijſs, kdy ſe to ſtalo, geſſtě ſy ty tehdy na swětě nebyl. Otec twůg těchto a těchto čaſůw peněz ſobě geſt wypůgčil, ale po malém čaſu hned ge zaſe oplatil. Té wěcy aby byl konec, yá ſem ſám liſt na to ďelal, kterýmž otec twůg toho prázden geſt.« Y dal mu také ten druhý tolikéż peněz a ten liſt od něho kaupil.

A když ten liſt před saudem położil, té těžkoſti zbawen geſt. A tak ten pijſař od nich od obau wzal welmi chytře penijze. Mudřegſſij gſú synowé tohoto swěta nežli ſynowee ſwětloſti w pokolenij ſwém.

Též také byl geden gménem Regulus, kterýž kſſaffty a poſlednij wuole ffalſſowal, kteréhož Plinius neyzlotrowaněgſſijho ze wſſech lotrů nazýwá, y z zwijřat, kteráž po zemi chodij. [3]) Protož y toto powěděl Juuenalis: [4]) »Křiwý a neprawý byl ten, kterýž z ſebe bohatého a [182a] ſſtiaſtného malými lijſtky a pečijtkami včinil.« Ziadney z lidij nenij ſſkodliwěgſſij, aby wijce mohl zklamati, yako ti, kterýmž ſe neywijce wěřij. Neb zlé bez rozmyſſlenj wijce než nenadálá ſtřela ſſkodij, yakož Seruius prawj. [5])

[1]) »Von einem falschen Notarien.« — Brant: »De notario falso.« — Poggius, Facet. 169. (De notario Florentino falso.) — [2]) Vor dem richter die schuld forderte. — [3]) Vnder allen zweifiessigen thieren. — Plinius, Epist. I, 5, 14: Omnium bipedum nequissimus. — [4]) Iuvenal. Sat. I, 67. — [5]) Die vnbedachten übel sind schwerer vnd die vnversehen geschütz letzen meer, als Servius spricht. — Brant: Inopinata enim graviora sunt mala et tela non provisa plus laedunt, auctore Servio Honorato grammatico.

66. O rżeznijku a o srdcy, kteréž gemu pes wzal. [1])

Wſkočiw do maſných krámůw geden pes, když rżeznijk ginými ňegakými wěcmi zaneprázdněn byl, y pochytil ſrdce z gednoho howada, a tak potom preč vtekl. Obrátiw ſe řeznijk, a wida, an preč vtijká, y dij: »Běž, pſe, gedno předſe a buď kde chceſs, yá tě chcy znáti a tobě rozuměti, nebo ačkoli gſy mi od howada srdce wzal, wſſaks mi proto mého neodgal.«

Tato fabule oznamuge, že čaſtokrát ſſkoda lidem naučenij dáwá. Protož prawij Ouidius: [2]) »Ryba, kteráž gednú na vdicy ſe vrazyla, na každém nakřiweném żeleze gijſti ſe obáwá.« Bez pochyby, že maudřij lidé bezpečňegſſij a mudřegſſij, wezmúce ſſkodu, beywagij, kteráž od nepřátel w nenadále čiňena beywá. Neb geſt prwé včil teyž Ouidius, že nemohau maudřij oklamáni býti, podlé důmyſlu Seneky: Maudrey nemůże oklamati, aniž také muože oklamán býti. [3]) Ale bezpochyby, kdož zgewně nepřijtelem geſt, toho ſe můżeme, opatřijce ſe před nim, ſnadňe vwarowati. Troganſký kůň, yakož Diogenes prawij, proto ge zklamal, neb ffaleſſně a podwodňe zpuoſob bohyňe Minerwy měl. Ale ne hned proto maudrý člowěk, když pogednú w ſſkodu něgakú w nenadále vpadne, pro ni ſe zarmútij, protože maudrý nikdá nedij: Nedomnijwal ſem ſe, aby ſe tak ſtáti mělo — ale prwe wſſecky wěcy giż v ſebe rozwážil a ge ſobě zřijdil. A tak geſtli że potom k ňegakému pádu přigde, nikdá w ſwé myſli pohnut [182b] ani potřijn nebude. Neb nenij tijże, yakož Apulegius [4]) prawij, na těle yako na ſrdcy padnauti a při rozumu chudnauti, aniž méňe geſt nohama yako myſlij vſtaupiti. Wſſak ten ſſetř ſebe, kterýž múdrého chce zahladiti, nebo ptácy obyčeg magij na rowném mijſtě ſedati, když ſe gim proſeypá, a také y zobati, a potom mnohem wětſſij ſſkodu činij, když polapenij puſſtěni gſú, než kdy prwé činili. [5])

[1]) »Von eim metzger vnd eim hertzen von eim hund genommen.« — Brant: »De lanione et corde abrepto.« — Srv.: Nové fab. č. 32. — [2]) Ovid. Ex Ponto II, 7, 9. V orig. smysl správněji podán: Förcht es sey in allen speisen krumb eisen (omnibus unca cibis aera subesse putat). — [3]) Podáno nesprávně; v orig.: Dann er (der schaden) het vorgelert nit mögen betrogen werden, nach der meinung Senece: Der weisz wil nit betrigen vnd mag auch nit betrogen werden. — [4]) T. j.: Apuleius. — [5]) Orig.: Doch hüte sich der, der ein weisen einest hat wöllen verdammen, dan die vögel gewonen an einem ebenen denne zu sitzen von dem dargeworffen samen, vnnd werden auch gespeiset, vnd thun vil grösser schaden, so sie ein mal gefangen sind, weder vor.«

67. O gednom, kterýž z ſwého towaryſſe proroka vďelal. [1])

Niegaký Gonella, [2]) welmi žertowný blázen, ſlijbil gednomu z Ferrarij, kterýž toho žádoſtiw byl, že ho chce welmi lacyno naučiti hádanij. Y powolal toho člověka, aby ſſli ſpolu na poſtel. Y wypuſtil zadkem tayňe doſti ſmrdlawú wůni [3]) a hned mu kázal hlawu pod peřinu ſchowati. A když ſe to ſtalo, on ſmradem gſa pohnut a welmi nechuten, zaſe z podpeřinij wen hlawu wyſtrčil, prawě: »Yakož mi ſe zdá, žes trochu zakaſſlal.« [4]) Y wece Gonella: »Day ſem penijze, neb giž vmijš dobře hádati a to ſy práwě vhodl.«

Druhému též rowně, když ſe žádal hadačem býti, řekl: »Gedinau pilulij yá z tebe hadače vďelám.« A když on k tomu přiwolil, dal mu w vſta piluli z leyna vďelanú. Y počal ſmradem kaſſlati a ſkoro y kuckati, [5]) řka: »Wonij rowně yako leyno, což gſy mi koli dal.« Y řekl Gonella, že prawdu powěďel, chtě od včenij penijze od něho mijti.

Protož giž nynij mnoho geſt hadačůw, kteřijž budaucý negiſté wěcy podlé zdánij myſli ſwé, yako by prawé byly, zwěſtugij, nemagijce toho žádné giſtoty z ſlowa Božijho. Obáwati ſe máme, že giž ti ſtraſſliwij časowé naſtáwagij, ktereymiž tento swět ſkrze ffaleſſné proroky trápen bude. Nebo kteřijž ducha Božijho nemagij, [183a] o prawďe nic newědij a gij ne zkuſyli, takéť ani o budaucých wěcech wěďeti nebudau. A kdyžť Božſkého hlaſu nemluwij, ale toliko lidſká ſlowa bagij, [6]) tuť ſami na ſe pronáſſegij, že nebo blázni gſú, a neb lidi zklamáwagij. Neb žádney, gſa tržené myſli, [7]) nemůž budúcých wěcý prawiti; nadtoť nemuož powěděti, co by koho mělo potkati. A z toho ſe můž poznati, že ti oklamawači gſú, kteřijž ſe o to pokúſſeti ſměgij. Ale bezpochyby žeť ta wůle gegijch geſt, aby lháli a oklamáwali, a nětco wymyſlijce, aby bohatſtwij nabeywali, zyſku hledali, marné cti a chwály žádali. Protož, kteřijžkoli pilnoſt magij, aby zýſkali, tiť také oklamati chtěgij a žádagj. Tehdyť welmi dobře Zeno a ginij mudrcy mněnij a domněnij opowrhli, [8]) neb o čemž ſe domnijwáš, že wijš, toho newijſs. A také to nenij powaha člověka maudrého, ale wijce blázna a wſſetečného. Protož, geſtliže my ſobě při těch wěcech vměnij přiwlaſtňugeme, ktereež ſe wěďeti nemohau, za nemaudré wáženi budeme, kteřijž ſmijme to mluwiti, w čemž můžeme přemoženi býti. Yak pak mnohem wijce ti, kteřijž wěcy budaucý prawij, kteréž od lidij wěděny ani wyhledány býti nemohú. Když

ſe to wěďeti domnijwagij, za neſmyſlnee a nerozumné ge ſobě wážiti a položiti máme. Protož dobře Sokrates a Pláthonowi včedlnijcy to vměnij odgali a ſložili, kteréž nenij těch, aby ge rozwažowali, giſtoty a prawdy hledagijce, ale nerozumných hadačůw, kteřijž nic giſtého powěďeti ani wěďeti nemohau. [9])

[1]) »Von eim, der sein gesellen zu eim Propheten macht« — Brant: »De eo, qui socium suum fecit prophetam.« — Poggius, Facet. 165. (Facetissimum histrionis Gonellae.). — Ibid. 166. (Altera facetia eiusdem de uno, qui divinare volebat) — [2]) Dvorní šašek ve Ferraře. — [3]) Ein stillen buchblast. — [4]) Als mich bedunckt, so hastu ein furtz gelassen. — [5]) Der fieng an vor gestanck zu kotzen. — [6]) Menschliche wort reden. — [7]) Vnsinniger oder verruckts gemüts. — [8]) Zeno vnd die Philosophi Stoici haben das meinen vnd achten verworffen. — [9]) Or. jen: Die (t. j.:Kunst) nit eines disputierers ist, sonder eines warsagers.

68. O tom giſtém Gonellowi a o diwné geho smrti. [1])

Rozpráwěgij o tom Gonellowi: Když margkrabě z Ferrarij čtwrtého dne zymnicy [2]) měl a na moſtě nad wodau, řečenau Padus, ſe procházel, y chtěl toho Gonella zkuſyti, což lékařuom obyčeg geſt řijkati, že [183b] každé lékařſtwij od odporných a neb protiwných wěcý ſpomáhá, a ňekdy z podobných, a také že ňekdy z leknutij zymnice přeſtáwá. [3]) Y ſtrčil knijže rukama, když na ſamém kragi moſtu ſtálo, do wody doluo. Knijže to rychlým náběhem a náhlým leknutijm gſaucy přeſtraſſeno, s ſtaroſtij, že giž ſmrt daleko nenij, doluo, zachytiti ſe nemohúc, vpadlo. Ale potom, když mu z wody pomohli, odpočinul ſobě na ložku ſwém po té lázni zaſe. A ačkoli zymnice zproſſtěn byl, wſſak welice proto bláznowému člověku za zlé měl pro geho neřádnau pomoc [4]) a lékařſtwij, kteréhož mu dal. A tak že ſotwá ginij páni na něm to wyžádali, aby toho giſtého Gonelly ſtijti nedáwal, a gemu to prominul. Y přihodilo ſe opět potom, když margkrabě gijzdu před ſebú měl a na ceſtě byl, y gel s nim také na malém konijčku Gonella. A když na hoſpodu přigeli, gijzdnij ti, kteřijž s nim geli a na hospoďe byli, když on wečeřel, vřezali koni geho vſſi, aby ho k hněwu popudili. Ale Gonella, když ſám gediný do maſſtale, prw než ginij wſſickni, ſſel a pro obřezané vſſi koně ſwého poznati dobře nemohl, napoſledy zdálo mu ſe to za ſluſſné, yaký oni z něho poſměch včinili. [5]) chtě ſe pomſtiti, trhl wſſem koňom chřijpě, y huby a neb pyſky gim obřezal, také y knijžecýmu koni. Když giž pak gijzdnij tak hanebnú a ſſkodliwú wěc při tak mnoha konijch (neb gijch mnoho bylo) widěli, a kdo by to tak zle včinil, na to ſe tázali, odpowěďel Gonella, že ſau wſſickni nerozumnij blázni, newidauce, že koni wſſickni hauby w hromadu ſtrhli, geho koni hanbě a obřezaným vſſijm ſe poſmijwagijce. Při tom ſkutku geho rozpomenul ſe knijže na prwnij včinek geho a rozhněwal ſe pro přjtomnú ſſkodu, kterúž včinil, y zapowěďel Gonellowi, ačkoli naň laſkaw byl, pro geho mſtiwé obyčege [6]) zemi ſwú, smrtij mu hroze, geſtliže by zaſe přiſſel. Gonella pak,

pobyw malý čas w wywodſtwj Meylandſkém, chtě přijčiny hledati, aby zaſe k margkra[184a]bowi přigeti mohl, kázal ſobě wúz včelati, a ten cyzý zemij naſypati, a wſedſſi na ten wůz, kázal ſe do Ferrarij wézti. Y diwili ſe wſſickni, že po tak weliké a vložené pokutě pod hrdlem od knijžete, Gonella zaſe přigeti ſměl. A tu markrab poſlal služebnijky, aby gey do žaláře wſadili. Odpowěďel Gonella, že geſt mu margkrabowa země zapowědijna, a on že nenij na geho zemi, ale na prſti Meylandſké že ſedij. A tak chtěl oprawdowé wěcy ſwými žertownými ſlowy podlé nawykloſti ſwé odbyti. Y radil ſe o to margkrab s raddami ſwými, geſt-li on na zemi geho čili nenij, a přemožen geſt gednau regulij z cýſařſkých práw, tak že ſe Gonella žwanicý ſwau nigakž wymluwiti nemohl. Neb řijkáwagij: Kdož wozu vžijwá, ten také y ceſty vžijwá, a tak že by ten zákon a neb to vſtanowenij znělo: Qui sella etc. Skrze kteréž vſtanowenij Gonella odſauzen geſt. Když pak giž ortel smrti na něy wypowědijn byl, a že ho giž wedli, kdež mu práwo geho ſtáti ſe mělo, hlawu mu ſtijti magijce, přikázal byl margkrab teyňe, že žádný neweďel, aby ho kat nezabijgel, toliko aby s nim tak nakládal, yako by ho giž o hrdlo připrawiti a hlawu mu ſtijti měl. Když pak giž Gonella ſwázaný na zemi položen byl, a hlawa geho, yakož obyčey w té zemi geſt, mezy dwa ſſpalky [7]) wſtrčena byla, a meč na hrdlo gemu byl položen, poſtawil ſe k tomu kat tak, yako by giž chtěl na meč kladiwem vdeřiti. Y vdeřil, ale w meč ne trefil, toliko w zemi podlé ňeho, yako by ſe chybil. Ale Gonella proto welikým ſtrachem a hrůzau, yako by zabit byl, oprawdu vmřel, tak že ho hned tu vmrlého a duſſi od těla oddělenú nalezli, s žaloſtij wſſeho lidu a knijžete neywětſſj. A krwawý obrúček okolo hrdla mu nalezli, ktereyž gemu welikým ſtrachem naběhl. Neb to weliké a pilné na ſmrt myſſlenij ňekdy znamenij po ſobě zůſtawij a zgewňe, že ſe to znamenati bude mocy, toho ſkutku známoſt včinij.

[1]) »Von dem selben Gonella vnd seinem wunderlichen Tod« — Brant: »De eodem Gonella et eius mirabili morte.« — Srv.: Ioan. Iovianus Pontanus, De sermone cap. 2. — [2]) Das viertegig feber. — [3]) V orig. spojeny věty přesněji: Das alle artzney von widerwertigen oder geleichen dingen hilff empfahet; vnd darumb, das etwan aus erschrockenheit das feber kommet, stjes er etc. — [4]) Verzweiflete hilff. — Brant: Desperatam curationem sibi factam. — [5]) Orig.: Zuletst duncket in wol, was spottes da geschehen was. — [6]) Orig. jinak: Wiewol er im fast lieb vnd genem was vmb seiner ebentheur willen. — Br.: Quamvis sibi ob histrionatum suum longe acceptus esset. — [7]) Zwischen die blöcher vnd stock.

[184b] 69. O gednom, kterýž druhému w geho myſſlenij pokoge dáti nechtěl. [1])

Dantes, w Florencij werſſúw ſkladatel, když negſa ſwědom a znám w měſtě Senis w gednom kláſſteře v Boſákuo, podepřew ſe na loket, na oltáři wzpolehl, ňetco myſle a teyňe w ſwé myſli wyhledáwage, y přiſtúpil k němu geden, chtě ňetco těžkého a gemu protiwného od něho mijti.

Y dij k němu Dantes: »Poněz mi, které geſt ze wſſech naywětſſij zwijře a howado?« A on wece: »Slon.« Dij mu Dantes: »Mnedle, slone, nech mne nynij myſliti a rozwažowati wětſſijch wěcý nežli twá ſlowa ſau, aby mi těžek nebyl.«

Giſtě že hodnú odpowěd odtud wzal, když tomu, kterýž wětſſijmi wěcmi zaneprázdněný byl, w geho ,těžſſij wěcy cyzým bláznowſtwjm a nevžitečnú wěcý neoſteychal ſe překážeti. Ale gſauť ňekteřij lidé tak hlaupij,[2]) ne prawijm neſmyſlnij, že ſe domnijwagij, že ginij lidé, hned wſſeckno ſwé opuſtijce a obmeſſkagijce, k gegich nadychánij hned vſſi odewrau,[3]) a že gim každý k wůli muſý býti. Takoweymť někdy oprawdowá a přijſná odpowěd wſſeckno nahradij.

[1]) »Von einem vngestümmen ermaner.« — Brant.: »De importuno sollicitatore.« — Poggius, Facet. 121. (Jocatio Dantis clarissimi.) — [2]) Es sind etlich menschen sollichs beharrens. — Brant: Sunt quidam eius pertinaciae. — [3]) Irem anlauffen als bald die oren darbieten. — Br.: Illorum incursibus aures adhibere.

70. O hadu a o paſtýři, kterýž vmrlému komáru ſlawný pohřeb vdělal.[1])

Paſteyř geden, vſtaw horkem, když pod gednijm dřewem vſnul, a had k ňemu přilezl, přiletěl komár od močidla, a mezy židowiny žáhadlo mu wſtrčiw, welmi ho vſſtijpl. Paſtýř ten, rozhňewaw ſe a ze ſna probuzen ſa, w náhloſti ſwé zabil toho komára, hada pak vhlédaw, také ho zabil. Potom napſal nápis nad hrobem, kterýž byl za dobrodijnij tomu komáru vděla, takto: »Malý komářijčku, paſtýř dobytkůw, poněwadž [185a] ſy toho zaſlaužil, dělá ſluſſný pohřeb ſmrti twé za to, že ſy mu žiwotem, zbudiw ho před hadem, prodlil.«[2])

Ale giž těchto čaſuow mnoho ſe gich nalézá, ačkoli cyzý zdrawij milegſſij gim než gegich wlaſtnij bylo, a za to ňekdy ſwůg žiwot někteřij dali, a při poſlednij hodině ſe ho odwážili,[3]) wſſak pro to za gegijch za giné wſazený žiwot nikoli nebude tak ſluſſná odplata při pohřebu těl gegijch, yako ſe tomuto komáru ſtala.

Ta fabule včij, yaké záplaty ti čaſto docházegj, kteřijž w giných neſſtěſtij přiliš ſtaroſtliwij a pečliwij ſe býti vkazugij.[4])

[1]) »Von eim schnecken vnd hirten, der dem ertödten schnecken ein wirdig ampt seines todts vffrichtet.« — Brant: »Die culice et pastore. Ex Virgilio.« — Srv. báseň Culex, Vergiliovi druhdy přičítanou. — [2]) Dise zween versz machte er zu dem grab: Du kleiner schneck, der hüter des viehes gibt dir, so du solches verdienet hast, das ampt der leich vnd deines todes für die gaben seines lebens. Lat. text:

»Parve culex, pecudum custos tibi tale merenti
Funeris officium vitae pro munere reddit.« —

[3]) Geben etwan ir leben darumb vnd vndersetzen das der letsten not. — [4]) Orig.: Die sich in anderer glückseligkeit zu vil sorgfeltig erzeigen vnd sein wöllen.

71. O krkawcy, kterýž některey čas wody nepige. [1])

Krkawec, yakož Higmius [2]) prawij, geſt ſlužebnijk Apollijna boha. [3]) Toho on k ſlužbě potřebuge, kdy Jupiterowi obětuge. Y poſlal gey gednau, aby mu čiſté wody přineſl. Krkawec, wida fijk a na ňem owotce nezralé, čekal na ně, poſadiw ſe na dřewě, až .by dozrali, a dokudž ſe gich ne nagedl, čekal ho Apollo wdy s wodau. Když ſe pak nawrátiti prodléwal, přinucen byl giné wody potřebowati. Za kterýžto včinek ſwůg hodnau potupau bijdňe toho zaſlaužil, aby pijti od toho čaſu, yakž fijky odkwetnau, až dozragj, nemohl; tak že od toho čaſu má zawřený pigák [4]) a proto pijti nikterakž nemůž.

[1]) »Von dem rappen, warumb der etlich zeit nit wasser trinckt.« — Brant: »De corvo, quare certo tempore non bibit aquas. Ex Ovidio.« — Viz: Ovid., Fast. II, 247. — Hyginus, Poet. Astronomicon II, 40 (Hydra). — [2]) T. j: Hyginus; orig.: Higinius. — [3]) Ist in der hut vnd sorg Apollinis. — [4]) Das er dise tag hab ein beschlossen kele.

72. O gednom, geſſto ſe zpowijdal z cedule. [1])

Geden z Meylandu blázen, a neb pokrytec, a neb ſyce welmi nepamětliwey, když drahnú knijžku ſwých hřijchůw a win napſal, y ſſel k gednomu včenému kněžy, kterýž w těch wěcech welmi zběhlý byl, gemuž řijkali Anthonius Radenſký z Meylandu, k zpowědi. Y dal mu tu knijžku, proſe ho, aby gi ſobě přečetl, že [185b] by wſſecku zpověd geho držela. Kněz ten byl maudrý a welmi w těch wěcech rozumný, wida, že to čtenij mnoho čaſu potřebuge, a poznamenaw nerozum člowěka toho, maličko kolikas ſlowy promluwil k tomu žwawému člowěku, řka: »Já tě rozhřeſſugi ode wſſech hřijchůw, kteřijž w této knijžce napſáni ſtogij.« Y zeptal ſe ho ten, ktereyž hřijchy ſepſal, yaké pokánij za to mu vkládá? A on wece: »Aby za měſýc tuto knijžku každý den ſedmkrát četl.« A když on tomu odpijral, že by to býti nemohlo, zpowědnijk ten předſe na ſwém vmyſlu ſtál. A tak žwawoſt trlence [2]) toho dwořſkým během potlačena a pohanijna geſt. Neb ſe má wěděti, že práwo a vſtanowenij cýrkwe auſtnij zpowědi potřebuge, a ne pſané, nebo když ſe winy auſtně prawij, tehdy ſtud ſe rozmnožuge, kterýžto při hřijchuow wyznáwanij a wyčijtanij geſt wětſſij ſtrana zpowědi. [3]) Yakož Auguſtinus prawij w knihách o pokánij. Neb Bůh přikázal tém, kteřijž čiſtij býti chtěgij, aby ſwá vſta a twář ſwú kněžijm okázali. A tak včij, že hřjchowee tělefnau přijtomnoſtij wyznáwati ſe magij a ne ſkrze poſly nebo pſánij wyprawowáni býti. Neb ſkrze to, když ge kněžy auſtně prawij, přemáhá ſtud a pro bázeň hřijchu a winy dogde miloſti a hřijchůw odpuſſtěnij.

[1]) »Von einem, der beichtet aus einem zedel.« — Brant: »De faciente confessionem per scedam.« — Poggius, Facet. 176. (De quodam insulso Mediolanensi, qui in scriptis porrexit peccata sua sacerdoti.) — Pauli-Oesterley č. 299. s doklady na str. 507. — [2]) Des thoren geschwetz. — Pog.-Br.: Fatui verbositas. — [3]) Ist ein grosser theil der beicht.

73. Dwořká odpowěd Minatia k gednomu sedláku.[1])

Sedlák geden, když byl wlezl na kaſſtanowý ſtrom, aby s něho kaſſtany klátil, vpadſſi s toho stromu, zlámal ſobě ziebru na dwé. Y ſſel k němu Minatius, aby ho potěſſil, welmi kratochwijlný a žertowný cžlowěk. Ten řekl mezy ginými ſlowy, že mu chce naučenj a zprawu dáti; geſtli že gi zachowá, že nikdá s stromu doluo ne vpadne. Y dij ten nemocney: »Já bych tomu radſſi byl, aby [186a] mi to byl prwé radil; wſſak proto může mi ſe to budúcně hoditi a ſnad geſſtě potom wijce přihoditi.«[2]) Y wece Minatius: »Hleď, aby nikdy rychleyſſij nebyl nahoru lezti než doluo, a aby rowňe w té chwijli doluo ſlézal, w kterés nahoru wlezl.[3]) A tak po hlawě a těžce nikdá nepoletijš.«

Ta báſeň včij, že ňekdy průtah a dlenij můž chwáleno býti, zwláſſtě při těch wěcech, když poſpijchanij a rychlé od nětčeho odgitij ſſkodu a vraz přináſſij. Nebo což ſe rychle a ſpěſſně ſtáwá, to, prawij Seneka, že ſſkodliwé a zlé bývá.

[1]) »Ein höffliche Antwort Minacii zu einem Bawren.« — Brant = Poggius Facet. 39. (»Facetissimum consilium Minacii ad rusticum.) — Frey-Bolte č. 18. s doklady na str. 222. — [2]) Doch mag es villeicht mir in künfftigem dienen vnd wol komen. — [3]) V překladu vtip setřen. Orig.: Lug, das du allweg nit behender seyest im absteigen dann im vffsteigen, aber mitter weil, mit deren du hinuffsteigest, steig auch aber. — Br.-Poggius: Fac semper, inquit, ne sis celerior in descensu quam in ascensu, sed ea, qua ascendis tarditate, descendas; hoc pacto nunquam praecipitem te ages.

74. Dwořkým během powědjno od gednoho lékaře, kterýž ſwé lékařſtwj po ſſtěſtj dáwal.[1])

Obyčey geſt w Ržjmě, že nemocnij moč po něgakém člowěku ſe dwěma střijbrnými penězy k lékaři poſýlagj, aby gim raddu proſpěſſnú dal, nemocnému k polepſſenij. Lékař pak geden ſepſal rozličná lékařſtwij a rady proti nemocem, kterýmž oni recepty řijkagij, a ta w nocy ſepſaw,[2]) wſſeckna ge do pytlijčku a nebo do něgakého klaubce[3]) wložil. Ráno, když moč k němu přineſſen byl, a lidé za pomoc ho žádali, wſtrčil ruku do toho pytlijku, té nadege gſa,[4]) kteráž koli cedule po ſſtěſtij ſe zdařij,[5]) že gi w ruku wezme, tu že dá a nemocnému poſſle. Y řekl k tomu, kterýž tu cedulku a nebo ten recept bral, obecnijmi ſlowy:[6]) »Pros Boha, ať by dobrú dal, a aby dobré doſſel a gi ſobě, neb máſs z čeho, wybral.«

Tiť welmi chudý zpuoſob vměnij magij, kterýmžto ne rozum, ale ſſtěſtij w takových wěcech pomáhá. A giſtě, yakož Canon lékařuoni ſe poſmijwá, kteřijž gednau maſtij wſſecky oči mazati a hogiti chtěgj, kterak mnohem wijce má ſe hyzditi a zawrcy těch lékařůw ſſeydéřſtwij, kteřijž negiſté lékařſtwij za giſté dáwagj, a mno[186b]hokrát nemocným mijſto dobrého lékařſtwij odporné gim a ſmrtedlné dadij, když pomoc wſſecku

ſſtěſtij porúčegj a na zdařenij zakládagij. Giſtě, že takowij gſú hodni, netoliko aby z měſta wyhnáni byli, ale ſluſſné by bylo, aby ge wen z swěta wyhnali.

[1]) »Ein höflich wort eins artztes, der sein artzney nach glück vnd geratwol vszgab.« — Brant: »Facetum cuisdam medici sorte medelas dantis dictum.« — Poggius, Facet. 203. (Facetum medici, qui sorte medelas dabat.) — [2]) Orig. dodává: Vff vil zetel. — [3]) In ein sack oder täsche. — [4]) In der meinung. — [5]) Welches zedele am ersten von geschicht im in die hand keme. — [6]) T. j. po vlašsku, jak čte se u Poggia i Branta.

75. O liſſce a o leopardu, a kterak geden dědinnijk ſwé wlaſtnij woly zbil. [1])

a) Liſſka a leopard wadili ſe o kráſu. Když pak leopard ſwau kropenau kůžij [2]) ſe chlubil a gi chválil, liſſka, nemohúcy ſwé nad geho přewelebiti, [3]) wece: »O yak yá gſem mnohem pěkněgſſij, kteráž ne takowé tělo, ale geſſtě mnohem rozličněgſſijch dúmyſlůw myſl mám.«

Ta ſabule včij a vkazuge, že kráſa a ozdoba myſli přewyſſuge kráſu a ozdobu těla. Neb tělo ozdobeno bývá rauchem zewnitř po wrchu, ale myſl beywá kráſná a ozdobená, když od Boha zmalowána a okráſſlena geſt, a když dobrými ctnoſtmi geſt obdařena, [4]) a způſob něgaký poctiwoſti a kázanoſti má, yakož Ambroſius w knize Hexamero prawij. Kdož takowau myſlij ozdoben geſt, tenť vmij ſlužebnijky ſwé a čeládku w poctiwoſti mijti a gegijch zdrawij wijce než ſwému wlaſtnijmu vžitku howěti a pomoc činiti.

b) Tohoť onen sedlák ne včinil, kterýž w zýmě na poli nalezen byl. Když giž žádné potrawy wijce neměl, neyprwé ſwé owce zbil a gegich masſem ſe chowal. Hned potom kozy. Napoſledy ani wořijcým, geſſto ſobě to za hřijch pokládal, wolům ne odpuſtil, ale také, zbiw ge, ſnědl. Porozuměwſſe tomu geho pſy, řekli k ſobě weſpolek: »Vtečme odſud, nebo poněwádžť hoſpodář náſs dělným a wořijcým howádkům, ſwým wlaſtnijm woluom ne odpuſtil a gich ne ſſanowal, nad toť y nás ſſanowati [187a] nebude.«

Báſeň tato oznamuge, že před těmi vſtaupati máme a gijch ſe warowati, kteřijž ſwých rukú ne ſkrocugij a nezdržugij od wlaſtnij ſwé čeládky. Nebo kdož ſwému wlaſtnijmu zley geſt, komu může dobrý býti? A kdož ſwým poddaným a čeládce ſſkodij, kteráž mu w geho potřebu pomocy, a on gij muože za wěrného pomocnijka vžijwati, hoden geſt takowý, aby ho wſſichni opuſtili, poňewadž on prwé ſwé opuſtil a gich ſobě newážil.

[1]) »Von einem Fuchs vnd Leopart, vnd einem ackerman, der sein eigen ochsen tödtet« — Brant: »De vulpe et pardo ac agricola, qui proprios boves interemit.« — Srv.: *a)* Halm č. 42 (*Ἀλώπηξ καὶ πάρδαλις*). — Lepař č. 29. — *b)* Halm č. 95 (*Γεωργὸς καὶ κύνες*). — Lepař. č. 252. — Nové fabule č. 21 (str. 168). — [2]) Sein geteilet manigfarbig haut. — [3]) Der fuchs die sein nit mocht deren fürsetzen. — [4]) Das in im hat die gnad der tugent des widerstands.

76. O gednom pauſtenijku, kterýžto množſtwij zien oklamal a ſwedl. [1])

Byl geden pauſtenijk w Pádwě, gménem Anſymirius. Toho čaſu knijže Padawinſké bylo gménem Franciſcus ſedmý. Když pak toho pauſtenijka wſſickni za S°. měli, mnoho panij, y neyurozeněgſſijch, ſkrze zpověd ſobě k wůli připrawil. Když pak ſe to naň proneſlo, a lidé to wſſudy o něm hláſali, [2]) neb pokrytſtwij dluho ſe tagiti nemůž, byl yat od rychtáře. [3]) A když mnoho gich wyznal a na ně proneſl, přiweden geſt před knijže Frantiſſka. Knijže powolal k ſobě ſwého kancléře a tayného pijſaře, wytazuge ſe na tom pauſtennijku o některých wěcech [4]) pro ſmijch a žert, a zwláſſtě na gména těch žen, s ktereymiž znám byl. [5]) Když pak mnoho gich wygmenowal, y také že by některé byly služebnijkuo geho, ſepſal sekretář gména gich wſſech, aby z toho potom poſměch mijti a včiniti mohl. A když giž ſkoro k koncy byl přiſſel, tak že giž newěďel co wijce prawiti, zeptal ſe ho knijže, wěďel-li by geſſtě kterú wijce, aby ſe také napſala? A on když tomu tuze [6]) odpijral, domlúwal mu sekretář doſti twrdými ſlowy, hroze, že mu něgakú muku včiniti dá, [7]) geſtli že wſſech gmenowati nebude. A on wzdechſſi, wece: »Napiſs ſwú také, a přilož gi k giných počtu.« A yakž on to řekl, hned gemu [187b] boleſtij a žaloſtij péro z ruky wypadlo. Kteréžto wěcy knijže welmi welice ſe rozſmál, [8]) prawě, že by ſe dobře ſtalo, že ten, kterýž giných hanbu a lehkoſt s radoſtij ſlyſſel, také do toho počtu připſán bude.

[1]) »Von eim Waldtbruder, der vil Frawen geschendt vnd beschissen hat.« — Brant: »De heremita, qui multas mulieres stupraverat.« — Poggius, Facet. 142. (De heremita, qui multas mulieres in concubitu habuit.) — [2]) Als nun das geschrey des lasters vszkam vnd lutprecht ward. — [3]) Von dem richter. — Pog.-Br.: A praetore. — [4]) Fraget etlich ding von dem bruder. — [5]) Die er erkant het. — [6]) Vestigklich. — [7]) Trauwet im gewalt anzulegen. — [8]) Fieng groszlich an zu lachen.

77. O liſſce, kteráž ſe do plew, když gi pſy hnali, ſchowala. [1])

Vtijkagijc na ſſťwanij gedna liſſka před pſy, k sedláku vtekla, kterýž mlátil pſſenicy, [2]) proſýc ho, aby gi obránil pſuom, a před nimi gi ſchowal, ſlibugijc mu za to dobrodinij, že nikdá nechce geho slepicým ani kohautuom ſſkoditi. Sedlák ten powolil tomu y přigal ſlib gegij, a hned nabraw plew a ſlámy widlami, přikryl tu liſſku. Y přiſſel geden y druhý myſliwec, hledage té liſſky, a tázali ſe toho sedláka, zdá by vtijkagijcý liſſky ne wiďel, a neb zdá by gegij ceſtu, kam by běžela, wěďel? A on gijm ſlowy prawil, že by ta liſſka vtekla gednau puſtau ceſtau, [3]) ale očij mhauranijm vkazowal, [4]) že ſe w plewách ſkryla. Myſliwcy wijce pozorowali ſlow než znamenij mhauranij očij geho, a tak preč odeſſli. Potom odkryw sedlák ten liſſku, dij k nij. »Giž hleď, aby mi to ſplnila, což ſy ſlijbila, neb ſy ſkrze ſlowa má wyſwobozena, když ſem prawil, žes preč vtekla.« Ale liſſka, ač ſe bála, wſſak proto děrau ſkrze ſlámu na ſedláka hleďela a činy geho

dobře widěla. Y dij k ňemu liſſka: »Slowať twá dobrá byla, ale činy welmi zlé.« [5])

To geſt proti těm powědijno, kteřijž ginácze myſlij a mluwij, a ginácze také ďelagij. Geſſto takowých nynij welmi mnoho geſt na swětě. [6])

[1]) »Von einem Fuchs, der sich in die sprücheren verbarg, do er von den Hunden geiagt was.« — Brant = Poggius, Facet. 163. (De vulpe a rustico in palea abscondita, quae fugabatur a canibus) — Viz: Kn. Ezop. IV. 3 (str. 112) a Nové fab. č. 125 (str. 206). [2]) Orig. přidává: Vff dem then. — Pog.-Br. In area. — [3]) Durch einen heimlichen weg. — [4]) Aber mit den augen vnd winckung zeigte er. — [5]) Aber die that bösz gnug. — [6]) Deren leider jetzt vil seind auff erdtreich. — Brant: Quorum modo copia multa.

78. Swatých wěcý k swětſkým nemá ſe vžijwati. [1])

[188a] Niegaký Petr z Winnic, [2]) maudrý muž a včený, byl cýſaře Frydrycha Druhého teyneych wěcý pijſař a sekretář. Cýſař ten, když nepřijtelem byl Alexandra Třetijho, papeže, mnoho válek w koſtelijch, k cýrkwi přijležijcých, prowozowal. [3]) Při tom také wzal toho Petra a oči mu wywrcy rozkázal, [4]) protože by byl Wlach. [5]) A yakož ſe domniwagij, že ſe to ſtalo wijce z nenáwiſti, kterúž Němcy k ňemu měli. Potom litowal toho welmi a k ſwým teyneym radám powolával ho Když pak cýſař potřeben byl a peněz mu ſe nedoſtáwalo, radil Petr, aby moc cýrkwe s gegijm zbožijm a bohatſtwijm zſaužil a ſložil, gegich zbožij wezma, aby zſſmelcowal (a k bogi těch peňez vžijwal) wſſeckny zlaté a střijbrné ozdoby, mezy kterýmiž byl pás welmi drahý, geſſto wſſecken koſtel obſtal, [6]) aby to wſſe zruſſil. Y lijbila ſe cýſaři ta rada welmi dobře. A tak což, koſtel oblaupiw, pobral, weliké wogſko na to ſebral. Y wece Petr: »Té křiwdy, kterúžs mi neprawedliwě včinil, tudy ſem ſe pomſtil. Sám ſy w nenáwiſt y w záwiſt lidem vpadl, a Boha ſem také na tebe rozhňewal, pro tu laupež, kterúžs při těch koſtelijch včinil. Giné pak wſſecky wěcy potomně zleť ſe powedau.« Yakož ſe tak ſtalo. Neb když potom Alexander ſwijtězyl, cýſaře toho peychu a nadutoſt ſlomil a zkazyl.

Těmi ſlowy napomijná, že swatých wěcý k hanebným vžijwati ani potřebowati nemáme. Kdož pak ginácze včinij, toho Buoh treſtati bude

[1]) »Das man die heiligen ding nit sol zu bösen sachen brauchen.« — Brant: »Quod res sacrae ad usum prophanum deputari non debent.« — Poggius, Facet. 131. (De quodam secretario Frederici imperatoris.) — [2]) Petrus de Vineis († 1249). — [3]) Thet vff land der kirchen vil krieg an. Pogg.-Brant: Bellum terris ecclesiae inferret. [4]) Do nam er dem genanten Petro sein augen. — [5]) Dann er was ein walch vsz Italia. — [6]) Gürtel, der vmb die kirch gieng. — Pog.-Br.: Zona illa, quae cingebat templum.

79. Tamto ne welmi nepodobnú wěc Baſius Julius a Modeſtus napſal, [1])

zie byl něgaký Segus, ten měl kuoň z Arces, [2]) měſta rzeckého, o kterémž takowá powěſt byla, že by poſſel od konij Dyomedoweych, kteréž Herkules,

když Dyomeda zabil, z Turek [3]) do měſta [188b] Argos rżeckého přiwedl. Ten kuoň, yakož oni prawij, byl welmi weliký a wyſoké ſſijge neb krku, a ſwětle hňedey.[4]) A takowé neſſtěſtij měl při ſobě, že, kdož gey koli měl a chowal, ten muſyl y s ſwau cżeledij y s statkem až do gruntu zkażen býti a do konce zahynauti, y o wſſeckno přigijti. Protož neyprwněyſſij pán geho Segus od Marka Anthonia, kterýž potom w bauřce ſáin třetij [5]) po wſſem swětě panowal, o hlawu geſt připrawen a odſauzen, a tak těżkým treſtánijm obtijżen. Toho cżaſu Cornelius Delabella [6]) byl konſſelem, a když do Syrij tahnúti chtěl, powěſt znamenitau o tom koni ſlyſſe, yak by byl zpanilý, żádoſtij k tomu byl přiweden, że z·gew do měſta Argos, za XXV korun [7]) gey kaupil. Ale ten giſtý Dolabella byl w Syrij, když ſe lid zbauřil, w gednom měſtě obleżen, a tu zabit geſt. Když pak potom ten kuoň odwedl Casſius, kterýž Delabellu byl oblehl, o tom Casſiowi také wědomé geſt, když Párthy přemohl, kterak woyſko geho bylo rozptýleno, a yak ſám hanebný konec wzal. Potom Antonius po ſmrti Casſiowě toho koňe doſſel, a tak geſt opuſſtěn a přemożen, a hanebnau ſmrtij zſſel. Od kteréhożto koňe na bijdné lidi přiſſlo přijſlowj, że řijkagij: »Držijm, że má Segowa koňe.« Tomu podobné geſt, když dij: »Zlatem z Tolozánu wládne.« Nebo když to měſto we Wlaſſijch, Toloſan, Q. Cipio [8]) konſſel wzebral byl a zhubil, a když mnożſtwij zlatta bylo w koſtele toho měſta, kdożkoli toho zlatta ſe dotekl, ten muſyl hanebnau ſmrtij ſgijti, yakož Aulus Gellius prawij.

Twrdé a odporné ſlowo geſt to těm, kteřijż z nadánij cýrkwe a neb z kněżſkých offier [9]) zbohatnauti chtěgij.

[1]) U Branta (i v něm. textu) jest rozprávka tato nepřetržitě spojena s předcházející; český překladatel učinil z ní zvláštní číslo. Pramenem jest Gellius, Noct. Att. III. 9 (De equo Seiano). — [2]) Geboren zu Argis (Gell.-Br : natum Argis). — [3]) Aus Tracia. — [4]) Einer gelen phenischen farb. [5]) Der dar nach ein dreier herre in der auffsatzung gewesen ist (Gell.-Br.: Qui postea triumvirum reipublicae constituendae fuit). — [6]) T. j. Dolabella; orig.: Dolobella (tak všude) — [7]) Vmb hundert tausent pfenning (Gell.-Br.: Sestertiis centum milibus). — [8]) T. j. Caepio — [9]) Vsz dem gut der heiligen kirchen oder der priester gelt. — Br : Ex rebus sacrosanctae ecclesiae vel sacerdotum peculio.

80. O kněży, pautnijku a ďáblu. [1])

Mezy ginými řečmi tázali ſe gednoho, kterýž ſe zpowijdal w Rżimě, zdá-li by muk a hřijchůw ſkrze roz[189a]hřijſſenij zbawen byl? [2]) K kteréżto otázce geden z towaryſſuo mých odpověďel: »Můżeſs dobře hřijchůw proſt býti a rozhřijſſenij mijti, ale ginák nic, leč zaſe domuo přigdeš, muk prázden býti nemůżeſs.« [3]) Ten giſtý potom ňekdy otázán byl, kto neywětſſij ſſkodu z rozdáwanij koſteluow a far nadánij chudeym k chowánij má? [4]) Odpověďel on, że ďábel. Y zeptali ſe ho, proč by to powěďel? A on wece: »Neb k několika nadánijm a farám kněz gediný geſt, geſſto by ſyc k każdé zwláſſtní kňez býti měl.« [5])

To geſt welmi vſtijplawé ſlowo a takowá řeč přijliſs nelibá těm, kteřijž magij mnohé koſtely ſobě dané. O gegijchžto zlém vžijwánij těch koſtelůw w Bláznowé Lodij [6]) doſti ſme powěďeli.

[1]) »Von einem Priester, Bilger vnd Teuffel. — Brant: »De sacerdote, diabolo et peregrino.« — Srv.: Pauli-Oesterley č. 546 s doklady na str. 536. — [2]) Orig.: Vnder etlichen reden ward gefraget, wann einer zu Rom beichtet, ob der selb von pein vnd schuld absoluiert oder entbunden were. — [3]) Aber es sey dann das du wider in dein heimet kommest, magst du nimmer von der pein absoluiert werden. — [4]) V orig. jasněji: Welcher von vile der pfründen den grösten schaden empfienge. — Br.: Quis ex pluralitate beneficiorum maius damnum reciperet. — [5]) Dann er [der teuffel] het von vil pfründen nur ein priester, do er sonst von jeder einen eigen priester het. — [6]) In vnserem narrenschiff. B.: In Narragonica nostra profectione.

81. Přijſlowij: Mezy lžicý a vſty. [1])

Marek Cato třeſtce ty w té řeči, kterúž ſložil a teſařijch,[2]) kteřijž nařádnij a nezpráwnij bywagij zwoleni: »Nynij pak prawij takto, že w semeni a w bylinách dobřij vžitkowé ſú. Nemagijť tu tak mnoho naďege mijti, nebo čaſto ſem yak žiw ſlýchal, že mezy vſty a poléwkau [3]) zběhnauti ſe mnoho můž.« A Euricius Clarus, welmi pilney cžlowěk při ſtarých wěcý a obyčeguow wypſánij, pſal Sulcipiowi [4]) Appolinarſkému, táže ſe ho a proſe, aby mu zaſe odepſal, co by ta ſlowa neſla? Clarus [5]) takto gemu zaſe pijſſe, yakožto včenému muži krátkými ſlowy: »‚Mezy vſty a poléwkau' podobné geſt přijſlowij rżeckému: ‚Mnoho wěcý ſe přihodij mezy koſlijkem a pyſky,‘ [6]) a neb mezy rukú a mezy vſty mnoho ſe může zlého a neb dobrého ſtáti.« Kterýmžto přijſlowijm wyſwětluge ſe nám, že mnoho wěcý nenadále a w náhle ſe ſtáwá. A yako Juſtinianus cýſař w ſwých Inſtitucých prawij: »Když komu poſtřelená zwěř vgde, čaſto ſe může přihoditi a trefi[189b]ti, že geho, kdož gi poſtřelil, nebude.« Protož pomyſlitiť máme, co komu přigijti a potkati ho má, neb doſti plodná zieň čaſto naďegi zklamáwá. [7])

[1]) »Von dem sprichwort: Zwischen můsz vnd mund etc.« — Brant: »De proverbio: Inter os et offam.« — Viz: Gellius, Noct. Att. XIII, 18 (Quid apud M. Catonem significent verba haec: Inter os atque offam). — [2]) Von den bawmeisteren (Gell.: De aedilibus vitio creatis). — [3]) Zwischen mund vnd suppen. — [4]) Chybně místo: »Sulpiciovi«. — [5]) Orig.: Do schreib Apollinaris Claro. — [6]) Vil ding fallen zwischen das trinckgeschirr vnd die öbersten lefftzen. U Gellia: *πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου.* Srv. Erasmus, Adagia (1533) str. 228. — [7]) Die fruchtbar erne hat dick die hoffnung betrogen

82. Yak ſe mužij w ženy obracegij. [1])

Plinius Druhý byl ſwého wěku rozumný a hodný muž, na kteréhož láſkawi byli a vřadem ho obdařili. Ten napſal w sedmeych knihách Kronyk, zě toho ne četl ani neſlyſſel, ale že widěl a že wij, že z žen mužij bywagij, a to že žádná báſeň nenij. »Neb to nalézáme w kronykách, co ſe

každého roku dálo, pſaneych,[2]) když Quintus Lucinius[3]) Crasſus a Caius Casſius Longinius[4]) konſſelé w Ržijmě byli, y narodilo ſe za auřadu Caia Casſia dijtě[5]) s obogij zbrogij od gedné panny, kteráž rodiče žiwé měla; a to z rozkázanij kněžij a mudrákůw[6]) na geden puſtý oſtrow odneſſeno geſt. Lucinius[3]) Mucianus prawij, že w Argos měſtě w Rzecých widěl ňegakého Areſtontha, kterémuž prwé Areſchuſa řijkali, neb byla děwečka. A yakž ſe wdala, hned potom brady a mužſké zbroge doſſla, a včiněn z nij muž, a potom ſobě ženu pogal. A w Smirňe že k témuž podobné dijtě widěl. A yá Plinius ſám ſem widěl w Affryce, že zěna w muže ſe obrátila ten den, když swatbu měli, a když ge ſložili, Lucius Confidius,[7]) měſſtěnijm w Tyſtrydánu,[8]) a geſſtě byl žiw, když ſem toto pſal.« To Aulus Gellius w IX. knijze prawij.

[1]) »Das die menschen ausz den menneren zu weiberen verkert werden.« — Brant: »Mutari homines ex maribus in puellas ex Ovidio [Metam. XII, 189] et Virgilio [Aen. VI, 448].« — Viz: Gellius, Noct. Att IX, 4, 13—15. — Plinius, Hist. Nat. VII, 4, 36. — [2]) In den jargeschichten. — Gell.-Brant: In annalibus. — [3]) T. j. Licinius. — [4]) T. j. Longinus. — [5]) War das kind C. Asinii geborn von einer junckfrawen vnder seinen ältern — překlad nesprávný slov Brantových: »C. Asinii [Plinius a Gellius mají tu jméno města: »Casini«] puerum factum ex virgine sub parentibus.« V překladě českém smysl částečně uhodnut ale jméno zkomoleno v konsula »Cassia«. — [6]) Weissager. — Br.: Iussu haruspicum. — [7]) Br.: Lucium Cositium. — Gellius: Cossitium. — [8]) Br.: Tysdridanum. — Gell.: Thysdritanum.

83. Yak ſe lidee w wlky obracegij. [1])

Marcus Varro pijſſe, kterak ti z Arkadij pogednau přes yakúſy wodu w ſwé zemi obyčey plynúti magij a ſſaty ſwé na dubij zwěſſegij a potom gdau po pauſſtěch a w wlky ſe obracegij a k těm s podobnými zwijřaty IX let obeywagij. W kterémžto čaſu lidſké[190a]ho masſa ne gedij a od ňeho ſe zdržugij. A potom zaſe k té woďe přicházegij, a když zaſe přes ni přeplynau, přigjmagij prwnij poſtawu a podobu ſwú, a dewijti lety ſtarſſij bywagij. Prawij také o gednom, řečeném Demenetus, kterýž při oběti, když ti z Arkadij bohu Liceowi[2]) dijtě obyčey obětowati magij, když tu kdožkoli cžlowěčijch drobůw zakuſý, že hned ſe w wlka obrátij a deſátého léta teprwá k prwnj ſwé poſtawě přicházý, a tu k bitwám že ſe cwičij.[3]) Ty lidi nazýwá Solinus a Mela Neuros. K tomu přidáwá S. Auguſtýn,[4]) že ňegaké ženy byly we Wlaſſijch, kteréž něco lidem dodáwagijce, w howada a zwěř ge obracely, aby gim gegich potřeby ſnáſſeli. A potom, když dijlo dokonali, ſami k ſobě přicházeli, neb ſmyſlowee a rozum nebyli w nijch přemoženi. Protož ne wſſecknoť geſt báſeň, což Apuleius o zlatém woſlu Lucyanowi pſal.[5])

[1]) »Das ein Mensch verkert würdt in ein Wolff.« — Brant: »Hominem mutari in lupum.« — Plinius, Hist. nat. VIII, 22, 81—82. — Solinus, Collectanea (vyd. Mommsen) 15, 2. — Pomp. Mela II, 1, 13. — Augustinus, De Civitate Dei XVIII, 17; 18. — [2]) Irem Gott Licio. — Plin.: »Jovi Lycaeo.« — Brant: »Deo suo Lycaeo.« — [3]) V překladě

vše změteno; orig.: Do er des menschen ingeweid versucht, sey er als bald zu einem wolff verkeret worden vnnd in dem zehenden jar wider zu seiner vorderigen Gestalt kommen, vnnd wie er sich in streiten geübt habe. — [4]) Orig.: S. Augustin in dem fünfften buch von der statt Gottes. Udání nesprávné; slova sv. Augustina čtou se v kn. XVIII., kap. 18. Brant dí pouze: »Beatus Augustinus in de civitate Dei libro.« — [5]) Das von dem gulden esel Luciani Apuleius geschriben hat — výrok vzatý ze sv. Augustina l. c.: »Sicut Apuleius in libris, quos Asini aurei inscripsit, sibi ipsi accidisse . . . aut indicavit aut finxit.«

84. O Pſillijch, kteřijž proti polednijmu větru válegij. [1])

Pſylli, prawij Herodotus, [2]) že lidé byli w Affryce nedaleko od Nazananyenſkých, [3]) kteřijž s nimi pomezý magij. Y když čaſu gednoho wijtr polednij welmi dlauho a ſylně wál, od kteréhož wánij a ſuſſenij wſſecky wody gim wyſchly, a když nedoſtatek Pſyllowé při wodách měli, welmi těžce ſe na polednij wijtr hněwali, a na tom zůſtali, aby brannau a zbrognau rukau proti tomu větru, yakožto proti nepřijteli, wytáhli, válkau a zbrogij aby té wěcy mſtili. A když wſſickni ſpolečně ſſli, potkal ſe s nijmi polednij wijtr s welikeym hauffem a ſhromážděnijm duchu a deymánij, [4]) a ge wſſeckny ſpolečně y s zbrogij y s množſtwijm lidu přikryl, a welikými trupli hor y pijſku y prachu na ně házel. A když ſe to ſtalo, wſſickni Pſyllowé zemřeli a zahynuli, a země ge[190b]gich od Nazamonyenſkých wzata a opanowána geſt.

[1]) »Von den Psillier, die wider den Osterwind streitten.« — Brant: »De Psyllis pugnantibus contra Austrum.« — Gellius, Noct. Att. XVI, 11, 3—8. — [2]) Herod. IV, 173. — [3]) Orig.: Nahe bey den Nazamonier. — [4]) Mit einem fast grossen hauffen vnd versamlung des blast vnd athems.

85. Marſowee kterak hady krotij a s nijmi nakládagij. [1])

Lidee, řečenij Marſowé, ktereež také, yakož prawij, Marruby nazýwagij, ti že by počátek ſwuog měli, yakož Aulus Gellius prawij, od Marſa, ſyna Cyrces bohyně. O těch prawij, že by gim puogčena a dána byla moc, aby gedowatých hadůw krotitelé a zpráwcowé byli, a ge čaroďegnictwijm aby zaklijnali. Ti z bylin zemſkých a z tukůw gegich rozličná lékařſtwij ďelagij. Někteřij pak prawij, že Marſowee podlé Pſyllůw, lidij w Affryce, v Garamantůw a Nazamoneůw před některými čaſy bydleli, odkawádž ſem přiſſli a odtud s ſebau přineſli moc a uměnj y ſýlu, kterak by měli hady krotiti. [2]) Neb obyčey magij neyprwněgſſij dijtě neyvkrutněgſſijmu hadu předkládati, a tak kázanoſt žen ſwých wyzwěďeti, neb hadowé nevtijkagij před těmi dětmi, kteřijž z cyzý krwe zrozeni gſau kromě ſtawu manželſkého, yako před prawými dětmi to [illegible] [3])

Byli také lidé řečenij Offrogenes, [4]) to geſt [illegible] zrozenij, yakož Plinius w sedmých kněhách Přirozených Krony[illegible], [illegible] ſwé magijce v moře Heleſpontu, maličkého zroſtu lid[illegible]

něti hady a polehčowati vměli. Neb když na koho ruku wložili, obyčey měli, že tijm dotčenijm ged z žiwota geho wyhnali. Protož o nich prawili, že by gegich pokolenij od hadů ſem poſſlo. A Varro prawij, že gijch tu nemálo [5]) bylo, gegijchžto slijny od hadijho vſſtnutij pomáhaly a k tomu welmi ſlaužily. Dále také prawij o lidech hadogedcých [6]) Ptolomeus y Strábo, že by takowij býti měli, a hady ſamými že by žiwi byli.

[1]) »Von den Marsis, die die Schlangen zemen vnd zwingen« — Brant: »De Marsis domantibus serpentes. Ex Lucano [Pharsal. IX, 891] et Virgilio [Aen. VII, 750]« — Gellius, Noct. Att. XVI, 11, 1—2. — Plinius, Hist. Nat. V, 4, 27.; VII. 2, 13—14. — Solinus, Collect. 27, 41—42. — [2]) Das gifft zu zwingen. — [3]) Srv.: Aelian., Hist. anim XVI, 27—28. — Lucanus, Pharsal. IX, 891. — [4]) Omyl za: Ophiogenes. — [5]) Orig.: Noch wenig. — Plin. VII, 2, 13: Etiamnum esse paucos. — [6]) Ophiophagi. Srv. Plin. VI, 34, 169.

86. O lidogedcých. [1])

[191a] Tataři, [2]) nayzadněgſſij a nayдále položenij lidé, kteřijž pod Wozem nebeſkým [3]) na puol nocy bydlegij, ſwůg wěk konagij a žiwi gſau lidſká těla gedúce, a toliko gimi žiwi gſú; lidogedcy [4]) ge gmenugij. Kteryžto obyčey toho lidu, yakož Solinus prawij, vkazuge okolo položených zemij ſmutku a žaloſti plné ſpuſſtěnij. [5]) Neb pro hanebné gegijch obyčege lidé ginij wokolnij ſtrachem před nimi vtijkagijce, kraginy ty opuſtili, protože gim střewa lidſká ginee krmě zwoſſkliwugij. A ta geſt přijčina toho, že až do moře, kterémuž Thibin [6]) řijkagij, po té wſſij obdélnij kragině, kteráž ležij proti kragiňe horkoſti wycházegijcýho slunce [7]) na weychodu, ta wſſecka země a kragina bez lidij geſt, a že tu neſmirňe weliká pauſſť a zpuſſtěnij geſt, až kdež lidé, Seres gménem, bydlegij. Takowij lidogedcy, prawij, že ſau podlé Maurenijnůw za Garamanty, a obyčege gegijch, yakož Solinus prawij, hlaſem wyhlaſſugij a wolánij gim řijkagij. [8]) Podlé nich také gſau ginij lidé, kterýmž Wſſeckogedcy [9]) řijkagij, gegjchžto pokrm geſt, což gijſti mohau, neb v nijch wſſecky wěcy ſamy od ſebe bez práce na těch mijſtech pogednau ſe rodij a roſtau. Takowijť také Leſtrigones byli, w kraginách Wlaſké a Sicilſké země, lidé náramně welmi vkrutnij. K kterýmž, yakož Homerus prawj, přiſſel Vliſes, a mnozý z starſſijch geho hanebně mezy nimi zahynuli. A tu když ztratil a zrozrážel lodij drahný počet, [10]) ſotwá s malým od nijch vtekl.

[1]) »Von den menschen vnd leutesseren.« — Brant: »De anthropophagis. — Ex Iuvenali [Sat. XV, 33; 51; 63; 77; 91.].« — Plin. Hist. Nat. VI, 20, 53. — Solinus Collect. 15, 4; 30, 7; 50, 1-2, — [2]) Schythe. - [3]) Vnder septentrion. — [4]) Antropophagi. — [5]) Der beyligender länder trurige einöde. Sol. (15, 4): Quem morem impiae gentis adiacentium terrarum prodit tristissima solitudo. — [6]) Thybin; var.: Tabim, Tabin, Tubin. — [7]) Wider die hitz des auffgangs der son — Sol. 50, 2: Quae spectat aestivum orientem — [8]) Orig. jinak: Der sitten lautet stimlich oder heist vocamen. Smysl patrný ze Sol. 30, 7.: Anthropophagi, quorum morem vocamen sonat. — [9]) Pamphagi. — [10]) Orig. méně správně: Verlor ein schiff vnd flohe — Brant: Unicaque perdita nave aufugit. — Viz: Homer, Odyss. 10, 81—132.

87. O s pſými hlawami, a o giných ſſirokonožných zwijřatech. [1])

Migaſthenes [2]) wypiſuge, mezy rozličnými horami w Indij že gſú národowé s pſými hlawami, kteřijž ſau opatřeni nehty a pazaury, a odijni zwijře[191b]cými kožemi, kteřijž k lidſké řeči a ſlowům žádným hlaſem, toliko ſſtěkánijm odpowijdagj a welmi woſtrá kauſanij a hryzenij magj. Těch geſt welmi mnoho, yakož Solinus prawij, w Múřeninſké zemi, [3]) a vdatnij ſau a mocnij k ſkákanij a k vkrutnému hryzenij. Nikdá tak ſkrocenj a ctnoſtnij negſú, aby wijce wſteklj a neſmyſlnij nebyli Někteřij domnijwagij ſe, že o nich Ouidius poweďel w prwnijch kněhách ſwého Přetwořowánj, a lépe ſe treffij než o wopicých, když prawij, že z krwe zbitých hromem obrůw ňegaká zwijřata zrozena gſú, kteráž lidſkú poſtawu a twárnoſt magij a ſmrti vkrutné giných náramně žádoſtiwi ſau. [4]) Ačkoli ta zwijřata z pokolenij woſličijho [5]) pogijti magij, wſſak proto také w zemi Lenkotrata [6]) geſt zwijře, kteréž ſwau rychloſtij wſſeckna zwijřata přeſtijhá. Welikoſti geſt aſa yako woſel, zadku gelenijho, prſami a nohami podobné lwu, hlawu má welblúdowú, rozdwogená kopeytka a vſta až do vſſij roztažená, zuby w nich zaroweň vſtawičné, [7]) a hlaſem připodobňuge ſe k mluwijcýmu člověku. Geſt také elealas, [8]) giné zwijře yako kůň, má wocas yako slon, černé barwy, s ďerawými lijcemi, ztáhna rohy wydá ge wen, kteréž delſſij ſau než na loket, k yakéž koli potřebě chce, teda ſe mu hodij, neb negſú tuhé, ale wohýbagij ſe, yakož toto vžijwánij boge potřebuge. Když boguge, geden wytáhne od ſebe a druhey přitáhne a nebo zahne za ſebe, aby, když by konec ſe zkazyl v gednoho a poztupěl, teda konec druhého aby předſe ſſel. A přirownáwá ſe hippopotanis, [9]) to geſt wodným koňům, a rádo w wodách přebýwá. Také čteme, že w Tatařijch gedno-wocý lidee [10]) ſe rodij, a wſſak obzwláſſtnij rychloſti gſú; těm také chládkonozý [11]) řijkagij, protože, když koli weliké horko geſt na zemi, tedy oni znak přewrhauce ſe, welikoſtij nohy gegijch chládek ſobě, zaſtijnijce ſe od slunce, ďelagij, yakož Solinus prawij.

[1]) »Von den hundtsköpffen vnd andern, vnd von den breiteinfüssigen thieren.« — Brant: »De cynocephalis, aeleala, leucotrota et sciopedibus.« — Plinius, Hist. Nat. VII, 2, 23; VIII, 21, 72—74. — Solin, 52, 27—35. — [2]) T. j. Megasthenes. — [3]) In dem Morenladt. — [4]) Ovid. Metam. I, 156—162. — [5]) Omyl za: »wopičijho«; v orig.: Aus der affen geschlecht. — [6]) Omyl z neporozumění: So ist doch in den landen Leucotrota, ein thier. U Solina (52, 34) a Plinia (VIII, 72) jest »*leucrocota*« jméno zvířete. — [7]) Ewig stäte zene. — [8]) Orig.: Aelealas. — Plin. a Solinus: »*eale*«. — [9]) T. j.: Hippopotamis. — [10]) Orig.: Monoscelos (jednonozí), die nur ein füsz haben; jest to asi konjektura místo Pliniova (a Solin.) »Monoculos«. — [11]) Br.: Sciopedes vocantur eo, quod in maiore aestu humi iacentes »scia podos« hoc est umbra pedis resupinati plantarum suarum magnitudine inumbrentur.

[192a] 88. O wopičijm přirozenij. [1])

Wſſeckna rownina a čiré pole, kteréž geſt mezy Egiptem, Mauřeninſkú zemij a Affrykú, geſt tmawé a beze wſſeho ſwětla. Ta kragina weliké

množſtwij rozličných wopic zplodila. Aby pak žádney gmény gich obtijžen nebyl, geſtiť dobré a vžitečné, yakož Solinus prawj, aby ſe proto nezanecháwala.[2]) Skrze kterážto gména opatrnoſt přirozenij widěti a ſpatřena býti muože.[3])

Pokolenij gedno wopičij geſt wſſudy, to kteréž my wijdáme, a toho bez rozumu lapati nemuožme.[4]) Ale aby tijm ſnáze w ruce přigijti a polapeny býti mohly, když tak žádoſtiwé gſau myſliwcom po myſliwoſti chodijcým ſe dijwati, y nechagij gim wědomě wěgic lpem oblepených, tak aby ge podwedli. Ktereež ſe dijwagij a na ně hledij, neb mněgij, že by k dijwanij připraweny byly, až ſobě, dotýkagijce ſe, zalepij oči, neb ſe gim lpem ſelnau. A tak když ony newidij, teda ge hned lapiti mohú. Weſely bywagij na now měſýce, a ſmutny na rohatých znamenijch nebeſkých.[5]) Laſkawy ſau z mijry na mladé ſwé, a tak tijm ſpijſſe ge potratij, kteréž naywijce milugij.[6])

Giné pokolenij wopičij[7]) geſt s wocaſy a tijm toliko od gineych wopic ſe ďelij. Protož prawij Marcyalis o gednom: »Kdyby toliko měl wocas, teda by byl wopice s wocaſem.«[8]) Ti s pſými hlawami[9]) také ſe k wopicým přičijtagij, yakož ſme w napřed položené kapitole powěďeli.

Gſau geſſtě y giné wopice, milé a přijwětiwé tváři, wſſak proto giným wopicým nápodobné. Ty ſú bradaté a magijce wocaſy na dlaň z ſſijřij, a těm řijkagij Maurenijnky,[10]) kterýchž lapati nenij welmi těžko. Ale welmi neſnadno geſt ge, a řijdko ſem ſe přineſti mohau, neb negſau žiwy na giném powětřj, než toliko na gegijch, to geſt w Maurenińſké zemi.

[1]) »Von der Affen natur.« — Brant: »De simearum natura.« — Solinus, Collect. 27, 55—60. — [2]) Smysl nevystižen. Solinus-Brant dí: Nec quisquam offensus nomine [t. j. simia] cognitionem gravetur. — [3]) Sol.-Br.: Enimvero operae pretium est nihil omittere, in quo naturae spectanda sit providentia. — [4]) Nezřetelně a nesprávně; orig.: Das geschlecht der affen ist in denen, die wir allenthalben sehen nit on vernunfft nachzufolgen, damit sie dester leichtlicher in die hend kommen. — V lat.: Vulgus simiarum in his est, quas passim videmus non sine ingenio aemulandi, quo facilius in manus veniunt capiunturque. — [5]) In dem gehirnten vnd holen gestirn. Lat.: Cornuto et cavo sidere. — [6]) Srv. Halm č. 366. — Lepař č. 138. — Fab. Avian. č. 25 [str. 231.]. — [7]) Cercopytheci. — [8]) Martial. Epigram. XIV, 202: »Si mihi cauda foret, cercopithecus eram.« — [9]) Cynocephali. — [10]) Ethiopice.

[192b] 89. **O diwném zwijřeti, Spinx řečeném, a o geho pohádce.**[1])

Diwné geſt zwijře w Maurenińſké zemi, gménem Spinx, pokolenj wopičijho, nabrunátné magijc wlaſy a dwa ceceyky na prſech, přirownáwagijcy ſe poſtawě lidſké. Werſſúw ſkladatelé prawij, že má panenſkú twář, peřij ptačij a lwowé nohy. Když pak Laius, král thebanſký, zabit byl od syna ſwého Edipa, prawj Diodorus Siculus, že toho čaſu přiſſlo do měſta Theb to tři oſoby magijcý zwijře[2]) Spinx, a že wydalo pohádku. Kto gi

koli hádati chtě ne trefil a ne vhodl, ten muſyl hned zahynauti, když ſe w to podwolil a toho dowéſti ne mohl. Protož mnoho gich pro tu těžkú a negiſtú wěc zahynulo. Kdož by pak koli vhodl, ten měl s královnau Jokaſtau přebýwati a královſtwj Thebanſké za to vhodnutij mjti. Kromě pak ſamého Edypa nemohl gij žádney vhodnauti. A ta pohádka takowá byla: »Které zwijře čtwernohé, dwénohé a potom trénohé bývá?« Když o tom ginij pochybowali a neweďeli, wece Edipus: »Geſt člověk, protože w ďetinſtwij na čtyřech nohách leze, a když ſtarſſij a ſylňegſſij geſt, teda na dwau chodij a k ſtaroſti na třech, neb holi vžijwá mijſto třetij nohy.« A tak Spinx w ſwém vmyſlu přemožen geſt a žaloſtij s wyſokého mijſta vpadl a zabil ſe. A Edipus pogal Jokaſtu za manželku, neweda o tom, aby geho mátě býti měla. A tak geſt doſáhl králowſtwij Thebanſkého. Y poſſlo odtud toto přijſlowij: »Daius gſem, a negſem Edipus.« [3]) A Plautus prawij: »Giſtě k této twé řeči nenij potřebij [4]) vžijwati Edipa, kterýž by pohádku Spingowi vhodl a wypletl.«

[1]) »Von dem wunderthier Sphinx genant vnd von seinem Reters.« — Brant: »De sphinge et eius aenigmate. Ex Statio. [Thebais II, 505.]« — Srv: Plinius, Hist. Nat. VIII, 21, 72 (Solinus 27, 59). — Diodor. Sikul. IV. 6. — Apollodor. III, 5, 8, 2. — [2]) Das dreiförmige thier Spinx. — [3]) Terent. Andria I, 2, 23: Davus sum, non Oedipus. — [4]) Orig.: Zu dieser deiner red ist Edipus not zu brauchen. — Plautus, Poenul. I, 3, 35.:

»Nam isti quidem, hercle, orationi Oedipo
Opus coniectore est, qui Sphingi interpres fuit.«

90. O rozličných diwokých zwijřatech. [1])

[193a] Welblaudu podobný pard, kterémuž [2]) Mauřeninowé nabis řijkagij, krkem geſt koni podobný, bauwolowé mage nohy a wolowé hnáty, hlawu yako welblúd. Cýſař Julius byl prwnj, kterýž gey při hře, k chwále bohyně Circes ſtrogené [3]) vkazowal. Potom gich mnoho wijdali, wijce pro způſob a twárnoſt než pro diwokoſt. Někteřij mu ortis [4]) řijkagij.

Téhož čaſu vkázala ſe zwjřata diwná, gimž přezděli ceffi. A Albertus prawij, že gſú ſpogena a ſmijſſena z giných, [5]) a ta že widěl w leſých slowáckých, [6]) ſamce a ſamici, kteráž zadnij nohy až do hnátůw magij podobné lidſkým auduom a nohám. Ale přednij nohy okazugij ruce lidſké ge mijti, kterýchž naſſi wijce než gedno widěli, yakož Solinus prawij.

Před kratochwilij, kteráž ſe dála k chwále Circes bohyně, [7]) neweďely ržimſké kronyky o zwijřeti s rohatým noſem, [8]) kteréž má puſſpanowú barwu a w noſe křiwolaký roh. Ten tře a brauſý po ſkalách a po kamenij, že yako nožem tak gim řeže, a tijm rohem boguge proti elephantům. Dlauhoſtij gim ſkoro geſt rowné, s krátkeymi nohami, s ſwými přirozenými rohy, woſtny a ſſpičatoſtij gich břicha giným zwijřatom roztrhuge. Neb ta [9]) toliko rozumij trkánijm ſwým a wálenijm pronikati.

V wody, řečené Nigri, w zemi Egiptſké [illegible] yakéſy zwijře, řečené cathoblepa, welmi malé a nezpůſobné. To [illegible] hlawu a [illegible] také

na ſobě noſý, s gedowatú a diwokú twářij. A tak geſt gedowatého a přiliſs pronikawého duchu mezy očima ſwýma, kdož [10]) ho mezy ňe vrazý, ten hned vmřijti muſý.

Mureninſká země také wydáwá z ſebe pyrandrum, [11]) giné zwijře; ňekteřij ge pyradum gmenugj. Welikoſti geſt wolowé, mage rozdělená kopyta, rozkladité rohy, s gelenij hlawau a barwau nedwědij s dlauhými chlupy. [193b] Toho pyranda prawij ſtrachem ſwau barwu měniti, a když ſe ſkryge, teda ſe připodobnij té wěcy, při kteréž ſe přechowá, a kdež vteče. Neb mezy bijlým kamenijm bijlé bude, ležij-li pak mezy trawau a lijſtijm, teda bude zelené, a neb ſyc giné a giné každé wěcy ſe přirowná. Též rowně ďelagij w moři ryby, řečené polypi, a na zemi zwjřátka cameleontes. Ale polypus a cameleon gſú práwě hladká, tak že gegich kuože může ſe přirownati hladkoſti zrcadla. Při tomto zwijřeti geſt toto nowé a obwlaſſtnij, že chlupatoſt ſrſti změnij ſe na něm od barew. A tudy přichází, že ge těžce lapati mohau. W kterýchžto kuſých, yakož Hermes prawij, geſt podobné bazyliſſkowi.

[1]) »Von allerhand Wildenthieren.« — Brant: »De nabo, ceffi, rhinoceronte, catoblepa, parandro.« — Srv.: Solinus, Collect. 30, 19—22; 30, 25. — Plinius, Hist. Nat. VIII, 69—71; VIII, 77; VIII, 124. — [2]) Camelopardalis ist ein thier, das die moren etc. — [3]) Orig. správně: In den spilen »circenses« genant. — [4]) U Plinia (VIII, 18, 69): Quare etiam »ovis« ferae nomen invenit. — Brant: Ortis. — [5]) Albertus saget, das sie vermenget seien. — Brant.: Albertus (t. j. Alb. Magnus) confusam (jméno zvířete) dicit — [6]) In den welden der Schlauony. — Br.: In silvis Sclaviae. — [7]) Vor den spilen Circi Pompei. — U Branta tiskový omyl: Ante ludos Cirei (místo »Cnei«) Pompei — a odtud chybný překlad. — Solin.: Ante ludos Cn. Pompei. — [8]) Haben die Römischen gesicht nicht gewist von dem Rhinoceronte zu sagen. — Sol.-Br.: Rhinocerotem Romana spectacula nesciebant. — [9]) T. j.: Břicha. — [10]) Vynecháno: »že«. Smysl nesprávný již v orig.: Wer es darin letzet, das der als baldt stirbt. — Brant: Ut qui ipsum in oculos eius offenderit, statim moriatur. — Správně Solin. 30, 22: Aspectu pestilenti; nam qui in oculos eius offenderint, protinus vitam exuunt. — [11]) Orig.: Parandrum.

91. O chameleontu. [1])

Knijha Democrita, znamenitého mudrce, prawij Plinius w XXVIII. knihách ſwé Přirozené Kronyky, že řekl [2]) o mocy a přirozenij cameleontu. W kteréž położil, že krahugec, proſtředňe rychley pták, [3]) od cameleonta, když po zemi leze, a někdy ſnad, když přes ňey krahugec letij, mocý geho ňěgakau přitržen k němu bývá, a padna na zem před nijm, dá ſe gineym ptákům dobrowolně roztrhati. To čtwernohé zwijře, prawij Plinius w ſwé VIII. knize, že ſe w Indij nalézá, též také prawij Solinus. A twárnoſt má gežkowau, [4]) a dlúhé, ztažené nohy, a zdwihnutey, zatočeney wocas, nehty a zpáry welmi woſtré a ſſpičaté, a léniwě chodij yako hlemeyžď, chlupaté [5]) tělo mage s ſſupinowau kožij. Toliko to ſamo zwijře nikdá nic ne gijdá ani ne pige, toliko ſamým wětrem žiwo geſt. Má miſtrnú, rozdělenú barwu okamženij ſe zm[illegible] Wſſechněm barwám ſe připodobňuge, kromě čer-

wené a bijlé. O kterémž powěděl Ouidius w knihách o Přetwořenij: »Yakožto to zwijře, kteréž wětrem a powětřijm žiwo geſt, a [194a] to pogednau ſe wſſemi barwami ſe ſrownáwá, kterýchž ſe toliko dotkne.« [6])

[1]) »Von einem Chameleont.« — Brant: »De chameleonte« — Srv.: Plinius, Hist. Nat. XXVIII, 113; VIII, 121. — Solinus, Collect. 40, 21—22. — [2]) Orig.: Das er es gelesen hab — Je-li v českém textě omyl tiskový, dlužno čísti: »Knihu . . . že četl.« — [3]) Orig.: Ein fast schneller vogel. — [4]) Ein angesicht wie ein eglesz. — Solin.-Br.: Facie, qua lacertae. — [5]) Ein rauhen scharpffen leib. — Sol.: Corpus asperum cute. — [6]) Ovid. Metam. XV, 411:

Id quoque, quod ventis animal nutritur et aura,
Protinus assimulat tactu quoscunque colores.

92. O hadu s korunau, kterémuž králijk řijkagij, a o kolčawě.[1])

Země Cirenaica rodij hada, gménem bazyliſſka, na gedné bezceſtné pauſſti, na kteréž ſmrdij, a welmi nezpraweno a newypraweno geſt. To obzwláſſtně zlé zwijře na zemi geſt, a wětſſij a neb wyšſſij nenij než dwanácti prſtůw, a půl nohy ſotwá zdélij. A geſt bijlé, yako něyaké tkanice přes hlawu přewlečené a zmerhowané mage, nápodobné k koruně,[2]) netoliko lidem a giným zwjřatuom ke zlému a k ſmrti dané a přiſtrogené, ale také y wſſij zemi. Tu wſſudy hubij, kazý a pálij, kdež koli obydlé ſwé diwoké[3]) wede. K tomu vduſſuge a kazý byliny, hubij stromy a powětřij nakažuge, tak že žádný pták w powětřij bez aurazu ne oſtogij, ani přes něg ne přeletij, každý geho duchem gedowatým ztráwen bývá. Když ſe hne, teda polowicý žiwota ſwého leze, a druhau polowicý wyzdwihne ſe nahoru. Geho ſypěnij ginij hadowee ſe bogij, a když před nim vtijkagij, tehdy poſpijchagij, kam který wij a můž. Což on vdáwij, žádná zwěř toho negij, ani žádný pták toho ſe nedotýká. Tomu takowému diwnému hadu ged maličkého zwijřátka, kolčawy, ſſkodný geſt a ſmrtedlný. Neb čaſto ti králijkowé žádali, aby to zwijřátko zahynulo, ale přirozenij ſe nelijbilo, aby co zlého mělo býti, a to aby ňetčijm nemělo ſe přetrhnúti. Zabijgegij kolčawy králijkowé hadowé w ďerách, kdež ſe ſchowáwagij, a od ſmradu, kterýž od nijch zbitých pochází, vmijragj, tak že ge toliko ſamy přirozenij těch králijkůw odporné býti prawj.[4]) Ale takowá moc ne pochází od králijkůw těch hadůw, aby geſſtě po ſmrti měli ſſko[194b]diti.[5]) Dále, Pergaménſſtij, což koli zbylo od toho vmrlého hada bazyliſſka, to welikými peňezy wykúpili, proto aby do domu Apelleſowa, kterýžto náramně nákladitě wyſtawen byl a zmalowán, žádný pawúk nepřicházel, ani pták ne wletowal, proto geſt tam mrtwé tělo bazyliſſka toho na zlattém ržetěze zawěſſeno a tam wloženo. O bazyliſſku takto Lucanus pijſſe: »Wypauſſtij a dáwá takowé ſypěnij od ſebe, kteréhož ſe wſſechna zwijřata ſtraſſij, a ſwým ſſkodliwým gedem wſſecken lid od ſebe zahánij. A tak ſám ten bazyliſſek bydlij a panuge, w pauhém pijſku ſe wálege.«[6]) Též také oſtroſt gedowatého zraku geho, kteráž ſe welmi daleko wyrážij a wypryſſťuge, pro zpaniloſt čiſtoty

ſwé, kterúž ſama w ſobě má, hubij a morduge wſſechny wěcy ſameym zazřenijm, když ge toliko ſhlédne. Tak prawij, když králijk ten ſám ſe do ňegakého zrcadla wzhlédne a nebo ſyc do něčeho zřetedlného pohledij, teda ſám hned ſe o hrdlo připrawij a vmře.

[1]) »Von der gekrönten Schlangen Regulus.« — Brant: »De regulo et mustela.« — Srv.: Solinus, Collect. 27, 51—53. — Plin. Hist Nat. VIII, 78—79. — [2]) Sol.-Br.: Alba quasi mitrula lineatus caput. — [3]) Ubicumque ferale (zhoubné) sortitur receptaculum. — [4]) Překlad zhola nesprávný. Br.: Huic tali monstro — saepe enim enectum concupivere reges videre — mustelarum virus exitio est. Adeo naturae nihil placuit esse sine pari. Interficiunt eos in cavernis, in quibus delitescunt, necantque illi simul odore mustelas moriunturque; ut soli naturae pugnam confecisse videantur. Srv Plin. Hist. Nat. VIII, 79. — [5]) Chybně vystiženo; lat.: Vis tamen ne defuncto quidem deest. — [6]) Lucan. Pharsal IX, 724—726.:

Sibilaque effundens cunctas terrentia pestes,
Ante venena nocens, late sibi submovet omne
Vulgus et in vacua regnat basiliscus arena.«

93. O hadu boa. [1])

Calabrya, ta země rodij hada, kterémuž řijkagij boa, o kterémž prawij že náramně welmi welikey roſte. A neyprwé bauwoly chytá a lapá, a kterýž bauwol plný geſt mléka, na toho wymeno ſe vwálij. [2]) Z kteréhožto mléka a tuku když ſe wychowá a wykrmij, tak ſe rozedme a zroſte, že mu žádná moc ani ſýla odepřijti ne můž. Když pak giž wſſeckna zwijřata rozžene, teda zažene z kragin lidi, a zpuſtij ge, a weliké proſtranſtwij ſobě vdělá a vprázněnij. Cýſaři Klaudyowi na tom mijſtě, kdež Watykanſké pole bylo, zabit geſt geden had boa, ten měl celé dijtě w břiſſe ſwém, yakž ge byl požřel.

Boa geſt pokolenij dračijho, ač mnozý ſe domnij[195a]wagij, že w ſobě žádného gedu nemá, wſſak proto w Afryce gedowatý geſt, a má křijdla. K tomu kráſau ginee hady přewyſſuge, totiž že tak hladkey geſt po kuoži. Widěli ge v Maurenínůw dwadcýtiloketnij a čaſem geſſtě wětſſij. A nalézagij ge na přijwozu mořſkém, [3]) čtyři nebo pět gich ſpolu ſpletených a ſwázaných, y ſem y tam změtených, yako by něgaká lijſa a nebo koſs z prautij byl ſpletený.

[1]) »Von der Schlangen Boa.« — Brant: »De serpente boa.« — Srv.: Solinus. Collect. 2, 33—34; Plin. Hist. Nat. VIII, 37. — [2]) Br.: Eius se uberibus innectit. — [3]) An den gestaden ires möres.

94. O skalnijm kozlijčku, proč ho na nádoby ku pitij rádi ſtawěgij nebo malugij, a neb také y rygij. [1])

Skalnij kozlijk, yakož Varro, kterýž o sedlſkém hoſpodářſtwij pſal, prawij, že wſſecko prautij a ratoleſti obſſtiká a obkauſſe, a prwotně réwij. [2]) Protož ſtařij pohanee obětowáwali gey bohu Bachowi, neb ta kozlátka

welmi hubij ratoleſti, kteréž na réwij ſe rozkládagij. Y obětugij Bachowi, wijnnému bohu tomu, kterýž réwij nalezl, kozla, aby muku a treſtánij ſwého zloďegſtwij ſwau wlaſtnij hlawau zaplatil.[3]) Neb takowé vžijwánij wijna bylo při obětech obyčegné, a tu gim na rohy wléwali oběti a wijno gim mezy rohy lili. Yakož ſtogij pſáno w Virgiliowi: »Kněz lege wijno na čelo.«[4]) Protož také na znamenij na držadla k nádobám ku pitij připraweným přiďeláwán a wyreywán bývá. Yakož ſtogij w Juwenálowi: »A kozel na nádobě ku pitij zewnitř ſtogij.«[5])

[1]) »Von dem Steinbock, warumb der vff die trinckgeschir gesetzt vnd gemacht würd.« — Brant: »De capro, quare ponatur super pocula. Ex Ovidio [Fast. I, 353].« — Varro, De re rust. I, 2. 18. — [2]) Das er alle rutten vnd zweyg benaget vnd abisset, vnd vorausz die reben. — [3]) Vergil. Georgic. II, 380.: Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris caeditur. — [4]) Vergil. Aen. VI, 244.: Frontique invergit vina sacerdos. — [5]) Iuvenal. Sat. I, 76: Stantem extra pocula caprum.

95. O hudcy Arionowi z Methymnu a o gedné mořſké swini.[1])

[195b] Aryon, yakož Herodotus prawij, byl náramně dobrý harffenijk[2]) w měſtě rzecíkém, Methymna řečeném. Když pak toho ſe dožádal na Parandrowi,[3]) vkrutnijku a tyrannu w Corinthu, aby s powolenjm geho do Wlach geti mohl, a když w Wlaſſijch ſweym vměnijm mnoho peňez ſobě ſhromázdil a welikého bohatſtwij nabyl, naypoſléze wſedl na gednu corinthſkú lodij, na kteréž by zaſe k Pariandrowi[3]) ſe plawil. A když bauřenij a k ſobě newoli plawcům porozuměl, y tomu také, že by ho chtěli oklamati, a že by pro geho pracně wydobytý statek chtěli gey zabiti, wyžádal ſobě to na nijch, aby mu maličko na harffu ſhauſti ſobě odpuſtili. A hned připrawiw ſe w čiſté, purpuryanſké ſſaty,[4]) wyſkočil do moře, a tu geſt od té mořſké swině, delphina řečené, vchycen a žiw y zdráw na oſtrow Tenarium[5]) wywržen. Potom přiſſel k Pariandowi[3]) a treſtal ty plawce, že by lhali, aby ho geſſtě we Wlaſſijch nechali, a k tomu ge přiwedl, že tu neřeſt a to, což včinili, ſami wyznati muſyli. K tomu pokládá Herodotus, že měďenney slaup o tom delphinu a o Aryonowi poſtawen geſt na památku, kterak ho wezl na oſtrow Tenaros. Protož prawij Virgilius: »Pod delphinem geſt Arion.«[6])

[1]) »Von dem spilman Arione Methymno vnd eim delphyn.« — Brant: »De Arione Methymnaeo et delphine. Ex Ovidio [Fast. II, 83].« — Gellius, Noct. Attic. XVI, 19. — Kirchhoff-Oesterley IV, 258 (sbírka dokladů). — [2]) Ein harpffenschlager oder spilman. — Gell.: Cantator fidibus. — [3]) T. j. Periandrovi. — [4]) Mit eim purpuren kleide. — [5]) Orig. též: In der insel Tenarum. — [6]) Vnder den Delphin ist Arion. — Vergil. Bucol. VIII, 56.: Inter delphinas Arion.

96. O páwu Pitagora mudrce.[1])

Pitagorás prawij, že by duſſe geho byla, když Trogánſká válka byla, w Eupharbowi, synu Pantheia,[2]) kteréhož Menelaus zabil Potom že by

weſſla do Homera a zachowána do něho. K tomu přikládá Ennius, z Pithagory že by weſſla do páwa a z páwa do Ennia. Čžehož y Perſius poſwědčuge, kdež prawij: »To také vkazuge a welij myſl Enniowa, když geſt procýtil a přeſtal býti Ho[196a]merus, pátý giž gſa na swětě, z Pithagorowa páwu.« [3]) Pithagoras pak, aby tomu, což prawil, wěřeno býti mohlo, wſſel do chrámu Apollinowa, okazuge, že by giž pawéza ſhnilá byla, ale toliko slonowá twář té pawézy že by tam geſſtě trwala, kteréž pawézy, geſſtě w Trogánſkém bogi gſucy, duſſe geho vžijwati měla. Nebo když pawézu z toho obrazu Euphorbowa ſňal a prach s nj ſmetl, a gméno Euphorbowo welmi ſtarými literami a giž ſkoro dolů ſetřenými wyſwědčowal, dokazowal toho ſwědectwijm ſwým, že by w Trogánſkém bogi byl, a že by ſmrti dán nebyl, ani že by ne vmřel.

[1]) »Von dem Pfawen Pythagore.« — Brant: »De pavone Pythagoreo. Ex Ovidio [Metamorph. XV, 160].« — Srv.: Diogen. Laert. VIII, 1. — [2]) In Euphorbo, dem son Panthoi; srv. Hom. Il. 17, 59. — [3]) Persius, Sat. VI, 10 - 11.:

»Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Maeonides, Quintus pavone ex Pythagoreo.«

97. O láſce delphina a o dijtěti. [1])

Apianus, včený cžlowěk, wyprawuge w páté knijze Egiptſkých Kronyk [2]) láſku gednoho delphina a dijtěte, kteréž ſe ho nic nebálo ani geho zwykloſti a neb obecného pohráwanj žádného, a wſſemu půſobenij y převáženij že by přiwyklo. A že geſt to ſám widěl y giných mnoho w měſtě Puteolus, [3]) yak delphin w diwy na to dijtě laſkaw byl, a kterak weliká powěſt o tom dijtěti rozhláſſena byla. A když k ňemu připlynul, teda ſložil woſtroſti pleytwij ſwých a dijtě to wzal yako do ňegakého lože, [4]) aby mu geho kráſného a ſobě milého těla nikdež ne vrazyl, a tak mu hřbětu přiſtrogeného ſwého půgčil, aby na ňey wſedl, yako kůň wokroče, přes weliké moře na ſſeſt mijl [5]) gey přewezl. Y ſeſſlo ſe mnoho Ržjmanů y giných Wlachůw, aby ſe podijwali tomu milownijku toho dijtěte, yak by ge přes to moře přeprawil. Potom pak dijtě to, na kteréž ten delphin laſkaw byl, roznemohlo ſe a vmřelo. Ta pak milugijcý ge ryba, když čaſtokrát k tomu přijwozu přicházela, a dijtě to, kteréž prwé wdycky tam přicházelo a gj očekáwalo, nikdá ſe tam ne vká[196b]zalo, hned potom ſchnauti žádoſtij a miloſtij ryba ta počala, a zchřadſſi, vmřela. Y nalezena geſt od těch, kteřijž toho powědomi byli, na břehu a potom do hrobu dijtěte toho pochowána geſt.

Giné pak dijtě, gménem Hemma, [6]) rowňe též delphin přes moře na ſobě plawil, a když ge weliké wlnobitij zabilo, mrtwé ge zaſe na břeh připlawil. A rowně yako by známo činil a wyznáwal, že by ta winna geho byla, a tak pokánij, lituge toho, ſwau wlaſtnij ſmrtij činil a nikoli nechtěl ſe zaſe z toho břehu do mořſké hlubokoſti, kdež by žiw býti mohl, nawrátiti. Takť Solinus o tom ſſiroce [7]) pijſſe a prawij.

[4]) »Von der liebe eines Delphins vnd eines kinds.« — Brant: »De amore delphini et pueri.« — Gellius, Noct. Attic. VI. 8. — Plinius, Hist. Nat. IX, 25—27. — Solinus, Collect. 12, 7. — Srv. Plinius iun., Epist. IX, 33. — [2]) Der Egyptier geschichten. — [3]) Zu Puteolis. — [4]) In die spitzen seiner federn verbarg vnd empfieng er das kind als in ein scheide. — [5]) Bey dreissig tausent schrit. — [6]) Omyl za: »Hermia«. — Orig.: Mit namen Hermia. — [7]) Nevhodný přídavek překladatelův; Solinus po krátké zprávě (= Plin.) dí: »Paenitentiam suam morte multavit nec reverti voluit amplius in profunda.« — Brant: Ut Solinus auctor est.

98. O wěrnoſti pſuow. [1])

Pſy wſſickni obyčegně na ſwé pány ſau laſkawi a pro zdrawij gegich bogugj, zaſtáwagijce ge ochotňe a vdatňe. Nebo w Epiru pes ſſtěkánijm ſwého pána mordéře wygewil a oznámil, když ho mezy lidmi poznal. A když Jaſelicus [2]) zabit byl, pes geho gijſti nechtě, po málu chřadl, až hladem vmřel. Pes krále Liſymacha wſkočil do ohně, když tělo pána geho pálili, neb ſtařij ſwé mrtwé tak pochowáwali, a tak geſt také w tom ohni vhořel. Krále Garamantſkého, z země wyhnaného, dwě stě pſuow zaſe do země přiwedlo, když proti nepřáteluom bogowali. Kolophonij a Kaſtalekonſſtij [3]) když pſy do boge wedli, neyprwé naučiwſſe ge, na ſſpicy ge poſtawili. Když Appius Junius a Publius Licinius [4]) konſſelé byli a purgmiſtři [5]) w Ržijmě, ſſel pes za gednijm odſauzeným až do žaláře, kteréhož nikterakž od ňeho odehnati nemohli, ale s hrozneym wytijm ſſel na smrt za odſúzeným pánem. A když z miloſrdenſtwij od ržimſkého lidu pokrm tomu pſu dán byl, neſl gey k vſtom vmrlého pána ſwého. Neypoſléze vwrženo geſt tě[197a]lo geho do řeky Tiberis, y ſkočil ten pes za nijm a koſſtował ſe, [6]) zdá by ge vdržeti mohl.

Z těch kuſuo muožeme ſe naučiti a rozuměti, že Bůh y tomu neyzawrženěgſſijmu pokolenij zwijřetſkému neylepſſij ſwazek wijry a láſky dáti ráčil, a to chtěl zgewiti k přemoženij a k zawrženij zlé wijry newěrneych lidij, kteřijž poruſſugij ſliby přirozenij, a netoliko lidem wijry ne držij, ale geſſtě ſami mezy ſebau wálegij a bogugij, a různice puoſobijce mnohoſtiwých wěcý naſtrogugij.

[1]) »Von der trewe der Hunden.« — Brant: »De fidelitate canum.« — Solinus, Collect. 15, 8—10. — Plinius, Hist. Nat. VIII, 142—145. — [2]) Orig.: Jasolitius. — Brant: Jasolicio. — Plin.: Jasone Lycio — [3]) Orig. správně: Castabalenses (v Kappadokii). — [4]) Orig.: Vicinius; Brant: Licinius; u Solina: Sicinius; správně: Silius (Plin. VIII, 145). — [5]) Rhatsherren warend vnd burgermeister. — [6]) Vnd vnderstund in zu halten

99. O lidech s koníkýma nohama a s ſſirokeyma, dlauheyma vſſima. [1])

Na woſtrowijch Taterſkých [2]) bydlegij ňegacý konſké nohy magijce. [3]) Lid geſt w těch kraginách zrozený, mage způſob lidſký a poſtawu, až do noh; kteréž Herodotus w ſweych knihách čtwrtých konſkého chodu lid nazwal. [4]) V těch woſtrowů také prawij, že lidé Fanepheytſſtij [5]) gſú, kterýchž

vſſi tak welmi ſſiroké gſú, že gim wſſecky giné audy přikreywagij. Ty Pomponius gmenuge Sat malos. [6]) Kteřijžto tak weliké vſſi magij, že giné wſſecky audy gimi přikreywagij. A že žádného giného požitku gich nemagij, než aby audy ſwé a zadek gimi odijwali a přikreywali, a těch vſſij mijſto oděwůw čaſto vžijwagij. Ty Rżekowee gmenugij na vſſijch léhagijcý, [7]) proto že těch vſſij, když ſpij, mijſto ſſatůw vžijwagij a gimi ſe přikreywagij. Strabo prawij, že ge někteřij dáwagij zemi Indſké a připiſugij, z kterýchž geden geſt Plinius w ſedmých knihách. [8])

[1]) »Von den pferdtfüssigen menschen vnd den mit den grossen breiten oren.« — Brant: »De hippopodibus et Phanesiis.« — Srv.: Solinus, Collect 19, 7—8. — Plinius, Hist. Nat. IV, 95. — [2]) In den inselen Scythie. — [3]) Wonen Hippopedes. — [4]) Hippobatas. Věc i citát jsou mylny; »ἱπποβόται« u Herod. (V, 77) byli statkáři v Chalkidě. Brant měl na mysli snad Herod. IV, 25., kdež se jmenují »αἰγίποδες ἄνδρες«. — [5]) Phanesier. — [6]) Pompon. Mela III, 6, 40. — [7]) Orig.: Enotohoitous — t. j. *Ἐνωτοκοίτους* u Strabona XV, 1, 57. — [8]) Plin., Hist. Nat. VII, 30. Srv. též IV, 95.

100. O welikých wolijch a o giné zwěři. [1])

[197b] Téměř we wſſij kragině puolnočnij geſt množſtwij welikých wolůw, kterýmž řijkagij viſontes, kteřijž diwokým woluom podobnij gſú, magijce hřebeny a neb hřijwy na krcých yako koni, a ſſkaredé, weliké hlawy. Gſau pak mnohem rychlegſſij a ſylněgſſij než ginij wolowé. Když ge zlapagij, teda nigakž gich ſkrotiti nemohau, ani k taženij nawéſti a naprawiti.

Gſú také zwijřata, kterýmž řikagj vri, ta nevčenij bauwoly býti prawij, [2]) geſſto bauwolowé ſkoro gelenij podoby w Affryce zrozeni bywagij. A ti kteréž my vros gmenugeme, magij náramně weliké a ſſiroké rohy, tak že pro gegich welikoſt a ſſirokoſt ſňaty s nich bywagij, a królom y knijžatom k pitij nádoby z nijch dělagij.

Gſú také zwijřata, kteráž alces gmenugj, mohau mezkům podobná býti, [3]) než náramně weliké ſwrchnij pyſky a odwiſlé magij. A leč zpátkem gde a wdy k zadnijm nohám poſtupuge, ginák krmeno býti nemůże. [4])

[1]) Von den grossen ochssen vnd andern thieren.« — Brant: »De visontibus, uris et alce.« — Solinus, Collect. 20, 4—6. — Plinius, Hist. Nat. VIII, 38—40. — [2]) Die das vngelert volck büffel heist. — [3]) Den maulthieren fast zu vergleichen. — [4]) Smysl patrný nejlépe z lat. textu Brantova (Solinova): Adeo propenso labro superiore, ut, nisi retrocedens in posteriora vestigia, pasci non queat.

101. O zwijřeti hyena, kteréž ſe lidſkým gménům včij, když koho gmenugij, za owčincy ſtogijc a poſlauchagijc. [1])

Hyena geſt gedno zwijře, předkem w Affryce ſe rodij. Někteřij mňegij, že obogijho geſt přirozenij, gednoho roku že geſt ſamec a druhého ſamice, ačkoli Aryſtoteles tomu odpijrá. [2]) Kſſtijce [3]) toho zwijřete práwě k hřbetu

geſt připogena, a nebo k hřbetownijmu páteři, tak že ſe ſehnauti ani obrátiti nemůž, leč wſſecken žiwot s ſebau obrátij. A přigijmá k ſobě řeči lidſké y ſlowa, za owčincy ſtoge, a nauče ſe gménu něčijnu, toho wen wywoláwá a potom gey roztrhá. Náſleduge lidſkého mluwenij a lomij ſe[4]) yako člowěk, a tak pſy zbuzuge a wywoláwá, potom ge roz[198a]trhá, kdež pſy, kdyby pak y ſtijn a ſtopy geho nalezli, teda nemohau ſſtěkati, ale hned hlas ztratij. K tomu, což hyena třikrát widij a obegde, to ſe potom wijce heybati ſtrachem nemůž. Protož prawij, že w ňem čžarodĕgnictwij a čžerné vměnij ležij.

To giſté zwijře odkopáwá hroby a mrtwých těl w nich hledá. Také mnohem ſnáze samce polapiti nežli ſamicy mohau, neb ſamice ſwau přirozenau chytroſtij čaſto myſliwcuom vcházý. Mnohá změňenij magj na očijch, že obracegj ge a měnij, yak chtĕgj. W gegichžto zřijtedlnicých nalézá ſe kámeň, kterémuž hyen řijkagij; o tom prawij, že má takowú moc, když kterémuž koli člověku pod yazyk podložen geſt, že ten budúcý wĕcy prorokowati a zwěſtowati bude.

S tijm pokolenijm vchowáni bywagij lwowé[5]) w Maurěninſké zemi a nĕgaké zwijře, řečené cronutam[6]) zplozugij, kteréž také lidſké y zwijřecý hlaſy pamatuge a gim přiwyká yako y hyenna. Tak také prawj, že w Múřeninſké zemi manticora dĕlá.

[1]) »Von dem thier Hiena, das der menschen namen erlernet hinder den schaff stellen.« — Brant: »De hyena ex Ovidio [Metamorph. XV, 409.].« — Solinus, Coll. 27, 23—26. — Plinius, Hist. Nat. VIII, 105—107. — [2]) Aristoteles, De Gener. Animal. III, 6 a Histor. Anim. VI, 31. — [3]) Sein hals vnd schopff. — Brant: Collum et iuba. — [4]) Orig.: Es folgt auch nach dem kotzen vnd erbrechen als ein mensch. V Brant. textu: Vomitionem etiam hominis imitatur ad sollicitandos canes, quos invadat (= Plin. VIII, 106). — [5]) Von des geschlechts mynne gebürt die löwin. — Br.-Plin. (VIII, 106): Huius generis coitu leaena parit. . — [6]) Orig.: Crocutam. — Solinus a Plinius: »Corocottam.«

102. Přirozenij lwuow geſt přirownánij prawého přátelſtwij.[1])

Lwice, dokudž geſt žiwa, že nic wijce ne rodij než gedinau, a w tom gediném porodu gedno toliko rodj, to Herodotus w ſwé třetij knijze pijſſe.[2]) Ale Homerus prawij, že lwice wijce nežli gedno rodij a wywozuge.[3]) Areſtotiles w Knihách o zwijřatech[4]) prawij, že lwowee gſú náramně nekázanij, a wšak ne wdycky lwice rodij, ale každého roku z jara. Wětſſij pak dijl po dwém, a neywijce ſſeſt mladých, někdy také gedno. Na mnohých mjſtech ſe nekladau. Europetotius[5]) prawij, toliko na tom mijſtě v wody řečené Achelaus a Neſius.[6]) Lwice pak rodij tak malá lwijčata, že ſotwá we dwú měſýcých chodij. Ale ſami lwowé mezy wſſijm pokolenijm zwijřat,[7]) hned yakž ſe zrodij, widij; to prawij Solinus.[8])

[1]) »Des Löwen natur vergleichung zu der waren freundtschafft.« — Brant: »Leonis naturae comparatio ad veram amicitiam. Ex Homero. [Il. XVII, 133; XVIII, 318].« — Srv.: Plinius, Hist. Nat. VIII, 43—45. — [2]) Herod. III, 108. — [3]) Hom. Iliad. 17, 133.;

18, 318. — [4]) Aristoteles, Histor. Animal. VI, 31. — [5]) Týž hrubý omyl v originále: »Europetotius sagt.« — Příčinou mylky jest tisková chyba v Brantově textu, kdež takto se čte: »Nec multis nascitur locis. Sed *Europetotius*, ea parte solum, que inter Acheloum amnem et Nessum est.« Není to jméno spisovatele, nýbrž lat. genet.: »Europae totius,« že totiž lev vyskytuje se pouze v poříčí Acheloa a Nesta, jak dí Aristoteles, Hist. Animal. VI, 31.: *Σπάνιον γὰρ τὸ γένος τὸ τῶν λεόντων ἐστὶ καὶ οὐκ ἐν πολλῷ γίνεται τόπῳ, ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης ἁπάσης ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ἀχελῴου καὶ Νέσσου ποταμοῦ.* — Totéž dí Herodotos VII, 126. — [6]) T. j.: Acheloos a Nestos; touž zprávu má Herodot VII, 126. — [7]) Ausz allem geschlecht, das zen hat. — [8]) Solinus, Coll. 27, 13 (v dodatcích na str. 235): Soli ex eo genere, quod dentatum vocant, vident protinus atque nascuntur.

[198b] 103. O žiwotě Milonowě a o geho ſmrti. [1])

Welmi ſylný a ſtatečný muž geden, gménem Milo, z Crotonij [2]) byl. O němžto prawij, že wſſecky wěcy včinil a dokonal lépe, než ginj s to býti mohli. Neb prawij, že když hru w měſtě Olrúthu [3]) ſtrogiii, holau rukau vdeřiw wola zabil, a beze wſſij pomocy na ramena gey ſobě wložil a ſkoro na mijli gey neſl. A ten den, když gey zabil, že gey ſám gediný beze wſſij těžkoſti ſnědl. Ten diwný konec žiwota ſwého wzal. Nebo když ſe byl zſtaral, opuſtil ty hry a zápaſy takowé. Potom některého čaſu ſſel ſkrze puſſtiny wlaſké, a vhlédaw dub podlé ceſty, genž w proſtředku widlowatý byl a ſſiroce ſe nahoru po ratoleſtech rozkládal, [4]) a, yakož ſe domnijwagij, chtěl pokuſyti, geſſtě-li by ſwé ſtaré ſýly co měl. A wložiw ſwé ruce mezy ty widly a mezy rozkladitoſt toho dubu do dijry, pokauſſel ſe, mohl li by gey napoly ſylau ſwau rozďeliti a rozčeſnauti, tak že gey do polu rozčeſl a rozlomil. Ale když z něho chtěl rukú dobyti, yako by toho dowedl, což chtěl, a tehdy ſýla a moc geho opuſtila ho, [5]) y ſſel ſe dub zaſe k ſwému prwnijmu froſtnutij, a pochytiw gey, zamekl mu wobě ruce, a tak bijdně gey zpĭal a dodržel toho ſylného muže, aby gey zwěř roztrhala a ptácy rozneſli a ſnědli.

[1]) »Von dem leben Milonis vnd seinem Tode.« — Brant: »De Milonis vita et morte.« — Gellius, Noct. Att. XV, 16. — Solinus, Collect. 1, 76. — Srv.: Pauly-Oesterley č. 250. s doklady na str. 501. — [2]) Orig.: Ein kempffer zu Crotonii. — [3]) Omyl; v orig.: In dem kampfe Olimpi. — [4]) Ein eichbaum bey dem weg, der in der mitten mit weiten geteilten ästen offen stund. — Br.-Gell.: Patulis in parte media rimis hiantem. — [5]) Orig.: Vnnd die stercke vnnd krafft vffhört. — Br.-Gell.: Cessante vi.

104. Yak krokodýl ſwé zuby ſobě čiſtij. [1])

Krokodýla, čtwernohého hada, rodij woda egiptſká Nilus, té poſtawy a podoby, rowňe yako by byl had, kromě toho, že žádného yazyku nemá. Welikoſtij přewyſſuge čaſto dwanácte loket, a neb, yakož ginij prawij, dwatceti. A yakož Herodotus prawij, že to neywětſſij zwijře geſt ze wſſech neymenſſijch, [2]) o kterýchž wijme. Neb mladý, když ſe vrodij, geſt ſotwá

yako ſlepičij wegce,[3]) [199a] a dokudž geſt žiw, prawij Plinius, že vſtawičně roſte,[4]) a dlúhý čas žiw geſt, gſa zbrogný a nehty y zpáry opatřený, kuoži ſwrchu mage žádnau zbrogij nedobytú, ale na břiſſe autlú a welmi měkkú kožku má. A protož gſú gim delphinowé a neb mořſké ſwině na tom mijſtě welmi ſſkodliwij. Geſt welmi hrozné zwijře těm, kteřijž ſe ho bogij a před nijm vtijkagij; a zaſe welmi vtijkawé,[5]) když ge ginij honij. Cžtyři měſýce[6]) w geſkyni žiwo geſt bez gijdla. Když pak ſyto geſt, teda ležij na břehu a ſpij. Tu geſt maličký ptáček, o kterémž Apulcius pijſſe,[7]) kterýž trochilus ržecky, latiňe regulus a cžeſky králijček ſlowe. Ten, když ſobě pokrmu hledá a žádá zwijřete toho pokrmem, kterýž mu w zubijch zůſtal, naſycen býti, teda wybijrá a wydrapuge powlownĕ tomu zwijřeti z zubůw, když ono tak leže spij, a tak mu zuby geho wyčiſſťuge, potom hrdlo y křtan. K chuti pak toho drbánij a lektánij[8]) odewře krokodyl vſta ſwá, což neydéle může, a tak s chutij víne. Když pak to vzřij had, řečený ichneumon,[9]) a neb, yako Solinus chce, enhydrus, to geſt wodný had, wleza do něho, prokauſſe mu ſtřewa a wnitřnij audy, dané k žiwotu, odhryze gemu, a tak potom břichem z ňeho wyleze.

[1]) »Wie die zene des Crocodrils gereiniget werden« — Brant: »Quomodo dentes crocodili purgentur.« — Plinius, Hist. Nat. VIII, 89—94. — Solinus, Collect. 32, 22—28. — [2]) Orig. jasněji: So würt dis das aller grõst thier ausz dem aller kleinesten. Viz Herod. II, 68. — Brant: Ex minimo maximum fit. — [3]) In der grõsse eines eyes. — Br.: Iuxta ovi quantitatem. — Plin. VIII, 89: Parit ova, quanta anseres. — [4]) Plin. VIII, 94 — [5]) Flüchtiges thier. — [6]) Orig. přidává: Des winters. — [7]) Orig: Als Apuleius von Magia saget, t. j. Apulejus v knize: »De magia« — Brant: Ut Appulejus De magia inquit. — Apul., Apologia VIII (na konci). — [8]) Aber zu einer süssigkeit des kratzens vnnd kitzlens. — [9]) Orig. správněji: So das dan sicht Ichneumon oder als Solinus wil Enhidris die schlang. Brant: Quod conspicatus ichneumon sive, ut Solinus vult, enchydrus penetrat beluam. Srv. Solin, 32, 25.

105. O indſkých wolijch.[1])

Indſſtij wolowé gſú červenij, a gſú náramňe rychlij, yako ptácy. Ale ta rychloſt w protiwnoſt ſe gijm obracuge a nic gijm neproſpijchá.[2]) Magij rohy křiwé, ohnuté; yakž koli chtĕgij, tak gimi heybij. Twrdoſt hřbetu takowú magij, že ſe žádné ſtřelby nebogij. A tak gſú welmi diwocý, když ge zlapagij, teda pro ſwú wſtekloſt pozdychagij a o hrdlo přicházegij. Manticora kterémuž řijkagij, také ſe mezy nimi rodij, mage tři řady zubůw pořádně gedny za druhými položené. Ta zwijřata ſú hned [199b] z mijry geddno po druhém nekázaná.[3]) Magij twárnoſti lidſké, oči žluté, krwawé barwy,[4]) těla yako lew, wocaſy iako ſtijr, na koncy, yako by kotwa byla, zakrúſſlené,[5]) hlaſu gſú piſklawého, yakoby na pijſſtělku pijſkal.[6]) Ta hned lakomě žádagij lidſkého těla. Tak rychlá na nohy, a tak welmi ſkáčij, že gich nic zadržeti ani gim co překazti[7]) může, třebas byla neywětſſij pole a mijſta, nebo ani ſſirokoſt polij ani vzkoſt gim na překážku nenj.

Gſú také o gednom rohu wolowee, a o třech rozých, s celými kopytami, ne s rozďelenými ani s rozſſtijpenými. Ale ze wſſech neywſſetečněgſſij a neymiſterňegſſij zwijře [8]) geſt gednorožec, ſſkaredého a hrozného křiku, konſký žiwot mage, nohy slonowé, wocas swinſký, hlawu gelenj. Geden roh wycházý z proſtředku čela geho, ten mu náramňe pěkňe ſe bliſſtij a ſluſſij, čtyř noh zdělij. Tak geſt oſtrý, že, čehož žádá a k tomu ſe rozběhne, to hned ſnadno tijm ſſtůſem proďerawij a prožene. Žiwé ne přicházý w lidſké ruce ani w moc. Zabito býti může, ale polapeno žiwé nikterakž býti nemuože.

[1]) »Von den Indischen rindern vnd Ochsen.« — Brant: »De thauris Indicis.« — Solinus, Collectan. 52. 36–40. — Plinius, Hist. Nat. VIII, 73 - 76. — [2]) Orig. má chybný text: Die Indischen Ochsen handt ein rote farb, ein schnelle behendigkeit wie ein vogel, vnnd das ist inen widersins gekert. — Brant: Indicis thauris color fulvus est, volucris pernicitas, *pilus in contrarium versus.* — [3]) Orig. opět vadný: Mit drey gebissen oder drey zilen zene nach ordnung gesetzet *die vnkeuschen* eines vmb das ander. — Solin.-Brant: Triplici dentium ordine, coeunte (u Branta chybou tisku: »*coeuni*«, odkudž chyba v něm. překladě) vicibus alternis. — Český překladatel věci rozuměl též jinak. — [4]) Gele augen, die seind blutfarb — Sol.-Br.: Glaucis oculis, sanguineo colore. — [5]) Mit einem angel gescherpffet (aculeo spiculata). — [6]) Wie der pfeiffen vnd schalmeien gethön. — [7]) Omyl za »překaziti.« — [8]) Aller freveljchest wunderthier.

106. O ryſých. [1])

Ryſuo bez počtu mnoho geſt w Hertanij, [2]) maličkeymi yako pihami a kolijčky zmalowaneych, [3]) tak že kuože na hřbetech gegijch ďelij ſe kolijčky z čerwených, žlutých a bijlých barew. Prawij, že wůnij gegich a na ně hleďenijm giná zwijřata welmi pohnuta beywagij. A kdežkoli ge nagdú a neb včigij, rychle ſe w hromadu zběhnú a nic ſe gich nebogij. Toliko ſe obáwagij gegijch auſt nezpůſobné a ſſeredné vkrutnoſti a ohawy. Pro tu přijčinu ryſowé dagij wſſecky audy těla ſwého wiďeti, kromě ſamu hlawu ſchowagj, aby ginú zwěř rozličnoſtij barew a wuonij ſwau k ſobě přitáhli. A yakž ſe na ně ohlédnau a pohledij, tak ge wſſecky rozženau. [4]) Wſſak proto prázd[200a]né mijſto a weliké bezpečny ge činij. Ale lidé ti hertanſſtí, [5]) yakož nic nemůž nekoſſtowáno býti, wijce gich ztepau gedem nežli zbrogij a železem. Polegij a pomažij maſſo bolehlawem, [6]) a tak pokladau na rozceſtij a po ſtezkách, a oni, když to gedij, teda gim ztekau hrdla y křtánowé, a protož tu bylinu ryſownicý [7]) gmenugij. Ale ryſowé proti tomu gedu požijwagij člověčijch leyn, a tak rozumem ſweym odpijragij tomu gedu.

[1]) »Von den Pantherthieren.« — Brant: »De pantheris« — Solinus, Collect. 17, 8—10. — Plinius, Hist. Nat. VIII, 62; 100. — [2]) T. j.: Hyrkanii. — [3]) Mit kleinen düpflen vnnd ringlen vbermalt (minutis orbiculis superpictae). — [4]) Vertreiben vnd berauben sie die. — Brant (Solinus) zřetelně: Corporis reliqua spectanda praebent, ut pecuarios greges odoris colorisque dulcedine invitatos atque in obtutu stupidos populentur diripiantque. — [5]) T. j.: Hyrkanští. — [6]) Mit Aconito. — [7]) Pardalicen. — Plinius (VIII, 100): Pardalianches.

107. O zubřijch. [1])

Zubry přináſſegij Hyrkánowé a Arménſſtij. Wſſak w Hyrkanij gſau mnohem vkrutněgſſij a diwočegſſij, yakož Wirgilius prawij: »Weliká hora Caucaſus, a Hyrkanowé berau mladé zubry od prſý.« [2]) Ta zwijřata gſú známá zwláſſtnijmi fleky a znamenijmi, a ſmělá rychloſt gegijch ge oznámila, [3]) neb gſú přehrozné prudkoſti a rychloſti. A proto neywijce známij, [4]) že mladá gegijch zubřata nalezena a zlapána bywagij bez přijtomnoſti ſtarých, a geſt gich náramně mnoho. Neb množſtwij aukladuo, lſtij, a přerychlých konij ti giſtij laupežnijcy, kteřijž ge berau, vžijwati muſegij. K tomu ti gijzdnij, když ſtařij za nijmi běžij a gijch dohonij, yakým podwodem a oklamánijm ty mladé wzýti a odnéſti muſegij. Neb gediné leč blijzko na moře magij, že to gim nápomocno geſt, teda ginúče wſſecka práce gegich daremnj a ztracena geſt. [5]) Nebo yakž rychle to zwijře ſamice přiběhne a lože ſwé prázné nagde (samec pak ne tak welmi o ňe ſtogij), teda což můž neyrychlegij po ſledu běžij a ge wyčinichá a wyſlédij. Ale ti, kteřijž ge pobrali, když ta samice přigde, teda odwrhau gedno od ſebe; a ona, pochytijc to vſty, tijm břemenem obtijžena gſucy zaſe do lože s rychloſtij ge neſe, a doneſucy za nimi zaſe běžij. A zatijm oni na lodij wſednau a preč ſe odplawij, a tak ona ſwú vkrutnoſt tu na břehu prowozuge. [6]) Někdy ge widij [7]) a gjm rozuměgij, [200b] když toho, kdo gim ge pobral, na břehu ſtogijc widij, an ſe na moři plawij; teda ponuknuti bywagij neſmyſlnoſtij ſwau, že klopotem po hlawě za nimi do wody ſkáčij a nebo ſyc do ſmrti padánijm a bitijm ſe vtlukau, rowně yako by ſwau wlaſtnij lenoſt a zpozdiloſt, y mladých ſwých ſwú nedbánliwoſt dobrowolně ſmrtij treſtali. Ačkoli od mladých gegijch ſotwá gediné ſamo odneſſeno bywá, a y to geſſtě s welikau těžkoſtij.

[1]) »Von den Tygerthieren.« — Brant: »De tygribus.« — Solinus, Collect. 17, 4—7. — Plinius, Hist. Nat. VIII, 62; 66. — [2]) Der scheutzlich berg Caucasus vnd die Hircani handt beweget die Tygerthier von den brüsten. Verše Vergiliovy (Aen IV, 366) mají smysl jiný:

»— Duris genuit te cautibus horrens
Caucasus, Hyrcanaeque admorunt ubera tigres.« —

[3]) Hat sie bekandt gemacht. — [4]) T. j. »známi jsou.« — [5]) V orig. spojení přesnější: Dann wie vil auffsetz ... die reuber brauchen, vnnd mit was betrugs sie den raub mit der flucht wöllen darvon bringen ..., es sey dann das inen zu hilff komme an der nähe die wasser oder das mere: so ist alles vnderston vmb sonst. — [6]) Volget ihnen wider nach, bisz das die reuber in ein schiff komment, vnd macht also sein grimmigkeit zu nüt (lat.: irritam facit illius feritatem). — [7]) Or.: Etwan werden sie gesehen vnd vermerckt (lat.: Notantur aliquando ... se dare praecipites).

108. O nedwědijch. [1])

Na mijſtech w Numidij množſtwij leſuow a zwěři geſt. Tu ſe plodij zwěř, a předkem nedwědi, kteřijž ſformau a podobau wſſecky giné přewyſſugij. Když ſe pak w zymě tekau [2]) a samice obřezegij, teda ſamcy s we-

likau poctiwoſtij gich hlédagij. A ačkoli w gedné geſkyni a dijře gſú, wſſak ſe proto rozďelij komorami a pokogi a neb ložmi, nakopagijce hromady z gruntu. Obecný čas gim geſt rychlý,[3]) neb břicho ſwé wyprazdňugij třitcátý den. A z toho přicházý, že ta rychlá a ſpěſſná plodnoſt nepodobné mladé wywozuge. Neb rodij malý kus a trupel masſa, a to geſt bijlé, nemage žádných očij, pro ſpěſſnoſt rychlé nečaſnoſti; toliko geſt trupel k wymenu podobný,[4]) kromě že zpáry a rozďelenij gich má. Tu nedwědi lijzánijm fformugij powlowně mladé ſwé, a někdy gich na prſech poſylňugj když ge od ſebe zhřijwagij a teploſti gim přidáwagij. A ona nedwijďata od takowého vſtawičného, pilného wyhřijwanij žiwého ducha přigijmagij. A toho čaſu žádného pokrmu nepožijwagij, nebo prwnijch čtrnácte dnij matery gegich w tak twrdey ſen vpadagij, že zbuzeny nikterakž býti nemohú, ani ranami ani bitijm. A když porodij, teda leżij w ſkrytě za čtyři měſýce, a potom teprwá gdau na ſwětlo. A tak ſkrze tu odwykloſt ſwětlo těžce widj, že, kdyby widěl, domnijwal by ſe, že woſleply.

Nedwědi magij nemocnú a mdlú hla[201a]wu, ale welikú ſýlu w plecých a w bedrách a neb w hyžech. Protož čaſem wſtáwagij na zadnij nohy a chránij s wětſſij ſtrany ſwými dlapami hlawy, a neb gi ſkreywagij pod plece.

[1]) »Von der Beren natur vnd verstandt.« — Brant: »De ursarum ingenio.« — Solinus, Collect. 26, 3—7. — Plinius, Hist. Nat. VIII, 126—130. — [3]) So die zu winterzeit leuffig sind. — [4]) Die mänig zeit ist inen behendt (Lucinae illis properantius tempus est). — [4]) Es ist allein ein grober wust vnd eiter (tantum rudis sanies).

109. O bogi slonuow a drakuow. [1])

Marytanſké[2]) hory gſú plné slonů. To pokolenij zwijřecý mnohým wěcem ſe včij, neb když rozum magij, yakož lidé ſmyſlij, také dobrú pamět magij a držij znamenij nebeſkých včenij.[3]) Když měſýc naſtana počijná ſwijtiti, teda hauffem wſſickni gdau k wodám, a hned ſe pokropij wlhkoſtij wody a gij ſe ſmočij. Potom pozdrawugij wýchodu slunce. Yakým způſobem neb wnuknutijm oni to ďelagij, geſt ku podiwenij; potom teprwá ſe zaſe do leſuo rozběhnau. Ctnoſt a vdatnoſt[4]) gegich poznáwá ſe po běloſti zubů. Z těch,[5]) kterýž koli geden w ſlužbě vſtawičně geſt, druhého ſſanugij; kdyby ten ztupěl a neb vſtal pilným a welikým bitijm, druhey aby tijm ſylňegſſij byl, když ſe bogowati má, a prwnijho aby retowal.[6]) Když ge na myſliwoſti honij, teda oni ty wobadwa zuby ſmijtagij, neb když ge ztratili, a wijce gich giž nemagij, hned gich méně hledagij. A tak wědij, že ty zuby přijčina gſú gegich zkázy a ſſkody. Starſſij mezy nimi wedle hauffy, druhý w věku gemu podobný a neb málo mladſſij z zadu ge žénc. A když přes yakú wodu gdau, teda napřed mladſſij poſýlagij, neb kdyby welicý napřed ſſli, dijry by wyſſlapali, a tak by hluboký wýmol woda vďelala, když by dno w potoku tlačili a těžkoſtij ſwú wyſſlapowali. Ale ti z Indij gſú mnohem těžſſij než ti z Affryky, a protož gſú vrozeněgſſij

a zpanilegſſij než ti z Maurytanij, a rowně yako by indytſſtij wěděli o maloſti gegijch, bogij ſe gich. [7])

Mezy slony a mezy draky geſt vſtawičný bog. K tomu auklady gich takowými [8]) k podwodom a oklamánijm ſe způſobugij. Hadowé ležij blijzko v ceſty, po kte[201b]réž slonowee gijti magij, a kudyž obyčeyně chodij, a nechagij prwnijch slonuow minauti, poſlednij pak připadagij, [9]) že nemohau giž ti, kteřijž napřed ſſli, na pomoc těmto přigijti. A neyprwé ſwážij gim nohy vzly, wpletauce ſe gijm ſem y tam, a tak když ſe gjm mezy nohy wpletli, nedagij gim gijti. Když pak slonowé (leč že hadé prwé ſwau překážkau ge předegdau a přemohau) připogj ſe a přitiſknau k ſtromům a k ſkalám, tak mocý a náſylijm hady ty zetrau a poſſlapagij, a tak ge zbigij. Přijčinu toho boge pokládagij, že krew w nich geſt welmi ſtudená, a protož drakowé a nebo hadé pro pálijcý ge horkoſt tijm žádoſtiwěgij ge wyſſáwagij. K tomu nikdá k nijm nepřiſtupugij, leč welmi welikau žijznij gſú k tomu přinuceni, [10]) a tak aby od gegijch wlhkých žil tijm ſpijſſe přigali poſylněnij, když ta zwijřata vduſý. A nic giného nehledj [11]) než očij, neb wědij, že gedné ty přemocy muſegij, a nebo wnitř w vſſijch gijm vſſkoditi chtěgij. Toliko těch mijſt ſwými noſy obrániti nemohau. A tak když krew wyſſali z nijch a wypili a zwijřata giž zporáželi, teda drakowé také padnau. [12]) A tak s obau ſtran pot a krew prolitá, a země když ſe tijm ſwlažij, barwě té, kterauž ſe zbarwij země, a kamž koli ſe rozegde, cynobř řijkagij.

[1]) »Von dem streit der Helffanten vnd Trachen.« — Brant: »De pugna elephantorum et draconum. — Solinus, Collect. 25, 2—5; 8; 10—15. — Plinius, Hist Nat. VIII, 1—11; 27; 32—34. — [2]) T. j.: Maurytanské. — [3]) Halten des gestirns lere (siderum servant disciplinam). — [4]) V orig.: Ire tugent. — U Branta, Solina a Plinia: »Dentium candore intelligitur iuventa.« — [5]) Totiž: »zubů«. — [6]) »A prvního ..« přídavek překladatelův. — [7]) Smysl neúpravné věty jest zřejmý. Text německý jest podobný: Gleich als wisten sie ihre kleinheit, forchten die Indischen. — Brant: Mauritani etenim, quasi parvitatis suae conscii, Indicos timent. — [8]) T. j. »takovými úklady drakův.« — Orig.: Darzu werden ir vffsetz mit disem nachgeschribnen beschisz vnnd betrug zugericht. — Brant: Denique insidiae hoc astu praeparantur. — [9]) Omyl za: »přepadagij«. — Orig.: Fallen an (Br.: Adoriuntur). — [10]) Sie seien dann mit durst beladen — nesprávně vystihuje lat. slova »nunquam invadunt, nisi potu gravatos.« — [11]) Begeren. — Br.: Oculos petunt. — [12]) Nejasně dle orig: So werden die trachen auch überfallen. — Solin.-Brant: Dum ruunt beluae, dracones obruuntur.

110. O Armiaſpijch a Armipheich. [1])

Prawij Herodotus w ſwých čtrnáctých [2]) knihách, že w Scythij w zemi Affrij [3]) na puol nocy položené gſú lidé, kterýmž řijkagij Armiaſpi, kteřijž po gediném oku w čele magij. Ti vſtawičně s nohy, náramně vkrutnými ptáky, wálegij. Neb z země wyhrabugij nohowee zlatto a ſmaragdy, a Armiaſpi gim to mocý berau, neb ženy gegich a mužij k wlaſuom ſobě ge přiwazugij a ſtrogij, iakož Lucanus prawij. [4])

[202a] Opět pak giný lid geſt w Aſij, na weychod horkého slunce, kdež přeſtáwagij wyſokoſti hor Rypheyſkých, ty gmenugij Arimpheos. Tu obtěžugij muže y ženy wlaſy, a oboge pokolenij preč ge ſobě ſtřihá. Radugij ſe zelenoſti ſtromůw, a gſú gij wdečni. Pokoy a odpočijwánij milugij. Yahody gedij a žádnému neradi ſíkodij. Prawij, že gſú swatij, a za zlé každému magij, kdož gjich při pokogi nenechá,[5]) třebas pak z neyvkrutněgſſijch lidij byl. Ktož ſe od ſwých ſſkody neb ňegaké těžkoſti bogij, když k Arimpheyſkým lidem vteče, hned geſt ſebau bezpečen, yako by vſſel na mijſto takoweym wyſwobozenijm obdařené.[6])

[1]) »Von den Arimaspis vnd Arympheis.« — Brant: »De Arimaspis et Arympheis« — Srv.: Solinus, Collect 15, 22—23; 17, 1—3. — Plinius, Hist. Nat. VII, 10; VI, 34. — [2]) Omyl; orig.: In seinem vierten buch. Viz: Herod. IV, 13; 27. a III, 116. — [3]) Orig.: In Scythia dem land Asie gegen mitternacht gelegen. — [4]) Lucanus, Pharsal, III. 280:

»— Auroque ligatas
Substringens, Arimaspe, comas.«

[5]) Man spricht, sie seien heilig, vnd man hat er für übel, so sie angriffen werden. — [6]) Als were er in dem freyhoff (in asylo).

111. O ptáku ilis, kterýž hady gij.[1])

Na břehu wody Nilu geſt pták gménem ilis, ten hubij hadům weyce a z nich pokrm welmi ſtrogný a wzácný do ſwého hnijzda přináſſij, a ten málo bývá mladým ſſkodliwý.[2]) Wſſak ne w ſamé toliko zemi Egiptſké ptácy ti vžitečnij gſú, neb také wſſecky lauže a neb gezera w Arabij magij weliké množſtwij pernatých haduow, kteřijž takowey přijtomney a gedowatý ged magij, že po vſſtnutij prwé ſmrt než boleſt přichází. Maudroſtij přirozenau, kterúž ti ptácy w ſobě magij, pohnuti bývagij, aby okolo obcházeli a cyzý zlé odháňeli, neb to gegijch zemi hubij a kazý. Protož potkagijce ſe w powětřij s těmi gedowatými hady, hubij ge a až do ſmrti bigij. Pro kterúžto záſluhu za ſwaté ge magij a gim nepřekážegij, yakož Juuenális prawij: »Strach naſycugijcých ſe hady ptákůw, řečených ilis, gim bránij«.[3]) Čžerné takowé ptáky plodij Peluſium. Druhá pak ſtrana země plodij bijlé. Protož křjwi gſú ti, kteřijž ty ptáky cžápy, ciconiam ge gmenugijce, býti prawij.

[1]) »Von dem vogel Ibis, der do Schlangen isset.« — Brant: »De ibi et serpentibus.« Solinus, Collect. 32, 32—33. — [2]) Orig. jinak: Bringt davon ein seer angeneme speisz zu seinem nest; aber der schedlichen jungen werden wenig vnd seindt seltzam. — Brant (Solin.): Sed rarescunt proventus fetuum noxiorum. — [3]) Iuvenal. Sat. XV, 3: »(Aegyptus) . . pavet saturam serpentibus ibin.«

[202b] 112. O třpaſlcých.[1])

Plinius pijſſe, že gſú Pigmei národ, kterémuž třpaſlkowé řijkáme. Ti gſú na horách indytſkých, ne daleko od moře, magijce zdrawé a teplé powětřj. Neywětſſij mezy nimi gſau dwau noh a čtwrti.[2]) Ti vſtawičně

zwlášſtě s rżeřáby bogugij. Neb Homerus prawij o Troganſkých, když proti Rżekům táhnau, nic ginácze ne ďelagij než yako rżeřábi, když s křikem letij, bogijce ſe zymnijho znamenij, ráno hauffem táhnau wyſoko k nebi křičijce, potom k moři ſe wrhau, aby proti třpaſlkuom bogowali.[3]) Proti nijm táhne wogák w ſwé zbrogi Pigmeus, a když kterého z nich rżeřáb wezme, w powětřij ho ſweymi křiwými zpáry drże noſý. Plinius pokládá, že, když bogugij, na beranijch a na kozlijch gezdij, gſúce ſtřelbau opatřeni. A tak zbrogně, bliſſtijce ſe, ſe wſſijm woyſkem ſpolečňe k moři táhnau a wayce y mladé rżeřáby hned ſtráwij, a to taženij ſotwá we třech měſýcých wykonagij. Neb ginácze, kdyby ſe rozmohli, budaucým rżeřábům nikterakž by odepřijti nemohli.

[1]) »Von dem krieg der erdtleutlin Pigmeorum vnd krănch.« — Brant: »De bello Pygmaeorum et gruum. Ex Iuvenali [Satir. XIII, 167].« — Plinius, Hist. Nat. VII, 26. — [2]) Gellius, Noct. Attic. IX, 4, 10. — [3]) Homer. Iliad. III, 2—6.

113. O Blenyenſkých a gineych miſterneych národech.[1])

Blénům,[2]) ale ne těm, kteřijž v puſtého moře[3]) bydlegij, domniwagij ſe, že gim yako ňegaký pařez roſte na tom mijſtě, kdež hlawa beywá, ale oči a vſta magij w prſech. Bydlegij ne daleko od Gamphazantůw a Troglodytůw, kdež diwij mužij[4]) gſú, nic giného z lidſkého přirozenij neokazugijce, než toliko způſobu a podobu.[5])

Potom neyzáze na wýchod slunce gſú miſternij diwnij oblijčegowé lidij a oſoby. Nětco gich bez noſuow, magijce rownú, hladkú twář a nepodobney oblijčeg. Gineym vſta w hromadu froſtla, toliko malú dijrku [203a] magij, gijdlo a pitij ſkrze rákoſý a nebo ſkrze ſtéblo táhnau. Někteřij yazykům nemagij, ale mijſto řeči okazowánij vžijwagij.

[1]) »Von den Blenier vnd andern seltzamen völckern.« — Brant: »De Blemiis aliisque monstruosis gentibus.« — Srv.: Solinus, Collect. 31, 4—6. — Plinius, Hist. Nat. V, 45—46. — Isidorus, Orig. XI, 3. (De portentis). — [2]) Plin. a Solin.: Blemmyes; Isidor.: Lemnies. — [3]) Bey dem todten meer. — Brant: Vicinia rubro mari. — [4]) Do auch die Satyri sind. — [5]) Orig. dodává: Deszgleich auch Egypanes.

114. O gedné zěně, kteráž mnoho dětij pogednau porodila.[1])

Areſtotyles mudřec pſal na památku, že gedna žena w Egiptě patero dětij na gednom porodu porodila;[2]) a že přes to wijce neſlýchal ani ne wijdal, aby která wijce roditi měla, a že nikdyž ne nalezl, aby ſe wijce dětij pogednau narodilo, a geſſtě prawij, že ten počet geſt welmi řijdký. Když pak také cýſař Auguſtus zprawowal, kteřijž za čaſu geho hyſtorye a kronyky ſpiſowali, prawij, že děwka cýſaře Auguſta také gich patero ſpolu porodila, ale že málo dnij žiwi byli. A též podobně mátě gegijch ne welmi dlauho potom, když ge porodila, že vmřela; y vďelán geſt gij hrob z roz-

kázanij **Auguſtowa** na ceſtě řečené Laurentiana, a tu geſt napſán počet porodu gegijho y **lůže** dětinſká.[3])

Prawij pak geſſtě **miſterněgſſij** wěc a ſnad od přirozenij neſlýchanú, že gedna žena w Francých, **nedaleko** od Wircbergku w Německé zemi, toho létha, když ſme toto pſali, **to** geſt patnácti stého druhého,[4]) dwé a padeſátero dětij ſpolu gedno po **druhém** porodila, a že wſſeckno byli dokonalj a wſſickni swatým křtem pokřtěni, a toliko že dewatero gich vmrlých porodila.

[1]) »Von einer frawen, die vil Kinder einsmals gebar.« — Brant: »De muliere, quae plures pueros simul enixa est.« — [2]) Aristoteles, Histor. Animal. VII, 4. — [3]) Srv.: Solin., Collect. 1, 51. — Plinius, Hist. Nat. VII, 33. — [4]) Orig.: Das ein frauw . . in dem jar, do wir disz geschriben haben, das ist im fünfftzehenhundertsten, innerhalb XVIII monat oder anderhalb jar, LII kindlin oder zwyling geboren hab. — Brant: Hoc anno, quo haec scripsimus, videlicet quindecim centesimo, intra mensium XVIII. curriculum duos et quinquaginta peperisse gemellos. Český překladatel všecka čísla sčetl dohromady. — Jméno města Würzburku jest v něm. překladě; v lat. textě Brantově se nevyskytá.

115. O gednom dijtěti, geſſto w geſkyni giné děti gedlo.[1])

Prawij, že ſe takowý diw ſtal dwě mijle od Neapoli, na wrchu řečeném Sýme, geſſto na tom mijſtě zámek geſt vſtawen. Tu geſt polapeno lambardſké [203b] a neb baſtphalſké dijtě[2]) a před rychtáře přiwedeno, že dwé mladých giných ďetij ſnědlo, zſtářij we třech letech, swedſſi ge a na to nawedſſi něgakými lahodnými ſlowy do ňegaké geſkyně, a tam ge ſobě zawěſylo a po kuſých rozďelilo, polowicy gich ſyrowých ſnědlo, hned yakž ge zbilo, a polowicy zwařilo a potom zwařené dogedlo. To geſt powěďelo a wyznalo, a že by geſſtě giných mnoho ďetij ſnědlo, prawě ge to proto ďělati, že by náramně chutná byla, a chutněgſſij mnohem nežli giná masſa, a že by gich geſſtě chtěl wijce gijſti, kdyby mohl ge mijti. Když pak pochybowali, zdá by to ſkrze neſmyſlnoſt ďelalo, odpowěďelo rozumně mezy ginými wěcmi, že to pro vkrutnoſt a pro diwočinu, a ne pro neſmyſlnoſt yakú ďelá.[3])

[1]) »Von einem Kind, das andere Kind asse in der hüle.« — Brant: »De puero comedente alios pueros in antro.« — Poggius, Facet. 171. (Horribile de puero, qui infantulos comedebat.) — [2]) Orig. jen: Ein Lombardisch kindt. — Poggius-Brant: Puer Lombardus XIII. annorum. — [3]) Orig.: Antwort es bedacht zu anderen dingen, also das es von grimmigkeit vnd wildheit, nicht von vnsinnigkeit geschehen were. — Pogg.-Br.: Consulte ad cetera respondit, ut feritate, non dementia factum constaret.

116. O cžtwernohém dijtěti, z herky narozeném w Florencij.[1])

Na ceſtě gdúc k Weroně[2]) pokládagij, že by ſe od gedné konſké matky diwné zwijře narodilo, kterážto čtwernohé howado s člověčij hlawau porodila. K kteréhožto křiku a pláči a k zkaženému hlaſu[3]) běžel geden dě-

dinnijk, a lekl ſe toho nowého diwu, a ſtial hned té potwoře mečem hlawu doluo, a wſtrčil gi podlé ceſty na kuol. Y přiwedli gey před práwo, a tázán geſt o počátku toho přediwného rodu a o přijćině mordu toho? Odpowěděl, že pro ſtrach a ſſkaredey, hrozney oblijčey geho to včinil, o ginych wěcech zhola nic ne prawil. Tak člowěka toho hlaupoſt a ſproſtnoſt a oznámenij včinku toho, powěſt, kteráž mohla w teynoſti býti, bez wſſeho zlého domněnij na ňey ſkrze [4]) ſamého oznámena a wyhláſſena geſt. [5])

[1]) »Von einem vierfüssigen Kind ausz einem Pferd geboren zu Florentz.« — Brant: »De puero quadrupede in agro Florentino ex equa nato.« — [2]) In dem bann zu Veron (in agro Veron.). — [3]) Zu verstörter menschlicher stimme. — [4]) Patří nejspíše na počátek věty: Tak skrze člověka . . . — [5]) Orig.: Also hat des menschen grobheit vnd einfalte vnd die vszrieffung der that, das geschrey, das doch mocht verborgen worden sein, allen argwon hingenommen. — Zřetelně u Br.: Rusticitas hominis et publicatio facinoris quod occultari potuerat, suspicionem omnem ademerunt.

117. O gednom člowěku, ktereyž měl oboge přirozenij, mužſké y zěnſké; a o tom, což o něm prorokowáno bylo. [1])

[204a] Člowěk obogij zbroge a potřeby z Mercuriaſſe a z Wenuſſe bohyně ſe rodij, [2]) yakož Ouidius w ſwých Přetwořenijch prawij. [3]) Dijtě od Merkurya a od Wenuſſe porozené panny Narades [4]) w gedné geſkyni daktýli chowaly. Toho poſtawa byla, na kteréž otec y mátě poznáni byli, a gméno řzecké také od nijch přigal, že takowému člowěku řijkagij Hermaphroditus. Hermes znamená Mercurya, Aphrodite Wenuſſi. Takowé porozenij Egiptſſtij magij za weliký diw a zamijtagij ge, yakžto wěc mimo přirozenij ſtwořenú, když ſe koli narodij.

Takowý geden w Wlaſké zemi ſe byl narodil. Slyſſeti pak bylo od některých hwězdářuow, že mu ſſibenice k ſmrti na porodu přiſauzena geſt. Když pak ginij opět proti tomu prawili, že mu woda ſmrtij hrozý, a třetij, že má zbrogij a od železa z swěta ſgijti: kteréžto wěcy potom wſſecky ſpolu gednoho čaſu wykonány gſau. Nebo když ten giſtý giž doroſtl a na geden strom wylezl, ktereyž nad wodau byl, y zklauzla ſe mu noha, tak že dolůw po hlawě letě pogednau ſe na meč probodl, kterýž dčel z prořezu toho stromu, [5]) a tak gey až po rukowět prohnal a toho giſtého zěnčence [6]) ſmrtedlnau ranau pronikl. Nohy pak geho wiſely mezy ratoleſtmi toho stromu, a tělo hlawau doluo yako z ſſibenice wiſelo, hlawa pak w woďe ſe dotopila. A tak dal mijſto pochybnému prorokowánij od hwězdářuow. [7])

[1]) »Von einem menschen, der beyde geburt glider hat, vnd seinem weissagen.« — Brant: »De quodam hermaphrodito et eius vaticinio.« — [2]) Orig.: Geboren sey. — [3]) Ovidius, Metamorph. IV, 287 a násl. — [4]) T. j.: »Naides.« — [5]) Orig. šířeji: Schosz in ein messer von geschicht auszfallend auff den stock vnd stammen des baumes, vnd stiesz also etc. — [6]) Hermafroditum. — [7]) Srv. latinský epigram básníka řečeného »Pulex«.

118. Pohádka o gedné pěkné panně, doktora Jana Reuchlijna, z měſta Forcheynu. Wydaná léta Páně MCCCCXCVII. [1])

[204b] Když ſem gednau na procházku wyſſel
Skrz hay paſtwy, [2]) tu ſem diwy widěl.
Náſledowalo mne množſtwij drnij, [3])
Kdežto rozličné kwijtij ſe měnij.
Tu ſem widěl znamenitý obraz,
Ten mne zſtraſſil yako ňegaký poraz. [4])
Pohleděl ſem na ňeg, nebyl žádný duch,
Ani co ſſkodliwý, neb ſtál yako dům. [5])
Ten ſſel ſe mnau k ſtudnicy wody wážiti, [6])
Kdež ſem čaſto přiwykl ſe vmeywati.
Y vkázal ſe mi geſt pod wodú,
Yako by řekl: Yá s tebau puogdu. [7])
Potom, když ſem ſe na ſwé lože bral,
Nepozuoſtal, ale ſe mnau wandrowal.
Tu ſem gey widěl a potom nic wijc,
Tak za to mám, že geſt poodſſel pryč. [8])
Blijzko y daleko ſem gey wijdal,
Ale giž ſe mnau byl nepozuoſtal.
Wždycky podlé naſſeho boku ſſel.
Ráno y wečér geho ſe držel.
Nic radňegij nemá než milé slunce,
Když ho nenij, teda mine brzce.
A zwláſſtě když na ňey tma vdeřij,
Tuť ſe ſ nij ſrowná třebas v dweřij. [9])
Powěz ňekdo, co geſt to?

Geſt stijn.

[1]) »Ein Räters in dem Wildbad von einer schönen Junckfrawen, Doctor Johann Reuchlin von Pfortzheim vffgeben im Jar MCCCCXCVII.« — Brant: »Aenigma in thermis Orciniis a nympha speciosissima Ioanni Reuchlin Phorcensi oblatum. Anno MCCCCXCVII.« — Disticha. — [2]) Durch wunn vnnd weid. — [3]) Die scharr der wasz. — [4]) Das mich erschreckt, dann es ward wild. — [5]) T. j.: »doch, došek.“ Orig.: Kein schedlich bild, wie es dann heist. — [6]) Es gieng mit mir zum brunnen schein. — [7]) Verš za příčinou rýmu přidaný. — [8]) Jetzt sah ich das vnd darnach nit — Wann es in hinder die steine schrit. — [9]) Verš přidaný pro rým.

119. Pohádka Jeronýma Emſera. [1])

Prorok geden, dwakrát porozený,
Korunu a bradu měl červený.
Po ſmrti netreffně byl wokřtěn, [2])
A nohami bijdně geſt powěſſen.

Napoſledy do ohně vwržen,
Aby hřijſſnijkom byl nápomocen,
[205a] Kteřijž ſkrz smrt geho ſtaroſti zbaweni.
Giž háday, yakowé geſt to pokolenij? [3])
Geſt kohaut neb slepice, kteréhož wařij y pařij.

[1]) »Ein Räters Hieronymi Emsers.« — Brant: »Enigma Hieronymi Empser.« — 4 str. sapfické. — [2]) Nach todt geteuffet sicherlich. — [3]) Nun rat, wer der prophet doch sey.

120. Giná pohádka. [1])

Wjm geden strom o dwanácti ratoleſtech,
Gedna každá z nijch geſt o třidcýti hnijzdech.
Každé hnijzdo má cžtyřmeſcýtma wagec,
Na těch zpijwá dwa padeſáte dnij wrabec. [2])
To wſſeckno lowij bijlá a černá kočka,
Stromy, wayce, ptáky, wrabce, kohož dočká. [3])
Ó Bože, yak geſt to welmi ſtraſſliwá věc,
Kdož gi vmij vhodnauti, ten to poweˇz.

Geſt rok s dwanácti měſýcy, z nichžto každý má třidceti dnij, a každý den čtyřmecýtma hodin, a rok má dwě a padeſáte neďelij, ty wdycky den a noc lowij[4]) a potom smrt wſſeho toho tě zbawij. [5])

[1]) »Ein ander Räters.« — Brant: »Aliud enigma.« — Disticha. — [2]) Zwey vnd sechtzig der vögel geschrey. — [3]) Disz nagt ein weisz [vnd] schwartzer ratz, Baum, näst, ey, vogel frist die katz. — [4]) V orig. rozřešení poněkud jiné: Jeder hat 24 stunden vnd sind in jeder 62 minut, die vertrieben nacht vnd tag. — [5]) V orig.: Der todt vertreibt es dann alles oder die zeit.

121. O gednom bláznu, kterýžto žiw gſa za mrtwého k hrobu neſſen byl, potom s már mluwil a wſſeckny rozſmijſſil. [1])

Byl w Florencij geden blázen, gménem Nigniaca, ne přijliš nemaudrý, ale doſti wesſelý a kratochwilný. Někteřij pak dwořſſtj mládency pro žert, když ho namluwiti a přewéſti chtěli, že by náramňe nemocen byl, ſmluwili ſe w té wěcy a na tom zuoſtali, když by ráno z domu ſwého wyſſel, teda ſe ſ nijm má geden potkati a geho ſe zeptati, zdá-li by mu ſe co zlého přihodilo, že by ſe tak změnil a wſſecken zbledl? »Nic giſtě, odpowěďel blázen, o [205b] ničemž nic newijm.« A když maličko dále poodſſel, tázal ſe ho druhey (giž na tom ſpolu zuoſtawſſe), [2]) zda by zymnicy měl, že by takowú bledú a zſynalú twář měl, kteráž by nemoc geho oznamowala? Y počal blázen pochybowati a wwěřil, že by prawda byla, což tito o něm prawili. A když dále odſſel, ſtraſſliwý gſa a giž boge ſe, znenáhlegij kráčel. Třetij pak, když ho vhlédal, yakž ſe na tom ſmluwili, řekl k ňemu: »Twář twá vkazuge, že welikú zymnicy máſs a těžkú nemoc.« Y bál ſe ten giſtý

geſſtě wijce a wždy krčil nohy pod ſe, w myſli ſwé ſobě rozwažuge, zdá by zymnicy měl. Y přiſſel k němu čtwrtey, prawě mu, že by ſmrtedlnau nemocý nemocen byl, a že ſe tomu diwij, kterak by tu geſſtě chodil a ne ležel. Y radil mu, aby hned do domu ſwého ſſel, zakazuge ſe gemu, že chce geho ſpolu towaryſſem býti a gey domuo doprowoditi, a gemu yakžto towaryš pomocy. A tak ſſel ten blázen zaſe na ſpátek domuo, yako by welmi těžkau nemocý obtijžen byl, a hned ſe ſložil a tak ſſkareďe hleďel, oči wywracege, yako by hned duſſi puſtiti měl. [3]) Ginij pak towaryſſij y hned do domu geho přiſſli, prawijce, že dobře včinil, že ſe položil. Ne welmi mnoho potom přiſſel giný, prawě ſe lékařem býti, a dotekſſi ſe gemu pulſu, powěďel mu, že welmi brzce w té nemocy vmře. Potom když ſtáli wſſickni wokolo toho lože, prawili geden k druhému: »Gižť počijná mřijti, giž mu nohy ſtydnau, yazyk brebce, ſchne a zagijká ſe, řeč ſe mu měnij, oči mu ſe ſtrhly a zatmijwagij ſe mu a bělmem powlačugij, hned giž odegde. Protož přiwřeme mu očij a ruce mu w hromadu ſložme, a k hrobu ho ſprowodijme. O yak geſt ſe nám weliká ſſkoda ſmrtij geho ſtala, nebť byl naſſijm dobrým přijtelem.« A tak ſe ſpolu geden druhého potěſſowali. Tento pak milý blázen rowňe tak ďelal, yakoby oprawdu vmřel; zhola nic nemluwil a ſám za to měl, že vmřel. A tak ho na máry wložili.

Když ho pak ti giſtij mládency ſkrze měſto neſli, a ginij [206a] ſe ptali, yaká by to wěc byla, prawili, že mrtwého Nigniaca k hrobu neſau A když ſe na to tázali, množſtwij ſe w hromadu lidu ſeſſlo. Když pak wſſickni prawili, že mrtwého Nigniaka k hrobu prowázegij, y řekl geden z hoſtinſkého domu hauſknecht: [4]) »O co byl welmi weliký lotr [5]) a hanebný zloďeg, giſtě že dáwno byl hoden woběſſenij.« Y vſlyſſel to Nigniak a zdwihſſi hlawu, wece: »Kdybych tak žiw byl, yako mrtew gſem, teda bych řekl, že ty w hrdlo lžeſs.« [6]) A hned ſe zaſe do már položil. Kteřijž ho neſli, welmi ſe tomu ſmáli. A nechawſſe ho tu na márách ležeti, odeſſli od něho preč.

[3]) »Von eim todten, der lebendig zum grab getragen ward vnd redte, vnd macht jederman lachen.« — Brant-Poggius, Facet. 268. (De mortuo vivo ad sepulchrum deducto loquente et risum movente). — [3]) Mit anschlag; lat.: Ex composito. — [3]) Orig.: Vnd sach gleich als einer der verscheiden wölt; lat.: Expiranti similis videbatur — [4]) Einer vsz den wirtsknechten; lat.: Unus ex tabernariis. — [5]) O wie ein böser schalck ist er gewesen; lat.: O quam mala bestia fuit. — [6]) Du schalck lügest in dein hals; lat.: Dicerem, furcifer, te per gulam mentiri.

122. O Geloníkých a Agatyrſkých. [1])

Gelonſſtij a Agatyrſſtij gſú národ, ktereyž Turků doſahá, kteréžto Herodotus Tatary [2]) gmenuge. Ti, yakož Pomponius prawij, žluté barwy magij s barwami ſſaty. [3]) A to že ſe ſtáwá podlé rozdijlnoſti powýſſenij, neb yak daleko geden před druhým má, tijm wětſſij znamenij a flek z barew má. A kterýž méně barew má, to geſt znamenij geho pokory. Když národ ten

po puſſtinách tatarſkých běhá a gezdij, a pijti ſe mu zechce, zatijnagij koňom ſwým žijly a potom krew gegijch pigij. A yakož Solinus prawij, že ſobě ďelagij z kožij nepřátel ſwých ſſaty a koňom plachty. Někteřij pak z lebij nepřátel gegijch nádoby ku pitij ſobě ďelagij, a těch k ſwému potěſſenij a k rozkoſſi vžijwagij

[1]) »Von den Geloner vnd Agathyrser.« — Brant: »De Gelonis et Agathyrsis.« — Pomponius Mela II, 1, 10–14. — Solinus, Collect. 15, 3. — [2]) Die an Thraciam stossen, die Herodotus Scythas heyst. — [3]) Orig.: Sind mit geler farb geferbt. — Brant: »Caeruleo sunt colore dępicti.«

123. O Hyrpienſkých a o maudrých w Indij. [1])

Hyrpowé gſú lidee na ceſtě Phaliſtenſké, [2]) kteřijž každého roku obětugij bohu Apollinowi na hoře řečené Sorakte. A když to činij, teda ſkáčij, duchow [206[b]] nijm hnutijm gſúce zbuzeni a ponuknuti, do hranice hořijcýho ohně, a to bez ſſkody a vrazu; pro poctiwoſt božſké wěcy ſſanuge gich oheň. Kteréhožto nábožeňſtwj znamenij ctila wſſeckna radda ržijmſká ſſeňky a dary, a Harpienſkým toho půgčila na wěčné budúcý čaſy, aby wſſech vřadůw a těžkoſtij prázni byli. [3])

Ale mnohem ge přewyſſugij gymnosophiſté, to geſt pauzý mudrácy, kteřijž, yakož Apuleius prawij, [4]) w obogij Indij, totiž wýchodnij y západnij welmi znamenitij lidé gſú v wſſech giných národů. Kteřijž teyně a ſkrytě (ſwým domněnijm, ortelem a vſudkem, gednánijm, ſamých ſe y giných včenijm) prawij a včij, že gednoho Boha ctijti magij, zle že činiti nemagij, a že smrti nic ſobě wážiti nemáme. Kteréžto wěcy aby znamenij, zkuſſenij a důwod včinil, něgaký Calcanus, [5]) kteréhož Alexander s ſebú wedl, ſám od ſebe wſkočil do hořijcýho plamene, yakož Strabo pijſſe.

[1]) »Von den Hyrpier vnd den weisen in India.« — Brant.: »De Hyrpis et gymnosophistis. Ex Virgilio [Aen. XI, 785.].« — Solinus, Collect. 2, 26. — Plinius, Hist. Natur. VII, 19. — [2]) In dem bann der Phaliscer (in agro Falisc); srv. č. 116. pozn. 2. — [3]) Aller ämpter ledig zu sein. — Brant: Omnium munerum vacationem dedit. — [4]) Apulejus, Florida VI, 21. — [5]) T. j.: »Calanus«. — Srv.: Strabo XV, 1, 68. — Aelian., Var. Hist. V, 6. — Cicero, De Divinat. I. 23, 47. a j.

124. O Eſſedenſkých, kteřijž mrtwé ſwé s zpijwánijm pochowáwagij. A o těch, kteřijž gſau nayzáze na puol nocy. [1])

Mezy lidogedcy w Azij počijtá ſe také národ Eſſedonſký, kterýž rodičůw ſwých těla mrtwá s zpijwánijm, traubenijm a s piſſťcy [2]) k hrobu prowázý, a lebi z gegich hlaw zlattem obkládagij a z těch mijſto gineych nádob pigij. Ti gſau poſlednij a neyważněgſſij ſkutkowé gegijch dobrotiwoſti a miloſrdenſtwij, kteréž vkazugij, yakož Plinius [3]) prawij. Ale Azyatſſtij ne diwij ſe cyzým wěcem aniž také těch wěcý milugij. [4]) Satarchowee

opomitagij vžijwánij zlatta a ſtřijbra, a na wěky obecného lakomſtwij ſe odřekli a od něho odſtaupili.

Geſt pak puolnočnij země podlé Pteréphu, kdežto gi býti prawij za větrem,[5]) gemuž řijkagij Aquilo. Tam [207a] geſt ſſtiaſtný a swatý lid. Ty ſau ňekteřij k Azii a ne k Europě, w kteréž my přebýwáme, připſali a přiwlaſtnili. Ginij ge pokládagij v proſtřed mezy puolnocý a západem, mezy těch wobogijch, geſſto k nám nohama chodij,[6]) sluncem a naſſijm sluncem (geſſto to rozum opomijtá a potupuge), kteřijž mezy welikým a ſſirokým mořem, mezy dwěma swěty tekaucým, ſedij.[7]) Ale poněwadž tomu rozum nepowoluge, teda muſegij w Europě, to geſt na koncy té kraginy, w kteréž my bydlijme, býti, a kdežto, yakž řijkagij, konec swěta[8]) geſt, a kdež nayzáze hwězdy zapadagij. Těm přicházý s nebe welmi welice dobrotiwé powětřij, zdrawé y vžitečné, a žádného ſſkodliwého větru nemagij. Domowé gegich ſau leſy a ſtromy, newědij o žádném rozdwogenij a různicech, nemagj žádného nepokoge od nemocy, wſſichni gednoſteynú wúli magij k newiňe, ſami ſobě ſmrt vkládagij a dělagij, a dobrowolným vmijránijm treſtcý protah a dlenij y překážku ſmrti. Kterýmž z nich těžko déle žiwu býti, když dlúho s weſelijm žiwi byli, poſpijchagj k gedné dobře známé skále a tak ſe ſtrogij, aby s nij po hlawě doluo do moře ſſkákali. Takowý pohřeb za neylepſſij ſobě pokládagij. Ale welmiť daleko w tom ſau od křeſtianſké bohobognoſti a duchowenſtwj. Nebť žádný człowěk pro nižádnú wěc[9]) ſám ſobě smrti činiti ne má, ale gij od stwořitele wſſech a wykupitele ſwého, od kteréhož wſſecky wěcy poſſly a přicházegj, kterýž smrt čaſnau ſám, když ráčij, poſýlá a žiwot wěčney dáwá, očekáwati má. AMEN.

Konec Knijhy této.[10])

[1]) »Von den Essedonier, die ire todten mit gesang begraben, vnd von den Hyperborier.« — Brant: »De Essedonibus, qui mortuos suos cantu sepeliunt, et de Hyperboreis.« — Solinus, Collect. 15, 13; 16, 2—5. — Plinius, Hist. Nat. IV, 89. — [2]) Orig. jen: Mit gesang (Solin.-Brant: Cantibus). — [3]) Má býti: Pompon. Mela (II. 1, 62.). — [4]) Vnd haben auch ir ding nicht lieb. — Br.: Asiatae neque mirantur aliena, nec sua diligunt. — [5]) Bey Pterephon, das sie sagen hinder Aquilon ligen. — [6]) Orig. též nesprávně: Die anderen setzen sie halb in mitten des occidens vnd vndergangs, zwüschen der beider Antipoder sonnen vnd vnser teglichen sonnen. — Solin.-Brant: Alii statuunt mediam inter utrumque solem, antipodum occidentem et nostrum renascentem. — [7]) Orig. nesrozumitelný: Das doch die vernunfft verwürfft vnd verschmähet, die mit eim so grossen vnd weiten mere zwüschen zwo welten einflüsset. — Lat.: Quod aspernatur ratio tam vasto mari duos orbes interfluente. — [8]) Brant: Mundi cardines. — [9]) Orig. tu dí: On mackel, schanden vnd spot vnd darzu des ewigen lebens verlierung. — Br.: Sine ignominiae nota et simul aeternae salutis dispendio. — [10]) Orig.: Ende beyder theil disz buchs.

[207ᵇ] Wytiſſtěno w Proſtěgowě v Kaſſpara Aorga, nákladem Jana Gúnthera, impreſora Holomúckého; a dokonáno we cžtwrtek po Narozenij Syna Božijho, létha tiſýcýho pěti stého padeſátého sedmého.

VIII.

PŘÍLOHY.

a maso A protož když tažena bywa welmi se bogeczy tak wel
mi chrochcze a krziczi • Tehda služebniczy a spolu stoliczij po
chwalili su ezopowa wyrczenie přewelmi • prawiechu prawe
byti : a potom wstawsse a spolecznie se rozžehnawsse rozli-
cznymi czestami geden každy do domu swého bral se gest A
le Xanth když domuow przissel • do pokoge wstupiw wida
ženu placziczy lahoditi gi poczal Ale ona odwratiwssy se od
nieho rzekla • odegdi odemne a nech mne na pokogi • Y řekl
xanth Ey me vtiessenie neslussna gest wiecz aby ty se zpieczo
wala muži swemu • ale ona otpowiediela • nech mne nebo ste
bu wiecze byti nechczy ale zawolay tisty a gij lahod gijž krmi
k gedeni sy poslal : Xanth o tee wieczy newieda rzekl • Czo to
bie gest przinesl Ezop • otpowiediela nicz mi gest neprzinesl
Xant rzekl wssak sem se neopil waysluhu tobie po ezopowi
sem poslal Otpowiediela ona neposlal sy mi nicz : xant otpo-
wiediel Ba tobie sem poslal • ona otpowiediela • že nemnie
ale tistie twe iakož Ezop mi gest powiediel Tehda xant rzekl
Zawolay ke mnie niekto ezopa • Y když gest ezop przistupil
przed nieho xanth ge^v rzekl • komu sy waysluhu dal • Otpo
wiediel ezop Libezne twe iakož sy mi rozkazal Y rzekl xanth
ženie swe • zdali neslyssiš czo ezop prawi : Otpowiediela žena
Slyssim ale gesstie a gesstie prawim že mi nicz nenie dano •
než tistie dano gt̃ Y obratiw se xant k ezopowi rzekl • Komu
sy dal nepotworny widlaku Ezop otpowiediel Komu sy da
ti rozkazal to sem vczinil • xant • libezne me dati sem kazal Ot-
powiediel ezop • wssak twe libezne dano gt̃ Y řekl xant • Y
ktera gt̃ ona • Ale ezop tisty zawolaw Tato gt̃ libezna twa
rzekl • nebo žena kohož miluge geho prawie gistie nemiluge
nebo žena když malu wiecy rozhniewana bywa z niehož vraz
maliczky znamenati muože • yhned hniewa se lage • z domu
pryč odchazy mysli wedne y w nocy aby se toho s dostatečno
sti pomstila Ale tista když gi lagi bigi prycz ženu nikdy nev
tila : ale když gi pan opiet zawola zdwihnuczy zhuoru oczasek
rychle přibieha ku panu a plesanim skoky lahodi • A protož

miel ſy rzecy Nes toto ženie a neſlbezne me Tehda xant řekl k ženie · giž znamenati muožeš z že tu mnu neſeſſlo ale tiem genž noſycem byl · pſym tebe nechtieg ſe popuzeti ale miey dobru wuoli · nebo nalezuu přičiuu p kteruž hodnie ge° zbi ti mozy budu · ale ona otpowiedie la · nakladay o nim iakožt ſe tobie libi · nebo ſemnu žadne wiecy cžiuiti wiece nebudeš · y vhledawſſy cžas przistupny z do° vſſla geſt a k ſwym rodi cžom přibrala ſe · z gegiehožto odchodu xant když zarmucen bieſſe Ezop ge° řekl Nynie zagiſte widiš že ne žena ale tiſta wiece tebe miluge · ale když za niekolik dnuo domuow gě ne · přiſſla xant ſobie počaw ſtyſkati gi pſyti kazal aby domuow přiſſla · a ona přigiti nechtiela než mnohě wiecze zatwrdila ſe wzloſti ſwe :: Otpowiedel xantowi ezop Pane bud weſel a ne chtieg ſe rmutiti Neb ia wam ſlibugi že toho dowedu že bez za dne prozſby ſama do domu přigde ·

Nuhčeho dne wzem penieze bral ſe geſt na trh · y nakupil geſt ſlepicz · holubat · huſy · potom przi ſſed czeſtu ſſel geſt kdež zena Xantowa bieſſe · ya ko by o tom newiedieł kde by bydlela · gednoho z

ſlužebnikow kteryž z to° do° wen wyſſel otazal ſe mielliby czo
zde geſſtoby k ſwatbie ꝓdati chtieli ale on tazal ſe ktoby to byl
genž ženiti ſe chce odpowiediel Ezop xant mudřec zytra boh
da že° pogimati bude ale ſlužebnik to vſliſſaw yhned do do°
wſſed czož od Ezopa ſlyſſel ženie xantowie gt̃ powiediel Ale
ona yhned welmi rychle ſchopiwſſi ſe krzyczecy do do° xanto
wa bieżala gt̃ • potō do do° wſſedſſy rzekla • Toť geſti wp̃w
die bylo yakož ſkrze ſlužebnika twe° neſſlechetneho žerty ſy ſe
mnu plodil • Ale wſſak to° ne dokonaſs czo ſy vmienil ſobie a
wczems nadiegi ſwu položyl • Nebo dokudž ſe ya žywa ty že
ny žadne pogieti nemuožeš ani do do° gie weſti xante xante to
bie p̃wim po nedluhē czaſu • když xant přatel k obiedu pozwal
rzekl Ezopowi Nakup czož naylepſſie° a naylahodnieyſſie°
gt̃ • Ezop na trh odſſedſſy • ſam w ſobie przemyſſlowal czo
by nakupiti miel Aby z przyprawenj obiedu žadne° treſkm
nie naſe nedopuſtil • Ale panu poczeſtnoſt s ſpolu ſtoliczy s
za obiedem • z kupowanie ſweho przyneſl • Y bral ſe geſt
kramuow y nakupil toliko yazykuow weprzowych a ty o
bnie przyprawiw ſpolu ſtoliczym dal geſt gieſti •

II. Z prvotisku latinského kolem r. 1480.

inde transiens per viã vbi xanthi vxor habitabat · idq3 nescire simulans vnum ex seruis qui inde exibat foras · rogat si quid nuptis appositũ domi fenale foret · Cũ ille quereret quisnam esset ille qui celebraret nuptias · Esopus ait · xant⁹ phũs die crastina ducit vxorẽ at seruus ille hoc audito statim domũ ingressus que ab esopo acceperat vxori xanti renunciauit · Illa euestigio atra bili percita clamitans ac vociferans xanti domũ proficiscit · Deinde domũ ingressa ait · hoc illud erat · ꝙ per seruum improbũ me ludificabas · sed non efficies qđ tibi sperasti · nam me viua domum istã mulier alia non intrabit · Xante xante tibi inq̃ xante ·

¶ Post dies paucos cum xanthus auditores ad prandium inuitasset · Ait esopo · emito qđ sit optimũ lepidumue · esop⁹ forum abiens secum fabulabatur · nunc ostendero me haud esse insulsum in apparando prandiũ · Ec cũ ad maccellum venit · porcinas linguas solum emit · illasq3 parauit ac mensam apposuit · Dum xanthus cu3 auditoribus discumberet ait esopo ferto ad mãducandũ · Esopus lĩguas apposuit cũ

II. Z prvotisku latinského kolem r. 1480.

Inde transiens per viã vbi xanthi vxor habitabat ·idqꝫ nescire simulans vnum ex seruis qui inde exibat foras ·rogat si quid nuptis appositũ domi fenale foret·Cũ ille quereret quisnam esset ille qui celebraret nuptias·Esopus ait ·xanthꝰ phũs die crastina ducit vxorẽ at seruus ille hoc audito statim domũ ingressus que ab esopo acceperat vxori xanti renunciauit·Illa euestigio atra bili percita clamitans ac vociferans xanti domũ proficiscit·Deinde domũ ingressa ait· hoc illud erat·qꝫ per seruum improbũ me ludificabas ·sed non efficies qõ tibi speraſti·nam me viua domum istã mulier alia non intrabit·Xante xante tibi inqꝫ xante·

¶Post dies paucos cum xanthus auditores ad prandium inuitasset·Ait esopo·emito qõ sit optimũ lepidumue·esopꝰ forum abiens secum fabulabatur·nunc ostendero me haud esse insulsum in apparando prandiũ ·Ec cũ ad maccellum venit·porcinas linguas solum emit·illasqꝫ parauit ac mensam apposuit· Dum xanthus cuꝫ auditoribus discumberet ait esopo ferto ad mãducandũ·Esopus liguas apposuit ex.

III. Z prvotisku německého kolem r. 1480.

wart ſy von bitterkeit der gallen ertzurnet·vnnd ſchreiend vnnd rüfend lieff ſy in das hauß xanti ires mannes vnd ſprach das iſt die ſach darum̃ du haſt deinen ſchalckhafften knecht laſſen vmb treiben vnd verſpotten Aber dir ſol nichts wyder faren dar auff du haſt gehoffet .Wañ die weil ich leb ſo ſol mir kein ander weib vber die thureſchwel kummen Ja xãte xante.ich ſag dirs xante . Nach wenig tagen do xantus ſeyne ſtudenten het zů tiſch geladē.ſprach er eſope kauff wz lieplich ſey.Als aber eſop⁹ an dē marckt gieng gedacht er in im ſelber Nun wil ich ertzeugē dz ich mit ſo rüch vñ vnwiſſent bin eȳ gůt mal zebereitē vñ do er vnd die metze kã.do kaufft er nit wañ ſchweinē zungē.vñ bereytet die vñ richt dē tiſch

Als aber xantus mit ſeinen geſtē zetiſch geſeſſen was ſprach er zů eſo pō.drag her das eſſen. Eſopus ſetzet imen die zungen für mit eſſich .Do ſprachē die ſchüler meiſter dis din eſſen iſt vol natürlichē kunſt über eȳ weil ſprach xantus aber zů eſopo bring eȳ and eſſen Eſopus ſetzet zungē dar mit knobloch vnd pfeffer bereit Do ſprachen die ſchüler Och meiſtē wie ſynd vns die zungē ſo wol bedrachtet tu. geſetzt wañ eyn zung wurt vō d andern geſcherfpt Bald dar nach ſprach xant⁹ bring eȳ anders do ſetzet eſop⁹ aber zungē für do wurdē die geſt etwas bewegt vñ ſprachēd wie lang wil man vns noch zungē gebē eſope.xantus wz entricht in ſmā

IV. Překlad bajek meziřádkový.

[List 5.ª] **1. De gallo gallinaceo.**

Gallus gallinaceus, dum verrit stercorarium, offendit gemmam: »Quid, inquiens, rem sic nitidam reperio? Si gemmarius reperisset, nihil esset eo laetius, ut qui precium sciret. Mihi quidem nulli est usui, nec magni aestimo, immo equidem omnibus gemmis granum hordei malim.« — *Morale.* — Per gemmam artem sapientiamque intellige, per gallum hominem stolidum et voluptarium. Nec stolidi artes liberales amant, cum usum earum nesciant, nec voluptarius, quippe cui una placeat voluptas.

[5ª] **1. Wo kohautu ſlepiczim.**

Kohaut ſlepiczy hrabal ſe na ſſmetiſſty, nalezl perlu. »Czo, preg, wiecz tak ſwietlau nalezam? Kdyby gy krumplirz nalezl, nicz by nebilo nad nieho weſſeleyſſiho, nebo by yegy czenu wiediel. Mnie pak k zadnemu neni uzitku, ani ſobie gy mnoho wazim, nibrz giſtie nade wſſeczkni perly zrno geczmene raczi bych myti chtiel.« — Sſkrze perlu umieni a maudroſt rozumieg, ſkrz kohauta czlowieka neſſmiſſlniho a rozkoſſniho. Aniz neſſmiſſlni umieni ſſwobodneho milugy, poniewadz uzitku yeho newiedy, any rozkoſſneg; owſſem gemu ſama libi ſſe rozkoſſ.

2. De lupo et agno.

Lupus ad caput fontis bibens videt agnum procul infra bibentem. Accurrit, agnum increpat, quod turbarit fontem. Trepidare agnus, supplicare, ut parcat innocenti; se, quoniam longe infra biberit, potum lupi ne potuisse quidem turbare, nedum voluisse. Lupus contra intonat: »Nihil agis, sacrilega, semper obes. Pater, mater, omne tuum invisum genus, sedulo mihi adversatur. Tu mihi dabis hodie poenas.« — *Morale.* — Vetus dictum est: Ut canem caedas, facile inveniri baculum. Potens, si libet nocere, facile capit nocendi causam. Satis peccavit, qui resistere non potuit.

2. Wo wlku a wo beranu.

Wlk na wrchu ſtudnicze pigicz, uhlidal berana daleko dole pigicziho. Richle p(rzi)biech,[1]) beranu lal, zie mu zkalil wodu. Poczal ſe baty beran a proſity, aby mu wodpuſtil newinnemu, zie won, poniewadz daleko dole pil, wody wlku nemohl zkality, by pak chtiel. Wlk p(ro)ti[2]) tomu zas ſſkrzikl: »Klamaſſ, neſſlechetnicze, wdiczky mi ſe p(ro)tiwiſſ;[3]) wotecz twug, mati, wſſeczko twe nenawiditeldne pokoleni wdiczky mi ſſe p(ro)tiwy.[4]) Ty mi dneſſ utrpiſſ.« — Mrawni rozum. — Staré p(rzi)ſſlowy[5]) geſt: Aby pſa byl, ſnadno ſe muz nagiti kay. Moczneg, geſtlizie chcze uſſkodity, ſnadno wezme uſſkozeni p(rzi)czinu.[6]) Doſti geſt p(ro)winil,[7]) kdoz wodeprzity niemohl.

3. De muribus et ranis.

Bella gerebat mus cum rana. De paludis certabatur imperio. »Pugna erat vehemens et anceps. Mus callidus, sub herbis latitans, ex insidiis ranam adoritur, rana viribus melior, pectore et insultu valens, aperto Marte hostem lacessit. Hasta utrique erat iuncea. Quo certamine procul milvus ad [5.b] propiat, dumque prae studio pugnae neuter sibi cavet, utrumque bellatorem milvus rapit ac laniat. — *Morale.* — Itidem evenire solet factiosis civibus, qui accensi libidine dominandi, dum inter se certant fieri magistratus, opes suas, plerumque etiam vitam in periculo ponunt.

3. Wo miſſech a wo zabach.

Buogowala myſſ zabau. Wo moczidla panſtwy buogowaly [panſtwy].[8]) Buog bul ukrutneg a pochibney. Miſſ chitra w trawie ſſe kregicz aukladnie p(ro)ty[9]) ziabie ſſla, zaba ſucz ſſilneyſſi, ſilau a ſkokem wicz moha, rzetedlnau bitwau nep(rzi)tele[10]) ponaukala. Kopy wobie dwie mieli worziſſne. Kterauzto bitwu z daleka uhlidaw luniak, [5.b] richle p(rzi)lit,[11]) a kdyz p(ro)[12]) ſnaznoſt bitwy woba dwa ſe neſſetrzili, woba dwa buogowniky luniak pochitil a roztrhal. — Tym ſe p(rzi)hazy[13]) ſwarliwem meſſtanum, kteryzto gſaucze zapaleni zadoſti panowanim, kdyz mezy ſebau ſe wady wo aurzady, zbuozi ſwe, mnohdy krat taky y ziwot w nebezpeczenſtwy dawagy.

4. De cane et umbra.

Při bajce té českého překladu není.

---

[1]) pbiech. — [2]) pti. — [3]) ptiwiſſ. — [4]) ptiwy. — [5]) pſlowy. — [6]) pczinu. — [7]) pwinil. — [8]) omylem opakováno. — [9]) pty. — [10]) neptele. — [11]) plit. — [12]) p. — [13]) phazy.

5. De leone et quibusdam aliis.

Cum ove quibusdamque aliis pepigerat leo, venationem fore communem. Itur venatum, capitur cervus. Partiuntur; singulas singulis partes tollere, ut convenerat, incipientibus, leo irrugiit: »Una, inquiens, pars mea est, quia sum dignissimus. Altera item mea est, quia viribus praestantissimus. Porro, quia in capiundo cervo plus sudaverim, vendico tertiam. Quartam denique partem ni concesseritis, actum est de amicitia.« Socii hoc audito discedunt vacui et taciti, non ausi mutire contra leonem. — *Morale.* — Rara semper fuit fides, apud hoc saeculum rarior est, apud po[6.ª]tentes et est et fuit semper rarissima. Quo circa satius est, vivas cum pari. Qui enim cum potentiori vivit, necesse habet saepe de suo iure concedere; cum aequali aequale tibi ius erit.

5. Wo lwu . . .

S owczy ſmluwil lew, zie bude low ſpoleczney. Sſli na low, lapili gelena, dieleli na kazdeho obwlaſſtnie dil. Pocziali brati, yakz ſe bili ſmluwili; brati poczinagiczim lew zarzwal: »Geden, p(ra)wie.[1]) dil mug geſt, neb ſem neghodneyſſy. Druheg tez mug geſt, nebo w czile[2]) nep(rze)mozeney[3]) ſem. Taky zie ſem p(rzi)[4]) lapani gelena wicz praczowal, oſobugi ſobie trzety. Sſtwrtiho taki dilu nepuczite-li mi, zlet bude wo naſſem p(rza)telſtwy.[5]) Towariſſi to uſſliſſewſſy, wodeſſli gſau prazni a mlczicz, neſſmiegicz czknauti p(ro)ti[6]) lwu. — Rzidka bula wdiczky uprzimnoſt a tohoto cziaſſu rzedczy u moczneych [6.ª] lidi geſt, a geſt a bula wdiczky rzediczka. A p(ro)toz[7]) uzitecznegy geſt, aby obczowal ſobie rownem, nebo kdoz ſſ moczneyſſim ſebe obczuge, muſſy czaſto krat ſam ſebe uſtupiti. Sobie rownegm rowne p(ra)wo[8]) miti budeſſ.

6. De lupo et grue.

Lupo voranti ovem forte ossa haesere in gula. Ambit, orat opem, opitulatur nemo. Omnes dictitant tulisse eum precium voracitatis. Tandem blandiciis multis plurimisque promissis gruem inducit, ut collo longissimo in gulam inserto os infixum eximeret. Petenti autem praemium illusit. »Inepta, inquit, abi; non sat habes, quod vivis? Vitam debes mihi. Si libuisset, licuit praemordere collum tuum.« — *Morale.* — Tritum est, perire, quod facias ingrato.

6. Wo wlku . . . gerzabu.

Wlk dyz zral wowczy, p(rzi)hodau[9]) koſt uwazla mu hrdle. Wobchazel, p(ro)ſil[10]) za pomocz, nechcze mu pomoczi zadneg. Wſſeczky p(ra)wy,[11]) ze ge wzal hognau odplatu za wobzernoſt. Potom lahodnegmi rzeczmi mnoheymi a mnohegmi ſlibi gerzaba nawed, aby krkem dlauhegm,

---

[1]) ꝑwie. — [2]) za: ſſile. — [3]) nepmozeney. — [4]) ꝑ. — [5]) ꝑtelſtwy. — [6]) ꝑti. — [7]) ꝑtoz. — [8]) ꝑwo. — [9]) ꝑhodau. — [10]) ꝑſil. — [11]) ꝑwy.

do hrdla ſtrczenem koſt uwazlau winial. Kdyz upominal pak **wodplati**, poſſmiwal mu ſe: »Blazne, preg, wodegdit, czoz na tom doſti nemaſſ, zieſſ ziw? Ziwot's mi dluzen, kdibych byl chtiel, mocht ſem p(rze)kauſſnauti[1]) krk twug.« — Wobeczne p(rzi)ſlowi[2]) geſt: Daremni beywa, czoz cziniſſ newdiecznimu.

7. De rustico et colubro.

Rusticus repertum in nive colubrum, frigore prope enectum, domum tulit, abiecit ad focum. Coluber ab igni vim virusque recipiens, deinde flammam non ferens, omne tugurium sibilando infecit. Accurruit rusticus, correpta sude verbis verberibusque cum eo iniuriam expostulat. Num hanc referat gratiam? Num vitam erepturus sit illi, qui vitam ipsi dederit? — *Morale.* — Fit interdum, ut obsint tibi, quibus tu profueris, et male de te mereantur ii, de quibus tu bene sis meritus.

7. . . . a wo hadu.

Sedlak nalezeneho na ſniehu hada zimau ſkuro umrliho wlozil k wohni. Had wod wohnie ſili a gedu nabraw, potom plamene nemoha ſneſti, wſſeczknu chalupu ſikage nakazil. Richle p(rzi)bieh[3]) ſedlak, pochitiw woſltip, rzeczy a bitim ſ nim wo krziwdu ſe wadil. Tim-li mu[4]) ſe za dobrodini odplaczugeſſ? Zdaliz ziwot moczi wziti chcze tomu, kterez gemu ziwot dal? — Beywa to mnohdi krat, zie ſſkodi tobie, kteremz ty dobrze czinil, a zle tobie czini ty, kterem ty ſy dobrze czinil.

8. De apro et asino.

Dum iners asinus irrideret aprum, ille indignans frendebat: »Malum quidem, ignavissime, fueras meritus; sed etiam si tu poena fueras dignus, tamen ego indignus, qui a te poenas sumam. Irride tutus, impune tibi licet, tutus enim es ob inertiam.« — *Morale.* — Demus operam, ut, cum indigna nobis audimus aut patimur, [6 b] ne indigna nobis dicamus aut faciamus. Mali enim et perditi plerumque gaudent, si quispiam bonorum eis resistat. Magni pendunt haberi se dignos ultione. Imitemur equos et magnas bestias, qui oblatrantes caniculos cum contemptu praetereunt.

8. Wo diwokem weprzi.

Kdyz hlaupeg woſel poſmiwal ſe diwokemu weprzi, won hniewagicz ſe kripiel zubi. Zl(e)hos giſtie, hlupczie, byls zaſlauzil; ale acz ſi ti taky treſtani byl hoden, wſſak ya negſem hoden, kterez bych tebe treſtal. Poſſmiweg ſe bezpecznie. nebuoge ſe nicz, muzieſſ, nebo bezpeſſen ſebau p(ro)[5]) hlaupoſt. — Wo to ſe ſnazme, abychom, kdyz zle wo ſobie ſliſſime a neb ſnaſſime, [6.b] czoz na nas neſſluſſi, nemluwili a neb neczinili, nebo zly lide a neſſlechetni mnohdi krat ſe tieſſi, geſtli zie by kdo z dobreych gim wodpiral, welmi to ſobie wazi, zie gſau hodni pomſtu brati. Naſledugme w tom koni a welikeych howad, kterazto [ho][6]) na wokolo ſſtiekagiczi pſi nedbagicze pomigegy.

---

[1]) pkauſſnauti. — [2]) pflowi. — [3]) pbieh. — [4]) za *mi*. — [5]) p. — [6]) omyl.

9. De mure urbano et mure rustico.

Při bajce té českého překladu není.

10. De aquila et cornicula.

Aquila nacta cocleam non vi aut arte quivit eruere [7.ª] piscem. Accedens cornicula dat consilium; suadet subvolare et e sublimi cocleam in saxa praecipitare, sic enim fore, ut concha frangatur. Humi manet cornicula, ut praestoletur casum; praecipitat aquila, frangitur testa, subripitur piscis a cornicula, dolet elusa aquila. — *Morale.* — Noli quibusvis habere fidem, et consilium, quod ab aliis acceperis, fac inspicias. Multi enim consulti non suis consultoribus, sed sibi consulunt.

10. Worlicze . . . wranka.

Worlicze naleſſy zabinecz (concha)[1]) ani moczy a neb umienim mohla [7.ª] winiti ribu. Priſſedczy k ni wranka, dala gy radu, rozkazala gi nahoru wiletieti a z wiſoka zabinecz na kameni ſpuſſtiti, nebo tak ſe ſtane, zie zabinecz ſe rozrazy. Na zemi dole zuſtala wranka, aby poczkala, az upadne, ſſpuſtila dolu worlicze, rozrazyl ſe żabinecz, uchitila ribu (wranka),[2]) zarmautila ſe, gſucz zdielana, worlicze. —. Nechtieg kazdemu wierziti a radu, kteruz wod ginech wezmeſſ, hled, aby rozwazil, nebo mnozy radczy ne ſwegm, ſ nimi ſe rady, ale ſami ſobie radywagy.[3])

11. De corvo et vulpecula.

Praedam nactus strepitat in ramis corvus. Videt vulpecula gestientem, accurrit. »Corvum, inquit, plurima salute impertit vulpes. Saepenumero audieram famam esse mendacem, iam re ipsa experior. Nam ut hac forte iam praetereo, suspiciens te in arbore, advolo, culpans famam. Fama enim est te nigriorem pice esse, et video candidiorem nive. Meo sane iudicio cygnos vincis et hedera formosior alba es. Quod si ut plumis, ita et voce excellis, omnium avium equidem te dixerim reginam.« Hac assentatiuncula illectus corvus ad canendum apparat, apparanti vero e rostro excidit caseus, quo correpto vulpecula cachinnum tollit. Tum demum miserum corvum pudet pigetque sui, et iactura rei mixta pudore dolet. — *Morale.* — Nonnulli sic avidi laudis sunt, ut cum suo probro et damno ament assentatorem. Eiusmodi homunciones praedae sunt parasitis. Quodsi vitaveris iactantiam, facile assentatorum pestiferum genus vitaveris. Si tu voles esse Thraso, nunquam deerit Gnato.

11. Wo hawranu a wo liſſcze.

Laupez naleſſi ſobie ſkakal po ratoleſtech hawran. Uhlidala liſſka, an ſe weſely; p(rzi)biehla.[4]) »Hawranu, rzekla, mnoheho zdrawy zada liſſka. Cziaſto krat ſleychala ſem, zie powieſt beywa (l)ziwa, to ted nini ſkutku ſhledawam, nebo kdyz ſem tudito nenadale mini[5]) ſſla, uhlidawſſi tebe na ſtromie . . . . richle ſem p(rzi)biehla[4]), hanegicz tu powieſt, nebo powieſt geſt,

[1]) připsáno. — [2]) nepřeloženo. — [3]) na straně připsáno: *ſmola*, pix. — [4]) pbiehla. — [5]) za: »mimo«.

zies ty cziernieyſſy nez ſmula. a ya ted widim, zie ſi bieleyſſy nezli ſnich, a giſtie wedle miho zdani labutie p(rze)mahaſſ[1]) a welmi biley ſſy. A geſtli zie yako perzim tak y hlaſſem p(rze)wiſſugeſſ.[2]) nade wſſemi ptaky giſtie tebe rzekla bych beyti kralem.« Tim pochlebenſtwym zachwaczen ſa hawran, k ſpiwani ſe ſtrogi, ſtrogiczimu ſe pak z biſku wipadl ſegr, kterezto uchitiwſſy (liſſka)[3]) welmi ſe ſmala. Tehdi teprwa bidneg hawran zaſtidal ſe a litowal ſam ſebe a pro ſſkodu ſtraty ſpolu ſ hanbau rmautil ſe. — **Mnozi** tak welmi [tak welmi][4]) zadoſtiwi gſau, zie y ſwau hanbau a .... milugi pochlebnika. Takowi lide za laupez beywagy. Geſtli zie ſe pak uwaru ... ſnadno pochlebniku neſſlechetneho pokoleni uwarugeſſ ... wdiczky budeſſ miti pochlebnika.

12. De leone senectute confecto.

[7.b] Leo, qui in iuventute complures sua ferocitate fecerat inimicos, in senectute exsolvit poenas. Reddunt talionem bestiae; dente aper, cornu petit taurus. In primis asellus, vetus ignaviae nomen cupiens abolere, verbis et calcibus strenue insultat. Tum gemebundus leo: »Hi, quibus olim nocui, iam vicissim nocent, et merito. Sed hi, quibus aliquando profui, iam vicissim non prosunt, immo etiam immerito obsunt. Stultus fui, qui multos fecerim inimicos, stultior, qui falsis amicis confisus fuerim.« — *Morale.* — In secundis rebus non efferaris, non sis ferox. Nam si vultum mutarit fortuna, ulciscentur, quos laesisti. Et inter amicos fac habeas discrimen; sunt enim quidam amici non tui, sed mensae tuae, sed fortunae tuae. Quae quidem fortuna simulac mutata erit, et illi mutabuntur, et bene tecum actum erit, si non inimici fuerint. Merito queritur Ovidius:

»En ego non paucis quondam munitus amicis,
Dum flavit velis aura secunda meis,
Ut fera nimboso tumuerunt aequora vento,
In mediis lacera puppe relinquor aquis.«

12. (Nadpis nepřeložen)

[7.b] Lew, kterez mladoſti mnohe ſwem ukrutenſtwim uczinil neprzatele, w ſtaroſti za to wzal treſtani. Zaſ gemu ſe wodplaczowali zwirzata, kly diwokeg weprz, [trkam][5]) rohi trkal ho beik, a neyprwy woſel, ſtarau zpozdiloſti powieſt [powieſt][5]) chtiegie wiprazniti, ſlowi ... kopiti udatnie kdyz na niey ſkakal, tehdy zaplakaw lew: »Tito, kterimz ſem niekdy ſſkodil, nini tiz zaſe mi ſſkody, a ſſluſſne; ale ty, kteremz ſem niekdy p(ro)ſpiel,[6]) nini tiz zaſſe nep(ro)ſpiwagi,[7]) nibrz taky, geſſto ſem nezaſſlauzil, ſſkody. Blazen ſem byl, kterez ſem mnoho ſobie nadielal nep(rza)tel,[8]) a bla-zniweyſſy, genz ſem faleſſnie p(rza)teli[9]) dauffal. — *Mrawni rozum.* — W ſſtieſſty newinaſſey ſe, nebegweg ukrutney, nebo geſtlizie ſe zmieni ſſtieſſty, pomſtit ſe, kteremz ſi ſſkodil. A mezi p(rza)tely[10]) hled, aby miel

---

[1]) ꝑmahaſſ. — [2]) ꝑwiſſugeſſ. — [3]) vynecháno. — [4]) opakováno. — [5]) př· ·áro. — [6]) ꝑſpiel. — [7]) ꝑſpiwagi. — [8]) neꝑtel. — [9]) ꝑteli. — [10]) ꝑtely.

rozdil, nebo gſau niekterzy p(rza)tely [1]) ne twogy, ale ſtolu twimu, ale ſſtieſſti twimu. Kterezto zagiſto ſſtieſſty, kdiz ſe p(ro)mieni, [2]) y oni zmienieni budau, a dobrze ſe tobie ſtane, geſtli zie p(ro) [3]) tebe [4]) nebidau. Dobrze narzika Ouidius: »Hle, ya ne malo niekdy uhrazen ſem byl p(rza)teli, [5]) dokawadž ſem bil w ſſtieſſti; kdyz pak neſſtieſſty na mne ſe oborzilo, proſtrzed welikeho neſſtieſſty wopuſſtien gſem.«

13 De cane et asino.

Dum blandiretur canis hero et familiae, herus et familia canem demulcent. Asellus id videns, altius gemit; coepit eum pigere suae sortis; inique putat comparatum canem gratum esse cunctis, pascique de mensa herili, idque otio ludoque consequi. Sese contra portare clitellas, caedi flagello, nunquam otiosum esse, et cunctis tamen odiosum. Si haec fiant blanditiis, eam artem, quae tam utilis sit, statuit sectari. Igitur quodam tempore redeunti domum hero, rem tentaturus, procurrit obviam, [8.a] subsistit, pulsat ungulis. Exclamante hero accurrere servi, et ineptus asellus, qui se urbanum credidit, fuste vapulat. — *Morale.* — Non omnia possumus omnes, ut ait Vergilius in Bucolicis, nec omnes omnia decent. Id quisque velit, id tentet, quod possit. Non simus id, quod graece significantius dicitur ὄνος λύρας, id est asinus lyrarum vel lyrae. Sic autem Boetius: Asinus ad lyram positus. Repugnante natura irritus est labor. Tu nihil invita facies dicesve Minerva, teste Horatio.

13. Pes ... vołel.

Kdyz ſe liſſal peſſ k panu a k czeledy, pan a czeled pſa hladiwali. Woſſel to wida, tiezcze ſplakal, poczial ſam ſobie ſe ſwiho p(rzi)rozeni [6]) hozditi, zie neſſp(ra)wedliwie, [7]) p(ra)wil, [8]) to ſe ſtalo, aby peſſ miley bil wſſem, a krmenu beyti ſtolu pana, a toho zahaleni a hrau zie dochazi, a won zie zaſſe noſiwa, mrſkan beywa biczem, nikda nezahaly, a wſſak wſſem geſt w nenawiſti. Poniewadz toto ſe diege p(ro) [9]) liſſany, toho umieny, kterez tak uziteczne geſt, uminil naſledowati. A p(ro)toz [10]) gednoho czaſſu, kdyz ſſel domu pan, toho chtiege ſſkuſſiti, wibieh w czeſſtu, [8a] ſpinal ſe a kopal kopiti, a kdyz krzicziel pan, p(rzi)biehly [11]) ſſuzebniczy a neſmiſſiny oſſel, kterez ſe p(rzi)wietiwem [12]) byty domniwal, kigem geſt ubit. — Ne ſſe wſſeczko wſſiczkny muzme beiti, yakoz p(ra)wi [13]) Wergelius w tiech knihach, ani wſſem wſſeczko ſſluſſy. Wo to kazdey ſtug, wo to ſe pokauſſey, czoz by beyti mohl. Nebeweyme tim, czoz rzedczky ſwietlegy powiedino geſt, aſinus ad liram; tak taky y Boecius powiediel. Proti p(rzi)rozeny [14]) daremni beywa p(ra)cze. [15]) Ty nicz neuczinif any nepowiſſ ... yakz ſwieczy Oracius.

[1]) ptely. — [2]) pmieni. — [3]) p. — [4]) t. j.: proti tobě. — [5]) ptely. — [6]) prozeni. — [7]) neſſpwedliwie. — [8]) pwil. — [9]) p. — [10]) ptoz. — [11]) pbiehly. — [12]) pwietiwem. — [13]) pwi. — [14]) prozeny. — [15]) pcze.

14. De leone et mure.

Leo aestu cursuque defessus sub umbra fronde super viridi quiescebat. Murum autem grege tergum eius percurrente, experrectus unum e multis, comprehendit. Supplicat captivus, indignum se esse, cui leo irascatur, clamitat. Reputans ille in nece tantillae bestiolae nihil esse laudis, captivum dimittit. Nec vero ita multo post leo forte, dum per saltum currit, incidit in plagas. Rugire licet, exire non licet. Rugientem miserabiliter leonem mus audit, vocem agnoscit, repit in cuniculos, laqueorum quaerit nodos, quaesitos invenit, inventos corrodit, leo e plagis evadit. — *Morale.* — Haec fabella suadet potentibus clementiam. Etenim ut sunt res humanae instabiles, egent interdum ipsi potentes ope humillimorum. Quare vir prudens, etsi potest, timebit vel ulli hominum nocere. Qui autem non timet nocere alteri, valde desipit. Quid ita? Quia, etsi iam potentia fretus neminem metuis, forsan olim erit, ut metuas. Constat enim eve-[8.b] nisse claris magnisque regibus, ut vilium homuncionum vel gratia indiguerint, vel iram metuerint.

14. Wo lwu a wo miſſy.

Lėw horkem a biehem uſtawſſe, pod ſtinem ratoieſty na zeleni trawie wodpocziwal. Miſſy pak ſtado pref zadek geho kdyz biezielo, p(ro)czitiwſſy, [1]) gednu z mnoheych polapil. Profila ho, ſa lapena, zie neny hodne, na kohoz by ſe lew hniewati miel, p(ra)wil. [2]) Porozumiewſſy won, (zie) [3]) z ſmrti tak maleho howadka zadne neni chwaly, polapenau p(ro)puſtil. [4]) Potom pak brzo lew nahodau kdyz pref bor biezal, treffil do teneta. Rzwati mohl, wigiti nemohl. Rzewucziho zaleſtiwie lwa miſſ uſſliſſiela, hlaſſ poznala, wlezla mezi ſſoſſky, tiech woſidel hledala uzlu, hledage nalezla, naleſſy p(rze)kuſſowala, [5]) lew z lecze uſſiel. — Tato baſſen napomina moczne lidy dobrotiwoſty. A zagiſte, yak ſau wieczy lidſke neſtale . . . P(ro)toz [6]) muz wopatrney, y by pak mohl, bude ſe baty aby zadnimu czlowieku neuſſkodyl; kdoz ſe pak nebogi ſſkoditi druhemu, welmi geſt . . . Procz pak? Nebo aczkoli nini, w ſwau mocz daufage, zadniho ſe nebogiſſ, ſnad niekdy bude, aby ſe bal. Nebo wiedome geſt, [8.b] zie ſe p(rzi)hazy [7]) znamenitem a welikem kraluom, zie proſteych lidy ne(b) prziznie potrzebowawaly aneb hniewu ſe bawaly.

15. De milvo aegroto.

Lecto decumbebat milvus. Jam ferme moriens matrem orat precatum ire deos. Mater respondet nil opus illi sperandum a diis, quorum sacra et aras suis rapinis toties violasset. — *Morale.* — Decet venerari superos, illi enim pios iuvant, impios aversantur; in felicitate neglecti, in miseria non exaudient. Quare in secundis rebus sis eorum memor, ut in adversis rebus praesentes sint vocati.

---

[1]) pc[illegible]ſſy. — [3]) [illegible] [4]) vynecháno. — [illegible] — [5]) pkuſſowala. — [6]) ptoz. — [illegible]

15. (Nadpis nepřeložen.)

Na lozi [1]) leziel nemoczney luniak, a giz ſkuro umirage matky p(ro)ſil, [2]) aby ſſla za niey p(ro)ſit [3]) buohu. Matka odpowiediela, zadne ſpomoczy won aby ſe nenadal wod buohu, gichzto ſwate wieczy a woltarze ſwegmi laupezmi mnohdykrat poſſkwrnil. — Sluſſy cztiti buoha, nebo woni dobrem pomahagy, zlegmi pohrdagy; w ſſtieſſti opowrzeny w biedie neuſſliſſit. Protoz w ſſtieſſty pamatugz na nie; aby w neſſtieſty p(rzi)tomny [4]) buly, kdyz budau wziwani.

16. De hirundinibus.

Wo laſſtowiczich.

Mimo nadpis nepřeloženo více.

[9.a]17. De ranis et earum rege.

Českého překladu bajky není.

18. De columba et milvis.

Columbae olim bellum gessere cum milvo, quem ut expugnarent, delegerunt regem accipitrem. Ille rex factus hostem agit, non regem. Non segnius ac milvus rapit ac laniat. Poenitet columbas incepti, satius fuisse putantes pati bella milvi quam tyrannidem accipitris. — *Morale.* — Neminem suae sortis nimium pigeat. Nil est, teste Flacco, ab [9.b] omni parte beatum. Equidem meam sortem, modo tolerabilis sit, mutari non optem. Multi nova sorte quaesita veterem rursus optarunt. Ita plerique ingenio sumus omnes, nosmet nostri poenitet.

18. Wo holubiczy . . .

Holubi niekdy buog wedly ſ luniakem, kterehoz aby p(rze)mohly, [5]) zwolili ſobie krale geſſtraba. Won kralem ſa uczinien nep(rzi)telem [6]) byl, ne kralem, ne leniwiegy nez yako luniak lapal a pich . . . Litowali holubi, zie gſau to uczinili, lepe ſe beyti domniwagicze ſnaſſeti buoge luniaka, nezli ukrutenſtwy geſſtraba. — Zadney na ſwau powahu przliſſ nenarzika(y), nikdez nicz, yak p(ra)wi [7]) Oracius [9.b] dobreho neni. Giſtie me powahy, toliko kdy by p(rzi)gemna [8]) bila, p(ro)mieniti [9]) (bych) nechtiel. Mnozy wo nowau powahu ſtogicze, ſtare zaſſe gſau ſtali, a tak mnozy; toho p(rzi)rozeni [10]) gſeme wſſiczkni, zie ſami ſobie gſe hizdime.

Tato bajka jest poslední s úplným překladem mezířádkovým. Po ní naskytují se již jen glossované nápisy, celkem 31, na sedmi následujících listech. Jest to v bajkách:

19. De ſure et cane. — Wo zlodiegi a pſu.

20. De lupo et succula. — Wo wlku a ſwincze.

24. De hoedo et lupo. — Wo kozleti a vlku.

---

[1]) nadepsáno *aegrotus.* — [2]) ꝑſil. — [3]) ꝑſit. — [4]) ꝑtomny. — [5]) ꝑmohly. — [6]) neptelem. — [7]) ꝑwi. — [8]) ꝑgemna. — [9]) ꝑmieniti. — [10]) ꝑrozeni.

25. De cervo et lupo. — Wo gelenu a wlku.
26. De rustico et angui. — Wo ſedlaku a hadu.
27. De vulpecula et ciconia. — Wo liſſcze a czapu.
28. De lupo et capite picto. — Wo wlku a wo hlawie malowaneg.
29 De graculo. — Wo ſoicze.
30. De musca et formica. — Wo mauſſe a mrawenczy.
31. De rana et bove. — Wo ziabie a wo wolu.
32. De equo et leone. — Wo koni a lwu.
33. De equo et asino. — Wo koni a woſlu.
34. De avibus et quadrupedibus. — Wo ptaczich a ſſtweronohcich zwirzatech.
35. De lupo et vulpe. — Wo wlku a liſſcze.
36 De cervo. — Wo gelenu.
37. De vipera et lima. — Wo geſſtiercze a pilniku.
38. De lupis et agnis. — Wo wlcich a beranech.
39. De silva et rustico. — A [1]) leſu a ſedlaku.
40. De membris et ventre. — Wo audech a wo brzichu.
41. De simia et vulpecula. — Wo wopiczi a liſſcze.
42. De cervo et bobus. — Wo gelenu a wolich.
43. De leone et vulpecula. — Wo lwu a liſſcze.
44. De vulpecula et mustela. — Wo liſſcze . . . kolczawa.
45. De equo et cervo. — Wo koni a gelenu.
46. De duobus adolescentibus. — Wo dwau mladencich.
47. De cane et lanio. — Wo pſu a rzezniku.
48. De cane et ove. — Wo pſu a owczi.
49. De agno et lupo. — Wo beranu a wlku.
50. De adolescente et cato. — Wo mladenci a kocze.
51. De patre et filiis. — Wo otczi a ſinech.
52. De rustico et equo. — Wo koni a ſedlak(u).

Pak ještě glossováno na listě 15.[b] před bajkou 46.: Esopi fabule — *Eſopowi baſnie*, a podobně na listech úvodních začátek: *Eſopuw ziwot . . . a Eſop*, a konec: *ſem . . . ſem rzekl ſam.* Tu i tam připsány jsou na prázdných krajích různé poznámky latinské; mezi nimi na listě 7.[a], při bajce 11., naskytují se tři výrazy české, totiž: *labut* — cinnus olor, *ptaczi nos* — rostrum, *pſi hauba* — rictus, a podobně na listě 7.[b], při bajce 12. čteme: *trka, hazi na mne kamenem* — petit me lapide; *picha mne* — petit me cultro. Konečně na zadním přídeští i na desce samé opsána jest latinská báseň Sixta Birkia (Betuleja) zároveň s překladem českým, jenž na levé straně jest mezi řádky a na pravé ještě jednou sám o sobě položen.

[1]) Za *Wo.*

V. Bajka o vlku, který se postil.

(Viz str. 289., čís. 24.)

Bajku tuto v staročeském písemnictví známou z Tkadlečka (vyd. Hanka 1824. II., str. 72—73) podává Brant (1501) na archu B VIII. b. ve znění tomto:

De lupo comedente porcum pro pisce.

Saepe iuvat rebus mutare vocabula priscis
Atque novis verbis remque notare novam.
Hoc medici norunt, quid pro quo sumere docti,
Et pro pisce lupus sic sibi prendit ovem.
Decipere at facile est homines, sed fallere divos
Haud potis es: cernit singula quaeque Deus.

Fertur fuisse lupus, qui cum scelerum suorum veniam quaerens confessorem adiisset seque ad satisfactionem condignam obtulisset, a confessore salubriter sibi iniunctam poenitentiam accepit, quatenus deinceps a carnibus abstineret, sicque a culpa et poena absolutus abiret. Lupus vero cum aliquantisper poenitentiae memor satisfacere mandatis ecclesiae satageret et rabida tandem fame concitus paene defecisset, eo quod commode pisces prendere non poterat, quibus gulam suam satiaret: stans autem casu quadam tempestate prope ripam cuiusdam fluminis vidit porcum pinguem se in aquis post potum lavantem. Memor lupus, quoniam interdictum sibi erat reptilibus et pecoribus campi, pisces sectari proponens, flumen ingressus: »Salve, inquit, domine piscis, sive te lucium sive silurum appellem.« Porcus vero cum se non piscem, sed suem iureiurando affirmaret, respondit lupus: »Sis ergo piscis, si non es; saltem poenitentiae memor deinceps carnibus abstineam.« —

Překlad německý (1569):

Von eim Wolff, der ein Schwein asz für ein Fisch.

Man sagt, das ein wolff was, do er vmb seine schuld gnad oder ablasz suchet, kam zu einem beichtuatter vnnd erbot sich zu rechter busz

vnd gnugthuung, empfieng von dem beichtuatter sein heilsam auffgesetzte busz, das er hinfort sich von dem fleisch enthielte, vnd also von schuld und pein absoluiert vnd gelediget hingienge. Aber do der wolff etwan an die busz gedacht, vnderstund er dem gebot der kirchen gnugzuthun. Zuletst aber als er gar by erlegen was vor grossem hunger, darumb das er nicht wol vnd füglich fisch mocht oder kundt fahen, mit denen er sein hunger solt ersettigen vnd vertreiben, do stund er von geschicht eins mals an eim staden eins bachs, vnnd sahe ein fett schwein, das sich in dem wasser nach dem tranck wusch vnd schwemmet. Gedacht der wolff, das ihm verbotten was von der kriechenden thieren vff dem land vnd das vff dem feld wonet sich zu enthalten, vnd setzt im für fisch, zu fahen. Gieng also in das wasser vnd sprach: Gott grüsz dich, herr fisch, wie ich dich nennen sol, ein hecht oder ein silur. Do aber das schwein sich nit ein fisch, sonder ein schwein sein auff den eid behielt, sprach der wolff: Bisz jetz ein fisch, ob du schon keiner bist, so ich doch der busz ingedenck bin, wil ich mich fürter vor fleisch hüten.

Podobá se, že Brant vyňal podle svého způsobu tuto bajku z pramene latinského, dosud nezjištěného; proměny větší v ní sotva učinil. Varianta německá, o níž zprávu podal prof. Gebauer v Listech fil. 1882 (IX.) na str. 286—287, mluví o vlku a ovci dosti rozvláčně. Německý Ackermann aus Böhmen bajky této nemá, a český Tkadleček stěží as ji vybral anebo přejal z cizího spisu samu o sobě. Mnohem spíše se zdá, že nalezl ji pohromadě s ostatním obsahem svého díla v nějakém latinském dialogu. V tom případě byla by domněnka, kterou před lety projevil prof. Gebauer, (Listy fil. 1877 na str. 317) »že skladatel Tkadlečka skladby německé (t. j. Ackermanna) neužil a že podoby tu i tam se vyskytující tím vznikly, ani skladatelé oba se řídili nějakým vzorem společným, dosud ovšem neznámým,« nejen oprávněna, nýbrž i velmi podstatna.

Mimochodem budiž připomenuto, že chybný výraz v Tkadlečku »Neštěstí« snad odtud vzešel, že v latině místo obyčejného Mors bylo Parca Libitina, Atropos a pod. (soudím tak dle mluvy tehdejší), čemuž český vzdělavatel nerozuměl.

IX.

SEZNAM SLOV A VĚCÍ.

Číslice s čárkou anebo s přídavkem »tit.« aneb »v tit.« (titul, v titule) značí stranu; všechny ostatní ukazují k řádkám.

a (přerušovací = ἀλλά): On odpověděl: A já se mám vdycky dobře (iron.) 281, 8. — Odpověděl zahradník: A co tato nepodoba také zná litery a písma? 19, 17; srv. 299, 14.
Adelfonsus, Adelph. 7 tit.; 235 tit.
Afryka 333, 9; 334, 1; 19; 336, 30; 341, 14; 345, 16; 23; 351, 37.
Agapotus 7, 16; 8, 1; 6; 14.
Agathenský sněm = v Agathě (Agde) r. 506. 313, 22.
Agatyrští, národ 359, 30.
Agrippa M. 280, 21.
Achelaus = Achelous, řeka 346, 28.
Albertus (Magnus) 338, 21.
Albín Jan 3, 1.
alces = los 345, 20.
Alcibiades 309, 10.
alcyon = lednáček 191, 10.
Aldigerius = Aldighierus (?) malíř 303, 12.
ale = aspoň: Daj mi za něj ale tři haléře 12, 2; tázal se, zdá by se mu ale ta líbila 237, 16; aby k ní ale jedno slovo promluvil 296, 18; sr. 124, 1; 183, 13; 221, 16; 238, 35; 310, 16. — V otázce namítací: Tovaryšky milé, ale přestaneme-li se někdy vaditi? 179, 20. — = přece tedy aspoň: Pověziž ale, komus dal? 23, 31; i kdož jest pak ten, pověziž mi ale 23, 34.
Alemo = Alkmaeon Krotonský 5, 8.
Alexander Vel. 360, 19.
Alexander III., papež 330, 7; 21.
aleyon = alcyon.
Alligerius = Alighieri (Dante) 302, 1.
Ambrož sv., Ambrosius 275, 4; 316, 26; 328, 12.
Ammorum = Amorium město 7, 3.
an, ana, ano: Odkudž jest ten hrnec, an k hlavni podobný? 11, 21; pane, s těžkem toto ta voda není? Pán vece: Ana jest. 158, 4; domníval sem se, že s tebú samým šermovati budu, ano pak vidím, že se tobě samému třetímu brániti musím 299, 11. — Uhlédal hada, an spí na slunci 197, 7; vida kozu, ana se pase 228, 20; slyšel, ano dítě pláče 210, 18; vida syny, ani se hadrují 280, 1; zdálo se mu, an ho andělé uvedli 246, 16; sr. 242, 33; 201, 1; 4; 210, 21; 211, 1 a j. č.
Anatharsis = Anacharsis mudřec 317, 8.
Anianus, Anyanus = Avianus 7, tit.; 217 tit.; 232, 24.
Ansymirius, poustevník 329, 1.
Anthonius Radenský = Raudensis (Raudinus), theol. 326, 13.
Antonín sv. 304, 23; 305, 1.
Antonius, Anthonius M., triumvir 271, 11; 20; 331, 6; 15.
Apelles, dům jeho 340, 26.
Aphrodite 356, 13.
Apianus = Apion Alexandrijský 343, 13.
Apollinův chrám v Delfech 47, 25; 48, 36; 343, 6.
Apollo 51, 18; 52, 2; 165, 19; 22; 209, 18; 220, 7; 227, 9; 17; 319, 10; 326, 1; 5; 360, 7.
Appius Claudius (Crassus), konsul r. 349 279, 1.
Apulcius = Apulejus 348, 8.
Apuleius Luc. z Madaury 321, 30; 333, 27; 348, 8; 360, 14.
Aquilo = vítr severní 361, 4.
Arabie 235, 1; 353, 13.

Arces = Argos, město 330, 25.
Areschusa = Arescusa 333, 6.
Aresthon = Arescon 333, 6.
Arestotiles = Aristoteles 346, 23; 354, 22.
Aretinský biskup 301, 9.
Argos, město 330, 25; 331, 1; 10; 333, 5.
argumentum 6, 14.
Arimphei, národ 352, 2; 7.
Arion 342, 9; 23; 25.
Aristoteles, sr. Arestotiles 345, 25.
Arkadie 333, 13; 20.
Armenští 350, 1.
Armiaspi = Arimaspové 352. 24; 27.
Arnoldus, právník 307, 1; 9.
asa = asi: velikosti jest asa jako vosel 336, 14.
ať = ut: chceš-li, ať tě kaupím? 15, 30 a j. — hleď, ať by se tolikéž nepřihodilo 308, 19.
Atheny 6, 3; 5; 55, 1; 192, 4; 10; 274, 7; 10.
Athenyenské tisíce 166, 18.
Athenyenští 73, 6.
Augustinus, Augustýn sv. 295, 43; 311, 31; 326, 26; 333, 23. Augustina sv. řehola 314, 31.
Augustus císař 277, 10; 13; 18; 19; 23; 364, 26; 27.
Aurelia = Amelia, Ameria, město 294, 24.
Aurum Pontinum = arvum Pontinum v Latiu 279, 5.
autok = útěk 112, 15.
Avion = Avignon 303, 5; 9.
Aziatští 360, 25.
Azie, Asie 353, 1; 360, 21; 361, 5.

Babylon 40, 19; 45, 9; 21; 46, 26; 47, 3; 48, 32.
Babylonské království 40, 30.
Bachus = Bakchus 341, 22; 342, 1.
Baldach = Bagdad, město v Asii 236, 31; 34; 237, 24; 29; 238, 31.
Barenský kardinál, v městě Bariu (Apul.) 311, 8.
barvíř = lazebník, holič 319, 12.
báseň = bajka, fabule: 3, 3; 14; 30; 4, 16; 18; 33; 5, 1; 2; 3; 4; 9 atd.
Bassus, spisovatel římský 330, (tit.) 24.
bastphalské dítě = vestfalské (?) 355, 11.
báti = fari: báti a rozprávěti nětco 5, 4; lidská slova bají 322, 20.
báti se za koho: velmi se za ni bál 255, 6.
bauvol 341, 6; 7; 345, 15; 16.
bauvolový 338, 17.
bazilišek 339, 16; 340, 4; 25; 28; 31.
bědaž: ach bědaž mně 50, 2.
Benátky 261, 11; 303, 23; 25; 304, 3.
Benedyktulus, vlček 150, 32; 153, 3.
Benjaminovo pokolení 275, 10.
bezhrdlé: o mé bezhrdlé stáli 115, 6; 171, 17; do bezhrdlé nemocen 340, 19 a j.
běžná: žádná b. = nevěstka 281, 33.
bíliti se: bílil se, jako by nemocen byl = přetvařovati se, dělati se 109, 22; 121, 7; 210, 8; 228, 2.
bláznice = bláznivá 171, 8; (blaznice) 203, 2.
Bláznová Loď = Narrenschiff, spis Brantův 332, 3.
blaznování = bláznovské počínání 302, 6.
blekotný = žvavý, povídavý 43, 15.
Blénové, bezhlavci 354, 12.
boa, had 341, 5; 12; 13.
bodati: ostny boda 155, 19.
bohobojnost 361, 21.
bolehlav = aconitum 349, 21.
Bonconvent 319, 20.
Bononie 277, 11.
bopomozi 258, 21.
Brabancie 294, 5.
brach: milá brachu 162, 10; 289, 22.
brána: brán 307, 7.
bránný 307, 9.
Brant Šebest. 273, 2.
bráti: béru 168, 3; 221, 18.
bratr: milá bratr 162, 18; 171, 8.
břitva: jako po břitvách dojíti něčeho 38, 2.
Bruk = Bruggy, město 294, 6.
bůh: buhuom ke cti 232, 22; k buhům 224, 28.
býti: bul 374, 20; bula 375, 18; 19; bulť 381, 6; nebidau (?) 379, 3; kdybychme 199, 16.

Calabria 341, 5.
Calcanus = Calanus mudřec 360, 19.
cameleon, cameleontes = chamaeleon 339, 11; 18; 19.
Cannalie = průplav k Ferraře 304, 3.
Canon, duchovní právo 296, 5; 327, 26.
Carneades, filosof 274, 10.
Cassius Longinus, společník Brutův 331, 13; 15; 333, 2; 3.
cathoblepa, zvíře 338, 34.
Cato Marek 273, 13; 332, 4.

Caucasus 350, 3.
cecejk = cecík 337, 27.
cejp = cíp: s cejpy neb s kápěmi 301, 11.
centnéř zlata = 600 zlatých uherských 166, 20.
Cicero 288, 13; 299, 19; 300, 14; 304, 16; 306, 17; 307, 23; 308, 33.
Cingula = Cingulum, město v Picensku 290, 1.
cinobř 352, 22.
cinže 40, 3; 8; 14.
Cipio = Gn. Servilius Caepio, konsul r. 106 př. Kr. 331, 19.
Circe, kouzelnice 334, 15; 338, 19; 26.
Confidius Lucius = Considius, Cossitius, měšťan v Thysdru v Africe 333, 10.
Corvinus = Valerius 279, 24.
Crassus Licinius, triumvir 333, 1.
Crinitus = Rimicius 59, 15.
cronuta zvíře 346, 18.
Crotonie = Kroton, město 347, 1.
Curcius Quintus, historik 320, 9.
cvičný = obratný; 155, 1; 281, 19; 298, 22.
Cyrenaica, země 340, 4.

časný = vezdejší: nade všecky časné věci 253, 5.
černost 188, 3
česati = pomlouvati 303, 18.
činichati 222, 10.
čísti peníze 15, 31.
čížebník 172, 5.
čtrnactý v tit. 66; 84; 103; 122.
čvrček: 39, 18; 25.

Daius = Davus, otrok 338, 13.
dajmati: dajmaje 205, 23.
daktyly = datle 178, 8; 9; 179, 10; 16.
dálé věci = události, res gestae 5, 5.
Dantes = Dante 290, 22; 302, 1; 8; 12; 324, 28; 325, 1; 2.
Dares, zápasník 299, 7.
dáti: dadí nám sto zlatých 244, 9. — pěkné řeči podadí 122, 4. — nepoddadí se 229, 13.
Davus, otrok 338, 13.
dčéti: meč dčel (= čněl) z prořezu toho stromu 356, 22.
dek = pokrývka, postroj na koně: frýz v předrahém deku 93, 21.
Delfos = Delfi; 47, 5; 8; 14; 23; 48, 14; 33; 49, 1; 4; 165, 19.
delphin, delphina, mořská svině = delfín 171, 12; 192, 7; 342, 19; 343, 25; 28.
Demaenetus, Arkad 333, 19.
Demas = muž v Delfech 48, 11.
Democritus, filosof 339, 17.
Demoscenes, Demoschenes = Demosthenes 6, 3; 8.
desatý v tit. 62; 81; 100; 119.
devatenactý v tit 70; 89; 108; 125.
devatý v tit. 80; 99; 118.
Diodorus Siculus, historik 337, 30.
Diogenes, kynik 321, 24.
Diomedes thrácký 330, 26; 331, 1.
Dionyzius = Dionysos, bůh vína 29, 19.
Dionyzius, král 34, 20; 22; 23
Dionyzius, tyran v Syrakusách 275, 28.
div: div na něj pohleděti *θαῦμα ἰδέσθαι* 118, 31; v divy dlauho 257, 3 a j.
diví muž = satyr 205, 19; 21; 24.
divočina: pro ukrutnost a pro divočinu 355, 20.
dlapa = tlapa 351, 18.
dmejchati = bzdíti 286, 27.
dobře s kompar.: dobře hlavatějším 211, 5.
dobrodínec 190, 7.
dobrotivě 42, 19.
dohoniti se koho: já se ho dohoním 119, 1; 147, 24.
dokonále 192, 15.
Dolabella, Delabella, konsul 331, 8; 11; 13.
Doliganus, skladatel bajek 7, tit.
dopřátý: na cle sobě dopřátém 249, 2.
dorozuměti čemu = dobře pochopiti 301, 18.
doskok 111, 3.
dosti činiti s dvěma dat.: řeřábu nechtěl smlauvě dosti činiti 4, 8; 167, 17 a j.
dostříci se: jeden z dělníků dostřáhl se ho 182, 14; 186, 1.
dověřiti se komu čeho 81, 11.
dřevo = strom 134, 9; 145, 6; 24; 27 a j.
dříve s gen.: d. puol měsíce = dříve než za . . . 287, 7.
drní = drnoví 357, 3.
drob: člověčích drobův zakusiti 333, 21.
drobet: ani drobte sem nesnědl 150, 16.
drstnatý = drsnatý 38, 2; 6.
duch = dech: zdá by duch jeho počiti mohl 222, 10; duch v sobě tajil 293, 17 srv. 334, 8; 339, 2; 340, 13.
důch = doch, došek 357, 8.
důmysl = domněnka: již vidíš, že muoj duomysl pravý jest 12, 7; 318, 24.
dupka = malé doupě 64, 5.
durmatý = naduřený: má veliká durmatá líce 11, 23.

dus: d. lakomého pekla = strepitus Acherontis avari 314, 27.
duše: pod mau duší pravím tobě 136, 7 a j.
dva veliká cecky 268, 27; dvě vráně 31, 23; 32, 6; žábě 167, 1 a j.
dvacatý v tit. 89; 109.
dvanactý v tit. 64; 83; 102; 121.
dvíře 17, 17.
dvořák: sedlák jeden aneb dvořák 139, 21; srv. 50, 10; 12.
dvořský (dvorský) = vtipný: dvořská odpověd 266, 4; 303, 16; pro dvorský běh (způsob) 301, 24; 326, 22; 327 (tit.), 14 a j.
dychtěti: hora sobě stejskala a těžce dychtěla 77, 15.

Edipus 337, 30; 338, 5; 7; 11; 13; 14.
Efezus 11, 14; 12, 19; 13, 26.
Egypt 44, 17; 45, 16; 236, 31; 237, 25; 238, 1; a j. 239, 2; 336, 29; 338, 33; 347, 18; 353, 12; 354, 22.
Egyptské Kronyky (Apionovy) 343, 13.
Egyptský král 41, 10.
Egyptští 44, 18; 45, 13; 356, 14.
elealas, zvíře 336, 17.
Emser Jeronym 357 (tit.), 27
Eneas 276, 19.
Englická země 282, 12.
enhydrus, vodní had 348, 15.
Ennius Quintus 284, 40; 343, 1—3.
Entellus, zápasník 299, 7.
Enus, přijatý syn Ezopův 40, 33; 35; 41, 3; 5; 42, 7; 17; 44, 4.
Eolus, král větrův 306, 34.
Epikureova rota 316, 17.
Epirus 344, 2.
Erhart, písař 306, 26.
Essedonský národ 360, 21.
Eunicus, dozorce 259, 8; 10 a j.
Eupharbus = Euphorbos 342, 27; 343, 9.
Euricius Ciarus = Erucius Cl. 332, 8; 10.
Euripides 18, 12.
Europa 361, 5; 10.
Europetotius 346, 27.
Ezau 267, 35.
Ezop 5, 9; 10; 7, 1; 17; 8, 8; 9 atd.
Ezopovy básně 5, 1; 9; 37; 61, 14; 63, 5; 73, 18; 84, 4; 86, 16; 94, 22; 96, 13; 100, 12; 284, 36 a j.
Ezopovy fabule 102, 12; 106, 6; 111, 12; 112, 13; 113, 7; 114, 6; 115, 10; 123, 15 a j.
Ezopovy Knihy 55, tit.; 90, 11; 110, 8.
Ezopovy rozprávky 40, 6; 17; 56, 4; 65, 5.
Ezopův Život 3, 5; 6, 7; 7 tit.; 57, 15.

Fanephejtští = Fanesiové 344, 26.
Ferrarie 304, 3; 10; 322, 1; 323 6; 324, 3.
Filippus, král Makedonský 6, 4; 10. — Filippovy zlaté = mince makedonská 285, 22.
Flaccus = Horatius 302, 19.
Florencie 263, 25; 266, 19; 286, 14; 290, 22; 292, 1; 296, 7; 298, 7; 300, 22; 302, 1; 4; 303, 4; 9; 304, 5; 13; 319, 21; 320, 16; 324, 28; 355 (tit.), 22; 358, 17.
Focis 47, 22.
Förchejn = Pfortzheim 357 (tit.), 1.
Francaus 279, 14. — Francoz 279, 18. — Francové 279, 5. — Francozové 279, 7.
Franciscus, kníže v Padue 329, 2.
Franky 355, 4.
Franská země = Gallie 278, 7 — Franské království 311, 9.
František sv. 295, 28; Františka sv. řehola 312, 25.
Frydrych II. císař 319, 20; 330, 6.
Frygie 5, 10; 7, 2.
frýz = hřebec 93, 20; 94, 2 a j.
Furius Camillus, r. 349 konsul 279, 1.

Gajetáni, v Benátkách plavci 261, 11.
Galenus, lékař 316, 7.
Gamphazantové, lid v Africe 354, 14.
Garamantové 334, 19; 335, 19.
Garamantský král 344, 7.
Gellius Aulus 273, 7; 274, 11; 331, 21; 333, 11; 334, 14.
Gelonští 359, 30.
Germanie 307, 6.
Gonella, šašek 322, 1; 7; 12; 323, 6; 8; 17; 20; 22; 324, 5; 6 atd.
Gordius, král 319, 9.
groš bílý = 7 peněz bílých 250, 12.
groš český = 7 peněz bílých 166, 22.
gymnosophisté 360, 13.

had: hadé 352, 9; 13.
hájenství = hojemství, dilatio 242, 42.
hájíček 247, 2.
hájoví 98, 2.
hajtman města 28, 25.
haléř = $^1/_8$ peníze, $^1/_{14}$ groše 12, 2.
Haivikar = Hamilkar 309, 1; 7.
Harpienští = Hyrpové 360, 11.

hauba: nemohla by hněvu hauby jeho snésti 125, 16; v haubu 134, 10; hauby (pl.) 323, 29.
hausti: rozkázal, aby na strunách haudly 237, 10.
Helespont 334, 27.
helmelín = helmice 279, 17.
Hemma = Hermia 343, 31.
Herkules: ó bože H. 183, 12; 330, 26.
Hermaphroditus 356, 12.
Hermes, filosof 339, 15.
Hermes = Merkur 356, 13.
Hermippus, dvořan krále Lycera 41, 4; 5; 20; 26
Herodotus 319, 18; 334, 1; 342, 9; 22; 344, 25; 346, 22; 347, 21; 352, 23; 359, 30.
heršovati: mezek skákal a heršoval sobě 211, 6.
Hertanie — Hyrkanie 349, 10. — Hertanští 349, 19.
Hesiodus 273, 7; 311, 4.
Hexameron = Hexaemeron, kniha sv. Ambrože 328, 12.
Higmius = Hyginus 326, 1.
hippopotamus, vodný kůň 336, 23.
historie 6, 12.
hladek: tak tlust a hladek z míry jsi 104, 7.
hladovit: jsem velmi h. 138, 11; 254, 6.
hlaveň: k hlavni podobný (ohyzda) 11, 21.
hlédati = hlídati (custodire) 33, 3; 99, 8; 242, 25; 252, 5 a j.
hlemejžď = želva 183, 3; 4.
hluchá nemoc = padoucnice 259, 28; 35; 40; 260, 1.
hlušiti: nehlušte mne svými řečmi 290, 30.
hnáti: žéne mne před se 86, 22; 351, 33.
holspanty 286, 15; 21.
Homerus 7, 8; 273, 16; 299, 7; 335, 25; 343, 1; 4; 346, 23; 354, 1.
Horatius 5, 34; 302, 19; 316, 13.
hořekati 163, 15.
horlivě 99, 3.
hospoda: do hospody přijal = pohostil 10, 6.
hospodyň 189, 4; 5.
hovořeti = hovořiti 35, 17.
hozditi = hyzditi 379, 22.
hrabati: přech. přít. hraba 55, 8.
hrabatský — hraběcí 306, 21.
hráti: puls tíže hrál 282, 8.
hrbovatý 7, 6.
hříšen: tauž vinau jako i já hříšen jsi 219, 6.
hromázditi 235, 2.
hrubě: tak se hrubě lekl 154, 3.
hryzení = chrup: vostrá kausaní a hr. mají 336, 4.
hubatá ústa (tlamě podobná) 7, 6.
hudba = hudební nástroj: rozkázal, aby na rozličných hudbách haudly 237, 10.
Hugo (Bencius), lékař v Sieně 268, 2.
Huoc Jan, lékárník v Ulmě 268, 5.
hybati 182, 4.
hyen, kámen 346, 14.
hyena 345, 23; 346, 7; 19.
Hyrkanie 349, 10; 350, 1. — Hyrkánové 349, 19; 350, 1; 3.
Hyrpové 360, 6; 11.
Hyspanie 239. 1; 240, 43; 281, 15.
hyzditi se = oškliviti se 379, 22; 381, 25.
hyže: síla v hyžech 351, 17.

chameleont 339, (tit.).
chaterný: ch—á pomsta 70, 2.
chládkonozí lidé 336, 25.
Chotomie = Chaonie 276, 22.
chovati se s kým = mazliti se 23, 22. — živiti se 163, 10.
chrastina 65, 11; 223, 15.
chrt: dva chrté 136, 15.
chtíti čemu: opět by chtělo daktyluom 179, 16; chtěl svému od měštěnína 240, 6; 39.
chutně = ochotně, honem 179, 1; 236, 10; 252, 14.
chváliti: ženu tu chváléce 241, 20.,
chvátiti: zajíce ch. 79, 7.
chymera = chimaera 5, 22.

ichneumon 348, 15.
ilis = ibis 353, 10; 20.
Indie 336, 1; 339, 23; 351, 37; 360, 14.
Indští volové 348, 18.
Indytské hory 353, 25.
Instituce Justinianovy 332, 15.
Iob 5, 33.
Iokasta královna 338, 4; 11.
Ipokras = Hippokrates 316, 3.
Isis, bohyně 9, 14; 10, 3.
Izraelský lid 275, 11.
Izydorus = Isidorus 276, 2.

jacinkt = drahý kámen 248, 3.
jako = jenž: kdo jest onenno, jako tamto před námi jde? 13, 20; pověz mi, co jest to, jako tě nese? 267, 16 a j.

Jána sv. kostel 315, 1.
Jaselicus 344, 4.
jebtiška 300, 6.
jedenactý v tit. 63; 82; 101; 120.
jedinau = jednou, jedenkrát: kdož j. v neváře shledán jest, vždycky ten v domnění zlém bejvá 88, 8.
jednák 193, 20; 240, 19; 20 a j.
jedné = jediné, jen: poslechněte j., nechte ho 32, 9.
jedno = jenom 118, 35.
jedno — druhé: jedno cestau jda, druhé obtížen jsa = jednak — jednak 94, 1.
jednom = jenom 10, 19; 17, 30; 23, 20; 32, 16; 43, 33; 88, 6 a j.
jednorožec 349, 3.
Jeronym sv. 308, 12; 316, 13.
ježkový: tvárnost má ježkovau 339, 24.
jímati: vostrými zpáry trápiti a těžce j. = svírati 218, 11; pazaury se ho jímaje = chápati se 279, 19.
jískati = hledati: ženy, když vši jískají, nehty tepau 291, 24.
jísti = žráti; jedl holuby jeden po druhém 75, 2; 96, 4 a j. — pojísti = sežrati 65, 21 a j.
jmenovitý: j. den = určitá lhůta 82, 8.
Julius, císař 338, 18.
Julius Modestus, spisov. 330, (tit.) 24.
Junius Appius, konsul 344, 10.
Juno, bohyně 36, 37; 113, 9; 12; 19; 193, 4.
Jupiter 50, 34; 51, 6; 9; 12; 60, 8; 73, 21; 74, 1; 145, 22; 193, 2; 198, 9; 16; 199, 1; 22; 201, 9; 203, 15; 208, 7; 221, 9; 224, 1; 227, 9; 256, 22; 276, 15; 326, 2. — o bože Jupiter! 74, 13; 208, 10; 221, 14; 256, 3.
Justinianus, císař 332, 15.
Juvenalis 314, 21; 316, 28; 321, 6; 342, 7; 353, 19.

kaj = kyj 374, 8.
Kappadocie 14, 8.
Karel, kupec z Florencie 302, 4; 12.
Kastalekonští 344, 9.
Kátho M. = Cato 273, 13.
káti se čím: cizím neštěstím se kaje 3, 22; 59, 22.
kausaní = kusadlo: velmi vostrá k. mají 336, 4.
kázanost = cudnost: k. žen svých vyzvěděti 334, 22.
kázaný: žena kázaná = dobré kázně, cudná 99, 1.
kde = kam: kde jdeš, muoj pacholíčku? 28, 26; příteli, kde jdeš 140, 10; **kde se béřeš**? 140, 18.
když tehdyž = někdy: vždycky sem to přemyšloval, že k. t. tobě toho líto bude 41, 22.
kejchavka = helleborus, rost. 274, 13; 17; 19; 20
kerchov 269, 9; 304, 14
klamati na koho = lháti na koho: pročež ste klamali na toho, kterýž mluviti neumí? 9, 8.
klapet = pařez 11, 29; 74, 2; 5.
klaubec = pouzdro: do pytlíčku a nebo do nějakého klaubce 327, 19.
Klaudianus básník 308, 34; 309, 13.
Klaudius císař 341, 11.
klevetati 257, 23.
klibati = klubati 202, 9.
kliditi (o tělesné potřebě): prvé mi dal, abych krví klidil, až málo ne do smrti 310, 30. — rozum svuoj s tím klizením vyklidil 29, 13.
klisterování 171, 22.
klopotati: jako pes po hlavě k. = klopýtati 313, 23.
knap = soukeník 164, 7.
kolací = hostina 22, 2.
kolíčko = kolečko 349, 11; 12.
Kolín n. R.: na Rejně Kolíně 312, 23.
Kolophonští 344, 8.
komňata 15, 23; 22, 22; 23, 16 a j.
koněbodci = hippocentauri 5, 31.
kopa česká = 60 grošů bílých 166, 23.
kopa míšenská = 30 grošů bílých 12, 1; 250, 10.
koza: lok. sing. o kozi 59, tit.
krahulečník 266, tit.
krajčí 259, 1; 5.
králík, had 340, 18; 20; 22; 341, 2.
Královské Knihy (v biblí) 278, 20.
Kráthes = Krates filos. 274, 6.
kratochvílení 25, 27.
Kratonyenský = Krotonský 5, 8.
Krésus 37, 14; 38, 12; 40, 3;
Krétenští 276, 18.
křípěti = skřípěti 376, 29.
Kristus Pán 308, 17.
křivdář 56, 7; 82, 6.
křivdomluvný 57, 2.
křivě 42, 6.
krkání: krkavec krkáním čas oznamuje 114, 1.

krokev = krovní trámec 177, 16.
krokodýl 163, 1; 347, 18; 348, 13.
krondle (sing., fem.) 264, 23.
křtan 348, 13; 349, 23.
krvaviti 189, 18.
Krymo = Komo, město 307, 8.
kto 23, 36; 116, 3; 186, 21; 244, 7; 280, 15; 300, 15; 302, 30; 303, 19; 337, 31 a j.
kuoň: potom ten k. odvedl Cassius 331, 12.
kuoš, koš 141, 8; 10; 12 a j.
kuroptva 163, 9.
kus = trocha: já se tvejch slov kusa nebojím 86, 19; nejsem tebau kusa obtížen 124, 2; já kusa nedbám na tu lišku 153, 2 a j.
kventík = ¼ lotu 248, 12.
kvésti: ktve 188, 7.

labuth 187, 15; 16; 18.
Laestrygones 335, 23.
Laius, král thebanský 337, 29.
lambardské dítě 355, 11.
laní = laň 183, 16; 19 a j.
larva masopustní = směšná příšera 11, 37; 12, 8; 33, 34.
laskav: velmi laskáva byla 258, 4; laskávi 332, 21; laskávě 62, 10; 144, 8; 280, 31; 301, 21.
lata = lať 177, 17.
Lateranský kostel 315, 1.
Laurentiana, cesta v Římě 355, 1.
lauže: v lužích 73, 19; lužka 190, 18.
léceti = léčky strojiti: vždycky na tebe l. budau 64, 24; 177, 24.
léč: do leči ho přivedla = do léčky 202, 19.
leč s ind. hypoth.: leč mne hned prodáš, jinak sice od tebe uteku 16, 14; leč k tomu přivolíš pro obecní dobré, bez tvé vuole já chci ho osvoboditi 36, 36; mohl by naší slávy umenšiti, leč my jí brániti budem 47, 16; zle, má ženo, leč hned půjdeš a napiješ se 293, 21 a j.
ledvá 69, 11; 209, 19.
lehučký 109, 24. — lehučce 83, 16. — lehaučky 319, 15.
z **Leiteruov kníže** = della Scalla 302, 3.
lékař: lékaří 237, 1.
lénivý 86, 18; 125, 1; 150, 7; 12; 19.
lenkotrata = leucrocota, zvíře 336, 13.
lep: uhlídali ptáčníka, an vějice lpem povlačuje 116, 10; lpy a jiné nástrahy 117, 4; 337, 8; 11.
Lepidus, triumvir 277, 10; 19.
lest: l. složili o něm = úklad nastrojili 47, 22; l. složená 48, 6.
lháti: aby lháli 322, 24.
Libánská hora 300, 18.
libistice = Libysticae (fabulae), *Λιβυκοὶ λόγοι* 5, 14.
Licinius Publius, kons. 344, 10.
lidojedci 335, 10; 18.
Ligurie, Ligurští 307, 6.
lichevník 309, 19; 312, 1.
lichota = faleš, podvod: obadva jste plní lichoty a nevěry 83, 3; 118, 13; 153, 9.
lichý = podvodný: něvěrný a l. lev 59, 11; 82, 6; 241, 19
lišťátko 153, 7.
liští = liščí 135, 25.
Livia, manželka cís. Augusta 277, 22.
lomiti se = dáviti: hyena lomí se jako člověk 346, 4.
Longinius = Longinus 333, 2.
lstivě 13, 22; 71, 9; 186, 5.
Lucanus, básník 280, 27; 314, 29; 333, 28; 340, 29; 352, 28.
Lucie sv. 296, 12.
Lucinius = Licinius 333, 1.
Lucrecius, básník 313, 31.
ludař = šejdíř: ludaři a kejkléři, kteříž na lidech peníze šálí 289, 4.
Lufft (?) město 307, 1.
lůžko: na ložku 323, 14.
lvový 219, 13; 20.
Lycaeus, bůh 333, 20.
Lycerus: král Babylonský 40, 19; 41, 9; 10; 14; 17; 44, 17; 47, 2.
Lydie 14, 22; 37, 15.
Lysimachus, král 344, 5.

máj = mladé větví: všecko město pod májem sedělo 40, 12.
majtiti: dříví majtí 206, 4.
maličko 106, 7; 142, 32; 157, 18.
málo ne = bezmála, 155, 15; 19; 310, 30.
Mancius = Mancinus, sedlák 298, 7.
mandly: mošnu mandlův 178, 8; 9.
mani: m. nalezl pecen sádla 143, 9.
manticora, zvíře 346, 20; 348, 22.
Marrubové 334, 13.
Mars 334, 14.
Marsové 334, 13; 18.
Martialis, básník 337, 16.
Marytanské hory = Mauritánské 351, 20.
máteř: svých dětí vlastní m. 19, 26; 231, 20; na máteř 231, 8; s mateří

231, 20; všechny jiné matery 224, 10; 351, 12.
Matúš sv. 311, 29.
Mauřeníky, opice 337, 22.
Mauřenínové 335, 19; 338, 16; 341, 16.
Maurytanie 352, 1.
mazhauz = síň 15, 24; 32, 14; 18; 293, 5 a j.
mdel = mdlý 281, 6.
medennice 8, 27; 20, 24; 26 a j.
Mediolán 266, 19; 21; 285, 1; 286, 13.
Mecha = Mekka 239, 1; 246, 2; 240, 4; 44.
Mejland 324, 1; 326, 10; 13.
Mela Pomponius 333, 23; 345, 1; 359, 31.
melitanský: melitanské psíčky = mazlíčky, z ostrova Malty 192, 1.
Menelaus 342, 27.
Merkurius 176, 6; 177, 2; 5; 193, 1; 12 a j. 198, 1; 256, 21; 356, 10.
Merkuryáš 178, 10; 356, 8.
městský = vzdělaný, ušlechtilý, urbanus: k mnohému městskému naučení potřebný 3, 4.
metatl: nejvíce přede mne mecí 105, 1.
Methymna, město 342, 10.
mhaurání: očí mhauráním ukazoval 329, 28; 30.
Micypta = Micipsa, král Numidský 280, 11.
Midas, král 319, 9; 15.
Migasthenes = Megasthenes historik 336, 1
milítký 17, 20.
Milo, zápasník 347, 1.
milost: obrazové bez milosti = bez vděku 85, 3.
milostivě 236, 22.
Minatius 327, 3; 8.
Minerva, bohyně 197, 1; 321, 25.
míra: své věci v dobré míře postavíš 59, 5.
místo: na místo dobře šaty dělati = velmi dobře 259, 1; umdlen na m. 259, 37.
mistrný = divný, zvláštní: najmistrnější sen 246, 13; ze všech nejvšetečnější a nejmistrnější zvíře jest jednorožec 349 3; má mistrnú barvu (seltsam) 339, 27.
mocně dáti = v moc: já ho mocně tobě dávám 11, 9; 11.
močidlo = bažina 74, 2 a j.
mohautný 91, 1.
Moralia, spis sv. Řehoře 275, 14.
mordéř svůj = samovrah 185, 2.
mozk 132, 13; 150, 10.
mráz: pl. mrázy 62, 7.
mrzutý = šeredný, 226, 23.
Mucianus Licinius, spis. 333, 5.
mudrák = věštec, hadač: z rozkázání kněží a mudrákův 333, 4.
mudřejší 321, 2.
Múřeninská země 336, 5; 29; 337, 24; 26; 339, 4; 346, 17; 20.
musejm = musím 138, 15.
mušení = nutnost 287, 5.
muž: muží 36, 17; 37, 8; 38, 23; 47, 8; mužmi 214, 6; 255, 7.

nabis = žirafa 338, 16.
nabízeti: mládence k sobě vábila a nabízela = pobízela 100, 15; pána k dobrotivosti n. 186, 27.
náboženství = pobožnost 246, 2.
nabrunátný: nabrunátné majíc vlasy 337, 27.
nádobí = plodidla 249, 17.
nadrážniti: když se ho dosti nadrážnil, odletěl zase 279, 20.
nadychání = plané povídání: jejich n. hned uši odevrau 325, 9.
náhle: v n. potom přiletěl vorel 95, 7; srv. 174, 18; 293, 14; 332, 15 a j.
nahromázditi 96, 16; 124, 6;
najednání = vyjednání, podmínka: toliko s tímto najednáním 39, 3.
najetí: nemohu ani mezkuo ani koňuo k kaupení ani k n. nalezti 12, 17.
najíti: nájdeš 178, 2.
najprauže = nejprudčeji 50, 27.
nákladitě = nákladně 340, 26.
nákvasa: v své staré nákvase stojí = nákaza 313, 27.
nakvašovati: had všeckny věci jedem nakvašoval 62, 10.
naléceti: sedlák mnoho lečí nalécel na toho ptáčka 247, 9.
nalekovati: bližním léčky nalekují 172, 7.
namluviti koho = bereden 37, 1; nás na to nenamluvíš 162, 11; a j.
nanečistiti: život si mi nanečistil 143, 11
napískati: o byť zato v ústa nadělali a v nos napískali 17, 26.
napnauti: napav kuži 225, 9.
Narades = Najades 356, 10.
nároky = stroj bobří 172, 10; 12.
nastrahovati: pasti n. 64, 24; 71, 19.
náš-náše: pro náši vinu 115, 18; náši nepřátelé 136, 15; uši náše 4, 10; sr. 257, 20; 275, 1; 276, 21 a j.

našlapiti: ptáčník, nevida ještěrky, našlapli na ni 172, 4.
natáhnouti: netopýře ptáci těžce natáhli = potrestali 95, 12.
navésti na cestu 9, 16.
Nazamonienští, Nazanyenští = Nasamonové 334, 2; 11; 19.
Neapolis 311, 8; 355, 9.
nebojatý: nebojatá vrána = nebojácná 125, 14.
nečasnost = předčasnost, předčasná plodnost: pro spěšnost rychlé nečasnosti (o medvědech) 351, 6.
nečasný: nečasné dílo = nevčasné 188, 20.
Nedius, krejčí 259, 3; 260, 1 a j.
nedvěd 174, 9; 222, 4; 8; 350, 27; a j.
nejednota: vyptal se na příčinu hadrování takového a nejednoty 292, 17.
nechutní se mi = zle se mi dělá 9, 3.
Nektenabus: král Egyptský 41, 8; 42, 9; 44, 27; 31; 45, 2; 6; 19; 24; 25; 46, 10; 15; 17; 23; 27.
někto 252, 22.
nemáhati: pro hněv mluviti nemáhají 11, 2.
Němci 330, 10. — Německá země 355, 4.
německé myši 89, 9.
z **nenadála** 207, 10; v nenadále 321, 19; 26 a j.
nenáviditedlný = protivný: n-á pokojnost moře 317, 13; 374, 6.
není 200, 7.
neoddati komu = vyrovnávati se 7, 7.
nepodoba = nepodobný člověk: a co tato n. zná litery? 19, 17. — = škaredost: proč se posmíváte nepodobě mé 36, 18; 19.
Nepodobovice, Nepodobice = sídlo nepodobných t. j. škaredých: toť škodí, že jsi z N—c. 15, 36.
nepotvorný = ohyzdný 166, 23.
nepříležitý na koho: n—á na někoho služba 4, 5.
nepřístupný = odporný: ty si mně velmi velice n. a nepodobný 11, 31.
Nero, císař 278, 12; 14.
Nesius = Nestus, řeka 346, 28.
nesvoboda: z svobody do n—y se dal 278, 21.
nesytost = lakomství 210, 5.
Netapacius, rytíř ve Florencii 263, 25.
netrefa = ťulpas: si pravá n. 22, 11.
netrefný = nedobrý: pes jeden n. 146, 5.
Neurové 333, 23.
neutřená cesta = neujetá 309, 18.
nevybitý = bezelstný 242, 24.
nezčíslný 255, 4; 261, 26 a j.
nic: ničehéhož 87, 14; 200, 20; 243, 18; ničemémuž 106, 9; 197, 22. — nic toho není = nic takového, nýbrž něco jiného 10, 33.
Nicolus Mikuláš (Niccoli), Florenťan 286, 16.
Nigniaca, pošetilec 358, 17; 359, 21; 23; 25.
Nigri = Nigris, řeka v Africe 338, 33.
nikám 134, 20.
nikdí, nikdíž 282, 35; 286, 8.
Nilus 347, 18.
noihart = pokrytec 265, 22.
nosatec = kopáč 10, 9.
nov měsíce 337, 12.
novotný 22, 6.
Numidie 350, 26.
Nydrianth. 294, 5.
nyničký: nyničké udatenství 79, 16. — nyníčko 75, 16; 199, 23; nyničky 127, 2; 200, 1 a j.

obecenství = společenství 162, 1; 203, 13; 223, 8.
obecný čas = těhotenství 351, 3.
obervati: od pávův oberván 86, 9; 95, 15.
obilé: mezi obilém 284, 1.
oblibovati: nad smrt to oblibuje 167, 13.
obmysliti: obmyslila tomu cestu 99, 22.
obránce: vzali sobě za obránci 75 1.
obrati: vobéru 211, 20.
obrátiti: oni se na to nic neobrátili = nedbali 51, 20.
obrazník = sochař 164, 1; 192, 2.
obrazový: hlavu obrazovú = škrabošku 164, 2.
obstati = obejmouti, obestřiti: nit ho neobstala 149, 25; pás všecken kostel obstal 330, 15.
obštikati = okusovati 341, 21.
obtěžovati se = tíže nabývati: břemena čím dále, tím více se obtěžují 13, 23.
obtížen: o. na své mysli = zarmoucen 35, 24.
obvláštně 256, 27; 280, 3.
obžernost 375, 30.
octnauti se: že by v šatlavě se ocetl 260, 17.
odcestí: mužíček, nechav přímé cesty, šel po o. 155, 9.
odejíti: tak ho kausali a rvali, že ho za

mrtvého odešli 86, 2; napoly umrlého a zabitého ho odešli 144, 17; 145, 4; 187, 5.
odepříti = odolati: lvovu úmyslu od. 92, 34; všemu pokušení ona morně ode. přela 253, 18; tak lest jedna druhé odepřela 270, 26; 341, 9 a j.
odhádati = hádkou odpuditi 59, 11.
odkavád 145, 19; odkavádž 183, 18; 20; 334, 20.
odlehnauti: řekl, jako by mu odlehlo 170, 3.
odmeknauti = odemknouti: kázal sobě kómoru o. 257, 11.
odmluviti = domluviti, řeč skončiti 238, 39.
odplatiti se čeho: slibujíce, že se mu toho o. chtějí 180, 7.
odpočívati: tu té voslici odpočívala = odpočinutí přála 265, 36.
odporník 31, 10; 275, 19.
odporný — vzdorný, odporující 24, 12.
odslaužiti se: odpověděl, že se jí toho chce odslaužiti 97, 6.
odtušiti: nemocný, odtušen jsa již zle od lékařův = zbaven naděje 165, 11.
odvěšený: s odvěšeným krkem = svislým 217, 12.
odzpovídati se = dozpov. 295, 12.
Offrogenes = Ophiogenes, lid při Hellespontu 334, 25.
oháňka = chvoštiště na mouchy 88, 3.
ohava = ohavnost: obávají se jejich aust ukrutnosti a ohavy 349, 15.
ohledovati se s čím = obírati se 191, 2.
ohlechnauti = ohluchnouti 259, 22.
ohyžďovati 13, 40
ochránce: chudí ho za ochránci měli 243, 1.
ochudnauti = schudnouti 237, 26.
oklamavatedlný = klamavý 308, 33; 34; 309, 11.
okrauhlost: v o. vykonaný = dokonalý, vhodný 38, 4.
okřin vokřin = mísa 21, 15.
oliva 212, 8; 9; 12.
Olrúth = Olympia 347, 3.
oman, voman = rostlina počistivá: zacpanému mozku žádná kejchavka ani voman nepomůže 274, 18; 13; 20.
omluviti koho k někomu = osočiti: musím to předjíti, aby mne ten zlosyn ku pánu neomluvil 10, 26.
omykaný: od čeho si na krku tak omykaný? 105, 10.
Onofrius, syn Brantův 273, 2.
opatřitel = opatrovník 102, 11.
opíče 231, v tit.
opikati se = mingere 299, 29.
opraviti se = polepšiti se 187, 11.
opravovati se: pes se opravoval = spravoval, zmáhal se 147, 18.
orátor = řečník 33, 10; 11; 185, 14 a j.
orth, ort = 6—8 grošů českých (bílých) 166, 22; 193, 3.
ortis = žirafa 338, 20.
osídlo 177, 26; 181, 1; 202, 19.
osmejkaný: krk o. 105, 9.
osmnactý v tit. 69; 88; 107; 125.
osobný = sličný: dosti osobné mládence 12, 10; nepodobného mezi osobné postavil 14, 6 a j.
osočiti: osočil ho k králi 40, 37.
ostáti 259, 23.
ostrážce 104, 8
osukovati: postavil se, jakoby se chtěl brániti, ruce sobě vosukuje 249, 11.
Ovidiovy Knihy Přetvořování 336, 8; 340 1; 356, 9.
Ovidius 321, 17; 20.
ovoce: šupiny od ovocí 282, 18.
oznámiti koho = známost učiniti o někom, prozraditi 76, 1; 148, 23; 25 a j.

Padus, řeka 323, 7.
Padva Padua 268, 3; 329, 1. — Padavinské kníže 329, 1.
palaužek = palouček 247, 2.
palice = hůl, kyj, obušek 114, 11; 115, 3.
pán s vámi: ach, milý pane s vámi! (Dominus vobiscum) 301, 17.
Pantheios = Panthoos Trojan 342, 27.
papati 28, 1.
Papinianus, právník 274, 2.
Parandrus, Parandus, Pariandus = Periander 342, 11; 14; 20.
pard 338, 16.
pařezí: utíkal skrze p. a chrastiny 223, 14.
Paříž 276, 6.
parték = krajíc 27, 28.
Párthové 331, 14.
pás: za pasy šli spolu = v zápas se dali 249, 16.
pastorče 19, 28.
patnactý v tit. 67; 85; 104; 123.
patrný: místo velmi patrné = výhledné 200, 17.

paučina 214 11
pauk 214, 12.
Pavel, pokrytec 262, 25; 263, 1; 18.
paznecht 21, 4; 7.
pečítka = sigillum: malými lístky a pečítkami učinil z sebe bohatého 321, 8.
pekelník 29, 24.
Pelusium, v Egyptě 351, 21.
Pergamenští 340, 24.
peřiti se = peřím obrůstati 284, 2.
Persius, satirik 298, 1; 318, 28; 343, 2.
Petr z Florencie 266, 19.
Petr z Vinic = P. de Vineis 330, 5; 8; 12.
Petrillus, v službách kardinála Barenského 311, 10; 11.
Phalistenská cesta = v kraji Falisků 360, 6.
picek = vepřík: smáti se pickovi z Epikureovy roty 316, 17.
Pienská země = Picenum 290, 1.
piják: má zavřený piják = jícen 326, 9.
pikati = mingere 299, 32; 34.
piléř = pilíř 34, 1.
pilně 172, 3 a j.
Piréus, přístav athenský 192, 8; 12.
Pisa, město v Italii 262, 25; 268, 12.
píštělka 348, 27.
pitomý = krotký 55, 4.
pivnice = sklep 8, 15; 19.
plano: poď se mnau na plano = na pláň 123, 8.
Pláthonova škola 299, 21. — P—i učedlníci 323, 2.
Plautus 5, 18; 311, 5; 27; 338, 13.
plejtva = ploutev 268, 28.
pletky = oka pletená 117, 4.
Plinius Druhý 332, 20; 333, 9; 345, 8; 348, 1; 353, 24; 354, 6; 360, 25. — Pl—ovy Přirozené Kronyky 332, 22; 334, 26; 339, 18; 22.
Plinius Mladší 321, 5.
pliskač tlachal, pleskal 11, 11 a j. — pliskání 32, 1; 134, 13; — pliskavý 43, 15.
pluhař = oráč 229, 18; 292, 19.
po = podle: lékařství po štěstí 327, 21.
pobíditi = pobídnouti: mistra k šermu p. se nestyděl 299, 3.
poctivě 27, 14; 226, 33 a j.
počekati: počekaj maličko 28, 16; 236, 16.
podívati se čemu: aby se podívali tomu milovníku 343, 23.
podkrají = kraj 288, 19.
podletní = jarní 116, 7.
podobný = sličný, pěkný 40, 33 a j.
podpeřiní: z p. ven hlavu vystrčil 322, 5.
podstrk = námítka: podstrkové od nepřátel řečníkům se dějí 185, 15.
podštívati: psa na se podštívali 79, 9; 169, 13; 230, 12.
podtiňovati: stromoví až do zpodku podtiňoval 103, 19.
Pogius 7 tit; 261, 10; 262 tit; 263, 22 tit; 265, 5; 15; 266, 15; 267, 32; 269, 7.
pohádka = hádanka: pohádky na se vydávali 40, 21; 19, 15; 16 a j.
pohlazovati se s kým 68, 20.
pohlezovati = pohlížeti: na každého neproměnnau tváří pohlezoval 14, 2.
pohodlé 10, 3.
pohřiziti: lodí se p. měla 170, 1; 176, 5; 9.
pochyba: bez p—y = jistotně 37, 10.
pojevši = pojavši: jiného muže p. 19, 25.
poklesnauti se: na huolku se podpírala, aby tak snadně se nepoklesla 240, 27.
pokoštovati: bohové, chtějíce ho pokoštovati, bolestí mu poulevili 166, 14.
poláček = polský peníz, Pfennig 14, 21; 15, 1; 16, 5.
polau sudí: pět p. 243, 23.
polet = slanina (Bachenspeck): nalezl celý nasolený p. 143, 14; poltu slanin sem přijíti nechtěl 145, 12.
položiti se: tísta mající se položiti = mladé míti, oštěniti se 61, 15.
poludovati se = potulovati se: samotný se potuloval 226, 13.
polypi 339, 11; 12.
pomče = síť na ptáky, rám: pod pomče zlapati 72, 3; křičel, aby pomči přitrhl 285, 8; sr. 117, 4.
pomorančí = pomoranče 179, 18.
Pomponius Mela 345, 1; 359, 31.
poň = aspoň: já sobě p. ještě nětco umění zachoval 299, 15; 94, 16.
Popinianus = Papinianus 274, 2.
poraz: zstrašil mne jako nějaký p. = něco porážejícího, strašák 357, 6.
poslušen s dat.: rozkázaní mému poslušni 37, 16; 39, 13 a j.
posměch: na p. zváti koho = pro p. 33, 22.
postaupiti: hned jí z peleše postaupil = ustaupil 61, 17; člověku bláznovému p. 3, 26.
posvědčovati = dosvědčovati: čehož i Persius posvědčuje 343, 2.
pošmaurěti se = zakaboniti se 263, 10.

potáhnauti: mnoho lidu po sobě potáhl = za přívržence si získal 47, 15.;
potkávati se = potýkati se 11, 22 a j.
potlauci = na dvéře potlaukla 187, 6; 252, 11.
potonauti = potopiti se: konec prvé potone 170, 2.
pověděti: pověž 131, 8; 10; 222, 17
povinovat = povinen, dlužen 83, 2.
povoliti si čím = po vůli užiti: my sobě těmi fíky dobře povolíme a pochutnáme 8, 10.
povzdál 157, 20.
pozlatcený 279, 8.
pozmrtvěti: strachem jako p. 279, 13.
požříti: požřev kost 60, 18; hned ho voda požře 157, 6.
prasecí 144, 22.
praužeji = prudčeji: beran ještě p. běžel 154, 4.
právo: jemu to za právo ukázal = povinnost, řád 250, 1; 6; sr. 15, 4; a j.
pravý = upřímný: z pravého srdce 229, 20.
prázdniti = prázdeň míti, lenošiti 105, 27.
prázdný 13, 12; prázný 13, 17; prázen 13, 24.
práznomluvení = lehkovážná řeč 265, 29.
přečekati = přečkati: nemoha p. 295, 15.
předdomí 211, 12.
předjímati = předem bráti: chleb p. 311, 25.
předmítati: otázky p. 29, 18.
překryti schovati, založiti 21, 7; 259, 32.
přelévaný: lotr p = prohnaný 240, 8.
přemítati = přehazovati 164, 2.
premovaný: premované lži = opentlené, okrášlené, 123, 12.
přesedati: svině sau plné uhruo a někdy mi v hrdle přesedají 151, 15; v hrdle váznau přesedajíce 152, 22.
přeslyšeti: pře přeslyšena byla = do konce vyslechnuta 244, 25; 248, 19.
přestati čeho: p. zlodějství 60, 4; té řeči přestali 157, 8.
přetknauti: raději zemrau, nežli by več lepšího přetkli = zasáhli 190, 25.
převelebiti = velebením převýšiti: liška nemohúci své kůže nad leopardovu p., vece 328, 5.
prevét = záchod 29, 12.
převrci: převrž se 147, 3.
převyšovati: moře hnízdo převyšovalo = přesahovalo 191, 14; 347, 20.
přezelený: přišel na přezelenau lauku 144, 3.
prchnauti: peří z ní (z holubice) prchlo 204, 2.
přicházeti: tázal se, kudy to přichází 92, 21; 104, 7; 351, 4.
přijemný 219, 9 a j.
přilípati: tvrdé k tvrdému nepřilípá = nelne, nelepí se 102, 3.
přilišně 182, 18 a j.
přimírati = zmírati: prací i hladem přimíraje 242, 1
přiobhrúbný: máš hlas p. 67, 11.
přiobtížný = hodně těžký: truhly naplň kamením, ať jsou přiobtížné 240, 36.
přiopravovati = polepšovati: přikázal psu p. (stravou) 147, 17.
připískati: jeden druhého češe, drbe a což múže, před jinými jemu připíště 303, 19.
přípovídka = propovídka 4, 19; 301, 24.
připraviti se v co = ustrojiti se: skopec v psí kuoži se připravil 3, 29; 219, 13; připraven v udatného zvířete kůži 219, 18 a j.
přípravný = úpravný 93, 21.
přiříkati = slibovati 40, 39; 47, 2; 57, 13 a j.
přístupný = příhodný: čas p. 24, 5; 367, 7.
přištikování = okusování, otrhávání 56, 17.
přítel s dat.: půl přítele otci mému, počekaj! 236, 16.
přítomnost: bez přítomnosti jeho 258, 15.
přívětivě 307, 3.
přívoz = přístav: k Piréu, přívozu athenyenskému 192, 9.
procesí = triumf 278, 9.
procítiti: jak procejtím 297, 25.
pročež: p. se ptáš? = proč 246, 26.
prodaj: míti na prodaji 11, 17.
prodajný dům = tržnice 12, 4.
prodliti: p. životem komu = prodloužiti 325, 19.
profrceti = probzdíti 287, 18.
prositi: přech. přít. proše 61, 20; 99, 22; 108, 7; 187, 8; 222, 31.
prosmrdati: vím, že nevěrau prosmrdáš = zapácháš 96, 22.
prospíchati = prospěch přinášeti: rychlost nic jim neprospíchá 348, 19.
prostranný = volný, obšírný: prostranné vypovídaní 44, 31 — prostranně 10, 34; 11.
pr[illegible] tvůj (páví) jest p. = o-[illegible]daný [illegible] 16.
[illegible] 22.

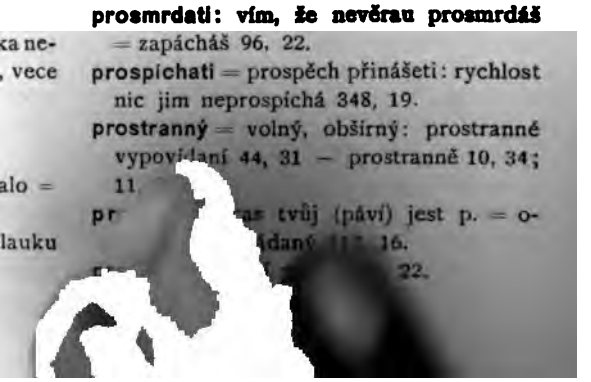

psejk 22, 15; 254, 13. — psejček 4, 5; 23, 25; 24, 8; 254, 5; 16; 28.
Psyllové, národ v Africe 334, 1; 4; 11; 18.
Pterephon = Pterophoros, nejzáze na severu 361, 3.
Ptolomeus = Ptolemaeus, geograf 335, 5.
purpuryanské šaty = nachové 342, 18.
pustiti: již po svém životu byla pustila = zoufala 64, 14.
puština; pušťiny 154, 25; 26; 208, 5; 239, 2; 240, 4
Puteoli, blíže Neapole 343, 16.
Pygmei, trpaslíci 353, 24; 354, 5.
pyrandrus, pyradus, pyrandus (u Plin. tarandrus), zvíře 339, 4; 5; 7.
Pyrrhus, král 320, 12.
Pythagoras 342, 26; 343, 1; 5.
Pythagorův páv 343, 4.

radše = raději 218, 22; 291, 6. — radši: 265, 18; 327, 6.
rauče = ruče: utečme r. odsud 168, 13.
ředičký = řiďoučký 375, 19.
Řecko 13, 32; 47, 4; 48, 32.
řediti = říditi: jiné zpravovati a věci ř. 174, 24. — ř. se: 111, 10.
regulus, ptáček 348, 9
Regulus, písař 321, 4.
Řehoř sv. 275, 13.
rejra: svau rejru provozovali = rej, hru 258, 7.
Řekové 333, 5; 345, 5; 353, 2.
Remicius = Rimicius 161 tit.
řetedlný = zřetelný 374, 21.
Reuchlin Jan 357, 1 (tit.)
řihati = bzdíti 286 27; 287, 16.
Řím 253, 6; 279, 1; 295, 39; 303, 7; 307, 5; 314, 31; 327, 15; 331, 25; 344, 11.
Římané 276, 20; 279, 11; 319, 7; 343, 22.
Římské království 276, 28; 277, 1; 6; 279, 16.
řith = říť 143, 13.
rodičský: láskau rodičskau povinna 231, 8.
Rodys = Rhodus ostrov 165, 4; 8.
roli: na vodnaté r., mokrá r. 140, 3.
Romulus, skladatel bajek 55, 1.
rozbížka = rozběh: s rozbížkau i doskokem 111, 3.
rozčesnauti = rozpoltiti, rozvrátiti 347, 12; 13.
rozdáviti: dokudž vozové jí kolem nerozdávili 190, 23.
rozestříti: r. po vší zemi = rozhlásiti 77, 19; aby rozličnì darové mezi vámi rozestříni byli = rozděleni 113, 20.
rozeznání = vyšetření, rozsouzení 244, 25; 245, 24.
rozeznati: já vás o to rozeznám = rozsoudím, rozhodnu 135, 17; 145, 18. —
rozhříšení = rozhřešení 289, 11; 331, 26; 28.
rozkladitost: r. dubu 347, 11.
rozlecovati: vějice r. 175, 4.
rozmetati se = roztáhnouti se 210, 8.
rozmluviti o koho: s ženau svau o tebe rozmluvím 17, 4
rozsmáti se 14, 13; 24; 329, 18.
rozsmíšiti = rozesmáti: všeckny rozsmíšil 358, 16 (tit.)
rozum: není při všech rozumích = smyslech 286, 2.
rozvážiti: drobte sem nesnědl, leč mi kdy dva nožem ústa rozvážili 150, 17; 21.
rozvrátiti: sekerau hlavu r. 139, 9.
Rudolf Kamerinský 309, 21.
rukavičky: pod klobaučkem a v rukavičkách 142, 31.
rumplovati se 64, 12.
rybář: rybáři 164, 13; 166, 6.
Rykhart = Richard, král anglický 283, 12.
Ryphejské hory 353, 2.
rys = panthera 349, 10.
rysovnice, bylina (Aconitum, Pardalianches) 349, 23.
rýví 5, 39; 184, 7 a j.

Sajetáni = Gajetáni 261, 11.
sajr = sýr 251, 31.
sak = síťová nůše 12, 26.
Sallustius = 273, 19; 280, 12; 24.
sáma: viděl ji, ana sáma jde 296, 14.
samotný: pták s. = samotářský 191, 10.
Sámští 36, 10; 37, 12; 38, 16; 18; 39, 13; 40, 3.
Sámus 13, 29; 34; 30, 21; 31, 9; 35, 11; 26; 36, 10; 17; 23; 37, 8; 15; 23; 38, 8; 13; 19; 23; 39, 8; 40, 9; 16.
Satarchové, lid v Asii 360, 26.
Satmali, lid netvorných uší 345, 2.
Saudcův Knihy 5, 38.
sauprasnice 144, 24.
sauseda = sousedka 293, 12; 13; 26.
Scythie 352, 23.
secpati = uvaliti: vinu secpal 263, 21; 282, 9.
sedmnactý v tit. 68; 87; 124.
Sejův kůň 330, 25; 331, 6; 17.

selnauti se = slepiti se: oči se jim lpem selnau 337, 11.
Seneka, filosof 280, 26; 321, 21; 327, 13.
Seneka, tragik 292, 22; 317, 3.
Senis, město = Siena 268, 2; 324, 29.
Seres, lid na dalekém východě 335, 18.
Servius, grammatik 321, 10.
sestra: ó sestra liško 137, 3; 251, 31.
setříti se = sraziti se: s obou stran se o to setřeli 275, 12.
shlazovati = uhlazovati 102, 9.
shnízditi se = uhnízditi: ptáček shnízdil se mezi obilím 284, 2.
shromážditi: 96, 14; 103, 6; 162, 7; 182, 11; 209, 11; 284, 9; 311, 11.
schnauti: sechl 146, 23; 231, 28; 278, 12.
Sibylliny knihy 285, 18; 286, 10.
Sicilie 50, 26; 335, 24.
Siculenšti = Sicilští 309, 6.
Signium, zámek v Ital. 298, 8.
síti: na suchém poli sáto 140, 13.
sjíti od koho = zahynouti 48, 27; 50, 28 a j.
skalí: jeskyně v tom skalí 142, 4.
skočný· myš příliš skočná 230, 4.
slaniny = slané maso 293, 9.
slávíček 113, 18.
sliniti se = sliny pouštěti 68, 2; 132, 32.
slomiti 212, 12; 13. — slomovati 212, 10.
Slovácké lesy 338, 23.
složiti = na lože uvésti 333, 10.
služebnický: sl—é šaty 13, 35.
slych: nemáš ani čichu ani slychu 180, 2.
smeješ se 19, 8.
smíra: bez smíry náramně velmi lhau 156, 34; bez smíry mluvící (Thersites) 273, 17.
Smíram = Sunium 192, 3.
smrdlavý 261, 5.
smúcený = zarmoucený 139, 11.
Smyrna, město 333, 8.
smysiný = důmyslný 65, 1. — smyslně: důvtipně 25, 14 a j.
snář = kdo sny má: snářům mnohá oklamání se přitrefují 308, 32.
sňatek = shromáždění: kratochvíl při nějakých sňatcích mívali 92, 6.
snážný 256, 15. — snážně 24, 11; 259, 8; 15.
snesitedlnost: trest a olíva vadily se o s. = vytrvalost 212, 8.
snesitedlný = snášelivý: dobří a snesitedlní 280, 18.
Sokrates 299, 21; 323, 2.
Solinus 333, 23; 335, 11; 20; 336, 5; 28; 337, 2; 338, 25; 339, 23; **343, 36; 346,** 30; 348, 15; 360, 2.
Solon 300, 13.
Sorakte, hora 360, 7.
soška = podstavec: vlezla mezi **sošky** vosidel 380, 22.
sotvá: 94, 3; 141, 23; 146, 23; **179, 12;** 217, 15; 235, 13; 248, 12; 296, **19 a j.**
spamatování = vzpomínka: Ipokras takto v svých sebraných s—ch učí **316, 4.**
spamatovati = v paměť si vštípiti: porozuměvši panna těm slovům od mateře, spamatovala je 49, 13.
spání = 298, 5; 6.
Spinx = Sphinx 337, 26; 31; **338, 10;** 15.
spojímati = sebrati: spojímal **osly 298, 8.**
spolustolící = spoluhodovníci **366, 2; 368,** 16; 19.
spraviti: mnohos mi lží spravil = napovídal 33, 4; myslil slovy lahodnými **dolů** ji spraviti = dostati 228, 21.
srdce: z pravého srdce = z hloubi srdce 229, 20.
srostnutí: i šel se dub zase **k svému** prvnímu s. 347, 15.
ssáti: nápoj z země vytahuješ a sseš 87, 11.
starodávno: od staradávna 117, 14.
starosta = stará žena 252, 16; 21.
statčiti 222, 31.
stěžovati si do někoho něčeho 4, 40.
stírati se = potírati (vaditi) se: **přede mnú** se stírají 297, 25.
stonání: holubi stonáním čas oznamují 114, 1.
Strábo, geograf 335, 6; 345, 7; **360,** 20.
strach s gen. obj.: st. vlka 83, 3.
strana: s obau strán 144, 15; 174, 10; 191, 22. — chrání s větší strany dlapami hlavy = větším dílem 351, 18.
strašiti se = báti se 153, 19.
strašlivý = bojácný 86, 13 a j.
stříbrnice = stříbrná nádoba 87, 12.
střižení = stříž u ovcí 78, 15; 17.
strojený vlas = nepravý 302, 19.
strojný = pořádný, skvostný: připrav nám s. a hojný stůl 32, 12; velmi s—é jídlo 84, 6; s—á příprava 94, 13 a j.
struoj = stroj (bobří) 172, 9.
stýskati: zdá mi se, že sobě stejště po tobě 22, 21.
suk = šťáva 274, 18.
Sulpicius Apollinarský 332, 9.
sum = sumec 205, 3.

Sunyum = Sunium, předhoří 192, 3.
súprasí: nalezl svini s. 144, 20.
Surius = Furius Camillus 279, 1.
svada 235, 19.
svémyslný domýšlivý: s—é bláznovství a nerozum 3, 27; 63, 5; s—ých lidí jest mnoho, kteříž chlubní jsau a velmi vysoce o sobě smýšlejí 131, 1; též — svéhlavý: nesnadná a s—á k přesvědčení od toho, což sobě upřela 291, 28.
svésti: ze světa s. 48, 31; 77, 10 a j.
svině mořská = delfín, pliskavice 171, 12; 15.
svraskalý 90, 2.
svršek = přídavek, přebytek 237, 21.
svůj mordéř: chtěl sem mordéři svému pomoci = samovrahu 185, 2.
Sýme, vrch (?) u Neapole 355, 10.
Syrakusy, —zy, Syrakuz, město 309, 2; 7; 8.
Syrie 331, 9; 11.

šáliti co na kom: na lidech peníze š. 289, 4.
Šalomún 280, 29.
šaulati se = těkati 309, 16.
šedsát 16, 5.
šejdéř 240, 41.
šejdéřství 327, 28.
šerméř 298, 22; 299, 3.
šestnactý v tit. 67; 85; 105; 123.
šibal: lotr přelévaný a šibalem podšitý 240, 8.
šipiště = násada u šípu 208, 4.
širokonožný 336, 1 (tit.)
škariant pochop, rychtářův pomocník 191, 27.
sklon sklopec, čižební přístroj 117, 4.
škořepina 66, 11; 17; 67, 2
škrabání = ku posmívání jiných a šk. byl vejborný 302, 5.
škrabati: oni-li mě škrabí? = dobírati si koho 33, 28; srv. 154, 13.
škřemení 134, 19; 135, 13.
škřipati: škřipě zuby 59, 17; 186, 20.
škřivánek 177, 24; 26 a j.
škřviti se: hlemejždi škvaříce a škřvíce se od prudkého uhlé jakoby křičeli = škvířiti se, fervere 188, 17.
šlachtata = porážka dobytčí 172, 16.
Španiel 311, 23.
šperkovný 18, 9.
špižérna 48, 19; 64, 8; 148, 27.
šrám = jizva 82, 2.
Štěstí = Fortuna 190, 3; 6.
štípák = kohout štípavý, zápasní 45, 18.
štůs = náraz 349, 7.
šťvaní 79, 5; 329, 21.
šťváti = 80, 4; 84, 12; 136, 19; pošťvati 97, 10.
švachtání 32, 1; 35, 3.
švástaní 27, 27.
švástati 17, 11.

talov = hnis krvavý 92, 1; 2.
tapati: všickni tapali = potápěli se, tonuli 192, 6
tarasovati = upevňovati 301, 8.
Tarquinius Zpupný 285, 18; 21; 23; 286, 4; 8.
Tataři 335, 8; 336, 24; 359, 31.
Tatarské ostrovy 344, 23.
tauželi = úsilněji, prudčeji 59, 10. — tauže 135, 19; 22; 263, 13.
téci se = běhati se, pářiti se 69, 13; 350, 28.
teď = zde, tu: jdi na onu lauku teď nedaleko od nás 132, 1; do této teď díry ať mi je postaví 140, 29; 155, 27; 165, 8.
teda 108, 22; 307, 2; 315, 29 a j.
téle 208, 5 a j.
telec = kolouch 174, 9; 12; 181, 7.
Tenarium, Tenaros = Taenarum, předhoří 342, 20; 24.
tenátko: tenátka vízti 71, 19.
tenato: do tenata padati 156, 12; 19.
tepati: na toho ptáka hrom netepe 276, 24. — přech. přít. tepa: 155, 19; 291, 14 a j.
teprvá 11, 6; 13, 14; 15, 38; 17, 32; 67, 14; 74, 9; 188, 14 a j.
Terentianus = Terentius 317, 12.
Terentius 5, 18; 317, 12; 338, 13.
Tersytes = Thersites 7, 7; 273, 17.
tesaří = aedilové 332, 4.
teskliti: já více t. a hořekati sobě nechci 163, 15; 240, 30.
Teucer 276, 19.
Theby 337, 31; 338, 4; 12.
Thibin, moře 335, 15.
thymus = thynnus 166, 8; 171, 12; 15.
Tiberis 344, 15.
Tiskanum = Toskansko 269, 8.
tísta: t. a neb psí mátě 185, 17.
tíše 92, 1.
tlampati 17, 37.
tlustost: mnohau krví a t—í obtížený 316, 11; srv. 150, 3.
tokovati = tokati (o tetřevu) 180, 20; 21.

Tolethánum = Toledo 313, 25.
Tolosán = Toulouse 331, 19; z Tolozánu zlato 331, 18.
topořiště 103, 15; 16; 17.
tovaryš: tovaryší 181, 21 a j. č.
trestati: vokázal se k nim jakožto trestce viny jich 75, 2.
třeštiti se = ztřeštěně si vésti 23, 37.
trety: jak by sobě ta paní divnými trety počínala 297, 5.
tří páni = triumviri 277, 10.
Tricemius = Trinummus 311, 27.
třinactý v tit. 65; 84; 102.
trlenec = pošetilec, hloupý jako trdlo 131, 17; 220, 27; 326, 22.
Troglodyti 354, 14.
Trogus Pompejus, historik 319, 18.
trochilus, pták 348, 9.
Troje 7, 2. — Trojanští 276, 19; 354, 1. — Trojanský kůň 321, 23. — Trojánský boj 342, 26; 343, 8; 11.
třpaslek: národ, kterémuž třpaslkové říkáme 353, 24; 354, 4.
třtí = tresť 319, 2; 3; 4; 5.
trupel = hromada, hmota, kus: trupli hor i písku i prachu na ně házel 334, 10; t. masa 351, 5; 6; přivedls tohoto truple s psí hlavú = nemotoru, klacka 17, 34.
trválivý: mocných víra řídko trválivá jest 223, 2.
trvánlivost 291, 4.
tržený = potrhlý, bláznivý 300, 15; 322, 21.
Turci 331, 1.
tvárnost: t. má ježkovau 339, 23.
Tyburtýn = Tibursko 288, 15.
týmě: není v t. uražen = není nevtipný 365, 23.
Tyresias = Tiresias 193, 12; 18.
Tystrydánum = Thysdrus, město v Africe 333, 11.

učesati: jdi a učeš sobě na vrbě = načesati 82, 12.
účiňek: nevídanému účiňku 318, 17.
učíti = ucítiti 20, 17.
udeřiti se na něco 29, 4.
ufákati se = podělati se: strachem 154, 19.
úfati 207, 19.
uhoditi se: na kámen 28, 34. — uh. k čemu = cestu nalézti 308, 23; tau cestau, kterau sem tam šel, zase sem u. neuměl 207, 18.
újem: po újmu něčeho 21, 20.
ukaupati = zkoupati, potopiti 192, 14.
ukaušený = ukousnutý 169, 7.
ukázaní: pro u. chodil v zlatých řetězích = na odiv 286, 14.
ukliditi se = tělesnou potřebu učiniti 308, 27; 29.
ukrutník = tyrannus: tyrann a ukrutník města toho 290, 2; 342, 11; 287, 22.
ulákati 96, 9.
Ulm, město 268, 5.
Ulysses 335, 25.
uměti: ptaje se, co by ta vada uměla = znamenala 292, 8.
umileti se = přitulně se lichotiti 23, 39; 68, 24; 69, 6. — umílení 68, 22.
úmysl = mínění, soud 123, 5; 311, 3 a j.
unečistiti se = 144, 16; 154, 3; 5; 6 a j.
upíkati = mingere 300, 1. — u. se 299, 23 (tit.)
upíhati se: škaredě sem se upíhala = uplouhala 142, 10.
uprati = zbíti 10, 17 a j.
upříti si = umíniti si 291, 4; 6; 29.
urážeti se na něco: na kámen 29, 3.
uri = zubři 345, 15; 17.
usednauti: usedl na člověka toho = obořil se 285, 14.
usmysliti si = rozumu nabýti 267, 2.
ustaupiti: žádná strana svého u. nechtěla 102, 13.
uši: k ušima připaušťěti 225, 21.
uškrnauti se = ušklebnouti se 12, 8; 28, 31; 44, 28; 45, 21.
ušlapiti = ušlápnouti 139, 22; 23; 140, 14 a j.
uštípavý: velmi u—é slovo 332, 1.
uštnauti, ušťnauti: had dítě uštnul 140, 33; ušťnul 203, 15; ušťnuv 211, 12.
ušťnutí 335, 4.
utahnauti 141, 15.
utarasovaný = upevněný, ohrazený: utarasované lži 58, 9.
utéci: utečme 168, 13.
utěšení = rozkoš 23, 19.
utíkati se na koho = útočiti: pamatuji, kteří se na mne utíkali 115, 5.
utíkavý = plachý: zvíře velmi u—é 348, 6.
utížiti: utížili tomu koňovi 94, 7.
utlustnauti 169, 3.
utrati = utrhati: beran utral vlka 213, 8.
utříti: pilau rohy u. = upilovati 229, 15.
útrusek: žádných útrusků ani šupin neviděl 282, 35.

vábiti se s kým = vábivě voditi za sebou, lákati 44, 11.

vada = váda 292, 8.
vajsluha = výslužka, podíl z hostiny 266, 14; 18.
Valerius Corvinus, r. 349. tribun vojenský — 279, 3; 12; 24.
varovati aby jemu z peleše varovala = ustoupila 61, 21; 62, 2; 94, 4.
Varro Marcus 333, 13; 335, 3; 341, 20.
váš — váše: váše věc 286, 6; 8: váši pohádku 46, 27; pro váši nezbednost 12, 16; váše říky 8, 8; svobody váše a práva váše 37, 11 a j.
Vatykanské pole 341, 11.
vazení = váda 292, 7.
vážiti na něco: na svině já nevážím = nedbám 152, 21; 25. — v. na koho = státi o koho 269, 10; 307, 25.
včerá 33, 24; 148, 20 a j.
vdy, vdycky: 175, 19; 88, 1 a j. č.
večer: s večerá 114, 3; k večerau 250, 31.
vejkysky = výměsky: v. nebo zbytky jídla 300, 4.
vejřek: zachoval se podlé vejřku 135, 25; 28.
Venuše, Venus 185, 6; 8; 288, 3; 6; 356, 8 a j.
věrně = jistě: věrně toho trestání potřebuješ 219, 5.
Verona 302, 1; 355, 22.
verštat = dílna 102, 4.
vesní: vesní písničky = veské 14°, 30.
veš: všmi 291, 11.
věští = věštec: nejsem žádný v. ani vykladač 35, 27.
vetovati = sázeti na základ 30, 2.
větr 127, 3; 302, 20.
věže = věž 213, 10.
vidlák = furcifer 166, 23.
vidly, vidlami = podávky 329, 25; = rozsochy 347, 11.
viniti, vinniti: pes vinnil z půjčeného chleba ovci 57, 16; z korce obilé 82, 8 a j.
vinna = vina 39, 26 a j.
víra: jest mu toho s pravau věrau žel 81, 23.
Vircbergk = Würzburk 355, 4.
Virgilius = 276, 21; 288, 13; 314, 17; 25; 342, 5; 24; 350, 2
visontes 345, 10.
vitaj 241, 13
vítěz = vítězství 278, 8
vízti: tenátka vízti = vázati 71, 19.
Vlach, Vlašsko 276, 19; 279, 5; 330, 9; 311, 23; 331, 19; 333, 24; 335, 24; 342, 12; 21; 343, 23; 356, 16.
vlastovice mořská 175, 8; 11; 14.
vlnobitedlný 18, 13.
vodnotelnost 175, 25.
vodný 195, 14; 336, 23 a j.
vohánka = vějíř 306, 24.
vojska: vůdcové vojsky 118, 9; vpadše do vojsky jejich 309, 7.
vokůvek = věderce 228, 6; 7; 9.
vonde = onde 3, 8.
vos, vosové 142, 28; 180, 6; 8.
voslák 202, 10.
vošlach = ošlejch 25, 12.
vpeřiti se = vraziti, vetknouti se 214, 8.
vranka = vrána 377. 10; 12
vřesklavý: v. a netřefný hlas 113; 12.
vrtkost: ženskejm v—em žádný včřiti nemá 217, 19.
vrtký = vrtkavý 43, 4; 94, 21.
vrtlavý 93, 18.
Všeckojedci 335, 21.
všetečný = smělý, opovážlivý 87, 19; 263, 12 a j.
Vulkanus 5, 20.
Vůz nebeský 335, 9.
vybitý: baba vostrá a vybitá v své lsti = prohnaná 254, 14.
vybojovatedlný: s vybojovatedlnau rukau = výbojnou 95, 8.
vybosti = vybůsti: jakž kuoň vybosti mohl = koně bodáním pohnati 119, 4.
vyciditi = vytrestati 24, 4.
vyčinichati 350, 14.
vydati na koho co: pohádky na se vydávali 19, 17; 22, 24; sr. pohádka.
vyhlédání: k v. poručiti = k opatrování 242, 15.
vychovati se = vykrmiti se 169, 3; vychovaný = vykrmený 132, 1; 152, 35 a j.
vyklécetí: sotvá sem psom a sedlákom vyklécel = vyvázl 217, 15; z nebezpečného vandru 222, 22.
vylaupiti: nožem tě z kuože vylaupím 156, 3.
vyměřiti se z čeho = ospravedlniti se 186, 21.
vymluviti se = očistiti se 8, 20.
vyniknauti: rozumějíci, kudy to vyniknauti má = dopadnouti 152, 42.
vypraviti: v nové šaty koho = obléci 13, 35.
vyprýštiti: řeči ty sau z přirozeného umění vyprýštěny a vybrány 3, 6; 340, 33.
vyříkati: já takto vyříkám = výpověď činím 243, 21.
vyřknauti: vyřekl ortel 88, 17.
vyrostlina = výrůstek 268, 26.

vysléditi 350, 14.
výsluha 22, 9; 10; 23, 22.
vystřelení prudký výskok 171, 13.
vystřeliti se: ryba, vystřelivši se z vody, do lodí vskočila 166, 9; 171, 14.
vystříhati se před kým 3, 16; 81, 10.
vystřízvěti 187, 6.
vystrkati vytýkati: vlk pastejři jeho zradau oči vystrká 4, 14.
vysvědčovati = svědectvím dokládati 245, 1.
vytahnúti 143, 24; vytahnauti 145, 15.
vytazovati se na kom 22, 25; koho 177, 6.
vyvrci: vyvrž 275, 8.
vyzina vyza: jak tě mám jmenovati? štikau li čili vyzinau? 289, 20.
vyznamenání: rozprávky v. smysl, rozum, naučení 56, 3 a j.
vzájem: odpust mi, neb' jest odplata vzájem 84, 10.
vzebrati oloupiti: chrám Apollinuo 47, 25.
vzložiti: žádost na někoho 74, 10; 15; prosbu na nejvyšší moc 92, 23.
vztahovati: až k nebi hlasy své vztahovaly 74, 12.

Xanthus 13, 31; 14, 3—37, 6.
zahřmívati: křičí, až v uších zahřmívá 23, 8.
zahuštěný: les dřívím 98, 3; strom ratolestmi a lístím 255, 10.
zachule zadnice 107, 2.
zajisto = jistě, najisto: z. němý 281, 21; 379, 2; 30, 7.
zakazovati se: vysoce se zakazoval zavazoval 61, 1.
základ sázka 30, 3; 31, 7; prsten v základu položiti 30, 9; základ rozvésti 30, 13; 25. — z. zástava: přinesl mu základ svatý kříž 312, 2.
zakládati: bral obrok a počal jim zakládati dobytku za jesle dávati 108, 19.
zakrásti se: vlk mlče zakradl se za něho 137, 18.
zakrúšlený: vocasy zakrúšlené 348, 26.
zakusiti okusiti: člověčích drobův 333, 21.
zakyselení nevole: hořkost a z. k sobě 226, 6.
zakyseliti se: všickni proti mně se zakyselili 68, 10.
zamknauti: zamekl 64, 15; 347, 15.
zámutek zármutek 41, 15; 51, 13; 57, 4; 64, 21; 99, 4; 164, 20; 209, 5 a j.
zapáliti se: zapálil se žádostí v její kráse 295, 1.
zaplynauti: s tekutau vodau zaplynul 135, 11.
zarostlost: střeva nemohla se pro z. odevříti 105, 32.
zasaditi = nastaviti: všickni své rohy proti lvu zasadili 225, 27. — z. se proti komu = na odpor se postaviti: povolili a proti tomu se nezasadili 115, 13; 184, 23; 277, 19. — z. se o něco = ve spor se dáti, sázeti se: maucha s mravencem o větší čest a chválu se zasadila 87, 6; 63, 13.
zastěňovati: slunce zastěňuje měsíc 44, 29.
zástupce: chudí ho za zástupci měli 243, 1.
zatnauti se: v prostřed řeči se zatna = zaraze 296, 24.
zatvrdilost = zatvrzelost 291, 23.
zatvrzený = zatvrzelý 291, 16.
zaváti = zabzdíti 306, 30.
zavážiti: všeckna těžká břemena mnau zaváží = vystihnou, pořídí 138, 17.
závrat: závratem hlavy umordovaní 174, 10; 314, 13.
zavříti na koho = zapáliti se žádostí 308, 10.
zavýti: vlk ponejprvé zaveyl 148, 32.
zbroj = přirození, plodidla 263, 23; 333, 3; 7 a j.
zbyteční: zb. starost 266, 16; 267, 32.
zdá, zdá-li = zda, zdali 175, 15; 17; 217, 16; 222, 9; 226, 8; 236, 28; 298, 14; 329, 26 a j.
zdáti se: někteří lidé velmi se hrozní zdadí 200, 21; 228, 19; 274, 1.
zdávený: kůň na hřbetě zdávený = utýraný 155, 6; sr. 155, 7.
zdejchati = vzdychati 202, 2; zdejchání 202, 3.
zdrávě 273, 3.
zehrati se komu = zpříčiti se 306, 20.
zelé 18, 25; 26; 19, 1; 20, 6.
Zenas 10, 23; 29; 33; 11, 4; 7; 10; 14; 16; 19; 20; 38; 12, 1.
Zeno, filosof 274, 11; 322, 27.
zhoditi: tomu dobře zhodíme = vyhovíme 100, 5.
zchovati = vychovati: v této-li jsme krajině zchování? 154, 31.
zchuravěti: dobytek byl zchuravěl 108, 17.
zchytiti se sebrati se, vzchopiti se 145, 27; 174, 20; 300, 9.

zjed = jedlictví: vypráznil ten špitál od nákladův a zjedi smrdlavých a nečistých lidí 311, 21.
zkoštovati čemu: zkoštovali umění svému = zkusili 299, 7.
zlatnice = zlatá nádoba 87, 11.
zlatý uherský 166, 21.
zlehčovati: zlehčovala ji a k břehu pomohla = levare 192, 8.
zletěti: nechal ho zletě preč se bráti 247, 22.
zlolajce: lehké žváče a zlolajce z domu vyháněj 43, 23.
zlotrovaný = zlotřilý 10, 33; 11, 11; 83, 14; 248, 7 a j.
zmerhovaný = pruhovaný 340, 8.
zmilena = milenka 365, 7.
zmudřeti = zmaudřeti 188, 13.
zmužiti se na koho o něco: druhý také silněji o to se na prvního zmužil 292, 14.
znamenávati = co z—jí litery tyto? 34; 4; sr. 34, 22; 35, 17; 162, 20 a j.
známiti: proto nejvíce známí = známi jsou 350, 5.
zprávce: zprávcím a tovaryšem udělat 36, 38.
zpraviti komu = zprávu dáti: zprav jemu, že si v svadě člověka zabil 235, 19.
zranilý zraněný 174, 12.
zstaralost 79, 15; 18.
zstrašiti = strachu nahnati 38, 13. — z. se koho uleknouti se 13, 38.
ztisknauti = vytisknouti s úřadu 10, 27.
zubr = tigr 225, 4; 10; 12 a j. 350, 1.
zubře, zubřata 350, 6.
zváti: zůvě 32, 4.
zváznauti: nohy zvázly 192, 19.
zvířetský 344, 18.
zvonček 220, 21; 24; 31.

žába = želva 218, 3.
žabinec = skořepa hlemýždí 66, 17; 377, 9. — skořepa želví 218, 3; 5.
žabničná žába = želva 218, 10.
žádný: utrhání více škodí nežli žádná střelba 225, 1; 269, 1; jsme vostřejšího zraku nežli žádný had 275, 3.
žalestivě 380, 21.
žebra: zlámal sobě žebru 327, 2.
ženčenec = hermafrodit 356, 23.
žerný = žravý 246, 7.
žertéř 33, 17.
žertovné řeči (facetiae) 7, 4 (tit.)
židký = rozbředlý: židkau kaši 84, 3
židoviny = skráně 325, 13.
žilovatý = houževný: nejžilovatější dřevo 103, 16.
živ: dlauho žíva nebudeš 136, 7.
žížeň 229, 9.
žlautenice 220, 11.
žráti: žířeš 112, 9; 185, 13.
žváč 11, 12; 274, 1; 9; 17 a j.
žvačka 254, 39.
žvání 134, 13.
žvavý 18, 19 a j.

OBSAH.

Str.

Předmluva . . . . . V.
Úvod . . . . . VII–LXIV.

Oddíl první.

Předmluva Albínova 3
Co básní nazývají 5
Život Ezopa 7

Oddíl druhý.

Knihy Ezopovy 53
I. 1. O kohoutu a o perle 55
2. O vlku a o beranu 56
3. O myši, žábě a luňáku 57
4. O psu a o ovci 57
5. O psu a o kusu masa 58
6. O lvu, vlku, koze a ovci 59
7. O zloději a o slunci 60
8. O vlku a o řeřábu 60
9. O dvou psech 61
10. O muži a o hadu 62
11. O oslu a o lvu 63
12. O dvou myších 64
13. O orlu a o lišce 65
14. O orlu, hlemejždi a vráně 66
15. O havranu, sýru a lišce 67
16. O lvu, kanci, býku a oslu 67
17. O oslu a o štěněti 68
18. O lvu a o myši 69
19. O dvou supích 70
20. O vlaštovici a jiných ptácích 71
II. 1. O žabách 73
2. O holubu, supu a krahujci 74
3. O zloději a o psu 75
4. O svini souprasní a o vlku 76
5. O hoře ku porodu pracující 77
6. O vlku aneb psu a o jehněti 78
7. O starém psu a o pánu jeho 79

Str

8. O zajících a žabách 80
9. O vlku a o kozlátku 80
10. O chudém člověku a o ještěrce 81
11. O jelenu, o vlku a o ovci 82
12. O člověku lysém a o muše 83
13. O lišce a o čápu 84
14. O obrazu a o vlku 84
15. O havranu a o pávu 85
16. O mouše a o mezku 86
17. O mouše a o mravenci 87
18. O vlku a o lišce 88
19. O kolčavě a o hospodáři 89
20. O žábě a o volu 89

III. 1. O lvu a o pastýři 91
2. O lvu a o koni 92
3. O oslu a o frýzu 93
4. O zvířatech a o ptácích 94
5. O slavíčkovi a o krahujci 95
6. O lišce a o vlku 96
7. O jelenu a o lovci 97
8. [O ženách a o slepici] 98
9. O ženě a o muži jejím umrlém 99
10. O frejířce a o mládenci 100
11. O otci a nepodařilém synu 101
12. O zlém a ještě o horším 102
13. O vlcích, o ovcích a o psích 102
14. O muži a o sekeře 103
15. O vlku a o psu 104
16. O rukou, nohách a o břichu 105
17. O opici a o lišce 106
18. O kramáři a o oslu 107
19. O jelenu a o volu 108
20. O lvu a o opici 109

IV. 1. O lišce a o hrozních 111
2. O kolčavě a o myších 111
3 O vlku, o pastýři a o myslivci 112
4. O pávu, o Junoně a o slavíčkovi 113
5. O rysu a sedláku 114
6. O řezníku a o skopcích 115
7. O ptáčníku a o ptácích 116
8. O člověku pravdomluvném, o lháři a o opici 117
9. O koni, o jelenu a o myslivci 118
10. O oslu a o lvu 119
11. O supu a o jiných ptácích 120
12. O starém lvu a o lišce 121
13. O nemocném oslu a o vlku 121
14. O velikém kozlu a o třech malých 122
15. O člověku a o lvu 123
16. O bleše a o velbloudu 123
17. O mravenci a o kobylce 124
18. O meči a o poutníku 125

Str.
19. O vráně a o ovci 125
20. O jedli a o třtině 126

Oddíl třetí.

Staré Fabule 129
1. O lišce, o mezku a o vlku 131
2. O kanci, o beránku a o vlku 132
3. O lišce a o kohoutu 133
4. O draku a o sedláku 134
5 O lišce a o kočce 136
6. O vlku a o kozlu 137
7. O vlku a o oslu 138
8 O hadu a o sedláku 139
9. O lišce, o vlku a o lvu 141
10. O vlku, kterýž prdl 143
11. O závistivém psu 146
12. O vlku a o lačném psu 146
13. O otci a o třech synech 149
14. O vlku a o lišce 150
15. O psu, o vlku a o skopci 153
16. O mužíčkovi a o lvu 154
17. O rytíři, o jeho pacholku a o lišce 156

Oddíl čtvrtý.

Nové Fabule 159
3. Slavíček a krahujec 161
4. Liška a lev 161
5. Liška (bez ocasu) 162
6. Liška a šípek 162
7. Liška a krokodil 163
8. Kohouti a kuroptva 163
9. Liška (a obraz) 164
10. Uhlíř a knap 164
11. Rybáři 164
12. Chlubící se 165
13. O slibujícím nemožné věci 165
14. Chytrák aneb šibal 165
15. Rybáři 166
16. Okiamavatel 166
17. Žáby 167
18. Člověk starý a smrt 167
19. Baba a lékař 167
20 Sedlák a synové jeho 168
21. Hospodář a psi 168
22. Žena vdova a slepice 169
23. Od psa ukousnutý 169
24. Dva mládenci a řezník 169
25 Nepřátelé 169
26. Kočka a myši 170
27. Liška a opice 171
28. Thymus ryba a mořská svině 171
29. Lékař a nemocný 171
30. Ptáčník a ještěrka 172

Str.
31. Bobr 172
32. Pes a řezník 172
33. Pes a vlk 173
34. Pes a kohout 173
35. Lev a žába 173
36. Lev, osel, liška 174
37. Lev a medvěd 174
38 Hadač 174
39. Mravenec a holubice 175
40. Netopýř, hloh a mořská vlastovice 175
41. Lékař a nemocný 175
42. Hajný a bůh Merkurius 176
43. Osel a zahradník 177
44. Ptáčník a skřivánek 177
45. Vandrovník 178
46. O synu a mateři 178
47. Ovčák a moře 179
48. Pomoranči a jablka 179
49 Krtice 179
50. Vosové a koroptvy 180
51 Páv a kavka 180
52. Hluchý tetřev a liška 180
53. Skřivánek 181
54. Telec 181
55. Zajíci a žáby 181
56. Osel a kůň 182
57. Lakomec 182
58. Husy a řeřábi 182
59. Hlemýžď a orel 183
60. Blecha 183
61. Laní 183
62. Laní a lev 184
63. Laní a réví 184
64. Osel a [illegible] 184
65. Zahradník a pes 184
66. Svině a pes 185
67. Svině a psí mátě 185
68. Rak a had 185
69. Pastýř a vlk 186
70. Lev a vlk 186
71. Žena (a muž opilec) 187
72. Labut 187
73. Mouřenín 188
74. Vlastovice a vrána 188
75. Kalous 188
76. Hlemýžď 188
77. Hospodyně a děvky 189
78. Čarodějnice 189
79. Kolčava (a pilník) 189
80. Sedlák (a štěstí) 190
81. Vandrovníci 190
82. Žáby 190

Str.
83. Kterýž od včel vybírá 191
84. Alcyon pták 191
85. Rybář 191
86. Opice a mořská svině 192
87. Mouchy 192
88. Merkurius a obrazník 193
89. Merkurius a Tiresias 193
90. Psi 193
91. Muž a žena (svárlivá) 194
92. Kozlátko a vlk 195
93 Rak a liška 195
94. Harfeník 196
95. Zloději 196
96. Vrána a krkavec 196
97 Vrána a pes 197
98. Krkavec a had 197
99. Kavka a holubi 197
100. Kavka 198
101. Merkurius 198
102. Jupiter 198
103. Jupiter 199
104. Vlk a ovce 199
105. Zajíci 199
106. Mravenec 199
107. Netopýř a kolčava 200
108. Vandrovníci 200
109. Osel polní 201
110. Orlové 201
111. Osel a liška 201
112. Osel a žáby 202
113. Osel a havran 202
114. Osel a liška 202
115. Slepice a vlastovice 203
116. Velbloud 203
117. Had 203
118. Holubice 203
119. Holubice a vrána 204
120. Bohatý 204
121. Pastýř ovcí 204
122. Rybář a mladý sum 205
123. Kůň a osel 205
124. Člověk a divý muž 205
125. Liška a drvoštěp 206
126. Člověk rozrážející obraz 206
127. Člověk a pes 207
128. Rybář 207
129. Skoták 208
130. Krkavec 208
131. Orel 209
132. Mravenci a kobylka 209
133. Červík a liška 209
134. Slepice zlatá vejce nesoucí 210

Str.
135. Lev a liška 210
136. Vlk a baba 210
137. Kozlátko a vlček 211
138. Mezek 211
139. Had a sedlák 211
140. Trubač 212
141. Trest a oliva 212
142. Vlk a řeřáb 212
143. Kohouti 213
144. Beran a vlk 213
145. Člověk starý a smrt 213
146. Žáby 213
147. Komár a lev 214

Oddíl pátý.

Fabule Avianovy 215
1. O sedlce a o vlku 217
2. O žábě, o žabinci a o ptácích 218
3. O racích 218
4. O oslu a o lvové kůži 219
5. O žábě lékařce a lišce 220
6. O dvou psech 220
7. O velbloudu a Jupiterovi 221
8. O dvou tovaryších 221
9. O dvou hrncích 222
10 O lvu, býku a kozlu 223
11. O opici a jejím dítěti 223
12. O pávu a řeřábu 224
13. O střelci a o zubru 225
14. O čtyřech volích a o lvu 225
15. O jedli a šípku 226
16. [O rybáři a rybce] 227
17. O Apollinovi a o lakomém a závistivém 227
18. O [illegible]dítěti a o lakomém zloději 228
19. O lvu a [illegible]ze 228
20. O žíznivé vráně 229
21. O sedláku a mladém býku 229
22. [O poutníku a o Satyrovi] 230
23. O býku a o myši 230
24. O husi, kteráž zlatá vejce nesla 230
25. O opici a dvou opíčatech 231
26. O větru a dčbánu 231
27. O vlku a o kozlátku 232

Oddíl šestý.

Adelfonsus. Pogius. Fabule snesené 233
1. O pravém přátelství 235
2. O penězích, kteréž byly dány ku schování 239
3. Muže moudrého nález o oleji 241
4. O nalezených penězích 244
5. O třech tovaryších 245
6. O ptáčníku a o ptáku 247
7. O celném a o dvořenínu 248

Str.
8. O rozprávce a o ovcích 249
9. O sedláku, vlku, lišce a sýru 250
10. O kupci a jeho ženě 252
11. O staré ženě a o plačícím psu 253
12 O slepém muži a o jeho ženě 255
13. O chytré a lstivé ženě zahradníkově 256
14 O staré ženě a o prostěradlu 258
15. O královském krejčím a tovaryši jeho 258
16. O ženě a o jejím muži v holubníku 260
17. O ženě, kterouž Bůh děťátkem obdařil 261
18. O nábožném pokrytci 262
19. Žena jedna žaluje na muže svého 263
20. Výmluva skladatele z lehkých žertů 265
21. O nerozumu krahulečníhů 266
22. O divných proti přirození porodech 268
23. O knězi, psu a biskupu 269
24. O lišce, kohoutu a slepici 270

Oddíl sedmý.

Fabule Šebestiana Branta 271
1. Z Hesioda proti žváčům a pliskačům 273
2. Kdy sluší jiných lidí bláznovství trestati 274
3. Kdo na druhém nějakou vadu trestati mů'e 275
4 Soudce, který pocty béře, ten nespravedlivě soudí 275
5. Jak spravedlivost prodáváme 276
6. Lidský porušený rozum žádnému nemůž odpustiti 276
7 Jak krkavci orla chtěli zahnati 277
8. Jak orel upustil slepici do klína Livie 277
9. Služebnost dobrovolně přijatou máme trpěti 278
10. Kterak římské kníže přemohlo nepřítele skrze pomoc krkavce 279
11. Rozdvojení jest zemí zkažení 280
12. Pochlebníci mnohým lidem škodí 281
13 O zlém o jiných mluvení 281
14. O neumělém lékaři 282
15. Jeden každý jest králem v svém domě 283
16. O přátelské nevěrnosti 284
17. Bláznovství nemůž ukryto býti 285
18. O knihách Sibylliných 285
19. O svázaném bláznu 286
20. Ti, kteří spí, na mnohé věci nedbají 286
21. Těžkou věc na někoho vzložiti časem jest potřebné 287
22. Těžko jest přirození změniti 288
23. O lístku proti moru ku pověšení na hrdlo 288
24. O vlku, kterýž svini jedl místo ryby 289
25. O tyranské ukrutnosti 290
26. Muž ženě více věřiti má než jiným 290
27. O trvanlivosti jedné ženy v tom, což sobě upřela 291
28. O lsti ženských rad 292
29. O pláči ženském při smrti mužův jejich 293
30. O jedné ženě, kteráž zadek odkryla, aby hlavu přikryla 293
31. O knězi, kterýž nespravedlivé desátky vybíral 294
32. O svatosti malé košile jednoho mnicha 294

Str.
33. Kterak frejíři oněmějí, když frejířku vidí 296
34. O paní, kteráž osla živého odříti rozkázala 297
35. O lenivém mládenci 297
36. O člověku, kterýž osla sedě na něm hledal 298
37. O dvou šerméřích 298
38. O mládenci, jenž se na stůl upíkal 299
39. O bláznu, kterýž pravil, že má biskup čtyři nohy 300
40 O poručníku, kterýž měl počet udělati 300
41. O knězi, kterýž místo kápě biskupovi kapouna přinesl 301
42. Dvořská odpověd Danta Florentinského 302
43. O rejtharu lysém, kterémuž vlasy dolů spadly 302
44 Kterak jeden kupec jiné lidi pomlouvá 303
45. O člověku, kterýž umrlého žida tělc .nědl 303
46. O knězi sv. Antonína a lejku a vlku 304
47. O kazateli, který vždy hlasitě křičel, jak pohanín byl 305
48. O tovaryši zámečnickém a o jednom vejci 306
49. O kardinálu, kterémuž jeden vítr dělal 306
50. O mnichu, kterýž křivě přísahal 307
51. Proč vlci ovcím se protiví 307
52. O člověku, který ve spaní zlato nalezl 308
53. Nemáme ohledovati zubů koni, kteréhož nám darem dali 309
54. O židu, kterýž při polehčování sobě kamení drahé nalezl 310
55. O jednom, kterýž toho dovedl, že nemocní ze špitále utíkati museli . . . 311
56. Lichevník, kterýž neprávě pokání činí, v horší upadá 312
57. O mnichu, kterýž umříti chtěl jako dobrý žid 312
58. O otci, kterýž měl syna, a o tom se jemu zdálo, že od lva zahynul . . . 314
59. O mrtvém, kterýž svátost po smrti zase vrátil 314
60. O chované slepici a husi, kteráž každý den zlaté vejce nesla 315
61. O kupci, kterýž pastýřem byl 317
62. Člověk nemůž se všem zachovati 317
63. O jednom, kterýž třtinám kázal 319
64. O zbrojném zemanu, kterýž o mnoho se pokoušel, ale málo skutkem dovedl 319
65. O nepravém písaři 320
66. O [redacted] o srdci, kteréž jemu pes vzal 321
67. O [redacted]terýž z svého tovaryše proroka udělal 322
68. O [redacted]ovi a o divné jeho smrti 323
69. O jednom, kterýž druhému v jeho myšlení pokoje dáti nechtěl 324
70 O hadu a o pastýři, kterýž umrlému komáru slavný pohřeb udělal . . . 325
71. O krkavci, kterýž některý čas vody nepije 326
72. O jednom, jenž se zpovídal z cedule 326
73. Dvořská odpověd Minatia k jednomn sedláku 327
74. O lékaři, kterýž své lékařství po štěstí dával 327
75. O lišce a leopardu, a kterak jeden dědinník své vlastní voly zbil . . . 328
76. O poustevníku, kterýž množství žen oklamal 329
77. O lišce, kteráž se do plev, když ji psi hnali, schovala 329
78. Svatých věcí k světským nemá se užívati 330
79. O koni Sejově 330
80. O knězi, poutníku a ďáblu 331
81. Přísloví: Mezi lžicí a ústy 332
82. Jak se muži v ženy obracejí 332
83. Jak se lidé v vlky obracejí 333
84. O Psyllích, kteříž proti polednímu větru válejí 334

Str.
85. Marsové kterak hady krotí 334
86. O lidojedcích 335
87. O s psími hlavami a o jiných širokonožných zvířatech 336
88. O opičím přirození 336
89. O divném zvířeti Spinx řečeném 337
90. O rozličných divokých zvířatech 338
91. O chameleontu 339
92. O hadu s korunou, kterémuž králík říkají, a o kolčavě 340
93 O hadu boa 341
94. O skalním kozlíčku 341
95. O hudci Arionovi 342
96. O pávu Pythagora mudrce 342
97. O lásce delfina a o dítěti 343
98. O věrnosti psův 344
99. O lidech s koňskýma nohama a širokýma ušima 344
100. O velikých volích a o jiné zvěři 345
101. O zvířeti hyeně 345
102. Přirození lvův jest přirovnání pravého přátelství 346
103. O životě Milonově a o jeho smrti 347
104. Jak krokodil své zuby sobě čistí 347
105. O indských volích 348
106. O rysích 349
107. O zubřích 350
108. O medvědích 350
109. O boji slonův a drakův 351
110. O Arimaspích a Arimfejích 352
111. O ptáku ibis, kterýž hady jí 353
112. O trpaslících 353
113. O Blénech a jiných divných národech 354
114. O ženě, kteráž mnoho dětí pojednou porodila 354
115. O dítěti, které v jeskyni jiné děti jedlo 355
116. O čtvernohém dítěti z herky narozeném 355
117. O člověku, kterýž měl oboje přirození 356
118 Pohádka doktora Jana Reuchlina 357
119. Pohádka Jeronyma Emsera 357
120. Jiná pohádka 358
121. O bláznu, kterýžto živ jsa za mrtvého k hrobu nesen byl 358
122. O Gelonských a Agathyrských 359
123. O Hyrpech a o moudrých v Indii 360
124. O Essedenských a o těch, kteříž jsou nejzáze na půl noci 360

Oddíl osmý.

Přílohy 363
1. Zlomek Strahovský 365
2. Z prvotisku latinského kol. r. 1480 369
3. Z prvotisku německého kol. r. 1480 371
4 Překlad bajek mezifádkový 373
5. Bajka o vlku, který se postil 383

Oddíl devátý.

Seznam slov a věcí 387

DODATKY A OPRAVY.

Na str. 238. pozn. 1. přidej: Mart. Montanus, Schwankbücher (1557—1566). **Herausgegeben von Joh. Bolte (Lit. Verein in Stuttgart č. 217) str. 580 č 42.**

Na str. 243. pozn. 1.: Hradecký Rukopis, vyd. Ad. Patera str. 347 verš **1069 a násl.** (Desatero kázaní, O zlém súsedě).

Na str. 264. poznámka 1.: Montanus-Bolte str. 607 čís. 58
» » 275. č. 4. pozn. 1.: Montanus-Bolte str. 608 čís 63.
» » 283. č. 14. pozn. 1.: Montanus-Bolte str. 600 čís. 34.
» » 291. č. 27. pozn. 1.: Montanus-Bolte str. 621 čís. 89.
» » 294. č. 31. pozn. 1.: Montanus-Bolte str. 627 čís. 103.
» » 298. č. 36. pozn. 1.: Montanus-Bolte str. 610 čís. 70.
» » 308. č. 51. pozn. 1.: Montanus-Bolte str. 620 čís. 87.
» » 321. č. 65. pozn. 1.: Montanus-Bolte str. 623 čís. 90.

Na str. 3. řád. 11 čti: zawřijna ſau,
» » 3. » 20. » ďeſý,
» » 4. » 14. » zradau
» » 5. » » ſtarým
» » 5. » » liſſkau
» » 9. » » ſtudnicy
» » 11. » 28. » nemeſſkay
» » 15. » 31. » wſſak
» » 20. » 4. » Ezopowi:
» » 21. » 5. » přijčiny,
» » 22. » 9. » weyſluhau
» » 26. » 7. » Xanthus,
» » 29. » 14. » ſtolicy
» » 32. » 4. » Xanthowi,
» » 47. » 23. » když ſe
» » 51. » 10. » ztlaukla ſe.
» » 55. » 7. (tit.) čti: Prwnij
» » 59. » 15. čti: latinſkém
» » 63. » 3. » přátelſtwij
» » 63. » tit. » a o lwu.
» » 64. » 3. » gſucy
» » 65. » tit. » a o liſſce.

Na str. 67. řád. 3. zd. (tit.) čti: kancy,
» » 76. » 3 čti: žrautowé
» » 90. » 8. » poſſlo
» » 92. » 18. » leſe — vzdrawil.
» » 94. » 16. » přeſtala;
» » 95. » 9. » rytijřſky
» » 101. » tit. » a o nepodařilém
» » 102. » 5. » hreyzti
» » 105. » 20. » ſwém,
» » 107. » 2. » přikryla
» » 124. » 8. » k nij
» » 144. » 8. » laſkáwě
» » 150. » 29. » fabule
» » 151. » 13. » Wlk
» » 168. » 3. » pobéru
» » 171. » 6. » oſýdlu
» » 183. » 12. » nepomohl,
» » 190. » 19. » na ceſtě
» » 210. » 21. » wlček,
» » 221. » 17. » odgal,*)
» » 221. » 18. » vſſi
» » 227. » 4. » ſwé

Na	str.	237.	řád.	17.	čti:	pohleďew	Na str.	280. řád. 31.	čti: laſkáwě
»	»	247.	»	10.	»	když ho giž	» »	301. » 21.	» laſkáwě
»	»	258.	»	4.	»	laſkáwa	» »	332. » 21.	» laſkáwi
»	»	267.	»	1.	»	ſmyſlný	» »	337. » 13.	» potrátij
»	»	274.	»	5.	»	žádoſtiwij,	» »	351. » 32.	» wede

V poznámkách:

Na str. 9. řád. 5. zd. čti *πλάγια*
» » 92. pozn. 2. vynech »nejspíše«
» » 150. pozn. 6. přidej: Nejspíše za »obstáti«
» » 224. č. XI. pozn. 7. čti: So ist (číslice vadná a *i* přesmyknuto).
» » 243. pozn. 4. čti: Gesettiget
» » 264. pozn. 3. čti: de Pacciis; v pozn. 13. 14. číslice zaměněny.
» » 303. čís. 44. pozn. 1. čti: Contra mercatorem
» » 310. pozn. 2. čti: Rudolff
» » 333. řád 2. zd. čti: Mela II, 1, 14.
» » 345. čís. 99 pozn. 6. čti: Mela III, 6, 56 (dle staršího čtení)
» » 361. pozn 3. čti: Mela II, 1, 9.

Slova »omyl«, »omyl tisk.«, »chyba tisku« vynechána buďtež na str. 8, pozn. 2; 9, 1; 15. 6; 17, 6; 30, 3; 34, 2; 35, 5; 45, 3.

SBÍRKA PRAMENŮ
KU POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA V ČECHÁCH,
NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

SKUPINA I. ŘADA II. ČÍSLO 4.

1.866
H15
1.4

JANA HASIŠTEJNSKÉHO Z LOBKOVIC

PUTOVÁNÍ K SVATÉMU HROBU.

DLE RUKOPISU PRAŽSKÉ C. K. UNIVERSITNÍ KNIHOVNY

VYDAL

ÚVODEM, UKAZATELEM MÍST A SLOVNÍKEM

OPATŘIL

FERDINAND STREJČEK,
SKUTEČNÝ UČITEL STÁTNÍ REÁLKY MLADOBOLESLAVSKÉ.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1902.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
GENERAL LIBRARY

PUBLIKACE

III. TŘÍDY ČESKÉ AKADEMIE POSUD VYDANÉ.

ROZPRAVY.

ROČNÍK I.

Čís. 1. Dr. *Jan Kvíčala.* Nové kritické a exegetické příspěvky k Vergiliově Aeneidě. . . . . Cena 3 K — h
» 2. *Adolf Patera.* Jana Amosa Komenského korrespondence. Cena 3 » 60 »
» 3. *J. Truhlář.* Počátky humanismu v Čechách. . . . Cena — » 80 »
» 4. *Robert Novák,* Grammatická, lexikální a kritická pozorování u Velleja Paterkula. . . . . Cena 1 » 80 »
» 5. Dr. *Jiří Polívka.* Kronika o Bruncvíkovi v ruské literatuře. . . . . Cena 2 » 80 »

ROČNÍK II.

» 1. Dr. *V. Mourek.* Syntaxis složených vět v gotštině. Cena 6 » 40 »

ROČNÍK III.

» 1. Dr. *Jan Kvíčala.* Bádání v oboru skladby jazykův indoevropských Část I. . . . . Cena 4 » 80 »
» 2. *Robert Novák.* Mluvnicko-kritická studia k Liviovi. Cena 4 » — »
» 3. *Vavřinec Josef Dušek.* Hláskosloví nářečí jihočeských. I. Část: Consonantismus. . . . . Cena 1 » — »
» 4. *Josef Truhlář.* Humanismus a humanisté v Čechách za krále Vladislava II. . . . . Cena 3 » 20 »

ROČNÍK IV.

» 1. *Ferdinand Menčík.* Příspěvky k dějinám českého divadla. Cena 2 » 60 »

ROČNÍK V.

1. Dr. *Jan Kvíčala.* Kritické a exegetické příspěvky k Platonovým rozmluvám. I. Faidros, Gorgias. . . . . Cena 7 » — »

ROČNÍK VI.

» 1. *Josef Zahradník.* O skladbě veršů v Iliadě a Odyssei. Cena 2 » 80 »
» 2. *Vavřinec Josef Dušek.* Hláskosloví nářečí jihočeských. II. Část: Vokalismus . . . . . Cena 1 » — »
» 3. Dr. *Jan Kvíčala.* Kritické a exegetické příspěvky k Platonovým rozmluvám. II Protagoras. Symposion. . . Cena 6 » 40 »
» 4. *Ignác Hošek.* O poměru jazyka písní národních k místnímu nářečí. . . . . Cena — » 40 »

ROČNÍK VII.

» 1. *Jan Loriš.* Rozbor podřečí Hornoostravského ve Slezsku Cena 1 » 50 »

ROČNÍK VIII.

» 1. *Ignác Hošek.* Nářečí českomoravské. Díl I. Podřečí polenské. Cena 2 » 60 »

SBÍRKA PRAMENŮV

KU POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDÁVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA PRVNÍ. ŘADA II.

PAMÁTKY ŘEČI A LITERATURY ČESKÉ.

ČÍSLO 4.

JANA HASIŠTEINSKÉHO Z LOBKOVIC

PUTOVÁNÍ K SVATÉMU HROBU.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1902

JANA HASIŠTEINSKÉHO Z LOBKOVIC

PUTOVÁNÍ K SVATÉMU HROBU.

DLE RUKOPISU PRAŽSKÉ C. K. UNIVERSITNÍ KNIHOVNY

VYDAL,

ÚVODEM, UKAZATELEM MÍST A SLOVNÍKEM

OPATŘIL

FERDINAND STREJČEK,

SKUTEČNÝ UČITEL STÁTNÍ REÁLKY MLADOBOLESLAVSKÉ.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1902.

291.86
C 715
TW. 4

Přijato k vydání ve schůzi dne 22. února 1901.

Kommisse pro vydávání »Památek řeči a literatury české«.

V. E. Mourek.
Adolf Patera.
Ant. Truhlář.

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

I 24 - 65553

PŘEDMLUVA.

Čtyři sta let je tomu, co pan Jan Hasišteinský z Lobkovic »se starorytířskou věrností prostě pouť svou popsal«, a bezmála devadesát let uplynulo od té doby, kdy zaznamenal Dobrovský ve svých dějinách české řeči a starší literatury (v Praze 1818, str. 277): »Diese Reise hätte vor vielen anderen den Druck längst verdient«, a teprve nyní obětovností slavné třetí třídy České Akademie umožněno vydání tak zajímavého a cenného díla jazykem originálu.

Cestopis podává se v původní formě, nikoli v transkripci, poněvadž jest jeho pravopis, zvláště co se týče šetření rozdílu mezi *i* a *y* (hlavně po sykavkách), neobyčejně zajímavý.

Milou povinností mi jest projeviti uctivé, vroucí díky p. dvor. radovi Dru. J Gebauerovi, jenž vůbec byl příčinou, že práce tato byla podniknuta, p. prof. Dru. V. E. Mourkovi, který s obětovnou pozorností vydání tohoto díla provázel, p. řediteli Ant. Truhlářovi, který mi udělil během práce důležité pokyny, p. prof. Bed. Konvalinkovi, jenž mi při zeměpisných udáních cestopisu v mnohém byl radou, a kollegovi Boh. Truhlářovi, který se mnou se podělil o práci s korrekturou tisku.

V Mladé Boleslavi 29. června 1902.

Ferdinand Strejček.

ÚVOD.

—

Jan Hasišteinský z Lobkovic.

Mareš nebo Martin z Újezda okolo r. 1390 držel tvrz a statek Obříství. Zanechal tři syny: Blažeje, Václava a Mikuláše. První z nich zemřel záhy, Václav pak věnoval se stavu duchovnímu. Nejmladší z bratří, Mikuláš Chudý z Újezda, byl podle pověsti také určen pro stav duchovní, avšak získal si přízeň Václava IV., který jej v roce 1401 ustanovil nejvyšším písařem horní urbury na Horách Kutných. Brzy nabyl Mikuláš dosti značného jmění a asi r. 1409 koupil si hrad a statek Lobkovice v bývalém Kouřimsku, odkudž přijal jméno.

Ještě za krále Václava jmenován byl nejvyšším písařem zemským království Českého (1417—1421) a zastaven mu hrad Hasištein (Hassenstein) s příslušenstvím.

Mikuláš z Lobkovic, jenž s počátku sympatisoval s reformami Husovými, přidal se již za posledních let života krále Václava IV. k straně katolické a bojoval po smrti Václavově udatně proti Husitům ve vojště krále Zikmunda, od něhož také nabyl mnohého zboží zápisného. Po své korunovaci v Praze 28. července 1420 pasoval Zikmund Mikuláše z Lobkovic mečem sv. Václava na rytíře.

Po smrti Mikulášově († 1435) zůstávali synové Mikuláš (II.) a Jan, příjmím Popel, delší čas v nedílnosti, rozmnožujíce zboží po otci zděděné novými koupěmi.

Teprve r. 1445 rozdělili se o společné dosud statky, při čemž Mikuláš (II.) obdržel zejména hrad Hasištein, Údlici a Obříství, Jan Popel pak hrad Hlubokou s příslušenstvím a Lobkovice. [1])

Oba bratři povýšeni jsou již r. 1459 od císaře Friedricha III listem daným v Brně 3. srpna 1459 do stavu svobodných pánů říšských, načež

[1]) Archiv český. Díl IV. Str. 400.

Mikuláš (II.) založil linii Hasišteinskou z Lobkovic, Jan linii pánů Popelů z Lobkovic.

Mikuláš, který, ač katolík, držel se od r. 1451 stále strany Jiřího Poděbradského, zemřel 22. července 1462 a zanechal z manželství svého s paní Ofkou z Žerotína, dcerou posledního (českého) Žerotína Jaroslava, syny Jana, Mikuláše (III.), Jaroslava a potomního slavného učence, humanistu a básníka Bohuslava.

Tito čtyři bratři zůstali v nedílnosti oteckých statků, které spravoval nejstarší Jan s počátku asi za poručnictví svého strýce Jana Popela [2]).

Jan Hasišteinský z Lobkovic (nar. r. 1450) jest zakladatelem starší hlavní linie svobodných pánů Hasišteinských z Lobkovic, kteří dosud žijí v Němcích. Z jeho útlého věku nezachovalo se zpráv. Janovi bylo teprve 12 let, když mu zemřel otec Mikuláš, zanechav po sobě některé spory, které bylo vésti nejstaršímu synovi.

Již z následujícího roku 1463 zaznamenán jest spor Jana z Lobkovic, jejž zastával nějaký commissarius, s Přechem z Zahrádky před soudem zemským o vsi Hřměnín a Vačice, které koupil tento od Janova otce. Přech dostal v tomto sporu za právo. [3]) R. 1464 vykonal Jan z Lobkovic poslední vůli svého předka Mikuláše, který, vyvoliv si za poslední svůj útulek kostel přísečnický, ustanovil, aby tam byl zřízen oltář sv. Doroty, a aby proň byl placen ze zvláštního nadání kaplan. Jan určiv k témuž účelu roční důchod 12 kop grošů na dvoře Pokratickém v Litoměřicku, rozkázal nad to, aby farář přísečnický tamějšímu kantoru vyplácel ročně 30 grošův, aby žáky v kázni a mravech lépe a pilněji vychovával. [4])

R. 1465 měl Jan při s Bořivojem z Lochovic o dluh, který učinil Bořivoj u jeho otce Mikuláše. V této při Jan vyhrál, a Bořivoj musil mu vydati náhradou Obříství. [5])

Jako otec Mikuláš, byl i Jan, ač horlivý katolík, hned od počátku přívržencem krále Jiříka. Mimo jiné měl v zástavě též město Kadaň, kdežto tamní hrad byl v zástavě Friedricha ze Schönburku. Když papež Pavel II. dal krále Jiřího do klatby »jako zatvrzelého kacíře a ochránce kacířů, křivopřísežníka a svatokrádce«, vyhrožoval papežský legát Rudolf z Lavantu mladičkému panu Janovi Hasišteinskému z Lobkovic (již 5. dubna 1466 z Vratislavě) rovněž klatbou, neodpadne-li od krále Jiříka, a když to nevedlo k cíli, vybízel administrator pražského arcibiskupství Hilarius papežsky smýšlející Kadaňské k odpadnutí od jejich právního pána. Mezitím však, co Kadaňští úzkostlivě kolísali mezi svou duchovní a světskou vrchností, přepadl princ Hynek Poděbradský město a vzal z překvapených otců města dosti velikou po-

[2]) Friedrich Bernau: Hassenstein. Ein Beitrag zur Geschichte des Erzgebirges. B. Leipa 1893. Str. 95.

[3]) Archiv č. III. 345.

[4]) Libri erectionum ad 1464 (v rukopise) [Bernau].

[5]) Archiv č. III. 360.

kutu. Královští žoldnéři obsadili město a hrad, který byl zásobami opatřen a k hájení upraven, rovněž byla prolomena brána z hradu přímo do polí, aby bylo umožněno spojení hradní posádky se sousedstvem neodvisle od občanů kadaňských. Na udání měšťana Zikmunda Leimera, jenž byl pak za to učiněn purkmistrem královským, byl potom 31. srpna 1467 konán soud, několik občanů z velezrády obviněno, s manželkami a dětmi vypovědělo, jmění pak jejich ve prospěch koruny zabaveno.[6])

Brzy na to byl Jan znova znepokojován pro svůj přátelský poměr ku králi Jiřímu. Roku 1468. uvedli totiž do Čech Konopištský a Dobrohost proti Jiřímu a jeho přívržencům německé křižáky, kteří »na šatech svých kříže červené z sukna vyšité sú nosili, aby je po tom znali«. Jan z Lobkovic sám vyprávěl o tomto vpádu jednomu letopisci, »že v ty časy jeho kaplan ušed od něho i stovaryšil se s těmi křižovníky a zradil (jeho) jedno dobré městečko Přísečnici, ležící blíž od pomezí Míšenského na horách, těm křižovníkuom, a oni vpadli do toho městečka. Ale však lidé toho městečka byli ušli na kostel, neb jest dobrý k brani, a leželi tu. To pan Jan zvěděv, sebravše se na ně s panem Waitminarem[7]) a s Žateckými i táhli na ně mimo Kadani, a to jest bylo v neděli k večerému; i položili se za Kadaní blízko odtud, kde jest nynie klášter Bosácký. A že jest pan Waitminar nechtěl předse na ně táhnúti v noci, než nazajtří; křižovníci to zvěděvše, (neb toliko od Kadaně dvě míli Přísečnice leží), ihned pryč utiekali, mnozí zbroje své tu v městečku zapomínajíce a krav asa na dvě kopě z toho městečka s sebú zajali. Takž tepruv nazajtřie po nich pan Jan táhna slíbil, což by jich koli těch křižovníkuov tu zastihl a zjímal, že by je kázal všecky spáliti. I přijevše do městečka nepostihli sú než jediného špatného Němečka pachole; nad tím se nechtěl mstíti. Než toliko strhše jemu ten kříž červený s suknice i kázali mu jej sniesti. A to jest v pravdě bylo tak.«[8])

20. ledna 1469 povýšil král Jiří na žádost Jana Hasišteinského vesnici Přísečnici na městce. Na sněmě r. 1470. vyvoleni byli Jan z Lobkovic a Beneš z Weitmühle, aby popisovali branné mužstvo v žateckém kraji; na obranu království musil žatecký a rakovnický kraj míti pohotově 900 mužů pěších, 10 jízdních, 12 kopinníkův a 50 vozů.[9])

Když 22. března r. 1471 král Jiří po krátké nemoci zemřel, ucházel se o trůn český Vladislav, prvorozený syn polského krále Kazimíra, a Matyáš Uherský. Na sněmě v Kutné Hoře v květnu rozhodli se stavové čeští, mezi nimi i Jan Hasišteinský, pamětlivi jsouce slibu daného králi Jiřímu, pro Vladislava. Obávajíce se však pro tuto volbu nepřátelství Matyášova, požádali Albrechta, knížete saského, aby jim přispěl ku pomoci. Mezi rukojmími za náhradu, kterou měl dáti Vladislav knížeti saskému

[6]) Mittheilungen für Geschichte der Deutschen in Böhmen. XIII. Str. 126. [Bernau].
[7]) Beneš z Weitmühle.
[8]) Staří letopisové. Str. 192.
[9]) Fr. Bernau: Hassenstein. Str. 98.

za pomoc, jmenován také Jan z Lobkovic.[10]) Byl tedy Jan rozhodně proti Matyáši Uherskému, kterého zřejmě vinil, »že penězi v Čechách nadělal zrádcův.« Naproti tomu byl již tehdy důvěrníkem krále Vladislava, jak se dovídáme z jeho dopisu z r. 1473 panu Beneši Liebšteinskému z Kolovrat, v kterém dává tomuto plnou moc ve při o nějaký dluh sirotčí panu Bavůrkovi a prohlašuje, že pro nějaké pilné potřeby s králem do Opavy nepojede.[11])

Mimo to je tento dopis také tím důležit, že v něm ku konci Lobkovic jako jinoch 23letý praví: »Máť jest k tomu dobrá vuole, abychme jedno vyvazeni byli, aby nám tak šeredně neláli, neb sem se toho, jakž sem živ, varoval, že mi pro mé neláli, než teď pro jiné;« neboť touto zásadou se později asi nespravoval maje časté spory s poddanými.

12. března 1473 obdrželi bratři Jan a Jaroslav od krále Vladislava II. potvrzení svobod horních, které byly kdysi uděleny otci jejich Mikuláši.

Od delší doby žil Jan v nepřátelství s Friedrichem z Schönburku (= Šumburkem), který měl v zástavě hrad kadaňský, o čemž vyskytují se narážky již z r. 1470.[12])

V roce 1475 jednalo se mezi oběma o nějaké vsi, clo, dědiny, louky, jezero a rybník kněze opata z Grynhainu.[13])

Týž Friedrich měl již v letech 1473—1476 rozepře s Kadaňskými o minci, v níž mu poplatky měly býti odváděny, a potom s opatem grünhainským; v této záležitosti bylo komorním soudem 8. ledna 1479 rozhodnuto, že klášterní poddaní u Kadaně mají Friedrichovi ze Schönburku odváděti do hradu kadaňského 30 vozů dříví a nic více.[14])

Král Vladislav použil služeb Jana z Lobkovic k různým poselstvím v záležitostech osobních i královských. Svou zvláštní přízeň dal mu na jevo roku 1477, kdy jej vypravil s panem Benešem Liebšteinským z Kolovrat do Lucemburka, aby se ucházeli pro něho o ruku jediné dcery a dědičky Marie po Karlu, knížeti burgundském. Jeli patrně přes Norimberk a Trevir [67ª]. O jejich pořízení nezachovalo se zpráv.[15])

V roce 1479 (28. září) byl Jan se svými bratřími přijat do stavu panského v království Českém.

3. září 1480 udělili Jan a Mikuláš z Lobkovic o sobě a jejich bratři Jaroslav a Bohuslav svým poddaným v Březně potvrzení svobod a výsad. Mezi svědky jmenuje se též Mikuláš Chlup, purkrabí na Hasištejně.[16])

---

[10]) Palacký: Dějiny národu českého. V. 1. 22.
[11]) Archiv č. IV. 233 a V. 349.
[12]) Bernau: Hassenstein. Str. 98.
[13]) Archiv č. IV. 299.
[14]) Bernau: Hassenstein. Str. 99.
[15]) Palacký. V. 1. 137. Tomek: Dějepis m. Prahy. VII. 380.
[16]) Bernau: Hassenstein. Str. 99.

Poměr Janův k sousedním knížatům saským nebyl, jak se zdá, obzvlášť přátelský, na čemž hlavní spoluvinu měly asi časté spory jeho a občanů kadaňských s Friedrichem ze Schönburku, poddaným oněch knížat.[17])

10. září 1471 psal Jan z Lobkovic kurfürstu Arnoštovi a vévodovi Albrechtu Saskému stěžuje si, že vrchní v Scharfensteině zdráhá se mu vyhověti v některých jeho požadavcích, a 14. října poslal k nim v téže záležitosti Siticha Zedtwitze jako svého vyslance.

V roce 1472 (18. srpna) obrátili se oni Kadanští, kteří byli před pěti lety ze svého rodného města vypověděni, k saským vévodům s prosbou, aby se u Jana z Lobkovic za ně přimluvili, aby jim vzhledem k míru uzavřenému v Německém Brodě dal za právo, při čemž popírali, že na výpravě křižové proti němu neměli účasti a jemu škody nečinili. Zda-li saští vévodové vyhnancům vyhověli, a potkalo-li se jejich zakročení s výsledkem, není známo.[18])

V roce 1474 byly nové rozmíšky se Sasy. Jakýsi Hegewald, který měl rozepři se saským šlechticem Götzem z Wolfersdorfu, dal se pod ochranu pana z Lobkovic a činil z Kadaně výpady na svého protivníka; brzy byli tím oba pohraniční sousedé do sporu zapleteni. Lze se též dočísti o poddaných Jana z Lobkovic, kteří byli r. 1475 v Ehrenfriedersdorfě zajati, ale rukojemstvím se osvobodili, a rovněž o kamenických měšťanech, kteří se octli v zajetí Lobkovicově. 8. června t. r. upomíná Jan Hasišteinský Friedricha Planka, vrchního a horního soudce v Scharfensteině, o dluh přejatý ručením. 6. července psala saská knížata ze Schellenberku králi českému, že chtí obeslati ustanovený rok ve sporu mezi nimi a Janem Hasišteinským, při čemž též pře mezní o lesy a vodstvo u panství Wolkensteina porovnány býti měly. Avšak vyjednávání, bylo-li vůbec jaké, minulo bez výsledku, a 24. listopadu 1475 stěžoval si Jan z Lobkovic znova do opětovaných jemu a jeho bratru od Sasů škod a do odpírání smírné porady, v níž by tyto spory byly urovnány.

Asi bezprostředně na to následovalo zjevné vypuknutí rozbroje Janova se saskými knížaty, jimž se nabídl 6. prosince Beneš z Weitmühle v Chomútově za prostředníka. Avšak teprve z listu krále Vladislava II. saským knížatům ze dne 10. března 1476 dovídáme se, že mezi stranami zjednáno bylo příměří, a že si jim Jan z Lobkovic stěžuje do zajetí svého úředníka občany gayerskými.

---

[17]) Všecky zprávy, týkající se knížat saských, jakož i většina zpráv o Friedrichu ze Schönburka, čerpány jsou z uvedeného již častěji spisu Friedricha Bernaua »Hassenstein«. Bernau měl totiž v úmyslu vydati veliké dílo o českých hradech a zámcích, zejména z německého území v Čechách, a za tím účelem konal pilná studia, zvláště též v hlavním státním archivu drážďanském (Haupt-Staats-Archiv Dresden). S celého podniku sešlo však pro nedostatek podpory se strany obecenstva. Přes to vydal Bernau některé monografie, z nichž jest i řečená o hradu Hassensteinu. Obsahuje zejména důležité, dosud neznámé zprávy o poměru pánů z Lobkovic ke knížatům saským. Str. 99 a násl.

[18]) Bernau: Hassenstein. Str. 100.

Jak z pozdější odpovědi (18. listopadu) knížat vysvítá, vyjednávalo se o těchto záležitostech častěji v Praze; v jiném dopise (12. ledna 1477) zmiňují se o stížnostech Janových týkajících se oloupení jeho poddaných poddanými saskými.

Opětné řízení, k němuž král chtěl své vyslance poslati, bylo prý na obzoru, ale nový vpád z území Janova do Sas, při čemž obzvlášť poddaní kláštera Grünhainského v Königswaldě byli poškozeni, zmařil, jak se zdá, dorozumění mezi stranami opět na nějaký čas.

Kurfürst Arnošt a vévoda Albrecht stěžovali si u krále Vladislava dopisem ze dne 27. února 1477 a uváděli, že původcové vpádu bydleli v Egerbergu u syna pana Buška z Vitzthuma a tu že měli svou spíži a také kořist uschovánu. Král obeslal na to pány z Vitzthuma k zodpovědnosti, a tito líčili příběh takto: V noci ze dne 9. na 10. únor okolo půlnoci přišlo jich prý pět koňmo a několik pěšky do krčmy u Egerberku bez jejich (Vitzthumů) vědomí a svolení, a jakmile se oni ještě v noci na hradě o tom dozvěděli, ihned dali rozkaz, aby příchozí byli zapuzeni a nikoli přechováváni. Na to prý oni hned v noci odtáhli až na pět, kteří byli tak zmrzlí, že nemohli jíti ani krok. Tito byli teprve následujícího dne na saních odvezeni. Poddaný, jenž bez vůle pánů tyto lidi přijal, byl ihned prý vsazen do věže a při výslechu se zapřísahal, že cizince nechtěl dlouho vpustiti a teprve úpěnlivým prosbám spoutaných zajatců povolil, aby se mohli ohřáti a svoje rány obvázati. Toto vylíčení oznámil na to král 10. března 1477 saským knížatům.

Vévoda Albrecht navrhl konečně porovnání sporů prostřednictvím císařovým nebo jiné spolehlivé instance, kdežto král Vladislav byl opět jen pro komissionální přelíčení v Mostě nebo Litoměřicích (6. listopadu 1477).

Když však ani to nevedlo k cíli, rozhodla se saská knížata a napsala energicky 12. prosince 1477 Martinu Römerovi, svému jednateli v záležitostech s Janem z Lobkovic, s nímž nový rozbroj hrozil vypuknouti, že chopí se sami, nezjedná-li král jim práva, jiných ráznějších prostředkův.

Avšak zdá se, že byl celý spor konečně přece smírně urovnán. Dle mocného listu vévody Albrechta z r. 1478 byly prý spory mezi ním a mnohými českými pány — též s Janem Hasišteinským z Lobkovic — předloženy rozhodčímu výroku falckrabat Ludvíka a Jiřího.[19])

Mimo řečené již poselství Janovo byli Lobkovicové králi Vladislavovi i jinak nápomocni, zapůjčivše mu též nějakou summu peněz, začež jim král v roce 1481 listem daným v Praze 17. ledna připsal panství nad františkánským klášterem v Kadani. Jan rozšířil v r. 1483 tento klášter, jejž zřídili Kadanští v roce 1473, a byl od té doby považován za jeho zakladatele.[20])

[19]) Bernau: Hassenstein. Str. 103. (Pozn. 1.)
[20]) Bernau: Hassenstein. Str. 103.

V rok 1483 spadá jmenování Bohuslava z Lobkovic, který právě tehdy meškal v Italii za svým vzděláním, proboštem vyšehradským. Bratři jeho chtěli pro něj vyplatiti některé statky proboštství vyšehradského a žádali k tomu povolení od krále, aby se to smělo státi bez jejich škody, když by Bohuslav dříve zemřel než oni; avšak způsobem neznámým s toho sešlo.[21])

S Friedrichem ze Schönburku, který měl v zástavě hrad kadaňský, a jemuž král Vladislav 13. září 1474 prodloužil trvání smlouvy do života jeho syna, měl Jan z Lobkovic, držitel zástavy města Kadaně, mnohé rozepře, které zaměstnávaly v letech 1482—1489 častěji královský komorní soud pražský. Friedrich z Schönburka si stěžoval, že se pan Hasišteinský protiví jeho cestnému a jak svým lidem, tak Kadaňským brání, aby je zapravovali; mimo to obviňoval Kadaňské, že mu jednu baštu u hradu zbořili, základní zdi podkopali a jemu také žádných poplatků nechtí odváděti. Naproti tomu požadovali měšťané, aby též pan z Schönburka zapravoval šosovné z pozemků náležejících městu.

Při jiném sporu (17. srpna 1482) mezi panem z Schönburka s jedné a Janem z Lobkovic a Kadaňskými s druhé strany jednalo se zase hlavně o meze a potvrzení, která měl vydati Schönburk za zapravené poplatky.

Syt jsa patrně těchto ustavičných svárů, prodal Friedrich z Schönburka v roce 1483 onen roční důchod 50 kop č. gr. na městě Kadani, který měl v deskách zemských po bratřích Friedrichu a Janovi ze Schönburka, Jindřichovi z Plavna, a ten prodal týž důchod v r. 1489 za 1000 kop č. gr. Janovi z Lobkovic, zaručiv se zároveň svým hradem a panstvím Bečovem za správnost tohoto prodeje.[22])

Friedrich z Schönburku, který se již r. 1484 uvádí jako hejtman panství trutnovského, 1492 pak jako hejtman kraje královéhradeckého, vzdal se následkem toho ode dávna jemu náležející zástavy hradu kadaňského, které se ovšem opět dostalo Janovi z Lobkovic.

Z rozmíšek, které měl pan Hasišteinský v této době se svými saskými sousedy, jest asi nejzajímavější rozepře s rytířem z Plavnic na Wiesenburku. Příslušníci tohoto saského šlechtice byli totiž na území pana z Lobkovic zajati a zavlečeni na hrad Engelsburg, aby byli donuceni k nějakému výkupnému. V odvetu zajal Plavnic tři kadaňské měšťany a vsadil je do vězení na Wiesenburku žádaje od nich rovněž výkupného. Jan Hasišteinský ujal se svých poddaných a chystal se k pomstě, až se 20. listopadu 1485 saská knížata Arnošt a Albrecht této záležitosti ujali a pana Hasišteinského vyzvali, aby vězně z Engelsburku ihned propustil, začež slíbili, že bezodkladně nařídí osvobození zajatých Kadaňských. Výsledek tohoto jednání není znám.[23])

---

[21]) Tomek. IX. 81.

[22]) Desky lenní. VI. 18. 147. [Bernau.]

[23]) Bernau: Hassenstein. Str. 106.

Okolo 18. června r. 1487 vykonal Jan z Lobkovic opět cestu v záležitostech královych přes Benátky do Říma, kamž byl vyslán s panem Půtou Švihovským z Risenberka, aby složili papeži Innocentiovi VIII. obvyklý slib poslušenství krále Vladislava jakožto křesťanského panovníka, začež mu papež přiznal dlouho žádaný titul krále českého.[24])

O této cestě zmiňuje se Lobkovic dvakrát ve svém Putování. Nejprve (48a) vyprávěje o klenotech, které dostali Benátčané od císaře cařihradského: »A já je viďal sem již podvakrát« (totiž r. 1487 a 1493) a podruhé (96a) mluvě o roušce, kterou podala sv. Veronika Kristovi: »... kterážto se v Římě ukazuje podnes, kterúž sa v Římě viděl sem.«

Jan z Lobkovic byl přes svůj přátelský poměr ku králi Jiřímu jako jeho předkové horlivý katolík, jemuž vzrůst novot u věcech víry uvnitř jeho území nijak nebyl vhod. Vymohl si tudíž tehdy zároveň na papeži Innocentiovi VIII. breve, jímž mu na jeho stížnosti uděleno právo (14. července 1487), aby zakročil na svém území proti vzmáhajícímu se počtu schismatikův a haeretikův.

29. pak téhož měsíce udělil papež také odpustky 10 let a 10 týdnů těm, kdož by v určitých dobách přišli konat pobožnost do františkánského kostela u města Kadaně, jejž, jak shora řečeno, znova zřídil Jan Hasišteinský.[25])

Zatím vznikl mezi ním a bratry jeho Mikulášem a Bohuslavem (Jaroslav byl již před rokem 1490 bez dědiců zemřel) spor, »což se dotýče hajtmanstvie Kadaňského a také některých užitkuov k tomu, kteréž jsú témuž panu Janovi od krále Jiřího zapsáni v tisíci zlatých«. Král rozhodl v této při takto: »Když by Pán Buoh pana Jana smrti neuchoval, aby dědici a budúcí jeho povinni byli s panem Mikulášem a panem Bohuslavem nebo dědici jejich budúcími o ten tisíc zlatých, kterýž na ty užitky mají do vyplacenie toho majestátu, o to se rozděliti, a dokavadž by těch tisíc zlatých jim dáno nebylo, aby také ty užitky mezi sebú rozdělili.«[26])

Zástava kadaňská a mimo ni též dědičný hrad Hasištein zůstaly jměním všech Lobkoviců společným, kdežto o ostatní statky zděděné rozdělili se bratři hned následujícího roku 1490 (22. června).

Zachována cedule dílčí, dle níž »Jan za díl svuoj otcovský, bratrský a dědický míti má dědiny dole psané: totiž Obříství, tvrz dvuor popl., ves, dvory kmetcí s platem; v Klech, v Libiši, v Huoherce, v Velikevsi, v Březanech, v Střezové, v Ulhošticích, vsi, dvory km. s pl., což tu měli; v Třebčicích Kozlezlých dvory km. s pl., což sau tu spolu měli; v Blahnově, v Hochtani vsi, dvory km. s pl.; v Radičevsi dvory km. s pl., což sú tu měli, s podacím kostelním; v Okúnově dvuor km. s pl., na kterémž sedí Hechs, se všemi lesy tu, se všemi platy holými i komorními, kte-

---

[24]) Palacký. V. 1. 272. Tomek X. 112 a 113.

[25]) Bernau: Hassenstein. Str. 109.

[26]) Archiv č. IX. 498.

rýmžkolivěk právo mají, s dědinami, lukami, lesy, potoky, řekami, rybníky, horami, doly, kurmi, vajci, robotami, s podacími kostelními, s panstvím v Tajnci a což k tomu přisluší a s podacím kostelním u oltáře sv. Urbana na zámku Pražském; manství v Brusech; it. rybník hořejší nad Kralupy; it. rybník řečený Kruptajch; it. lauku pod Arndorfem i s tím hájkem; it. Pušov i s lukami Pušovskými; it. lauka řečená Santvis; it. les řečený Pušov a Okúnovské lesy i se vší zvolí, což k tomu přisluší, s plným panstvím, tak totiž, kteréžkoli dědiny svrchu jmenované jsú manské nebo manské věci, ty před saud býti nemají, a také že nadepsaný Jan a j(eho) d(ědici) všecky platy komorní platiti má osobám, kterýmžkolivěk zapsány jsú, bez škody dole jmenovaných bratří a jich dědicuov.«

Mikuláš obdržel panství Údlici a Přísečnici, Bohuslav Březno a Kralupy.[27])

15. dubna 1493 podnikl Jan Hasišteinský řídě se jednak zářivým příkladem bratra svého Bohuslava, proslulého cestovatele a humanisty, jednak vyhovuje své nábožné touze spatřiti místa života a mučennické smrti Spasitelovy, (dovídáme se tak nepřímo z jeho cestopisu samého na místě, kde vypravuje o mohamedánech »pohanech«, zmiňuje se o Mekce: »A Turci a pohané tam jezdí a chodí na paut k Machometovi a jeho hrobu, též jako my křesťané putujem do Jeruzalema k božímu hrobu« [171a]) cestu do Svaté Země z Kadaně, odkudž nejprve jel do Chýš pro pana Jetřicha z Gutšteina.[28])

Z Čech dali se koňmo přes Bavory (2a, 2b), Tyroly (3a, 3b) a panství benátské (4a) do Benátek, kdež pobyli od 5. května (4. hod. odp.) do 30. května (4b—22b).

Patronovi galeje zaplatil každý poutník 50 dukátů za plavbu do Svaté Země a zpět, za celé zaopatření a hlavní poplatky na této cestě. 1. června, v sobotu před sv. Trojicí, vyjeli poutníci (mezi nimi mimo Lobkovice a pana Gutšteina ještě šest Čechův [162a]) z přístavu benátského. Lobkovic navštívil cestou Zadar (Jadro, vlašsky Zara,) 7.— 8. června (24b—27b), ostrov Lesinu 9.—10. června (29b—30a), Dubrovník (vlašsky Ragusa) 12.—13. června (31b—35a), město Korfu na ostrově téhož jména 15. až 16. června (39b—40a), město Modon na jihu poloostrova Moree 21. až 22. června (41b—42b), ostrov Candii 25.—27. června (44b—49a), ostrov Rhodos 28.—30. června (53a—65b) a ostrov Cypr 3.—5. července (67b—73a).

---

[27]) Archiv č. V. 542.

[28]) Jetřich pocházel ze staropanského rodu z Gutšteina nebo Gutenšteina, který vzal původ svůj z rodu Hroznatovcův a jméno má po bývalém hradě Gutšteinu u Bezdružic na Plzeňsku. Jetřich byl jedním z pěti synů Buriana Bohatého z Gutšteina, kteří v Čechách, v Bavorsku a Sasku nechvalně prosluli svou bujností a násilnými skutky. Mimo jiné svářil se Jetřich se Šliky pro hrad Kynšperk, později pak r. 1510 ztratil Tachov a Kynžvart pro své přečiny proti právu a platným řádům. Pokoření svého dlouho nepřežil zemřev r. 1513.

V sobotu 7. července přistáli poutníci u Svaté Země proti městu Jaffě (74[a]), v úterý pak 23. července před polednem dorazili po různých nesnázích do Jerusalema (84[a]).

V Jerusalemě meškal Lobkovic od 23. července do 1. srpna a navštěvoval v této době sanctuaria a památná místa tamní i vůkolní podnikaje s ostatními poutníky časté vycházky do okolí.

Na cestu zpáteční vyplula galej s poutníky od města Jaffy 7. srpna (140[a]) a kotvila opět na Cypru u města Misso 11.—13. srpna (140[b]—141[a]), na Rhodu 22.—26. srpna (142[a]—143[a]), na Candii 28.—31. srpna (143[a]—143[b]). V přístavě u města Modonu byli poutníci 7. září (145[b]), u města Korfu 16. září (146[a]), u městečka Lesiny 20. září (147[a]), u ostrova Solty 21. září (147[b]), u města Zadru 23. září (150[a]), u města Poreče (vlašsky Parenzo) 28. září (155[b]). V městě Poreči objednal patron Lobkovicovi a některým jeho soudruhům barku (156[b]), aby je dříve dovezla do Benátek. Zaplativše každý 6 dukátů vsedli na loďku a přijeli 29. září k městu Nova Civitas (156[b]). Po šťastně přestálém nebezpečí připluli poutníci 30. září do přístavu benátského. Pobyvše 1., 2. a 3. října v Benátkách, odpluli na barce do městečka Mastris (= Mestre) (158[b]), kde měli koně, odtud pak vrátili se téměř stejnou cestou, jakou jeli do Benátek, do svých domovův. Jan z Lobkovic přijel do Kadaně ve středu 30. října okolo osmé hodiny večerní (159[a]).

Ve Svaté Zemi vyměřil, kolik krokův učinil Kristus od domu Pilátova k místu, kde byl ukřižován, a po svém návratu shledal prý stejnou vzdálenost od kadaňské radnice k františkánskému kostelu před městem.[29])

Brzy též po návratu z pouti Lobkovicovy do Svaté Země ozval se opět hlomoz zbraní v okolí hradu. Jakub Oleschauer, měšťan lipský, byl, jak se zdá, na území Jana Hasišteinského oloupen nebo poškozen a přikročil, poněvadž ihned nedostal náhrady, k oblíbenému ještě tehdy všeobecně prostředku svépomoci. »Jhan von Hassenstein« i město Kadaň dostali od něho list odpovědný, který měl místo data charakteristická slova:

»Gegeben im walde, Hütt euch alsbalde.«

Po hrozbě následoval brzy i skutek; na blízku Lipska přepadl Oleschauer několik kadaňských měšťanů, patrně cestujících kupců, a oloupil je. Tu vzchopil se Hasišteinský a jeho četní a mocní přívrženci, aby vynutili na vévodovi saském náhradu, a z toho důvodu vypověděl Jan z Lobkovic již 13. listopadu r. 1494 vévodovi Jiřímu Saskému boj.[30]) V následujících dnech došlo dvora vévody saského neméně než 38 přípisů českých pánův a rytířův, kteří žádali, aby vévoda byl nápomocen k zjednání náhrady za uloupené zboží, poněvadž prý pisatelé listů s Hasišteinským jsou tak spojeni a svorní, že by mu nemohli odepříti pomoci a přispění.[31]) Vzhledem

[29]) Bernau: Hassenstein. Str. 109.
[30]) Bernau: Hassenstein. Str. 110.
[31]) Bernau: Hassenstein. Str. 111.

k tomu prohlásil Jan, vévoda saský, 15. června 1495, že spory mezi vévodou Jiřím a Janem, pánem na Hasišteině a Kadani, mají býti prostřednictvím jeho a jeho bratra kurfürsta Friedricha co nejdříve urovnány.[32])

Zajímavá jest ještě podrobnost z tohoto rozbroje, že také s české strany vypověděl jakýsi »Jhan Schtibor« za Jana z Lobkovic nepřátelství vévodovi Jiřímu Saskému 1496 ve středu před sv. Jakubem. Také jeho list měl zvláštní datum:

»Geben im ffeld, im schtrauch, im wald;
eß wierth, ob got will, peßer pald.«[33])

V roce 1497 měl Jan z Lobkovic dva spory: první s poddaným kadaňským Jakubem Pehmem o list výhostní. Tento vinil totiž pana Hasišteinského, že mu list výhostní strhal dokládaje se svědectví Žateckých, že mu bratr Janův Mikuláš list výhostní vydal. Král rozhodl ve prospěch Pehmův.[34])

Druhou při měl s Kuncem Probstem, který jej pohnal před krále. Lobkovic poslal na místě svém Jiříka Gfeléře, soudruha z pouti do Svaté země, s mocí. »Ježto Kunc Probst puovod k svému právu jest nestál, z té příčiny JMt ráčil dáti panu Janovi Hasišteinskému pohnanému za právo ustané.«[35])

R. 1499 připsány životy na městě Kadani Bohuslavovi z Lobkovic a Janovi, bratru jeho, a sirotkům nebožtíka Mikuláše, bratra jich,[36]) a r. 1500. prodlouženo trvání smlouvy, dle které drželi Lobkovicové Kadaň za peníze, půjčené králi, na dalších 25 let,[37]) a ujednáno, »aby s Kadaně, města i zámku, splacováni nebyli leč od krále samého.«[38])

S počátku měli se Jan a Bohuslav ke svým novým poddaným na Kadani laskavě: na jejich přímluvu bylo jim (Kadaňským) 15. února 1501 králem Vladislavem II. obnoveno právo na míli okolo města proti sedlákům některým, kteří tu zakládali vinice a vína šenkovali;[39]) avšak nedlouho na to, v době obecného téměř rozhořčení proti pánům a rytířstvu, dal se i Jan z Lobkovic strhnouti proudem doby, dav podnět Kadaňským k různým nespokojenostem. Král rozkázal Kadaňským, aby se synu Jana Hasišteinského Jaroslavovi zavázali slibem věrnosti. Kadaňští však tomuto rozkazu nepřikládali váhy, a proto hleděl Jan na podzim r. 1504 prostřednictvím svého bratra Bohuslava na králi vymoci, aby byli Kadaňští k splnění jeho vůle donuceni. Zároveň měl Bohuslav ještě jinou záležitost u krále vyříditi. Jan začal si totiž hrad důkladněji opevňovati, dostav k tomu účelu od krále

[32]) Bernau: Hassenstein. Str. 111.
[33]) Bernau: Hassenstein. Str. 111. (Pozn. 2.)
[34]) Archiv č. X. 477.
[35]) Archiv č. X. 486.
[36]) Archiv č. VI. 576.
[37]) Archiv č. VI. 584.
[38]) Archiv č. VI. 587.

600 kop. Ačkoli již napřed tušil, že by si Kadaňští mohli jeho počínání ve zlé vykládati, a proto zároveň krále žádal, aby jej zvláštním mandátem k opevňování přímo vybídl a rovněž Kadaňským na jevo dal, že mají také oni své město lépe ohraditi za příčinou zbrojení sousedních knížat saských, pohlíželi naň Kadaňští přes to přese vše s velikou nedůvěrou, obávajíce se podobného útisku, jaký se nedávno stal sousedům jich Loketským od Šlikův. Proto žádosti Janově stran slibu věrnosti synu jeho Jaroslavovi nebylo ještě ani následujícího roku 1505 Kadaňskými vyhověno, ačkoli z královského listu ze dne 4. srpna 1505 vysvítá, že král žádost Lobkovicovu příznivě vyřídil. Ještě v roce 1506 dovolávali se páni z Lobkovic prostřednictví králova v této své záležitosti.

Za to s velikým úsilím chopili se Kadaňští králova vyzvání stran opevňování města a ohrazovali se proti hradu tak, že vzbudili obavu hradního pána; Jan stěžoval si proto u krále, a Bohuslav podporoval 14. listopadu 1506 znova svou přímluvou bratrovu prosbu, poukazuje na to, jak jest nebezpečno kadaňský hrad královský městskými baštami tak dáti obehnati, aby byl spíše v moci měšťanů než krále samého.

Vzájemné třenice trvaly od té doby dále; v jednom listě s počátku r. 1507 nazývá Bohuslav Kadaňské »odbojníky« (rebelly), kteří jsou proti Lobkovicům nepřátelského smýšlení a již prý je (Lobkovice) u krále očernili, jako by zamýšleli podobně jako Šlikové od koruny české se odtrhnouti a Sasům dáti se pod ochranu. Proto žádal 15. června t. r. svého přítele Augustina z Olomúce a 31. července také »ve jménu celého domu Lobkovicův« Jana Filipce z Vražic, požívajícího značného vlivu u dvora, bývalého to biskupa varaždínského, v tu dobu pak bosáckého mnicha, který byl svého času slavným diplomatem, aby se ujali jejich rodu u krále.

Pro tyto nesváry vypověděli Kadaňští svou ochranu Milžanským i jiným, kteří náleželi pod moc Krištofa Hupfaufa z Milžan, poddaného pánů z Lobkovic, začež také on zbavil je v r. 1508 všech závazků vůči Kadaňským. Spor mezi Kadaňskými a Hupfaufem, který měl v Neudörflu, Burgstadtlu a Čachovicích statky, byl sice 29. ledna 1509 Janem z Lobkovic urovnán, avšak roztržka mezi majitelem zástavy kadaňské a měšťany stala se brzy nesmířitelnou, takže král, aby učinil konec ustavičným vzájemným žalobám a stížnostem, dal konečně 1511 z Pešti Kadaňským písemně na jevo, za jakých podmínek mohli by hrad, náležející Janovi Hasišteinskému z Lobkovic, sami ve svou správu převzíti.[40])

Ale ještě o vánocích téhož roku 1511 měl Jan novou prudkou roztržku s Kadaňskými. »Toho léta« totiž »v auterý před božím narozením (23. pros.) pan Hasišteinský poslal raddy sadit Kadaňským a tu vzav jim

---

[39]) Archiv č. VI. 587.

[40]) Bernau: Hassenstein. Str. 112 a násl. Karel Vinařický: Pana Bohuslava Hasišteinského z Lobkovic věk a spisy vybrané. R. 1836. Str. LV.

pečet i klíče podal jim nějakých artikuluov nepříjemných i nechtěl jim jich zase vrátiti.«

Kadaňští odvolali se k regentům, kteří ujavše se této záležitosti, sadili Kadaňským novou radu a položili oběma stranám stání o suchých dnech postních. »I vyhráli Kadaňští proti pánu svému.«[41])

Ještě rok před svou smrtí měl Jan spor s panenským klášterem Týneckým r. 1516. Osobovalť si fundátorství nad tímto klášterem, které prý mu po dědu Jaroslavovi Plichtě z Žerotína náleží, a proto poslal do městečka Týnce služebníka svého Linharta Štampacha a syna svého Jaroslava s rozkazem jakožto pána dědičného, aby Týnečtí synovi jeho slíbili člověčenství. Abatyše kláštera Týneckého zákona sv. Kláry, Anna z Kolovrat, i veškeren konvent téhož kláštera pohnaly z toho Jana z Lobkovic uvádějíce, že si panství nad Týncem pokládají za pět tisíc kop č. gr. a »že jsú těch lidí v držení a užívání byli; a na to ukázali svědomí.« »Páni JMt. a vladyky na plném soudu zemském slyševše puohon a žalobu a svědomí,« rozhodli ve prospěch kláštera.[42])

Časté spory Lobkovicovy s městskými jeho poddanými dají se vysvětliti obyčejem té doby, dle něhož páni vůbec rádi ubírali práv a svobod stavu měšťanskému. Jan z Lobkovic byl jenom synem svého věku a, ocitl-li se v souvěké písni satirické (z r. 1512) mezi pány, již, jak píseň allegoricky praví, rádi hrají »flusa«, máme proň omluvu, že jméno jeho uvádí se mezi mnohými z tehdejší šlechty na místě nikterak význačném.[43])

Úřadu zemského Jan nikdy nezastával, za to však nevyhýbal se povinnosti zasedati mezi pány a vladykami na sněmě a na komorním soudě

---

[41]) Staří letopisové. Str. 331.

[42]) Dr. Emler: Pozůstatky desk zemských. I. 240.

[43]) Léta božího 1512 začali v Čechách flusa hráti,
a král na to neráčí nic dbáti,
by k tomu kteří radili,
aby se hráči nesvadili,
jako se v Čechách zhusta děje,
každý sobě, druhému nic nepřeje.
— — — — — — — — — — — — — — —
Pan Kostka s panem Slavatau
dost činiti mají s tau hrau;
páni z Gutšteina chtí také flusa hráti
a staré karty bezděk dráti;
páni Šternberci, z Waldšteina,
Švihovští a *z Hasišteina*,
Waitminaři a Šlikové,
též jiní panští rodové,
kteří nejsau zemští správce,
také by hráli flusa krátce,
by nešanovali práva,
hned by v šanc sadili, kdo rád hrává atd.
— — — — — — — — — — — — — — — St. let. Str. 519

královském, kdež se připomíná r. 1475 v rozepři mezi Rackem Kocovským a Budějovskými[44]) a 7. března r. 1488.[45])

Zdržoval se nejčastěji a zajisté nejraději na hradě Kadaňském, kde žil mimo své spory a delší cesty idyllický život, zasvěcený hlavně hospodářství svému, jež hleděl co možná nejvíce rozšířiti a upevniti pro syna svého Jaroslava.[46])

Spojen byl v prvním manželství s Kunhutou z Ronova (která již 1472 zemřela), vdovou po Janu Caltovi z Kamenné Hory na Chomútově, v druhém pak s Magdalenou z Thörringu, dcerou Jiřího a Anežky z Hohenrechbergu. Z tohoto druhého manželství pocházel syn jeho Jaroslav, mimo nějž měl ještě nemanželského syna Wolfganga s jakousi Annou Regensbergerovou z Bayreuthu.

O Wolfgangovo vychování pečoval bratr Janův Bohuslav, který sám jsa bezdětný, rád se zabýval vzděláváním nadaných jinochův.

Jan Hasišteinský z Lobkovic zemřel 21. ledna 1517 a byl pohřben v Kadani v klášteře bosáckém.

Na kamenné jeho hrobce vytesán jest nápis:

Anno 1517 die Agnetis obiit Generosus D. D. Jôn de Lobkowicz in Hassenstein, primus fundator hujus monasterii, hic sepultus. Orate pro eo.[47])

Jeho umělecký, mramorový sarkofag, zhotovený Oldřichem Kreuzem, lze podnes spatřiti, třeba poněkud poškozený, v presbyteři řečeného klášterního chrámu.[48])

Kromě svému hospodářství věnoval Jan z Lobkovic svoje vynikající vlohy také spisovatelství.

Pro svého syna Jaroslava napsal r. 1504 didaktický spis s tímto titulem: Zpráva o naučení synu Jaroslavovi o tom, co činiti a co nechati. (Rkp. z téhož roku v Roudnici. Tiskem vydáno 1796 v Praze s titulem »Pravdivý český mentor«, pak dle rkp. roudnického r. 1851 od Květa.) Spis tento byl za starších dob častěji od otců synům opisován.

Druhým spisem Lobkovicovým jest vypsání jeho pouti do Svaté Země. Titul tohoto spisu, jenž připsán jest v době pozdější (asi v 17. st.), jak tomu nasvědčuje jiné písmo, novější pravopis a pozdější jazyk, zní:

»Od vysoce urozeného pána pana Jana z Lobkovic a na Hasištajně s tovaryšem svým vysoce urozeným pánem panem Jetřichem z Guttenstejna do Jeruzalema k svatýmu hrobu Pána Ježíše Krista, Spasitele našeho, léta 1493 začatý a šťastně vykonaný putování.«

---

[44]) Archiv č. XV. 77.

[45]) Archiv č. V. 158. a XI. 420.

[46]) Kadaňská zástava byla však po smrti jeho komorou královskou vyplacena, a hrad dán pod ochranu královského hejtmana Jaroslava Sekerky ze Sedčic. [Bernau].

[47]) Jiné čtení má: die octava Augusti, podle kterého byl by 8. srpen dnem jeho úmrtí.

[48]) Stocklöw: Der Bezirk Kaaden. Str. 371.

Celý spis tento dá se rozděliti ve čtyři části:

Část I. obsahuje vlastní popis cesty z Kadaně do Jerusalema a zpět (2ª—159ª).

Část II. obsahuje: *a*) udání vzdáleností jednotlivých hlavních míst na cestě do Jerusalema (159ᵇ) a summu všech vzdáleností (159ᵇ), *b*) popis galeje (160ᵇ), *c*) výčet účastníků pouti do Svaté Země na galeji, s kterou jel Lobkovic, a jich počet (161ª), *d*) výčet poutníků na jiné galeji téhož roku (166ª).

Část III. obsahuje poučení čtenáři o Svaté Zemi, Egyptě, mohamedánech a t. p. (168ª).

Část IV. zabírá zprávy týkající se Benátek z r. 1509 (179ᵇ).

První tři části psány jsou najednou brzy po roce 1504, kteryžto letopočet se vyskytuje v III. části na konci (178ᵇ). (Účastníci pouti, kníže Krištof Bavorský (16ᵇ) a Čech Jan Mládě (146ᵇ), byli již tehdy nebožtíky.)

Lobkovic píše svoje Putování měl určitý rozvrh, jak tomu nasvědčuje časté jeho odkazování »jakož o tom dolejí povím« a pod. Tímto způsobem dovídáme se též při popise Jerusalema (126ª), že následovati bude ještě stať »o moci krále žoldána« ze slov: »neb týž král žoldán, pán jich, jest mocný pán a množství lidí má pod sebou, jakož o tom naposledy se poví« (126ª).

Byly tedy tři první části cestopisu, poněvadž rok 1504 jest tu poslední, napsány asi v roce 1505, kdežto část IV. jest přídavek pozdější, asi z roku 1509, kteryžto rok jest v ní udán, a k jejímu připsání zavdaly příčinu události toho roku: odnětí rozsáhlých území na pevnině Benátčanům a sčítání lidu v Benátkách. Že je tato část přídavek pozdější, to zřejmě vysvítá z toho, že Lobkovic mluvě o III. části jako o poslední dle slov »jakož o tom naposledy se poví«, skutečně na konci této části napsal »finis«,[49]) a dále také z toho, že, kdyby byl měl tuto stať v rozvrhu při spisování vlastního cestopisu, byl by na ni zajisté odkázal při popisu Benátek, jakž to měl ve zvyku a jak to učinil na př. při popisu Jerusalema; poněvadž však takové zmínky v celém cestopise není, můžeme souditi, že Lobkovic této IV. části v rozvrhu svém původním neměl.

Vlastní cestu popsal Lobkovic na základě svého denníku, který si na své pouti psal, jak bezpečně můžeme tvrditi dle přesných udání, co kterého dne podniknuto, jaký byl kdy vítr ku plavbě a p., což by za jiných okolností po deseti letech nebylo možno, a vůbec z celé formy cestopisu, již si z denníku zachoval.

Příčiny, proč cestopis svůj napsal, nedává nám spisovatel poznati. Ale dá se souditi, že i při tomto díle měl na mysli hlavně poučení svých potomkův a nad to také utvrzení jich a posilu u víře katolické, jak tomu

---

[49]) Rok sepsání (1505) nahradil opisovač, jak to bývalo zvykem, rokem opisu (1515).

nasvědčuje nábožný, v pravdě křesťanský duch, jakým celý spis prodchnut. Zejména v části cestopisu pojednávající o Svaté Zemi, jejích sanktuariích a odpustcích při každém tom místě zdá se mi pro její zevrubnost, že měla býti jakýmsi doplňkem topografickým písma svatého pro dobu současnou.

Deník Lobkovicův ani původní jeho spis se nezachovaly. Za to existují dva opisy. První, starší, z r. 1515 (vročení na konci III. části) uchován jest v universitní knihovně pod značkou XVII A 13, kamž se dostal bezpochyby zároveň s jinými knihami a rukopisy z kláštera sv. Václava řádu Augustiniánského (conventus S. Wenceslai ordinis fratrum Eremitarum discalceatorum sancti patris Augustini) na Novém Městě Pražském.

Před tím byl vlastnictvím Karla Plateyse z Plattensteinu. (Obého dovídáme se z titulního listu rukopisu, kamž to připsáno r. 1741.)

Rukopis kvartového formátu obsahuje 180 listův (360 stránek). Nadpisy in margine nebo v textu psány jsou písmem červeným, začáteční slova jednotlivých odstavců, jakož i taková, na něž má býti čtenář zvláště upozorněn, jsou červeně podtržena.[50]) Titulní list pochází, jak již řečeno, z doby pozdější.

O tom, že rukopis universitní jest opis a nikoli dílo původní samo, svědčí mimo vročení 1515 na konci spisu, které se nesrovnává s oněmi dvěma roky 1505 a 1509, v nichž, jak jest pravdě podobno, dílo vzniklo, také některá nedopatření v textu, z nichž o některých můžeme tvrditi, že nevznikla při spisování díla samého, nýbrž při mechanickém opisování. Jsou to hlavně tato místa:

15[b] . . . provodil kníže túž markrabi*nau* do její hospody. Zde položen instrumentál za náležitý akkusativ »*markrabinu*« vlivem předcházejícího zájmena *túž*, kteryžto tvar jest i pro akkusativ i pro instrumentál.

59[a]. A okna velmi veliká, kudy by střéleti měli, kudyby nepřátelé lodí přistaviti měli k té věži. Místo druhého *kudyby* má býti patrně *kdyby*; *kudyby* vzniklo vlivem předcházejícího náležitého, které opisovateli tanulo na mysli.

60[b]. Vypravuje se o císaři tureckém, že dobyl dvanáctera království. Mezi nimi jmenuje se království *Paflogonia*, v kterémžto slově psáno jest zřetelně *f*, ač tu má býti *f*, které zajisté v originále bylo, neboť země tato může býti pouze »Paflagonia«. Že opisovatel mohl čísti *f* místo *f*, dá se z podobnosti obou písmen snadno vysvětliti.

67[a]. Také mi jest praveno jest takových hřebuov mělo VI býti. Místo druhého *jest* bylo zajisté v díle původním *že*.

Méně důležitá nedopatření vyskytují se ještě na jiných místech. Také nalézáme ve spisech místa, opravená písařem samým, která rovněž z většího dílu svědčí o mechanickém opisování; na př. 52[b], 92[b], 118[b], 124[a], 137[b], 147[b], 148[b], 168[a], 178[a], 179[b], 179[b].

[50]) Obé vytištěno v tomto vydání kursivou.

Rukopis knihovny universitní jest nejstarší zachovaný opis cestopisu Lobkovicova. Dle něho pořízen v době Dobrovského druhý opis (Dobrovský: *Die ganz neue Copie*), který byl pořízen pro knihovnu knížat z Lobkovic v Praze.

Tiskem vydáno Putování Fr. Ladislavem Čelakovským v »České Včele« r. 1834 v novočeské úpravě, a část od začátku až 22[b] (Benátky) ve Výboru II. (str. 1100) K. J. Erbenem.

Úplný otisk v původním znění podle rukopisu universitního předkládá se širší veřejnosti tímto vydáním poprvé.

Jan Hasišteinský z Lobkovic ve svém spise.

Jan Hasišteinský z Lobkovic byl především horlivý katolík, jak již dokazuje účel jeho cesty a celý duch, v jakém spis jeho psán. Písmo starého i nového zákona znal nazpamět. Obyčejně, cituje-li nějaké místo z písma, uvádí začátek jeho v doslovném znění, přerušuje pak citát a přičiňuje poznámku: »jakož o tom ve čtení psáno« (86^b, 87^a, 95^b, 99^a, 104^b, 112^b, 113^b, 117^a, 123^b a j. č.) Někdy uvádí též, odkud ono místo jest, zda z pašijí (93^b, 102^a, 119^a a j.), či ze skutkův apoštolských (102^a). Mimo písmo svaté znal též některé písně latinské jako Tedeum (74^b), Salve (97^b, 110^a), Benedictus (113^a) a Magnificat (113^b).

Za svoji svatou povinnost pokládal při každé příležitosti, kdy mu možno bylo, účastniti se mše, (23^a, 30^a, 34^a, 39^b, 46^a, 53^a, 65^a, 81^b, 112^a a j. č.), po případě i vyzpovídati se za čas (22^b).

K Bohu obracel se na významnějších místech upřímnou modlitbou (74^b, 84^a, 97^b, 154^a a j.), byl-li v nebezpečí, vroucí prosbou (30^a), ano i slibem, že putovati bude do Loretty anebo pošle tam svoji obět (158^a). Když pak přání jeho se vyplnilo, a nastal příznivý obrat, tu vždy ze spisu jeho jest zřejmo, jak pevně věřil v účinek své modlitby (30^a, 158^a).

Tato jeho pevná důvěra v Boha brání mu pochybovati o zázračné moci relikvií: obrazu Panny Marie v klášteře Joba a Bernardina v Benátkách (16^b); roušky, kterou Panna Marie Krista ovinula, když jej v chrámě obětovala (34^a); lampy před obrazem Panny Marie na ostrově Korfu (38^b); mosazného kříže z měděnice, z níž Kristus myl apoštolům nohy (65^a); kříže dobrého lotra (69^b); trnu z koruny Kristovy (142^b); ba naopak, ona připouští i zázraky v historii (50^a, 66^b a j.) Věrou v pravého Boha vysvětluje si též Lobkovic šťastné obraty ve prospěch křesťanů v nerozhodných bojích a při nenadálých útocích (61^b, 62^b, 63^a).

Charakteristické jest, že v jednom případě, kdy jedná se o zázrak mimo víru křesťanskou, pochybuje Lobkovic o jeho možnosti (23^b).

Také ve sporných otázkách, nebo když vlastní zkušenost vzbudí v něm pochybnost o pravosti nějaké relikvie (22^b, 67^a), ponechává Bohu samému rozhodnutí.

Se zvláštní horlivostí navštěvuje Lobkovic na své cestě chrámy křesťanské, prohlíží si vnitřní jejich zařízení, dává se poučovati o jejich historii a původu, věnuje vytrvalou pozornost svatým ostatkům, které až na dvě výjimky, totiž kosti sv. Prokopa a hřeby Kristovy, s prostinkou důvěřivostí vypočítává (6[b], 7[a], 8[a], 16[b], 17[a], 34[a], 49[a], 65[a], 142[b] a j. č.). Jak snažně toužil poznati vnitřní úpravu chrámův anebo z písma svatého známých budov, nasvědčuje také to, že aspoň otvorem nějakým snažil se dovnitř nahlédnouti, když mu přístup nebyl možným (94[b], 119[b]) a že za týmž účelem i peníze obětoval (119[b], 124[a]).

Když takto pozorujeme sílu jeho náboženského přesvědčení, chápeme jeho rozhořčení, s jakým provází znesvěcení jednoho chrámu (114[b]).

Mimo chrámy zajímal se Lobkovic též o cizí řády mnišské (27[b], 146[a] a j.) znaje dobře řády české (17[a], 56[a] a j.).

Velikou váhu klade také na odpustky (jsou psány červenými písmeny jako nadpisy), které při každém sanctuariu ve Svaté Zemi zaznamenává a v něž pevně věří.

Pokládaje svou víru za jediné pravou, nazývá »zlými křesťany« (80[b], 106[a], 115[a]), »bludnými křesťany« (107[a], 127[a]), »rotou, jenž také křesťané býti chtějí« (80[b], 97[a], 107[a]) ty křesťany, jichž víra od jeho víry něčím se liší.

Než proto víry jejich nezavrhuje, nýbrž všímaje si horlivě jejich obřadů (9[a], 106[a]) a vyptávaje se na odchylné články jejich víry (42[a], 129[a], 136[a]), uznává dobré její stránky (10[b], 34[b], 137[a]).

O jeho náboženské snášenlivosti svědčí dále to, že i o vyznavačích víry mohamedánské, již důsledně nazývá pohanskou, mluví zcela nestranně, pokud se k jeho souvěrcům, kde se s nimi stýkají, chovají laskavě (127[b], 136[a], 176[a]). Za to však odsuzuje jejich krvelačnost, s jakou hubí křesťany (150[b]), jejich věrolomnost, zištnost a vyděračnost, s jakou od hejtmana ramského až po nejnižší chátru, která zvlášť při odjezdu poutníků ze Svaté Země nepřátelsky k nim se zachovala, co nejvíce z poutníků hledí těžiti, či, jak Lobkovic praví, »jich požiti«.

O obyvatelích některých míst konečně připomíná, jaké jsou víry (39[a], 42[a], 82[b]).

Jsa tedy tak horlivým katolíkem vzpomíná Lobkovic s trpkostí nesvornosti svých krajanův u víře, když se mu objevil analogický případ s jeho vlastí (37[b]).

Ba zdá se mi, že uváděje svornost jakožto zvláštní charakteristickou vlastnost Benátčanův (20[b]), naráží nepřímo na nedostatek této ctnosti u svých krajanův.

Než přes svoje náboženské stanovisko není Lobkovic pozorovatelem nijak jednostranným.

Byl' zámožným českým pánem, členem váženého českého rodu a jako takový měl přístup ke dvoru královskému, kde poznal jeho mravy, řády a nádheru, zasedal na soudě královském, život český veřejný, ačkoli

žádného úřadu nezastával, zajisté se zájmem sledoval, dohlížel ke svým statkům a dvorům, což mělo za následek, že rozuměl hospodářství, byl válečníkem, zajisté též lovcem a jsa konečně zvyklý na silnou, dobrou stravu a nápoje, dovedl posouditi jejich jakost.

Dle toho také budilo v cizích zemích pozornost jeho vše to, co mu v Čechách bylo blízkým a povědomým.

Pozorovati zařízení a řády dvorské měl Lobkovic příležitost v Benátkách, kde pro vlídnost Benátčanů k cizincům mohl býti přítomen uvítáním kněžny mantevské (10[b]) a ferrarské (18[a]), kde sledoval závody na loďkách (20[a]), kde laskavostí knížete benátského prohlédl si hrad knížecí a jeho nádheru (5[b], 21[a]) a později tamtéž navštívil také dům knížete saského (15[b]).

Ku mravům dvorským náležela ovšem také služba paním, a ani tu nezapře Lobkovic vkusu pravého středověkého šlechtice: když se mu naskytne příležitost, neopomine vzdáti kráse žen neobmezené chvály (14[a], 14[b], 14[b]), anebo zastati se jí, kde se jí děje křivda. Tak vypravuje se zvláštní účastí a dojetím příběh o násilnickém skutku cyperského krále na neti krále anglického (70[a]) nazývaje ji stále »ta dobrá ctná panna«. Také šperky, podstatná část nádhery dvorské, těšily se jeho pozornosti, ať již vyloženy byly v krámech kupeckých (14[a], 16[a]), nebo oslňovaly zraky jeho jako ozdoba paní (14[b], 75[b]).

O zkušenostech jeho právnických, které si získal zasedaje často na soudě královském a maje sám spory, vydává svědectví jeho dokonalá znalost terminů technických při soudnictví a podrobnost, s jakou líčí soud o dluhy na zpáteční cestě ze Svaté Země (148[a]). Se stejnou odbornou znalostí vypisuje také poměry ústavní a politické jednotlivých zemí nebo měst (21[a], 32[a], 47[a]).

Zabývaje se v Čechách se zálibou hospodářstvím, všímal si pilně, kde jest půda úrodná a kde chudá, kde sejí obilí a kde pěstují zahrady, víno a ovoce (31[a], 32[a], 35[b], 37[a], 38[a], 41[b], 45[a], 54[a], 58[a], 68[a] a j. č.), neopomíná též zaznamenávati, jaká kde jest cesta (3[b], 4[a], 160[a] a j.) nebo krajina (30[a], 43[a], 79[a]), kde rostou stromy a jakého jsou druhu (29[b], 45[b], 83[b], 126[b]). Jako dobrý hospodář rozumí také domácím zvířatům (78[a]), koním a mezkům (78[a]).

Staraje se o svou domácnost, rozuměl Lobkovic nejen ceně zboží cizozemského (77[b], 177[a]), ale všímal si též, z kterých zemí se do Čech dováží (21[b], 77[b], 170[b], 177[a]).

Jsa sám v Čechách majitelem dosti rozsáhlého panství, vyptává se pilně, komu který ostrov neb město jest poddáno (23[a], 29[b], 30[a], 35[b], 51[a] a j.), a kdo je spravuje (47[a] a j.). Pro tutéž příčinu zajímá se také o poplatky a cla (18[a], 22[a], 33[b], 48[b], 72[b]).

Své zkušenosti válečnické dokazuje Lobkovic nejen znalostí zbraní (6[a], 153[b]) a porozuměním pro opevnění měst (32[b], 46[b] a j.), ale též podrobností, s jakou líčí postupy bitev, o kterých v cestopise vypravuje

(60[a], 150[b]), narážkou na černé vojsko Matyáše Uherského (175[a]) a konečně úvahou, že by se města Jerusalema dalo sice křesťanům snadno dobýti, ale nesnadno je udržeti (126[a]).

Jako šlechtic nevyhýbal se Lobkovic zajisté honům, v čemž nás utvrzuje jeho zvyk všímati si hlavně fauny lesní (45[a], 52[b], 56[a], 69[a] a j.), jeho zájem, s jakým sleduje lov křepelek (144[b]), a konečně jedno srovnání, jež vzal ze života loveckého (175[b]).

Probravše takto hlavní případy, jimiž se Lobkovic charakterisuje jako šlechtic, všimněme si ještě jedné stránky, kterou jsem výše naposled uvedl, jak totiž jej uspokojila strava a nápoje na cestách.

Důkazem, že také Lobkovic sám se touto otázkou obíral, jest jméno Blažka, kuchaře pana Hasišteinského, jež uvádí v seznamu Čechův, kteří se pouti účastnili (161[a]). Bylať zajisté již tehdy česká krmě pověsti světové, jak vysvítá ze slov Lobkovicových: »a měl (pan z Gazaru) XII neb XIII krmí čistě připravených kořením, by pak v Čechách bylo« (78[a]).

Maje s sebou kuchaře, nebyl by si měl cestou do stravy co stěžovati, kdyby nebyl býval pozván k hostině knížete raguzského, kde se sklamal, jak neváhá doznati (35[a]). Jinak se mu na cestě zle nevedlo; hůře však bylo ve Svaté Zemi, kde dostávali poutníci jen málo nejvšednějších krmí ku koupi. Ký div, že si tu Lobkovic jednou stěžuje (115[a]). Také jiných všímal si, čím se živí (126[b], 169[b]), a tu opět nedovedl zatajiti nelibosti, měl-li se kdo v jídle »zhovadile« (175[b]).

Cizí nápoje asi Lobkovice již spíše uspokojily, ač i tu dával českému vínu přednost (68[b]).

Jako svůj šlechtický, tak prozrazuje Lobkovic také svůj český původ. Především, když vypravuje o své a svých soudruhů návštěvě u knížete v Dubrovníku, zvláštní na to klade důraz, jak vlídně a uctivě byli přijati samým knížetem, když mu ohlásili »že jsme Čechové a poddaní krále našeho, jenž jest uherský a český král« (34[b]).

Na tomto místě můžeme znova uvésti jeho stesk do náboženské nesvornosti v Čechách (str. XXV) a zmínku o české krmi.

Jako u cestovatelů vůbec bylo zvykem, tak i Lobkovic se zálibou srovnává různé zjevy ciziny s podobnými vlasti své. Jsou to opět hlavně případy týkající se víry křesťanské (17[a], 21[b], 34[b], 56[a], 146[a]), pak srovnání cizích měst s českými (20[b], 28[a], 126[a]) i jiná (24[b], 32[a], 98[a], 160[b], 169[a]).

Také českého jazyka užil Lobkovic jedenkrát k dorozumění s cizincem daleko vlasti své. Byl to patron navy, který vezl Lobkovice s několika soudruhy z Poreče do Benátek: »Mluvili sme k patronovi, neb uměl dobře slovansky, že nám rozoměl« (157[b]).

O značném na tehdejší dobu vzdělání Lobkovicově nelze pochybovati. Znalť latinsky a německy, jak zřejmě vysvítá z několika míst v jeho cestopise Latinsky se na své cestě obyčejně domlouval (9[b], 25[b]). Mimo to podává ve svém cestopise obsah latinských kázání (81[b], 97[b], 100[b]).

O jeho znalosti jazyka německého svědčí dvě místa (102[b], 142[b]).

K rozšíření jeho vzdělanosti zajisté přispěly dvě jeho delší cesty před poutí do Svaté Země, totiž cesta do Lucemburka (str. X) a druhá do Říma (str. XIV), zejména uvážíme-li jeho snahu, s jakou všude hleděl se poučovati.

O jeho vědomostech dějepisných můžeme usuzovati pouze z jediné narážky: »jakož o tom někteří kronikáři píší« (60ª), která nám může býti dokladem, že četl v kronikách. Ze zmínky jeho o odpadnutí Švýcarův od knížat rakouských nedovídáme se nic, poněvadž se stalo za jeho života r. 1499 za císaře Maximiliana, tedy již po návratu Lobkovicově z pouti do Svaté Země.

Jinak vyskytuje se sice v cestopise dosti míst líčících nám nějaký příběh neb historickou událost, ty však si dával Lobkovic teprve na cestě vypravovati při různých příležitostech a proto vkládá častěji do jejich reprodukce parenthesi »jakož sem zpraven« a pod. Všimneme-li si blíže těchto jeho odboček, můžeme je zařaditi ve dvě skupiny: jedny, které mají vskutku ráz historický, a druhé, které mají ráz pouhých pověstí a bájí.

Do první skupiny náležejí tyto zprávy: O hejtmanu benátském Gattamuje (17ᵇ); O knížeti mediolánském Galeaciovi (18ᵇ); Kterak připadlo Jadro Benátčanům (25ᵇ); O útoku krále neapolského na ostrov Kurčulu (30ᵇ); O jalových útocích císaře tureckého na město Škuteru (35ᵇ); O porážce císaře tureckého Albánci (37ª); O jalových útocích císaře tureckého na město Butniro (39ª); Kterak dostal se ostrov Korfon v moc Benátčanův (39ᵇ); »Kterak páni Benátčané k té insuli Candii přišli« (47ᵇ); O potlačení vzpoury na ostrově Candii Benátčany (48ª); O infirmáři v Rodýzu (53ª); »Císař turecký přitáhl k Rodýzu« (60ª); Kterak Benátčané znova získali ostrov Cyprský (67ᵇ); O příčině pádu města Misso (70ª); O řádu karmelitském (73ª); O založení a pádu města Cezaree (73ᵇ); O pádu města Jaffy (74ᵇ); O založení špitálu v Ramě (79ᵇ); O pádu města Ramy (81ª); O pádu města Lidie (82ᵇ); O příčině, proč nepouštějí bosáci poutníků k samému božímu hrobu (105ª); O odnětí kaple hory Kalvarie Arménům (135ª); »O porážce Charvatuov« (150ᵇ); Benátčanům odňata většina panství na pevnině (179ᵇ); O sčítání lidu v Benátkách (179ᵇ).

Do druhé skupiny (pověstí a bájí) možno zařaditi články: O paláci v městě Pole (23ᵇ); O zázračných zříceninách téhož paláce (23ᵇ); O těle a hrobu sv. Simeona v městě Jadru (25ᵇ); O původu kostelíka sv. Jana Malvazí (28ᵇ); O poustevníku v horách bosenských (31ᵇ); O sani u městečka Kazopo (38ª); Paris unesl Helenu z ostrova Cerigo (43ᵇ); O kostelíku sv. Pavla na Candii (44ᵇ); O vpádu císaře tureckého na ostrov Patmos (50ª); O hřebích božích (66ᵇ); O roušce sv. Veroniky (96ª); Kterak sv. Helena poznala pravý kříž Kristův (98ᵇ); »Betlem chtěli bořiti« (112ª).

Jsa tedy mužem vzdělaným, který nabyl svými cestami rozsáhlých zkušeností, napsal Lobkovic cestopis svůj jednak pro poučení potomkův, jednak k utvrzení jich ve víře katolické.

Pozorujme ještě, jakým způsobem dostál prvnímu svému úkolu. Lobkovic představoval si čtenáře nezkušeného, který nebyl jinde než v Čechách. Proto, chtěje mu nějaký zjev cizí znázorniti, užívá srovnání se známým v Čechách. Popisuje cestu svou, udává Lobkovic zevrubně vše, čeho se cestou dověděl, dávaje se sám poučovati a, jak doznává, na to neb ono se vyptávaje (9[b], 10[b], 124[a], 135[b] a j.), anebo co sám zažil a viděl. Při tom zachovává obyčejně tento pořádek: o místech, která pouze minul neprohlédnuv si jich, zmiňuje se jen krátce; jmenovav obyčejně jen jméno, pouze někdy — dosti zřídka — vypravuje příběh, jehož se dověděl od patrona nebo některého společníka, anebo stručně zaznamenává, čeho se doslechl o témž místě pamětihodného. Za to o místech, která sám navštívil, rozepisuje se šíře. Tu především uvádí chrámy s jejich relikviemi, po případě i jiné znamenitější budovy s jejich zvláštnostmi, líčí opevnění, krajinu, udává velikost toho místa, někdy i vzdálenost jeho od jiného, národnost a vyznání jeho obyvatelův, čím se živí, obchodem-li či průmyslem, jejich ústavu a vládu, popisuje jejich zvyky, způsob života a p., buď pokud je sám pozoroval, nebo jak opět o nich se doslechl. Toto zejména platí o větších městech a ostrovech, jako jsou Benátky, Raguz, Candie, Rodýz, Cypr a j. Největší část jeho cestopisu zabírá ovšem líčení Jerusalema a okolí s jejich sanctuariemi.

Mimo to zaznamenává Lobkovic ve svém cestopise též zvláštní zjevy v přírodě a průmyslu a tu, chtě čtenáře s nimi seznámiti, buď opět srovnává je s podobnými známými (52[b], 57[b]), nebo je hledí co možná nejdůkladněji vylíčiti: (navy 10[a], 12[b], 19[a]; delfíny 24[b]; výrobu soli 42[b], 69[a]; cukr 68[b]; daktylle = datle 81[a]).

Někdy vkládá Lobkovic delší odbočky k poučení čtenáře, jak zřejmě vysvítá z podobné stati o osmi sektách křesťanských (127[a]), kterou začíná slovy: »Také sluší věděti —«. K témuž účelu připojena jest celá část III. (viz str. XXI), která začíná stejnými slovy.

Aby si čtenář mohl učiniti představu o velikosti nebo objemu jednotlivých měst, zemí, nebo ostrovův, o vzdálenosti některých míst od sebe, o rozlehlosti budov, kaplí a p., udává Lobkovic ve svém cestopise míry, kterých se buď — obyčejně při větších rozměrech — dopátral, v mílích českých (2[b], 3[a], 3[b], 4[a] a j.) nebo vlašských (19[a], 24[a], 29[a], 30[b]), po případě v honech (86[b], 87[b], 118[b], 123[a], 125[a], 125[a] a j.), anebo jak si sám vyměřil na kroky (85[b], 87[a], 103[b], a j.), na lokte (100[a], 104[b], 106[a]), na sáhy (104[a], 107[a], 118[b], 160[b]), na pídě (103[a], 104[b], 109[a] a j.), na pěsti (104[a]), anebo konečně odhaduje, kolik by se vešlo do nějakého prostoru lidí (104[b], 105[a] a j.). Ku konci spisu (159[b]) připojen v témž smyslu přehledný výčet hlavních míst pouti do Svaté Země s jich vzdálenostmi od sebe.

Dověděv se obyčejně udání na míle vlašské, dává spisovatel čtenáři poznati, jak možno míle vlašské redukovati na české (158[b], 160[a]).

Také odhaduje cenu některých předmětů chtě naznačiti buď jejich vzácnost (11[b], 16[a], 77[b], 139[a], 142[a]) nebo chatrnost (139[a]).

K těmto jeho číselným udáním možno připojiti ještě počet obyvatelů některých míst (18^{b}, 39^{b}, 45^{a}), počet mnichů některého kláštera (17^{a}, 18^{a}, 49^{b}, 56^{a}, 85^{a}), nebo počet jeptišek (18^{a}), které na některých místech udává.

Chtě býti všude srozumitelným a jasným, připojuje Lobkovic k některým slovům cizím, někdy i vlastním jménům, český jich překlad (11^{b}, 17^{b}, 18^{b}, 23^{a}, 43^{b}, 57^{a}, 65^{b}, 66^{b}, 74^{a}, 74^{b}, 77^{a}, 78^{b}, 80^{b}, 87^{b}, 144^{a}, 155^{a}, 158^{b}).

Na některých místech v cestopise připojen jest subjektivní úsudek spisovatelův, kterým rozhoduje buď nějakou spornou otázku (18^{a}, 160^{a}) anebo zjevuje čtenáři svoje mínění (23^{b}, 47^{a}, 58^{b}, 85^{a}, 117^{a}, 126^{a}).

Naproti tomu nedovoluje si vlastního posudku v otázkách týkajících se ostatků nebo sanctuarií, ponechávaje rozhodnutí Bohu: o ostatcích sv. Prokopa (22^{b}), o hřebích Kristových (67^{a}), o Galilei (91^{a}), o roušce sv. Veroniky (96^{b}).

Posléze budiž připomenuto, že varuje Lobkovic také čtenáře, který by podobnou cestu podniknouti hodlal, aby nechodil na ostrově Cypru bos po západu slunce a nepřenocoval tamtéž pod širým nebem (69^{b}), aby nepil ze studnic mezi Jaffou a Ramou (79^{a}) a aby neplul na malé barce z Poreče do Benátek, jako to učinil on sám (158^{b}).

Sloh Lobkovicův.

O slohu Lobkovicově praví Dobrovský ve své literatuře (str. 277) a po něm též Šafařík (str. 326), že je »kunstlos« zcela právem, čímž ovšem se nemíní, že je spis Lobkovicův psán snad suše a jednotvárně, nýbrž jen slovy prostými a nehledanými. Jinak panuje v slohu Lobkovicově stejně pestrá rozmanitost jako v obsahu. Ano, sledujeme-li jednotlivá, obsahem si podobná místa, shledáváme, že i slohem svým se sobě přibližují. Nejvíce podobnosti ovšem mají místa nejčastěji se opakující, v nichž Lobkovic konstatuje, jaký byl kterého dne vítr, kdy a kde zakotvili a opět na další cestu se vydali a pod. Takováto ustálenost formy vyskýtá se zejména v druhé polovině cestopisu — popise svatých míst, kde každý takový popis zakončen jest udáním, komu místo to náleží, kolik jest tu odpustkův a pod. S větším již zájmem sledujeme popis různých míst s jejich znamenitostmi, ačkoli i tu shledáváme se často s prostými výčty zejména ostatků bez jakéhokoli osvěžení.

Nejpoutavější však jsou bez odporu vložky dějepisné. V nich není suchopárného, prostým dějem se spokojujícího vypravování, nýbrž živé, (což ovšem nelze říci o všech statích bez rozdílu), procítěné líčení sdílného člověka. Jakási vroucnost, sympatie s trpícími a nesouhlas s křivdícím, po případě netajená radost z jeho pokoření, vyznívá z některých těchto míst. Dlužno tu především uvésti stať »císař turecký přitáhl k Rodýzu« (60[a]), pak »o příčině pádu města Misso«, kde se vypravuje, jak důvěřivá neť krále anglického byla králem cyperským oklamána a znectěna (70[a]), a hlavně »o porážce Charvatuov« (150[b]).

Stejně vroucně a živě reprodukováno jest kázání bosákovo v kapli hory Kalvarie (100[b]).

Na těchto dvou posledně jmenovaných místech, jakož i jiných (79[a], 143[a], 157[a] a j.) dává spisovatel na jevo také svou nábožnou mysl.

Mimo tato vážná, účinná vypravování nalézáme v cestopise místa, při kterých někdy pro jejich naivnost, jindy pro jich stylisaci a umístění neubráníme se úsměvu. Takovým bezděčným humorem působí spis zejména na těchto místech: 51[b], 74[a], 81[a], 83[a], 139[a], 140[a].

Ve vypravování snaží se Lobkovic býti co nejvíce srozumitelným a jasným. Proto při méně známých zjevech připojuje výklady, někdy i k témuž předmětu se vrací, neznámé významy překládá, odkazuje do předešlého nebo následujícího vypravování, že o témž předmětu již mluvil anebo ještě poví. K jménům měst, osob a pod. připojuje dle okolností buď »svrchupsaný« nebo »dolepsaný«.

Na jednom místě, kde se obával, že by mohl nedosti jasně vylíčiti, co si představuje, připojil primitivní nákres kříže (8^b).

Ve své snaze vše co nejjasněji vylíčiti užívá Lobkovic často srovnání s něčím známým, aby neznámý zjev čtenáři znázornil. Za příklad možno uvésti srovnání, jimiž chtěl znázorniti různé tvary kamenův: kámen veliký, okrúhlý jako mlynný, ale větčí (99^a); tam jest kámen okrúhlý jako sloup (100^a); (hrob) přikryt kamenem, jako by puolkulí přikryl (108^b); A jest na tom místě uděláno z bílého mramoru, pulerovaného hladce, jako by truhlice byla (111^a); kámen okrúhlý jako pecen (123^a).

Některé anakoluthy a divoké vazby participií, jichž se Lobkovic dopouští, jsou u tehdejších spisovatelů zjevy zcela obvyklé.

Jan Hasišteinský vypravuje většinou objektivně; i o událostech, jež zažil na cestě, psává nejčastěji v první osobě plurálu jako všem účastníkům společných. Svou osobou vystupuje do popředí obyčejně pouze parenthesí »jakož sem zpraven«, »jakož o tom dolejí povím«, anebo několika málo vlastními posudky, které prozrazují, oč živějším ještě mohlo býti vypravování, kdyby byl vetkal reflexí více.

Celkem čte se Lobkovicův spis velice pěkně připoutávaje čtenáře svou pestrostí, mnohostranností a četnými přednostmi vypravovatelskými, o nichž jsem se zmínil.

Význam Lobkovicův spočívá též v tom, že první takovýmto způsobem hodnověrně svoji cestu česky popsal.

Od Wyſocze Vrozeneho Pana Pana Jana z Lobkowicz a na Haſyſtaynie s Towaryſſem Swym Wyſocze Vrozenym Panem Panem Getřzichem z Guttenſtegna do Yeruzalema k Swatymu Hrobu Pana Yežiſſe Kryſta SPaſytele Naſſeho Leta 1493 Začzaty a Sſtiaſtnie Wykonany Putowanj.

Est conventus S. Wenceslai, Ord. Fratrum Eremit: Discalc: S. P. Augustini Neo-Pragae A. 1741.

Ex haereditate Peritissimi D. Caroli Platisij de Plattenstein.

LEta narozenije bozijeho Tiſyczyho Cztyrziſteho Devadeſateho trzetijeho, ten pondielij po prowodnij nedieli, Ia Ian z lobkowicz a na haſyſtaynie wygel ſem z kadanie na Czeſtu k bozijemu hrobu a gel ſem ten den do Chyſs Cztyrzi mile. a tu ſem ſe shledal ſe panem Getrzichem z Guthſſtayna, thowaryſſem ſwym. *A nazaytrzie* w utery geli ſme ſpolu do plznie VI mil. *W ſtrzedu* z plznie geli ſme na Welharticze VI mil. *We cztwrtek* z wilharticz geli ſme do mieſteczka *Czwizle* V mil przes hory a welmi zlu czeſtu. *A teez mieſteczko geſt* pana z degenbergku. *W patek* z tehoz mieſteczka geli ſme do mieſteczka *Tekendorffu* piet mil. A teez mieſteczko geſt knieze Albrechta mnichowſkeho. *W Sobotu* z tegendorfu geli ſme do Ekenffeldu, mieſteczka, Sſeſt mil. A teez mieſteczko geſt knieze girzijeho Baworſkeho. *W nedıeli* przed Swatym Girzim z Ekenfeldu geli ſme do Etinku, mieſta, trzi mile. A geſt [2b] Mieſto newelike, Ale w niem domy pieknee vſtawene. A geſt take knieze Girzieho ſwrchu pſaneho. A od tehoz mieſta Ethinku [*Ethink*] Cztwrth mile, ſlowe w Starem Ethynku, geſt klaſſter A tu przed tijem klaſſterem geſt kapliczka matky bozije, k nijez welika pauth geſt, A welikee mnozſtwije lidij z okolnijch zemij tam na paut chodije, Neb ſe weliczy diwowe tu diegij. A praweno mi w giſtotie, ze o Swatczych welikonocznijch, tehdaaz przed tijem minulych, na Trzidczeti Tiſycz lidij putnikuow tu bylo. *W pondielij* przed Swatym Girzim z Ethynku geli ſme na Sſtan trzi mile odtud. A geſt hrad panuow Thoryngaruow. a woſtali ſme tu na Sſtanu nazaytrzije w utery czely den. *W ſtrzedu* potom geli ſme s Sſtanu do Roznhaymu Cztyrzi mile. A geſt teez mieſteczko knieze Girzieho Baworſkeho. *We cztwrtek* na Swateho marka z Roznhaymu geli ſme do mieſteczka Wirkgle Sſeſt mil. A teez mieſteczko geſt take ſwrchu pſaneho kniezete. *W patek* potom z wirkgle vgewſſe odtud trzi mile, przigeli ſme k moſtu, kteryz [3a] gde przes rzeku neweliku. A tu v toho moſtu ſe kona Panſtwije knieze Girzijeho baworſkeho. A hned s druhé ſtrany moſtu poczina ſe zemie krale Rzimſkeho, gijez rziekagi Intal niemeczky, Iakoby czeſky rzekl Inſke vdole, [*vdolee*

Inſke] Neb tudy tijem vdolim tecze rzeka, gijez rziekagij In. A po te rzecze a wodie ma ta czela kragina gmeno *Inſke vdolee*. A ma taaz kragina s obu ſtran nad ſebu welmi wyſoke a mijeſty welmi przikre hory. A tim vdolim nahoru cziſta mieſteczka a wſy, a w nich bohatij lidee. A kragina cziſta mezy tiemi horami: diediny a lauky druhde Cztwrt mile z Sſirzij mezy tiemi horami a druhde wijecz a druhde take men. A od toho moſtu ſwrchu pſaneho gedna mile geſt mieſteczko dobrze welikee krale rzimſkeho, gmenem *Sſwacz*. A tu w tychz horach nad tim mieſteczkem mnoho rudy Strziebrne ſe dobywa. A mnoho hutij v tehoz mieſteczka, geſſto Strziebro ſſmelczugij. A geſt w temz mieſteczku niekoliko drahnie Seth hawerzuow, cziſtych pacholkuow. A tu ſme w temz Mieſteczku ſniedali. A poſniedawſſe geli ſme dale przedcze III mile [3b] odtud do Inſſpurku, Mieſta krale rzimſkeho. A tu ſme zuoſtali przeſ nocz. *W ſobotu* nazaytrzie po obiedie z Inſſpurku geli ſme do Matronu, Mieſteczka, cztyrzi mile welikymi horami. Ale proto nebyla zla czesta. A to ſlowe giz w Eczke zemi. A taaz zemie geſt take krale rzimſkeho. *W nedieli* potom po mſſi geli ſme z matronu do Mieſteczka Sſterczinku cztyrzi mile. A geſt mieſteczko piekne a lezij podluhowatie. A ma pieknie vſtawene domy. *W pondielij* przed Swatym Iakubem a ffilipem geli ſme z Sſterczynku do mieſta prawneku Sedm mil. a geſt hrad nad nim; a hrad y mieſto geſt welmi pieknie obe dwe vſtaweno. A tyz hrad y mieſto geſt biſkupa bryxenſkeho. A tyz biſkup geſt poddany krale rzimſkeho. *W vtery* v wigilgij Swateho Iakuba a ffilipa geli ſme po wobiedie z prawneku do Niderdorfu, mieſteczka trzi mile. A teez Mieſteczko geſt hrabie z Gurcze. *W Stzedu* na den Swateho Iakuba a ffilipa Geli z Niderdorffu aſa puol mile dobru czeſtu. A potom geli ſme na prawu ruku do dolu mezy welmi welike hory. A kdyz ſme vgeli puoltrzetije mile [4a] od tehoz mieſteczka, tu geſt krczma. A przed tau krczmau geſt meze mezy hrabij z Gurcze a panſtwim benadczkym. A tu ſe teez benadczke panſtwije poczina. A mieli ſme tyz den welmi zlu czeſtu a kamenitu. A geli ſme od te krczmy geſſtie trzi mile ten den az do wſy, genz ſlowe monet. *We cztwrtek* na den Swateho Zygmunda geli ſme z Monetu do wſy, rzeczene Gaudepont, VI mil. a byla welmi zla czeſta, kamenita a welikymi horami. A deſſt prſſel na nas ten czely den bez przeſtanije. *W patek* na den Swateho krzize geli ſme z Gaudepontu do Mieſta, rzeczeneho Kunigſlan, (*sic!*) VI mil opiet welmi welikymi horami a naramnie zlu czeſtu kamenitu. A czely den opiet na nas deſſt prſſel bez przeſtanije. *W ſobotu* po Swatem krzizi geli ſme z kunigſlanu do mieſta terwizu trzi mile rownu czeſtu, Ale opiet czely den s deſſtiem. a tu ſme lezeli. A tyz terwiz geſt mieſto dobrze welike A ma mnoho mlynuow. A geſt Benadczkych panuow. A tu w Terwizu ſe temerz naywicz wſſeczko mele do benatek, k Chlebu czoz potrzebuge. *Pak w ne*[4b]*dieli* po mſſi a po obiedie na Swateho ffloriana geli ſme do Maſtris II mile. A geſt Mieſteczko newelike, a mnoho w niem ziduow. a tu ſme odpoczinuli aſa hodinu. A poſlali ſme konie ſwe zaſe zpatkem *do Terwizu* k hoſpodarzi,

aby nam gich dochowal az do naſſeho zaſe wraczenije. A potom w Sedli ſme na lodku, gijez wlaſky rziekagij Barka, y pluli ſme po rzecze doluow k benatkam aſa na puol mile. A tu ſme wpluli do morze. A odtud dále opiet aſy dobre puol mile geſt do Benatek. a we XXII hodin przipluli ſme do Benatek. A tu ſme ſſli do hoſpody, genz ſlowe v bijeleho lwa. w pondielij po Swatem ſſlorianu przijſſel k nam do hoſpody naſſije Auguſtyn Cantoryn, Patruon [*Patron*] Galege Pautniczije. A tu ſme ſ nim vczinili ſmlauwu, ze nas ma wezti do Swate zemie a Gleythy opatrziti przed pohany tam, Abychme bezpecznie hrob bozij a gina Swata mijeſta ohledati mohli, A zaſe bezpecznie az do benatek nas przjwezti A ſem y tam gijedlem y pitim opatrziti; A za to z nas kazdy Aby mu dal padeſate ducatuow. A tee ſmluwy mezy nami [5ª] vdielali ſme Czedule wyrzezane mezy ſebu. A on wzal tyz patron gednu a my druhu. *Tyz den k weczeru* geli ſme ſe progijezdiet na Barcze puol mile od Benatek do mieſteczka, rzeczeneho meron [*mieſteczko meron*], genz lezij w morzi na oſtrowie newelikem. A w temz Mieſteczku geſt tuſſim k Sedmdeſati hoſpodarzuow anebo wijecz, a wſſeczko Sklenarzi. A tak tu naramnie cziſtee wieczy dielagij od Skla: paterze koffliky a Sklenicze pozlaczenee, geſſto k wijerze nepodobno. A tiech wieczy rozlicznych wzdyczky welikee mnozſtwije hotowych geſt, ktoz przigeda chcze czo toho kupovati. *W utery* przed Swatym Staniſlawem rano ſſli ſme k kniezeti Benadſkemu [*knijeze Benatſke*], gmenem Auguſtin Barbadicus A ſmluwu ſepſanu, kteruz ſme ſ patronem vczinili, gemu okazali A przi tom proſyli, aby raczil patronowi rozkazati, aby ſe k nam tak miel a zachowal wedle ſmluwy tee, A ze my teez chczme vcziniti. A tu hned knieze w naſſije przitomnoſti to vczinil A patronowi to przijſnie przikazal. A tuuz ſmluwu take hned kazal kanczlerzi ſwemu w [5ᵇ] Regiſtra ſwe Canczelarzij wepſati. A potom knijeze kazal nas wſſudy woditi po wſſem tom dworze ſwem do pokoguow, kterziz naramnie cziſtie vdielanij. A cziſtee Syenie a pokoge, dwerze a okna cziſta, welikaa, wſſeczko z Alabaſtru, A cziſtym teſanim nazchwale teſani, geſſto yako rzkucz nemuoz cziſſtie byti. A puody ſwrchu wſſe nazchwale cziſtu rzezbu zdielany. A to wſſe pozlaczeno cziſtym zlattem Dukatowym. *W ſtrzedu* na Swateho Staniſlawa ohledowal ſem duom, gemuz rzijekagij *Marſyonal* [*Duom marſyonal*], geſſto pani Benatczanee w niem magij ſwa Diela a zbroge rozliczne a Strzelby. a zamyka ſe ten duom, ze ne kazdeho tam pauſſtiegij bez wuole vrzednikuow, kterziz w temz domu od kniezete a panuow vſazeni gſau. A geſt tyz duom welmi weliky w uohradie. A w temz domu geſt Sſeſt komor dobrze dluhych druhe komory na Sſedeſat neb na Sedmdeſat kroczegij wzdelij a Dwadczeti kroczegij anebo wijecze z Sſirzi. Tu geſt w tiech we wſſech komorach mnozſtᵉ rozlicznych zbrogij: Samoſtrzieluow woczeliwych [6ª] y Tiſowych, Meczuow a Sſarſſaunuow, kopijczek, zbroge plechowe: lebek, helmikuow, mordhakuow, Sſipuow, kolowratnich Samoſtrzieluow, hakownicz, Rucznicz y wſſije ginee zbroge mnozſtwije welikee, Czoby yako rzijekagicz pomyſliti mohl. Diela take welika, teez takee Srubnicze, hauffnicze y Taraſnicze w temz domu

ſau. *W temz domu* take ſau dwa welika placzy [*dwa placzy welika*], kazdy na Cztyrzi hrany. A w tiech placzych woda hluboka, genz ſe z Morze tam wylila. A wſſudy okolo toho placzu ſu domowe weliczy yako ſtage, kazdy ten duom aſa Trzidczyti kroczegij na ſſirz anebo wijecz a woſmdeſati nebo dewadeſati zdelij. A ti domowee wſſiczkni ſu czyhlu krytij. A w kazdem tom domu ſu Galege a Nawy, totizto welikee lodij, niektere giz hotowe a niektere ſe dodielawagij. A w temz domu geſt mnozſtwije dielnikuow na kazdy den krom Swatkuow. A praweno mi za giſtee, ze kazdy den wijecz nez Tisycz dielnikuow w tom domu miewagij ty, kterziz takowe Galeje a Nawy dielagij: Teſarzuo, [6ᵇ] kowarzuow, geſſto kopiczka, Sſkrzipcze dielagij A ledayakes gine wieczy. A bylo tu tehdaz dobrze na Sto bab a zen, geſſto ſſily plachty wietrne, gimz oni wlaſſi rziekagij wela, geſſto gich ke wſſem Galegim a Nawam y ginym menſſim lodem potrzebugij. Trzetij placz takowy k teez potrzebie dielali; Ale tehdaz geſſtie nebyl hotow. ten bude mnohem wietczij nez tito oba dwa na ſſirz y na del. A to wſſeczko geſt w gedne ohradie. A brana od morze welika do tehoz domu. A wrata cziſta a welmi okowana. A kdyz potrzeba yaka, tehdy ty Galege Anebo nawy hotowe hned na walczych wyſtrczij z tychz domuow na wodu na ten placz A tu branu gedu wen na morze, kdez gim potrzebije geſt [*klaſſter S° Girzij*].

W patek po Swatem Staniſlawu byl ſem w klaſſterze Swateho Girzije. A tu nam okazowali ſwatoſt: hlawu Swateho Girzij A geho ruku lewu ſe wſſemi prſty s maſſem na poly k lokti. Take ſem tu widiel Swate panny luczye ruku lewu, teez wſſeczky prſty s maſſem, [7ᵃ] Swateho Iakuba menſſijeho, Apoſſtola, leb przednij ſ noſem, Swateho Eustachya hlawu. A lezij w temz klaſſterze Swaty Eustachyus czely a Swaty koſma a Damianus. [*Klaſſter S° Anthonina.*]

W ſobotu przed bozim wſtupenim gel ſem na Barcze do klaſſtera Swateho Anthonina. tu nam okazali ſwatoſt zegmena: trn geden z koruny trnowee, gijz pan kryſtus korunowan, Swateho Iana Almuznika hlawu a ſycz gine drahnie ſwatoſti. *A w temz klaſſterze* geſt oſm Obrazuow [*Obrazy miſternce*] z krzidy vdielanych a wypalenych a tak miſternie vdielanych, ze na trzi kroczege od nich ſtoge, zdadije ſe kazdemu prawij ziwij byti. A zadny tomu ziwy neuwierzi, ktoz toho newidij, by tak przemiſterne dijelo ruka czlowieczij vdielati mohla. y ſam bych tomu newierzil, bych toho newiediel. [*kterzij ſau gmeny.*]

A gſu tito obrazowee: Nayprw geſt obraz pana kryſta yako ſ krzize ſniat, an lezi yakoby miel prawu poduſſku pod hlawu; A druhy [7ᵇ] obraz Matky bozije, ana mu prawu ruku ſwu pod hlawu podlozila. A tak tyz obraz zaloſtiwie vdielan a s placztiwyma oczima, czoby ziwy byl a yakoby omdlewal, a omdlewagiczy k zemi padala. Trzetij obraz geſt Swatee marzie Salomee, ana Maticzku bozij drzij mezy ſwyma rukama, aby k zemi nedopadla. Czwrty obraz geſt ſwate marzije Iakobowy, ana ſtogij a placze. Paty obraz geſt ſwatee marzije magdaleny, ana ſtogij placziczy a lomiecz

rukama, a ſlzy gegije na gegij twarzi rownie, czoby hledial na ſlzy ziweho czlowieka, kdyz placze: tak ſe gije rownie podobnie k tomu na twarzi lſknu. Sſeſty obraz geſt ſwateho Iana, an take placze. A tak geſt tiech Sſeſt obrazuow miſtrnie vdielanych a barwami zmalowani, ze ſe zdadije kazdemu, iakoby ziwij byli wſſij ſwu poſtawu; Neb tyz obraz matky bozije ma wſſiczku tu poſtawu czlowieka, kdyz omdlewa, a Swateho Iana a trzij marygij teez poſtawy, yakoby plakali ziwij lidee. Sedmy obraz geſt Nykodema w ſſatech wlaſ[8a]kych, a poklekl na koleno. a ma na hlawie brunatny biret otrzely, yakoby stary byl, A rauſſku bilau pod tymz biretem, iakoz wlaſky obyczey geſt choditi. A ruchu ſe opaſal. A mage za tuuz ruchu zaſtrczene kleſſtie a kladiwo A w lewe rucze drzij trzi hrzeby. A ty wieczy wſſeczky: ſſaty, rauchy, kladiwo, kleſſtie, hrzeby, kazde ſwu barwu ma A poſtawu, yakz ſamo w ſobie geſt. Sſaty gich ſwau barwu, kleſſtie, kladiwa, hrzeby ſwau barwu a poſtawu zeleznau, toporziſſtie v kladiwa yakoby z duboweho drzewa vdielano bylo, Sluge rownie v tehoz toporziſſtie, yako ge dubowe drzewo, ma. Oſmy obraz geſt Iozeffa z Arymatye. ten take welmi zaloſtiwau poſtawu ma. Sukni po wlaſkem obyczegi a krogi na ſobie ma z modreho ſſamlatu, opiet rownie wſſiczku praweho ſſamlatu postawu ma a ſluge, yako ge ſſamlat, ma. a geſt opaſan paſem ſ tobolkau. A to opiet geſt yako prawy pas. A tobolka, rucha, geſſto w nij obinut obraz pana kryſta, A ſſlo[8b]gijerzi v tiech trzij marygij otrzepenije, yakoby prawe bylo. A ti wſſickni obrazowe: gich twarzi, rucze, prſty, nehty y zily y wſſeczky wraſky na rukach y na prſtech, wnitrz w rucze y zewnitrz, w niczemz nenije obmeſſkano a zapomenuto, nez wſſeczko, pokudz ziwy czlowiek ma a geſt. A mnich geden, geſſto mi to okazowal, prawil mi, ze dano tomu miſtru, geſſto to dielal, od diela Sſeſt Seth dukatuow. [*Klaſſter S^e Eleny.*]

W nedieli przed bozim wſtupenim gel ſem na barcze do klaſſtera Swate Eleny. A tu gducz do koſtela, na lewe rucze geſt kapla, a w tee kaple lezij ſwrchupſana Swata Elena. A tu ſem gegije ſwatee tielo widiel. A lezij gije na prſech krzizek od krzize panie kryſtowa a geſt czerny a obly, yako maly prſt z tluſſtij, tijemto obyczegem —|———|—|—. A ten krzizek Swata Elena wzdyczky za ſwe ziwnoſti dnem i noczy przi ſobie mijewala. a geſt z delij tyz krzizek yako pata czeſt lokte. A ſycz przi gegijem tiele geſt mnoho gine ſwatoſti. A tyz klaſſter lezij na Inſuli przed mieſtem. A odtud po mſſi geli ſme [9a] zaſe k mieſtu. A tu ſme sſedli do koſtela Swateho Blazege [*Koſtel S^o Blazege*]. A w tom koſtele ſu ſluzili mſſi dwogi kniezij: geden wedle obyczege rzimſkeho koſtela, A druhy wedle obyczege rzeczkeho. A ten kniez wedle obycze rzimſkeho ſlauzil cztenau mſſi, A rzeczky zpijewanau mſſi. A zaczy teez rzeczky wſſeczko zpijewali kyrieleyſon kryſteleyſon a Amen teez yako naſſi. A kniez teez rzeczky Epiſſtolu a cztenije zpijewal. Nez nepozdwihowal tiela a krwe bozije A take nepoſwieczowal tiela bozijeho w uoplatku, iako naſſi kniezije czinije. Nez wzaw kwaſſeny chleb, z tehoz chleba wyrzezaw kus na cztyrzi hrany yako dwu prſtu z Sſirzij A polozil gey na patenu, kteraz byla malo wietczij

nez naſſi kniezije mijewagij, Ale byla hlubſſije, Ale kalich byl rownie takowy, iako naſſi mijewagij. A potom, rownie teez yako kniezije czinij, Dal ſobie naliti do kalicha wino a wodu A nad patenau a nad kalichem zehnal. A potom teez kuſy chleba Anebo tiela bozijeho zlamal na cztwero. A gednoho toho kuſu nechal na korporale [9b] A woſtatnije kuſy wlozil do kalicha. A potom wzaw korporal s tielem bozim w prawu ruku a kalich w lewu, obratil ſe proti lidu a rziekal nieyaka ſlowa rzeczky, przikryw ſobie czelo korporalem, Ale ze proto mohla ſe gemu twarz widieti pod korporalem. A obratiw ſe zaſe k oltarzi, wzaw w prawu ruku ten kauſek, kteryz lezal na patenie, y prziyal gey z ruky. *Take tehdaaz* przi te mſſi ſtal geden rzek [*Mſſe rzeczkeho knieze*] za ſamym kniezem a dobrze na puol hodiny porzad wzdy krzize na ſobie dielal, dotkna ſe ruku zemie a potom czela a potom od gednoho ramena k druhemu ramenu. A potom obratiw ſe k lidu y rzekl trzikrat porzad rzeczky: »Sychoryte me tua martalon«. — Y otazal ſem ſe gednoho wlacha latinie, ktery tu take przi tom tehdaz byl, czo tu tyz rzek rzekl. Y powiediel mi, ze geſt rzekl: »odpuſte mnie hrzieſſnemu!« A potom ſe tyz rzek zaſe k uoltarzi obratil. A tu mu potom kniez, wzaw lziczku ſtrziebrnu z kalicha, tielo a krew bozij podal. A [10a] wobratiw ſe tyz kniez zaſe k uoltarzi y prziyal woſtatek, czoz bylo w kalichu zuoſtalo. A potom, rownie teez yako naſſi kniezije czinij, dal ſobie wina naliti na prſty a vdielal abluczy. A potom zak, ktery mu pomahal mſſe sluziti, wzaw na drzewienau miſku oſtatek toho chleba, z kterehoz byl kniez ten kauſek wyrzezal k tielu boziemu, kteryzto chleb byl yako dobra welika zemle zwijeczy, y przines to gednomu ſtaremu rzeku, kteryzto wzaw nuoz zrzezal a zkragel tyz chleb w male kauſky na tu miſu. A potom tyz zak tu miſku s tymz chlebem wzaw y poſtawil gi na druhem oltarzi, kteryz byl blizko v tehoz oltarze, geſlto kniez na niem mſſi ſlauzil. A ſ tim kniez ten odſtaupil od ſweho oltarze k tomuto, kdez miſka ſ tijem chlebem na niem byla, A rziekal nad nim nietczo rzeczky zehnage a krzize dielage. A dokonaw to y ſſel zaſe k ſwemu prwnijemu Oltarzi. A porzijekaw czos malo y obratil ſe k lidem y vdielal pozehnanije krzizem, teez yako naſſi kniezije czinije. A po[10b]tom wzaw miſku tu s tijem chlebem y dawal to wſſem tiem rzekom y ginym lidem, kto chtiel, geſſto tu byli, muzom y zenam. y tu ſem ſe opiet tazal toho prwnijeho wlacha, czo to znamenawa. Y powiediel mi, ze rzekowe magij ten a takowy obyczey tak Swatu minu poſwieczowati kazdu nedieli a lidu obecznemu tak dawati. A take rzekowe magij ſe welmi naboznie a ſ weliku pocztiwoſtij przi ſwate mſſi, mnoho poklonienije czinicze proti oltarzi A wdy geden krziz po druhem dielagicze, ruku czela a zemie ſe dotykagicz A od gednoho ramena przeſ prſy k druhemu, yako ſwrchu pſano [*Wygezd knizeczy proti markrabinie etc.*]

W utery przed bozim wſtupenim po obiedie knieze benadſke ſe pany ſwymi a radami gel na galegi Suptyle proti markrabinie mantewſke. A to taaz Galey byla welika a dobrze dluha a ſſiroka, ſkuoro k padeſati kro-

czegij anebo wijecze z delij a Dwanaczti kroczegij aſa na ſſirz anebo wijecz. A byla taaz Galege cziſtie prziprawena, ſwrchu wſſeczka yako na woze ſſperloch Czerwenym Atlaſem przikryta. A ſycz okolo rzezby [11ᵃ] cziſte a pozlaczenee. A ſycz mieſty cziſtym Atlaſem A mijeſty cziſtymi tkanymi czalauny a koberczy obleczena. A nazad w Galegi w konczy byli przipra- 5 weny dwie ſtolicze, przikryte cziſtym zlatohlawem: Gedna, geſſto knijeze benadczka ſam na nije miel ſedieti, a na druhe markrabina ſwrchupſana. A nad tiemi obiema ſtoliczemi opiet cziſty zlatohlaw prziprawen a przibit byl. A taaz Galege potom byla prziwezena k ſamemu knijezeczymu palaczu. A byla prziprawena lawka, ze knijeze z ſweho palaczu ſeyda, hned 10 po nije mohl ſuchu nohu az do Galege giti. A w teez Galegi na del byli poſtaweny cztweronaſob Dluhe ſtolicze, opiet wſſe cziſtymi koberczy a czalauny przikrytee, kdez na nich panije ty Sedieti mieli, ktereez ſ knijezetem proti markrabinee geti mieli. A potom panije ty, kterez k tomu byly zrziezeny, tu ſe sgijezdieli na barkach a wſedali na tuuz Galegi knijezeczy 15 ſwrchupſanau, kterezto panije byli welmi ozdobeny ſſaty cziſtymi od zlatohlawuow, od cziſtych akſamituow a klenoty [11ᵇ] od draheho kamenije. Take mieli na ſobie cziſtych zapon a perel welikych a prſtenuow s drahym kamenim. A bylo tiech panij na puoldruheho Sta a nebo wijecze. A mieli na ſobie klenotuow [*Klenoty, kterez mieli na sobije panije benatczke*] za 20 niekolikokrat drahnie Sto tiſycz zlatych, Neb druha miela toho na ſobie za piet tiſycz, druha za Sſeſt, druha za X, druha za XV A druha za XX tiſycz zlatych. A o gedne mi za giſto praweno, ze miela za XL tiſycz zlatych na ſobie klenotuow. A taaz Galege ſwrchupſana miela dwie puodie: Gedna ſwrchnij, geſſto knijeze a pani rada geho, gimz oni rzijekagij Czentulanowe, 25 A panije ſwrchupſanee a gich ſluzebniczy byli, A druha puoda zpodnije, w kterezto byli plawczy ſweſly, geſſto oni gim rzijekagij Galeoti. A tiech byla na kazde ſtranie trzidczeti a oſm. A ti tuuz Galegi wezli a zprawowali weſly. A przed tuuz galegij ſſla gina lodij, a na nije na dwadczeti Galeotuow s weſly, kterazto lodij byla prziwazana hrubym prowazem. A ti 30 take ſwymi weſly pomohli knijezeczije Galege tahnuti. A k te lodij bylo [12ᵃ] opiet na kazde ſtranie Oſm lodek malych prowazy prziwazano, rzadem gedna wdy za druhu. A na kazde tee lodcze bylo pacholkuow oſm neb deſet. A ti wſſiczkni knijezeczy tee Galege pomohli tahnuti. A tak potom knijeze sſſel s ſweᵒ palaczu na tuuz Galegi mage na ſobie wedle 35 wlaſkeho gich obyczege Sukni z Cziſteho zlatohlawu, geſſto do naſſich zemij tak cziſtij zlatohlawowe neprzichazegij· A przed nim trubaczi s Strziebrnymi trubami a piſſczy; Ale trubaczi prostij a doſti malo vmieli, gedno proſtee: tra ra ra. *Potom* za knijezetem przeſ tu lawku, geſſto byla prziprawena, Do Galege ſſel geden pan, kteryz tehdaz byl w poſelſtwije od 40 krale napulſkeho v knijezete. Za tijem panem ſſel opiet geden pan, kteryz take byl w poſelſtwije tehdaaz poſlan od knijezete medulanſkeho. A za nimi ſſli ſu pani Czentulanowe, rady knijezeczye, A za nimi gich Sluzebniczy na tuuz Galegi. A teez take niekterzij z naſſeho thowaryſſtwa take

tam ſſli, neb toho zadnemu [12b] nebranili, nebrz niekterym geſſtie ſami ti pani, vzrzewſſe ge, kazali tam giti; Neb oni pani Benadczane ten obyczey magij a zachowawagij czyzozemczuom Czeſt cziniti a okazowati A zwlaſſtie znamenitym a vrozenym lidem. Tu potom, kdyz knijeze w Galey wſſel, Sſel na ſwe mijeſto, kterez mu bylo przipraweno, w konczy teez Galege Stolicze cziſta. A ſſel prawym proſtrzedkem mezy tiemi panijmi ſwrchupſanymi, ktereez ſu na lawiczych, geſſto gim byli przipraweny, Cztyrzmi rzady ſedieli. A kazda z tiech panij proti knijezeti wſtawſſi, welmi z nijzka ſe poklonila, kdyz mimo nie ſſel. Potom tiech ſwrchupſanych Sedmnaczte lodij Poczali ſu tahnuti Galegi tu weliku, knijezeczy, na dwe ſe rozdieliwſſe. A tiech LXXVI pacholkuow ſwrchupſanych, kterziz byli na knijezeczy lodij na zpodnije puodie pod knijezetem, take ſwymi weſly tu tahli vliczy po welikem kanalu doluow. Take bylo Sycz ginych Sſeſt lodij welmi cziſtie przipraweny ch, geſſto kazda ta lodij miela take dwie puodie. A w tee kazde zpodnije puodie bylo XII [13a] neb XIIII pacholkuow, geſſto tu lodij take weſly tahli. A na ſwrchnije puodie byla kazda ta lodij wnitrz y zewnitrz cziſtie ozdobena cziſtymi czalauny a koberczy, A dijel y Akſamity y damaſſky y Atlaſy, ze zadneho drzewa nemohlo ſe widieti. A na kazde tee lodij bylo VIII aneb X praporczuow, Druhe pozlaczene A nie-kteree proſtee. A na ſwrchupſane puodie na kazdee na tee lodij bylo gich XX anebo XXX lidij pieknie przipraweny ch. A na kazde lodij piſſcze, trubacze a bubenniky. A na kazde tee lodij ſe niekolik gich bylo przipra-wilo w larwach, A ſedieli naprzed na lodij, ze ge kazdy widieti mohl, kto ſe tomu diwal, rozlicznymi krztalty a krogmi ſſaty na ſobie magicze: Onino yako mniſſij, onino yako Turczy, onino yako pohanee, onino yako zidee, onino yako rzekowe, kazdy ſe wedle ſweho obyczege przipraviw, onino yako baby ſtaree, tak naramnie ſſkaredee, ze nicz potwornieyſſijeho a ſſka-redieyſſijeho byti nemuoz. A bylo przi tom na ten den niekoliko [13b] drahnie tiſycz malych lodek, gimz oni Barky rziekagij, ze na niekteree trzije a na niekteree cztyrzije, na niekteree piet ſedielo, teez opiet w lar-wach ſe przipraviwſſe druzy z nich, kterychzto dijel przed knijezeczy lodij, a dijel za knijezeczy lodij gelo. A welmi huſtie wedle ſebe geli na tychz barkach. A przigew knijeze k klaſſteru bozijeho tiela, s Sedl geſt ſwe Ga-lege ſe pany tiemi a radami ſwymi a ſſel geſt do tehoz klaſſtera. Ale panije ty wſſeczky na Galeji zuostaly A knijezete tu czekali. A ſkuoro po dwau hodinau markrabina przigela geſt na welmi cziſtee, przipravence a ozdo-benee lodij, iakoz ſwrchu o nich pſano, kteruzto knijeze proti nije byl wyſlal A niektere pany rady ſwe na Cztyrzi mile wlaſke od mijeſta. A za tuuz lodij geli ginee dwie lodij gegije, geſſto czeled gegije a ſſaty na nich wezli. A tu, kdyz przigeli k brzehu k temuz klaſſteru, kdez gije knijeze czekal, ſſedla geſt s lodij ſwymi hrabijenkami a pannami, kterychzto bylo wſſech ke trzidczyti Anebo wijecz. A takee [14a] s Sedli wedle nije nie-kterzij hrabie a pani gegij, cziſtie a w cziſtee Sſaty ſe przipraviwſſe A cziſtych rzetiezuow welikych mnoho na ſobie magicze. A byla geſt taaz

markrabina kraſna panij A welmi piekna, ze ſe nam tak zdalo, kterzij ſme tu tehdaz byli, ze gije pan buoh w niczemz nezapomenul Ani w lepotie ani kraſe. A tu ſſla geſt k temuz klaſſteru, a knijeze ſ nij potkal we dwerzech klaſſternijch. A tu gi welmi ochotnie prziwitaw, poyawſſe ſe za rucze y ſſli ſpolu na knijezeczy Galegi. A ſ tijem ſpolu geli zaſe k hoſpodie, kteraz teez Markrabine prziprawena byla, duom welmi cziſtay. A przigewſſe k tomu domu, kniezna s Sedla s ſwymi, A knijeze pozehnaw gije take s Swymi gel na ſwuoy dwuor. *[Kramy kupeczke]*

W ſtrzedu przed bozim wſtupenim po obiedie ſſli ſme ſe tulat, abychme ſe podiwali mezy kramy, czo prodawagij, neb toho czaſu yarmark byl. A tak gducze z hoſpody, nez ſme placzu ſwateho Marka doſſli, widieli ſme mnoho cziſtych wieczy prodawati od zapon czistych, prſtenuow, draheho kamenije, perel A rozlicznych ginych [14b] wieczy od zlatta a od Strziebra a toho welikee mnozſwije. A take ſme widieli tu tehdaz mnoho kraſnych panij A welmi prziprawnych, geſſto tu ty wieczy ohledowaly od gednoho kramu k druhemu chodijecz. A w tom zwonili ſu k neſſporu v Swateho Marka. y ſſli ſme tam. A tu bylo opiet mnozſtwije panen a panij kraſnych a nazchwale prziprawenych, kazda wzdy gedna nad druhu cziſtee klenoty prſteny a zapony na ſobie magicze, neb gim tak bylo rozkazano ſe prziprawiti pro ſwrchu pſanu Markrabinu, kteraz tu na neſſpor przigiti miela, yakoz pak potom s knijezetem prziſſla geſt. A tehdaz take pani benadczanee wſſeczky ſwe klenoty w temz koſtele Swateho marka na welikem woltarzi byli dali wyſtawieti, ze ge kazdy widieti mohl. *[Waygezd kniezeczy]*

We czturtek na bozije wſtupenije rano teez knieze benadczke s ſwrchupſanu Markrabinu a s gegijemi hrabijenkami a pannami a panimi a s gegijmi pany a dworzany, kterzij ſ nij byli, A take s ſwymi radami gel geſt na ſwe Galegi vliczy od Sweho dworu po welikem ka[15a]nalu nahoru proti ſlunczy. Aſa na trzi mile wlaſke vgewſſe, przigeli ſme mezy dwa hrady, geſſto geden aſa hony nebo puol druhych od druheho geſt, na kterychzto hradijech pani benadczane mnoho diel welikych y malych magij a gich pilnie chowagij, neb ſu yako brana k benatkam. Neb wſſeczka kupecztwije na Galegijch y na nawach, ktere ſe wezu do benatek z pohan, z Turek, z Slowanſkych, z Charwatſkych zemij, teez z Syczylſkeho kralowſtwije y odginud od wychodu Sluncze, Wſſiczkni mezy ty dwa hrady do Benatek geti muſye. A tu opiet ten den mnozſtwije na niektery drahnie Tiſycz barek a lidij na nich. A potom, kdyz ſme tak wen vygeli na morze dwoge neb troge hony wen z tiech hraduow ſwrchupſanych, tu przigel geſt patryarcha benadczky na ſwee Galegi s mnohem kniezſtwa k knijezeczy Galegi. A tu s ſwe Galege wſedl k knijezeti na geho Galegi. a neſli przed nim krziz pozlaczeny. A tu potom *ſwietil geſt morze [patryarcha benatſky ſwietil morze]* rzijekage modlidby a zehnage, yakoz tak od Staradawana obyczey [15b] ten tak cziniti magij na den bozijeho wſtupenije. A potom knijeze benaczke opiet wedle Stareho obyczege, kteryz ſe tak wzdyczky na tyz den czinij a zachowawa, wzal prſten a pauſſtiel gey na ſſnorze vwazanay trzikrat

do morze, kteryzto prſten prawij byti, ze by byl Swateho Marka. A potom mijeſto toho prſtena ſwrchupſaneho giny prſten wrhl do morze. A tu potom byl hned weliky krzik od lidij a trubenije a piſkanije a bubnowanije. A wobratili ſe zaſe k mieſtu. A minuwſſe ty hrady ſwrchupſane, niekolikery hony nedaleko na lewe rucze geſt ſwateho Mikulaſſe. tu knijeze ſ markrabinau s Sedli ſu do tehoz klaſſtera a tu v mſſe byli ſu. A po mſſi wſedawſſe na Galege zaſe, y prowodil knijeze tuuz markrabinau do gegije hoſpody, kde gije gijedlo bylo przipraweno, a vrzedniczy byli k tomu zrzijezenij, Aby w niczemz w gidle ani w pitij zadneho nedoſtatku nebylo. *[Kniez ffrydrych, Saske Knijeze.]*

Tyz den byl ſem v knieze ffrydrycha Saſkeho, geho miloſti, w geho domu, kteryz mu knijeze Benadczke, dokudz tu byl, dal przipraviti, aby tu ſwe obydle miel. A tyz duom lezal wen z [16a] Mieſta proti morzi. A byl naramnie cziſtie vſtaweny, A w niem zahrady cziſtee, A w nich cziſtaa wonna a rozliczna korzenije. A w teemz domu byla Syen dobrze dluha, Ale newelmi ſſiroka, wſſeczka cziſtymi czalauny a koberczy obita. A na obu ſtranu te ſienie byli na kazde ſtranie IIII komory, zie z Sienie do kazde komory giti mohl. A tez komory wſſeczky byli opiet cziſtie czaluny a koberczy obity. A w kazde te komorze lozie cziſtie vſtlane, Zrczadlo cziſte, welike, okolo pozlaczene, Ze kazde to Zrczadlo niekolik naczt zlatych mnoho ſtalo. A w kazde komorze komin cziſtie vdielany, ze kazdy, ktoz toho newi, ze by ſe domniewal, ze ſu z bileho mramoru dielani, cziſte obrazy a zwierzata a leczyakes potwory, doſti toho, by to zlatnik dielal; tak przemiſternie dielo geſt. A by bylo mramorowe, ze by ho giſtie toho gednoho kominu nemnoho pode Sto zlattych neudielal. A ſycz ten geden komin kaupij za Sſeſt aneb za Sedm zlattych; Neb geſt toliko z krzidy to dijelo dielano a vpeczeno v wohnie. *[o kramijech kupeczkych]*

W patek potom opiet ſme ſe taulali mezy kramy s neboztikem kniezem Kryſtoffem, knijezetem Ba [16b] worskym, gedno ſami dwa. A tu ſme opiet ten den mnoho cziſtych klenotuow a drahych wieczy widieli. A zdalo ſe nam obiema, knijezeti a mnie, toho wſſeho wijecze bayti nezli prve. *[Klaſſter Swate luczye]*

W nedieli potom byli ſme v mſſe w klaſſterze v Swate panny luczye. A po mſſi nam vkazali tielo gegije czelee. A lezij w kaple w temz klaſſterze na prawe rucze, gducze do klaſſtera. A odtud ſme opiet dale geli na Barcze do gineho klaſſtera k Swatemu Jobu a k Swatemu bernardinu. A tyz klaſſter geſt boſaczky. A tu nam vkazali czele tielo Swateho Lukaſſe, Euwangeliſty, a lezij w zakrziſſtij. w temz klaſſterze geſt kapla, w kterez geſt matky bozij obraz, o kterez mi kardian tehoz klaſſtera prawil, ze welikee diwy czinij. A magij w temz klaſſterze cziſtu zahradu, wſnem odrowanu, A mnoho rozlicznych cziſtych owoczy. *[Klaſſter Swateho ffranciſſka]*

Wpondielij, wutery, w Strzedu, we Cztwrtek a w patek strogili ſme ſe ty wſſeczky dni k naſſije Czeſtie, potrzeby ſobie wſſeliyake gednagicze.

W Sobotu przed Swatym duchem byli ſme v mſſe w klaſſterze boſaczkem, genz ſlowe v ſwa[17a]teho ffrantiſſka v winniczy*) v winniczy. A geſt klaſſter welmi cziſtie vſtaweny. A teez take ma cziſtee zahrady a w nich rozliczna owocze. odtud opiet dale geli ſme do gineho klaſſtera, ze gmena k Swatemu Krziſſtofforu. A geſt w temz klaſſteru na Sedmdeſate mnichuow. A magij wodiew, totizto kapie y kaplerze, wſſeczko modre. A tu nam tijz mniſſije w ſwe zakrziſſtie vkazali Swatoſti: totizto trn od koruny pana Kryſta, zub Swateho krziſſtofora A czely hnat od geho nohy, hlawu Swate panny Barbory, kterezto czelee tielo lezij w temz klaſſterze. Ale nenije ta Swata panna barbora, o kterez my zde w naſſich zemijch wijeme, nez geſt gina. A ſycz nam ginych Swatoſtij mnoho okazali. *[Giny klaſſter Swateho ffrantiſſka]*

Odtud dale na Barcze geli ſme do gineho klaſſtera, geſſto ſlowe v Swateho ffrantiſſka. A tu ſu mniſſije yako w praze v Swateho Jakuba. A prawili mi ſami mniſſije, ze gich geſt na dwie Stie w tom klaſſterze. A geſt cziſty weliky koſtel. A ſu wniem w kuoru Stolicze, w kterychz hodiny zpijewagij na kazde ſtranie trognaſob. A geſt dijelo naramnie cziſtee, ſſtukwerkem zdielanee. A w tom [17b] Sſtukwerkowij zdielanee lautny, harffy, ptaky w kleczech a Sycz leczyakes gine wieczy A to wſſeczko hladko a cziſtie oſazowano a ſpogeno, a kazda wiecz ſwu barwu ma a podobenſtwije. A kazdy ten ptak ſweho perzie barwu A podobenſtwije ma, czoby ziwy byl. A zadneho temierz ſpogenije neznati, nez yakoby gedno drzewo bylo. A geſt v toho klaſſtera wieze welmi wyſoka, ze wſſeczky benatky muoz ſ nije ſhlednuti. A w te wiezi geſt Sſnek ſklenuty a proſtranny a welmi powlowny, ze by gim mohl na tu wiezi na koni nahoru wgeti. A w temz klaſſterze geſt mnoho cziſtych hrobuow cziſteho teſanije z kamene. A druzy ſu cziſtie pozlaczeni. A w niekterych w tychz hrobijech lezij knijezata benadczka, a w niekterzijch pani Czentulanowe. A tu w gednom hrobie lezij take geden haytman Benadczky, gmenem Gattamuge, yakoby rzekl Czeſky Sucha koczka, o kteremzto oni prawij a welmi heroltugij, kterak geſt byl welmi rozomny a Stateczny k walkam. A ten giſty dobyl geſt panom Benadczkym a podmanil mieſto *Padew, kterezto [Padew]* miesto geſt wietczij nez Benatky, iakoz tak o tom wſſiczkni prawije, [18a] a mnie ſe ſamemu take tak byti zda. A yakoz mi praweno za giſto, ze pani Benadczanee tehoz mieſta Padwy czly a daniemi, kterez tu magij, Sto a trzidczeti Tiſycz dukatuow vziwagij. Take ten ohledal ſem klaſſter matky bozije, gemuz rzijekagij Wlaſky Ad mariam deſerui. A geſt cziſty klaſſter a w niem na Sſedeſate mnichuow. *[Koſtel Swateho Saluatora]*

W nedieli na den Swateho ducha byli ſme v mſſe v Swateho Saluatora. A ten den ſme nikam dale z hoſpody nechodili, neb deſſt prſſel czelu nocz przed tijem az do poledne.

*) První *v winniczy* je přetrženo a podtečkováno.

W pondielij po Swatem duſſe geli ſme do klaſſtera Swateho zachariaſſe. A tu lezij Swaty Zachariaſs tieleſnie. A geſt w temz klaſſterze na Sto geptiſſek, yakoz mi rozpraweno. *[Swateho ondrzege]*

Odtud geli ſme dale k Swatemu Ondrzegi. A tyz klaſſter ſe nowie tehdaz ſtawiel a welmi cziſtie. a gſau w niem mniſſije zakona karthauſkeho. A tu nam take okazowali mnoho ſwatoſti.

A tyz den take gelo opiet knijeze benadczke obyczegem ſwrchupſanym proti knieznie fferarske a knieznie Medulanſke, dczerzi teez kniezny fferarske *[wygezd knizeczy proti knieznie ferarſke]*, kterazto kniezna mlada ma knieze lud[18ᵇ]wika Medulanſkeho, wlaſtnijeho bratra toho knijezete medulanſkeho, gemuz rzijekali Galeacius marie, kteryzto w medulanie przed niekolikonaſti lety w koſtele od ſwych poddanych zabit. A zdalo mi ſe y ginym taaz Galege knizeczy, na kterez proti tymz knieznam gel, geſſtie cziſſtie przipraweną nezli ono prwe, kdyz proti markrabinie mantewſke gezdil. y teez take ginee lodij, o kterychz take prwe pſano, byli cziſtie przipraweneе. A take bylo wijecze lidij tehdaaz na lodech a na Barkach nezli prwe. A tak ſme hadali: druzy, ze na trzikrat Sto Tiſycz, a druzy hadali na Cztyrzikrat Sto Tiſycz lidij na lodech a na Barkach toliko byti kromie tiech, kterzij ſe w uliczech a z domuow diwali, kterychz ini ſe y ginym zdalo geſſtie daleko wijecze byti; Neb przede wſſemi domy w tee vliczy, geſſto Slowe weliky kanal, wſſudy plno a huſto lidij bylo, A w kazdem domu z uoken huſtie wſſudy wyhledali treenaſob, Cztwernaſob druhde. A knijeze byl tehdaaz wyſlal proti tiem knieznam pany Czentulany, rady ſwe niekteree na gednee welikee lodij, gijez rziekali wlaſky ſubtili Galea, kteraz byla welmi przipraweną cziſtie a ozdobena Atlaſy a cziſtymi Czalauny. [19ᵃ] A ti pani geli proti tiem knieznam na piet mil wlaſkych od benatek do mieſteczka, geſſto ſlowe wlaſky malamoko, kterezto mieſteczko lezij na newelikem woſtrowie w morzi. A knijeze ſam woſtal na puol czeſtie od Benatek s ginymi w klaſſterze Swateho klimenta. A tu tychz kniezen czekal. A pani rady geho ſwrchupſanee, ti wyſlanij proti knieznam, take gich czekali w tom mieſteczku ſwrchupſanem malamoko. A kdyz ſe ten przigezd tiech kniezen prodlil, geli ſme na naſſije Barcze odtud wijecz nez wlaſku mili ke dwiema *nawam [Nawy welikee]*, kterez ſtaly w morzi na kotwach, abychme ge wohledali. Neb tak welikych we wſſech benatkach nebylo, a pro ſwu welikoſt do portu k benatkam nemohli przziwezeny byti. A tu ſme ſſli ia s ſwym Thowaryſſtwem na tu wietczij a ohledali ſme gi. A byla geſt taaz nawa nych LXXX kroczegij wzdelij, coz ſem naydel wykrocziti mohl, A Gedenmezczytma kroczegij z Sſirzij. A miela Cztyrzi podlahy. A tu nam pravili ti Galeoti, kterzij na tee nawie byli, ze na ty zpodnije dwie podlahy muoz wloziti dwa tiſycze Suduow wina, kterez oni tam Sudy magij, geſſto mi ſe zdaa, ze do kazdeho toho Sudu wayde trzi anebo III a puol wiertele prazſkeho. A pra[19ᵇ]weno nam wijecz, ze ty nawy muſyli obtieziti pijeſkem, a ze Sedm loket v wodie z hlaubij giti muſy, kdyz ſ nij gedau. A odtud geli ſme zaſe k ſwrchupſanemu mieſteczku malamoko. A

rownie Tehdaz treffilo ſe, ze kniezny ſwrchupſanee take przigely A przewſedaly na lodij, kteruz knijeze proti nim wyſlal. A ſ tim geli przedcze k klaſſteru Swateho klimenta. A tu kdyz przigely, knijeze proti nim wyſſel a S nimi ſe welmi wochotnie przriwital a na ſwau Galegi ge vwedl s gich hrabijenkami a pannami, kterychz k padeſati aneb wijecz bylo. A teez take hrabie a pani a rytijerzſtwo, czoz znamenitieyſſijch, ti teez s knieznami na knijezeczy Galegi wſedli. a tu bylo welikee trubenije, bubnowanije a piſkanije. A tu geli k hoſpodie do domu knijezete ferarſkeho, kdez gim bylo cziſtie przipraweno, a Vrzedniczy k tomu zrziezenij, Aby gim wſſeczky potrzeby od gijedla a pitije gednali, Aby w tom zadneho nedoſtatku nemieli. A tu knijeze przigew przed tyz duom, rozzehnal ſe ſ knieznami y gel na ſwuoy dwuor. A bylo tu tak cziſtie z[20a]rziezeno a rozkazano, ze wſſudy we wſſech domijech po wſſem mieſtie temierz w kazdem woknie wſſudy koberczy wywieſſeni byli. czoz wokolo dwerzij a wrat domowych, A wokna, kteraz przi zeni (*sic!*) ſu, wſſeczko cziſtymi czalauny a koberczy ozdobeno a obito bylo. Neb tehdaaz tu yarmark byl, a kniezny ſwrchupſanee tu niekoliko dnij byli a po mieſtie ſe tulali ohledugicze kramy, czo ſe w nich prodawalo. *[Kniezny zwany k uobiedu]*

W utery potom knijeze zwal teez kniezny k obiedu wſſeczky trzi ſwrchupſanée. A po obiedie mieli tanecz. A pauſſtieli tam, czoz bylo czyzozemczuow, kto ſe diwati chtieli. *[zawody na lodkach]*

W Strzedu potom pauſſtieli w zawod XI malych lodek na Cztyrzi mile wlaſke a muſyli biezeti ſkrze mieſto gednu proſtrannu vliczy, gijez rziekagij *) A na kazde tee lodcze byli cztyrzi zeny, kterez ſu ty lodije weſly zprawowali. A ktera rota na tee kteree lodcze nayprw przibiehla k czyli polozenemu, tee dano XXV zlatt, A ktera druha, tee dano XV zlatt., A trzetije X zlatt. a Cztwrtee VIII zlatt. A ginym oſtatnim wſſem kazde po Cztyrzech zlattych. A hned opiet [20b] pauſſtieli giny zawod, opiet XI takowych malych lodek. A na te kazde lodcze byli ſu Cztyrzije pacholczy, kterzij ge weſly zprawowali. A tu nayprwnieyſſij rotie, ,kteraz nayprw k czyli polozemv przibiehla, tee dan Sſarlat, A ktera druha po nije, tee dano ſſtuk damaſſku, A trzetije dano XXV zlatt., A ginym wſſem poſlednim a oſtatnim nedano nicz. *[o Swornoſti benatczkee]*

A to ſlawne mieſto Benatky ſkrze ſwu ſwornoſt a gednotu mezy ſebu k ſſirokemu a welikemu panſtwij prziſſlo, mnohe Inſule welikee a znamenitee y Sycz po brzehu morſkem zamky a mieſta pod ſebu welika a pewna magicze. Y teez take w Wlaſke zemi mnoho mieſt welikych pod ſe podmaniwſſe, ge drzije, geſſto druha mieſta z tiech ſu wietczije nez ſamy Benatky, A ſycz mnoho ginych mieſteczek menſſijch, gimz oni kaſſtely rziekagij. A teez mieſto benatky geſt dobrze wietczij nez praha, Staree y nowe mieſto. A kdyz knijeze gich vmrze, kohoz ſobie zwolee z panuow Czentulanuow z Starych roduow, to knijeze a pan gich. A tomu wſſiczkni wſſeczku po-

*) Jméno ulice nevypsáno.

cztiwoſt czinije yako panu ſwemu. Ale pro[21a]to nicz bez raddy panuow Czentulanuow, kterzij k radie gemu przidanij gſu, vcziniti neſmije. A dawa mu ſe od obcze, yakoz mie toho zprawili, Cztyrzi Tiſycze zlatt. do roka, A kdyz od kterych kraluow anebo knijezat iake tam ſe poſelſtwije treffij, knijeze ge k ſobie k uobiedu zowe, yakoz toho pak teez knijeze mocz ma, to vczinij ne na ſwuoy naklad nez na nakklad obecznij. *[radda benatczka]*

W radie kdyz czo pilneho cziniti magij, ſegdu ſe na knizeczy dwuor na weliku Sijen. a gſu w nije Stolicze, yako w koſtele bywagij. A tu ſe radij, a kazdy ſwe zdanije prawij. A bude gich na niekolik Set w radie. A tak ſem zprawen, ze, kdyz ſe ocz radijecz nemohu ſrownati. k czemu koli wietczije ſtrana ſwolij, by gedno gednau oſobau wijecze bylo na tee ſtranie nez na druhe, Tehdy wietczij ſtrana obdrzij, A na gich vmyſle przeſtano. A teez mieſto Benatky ma welmi cziſta ſtawenije. A naprzed knizeczy dwuor geſt welmi cziſtie vſtawen: Cziſtee welikee Synie — a tiech niekolik — A cziſtee Sycz pokoge menſſije; a ſwrchky w nich wſſeczko cziſtu rzezbu zdielano a pozlaczeno [21b] wſſe cziſtym zlattem; okna a werzege v dwerzij wſſe z bijeleho mramoru wyteſano a cziſtym dijelem zdielano, doſti toho, by to zlatnik dielal. Swateho marka koſtel v ſameho knizeczyho dworu wnitrz doſti pieknie vdielan, Ale po starudawnu geſt tmawy. A w temz mieſtie ſu domowe weliczy a cziſtie vſtawenij, a geſt w niem mnoho cziſtych koſteluow a klaſſteruow y teez okolo mieſta onde y onde na oſtrowiech. A tak mi ſe zda, ze w Benatkach a na tiech okolnijch oſtrowijech, blizko przileziczych, totizto we cztwrti mili a w polaumilij, czoz tu kn'ezij a mnichuow geſt, ze gich geſt wijecz nez we wſſech Czechach mnichuow y wſſech kniezij obogije ſtrany. A tak ſem toho giſtie zprawen, ze geſt w benatkach klaſſteruow ſamych Sedmdeſate a ſſeſt, A ginych koſteluow kromie klaſſteruow geſt gich Sſedeſate Sedm. A obywatelee tehoz mieſta wſſeczko ſe kupecztwijm ziwije a obchodije. A gezdije do pohan, do Turek po kupecztwije. A wſſeczka korzenije, teez malwazy y gina mnoha kupecztwije, toho wſſeho tu ſklad w benatkach. A odtud ſem do naſſich [22a] zemij dodawagij: do Czech, do polſky y do wſſech ginych okolnijch niemeczkych zemij y teez takee do vher a do rakus. A tijz pani Benatczanee z toho welike czlo magij, czoz kdo v nich w benatkach kaupij a precz to wezti chcze. A takowa czla we wſſech mieſtech a mieſteczkach ſwych magij, kdez gim poddani gſu, tak zpuoſobeno, ze kazdy, ktoz czo prziweze aneb przineſe k mieſtu na trh A to prodati chcze, ze ode wſſeho od naymenſſijeho az do naywietczijeho czlo dati muſy. A v kazdeho mieſta a mieſteczka w gich panſtwij vrzedniczy k wybijeranij tychz czel na to vſtawenij a zrzizenije ſu, aby ge wybijerali. A ſem toho zprawen w giſtotie, ze takowym zpuoſobem panſtwije ſweho, kterez magij a drzije, ze vziwagij ho na kazdy rok na dwadczetikrat Sto tiſycz dukatuow. A nemagicze zadne walky tehdaz, kdyz ſem ya tam byl, proto wzdy na morzi na Galegijech a na nawach na niekoliko drahnie Tiſycz lidij zoldnerzuow mieli a wzdyczky y podnes magij pro lupezniky morſke, Aby Sylnicz hagili, Aby kupczy gich

po kupecztwije do pohan a do turek [22b] gezdijecze bezpeczni byli. *[Klaſſter Swateho mikulaſſe.]*

We cztwrtek po Swatem duſſe po obiedie wygeli ſme z Benatek na Barkach chtijecze wſedati na Galegi A na naſſi czeſtu k bozijemu hrobu przedcze geti, kterazto Galege na Cztyrzi mile wlaſke od hoſpody naſſije byla geſt. A tu geducze ſsedli ſme do klaſſtera Swateho mikulaſſe, kteryzto klaſſter byl nam na te czeſtie, kudy ſme z portu mezy ty dwa hrady, o kterychz ſwrchu zmijenka geſt, na Galegi geti mieli. A tu ſme ſe zpowijedali, a tu nam ti mniſſije tehoz klaſſtera vkazowali ſwatoſti ſwe, mezy kteruzto ſwatoſtij nam take vkazali dwa hnaty prawijecze, ze by byli Swateho prokopa. A kterak ſu ſe tam doſtali z Czech tak daleko a ſu-li prawij, to pan buoh wiez! A tu potom wſedawſſe na naſſe Barky y geli ſme ſ panem bohem na naſſi Galegi, kteraz geſſtie mili byla od tehoz klaſſtera Swateho mikulaſſe. a przigeli ſme na ni rownie o neſſporzijech.

W patek potom ſtali ſme na tom mijeſtie na kotwach ten czely den czekagicze Patrona na[23a]ſſeho, kteryzto k ſamemu weczeru przigel. a tak ſme tu ſtali az do puolnoczy. A ſ puolnoczy, kdyz mieſycz wyſſel, zdwihſſe platna wietrna, gimz oni wlaſky rziekagij wela, y pluli ſme przedcze ſ bohem. *W Sobotu* przed Swatu trogiczy pluli ſme czely den a k tomu puol druhe hodiny na nocz. a oſtali ſme na morzi vwrhſſe kotwe do morze. *W nedieli* na Swatu trogiczy przigeli ſme rano aſa dwie hodinie na den k mieſteczku, rzeczenemu parenza *[o mieſtu Parenzu]*, kterezto mieſteczko nenije welikee. A geſt panuow Benatczkych. A lezij przi brzehu morſkem Sto wlaſkych mil od Benatek. A tu nechawſſe Galege mili wlaſku od mieſteczka, geli ſme tam na Barkach. A tu proti temuz mieſteczku niekolikery hony geſt Inſule mala, a na nije na wrſſku klaſſter Swateho mikulaſſe, a w niem bylo niekolik mnichuow. a tu ſme byli v mſſe. a po mſſi geli ſme do mieſteczka a tu ſme gedli a woſtali ten den az do weczera. A w ſamy weczer geli ſme na Galegi. A tu wokolo tehoz parenzu geſt dobra kragina a hoyna od wina, [23b] od obilee y ginych wieczy. A geſt panuow Benatczkych. a tlowe taaz kragina Iſtria a byla przed czaſy poddana rzekom. *[o polu, mieſtu zborzenem]*.

W pondielij potom aſa dwie hodinie na den geli ſme az dwie hodinie ſ poledne. a vgewſſe XXIII mil wlaſkych od parenzu, magijecze wijetr proti ſobie, muſyli ſme kotwy vwrczy a tu zuoſtati. W utery po Swate trogiczy, kdyz poczalo ſwitati, geli ſme a nechali ſme gednoho mieſta zborzeneho na lewe rucze ſnad trzi neb cztyrzi mile wlaſke, kteremuzto mieſtu rziekagij pola. a geſt take panuow benatczkych. A bylo niekdy przed lety welikee mieſto, a geſſtie ſu lidee w niem, Ale nemnoho. A geſt w niem palacz welmi weliky a wyſoky, kteryzto dobrze widieti bylo z Galege, o kteremz prawije, ze geſt gey ſtawiel Alexander weliky, a ze ma ten palacz tak mnoho woken w ſobie yako geſt dnij do roka. A lezij teez mieſto XXX mil wlaſkych od parenzu. A praweno mi o tom palaczu od niekterych za giſto, acz geſt welmi k klamu podobno, ze ſe o to mnohokrat

pokauſſeli a lamali to kamenije a brali precz, chtijecze gim ſobie ginde ſtawieti, yakoz pak tyz palacz w[24a]ſſeczken z Tesaneho kamene zdielan geſt. a czozkoli yako dnes toho kamenije wylamali a ge precz wezli, ze ſe w noczy wzdyczky to kamenije wſſeczko ztratilo a zaſe ſe na ſwem mijeſtie nazaytrzie rano nalezlo teez wapnem zadielanee iako prwe. A by toho nebylo, ze by gey byli dawno pani Benadczanee rozborzili A tijem kamenim nietczo gineho w Benatkach poſtawili. A ten den geli ſme przes Golff, gemuz wlaſky rziekagij Golffa Quernero. A geſt przeſ niey geti na LX mil wlaſkych aneb wijecz. A potom ſme przegewſſe tyz Golff, przigeli ſme k Inſuli, gijez rziekagij zanſago. A nechali ſme gije po prawe rucze. A na lewe rucze nechali ſme ginee Inſule, gijez rziekagij oſero. a ſu obie dwie panuow benatczkych, Ale negſu oſazeny a to proto, ze ſu kamenitee. A tu vwrhſſe kotwy, mezy tymiz Inſulemi oſtali ſme. *[Insula Sewa].*

W Strzedu potom rano geli ſme k gednee Inſuli, gijez rziekagij ſewa. A nechali ſme gije po prawe rucze A ſlowenſke zemie po lewe rucze. A ten czely den byl weliky wijetr s deſſtiem a wlny welikee, ze ſu Galegij ſem y tam metali, ze ſme u welikem ſtrachu byli. A druzy, czo ſniedli, to zaſe wraczowali. A tu ſme opiet muſyli kotwy metati do morze [24b] a tu zuoſtati przi te ſwrchupſane Inſuli, Sewa rzeczenee.

We cztwrtek na bozije tielo byl weliky deſſt przed Swietem a przeſtal ſnad dwie hodinie na den. A tu ſme przedcze pluli a plowucze widieli ſme mnoho delfinuow, kterzij ſe v ſame Galege przemijetali. A ti delffinowe ſu ryby morſke A przemitagij ſe, rownie yakoby kozelcze przemijetali przeſ hlawy. A tak plowucze nechali ſme po prawe rucze aſa dwie mili wlaſke Inſule, kterez rziekagij melada. A potom geli ſme dale. aſa dwie hodinie na nocz przigeli ſme k mieſtu, gemuz wlaſky rziekagij zara a Slowenſky Jadro. Aſa dvoge hony od tehoz mieſta vwrhli ſme kotwy. A tu ſme zuoſtali przeſ nocz. *[O mieſtu yadru.]*

W patek potom rano geli ſme na Barkach do tehoz mieſta Jadra a byli ſme v mſſe. A teez mieſto geſt dobrze welikee ſkuoro yako dwie zatczi anebo wietczije. A geſt take panuow benadſkych. A mluwije w niem rzeczky a wlaſky, Ale wietczije dijel ſlowenſky. A wokolo tehoz mieſta we wſech lidee ſu wſſeczko ſlowaczy. A lezij na Inſuli nedaleko od brzehu morſkeho. A mezy tymz mieſtem a zemij ſlowenſku ze ſe morze oblilo [25a] wſſudy wuokol dobrze tak ſſirokau zatokau, yako geſt wltawa v prahy. A w tom mieſtie geſt arzczybiſkup. A geſt w niem mnoho koſteluow a mnoho kniezij. A geden koſtel ſlowe v Swateho Symeona. A w tom koſtele na lewe rucze welikeho oltarze geſt kapla, w kterezto lezij tyz Swaty Symeon. a geſt to ten Swaty Symeon, kteryz Syna bozijeho w Chramie obrzezowal. a lezij w truhle zeleznee, wokowane, Sſeſti neb Sedmi welikymi zamky zamczenay. A vkazowali nam wſſem, kterzij ſme tu byli, tielo geho. A kdyz truhlu tu otewrau, lezij hlawau ſwau na prawau ruku. A hlawa geho a twarz a nos czele geſſtie geſt, nez twarz geho ſwraſkalaa a ſeſchla. A noſu malo naprzed nema. nohy, rucze, prſty, wſſeczko czelee, nez toliko

koze ſeſchlaa a ſwraſkalaa. Zubuow ſwrchnijch zadnych nema, nez zpodnije wſſeczky a welmi huſtee. Na prawe rucze ma prſtenuow niekolik z drahym kamenim. A w luonie geho lezij gemv ta czepicze, Yakoz obyczey tehdaz byl wedlee zakona zidowſkeho, kteruz miel na hlawie, kdyz pana boha obrzezowal. wedle geho noh lezije dwie ſtrzijebrnee rucze, w nichzto rozlicznee ſwa[25b]toſti ſu. A wokolo geho hlawy lezij obrazuow niekolik Strziebrnych, a niekterzij pozlaczenij a druzy pijedi z wyſſij a druzy menſſij a druzy wietczij. A nad nim wiſy weliky rzetiez zlatty, tak hadam wo trzech Stech zlattych vherſkych. Take wiſy w tee truhle na ſſnorach mnoho cziſtych prſtenuo zlattych s drahym kamenim y bez kamenije, kterez ſe tu ſwatemu Symeonu ke czti dawagij. A ta giſta truhla, w kterez lezij w tee kaple ſwrchupſanee, geſt za woltarzem w tee kaple. A nad tijem oltarzem geſt cziſty hrob Strziebrny, pozlaczeny, welmi cziſteho dijela, trzij loket zdelij a II a puol lokte zwyſſij a Sedmi Cztwrtij lokte z Sſirzij. A mam za to, ze niekoliko drahnie Tiſyczy ledwa zpuoſoben a vdielan geſt. A kniez, ktery nam to okazowal, prawil mi latinie o tom hrobu, ze geſt gey gedna kralowa vherſka dala vdielati, A ze toteez mieſto Yadro k kralowſtwije Vherſkemu prziſluſſije, A ze geſt ge Czyſarz Zygmund panom Benadſkym w nieyake Summie znamenitee zaſtawil. A tyz kniez prawil mi o tom Swatem tiele, kterak geſt ſe tam doſtalo: ze geſt ſe ſtalo przed Pieti Sty lety Anebo geſſtie wijecz, kdyz ſu[26a]krali krzeſtianſſtij niekterzij ſ ginymi knijezaty krzeſtianſkymi poſlali mnoho lidij do Swatee zemie, chtiecze hrobu bozijeho dobyti, mezy kterymizto kral Vherſky, kteryz toho czaſu kralowal, take ſwa znamenita dwa pany s lidmi ſwymi z Vher w tuuz gijezdu wyſlal geſt' A kdyz ſu hrobu bozijeho krzeſtianee dobyli, tu ſu w Geruzalemie, w betlemie, Sycz wokolo w tee kraginie mnoho ſwatych tiel wzali, ktoz czeho doſahl. A tu ti dwa pani Vherſka wzali ſu take tehdaaz dwie Swatee tiele, totizto Swateho Symeona a Swateho Ezechyele proroka, kterehozto Swateho Ezechyele hlawu nam take tehdaz okazowali. A tak potom, kdyz ti pani Vherſſtij zaſſe domuow tahli, Stalo ſe geſt, ze geden z dopuſſtienije bozijeho na czeſtie vmrzel geſt prwe, nez ſu do tehoz mieſta zary przigeli. A ten druhy pan, ktery ziw zuoſtal, przigew do tehoz mieſta, nechal geſt tiech obau dwau tiel ſwatych w zarze, mieſtie, k wiernee rucze v tychz mieſſtian. A proto gich negmenowal, by to Swata tiela byla, nez ze ſu dwie po[26b]hanſka tiela. A ſ tim odtud gel precz domuow do Vher. A nez geſt domuow dogel, ſkrze dopuſſtienije bozije ze geſt take vmrzel. A na Smrtedlne poſteli tepruwa to zgewil, ze to Swataa tiela gſu, A gmeny gich ge gmenowal A ge wokazal tymz mieſſtianom w zarze, aby ge ſobie ſchowali. *Potom kralowa* Vherska *[Kralowa vherska]* ſwrchu dotczena zwiediewſſi o tom tielu ſwateho Symeona, dala ten hrob Strziebrny, pozlaczeny, ſwrchu dotczeny vdielati. A gela ſama oſobnie do tehoz mieſta zary·s tymz hrobem, vmyſlu ſuczy to Swate tielo do nieho wloziti a do vher wezti. A tak kdyz ſu to ſwrchupſanee Swatee tielo do hrobu toho Strziebrneho wlozili a ſ nim przedcze geli, na prwnim noczlehu w noczy to teez ſwatee tielo

ztratilo ſe geſt z toho hrobu a na ſwem prwnieyſſim mijeſtie w zarze zaſe ſe geſt nalezlo. A kdyz giz kralowna ſwrchupsana ten diw vzrzela, ze to ſwate tielo z toho hrobu ſe geſt ztratilo, A vſlyſſala, ze geſt zaſe w zarze na ſwem prwnieyſſim mijeſtie, poſlala geſt ten Strziebrny hrob zaſe do zary, aby ke czti ſwatemu Symeonowi nad geho hrobem wiſal. A lezij to mie[27a]ſto w cziſtem kragi, ze wokolo nieho w naſſich dwu milech wſſudy, cziſty krag geſt. A tu magij wobile, wina, mandluow, ffikuow y ginych rozlicznych wieczy doſti. A ten krag tu okolo ſlowe ſlowanſko. *A za tijem* kragem ſu hory *[hory Charwatſke]* welike a ſlowu hory Charwatſke. A ze odtud od zary muoz w pieti dnech w turczych byti. A turczy tu w Charwatijech welikee ſſkody czaſto czinije. A take tu czaſem porazeni bywagij; Neb tu w Charwatijech welmi cziſtij a ſtatecznij lidee ſu. Take proti tomu mieſtu zara na prawe rucze Geſt Inſule w morzi ſnad trzi anebo Cztyrzi mile wlaſke od mieſta, gijez rziekagij Inſule Sancte michael. A geſt nie-kolika mil wz delij y z Sſirzij a ſkuoro proti zarze, mieſtu. w teez Inſuli lezij klaſſter na wyſokem wrchu a Slow[e] v Swateho michala. a geſt klaſſter boſaczky. Take proti tomu mieſtu zara przeſ tu zatoku, kteraz okolo mieſta gde, lezij przi brzehu niekolik koſtelikuow newelikych. A ten den ohledawſſe ty wieczy w zarze, geli ſme przedcze naſſij czeſtu. a vgewſſe ſnad piet mil wlaſkych, magijcze zly wijetr proti ſobie y [27b] wmetawſſi kotwy do morze, zuoſtali ſme tu mezy tuuz Inſulij Swateho michala a mezy zemij Slowanſku. A prawili mi, ze taaz Inſule Swateho michala ma na dwa neb na puoldruheho Tiſycze wſy w ſobie, A ze ſu w nije lidee welmi bohatij. A taaz Inſule geſt take panuow benatczan. *[Koſtelik S° klimenta.]*

W ſobotu po Bozijem tiele plauli ſme rano. A deſſt ten den niekolikrat prſſal. A mieli ſme wijetr zly proti ſobie. A ten czely den nevpluli ſme nez piet mil. a muſyli ſme kotwy wmetati A tu zuoſtati proti koſte-liku Swateho klimenta, kteryz od nas byl na lewe rucze aſa hony Sedmery anebo oſmery. *[o mieſtu Jadru.]*

W nedieli potom, kdyz ſwitalo, plauli ſme odtud. A ten den na czeſtie plowucz widieli ſme druhy klaſſter cziſty Swateho kozma a damiana. a byl nam po prawe rucze w teez Inſuli Swateho michala. A byl cziſty, yakoby hrad byl na wyſokem wrchu ſam wo ſobie. A ſu w niem czernij mniſſije. A proti temuz klaſſteru na druhe ſtranie przi brzehu, nam po lewe rucze, lezij mieſteczko [28a] zborzenee, gemuz rziekagij Staree Jadro. a bylo mieſto dobrze welikee. A niektery kral vherſky przed czaſy dobyw ho y zborzil ge. A ſtaree Jadro lezij od mieſta nowe yadry XVIII mil wlaſkych. A pluli ſme ten den wedle welikych hor, kterychz ſme nechali po lewe rucze. a Slowu ty hory boſenſke hory. A ze odtud, yakoz ſem zprawen, muoz w pieti dnech bayti w Jayczy, kterezto Mieſto yaycze a przi niem hrad drzij ge kral vherſky. A geſt hlawnije mieſto w kralowſtwije boſenſkem, yakoby byla praha w Czechach. A to kralowſtwije boſenſke od Staradawna Sluſſije k kralowſtwije Vherſkemu, Ale giz ſu ge turczy pod ſe podmanili, ze geſſtie nietczo malo kral Vherſky tam zamkuow ma. Sycz wſſeczko

Turczy drzije. Take ſme widieli ten den po lewe rucze przi brzehu morſkem hrad na wrchu A mieſto pod nim panuow benatczkych, gemuz rziekagij Sybenygo. A pluli ſme od nieho IX neb X mil wlaſkych. A bylo nam ten den mnoho Inſulij po lewe rucze y po prawee, mimo kterezto ſme geli. A za tiemi Inſulemi [28b] lezije opiet dwie pewna mieſta panuow benatczan; gednomu rzijekagij Slpalato A druhemu Trau. Ale tiech ſme pro Inſule widieti nemohli. Dale wſſe ten den geli ſme mimo Inſuli A nechali ſme gije ſnad pateraych honuow po lewe rucze, Na kterezto Inſuli lezij koſtelik dobrze weliky, ze do nieho muoz aſa na dwie Stie aneb na trzi Sta lidij wgiti, pokudz mi ſe zdaa. Slove ten koſtelik *Swateho Jana* malwazy. *[Koſtelik S° Jana malwazye.]* A ma to gmeno proto, ze, kdyz ſu tyz koſtelik ſtawieli, ze ſu to wapno wſſeczko malwazym rozdielawali. A to ſe ſtalo tijemto obyczegem: ze geden Bohaty kupecz z Benatek plul na welike nawie z kandij ſ malwazym, niekolik Set Suduow ho nakaupiw, Neb tu w kandij malwazy roſte. A plowa k benatkom, na czeſtie na den Swateho Jana przifflo nan welikee powietzie a wietr. A moczy naw hnal k brzehu morſkemu, przi kteremzto brzehu morſkem geſt ſkala podluhowata a hrzebenita trzij aneb cztyrz loket nad wodu zwyſſij. A kdyz nawa k tee ſkale moczy ſe ſ nimi hnala, tehdy ten kupecz modlil ſe panu bohu a Swatemu Janu [29a] krztiteli bozijemu przirzekl koſtelik tu vſtawieti A wapno wſſeczko, czoz k tomu potrzebije, malwazym rozdielati. A tak ten naw ſ tijem malwazym welikym wietrem a wlnami ſa hnan przeſ tu ſkalu przeſkoczil rownie yako kuon przeſ plot beze wſſije ſſkody, geſſto ge Sycz nepodobne k wijerze, by przeſ takowu ſkalu takowy weliky naw bez ſſkody przeſkocziti mohl; nez ze geſt ſe to wſſeczko bozim zgednanim ſtalo. A tyz kupecz hned, odtud neodgijezdiege, wapno kazal wozyti z ginych Inſulij A tu ten koſtelik poſtawil wedle ſlibu ſweho. Take ten den na lewe rucze na oſm mil wlaſkych byla nam inſule panuow Benatczkych, gijez rzijekagij zolta. A geſt ta Inſule z wijeczy wuokol XXX^{ti} mil wlaſkych. A geſt lidmi oſazena a geſt welmi hornataa a kamenita. Take tyz den teez po lewe rucze pluli ſme proti Inſuli, w kterezto lezij koſtelik maly, genz Slowe v *Swateho Archandiela. [Koſtelik v S° archandiela.]* A geſt w niem pauſtedlnik. Dale odtud pluli ſme mimo Inſuli, A na te Inſuli geſt kapla, ſlowe v Swateho Peregrina. A byla nam [29b] po lewe rucze aſa ſſeſtery hony. A k ſamemu weczeru przipluli ſme k Inſuli, geſſto ſlowe lezyna, k mieſteczku, gemuz take po te Inſuli gmeno geſt *lezyna [mieſteczko lezyna]*. A tu w portu vwrhſſe kotwy na dwoge hony od mieſteczka, wezli ſme ſe na barkach do mieſteczka a ohledawali gſme ge. A geſt nad tijem mieſteczkem hrad na wrchu, kteryzto pani benatczanee tehdaz welmi pilnie dielali na pewnoſt, neb turczy odtud nedaleko gſu. A yakoz zprawen ſem, piet aneb Sſeſt wlaſkych mil od teez Inſule do Turek geſt przeſ morze. A taaz Inſule geſt panuow Benatczkych. A geſt, yakoz mie zprawili, z wijeczy LXXX^{ti} mil wlaſkych. nad tijem hradem lezynſkym geſt wrch naramnie wyſoky a przikry nahoru giti. A geſt kapliczka ſwrchu na tom wrchu, geſſto ſlowe v Swateho Mi-

kulaſſe. A geſt na tom wrchu mnoho rozliczneho drziwije a korzenije wonneho. Take v tehoz Mieſteczka, kdyz gede do portu, na prawe rucze aſa troge hony od mieſteczka lezij *klaſſter boſaczky* a ſlowe matky bozij [*Klaſſter m. bozije*], kteryzto Almuznami Pautnikuow a Kupczuow, kterziz do turek a do pohan po kupecztwije gezdije, vſtawen geſt. [30a] A taaz Inſule nenije welmi dobra, nez hornataa a kamenitaa, nez ze ſe tu w nije lidee kupecztwim ziwije. A proti temuz mieſteczku geſt mnoho malych Inſulij, teez kamenitych. [*Neſſlieſtij.*]

W pondielij przed Swatym Witem plauli ſme rano z portu od lezyny. A byl ten czely den welmi weliky wijetr a rownie proti nam. A tu wygewſſe na morze, nagezdiwſſe ſe czely ten den po morzi, muſyli ſme ſe pro wijetr zaſe wratiti do tehoz portu k lezynie. a w ſamy weczer, kdyz Sluncze zachazelo, wmetawſſe kotwy, tu ſme zuoſtali w portu lezynſkem. [*Inſula kurczula*].

W utery przed Swatym witem welmi rano pluli ſme na barkach z Galege do tehoz klaſſtera boſaczkeho ſwrchupſaneho A tu ſme byli v mſſe. a dijel boſakuow z naſſije Galege take tu v*) mſſe ſlauzili proſecz pana boha, aby nam raczil dobry wijetr dati. A potom po mſſi pluli ſme zaſe na Galegi. A odtud plowucz przedcze mieli ſme welmi naramnie dobry wijetr. a pluli ſme mimo gednu Inſuli, gijez rziekagij kurczula. A geſt take Panuow Benadſkych a lidmi o[30b]ſazena. A geſt Sſedeſati mil Wlaſkych wuokol taaz Inſule zwijeczy. A nechali ſme gije blizko po prawe rucze. A pluli ſme wedlee nije mimo klaſſter Swateho mikulaſſe, kteryz lezij v ſameho brzehu. Potom dale aſa trzi mile wlaſke lezij gedno male mieſteczko, gemuz gmeno geſt take po tee Inſuli *kurczuia*. [*kurczula mieſteczko*] a geſt welmi pewnee mieſteczko. a geſt okolo nieho zatoka morſka, ze wſſeczko w morzi lezij. A prawili mi, ze kral napulſky k niemu ſſturmowal przed Deſyti lety a ze miel przed nim na XXIII Galegij a na XVIII naw A na nich dobrze na XII Tiſycz lidij. A ze w ten czas mnoho muzuow z toho mieſteczka doma nebylo. A ze ſu zeny ten Sturm obranily. A ze krali napulſkemu tehdaz mnoho lidij zbili, a ſ welikou hanbau a ſſkodau odtud geſt vgeti muſyl. A na prawe rucze byli nam tehdaz welikee hory a kamenitee. A za tijem mieſteczkem ſwrchupſanym kurczulij ſnad cztyrzi mile wlaſke od tehoz mieſteczka lezij na wyſokem wrchu klaſſter Matky bozije. [*Klaſſter m. b.*] A proti temuz mieſteczku lezij mala kapliczka matky bozije. A tu ſe poczina panſtwije *mieſta Raguzu*. [*Raguz.*] A odtud geſſtie poczitagij LXXV mil wlaſkych [31a] do raguzu. A ty hory, kterez nam lezali po lewee rucze, gſu panuow raguzſkych. A pod tiemi horami przi morzi ſu winnicze a fleky obilee, kterez tehdaz bylo, Ale proto newelikee ſſleky, Neb ſu hory naramnie kamenitee. A ten krag neboli to podhorzije ſlowe Sambuczella A ty hory wſſeczky a ten krag, pocznucz od ſwrchupſaneho mieſta, gemuz pola rziekagij, az do raguzu, wſſe Slowe dalmacia. A tak ten den pluli ſme

*) *v* přeškrtnuto.

a nechali ſme *Inſule* gednee, gijez rziekagij *meliaa* [*melida*], po prawe rucze. A geſt taaz Inſule panuow raguzſkych. A geſt naramnie kamenita. A neroſte w nije wino ani wobilee. A na lewe rucze byli nam hory welmi welike, A rziekagij gim hory boſenſke. A proti tiem horam geſt Inſule ta ſwrchupſana. A tu ſme w nije vwrhſſe kotwe przeſ nocz oſtali.

W Strzedu przed Swatym witem hodinu przede dnem pluli ſme odtud magicze dobry wijetr. A ten den pluli ſme mimo Inſuli *[demezo Inſula]*, gijez rzijekagij demezo. A nechali ſme gije po lewe rucze. A geſt Inſule welmi hornata a kamenita a przi ſamem morzi ma ffleky newelike ond y onde, geſſto ge wykopali. A dijel w nich ſu winicze [31b] a dijel, ze wobilee ſegij. A potom ſme wypluli na morze, ze ſme po prawe rucze zadne Inſule nemieli, nez po lewe rucze byli nam hory Boſenſke *[hory boſenſke]*. A przipluli ſme k gednomu malemu wrſſku ſkalnatemu a nechali ſme ho na prawe rucze niekolikery hony. A geſt na niem koſtelik Svateho ondrzege, a ſu w niem dwa puſtedlniczy. A na temz wrſſku ſwrchugmenowanem, yakoz mi zagiſto praweno, ze ſe przed niekterymi czaſy A lety dawno ſtalo, ze tu byl geden mnich pauſtedlnikem, kteryzto skrze gednu ſtaru babu A gegije czary, geſſto mu byla ſwijeczy vdielala, ze, kdyz gi koli oſwijetil, tehdy gedna pieknaa panij a znamenitaa z zemie boſenſke, kterazto zemie proti temuz wrſſku geſt, wzdyczky k niemu na ten wrſſek przipluła. A geſt ten wrſſek dobrze na XII mil wlaſkych od brzehu zemie boſenſke anebo wijecz. az ſe potom ſtalo, ze bratr teez panije to zwiediew o ſwe ſeſtrze zednal, ze byla vtopena. A ten den wo poledni przigeli ſme do portu k mieſtu, gemuz wlaſky rziekagij *raguz [mieſto raguz]* A Slowanſky *dubrawnik*. A tu ſme kotwy vwrhli aſa dwoge hony od mieſta. [32a] A na Barkach pluli ſme do mieſta. A lezij teez mieſto raguz od lezyny CXX mil wlaſkych. a teez mieſto raguz magij ſweho arzczybiſkupa. A geſt w temz mieſtie mnoho cziſtych koſteluow a klaſſteruow. A geſt klaſſter boſaczky Swateho ffrantiſſka czistie vdielany. A ma cziſtee zahrady, w nichzto ſu rozliczna owocze y pomoranczij y wino. Take tez mieſto magij ſwe knijeze, gemuz poczeſtnoſt wſſeczko vkazugij yakozto panu ſwemu. Nez geho kniezetſtwije netrwa nez Cztyrzi nediele yako zde w Czechach purgmiſtrzſtwije. A kdyz Cztyrzi nediele wygdu, tehdy wole ſobie gine knijeze. Awſſak to knijeze neſmije nicz vcziniti bez raddy panuow Czentulanuow, kterziz mu k radie przidani gſu. Take magij w temz mieſtie *rathuz [rathuz]* cziſty a w niem cziſtee pokoge. A tu ten kazdy, ktoz knijezetem geſt, muſy tu w tom rathuze byti we dne y w noczy, Az ten czas wayde, ty cztyrzi nediele, Aby geho kazdy tu nalezl, kdoz by geho potrzebowal. A tu mu ſe dawa gijeſti a pijti na wobecznij Naklad, dokudz knijezetem geſt. A teez mieſto Raguz geſt welmi pewne A hluboke przikopy [32b] od zemie dwenaſob ma okolo ſebe, wyzdienee teſanym kamenim. A geſt mieſto dobrze welike a dobrze zdielanee. A lezij na dobrze wyſokee ſkale ſkuoro temierz wſſeczko w morzi. a ſu w niem domy wyſoke, ſklenutee. A kdyz k mieſtu do portu plowu, geſt na lewe rucze *baſſta [Baſſta]*, a okolo nije przikopy

Sſirokee a hlubokee, teſanym kamenem wyzdienee. A geſt baſſta welika yako hradek. A woſazugij tu baſſtu pani raguzſſtij welmi pilnie, a geſt gim toho potrzebije; Neb Tureczka zemie takmierz wſſudy okolo nich geſt. A takowym zpuoſobem oſazugij tu baſſtu, ze wzdyczky geden z tiech panuow, gimz oni Czentulanowe rziekagij, muſy na ni giti a tam przeſ nocz na nije lezeti a potom nazaytrzie na nije byti az do zapadu Sluncze ten czely den. A nikda na nije dwau noczy porzad geden nenije a nelezij. A zadny take ten newije giſteho dne, kdy na nije lezeti ma; Nez w ſamy weczer pani ti Czentulanowee ſegducze ſe k knijezeti k tomu, kterez magij, tu, kteremuz knijeze rozkaze, ten beze wſſeho wymluwanije przedcze giti muſy hned odtud od knijezete, aniz mu odtud dadije ſe w geho domie sta[33a]stawiti, Aby czo prwe rozkazal. A ten giſty gda na tu baſſtu s zadnym mluviti ani ſe zaſtawiti ſmije, neb ſe welmi turkuow bogije, aby od niekoho ta baſſta zrazena nebyla. A ten kazdy, kteryz tee baſſty hledaa, neſmije odtud doluow, lecz knijeze na geho mijesto gineho poſſle: tehdy tepruw doluow gde. A ten kazdy ma gijeſti a pijti doſti w ten czas, dokudz geſt nahorze. A ſycz okolo mieſta od zemie gſu wſſudy baſſty pewnee, z teſaneho kamene dielanee. A przikopy okolo nich hluboke a ſſiroke, iakoz naprzed o tom powiedijeno geſt. A hned za ſamymi przikopy nad mieſtem geſt hora podluhowata a welmi wyſoka a przikra, a tecze z nije woda, pramen weliky, a na tom prameni w tee horze ſu mlyni, wdy geden po druhem, a wdyczky ten pramen wody w zlabijech s gednoho mlynu na druhy tecze. A dijel tiech mlynuow geſt w mieſtie. A teez mieſto raguz geſt welmi pewne A nedobytee, dokudz gijeſti a piti czo ma, a dokudz ſe braniti chtiegij. a vzkoſt geſt mezy tu horu nad mieſtem a przekopy mieſtſkymi, ze v nieho ſ woyſkem zadneho · polozenije nenije. gedno dwie czeſtie dau k niemu pobocznije z [33b] Tureczke zemie. Take mi giſtie praweno, ze Czyſarz Tureczky toho mieſta welmi poziwaa; Neb mu naprzed dawagij XV Tiſycz zlattych danie A to proto, ze ſu wſſudy bezpeczni po geho panſwij wſſiczkni kupczy z tehoz mieſta, kdez po ſwych kupecztwijch gezdije. A Sedlaczy turecztij temierz kazdy den tu bywagij w raguzu s obilim, na trh ge tu na oſleech nofycze. A tu zaſe kupugij, czoz gim trzeba geſt. Take wiecze Czyſarz Tureczky tehoz mieſta poziwa; neb przed mieſtem geſt domczek, A tu raguzſſtij magij ſweho vrzednika, kteryz od turkuow, czoz koli tu w mieſtie kaupije, z toho czlo wybijera. A przi tom vrzedniku gſta dwa piſarzi przifezna, geden gich panuow raguzſkych A druhy Czyeſarzuow, ze wſſeczko popiſugij, czo zegmena kazdy den od koho czla wezmu. A potom ſe o to dielee. A praweno mi za giſto, ze se doſtawa kazdemu z nich na geho dijel na XIIII tiſycz zlattych a druhdy wijecz. A ohledawſſe tak mieſto y geli ſme zaſe na naſſi Galegi. *[Swatoſti widieli.]*

We cztwrtek przed Swatym witem rano wezli ſme ſe na Barkach ke mſſi. A byli ſme v mſſe v [34a] matky bozije. A poſlali ſme odtud k knijezeti a geho dali proſyti, Aby nam kazal ſwatoſti okazati, kterez w temz koſtele tu byli w kaple. A tu ſme czekali w temz koſtele odpowiedi. A tu knijeze

rozkazal geſt a poſlal niekteree z rad ſwych k nam, aby nam ge okazali. A tu nam kniezije tehoz koſtela ukazovali tuuz ſwatoſt: A naprzed nam bylo vkazano kus weliky krzize pana kryſta yako na puol lokte z delij a na I a puol prſtu z Sſirzij a dobrze prſtu z tluſſtij, w Strziebrze pozlaczeny. A potom nam vkazali Truhliczy krziſſtalowu, ſnad lokte z delij a puol lokte na wyſs. A w tee truhliczy bylo rucha bijela a hruba, yakoby czwilink po bijelem Groſſi byl. A prawili nam, ze geſt to ta rucha, yako panna maria pana kryſta byla w nij obwinula, kdyz gey obietowala do Chramu wedlee obyczege zakona Stareho. a tu nam przi tom take prawili za giſto duchownij y ſwietſſtij, kterzij tu tehdaaz ſ nami przi tom byli, ze taaz rucha w teez truhliczy fama ſe czaſem ſwym rozwigije ruozno A ſama ſe zaſe w hromadu ſwine. Wiecze nam vkazali hlawu [34b] Swateho blazege y geho hnaty, wſſe w Strziebrze wokowano y pozlaczeno. a Swateho blazege tielo lezij tu czelee w temz mieſtie. A Swaty blazey geſt gich raguzſkych patron a diedicz yako Swaty waczlaw nas Czechuow. A w tee truhle, kdez ty ſwatoſti ſu, geſt mnoho ginych ſwatoſtij okowanych w Strziebrze. A kdyz ſme to ohledali, doſtalo nam ſe zaſe gducze k hoſpodie a mogi thowaryſſij thowaryſſij*) giti mimo ſamee knijeze, An ſedij ſ niekterymi radami ſwymi przed tijem ſwym dworem, kdez ſwe obydle miel. A tu prziſtupiwſſe przed nieho, prziwital nas welmi pieknie a ochotnie. A tu ſme gemu od nas wſſech dali podiekowanije wlaſky, ze nam dal ty ſwatoſti ohledati. A tu potom kazal ſe nas ptati, z kteree zemie ſme. A tu ſme gemu dali powiedieti, ze ſme *Czechowe* a poddanij krale pana naſſeho, Genz geſt vherſky a Czeſky kral. A tu poyaw nas do ſweho dworu, ſſli ſme ſ nim do gednoho pokoge. A tu ſme ſ nim ſedieli. A tu se ledaczos kazal na mnie ptati gednomu wlachu z raddy ſwe, kteryz latinie vmiel, o krali, panu naſſem. y o czem mi bylo wiedomo, to ſem gemu prawil. potom ſme ſ tymz knijezetem [35a] ſſli do gineho pokoge. A tu nam uczinil kolaczy wedle obyczege wlaſkeho. a Acz byl pieknie przikryt ſtuol, geſſto ſem ſe nadal hoynieyſſijemu gijedlu, wſſak proto przi temz gijedle nebylo nicz gineho Nez konffecty a yakes pegaczky yako preczliky a malwazy. A potom pozehnali ſme tehoz knijezete. A on dwa pany z rad ſwych poſlal geſt ſ nami ſkrze mieſto. A ti nas prowodili az k morzi. A tu byl nam knijeze dal przipraviti ſam ſwu barku s koberczy. A tu za nami poſlal nam niekolik fflaſſek welikych, sklennych, opletenych, ſ malwazym A k tomu konffectuow niekoliko krabicz a ſwiecz oſkowaych, bijelaych A leczyakes ginee wieczy. A tu prziſſedſſe k morzi, pozehnali ſme tychz panuow ſ nami wyſlanych, pluli ſme na tee barcze na naſſi Galegi. A tu hned potom pluli ſme przedcze z portu od raguzu. A nechali ſme na prawe rucze v ſameho raguzu snad wlaſku mili Inſule, gijez rziekagij *koczka [Inſule koczka]*. A geſt na nije klaſſter. A mieli sme wyborny wijetr. A byli nam na lewe rucze hory welikee. A to geſſtie wſſe ſlowe dalmaczya. A to kralowſtwije [35b] Dalmacia *[kralowſtwije Dalmacia]*

*) Druhé *thowaryſſij* přeškrtnuto.

z prawa prziſluſſije k kralowſtwije Vherſkemu, A wietczij dijel ho Turecky Czyſarz drzij, czoz na zemi geſt, A czoz przi morzi, to pani Benatczanee A ma ta kragina w tom podhorzij winnicze y obilee. A tak pluli ſme magicze dobry wijetr ten czely den a czelu tu nocz. A to podhorzije od raguzu az ſnad Sſedeſate neb Sedmdeſate mil wlaſkych geſt geſſtie wſie panuow raguzſkych A potom ſe tu hned poczina zemie, gijez rziekagij Albania. A tu zemi drzij Czyeſarz tureczky, czoz w zemi geſt, A niekteri take mieſta przi brzehu morſkem. A Benatczanee drzije tu take niekteri mieſta przi temz brzehu morſkem zegmena: Kathero, Budna, Antyberi Dulczyngo a Duraczo. A to mieſto Duraczo geſt welike mieſto. A lezij gedno XVIII mil wlaſkych od Sſkutery. A to ſſkutera geſt hrad a mieſto welmi pieknee a pewnee a lezij na Inſuli. a Czyſarz tureczky Stary, tohoto nynieyſſijeho otecz, dluhy czas, yako ſem zprawen, geho dobywal A niekolikrat k niemu Sſturmowati dal. A nikoli geho dobyti nemohl. Neb prawije diwy, czo ſu w niem Statecznij li[36a]dee byli a mnoho Tiſycz Turkuow ze ſu zbili w ſſturmu, kdyz k nim Sſturmowali, ze Czyſarz s hanbau od nich muſyl odtrhnuti. Az potom po niekterem czaſu Smluwu tee wſſije Inſule a tehoz zamku, mieſta a hradu temuz Czyeſarzi poſtupili ſu na ten zpuoſob, aby kupczy panuow benatczan po wſſech zemiech do vrzczeneho czaſu A do gmenowitych leth obchody ſwe w kupecztwije bezpecznie weſti mohli. A kdyz pani Benatczane tehoz zamku ſwrchupſaneho Czyſarzi poſtupowali wedle ſmluwy, kteruz ſu ſ tymz Czyſarzem gmieli, Mohli ſu ti wſſiczkni tehoz mieſta Sſkutery obywatele tu przi ſwych Statczych zuoſtati, A Czyſarz gich miel przi gich wierze nechati. Ale nechtiel zadny z nich tu zuoſtati, Ale wſſiczkni tahli do benatek wſſech Statkuow ſwych krom, czo s ſebu neſti mohli, ſe odwaziwſſe pro wijeru krzeſtianſku. A tu pani Benatczanee pro takowu gich ſtaloſt v wijerze a pro gich Statecznoſt, ze ſe Turkom tak Statecznie branili w uoblezenije, dali gim ziwnoſt ginu w Benatkach, ze ſu opatrzeni kazdy z nich wedle ſtawu ſweho, Onomu wijecz dawſſe, onomu men. *[hrad a mieſto walona]*

[36b] *W patek* przed Swatym Witem mieli ſme dobry wijetr. A pluli ſme a nechali ſme po lewe rucze zemie, gijez rziekagij Albania. A byli ſme od nije aſa Cztyrzidczeti mil wlaſkych. A tu lezij przi brzehu morſkem geden hrad na wrchu a pod nim mieſto dobrze welikee. A rziekagij temuz mieſtu a hradu walona. A geſt tyz zamek Czyeſarze Tureczkeho. A tyz Czyeſarz ma tu przi tom zamku mnoho lodij, gimz rziekagij Subtile Galege a ffuſty. A yakoz mie zprawili, ze gich wzdyczky wijecz dawa przidielawati. Tehdaaz ſme take nechali na lewe rucze Inſule, gijez rziekagij Sazemo. A byla rownie mezy nami a Swrchupſanym zamkem Walonu. A tuuz Inſuli take drzij Turczy. A nezda mi ſe, by byla oſazena lidmi, pokud ſem widieti mohl. Take tyz den po prawe rucze newidieli ſme nez wſſe morze A pluli ſme tu czelu nocz przedcze magicze dobry wijetr. *[kralowſtwije napulſke]*.

W ſobotu na Swateho wita byl maliczky wietrzik, ze ſme welmi lehutky geli. A po prawe rucze aſa wokolo Sſedeſati mil wlaſkych od nas

widieli ſme hory dobrze welikee. A to bylo geſt kralowſtwije Napulſke. A po lewe rucze nam aſa X aneb XI mil wlaſkych tyz den byli [37a] nam hory welike, gimz rziekagij Czimera. A teez hory Czimera negſu Inſule, nez Czela zemie welmi hornata a kamenita, pokudz ſme widieli. A przilezij k Czyeſarze Tureczkeho zemi. A taaz kragina Czimera geſt Sto mil wlaſkych wuokol a LX mil z Sſirzij. A lidee w tee kraginie gſu ſami ſwogi pani A nechtije byti zadnemu poddani. A rziekagij tymz lidem po te zemi Albania Albanazorowe. A magij w teez kraginie mnoho wſy, mnoho dobytka, wobilee y wina. A yakoz zprawen ſem, ze nemuoz k nim zadny do gich krage nez welmi vzkymi czeſtami ſkrze welikee ſkalee. A kdyz ſe czeho obawagij, tehdy ty czeſty a klauzy oſazugij a branije gich, ze zadny k nim nemuoz. Tijz lidee a obywatelee tee kraginy, komuz mohu czo wzyeti, wſſem naporzad beru: krzeſtianom, pohanom y Turkom a naywijecze Czyſarzi Tureczkemu a geho poddanym przekazegij berucze gim, czoz mohu, neb mu przijſedije a ſ nim mezugij, ze k niemu Suchu nohu do geho zemie mohu. Praweno mi za giſte, ze ten rok przede mnu, nez ſem ya tam byl, ze pro gich takowee kradeze a lupeze ze Czyſarz Tureczky byl ſe na nie welmi [37b] Sylnie febral chtie ge pod ſe podmaniti. A kdyz na nie tahl chtie do gich kragin tiemi vzkymi Czeſtami, A oni zwiediewſſe, byli ge oſadili a proſtie moczy ſe gemu obranili, ze k nim nemohl, A niektery Tiſycz drahnie lidij gemu zbili, A ze proſtie ſ weliku ſſkodu a hanbu odtrhnuti muſyl od nich. A w temz kragi Czimera tento obyczey a zpuoſob ti obywatelee zachowawagij, Yakoz w czechach pohrziechu take ten obyczey geſt, ze wierzij, kto chcze, yak chcze, y teez ti Albanazarowe mnoho rozlicznych wier mezy febu magij. Take, ktoz koli bud w krzeſtianech, w Turczych neb w pohanech, yakaz koli naywietczij neſſlechetnoſt muoz byti, a gi vdiela, ten ſe k nim tam vtecze, ten tu ma bezpeczny Gleyt, dokud ge ziw, beze wſſije wypowiedi. Take magij plnu ſwobodu wſſem okolnim ſwym Suſedom brati, lupiti, kraſti, mordowati, A proto ſe zadny netreſcze. Take dielagij mezy febu ffaleſſnee zlattee y teez ginu minczy na rozlicznee razy a gſu toho ſwrchowanij miſtrzi nad ginee.

Tyz den byli nam po prawe rucze tyto Inſule dole pſanee, gijez gedne rziekagij ffanno A [38a] naywietczije Merlera, Druha ſnad dwie mili wlaſke od nas. A dale za nimi byli druhee ginee dwie Inſule, zegmena gedna menſſije merlera. A byla ta aſa od nas VI mil wlaſkych. A druhee Inſuli rziekagij naymenſſije merlera. ta byla od nas aſa X neb XI mil wlaſkych. *[Inſula kraffon].*

Potom dale ten den plowucze byla nam po prawe rucze aſa I a puol mile wlaſke Inſule gedna, gijez rziekagij korfon. A ta giſta Inſule geſt take panuow benatczkych. A geſt wuokol zwieczy trzi Sta mil wlaſkych. a geſt Inſule welmi dobra, vrodna wod wobilee, wod wina, ffikuow, mandluow, od drzewienneho olege; toho wſſeho doſti ma. a geſt dobrze oſazena lidmi a ma mnoho wſy a kaſſtelu, a gſu w nije w teez Inſuli bohatij lidee.

A plowucze przi morzi w teez Inſuli widieli ſme przi brzehu morſkem koſtelik maly Swatee katherziny [*koſtelik S. katerziny*] aſa gednu mili wlaſku od nas. A potom dale pluli ſme nedaleko mimo mieſteczko puſtee a zborzenee, gemuz rziekagij kazopo. A tu mi praweno za giſto, ze teez mieſteczko opuſtlo geſt tijem, ze geſt proti temuz mieſteczku [38b] nedaleko Skala w morzi. A tuuz Skalu ſem widiel. a geſt do nije dijera welikaa, a w tee ſkalcze ze San ſwe obydle miela A chodila k temuz mieſteczku a lidi brala a gedla, a tijem biehem zpuſtlo to mieſteczko. A ſ druhe ſtrany przeſ morze pod horami tiemi Czimero, yakoz o nich naprzed powiedijeno, geſt druhe mieſto, kterez take z daleka widiel ſem, gemuz rziekagij Suppato. a geſt dobrze welikee. A takeez mi praweno, ze ſkrze tuuz San take zpuſtlo A podnes puſtee geſt. A ſtawenije a zdi geſſtie welike maa. V ſwrchupſaneho mieſteczka kazopo na teez Inſuli korffonſke lezij nedaleko od morze *klaſſter* matky bozije, [*klaſſter matky bozije*] a ſu w niem mniſſije rzekowee. A tu w temz klaſſterze geſt obraz matky bozije, o niemz prawije, ze welikee diwy czinij A toto zwlaſſtie tento diw geden, ze lampa, kteraz horzij przed tymz obrazem, acz geſt newelika, nez teez yako ginee obecznee lampy bywagij, ze, kdyz gi naprawije olegem a knotem, ze czely rok netrzeba na nije nicz oprawowati ani czo olege przilewati, Nez ze tak wzdy horzij beze wſſeho oprawowanije. A to mi prawil za giſto naſs Patron Auguſtyn Cantorin. A prawil mi [39a] wijecze o teez lampie, ze to ſlyſſel negednau za giſto prawiti, ze przed czaſy za ſtaradawna taaz lampa, kdyz gi tak naprawili, ze beze wſſeho dalſſijeho oprawowanije ze geſt horziewala Sedm leth porzad, Ale ze lidee nynije horſſij ſu w ſwietie, nez tehdaz byli, y protoz tak dluho nechcze horzeti yako prwe horziewala. [*o mieſtu Czimera.*]

Dale plowucze widieli ſme pod tiemi horami Czimera Mieſto, gemuz rziekagij butniro. A geſt mieſto dobrze welike A welmi, czoz mi o niem prawili, pewnee. A oblilo ſe zatoku morſku wuokol. A ſu w niem wſſeczko rzekowee. A teez mieſto geſt panuow benatczan. A czyſarz Tureczky ſe czaſto o nie pokuſſel chtie ho rad dobyti a niekolikrat k niemu Sſturmowati dal. Ale nicz proſpieti nemohl, nez weliku ſſkodu wzdyczky wzal, a mnoho mu lidij zbito. A tyz den na S° Wita aſa dwie hodinie na nocz przipluli ſme *k mieſtu korffonu [mieſto korffon]* do portu, kterezto mieſto korffon po Inſuli take to gmeno maa. A geſt hlawnije mieſto w tee Inſuli. A tu vwrhſſe kotwy, woſtali ſme w portu tu na Galegi.

[39b] *W nedieli* po Swatem Witie pluli ſme rano na Barkach do tehoz mieſta korfonnu. A tu ſme byli w koſtele v Swate vrſſily v mſſe. A to mieſto korffon ſamo w ſobie nenije welikee, nez ze ma welika przedmieſtij. A prawil mi Patron naſs, ze z tehoz mieſta w hodinie, kdyz potrzeba, muoz wygiti XX tiſycz lidu branneho. A w temz mieſtie gſu dwa hrady, oba dwa na dobrze wyſokych ſkalach, geden hrad proſtrzed mieſta a druhy hrad w rohu nad morzem. A ty oba hrady y mieſto lezije w morzi, ze ſotwa Cztwrty dijel yako ſſige k mieſtu. A ta ſſige ſe pilnie za mne przedielawala Baſſtami a prziekopy hlubokymi, wyzdienymi. A to dijelo bylo wſſeczko

dielano teſanym kamenem. A tu w mieſtie y przed mieſtem geſt mnoho koſteluow, dijel gich wedle rzimſkeho koſtela a dijel wedle obyczege rzeczkeho. A mluwije w temz mieſtie naywijecz rzeczky a take wlaſky, Ale ne tak obyczeynie yako rzeczky. A taaz Inſule geſt dobra a hoyna od obilee, wod wina, wod fflikuow, mandluow. A geſt ta czela Inſule panuow Benatczkych. A byla przed czaſy nieyakeho pana znameniteho rzecz[40a]keho, kteryz, kdyz vmrzel, nechal po sobie dwu Synuow a zeny. A taaz zena miela wieno na temz panſtwij. A kdyz Synowe ti oba zemrzeli z dopuſſtienije bozijeho, Tehdy taaz panij prodala to panſtwij panom Benatczanom za Sto tiſycz zlattych vherſkych aneb dukatuow. A to mi prawil patron naſs naſſije Galege. Ale opiet od ginych lidij ſem ginak ſlyſſal. A to takto, ze ſu byli dwa bratrzie pani toho a ze ſe ſpolu wdy wadili. A benatczanee gednomu z nich proti druhemu pomahali, ze odtud wyhnan A wytiſſtien geſt. A potom toho druheho takee, poczetſſe ſobie na niey welikee dluhy, czo ſu na to nalozili a przi tom vtratili gemu pomahagicz, ze ſe ſ nimi, yakoz zprawen ſem, o to bezdieky muſyl Smluwiti, A ze mu za to panſtwije a geho ſprawedlnoſt dali ſami, czo ſu chtieli, A czoz mie zprawili, ſotwa trzetinu zacz ſtogij. [*O zemi, gijez rziekagij Arabia.*]

Tyz den dwie hodinie ſ poledne pluli ſme od tehoz mieſta korfonu z portu naſſij czeſtau wedlee teez Inſule korffonſke, nechawſſe gije po prawe rucze. A tyz den byli nam [40b] hory welikee po lewe rucze. A ty hory a ta zemie ſlowe Arbania. A geſt taaz zemie Czyſarze Tureczkeho. A w tee zemi geſt mnoho rzekuow. A Czyeſarz tureczky ge przi gich wijerze zachowawa. A przi tychz horach nad morzem na horze geſt koſtelik Swateho mikulaſſe. A pluli ſme tu czelu nocz magicze dobry wijetr k czeſtie naſſije. [*Welikee morze.*]

W pondielij po Swatem witie przipluli ſme na welike morze, ze ſme newidieli na prawe rucze nicz gineho nez wodu a nebe. A na lewe rucze byli nam dwie Inſule: gednee rziekagij pakaſu a druhee malaa pakaſu. A ty obie Inſule Su panuow karffonſkych. Potom dale tyz den pluli ſme A nechali ſme na lewee rucze gednee welikee Inſule, gijez rziekagij Sancta maria, A druhe Inſule, gijez rziekagij Czeffronia. tee ſme nechali po prawe rucze. A ta Inſula Czefronia ma wuokol Sto mil wlaſkych. A ty obie Inſule ſu Czyſarze Tureczkeho. A pluli ſme tu czelu nocz, Ale newelmi, neb byl welmi maliczky wijetr. [*Hory Tureczke.*]

W utery potom byli nam po lewe rucze hory tu[41a]reczke. A nemieli ſme dobreho wietru. aſa dwie hodinie na nocz przipluli ſme k Inſuli, gijez rziekagij Zancto, kterezto nechawſſe po prawe rucze, nedaleko kotwy vwrhſſe, zuoſtali ſme tu przeſ nocz.

W Strzedu potom pluli ſme podlee teez Inſule ſwrchupſanee Zancto, kterazto Inſule geſt Sſedeſati mil wlaſkych z delij A geſt panuow Benadczkych. A na lewe rucze tyz den byla nam zemie gedna Czyſarze Tureczkeho, gmenem romania. A widiali ſme ten den przi morzi dwa hrady Czyſarze Tureczkeho, gednomu rziekali kaſtello turnezo. A geſt hrad

a mieſto a lezij na wrchu obee: hrad y mieſto. A pluli ſme od nieho na oſm mil wlaſkych. Druhy hrad ſlowe belwidere, ten take lezij na wrchu nad morzem. a pluli ſme od nieho na XVI mil wlaſkych. A tyz hrad beluidere lezij LX mil wlaſkych od mieſta modonu, O kterem mieſtu take ſe pſati bude dolegije. *[Zemie Czyſarze Tureczkeho.]*

We cztwrtek przed Swatym Janem krztitelem pluli ſme a nechali ſme po lewe rucze gednee Inſule Benatczkych, gijez rziekagij prodano. A po teez lewe rucze byla nam zemie gedna [41b] Czyſarze tureczkeho, gijez rziekagij morea, W kterezto zemi moree magij pani Benatczanee zamek, gemuz rziekagij Zumiko. A zda ſe byti pewny, neb lezij na dobrze wyſokem wrchu. A lezij tyz hrad XII mil od madonu. A geſt okolo nieho dobra a hoyna kragina od obile, od wina. A geſt baſſta pod tymz hradem aſa dwoge hony neb I a puol, welmi pewna, iakoz mie zprawili. A ze na tyz hrad nemuoz nikoli nez Skrze tu baſſtu. A tudy geducz widieli ſme przi brzehu morſkem koſtelik Swateho mikulaſſe. A tyz den aſa dwie hodinie na nocz przipluli ſme do portu k mieſtu madonu. A tu ſme vwrhſſe kotwe oſtali tu nocz w portu na Galegi. *[Mieſto modon y ginee wieczy.]*

W patek potom rano pluli ſme do tehoz mieſta madonu ke mſſi A byli ſme tu v mſſe w klaſſterze v Swateho ffrantiſſka. a teez mieſto geſt pewnee. A lezij ſe trzij ſtran w morzi. A cztwrta ſtrana od zemie geſt welmi przedielanaa, neb treenaſob prziekopy wyzdienee a welmi hlubokee gſu. A w kazdem prziekopu cziſtee welike a dobrze wyſoke baſſty ſu ſ wokny pobocznimi. A mnoho diel w kazdee baſſtie. A prziekopy ty [42a] wſſeczky y Baſſty gſu wſſeczko zdielani z teſaneho kamene. A geſt welmi pewne mieſto. A magij w niem mnoho cziſtych diel welikych y malych mezy branami A na branach y wſſudy, kdez potrzebije geſt. A w temz mieſtie wietczije dijel ſu wſſe rzekowee. A tijz rzekowe tu magij ſweho arzczybiſkupa wedlee ſwee wijery. A geſt y druhy biſkup take tu wedle wijery naſſije rzimſkee. A teez mieſto madon geſt panuow benatczkych. A magij w niem ſwe haytmany, geſſto ſu rozenij benatczanee, gimiz ſe muſie zprawowati we wſſem. Aczkoli tu w mieſtie wietczije diel geſt rzekuow, wſſak proto wlaſſi nawijecz wladnau. Take teez mieſto geſt kryto czyhlau. Ale magij nizke Strzechy. A w temz mieſtie geſt mnoho ziduow, Arbanaſuow, Czyganuow. [*Zidee y ginij rozlicznij lidee.*] A magij przed mieſtem domky male,welmi ſſpatnee. A ti wſſiczkni ziwije ſe kupecztwim anebo rzemeſlem, iakz kdo ſecz muoz byti. A tijz Arbanaſowe magij wijeru, ze negſu ani prawij krzeſtianee ani prawij zidee ani prawij turczy, Nez kazdee tee wijery niekteree kuſy, czo ſe gim zda, drzije, [42b] Totiz krzeſtianſky, zidowſky, Tureczky. A geſt tu okolo dobra, hoyna kragina od wina, od obilee, ffiky, mandly, limauny, pomoranczije y rozliczna owotcze. Ale wino, kterez tu roſte, geſt naramnie ¿Sylne, yakoby ge ochmelil, a protiwne pijti, ktoz mu neprziwykl, ze ſme muſyli k niemu polowiczy wody przilewati. A v tehoz mieſta dielagij Suol a to tijemto obyczegem, ze vdielano mijeſto cziſtee, rownee iako po ſtole. A tu zdielani u prziekopi neweliczy, kterymiz ſe puſſtije woda morſka na teez mijeſto

przipraweneе. A taaz woda, kdyz tam bude tak napuſſtiena, Skrze horkoſt Slunecznu Suol ſe z nije vdiela, ze gij netrzeba warziti. A od tehoz mieſta modonu geſt geſſtie trzi Sta mil wlaſkych do Candij. *[Koſtelik S° Bernardina.]*

W ſobotu przed Swatym Janem krztitelem bozim dwie hodinie na den pluli ſme z portu od modonu magijcze dobry wijetr. A wlaſku mili od modonu po lewe rucze lezij Skala w morzi, a na nije geſt maly koſtelik Swateho bernardina. A po prawe rucze byla nam Inſule welmi kamenita, gijez rziekagij Sapiencia. A [43ª] taaz Inſule geſt modonſkych. A pokud ſem gi widial, nezda mi ſe, by czo vziteczna byla, by czo na nije roſtlo. A przi teez Inſuli lezij koſtelik maly matky bozije. A po lewe rucze ſnad mili od madonu lezij kragina dobra ſnad dwu wlaſkych [mil] z delij A tolikez na ſſijrz, gijez rziekagij Ingryzu. A geſt welmi dobra kragina, Vrodna wod wina, obilee, pomoranczij welmi dobre w nije roſtau. A potom plowucz dale, byla nam po prawe rucze Inſule, gijez rziekagij kawerero. A pluli ſme od nije ſotwa hony. A geſt aſa dwu mil wlaſkych z delij. a geſt panuow benatczan. A geſt welmi hornata a Skalnata. *[Zemie morea].*

Potom tyz den nechali ſme po lewee rucze zemie, gijez rziekagij morea, A geſt tee zemie Cziеſarze Tureczkeho wietczij dijel. Nez benatczanee magij na brzehu morſkem w tee zemi mieſto na wrchu, gemuz rziekagij *korona [mieſto korona].* A pluli ſme od tehoz mieſta aſa dwadczeti mil wlaſkych. A praweno mi diwy, czo geſt welmi przedielanee a pewnee dobrymi baſſtami a prziekopy. A geſt gim toho potrzebije pro Suſedy turky, [43ᵇ] kterziz hned ſu tu blizko okolo mieſta. A kazdy den tam temierz na trh chodije, kdyz ſtanije Czyeſarz Tureczky s benatczany ma. Take przi temz morzi lezij zborzeny hrad, gemuz rziekagij braczedemagine, kteryzto hrad byl benatczan, a oni gey ſmluwu dali Czyeſarzi tureczkemu, A on gey dal zborziti. Potom dale lezij po teez rucze welika Skalnata a hornata zemie, gijez rziekagij Gaumatepan. A tu wedlee tychz hor welika ſe wylila zatoka z morze, gijez oni rziekagij Golff. Dale plowucz po teez rucze lewe nechali ſme Inſule, gijez rziekagij Czerigo. A pluli ſme od nije Cztyrzi aneb piet mil wlaſkych. A geſt taaz Inſule, pokudz mi ſe zdalo, Aſa VI mil wlaſkych z delij. A tu mi prawili, ze geſt to ta Inſule, iako paris krasnu helenu z nije vneſl [*Paris Helena*]. A za tu Inſulij przi morzi lezij hory welikee, gimz rziekagij Gaumalio, mezy kterymizto horami Gaumalio a horami Gaumatepan geſt taaz zatoka Golff, w kterezto zatocze, yakoz ſem zprawen, Turczy, lupezniczy morſſtij ſwa ſtanowiſſtie magij a odtud ſſkodu czinije. Potom dale przipluli ſme k gednomu wrſſku malemu, [44ª] ſkalnatemu, gemuz rziekagij owo. A ten wrſſek byl mezy nami a ſwrchupſanu Inſulij Czerygo. A tu, aczkoli magicze dobry a wyborny wijetr, nemohli ſme od toho wrſſku. aſa we dwu hodinu wzdyczky ſme ſe okolo nieho toczili s galegij, ze ſme ſe tomu wſſiczkni diwili. A tu mi powiediel patron naſs, ze giz gedenmezczytmakrat plul ſ putniky do Swatee zemie, A ze mu ſe to wzdyczky przihazelo, by miel naylepſſij wijetr. Potom dale

nechali ſme na prawe rucze Inſule, gijez rziekagij Czaczeryno. a geſt welmi ſkalnata a hornata. a pluli ſme ten czely den az do puol noczy magi;cze wyborny wijetr. A po puol noczy ſe vtiſſilo, ze ſme tu ſtali. *[Candia Inſule.]*

W nedieli potom mieli ſme wyborny wijetr a przipluli ſme k Inſuli Candia. A tu ſme podle teez Inſule pluli naſſij Czeſtu, nechawſſe gije po prawe rucze aſa na LX mil wlaſkych od mieſta Candia. A tu ſe nam wijetr proti nam wobratil v weczer, Awſſak ſme proto pluli czelu nocz ſem y tam wedlee teez Inſule po morzi.

[44ᵇ] *W pondielij,* den Swateho Jana krztitele bozijeho, byl wijetr zly proti nam, ze ſme ſe opiet toczili s Galegij na morzi a przedcze naſſij czeſtu nemohli. [*Koſtelik S° pawla.*]

W utery potom rano plowucze widieli ſme w teez Inſuli Candia wrch welmi wyſoky a przikry A na niem ſwrchu koſtelik maly, a ſlowe v Swateho pawla. A geſt tyz koſtelik na piet anebo na ſſeſt mil wlaſkych od mieſta Candia. A tak mi praweno, ze Swaty pawel, kdyz kazal wieru krzeſtianſku w temz mieſtie Candia, gemuz tehdaaz za wieku Swateho pawla rziekali Greta, ze gey rzekowe chtieli zabiti, A ze geſt tam na ten wrch vtekl. [*Welikoſt Inſule Candia.*]

Taaz Inſule Candia, iakoz ſem zprawen, ze ma wuokol ſebe a z wijeczy geſt Sedm Seth mil wlaſkych, aczkoli ma w ſobie welikee wrchy a hory, Ale wſſak proto geſt wyborna zemie a naramnie vrodna. A geſt naramnie tepla Inſule, a welika horka w nije ſu, Awſſak proto widieli ſme tehoz czaſu w nije na horach wyſokych, an na nich ſnijeh lezij. [*Mieſta w Inſuli Candij.*]

[45ª] *W teez* Inſuli Candia, Jakoz zprawen ſem od naſſeho patrona, gſu cztyrzi mieſta. hlawnije mieſto, w kteremz ſem byl, tomu rziekagij teez Candia po Inſuli. A druhemu mieſtu rziekagij retino, Trzetijemu kania a Cztwrtemu Sytya. Ale Candia, czoz ſlyſſim, geſt z tiech naywietczij. Take zprawen ſem, ze w teez Inſuli geſt na Sto kaſſteluow a na XIIII Tiſycz mieſteczek a wſy, w kterychzto druhych po pieti, po Sſeſti Stech hoſpodarzuow geſt, A w druhych po oſmi, po dewieti Stech hoſpodarzuow geſt. A magij wſſiczkni naramnie mnoho dobytka, ze mnoho Syra a maſla dielagij, A to laczyno geſt. [*Zwierz rozliczna.*]

Take w teez Inſuli ſwrchupſanee geſt zwierzi rozliczne doſti iakozto gelenuow, Srn, diwokych ſwinij, korytanſkych kozluow, Gemſykuow, zagijeczuow; A teez rozliczna ptacztwa. A kuroptwy, kterez tam ſu, kterez ſem widiel y gedl, ſu wietczije nietczo malo nez zdayſſije, Ale nezdadije mi ſe bayti tak chutnee yako zdayſſije. A magij pyſky Czerwenee y nohy. [*O malwazye.*]

Taaz Inſule geſt welmi hoyna a vrodna [45ᵇ] od obilee, od wina, genz malwazye geſt, kterez ſe ſem do wſſech zemij okolnijch weze a dodawa. A gineho wina w tee zemi nemagij, nez malwazye by tu roſtlo. [*Czukr a rozliczna owotcze.*]

Take w teez Inſuli roſte Czukr a rozliczna dobra owocze: pomoranczije, limauny a welmi wyborne, dobre a ſladke. Take w teez Inſuli gſu welikee leſy drziewije Czyprziſſoweho, ze obywatelee teez Inſule temierz wſſeczka Stawenije z nieho dielagij a ſtawiegij. A geſt tak hoyna taaz Inſule Candya, ze mi patron prawil zagiſto, ze geſt w nije kragina gedna aſa XXX mil wlaſkych wuokol, A ze by ſe w teez kraginie obilee dwakrat do roka rodilo, a ze ſu toho pokuſſeli; Ale ze pani benatczanee nechtije gije dati oſaditi z tee przicziny, ze geſt taaz kragina wſſudy wuokol welikymi horami a ſkalami iako zdmi obdielana, ze do nije nikudy nemuoz krom niekterymi mijeſty mezy ſkalim, vzkymi Czeſtami, ze to oprawiecz a zadielagicz, ze by k nim zadny nemohl, A ze by zbohatiegicz, czelu Inſuli ſobie podmanili A gim benatczanom, panom ſwym, ſe zprotiwili iako Sſwayczarzi knjezatom rakuſkym. Take mi zagiſto [46ª] praweno, ze w teez czelee Inſuli nenije zadnee ſſkodnee zwijerze, totizto ani wlk ani liſſka ani rys ani nedwied ani zadna gina ſſkodna zwierz, A takee, ze w nije nenije zadnych haduow ani ſſtijruow ani zadnych gedowatych wieczy. Take mi praweno, ze w tee Inſuli bylo Sedm kralowſtwij a Sedm kraluow korunowanych. A tehdaz taaz Inſule miela gmeno kreta a nynije Candia. A tyz den aſa trzi hodiny na den przipluli ſme k mieſtu, gemuz rziekagij po Inſuli Candia. A pluli ſme do portu mezy dwie wiezi, od kterychzto wiezij od obu zed wyſoka przizdiena az k ſamemu mieſtu. A tu w portu kotwy vwrhli ſme' A geſt vzko mezy tiemi wiezemi. A kdyz ſe obawagij neprzatel, tehdy od gedne wieze k druhe przetahnu rzetiez, ze zadny do tehoz portu s zadnu lodij nemuoz, Aby gim yaku ſſkodu mohl vcziniti. A tu potom geli ſme na barkach do mieſta a ſſli ſme do koſtela Swateho Marka. A potom ſme ſſli odtud k Swatemu ffrantiſſku do klaſſtera boſaczkeho. A tu ſme v mſſe byli A po mſſi ſſli do hospody. *To mieſto Candya* nema zadneho Rynku, [46ᵇ] Nez lezij auliczy od gednee brany k druhee. a geſt dobrze dluhee. A od morze wygda, geſt wſſeczko k wrchu giti az k druhee branie. A geſt mieſto dobrze welikee A ma welika przedmieſtije. a zidee na przedmieſtije, iakoz zprawen ſem, magij domuow na trzi Sta. A zadny tyz zid neſmije lichwiti, nez ziwij ſe kupecztwim a ginymi rzemeſly. Take teez mieſto ma niekteree domy cziſtie zdielanee a niekteree proſtee domky. A ti wſſiczkni domowee nemagij zadnych Strzech a krowuow, rownie yakoby wyhorzalij byli, nez magij puody ſwrchu na domijech z tramuow a z prken A na to puody ſwrchu litee z wapna, ze to naramnie ſe ſpeklo, ze zadny deſſt nemuoz ſkrze to. A przipraweno, ze geſt zbiezito, kdyz deſſt prſſij, A zlaby, ze woda deſſtiowa wſſeczka precz gde. [*Vlicze w m. Candij.*]

W temz mieſtie kandia krom ta gedna vlicze geſt proſtranna, ginee wſſeczky ſau auzke a welmi ſe neczſtie w niem magij. a nenije dlazenee. Teez mieſto Candia lezij ſkuoro polowiczy w morzi, A czoz od tehoz mieſta lezij proti zemi, to dielali welmi pilnie welikymi baſſtami z teſaneho ka[47ª]mene a tluſtymi zdmi. A prziekopi hluboczy przed tymiz zdmi. Ale za mne geſſtie nebyli prziekopi ani zdi dokonany. A nalezli ſme tehdaaz

wina zraleho w hroznich doſti. W temz mieſtie proti koſtelu ſwrchupſanemu Swateho Marka geſt na prawe rucze, gda od morze, cziſty duom knijezete z kandi, kterezto knijeze ſwrchupſanee w niem radu mijewa. A tyz knijeze geſt prawy benatczan a vſazeny od knijezete a panuov benatczkych. A tehoz knijezete z Candij knijezetſtwije a panowanije netrwa dele nez Cztrmezczytma mieſyczuow. A potom knije[ze] benatczke a pani Benatczanee poſſlij gineho na to mijeſto, kohoz ſe gim zda. Takee temuz knijezeti przidani ſu k radie hayt-man a Sycz Cztyrzie Czentulanowee. A tiech wſſech piet Su rozenij z benatek, bez kterychzto rady a wiedomije knijeze nicz vcziniti ani gednati neſmije. A Sycz teez knijeze ma ginee mieſſtiany tu vſedlee, gemu take k radie przidanee. A w temz mieſtie Candya geſt koſtel hlawnij Swateho tyta. A w niem geſt arzczybiſkup a mnoho kanownikuow, Ale nezda mi ſe, pokud ſem [47b] porozomiel, by arzczybiſkup a kanowniczy bohati byli. Take w teez Inſuli geſt oſm Biſkupuow ginych, pod tehoz arzczybiſkupa ſluſſegiczych, ale wſſeczko ſu chudij. A w temz mieſtie Candya mluwije wlaſky, A wietczije dijel mluwije rzeczky. A ſedlaczy w teez Inſuli y ginij obywatelee wſſeczko rzekowee ſu. [*Kterak pani benatczane k te inſuli Candi prziſſli.*]

Patron naſs ſwrchupſany zprawil mie o tom, kterak taaz Inſule Candia k panſtwij benatſkemu doſtala ſe geſt: tak ze ſe przihodilo, ze Czyeſarz Conſtantinopolitanſky, kterehozto Inſule Candia diediczna byla, byl geſt wyhnan od ſwych poddanych Constantinopolitanſkych A ginych gich pomocznikuow. A tu geſt w tom zadal krale ffranſkeho za pomocz a panuow benatczan, kterzizto ſebrawſſe se Sylnie ſ mnozſtwim Galegij a lodij gemu temuz Czyeſarzi na pomocz tahli ſu A tehoz Czyſarze moczy w geho panſtwij ſwrchupſanee zaſſe vwedli. A tak potom tyz Czyeſarz krale ffranſkeho a pany Benatczany za gich pracze a naklady obdarzil geſt. A dal geſt krali ffranſkemu mnoho cziſtych klenotuow od zlatta, [48a] od perel a od draheho kamenije. A gim panom Benatczanom dal geſt tuuz Inſuli Candia a tak gi drzije az podnes. Ale kral ffranſky nemage peniez, czim platiti zoldnerzom, y prodal geſt teez klenoty gemu od Czyſarze dane panom Benatczanom za trzi Sta tiſycz dukatuow, kterezto klenoty pani Benatczanee y podnes magij. A ya ge widial ſem giz po dwakrath. Potom, kdyz pani Benatczanee tuuz Inſuli Candia mieli, po niekoliko letech przi-hodilo ſe, ze taaz Inſule czela chtiela ſe zprotiwiti gim panom Benatczanom. Ale oni zwiediewſſe to przed czaſem, przitahli ſ weliku moczy A to opa-trzili, ze ſe to neſtalo. A ty niekteree, kterzij tu wiecz gednali A baurzili proti nim, ſtinati dali. A potom tiz pani benatczanee s ſwym knijezetem ſe vradiwſſe, na tom zuoſtali, ze ſu Sedmdeſate panuow Czentulanuow tu w Benatkach vſedlych a rozenych wyſlali do Candy. Ale wſſak zadny z tiech ze geſt nebyl przitel przirozeny druheho. A knijeze Benatczke a pani Benatczanee wyſlali ſu z ſebe ſ nimi, kterzizto wſſeczky hrady, twrze, [48b] mieſteczka y wſy mezy tiech Sedmdeſate Czentulanuow roz-dielili, pokud kazdy z nich czo drzeti a vziwati by miel. A taaz zbozije

tymz Czentulanom a gich diediczom a buduczym ſe wſſim panſtwim diedicznie gim to dali, ze nicz z toho nedawagij ani platije panom Benatczanom, nez toliko kazdemu geſt vſazeno poczet gijezdnych aneb pieſſijch, czo kazdy z nich mijeti ma, ſ tiemi aby byl hotow, kdyz koli potrzeba geſt, a gemu rozkazano bude. A kdyzkoli ktery z nich vmrze, tehdy Syn geho a diedicz muſy hned do benatek przigeti a od knijezete a panuow leno przigijeti a Slibiti a przifahu vcziniti a wiernoſt a poddanoſt proti nim we wſſem yakzto panom ſwym ſe zachovati. A tak tijem zpuoſobem pani Benatczanee nemagij nicz, zadneho zbozije, w tee czelee Inſuli kromie ta Cztyrzi mieſta ſwrchupſanaa, w kteremzto kazdem mieſtie magij vrzedniky ſwe, geſſto czlo wybijeragij ode wſſeho, czoz ſe koli na trh przineſe. A toho czla vziwagij, yakoz zprawen ſem, mnoho drahnie tiſycz dukatuow.

[49a] *W ſtrzedu* po Swatem Janu krztiteli byli ſme w klaſſterze boſaczkem v Swateho ffrantiſſka. A geſt welmi cziſty, weliky a cziſtie vſtaweny klaſſter. A tu nam vkazowali ſwatoſt, zegmena kus krzize pana kryſta, Swateho wawrzincze hnat, Swateho ffrantiſſka zub, Swateho Sſtiepana leb, Swateho bernardina pas z prowazu, iako boſaczy ſe paſſij, S° Sſimoniſſe Judy hnat z ruky. A to ohledawſſe, pluli ſme zaſe na Galegi. *[Insula Standia].*

We cztwrtek potom, kdyz poczalo ſwitati, pluli ſme z portu od Candij. A kdyz ſme odpluli aſa oſm mil wlaſkych wedlee teez Inſule ſwrchupſane Candia byla nam na lewe rucze gina Inſule, gijez rziekagij Standia. A geſt welmi hornata a kamenita Inſule. A nenije na nije nicz, ani czo vzitecznho roſte, ani wobilee ani wino. A yakoz zprawen ſem, ze geſt Sto mil wlaſkych wzdelij A z Sſirzi aſa padeſate nebo Sſedeſate mil wlaſkych. A konecz tee Inſule na teez lewe rucze pluli ſme niekolikery hony nedaleko mimo ſkalku na kterezto ſkalcze geſt koſtelik Swateho remigia. A w temz koſteliku bydlij geden pauſtennik, [49b] Rzek, a zprawen ſem, ze geſt tu na padeſate leth a ze nikda wen newygijezdiel, Nez ginij rzekowe mieſſtianee z Candij, z miesta, ze mu poſielagij potrzeby od gijedla a od pitije. [*Skalka ffalkonera*].

Potom pluli ſme dale. A po teez rucze lewee byla nam ſkalka malaa aſa gedny hony, gijez rziekagij ffalkonera. A minuwſſe tu Skalku, nebylo nicz widieti nez wodu a nebe. Az potom k ſamemu weczeru plowucze widieli ſme po lewe rucze Inſuli, gijez rziekagij Santurin, a zdala mi ſe byti newelika. Tuuz nocz magicze wybornie dobry wijetr nechali ſme po lewe rucze Inſulij dolepſanych, zegmena Sſtampalia, Biſſkopia, Neſſeria, Geli longia, Patmos. Ale nemohli ſme gich widieti, neb nocz byla, nez we dne bychom ge byli widieli. A na teez Inſuli Patmos geſt klaſſter, w niemz geſt, yakoz ſem zprawen, na Sſedeſate mnichuow rzekuow. A wod toho klaſſtera na puol mile wlaſke geſt dijera do Skaly neb Geſkynie, kdezto Swaty Jan Euwangeliſta ſpiſoval w tom mijeſtie knijehy, gimz rziekagij zgewenije Swateho Jana. A geſt w [50a] Skale yako Stolicze, na kterez Sediel a ſpiſowal. a tuuz nocz byli nam Inſule po prawe rucze dole pſanee: Capiana, Sſkroffa a trzi malee Inſule, gimz rziekagij porczylete. Take mi praweno za giſto od hodnowiernych lidij mnoho o tee Inſuli Patmos, ze ſe ſtalo

za gich pamieti, ze Czyſarz Tureczky, gmenem otman vli, ten, kteryz Conſtantinopole dobyl, ze przitah s drahnie lidmi na tuuz Inſuli Patmos a pobral, czo na nije nalezl, y ty mnichy w temz klaſſterze ſwrchupſanem y wſſeczko, czoz ſu mieli. A kdyz geſt chtiel precz zaſe domuow odtud tahnuti, ſtrhl ſe geſt weliky wijetr, ze geſt neſmiel ſe o to ohrozyti ani pokuſyti, boge ſe, aby ſe wſſiczkni neztopili. A takowy wijetr trwal tak dluho porzad, ze ſe temuz Czyſarzi giz Sſpize nedoſtawalo y ſe wſiemi geho poddanymi, kterziz tu ſ nim byli, ze, by ſe bylo prodlilo, byli by hladem mrzeli. Tehdy Czyſarz zawolaw k ſobie mnichuow tiech z klaſſtera tehoz ſwrchupſaneho a ginych wiezniuow, ktere byl zgimal w teez Inſuli, mluvil k nim, Aby proſyli boha ſweho, [50b] aby mu dal dobry wijetr, aby ſe zaſſe we zdrawij domuow wratiti mohl, ze ge chcze wſſeczky propuſtiti. A tijz mnichowe a wiezniowee mluwili ſu k Cieſarzi, aby gim to przirzekl a Slibil, ze to chcze vcziniti a ge proſty vcziniti, ze pana boha chtije proſyti. A kdyz gim Czyſarz tyz to przirzek tak vcziniti, tehdy ti wiezniowee wſſiczkni ſwrchupſanij klekſſe na ſwa kolena s weliku ſnaznoſtij a pilnoſtij pana boha ſu proſyli, aby pan buoh raczil dati Czyſarzi dobry wijetr dati, Aby oni mohli ſkrze to prazdni byti. A ze ge ſe hned ſtalo, ze tyz weliky neſmijerny vtiſſil ſe a v wijetr dobry a powlowny temuz Czyſarzi k geho domu wraczenij ſe obratil. A ty Czyſarz wida to ze geſt ge hned wſſeczky propuſtil z wiezenije, A czoz gim byl pobral, to gim wſſeczko wratiti kazal. A od tee doby ze gim nedopuſtil wijecze zadnemu ſwemu przekazeti, nez ze tymz mnichom w tom klaſſterze welike pomoczy a Almuzny kazdy rok dawal az do ſwe Smrti. [*Gmena Inſulij mnohych.*]

[51a] *W patek* v wigilgije Swateho petra a pawla, Apoſſtoluow, plowucze, byli nam tyto Inſule dolepſanee po lewe rucze: lero, Calnymo, Criſtiana, Symea. A po prawe rucze byla nam Inſule gmenem Sſkarpata. A taaz Inſule geſt panuow benatczkych. A dale plowucze, teez po prawe rucze byli nam tyto dolepſanee trzi Inſule zegmena: Caſſo, naſſara, karky. A ty wſſeczky trzi *Inſule ſu* Miſtra Rodyzſkeho. A w tee Inſuli karky geſt hrad a koſtelik [*hrad a koſtelik miſtra rodyzſkeho*] przi niem Swateho mikulaſſe, kteryzto hrad Mistr Rodyzſky oſazen ma. A opiet mi za giſto praweno od patrona naſſeho y od mnohych ginych hodnowiernych lidij, ze obywatelee teez Inſule karky, iakoz drahnie w nij wſy geſt, ze czoz koliwiek magij zbroge w nije od zeleza, geſſto ſe gije diela, totizto radlicze, czertadla, motyky, kratcze, ze to trwawe geſt a ze toho nikda nevbywa, Aniz potrzebije geſt toho czo oprawiti Aneb kowarzi woſtrziti, nez tak przedcze trwa beze wſſeho oprawowanije, yakz geſt ſprwu vdielano, A ze Sedlaczy a obywatelee tee Inſule magij takowu zbrogi, geſſto gich prapradieduow [51b] byla. Take w tee Inſuli, ktoz czo vkradne, nemuoz toho precz vneſti. Take, ktoz kaupij ktery dobytek, neda ſe hnati, dokudz ho nezaplatij. Tyz den o poledni byl nam po lewe rucze hrad miſtra rodyzſkeho, zegmena Swateho petra hrad. Ale nemohli ſme ho widieti pro ginee Inſule. A yakoz ſem zprawen od gednoho dobreho vrozeneho Czlo-

wieka, kteryz zakonu toho byl, yako miſtr rodyzſky geſt, a na tom zamku bywal, y teez rownie od ginych hodnowiernych lidij praweno mi, ze geſt to giſtie tak, ze v tehoz hradu Swateho petra magij pſy welikee, kterzizto pſy yako ponocznij w noczy przi zamku biehagij w polumilij anebo dale. A yakoz tyz hrad na brzehu Tureczkem lezij, ze ti pſy tak ſu woſtrazitij w noczy, Kterehoz Turka w noczy naydu aneb ze by na geho ſtopu prziſſli, tehdy honije po tee ſtopie yakoby woharzi po gelenu honili. A dohonijecze ſe geho, ze gey hned roztrhagij, ze ſe gim wobraniti nemuoz. A rano, kdyz den, przibiehnucz k temuz hradu zaſe czekagij przed hradem, ze ſe gim da kazdemu huſcze chleba, aby gedli. A [52ª] kterehoz koli krzeſtiana wieznie, geſſto do turek byl yat a vtekl, w noczy nagdu tijz pſy, tomu zadnemu nicz neudielagij, nez radugij se k niemu, yakoby gich znamy byl, A dau przed nim a vkazij mu czeſtu k temuz hradu. Tyz hrad lezij Sto mil wlaſkych od rodyzu przi morzi na brzehu przi zemi Tureczke. A nema zadneho prziſluſſenſtwije, nez miſtr rodyzſky ten gey ſſpihuge A ſwymi lidmi, czoz muoz naylepſſimi, oſazuge. [*O InSulech.*]

Tyz den o poledni pluli ſme wedle Inſule rodyzſke. A byla nam po prawe rucze Sſeſt neb Sedm mil wlaſkych. A po lewe rucze teez Sedm mil wlaſkych byli nam hory Tureczke. A teez zemi Tureczke tu rziekagij karia. Ale negſu tak wyſoke hory yako tam prwe naprzed, Nez ſu welmi kamenite a ſkalnatee. A nezda mi ſe, by ſe czo na nich rodilo [*o InSuli rodyzſke*].

Rodyzſka Inſule geſt welmi kamenita a hornata a nenije welmi hoyna ani wod wina ani od obilee. Yakoz ſem zprawen, ze wſſeczko obilee a wino, czoz ſe w nije vrodij, ze by neſtaczilo za dwa mieſycze obywatelom teez Inſule. Nez ze z Inſule [52ᵇ] Candij wobile y ginee potrzeby na lodijch plawije a tu kupugij. Taaz Inſule, iakoz ſem zprawen, geſt zwijeczy wuokol I $^1/_2$ C mil wlaſkych. A ſu w nije zwierzata, gimz rziekagij Danielikowe, malo wietczij nezli Srna a k ſrnie podobne, nez ze magij obſſirne oczaſy. A take ſu tu korytanſſtij kozlowe. Take geſt tu doſti zagijeczuow a kuroptwij, Ale ſu wietczij nezli zdeyſſij naſſe A magij Czerwenee pyſky a nohy. Take ſem tu widiel ptaky welikee iako tetrzew, Ale magij maliczku hlawiczku iako rzerzabek, A kdez rzerzabek ma za vſſima Czerwenee mijeſto, tu oni magij bijelee. A magij perzije potrzedobne*) k tetrzewiczy, Ale temnieyſſije ſſeroſti nez tetrzewicze. A na prſech magij ffleczky bijelee, teez yako geſtrzab na prſech mijewa. A tu tehdaz Sſeſt nebo Sedm mil wlaſkych, nez ſme do mieſta rodyzu przigeli, widieli ſme na rodyzſke Inſuli na welikem wrchu koſtel, a Slowe tyz koſtel v panny marie De falerno. A geſt welika paut k temuz koſtelu. A geſt w temz koſtele niekolik kniezij, krzizownikuow zakona rodyzſkeho. A tyz den aſa dwie ho[53ª]dinie przed weczerem przipluli ſme do portu k mieſtu rodizu. y vwrhſſe kotwy

*) Slabika *trze* přeškrtnuta.

pluli ſme na barkach niekterzij z nas do tehoz mieſta. [*A tu przipluli do Rodyzu.*]

W Sobotu, na den Swateho petra a pawla, rano byli ſme v mſſe v ffary v matky bozije. A po mſſi Sſli ſme do koſtela Swateho Jana krztitele bozieho, kteryzto koſtel lezij v ſameho hradu, kdez geſt dwuor miſtra rodizſkeho. A ohledawſſe koſtel, gdaucze k hoſpodie, na lewe rucze nedaleko od tehoz koſtela ſwrchupſaneho geſt cziſtie vſtaweny duom a weliky. A rziekagij mu wlaſky Infirmaria. A tyz duom znowa aſa przed deſyti lety z Gruntu vſtawiel geſt miſtr rodyzſky, gmenem pan Petr z Dauboſon z ffrankraychu, rodem cziſty pan a waleczny proti Turkom. A s hradu gda, do nieho ſau wrata welikaa. A po niekoliko ſtupnijch kamennych k niemu giti. A ſycz ma druhe wrata, geſſto gdau do te vlicze, kteraz od hradu gde do mieſta. A geſt dobrze dluha vlicze. A s obu ſtran przi domijech taaz vlicze geſt dlazena wſſeczka teſanym kamenem a kwadratim. A w proſtrzedku geſt dlazena [53ᵇ] drobnym kamenem. [*Ketraky geſt zpuoſob domu, genz ſlowe infirmaria*]

Tyz duom Infirmaria geſt ſtawen wſſeczken z teſaneho kamene a wnitrz geſt rownie iako na cztyrzi hrany. A zezpod geſt w niem Ambijt wuokol z teſaneho kamene ſklenut a kamenny ſchod nahoru. na tyz Ambit wegda, geſt wopiet cziſtie zdielan, ze yako w Ambijtie wuokol giti muoz. A wokna welikaa a ſſirokaa wſſudy wuokol, ze malo zdi mezy tymiz wokny, Nez wokno wedlee wokna, gimiz ſe muoz do domu wnitrz hledieti. A to geſt wſſeczko cziſtie zmalowano. A wſſudy wuokol komora wedle komory, a w kazdee komorze loze nebo dwie vſtlanee, w kterychzto komorach pautniczy, kterzij k bozijemu hrobu na pauth plowu, noczleh tu magij, ktoz chcze; neb hoſpod dobrych tu nenije. A takee geſt mezy tymiz komorami kapla cziſtaa. A tyz ſwrchnij Ambijt nenije kamenem ſklenut, nez hrubee tramy a ſwrchu prkny, A puoda z wapna na to litaa, a vdielano, ze geſt zbiezitaa, ze woda deſſtiowa wſſeczka precz zbiehne. Take geſt w temz domu cziſta ſtudnicze a welmi dobra [54ᵃ] woda pijti. A geſt prziprawenо, ze y do zpodnijeho y do ſwrchnijeho Ambijtu wody ſobie z tec Studnicze nawaziti muoz. A z toho Ambijtu ſwrchnijeho gde ſe do cziſtee zahrady, kteraz cziſtie prziprawena a wodrowanaa w nije winnym rewim, ze yako pod Sklepy chodiſs. a w tee zahradie ſu rozliczna owocze, totizto pomagranata, pomo ranczije, ffiky y gina owotcze. A w tee zahradie geſt prziprawena cziſtaa kaſſna z teſaneho kamene wedlee Studnicze, z kterezto ſe ſtudnicze wazij woda do tee kaſſny. A dale ſe tauz wodau podpauſſtij wſſeczka ta owotcze, kteraz w zahradie ſau, Neb w tee kraginie welmi rziedko deſſt prſſij, a welika horka ſau; by ſe tak nepodpauſſtielo wodau, wſſeczko by vſchlo. Take w temz domu miſtr Rodyzſky nadal, ze kazdy czlowiek a krzeſtian, kterehozkoli rzadu bud nizkeho neb welikeho, kteryz tam przide, ze kdyz nemoczen geſt a toho pro buoh zada, ze hned geſt przyat. A tu lekarzſtwim naprzed a ginymi potrzebami, totizto gijedlem a pitim [54ᵇ] a loznimi ſſaty geſt

opatrzen. Geſtli kto znamenity, tehdy pokoy zwlaſſtnij dan mu geſt; Pakli Sycz kto lehczeyſſij, tehdy geſt cziſtaa Syen dlauha dobrze, A w nije loze vſtlanee dwognaſob, a na nich na niekterych lezij nemocznij. A taaz loze ſau dobrze vſtlanaa cziſtymi bijelymi proſtieradly. A na kazdem lozi Czerwena koltra z Sukna, neb tam nenije tak zyma yako zde. A v kazdeho toho loze dwerzcze wen na pawlaczku, ze nemoczny ten kazdy muoz wen wygiti na powietrzie, kdyz mu ſe zda, na tuuz pawlaczku. A tu hned take zachod ma. Take w temz domu geſt kuchynie welikaa, a w nije kucharzuow niekolik, geſſto tymz nemocznym gijeſti dielagij. Take geſt zrziezeno, ze kazdy ten nemoczny ma pacholka, geſſto ho hleda a gemu poſluhuge, czoz mu potrzebije. Take ſu zrziezeni k tomu dwa doktorzi, lekarzi przi-ſezna, kterziz k nemocznym dwakrat przihledagij przeſ den: rano gednau a na weczer druhe. a tu tijz doktorzi rano wohledagicz wodu, geſtli mu czo potrzebije z Apateky k geho nemoczy, tu na czeduli hned [55ᵃ[napiſſij, czo potrzebuge. tu hned geſt Apateka nadanaa od tehoz miſtra. Vrzedniczy k tomu zrziezenij hned to w Appatecze wezmu, by za to mieli niekoliko zlattych dati. A za to lekarzſtwije nemocznemu netrzeba nicz dati. dale tijz doktorzi napiſſij czeduli, czo, pokud A yaka krmie dati mu ſe ma. A tu Vrzedniczy ti na to vſazenij muſye to tak zrzediti, pokud ti doktorowe piſſij a vkazij. A ty wieczy ſu poruczeny trzem: Gednomu krzizowniku a dwiema piſarzoma, kterziz k tomu wſſiczkni przifezni ſu. A kazdy den rano wſſiczkni ti trzie w tom ſe domu ſegdu a tu od tychz doktoruow zprawu wezmucze, czo kazdy nemoczny potrzebuge, ſpiſſij, bud ktereho lekarzſtwije nebo gijedla neb pitije ktery nemoczny potrzebuge: to ſe gim hned zgednati muſy bez vmenſſenije wedle ſpiſu doktoruow. Take ſem tehdaaz widial, kdyz nemocznym gijeſti dawali na Strziebrnych miſkach. a teez pigij z Strziebrnych Sſaluow a Strziebrnymi lziczmi gedli. Take, ktery nemoczny tam geſt a da ſchovati penijeze A czoz ma, a kdyz ſe zhogije, dadije [55ᵇ] dadije mu ge wſſeczky zaſe. A netrzeba mu nicz dati od toho, pokudz tam byl, zadnemu, lecz chcze-li z dobree wuole tomu pacholku czo dati, ktery ho hledal. Pakli czo mage hotoweho, wodkaze kteremu przieteli ſwemu, w kterezkoli zemi bud, tehdy to ti vrzedniczy dadije ſepſati wſſeczko a przi tom gmeno geho, z kteree zemie byl. A kdyz pautniczy przigedau na druhy rok, tehdy ſe ptagij, geſtli kto z tee zemie, a gim oznamije, aby domuow przigeducz oznamili tu wiecz przatelom geho, ze geſt vmrzel a ze gim toto a toto odkazal, aby po to poſlali. A tu, kdyz poſſlij, bude gim wſſeczko dano.

Rodyz mieſto za Swateho pawla ſlulo Coloſes, *[Coloſes]*, iako Swaty pawel pſal k koloczenſkym Epiſſtoly. *[hrad w rodyzu]*.

Hrad w rodyzu proti mieſtu nenije nicz pewny ani ma kterych przie-kopuow a lezij w rohu mieſta. Ale proti zemi ma hluboke a ſſiroke przie-kopy druhde dwe naſob a druhde tree naſob, a w nich mnoho kralikuow. a gijeda ge tyz miſtr za wybornu zwierzinu. A wſſe wyz[56ᵃ]diene teſanym kamenem. Wieze y zdi tehoz hradu wſſeczko tluſtee. Tu tyz wyſoky miſtr

geſt dworem, kteryz naywyſſij nad tijm wſſim zakonem s bijelym krzizem, yako pan Strakoniczky tehoz zakonu take geſt. A tehdaz, kdyz ſem ya tam byl, yakoz mie zprawili, ze geſt miel na ſwem dworze na Cztyrzi Sta dobrych vrozenych lidij, kterziz teez ten krziz neſli yako on. A negſu kniezij, nez toliko ze ten zakon magij a krziz neſu. A gſu mezi nimi lidee rozliczneho yazyku yakozto ffranczauzy, yſpani, wlaſſi, kateloni y z tiechto okolnich zemij niemeczkych, mezy kterymizto niekterzij z nich ſau rada tehoz wyſokeho miſtra, A niekterzij ſu dworzanee a ſluzij temuz wyſokemu miſtru. A kdyz niekolik let ſluzij, tehdy ſobie wyſluzij, ze tyz wyſoky miſtr da mu Vrzad a Comendorſwije w teez geho zemi, odkud ktery z nich rodem geſt, geſſto ten kazdy ſwu ziwnoſt, dokud ge ziw, doſti mijeti bude. A tyz miſtr dawa wſſem gijeſti a pijti, Ale czoz mie zprawili, doſti ſſpatnie. A naywijecz kozye maſſo na geho dworze gijedagij. Takee tijz dworzanee magij konie a mezky, na kterychz gezdije na progijezdku, na lowy a na myſliwoſti [56b] s geſtrzaby, neb magij doſti zagijeczuow A tiech zwijerzat, geſſto gim danyelikowe rziekagij. Tyz Miſtr Rodyzſky ma ſwe Galege a nawy a ffuſty. kdyz s Turky ſtanije nema Anebo ſ kralem zoldanem, tehdy rozkaze ſwym dworzanom Sto, dwie, trzi, yakz potrzeba kaze, przidada gim nietczo ginych lidij, kterzij wSednaucze na ty Galege a nawy, plowu k tureczkym horam, kterez ſu XII neb XIIII mil od rodyzu A tu naleznau-li na czeſtie plowucz kteru tu tureczku lodij, mohu-li ſ ni byti, ze ſe gije dohonije, tehdy gi wezmu y s turky; pak-li nenagdu na morzi nicz, Tehdy wyſednucze na zemi wſy Tureczke tu przilezitee wyberu a naberucz wiezniuow a dobytkuow y czoz gineho nagdu, ſ tijem wſedagicz na lodije zaſe domuow tahnau. A miſtru z toho dawagij geho dijel wiezniuow a ſwu polowiczy wiezniuow prodadije. A ti muſye dielati yako woſlowe, czoz gim kazij, tiem, ktoz ge kaupij. A czoz ge welikych pacholkuow a ſylnych mezy nimi, ty vkugij na lodech ſwrchupſanych na pautech a na rzetiezych za nohy, ze kdyz potrzeba, weſly lodije wezti a zprawowati muſye tak dlauho, az [57a] przatelee gich, ginij Turczy, ge wyplatij niekterau Summau dukatuow. A druhy niekolik let tam zuoſtane, nez o niem zwiedije, v welikee bijedie a pſotie, ze ani ſſatuow ani gijeſti ani pijti czo dobreho ma nez Suchy chleb, gemuz oni rziekagij biſkolt, A ten twrdy, ze gey wodau rozmaczeti muſy. A toho geſſtie do wole nedadije a k tomu wodu piti. a widiel ſem gich na tee gednee nawie na Sto tiech vkowanych, ale byli wſſe krzeſtianee A to mezy nimi druzy kupenij a druzy wyproſſenij od kola, od Sſibenicze, geſſto Smrti zaſluzili, ti tu muſy byti tak vkowani, dokud ſau ziwi. A chowagij gich yako ginych howad. S turky, dokud ſem ya tam byl, miſtr rodyzſky miel ſtanije na zemi, Nez, kdez ſe ſpolu na morzi ſetkali Rodyzſſtij s turky, kto ſ koho mohl byti, ten toho wzal. S kralem zoldanem, kteryz Geruzalem drzij, kdez bozij hrob geſt, ſtanije nemagij, nez teez przilowucze k geho zemi, wen z lodij ſwych wyſeducz, czoz blizko v morze weſnicz, ty wytepu a poberau wieznie y dobytek a zaſe domuow gedau. Ale magij k te zemi geho podal, ſnad na VII^{C} [57b] mil wlaſkych dobrze. Take przed

tijem hradem miſtrowym geſt koſtel Swateho Jana, krztitele bozijeho, kteryz toho zakona ſ krzizem diedicz geſt. Tielo tehoz koſtela nenije klenuto, nez kuor geſt ſklenut. A geſt w niem krzizownikuow drahnie tehoz zakona, kterzizto w niem w temz koſtele wſſeczky hodiny zpijewagij. *[Kapla w kuoru.]*

W kuoru tehoz koſtela na prawe rucze geſt nowa, cziſta kapla vdielanaa, kteruz wnowie tyz miſtr dal vdielati A tu czaſem ſwym v mſſe bywa. Na lewe rucze v welikeho woltarze geſt druha kapla, zakrziſſta. A tu ſe kniezij oblaczegij, kdyz magij mſſe ſluziti, a ſwatoſti chowagij. Pod tijem hradem ma miſtr tyz w prziekopijech geleny, lanije a danyele, dale przed tiemi prziekopy ma wohradu, obezdienu zdij, w kterezto ma Pſtroſy a rozliczna ptacztwa, geſſto gich zde nemagij w naſſich zemiech, Slepicze z Indij, tiech ſem widiel tu niekolik, a ſau yako tetrzewizce zwijeczy a malu hlawiczku ma a ſwrchu korunku yako paw. A perzije magij ani ſſere ani modre, nez Sycz welmi cziſtee barwy.

[58ª] Troje hony aneb dwoge od tehoz hradu proti zapadu Sluncze przi morzi na brzehu lezij koſtelik neweliky Swateho Anthonina, wnowie zdielany od tehoz miſtra rodyzſkeho. A tu v tehoz koſtela lezij zahrada cziſta, w kterezto zahradie byl ſem. A geſt w nije rewij, geſſto na niem wino roſte. A widiel ſem, ze w tee zahradie druhe wino bylo zralee na mijeſto, a druhe bylo nezrale, wietczije nez hrach, Trzetije tepruw kwetlo. y z toho geſt podobne, ze geſt tak, czo mi praweno za giſto, ze trzikrat wino dozrawa tu w tee zahradie: Gednu o Swatee marketie, Druhe o Swatem Bartolomiegi, Trzetije k Swatemu waczlawu. Take geſt w tee zahradie Sycz mnoho gineho owotcze — Pomoranczij, Pomagranata — A ſtudnicze, z kterezto wodu wazij a podpauſſtiegije owotcze y wino dwakrat przeſ den, rana *(sic!)* a weczer etc., neb welike horko tu geſt. *[Pewnost mieſta rodyzu.]*

Mieſto rodyz geſt naramnie pewne, Ale geſſtie nebylo dokonano do koncze, Neb miſtr rodyzſky welmi ge pewnie diela, ze kazdy den na Cztyrzi Sta dielnikuow tehdaaz dielalo, kdyz ſem ya tam byl, gedni na prziekopijech, gedni zdili, gedni kamen te[58ᵇ]ſali. A newierzim, kdyz ſe dodiela, by pewnieyſſije mieſto mohlo byti. Teez mieſto rodyz lezij ho ſkuoro polowiczy w morzi Aneb wijecz a ma cziſtee, ſſirokee porty. mezy tymiz porty ſu yako hraze z Skalee ſamoroſtlee, Awſſak oprawowanee kamenim welikym, kterez na to nawezli a wyrownawali, a kazda ta hraze z Sſirzij dobrze na dwadczeti kroczegij. Take geſt geſſtie gina hraze, gdaucze z mieſta na lewe rucze, kteraz gde od zdij mieſtſkych do morze, teez take ſkalnataa a wyrownana yako ginee. A geſt aſa za Cztwery hony zdelij od mieſta. A geſt taaz hraze wſſeczka w morzi. A ſu na nije trzi wijezky okruhle, a na nich wietrnee mlayny na kazde. A za tiemi wiezemi na teez hrazy geſt koſtelik maly Swateho mikulaſſe, wſſeczken z teſaneho kamene y ſklenuty, kteryz tyz miſtr rodyzſky dal wnowie vdielati rok nebo

dwie letie przed tijem, nez ſem tam byl. A od tehoz koſtelika aſa hony dale do morze geſt Skalka okruhla, newyſoka, rownie na konczy tee hraze, na kterezto Skalcze geſt vdielana wieze okruhla a wſſeczka z teſaneho kamene zdielana. A okolo nije parkan teez z teſaneho kamene wſſudy [59a] okolo wieze dobrze tluſtau zdij zdielan, w kteremz ſem tam wnitrz byl a wohledawal, ale na wiezi ſem nebyl. A w temz parkanie lezali diela, Cztyrzi Cztwrtnicze A taraſnicze welmi dluha. A wokna welmi welika, kudy by ſtrzeleti mieli, kudyby *(sic!)* neprzatelee lodij prziſtawiti mieli k te wiezi. a mezy tuuz wiezij Swateho mikulaſſe A koſtelikem Swateho Antonina naprzed pſanym geſt take port zwlaſſtnij, geſſto ſ lodimi prziſtawagij. A morze ſe wylilo yako czypem k mieſtu aſa puol druhaych honuow aneb dwogich z ſſirzij. A na druhe ſtranie, plowucze k mieſtu do portu, po lewe rucze geſt opiet gina hraz takowymz obyczegem yako prwnije, geſſto gde do morze od mieſta aſa za troge hony z delij. A na konczy tee hraze w morzi geſt wieze dobrze wyſokaa s tluſtu zdij. A ma opiet okolo ſebe parkan, opiet tluſtu zdij zdielany. A mezy tu wiezij a mieſtem geſt trzinaczt wijezek okruhlych, newyſokych, na kterychzto geſt trzinaczt wietrnych mlynuow, neb tam zadnych wod nenije tekutych. A mezy tiema dwiema hrazemi, totizto tau, kdez ti mlaynowe na nije ſau, A druhu hrazy, kdez Swateho mikulaſſe wieze, geſt geſſtie [59b] gedna hraz takowa kratka, od mieſta do morze aſa za hony wz delij. A na koncze te hraze geſt opiet cziſta wieze wyſoka, cztwerohranata, z teſaneho kamene vdielana. A ſwrchu na nije na kazdem rohu geſt alkerz z teſaneho kamene. A mezy tau wiezij a mieſtem geſt zed wyſoka, po tee wſſije hrazy az k mieſtu przidielanaa. A tu geſt ten wnitrznij port, kdez ſ lodimi prziſtawagij, v ſame brany tehoz mieſta. Mieſto Rodyz ma zed okolo ſebe wſſeczko z teſaneho kamene a dobrze wyſokau a XVI noh mych z tlauſſtij. A ma wiezi niekterau a XLti opiet dobrze wyſokych z teſaneho kamene. A ſau ty wieze wnitrz klenutee A nemagij zadne ſtrzechy na ſobie, nez kazda ta wieze ſwrchu ma okolo ſebe okolek na krakſſtaynijech kamennych iako podſebitije, ze na wiezi ſtoge mezy tijem okolkem, w potrzebu kamenim doluow biti a hazeti muoz. A geſt ta wieze od druhe aſa puol honuow. A mezy tymiz wiezemi na tee wſſije mieſtſke zdi nenije zadneho podſebitije ani ſtrzechy, nez proſte ſtieny. *[Przekopi okolo rodyzu.]*

Okolo tehoz mieſta rodizu ſu przekopi hluboczy, niekde byli giz dodielani a niekde ſe dielali, a hluboczy, niekde dwe naſob aneb trenaſob wyz[60a]dienee a wſſeczko teſanym kamenem zdielanee a dobrze ſſiroke. A mezy tiemi przekopy ſau waly opiet dobrze wyſoke a tluſte, z tee prſti z przekopuow nawezenee, Na kterychzto walech ſu zdielana wokna, geſſto z welikych diel borziczych w potrzebu ſtrzeleti muoz y z menſſijch. A ty waly ſu obezdieny wſſeczky take teſanym kamenem. A z mieſta ſkrze ty wſſeczky waly a przekopy geſt pod zemi ſklenuto, a okna wſſudy w kazdem przekopie w tom, geſſto ſe gimi pobocznie z diel menſſijch a z hakownicz a z rucznicz ſtrzeleti muoz a ſſturmu braniti, kdyby do tychz przekopuow

neprzatele wpadli. A to nazchwale geſt cziſtie przipraweno. *[Czyſarz tureczky przitahl k rodyzu.]*

Stalo ſe letha bozijeho narozenije Tiſycz cztyrziſteho oſmdeſateho leta, mieſycze mage den trzimezczytmy, ze Czyſarz Tureczky ſtary, otecz Czyſarze nynieyſſijeho, gehoz gmeno bylo Otman vli, kteryzto welmi waleczny pan byl A mnoho krzeſtianſtwa za ſweho wieku pod ſe podmanil, iakoz o tom niekterzi kronykarzi piſſij, A w prawdie od hodnowiernych lidij plowa k bozijemu hrobu na czeſtie zprawen ſem, geſſto toho dijel wietczij ſwiedomi byli, yak [60ᵇ] ſu ſe ty wieczy wſſeczky od nieho dali, ze geſt za ſweho wieku dobyl dwogijeho Czyſarzſtwije: gedno gmenem trapezunda A druhe konſtantinopolitanſke, A dwanacztero kralowſtwije dobrze znamenite, zegmena: pontum, bitiniam, kapadoczyam, Paflogoniam, Ciliciam, Pamfiliam, liciam, Cariam lidyam, ffrygiam, moream, Bulgariam, Achariam, Achraniam A wietczij dijel maczedanij a Epirum A mieſt welikych znamenitych dwie Stie a nietczo wijecz. *[Kulij mnozſtwij prziprawil.]*

Tyz Czyſarz ſwrchupſany geſſtie neyſa naſyczen lakomſtwije a chtie ſobie geſſtie wijecze krzeſtanſtwa podrobiti, od mnoha leth, yakoz zprawen ſem, k tomu ſwemu przedſe wzetij nakladnie ſe ſtrogil, diela welika a mnozſtwij kulij k nim ſtrogiti a dielati welmi z twrdeho kamene dal geſt, vmyſl mage rodyz mieſto A tuuz czelu Inſuli pod ſe podmaniti. Na den Swrchupſany przitahl geſt ſ weliku moczy lodij, Galegij a naw, mage aſa na Cztyrzidczeti Tiſycz lidu wybraneho A ſ nimi ſam oſobnie, mage na tychz Galegijch s ſebu Cztrnaczte welikych borziczych Puſſek a kulij k nim mnozſtwije. A mieſto Rodyz [61ᵃ] na dwe obleh: po ſuſſe A teez na morzi. A tu diela ſwa ſwrchupſana ſlozil geſt na tre, zegmena v koſtelika Swateho Anthonina, yakoz naprzed o niem pſano geſt, cztyrzi puſſky Aneb diela welika polozil, z kterychzto dal biti przeſ zatoku morſku k wiezi ſwrchupſanee S° mikulaſſe. A odtud od morze k wrchu aſa dwoge hony tu geſt opiet miel trzi puſſky a welika diela proti hradu, z kterychzto k hradu bil. A na trzetijem miſtie proti wychodu Sluncze miel geſt Sedm puſſek aneb diel welikych, z kterychzto ſtrzielel geſt a bil k mieſtſke zdi. Awſſak ſ naywietczij pilnoſtij dal ſtrzeleti k te wiezi Swateho mikulaſſe w tu nadiegi, kdyby gije dobyl, ze by tudy k mieſtu po tee hrazy, kteraz o[*d*] tee wieze Swateho mikulaſſe k mieſtu gde, lepſſij przſtup by miel. Neb to mieſto w tom mijeſtie od morze zadnych przekopuow nema. A kdyz geſt tu wiezi Swateho mikulaſſe zbil ſwrchu aſa gednoho ponebije z wayſſij, kdez ſwrchnije bran na nije naylepſſije byla, vmyſlil geſt ſobie k nije Sſturmowati. poſlal geſt niektere Sto lidij ſwych wokolo dwau Tiſycz anebo wijecze, yakoz toho mne tam zprawili, czoz miel naylepſſijch na welikee Galegi, Aby przi-plowucze k te wiezi S° [61ᵇ] mikulaſſe Sſturmowali. A byl prziprawil z drziewije moſt, kteryzto na teez Galegi s ſebu wezli, aby przi-plowucze k teez wiezi tijem lepſij przſtup k Sſturmu mieli, neb Skalee niekolik kroczegij wſſudy geſt wuokol, ze k ſame przſtupu zadneho nenije s zadnu lodij. A kdyz ſu turczy s tuuz Galegij przipluli aſa hony od Swrchupſanee wieze ſwateho

mikulaſſe, Tu zpuoſobem pana boha wſſemohuczyho, kteryz wiernych ſwych w nuzy neopuſſtije, taaz Galege ſe ſe wſſemi, ktoz ſu na nije byli, potopila ſe geſt ſe wſſim, czoz na nije bylo, ze zadneho naymenſſijeho znamenije z nije nenije widieno. A to patronowi naſſemu w mee przitomnoſti prawili Dwa mieſſtianee znamenitij, tu w rodyzu vſedlij. A tak tyz Czyeſarz tureczky, kdyz ſe to po geho wuoli neſtalo, wida to, tijem pilniegije kazal geſt k mieſtu z diel biti na tom mijeſtie, kdez tiech Sedm diel bylo, iakoz naprzed pſano. A prawil mi to ſam puſſkarz miſtra rodyzſkeho, kteryz w uoblezenije w tom byl, ze geſt z tychz diel niekolik a woſmdeſatkrat na den vderzil. a mieſto tehdaaz nemielo tak mnoho przie[62a]kopuow okolo ſebe yako nynije, Nez byla gedina zed a gediny przikop a newelmi hluboky. A tak kdyz taaz zed zbita z diel aſa za hony neb za puol druhych, Miſtra rodyzſkeho czeled a mieſſtianee w tom czaſu borzili ſu domy w mieſtie a dielali wnitrz ginu a nowu zed, newelmi wyſoku, aſa trzij czlowiekuow anebo malo wijecz z wyſſij a przed nij maly przikopecz, o kteremzto dijelu Turczy newiedieli. A byla zed taaz y przikopi ti dobrze ſſpatnij, neb gim ta chvile, aby dobrze vdielali, od turkuow dana nebyla. A tak na den Swateho Pantaleona rano na uſwitie ſ welikymi krziky, trubenim a bubnowanim Sſturm opuſſtien geſt. Nez pan buoh wſſemohuczy boyowal geſt za nie, Neb hrad a mieſto welika ohrada geſt. A malo lidij bylo, aby Sſturmu wſſudy branili. A tak miſtr Rodyzſky byl prve zrziedil, ze kazdy wiediel, budau-li Sſturmowati, mijeſto ſwe, kde ma nalezen byti a Sſturmu braniti. A kdez byla zed mieſtſka naywijecze az na Grunt zbita, [62b] tu Miſtr ſam ſe Trzidczyti a s ſſeſti dworzany ſwymi, kterez za naylepſſije byl ſobie wybral a w nich naywietczije nadiegi miel, ſam oſobnie Sſturmu branil ſ tiemi ſwrchupſanymi trzem Tiſyczom Turkom anebo wijecz, yakoz ſem zprawen, A ze ti wſſiczkni krom miſtra ſameho a ſſeſti ginych na zdech zbiti gſu, rytijerzſky Sſturmu branieczy, Ale mnozſtwije takowemu Turkuow odeprziti nemohucz. A w tom geden maurzenin Turek Miſtra Rodyzſkeho kopiczem vhodil A geho w hrdlo ranil, ze ſe zdi doluow vpadl do mieſta. A w tom giny maurzenin krzeſtian, Miſtra rodyzſkeho Sluzebnik, wida, czo ſo panu geho ſtalo, pilnoſt miel pana ſweho pomſtiti, welmi czelil na tehoz maurzenina Turka, az gey kopim probodl a zabil. A w tom, kdyz ſe giz krzeſtianom zle poczalo weſti A turkuow na zed lezucze wdy przibywalo, pan buoh wſſemohuczy raczil geſt ſwuoy diw zrzetedlnie okazati A ſtrach na turky dati A to tijemto zpuoſobem, ze panny a panije w tymz mieſtie obywagiczy ſ dietmi, Wzawſſe koruhew, [63a] na nijezto bylo bozije Vmuczenije malowano, a neſucze s ſebu wino a Chleb tiem, genz Sſturmu Turkom branili, aby ſe poſylili — neb tyz Sſturm niekolik hodin trwal, A krzeſtianom giz welmi tiezko bylo A turkuow wdy dale wijecz na zed przibywalo — A tak, kdyz ty panny a panije ſwrchupſanee vliczy ſſli rownie proti tomu mijeſtu, kdez Turczy Sſturmowali A giz na zdech v tiech zbitych byli, Tu turczy vzrzewſſe ty panny a panije, Skrze bozij zpuoſob ſtrach nanie weliky przijſel geſt, ze ſu mnieli ty panny a panije wodiencze

byti. A tak ſtrachem welikym, vhledawſſe ge, zpatkem mezy ſwe ſe zdi padali a vtijekali porazegicze ſwe, kterziz za nimi byli. A ti zadnij, widucze ſwe ty przednije vtiekati, Take vtiekati nemeſſkali wſſiczkni yako omamenij, A oſlepenij gſucze. praweno mi giſtie geſſtie tehdaaz, ze ti turczy, kterzij przi tom Sſturmu tehdaaz tu byli, ze podnes ginacz newierzije, nez ze wſſeczko odienczy byli, A ze ſe ſ toho ſweſti nikoli ginak [63b] ſweſti nedadije. Po tom Sſturmu Czyſarz Tureczky wida ſwu wſſeczku praczy a naklad nadarmo byti, kteruz nalozil mnoho let ſe k tomu ſtroge ſ welikymi naklady A giz trzi mieſycze leze a ſ pilnoſtij dobywage, Awſſak zadneho proſpiechu ani vzitku w tom nemage ani znage, nez wſſeczku ſſkodu ſwu, nedal geſt potud wijecz z diel biti. A tak po tom Sſturmu lezal geſt tu v wogſſtie ſwem dle ſwe czti Az do pateho dne, Aby niekdo nerzekl, kdy by byl poſpieſſnie hned po tom Sſturmu precz tahl, ze by hanebnie vtijekal. A tak po wygitij tiech pieti dnij wſedaw ſ woſtatkem lidmi ſwymi na Galege a na nawy, plul geſt do zemie ſwe domuow. A yakoz giſtotnie zprawen ſem, ze geſt nechal odchodneho, czoz mu zbito, y Sycz dokud tu lezal, a czoz ſe gich ztopilo v wieze Swateho mikulaſſe, iakoz naprzed pſano, ze geſt gich poczet na patnaczte Tiſycz aneb wijecz w tiech trzech mieſyczych, dokud tu lezal, wedle zprawy, yako mi praweno, ze geſt vderzeno a ſtrzeleno z puſſek welikych VI Tiſyczkrat a piet [64a] a Sſedeſatkrat, iakoz podnes ty kaule diel, ktoz tam przigede, widieti muoz: naprzed, kdyz z portu gdeſs do mieſta, w branie k mieſtu dwiema rzady, ani lezije dobrze dlauze, A v hradu mezy prziekopy, kdyz chczeſs giti k tomu koſteliku S° Anthonina, A teez w mieſtie wonde y wonde, ani lezije, a druhde w mieſtſke zdi wſtrzelenee wiezye, a dijel take w morzi. Take ty kaule naramnie ſu z twrdeho kamene dielany. Po tom czaſu, kdyz Tureczky Czyſarz precz odtahl, Miſtr rodyzſky dal ſliti diela welika k tiem kulem, kterez tam wStrzelili, aby ſe treffili, kterez dwie lezije we dworze tu na hradie, gedna geſt trzidczeti a ſſeſti piedij malych wz delij A druha dwadczyti oſmi A ſycz gine dwie kratſſije, kterez ſem widiel. Potom po niekterem czaſu Tyz Czyſarz Tureczky mage ſwe poſelſtwije v mijſtra rodyzſkeho o niekteru ſwu potrzebu ginu, ſkrze teez poſelſtwije zadal geſt mezy ginym na miſtru [64b] Rodyzſkem, aby ty kaule gemu zaſe prodal, kterez geſt tam przed rodyzem leze wStrzielel, a ze mu chcze za kazdau, bud mala neb welikaa, deſet zlattych dukatuow dati. Miſtr Rozdyzſky (sic) na to zaſe mu wzkazal, aby geſſtie gednau przitahl k rodyzu, ze mu ge chcze darmo zaſe poſlati w takowem poſelſtwije, iakoz geſt on gemu ge poſlal. Tyz miſtr rodyzſky na tom mijeſtie, kdez vpadl doluow s mieſtſke zdi, kdyz Sſturmowali, ſa ranien od toho maurzenina, iako naprzed pſano, Na tom mijeſtie vſtawiel klaſſter neweliky, Ale pieknie zdielany, we gmeno Swateho Pantaleona a dal ſobie w niem vdielati hrob, geſſto chcze tu lezeti po ſmrti. A tyz miſtr rodyzſky dal z kamene cziſtie wyteſati nad dwerzmi tehoz klaſſtera czelu kronyku tu, yak mu ſe dalo przi temz Sſturmu, a kterak ranien geſt. A geſt w temz klaſſterze deſet boſakuow. Ten hrad, rodyz

mieſto, wſſeczky zdi a domy, wſſeczko z teſaneho kamene cziſtie dielano.

[65a] W nedieli po Swatem Petru a pawlu byli ſme v [m]ſſe v Swateho Jana w koſtele przed hradem. A tu po mſſi vkazowali nam ſwatoſti tyto dolepſanee: Naprzed kus krzize pana kryſta na pijed wz delij anebo wijecz A dwa kauſky przeſ ten wietczij kus aſa prſtu z Sſirzij maleho. Potom nam vkazali penijez ten geden, za kteryz pan kryſtus prodan zidom. Potom vkazali nam ruku prawu Swateho Jana po loket, v kterezto ruky palecz a dwa naymenſſije prſty wedle palcze. A tiech woſtatnich dwu prſtu nenije. A nevmieli mi powiedieti zadny, kam ſu ſe dieli. Potom Swateho wawrzincze ruku, Potom Svateho Blazege ruku, Potom hnat ruky Swateho Sſtiepana. A tu take lezel krziz moſazny, genz prawili mi byti gey z tee medenicze, iako pan buoh z nije nohy myl Apoſſtolom po ſwe poſlednije weczerzi. A prawil mi geden krzizownik tehdaaz to zagiſto, ktoz ma zymniczy a ſ nieho ſe napije, ze gije hned zbude. Take nam [65b] mnoho ginych ſwatoſtij w Strziebrze okowanych vkazali, Take nam wokazali roh wod gednorozcze dobrze dlauhy. *[Konecz Inſule rodyzſke]*.

A tak ohledawſſe ty ſwatoſti, geli ſme na Barkach zaſe na Galegi. A potom o poledni wygeli ſme z portu od Rodyzu magicze wyborny wijetr k naſſije czeſtie aſa na Cztyrzidczeti mil wlaſkych. A tu geſt konecz tee Inſule rodyzke. A po lewe rucze byli nam hory tureczke, gimz rziekagij natalia. A na tiech horach lezij mieſto zborzenee przi morzi, Patera gmenem, w kteremz ſe rodil ſwaty Mikulaſs. *[hory Tureczke]*.

Dale plowucze ten den na prawe rucze newidieli ſme nez morze A na lewe rucze hory Tureczke, gimz rziekagij wlaſky Septekagij, yakoby czeſky rzekl Septekagij, Sedm hlaw. A przi tiech horach lezij Inſule newelika, na kterez lezij hrad krale napulſkeho, gemuz rziekagij kaſtelloruzo, przi kteremzto hradie kral Napulſky ma wzdy nietczo Galegij a naw. A musy gey pilnie oſazowati pro Turky, [66a] neb ſ nimi w blizkem Saufedſtwije geſt. A ten ſem hrad plowucze take widial dobrze podal. dale odtud wylila ſe zatoka mezy ty hory tureczke. A na konczy tee zatoky lezij mieſto zborzenee, o kteremz prawije, ze geſt bylo welikee mieſto VIII mil wlaſkych z delij A tolikecz z Sſirzij, a rziekali mu kakabus. A widieti geſſtie v wodie zdi z teſaneho kamene, wokna A to mieſto, prawije, ze ſe propadlo. *[Mieſto mirra.]*

Dale przi tiech horach lezij mieſto puſtee a zborzenee, gemuz rziekagij mirra, w kteremz Swaty mikulaſs byl biſkupem. *[Mieſto ffinika.]*

Dale opiet lezij mieſto puſtee a zborzenee, gemuz rziekagij ſfinika, a geſſtie widieti mnoho zdij. *[Hory a morze.]*

W pondielij po Swatem Petru a Pawlu plowucze, byli nam po lewe rucze hory, gimz wlaſky rziekagij kaptchylidonie. A kdyz ſme ty hory minuli, newidieli ſme potom dale s obu ſtranu nicz nez morze. *[Golff Swate Eleny.]*

[66b] *W utery przed* Swatym prokopem magicze wijetr dobry a neweliky, pluli ſme przes golff. A ten Golff geſt zatoka morſka, do zemie

Czyſarze Tureczkeho gduczy. A tu tehdaaz newidieli ſme nicz s obu ſtran nez nebe a wodu. A temuz Golffu rziekagij wlaſky Golffoſantalie, yakoby rzekl Golff Swate Eleny. A take mi praweno, ze ſe mnoho lodij topilo y s lidmi na temz Golffu, kdyz tudy pluli, niekdy za dawnich let az do toho czaſu, ze Czyſarz Conſtantinus po Vmuczenije pana kryſta, kdyz dobyl Geruzalemu a tiech okolnijch zemij, a Swata Elena, matie tehoz Czyeſarze Conſtantyna, prziplynuwſſi k bozijemu hrobu, zidy geſt k tomu przinutila w Geruzalemie, ze ſau gije muſyli vkazati krziz, kopije y ty hrzeby, iakoz gimi pan kryſtus na krzizi przibit byl. a tu potom ty wieczy, kdyz ge nalezla a wezla s ſebau domuow, A tudy plowuczy przeſ ten Golff ſwrchupſany, Slyſſeczy o tom, ze ſe tu mnoho lidij topij s lodijmi, Prawije, ze by geden ten hrzeb tu do morze do tehoz [67a] Golffu vwrhla, A ze od toho czaſu takowee ſſkody a lidij topenije ſe tu nediege. Take mi praweno, ze taaz ſwata Elena dala z gednoho toho hrzebu vdielati vdidlo Synu ſwemu Conſtantinowi, w kterezto vdidlo tyz Czyſarz, kdyz koli miel mijeti bog a ſe biti ſ neprzately ſwymi, wzdyczky ten kuon, na kteremz ſam miel ſedieti, dal ten kuon pogijeti w to vdidlo: A ze wzdyczky proti ſwym neprzatelom ſwitiezyl a ge porazel. a to vdidlo y podnes wiſy w hlawnijem koſtele w medyolanie. A lampa przed nim horzi dnem y noczy. A to mi prawili, geſſto ſu ge widieli. *[O hrzebijech bozijech]*

Take mi praweno za giſto od niekterych znamenitych panuow z ffrankraychu, geſſto ſ nami tu na Galegi byli, ze take ten geden hrzeb magij. Pak ya ſem take widiel geden ten hrzeb w tyru w hlawnijem koſtele Arzczybiſkupſkem. Widial ſem take kus takoweho hrzebu na karſſtaynie zde w Czechach. A take ſem widiel kus takoweho hrzebu w normbercze. Take mi geſt praweno, geſt*) takowych hrzebuow mielo VI byti. A to [67b] takto: kdyz ſu pana kryſta na krzizi trzmi przibili hrzeby, ze ſe gim zdal[i] byti ſlabij, a ze ſu ge zaſe wytahli A ginymi hrubſſimi hrzeby przibili. geſtli to tak, pan buoh wije, ya toho negiſtim. *[Czyprſke kralowſtwije.]*

W Strzedu przed ſwatym prokopem o poledni przipluli ſme k Inſuli Czyprſke, kterazto Inſule geſt kralowſtwije a geſt zwijeczy wuokol VIIC mil wlaſkych. A pluli ſme wedle nije, nechawſſe gije po lewe rucze na dwie mili wlaſke. a taaz Inſule przed tijem czaſem, kdyz ſem ya tu byl, Niekoliko leth nemnoho przed tijem mieli ſu ſweho krale, kteremuzto pani Benatczanee gednu mieſtſku pannu, prziyawſſe gi yako za dczeru, temuz krali dali za manzelku A dali po nije dwakrat Sto tiſycz zlattych dukatuow, kteryzto kral zplodil ſ tu kralownu gedineho Syna. A potom na geden den tyz kral y s tymz Synem ſwym vmrzeli ſu a w gednom hrobu pochowani ſu. A pani Benatczanee, zwiediewſſe ſmrt tehoz krale, nemeſlkali ſu poſlati Galege a nawy ſwee a na nich na XLti Tiſycz lidij anebo wijecz. A przipluwſſe tam, zmocznili ſe mieſta hlawnijeho, [68a] gemuz gmeno Nykazya, A potom wſſeho kralowſtwije. a wzawſſe kralowu s ſebu do benatek przi-

*) Druhé *geſt* patrně nedopatřením místo *ze*.

wezli. A tu knijeze a pani Benatczanee ſ nije ſmluwu vdielali, ze gije ſtaupili gednoho zamku na zemi do gegijeho ziwota. A ten zamek, kdyz ſem gel zaſe domuow z benatek, widiel ſem. A praweno mi, ze ma dobree duochody a poplatky od peniez y od gineho. A przidawagij gije k tomu kazdy rok X tiſycz zlattych dukatuow. A take ſem ſam widial tuuz kralowny, Ana na woknie ſtogije w [*d*]omu ſwem w mieſteczku w meronie, dwie mili lezij wlaſke od benatek na woſtrowie. a ſu w niem wſſe ſklenarzi. *[Mieſto baffa.]*

A tyz den podlee teez Inſule Czyprſke na prawe rucze nebylo nicz widieti nez morze. A na lewe rucze w teez Inſuli przi morzi lezij mieſto, gemuz rziekagij Baffa. A bylo przed lety dawnimi welikee mieſto. A nynije geſt wietczij dijel zborzen. Taaz Inſule ma w ſobie wrchy, ale newelikee ani welmi wyſoke, proti poledni, ze geſt hoyna od wina, od obilee y ginych [68ᵇ] wſſeliyakych owatczy. A wino w hroznijech w nije welmi ſladke A welmi wyborne. wino, kterez ſe pije, Tu w czypru domatczye geſt welmi Sylnee a protiwnee pijti, ktoz mu neprziwykne, neb wſſeczko na ſmole ge kladau, ze naramnie ſmolau ſmrdij. *[Czukr roſte.]*

Take w tee Inſuli roſte Czukr a roſte w zahradach a podobnie yako trztiny rybnicznee. A ſadije gey mieſycze mage czo czeſnek kauſky z tehoz trztije, a to ſe vgme a roſte. A mieſycze rzigna tu ge poznau. A w tiech trztinach wnitrz w trubkach geſt Czukr yako we bzu w trubiczkach A potom zrzezicze ty trubiczky w male kauſky, dawije a preſugij czo wino. A potom tu ſſtiawu, kteraz wytecze, geſt ſprwu czerna a kalna, A tu warzie w panwech a Sſumugij doluow, kdyz wrze, to ſſkaredee. A tak bude z toho Czukr, ten prwnij Czerny. A potom gey przewarzie niekolikrath. czim gey wijecz przewarzugij, tijem bieleyſſij a lepſſij, Ale drazſſij, neb ho vbude.

W teez Inſuli Czyprſke za dawnich let, yakoz [69ᵃ] mi praweno, bylo Patnaczte mieſt [*mieſt XV*] welikych. a giz nynije negſu nez cztyrzi mieſta: Prwnije mieſto ſlowe Nykazya, geſſto kralowe Czyprſſtij dworem tu bywali. A tu w temz mieſtie magij Arzczybiſkupa. Druhee mieſto ſlowe ffama guſta, Trzetije ſlowe Czernus, Czwrtee Baffa. a w tiech trzech mieſtech geſt w kazdem Biſkup. Take w tee Inſuli geſt doſti zwierzi: gelenuow, diwokych ſwinij, danyeluow, Srn, genſykuow, diwokych kozluow, zagijeczuow. A hadowe ſu w nije naramnie gedowatij a mnoho gich. Take maſſo w tee Inſuli wſſeliyake welmi nezdrawee, ze hned ſe ſ nieho, ktoz ge gije, rada zymnicze ſtrhne. Slepicze, tyt ſau doſti dobre a naramnie tluſtee. Take geſt w tee Inſuli naramnie welikee horko, a wody w nije negſu welmi dobree. W teez Inſuli Vrodila ſe Swata katherzina w mieſtie rzeczenem Conſtanczya. Ale teez mieſto geſt giz zborzeno a puſto. *[Suol Dielagij.]*

W teez Inſuli dielagij Suol cziſtu, bijelu, ze gije netrzeba warziti; nez vdielano geſt mije[69ᵇ]ſto w rowni przi ſamem morzi rownee yako ſtuol. A tu przipraweno, ze morſke wody napuſtije na to mijeſto, pokud ſe gim zdaa, Ale nehlubocze. A tak ta woda morſka welikym horkem ze ſchne, a ſuol ſe z nije vdiela. Taaz Inſule wſſeczka, acz hoyna geſt od

mnoho wieczy, Ale wſſak ma nedoſtatky a gedno zlee w ſobie, ze kazdy rok aneb konecznie we dwu lethech ze w nije wzdyczky welike zemie trzeſenije bywa, ze ſe w nije koſteli y domowee borzije w mieſtech. druhy nedoſtatek: zadny bos nechod po zapadu ſluncze, neb hned zymniczy maſs. Take neleziſſ-li pod ſtrzechau, Tehdy roſa przipr chne-li na tie, yakoby tie horkym warem zkropil. Pak-li leziſs po[d] ſtrzechau, tehdy ſtienicze a wſſi welikee, gimz oni rziekagij »wſſi ffaraonowy«, tak tie opatrzie, ze pryſkayrzi na tobie naſkoczije. Nedaleko odtud, kdez tu Suol ſwrchupſanau dielagij, lezije na wrchu klaſſter, w niemz ſau mniſſij rzekowe. A praweno mi, ze w temz klaſſterze wiſel w powietrzie, negſa k niczemuz przi wazan, ten krziz toho [70a] dobreho lotra, kteryz wiſel wedle pana kryſta na prawiczy, Ale, yakoz ſem zprawen toho czaſu, kdyz ſem tam byl, przede trzmi lety przed tijem Skrze zemie trzeſenije wietczije dijel ſe ho oborzil geſt. Tyz den aſa Cztyrzi hodiny na nocz przipluli ſme k zborzenemu mieſtu, gemuz rziekagij miſſo. A tu aſa Cztwery hony od mieſta vwrhli ſme kotwe do morze a tu oſtali przeſ nocz. To mijeſto miſſo bylo niekdy welikee mieſto, ale geſt zborzenee od niektereho krale Engliczkeho przed niekolika Sty lety A to z tec przicziny, ze ſe bylo przihodilo, ze tehoz krale Engliczkeho bratra dczera plula na paut k bozijemu hrobu, magiczy s ſebau czeled ſwau: panny a panije a niekteree raddy a znamenitee lidi. Tu przipluwſſi k temuz mieſtu miſſo, nakaupiwſſe ſobie potrzeb, czoz gim trzeba bylo k gijedlu a k pitij, pluli przedcze ſwu czeſtu. Tu kral Czyprſky, kteryz toho czaſu byl mladenecz nemage zeny, vſlyſſew po [70b] gegijem odgezdu o teez pannie, o gegije welikee kraſe, poruczil geſt ſ pilnoſtij tu w miſſo, kdyby koli zaſe przipluła, aby mu to dali znati bez meſſkanije dnem y noczy, iakoz ſe tak ſtalo, ze taaz panna plowuczy zaſe ſſedla, chtieczy ſobie potrzeb nakupiti dati. A w tom, kdyz ta wiecz dana byla znati od tiech, komuz tyz kral byl poruczil, hned ſe geſt nemeſlkal, z Nykazy, toho mieſta, kdez dworem byl, poſpieſſnie do toho mieſta miſſo przigel geſt A tuuz pannu, przi ſſew k nije do gegije hoſpody, gij naprzed wochotnie a przatelſky przi wital, gije poczeſtnoſt weliku vczinil gijedlem a pitim, czoz naylepe mohl, ten weczer. Nazaytrzie, kdyz ta dobra panna chtiela precz ſwau czeſtau k domu a pluti do ſwe wlaſti, Tu tyz kral weliku, ſnaznu proſbu vczinil proſe gije, aby mu w tom k wuoli byla A ſ nim do Nykazy, kdez dworem byl, gela, kterezto mieſto Nykazya niekoliko mil wlaſkych od tehoz mieſta miſſo bylo. Tu taaz dobra, cztnaa panna, dluho ſe toho branieczy, proti wſſije [71a] ſwe myſli — neb gij to ſrdcze ſnad czilo, czo gi potkati maa, poradiwſſi ſe ſ tiemi pany a radami ſwymi, kterzij gije k radie od otcze gegijeho na tuuz czeſtu wydani a ſ nij poſlani byli gſu — k tomu ſwolila geſt a ſ tijem kralem do tehoz mieſta Nykazya gela ſe wſſij ſwu czeledij. A kdyz tam przigela, tepruw tyz kral mnohem a daleko wijecze cztil gijedlem y pitijm nez prwe. A tak potom tyz kral wida gegije weliku kraſu nad ginee weliku miloſtij a neſmijernu gſa k nije zapalen, Sedie ſ nij w takowem kwaſu zadal geſt na nije, Aby mu manzelſky ſtaw Slibila.

ta dobra panna yakozto mudra rzeczij geho mudru odbyla odpowied gemu dawſſi, ze ſe gij toho vcziniti nehodij bez wuole pana otcze ſweho zadnym obyczegem. A tyz kral, aczkoli mage od nije tuuz odpowied, wſſak proto neprzeſtal wedle prwnijeho ſweho vmyſlu wzdy na ſwem przedſewzetij ſtati. A napoſledy wida, ze w tom zadneho proſpiechu, czo przed ſe wzal, nema, vmyſlil ſobie [71b] ginu neſſlechetnoſt a to takowu: Kdyz ta dobra cztna panna ſpat ſſla a ſama na ſwem łozi, ktereez gije ſamee vſtlano bylo, lezala, A panny gegije w druhe komorze wedlee, Tu tyz kral vzrzew ſwu chwili, w noczy, kdyz mu ſe toho czas zdaal, mage klicze od teez komory, kdez ta panna lezala, otewrzew tuuz komoru, k te cztnee pannie wſſel a k nije do loze ſe polozil, kterazto ſpala a nadiegiczy ſe, ze geſt bezpeczna przede wſſim. A tu potom ſ nij ſkutek vczinil geſt a ſnad przeſ gegij wuoli. A vcziniw to tyz kral, zaſe od nije precz ſſel geſt. Nazaytrzie taaz giſtaa giz gſuczy panij iako maudra toho, czoz ſe gije ſtalo, zadnemu nepowiediela geſt, ani pannam ani panijem, kterez tu ſ nij byly, przihody ſwe. Nez dobrze ſmutna a zaloſtiwa gſuczy, ſotwa ſe placze zdrzela. odtud zaſe do miſſo gela A tu wſedſſi na lodij ſwu przedcze zaſe k domowu plula. A tak potom, kdyz gije pan buoh wſſemohuczy zaſe domuow do gegije wlaſti pomohl, [72a] Tee neſſlechetnoſti, kteraz ſe gije ſtala od tehoz krale Czyprſkeho, ſ weliku zaloſtij a placzem otczy ſwemu zalowala, kteryzto otecz gegij zalobu vſlyſſaw, welmi s zaloſtij weliku w ſwe ſrdcze wzal geſt. A hned nemeſſkage k krali Engliczkemu, bratru ſwemu, gel geſt, teez ſ weliku zaloſtij gemu zaluge tee neſſlechetnee przihody, kteraz ſe geho dczerzi ſtala. A tu tyz otecz gegij s Bratrem ſwym, kralem Engliczkym, ſe vradiwſſe, taynie ſpolu na tom zuoſtali, wſſem ſwym poddanym ſe ſtrogiti kazali. A zpuoſobiwſſe ſobie na dwie Stie Galegij a naw a na nich na XLti Anebo na padeſate tiſycz lidij wybranych, ſſpize y ginych potrzeb s ſebu nabrawſſe z kralowſtwije ſweho, na ty lodij wſedawſſe, tahli ſu k czypru. A magicze wzdyczky dobry a k ſwe czeſtie winſſowany wijetr, beze wſſeho protiwenſtwije morſkeho ſnad ſkrze bozij zpuoſob w kratkem czaſu proti obyczegi tak daleku czeſtu k czyprſkemu [72b] kralowſtwij przipluli ſu, Nez ſe gich kto nadal. A tyz kral Czyprſky zadne pecze na to nemiel. A tu, kdyz kral Engliczky ſſedaw s ſwymi s ſwych lodij, tahl do kralowſtwije Czyprſkeho k tomu mieſtu Nykazya, kdez tyz kral dworem byl, A tam tahna, czoz mu mieſt na tee czeſtie bylo, tiech dobywal a wſſeczky borziti kazal. A potom przitahl k nykazy, takee gije dobyl a wſſeczky naporzad biti kazal. a tu mezy nimi tyz neſſlechetny kral za ſwe cziny odplatek wzal A zabit geſt, a pomſta ſe ſtala nad nim. a teez mieſto take zborziti kazal. A aczkoli tiech mieſt dijel zaſe zdielany byli, Ale ne wſſeczka a take ne tak welikee gſu zdielany, yako ſu prwe byli. A potom tato leta nynieyſſije Skrze zemie trzeſenije welmi ſe borzije a dokoncze puſtnau. *[Haytmane w kralowſtwije Czyprſkem.]*

We cztwrtek na Swatcho prokopa ſkupowali ſme ſobie potrzeby w miſſu, czoz nam bylo trzeba. A w temz kralowſtwije Czyprſkem knijeze

benatſke A pani Benatczanee magij na pietmezczytma haytmanuow, kterzizto gich poplatky [73a] a czla gim wybijeragij po wſſije tee zemi.

We cztwrtek po Swatem prokopie rano pluli ſme od Miſſo a mieli ſme dobry wijetr k naſſije czeſtie. a przipluli ſme na morze, ze ſme newidieli nicz gineho nez nebe a wodu. az aſy trzi hodiny przed weczerem vzrzeli ſme ſwatau zemi. A nedaleko od morze na wrchu widieli ſme klaſſter yako hrad, zbijeleny, yakoby byl znowa zdielan. A praweno mi o temz klaſſterze, ze geſt ſtawen ke czti pannie marygi, Ale geſt puſt. A pluli ſme od nieho na XXX mil wlaſkych. [*klaſſter cziſty.*]

A prawil mi naſs Patron o temz klaſſterze, ze geſt tyz klaſſter zakona mniſſkeho, gimz rziekagij karmelite, ze ſe tu zakon gich poczal, A ze kral zoldan ani geho przedkowe tehoz klaſſtera nikda zborziti nedali, nebrz ze ſtrzechy na niem wzdy oprawugij, aby ſe zdi neborzili. A tak plowucze, nechali ſme ſwatee zemie po lewe rucze. A w temz mijeſtie zda mi ſe, ze geſt dobra zemie. A nebyli hory welike. A tu przi morzi widieli ſme na brzehu Mieſto, gemuz [73b] rziekagij Czezarea. A zda ſe mieſto dobrze welike, a vſtawiel ge Czyſarz rzimſky geden, gemuz rziekali Czeſar, A nazwal mu gmeno po ſobie Czezarea. A potom teez mieſto po vmuczenije pana kryſta Czyſarz Conſtantinus ho dobyw y zborzil. A aczkoli geſt zaſe zdielano, Ale nenije tak dobree, yako prwe bylo, ani tak welike. Potom plowucze dale, aſy dwie hodinie na nocz bylo, widieli ſme wohniuow drahnie przi brzehu na Swatee zemi; Neb pohanee tu ten obyczey magij, kdyz yake Galege neb lodije na morzi vzrzie, ze ſobie nawieſſtije tiemi wohni dawagij. A hned wſſiczkni z toho wokolee gezdeczky, pieſſky k brzehu morſkemu tahnau, aby zwiedieli, kto geſt; neb czaſem Rodyzſſtij aneb katellani a ginij laupezniczy morſſtij czaſtokrat gim ſſkody czinije, zkradaucze ge w noczy: s ſwymi lodimi przipłowucze, wyſeducz na zemi, wſy okolnije wyberu a lidi w nich zgimagij, precz zaſe tahnau. kdyz takowij przipłynau, A oni pohanee o nich zwiedije, tehdy gim toho [74a] branije, pokudz mohau, aby ſe gim ſſkoda neſtala. Pakli ſau lodije pautniczije anebo kupeczke, geſſto do pohan po kupecztwije gedau, Tehdy poſſlij na barcze niekolik gich k brzehu, a ti Gleytu zadagij tiem lodem. A tu ti pohanee dale dadije tu wiecz znati tomu panu haytmanu, kteremuz w tom wokolij poruczeno. A tentyz haytman da od krale zoldana y od ſebe Gleyth, Ale drzije druhdy ty ſwe Gleyty, yakz chtije. *[tuto Giz przipluli k Swatee zemi].*

W Sobotu po Swatem prokopie aſy dwie hodinie na den przipluli ſme k Swatee zemi proti mieſtu Jaffa, geſſto niekdy bylo welikee a znamenitee mieſto. Ale giz nenije gednoho domu, krom dwie wiezi na brzehu na Strani ſtogije, kazda aſa deſyti later z wyſſij. a v Sameho brzehu ſu weliczy ſklepi dwa, geſſto pautniczy w nich lehagij tu czekagicze woſluow, geſſto na nich do Geruzalema geti magij. A tu ſme vwrhli kotwy aneb Angory Aſa mili wlaſku od tiech dwau wiezij ſwrchupſanych, neb nikdijez ginde putniczy [74b] s ſwymi lodimi nez tu v Jafy, a tudy nayvprziemiegije do Geruzalema. A w tom widieli ſme hned na Brzehu na konijch biehati

pohany a take druhe pieſſky okolo tiech dwu wiezij. A ty dwie wiezi ſau wdy oſazeny. A kral zoldan ma na nich Vrzednika ſ niekoliko pieſſimi, kterzizto yako ſtraznij wdy tu gſu na tychz wiezech. yakz ktere lodije na morzi vhledagij, hned dawagij nawieſſtije, z hakownicz ſtrzielegij, Aby ſe zbiehli tu k tymz wiezem. Teez mieſto Jaffa Czyſarz Conſtantinus dobyw zborzil po wſtupenije pana kryſta na nebe. A od toho czaſu geſt puſto az do dneſſka. A tu potom wedle obyczege ſtarodawnijeho Stogijecze na Angorziech na Galegi zaczali zpiewati Te deum laudamus, [*Zpiewali Te deum laudamus.*] ktoz vmiel. A patron poſlal geſt hned na Barcze ſweho piſarze a Tlumacze, gemuz pohanee ſwu rzeczij rziekagij Tuczmon, kterehoz s ſebu patron z Rodyzu proto nazchwale wzal, neb vmiel Wlaſky, rzeczky a pohanſky. A tu ti dwa przi[75ª]pluwſſe opowiedieli patrona A zadali od nieho nam wſſem pauthnikom za Gleyth, aby dali.

Ale ti, kterzij tu byli, pohanee nemieli moczy nas gleytowati. Nez ti naſſi dwa ſwrchupſanij nayawſſe ſobie dwa konie, geli do mieſta ramy XII mil wlaſkych od morze. A odtud gim opiet dale vkazano do Gazaru k tomu panu, kteryz tu wlad (sic!) od krale A mocz na mijeſtie krale ma pautniky Gleytowati. A to mijeſto Gazara geſt to mieſto, yako ſamſon podtrhl na ſe ſlup s ſwymi neprzately. A tak ſme tu na morzi gſucz gich wraczenije a Gleytu czekati muſeli. */Czekali Gleytu/.*

W nedieli, w pondielij a w utery potom pohane przinaſſeli na welbludijech a na woſlech nam tu k morzi na brzeh ſſpize a prodawali tu chleb, Slepicze, hruſſky, meluny, wino w hroznijech, Poma Granata. A tu ſme poſyelali na barkach tam, ze nam kupowali ty wieczy, czoz kazdy chtiel, k ſwe potrzebie. Ale zadny z nas znamenitieyſſijch putnikuow neſmie tam k nim na ten brzeh bez Gleytu. */Skalka Swateho petra/.*

[75ᵇ] *W ſtrzedu po Swatem* kylianu nas aſa na dwadczeti wſedawſſe na Barku z Galege, pluli ſme proti poledni wedle brzehu, aſa Cztwery aneb patery hony od brzehu, k gedne Skalcze, kteraz byla w morzi a Cztyrzi mile wlaſke od Galege. a Slowe ta Skalka Swateho petra, na kterez Swaty petr czaſto odpocziwal ryby lowie w morzi, neb geſt byl bytem tu w temz mieſtie Jaffie prwe, nez byl vczedlnikem pana kryſta, A tu vſedly rybarz. A vkazowali nam duom geho, kde bydlel, zborzenee zdi. */Gleyth dan/.*

Potom we cztwrtek, w patek, w Sobotu, den Swatee panny markety, A potom w nedieli, w pondielij, w utery przipowiedieli nam ti pohanee Gleyth, Aby tam gezdili kupowat, kto chcze — neb tiech potrzeb od gijedla doſti bylo — A take ginee kaupie leczyakes, totizto od perel, od draheho kamenije, rubiny, zaffiry, Turkuſy. Take nemocznij pautniczy mieli Gleyth. A ti dali ſe tam przjwezti na Barkach A byli tu w tiech Sklepijech pod tiemi wiezemi az do nas [76ª] wſſech tam przigezdu. [*Przigeli pani pohanſſtij*].

W ſtrzedu po Swate marketie dwie hodinie na den pan z Gazaru a pan z Ramy a Abrahym, krale zoldanuow piſarz A, yakoz zprawen ſem, weliky miloſtnik, przigeli magicze na puoldruheho Sta konij a wſſeczko w bijelych

hazukach, A kazdy mage na ſobie klobuk Czerweny, Czerwczem nawlaczowany. A mieli s ſebu nietczo a Sſedeſate welbluduow, kterziz gim ſſpize, ſtany a gine potrzeby neſli. A tu rozbiwſſe ſtany, kterychz niekolik a dwadczeti bylo, tu ſe okolo tiech dwu wiezij polozili. A ſtanowe gegich byli wſſeczko bijelij. A w tom hned opiet przigel z Geruzalema Starſſij z klaſſtera boſaczkeho tu w Geruzalemie, gemuz oni wikarz rziekagij, mage s ſebu druheho boſaka a przineſl s ſebau na Galegi patronowi Gleyth od pana z Gazaru. A tu ſ patronem tyz wikarz radu miewſſe, potom oba ſpolu wſedli na Barku — Niekteree Sluzebniky a trubacze ſwe patron s ſebu wzal — a pluli k brzehu [76ᵇ] k tiem panom pohanſkym Trubijecze. [*Przipluli k Jaffie mieſtu.*]

We cztwrtek przed Swatu marzij magdalenau rano, kdyz Sluncze bylo wyſſlo, Patron poſlal po nas ſweho komornika na Galegi z Jaffy, Abychme wſſiczkni pluli k yaffie, ze Gleyt bezpeczny mame. A tak wſedawſſe na Barky pluli ſme tam. A tu hned na brzehu, kdyz ſme ſſedali, czekali nas wikarz ſwrchupſany a piſarz patronuow. A tu ſme wſſiczkni muſyli giti za tiemi dwiema v wrch nahoru aſa hony, a tu nas prziwedli k Stanu ſwrchupſaneho pana z Gazaru. a tu ſme ſtali wſſiczkni przed nim wnie przed Stanem, Ale ſtan byl otewrzien, ze ſme tam wſſiczkni ſwobodnie hledieti mohli. A tu tyz pan z Gazaru wed[l]e obyczege pohanſkeho ſediel na koberczy na zemi ſam. A za nim byla ſtolicze koltrau hedwabnau przikryta, ze na nije hrzbetem zpolehnauti mohl. A na prawe rucze aſa na dwa kroczege od nieho tu Sedieli teez na zemi na koberczych pan Z ramy, gemuz gmeno Abrahym kraſſo, A wedle [77ᵃ] nieho Abrahym, piſarz krale zoldana. A na lewe rucze dobrze dale nez tito dwa Sedielo ginych pohanuow Sedm, podobnych muzuow oſtaroznich. A to byli rady pana z Gazaru. A ti wſſiczkni teez take ſedieli na zemi na koberczych, A patron naſs ſtaal take w temz ſtanu. A potom kazali wikarzi A piſarzi patronowu take do ſtanu wgiti. A tu potom kazdy Sedl na zemi na koberczy, teez y patronowi kazali Syeſti, a w ſtanu y okolo Stanu ſtali Sluzebniczy gich, gimz oni rziekagij mamelikowe, podobnij a zmuzilij pacholczy druzy. A potom wikarz tazal ſe pautnikuow kazdeho z nas, ze mu muſel powiedieti gmeno otcze ſweho a materze ſwe a gmeno ſwe. A wikarz to dale powiediel nad hlas. [*popiſowali Gmena*].

A ſwrchupſany pan z ramy a Abrahym, piſarz kralowſky, obadwa, kazdy ſwu ruku, ty gmena naſſe popiſowali ſwymi rukami obadwa. A naſſeho patrona teez piſarz ty gmena naſſe napſal. A potom ſme ſſli zaſe doluow k morzi do dwau Sklepuow. A tu kaz[77ᵇ]dy ſobie mijeſto oblibij, kdez przeſ nocz lezeti ma, neb tu naymenie dwa neb trzi dni byti muſye wſſiczkni pautniczy. Potom Patron naſs poſlal panu z Gazaru dary, zegmena cziſtee koffliky Sklennee a Sklenicze, yakoz ge ſem do czech z benatek take wozye, gimz niekterzij zde rziekagij A mniegij ge byti krziſſtalowe, ale negſu, nez Sklennee. Take mu poſlal miediennee Swijeczniky, miſy hlinienee, polewanee, neb oni pohanee to welmi oblibugij

A [illegible] wietczy w fwe zemi dielati nemuziegij. Take mu pofial niekolik geftrzabuow. Neb yakoz fem zprawen. ze w tee gich zemi zadny geftrzab tam fe nenarozuge [illegible] leez ktery tam z Slowan anebo z Charwat fe przinefe na Galegiech a na nawach na kterychz pautniczy do Swate zemie [illegible] kupczy tam plowu. A geftrzabi tam fu v nich w pohanech [illegible] drazy ze za drany geftrzab dadije dwadczeti dukatuow. XXIIII a ktery welicy a piekny. dadije zan Trzidczeti Dukatuow zlattych. Potom na Tey wieczer ffli fme fe tulati mezy gich pohanuow Stany a ohledowali fme gich konie. kterez druhe mezy nimi byli pieknee, A druhe take yaki tacz A take mieli s febu drahnie welbluduow. na kterychz od gijedla a od ginych potrzeb: hufy. kaury. s febu nefli. A przihnali s febu take kozy k gijedlu. teez rownie yako zdayffije fu. nez toliko ze magij vffi welikee. gefto gim doluow wify yako oharzom. Teez take przihnali s febu owcze a berany. gefto mieli oczafy ffirokee. na puoldruhe neb na dwie Dlani z ffirzij. yako bobrowy oczas. Tu fme fe diwali tomu panu z Gazaru, gefto gedl. fedie na zemi na koberczy a miel XII neb XIII krmij czifte przipravenych korzenim. by pak w Czechach bylo. A wrchowate mify, a wffeczko Czukrem pofypano bylo. [*Smlauwa f panem z Gazaru.*]

W patek przed Swatu marzij Magdalenu tepruwa w famy weczer patron nafs fmluwil fe geft f panem z Gazaru a s Abrahymem, krale zoldana pifarzem, czo od kazdeho z nas paut[78b]nikuow dati ma za Gleyth. A mufyl geft za kazdeho z nas pautnikuow dati XII dukatuo zlattych, benatfkych. A tu fmluwiwffe to fpolu, pan z Gazaru o puol noczy gel geft precz. A nechal geft tu s fwrchupfanym Abrahymem nietczo konij, afa Cztyrzidczyti konij fwych Dworzan, gimz mameliczy pohanee rziekagij, Aby nas do Geruzalema wyprowodili. [*kdo fy nam przi wedli*].

W fobotu potom dwie hodinie afy przed polednem prziwedli fu nam wofiy tu k Jaffie, na kterychz fme my pautniczy dale k Geruzalemu geti mieli, A kazali nam na nie wfedati. A tu fme ffli wfficzkni, czoz nas bylo, afa dwoge hony od tiech Sklepuow fwrchupfanych, kdez fme my byli, wedle morze tu, kdez nas tijz ofiowe czekali. A nietczo mezy nimi tu bylo take kobyl a nietczo mezkuow a mezkyn, awffak wietczij dijel wofluow. mnie fe byl doftal mezek dobry a tuhy na nohy A yako rzkucz bez klefky. A pan Getrzich z Guthfftayna gel na kobyle. A ginij wfficzkni naffi z meho Thowaryftwa [79a] geli na wofiech. A tak fme f milym panem bohem geli przedcze k mieftu, gemuz rziekagij rama. A to miefto rama lezij dwanaczt mil wlafkych od morze, od Jaffy. A tu mezy morzem a mieftem ramau geft czifty a dobray krag, Awffak geft mnoho vlehlij nezdielanych a nezuoranych diedin. A tu mezy Ramau a Jaffau, komuz by fe vdalo tam geti, ma fe kazdy warowati tiech Studnicz a wod tu z nich pijti, neb fu naramnie nezdrawe. A ze dwadczyti geden nenije, ktoz ge koli pige, ze mufye od nich welmi nemoczen byti A, yakoz mi Patron nafs o tom prawil, ze fe gich malo zhogij a ze zemrau. A bylo welmi welike horko ten den czely. A tu potom afa cztyrzi hodiny przed weczerem przigeli fme k tomu

mieſtu *Rama. [Mieſto Ramus]. A tu nam nedali* mieſta dogeti wijecz nez hony, zc ſme muſeli ſſedati ſ woſluow doluow a pieſſky giti do mieſta; Neb pohane ten obyczey magij, ze krzeſtianom do ſwych mieſt geti nedadije a zwlaſſtie we dne, [79b] neb hned na nie kamenim hazegij. A kdyz ſme do mieſta przijſli, nedaleko od brany mieſtſke na prawe rucze geſt vdielany Sſpital, wyſoku zdij obezdieny wuokol, kteryz dobree a ſlawnee pamieti oſwijeczene knijeze a pan pan ffilip, knijeze Burgundſke, na ſwuoy naklad ſ powolenim krale zoldana, kterehoz tyz kniez ffilip ſwrchupſany ſwe zwlaſſtnije poſelſtwije k temuz krali zoldanowi o to poſlal A geho proſyti dal, aby mu toho powolil, aby tyz Sſpital tu na ſwuoy naklad vſtawiti mohl, aby w niem pautniczy, kterziz do Swatee zemie k bozijemu hrobu putugij a plowu, w niem w temz Sſpitale odpoczinutije a noczleh mijeti mohli. Neb ſu prwe, yakoz zprawen ſem, wſſiczkni pautniczy, kdyz ſau do Ramy przigeli, welikau vzkoſt tu mieli, A ze na vliczy wietczij dijel gich lehati muſel, A wodu wod pohan k pitij y k warzenij welmi draze kupowati muſyli. A tu przijſedſſe ke dwerzom tehoz Sſpitala, Wikarz z Geruzalema z zakonu [80a] Boſaczkeho przede dwerzmi ſtoge gednoho po druhem czta nas puſſtiel do tehoz Sſpitala. A ten ſwrchupſany pan z Ramy, gemuz tu od krale zoldana poruczeno, a Abrahym, piſarz krale zoldana ſwrchupſaneho, wnitrz tam w ſſpitale ſtali a nas kazdeho cztli, czo geſt nas, aby od kazde oſoby wedlee namluwy dwanaczte zlattych dano bylo. A tu potom, kdyz nas tak wſſeczky zeCztli, ſſli oba precz wen z Sſpitalu. A patron naſs ſweho wratneho v wrat miel, ze zadneho nepauſſtiel k nam, nez kohoz kazal. a tu ya s ſwu rotu ſſli ſme do Sklepu w temz Sſpitalu, kteryz byl na lewe rucze. A przed nim geſt cziſterna, ze z nije wſſiczkni pautniczy wody k ſwe potrzebie doſti magij, geſſto by gi Sycz doſti draze platiti muſeli. A w temz Sſpitalu naprzed geſt placz na cztyrzi hrany a wſſudy wuokol Sklepowe, w kterych pautniczy lehagij. A opiet dale od wrat geſt druhy placz a wopiet Sklepy. A bylo naſs wijecze nez na dwie Stie pautnikuow, Awſſak ſme wſſicz[80b]kni w tiech Sklepijech doſti proſtranſtwije mieli k lehanij a k ſwe potrzebie, kazda rota ſpolu. A tyz Sſpital drzije w ſwe moczy bratrzije Boſaczy z Geruzalema z hory Syon a Zamykagij gey, ze zadny pohan bez gich wuole tam giti nemuoz. A tu gey w ramie gednomu poruczegij z gedne roty, genz take krzeſtianee byti chtiegij, Ale negſu prawij krzeſtianee, gimz rziekagij modrzij krzeſtianee. ten ma klicz, ze, kdyz pautniczy przigedau, ze ge tam pauſſtij. A ſycz geſt przeſ czely rok zawrzien. Tu potom pohanee a ta rota zlych krzeſtianuow ſwrchupſanych noſyli nam rozliczne potrzeby k gijedlu: Slepicze warzenee, peczenee, y koblihy leczyakes A owotcze rozliczna yakozto pomagranata — yablka yadrna — A ſycz yabka, hruſſky a wyborne meluny a ſladke ſliwy, Take wina w hroznijech wyborna a ſladka, Czerwenee, bilee, geſſto druhe welike yahody mieli yako ſliwy, a druhe wino to w hroznijech mielo yahody zluttee a podluhowatee A [81a] welmi naramnie Sladke. Take ſycz mnoho ginych wieczy kramnych tu prodawali tijz pohanee a pacholata

pohanſka: nam leczyakes trnije a wiencze z nieho noſyli A leczyakes drziewieczko malee A ledaczos. geſſto za nicz neſtalo, chtijecze za to penyeze mijeti a draho to czenicze, magijecze nas krzeſtiany tak hlupe, ze gim za to dame. czoz oni kazij. Teez mieſto ramus bylo przed lety welike mieſto za ſtaradawna, ale geſt zborzeno od Tyta weſpezyana, ze ho nenije vſtaweno defaty dijel, iako bylo. Take nenije nicz pewnee, wſſudy muoz do nieho. A geſt wokolo nieho y w mieſtie mnoho drziewije toho, geſſto na nich daktyllowe roſtau. A tijz daktylle roſtau rownie yako hrozen winny, ze gich mnoho w hromadie, yakoby klobuky welike przywieſyl na Suczij toho drzewa. *[Wikarz z Geruzalema Slauzil mſſi.]*

W nedieli, v zugilgije Swatee marzije magdaleny, rano dwie hodinie przede dnem wikarz z Geruzalema, Boſak, Sluzil mſſi [81b] w kaple w temz Sſpitale. A po mſſi kazal latinie dawage pautnikom w tom nauczenije, kterak ſe mijeti a zachowati magij. Naprzed, aby kazdy naboznym a pokornym Srdczem zelege ſwych hrziechuow mijeſta ſwata ta nawſſtiewowal. totizto bozij hrob y gina Swata mijeſta, A aby kazdy miel o tom Sylnu a dokonalu wijeru beze wſſije pochybnoſti o wſſech odpuſtczych, kterez k tomu kteremu Swatemu mijeſtu dany ſau. kazdemu zwlaſſt. A take wedle toho powiediel, abychme wſſiczkni byli trpieliwi we wſſem protiwenſtwije bud ſkutkem nebo rzeczij, kteremuz by ſe czo z nas takoweho od pohan ſtalo, Abychom to wſſe mile pro pana boha trpieli, yakoz pan kryſtus teez raczil geſt vcziniti w czas ſmrti ſwe, gſa pokorny, tichy a trpieliwy. A take nam powiediel przi tom, bychme pak chtieli boyowati o to a ſe waditi ſ pohany, ze bychom na tom nicz nezayſkali, Nez ze by ſkrze gednoho z nas, ktery by czo takoweho kte[82a]remu pohanu vczinil, ze by hned pohance rzekli, ze ſme gleyt zruſſili, A ze by wſticzkni ginij pautniczy vziti muſyli toho gednoho a Skrze to k welike neſnazy przigiti mohli. Take powiediel, ze ſme wſſiczkni w kletbie, kteryzkoli na tu paut gel bez powolenije otcze ſwateho, papeze. Ale kdyz przigedem bohda do Geruzalema, ze nam budu vkazani a dani zpowiedniczy, kterziz budu mijeti mocz nas kazdeho od toho rozhrzeſſiti. Take prawil, geſtli ze by ktery z nas geden proti druhemu miel yaky hniew anebo zlu wuoli, ten aby kazdy z nas geden druhemu odpuſtil A to wſſeczko z Srdcze dokonale wypuſtil. Takowe kazanije latinſke powiediel teez wlaſky giny kniez pro wlachy. A teez ffranczſky powiedijeno. A teez potom napoſledy niemeczky, Aby kazdy pautnik tomu rozomieti a wiedieti mohl. A w tom ſſli ſme wſſiczkni wen z tehoz Sſpitala przed wrata, a tu nas czekali s [82b]woſly. A tu wſedawſſe na woſly, geli ſme k Swatemu Girzije do lidij. a lezij dwie mili wlaſke od ramy a geſt wes, ale bylo niekdy mieſto. A tu geſt w tee lidya cziſty koſtel Swateho Girzije — wſſeczken z Teſaneho kamene byl vſtawen, Ale giz geſt zborzen, gedne kuor geſſtie ſtogij. A geſt v nieho w domku malem kniez rzek, kteryz w temz koſtele wedle obyczege rzeczkeho mſſe Slauzijewa. A w temz kuoru geſt vdielano z teſaneho kamene yako woltarz. A w temz woltarzi geſt proti welikemu woltarzi dijera, ze geden kazdy

muoz tam dobrze wlezti. A tu geſt tam kamen cztwerohranaty z bijeleho mramoru, trzij Cztwrtij lokte aſa z delij a z Sſirzij. A tak mi praweno, ze geſt ten kamen, na kteremz Swaty Girzij kleczal, kdyz ſu mu geho hlawu ſtiali. A ſau tu odpuſtkowee w temz koſtele etc. *[mieſto lidya.]*

A taaz lidia bylo niekdy mieſto welikee, Ale Skrze Tyta weſpezyana, kdyz ho dobyl, zborzeno geſt. A potom wſedawſſe na woſly, ge[83ª]li ſme zaſe do ramy. *[wikarz mſſi Slauzil.]*

W pondielij, den Swate marzie Magdaleny, dwie hodinie przed ſwietem wikarz Boſak ſwrchupſany Slauzil nam mſſi w kaple a po niem ginij dwa boſaczy, geden po druhem, ze ty wſſeczky mſſe dokonali dobrze przed ſlunczem. A to muſye proto rano ſluziti, ze pohanee, yakz brzo poczina ſwitati, hned przidau neſucze leczyakes potrzeby od gijedla, yakoz ſwrchu pſano, A tu tluku bez przeſtanije A, yakz by gim brzo neotewrzeli, iakoz mi praweno, ze by gim dwerze wyſekali. A tu wayducze tam do ſſpitala, wadije ſe, rugij ſe a krziczije przi tom, czoby ſe wztekli. A ten den opiet czely tu w ramie oſtali ſme A to z tee przicziny: ten pan A haytman z ramu, kteryz nam miel wedle vrzadu ſweho zgednati woſly, abychom na nich geli do Geruzalema, Nechtiel geſt gich zgednati, nez aby mu patron nietczo za geho praczy dal. y muſyl mu dati III a LX dukatuow. A tepruv geſt po woſly poſlal, kterezto [83ᵇ] w ſamy weczer prziwedli ſu nam. A hned ſe nam kazali ſtrogiti, abychom wſedali. A tu wyſſedſſe z Sſpitala, ſſli ſme przed branu mieſtſku na yakys wrſſek a tu wſedali ſme na woſly ſkuoro puoldruhe hodiny na nocz A geli ſme k geruzalemu. A tu w mieſtie pacholata a zeny pohanky hazeli na nas kamenim, ze ſme poſpieſſnie muſeli geti. A proto niekolik pautnikuow kamenim hazegicz ranili. A tak geli ſme a vgeli aſa XII mil wlaſkych. A w tom wyſſel mieſycz. A tu ſme wgeli w hory, mezy kterymiz ſme geli dobrze na X mil wlaſkych welmi zlu a kamenitu czeſtu, geſſto nelze horſſije, a welike hory, A potom geſſtie dale do geruzalema VIII mil wlaſkych teez zlu czeſtu, yako ſwrchu pſano. Awſſak na tiech wſſech horach a wrſſijech tu czelu czeſtu newidieli ſme zadneho drziewije welikeho nez Chraſtiny nizke a w dolech onde y onde drziewije oliwowe A drziewije to, yako na niem Swateho Jana chleb roſte. A bylo naramnie ten den horko. A newierzim, z nas ze wſſech, czo ge nas bylo [84ª] tu, by ktery zprawiti ſmiel przifahau, ze geſt neuſtal. A ya mohu rzeczy, ze ſem, yak ſem ziw, wijecze neuſtal; Neb Sedlo, na kterem ſem gel, bylo wylozenee ſlamau A frſti ſpolu, ze bylo na kazde ſtranie puol lokte ztluſſtij, a przeſ ſedlo prowaz a na kazde ſtranie mijeſto ſtrzmenuow prkenko na prowazku. a tak ſem byl vſtal, ze ſem nemohl s ſweho mezku sSeſti ani nohy zdwihnuti, abych s ſedl bez pomoczy. tak mie bolelo w rozkroczych. *[Przigeli k Geruzalemu.]*

W utery po Swatee marzije magdalenie dwie hodinie przed polednem przigewſſe tak wſſiczkni k Geruzalemu, ſfedawſſe ſ mezkuow a ſ woſluow aſa dwoge hony od mieſta, ſſli ſme pieſſky a welmi pracznie po vſtanije do mieſta. A przifſewſſe przed ten chram, kdez bozij hrob w niem geſt, kte-

ryzto chram byl zawrzien — Awſſak we dwerzech tehoz chramu dijery byly dobrze welikee, ze kazdy tam hledieti mohl — A tu kazdy z nas ſpijel niektery paterz, po[84b]kudz mu ſe zdalo. y ſſli ſme wſſiczkni do ſſpitalu, kteryz pro pautniky vdielan geſt, aby tu w niem noczleh mieli, ktoz ginde pro nedoſtatek hoſpod mijeti nemohau. A geſt tyz Sſpital cziſtie vdielany a dobrze dluhy a ſſiroky. A tu kazdemu z nas vkazano mijeſto, gedno wedle druheho, kdez kazdy z nas lezeti miel. Aſa kazdemu dwu loket mijeſto na ſſijerz dano. A na kaz[d]em tom mijeſtie kazdemu polozena rohoze z wijechowije pletena a na nije ſwrchu koberecz a poduſſka malaa, kozena. A ty wſſeczky wieczy Boſaczy z klaſſtera hory Syon pautnikom poyczugij, aby mieli na czem odpocziwati. A tu ſedſſe na zemi, kazdy z nas gedl geſt, czoz geſt miel a s ſebu przineſl. A odtud ya s ſwau rotau poſlali ſme, aby niekde nam woptali hoſpodu. A kdyz nam hoſpodu woptali nedaleko wod brany na lewe rucze v gednoho pohana, geſſto tau branau chodije do klaſſtera na horu Syon, tu ſme tam ſſli.

W Strzedu v wigilgije Swateho Jakuba, apo[85a]ſſtola bozijeho, rano przed Swietem zbudili nas Boſaczy, a ſſli ſme welmi rano, ze ſme przed Slunczem byli w klaſſterze na horze Syon. A aczkoli ſe menuge hora Syon, wſſak od Geruzalema mieſta wygda malo wyſs po niekoliko ſtupnijech kamennych, wegda z mieſta z brany, gde ſe rownem wſſeczko az k famemu tomu klaſſteru. A potom XIII Stupniuow do tehoz klaſſtera giti. A nenije weliky klaſſter. *A geſt* w niem wzdycky obecznie na oſmmezczytma mnichuow Boſakuow. A tyz klaſſter lezij aſa troge hony od mieſta, a kamenita czeſta giti k niemu. A tu byli ſme v mſſe. A yakz brzo kniez tielo bozije zdwihl, powolali nas wſſech, abychme ſſli ohledawat mijeſt ſwatych, Abychme ſe nemeſſkali, ze welike horko na den bude. A ſ tijm ſſli ſme z tehoz klaſſtera doluow po ſtupnijech. Tu Gardyan boſak klaſſtera Bethlema wſtupiw na teez ſtupnie, vkazowal nam mijeſta ſwata dolepſanaa. A prawil geſt to latinie A potom teez wlaſky A prawie [85b] przi tom, czo kazde to mijeſto Swatee odpuſtkuow ma. A potom giny Boſak powiediel to teez ffranczauzſkym yazykem, A potom teez giny niemeczky. A naprzed nam vkazal mijeſto, kdez panna maria, matka bozije, Cztrnaczte leth po wſtupenije pana kryſta na nebe duom ſwuoy a obydle miela geſt. A to mijeſto geſt od ſtupniuow ſwrchupſaneho klaſſtera aſa puol honuow. A tu, kdez ten duom gegij byl, vkazali nam mijeſto to, kdez geſt matka bozije vmrzela. A na tom mijeſtie na znamenije lezij kamen weliky, teſany. A ſu tu plnee odpuſtky. Tu take nam wokazali blizko przi tom mijeſto, kdez Swaty Jan przed matkau bozij mſſi ſlauzijewal dwanaczte kroczegij od toho mijeſta, kdez matka bozije vmrzela. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

Take w temz domu Matky bozije po Matcze bozije Smrti Swaty mathieg od Apoſſtoluow na mijeſto gidaſſe, Apoſſtola, zwolen geſt. A to nam mijeſto take vkazali. A tu geſt [86a] odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm kareen.*

Tu opiet, kdez ten duom, byl Swaty Jakub, Apoſſtol, za Biſkupa Geruzalemſkeho wywolen. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm kareen.*

A tu na tom mijeſtie, kde geſt ten duom matky bozije byl, Swata Elena byla dala za ſweho wieku ke czti pannie marygi cziſty klaſſter vdielati, ale pohanee gey zborzili z Grunthu. A tu opiet od ſtupniuow klaſſtera ſwrchupſaneho gducz do klaſſtera ſwrchupſaneho, na lewe rucze aſa cztyrzi kroczege geſt mijeſto, kde Matka bozije po wſtupenije pana kryſta na nebe tam z ſweho domu chodila na ſwe modlitby. A tu geſt odpuſtkuow *VII leth a VII kareen.*

Opiet aſa deſet kroczegij od zdi Claſſtera proti mieſtu geſt kamen weliky, kteryz nam boſaczy vkazowali, na kteremz kameni pan kryſtus ſtawal kaze vczedlnikom ſwym. [86b] A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth, VII kareen.*

Nedaleko opiet odtud druhy weliky kamen, na kteremz panna maria, matka bozije, kazanije ſweho Syna poſluchala Sediecz. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth, VII kareen.*

Opiet odtud aſa puol honuow proti mieſtu Geruzalemu tu, kdez pan kryſtus Apoſſtoly rozeſlal, aby kazali cztenije po wſſem ſwietie, Jakoz o tom pſano w zakonie: »gdiete po wſſem ſwietie kazicz etc.« A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth, VII kareen.*

Wodtud dale ſſli ſme proti wychodu ſluncze a proti mieſtu na puol druhych honuow od klaſſtera. A tu nam vkazali mijeſto to, Ze, kdyz po ſmrti panny marie Apoſſtolee gegije ſwate tielo k hrobu neſli, A zidee przibiehſſe chtieli mary ſ tielem przrzewratiti, (sic!) A kteryz ſe z nich mar chytil a dotekl, hned wochrnul, A nemohli mar przewratiti. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth,* [87a] *Sedm kareen.*

Odtud zaſe ſſli ſme proti zapadu Sluncze pod ſamy klaſſter hory Syon welmi zlu, kamenitu a przikru czeſtu. A kdyz ſme prziſſli na duol, ſſli ſme zaſe k wrchu. A tu nam vkazali to pole hrnczijerzſke, kterez kupeno za tiech trzidczeti peniez, za kterez pan kryſtus prodan. A to pole lezij przi ſtrani A geſt welmi kamenitee a geſt dobrych XVI kroczegij wz delij A tolikez z Sſirzij. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud aſa puol honuow w teez ſtranie geſt dijera, w kterez ſe niekterzij Apoſſtolee pro ſtrach, ziduow bogijecze ſe, byli ſchowali, kdyz pan kryſtus yat byl. A tu geſt Odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm kareen.*

Odtud opiet ſſli ſme proti wychodu ſluncze. A przſſli ſme do dolu, gemuz rziekagij vdolee Syloe. A w temz vdolee geſt drzewo welikee, genz roſte a obdielano a [87b] obezdieno kamenim wuokol aſa do paſu z wyſſij. A to geſt to mieſto, kdez to drzewo ſtogij, geſſto Swateho Yzayaſſe pilau drzewienau na poly przetrzeli. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud tymz dolem Sſli ſme dale; a rownie na temz dole mezy klaſſterem ſwrchupſanym a mieſtem geſt Studnicze magiczy weliky pramen, kteryz z nije tecze a ſlowe »Natatoria Syloe« latinie a Czeſky »kupadlo Syloe«. A pohanky perau ſobie ſſatſtwije ſwe v tehoz kupadla. A to geſt to Mijeſto, geſſto kazal pan kryſtus Slepemu od przirozenije, Aby ſe tu

zkaupal, a kdyz to vczinil, prozrzel geſt, yakoz o tom we cztenije pſano. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth, Sedm kareen.*

Dale opiet tijem dolem ſſli ſme malo k wrchu aſa hony od Swrchupſaneho kupadla Syloe. A tu na prawe rucze geſt Studnicze cziſta w Skale. A geſt giti k nije [88ª] doluow oſmnaczte Stupniuow. A geſt cziſta, ſtudena woda a dobra piti. A temierz my wſſiczkni pautniczy pili ſme z nije. A w teez Studniczy panna Maria, yakoz nam praweno, kdyz pana kryſta, Syna ſweho, miela do chramu obietowati, ze tu w tee ſtudniczy plenky prala. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Potom wodtud malo dale wodſſedſſe y ſſli ſme na prawau ruku przeſ duol na horu oliwetſku. A tu niekolik kroczeyuow nemnoho nad tijem dolem geſt dijera w Skale, kdez ſe byl w nije ſchowal Swaty Jakub, Apoſſtol, menſſij, pro Strach zidowſky, kdyz pan kryſtus yat, A tu byl negedl ani pige, az na weliku nocz pan kryſtus z mrtwych wſtal a gemu ſe zgewil. a tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth, Sedm karen.*

A tu take blizko przi tom geſt hrob abſolonuow, wokruhly yako wijezka, z gednoho [88ᵇ] kamene vdielany. [*hora oliwetſka.*]

Odtud dale ſſli ſme na wrch nahoru k horze oliwetſke welmi zlu a kamenitu czeſtu. A wedle tee czeſty s obu ſtran az na wrch geſt zed z Sucheho kamene zdielanaa. a tu na poly tee czeſty, nez na wrch ſe dogde, geſt kamen, kdez panna maria, Matka bozije, po panie kryſtowie wſtupenije na nebe obyczey magiczy kazdy den wſſeczka ta ſwataa mijeſta nawſſtiewowati, kde pan kryſtus yat, kde vkrzizowan, kde na nebe wſtupil — A to czinila az do ſwe Smrti — A chodieczy tiech mijeſt Swatych nawſſtiewowat, na temz kamenu ſwrchupſanem czaſtokrat odpocziwala geſt. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud dale ſſli ſme wyſſe k wrchu. A tu geſt ſkalka a to mijeſto, kdez pan kryſtus na tom mijeſtie vczedlniky ſwe paterzi vczil. a tu geſt odpuſtkuow *VII let a VII karen.*

Dale odtud v wrch nahoru gducze, nedaleko [89ª] geſt opiet gina ſkalka. A geſt to mijeſto, kdez pan kryſtus ſtoge na niem Vczedlnikom ſwym prawil o Sudnem dni, ze przide Sudit ziwych y mrtwych na vdolee Jozaffat. A to vdolee Jozaffat geſt rownie mezy mieſtem Geruzalemem a horu Oliwetſku. A nenije ſſiroke vdolee, abrz mijeſty welmi vzke. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm kareen.*

Odtud opiet wyſs gducz v wrch, na prawe rucze przelezli ſme przeſ tu zedku, kteraz wedle czeſty zdiena. A tu geſt koſtel zborzeny, neweliky, Swatemu marku ke czti zalozen. A tu geſt to mijeſto, kdez tyz koſtel, kdez ſu Apoſſtolee »wierzim w boha etc« ſkladali. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm kareen.*

A tu malo wyſs gducze prziſſli ſme na wrch hory Oliwetſke. A ſſli ſme proti Wychodu ſluncze czeſtu po rowni wrchem. [89ᵇ] A prziſſli ſme k gednomu malemu koſteliku, kteryz byl nam po prawe rucze wedle czeſty, A ſlowe Swate pelagie, kterazto byla welika hrzieſſnicze. A potom ſe kala

hrziechuow ſwych w Skale w Geſkyni, kteruz ſem take w temz koſtele wohledal. A tepruw po Smrti Swate pelagie Swata helena koſtelik ten nad tau Geſkynij vſtawila geſt. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm kareen.*

A ten koſtelik drzije pohanee a ſwee modlitby w niem rziekagij. A kdyz mnoho tu pohanuow, tehdy neradi pauſſtiegij do nieho krzeſtianuow. Nez mne ſau dwa pohanee tepruwa podruhe puſtili tam, wzawſſe ode mne kolikos Benatſkych peniez market, yakoz o tom dolegije powiem.

Odtud dale nedaleko gducze przedcze proti wychodu Sluncze prziſſli ſme opiet k ginemu koſtelu teez na prawe rucze, kteryzto koſtel Swata helena dala vſtawieti. [90a] A geſt wſſeczken z teſaneho kamene vdielany Ale giz wſſeczky Sklepy temierz ſwrchu ſe oborzili. A tu geſt niekolik ſtupniuow nahoru giti do tehoz koſtela. A tu przed tymz koſtelem Sedielo niekoliko pohanuow mamelikuow, kterez k tomu byl wyſlal ten Abrahym, piſarz krale zoldanuow. y Sſli ſme do tehoz koſtela malymi dwerzczy. A tijz pohanee cztli nas gednoho po druhem. A wſſedſſe tam, malo niekolik kroczeyuow na prawu ruku geſt kapliczka wokruhla woſmihranata A geſt mych oſmnaczte ſahuow wuokol zwijeczy a pieknie z teſaneho kamene vdielanaa y teez ſwrchu teſanym kamenem Sklenuta. A nema zadneho wokna, nez dwerzcze malee, kudyz tam chodije, kterymiz dwerzczy Swietlo tam gde, kdyz ſau otewrzieny, Ale malo. A w tee kaple horzie niekolik lamp. A take kazdy z nas putnikuow miel ſwau ſwijeczy, ze bylo ſwietlo, ze ſme dobrze [90b] widieti mohli. A tu w proſtrzedku tee kapliczky geſt mijeſto, kdez pan kryſtus w przitomnoſti Panny Marie, matky ſwe, a Swatych Apoſſtoluow s toho mijeſta na nebe wſtupil. A na tom mijeſtie geſt kamen z bijeleho mramoru ſnad lokte z delij a z Sſirzij, A w niem wyteſana geſt Sſlapiege prawe nohy. A prſty v teez Sſlapiege ſu obraczeny proti zapadu Sluncze. A ten koſtel a to ſwatee mijeſto drzije w ſwe moczy gedni zlij krzeſtianee, gimz rziekagij Origiani. A tu ſau Odpuſtky plnee. [*Odpuſtky plnee.*]

Odtud z koſtela toho wyſſedſſe ſſli ſme czeſtau rownau proti wychodu ſluncze. A tu gducze przifſli ſme k rohu zdi, kteraz zed zdielana okolo gedne winnicze. A tu na tom rohu geſt mijeſto to, kdez ſe Angel zgewil pannie Marigi, matcze bozije, gednoho czaſu, kdyz putowala a nawſſtiewowala wedle ſweho obyczege, yakoz miela kazdy den tak to cziniti A ta ſwata mijeſta nawſſtiewowati. [91a] A tu gije dal Andiel ratoleſt oliwowau na tom mijeſtie a gije zwieſtowal hodinu czaſu Smrti gegije. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Przedcze dale proti wychodu Sluncze ſ toho mijeſta ſwrchupſaneho — aſa dwoge hony odtud — vkazali nam duom weliky, Cztwerohrany. Ale do tehoz domu zadneho krzeſtiana nepauſſtiegij pohanee. A tomu domu rziekagij Galilea. A niekterzij prawije, ze by to ta Galilee byla, o kterez Swaty marek Ewangeliſta piſſe we cztenije welikonocznijem, yako Swataa marzije Nagdalena y ſ ginymi Marygemi hledagicze pana kryſta w hrobie, geſſto

gim Andiel rzekl, aby ſſli a powiedieli vczedlnikom geho a petrowi, ze ge wſtal a przedeyde ge do Galilee etc. A druzy o tom prawije, ze nenije to ta Galilea, o kterezto Swate cztenije geſt, *Nez ze geſt ge pan kryſtus* przedſſel ne tu, [91b] Ale w Galileyſke kraginie, kteraz kragina, yakoz zprawen ſem, geſt od Geruzalema aſa trzi neb cztyrzi dni pauti. Pak na kterem z tiech dwau mijeſt ta wiecz ſtala ſe, to pan buoh naylepe wije. a Acz ſme w tom domu ſwrchupſanee Galilei nebyli, wſſak nam odpuſtky oznamili a nam dali teez, yakobychom tam oſobnie byli. A geſt tu odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Wodtud ſſli ſme dale na lewu ruku doluow Czeſtau zaſe proti mieſtu Geruzalemu. a wſſedſſe doluow tauz czeſtau aſa hony, w proſtrzedku teez czeſty, kterazto czeſta gde mezy dwiema zdmi doluow, geſt Skalka, na kterez pan kryſtus Sediel a plakal nad Geruzalemem A vczedlnikom ſwym oznamil zkazenije a zborzenije tehoz mieſta. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a VII karen.*

Dale doluow gducze w tee ſwrchupſanee czeſtie, geſt opiet gina Skalka rownie na czeſtie. A na tee Skalcze Swaty Thomaſs [92a] ſtoge widiel matku bozij tieleſnie do nebe wſtupowati. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Dale doluow Gducz nedaleko od czeſty na lewee rucze geſt mala ſkalka, przi kterezto Apoſſtolee Swaty Petr, Swaty Jan a Swaty Jakub ſpali, kdyz pan kryſtus ſe modlil otczy ſwemu nebeſkemu przed ſwau Smrtij. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a VII karen.*

A malo dolegije aſa deſet kroczegij od toho mijeſta ſwrchupſaneho geſt mijeſto na rohu zedky, kdez Swaty Petr Malchowi vcho vtial. A tu geſt odpuſtkuow *VII let a VII karen.*

A od toho mijeſta na dewiet kroczegij proti zapadu Sluncze geſt kaut Suchym kamenem wyzdieny. A tu geſt to mijeſto, kdez pan kryſtus od ziduow ſwazan a yat. A tu ſau Odpuſtky plnee. [*plnce.*]

Potom tuuz ſwrchupſanu czeſtau gducz doluow, prziſſli ſme na przecznij czeſtu, kteraaz [92b] gde doluow aneb dolem Jozaffat pod mieſto Geruzalem. a tudy gducze czeſtau widieli ſme nad nami Swatu czeſtu*) branu tu, gijez rziekagij zlattaa brana, kterauz branau pan kryſtus w kwietnau nedieli gel do Garuzalema do Chramu ſſalomunowa. A tu nam powiedijeny od Boſakuow odpuſtky, ktoz na tu branu pohledij. a geſt zawrzenaa, ze gije nechodij lidee obecznije yako ginymi branami. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

A tauz czeſtau, ktera tymz dolem gde na prawau ruku proti poledni, aſa XV kroczeguo od czeſty. Sſli ſme do geſkynie, kteraz geſt wyteſanaa w Skale, yakoby Sklep byl. A tu wegda do tee Geſkynie, na lewe rucze geſt mijeſto to, kdez ſe pan kryſtus modlil otczy ſwemu A potil ſe krwawym potem, Jakoz o tom we cztenij pſano geſt. A w tee geſkyni geſt wyteſanaa ſwrchu dijera welikaa Skrze ſkalu, geſſto tudy tam Swietlo gde. A to mijeſto

*) *czeſtu* v rukopise přeškrtnuto.

dala vdielati Swata helena a wyteſati, aby ſwietlo tam bylo. A to mijeſto ſwrchu [93a] pſanee nenije od toho mijeſta daleko, kdez pan kryſtus yat geſt. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud ſſli ſme z tee Geſkynie wyſſedſſe zaſe na czeſtu proti wychodu Sluncze. A nedaleko odtud na prawe rucze wedle czeſty na dole mezy mieſtem Geruzalemem a horau oliwetſkau geſt matky bozije kapla, kteruz Swata helena po Smrti matky bozije dala vdielati. a geſt do tee kaply gducz do zemie XXXVIII Stupniuow kamennych az do koncze doluow. A doluow gda od dwerzij tee kaply XVI ſtupniuow, geſt na prawe rucze tychz Stupniuow hrob Swatee Anny, matky panny marie, A na druhe ſtranie na lewe rucze rownie proti tomu geſt hrob Swateho Joachyma, otcze Panny marie. A kdyz tam doluow dokoncze na zemi do teez kaply ſwrchupſanee waydeſs, geſt tam welmi tma, Neb zadneho tam wokna nenije, ze ſme ſwietlo s ſebau mijeti muſeli. A wegda tam, na lewe rucze geſt Studnicze, [93b] a welmi dobra woda z nije piti. A na pravu ruku tee Studnicze nizkymi dwerzczy ſſli ſme do tmawe, male kapliczky. A tu geſt vdielan oltarz z bijeleho mramoru. A pod tijem oltarzem geſt hrob matky bozije, w niemz byla pochowana po ſwe ſmrti. Ale toho praweho hrobu nemuoz zadny widieti, neb geſt oltarz na niem. A tu ſau odpuſtky plnee. [*plnee.*] A odtud z tee kaply wyſſedſſe ſſli ſme przeſ moſtek neweliky, kamenny, proti mieſtu. A tu na tom mijeſtie, kdez ten moſtek, geſt to drzew[o], z kterehoz krziz byl vdielan, mnoho leth lezelo prwe, ze lidee przeſ nie chodili. A potom pan kryſtus na niem vkrzizowan. A tu ſlowe to mijeſto, o kteremz Swaty Jan piſſe w ſwe paſſigi: »wyſſel geziſs przeſ potok czedron.« A tehdaaz za mne bylo Sucho, kdyz ſem ya tam byl. A czoz ſem zprawen, ze netecze tudy zadna woda, lecz deſſt ſpadne s prziewalem. A przeſſedſſe przeſ ten moſtek Sſli ſme k mieſtu aſa puol honuow [94a] k huorze. A tu geſt mijeſto to, kdez Swateho Sſtiepana vkamenowali. A gducze ſtezkau k mieſtu nahoru, bylo nam toteez mijeſto po lewe rucze. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

A potom tauz ſtezkau ſſli ſme aſa hony a przijſſli ſme k branie mieſta. A tee branie rziekagij brana Swateho Sſtiepana A to proto, ze Swaty Sſtiepan tauz branau wyweden geſt na ſwe vkamenowanije. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a VII karen.*

A kdyz ſme przijſſli k branie mieſta, wſſedſſe do mieſta, na prawe rucze nedaleko od brany geſt koſtel matky bozije, kteryz ſwata helena dala vſtawiti ke czti matcze bozije. A tu na tom mijeſtie, kde geſt koſtel, byl duom Swateho Joachyma. A w tom domu a na tom mijeſtie ſe matka bozije vrodila. A pohanee ſe w niem wedle ſwee wijery [94b] modle panu bohu, Ale zadneho krzeſtiana tam do nieho nepuſtije. Nez byl ſem wnie v dwerzij a tam dieru blediel. Ale nemohl ſem widieti nicz w niem, neb bylo tma, pozdie a po ſlunczy. A tu ſau odpuſtky plnee. A potom dale przijſſli ſme gducze tauz vliczy k domu pilatowu. a byl nam na prawe rucze. Ale tehdaz byl zawrzijen, ze ſme tam nemohli. A w temz domu

geſt pan kryſtus obzalowan od ziduow, mrſkan, poſmijewan a na Smrt odſuzen. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

A tyz pilatuow duom lezij na rohu. A wedlee tehoz domu pilatowa od tee vlicze, kteruz ſme ſſli, gde na prawau ruku gina vlicze k wrchu nahoru. A ſau wſſe Stupnie kamennee nahoru giti k domu, w kteremz herodes bydlil, a pan ten Geruzalemſky, haytman krale zoldana, nynije w niem bydlij. widiel ſem gey dobrze, Ale nebyl ſem w niem. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Dale ſſli ſme tau vliczy, a geſt przeſ vliczy [95ᵃ] zdieny Sklep yako pawlaczka. a tu ſau dwa kameny wezdiena ſwrchu w Sklepu z bijeleho mramoru mijeſto obradla, kazdy delſſij nezli lokte z delij a teez z Sſirzij, a mohau ſe dobrze widieti. A to ſau ti dwa kameni, geſſto na gednom z nich pan kryſtus ſtaal, kdyz geſt na Smrt odſuzen, A na druhem ſtal pilat, kdyz ho odſuzowal na Smrt. a Swata helena ſwrchupſana nemohuczy ſe wyptati toho w giſtotie na zadnem, ktery by to kamen prawy byl, na kterem pan kryſtus ſtal, y dala obadwa w ten Sklep wezditi. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Dale odtud gducze tauz vliczy, byl nam na lewe rucze wrſſek aſa XV neb XVI loket z wyſſij, zborzeny koſtelik neweliky. A to geſt to mijeſto, kdez panna maria, matka bozije, s ginymi panijemi a zenami ſtala, Aby mohla widieti pana kryſta, Syna ſweho, geſſto ho tudy k poprawie na Smrt wedli. A tu widuczy ho Trnowu (sic!) korunowaneho a vkrwaweneho, [95ᵇ] zaloſtij padla na zemi a womdlela geſt. A tu ſwata helena dala ten koſtelik vdielati. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm let a VII karen.*

Odtud dale gdaucz prziſſli ſme do prziecznije vlicze. A tu hned malo na lewe rucze w teez vliczy geſt mijeſto, kdez ſe pan kryſtus neſa krziz na ſobie zaſtawil a wida mnohee, ani placzij, kterziz ſe tomu diwali, obratiw ſe k nim, rzekl: »dczery Geruzalemſke, neplaczte na mie, Ale placzte na ſwe dieti!« yakoz we cztenije o tom pſano. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

A tu take geſt hned to mijeſto, kdez ſau zidee nutili Sſimona Czyrenenſkeho, geſſto ze wſy ſſel branau, kteraz nedaleko od nas byla na prawe rucze, aby krzize pomohl neſti panu kryſtu. A tu geſt odpuſtkuow *VII let a VII karen.*

Dale odtud ſſli ſme tauz vliczy na lewau ruku. A gducze prziſſli ſme przed duom Swatee Weronyky. a byl nam po pra[96ᵃ]we rucze. A hned przed tymz domem tu w uliczy geſt to mijeſto, kdez pan kryſtus tudy weden na Smrt, Swataa weronyka wyſſla k niemu a dala mu rauchu, aby ſwau Swatau twarz gij vtrzel. A pan kryſtus vtrzew ſe gij tauz ruchau, dal gije zaſe, w kterezto rauſſe geho Swata twarz a obliczey ſe wytiſkl, yaky geſt pan kryſtus byl, yakoby gey malerz namalowal, kterazto ſe w rzimie vkazuge podnes, kteruz ſa w rzimie widiel ſem. Druzy prawije take, ze by ta prawaa taaz Swataa raucha byla na karelſſteynie, A ze by to Czyeſarz karel Slawne pamieti byl zpuoſobil, wyproſyw ſobie na otczy Swatem, Pa-

pezi, kteryz toho czaſu byl, aby mu teez Swate weronyky poyczil tu w Rzimie, dokudz tu byl, Aby ſobie po tee dal namalowati ginu; A potom ze by ſobie tyz Czyeſarz tu prawu schowal A tu malowanu mijeſto tee prawe papezi dal. A tu [96b] na Karſſtaynie ſem take widiel. Pan buoh naylepe wije, ktera prawa. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Dale gducze prziſſli ſme prze[d] duom Swatee marzie magdaleny. A byl nam po prawe rucze. A tu nam take vkazali duom toho bohatcze, geſſto nechtiel lazarowi dati z drobtuow s Stolu ſweho. a geſt duom przes vliczy przezdieny, ze ſme pod nim vliczy przedcze ſſli. A potom ſme prziſſli k Sklepom, pod kterymiz ſme ſſli podal. a pod tiemi ſklepy byli kuchynie obeczne, geſſto ſy w nich wſſech potrzeb naſſel k gijedlu, kdoz czo chtiel. A teez kramſke wieczy A teez Appateky byli pod nimi. A owotcze take mnoho prodawali. A potom ſme ſſli do ſwe hoſpody. dwie hodinie aſa przed weczerem patron naſs poſlal k nam, abychom ſe ſtrogili giti do chramu, w kteremz hrob bozij geſt. A tu prziprawiwſſe ſe, ſſli ſme. A tu prziſſedſſe przed tyz chram, geſt przed nim placz dobrze [97a] weliky. A tu ſtalo na niem mnoho pohanuow, zen y muzuow, y take niekterych bludnych krzeſtianuow, geſſto take krzeſtianee bayti chtiegij, Ale mnoho bludnych Artykuluow w ſwe wijerze magij, w nichzto ſe ſ obecznu wieru krzeſtianſku neſrownawagij, kterychzto niekolik rot geſt, o kterezto rotie kazdee, pokud wierzij ktera, iakoz toho tam zprawen ſem, na konczy tohoto ſepſanije dotknu a o nich powijem. *[popſali nas w Chramu.]*

A kdyz ſme prziſſli przed dwerze Chramowe, Tu ten czaſtopſany Abrahym, piſarz krale zoldana, na prawe rucze v dwerzij chramowych Sediel geſt ſ mameliky niekoliko, A na lewe rucze Sediel geſt naſs patron. A dali nas gednoho kazdeho po druhem cziſti, kolik nas tam do chramu weſſlo. A kdyz ſme tam weſſli, tehdy patron naſs za nami ſſel geſt naypoſlez. A niekterzij pohanee takee, Ale hned gim kazal Abrahym wen giti. A zawrzewſſe dwerze, zamkli nas tam. A tu [97b] potom boſaczy kniezije a mniſſij rozlicznych zakonuow, kterzij z tiechto okolnijch zemij ſ nami tam na paut prziplauli, wſſiczkni ſſli ſme przed kapliczku, w kteree hrob bozij geſt. A tu pomodliwſſe ſe panu bohu, Boſaczy a kniezije zaczali ſau Salue regina zpiewati. A tak gducze zpijewagijcze, ſſli ſme do kaply matky bozije. a geſt taaz kapla blizko od bozijeho hrobu, A piet Stupniuow kamennych do nije giti. A wegda do nije, na prawe rucze gſau w nije trzije oltarzi: weliky oltarz w proſtrzedcze a na kazdee ſtranie geden oltarz. A tu doſpijewawſſe Salue, Boſak geden vczinil latinie cziſtee a naboznee kazanije. A przi tom powiediel geſt, ze pan kryſtus po ſwem wzkrzieſſenije na tom mijeſtie, kdez geſt weliky oltarz, zgewil ſe geſt nayprwe pannie marygi, matcze ſwee milee. A take powiediel, ze na tom oltarzi, ktery geſt na lewe rucze welikeho oltarze, ze geſt kus od krzize pana [98a] kryſta w Strziebrze okowany a pozlaczeny, kteryz ſme take wſſiczkni ohledawali. A geſt przed nim mrzijezka ſtruniena, Ale muoz Skrze tauz mrziezku gey

dobrze widieti. Dale nam powiediel, ze na prawe rucze welikeho oltarze, na[d] tijem oltařem kteryz geſt, ze geſt kus toho Slaupu, v kterehoz pan kryſtus biczowan geſt. A geſt nad oltarzem tijem dijera cztwerohranata we zdi yako okno. A przed nim drzewiena mrzize nehuſta. A ten Slaup tam za tau mrzezij geſt, ze kazdy tam rukau ſwobodnie ſahnauti muoz A geho ſe dotknauti. A geſt tyz ſlaup mramoru takoweho yako zde w czechach bywagij narudowaty. Tuſſim, ze geſt aſa pieti cztwrtij lokte z wyſſij a puol druheho lokte na tlauſſt wuokol. Take nam powiediel dale, ze w proſtrzedku teez kaply Stalo ſe, kdyz Swata helena doptala ſe krzizuow tiech trzij wſſech — Totizto: na kteremz [98b] pan kryſtus wiſel y teez take tiech krzizuow, totizto dobreho a zleho lotra — A nemohuczy wiedieti w giſtotie, ktery by prawy z nich byl krziz pana kryſta, A tak, kdyz o to ſtarala ſe, chtieczy zwiedieti rada, ktery geſt prawy, A tu ſe treffilo a przihodilo, ze tudy neſli k hrobu vmrle tielo. A tu ſwata helena vzrzewſſi to tielo, kazala ge przineſti na to mijeſto, kdez ti trzie krzizowe byli. A kazala ge poloziti na geden krziz. nebylo nicz. A potom na druhy. opiet nicz nebylo, neb zadny z tiech prawy nebyl. A kdyz na trzetije krziz polozili teez tielo, hned geſt ten vmrly wſtal a ozil. A tu tepruw Swata helena poznala geſt, ktery geſt prawy krziz. a tuuz kaplu m. bozije drzije w ſwe moczy boſaczy. A potom kazali kazdemu ſpijeti otcze naſs a zdrawa maria. A geſt tu odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud ſſli ſme wſſiczkni w proczeſy. A wyſſedſſe przed ſamu tuuz kaplu po tiech pieti [99a] Stupnijech doluow, na kroczey od tiech ſtupnijuow geſt kamen weliky, okruhly yako mlynny, Ale wietczij. A to geſt mijeſto to, kdez ten kamen, kdez pan kryſtus ſtaal po ſwem wzkrzieſſenije A ſe zgewil Swatee marzije magdalenie rzka gije: »zeno, czo placzeſs a koho hledaſs?« Jakoz o tom we cztenije pſano. A wod toho kamene na piet kroczeguow bliz k kapliczcze bozijeho hrobu geſt druhy okruhly kamen. A to geſt to mijeſto, geſſto Swata marzije Magdalena ſtala tu a, vzrzewſſi pana kryſta, miela ho za zahradnika geho ſe taziczy, won-li ge wzal tielo pana kryſta. A na to gije pan kryſtus rzekl: »maria, nerod ſe mne dotykati etc!« A tu nam opiet powiedieli, aby kazdy z nas ſpijel paterz a zdrawa maria. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud dale ſſli ſme gducze z kaply na lewu ruku k gednee kapliczcze, gijez rziekagij zalarz kryſtuow. A geſt dijera w Skale a woltarz. [99b] A pod tijem oltarzem geſt mijeſto to, geſſto pan kryſtus tu Sediel ſwazany, dokudz zidee wrtali dijery w krzizi y teez take dokudz dielali ty dijery w Skale, geſſto krzizi w nich ſtati mieli. A to mijeſto drzije w ſwe moczy rzekowe. A geſt tu odpuſtkuow *Sedm let a Sedm karen.*

Odtud dale ſſli ſme do ginee kapliczky blizko od prwnije. A w tee kapliczcze geſt oltarz na tom mijeſtie, kde ſau zidee loſowali a hrali o Sukni pana kryſta. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud nedaleko prziſſli ſme k kaple Swatee heleny. A tu geſt ta kapla, geſſto ſwata helena w nije za ſwe ziwnoſti mſſi ſlychawala. A geſt do nije

giti XXX Stupniuow kamennych doluow. A ſau w nije dwa oltarzi. A wegda do kaply, na prawau ruku geſt hlaube XII Stupniuow doluow giti. A tu geſt w Skale wyſekana yama. A tu geſt to mijeſto, geſſto [100a] Swata helena Swaty krziz kryſtuow a kopij a hrzeby a trnienau korunu nalezla y teez ginee dwa krzize. A tu kaplu a to mijeſto ſwatee drzije w ſwe moczy Georgiani. A geſt tu odpuſtkuow: *A ſau tu odpuſtky plnee.*

Odtud z teez kaply zaſe wyſſedſſe, na lewee rucze niekolik malo kroczegij geſt opiet gina kapla a w nije oltarz, A pod tijem oltarzem dijera Cztwerohrana, aſa lokte na wyſs a tolikeez na Sſirz. A przed tau dierau geſt mrzize drzewiena, ze kazdy ſkrze ni muoz tam ſwobodnie rukau ſahnauti. A w tee dijerze za mrzezij tam geſt kamen okruhly yako ſlaup, ſſere barwy. A geſt lokte aſa zdelij a puoldruheho wuokol z tluſſtij. A geſt to ten kamen, yako pan kryſtus na niem Sediel, kdyz poſmijewan byl A korunowan trnovau korunau. A to mijeſto Swatee drzije v ſwe moczy Indiani. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

Odtud dale gducze niekolik kroczeguow prziſſli ſme k Schodu. A tu geſt giti na[100b]horu aſa XVI ſtupniuow do kaply, gijez rziekagij hora kaluarie. A to geſt to mijeſto, kdez pan kryſtus geſt vkrzizowan. A kdyz ſme nahoru prziſſli do tee kaply, boſak vczinil geſt latinie welmi cziſtee a naboznee kazanije o temz Swatem mijeſtie welmi ge wychwaluge, ze geſt to mijeſto nayſwietieyſſije mezy wſſemi tiemi ginymi mijeſty, tijem toho dowozuge, ze tu pan kryſtus na tom mijeſtie ziwy y mrtwy widijen geſt A ze tu take wſſeczko lidſke pokolenije ſwu Swatu krwij raczil geſt wykupiti. A tu ze geſt za ſwe wſſeczky neprzately proſyl boha otcze ſweho — netoliko za ty, kterzij gey vkrzizowali a muczili a gemu ſe poſmijewali, Ale y za ty neprzately, za nas za wſſeczky hrzieſſne, genz gey ſwymi hrziechy krzizugeme podnes. a tu take na tom mijeſtie ze geſt ſwuoy kſſafft poſlednij przed ſwau ſmrtij vczinil, ſwuoy [101a] naywietczij poklad, genz nade wſſe ginee geſt milowal, ſwu milu matku Pannu Marigi a Janowi gi poruczil. A na tom mijeſtie ze geſt welike diwy vcziniti raczil: longina Slepeho widomeho vcziniti, lotra kagijeczyho, geſſto prwe nikda nicz dobreho neuczinil, na miloſt przigijeti a hrziechy geho odpuſtiti, nebrz y ray gemu zaſlibiti, ze ſ nim w niem ten den bude. A ſycz gineho mnoho tak kazal, ze gich bylo z nas malo, by neplakali. A potom powiediel dale, ze, Aczkoli hrob bozij take welike Swatee mijeſto geſt, awſſak tomuto ze ſe nemuoz przirownati: Neb ſe przi hrobie bozijem nicz gineho neſtalo nez naprzed, ze geſt Pan kryſtus w niem pochowan po ſwe ſmrti A ze geſt w niem ſwu wſſemohutnoſt okazal a raczil z nieho z mrtwych wſtati, Ale na tomto mijeſtie ſwrchupſanem, horze Caluarie, ty wieczy ſwrchupſanee, totizto naſſe wykupenije nas [101b] wſſech lidſkeho pokolenije. Neb Sycz zadny przed tijem, czin zle neb dobrze, ſpaſen byti nemohl. A na tom mijeſtie ze ge ſe dal znati prawym bohem a prawym Czlowiekem; prawym bohem dal ſe geſt znati tijem, ze longina ſlepeho od przirozenije, kdyz geſt geho Swaty bok kopim otewrzel, A tyz longin tuuz krwij geho ſwatu, kteraz po kopij

doluow tekla, woczij ſwych gij pomazal a hned geſt prohledl. druhe take, ze geſt ſe ſkalee pukalo tu na tom mijeſtie, yakoz o tom dolegije powijem, y teez ginde ſe pukalo na ginych mijeſtech. A tmy ſe ſtali po wſſije zemi. A ſluncze ſe zatmielo, Takze Dyonyzyus, weliky mudrzecz a hwiezdarz w Atenach, w ten czas, kteryz pana kryſta na krzizi muczili, czetl geſt ſwym vczedlnikom o zatmienije Sluncze, ze geſt nemoznee, aby ſe zatmieti mohlo, kdy mieſycz geſt na plnie, A toho czaſu hned pogednau ſe zatmielo. A on rzekl: [102a] »geſt Giſtie: nebot ſe wſſeczken ſwiet zborzij, A nebot buoh wſſeho przirozenije naSylee trpij.« A kdyz zaſſe rozſwietlo, a on widiel, ze geſt ſwiet w ſwe waze zuoſtal, ze geſt buoh naſyle trpiel. A toho boha ze geſt neznal. Vdielal geſt woltarz w Athenach bohu neznamemu. A potom tyz mudrzecz poznal geſt toho boha byti pana Geziſſe kryſta Skrze Swateho pawla, yakoz o tom ſe piſſe w Skutczych Apoſſtolſkych. A Czenturio a ginij widucze ty diwy, kterez ſe przi geho Swatem vmuczenije dali, rzekl geſt: »zagiſte tento geſt Synem bozim byl,« yakoz ſe o tom piſſe w paſſigi Swateho Mathauſſe: zemie ſe trzaſla, a opona Chramowa ſe roztrhla; Skale ſe pukalo a zſedalo, A hrobowe ſe odwijerali, A mnoha tiela wſtala z mrtwych etc. Take dal ſe geſt znati byti prawym czlowiekem tijemto, ze tauz wſſeczku boleſt a mauky, czoz geſt koli trpiel na ſwem Swatem tiele, ze geſt ho rownie [102b] teez bolelo yako gineho czlowieka. A aczkoli mohl geſt to vcziniti ſkrze ſwu wſſemohutnoſt, ze by byl na ſwem Swatem tiele yakozto prawy buoh gſa zadne boleſti netrpiel, Ale toho vcziniti neraczil, aby znamo bylo, ze geſt prawym czlowiekem. a tudy byl prawym bohem, yako naprzed pſano: longinowi od przirozenije Slepemu zrak dal, Skale ze ſe pukalo s geho Swatu Smrtij — vtrpenije magicz to bozſka mocz proti przirozenije lidſkemu — A ze geſt byl prawy czlowiek, boleſt a trapenije na geho Swatem tiele okazowalo geſt. A tak potom teez kazanije wſſeczko wlaſky powiediel geſt. A teez potom ginij kniezij dwa: geden ffranczauzſky a druhy niemeczky, ze ten kniez daleko chybowal, kteryz niemeczky to prawil, ze toho tak wſſeho neprawil iako ten latinie. A teez mijeſto hora kaluarie geſt takto zpuoſobeno: naprzed wegda nahoru po tiech XVIti Stupnijech, na trzi [103a] kroczege od Stupniuow wegda do teez kaply, na lewe rucze geſt ta dijera, w kterez krziz kryſtuow ſtal. A geſt ſwrchu nad nim polozen kamen z bijeleho mramoru, w kteremzto kameni teez dijera tak welikaa geſt yako w ſkale. A taaz dijera geſt okruhla a naprziecz na maiau pijed welika a okruhla a wſſeczka w mramoru y w Skale na II½ pijedi malee z hlubij. Na prawe rucze teez dijery aſa na dwa kroczege geſt Slupecz kamenny, okruhly, aſa I½ lokte zwyſſij. A to geſt to mijeſto, kdez ten Slaupecz ſtogij, kdez geſt byla ta dijera, geſſto krziz toho dobreho lotra w nije ſtaal. Ale na druhe ſtranie na lewe rucze geſt rownie takowy ſlaupek yako y prwnij. A to geſt opiet mijeſto to, kdez geſt ſtaal krziz toho zleho lotra, geſſto ſe ruhal panu kryſtu A mezy dierau krzize pana kryſta, kdez ſtal, A mijeſtem krzize toho zleho lotra geſt rozpuklina w Skale, ze by w tee rozpuklinie

czlowiek dobrze [103b] lezeti mohl. A taaz rozpuklina w Skale gde przedcze do zemie Skrze druhu kaplu, kteraz pod kaplau hory kaluarie geſt, tak przedcze wzdy do zemie. A to mijeſto Swate przed niekolikonaſti lety drzeli boſaczy. Ale giz Skrze dary a przimluwu krale Georgianſkeho boſakom odyato geſt a Georgianom, tee rotie, dano, ze gim wladnau. *A na temz mijeſtie ſau odpuſtky plnee.*

A odtud s hory kaluarie ſſedſſe zaſe doluow po ſwrchupſanem ſchodie od ſtupniuow ſchodowych aſa XVII kroczeguow A od tiech dwerzij, kudy do Chramu chodije, XIIII kroczeguow, przifſli ſme k mijeſtu tomu, kdez pan kryſtus s krzize ſniat, pannie marygi, matcze ſwe, w luonie lezal. A tu mazan maſtmi a k pohrzebu przipraven wedle obyczege, kteryz tehdaz byl. A toteez mijeſto Swatee geſt s zemij za rowno. A nenije na niem ani tu okolo zadneho Oltarze, Nez mijeſto yako hrob, czo by czlo (sic!) [104a] by czlowiek lezeti mohl. A to geſt wydlazeno mramorowymi kuſy iako pieſt zwijeczy. a to mijeſto Swatee drzij jedna rota zlych krzeſtianuow, gimz rziekagij yakobite. *A ſau tu odpuſtky plnee.*

Odtud dale ſſli ſme k kapliczcze bozijeho hrobu. a geſt odtud XXX kroczeyuow. A tu przifſedſſe k teez kapliczcze, tu ſme wſſiczkni klekli a panu bohu ſe modlili przed tauz kapliczkau. A tu potom, kdyz giz tauz kapliczku otewrzeli, chodili ſme do nije po dwau, po trzech z nas, po gednom. A tu kazdy z nas ſpiegicz niektery paterz, ſſli ſme wen a ginij tam. A to mijeſto Swate a kapliczka geſt takto vdielana a zpuoſobena: naprzed, ze geſt okruhla wuokol mych dwadczyti ſahuow A wſſeczka bijelym mramorem pulerowanym hladcze wſſudy obdielana a Sklenuta a zadneho okna nema. A ma tento zpuoſob: przednije dwerze, kdyz do nije gdeſs, ſau welike a Sſiroke, yako Sycz obeczne [104b] dwerze bywagij v komor; A dwerze, gimiz ſe ty dwerze zawijeragij, gſau drzewiene, hrubym Sſtukwerkem vdielane. A kdyz tiemi przedimi (*sic!*) dwerzmi tam waydeſs, geſt naprzed ſklepek, w niemz gich aſa XI neb XII ſtati muoz newelmi proſtrannie. A tu gſu druhee dwerze kamennee, aſa dwau loket zwyſſij A Sedm cztwrtij lokte na ſſirz. A tu w tom ſwrchupſanem ſklepu przed tiemi dwerzczy, nedochazege geſſtie toho mijeſta, kdez hrob bozij geſt, lezij kamen cztwerohrany, na puol lokte ztlauſſtij A dlauhay a ſſirokay aſa na dwie pijedi. A to geſt ten kamen, na kteremz Andiel ſediel, kdyz maria magdalena ſ ginymi Marygemi pana kryſta w temz hrobu hledagicze nenalezli, a Andiel gim rzekl Sedie na temz kamenie: »nenije ho zde, gehoz hledate. wſtalt geſt etc.,« Jakoz o tom pſano v welikonocznijem cztenije, kterez Swaty Marek popſal. A tu tie[105a]mi dwerzczy malymi ſwrchupſanymi ſehna ſe, kdyz tam waydeſs do te druhe kapliczky, hned na prawe rucze na ſame wedlee tiech dwerzecz geſt oltarz z bijeleho mramoru, hladcze pulerowany. A pod tijem oltarzem geſt tepruw hrob bozij prawy. Ale zadny z nas ze wſſech pautnikuow praweho hrobu toho newidiel geſt. A w temz Sklepu, kdez ten oltarz ſwrchupſany geſt, ledwa muoz w niem Sſeſt czlowiekuow ſtati. A nad tijem oltarzem horzij XI lamp. A prawili mi Boſaczy klaſſtera hory Syon, ze przed nie-

koliko Sty lety drahnie po wſtupenije na nebe pana kryſta ze ſau pautnikom wſſem, kterzij ſau tam k bozijemu hrobu putowali, ten prawy hrob bozij okazowali; A ze ſau pautniczy, beraucze s ſebau noze a deky, ſobie vlamowali kuſy welikee od bozijeho hrobu, czo ſe kazdemu zdalo. A pro tu przyczinu ze toho kazdemu [105b] tak neukazugij iako prwe, a, by mieli kazdemu vkazowati, ze by gey giz dawno roznoſyli, ze by nicz nezuoſtalo wſſak proto Boſaczy, genz tijem wladnau, czaſem kdoz to wije a gich za to proſy, ze mu to vkazij; ale wſſak rziedko, a muſy mijeti ſſtieſtije welikee, komu to vczinije. nez ſprawil mi naſs patron, ze przed pieti lety tam byl, a ze ho Gardyan z hory Syon, kteryz tijem wladne a klicze od toho ma, ze gey tam s ſebu vwedl a puſtil, gſa ſ nim v welike znamoſti, w zwlaſtnije dobree wuoli. A prawil mi, ze ma tento zpuoſob: ze przed tijem oltarzem ſwrchupſanym ze geſt dijera kamenem przikryta, kteryz kamen ya take widiel ſem, a tu, kdyz ten kamen ſe wyzdwihne, ze geſt nemnoho po niekoliko ſtupnijech giti doluow. A ze geſt mrzieze zelezna, genz ſe zamyka. A tepruw za tau mrzezij ze geſt hrob prawy bozij. A ze geſt, yakoz mi on prawil, miekka Skala yako opuka, w kterez tyz [106a] hrob geſt wyteſan. A geſt aſa puol lokte hluboko wyteſan w Skalu a na puoldruheho lokte aſa z Sſirzij. A dlauhy ze geſt tak yako ten oltarz, kteryz nad nim ſwrchu w kaple geſt. A dlauhoſt toho oltarze geſt puoltrzetijeho lokte a malo wijecze. *A tu ſau odpuſſky z toho Swateho hrobu plnee.*

A tak to ohledawſſe, ſpali ſme druzy, a druzy ſe tulali a ohledowali Chram wnitrz A mijeſta tiech rot zlych krzeſtianuow, diwagicze ſe gim przi tom a poſluchagicz. kterym obyczegem a rzadem ſwe modlitby wedau. A kdyz bylo ſ puolnoczy, hned poczali Boſaczy kniezije, kterzij pautniczy takee ſami przigeli, mſſe Swatee ſluziti, geden po druhem — kdyz geden odſtaupil, hned druhy przijſtaupil — na tiech Swatych mijeſtech, totizto na oltarzi bozijeho hrobu A na huorze kaluarie, na dwau oltarziech, A na trzetijem na tom mijeſtie, kdez pan kryſtus ſ krzize gſa ſniat, mazan, tu poſtawili [106b] byli ſtuol, ze na niem kniezije ſlauzili. A ſycz ſem na zadnem ginem mijeſtie newidiel mſſij Sluziti nez na tiech trzech ſwrchupſanych. [*wſſeczka Swata mijeſta gednijem Chramem obdielana.*]

Swata helena czaſtopſana ta Swataa mijeſta wſſeczka, o kterychz praweno, gednijem tijem Chramem obdielati dala a ohradila, ze wſſeczky w gednee ohradie ſu tehoz Chramu. A tyz Chram geſt wſſeczken z teſaneho kamene zdielan y Sklenut. A gducze do dwerzij tehoz Chramu, geſt na prawe rucze wieze dobrze wyſoka, Cztwerohrana, teez z teſaneho kamene zdielana pieknie, a ſwrchu krow na nije wſſeczken Teſanym kamenem ſklenut. A tyz Chram wſſeczken teez Sklenut geſt. A ſau w niem cziſtij Slaupowe mramorowij, wyſoczy, tluſtij a pulerowanij, na kterez Chram tyz Sklenut geſt. A nad tauz kapliczkau, kdez w nije hrob bozij, geſt ſwrchu nad kapliczkau przipraweno, ze [107a] niekolik lamp horzij. A rownie nad kapliczkau ſwrchu w Sklepie w Chramu geſt dijera welika, okruhla, aſa Cztyrz ſahuow, kterauzto dierau Swietlo do Chramu gde, Neb Sycz

oken nema tyz Chram. A w temz Chramie krom Boſakuow, kterez tam Gardian z hory Syon poſyela, geſt Sycz ginych Sedm roth, geſſto take krzeſtianee bayti chtije, Ale negſu prawij, nez bludnij krzeſtianee, neb mnoho bludnych kuſuow drzije, s obecznu ſe wieru krzeſtianſku neſrownawagij. A ti take w temz Chramie ty niektera Swata mijeſta drzije, yakoz ſe o nich potom dolegije powije, pokud kazda rota wierzij, A yake obyczege magij. [*Chram nam otewrzeli*]

We cztwrtek, den Swateho Jakuba, Apoſſtola, aſa dwie hodinie na den Abrahym czaſtopſany prziſſel, odmekſſi y otewrzel chram. A tu ſme wyſſedſſe wen z Chramu ſſli ſme kazdy z nas pautnikuow do ſwe hoſpody. tyz den o neſſporzijech poſlal k nam patron [107b] naſs. abychme ſe ſtrogili a ſſli do klaſſtera hory Syonſke, A ze tu puoydem do Betlema. A tu przi-ſtrogiwſſe ſe, ſſli ſme tam a nalezli ſme oſty hotowe, ani nas czekali. a wſedawſſe geli ſme k Bethlemu. A Betleem od Geruzalema geducz, lezij proti zapadu Sluncze piet mil wlaſkych od Geruzalema, A welmi zlaa, kamenita czeſta. a na puol czeſty aſa mezy Geruzalemem a Betlemem, kdyz ſme przigeli, vkazali nam to mijeſto boſaczy, kdez ſe ta hwiezda zgewila Swatym trzem kralom zaſe, kteraz ſe byla gim ztratila, kdyz k Geruzalemu geli A przed nimi ſſla az do Bethlema, yakoz o tom we cztenije pſano. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

A odtud ſ toho mijeſta vkazali nam wrſſek, kteryz nam byl po lewe rucze. A na tom wrſſku obywal a ſwe Syedlo miel Otecz Swateho Eliaſſe proroka, kteryzto Eliaſs bozſkym zpuoſobem na ohniwem [108a] woze wzat geſt do rage. a na tom mijeſtie ſe rodil tyz Swaty Eliaſs prorok. A tu geſt odpuſtkuow, kdoz na to mijeſto pohledij, *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud dale geducz naſſij czeſtu vkazali nam mijeſto to, kdez Andiel wzal Abakuka proroka za wrch a geho neſl do Babilona k Danyelowi proroku, kteryz byl mezy lwy vwrzen, yakoz o tom w Starem zakonie pſano geſt. A bylo nam teez mijeſto po prawe rucze nedaleko. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Dale geducze vkazali nam na prawee rucze wrſſek a zdi zborzenee. A tu geſt byl duom yakoba patryarchy. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Dale geducze tuuz czeſtu, wedle ſame czeſty na prawe rucze vkazali nam hrob rachele, zeny ſwrchupſaneho yakoba patriarchi.

A geſt okruhly yako wijezka a ſwrchu [108b] przikryt kamenem, yakoby puolkulij przikryl. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

A potom aſa hodinu przed weczerem przigeli ſme do bethlema. A tu przed Chramem ſedli ſme s oſluow a ſſli ſme k koſtelu. A tu pohanee Glayczmanowe ſedieli v dwerzij koſtelnijch a nas gednoho po druhem cztli A tam pauſſtieli malymi dwerzczy, ze ſe z nas kazdy ſehnauti muſel gda tam. a tu nas potom zamkli.

A tyz koſtel a klaſſter vſtawiela gey ke czti pannie marygi Swata helena. A geſt cziſty koſtel. ze na tee wſſije czeſtie od benatek poczna w tiech wſſech zemijech cziſſtczijeho ſem koſtela newidiel. a drzije gey Boſaczy, a geſt gich w niem wzdyczky oſm. A geſt tyz klaſſter mych LXXVII kroczegij zdelij a XXXVIII kroczegij z Sſirzij. A nenije ſklenut, nez nad oltarzem welikym tu geſt ſklenut. a na ſtranach obau [109a] wedle oltarze welikeho geſt na kazde ſtranie geden oltarz, a geſt nad nimi take ſklenuto. a ma tyz koſtel padeſate ſlaupuow mramorowaych welmi cziſtaych a dobrze wyſokych, aſa XV loket kazdy z wayſſij a z tlauſſtij wuokol me puol dewaty pijedi. A ti Slaupowee ſtogije w temz klaſſterze Cztyrzmi rzady, totizto w kazdee ſtranie dwiema rzady. A geſt tyz koſtel wſleczken dlazen bijelym mramorem, A to hladcze pulerowano, ze ſe lſkne yako zrczadlo. A geſt dlazen welikymi kuſy, trzij loket a cztyrz druhay kamen zſſirzij a tolikez zdelij. A w kuoru okolo welikeho oltarze a v druhych dwau oltarzuow na ſtranach ſu ſtijeni wſſudy takowym mramorem ſwrchupſanym zdielani, a cziſtie to kamenije ſpolu ſpogeno. A potom w poluhodinij po naſſem tam wgitij do klaſſtera boſaczy, kterziz tam bydle, weſſli z ſweho Ambitu ſ proczeſy s koruhwemi a ſſli przed nami, A my za nimi. A tu w Ambitie [109b] prziſſli ſme ke dwerzom a ſſli ſme ſchodem doluow XVI ſtupniuow. A tu geſt Sklep a ma gedine okno. A kdyz ſe tam doluow ſegde, od ſchodu tehoz na prawau ruku XVIII kroczeguow przſſli ſme k gednee Geſkyni w Skale wyteſanee, yakoby Sklep byl. A tu na zad w tee Geſkyni we tmie w Skale geſt wyteſano yako Sklep maly, A w tom geſt Swateho Jeronyma hrob cziſty, z bijeleho mramoru vdielany, w kte- remzto hrobie Swaty Jeronym po ſwe ſmrti pochovan geſt a mnoho leth w niem lezal. A take tyz Swaty Jeronym na tom mijeſtie za ſwe ziwnoſti ſwe obydle tu miel mnoho leth. A tu na tom mijeſtie w tee Geſkyni wykladal zakon Stary y nowy y teez take zaltarz z rzeczke rzeczi do latinſke. A hned blizko odtud od hrobu Swateho Jeronyma nietczo malo krocze- guow na lewe rucze geſt opiet w Skale wyteſanaa druha geſkynie mala, a w tee geſt hrob Swateho Euzebia, [110a] kteryz byl vczedlnik Swateho Jeronyma. Ale giz zadnay z nich ani Swaty Jeronym ani Swaty Euzebius tu w tiech hrobijech nelezije, Nez oba dwa po ſwaych Smrtech mnoho let tu lezewſſe, do rzima przeneſeni ſau. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm let a Sedm karen.*

Odtud dale ſſli ſme ſ proczeſy do koſtela a ſſli ſme nayprwe k tomu oltarzi, kteryz geſt na prawe rucze welikeho oltarze. A tu kniezij ſpijewali Salue regina. A tu nam kardian betlemſky oznamil, ze na tom mijeſtie, kdez tyz oltarz geſt, ze geſt pan kryſtus tu na tom mijeſtie obrzezowan wedle obyczege zakona Stareho. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

Odtud ſſli ſme zaſe na druhau ſtranu k tomu druhemu woltarzi, ktery geſt na lewe rucze welikeho oltarze. a tu nam opiet oznamili, kdez ten oltarz, ze na tom mijeſtie [110b] Swietij trzie kralowe ſtrogili ſe ſ obietij, kteruz panu kryſtu obietowali prwe, nez tam ſſli. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Od tehoz oltarze zaſe zpatkem proti dwerzom koſtelnim XII kroczegij geſt na lewe rucze ſchod okruhly doluow do zemie piet Stupniuow mramorowych. A tu potom ſau dwerze, kterez ſe zawijeragij. a wegda tam tiemi dwerzmi, geſt geſſtie deſet Stupniuow ginych doluow giti do kaply, kteraz w zemi pod kuorem koſtelnim geſt. A tu ſegda, hned na lewe rucze geſt oltarz na tom mijeſtie, kdez ſe geſt pan kryſtus narodil, rownie pod tijem oltarzem. *A tu ſau odpuſtky plne.*

A od toho oltarze a mijeſta, kdez ſe pan kryſtus narodil, na cztyrzi kroczege na prawau ruku geſt geſſtie piet Stupniuow dolegije doluow giti do ginee Geſkynie w Skale wyteſanee, w kterezto, doluow ſegda [111a] tiech piet Stupniuow, hned wedlee ſameho naydoleyſſijeho Stupnie geſt mijeſto to, kdez ſu ſtali Geſliczky, w kterychz pan kryſtus lezal, kdyz ſe narodil mezy wolem a woſlem. A geſt na tom mijeſtie vdielano z bijeleho mramoru, pulerowaneho hladcze, yakoby truhlicze byla trzij loket aſa na del a puol druheho lokte z Sſirzij a puol lokte anebo malo wijecze z hlubij. A kdyz ſe geden obratij proti Geſliczkam twarzij, na lewe rucze dwa kroczege rownie proti ſwrchupſanym pieti ſtupniom, kudyz tam gdau, geſt mijeſto, kde panna maria ſ panem kryſtem ſedawala gey ſwymi prſy kogeczy. A w tee ſwrchnije kaple, kdez ſe pan kryſtus narodil, gda s huory do nije, na prawau ruku od toho mijeſta, kdez ſe narodil, na zad w kaple przi ſamee zdi geſt to mijeſto, geſſto panna maria Sediela s panem kryſtem, kdyz ſau mu Swatij trzije krali obieti przineſli. A hned [111b] na prawau ruku toho mijeſta geſt dijera w Skale, kterauz prawij bayti, ze, kdyz Swietij trzije krali ſwe obieti obietowati chtieli panu kryſtu, ze ta hwiezda, kteraz gim z gich wlaſti czeſtu vkazowala przed nimi gduczy A tu przſſedſſi nad ten duom, ſtala, kdez ſe pan kryſtus narodil, A tu ſe w przitomnoſti ſwatych trzij kraluow wſtrzelila ſe do tee dijery wedlee matky bozije, iakoby gim rzekla: »ted geſt, gehoz hledate.« A tu w teez kaple na tiech mieſtech Swatych *Gſau na kazdem zwlaſſtnije plnee odpuſtky.*

A to ohledawſſe, ſſli ſme z koſtela do Ambitu. a tu ſme gedli, czo ſme mieli. a v weczer ſamy Gardyan z klaſſtera tehoz, prwe ſe ſe mnu w Geruzalemie ſeznamiw, przſſed ke mnie powiediel mi, ze chcze o puolnoczy przigiti A mne zbuditi a mnie nietczo zwlaſſtnijeho vkazati; yakoz tak vczinil: zbudil mne A wedl mne ſama Cztwrteho [112a] dobrze hluboko ſchodem yakyms doluow A vkazal mi pohrzeb tiech newinnych dietatek, kterez herodes dal zmordowati pro pana kryſta. A to ohledawſſe ſſli ſme do koſtela do kaply tee, kdez ſe pan kryſtus narodil, Ano giz mſſe ſlauzije. A byli ſme tu v niekoliko mſſij. A tak Slauzili aſa dwie hodinie na den, wdy geden kniez po druhem. A gſu w tee kaple cztyrzi oltarze. *[Bethlem chtieli borziti].*

W patek po Swatem Jakubu Apoſſtolu, prwe nez ſme wyſſli z klaſſtera tehoz, prawil mi boſak geden z tehoz klaſſtera Betlemſkeho a giſtil to zagiſte, ze ſe ſtalo tak, ze niektery zoldan, przedek tohoto, trzikrat poſlal do Betlema dielniky, aby tyz klaſſter oborzili, chtie ſobie tiemi ſlaupy, genz

ſau tu, a tijm ginym cziſtym kamenim nietczo gineho vſtawieti. A kdyz tam dielniczy prziſſedſſe chtieli to borziti, ze ochrnuli wſſiczkni, ze zadnay zadnau rukau hnuti [112b] nemohl, a ze od tee doby zadnay zoldan ſe o to nepokuſyl, by to chtiel borziti. Takee mi tyz boſak prawil, ze gednau take teez dielniky had weliky rozehnal wyſſed z Cziſterny, kteraz geſt mezy tijem mieſtem, kdez ſau ſe Swietij trzije kralowe s obietij ſtrogili, A kaplau, kdez ſe pan kryſtus narodil. A w tom pohanee tlukli ſau na dwerze koſtelnije, Abychme ſe zaſe precz ſtrogili. A tu wyſſedſſe, wſedali ſme na oſly A Gardian z betlema ſ nami. A geli ſme Inmontana Judee. a Gewſſe chwili, vkazali nam to mijeſto, kdez ſau Angelee paſtayrzom, genz paſli, zwieſtowali Narozenije pana kryſta, yakoz o tom pſano we cztenije. A dale malo geducze y sſedali ſme ſ woſluow a ſſli ſme pieſſky aſa na cztwery neb na patery hony. A potom ſme ſſli k wrſſku nahoru A prziſſli ſme k kaple, kteruz dala Swata helena vdielati. A na tom mijeſtie, kdez ta kapla geſt, byl geſt prwe duom [113a] Swateho zacharyaſſe, otcze Swateho Jana krztitele bozijeho. a ſau dwie kaple, gedna na druhe, a ſau obie oborzenee a bez ſtrzechy. a Swrchnije kapla geſt to mijeſto, kdez Swaty zacharyaſs, kdyz byl oniemiel z dopuſſtienije bozijeho — A to proto, ze nechtiel Andielu wierziti, kterehoz pan buoh byl k niemu poſlal, Aby gemu zwieſtowal, ze Swata Azbieta, zena geho, Syna poroditi ma. take ſe tu na tom mijeſtie ſtalo, kdyz Swata Azbieta Syna porodila, ze Swaty zacharyaſs kazal ſobie przineſti prziprawu, aby mohl pſati, a napſal geſt rukau ſwau, kterak temuz dijetieti rzekati magij, zegmena tato ſlowa: »Jan bude gmeno geho«, iakoz o tom we cztenij pſano. A hned po tom pijſmu, yakz to napſal, Swaty zacharyaſs zaſe promluwil geſt A chwalil pana boha a ſlozil geſt tu na temz mijeſtie Benedictus dominus deus Iſrael, tu canticu. [113b] A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm kareen.*

A z tee ſwrchnije kaply ſſli ſme ſchodem doluow we zdi doleyſſije kaply a sSſedſſe doluow, na lewe rucze teez kaply geſt to mijeſto, kdez panna maria przeſſedſſi przeſ hory k Swatee Alzbietie, gije tu pozdrawila, iakoz o tom teez we cztenije pſano. A tu na temz mijeſtie panna maria Slozila ten zalm »magnifficat anima mea dominum ɔc.« A na druhe ſtranie na prawe rucze rownie proti tomu ſwrchupſanemu mijeſtu geſt dijera we zdi. Ale na tom mijeſtie nenije zed tluſta, nez hned za zdij Skala. to geſt to mijeſto w tee dijerze, geſſto Swaty Jan, krztitel bozij, gſa dietatkem maliczkym, tu w tom pokogi byl. A kdyz Erodes w ty czaſy, kdyz ſe pan kryſtus narodil, wyſlaw ſwe Sluzebniky po tee wſſije zemi Judee dal newinniatka mordowati, A kdyz ſu tijz [114a] prziſſli k temuz domu Swateho Zachariaſſe chtijecze w niem dietij hledati, aby ge zmordawali *(sic!)* wedlee rozkazanije herodeſowa, *Tu ſe geſt* na tom mijeſtie zed otewrzela y ta Skala za nij, ze Swateho Jana geho matie tam ſchowala, Aby ho ti wyſlanij od herodeſa nemohli nalezti. A zaſe ſe zawrzela taaz zed bozim zpuoſobem, ze ho nenalezli. A kdyz ſau odeſſli, ze taaz zed zaſe ſe otewrzela ze ho Swateho Jana zaſe wzala matie geho. A znati w tee Skale, rownie

yakoby do woſku wtlaczeno bylo, ruczicżka dijetieczy. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

A tu wſedaw:ſſe na oſly, geli ſme odtud aſa patery neb ſſeſtery hony. A przigeli ſme k koſtelu, kteryz Swata Elena we gmeno a ke czti Swatemu Janu, krztiteli boziiemu, dala vdielati, neb tu byl prwe duom Swateho zachariaſſe. A tu geſt to mijeſto w temz koſtele, kdez ſe geſt Swaty [114b] Jan narodil, kterezto mijeſto widiel ſem ſ ginymi pautniky. A muſy k niemu giti doluow, yakoby ſſigij do piwnicze ſſel dobrze tmawee. A przed czaſy byl geſt welmi cziſty koſtel. Ale Sklepowee wietczij dijel ſe geho oborzili krom kuor, ten ſtogij. A pohanee magij w niem obydle ſwe A chowagij w niem woſluow, telat a kraw. bud panu bohu zel, nacz ge tomu bozijemu domu przifflo. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

Odtud dale geli ſme wſſe k wrchu a dobrze dlauho a naramnie zlau a kamenitau czeſtau, geſſto horſſije byti nemuoz. a przigeli ſme k koſtelu Swateho krzize. A tyz koſtel lezij przi ſtrani. A w temz koſtele za welikym oltarzem. na zad pod tymz oltarzem, geſt w zemi cztwerohrana dijera aſa trzij Cztwrtij lokte welika. A na tom mijeſtie roſtlo geſt to drzewo Swateho krzize, na kteremz pan kryſtus vkrzizowan. A tyz koſtel drzij gey Georgiani. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

[115a] *A poczitagij od* tehoz koſtela wlaſku gednu mili do Geruzalema. A tu ohledavſſe geli ſme k Geruſalemu. A przigeli ſme tam o poledni. a nedali nam opiet geti do mieſta. muſyli ſme aſa hony od mieſta ſſedati a pieſſky giti. a tu przifſedſſe do hoſpody, nemieli ſme czo gijeſti nez polewku z aukropa s olegem a chleb a wino w hroznijech. *[ſſli ſme do Chramu].*

W tom opiet patron poſial po nas, abychme ſe ſtrogili giti do Chramu bozijeho hrobu. A tu przifſtrogiwſſe ſe, aſa hodinu przed weczerem ſſli ſme tam. a tu ſme opiet ſ proczeſy gducze wſſiczkni za kniezimi Swata mijeſta wſſeczka tu w temz Chramie nawſſtiewowali yako prwee. A tu przed Samau kapliczkau hrobu bozijeho zlij krzeſtianee niekterzij, gimz rziekagij latinie Criſtiani de Cinctura, prodawali Sſamlaty, Taminy, paterze a perly a drahe kamenije. A tu aſa o pulnoczy bratr geden zakona boſaczkeho — [115b] Czlowiek oſmdeſati leth w ſtarzij anebo ſtarſſij, neb ſe ſam prawil tam okolo padeſati let w tom klaſſterze na huorze Syon bayti, A nenije kniez, nez Sycz bratr zakona — A ten paſowal pautniky na rytijerzſtwije, ktoz chtiel rytijerzem byti. Take ſme tehdaz po proſeczy tulali ſe po Chramie a ohledawali ſme ta mijeſta Swata, kterez drzije ty gine roty tiech zlych krzeſtianuow. y po tiech wieczech gducze od kaply hrobu bozijeho do kuoru, geſt tu w kuoru kamen Cztwerohranaty, a w niem w proſtrzedku dijera. A to mijeſto, kdez ten kamen geſt, ma byti proſtrzedek ſwieta. A lezal ſem na tom kam nu a ſpal ſem aſa dwie hodinie. A w tom poczali kniezije mſſe ſluziti hned ſ puolnoczy a ſlauzili aſa dwie hodinie na den. [*puſſtieni ſme do Chramu.*]

W ſobotu po Swatem yakubu dwie hodinie na den puſtili nas z Chramu. y ſſli ſme kazdy do ſwe hoſpody. A potom w ſamy weczer Patron poſlal k nam ke wſſem paut[116a]nikom, abychme rano przijſſli do klaſſtera na horu Syon A tu po mſſi abychme v boſakuow gedli. *[byli ſme w klaſſterze v mſſe].*

W nedieli po Swatem Jakubie rano dobrze przed Slunczem ſſli ſme do klaſſtera ſwrchupſaneho, ano mſſe Slauzije. A kdyz bylo po wſſech mſſech, tehdy v welikeho oltarze boſak obratiw ſe k nam oznamowal nam ta ſwataa mijeſta, kteraz tu w koſtele gſu: Naprzed na tom mijeſtie, kdez geſt weliky oltarz, ze geſt tu pan kryſtus na tom mijeſtie s vczedlniky ſwymi weczerzel w zeleny Cztwrtek a tu nowy zakon vſtawil. *A tu ſau odpuſtky plnee na tom Swatem mijeſtie.*

Za tijem welikym oltarzem za zdij proti dolu Syloe XIIII aneb XV kroczegij od welikeho oltarze geſt to mijeſto, kdez ſau toho Beranka pekli, kterehoz pan kryſtus ſ vczedlniky ſwymi gedl na ſwe poſlednije weczerzi. A na prawe rucze od welikeho Oltarze trzi [116b] kroczege od tehoz oltarze geſt giny oltarz. na tom mijeſtie pan kryſtus po ſwe weczerzi vczedlnikom ſwym nohy vmywal. a pod tijem oltarzem na zemi vkazali nam kamen, na kteremz pan kryſtus kleczal, kdyz ſwatemu Petru nohy myl. *A ſau tu odpuſtky plnee.*

Wodtud ſſli ſme proſeczy zaſe zpatkem aſa XVI kroczeguow od welikeho oltarze. a wyſſli ſme na ſtranie dwerzmi wen, kterez gdau ſwrchu na Ambijt tehoz klaſſtera. y ſſli ſme po tiech Sklepijech ſwrchu po Ambitie wuokol, az ſme przijſſli ke zdi zaſe proti welikemu oltarzi. A tu za tijem welikym oltarzem a za tijem druhym oltarzem, kdez pan kryſtus nohy myl vczedlnikom, ſſli ſme po Schodie kamennem niekolik Stupniuow nahoru. A tu geſt kapla, ale zborzena. To geſt to mijeſto, kdez pan kryſtus po ſwem na nebe wſtupenije na tom mijeſtie Apoſſtolom ducha Swateho ſeſlal. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

[117a] *Odtud zaſe ſſedſſe* tiemi ſtupni ſſli ſme do malych dwerzecz A tu dale po ſchodie doluow az do Ambitu. A tu w Ambitie dole w kautie wedle ſame koſtelnije zdi geſt kapliczka, A w nije oltarz. A tu geſt to mijeſto, kdez ſe pan kryſtus po ſwem z mrtwych wſtanij Apoſſtolom zawrzenymi dwerzmi vkazal y teez podruhe w tyden, geſſto Swaty Thomaſs tu byl ſ nimi. A prwe nechtiel wierzitī Apoſſtolom, czo mu prawili, ze pana kryſta widieli. A na tom mijeſtie pan kryſtus take kazal Swatemu Thomaſſi, aby geho drahe rany omakal a nebyl wijecze newierziczi, yakoz o tom we cztenije pſano. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

A ty wſſeczka mijeſta ſwrchupſana, totiz, kdez pan kryſtus weczerzel, kdez nohy myl Apoſſtolom, A teez, kdez gim ducha Swateho ſeſlal, zda mi ſe wedle rozomu meho, ze geſt ſe to wſſeczko ſtalo w gednom pokogi, neb ſau ta wſſeczka Swata mijeſta poſpolu [117b] na ſſirz y na del aſa we XII kroczegijch. A ohledawſſe ta mijeſta Swataa, ſſli ſme do Conuentu, kdez boſaczy obydlee ſwe magij. A tu nas wſſeczky poſadili za

dluhym ſtolem. A boſaczy nam ſlauzili gijedlem a pitim noſecz nam. [*ohledowali Swataa mijeſta*].

A po tom obiedie proſyl ſem Gardiana z betlema, ze geſt ſ nami poſlal gednoho bratra z zakona, aby nam vkazal mijeſta Swata, na kterychz ſme prwe nebyli. y wedl nas nayprwe, kdez byl duom kayffaſſuow. A geſt to mijeſto aſa na puol druhych honuow od klaſſtera hory Syon. a Sſli ſme do toho domu malymi dwerzczy. A tu wegda do tehoz domu, geſt mijeſto, kdez Swaty petr pana boha zaprzel, geſſto mu diewka wratna rzekla: »wieru zagiſtee ty geden z uczedlnikuow tohoto czlowieka gſy«. A od tiech wratecz, kudy ſme tam weſſli, X kroczeguow geſt to mijeſto, kdez ſu wohen mieli, geſſto ſe hrzieli ti, kterzij pana kryſta [118a] yali. A tu podruhe opiet Swaty Petr chtie ſe hrzieti v tehoz ohnie zaprzel geſt kryſta, gſa opiet od tiech narzczen, kterzij tu v ohnie ſtali. A toteez mijeſto, kdez ohen byl, geſt obdielano zdij aſa kolena zwayſſij. A wod tehoz mijeſta piet kroczegij na prawau ruku we zdi geſt dijera zwayſſije, ze prziſtupie k nije, do nije rukau ſahnauti muoz. A geſt cztwerohrana, Aſa puol lokte zſſirzij a zdelij a nevplnie puol lokte zhlaubij A w tee dijerze ſediel geſt ten kohaut, yako zazpijewal, kdyz Swaty petr pana kryſta zaprzel. Potom malo dale na prawu ruku ſſli ſme do maleho koſtelika, w kteremzto geſt oltarz. A na tom oltarzi lezij ten weliky kamen, kterymz byl hrob pana kryſta zawrzien, Yakoz trzi maryge, hledagicze pana kryſta po geho wzkrzieſſenije, o tom kamenu mezy ſebu mluwili rzkucze: »kto nam odlozij kamen ode dwerzij hrobowych?« Neb byl weliky [118b] welmi. Jakoz o tom we cztenij pſano. A tentyz kamen geſt delſſij nez meho ſahu a aſa dvau loket z Sſirzij a w proſtrzedku geſt ſkuoro dwau loket z tlauſſtij. A na kragijch wſſudy wuokol geſt wod nieho vrazowano mnoho, ze geſt ſotwa lokte ztlauſſtij. Wod tehoz oltarze, kdez ten kamen geſt, na prawe rucze ſau we zdi malee dwerzcze, ze, ktoz tam chcze gimi giti, muſy ſe ſehnauti. A tu geſt ten zalarz, do kterehoz pan kryſtus wſazen byl tehdaaz, kdyz ho k kayffaſſowi prziwedli. A tu w niem ſediel, az den byl. A geſt vzky, ze ſem ſwym ſahem wſſudy wuokol wyſahl. A to mijeſto Swatee A tyz koſtelik drzij a magij w ſwe moczy Armeni. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

*Odtud aſa**) *zaſe wyſſedſſe* ſſli ſme aſy puol druhych honuow proti mieſtu Geruzalemu. A tu ſme prziſſli k tomu mijeſtu, kdez byl duom Annaſſe biſkupa. A tu geſt opiet maly koſtelik na tom [119a] mijeſtie, kdez pan kryſtus gſa tu prziweden, poſmijewan. A tu take na tom mijeſtie mu policzek dan od toho, kteryz mu rzekl: »tak-li odpowijedaſs Biſkupu?« iakoz o tom pſano w paſſigi. A przed tijem ſamym koſtelem ſtogij oliwa. A tak nam ten boſak, kteryz ſ nami byl za giſte prawil, ze taaz oliwa byla geſt tehdaaz, kdy ſu, yawſſe pana kryſta, do tehoz domu wedli, A prawil, ze nema zahynauti az do ſkonanije ſwieta ta oliwa. A to mijeſto Swatee

---

*) *aſa* v rukopise přeškrtnuto.

a tyz koſtelik drzijᵉ a magij w ſwe moczy Suriani. A geſt tu odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Tyz den aſa dwie hodinie przed weczerem z nas niekterzij putnikuow ſebrawſſe ſe, ſſli ſme ſpolu, abychme ohledali duom pilatuow. A prziſſedſſe tam, kdyz ſme do domu weſſli, nedaleko od wrat tehoz domu na prawe rucze geſt pokoy cztwero[119ᵇ]hrany, zborzeny ſwrchu, nez na ſtranach ſu zdi. A na tom mijeſtie geſt pan kryſtus przed pilatem obzalowan a take geſt tu na tom mijeſtie biczowan, trnowu korunu korunowan, poſmijewan y take tu na Smrt odſauzen. a kazdy z nas muſel dati Benatſky penijez. marketu rzeczeny, ze nas hoſpodarz toho domu puſtil. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

Tehdaaz ſme take ohledali ten koſtel, geſſto ſe panna maria tu na tom mijeſtie rodila. tu byl duom otcze gegijeho. A geſt przed tijem koſtelem placz yako kerchow. A hledieli ſme do tehoz koſtela dierami Skrze dwerze, Neb pohanee zadneho krzeſtana tam do nieho nepuſtije, nez ſami ſwe modlitby rziekagij w niem. A nenije w niem zadneho oltarze. Gducze odtud do hoſpody, proſyli ſme patrona, aby nam zgednal oſly, aby nas rano czekali na horze Syon klaſſtera.

W pondielij po Swatem Jakubu, kdyz byl [120ᵃ] den, ſſli ſme ke mſſi na horu Syon. A tu po mſſi wſedawſſe na oſly, geli ſme a ſ nami dwa boſaczy. nayprwe geli ſme blizko a mimo ſamee to mijeſto, A bylo nam po prawee rucze, kdez zidee chtieli pannu marigi przewrczy ſ marami, kdyz gi Apoſſtolee neſli po Smrti gegije. A odtud nedaleko geſt mijeſto v ſame czeſty. A geſt na niem niekolik welikych kamenuov. A tu geſt to mijeſto, kdez Swaty petr, zaprzew pana kryſta, plakal a zelel toho. Odtud geli ſme czeſtau doluow po Mieſto Geruzalem, nechawſſe mieſta na lewe rucze. a nad ſamau tau czeſtau geſt zed welika z teſaneho kamene, dobrze wyſoka, za kteruzto zdij widieti Chram geden. Ale nenije tak welikay yako Chram Sſalomunuow. A geſt wolowem przikryt. A tu nam powiedieli, ze panna maria, matka bozije, w ſwem dietinſtwu byla do tehoz Chramu od [120ᵇ] ſwych rodiczuow obietowana A ze tam obydle ſwe miela XIIII leth. dale geducz czeſtau doluow, za tauz zdij byl Sſalomunuow Chram. Ale nemuoz ho odtud widieti, nez s huory oliwetſke vzrzie obadwa taaz Chramy. A [do] tychz Chramu obudwu zadny zid ani krzeſtian neſmije; pak-li by kto wſſetecznie wſſel tam, tehdy neb hrdlo ſwe ztratij, Aneb wijery zaprzieti muſy. Take tyz Chram, acz ſlowe Chram Sſalomaunuow, Ale nenije ten od Sſalomauna zdielany, nez toliko na tom mijeſtie ze geſt, kdez Sſalomun ſwuoy Chram byl vſtawiel. A po wonom Chramu Sſalomaunowu to gmeno ma. Neb tento nynieyſſij geſt trzetij nebo Cztwrty po Sſalomaunowu. A tu dale przigeli ſme do dolu Jozaffat, kteryz duol geſt mezy mieſte[m] Geruzalemem A horau Oliwetſkau. A geſt vzky duol. a tu przegewſſe prgeſ tyz duol, Nechali ſme hrobu Abſolonowa na [121ᵃ] prawe rucze a geli ſme welmi zlau czeſtau a kamenitau v wrch nahoru. A tu nedaleko po prawe rucze vkazowali nam ſtarau zed, kdez byl duom Gidaſſuow ſſkaryotſkeho. Malo waſs (sic) czeſtau geducz vkazowali

nam drzewo to z toho korzena wyroſtlee, yako ſe na niem Gidaſs obieſyl. A geſt nad tijem drzewem Skalka. opiet dale a wayſs v wrch geducze ukazali nam mijeſto, a lezij na niem kamen welikay tu, kdez ten ffijk ſtaal, geſſto gey pan kryſtus tudy gda zlorzeczil, ze vſechl, protoze owotcze neneſl. Take ſem widiel tehdaz v ſameho toho kamene, kdez ten zlorzeczeny ffijk ſtal, ginay ffijk ruoſti A ſycz onde y onde okolo gina drzewa ffikowa. Ale ten byl mezy nimi bledy, yakoby vwadl. a dale geducze przigeli ſme na wrch. A geli ſme czeſtau rownie niekolikery hony proti poledni a przigeli ſme do betany. A lezij betanya dwie mili wlaſke od Geruzalema. [121b] A taaz Betanya bylo Syedlo Sſimona malomoczneho, a ſu geſſtie zdi zborzenee. A tu na tom mijeſtie, kdyz pan kryſtus byl v tehoz Sſimona malomoczneho, Swata marzije magdalena prziſſedſſi k niemu s drahau maſtij, geho mazala. A tu gije wſſeczky hrziechy na tom mijeſtie od pana kryſta odpuſſtieni gſu. *A tu ſau odpuſtky plnee.*

Tu ſſedawſſe s oſluow ſſli ſme pieſſky ſtezkau doluow pod ten duom ſwrchupſany do wſy, kteraz pod nim geſt, aſa hony. A ſſli ſme do gednoho pohana Sedlaka dworu malymi dwerzczy a prziſſli ſme k kaple, kterazto kapla geſt pod wrſſkem tijem, na kteremz duom ſwrchupſaneho Sſimona malomoczneho byl. A ta kapla geſt naprzed Sſiroka, kdyz do nije gdau, A ma dwoge dwerze, kterez ſe zamykagij. Awſſak wnitrz nenije niczimz [122a] przedielana. od gedniech dwerzij magij ti Sedlaczy pohanee klicz a od druhaych dwerzij Boſaczy s hory Syon. A pohanee ſe wedle ſweho obyczege w teez kaple modlee. A boſaczy take czaſem na gednom oltarzi w nije mſſe ſlauzije, yakoz o tom dolegije powijem. A tu, kdyz nam Boſaczy otewrzeli ſwe dwerze, wſſedſſe do kaply, hned v ſamych dwerzij, kdyz tam waydeſs, na lewau ruku geſt hrob Swateho lazara z bijeleho mramoru pulerowaneho vdielany ſwrchu, yakoz hrobu obyczey geſt dielati. A pod tijem hrobem w zemi geſt ten prawy hrob Swateho lazara, w kteremz lezal Cztyrzi dni tyz Swaty lazar. A pan kryſtus ho z toho hrobu wzkrzieſyl z mrtwych. a od tehoz hrobu pietmezczytma kroczegij giti rownie vprzijemo proti tiem dwerzom, kudy ſme do kaply weſſli, geſt ſchod po Sedmi Stupnijech [122b] kamennych nahoru wgiti ke dwerzom. A kdyz tiemi dwerzmi tam waydeſs, hned wedle ſamych tiech dwerzij na lewe rucze geſt oltarz na tom mijeſtie, kdez pan kryſtus ſtaal a na lazara wolal, aby wyſſel wen z hrobu, A geho tu pan kryſtus na tom mieſtie ſtoge z mrtwych wzkrzieſyl. od tychz dwerzij dwa kroczege rownie proti dwerzom geſt dijera Cztwerohrana pod ſe do zemie. A tu lezl ſem tau dierau tam. A wleza tam, na prawe rucze geſt lezti pod zemij aſa cztyrzi neb piet kroczeguow. a tu geſt geſkynka mala a tmawa w Skale wyteſana, w kterezto Swata marzije magdalena Sedm leth po wſtaupenije pana kryſta na nebeſa ſe tu vſtawnie ſwych hrziechuow kala A tu we dne y w noczy byla. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

To ohledawſſe geli ſme dale proti poledni [123a] aſa patery neb ſſeſtery hony. A tu ſme przigeli k zborzenee zdi, ana na kopczy ſtogij. A tu

na tom mijeſtie bylo geſt Syedio Swate marzie magdaleny, na kteremz obywala za ſwych let prwe, nez ſe hrziechuow kala, ſwiet opuſtiwſſi. a tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud dale na lewu ruku geli ſme proti waychodu Sluncze aſa hony neb puol druhych. a tu opiet geſt zborzeny duom a zdij malo ſtogije. A to geſt byl duom Swatee marty, hoſpodynie pana kryſta, kdezto pan kryſtus czaſtokrat s vczedlniky bywal. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud dale zaſe proti Geruzalemu geducz, wod Swate marthy toho domu aſa dobraych puol honuow geſt Skala a kamen okruhly iako peczen, naprziecz aſa puol druheho ſahu z Sſirzij. A to [123b] geſt to mijeſto, kterez pan kryſtus s vczedlniky ſwymi prziſſed, na tom kameni odpocziwal, a Swata martha gey vzrzewſſi, z domu ſweho przibiehla k niemu mluwieczy: »pane, by byl zde, byl by bratr muoy neumrzel,« totizto Swatay lazar, yakoz o tom we cztenije pſano. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud dale Geli ſme blize k Geruzalemu przedcze aſa wlaſku mili. A tu ſme opiet przigeli k zborzenym zdem. A to ſlowe betffage. A to geſt to mijeſto, geſſto pan kryſtus w kwietnu nedieli odtud poſlal dwa vczedlniky ſwa do Geruzalema po oſliczy, na kterez geſt tam gel, yakoz o tom pſano we cztenije. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Od Bethffage geli ſme k horze oliwetſke do toho koſtela, kdez geſt mijeſto to, ſ kterehoz pan kryſtus na nebe wſtupil, iakoz [124a] o tom prwe pſano. A tu ſme opiet muſeli dati pohanom po marketie, ze nas tam puſtili. *[koſtelik Swate pelagie].*

Wedle ſameho toho koſtela, wyſſedſſe z nieho proti zapadu Sluncze, geſt koſtelik Swateho*) pelagie, yakoz naprzed o niem pſano, Aczkoli poprwe tam z nas zadny pautnikuow nebyl. Ale podruhe ten czas, wzawſſe od nas po penijezy, puſtili nas tam. a geſt koſtelik neweliky. A geſt do nieho giti doluow XI Stupniuow. A potom geſt rownem giti proti Schodu temuz. A tu ſau male dwerzcze, A geſt gimi tma tam giti do Geſkynie w Skale wyteſanee. A tu hned, wegda tam, na prawe rucze geſt hrob Swatee pelagie. Ale nelezije w niem; niekam geſt ginam przeneſena — toho ſem ſe wyptati nemohl. A dale proti tiem dwerzczom, kdez hrob geſt, ſau opiet gine [124b] dwerzcze do ginee Geſkynie w tee Skale wyteſanee. A tu geſt mijeſto to, w kteremz S. pelagie obydle ſwe miela we dne y w noczy a hrziechuow ſwych ſe tu kala XII leth. A pohane ſami w ſwe moczy ten koſtelik magij a gey drzije. A geſt w niem odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Odtud geli ſme czeſtau kamenitau proti mieſtu Geruzalemu doluow a nawſſtiewowali ſme ta Swataa mijeſta, v kterychz ſme take prwe byli, iakoz o tom naprzed pſano, totizto tato mijeſta: kde pan kryſtus plakal nad Geruzalemem, kde panna maria, Matka bozije, wſtupugiczy do nebe

*) Slabika *ho* přeškrtnuta.

Swatemu Thomaſſi paſek ſwuoy vpuſtila, kde Swaty Jan, Swatay petr, Swaty Jakub ſpali, kde pan kryſtus yat, A gina mijeſta Swata, iakoz o nich naprzed pſano. A potom geli ſme nahoru dolem Jozaffat pro[125a]ti zapadu Sluncze pod mieſto. A tu na dole mezy Geruzalemem a oliwetſku horu gſu zdi zborzenee. A tu geſt byla weſka Getſemany, kdez geſt pan kryſtus nechal vczedlnikuow ſwych ginych, kdyz ſe ſſel modlit bohu otczy ſwemu, wzaw s ſebu Swateho Jana a S. petra a S. Jakuba, iakoz o tom we cztenij pſano. a byla nam taaz Getſemany na prawe rucze, kudy ſme geli. A geſt ſotwa puol druhych honuow od toho mijeſta, kdez ſe pan kryſtus modlil bohu otczy ſwemu. a przedcze geducze przigeli ſme k klaſſteru hory Syonſke. A tu ſſedawſſe ſ woſluow, ſſli ſme do hoſpody ſwe. *[Swata mijeſta ohledawali.]*

W utery, den Swateho abdona, byli ſme v mſſe na huorze Syon. A po mſſi ohledawali ſme ta Swata mijeſta, kteraz tu blizko okolo ſau. A dale potom gducze k hoſpodie naſſije Czeſtau, aſa dwuoge hony [125b] hony od klaſſtera anebo malo wijecz na prawe rucze ſſli ſme dwerzczy malymi do koſtela Swateho Jakuba Apoſſtoła. A kdyz tam weydeſs do tehoz koſtela, na lewe rucze v zdi geſt mala kapliczka A w nije Oltarz. A na tom mijeſtie, kdez tyz Oltarz geſt, S. Jakub Stiat geſt. a drzije ten koſtelik Georgiani. A geſt tu odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

A wyſſedſſe z toho koſtelika, ſſli ſme aſy hony. A tu rownie na czeſtie lezij kamen weliky, teſany. A tu geſt to mijeſto, kdez ſe pan kryſtus na weliku nocz po ſwem wzkrzieſſenije zgewil trzem marygem. A tu geſt odpuſtkuow *Sedm leth a Sedm karen.*

Ten den o neſſporziech poſlal patron, Abychme ſe ſtrogili giti do Chramu bozijeho hrobu. y przſſli ſme aſa hodinu przed weczerem. A tu ſme puſſtieni do Chramu. A tu ſme opiet chodili [126a] ſ proczeſy nawſſtiewugicz ta Swata mijeſta tu w Chramu. A mſſe kniezije ſlauzili teez, yakoz o tom naprzed pſano. *[Czo drzij kral zoldan].*

A to mieſto Geruzalem y tu zemi okolnij wſſeczku drzij kral zoldan, kral Egipſky. a bylo niekdy welikee mieſto, Ale nynije geſt ho mnoho zborzeno a puſto. Ale proto geſſtie wedlee zdanije meho ze geſt geſſtie tak welike yako dwie zatczi w ohradie kromie przedmieſtije. A lezij na ſtrani a w welikych horach a w kamenitych. a nenije nicz k pewnoſti vdielano a bylo by lehke dobyti krzeſtianom, by chtieli, Ale dobudaucze tiezcze obdrzeti proti krali zoldanowi, lecz ſ welikym nakladem a praczy. Ale muoy rozom tomu neſtaczij, by ho dobudaucze krzeſtianee, mohli ge zachowati, neb podal a niekoliko mil od morze lezij. A tiezke ſſpihowati by bylo y teez retowati krzeſtianom, neb tyz kral [126b] zoldan, pan gich, geſt moczny pan a mnozſtwije lidij ma pod ſebau, yakoz o tom napoſledy ſe powije. Okolo tehoz mieſta w tychz horach geſt drahnie drziewije oliwoweho, geſſto na niem drzewienny oley roſte. A teez geſt tu drahnie winicz okolo tehoz mieſta, A wybornee ſladke wino w hroznijech ſem tu gedl. tu gſa. *[Yakeho maſſa vziwagij].*

W temz mieſtie magij doſti maſſa woloweho, ſkopoweho; welbluc take tepau a gedije, a Slepicz a kurzenecz doſti. A nenije w niem laczn a zwlaſſtie Chleb, neb wſſeczko obilee k Chlebu z okolnijch dobryd kraguow yakozto od Ramu a odginud na welbludijech, na oflech do teh mieſta Geruzalema od niekoliko mil neſti muſye, wozuow nemagicz, a tak by pro zle czeſty wezti gich nemohli.

[127a] *Take ſluſſije wiedieti*, ze w temz Chramu hrobu bozijeho obywagij oſmerzi krzeſtianee, geſſto ſe gmenugij bayti krzeſtianee, Ale wſſak negſau prawij krzeſtianee zadnij krom boſaczy; Neb ti ginij wſſiczkni aczkoli ſe krzeſtianee gmenugij a to gmeno mijeti chtije, wſſak kazda t rota niektere bludne kuſy drzije proti obecznee wijerze krzeſtianſke, yako o tom dolegije powijem. A ti oſmerzi krzeſtianee gſu tito: Naprzed prwnij magij wijeru naſſi obecznij, totizto boſaczy, druzy ſu rzekowe, trzetij Georgianowe, Cztwrtij Jakobite, pati Surianowee, Sſeſtij yndianowee, Sedmij Armeni A woſmij maronyte. [*Naprzed wijera RZimſkaa*].

Teez wijery ſu w Chramie teemz boſaczy. [127b] A ſu wzdyczky we dne y w noczy dwa tam. A magij ſwe obydle, kdez gedije a lehagij, hned wedle kaply matky bozije, kteraz w temz Chramie geſt. A geſt takowa zrziezenoſt o nich, ze Gardyan klaſſtera hory Syon ge opatr[z]uge gijedlem a pitim a z ſweho klaſſtera bratry tam poſyla. A geſt zrziezeno, ze ty, kterez poſſle, kolik dnij vrzczenych tam magij byti w Chramie, a kdyz ten czas przigde, ze by ti bratrzie zaſe wen wygiti z Chramu mieli, Tehdy tyz Gardyan poſſle dwa gina bratry k vrzedniku krale zoldana tu, A ten ma klicze od Chramu ſwrchupſaneho. ten ty tam puſtij A ony zaſe wypuſtij wen. A hned zaſe Chram zamkne. A yakoz zprawen ſem od Gardyana y ginych boſakuow z klaſſtera hory Syon, ze kral zoldan na Boſaky laſkaw geſt A ze gim zadne krziwdy cziniti nedopuſtij A ze ge poruczil gednomu panu, [128a] kteryz po krali yako zprawcze geho nayznamenitieyſſij geſt. A tu, kdyz ſe gim yaka krziwda ſtane, k tomu panu ſe vtekau, a ten, yakoz mie zprawili, nad nimi welmi tuze drzije a krziwdy zadne na nie nedopuſtij. A powiedieli mi, ze ſe niekdy treffilo bylo nedawno przed tijem, ze pan Geruzalemſky, ktery haytmanem tu byl od krale zoldana, ze przijſſed do klaſſtera, pobral gim gijedlo, czoz byli ſobie nawarzili. A kdyz ten pan, kteremuz ſau poruczeni, przigel do Geruzalema, a oni mu tee wieczy zalowali, ze geſt gey naprzed vpral kygem a gey hned ſ toho haytmanſtwije ſſadil. Take mi prawili, ze kral zoldan zadnych ginych zakonuow mnichuow w ſwe zemi nema nez toliko boſaky, a ti magij niekolik klaſſteruow w te zemi, totizto w Geruzalemie, w Betlemie A pod horau Synay, kdez pan buoh moyzijeſſowi deſatero bozije [128b] przikazanije moyzijeſſowi dal. Take Boſaczy zadne dani temuz krali nedawagij ani od ſwych klaſſteruow ani od tiech mijeſt ſwatych, kterez w Chramie hrobu bozijeho drzije. Ale gine roty wſſech tiech oſtatnich Sedmi od ſwych mijeſt danie dawati muſye, pokud ſe ſmluwije s vrzedniky kralowſkymi. [*A tijz Boſaczy drzije tato Swata mijeſta w Chramie*].

Naprzed drzie kapliczku, kdez geſt bozij hrob. A tu zamykagij y teez hrob bozij. Take drzije kaplu matky bozije, take drzije geden oltarz na huorze Caluarie w kautie wedle toho mijeſta, kdez ten zły lotr vkrzizowan. A na oltarzi bozijeho hrobu a na oltarzich w Swrchupſane kaple matky bozije tu zadny z tiech Sedmi rot ſwrchupſanych bez wuole a powolenije boſakuow neſmiegij na nich mſſe ſluziti. take [129a] tiz boſaczy w kaple, kdez Swaty krziz nalezen geſt, drzie oltarz na lewe rucze toho mijeſta, kdez Swaty krziz nalezen geſt. [*A pale na tiechto mijeſtech dolepſanych tolik lamp*].

Naprzed w kaple bozijeho hrobu trzi lampy, v matky bozije w kaple trzi lampy, na horze kaluarie przed tau dierau w Skale, kdez krziz ſtal, trzi lampy A w kaple, kdez Swaty krziz nalezen, gednu. A na tom mijeſtie, kdez pan kryſtus ſ krzize ſniat ſa mazan, geſt take gedna. [*Rzeczka wijera*].

Tijz rzekowe magij wijeru, ze ſe w mnohych kuſech s obecznij wierau krzeſtianſkau neſrownawagij, iakoz mie tehdaaz take toho boſaczy zprawili. Naprzed drzie, ze duch Swaty pochazy toliko od boha otcze [129b] a ne od Syna, druhee drzie, ze zadnay kniez nemuoz tiela bozijeho poſwietiti w oplatku nez toliko w Chlebie kwaſſenem, a prawijecze, ze pan kryſtus teez czinil a w kwaſſenem Chlebie poſwieczowal tielo ſwe ſwatee na poſlednije weczerzi rozdawage vczedlnikom ſwym. Take drzije a newierzie, by kto vmra przed Saudnaym dnem, aby do nebe aneb do pekla geho duſſe ſſla, nez ze geſt w gednom mijeſtie, ze zadnee radoſti ani zaloſti nema, ze gij ani dobrze ani zle geſt, ze zadnee mauky netrpije; nez tepruwa po Saudnem dni, ktoz dobrze czinil, ze bude prziſuzen do nebe, A kto zle, ten do pekla. Nez Sycz przed ſaudnaym dnem, czin zle nebo dobrze, ze wſſe gedno, ze ani do pekla ani do nebe duſſe geho nepuoyde. Takee gijedagij w Sobotu maſſo wedle obyczege ſweho. Take, kteremu ſe z nich zena nelibij, muoz ſobie ginau pogijeti. Gich kniezij magij [130a] zeny, A kteremu z nich zena vmrze, tehdy ginee pogijeti nemuoz. mſſe gich kniezij ſlauzije w uornatiech yako naſſi kniezije. Tielo bozije poſwieczugij w kwaſſenem chlebie a na mſſech ſwych nepozdwihugij yako naſſi kniezije. Take gich kniezij nemagij pleſſij yako naſſi kniezije, nez brady dluhee. dieti ſwe krztije teez yako my we gmie otcze y Syna y Ducha Swateho. Take na ſwych oltarzich wſſudy obecznie Matku bozije s Dietatkem A take Sycz ginee ſwatee magij malowanee. Otczy Swatemu, papezi, nechtije poddani a poſluſſni byti prawijecze, ze on a my wſſiczkni, genz geho poſluchame, ze ſme w kletbie proto, ze nedrzime teez yako oni, A ze oni prawu wijeru magij, kteruz pan kryſtus vſtanowil, w kwaſſenem Chlebie tielo ſwe ſwatee poſwieczuge. A poniewadz w kletbie papez tak geſt, ze ho powinni negſu poſ[130b]luchati. Take magij mezy ſebu patryarchy, arzczybiſkupy a biſkupy. A ti teez take mohau zeny mijeti tymz obyczegem yako y gich kniezij. Take neradi dopauſſtiegij, lecz muſye, kniezim naſſim Sluziti mſſe w ſwych koſtelech anebo na ſwych oltarzich proto, prawijecze, ze ſu w kletbie y ſ nami naſſi kniezije. [*Tyto ſwata mijeſta drzije w Chramie*].

Naprzed drzije kuor w Chramie a weliky oltarz. Take drzije kaplu tu, w kterez ten zalarz, w kteremz pan kryſtus Sediel, dokudz ſtrogili A lamali dijeru w Skale, kdez miel krziz ſtati. [*A palee na tiechto mijeſtech dolepſanych tolik lamp*].

Nayprwe w kuoru przed welikym oltarzem [131a] gednu A na huorze kaluarie dwie, w kaple bozijeho hrobu trzi, w zalarzi ſwrchupſanem gednu, w Swate Eleny kaple, kdez krziz Swaty nalezla, gednu; Na tom mijeſtie, kdez ſu zidee loſowali a hrali o Sukni pana kryſta, gednu. [*Georgianſka wijera*].

Ti magij wijeru a ſrownawagij ſe wietczij dijel v wijerze s rzeky a Slauzije mſſe w rzeczkych koſtelech a na gich oltarzich ſlauzije mſſe, A teez rzekowe kniezij w gich koſtelech a na gich oltarzich mſſe ſlauzije. A ſycz geſſtie gedna rota byla tu a miela take niektera mijeſta tu w Chramie, gimz rziekagij neſtoriani. Ale tiech giz nenije tu obyczeynie. A ti ſe take ſrownawali s ſwrchupſanymi v wijerze, neb ſu zdali [131b] ſwa mijeſta; Nez czaſem przichazegij tu a muſye za to, kdyz ge do tehoz Chramu puſtije, pohanom penijeze dawati teez yako krzeſtianee. A tu przigducze do Chramu, kniezije gich Slauzije mſſe na oltarzich rzeczkych a Georgianſkych. [*A tijz Georgiani drzije tato Swataa mijeſta*].

Naprzed drzie horu kaluarie, druhe drzije mijeſto, kdez Swatay krziz nalezen, Trzetije drzie kaplu, kteraz geſt pod horu kaluarie. A w tee kaple ſu hrobowee, w nichz ſu pochowani niekterzij kralowe a knijezata krzeſtianſka, Geſſto tu w Geruzalemie zemrzeli, dokudz krzeſtianee bozij hrob a Swatau zemi w ſwe moczy drzeli. [*A palee na tiechto mijeſtech dolepſanych tolik lamp*].

[132a] *Naprzed na huorze* kaluarie magij trzi lampy przed tauz dierau, kdez krziz panie kryſtuow ſtaal; W kaple bozijeho hrobu trzi lampy; W kaple, geſſto Swaty krziz nalezen, trzi lampy A w kaple, kteraz geſt pod horau kaluarie, take trzi lampy A na tom mijeſtie, kdez pan kryſtus ſ krzize ſniat a mazan, gednu lampu. *[Jakobitſka wijera]*.

Ti magij wijeru zmatecznau, ze dijel drzij yako krzeſtianee a dijel yako zidee, totizto, ze ſe krztije teez yako krzeſtianee v wodie we gmeno otcze y Syna y ducha Swateho A po krztu obrzezugij ſe yako zidee a Swietije nedieli y Sobotu. A negedije zadneho maſſa Swinſkeho teez yako zidee. A magij na ſwych oltarzich obrazy [132b] matky bozije s dietatkem. Take magij mezy ſebau biſkupy, geſſto gim gegich kniezije ſwietije. A ſlauzije mſſe gich kniezije w uornatijech. A poſwieczugij tielo bozije w kwaſſenem Chlebie teez yako rzekowe a Gerorgiani. (sic!) *[A drzije tato Swataa mijeſta]*.

Naprzed drzie to mijeſto, kdez pan kryſtus ſ krzize ſniat a mazan. A take magij kaplu przizdienau k kapliczcze, kdez hrob bozije geſt, A w tee kaple wedlee obyczege ſweho zpijewagij a panu bohu ſlauzije a ſwee obydlee tu magij. *[A pale tyto lampy]*.

W kaple bozijeho hrobu palee trzi lampy, Na horze kaluarie gednu A na tom mije[133a]ſtie, kdez pan kryſtus s krzize ſniat a mazan geſt, gednu. *[Surianſka wijera]*.

Ti ſe ſrownawagij ſwau wierau ſ yakobity we wſſech kuſech a magij mezy ſebau Biſkupy, geſſto gim kniezije gich ſwietij. [*A drzie tato Swata mijeſta.*]

Naprzed drzije Swate Eleny kaplu a magij Sycz zwlaſſtie w temz Chramie na lewe rucze, gduczy do Chramu, mezy Slaupy mramorowymi rownie proti yakobitom kaplu, w nijez obywagij a mſſe Slauzije tu wedle obyczege ſweho y tu ginee modlitby ſwe rziekagij. [133ᵇ] [*A pale tyto lampy*].

Naprzed w kaple hrobu bozijeho trzi lampy, na horze kaluarie gednu A na tom mijeſtie, kdez pan kryſtus ſ krzize ſniat a mazan, gednu. [*Yndyanſka wijera*].

Ti ſe ſrownawagij wietczij dijel ſ yakobity a s Suryany krom toho, ze ſe po krztu dadije paliti horkym zelezem na twarzi, na lijcze. A ti nemagij mezy ſebau zadnaych kniezij ani Biſkupuow, Nez biſkupi yakobituow a Suryanuow ti gim gich kniezije ſwietije. [*A drzije tato Swata mijeſta*].

Naprzed drzije tu kaplu, w kterez pod oltarzem geſt ten kamen, na kteremz pan kryſtus [134ᵃ] Sediel geſt a trnowu korunu korunowan. Take magij zwlaſſtnij kaplu, Gducze do Chramu na lewe rucze, ſkuoro rownie proti tomu mijeſtu, kdez pan kryſtus ſ krzize ſniat a mazan. [*A palee tyto lampy*].

Naprzed w kaple bozijeho hrobu dwie lampie, Na horze kaluarie gednu a na mijeſtie, kdez pan kryſtus ſ krzize ſniat a mazan, gednu. [*Armenſka Wijera*].

Ti ſe w niekterych kuſech ſrownawagij ſ naſſij wierau krzeſtianſkau, totizto we krztu, ze ſe teez krztije yako my A ze [134ᵇ] teez na ſwaych mſſech gich kniezije tielo bozije poſwieczugij w uoplatku iako naſſi. a prawij a wyznawagij, ze rzimſky koſtel a wijera geho geſt Czyrkew ſwata. A take klekagij przi mſſech naſſich kniezij, kdyz tielo bozije zdwihagij, a welmi poczeſtnie a naboznie przi mſſech naſſich kniezij ſe magij. Ale wſſak proto niektere bludnee kuſy w ſwe wijerze magij, geſſto mne ten boſak, kteryz mne tiech wſſech wieczy zprawowal, toho neumiel do koncze zprawiti, iake ſau to kuſy bludne, kterez drzije. A magij mezy ſebau biſkupy a kniezije. [*A nedrzije zadneho Swateho mijeſta*].

Nez magij kaplu, gducze do Chramu na lewe rucze blizko ode dwerzij, XVIII [135ᵃ] Stupniuow nahoru do nije giti, a tu magij ſwe obydlee A tu wedle obyczege ſweho mſſe y ginee Swe Sluzby panu bohu czinije. A tijz Armeni ſwrchupſanij przed czaſy, kdyz ſe geſt pſalo, yakoz toho zprawen ſem, leta narozenije bozijeho Tiſyczyho Cztyrziſteho Sedmdeſateho pateho, ze ten rok kral zoldan odyal gim mijeſto to Swate, horu kaluarie, Skrze proſbu a dary krale Georgianſkeho. A to mijeſto Swatee dal Georgianom, kterez oni Armeni przed tijem od mnoha leth drzeli ſau. A od toho czaſu zadneho mijeſta Swateho w Chramie nemagij. [*A palee tyto lampy*].

Naprzed w kaple hrobu bozijeho pale dwie lampie, na huorze kaluarie [135ᵇ] gednu A na tom mijeſtie, kdez pan Kryſtus ſniat ſ krzize a mazan, gednu. [*Maronytſka Wijera*].

Ti ſe teez ſ naſſij wierau ſrownawagij yakozto Armeni w tychz kuſech Awſſak teez niektere kuſy bludnee magij w ſwe wijerze, kterychz take nemohl ſem ſe do koncze zeptati. nez teez wſſeczku poczeſtnoſt czinije a naboznie ſe magij przi mſſech naſſich kniezij klekagicz, kdyz tielo bozije zdwihagij. A nemagij mezy ſebau zadnaych biſkupuow ani kniezij, nez ſau wſſeczko laykowee. [*A nedrzie zadneho Swateho mijeſta*].

Nez toliko magij kaplu na prawee [136a] rucze kaply matky bozije, iako gi boſaczy drzije, a tu magij ſwe obydlee a ſwee modlitby tu w nije rziekagij. [*A palee tyto lampy*].

Naprzed w kaple hrobu bozijeho palee dwie lampie a na huorze kaluarie gednu, kdez krziz panie kryſtuow ſtal, przed tau dierau gednu A na tom mijeſtie, kdez pan kryſtus ſ krzize ſniat a mazan, gednu. Take mie zprawili boſaczy z klaſſtera hory Syon, ze zadna z tiech ze wſſech rot bludnych neynelaſkawieyſſij ſu na nas rzekowe a Georgiani A ze neradi widije, ze kniezij naſſi a mniſſije na gich oltarzijch a w gich koſtelech mſſe ſlauzije, Ale ze Skrze rozkazanije krale zoldana to vcziniti muſye [136b] a ze by z dobree wuole toho neuczinili. Take tijz rzekowe a Georgiani neſlauzij mſſij na zadnych tiech Swatych mijeſtech w Chramie, kterez boſaczy drzije a w ſwe moczy magij, prawijecze, ze wſſeczka naſſe ſtrana, ze ſme w kletbie proto, ze to drzime, ze duch Swaty pochazye tak dobrze pochazye (sic!) od boha Syna yako od boha Otcze, a ze geſt w konczylium N. o tom zuoſtano, ze duch Swaty toliko od boha otcze pochazye, A ze przi tom take znamenitie zuoſtano. kto by koli ginak to zmienil A toho czo wijecze przidal anebo vgal, aby ten kazdy w kletbie byl. A ze naſſe rzimſka ſtrana w Conczylium fferarſkem prziczinili, geſſto na tom bylo prwe zuoſtano: »genz od boha otcze pochodije«, a naſſi przidali: »y Syna« gedine to Slowo. A proto, ze to naſſi Slowo prziczinili, »boha Syna« przicziniwſſe, proti [137a] prwnijemu zuoſtanij, ze ſme wſſiczkni ſ naſſim kniezſtwem w kletbie. [*roty*].

Take ty dwie rotie, totizto Armeni a Maronyte, yakoz zprawen ſem, ze ſu na Boſaky a na naſſi ſtranu naylaſkawiegije A ze by radi widieli a radowali by ſe tomu, aby krzeſtianee hrobu bozijeho dobyli, A ze pana boha za to proſye, aby ſe to tijem ſpiſſe ſtalo. [*Z Chramu wypuſſtieni*].

W Strzedu na Swateho Abdona I ½ hodiny na den wypuſtili nas z Chramu. A tu przed Chramem ſau dwa kameny mezi ginym dlazenim. druzy prawije, ze pan kryſtus na tom mijeſtie padl pod krzizem neſa gey na ſobie, kdyz gey wedli na poprawu. druhy kamen, genz geſt blijz v Chramu, znati w niem yako dwie ſſlepiegi wedle ſebe. Tu niekterzij ti zlij krzeſtianee nam vkazowali a nas [137b] k tomu kamenu prziwedli do nebe rukami vkazugicz. a nemieli ſme s ſebu tu zadneho tlumacze, by nas toho zprawil, czo mijenij. nez tak ſme ſe wſſiczkni domnijewali toho, ze geſt to mijeſto, ze geſt tu na tom mijeſtie panna maria, matka bozije, ſtala, kdyz ſu pana kryſta zidee vkrzizowali, ze ſe geſt tu ſtogeczy odtud diwala. Neb hora kaluarie nenije daleko od toho mijeſta, nezda mi ſe, by bylo

XXV kroczeguow, ze geſt ſ toho mijeſta wſſeczko, czoz ſe dalo, mohla widieti. Tyz den o poledni ſſli ſme do klaſſtera hory Syon a ohledawali ſme ta Swataa mijeſta, kterez Sau blizko klaſſtera. A wedle tehoz klaſſtera proti mieſtu Geruzalemu ze*) geſt zyedka newelmi wyſoka, ze muoz przeſ ni hledieti, dwiema konczy przezdiena k klaſſteru ſwrchupſanemu. A geſt wnitrz w tee zdi Placzek maly yako kerchow. A [138a] gdu dwerze zelezne pod klaſſter hory Syon. A przed tymiz dwerzmi horzij wzdyczky lampa we dne y w noczy. A tu zadny krzeſtian do toho krchowcze neſmije ani k tiem dwerzom, neb by byl, yakoz mie toho zprawili, hned bit. Nez pohane ſe tu modle przelezucze tam przeſ zed. A praweno mi, ze geſt tu pohrzeb kraluow zidowſkych, A ze dawid a Sſalomaun take tu lezij. A tu ſme byli aſa na dwie hodinie w klaſſterze. A boſaczy nam dali wſſem doſti Chleba a wina. A potom aſa hodinu przed neſſporem wſedali ſme na oſly a geli ſme k ramu mieſtu a przigeli ſme tam aſa o puol noczy k mieſtu. a dwoge hony aſa od mieſta kazali nam pohanee ſ oſluow ſſedati a pieſſky giti Skrze mieſto az k ſſpitalu. [*zaſe byli w ramie*].

We cztwrtek przed Swatym Syxtem a w patek [138b] nazaytrzije oſtali ſme tu w ramie. a ſau wſſeczky wieczy od gijedla, totizto Chleb, kaury, waycze y wſſelika owotcze, geſt wſſeczko laczyniegije nez w Geruzalemie. nez woda geſt tu horſſije nez w Geruzalemie. [*o haytmanu w ramie*].

A haytman w Ramie kralowſky, Gmenem Abrahym kraſſo, mage nam wedle Aurzadu geho, gemu poruczeneho, woſly zGednati az do Jaffy k morzi, nechtiel toho vcziniti, nez aby nas pautnikuow take nietczo pozil. A poſylal mezy nas pautniky Sluzebniky ſwe, kterzij nam hrozyli, ze nas niektere vyberucz ze nas chtije precz neſti k krali zoldanowi do Alkayru. A chtiel-li geſt patron naſs precz y ſ nami, muſyl temuz Abrahymowi dati LX zlattaych. A prziſahal mi patron, ze przeſe wczeczky (*sic*!) Smluwy, kterez geſt vczinil ſe panem z Gazaru, od ktereho ſme [139a] Gleyt mieli na mijeſtie krale zoldana, ze geſt muſyl dati przeſ to przeſe wſſe Tiſycz zlattaych, A ze geſſtie wijecze chtieli mijeti. Tyz Abrahym kraſſo poſlal naſſemu patronowi kozich Stary cztij a darem po ſwych tiech Sluzebniczych. Sſamlat czerwenay na temz kozichu byl doſti dobry, mohl ſtati tam za Cztyrzi zlattee, Ale kozich byl kunij, beranij, liſſczij y Tchorzowe kuoze niektere. Ale byli wſſeczko zlee koze, ze bich ſobie nedal mijeti za tyz kozich X Groſſuow. A ti Sluzebniczy Abrahyma ſwrchupſaneho, genz ten kozich przineſli, nechtieli na kratcze nikam od patrona; muſyl gim dati na propitije, bud mu libo neb zel, XXVI zlattych, acz chtiel gich prazden byti.

W Sobotu przed Swatym Syxtem aſa hodinu przed neſſpory tepruw nam oſly przjwedli, na kterez wſedawſſe, Geli ſme k Jaffie. A przigeli ſme tam aſa hodinu [139b] przed weczerem. A tu naſſi Galeoti s Galege na Barkach k nam przigeli na brzeh. a tu, kdyz ſme chtieli na Barky wſedagicz na Galegi pluti, nedali nam pohanee, A niekteree brz z nas, kteryz

*) *ze* v rukopise přeškrtnuto.

bezdieky chtiel na barku wſyeſti, y kygi bili A druhee Strkagicz odtud trhali. az po dobree Chwili tyz Abrahym ſwrchupſany poſlal gednoho ſweho, aby nas na pokogi nechali. Awſſak proto, kdyz ſme na Barku wſedati chtieli, niekterymi z naſſich trhali y kygmi hrozyecze biti, chtijecze mijeti od nas kurtaczy, togiz (*sic!*) yako by rzekl na propitije. A niekterzij z naſſich proto gim dati muſyli po marketie Benatſke. A tak wſſiczkni poſpiechagijcze na Barky, druzy az do zadku a druzy az do paſu brzieſti ſme muſeli. A tak ſ milym bohem wſedawſſe, pluli ſme na Galegi, S radoſtij [140a] panu bohu diekugicze, ze nam raczil pomoczy od takowych neſſlechetnikuow, geſſto w nich zadne czti ani wijery nenije Ani ſobie czti a wijery czo wazije A zadnemu nicz nezdrzie, czo Slibije. A przipluli ſme na Galegi rownie, ano Sluncze za horu gde. A ktoz ſobie na tee czeſtie kterau kygowau ranu vhonil, ten ſobie miel. [*Czekali patrona*].

W nedieli, w pondielij przed Swatym Syxtem ſtaii ſme tu na Galeji na morzi aſa wlatku mili od brzehu; Neb neſſlechetniczy pohanſſtij Nechtieli patrona puſtiti A gey tam moczy drzali, ze od nich bezdieky Bawlnu a prziezy bawlnowu, yako z nije Barchan dielagij, A gine wieczy leczyakes kupowati muſyl.

W utery, den Swateho Syxta, o poledni tepruw patron k nam na Galegi przipluI. [140b] a tu ſtrogili az do weczera A tu czelu nocz oprawowali na Galegi, czoz bylo potrzebije.

W Strzedu, den Swateho donata, kdyz Switalo, rozpuſtiwſle welum, magicze dobry wijetr, pluli ſme ten den a tu czelu nocz.

We cztwrtek, w patek pluli ſme we dne y w noci magijecze dobry a wyborny wijetr k naſſije czeſtie.

W Sobotu dwie hodinie aſa przed polednem, den Swateho wawrzincze, przipluli ſme k Inſuli Czyprſkeho kralowſtwije. A muſyli ſme magijcze wijetr proti ſobie oſtati na morzi a kotwe vwrczy aſa wlaſku mili od mieſta miſſo rzeczeneho.

W nedieli po Swatem wawrzinczy rano hodinu na den przipluli ſme k mieſtu zborzenemu, miſſo rzeczenemu, a truoge [141a] hony aſa od mieſta tehoz vwrhli ſme ankori. A tu ſme wſedawſſe na barky pluli do mieſta ke mſſi a potom ſobie kupowali potrzeby k gijedlu: chleb, wagcze, Slepicze. A tu Girzik Gffelerz s Janem mladietem tu nocz lezeli w temz mieſtie v iakehos knieze, gehoz duom byl prkny przikryt. a byli ſkuliny mezy tymiz prkny, Skrze kterezto prſſela na nie roſa horka, ze, kdez kteraa kruopie vpadla, ze ſpalila ge, yakoby ge warem zlil, ze bylo znati na kozi.

W pondielij potom oſtali ſme tu ten den czely.

W utery trzi hodiny przed Swietem pluli ſme precz odtud, magicze dobry wijetr az do poledne, a potom byl wijetr proti nam.

W Strzedu a We cztwrtek, den matky bozije na nebe wzetij, plowucze podle hor [141b] Tureczkych, genz nam byli po prawe rucze, mieli ſme nedobry wijetr.

W patek, *w Sobotu*, w nedieli a w pondielij bylo welmi ticho, ze ſme pluti nikam nemohli.

W utery tepruw mieli ſme wijetr od polu dobry. *[Rodyz mieſto.]*

W Strzedu potom aſa dwie hodinie przed polednem przipluli ſme k rodyzu do portu a tu wſedawſſe na Barky, pluli ſme do mieſta. a ſſli ſme do hoſpod kazdy z nas. A potom na weczer ſſli ſme niekterzij z nas na noczleh do toho domu, genz ſlowe infirmaria, gmenowaneho, kteryz miſtr rodyzſky dal vdielati pro nemoczne pautniky, yakoz o niem naprzed pſano, neb hoſpody zle ſau, a nemieli ſme na czem lezeti. Nez tuto w temz Inſirmarzi mnie a memu Thowaryſſi dany dwie komo[142a]rze a w kazde dwie loze A tu nam dali bijeleho Chleba a wina. A tu ſme lezeli.

We cztwrtek przed Swatym Bartholomiegem rano ſ patronem naſſim ſſli ſme na hrad przed miſtra rodyzſkeho. A tyz miſtr geſt ffranczauz a ma gmeno petrus dauboſon. A geſt cziſty czlowiek, ſtaray k Sedmdeſati letom ſtarzij, a dlauhau ma bradu a ſſediwau. A miel przi ſobie, kdyz ſme k niemu do geho pokoge weſſli, rady ſwe aſa na XII[t] a kanczlerze ſweho; a wſſeczko cziſtij muzije a w cziſtych ſſatech a welike rzetiezy zlattee na hrdlech magicze, po drahnie Stech zlattych w kazdem rzetiezu. A przed geho pokogem take mnoho geho dworzan bylo a wſſe krzizowniczy zakona geho. A tu, kdyz ſme weſſli do pokoge k niemu, prziwital patrona naſſeho a nas niektere ruky nam [142b] podaw. A tu dobrze na hodinu mluvil ſam ſ patronem naſſim ſtoge. A my take ſtali wſſiczkni. A potom ſſli ſme precz do ſwych hoſpod.

W patek v wigilgije Swateho Bartolomiege rano byli ſme v mſſe w koſtele Swateho Jana krztitele przed Samym hradem miſtrowym a po mſſi Sſli ſme na hrad. A tu w kaple vkazali nam Swatoſt dolepſanau totizto Trn z koruny trnowe, gijz pan kryſtus korunowan. A tyz trn wiſy w krziſſtalu okruhlem, ze gey dobrze widieti. A tu niekterzij z rad teḥoz miſtra rodyzſkeho rytijerzi, geſſto vmieli druzy latinie a druzy take niemeczky, prawili mi to za giſto, ze tak w prawdie geſt, ze ten trn wzdyczky kazdy weliky patek, kdyz wedlee puol orloge Orlog trzi hodiny tepe, ze ktwe a neſe cziſty bijely kwijetek a ze ktwe az do ſſeſtee hodiny tehoz orloge. A ze to oczitie widagij [143a] na tyz den wſſiczkni, kdoz tam gſu na ten czas. Take nam vkazali tu tehdaz ramie Swatee panny Katherziny A ſycz mnoho gine Swatoſti. A ohledawſſe to, ſſli ſme geſt kazdy z nas do ſwe hoſpody.

W ſobotu, den Swateho bartholomiege, a na zaytrzie w nedieli byli ſme tu w rodyzu a kupowali ſobie, ktoz chtiel, Sſamlaty, kobercze a drahee kamenije, neb toho tu doſti nagde, a k weczeru zednawſſe ſwe wieczy, pluli ſme na Barkach na Galey. A tu aſa dwie hodinie na nocz zdwihſſe welum, pluli ſme przedcze ſ panem bohem, magijcze dobry wijetr k naſſije czeſtie.

W pondielij potom a teez w utery na den Swateho ruffa pluli ſme magijcze wyborny wietr.

W Strzedu przed Swatym Gilgijm aſa na trzi hodiny przed weczerem przipluli ſme [143b] do portu k mieſtu Candij a tu ſme Ankory vwrhli w portu. A tu z nas niekterzij pluli na Barkach do mieſta, a niekterzij tu nocz oſtali na Galegi.

We cztwrtek, w patek a w Sobotu potom oſtali ſme tu w Candij. A tu kazdy kupowal, czoz mu bylo trzeba. A bylo tehdaaz geſſtie doſti wina w hroznijech a melaunuow, geſſto prodawali. Takee bylo tu w portu tehdaaz mnoho lodij: Naw, Gryff a ffuſt, kterzij malwazye kupowali a na teez lodij ladowali do ginych zemij, totizto do hyſpanij, do ffrankraychu, do Englantu a do Benatek.

W nedieli, den Swateho Gilgije, dwie hodinie aſy przed ſwietem wypluli ſme z portu od Candij a pluli ſme naſſij czeſtau.

W pondielij a w utery pluli ſme dnem y noczy, Ale nebyl nam dobry wijetr.

[144a] *W ſtrzedu po Swatem Gilgij* mieli ſme wyborny wijetr k naſſije czeſtie ten czely den a tu czelu nocz. a aſa dwie hodinie przed Swietem przipluli ſme k tureczkym horam aſa XLti wlaſkych mil od mieſta modonu. A tiem horam tureczkym na tom mijeſtie, geſſto ſme geſſtie byli modonu mieſta nedogeli, rziekagij wlaſky »porta dequagia«, yakoby rzekl »krzepeliczij port«. a na tom krzepelicze, kterez z tiechto zemij naſſich precz letije, tu ſe v morze w tom mijeſtie shromazdiegij a v welikych hauffijech prycz przeſ morze letije. A patron naſs mi to za giſto prawil, ze geſt to w prawdie tak, a ze ſe geſt tomu diwal, ze v welikych hauffijech ſberucze ſe tuze odtud letije przeſ morze. A kteraz vſtane letieti, dal nemohuczy, ze vpadne na wodu do morze a tu ze plowe zdwihnuczy [144b] kazda krzidlo gedno nahoru, aby gi wijetr hnal, yako wietrnij plachtau lodij ſe zene. A prawil, ze ge ſe tomu diwal, ze tak plauli gich na trzi anebo na cztyrzi tiſycze. Ale ze gich proto mnoho ztopij ſe. A prawil mi take tyz patron naſs, ze tu w tom mieſtie ſwrchupſanem, genz ſlowe krzepeliczij port, mnozſtwij krzepelicz lapagij turczy z weſnicz tu przileziczych blizko a to tijemto zpuoſobem: ze magij wazenee Syetky na tyczi nedluhe, okruhle yako rzeſſeto, w prawe rucze, a w lewe rucze ze maa zeleznau mrziezku yako klobuka puol. A tu ze do tee mrziezky naklade drziewieczka ſucheho, ze Swietle horzij. A tak, kdyz tmawa nocz, aſa dwie neb trzi hodiny na nocz ti myſliwczy gdau na pole ſ tau ſwau przi-prawou. A chodije po polech tak ſwijetijecze a gdau rownie [145a] yako Sekaczi na lukach — geden wedlee druheho — ſ tijem ohniem. A tu ze krzepelicze biezije k tomu ſwietlu, ze gi vhleda a tau Syetkau gi przikryge a lapij; a tak ge lapagij czelau nocz az do ſwieta. a lapij gich welikee mnozſtwije, neb gich druhay przeſ nocz lapij, yakoz mie zprawili, na oſmdeſat na Sedmdeſat a druhay take menie. A ta myſliwoſt poczina ſe o Swatem Bartholomiegi A trwa za dwie nedieli potom. A widiel ſem to oczitie ſam s Galege, a bylo od nas aſy na Cztwrt mile nad morzem, ze gich dobrze na oſmdeſat anebo wijecze tak ſ tiemi ſwietly chodili lapa-

gicze ge. A nazaytrzie, kdy ſme byli przipluli do madonu, tu ziwee ty krzepelky, kterez byli tu nocz zlapali, Turczy noſyli na trh do mieſta a ge nam prodawali ziwee.

[145b] *We cztwrtek po* Swatem Gilgij mieli ſme wijetr zly a proti nam. a w neſſpory poczel prſſeti weliky deſſt a prſſel afa hodinu bez prze- ſtanije. a tu ſme ſtali na kotwach, vwrhſſe ge, czely den. A tepruw w noczy ſtrh ſe wijetr nam od polu dobry, a tu ſme przedcze pluli naſſij czeſtau.

W Sobotu v wigilgije narozenije panny marie afa trzi hodiny na den przipluli ſme do portu k mieſtu madonu. A tu vwrhſſe kotwe, na barkach pluli ſme do tehoz mieſta. A byli ſme v mſſe w klaſſterze Swateho ffrantiſſka.

W nedieli a w pondielij zuoſtali ſme tu w modonie nemagicze dobreho wietru, neb byl rownie wijetr proti nam.

W utery potom pluli ſme z portu od mieſta modonu. A bylo ticho, ze ſme doſti malo vpluli ten den.

[146a] *W ſtrzedu*, we cztwrtek a w patek potom teez bylo ticho, ze ſme nikam geti nemohli, nez tak yako na gednom mijeſtie ſe na Galegi kolebali.

W Sobotu, den Swateho krzize, tepruw w ſamy weczer ſtrh ſe wietrzik nam od polu dobry.

W nedieli po Swatem krzizi czely den a czelu nocz mieli ſme k naſſije czeſtie wyborny wijetr.

W pondielij potom aſy cztyrzi hodiny na nocz przipluli ſme do portu k mieſtu korffonu. A tu vwrhſſe kotwe, oſtali ſme tu nocz na Galegi.

W utery rano pluli ſme na Barkach do mieſta a byli ſme v mſſe w przedmieſtij w klaſſterze v Swatee vrſſily. a ſu w niem mniſſije yako Swatoyakubſſtij w praze. A tu po obiedie, wſedawſſe na barky nas wietczij dijl, pluli ſme [146b] zaſe na Galegi. A niekterzij ginij niemczy a Jan mladie, neboztik, ti tu woſtali a ſobie gednali lodije a pluli k mieſtu otrentu rzeczenemu, vmyſlem tijem, chtijecze Skrze napulſke kralowſtwije na rzim domuow geti. A tyz den wypluli ſme z portu od korffonu o poledni a ſtrh ſe welmi weliky wijetr a nam wyborny. A tak ſme prudcze ten den pluli, ze nam ſe wſſem zdalo, ze kazdau hodinu ze ſme na cztyrzi mile naſſe vpluli a ſpijeſs wijecze. a k ſamemu weczeru vtiſſil ſe wijetr a bylo welmi ticho, ze ſme tu czelau nocz malo a temierz nicz neupluli

W Strzedu potom bylo welmi ten czelay den y tu czelau nocz nevſtawicznee powietrzie: Chwili wijetr, Chwili deſſt, Chwili ticho.

[147a] *We cztwrtek* potom mieli ſme wybornie dobry wijetr. A pluli ſme ſnad o neſſporziech rownie proti mieſtu raguzu, gemuz Slowanſky dubrawnik rziekagij. A byli ſme od nieho aſy piet nebo ſſeſt wlaſkych mil. A tak ſme pluli tu czelu nocz magicze wyborny wijetr, nechawſſe po lewe rucze Inſule rzeczenee melida a ginych niekterych.

W patek v wigilgije Swateho mathiege mieli ſme wyborny wijetr. przipluli ſme aſa dwie hodinie przed polednem mezy Inſuli ſwrchupſanau

melida a Inſuli kurczula, iakoz o tom naprzed pſano. a tu aſa dwie hodinie przed weczerem przipluli ſme magicze dobry wijetr k mieſteczku lezynye do portu a tu vwrhſſe kotwy aſa troge hony od mieſteczka, oſtali ſme tu. A tu tehdaaz przipluli [147b] Cztyrzi Galege Gale*) welikee z Benatek k nam do portu, magijecze na kazdee tee Galegi Trubacze a bubenniky a piſſcze. A ty ſwrchupſanee Galege pluli do pohan do mieſta Alexandrie po kupecztwije a po korzenije, neb odtud wezau ſem do naſſich zemij peprz, zazwor, ſkorziczy, hrzebiczky, muſſkat, muſſkatowy kwiet, kadidlo, mirru y ginee wieczy.

W Sobotu, den Swateho mathauſſe Euwangeliſty, rano, kdyz Sluncze wychazelo, pluli ſme z portu od lezyny magicze wyborny wijetr, ale proto neweliky. A v weczer ſe vtiſſilo, ze muſeli weſly Galeoti Galey wezti. a przipluli ſme k Inſuli rzeczenee Solta do portu a tu ſme vwrhſſe kotwy przeſ nocz oſtali.

W nedieli po Swatem mathauſſi przed Slunczem wypluli ſme z portu zaſe na [148a] morze magijcze dobray wijetr, Ale mdlay. a aſa o poledni tyz den przipluli ſme proti kaple Swateho Jana malwazye, o kterez naprzed pſano, procz taaz kapla to takowee gmeno maa.

A od teez kaply aſa piet mil wlaſkych kdyz ſme vpluli, ſu hory kamenitee, ale newelikee. a magij ty hory gmeno kauczeyſta.

A tu w temz mieſtie proti tymz horam poczina ſe a geſt prawo a obyczey tento dolepſany, a od Staradawna ſe tak wzdyczky zachowawa na wſſech Benatczkych Galegijch, na nawach a teez na Gryppach y na ginych lodech, kdyz ſ kupecztwim zaſe domuow k benatkam plowu odkudzkoli, budto z Swatee zemie ſ pautniky a nebolito ſ kupecztwim z pohan, z turek.

Tehdy, kdyz proti tomu mieſtu tychz hor przeplowu, Tehdy kazdy patron muſy vſaditi trzi Saudcze. A ti trzie muſye [148b] temuz patronowi przifahu vcziniti, aby kazdemu ſprawedliwee vczinili. A tu, ktozkoli na tee wſſije czeſtie geden druhemu czo poyczil anebo czo geden od druheho kaupil a wywierzil a gemu toho dluhu by zaplatiti nechtiel, tehdy ten takowy, komuz dluzno geſt, kazdy, yakz k tomu mieſtu gmenowanemu kauczeyſta przipłowu, muoze toho dluznika ſweho, ktoz mu dluzen, pohnati przed ty trzi ſwrchu dotczenee vſtawenee Saudcze. a to takto zpuoſobeno geſt: ze ſu mezy tiemi trzmi dwa, kazdy z tiech dwu ma w rucze lopatku zeleznu**) drzewiennu. A kdyz kto zaluge, ze mu tento a tento dluzen tolik groſſuow benatczkych a ze gemu nechcze zaplatiti, Tehdy ten geden s tau lopatkau gde k tomu dluzniku, na koho zalowano, a dotkne geho tauz lopatkau a [149a] rzka takto: »Tento Jan aneb Petr« — gmenuge ho gmenem geho — »zaluge na tie, zes mu toliko Groſſuow dluzen. protoz, ſy-li mu dluzen, zaplat gemu! pak-li gemu dnes nezaplatiſs, tehdy ſtuoy

*) *Gale* v rukopise přeškrtnuto.

**) *zeleznu* v rukopise přeškrtnuto.

zaytra bohda tento czas a tuto hodinu przed nami, vſazenymi Saudczemi!« Tu przeſ takowy pohon ſmluwi-li ſe tyz dluznik s ſwym wierzitelem a gemu zaplatij, czoz mu dluzen, dobrze. Pak-li ſe neſmluwij a gemu neda, czoz mu dluzen, tehdy nazaytrzie ſtati muſy przed tymiz Saudczemi A tu tomu wierziteli ſwemu praw byti. A tu przeſlyſſijecze obie ſtranie, vczinij way- powied mezy nimi wedlee ſprawedlnoſti a zdanije ſweho. A czozkoli ti trzie Saudczy wypowiedije, na tom przeſtano, a zadna ſtrana o to ſe k wyſſijemu prawu przeſ takowau waypowied od[149b]wolati nemuoz. A tijz trzie Saudcze nemagij wyſſe Suditi a prawa rzekati nez toliko o dluh, genz geſt do Sfeſti marcelluow, groſſuow benatczkych, gichz puol trzinaczta platij vherſky zlatty anebo gich dukat. [*Saud o wyſſij dluh*].

Pak-li geſt dluh wyſſij nez X marcelluo, tehdy, ktoz nechcze zaplatiti, muoz ſe odwolati na wyſſije prawo do Benatek.

A od toho mieſta Swrchupſaneho kauczeyſta az za puol druheho Sta mil wlaſkych, az do Inſule rzeczenee polumotorie, to prawo a ten Saud tiech takowych trzij Saudczy trwa. A dale potom, kdyz Inſuli polumotorie minau s Galegij anebo ſ nawau, tehdy wijecze zadny nemuoz zadneho k tomu temuz Saudu pohnati, az tepruw w Benatkach przed vrzedniky na to vſazene. Ale wſlak na prze[150a]deſſlee puohony, geſtlize by kto koho pohnal przed tijem czaſem, nez ſau minuli plowucz s Galegij Inſuli ſwrchupſanau polumotorie, Ti trzie mohu prawo mezy ſtranami rzeczy a wyrzekati, az prawie mezy ty dwa hrady v benatek, kdez do portu k Benatkam wgijezdiegij. A tentyz den w ſamy weczer przipluli ſme k Inſuli newelikee. a tu ſme vwrhli kotwe v teez Inſule, neb bylo welmi ticho. a o puolnoczy ſtrh ſe dobry wijetr. A tu ſme opiet przedcze pluli naſſij czeſtu. [*Plauli od yadra mieſta*].

W pondielij po Svatem mathauſſi, kdyz ſme pluli a mieli geſſtie aſa XX^{ti} wlaſkych mil do mieſta yadra, gemuz wlaſky zara rziekagij, tu ſe welmi vtiſſilo. a potom aſa dwie hodinie przed polednem ſtrh ſe nam dobry wijetr, a przipluli [150b] ſme o neſſporziech k mieſtu temuz yadru. A tu ſme kotwe vwrhli dwoge hony od Mieſta. A tu wſedſſe na barky, pluli ſme do tehoz mieſta yadra. a tu nam praweny zlee nowiny, kterak neſſlechetnij zhaubcze krzeſtianſtwa Turczy porazyli Charwaty na hlawu a zbili a zgimali. A to patnaczty den przed naſſim przigezdem na den Swateho Gorgonia to ſe ſtalo. *[o porazcze Charwatuow]*.

A tijemto zpuoſobem ſe ſtalo: ze geden haytman Czyſarze Tureczkeho, gmenem hadrembaſſan, ſebraw ſe ſ naylepſſimi turky, czoz mohl wybrati, niekolik Tiſycz konij mage — aſa okolo dewijeti aneb XI tiſycz — tahl geſt przeſ hory Charwatſke do Charwat a tudy dale do zemie krale rzimſkeho k mieſtu rzeczenemu labach w koryntijech. a tu w tee wſſije kraginie po- brali lidi a precz [151a] s ſebu hnali muze, zeny, panny y pacholata. A hrabie a pani a rytijerzſtwo Charwatſke ſebrawſſe ſe tahli gim w przied- ſtihy na ty hory, kudy Turczy tam do zemie tahli. A tu ſe sczekawali. A w tom, kdyz ſe tak sgeli, yakoz toho zprawen ſem, ze mieli na trzi

Tiſycze konij a pieſſijch aſa na VIIII Tiſycz, Mezy kterymizto byli hrabie niekterzij a pani znamenitij Charwatſſtij, Totizto Ban Charwatſky, Ban z yaycze z Boſenſke zemie. A tu, yakoz zprawen ſem, ze krale rzimſkeho haytman w Sſtyrſſtie, Czakl Jakub gmenem, poſlal k nim, aby sczekali a nicz nepoczinali az do geho przigezdu, ze take tahne gim na pomocz ſ niekolikonaczti ſty konmi a S niekteraym tiſyczem pieſſimi. Ale oni Charwati toho vcziniti nechtieli, nez magijcze nadiegi, poniewadz ſau ge Turky przed tijem niekolik leth nedluho na tychz horach ſnad dwakrat porazyli, [151b] Chtijecze radiegi tu czeſt ſami mijeti a nadiegicze ſe temuz, ze ge porazye yako prwe, ſobie ge turky lehcze wazili. A kdyz turczy o nich zwiedieli, tehdy naprzed wieznie ty wſſeczky, kterez byli zgimali w tee gijezdie, ſehnawſſe ge do gednoho dolu, czoz bylo zmuzilych, k brani geſſto by ſe hodili, wſſem hlawy ſtinali bogijecze ſe toho, kdyby ſe s Charwaty bili, aby gim nepomahali gich take biti. A tak to turczy vcziniwſſe, ſwee hauffy ſobie zrziedili a puſtili hauff geden w honcze k horam, kdez gich charwati czekali. A na trzi Tiſycze konij turkuow ti ſe okolo luhuow przeſ nieyakau rzeku newelikau przeplawili, A tiem bylo poruczeno, kdyz by Charwati gich honcze honili, aby s zadu, kdyz ge pominau, w nie wſkoczili. a Charwati o takowe zaloze nicz newiedieli, neb gich widieti nemohli w tychz luzyech; [152a] nez vzrzewſſe honcze Turky, hned s hor tahli proti nim do polij a do rownin. A tu zaczawſſe ſpolu harcz, ſmiſywſſe ſe y bili ſe. A drahnie Turkuow niekteree Sto zbili. A tu Turczy prchli a vtiekali na ſwau zalohu. A Charwati po nich tahli, magijcze dobru nadiegi po dobrem poczatku, ze ſe gim poczalo dobrze weſti. A w tom obie zaloze Tureczke, gedni s przedu a druzy s zadu, w nie wſkocziwſſe, ge bili a ge na hlawu porazyli. A prawil mi o tom geden dobray vrozenay Czlowiek Charwat, kteryz tu byl przigel do Jadra mieſta, kdyz ſem tu tehdaz byl, welmi zaloſtiwie o tom. ze w tee bitwie ztratil wlaſtnijeho bratra a Sſeſt Stryczuow przirozenych, rorzprawiel *(sic!)*, A ze geſt byl na bogiſſti a ze widiel ta zbitaa tiela — [152b] nebozatka, a ze ſkuora *(sic!)* za mili z delij lezeli a dobrze ſſirocze, yako ſnopowee huſtie, ze by s gednoho tiela na druhee kraczel, A ze gim temierz wſſem hlawy ſtinali A noſy gim vrzezali a ty ze s ſebu neſli precz pro lehkoſt, neb gim gich Czyeſarz od kazde hlawy dawa zlattay, kterauz przineſau. y protoz noſy vrzezawſſe, na znamenije ge s ſebau neſli, kolik kazday gich zabil. a prawil mi, ze zbito aſa na X tiſycz lidij. a tito zbiti: hrabie Gwan z Czitina, Bana Charwatſkeho Syn, cziſty mladenecz, a mnoho dobrych, vrozenych rytijerzuow a dobrych, Vrozenych lidij zbito a na Sedmdeſat kniezije a mnichuow takee. a wiezniowe tito ze zgimani, Totizto: Ban Charwatſky, Ban Boſſenſky z yaycze, hrabie mikulaſs z ffrankrhaynu, hrabie wylem z n. A ſycz oſtatek [153a] dobrzij Vrozenij lidee. czoz nezbili, wſſeczko zGimali a precz s ſebau hnali — na patnaczte Set lidij. A prawil take, ze malo lidij w tee czelee zemi zuoſtalo, ze wſſiczkni zbiti a zgimani. Neb wſſiczkni lidee werzegnie na nie tahli, ktoz yako rzkucz pro Staroſt a pro mladoſt mohl, domniewagijcze ſe giſtie ge

porazyti teez, yako ſe prwe niekolikrat gim ſtalo w teemz mijeſtie, ze gſu ge porazeli. A prawil mi dale, ze takowa neſlychana zaloſt a placz, ze by ſe mohlo nayzkamenileyſſijemu Srdczy zzeleti gich nebozatek; ze mnohy otecz a mnoha matie ztratili ſwe wſſeczky Syny y dczery: Synowe zbiti, a dczery precz wedeny. mnoha zena muze ſweho ztratila, ze zabit anebo yat. A teez muzije druzy ze zeny ſwe ztratili, ze ge zgimawſſe s ſebu [153b] vedli a hnali; a ze w druhe wſy naydeſs piet ſſeſt wdow ſ malymi dijetkami, a muzije wſſeczko zbiti a zgimani. Take prawil, ze ſu nikda za lidſke pamieti od zbroge tak prziprawnych Turkuow newidali, yako ſu ti byli, rownie yako krzeſtianee Panczyerze, obogeczky, zadnije y przednije kuſy y lebky na ſobie magicze. a takowa bitwa a porazka ſtala ſe a poczala na den Swateho Gorgonia trzi hodiny aſa przed polednem w kraginie gedne Charwatſke, gijerz *(sic!)* rziekagij Charbawa, v zamku, gemuz rziekagij vdwinecz, Sſedeſate wlaſkych mil od zamku ſwrchupſaneho yadra a naſſich mil Czeſkych gedno dwanaczte. – Pan buoh wſſemohuczy racz tiem nebozatkom zbitym hrziechy gich odpuſtiti a ziwot wieczny dati A wiezniom v wijerze krzeſtianſke ſetrwanije a z wiezenij wyſwobozenije!

[154a] *W utery potom rano* byli ſme v mſſe w koſtele Swateho Symeona. a po mſſi obiedwali ſme w hoſpodie a pluli zaſe potom na Galey. A tu w noczy aſa Cztyrzi hodiny na nocz ſtrh ſe welmi naramnie welikay wijetr s deſſtiem a s welikym blyſkanim. A trwalo to takowe powietrzie ſkuoro czelau nocz, ze ſme wſſiczkni milemu panu bohu diekowali, ze ſme byli w portu. Neb, by nas takowee powietrzie bylo na welikem morzi krom portu zaſtihlo, bylo by zle o nas. A mne pak milay pan buoh zrzetedlnie raczil od toho oſtrzieczy, neb ſem ten weczer ſobie byl vmyſlil na malee lodij pluti do mieſta Ankona rzeczeneho A odtud dale k matcze bozije do loretu, geſſto geſt tu kapliczka ta, totizto ten pokogik, bozſkym zpuoſobem z Nazaretu tu przeneſen, w kteremz panna [154b] maria byla, kdyz gije Andiel Gabriel pozdrawil a gije zwieſtowal, ze ma pana kryſta poroditi. a byl ſem ſobie zgednal giz tu lodij, na kterez ſem pluti miel. a mieli ſme rownie v weczer wſedati, neb ten patron chtiel ſ nami w noczy przedcze pluti, neb tehdaaz temierz czelu nocz mieſyecz ſwijetiſ. Ale na me welikee ſſtieſtij, ze zadny z thowaryſſtwa meho ani kto giny ſe mnau plauti chtiel tam, a ya ſam take oſtal ſem. *[pluli od Jadra].*

W Strzedu potom, kdyz den byl, wypluli ſme z portu od mieſta yadra. a bylo welmi ticho, a potom ſe ſtrhl wietrzik, ale nedobry k naſſije czeſtie. awſſak proto vpluli ſme aſa na piet mil wlaſkych od Jadra. a tu w ſamy weczer byl weliky wijetr a rownie proti nam a s czernymi oblaky, ze ſme ſe obawali welikee baurze. A pluli ſme zaſe zpatkem [155a] do portu k mieſtu Jadru. a aſa hodinu na nocz przipluli ſme zaſe do portu a vwrhli ſme kotwe aſa dwoge hony od mieſta. *We cztwrtek* potom rano pluli ſme magijcze maly a mdly wijetr. a tu vpluwſſe Sſeſt anebo Sedm wlaſkych mil, A tu potom ſtrh ſe wietrzik nam od polu dobry tak, ze ſme ten czely

den gedno XV wlaſkych mil vpluli a kotwy vwrhli w ſamy weczer. a potom ſ puolnoczy ſtrh ſe weliky wijetr ſ deſſtiem welikym.

W patek przed Swatym michalem ſtrh ſe rano weliky wijetr a k naſſije czeſtie wyborny, Ale przieliſs weliky, ze ſme weliky Wel, totizto wietrnau plachtu, ſpuſtili doluow' a malym welem ſme pluti muſyli. awſſak ſme tak prudcze pluli, ze wſſeczko ſſiczelo. A hodinu aſa ſ poledne ſtrh ſe naramnie przieliſs we[155b]liky wijetr ſ welikymi wlnami, ze hrozno bylo. tak ſe Galege ſem y tam kolebala, ze ſme wſſiczkni v welikem ſtrachu byli a nadali ſme ſe wſſiczkni, ze baurzka welikaa bude, gijez marynarzi rzie- kagij ffortuna. A tak ſ bozij pomoczy vpluli ſme k brzehu a vwrhli ſme kotwy aſa wlaſkau mili od brzehu. a tu ſme przeſ nocz oſtali. *[XV mi do parenzu mieſta].*

W Sobotu, den Swateho waczlawa, mieli ſme geſſtie na XV wlaſkych mil do parenzu. A rano pluli ſme, kdyz Sluncze wychazelo, a ten czely den plowucze nemieli ſme dobreho wietru A nemohli ſme dopluti parenzu mieſta. a wrhli ſme kotwe IIII mile wlaſke anebo piet od parenzu. *W nedieli,* den Swateho michala, rano przed Slunczem patron wzaw k ſobie mne, pana Getrzicha z Guthſſtayna a ginee z naſſeho towaryſtwa na barku, pluli ſme k parenzu vprzie[156a]mo. a s Galegij muſeli wijecz nezli mili zageti, nez kudy ſme my s Barkau plauli, wietru holdugicze. A tu przipluwſſe k parenzu przed mieſto, kterezto mieſto parenza lezij od benatek Sto wlaſkych mil, A tu nedali nam ſfeſti s barky pra[wicze], ze gedem z moru z kralowſtwije Syczylſkeho, ze gim poruczeno od poteſtata, totizto haytmana gich, aby zadneho nepauſſtieli, ktoz by odtud pluli. A tu potom ten haytman, gemuz oni rziekagij poteſtat, ſ niekterymi mieſſtiany z mieſta wyſſli k nam k brzehu a mluwili ſ patronem naſſim omluwagijecze ſe a proſyecze, aby gim w tom za zle nemieli, ze magij o tom tak od knijezete a panuow benatczan prziſne przikazanije, aby odtud zadneho do mieſta nepauſſtieli, ktoz odkud z moru plowau. A tu patron muſyl gim przifahu vcziniti poloziw dwa prſty na [156b] Swatee cztenije, ze w moru ſme nikdijez nebyli, a ze zadny na Galegi na tu pfotu neumrzel geſt ani nemoczen byl ani geſt.. a tu potom pluli ſme ke mſſi do klaſſtera Swateho mikulaſſe na wrſſku blizko od mieſta. A tu bywſſe v mſſe, tepruw ſme zaſe pluli k mieſtu a ſſli do Mieſta do hoſpody a tu obiedwali. po obiedie naſs patron na naſſi zadoſt zgednal nam barku, aby nas dowezli do benatek tijem ſpijeſſe, neb s Galegij a ſ welikymi lodijmi ne tak poſpieſſnie ſe pluti muoze. A tu ſmluwili ſme, ze nas ma z Sfeſti dukatuow dowezti az do benatek. A tu prowodiwſſe patrona naſſeho na Galegi a pozehnawſſe geho, wſedli ſme na tu Barku, kteruz ſme byli ſobie zgednali, a pluli ſme przedcze. a przipluli ſme od parenzu X mil wlaſkych k mieſteczku panuow benatczkych, gemuz gmeno nowa Ciuitas, yakoby rzekl [157a] nowe mieſto. A potom dale plowucze od tehoz mieſteczka aſa Sed[m] anebo oſm wlaſkych mil, tu ſe ſtrhl wijetr welmi weliky rownie proti nam, ze tyz patron tee barky netrwal ſobie pro nebezpecznoſt welikeho wietru ſ nami geti. nez

muſeli ſme zaſe zpatkem plauti k ſwrchupſanemu mieſteczku nowa Ciuitas. a tu prziſtawſſe y ſſedli ſme a ſſli do hoſpody. A geſt male, ſſpatnee mieſteczko a malo potrzeb ſe w niem nayde, nez pani benatczanee ge tepruw znowa poczeli wyſtawowati zdmi a wiezmi, A malo geſſtie oſazeneho lidu w niem. A tu weczerzeli ſme w hoſpodie. a potom aſa trzi hodiny na nocz, kdyz mieſycz byl wyſſel, wſedſſe na Barku zaſe y pluli ſme przedcze ſ panem bohem naſſij czeſtau. a zdalo ſe nam wſſem byti maly a powlowny wijetr. A wypluwſſe wedle zemie na [157b] yakays woklik mluwili ſme k patronowi — neb vmiel dobrze ſlowanſky, ze nam rozomiel — aby plul wedlee brzehu nedaleko od zemie. A on przirzekl nam tak vcziniti, a my na geho przipowied ſe vbezpeciwſſe lehli ſme a ſpali. A on opiw ſe zanedbal toho, ze wijetr weliky nas od zemie zahnal, nez ſme yako rzkucz zwiedieli, na welikee morze. A tu welike wlny yako domowe wietrem ſucze hybany barku tak znaſſeli, ze yakoby po rzebrzieczych nahoru a doluow chodila. A tak ſe nam nalewalo do barky, ze wdy dwa muſeli wen wodu ſſkopky wylewati. A tu ze ſme wſſiczkni byli tak w ſtrachu, ze newierzim, by ktery z nas, yak ge ziw, kdy v wietczijem ſtrachu byl; neb nebylo k ginemu podobne, nez ze ſe wſſiczkni ztopime; neb mieſycz ſwijetil a yaſno bylo, a proto zadnych [158a] hor, zadne zemie ſme widieti nemohli, Nez giz hrdel ſwych wſſiczkni ſme ſe byli odwazili, a ze ztonauti muſyme. netuſſim, by kto z nas, yak ge ziw, naboznieyſſij byl nez tu tehdaaz. A to tak trwalo nam na Sſeſt anebo na Sedm hodin. Tu potom Slibili ſme ſe wſſiczkni z nas, czoz nas tu bylo, na paut k matcze bozije do loretu, aneb kazdy obiet ſwau tam aby poſlal. A hned, yak ſme to vczinili, poczalo ſe to powietrzie tiſſiti, a dobry wijetr bez takowych wln welikych k naſſije czeſtie byti.

W pondielij, den Swateho Jeronyma, ſ pana boha wſſemohuczyho pomoczy przigeli ſme yako hodinu na de[n] k benatkam do portu mezy ty dwa hrady k klaſſteru Svateho mikulaſſe. A tu byli ſme v mſſe. a po mſſi pluli ſme do mieſta do naſſije hoſpody. [158b] a neradim zadnemu na male barcze pluti tady, kto by ſe tam zahodil; neb geſt tu Golft, przeſ kteryz mnoho mil pluti, ze newidieti ani hor ani zemie, A radi bywagij na niem, yakoz mi prawili, ffortuny, totizto baurze morſke. a poczitagij od tee Noua ciuitas do benatek dewadeſat wlaſkych mil. zda mi ſe, ze ſme ge w oſmi hodinach vpluli az do benatek A hadam, naſſich Czeſkych mil ze geſt XXII a puol, kterez ſme w oſmi hodinach vpluli.

W utery, w Strzedu, we cztwrtek tu ſem byl w Benatkach ſobie ledayakes wieczy ſkupuge.

W patek, den Swateho ffrantiſſka, rano poſnijedawſſe, pluli ſme na Barcze az do maſtris mieſteczka. a tu nas czekali ſ konmi. A tu wſedawſſe, geli ſme na [159a] konijch az do terwijzu.

W ſobotu ſme potom tu zuoſtali w terwizu.

W nedieli potom geli ſme po obiedie z Terwizu do Kunczſlanu a odtud wzdy przedcze tauz czeſtau temierz, kudy ſme tam gedaucz geli,

tymiz noczlehy zaſe gel ſem. A przigel ſem zaſe do Cadanie aſa dwie hodinie na nocz w tu Strzedu po Swatych Sſimoniſſi a Judowi, Apoſſtolech, bozijch *radd.*

[159b] Item z Cadanie tu czeſtu ſwrchupſanau poczitage, kudy ſem tam geda gel, geſt naſſich mil XCVI do benatek. [*Czo geſt mil po morzi z benatek az k bozijemu hrobu*].

Item po morzi plowa z Benatek k boziemu hrobu geſt mil wlaſkych:

Nayprw z benatek do parenzu C mil;
Z parenzu do yadra CL mil;
Z yadra do lezyny CXX mil;
Z lezyny do kurczule L mil;
Z kurczule do dubrawnika LXXX mil;
Z dubrawnika do korfonu IIIC mil;
Z korffonu do modonu IIIC mil;
Z modonu do Candi IIIC mil;
Z Candij do rodyzu IIIC mil;
Z rodyzu do Czypru IIIIC mil;
Z Czypru do Jaffy IIIC mil.

[160a] *A taaz yaffa,* yakoz naprzed pſano, lezij v morze na brzehu, a odtud po zemi a po ſuſſe geti az do Geruzalema: z yaffy do ramy XII mil, z ramy do Geruzalema XL mil.

A z tiech XLti mil, geda od ramy, geſt aſa XV mil dobra czeſta, a oſtatek pak az do Geruzalema geſt wſſe zla czeſta a kamenita, geſſto nelze horſſije.

A tak Summa tiech wſſech mil wlaſkych z benatek az do Geruzalema k bozijemu hrobu geſt dwa Tiſycze a puolpata Sta a dwie mili.

A tak, cztyrzi wlaſke mile za gednu naſſi poczitagicz, bylo by naſſich mil z Benatek do Geruzalema Sſeſt Seth a XIII mil. Ale druzy poczitagij trzi mile wlaſke za naſſi gednu, A mnie ſe ſamemu [160b] zdalo, pokud ſem to ſhledl, ze gich trzi mile tam na morzi mohau ſ naſſij gednau milij ſe ſrownati. A tak by bylo VIIIC mil a XIII mil naſſich.

Item Galege, na ktere ſme plauli, byla z delij XXXIII mych ſahuow a z ſſirzij aſy VI neb VI a puol ſahu.

A bylo nas wſſech y s Galeoty, kdyz ſme w Benatkach nayprwe na Galey wSedli, puolpata Sta a VII oſob. A bylo na nije prowazuow malych y welikych, ze newierzim, krom prahu a horu wymijenie, by w gednom mieſtie kterem w Czechach wſſeczky prowazy male y welikee zberucze w hromadu, aby wahau ony prowazy, kterez na Galegi byli, przewazili.

[161a] A z tiechto zemij pani hrabie a dobrzi lidee pluli na teez naſſije Galegi ſ nami:

Czechowe:

Pan Jan haſyſteynſky,
Pan Getrzich z Gutſſteyna,
Girzik Gffelerz z akſſo[a],
Jan laytolt z Eybrnicz,
Nickl Gryſz od Tachowa,
Jan mladie z wylemowa,
Blazek, kucharz panie haſyſteynſkeho,
Girzik, pacholek mladietu.

Baworzi:

Hrabi wolff z oıtmberku,
ffrydrych mautnar z koczenſſteynu,
Caſſpar z kaply,
henrych truchtlingar,
Pawel z Altmburku.

[161b] *Heſſowee*:

Filip, hrabie z waldeku,
hendrych z Imickhauzu,
Nycklas oſchſnar, kaplan hrabie ffilipa,
Wylem Greſten,
herzman z zijederdiſſen,
Petr, kucharz hrabiete.

Durynczy:

Hrabie bot z Sſtolbergku, bratr wlaſtnij knieze henrycha toho, kteryz ſ kniezem ffrydrychem ſaſkym na druhee lodij gel.

Ffrankowee:

Pan ffrydrych Sſenk z limperku,
Pan wolff z Gutembergka, } rytijerzi,
Pan Girg z Sſelberku, } rytijerzi,
Pan wylem z Awerbachu, } rytijerzi,
Sigmund z Tinigen,
[162a] Johan z helmſtatu,
Girg Trukſas,
hans Girg z Abſſperku,
Sigmund fuchs,
raff z Tolhaynu,
kniez petr, kaplan panie ſſenkuow,
henrych Ernſt, kucharz panie ſſenkuow,
Anthonius lorber,
Cylian Ekl,
Colin waltffoyt.

Sſwabi:

Pan Johan z Stadia, rytijerz a doctor,
ludwik z wirtmberku, doctor,
Johan Jklinger,
Johan reger,
Johan ryſz,
Nyclas Bot.

[162b] *Rakuſſanee*:

Pan kryſtoff, } bratrzie z hornſffeldu,
Pan rudolff, }
Rudolff, pacholek,
kolman, kucharz gich.

Pruſſanee:

Ticz z Sparneku,
Getrzich z N.

Slezaczy:

hyncz z Czedlicz,
kryſtoff liſe, geho pacholek.

Markowee:

Pan kryſtoff z polencz, rytijerz,
Thomas Sſwan,
D'ſzlaw manaw,
kniez Nyclas, kaplan,
Clauſz warmer,
Petr wolpmar.

[163a] *Vhrzi*:

kniez michal z Epriaſſe,
kniez Thomaſs ſſeczkoczgi,
kniez rzehorz z budina,
kniez hawel z Czygetu,
Sſimon Captas z ygob.

Sſwayczarzi:

Brawn lancz z libenfelfu, doctor,
ſſelix Grebl.

Z pamberſkych hor:

mſſtr Niclas z Anthdorffu,
ffridrych z raczeoſteynu,
heymcz z rebicz,

Z fflandrij:

Joſſt balaw,
Niclas z Anthdorffu,
kornelius, kramarz z Anthdorffu.

Holanti:

[163b] Gerbarth z layden,
Clauſz z Dortu,
fflorian z Canſſten,
Petr Adrian z dortu,
Clauſz z duſen a z harlam.

Zelanti:

Johan z mittelburgku,
Cornelius,
kniez Adrian,
kniez Ebrharth z deſzberku,
kniez bernandin z herbachu,
kniez Jan,
} Boſaczy.

Englanti:

Pan Johan z putler,
Pan Johan z Gayſtan,
} pani,
Johan ſſpenſer,
Wawrzinecz dobiller,
} dobrzi lidee,
[164a] Thomaſs litteneg,
kniez wylem ffelb,
kniez Johannes Stewſen,
kniez Jan Corth.

Z Britanij:

Panij Johanna, hrabijenka z perier,
Panna magdalena, gegije panna,
kniez petr, kaplan gegij,
Petr dinkonborth, kucharz gegij.

Z yſpanij:

Johan z Garſye,
Petr z Sanoy,
kniez przewor z mora,
Petr z mittanda,
kniez Jan kumptor z Spadi,
kniez negnyra,
kniez Auguſtyn,
kniez ffrantiſſek od Swateho krzize,
} boſaczy.

[164b] *Z ffrankraychu*:

Pan wylem z hangeſtu, pan w Agilerſu,
Pan Juo z Inſule, pan w Andreſy,
miſtr hugo Cadi,
miſtr Johannes,
kniez Albin,
Bartholomieg Canuo z lugdona,
Petr, kucharz ſwrchupſanych panuow,
Petr Pryto,
Johan ronſeam,
kniez olmer z willers,
loys z ffortu,
Gerharth wellen z Geſnem,
Claude toren,
Johan z Sanomennee,
Johan Baranger, } z ochtaxelen,
Symon Barremie, }
hugo Conget,
petr birotten,
kniez Granyan z Synai,
Piro z ryffertu.

[165a] *Z henegaw*:

miſtr Thomaſs z manſſwolt,
kniez Thomaſs z monlin,
kniez Julian z Gewer,
Johan blandion.

Z polſky:

Jakub z rynſſij,
mikulaſs Gerſſi,
Waczlaw,
kniez mikulaſs, kanownik krakowſky.

Z Slowan:

Mathyaſs kuda,
lukaſs z piaſo,
kniez petr.

Z lombardi:

Pan dominik, }
Pan babtiſta, } Rytijerzi,
Pan Cſop, }

[165b] kniez Petr,
kniez Andiel,
Philip z Sena,
Marek z parmy.

A na tee naſſije lodije, gijez Galege rziekagij, kdyz ſme wygeli z benatek, bylo nas wſſech CCCCL a VI oſob. A potom, nez ſme do Swate zemie prziplauli, az druzy ſſedali od nas, ze nas, kdyz ſme k Swatee zemi prziplauli, nebylo nez CLXXXV pautnikuow, a Galeotuow, Genz lodij zprawugij, tiech bylo dwie Stie a Cztyrzije.

[166a] A ten rok a toho czaſu na druhee lodij, na Subtil Galegi, kniez ffrydrych, knieze Saſke a korfferſſt etc, geho miloſt, pluli take k bozijemu hrobu a ſ geho miloſtij tito dolepſanij pani a hrabie a dobrzij lidee:

knijezata, gich miloſt:

Kniez ffrydrych, knijeze Saſke a korfferſſt etc,
kniez kryſſtoff, knijeze Baworſke a mnichowſke.

Tito hrabie a pani:

Pan ffilip knijeze z Anhaltu,
Pan baltazar hrabie z Sſwarczpurku,
Pan hendrych hrabie z Sſtolbergku,
Pan Adam hrabie z pachlingku,
Pan hendrych z Gerowa,
Pan hanuſs z Sſwarczenbergku,
Pan Margk z wildenfelſzn.

[166b] *Tito rytijerzi a dobrzij lidee*:

Pan hendrych z Sſwamberka,
Pan zygmund fflug, doctor,
Pan hendrych z bunaw,
Opat z kameniczkeho klaſſtera,
N. Stolcz, doctor a rada knijezeczye,
Pan Sſteffan z Guttenbergku,
hendrych minych, marſſalek knizeczy,
Czezar fflug,
hangolt fflug,
Anſhelm z tetowa,
Rudolff z plaunicz,
kuncz metſs,
hanuſs hundt,
kuncz z rozmbergka,
Jakub z ffrawenhoffu,
Gotcz z haynſhaymu,
hanuſs Sak,
mikulaſs z widerſſpergku,
Wolff z weyſenbachu,

[167a] Girzik, Caſſpar, } z Czedwicz, Strayczy,
hanuſs z ffaylcze,
Vcz z Endu,
markwarth z Amenſtorffu,
Anthon z rozenowa,
hanuſs z Gremſzgku,
Wylem z Enzydle,
Girzik z hoffgarthu,
Wylem z haraſu,
Joſſt z ffaylcze,
lipolt z hermanſgrunu,
Sygmund z N.,
kuncz z malticz,
Sebeſtian z miſtlbachu,
kaſſpar z Sſpetu,
Albrecht z wolfffftaynu,
Getrzich z Sſliben,
markus Edlmon z Edlmanffeldu,
[167b] Eraſymus z laymingku,
Degenhart z pheſynku,
maurycz marſſalek,
Wylem z Grayzhamu,
hanuſs z mayzbachu,
magnus z haynu,
lorencz z krorzikrozn̄,
hanuſs z Ebrſſtaynu,
hanuſs z roſtembergku,
Bartholomieg z drothu,
kuncz z koſſwicz,
hanuſs Groſz z Groſzu,
Degnhart ze dwora,
Erharth z Gerſſtenbergku,
hanuſs Stang,
Wijt kro.

[168a] [*O Swate zemi*]. *Take* ſluſſije wiedieti, ze, poczna hned na brzehu v Jaffy a wſſudy okolo Geruzalema az do yordanu, to wſſe ſlowe ſwataa zemie. [*O Jordanu*].

A geſt z Geruzalema k Jordanu aſa X mil naſſich anebo malo wijecze. A tu na tee czeſtie geſt ten wrch, geſſto diabel pana kryſta na niem pokauſſel vkazuge gemu ſ nieho panſtwije, ta ze mu dati wſſe chcze, aby klegekna*) przed nim, gemu ſe modlil, yako o tom pſano we cztenije.

*) Slabika *ge* jest přeškrtnuta.

a geſt wrch welmi wyſoky. A tu geſt nedaleko od Jordana mijeſto nynywe zborzenee, ale malo lidij giz w niem. A nedaleko odtud geſt to morze mrtwe, w kteremz ſe propadli Sodoma a Gomora. A geſt ge dobrze widieti. [*Swate mieſto*].

A mieſto Geruzalem, acz w niem pohanee gſau a obywagij, Proto my ge [168b] Swataym gmenugem a za Swatee mame. A teez ge take magij a gmenugij Swatee pohanee, Turczy y zidee. A tak wzdyczky ſe w nowem y w Starem zakonie, kdez o niem ktera zmijenka, za Swatee mieſto ſe gmenuge, A w ſtarem zakonie o zadnem Mieſtie tak mnoho zmijenky nenijc yako o Geruzalemie, y teez take w nowem zakonie. [*O moczy krale zoldana*].

Kral zoldan, kterehoz geſt teez mieſto Geruzalem, geſt moczny pan a ma welika a Sſiroka panſtwije. A geho panſtwije ſe poczina na brzehu morſkem v Jaffy, Mieſta niekdy welikeho, yakoz o niem naprzed pſano. Ale nynije malee toho znamenije, kdez bylo, nez onde y onde zakopy a prziekopy znati, v kterehozto mieſta pautniczy ſ morze na zemi ſſedagij, kterzij k bozijemu hro[169a]bu na paut plowau a putugij. A tu odtud az do Geruzalema a okolo Betlema ta zemie ſlowe Judea. A od Geruzalema geſt aſa XV dnij pauti do Mieſta Alkayru, w kteremzto mieſtie geſt kral zoldan A hrad tu ma. A teez mieſto Alkyro geſt welike welmi wedle zprawy, yakoz ſem zprawen od gednoho, geſſto tam byl. A teez takee ten w praze byl geſt, ze geſt yako cztyrzi prahy anebo piet zwijeczy a geſt w niem mnozſtwij lidij. A praweno mi za giſtee, kdyz w praze nayſylnieyſſij ſniem anebo yarmark bywa, ze tam kazdy den teez wſſudy we wſſech vliczech plno lidij a huſto. A tak mi za giſto praweno, ze przed niekoliko lety przed tijem, nez ſem byl na teez pauti, ze w temz mieſtie Alkayru byl welmi weliky mor, ze na kazdy den gich [169b] vmijeralo po patnatczti, po Sſeſtnaſti y take po Sedmnaczti Tiſyczych a druhdy take wijecz a menie patnaczti Tiſycz, A ten mor ze trwal trzi mieſycze; A ze gich zemrzelo na Cztrmezczytmakrat Sto tiſycz lidij za ten czas trzij mieſyeczuow. [*O hoſpodarziech w mieſtie A o gich ztrawie*].

A praweno mi dale o temz mieſtie, ze nemagij obyczege lidee, aby ſobie kazdy hoſpodarz a obywatel w ſwem domu czo k gijedlu warzil anebo pekl, nez ze geſt mnozſtwije obecznijch kuchynij, a ze wſſem obywatelom w nich doſti nawarzie a napekau maſſa woloweho, welbludoweho, teleczyeho, Skopoweho, Gehenczijeho, Slepicz, kapaunuow a czaſem kurzenecz a to wſſe warzenee, peczenee, yakz kto chcze a rad gije, a toho wſſeho hotoweho doſti a hoynoſt nagde kazdy ſobie kupiti. A w temz mieſtie pro [170a] welike horko a ſucho bywa naramnie weliky prach. A magij k tomu na trzi tiſycze welblauduow, aby na nich do tehoz mieſta wodu noſyli, na prach lili a gey ſmoczowali, aby ſe nepraſſilo. *[mieſto Alkyro lezij w Egiptie]*.

A teez mieſto Alkyro lezij w Egiptie. A to wſſe okolo ſlowe zemie Egipſka. A nedaleko od tehoz mieſta Alkyro ſnad trzi mile naſſe ma tyz

kral zahradu, w kterez roſte balſam. A ma rewij teez yako wino, a z toho rewij Balſam tecze rownie yako pryſkyrzicze z drzewa aneb z wiſſnie. a prawy balſam geſt barwy zlutte, cziſtee yako Akſſtayn. Take tyz kral zoldan drzij zemi Arabſku, kteraz, yakoz toho zprawen ſem, welmi welika geſt. A na tree ſe dielij taaz Arabia A truoge gmeno [170b] ma; Neb gedne rziekagij Arabia puſta, kteraz geſt welmi pijeſſczitaa, czoz ſem zprawen, A druha ſlowe Arabia ſkalnata — w nije ſu hory Skalnate a welikee — Trzetije ſlowe Arabia ſſtiaſſtna. A taaz zemie geſt hoyna a wyborna ode wſſeho, a roſte w nije kadidlo, mirra, zazwor, Skorzicze, reubarbarum A mnoho ginych wieczy, z kterychzto kral zoldan ma weliky vzitek od kupczuow krzeſtianſkych na kazdy rok, Geſſto ty ſwrchupſanee wieczy kupugij w mieſtech tehoz krale przi brzehu morſkem leziczych, yakozto w Alexandrij, w baruchu, A nam to dale ſem do naſſich zemij krzeſtianſkych dodawagij. A praweno mi za giſto, ze w tee zemi w Arabij ze ti lidee a tiela gich cziſtau wuoni magij A pieknie woniegij nad lidij ginych zemi Tyz kral zoldan drzij take to czerwenee [171a] morze, przeſ kteree ſſli Synowe yzrahelſſtij zducze (*sic!*) z Egiptu, kdyz ge pan buoh wywedl z Sluzby krale ffaraona. a w temz morzi ſe nalezagij cziſtij, weliczy rubini. A w tehoz krale panſtwij geſt mieſto, gemuz rziekagij Meka. A tu w tom mieſtie lezij a pohrzeben geſt machomet, kteryz gim pohanom a Turkom gich wijeru, kterak wierziti magij, zamyſlil. *[O drahem kamenij].*

A praweno mi, ze w temz mieſtie meka ze geſt kamenije drahee welmi laczyno. A lezij od Alkayru mieſta, czoz mi praweno, pietmezczytma dnij pauti. A turczy a pohanee tam gezdije a Chodije na pauth k machometowi a geho hrobu, teez yako my krzeſtianee putugem do Geruzalema k bozijemu hrobu.

Tyz kral, kdyz ſem byl w Geruzalemie, [171b] yakoz mi praweno, ze tehdaz miel ſwych dworzan na ſwem dworze, gimz oni mamelikowe rziekagij, przeſe dwadczeti tiſycz. A proto praweno mi, ze gich dawno menie na ſwem dworze nemiel yako tehdaz, nez ze gich prwe mijewal na XXV anebo na XXXti tiſycz a wijecze czaſem. *[O mameliczych].*

O tijz mameliczy a dworzane tehoz krale gſu wſſe, ze byli prwe krzeſtianee A potom wijery zaprzewſſe, Wijeru gich pohanſkau machometowu na ſe wzali. A to przichazye tijemto zpuoſobem, ze Turczy czaſem czinijecze gijezdy do krzeſtian, totizto do Charwat, do Sſtyrſka a ginych zemij krale pana naſſeho A krale rzimſkeho, A tu, czoz lidij, poberau, pacholat a mladeze przeberucze, czo ſe gim zdaa, to ſchowagij A woſtatek prodadije do pohan. A tu ſe [172a] Chowagij wedaucze ge na ſwau wijeru. A kdyz budau w XVI a w XVII letech, tu ſe potom vczije raytarſtwu, a kuon mu dan, a tu gezdije ſ kopiczy druzy yako raczy a turczy a druzy s luczisſti yako taterzi a s tegezy, w nichz ſwe ſſipky magij. Teez take druzy krzeſtianee z zemij okolnijch gim przifedijczych, kdyz czo w ſwe zemi neſſlechetneho vczinij, ze proto vteczy muſye, tam vtekau do pohan.

a tu zaprzie wijery, y bude u krale dworzeninem a mamelikem. *[Sluzba ſe dawa].*

A tu potom ma Sluzbu v krale na ten ſwuoy kuon, ze mu ſe na kazdy den doſtane niekolik Strziebrnych peniez mincze kralowſke, gimz oni rziekagij maydyny. a dukat anebo zlatty tehoz krale gich razu plati tiech piet a dwadczeti maydynuow. a gſu dobrzij peniezy [172b] Strziebrnij. *A tu potom,* bude-li ſobie w tom pieknie a Czerſtwie cziniti a ze ſe w puotcze, ſ neprzately mage cziniti, Statecznie okaze a nietczo ze nad gine vczinij, tehdy mu ſe zoldu geho powayſſij nad to, czoz mu prwe dawano. A tak potom, ſlauze krali, zachowawa-li ſe ſluſſnie A ze geſt Statecznay, tehdy mu kral da vrzad haytmanſtwije w mieſtie leczyakems aneb na zamku. A tu ma Sluzbu a vrzczenee penijeze od krale. A take muſy za to vrzczeny a gmenowity poczet lidij a konij na to chowati, pokudz nan vlozeno, a ſ tijem pocztem lidij a konij krali hotow byti, kdyz rozkaze. *Mezy tymiz* pohany neyſu pani ani hrabie ani zemanee, nez, komuz z tiech mamelikuow kral haytmanſtwije da w kterem mieſtie, ten [173a] vrzadem pan toho mieſta ſlowe, totizto pan z Gazaru, pan Geruzalemſky etc. Ale to gich takowe panſtwije nenije trwawe, nez, nezachowawa-li ſe ſluſſnie w ſwem vrzadie a haytmanſtwije, hned mu kral to wezme A da to ginemu. A zadny nema nicz ſweho wlaſtnieho z nich, Ani hradu ani mieſta ani mieſteczka ani wſy ani diedin, nez wſſeczko geſt krale ſameho, a haytmanee a mamelikowee, totizto dworzenee, wſſeczko ſwymi zoldy ziwi gſu, kterez magij od krale. *[o zpuoſobu lidij].*

A gſu mezi nimi cziſtij druzy a podobnij a zmuzilij pacholczy a wſſe brady magij. A tijz mamelikowe chodije wſſiczkni obecznie w hazukach bijelych z cziſteho platna A po nich ſe opaſugij ruchau yako obruſczem A na [173b] hlawach magij klobauky welikee, cziſtym czerwenym czerwczem nawlaczowanee. A druzy z nich ſobie ty klobauky tluſtie obwinugij cziſtym tenkym platnem, gemuz my zde rziekame Synalboff Anebo pohanſkee platno.

A ſycz ginij zadnij neſmiegij czerwenych takowych klobaukuow, nez toliko oni mamelikowee. *[o chodu mamelikuow].*

A druzy z nich chodije boſy a druzy w Strzewiczych a wſtrczij toliko do ſtrzewicze prſty a nohu po Nartije, A na zad ho newtahne na patu, nez tak chodije na zapatku. *[O zenach pohanſkych].*

Zeny gich pohanſke w plaſſtijech chodije, hlawy ſobie gimi przikrygicze, a magij przed twarzij huſtu, wazenu wazbu z czerneho hedwabij, ze gim pro huſtoſt wazby tee nelze twarzi widieti, [174a] piekna-li geſt czi-li ſſkareda. nez ony Skrze to dobrze hledije. Nez Sycz zdadije ſe byti vſſlechtilee a zziwotilee, y noh y rukau vſſlechtilych. a czoz znamenitieyſſijch, ti chodije w botkach bijelych, nemazanych, teez yako ge zde dielagij. A druhee ſobie dadije rucze zmalowati aſa na poly k loktu a teez nehty v rukau dadije ſobie czerwenau barwau zbarwiti. A ta barwa neſayde, a zadne mytije gije neſſkodij. *[branic pohane krzeſtianom naſledovati pohanek].*

A kterehozkoli krzeſtiana pohanee zaſtihli by s kteru pohankau, by pak y obeczna kurwa byla, A ze by ſ nij ten ſkutek czinil, tehdy nebo wijery ſwe krzeſtianſke vſtup a zaprzi, Anebo hrdlo ztrat beze wſſije miloſti!

[174b] Gijezdnij a raytarzi gich, mamelikowee, ti, yakz ſem ya widiel, a czo mi praweno, ze tak gednoſtaynie gezdije wſſiczkni, w czemz Chodije, toliko kazdy ſſawli k ſobie przipaſſe; a druzy z nich mijewagij kopijczka yako turczy anebo raczy A pawezku na hrzbetie, a druzy luczifſtie a tegezy, yako taterzi mijewagi. A oſtrohy ſwe tak na holu patu ſobie vpinagij. a Sedla magij hluboka za Sedaczye a obdluzna, Strzmeny Sſiroke a proſtrannee a konie magij dobre, doſti welike a rychlee. *[o Arabijech]*.

Gſu ſycz w tee zemi geſſtie ginij raytarzi — Arabowe. A ti z prawa gſu diediczy tee zemie Arabſke. Ale tito gich ſe zmoczniwſſe pohanee Y tu zemi gim odyali, A kral gich, zoldan, gi [175a] drzij wſſeczku. A oni nemagicze nicz, lezij po zemi wſſudy woyſkem s zenami a s dietmi ſwymi polem, nemagicze zadneho zamku ani mieſta, nez na puſtinach a tu ſobie ſegij obilee k ſwe ziwnoſti. A nelezij na gednom mijeſtie, nez onde Tiſycz, onde dwa, wonde trzi a druhde take menie po niekolika Stech A kdyz gich kral zoldan potrzebuge k czemu a ge obeſſle, tehdy gſu mu hotovi podobnie, yako czernee woyſko bylo krali mathyaſſowi Vherſkemu. [*Sluzebnij*].

A teez, yakoz ſem toho zprawen, yakoz z Czerneho woyſka brali na zaprzenije, kdyz ſe gim czeho nedoſtalo od gijedla a od pitije y pijcze, ze tijz Arabowe tam teez czinij a berau. [175b] Sedlſky lid mezy nimi welmi vbohy a mamelikom podroben yako gina howada. A czoz ktery ten pohan Sedlak na trh przineſe chtie to prodati a zwlaſſtie od gijedla, to gemu mameliczy berau yako ſwe. A geſtlize tomu czo bude odmluwati, tehdy gey k tomu kygem ztepe. A po zbitij ant mu k noham padne A nohy gemu bude libati proſe ho, aby mu to odpuſtil. A tijz Sedlaczy pohanee magij ſe zhowadile w ſwem gijedle, neb ſem to oczitie widiel, ze nalamagijecze ſobie Chleba a melaunuow kuſy na kozi welbludowu y nalili ſobie na to mleka a to mijechali rukama w hromadu. A tak zmijechawſſe ſpolu tu matlaninu, gedli ſ we[176a]likau chutij podobnie k woharzom, kdyz gim po honu zwierzi na kozi wnadu dawagij. [*pohanſka wijera*.]

Wijera gich pohanſka, kterauz gim machomet zamyſlil a vſtawil, geſt tato: Naprzed wierzij w boha, kteryz ſtworzil nebe a zemi.

machometa magij za proroka gim od boha poſlaneho k nauczenije wijery prawe. [*Czo drzie o panu kryſtu*].

O panu kryſtu nedrzie, by buoh byl, nez ze geſt byl prorok weliky a ze ſe z cziſtee panny narodil, A ze gey zidee bez winy a pro zawiſt vkrzizowali. [*o pannie marygi*].

O pannie marygi drzije, ze byla przed porodem pannau A pannau cziſtau ze y po porodu zuoſtala. [*modlitby*].

Na ſwych modlitbach ſe naboznie magij [176b] na zemi ſe kladucze a tepucze ſe w prſy a klekagijcze. [*machometuow zakon*].

Tyz machomet gim zakon zamyſliw A vſtanowiw gim, dopuſtil gim w tom, aby kazdy mohl mijeti zen, kolik mu ſe zda a libij a chcze. A tudy, aby ge tijem kuſem tijem ſpiſſe a ſnaze k ſwemu zamyſſlenemu bludu prziwedl, yakoz ſe tak y ſtalo, ze z nich kazdy ma zen, czo chcze. [*branij piti wina*].

Wino piti gim zapowiediel w zakonie gim od nieho wydanem, gemuz rziekagij Alkoran. Nez proto druzy kradmo ge pigij, Ale zgewnie neſmiegije geho piti; Neb na ktereho zwiedije ti Starſſij gich, ge proto kygi tepau. [*wina doſti magij*].

Nez wina doſti roſte a geho magij w ſwe zemi, A to v nich ſ winicz w hroz[177a]nijch kupugij zidee a ty roty ginee, geſſto take chtije byti krzeſtianee, Ale negſu, yakoz o nich naprzed pſano. A ti ſobie to dawije a preſugij k pitij ſwemu. A oſtatek ſobie oni z nieho pohanee Suſſije [n]a rozynky A ge gedije. a gſu, zda mi ſe, lepſſije nezli naſſe, kterez z turek do benatek a z benatek dale nam ſem do naſſich zemij ſe podawagij. [*Pohan rodily nemuoz byti zoldanem*].

Zadny z pohanuow rodily nemuoz byti zoldanem, Nez toliko z mamelikuow; neb, kdy kral zoldan vmrze, Synowe geho z prawa nediedije zadny, Aby po niem kralem a zoldanem byl, nez, ktoz ſe tiem mamelikom dvorzanom kralowſkym zachowa A hradu toho Alkayru ſe w mieſtie zmocznij A wijecz mamelikuow na ſwe ſtranie mijeti [177b] bude, geſſto ſe geho przidrzie pro geho dary, ten pan a kral gich. a tak wdyczky bylo od Staradawna, ze nikda po zadnem krali zoldanu Synowe geho zadny nediedil, Az ted nynie za tohoto poſlednijeho zoldana, kdyz ſem ya tam byl, tepruw po geho Smrti to ſe zmienilo, ze Syn geho toho ſe panſtwije zmocznil a kralem a panem gich byl geſt. A byl, czoz o niem prawili, welmi netreffny a naproſto blazen, mnohee blazniwee wieczy czinie A teez krziwdy ſwym poddanym y krzeſtianom, kupczom, genz do geho zemie po kupecztwije gezdili z krzeſtian. A to ſe ſtalo tijemto zpuoſobem, ze byl kralem vczinien, ze Stary kral zoldan, otecz geho, chtie, Aby ſyn geho po niem pa[178a]nowal, ze zgednal, ze Czyſarz Tureczky ſwu dczeru dal geho Synu. A tak ſe ſmluwili ſpolu, kdyz by Stary kral zoldan vmrzel, Aby Czyeſarz Tureczky Synu ſwemu*) geho a zeti geho*) ſwemu pomohl, aby po niem kralem a zoldanem byl, A jeho dczera kralowu a panij gich; yakoz ſe pak tak ſtalo, ze panem a kralem gich tyz geſt vczinien, Aczkoli to geſt proti obyczegi gich a ſtarodawnijemu prawu bylo. neb, yakoz toho take zprawen ſem, ze z prawa zadny rozeny pohan nemuoz byti kralem a zoldanem, nez toliko z mamelikuow. A ten ze by z prawa proto zadnay nemiel byti zoldanem, lecz by prwe Sedmkrat prodan byl. A to ze by tak bylo ſtaro[178b]dawnije gich prawo. [*moczy kralem vczinien*].

*) První *ſwemu* a druhé *geho* je přeškrtnuto.

Ale tentyz kral proti tomu prawu a obyczegi gich Starodawnijemu moczy ſe zmocznil a geſt panem gich, neb geſt byl rozeny pohan a nebyl nikdijez prodan, yakoz by z prawa byti miel. [*tomu ſe zprotiwili*].

Ale, czoz ſem flyſſel, niekterzij ſe ginij proto proti niemu zaSadili, A walka o to mezy nimi geſt byla.

Nez potom, leta Narozenije pana kryſta patnacztiſteho Cztwrteho kdyz ſe pſalo, prawil mi za giſto bratr zygmund, boſak, geſſto ten rok byl z Swatee zemie przigel, ze tehoz ſwrchupſaneho zoldana zabili geho geden haytman A ze po niem ſam byl zoldanem a panem; ale wſſak nedluho, A ze gich w kratkem czaſu bylo niekolik [179a] zoldanuow, A ze niekteree zbili, a niekterzij dani v wiezenij, ze z nieho nikda newagdau, ze gich proto poczeſtnie Chowagij, Ale ſtraz magicz nad nimi, ze ſebe moczni negſau.

ffinis. feria IIII. post martini

Anno 1515.

[179b] *Leta Narozenije* pana kryſta XV^{c}VIIII° mezy dnem Swateho Girzije a mezy Swatym petrem a pawlem kral maximilianus, Czyſarz rzimſky, karolus a kral ffranſky, kral hyſpanſky odgali Benatczanom temierz wſſeczka gich panſtwije, czoz na zemi mieli w wlaſkee zemi a v morze, geſſto k koryntom a k Sſtyrſku przilezij.

A tehdaz toho czaſu pani Benatczanee dali popſati, czo ge lidij w Benatkach wſſech a wſſech. A feczten geſt gich tento poczet dolepſany:

*Muozuow**) *w* Sayle, mezy XX^{ti} a LX^{ti} lety, tiech bylo Sto tiſycz a Sſedeſate Tiſycz;

muzuow, geſſto ſe hodije k brani, okolo *Oſmdeſati***) *tiſycz*;

[180a] *Zen, dietij* a Starych lidij, geſſto ſe nehodije k brani, trzikrat Sto tiſycz a XX^{ti} tiſycz;

kurew zgewnych, fecztenych, kromie taynych, geſſto o nich newiedije, XI Tiſycz VI^{c}LIIII kurwy.

Summa tiech wſſech pietkrat Sto Tiſycz Sedmdeſat a geden tiſycz VI^{c}LIIII lidij.

Amen.

---

*) První *o* přeškrtnuto.

**) Původně napsáno Sedmdeſati, pak opraveno.

UKAZATEL MÍST A SLOVNÍK.

[Do slovníku pojaty jsou jen méně obvyklé významy původu cizího. Pravopis zjednodušen hlavně tím, že *c* nebo *č* položeno za spřežku *cz*, *š* za *ff*, *j* na náležitých místech za *g* a *y*.]

abluce f. (z lat. abluere) = umytí, mytí (rukou) 8_{21}.
Adalia (viz Golfosantalie).
Acharia (patrně Achaia) 43_{13}.
Achrania (patrně Acarnania) 43_{13}.
aksamit m. (z řeckého ἑξάμιτος = šestinitní) 9_{17}, 10_{17}.
akštajn m. (z něm. agestein, agetstein, agatstein dle řeckého ἀχάτης) = jantar i achat, které se za sebe zaměňovaly 106_{8}.
Albania (též Arbania) 26_{7}, 26_{28}, 27_{8}, 29_{18}, 29_{22}.
Albanozorové (Albanci) 27_{8}, 30_{28}, 30_{36}.
Alexandrie, město v Egyptě 92_{6}, 106_{13}.
Alkajro (= Kairo), hl. město Egypta 87_{25}, 105_{20}, 105_{42}, 106_{23}, 109_{22}.
alkéř m. (z něm. Aerker, Erker) = pavláčka na domě, podstřeší 42_{22}.
Alkyro (viz Alkajro).
ambit m. = ochoz vůkol domu, zvláště v klášteřích, síň, chodba na sloupích 38_{19}, 38_{30}, 72_{18}, 73_{30}, 76_{22}, 76_{31}.
angor n. **ankor** m. (z lat. ancora) = kotva 51_{42}, 88_{22}.
Ankona (Ancona), město na vých. pobřeží stř. Italie 95_{26}.
Antikythera (viz Cacerigo).
Antipaxos (viz Pakasu).
Antivari (viz Antyberi).
Antyberi (= Antivari), černohorské město při Jaderském moři 26_{9}.
Arabia 106_{4}, 106_{8}, 108_{13}.
Arbania (viz Albania).
Astropalia (viz Štampalia).
Atény (= Atheny) 68_{8}, 68_{11}.

Babylon 71_{37}.
Baffa (= Bapho), město na záp. břehu ostr. Cypru 48_{11}, 48_{21}.
balsám m 106_{2}.
barchan m. = tkanina, jejíž osnova jest lněná, vetkání bavlněné 88_{18}.
Baruch (?), město v Arabii při moři (arabské slovo bahr znamená vůbec zračné vodstvo, zejména moře, veliké jezero, záliv, řeku, průplav a pod.) 106_{13}
Belvidere, hrad na Morei 30_{4}.
Benátky 4_{41}, 5_{3} a násl., 15_{34}, 17_{3} 21_{15}, 26_{25}, 35_{6}, 47_{42}, 48_{5}, 48_{7}, 53_{42}, 72_{2}, 90_{10}, 93_{18}, 96_{35}, 96_{38}, 97_{26}, 97_{37}, 98_{7}, 98_{25}, 109_{17}, 110_{21}.
Betanie (Bethanie = místo datlí), sídlo Lazarovo na úpatí hory Olivetské vých. od Jerusalema 79_{9}.

Betfage (Bethfage = dům, místo fíků), malé místo na východním svahu hory Olivetské mezi Bethanií a Jerusalemem 80_{17}, 80_{21}.
Betlem (Bethlehem, vlastně Beth Lechem = dům chleba). 19_{25}, 58_{27}, 71_{12}, 71_{14}, 71_{19}, 71_{39}, 73_{40}, 82_{38}, 105_{18}.
biret m. (ze středolat. birretum, barretum) = aksamitový nebo soukenný klobouk 7_{9}.
biscolt m. (z ital. biscotto) = dvakrát pečený a cukrem zadělaný chléb 40_{34}.
Biskopia (= Episkopi, Telos či Tilos), ostrov v Egejském moři (jeden ze Sporad) 35_{35}.
Bitinia (= Bithynia) 43_{12}.
Bosenské hory 20_{39}, 23_{4}, 23_{12}.
Bosenská země (království) 20_{42}, 23_{19}, 94_{3}.
Bracedemagine (?), zbořený hrad benátský při moři u města Koroni na Morei 31_{26}.
Brána sv. Štěpána v Jerusalemě 63_{32}.
Brána Zlatá či **Svatá** v Jerusalemě 62_{33}.
Budna (= Budva, Budua), město v jižní Dalmacii 26_{9}.
Bulgaria, království 43_{13}.
Butniro (= Butrinto), město východně od ostrova Korfu 28_{27}.

Caceryno (= Cerigotto, Antikythera, u Jansona [Atlas contractus] Cecerigo), ostrov 32_{1}.
Caesarea (viz Cezarea).
Calnymo (= Calymnos), ostrov v Egejském moři, záp. od pobřeží Malé Asie 36_{26}.
Candia, město 32_{7}, 32_{17}, 32_{28}, 33_{19}, **33_{27}**, 35_{28}, 90_{2}.
Candia, ostrov 21_{13}, 31_{3}, 32_{3}, 32_{6}, **32_{20}**, 34_{17}, 35_{20}, 37_{26}, 98_{15}.
cantica f. (z lat.) = píseň 74_{26}.
Capiana (?), ostrov, některý ze Sporad 35_{43}.
Cap Malia (viz Gaumalio).
Cap Matapan (viz Gaumatepan).
Caria, království 37_{20}, 43_{13}.
Casso (= Kaso), ostrov severových. od Candie 36_{29}.
Castello Turnezo, hrad na Morei 29_{44}.
Cattaro (viz Kathero).
Cedron (= Kidron), potok vlévající se do Mrtvého moře 63_{34}.
Ceffronia (= Cephalonia), ostrov v moři Jonském 29_{32}.
centulán m. = rada knížete benátského 9_{25}, 13_{28}, 14_{23}, 24_{5}, 34_{8}, 34_{39}, 34_{43}, 35_{1}.
centurio m. (z lat.) = setník 68_{14}.
Cephalonia (viz Ceffronia).
Cerigo, ostrov jižně od Moree 31_{31}, 31_{40}.
Cerigotto (viz Caceryno).
Cernus (= Cerines), město na severním pobřeží Cypru, starodávná Keraunia 48_{31}.
Cezarea (= Caesarea), město v Galilei 51_{16}.
Cilicia, království 43_{12}.
Cimero (viz Čimero).
cisterna (z lat.) = vodní nádržka 55_{25}, 74_{5}.
Civitas Nova (Nové Město) v panství benátském 96_{41}, **97_{1}**, 97_{33}.
Coloses, starý název města Rhodu 39_{38}.
comendorství n. (z lat.) = užitek, výnos 40_{10}.
Conegliano (viz Kunigslan).
Constancia, město na Cypru. Jest to Salamis, přezvaná tak na počest císaře Konstantina. 48_{39}.
Constantinopol (= Cařihrad) 36_{1}.
Constantinopolitánské císařství 43_{11}.
convent m. (z lat.) 76_{43}.
Cristiana (?), ostrov, který klade Lobkovic k asijskému břehu mezi Sporady a ne do Kyklad, kde je známý ostrov Christiana 36_{27}.
Curzola (viz Kurčula).
cvilink m. (z něm. Zwillich) = tkanina lněná, dvojnitá 25_{6}.
Cvizl (= Zwiesel), městečko v Bavořích 3_{7}.
Cypr, ostrov **47_{30}**, 48_{9}, 48_{15}, 48_{27}, 50_{29}, 88_{27}, 98_{17}.
Cyprské království 47_{29}, 50_{31}, $5\,'_{44}$.

Červené moře 106_{16}.
Čimero (= Chimara), pohoří na poloostrově Balkánském proti ostrovu Korfu, které Harant z Polžic jmenuje Chimera 27_{3}, 27_{22}, 28_{9}, 28_{26}.
čisterna (viz cisterna).

Daktyl m. = datle (ovoce) 56_{8}.
Dalmacia, království 22_{42}, 25_{42}.
Deggendorf (viz Tekendorf).
Demezo (= Mezzo), ostrov v moři Jaderském 23_{7}.
Dia (viz Standia).
Dubravník (= Zara) 23_{25}, 91_{40}, 98_{13}.
Dulcingo (= Dulcigno, Ulciň), město v Albanii 26_{10}.
Dům Annáše biskupa 77_{34}; boháčův (boháč a Lazar) 65_{8}; Friedricha, knížete saského, v Benátkách 12_{11}; Herodův 64_{5}; patri-

archy Jakuba 71_{22}; Jidášův 78_{44}; Kaifášův 77_{8}; knížete z Candie 34_{9}; Panny Marie (jeho místo) 58_{23}, 58_{40}; Maří Magdaleny 65_{7}, 79_{44}; sv. Marty 80_{5}, 80_{9}; Pilátův 63_{43}, 64_{3}, 78_{4}; Šimona malomocného 79_{10}, 79_{18}; sv. Veroniky 64_{36}.

Duračo (= Durazzo, Drač, staré Dyrrhachion), přístaviště střední Albanie 26_{10}.

Dvůr knížecí v Benátkách 16_{7}, 16_{14}.

Dvůr knížecí v Raguzu 25_{19}, 25_{34}.

Ecká země (= Ötzthal) v Tyrolsku 4_{15}.

Eggenfelden (viz Ekenffeld).

Egypt 105_{42}, 106_{17}.

Ekenffeld (= Eggenfelden), město v Bavořích 3_{11}.

Epirus, království 43_{14}

Episkopi (viz Biskopia).

Ethink Nový a Starý (Neu- a Alt-Ötting), města na Innu v Bavořích 3_{18}, 3_{15}, 3_{21}.

Falkonera, ostrůvek (skalka) sev. od Candie 35_{29}, 35_{31}.

Famagusta, město a přístaviště na Cypru 48_{20}.

Fanno (= Fano), ostrov v průlivu Otrantském sev. od ostrova Korfu 27_{33}.

Fara u Matky Boží v Rodýzu 38_{4}.

Finika (= Phineka), zbořené město v Lycii záp. od Capu Chelidonie 46_{37}.

Frygia (= Phrygia) 43_{13}.

fusta f. (ze středolat. fustes) = druh lodí 26_{37}, 40_{17}, 90_{6}.

galej f. (z lat. galea) = veliká loď 5_{7}, 6_{6}, 8_{43}.

galeot m. = lodník na galeji 9_{37}, 14_{39}, 103_{4}.

Galilea, dům 61_{42}, 62_{7}.

Galilea, krajina 62_{4}.

gardyán m. (= guardian, kvardián) = představený františkánského (bosáckého) kláštera 73_{31}, 74_{9}, 77_{3}.

Gaudepont (?), ves v panství benátském 4_{33}.

Gaumallo (= Cap Malia), pohoří na jižním cípu východní Moree 31_{25}.

Gaumatepan (= Cap Matapan, staré Taenaron), jižní cíp Moree 31_{29}, 31_{36}.

Gazar (= Gaza), jedno ze tří hlavních měst filištínských na jižních hranicích Palaestiny 52_{16}, 52_{18}, 52_{42}, 53_{3}.

Gelilongla (snad Kos, který Janson nazývá Lango), ostrov v Egejském moři, některý ze Sporad 35_{36}.

gemzík m. (z něm. Gemse) = kamzík 32_{36}, 48_{23}.

Getsemany (= Getsemane), zahrada olivová 81_{5}.

glejtovati = glejtem opatřiti 52_{14}, 52_{18}.

Golf sv. Heleny (viz násl.) 46_{43}.

Golffosantalie, záliv Adalijský na jihu Malé Asie. Janson má Golfa di Satalia. Turecky nazývá se přístaviště Sataljeh, řecky Attaleia a je zároveň hlavním městem Pamfylie, založeno bývši králem Attalem II. na místě staršího Korykos 47_{3}.

Gomora (= Gomorrha) 105_{3}.

Greta (= Creta), starší název ostrova Candie 32_{18}.

gryffa n. **gryppa** f. (ze středolat. grippa) = druh lodí 31_{30}, 90_{8}, 92_{33}, 97_{31}.

harc m. = počátek bitvy, první útok 94_{31}.

helmík m. (z něm. Helm) = přilba 5_{41}.

heroltovati (z něm. Herold = hlasatel) = chlubně hlásati 13_{30}.

holdovati (z něm. huldigen) větru = míti příznivý vítr 96_{30}.

Hora Kutná 98_{36}.

Hrad sv. Petra náležející mistru rodýzskému 36_{43}, 37_{8}.

Hrad a kostelík mistra rodýzského na ostr. Karky 36_{31}.

Hrad mistra rodýzského v městě Rodýzu 38_{5}, 39_{40}, 89_{18}, 89_{36}.

Hrady (dva) u přístavu benátského 11_{28}, 11_{34}, 17_{7}, 97_{28}.

Hrob Absolonův 60_{17}, 78_{41}; sv. Anny 63_{10}; Boží 3_{5}, 17_{4}, 19_{28}, 40_{41}, 47_{7}, 65_{28}, 67_{34}, 69_{41}, 98_{28}, 103_{7}, 105_{17}; sv. Eusebia 72_{31}; sv. Jeronyma v klášteře Betlemském 72_{24}, 72_{29}; sv. Joachyma 63_{11}; králů a knížat křesťanských v Jerusalemě 84_{31}; králů židovských 87_{11}; sv. Lazara 79_{36}; Matky Boží 63_{17}; nevinných děťátek 73_{25}; sv. Pelagie 80_{31}; Rachele, manželky Jakubovy 71_{34}, 71_{36}.

Charbava (= Krbava), horská krajina Charvatska na pomezí Dalmacie 95_{18}.

Charki (viz Karky).

Charvatsko 11_{23}, 20_{10}, 54_{3}, 93_{39}, 106_{25}.

Charvatské hory 20_{9}. 93_{39}.

Chelidonia (viz Kaptchylidonie).

Cherso (viz Osero).

Chimara (viz Čimero).

Chrám sv. Antonína v Rodýzu 41_{17}, 42_{6}, 43_{26}, 45_{24};
— sv. archanděla 21_{21};
— sv. Bernardina u Modonu 31_{3}, 31_{8};
— sv. Blažeje v Benátkách 7_{26};
— hrobu Božího 57_{44}, 65_{16}, **65_{27}**, **-71_{10}**, **75_{25}**,**-75_{43}**, 76_{1}, 81_{25}, **81_{26}**, **82_{7}**—**86_{25}**;
— sv. Jakuba apoštola v Jerusalemě 81_{17};
— sv. Jana Křtitele v Judei 75_{4};
— sv. Jana Křtitele v Rodýzu 38_{5}, 41_{1}, 41_{6}, 46_{3}, 89_{25};
— sv. Jana Malvazí 21_{16}, 92_{17};
— sv. Jiří v Lidii 56_{40};
— sv. Kateřiny na ostrově Korfon 28_{2};
— sv. Klimenta na pevnině 10 mil vl. jižně od Jadra 20_{24}, 20_{27};
— sv. Kříže v Judei 75_{14};
— (zbořený) Panny Marie v Jerusalemě 64_{19};
— Panny Marie de Falerno na Rodýzu 37_{28};
— sv. Marka v Benátkách 11_{16}, 11_{23}, 16_{18};
— sv. Marka v městě Candii 33_{28}, 34_{2};
— sv. Marka u Jerusalema 60_{28};
— Matky Boží na ostrově Sapiencia 31_{11};
— Matky Boží (narození) v Jerusalemě 63_{24}, 78_{11};
— Mikuláše při horách Arbania 29_{24};
— sv. Mikuláše na ostrově Karky 36_{21};
— sv. Mikuláše na Morei 30_{15};
— sv. Mikuláše na Rodýzu 41_{42}, 42_{9}, 43_{23}, 43_{32}, 43_{40}, 45_{17}.
— Nanebevstoupení Páně 61_{10}, 80_{22};
— sv. Ondřeje u Bosenských hor 23_{15};
— sv. Pavla na ostrově Candii 32_{12}, 32_{15};
— sv. Pelagie ve Svaté Zemi 60_{43}. 61_{5}, 80_{28};
— sv. Remigia na ostrově Standii 35_{26};
— sv. Salvatora v Benátkách 13_{29};
— sv. Simeona v Jadru 18_{27}, 95_{18};
— Šalamounův 62_{24}, 78_{28}, 78_{31};
— sv. Tita v městě Candii 34_{11};
— hlavní v Týru (Treviru) 47_{28};
— sv. Uršily v městě Korfonu 28_{27}, 91_{26}.
Chýše, město v Čechách v okrese Žlutickém, r. 1493 sídlo pánů z Gutšteina 3_{4},
Infirmaria, asyl pro poutníky vůbec a pro nemocné z nich zvlášť na Rhodu 38_{5}, 38_{17}, 89_{7}, 89_{10}.
Ingryzu (?), krajina na Morei asi míli od města Modonu 31_{13}.
Inmontana Judea (Hory Judské) 74_{9}.
Inské údolí 3_{30}, 4_{2} (viz též Intal).
Insule f. (z lat.) = ostrov 7_{24}, 20_{14} a j. č.
Inšpurk (= Innsbruck) 4_{13}.
Intal (Innské údolí), země krále římského 3_{30}.
Istria, země 17_{31}.

Jadro (= Zadar), město 18_{26}, 18_{28}, 19_{17}, 93_{26}, 93_{30}, 94_{27}, 95_{14}, 95_{25}, 98_{10}.
Jadro Staré (Zara Vecchia, Stari Zadar) 20_{25}.
Jaffa (= Joppe), město pobřeží Judského 51_{27}, 51_{43}, 52_{5}, 52_{22}, 53_{11}, 53_{13}, 54_{28}, 54_{37}, 87_{30}, 98_{13}, 104_{26}, 105_{14}.
Jajce, hlavní město bosenské 20_{40}, 94_{3}, 94_{29}.
Jerusalem 19_{25}, 40_{41}, 47_{6}, 47_{8}, 51_{41}, 51_{44}, 53_{5}, 54_{26}, 54_{28}, 56_{29}, 57_{18}, 57_{22}, 57_{49}, 58_{19}, 62_{11}, 62_{13}, 71_{14}, 75_{30}, 78_{25}, 80_{9}, 80_{16}, 80_{29}, **81_{30}**, 98_{30}, 98_{35}, 104_{28}, **105_{5}**, 105_{18}, 106_{25}, 106_{27}.
Jeskyně sv. Heleny ve Svaté Zemi 63_{1}.
Jeskyně sv. Maří Magdaleny ve Svaté Zemi 79_{29}.
Jordan 104_{40}, 105_{1}.
Josaffat, údolí u Jerusalema, nazvané po pohřbeném tu králi judském Josaffatovi 60_{23}, 62_{21}, 62_{27}, 78_{29}, 81_{3}.
Judea, království 74_{27}, 105_{18}.
Judské hory (viz Inmontana Judea).

Kabrera (viz Kaverero).
Kadaň 3_{3}, 98_{1}, 98_{4}.
Kakabus, město, jest Kekoba nebo Kakava u Lycie, leží však na ostrůvku stejného jména a nikoli na poloostrově, jak se Lobkovicovi zdálo. (U Jansona [Atlas contractus r. 1666] leží město Cacavo rovněž na pevnině.) 46_{22}.
Kalymnos (viz Calnymo).
Kalvarie (viz Kaple hory Kalvarie).
Kanál Velký (ulice) v Benátkách 10_{13}, 11_{27}, 14_{21}.
Kanla (= Kanea), město na Candii 32_{28}.
Kapadocia (= Cappadocia) 43_{12}.
kápě n. (z lat. capitium) = kukla, přikrytí hlavy z něhož jen hava vyhlédá 13_{6}.

Kaple sv. Alžběty a sv. Zachariáše v Judei 74_{15}, 74_{28};
— Arménů v chrámě Božího hrobu 85_{23};
— Božího hrobu 66_{28}, 69_{17}, 70_{41}, 75_{30} 75_{38}; 83_{1}.
— sv. Heleny v chrámě Božího hrobu 66_{42} 85_{4};
— Indiánů v chrámě Božího hrobu 85_{17};
— Jakobitů v chrámě Božího hrobu 84_{39};
— sv. Jana Malvazí 21_{10}. 92_{17};
— hory Kalvarie v chrámě Božího
— hrobu 67_{17}; 68_{31}, 69_{7}, 70_{28}, 84_{19}, 85_{38};
— sv. Lazara 79_{17};
— Panny Marie v chrámě hrobu Božího 65_{24}, 66_{19}, 83_{2};
— Matky Boží před klášterem v Starém Etinku 3_{16};
— Matky boží u městečka Kurčuly 22_{28};
— Matky Boží, vystavěná sv. Helenou ve Svaté Zemi 63_{6};
— Maronitů v chrámě Božího hrobu 86_{7};
— sv. Mikuláše na ostrově Lesině 21_{44};
— Narození Páně 73_{4}, 73_{19}, 73_{36};
— sv. Peregrina 21_{33};
— Suriánů v chrámě Božího hrobu 85_{4};
— sv. Zachariáše a sv. Alžběty v Judei 74_{15}, 74_{28};
kapléř m. = škapulíř 13_{6};
Kaptchylidonie (= Cap Chelidonia), pohoří 46_{40};
karena f. (ze středolat. carena) = čtyřicetidenní půst nebo újma, ustanovovaná buď biskupem věřícím nebo opatem mnichům 58_{42}, 58_{44}, 59_{7}, 59_{11}, 59_{18}, 59_{24} a j. č.
Karky (= Charki), ostrov sevzáp. od Rhodu 36_{29}, 36_{30}, 36_{34}.
Karlštajn v Čechách 47_{24}, 64_{43}, 65_{4}.
Kaso (viz Casso).
Kastelloruzo (= Kastelloryzo, Meis), hrad krále neapolského v Lycii 46_{26}.
Kastello Turnezo (viz toto).
kaštel m. (z lat. castellum) = tvrz, městečko opevněné 15_{29}, 27_{43}, 32_{30}.
Kathero (= Cattaro, Kotor), krajské město v jižní Dalmacii 28_{9}.
Kaucejsta (= Capocesto), pohoří v Dalmacii, jižně od Sebenika 92_{20}, 92_{35}, 93_{14}.
Kaverero (= Kabrera), ostrov u jihozápadní Moree 31_{15}.
Kazopo (= Kasopo), městečko na ostrově Korfu na sv. břehu 28_{4}.
Kekoba (viz Kakabus).
Klášter sv. Antonína v Benátkách 6_{27};
— v Betlemě 58_{27}, 71_{40}, 72_{1};
— Božího Těla v Benátkách 10_{33}, 11_{3};
— sv. Františka »u vinici« v Benátkách 13_{3};
— sv. Františka (jiný) v Benátkách 13_{13};
— sv. Františka (bosácký) v městě Candii 33_{26}, 35_{14};
— sv. Františka v Modonu 30_{19}, 91_{10};
— sv. Františka (bosácký) v Raguzu 23_{38};
— sv. Heleny v Benátkách 7_{26};
— sv. Jiří v Benátkách 6_{30};
— sv. Joba a Bernardina v Benátkách 12_{26};
— sv. Klimenta u Benátek 14_{29}, 15_{3};
— sv. Kosmy a Damiana na ostrově
— sv. Michaela (Pazmanu?) 20_{31};
— sv. Krištofora v Benátkách 13_{3};
— sv. Lucie v Benátkách 12_{38};
— Panny Marie karmelitský 51_{7}
— Matky Boží v Benátkách 13_{26};
— Matky Boží na ostrově Korfu 28_{14};
— Matky Boží na ostrově Kurčole2 2_{24}
— Matky Boží (bosácký) na ostrově
— Lesině 22_{3}, 22_{16};
— Matky Boží v Raguzu 24_{42};
— sv. Michaela na ostrově téhož jména 20_{16}:
— sv. Mikuláše v Benátkách 12_{3}, 15_{5}, 17_{1}, 97_{29};
— sv. Mikuláše (jiný) u Benátek 17_{6},
— 17_{13}, 96_{38};
— sv. Mikuláše na ostrově Kurčole 22_{23};
— sv. Mikuláše na ostrůvku u města Parenza 17_{26};
— sv. Mikuláše v Parenzu 96_{32};
— sv. Ondřeje v Benátkách 14_{4};
— sv. Pantaleona v městě Rhodu 45_{40};
— na ostrově Patmu 35_{27}, 35_{29}, 36_{3}, 36_{9};
— hory Sionské 55_{33}, 58_{10}, 58_{16}, 59_{3}, 59_{25}, 71_{12}, 76_{3}, $76_{6}-77_{2}$, 77_{6}, 78_{17}, 78_{19}, 81_{10}, 87_{2};
— sv. Uršily v městě Korfonu 28_{37}, 91_{26};
— sv. Zachariáše v Benátkách 14_{1}.

klauza f. (ze středolat. clausa) = úžina 27_{11}.
Kočka (?), ostrov »u samého Raguzu«. [Jméno upomíná na ostrov Cazza (Sušac), ten je však u Korčuly, tedy od Dubrovníku hodně daleko.] 25_{40}.
kolace f. (z lat. collatio) = snídaně, svačina 25_{28}.
koltra f. (z lat. culcitra) = opona, záclona 39_5, 53_{21}.
konfekt m. (z lat. confectum) = cukrové pečivo, lahůdka 25_{30}, 25_{35}.
Konstantinopol (viz Constantinopol).
Korffon (= Korfu), město na ostrově téhož jména 28_{23}, 28_{27}, **28_{28}**, 91_{24}.
Korffon, též Kraffon (= Korfu), ostrov 27_{27}, 27_{29}, **29_4**, 29_{20}, 91_{21}, 98_{14}.
Korona (= Koroni), město na jihozápadu Morce 31_{21}.
korporal m. (z lat.) = mešní rouška, na niž kněz staví kalich 8_5.
Korynty (= Korutany, avšak zde míněno Kraňsko, které spisovatel patrně omylem pokládal za část Korutan) 93_{40}, 110_{20}.
korytanský kozel = (asi) kamzík 32_{36}, 37_{20}.
Kostel (viz Chrám).
Kraffon (viz Korffon).
krakštajn m. (ze středohornoněm. kragstein) = ze zdi vyčnívající kámen 42_{30}.
Kreta, starší název ostrova Candie 33_{18}.
křtalt (z něm. Gestalt) = tvar, podoba 10_{24}.
Kuchyně obecné v Jerusalemě 65_{11}.
Kunigslan, Kunclan (Conegliano na řece Livenza), město v panství benátském 4_{25}, 97_{43}.
kuor m. (z řeckého χορός) = u Lobkovice presbyteř 13_{16}, 56_{41}, 72_{14}, 73_5, 75_{10}, 75_{39}.
Kurčula (= Curzola), ostrov v moři Jaderském 22_{14}, 22_{20}, 92_1, 98_{12}.
Kurčula (= Curzola), městečko na ostrově téhož jména 22_{25}, 22_{33}, 92_1.
kurtace f. (souvisí snad s franc. courtage) = dohodné, odměna dohazovači 88_5.
kvadrátí n. (collectivum) = čtverečné kamení 38_{14}.

Labach (= Laibach, Lublaň) v Koryntích 93_{40}.
látro n. (z něm. Lachter) = veliký sáh zdělí 4 malých loket v hornictví a uhlířství 51_{29}.
Lero (= Leros), ostrov v Egejském moři záp. od pobřeží Malé Asie 36_{26}.
Lezyna (= Lesina), ostrov v moři Jaderském naproti Dalmacii 21_{25}, 22_9, 23_{26}, 98_{11}.
Lezyna (Lesina), městečko na ostrově téhož jména 21_{26}, 92_3.
Licia (= Lycia) 43_{12}.
Lidia (= Lydia) 43_{13}.
Lidie (= Lydda, Diospolis), ves u Jerusalema 56_{38}, 57_5.
limoun m. = citron 30_{29}, 33_2.
Limisso (viz Misso).
Loreto, poutnické místo jižně od Ancony 95_{27}, 97_{24}.
Lydda (viz Lidie).

Macedonie, království 43_{14}.
Madon (viz Modon).
majdyn m. = druh peněz 107_5.
Malamoko (= Malamocco), městečko u Benátek 14_{27}, 14_{44}.
malvazí n. = druh sladkého vína zlaté barvy 21_{13}, 25_{21}, 32_{40}, 32_{42}.
mamelik (z arab. mamlúk = otrok) = mameluk 53_{21}, 54_{28}, 61_{14}, 106_{28}, **106_{29}**, 108_5.
mandl m. = mandle $20_{\cdot}$.
marcel m. = druh peněz 93_{10}.
Maria Sancta (= Sancta Maura, Leukas), ostrov, původně poloostrov v moři Jonském 29_{21}.
marketa f. = druh peněz (benátských) 61_8, 78_9, 80_{22}, 88_9.
Marsyonal, arsenál v Benátkách 5_{22}.
marynář m. námořník, námořní lodník 96_9.
Mastris (= Mestre), město v panství benátském 4_{42}, 97_{40}.
Matron v Ecké zemi (= Matrei v Ötzthalu), město jižně od Innsbrucku v Tyrolsku 4_{14}.
Maura Sancta (viz Maria S.)
maydyn (viz majdyn).
Medyolan (= Milán) 47_{19}.
Meka (= Mekka), město v Arabii 106_{19}, 106_{22}.
Melada, ostrov v moři Jaderském proti městu Jadru 18_{25}.
Meleda (viz Melida).
Melera (viz Merlera).
Melida (= Meleda, Mljet), ostrov v moři Jaderském u jižního cípu Dalmacie mezi Kurčolou a Dubrovníkem 23_1, 91_{42}, 92_1.
Merlera (= Melera) Větší a Menší, ostrovy v průlivu Otrantském sev. od ostrova Korfu 27_{32}, 27_{35}.
Meron (= Murano), městečko u Benátek 5_{15}, 48_6.

Mestre (viz Mastris).
Mezzo (viz Demezo).
Sv. Michaela ostrov (Pazman?) proti městu Jadru 20_{14}, 20_{21}.
mina svatá = Johannis amor (láska sv. Jana) 8_{36}.
Mirra (= Myrra), zbořené město v Lycii, kde sv. Mikuláš byl biskupem 46_{36}.
Misso (= Limisso), zbořené město na Cypru 49_{18}, 49_{21}, 50_{17}, 50_{44}, 51_{3}, 88_{29}, 88_{31}.
Modon n. Madon (staré Methone), město na Morei 30_{4}, 30_{17}, **30_{19}**, 31_{6}, 90_{17}, 91_{1}, 91_{9}, 98_{14}.
Monet (?), ves v panství benátském 4_{31}.
mordhák m. = druh zbraně 5_{41}.
Morea, poloostrov 30_{9}, 31_{17}, 31_{19}, 43_{18}.
Murano (viz Meron).
Myrra (viz Mirra).

Mápulské království 26_{43}, 27_{1}, 91_{30}.
Nassara (Nissyros?), ostrov v Egejském moři 36_{29}.
Natalia, hory turecké v Malé Asii 46_{30}.
Natatoria Syloe (viz toto).
nava f. nebo nav m. (z lat. navis) = loď 6_{6}, 21_{16}, 21_{24}, 40_{16}, 40_{19}, 43_{31}.
Nazaret 95_{38}.
Nesseria (= Messaria), ostrov mezi jižními Sporadami 35_{25}.
Nicosia (viz Nykazia).
Niderdorf (= Niederndorf), město v Tyrolích u Toblachu 4_{23}.
Ninive (viz Nynyve).
Norimberk 47_{25}.
Nykazia (= Nicosia), hlavní město ostrova Cypru 47_{41}, 48_{29}, 49_{28}, 49_{34}, 49_{40}, 50_{34}
Nynyve (= Ninive) 105_{1}.

Olivetská hora 60_{11}, 60_{18}, 60_{41}, 78_{39}, 80_{21}.
Osero (= Ossero, Cherso, Crês), ostrov v zálivu Quarnerském 18_{11}.
Ötting (viz Ethink .
Otrento (= Otranto), město na jihu Italie, po něm průliv Otrantský 91_{30}.
Ötzthal (viz Ecká země).
Ovo, ostrůvek u ostrova Cerigo 31_{29}.

Padev (= Padua, ital. Padova), město a provincie v panství benátském 13_{23}, 13_{25}.
Pakasu Velká a Malá (= Paxos a Antipaxos), ostrovy v moři Jonském 29_{29}.
Palác Alexandra Velikého v Pole 17_{40}, 17_{42}.
Pamfilla (= Pamphylia) 43_{12}.
Parenzo (slov. Poreč), město na Istrii 17_{23}, 17_{48}, 96_{14}, 96_{21}, 98_{8}.
parkán m. = zídka bez vápna 42_{4}.
Paslogonia (= Paphlagonia, viz Úvodu str. XXII.) 43_{12}.
patena f. = miska na hostii při kalichu 7_{44}.
páteř m. (z lat. Pater noster) 5_{17}, 58_{8}, 60_{28}, 66_{22}, 69_{21}, 75_{21}.
Patera, město v Lycii, rodiště sv. Mikuláše 46_{21}.
Patmos, ostrov v Egejském moři u Malé Asie mezi jižními Sporadami 35_{26}, 35_{27}, 35_{44}, 36_{2}.
Paxos (viz Pakasu).
pegáček m. = nenakynutý koláč 25_{30}.
Phineka (viz Finika).
Plac sv. Marka v Benátkách 11_{11}.
Plzeň 3_{6}.
Pola (slovinsky Pulje), přístav a město v Istrii 17_{21}, 17_{38}, 22_{41}.
Pole hrnčířské u kláštera hory Sionské 59_{47}.
Polska 16_{21}.
Polumotorie (vzniklo patrně stažením z Polaticum Promontorium, jakž se nazývala nynější Punta di Promontorio na Istrii) 93_{18}, 93_{21}.
poma granata = jablka jadrná 38_{28}, 41_{28}, 52_{23}, 55_{39}.
Pontus, království 43_{19}.
Porcilete, ostrůvky, jsou snad Porcelli u ostrova Stampalie 35_{43}.
Porta de Quagia (viz Quagia).
potestát m. (z lat. potestas) = moc mající, vyšší úředník 96_{23}, 96_{28}.
Praha 13_{14}, 15_{40}, 18_{35}, 20_{42}, 91_{17}, 98_{36}, 105_{22}.
Pravnek (= Bruneck na Rienzi), hrad a město biskupa brixenského 4_{19}.
Prodano (= Prodanon), ostrov na západ od Moree 30_{7}.
Prostředek světa 75_{40}.
pulerovaný adj. (z něm. polieren) = hlazený 79_{27}.

de **Quagia Porta** (= Quaglio Porto), »jako by řekl křepeličí port« u mysu Matapanu, kde křepelky naposled odpočívají, než se pustí přes moře na pobřeží Krety a Cyreny (ital. quaglia = křepelka) 90_{19}.
Quernero (= Quarnero), golf mezi Istrií a Charvatskem 18_{8}.

Raguz (Dubravník) v Dalmacii 22_{36}, 23_{34}, 23_{40}, **24_{23}**, 91_{39}.
Rakousy 16_{23}.
Rama n. Ramus (= Ramleh), město ve Svaté Zemi jihových. od Jaffy 52_{18}, 52_{48}, 54_{36}, 55_{1}, 55_{14}, 56_{4}, 57_{7}, 57_{16}, 82_{4}, 87_{14}, 87_{21}, 98_{21}.
Rathúz v Raguzu 25_{25}.
Retino (= Rettimo, Rethymnon), město na Candii 32_{28}.
Rhodos (viz Rodýz).
Řím 64_{41}, 65_{8}, 72_{24}, 91_{21}.
Rodýz, město na ostrově téhož jména 37_{27}, 37_{41}, **41_{39}**, 42_{24}, 42_{25}, 43_{2}, 43_{30}, 43_{34}, 44_{5}.
Rodýz (= Rhodos), ostrov 37_{17}, **37_{23}**, 37_{36}, 43_{20}, 46_{20}, 52_{11}, 89_{5}, 98_{16}.
Romania je středověký název Moree (proto naproti ostrovu Zante = Zakynthos) 29_{42}.
Rosenheim (viz násl.).
Roznhajm (= Rosenheim), městečko na horním Innu v Bavořích 3_{29}.

Sabbioncelo (viz Sambučela).
Sambučela (= Sabbioncelo), pohoří a kraj při břehu Dalmatském 22_{40}.
Sansego (viz Zansago).
Santurin (= Santorin, Thera), ostrov v Egejském moři mezi Kykladami 35_{23}.
Sapiencia, ostrov u jižní Moree 31_{9}.
Saseno (viz násl.).
Sazemo (= Saseno), ostrov v průlivu Otrantském 26_{28}.
Sebenico (viz Sybenygo).
Septekají jest jihozápadní cíp Lycie, zvaný »Sedm mysů«. Turecké slovo »kaia« vyskytuje se v mnohých jmenech a znamená »skála« 46_{24}.
Seva (= Selva), ostrov jižně od ostrova Cherso 18_{13}, 18_{19}.
Schwaz (viz Švac).
Sibenik (viz Sybenygo).
Sicilské království (viz Sycilské).
Siloe, kúpadlo (Natatoria Siloe) 59_{42}.
Siloe, údolí v Palestině 59_{35}, 59_{40}, 60_{3}, 60_{12}, 76_{13}.
Sion, hora (viz Syon a klášter hory Sionské).
Sitia (viz Sytya).
Skalka sv. Petra u města Jaffy 52_{26}, 52_{30}.
Skarpanta (viz Škarpata).
Sklepy (klenuté chodby) pro poutníky na břehu u města Jaffy 51_{40}, 52_{39}, 53_{38}, 54_{30}.
Skutari (viz Škutera).
Slovansko 20_{8}, 20_{32}, 54_{3}.
Slovenské země 11_{33}, 18_{16}, 18_{34}.
Sodoma 105_{3}.
Solta (viz Zolta).
Spalato (viz Špalato).
Stampalia (viz Štampalia).
Standia (= Dia), ostrov sev. od města Candie 35_{18}, 35_{21}.
Stein (viz Štan).
Sterzing (viz Štercink).
subtil galea f. (z lat. subtilis galea) = druh lodí 14_{24}, 26_{36}, 103_{6}.
Suppato jest dle Lobkovice veliké město pod horami Čimero naproti ostrovu Korfu. Existují ostrovy Syvota (latinsky Sybotae insulae) proti jižnímu cípu ostrova Korfu na východ. Hlavní osadu (stejnojmennou) mohli tehdy pokládati na lodi za místo na pevnině, poněvadž průlivu za ostrovem na východ neviděli. Také v atlase Jansoniově (Atlas contractus z r. 1666) je město Sybata na pevnině 28_{10}.
Svatá Země 5_{8}, 19_{22}, 31_{48}, 51_{6}, 51_{14}, 51_{22}, 51_{35}, 103_{2}, **104_{27}**, 110_{8}.
Sybenygo (= Sebenico, Sibenik), hrad a město v království Dalmatském 21_{3}.
Sycilské království 11_{33}, 96_{22}.
Syloe (Siloe) kúpadlo (Natatoria Syloe) = pramen Siloah 59_{42}.
Syloe (Siloe), údolí v Palestině 59_{35}, 59_{40}, 60_{3}, 60_{12}, 76_{13}.
Symea (= Syme, nyní i Symi), ostrov sev. od Rhodu 36_{27}.
synalbof m. (z nějakého významu tureckého) = druh plátna 107_{29}.
Synay, hora 82_{38}.
Syon (= Sion), hora s klášterem 58_{18}.
Sytya (= Sitia), město na Candii 32_{29}.

šamlat m. (z ital. camellotto) = tkanina z velbloudí srsti 7_{18}, 75_{21}, 87_{21}, 89_{38}.
šarlat m. = tkanina, hedvábí šarlatové barvy 15_{31}.
šaršoun m. = dlouhý meč, kord 5_{41}.
Škarpata (= Karpathos, Skarpanto), ostrov mezi Candií a Rhodem 36_{27}.
Škrofa (?), ostrov, některý ze Sporad 35_{43}.
Škutera (= Skutari, slov. Skadar, Skadra), město v Albanii u jezera téhož jména (u Lobkovice na ostrově!) 26_{11}, 26_{29}.
šlojíř m. (ze středohornoněm. slôjir, slojer) = závoj, rouška 7_{21}.
šnek m. (z něm. Schnecke) = točité schody 13_{24}.

Špalato (= Spalato, chorv. Spljet), město v Dalmacii 21_{6}.
šperloch m. (ze středohornoněm. sperlachen) = přikryvadlo 9_{3}.
špihovati = zásobovati, potravou opatřovati 81_{28}.
Špitál v Jerusalemě 58_{3}.
Špitál v Ramě 55_{6}, 55_{10}, 55_{27}, 55_{33}, 56_{13}, 56_{27}.
Štampalia (= Stampalia, Astropalia), ostrov v Egejském moři 35_{35}.
Štan (= Stein), hrad a osada na řece Traun v Bavořích 3_{31}.
Štercink (= Sterzing), městečko v Tyrolích jižně od Innsbrucku 4_{17}.
štuk m. (z něm. Stück) = stučka (plátna) 15_{31}.
štukverk m., **štukverkoví** n. collectivum (z ital. stucco a něm. Werk) = ozdobné dílo z malty nebo sádry 13_{17}, 13_{18}, 69_{27}.
Stýrsko 94_{4}, 106_{35}, 110_{30}.
šumovati (z něm. Schaum, abschäumen) = odstraňovati pěnu 48_{24}.
Švac (= Schwaz), městečko na Innu v Tyrolsku 4_{8}.

tamin m. = druh tkaniny 75_{31}.
tegez m. (ze středolat. teges od lat. tego = kryti) = toulec 106_{41}, 108_{9}.
Tekendorf (= Deggendorf), městečko na Dunaji v Bavořích 3_{9}, 3_{10}.
Terviz (= Treviso), město v panství benátském 4_{38}, 4_{44}, 97_{41}.
tlumač m. (z tureckého) = tlumočník 52_{10}.
Trapezunt, císařství 43_{10}.
Trau, město v Dalmacii 21_{6}.
turkus m. (türkis) = drahokam barvy světle modré 52_{28}.
Turecké hory 29_{36}, 40_{30}, 46_{30}, 46_{30}, 88_{43}, 90_{17}.
Turecká země 20_{10}, 21_{41}, 24_{27}, 27_{5}, 37_{5}, 37_{15}, 109_{18}.
Turnezo (?) Castello, hrad na Morei 29_{44}.
Týr vzniklo z »Trýr« odsutím prvého r. Jest to Trier (Trevir) na Mosele, kde pobyl Hasišteinský bezpochyby na své cestě do Lucemburka (viz Úvodu str. X.) 47_{28}.

Udvinec (= Udbina), hlavní město Krbavy, krajiny charvatské. Porážka Charvatův u Udbiny, jíž se jim počíná veliká tíseň od Turků, stala se 11. září 1493. 95_{14}.
Uherské království 16_{28}, 19_{17}, 19_{24}, 20_{43}, 26_{1}.

Valona (= Avlona), hrad a pod ním město východně od ostrova Saseno v průlivu Otrantském 26_{30}, 26_{38}, 26_{39}.
vel m. nebo velum n. (z lat.) = plachta 6_{19}, 17_{18}, 88_{32}, 96_{4}.
Velhartice, městečko s pevným kdysi hradem v okrese Sušickém 3_{6}.
Věž (viz Chrám).
Věže na břehu Jaffském 51_{28}, 52_{1}, 52_{5}, 52_{40}.
Virkgl (= Wörgl), městečko na Innu v Bavořích 3_{28}.
Vlašská země 15_{27}.
Vltava 18_{26}.
Vršek sv. Eliáše 71_{21}.

Wörgl (viz Virkgl).

Yspanie 40_{6}.

zakřišta f. = sakristie 13_{7}.
Zakynthos (viz Zancto).
Zancto (= Zakynthos, Zante), ostrov v moři Jonském proti Morei 29_{38}, 29_{40}.
Zansago (= Sansego, Šusak), ostrov jv. od Istrie v zálivu Quarnerském 18_{10}.
Zara (= Jadro, slov. Zadar) 18_{26}, 19_{21}, 19_{42}, 20_{5}, 20_{19}, 93_{28}, (viz též Jadro).
Zolta (= Solta), ostrov v Jaderském moři proti Dalmacii 21_{28}, 92_{13}.
Zumiko (= Samikon), pevný zámek Benátčanů na Morei 30_{10}.
Zwiesel (viz Cvizl).

Žalář Kristův v chrámě Božího hrobu 66_{34}, 84_{3}.
Žatec 18_{31}, 81_{28}.

DOPLNĚNÍ A OPRAVY.

Nadpisy, psané v rukopise červeně a vytištěné v tomto vydání kursivou v závorkách (viz Úvodu str. XXII), byly patrně doplněny opisovačem teprve naposled, neboť jen ze zběžného a povrchního nahlížení jeho do textu dají se vysvětliti značnější nedopatření na těchto místech:

Na str. 20 řád. 29: [o mieſtu Jadru] místo: [o mieſtu Starem Jadru];
» » 28 » 25: [o mieſtu Czimera] místo: [o mieſtu pod horami Czimera];
» » 29 » 18: [O zemi, gijez rziekagij Arabia] místo: [O zemi, gijez rziekagij Arbania];
» » 37 » 16: [O Inſulech] místo [?];
» » 75 » 43: [puſſtieni ſme do Chramu] místo: [puſſtieni ſme z Chramu];
» » 93 » 26: [Plauli od yadra mieſta] místo: [Plauli do yadra mieſta].

Na str. 3 ř. 16 čti: geſt klaſſter.
» » 5 » 17 » paterze,
» » 5 » 37 » dluhych,
» » 6 » 37 » obraz pana Kryſta, yako ſ krzize ſniat, an lezi, yako by miel..
Na str. 16 ř. 3 čti: do roka.
» » 19 » 3 » gemu
» » 20 » 6 » wſſudy
» » 24 » 29 » panſtwij
» » 38 » 35 » pomoranczije,
Na str. 43 ř. 13 čti: Cariam,
» » 43 » 18 » przedſewzetij
» » 45 » 3 » omamenij
» » 71 » 18 » geli,
» » 74 » 43 » otewrzela,
» » 77 » 17 » zhlaubij.
» » 77 » 23 » welmi,
» » 86 » 1 » kuſech,
» » 93 » 11 » mil

Mimo Rozpravy III. třídou vydaná díla:

Dr. *V. Mourek.* Kronika Dalimilova. . . . . Cena 2 K 80 h.
Dr. *V. Vondrák.* Glagolita Clozův. . . . . Cena 6 » — »
Josef Truhlář. Listář Bohuslava Hasišteinského z Lobkovic. Sbírka pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku. (Skupina II. Číslo 1.) . . . Cena 4 » 40 »
Jan Urban Jarník. Dvě verse starofrancouzské legendy o sv. Kateřině Alexandrinské. . . . . Cena 10 » — »
Dr. *Justin V. Prášek.* Martina Kabátníka cesta z Čech do Jerusalema a Kaira r. 1491 - 92. Sbírka pramenův etc. (Skupina I. Řada 2. Číslo 1.). . . . . Cena — » 80 »
Adolf Patera. Vzájemné dopisy Josefa Dobrovského a Fortunata Duricha z let 1778—1800. Díl I. Sbírka pramenův etc. (Skupina II. Číslo 2.) . . . . . Cena 5 » 80 »
Dr. *Jan V. Novák.* Staročeská gesta Romanorum. Sbírka pramenův etc (Skupina I. Řada 2. Číslo 2.) . . . . . Cena 4 » 60 »
Čeněk Zibrt. Bibliografický přehled českých národních písní. Sbírka pramenův etc. (Skupina III. Číslo 1.) . . . . Cena 5 » 80 »
Dr. *Václav Vondrák.* Frisinské památky . . . . . Cena 3 » 60 »
František Št. Kott. Příspěvky k česko-německému slovníku zvláště grammaticko-fraseologickému. Archiv pro lexikografii a dialektografii. Číslo 1. . . . . Cena 11 » 60 »
Dr. *J. Hanuš.* Život a spisy Václava Bolemíra Nebeského. Cena 1 » 20 »
Josef Truhlář. Dva listáře humanistické. I. Dra. Racka Doubravského. II. M. Václava Píseckého. S doplňkem listáře Jana Šlechty ze Všehrd. Sbírka pramenův etc. (Skup. II. Čís. 3.) Cena 2 » — »
Martin Hattala. Besední řeči Tomáše ze Štítného. Sbírka pramenův etc. (Skupina I. Řada 1. Číslo 1.) . . . . . Cena 2 » 40 »
Dr. *V. Flajšhans.* Podrobný seznam slov rukopisu Královdvorského. (Archiv pro lexikografii a dialektologii. — Číslo 2.) Cena 1 » 80 »
Dr. *Jan Kvačala.* Korrespondence Jana Amosa Komenského. (Listy Komenského a vrstevníků jeho.) Nová sbírka. — [Spisy Jana Amosa Komenského. Číslo 1.] . . . . . Cena 3 » — »
Adolf Petr Zátureckÿ. Slovenská přísloví, pořekadla a úsloví. Cena 6 » 80 »
Dr. *Jan V. Novák* a *Adolf Patera.* Jana Amosa Komenského Theatrum universitatis rerum. [Spisy J. A. Komenského. Číslo 2.] . . . . . Cena 1 » 20 »
Dr. *V. Flajšhans.* Knihy české v knihovnách švédských a ruských. Sbírka pramenův etc. — (Skupina III. Číslo 2.) . . Cena 1 » 20 »
Dr *Jos. Müller.* J. A. Komenského na spis proti Jednotě Bratrské od Sam. Martinia z Dražova sepsaný Ohlášení. Připojen spis Samuele Martinia z Dražova Třicet pět důvodův. [Spisy J. A. Komenského. Číslo 3] . . . . . Cena 3 » — »
Dr. *V J. Nováček.* Františka Palackého korrespondence a zápisky. I. Autobiografie a zápisky do r. 1863. (Sbírka pramenův. Skupina II. Čís. 4.) . . . . . Cena 2 » 80 »
Dr. *Jan Kvačala.* Korrespondence Jana Amosa Komenského. — Svazek II (Spisy J. A. Komenského. Číslo 1.) . . . Cena 3 » 60 »

Adolf Patera. Žaltář Poděbradský. (Sbírka pramenův etc. Skupina I. Řada 1. Číslo 2.) . . . . . Cena 4 K 60 h

František Bartoš. Národní písně moravské nově nasbírané. (Díl I.) . . . . . Cena 7 » 30 »

Dr. *V. Flajšhans* Literární činnost M. Jana Husi. (Sbírka pramenův. Skupina III čís. 3.) . . . . . Cena 2 » 50 »

Ant. Truhlář. Jana Albína Ezopovy fabule a Brantovy rozprávky. (Sbírka pramenův. Skupina I. Řada 2. Číslo 3.) . . . Cena 5 » 50 »

Jan V. Novák. Jana Amosa Komenského: Moudrost starých Čechů, za zrcadlo vystavená potomkům (Spisy J. A. Komenského. Číslo 4.) . . . . . Cena 1 » 70 »

František Bartoš Národní písně moravské nově nasbírané. Díl II. . . . . Cena 14 » 80 »

František Št. Kott. Druhý příspěvek k česko-německému slovníku. (Archiv pro lexikografii a dialektologii. — Číslo 3.) Cena 6 » 20 »

Dr. Justin V. Prášek. Marka Pavlova z Benátek Million. (Sbírka pramenův. Skupina I. Řada I. Čís. 3.) . . . . . Cena 4 » 20 »

Dr. Jan Kvačala. Korrespondence Jana Amosa Komenského. Listy Komenského a vrstevníků jeho. II. — Svazek 3. — (Spisy J. A. Komenského. Číslo 5.)

Tiskem Aloisa Wiesnera v Praze, knihtiskaře České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění.

II 168/I (II)

SBÍRKA PRAMENŮ
KU POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA V ČECHÁCH,
NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

SKUPINA I. ŘADA II. ČÍSLO 5.

STAROČESKÝ LUCIDÁŘ.

TEXT RUKOPISU FÜRSTENBERSKÉHO

A PRVOTISKU Z ROKU 1498.

VYDAL

Dr. ČENĚK ZÍBRT.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1903.

PUBLIKACE

III. TŘÍDY ČESKÉ AKADEMIE POSUD VYDANÉ.

ROZPRAVY.

ROČNÍK I.

Čís. 1. Dr. *Jan Kvíčala.* Nové kritické a exegetické příspěvky k Vergiliově Aeneidě. . . . . Cena 3 K — h.
» 2. *Adolf Patera.* Jana Amosa Komenského korrespondence. Cena 3 » 60 »
» 3. *J. Truhlář.* Počátky humanismu v Čechách. . . . Cena — » 80 »
» 4. *Robert Novák,* Grammatická, lexikální a kritická pozorování u Velleja Paterkula. . . . . Cena 1 » 80 »
» 5. Dr. *Jiří Polívka.* Kronika o Bruncvíkovi v ruské literatuře. . . . . Cena 2 » 80 »

ROČNÍK II.

» 1. Dr. *V. Mourek.* Syntaxis složených vět v gotštině. Cena 6 » 40 »

ROČNÍK III.

» 1. Dr. *Jan Kvíčala.* Bádání v oboru skladby jazyků indoevropských. Část I. . . . . Cena 4 » 80 »
» 2. *Robert Novák.* Mluvnicko-kritická studia k Liviovi. Cena 4 » — »
» 3. *Vavřinec Josef Dušek.* Hláskosloví nářečí jihočeských. I. Část: Consonantismus. . . . . Cena 1 » — »
» 4. *Josef Truhlář.* Humanismus a humanisté v Čechách za krále Vladislava II. . . . . Cena 3 » 20 »

ROČNÍK IV.

» 1. *Ferdinand Menčík.* Příspěvky k dějinám českého divadla. Cena 2 » 60 »

ROČNÍK V.

1. Dr. *Jan Kvíčala.* Kritické a exegetické příspěvky k Platonovým rozmluvám. I. Faidros, Gorgias. . . . . Cena 7 » — »

ROČNÍK VI.

» 1. *Josef Zahradník.* O skladbě veršů v Iliadě a Odyssei. Cena 2 » 80 »
» 2. *Vavřinec Josef Dušek.* Hláskosloví nářečí jihočeských. II. Část: Vokalismus. . . . . Cena 1 » — »
» 3. Dr. *Jan Kvíčala.* Kritické a exegetické příspěvky k Platonovým rozmluvám. II. Protagoras. Symposion. . . Cena 6 » 40 »
» 4. *Ignác Hošek.* O poměru jazyka písní národních k místnímu nářečí. . . . . Cena — » 40 »

ROČNÍK VII.

» 1. *Jan Loriš.* Rozbor podřečí Hornoostravského ve Slezsku Cena 1 » 50 »

ROČNÍK VIII.

» 1. *Ignác Hošek.* Nářečí českomoravské. Díl I. Podřečí polenské. Cena 2 » 60 »

SBÍRKA PRAMENŮV

KU POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDÁVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA PRVNÍ.

PAMÁTKY ŘEČI A LITERATURY ČESKÉ.

ŘADA II. ČÍSLO 5.

STAROČESKÝ LUCIDÁŘ.

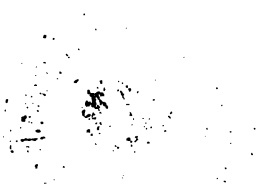

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1903.

Lucidarius

STAROČESKÝ LUCIDÁŘ.

TEXT RUKOPISU FÜRSTENBERSKÉHO

A PRVOTISKU Z ROKU 1498.

VYDAL

Dr. ČENĚK ZÍBRT.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1903.

891.866
C415
no. 5

Přijato k vydání ve schůzi dne 23. ledna 1903.

Kommisse pro vydávání »Památek řeči a literatury české«.

V. E. Mourek.
Adolf Patera.
Ant. Truhlář.

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

T 24 – 65552

PŘEDMLUVA.

V době, kdy jsem dotiskoval II. díl »Bibliografie české historie«, vyjednávalo Museum království Českého podle návrhu p. bibliothekáře Ad. Patery s p. Maxem ryt. Neuberkem o koupí vzácných rukopisův a tisků staročeských. Mezi nimi byl zakoupen prvotisk Lucidáře z r. 1498. O Lucidáři v literaturách slovanských psal jsem již před tím několikrát v Českém Lidu. Jsa unaven namahavou korrekturou uvedeného II. dílu Bibliografie, ve volných chvilkách se zájmem pročítal jsem staročeský text Lucidáře a srovnával s vydáními pozdějšími. Toužil jsem po zjištění poměru mezi textem inkunabule a textem rukopisu Fürstenberského, chovaného na Křivoklátu.

Vzdávám uctivé, nelíčené díky J. J. Maxovi Egonovi knížeti Fürstenberkovi za to, že mi laskavě půjčil rukopis ke studiu do Prahy. J. O. Janu hraběti Harrachovi, presidentovi Musea království Českého, děkuji vřele za úspěšnou podporu žádosti za půjčení téhož rukopisu. Konám dále milou povinnost, děkuje sl. výboru Musea za svolení ku vydání prvotisku unikátu z r. 1498. Pročetl jsem a srovnal oba nejstarší texty Lucidáře staročeského a upravil oba texty i úvod k nim do tisku. Doufám, že vydání obou textů (posud pokládaných za nepřístupné i za ztracené) přijde vhod přátelům literatury staročeské a zvláště pak že se zavděčím těm, kdož studují literaturu lidové četby u nás.

Slavné III. třídě České Akademie, zejména její Kommissi pro vydávání »Památek řeči a literatury české« sluší poděkovati za podporu, s jakou doporučila spis ku vydání. Pp. řed. Ant. Truhlářovi a p. bibl. Ad. Paterovi mimo to ještě zvláště projevuji upřímný dík za všecko, čím práci tuto zdokonalili.

Č. Z.

V Praze 28. ledna 1903.

ÚVOD.

I. O Lucidáři vůbec.

Lucidář byl oblíbenou četbou prostonárodní, vedle Ezopa, Meluzíny, Markolta, Magelony, Enšpigla, Bruncvíka, Štilfrýda, Kryzeldy a jiných knížek podobných, jež podnes jsou vydávány švabachem, s úpravou zachovanou věrně podle starodávného způsobu, s hranatými, kostrbatými obrázky, neúhlednými dřevoryty na titulním listu. [1]) Zdá se to víře nepodobné, že přetiskován bývá text staročeský skoro doslovně podle starých předloh až ze XVI. století. Srovnání starých vydání s novějšími nás poučí, že knížky tyto, jež posud o poutích, na trzích i jinde jdou takořka na dračku, s neumenšenou zálibou jsou čítány. Lid sytí se touže četbou, jakou se bavili a vzdělávali jeho předkové před sty lety, žije zvláště v krajích odlehlých přese všecky vyspělosti moderní kultury, přese všecko školské vzdělání v ovzduší dávných primitivních názorů, v okruhu podivných představ, houževnatě zakotvených a udržovaných prostonárodní četbou podnes v tradici lidové.

Zdá se nám, že čteme úryvky středověké kosmografie nebo středověké učebnice: »Mládenec: Které řeči po onom nenadálém jazykův zmatení (u věže Babylonské) až po dnes zůstaly? Mistr: Tyto následující: hebrejská, řecká, latinská, slovanská, německá, tatarská; které matky řečí slují, protože jiné z nich se zrodily a pošly. — Mlád. Nyní mi pověz, jaká jest podoba země? Mistr. Zem jest okrouhlá jako nějaké kolo. — Slovanská (řeč), od které 1. česká, 2. polská, 3. slovenská, 4. ruská řeč pochází. — Mlád. Jaký pak obchod aneb handl vede Europa? Mistr. Co se dotýče handle v Europě, ta má u jiných dílů světa předek. — Mlád. Jaké jsou povahy lidé v Azii? Mistr . . . Nynějšího času jsou tam obyvatelé větším

[1]) Viz studii řed. *Ant. Truhláře*, O některých knihách prostonárodní četby české v XVI. stol. ČČMus. 1890, str. 42—65, 1891, str. 426—34.

dílem smilstvu oddaní, líní, nemravní a tyranský.« .... Ukázky tyto vypisujeme z knihy »Lucidář«, tištěné v Skalici — r. 1877! Nasvědčují tomu, co bylo již všeobecně napověděno, že oblíbené knížky prostonárodní, mezi nimi Lucidář, jsou podnes mezi lidem rozšířeny nejen v úpravě staré, nýbrž i s textem starodávným, zastaralým, málo jen opraveným podle nynějšího pokroku, podle požadavků nynějšího vzdělání.

*

O původu Lucidáře, o jeho prvotní podobě a dalších potom úpravách i překladech textu latinského a německého ve všech literaturách evropských (ze slovanských uvedeno pouze české zpracování) sestavil znamenitou studii s bibliografickým výpočtem rukopisův i tisků *K. Schorbach.*[1]) Nemíníme plýtvati místem, abychom snad zevrubně seznamovali s obsahem tohoto spisu.

V úvodě podává Schorbach výsledky svého bádání o Lucidáři. Upozorňuje, že pod názvy Elucidarium, Elucidarius, Lucidarius (Lucidaire, Lucidario, Lucydary atd., jak si je jednotlivé řeči přizpůsobily) chovají se snad ve všech literaturách evropských, počínajíc ve XII. století, rukopisy a tisky, jejichž obsah nebývá totožný. Týká se někdy jen theologických otázek, jindy obírá se Lucidarius záhadami přírodními, lékařstvím, hvězdářstvím, alchymií, hudbou, právnictvím, filosofií, zeměpisem atd. Celkem asi dlužno pokládati tyto snůšky vědomostí rozmanitých za pokus, shrnouti v jaký taký přehled encyklopaedii tehdejšího věření a vědění. Původní zpracování bylo potom přepisováno a přetiskováno s nezbytnými opravami, s časovými narážkami, s přídavky ze středověkých herbářů, fysiologů, kosmografií a z knih astrologických. Překlady byly upravovány podle požadavků, podle představ souvěkých u jednotlivých národů.

Kniha, zvláště ve formě rozmluvy mezi mistrem a žákem (mladším), byla záhy velice oblíbena, čítána. Podle původních vzorů děly se pokusy, sestaviti Lucidáře na základě novějším a novějším, doplniti mezery výtěžkem pokračujících věd a změněných názorů. Často pak jen populární, vábivé jméno a forma zbyla, obsah, skoro z brusu nový, naprosto se liší od původního, starého textu. Není divu, že o Lucidářích bylo nestejné mínění, že zmatek, pokud se týče různorodého obsahu ve vydáních starých až nejnovějších, nelákal k rozboru, k dějinám oblíbené této četby lidové, k stanovení poměru mezi jednotlivými texty a varianty.

S uznáním sluší vzpomínati, s jakou důkladností věnoval se Schorbach studiu všech druhů Lucidáře, ať tištěných nebo v rukopise chova-

[1]) Quellen und Forschungen zur Sprach- und Culturgeschichte der germanischen Völker, herausgegeben von Al. Brandl, Ernst Martin, Erich Schmidt, LXXIV: Studien über das deutsche Volksbuch Lucidarius und seine Bearbeitungen in fremden Sprachen, von Karl Schorbach, Strassburg, 1894, 8°, str. IX, (1), 276, (1). Na str. 216 až 223: C. Der böhmische Lucidarius.

ných, na základě rozsáhlé znalosti literatury příslušné. Shrnuje výsledek svého studia. Dlouhou řadu textů (Elucidarium, Lucidarius), možná roztříditi na dvě skupiny:

1. *Latinská* skladba, *Elucidarium Honoria Autunského (Augustodunensis)*, z počátku XII. století, jest *dogmatická rukověť pro theology.*

2. *Německá* skladba, *Lucidarius*, z konce XII. století, jest *katechismus souvěké víry a vědy pro laiky, zvláště pro školy tehdejší.*

Jednak vyučováním ve škole, jednak mimo školu přístupnou formou rozšířil se německý Lucidarius záhy mezi lidem, byl překládán, rozmanitě upravován. Není divu, proč tak brzy všude zdomácněl. Rozlušťoval jasným způsobem, srozumitelně a hravě největší záhady o člověku a přírodě. Nebylo jiné knihy, která by mohla učiniti zadost vrozené zvědavosti, jako Lucidář, kde mistr několika slovy vyložil vznik světa, původ člověka, tajemství víry, základy všehomíra, příčiny všech změn a pravidelných i podivných zjevů v přírodě.

Odkazujíce ke knize Schorbachově, koho by zajímaly podrobnosti, podáme jen tuto postup, jak jest rozdělena látka v staré, původní úpravě německého Lucidáře a jak potom toto původní rozdělení ve vydáních pozdějších, upravovaných pro lid, bylo přejinačeno.

*

Staročeský Lucidář byl sestaven podle Lucidáře německého. Poměr českého textu, jak byl upravován v jednotlivých vydáních, vysvitne ze srovnání s texty německými, jak byla původně rozvržena látka Lucidáře dosti nesouměrně ve tři knihy a jak postupem času, hlavně vlivem reformačního hnutí, byly do knížky, určené pro četbu a poučení prostého lidu, vsunovány vložky pozdější, nezřídka s netajenou tendencí, luštěny otázky rázu eschatologického. Podáváme tedy v dalším přehled obsahu Lucidáře v původní podobě a pak tresť vydání pozdějšího, aby se mohlo při výkladu o dějinách textu staročeského již jen odkazovati k těmto dvěma schematům u podrobností, příbuzných aneb odchylných.

Schorbach pokládá l. c. str. 5—7 za vzor úplného Lucidáře rukopis Berlínský s názvy u jednotlivých oddílů:

Buch I. 1. von unserme herren gote (von dem gelouben). — 2. warumbe got die welt gescůf vnde wie. — 3. Von der helle. — 4. von den namen der helle. — 5. von dem himele. — 6. von dem himel vnd den sternen. — 7. von dem paradise. — 8. von der ordenunge der welte. — 9. wie die welt geteilit ist. — 10. von India vnd von jr ynselen. — 11. daz drú yndian sint. — 12. wa von wunderliche lúte werdent. — 13. von wunderlichen tieren. — 14. von dem lande parthia. — 15. von dem lande syria. — 16. von Europa dem andern teile. — 17. von dem Rine. — 18. von affrica dem dritten teile. — 19. von den ynsulen (in dem mer). — 20. von den elementen. — 21. von dem mer. — 22. von den winden. — 23. von der sunnen loufe. — 24. von den planeten. — 25. von den sternen. — 26. von des manen schin. — 27. von den cometen. — 28. von den wundern des luftes. — 29. von dem wethere vnd dunre. —

30. von dem regenbogene. — 31. von der gebúrte. — 32. von dem kinde vor geburte. — 33. wes daz kint lebe vngeborn. — 34. von dem ende der lúte. — 35. wie allú dinc ende nement. — 36. von Gotis riche.

Buch II. 1. von der cristenheit. — 2. von der heiligen Gotheit. — 3. von der menscheit vnseres herren. — 4. von der ersten sůnde (Adames). — 5. von wůcher vnd simonien. — 6. von den bezeichenungen der cristenheit. — 7. von der dagezit. — 8. von der metin zit. — 9. von dem messegewande. — 10. von der heilikeit der messen. — 11. von der stillen messe. — 12. von dem segene in der messe. — 13. von dem opfere. — 14. von dem crisemen. — 15. von dem grůnen dunres dage. — 16. von vinster mettin. — 17. von dem carfritage. — 18. von dem ambt des carfritages. — 19. von dem osterabende. — 20. von deme toufe. — 21. von unsers herren urstende. — 22. von der letanien vnd den crúcen (Kreuztagen). — 23. von den pfingesten.

Buch III. 1. von den toten. — 2. von dem sibenden vnd drizichesten. — 3. von dem wegefúre. — 4. von den verlornen in der helle. — 5. von den wisenen der helle. — 6. von den in der hellin. — 7. von den gůten den behalten. — 8. von der gůten froide. — 9. von den troimen. — 10. von dem endecriste. — 11. von der iungesten urstende. — 12. von dem iungesten gerihte. — 13. von dem iungesten tage. — 14. waz nach dem gerihte geschiht. — 15. von dem ende der welte. — 16. von der heiligen lichame. — 17. von der heiligen froide. — 18. von der verlornen pine.

*

Kritické vydání staroněmeckého Lucidáře chystá Schorbach na základě nejlepších textů. Bohužel dosud nic nevydal a proto zatím doporučuje vydání Simrockovo, kde však jest upraven text libovolně, moderně a způsob vydání nesnese vůbec měřítka, stanoveného pro vědecké studium.

Pro náš účel postačí, seznámiti se s obrazem, jak v úplnosti byla knížka uspořádána, jak zvláště v otázkách ve druhé polovici německého Lucidáře stránka náboženská vyniká a skoro zastiňuje prvotní účel Lucidáře. Vysvětlíme to vlivem latinského Elucidaria, z něhož byly do pozdějších vydání německých přebírány, místy doslovně, stati liturgické a stati obsahu ryze náboženského vůbec. Bylo již napověděno, že tu propuká i zřejmá tendence nejen, pokud se týče obsahu, nýbrž i ve formě, která se někde přiostřuje skoro až ve hrot polemický. Jaký poměr se ustálil mezi touto úpravou Lucidáře a Lucidářem českým v pozdějších vydáních, bude vyloženo dále na příslušném místě. Tam bude potřeba dovolávati se následujícího postupu, jakým jsou otázky skupeny, jednotlivých kapitol, přebíraných do textu staročeského [1]):

1. Was sollen wir glauben? -- 2. Wie mag sich Gott in drei zertheilen? — 3. Da die drei Personen sich nicht scheiden können, nahm denn, als der Sohn die Menschheit annahm, sie damit auch der Vater und der heilige Geist an? — 4. Wie kommt es, dass Gott überall ist und doch an einer Statt? — 5. Bescheide mich von der Schöpfung Himmels und der Erde? — 6. War Gott allein, ehe er die Welt und die Erde erschuf? — 7. Wozu erschuf er die Welt? — 8. Wie stand es, ehe die Welt erschaffen ward? — 9. Welches waren die vier Elemente? — 10. Was erschuf Gott

[1]) *K. Simrock*, Die deutschen Volksbücher, gesammelt und in ihrer ursprünglichen Echtheit wiederhergestellt, XIII. Band, Frankfurt, 1867, str. 373—442: Meister Lucidarius, Von den wunderbaren Dingen der Welt.

zuerst? — 11. Wie hiess der erste Engel? — 12. Wie lange war er im Himmel? — 13. Warum erschuf ihn Gott, da er wohl wuste, dass er fallen würde? — 14. Wie kam es? — 15. Wann ward die Hölle erschaffen? — 16. Wo ist die Hölle? — 17. Wie ist die Hölle beschaffen? — 18. Wie manchen Namen hat die Hölle? — 19. Wie sind sie genannt? — 20. Wo ist die obere Hölle? — 21. Wie ist der Himmel beschaffen? — 22. Wie kommt das, wir sehen doch Sonne und Mond von Osten gen Westen laufen? — 23. Warum schuf das Gott also? — 24. Woher kommt das, dass der Himmel immer läuft? — 25. Woraus besteht der Himmel? — 26. Wie viel sind der Himmel? — 27. Ist in den zwei ersten Himmeln etvas Erschaffenes? — 28. Die Sonne ward am vierten Tage geschaffen; was für Licht war aber, ehe die Sonne schien? — 29. Wo ward Adam geschaffen? — 30. Wo ward Eva geschaffen? — 31. Wo ist das Paradies? — 32. Da nun das Paradies auf Erden ist, warum mögen wir nicht hinein kommen? — 33. Wie lange war Adam im Paradies? — 34. Das Obst, das im Paradies wächst, ward das Alles für den Menschen geschaffen, und wozu diente es, seit der Mensch ausgestossen war? — 35. Die Geister bedürfen keiner Speise, denn wer da isst, muss auch verdauen? — 36. Wie verdauen sie das Essen? — 37. Wie hätten die Menschen Kinder gewonnen, wenn sie im Paradies geblieben wären? — 38. Wie alt war Adam, als er starb? — 39. Wie alt war Abel, als ihn sein Bruder Kain erschlug? — 40. Wer war es, der die Buchstaben erfand? — 41. Wer war es, der zuerst das Zählen erdachte? - 42. Wer war der erste König nach der Sündflut? - 43. Wie die Welt beschaffen ist? — 44. Wodurch ist die Erde befestigt, dass sie nicht weicht? — 45. Von wannen kommen diese Quellen? — 46. Wie ist die Welt eingetheilt? — 47. Wie ist der dritte Theil getheilt, den wir bewohnen? — 48. Nun sage mir von dem Theil, der Asien heisst. — 49. Wo entspringen die anderen Wasser? — 50. Welches Land liegt dem Paradies am nächsten? — 51. Woher kommt das? — 52. Wie kommt es, dass so mancherlei Leute auf Erden sind, die doch einander nichts thun? — 53. Die h. Schrift sagt uns, dass alles menschliche Geschlecht von Adam und Eva kommen; wie sind sie nun verwandelt? — 54. Wie die Thiere genannt sind in jenem Lande? — 55. Du hast mir gesagt von India; nun sage mir auch von Parthia? — 56. Sage mir von dem Lande Mesopotamien? — 57. Sage mir von dem andern Theil der Welt (Europa)? — 58. Sage mir auch von dem dritten Theil (Africa)? — 59. Sage mir von den Inseln im Meere? — 60. Du hast mir gesagt, dass vom Mond bis ans Gestirn alles Feuer sei und über dem Feuer gefrorenes Wasser. Nun sage mir, wie das komme? — 61. Wie erweist sich das? — 62. Welche Eigenschaft hat das Wasser? — 63. Wie steht es um das Meer? — 64. Wovon kommt das? — 65. Wovon kommt der Wind? — 66. Woher kommen die Erdbeben? — 67. Es geschehen auch Erdbeben an den Orten und Stätten, wo keine Löcher in der Erde sind? — 68. Wie kommt es, dass sich die Erde aufthut? — 69. Wie steht es um Sicilien? — 70. Im Meer ist eine Statt, da bellen die Hunde unter dem Wasser, wovon kommt das? — 71. Wovon kommt die Kälte oder der Frost? — 72. Wie kommt es, dass die Sonne im Winter so hoch steht und im Sommer so nieder, und im Winter die Tage so kurz und im Sommer so lang sind? — 73. Was sprichst von den Leuten, die man Antipoden nennt? — 74. Was hält denn die Leute, dass sie nicht fallen? - 75. Wovon haben wir die Nacht? — 76. Wie kommts, dass die Sonne quer läuft an dem Himmel? — 77. Warum schuf diess Gott also? — 78. Da die Sonne immer auf die zwölf Zeichen kommt, wie geschieht es denn, dass die Monate alle Jahre so ungleich sind? — 79. Nun sage mir von den Planeten? — 80. Wie kommt es, dass der Abendstern auch Morgenstern heisst? — 81. Welcher Stern ist Abendstern, wenn Venus Morgenstern ist? — 82. Nun sage mir ganz von den Planeten? — 83. In welcher Grösse sind die Planeten? — 84. Warum dünken uns dei Sterne so schmal? — 85. Welcher Natur sind die Sterne? — 86. Wie erweist sich das? — 87 Nun sage mir von dem Mond? — 88. Wie kommt das? — 89. Wie kommt es, dass der Mond bald voll wird, bald abnimmt? — 90. Wie kommt es, dass der Mond die Zeichen so schnell durchläuft, und die Sonne so langsam? — 91. Was ist das

Schwarze im Mond? — 92. Warum verwandelt sich der Mond? — 93. Was sprichst du von den Cometen? — 94. Wie kommt das, dass wir Sterne vom Himmel fallen sehen? — 95. Woher entsteht die Sonnenfinsterniss? — 96. Woher entsteht die Mondfinsterniss? — 97. Wovon kommt der Donner und das Feuer? — 98. Woher kommen die Steine, die da fallen? — 99. Wie kommt es, dass der Hagel im Sommer schlägt und im Winter nicht? — 100. Wovon kommt der Schnee? — 101. Woher kommt das dass es Blut regnet? — 102. Wovon kommt es, dass es an manchen Orten wohl Frösche und Würme regnet? — 103. Welcher Art ist der Regenbogen? — 104. Wie kommt es, dass die Brunnen des Sommers so kalt sind und des Winters so warm? — 105. Wovon ist das Meer gesalzen? — 106. Woher kommt Thau und Reif? — 107. Wie kommt es, dass der Menschen Etliche so kurz sind? — 108. Wie kommt es, dass alle Thiere von gleicher Materie kommen und doch einander so ungleich sind? — 109. Wie manche Tage wird das Kind geschaffen im Mutterleibe? — 110. Wenn das Kind lebendig wird, wovon lebt es denn bis es geboren wird? — 111. Wie ist des Menschen Hirn geschaffen? — 112. Wovon wächst das Haar? — 113. Wovon wächsen die Nägel? — 114. Wovon grauen die Haare? — 115. Nun hast du mir gesagt, wie alle Dinge geschaffen sind; nun sage mir, wie sie Ende nehmen sollen? — 116. Wie steht es um des Menschen Ende? — 117. Wer peinigt die Seelen, die da genesen sollen? — 118. Wie steht es um das Gottesreich nach dem jüngsten Tage? — 119. Welche Gnaden gewinnen die Seelen nach dem jüngsten Tage? — 120. Nun sage mir von der Unterweisung des h. Geistes, wie die heilige Christenheit erhoben wird... — 121. Ist dem Menschen nicht nütze, dass er gute Dinge verstehe? — 122. Ist uns das nicht gut, wenn wir der drei Namen einen anrufen, ohne den andern? — 123. Warum spricht man der heilige Geist und nicht der heilige Vater, der heilige Sohn? — 124. Da Gott für die Menschheit leiden wollte, warum nahm der Sohn die Menschheit an und nicht vielmehr der Vater oder der heilige Geist? — 125. Da sich Gott über den Menschen erbarmte und ihn erlösen wollte, warum erlöst er den Teufel nicht, so gut als den Menschen? — 126. Wie kam es, dass Gott den Menschen nicht anders erledigen konnte als mit seinem Tode? — 127. Welches war die erste Sünde in der Christenheit? — 128. Wie mancher Weise wird Simonie begangen? — 129 Welche Sünde ist grösser: Wucher oder Simonie? — 130. Nun sage mir, ob es dem Menschen nicht nütze sei, dass er all diese Dinge wohl verstehe? — 131. So wäre manch heilig Amt unbegangen, denn Mancher begeht das Amt und hilft es begehen, der doch die Bedeutung nicht weiss? — 132. Was sprichst du von denen, welche die h. Bedeutung nicht verstehen können? — 133. Was die Ordnung bedeutet, die wir täglich begehen in der Christenheit? — 134. Wozu wurden die sieben Tageszeiten eingesetzt, Mette, Prim, Terz, Sext, None, Vesper, Complet?... — 135. Was bedeuten die Glocken? — 136. Was das Kirchengewand bedeutet? — 137. Was bedeutet das Humeral? — 138. Was bedeutet die Albe? Was bedeutet die Stola? — 139. Was bedeutet die Casula? — 140. Was sprichst du von denen, die ohne Ernst und mit Spott stehen hinter der Messe? — 141. Warum entblössen wir den Altar die drei Tage, Gründonnerstag, Karfreitag und Osterabend? — 142. Was bedeutet, dass wir die Tageszeit so stille singen? — 143. Warum singen wir die Mette so laut? — 144. Warum ward unser Herr gemartert an dem sechsten Tage? — 145. Warum weihen die Priester des Tages die Hostien nicht? — 146. Was bedeutet das Kreuz? — 147. Was bedeutet, dass unser Herr Trinken heischte und es ihm gebracht ward, und dass er nicht trinken wollte? — 148. Was bedeutet, dass wir desselben Tages bei jeder Bitte knieen, und wenn wir für die Juden bitten, da knieen wir nicht? — 149. Was bedeutet die Antiphone, die wir des Tages singen vor dem Kreuz? — 150. Nun hast du mich unterwiesen von dem h. Amte des Karfreitags; nun sollst du mich auch unterweisen von dem h. Amt am Osterabend? — 151. Da unser Herr Jesus die Taufe an sich nahm an dem Freitag, so wär auch billig, dass wir die Taufe desselben Tages begiengen? — 152. Was bedeutet die Osterkerze, die man desselben Tages weihet? — 153. Was bedeutet, dass

man die Osterkerze vor den Kindern in die Taufe stösst? — 154. Was bedeutet die Taufe — 155. Wie kommt es, dass uns die Taufe nicht sowohl erlöst von des Leibes Tod als von der Seele Tod? — 156. Wann wurden die zwölf Boten getauft? — 157. Was sagst du von dem Opfer, das wir in der Messe begehen? — 158. Etliche sprechen, es sei besser, dass man es armen Dürftigen gebe, denn dass man es den Priestern opfere? — 159. Wenn wir Almosen geben, so geben wir sie in Gottes Namen: welches mag denn Gott lieber sein, das Almosen oder das Opfer? — 160. Warum erstand unser Herr am dritten Tage? — 161. Warum erstand er in der Nacht? — 162. Warum erstand er im Erdbeben? — 163. Warum heissen wir den siebenten Tag Sonntag? — 164. Warum segnet man das Weihwasser am Sonntage? — 165. Wozu ward die Kreuzwoche eingesetzt? — 166. Warum fallen die heiligen Tage, Ostern und Pfingsten, so ungleich vertheilt? — 167. Wie es mit den Todten nach dem Tode ergehen soll? — 168. Ist diess Paradies eine Statt, die man begreifen mag, oder nicht? — 169. Werden alle Seelen hineingeführt? — 170. Welches sind die? — 171. Welches sind die Gerechten? — 172. Womit werden die erlöst? — 173. Warum begeht man diese drei Tage, den siebenten, den dreissigsten und den Jahrestag, lieber als andere Zeiten? — 174. Welches Feuer ist das, worin die Seelen geläutert werden? — 175. Wie viel Seelen kommen in den Himmel? — 176 Wie es den bösen Menschen ergeht, wenn sie sterben? — 177. Was ist die Hölle oder wo ist sie? — 178. Welcherlei Weisen sind das? — 179. Welche sind seine (Teufel) Leute? — 180. Mögen die Guten die Bösen in der Hölle sehen? — 181. Bitten die Guten für die Bösen? — 182. In welcher Hölle waren die Guten vor Christi Geburt? — 183. Erkannten sich die Seelen untereinander mit Namen und Geschlecht, die sie hier geführt? — 184. Bitten die Seelen für die Lebendigen? — 185. Freuen sich die Seelen? . . . — 186. Mögen sie erscheinen, wem sie wollen? — 187. Wovon kommen die Träume? — 188. Ich hätte dich gerne, dass du mir sagtest von dem Endechrist. — 189. Erstehen auch die Kinder, die todt geboren sind? — 190. Sehen die Juden Gott nicht am jüngsten Tage? — 191. Sage mir von den Freuden der Seligen? . . . — 192. Wissen die Heiligen Alles, dass jeder Mensch je that oder dachte? . . . — 193 O bis wann werd ich St. Peter sehen?

II. O Lucidáři ve slovanských literaturách.

Výsledky záslužného Schorbachova studia o rozšíření Lucidáře po evropských literaturách dlužno doplniti zprávami o tom, že Lucidář byl upraven také pro čtenáře v zemích slovanských. Schorbach zná zpracování Lucidáře německé, dánské, francouzské, provençalské, italské, anglické, islandské, švédské, nizozemské atd. Z Lucidářů slovanských však uvádí pouze zpracování české, nevěda nic o rozšíření Lucidáře jakožto oblíbené lidové četby na Rusi, v Polsku a o Lucidáři chorvatském, jenž se honosí značným stářím (byl přeložen z Lucidáře českého).

V literaturách slovanských došel Lucidář poměrně dosti brzy povšimnutí a byl již na počátku století XV. (pokud zjištěno) zpracován po česku. O *českém* Lucidáři viz další oddíl.

O *ruském* Lucidáři podal studii N. S. Tichonravov, vydávaje staroruský text jeho.[1]) Jiný obšírnější a úplný text vydal I. J. Porfir-

[1]) *Н. С. Тихонравовъ*, Лѣтописи Русской литературы и Древности, томъ I., 1859, отд. II., str. 33—68. Úvod k tomuto vydání vydán znova v souborném vydání Tichonravových spisů I., viz poznámku 5. na str. 13.

jev.[1]) Jejich mínění, že text staroruský byl upraven z německého, opakovali pak jiní, v rozmanitých článcích. Vyskytují se v textu staroruském hrubé germanismy, slova, patrně přebíraná z předlohy německé. Literaturu příslušnou sestavil přehledně Vsev. Miller.[2]) O původu německém, o vlivu Lucidáře německého při úpravě textu ruského podal některé příspěvky Pětuchov.[3]) Vedle těchto obíral se studiemi Lucidáře vůbec a ruského i českého zvláště prof. A. Archangelskij, návodem Dra. V. Jagiće. Seznamuje s trestí spisu Schorbachova a srovnává potom texty pozdních vydání českých s německými texty. V další rozpravě vyšetřuje vzájemný poměr textů staroruských i poměr jejich k Lucidáři německému. Na závěrku zmiňuje se též o poměru Lucidáře ruského k Lucidáři staročeskému. Shledává některé shody; značnější jsou však odchylky, jež utvrzují spisovatele v přesvědčení, že text staroruský jest odvislý od textu německého. Pro bádání o Lucidáři českém má práce Archangelského důležitý význam. S mravenčí pečlivostí seřadil jednotlivá znění textu staročeského k obdobným statím Lucidáře německého.[4])

Lucidář přeložil do ruštiny Georgij (Iv. Tokmakov, podle dohadu Tichonravova) z němčiny. Zaslal překlad známému Maksimovi Grekovi († 1556). Grek jej přečetl a brojil ve zvláštním listu proti obsahu západnické knihy, že prý lže, že se protiví zřejmě zásadám pravoslavným. Měla by prý se jmenovati knížka raději »Tenebrarius« (Těmnitěl), nikoli »Lucidarius« (Prosvětitěl). Odpor Grekův byl málomocný proti šíření oblíbené knížky, která obsahem i formou hověla vkusu čtenářstva vrstev nejširších a jako jinde, i na Rusi rozšířila se a nabyla všeobecné důvěry, jakožto zdánlivě srozumitelné poučení o Bohu, o světu, o člověku.[5])

---

[1]) *И. Я. Порфирьевъ,* Сборникъ Отдѣленія русскаго языка и словесности Имп. Академіи Наукъ, томъ LII, No. 4, С.-Петербургъ, 1890, text na str. 417—71, úvod str. 127—35 („Апокрифическія сказанія о новозавѣтныхъ лицахъ и событіяхъ по рукописямъ Соловецкой библіотеки). Název ruského Lucidáře: Книга именуемая Луцидаріосъ сирѣчь златы бисеръ".

[2]) *Вс. Миллеръ,* Энциклопедическій Словарь, XVIII. С.-Петербургъ 1896, str. 112.

[3]) *Пѣтуховъ,* Слѣды непосредственнаго вліянія нѣмецкой литературы на древнерусскую. Журналъ Мин. Нар. Просв. č. 312, 1897, іюль, str. 152—3.

[4]) *А. Архангельскій,* Къ исторіи нѣмецкаго и славянскихъ луцидаріусовъ. Ученыя Записки Импер. Казанскаго Университета. LXIV, 1897, č. 2, str. 89—132; č. 4, 171—223. — LXV, 1898, č. 1, str. 145-88; srv. též č. 3, str. 5—6, Универс. лѣтопись; č. 10, str. 71-114; č. 12, str. 38—74. — LXVI, 1899, č. 2, str. 111-44; č 4, str. 37—82; č. 5-6, str. 27—72. — — Z ročníku 1897 byl vydán otisk s názvem: Къ исторіи нѣмецкаго и чешскаго луцидаріусовъ, Казань, 1897, 8⁰, str. 106. (Signatura bibliotheky Musea král. Českého: 76. B. 149.) — Srv. též, Zur Geschichte des deutschen Lucidarius, Zeitschrift für deutsches Alterthum und Litteratur, Berlin, 1897, str. 296-300.

[5]) Сочиненія Н. С. Тихонравова, ред. М. Сперанскій, Томъ I., Москва, 1898, str. 300—7, poznámky str. 92—4: Луцидаріусъ. Z odmítavého posudku Maksima Greka: „... И въ томъ лжетъ явѣ твой не луцидаріусъ, но паче небрариусъ (tenebrarius), еже есть темнитель, а не просвѣтитель". („Посланіе къ нѣкоему мужу поучительно на обѣтъ нѣкоего латынника мудреца", Сочиненія Максима Грека, Казань, 1859-62, III, str. 235).

Pěkný výklad o vzniku a osudech Lucidáře ruského podal Al. Pypin v dějinách ruské literatury, kdež stručně shrnul výsledky posavadního bádání.[6])

Látka v staroruském Lucidáři jest takto sestavena: I. 1. О безначалномъ божестве. — 2. О сотвореніи небеси и земли. — 3. О сверженіи діавола съ небеси. — 4. О сотвореніи ада. — 5. О сотвореніи верхняго ада. — 6. Како небо сотворено. — 7. О светломъ облакѣ, прежде солнца сотворенномъ. — 8. На коемъ месте Адамъ сотворенъ; въ неи же и о Еве. — 9. Где есть адъ? — 10. Како Адамъ былъ въ раи? — 11. Како бы человѣкомъ родитися до преступленія Адамля, въ сеи главе, сколко было летъ Адамовыхъ? — 12. О убіеніи и о летехъ Авеля. — 13. О Енохе, обретшемъ писанія. — 14. Кто первы царь по потопе? — 15. О устроеніи сего мира вселенныя. — 16. Како земля стоитъ? — 17. О источнице водномъ. — 18. О раздѣленіи мира на три части и о родехъ. — 19. О зверехъ и о змиехъ. — 20. О единороге. — 21. О земли Индійскои и Персиі. — 22. О земли Месопотаміи и о Аравіи — 23. О другои части сего мира. — 24. О третіе части сего мира. — 25. О островехъ и о моряхъ и что въ нихъ. — 26. О разделеніи мира. — 27. Кое естество имать вода? — 28. О мори. — 29. Отчего бываетъ земли трясеніе? — 30. Како земля зеьастъ? — 31. О западнемъ крае вселенныя. — 32. Еже слышатися въ морѣ, аки собаки лаютъ. — 33. Откуду приходитъ студеность? — 34. Како солнце въ зиме высоко течетъ, а въ лете нижаише? — 35. О людехъ, иже нарицаются антипедесъ, которыи подъ нами. — 36. Како солнце течетъ? — 37. О звезде утреннеи и о вечернеи. — 38. О утреннеи звезде. — 39. Колко суть планитъ? — 40. Какова естъ естества звѣзды небесныя? — 41. О луне. — 42. О луне, еже полна бываетъ. — 43. Еже како солнце за луною течетъ. — 44. Еже видимъ черность въ лунѣ. — 45. Како луна премеияется? — 46. О звезде комите. — 47. Како видится, еже звезды падаютъ съ небѣсъ? — 48 Како громъ бываетъ? — 49. О градномъ камени. — 50. Откуду приходитъ снегъ? — 51. О дожде крававомъ. — 52. Еже дождь черви отъ воздуха дождитъ. — 53. Отчего сутъ на облацехь дуга четверовидная? — 54. О источникахъ, еже въ лете студены, а въ зиме теплы. — 55. Чесо ради море солоно? — 56. Откуду приходитъ роса і иней? — 57. О людехъ кроткіихъ нравомъ. — 58. О звѣрехъ і скотехъ. — 59. Во много ли дней детище во утробѣ женстеи воображается въ совершенство? — 60. Како младенецъ во утробѣ матернеи питается? — 61. Где желание мужское сотворено? — 62. Откуду власы растутъ? — 63. Откуда растутъ нохти? — 64. Како люди въ старости власами седы бываютъ? — 65. О дивныхъ вещехъ. — 66. О душахъ праведныхъ, како імутъ конецъ. — 67. Колику благодать іметн будутъ святіи ангели? — II. 1. Како жити христіаномъ и хранити заповеди? — 2. О убіеніи Каиновe. — 3. О священствѣ. — 4. О уставе въ божественнои церкви. — 5. О первомъ часе і о третьемъ і о девятомъ. — 6. Еже прежде грешную душу въ раи введе. — 7. О вечерне. — 8. О утрене. — 9. Чего ради Отче нашъ глаголемъ? — 10. Чего ради колокола? — 11. О литоргіи. — 12. Которы люди бѣзъ страха стоятъ во время святыя литоргіи. — 13. О страданіи Христове. — 14. О литоргіи, еже не поемъ въ пятокъ. — 15. О кресте. — 16. Како Христосъ на кресте пити просилъ. — 17. О великои субботе. — 18. О крещеніи. — 19. О апостолехъ, въ кое время крещены. — 20. О приношеніи въ церковь. — 21. О милостыни, еже нищимъ давати. — 22. О Христовѣ воскресеніи. — 23. О празднестве Воскресеніи Христови. — 24. О уготованныхъ местехъ. — 25. О помяновеніи умершихъ. — 26. О аде и где место его. — 27. О адскихъ мукахъ. — 28. О діавольскихъ людехъ. — 29. 30. (vynechánо). — 31. Могутъ ли святіи видети грешныхъ въ муки? — 32. Молятлися души святыхъ за живыхъ человѣкъ? — 33. О святыхъ душахъ? — 34. Могутъ ли души являтися спящимъ? — 35. О соніи. — 36. О антихристе, где родится? — 37. О младенцахъ, иже мертви рождени. — 38. О Иудеохъ. — 39. Какова будетъ тварь (по судномъ дни)? — 40. О будущеи радосте (святыхъ).

---

[6]) Исторія русской литературы, I. С.-Петербургъ, 1898, str. 466—7.

Ruští učenci shodují se v dohadu, že ruský Lucidář byl pořízen z předlohy německé, jak již bylo uvedeno. Pro srovnání s textem staročeským zajímá nás zmínka o české zemi a o Češích v odstavci, kde se mluví o Evropě. Ve všech Lucidářích jsou na tomto místě zmateny názvy zeměpisné. V ruském textu představa o české zemi jest popletena nadobro.[1])

*

Pro dějiny styků literatury české a jihoslovanské zajímavý jest osud *chorvatského* Lucidáře. Prof. Ivan Milčetić nalezl jeho rukopis ze XVI. století na ostrově Krku (Veglia). Soudí, že chorvatský překlad Lucidáře byl pořízen asi v první polovici století XV. Divil se, jak mohl chorvatský glagolita, neuměje německy, překládati německý text Lucidáře. Z ukázek staročeského Lucidáře, uveřejněných od Schorbacha (l. c.) z Fürstenberského rukopisu, vyrozuměl, že chorvatský Lucidář byl přeložen z Lucidáře českého.

Dokazují to vedle jiného četné a nápadné bohemismy v chorvatském překladě.[2]) Překladatel Chorvát nerozuměl asi dobře českému textu, podržoval česká slova a úsloví, jež mají v chorvatském buď docela jiný význam, anebo nebyly nikdy a nejsou vůbec v jazyku chorvatském obvyklé, známé. Některé věty oplývají bohemismy tak, že bez pomoci českých slov byl by text chorvatský vůbec nejasný, nesrozumitelný.[3])

Objev tento svědčí o vlivu literatury staročeské na chorvatskou. Prof. Milčetić soudí, že Lucidář chorvatský byl přeložen na začátku věku XV. v slovanském klášteře v Emausích v Praze, kdež meškali chorvatští glagolité. Některý mohl buď Lucidář z češtiny přeložiti nebo mohl český Lucidář po vypuzení z kláštera za válek husitských přinésti do Chorvatska nebo do Istrie a tam pak byl přeložen. Text hodlá Milčetić vydati ve sbírce »Starine«, nákladem Jihoslovanské Akademie v Záhřebě.

*

Zpráv o *polském* Lucidáři nemohl jsem se nikde dopátrati. P. prof. Dr. Al. Brückner v Berlíně, vynikající znalec středověké literatury polské

---

[1]) 23. »Вторая часть мира сего зовется Европа, иже простреся ся по горамъ. Тамо языкъ Германскiи, Готфы; тамо величаншая гора Дунаи; а отъ моря языкъ благоизбранныи людие храбри Словенетiи Русь; тамо же Бенряне. *Чехи*, Ляхи, Поляки, Боричаны, Фриги, Микиане, Датцы и Керентяне, Фриландия і иныя многая земли. На другои земли тое жъ Европы земли: Остерландия, Унгария, *Боемия*, *Чехове*, Греки . . .«

[2]) *Iv. Milčetić*, Ueber den kroatischen und böhmischen Lucidarius Jagićův Archiv für slavische Philologie, XIX. B., Berlin 1897, str. 556—563, též otisk zvláštní. Srv. zprávu Iv. Milčetiće, Český a chorvatský Lucidář, Český Lid V, 1896, str. 95; Český Lid VIII, 1898, Literatura, č. 146, str. 24.

[3]) Milčetić, l. c, str. 562: »како то придет', да месеца прибива и убива" (doslovně z českého: přibývá i ubývá, kteréžto významy nejsou v chorvatštině nikde jinde doloženy).

a zvláště prostonárodní četby polské, odpověděl mi laskavě, že kromě roztroušených zmínek nikdo v polské literatuře nepsal o Lucidáři. Latinský text Lucidáře byl vydáván v Krakově v XVI. století. Jsou také četné rukopisy (textu latinského) v Petrohradě, ve Lvově v universitní knihovně atd. Polské překlady tohoto latinského textu (tištěné i rukopisné) zná p. Dr. A. Brückner teprve z r. 1640 a z let dalších. Lucidář polský patrně není nijak příbuzný s českou úpravou Lucidáře, o 200 a ještě více let starší.

III. Staročeský Lucidář.

1. Posavadní zprávy o něm.

Literatura o Lucidáři českém není hojná. Na rukopis ve Fürstenberské knihovně (v Praze), jakož i na prvotisk z r. 1498 upozornil Jos. Dobrovský v dějinách řeči a literatury české r. 1818.[1]) Zpráva Dobrovského byla pak často uvozována, na doklad, že Dobrovský měl v rukou obadva texty, jež se pokládaly, zejména v novější době, za nepřístupné.

J. Jungmann[2]) doplnil zprávy Dobrovského o Lucidáři výpočtem pozdějších vydání. Jeho domněnka, že prvotisk z r. 1498 uložen jest v Museu království Českého, šířila později nesprávné tvrzení, že se unikát tento v Museu zničil nebo ztratil. Viz o tom v další (3.) stati.

---

[1]) *Jos. Dobrovský*, Geschichte der Böhmischen Sprache und ältern Literatur, Prag, 1818, str. 179, č. 32: »Elucidarius (Luczidarz o wſſech wieczech) in der Fürstenbergischen Handschrift der Chronik von Dalemil. Es ward ein beliebtes Volksbuch häufig gedruckt, und selbst noch in den neuesten Zeiten 1783.« Udán pak název německého vydání z r. 1544 v Augšpurku a ukázka z rukopisu: »Každá žena má jednu komoru.« — Str. 313. č. 21.: »1498, 8, Neupilsen. Lucidarz o rozlicnych wietczech genž su na nebi na zemi y v wodach. A B C zu 8, D zu 6 Blatt. In der Schlussformel wird Neupilsen und Niklas Bakalař genannt.«

[2]) Historie literatury české, 2. vydání, v Praze, 1849, str. 33—4, II. č. 80: »Lucidář (Elucidarius). Byla kniha lidu oblíbená, také v němčině známa (Augsburg 1544, 4). slabý obraz encyklopedie. V rk. Fürstenb. bibl. připsán jest k Dalimilu Lucidář o všech věcech atd. Tištěn mnohokráte, jako: Lucidář o rozličných věcech jenž sú na nebi, na zemi i v vodách A. B. C. v 8. D. 6 listův. V Plzni 1498 u Mikuláše Bakaláře. *V Museum jest jeden exemplář toliko bez dvou listů.* Dále vyšel před r. 1567 dle dovolení bisk. Olom. jej prodávati, později v Holomouci u Josefy Hirnlové. v. 8. 1779 (a—c) a s nadpisem: Lucidář t. knížka osvěcující a otvírající mysl etc. o počátku a stvoření všech věcí. 1783. v 8. V Litomyšli u Václ. Turečka (3 archy) r. 1811. v 8. V Jindřichově Hradci b. r. u Ignace Hilgartnera. v 8. s nadpisem: Lucidář t. j. krátké vypsání o počátku a stvoření všech věcí . . . Častým vydáváním řeč velmi změněna; sama věc skrovné ceny.« Schorbach opisuje název tohoto Hilgartnerova vydání (l. c., str. 219.), nerozuměl patrně, že Jungmann přidal na konec posudek Lucidáře vůbec (»Častým vydáváním«); připojil to k názvu Lucidáře jako text listu titulního a odtud potom šíří se nedopatření dále, bývá takto uváděn domnělý název Hilgartnerova vydání v Jindř. Hradci. — Zpráv o Lucidáři českém, jako má Doucha v Knihopisném slovníku str. 129. s. v. (vesměs čerpány jsou z Jungmanna), pomíjíme.

Z Jungmannovy zprávy čerpali domácí i cizí badatelé o Lucidáři. Ustálila se charakteristika jeho obsahu podle výroku Hanuše, že to byl pokus středověkého slovníku naučného (J. Jungmann: »slabý obraz encyklopedie.« [1])

Teprve Antonín Truhlář pod heslem »Lucidář« v Ottově Slovníku Naučném XVI. str. 414-5. krátce, avšak úplně a jasně podal přehled, co to jest Lucidář vůbec, jak vzniklo zpracování staročeské, jaký jest poměr mezi třemi druhy recensí českého Lucidáře. Chválí prvotisk, že vyniká »nevšední jadrností v mluvě a svědčí o soudném názoru vzdělavatelově.« Jako Schorbach konečně objasnil vznik a vývoj Lucidáře německého, tak také u nás vyložil Ant. Truhlář po kusých zmínkách soustavně a správně vznik a vydání Lucidáře českého.

V literatuře německé před Schorbachem jsou o českém Lucidáři zmínky jen nepatrné. [2])

2. Rukopis Fürstenberský, nyní na Křivoklátě.

O nejstarším textu českého Lucidáře, chovaném v bibliothece Fürstenberské (tenkráte byla uložena [3]) v Praze), zmínil se Dobrovský v historii literatury české. [4]) Po něm, zdá se, nikdo nevěnoval pozornost rukopisu, až nynější bibliothekář Musea království Českého p. Adolf Patera, chystaje soupis rukopisů Fürstenberských, r. 1874 kromě jiných popsal pro svou potřebu rukopis Dalimilovy kroniky, při němž mimo jiné na konci připojen Lucidář. Popisu tohoto však nikde posud neotiskl. [5])

K. Schorbach použil při své studii o Lucidáři Fürstenberského rukopisu, popsal jej a uveřejnil z něho ukázky. Neznalost češtiny zavinila četné poklesky a nesrozumitelnosti v těchto ukázkách.

Chtěje vydati text prvotisku Lucidáře z r. 1498, snažil jsem se, aby mně bylo dovoleno nahlédnouti do staršího rukopisu Fürstenberského, jenž byl z Prahy přestěhován na Křivoklát. Praesidium Musea království Českého v čele s J. O. Janem hrabětem Harrachem (p. t.), jenž ochotně

---

[1]) *I. J. Hanuš*, Dodavky a doplňky k Jungmannově Historii literatury české, 1869, str. 14: »Lucidář, čili vysvětlení rozličných věcí. Byly to středověké pokusy naučných slovníků.«

[2]) *Grässe*, Literärgeschichte. II. 2., str. 979. Srv. *C. J. Brandt*, Lucidarius, en Folkebog fra Middelalderen, Kjobenhavn, 1849, str. XIII.

[3]) Viz Zíbrt, Bibliografie České Historie I. v Praze, 1900, str. 193, č. 3437—41.

[4]) Viz citát na str. 16, v pozn. 1.

[5]) Pí. Šafaříková, vdova po professorovi, zaslala na Křivoklát rukopis: »Die Manuskripte der Fürstlich Fürstenbergschen Bibliothek zu Prag, beschrieben von R. Glaser, fürstlichen Bibliothekar, Prag, 1868«, kdež vedle jiných popisů jest uložen také stručný jen popis rukopisu, z něhož vydáváme Lucidář. Tento soupis Fürstenberských rukopisů zaslal r. 1869 J. F. Dambeck z pozůstalosti † bibl. I. J. Hanuše od pí. Hanušové prof. V. Šafaříkovi s listem, který jest přidán. (» . . . In ihren Händen wird also wohl dies Verzeichniss in der rechten Stelle sein . . .«)

hned věnoval svou podporu a přímluvu, žádalo J. J. Max. Egona knížete Fürstenberka za půjčení drahocenného rukopisu do Prahy, do Musea. J. J. kníže Fürstenberk ihned vyhověl (»výjimečně«) žádosti. Podle výslovného přání a dané podmínky dojel podepsaný dne 10. října 1902 na Křivoklát a tam převzal pro museum rukopis,[1]) jehož pak používal v místnostech bibliotheky musejní. Po ukončení studia podepsaný odvezl Fürstenberský rukopis opět na Křivoklát.

Poněvadž posavadní zprávy o obsahu tohoto rukopisu jsou jen kusé a nebude asi míti hned někdo příležitost, rukopis tak důkladně prohlížeti a studovati, dovoluji si podati obšírnější jeho popis, při jehož sestavení kontroloval jednotlivosti s osvědčenou ochotou a znalostí bibliothekář p. Ad. Patera.

Rukopis papírový má formát 4°, obsahuje 142 listy a na začátku list pergamenový, s hebrejským písmem (při nové úpravě desek byl patrně odlepen s přídeští). Původní kožená vazba (dřevěné desky potaženy tmavou kožÍ) je značně porouchána. Puklice s desek zmizely; růžicovité a liliovité okrasy na kožených deskách jsou otřelé. Ze dvou sponek zachovaly se tři součásti. Při nové vazbě byla přilepena na hřbet bílá neúhledná kůže, na ní nahoře nalepen papírový štítek s novějším nápisem, černě tištěným: »Dalemila Kronika«. Na rubu přední desky poznamenáno zběžně tužkou: 6499. Pod tím umístěno »Ex libris« se znakem Fürstenberským, s nápisem: »Fürstlich Fürstenbergische Bibliothek.« Stará signatura pod znakem D. V. 11. jest dvěma čárkami přetržena a připsána dole nová: I. d. 36. Na papíru zahlédneme vodní znak: býčí hlavu, se čtverolístkem jetelovým nahoře. Vrstvy jdou po 12 listech, bez kustod, s označením počtu vrstev. Celkem: nonus (devět) a 3 listy neoznačené. Listy jsou číslovány, zdá se, od F. L. Čelakovského, jenž sestavil katalog bibliotheky Fürstenberské, nyní uložený na Křivoklátě v místnostech bibliotheky tamější.

Listy 14.—36. (část Dalimilovy kroniky) byly psány na začátku nebo zcela určitě v první polovici století XV. Ostatek byl psán později, ve druhé polovici nebo na sklonku XV. století. Zdá se, že starší část tvořila celek, z něhož zbytek (l. 14.—36.) byl převzat do nové úpravy rukopisu; začátek Dalimilovy kroniky byl dopsán a pak písař za l. 36. pokračoval v kronice i v dalších opisech. Lucidář je též psán touto pozdější rukou.

Na l. 1—89*a*: *Dalimilova Kronika.* Nahoře na pravo písmem století XVIII. poznamenáno švabachem: Dalemila Kronika Boleslavská. Incipit:

»Mnozi powieſti hledagi
alle ze ſwe zemie pronicz netbagi
w tom nemudrzie ydwornie czini
tiem ſwoy rod ſproſtenſtwim wynie.«

[1]) Vzdávám povinné díky p. *Vilémovi Magrovi*, ústřednímu řediteli panství Fürstenberských na Křivoklátě, za laskavou ochotu, s jakou půjčení rukopisu urychlil, a p. registrátorovi J. Schückrovi.

Při inicialce M nakreslena jest okrasa, prostá, dvojitá rozvilina. Text Dalimilovy kroniky psán jest po verších na jednotlivých řádcích, na stránkách, pečlivě a pravidelně čárkovaných. Místy pozdější čtenáři vedle značek N. B., ukazatelů v podobě ručiček, křížků a pod. připisovali po stranách poznámky, týkající se obsahu, na př. l. 11*a*: dewky muze zbili; l. 15*a*: oſliczy ſnedly; l. 16*a*: Bijtwa Vturſka z luczanſkými to geſt z žateczkými atd. Pozornosti zasluhuje na l. 6*a* (při pověsti o Přemyslovi Oráčovi) náčrtek rohatého zvířete zelenou a růžovou barvou, zdá se, býka z Přemyslova spřežení, o jehož zmizení pověst vypravuje.

Listy 50.—55. jsou poněkud ohořelé. Byly však dosti obratně vyspraveny a text doplněn starým písmem.

Konec Dalimilovy Kroniky na l. 89*a*:

»Pak nadrziewi kolebky s dietmy nalezachu
anadobie a gine wieczi pod drzievim ſbierachu,
ty praſlem mnoho wſſi zkazila
a mnoho lidy ztopila
Smýluý ſie Pan buod nadnými
y nadewſſiemy gýnými krzeſtany.
Tak ſie doknowa kronika Boleſlawſka.«

Na l. 89*b*—112*b*: *Tuto ſie czte omdrczich przirozenich kteruzto mudroſti bili obdarzeni od pana naſſeho mileho gieziſſe Krista.* Sales mudrzecz genz ḡt bil wathenach on naíprwniezſſy mudrzecz nazwan mezi ginimy ſedmi mudrczi Rekl geſt ze duſſie gſſu neſmrtedlne . . . . .« Na l. 112*b*: »Pomahaz nam mily pan buoh abichom y my ſwich ziwotuow poleſſily a zdrawi bily na tiele y na duſſy Amen.«

L. 112*b*—129*b*: prosaické skládání o králi Alexandrovi. Na l. 112*b*: »*list kalexandrowi omudrczuow*, Buoh genz ḡt ſtworzil wſſeczkno na ſwiete mnohe wieczi rozlicznoſti vstanowil ḡt . . . .« Na l. 113*a*: »*odepſal Alexander zaſie* Alexander kral nad krali a pan panugiczich ſyn boha Amona . . .« Text další začíná inicialkou červenou A, pro ostatní místo naznačeno, teprve na začátku posledního oddílu (Lucidáře): inic. P. Konec listu Alexandrova na l. 113*b*: ». . . uczinili bichom was muzie udatne odieným Rithierzſkym a k tomu okraſſlenym.« Na l. 113*b*: »(M)ezi tiem przikaza Allexander abi na tom mieſtie ſlup mramorowi wiſokoſti poſtawily . . . .« L. 129*b*: »Ale porozumegicze narodil ſie Alexander Sedm mezczietmy den proſinczowi a umrzel dewati mezczietmy den brzieznowi. Prwnie Alexandrzie genz ſlowe Ypiſarýtas . . . . Atak maſs deſſiet Alexandrzi kterichzto bil Alexander wdrzieni Atak ſie onem ſkonawa Amen.«

Na l. 129*b*—141*b*: Lucidář. Začátek: »*Tuto ſie poczina lucidarz owſſech wieczech anayprwe owierze obohu . . .*« Konec: »*Tuto ſie dokonawa luczidarz gemuzt ſluſſie wierzity lecz by czo piſſarzem bylo omyleno.* Bone deus fac iustum Scriptorem meliorem Amen.« Text psal písař na začátku v netržitosti, pak od l. 132*a* jsou odstavce u jednotlivých otázek a ná-

mitek, jimiž se »Mladší« dotazuje mistra. Písmeno M(ladší) bývá červeně vyznačeno a při něm jsou červeně napsána záhlaví, udávající, čeho se odstavec týká.

L. 142 *a* není popsán, pouze vyčárkován. Na l. 142 *b* nahoře přípisek pozdější: »alleluia Deus omnipotens a morte resurgens, Deus omnipotens a morte resurgens.«

Přes to, že je písmo dosti pečlivě a zřetelně psáno, vynechává písař písmena v některých slovech, zkracuje libovolně, nepravidelně.

Snad nechybíme pravdy, usuzujíce podle písma pevného, bez oprav, že písař Lucidáře opisoval z hotové předlohy starší. Je-li tento dohad (jak se podobá pravdě) správný, měli bychom posunuto stáří Lucidáře staročeského do počátku století XV. S tím by se také shodoval dohad Milčetićův o příbuznosti staročeského a starochorvatského Lucidáře, kdež se pravděpodobně předpokládá, že vznikl Lucidář starochorvatský ze staročeského na začátku století XV. Patrně v této době Čechové již měli oblíbenou tehdejší četbu středověkou »Lucidarius« po česku upravenou.

Jednotlivá slova, hlavně zeměpisné názvy a jména osob, jsou značně zkomolena, někdy znetvořena naprosto. Výklad pozoruhodných slov, charakteristických zvláštností jazykových a zkomolených názvů zeměpisných i jiných podáváme v abecedním pořádku na konci a sice jsou tu zařaděna slova tak psaná, jak v rukopise a v příbuzném prvotisku, s revokací na znění správné, kdež bývá u hesla, jehož se týče, příslušné objasnění i věcný výklad připojen.

Oceniti text Fürstenberského rukopisu i prvotisku z r. 1498 (viz další stať) po stránce jazykové mohou jen odborníci; vydavateli-kulturnímu historikovi vymyká se práce ta z oboru jeho činnosti a zodpovědnosti. Po stránce lexikální ovšem se vynasnaží, aby slovník, připojený na konci knihy, zahrnul všecky významy rázovitější a podal přehledný obraz, jakou zajímavou kořisť poskytuje Lucidář staročeský pro pokladnici jazyka staročeského.

Pravopis neliší se nijak od souvěkých rukopisů českých věku XV. V otisku jsou zkratky rozvedeny a interpunkce přiměřeně jest upravena.

3. Prvotisk z r. 1498, věnovaný od Jos. Dobrovského ryt. Neuberkovi, nyní v Museu království Českého v Praze.

Jos. Dobrovský (l. c.) a po něm J. Jungmann (l. c.) zmiňují se o nejstarším vydání Lucidáře v Plzni r. 1498. V. Hanka (viz dále) uveřejnil jeho začátek a konec: »*Počžina se Lucidarz O rozličžnych wieczech ženž su na nebi na zemi y vwodach . . . Tlačženo w Nowem Plzni od Mikulasse Bakalaře Leta od porodu panenskeho* ↄc *cccclxxxxviii*,« 12⁰.

Ustálilo se mínění, že prvotisk Lucidáře jest uložen v bibliothece Musea království Českého. Kromě jiných opakoval toto mínění důrazně

v novější době A. Archangelskij, jenž výslovně lituje, že se unikát beze stopy z Musea ztratil.[1]) Po Archangelském domněnka ta znova byla přetřásána[2]) a zvláště z knihy Schorbachovy[3]) rozšířila se všeobecně v cizině i u nás. Neprávem děly se také přímo bibliothece musejní výčitky, že snad unikát Lucidáře zmizel anebo že se tam skrývá před tím, kdo po něm v Museu pátral podle tvrzení Jungmannova.

Až do r. 1902 udržovala se domněnka, že prvotisk Lucidáře byl do Musea království Českého odevzdán, odkudž potom další podezření vznikalo u těch, kdož ho v bibliothece musejní marně hledali, že prý se bohužel v Museu vzácný tento tisk neuchoval. V studii o českých prvotiscích[4]) r. 1852 připomíná V. Hanka: »Tento a následujících 9 kusů, ježto unica jsou, vysvobodil sem 1817 od blízké zkázy a daroval sem je k svátku mistru svému Dobrovskému, odkudž p. ryt. Neuberkovi a do Museum přišly, a sice č. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 17. a 19.« Pod číslem 10. pak popisuje prvotisk Lucidáře. Vysvítá ze zevrubného popisu, že Hanka knížku viděl měl a z ní ukázku vypisoval. Poněvadž se zmiňuje o věnování unikátů těch (vedle ryt. Neuberka) do Musea a mimo to zastával úřad bibliothekáře musejního, poukazovalo se obyčejně k tomu s jistotou, že Dobrovský odevzdal prvotisk Lucidáře do Musea. Zatím však Dobrovský knížku tu věnoval do knihovny ryt. Neuberka (jakž to Hanka na uvedeném místě poněkud nejasně napovídá). **Teprve r. 1902** zakoupilo Museum pro bibliotheku všecky nejvzácnější rukopisy a tisky od p. ryt. Neuberka a teprve od té doby unikát prvotisku Lucidáře chová se v bibliothece musejní. Z exempláře tohoto otiskujeme text v této knize

Z Neuberkovy knihovny dodán byl do Musea exemplář Lucidáře nevázaný, 12⁰, 27 listů (A—D, 6 l.), dva listy jsou vytrženy. Na prvním listu napsána stará signatura Neuberkovy knihovny: No. 21. V Museu opatřena byla knížka novou vazbou, hřbet v kůži hnědé, rohy v hnědém plátnu. Nynější jeho signatura: Staré tisky, 25. E. 22.

*

Z prvotisků německých (Schorbach podává jejich přesné názvy a popis) shodoval by se obsahem s prvotiskem českým z r. 1498 prvotisk (č. 17)

---

[1]) Архангельскій, Отчетъ о научныхъ занятіяхъ во время заграничной командировки въ 1894—6 гг. Ученыя Записки Импер. Казанскаго Университета, LXV, 1898, Универс. лѣтопись, str. 5—6: „.... Наиболѣе ранне изданіе чешскаго Луцидаріуса, 1498 года, для изслѣдователя пропало безслѣдно — единственный, хранившійся въ Музеѣ, экземпляръ этого изданія оказался *потерянным*!...“ (Vykřičník a proložení od spisovatele.)

[2]) Srv. Archiv f. slav. Philologie, XXI, 1899, str. 255—6: »Ein Exemplar der ersten Ausgabe befand sich in der Musealbibliothek zu Prag, Jungmann hatte es in der Hand . . .«

[3]) Schorbach, l. c, str. 219: »Nach Jungmann ein def. Exemplar im böhm. Museum zu Prag. Ich habe mich vergeblich um dasselbe bemüht.«

[4]) České prvotisky, Čas. Čes. Mus. 1852, III. str. 114, 115. Byl vydán též otisk (v něm na str 6—7).

z r. 1491, vydaný v Augšpurku: »*Maister Elucidarius, von den wunderbern sachen der welt.* Dises Buch heysset Lucidarius. das spricht zu teütsch also vil. als ein erleüter In disem buche vindet man mange grosse lere die anderen büchern verborgen sind . . .« S týmž vydáním shodují se další přetisky německého Lucidáře v Reutlingen r. 1491, v Heidelberce r. 1491, v Augšpurku r. 1494, v Ulmu r. 1494, 1496, 1497 atd.

Text prvotisku českého (viz otisk) i postupem otázek i obsahem, až na odchylky nepatrné a jazykové rozdíly, souhlasí se starším textem rukopisu Fürstenberského. Poměr staročeského prvotisku ku prvotisku staroněmeckému nemůže býti stanoven dříve, pokud se nezjistí předloha společná oběma nejstarším textům staročeským, Fürstenberskému i Neuberkovu. Byla to asi předloha příbuzná s versí německou, vydanou v prvotisku v Augšpurku 1491 a v uvedených dalších vydáních. Pokud se týče shody, viz na str. 24., kdež »Simr.« značí Simrockovo vydání inkunabule německé z r. 1491.

4. Poměr obou textů.

Ve své knize podává Schorbach u jednotlivých rukopisů vždy obsah, naznačuje, zdali se všecky tři knihy původního Lucidáře podržely, nebo jen výběr z nich a jaký. První kniha pravidelně bývá v úplnosti přepsána; za to však z druhé a třetí (viz obsah na str. 9.) bývají vybrány kusy jen některé, ba někdy děje se to docela nahodile, bez rozmyslu. Kniha druhá a třetí bývá také někdy vůbec vynechána a kniha první zkracována. Jsou též rukopisy, kde otázky z jednotlivých knih jsou libovolně přemístěny a původní celistvý obsah naprosto jest rozdroben a rozmetán, až skoro stává se nepřehledný i nesrozumitelný.

Nejúplněji zachoval se obsah Lucidáře v Berlínském rukopise (viz str. 8.), kdež také jest důvtipné odůvodnění, proč se dělí Lucidář na tři knihy. Každá kniha prý se týká jedné ze tří osob božských: První kniha Boha Otce, druhá Boha Syna, třetí Ducha Svatého.[1])

Podle tohoto rozvrhu[2]) *první* kniha poučuje o Bohu, o Trojici, o stvoření světa, o čtyřech živlech, o anjelích, o pádu Luciferově, o pekle, o nebi, o ráji, o Adamovi, kdo co první vynalezl, o rozdělení světa na tři částky (Asie, Europa, Afrika) a o obyvatelstvu jejich, o ostrovech. Dále vykládá mistr o moři, o větru, o hvězdáeh, o slunci a měsíci, zatmění, o hromu a blesku, o krupách, o sněhu, o dešti krvavém, o duze, o početí a výživě

[1]) ». . . diz buch ist in driu geteilt: In dem *ersten* buche seite ich dir wie die welt geteilet ist: die rede hört an den *vater*; an dem *anderen* buche habe ich dir geseit, wie er die welt habe erlidiget und wie er die cristenheit geordinet habe: die rede gat an den *sun*; an dem *triten* teile sol ich dir sagin, welch recht vnd welche er der cristenheite geheisen hat vnd wie sie gerihtet werden sol mit der krefte des *heiligen Geistes*.«

[2]) Schorbach, l. c., str. 3 5.

dítěte v lůně mateřském, jak vzniká mozek, jak rostou vlasy, nehty, proč lidé šedivějí a pod., o konci všech věcí.

Ve *druhé* knize mistr poučuje o pojmu božství, o Kristově člověčenství, o hříchu Adamovu; allegoricky vysvětluje církevní řády, obřadní roucho, mši, křest, obřady velikonočních dnů, křížové dni, letnice.

Třetí kniha obírá se životem po smrti, odměnou dobrých, pokutou (mukami) zlých: očistec, peklo, sídlo blažených, antikrist, poslední soud, zkáza světa. Z latinského Elucidaria jsou některé části doslovně přeloženy.

Lucidář staročeský, jak se nám jeho text zachoval v rukopise Fürstenberském a v prvotisku r. 1498, obsahuje knihu první dosti úplně, z druhé a třetí knihy jen vybrané otázky a v libovolné úpravě. Dokud není Lucidář německý vydán kriticky, není možná (jak již bylo uvedeno na str. 9.) přesně vyšetřiti poměr textu staročeského k předloze německé. Schorbach popisuje 42 německé rukopisy Lucidáře.[1]) Který z nich (ze stol. XII.—XV.) anebo snad jiný byl předlohou tomu, kdo upravil staročeský text, jak se zachoval v přepise z originálu ještě staršího v rukopisu z druhé polovice XV. století, ve Fürstenberském rukopise, není možná uhádnouti. Simrockovo vydání, pořízené hlavně na základě tisku německého z r. 1491, nesprávně a modernisované,[2]) přese všecku příbuznost některých otázek a místy doslovnou shodu s textem staročeským (viz parallelní otisky textů v studii Archangelského na str. 13.) nepoučí nijak, který ze zachovaných rukopisů nebo jejich přepisů byl podkladem českému upravovateli Lucidáře.

Srovnání obou zachovaných textů staročeských toliko přesvědčuje nade vši pochybnost, že *byly po česku upraveny ze stejné předlohy německé* a že tato recense německého Lucidáře byla již jen zkráceným výtahem z úplného Lucidáře (viz str. 8.), kdež podle obyčeje (viz o tom na str. 22.) první kniha dosti úplně se podržela, z druhé a třetí knihy však byly vzaty jen libovolné otázky. Předloha německá byla tedy stejná, ale překladatelé nejsou druh na druhu závislý. Text rukopisu Fürstenberského jest, co do jazyka, starší, zachovalejší (jsou tu zvláštnosti dialektické), přidržuje se věrně textu německého. Text prvotisku doplňoval český vzdělavatel ze svých vědomostí, vede si volněji, přidává z lidové tradice zkazky, že na měsíci hraje David (černé skvrny), že draci lítají v povětří a pod. V německých Lucidářích tyto zkazky nejsou vloženy.

Z vyložených důvodů dlužno otisknouti *oba* nejstarší texty českého Lucidáře, i kdyby nebylo jiné závažné příčiny, že totiž prvotisk má 2 listy vytrženy a mezera tato, aspoň, pokud se týče souvislosti textové, z rukopisu vhodně se doplňuje. Prvotisk zachoval se v jediném exempláři jako unikát a proto jeho cena a význam vyrovnají se úplně vzácnosti rukopisu.

---

[1]) V universitní knihovně v Praze zachovalo se několik latinských rukopisův a též německý rukopis Lucidáře z XV. století (sign. XVI. E. 33). Obsahuje první knihu a druhou neúplně. Viz J. Kelle, Serapeum, XX. 1859, 44 ad.; Schorbach, l. c., str. 46, č. 27. Je to svědectví, že byl Lucidář u nás čítán, oblíben.

[2]) Schorbach, l. c., str. 15, pozn. 2.

Oba texty jsou otištěny vedle sebe tak, aby příbuznost jejich u jednotlivých otázek byla patrna. Není snad proto třeba v úvodě znova tyto četné shody přetiskovati a u jednotlivýeh textů upozorňovati na příbuznost. Vybrali jsme z obou textů jen otázky a položili jsme je vedle sebe na srovnanou. Do závorek u nejstaršího textu (Fürstenberského) připojili jsme odkaz k úplnému Lucidáři (viz str. 8.), aby bylo jasno, jak si český překladatel upravil a přizpůsobil originál celkový k zpracování částečnému. Římská číslice značí knihu, arabské číslo otázky. Za pomlčkou zkratka »Simr.« značí: Simrockovo vydání (viz na str. 9.) a číslo značí číslo otázky ve vydání tomto (viz obsah a doslovné znění otázek str. 9.—12.).

Pověsti o dřevě sv. kříže a lebce Adamově, malované pod křížem, třikrát prokleté a třikrát chválené od Šalamouna (otázka 50—53), nejsou v staroněmeckém Lucidáři do původní osnovy vetkány. Byly asi čerpány přímo z apokryfů středověkých.

Pouštěti se do jiných podrobností, kde jsou v staročeském textu názvy jiné než v předloze německé, jak jsou otázky přemístěny a pod., není účelem tohoto úvodu. Jde tu pouze o srovnání obou textů nejstarších a o vyšetření jejich závislosti od společné předlohy. Nyní, kdy budou oba texty staročeského Lucidáře, posud pokládané za ztracené a nepřístupné, vydány tiskem, otvírá se vděčné pole k srovnávacím studiím dalším o jednotlivostech, pokud se týče vzájemného poměru textů českých i cizích. Znova však dlužno opakovati přání, aby Lucidář staroněmecký byl co nejdříve vydán v kritické úpravě, aby obsah rukopisů nejstarších se všemi varianty byl v přehledný celek sestaven. Jinak nedojde ten, kdo bude studovati jednotlivosti v poměru textu německého a českého, konečného, zaručeného výsledku.

*

Rukopis Fürstenberský.	**Prvotisk z r. 1498.**
1. Kterak nám věřiti o bohu? (I. kniha, otázka 1. — Simr. 1.)	1. Kterak jest nám věřiti u buoh?
2. Kterak se muož' božstvie na tré rozděliti? (I. 1. — Simr. 2.)	2. Kterak se muoże na tré rozděliti jedno bostvie?
3. Když sě ti třie mohú rozděliti, kdyžto jest Syn přijal člověčenstvie, také-li je přijal Otec a Sv. Duch? (I. 1. — Simr. 3.) (Srv. v prvotisku otázku 4)	
4. Pověz mi o stvoření. (I. 2. — Simr. 5.)	3. Pověz mi o stvoření.
	4. Když se ti třie nemohú rozděliti, když Syn přijal člověčenstvie, také-li Otec i Duch Svatý? (Srv. Fürstenb. ruk. ot. 3.)

5. Byl-li je dřieve Buoh než svět? (I. 2. — Simr. 6.)

6. Proč svět stvořil? (I. 2. — Simr. 7.)

7. Kterak jest bylo dřieve, než jest svět stvořil? (I. 2. — Simr. 8.)

8. Co jest Buoh stvořil najprve? (I. 2. — Simr. 10.)

9. Kterak jest slul první anjel? (I. 2. — Simr. 11.)

10. Kterak byl dlúho v nebesiech? (I. 2. — Simr. 12.)

11. Proč jej tehdy stvořil, když jej chtěl tak skuoro vystrčiti? (I. 2. — Simr. 13.)

12. Kterak je peklo stvořeno? (I. 3. — Simr. 15.)

13. Co jest peklo? (I. 3. — Simr. 16.)

14. Má-li peklo dne? (I. 3. — Simr. 17.)

15. Kolik má jmen peklo? (I. 4. — Simr. 18.-20.)

16. Kde jsú muky? (I. 4. — Simr. ibid.)

17. Také-li muky přijímají, kteréž duše mají vykúpeny býti? (I. 3. — Simr. ibid.; 117.)

18. Nebe slove firmamentum. (I. 5. Simr. 21.)

19. Kterak to přijde, že měsiec běží a nebe také? (I. 6. — Simr. 22.-25.)

20. Kterakého jest ustavenie (nebe)? (Simr. 26.)

21. Jestli v tu dvú co? (Simr. 27.)

22. Kdy je stvořeno slunce? (Simr. 28.)

23. Kde je stvořen Adam? (Simr. 29.) [Srv. ot. 32.]

24. Kde jest Eva stvořena? (Simr. 30.)

25. Kde jest ráj? (I. 7. — Simr. 31.)

26. Když jest ráj na tomto světě, proč nemóžem veň vníti? (Simr. 32.)

27. Kterak jest Adam byl v ráji dlúho? (Simr. 33)

28. To ovoce, ješto byl jest Adam pro ně z ráje vystrčen? (Simr. 34.)

6. Byl-li jest Bóh dřieve, než tento svět stvořil?

7. Proč svět stvořil?

8. Kterak bylo prve, než jest svět stvořen?

9. Co jest Bóh najprve stvořil?

10. Kterak jest slul první anjel?

11. Kterak dlúho byl Lucifer na nebi?

12. Proč jej stvořil, když jej chtěl tak brzo strčiti z nebe?

13. Kdy jest peklo stvořeno?

14. Co jest peklo?

15. Má-li peklo dno?

16. Koliko má jmen peklo?

17. Kde sú muky?

. . . A ty muky duše přijímají, kteréž mají vykúpeny býti . . .

18. Nebe slove firmamentum.

19. Kterak to přijde, že nebe běží a měsiec též?

20. Kterak jest ustaveno nebe?

21. Jestli v tu dvú nebi co?

22. Kda jest slunce stvořeno?

23. Kde jest Adam stvořen?

24. A kto jemu přezděl Adam?

25. Kde jest Eva stvořena?

26. Kde jest ráj?

27. Když jest ráj na tomto světě, proč do něho nemuožem' vníti?

28. Kterak dlúho Adam byl v ráji?

29. To ovoce, ježto jest v ráji stvořeno pro člověka čemu?

29. Těm (dušim) jest netřěba, ani jiesti ani pieti, neb ktož jie nebo pie, ten musí krmě žíti? (Simr. 35.)

30. Kterak by sě lidé plodili, by ostali v ráji? (Simr. 37.)

31. Kterak byl dlúho živ Adam? (Simr. 38.)

32. Kto je prvé slovo nalezl Adamovi? [Srv. ot. 23 v prvotisku.]

33. Kto je nalezl hudbu?

34. Kto jest byl najprvní král? (Simr. 42.)

35. Kterak jest ten slul črt, ježto Adama Evu přělstil?

36. Pověz mi od sestavení tohoto světa? (I. 8. — Simr. 43.)

37. V čem jest země potvrzena, že nemuož potonouti, když plavá v moři? (Simr. 44.)

38. Na koliko čiesti rozdělen jest svět? (I. 9. — Simr. 46.)

39. Kde sě počíná Azia? (Simr. 48.)

40. Kam ty tekú řeky? (Simr. 49.)

41. Které země najblíž ležie od ráje? (Simr. 50.)

42. Bydleli ti lidé spolu? (Simr. 52.)

43. Ano nám p smo praví, že mnoho set lidí pošlo ot Adama, a kterak jsú ti lidé divně proměněni? (I. 10. 12. 13. — Simr. 53.)

44. Již sme slyšeli ot Indie, pověz mi o té zemi, ješto slove Patris? (I. 14. — Simr. 55.)

45. Pověz mi o tej zemi, ježto slove Mezopotanya? (Simr. 56.)

46. Pověz o té straně, ježto slove Europia? (I. 16. — Simr. 57.)

47. Kterak je široká země a kterak tlustá?

48. Pověz mi o třetie straně (Africe)? (I. 18. — Simr. 58.)

49. Pověz mi o vostroviech v moři? (I. 19. — Simr. 59.)

30. Těm netřeba jiesti ani píti, anebo ktož pije a jie, musí zažívati pokrm?

31. Kterak by se lidé byli plodili, by byli ostali v ráji?

32. Kterak jest dlúho živ byl Adam?

[Srv. ot. 24.]

33. Kto jest najprve nalezl hudbu?

34. Kto jest byl najprvní král?

35. Kterak jest slul ten čert, ježto Adama a Evu přelstil?

36. Pověz mi o ustavení světa tohoto?

37. Čím jest země potvrzena, že nemóž potonúti, když plaváme jako žlútek u vajci?

38. Na koliko se jest čestí tento svět rozdělil?

39. Pověz mi o té straně, ježto slove Azia?

40. Kam tekú ty řeky?

41. Které sú země najblíž od ráje? (List vytržen.)

42. Bydleli ti lidé spolu, že se neztepú?

43. Ano nám písmo praví, že mnoho lidí pošlo ot Adama, kterak sú pak tito lidé proměněni?

44. Již sem dosti slyšel o té zemi, ježto slove India, pověz mi o té zemi, ježto slove Patria?

45. Pověz mi o té zemi, jenž slove Mezopotania?

46. Pověz mi již o té straně, jenž slove Europa?

47. Kterak jest země široká a také pověz mi, kterak jest dlúhá?

48. Pověz mi o třetie straně světa?

49. Pověz mi o ostroviech, ježto sú v moři?

50. Které šlechty to dřevo bylo, z něhož jest svatý kříž stvořen?

(Vytrženo.)

51. Kterak jest vyneseno.

52. Co sě znamenává, ta leb, ježto píší Bohu pod nohami, když stojí na kříži? (Adamova lebka.)

53. Což jesti tiem mienil, že jest třikrát chválil a třikrát klel?

54. Pověz mi od přirození vody? (I. 21. — Simr. 62.)

55. Kterak to muož' přijíti?

55. Kerak to přijde?

56. Odkud přijde vietr? (I. 22. — Simr. 65.)

56. Odkud přide vietr?

57. Proč sě země třese? (Simr. 66.)

57. Proč se země třese?

58. Proč sě země otevře? (Simr. 68.)

58. Kterak to přijde, že se země otevře?

59. Pověz mi o tej vlasti, ježto slove Sytilla (Sicilia)? (Simr. 69.)

59. Pověz mi o té zemi, ježto slove Sicilla?

60. U moři jest jedno miesto, tu psi ščekají pod vodú, pověz mi, kterak to přijde? (Simr. 70.)

60. V moři jest jedno miesto, v tom psi štěkají pod vodú, pověz mi, co jest to?

61. Odkud přichodí zima? (Simr. 71.)

61. Odkud zima přijde?

62. Když jest letě (slunce) tak nízko a zimě tak vysoko, kterak to přijde, že jest letě tak dlúh den a zimě krátek? (I. 23. — Simr. 72.)

62. Proč bývá v letě den dlúhý a v zimě krátký?

63. Od čeho mámy noc? (Simr. 75.)

63. Ot čeho máme noc?

64. Kterak přijde, že slunce na bok běží na nebi? (Simr. 76.)

64. Kterak přide, že slunce nám běží na bok?

65. Proč jest to Buoh daleko stvořil? (Simr. 77.)

65. Kterak jest daleko od země až do měsiece?

66. Pověz mi od planet? (I. 24. — Simr. 79.)

66. Pověz mi o planetách?

67. Kterak muož jedna hvězda býti denice i zvieředlnice? (I. 25. — Simr. 80.)

67. Kterak muože býti jedna hvězda zvieřecí a denice?

68. Jsú veliké planety? (Simr. 82.)

68. Kterak sú zviec planety?

69. Proč sě nám tak zdají malé hvězdy? (Simr. 84.)

69. Proč se nám tak zdají hvězdy malé?

70. Kterého jsú přirozenie planety a hvězdy? (Simr. 85.)

70. Kterého sú přirozenie hvězdy?

71. Pověz mi od měsiece? (I. 26. — Simr. 87.)

71. Pověz mi o měsieci?

72. Kak to přijde, že měsiece přibývá i ubývá? (Simr. 89.)

72. Kterak to přijde, že měsiece ubývá a přibývá?

73. Co jest to črveného, ježto vídámy u měsieci? (Simr. 91.)

74. Co tomu dieš, že sě měsiec proměňuje? (Simr. 92.)

75. Co dieš o kometě hvězdě? (I. 27. — Simr. 93.)

76. Kterak to přijde, že hvězdy vidímy letajíce? (Simr. 94.)

77. Kterak to přijde, že krúpy tepú letě a zimě nic? (Simr. 99.)

78. Odkud přicházie hrom a blýskánie? (I. 29. — Simr. 97.)

79. Odkud přide snieh? (Simr. 100.)

80. Kterak přijde dešť?

81. Proč krvavý dešť jde? (Simr. 101.)

82. Proč s črvi dešť chodí? (Simr. 102.)

83. Co jest duha? (I. 30. — Simr. 103.)

84. Kterak přijde, že studnice zimě jsú teplé a letě studené? (Simr. 104.)

85. Proč jest jedna studnice teplejšie než druhá?

86. Proč jest mořě slano? (Simr. 105.)

87. Odkud přichodí rosa a mráz? (Simr. 106.)

88. Odkud přichodí tma, ježto bude ve dne?

89. Proč nenie měsiec světlý?

90. Proč jsú někteří lidé krátcí a druzí dlúzí, a někteří mudří a někteří nemúdří? (I. 31. — Simr. 107.)

91. V koliko dnech bude stvořeno dietě u mateři? (I. 32. — Simr. 109.)

92. Když to dietě bude počato, čím bude živo u mateřině životě, doniž se nenarodí? (I. 33. — Simr. 110.)

93. Kterak jest stvořen mozk člověčie? (Simr. 111.)

94. Proč rostú vlasy? (Simr. 112.)

73. Co jest to černého v měsieci, ježto řiekají sprostní: David hude.

74. Proč se měsiec proměňuje?

75. Co dieš o kometě?

76. Kterak to přijde, že my vidíme hvězdy letiece a někteří sú tak hlúpi lidé, že se domnievají, by to drakové létali.

77. Proč v letě krúpy jdú a v zimě nic?

78. Odkud přide hrom?

79. Odkud přide snieh?

80. Proč jde krvavý dešť?

81. Kterak to přijde, že jde s červy dešť?

82. Co jest to duha?

83. Kterak to přijde, že některé sú studnice v letě studené a v zimě teplé?

84. Proč jest jedna studnice zdravějšie než druhá?

85. Proč jest moře slano?

86. Odkud přide rosa a mráz?

87. Odkud přide tma, ježto bývá ve dne?

88. Proč nesvietí měsiec v tu dobu?

89. Proč jedni lidé sú kratší a druzí dlúzí a někteří múdří a druzí nemúdří?

90. V koliko dnech dietě bude stvořeno v mateřiném životě?

91. Když jest dietě počato, čím jest živo v mateřiném životě?

92. Kterak jest stvořen mozg člověčí?

95. Proč rostú nehty? (Simr. 113.)
[Simr. 114.]

96. Pověz mi od přirozenie zvieřěcieho? (Simr. 108.)

97. Již s'mi pověděl, kterak každá věc počátek má, pověz mi, kterak konec vezme? (I. 35. — Simr. 115.)

98. Kterak bude člověčie věc v poslední čas? (I. 34. — Simr. 116.)
[Simr. 117. — Srv. ot. 17.]

99. Kterak bude hřiešné duši?

100. Co znamenává zvon? (Simr. 135.)

101. Co nám znamenává měšné rúcho? (II. 9. — Simr. 136.)

102. Co nám znamenává skrzě řízi? (Simr. 138.)

103. Co nám znamenává kažila (Simr. 139.)

104. Co nám znamenává infula?

105. Pověz mi, kterak súdný den stane o Božiem království? (III. 11. — Simr. 118.)

106. Kterak velikú radost budú mieti zbožné duše v súdný den? (III. 17. — Simr. 191.)

93. Proč rostú nechty?

94. Proč lidé šedivějí?

95. Pověz mi od přirození zvieřat?

96. Již si mi pověděl, kterak která věc počátek má, pověz mi, kterak konec vezme?

97. Kterak bude s člověkem poslední čas?

98. Kto mučí ty duše, ježto vykúpeny býti mají?

99. Kterak stojí o hřiešné duši?

100. Co nám znamená zvon?

101. Co nám znamenává rúcho mešné, ježto biskupové nosie?

102. Co nám znamenává skrze řízi?

103. Co nám znamenává kažula?

104. Co nám znamenává biskupská infula?

105. Pověz mi, kterak se stane v súdný den?

106. Kterak velikú budú mieti milost s Bohem duše v súdný den?

5. Pozdější vydání Lucidáře.

J. Jungmann [1]) uvádí, že byl *Lucidář* vydán podruhé v *Olomouci, před r. 1567.* Téhož roku dovoluje biskup olomoucký prodávati knihy pro lid a mezi nimi výslovně jest jmenován také Lucidář. Bohužel přese všecko pátrání po knihovnách a archivech, přese všecky dotazy nemohli jsme zjistiti nikde, zdali se zachoval exemplář tohoto vydání neb aspoň jsou-li zmínky o něm nebo stopy jeho obsahu. Než se to podaří někomu snad jinému, nutno přestati na studiu zachovaných exemplářů jiných, ovšem pozdějších. Jsou však stejně vzácné, jako jiné knížky staročeské, určené pro lidovou četbu. Nepokládaly se za knihy důležité, aby zasluhovaly zvláštní pozornosti a ochrany. Čítaly se hojně, listy zvetšely, knížka se

[1]) Viz pozn. 2. na str 16.

roztrhala, rozpadla, pohodila. Zdá se to víře nepodobné, že na př. české vydání Meluzíny, Enšpigla, Aezopa a pod. patří mezi unikáty literatury české.

Jest opravdu s podivením, že knížka tak oblíbená a mezi lidem českým rozšířená, tak často vydávaná ve stol. XVII. a XVIII., jako Lucidář, zachovala se rovněž v několika jen málo exemplářích. Jsou dnes tak vzácné, že na př. v universitní knihovně v Praze chová se jediné Škarniclovo vydání Lucidáře teprve z r. — 1877 (viz str. 7.). Bibliotheka Musea království Českého má vedle tohoto pozdního vydání několik starších vydání.

*

1. Jsou to nejdříve dva defekty, 12^0, bez titulního listu; zachoval se list druhý (a_2): *Začátek Lucidáře.* Jeden (signatura, staré tisky: 27. E. 30) až na titulní list jest úplný. Podle úpravy a formy tiskové bylo by to vydání asi z polovice XVIII. století. Druhý defekt (signatura, staré tisky: 27. E. 7.), beze dvou posledních listů, podle výzdoby záhlavní jest patrně o něco mladší, z druhé polovice nebo spíše z konce století XVIII. nebo snad i ze začátku století XIX. Knížky tohoto druhu, určené pro lidovou četbu, byly věrně napodobeny, ornamenty staré i v pozdějších vydáních byly otiskovány. Proto jest dosti nesnadno stanoviti jejich stáří a vzájemný poměr. Pokud se týče textu, shodují se doslovně. Texty zachované v těchto dvou exemplářích, poskytly zejména prof. Archangelskému (viz str. 13.), látku k srovnávací studii o poměru Lucidáře českého a německého.

Přehled obsahu (otázek, jimiž se otazuje »mládenec« svého »mistra«): 1. Kterak jest věřiti v jednoho Boha? — 2. Kdo nás stvořil? — 3. Kdo nás vykoupil od hříchů, a od věčné pokuty vysvobodil? — 4. Co tehdy Duch Svatý nám učinil? — 5. Je-li která z těch třech osob božských starší neb mocnější? — 6. Byl-li jest prve Bůh, nežli svět? — 7. O Stvořiteli a proč Bůh svět stvořil? — 8. Kterak jest bylo prve, nežli svět stvořen byl? — 9. Co Pán Bůh nejprve stvořil? — 10. Kterak první anjel (Lucifer) sloul? — 11. Jak dlouho v nebi bydlel a zdaž jiné anjeli s ním zvržené byli? — 12. Proč pak je Bůh stvořil, když je tak brzy vystrčiti chtěl? — 13. Kdy jest bylo peklo stvořené a pro koho? — 14. Kde jest peklo? — 15. Kde jest očistec? — 16. Co jest nebe? — 17. Zdaliž pak slunce okolo světa, neb svět okolo slunce svůj běh má? — 18. Z čeho oblaky pocházejí? — 19. Kterak jest stvořeno slunce? — 20. Kde jest stvořen první člověk Adam? — 21. Kde jest stvořená Eva? — 22. Jak dlouho byl Adam s Evou v ráji? — 23. To ovoce, které bylo stvořené pro člověka, k čemuž nyní jest, když již Adam vyhnán jest? — 24. Kterak Adam dlouho živ byl? — 25. Kdo jest nejprve jméno začal Adamovi? — 26. Kdo jest nejprve hudbu vynalezl? — 27. Kdo jest byl nejprvnějším králem (Noe)? — 28. Jaké jest ustanovení okršlku tohoto světa? — 29. Čím jest zem utvrzená, že nemůže potonouti? — 30. Na kolik

částek jest svět rozdělený? — 31. V kterou stranu leží Azie a jakého jest položení? — 32. Bydlejí-li ty lidé bez záhuby? — 33. Kterak to pochází, poněvadž všichni lidé od Adama pocházejí a předce rozličné podobnosti jsou? — 34. Jaká jest to zem, ježto sluje Parsydym Magna? — 35. Jaká jest ta země, jenž sluje Mezopotánya? — 36. Kterak jest široká země a jak tlustá? — 37. Jakého položení jest třetí díl světa, jenž sluje Afrika? — 38. Jaké jsou ty ostrovy, které se v moři nacházejí? — 39. Jakou přirozenost má voda a co v sobě obsahuje? — 40. Co jest vítr a odkud přichází? — 41. Proč se země časem třese a puká? — 42. Kterak to pochází, že se zem otvírá? — 43. Je-li pak pod mořem také nějaké město, nebo mariňáři pravějí, když ticho jest, že slyšejí psy štěkati? — 44. Odkud pak zima pochází? — 45. Odkud to pochází, že jest slunce v letě tak blízko a v zimě tak vzdálené? — 46. Jak se stává, že noc jest? — 47. Kterak jest to, že vždycky z jiné strany slunce vychází? — 48. Jak jest daleko slunce od měsíce? — 49. Kolik jest nebeský planet a jaký jest běh jejich? — 50. Kterak může jedna hvězda býti denice a zvířetedlnice? — 51. Jak ostatní planety slují? — 52. Jak jsou veliké planety? — 53. Proč se nám zdají tak malé hvězdy? — 54. Jakého ale jsou přirození hvězdy? — 55. Poněvadž jest měsíc nejmenší planeta mezi jinými a nejblíže od země, kterak to přichází, že lidé berou rozum od měsíce? — 56. Kterak to přichází, že měsíce přibývá a ubývá? — 57. Co jest to černého v měsíci? — 58. Jakým způsobem se to děje, že se někdy měsíc zatmívá? — 59. Co jest to za hvězdu, která za sebou jako ocas táhne? — 60. Kterak se to stává, že vidíme hvězdy létati? — 61. Kterak to bývá, že v létě padají kroupy a ne v zimě? — 62. Odkud pochází rzhmění aneb hromobití? — 63. Odkud pochází sníh? — 64. Kterak dešť přichází? — 65. Proč ale časem také jako krvavý dešť prší? — 66. Proč také rozličné červi, žáby a jiné žižali s déštěm padají? — 67. Jak se to stává, že obyčejně v létě po dešti na obloze duhu vidíme? — 68. Kterak to pochází, že v létě jsou v studnicích vody studené a v zimě teplé? — 69. Odkud přichází rosa aneb ta šedivost mrazu? — 70. Odkud se stává, že někdy jest tak tmavý a pošmourný den a předce neprší? — — 71. Kterak jest bylo ušlechtilé to dřevo, z něhož svatý kříž učiněn jest? — 72. Kterak jest z ráje vynešeno a od koho? — 73. Co nám ta lepka (Adamova) znamená, kterážto pod nohama Božího umučení se maluje? — 74. Proč jsou někteří lide kratší a jini větší, jiné moudří, jiní tupí? — 75. Od čeho to pochází, že rostou lidem vlasy? — 76. Proč lide, kteří již starého věku jsou, šedivějí? — 77. Zdaliž také jest takové přirození při zvířatech a hovadech? — 78. Kterak jedna každá věc, která svůj počátek měla, zase bere konec? — 79. Když duše nesmrtelná jest, kam tehdy přijde, aby mohla věčně živá býti? — 80. Co se stane v soudný den, s nebem a zemí?

Obsah defektního exempláře druhého (sign. 27. E. 7.) shoduje se s uvedeným přehledem. Jsou jen některé otázky a odpovědi přemístěny.

Oba texty, dochované v těchto defektech, shodují se s oběma texty nejstaršími. Otázka 50.—53. (Fürstenberského rukopisu) o dřevu sv. kříže

a o Adamově lebce, malované pod křížem, přeložena jest z původní souvislosti vypravování o Adamovi na konec na nevhodné místo mezi otázku 70. (proč bývá den pošmourný) a otázku 74. (proč jsou lidé kratší a dlouzí) otázky 71.—73. Otázky 91.—93. (o početí dítěte, výživě v lůně mateřském, o mozku) jsou v obou defektech vynechány. Rovněž jsou vynechány liturgické otázky (100—103) o zvonu, o mešním rouchu, o infuli.

Rozumí se, že jazyk jest úplně změněn a přizpůsoben novějším požadavkům. Přídavky obsahu ryze theologického, jak je v dalších vydáních seznáme, nejsou v těchto dvou vydáních vsunuty v původní text. Proto se druží obě tato vydání k starším versím Lucidáře staročeského.

*

2. *Lucidář, totiž: Knížka osvěcující, a otvírající smysl: nebo co v jiných knihách zatmělého jest, o počátku, a stvoření všech věcí, na nebi, na zemi, v oblacích, i v moři, to Lucidář všeckno vypravuje, Vytištěná v Holomouci u Jozeffy Hirnlový, skrz Jozeffa Františka Losertha, faktora, léta 1783*, 12°, 20 l. Dřevorytina znázorňuje, jak pán (mistr?) maje před sebou na stole tabulky početní, rozmlouvá s písařem (žákem?), jenž se hotoví k práci písařské. (Signatura bibliotheky Musea království Českého, staré tisky: 27. E. 17.) Vydání z r. 1779 v Olomouci u J. Hirnlové (uvádí Jungmann a po něm jiní) nemohl jsem se dopátrati. Text asi shoduje se s vydáním z r. 1783, pořízeným v době tak krátké, tamtéž a od téže firmy.

Přehled obsahu: 1. Kterak jest věřiti, že jest Pán Bůh jeden v Trojici? — 2. Poněvadž se ty tři věci nemohou rozděliti, když Syn přijal člověčenství, také-liž je přijal Otec a Svatý Duch? — 3. Pověz mi o stvoření? — 4. Byl-li je Bůh prve nežli svět? — 5. Kterak jest bylo prve, nežli byl svět stvořen? — 6. Co jest Pán Bůh nejprvé stvořiti ráčil? — 7. Kterak jest první anjel sloul? — 8. Jak jest dlouho byl v nebi? — 9. Kdy jest peklo stvořeno? — 10. Co jest peklo? — 11. Má-li peklo dno? — 12. Kolik má jmen peklo? — 13. Kde jsou muky? — 14. Co jest nebe? — 15. Kterak to pochází, že nebe jde i měsíc? — 16. Kterého jest postavení nebe? — 17. Jestli co v těch dvouch nebích? — 18. Kterak jest stvořeno slunce? — 19. Kde jest stvořen Adam? — 20. Kde jest pak Eva stvořená? — 21. Když jest ráj na tomto světě, proč tam nemůžem vjíti? — 22. Kterak jest byl dlouho Adam v ráji? — 23. To ovotce, které bylo stvořeno pro člověka, k čemu jest již, když Adam z ráje vystrčen? — 24. Těm (duším) jest netřeba jísti, ani píti, nebo kdož jí a pije, ten musí i pracovati? — 25. Kterak by se byli lidé rodili, kdyby Adam byl v ráji zůstal? — 26. Jak Adam dlouho živ byl? — 27. Kdo jest nejprvé jméno nalezl Adamovi? — 28. Kdo jest nejprv hudbu nalezl? — 29. Kdo jest nejprvnějším králem byl (Noe)? — 30. Kterak sloul ten čert, který Adama a Evu podvedl? — 31. Pověz mi o ustanovení tohoto světa? — 31. Čím je

země utvrzená, že nemůž' potonouti, poněvadž zplýváme v moři, jako žloutek v vejci? -- 32. Na kolik částek jest svět rozdělen? — 33. Pověz mi o té straně, ježto slove Azija? — 34. Kam tekou ty řeky? — 35. Která země nejblíž od ráje? — 36. Bydlejí-li ti lidé spolu bez záhuby? — 37. Ano Písmo svaté praví, že všickni lidé pošli od Adama, a kterak to jest, že jsou divně proměnění? — 38. Pověz mi o té zemi, ježto slove Parsidia? — 39. Pověz mi o té zemi, která slove Mezopotánya? — 40. Pověz mi o té straně, ješto slove Evropa? — 41. Kterak jest široká země a kterak tlustá? — 42. Pověz mi o třetí straně, ješto slove Afrika? — 43. Pověz mi o těch ostrovích, kteří jsou v moři? — 44. Kterak jest ušlechtilé bylo to dřevo, z něhož svatý kříž učiněn? — 45. Kterak jest vynešeno, to mi pověz? — 46. Co znamená lebka, ješto ji pod nohama Božímu umučení malují? — 47. Co jest tím mínil, že ji třikrát chválil a třikrát klel? — 48. Pověz mi o přirození vody? — 49. Kterak to přichází (příliv, odliv)? — 50. Odkud přichází vítr? — 51. Proč se země třese? — 52. Kterak to pochází, že se země otvírá? — 53. Pověz mi o té vlasti, ješto slove Sicilia? — 54. V moři jest jedno místo pod vodou, kdež vždy psi štěkají, pověz mi, odkud to přichází? — 55. Odkud zima pochází? — 56. Když jest slunce v létě tak blízko a v zimě tak daleko, kterak to přichází, že jest v létě den dlouhý a v zimě krátký? — 57. Od čeho máme noc? — 58. Kterak jest to, že slunce běží na straně? — 59. Proč to Bůh tak daleko rozdělil? — 60. Pověz mi o planetách? — 61. Kterak může jedna hvězda býti dennicí i zvířetedlnicí? — 62. Tehdy jest vše jedna hvězda, dennice a zvířetedlnice? — 63. Kterak jsou planety veliké? — 64. Proč se nám zdají tak malé hvězdy? — 65. Jakého jsou přirození hvězdy? — 66. Poněvadž jest měsíc nejmenší planeta mezi jinými a nejblíže od země, kterak to přichází, že lidé berou rozum od měsíce? — 67. Kterak to přichází, že měsíce ubývá? — 68. Co jest to černého v měsíci? — 69. Proč se pak měsíc zatmívá? — 70. Co díš o kometě hvězdě ocasaté? — 71. Kterak se to stává, že vidíme hvězdy letící? — 72. Kterak to bývá, že v létě tepou kroupy a zimě nic? — 73. Odkud pochází hromobití? — 74. Odkud přichází sníh? — 75. Kterak déšť přicházívá? — 76. Proč krvavý prší déšť? — 77. Proč červy prší deštěm? — 78. Co jest duha? — 79. Kterak to přichází, že v létě jsou studničné vody studené a v zimě teplé? — 80. Proč jest z jedné studnice zdravější voda než z druhé? — 81. Proč jest moře slané? — 82. Odkud přicházívá rosa a mráz? — 83. Odkud přicházívá tma ve dne? — 84. Proč jsou někteří lidé krátký a druzí dlouzí, a někteří moudří a někteří nemoudří? — 85. V kolika dnech stvořeno bude dítě v mateřském životě? — 86. Dítě počaté čím se živí v životě, dokud se nenarodí na tento svět? — 87. Kterak jest stvořen mozek v člověku? — 88. Proč rostou lidem vlasy? — 89. Proč pak rostou nehty? — 90. Proč lidé šedivějí? — 91. Pověz mi přirození zvířat? — 92. Již si mi pověděl, kterak každá věc má svůj počátek, pověz mi, kterak vezmou konec? — 93. Kterak bude člověčí věc v nejposlednější čas, to jest v den soudný? — 94. Co nám znamenává zvon? — 95. Kterak stane v soudný den nebe a země? — 96. Kterak velikou milost budou míti zbožné duše od Boha v soudný den?

Vydání toto z r. 1783 (a snad shodné s ním vydání r. 1779) v Olomouci u J. Hirnlové přese všecky novotvary v řeči, zkrácení a zmatky stojí nejblíže u nejstaršího zpracování Lucidáře českého. Pověsti o dřevě sv. kříže, o lebce Adamově jsou na témž místě, jako v nejstarším textu. Z otázek III. knihy Lucidáře převzata jen otázka o zvonu, ostatní liturgické o rouchu obřadném jsou vypuštěny. Rovněž zkazky o Davidovi v měsíci, o létajících dracích jsou vynechány.

Omyly snad tiskové nebo vzniklé neporozuměním (kostnatá místo původního: kosmatá, zlou váhu místo: zlú vláhu atd.) jsou nepatrné. V ostatních vydáních nebývá shoda s textem nejstarším tak skoro doslovná — vydání v Olomouci r. 1783 (1779) je proto nejdůležitější ze všech. Obsahovalo snad olomoucké vydání (ztracené) z r. 1567 týž text?

*

3. *Lucidář, to jest krátké vypsání o počátku a stvoření všech věcí, totiž o zemi, jejím jménovitém rozdílu, vlastního a velikosti; za druhé o nebi a přirozenostech planetních; o spusobech národu, o náboženství kde jaké uvedeno jest i též spolu vysvětlení nejhlavnější příběhu narození a smrti Krista Pána, z písma svatého vybrané a k obzvláštní užitečné potřebě jak mladého tak i dospělého lidu nově v tisk uvedené, Vytištěná v Jindřicho Hradci u Ignacia Hilgartnera,* s. a., 12°, 24 l. (Signatura bibliotheky Musea král. Českého 68. G 284). V tomto exempláři musejním první arch (A) s titulním listem jsou vytištěny později, než archy druhý a třetí (B, C), jež podle tisku byly tištěny již ve druhé polovici století XVIII.

Text tohoto vydání značně se liší od nejstarší recense. Pověsti o Luciferovi, o dřevě sv. kříže, o lebce Adamově, o skvrnách na měsíci, o lidech přepodivných, o zplození a zrození dítěte jsou vůbec vynechány. Líčení pekla přeloženo jest na konec (ot. 100). Za to rozhojněn začátek z bible o Adamovi, o jeho pádu, o jeho potomcích. Staré rozdělení světa jest opraveno v pořádku: 1. Evropa, 2. Asie, 3. Afrika a přidán poprvé díl 4. — Amerika! Konec jest rozšířen obšírným líčením o zvěstování Panny Marie, o narození Kristovu, o Kristově mládí a činnosti další, o jeho zázracích, utrpení a ukřižování.

Podobá se pravdě, že vzdělavatel tohoto vydání neměl za předlohu staročeský tisk Lucidáře a upravil knížku docela samostatně a místy úplně nově z originalu německého, ovšem na základě vydání pozdního, až ze XVII. století, pokud jsme srovnávali texty oba český i německý v těchto pozdějších vydáních. Sloh hemží se germanismy.

Přehled obsahu: 1. Kterak jest věřiti v jednoho Boha? — 2. Kdo nás stvořil? — 3. Kdo nás vykoupil? — 4. Co tedy Duch svatý nám učinil? — 5. Je-li která z těch třech osob božských starší neb mocnější? — 6. Byl-li jest prve Bůh nežli svět? — 7. Jak Bůh stvořil tento svět? — 8. Kterak Bůh Adama učinil? — 9. Co Bůh sedmého dne po stvoření světa dáleji činil? —

10. Jaké místo bylo ráj? — 11. Kde a jak Bůh Evu vzdělal? — 12. Jak pak se obadva za tak veliká dobrodiní Bohu odměnili? — 13. Jaká pak pokuta následovala za tu neposlušnost? — 14. Pověz mi o potomcích Adamových? — 15. Co se po spáchané vraždě s Kainem stalo? — 16. Kteří pak jsou byli synové Boží? — 17. Kteří pak z těch znamenitější byli? — 18. Kteří se v písmě svatém synové lidští nazývají? — 19. Kterak synové Boží s syny lidskými mohli se srovnávati? — 20. Co se pak před potupou (potopou) světa dálo? — 21. Co se rok po vzdělání korábu dálo? — 22. Jaký pak konec ten žalostivý příběh vzal? — 23. Co pamětihodného o těch třech po potopě říci se může? — 24. Jak daleko se vztahoval věk života lidského (p)o potopě? — 25. Zdali pak synové Noe stále na jednom místě a v jedné krajině přebývali? — 26. Jak pak se při stavení té věže dařilo? — 27. Jakou pak skázu na to vzali? — 28. Kdo pak město Babylon založil? — 29. Které řeči po oným nenadálým jazykův zmatení, až po dnes zůstaly? — 30. Nyní mi pověz, jaká jest podoba země? — 31. Jak pak máme důkaz, že jest zem okrouhlá? — 32. Jak pak jest zem velká? — 33. Na kolik dílů se dělí zem? — 34. Co pak mimo toho žádná zem není? — 35. Jak jest Europa veliká? — 36. Od koho dostala Europa jméno své? — 36. Jak leží Europa? — 37. Kterak se rozděluje? — 38. Jaké mají povahy obyvatele? — 39. Jaké jsou řeči v celé Europě? — 40. Jaký pak obchod aneb handl vede Europa? — 41. Jakého náboženství je Europa? — 42. Jaké jest panování v Europě? — 43. Jak je mocná Europa? — 44. Jak se jmenuje druhý díl světa? — 45. Od koho dostala jméno své? — 46. Jaké má položení Azia? — 47. Jak jest velká? — 48. Jaké jsou povahy lidé v Azii? — 49. Jaké pak řeči panujou v Azii? — 50. Jaké mají lidé v Azii náboženství? — 51. Jaké je panování v Azii? — 52. Jak se dělí Azie? — 53. Jak se jmenuje třetí díl světa? — 54. Od koho dostala jméno své? — 55. Jaké má položení Afrika? — 56. Jak jest velká? — 57. Jaké jsou povahy lidu v Africe? — 58. Jaké řeči panujou v Africe? — 59. Jakého sou náboženství Afrikánové? — 60. Jaké jest panování v Africe? — 61. Na kolik vlastí se dělí Afrika? — 62. Jak se jmenuje čtvrtý díl světa? — 63. Od koho dostala jméno své? — 64. Jak leží Amerika? — 65. Jak je velká? — 66. Kdo a jaké povahy maji tam obyvatele? — 67. Jaké řeči panujou v Americe? — 68. Jakého jsou tam lidé náboženství? — 69. Jaké je řízení v Americe? — 70. Jak se dělí Amerika? — 71. Pověz mi o obloze nebeské? — 72. Kolik jest nebeských planet a jaký běh jejich? — 73. Jak ostatní planety slují? — 74. Jak pak je veliké slunce a měsíc? — 75. Co jsou to za hvězdy ocasaté? — 76. Jakou přirozenost má voda a co v sobě obsahuje? — 77. Co jest vítr a odkud pochází? — 78. Proč se země časem třese a puká? — 79. Jakým způsobem se to děje, že bejvá měsíčné neb slunečné zatmění? — 80. Kterak to bývá, že v létě padají kroupy a ne v zimě? — 81. Odkud pochází hřmění nebo hromobití? — 82. Kterak déšť přichází v zimě neb v létě? — 83. Jak se to stává, že obyčejně v letě po dešti na obloze duhu vidíme? — 84. Odkud pochází sníh? — 85. Odkud přichází rosa aneb ta šedivost mrazu? — 86. Proč nevidíme mlhu, když se dělá? — 87. Jakou příčinou stane se mlha? — 87. Odkud

se stává, že někdy jest tak tmavý a pošmourný den a předce neprší? — 88. Jaká to příčina jest, že máme někdy jasné noci? — 89. Co se přitrefilo před příštím Krista na svět? — 90. Jaké to poselství přinesl anjel? — 91. Co na to Maria odpověděla? — 92. Kdy se Ježíš narodil? — 93. Co se při tom milostným narození přihodilo? — 94. Což se stalo při tom narození? — 95. Co se znamenitého stalo za mladosti Krista? — 96. Jak pak se Kristu Ježíši za tak veliké dobrodiní židé odměnili? — 97. Pod kterými tak trpěl Kristus Pán? — 98. Jak se jmenuje ta hora, kde Kristus Pán byl ukřižován? — 99. Co jest království nebeské? — 100. Co jest peklo? — 101. Kde a jakým způsobem bude držán soud boží?

*

4. *Lucidář, to jest světle vedoucí smysl člověka, v kterýmžto co v jinších knihách obšírně jedná ze starého i z nového zákoná, též o zemi a rozdělení, o planetách, všecko to v krátkosti v tuto knížku uvedené. V Litomyšli u Václava Turečka*, 1811, 12°, 24 l. s hrubou dřevorytinou bez významu (signatura bibliotheky Musea království Českého, staré tisky: 27. E. 8).

Vydání toto shoduje se s vydáním předchozím. Původní hlavní stránka Lucidáře, poučovati o zjevech přírodních, skutečných i domnělých, o zvláštnostech zeměpisných a národopisných, ustupuje v pozadí před silnější stránkou náboženskou, při čemž věnována jest zvláštní pozornost narození, životu a smrti Krista Pána.

Přehled obsahu: 1. Kterak jest věřiti, že jest jeden Bůh? — 2. Co Bůh sedmého dne po světa stvoření dáleji učinil? — 3. Jak Bůh Adama a Evu stvořil? — 4. Jaké místo bylo ráj? — 5. Jak se pak obadva za tak velká dobrodiní Bohu odměnili? — 6. Jaká pak pokuta následovala za tu neposlušnost? — 7. Pověz mi o potomcích Adamových? — 8. Co se pak po spáchané vraždě s Kainem stalo? — 9. Kteří pak byli synové Boží? — 10. Kteří pak z těch znamenitější byli? — 11. Kteří se v písmě svatém synové lidský nazývají? — 12. Kterak synové Boží mohli se s syny lidskými srovnati? — 13. Co se pak před potopou světa dálo? — 14. Co se pak po vzdělání korábu dále přihodilo? — 15. Jaký pak konec ten žalostivý příběh vzal? — 16. Co se dále po té potopě světa konalo? — 17. Jak daleko se vztahoval věk života lidského po potopě světa? — 18. Zdali pak synové Noe stále na jednom místě a v jedné krajině přebývali? — 19. Zdali pak svého předsevzetí dosáhli. A co dále činili? — 20. Kdo pak město Babylonské založil? — 21. Které věci po oným nenadálým jazykův zmatení až podnes zůstaly? — 22. Co pak v písmě svatém o Abrahamovi psáno stojí? — 23. Jak Sodoma trestána byla? — 24. Jak jest Evropa velká? — 25. Jak se rozděluje Evropa? — 26. Jaké jsou věci v Evropě? — 27. Jaké mají povahy obyvatelé? — 28. Jaký pak obchod aneb handl vede Evropa? — 29. Jaké náboženství v Evropě jest? — 30. Jaké panování jest v Evropě? — 31. Jak jest mocná Evropa? — 32. Jak se jmenuje druhý díl světa? — 33. Jaké má položení Azie? — 34. Jak jest

velká Azie? — 35. Jak jest ourodná Azie? — 36. Jaké jsou povahy lidé v Azii? — 37. Jaké řeči panujou v Azii? — 38. Jakého náboženství jsou tam lidé? — 39. Jaké jest panování v Azii? — 40. Jak se dělí Azie? — 41. Jak se jmenuje třetí díl světa? — 42. Jaké má položení? — 43. Jak jest ourodná? — 44. Jaké jsou povahy lidé v Africe? — 45. Jaké řeči panujou v Africe? — 46. Jakého jsou náboženství Afrikánové? — 47. Jaké jest panování v Africe? — 48. Na kolik vlastí se dělí Afrika? — 49. Jak se jmenuje čtvrtý díl světa? — 50. Od koho pak dostala jméno Amerika? — 51. Jak leží? — 52. Jak jest velká? — 53. Jaké povahy mají tamější obyvatelé? — 54. Jaké řeči panujou v Americe? — 55. Jakého jsou tam lidé náboženství? — 56. Jaké jest řízení v Americe? — 57. Jak se dělí Amerika? — 58. Pověz mi o obloze? — 59. Kolik jest nebeských planet a jaký jest běh jejich? — 60. Jak se ostatní planety jmenují? — 61. Jak jest veliké slunce a měsíc? — 62. Co jsou to za hvězdy ocasaté? — 63. Jakou přirozenost má voda a co v sobě obsahuje? — 64. Co jest vítr a odkud pochází? — 65. Proč pak se země časem třese a puká? — 66. Jakým způsobem se to děje, že bývá slunce a měsíce zatmění? — 66. Kterak to býti může, že v letě a ne v zimě kroupy padají? — 67. Odkud pochází hřmění neb hromobití? — 68. Od čeho pochází déšť buď v létě neb v zimě? — 69. Jak se to stává, že obyčejně v létě po dešti na obloze duhu často vidíme? — 70. Odkud pochází sníh? — 71. Odkud pochází rosa, aneb ta šedivost mrazu? — 72. Proč nevidíme rosu, když se dělá? — 73. Jakou příčinou stane se, že mlha jest? — 74. Odkud se stává, že jest někdy tmavý a někdy pošmourný den, a přece neprší? — 75. Jaká jest příčina, že máme někdy světlé noci? — 76. Co se před příštím Krista na světě přitrefilo? — 77. Jaké to poselství přinesl archanjel Gabriel? — 78. Co na to Maria odpověděla? — 79. Kdy pak se Ježíš narodil? Co pak se při tom milostivém narození přitrefilo? Také-li Kristus dle zákona Mojžíšového obřezán byl? Zdaliž Kristus toliko pro lid židovský, kterémuž připověděn byl, na svět přišel? Co pak při příchodu svém (tři králové) do Betléma činili? Co se znamenitého s Kristem stalo, když byl dvanácte let starý? Co činil Ježíš Kristus dříve, než kázat začal? Co se stalo při tom křtu? Co činil Kristus dále? Jak pak se Kristu Ježíši (lid židovský) za tak veliké dobrodiní odměnil? Co se s Kristem před umučením jeho přihodilo? Co se na to s Kristem stalo? Kdy byl Ježíš ukřižován? V kterém roku věku svého Kristus umřel. — Co jest království nebeské? — Co jest peklo? — Kde a jakým způsobem bude držen soud Boží?

*

5. *Lucidář, to jest krátké vypsání o počátku a stvoření všech věcí, v Skalici, písmem Jozefa Škarnicla*, 1877, 16⁰, str. 46, na titulním listu starý dřevoryt, znázorňující hvězdáře, jak se dívá na hvězdnatou oblohu (přetisk z planetářů, vydávaných od tiskárny Škarniclovy). Signatura dvou exemplářů v bibliothece Musea království Českého: 67. H. 350, 88. H. 326. Též universitní knihovna v Praze má jeden Škarniclovský exemplář (signatura: 54. G. 2118).

Poslední toto vydání českého Lucidáře souhlasí s oběma předchozími. Stránka náboženská převládá, zatlačuje starší stránku hlavně kosmografickou. Přes to některé archaismy v řeči a úpravě vůbec nasvědčují, že asi vzdělavatel měl po ruce vedle novějších zpracování českého Lucidáře text starý, původnější. Knížka jest také zajímava jako důležitý konečný článek v celkovém řetězu rozmanitých vydání Lucidáře českého od r. 1498. Podává zajímavý důkaz, jak středověká skladba z XII. století v hlavních rysech a v základní úpravě (mládenec se táže mistra) přečkala řadu století a jako přežitek kulturní udržuje se houževnatě posud a působí svými názory mezi prostým lidem nahrazujíc mu poučení správnější podle požadavků vědy moderní.

Přehled obsahu: 1. Kterak jest věřiti v jednoho Boha. — 2. Kdo nás stvořil? — 3. Kdo nás vykoupil od hříchu a věčné pokuty vysvobodil? — 4. Co Duch Svatý nám učinil? — 5. Je-li která z těch třech osob božských starší neb mocnější? — 6. Byl-li jest prvé Bůh nežli svět? — 7. Jak Bůh stvořil tento svět? — 8. Kterak Bůh Adama učinil? — 9. Co Bůh sedmého dne po stvoření světa dáleji činil? — 10. Jaké místo bylo ráj? — 11. Kde a jak Bůh Evu vzdělal? — 12. Jak se obadva za tak veliká dobrodiní Bohu odměnili? — 13. Jaká pokuta následovala za tu neposlušnost? — 14. Pověz mi o potomcích Adamových? — 15. Co se po spáchané vraždě s Kainem stalo? — 16. Kteří jsou byli synové Boží? — 17. Kteří z těch znamenitějších byli? — 18. Kteří se v Písmě svatém synové lidští nazývají? — 19. Kterak synové Boží s syny lidskými mohli se srovnávati? — 20. Co se před potopou světa dělo? — 21. Co se po vzdělání korábu dálo? — 22. Jaký konec ten žalostivý příběh vzal? — 23. Co paměti hodného se o těch třech po potopě říci může? — 24. Jak daleko se vztahoval věk života lidského po potopě? — 25. Zdali synové Noe stále na jednom místě a v jedné krajině přebývali? — 26. Jak se při stavění té věže dařilo? — 27. Jakou zkázu na to vzali? — 28. Kdo město Babylonské položil? — 29. Které řeči po onom nenadálém jazyků zmatení až po dnes zůstaly? — 30. Jaká jest podoba země? — 31. Jaký máme důkaz, že jest zem okrouhlá? — 32. Jak jest zem veliká? — 32. Na kolik dílů se dělí zem? — 33. Co pak mimo toho žádná zem není? — 34. Jak jest Europa veliká? — 35. Od koho dostala Europa jméno své? — 36. Jak leží Europa? — 37. Kterak se rozděluje Europa? — 38. Jaké mají povahy obyvatelé? — 39. Jaké jsou řeči v celé Europě? — 40. Jaký obchod aneb handl vede Europa? — 41. Jakého náboženství jest Europa? — 42. Jaké jest panování v Europě? — 43. Jak je mocná Europa? — 44. Jak se jmenuje druhý díl světa? — 45. Od koho dostala jméno své? — 46. Jaké má položení? — 47. Jak jest velká? — 48. Jaké jsou povahy lidé v Azii? — 49. Jaké řeči panujou v Azii? — 50. Jaké mají lidé v Azii náboženství? — 51. Jaké je panování v Azii? — 52. Jak se dělí? — 53. Jak se jmenuje třetí díl světa? — 54. Od koho dostala jméno své? — 55. Jaké má položení Afrika? — 56. Jak jest velká? — 57. Jaké jsou povahy lidé v Africe? — 58. Jaké pak řeči pa-

nujou v Africe? — 59. Jakého jsou náboženství Afrikánové? — 60. Jaké jest panování v Africe? — 61. Na kolik vlastí se dělí Afrika? — 62. Jak se jmenuje čtvrtý díl světa? — 63. Od koho dostala jméno své? — 64. Jak leží Amerika? — 65. Jak je velká? — 66. Které a jaké povahy mají tam obyvatelé? — 67. Jaké řeči panujou v Americe? — 68. Jakého jsou tam lidé náboženství? — 69. Jaké jest řízení v Americe? — 70. Jak se dělí Amerika? — 91. Pověz mi také o obloze nebeské? — 91. Kolik jest nebeských planet a jaký běh jejich? — 92. Jak ostatní planety slují? — 93. Jak je veliké slunce a měsíc? — 94. Co jsou to za hvězdy ocasaté? — 95. Jakou přirozenost má voda a co v sobě obsahuje? — 96. Co jest vítr a odkud pochází? — 97. Proč se země časem třese a puká? — 98. Jakým způsobem se to děje, že bývá měsíčné neb slunečné zatmění? — 99. Kterak to bývá, že v létě padají kroupy a ne v zimě? — 100. Odkud pochází hřmění nebo hromobití? — 101. Kterak déšť přichází v zimě neb v létě? — 102. Jak se to stává, že obyčejně v létě po dešti na obloze duhu vidíme? — 103. Odkud pochází sníh? — 104. Odkud pochází rosa neb ta šedivost mrazu? — 105. Proč nevidíme mlhu, když se dělá? — 106. Jakou příčinou stane se mlha? — 107. Odkud se stává, že někdy jest tak tmavý a pošmourný den a předce neprší? — 108. Jaká to příčina jest, že máme někdy jasné noci? — 109. Co se přitrefilo před příštím Krista na svět? — 110. Jaké to poselství přinesl anděl? — 111. Co na to Maria odpověděla? — 112. Kdy se Ježíš narodil? — 113. Co se při tom milostném narození přihodilo? — 114. Což se stalo při tom narození? — 115. Co se znamenitého stalo za mladosti Krista? — 116. Co činil Kristus dále? — 117. Jak se Kristu Ježíši za tak veliké dobrodiní Židé odměnili? — 118. Pod kterým vladařem trpěl Kristus Pán? — 119. Jak se jmenuje ta hora, kde Kristus Pán byl ukřižován? — 120. Co jest království nebeské? — 121. Co jest peklo? — 122. Kde a jakým způsobem bude držán soud Boží?

*

6. »*Lucidář t. j. knížka osvicující a otvírající smysl, která všecky věci od počátku a stvoření světa jak na nebi, tak i na zemi, v oblacích i na moři vysvětluje, Vydáno roku tohoto*«, 12°, 30 l. S tímto názvem uveřejňuje J. Horňanský v časopisu »Selský Archiv«, I., v Olomouci, 1902, č. 4., str. 245—52, ukázky z vydání, o němž nic určitého jinak nepovídá.[1]) Úvod o Lucidáři jest podán podle článku Ant. Truhláře (viz str. 17). Poněvadž není možná kontrolovati, pokud z celku jsou ukázky vytrženy, přestáváme na pouhém uvedení názvu. Amerika není mezi »stranami« světa jmenována, proto asi řadí se tento exemplář k recensi druhé (str. 30).

*

[1]) » .... Vydání l. 1783 u Josefy Hirnlovy v Olomouci pořízené bylo tuším vzorem pro otisky, jež vydával Škarnicl ve Skalici. A takového Lucidáře z novější doby máme před rukama.« (?)

Podle vzoru starodávného Lucidáře byly skládány pak podobné knížky, kde rovněž ve formě otázek a odpovědí podává se poučení o záhadách všehomíra, o složení světa, o lidech, jejich vlastnostech, s domnělým výkladem zjevů přírodních, s vložkami zeměpisnými a hvězdářskými. Některé otázky a odpovědi byly přebírány z Lucidáře.

V literatuře české stal se podle cizích vzorů podobný pokus. Míníme zajímavou a vzácnou knihu: »*Curiosus tolerabilis t. j. Všezvěd snesitedlný, jemužto z mnohých latinských učitelův na sta otázek rozličných odpovědí se dává, od Leopolda Benedikta Červenky*, collegiatního kostela v král. Novém Městě Pražském u sv. Apollinářiše, vikariusa, J. U. kandidata, v Starém Městě Pražském«, 1697, 16°. Ukázky z této knihy podali jsme v čas. Český Lid XII. 1902, str. 87—95. [1])

6. Poměr vydání pozdějších k nejstarším dvěma textům.

Pokusili jsme se ve stati 5 naznačiti charakteristiku posavadních vydání českého Lucidáře i poměr ku vydání nejstaršímu. Shrneme-li výsledky toho v celek, vysvitne, jak zdařile a přesně roztřídil verse českého Lucidáře Ant. Truhlář (viz str. 17).

Nejstarší text, zachovaný v rukopise Fürstenberském a v prvotisku r. 1498, s příslušnými změnami časovými doložen jest ve vydání J. Hirnlové v Olomouci r. 1783 (1779). Patrně tato *první* verse byla přetiskována a v této původní úpravě po třech stech letech koluje ještě jako lidová četba po krajích československých. Viz o tom na str. 32.

Druhá verse zachována v obou nejstarších defektech bibliotheky musejní (viz str. 30). Otázky jsou již přeházeny, místa zdánlivě závadná (o zplození a zrození dítěte atd.), jakož i místa méně pozoruhodná (o obřadném rouchu) jsou vynechána. A. Truhlář soudí, že je to recense, která byla vydána r. 1567 v Olomouci (viz str. 29.), kteryžto exemplář bohužel se nadobro ztratil.

Třetí verse odchyluje se již nápadně od verse první. Původní účel knihy mizí před líčením příběhů náboženských. České zpracování shoduje se tu s textem pozdních vydání lidových knížek německých (viz str. 34). Vydávají tyto knížky firma Škarniclova v Uh. Skalici, Ign. Hilgartner a Landfras v Jindř. Hradci, firma Turečkova v Litomyšli, J. Spurného v Praze atd. v úpravě známých knížek pro lid, švabachem tištěných, ozdobených na titulním listě starodávnou dřevořezbou. Při tom zasluhuje povšimnutí, že každá z tiskáren jmenovaných, přetiskujíc starý text, zachovává zároveň zvláštní tradice svoje, zvláštnosti pravopisné i slohové. To jsou podrobnosti již menšího významu, kterými obírati se nemíníme.

---

[1]) Srv. též Lad. Peprný, K dějinám mathematiky v Čechách, Čas. Č. Mathemat., 1902, Příloha, str. 63.

TEXT RUKOPISU FÜRSTENBERSKÉHO

A PRVOTISKU Z R. 1498.

Text rukopisu Fürstenberského.

[l. 129 *b*] *Tuto ſie poczina luczidarz owſſech wieczech a nayprwe owierze obohu.*

Buoh, genz geſt ybude wiecznie, ten racz naſs poczatek bity natiechto knyzkach. ktoz gie ufliſſie, neb bude cziſti, tomu geſt znamenaty, kterak gie otgieho wieczech uſtaweno geſt. mladi profil ſweho myſtra, aby gemu zgewil wſſeczki wieczi, geſto gſu naginich knyhach ſkryty, naneby ynazemy ywuoblacziech ywodach. Tiemto knyham ſwietloſt diegi, neb czo geſt naginich knyhach ſkryto, to geſt luczidarz wſſe oſwietil. A take [l. 130 *a*] giny drahi kamen diegy, Neb tyto knyhi drazſſe gſu, nezli zlatto akto gie bude cziſti, ten bude mnoho mudroſtij gmyety.

Owierze. Nayprwe otaza mlazſſy ſweho myſtra arzka: kterak nam wierziti obohu, ze geſt trogicze ſwata ata trogicze geſt gedno aprawe bozſtwie. Mlazſſi wecze: kterak ſie muoz bozſtwie na tre rozdielity. miſtr wecze: naſlunczi geſt ſwietloſt, kraſa ahorkoſt akde ztiech trzy wieczi gedna geſt, tu gſu wſſeczky. Takez geſt Swata trogicze gedno aprawe bozſtwie, kdez geſt ſyn, tu geſt otecz akde geſt Swaty duch, tu geſt otecz y Syn. mlazſſy wecze: kdiz ſie ty trzie mohu rozdielity, kdiz to geſt Syn przigial czloweczenſtwie, Takelige przigial otecz aSwaty duch. miſtr wecze: kdiz to Sluncze widyme, Tehdi muozem dobrzie znamenaty, kterak tawiecz przilezy, nebo Sluncze nemoz ſie nykdi rozdielity, nebo ma ſſobu Swietloſt akraſu ahorkoſt. A ty trzi wieczi magi zwlaſſtnye trzi dary. Otec ten geſt ny Stworzil a Syn wikupil aSwati duch oſwietil, a Swata trogicze tak w ſſwich Swatich dielech Anebila geſt nykdi rozdielena, anyz bude. mlazſſy

Text prvotisku z r. 1498.

[L. 1 *a*.] *Počžina se Lucidarz O rozličnych wieczech, genž su na nebi na zemi y vwodach.* (B)Voh, genž gest byl y bude bez končenie, Ten racž nam počatek byti na tiechto knihach. A tak gest wtiechto knihach vstanoweno, že mladssy tazalse mistra sweho, aby gemu zgewil a zname včinil wssychny wieczy, genž su nanebi, Nazemi y vwodach y woblaciech. A tiemto kniham diegi swietlost, Nebo czo gest wginych knihach skryto, To gest wtiechto Lucidarius oswietil. Atake gim diegi drahy kamen, Nebo tyto knihy dražssie su než zlato. Ktož ge bude čisti nebo posluchati, ten bude mnoho mudrosti vmieti. Nayprwe mladssy gest tazal sweho mistra arzka: Kterak gest nam wie[L. 1 *b*.]rzyti vbuoh. Mistr wece: nam gest wierziti vbuoh, že boh gest troy, A ta trogice gedno a prawe bostwie. Mladssy wetze: Kterakse muože na tre rozdieliti gedno bostwie Mistr wece: Naslunczy gest troge wiecz: Swietlost, Krasa a horkost, Akdež z tiech wiecy gedna gest, tusu wssychny. Tymž obyčegem s. trogice gest gedno a prawe bostwie. Kde gest otec, tu gest syn aduch s. a kde gest s. duch, tu gest otec ysyn. Mladssy wece: Už sy mi powiediel ostwořiteli, Powiez mi ostwořeni. mistr wece: O boze nesmieme hluboce mluviti, nebo sprostni lidee weydu vblud, když uslyssie rzecž hluboku, gižto dobrze nerozumiegi. A wssak nam gest wiedieti y wierzyti, že buoh wždy byl y bude bezkončenie. Tato otazka ma [L. 2 *a*.] byti przed prwni. Mladssy wecze: Když se ty trzie nemohu rozdieliti, když syn przyial človečenstwie, takeli otecz y duch swaty. Mistr wecze: když slunce widime, tehdy muožem znamenati, kterakse ta wiec ma, nebo slunce nemuož se rozdieliti, nebo ma spolu Swietlost, krasu a horzkost,[1]) A odtiech trzy wiecy mame zwlasstnie trzy dary: Otec ny gest stworzil, Syn wykupil a duch s. oswietil a tak gest s. trogice wgednotie, ani gest byla kdy rozdielena. Mladssy

[1]) Místo: horkost.

wecze: giz ſmy prawil odboha, powiez my oſtworzeny. miſtr wecze: otboha neſmyeme hluboko mluwiti, any wiemy plnye, Nebo ſproſtny lide wendu wblud, kdiz to ufliſſy hluboku rziecz, geſſto dobrzie nerozomyegy, awſſak gie nam wierzity, ze geſt wezde bil abude bezkoncze. mlazſſy wecze: billy gie drziewe buoh, nez Swiett. myſtr wecze: bil ſam wſobie [l. 130 *b*] Tehdi, yako nynye wſſwe oſobie. mladſſi wecze: procz Swiet Stworzil. myſtr wecze: Bozie geſt troge przirozenye, mocz amudroſt amyloſt, Aproto geſt ſtworzil, abi truogie przirozenye ukazal. Swu moczi ſtworzil Swiett, Swu mudroſti uczinyl uſtawicznu zemy, Swu myloſti gie potwrdil. mlazſſi otaza: kterak geſt bilo drziewe, nez geſt Swiett ſtworzil. miſtr wecze: nebilo geſt nycz wiecze, gedno tma, nebo lata ſlowe zle, nebo ſtilla, nebo prwooſnowa, chaos, (troye) bily cztirzi elementa, to geſt ohen a woda, zemye awietr. mlazſſi wecze: czo geſt buoh ſtworzil nayprwe. miſtr wecze: nebe azemy, Apotom ſtworzil angeli Apotom gine ſtworzenye wſſechno Apotom czloweka. mlazſſi wecze: kterak geſt ſlul prwny angel. miſtr wecze: ten ge ſlul lucziffer, yako Swietlonoſſe, toho geſt buoh tak kraſneho uczinyl, ze geſt obliczegem potupen, Nebo proweliku kraſu pomyſlil geſt, chtie ſie bohu wrownaty, proto gie ſtrczen ſnebe w horuczie peklo. mlazſſy wecze: kterak bil dluho wnebeſſiech. miſtr wecze: gedno puol czaſa. mladſſy wecze: Procz gei tehdi Stworzil, kdiz gei chtiel tak ſkuoro wiſtrczity. miſtr wecze: Proto, abi wibrany angele tiem bili wiecze potwrzeny, Neb kdiz gie lucziffer ſpadl propichu, Tehdi gſu angele tak potwrzeny umyloſti bily bozie, ze wiecz nemohu ſſtupity smyloſti bozie. Mladſſy wecze: kterag gie peklo Stworzieno. Miſtr wecze: wtu dobu, kdi gie lucziffer pomyſlil, chtie ſie bohu [l. 131 *a*] protiwiti, Tehdi geſt peklo Stworzeno ſudem bozim.

czo geſt peklo. Mladſſi wecze: czo geſt peklo. Miſtr odpowiedie: praczie hrzieſſnich, Ato geſt natomto Swietie, Ato geſt przednim tma amlha, ze geden ziwi czlowek tam nemoz dogiti. Mladſſy wecze: maly peklo dno. Miſtr wecze: Peklo geſt Swrchu uzko awezpod ſſiroko, ze te ſſirokosti czlowek Nemoz konczie poczifti, kromye buoh, gie dywny, Atak gie hluboko, ze mnoha duſſe wzdi lety a wſſak dna nedolety. Mladſſi wecze: kolik ma gmen peklo. Miſtr wecze: Sluowe vpiſmye lacus mortis, to geſt luzie ſmrty, Neb duſſe potonu yako wluži. Take Sluowe ſtagnum ignis, to geſt gezero ohnye, Nebo duſſe hrzieſſne wnyem horzie. Sluowe take terra tenebroſa, To geſt zemye temnoſti, Nebo ta czieſta, geſſto gde dopekla, geſt plna ſmoly aſyry a dymu aſmradu. Take Slowe terra obliuionis, To geſt zapomenuta zemye, Nebo ty duſſe, geſſto wendu vpeklo, tiech nebude wiecz pamyet przied kralem nebeſkym. Slowe take tartharus, to ſlowe muka, Neb tu geſt placz oczima aſſkrziepenye zubuom odte zymy aodhorkoſti, geſto geſt vpekle. Slowe take Gehenna, to geſt pekelny ohen, Neb ten ohen geſt tak ſilny, ze naſs ohen Sluowe geho ſtien. Slowe take Baratum, to geſt temnoſt, neb tu tma bezkoncze. Slowe take Achrron, to geſt muczenye, ze czrtye muczie duſſe, ze tam yako giſkry zwihnie wichodie. Slowe take debrus, to geſt cžrw ſmrtedlny, nebo yako ten cžrw pożrzie

wecze: Bylly gest boh dřieve, než tento swiet stworzil. mistr wece: že byl odwiečnosti tu, kde nynie, to gest, sam w sobie, neb on gest tak dostatečny, že žadneho sworzenie[2]) nepotřebuge. ale my geho potřebugem. Mladssy wece: proč swiet stworzil. Mistr odpowiedie: [L. 2*b*.] wboze gest troge przirozenie: mocz, mudrost amilost, aproto swiet stworzil, aby ukazal troge swe přirozenie: Swu mocy stwořilgest swiet, mudrosti swu vstawil gest zemi, milosti swu ge potwrdil. Mladssy wece: kterak bylo prwe, než gest swiet stworzen. Mistr wece: nebylo gest nic gineho, gedno tma, ta slowe kaos. A w te tmie bylisu cžtyřy živly, to gest, oheň, woda a powetrzie. Mladssy wece: czo gest boh nayprwe stwořil. Mistr: nebe a zemi a potom angely a potom člowieka a potom wssechna stwořenie. Mladssy wece: kterak gest slul prwni angel. Mistr wece: ten gest slul Luciffer, Atoho gest buoh včinil tak krasneho, že proswu weliku krasu pomyslil gest, chtie se bohu protiwiti y wrownati, a proto gest [L. 3*a*.] strczen z nebes až do pekla. Mladssy wece: Kterak dluho byl Lucifer nanebi. Mistr wece: gedno puol cžasu. Mladssy wece: procž gey stworzil, když gey chtiel tak brzo strčiti znebe. Mistr wecze: aby wybrani angele tiem byli potwrzeni, Nebo když gest Luciffer padl pychu, tehdy su angelee dobrzi potwrzeni tak milosti boži, že wiec nemohu hřessiti. Mladssi wece: kdy gest peklo stworzeno. Mistr wece: wtu dobu, kdy Luciffer pomyslel protiwiti se bohu. Mladssy wece: czo gest peklo. Mistr wece: peklo prawe gest natomto swietie, Agest przednim tma amhla, y pusstie, že žadny živy nemuož tam przigiti. Mladssy wece: a mali peklo dno. Mistr wece: peklo gest swrchu vske a wespod ssyroke, že te ssirokosti žad[L. 3*b*]ny nemuož konce dogiti, ani widieti, kromie buoh gediny. A tak gest hluboke, že mnoha dusse leti wždy mučiecze se, a wssak nikdy dna nedoleti. Mladssy wece: koliko ma gmen peklo. Mistr wece: Nayprwe slowe upisme Lacus mortis, to gest luže smrti, Nebo hrziessne dusse wniem tonu iako wluži. Druhe slowe stagnum ignis, to gest gezero ohnie, nebo tak wniem dusse hřiessne horzie yako wohni. Trzetie slowe terra tenebrosa, to gest zemie temnosti, neb ta czesta, gessto gde kpeklu, gest plna syry, Smoly, Dymu a smradu. Cztwrte slowe terra obliuionis, to gest zemie zapomenuta, nebo ty dusse, gessto weydu vpeklo, tiech wietz pamieti nebude przed kralem nebeskym. Pate slowe Thartarus, to gest mu[L. 4*a*.]ka otcžitie, nebo tu gest placž očima a skrzipenie zubow ot zymy a od horkosti, gessto gest vpekle. Sseste slowe gehenna, to gest pekelni oheň, nebo ten oheň pekelni gest tak lity a silny, že naš oheň proti niemu gest iakožto stien. Slowe take baratrum, to gest temnost, Nebo tu gest newymluwna tma. Slowe take osmestix, to gest newesele, Nebo tu gest weliky smutek a welika truchlost. Dewate slowe Atheron, to se wyklada micženie, Nebo wpekle se cžerti micži sem y tam, iako giskry zwyhnie. Desate slowe Cerberus, To gest čerw smrtedlny, Nebo yakoten čerw požrze tielo, Tymž oby-

[2]) Místo: stworzenie.

tielo, takez peklo pożrżie duſſi. Slowe take Fflegeton, to geſt rżieka, geſſto tecże ſkrzie peklo. [l. 131 *b*] Ta woda ſmrdy odſmolỳ aodſirỳ, ageſt tak litnye ſtudena, aż wſſe pekelne ohnie prziemaha. Mladſſy wecze: kde gſu muky. Miſtr wecze: muky gſu nazemy uboziem tagemſtwỳ. Mladſſy wecze: takely muky przigimagi, kterez duſſe magi wikupeny bity. Miſtr wecze podle tazanye mladſſieho: Nebo Slowe Ffirmamentum, to geſt twrdoſt, nebo zaklad, nebo to geſt tak ſtwrzeno, ze wzdi bieży odwichodu nazapad ananyem Sluncze amyeſiecz. Mladſſy otaza: kterak to przigde, ze mieſiecz bieżỳ anebe take. Mistr wecze: podnebem nycz nenye, nanyemz by ſtalo, nebo geſt okruhlo rownye, Aproto geſt ſtworzil, ze nemoz nagednom myeſtie ſtaty. Mladſſy wecze: kterakeho geſt uſtawenye. Miſtr wecze: Nebe geſt uſtaweno zecztirz element, ageſt podobno kzelene wodie. Znamenay, nebe gſu trzi. Gedno nebe geſt odSluncze az domyeſiecze, Druhe nebe geſt odmieſiecze az dohwiezd, Trzetie nebe geſt, kdez to geſt nadzakladem, kdez to ſam buoh prziebiwa ſfwymy Apoſſtoly, ſewſſemy ſwatimy. Mladſſy wecze: geſtli wtu dwu czo. Miſtr odpowiedie: Odzemye az domyeſiecze gſu zly duchowe, ty gſu nato uſtaweny, aby nam prziekaziely wdobrych dielech akezlemu ny nutily, aty ſlowu demones, to geſt zlowiedwienyczi, ty beru naſie tiela do powietrżie, kdiz to ſie nam chtie ziewity. Ty cżrtye muczie ſie wuoblacziech az dosudneho dne. Odmyeſiecze az dohwiezd, tu gſu angele, ty gſu nato uſtaweny, Aby nas oſtrziehaly, Atu geſt nebe yaſne awohnywe barwi. Mladſſy otaza: kdi gie ſtworzeno Sluncze. Mistr odpowiedie: Sluncze geſt ſtworzeno cztwrty den aod Sluncze weſſken ſwiett oſwieczen.

Oadamowj. [l. 132 *a*] Mladſſi otaza: kde gie ſtworzen Adam. Miſtr wecze: wtom mieſtie, geſſto ſlowe ebron. Akdiz to geſt ſtworzen, Tehdi ge buoh wedl dorage atu geſt wzdiel gmena wſſem wieczem, czo buoh ſtworzil, akdi geſt umrżiel wgieruzalemye, neſen geſt dotoho myeſta, geſto ſtworzen, ynaplnyena ta jama gieho tielem, z nỳehoz geſt uczinien. Mladſſy wecze: kde geſt ewa ſtworzena. Miſtr wecze: wragy zadamova zebra. Mladſſy wecze: kde geſt ray. Miſtr wecze: Ray lezi nawichod ſluncze natomto ſwietie, Alezy tak wiſoko, ze geſt wiſſy nez weſſken ſwiett. Mladſſy wecze: kdiz geſt ray natomto ſwietie, procz nemozem wen wnyty. Miſtr wecze: neb prziednym gſu hory welike aleſſowe apiesczi amlhy, ze nemoz tam zadny wnyti. Mladſſy wecze: kterak geſt Adam bil wragi dluho. Miſtr wecze: gedno czaſuow Sedm. Mladſſy wecze: to owocze, geſto bil geſt adam pronye zragie wiſtrczen. Miſtr wecze: to giſtie naprazdno nenye, nebo giedie tu duſſe, geſſto gſu wragi. Mladſſy wecze: tyem geſt netrzieba any gieſti any pity, neb ktoz gie, nebo pie, ten muſſy krmye żity. Miſtr wecze: tato geſt rziecz odtieleſneho pokrmu, toho neważi duſſe, geſſto gſu

czegem peklo požiera dusse zatracene. Gedenaczte [L. 4*b*.] slowe flegeton, tose znamenawa řeka, gessto teče skrze peklo. Ta woda smrdi ot smoly a ot syry a gest tak litie, studena, že ohnie pekelne przemaha. Mlassy wecze: Kde su muky, gessto se dusse mučye. Mistr wecze: ty muky su nazemi wbožiem tagemstwi, Aty muky ty dusse przigimagi, ktereż magi wykupeny byti. Mistr wece wedle mlassieho tazanie: nebe slowe firmamentum, to gest twrdost, nebo zaklad, Nebo nebe gest tak stworzeno, že wždy bieži ot wschodu slunce až nazapad, ananiem bieži slunce amiesyecz. Mlassy wecze: Kterak to przigde, že nebe bieži a miesyecz też. Mistr wece: Podnebem nic nenie, naniemžby stalo, nebo gest rownie okruhle a proto ge tak stworzil buoh, že nemuož na gednom [L. 5*a*.] mistie stati. Mlassy wece: Kterak gest vstaweno nebe. Mistr wece: nebe gest stwořeno ze cžtyř živluow a gest podobno k zelene wodie. A mass znamenati, že trzy su nebe, Gedno nebegest odzemie domiesiece, Druhe nebe gest otmiesiece až do hwiezd, třetie gest nebe nadzakladem, naniemž sam buoh přebywa swymi swatymi angely. Mlassy wece: gestli wtu dwu nebi czo. Mistr wece: otzemie až domiesyece, tu su zli duchowe, A ti su nato vstaweni, aby nam překaželi wdobrych skutciech akzlemu nas nutili, ati slowu kakademones, to gest zleho widomcy, nebo czožkoli mi zleho včinime, to oni wssechno widie, a ti čertie beru nasse tiela woblacziech, kdyžto nam se chtie zgewiti, ati cžertie mučiese tako wo[L. 5*b*.]blaciech až dosudneho dne. Ot miesyetze až dohwiezd, tu su angele, Ati su nato vstaweni, aby nas ostrziehali ot zleho, A tu gest nebe iasne a ohniwe barwy. Mladssy wecze: Kda gest sluncze stwořeno. Mistr odpowiedie: Cžtwrty den potom, když to gest swiet stwořen. A ot sluncze gest wessken swiet osweczen. Mladssy se otaza: Kde gest Adam stworzen. Mistr wecze: wtom miestie, gessto slowe Ebron. A kdyžto gest byl vmrzel, tehdy gest opiet nesen dote yamy, znižto gest byl stworzen a naplniena gest opiet ta yama geho tielem. Mladssy wecze: A kto gemu przezdiel Adam. Mistr gest odpowiediel: Když gest byl Adam stworzen, tehdy wedl gey buoh do rage a tu gest wzdiel gmena wssem we[L. 6*a*.]czem, czož gest buoh kda stworzil. Mladssy se gest otazal: Kde gest Ewa stworzena. Mistr wecze: wragi zadamowa žebra. Mladssy se otaza: Kde gest ray. mistr wecze: Ray leži nawychod sluncze natomto swietie a leži tak wysoko, že gest wyssy než tento swiet. Mladssy wece: když gest ray natomto swietie, procž donieho nemuožem wniti. mistr wecze: Neb su przednim hory welmi welike a lesowe naramně weliczy a pusstie, tma welika a mhla a bahna, že žadny živy nemuoz tam wgiti. Mladssy se gest tazl mistra sweho: mily mistrze, powiez mi, kterak dluho adam byl wragi. Mistr gemu odpowiedie: Sedm časuow. Mladssy wece: To owoce, gessto gest wragi stwořeno pro člowieka, čemv [L. 6*b*.] gest giž, když gest adam zrage wystrčžen. Mistr wece: to owocze gesstie neroste nadarmo, Nebo to owotze gedie dusse zbožne, gessto su wragi. Mladssy wecze: Tiem netrzeba giesti ani piti, Anebo ktož pige a gie, musy zaživati pokrm. Mistr wece: ta řecž gest otielesnem pokrmu, toho nebažegi

wragi, Nebo yako gſu duſſe duchowne, takez geſt gich pokrm duchowny, Takez zywi ſwuog pokrm, yako Sluncze witahne wodu z ſtruhi. Mladſſi wecze: kterak by ſie lide plodily, by oſtaly wragi. Miſtr wecze: odradoſti nebeſkey, Nebo yakz Adam bil ſhrzieſſil Aopiett gemu buoh odpuſtil, takez by ſie lide plodily bezhrziecha. Mladſſi wecze: kterak bil dluho żiw Adam. Miſtr wecze: dewiett ſeth leth ageho ſyn Abel trzidcziety aſſeſt leth, [l. 132*b*] kdiz to geho bratr kayn zabil gey. Odtoho pocziely gſu ſie wrazedlniczi. Mladſſy wecze: kto gie prwe ſlowo nalezl adamowi. Miſtr wecze: cztirzie angelowe, Michael nawichod ſluncze, Gabriel napoledne, Raphael nazapad ſluncze, Uryel napuol noczi, tiech kazdy gedno ſlowo przineſl.

kto geſt hudbu nalezl. Mladſſy otaza: kto gie nalezl hudbu. Miſtr wecze: lameth, ten geſt miel trzi Syny, Geden ſlul tubal, ten geſt nayprwe nalezl hudbu, Druhi geſt ſlul pobel, ten geſt nalezl muziku, Trziety geſt ſlul tubay kayn, to geſt naprwny kowarz, geſto geſt poczal kowatý od- miedi aodżeleza. Aty trzie bratrzie miegiechu gednu Seſtru, ta geſt ſlula Nocziwa, ta geſt nayprwe nalezla tu leſt, abi diety kolebaly. Mladſſi otaza: kto geſt bil nayprwny kral. Miſtr wecze: to geſt bil Samuelow ſyn, A zatoho krale rozdieleny gſu lide natre. Odtoho krale plodu poſſla gſu knyezata ahrabie awewody. ten gie gmyel gednoho bratra, ten geſt ſlul kaphet, Odtoho prziſſli gſu wladiky, apany. Potom geſt geden Slul cham, odtoho gſu prziſſli ſproſtny lide, to geſt chlapſtwo. Mladſſi wecze: kterak geſt ten ſlul cżrtt, geſto adama aewu przielſtil. Miſtr wecze: henes motalon, ageſt naywiſſy geden, geſto geſt ſtrczen ſ nebe. Mladſſi wecze: Powiez my oduſtaweny tohoto ſwieta. Miſtr wecze: Tento ſwiett prawie okruhel geſt, obyat weſſken morżem, Aproto my plawamy wmorżi, yako zlutek vwayczi. Mladſſy wecze : wczem geſt zemye potwrzena, ze nemuoz potonauty, kdiz plawa vmorżi. Miſtr wecze: zemye nedrży nycz wzhuoru gyneho, nebo plawa hluboczie atak mnoho wod tecże [l. 133*a*] okolo zemye, ktoz bybil wuoblacziech, tomu by ſie nezdal ſwiett nycz ſſyrżý, neż yako penyez, Nebo wſſichny pramyenowe gdu zmorzie, Awſſeczky rżieky opieth teku vmorżie. Mladſſi otaza: nakoliko cziesty rozdielen geſt ſwiett. Miſtr wecze: natrżi, Gedna ſtrana ſlowe azia, Druha Evropia, Trzetie afryga. Mladſſi wecze: kde ſie poczina azia. Miſtr wecze: azia ſie poczina tu, kdez to ſluncze wzchody. wragi geſt gedna ſtudnyczie, zte teku cztyrżi rżieky, Gedna ſlowe Fizon, Druha ſlowe Geon, Trzietie ſlowe nyklus, Ctwrta effrates. Mladſſi wecze: kam ty teku rzieky. Miſtr wecze: Geon teczie ſkrzie Indýý ateczie ſkrzie gednu horu, ta ſlowe karykazus. Druha, geſto ſlowe niklus, ta tecże ſkrzie Murzenynſku zemý wczrwene morże atecże ſkrzie gednu horu, ta ſlowe Eglas. Ffyzon aeuffrates tie teczeta ſkrzie gednu horu, ta ſlowe patrata Aodtud ſkrzie gednu zemy, ta ſlowe Nermenya, aty wzdi neteku zrage, gedno pozemy az dotiech hor, geſto ſmy gie gmenowaly. Mladſſi wecze: ktere zemye naybliż lezie odragie. Miſtr wecze: yako nam piſmo ſwiedczi, Doragie nemuoz nyzadny przigity, Nebo

dusse swate, gessto su w ragi, Nebo iakož dusse su duchownie, takež gich pokrm gest duchowni, Atakež oni zaživu swuog pokrm, Jakož sluncze wytahne wodu zruchy. Mlassy wecze: Kterakby se lidee byli plodili, by byli ostali w Ragi Adam a Ewa. Mistr gest odpowiediel rzka: Odžadosti, Nebo iakžby adam žženu ruče sklesli wžadosti a opiet rozpustili, takby se byli lide plodili ato bezwsseliakeho hřiechu. [L. 7*a*] Mladssy otaza: Kterak gest dluho živ byl Adam. Mistr wece: lcccc a xxxviiij let, Asyn geho Abel bylgest xxx let starzy, když geho bratr kayn zabil, Aodtoho počelisuse mordy. Mladssy wece: kto gest nayprwe nalezl hudbu. Mistr wecze: Lamech, ten gest miel trzy syny, geden slul Jobel, druhy Johal, trzeti Boza. Jobel gest nayprwe nalezl hudbu. Boza byl nayprwni kowarz, genž gest počel kowati od železa a ot miedi. Jobal gest byl muž, gessto nalezl muziku. Ati bratrzie mieli su sestru, ta gest nayprwe nalezla, aby dieti kolebali. Mladssy wecze: Kto gest byl nayprwni kral. Mistr wecze: to gest byl Semow syn, Aza toho krale rozdieleni su lide natre. Splodu toho krale posslisu kniežata ahrabie a sslechticzy. Aten miegie[L. 7*b*]sse bratra, ten slul Jafet, a ztoho plodu posslisu wladyky apani. Potom byl geden, ten slul Cham a odtoho posslisu sprostni lidee, to gest chlapstwo. Mladssy wece: kterak gest slul ten čert, gessto adama a Ewu přelstil, že owoce toho okusyli, proniež sme vpadli wssichni vboži hniew. mistr wece: Heuzmakalion a gest znaywyssych geden, genž su strcženi z nebes. Mladssy wece: mily mistře, powiez mi ovstaweni swieta tohoto. mistr wece: tento gest swiet okruhly iako kolo a gest obiat wessken morzem amy plawame iako žlutek vwaycy. Mladssy wece: mistrze, powiez mi, čym gest zemie potwrzena, že nemož potonuti, když plawame iako žlutek vwaycy. mistr wece: Zemi nicz nedrży wzhuoru, než boska mocz, ne[L. 8*a*]bo plawa whluboke wodie. A tak mnoho wod tecže okolo zemie, že ktožby byl wuoblacziech, Tomuby se tento swiet nezdal nicz wietssy, než yako gedno kolo, Neb wody wssychny atake wssychny pramenowe gdu zmorze A wssechny rzeky teku opiet do morze. Mladssy wece: mily mistrze, powiez mi to, Nakoliko se gest cžestij tento swiet rozdielil. Mistr wece: na tre, Gedna strana slowe Azya, Druha Europa, Trzetie Affrika. Mladssy wece: powiez mi ote stranie, gessto slowe Azia. Mistr wece: azia se počina tu, kdež slunce wychodi a gde až napoledne až do moře. Wte stranie leži ray, A wragi gest gedna studnicze, z te studnicze teku cžtyrzi rzeky, Gedna slowe ffizon, Druha Geon, Třetie Nilus, [L. 8*b*] Cžwrta slowe Euffrates. Mladssy wece: Kam teku ty řeky. Mistr wecze: Geon tečže skrze Indij, a tecže skrze gednu horu ta slowe Kaukasus. Druha, gessto slowe Nilus, ta tecže skrze gednu horu, ta slowe Eklas, A odtud teče skrze murzeninsku zemi wcžerwene morze. Tigris a Evffrates, tie tecžeta skrze gednu horu, ta slowe Parchaka, Odtud tecže skrze gednu zemi, ta slowe Nermenia, Aty wody neteku gedno vždy podzemi, až dohor, gessto sme ge gmenowali. Mladssy wecze: ktere su zemie nayblyž od rage. Mistr wece: iako nam pismo prawi, Wray nemož žadny wgiti,

gſu okolo nyeho hory wiſoke, wnychz to lezie hadowe aſanowe; aty branye, ze nemuoz nyzadny wnytỳ wray. Podle toho leży gedna zemye, ta ſlowe yndie, ta ma gmeno pogedne wodie, ta ſlowe yndizz, Ata plowe zgedne hory, ta ſlowe kaukazus, a tecże wczrwene morżie. wto geſt neſnadno wgity, Neb ſgedney ſtrany tecże diwoczie morżie aſdruhe ſtrany yndiſs, atak gſu welyke puſſtie, ze ledwa wecztyrzech letech muoz tam bity. Ata zemye geſt rozdielena wetrzidcziety wlaſty agſu wnye rozdieleny lide. wte zemy gſu trzi hory, Gedna ſlowe Karmanyus, Druha coatras a [l. 133 *b*] Trzietie oretas. to drziwie, geſſto rozſte natiech horach, to biwa tak wiſoko, ze gie powietrzie opaluge. natiech horach gſu lide, ty gſu dwu latru wzdely, Aty lide walegy ſamy ſſebu. wte zemy ſta dwa oſtrowi, geden ſlowe thryza, Druhi ſlowe klygris, ta oſtrowi mata mnoho zlatta aſtrziebra aſta przieſletho zelena. Podle toho oſtrowa gſu zlatte hory. Toho zlatta nemoż nyzadny dobiti proſanye aproczrwi, geſſto toho ſtrziehu. Mezi tu horu, geſſto ſlowe kaſyus, amezi morzem, Tu geſt zazdil kral Alexander dwoge lidy aty ſlowu Gog a magog. ty lide negiedie nicz gyneho, nez zwierzata ſyrowa a gine ſyrowe maſſo. Trzi gſu yndie, Wdruhe yndyy gſu lide, ty ſlowu Marcoby, ty gſu dwanadſt loket wzdely, ty lide ſprziedu gſu yako lew amagi peržie apaznehty yako kanye. Podle toho gſu lide wgednom myeſtie, ty ſlowu agrote, ty magi wſſobie tak weliku horkoſt, kdiz ſie ſendu, ze ſie ſamy ſeżhu. Potom leżỳ gedna wlaſt, wte gſu lide, ty zabigiegy Otcze ymaterz, kdiz to ſtarzi budu, y warżie dobrzie, yzowu ſwe přateli, yuczinye welike hodi akdiz ſnyedie otcże amaterz. Ta wlaſt, wnyez to perż roſte, ta geſt plna haduow, kdiz giz perz zral bude, tehdi ty lide uczinỳe weliky dym atiem dymem zapudy wſſeczkny hadi aodtoho dymu bude perż cżrn, Ale odprzirozenye biwa biel. a ty lide myewagi diety a ty diety gedno docztyrz leth neb naywecz doſedmy leth ziwi biwagỳ. Wte zemy gſu lide, ty gſu obratily paty naprzed aprſty nazad, ty magi oſmnadſte prſtuow wnohach aſeſtnaſte wruku, Aty lide magi pſie hlawỳ aodiewagi ſie chlupatimy kożiemy, geſſto dru zwierzata, Akdiz chtie mluvity, tehdi kſobie yako pſy ſſczekagy, [l. 134 *a*] Aproto gim diegy pſie hlawi. Podle toho gſu lide, kdiz ſie to gich diety urodie, Tehdi gſu cżrnij. Akdiz budu ſtarzi, tehdi budu biely, Apotom ſie ſamy ztepu. Potom gſu lide, geſſto gich zeny gmyewagy pogednu pateronadſte diety. Potom gſu lide, gmyewagi ty diety, ty gſu naſtaroſt cżrny, azamladu ſſedywy. Potom gſu lide, ty magy gednu nohu, ty bieżie brzo yako ptak, muoz biezity[1]) aletiety, akdiz to ſedy, tehdi ſobie uczĭny chlad tu nohu. Take gſu lide, ty magi geden roh naczele a podtiem rohem gedno oko. Mladſſi wecze: bidlely ty lide ſpolu. Miſtr wecze: buoh gie geſt tak ſtworzil a rozdielil wodamy ahoramy apuſſtiemy, ze ſpolu negſu, any mohu bity.

Mladſſy wecze: ano nam piſmo prawi, ze mnoho ſſett lidy poſſlo otadama, akterak gſu ty lide dywnie promienyeny. Miſtr wecze: Adam

[1]) Přetrženo.

Nebo su okolo hory welmi welike, wnichž ležie Sanowe a ti branie, že tam žadny nemož wgiti. Podle toho leži gedna zemie

[Vytržen 1 list.]

[L. 9*a*]gi, kdyžto budu starzi a zowu wssechny przately y učinie hrozne hody, když gedie otcze a materz. Ta wlast, gessto wni peprz roste, gest plna haduow a gesstieruow, akdyž peprž bude zral, tehdy tam lidee vcžinie dym weliky atiem dymem zapudie wssecky hady aodtoho dymu bywa peprz cžerny a smraskaly, Nebo podle przirozenie gest biely. Ati lidee miewagi dieti, gessto nerostu než do trzy let a nebudu gedno osm let starzy. Wtrzeti Indij su lidee, ti su obratili paty napřed a prsty nazad, ati magi osmnaczte prstuow nanohach a sedmnaczte naruku, Ati miewagi psie hlawy a odiewagise chlupatymi kožmi, gessto dru zwieřata, akdyž mluwie, tehda iako psi sstiekagi a proto gim rziekagi psohlawczy. Podle [L. 9*b*] toho su lidee, když dieti vrodie, tehdy su čerwene akdyž su starzi, tehda su broni apotom se sami stepu. Podle toho su lidee, gichžto ženy miewagi pogednu patnaczte dieti; podle toho su lidee, ti miewagi dieti ssediwe a k starosti černe. Su take tu gedni lide, ti miewagi gednu nohu a bežie tak brzo, iako muož ptak letieti, a když sede, tehdy sobie chlad včini tu nohu. A take su gedni lidee, ti magi geden roh načele a podnim gedno oko. Mladssy wece: bydleli ti lidee spolu, že se nestepu. mistr wece: buoh gie gest tak rozdielyl, že su rozlučeni wodami, horami a pusstiemi, že spolu nemohu byti. Mladssy wece: ano nam pismo prawi, že mnoho lidij posslo ot adama, kteraksu pak tito lidee promienieni. mistr

gie bil muz naymudrzieyſſy, nez ſie kdy urodil kto, Akdiz to zrage wipuzen, tehdy gie znal wſſeczkno korzenye, yznal geſt gedno korzenye, kterazby gieho zena wokuſila, takby ſie giegy plod promyenyl newczloweczi twarzi. Tehdy geſt oſtrziehl gednu zenu dczeru ſwu, abi toho korzienye neokuſſala, tehdi ona nemudra blaznycze, yala ſie toho korzienye hryzty, Aynhed gie ſie plod promyenyl newczloweczi twarz. wte zemy, geſſto ſlowe yndyel, gſu hadowe a Sanowe, ty gſu tak weliczi, az gelen pożru, agſu tak ſylny, az plowu przieſmorzie. wtey zemy geſt gedno zwierzie, to ſlowe Elad, to geſt naprzied yako lew, anazad yako welblud, to ma dwa rohy, ten geſt geden kazdi dwu latru zdely, Akdiz to ſie ſkym ſwady, tehdi polozy geden roh [l. 134*b*] nachrzbett adruhim ſecze. To zwierzie ſie nebogy ageſt cżrne barwy ageſt tak udatno vwodie, yako nazemy. wte zemy geſt gedno zwierzie, to ſlowe Monetrus, to ma hlawu yako czlowek, nohi yako lwi aoczas yako ſwynye, to ma geden roh naczele, ten geſt gedno cztirz noh zdely Ageſt tak ſwietly, yako karbunkulus ageſt oſtry yako brzitwa. to zwierzie geſt welmy lite, czoz potka, to wſſe tiem rohem zabie. Ztezemye przichody geden kamen, ten przitrhuge kſobie zelezo. Take gſu wte zemy hlemyzdiowe, ty gſu tak weliczi, ze zgich ſſkorzepyn czinye ſobie lide domy.

Mladſſy wecze: giz ſme ſlyſſiely ot yndie, Powiez my ote zemy, geſſto ſlowe patris. ta zemye poczina ſie vte rzieky, geſſto ſlowe tygris. Wte zemy leży geden hrad, ten ſlowe parſida, wtom geſt nayprwe nalezeno kuzlo. zte zemye przichody geden kamen, ten ſlowe ſyleus, toho przibiwa yubywa yako myeſſiecze. Mladſſi wecze: Powiez my otey zemy, geſſto ſlowe mezopotanya. Miſtr wecze: ma gmeno podwu rzieku, geſto ſkrzie tu zemy teczeta. wte zemy geſt geden hrad, nemyemeny, ten geſt tak dluh, czoz muoz czlowiek zatrzi dny gity. Awte zemy geſt gedno myeſto, toho myeſta geſt zed padeſſath loket wſſyrzy atrzi ſta lokett zwiſſy Ama ſedmdeſſat mylwzdely ama ſto moſaznych wrat. wte zemy geſt gedna wlaſt, ta ſlowe Arabia, odtud przichody kadidlo. wte zemy geſt gedna hora, ta ſlowe Oreb, Anatey horzie dal buoh moyzieſſowy zakon. Potom leži gedna hora, ta ſlowe Syirs. Wte zemy leži gedno mieſto, to ſlowe damagdus. to myeſto uſtawil [l. 135*a*] Abrahamuow ziett. podle toho leži geden hrad, ten ſlowe libanus, tu ſie poczina Jordan. wte zemy geſt gedno myeſto, to ſlowe Geruzalem, to myeſto geſt uſtawil Syn prwey kral. Potom lezi gedna zemye, ta ſlowe pallemia, tu zplywa Czrwene morzie, tu geſt tak Swietlo, ze geſt naymenſſy rybku widiety nadnye, yako nadlan. Potom ſie poczina Egipth, potom lezi gedno myeſto, to ſlowe teba, wtom myeſtie bil Swati Martin wewodu. Potom ſta dwie horzie, tie ſloweta azmenye. Wte horzie leži menſſie archa ato drziewo nykdi nezhyne. zatiem leži gedna wlaſt, ta ſlowe kapadoczia. Wte zemy leži menſſie azia. Potom leži gedna wlaſt ta ſlowe Sirtys, wte zemy leži welika truogie. Potom leži morzie, wtom morzi lezi gedna wlaſt, ta ſlowe pontus, Tu ſta potopena ſwaty Clyment aſwaty Egidius. Potom lezi Eſteſie, tu Swaty Jan Ewangeliſta odpoczywal. wtom

wece: adam gest byl [L. 10*a*] naymudrzeyssy muž mezi wssemi, genž su se kdy narodili, A když gest byl wypuzen zrage, tehdy gest znal korzenie wssechno, y bylogest gedno kořenie toho przirozenie, že kteražby ho žena okusila, ynhedby se plod gegi promienil natwarzi. Tehdy adam byl zapowiediel dcerkam to kořenie hrzisti, Ale gedna wsseteczna gelase ho hrysti a hnedkyse gegi plod promienil natwaři člowiečie. Wte zemi, gessto slowe India, gsu tak weliczy saňowe a hadowe, že gelen požru asu sylni, že plowu přes moře. Wte zemi gest gedno zwieře a slowe Ela, to gest naprzed iako lew a nazad iako welblud a ma dwa rohy a gest dwu latru wzdeli, Akdyž se skym swadi, položi geden roh nahrzbetie adruhymse brani atepe, ato zwierze nebogi[L. 10*b*]se nicz gineho, gedno czerwene barwy a gest sylne a vdatne wodie iako y nazemi. Wte zemi gest gedno zwieře, to slowe Monstrakos, to ma hlawu iako człowiek a tielo iako kuoň a oczas iako swinie, to ma gedno geden roh načele cztyrz noh wzdel a gest tak swietly, iako Karbunkulus a gest ostry iako brzitwa. To gest zwierze tak lite, že czož koli ge potka, to wsse tiem rohem prorazy. Zte zemie przichodi geden kamen, ten slowe Adamas, ten železo k sobie przitahuge. Take wte zemi su welicy hrmieždy, tak že z gegich sskorzipek lidee sobie domy dielagi. Mladssy wece: giž sem dosti slyssel ote zemi, gessto slowe India, powiez mi ote zemi, gessto slowe Patria. Mistr wece: patria se počina vte rzeky, genž slo[L. 11*a*]we Indus agde dote rzeky, genž slowe tigris. Wte zemi leži geden hrad, ten slowe parsidia, wtom gest nayprwe nalezeno kuzlo. Zte zemie přichodi geden kamen, že žže iako kopřiva. Take gest wte zemi geden kamen drahy, ten swieti wnocy iako oheň a slowe Sileus, toho kamene przibywa y vbywa iako miesyece. Mladssy wece: powiez mi ote zemi, genž slowe Mezopotania. mistr wece: Mezopotania ma gmie podwu rzeku, gessto tečzeta skrze tu zemi. wte zemi gest geden hrad, tomv rziekagi Niniwe, ten hrad gest tak dluhy, czo člowiek muož zatrzy dni vgiti. A wte zemi gest Babilon, to miesto ma zed l loket ssyři acc zwyssy agest lx mil wzdeli a ma c mostnych vrat, a tu leži gedna wlast ta slowe Arabia, [l. 11*b*] odtad przichodi kadidlo. wte zemi leži gedna hora, ta slowe Oreb, A nate horze dal buoh moyžiessowi zakon. Potom leži gedna zemie, ta slowe Siria, wte zemi leži gedno miesto, řečene Damasskus, to miesto ustawil gest Abrahamow zet. podle toho leži geden hrad, ten slowe Libanus, V toho hradu počinase yordan, A wte zemi gest Jerusalem a to miesto vstawil Sem prwni kral. A potom leži gedna zemie, ta slowe Palistina. Tu zplywa czerwene moře, to gest tak swietle, že naymienssi rybku widieti wniem nadnie. Potom se počina Egipt. Potom gedno miesto, řečene Tebe. Wtom miestie byl s. Mauricius wewoda. Přitom miestie leži gedna hora, řečena Geon. Potom sta dwie hoře, řečene armenie, na tu [L. 12*a*] dwu horu stogi archa Noe a to drziewie nykdy neshnige. zatiem leži gedna wlast, ta slowe Kapadocia. Wte wlasti leži wlast menssie Azya a pak Effesus, tu s. Jan ewangelista odpočiwa. Potom leži wlast, řečena Trucia, wte leži welika troya. Potom

oſtrowie bil geſt pilatt wewodu, a proto ſlowe ponſky pilatt. Mladſſy wecze: Powiez ote ſtranye, geſſto ſlowe europia. Miſtr wecze: Europia ſie poczina podle morzie agde podle dunage doluow, az domorżie. wte ſtranye lezi zemye ffranſka, Sſwabſka, Baworſka, Baſileyſka, Miſſenſka, Durynſka, Karmelitſka, Sſtirſka, Temnarſka, Korymſka, Lampartſka, Rakuſka, Uherſka, Sedmyhradſka, Morawſka, Czeſka. Apotom wrzieczkey zemy geſt gedna wlaſt, ta ſlowe damatya, tu geſt gedna Studnycze, wte zazehagi pochodnye, az zhorzie wyſoko. tu lezi gedna hora, ta ſlowe olymphia, zte hory gde wiſokoſt az podoblaky. Podle toho poczina ſie ytazia, awte zemy lezi ryn. Potom leżi gedna wlaſt, ta ſlowe Turkan, potom leżi polem ambryka [l. 135*b*], Atu ſie dokonawa zemye lampartſka. Potom lezie Benatky, ty geſt uſtawil kral Eneclius. Potom zdywokich hor wichody Ryn atecze ſkrzie Ffranſku zemy. Podle ryna ſylna myeſta leżie Mohucz, Koſſyn, Ffranſpurk aginych mnoho myeſt dobrych. Podle Dunage leży Rziezno a Wieden, Budỳn. Podle Ryna Poczina ſie Yſpanya agde az dowſtekleho morzie. wte zemy leżie welike wlaſti Tarayna, Fortana, Tuſſybana, Colatyana, Retika, Brytanya, Angliczka zemye, Berunſka zemye, ktoz odtud przichody, ty gſu lide dobreho obiczieglie. Ata zemye, geſto ſlowe Skoczia, Tu geſt oſwieczenye, trzidcziety dny wzdy den uſtawicznye Aoſmnaſte wzdi noczy uſtawicznye. Podle toho geſt geden les, ſtoho nykdy liſt neſpaduge atu ſye dokonawa zmrzle morzie. Mladſſy wecze: kterak gie ſſyroka zemye akterak tluſta. Miſtr wecze: tak ſwiedſſie myſtrzi, geſſto magi pſano oprzirozeny zemſkem, kto by wzal nytt ymyerzil okolo zemye, ta nytt bilaby Trzymezczietma tyſſicz myl aſſestt ſſeth tyſſiczow myl tluſta. Mladſſy wecze: kdiz gſy my powiedal odwu ſtranu, powiez my otrzetie ſtranye. Miſtr wecze: Affriga ſie poczina wte wodie, geſſto ſlowe yndis a gde az do lepkeho morzie. wte ſtranye gſu welike wlaſty. Gedna zemye ſlowe Lybia, ta geſt plna haduow agyneho cżrwu, ze wnye ygeden nemoz bity. Potom geſt gedna zemye, ta Slowe pentapolis agyne welike zemye. Zatiem leży gedna wlaſt, ta ſlowe byzazie, wte ſta welika dwa hrady, geden ſlowe Odromes, druhy ſlowe branczyum. Potom leżi Sſkoczillia. Wte zemy giedie lide konye agyna zwierzata ſyrowa. Potom leży murzenynſka zemye. Potom leżi jedna wlaſt, ta ſlowe Sſalla, geſſto geſt przyſſla byla kralewa zte zemye naradu kralowy Sſalomunowy. Zatyem leży geden hrad, ten ſlowe grawys, tu geſt gedna [l. 136*a*] ſtudnycze, ta geſt wedne ſtudena, ze gie geden nemoz pity, awnuoczi tak horka, ze gie geden nemoz dotknuty. Podle Jordana geſt gedna puſta zemye, ta geſt plna ſany ahadow, atu ſie przieczita wſtekle morżie a tak geſt zhorzalo odſluncze, az wrże yako wkotle. wtom morżi geſt welika hora, ze gde vpowietrzie, atu geſt konecz Swieta.

Woſtrowiech wmuorżi. Mladſſy wecze: giz ſmy prawil odewſſeho ſwieta, Powiez my owoſtrowiech wmorżi. Miſtr wecze: Cziprus geſt prwny Apotom

morze a wtom leži gedna wlast, rzečena pontus. Tu sta vtopena s. Kliment a s. Ouidius, a tu byl pilat wewodu a proto slowe ponsky pilat. Mladssy wece: Powieziž mi giž o te stranie, genž slowe Europa. mistr wece: Europa počinase wedle moře agde až dohor skrze gednu zemi, ta slowe Sskocia a Dacia a germania agde podle dunage doluow až opiet domoře. Wte stranie leži zemie ffranska, Sswabska, Bawory, Elzeczka, Missenska, Durinska, Carwaczka, [L. 12*b*] Temarska, Styrska, Trayska, Wlaska, Karlinska, Sedm hradow, Rakuska, Cžeska, Vherska, Syrweyska, Rzeczka, agine zemie. A wuherske zemi gest gedna wlast, ta slowe Dalmacia, a tu gest gedna studnice a leži nawysoke horze, wte zažiehagi pochodnie a horzie wysoko. Opiet gest gedna hora řečžena olimpus, zte hory gde wysokost až podoblaky. Apodle te hory počžina se Italia a wte zemi leži Rzym. Apotom leži gedna wlast, ta slowe Tusskania a odtud przichodi sseffran, potom leži podle Amybrika a tu se przibližuge zemie Lambardska. A potom ležie Benatky, ty ge vstawil kral Enectus. potom zdiwokych hor teče Ryn agde skrze ffransku zemi. podle Ryna leži gedno miesto Mohucž, Kolin, ffran[l. 13*a*]fford a ginych mnoho miest, podle Dunage Rzezno, pasow, wieden. A podle Ryna take počina se Ispania a gde až dodiwokeho moře. Wte zemi ležie welike wlasti Taxania, Certana, Ruskana, Kollacia, Getika, Britania, Anglia, werina. A nadtu zemi, gessto slowe Sskocia, tu gest o swatem Janie xxx dni wždy den A o wanocech vždy tolikež nocy. Podle toho gest geden ostrow, zstoho nikdy list nespada. Podle toho ostrowa počžina se zmrzle morze. Mladssy se gest otazal mistra sweho: mily mistrze, powiez mi to, Kterak gest zemie ssyroka a take powiezmi, kterak geſt dluha. Mistr gemu odpowiedie: Tak swiedčžie mistrowe, gessto magi psano o przirozeni zemskem, ze kdy by niekto, wezma dednu [1]) nit, [L. 13*b*] ymierzil okolo zemie, ta nyt byla by xxiiij tisyczuow mil wzdeli a vi tisyczuow mil tlusta. Mladssy wece: mistrze, powiez mi otřetie stranie swieta. Mistr wece: Affrika se počžina v te wody Indus a gde až dolepkeho moře. Wte stranie leži mnoho wlasti. Gedna slowe Libia, ta gest plna haduow a gesstieruow, že wni žadny nemuož wniti. Apak leži gedna zemie, ta slowe Pentapolis, Agina, welika zemie, ta slowe Byzaže. Wte sta dwa welika hrady, geden slowe Adremos adruhy Bizankus. Potom leži Gausis A Kartago A podle zemie rzečžena Cecilia. Wte zemi lidee gedie konie a gina surowa zwierzata. Pak potom leži Murzeninska zemie. A pak potom leži gedna [L. 14*a*] wlast, ta slowe Sabahot, tu gest byla kralowa Saba, gessto gest prissla z dary k krali Ssalamunowi. Zatiem leži geden hrad, ten slowe Grania, tu gest studnice, že wedne z nie piti nemuož a wnocy tak horka, že geden se gie dotknuti nemuož. Podle Jordana gest gedna pusstie plna hadow a sanow, atu teče wstekle moře, A tak gest zhorzelo ot slunce, že wře iako wkotle, Awtom morzi gest tak welika hora, že gde až podoblaky, a tu gest konetz swieta. Mladssy wece: powiez mi o ostrowiech, gesstosu wmorzi. mistr wece: Tiprus gest nay-

[1]) Gednu.

druhi, ten ſlowe kreta. Potom ſlowe paramz, odtud przichody naylepſſi mramor Aſſlechetny kamen, ten ſlowe Sardynys. Potom leži, ten ſlowe zamor, odtud geſt bila Sybilla rodem. Potom leži Sella aſyczilla. tu geſt gedna hora, ta ſlowe equa, zte hory widiety geſt Syru horžiczy, geſto ſie duſſe mucžie, geſſto magy wykupeny bity. Podle toho geſt geden oſtrow, wtom gſu kowarzi. tak ſwiedczie Pohanſke knyhy, ze ty kowarzi kugy hromowe rany, Ageſt tahora plna ohnye, ty kowarzi proſtrzied toho ohnye kugy aty ſlowu relapes. wtom oſtrowie bil geſt wlkanus, geſto ſtrziehl pekelnych wratt. Naſſe knyhi chtie tomu, by to bily cžrtye amucžie tu duſſe. Potom geſt geden oſtrow, ten ſlowe ſardyna, wtom oſtrowie nenye ſany, any geſſcžerow, tu geſt gedno zle, ktoz toho okuſſy, ten ſie muſy ſmyety až doſmrty. Wtom oſtrowie geſt gedna ſtudnyczie, kterzi nemoczny gie okuſſie, ten bude zbawen wſſie nemoczi, Aktery zlodieg gie okuſy, ten hned oſlne. Potom geſt oſtrow, ten geſt potopen ſbozym yſiidmy, ten geſt bil wietſſy, nez ſſeſt zemy czeſkich, ageſſcze tu plawa lepke moržie. Podle toho geſt oſtrow, ten ſlowe ebanus, to nykdy neſhorzy, any zhyne. Potom geſt gedna hora, ta ſlowe Syna, tu geſt gedna ſtudnycze, ta geſt ſſeſtdeſat lokett wzhluby, wte ſtudnyczi Swiety ſluncze az na dno. Potom geſt geden oſtrow, tyſidita, ten geſt zelen prziefleto, ageſt tak [l. 136*b*] rozkoſſny, yako ray. wten oſtrow bil geſt geden wſſel przyhodu, ten geſt bil naſſel te wonye, ze bil patnaſte leth tyem dele žiw. Wten oſtrow wiecz yzadny newchazel, az geſt buoh poſlal Swateho Brandana. Miſtr wecze: gižt ſem prawil, kterak tento ſwiett ſtworzen, czo giz otiezeſs, to tobie powiem.

Otazka okrzizi ſwatem, z cžeho geſt ſtworzen. Mladſſy otaza: ktere ſſlechty to drziewo bilo, znyehoz geſt ſwaty krziz ſtworzen. Miſtr wecze: toho zadny newie, kromye tawietew, znyez to drziewo wzroſtlo, to geſt przifflo zrage. Mladſſi wecze: kterak geſt wyneſeno. Miſtr wecze: Adam bieſſe nemoczen, ypoſla Syna ſweho gednoho, gemuz diechu Seth, kangelowi, gemuz diechu cherubyn, genz ſtrzieziefſe ragie, aby gemu poſlal lekarſtwie, odnyehoz by mohl žiw bity. Tehdi angel ulomyw wietew wragy, akdiz przigide knyemu, da gemu arzka: nes ſwemu otczy, potknyz gemu whlawach. Akdiz przigide knyemu, naly(t)bil giz umrzel, wſſak naplny angelowo przikazanye, ypotknu gemu whlawach, azte wietwie wyfflo geſt držiewo, znyehoz geſt ſwaty krziz uczinyen, odnyehoz geſt Adam uzdrawen, apotom weſſken lid. Mladſſi wecze: czo ſie znamenawa ta leb, geſto pyſſy bohu podnohamy, kdiz ſtogy nakržiži. Miſtr wecze: Salomun mudry, ten gednoho czasu bil geſt napole prokratochwil wygel, uzrzie, ano geden czlowek worze, ywyworal adamowu hlawu, ypoznal gy, yzdwizegi arzka: bud pochwalena odboha, yodemne, yprzityſſtie gy kſobie, ypoczielowa gye, ypowrže gy przieduſie, yſtrczi gy nohu, ywecze: bud prokleta nawieky, ywzdwyže gy opiett, ywzch(w)aly gy yako drziewe, ywrže gy opiet, yſtrczi gy nohu, ypocze gi klety yako drziewe, [l. 137 *a*] Atak gichwality trzikrat aklety trzikrat, atak gi klew, ywrze gi dogeruſalema, ywloži gy wroſedly kamen apotom wtu rozſiedlynu byl geſt krziz boži wſtawen, nanyemz buoh pnyel.

prwni, potom gest geden rzečeny Katera, potom geden, ten slowe dolkus, ten gest byl prwni popotopie. potom leży geden, ten slowe param, ztoho ostrowa přichodi naylepssy mramor a sslechet[L. 14 *b*]ny kamen Sardius. Potom leži geden, ten slowe Samos, ottud byla Sybilla rodem. potom leži Silla a Sicilla. tu gest gedna hora, ta slowe Ethna. sste gest hory widieti syru horzicze, gessto se mučzie dusse, genž magi wykupeny byti. Potom ležita dwie horze weliczie, gedna slowe Ascilla a druha Garganus. Mezy tiemi horami widieti gest dym weliky, ale plamene nicz a tu smrdi ot syry a otsmoly, že žadny dwanaczte mil nemuož bliže byti, a tu se take mučzie dusse, gessto magi wykupeny byti. Podle toho gest geden ostrow, wtom su kowarzi, Jakož prawie pohanska pisma, že ti kowaři kugi hromowe rany. A gest ta hora plna ohnie atu kowaři prostrzed toho ohnie kugi a slowu Ciklopes. Wtom ostrowie

(Vytrženo.)

Tehdy geſt adam uzdrawen ywſſe krzeſtanſtwo. Mladſſi wecze: czoż geſty tyem myenyl, ze geſt trzikrat chwalil atrzikrat klel. Miſtr wecze: geſto geſt chwalil, to geſt, geſſto ſmy wſſiczkny odnyeho poſſly, Geſto gy klel, to geſt, geſto ſmy wſſichny pron ubozy hnyew upadly. Mladſſi wecze: po-
5 wiezmy odprzirozeny wody. Miſtr wecze: woda ma przirozenye truoge, Slowe Natabilis, labilis, Potabilis, to geſt, ze wnye plawagi, aże peru, aze gi pigy. Ale morżie ma ſwe przirozenye podle myeſieczie, kdiz myeſiecz roſte, tehdy ymorżie roſte, akdiz mieſiecze ubywa, tehdy ymorżie ubywa. Mladſſy wecze: kterak to muoz przigity. Miſtr wecze: umorżi ſta weliczie
10 dwie horżie agynych mnoho hor, ygdu welike diery ſkrżie ty hory. kdiz to ſie woda zdwyhne zedna, tehdy morżie welmy wynde zbrziehuow, atak przietrpy ſedm dny. Mladſſi wecze: odkud przigde wietr. Miſtr wecze: wietrowe gſu cztyrżie, ty ſlowu Cardynales, Odtiech przichodita dwa, ta ſloweta Colatales, akdiz ſie potkata ypuoydeta tak ſilnye, az ſie rozdielita,
15 ybude gich dwanaſte. Take gſu mnohe zemye, znychz to przichodie obeczny wietrowe, Nebo wnych welike diery gſu, kdiz powietrzie tyſkne ſie, tehdi to powietrzie popada druhe powietrzie aodtoho ſie ucziny obeczny wietr. Mladſſy wecze: Procz ſie zemye trzeſe. Miſtr wecze: kdiz ſie wody zberu podzemy tak weliku moczi, ze ſie zemye pohne. Mladſſi wecze: Procz ſie
20 zemye otewrzie. Miſtr wecze: zemye geſt yako maſſo, Nebo yako czlowek, zemye ma kameny myeſto koſty, korzienye myeſto żil, drziewie atrawa myeſto wlaſuow, akdiz przigde wietr naholu zemy, tehdy ſie żyli ztrhagi arozneſe gie wietr yako nemoczneho czloweka. Mladſſi wecze: powiez my otey wlaſty, geſſto ſlowe Sytilla. Miſtr wecze: ſytylla geſt [l. 137*b*]
25 Podzemy dierawa, anamnohich myeſtech geſt plna ſyry, ze ohen namnohich mieſtech tepe skrzie zemy. Mladſſy wecze: vmorżi geſt gedno myeſto, tu pſi ſſczekagy podwodu, Powiez my, kterak to przigde. Miſtr wecze: to myeſto ſlowe ſtylla, tak nam prawie Pohanſke knyhi, ze tu morżie ſkrze kamenye tecze, kdiz to prziewoznyczy uſliſſie, tehdi mnye,
30 by pſy ſſczekaly.

Mladſſy otaza: odkud przichody zyma. Miſtr wecze: yako horkoſt przichody odohnye, takez zyma otwody, Akdiz nam ſluncze bliz, tehdi mamy horko, Akdiz daleko, tehdy mamy zymu. Odtiechto wieczy diely ſie letho nadwe, wleto awzymu. Mladſſy wecze: kdiz geſt letye tak nyzko,
35 azymie tak wiſoko, kterak to przigde, ze geſt lethie tak dluh den a zymie kratek. Miſtr wecze: tento ſwiet geſt okruhel, yako waycze, Amy ſmy proſtrzied nyeho, yako zlutek vwayczi, Akdiz to ſluncze naynyże bieży, Tehdy biezy prawie nadnamy, a tehdi ſluncze widymy naydale, aproto geſt letie dluh den, Azymie biezy ſluncze naywiſſe naneby, anam ſie zda,
40 by nam nabok bieżalo, Atehdy ſkoro myne podzemy, Atehdy geſt den kratek. Mladſſy wecze: odcżeho mamy nocż. Miſtr wecze: kdiżto ſluncze geſt nadzemy, tehdi geſt den, akdiz to geſt podzemy, tehdy geſt nocz. Mladſſi wecze: kterak przigde, ze ſluncze nabok bieży naneby. Miſtr wecze: Powiediellit gſem, zet geſt nebe okruhlo, yako waycze, ananyem bieži

(Vytrženo.)

[L. 15*a*] rze ma swe przirozenie podle miesiece. Když miesyecz roste, tehda ymoře, Když vbywa, tehda y moře vbywa. Mladssy wece: Kerak to přygde. Mistr wece: v moři sta dwie horze welike aginych hor mnoho, ygdu wty hory welike diery a ssyroke a když se woda wyzdwihne zedna, tehdy moře wynde zbřehow atak stogi sedm dni. Mladssy wece: odkud przyde wietr. Mistr wece: wietrowe su čtyrzie, ti slowu Kardinales, Odtiech přydeta dwa, ta slowu colaterales a když se potkata, y budeta tak sylna, ažse rozdielie, y bude gich xij. A z niekterych zemi přichodie obyčeynie wetrowe, neb su wnich welike diery akdyž powietřie tisknese wdiery, ypotka hogine powietřie atakse včini obeczny wietr. Mladssy wece: procž se zemie [L. 15*b*] trzese. mistr wece: Kdyžto se wody seydu pod zemi a nemohu wen, tehdy rozdieliese weliku mocy, až se potrzese zemie. Mladssy wece: kterak to przigde, že se zemie otewrze. Mistr wece: že zemie gest iako masso anebo člowiek, a zemie ma kamenie miesto kostij a korzenie miesto žyl atrawu miesto wlasuow, Akdyž přigde wietr naholu zemi, tehdy se žily strhagi, točžiž kořenie, y rosnese gy wietr iako nemocz člowieka. Mladssy wece: powiez mi ote zemi, gessto slowe Sicilla. mistr wece: Sicilla gest zemie pod zemi apoddrziewim agest plna syry, že naniekterych miestech ohen tepe skrze zemi. Mlassy wece: w moři gest gedno miesto, wtom psi sstiekagi podwodu, powiez mi, czo gest to. mistr wece: to miesto slowe Si[L. 16*a*]cilla apohanske knihy nam tak swiedčie, že teče moře skrze kamenie akdyž mařynarzie vslyssie, mnie, by sstiekali psy. Mladssy wece: odkud zyma przigde. mistr wece: Jakož horkost přyde od ohňe, takež zyma otwody. kdyžto mame blizko slunce, tehdy gest horko a když daleko, tehdy zyma. Mladssy wece: procž bywa wletie den dluhy a wzymie kratky. mistr wece: tento swiet gest okruhel, iako kolo, amy sme vprostřed a když naybliže gest slunce otnas, tehdy bieži prawie nadnami a widime slunce naydele aproto gest wletie dluhy den, ale wzymie bieži slunce nayniže a nam se zda, by nam nabok bieželo askoro mine podzemi aproto gest den wzymie kratek. Mladssy wecze: ot čzeho mame nocz. Mistr wece: kdyžto gest [L. 16*b*] slunce nadnami, tehdy gest den akdyž gest podnami, tehdy gest nocz. Mladssy wece: kterak przyde, že slunce nam bieży nabok. Mistr wece: powiediel sem, že gest nebe okruhle iako wayce a na niem bieži slunce a miesiecz ahwiezdy a každe bieži

ſluncze ahwiezdi bieżie gynu czieſtu aſluncze gynu, hwiezdy bieżie uprziemo, naboky ſobie, Neb by bieziely gednu czieſtu, prziekazely bi ſobie, azby ſie poruſſilo. Mladſſy wecze: Procż geſt to buoh daleko ſtworżil. Miſtr wecze: yako daleko geſt odmyeſſiecze nazemy, takez trzikrat geſt daleko odſluncze, az dohwiezd, Aproto hwiezdy magi naywiſſy mocz, neb gſu nayblyż nebe.Mladſſi wecze: Powiez my odplanet. Miſtr wecze: kolikez mame dny wtem dny, tolykez mamy planet menſſich, Mezynymyz geſt Mieſiecz, apotom Sluncze. Tie dwie nam ſluzita naywiecze Agynich pieth, ty bieżie wyſoko [l. 138 *a*] naneby. Mezynimy geſt gedna, ta ſlowe Saturnus, ta bieży tak wiſoko naneby, ze bieżi trzidcziety leth, nez ſwoy bieh dokona. Druha ſlowe venus, ate my rziekamy denycze. Mladſſi wecze: kterak muoz gedna hwiezda bity denycze y zwierzedlnycze. Miſtr wecze: nyektere knyhi prawie, ze ta hwyezda biżey prziedſlunczem a druhe poſlunczi. Toho letha kdiz ta wenus prziedſlunczem bieży, tehdy geſt denycze, Akdiz poſlunczi bieżi, tehdi ſlowe zwierziedlnycze. Pata planeta geſt mars, ta geſt kdenyczi podobna, zė gich ygeden nemoze rozeznaty. Nyektere knyhi prawie, zeta giſta hwiezda welmy wiſoko bieżi, Naneby gi widamy z gitra prziedſlunczem, aweczer poſlunczi. Sſeſta hwiezda ſlowe mercurius, ta bieży ſedm let, nez ſwuoy bieh dokona. Ote hwiezdie prawie nam myſtrzi, ze ta wladne mudroſti, kterak to przigde, potom powiem. Sedma hwiezda, ta ſlowe Juno, ta ma ſwoy bieh, dwadczieti leth, ta bieżi poſaturnowy naywiſſe. Mladſſi wecze: gſu welike planeti. Miſtr wecze: hwiezdarzi prawie, ze Mieſiecz geſt tak welik, yako weſſken ſwiet, odmorżie az domorże. Sluncze geſt tak weliko akazda planeta tolikrat yako ſluncze. Mladſſi wecze: Procz ſie nam tak zdagy male hwiezdy. Miſtr wecze: czyny welika wiſoſt, nebo by bilo ſluncze tak wiſoko, yako hwiezdi, zdalo by ſe nam takez, yako hwiezdy uzke.

Oprzirozeny planet aczloweka. Mladſſi wecze: ktereho gſu przirozenye planety ahwiezdy. Miſtr wecze: zecztirż element, Aznamenay, ze wſſeczky duſſe przichodie odboha wſſemohuczieho natento ſwiett, aten geſt nadewſſemy hwiezdamy, Apodle ktere hwiezdy ktera duſſe nayblize puoyde doluow, zte przigme przirozenye. Mladſſi wecze: kterak to przigde. Miſtr wecze: Nyektere gſu hwiezdy ſtudeneho przirozenye, nyektere mokreho, nyektere ſucheho, nyektere horkeho. Takez kazdy człowek tahne naſie przirozenye podle hwiezdy. ktery czlowek geſt ſtudeny aſuchye naturi, ten rad mlczi ageſt nemoczny. Aktery gſu ſtudeneho a [l. 138 *b*] mokreho przirozenye, Ty mluwie mnoho, alzy rady, apowiedagi rady vproſbie. kterzi gſu horkeko aſucheho przirozenye, Nahly a udatny gſu amyewagi rady mnoho żen. Akterziz gſu horkeho amokreho przirozenye, ty gſu naylepſſieho przirozenye, ty gſu rady ſſczedrży awierny agſu uſtawiczny vmyloſti amyli lidem. Aproto nam prawie knyhi Pohanſke, ze venus wladne mudroſti amyloſti, nebo geſt horkeho amokreho przirozenye. Atake prawi piſſmo, ze ta planeta, geſto ſlowe mars, ze ta wladne walku, nebo geſt ſucheho amokreho przyrozenye, Aprotoz naylep fluſſie khnyewu akwalcze. Mladſſi wecze: powiez my odmyeſiecze. Miſtr wecze: Mieſiecz geſt naymenſſi mezy

ginu cestu. A když slunce bieži nabok, tehdy hwiezdy bieżie vprziemo, nebo by hwiezdy spolu sluncem bieżeli, tehdy by sobie przekażeli, żeby se wsseczko porussilo. Mladssy wece: kterak gest daleko odmiesiece aż do hwiezd. Mistr wece: kterak gest daleko odzemie aż domiesiece, tak třikrat dale otmiesiece dohwiezd aproto hwiezdy magi wietssy mocz, neb su nayblyże k nebi, gessto sam buoh přebywa sswymi swatymi. Mladssy wece: powiez mi o planetach, to gest ohwiezdach. Mistr wece: Koli[L. 17*a*]ko gest dni wtemdni, toliko gest planet. Naymenssy gest znich miesiecz a potom slunce a tie dwie służita nam naywiecze, A ginych piet, ty bieżie wysoko nanebi. Mezy nimi gedna, ta slowe Saturnus, ta bieži tak wysoko, że bieži xxx let, než swuoy bieh naplni. Druha gest rzeczena Venus, to gest denicze. Mladssy wece: kterak muože byti gedna hwiezda zwieřecy a Denicze. Mistr wece: Tak nam nasse knihy prawie, że venus gedno leto bieži przed slunczem a druhe po slunczy. A když ta hwiezda bieži před slunczem, Tehdy gi rziekame Denicze, A kerehož leta bieži po slunczy, Tehdy my gie rziekame zwierzeczie hwiezda. Mladssy wecze: tehdy gest wsse gedna hwiezda, denicze a zwierzecie. Mistr odpowiedie: An gest. [L. 17*b*] Pata planeta, ta slowe Mars, ta gest hwiezda kdeniczy tak podobna, że geden gi rozeznati nemuož a hwiezdarzi prawie, że ta hwiezda bieży wysoko nanebi a widime gi rano przed sluncem a wečer posslunczy. Opiet gest gedna hwiezda, ta slowe mercurius, ta bieži sedm let, než naplni swuoy bieh. o te hwiezde prawie nam mistrzi, że ta hwiezda wladne mudrosti akterak to přide, powiem potom. Sedma planeta gest, ta slowe Jupiter, ta bieži dwanaczte let, než swoy bieh dokona, ata byeży po saturnowi naywysse. Mladssy wece: kteraksu zwiecz planety. mistr wece: hwiezdarzi prawie, że miesiecz gest tak weliky, iako wessken swiet ot morze až domorze, A slunce dwakrat wietczie a każda planeta iako slunce weli[L. 18*a*]ka. Mladssy wece: procž se nam tak zdagi hwiezdy male. mistr wece: to czini wysokost, nebo bybylo slunce tak wysoko, iako hwiezdy, teež byse nam tak male zdalo iako hwiezdy. Mladssy wece: kterehosu przirozenie hwiezdy. mistr wece: ze čtyrz element. A znamenay, że když se dietie narodi, podkteru hwiezdu, otte wezme naswe tielo przirozenie. Mladssy wece: kterak to przide. mistr wece: niektere su toho przirozenie sucheho aniektere horkeho a niektere mokreho aniektere studeneho, takež każdy člowiek. A ktery gest člowiek studeneho a sucheho przirozenie, ten rad mlčży, a ktery studeneho a mokreho, ten rad lže a mnoho mluwi a otpowieda rad wprosbie, Akterzi gsu horkeho a sucheho przirozenie, ti su nahli a vdat[L. 18*b*]ni a miewagi mnoho žen, A kterzi su mokreho a horkeho przirozenie, ti su radi sstiedrzi a wierni a vstawični a milostiwi asu mili lidem. A proto nam prawie pohanske knihy, że Venus wladne milosti, Nebo gest mokreho a horkeho przirozenie, nebo natury. Prawie nam take knihy, że ta planeta, gessto slowe mars, wladne walku, Nebo gest horke asuche natury. Mladssy wecze: Powiez mi o miesieczy. Mistr wece: Naymenssy miesiecz mezy planetami a bieży naybliže vzemie

planetamy abieži naybliże vzemye a proto beru lide rozom odmyeſieczie. Mladſſi wecze: kak to przigde. Miſtr wecze: nebeſke przirozenye geſt tak ſilne, ze przemuoz zemſke przirozenye, Ataket gſem powiedal, ze mieſiecz geſt tak weliky, yako weſſken ſwiet aberze ſwietlo otſluncze, Aproto nenye to dywne, ze ſie morżie znamenawa pomyeſieczi, nebo geſt ſtworzen zecztirz elementt. Mladſſi wecze: kak to przigde, ze mieſiecze przibiwa yubywa. Miſtr wecze: kdiz to gſu ſtworzeny planety, Tehdi geſt Mieſiecz yal mnoho wody azemye, aproto nema przirozenye ſwietloſty, gedno czoz wezme odſluncze, Akdiz daleko geſt od ſluncze, tehdi geſt pln, Akdiz geſt bliż, tehdi geſt mal, nebo gemu Sluncze otgyma ſwietloſt, az opiet odeyde odſluncze, tehdi opiet bude pln. Mladſſi wecze: czo geſt to cżrweneho, geſſto widamy vmyeſſieczi. Miſtr wecze: powiedielt ſem, ze myeſiecz berze ſwietloſt odſluncze atakez berże yhorkoſt, wſſak kdiz bude pln, tehdi gemu oſtane ſtudenoſt zzemye azwody, to geſt, geſſto widamy vmieſieczy.

Meſiecz kdiz ſie promienuge. Mladſſy wecze: czo tomu dieſs, ze ſie myeſiecz promienuge. Myſtr wecze: kdiz to myeſiecz bude dwie nediely ſtar, tehdi czaſto przigde, kdiz to ſluncze bude ſgedne ſtrany zemie amyeſiecz ſdruhe, Protoſs ſobie prziekazita. Sluncze ma taku mocz, ze oteyme ſwietloſt myeſieczi. Mladſſi wecze: czo dieſs okometye hwiezdie. Miſtr wecze: kometa, ta nykdi ſie nezgewi, gedno, kdiz ſie kralowſtwie chcze promyenyty, Atu hwiezdu znamenawagi, ze puſty odſebe paprſky, ata hwiezda nebieży mezi ginymy hwiezdamy. Prawi nam piſmo, ze geſt ſwietlo, geſſto geſt buoh rozzehl wuoblacziech. Mladſſi wecze: kterak to przigde, ze hwiezdi wydymy letagicze. Miſtr wecze: Powiediellit ſem, ze gſu hwiezdy wietſſie, nez ſwiet. Proto muozeſs wiediety, by gedna hwiezda ſpadla, zabilaby naymene puol ſwieta. Przide, ze tak bywa tycho czaſto nazemy a woblacziech tak welike potkanye wietruow, Tehdi ſie powetrzie ſmyeſſie wuohen, yſtrziely ſebu doluow podle hwiezd. Mladſſi wecze: kterak to przigde, ze krupy tepu letie azymye nycz. Miſtr wecze: letie geſt ſluncze ſylno azymye mdlo, y tahne letie wlahu kſobie ayakz ſie powietrzie ztrhne, to ſie ſmrzne, ze budu krupi, Nebo ſluncze geſt nam letye blizko, azymie daleko.

Ohromu aobliſkany. Mladſſy wecze: odkud przichazie hrom ablyſkanie. Miſtr wecze: kdiz to cztyrzie wetrowe wyndu zmorze, tehdy ſie potkagi tak ſylnye vpowietrzy, ybude tu potkanye welike, ze ſie ohen obwine wuoblak, Akdiz ſie to ſrazy, tehdi ſie rozedrzie, ytrzieſkne, ze lide uſliſſie, tehdy ſie ukaze powietrzie aohen, ybleſkne ſie, az bude cżrweno. Mladſſi

a proto lidee beru rozum ot miesiece. Mladssy wece: kterak to przyde. Mistr wece: Nebeske przirozenie tak gest sylne, że przemaha zemsku mocz, a iako sem powiediel, że miesiecz gest tak ssyrok iako wessken swiet a beře ot slunce krasu a swiet[L. 19*a*]lost, A proto nenie diw, że se morze y lidee y weswiet[1]) znamenawagi po miesyecy, nebo gest stworzen ze čtyrz element. Mladssy wece: kterak to přide, że miesyece vbywa a przybywa. Mistr wece: Nebo kdyžto su planety stwořeny, tehdy gest miesyecz ial wody mnoho azemie, Aprotož nemaswietlosti, gedno czož wezme ot sluncze, A když gest daleko ot sluncze, tehdy gest pln, Akdyž gest blizko, tehdy gest mal, nebo gemu slunce oteyme swietlost, Až opiet slunce oteyde, tehdy bude pln. Mladssy wece: co gest to černeho wmiesyecy, gessto řiekagi sprostni: Dawid hude. Mistr wece: Jakož miesiecz beře swietlo ot-slunce, takež horkost, awssak wniem zuostane nieiaka studenost zemie a wody, A to gest ta černost, kteružto widame wmiesiecy. [L. 19*b*] Mladssy wece: mily mistrze, powiez mi, procž se miesyecz promienuge. Mistr wece: kdyžto miesyecz bude nediele dwie wstarzi, tehdy často przide, że sluncze bude zgedne strany zemie a miesiecz zdruhe proti sobie a slunce ma takowu mocz, że oteyme swietlost miesieczy atak se promieni. Mladssy wece: czo dieš o kometie. Mistr wece: Kometa gest hwiezda, ta se nikdy nezgewi, gedno když se stane nieiaka welika promiena kralowstwie anebo nieczeho gineho znameniteho a tu hwiezdu znamenagi hwiezdarzi, że pusti ot sebe paprsleky a ta hwiezda nebieży zginymi hwiezdami. Mladssy wece: kterak to przide, że my widime hwiezdy letiecze, Aniekterzi su tak hlupi lidee, że se domniewagi, by to drakowe letali. [L. 20*a*] Mistr wece: powiediel sem, że każda hwiezda gest wietssy než miesyecz, a proto muožem wiedieti, by gedna hwiezda spadla, zabilabi naymenie puol swieta. A przichodi s toho, że často bude tak ticho nazemi a woblacziech bude welike potkanie wietruow wpowietři, tehdy se smiessy ohen spowietrzym a když se ohen od powietrzie oddieli, tehdy ohen strzeli doluow, pak lidee mnie, by hwiezda spadla. Mladssy wece: proč wletie krupy gdu a wzymie nicz. mistr wece: wletie gest slunce sylno a wzymie mdlo, ytahne wletie wlahu k sobie a iakse powietřie wstrhne, tehdy se to smrzne, że budu krupy, Nebo gest k nam slunce wletie bliže a wzymie dale. Mladssy wece: odkud przide hrom. mistr wece: toho newie yža[L. 20*b*]ny[2]) (newie), Ale wssak mistrzi prawie, że když čtyřie wietrowe wyndu z moře, tehdy se potkagi vpowietrzi a bude tak welike potkanie, žese oheň obeyme woblak, Akdyž se to zayže, tehda se roztrhne ytrzeskne ableskne se, až bude čzerweno. Take prawie, że když moczy slunečnu tahne se para od zemie studena a horka, až to przyde nahoru do powietrzie a zawře se to wuoblace a tak radoby wen, y tepe se sem ytam wuoblace a ottoho bywa hrzimanie, a když rozrazy oblak, tehdy welmi strzeskne a vdeři hrom. A tuto maš

[1]) wes swiet.

[2]) yžadny.

wecze: odkud przide ſnyeh. Miſtr wecze: kdiz to wynde para zhuoru zemye vpowietrzie, tepegy powietrzie, ze bude huſta, Wſſak ztoho krupy nemohu byty, nebo tu nenye mlhy, Akdiz to doluow ſpadne, tehdy geſt zemye tak ſtudena. Mladſſy wecze: kterak przigde deſſt. Miſtr wecze: kdiz to ſie zemſka para ſeyme ſemlhu, to ſie nemoz ſmrznuty. Mladſſy wecze: procz krwawy deſſt gde. Miſtr wecze: kdiz to ſluncze puſty paprſilky wczrwene bahno, tehdi tahne kſobie roſu, akdiz weyde [l. 139 *b*] vpowietrzie, tehdi ſhorzy odpowietrzie, az bude deſſtcz czrwen, yako krew. Mladſſi wecze: procz ſſczrwi deſſcz chody. Miſtr wecze: to ſie nikdy neſtawa, gedno podle bahen, nebo podle czrweneho morżie, kdiz to ſluncze ſwu moczi ſwiety Akdiz wezme tu zlu wlahu, tehdi tahne horkoſt tak welmy kſobie, ze czrwy ażabi ſebu tahne vpowietrżie, Atoho powietrzie nemuoz dluho drziety, muſy brzo doluow padnuty.

Tuto prawi, czo geſt duha aodkud. Mladſſi wecze: czo geſt duha. Miſtr wecze: kdiz horkoſt aroſa gde wzhuoru odzemye, tehdi muſie vpowietrzie aztoho puoyde oblak, Tehdi ſie czaſto ſtawa, zeſluncze, kdiz to nabok biezi, tehdi ſie ten oblak promẏėnẏ pocztyrzech Elementiech, zelenu barwu ma powodie, modru popowietrżi, czrwenu poohny, brunatnu pozemy. Mladſſy wecze: kterak prżigde, ze ſtudnycze zymie gſu teple aletye ſtudene. Miſtr wecze: zyme ſie zapeczety zemẏe, że horkoſt wygity nemoz, Aproto gſu ſtudnycże teple, neb zymie geſt zemie tepla aletie geſt ſtudena, aproto gſu pramenowe a ſtudnicze ſtudene. Mladſſi wecze: procz geſt gedna ſtudnycze tepleyſſie, nez druha. Miſtr wecze: Przigde czaſto, że czrwie zly leżie podzemy vwodie, Tehdi ta woda bude gedowata odtiechı czrwuow. Mladſſi wecze: Procz geſt morżie ſlano. Miſtr wecze: nebo lezy prawie proti ſlunczi, ywrżie vmorzi uſtawicznye, az bude ſlano. Mladſſi wecze: odkud przichodi roſa amraz. Miſtr wecze: kdiz to przigde tak, ze horkoſt wende vpowietrzie akdiz ſtudenoſt wygde zemye, tehdy ſpadne lehky nazemy, y ucziny ſie zte ſtudenoſti mraz, Pakli bude nazemy teplo, tehdi bude nazemy gedno roſa. Mladſſi wecze: odkud przichodi tma, geſſto bude wedne. Miſtr wecze: kdiz to przigde, ze myeſiecz bude nazemy mezi ſlunczem amezi zemy, tehdy prziekazy ſluncze mieſſieczowi, ze nemoz ſwietloſty myety, ata tma bude, dokudz ſluncze myeſſiecze nemyne. Mladſſi wecze: procz nenye myeſiecz ſwietly. Miſtr wecze: nebo gemu ſwietloſt ſluncze odeyme.

[l. 140 *a*] *Tuto prawi, procz gedny lide kratczi a druzi dluzy.* Mladſſi wecze arzka: wſſech myeſtrow myſtrze, powiez my, procz gſu nyekterzi lide kratczy adruzi dluzi, anyekterżi mudrżi anėkterzi nemudrzi. Miſtr wecze: to przigde odprzirozenye kdiz przigde, ze dwa czloweky ſendeta

wiedieti, že troiaky gest hrom. Geden gest, gessto tepe aboŕy, iakož widame, aten slowe kuneus, Druhy gest, gessto bode a ten spali penieze wmiesczy amiesczy nicz nevsskodi, Třeti pak gest, gessto zapalu[L. 21 *a*]ge. Mladssy wecze: odkud przide snieh. Mistr wecze: Kdyžto para weyde vpowietrzie, Tehdy tepe gi wietr, až bude husta, A wssak nemohu stoho krupy byti, nebo tu nenie mhly, A(d)když doluow padne, tehdy zemie gest tak studena, že nemuož stati, atak przyde desst, kdyžto se zemska para smiessy semhlu, to nemuož zmrznuti nasneze. Mladssy wecze: procž gde krwawy desst. Mistr wecze: powiediel sem, že čerwene moře tak gest zhořalo otslunce, že wře iako wkotle a gest čzerwene iako krew. Akdyž slunce pusti paprsleky wto morze, Tehdy tahne tu wodu k sobie, A když weyde vpowietrzie, tehdy wiecze zhoři otslunce a tak gde čerweny desst. Mladssy wece: Kterak to przygde, že gde sčerwy desst. Mistr odpowiedie: to bywa [L. 21 *b*] wedle bahen, nebo podle čerweneho moře, kdyžto slunce swu mocy swieti wbahno a když počžige zlu wlahu, tehdy tahne gi horkost tak welmi ksobie, že male čerwy y žabky tahne ssebu w powietrzie, atoho powietrzie nemuož dluho držeti, musy brzo doluow padnuti a tak przygde ž žabkami gesst.[1]) Mladssy wecze: czo gest to duha. mistr wece: kdyžto horkost a rosa gde wzhuoru ot zemie mezy powietrzie a z toho bude oblak, tehdy se často stawa, že ten oblak bude proti sluncy a tak se promieni počtyrzech elementiech, zelenu barwu ma powodie, modru popowietrzi, čzerwenu po ohni a brunatnu pozemi. Mladssy wece: kterak to przigde, že niekteresu studnice wletie studene a w zymie teple. mistr we[L. 22 *a*]ce: nebo zemie su wzymie studeny a zapečetieny mrazem, ynemuož ta horkost znie wen wyniti a proto su studnice teple, gessto zzemie teku, Ale wletie gest zemie studena, proto gsu pramenowe studeni. Mladssy wece: procž gest gedna studnice zdraweyssy než druha. Mistr wecze: přečasto se stawa, že wedle pramenuow ležie čzerwie gedowati, Pakli čerwie ležie dale, tehdy se ta woda zrziedi skrze kamenie y bude ta woda zdrawa. Mladssy wece: procž gest moře slano. Mistr wece: neb leži prawe proti sluncy, y warzi se vstawiczně a tak bude slano. Mladssy wece: odkud przide rosa a mraz. Mistr wece: kdyžto przyde, že horkost weyde wpowietrzie, pak studenost wynide zzemie, tehdy spadne rosa lechky na zemi y včini se mraz. [L. 22 *b*] Pakli bude na zemi teplo, tehdy to bude rosa. Mladssy wecze: odkud přyde tma, gessto bywa wedne, to gest, gessto se mrkne. Mistr wece: kdyžto przyde, že miesyecz prawe stogi nadzemi mezy sluncem amezy zemi, tehdy take miesyecz przekažie sluncy, že nemuož dati swietlosti a ta tma bude, dokud slunce nemine. Mladssy wece: aprocž neswieti miesyecz wtu dobu. Mistr odpowieda: nebo mu slunce swietlost otgima a tak sobie překažegi. Mladssy wece: procž gedni lidee su kratssy a druzy dluzy a niekterzi mudrzi adruzi nemudrzi. Mistr wece: to gest odprzirozenie, když przide, žese dwa člowieky seymeta dobreho przirozenie a przemuožta se welikym

[1]) desst.

ſie dobre natury aprziemuozeta ſie pitym a giedlem, czoz plodu odnich puoyde wten czas, ten wzdy muſſy ſtradawie bity, yakoz koli przieliſſny ohen utopy zemy, ze nemuoz daty dobreho plodu, takez przieliſſne pitye agedenye utopy przirozenye. Mladſſi wecze: wkoliko dnech bude ſtwo- rzeno dietiye vmaterzi. Mistr wecze: tak geſt to vboziem tagemſtwy ane- ſluſſie gie ygednomu prawity gedno, ktoz geſt dobreho ſwiedomye, Panyem nebo muzuom mudrym. kazda zena ma gednu komoru, ta ſlowe matrix, ta geſt wnÿtrż koſmata, to geſt proto, abi mohla lepe plod drżiety, ata komora ma wſobie ſedm peczety, odnychz przigimagi twarzi diety, Aproto nenye diw, ze gedna żena ma pogednu ſedmero diety. Akdiz geſt dietie poczżato, tehdi geſt ſedm dny mleko aſedm krew, Apotom wſedmy dnech ſyedne ſie ſpolu, yako poſyrzene mleko awſedmy dnech ſtwrdy ſie podle obiczegie aſedmy den roſte tielo a vpiety dnech roſte kuoże, atak bude czlowek ſtworzen wecztyrzidcziety dnech. Mladſſy wecze: kdiz to dietie bude poczżato, czym bude zywo vmaterzinie żywotie, donyz ſie nenarody. Miſtr wecze: z ziwota zenſkeho gdeta dwie żyle tenczie wtu komoru, geſto ſlowe matrix, wnyez to leżi dietie aſkrzie ty żily gde menſtrum ſangwinis, atie żile gdeta dietieti prziedusta atie żile ſſe dietie, ato geſt geho pokrm, donyż ſie nenarody, Ten giſti pokrm geſt tak cżiſt atak ſtworzen, że ſie zzywe yako roſa odſluncze, wiedie panye dobrze adobre, ze gim przirozena nemocz nycz neſſkody, kdiz to gſu tieżky. Mladſſy wecze: kterak geſt ſtworzen mozk czloweczi. Miſtr wecze: ten geſt natre rozdielen. Gedna cżeſt wladne mudroſty, Druha rozumem, Trzetie ſſcżeſtym, akdiz ty czieſtÿ ſtogie prawie, tehdi geſt czlowek zdraw. Mladſſi wecze: procz roſtu wlaſy. [l. 140*b*] Miſtr wecze: kterzi gſu lide ſtudene amokre natury, ty rady myewagi dluhe wlaſy. Mladſſy wecze: procz roſtu nehty. Miſtr wecze: odroſy, geſſto gde odſrdcze.

O przirozeny zwierziecziem. Mladſſi wecze: powiez my odprzirozenye zwierzieczieho. Miſtr wecze: zwierzata gſu take ſtworzena zecztirz element kromye, ze gſu neprawie yala vmaterzinie zywotie. Nyekterzi ptaczi chopily mnoho wietra awody aproto rady leczi upowietrzi. Nyektera yala mnoho powietrzie, ta gſu ſtraſſlywa abrzo biezie, yako zagiecz. Nyektera mnoho ohnye azemye, ta gſu ſilna, udatna yako lew a nedwied, awſſak nedwied yal wiecze zemye, nez lew. Nyektera yala mnoho zemye awody, ta gſu lenye alezie rada, Jako Oſel Awuol. apotiech trziech elementiech ma przirozenye, kdiz czlowek barwu aſmyſl ztraty, to magi lekarzi znamenaty, kdiz to chcze nemocznemu pomoczi.

kterak konecz wezme. Mladſſi wecze: giz ſmy powiediel, kterak kazda wiecz poczatek ma, Powiez my, kterak konecz wezme. Miſtr wecze: lide gſu zuſtawyczenſtwye uſtaweny, Proto newieſs gemu koncze, kromye ze duſſe promienuge ſie, duſſe puoyde kbohu, odnyehoz geſt poſſla, Atielo opiet wzemy, znyeż geſt poſſlo, Awſudny den opiet ſie kſwe czty nawraty, tyelo kduſſy, aduſſe ktielu, Ale ten duch, geſſto ma dobitek, ten nenye zuſtawiczne wieczi, ten duch umrże yſtielem, Aproto dobitek muſſy tiezſſy

pitim a przieližnym gedenim, czož pak plodu odtad przyde, musy sseredny byti, Jakož pržie[L. 22 *a*]lissny hnoy vtopi zemi, že nemož dobreho plodu dati. A protož každy človiek mase chowati odprzilissneho pitie a gedenie, chtieli mieti dieti dobreho przirozenie, krasne a mudre. Mladssy wece: wkoliko dnech dietie bude stwořeno wmaterzinem životie. Mistr wece: tato gest wietz wbožiem tagemstwi a neslussy gi žadnemv mluwiti, ani prawiti, gedno lidem mudrym, paniem sslechetnym, Nebo mužom mudrym. Nebo každa žena ma gednu komuorku a ta slowe matrix, wktereyžto dietie leži, A tagest wnitrz wsseczka kosmata, A to gest proto, aby se mohl plod lepe držeti, Ata komuorka ma sedm pečžeti wsobie a proto nenie diw, že gedna žena vrodi pogednu sedmero dieti. A když se dietie počina, tehdy mleko [L. 23 *b*] gest sedm dni a sedm krew, Potom wsedmi dnech seyde se spolu a bude iako posyrzene mleko, A wsedmi dnech stwrdi se wedle obyčege, A wsedmi dnech roste gemv tielo a w pieti dnech roste gemv kuože atak když bude wecžtyřiceti dnech, pan buoh stwoři dussy awlege wto tielo abude človiek. Mladssy wece: když gest dietie počžato, čžim gest živo wmateřinem životie. Mistr wece: w ženskem životie dwie žile gdieta wtu komuorku, gessto slowe matrix, a skrze tie žile gmenstrum sangwinis, Agdeta tie žile dwie prawe dietieti přezvsta, ktrežtozse a to gest geho pokrm, dokud se nenarodi. Ten gisty pokrm gest tak čist ytak skrowen, že gym dietie živo, iako rosa sluncem, a to wedie panie dobrze, že gim přirozena nemocz nesskodi, [L. 24 *a*] když su tiehotny. Mladssy wece: kterak gest stwořen mozg človiečži. Mistr wece: Tengest natre rozdielen Gedna strana wladne mudrosti, druha rozumem, Trzetie zčestim, a když ty prawie stogie, tehdy gest človiek zdraw. Mladssy otaza: procž rostu nechty. Mistr odpowieda: odpary, gessto gde z žalutka. Mladssy otaza: procž lidee ssediwegi. Mistr odpowieda: Kterak dieti miewagi biele wlasy, donudž nemagi horkosti tielesne, Takež budu ssediwieti, až budu starzy, nebo gym tielesna horkost minuge. Mladssy: powiezmi od przirozeni zwierzat. mistr odpowieda: zwierzata su stwořena take zečtyrz element, gedno že su nerowne yala materij, Niektera prziyala su mnoho wietru, proto rada leczi popowietři, Niektera yala gsu mnoho [L. 24 *b*] wody, iako hus a kačžicze, Niektera zwierzata yala mnoho powietrzie a ta su strassliwa iako zagiecz, Niektera yala mnoho ohnie a zemie, ta su sylna a vdatna iako lew a nedwied, A wssak gest yal nedwied wiecze zemie nez lew, A niektera zwierzata yala mnoho ohnie a wietru, ta su hniewiwa, yako welblud, Niektera yala mnoho zemie a wody, ta su lenie a ležie rada yako osel awuol. Potiech gistych elementiech ma przirozenie každy človiek, A protož magi to lekaře znamenati, chtieli nemocznemu pomoczy. Mladssy wiecze: už sy mi powiediel, kterak ktera wiecz počatek ma, powiezmi, kterak konec wezme. Mistr wece: lidee newezmu koncze, neb dusse puoydu k bohu, odkud su przissli a tiela se obratie wzemi a w [L. 25 *a*] sudny den opiet se zase nawratie k swe czti. Ale ta dusse, kteruž ma dobytek, vmře y stielem, A protož

ſmrt wziety, nez czlowek. Mladſſi wecze: kterak bude czloweczie wiecz vpoſledny cżas. Miſtr wecze: yakoz geſt nabohu zafluzil. prawi nam piſmo, ze kazdy czlowek ma ſweho angela azleho ducha, geſſto geho duſſe laka wzdy, akdiz czlowek umrze, geſtly ze geſt nabozie zafluzil, tehdy angel ſberze wſſe towaryſtwo [l. 141*a*] yodżene dably mocznye odte duſſe, y uwieże ſie wny a neoſtane gie, az bude odſuzena. Mladſſi wecze: kterak bude hrzieſſne duſſy. Miſtr wecze: kdiz to duſſe hrzieſſna ſende ſtohoto ſwieta, Tehdy przigde dyabel ſweliku hrozu, wſſak gie angel neoſtane, az bude odſuzena vpowietrzy, tepru gie angel oſtane ſweliku zaloſti. ta duſſe nebude zapomenuta przedbohem, wſſak nam piſmo prawy, dokudz duſſe umukach geſt, ze ty Swaty, gymz geſt ſluzila natomto ſwietye, przynoſie gye welike utyeſſenye, tak tiem duſſem odplacziegy ſluzby gich. Mladſſi wecze: czo znamenawa zwon. Miſtr wecze: yakoz my nynye ważymy zwon, takez gſu ſtarzy wazily truby, to nam znamenawa zaloſtywe hrany, nebo yako gerycho geſt dobito ſkrzie trubu, ze ſie wſſe zed zſiedala od-trub, az ſie wſſeczka rozwalila, Takez weſſken ſwiet prziemozen bude ſlowem bożim. Mladſſy wecze: czo nam znamenawa myeſſne rucho. Miſtr wecze: to rucho, geſto byſkupy noſie, to geſt podle ſtareho zakona ato geſt barweno podle trzy element, ageſt dielano podle rozlicznych dywuow, geſſto my widamy, Akazdy biſkup noſy gie wſtarem zakonye ſtary plech anatom gſu bily trzy gmena, że nas geſt hoſpodin ſtworzil, anebeyzemy y wſſe ſtworzienye, Ale to rucho, geſſto nynye noſie, to nam znamenawa nowy zakon. Mladſſy wecze: czo nam znamenawa ſkrzie rzyzy. Myſtr wecze: Swaty Jan piſſe wapokalypſy, ze gie widial kraſneho angela gducze ſnebe aten andiel byl obynut wbiely oblak. Ten angel znamenawal nam geſukryſta, biely oblak znamenawa nam Swatu marży matku boži. Mladſſi wecze: czo nam znamenawa każila. Miſtr wecze: ta nem znamenawa [l. 141*b*] Bozi ſukny, ta geſt bila wſlecka cziela, nebilo nanye ygednoho ſſwa, ta ſuknye znamenawa nam ſwate krzeſtanſtwo, to ma takez cielo byty nakrzieſtanſtwie. Mladſſi wecze: czo nam znamenawa infula, geſto byſkupy noſie. Miſtr wecze: ynfula ma dwa oczaſi, ta znamenawa ſlowo aſkutek, nebo czo nas ſlowi uczie, to mamy ſkutky dokonaty.

Tuto ſie oſudnem dny bude konaty porzad. Mladſſy wecze: giz ſmy wſſe powiediel, Powiez my, kterak Sudny den ſtane obożiem kralowſtwy. Miſtr wecze: tehdi bude nebe yzemie wſſeczko rowno, Nebude Sluncze any myeſiecze, any nyyakeho ſwietla, kromye Swietloſti, geſſto ſwietity bude odbohawſſemohuczieho. Mladſſy wecze: kterak weliku radoſt budu myety zbozne duſſe wſudny den. Miſtr wecze: zbożne duſſe wezmu naſie tielo, yda gym buoh ſedm daruow natyelu aſedm naduſſi, budu ſedm krat wyſſie, nez Sluncze, take kraſſie budu ruczie, yako pomyſlity moż, budu take ſylne, ze by gedna duſſe prziemohla weſſken ſwieth, budu take Sylny,

dobytek tiessy smrti mře, než člowiek. Mladssy wece: kterak bude zčlowiekem posledni cžas. Mistr wecze: kterak gest kto naboze zaslužil, Nebo nam pismo swiedczy, že každy cžlowiek ma swateho angela a zleho ducha, gessto geho dusse strzežeta, A když člowiek kolwiek vmře, gestli že naboze zaslužil, tehdy angel puoyma swe towarzistwo sebu, y otžene diabla moczy ot te dusse y vwieže se wni y neostane gie, geliž bude wragi. Mladssy wece: kto mucži ty dusse, gessto wykupeny byti magi. Mistr wece: To cžinie diabli. Mladssy wece: kterak stogi ohřiessne dussy. Mistr: když vmře cžlowiek, tehdy přydediabel, awssakgi angel neopusti, [L. 25 *b*] geliž bude otsuzena woblaciech, tehdy gie teprw ostane sweliku žalosti. A wssak nam pismo prawi, Donidž gest dusse wmukach, že ti swieti, kterymž gest ona služila natomto swietie, nebo kteru chwalu včinila, te dussy častu przinesu vtiechu, že bude mieti menie bolestij. Take niekterzy swieti przinesu gim swietlost, když su w temnostech, A niekterzi chlal,[1]) když gsu w horkosti, atak gim službu otplacegi. Mladssy otaza: czo nam znamena zwon. Mistr odpoweda: Jakož my bažyme zwony, takež starzi baželisu truby, to se nam znamenawa žalostiwe hrano, Neb iakož gest Gericho dobyto ot trub a skrze truby, že se gest wsseczka zed ztrzasla a zbořila, tak ma wssecek swiet przemožen byti slowem božim. Mladssy otaza: czo nam znamenawa ru[L. 26 *a*]cho mesne, gessto biskupowe nosie. Mistr odpowieda: podle stareho zakona gest barweno podle cžtyrz element, porozlicžnych wieczech diwnych dielano, gessto my widime. A každy biskup w starem zakonie nosyl (nakoni) načžele zlaty plech a natom su byla trzy gmena božie atiech nevmiel yžadny znati, Ato se nam znamenawa, že gest nas stworzil hospodin, Nebe y zemi y wsseho swieta stwořenie, Ale gessto nynie knieżie nosie, to nam znamenawa nowy zakon. Mladssy otaza: czo nam znamenawa skrze ryssi.[2]) Mistr odpowieda: Swaty Jan wapokalipsy widiel krasneho angela gduce aten byl obwynut vbiely oblak, ten oblak znamenawa nam swatu marzi matku boži. Mladssy otaza: czo nam znamenawa kažula. Mistr odpowiedie: ka[L. 26 *b*]žula nam znamenawa boži sukni, ta gest byla wssechna czela a nebylo nani yžadneho sswa, Ta sukne znamenawa nam skrzestianstwo, Neb to ma byti czelo nakrzestianske wieře. Mladssy wece: czo nam znamenawa biskupska Inffula. Mistr wece: Infula ma dwa ocasy, ta nam znamenawagi slowo askutek, neb czo slowy mluwime, to mame skutkem dokonati. Mladssy wece: powiez mi, kterak se stane wsudny den. Mistr wece: bude nebe yzemie nowe, tehdy nebude slunce ani miesiecz ani swietla, kromie pan buoh sam bude swietiti. Mladssy wece: kterak weliku budu mieti milost zbohem dusse wsudny den. Mistr wece: wezmu nase swa tiela y da gim pan buoh sedm daruow natiele y nadussy ybudu sedmkrat krassie než sluncze, Abu[L. 27 *a*]du tak ručžie, iako pomysslenie, a budu tak sylne, žeby gedna dusse przemohla wsseczek

[1]) chlad.

[2]) řízi.

ze proydu ſkrzie zed, yako pomyſſlenym, budu take myloſt kſobie myety, czo gedna duſſe neczty vzrzy nadruhe, to ſie gie zda, by naſobie widiala, budu myety weliku cżeſt, neb gie budu cztity wſſichny ſwiety, budu tak proſtorzeke a Slowutne, neb ſie wiecz nebudu baty ſmrty. ktakey radoſti geſt nam wſſem nadiegi myety, Neb naſſe diedicztwie geſt wnebeſkem kralowſtwy. Bożie, pomoz nam tam gity, tu kdez gſu wſſichny ſwiety, Otecz, Syn a Swaty duch, wſſe geden hoſpodyn. *Tuto ſie dokonawa luczidarz, gemużt ſluſſie wierzity, lecz by czo piſſarzem bylo omyleno. Bone Deus, fac iuſtum Scriptorem meliorem, AMEN.*

swiet, A budu tak skrowne, że proydu skrze zed, Abudu tak milostiwe, że kdyż gedna dusse vzrzy iaku čest nadruhe iakoby sama nasobie widiela, Nebo gi sam buoh cztiti bude y geho mila matka. Tam nebude wiece smrti, ani placže, ani ktereho nedostatku, Ale tam bude radost, kteruž ani oko widielo, ani vcho slysselo, ani wsrdce cžlowiečie przissla, Do ktereyžto racž nam dopomocy, panno przeswata. Amen.

Tlacženo w Nowem Plzni Od Mikulasse Bakalaře Leta od porodu panenskeho T cccc lxxxxviij.

SEZNAM AUTORŮ.

Archangelskij A. 13, 21, 30
Brandt C. J. 17
Brückner Al. 15
Červenka Leop. Ben. 40
Dobrovský Jos. 16, 17, 20
Doucha Fr. 16
Georgij, viz Tokmakov Iv. 13
Grässe J. 17
Grek Maksim 13
Hanka V. 20, 21
Hanuš I. J. 17
Honorius Autunský (Augustodunensis) 8
Horňanský J. 39
Jagić V. 13
Jungmann Jos. 20
Kelle J. 23
Milčetić Ivan 15, 20
Miller Vsev. 13
Patera Ad. 17
Peprný Lad. 40
Pětuchov E. 13
Porfirjev J. J. 13
Pypin Al. 14
Schorbach K. 7, 21, 22, 23
Simrock K. 9, 23
Speranskij M. 13
Tichonravov N. S. 12
Tokmakov viz Georgij
Truhlář Ant. 6, 17, 39, 40
Zíbrt Č. 17.

SEZNAM SLOV A VĚCÍ*).

Abel, syn Adamův F 48, 6; N 49, 7
Abraham F 52, 33
Adam 25; 30; 32; 34; 35; 36; 38; F 46, 25; N 47, 26; F 50, 42; N 51, 22; F 56, 27; F 56, 34; F 58, 1 — Adamova hlava F 56, 38 — Adamova lebka 24; 27; 31; 32; 33; 34 — Adamův věk F 48, 5; N 49, 7
adamas, magnet N 53, 17
Adremos, hrad v Byzancii N 55, 32
Afrika 26; 31; 33; 34; 35; 37; 38; F 48, 32; N 49, 32; F 54, 26; N 55, 28
Agroté, lidé v Indii, s podivnou horkostí F 50, 20
achrron (acheron), název pekla, viz Atheron, srv. mycenie F 44, 42
Alexander, král F 50, 15
Alpy (divoké hory) F 54, 12; N 55, 15
Ambrika viz Umbrie F 54, 10; srv. Amybrika
Amerika 34, 35, 37, 39
Amybrika viz Umbrie N 55, 13; srv. Ambrika
Anglická země viz Anglie (Angliczka zemye) F 54, 17
Anglie (Angliczka zemye) F 54, 17 — (Anglia) N 55, 19
Apokalypsis F 68, 24; N 69, 27
Apulie, země v Italii (Ambryka) F 54, 10 — (Amybrika) N 55, 13
Arabia F 52, 30; N 53, 31
Ararat, hora (Azmenie) F 52, 39; (Armenie) N 53, 41
Argyra, ostrov (Klygris) F 50, 12
archa (Noemova) 35, 36, 38; wte horzie lezi menssie archa F 52, 40; archa Noe N 53, 41
Armenie viz Ararat: dwie hoře, řečene armenie N 53, 41
Armenie (Nermenia) F 48, 40; N 49, 42
Asie 26; 31; 33; 34; 35; 36; 37; 38; F 48, 32; N 49, 32; N 49, 33
Asie Malá (Menssie Azia) F 52, 41; N 53, 43
Asterot, název pekla (Achrron) F 44, 42; (Atheron) N 45, 40
Atheron (acheron, míčenie), název pekla, viz Asterot N 45, 40; srv. achrron, mycenie
Atlas, hora (Eglas) F 48, 39; (Eklas) N 49, 39
Azmenye viz Ararat F 52, 39

Babylon 35; 36; 38; N 53, 29
baratrum (temnost), název pekla. (Baratum) F 44, 41; N 45, 38
baratum, název pekla, viz baratrum
Basilejská země F 54, 4

*) Zkratky: *F* s příslušnou první číslicí udává stránku a druhá číslice řádek rukopisu Fürstenberského. *N* znamená prvotisk ryt. Neuberka z r. 1498. Číslice jako při *F*. — Panu PhC. Engelbertovi Šubertovi vzdávám díky za pomoc při sestavení a p. prof. Dru V. Flajšhansovi děkuji za revisi při tisku Seznamu.

Bavory (Baworska zcmye) F 54, 4; (Bawory) N 55, 6
bažiti, toužiti, žádati, užívati: toho nebažegi dusse swate N 47, 44; my bažyme zwony, starzi baželi su truby N 69, 16; srv. vážiti
Benátky F 54, 11; N 55, 14
Berúnská země viz Irsko, Verina F 54, 17
Bizankus viz Byzancie N 55, 32
Bizazie viz Byzancie F 54, 30
blýskání 28; F 62, 32
boský, božský (boska mocz) N 49, 26
Boza viz Tubalkain N 49, 11
Brancium viz Byzancie F 54, 31
Brandan sv., legenda o něm F 56, 22
Britanie (Brytanya) F 54, 17; N 55, 19
broný, bílý (tehda su broni) N 51, 14; srv. F 50, 33
brunátný, hnědý, barva země (brunatnu barvu ma po zemy) F 64, 18
Brytanya viz Britania
brzo, rychle (brzo biezie yako zagiecz) F 66, 32; (běžie tak brzo) N 51, 17
Budin, město F 54, 15
Bůh 24; 30; 32; 34; 36; 38; F 42, 2 N 43, 2; F 70, 6; N 71, 3
Byzancie (Brancyum) F 54, 31; (Byzaže) N 55, 31; (Bizankus) N 55, 32
Byzaže viz Byzancie N 55, 31

Cardynales, jméno čtyř hlavních větrů F 58, 13, viz Kardinales
Carvatská země, Chorvatská (Carwoczka) N 55, 7
Cecilia viz Numidie N 55, 33
cerberus, název pekla, viz Erebus N 45, 41
Certana viz Lusitanie N 55, 19; srv. Fortana
Coatras viz Croatras
colatales viz colaterales
colaterales, jména dvou pobočních větrů (colatales) F 58, 14; N 59, 7
Colatiana, krajina v Hispanii (Colatyana) F 54, 16; srv. Kollacia
Croatras, Gedrosie (Coatras) F 50, 8
Curiosus Tolerabilis, Všezvěd snesitedlný, spis L. Červenky, vyd. 1697, 40
Cyklopes (Relapes) F 56, 8; (Ciklopes) N 57, 13
Cyprus, ostrov (Cziprus) F 54, 41; (Tiprus) N 55, 42

čas, hodina: (gedno puol czasa) F 44, 19; (czasu) N 45, 16; (sedm časuow) F 46, 36; N 47, 39
červ smrtelný, název pekla, viz erebus (czrw, čerw smrtedlny) F 44, 44; N 45, 42
Česká země F 54, 6; N 55, 8; (ffest zemy czeskich) F 56, 15
čest, část (gedna czest wladne mudrosty) F 66, 23
čitie, cítění N 45, 34
člověčenstvie (Syn přijal czloweczenstwie) F 42, 18; N 43, 21
člověčí (czloweczie wiecz) F 68, 1
člověk (potom czloweka) F 44, 14; (ano geden czlowek worze) F 56, 38; (o przirozeny czloweka) F 60, 27; F 68, 1; F 68, 3; (člověka konec) 29; F 68, 1

Dacia, země N 55, 5
Dalimilova kronika (v rukopise Fürstenberském) 18
Dalmacia (Damatya) F 54, 7; N 55, 9
Damagdus (Damaskus) viz Damašek
Damašek, město (Damagdus) F 52, 32; (Damasskus) N 53, 34
Damatya viz Dalmacie F 54, 7
Dánsko (Temnarská zemye) F 54, 5; (Temarská zemie) N 55, 7
David hude (skvrny na měsíci) 34; (gessto řiekagi sprostni: David hude) N 63, 12
dcerka (zapowiediel dcerkam) N 53, 5
debrus, název pekla, viz Erebus F 44, 44
Delos, ostrov (Dolkus) N 57, 1
demones F 46, 18; viz zlověděnici
den soudný 31; 36; 37; 39; F 68, 33; viz konec světa
denice, hvězda (jitřenka, zvíředlnice) 27; 31; F 60, 12; N 61, 15; viz Venus, zvieředlnice
déšť 28; 31; 33; 35; 37; 39; (kterak przigde desst) F 64, 4; N 65, 7 — déšť červený N 65, 12; srv. další — déšť krvavý 28; 31; 33; (procz krwawy desst gde) F 64, 6 — déšť s červy 28; 31; 33; (procz ssczrwi desscz chody) F 64, 9; (že gde s čerwy desst) N 65, 13
díly světa 33; 35; 38; F 48, 31; N 49, 31
dítka výživa před narozením 32; 33; F 66, 15; N 67, 16
Dolkus, ostrov N 57, 1; viz Delos
doluov, dolů (dusse puoyde doluow) F 60, 31; (musy doluow padnuty) F 64, 13; N 65, 17
donidž, dokud, pokud N 69, 11 — (donyz) F 66, 15 — (donudž) N 67, 27

dostatečný, dokonalý (Buoh gest tak dostatečzny) N 45, 2
draci v povětří (létající hvězdy), povětroně 23; 28; 31; 33; 34; N 63, 24
dřievie (dřevo), stromoví, lesy (drziewie, gessto rozste na tiech horach) F 50, 9; (pod zemi a pod drzewim) N 59, 18
duha 28; 31; 33; 35; 37; 39; F 64, 14; N 65, 18
Dunaj F 54, 3; N 55, 5; N 55, 17
Durynská země F 54, 4; N 55, 7
duše 29; 31; N 67, 41

Eale (elealas: Truhlář, Ezopovy fabule 336, 17), zvíře báječné, (Elad) F 52, 8; ela N 53, 8
Ebanus, ostrov; viz Ebenus
Ebenus, báječný ostrov v Atl. Oceanu (Ebanus) F 56, 16
Ebron F 46, 26; N 47, 27
Efesie viz Efesus
Efesus město (Effesie) F 52, 44; (Effesus) N 53, 43
Effrates viz Eufrates
Egidius sv. F 52, 44; viz Ovidius
Eglas, hora, F 48, 39; viz Atlas; srv. Eklas
Egypt F 52, 37; N 53, 39
Eklas, hora N 49, 39; viz Atlas, srv. Eglas
Ela, zvíře N 53, 8; viz eale, srv. Elad
Elad, zvíře F 52, 8; viz eale, srv. ela
element, živel (bily cztirzi elementa) F 44, 12; F 46, 12; (ze cztirz element) F 60, 28; N 61, 31; (po cztyrzech elementiech) F 64, 17; N 65, 20 (po tiech trziech elementiech) F 66, 35; N 67, 30; N 67, 38; N 69, 21; srv. živel
Elsasko (Elzeczka zemya) N 55, 6
Elzecká země viz Elsasko
Eneclius, král F 54, 12; viz Venetus
Enectus, král N 55, 15; viz Venetus
Eneda, hora (Syna) F 56, 17
Equa, hora F 56, 4; viz Etna
Erebus, název pekla (debrus) F 44, 44; (cerberus) N 45, 41
Etna, hora (Equa) F 56, 4; (Ethna) N 57, 5
Eufrates, řeka (Effrates) F 48, 36; F 48, 39; N 49, 37; viz Effrates
Europa 26; 33; 34; 35; 36; 38; F 48, 32; N 49, 32; F 54, 2; N 55, 3; N 55, 4
Eva 30; 32; 35; 36; 38; F 46, 30; N 47, 32

Firmamentum, nebe F 46, 6; N 47, 6; viz nebe
Fiso viz Fison
Fison (Fiso) řeka z ráje tekoucí F 48, 35; F 48, 39; N 49, 36
Flegeton, řeka, jež teče peklem; název pekla F 46, 1; N 47, 1
Fortana, krajina v Hispanii (Lusitanie) F 54, 16; srv. Certana
Franfort viz Frankfurt
Frankfurt, město na Rýně (Ffranfford) N 55, 16; (Franspurk) F 54, 13
Franská země, Gallie F 54, 4; N 55, 6; N 55, 15
Franspurk viz Frankfurt

Gabriel, archanděl F 48, 9
Gama, hrad v Africe (Gravis) F 54, 34; (Grania) N 55, 37
Ganges, řeka v Indii (Geon) F 48, 35; F 48, 36; srv. Geon
Garganus, pohoří v Apulii (Karmanius) F 56, 8; (Garganus) N 57, 7
Gausis, země N 55, 33
Gedrosia (Coatras) F 50, 8
Gehenna, název pekla, pekelný oheň F 44, 40; N 45, 36
Geon, Ganges, jedna ze čtyř z ráje tekoucích řek F 48, 35; N 49, 36; (hora řečena Geon) N 53, 40; viz Ganges
Germania N 55, 5
Getika, Retika, Švýcary (Retika) F 54, 16; N 55, 19
Gog a Magog F 50, 16
Grania, hrad N 55, 37; viz Gama
Gravis, hrad F 54, 34; viz Gama

Henesmotalon, jméno ďábla, který Evu přelstil F 48, 22; viz Heuzmakalion
Heuzmakalion, ďábel N 49, 20 viz Henesmotalon
hlemýždi obrovští (gsu w te zemy hlemyzdiowe) F 52, 18; hrmieždi N 53, 18
hnoj, hnůj (pržielissny hnoy) N 67, 2
Horeb, hora (Oreb) F 52, 31; N 53, 32
Hory divoké, Alpy (z dywokich hor wichody Ryn) F 54, 12; z diwokych hor teče Ryn N 55, 15
hory zlaté (zlatte) F 50, 13
hrano: žalostiwe hrano N 69, 17; zalostywe hrany F 68, 14
hrmieždi, hlemýždi: welicy hrmieždy N 53, 18; srv. hlemýždi
hrom 28; 31; 33; 35; 37; 39; F 62, 32; N 63, 34

hróza, hrůza, hrozba: przigde dyabel s weliku hrozu F 68, 8
hrýzti, jísti: zapowiediel to kořenie hrzisti N 53, 5; (hrýzti F 52, 5)
hudba, její vynalezení 26; 30; F 48, 11; N 49, 9
hvězdy létající, »draci«, povětroně 23; 28; 31; 33; 34; N 63, 24

Cham, syn Noemův, praotec chlapstva, sprostých lidí F 48, 20; N 49, 18; srv. chlapstvo
chaos, tma (lata) F 44, 11; (stilla) F 44, 11; F 44, 12; (kaos) F 45, 9
Cherubin, archanděl F 56, 29
chlapstvo, lidé sprostí (sprostny lide, to gest chlapstwo) F 48, 21; N 49, 18; srv. Cham
chopiti. přijati: ptaczi chopily mnoho wietra F 66, 30
Chorvatsko (Karmelitská země) F 54, 4; (Carwatská, Carwoczka země) N 55, 7
chovati se, varovati se, stříci se: člowiek ma se chowati od pitie N 67, 3
Chrysa, ostrov (Thrysa) F 50, 11

Indie 26; F 48, 37; N 49, 40; Indie druhá F 50, 17; trzy gsu yndie F 50, 17; Indie třetí N 51, 9; yndyel F 52, 6; F 52, 20; N 53, 20
Indis viz Indus
Indus. řeka (Indis) F 50, 3; (Yndizz) F 50, 5; F 54, 26; N 53, 21; N 55, 28
infule 29; 32; F 68, 30; N 69, 33
inhed, ihned N 53, 4
Irsko (Berunská země) F 54, 17; (Werina) N 55, 19
Ispania viz Španělsko F 54, 15; N 55, 18
Italie (Ytazia) F 54, 9; (Italia) N 55, 12; vlaská země N 55, 7
Itazia viz Italie
ižádný, žádný N 69, 24

Jafet, syn Noemův, praotec vladyk a pánův (Kaphet) F 48, 19; N 49, 17
Jan sv. Evangelista F 52, 44; N 53, 43; N 55, 20; F 68, 24; N 69, 27
jedenie, jídlo: pitye a gedenye utopy prirozenye F 66, 4; przieližným gedenim N 67, 1
jedno, jenom: nebilo gest nycz gedno tma F 44, 11; gedno cztirz noh zdely F 52, 14; gedno czerwene barwy N 53, 11; gedno, kdiz N 62, 20; gedno czož wezme ot sluncze N 63, 8; gedno podle bahen F 64, 9
jeliž, až, leč: jeliž bude w ragi N 69, 6
Jericho (Gerycho) F 68, 15; N 69, 17
Jerusalem F 46, 28; F 52, 34; N 53, 36; F 56, 43
jezero ohně, název pekla, viz stagnum ignis F 44, 34; N 45, 29
jieti. pojmouti: miesiecz yal mnoho wody F 62, 7; neprawie yala v materzinie zywotie F 66, 30; nerownie yala N 67, 31
jmě. jméno N 53, 27
jmenstrum sagwinis N 67, 18; viz menstrum sanguinis
jmieti, míti F 48, 19
jmievati, mívati F 50, 34
Jobel N 49, 10; N 49, 11; viz Joel, Johal, Jubal
Joel, syn Lamethův, vynalezl hudbu (Pobel) F 48, 13; Jobel N 49, 10; N 49, 11; srv. Jubal
Johal N 49, 10; viz Jubal
Jordan F 52, 34; F 54, 36; N 55, 39
Jubal, syn Lamethův, vynálezce hudby (Tubal) F 48, 12; N 49, 10; srv. Joel
Juno, hvězda F 60, 20
Jupiter, hvězda N 61, 24

kačice, kachna N 67, 32
kadidlo F 52, 30; N 53, 31
Kain 35; 36; 38; F 48, 7; N 49, 8
kak, jak F 62, 2
kakademones, zlí duchové N 47, 18; viz zlého vidomci
Kámen drahý. název Lucidáře F 42, 9; N 43, 7
kaos viz chaos
Kapadocie F 52, 41; N 53, 42
Kaphet F 48, 19; viz Jafet
karbunkulus, kámen F 52, 15; N 53, 15
kardinales, jméno čtyř hlavních větrů N 59, 6; srv. cardynales F 58, 13
Karlinská země N 55, 7
Karmanyus (Karmanya) F 50, 8; viz Garganus
Karmelitská země F 54, 4; viz Chorvatsko
Karthago N 55, 33
Karykazus viz Kavkaz
Kasius viz Kaspius
Kaspius. hora (Kasius) F 50, 15
kasula 29; (kažila) F 68, 27
Katera, ostrov viz Kythera; srv. Kréta

Kavkaz (Kaukazus, Karykazus) F 48, 37; N 49, 38; F 50, 4
kažila viz kasula
kda. kdy N 47, 23
Kliment sv. (tu sta potopena swaty Clyment) F 52, 43; N 55, 1
Klygris ostrov F 50, 12; viz Argyra
kolébání dětí, kdy vynalezeno F 48, 16; N 49, 13
koliko, kolik N 45, 27; N 61, 7
Kolín, město (Kossyn) F 54, 13; N 55, 16
Kollacia, země v Hispanii N 55, 19; srv. Colatyana
kometa 28; 31; 33; 35; 37; 39; F 62, 19; N 63, 19
konec světa 29; 31; 33; F 66, 38; N 67, 40; viz den soudný
Korutany (Korymská země) F 54, 5
Korymská země viz Korutany
kosmatý, chlupatý F 66, 8; N 67, 9; srv. kostnatá 34
Kossin viz Kolín
kovati, poczal kowaty od miedi a od železa F 48, 14; N 49 12
Kreta F 56, 1; (Katera, Kythera?) N 57, 1
Kristovo narození 34; 36; 37; 39 — Kristovo mládí 34; 36; 37; 39 — Kristovo ukřižování 34; 36; 37; 39 — Kristovo utrpení 34; 36; 37; 39 — Kristovy zázraky 34; 36; 37; 39
kříž sv. 24; 27; 31; 33; 34; F 56, 24
kroupy 28; 31; 33; 35; 37; 39; F 62, 28; N 63, 30
kuneus, hrom, který zabíjí (tepe) a boří N 65, 2
kúzlo, kouzlo nalezeno N 53, 23
Kyrenaika (Pentapolis) F 54, 29; N 55, 31
Kythera, ostrov (Katera) N 57, 1; srv. Kreta

labilis, vlastnost vody (v níž lze práti) F 58, 6
lacus mortis, lúže smrti, název pekla F 44, 32; N 45, 27
Lambardská země viz Lombardie
Lamech viz Lameth
Lameth F 48, 12; (Lamech) N 49, 10
Lampartská země viz Lombardie
lata F 44, 11; viz chaos
látro, 4 lokte, míra délková (dwu latru wzdely) F 50, 10
lehky (lechky), lehce F 64, 28; N 65, 33
lení, lenivý, líný F 66, 35; N 67, 37
léto: letě = v létě (krupy tepu letie) F 62, 29
Libanon (Libanus) F 52, 34; N 53, 36
Libanus viz Libanon
lidé: — jak by se v ráji množili 26; F 48, 3; N 49, 3; — podivní F 50, 16; N 51, 3; lidí rozdíly: malí a velcí, múdří a nemúdří 28; 31; 33; F 64, 37; N 65, 40; pleť 31, 33; F 50, 42; N 51, 22; lidojedi F 50, 21; N 51, 3 (viz též Truhlář, Ezop 335, 7); lidská smrť F 66, 39; N 67, 41
list, listí (nykdy list nespaduge) F 54, 20
lítně, lítě, velmi (woda gest litnye studena) F 46, 3
Lombardie (Lampartská země) F 54, 5; F 54, 11; (Lambardska země) N 55, 14
Lucidář: Berlínský rkps 22; Elucidarius Maister 22; Elucidarium, Elucidarius 7; Fürstenberský rkps 17; Lucidář 19; 38; 39; F 70, 7; Lucidarius N 43, 7; Lucidář český 34; — Holomúcký 32; — chorvatský 15; 32; — Jindřicho-Hradecký 34; — Litomyšlský 36; Lucidáře název 7; obsah 22; — polský 15; pozdější 29; — ruský 12; Skalický z r. 1877 37; Lucidáře slovanské 12; — staročeský 16; Lucidáře staroněmeckého schema z rkp. Berlínského 8; Lucidáře začátek 30
Lucifer 25; 30; 32; 34; F 44, 16; N 45, 12; N 45, 15; N 45, 18; viz světlonoše
Lusitanie (Tussibana) F 54, 16; (Ruskana) N 55, 19
lúže smrti, název pekla (lacus mortis) F 44, 33; N 45, 28
Lybie F 54, 27; N 55, 29

magnet (adamas) N 53, 17; F 52, 17
Magog viz Gog
Makrobii, báječný národ v Indii (Marcoby) F 50, 18
Marcobi viz Makrobii
Maří sv. viz Marie Panna
Marie Panna (Máří sv.) F 68, 26; N 69, 29 — M. P. zvěstování 34; 36; 37; 39
mařinář, marinář, námořník N 59, 22
Mars, hvězda F 60, 15; F 60, 42; N 61, 18; N 61, 42
Martin sv F 52, 38
matrix: každá žena má jednu komoru, ta slove matrix F 66, 7; F 66, 17; (komuorku) N 67, 8; N 67, 18
Mauricius sv. N 53, 39
menstrum sanguinis F 66, 17; N 67, 18
Mercurius, planeta F 60, 18; N 61, 21
měsíc: 27; 31; 33; měsíce čtvrti 27; 33;

F 62, 6; F 62, 15; N 63, 15; měsíce skvrny 23; 28; 31; 33; 34; F 62, 11; N 63, 11; viz David hude, zatmění
Mesopotamia (Mezopotania) 26; 31; 33; F 52, 24; N 53, 56; N 53, 27
Mezopotania viz Mesopotamia
mhla, mlha N 47, 37
Michael, anděl F 48, 9
milostivý, plný milosti (budu tak milostiwe) N 71, 1
Mišenská země F 54, 4; N 55, 6
mlazší, mladší, učedník F 42, 11; F 42, 13; F 44, 4; F 44, 9; F 44, 15; N 47, 6
mléko posýřené F 66, 12; N 67, 13
Mohuč F 54, 13; N 55, 16
Mojžíš F 52, 31; N 53, 32
monetrus, jméno báječného zvířete, viz monoceros
monoceros, báječné zvíře (monetrus) F 52, 13; (monstrakos) N 53, 13
monstrakos, báječné zvíře, viz monoceros
Moravská země F 54, 6
mord, vražda (začátek vražd) N 49, 9
moře F 58, 7; N 59, 1 — moře červené = Indické moře (mare erythreum) F 48, 38; N 49, 40; F 50, 4; N 53, 37; F 64, 10; N 65, 9; N 65, 14 — divoké = Atlantický oceán F 50, 5; N 55, 18; lepké (Afrika jde až do l. m.) F 54, 26; N 55, 29 — vzteklé (Atlantický oceán) F 54, 15; F 54, 38; N 55, 39; — zmrzlé (Ledové moře) F 54, 21; N 55, 22; — slanost 28, 33; F 64, 25; N 65, 30
mozek, jeho vznik 28, 32, 33; (mozk) F 66, 22; (mozg) N 67, 23
mramor, odkud F 56, 2; N 57, 3
mráz 28; 31; 33; 35; 37; 39; F 64, 27; N 65, 31
mrknúti se, setmíti se (tma we dne, gessto se mrkne) N 65, 35
mučenie, název pekla; viz Acheron F 44, 43; srv. mycenie
muka, název pekla; viz tartharus F 44, 39; N 45, 39
muky, očistec 25; 32; F 46, 5; N 47, 4; F 68, 11
Můřenínská země F 48, 38; N 49, 40; F 54, 32; N 55, 34
muzika, kdo nalezl muziku F 48, 13; N 49, 13
mycenie, myceti, házeti (to se wyklada micženie) N 45, 40; (w pekle se čžerti micži sem y tam) N 45, 41
najprvní, naprvní, nejprvnější (nayprvny kral) F 48, 17; (naprwni kowarz) F 48, 14; N 49, 11; N 49, 14; N 55, 42
nalit, tehdy, v tom F 56, 32
natabilis, vlastnost vody (v níž se plove) F 58, 6
natura, přirození F 60, 34; N 61, 41
nebe 25; 30; 32; 35; 37; 39; (nebo) F 46, 6; N 47, 6
nedvěd, medvěd F 66, 33; F 66, 34; N 67, 34; N 67, 35
nehty (proč rostou) 29; 33; F 66, 26; N 67, 25
Nemiemeni, viz Ninive
Nermenia, viz Armenie F 48, 40; N 49, 42
neveselé, název pekla, stix N 45, 39
nevýmluvný, nevýslovný, (newymluwna tma) N 45, 38
Niklus řeka; viz Nil
Nil, řeka (Niklus) F 48, 35; F 48, 38; (Nilus) N 49, 36; N 49, 39
Nilus viz Nil
Ninive, město (Nemyemeny) F 52, 26; Niniwe N 53, 28
noc 27; 31; F 58, 41; N 59, 31
Nociva viz Noemia
Noe 30; 32; 35
Noemia, dcera Lamethova, vynalezla kolébání dětí, dle něm. Lucidáře vyd. Simrockova předení, (Nocziwa) F 48, 16
noha, míra délková (gest cztirz noh zdely) F 52, 14; N 53, 14
Numidie (Skocilia) F 54, 31; (Cecilia) N 55, 33

obejmouti se: se oheň obeyme woblak N 63, 36; srv. obnúti se
obinúti, obvinúti: andiel byl obynut w biely oblak F 68, 25; obwynut N 69, 28; ohen sie obwine w uoblak F 62, 34; srv. obejmouti se
obrátiti se: tiela se obratie w zemi N 67, 42
ocas, infula ma dwa ocasy F 68, 31; N 65, 34
očistec 25; 30; 32; F 46, 4; F 46, 5; N 47, 4; F 68, 11; viz muky
odpovídati v prosbě, odříkati, zamítati prosbu: odpowieda rad w prosbie N 61, 37
Odromes, hrad v Byzancii F 54, 30
oheň pekelný, název pekla, viz gehenna (pekelny ohen) F 44, 40; N 45, 36
okrúhlý, nebo gest okruhlo rownye F 46,

10; swiett prawie okruhel gest F 48, 24; swiet okrúhlý N 49, 23; swiet gest okruhel iako kolo N 59, 26
Olymp, hora (Olymphia) F 54, 8; (Olimpus) N 55, 11
opalovati: powietrzie opaluge drziwie F 50, 10
Oreb F 52, 31; N 53, 32, viz Horeb
Orestras, hora (Oretas) F 50, 9
Oretas viz Orestras
osinúti: ten hned oslne F 56, 13
ostati, zanechati, opustiti: neostane gie F 68, 6; N 69, 10
ostrovy 26; 31; 33; F 54, 40; N 55, 42
otjímati: sluncze otgima swietlost N 65, 39
Ovidius N 55, 2; srv. Egidius
ovoce rajské 25; 30; 32; F 46, 36; N 47, 40

Palemia viz Palestina
Palestina (Pallemia) F 52, 36; (Palistina) N 53, 37
pamět: tiech wietz pamieti nebude N 45, 33
Param, Paramz viz Paros
Parchaka (vyd. Simrock: Parchorata) viz Taurus
Paros, ostrov (Paramz) F 56, 1; (Param) N 57, 2
Parsia, Parsidia viz Persis
Parsidim Magna viz Persis
Parthia, země (Patris) 26; F 52, 21; (Patria) N 53. 20
Pasov N 55, 17
Patrata viz Taurus
Patria, země viz Parthia
Patris, země viz Parthia
pekla jména N 45, 127 — peklo 25; 30; 32; 34; F 44, 26; N 45, 21
pekelný oheň viz oheň pekelný
Pentapolis (Kyrenaika) F 54, 29; N 55, 31
pepř (peř) F 50, 23; F 50, 24; F 50, 25; wlast, wni peprz roste N 51, 4
peř, pepř: wlast, v nyezto perz roste F 50, 23; kdiz giz perz zral bude F 50, 24; bude perz czrn F 50, 25
Perdica, ostrov (Tysidita) F 56, 19
Persis (Parsida) F 52, 22; (Parsidia) 33; N 53, 22; (Parsidim Magna) 31
piesek: przied nym gsu piesczi F 46, 34
Pilát F 54, 1; N 55, 2
planety 27; 31; 33; 35; 37; 39; F 60, 6; F 60, 27; N 61, 7
plavati: tu plawa lepke morzie F 56, 15
Plzeň (tiskárna) N 71, 7
Pobel viz Joel (vynálezce muziky) F 48, 13
početí dítěte 28; 32; 33; 34; 40; F 66, 4; N 67, 5
počíti: když počzige zlú vláhu N 65, 15; F 64, 11: když wezme tu zlú vláhu
pojednú: vrodi pogednú sedmero dieti N 67, 11
pomyšlenie: budu ruczie iako pomysslenie N 69, 41; yako pomysliti móž F 68, 40
ponský, pontský: ponsky pilatt F 54, 1; N 55, 2
Pontus F 52, 43; N 53, 1; N 55, 1
porod panenský: Leta od porodu panenskeho 1498 N 71, 7
potabilis, vlastnost vody pitné F 58, 6
potkánie, potkati, potýkání, půtka: welike potkanye wietruow F 62, 27; F 62, 34; N 63, 28; N 63, 36
potknúti, zaraziti: potknyz gemu (větev) w hlawach F 56, 31
potonúti: dusse potonu yako v luzi F 44, 33; F 48, 26; nemož potonuti N 49, 25
potopa světa 35; 36; 38
potřásti se: až se potrzese zemie N 59, 12
potupiti: gest obliczegem potupen F 44, 17
potvrditi: swu mylosti (zemi) potwrdil F 44, 9; angele bili wiecze potvrzeny F 44, 21; N 45, 19; w čem gest zemye potwrzena F 48, 26; N 49, 25
povětroně 28; F 62, 23; N 63, 23; viz draci v povětří (hvězdy létající)
požříti: čerw požrze tielo N 45, 42
propasti 27; 33; 35; 37; 39; (procz sie zemye otewrzie) F 58, 20; N 59, 13
prostořeký: dusse budu tak prostorzeke a slowutne F 70, 4
Prosvětitěl (ruský název Lucidáře) 13
prvoosnova, chaos F 44, 11
přezdieti: kto gemu przezdiel Adam N 47, 29
přievozník (námořník): kdiz to przewoznyczy uslissie F 58, 29
příhoda, náhoda: wssel przyhodu F 56, 20
přichoditi: F 52, 23; F 52, 30; N 53, 23; N 53, 31; F 56, 1; F 58, 13; F 60, 29; N 63, 26; F 64, 27
přiležeti: kterak ta věc przilezy F 42, 20
příliv mořský 33; F 58, 7; N 59, 1
přinositi: swietye przynosie welike utyessenye F 68, 11
přitisknúti: przitysstie gy k sobie F 56, 39

přitrhovati, přitahovati: kamen przitrhuge zelezo F 52, 17
psáti, malovati: ta leb, gesto pyssi bohu pod nohamy F 56, 35
psí hlavy viz psohlavci
psí štěkot pod vodou 27; 31; 33; F 58, 27; N 59, 20
psohlavci, národ báječný v Indii: gim rziekagi psohlawczy N 51, 12; srv. psie hlavy F 50, 31; srv. Truhlář, Ezop 336
púště, poušť N 55, 39

ráj 25; 32; 33; 35; F 46, 31; N 47, 33; N 49, 35
rajské ovoce viz ovoce rajské
Rakúská země F 54, 5; N 55, 8
rány hromové, blesky: ty kowarzi kugy hromowe rany F 56, 6; N 57, 11
Raphael, anděl F 48, 9
Řecká země F 54, 6; N 55, 8
řeč hluboká, moudrá řeč, učená: uslissy hluboku rziecz F 44, 3; uslyssie rzecž hluboku N 43, 18
řeči u věže Babylonské 35; 36; 38
řeka pekelná viz flegeton: to se znamenawa řeka, gessto teče skrze peklo N 47, 2
Relapes viz Cyklopes: a ty slowu relapes F 56, 8
Retika, Švýcary (?) F 54, 16; (Getika) N 55, 19
Řězno F 54, 14; N 55, 17
Řím (Ryn) F 54, 9; (Rzym) N 55, 12
říza 29; F 68, 23
rosa 28; 31; 33; 35; 37; 39; F 64, 27; N 65, 31; F 66, 27
roucho mešní 29; 32; 34; 40; myessne rucho F 68, 17; mesne rucho N 69, 20
rozdíly v pleti viz lidé
rozom: beru lide rozom od myesieczie F 62, 1
rozoměti: dobrzie nerozomyegy F 44, 3
rozsědlina: w tu rozsiedlynu F 56, 44
ručí: dusse budu ruczie F 68, 40; N 69, 40
rúcha: wytahne wodu z ruchy N 49, 3
Ruskana viz Lusitanie N 55, 19
Rýn, řeka F 54, 12; N 55, 15; N 55, 16 srv. Řím F 54, 9

Saba, země, (Salla) F 54, 33; N 55, 35
Saba, královna N 55, 35 (Sabahot)
Saila F 54, 33; viz Saba
Salomun, král F 56, 36; viz Šalomún
Samos ostrov (zamor) F 56, 3; N 57, 4
Samuel F 48, 17; viz Sem
saň, saně, drak: sanowe branye F 50, 1; N 51, 1; F 52, 7
Sardinie, ostrov, Sardyna F 56, 10
Sardinis, kámen F 56, 2; viz Sardis
Sardis, kámen (Sardinis) F 56, 2; (Sardius) N 57, 3
Sardius, kámen N 57, 3; viz Sardis
Saturnus, planeta F 60, 9; N 61, 10
Scylla, Sella F 56, 3; (Silla) N 57, 5; (Stylla) F 58, 28; (Sicilla) N 59, 21; N 57, 7
Sedm hradóv, Sedmihrady N 55, 8
Sedmihradská země: Sedmyhradska zemye F 54, 6; Sedm hradov N 55, 8
Sella F 56, 3; viz Scylla
Sem, syn Noemův (Samuel) F 48, 17; N 49, 15; (Syn) F 52, 35; N 53, 36
Seth, syn Adamův F 56, 28
Sicilie, ostrov (Sicilla) F 56, 3; N 57, 5; (Sytilla) 27; F 58, 24; N 59, 17; N 59, 18; N 59, 21
Silenis, kámen (Sileus) F 52, 23; N 53, 25
Silla N 57, 5; viz Scylla
Siria N 53, 33; viz Syrie
Sirtys F 52, 42
Sirveiska země N 55, 8; viz Srbsko
Sitilla F 58, 24; viz Sicilie
Skocia F 54, 18; N 55, 20; viz Skotsko
Skocilia F 54, 31; viz Numidie
Skotsko (Skocia) F 54, 18; N 55, 20
skřípenie: sskrziepenye zubuom F 44, 39; tu gest skrzipenie zubow N 45, 35
skrovný: skrowne, že proydu skrze zed N 71, 1
skuoro F 44, 20
slovutný: dusse budu tak slowutne F 70, 4
slunce 25; 30; 33; N 47, 24; F 58, 43
smieti sě: ten sie musy smyety F 56, 11
smraskalý: bywa peprz czerny a smraskaly N 51, 7
smrznouti se: se to smrzne N 63, 32
snieti sě: zemska para seyme sie se mlhu F 64, 5; N 65, 42
sníh 28; (sních) 31; 33; 35; 37; 39; F 64, 1; N 65, 4; nemuož zmrznúti na sneze N 65, 8
spadovati: nykdy list nespaduge F 54, 20
Srbsko (Syrweyska zemie) N 55, 8
ssáti: a tie zile sse dietie F 66, 18; ktrežtozse N 67, 19

ssědnúti sie: ssyedne sie spolu F 66, 12
stagnum ignis, název pekla, viz jezero ohně F 44, 33; N 45, 29
starost: gsu nastarost czrny F 50, 35; k starosti černe N 51, 16
státi: kterak Sudny den stane F 68, 34
stepati: se sami stepu N 51, 14; že se nestepu N 51, 19
stilla F 44, 11; viz chaos
stix, název pekla, viz neveselé N 45, 39
strádavý, ošklivý: ten wzdy mussy stradawie bity F 66, 2
strašlivý, bázlivý: ta gsu strasslywa F 66, 32; N 67, 33
střeliti, rychle se spustiti: y strziely sebu doluow F 62, 27; strzeli doluow N 63, 29
střesknúti: strzeskne a udeři hrom N 63, 41
studnice 28; 31; 33; F 64, 19
stvoření 24; 30; 32; 34; N 43, 17; F 44, 1; F 44, 6; N 45, 5
stvrditi: nebo to gest tak stwrzeno F 46, 7; stvrditi sě: stwrdy sie podle obiczegie F 66, 12; N 67, 13
Stylla F 58, 28; viz Scylla
svět 26; 38; F 48, 24; N 49, 22
světlonoše viz Lucifer: luczíffer yako Swietlonosse F 44, 16
Světlost, název Lucidáře (Swietlost) F 42, 7; N 43, 6
Sybilla F 56, 3; N 57, 4
Syirs viz Syrie 52, 32
Syn F 52, 35; viz Sem
Syna F 56, 17; viz Eneda
Syrie (Syirs) F 52, 32; (Siria) N 53, 33
sžéci: agrote sie samy sezhu F 50, 21

Šalomún F 54, 34; N 55, 36; F 56, 36
šedivění 31; 33; N 67, 27
šefrán: odtud przichodi ssefran N 55, 13
škořípka (hlemýždí): z gegich sskorzipek N 53, 18
Škotsko viz Skotsko
škřípenie viz skřípenie
šlechetný, ušlechtilý, vzácný: sslechetny kamen F 56, 2; N 57, 3
šlechta: ktere sslechty to drziewo bilo F 56, 25
Španělsko (Ispania) F 54, 15; N 55, 18
Štyrská země F 54, 5; N 55, 7
Švábská země F 54, 4; N 55, 6
Švýcary (Retika) F 54, 16; (Getika) N 55, 19

táhnúti, bráti, přijímati: czlowek tahne na sie przirozenye F 60, 33
Taragona, země v Hispanii (Tarayna) F 54, 16; (Taxania) N 55, 19
Taraina viz Taragona
tartharus, název pekla; viz thartarus F 44, 38
Taurus (Patrata; Simrock: Parchorata) F 48, 40; (Parchaka) N 49, 41
Taxania, země viz Taragona N 55, 19
tázanie, otázka: tazanye mladssieho F 46, 6
Teba, město F 52, 38; N 53, 39
Temarská zemie N 55, 7; viz Dánsko
Temnarská zemie F 54, 5; viz Dánsko
Témnitěl, ruský název Lucidáře 13
temnost, název pekla; viz baratrum F 44, 35; N 45, 31
Tenebrarius, název Lucidáře 13
tepati: paru tepe powietrzie F 64, 2; ohen tepe skrze zemi N 59, 19
tepru, teprve: tepru gie angel ostane F 68, 9
terra oblivionis, název pekla, viz země zapomenutí F 44, 34; N 45, 32
terra tenebrosa, název pekla, viz země temnosti F 44, 34; N 45, 30
těžký, těhotný: kdizto gsu (ženy) tiezky F 66, 21
thartarus, název pekla, viz tartharus N 45, 34
Thrakie (Trayská) N 55, 7
Thrysa, ostrov F 50, 11; viz Chrysa
Tigris, řeka N 49, 40; N 53, 22
Tiprus N 55, 42; viz Cyprus
tisknúti sě: kdiz powietrzie tyskne sie F 58, 16
tma, chaos: gedno tma, ta slove kaos N 45, 8
Trajská zemie viz Thrakie: Trayska N 55, 7
třesknúti: y trzieskne, ze lide uslyssie F 62, 35; y trzeskne a bleskne se N 63, 37
trój: boh gest troy N 43, 11; na slunci gest troge wiecz N 43, 13; srv. truoj
Troja F 52, 42; (Truoje) N 53, 44
trojaký: troiaky gest hrom N 65, 1
Trucia, země N 53, 44
truchlost: tu gest welika truchlost N 45, 40
truoj, trojí: abi trugie przirozenye ukazal F 44, 8; woda ma przirozenye truoge F 58, 5; srv. trój
Truoje viz Troja: w te zemy lezi welika truogie F 52, 42
Tubajkain viz Tubalkain
Tubal viz Jubal F 48, 12
Tubalkain, syn Lamethův, vynálezce umění

kovářského (Tubaikain) F 48, 14; (Boza) N 49, 11
Turkan viz Tusçie F 54, 10
Tuscie, země F 54, 10; Tusskania N 55, 13
Tussibana viz Lusitanie F 54, 16
tvrdost viz firmamentum: to gest twrdost F 46, 6; N 47, 7
Tygris (Tigris) F 52, 21
Tysidita viz Perdica F 56, 19

uherská zemie F 54, 5; N 55, 8
Umbrie (Ambryka) F 54, 10; (Amybrika) N 55, 13
upřiemo: hwiezdy biezie uprziemo F 60, 1; N 61, 1
Uriel, anděl F 48, 10
uroditi: když dieti vrodie N 51, 13; žena vrodi pogednu sedmero dieti N 67, 11; kdiz sie to gich diety urodie F 50, 32
ustavení: ustaveny tohoto swieta F 48, 23; N 49, 22
ustavičenstvie: lide gsu z ustawyczenstwye ustaweny F 66, 40
ustavičný: ustawični lide N 61, 39; uczinyl ustawicznu zemi F 44, 9; dobitek nenye z ustawiczne wieczi F 66, 44
ustaviti, ustanoviti, zříditi: ustaweno gest ot gieho wieczech F 42, 5; mudrosti svu ustawil zemi N 45, 6; zly duchowe gsu na to ustaweny F 46, 17; ty gsu na to ustaweny F 46, 21; kterak gest ustaweno nebe N 47, 12; su na to ustaweni, aby N 47, 22; to myesto ustawil Abrahamuow ziett F 52, 33; Gerusalem ustawil Syn F 52, 35; to miesto ustawil Abrahamow zet N 53, 34; Benátky gest ustawil kral Eneclius F 54, 12; ty ge ustawil Enectus N 55, 12
uvázati se: y uwiezie sie w ny F 68, 6; y uwieže se w ni N 69, 6
úzký: uzke yako hwiezdy F 60, 26

vážiti, užívati: toho newazi dusse F 46, 40; yakoz my wazymy zwon F 68, 13; starzy wazily truby F 68, 14; srv. bažiti
velbúd: su hniewiwa yako welblud N 67, 36
Venetus, král, zakladatel Benátek (Eneclius) F 54, 12; (Enectus) N 55, 15
Venus, planeta 27; F 60, 11; F 60, 13; N 61, 11; N 61, 13
Verina N 55, 19; viz Irsko
veždě, vždy: gest wezde bil F 44, 4
Vídeň (Wieden) F 54, 14; N 55, 17
vítr 27; 31; 33; 35; 37; 39; F 58, 12; N 59, 6
Vlaská (země) Italie N 55, 7
vlasy 28; 31; 33; F 66, 25; viz šedivění
Vlkanus viz Vulkan: w tom ostrowie bil gest wlkanus F 56, 8
voda 27; 31; 33; 37; F 58, 5
vóně: nassel te wonye F 56, 20
vrata: sto mosaznych wrat F 52, 29; sto mostnych wrat N 53, 30
vschod, východ: bieži ot wschodu slunce N 47, 8
Všezvěd snesitedlný, kniha česká 40
Vulkan (Vlkanus) F 56, 8
vysokost: z te hory gde wisokost F 54, 9; wysokost až pod oblaky N 55, 11; to čžini wysokost N 61, 29
výsost: czyny welika wisost F 60, 25
vzdieti: wzdiel gmena F 46, 27; N 47, 30
vzhlúbi: studnycze ssestdesat lokett wzhluby F 56, 18
vzchod viz vschod
vzchoditi, vycházeti: sluncze wzchody F 48, 34
vzchváliti: y wzch(w)aly gy F 56, 41

základ viz firmamentum: to gest twrdost nebo zaklad F 46, 7; N 47, 7
Zamor viz Samos F 56, 3
záře severní: tu gest o swatem Janie XXX dni wždy den a o wanocech wždy tolikež nocy N 55, 20
zatmění 28; 31; 33; 35; 37; 39; F 64, 30; N 65, 35
země 31; 33; 35; 38; F 54, 21; N 55, 23 — země temnosti, název pekla (terra tenebrosa) F 44, 35; N 45, 30 — země zapomenutá, název pekla (terra obliuionis) F 44, 37; N 45, 32
zemětřesení 27; 31; 33; 35; 37; 39; F 58, 18; N 59, 10
zhořěti: pochodnye zhorzie wysoko F 54, 8; morze zhorzalo od sluncze F 54, 38; zhorzelo N 55, 40; červene moře zhořalo N 65, 9
zima 31; 33; F 58, 31; N 59, 23; F 62, 29
z(e)lé, zelina, bylina: tu gest gedno zle F 56, 11
zlého vidomci viz kakademones: to gest zleho widomcy N 47, 19; srv. další

zlověd(v)ěnici viz demones: to gest zlowied(w)ienyczi F 46, 18
znamenávati: tu hwiezdu znamenawagi F 62, 21; že se lidee znamenawagi N 63, 5; czo znamenawa zwon F 68, 13; N 69, 17; czo sie znamenawa ta leb F 56, 35
zsědati sě: wsse zed sie zsiedala od trub F 68, 15
zviec: kterak su zwiecz planety N 61, 25
zvieřecí (hvězda), večernice, Venuše: hwiezda zwieřecy a Denicze N 61, 16; zvíředlnice 27; zwierzedlnycze F 60, 12; zwierziedlnycze F 60, 15
zvíře 29; 33; F 66, 28; F 66, 44; N 67, 29; N 67, 43
zvířetedlnice 31; viz zvieřecí: zvíředlnice
zvon 29; 32; 33; 34; F 68, 13; N 69, 16

živel, viz element: w te tmie byli su čtyřy živly N 45 9; ze čtyř živluow N 47, 13

OBSAH.

Strana

Předmluva 5
Úvod 6
I. O Lucidáři vůbec . . . . . 6—12
II. O Lucidáři ve slovanských literaturách . . . . . 12—16
(Lucidář ruský, chorvatský, polský).
III. Staročeský Lucidář . . . . . 16—40
1. Posavadní zprávy o něm . . . . . 16—17
2. Rukopis Fürstenberský, nyní na Křivoklátě . . . . . 17—20
3. Prvotisk z r. 1498, věnovaný od Jos. Dobrovského ryt. Neuberkovi, nyní v Museu království Českého . . . . . 20—22
4. Poměr obou textů . . . . . 22—29
5. Pozdější vydání Lucidáře (1567, dva defekty starých vydání, 1779, 1783, v Jindř. Hradci bez roku, 1811, 1877, »vydáno roku tohoto«, Všezvěd snesitedlný) . . . . . 29—40
6. Poměr vydání pozdějších k nejstarším vydáním 40
Lucidář:
Text rukopisu Fürstenberského (na levé straně) a prvotisku z r. 1498 (na pravé straně) . . . . . 41—71
Seznam autorů 72
Seznam slov a věcí . . . . . 73—83

Mimo Rozpravy III. třídou vydaná díla:

Dr. *V. Mourek.* Kronika Dalimilova. . . . . Cena 2 K 80 h.
Dr. *V. Vondrák.* Glagolita Clozův. . . . . Cena 6 » — »
Josef Truhlář. Listář Bohuslava Hasišteinského z Lobkovic. Sbírka pramenův ku poznání literárního života v Čechách, na Moravě a v Slezsku. (Skupina II. Číslo 1.) . . . Cena 4 » 40 »
Jan Urban Jarník. Dvě verse starofrancouzské legendy o sv. Kateřině Alexandrinské. . . . . Cena 10 » — »
Dr. *Justin V. Prášek.* Martina Kabátníka cesta z Čech do Jerusalema a Kaira r. 1491—92. Sbírka pramenův etc. (Skupina I. Řada 2. Číslo 1.). . . . . Cena — » 80 »
Adolf Patera. Vzájemné dopisy Josefa Dobrovského a Fortunata Duricha z let 1778—1800. Díl I. Sbírka pramenův etc. (Skupina II. Číslo 2.) . . . . . Cena 5 » 80 »
Dr. *Jan V. Novák.* Staročeská gesta Romanorum. Sbírka pramenův etc. (Skupina I. Řada 2. Číslo 2.) . . . . . Cena 4 » 60 »
Čeněk Zíbrt. Bibliografický přehled českých národních písní. Sbírka pramenův etc (Skupina III. Číslo 1.) . . . . Cena 5 » 80 »
Dr. *Václav Vondrák.* Frisinské památky . . . . . Cena 3 » 60 »
František Št. Kott. Příspěvky k česko-německému slovníku zvláště grammaticko-fraseologickému. Archiv pro lexikografii a dialektografii. Číslo 1. . . . . Cena 11 » 60 »
Dr. *J. Hanuš.* Život a spisy Václava Bolemíra Nebeského. Cena 1 » 20 »
Josef Truhlář. Dva listáře humanistické. I. Dra. Racka Doubravského. II. M. Václava Píseckého. S doplňkem listáře Jana Šlechty ze Všehrd. Sbírka pramenův etc. (Skup. II. Čís. 3.) Cena 2 » — »
Martin Hattala. Besední řeči Tomáše ze Štítného. Sbírka pramenův etc. (Skupina I. Řada 1. Číslo 1.) . . . . . Cena 2 » 40 »
Dr. *V. Flajšhans.* Podrobný seznam slov rukopisu Královdvorského. (Archiv pro lexikografii a dialektologii. — Číslo 2.) Cena 1 » 80 »
Dr. *Jan Kvačala.* Korrespondence Jana Amosa Komenského. (Listy Komenského a vrstevníků jeho.) Nová sbírka. — [Spisy Jana Amosa Komenského. Číslo 1.] . . . . . Cena 3 » — »
Adolf Petr Záturecký. Slovenská přísloví, pořekadla a úsloví. Cena 6 » 80 »
Dr. *Jan V. Novák* a *Adolf Patera.* Jana Amosa Komenského Theatrum universitatis rerum. [Spisy J. A. Komenského. Číslo 2.] . . . . . Cena 1 » 20 »
Dr. *V. Flajšhans.* Knihy české v knihovnách švédských a ruských. Sbírka pramenův etc. — (Skupina III. Číslo 2.) . . Cena 1 » 20 »
Dr. *Jos. Müller.* J. A. Komenského na spis proti Jednotě Bratrské od Sam. Martinia z Dražova sepsaný Ohlášení. Připojen spis Samuele Martinia z Dražova Třicet pět důvodův. [Spisy J. A. Komenského. Číslo 3.] . . . . . Cena 3 » — »
Dr. *V. J. Nováček.* Františka Palackého korrespondence a zápisky. I. Autobiografie a zápisky do r. 1863. (Sbírka pramenův. Skupina II. Čís. 4.) . . . . . Cena 2 » 80 »
Dr. *Jan Kvačala.* Korrespondence Jana Amosa Komenského. — Svazek II. (Spisy J. A. Komenského. Číslo 1.) . . . Cena 3 » 60 »